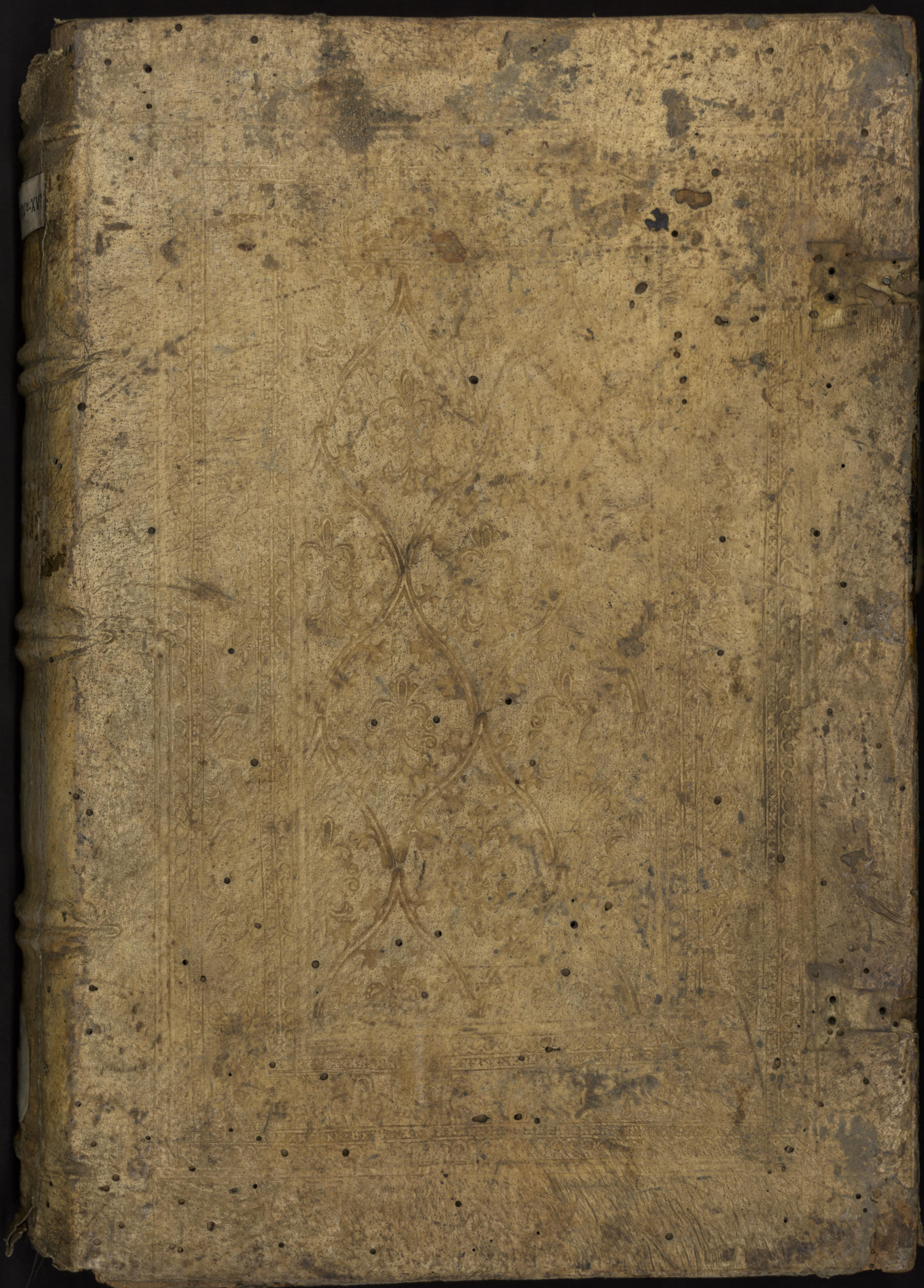

Ad quartum sic ꝓceditur. Videtur .n. ꝙ papa possit absoluere habentē rem alienam post annos p̄scriptionis absꝫ eo ꝙ ipam restituat. Dicit enim Augustinus ad Macedonium. Certe alienum non ē quod iure possidetur quia quod iure habeẗ iure possidetur ⁊ quod iuste bene: ⁊ quod bene alienū iam non est. sed res prescripta iure possidetur. non est ergo restituenda.

Preterea. xvj. q. iij. scribitur: Repeti non possunt que. xxx. annis quiete possidentur. sed quod repeti non potest: homo non teneẗ restituere. ergo.

Preterea. quod possidetur auctoritate illi⁹ qui est dominus rei iuste possidetur. Sed scribitur. C. de p̄scri. ꝙ princeps romanus omniū dominium habet quo ad ꝓprietatem cum res p̄scripta auctoritate principis teneaẗ. videẗ ꝙ res p̄scripta non sit restituenda

Preterea. Res non ē restituenda nisi illi cui competit repetitio ⁊ actio in foro iudiciali. sed scribitur extra de prescrip. c. Ad aures nostras fraternitati tue innotescat: ꝙ de iure melior est conditio possidentis: quia quadragenalis prescriptio omnem ꝓrsus actionem excludit.

Preterea. in re illa quam homo iuste amittit non competit ei repetitio: ⁊ homo retinens illam iuste retinet. sed si homo p totum temp⁹ p̄scriptiōnis sit negligens in repetendo rē suaꝫ iuste elapso tempore p̄scriptionis. p̄uaẗ in repetitione vt amplius non sit sua. sed transeat in dominium alterius. res ergo legitime p̄scripta non est restituenda.

In contrarium est: quia omnis retentio rei aliene ꝓhibetur nomine furti. sed preceptū de furto. Exodi. xx. cuꝫ sit negatiuum obligat semper ⁊ ad semper. Ergo nulla temporis antiquitas quacunqꝫ prescriptione talem ꝓhibitioneꝫ pōt tollere.

R. Dicendum: ꝙ aliqui simpliciter dicūt p rōnes superius assignatas rem legitime p̄scp̄tam ⁊ bona fide retentam vsqꝫ ad tempus prescriptionis non esse restituendam si infra tempus p̄scriptionis homo non habuit conscientiam de mala fide: puta ꝙ esset res aliena ⁊ iniusto titulo acquisita. Si vero post tempus p̄scriptionis innotescat sibi de mala fide ꝙ res fuerit aliena ⁊ iniusto titulo acquisita: dicūt ꝙ non debet sibi inde formare conscientiaꝫ vt teneatur ipam restituere quia res illa iam facta ē sua ⁊ iam transiuit in dominiū eius elapso tēpore p̄scriptionis auctoritate principis: legem p̄scriptionis facientis. Sed opinio contraria mihi ꝓbabilior videẗ ponens ꝙ omni tempore audiendus est homo super repetitionem rei sue. Mouent autem me ad hoc specialiẗ tria.

Primo auctoritas diuina. Nam p̄ceptum de non furari sub quo vt dictum est continetur omnis acceptio ⁊ retentio rei aliene cum sit negatiuum ad semper ratione qua negatiuum: ⁊ ꝓ semper ratione qua preceptum. Unde cum tale p̄ceptum sit de iure nature ⁊ de iure diuino, nulla lege humana potest tolli. Planum est autem quod p̄scriptio lege humana posita est que licet ꝓ statu reipu. sit iusta ⁊ seruanda: in nullo tamen potest preiudicare legi naturali vel diuine

Secundo: auctoritas Aug. ad Macedonium vbi loquens de restitutione rei aliene sic dicit. Si diuersa de homine vt homines sentimus: in iusticia tamen simul sumus: quatinus si de re aliena diuersorum diuersa sit sententia nulli tamen placeat vt res non restituatur aliena nec in hoc nostras suspitiones quibus credibilibus rerum signis mouemur cognitiones certas estimare debemus cum credibilia nulla sint falsa sicut credibilia nulla vera.

Tertio auctoritas diuina. Sic enim scribitur extra de p̄scrip. c. finali. Quoniam omne quod non est ex fide peccatum est: ideo synodali iudicio diffinimus vt nulla valeat absqꝫ bona fide p̄scriptio tam canonica ꝙ ciuilis cū generaliter sit omni constitutioni atqꝫ consuetudini derogandum que absqꝫ peccato mortali non potest obseruari. Unde oportet ꝙ qui prescribit vt in nulla temporis pte habeat ꝯscientiam rei aliene.

Ad p̄mum ergo est dicendum ꝙ illud quod possidetur iure diuino vel naturali iuste possidetur ⁊ bene. sed quod possidetur iure positiuo non sp iuste possidetur. Multa namqꝫ vt dicit Augustinus lex ciuilis concedit ⁊ multa puniēda impunita relinquit que p diuinam legē corriguntur. neqꝫ enim vt ait quia non omnia facitq̄ facienda sūt ideo q̄ facit improbāda sūt Planum est enim ꝙ Augustinus legem inculpatam dicit que concedit vt hominem volentē me occidere possim occidere: ⁊ tamen secūdum legem diuinam hanc humanam legem seruantes ipe inculpatos non habet sic lex que concedit p̄scriptionem iusta est secundum p̄ntem statum: secundum tamen legem diuinam seruantes legem p̄scriptionis inculpati esse nequeūt. Et ideo quocumqꝫ tempore homo habet conscientiam ꝙ res fuerit aliena: vel iniusto titulo acquisita: puto ꝙ secundum legeꝫ dei hō teneẗ ipam restituere.

Ad secundum est dicendum ꝙ in bonis ec

Perlustratio Sancti Bonauenture in Primum librum Sententiarum

Anno 1510

Johānes beken hub Moguntin⁹ euāgelice theologie sūmo doctori dn̄o Nicolao tinctoris de guntzenhusen imp̄ialis eccl'e bambergensis p̄dicatori salutē· Nup religiōis beati francisci p̄res deuotissimi flatu spūs sancti agitati ad capitularē cōuentū Nurnberge instituerūt (vt par erat) de p̄fundissimis ortodoxe fidei arcanis disputatoriā exercitatiōnē· ad quā venerāda peritoꝝ multitudo om̄i doctrinaꝝ gn̄e armata τ expedita velut ad litterariā militiā· τ olim ad feriaꝝ saturnaliū ferias disputatiōes cōuenit· i q̄ celebritas tua disputādi nacta cōgressū· rōnē argumentorū eo moderamie τ efficacia p̄ferebat· vt oēs auditores inestimabili nedū delectatōe· s3 τ admiratōe faceret affectos· Nō deerant alij q̄s ingenij vis maxia· τ i doctrinali bello robur inuictū ad p̄ticipāda sup̄mi p̄conia laudis celebritati tue cōciliauit· sola tn̄ celebritas tua· tū arguendi vi τ fortitudie· tū dicēdi copia τ maiestate p̄claꝝ triūphatoris nomē cōi oim voce est consecuta· Ego vero q̄ p̄uitatis mee officia· peritis oib⁹ (vt cunq3 potui) impendere semp̄ extiti studiosus· nefas existimaui si nullius numeris beniuolētia triumphū tuū ornarē vel recti⁹ honorarē· Ar metiēdo vires meas nihil inueni vel natura· vel arte· vel fortuna mihi cōcessum· qd̄ dignitati tue digne possem offerre· Uenit inter hec in mentē qd̄ adolescētulus in varrone legi· dantis animū nō munus eē pensandū· Uenit in mentē socratis humanitas· q̄ paup̄is discipuli sui eschinis paruū mun⁹ magna gratitudine dignū iudicauit· Jlle socrati seipsum muneris loco dedit· ego nō solū meip̄m· imo etiā disiectos ab inuicē libros duos· textū· s· sn̄iarū et scti bonauenture sup̄ eodē disputata τ interp̄tatiōem meo labore in vnū digestos· vigili emēdatos cura· τ idice ad oīa fere q̄ i eis tradūt̄ fabricata celebritati tue do· offero· τ dedico· Lua vero celebritas τ illi⁹ institutū τ h⁹ exēplū p̄cor velit cōplecti· τ me tibi datū i mācipiū· τ correcturā τ laborē h⁹ op̄is tibi cōsignatū nō aspneris· vt τ nois tui imortale dec⁹· ad extremas orbis terraꝝ natōnes· duce libroꝝ imp̄ssura ferat̄· τ int̄ triumphi tui ornamēta labor me⁹ nūeret̄· quē etsi alicubi erroris obūbret caligo· celebritatis tue splēdor illustret· Q̄uis em̄ totū (sit quātulūcūq3) qd̄ in heidelbergēsi academia octennali more spacio didici· totū qd̄ cōtinuata p̄cepi lectōe· totū qd̄ industrie mee natura p̄stitit ad hāc correcturā cōq̄sierim· expēderimq3· vereor tn̄ me in tā vasti maris tēpestatib⁹ oēs erroꝝ scopulos nō euasisse· in q̄ vel rari· vel nulli⁹ vnq3 vela sine rep̄hēsiōis turbine τ p̄iculo volauere· in q̄ sctūs Bonauētura colluctātib⁹ opinionū p̄cellis· ad eū plerūq3 portū applicuit· ad quē cōior opinantiū vent⁹ coegit· in q̄ gubernacula igenij sui mgr̄ libero correctori cōmittit· Honestatis igit̄ nō dedecoris· τ excusādi nō calūniādi vicē obtinebit· si ego τ togatā celebritatē tuā (cui nō min⁹ venerātiōis τ credulitatis d3 etas nr̄a q̄3 prisca pitagore palliato) τ oēs q̄ ordinatōis τ correcture mee sarcinā pōderant pios lectores· τ interp̄tes beniuolos nō maliuolos fore deposco· Precipue tn̄ oro in bonā p̄tē acceptū iri textū noue imp̄ssure instar antiq̄ nō eē distinctū· q2 pluris feci grauē Bonauēture auctē que mihi fuit distinguēdi rō τ exēplar q̄3 vsitatā huc usq3 p̄titiōe3· Nec p̄ mercede cōuicia mihi deberi cōsentiet in q̄onum principijs verboꝝ modica vel mutatio· vel ademptio· puta· vbi exēplaria scp̄ta sonāt· circa p̄mū sic p̄ceditur τ q̄rit̄· τ deinde· Scd̄o q̄rit̄· Tertio q̄rit̄ τc· ego vicissim q̄onū capita sic istitui· Questio· i· Q̄o· ij· τc· nulla temeraria p̄sumptōe· s3 sola duct⁹ cōmoditate q̄ talit̄ τ indici τ imp̄ssiōi cōducere suggessit· que me etiā ab oīs iniurie nota tuebit̄· ne vel clarissimos autores offendisse· vel studiosis nō p̄fuisse· q̄spiā debeat suspicari· qd̄ meli⁹ cuiusuis studio q̄3 meo calamo spero cōprobādū· Uale theologoꝝ τ cleri bambergensis decus·

Johannis beken hub Moguntini in laudem vtriusq3 autoris carmen·

Quisquis eris diue qui maiestatis anhelas·
Abdita scrutari· siste perinde gradum·
Nam te nec plato nec arestotiles operosis·
Crede docet libris· que docet iste liber·
Nec tibi nasonis nec dulcis musa maronis·
Quāuis diua canat· non tamen illa canit·
Omnibus vna fuit pariter mens nosse quis eēt·
Qui celum· terram· fecerit atq3 fretum·
Ex qua materia qua forsitan arte laborant·
Scire· sed ingenijs obuiat error iners·
Plato dei vires· exemplar· materiamq3
Ponit· vt hijs exter orbis origo tribus·
Dat duo· materiā· speciem quibus omnia cōstēt·
Doctus arestotiles· que duo ternus agat·
Est aqua si recte taleti creditur vna·
Materies cunctis rebus in orbe simul
Rursus Anaxmenes contra dedit aera certum
Mundi principium· quod dedit alter aquas·
Res epicurus ebes vult nullas esse creatas
Ergo q̄ ex nihilo disputat esse nihil·
Corpora tum celi· tum terre· tum maris altū·
Carmine testatur Naso fuisse chaos·
Uirgilius vero propior diuinius orbem·
Patris opus summi comprobat esse dei·
Attamen ille ioui diuinos reddit honores·
Qui fuit ex hominis semie natus homo·
Sic rerū varios ortus statuere periti·
Quod magis erroris q̄3 rōnis hab3·
Non min⁹ erroris vulgus circa deitatis·
Naturam statuit religiōe sua·
Utra fuisse potest fictorum causa deorum·
Autoris vel honor vel benefacta rei·
Sic proculi suasu Rome deus vltro quirinus·
Ceperat· inde Nume mox dea vesta coli·
Sic ceteris donis aratro quia p̄parat agros·
Concremat egiptus thura sabea boui·
Sic quia dat lane· dat lactis commoda multa
Flectit oui supplex cum prece scytha genu·
Sic aqua sic ignis dij persis cōmemorantur·
Ergo q̄ hijs hominum cura frequenter eget·
Sic alijs alij simulacris templa dicarunt·
Alter adorauit· sculpserat alter opus·
Tot tulit errores τ veras intulit artes·
Mentibus humanis iam pia iuncta fides·
Jam pastore rudi· iam piscatore magistro·
Doctus eris felix ardua facta dei·
Jam bonauenture iam claro lumine Petri·
Lombardi cernes que latuere sophos·
Qualiter in trinis personis est deitatis·
Unica maiestas· que regit alta poli·
Qualiter ex nihilo mundi pulcerrima forma·
Sic actore deo patre creata fuit·
Qualiter humanam q̄3uis viciasset origo·
Induerit carnem filius ipse dei·
Qualiter ex hui⁹ manauit vulnere sanguis·
Mixtus aqua· cuius vi sacra nostra vigent·

Nec satis est supos lustrare sed intima terre.
Uiscera collustrant mors vbi iure tuo.
Digeris in cineres carnes ⁊ ossa sed ex his.
Post homo crede nouus fingitur arte dei.
Haud hebes. haud mac⁹. s3 prudēs. integer. omni.
Pulcrior effigie q3 fuit ortus homo.
Fit tunc perpetuus q̄ vixit fragilis ante.
Fit q3 tunc agilis. qui fuit ante grauis.
Fit sine peccato. prauaq3 libidine tutus.
Fit par angelicis illa propago choris.
Sic hominem nouiter reparatum scandere sursū
Regis ad etherei regna chorusca decet.
Est vbi leta quies ⁊ lux. ⁊ vita beata.
Elisijq3 loci gaudia cuncta simul.
Quo bonauentura. petrus lombardus vtriq3
Sublati capiunt premia digna sibi.
Quo tuba diuini verbi doctor nicolae.
Tinctoris tendas dum tuba diua strepit.
Quo libri impressor ffriburgi kilianus ipe.
Piscator tendat post sua fata precor.
Quo bonauenture me ducat dextra iohannem.
Beckenhub. Quo me iungito petre tibi.
Vos ego coniunxi disiunctos. vos mea cura.
Lustrauit vigili mente. labore manu.
Si tibi non feci satis o lector voluisse.
Sit satis ⁊ melius corrige. parce. vale.

Nicolaus tinctoris de guntzenhusen doctor theolige ꝑdicator imperialis ecclie Bambergēsis. Docto mgro Johanni beckenhub Moguntino. Salutē plurimā. Tātū me verbis tuis fecisti suauissime Johes. vt nō referre solū vicissitu/dinē gramq3 scriptis valeā (vt par i omnis eēt) s3 ēt admodū reformidē. ne pl⁹ eq̄ mihi tribuisse videaris. Quo fctm ē. vt ⁊ i gra/tijs agēdis tardior efficerer. ⁊ tibi plura q3 in me sūt scribēti. prsus nō assentiar. Cū ⁊ me ⁊ mea lōge minora cognoscā. Noui eq de q3 sit mihi curta suppellex. noui q3 sit amor iniqu⁹ arbiter. ex q̄ noui tandē virorum optime atq3 doctissime q3tū ad te diligar ⁊ amer. Qui labores. studia. lucubratiōes tuas. imo ⁊ limā ingeniose tue correctois acutissimā ⁊ politissimā paruifacis. vt nois mei dec⁹ (qd censeo q3 exiguū) cū nro Lombardo ⁊ Bonauentura. ad extremas efferres orbis natōnes. Pro q̄ tibi nō solū ego sed ⁊ tota theologorum caterua vna cū lombardo grās habeat. Is. n. iā dudū nud⁹ ab vtero mris parisieñ. vniuersitatis exiēs crā/guis. nebulis multis stipat⁹ in tenebris ignorātie latuit. Quē tu illo tā apto tpe. decoro lumie bonauenture decorasti ac vestisti Et quasi clateritio marmoreū (vt cesare dicere solit⁹ est.) effecisti. Nec tibi o bonauentura minoris honor est q̄ officioso coniu/gio tibi sociauit Petrū lombardū Johes beckenhub. q3 q nup (Sixto qrto pontifice maxio ꝑsidente) cathologo sanctorū es as/scriptus. vt simul ꝑ ora. ꝑ pulpita. ꝑ bibliothecas. ꝑ librarias. per aulas oim doctorum orbis. tā venuste ꝑgrediamini ⁊ sine ve/recūdia. Laudet esculapius ypocratē chorum medicine sue recuperatorē. phisistratū homer⁹. tucca ⁊ varronē virgilius honestet Mecenā moyses. qui totā legē tepore malicia dirutā i vnū op⁹ collegit. Justinianū romani. q̄ mādauit tribuniano. theophilo ⁊ dorotheo questoribus sacri pallacij vt romanarum legum q pādecte dicebant supflua rescinderent adunarēt dissuta. crudaq3 dige/sta efficerēt. Te laudent mi Joh. Petr⁹ lombard⁹ q̄ tā pulcra a te circūdat⁹ veste in oēs ꝑgredies natōes. nulli⁹ formidabit as/pectū. Contineat se in rupe sua ꝑmenides cū dyalectica. thisias cū rethorica. Ptram⁹ cū musica. Atlas cum siderū cursu. Lō/bardus cū bonauentura coronat⁹ a nro Jo. beckenhub. nitide. tersē ⁊ polite limat⁹ in publicū ꝑgredit. ita vt nulli⁹ formidet a/spectū. sed omnē laudē supgrediat. Subuerior tñ mi Joh. ne quisq3 forte inuidie tumulis agitat⁹ sit tam iniqu⁹ veritatis hostis vt me adulandi cā aut ostentādi ingenij tanta de bonauenture laudibus dixisse moliat. Nō ostento eloquētiā quā nunq3 ꝓfessus sum. vtinā in me eēt. Ex animi snīa loquor. vtinā in me tm̄ ingenij eēt vt minima ei⁹ laudē attingerē. Nō est ille sanct⁹ iterū meo ingenio laudand⁹. diues ingeniū ⁊ exquisitā expostulat mineruā. Percurre natōes. ꝑcurre latos parit ppl'os. reuolue etates. celū vel ipm suspice. vix plures in vllo dotes reperies. Parū est eum natū i balneo regio parētibus honestissimis pre Joh. fi/danza. matre vō ritella q̄ eū a cunabulis nō sine grādi miraculo ordini beatissimi pr̄is. francisci deuotū a mortis faucibus libe/rauit. Queris in viro corporis pulcritudinē. pulcerrim⁹ fuit Bonauentura. ita vt alexander doctor irrefragilis q̄ ꝓceptor frue/bat. inspecta corporis pulcritudine ⁊ morum elegantia dicere solit⁹ sit Adā nō videt peccasse in bonauentura. Dirigis enim diui/tias ditissim⁹ Bonauentura. Et h̄ nō tacebo q bonauenturā nīm sctūs Tho. aquinensis deuotiōis gratia visitans. inuenit eū scribentē legēdā scti francisci. ⁊ raptū extra se dixit. Sinam⁹ sanctū laborare ꝑ scto. Laudas beniuolentiā. ⁊ hic beniuolētis/simus dixit petr⁹ cardinalis eps hostiē. in ei⁹ orōne funebri q quicūq3 Bonauenturā videbat ipi⁹ amore capiebat eiusq3 pijssi/ma mādata obedient suscipere. Amas doctrinā. Pace oim loquor q̄ petrū explanarit nemo deuoti⁹. nemo subtili⁹. nemo vtili⁹ nemo mediocri⁹. in oim q̄stionū ꝓcella securi⁹ nauauerit. Testis sit mihi ille ipe doctissimus bonauentura. qui cū publica legē/darum sniarū ꝓuincia fungerer. in oim qōnū scrupulo tanq3 ad trāqllū portū ad ipm cōfugerim. Fortuna gaudes. vix fortunati/or vll⁹. Testis sit mihi dignitas generalat⁹ ordinis quē. xviij. ānis laudabilit rexit. Eps eboraceñ. quē a Clemēte papa libere oblatū liberi⁹ spreuit. Dignitas cardinalat⁹ in q̄ talit se gessit vt tante fidei apud eosdē cardinales esset q Clemente papa de/functo oim vota in eū cōpromitterēt si se vel aliu̅ ad papatū noiaret ipm eligerent. Ipse vero non se sed virum sctissimum Gregoriū decimū noiauit. O vbi nūc sunt tales viri. Quid de innumerabili⁹ virtutibus eius ⁊ scriptis recenseam. Loquunt mi/racula. approbat eū ecclesia sctā catholica. nō ad scripta eius q̄si qōnes vnq3 accessi. s3 reuera tanq3 ad orōnes et cōtēplatiōes. Nec miret aliq̄s tantā in eo glorā q̄ viuit iā in eterna glīa huius ergo cōiugio Petrū lombardū sociatū. iā diligentissime po/litū ⁊ emēdatū a nro Johanne beckenhub. vnacum elaboratissimo repertorio siue indice. o viri doctissimi legite diligite amate. Tu vō suauissime moguntine vale. Ex bamberga Anno a xp̄i natiuitate. M. cccc. lxxxiij. mensis Maij die scdo.

Sic bonauentura lombardum luce chorusca.
Illustrat sicut solis origo solum.
Moguntine facis sic diua coire fluenta.
Ut celeri Rheno mogunus ipse coit.
Ut vicium ferri lima purgatur acuta.
Sic calamo purgas tu viciosa libris.
Cum bonauentura. cum petro turba theosis.
Orata tibi pro te det pia vota deo.

Prologus

Celebratissimi patris domini bonauẽture or-
dinis minoꝝ· artis diuine summi discussoris: et
apostolice sedis epi Cardinalis prologus in p̃-
mum librum sententiarum·

Rofunda
fluuioꝝ scrutatus est ꝛ ab/
scōdita ꝓduxit in lucē· Uer
bū istō sumptū ex Job· xxv
iij· diligẽtius consideratum
apit nobis viam ad p̃cogno
scẽdum quadruplex genus
cause in lib· sniarū· s· mate/
rialis· formalis· efficiẽtis ꝛ
finalis· Causa nāq materi
alis innuit in noie fluuioꝝ
Causa formalis in perscrutatione profundoꝝ· Cau/
sa finalis in reuelatione absconditorum· Causa vero
efficiens intelligit in supposito duoꝝ verboꝝ· s· scru/
tatus est et produxit in lucem· Innuit em̄ causa mate/
rialis nomine fluuioꝝ pluraliter nō singulariter· vt nō
solū tangat libri totius materia vel subiectū in genera/
li· sed etiā ꝑticulariū libroꝝ in spāli· Propter qd̓ notā/
dū ꝙ iuxta quadruplicē ꝓprietatē fluuij materialis· qua
druplex est fluui⁹ spūalis· ꝺ̄ q̃ ẜm quadruplicē differē
tiā sunt quattuor li· sniarū· Considero nāq fluuiū ma
1 terialē quo ad duratiōez· ꝛ inuenio pennitatē· Nam sic
dicit Jsidor⁹· Fluuius ē pennis fluxus· Considero q̃/
tū ad extensionē· ꝛ inuenio spaciositatē· Jn hoc em̄ di/
stinguit fluuius a riuulo· Cōsidero q̃tū ad motū· ꝛ in/
uenio circulationē· Sicut em̄ ꝺ̄ Eccs· j· Ad locū vnde
exeūt fluuia reuertunt ꝛc̄· Considero effectū· ꝛ inuenio
emundationē· Nā fluui⁹ ꝓpter aq̃rū abundantiā mun
2 dat terras ꝑ q̃s currit· ita ꝙ nō inquinant· Et qm̄ oēs
transferentes ẜm aliquā silitudinē transferunt· ex hac
quadruplici cōditiōe· methaphora q̃druplex in spūali/
bus fluuijs inuenit· sicut colligere possum⁹ ex scriptu/
ris· Primo ꝓpt̓ pennitatē dicit fluui⁹ ꝑsonarū ema/
natio· qm̄ illa emanatio sola est sine p̃ncipio· sine fine·
De hoc fluuio Dañ· vij· Antiquus dierū sedit· ꝛ fluui⁹
igneus rapidusq egrediebatur a facie eius· Antiqu⁹
iste dierū· est pater eternus· cuius antiquitas est eter
nitas· Jste antiqu⁹ sedit· q̄ non solum est in eo eterni/
tas· sꝫ etiā imutabilitas· A facie illi⁹ antiq̃ egrediebat
fluui⁹ igne⁹ rapidusq· i· de sublimitate diuinitatis ei⁹
ꝓcedebat plenitudo amoris· ꝛ plenitudo ꝟtutis· Ple/
nitudo virtutis in filiū· iō fluui⁹ erat rapidus· Pleni/
tudo amoris in spm̄ scm̄· iō fluui⁹ erat igne⁹· Scd̓o
ꝓpter spaciositatē ꝺ̄ fluui⁹ reꝝ mūdanaꝝ ꝓductio· ob
quā cāz nō tm̄ fluui⁹ sed mare a ꝓpheta ꝺ̄ in p̃s iste mū
dus· Hoc mare magnū et spaciosuz ꝛc̄· De hoc fluuio
Ezech· xxix· Ecce ego ad te pharao rex egipti draco ma
gne q̃ cubas in medio fluminū· ꝛ dicis me⁹ est fluuius·
ꝛ ego feci memetipm̄· ponā frenū in maxillis tuis ꝛc̄·
Draco iste magnus quez dñs alloquit· ꝛ cui cōminat
in filia ꝛ ꝑsona pharaonis dyabol⁹ ē qui ē rex egypti q̃
interp̃tat tenebre qm̄ regnat i eis q̃s excecauit tenebris er
roris· vt puta sunt heretici· Ad quē etiā dicit· Me⁹ est
fluui⁹· ꝛ ego feci memetipm̄ q̃si ipe fecerit mundū istuz
et ipe nō habeat aliud p̃ncipiuz· Hūc errorē ipe dixit et
suggessit ipīs manicheis q̃ totā machinā visibilium a
deo malo eē cōditā cōtēdūt· hui⁹ dracōis maxillas dñs
infrenabit· qñ ablata sibi ptāte suggerēdi falsa· ondet
se eē hui⁹ fluuij cōditorē· vnde in eadē auctoritate seq̃t·
Sciēt oēs habitatores egipti qm̄ ego dñs· Tertio ꝓ
pter circulatiōez ꝺ̄ fluui⁹ filij dei incarnatio· Qm̄ sicut
in circulo vltimū cōiungit p̃ncipio· sic in incarnatione
sup̄mū cōiungit ymo· ꝛ primū postremo· vt fili⁹ dei eter
nus· hoi cōdito die sexta· De hꝰ fluuio Ecci· xxiiij· Ego
q̃si fluui⁹ dorix· ꝛ sic aqueduct⁹ exiui de paradiso· Do/
rix interp̃tat gñatiōis medicamentū· ꝛ ē ibi figuratiu⁹
sermo· vt conuersum intelligat· i· gñatio medicamenti·
Jncarnatio em̄ filij dei nihil aliud fuit q̃ gñatio medi/
camenti· vere em̄ languores nr̃os ipe tulit· ꝛ infirmita
tes nr̃as ipe portauit· Recte igit filij incarnatio fluui⁹
dorix ꝺ̄· Et ipe de se vere dicit· Ego q̃si fluui⁹ dorix· i·
medicinalis fluui⁹· ꝛ sicut aq̃ductus exiui de paradiso·
Natura aque hui⁹ ē· ꝙ tm̄ ascēdit· quantū descēdit· ta
lis fuit exitus incarnatiōis ẜm qd̓ ꝺ̄ in p̃s· A summo
celo egressio eius· ꝛ occursus ei⁹ vsq ad summū eius·
Et Johānis· xvj· Exiui a p̃re ꝛ veni in mūdū· Jterum
relinq̃ mūdū ꝛ vado ad p̃rem· ꝛ ita fecit circuluz· De hꝰ
etiā fluuio q̃tū ad egressū eius ex mr̃e· pōt exponi illud
qd̓ ꝺ̄ Hester· x· in somnio mardochei· paruus riuulus
creuit in fluuiū· ꝛ in lucē solēq cōuersus est· Quis ob/
secro est paruul⁹ fluui⁹ iste· nisi humilima ꝟgo· hec cre/
uit in fluuiū· cū generauit xp̄m· q̃ nō solū fluui⁹ ꝑ abun/
dantiā gr̃e· sed etiā lux sapie ꝛ sol iusticie ꝺ̄ ẜm ꝙ Joh·
j· de ipo ꝺ̄· Erat lux vera ꝛc̄· Quarto ꝓpter emunda
tionē ꝺ̄ fluui⁹ sacramentoꝝ dispensatio· q̃ sine sui pol
lutōe mūdat nos a coinq̃natiōib⁹ pctōꝝ· De hoc fluuio
Apoca· xxij· Ondit mihi fluuiū aque viue splendiduz
tanq cristallū ꝓcedētē de sede dei ꝛ agni· Sacramētoꝝ
dispensatio ꝺ̄ fluui⁹ splendid⁹ tanq cristall⁹ ꝓpter cla
ritatē ꝛ virorē quē relinq̃t in animab⁹ q̃ in hoc flumine
depurant· Dicit etiā fluui⁹ aque viue ꝓpter efficaciam
gr̃e q̃ viuificat aīam· Hic etiā ꝓcedit de sede dei ꝛ agni·
Naz sacramentalis gr̃a ꝓcedit a deo tanq ab actore et
efficiēte· a xp̄o tanq a mediatore ꝛ a ꝓmerēte· ꝓpter qd̓
dicunt oīa sacr̃a efficaciā habere a passiōe xp̄i· vt testat
Aug· De latere xp̄i dormientis fluxerūt sacr̃a· dū inde
fluxit sanguis ꝛ aq̄· De oīb⁹ istis fluuijs simul ꝛ ꝑ ordi
nez habet Geñ· ij· Ubi ꝺ̄ ꝙ fluui⁹ egrediebat de loco vo
luptatis· q̃ inde diuidit in q̃ttuor capita· Nomē primi
physon· Nomen scd̓i Gyon· Nomen tercij tigris· Et
nomen q̃rti eufrates· Fluui⁹ iste egrediēs de paradiso 3
est totius libri huius materia· Quattuor fluuij ex isto ꝓ
cedentes sunt spāles materie q̃ttuor libroꝝ· sicut faci/
le ē aptare· q̃ ꝑdictoꝝ noim interp̃tatōes vult diligen
ter exponere· Physon em̄ interp̃tatur oris mutatio· ꝛ i
hoc significat ꝑsonarū emanatio· Sicut em̄ ex ore ma/
teriali ꝓcedit ꝟbū ꝛ spūs· ita ex ore p̃ris fili⁹ ꝛ spūsscūs
Ecci· xxiiij· Ego ex ore altissimi ꝓdij p̃mogenita añ om
nē creaturā· Hoc dicit ipe filius q̃ ē ꝟbū et sapia patris
Et in p̃s· Uerbo dñi celi firmati sunt et spū oris eius
ꝛc̄· Gyon interp̃tat arena· ꝛ in hꝰ significat rerū munda
narū ꝓductio· Sicut em̄ vniuersitas creaturarū cōpa/
rat mari ꝓpter spaciositatē· ita arene ꝓpter innumerosi
tatē Ecci· j· Arenā maris· ꝛ pluuie guttas· ꝛ dies secu/
li q̃s dinumerauit· Tigris interp̃tat sagitta· ꝛ in hꝰ sig/
nificat filij dei incarnatio· Sicut em̄ in sagitta ferrum
cōiunctū est ligno· sic in xp̄o fortitudo diuinitatis con/
iuncta est molliciei humanitatis· Et sicut sagitta ex ar
cu ꝛ ligno volat ad percutiendū aduersarios· sic xp̄s de
cruce saliens confregit aduersariuz· Hec est illa sagit/

Prologus

ta de qua dicitur·iiij·Regum·xiij·Sagitta salutis dñi
⁊ sagitta salutis cõtra syriã·Eufrates interp̃tat̃ frugi
fer·in q̄ significat̃ sacroꝝ dispẽsatio q̄ nõ tm̃ aĩam pur
gant a culpa·sed etiã fecũdant in grã·Quod significa/
tum est·Apoc·vlti·vbi d̃r·q̄ iuxta fluuiũ cristallinum
erat lignum afferẽs fructũ cui⁹ folia erant in medicinã
¶Cum igitur quattuor sint fluuij·quattuor sunt fluuio
rum profunda predictis fluuijs correspondentia.
¶Profundũ eterne emanatiõis ẽ sublimitas eẽ diuini
de q̄ põt intelligi illud Eccs·vij·Alta ꝓfunditas·quis
inueniet eam·Vere ꝓfunditas alta·⁊ altitudo ꝓfunda
ita vt exclamet apl̃s Ro·xj·⁊ dicat·O altitudo diuitia
rum sapientie ⁊ scientie dei·q̄ȝ incomprehensibilia sũt
iudicia ei⁹·Vere iudicia icõphẽsibilia·q̄r ꝓfunda·Judi
cia em̃ dei abyssus multa·Et eccl·j·Profũdũ abyssi q̄s
dimensus est·Hec ꝓfunditas innuit̃ Job·xj·Forsitan
vestigia dei cõprehẽdes·⁊ vsq̄ȝ ad ꝑfectũ oĩpotẽtem re/
peries·Excelsior celo est·⁊ q̄d facies·ꝓfundior ĩferno·
⁊ vnde cognosces·q̄si·d·ex te nõ potes·iõ cõsulit apl̃s
Ephe·iij·In caritate radicati ⁊ fundati·vt possitis cõ
p̃hẽdere ⁊c·Et hoc ꝓfundũ ꝑscrutat̃ magr̃ in·j·li·Sub
tilitas enim diuini eẽ cõsistit in duob⁹·scȝ in nobilissi/
mis emanatiõibus q̄ sunt gñatio ⁊ ꝓcessio·In nobilis
simis cõditiõib⁹·q̄ sunt sũma sapĩa·oĩpotentia·⁊ ꝑfectã
voluntas de q̄b⁹ ẽ primus liber·¶Nã in p̃ria p̃te agit de
sacratissima vnitate ⁊ trinitate·In secũda vero q̄ incipit
di·xxxv·Cũq̄ȝ supra disserui ⁊c·sp̃ali tractatu agit de
supradicta ei⁹ triplici cõditiõe siue proprietate·¶Pro
fundũ creatiõis ẽ vanitas eẽ creati·Creatura enĩȝ quã
tomagis euanescit·tantomagis in ꝓfundũ tendit·siue
euanescat ꝑ culpam siue ꝑ penã·Propter h̃ d̃r ꝑ pro/
phetam in ps·in ꝑsona hoĩs q̄ euanuit ꝑ culpam·Infi
xus sum in limo profundi ⁊ nõ est substãtia·Et rursus
orans ꝓpha ne euanescat per penã dicit·Nõ me demer
gat tẽpestas aque·neq̄ȝ absorbeat me ꝓfundũ ⁊c·Hoc
ꝓfundũ scrutat̃ mgr̃ in scd̃o libro·Nã vanitas eẽ crea
ti in duob⁹ cõsistit·vicȝ in mutatiõe de nõ eẽ in eẽ·⁊ rur
sum in reuersione in nõ eẽ·Et q̄uis nulla creatura om
nino cedat in non ens ꝑ naturã·verũtñ (sicut dicit Au
gusti·) peccator tẽdit ad nõ eẽ ꝑ culpã·⁊ de his duobus
est tot⁹ secũdus·Nam in p̃ma p̃te agit de rerũ egressu·
In secunda vero parte que incipit di·xxj·Videns igit̃
diabolus ⁊c·agit de lapsu·vt de temptatiõe diaboli·de
pctõ originali ⁊ actuali vsq̄ȝ ad finem·¶Profundum
incarnatiõis est meritũ humanitatis xp̃i·qd̃ tantũ fuit
vt vere possit dici ꝓfundũ quasi nõ habẽs terminum·
nec fundum·De q̄ põt intelligi illud Jone·ij·Proieci/
sti me in ꝓfundũ in corde maris·⁊ flumẽ circũdedit me
Hoc p̃t dici de xp̃o·q̄ tm̃ humiliat⁹ ẽ·vt vere possit di/
ci ꝓiectus ⁊ abiectus·Esa·liij·Et vidimus eũ ⁊ nõ erat
ei aspectus·⁊ desiderauim⁹ eũ despectũ ⁊ nouissimũ vi/
rorũ ⁊c·vere igit̃ dicit se ꝓiectũ·sed vbi·in ꝓfundũ ma
ris ⁊ fluminis·Nã passio xp̃i cõpat̃ mari ꝓpter penali
tatis amaritudinẽ·flumini ꝓpt̃ charitatis dulcedinem·
Dulcissimũ em̃ cor Jhu xp̃i tanta circa nos afficiebatur
teneritudine amoris·vt nõ videret̃ ei graue ꝓ nobis su
stinere extremũ ⁊ acerbissimũ genus mortis·Et h̃ ꝓfun
dũ ꝑscrutat̃ magr̃ in tercio·Nã meritũ xp̃i in duob⁹ cõ
sistit·scȝ in passione per quam nos redemit·⁊ in actiõe
ꝑ quam nos informauit·que consistit in operibus vir/
tutum·donorum ⁊ p̃ceptoꝝ·de quib⁹ duobus est terti⁹
liber·Nam in p̃ma p̃te agit̃ de incarnatiõe ⁊ passiõe ĩ q̄
cõsistit nr̃a redemptio·In scd̃a q̄ incipit di·xxiij·Cum
vero supra habitũ sit ⁊c·agit̃ de virtutib⁹ donis ⁊ p̃ceptis
in quib⁹ cõsistit nr̃a informatio·¶Profundũ sac̃ralis
dispensatõis est efficacia ꝑfecti medicamenti·Tanta
enim est efficacia medicine sacramentalis·q̄ humanaȝ
mentem excedit·vt vere profundum possit dici·De h̃
Esa·lj·Posuisti profundũ maris viam tuã·vt transi/
rent liberati·Profundũ istud in q̄ egyptij demergunt̃·
⁊ filij liberati trãseũt ⁊ saluant̃·ẽ efficacia sac̃roꝝ·in q̄/
bus destruunt̃ opa tenebrarũ·⁊ conferuntur arma luc̃
⁊ dona grãrum ꝑ q̄ hõ transfert̃ de p̃tãte tenebrarũ ĩ re/
gnum filij charitatis dei·Hec efficacia sacramentorum
est ꝓfundũ maris inquantũ primo liberat a culpa ⁊ in
troducit in amaritudinem penitentie fluminis inquãtuȝ
liberat a miseria ⁊ introducit in dulcedineȝ gratie·Qd̃
optime prefiguratũ fuit in filijs israel·q̄b⁹ exeuntibus
ex egypto diuisa est aq̄·et transierunt per mediuȝ sicci
maris·Sicut dicit̃ Exo·xiiij·Et introeuntib⁹ in terrã
promissionis ꝑ arentẽ alueũ transiuit israel iordanem
istũ siccãte dño deo nr̃o aq̄s eius ⁊c·Similit̃ d̃r Josue
iiij·Hoc ꝓfundũ ꝑscrutat̃ magr̃ in·iiij·li·Nam effica/
cia ꝑfecti medicamenti in duobus consistit·s·in sana/
tione a varietate infirmitatũ deprimẽtiũ·⁊ in liberatiõe
ab vniuersitate miseriarũ aggrauantiũ·⁊ de his duob⁹
est totus quartus liber·Nam in p̃ria p̃te agit de multi/
plici sanatiõe quã efficiũt·vij·sac̃ra·In scd̃a que ĩcipit
di·xliij·postremo de cõditiõe resurrectiõis ⁊c·agit de ꝑfe
cta sanitate ad quã ꝑducũt·sicut de gloria resurgentiũ
q̄ veraciter ⁊ fideliter sac̃ra ecclesie perceperũt·⁊ ꝑ op/
positũ de pena malorũ q̄ sacramẽta ecclesie cõtempsert·
¶Ex perscrutatione autẽ quattuor ꝓfundorũ in quat
tuor libris elicitur finis·scȝ reuelatio quattuor abscon/
ditoꝝ·¶Primuȝ est magnitudo diuine substãtie·De
qua Esa·xlv·Vere tu es deus abscõdit⁹·de⁹ israel sal/
uator·Vere magnitudo diuine substãtie abscõdita·s̃m
illud Job·xxvj·Cũ vix paruã stillã sermonis eius au/
dierimus·magnitudinem tonitrui eius quis poterit ĩ/
tueri·certe nullus potest intueri·nisi ille cum quo sapi
entia dei inhabitat·ꝓpter h̃ petebat ille sapientie ama/
tor Sapiẽ·ix·Mitte illã de celis sanctis tuis·⁊ a sede
magnitudinis tue·Hoc absconditum magister reple/
tus sapĩa de supnis·ꝑ p̃mi libri ꝑscrutatiõeȝ ꝓduxit ĩ lu/
cẽ·Nã visis ⁊ intellectis nobilissimis emanationib⁹ et
nobilissimis ꝓprietatib⁹·ĩnotescit nobis viatorib⁹ (s̃m
qd̃ possibile est) diuine substãtie magnitudo·¶Scd̃ȝ
absconditum ẽ ordo diuine sapiẽ·De quo Job·xxviij·
Vbi inuenitur sapĩa·⁊ quis est locus intelligentie·ab/
scondita est ab oculis omnium viuẽtiũ·volucres q̄ȝ ce
li latet·Vere abscondita·Quia sicut d̃r ibideȝ·Sapĩa
trahit̃ de occultis·ita q̄ si cognosci optat̃·indiget ꝑscru
tatiõe ꝓfunditatis nõ in se·sed in operib⁹ in quib⁹ ipsa
relucet·Unde dicit̃ Eccl·j·q̄ vnus est altissimus crea/
tor q̄ effudit illã sup oĩa opa sua·Hoc ergo abscõdituȝ
manifestat magister in ꝑscrutatiõe scd̃i·Nam viso or/
dine bonorũ ⁊ maloꝝ·patȝ nobis quõ ab eterno sapĩa
dei ordinata ẽ·⁊ ex antiq̄s anteq̄ȝ terra fieret·¶Terciũ
abscõditum ẽ fortitudo diuine potẽtie·De q̄ Abac·iij·
Cornua in manibus eius·ibi abscondita est fortitudo
eius·legit̃ de xp̃o pendente in cruce vbi latuit fortitudo
veritatis sub pallio infirmitatis·Et hoc est sac̃rm ab/
sconditũ a seculis·De q̄ Ephe·iij·Mihi omniũ sctõꝝ
minimo data est grã·hec·in gentib⁹ euãgelizare inuesti/
gabiles diuicias xp̃i·⁊ illuminare oẽs q̄ sit dispensatio
sacramenti abscõditi a seculis in deo·Hoc est sac̃rm ab
sconditum·sac̃rũ secretũ q̄ deus fortis vt hostem vince
ret·indutus est armis nostre infirmitatis·quod est in/

auditũ a seculis. In ꝑscrutatiõe tñ tercij libri vbi osten
dit ꝙ xp̃s in sua ĩfirmitate vicit cõtrariã ptãtem. mani
festat fortitudo diuine potẽtie. Si enĩ vicit ꝑ infirmi/
tatẽ. qd fecisset si pugnasset ꝑ virtutẽ. Et si infirmũ dei
forti⁹ est hoĩbus. brachiũ dei qs poterit ĩfirmare. Uere
igit pꝫ inenarrabilis ei⁹ fortitudo. cui⁹ est tam fortis ĩ/
firmitas. ¶ Quartũ absconditũ est dulcedo diuine mi
sericordie. De q̃ in ps. Q̃ magna multitudo dulcedinis
tue dñe. quã abscõdisti timẽtibꝫ te. Uere abscõdita ⁊ re/
seruata timentibꝫ dulcedo misc̃die. Quia sicut dicit in
ps. Miscõia dñi ab eterno ⁊ vsqꝫ ineternũ sup timen/
tes eũ. ⁊ in eis qui sperãt super miscõia eius. Hec dul/
cedo manifestat in ꝑscrutatiõe quarti libri. Nã viso q̃/
liter de⁹ dimittit pctã in p̃senti. ⁊ q̃lia nr̃is vulneribus
adhibet medicamina. ⁊ q̃lia ĩfuturo dat premia. nobis
dulcedo diuine misc̃die aperit. ¶ Horũ igit abscondi/
torũ ꝓpalatio est finis libris generalis. ad quẽ ꝑduci et
ꝑducere volẽs magister sentẽtiaꝝ ꝑscrutatus est ꝓfun/
da fluuioꝝ p̃uia gr̃a spũssancti. Ille enĩ est p̃cipuus per
scrutator secretoꝝ ⁊ ꝓfundorum. ꝭm ꝙ dicit. j. Coꝝ. ij.
Spũs omnia ꝑscrutat. etiã ꝓfunda dei. Huius spũs
agitat⁹ charitate. ⁊ luce ⁊ claritate illustratus. cõposuit
magister hoc op⁹ ⁊ seruat⁹ ꝓfunda fluuiorũ. hoc etiam
spũ adiuuante factus ẽ reuelator absconditoꝝ. Ipe enĩ
est de q̃ scribit Dañ. ij. Ipse reuelat ꝓfunda ⁊ abscõdi/
ta. ⁊ nouit in tenebris cõstituta. Et hec fuit intẽtio ⁊ fi/
nis magri ꝭm ꝙ ipse dicit in ꝓlogo. lucernã veritatis ĩ
candelabro exaltare volẽtes. in sudore ac labore multo
hoc volumẽ deo p̃stante cõpegim⁹ ex testimonijs verita
tis in eternũ fundatis. Et paulo ante dixerat. ꝙ ꝓposi/
tũ est theoloicaꝝ inq̃sitionũ abdita pandere. Patet er/
go in verbo ꝓposito p̃sentis libri cã materialis. formal
efficiens ⁊ finalis.

Ad intelligentiã eoꝝ q̃ primo tacta sunt q̃ttuor
p̃nt queri iuxta q̃ttuor p̃dicta. Primo q̃ sit hui⁹
libri materia vel subiectũ.

¶ Questio. j.

Q deus sit subiectũ videt. ¶ Illud enĩ subiectũ est in
scia de q̃ et de cuius ꝓprietatibꝫ est sciẽtia tota. Sed de
deo et de ei⁹ opibus. vtputa creatione ⁊ reparatiõe ẽ to/
tus liber. ergo ⁊c. ¶ Item videtur ꝙ subiectũ isti⁹ libri
sint res ⁊ signa. Illud enĩ est subiectũ in scia ꝭm cui⁹ di
uisionẽ diuidit illa scia ab alijs. q scie secant vt res hoc
est q diuidunt ꝭm diuisionẽ subiectoꝝ. sꝫ hec ẽ res ⁊ si
gnũ. sic manifestũ est. ergo ⁊c. ¶ Itẽ videt ꝙ credibile
sit subiectũ hui⁹ libri. Illud enĩ est subiectũ in libro cir/
ca qd̃ versat autoris intẽtio ⁊ tractatus. Sed credibile
est hmõi. Uñ magister dicit in ꝓlogo. ꝙ ꝓpositum suũ
est fidẽ nr̃am clipeis dauidice turris munire. hoc est ad
ꝓbandũ fidẽ rõnes adducere. nõ in quã fidem ꝭm habi/
tũ. sed ꝭm creditũ. ergo ⁊c. ¶ Sed cõtra. Subiectuꝫ in
scia debet cõplecti oẽ qd̃ determinat in illa. sꝫ in hoc li/
bro nõ tñ determinat de deo sed etiaꝫ de creaturis. ergo
de⁹ nõ ẽ subiectũ hui⁹ toti⁹ libri generalit. sꝫ solũ primi
libri. ¶ Item aliter ostendit illud idẽ sic. Licet tres cau
se coincidãt in vnã. tñ materia nõ coincidit simul cũ fi/
ne. Quia materia dicit qd incõpletũ. finis autẽ dicit toti⁹ ope
ris cõplementũ. Sꝫ de⁹ ẽ finis totius isti⁹ operis. q fi
nis toti⁹ theologie. ergo nõ est subiectum vel materia.
Itẽ ꝙ res ⁊ signa nõ sint subiectũ. vr̃. Omnis enim
scientia est de rebus ⁊ signis. ergo si res ⁊ signa sunt sub
iectũ hui⁹ libri liber iste ẽ generalis ad oẽs. Q si sp̃a/
lis scientia ⁊ doctrina tradit in libꝛo hoc. patet ꝙ res ⁊
signa nõ habẽt assignari in eo ꝓ subiecto. ¶ Itẽ constat
ꝙ alia est scientia de rebꝫ. et alia de signis. vt pꝫ. differt
enĩ ꝭmocionalis sciẽtia a naturali. ergo aut sciẽtia tradi
ta in h̃ libro nõ est vnius generis. aut nõ est simul de re/
bus ⁊ de signis. Sed ẽ vnius generis. ergo ⁊c. ¶ Itẽ ꝙ
credibile nõ sit subiectũ videt. Quia scientia ⁊ veritas
sunt diuersi habitus. ergo habent diuersa obiecta. ergo
cũ credibile inq̃ntum hmõi sit obiectũ veritatꝫ. nõ erit ob
iectũ scientie. inq̃ntum hmõi. ergo ⁊c. ¶ Itẽ sicut cõside
ratio hui⁹ libri ꝟsatur circa fidẽ. ita circa spem ⁊ chari/
tatẽ. ergo si sperandũ vel diligendũ. siue sperabile vl
diligibile nõ est subiectũ hui⁹ libri. pari ratione nec cre/
dibile ẽ subiectũ in eo. ¶ Rñ. dõm. ꝙ subiectũ ĩ aliqua
scientia vl doctrina triplicit põt accipi. Uno mõ dicit
subiectũ in sciẽtia ad qd̃ oĩa reducũtur sic ad primũ ra/
dicale. Scd̃o mõ ad qd̃ omnia reducunt sicut ad totum
ĩtegrale. Tertio mõ ad qd̃ oĩa reducũtur sicut ad totum
vniuersale. Exemplũ huius manifeste patet ĩ grãmati/
ca. Nãꝫ subiectũ primo mõ ad qd̃ oĩa reducunt sicut ad
primũ elemẽtale vel radicale est lr̃a. quã ideo vocat Pri
scianus elementũ. q est minimũ in q̃ stat resolutio grã/
matici. Subiectũ ad qd̃ omnia reducunt sicut ad totuꝫ
ĩtegrale ẽ oratio cõgrua ⁊ ꝑfecta. Subiectũ ꝟo ad quod
oĩa reducunt sicut ad totũ vniuersale ẽ vox lr̃ata. articu
lata. ordinabilis ad significandũ aliq̃d in se vel in alio.
Per hunc moduꝫ est distinguere in q̃druuialibꝫ. Nam
subiectũ ĩ geometria ad qd̃ oĩa resoluunt vt ad p̃ncipiũ
est punct⁹. Subiectũ ad qd̃ oĩa reducunt vt ad totũ in/
tegrũ est corpus qd̃ continet in se oẽ gen⁹ diuisionis.
Subiectũ ad qd̃ oĩa reducunt vt ad totũ vl̃e est quanti
tas cõtinua ĩmobilis. Per hunc modũ ⁊ in hoc libro est
assignare subiectũ ꝭm triplicẽ dr̃iam. Nam subiectũ ad
qd̃ oĩa reducunt vt ad principiũ est ipse de⁹. Subiectũ
ergo ad qd̃ oĩa reducunt q̃ determinant in h̃ libro vt ad
totũ ĩtegrũ est xp̃s ꝓut cõprehẽdit diuinã naturã et hu/
manã. siue creatã ⁊ increatã. De q̃bꝫ sunt duo p̃mi libri
⁊ caput ⁊ mẽbra de q̃bꝫ sunt duo sequẽtes. Et accipio
h̃ large totũ ĩtegrũ. qd̃ mlta cõplectit n̄ solũ ꝑ cõpositõꝫ
sꝫ etiã ꝑ vnionẽ et ꝑ ordinẽ. Subiectũ q̃ꝫ ad qd̃ oĩa redu
cũt sicut ad totũ vniuersale. possum⁹ nominare dupla/
tionẽ siue sub disiunctiõe. ⁊ sic ẽ res vel signũ. Et vocat
hic signũ sacramentũ. Possum⁹ ⁊ vnico vocabulo no/
minare. ⁊ sic est credibile. ꝓut tñ credibile trãsit in rõneꝫ
intelligibil. ⁊ hoc ꝑ additionẽ rõnis. et hoc mõ ꝓprie lo/
quẽdo credibile ẽ subiectũ in hoc libro. Cõcedende ergo
sunt rõnes ꝓbantes ⁊ deũ esse subiectũ. ⁊ res ⁊ signa et
credibile. diuersimode sicut dictũ est. ¶ Qd̃ ergo obijcit
tur in contrariũ. ꝙ de deo non agit ꝑ totum in hoc libro.
Dicendũ. ꝙ q̃uis nõ agat de deo q̃ntum ad substantiã tñ
agit tñ q̃ntum ad substantiã vel q̃ntuꝫ ad opa eius. ⁊ ido
nõ est subiectũ vt totum sꝫ vt principiuꝫ. ¶ Qd̃ obijcit
ꝙ materia nõ coincidit in vnũ cuꝫ fine. Dicẽdum. ꝙ ma
teria triplicit dicit. scꝫ materia ex qua. materia ĩ qua. et
materia circa quã. ⁊ hec vltima materia magis dr̃ obie/
ctũ q̃ materia. Qñ ergo dicit ꝙ materia nõ coincidit cũ
fine. verum est de materia ex qua q̃ ꝓprie est materia. sed
nõ de materia circa quã q̃ ꝓprie est obiectum. Nã idẽ po
test esse obiectuꝫ habitus ⁊ finis. ⁊ tali mõ accipit mate
ria in sciẽtia ꝓ obiecto ꝟtutis cognoscẽtis. ¶ Qd̃ obijcig
tur de rebus et signis ꝙ sint subiecta oĩm scientiaꝝ. Di/
cenduꝫ. ꝙ res ⁊ signum p̃nt accipi in sua generalitate ⁊
sic nõ ꝑtinet ad scientiã specialeꝫ. nec ad librum. nec ad
eandẽ scientiaꝫ. Possunt iterꝝ accipi ꝭm ꝙ induunt ra/
tionẽ credibilis ⁊ sic quẽadmodum vna est ꝟtus et vn⁹
est habitus de oĩbus credibilibus. siue sint res. siue sint

signa·vt fides· sic vna ē scientia specialis de omnibus
inq̃ꝛtum induūt hāc rōnem·s·credibilis· siue sint res si/
ue signa ¶ Aliter pōt dici·ꝙ dupliciť ē loq̃ de rebꝫ ꝛ si
gnis·aut absolute·aut in relatiōe ad fruitiōez· siue ad il
lud q̃ fruendū est· Primo q̃dez mō spectāt ad speciales
sciētias ꝛ diuersas· Scđo mō ad vnā sciam siue doctri
nā· Vñ quēadmodū de oībus entibꝫ inq̃ꝛtum reducunť
ad vnū primuz ens est vna sciētia·aut vnus liber·sic de
oībus rebus ꝛ signis· inq̃ꝛtum ordinanť ad vnum q̃d ē
alpha ꝛ o·est vna scientia· ¶ Quod obijciť·ꝙ credibile
9 est obiectum veritatis est dicendū· ꝙ alio modo est cre/
dibile obiectum veritatis·alio modo sciētie· Credibile
enim fm ꝙ habet in se rōnem prime veritatis·cui fides
assentit ꝓpter se ꝛ sup oīa·ꝑtinet ad habitū fidei· Scđz
ꝙo ꝙ sup rōnē veritat' addit rōnē auctati'·ꝑtinet ad do/
ctrinā sacre scripture· De qua dicit Augu· super Geñ·
ad litterā·ꝙ maior est eius autoritas·q̃ȝ humani ingenij
ꝑspicacitas· Sed fm ꝙ supra rōnē veritatis ꝛ auctori/
tatis addit rōnem ꝓbabilitatis·ꝑtinet ad cōsideratōem
p̄sentis libri·in quo ponūtur rōnes ꝓbantes fidem no/
stram·ꝛ sic patet quomodo differēter est fides de credi/
bili·ꝛ libri de canone sacre scripture·ꝛ p̄sens scriptura·
et ideo nō valet illa obiectio de sperabili vel diligibili·
q̃m iste liber non ē sic ad defensionē spei et charitatis·
sicut fidei·vnde non est simile·

¶ Questio·ij·

De causa formali siue modo agendi huius libri· Et di/
ctum est ꝙ est ꝑscrutatorius ꝛ inquisitiuus secretorum
Sed cōtra· Esa·xl· Deus dat secretorum scrutatores q̃
si nō sint· Item Prouer·xxv· Scrutator maiestatis op
primeť a gloria· Itez Eccl·iij· Altiora te ne quesieris et
fortiora te ne scrutatus fueris· Ergo si ea que magister
ꝑscrutatur sunt secreta·sunt magna·sunt alta et fortia·
male magister ꝓcedit· ¶ Item ratione ostenditur sic·
Modus ꝓcedendi in ꝑte scie debet esse vniformis mō
totalis scie· sed modus ꝓcedendi in sacra scriptura est
tipicus ꝛ per modū narrationis nō inquisitōis· cum er
go liber iste ꝑtineat ad sacram scripturā·nō debet proce
dere inquirēdo· ¶ Itē modus agendi·debet esse conue/
niens materie de qua est· Vñ in primo ethicorū dicitur
Sermones inquirendi sunt fm materiam· Sed mate/
ria huius doctrine est credibile·ꝛ credibile est supra rati
onez·ergo modus ꝓcedendi ꝑ rationes nō cōuenit huic
doctrine· ¶ Item modus agendi debet esse cōueniēs fi/
ni ad quē ordinať scientia· Sed hec scia vt dicit magi/
ster in littera ordinať ad fidei ꝓmotionem·sȝ rōnes fidē
nō ꝓmouent·sed euacuant· Vñ Greg· Fides non habet
meritum·cui humana ratio p̄bet experimentū· ergo ta/
lis modus contrariať fini·ergo nō est cōueniens· Unde
et Hiero· Tolle inq̃t argumenta cū de fide agitur· Pa/
storibus ꝛ piscatoribꝫ crediť nō dyaleticis· Vanus ergo
et inutilis videtur hic modus· ¶ Sed contra j· Pe·iij
Parati omni poscēti reddere rōnem de ea que in vobis
est fide ꝛ spe· Cum ergo multi sint qui fidem nostrā im
pugnant·vtiq̃ꝫ rōnem de ea poscūt·vtile ꝛ cōgruū videť
per rōnes eam astruere·ꝛ mō inq̃sitorio et raciocinādo
ꝓcedere· ergo ꝛc· Item Ricardus de sancto Victo·in/
li·de trini· Credo sine dubio ad quorūlibet explanatōez
necesse esse non modo ꝓbabilia·sed etiam necessaria ar
gumenta non deesse·licet contingat nostraz īdustriaz la
tere· Ergo cuȝ fides nostra credat necessaria·ꝛ illa habe
ant rationes latentes· ꝛ talia indigent ꝑscrutatione vt
enodentur·patet ꝙ modus ꝑscrutatorius maxime con/
uenit huic scientie· ¶ Item nō est peioris cōditionis ve
ritas fidei nostre q̃ȝ alie veritates· sed in alijs veritati/
bus ita est ꝙ omnis que potest ꝑ rationem impugnari·
potest ꝛ debet ꝑ rationem defendi· ergo pari ratione et
veritas fidei nostre· ¶ Item nō est modo fides nostra
peioris conditionis q̃ȝ ī principio·sed quādo impugna
batur ꝑ falsa miracula magorum·defendebatur per ve/
ra sanctorūȝ·ergo cū modo impugnetur per falsa argu/
menta hereticoꝝ·debet defendi per vera argumenta do/
ctorum· ¶ ℞ñ·dicendū·ꝙ modus ꝑscrutatorius conue
nit huic doctrine siue libro· Cum eñ finis imponat ne
cessitatem his que sunt ad finē (Quia sicut dicit phus·
Serra est dentata·quia est ad serandū) sic iste liber· q̃r
est ad promotionem fidei habet modum inquisitiuum·
Modus eñ ratiocinatiuus siue inq̃sitiuus valet ad fi/
dei ꝓmotionem· ꝛ hoc tripliciter fm tria genera homi/
num· Quidam eñ sunt fidei aduersarij· Quidam sunt
in fide infirmi· Quidam vero ꝑfecti· Modus inquisi/
tiuus valet p̄mo ad confundenduȝ aduersarios· Unde
Aug^·j·de trinita· Aduersus garrulos ratiocinatores
elatiores magis q̃ȝ captiores·rationibꝫ catholicis et si/
militudinibꝫ cōgruis· ad defensionem ꝛ assertionem fi/
dei est vtendum· Secundo valet ad fouendū infirmos
Sicut eñ deus charitatem infirmorū fouet per benefi/
cia temporalia sic fidem infirmorū fouet per argumen/
ta ꝓbabilia· Si enim infirmi viderēt rationes ad fidei
ꝓbabilitatem deficere· ꝛ ad oppositum abundare· null^
ꝑsisteret· Tertio valet ad delectādum perfectos· Vi/
ro eñ mō anima delectatur ī itelligendo quod perfecta
fide credit· Unde Bernar· Nihil libentius intelligim^
q̃ȝ quod iam fide credimus· ¶ Quod ergo obijciť incon 10
trarium·dōm·ꝙ omnes ille autoritates intelligūtur de
ꝑscrutatione curiosa nō de perscrutatiōe studiosa· Nā
ipse dominus dixit iudeis· Johan·v· Scrutamini scri
pturas ꝛc· ¶ Quod obicitur ꝙ ille modus nō competit
sacre scripture· Dicēdum ad hoc·ꝙ liber iste ad sacram 11
scripturam reducitur ꝑ modum cuiusdam subalternati/
onis nō partis principalis· Similiter et libri doctoruȝ
qui sunt ad fidei defensionē·quod patet sic Quia non
quelibet determinatio trahens in parteȝ·facit subalter/
nacionem scientie·sȝ determinatio quodāmodo distra
hens· Nam sciētia de linea recta nō dicitur subalterna/
ri geometrice·sed scientia de linea visuali· quoniaȝ hec
determinatō quodāmodo trahit ad alia pricipia· Quo/
niam ergo sacra scriptura est de credibili vt credibile·hic
est de credibili vt facto intelligibili·et hec determinatio
distrahit· Nam quod credimus debeť auctoritati·et q̃d
intelligimus rationi· Hinc est·ꝙ sicut alius modus cer
titudinis est in scientia superiori· et inferiori· ita alius
modus cretitudīs est in sacra scriptura ꝛ alius in hoc li
bro·et ideo alius modus ꝓcedendi· Et sicut scientia sub
alternata vbi deficit·redit ad certitudinem scientie sub/
alternantis que maior est· Sic etiam cum magistro de/
ficit certitudo ratōis·recurrit ad auctoritates sacre scri
pture·que excedit omnē certitudineȝ rationis· ¶ Ꝙ tu
obijcis ꝙ debet conuenire materie· Dicenduȝ·ꝙ cōuenit 12
Et ꝙ obijcitur ꝙ credibile ē super rationem·verū est su/
per rationē q̃ȝtū ad sciaȝ acq̃sitā· sȝ nō supra rōnē eleua/
tā per fidē ꝛ per donū scie et intellect^· Fides eñi eleuat
ad essentiendū·scia ꝛ intellectus eleuant ad ea que credi/
ta sunt ad intelligendū· ¶ Q̃d obiꝫ·ꝙ non conuenit fini
quia euacuatur meritum· Dicendum·quando assentiť 13
propter se rationi·tunc aufertur loc^ fidei·quia in ani

ma hominis dñatur violētia rationis. Sed quando fi
des non assentit propter rationem. sed propter amorē
eius cui assentit. desiderat habere rōnes tunc non eua/
cuat rō humana meritum. sed auget solacium. ꝛ primo
modo intelligit Greg. similit̄ et hiero. ꝙ non sunt indu
cenda argumenta dyaletica. quibus homo principalit̄
innitatur. quia innitendum ē auctoritati principalius
ꝙ̄ rationi.

¶ Questio. iij.

¶ De causa finali. Et cum dictum sit ꝙ liber iste ē ad
reuelandum abscondita. queritur vtrum opus hoc sit
contemplationis gratia. vel vt boni fiamus. Et ꝙ sit
vt boni fiamus. videtur sic. Omnis doctrina que est d̄
his sine quorum cognitione non contingit recte viue-
re est vt boni fiamus. sed iste liber est ad cognitionē no
stre fidei. sine qua impossibile ē placere deo. nec recte
viuere. vt dicitur Heb. xj. ergo iste liber est vt boni fia
mus. ¶ Item omnis doctrina que conuenit cum vir/
tute in obiecto. est vt boni fiamus. hec per se manife/
sta est. sed hec doctrina conuenit cum fide in obiecto.
quia est de credibili de quo etiam est fides siue in quo.
ergo ꝛc. ¶ Item doctrina particularis conuenit cum
totali in fine. sed finis totalis scripture sacre. non ē tā
tum vt fiamus boni. sed etiam vt fiamus beati. ꝛ beati
tudo est optimum. igitur finis istius scientie est vt bo/
ni fiamus. ¶ Cōtra. magister dicit in littera ꝙ finis si
ue intentio sua est theologicarum inquisitionum abdi/
ta pandere. sed hoc pertinet ad eum cuius finis est spe
culatio. ergo ꝛc. ¶ Item scientia que est vt boni fiam⁹
pertinet ad mores. sed cum theologia sit de fide non de
moribus. liber autem iste de his que spectant ad fidem
non de his que spectant ad mores. ergo opus hoc non
est vt boni fiamus. Item omnis scientia que est vt
boni fiamus est practica. sed omnis talis est de his
que sunt ab opere nostro. sed hec non est de his que
sunt ab opere nostro. sed a deo. ergo est contemplatio/
nis gratia non vt boni fiamus. ¶ R°. ad intelligentiā
predictorum notandum est ꝙ perfectibilis est intellect⁹
noster a scientia. Hunc autem cōtingit considerare tri
pliciter. scilicet in se vel prout extenditur ad affectum.
vel prout extenditur ad opus. Extenditur autē intelle/
ctus per modū dictantis ꝛ regulantis s̄m hunc tripli/
cem statū. et quia errare potest. habet triplicē habitum
discretiuū. Nam si consideremus intellectum in se. sic
est proprie speculatiuus. ꝛ perficitur ab habitu qui est
contemplationis gr̄a. que dicit̄ speculatiua scientia.
Si autē cōsideremus ipm̄ vt natū extendi ad opus. sic
perficit̄ ab habitu vt boni fiamus. ꝛ hic est scientia pra
ctica siue moralis. Si autem medio mō consideret̄. vt
natus extendi ad affectum. sic ꝑficit̄ ab habitu medio i/
ter pure speculatiuū et practicū. qui complectit̄ vtrūq̄
ꝛ hic habit⁹ dr̄ sapīa. q̄ simul dicit cognitionē ꝛ affectū
Sapīa em̄ doctrine est s̄m nomē ei⁹. Eccl. vj. Vn̄ hic
ē cōtēplatōis gr̄a. ꝛ vt boni fiam⁹. p̄icipaliter tn̄ vt bo
ni fiamus. talis est cognitio tradita in hoc libro. Nam
cognitio hec iuuat fidē. ꝛ fides sic ē in intellectu vt qn̄
tū est de sui rōe. nata sit mouere affectū. ꝛ hoc p3. Na3
hec cognitio. xp̄s ꝑ nobis mortu⁹ ē. ꝛ cōsimiles. nisi sit
hō pctōr ꝛ dur⁹. monet ad amorē ꝛ deuotōez. nō sic ista
circulus vincit diametrū ꝛc. Cōcedendū est ergo ꝙ sciē
tia p̄ntis libri est vt boni fiam⁹. ¶ Qd̄ obicit̄. ꝙ est ad
pandendū abscōdita. Dicendū ꝙ ibi nō est stat⁹. q2 illa
reuelatio ordinat ad affectum. ¶ Qd̄ obr̄. ꝙ non est de
morib⁹. nec de his que sunt ab opere nostro. iam patet
responsio ad illud. quia ipse loquitur de illa scientia q̄
proprie est vt boni fiamus vt de practica.

¶ Questio. iiij.

¶ De causa efficiente. Et dicitur fuisse magister petr⁹
lombardus parisiensis epus. Sed ꝙ non debeat dici
autor huius libri videtur. Ille solus dicendus est autor
libri qui est doctor siue actōr doctrine. Sed sicut dicit
Augustinus in libro de mag. solus xp̄s est doctor. er/
go solus debet dici huius libri autor. ¶ Item sicut di/
cit philosophus in ethicis. Non quicunq̄ facit gram/
maticalia vel musicalia debet dici grammaticus vl̄ mu
sicus. vtpote si faciat casu vel fortuna vel alio suppo
nente siue dicēte. Sed magister hoc opus cōposuit ex
aliena doctrina. sicut ipē dicit in lr̄a. ꝙ in hoc ope maio
rum exempla doctrinamq̄ reperies. ergo non debet di
ci auctor. Si tu dicis ꝙ non tantū hic est doctrina san/
ctorum sed etiam sua. cuius ratione debet dici auctor.
Contra. a maiori et digniori debet fieri denominatio.
Sed magister dicit. ꝙ si paulisper vox sua insonnue/
rit. et tunc a paternis limitibus non discessit. ergo non
debet iste liber dici esse magistri. ¶ Contra. constat ꝙ
deus hoc opus non scripsit digito suo. ergo habuit ali
um doctorem. Sed non est dare alium nisi magistrum
ergo ꝛc. ¶ Item auctoritas magistri in hac parte reci/
pitur. ideo cum ipse dicat in littera. in ml̄to labore ꝛ su
dore hoc volumen deo prestante compegimus. ergo vi
detur ꝙ ipse fuit autor presentis libri. ¶ R°. ad intelli/
gentiam dictorum. notandum ꝙ quadruplex est mod⁹
faciendi librum. Aliquis enim scribit alienam materiā
nihil addendo vel mutādo. ꝛ iste mere dicitur scriptor
Aliquis scribit aliena addendo sed non de suo. et iste
compilator dicitur. Aliquis scribit et aliena ꝛ sua. sed
aliena tanq̄ principalia. et sua tanq̄ annexa ad euidē/
tiam. ꝛ iste dicitur commentator. Aliquis scribit ꝛ sua
et aliena. sed sua tanq̄ principalia. aliena tanq̄ annexa
ad confirmationem. et talis debet dici autor. Talis fu
it magister. quoniā sententias suas ponit. et patrum
sententijs confirmauit. Unde vere debet dici autor hu
ius libri ¶ Quod ergo obijcitur ꝙ solus christus est do
ctor et auctor. Dicendum. ꝙ sicut dicit Augustinus in
libro de doctrina christiana. Docere est dupliciter sicut
dicitur dupliciter aliquis facere videre. Aliter enim fa
cit videre. qui visum restituit. aliter qui visibili digito
ostendit. Primū facit deus. secundū homo. Similiter
aliter docet qui scientiam quam habet in alium verbo
vel scripto offert vel ostendit. aliter qui habitum scien/
tie imprimit. vterq̄ tamen dicitur doctor et auctor. sed
deus principalius. sicut in proposito ¶ Quod obijcit̄
ꝙ fecit librum alio supponente. dicendum ꝙ non ideo
dicitur facere aliquis supponente alio. quia ab alio di/
dicit (tunc enim pauci essent doctores vl̄ grammatici)
sed si omnino scientia eius dependeat ab alio. ita ꝙ nō
habet habitum intra. sicut illi qui faciunt bonum lati/
nu3. quia alij eis dixerunt. sed ipsi ignorant artem. hoc
modo non fecit magister librum istum. Nam a scientia
quām acquisierat longo tempore vel labore hoc opus
composuit. et per doctrinas patrum suas sententias
confirmauit. ꝛ ꝙ sunt ibi multa dicta aliorum hoc non
tollit magistro auctoritatem. sed potius eius auctorita
tem et humilitatem commendat ꝛc.

¶Beati bonauenture ad prohemiū sentētiarum aptata interpretatio.

C Upientes aliquid de penuria ꝛc. Totali libro premittit magister prologum in quo tangit causas suscepti operis. Diuiditur autē in duas partes. In prima parte ponit rationes que mouerunt ipsum ad aggrediendū presens negocium siue opus. In secunda rationes que debēt mouere discipulos ad benigne audiendum. circa finem. in quo maiorum ꝛc. vbi incipit alloqui auditores. Prima pars diuiditur in duas. quia duplex ratio potest mouere aliquem ad opus faciendum. scilicet amor boni. et odium mali. Primo ergo ponit rationes sumptas ex parte amoris boni. scilicet catholice veritatis. Secundo ex parte odij mali. scilicet heretice prauitatis ibi. Quāuis non ambigamus ꝛc. Prima pars habet quattuor particulas. In prima tangit causam excitantem et hec est desiderium mercedis ꝛ spes auxilij sub exemplo vidue et parabola samaritani. In secunda ponit causam retrahentem que duplex est. scilicet laboris immēsitas. et propria īfirmitas. ibi. Delectat nos ꝛc. In tercia ponit causam propellentem. Et hec est zelus ipsum accendens. ibi. Quam vincit zelus. In quarta ponit causam cōpellentem et preualentem. ibi. Non valentes ꝛc. Et hec est petitio fratrum studiosorum quibus non potest quis iure resistere. sed quodammodo necessario oportet collum subijcere.

¶Ratiōes mouentes magistrum ad aggrediendum opus ex approbatione et amore boni scilicet catholice veritatis.

Rō excitāś mercedis desiderium et spes auxilij.

C Upientes aliquid de penuria ac tenuitate nostra cū paupercula in gazophilatium domini mittere. ardua scandere[a] opus vltra vires nostras agere presumpsimus. consummatiōis fiduciā. laborisqꝫ mercedem in samaritano statuentes. qui[b] prolatis in curationē semiuiui duobus denarijs. supereroganti cuncta reddere professus est. Delectat nos veritas pollicētis. sed terret immensitas laboris. Desiderium hortatur proficiendi. sed dehortatur infirmitas deficiendi[c]. Quā vincit zelus domus dei. Quo inardescentes fidem nostrā aduersus errorem carnaliū atqꝫ animalium hominum. dauidice turris clipeis munire. vel potius munitam ostendere. ac theologicarum inquisitionum abdita aperire necnon et sacramentorum ecclesiasticorū pro modulo intelligētie nostre noticiam tradere studui.

Rō retrahens laboris imensitas et propria infirmitas.

Rō cōpellens zelus domus dei

¶Dubia litteralia. a Opus vltra vires nr̄as agere presumpsimus ꝛc.
17 ¶Hic obicit presumptio est peccatum. ergo peccauit. ¶R°. Est presumptiō confidētie de diuino adiutorio. et psumptio superbie que est d̄ proprio īgenio. prima non ē peccatum sed est v̄tutis indicium. secunda vero ē peccatum. s3 de prima loquitur magister. Vl' alr̄. Est psūptio ſm v̄itatē ꝛ ē psūptio ſm ꝓpriā estimatōez. Prīa ē reprehensibilis. quia superbie. secunda laudabilis. quia humilitatis. Nec est culpabilis qui in omnibus operibus suis se reputat indignum et quasi presumptuosum.

b ¶Prolatis duobus denarijs supereroganti ꝛc. Hic queritur que sit ista superogatio. Si tu dicas ꝙ sit magistrorū et sanctorum superadditio ad sacrā scripturaꝫ Contra. Dam. que tradita sunt nobis per legem ꝛ prophetas veneremur nihil vltra inquirentes Itē Apoc. vltimo. Si quis apposuerit ad hec. apponet ei dominus plagas. R°. dicendum. ꝙ est additio distrahens. ꝛ
18 est additio complens. Addens primo modo non supererogat. sed magis diminuit et subuertit. ꝛ tales sunt heretici. quibus datur maledictio. Addens secundo modo supererogat. quia saluo sensu scripturam ipsam dilucidat. p duos igitur denarios duo intelligo testamēta. per samaritanum xp̄ꝫ per semiuiuum hominez gratuitis expoliatū ꝛ vulneratuꝫ in naturalib⁹. ꝛ supererogatōꝫ intellige doctorē exponētē. Vel alit̄ dicendum. ꝙ est additio in q̄ additū est cōtrarium. ꝛ est in qua additum est diuersū. et in qua additum est cōsonum. Prima additio est erroris. Secunda p̄sumptionis. quia presumptio est dicere in sacra scriptura aliqd̄ omnino diuersum ab his que in ea expressa sunt. Tertia īfdelis instructionis. quia quod implicitum est explicat.

c ¶Quam vincit zelus domus dei. Hic queritur quis sit iste zelus. et quare magis hoc zelo accenditur contra animales et carnales q̄ꝫ contra superbos et alios peccatores. et cum zelus sit amor priuatus. non videt̄ ꝙ deberet celo accendi. Preterea cum maius sit peccatum superbia. videtur ꝙ magis deberet accendi contra superbos. R°. ad primū dicendum. ꝙ zelus est amor nolens habere cōsortium in amato. zelus malus vitat omne consortium. sed zelus bon⁹ vitat tm̄ malos. vn̄ veri zelatores dom⁹ dei non pn̄t videre ī eccl'ia vicia que insurgunt cōtra ip̄am. Vn̄ Joh. ij. dicit glosa. Zel⁹ bon⁹ 19
ē. q̄ anim⁹ abiecto humano timore accēdit̄. ꝛ eo tēdit vt quelibet praua q̄ viderit corrigere satagat. et si nequerit toleret ꝛ gemat. Ad scd̄m dōm ꝙ magister spāliter in ecclesia zelabat fidem. ꝛ ideo magister accendebatur

20 contra fidei coꝛruptoꝛes· Dupliciter autē coꝛrūpit q̄s fidem· aut motus peruersitate voluntatis et affectiōis ꝛ hic dͬ carnalis· Nā caro dͬ hic carnalis affectō· ꝺm illud Gal·v· Manifesta sūt opa carnis ꝛc· Alio modo coꝛrūpit q̄s motꝰ ꝑuersitate iudicij· ꝛ dͬ h aīalis quasi

mꝰ· nō valētes studiosoꝛū fratrū votis iure resistere: coꝛū ī xp̄o laudabilibꝰ studijs: ligua ac stilo nos seruire flagitantiumᵈ q̄s bigas ī nob̄ agitat xp̄i charitas·

¶ Rationes mouētes ex detestatione ꝛ odio mali: scilicet heretice peruersitatis· c

e ¶ Quāuis ñ ambigamᵉ omnem humani eloquij sermonē calumnie atqꝫ cōtradictioni emuloꝛū: semper fuisse obnoxium· Quia dissentientibꝰ voluntatū motibꝰ: dissentiēs q̄ꝫ fit animoꝝ sensus: vt cū oīne dictū veri rōne perfectū sit· tamen dū aliud alijs: aut videtͬ: aut cōplacetᶠ veritati vel non f intellecte velᵍ offendenti· impietatis erroꝛ obnititͬ: ac vo- g lūtatis inuidia resultat· Quā deus seculi huiꝰ opatur in illis diffidentie filijs: q̄ ñ ratiōi voluntatē subijciūt: nec doctrīe studium impendūt: sed his q̄

fantasticꝰ· q2 fātasie ꝑuertūt iudicium ratiōis·

Rō cōpellens et preualens studiosoꝛum pieces.

d ¶ Quas bigas agitat in nobis christi charitas· Cōtra Ecc̄s·ix· Nemo scit an odio· an amoꝛe dignus sit· Rͦ·
21 dicendū ꝙ charitas vno modo dicit virtutem gratuitaꝫ· Alio modo dicit largē amoꝛē multū appciantē amatū· Unde charitas dicitur quasi amoꝛ charus· Primo mō sum pta charitate verum est certitudinalitͬ ꝙ nescit aliquis· potest tamen aliq̄ experimento dulcedinis diuine misericoꝛdie h̄ coniicere ꝓbabiliter Secundo mō p̄t scire· Et si p̄mo mō dicit magr· non dicit asserendo sed coniiciendo· Si secundo modo tunc assertiue potest intelligi et sic patet illud·

Rō heretice ꝑuersitatis siue erroꝛis.

Rō huiꝰ erroꝛis suggestio diabolica ꝛ ꝓpria supbia

e ¶ Quāuis non ambigamus ꝛc· Supꝛa posuit magister rationes mouentes ex appꝛobatione boni· hic ponit rationes mouentes ex odio ꝛ detestatione mali· ꝛ h̄ est malum heretice peruersitatis· Habet autem hec ꝑs quattuoꝛ particulas· In pꝛima parte tangit eoꝛum peruersitatē que consistit in calumniādo bonum et verum ex erroꝛis cecitatē· ꝛ inuidie pari malignitate· In secunda tangit huius peruersitatis radicem que ē suggestio diabolica et pꝛopꝛia superbia· ibi· Quā deus huius seculi· In tercia tangit huius erroꝛis defensionē que est ꝑ falsam supstitionē ꝛ mendacē ꝛ contentiosam locutiōꝫ ibi· Habent rationem sapientie in supstitione· In q̄rta infert rationem que ipsum mouit ad p̄sentis operis compilationē· ibi· Hoꝛū igitͬ deo odibilē· Et ratio hec ē subuersio erroꝛis·

f ¶ Ueritati vel nō intellecte· Uidetur ꝙ dicat male· q2 veritas est lux intelligibilis· sicut lux coꝛꝑalis sensibilis·

Sed oculus habens visum· non potest ignoꝛare lucem sensibilē· ergo pari ratōne· nec intellectꝰ ignoꝛabit lucē intelligibilē· Si tu dicas ꝙ non est simile· queritur quare non est simile· ꝛ quare magis deficit natura intellectui q̄ꝫ sensui· Rͦ· dicendum ꝙ simile est si quis atten- dat· Triplex ei est cā quare aliquis nō videt visibile· Aut enī ñ videt· q2 non vult respicē· aut si vult impeditͬ propter defectū oꝛgani· aut ꝓpͤ absentiam lucis hoc manifestuꝫ ē· Simılitͬ ī spiritualibus intellectus frequenter aliqua non intelligit· quia non vult considerare· Aliquādo vero non intelligit pꝛopter impedimentum ex parte coꝛpoꝛis· vt patet in freneticis ꝛ stultis ¶ Aliquando pꝛopter absentiam lucis· Licet enim lux increata se non subtrahat q̄ꝫtuꝫ ad essentiam vͭ quantum ad q̄lemcunqꝫ influētiam· subtrahit tamen se homini cū peccauit q̄ꝫtum ad influentiaꝫ perfectā· Unde dicitur inflixisse ei ignoꝛātiā· vñ sicut oculus in tenebꝛis errat· sic hodie miser hūanꝰ ītellectꝰ· Cū āt plene restitueꝛ ī lucē· sic̄ oculꝰ videre poterit oē visibie· sic ītelligit oē ītelligibile· 22

somniarunt: sapientie verba coaptare nitunͭ: non veri sed placiti rōneꝫ sectātes· Quos iniqua voluntas non ad intelligentiā veritatꝭ sed ad defensionē placentiū incitat: nō desiderantes doceri veritatem· sed ab ea ad fabulas conuertentes auditum· Quoꝛū pꝛofessio est magis placita q̄ꝫ docēda conquirere: nec docēda desiderare: sed desideratꝭ doctrinā coaptare· Habēt rōneꝫ sapientie in superstitione· q2 fidei defectioneꝫ sequitur hypocrisis mendax: vt sit vel in verbis pietas quam amiserat conscientia· ipsamqꝫ simulatam pietatem· omni verboꝛum mendacio impiam reddunt· false doctrine institutis: fidei sanctitateꝫ coꝛrumpere molientes· auriūqꝫ pꝛuriginem sub nouello sui desiderij dogmate alijs ingerentesʰ qui contētioni studentes h

Rō defensiōis huiꝰ erroꝛis supstitio mēdax et contentiosa locutio.

g ¶ Ueritati offēdēti· Cōtra· Oēs homines natura scire desiderant· sicut etiā esse beati· Sed beatitudo neminem offendit· quia omnes eam desiderant· ergo nec veritas offendit aliquem· Rͦ· dicendum 23 ꝙ est loqui de veritate quantum ad pꝛimum effectum q̄ est illuminare· et quantum ad istum nemo ipsam odit· omnes enim naturaliter desiderant illuminari· Est iterum loqui quantum ad effectum consequentem qui est arguere· ꝛ hunc habet ī malis· Manifestatio enim mali redarguit facientem· ꝛ inde est ꝙ mali odiunt veritatem· Quia sicut dicitur Johannis·iij· Qui male agit odit lucem· h ¶ Qui contentioni studentes contra veritatem sine federe bellant· Contra·ij· Esdre·iiij· ca· Magna ē veritas ꝛ foꝛtioꝛ oīb̄· Oīs terra veritatē inuocat ꝛ omnes tremunt eam· Rͦ· dicendum· ꝙ est lo- 24

contra veritatem sine federe bellant. Inter veri nanqȝ assertionem ꝛ placiti defensionem et pertinax pugna est dum se et veritas tenet: ꝛ se voluntas erroris tuetur. Horuȝ igitur deo odibilem ecclesiam euertere atqȝ ora opilare: ne virus nequitie in alios effundere queant et lucernaȝ veritatis in candelabro exaltare volentes: in labore multo ac sudore: hoc volumen deo prestāte cōpegimus. [i] ex testimonijs veritatis in eternū fundatis. in quattuor libros distinctum c

[k] In quo maioruȝ exempla doctrinamqȝ reperies: in q̊ ꝑ dominice fidei sinceram professionem: viperee doctrine fraudulentiam prodidimus. aditū demonstrande veritatꝭ cōplexi: nec periculo impie ꝓfessionis inserti: tēꝑato inter vtrūqȝ moderamine vtentes. Sicubi vero parum vox nr̄a insonuerit: non a paternis discessit limitibus. Nō igitur dȝ hic labor cuiqȝ pigro vel multum docto videri supfluus: cū multis impigris: multisqȝ indoctis (inter quos etiaȝ mihi sit necessarius locus) breui volumine complicans patrum sententias: appositis eoruȝ testimonijs: vt non sit necesse q̄renti librorum numerositateȝ euoluere: cui breuitas qđ queritur offert sine labore. In h̄ autem tractatu: non solū piū lectorem. sed etiam [l] liberum l correctorem desidero: maxīe vbi profunda versatur veritatis questio: q̄ vtinaȝ tot haberet inuentores. quot hȝ ꝯtradictores. Ut autem quod q̄ritur facilius occurrat: titulos quibus singulorum librorum capitula distinguuntur. premisimus.

---

qui de veritate simpliciter. vel de veritate quātum ad
24 hoc siue in speciali. ꝑmo modo veritas ē inexpugnabilis. ꝛ ideo preualet. ꝛ sic intelligitur. illud Esdre. Est iterum loqui de ꝟitate. secundo modo sic contingit eaȝ ꝑ rōnes fantasticas obumbrari. ꝛ per contentionem impugnari Unde ambrosi⁹ super illud verbum contentione. Roma. j. dicit. Contentio ē impugnatio veritatis cum confidētia clamorꝭ

Rō cōponendi opis ē subuersio erroris.

25 i ¶ Ex testimonijs veritatis in eternum fundatis. Contra. j. Cor. xiij. Scientia destruetur ergo et testimonia. R͞o. q̄ testimonia veritatis sunt in eternum fundata. Sicut dicitur in psal. Initio cognoui de testimonijs tuis ꝛc. ¶ Quod obijcitur. q̄ sci
26 entia destruetur Dicenduȝ q̄ verum est q̄ntuȝ ad modum docendi et considerandi. sed non quātū ad cognitū et rōnē cognoscēdi. ꝑs. In eternum domine permanet verbū tuum ꝛc.

k ¶ In quo maiorū exempla hec est pars vltima. In qua ponit magister rationes mouentes discipulos ad audiendum. Et diuiditur hec pars in quattuor partes ſm q̄ttuor que mouēt discipulos ad audiendū. Duo que sūt ex parte operis videlicet auctoritas et vtilitas duo vero ex ꝑte docētis scȝ humilitas ꝛ facilitas. In prima ꝑparat docilitateȝ scȝ in auctoritate. In scđa in vtilitate suscitat attentiōem. In duobus aūt sequentibus scȝ humilitate ꝛ facilitate captat beniuolētiā. In ꝑma igit̄ parte ondit opus suū eē autenticum. In secūda cōpendiosum. ibi. Nō igitur debȝ h̄ labor In tercia ondit modū docēdi eē humileȝ. in hoc q̄ vult corrigi. ibi. In hoc autē tractatu ꝛc. In quarta ostendit esse facilem ad inueniendum ꝛ memorandum. ibi. Ut auteȝ qđ queritur. facili⁹ occurrat.

Ondit opus suū eē cōpendiosum.

l ¶ Liberū correctorem. Queritur. quid vult dicere ꝑ hoc nomen liberū. R͞o. dicendum q̄ liber corrector dicitur sic homo liber qui sui tantuȝ causa est. vt dicit philosoph⁹ sic corrector liber dicitur. qui tantū gratia correctionis. non inuidie vel subsanationis corrigit. hunc desiderat magister exemplo Augusti. scđo de trinitate capitulo primo. Ubi dicit. Magis amabo inspici a rectis q̄ȝ timebo morderi a peruersis. grataanter enim suscipit osculum columbinum pulcerrima et castissima charitas. dentem vero caninum euitat cautissima humilitas vel retūdit solidissima veritas. magisqȝ optabo a quolibet reprehēdi. q̄ȝ siue ab errante siue ab adulante laudari.

Ondit modū docēdi eē humilē. qz vult corrigi.

26

Ondit modū īueniēdi ī hoc opere eē facilem.

Explicit prologus.

¶ Distinctio .j. de materia huius libri ꝛ librorū diuisione.

Ueteris ac noue legis cōtinentiā. In pte ista incipit tractatꝰ libri q̄ diuidit in quattuoꝛ libros ꝑtiales. Prima ꝑs habet duas ptes. In prima pte venat mgr̄ materiā huiꝰ libri ꝛ ꝑ cōsequēs aliorum. In secūda exequit diuisionē suā. ꝛ hoc di. ij. q̄ incipit. ibi. Hoc itaqꝫ vera ac pia fide ꝛc̄. Itē prima ꝑs in q venat materiā hꝫ tres ptes. In prima pte venat materiaꝫ ꝑ diuisiones. ꝛ ideo primo ponit diuisionē ꝑ quam distinguunt tres libri a q̄rto. scꝫ ꝑ res ꝛ signa. In secūda ponit diuisionē ꝑ quā distiguit primꝰ liber a tribꝰ alijs. q̄ ē ꝑ frui ꝛ vti. ibi. Id ergo in rebꝰ cōsiderādū. In tertia determinat dubitatiōes q̄sdā ex p̄missis ortas. ibi. Cuꝫ aūt hoīes q̄ fruunt. Itē prima ꝑs hꝫ tres ꝑticulas. In p̄ma ponit diuisionē. ꝛ Auctoritate Augꝰ. cōfirmat eā. q̄ ē ꝙ tota doctrina theologica ē de rebus vel de signis id ē subiectū cōe theologie. in hec duo diuidit. In secunda mēbra diuisiōis explanat. ibi. Proprie aūt h̄ res appellant. Ondēs q̄d sit res. ꝛ q̄d signū ꝺm mēbra p̄dicte diuisiōis. In tertia v̄o ꝑticula. diuisionē ad ꝓpositū applicat ibi. Cūqꝫ his intenderit theologorū speculatio. dicēs ꝙ de rebus ꝛ signis fuerit dicturꝰ. p̄mo tn̄ de rebus ꝛc̄. ¶ Id ergo in rebus. Hec ē scd̄a ꝑticula illiꝰ partis. in q ponit diuisionē. ꝑ quā distinguit p̄mꝰ liber ab alijs tribꝰ. q̄ ē de q̄busdā notificationibꝰ diuidit in duas ptes in p̄ma facit qd̄ dictū ē. in scd̄a que dicta sunt epilogat. ibi. Omīa igit que dicta sunt ꝛc̄. Prima ꝑs q̄ttuoꝛ hꝫ ꝑticulas. Primo em̄ ponit notificatiōes frui ꝛ vti. Scd̄o applicat eas ad ꝓpositū. s. ad res q̄bꝰ fruendum ē ꝛ vtendū. ibi. Res igit q̄bꝰ fruēdū. Tertio comparat ad alias assignatiōes. ibi. Notandū vero qd̄ idē Augꝰ. Quarto q꞉ videret sibi cōtradicere mouet ꝛ determinat q̄ndā dubitationē. ibi. Et attende q꞉ videt augusti. dicere. ꝛc̄. ¶ Cū aūt hoīes q̄ fruunt ꝛ vtunt ꝛc̄. Hec tertia ꝑs in q mouet ꝛ tractat dubitatiōes q̄sdam habet tres ptes. ꝺm tres dubitatōes. Prima est vtrum homo homine debeat frui. Scd̄a vtrū deus hoīe fruat. et vtat. ꝛ hāc mouet. ibi. Sed cū deus diligat ꝛc̄. Tercia est vtrū virtutibꝫ sit fruendū vel vtenduꝫ. ibi. Hic cōsiderandū ē vtrū v̄tutibꝰ ꝛc̄. Et in q̄libet istarū triuꝫ partiū. p̄mo mouet q̄stionē. scd̄o motā determinat. tertio determinationē per auctoritatē confirmat. Et particule in suis locis sunt manifeste.

¶ Tres libros diuidit a q̄rto ꝑ res ꝛ signa. ꝛ cōfirmat diuisionē auctoritate Augu. a

Di. I

Ueteris ac noue legl cōtinētiā diligēti īdagine: etiā atqꝫ etiam cōsiderantibꝰ nob̄ preuia dei gr̄a īnotuit sacre pagine tractatū circa res vel signa p̄cipue v̄sari. Ut em̄ egregiꝰ doctoꝛ Aug. ait in li. ꝺ doc. xp̄ia. Omīs doctrina. vel rerum ē. vl' signorum. Sed res etiam per signa discuntur.

¶ Explanat diuisiōis mēbra q̄d sit res et q̄d signum. b

Proprie aūt h̄ res appellāt. q̄ nō ad significādū aliq̄d adhibēt. Signa v̄o q̄rū vsus ē in significādo. [a] Eoꝝ aūt aliq̄ sūt q̄rū oīs vsus ē in significādo. i. q̄bus nō vtimur nisi aliq̄d significādi gr̄a. vt aliq̄ sacr̄a legalia. Alia q̄ nō solū significāt. ꝫ cōferūt qd̄ intꝰ adiuuet sicut euāgelica sacr̄a. Ex q̄ apte intelligit. q̄ hic appellētur signa. res ille vicꝫ q̄ ad significāduꝫ aliq̄d adhibēt. [b] Omē igit signū ēt res aliq̄ ē: Qd̄ em̄ nulla res est (vt ī eodē aug. ait) oīno nihil ē. [c] Nō āt ecōuerso oīs res signū ē: q꞉ nō adhibet ad significādū aliq̄d.

¶ Applicat diuisionē ꝙ sit ꝺ rebus et signis dicturus. c

Cūqꝫ his intēderit theologorum speculatiō studiosa atqꝫ modesta diuinā scripturā formā p̄scriptā in doctrina tenere aduertet. De his ḡ nob̄ adituū ad res diuinas aliq̄tenꝰ intelligēdas deo duce apire volētibꝰ. disserēdū ē [d] p̄mū de rebus: postea de signis disseremus.

¶ Distinguit p̄mū librū ab alijs tribꝰ ꝑ frui et vti diffiniēs quid sit vti et quid frui. d

Id ḡ in rebꝰ cōsiderādū vt ei

a ¶ Eorum autem aliqua sunt quoꝝ vsus omnis est in significando non iustificando. Cōtra. omnia sacramenta sunt medicine. quia ꝺm Hugonem de san. Uicto. Sacramenta omni tempore fuerūt medicine. ꝫ omnis medicina habet effectum in curando. ergo ꝛ sacramenta similiter. sed ista curatio est iustificatio. ergo omni tempore sacramenta habuerūt iustificare. R̄. dicenduꝫ. ꝙ dupliciter est cōsiderare sacramēta vete. le. scilicꝫ in se siue ratiōe operis operati et sic erant tātū ad significandum. vel ratione fidei annexe. siue charitatis. siue ratione operis operantis. et sic erant ad iustificandum sacramenta legalia preter circumcisionem.

Augustinꝰ

b ¶ Omne igitur signum etiam res aliqua est. Opponitur de ista diuisione. Uidetur enim magister male diuidere. quia superius non diuiditur contra suum inferius. sed res est superius ad signum. ergo ꝛc̄. R̄. dom ꝙ verū est ꝙ superius ī sua generalitate acceptum nō diuiditur cōtra suū inferius. ꝫ cōtrariū bene pōt diuidi. Hic autēꝫ contrahitur ad standum pro re non significante.

2

c ¶ Non autem econuerso omnis res signum. Uidetur male dicere. quia signum est quod ducit in aliud cognoscendum. ꝫ omnis res ducit in aliud. quia omnis res est causa vel effectus. Causa autē ducit in cognitionēꝫ effectus et econuerso. Si dicas ꝙ non omne qd̄ ducit est signus sed quod ducit in prius. tunc omnis creatura est signū cum ducit in deum. R̄. dicendum ꝙ duplex est signuꝫ scilicet naturale. et institutum. De primo non intenditur hic. sed de secundo. vnde non valet obiectio ad propositum. quoniam hic intenditur de signo ex institutione. sicut sunt signa vocalia et sacramentalia. 3

d ¶ Primum de rebus. postea de signis. Contra.

Videt̃ dixisse debuisse potius ecōuerso. q2 signum du/
cit in cognitiōem rei. ergo pri⁹ eēt agendū vel dicendū
de signis q̃3 de reb9. R°. dōm q̄ prior est cognitio signi
q̃3 rei respectu cuius est signū. sed nō oportet q̄ omnis
rei. Vñ ipse primo agit de rebus. quarū sacramēta non
sunt signa.

c eodē aug. ait. Q3 res alie sūt
qb⁹ fruenduz ē. alie qb⁹ vten=
dū ē. alie q̄ fruunt̃ ꝛ vtunt̃. Il
le qb⁹ fruendū ē: nos btōs fa=
ciūt. Istis qb⁹ vtēdū ē. tēden=
tes ad btitudinē adiuuamur
ꝛ q̄si adminiculamur vt ad il=
las res q̄ nos btōs faciūt pue=
nire eisq3 inherere possimus.
Res vō q̄ fruunt̃ ꝛ vtunt̃: nos
sum⁹ q̄si int̃ vtrasq3 cōstituti ꝛ
angeli et scti. Frui aūt ē amo
re alicui rei inherere ppt̃ seip
sam. Uti vō id qd in vsū vene
rit referre ad obtinēdū illud q̄
fruenduz ē. al's abuti ē nō vti.
Nā vsus illicit⁹ abusus vel ab
usio nominari debz.

¶ Quib⁹ reb⁹ vtendū ꝛ qb⁹
fruendum est. e

f ¶ Res igit̃ quib⁹ fruēduz est
sunt pr̃ ꝛ fili⁹ ꝛ spūssctūs. Ea=
dē tñ trinitas q̄dā sūma res ē
cōisq3 oib⁹ fructib⁹ ea: si tñ res
dici dz ꝛ nō rez oim cā: si tñ et
cā. Nō eñ facile pōt inueniri
nomē qd tante excellētie con=
ueniat: nisi q̄ melius dr̄ trini=
tas hec vnus deus. Res autē
quibus vtendū est. mūdus est
ꝛ in eo creata. Vñ aug. i eodē
Vtēdū est hoc mūdo nō fruē
dū: vt inuisibilia dei p ea q̄ fa=
cta sūt itellecta cōspiciant̃. i.
vt de tpalib⁹ eterna capiant̃.
Idē in eodē. In oībus rebus
ille tñ sunt quibus fruendum
est: q̄ eterne ꝛ incōmutabiles
sūt. Ceteris aūt vtēdū ē vt ad

e ¶ Res alie st̃ quib9 fruendū ꝛc. Vr̃ q̄ ista diuisio rez sit male assignata re/spectu diuisi. q2 diuisum simplicius est diuidentibus. et diuidentib⁹ aliqd est cōe. sed deo nihil est simplicius. nec est aliquid cōe deo et creature. ergo ꝛc. R°. dōm. q̄ est diuisio vni⁹ cōis sm nomē tñ. ꝛ sic est di/uisio equiuoci. ꝛ ē alia diuisio cōis sm nomen ꝛ rem. ꝛ hec di/uisio vniuoci ē. Est tercia me/dio mō. et ista ē analogi. vbi nō ē cōitas sm vnitatē nature sed sm similitudinē pportiōis et hec cōitas est rōis. Itē videt̃ mala diuisio q̃3 tū ad mēbra. vr̃ eñ q̄ terciū mēbrū sit superfluum. Omi ei re aut est vtēdum aut fruendum ergo terciū supfluit. Itez sicut ē res q̄ fruit̃ et vtit̃. ita est res qua fruendum est ꝛ vtendum

4

vt est xp̄s. ergo qua ratiōe ponit terciū membruz debe/
ret poni quartum. R°. Omnis res que est natura alie
5 qua. aut est finis. ꝛ sic est res qua fruendum. aut dedu
cens ad finem. ꝛ sic est res qua vtendum. aut ad finem
perueniens. ꝛ sic est res que fruitur et vtitur vt homo
ꝛ sic accipiuntur membra. ꝛ est ista diuisio satis conue
niens huic sciencie. quia cū theologia sit de creatore. et
de creaturis. vtile est vt theologus doceat. quomodo
homo per alias res tendat in deum.

f ¶ Res igitur qb9 fruēdū. Cōtra. q2 tres sūt res p se.
ꝛ ñ p accidēs. ꝛ a diuersitate rerū ē diuersitas siue mul
tiplicitas fruitiōis. ergo sicut sūt tres res. sic erūt tres
fruitōes. Itē tres articuli sūt de trib⁹ psonis. ergo a sili.
et tres fruitiōes. R°. q̄ res accipit̃ hic cōit̃ ad essentiā
ꝛ personā ppter sui gñalitatē. ꝛ q2 sumptū ē hoc voca/ 6
bulū res ab actu aīe. iō tres dicunt̃ res. q2 tres psone. s3
tñ eque bñ vna res. q2 vna bo/nitas est in eis q2 ergo vna bonitas. iō ꝛ vna fruitio. q̃3uis tres res. Et qm̄ articul⁹ dic̄. qd a pte aīe distinguētis. s. itellect⁹. ꝛ fruitio respicit ipam di/uinaz eēntiā et bonitatē ꝛ vnionē effect⁹ cōiter iō fruitio ē vna.

illarū fruitiōez pueniat̃. Idē
Aug. in li. x. d trini. Fruimur
cognitis in quibus ipsis pro=
pter se voluntas delectata cō
quiescit. Utimur vero eis
que ad aliud referimus quo
fruendum est.

¶ Comparat vti ꝛ frui ad ali=
as descriptiones. f

Notandum vero q̄ idē augu.
in lib. x. de trinitate. alit̃ q̃3 sup
accipiēs vti ꝛ frui: sic dic̄. Uti
est assumere aliqd in faculta=
tē voluntatis. Frui aūt est vti
cum gaudio: non adhuc spei:
sed iam rei. g Ideoq3 omnis q̄
fruitur vtitur: assumit eñ ali=
quid in facultatem voluntatis
cum fine delectationis. Non
autem omnis qui vtitur ꝛ frui
tur: si id quod in facultatem
voluntatis assumit: non pro=
pt̃ ip3: s3 ppter aliud appetit.

¶ Determiat dubiū vtrū i hac
vita fruamur deo. g

Et attēde q2 vr̃ aug. dicē illos
frui tñ q̄ i re gaudēt ñ iā i spe
ꝛ ita i hac vita ñ videmur frui
s3 tñ vti vbi gaudem⁹ i spe: cū
s. dictū sit frui eē amore ihere
alicui rei ppt̃ se: q̄lit̃ ēt h mr̄ti
adherēt deo. Hec g q̄ sibi ɔtra
dicē videt̃: sic determinam⁹ dicē
tes nos ꝛ h ꝛ i futuro frui. sed
ibi pprie ꝛ pfctē ꝛ plene vbi p
speciē videbim⁹ quo fruimur
hic aūt dū in spe ambulamus
fruimur q̄dē: s3 nō adeo plene.
vñ i li. x. d tri. Fruimur cognitis

g ¶ Ideoq3 oīs q̄ fruit̃ vtit̃. Hoc vr̃ falsū qm̄ mlt̃e bestie fruūt̃. q2 ppter se dele/ctāt̃ i delectabili. sed nō vtunt̃ 7
Si dicas q̄ dr̄ trāslatiue. Cō/tra. ñ silit̃ trāsfert̃ verbū vtē/di. R°. Uti importat liberta/tē i sua gñali aceptōe. i spāli importat liberta/tē cū relatōe ad aliud. Frui im/portat libertatē cū delectatōe ꝛ l3 nec libertas nec relatio conueniat brutis. cōuenit eis ta/men delectatio deo vti n isto mō conuenit brutis frui āt cōuenit eis aliq̄ mō lic3 improprie.

h ¶ In homine spes ponenda non est. Contra. quia ꝛ
de beata virgine cantatur. vita dulcedo ꝛ spes. ab eccle
sia que non errat. Item Jone. i. ¶ Accessit ad eum gu/
bernator. Glosa. Naturale est homini magis de alijs
q̃3 de se i picul' cōfidere. R°. dōz. q̄ sperare d aliq̄ ē du 8
plicit̃. aut sic de adiutore. aut sic de saluatore. Prima
spes potest esse in hoīe. secūda ñ. Uel ē sperare finale
pmiū. et hoc dz eē tñ i deo. Uel tpale bñficiū. ꝛ h pt eē i
hoīe. Pmiū si pōit̃ i hoīe meret̃ maledictōz. scd̄z vō ñ.
i ¶ Ita frat̃. Querītur quare dic̄ d hoīe ita frat̃ ego fru
ar te in dño magis q̃3 de asino. vel de alia creatura cuz

in oib⁹ creatu/
ris reluceat ve/
stigium diuine
bonitatis. R⁹.
Alia determinatio est eiusdem. q̃ d: aliq̄s aliq̄
frui in deo. nō
facit repn̄tatō
sed magis inha
bitatio. Vñ cō/
uersa p conse/
quens est ppria
Dubitatio prima vicȝ hec. Ego
fruar dño in te
dū p opa sciam
deū habitare i
te. ꝛ est figurati
ua locutio. Itē
querit de hac so
lutiōe aug. qua
soluit auctori/
tatē p̄dictam. p
illā determina/
tiōeȝ in domio
Sed Ecci. viij
simplicit̄ dicit̄
fruere in agni/
tis. Item deut.
xxviij. Filios
gn̄abis ꝛ filias
ꝛ nō frueris eis
ex hoc iplicat.
q̄ si n̄ peccaret
frueret. R⁹. di
cēdū. q̄ p̄dicta
solutio nō ē ge
neralis. sȝ solū
ad ppositā au/
ctoritatē. Et iō
recurrēdū ē ad
solutiōeȝ p̄dic/
tā extra lr̄am in
qōnib⁹. q̄ cum
frui accipiatur
R⁹. Aug. cōit̄ ꝯ ppie. i p̄
dictis auctori/
tatibus accipit̄
cōiter tantum.
h. Si em̄ nec
fruit̄. nec vtit̄.
ꝛc. Hoc nō vr̄
valere. q: deus
diligit se nō tm̄
R⁹. mgr̄i vtit̄. q: nō dili/
git se ppt̄ aliud
nec fruit̄. q: vbi
fruitio. ibi ihe/
rētia ꝛ indigen/
tia. vt dic̄ aug.
deus āt vtroq̄
caret ꝛc. R⁹. dō
q̄ fruitio ō sui
gn̄ali rōne: dic̄
amoris vnionē
sȝ. fruibil̄ cum

in quibus voluntas est. Idem
in libro de doctrina christiana
ait. Angeli illo fruentes. iam
beati sunt. q̄ ꝛ nos frui deside
ram⁹: ꝛ quātū in hac vita iam
fruimur: vel p speculuȝ in eni
gmate: tanto nr̄am pegrinati
onē: ꝛ tolerabili⁹ sustinemus
ꝛ ardentius finire cupimus.
Pōt etiā dici q̄ q̄ fruit̄ etiā
in hac vita: nō tm̄ habet gau-
dium spei: sed etiā rei: q: iam
delectat̄ in eo qō diligit. ꝛ ita
iam rem aliquatenus tenet.
Constat igit̄ q̄ debemus deo
frui ꝛ non vti. Illo enim vt ait
Aug. frueris q̄ efficieris bea-
tus: ꝛ in quo speȝ ponis vt ad
id puenias. De hoc idem ait
in li. ō doctri. xp̄iana. Dicim⁹
nos ea re frui quā diligimus
ppter se: ꝛ ea re fruendū nob
esse tm̄ qua efficimur beati: ce
teris vero vtendū. Frequēt̄
tn̄ dicitur frui. cū delectatiōe
vti. Cū enim adest qō diligit̄
etiā delectatōem secum gerit
si tn̄ p eam trāsieris: ꝛ ad illud
vbi pmanendum est eā retule
ris vteris ea: ꝛ abusiue non p
prie diceris frui. Si vero inhe
seris atq̄ pmanseris finem in
ea ponēs leticie tue. tūc vere
ꝛ pprie frui dicēd⁹ es. Qō nō
ē faciēdū nisi i illa trinitate. i.
sūmo et incōmutabili bono.
Utrū hō hoīe dēat frui. h
Cū aūt hoīes q̄ fruūt̄ ꝛ vtunt̄
alijs rebus res aliq̄ sunt. que-
ritur vtrū frui debeant. an vti
an vtrūq̄? Ad quod sic rn̄det
Aug. in li. de doc. xp̄iana. Si p
pter se homo diligēdus ē. frui
mur eo. si propter aliud vti-
mur eo. Videt̄ aūt mihi ppt̄
aliud diligendus. Qō em̄ ppt̄
se diligendum est: in eo cōsti-
tuit̄ beata vita: cui⁹ etiā spes
h hoc tpe nos ꝯsolat̄.[h] In hoīe
autē spes ponēda n̄ est: q: ma
ledictus ē q̄ hoc facit. Ergo si
liq̄ de aduertas: nec seipo q̄sq̄
frui dȝ: q: nō seuȝ diligere p-
pter se. ꝫ propter illud q̄ fruē-
dum est. Huic aūt cōtrariū vi-

det qō apl̄s ad philemonē lo-
quens ait.[i] Ita frater ego te i
fruar i domino. Quod ita de-
terminat aug⁹. Si dixisset tm̄
te fruar. ꝛ nō addidisset in do
mino. videretur finem dilecti
onis ac spem cōstituisse in eo.
sed quia illud addidit: in dño
se finem posuisse. eodēq̄ frui
significauit. Cum em̄ vt idem
aug. ait. cū homie in deo frue
ris. deo potius q̄ hoie frueris.
Utrum deus fruat̄ an vtat̄
homine. i
Sed cum deus diligat nos. vt
frequenter scriptura dicit. q̄
eius dilectionē erga nos mul
tum commendat. querit aug.
quomō diligit: an vt vtens: an
vt fruēs? ꝛ pcedit ita. Si frui-
tur. eget bono nr̄o. qō nemo
sanus dixerit. Ait enim pro-
pheta. Bonorū meorum nō
eges. Omne em̄ bonū nostrū
vel ipe est: vel ab ipso est: non
k ergo fruitur nobis. ꝫ vtitur[k].
Si enim nec fruitur nec vtit̄
nō inuenio quomodo diligat
nos. Neq̄ tamen sic vtitur no
bis vt nos alijs rebus. Nos
enim res quibus vtimur ad
id referimus vt dei bonitate
perfruamur: deus vero ad su
am bonitatem vsum nostrum
refert. Ille eni miseretur no-
stri propter suam bonitatem.
nos autem nobis inuicem p-
pter illius bonitatem. Ille no
stri miseretur vt se pfruamur.
nos vero inuicem nostri mise
remur vt illo fruamur. Cum
enim nos alicuius miseremur
ꝛ alicui consulimus: ad eius q̄
dem facimus vtilitatem eāq̄
intuemur. ꝫ et nostra fit conse
quens. cum misericordiā quā
alijs impendimus non relin-
quit deus sine mercede. Hec
autem merces summa est vt
ipso perfruamur.[l] Item quia l
bonus est sumus. ꝛ inquantum
sum⁹: boni sum⁹.[m] Porro eti m
am quia iustus est. nō impune
mali sum⁹: ꝛ inq̄tū mali sum⁹.
intantū etiā min⁹ sum⁹. Ille ꝫ

fruēte. Dīm er/ Obiectio.
go cōtingit ali/
q̄d vniri sibi et R⁹.
alij. cōuenit nō
tm̄ frui alio. sȝ
etiaȝ seipo. sed
vbi ē vnio ad al
terū. ibi ē depē/
dētia. inheren/
tia. ꝛ indigētia
vbi ꝯo ad seipȝ
si ipm ē sūmum
bonū. nō ē inhe
rētia nec depen
dētia vel idigē/
tia. sȝ oīmoda
sufficiētia. Si Dubitatio secunda.
ꝯo ipm bonū de
ficiēs ē indiget
ꝛ inde ē q̄ solus
de⁹ seipo pfecte
fruit̄. nihil aūt
aliud ab ipo p̄t In libro de doctri. xp̄iana.
pfectē seipo frui
Sol⁹ ei de⁹ est
sūmū bonū ꝛ di
ligit se. fruēdo
se. diligit etiam
alia fruēdo se.
ꝛ ita nec fruitō
dei nec vsus est
cū indigētia sic̄
nr̄a fruitio et
vsus.

l Itē q: bon⁹ 10
ē sum⁹. Obr̄ er
go q: ab eterno
bon⁹ ē. ab et̄no
sum⁹. R⁹. dōm
breuiter. q̄ h̄ q:
bon⁹ ē dic̄ cāȝ.
Sȝ ē aliq̄ cā na
tural̄ ꝛ necessa/
ria. ꝛ est aliq̄ cā
volūtaria. Bo/
nitas aūt diuia
ē cā nr̄i eē ꝛ bo/
ni eē p modū vo
lūtatis nō nāre
et necessitatis.
hec āt cā n̄ po/
nit effectū stati
cū ē.
m Porro ēt.
Obicit̄ q̄re sit̄r 11
nō sequit̄. q: iu
stus ē. iusti su/
mus Si dicas
q̄ iusticia non
ē ei⁹ dispositō
inquātū cā. Cō
tra. Sapiens
ē dispositio dei

vsus q̄ nob vtit̃ de⁹· nō ad ei⁹
ƀ ad nr̃am vtilitatē refert̃· ad
eius vero tm̄mō bonitatem·

¶ Utrū vtendū an fruendū
sit virtutibus· k

Hic cōsiderandū est· vtrū vir-
tutib⁹ sit vtendū an fruendū·
Quibusdam videtur ꝙ eis sit
vtendū et nō fruendū: ⁊ hoc
cōfirmāt auctoritate Augu· q̄
vt p̄taxatū est dicit nō esse fru-
endū: nisi trinitate· i· sūmo et
incōmutabili bono· Itē dicūt
ideo nō eē fruendū eis· q꞉ p-
pter se amande nō sunt· ƀ pro-
pter eternā beatitudinē· Illō
aūt quo fruendū est· ꝓpter se
amandū est· Sed ꝙ virtutes
ꝓpter se amāde nō sint: imo ꝓ
pter beatitudinē solam· ꝓbāt
auctoritate aug· q̄ in lib· xiiij· ꝺ
trini· cōtra quosdā ait· Forte
virtutes quas ꝓpter solā bea-
titudinē amam⁹· sic nos ꝑsua-
dere audent vt ipam beatitu-
dinē nō amemus· Qō si faciūt
etiaꝫ ipas vtiqꝫ amare desisti-
mus: qñ illā ꝓpter quā solam
istas amauimus nō amamus·
Ecce his verbis videt̃ Aug⁹·
oñdere ꝙ virtutes nō propter
se· ƀ propter solā beatitudinē
amāde sūt· Qō si ita est: ḡ eis
fruendū nō est· ¶ Alijs ꝟo cō-
tra videt̃ scꝫ ꝙ fruēdū eis sit·
q꞉ ꝓpter se expetēde ⁊ aman-
de sūt· Et hoc cōfirmāt aucto-
ritate Ambro· q̄ ait sup illum
locū epl̃e ad Gal̃· Fruct⁹ aūt
spūs est charitas· gaudiū· pax
patiētia· ⁊c· Hic nō noīat opa
sed fructus· q꞉ ꝓpter se expe-
tenda sunt· si vero ꝓpter se ex-
petēda sūt· ḡ ⁊ ꝓpter se aman-
da· ¶ Nos aūt harū q̄ vident̃
autoritatū repugnantiā ꝺ me-
dio eximere cupientes dicim⁹
ꝙ virtutes ꝓpter se expeten-
de ⁊ amande sunt: ⁊ tm̄ ꝓpt̃ so-
lā beatitudinē· Propter se q̄-
dem amāde sunt· q꞉ delectāt
sui possessores sincera et scā
delectatōne: et in eis pariunt
gaudiū spūale· Uerūtamē nō
est hic cōsistendū· ƀ vltra gra-
diendū· Nō hic hereat dilecti-
onis gressus: neqꝫ hic sit dile-
ctionis terminus· ƀ referatur
hoc ad illud summū bonū· cui
soli oīno inherendū est· q꞉ il-
lud ꝓpter se tm̄ amandū est· ⁊
vltra illud nihil querendū est
illud eīm ē supremus finis· Iō
aug· dicit· ꝙ eas diligimus ꝓ-
pt̃ solā beatitudinē· nō ꝙ eas
ꝓpter se diligamus· ƀ q꞉ idipꝫ
ꝙ eas diligim⁹ referimus ad
illud summū bonū cui soli in-
herendū est: ⁊ in eo ꝑmanen-
dū· finisqꝫ leticie ponendus·
Quare virtutibus nō est fru-
enduꝫ· Sed dicet aliqs· Frui
est amore inherere alicui rei
ꝓpter seipam vt p̄dictū est· er-
go ꝓpter se virtutes amande
sunt· ⁊ eis fruendū est· Ad qō
dicimus· in illa descriptione·
vbi dr̃· ꝓpt̃ seipaꝫ itelligēdū ē
tm̄mō· n Ut· s· amet̃ ꝓpt̃ seipaꝫ n
tm̄ vt si referat̃ ad aliud· ƀ ibi
ponat̃ finis vt sup oñdit Aug·
dicens· Si inheseris atqꝫ per-
manseris finē ponens leticie·
tūc vere ⁊ proprie frui dicēd⁹
es· qō nō est faciendū nisi in il-
la trinitate· i· sūmo ⁊ incōmu-
tabili bono· Utendū est ḡ vir-
tutibus ⁊ ꝑ eas fruendum sū-
mo bono· Ita ⁊ ꝺ volūtate bo-
na dicimus· vñ Aug· in lib· x· ꝺ
trinita· ait· Uoluntas est per
quā fruimur· ita et ꝑ virtutes
fruimur nō eis: nisi forte aliq̄
virtus sit deus vt charitas de
qua post tractabitur·

¶ Epilogus· l

¶ Oīm igit̃ q̄ dicta sunt· ex q̄
de rebus specialiter tractaui-
mus: hec sūma est· ꝙ alie sunt
quibus fruendum est· Alie q̄-
bus vtēdum est· Alie que fru-
untur et vtunt̃· Et inter eas
quibus vtenduꝫ est° etiā que- o
dā sunt res ꝑ q̄s fruimur vt v-
tutes ⁊ potentie aīe q̄ sunt na-
turalia bona· De quibus om-
nibus anteqꝫ de signis tracte-
mus: agendum est ac primum
de reb⁹ quib⁹ fruenduꝫ ē· s· de
scā atqꝫ indiuidua trinitate·

inquātuꝫ cā· er-
go pari rōe· q꞉
Dubitatio tertia. sapiens ē· sapi-
entes sumus· si
tu dicas ꝙ nō ē
dispositio im-
mediata sic bo-
nitas· obijcit̃ de
volūtate q̄ ē im-
Opinio quorundā ꝙ virtutibus sit vtendum. mediatissima·
⁊ tm̄ nō sequit̃·
q꞉ volēs est vo-
lētes sum⁹· Rō·
dōm· ꝙ rō hui⁹
cōsequētie tri-
plex ē· Una est
q꞉ bonitas ē cō-
ditō cāe inquā-
tū cā· Scōa q꞉
est ꝓxima ad ac-
tum· Tertia q꞉
dispositio gn̄a-
lis in qua cōsi-
stit vestigiū rō·
dicit respectuꝫ
ad finē· Uñ sic
deus vnus im-
primit vnitatē
ita bonus boni-
tatē· n Ut· s·
amet̃ ꝓpter se-
ipam tm̄· Con-
tra· Quia sicut
per se ad ꝑ acci-
dens· ita ꝓpter
se ad ꝓpt̃ aliud
Sed nihil qō
cōuenit alicui ꝑ
accidens cōue-
Opinio aliorū q̄ꝫ virtutibus fruendum. nit ꝑ se· ergo ni-
hil qō cōuenit
alicui ꝓpter ali-
ud· cōuenit ꝓpt̃
se· Si ergo vir-
tutes sūt appe-
tende ꝓpter ali-
ud· nō ergo ꝓpt̃
12 se· Rº· sicut dic̃
phus· Idē ē fi-
nis ⁊ ꝓpter qō
finis āt dupli-
citer est· Uno
mō finis vlti-
Opinio magistri ꝙ virtutibus non est feruendum. mus qui ꝓpriissime est finis· i
quo est status·
Alio mō finis
13 sub fine dicit̃ ꝓ-
prie terminus·
Sic ⁊ ꝓpter qō
diuersificatur·
Unde vno mō
excludit finem
alio mō non vt
dicit magister·
Qō ergo obijci- 14
tur ꝺ ꝑ se· dico
ꝙ sic ꝑ se vno
modo opponit̃
ei qō est ꝑ aliud
⁊ sic idem est ꝑ
se qō scōꝫ ꝙ ip-
sum· siue ꝑmū
vl̃e· ¶ Alio mō
opponit̃ ei qō
est ꝑ accidens·
Sic ⁊ ꝓpter se
dupliciter acci-
pitur· Uno mō 15
opponit̃ ei qō
est ꝓpter aliud
Alio mō ei qō
ē ꝑ accidens· q꞉
ad illud accidē-
taliter ordinat̃· **Obiectio contra opinionem magistri.**
ſm hoc distin-
guit mgr̃ ꝓpter
se· ⁊ cōsequent̃
honestum siue
fruibile· ⁊ ipaꝫ
deniqꝫ fruitōꝫ·
n o ¶ Etiam que-
dā sūt res per
quas fruimur·
vt virtutes· Cō-
tra· Uidet̃ ꝙ so-
lis potētijs pos-
sit frui aīa· Si-
ne omī eniꝫ vir-
tute p̄t frui bo-
no creato· ergo
cum magis sit
fruibile bonuꝫ
increatū· ⁊ aīa
magis ad hoc
nata ē· poterit
eo frui solis po-
tētijs· Rº· dōm 16
ꝙ sūmū bonū ē
qō sup nos est
ad hoc ergo ꝙ
illi vniamur ne-
cessario interue-
nit duplex me-
diū· Medium
vnum ꝑ qō aīa
nata ē vniri aliq̄
a se diuerso· et
hoc est potētia
o Aliud spūale
supra hoc ꝙ ip-
sā subleuet ⁊ h̄
est virtus· Qō
obijcit̃ nō ē sil̃e
q꞉ potētia ꝑ se
p̄t deficere ⁊ in-
clinari· sꝫ nō ꝑ
se eleuari·

Ad euidentiā diffinitionuʒ ⁊ alioꝝ q̄ mgr̄ ponit de his ꝟbis frui et vti · vj · q̄runt̄ in p̄te ista · q̄ꝝ tria ptinēt ad vti · tria ad frui · ¶ De vti tria q̄/runt̄ · Primo q̄rit̄ q̄d sit vti p̄ essentiā · Scd̄o vtruʒ oīm creato cōtingat vti · Tertio vtrum solo bono creato sit vtendū · ¶ De frui sil̄r q̄runt̄ tria · Pr̄o q̄d sit frui per essentiā · Scd̄o vtrū bono icreato sit fruēdum · Tertio vtrū fruendū sit ip̄o solo bono icreato ·

¶ Questio · j · a

De vti q̄d sit p̄ essentiā · vtrū sit act⁹ volūtat̄ aut rōnis sic p̄cedit̄ · Q̄ sit act⁹ volūtat̄ oñdit̄ sic · Ab actu vtēdi de noīat̄ vnusq̄sq̄ bon⁹ · s̄ʒ null⁹ d̄r bon⁹ nisi ab actu volūtatis · ergo act⁹ vtēdi ptinet ad volūtatē · ¶ Itē Aug · x · de trini · Uti est assumere aliq̄d i facultateʒ volūtatis ergo vti ē act⁹ volūtatis · ¶ Itē h̄ videt̄ p̄ diuisionē ip/si⁹ vti cōtra alia · q̄ꝛ · x · de trini · diuidit Aug · hec tria · ingeniū · doctrinā ⁊ vsuʒ · ⁊ dicit q̄ ingeniuʒ respicit q̄d hō possit · doctrina quid hō sciat · vsus q̄d velit · ergo vsus est act⁹ volūtat̄ · ¶ Itē opposita nata sūt fieri circa idē s̄ʒ vti et abuti sūt opposita · ergo cū abuti sit soli⁹ volū/tatis · q̄ꝛ ei⁹ soli⁹ est peccare · ergo ⁊ vti sil̄iter erit act⁹ soli⁹ volūtatis · ¶ Cōtra · vsus siue assuefactō ē via in habitū acq̄rendū · Sed oīs potētia nata ē acq̄rere habituʒ ergo vti vr̄ esse oīs potentie · ¶ Itē oīs potentia mediāte opatōe sua ordinat̄ in finē · s̄ʒ eo d̄r aliq̄d vtile siue vti q̄ in finē ē ordiabile · Sʒ ordinari i finē mediāte opatōe p̄pria ē oīs potētie · ergo ⁊ vti sil̄iter · ¶ Itē sicut Aug · dicit ⁊ h̄r in lr̄a · vti est id q̄d in vsuʒ venerit referre ⁊c̄ · Sed ei⁹ est referre cui⁹ ē cōferre · s̄ʒ cōferre ē soli⁹ rōnis ergo ⁊ referre · ⁊ p̄ cōsequēs vti · a diffinitiōe · ¶ Itē ars vtit̄ suis īstrumētis s̄ʒ ars est i potētia rōnali siue cognitiua cū sit sciētia · ergo cū habit⁹ ⁊ actus sint eiusdē potētie · si ars ē in potētia rōnali · et vsus siue vti sil̄iter erit i eadē · ¶ R̄o · dōm · q̄ vti q̄nq̄ȝ modis accipit̄ et ꝯm h̄ di/uersificat̄ ꝯm rē ⁊ ꝯm diffinitōeʒ · Accipit̄ em̄ vsus siue vti cōmunissime ꝯm q̄ diuidit̄ contra ociū vel ociosita/tē · p̄ naturali opatōe debita cuilibet rei · siue ad quā vnaq̄q̄ȝ res ordinat̄ · et ꝯm hoc dicit ph̄s · Cui⁹ vsus bon⁹ ⁊c̄ · Scd̄o mō dicit̄ cōmunit̄ · ⁊ sic vsus diuidit̄ cōtra dissuetudinē · et h̄ mō diffinit̄ a Uictorino · Usus est actus frequēter elicit⁹ a potētia · ⁊ hoc mō pōt dici · q̄ est act⁹ oīs potētie · nec addit sup actū nisi frequētiam · Tertio mō accipit̄ vti p̄prie · et sic diuidit̄ cōtra habit⁹ memorie et intelligētie · s̄ · cōtra ingeniū · et doctrinaʒ ⁊ sic diffinit̄ ab Aug · x · de trini · Uti ē assumere aliq̄d i facultatē vo/luntatis · ⁊ sic dicit actū volūtatis p̄prie · Quarto mō accipit̄ · magis p̄prie · ⁊ sic diuidit̄ contra actū quietatiuuʒ sc̄ʒ cōtra frui · Et sic diffinit̄ ab Aug · Uti ē assumere ali/q̄d in facultatē volūtatis p̄pter aliud · et sic ē actus vo/lūtatis vt ad aliud relatiue · Quinto accipit̄ p̄priissime · et sic diuidit̄ contra actū inordinatū · s̄ · cōtra abuti · ⁊ sic diffinit̄ ab Aug · de doct · xp̄iana · Uti ē id q̄d in vsuʒ ve/nerit · referre ad id q̄ fruendū ē · et sic vti dicit actū volūtatis relatū et ordinatū in finē · Ratio ergo diuersaruʒ notificationū ē multiplex acceptio ei⁹ q̄d est vti · ⁊ ratō multiplicis acceptōis · est opinio ei⁹ ad diuersa · Si er/go querat̄ cui⁹ potētie ē actus · dōm · q̄ cōmunissime lo/quēdo est act⁹ oīs potentie ⁊ sic nō loquit̄ Aug · Aliter ꝟo et p̄prie act⁹ est ipsius volūtatis · ⁊ sic pt̄ʒ p̄mo obie/ctū in cōtrariuʒ · s̄ · q̄ sit oīs potentie · ¶ Q̄d obijcit̄ scd̄o q̄ oīs potentia refert̄ in finē per actū suū · Dōm · q̄ illa potentia d̄r vti suo actu q̄ est dn̄a sui actus · ⁊ talis potē/tie ē referre actū suū · nō tn̄ referri · q̄m sola voluntas est dn̄a sui act⁹ et sola ē seipsaʒ mouēs · ideo ipsa sola ē cu/ius ē actiue vti · Alijs aūt potētijs cōtingit vti materia/liter et passiue · q̄ꝛ h̄nt referri et nō referre · Et hinc ē q̄d Aug⁹ · dicit vti ē assumere aliq̄d in facultatē volūtatis facultas em̄ d̄r eius dn̄ium · q̄ facilit̄ pōt in actū suū tā/q̄ȝ illi⁹ princeps · Ad illud q̄ obijcit̄ q̄ rōnis est referre Dōm · q̄ dupl̄r est referre · s̄ · p̄ collatiōeʒ et illatiōem · sic p̄misse referunt̄ ad cōclusionē · ⁊ hoc est rōnis · ⁊ h̄ nō est vti · Et est referre p̄ inclinatiōeʒ ⁊ ordinatiōeʒ ad aliud · et h̄ ē p̄prie volūtat̄ · q̄ꝛ pōt aliq̄d assumere q̄escendo ibi vel aliud intēdendo · ⁊ h̄ ē referre · equo vl̄ p̄ q̄d diffinit̄ vti ⁊c̄ · ¶ Ad illud q̄d obr̄ de arte · dōm · q̄ ars dicit q̄d ē opatōis ⁊ q̄d est speculatōis · Scd̄m q̄ dic̄ q̄d est speculatōis · nō habet vti · q̄ꝛ sic est rōnis · ꝯm vero q̄ dicit q̄d est opatōis · sic extendit̄ ad volūtatē ⁊ eā regulat i vtēdo

¶ Questio · ij · b

¶ Uiso q̄d sit vti p̄ essentiā · Querit̄ de vtibili · vtrū sc̄ʒ omni creato sit vtendū · Et q̄ sic vr̄ hoc modo Prouer · xvj · Uniuersa p̄pter semetip̄m opatus est de⁹ ergo oīa sūt ordinabilia in deū · Sʒ omne ordinabile in deū cōue/nit ordinare · s̄ʒ ordinādo ad deū ordinabile recte vtimur ḡ si oīa cōuenit ordinare · oīb⁹ ē vtendū · ¶ Itē ens et bonū cōuertunt̄ · sic̄ vult Dyoni · s̄ʒ oīa sūt entia ḡ oīa sūt bōa Sʒ oē bonū diligendū · ḡ oīe creatū diligēdū s̄ʒ non est diligendū p̄pter se · ergo p̄pter aliud s̄ʒ hoc est vti · ergo vti cōuenit omni creato · ¶ Itē omni ꝟtuti cōuenit recte vti · ergo opus oīs virtutis ē rect⁹ vsus · s̄ʒ vsus alicui⁹ ꝟtutis ē respectu mali pene · alicui⁹ respectu mali culpe vt patiētie · ⁊ p̄nie ḡ malis oīb⁹ sc̄ʒ culpe ⁊ pene cōtin/git recte vti · ergo m̄lto forti⁹ bonis · ergo ⁊c̄ · ¶ Iteʒ op/posita nata sūt fieri circa idē · s̄ʒ oībus cōtingit abuti · ergo oībus contingit recte vti · ergo vtendū est omni creato · ¶ Cōtra · Charitas est p̄ quā recte vtimur · q̄ꝛ oīa ordināt̄ur in finē p̄ charitatē quecunq̄ȝ recte ordināt̄ur · s̄ʒ dicit Aug · de doctri · xp̄iana · tm̄ q̄ttuor diligēda sunt ex charitate · ⁊ tria tm̄ creata · vt nos · p̄ximus · et corpus p̄priū · ergo tm̄ tria referunt̄ siue ordinant̄ in finē p̄ charitatē · cū non sit vti recte nisi p̄ charitatē · ergo tm̄ trib⁹ est vtendū · ergo nō omni creato · ¶ Item oīa q̄bus vtimur subiacent nr̄e volūtati · sed q̄daʒ sunt q̄ non subiacēt nostre volūtati · vt necāria ⁊ p̄petua · ergo illis nō est vtendum · ¶ Itē oīe illud q̄ recte vtimur · bono fine facim⁹ s̄ʒ q̄dam sunt q̄ nullo bono fine p̄nt fieri · vt mētiri et talia q̄ mox noīata cōiuncta sūt malo · ergo talib⁹ nō ē vtēdum · ¶ Iteʒ ꝟtute non cōtingit male vti · sic̄ pt̄ʒ ex ei⁹ diffinitōe · ergo ab oppositis · malo culpe siue vicijs nō cōtingit recte vti · ergo nō oīb⁹ alijs a deo est vtendū · ¶ R̄o · dōm · q̄ vti aliq̄d d̄r q̄ttuor modis · Aut sicut īstrumento q̄ opamur · sicut vtimur īstrumento vl̄ organo · ⁊ sic n̄ oībus cōtingit vti · vtpute potentijs q̄ sunt pure natu/rales · accipiendo vti p̄prie sicut accipit Aug · Aut sic̄ habitu q̄ regulamur · vtpute ꝟtute · ⁊ sic nō oībus cōtin/git recte vti vt habitu vicij q̄ potius contingit obliq̄ri · Aut sicut actu q̄ mouemur · et sic nō omni actu cōuenit vti sicut ill̄ q̄ mox noīata cōiuncta sūt malo · Aut sicut obiecto ad q̄d inclinamur · ⁊ sic oībus cōtingit vti et ab/uti · Oīa em̄ p̄nt sumi in facultateʒ volūtatis ad approbandū vel respuendū · ⁊ h̄ pt̄ʒ p̄ Aug · li · lxxxiij · q̄onum · vtimur respuendis ad valitudineʒ tolerādis ad iustici/am · ¶ Iteʒ Aug · x · de trini · c · xj · Uolūtas totā itelligentiā capit · dum vtor omni eo q̄d intelligo · s̄ʒ mala intelligunt̄ · ergo cōtingit vti malis · Aliter tn̄ vtimur bonis · alit̄ mal̄ · Ratio em̄ ordinatōis i bōis nō tm̄ ē ex p̄te ordinatōis s̄ʒ etiā ex parte ordinati · q̄ꝛ p̄ se bona sunt vtilia et ordinabilia ⁊ de sui natura · s̄ʒ in malis ratio ordinatō

nis nō est ex pte ordinatoꝝ ſꝫ potius ex pte ordinātis. et ideo mala nō dicunt vtibilia. Unū nota ꝙ cū vti ſit aſſumere aliq̄d i facultatē volūtatis. hoc pōt eſſe q̄druplicit̄ vel in facultatē volūtatis operātis ſicut ē de his q̄ proprie ptinent ad vſū humanū. Uel in facultatē volūtatꝭ acceptātis. ſicut ē dilectio ꝓximi ꝛ hmōi. Uel in facultatē volūtatis tolerātis. ſicut ſūt mala pene. Uel in facultatē volūtatis reſpuētis. ꝛ ſic aſſumunt̄ mala culpe ꝛ ordinātur. Primis duobꝰ modis ītelligit̄ illud cuiꝰ vſus bonus ꝛc. ¶ Ad illud ergo qd̄ obijcit̄ de charitate ꝙ tm̄ tria ſunt diligēda. Dōm. ꝙ diligere aliq̄d ex charitate ē ordinari in ſummū bonū qd̄ ꝑ ſe charitas diligit. H̄ autē cōtingit dupliciter. Aut em̄ contingit ordinare qd̄ natuꝫ eſt deuenire in finem. ꝛ ſic tm̄ tria creata diligenda ſunt ex charitate. Aut illud ꝑ qd̄ deuenire ē in ſummuꝫ bonū ꝛ q2 hoc pōt eſſe ſuo mō ꝑ oēm creaturā. oīs creatura pt̄ diligi ex charitate. ꝛ om̄i creatura cōtingit vti. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ n̄ oīa ſubiacēt volūtati. Dōm. ꝙ aliq̄d dicit̄ ſubeſſe dn̄io volūtatis dupl'r. Aut q̄tū ad eſſe ipſius rei. et ſic nō oīa ſubiacent. Aut q̄tū ad actū voluntatis. q̄ eſt in reſpuēdo ip̄am rem. vel approbādo ꝛ hoc ꝓpter ſe vel ꝓpter aliud. ꝛ tali mō oīa ſubiacent volūtati nr̄e. ſcꝫ q̄tum ad actū appetitōis. vel reſpuitōnis lꝫ nō primo mō. ¶ Ad illud qd̄ obr̄. ꝙ q̄dā nullo bono fine pn̄t fieri. ſil'r ꝙ ſꝑ vitijs abutunt̄. Dōm. ꝙ obijcit̄ ſm̄ viā qua cōtingit vti aliq̄ vt actu medio. ꝛ hoc mō nō cōuenit vti pctō. vel ſicut habitu regulāte ſil'r cōtingit tm̄ eo vti ſicut obiecto recto ꝑ modū cōtritōis ꝛ deteſtatōis

¶ Queſtio. iij. c

Oſtenſo. vtrū omni creato ſit vtendū. ꝛ omni alio a deo eſt qd̄. Utrū ſolo bono creato ſit vtendū. Et ꝙ ſic videt̄ Omne bonū aut eſt finis aut ad finē. ſꝫ ſolo bono qd̄ ē ad finē eſt vtendū. q2 ratio vtilis eſt ducere in finē. ergo cū ſolum bonū creatum ſit ad finē. ſolo bono creato eſt vtendū. ¶ Itē om̄e bonū aut eſt creatū aut increatū. Sꝫ ſi cōtingit vti bono increato. cōtingit illud referre ad aliud. aut ergo ad creatū aut increatū. ſed nō ad increatū q2 nō eſt niſi vnū. ergo ad creatū Sed ſic refert̄ terminꝰ ad viā. et cā ad effectū. ſꝫ hoc ē abuſio nō vſus. ergo ſolo bono creato ſiue creatura eſt vtendū. ¶ Itē Aug. in li. lxxxiij. q. diuidit honeſtū cōtra vtile ergo nullū vtile honeſtū. ꝛ ecōuerſo. Sed deꝰ eſt honeſtū ꝑ eſſentiā. ergo deo nō eſt vtendū. ¶ Itē videt̄ ꝙ non ſolū nō ſit vtendū deo. ſiue bono icreato. ſed vti eo ſemꝑ ſit pctm̄ mortale. q2 Aug. dic̄ in li. lxxxiij. q̄onuꝫ. Sūma ꝑuerſitas ē frui vtendis ꝛ vti fruendis. ſꝫ q̄ vtit̄ bono increato. vtit̄ bono fruēdo. ergo ꝛc. ¶ Contra. cōtingit deo recte fuire intuitu mercedis. q2 mlti ſūt boni mercēnarij. vt dic̄ Ambro. ſꝫ non cōtingit deo fuire niſi amādo. ergo cōtingit deū recte amare ītuitu mercedis. ſed ſic amans vtit̄ deo. q2 refert ad aliud. ergo ꝛc. ¶ Itē ſicut ſūma bonitas hꝫ ſe ad amorē. ſic ſūma veritas ad cognitōeꝫ. ſed cōtingit veritatē creatā cognoſcere clarius ſine p̄iudicio ſumme veritatis ꝛ ſine errore. ergo ſimil'r contingit aliquā aliā bonitatē q̄ȝ ſummā ardētius diligere ſine p̄iudicio ſūme bonitatis ꝛ deordinatiōe. ergo cōtingit amore ordinato aliud plus diligi q̄ȝ deū. ergo cōtingit deū diligi ꝓpter aliud ordinate. ꝛ ita vti eo. ¶ Itē videt̄ ꝙ nullū peccatuꝫ ſit. cū q̄s vtitur deo ꝓpter ſuā ſaluteꝫ. q2 cuiꝰ finis bonꝰ ip̄m q̄ꝫ bonū. ſed huiꝰ finis vſus bonus ē. ſ. nr̄a ſalus. ergo vſus eius bonꝰ. ergo nō erit pctm̄. ¶ Itē vſus dei aut eſt bonꝰ ꝛ ſic vtendū deo. aut eſt malꝰ. ꝛ ſic deus malus. q2 cuiꝰ vſus malus. ip̄m malū. q2 ſi deꝰ bonus. ꝛ eiꝰ vſus bonꝰ. ergo deo eſt vtenduꝫ. Rñ. Dōm. ꝙ ſolo bono creato eſt vtendū. q2 ſi bono icreato vtimur ſemꝑ ē abuſus. ꝛ abuſus talis ē mortale peccatū ꝓpter diuerſitatem in finē cū delectatiōe. et ꝓpter volūtatis inordinatōnem q̄ minus diligit ip̄m q̄ vtimur q̄ȝ ꝓpter qd̄ vtimur. ¶ Ad illud ergo qd̄ obijcitur ꝙ ꝯtingit recte fuire deo intuitu mercedis. Dōm. ꝙ ille merces. aut ē ip̄e ſicut dn̄s dixit ad abrahā Gen̄. xv. Ego merces tua. ꝛ ſic intuens mercedē. non vtit̄ deo. q2 non refert ad aliud. Aut merces illa ē aliud. ꝛ tunc pōt eā q̄s intueri. aut vt cām mouentē ꝛ ſic ē malus mercēnariꝰ. ꝛ ſic vtit̄. aut vt rōneꝫ inducentē. ꝛ ſic bonꝰ. et hoc mō non vtit̄. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ clarior cognitio creature nō p̄iudicat creatori. ergo ꝛc. Dicendū. ꝙ nō eſt ſimile. q2 claritas cognitiōis nō eſt in nr̄a poteſtate. ſꝫ ardor affectōis eſt in nr̄a poteſtate. ideo requirit̄ a nobis ꝙ iſtū amoreꝫ ordinemꝰ non illā cognitionē. Aliquis tm̄ actus cognitōnis eſt in nr̄a poteſtate. vtpote actꝰ fidei. q̄ ſi aliq̄s aſſentiat veritati p̄me ꝓpter aliud bene p̄iudicat veritati. ſicut amare ꝓpē aliud bonitati ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ finis vſus dei ē bonꝰ. Dōm. ꝙ finis dr̄ bonꝰ dupl'r. aut q̄tū ad ſubam aut q̄tū ad intētōeꝫ finiēdi. ꝛ ꝓpoſitio illa ītelligit̄ q̄tū ad ītentiōeꝫ finiēdi. ꝛ hec cōſiſtit i recta ordinatōe. ꝛ illo mō non ꝯtingit vti deo. q2 nō ꝯuenit ordinari. ¶ Ad vltimū. ſ. vſus dei. aut ē bonus aut malꝰ ꝛc. Dōm. ꝙ illa ꝓpoſitio intelligit̄ de habentibꝰ ordinatiōeꝫ ad finē. ſed nō de ipſo fine. Uel intelligit̄ de actu naturali ipſarū rerū et ꝓprio. q̄ frequētiꝰ ab ipſa re elicit̄ nō de ordinatiōe ad finē. et ſic nō valet ꝓpoſitio ad ꝓpoſitū. Habito de vti et vtibili. ꝯñr querit̄ de frui ꝛ fruibili.

¶ Queſtio. j. d

Quid ſit frui ꝑ eſſentiā. vtrū ſcꝫ ſit actus volūtatis. an aliarū viriū. Et ſit actus volūtatis. vr̄ ꝑ primā diffinitionē q̄ eſt. frui ē amore inherere ꝛc. ſꝫ amor ē voluntatis. ergo et frui ſil'r. Si dicas ꝙ amor ſumitur ibi cōiter ſm̄ ꝙ eſt in q̄libet vi reſpectu ſui actꝰ. Cōtra. In omnibus alijs diffinitōibꝰ idem dr̄. Unde dr̄ in ſequenti fruimur cognitis. in q̄bus volūtas delectata ꝯq̄eſcit. Quietatio aūt volūtatis ē. Et in alia diffinitiōe ꝓbat̄ idip̄m ſil'r. frui eſt vti cū gaudio. Gaudiū aūt ad voluntatē ꝓprie ꝑtinet ¶ Item oñditur rōne. q2 fruitiōe delectamur ſm̄ ꝙ delectabile ē differētia boni. cū ſit bonū honeſtum ꝯferēs ꝛ delectabile. bonū aūt obiectū eſt volūtatis. ergo frui eſt ſolius bonitatis. ¶ Itē eo fruimur q̄ quietamur. ſꝫ quietatio reſpicit rōneꝫ finis. ꝛ finis rōneꝫ boni. ꝛ bonū eſt obiectū volūtatis. ergo fruitio q̄ ordinat̄ ad illud ſil'r. ¶ Sed contra. Oīs virtus appetit vniri ſuo obiecto. q̄ habito. delectat̄ ſi cognoſcit ꝛ q̄eſcit. ergo motus cū quietatione. et delectatiōe eſt oīm virium. ergo cū talis ſit fruitio. fruitio erit in oībꝰ. nō tm̄ in volūtate. ¶ Itē abſentia rei amate. potius ꝯtriſtat amanteꝫ q̄ȝ delectat qd̄ em̄ delectat ip̄m. h̄ eſt ꝙ videt ipſam ꝛ hꝫ. Si ergo motus fruitōis eſt cū delectatiōe. etiā eſt ip̄a delectatio. ergo h̄ delectare ē. q2 videt iſtud in q̄ eſt ipſa delectatio. ſꝫ viſio reſpicit cognitiuā. ergo ꝛc. ¶ Itē Auguſti. in li. de doctri. xp̄iana. hec ē ſūma merces vt ipſo ꝑ fruamur Sed ſuꝑ illud p̄s. Oñdaꝫ illi ſalutare ꝛc. Dic̄ glo. ꝙ viſio ē tota merces. ergo ſi fruitio ē merces. fruitio eſt viſio ꝑ eſſentiā. Sed viſio eſt in cognitiua ſiue ī rōne. ergo ꝛc. ¶ Itē fide et ſpe tēdimus in deū. Aut ergo fruēdo aut vtendo. ſꝫ nō vtendo cū deo nō ſit vtendū ergo fruēdo. ergo fide et ſpe fruimur. ſed fides ē habitꝰ rōnis cognitiue. ſꝫ cuius eſt habitus. eiꝰ eſt actus. ergo actus fruitōis eſt actus rōnis. ſimilit̄ videt̄ de iraſcibili ergo ꝛc. ¶ Rñ. ſm̄ aliq̄s frui ꝑtinet ad oēs vires. et hoc

dicūt. q: oēs vires remunerabunt. qui dicūt etiam q in
gloria erit magis ꝓp̄ie rōnis. q: imediate se habet ad de
lectatiōem. Sz aliter videt dōm ſm Aug. scz q sit act⁹
ipsius volūtatis. Cum em̄ tres dent diffinitōes de frui
26 oēs dantur penes actū volūtatis. quē tripliciter est cōsi/
derare. Primo mō cōiter put vt dicit motū cum delecta
tione. et sic diffinit Aug. Frui ē vti cū gaudio. Secūdo
put dicit motū cum q̇etatiōe. et h mō diffinit ab Aug⁹.
ð doctri. xp̄iana. Frui ē amore iherere alicui rei ꝓpter se/
ipsam. et hoc mō accipit ꝓp̄ie. Tertio mō accipit put
ꝯplectit vtrūq scz q̇etationē et delectatōez. et hoc modo
diffinit ab Aug. x. de trini. Frui est q̇escere in cognitis
voluntate ꝓpter se delectata. et sic accipitur ꝓp̄rijssime.
Quia ergo frui ſm oēm acceptiōem dicit delectationē.
vel quietē. vel vtrūq. et omne tale habet rōnem boni. et
hoc ē obiectū voluntatis. ideo loquēdo essentialit. Frui
est act⁹ voluntatis. Sed q: volūtas nec delectat nec q̇e
tatur nisi in eo qđ cognoscit. vel p fidē vel p spem. et in
eo qđ habet p spem vel in re. ideo actus aliaꝝ viriū ad
hunc disponunt. nō tn̄ sunt ipm frui essentialr loquēdo
27 Ex h patet solutio ad illud đ: cōiter cōsueuit q̄ri q̄re
frui nō diffinit p actum cognitōis. sicut delectatōis. cuz
hec qđ fundata ē sup falsuz Aug. em̄ ponit in notifica/
tiōe vna q ē cognitiōis cum dicit. frui est q̇escere in co/
gnitis. cadit tn̄ ibi sicut dispositio. Ex hoc etiā patet
q̄re nō diffinit per fidē et spem sic p charitatez. q: chari
tas iformat ꝯcupiscibilē cui⁹ est frui. Tn̄ ista qđ similr
fundata ē sup falsum. q: amor q̄ diffinit frui est cōis ad
amorē castū et libidinosum. vel q̄ auarus fruit auro non
28 ꝓp̄ius ipsius charitatis. Ad illud ergo qđ obijcit q
omīs virtus hz delectari et q̇etari cum vnit suo obiecto.
Dōm. q ipsa voluntas vt dicit Aug. amat sibi et alijs.
Et sicut etiā dicit Ansel. Volūtas inclinat alias vires
et alijs meret. ideo ci⁹ q̇etatio et delectatio redūdat in ali
as vires. Vn̄ sicut volūtas nō sibi cognoscit. sz ratio si
bi cognoscit et volūtati. ita volūtas sibi et rōni delectat.
29 et ipam q̇escere facit. Ad illud qđ obijcit q amās nō
fruit nisi videat vl habeat. Dōm. q videre et hr̄e requi/
rūtur ad frui. silr et amare. Naz si q̇s videt aliq̇d. et hz
nūq delectat nisi amet. aliter tn̄ requirit visio q̄ amor.
Nā visio dispōit similr et tentio. sz amor delicias sugge
rit. Vn̄ est qđ acumen penetrās et ideo ei maxime cōue
nit vnire. et p ꝯn̄s delectare et q̇etare. ideo essentialiter
30 nō dispositiue ē fruitio. Propt qđ est intelligendū q a
ctus volūtatis pōt duplr cōsiderari. s. p modū appeti/
tus. et cōplacentie. Primo mō antecedere pōt ipsā visi
onē. scđo ꝟo consequit. et in h est pfecta ratio ipsi⁹ frui
tōis. s. in cōplacētia rei vise et habite. Ad illud. visio
est tota merces. Dōm. q illud nō đ: ꝓp̄ie. sz p cōcomi/
tatiōez. q: visio et ꝯplacētia in q̄ est pfecta ratio fruitio
nis insepabilr se habent. Ad illud qđ obijcit. q fide et
31 spe fruimur. Dō. q illđ nō ē veꝝ p se. q: q̄libet haꝝ acci
pit rōnez tendētie a charitate. vn̄ fruitio nō est ex istis.
nisi p charitatē. Sola em̄ charitas cōsiderat finē i rōne
finis et obiecti. vn̄ non đ: aliq̇s sperare deū sicut amare

Ostenso q̇d sit frui p essentiā. qđ est de fruibili Et
primo vtrū deo cōtingat frui. Scđo vtrū fruendū
sit ipso solo. Questio. j. e

Q deo sit fruendū. ꝯn̄ditur sic. Eo fruendum est qđ
beatos nos facit. q: in beatitudine ē recta fruitio. sz deo
bt̄i efficimur. q: ipse ē nr̄a beatitudo. ergo deo ē fruēduz
Itē bonū est amabile. ergo magis bonū magis amabi/
le. et sūme bonū. sūme amabile. sed eo fruimur qđ sūme
amam⁹. ergo &c. Itē pulcrū delectat. magis pulcruz
magis delectat ergo sūme pulcrū summe delectat. sed eo
fruimur in q̄ sūme delectamur. ergo &c. Sz ꝯ. vbi ē frui
tio ibi ē delectatio sz delectatō ē ꝯiūctio ꝯuenientis ꝯuenē
ti. dei aūt ad facturā nl'a ē ꝯueniētia imo sūma distātia
ergo nec delectatio. ergo nec fruitio. Itē excellēs sen/
sibile corrūpit sensū. vel saltē cōtristat. q: vera delectatō
nō est nisi i medijs. ergo pari rōne excellēs intelligibile
corrūpit vel cōtristat itellectū. sz deus ē excellentissima
lux. ergo cōtristat. non delectat. ergo &c. Si dicas q
sensibilis potētia ē corruptibilis nō intellect⁹. h nō sol/
uit. q: intellect⁹ dū est i carne fatigat. et impedit in actu
corpe corrupto. Itē vbi fruitio ibi q̇etatio. sz in ifini/
to nō est q̇etatio. q: sp est aliq̇d extra accipe. ergo cū de
us sit ifinitus in deo nō est q̇etatio. ergo non fruitio.
R°. dōm. q deo fruendū est eo q ipe sol⁹ pfecte finit
et delectat ipsā aiam ꝓpter se et sup oia. Ad illđ ergo 32
qđ obijcit q delectatio ē coniūctio cōuenientis &c. Dōm
q est ꝯueniētia p vni⁹ nature participatōez et p cōpatio
nē. Prima cōueniētia facit cōitatē vniuocatiōis. Scđa
cōitatem anologie siue ꝓportiōis. Et h est ſm triplicem
differentiā. aut ſm simile cōparatiōez duoꝝ ad duo. vt
sicut se hz hō ad aial. ita albedo se hz ad colorem. Aut
ſm dissimile ꝯparatiōez duoꝝ ad vnuz vt aialis et cibi
ad sanitatē. Vel ſm cōparatōez duoꝝ ad inuicē. vtputa
cū vnū est imitatio vel silitudo alteri⁹. Silitudo em̄ nō
cōuenit cū consimili i tertio sz seipsa. Sic ē in ꝓposito.
Quia aia ē exp̄ssa silitudo dei. Hec ꝯueniētia i vno ex
tremo ponit iclinatiōez et idigentiā. in alio q̇etatiōez et
sufficientiā. q: vnū factū est ꝓpter alterū. vn̄ ordinatur
ad alteꝝ. Et q̄m ad iclinatōis q̇etatiōez et indigētie sup
plectionē. vbi ē sensus. ē delectatio siue sequit. ideo aia
cū tali mō q̇etat a deo fruit eo. Ad illud q obijcit. q 33
excellentia sensibilis corrūpit sensū. ergo &c. Dōm. q n̄
est sile de intelligere et sentire. Et ad h est triplex ratio
Vna est ex pte ꝟtutis apphensiue. Alia ex pte apphen/
siue obiecti. Tercia est ex pte modi apphendēdi. Ex pte
virtutis apphensiue. q: sensus pōt corrūpi. itellect⁹ āt
nō. Cui⁹ ratio ē. q: sensus depēdet ab organo. in q̄ est q̄
dā medietas et armonia q̄ non tm̄ corrūpitur p ꝯtrium.
sz p excellens. sz intellect⁹ nō depēdet ab organo. q: vis
est imaterialis iđ nō tristat in excellenti. Ex pte obiecti
nō est sile. q: obiectū intelligētie excellēs iuuat et confor
tat. q: influētia talis cognoscibil pcedit ab intimis et in/
trat ipsā potentiā. et iđo ipsā corroborat et cōfortat. Si
cut si magn⁹ mons daret virtutē portādi se. facili⁹ fer/
ret. q̄ paruus. Sic ē in itelligibili qđ de⁹ est. Sensibi/
le aūt obiectuz tm̄ extra excidat. et ideo h corrūpit. illud
aūt nō. Ex pte modi apphendēdi silr est dissimilitudo
q: sensus in apphensiōe sui obiecti tēdit ad exterius. vn̄
p illud dispgit exterius nec fortificat interi⁹. iđ debilita
tur. Sz obiectū intellect⁹ cū sit intimū ipsi itellectui. in
ei⁹ pceptione virt⁹ nō dispergit sz colligit. et quāto vir
tus ē magis vnita tāto fortior. Ad illud qđ obijcitur 34
de ifinito. Dōm. q infinitū đ: duplr. s. p priuatiōem p
fectōis. et sic materia đ: infinita. et talis ifiniti nō est fi/
nire sz poti⁹ finiri idiget ſm q ē possibile. Alio mō infi
nitū dicit p priuatiōez limitatōis. et qđ sic infinitū est p
p̄ie hz finire. q̄m vltra ipsū cū nō sit maius cogitare. n̄
ꝯuenit aliq̇d appetere. vn̄ talis ifinitas ꝯuenit vltimo
fini q̄ maxime hz finiēdi rōnem.

Questio. ij. et vltima. f

Vtrū solo deo siue bono icreato sit fruendū. et q sic vr̄
Illo solo ē fruendū. qđ est ꝓpt se diligendū. sz illud ē ꝓp
ter se diligendū qđ est ꝓpter se bonū. Illud aūt ꝓpter se

est bonū·qđ bonitatē quā habet nec hꝫ ab alio nec boni/
tas illa ē ad aliud·h̄ aūt est sol⁹ de⁹·ergo ꝛc· ¶ Itē illo
solo ē fruendū qđ q̄etat aīe appetitū· Sꝫ aīe appetit⁹ n̄
q̄etatˀ sufficientˀ nisi i eo qđ est illa ꝑfecti⁹ ꝛ maius bonū
h̄ aūt est sol⁹ deus·ergo ꝛc· ¶ Itē appetit⁹ aīe nō suffi/
cientˀ q̄etatˀ·nisi ꝑ aliq̄d qđ aīam iplet·q꞉ ex ea ꝑte aīa de
ficit in q̄ete·q̄ deficit ī plenitudine·sꝫ ē capax dei ſm ap
petitū ergo si oīe creatū est in īfinitū·mi⁹ illo nullum
creatū supplet aīe appetitū· Et h̄ est quod dicit Aug⁹·
Aīam toti⁹ trinitatē capacē· nihil min⁹ q̄ȝ trinitas pōt
īplere· ¶ Itē bonū quod pōt cogitari pōt appeti[illegible]·ergo
si aliq̄ maius bonū pōt cogitari·mai⁹ illo pōt appeti·sꝫ
omni finito maius pōt cogitari·ergo mai⁹ pōt appeti·
ergo nullū finitū t̄minat aīe appetitū sufficientˀ·ergo so
lo bono īfinito quod ē de⁹ est fruēdū· Quo habito non
a pōt āplius cogitari·nec desiderari· ¶ Contra·vr̄ ꝙ bo
no creato ꝯtingat frui·q꞉ q̄ȝuis appetitus materie sit i/
finit⁹·tn̄ per formā creatā incorꝑalē et icorruptibilē sufˀ
ficientˀ finitˀ·ergo silr̄ vr̄ ꝙ sic aliquod bonuꝫ creatū· qđ
b sufficientˀ finiet aīe appetitū·sꝫ omni tali est fruendū·ꝗ
aliq̄ bono creato ē fruendū· ¶ Itē appetit⁹ hūanus ē fi
nite capacitatis·ergo nō capit nisi finitū·vel si capiat ī
finitū capit finite·ergo si finiatˀ per illud quod capit·fi
nitˀ per bonū finitū·ergo vr̄ ꝙ aliq̄ bono finito sit fruen
c dū· ¶ Item spālīter vr̄ ꝙ hoīe sit fruendū·q꞉ omni eo ē
fruendū q̄ deus fruitˀ·sꝫ deus hoīe fruitˀ·q꞉ hoīem amat
sꝫ amore illo q̄ amat se·amat hoīem·q꞉ nō est i eo duplex
d amor·sꝫ prim⁹ est fruitōis·ergo ꝛ scđs· ¶ Itē vr̄ specia
litˀ de ꝟtute· Quia omī illo ē fruendū qđ est ꝓpter se ap/
petendū·hec est manifesta ꝑ se· sed oīe bonū honestū ē
ꝓpter se appetēdū· Quia honestū est qđ sua vi nos tra/
hit et dignitate sua nos allicit sicut dicˀ Tuli⁹· Et aug·
diuidit honestū cōtra vtile·sed virtus cadit in gn̄e ho/
e 35 nesti·ergo virtute est fruēdū· ¶ Itē videtˀ spālitˀ de bti/
tudine·omī eo ē fruendū q̄ habito animus q̄escit ꝛ dele/
ctatˀ·ꝛ nihil vltra pōt querere· sꝫ btītudo creata ē hmōi·
36 ergo ꝛc· ¶ Rn̄⁹·dōm ꝙ solo deo est fruēdū ꝓprie accepto
frui prout dicit motū cū delectatōe et quietatōe· Sꝫ cōi
ter accepto frui ꝓut dicit motū cū delectatōe tm̄· oībus
que spūaliter delectant et cōiuncta sunt fini(cuiusmōi
sunt fructus dona ꝛ beatitudīes) pōt frui hō nō indebi
te·sꝫ prio mō solo deo· Et rō hui⁹ ē·q꞉ nihil pt aīam suf
ficiētˀ finire·nisi bonū ad qđ ē creata· Hoc aūt ē bonum
sūmū qđ supi⁹ est aīa·ꝛ bonū infinitū qđ excedit aīe vi/
res· Cognitio eīn aīe rōnalis ē cognitio non artata· vn
de nata est quodammō oīa cognoscere·vnde nō imple/
ur cognitio ei⁹ aliq̄ cognoscibili· nisi qđ hꝫ in se oīa
cognoscibilia·et quo cognito oīa cognoscuntˀ· Similitˀ
affectio eius nata est diligere omne bonum· ergo nullo
bono sufficienter finitˀ affectus·nisi quod est bonū om/
nis boni·ꝛ quod est ad omnia in omnibus· De quo bo/
no Exo·xxxiij· Ostendā tibi omne bonū· hoc autem est
summum bonū·ergo ꝛc· ¶ Similiter nihil sufficienter
finit aīam·nisi bonū infinitum·quia ad hoc vt finiatur
necesse est ipsam finiri ſm estimationem·alioquin non
esset beata·nisi se existimaret beatā· Existimatio autēꝫ
supgreditur omne finituꝫ·quia omni finito potest ma/
ius cogitari aliquid·ergo cum affectio posset se exten/
dere eo vbi est existimatu·necessario affectio anime su-
pergreditur omne finitum · et si hec nullo bono finito
sufficienter finitur fruendū est ergo solo deo·quia sum
mum bonum ꝛ infinitum·ꝛ non solū deo fruendum ꝓ/
pter perfectam finitionem·sed etiam ꝓpter ꝑfectam de
lectationē· Ad delectatiōem enim concernitur delecta/
bile·ꝛ coniunctio eius cum eo quod delectat· ¶ Omne
autem quod delectat animam· delectat in ratione boni
et pulcri·et quoniam solus deus est bonitas et pulcri/
tudo·ideo in deo solo est perfecta delectatio· ¶ Item
quia ibi est coniunctio·solus autem deus est qui perfe/
ctissime coniungitur· Nam coniungitur ſm veritatem
et intimitatem· Solus enim deus propter summā sim
plicitatem et spiritualitatem illabitur anime · ita ꝙ ſm
veritatem est in anima·et intimior anime q̄ȝ ipsa sibi·
Omnes enim he quattuor rationes· ad vnam reducun
tur·scilicet ad hanc·quia nata est anima ad percipien/
dum bonum infinituꝫ quod deus est·ideo in eo solo de/
bet quiescere ꝛ eo frui· ¶ Ad illud vero quod obijcitur a
đ appetitu materie· Dōm ꝙ appetitus materie ordina/ 37
tur ad formā tanq̄ȝ ad ꝑfectiōem substantialē· ex qua et
materia fit vnū·ꝛ ideo necesse est formam esse eiusdem
generis cum materia·nec est omnino supra materiam·
ideo finita est omnis talis forma·talis autem si sit in/
corruptibilis·propter necessariam sui vnionem artat
appetitum materie·et artatum finit· Unde non finitur
in sua amplitudine· Appetitus autēꝫ anime non sic ar
tatur propter vnionem cum appetibili· immo delectatˀ
et ideo oportet ꝙ perficiatur aliquo omnino summo·
¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ non capit nisi finite· Di/ b
cendum ꝙ infinitum bonum finite capit· quoniam ipā 38
est finita·sed quoniam bonum illud est infinituꝫ·ideo
ab ipso totaliter absorbetur·ꝛ iam eius capacitas vn/
diq̄ȝ terminatur·vnde non tantum gaudebit · sed sicut
dicit Anshelmus·in gaudium domini introibit· Et si
tantum caperet·et non vinceretur·nec absorberetur·ad
huc posset insurgere appetitus ad amplius aliquid ca
piendum·patet ergo ꝙ ad hoc ꝙ anima compleatur·q̄ȝ
uis capacitatem habeat finitam··tamen necesse est i ad/
esse bonum infinitum· ¶ Ad illud vero quod obijcitur c
de homine· Dicendum ꝙ deus diligit hominē· et amor 39
dei est amor fruitionis·tamen homine non fruitur ·q꞉
diligendo se diligit hominem· id est fruendo se vtitur
homine· Et patet sic · quia dilectio dei ad creaturam
non est affectio sed effectus communicatio· Communi
catio autem ſm rationem habitualem attēditur ſm bo/
nitatem·quia bonum est quod natum est se communi/
care·ſm rationem vero actualem attenditur siue respi/
cit voluntatem· Quia enim vult·ideo facit· Ratio er/
go communicandi venit ex voluntate et bonitate·sicut
ratio cognoscendi ab exemplari et intelligentia· Quia
ergo ex conuersione voluntatis supra suam bonitatēꝫ
nos diligit·ideo se fruendo nos diligit· ¶ Ad illđ qđ d
obr̄ de ꝟtute·ꝙ ꝟt⁹ ē bonū honestū· Dōꝫ ꝙ bonū hone/ 40
stū đr dupliciter· Aut quod est pure bonuꝫ·aut in quo
relucet eius similitudo· Primo modo honesto est fruē
dum proprie accepto frui·quia hoc solum terminat et
quietat· Secundo modo non nisi communiter accipia
tur prout dicit delectationem · Huiusmodi enim pro/
pter assimilationem ad deum· habent pulchritudinem
qua nos delectant et alliciunt·tamen in ipsis non est q̄
escendum·quia tunc amittunt pulcritudinem·quia vir
tutes cum ad se referuntur supbe sunt et inflate· ¶ Ad e
illud quod obijcitur de beatitudine· Dicendum ꝙ bea-
titudo creata non finit appetitum per se· sed per con/
iunctionem cum increato·vnde anima ipā diligit pro/
pter deum non propter se·

¶ Distinctio·ij·ꝺ trinitate ⁊ vnitate ſm ꝗ creditᷣ:

Hoc itaqꝫ vera ac pia fide tenẽdũ ẽ. Scḋa ps ꝑ/
mi libri i q̄ materia idagata·incipit eã mgr ꝑſe/
q̄. Diuiditᷣ aũt hec psi̅ duas ptes. qm̃ dupl'r ẽ
cõſiderare res q̄b₉ fruẽdũ ẽ·ſ·in ſe·⁊ in cõpatõe ad crea/
turas. In ſe rõne trinitatis ⁊ vnitatis. In cõpatõne ad
creaturas rõne ſcie·potẽtie ⁊ volũtatis. Pꝛio g° agit
de ſctã trinitate ⁊ vnitate. Scḋo de ſcia ⁊ potẽtia ⁊ vo
lũtate·j·diſ·xxxv. Lũqꝫ ſup̃ diſſeruerim₉. De ipa ãt ſa
cratiſſima trinitate tripl'r contingit tractare. Qm̃ pꝛio
cõtingit ipam credere. Scḋo creditã itelligere. Tertio
intellectã dicere ſiue enũciare. Credere aũt ẽ ꝑ auctori/
tatẽ·intelligere ꝑ rõnẽ·dicere ꝑ catholicã ⁊ rõnabilẽ lo/
cutiõẽ. Jõ pꝛio de ipa trinitate et vnitate agit ſm ꝗ cre
ditᷣ. Scḋo de ipa ſm ꝗ credita ꝑ rõnẽ intelligitᷣ·j·di·iij.
Apl's nanqꝫ agit. Tertio ſm ꝗ credita ⁊ intellecta·rõ/
nabiliter et catholice exp̃mitᷣ·j·di·xxij. Poſt p̃dicta no/
bis diſſerẽdũ vr̃ de noim diuerſitate. Et pꝫ ordo. Pri₉
eni̅ ⁊ veri₉ ẽ eam credere q̃ꝫ intelligere·multi eni̅ credũt
q̄ nõ intelligũt·⁊ prius ſil'r eſt intelligere q̃ꝫ ſermone ex
pꝛimere. ¶ Pꝛia ps ſcꝫ ſm ꝗ creditᷣ·cõtinet p̃ſentẽ di/
ſtinctõẽ·⁊ qm̃ materia ẽ difficilima. Pꝛimo ponit mo
dũ ꝓcedẽdi. Scḋo ꝟo exeq̄tᷣ·ibi·Proponam₉ g° in me/
diũ. ¶ Itẽ pꝛia ps h₃ tres ptes. In pꝛia pꝛemiſſo ꝓhe
mio de miſterio trinitatis ⁊ vnitatis tãgit modũ agẽdi
qm̃ dꝫ eẽ cũ modeſtia·timoꝛe ⁊ diligẽtia·p̃mittẽs mate/
riã circa quã agere intendit. In ſecũda ſubiũgit itentio
nẽ ſcribentiũ de trinitate. ibi·Oẽs aũt catholici tracta/
toꝛes. Tertio tãgit oꝛdinẽ·ibi·Ceterꝫ vt i ꝓ̃hõ lib. Mo
d₉ ſcribẽdi de trinitate dꝫ eẽ fũdat₉ ſupꝛa itellectũ fidei
⁊ cũ modeſtia ⁊ timoꝛe ꝓpᷣ ꝑiculũ. Intẽtio ſcribẽtium ꝺ
trinitate ẽ ꝗ pr̃ ⁊ fili₉·⁊·ſ·ſ·ſunt tres ꝑſone ⁊ vnus de₉
Oꝛdo ſcribẽdi ẽ pꝛio ꝑ auctẽtes oñdere ꝟitatẽ·deinde ꝑ
rõnes et cõgruas ſilitudines. ¶ Sil'r ſcḋa ps i q̄ mgr
auctoꝛitatib₉ ſacre ſcripture intendit oñdere trinitatem
et vnitatem h₃ duas ptes ſm ꝗ ſacra ſcriptura h₃ duaſ
ptes·ſ·nouũ et vet₉ teſt. Jõ pꝛio oñdit hoc ꝑ auctoꝛita/
tes ve·teſta·deinde ꝑ auctẽtes noui·ibi·Nũc ꝟo p₉ teſti
monia·⁊c̃. Et qm̃ vet₉ teſtam̃ duas h₃ ptes ſcꝫ legẽ et
ꝓphas·in q̄bus fides explicatᷣ·iõ oñdit pꝛio ꝑ teſtimo/
nia legis. Secũdo ꝑ teſtimonia ꝓphar̃ũ·ibi·Ille etiam
maximus ꝓpharũ. Pꝛima iterum ps in q̄ ꝓbat ꝑ teſti/
monia legis duas h₃ ptes. Pꝛimo eni̅ ꝓbat eẽntie vni/
tatem. Scḋo vnitatẽ ſil' et trinitatẽ·ibi·Perſonarum
q̃ꝫ pluralitatẽ. Sil'r illa ps de teſtimonijs ꝓpharũ habꝫ
duas ptes. In pꝛima ꝓbat eẽntie vnitatẽ ⁊ perſonarũ
pluralitatẽ in cõmuni. Secũdo ꝟo ſpãlitᷣ oñdit filij ge/
neratõm et ſpũſſcti pꝛoceſſionẽ·ibi·Dauid q̃ꝫ eternam
filij gñationem. Sil'r illa ps in q̄ ꝓbat ꝑ auctẽtes no·te/
ſta·h₃ duas ptes. Pꝛio eni̅ ꝓbat ꝑ auctẽtes ſiue ꝑ teſtimo
nia iheſu xp̃i. Scḋo ꝑ auctoꝛitateſ apl'oꝝ·ibi·Johãneſ
q̃ꝫ in epl'a ca. Auctẽtes ⁊ earũ explanatõnes·⁊ nũerus et
diuerſitates ſatis patent in l'ra.

a ¶ Purgatiſſi/
mis mentib₉ cer
nitᷣ vr̃ h̊ male di
cere. quia nulla
mens dũ ẽ i via
purgatiſſima ẽ.
ſꝫ tm̃ in pa[illegible]a.
¶ R₉. dõ̃ ni. ꝗ
mens ad h̊ ꝗ de
um cõtempletur
perfecte indiget
purgari q̄ ad in
tellectũ ⁊ affectũ
iõ dicit per iuſti
ciaꝫ fidei·i·ꝑ fi/
dẽ q̄ facit iuſtuꝫ
in ope ⁊ ꝑ ſe pur
gat intellectũ·ſꝫ
iuſticia affectũ.
Utriuſqꝫ ãt pur
1 gatõis triplex ẽ
grad₉. Nã itel/
lect₉ purgat₉ eſt
cũ abſtrahitᷣ a ſẽ
ſibilib₉ ſpẽbus
purgatioꝛ cum
mũdatᷣ a fãtaſti
cis imaginib₉.
purgatiſſim₉ cũ
a phiſicis rõni/
bus. Grad₉ pur
gatiõis affectus
ſũt iſti. purgat₉
ẽ affect₉ cũ mun
datᷣ a culpa·pur
gatioꝛ a ſequela
purgatiſſim₉ ab
oc[illegible]·⁊ in h̊

DI· II

¶ De miſterio trinitatꝭ ⁊ vni
tatis. a

Hoc itaqꝫ
vera ac pia fide tenẽ
dũ ẽ·ꝗ trinitas ſit vn₉ ⁊ ſolus
ver₉ de₉: vt ait aug·in p̃mo li·
de trinitate·ſ·pr̃ et fili₉ ⁊·ſ·ſ·⁊
h̊ trinitas vni₉ eiuſdẽqꝫ ſube
vel eẽntie·dꝛ·creditᷣ·⁊ itelligi
a tur·q̄ ẽ ſũmũ bonũ·qḋ purga
b tiſſimis mẽtib₉ cernitᷣ. Mẽ
tis eni̅ hũane acies iualida·i
tã excellẽti luce nõ figitᷣ: niſi ꝑ
iuſticiã fidei emũdetᷣ. Idẽ i li·
retrac·Nõ approbo qḋ in oꝛõ/
ne dixi·De₉: q̄ nõ niſi mũdos
verũ ſcire voluiſti. Rñderi·n·
põt multos etiã ñ mũdos m̃l/
ta ſcire vera. ¶ De hac re q̃ ſũ
ma ⁊ excellẽtiſſima: cũ mode/
ſtia ⁊ timoꝛe agẽdũ ẽ·⁊ attẽtiſ
ſimis aurib₉ atqꝫ deuotis au/
diẽdũ: vbi q̄ritᷣ vnitas trinita
tis pr̃is·ſ·⁊ filij·⁊·ſ·ſ·qꝛ nec pi/
culoſi₉ alicui erratᷣ: nec labo/
roſi₉ aliq̄d q̄ritᷣ: nec fructuoſi₉
aliq̄d iuenitᷣ. Proinde oĩs q̄ au
dit ⁊ legit ea q̄ de iẽffabili ⁊ in
acceſſibili luce diuitatꝭ dicũtᷣ
ſtudeat imitari atqꝫ ſuare·qḋ
venerabil' doc·Aug₉·i·j·li·de
tri·ꝺ ſeipo ait·Nõ pigebit me
inq̄t ſicubi heſito q̄rẽ: nec pu/
debit ſicubi erro diſcere·q̄ſq̄s
ꝗ audit h̊ vel legit: vbi ꝑitᷣ cer
tus ẽ ꝑgat mecũ: vbi ꝑitᷣ heſi
tat q̄rat mecũ: vbi erroꝛẽ ſuũ
cog̃ſcit redeat ad me vt reuo
cet mecũ. Ita igrediamur ſil'
charitatꝭ viã tẽdẽtes ad eũ de
q̄ dictũ ẽ·Querite faciẽ ei₉ ſp·
¶ Que fuerit intentio ſcribẽ
tiũ de trinitate. b
Oẽs ãt catholici tractatoꝛes
vt i eodẽ·j·li·Aug·ait: q̄ ꝺ tri/
nitate (q̄ de₉ ẽ ſcripſerũt) h̊ itẽ/
derũt ſm ſcripturas docẽ·ꝗ pr̃ 1
fili₉ ⁊·ſ·ſ·vni₉ ſint ſube·⁊ iſeꝑabi
li eq̄litate vn₉ ſint de₉ (Aug·i
li·retra·vbi dixi de pr̃e ⁊ filio:
q̄ gignit ⁊ quẽ gignit vnũ eſt.
Dõm fuit vnũ ſũt·ſic ipa ꝟitaſ
apte loq̄tᷣ dicẽs·Ego ⁊ pr̃ vnũ
ſum₉) vt ſit vnitas i eẽntia et
pl'alitas i ꝑſonis. Jõqꝫ nõ ſũt
tres dij: ſꝫ vn₉ de₉: lꝫ pr̃ filiũ ge
nuerit·⁊ iõ fili₉ ñ ſit q̄ pr̃ ẽ·fili/
uſqꝫ a pr̃e ſit genit₉·⁊ iõ pr̃ nõ
ſit q̄ fili₉ ẽ·⁊ ſpũſſctũs nec patᷣ
ſit nec fili₉: ſꝫ tm̃ pr̃is ⁊ filij ſpi
rit₉: vtriqꝫ coeq̄lis: ⁊ ad trini/
tatꝭ ꝑtinẽs vnitatẽ. Teneam₉
ꝗ pr̃em ⁊ filiũ et ſpm̃ſctm̃ vnũ

ſtatu idone₉ eſt
cõtẽplari.

b ¶ Mentiſ·n·
hũane acies iua
lida in tã excellẽ
ti luce non figitᷣ
⁊c̃. Cõtra. Ur ei
ꝗ mũdata nõ fi/
gatᷣ·ibi. qꝛ q̃ꝫtũ/
cũqꝫ mũdetᷣ ad/
huc excedit lux
illa iꝓpoꝛtio/
nabilitᷣ aciẽ mẽ/
tis. ergo ſi ꝓpᷣ
ſui excellentiam
nõ põt videri a
non hñte fidem
nec etiã ab hñte
R₉. Differt di/ 2
cere cõſiderari.
⁊ figi·⁊ cõphẽdi
Cõſiderari põt
lux diuia a mẽte
nõ mũda. ſꝫ fi/
gi non p̃t in illa.
niſi mens a vi/
cijs pura·cõphẽ
di ñ p̃t·niſi i pa
tria. Rõ autẽ q̄
nõ põt figi ẽ du
plex. vna q̄ eſt
ſupꝛa itellectuꝫ.
⁊ iõ intellect₉ in
ea non figitᷣ niſi
hẽat glutẽꝫ affe
ctus. ſed ſtatim
recedit. Alia rõ

quia ocul⁹ san⁹ ē illi luci ꝓportiōabil' ꝯm q̄litatē. ⁊ si nō ꝯm q̄ntitatē. s3 si ocul⁹ sit īfirm⁹ siue lipp⁹. vtroq3 mō ē īproportionabil'. ⁊ iō n̄ figit. c ¶ De⁹ em̄ ⁊ dn̄s nom̄ est nature ⁊ nomē ptātis. Obr̄ cōtra h̄ v̄bū Amb. q2 vt dicit dama. h̄ nomē de⁹ īponit ab opatōe. vn̄ d2 ab ethi, qd ē ardere. vl' a thein qd ē fouere. vel a theaste qd ē videre. R⁹. dōm. q̄ de h̄ nomie ⁊ cōsilibus
3 ē loq̄ dupl'r. aut q̄ntū ad id cui imponit. ⁊ sic ē nomē nature. q2 ei īponit qd ē summa natura. aut q̄ntū ad id a q̄ imponit. ⁊ sic ē nomē opatōis. q2 iponit ab opere.

4 d ¶ Ego sū q̄ sū. Querit de hac circūlocutōe. vtrū h̄ nomē ego sum q̄ sū. sit nomē eēntie vel psone. Et q̄ psōe vr̄. q2 pnomē demonstratiuū certā significat psonā. Et iterū loq̄ ē actus psone. Si forte dicas q̄ ego. q2 significat originē. stat pro psona pris. Sū q2 signat actum egredictē stat p psona filij. Qui relatiuū nccrēs vtrūq3. stat p psona spūscti. h̄ nihil ē. q2 p eodē stat relatiuu3 ⁊ añcedens. R⁹. dōm q̄ illud nomē q̄ ē. ⁊ ego sū q̄ sū ē nomē eēntie ppr̄e. hic em̄ ē q̄da circūlocutio. significans entitatē i oīmoda pfectiōe ⁊ absolutōe ⁊ h̄ ē nomē ppriū diuīe subē. ¶ Et qd obr̄ q̄ pnomē significat certam psona3. dōm q̄ psona ibi d2 certū suppositum v̄bi. ⁊ h̄ ē subā ⁊

Deut. vj
Exo. xx.
Exo. iij.
Exo. xv.

eē nālr deū: vt ait Aug. i li. d̄ fide ad petr̄. Nec3 tn̄ ip̄m prem eē q̄ fili⁹ ē. nec filiū ip̄m eē q̄ pr̄ ē. nec spūmsctm̄ ip̄m eē q̄ pr̄ ē aut fili⁹. Una ē em̄ pr̄is ⁊ filij ⁊ s. s. eēntia. qua3 greci homousion. vocāt. in q̄ n̄ ē aliō pr̄. aliō fili⁹ aliō spūsctūs. q̄uis sit psonal'r ali⁹ pr̄. ali⁹ fili⁹. ali⁹ spūsctūs.

¶ Quis ordo sit seruand⁹ cū de trinitate agit. c

Ceter̄ vt in p̄mo li. de tri. aug. docet p̄mū ꝯm auctēs sanctar̄ scp̄tuar̄. vtr̄ fides ita se hēat d̄mōstrandū ē. deide aduſ⁹ garrulos rōcinatores elatōres magisq3 capatiores rōib⁹ catholicis ⁊ sil'itudib⁹ congruis ad defēsionem et assertionem fidei vtendum est. vt eorum inq̄sitionib⁹ satisfaciētes. māsuetos pleni⁹ instruam⁹. ⁊ illi si nequerint iuenire qd q̄rit. d̄ suis mētib⁹ poti⁹ q̄ d̄ ip̄a v̄itate. vel de nr̄a disertōe ꝯquerant.

¶ Testionia ve. testa. de diine essentie vnitate. d

Proponam⁹ g̃ i mediū ve. ac noui testa. auctēs q̄b⁹ diīne vnitat' atq3 trinitat' v̄itas demonstret. Ac p̄mū ip̄a leg' exordia occurrāt. vbi moyses ait. Audi isrl' dn̄s de⁹ tu⁹ d̄s vn⁹ ē. Itē ego sū dn̄s de⁹ tu⁹ q̄ eduxi te d̄ terra egypti. n̄ erūt tibi alij dij pter me. Ecce hic significauit c vnitatē diīe nāe. De⁹ em̄ et dn̄s vt ait Amb. i li. d̄ tri. nom̄ ē nature. nomē ē ptāt'. Itē alibi d̄s loq̄ns ad moysē: ait Ego d sū q̄ sū. ⁊ si q̄sierit nomē meu3. vade ⁊ dic eis. Qui ē misit me ad vos. Dicēs em̄. Ego sū. nō nos sum⁹. ⁊ q̄ ē. nō q̄ sum⁹. aptissime d̄clarauit vnū solū deū eē. In cātico etiā Exodi legit. Dn̄s oīp̄s nomē ei⁹. n̄ ait dn̄i. vnitatem volēs significare.

¶ Testionia ve. te. d̄ diuīe eēntie vnitate ⁊ psōar̄ pl'alitate. e

Personar̄ q̄3 plr̄atē ⁊ nāe vnitatē sil'r ōndit dn̄s in Gen̄. dicēs Faciam⁹ hoīe3 ad imaginē et e sil'itudinē nr̄am. Dicēs em̄. Faciam⁹: ⁊ nr̄am plr̄atē psonarū ōndit. dicēs v̄o ymaginē. vnitatē eēntie. Ut em̄ dicit aug. i li. de fide ad petr̄. Si in illa nā pr̄is ⁊ filij ⁊ s. s. vna eēt tn̄ psona. n̄ diceret faciam⁹ hoīe3 ad ymaginē ⁊ sil'itudinē nr̄a3. Cū em̄ dic: ad ymaginē. ōndit vnā nām eē ad cui⁹ ymaginē hō fieret. Cū v̄o dic. nr̄a3 ōndit eundē deū n̄ vnā s̄ plēs eē psonas.

¶ hylari⁹ q̄3 in li. iij. d̄ tri. dicit his v̄bis significari q̄ i trinitate: nec diuersitas ē: nec singularitas vel solitudo: s̄ sil'itudo ⁊ pl'alitas siue distictio. Ait n. sic. Qui dixit. Faciam⁹ hoīe3 ad imaginē ⁊ sil'itudinē nr̄am inuicē eē sui siles: i eo q̄ dicit imaginē ⁊ sil'itudinē nr̄a3 ōndit. Imago em̄ sola n̄ est. sil'itudo non sibi ē. nec3 diuersitatē f duob⁹ admisceri alteri⁹ ad alterū sil'itudo pmittit. Itē ide3 in. iiij. li. Absoluti⁹ voluit itelligi significatō3 hāc n̄ ad se eē referēdā tn̄ dicēdo. Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ sil'itu. no. Professio em̄ cōsortij sustulit itelligētiā singularitat': quia cōsortiū aliqd nec pt̄ eē sibipi solitario: nec3 rursū solitudo solitarij recipit faciam⁹: nec3 q̄sq3 alieno a se loq̄t nr̄a3. v̄bq3 g̃ ꝯmo. s. faciam⁹ ⁊ nr̄am: vt solitariū eūdē q3 n̄ patit: ita diuersū a se alienūq3 significat. Solitario ꝯuenit faciā et meā. Nō solitario v̄o ꝯueīt dicē: faciam⁹ ⁊ nr̄a3 vterq3 ꝯmo vt n̄ solitariū tn̄: ita nec3 differēte3 eē vl' diuersū eē significat. Nob q̄3 nec solitari nec diuisu3 ē cōfitēd⁹. Ita g̃ de⁹ ad cōe3 sibi cu3 deo imaginē eādē q3 sil'itudinē hoīe3 repit opari: vt nec significatio efficiētis admittat itelligētiā solitudis: nec opatio cōstituta ad eādē imaginē vel sil'itudinē patiat diuisitatē diuinitat'. In his v̄bis hylari⁹ pl'alitatē psonar̄ voluit intelligi noīe cōsortij. Atq3 significauit noīe ꝯsortij vel pl'alitat': n̄ posse aliq̄d h̄ remoueri. Pl'alitas em̄ vel cōsortiū psonar̄ cū d2: solitudo vel g

q̄ ꝯm q̄ doctores scti hic accipiūt. imago ⁊ similitudo dic eēntiā. Importat em̄ imago vnitatē cū distinctōne. ⁊ sil'itudo sil'r ppter intrīsecā relatiōe3. ⁊ iō in hoc nomie imago ⁊ sil'itudo q̄ntu3 ad aliq̄d sue significatiōis. notat vnitas eēntie. q̄ntu3 ad aliq̄d notat pl'alitas psonarū. ⁊ iō alit' expo nit Aug. alit' exponit hylarius. Aug. cōsiderat prem significati ꝯm eēntie vnitatē. sed hylari⁹ totū. vnde dicit q̄ noīe imaginis ⁊ sil'itudinis sil' itelligit vnitas ⁊ pluralitas. Similit' Aug. in h̄ q̄ ē faciam⁹ ⁊ nostrā. ꝯsiderat solū significatum ⁊ iō pl'alitatem. Hylarius vero considerat et significatū et cōsignificatu3. Iō in vtroq3 dicit itelligi pluralitate3 et vnitatē.

Gen̄. j.

Probat q̄ nec solitudo. nec diuersitas. nec singularitas ibi ē. sed similitudo.

Quid ex verbis hylarij itelligendū sit.

f ¶ Neqȝ diuersitatē duob' admisceri alteri⁹ ad alterū similitudo permittit. Contra ista verba hylarij obijcit. Siſitudo ē rerū differentiū eadē q̄litas g° siſitudo compatit secū differētiā. R°. dōm q̄ ē siſitudo ſm accidens et siſitudo ſm subām. Et h̄ ē duplex ſm totū et ſm p̄tē. Siſitudo ſm accidēs vel ſm p̄tē subē admittit diuersitatē. ſȝ non siſitudo ſm totū. et qm̄ ī diuina eēntia ē summa simplicitas. ideo nō p̄t eē siſitudo ſm accidēs neqȝ ſm p̄tē. et iō siſitudo nō cōpatit diuersitatē nature.

78 ¶ Significauit noīe cōsortij vel p̄lalitatis n̄ poni aliquid. ſȝ remoueri. Con. quia ex his v̄bis magr̄i vr̄ q̄ oīs nūeralis dictio ſm ip̄m nihil ponit ſȝ tm̄ priuat ſȝ h̄ vr̄ falsū. Cū eñi ī diuīs sit vera p̄lalitas p̄sonarū. n̄ tm̄ priuatiue. ſȝ etiā positiue videt̄ dici. R°. ¶ Hec fuit posito magistri q̄ cōit̄ n̄ tenetur q̄ nō h̄ȝ veritatē sic. i. meli⁹ patebit. Tn̄ mgr̄ excusat. q̄ dixit q̄ n̄ ponunt aliq̄d nomīa nūeralia quia important numerū q̄ non est proprie in diuinis. Numer⁹ enim creatur ex vnitatum aggregatione et distinctione. et distinctio vnitatū fit triplicit. continui diuisione. formarum disparitione. gradu siue ordie. Quoniā igitur in diuinis non est aggregatio. ideo nec talis distinctio nec numerus proprie.

Redit ad id q̄ ceperat vt supponat alias auctoritates

ps. cxviij

ps. lxxx

singularitas negatur: cū dicim⁹ plures eē p̄sonas: significam⁹ q̄ non est vna sola. Jdō hylari⁹ volēs ista subtilit̄ ⁊ sane intelligi: ait. Professio p̄sortij sustulit intelligētiā singularitatis. Non dicit. posuit aliq̄d. Jta etiā cū dicim⁹ tres p̄sōas singularitatē ⁊ solitudinē tollim⁹. Et q̄ pr̄ nō ē sol⁹: nec filius ē sol⁹: nec spūſſctūs ē solus significam⁹ q̄ nec pr̄ tm̄ ē ⁊ fili⁹: nec pr̄ tm̄ ⁊ spūſſctūs. De h̄ aūt in seq̄nti pleni⁹ aget̄ vbi etiā ſm q̄d si'les dicāt̄ tres p̄sone: ⁊ vtr̄ aliq̄ mō sit ibi diuersitas vel differentia ostēdetur. ¶ Nūc v̄o ad p̄positū redeam⁹: ⁊ ad ōndendū p̄sonar̄ p̄lalitatem. atqȝ eēntie diue vnitatē: alias sctōr̄ auctes īducam⁹. Moyses dic. b In p̄ncipio creauit de⁹ celū et terrā: p deum significās p̄rē: p p̄ncipiū filiū. Et p̄ eō q̄d apud nos de⁹ dr̄: hebraica veritas h̄ȝ heloyȝ q̄d ē plurale hui⁹ singularis q̄d est hel. Q̄d g̃ nō ē dictū hel q̄d ē de⁹: ſȝ heloym q̄d inēp̄tari p̄t dij siue iudices: ad p̄lalitatē p̄sonar̄ refert̄. Ad quā ēt illō attinere videt̄: q̄d diabol⁹ per serpentē dixit. Eritis sic dij: p q̄ in hebraico h̄r̄ heloym: ac si diceret. Eritis sic diuie p̄sone.

¶ Testimonia p̄phetica vetesta. de trinitate personarū ⁊ eēntie vnitate in gn̄ali. f

i ¶ Jlle etiā maxim⁹ p̄phar̄ū et regū: dauid q̄ suā ceteris p̄fert itelligentiā dicens: super senes itellexi: vnitatē diuie nature oñdēs: ait: dñs nomē est illi: nō dicit dñi. Alibi etiā eius dē vnitatē et eternitatē sil' oñdens: ait ex p̄sona dei. Jsrael si me audieris nō erit in te de⁹ recēs: neqȝ adorabis deū alienū. Aliud hor̄ vt dicit Amb. i. j. li. de tri. significat eternitatē aliud vnitatē ī hec indifferentis. vt neqȝ posteriorē p̄re: neqȝ alterius diuinitatis filiū vł spiritumsanctum esse credamus. Nam si patre posteriorē filius vel spiritussanctus: recens est. et si vnius non est diuinitatis. alienus est. Sȝ nec posterior est: quia recens non est: nec alienus: quia ex patre natus est filius: ex patre procedit spūſſanctus. Alibi quoqȝ distinctionem personarū insinuans ait. Verbo domini celi firmati sunt: et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Alibi etiam ait. Benedicat nos deus deus noster: benedicat nos deus et metuant eū omnes fines terre. Trina enim confessio dei: trinitatem exp̄mit personarum: vnitatē vero essentie aperit cum singulariter subiungit. Esaias quoqȝ dicit se audisse seraphin clamantia. Sāctus sanctus sanctus dominus deus. Per hoc quod dicit ter sanctus trinitatē significat: per hoc quod subdit dñs deus. vnitatē essentie.

¶ Testimōia prophetica veteris testamen. de filij generatione et spiritussancti processione specialiter. g

David quoqȝ et'nā filij generationem aperte insinuat ex persona filij dicens: dominus dixit ad me: filius meus es tu ego hodie genui te. De hac generatione ineffabili Esaias ait. Generationem eius quis enarrabit. Jn libro quoqȝ prouerbior̄ eternitas filij cū p̄re mōstratur vbi sapiā ita loq̄tur

b ¶ In p̄ncipio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. Querit̄ quare mag' h̄ nomē de⁹ stat siue supponat p p̄sona p̄ris q̄ p p̄sona filij. ⁊ quō trinitas intelligat̄ h̄ exēplo. Ad hoc dōm octo modis īuenit̄ nobis p̄sōar̄ p̄lalitas ī scriptura. Primo mō significatione Math. vlt. Jn noīe p̄ris et filij et spūſſācti. Scdo cōsignificatiōe Gen. j. Jn p̄ncipio creauit. vbi habem⁹ nos deus. hebrei heloym. q̄d est noīatiu⁹ pluralis h⁹ nīi singularis hel. Tertiō mō supp̄oē vt cū dr̄ de⁹ genuit deū. Prouer. viij. Añ oīs colles ego p̄turiebar. i. gn̄auit me dñs. Quarto mō appropriatione. Ut gen. j. ibi. Jn p̄ncipio creauit de⁹ ⁊c. Deus eñi ibi patri appropriatur. et p̄ncipiū filio. Quīto mō iteratōe vt Esa. vj. Sanctus sāctus sctūs dñs deus sabaoth. ps. xxxij. Sexto modo ordine verborum ps. Benedicat nos de⁹ de⁹ noster. et bñdicat ⁊c. ps. lxvj. Septio mō cōnotatione i actu missiōis. Ut cū dr̄ Gal. iiij. Misit de⁹ ⁊c. Octauo mō apparitōe sicut apparuerant abrahe tres viri Gene. xviij.

Jsa

i ¶ Jlle etiam maximus prophetarum. Cōtra. q̄ super illō Mat. xvij. Apparuerūt illi moyses et helyas. dicit glosa. Helyas fuit maxim⁹ p̄phetarū. nō g° dauid. R°. Spiritus p̄phetie in maiori abūdantia dat⁹. p̄phetā dñi facit excellētiorem. Pōt ergo duplicit̄ dari in maiori abūdantia. Aut q̄ ad plura. Aut quia ad altiora. Helye datus est ad plura. q̄ ad futuror̄ p̄uisiōeȝ. et miraculoȝ opatōȝ. Sȝ dauid ad altiora. q̄ sic̄ p̄ȝ ex c⁹ p̄phia. p̄lā vidit clari⁹. q̄ p̄phia itellectuali

Jsa. liij.

Prouer. viij.

k Dñs posse-
dit me ab initio
rc. Obr. q possessio ē rei iferio
ris. ordo rei po
sterioꝝ. cōceptō
silr sonat i sex
fragilitatē. ⁊ ptꝰ
silr. q oia ñ ꝯue
niūt diuinis.
Rꝫ. Sapia de
scribit p ꝯpatōꝫ
ad effectꝰ. ⁊ p cō
paratōꝫ ad ꝑnci
piū. Et qm̄ p cō
patōꝫ ad effectꝰ
hꝫ i se thesaurū
infinitū inume
rositate. ⁊ hꝫ or
dinē i discretio
ne. iō describiꝛ
Ecclesi. p ꝟbū possidēdi
xxiiij. ⁊ ordināndi. De
scribiꝛ ēt p cōpa
Mich. v tiōꝫ ad suū prin
cipium a q̄ ema
nat emanatiōe i
trinseca. i eo ꝙ ē
de subā emanan
Spālia te tis. iō describiꝛ
stimōia. de p ꝟbū cōceptōis
spūsctō. et pturitionis.
Geñ. j.

k Dñs possedit me ab initio vi
arū suarū añq̄ q̄cq̄ faceret a
ꝑncipio: ab eterno ordiata sū
⁊ ex antiq̄s añq̄ terra fieret:
necdū erāt abyssi: ⁊ ego iā con
cepta erā: nec dū fōtes aq̄ruꝫ
erupāt: necdū mōtes ḡui mo
le ꝯstiterāt. Añ oēs colles ego
pturiebar: adhuc t̄rā nō fece
rat ⁊ flumia: ⁊ cardies orbꝭ t̄re
Qñ pparabat celos aderā. qñ
appendebat fundamenta t̄re
rc. cū eo erā cūcta cōponēs ⁊
delectabar p singulos dies lu
dēs corā eo. Ecce apꝰtū d̄ ef̄na
genitura testimoniū: q̄ ipa sa
piētia phibet se añ mūdū ꝯce
ptā eē. ⁊ pturiri. i. genitaꝫ: ⁊ a
pud p̄rēꝫ et̄nalit̄ existē. Ipa et
alibi ait. Ego ex ore altissimi
ꝓdij ꝑmogenita añ oēm crea
turā. Micheas q̄q ꝓpha et̄nā
ꝟbi gn̄atiōeꝫ ⁊ tpālē ex maria
silr insinuauit dicens. Et tu be
thleem ephrata paruulus es
in milibus iuda. ex te egredie
tur q̄ sit dn̄ator i isrl: ⁊ egressꝰ
eiꝰ ab initio a diebꝰ eternita
tis. De spūsctō ēt expssa do
cumēta i ve. te. hēmꝰ. In geñ. eñ legiꝛ. Spūs
Sap. j: dñi ferebaꝛ super aq̄s. Et dauid dic̄. Quo ibo a
Ysa. lxj. spū tuo. In li. sap. dr. spūssanctꝰ disciplie effugi
et fictū: benignꝰ. n. ē sps sapie. Esa. q̄q ait. Sps
dñi sup me.

Testimōia no. te. p auctes ihu christi: de vni
tate diuine eēntie ⁊ psonarū pluralitate. h

Nūc ꝟo post testimōia ve. te. de fide sctē trini
tatꝭ ⁊ vnitatis ad noui testam̄ti auctes accoda
mꝰ vt i medio duū aīaliū. i. testamētoꝝ: cogscā
tur ꝟitas. et forcipe d̄ altari sumaꝛ calculꝰ q̄ ta
gāꝛ ora fideliū. Dñs itaq̄ xp̄s vnitatē diuie es
sentie ac psonaꝝ trinitatē: apte isinuat dicens Mathei
aplis. Ite baptizate oēs gētes in noie p̄ris ⁊ fi xxviij.
lij et spūssancti. In noie itaq̄ ait. Ut amb. ait
in. j. li. de trini. nō in noibꝰ. vt vnitas eēntie oñ
daꝛ: p noia tria q̄ supposuit tres eē psonas decla Johā. x.
rauit. Ipe ēt ait. Ego et p̄r vnū sumꝰ. vnū dixit
vt ait Amb. i eodē. ne fiat discretio ptātis nāc:
⁊ addidit sumꝰ vt patrē filiūq̄ cogscas. i. vt pfe
ctꝰ p̄r filiū pfctm̄ genuisse credaꝛ: ⁊ ꝙ p̄r et filiꝰ
vnū sint: ñ cōfusione persōe: sꝫ vnitate nature.
Testimonia no. test. p auctes apl'oꝝ de vni j. Joh. v.
tate diuie eēntie ⁊ psonaꝝ pl'alitate. i
Johēs q̄q i epl'a canonica ait. Tres sūt q̄ testi
moniū phibē. in celo: p̄r: ꝟbū: ⁊ spūssctūs. et hi Johis. j.
tres vnū sūt. Ipe ēt i initio euāgelij sui ait. In
ꝑncipio erat verbū: ⁊ ꝟbū erat apd deū ⁊ deus
erat ꝟbuꝫ: vbi apte oñdit filiū sp ⁊ et̄nalit̄ fuisse
apd patrē vt aliū apd aliū. Apl'us q̄q apte trini Gal. iiij.
tatē distiguit. dicēs. Misit deꝰ spm̄ filij sui in cor
da nr̄a. et alibi. Si spūs eiꝰ q̄ suscitauit ihm ha
bitat i vob rc. Itē alibi t̄nitatē atq̄ vnitatē eui
dētissime ꝯmēdat dicēs. Qm̄ ex ipo ⁊ p ipm̄ ⁊ i Ro. xj.
ipo sūt oia. ipsi gl'ia. Ex ipo ait. vt Augꝰ. i li. de
tri. ait. ꝓpt p̄rēꝫ. p ipꝫ dicit ꝓpt filiū: i ipo ꝓpter Li. j. c. vj
spm̄sc̄m. Per h ꝟo ꝙ nō ait ex ipis. per ipos ⁊ i
ipis: nec ait ipis gl'ia. ß ipi isinuauit hāc t̄nitatē
vnū deū eē: ß q̄ singule pene sillabe noui testa.
hāc ieffabil' vnitatis atq̄ trinitatꝭ ꝟitatē ꝯcor
dit̄ isinuāt: iductōi testimōioꝝ sup hac re supse
deamus ⁊ rationibus: congruisq̄ similitudini
bus ita esse prout infirmitas nr̄a valꝫ: oñdamꝰ

Ad declaratiōꝫ eoꝝ q̄ de sacra trinitate ⁊ vnitate
dic̄ mgr̄. q̄ttuor pn̄t q̄ri circa p̄tē istā. Pmo q̄riꝛ
vtꝝ i deo sit ponere eēntie siue nāe vnitatē. Se
cūdo vtꝝ i deo sit ponere psonaꝝ pl'alitatē. Tertō vtꝝ
i diuis psonis sit ponere ifinitatē. Quarto ⁊ vltio vtꝝ
i diuis psōis sit ponere trinitatē. Questō. j. a
Qꝫ i deo sit ponere eēntie siue naꝛe vnitatē vr̄ rōne oñ
sua. triplici hita suppōe quā oꝫ poni. tū ꝓpt cōem ani
cōceptiōꝫ q̄ ē ꝙ deꝰ ē. q̄ maiꝰ excogitari non p̄t. tū rōne
starꝰ. q̄ ñ ē nisi i sūmo ⁊ ꝑmo. Suppositō pma ē. ꝙ deꝰ
ē simplicissimꝰ. Ex hac argu. cū nullo alio diuerso pos
sit cōicare aliq̄d. q̄ si cōicat ⁊ differt. g° nō sūt idē. g° ē ibi
cōpositō. Si nihil p̄t cōicare. g° nec deitatē. nec entita
tē. g° si sūt duo dij. cū vnꝰ sit ens. ⁊ alt ñ ē ens. si vnꝰ est
deꝰ alt ñ ē deꝰ. g° si duo sūt dij. ñ sūt duo dij. Itē scda
suppō ē ꝙ deꝰ ē oipotētissimū. Ex hac argu. g° poterit
facere ꝙ ois alia potētia a sua nihil possit. g° si sꝛ duo
diuersi i nā. h p̄t facere vnꝰ d̄ alt'o. ꝙ alt nihil possit. et
ecōuerso. Sꝫ cui p̄t potētia auferri ñ ē deꝰ. g° si duo sūt
dij. nullꝰ est deꝰ. Itē t̄tia suppō ē ꝙ deꝰ ē simpl'r sūmū.
Ex hac ar. g° oia sꝛ ifra ipm̄. g° oia alia ad ipm̄ ⁊ ab ipo
Si g° sūt duo dij. vnꝰ ē ifra alteꝝ. ⁊ ecōuerso. vnꝰ ē ab
alio ꝭm naturam diuersam ⁊ econuerso. vnus est ad al
terum. et econuerso. sed quod est infra aliud in natura
⁊ ab alio. ⁊ ad aliō. non est deꝰ. g° rc. Itē h p̄t pbari
p deductiōꝫ ad ipossibile. Si sūt duo dij. aut vnꝰ ē vbi
aliꝰ. aut ñ ē. Si vnꝰ vbi alt. g° vnꝰ i alt'o. cū sint codeꝫ
mō eēndi. g° vnꝰ ē alt'i material'. g° alt ñ ē deꝰ. Si vnꝰ ē
ñ vbi alt. g° vt̄q̄ limitatꝰ. g° neut ifinitꝰ. Itē si pl'es
sūt dij boni. aut vnꝰ itelligit alteꝝ. aut ñ. Si ñ. g° vt̄q̄
ē ignorās. Si itelligit. aut g° p p̄ntiā. aut p spēm. aut p
seipm̄. Si p p̄ntiā. g° vnꝰ i alt'o. g° deꝰ illabiꝛ deo ⁊ pfi
cit deum. Si p speciem. g° cōpositus. Si p exemplar.
ergo vnꝰ exēplar alteriꝰ. g° ⁊ ꝑncipium. Itē si sunt duo
dij diuersi q̄z vt̄q̄ ē sūmū bonū. aut vnꝰ diligit alteruꝫ
vt diligēdꝰ ē. aut ñ. Si sic. cū vt̄q̄ sit sūmū bonū. vt̄q̄
ē diligēdꝰ amore fruitōis. g° vt̄q̄ fruiꝛ alt'o. sed q̄ fruiꝛ
alio bono a se. illo idiget. g° vnꝰ idiget alio. g° vt̄q̄ ē in
digēs. g° neut deꝰ. Sꝫ ꝯtra. q̄ plꝰ p̄t deꝰ facere q̄ itelle a
ctꝰ nr̄ possꝫ cogitare. sꝫ itellectꝰ hūanꝰ (vtpote gentiū i
telligit pl'es deos oipotētes. g° deꝰ p̄t h facere. Sꝫ q̄cq̄d
p̄t eē i diuia naꝛa. ē ibi. q̄ et̄na g° rc. Itē pl'a bona sꝛ b
meliora pauciorib⁹. sꝫ pl'es dij sꝛ pl'a bona. g° meliꝰ ali
q̄d erūt duo q̄ vnꝰ. Sꝫ ꝭm Ansel. Qd̄ q̄ melꝰ ē circa
deū ē ponēdū. g° ē ponere pl'es deos. Itē q̄ñ ē diuer c
sa operatio. diuersa ē virtus. ⁊ diuersa ē naꝛa. sꝫ opatio
triū psōaꝝ ē diuersa. q̄ appitio i colūba fuit solꝰ spūs
scti. ⁊ solꝰ filiꝰ assūpsit hūanā naturā. g° sūt diuersi in

ſubā·gͦ ſūt plꝛes dij· ¶ Jtē magna potētia ē·q̄ pt magnū·ꝛ maioꝛ q̄ maiꝰ·ꝛ maxia q̄ maximū·ſ3 deꝰ ſup oīa eſt ſūme potēs·gͦ pt ꝓducere ſūmū bonū· Sed h̄ ē deꝰ gͦ cū in eternis ſit idē eē ꝛ poſſe·gͦ ꝛc̄· ¶ Rͦ·dōm ꝙ ipoſ
11 ſibile ē plures deos eē·ꝛ ſi recte accipiat̄ ſignificatū huius nōis deꝰ·nō ſolū ē ipoſſibile. ſ3 etiā nō intelligibile Deꝰ eīm dic̄ ſimplr̄ ſūmū ꝛ i re ꝛ i opiniōe cogitantis· Quia ī re·iō oīa ab ipo ꝛ i ipo ꝛ ad ipm·ꝛ i ipo oīno ē ſtatus·iō ipoſſibile ē itelligere·ſaluo h̄ intellectu·ꝙ aliq̄d ſibi parificet̄ aliud ab ipo· ¶ Jtē nihil maiꝰ deo cogitari pōt·nec etiā eq̄le·qꝛ ſūmū i opiniōe·iō ipoſſibile ꝛ n̄ intelligibile ē ponere plures deos· ¶ Ad illud gͦ qō obr̄ de gētibꝰ·dōm ꝙ n̄ fuit itellectꝰ ſ3 fictio·ꝑterea nō intelligebāt deū ſm nobilitatē diuinā·iō nō val3· Et ad illō plꝰ pt deꝰ facere ꝛc̄·Dōm ꝙ duplex ē itellectꝰ·ſ·rōnabilis ꝛ fantaſticꝰ·De pmo ver3 ē·ſ3 de ſcdo n̄·qꝛ mlt̄a poſ
12 ſumꝰ cogitare ſm fantaſiā·q̄ deꝰ nō pt facere·qꝛ nō conuenit illi i q̄ incōueniēs ē ipoſſibile· ¶ Ad illud qō obr̄ ꝙ plura bona ſūt meliora pautioribꝰ·Dōm ꝙ iſtud h3 ṽitatē i bono creato ꝛ finito·qō rōne ſue finitatis recipit bonitatis augmētū ꝑ additōe3 alteriꝰ boni· nō āt h3 ṽitatē in bono ifinito·qꝛ q̄tūcūq3 addas bonū infinitū infinito·ſꝑ ego itelligo de bonitate tm̄ i vno q̄tū i pluribꝰ· ¶ Ad illud qō obr̄ de diuerſitate opationū·Dōm
13 ꝙ pr̄ ꝛ filiꝰ ꝛ ſpūſſctūs i oī opatōe cōueniūt· ſ3 i relatōe differūt·Un̄ in icarnatōe ē opatio ꝓductiōis illꝰ nature·ꝛ ē vnio· Jn pmo cōueniūt tres pſone·i ſcdo n̄· Silr̄ i colūba ē colūbe formatio ꝛ eiꝰ ſignatō· i pmo cōueniūt i ſcdo n̄· Exēplū aug·de tri·ē· ꝙ ad formatōe3 huiꝰ nōis memoria·cōcurrit memoria·intelligētia ꝛ volūtas·h̄ tm̄ nomē memoria ſignificat alterā potētiaꝝ· ſilr̄ mō ē i ꝓpoſito· ¶ Ad illud qō obr̄ ꝙ magna potētia ꝛc̄· Dōm
14 ꝙ ꝓducere aliq̄d ē triplr̄·vel de ſeipo·vel de aliq̄ creato vel de nihilo·De ſeipo pt deꝰ ꝓducere ſūmū ſimplr̄·ſ3 ille nō erit aliꝰ i natura·ꝓpter nature ſimplicitate3· De alio vel de nihilo nō pt ꝓducere ſūmū ſimplicit̄· ſ3 i generē·nō ꝓpt̄ defectū potētie agētis·ſ3 ꝓpter defectū creature quā neceſſe ē eē limitatā· ꝛ ita nō pt ꝓducere aliū deū.

¶ Queſtio·ij· b

Utꝝ ſit ponere i deo pſonaꝝ pluralitatē·et ꝙ ſic oñdit̄ ſupponēdo de deo q̄ttuoꝛ· Pꝛimū ē ꝙ i ipo ſit ſūma btītudo·Scdō3 ē ſūma pfectio. Tertiū ē ſūma ſimplicitas Quartū ē ſūma pmitas· Ex pma ſuppoſitōe arguit̄ ſic Jbi ē ſūma btītudo·ſ3 vbicūq3 ē ſūma btītudo·eſt ſūma bonitas·ſūma charitas·ꝛ ſūma iocūditas·S3 ſi eſt ſūma bonitas·cū bonitatis ſit ſūme ſe cōicare·ꝛ h̄ ē maxie in ꝓducēdo ex ſe eq̄lē·ꝛ dādo eē ſuū·gͦ ꝛc̄·Si ſūma charitas·cū charitas nō ſit amoꝛ ꝓuatꝰ·ſ3 ad alteꝝ·gͦ relinq̄t̄ plr̄alitatē. Jtē ſi ſūma iocūditas·cū nullꝰ boni ſine ſocio ſit iocūda poſſeſſio·gͦ ad ſūmā iocūditatē req̄rit̄ ſocietas ꝛ ita pluralitas· ¶ Ex ſcda ſuppōe arguit̄ ſic Jbi ē ſūma pfectio·ſ3 pfectōis ē ꝓducere talē q̄lis ipe ē in natura·gͦ neceſſe ē ibi eē multiplicatō3· ſ3 h̄ n̄ pt eſſe ſm aliā eēntiā·gͦ o3 ꝙ ſit ſm aliā pſonā ſiue ſuppoſitū ¶ Ex tercia ſuppōe arguit̄ ſic· Jbi ē ſūma ſimplicitas· ſ3 ſimplicitatꝭ ē ꝙ aliq̄ natura ſit i pluribꝰ·vt pt3 i vl̄i· ſ3 ex defectu ſimplicitatis ē ꝙ nūeret̄ i illis·gͦ ſi in deo eſt ſimplicitas i nihilo deficiēs·erit i pluribꝰ n̄ nūerata eſſentia·gͦ ꝛc̄· ¶ Ex q̄rta ſuppōe arguit̄ ſic· ¶ Jbi ē ſūma pmitas·ſ3 q̄nto aliq̄d ē pꝛiꝰ·tāto fecūdiꝰ ē ꝛ alioꝝ pncipiū·gͦ ſic eēntia pma ē pꝛīcipiū aliaꝝ eēntiaꝝ·ſic pſona pr̄is cū ſit pꝛia·qꝛ a nullo ē pꝛīcipio· ꝛ h3 fecūditatē reſpectu pſonaꝝ·ſ3 fecūditas i deo reſpectu dei· nō pt eē· niſi actui coniūcta·gͦ neceſſe ē plꝛes eē pſonas· ¶ S3 cōtra vr̄ ꝙ ex eiſdē ſuppoſitōibꝰ poſſ3 argui cōtrariu3· et ita deſtruunt̄ rōnes ꝛ cōcluſiōes iā poſite·Si eīm ibi ē ſūma btītudo·cū beatū ꝑ eēntiā ſibi ſoli ſufficiat ad btītudinē·gͦ non eſt neceſſe ponere aliā pſonam ad beatitudinē ſiue iocūditatē· ¶ Jtē cōtra ſcdā3 ſuppoſitiōem ſic obr̄·ſi ē ibi pfectio ſūma·gͦ eq3 plena et pfecta ē eēntia i vna pſona vt i plr̄ibꝰ·Si aūt vltra pfectō3 additio ē ſupflua·plr̄alitas nō ē in diuinis· ¶ Jtē cōtra terciā rōnē ſic·Si ē ibi ſūma ſimplicitas·cū pluralitaſ opponatur ſimplicitati·ꝛ oppoſita nō pn̄t eē circa idē·gͦ ſi deꝰ ē vnꝰ·ꝛ i eo ē ſimplicitaſ·nō gͦ plr̄alitas cū ꝑ oīa ſit ſimplex· ¶ Jtē cōtra q̄rtā ſuppoſitōe3 ſic Si ibi ē ſūma pmitas·gͦ cū ſtatꝰ ſit i pmo pncipio·ꝛ ſtatꝰ ē i vnitatē·gͦ 15
pmitas nō ponit pluralitatē ſ3 vnitatē· ergo vr̄ ꝙ vna ſit tm̄ pſona· ¶ Rͦ·dicendum ꝙ in diuinis ē ponere pſonaꝝ plr̄alitatē·ſicut fides dic̄ ꝛ rōnes pdicte oñdunt· ſi q̄s ſine cōtradictōe cōſideret· Na3 rōne ſimplicitatis eēntia ē cōicabilis et potēs eē i pluribꝰ· Rōne pmitatis pſona ē ex ſe nata aliā ꝓducere·et voco h̄ pꝛimitatē inaſcibilitatē rōne cuiꝰ vt dicit antiq̄ opinio·ē fontalis plenitudo in pr̄e ad oēm emanatōe3·et h̄·j·patebit· Rōne pfectōis ad h̄ ē apta et pmpta· Rōne btītudinis et charitatis eadē eēntia diuina ē volūtaria· Quibꝰ cōditiōibꝰ 16
poſitiſ·neceſſe ē ponere pſonaꝝ pluralitatē· ¶ Ad illō gͦ qō obr̄ i cōtrariū·ꝙ beatū ꝑ eēntiā ſibi ſoli ſufficit·gͦ nō idiget ꝛc̄·Dōm ꝙ verū ē ꝙ nō indiget nec ponēdꝰ eſt aliꝰ ꝓpt̄ idigētiā taq3 btīficās ſ3 i btītudie cōicās·Silr̄ ad illud qō obr̄ ꝙ deitas eq̄ plena et pfecta ē in vno vt i pluribꝰ·Dōm·ꝙ et ſi ſit eq̄ plene·nō tm̄ ita plene declarat̄·ꝛ ꝑterea eo ipo q̄ plene ē i pr̄e redundat i alias pſo/ 17
nas redūdātia pfectōis· ¶ Ad illud qō obr̄·ꝙ plr̄alitas repugnat ſimplicitati Dōm ꝙ ē q̄dā plr̄alitas ꝑ additionē ꝛ hec repugnat·q̄dā ꝑ originē·ꝛ hec nō addit·nec cōponit·nec repugnat ſimplicitati·ſ3 potiꝰ ſolitudini· et ſic ē i diuinis·vt·j·patebit· ¶ Ad illud qō obr̄ ꝙ i pꝛimo ē ſtatꝰ·Dōm ꝙ ſic̄ i eēntijs vna ē eēntia pꝛia·a q̄ ſūt alie et ad quā·ſic i pſonis ē vna pſona a q̄ ſūt alie·et ad quā·et i illa ē ſtatꝰ originis·qꝛ illa a nullo·et hec ē pſona pr̄is·Un̄ Aug·illi pſone appꝛopꝛiat vnitatē·dicens in patre vnitas ꝛc̄·

¶ Queſtio·iij· c

Utrū i diuinis pſōis ſit ponere ifinitatē· Et ꝙ ſic oñdit̄ h̄ mō·qꝛ creatura cū ſit finita·q̄cq̄d ē i ipa ē actu finitū·gͦ ab oppoſitis·qꝛ diuia eēntia ē ifinita·q̄cq̄d ē i ipa ē infinite·gͦ cū i deo ſit nūerꝰ pſonarū·erit ifinitꝰ·et ita erūt ifinite pſone· ¶ Jtē cū duplex ſit ifinitas ṽtualis et nūeralis· Jnfinitas ṽtualr̄ ē in deo· gͦ pari rōe infinitas nūeralis·gͦ i deo ſūt ifinite pſone· ¶ Jtē ifinita ṽtus cū emanet ſm ſuā totā infinitatē· nō tm̄ ꝓducit infinitū itēſiue·ſ3 etiā extēſiue·S3 virtꝰ pr̄is i ꝓductōe pſonarū emanat ſm oīmodā ſuā ptātē·gͦ nō tm̄ ꝓducit pſonas infinitas i virtute·imo ifinitas i nūcro· ¶ Jtē hoc ipm oñdit̄ ſic· Multiplicatio pſonaꝝ aut ē ṽtutis· aut n̄·Si n̄·gͦ n̄ d3 i diuis poni· Si ē virtutis ꝑ ſe·gͦ maioꝛ multiplicatō erit maioꝛis ṽtutꝭ·ꝛ ſūme ṽtutꝭ ifinita mlt̄iplicatio·gͦ ꝛc̄· ¶ Cōtra h̄ oñdit̄ q̄druplici cōditōe q̄ ſumit̄ ab h̄ ꝙ ſꝑ deo ē attribuēdū qō nobiliꝰ ē·ꝙ neceſſe ē ponere finitatē pſonaꝝ·pma ē diſtinctio·ſcda ordo tertia cōnexio·q̄rta ſūma cōpletio· ¶ Ex cōditōne pma oñdit̄ ſic·Si ē ibi diſtinctio·nō gͦ cōfuſio·ſ3 vbi ē ifinitas·ibi ē cōfuſio·gͦ ꝛc̄· Jtē ex ſcda ſic·vbi ē ordo ibi ē terīatio·qꝛ vbi defic̄ terīatio·deficit mediatio ꝛ ꝑ ꝯñs ordo·ſ3 vbi ē terīatio n̄ ē ifinitas gͦ ſi i diuis ē ordo· nō eſt infinitas· ¶ Jtē ex tertia ſic· vbi eſt connexio neceſſe ē ꝙ oēs pſone ꝓcedāt ab vna·na3 ſi vna ab alia· et ita cōſeq̄nt̄·tūc ē ifinita diſtātia int̄ pmā et vltimam·et hoc eſt incōueniens·ergo oēs ab vna· Aut ergo eiſde3 modis·aut diuerſis·Si eiſdē·ergo nulla diſtinctō· Si diuerſis·et diuerſi modi emanādi ſunt finiti· ergo ꝛc̄·

¶ Itē ex q̄rta sic. Si ē ibi sūma cōpletō. g° nata ē diui/
nitas al's cōplere. cū cōpletio psonaꝝ sit ī btitudīe. na/
ta ē alias. s. aīa btificare. sʒ si eēnt psone ifinite. ipossi/
bile eēt aliquē btificari a deo. cognitio eīn cuiuslibʒ pso
ne est de substantia beatitudinis cum tota bonitas que
est de subāle pmū. sit in q̄libʒ psonaꝝ. g° aut aīa oēs co
gnosceret. aut nō eēt btā. sʒ ipossibile eēt oēs cognosce/
18 re cū virt⁹ ei⁹ sit finita. g° ꝛc. R°. dōʒ: ꝙ i diuis psōis q̄
tū ad nūeꝝ nō ē ponere ifinitatē sʒ finitatē. Rō āt hui⁹
ē. q: infinitas nūeral' repugnat pfectōi ꝛ ordini. q: ē p re
cessū ab vnitate. siue a sua origine. Sil'r ifinitas molis
ꝛ iō neutra ē ī deo. Infinitas aūt virtutis ē p accessum
ad vnitatē. ꝛ iō ista cū sit pfectōis. ponēda ē in deo.
a 19 ¶ Ad illud g° qđ obr̄. ꝙ q̄cq̄d ē in deo ē infinite. Dōm
ꝙ veꝝ ē ifinite. sʒ nō q̄libʒ infinitate. sʒ illa q̄ de⁹ ē infi/
nitas. ꝛ hec ē īfinitas imēsitatis. ꝛ tali mō ē trinitas in/
finita. nō ifinitate nūerali q̄ nō cōgruit deo. Et p h̄ pʒ
b R°. ad scdm. s. q̄re ifinitas nūeral' nō ē ponēda ī deo si/
c cut ꝟtualis. ¶ Ad illud qđ obr̄ ꝙ ifinita ꝟt⁹. infinita-
te emanās pducit ifinita. Dōm ꝙ diuine ꝟtuti nō cōue
nit pductio nisi pfecti. ꝛ iō nō cōuenit ei pductio alicu/
d ius ifinitatis. nisi illi⁹ q̄ stat cū sūma pfectōe. hec āt nō
ē ifinitas nūeral'. ꝛ iō nō ē ī deo. ¶ Ad vltimū qđ obr̄
20 ꝙ potētie ē se multiplicare. Dōm ꝙ nō oī mō ē potētie
sed pfecte mltiplicare se potētie ē ꝛ cōueīt deo. nō seq̄t
g° magis se mltiplicare ē maior pfectio. nisi itelligat̄ p/
fecte. sed infinite se multiplicare ꝟm numerū est imper
fecte. ideo non conuenit deo.

¶ Questio quarta et vltima. d

a Utrū in diuinis psonis sit ponere trinitatē. Et ꝙ non
īmo magis dualitatē oñdit̄ sic. Pr̄ totū qđ pt̄ dat filio
sʒ q̄ dat totū qđ pt̄. n̄ pt̄ ampli⁹ dare. g° nec aliā psonaʒ
b pducere. cū illud sit dare. ¶ Itē pr̄ generat filiū tāq̄ ꝟ/
bū p oīa eq̄le. ꝛ p oīa dicēs ꝛ exp̄mēs ip̄m. sʒ multiplica
tio psonarū ē ad declaratiōem ꝟtutis. g° vr̄ ꝙ sup̄fluat
c aliū pducere. ¶ Itē oñdit̄ q̄ ibi debeat eē q̄ternitas per
rōnē emanatōis. Quia eīn fili⁹ emanat p gñatiōeʒ nō p
pcessionē. iō q̄uis nō generet. tm̄ spirādo pducit eadeʒ
rōne vr̄ ꝙ spūs. s. q̄uis nō pducat spirādo possit gene
d rare siue generet. cū nō generet. ¶ Itē cū i diuis sit du/
plex mod⁹ pducēdi. scʒ vn⁹ p modū nature. ali⁹ p mo/
dū volūtatis. ꝛ ibi debeat eē cōpleta rō pductōis. vr̄ ēt
ꝙ ibi debeat eē mod⁹ pducēdi terti⁹ p modū art̄. ꝛ si sic
erit ibi ponere q̄rtā psonā. ꝟm hūc modū pducēdi. Sʒ
cōtra. ꝙ sit ibi trinitas tm̄. oñdit̄ ex suppositōib⁹ supi⁹
fact̄. q: necesse ē ī illa trinitate eē btitudinē. pfectōʒ sim
plicitatē p̄nitatē. ¶ Ex p̄ma suppositōne oñdit̄ sic. Si
ē ibi sūma btitudo. g° sūma cōcordia. g° ē sūma germa/
nitas. sūma charitas. Sʒ si eēnt plures q̄ꝫ tres. nō eēt
ibi sūma germanitas. si pauciores. nō eēt ibi sūma chari
tas. g° sūt tres tm̄. Probatio mioris. Si ē ibi q̄rta pso/
na. aut procedit ab vna. aut a duab⁹. aut a trib⁹. Si ab
vna vel duab⁹ tm̄. tūc nō pfecte ꝛ eq̄l'r cōuenit cū oībus
Si āt a trib⁹. tūc due psone itermedie magis conueniūt
ad inuicē q̄ꝫ cū extremis. q: pducūt̄ ꝛ pducūt. ꝛ ita nō ē
c ibi perfect⁹ nex⁹. Itē si essent pauciores q̄ꝫ tres. nō esset
ibi pfecta charitas. q: perfect⁹ amor. ꝛ ē liberal' ꝛ ē cōis
Quia liberal'. iō tēdit ad alterū. Quia cōis. iō vult aliū
diligi ab altero. ꝛ diligere alteꝝ sicut se. ꝛ a se. g° ē ibi di
lectio ꝛ cōdilectio. hoc aūt nō pt̄ eē min⁹ q̄ꝫ ī trib⁹. ¶ Ex
scda suppositōe sic. Si ē ibi sūma pfectio. g° psona p/
ducēs pfecte pducit. ꝛ q̄tū ad modū pducēdi. ꝛ q̄tū ad
eū q̄ pducit̄. Sʒ nō repit̄ nisi duplex mod⁹ pducēdi no/
bilis. Oīe eīn agēs. aut agit p modū nature. aut p mo/
dū volūtat̄. sic vult ph̄s g° his duob⁹ modis. et tm̄ his
pduc̄. sʒ psona pducta q̄libʒ istoꝝ modoꝝ ē pfectissima
g° si vltra pfectōʒ ē oē qđ sup̄fluit. ꝛ qđ ē citra deficit. ne
cesse ē eē tm̄ duas psonas emanātes ꝛ n̄ plures nec pau
ciores. et vnā a q̄ emanāt. g° tm̄ tres. ¶ Itē ex tertia sic
Si ē ibi sūma simplicitas. pr̄ totū dat cuilibʒ. g° pcedē
tes siue emanētes nō distinguūt̄ penes ea q̄ accipiūt. sʒ
penes modū accipiēdi et emanādi. sʒ duo tm̄ sūt modi
emanādi. g° nō p̄nt eē nisi due psone emanātes ꝛ tertia
pducēs. g° ꝛc. ¶ Itē ex q̄rta sic. Si rōne p̄nitatis ē ibi
sūma fecūditas. nulla psona pt̄ pducere aliq̄ gñe pducē
di q̄ pducit̄. q: respectu illi⁹ n̄ ē por. g° cū due psōe ema
nēt ꝟm duos modos emanādi ipossibile ē ꝙ his modis
pducāt. ꝛ n̄ sūt alij modi. g° n̄ p̄nt pducere aliā psonaʒ
g° sūt tm̄ tres. ¶ R°. dōm. ꝙ sic fides catholica dic̄. po 21
nere ē tm̄ tres psonas. nō plures nec pauciores. et ad h̄
sumit̄ rō necessitatis et cōgruitat̄. Rō necessitat̄ q̄re n̄
p̄nt eē pautiores q̄ꝫ tres. ē sūma btitudo ꝛ sūma pfectō.
Nā sūma btitudo exigit dilectōʒ ꝛ cōdilectōʒ sūma pfe/
ctio duplicē emanatōʒ. s. nāe ꝛ liberalitat̄ ꝛ ad h̄ ad mi
n⁹ exigūt̄ tres psōe. Itē rō necessitat̄ q̄re n̄ p̄nt eē pl'res
ē sūma simplicitas. q̄ n̄ patit̄ psonas distingui. nisi ꝟm
modos emanādi. Est iteꝝ p̄ncipal' fecūditas. que non
mittit psonā pducere aliq̄ gñe emanatōis. nisi ꝟm rōeʒ
itelligēdi sit p̄or illo. Un̄ p̄ma psona q̄ ē innascibil' ꝛ ispi
rabil' generat et spirat. Scda ꝟo psona. q: ispirabit sʒ
genita. n̄ gñat sʒ spirat. Tertia psōa. q: spirat̄ ꝛ pcedit
a generāte. nec gñat nec spirat. ꝛ iō ipossibile ē eē plures
psōas q̄ꝫ tres. Rō cōgruitat̄ sūit̄ ex sufficiētia cōbinatō
nū. ꝛ ex pfectiōe nūeri trinarij. Ex sufficiētia cōbinatio/
nū. q: cū amor sit ī oīb⁹ psonis vt dicit Richar. ꝛ nō sit
nisi triplex amor. vicʒ gratuit⁹. debit⁹. ꝛ ex vtroq̄ p̄mi/
xt⁹. tm̄ erūt tres psone. Una q̄ tm̄ dat in q̄ ē amor g̃tuit⁹ 22
Alia q̄ tm̄ accipit. in q̄ ē amor debit⁹. et media q̄ dat et
accipit. ī q̄ ē amor p̄mixt⁹ ex vtroq̄. Itē alio mō p̄nt cō/
binari. ꝟm rōnē originis. ꝛ hm̄ōi cōbinatōis sufficiētia ī
trib⁹ cōsistit. Nā cōtingit itelligere psonā q̄ ē p̄ncipiū p
sone. et n̄ ē p̄ncipiatū. et rursū psonā q̄ ē p̄ncipiatū et nō
p̄ncipiū psōe. et t'tio mō psonā q̄ ē p̄ncipiatū et p̄ncipiū.
Quart⁹ aūt mod⁹ ꝙ nec sit p̄ncipiū nec p̄ncipiatū ē oī/
no ipossibilis. nec itelligibil'. Rō cōgruitat̄ ex pte nūe/
ri ē. q: nūer⁹ iste scʒ trinari⁹ hʒ ī se p̄mā pfectiōeʒ. q̄m p̄i
m⁹ nūer⁹ ē q̄ cōstat ex oīb⁹ ptib⁹ suis. s. vnitate ꝛ dualita
te. q̄ sil' iūcte faciūt tria. Senarius autē dr̄ p̄m⁹ pfectoꝝ
q: cōstat ex oīb⁹ ptib⁹ suis aliq̄t̄. s. trib⁹. duob⁹. ꝛ vno.
Itē sūma pfectio ē ī eo q: vnitas q̄ ē p̄ncipiū et cōpletio
oīs nūeri. reflexa sup̄ se reduplicatōe pfecta q̄drata. q̄
lis in solido q̄drato triplicat̄ ꝟm rōnē. remanēs vna ꝟm
vnitatē. vt si dicat̄ semel vnū. semel. et istud ē valde sil'e
trinitati icreate. ī q̄ in vnitate subē ē trinitas rōnū. Nō
tm̄ ē oīno sil'e. q: ibi cū vnitate subē ē trinitas rōnū et re/
rū. s. psonaꝝ. h̄ tm̄mō rōnū. Sil'r si cōsideret̄ nūer⁹ iste
in q̄ntitate cōtinua. hʒ ī se p̄mā pfectōʒ ꝛ sūmā. Primā
q: oīs q̄ntitas hʒ p̄ncipiū. mediū. et vltimū. Sūmā. q:
pfectio q̄ntitatis cōtinue sup̄ma cōsistit in trina dimēsi
one. s. lōgitudīe latitudīe et altitudīe. et h̄ ē qđ dicit ph̄s
in p̄mo de celo et mūdo. De eīn pfectū in trib⁹ dicim⁹. ꝛ
h̄ nūero adhibuim⁹ nosmetip̄os magnificare deū vnūʒ
creatorē oīm. eminēteʒ p̄prietatib⁹ eoꝝ q̄ sūt creata. Si
militer si cōsideret̄ iste numer⁹ ī creatura hʒ ī se p̄mā p/
fectionē et summā. Primā. q: trinitatē vestigij cōtingit
repire in q̄libet creatura q̄tūcūq̄ pua. q̄tūcūq̄ minima
Perfectaʒ. quia ꝟm trinitatē imaginis reformatam et
deiformatā. attenditur summa et nobilissima perfectio
creature. s. btitudo. ¶ Ad illud g° qđ obr̄ ꝙ pat̄ dat fi/ 23 a
lio totū qđ pōt. dōm. ꝙ verū est. sʒ nō dat oī mō q̄ pōt

Et iō in illatōe est accidens. nō pōt amplius dare. ergo nec aliā psonā pducere. q2 h nō est dare amplius. sz alio mō. Silr seqns obiectio p hoc ptz. q2 filius nō omnimō declarat. q2 et si sm rōnem nature nō tamē sm liberalitatē voluntatis. nisi inquātū ex ipo verbo pcedit spiritus. ¶ Ad illud qō obijcit q spūssctūs dz generare. Dōm q non est silr. q2 psona filij pcedit spiratione. iō habet rōnē primitatis. psona aūt spūssctī sequit gnationez. et ideo non generat. q2 non ē innascibilis. ¶ Ad illud qō obijcit de tercio mō emanandi. s. de arte. Dōm q ars n̄ habet fecunditatē ad emanādū siue ad pducēdū. nisi p voluntatē. et iō modus ille non dz distingui a mō pcedēdi p modū liberalitatis siue voluntatis. Uel aliter et melius. Modus pducēdi per artē cōuenit cuz mō producendi per naturam. in h q vtrobiqz pducitur silr. Differt aūt. q2 in pductōe naturali pducit silis in subā et natura. alius i psona. In pductōe aūt artis pducit silr sm rōnē forme exemplaris. dissilr vo in subā et natura. talis aūt modus producēdi est impossibilis diuine essentie. q̄ non compatit diuersitatem essentiarum.

¶ Distinctio. iij. de trinitate et vnitate sm q credita per rationem intelligitur.

a Postolus nāqz ait q inuisibilia dei et c. Supius egit magister de sancta trinitate inquātū credit in hac scda parte agit de ipa inquantū intelligit. Et hec ps diuidit in tres ptes. in quarū prima ad intelligendū trinitatē. adducit cōgruas silitudines et rōnes. In scda soluit emergentes dubitatōes. j. iiij. di. in pncipio. Hic orit qō satis necessaria et c. In tercia illis dubitatiōibus solutis. determinat trinitatis et vnitatis pprietates et cōditōes. j. di. viij. Nūc de veritate siue de pprietate. ¶ Itē pma ps hz duas. In pma adducit silitudines lōginqs. In scda silitudies ppinqs siue expssas q̄ attendunt in imagine. ibi. Nunc vo iā ad eaz pueniamus disputatōez. ¶ Itē pma ps hz duas. In pma ondit vnitatē. In scda trinitatē. ibi. Nunc restat ondere et c. Pria ps hz qttuor pticulas. In pma pbat auctē apostoli. Ro. j. q deus est cognoscibilis p creaturā. In secunda vo adducit varios modos cognoscēdi et rōes. ibi Nā sic ait Amb. In tercia dicit illos modos i auctē apostoli implicari. ibi. Ecce tot modis. In qrta tāgit qd p dictas rōnes possit pbari. s. eēntie vnitas nō trinitas ibi. Hec āt oia ad vnitatē. Silr scda ps in q̄ ondit trinitatē p silitudinē longinquā q̄ attendit in vestigio habet qttuor particulas. In prima ostendit magister rōnem vestigij in creatura. In secūda ostendit quid rndeat vestigio in creatore. qm̄ trinitas appropriatorū scz originis. pulchritudinis et delectationis. vt reddantur singula singulis et c. ibi. In illa em̄ trinitate summa. et c. In tercia docet cōtēplari in deo trinitatē p cōsideratōz vestigij i creatura. ibi. Per cōsideratōez itaqz creaturarū et c. vbi ondit trinitatē appropriatorū in deo. et qntuz ad actū cōditiōis. et qntum ad actum reformatiōis. In quarta autē pticula. ondit q cōsideratio trinitatis per vestigium non est sufficiēs sed longinq. ibi. Ecce ostensum est qualiter in creaturis.

¶ Probat p silitudinē longinquā q deus est cognoscibilis p creaturā auctoritate apli. a

DI III A Postolus nāqz ait: q inuisibilia dei a creatura mūdi p ea q̄ facta sūt intellecta cōspiciuntur: sempitna qz virtus eius et diuinitas.

Ro. j. Per creaturā mūdi itelligit hō ppter excellētiaz q̄ excellit inter alias creaturas: vel ppter cōuenientiam quā hz cū oi creatura. Hō ḡ iuisibilia dei intellectu mentis cōspicere potuit: vel etiā cōspexit: p ea q̄ facta sūt. i. p creaturas visibiles, vel iuisibiles. A duobus. n. iuuabatur. s. a natura q̄ rōnalis erat. et ab opibus a deo factis: vt manifestaret hoi veritas. Iōqz aplus dixit. Quia deus reuelauit illis. s. dū fecit opa: in qbus artificis aliqtenus relucet indicium.

¶ Ponit varios modos cognoscendi creatorem p creaturam. b

a a Nā sic ait Amb. vt deus q̄ nā inuisibilis ē: etiā a visibilibus possz sciri: opus fecit qō opificē visibilitate sui māifestauit vt p certū icertū possz sciri et ille deus oim eē crederet: qui hoc fecit quod ab homine impossibile est fieri. Potuerunt ergo cognoscē siue cognouerūt vltra oēm creaturā eē illū q̄ ea fec. q̄ nulla creaturarū facere vel destruere valet. Accedat q̄cūqz vis creatura: et faciat tale celū et terrā et dicaz q2 deus est. Sz quia nulla creatura talia facere valet. constat super omnem creaturam esse illum qui ea fecit: ac per hoc illuz eē deū: humana mēs cognoscē potuit.

¶ Secūda ratio qua deus potuit cognosci vel modus quo nouerunt c

b Alio etiam modo dei veritatem ductu rationis cognoscē potuerūt: vel etiam cognouerūt. Ut. n. Augusti. ait in lib. de ciuitate dei. Uiderūt summi philosophi nulluz corpus eē deum: et ideo cūcta corpa trāscenderunt querentes deum. Uiderūt etiam quicqd mutabile est: non esse sumū bonū deū: omniumqz principium: et ideo omnem aīam mutabilesqz spiritus trāscēderūt. Deinde viderunt omne qō mutabile est nō posse esse: nisi ab illo qui incōmutabiliter et simpliciter est. Intellexerunt ergo eum omia et ista fecisse. et a nullo fieri potuisse. Augu Idē i eo deum.

Ordo rōnū formatarū ex lra et earūdē ipugnatiōes qntū ad rōnē pbādi et vim inferendi. q2 videnī oēs n̄ valere vel dubiū supponere.

Prima rō. a Qui pt qō nulla alia creatura pt. ē sup oēm creaturā. Sz q̄ fec mūdū istū. fecit qō nlla alia creatura pōt. ergo nō ē creatura. sz sup oēz creaturā. In ista rōne vr supponi dubiū duplr. s. q mundus ille sit factus et q creatura ipm nō possit facere q2 vtrūqz ē valde dubiū.

Scda rō b Qui fec corpalia et spūs mutabiles. est sup oia corruptibilia et mutabilia. Deus est hmōi. g deus ē spūale immutabile. ¶ Hic silr vr supponi dubiū. q deus fecerit spūs. et iterū n̄ seqt ex hoc q q2 fecit mutabilia. q ergo sit imutabilis. imo potius vr seqi oppositū. scz q sit mutabilis.

Tercia ratio. c

¶ Qui fecit bona et meliora est optim⁹. sed de⁹ fecit corruptibilia que sunt bona et spūalia q̄ sūt meliora. ergo de⁹ ē optim⁹. Hec rō sil'r videt̄ nullā habere appentiā. Quia tūc sil'r quilibet artifex q̄ facit bona et meliora est optim⁹. quod ē falsum.

num. ex dictis iā ptz rn̄sio. nō em̄ possūt distingui penes genus causarū tm̄. nec penes modos cognoscendi tm̄. sed penes vtraq₃. Pria aūt rō sumit̄ sm̄ rōnem cāe. Alie sumūt̄ penes rōnē cause et excellentie. q₂ considerant ordinem. et distinguunt̄ sm̄ ordinem in triplici genere cāe. efficientis siue mouentis. finientis et exemplaris.

Quarta rō d

Aug⁹ ¶ Qui facit pulchra et pulchriora ē ipa pulchritudo siue spēs. et h̄ ē speciosissimū. Sz videm⁹ corpalia eē speciosa. et spūalia esse speciosiora. ergo q̄ facit hec speciosissim⁹ est. Similiter videt̄ rō ista nō valere ppter r pdictā instantiā. Itē q̄rit̄ d differētia istarū rōnum. et quō distinguāt̄. Si dicas sic dicunt aliq̄. q᷑ sunt q̄tuor penes quatuor gn̄a cāarum h̄ nihil est. q₂ genus cāe materialis non cadit in deo. Si dicas q᷑ penes modos cognoscēdi. Cōtra. non sūt nisi tres. s. in orōne cause. oblatiōis et excellentie.

Sensibile. Intelligibile.

Ad obiectiones contra quattuor rōnes iā dictas R⁹. dōm q᷑ oēs iste rōnes vt pbent et inferant supponūt aliqd certū. Pria eniz rō supponit q᷑ a pductio rei d nihilo nō pt eē nisi a potētia infinita. h̄ supposito. cū certū sit nullā creaturā habere potētiā infinitā. seq̄t q᷑ act⁹ pductōis rez de nihilo sit deus q̄ est sup oēm creaturā. et ita ex h̄ actu tanq₃ ex pprio cognoscit de⁹ oipotēs imensus. ¶ In aliis trib⁹ rōnibus supponit̄ stat⁹. sicut i tota phīa supponit̄ stat⁹ in cāis et iō oīe mutabile reducit̄ ad imutabile. Quia i mutabili nō est stat⁹ in gn̄e efficientis. nisi in mouente. nō moto. Oīe enim qd mouet̄. ab alio mouet̄. Similit̄ bonū et melius reducūt̄ ad optimū. q₂ nō est stat⁹ in gn̄e finis
2 nisi in optīo. Sil'r pulcrū et pulcri⁹ ad pulcerrimuz. q₂ nō est status in gn̄e speciei et forme. nisi in eo qd est ipsa
3 species p essentiā. Ad illud qd querit̄ de distinctōe rō

¶ Tertia rō vel motus. d

c Considerauerūt etiā q̄cq̄d ē in substātiis. vel corpus eē vel spūm: meliusq₃ aliqd spūm eē q̄ corpus. sed lōge meliorem q̄ spm̄ fecit et corp⁹.

¶ Quartus modus vel ratō est talis. e

d Intellexerūt etiā corpis speciē eē sensibilē: et spūs spēm intelligibilē: et intelligibilē spēm sensibili pretulerūt. Sensibilia dicim⁹: q̄ visu tactuq₃ corporis sentiri queunt. Intelligibilia q̄ cōspectu mentis pn̄t intelligi. Cū ḡ in eorū conspectu et corpus et animus magis minusq₃ speciosa eēnt. si autez omi specie carere possent oino nulla essent. viderūt eē aliqd q̄ illa speciosa facta sūt. vbi est pma et incōmutabilis species: iōq₃ incōpabilis: et illud eē rerū pricipiū rectissime crediderūt: qd factū nō eēt: et ex q̄ cūcta facta essent.

¶ Dicit illos pdictos modos cognoscēdi deū in autoritate apostoli implicari. c

Ecce tot modis potuit cognosci veritas dei. Cū ḡ deus vna sit et simplex essentia. q̄ ex nulla diuersitate ptiū vel accidētiū cōsistit: pluralit̄ tn̄ dic̄ apostolus. inuisibilia dei: q₂ pluribus modis cognoscit̄ veritas dei p ea q̄ fcta sūt. a Ex ppetuitate naq₃ creaturarū. intelligit̄ cōditor eтern⁹: ex magnitudine creaturaz oipotēs. ex ordine et dispositōe sapiēs. ex gubernatione bonus.

¶ Oñdit per pdictos modos pbari essentie vnitatem: non trinitatem. d

Hec aūt oia ad vnitatē deitatis pertinent monstrandam.

¶ Oñdit p similitudinē longinquā trinitatē per rationez vestigii in creatura. e

¶ Nūc restat oñdere. vtrū p ea q̄ facta sūt. aliqd trinitatis vestigium vel indiciū exiguū haberi potuerit. De h̄ Augu. in li. vi. de trinita. ait. Oportet vt creatorē p ea q̄ facta sūt intellectu cōspiciētes trinitatē intelligam⁹. Hui⁹ em̄ trinitatis vestigiū in creaturis apparet. b Hec eniz oia q̄ arte diuina facta sūt: vnitatē q̄ndam in se oñdunt: et spēm et ordinez. Nā qdq₃ hoz creatorū et vnūz aliqd ē: sic sūt nature corporū et aiaz. Et aliq̄ spē formatr. sic sūt figure vel q̄litates corpoz ac doctrine vel artes aiarum. Et ordinē aliquē petit aut tenet. sic sūt pōdera vel collationes corpoz: et amores vel delectatōes aiaz: et ita in creaturis plucet vestigiū trinitatis.

¶ Oñdit qd rn̄deat vestigio in creatore. f

In illa em̄ trinitate sūma origo ē oim reruz. et pfectissima

a ¶ Ex ppetuitate naq₃ creaturarum intelligitur conditor eternus. Contra. neq₃ effect⁹ est ppetu⁹. ergo neq₃ efficiens est eternus. Item q̄rit̄ de h̄ qd dicit. ex magnitudīe creaturarū oipotēs nihil em̄ valz. fecit magna. ergo est oipotens. vl' pt facere omia. R⁹. ad h̄ dicunt aliq̄. q᷑ tm̄ est q̄dā psuasio per signuz nō necessaria argumentatio. Dicūt em̄ q᷑ oipotentia et eternitas cū sint infinite. nō pn̄t sufficient̄ pbari per creaturas. q̄ sūt finite. Alit̄ tn̄ pōt dici q᷑ q̄uis nō sequat̄ in q̄libet efficiente tn̄ necessario sequit̄ in efficiente siue ppetuante pmo. Impossibile enim est q᷑ creatura habeat esse et magis eē. et hoc totum ab aliquo q̄ n̄ possit i totū. et qua rōne i h̄ totū. et i q̄libz. Sil'r si est pmū ppetuās. est oino i actu. et nihil i potentia. et si cuz possit facere durare aliud i infinitū. ipm est actu infinitū duratōe. Ergo eternū. b ¶ Hec em̄ oia q̄ arte diuina fctā sūt. vnitatē q̄ndā i se oñdūt. et speciē et ordinez. Ur pmo dicere falsū. q᷑ q̄ cōdita sūt siue facta habeant ista tria. s. vnitatez. speciez et ordinez. q₂ aliq̄ cōdita sūt. q̄ h̄ nō hn̄t. sic diabol⁹ et reprobi. Itez vr̄ male enumerare. Quia aug. enūerat ista tria. scz modū. ordinez. et speciē et h̄ alia. vnitatez. veritatez. et bonitatez. Querit̄ ergo d diuersis modis enūerādi vn̄ veniāt. R⁹. Ad h̄ dicūt aliq̄ q᷑ hoc itelligit̄ de creaturis pfectis. vel si de oib⁹. tūc illa tria n̄ dicūt cōditōes in re creata. sz in exēplari increa-

ro. Potest tamē dici ꝙ in p̄mis intentionibꝰ ⁊ generali
bus est reflexio. ⁊ ideo status. nec ē vltra p̄cedēduȝ. Ad
3 illud qd̄ querit̄ de enumeratiōe illoꝝ triū. ꝙ non viꝫ ꝯue
nics. dōm ꝙ res creata hꝫ tripl'r cōsiderari. aut in se aut
in cōparatione ad alias creaturas. aut in cōparatione ad cām
primam. Et ſm
hos oēs modos
contingit reperire
trinitateȝ dupl'r
Si enī cōsiderat̄
q̄ꝫtum in se. vel
q̄ꝫtuȝ ad se. h̄ est
aut q̄ꝫtuȝ ad sub
stantiā p̄ncipio
rū. ⁊ sic ē illa tri
nitas. materia for
ma. cōpositio. q̄
ponunt̄ in libro
de regulis fidei.
Aut q̄ꝫtuȝ ad ha
bitudines. Sic ē
illa Sapien. xj.
Oīa in nūero pō
dere et mensura
disposuisti. In
numero enī intel
ligitur principi
orum distinctio.
In pondere p̄pa
ipsoꝝ inclinatio
in mēsura eorum
adinuicē p̄portiō
Itē si consideret̄
vna creatura in
cōparatiōe ad alias
creaturas. h̄ pōt
esse aut inq̄ꝫtum
agit actōne natu
rali. sic sumit̄ il
la trinitas dyo
nisij. substantia.
v̄tus. et operatio. Aut inq̄ꝫtum agit actione sp̄uali. et sic
illa Aug. de lxxxiij. q. qd̄ ꝯstat. qd̄ congruit. qd̄ discerni
tur. ⁊ vltimū refert̄ ad aīam. Si aūt ꝯsiderant̄ in cōpa
ratione ad deū. hoc pōt esse dupl'r. aut inq̄ꝫtum referun
tur tm̄. ⁊ sic est illa modus. sp̄es. ⁊ ordo. Aut inq̄ꝫtuȝ re
ferunt̄ ⁊ assimilant̄. ⁊ sic ē illa. vnitas. veritas. bonitas.
Qm̄ ergo vestigiū attendit̄ in ꝯparatiōe ad deū p̄prie. ideo
in his vltimis ꝯditionibꝰ p̄prie accipit̄ vestigiū. Et q̄a
magna est īter istas ꝯparationes cōueniētia. ideo magister
miscet hec adinuicē. p̄pter multā cōuenientiā ⁊ respon
dentiā. Quia vnitas r̄ndet modo q̄ respicit deū vt cau
sam efficientē. Ueritas speciei. q̄ respicit ip̄m vt exemplar
bonitas ordini que respicit finem.

c Perfectissima pulchritudo intelligit̄ filius scȝ veri
tas patris. Contra hoc dicit Augꝰ. in soliloquijs. Ue
ritas est id qd̄ est. sed ens nulli p̄sone appropriat̄. ergo
nec veritas. Item videt̄ male appropriare ordinē spiri
tui sancto. q̄ꝛ i p̄
cedenti capitulo
dicit ꝙ ex ordine
intelligit̄ sapien
tia. sed sapientia
appropriat̄ filio
ergo et ordo ⁊c.
dōm. ꝙ veritas
dupliciter potest
cōsiderari. sicut
color. Naȝ vno
modo color. con
sideratur ſm id ī
quo est. ⁊ sic dif
finitur in lib. de
sensu ⁊ sensato.
Color ē extremi 4
tas perspicui in
corpore termina
to. Alio modo ī
comparatiōe ad vi
sum queȝ mouet
et sic diffinitur ī
libro de anima.
Color est moti 5
uum visus ſm a
ctum lucidi. Si
milit̄ veritas po
test considerari ī
comparatiōe ad
illud in quo est.
et sic verū est qd̄
dicit august. Ue
ritas est id quod
est. Alio modo
per comparatio
nem ad intellectum quem mouet. et sic veritas sicut di
cit philoso. in. ij. methaphisice. est finis intelligētie spe
culatiue. Secundū primum modum dicit Ansel. Ueri
tas patris est essentia patris. Quantū ad secunduȝ mo
dum dicit Hilarius. ꝙ veritas est declaratiuū esse. Et
qm̄ filius est qui p̄cedit vt verbū. cui appropriat̄ ratio
declarandi. ideo ei appropriat̄ ratio exemplaris. ⁊ p̄ cō
sequēs ratio veritatis q̄ꝫtum ad scōm moduȝ veritatis.
ipse aūt accipit p̄mo modo. Ad illud qd̄ obijcit̄ de ordi
ne. dōm ꝙ est ordo rerū in vniuerso. ⁊ hic appropriat̄ sa 6
pientie. Et est ordo rerū in fine. et hic appropriat̄ boni
tati. et sic patet ꝙ nō est cōtrarietas.

pulchritudo. ⁊ beatissima de
lectatio. Sūma autē origo vt
aug. oñdit i li. de vera religio
ne. intelligit̄ deꝰ pat̄. a q̄ sunt
oīa. a q̄ filiꝰ ⁊ sp̄ussanctꝰ. c Per
fectissima pulchritudo intelli
git̄ filius. s. veritas p̄ris nulla
ex p̄te ei dissimilis. quē cū ipso et
in ip̄o p̄re veneramur. que for
ma est oīm q̄ ab vno facta sūt
⁊ ad vnum referunt̄. Que tñ
oīa nec fierēt a p̄re p̄ filiū. ne
qꝫ suis finibꝰ salua essent. nisi
deꝰ sūme bonus eēt. q̄ ⁊ nulli
nature q̄ ab illo bono esset īui
dit. ⁊ vt in bono ipso maneret
alie q̄ꝫtū vellet. alie q̄ꝫtū possꝫ
dedit. q̄ bonitas intelligitur
sp̄ussanctꝰ. q̄ est donū p̄ris ⁊ fi
lij. q̄re ip̄m donū dei cū p̄re et
filio eq̄ incōmutabile. colere
⁊ tenere nos ꝯuenit

Docet ꝯtēplari in deo trini
tatē ⁊ p̄ ꝯsiderationeȝ vestigij
in creatura ⁊c. g
Per ꝯsideratione itaqꝫ crea
turarū. vnius s̄be trinitatē in
telligimus. s. vnū deū p̄rem a
q̄ sumus. ⁊ filiū p̄ quē sumus.
et sp̄ūmsctm̄ in q̄ sumꝰ. s. prin
cipium ad qd̄ recurrimꝰ. ⁊ for
mā quā seq̄mur. et grām q̄ re
conciliamur. vnū. s. q̄ auctore
ꝯditi sumꝰ. et silitudineȝ eiꝰ p̄
quā ad vnitatē reformamur.
et pacē q̄ vnitati adheremꝰ. s.
deū qui dixit fiat. ⁊ verbū per
qd̄ factū ē omne qd̄ s̄baliter et
nāliter est. ⁊ donū benignita
tis eiꝰ. q̄ placuit qd̄ ab eo p̄ ver
bū factū est ⁊ recōciliatū ē au
ctori vt nō interiretur.

Oñdit ꝙ ꝯsideratio trini
tatis per vestigiū non est suf
ficiens sꝫ longinqua. h
Ecce oñsum est qualit̄ in crea
turis aliq̄ten' imago trinita
tis indicat̄. nō enī p̄ craturarū
ꝯtēplationē sufficiens noticia
trinitatis p̄t haberi. vel potu
it sine doctrie vel iterioris in
spiratōis reuelatione. Uñ illi
antiq̄ p̄hi q̄si p̄ vmbrā et de lō
ginq̄ viderūt veritatē. deficiē
tes in ꝯtuitu trinitatis. vt ma
gi pharaonis in tertio signo.
Adiuuamur tñ in fide īuisibi
liū p̄ ea que facta sunt.

Ad intelligentiā eoꝝ q̄ in hac p̄te p̄ma p̄sentis di
stinctōis tangunt̄. q̄ttuor q̄runt̄. Primū vtrum
deꝰ sit cognoscibil' a creatura. Scōm vtruȝ sit
cognoscibilis p̄ creaturā. Terciū vtrū modus cognoscē
di p̄ creaturā cōueniat homini q̄ꝫtū ad omnē statū. s. sta
tū innocētie. statū nature lapse. ⁊ statū nature glorifica
te. Quartū q̄d sit de deo cognoscibile per creaturam.

Questio. j. a

Utrū deus sit cognoscibilis a creatura. Et ꝙ nō ostēdit̄
a p̄ auctatem dyonisij de di. no. Deū neqꝫ dicere neqꝫ intel
ligere possibile ē. Item oñditur rōne p̄ q̄druplicem sup
positionē quā necesse ē esse ī cognitiōe. s. p̄portionē. vni
onē siue receptōeȝ. iudiciū. informatōeȝ. Intellectus enī
nō intelligit nisi qd̄ est sibi p̄porcionabile. ⁊ qd̄ sibi aliq̄
mō vnitur. ⁊ de q̄ iudicat. ⁊ a q̄ acies itelligētie īformat̄.
Ex p̄ma suppōne arguit̄ sic. Necesse ē esse p̄portionē co
gnoscētis ad cognoscibile. sꝫ dei ad intellectū non est pro b
portio. q̄ꝛ deꝰ est īfinitꝰ. sed itellectꝰ finitꝰ. ergo ⁊c. Pre
terea si est aliq̄ p̄portio. viꝫ ꝙ nō sit sufficiēs. q̄ꝛ plus di
stat verū increatū ab ītellectu hūano. q̄ꝫ qd̄libet creatuꝫ
c

ītelligibile a sensibili. Sʒ sensus q̄ est ꝑceptiuꝰ sensibil̄
nunq̄ʒ eleuaṫ ad cognitionē ītelligibilis creati. ergo nec
intellectꝰ vnq̄ʒ eleuabiṫ ad cognitōeʒ ītelligibilis īcrea/
ti. ¶ Itē ex ꝑsuppōne scđa sic. Necesse ē esse vnionē co
gnoscibilis ad cognoscentē. ita ꝙ vnū sit in altero. sʒ co
gnoscēs nō est ī cognoscibili. sʒ ecōuerso. sed īpossibile ē
infinitū capi ab ipso finito. ergo īpossibile ē esse ī illo. er
go deū esse in itellectu est īpossibile. cū sit īfinitꝰ. ¶ Iteʒ
ex tercia suppōne sic. Ad cognitōeʒ nc̄cē est ī cognoscē/
te eē iudiciū de cognito. sʒ om̄e iudicās hʒ posse sup iudi
catū. finitū āt ñ hʒ posse sup infinitū. ergo ꝺ illo nō iudi
cat. sed ad cognitōeʒ req̄rebaṫ iudiciū. ergo itellectꝰ fini/
tus nō cognoscit deū infinitū. sup quem nō habet posse.
¶ Itē ex q̄rta sic. Necesse ē intellectiuū cognoscentē in/
formari a cognito. sed oē qđ alteꝝ īformat. aut īformat
ꝑ eēntiā. aut ꝑ sil'itudinē. sed deꝰ nō īformat ꝑ eēntiā. q̄a
nulli vniṫ vt forma. nec ꝑ sil'itudinē abstractā. q̄ꝛ sil'itu/
do abstracta ē spūalioꝛ eo a q̄ abstrahiṫ. deo aūt nihil est
spūaliꝰ. nec pōt eē. ergo ꝛc̄. ¶ Cōtra. aīa rōnal'ē ad ima
ginē dei. Sed sic dicit Aug. in li. de tri. ꝛ est in l'ra ꝑntis
di. in pte. ij. Mens eo ē imago dei. q̄ capax dei est. cuiusq̄ʒ
ꝑticeps esse pōt. Cape aūt nō est ſm sb̄am vel eēntiam.
q̄ꝛ sic ē in oībꝫ creaturis. ergo ꝑ cognitiōeʒ ꝛ amorē. ergo
deꝰ pōt cognosci ī creatura ¶ Itē rōne ondiṫ sic. Ois co
gnitio spūalis fit rōne lucis īcreate. vt dicit Aug. in so
liloquijs. sed lux ē maxime cognoscibil' ipsi aīe. ergo ꝛc̄.
¶ Itē cū sit cognitio aliq̄ꝝ ꝑ ꝑsentiā. aliquoꝝ ꝑ sil'itudi
nē. illa cognoscunṫ verius. q̄ cognoscunṫ ꝑ ꝑsentiam. vt
dicit Aug. sʒ deus ē ipsi aīe vnitꝰ ꝑ ꝑñtiaʒ. ergo deꝰ ve/
rius cognosciṫ. q̄ʒ alia q̄ cognoscūṫ ꝑ sil'itudinē. ¶ Iteʒ
sicut se hʒ sūma bonitas ad dilectiōeʒ. sic sūma veritas
ad cognitōeʒ. Sed sūma bonitas ē sūme amabilis ab ef
fectu. ergo sūma veritas est sūme cognoscibilis ab itel/
lectu. ¶ Itē vnūquodq̄ʒ efficacius pōt in id ad qđ natu
ralit' ordinaṫ sed itellectꝰ noster natural'r ordinaṫ ad co/
gnitōeʒ sūme lucis. ergo illa maxime cognoscibilis est.
Rº. dōm ꝙ deꝰ in se tanq̄ʒ sūma lux. est sūme cognoscibi
lis. ꝛ tanq̄ʒ lux sūme intellectū nim cōplens ꝛ q̄ʒtum est
de se. esset sūme cognoscibil'. etiā nobis. nisi eēt aliq̄s de/
fectus a pte ꝟtutis cognoscētis. qui q̄dē nō tolliṫ ꝑfecte
nisi ꝑ deiformitatē glorie. Cōcedende ergo sunt rōnes ꝙ
deꝰ sit cognoscibil' a creatura. ꝛ etiā clarissime cog̃scibi
7 lis q̄ʒtum ē de se. nisi aliud esset īpediēs vel deficiēs ex
pte intellectꝰ. sicut pꝰ patebit. ¶ Ad obiecta in ꝯrium
dōm ꝙ ē cognitio ꝑ ꝯphensionē. ꝛ apphensionē. Cogni
tio ꝑ apphēsionē ꝯsistit in manifestatiōe veritatis rei
cognite. Cognitio ꝟo ꝯphensionis in īclusione totalita
tis. Ad primā cognitōeʒ requiriṫ ꝓportio cōuenientie. ꝛ
talis ē in aīa respectu dei. q̄ꝛ q̄dam mō est aīa oīa ꝑ assi/
milatōeʒ ad oīa. q̄ꝛ nata ē cognoscere oīa. Et maxime est
capax dei ꝑ assimulatiōeʒ q̄ꝛ ē imago ꝛ sil'itudo dei. Quā
tū ad cognitōeʒ cōphēsionis req̄riṫ ꝓportio eq̄litatis ꝛ
equipantie. ꝛ talis nō est in aīa respectu dei. q̄ꝛ aīa est fi/
nita sed deꝰ est īfinitꝰ. ꝛ ideo hāc non hʒ. et de hac intelli
8 git Dyoniſ. ꝛ de illa certat obiectio. de alia ꝟo nō. ¶ Ad
illud qđ obī de distantia ītelligibilis et sensibilis. Dōm
ꝙ duplex est distātia. ſm rōneʒ entis. ꝛ ſm rōneʒ cogno
scibilis. ꝑmo mō est maioꝛ distātia. scđo mō nō. q̄ꝛ vtrū/
q̄ʒ est ītelligibile. s. deꝰ ꝛ aīa. Non sic est de itellectu ꝛ sen
su. q̄ꝛ sensus est potētia determinata. sʒ itellectus nō.
9 ¶ Ad illud qđ infinitū nō capiṫ a finito. dicūt aliqui.
ꝙ cape infinitū est duplex scʒ q̄ʒtū ad eēntiā. ꝛ sic capiṫ.
et q̄ʒtū ad virtuositatē. et sic non capiṫ. sicut punctꝰ a li/
nea totꝰ attingiṫ ſm sub̄am. sed nō total'r ſm virtutem.

Sed ista solutio nō vr̄ soluere. q̄ꝛ in deo idē est eēntia qđ
virtus. et vtraq̄ʒ ē infinita. Ideo dōm. ꝙ duplex ē infi/ 10
tū. Vnū qđ se hʒ ꝑ oppositōeʒ ad simplex. ꝛ tale nō capi
tur a finito. q̄le est infinitū molis. Aliud est qđ hʒ infi/
nitatē cū simplicitate vt deꝰ. ꝛ tale infinitū q̄ꝛ simplex ē.
vbiq̄ʒ totū est. q̄ꝛ infinitū in nullo sic est. quin extra illđ
sit. ꝛ sic intelligendū est ī cognitiōe dei. ꝛ ideo nō seq̄tur.
ꝙ si cognosciṫ totus ꝙ ꝯphendaṫ. q̄ꝛ intellectꝰ eiꝰ totali/
tatē non īcludit. sicut nec creatura īmensitatē. ¶ Ad il/ 11
lud qđ obī iudicās hʒ posse ꝛc̄. dōm. ꝙ iudicare de aliq̄ ē
dupl'r. Primo mō discernēdo vtrū sit vel nō sit. et h̄ mō
ꝯuenit iudiciū om̄i ītellectui cognoscēti respectu oīs ob
iecti. Alio mō approbādo vl' reꝓbādo vtꝝ ita debeat eē
et sic nō iudicat de ꝟitate. sed ſm ipsam de alijs. sic dicit
augꝰ. de vera reli. ꝙ iudex nō iudicat de lege. sed ſm ipsā
iudicat de alijs. Et de hoc mō veruʒ est qđ dicit augꝰ. ꝙ
nullꝰ de illa veritate iudicat. nullus tñ sine illa iudicat.
et de hoc mō veꝝ est qđ opponit. ꝙ iudicās pōt sup iudi
catuʒ. De scđo ꝟo nō est veꝝ. ꝙ possit sup. pōt tñ dirigi
vt in obiectū adminiculo illius. ¶ Ad illud qđ vltimo 12
obijciṫ de īformatōe. dōm ꝙ deꝰ est pñs ipsi aīe ꝛ omni ī
tellectui ꝑ veritatē. ꝛ ideo nō est necesse ab ipso abstrahi
similitudinē ꝑ quā cognoscaṫ. nihilominꝰ tñ dū cogno/
sciṫ ab itellectu. itellectus informaṫ quadā noticia. q̄ est
velud sil'itudo quedā nō abstracta sed impressa inferioꝛ
deo. q̄ꝛ in natura īferioꝛi est superioꝛ aīa. q̄ꝛ facit ipsam
melioꝛē. Et h̄ dicit Augꝰ. ix. de tri. ca. xj. Quēadmodū
cū ꝑ sensus corpoꝝ discutimꝰ corpa. fit coꝝ aliqua simi
litudo in animo nr̄o. ita cū deum nouimꝰ. fit aliq̄ simili
tudo dei. illa noticia tñ īferioꝛ est q̄ꝛ in īferioꝛe natura ē.

¶ Questio. ij. b

Vtrū deus sit cognoscibilis ꝑ creaturas. Et ꝙ nō videṫ
Quia via ad erroꝛē non ē via ad cognitiōeʒ. sed cognitō
ꝑ creaturam est via erroꝛis. ergo ꝛc̄. Probatio minoꝛis
Sap. xiiij. Creature dei facte sunt in deceptioneʒ aīe ho
minū. ꝛ in odiū. ꝛ in muscipulā pedibꝫ insipientiū. Pre
terea augꝰ. in li. de li. ar. loq̄tur de his. Qui occupanṫ in
creaturis dorsum ad te vertētes in corpali ope tanq̄ʒ in
vmbra sua defigūtur. ¶ Itē tenebra ꝛ tenebrosuʒ. non ē
via ad cognoscēdū luminosū siue lucē. sʒ creatura est te
nebra. deꝰ aūt est lux. ergo deus nō est cognoscibil' ꝑ crea/
turā ¶ Itē mediū per qđ cognosciṫ aliq̄d vel ꝓbatur de
extremo debet cōicare in aliquo cū eo qđ cognoscendum
est. sed creatura ꝛ creatoꝛ nihil habēt cōmune. ergo deus
non cognosciṫ per creaturas ¶ Itē omne mediū per qđ
ascendiṫ ad extremū distat ab illo gradibus finitis. sed
oīs creatura quantūcunq̄ʒ nobil' distat a deo gradibꝫ in
finitis. q̄ꝛ quantūcunq̄ʒ dupliceṫ. nunq̄ʒ ꝑueniet ad eius
nobilitatē. ergo per creaturā non ascendiṫ in cognitiōeʒ
dei. ¶ Contra. Sap. xiij. A magnitudine speciei ꝛ crea
ture cognoscibiliṫ poteriṫ creatoꝛ hoꝝ videri. Vnde Isi
dorus. de sum bono. Ex pulcritudine circūscripte crea/
ture pulcritudinē suam q̄ circumscribi nō potest. facit
deus itelligi. ¶ Itē rōe ondiṫ sic. Cōtingit nō soluʒ effe/
ctū cognosci per cām sʒ cāʒ ꝑ effectum. ergo si deꝰ est cā
operās ſm suā nobilitatē. ꝛ creatura effectꝰ. poterit deꝰ
cognosci ꝑ creaturā. ¶ Itē sensibile ē via cognoscēdi in
telligibile. sʒ creatura sensibilis. deus ē intelligibilis. er
go ꝑ creaturā est deuenire in cognitionem creatoꝛis.
¶ Itē contingit simile cognosci ꝑ simile. sed oīs creatu
ra est silis deo. vel sicut vestigiū. vel sicut imago. ergo ꝑ
oēm creaturā contingit cognosci deū. Queriṫ ergo q̄ sit
differentia int' vestigiū ꝛ imaginē. et cū in omni creatu/
ra sit vestigiū. queriṫ q̄re nō sil'iter imago. ꝛ ſm q̄d attē-

ditur vestigiū. ¶ R°. dōm. q̄ q̄ relucet causa in effectu.
ꝛ sapiā artificis manifestat̄ in ope. ideo de⁹ q̄ est artifex
ꝛ cā creature ꝑ ipm cognoscitu. Et ad h̄ duplex ē ratio
vna ē ꝓpter ꝯuenientiā. alia ꝓpter idigentiā. Propt̄ cō
uenientiā. q̄ oīs creatura mag̃ ducit in deū. q̄ȝ in aliq̄d
aliud. Ppot̄ indigentiā. q̄ cū de⁹ tanq̄ȝ lux sūme spūa
lis nō posset cognosci in sua spūalitate ab itellectu. q̄si
materiali luce idiget aīa vt cognoscat ipm. s. ꝑ creaturā
13 ¶ Ad illud qd̄ obī q̄ cognitio creature ē via in errorem
dōm q̄ dupl'r est cognoscere craturā. Vel q̄ntū ad ꝓpe
tates spāles. q̄ sunt ipfectōis Vel q̄tū ad ꝯditōes gn̄a/
les q̄ sr̄ ꝯpletōis. Si q̄tū ad spāles cōditōs ē ipfectōis
hoc ē dupl'r. aut attribuēdo deo. aut remouēdo. ꝑmo mō
est via erroris. scd̄o mō ē via cognitiōis. ꝛ sic cognoscit̄
deus ꝑ ablatōeȝ. Si aūt cognoscat̄ q̄ ad cōditōes ꝑfectō
nis. sic pōt eē dupl'r sicut pictura dupl'r cognoscit̄. aut
sic̄ pictura. aut sicut imago. Vn̄ aut sistit̄ in pulcritudi
ne creature. aut ꝑ illa tendit̄ in aliud. Si primo mō tūc
est via deuiatōis. Vn̄ aug⁹. de li. ar. Ve his q̄ nutus tu/
os ꝓ te amāt. ꝛ oberrāt i vestigijs tuis. ꝛ derelinquūt te
ducē Si scd̄o mō ꝓut ē via in aliud. sic est rō cognoscen
di ꝑ sup excellentiā. q̄ oīs ꝓprietas nobilis in creatura
14 deo est attribuenda in sūmo. ꝛ sic pȝ illud. ¶ Ad illud
qd̄ obī q̄ tenebrosū mediū non est via cognoscēdi lucem
dōm q̄ est ocul⁹ bene disposit⁹. et ocul⁹ lippus. De ocu
lo bn̄ disposito verū est. sȝ non de lippo. cui nubes obte/
gens. vel terra suscipiēs luminis claritatē. est mediū vi
dendi solē. Sic intellectui nr̄o. q̄ se habet sic̄ oculus no
ctue ad manifestissima nature. ¶ Ad illud qd̄ obī de de
fectu cōitatis. Dōm q̄ si nō est cōmune ꝑ vniuocatōem
tn̄ est cōe ꝑ analogiā. q̄ dicit habitudineȝ duoꝝ ad duo.
vt in nauta ꝛ ductore. vel vni⁹ ad vnū. vt exēplaris ad
15 exemplatuȝ. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q̄ semꝑ sunt īfiniti
gradus. dōm q̄ ascēsus in deū pōt esse dupl'r. Aut quā
tū ad aspectiuȝ ꝑn̄tie. ꝛ sic q̄libet creatura nata est duce
re in deū. nec sic sunt īfiniti gradus. Aut q̄tū ad equa/
litatē equiꝑantie. ꝛ sic ē veꝝ q̄ sunt īfiniti. q̄ bonū crea/
tū quantūcunq̄ȝ duplicatū nunq̄ȝ equipat̄ increato. Pri
mus aūt grad⁹ q̄tum ad ascensū ad aspectū ꝑn̄tie est in
ꝯsideratiōe visibiliū. Scd̄s in cōsidratiōe inuisibiliū. vt
aīe vel alteri⁹ substātie spūalis. Terci⁹ est ab aīa in deū
q̄ imago ab ipsa veritate format̄. ꝛ deo imediate cōiun/
16 git̄. ¶ Ad illud qd̄ vltimo q̄r de drn̄tia vestigij ꝛ imagi
nis. quidā assignāt talē differentiā. q̄ vestigiū ē in sensi
bilib⁹. imago in spūalib⁹. Sed ista positio vel distinctō
nō valet. q̄ vestigiū est etiā in spūalib⁹. Nā vnitas. ve/
ritas. bonitas. in q̄b⁹ cōsistit vestigiū. sunt cōditōes ma
xime vniuersales ꝛ itelligibiles. Alij aūt dicūt q̄ vestigi
um dī. q̄ repsentat ꝯm ptem. sed imago ꝯm totū. Sed h̄
iteꝝ drn̄tia non valet. Quia cū de⁹ sit simplex. nō hȝ re
ꝑsentans ꝯm ꝑtem. Cū iteꝝ sit infinit⁹. a nullo oīno cre
17 atura. nec etiā a toto mūdo pōt repsentari ꝯm totuȝ. Et
iō itelligēdū. q̄ cū creatura ducat i cognitōeȝ dei ꝑ modū
vmbre ꝛ ꝑ modū vestigij. ꝛ ꝑ moduȝ imagis. drn̄tia coꝝ
notior a q̄ etiā denoīat̄ accipit̄ penes modū repn̄tandi.
Nā vmbra dī inq̄tū repn̄tat in q̄dā elongatōe et ꝯfusio
ne. vestigiū in quadā elongatiōe sed distinctiōe. imago
ꝟo in quadā ꝓpinq̄tate ꝛ distinctōe. Ex hac drn̄tia colli
git̄ scd̄a que ē penes ꝯditiones in q̄b⁹ attēdunt̄ hec. Nā
creature dicunt̄ vmbra q̄tū ad ꝓprietates. que respiciūt
deū in aliq̄ genere cause ꝯm rōneȝ cause īdeterminatam.
Vestigiū q̄tū ad ꝓprietatē q̄ respicit deū sub rōne tripli
cis cause. efficiētis. formalis. ꝛ finalis. sic̄ sunt vnū. ve
rū. et bonū. Imago q̄tum ad ꝯditiōes. q̄ respiciūt deum
non tm̄ in rōne cause. sed ꝛ obiecti. q̄ sut memoria. itelli/
gētia. ꝛ volūtas. Ex his ꝯcludunt̄ alie due drn̄tie. q̄tuȝ
ad ea ad que ducūt. Naȝ creatura vt vmbra ducit ad co
gnitionē cōium vt cōia. vestigiū in cognitōneȝ cōmuniū
vt appropriata. imago ad cognitōneȝ ꝓprioꝝ vt ꝓpria.
Alia drn̄tia est penes ea in q̄bus repertunt̄ Oīm em̄ oīs
creatura compat̄ ad deū in rōne cause. ꝛ in rōne triplic̄
cause. ideo oīs creatura est vmbra vel vestigiū. Sȝ qm̄
sola rōnalis creatura ꝯparatur ad deū vt obiectū. q̄ sola
est capax dei. ꝑ imaginationē ꝛ amorē. iō sola ē imago.

¶ Questio. iij.

Vtrū cognitio ꝑ creturas sit hoīs q̄tum ad oēm statum
Et sit hominis q̄tum ad primū statū. sic ostendit̄. Ho
mo in statu innocētie non cognoscebat facie ad faciem.
ergo si cognoscebat deū. cognoscebat ꝑ effectū. ergo per
vestigiū ꝑ ꝑ creaturā. ¶ Iteȝ in hoīe in statu innocētie.
cognitio sensibilis nō erat in ipedimentū. sȝ in ammini
culū cognitōis itellectiue. sȝ cognitio intellectiua ꝓpter
quā factus est homo. est cognitio dei. ergo oīs cognitio
sensibilis in ꝑmo hoīe ordinabat̄ ad hanc. Sȝ cognitio
dei ꝑ āminiculū sensibiliū. est cognitio ꝑ creaturā. ꝑ ꝛc̄.
¶ Itē q̄ sit hoīs q̄tum ad statū beatitudinis. videt̄ q̄a
beati cognoscūt creaturā sed nō sistunt in illa. sed refe-
runt ad deū. ergo cognoscūt deū per creaturā. ¶ Item
oēs beate aīe laudant deū ꝑ creaturas. sed laudare deuȝ
ꝑ creaturas est cognoscere ꝑ creaturas. ergo ꝛc̄. ¶ Sed
ꝯtra. q̄ nō sit hoīs instituti sic ondītur. Cognitio ꝑ ve/
stigiū est cognitio ꝑ mediū. sed mens vt dic̄ Aug. imedi
ate ab ipsa veritate format̄. ergo talis cognitio nō cōue
nit hūane nature q̄tum ad illū statum. nec etiā q̄tuȝ ad
aliū. ¶ Itē nō est rectus ordo q̄ ꝓpinqui⁹ ꝑueniat̄ infi/
nē per mediū magis distans. sed hō in statu ꝑmo erat ꝓ
pinq̄or deo. ceteris creaturis. ergo nō cōueniebat ei ꝑue
nire ad cognitionē dei ꝑ alias creaturas. ¶ Itē q̄ nō sit
hoīs talis cognitio q̄tum ad statuȝ beatitudinis. videt̄
q̄ cognitio ꝑ vestigiū est cognitio ꝑ manuductioneȝ. er/
go nō est cognitio ꝑfecta. ꝛ si non ē cognitō ꝑfecta. ergo
est ex ꝑte. et si est ex ꝑte. ergo nō manet in beatis. q̄ in ip
sis euacuabit̄ qd̄ est ex ꝑte. ¶ Item vestigiū siue creatu/
ra est sicut scala ad ascendendū. vel sicut via ad ꝑueniē/
dum ad deū. sȝ cū ꝑuentū est ad terminū. nō est vsus vie
alterius. ergo sil'iter cū homo est sursum. nō indiget sca
la. nam cū cognitio beatoꝝ immediate est in deū. ergo n̄
est ꝑ creaturas. ¶ R°. ad intellectū predictoꝝ notandū. 18
q̄ aliud ē cognoscere deū in creatura. aliud ꝑ creaturas.
Cognoscere deū in creatura. ē cognoscere ipsi⁹ ꝑsentiaȝ
et influentiā in creatura. ꝛ hoc quidē est viatoꝝ semiple
ne. sed ꝯphensoꝝ ꝑfecte. Vn̄ dicit Aug. in fi. li. de ciui.
dei. q̄ tūc expresse de⁹ videbit̄ qn̄ de⁹ erit oīa in oībus.
Cognoscere aūt deū ꝑ creaturam. est eleuari a cognitōe
creature. ad cognitionē dei. q̄si ꝑ scalam mediā. ꝛ hoc est
ꝓprie viatoꝝ sicut dicit Bern̄. ad Eug. Aliter tn̄ conue
nit homini i statu nature istitute. ꝛ nature lapse quia in
statu ꝑmo cognoscebat deū per creaturā tanq̄ȝ ꝑ specu/
lum claꝝ. sed post lapsum cognouit tanq̄ȝ ꝑ speculuȝ et
enigma. sicut dicit apl's. j. Coꝝ. xiij. ꝓpter obnubilatio/
nē intellectus ꝛ peiorationē reꝝ. ¶ Ad illud ergo quod
obijcit̄ de statu beatitudinis. dōm. q̄ sicut dictū est bea/
toꝝ nō ē cognoscere ꝑ creaturas. sȝ poti⁹ i creaturis ꝛ ra/
tiones q̄ vident̄ ꝓbare ꝯrium non ꝓbant. sed potius q̄
cognoscat̄ ab eis in creaturis. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur 20
de statu inocentie. q̄ mens imediate format̄ ꝛc̄. Dicēdū.
q̄ duplex ē medium scȝ disponēs. ꝛ efficiens. De primo
medio debet itelligi qd̄ dicit Aug⁹. sed de secundo non

quoniã deus est mediũ efficiens ⁊ obiectũ ipsius mẽtis
Illud autẽ verbum dicit Aug⁹. contra phos quorũ opi
nio erat. ꝙ mens nõ coniungeret veritati immediate. sꝫ
mediante aliqua intelligẽtia ¶ Ad illud qd̃ obijcitur. ꝙ
21 non est rectus ordo. Dicendũ ꝙ dupliciter põt conside/
rari homo vel ens. in se vel extra. primo modo non ꝑue
nit per creaturas a se in deuꝫ sed ens extra se per cogni
tionem creaturarũ recolligitur in se ⁊ eleuatur supra se.
Uel dicẽdum ꝙ alie creature possunt cõsiderari vt res.
vel vt signa. primo modo sunt iferiores homine. secun/
do modo sunt media in deueniẽdo siue in via non in ter
mino. q: ille non ꝑueniunt sed per illas ꝑuenit homo ad
deum illis post se relictis.

¶ Questio. iiij. ⁊ vltima.

Quid sit de deo cognoscibile ꝑ creaturas. Et dicit apo
stolus. ꝙ sempiterna virtus ⁊ diuinitas. ⁊ querit. vtrũ
per creaturas possit cognosci personaruꝫ pluralitas et
videtur ꝙ sic. quia phi non habuerũt cognitõnẽ de deo
nisi per creaturas. ⁊ cognouerunt trinitatem. ergo ⁊c̃.
Minor patet ꝑ Aug⁹. de ciuitate dei. Phi tripertitam
dicunt esse phiam. in qua est cognitio trinitatis ¶ Iteꝫ
magi defecerũt in tertio signo. Exo. viij. ⁊ exponitur ꝙ
defecerunt in cognitiõe tercie persone. Aut ergo quan/
tum ad ꝓpria. aut quantũ ad appropriata. Non quan/
tum ad appropriata. q: bonitas maxime nobis relucet
in creatura. ergo quantuꝫ ad ꝓpria. ergo saltem duas ꝑ/
sonas cognouerũt. ¶ Item hoc idem videtur per ratio
nem. q: vestigium cũ dicat distinctionẽ est ratio cogno/
scendi deum distinctiue siue in distinctione. sed non est
in deo nisi distinctio ꝑsonarum. ergo per vestigiũ potu
erunt cognoscere distinctioneꝫ ꝑsonarum. ¶ Item per
imaginẽ est cognitio trinitatis quantuꝫ ad ordinem. di/
stinctionẽ. ⁊ equalitatem. sed cognitio per imagineꝫ est
cognitio per creaturã. ergo ꝑ creaturam potuerunt co/
gnoscere trinitatem. ¶ Item difficilior est cognitio pro
prietatum occultarum creature. q̃ꝫ cognitio pluralitatis
personarũ. quia illa non capitur nisi a magnis et subti
libus. hec autẽ capitur a rudibus et insipientibus. ergo
si potuerunt per proprietates creaturaruꝫ visibiles per
uenire ad inuisibiles. multo fortius ad cognoscendum
ꝑsonas esse plures. Et hoc est quod dicitur Sapi. xiij.
Si enim tantũ potuerint scire ꝙ poterant seculum mẽ/
surare. quomodo non huius dominũ facilius inuenerit
¶ Contra. cognitio trinitatis est cognitio fidei. sed co/
gnitio fidei est de his que sunt supra rationeꝫ. et que su
pra rationem sunt non possunt cognosci per creaturas.
ergo ⁊c̃. ¶ Iteꝫ nõ est nisi duobus modis de deo cogno
scere ꝑ creaturam. aut affirmando quod est in creatura
aut simile. aut remouendo. sed trinitas nõ cognoscitur
per remotionem. sed per positionem. sed in nulla crea/
tura inuenitur pluralitas suppositorũ cuꝫ vnitate essen
tie. ergo ⁊c̃. ¶ Item lex scripta est suꝑ legem nature. si/
ue liber sacre scripture suꝑ librum mundane creature. sꝫ
nullus fide carens. per sacram scripturam veniet in co
gnitionẽ pluralitatis personarum. ergo multominus ꝑ
librum mundane scripture. ¶ R⁹. dicẽdum. ꝙ plurali/ 22
tas personarum cum vnitate essentie est ꝓprium diuine
nature solius. cuius simile nec reperitur in creatura nec
potest reperiri. nec rationabiliter cogitari. ideo nllo mo
do trinitas ꝑsonarum est cognoscibilis per creaturam.
rationabiliter ascendendo a creatura in deum. sed licet
non habeat omnino simile habet tamen aliquo modo
quod credit simile in creatura Unde dico ꝙ philosophi
nunq̃ꝫ cognouerũt per rationem. personarum trinitatẽ
nec pluralitateꝫ. nisi haberent aliquem habituꝫ fidei. si/
cut habent aliqui heretici. Unde qui dixerunt. locuti sũt
non intelligentes. aut fidei radio illustrati. Est alia tri/
nitas appropriatoruꝫ. scꝫ veritas. vnitas. ⁊ bonitas et
hanc cognouerũt. quia habent simile. ¶ Ad illud ergo 23
quod obijcit per tripertitaꝫ phiam cognouerunt phi tri
nitatem. Dicendũ. ꝙ veruꝫ est ꝙ per illud et per alia ve
nerunt ad cognitionem appropriatorũ credentes vero
in cognitionem vtriusq̃ꝫ trinitatis. ¶ Ad illud qd̃ obij 24
citur de tertio signo dicitur et bene. q: sapientes non di
cuntur defecisse in tertio signo. quia defecerunt in cog/
nitione effect⁹ potissime bonitatis. scꝫ redemptionis.
¶ Ad aliud dicẽdum ꝙ vestigium dicit distinctionem 25
ꝓprietatum essentialiuꝫ. et huic respõdet trinitas appro
priatorum nõ ꝓpriorum siue personarum. ¶ Ad illud 26
quod obijcit de imagine dicẽdum. ꝙ est cognoscere ani/
mam ſm id qd̃ est. ⁊ cognitio ista est rõnis. vel ſm id qd̃
imago ⁊ cognitõ ista est soli⁹ fidei ¶ Ad illd̃ qd̃ vlteri⁹ 27
obijcitur difficilius est cognoscere mundũ. dicenduꝫ. ꝙ
istud intelligitur supposito diuino amminiculo. simpli
citer autẽ loquendo falsum est. Citius enĩ homo dispo
neretur ad fidem. q̃ꝫ acquireret cognitionẽ phie. Intelle
ctus tamen noster plus potest in cognitionẽ rerum mũ
danarum q̃ꝫ trinitatis. q: illa est supra rationem. et con
trariũ eius videt in sensu. et ideo indiget noua eleuatio
ne. vtpote cognitione ꝑ infusionem.

¶ Nunc vero ad eã iam ꝑuenimus disputa. ⁊c̃.

Hec est secunda pars hui⁹ distinctionis. in qua
magister ꝓbat trinitatem ⁊ vnitatẽ per similitu
dinẽ ꝓpinquam et expssam. cuiusmodi est ima/
go. Et diuidit hec pars in duas. In pmo ostendit trini
tatem ⁊ vnitatẽ in creatore. ꝑ trinitatem ⁊ vnitatem con
sideratã in potentijs anime. In secunda vero in habitib⁹.
ibi. Potest etiã alio modo ⁊c̃. ¶ Prima iterum pars hꝫ
quattuor ꝑticulas. In quarũ prima ostendit vbi querẽ/
da sit imago in anima. quoniã in parte superiori ⁊ trib⁹
potentijs. scꝫ memoria. intelligẽtia. et voluntate. In se/
cunda vero tangit imaginis cõditiones. que sunt trini/
tas vnitas. et equalitas. ibi. Hec ergo tria vt ait Au/
gusti. In tercia vero mouet et soluet dubitationeꝫ. que
oritur ex predictis. Utrum scꝫ anima sit sue potẽtie. ibi.
Hic attendendum est diligenter. In quarta autem do/
cet cauere errorem qui posset causari ⁊ oriri ex ostensio
ne trinitatis create. ꝙ omnimoda similitudo esset ad in/
creatam. vbi ostendit ꝙ maxima est dissimilitudo ima/
ginis ad deum. ibi. Uerũtamen caueat. ¶ Similiter se
cunda pars in qua magister intendit inuestigare imagi/
nem in habitibus anime ſm ꝙ possibile est. diuiditur in
quattuor particulas. Primo enim illa tangit in quibus
imago trinitatis attendit. que sunt. mens. noticia. et a/
mor. Secundo illis pretactis ostendit ꝙ in his attendi/
tur imago ꝓpter considerationem. ordinem. ⁊ equalita/
tem. ibi. Hec autẽ tria ⁊c̃. Tertio ostendit quomõ mẽs
rationalis in contemplatione trinitatis create. proficit
ad videndum ⁊ cognoscendum trinitateꝫ increatam in
vnitate. ibi. Mens itaq̃ꝫ rationalis. Quarto vero bre/
uiter recolligit que supra sunt demonstrata. ibi. Qua/
ꝓpter iuxta istam consideratione.

Probat p̄ siliṫudinē ꝓpinquā ⁊ expr̄ssā q̄ꝫ in p̄te supiori ⁊ tribus potētijs aīe·s·mēoria·ītelligentia ⁊ voluntate sit imago trinitat̄· Uel de siliṫudine creantis ⁊ create trinitatis· i

Nunc v̄o ad eā iā p̄uenim⁹ disputationē vbi in mēte hūana q̄ nouit deū·vel possit nosse·trinitat̄ imaginē repiam⁹· Ut eñ ait Aug⁹·in·xiiij·lib· de tri·licet hūana mēs nō sit ei⁹ nature c⁹ de⁹ ē·imago tñ illi⁹ q̄ nihil meli⁹ ē·ibi q̄rēda ⁊ inueniēda est q̄ natura nr̄a nil hꝫ meli⁹·i·in mēte· In ipa etiam mēte anteq̄ sit p̄ticeps dei ei⁹ imago rep̄it·⁊ si eñ amissa dei p̄ticipatōe deformis sit· a imago dei tñ p̄manet· Eo ei ipō imago dei ē mēs q̄ capax ei⁹ est: eiusq̄ p̄ticeps eē pōt· Iā ḡ in ea trinitatē q̄ de⁹ ē inq̄ram⁹ Ecce eñ mēs meminit sui ītelligit se· diligit se. hec si cernim⁹· cernim⁹ trinitatē·nōdū quidē deū·s̄ imaginē dei· Hic eñ q̄dā app̄et trinitas· mēorie ītelligētie·⁊ amoris· Hec ḡ tria potissime tractem⁹·memoriā· intelligentiā· volūtatem·

Agit imaginis ꝯditiōes q̄ sūt trinitas·vnitas·eq̄litas· k

Hec ḡ tria vt aug· ait in li·x· de trini·nō sūt tres vite·s̄ vna vita· nec tres mētes·s̄ vna mēs· vna eēntia· b Memoria v̄o dr̄ ad aliq̄d·⁊ ītelligētia·⁊ volūtas·sic dilectio silr̄ ad aliq̄d dr̄· Uita v̄o dicit̄ ad seipāꝫ ⁊ mēs ⁊ eēntia. Hec ḡ tria eo vnū sūt·q̄ vna vita·vna mēs vna eēntia· ⁊ q̄cq̄d aliud ad se ipsa singl̄a dicūt̄ etiā sil̄ ñ pl̄alit̄ s̄ singl̄arit̄ dicūtur eo v̄o tria sūt q̄ ad se inuicē referunt̄· Eq̄lia etiā sūt nō solū singl̄a singulis·s̄ etiam singula oīb⁹· Alioq̄n nō se inuicē capent·se āt inuicē capiūt· Capiunt̄ eñ ⁊ a singl̄is singula·⁊ a singulis omnia· Memini eñ me h̄re memoriā·⁊ intelligentiā·⁊ volūtatē· Et intelligo me intelligere·⁊ velle atq̄ meminisse· Et volo me velle·⁊ meminisse·⁊ ītelligere· Totāq̄ meā memoriā ⁊ intelligentiā ⁊ volūtatē siml̄ memini· Qd̄ eñ memorie mee nō memini·illd̄ nō ē in memoria mea· Nihil āt tām in memoria ē·q̄ ipa memoria·totam ḡ memini· Itē q̄cq̄d intelligo·intelligere me scio·⁊ scio me velle q̄cq̄d volo·q̄cq̄d autē scio memini· Totā ḡ ītelligētiā totāq̄ volūtatē meā memini· Silr̄ cū hec tria intelligo·tota simul intelligo· Neq̄ eñ q̄cq̄ intelligibiliū ē qd̄ nō intelligā·nisi qd̄ ignoro· Qd̄ aūt ignoro·nec memini·nec volo· Quicq̄d ḡ intelligibiliū nō intelligo·ꝯ̄iter etiam nec memini·nec volo· Quicquid ḡ intelligibiliū memini·⁊ volo ꝯ̄iter ⁊ ītelligo· Volūtas mea etiā totā intelligentiā·totāq̄ meā memoriā capit dū vtor toto eo qd̄ intelligo ⁊ memini· Cū ita q̄ inuicem singula·⁊ omnia tota capiantur equalia sunt tota singula totis singulis·⁊ tota singula simul oībus totis·⁊ hec tria vnū·vna vita·vna mēs vna eēntia· Ecce illi⁹ sūme vnitatis atq̄ trinitatis· vbi vna ē eēntia ⁊ tres p̄sone·imago est humana mens licet impar· Mēs aūt h̄ p̄ aīo ipō accipitur vbi ē illa imago trinitatis. Proprie v̄o mēs dicit̄ vt ait Aug·nō ipsa aīa·s̄ qd̄ in ea est excellētius qualit̄ sepe accipit̄· Illud etiā sciendū est·q̄ memoria nō solū est absentiū ⁊ p̄teritoꝝ·sed etiāꝫ p̄sentiūꝫ·vt ait Aug· in·xiiij·li·de trini· Alioq̄n non se caperet·

Dubitatio ex p̄dictis orta·vtrū aīa sit sue potentie ⁊ quō illa tria dicant̄ vna eēntia· l

Hic attendēdū est diligēter ex quo sensu accipiendū sit qd̄ supra dixit·illa tria·s·memoriā·intelligentiā·et voluntatē esse vnūꝫ·vnā mentēꝫ vnā essentiā·qd̄ vtiq̄ nō videt̄ esse veꝝ iuxta p̄prietatēꝫ sermonis· Mens eñ·i·sp̄us rōnalis·essentia ē sp̄ūalis ⁊ incorporea· Illa v̄o tria naturales ꝓprietates seu vires sunt ipsi⁹ mentis ⁊ a se inuicē differūt·q̄ memoria non est intelligētia vel volūtas·nec intelligētia volūtas siue amor· Et hec tria etiā ad seipsa referuntur· vt ait Aug· in·ix·li·de tri· Mens eñ amare seipsam vel meminisse nō pōt nisi etiam nouerit se· Nam quō amat vel meminit qd̄ nescit· Miro itaq̄ modo tria ista insepabilia sunt a seipis et tamē eorum singulū et simul oīa vna eēntia est·cū et relatiue dicant̄ ad inuicē· Sed iam videndū est quō hec tria dicant̄ vna substātia: Ideo q̄·s·in ipsa anima vel mēte substātialiter existūt·non sicut accidentia in subiectis·q̄ p̄sūt ad esse vel abesse· Unde aug⁹·in·ix·li·de trini· ait· Admonemur. si vtcunq̄ videre possumus· hec in aīo existere s̄baliter nō tanq̄ in subiecto vt color in corpe·q̄ et si relatiue dicant̄ ad inui-

Mēs qd sit.

a Imago dei tñ p̄manet. Cōtra h̄ obi̇̄. q̄ucte p̄s. Dñe i ciuitate imaginē eorūꝫ ad nihilum rediges. R̄o. Imago dicit̄ dupliciter Uno mō q̄ꝫtum ad substātiale eē ⁊ hoc respicit trinitatē p̄sonarū. ⁊ ordinēꝫ. ⁊ eq̄li ⁊ sic semp p̄manet. Alio mō p̄ut supra eē addit bñ eē. vt decorē ⁊ honorē. ⁊ h̄ p̄t p̄di. q̄ hō cū i honore eēt nō intellexit.

28

b Memoria vero dr̄ ad aliq̄d Obiicit̄ ergo memoria· ītelligentia. ⁊ voluntas. sunt in p̄dicamēto relatiōis. Itē q̄rit̄ q̄re mēs dr̄ magis ad se q̄ memoria vel intelligentia. R̄o. dōm. q̄ dici ad aliq̄d ē dupl̄r. Uel ꝓprie ⁊ p̄ se sicut p̄r ⁊ filius Uel rōne alicui⁹ annexi. q̄ hꝫ respectū annexum ⁊ inclinationem ⁊ sic memoria dr̄ ad aliq̄d. q̄ ī natū hꝫ respectum ad mēoriale. silr̄ ītelligētia ad intelligibile. ⁊ volūtas ad volibl̄e ⁊ hec obiecta ad inuicē h̄nt respectū. Et sic pꝫ obiectio.

29

Quō ista tria eq̄lia sint. quia a singulis capiuntur oīa ⁊ tota

Quō tota illa tria memoria capiat.

Ad illud qd̄ q̄rit̄ d̄ mēte. dōm. q̄ mēs dr̄ ab actu eēntiali. ꝓpterea ē ītelligēdū. q̄ q̄ ē dat aīe eēgn̄alissimū ⁊ sic dr̄ essentia. Ul̄ inq̄ꝫtū dat eē gn̄ale. ⁊ sic dr̄ vita. q̄ aīa ē i gn̄e viuētiū. Aut inq̄ꝫtū dat eē sp̄ūale. ⁊ sic dr̄ mens Mēs eñ nō dr̄ nisi qd̄ viuit vita intellectiua. Uel aīa in se dr̄ eēntia. vt actus corpis vita. vt p̄fectibil̄ a dō mēs 30

Quō illa tria tota capiat intelligētia.

Quō illa tria tota capiat volūtas.

Quō illa tria dicant̄ de se inuicē relatiue.

Quō h̄ tria dicant̄ vnū vel vna substantia. Aug⁹.

c ¶ In illa vero sū
mat ritate &c. In
nuit mgr̄. q tres
psone n̄ sūt vni⁹
dī. Cōtra. videt
dicere falsū. Qr
cū sint vni⁹ eēn
tie. & essentia sit
ds. g⁹ sūt vni⁹ dī
Si dicas q n̄ se
q̄tur. ego q̄ro. q̄
re non cōcedit q
tres psone sunt
vni⁹ dei Si dicis
q pter h q obli
qu⁹ notat diuer
sitatē. q̄ cū eēntia
n̄ sit diuīsa a pso
na n̄ pt dici tres
psone sūt vnius
31 eēntie. R⁹. dōm
q geītiu⁹ aliqn̄.
cōstruit in rōne
possessiōis vt si
dicat bos petri
Prima dissimilitudo — vl' Jobis Aliqn̄
ex vi declaratio
nis. vt mulier
egregie forme.
aliqn̄ itrāsitiue
vt creta sal. In
trāsitie cōstruit
gn̄ale cū spēali.
& sic pt dici sub/
stātia vl' psona
dei. Ex vi decla
rationis eēntie vt
Et ppter illa tria hō dr imago. — importans for
mā p modū for
me. et sic dicunt
tres psone vni⁹
eēntie. qr g⁹ qn̄
dr tres psone sūt
vni⁹ dei. de⁹ nō
Scda dissimilitudo — signat nec p mo
dū forme nec p
modū specificā
tis. iō itelligit p
modū possidētis
vl' pncipiātis. &
iō simplr̄ ē falsa
d ¶ Ut ex maria
pte sit dissimilis
Contra h videt
falsū. Qr imago
ē silitudo expssa
g si maxie ē dissi
mil' nō ē imago.
32 R⁹. dōm q ē ex
cess⁹ simplr̄ vel
i gn̄e. Si g⁹ loq̄
mur de excessu
simplr̄. sic dico
q aīa rōnalis n̄

cem. singula tn̄ subaliter sunt i
suba sua Ecce ex quo sensu illa
tria dicant eē vnū vel vna suba
Que tria vt Aug⁹. ait in. xv. li.
de trini. in mēte naturaliter di
uinitus instituta q̄squis viuaci
ter pspicit. & q̄ magnū sit in ea.
vn̄ pōt etiā sempiterna imuta-
bilisq natura recoli. cōspici. cō
cupisci. Reminiscitur em̄ p me
moriā. intuet p intelligentiam
āplectit p dilectōz. pfecto repit
illi⁹ sūme trinitatis imaginem.
¶ Docet cauere errorē. & q in
illa silitudie imaginis maxima
ē dissimilitudo. m
Uerūtn̄ caueat ne hāc imagi-
nem ab eadē trinitate factam
ita ei cōmpet. vt oīno existimet
silem. s; poti⁹ in q̄licūq ista sili-
tudine magnā q̄z dissimilitudi-
nem cernat. ¶ Qō breuit' ostē
di pōt. Hō vn⁹ p ista tria memi
nit. intelligit. diligit. q̄ nec me-
moria ē. nec intelligētia. nec di-
lectio. s; hec hz. vn⁹ g hō est. qui
hz hec tria. nō ipe ē hec tria. In
illi⁹ vero sūma simplicitate natu-
re q̄ de⁹ ē. q̄uis vn⁹ sit deus. tn̄
tres psone sunt. pr̄ & fili⁹. & spūs
sanct⁹. & he tres psone sunt vn⁹
de⁹. Aliud ē itaq trinitas res
ipa. aliō imago trinitatis in re
alia. ppter quā imaginē etiam
illud in quo sunt hec tria. ima-
go dr. s. hō. Sic imago dr & tabu
la & pictura que ē in ea. s; tabu-
la noīe imaginis appellat. ppt
picturam que in ea est. ¶ Rur
sus ista imago q̄ est hō hn̄s illa
tria vna psona ē. Illa vero trini-
tas nō vna psona ē. s; tres pso-
ne. pater filij. & fili⁹ pr̄is. & spūs
sanctus patris & filij. Itaq in
ista imagine trinitatis. nō hec
tria vn⁹ hō. s; vni⁹ homīs sunt.
c ¶ In illa vero sūma trinitate cui⁹
hec imago ē. nō vni⁹ dei sunt il
la tria. s; vnus de⁹. & tres sunt il
le psone. nō vna psona. Illa. n.
tria nō hō sunt. s; hoīs sunt. vel
in hoīe sunt. Sz nūquid possu-
mus dicere trinitatē sic esse in
deo. vt aliquid dei sit nec ipsa
sit de⁹. Absit vt h credam⁹. Di-

em̄ in mente nr̄a imaginē trini
tatis. s; exiguā & q̄lēcūq eē: q̄
sūme trinitatis ita gerit simili
tudinē. vt ex maxia pte sit dis-
d similis. Sciendū vero ē q hec tri
nitas mētis (vt ait Aug. i. xiiij.
li. de tri.) nō pterea tm̄ ima-
go dei ē. qr sui meminerit mēs
et intelligat ac diligat sed quia
pōt etiā meminisse & intelligere
& amare illū a quo facta ē.
¶ Alia assignatio trinitatis in
aīa. s. mēs noticia. amor. n
Pōt etiā alio mō aliisq noīb⁹
distingui trinitas in aīa que ē
imago illi⁹ sūme & ineffabil' tri-
nitatis. Ut em̄ ait Aug. i. ix. li. d
tri. Mēs. & noticia ei⁹. & amor.
tria q̄dā sūt. Mēs em̄ nouit se
et amat se. nec amare se pōt ni
si etiā nouerit se. Duo q̄dam
sunt mens & noticia ei⁹. Item
duo sunt mens & amor ei⁹. Cū
g se nouit mens & amat se. ma-
net trinitas. s. mens. amor & no
ticia. Mens aūt hic accipit nō
p aīa. sed p eo quod i aīa ex-
cellentius est.
¶ In his trib⁹. scz mēte. noti-
cia: amore. attendit imago p
pter ɔsideratōem. ordinem et
equalitatem o
Hec aūt tria. cū sint distincta a
seinuicem. dicuntur tn̄ eē vnū.
qr in aīa substātialiter existūt.
Et est ipa mens q̄si pens. & no
ticia ei⁹ quasi ples ei⁹. Mens
em̄ cum se cognoscit. noticiam
sui gignit: & ē sola parēs sue no-
ticie. Terti⁹ ē amor. qui de ipa
mente et noticia pcedit. dum
mens cognoscit se & diligit se
Nō em̄ posset se diligere nisi co
gnosceret se amat etiā placitā
plē. i. noticiā suā & ita amor qui
dā cōplex⁹ ē pentū & plis. Nec
mior ē ples pente dū tātā se no-
uit mēs q̄ta ē mior amor pen
te et plē. i. mēte & noticia: dum
tn̄ se diligit mēs: q̄tū se nouit
& quanta ē. Sūt etiā h singula
in seipsis quia & mēs amans in
amore est: et amor in amantis
noticia: & noticia in mente no-
scente est. Ecce in his tribus

ē valō silis vero si
āt loq̄mur i gn̄e
create. qr tm̄ ex
cedit q̄ntū pt na
d tura creata sic dr
valō sil'is & expſ
sa silitudo dei.
e ¶ Si duo eēnt
vl' vtrq i suf. es.
Cōtra. Qr s'm
viā istā mōstra
ri posset q n̄ sit
nisi vna psona.
R⁹. dōm q in p 33
sonis n̄ pt eē sup
fluitas. qr i eis ē
vna sufficientia
Un̄ si vna esset
supflua. & omēs
Sz n̄ pōt ibi eē
aliq̄ isufficiētia.
qr nihil plus ha
bent tres q̄ vna
Sed si eēnt due
eēntie. due eēnt
sufficientie. & q̄li
bet psc eēt suffi
ciēs. Si āt alte
ra cū altera. q̄li
bet eēt insuffici/
ens. Et ita pz q
nō ē sil'e de dua
bus essentiis sic
d duab⁹ psonis
f ¶ Et vidit qr 34
absq sapiētia n̄
sit &c. Contra.
s'm hoc videt q
par sit sapiēs sa
pientia genita.
Dicēdū. q ista — Mens vice pris noticia filij. Amor spiritus sancti accipit.
cōsequētia nō ē
intelligēda ime
diate. s. qr n̄ ē res
fatua g⁹ hz sapi
ētiā genitā. Sz
h itelligēdū ē sic
De⁹ ē subā spū
alis g⁹ ē nata co
gnoscere. g⁹ si n̄
hz sapiam ē res
fatua. sz n̄ ē res
fatua. g hz sapiē — Nō ē mior mente noticia n⁹ amor vtroq.
tiā Sz n̄ ē sapia
sine vbo. & n̄ ē vbū
nisi pcedat a
mēte. & ita gn̄et
g⁹ a p⁹. si hz sapi
entiā. nccē est sa
pientiā eē geitā
Et oēs istas cō
sequētias opor
tet itelligere im — Hec tria sūt in seipsis.
mediate.

qualecunq; vestigium trinitatis apparet.

¶ Quō ex imagine trinitatis create ꝓficit mēs vt cognoscat increata trinitas ꝛ vnitas. p

Mens itaq; rōnalis ꝯsiderās hec tria. et illā vnā essentiā in q̄ ista sunt. extēdit se ad ꝯtemplatiōez creatoris. ꝛ videt vnitatez in trinitate. et trinitatem in vnitate. Intelligit eñ vnū deū esse. vnā
e essentiā. vnū principiuz. Intelligit eñ. c q2 si duo essent vel vterq; īsufficiens esset. vel alṙ supflueret. q2 si aliq̄d deest vni qd̄ haberet alter. nō eēt ibi sūma ꝑfectio. Si vero nihil vni deesset qd̄ haberet alter. cum in vno essent oīa alter supflue
f ret. Intellexit ḡ vnū esse deū oīm autorē. f et vidit q2 absq; sapiētia nō sit q̄si res fatuā. ꝛ ideo intellexit eū habere sapientiā que ab ipsa genita ē ꝛ q2 sapiētiā suā diligit ītellexit etiā ibi eē amorē.

¶ Epilogus de summe trinitatis vnitate q

Quapropter iuxta istam considerationez vt ait Aug⁹ in .x. li. de tri. Credamus patrem ꝛ filium et spūmsanctū vnū esse deū vniūse creature cōditorē ꝛ rectorē. nec p̄rem eē filiūz nec spūmsctm̄ vel p̄rez esse vl̕ filiū sʒ trinitatē relatap̄ adinuicē ꝑsonap̄. vt eñ ait ipe in li. de fide ad petrū. Una ē natura siue eēntia p̄ris. ꝛ filij. ꝛ spūsscti. nō vna ꝑsona. Si eñ sic esset vna ꝑsona sic ē vna sba patris et filij et spūssancti. veracit̕ trinitas nō diceretur. Rursus q̄dē trinitas eēt vera sʒ vn⁹ de⁹ trinitas ipa n̄ esset si queādmodū pr̄ ꝛ fili⁹ ꝛ spūsctūs ꝑsonap̄ sṫ abinuicē ꝓꝑetate disticti. sic fuissent ꝗ naturap̄ diūsitate discreti. Fides aūt p̄riarchap̄ ꝓphetap̄. atq; aplo̅p̄ vnū deum p̄dicat trinitatē esse. In illa ḡ sctā trinitate vn⁹ est de⁹ paṫ q̄ sol⁹ essentialṙ de seipo filiū vnū genuit. ꝛ vn⁹ fili⁹ ē q̄ de vno p̄re sol⁹ essentialṙ ē nat⁹ et vn⁹ spūsctūs q̄ solus essentialṙ a patre filioq; ꝓcedit. hoc autē totuz non pōt vna ꝑsona. i. gignere se. et nasci de se. et ꝓcedere de se. Ut eñ ait Augu. in li. j. de trinitate. nulla res est que seipsam gignat vt sit. — Aug⁹ i li. de fide ad petrum.

Consequēter ad intelligentiā isti⁹ ꝑtis scd̄e ꝑsentis dis. q̄ꝰtū ad primā assignatiōez imagis. q̄ ē ꝑ memoriā. intelligētiā ꝛ voluntatē. tria q̄runtur. Primo vtrū in his trib⁹. s. memoria. itelligētia. ꝛ volūtate. attendat̕ rō imagis. Scd̄o de ꝯꝑatione istap̄ ad obiectū. Tertio de ꝯꝑatione eap̄ ad aīam vel subiectū.

¶ Questio. j. d

Et in oīb⁹ silṙ sit vī. Ad rōem. n. imagis req̄rit̕ expressa ꝯformatio in distinctiōe. sʒ distinctio in diuinis attēditur q̄ꝰtū ad tres ꝑsonas. ergo ncc̄rio in imagie creata attendit̕ q̄ꝰtū ad tres ꝑsonas. ¶ Itē rō imagis cōsistit in ꝑfecta capacitate. q2 ꝑm aug⁹. eo ē mens imago q̄ pōt esse capax ꝛ particeps dei. sʒ de⁹ non capit̕ ab aīa plene nisi amet̕. neq; amat̕ nisi intelligat̕. nec intelligit̕ nisi p̄ns apud aīam habeat̕. sʒ p̄mū ē ꝑ volūtatē. scd̄m ꝑ intelligentiā. terciū ꝑ memoriā. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē noticia siue itelligētia appropriat̕ filio. voluntas spūiscto. ergo aut trūcata et diminuta erit assigtio imagis. aut ncc̄e est ponere potētiā r̄ndentē p̄ri.
a ¶ Sed ꝯ ad eē imagis req̄rit̕ rep̄ntatio in distinctiōe originis ꝛ ordinis. sʒ ī istis potētijs nō est talis distinctio. q2 simḻ sunt cū aīa ꝯcreate. nec vna ē ab alia. nec vna post aliaz. ergo in istis nō est repire rōnem
b imaginis. ¶ Itē imago ē rep̄ntatio ꝑm exteriorē dispositionē vtz. sʒ iste tres potētie sūt ītime ipi aīe. ḡ in ipsis
c nō ē rō imaginis. ¶ Itē ꝙ spāḻr memoria nō sit de rōne imagis vī. q2 cū imago sit aīe eēntiaḻ. ꝛ ꝑm potētiā rōnalē sit in ipa. memoria aūt vt dicit ph̄s est sensibiliū. q2 ē in brutis. ḡ vī ꝙ memoria nō ꝑtinet ad imaginē. ¶ Preterea cū memoria sit sensibiliū siue ītelligibiliū cōcernit d̄ſtiā tꝑis. q2 est acceptio p̄ns de p̄teritis. sʒ imago ab
d strahit a cōditionib⁹ sensibilib⁹ ꝛ tꝑib⁹. ergo ꝛc̄. ¶ Item imago attēdit̕ in his q̄ sūt nata recipe imaginē reformationis siue siḻitudinis. sʒ imago illa cōsistit in trib⁹ vir
e tutib⁹ theologicis. q̄p̄ nulla ē in memoria. ergo ꝛc̄. ¶ Itē ꝙ volūtas nō sit de itegritate imagis. vī. q2 dr̄ i li de spū et aīa imago est in potētia cognoscēdi. siḻitudo ē in potētia diligēdi. Sed volūtas nō ꝑtinet ad potētiaz cogni
f tiuā. ergo ꝛc̄. ¶ Itē oīs potētia q̄ est de imagie. debet alijs equari. q2 ad rōnez imaginis req̄rit̕ equalitas. sʒ voluntas nō equat̕ alijs. q2 multa ītelligim⁹ q̄ nō volum⁹. ḡ ꝛc̄.

Si dicas. ꝙ nō attendit̕ eq̄litas respectu obiectop̄ sʒ respectu actuū. vt sit sensus. quicq̄d ītelligo. volo me intelligere. Adhuc nō est vep̄. q2 mḻtop̄ meminim⁹ q̄ nollem⁹ meminisse. ¶ R⁹. dd̄. ꝙ sic dicit Aug. ꝛ mgr̄ recitat 35
imago attēdit̕ ī his trib⁹ potētijs cū ꝯꝑatiōe ad vnitatē eēntie. ꝛ pḻalitatē actuū ī q̄b⁹ ē distinctio. ꝛ ordo. ꝛ origo vni⁹ ab alīo ꝑ modū q̄ndā disponēdi. Nā retentio spēi disponit ad ītelligēdū ꝛ ītelligētia ad amādū. ꝑm ꝙ ītelligit̕ eē bonū. ꝛ ꝑ h̕ ptʒ solutio ad illd̄ qd̄ obī in istꝭ potētijs. nō est distictio ꝑ originē. ḡ ꝛc̄. ¶ Ad illud qd̄ obī. ꝙ 36
imago attēdit̕ ꝑm exteriorē dispōnē. dd̄m. ꝙ ē imago rei corpaḻ ꝛ sensibiḻ. ꝛ h̕ q2 offert se cognitiōi ꝑ exteriora. hʒ imaginē rep̄ntantē ꝑm exteriorē dispōnē. Est iterū imago rei spūalis. q̄ est intima cuilibet rei. ꝛ q̄ cognoscit̕ ꝑm ꝙ virt⁹ recolligit̕ ad intima. ꝛ hʒ imaginē rep̄sentantem q̄ꝰtum ad intimas dispōnes. ¶ Ad illud ergo qd̄ obī. ꝙ 37
memoria est sensibiliū. dd̄m. ꝙ memoria accipit̕ tripliciter. Uno mō ꝓut est receptiua ꝛ retentiua sensibiliū et p̄teritorū. Alio modo ꝓut est retentiua p̄teritorū. siue sensibiliū. siue intelligibiliū. Et tertio modo. ꝓut est retentiua specierū abstrahēdo ab oī d̄ſtia tꝑis. vtpote specierū innatap̄. ꝛ hoc tertio mō est ꝑs imaginis sed obiectio currit de alijs p̄mis duob⁹ modis. Pmō mō memoria sequit̕ sensuz. scd̄o mō sequit̕ ipsam intelligentiā ꝛ voluntatē. tertio mō an̄cedit. ꝛ r̄ndet p̄ri. ¶ Ad illud qd̄ obī. 38
ꝙ memoria nō reformat̕. dd̄m. ꝙ imo memoria reformatur ꝛ q̄ꝰtum ad statū vie. ꝛ q̄ꝰtū ad statū p̄rie. In p̄mo ꝑ spez. ꝛ hoc ptʒ ꝑ expositōez. Aug. sup illud v̄bū Mat. xxij. Diliges dn̄m deū tuū ex to. cor. tuo. i. ītellectu sine errore. Ex tota aīa. i. ex volūtate sine ꝯdictione. Ex tota mente. i. memoria sine obliuione. In secūdo statu reformat̕ q̄ꝰtū ad tentionē. Unde Bern̄. dicit. Et deus est futurus intelligētie plenitudo lucis. voluntati multitudo pacis. memorie cōtinuatio eternitatis. Nec est etiaz incōueniens ꝙ memoria q̄ꝰuis sit prima reformet̕ per dotem vltimā. q2 ordo reformatōis. ꝛ deformatōis incipit a posteriori. ordo aūt formatōnis īcipit a supiori. ideo a volūtate incipit ꝛ tendit vsq; in memoriaz. ¶ Ad illud qd̄ obī. ꝙ imago est in potentia cognoscendi. Dd̄m. ꝙ siḻitudo dicit q̄d gratuitū ꝛ iō dr̄ esse ꝑ appropriationez

in voluntate· siue in dilectione. Imago vero non dicit gratuitū. ideo dicitur esse in potentia cognoscendi· Uel aliter de imagine. quia in filio est prima imago. et filio appropriatur intelligentia ·que est in potentia cogniti/ ua. ideo dicitur imago esse in potentia cognoscendi·

¶ Ad illud. voluntas non equatur intelligentie. Dicē/ dum. q voluntas put cōiter· accipit ad velle ⁊ nolle. q2 vtrūq est act9 voluntatis bn̄ equat· fm q dr̄ vti esse cōe ad vtrūq. sic dicit Aug. ⁊ habet in lr̄a. q volūtas capit illā dum vtor ⁊c. Quicq̄d em̄ recordamur vel intelligi/ mus i facultatē volūtatis accipim9 ad eligēdū vel ad re spuendū. ⁊ istud ē fm q dicit actū cōem volūtat. s3 fm actum speciale q̄ est velle tm̄. nō eq̄tur de isto ē opposi/ tio q̄ mō sic velle non ꝯprehēdit totā volūtatē. sicut me minisse totā memoriā. ⁊ intelligere totā intelligentiam·

¶ Questio. ij. c

De potentijs in ꝯparatione ad obiectū vtr̄ vic3 attendat imago in eis p ꝯparationē ipsar̄ ad deū. Et q sic vr̄. quia eo est aīa imago. q̄ capax dei ⁊ pticeps esse pōt. vt dicit Aug. xiiij. de tri. sed ē capax q̄ztū ad partē superiorē. g ⁊c. ¶ Itē. In eo imago illi9 q̄ nihil melius ē inq̄renda est et inueniēda q̄ mens nr̄a nihil meli9 h3. sed h̄ est superior pars. ergo ⁊c. ¶ Ite3 hoc idē vr̄ rōne. q2 imago dr̄. eo q ducit in protypū. ergo cū illud sit de9 non attendit ima/ go i potētijs his. nisi fm q ducūt in deū Sed p has po tentias hō ducit in deū. dū p eas ꝯuertit in eum. g ⁊c.

¶ Itē deus est obiectū virtutū theologicar̄ in q̄b9 consi/ stit imago reformatiōis. ergo cū idē sit obiectū vtriusq imaginis. q2 vna est ductiua alteri9 ⁊ pfectiua. ꝑterea si de9 est obiectū vni9. ergo ⁊ alteri9. Cōtra. Aug9. ix. de tri. assignat imaginē in mēte itellectu ⁊ amore. fm q aīa meminit sui. itelligit se. diligit se. ergo vr̄ q imago attē/ datur p ꝯuersionē sui supra se. ¶ Itē Aug. xij. de tri. ca. iiij. Cū in natura mētis hūane q̄rimus trinitatē· in tota q̄rimus. nō sepantes actionū tpaliū. a ꝯtemplatōe eter/ nor̄. vt terciū aliq̄d. iam q̄ramus. ergo trinitas imagis attendit fm actiōe3 tempaliū. ⁊ ita p ꝯuersionē ad infe/ riora. ¶ Itē fm q aīa conuertit supra iferiora vel supra se. ē eq̄litas. ⁊ ordo ⁊ origo. et oīa que ꝯcurrūt ad rōem imaginis. ¶ Itē imago ē in peccatorib9 a deo auersis et in illis etiā q̄ nullo mō pn̄t referri. vt sunt dānati. ergo ratio imagis non attendit penes ꝯuersione3 ad deum. Itē necē est q̄ztū ad pfectā rōnem imaginis eq̄ri cogno/ scentē ⁊ cognitū. siue dicentē ⁊ dictū. Nam ista duo pa trē ⁊ filiū repn̄sentant. s3 in ꝯuersione ad deū nō est talis equatio. g ⁊c. ¶ R9. ad itelligentiā predictor̄. tria opor tet in imagis rōne pn̄supponere. Primo em̄ imago atten dit fm expn̄ssam ꝯformitatē ad imaginatū. Scdo. q illd̄ qd̄ conformat imagini. p ꝯseq̄ns ꝯformet imaginato. vn̄ qui videt imaginē petri. p ꝯseq̄ns videt ⁊ petrum. Tertio q aīa fm suas potētias cōformis reddit his ad q̄ ꝯuertit. siue fm cognitionē siue fm amore3. Qm̄ ergo cū aīa conuertit ad deū. sibi ꝯformat. et imago attendit fm ꝯformitatē. ideo imago dei consistit i his potentijs q̄ hn̄t obiectū deū. Rursum qm̄ aīa est imago dei fm q cō/ format imagini ⁊ imaginato. ideo aīa fm q conuertit su pra se nō recedit a ꝯformitate. ⁊ iō imago cōsistit in his potentijs. fm q hn̄t aīam p obiecto. Sed cū ꝯuertit ad creaturas iferiores. illis conformat. in q̄b9 nō est imago dei sed vestigiū. iō potētie aīe fm q habent iferiora p ob iectis recedūt a rōne imaginis. q2 recedūt a cōformitate expn̄ssa. Licet itaq in hmōi potentijs. fm q cōuertuntur ad superiora. sit reperire trinitatē. et aliquā ꝯformitatē silr̄ in potentijs sensitiuis. sicut on̄dit Aug. q2 tn̄ defi/ ciunt ab expressa cōformitate. nō reperit ratio imaginis in eis. Un̄ aug9. inuestigat in oībus potentijs aīe trini/ tatē. non q2 in eis sit imago. sed vt a rōne imagis exclu/ dat. Un̄ querēs trinitatē in tota aīa. querit in superiori et inferiori pte rōnis. ⁊ in sensu. Et hoc est qd̄ dicit i illa auctoritate. Cū in natura mētis hūane querim9. trinita tem. in tota querim9. nō dicit q̄rimus imaginem. Unde Aug9. xiij. de trini. Q̄uis in iferiori pte rationis iueniri trinitas possit. imago tn̄ inueniri nō pōt. Concedendū est ergo q imago ꝯsistit in his potentijs. fm q ad aīam ꝯuertunt. primo tn̄ ⁊ principalr̄ vt on̄dunt pme rōnes fm q ꝯuertunt ad deu3. Unde Aug9. his duob9 modis assignat imaginem. Prima est in mēte. noticia ⁊ amore. fm q mens nouit ⁊ amat se. Scd̄a est in memoria. intel ligētia. ⁊ volūtate. ⁊ in fine libri on̄dit ꝯpletissimā ratō nem imaginis esse in ꝯpatione ad deu3. ¶ Ex his patet rn̄sio ad primū. scd̄m ⁊ terciū. q2 primū argumentū cōce dendū est. scd̄3 vero ꝯcludit q in iferiori pte sit trinitas et terciū q ꝯformitas. sed hec soluta sunt. q2 nō est expn̄s sa. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ de ꝯuersione peccator̄. R9. q di/ cimus imaginē in his potētijs. fm ꝯuersionē non actua lē sed aptitudinalē. que nunq relinq̄t potētias. sic gres/ sibilis etiā dr̄ homo q̄ habet pedes truncatos. q̄uis nō gradiat. ¶ Ad illud qd̄ obr̄. q necesse est in imagine co/ gnoscēs ⁊ cognitū adequari. Dōm. q nō oportet cogni/ tū adequari cognoscēti adequatiōe rei ad rem. s3 sub ra tione cognoscibilis. vn̄ tm̄ est cognitū in itelligentia. q̄z tum representat a memoria. Ex aūt simplr̄ adequet nō oportet adequat tn̄ fm q aīa conuertit supra se. Unde ratio imaginis quo ad q̄d est in cōuersione ad deū. quo ad q̄d est in ꝯuersione aīe supra se. In cōuersione ad deū est plus. q2 plus h3 de ratōne venustatis ⁊ ꝯformitatis in cōuersione ad se. plus habet de ratione ꝯsubstantiali tatis et equalitatis.

¶ Questio. iij. f

De compatione istar̄ potentiar̄ ad aīam siue ad subie/ ctum. vtrū vic3 sunt idē in essentia cū aīa. Et videt q sic Quia Aug9. dicit. x. de trini. hec tria memoria. itellige/ tia ⁊ volūtas. sunt vna mens. vna vita. vna essentia. ac p hoc vna substātia. ¶ Itē Bern̄. sup cātica cant. Que dam in aīa intueor. memoriā. intelligentiā. et voluntatē hec tria ipsa est. Si tu dicas. q hoc dicit per cām. hoc nihil est. q2 Aug9. de spū ⁊ aīa dicit q anima est queda3 sua vt potentie. et quedā sua nō. vt virtutes q si p cām esset. vtrūq possit dici. ¶ Itē hoc ipm̄ videt velle dicere phus. q2 idem dicit esse principiū essendi ⁊ opandi. ergo cū principiū essendi sit ipsa forma substātialis. principi um opandi ergo erit ipsa. sed principiū opandi est potē tia. ergo potētia est principiū essendi. sed nō est principi um essendi nisi forma substātialis in hoīe. ergo potētia et forma sbalis sunt idē in substātia. ¶ Itē rōne ostendi tur. Sicut materia pma est oīa nata recipe p veritatem sic aīa fm similitudinē. Sed potētia materie pme respe ctu formar̄ suscipiendar̄ nō differt p essentiā ab ipa. er go silr̄ videt. q potentie aīe. Probatio minoris. Si em̄ p essentiā differret aut esset sba. aut accidēs. Non ac cidens. q2 an̄cedit oēm formā ⁊ omē accidēs. Si substā tia. aut ergo materia aut forma. Preterea si differret il/ lius esset materia capax ¶ Item forma accidētalis nō ē simplicior forma sbali. S3 potētia opandi nō differt a potētia accidētali. vtpote potētia calefaciēdi nō differt p essentiā a caliditate. nec potētia illuminādi ab ipa luce ergo silr̄ videt. q hec potentia aīe ab ipsa anima ¶ Itē quod vni est accidens. nulli substantia est. sed iste potē/

tie sunt ipi anie sustantiales. ergo nõ sunt ei accidẽtales.
ꝛ ꝑ cõseques nõ sunt accidẽtia. ergo sunt substãtia. con/
stat aũt ꝙ nõ alia. ꝗ͞z aĩa. Probatio mioris. qꝛ aĩa rõna/
lis. sensibilis. ꝛ vegetabilis in hoĩe. nõ dicit diuersitatẽ
substantiarũ sed potentiarꝫ. ergo constat ꝙ in hoĩe iste
differentie. vegetabile. sensibile. rõnale accipiunt a po/
tẽtijs. ꝛ huiusmodi differẽtie sunt substãtiales. gͦ ꝛ potẽ
tentie. gͦ ꝛc. ¶ Cõtra. Aug⁹. in. xv. li. de trini. assignat
drĩam imagis create ad trinitatẽ illã scꝫ increatã qꝛ il/
la trinitate est hñs id qđ habet. h aũt hñs nõ est id qđ ha
bet. gͦ si aĩa hꝫ tres potentias. gͦ essentialit nõ est ille.
¶ Itẽ dyonisius dicit ꝙ in q̃libet creato drñt hec tria
substãtia. ṽtus et opatio. gͦ in aĩa differũt subã ꝛ potẽ/
tie. ¶ Itẽ boeti⁹. in q̃libet creato drñt quo est. ꝛ qđ ẽ siue
q̃d est ꝛ eẽ. gͦ similit imo multo forti⁹ qđ põt ꝛ quo põt
¶ Item rõnib⁹ ondit sic. Que drñt genere. drñt eẽntia
et vnũ de altero nõ p̃dicat eẽntialiter. sed potentie ꝛ aĩa
sunt hmõi qꝛ aĩa est in genere substãtie. sed potẽtie sunt
in scđa specie qualitatis scꝫ naturalis potẽtie. gͦ ꝛc.
¶ Itẽ illa quorꝫ vnũ ẽ extra alterꝫ. drñt essentialit ꝛ sub
stantialit. sed virtus egredit substantiã qꝛ opat in obie/
ctũ qđ est extra sed impossibile ẽ ꝙ operetur vbi non est. si
ergo virtus est vbi operatur. et operatur extra substan
tiã cuiuslibet. gͦ egredit extra subãm. gͦ ꝛc. ¶ Itẽ ad h
est alia rõ. Quia si eadẽ ꝑ eẽntiã eẽnt aĩa ꝛ potẽtie vnum
nõ multiplicaret nisi ſm multiplicationẽ alteri⁹ ꝛ sic cũ
vnũ tm̃ sit anĩa haberet tm̃ vnã potentiã. sed hoc ẽ fal/
43 sum. gͦ ꝛc. ¶ Ad p̃dictorꝫ itelligentiã notandũ ẽ. ꝙ po
tentia naturalis đ dupl'r. Primo mõ put dicit modum
existẽdi naturalis potẽtie in subiecto. ſm quẽ dicit subie
ctũ facile vel difficile. ad aliquid agendũ. ꝛ sic naturalis
potẽtia dicit modũ q̃litatis ꝛ ẽ generaliter ĩ scđa specie
qualitatis vt pꝫ cũ dicit cursor ꝛ pugillator. quorꝫ vtrũ
ꝗ͞z dicit facilitatẽ. que sequit modũ existendi potẽtie gra
piendi ꝛ resistendi siue agendi in subiecto. Scđo mõ po
tẽtia naturalis dicit potẽtia naturaliter egrediẽs a sub/
stantia. Et hoc põt eẽ dupl'r. Uno mõ aliq̃ potẽtia egre
dit a substãtia cũ accidente. vt potẽtia calefaciẽdi. ¶ Ig/
nis eñ ꝑ suã substantiã nõ calefacit sine caliditate ꝛ hec
potẽtia nõ ẽ alteri⁹ generis ꝗ͞z sit q̃litas a qua egreditur
vñ potẽtia que ẽ calefaciẽdi. est ĩ eodẽ genere cũ calidita
te. Alio mõ đ naturalis potẽtia q̃ naturalit egredit de
substãtia ĩmediate. sicut potẽtia generãdi q̃ꝫtũ ad indu
ctionẽ vltime forme. et hec q̃dem nõ est alterius generis
cũ substantia. sed reducit ad genus substãtie tanq̃ꝫ sub/
stãtialis differẽtia ¶ Per hũc modũ intelligẽdũ ẽ in po
tẽtijs aĩe. Nã vno mõ cõuenit noĩare potẽtias aĩe ſm p̃
mũ modũ. vt dicãt facilitatẽ. q̃ dicit modũ potẽtie existẽ
di ĩ subiecto. sicut ĩgeniositas et tarditas. et hec q̃dem
sunt in scđa specie q̃litatis. Alio mõ cõuenit potentias
noĩare put dicũt ordinẽ substãtie ad actũ q̃ est mediante
aliq̃ ꝓprietate accidẽtali vt potẽtia sillogisandi q̃ ẽ ĩ aĩa
cũ hꝫ habitũ sillogisandi. ꝛ hec ẽ in eodẽ genere in quo ẽ
sciẽtia sillogisandi vt in prima specie qualitatis. Cõtin
git iterũ noĩare potentias anime. vt ĩmediate egrediun
tur a substãtia. vt per hec tria memoriã. intelligentiã. et
voluntatẽ. Et hoc patet. Quia omni accidente circum/
scripto. itellecto qđ anima sit substãtia spiritualis. hoc
ipo quod est sibi pñs et sibi cõiũcta. habet potentiã ad
memorandũ ꝛ intelligendũ se. vnde iste potentie anime
sunt substantiales ꝛ sunt in eodem genere ꝑ reductionẽ
in quo est anima. attamen q̃m egrediunt ab anima (po/
tentia eñ se habet ꝑ modũ egredientis) nõ sunt oĩno idẽ
ꝑ eẽntiam. nec tamẽ adeo differũt vt sint alteri⁹ generis.
sed sunt in eodẽ genere ꝑ reductionẽ. Et põt satis mani
festũ exemplum dari in re ꝛ in similitudine ei⁹. Nã res
nõ hꝫ tantã idẽtitatẽ cũ sua silitudine. vt sint vnũ nũe/
ro. nec tantã diuersitatẽ vt differũt nũero. Silitudo ei
martini nõ adeo distat a martino vt penit⁹ differat ab
eo. Et ideo silitudo rei in eodem genere est ꝑ reductiõeꝫ
cũ eo cui⁹ ẽ similitudo. Quia eñ egredit iõ differt. sꝫ nõ
transit in aliud genus. Et loquor de silitudine ſm rõeꝫ
similitudinis nõ intentiõis. i. put a subiecto exijt et non
recedit vt splendor a luce. ¶ Cõcedende gͦ sunt rões p/
bãtes ꝙ aĩa nõ ẽ sue potentie ꝑ eẽntiã. ¶ Ad illud ergo
qđ obijcit in cõtrariũ de Aug. ꝛ Bern. ꝙ aĩa ẽ sue poten 44
tie. Dõm. ꝙ nõ est ibi p̃dicatio accidẽtis de subiecto. nec
eiusdẽ ꝑ essentiaꝫ. sed substãtialꝫ vel eẽntialis. Propter
qđ notandũ ꝙ eẽntiale đ q̃ttuor modis. Primo mõ eẽn
tiale đ. qđ dicit rei essentiam tm̃ sicut spẽs singularis.
Scđo mõ đ eẽntiale. qđ est đ eẽntia ꝛ ꝯstõne rei. vt ma
teria ꝛ forma. Tertio mõ đ eẽntiale. sine quo res nõ po
test eẽ. nec põt intelligi eẽ. vt sunt illa in quib⁹ attendit
rõ vestigij vt vnitas. veritas bonitas. Quarto mõ dici
tur eẽntiale. sine quo res nõ põt cogitari habere ꝑfectũ
eẽ. vt sunt potentie ĩ anĩa. in quibus attendit imago. et
hoc est mĩmo mõ substantiale siue eẽntiale. nõ tamẽ trã/
sit in aliud genus ideo anĩa dicit sue potentie. quia non
transit in aliud genus. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ idem est
principiũ essendi ꝛ opandi. dõm. ꝙ verũ est de p̃ncipio 45
remoto. sed de ꝓximo est impossibile. Nam si idem oĩ/
no esset p̃ncipiũ ꝓximũ. tunc idem esset in re eẽ ꝛ opari
Similiter si idem esset p̃ncipiũ ꝓximũ. cum res semper
habeat esse. semꝑ haberet opari. Quia gͦ forma dicit ꝓ
ximum ꝛ immediatũ principiũ essendi. potentia vero
proximũ et ĩmediatuꝫ p̃ncipiũ opandi. patet ꝙ impossi
bile est eẽ oĩno idem. ¶ Ad illud qđ obijcit de potentia 46
materie. dõm. ꝙ materia non est sua potentia per eẽnti
am. q̃m nõ est ipa ordinatio ad formã. ẽ tñ ipa potentia
materie eẽntialis ipi materie. sicut potentia actiua ipsi
substantie. ꝛ min⁹ quidã elongat potentia materie a ma
teria. ꝗ͞z potentia actiua a substantia. Q̃m potẽtia ma/
terie est potẽtia passiua. que dicit ordinem ad aliud cuꝫ
priuatione. Sed potentia actiua dicit ordinẽ cũ positi/
one. ꝛ ideo minus addit potentia materie supra materi
am. ꝗ͞z potentia actiua supra substantiã. ꝛ hinc ẽ ꝙ non
ita distiguũt diuerse potẽtie ĩ eadẽ maťia sic ĩ eadẽ subã 47
¶ Ad illđ qđ obꝛ đ forma accidẽtali. dõm. ꝙ forma acci
dentalis nõ est sua potentia. Nã potentia ei⁹ est inq̃ꝫtũ
influit in alteiũ. attamen potentia illa non tantum ad/
dit. quantum potentia forme substãtialis. q̃m potentia
forme accidentalis dicit ordinatõem ad actũ. sed nõ suf
ficientẽ ꝑ se. sed ꝑ virtutẽ substãtie. Sicut eñ accidens
nõ ẽ ꝑ se. ita nõ hꝫ ṽtutẽ opandi ꝑ se. sed ꝑ virtutem sub
stantie ꝛ ita hoc patet. ¶ Ad illud qđ obijcitur vltimo 48
dõm. ꝙ potentie anĩe nõ sunt accidẽtales. tñ argumen/
tũ nõ valet. qꝛ fortassis rõnale. sensibile. vegetabile. nõ
accipiunt a potẽtijs. sꝫ a diuersis naturis reptis in aĩa.
Illud aũt argumentũ qđ factũ ẽ ad oppositũ ꝙ differt
qꝛ sunt in diuersis generib⁹. soluendũ ẽ ꝑ interemptõem
qꝛ nõ sunt in diuers generib⁹. sꝫ in eodẽ ꝑ reductõem ꝛc.
¶ Consequẽter ẽ q̃stio de scđa assignatiõe imaginis
ꝑ mentẽ. noticiã. ꝛ amorẽ. Circa hãc querunt tria.
Primũ est de istis absolute. vtrꝫ vicꝫ imago attendat in
istis vt in potẽtijs. aut in habitib⁹. aut in potẽtijs silꝛ et
habitib⁹. aut in substãtia ꝛ habitib⁹. Scđm ẽ de istis in
cõꝑatiõe ad inuicem. Tertiũ vtrꝫ hec trinitas imaginis
ducat necessario in cognitẽem trinitatis q̃ꝫtũ ad ꝑfectiones

¶ Questio 1 g

Circa hanc sic pcedit̃ et oñdit̃ pmo q̃ nõ i his vt in po
tentijs attendat̃ imago. q̃ p̃dicta assignatio fuit in potẽ
tijs. g° si hic etiã esset in potẽtijs. nõ eẽt nisi inculcatio
v̈boꝝ. ¶ Preterea noticia et amor nõ dicũt potẽtiã sʒ ha
bit⁹. licʒ mẽs possit dicere potẽtiã. g° p̃dicta tria põ pñt
poni sub rõe potentiaꝝ. ¶ Itẽ oñdit̃ q̃ nõ dicũt habitus
q̃ Aug⁹. dicit i imaginis assignatõe. mẽs nouit se. dili
git se. sʒ nulli⁹ habit⁹ ẽ nosse. nec amare g° ꝛc. ¶ Itẽ si
mẽs stat p habitu. q̃ro p q̃ habitu. Si p habitu mẽorie
de q̃ magis vr̃. q̃ nõ ẽ aliũ dare. sʒ act⁹ habit⁹ hui⁹ ẽ me
minisse nõ ali⁹ Sʒ aug. assignat mẽti hos act⁹ scʒ nosce
et amare. g°. ꝛc. ¶ Itẽ oñdit̃ q̃ nõ in potẽtijs ꝛ habitib⁹
Cũ eñi potentie sint tres. et habit⁹ tres. tũc nõ eẽt trina
ri⁹ sʒ senari⁹. ¶ Itẽ q̃ro p qua potẽtia stat ibi mẽs. aut
eñi stat p oñib⁹. aut p duab⁹. aut p vna. Si p oĩb⁹. tũc
nõ ẽ ibi trinitas Si p duab⁹. tũc ẽ ibi q̃ternitas. cũ duo
sint habit⁹. Si p vna. nõ pñt h̃re istos duos act⁹ nosse.
et amare. g° nõ sumit̃ trinitas scd̃m hit⁹ et potẽtias sil̃
a ¶ Itẽ oñdit̃ q̃ ñ fm substãtiã ꝛ hit⁹. Cũ eñi hit⁹ cogno
scedi et amãdi seq̃nt̃ ipam substãtiã tpe. ꝛ subã etiã pos
sit eẽ sine his. rõ aũt imagis sit ipi aĩe ppetua et insepa
b bilis ꝛ cõcreata. g° nõ ẽ i habitib⁹ ꝛ subã sil̃ ¶ Itẽ si sub
stantia cõnũerat̃ habitib⁹. ꝛ habit⁹ sunt tres. ꝛ subã vna
g° erit ibi q̃ternitas. Si tu dicas q̃ non differt noticia
fm q̃ est habit⁹ intellectiue ꝛ mẽorie. Cõtra. habit⁹ sunt
dispositões potentiaꝝ. cũ g° sint tres potẽtie. erũt tres
c habit⁹ ¶ Itẽ mgr̃ dicit in lr̃a. q̃ mẽs accipit̃ nõ p aĩe sub
stãtia tota. sʒ p eo qd̃ ẽ in ea eminẽti⁹ ¶ R°. dd̃m. q̃ dif
49 fert fm q̃sdaʒ assignatio hec a p̃cedenti. q̃ p̃or fuit i po
tentijs. hoc ẽ in habitib⁹. Et rñdent obiectiõib⁹ p distin
ctõem mentis. Mẽs eñi fm q̃druplicẽ modũ accipiẽdi
diuersificat̃. Dicit̃ eñi vno mõ a mene qd̃ est luna. siue
defect⁹. ꝛ sic d̃r de tota aĩe substãtia. pp̃ter trãsmutatio
nes quas hʒ. Scd̃o mõ d̃r a metiẽdo. ꝛ sic stat p iudica
tiua vi. ꝛ sic accipit eã Dam̃. ponẽs ipaʒ inter potẽtias
cognitiuas. Tertio mõ d̃r ab eminẽdo. ꝛ sic stat p supio
ri pte rõis. ꝛ sic accipit eã Aug. frequẽter. Quarto mõ
d̃r a meminisse. ꝛ sic stat p mẽoria. ꝛ q̃ʒtum ad actũ ꝛ q̃ʒtuʒ
ad habitũ. Dicũt g° q̃ in assignatiõe hui⁹ trinitat̃ mẽs
stat p habitu mẽorie. sed in adaptatiõe. Cũ dicit ecõtra
mens nouit se. ꝛ diligit. stat p potẽtia mẽorandi. Sed
istud nõ videt̃ cõueniẽter dictũ. q̃ adaptatio debʒ rñde
re assignationi. ꝛ p̃terea cũ actus ppri⁹ mẽtis stat p me
moria. sic meminisse ibi deberet tangi. sed Aug⁹. in hac
assignatiõe nunq̃ʒ facit̃ mentõem nisi de duob⁹ actib⁹.
scʒ nosse ꝛ amare q̃ nõ sunt mẽorie. sed aliaꝝ potentiaꝝ
R°. ergo. q̃ trinitas ista nõ ẽ in potẽtijs. q̃ amor et noti
cia nõ dicunt̃ potẽtie Nec in habitib⁹. q̃ mẽs nõ põt sta
re p habitu cũ ipa accipiat̃ vt agẽs. Nec põt eẽ in potẽ
tijs ꝛ habitib⁹. q̃ mens nõ põt stare p vna potẽtia. cum
assignent̃ ei act⁹ duaꝝ potẽtiaꝝ Nõ põt silr̃ stare p plu
rib⁹ potẽtijs q̃ nõ eẽt trinitas. restat g° q̃ necesse ẽ pone
re q̃ trinitas ista attendat̃ q̃ʒtũ ad substantiã aĩe rõe mẽ
tis se noscentis ꝛ amãtis. ꝛ q̃ʒtũ ad habit⁹ rõe noticie et
amoris. ꝛ sic ẽ trinitas. cũ subã sit vna. ꝛ habit⁹ sint duo
Differt g° hec assignatio a p̃cedẽti. q̃ p̃cedẽs fuit p vni
formitatẽ in potentijs. p cõpatõem ad habit⁹ ꝛ ad act⁹.
sed hec ẽ i subã ꝛ habitib⁹. Differt etiã in hoc. q̃ p̃cedẽs
fuit p cõuersionẽ aĩe ad deũ. Hec ẽ p cõuersionẽ aĩe su
pra se ꝛ pluribus modis nõ attendit̃ imago in hoĩe vt su
pra dictũ fuit. Differt etiã. q̃ p̃cedẽs assignatio imagis
magis ẽ ppria ꝛ cõueniẽs q̃ʒ hec Nã ppriẽ loquẽdo ima
go cõsistit in vnitate eẽntie. ꝛ trinitate potẽtiaꝝ. fm q̃s

aĩa nata est ab illa sũma trinitate sigillari. imagine simi
litudinis que cõsistit in trib⁹ virtutib⁹ theologicis. Vñ
Augu. hãc assignatõem pmo ponit inuestigãdo. vt per
hãc deueniat ad illã in q̃ finit speculatõeʒ suã Vñ h̃ as
signatio nõ ẽ ppria sic alia Vñ mgr̃ scd̃o eã ponit tanq̃ʒ
nõ p̃ncipalẽ ¶ Ad illud g° qd̃ obr̃ q̃ habit⁹ nõ sunt coe 50
ui ꝛc. Dd̃m q̃ triplex ẽ habit⁹. Quendã eñi habitũ habʒ
aĩe potẽtia ab acq̃sitiõe. q̃ndã ab ĩnata dispositiõe. terti
um hʒ a suppi⁹ origine. Hoc aũt pʒ. q̃ habit⁹ ẽ q̃ potẽn 51
tia facil̃ ẽ in actũ. potẽtia aũt his trib⁹ modis ẽ facil̃. v̈.
gr̃a. Affect⁹ nr̃ hʒ faciliatẽ ad diligendũ bonũ alienũ p
acq̃sitã dispõnẽ. vt p v̈tutẽ ad diligendũ v̈o bonũ suuʒ
p inatã dispõnẽ. ꝛ ad diligẽdũ seipm. p sui naturalẽ ori
ginẽ. Cũ eñi sit sibi idistant̃ vnit⁹. sp ẽ abilis ad se amã
dũ. silr̃ cũ sp sit sibi pñs. sp ẽ abil̃ sibi ad se cognoscẽdũ
ꝛ sic pʒ illd̃ qd̃ obr̃ de coeuitate. nã q̃ ad tales hit⁹ est bñ
coeuitas. ¶ Ad illd̃ qd̃ obr̃ q̃ tres dicunt̃ esse hitus fm 52
tres potentias. Dd̃m q̃ in hac trinitate nõ cadit nec ha
bet locũ hitus mẽorie. q̃ attendit̃ in ipa aĩa fm q̃ cõuer
tit̃ supra se. et iõ ipa aĩe subã tenet locũ mẽorie. ꝛ ipa pñ
tia ꝛ oblatio q̃ aĩa offert se sp sue intelligẽtie. tenet locũ
habit⁹ ꝛ act⁹ mẽorie. ꝛ ita pʒ q̃ ibi cadũt tm̃ habit⁹ duaꝝ
potentiaꝝ. ꝛ iõ ẽ ibi trinitas ¶ Ad illd̃ qd̃ vltio obr̃ de 53
verbo mgr̃i. dd̃m q̃ intelligit̃ nõ p aĩe subã tota q̃ si ali
ter intelligat̃. nõ hʒ v̈itatẽ v̈bũ mgr̃i. Qd̃ pʒ p Aug. qui
occasiõe hui⁹ imagis q̃si p totũ decimũ de tritate oñdit
aĩam h̃re cognitõem sui ĩnatã. que est agnitio sue substã
tie. ꝛ p̃terea nihil vnũ in aĩa cognoscit ꝛ diligit nisi subã
g° si mens staret p vna potẽtia. nõ h̃ret illos duos act⁹
scʒ nosse ꝛ amare. ¶ Questio II b

Querit̃ de istis in cõpatiõe ad inuicẽ fm triplicẽ cõpati
onẽ quã ponit Aug. vicʒ ordinis. eq̃litatis. ꝛ cõsubstã
tialitatis. ꝛ mgr̃ recitat i lr̃a. Ordo aũt inter hec ẽ q̃ mẽs
est pens. noticia ẽ ples. spũs ẽ amor ab vtroq̃ʒ pcedens
Eq̃litas ẽ etiã ibi. q̃ mens se tm̃ nouit q̃ʒtũ est. ꝛ tantũ
diligit q̃ntũ se nouit Est etiã ibi cõsubstãtialitatis. Vñ
Aug. ix. d̃ tri. Admouemur (si vtrũq̃ʒ videre possum⁹)
subãliter h̃ in aĩa cõsistere nõ tãq̃ʒ in subiecto. vt dolor
in corpe. aut vlla q̃litas aut q̃ntitas Quicq̃d eñi tale est
nõ excedit subãm in q̃ ẽ. Mẽs aũt amore q̃ se amat. po
test amare etiã aliud. ꝛ ita vult q̃ amor sit cõsubãlis mẽ
ti. ¶ Sʒ obijcit̃ cõtra h̃ Primo vr̃ q̃ in his nõ sit ordo
vel origo Aut eñi accipiunt̃ p habitib⁹ ĩnatis. aut acq̃si
tis Si p innatis. nullus est ordo. q̃ simul sunt cum ipa
aĩa. Si p acq̃sitis. sic amor p̃cedit noticiã. nullus enim
acq̃rit vel studet aliquid addiscere nisi amet scire Unde
Aug. in fi. noni de trini. ptũ mẽtis añcedit appetit⁹. q̃
ad id qd̃ noscere volum⁹. Querẽdo ꝛ iueniẽdo nascit̃ p
les. q̃ ẽ ipa noticia. aut g°. nõ ẽ ordo. aut nõ ẽ talis ordo
Itẽ vr̃ q̃ ñ sit ibi eq̃litas. Aut eñi noticia ꝛ amor. acci
piunt̃ p cõpatõeʒ ad res inferiores. aut ad aĩam. Si ad
res inferiores. manifestũ ẽ q̃ nõ ẽ ibi eq̃litas. multa eñi
nouim⁹ q̃ ñ amam⁹. Si p cõpatiõnẽ ad aĩam. aut ẽ eq̃li
tas q̃ʒtũ ad intensionẽ. aut q̃ʒtũ ad extẽsionẽ. Quãtũ ad
extẽsionẽ nõ. illd̃ cõstat. q̃ vnũ tm̃ ẽ ibi. g° q̃ʒtũ ad inten
sionẽ. sʒ qd̃ h̃ sit falsũʒ vr̃. q̃ cũ sciam⁹ aĩaʒ miorẽ deo.
ꝛ maiorẽ corpe. cõtingit q̃nq̃ʒ q̃ eã amam⁹ magis q̃ʒ deũ
et min⁹ q̃ʒ corp⁹ et ita q̃ntitas amoris nõ seq̃t̃ q̃ʒtitatem
noticie. Itẽ q̃ nõ sit ibi cõsubãlitas. vr̃. q̃ amor ꝛ noti
cia sũt habit⁹ ꝛ q̃litates. g° vr̃ q̃ eẽntialr̃ differãt ab ip
sa mẽte ¶ Itẽ rõ Aug. ẽ q̃ nõ sint in aĩa sicut eẽntia. q̃a
se extendũt extra. sʒ h̃ nihil ẽ. Accñtia eñi se extendũt ex
tra. vt calor calefaciẽdo. ꝛ color imutãdo visũ Preterea
hõ cognoscit aliq̃ cognoscibilia scĩa acq̃sita q̃ ẽ accñs. ꝛ

54 ita se extendūt extra ℞°. dōm. ꝙ sicut Aug. assignat in his ē ordo. eq̄litas ⁊ cōsubālitas. Ordo aūt attēdit̄ ī his hītib⁹ aīe cōnaturalib⁹ ī cōpatiōe ad act⁹ sic ponit̄ ordo in fide ⁊ spe ⁊ charitate. lȝ sil̄r infūdant̄. ⁊ sic pȝ qd̄ obij/cit̄ in cōtrariū. q2 ñ ē ordo in ipis hītib⁹ absolute cōside/ratis. sȝ p relatōēȝ ad act⁹. Sil̄r ē ibi eq̄litas sm̄ cōuersi/onē aīe supra se ⁊ p̄dictoꝝ. hītuū pfectōȝ. Vñ dic̄ Aug. i ix. de trini. ꝙ nō ē in his hītib⁹ eq̄litas. nisi sm̄ ꝙ pfecti sunt. Et sic pȝ solō ad illd̄ qd̄ de amore obr̄. q2 ille amor nō ē pfect⁹ amor. sȝ libidiosus ⁊ inordinat⁹. Vel dōm ꝙ eq̄les sūt. sm̄ ꝙ sūt cōnat̄ales. Quātū em̄ ē q̄s abil̄r vl̄ fa/cilis ad cognoscendū se. tm̄ ad se amādū. De hītib⁹ ꝑo acq̄sitis malis vel bonis nō ē veꝝ. ⁊ de his nō intelligit̄. Sil̄iter ē ibi tertiū. s. cōsubālitas. q2 sm̄ ꝙ dictū est sup̄. amor ⁊ noticia. aīe ꝯnat̄ales sūt sm̄ ꝙ supra se ꝯuertit̄. ⁊ sic nihil oīno addūt sup ip̄as potētias. Per h̄. n. ꝙ aīa sibi p̄ns ē. hȝ noticiā. p h̄ ꝙ ē vnū sibi. hȝ hītū amoris. ⁊ iō sic potētie sūt cōsubāles aīe. vt sup̄. visū ē. ita ⁊ h̄mōi hīt⁹ vñ ⁊ si videāt̄ dicere modū hīt⁹ vl̄ q̄litatis real̄r. tñ nihil supra potētias addūt ⁊ sic pȝ rñsio ad obiectū ꝙ ñ

55 sunt q̄litas isto mō. ¶ Ad illd̄ qd̄ obr̄. de rōe Aug. Dōm ꝙ illa rō ñ cōcludit p̄ncipal̄r ꝙ amor vel noticia sūt sub/stantial̄r ī aīa. ⁊ h̄ q2 tūc pari rōe posset dici ⁊ obijci de oī amore. sed cōcludit ex cōseq̄nti. qd̄ pȝ sic. Cū ei amor extendit̄ extra suū subiectū aliū amādo. h̄. ē p ꝟtutē sub/stātie sic p se. nō ē p subām. Si g° amor ⁊ noticia exten/dunt̄ p ꝟtutē subālem. ⁊ he sunt itelligētia ⁊ volūtas et amor q̄ aīa amat se. ē idē cū ip̄a volūtate. ⁊ sic noticia q̄ cognoscit. nō ē aliud q̄ȝ intelligētia. restat g° ꝙ amor ⁊ no/ticia respectu sui sunt ipi mēti cōsubāles.

¶ Questio iij. ⁊ vltima i

¶ Vtrū hec trinitas imagis. s. mētis. noticie. ⁊ amoris.

ducat nēcio ī cognitōēȝ trinitatis q̄ȝtū ad psonas Et vr̄ ꝙ sic. q2 in hac trinitate imagis. ē relatio. sȝ in deo nō ē relatio nisi q̄ ad psonas. g° ⁊c. Itē in hac trinitate est di/stinctio. q2 noticia nō ē amor ⁊c. sed in deo nō est distin/ctio nisi psonaꝝ. g° ⁊c. ¶ Itē in hac. trinitate ē origo. vnū us ab vno. ⁊ tertiū ab vtroq3 g° cū ista sint p̄pa psonaꝝ pȝ ⁊c. Itē ī hac trītate ē amor tertio. q̄ ē p̄priū spūssctī ⁊ q̄ ē ad alteꝝ. g° vr̄ ꝙ nēcio ducat in trinitatē psonaruȝ ¶ Cōtra hec trinitas intelligit̄ ī creatura sine distincti/one psonali. g° pōt intelligi ⁊ ī deo. sȝ h̄ ē falsū g°. ⁊c. Itēȝ noticia ⁊ amor sunt in q̄libet psonaꝝ. sȝ p ea q̄ sunt in oībus nō venit̄ in cognitionē distinctionis psonalis g° ⁊c. ¶ Itē intellecto ꝙ vna tm̄ eēt psona adhuc nosce/ret ⁊ amaret se. g° ⁊c. ¶ Itē phī istā trinitatē cognoue/ 56 runt. ⁊ tñ nō cognouerūt trinitatē psonaꝝ. g° hec nō du/cit in illā. ¶ ℞°. dōm. ꝙ p hāc trinitatē contingit cogno/scere trinitatē in deo. ⁊ hoc ē attribuēdo ea q̄ in hac tri/nitate sunt. illi sūme trinitati. Sed hoc pōt eē dupliciť. Aut em̄ ista tria p̄nt deo attribui sm̄ subām. vt p men/tē. intelligamus mentem in deo ⁊ per noticiā in anima noticiam in deo. ⁊ sic de tertio. ⁊ sic nō ducit in cogniti/onē trinitatis nisi q̄ȝtū ad appropata. ⁊ sic intellexerunt phī. P̄nt etiā ista trahi ad deū rōe ppietatū. q̄ sunt or/do ⁊ origo. distinctio ⁊ relatio. ⁊ sic ducūt in cognitōēȝ trinitatis q̄ ad p̄pria sȝ ista ponere vl̄ itelligere ī deo p̄t fides ⁊ ñ rō. et ita pfecta cognitio imaginis. ñ hēt̄ nisi a fide. Vñ bñ cōcedēdū ē ꝙ imago pfecte ꝯgnita vt imago duc̄ ī cognitionē trītatꝭ. ñ āt simpl̄r. ⁊ p h̄ pȝ vtraq3 ps ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de amore. dōm. ꝙ amor pōt dice/ 57 re cōplacentiam ⁊ sic ē cōc. vel pōt dicere cōnexionem si/ue cōionē vel donū. ⁊ sic habet rōem psone ⁊c.

¶ Distinctio. iiij. de compatiōe gn̄atiōis ad t'mi/nū cēntialē cōcretū qualis est hoc nomē deus.

Hic orit̄ qd̄ satis necessaria. In p̄senti distin/ctiōe pbauit mgr̄ trinitatē ⁊ vnitatē p sil̄itu/dines cōgruas ⁊ rōes. In p̄cedēti distinctiōe ponit̄ scd̄a ps in qua soluit incidētes dubita/tiōes. Et incidit dubitatio ex hoc ꝙ ī diuinis ē trinitas ⁊ vnitas. ⁊ ita aliquid distinguēs ⁊ distinctū. aliq̄d indi/stinctū. vt t'mi subāles. Incidit g° dubitatio ex cōpatio/ne ppietates distinguētis ad t'minū sūstātialeȝ. Habȝ aūt hec ps duas. In p̄ma mouet dubitationē ex compa/tione ppietatis distinguētis ad subām vel essentiā. In scd̄a ad ei⁹ potentiā. ī. di. vj. Preterea q̄ri solet. Itē pri/ma ps hȝ duas. q2 subā pōt significari in cōcretione. vt p hoc nomē deus. vel in abstractione. vt p hoc nomē es/sentia. p̄mo g° mouet q̄ēm ex cōpatōe gn̄atiōis ad hoc nomē deus. Scd̄o ad hoc nomē cēntia. ī. di. v. Post h̄ queritur vtrum cōcedendum sit ⁊c. ¶ Hec autēȝ distin/ctio habet quattuor particulas. ⁊ hoc sm̄ quattuor que ibi tangunt̄. In p̄ma supposito ꝙ hec sit vera. deus ge/nuit deū. q̄rit ꝺ hac. genuit se vel aliū. quā soluit iterimē/do In scd̄a q̄rit de hac. genuit deū q̄ ē de⁹ pr̄. vel q̄ nō ē de⁹ pr̄. ⁊ ad h̄ soluit distinguēdo ex pte p̄dicati. ⁊ hoc ibi Sȝ adhuc opponūt. In tertia q̄rit de hac. de⁹ est trini/tas. et pbat m̄ltis auctb⁹ ꝙ ē ꝟa. ⁊ hoc occasiōe p̄dicto/rū. ibi. Quidā tñ ꝟitatis aduersarij In q̄rta ad suū ppo/situ redit. s. ad p̄mo q̄situ. addēs p̄me solutiōi ꝙ q̄ȝuis ñ sit ꝯcedēdū genuit se vel aliū diuisim. tñ pōt concedi cō/iunctim. ibi. Nūc ad premissam questionem. ⁊c.

¶ Querit̄ vtrū cōcedendū sit ꝙ deus se genuerit vel aliū. a

Hic oritur qd̄ sat̄ nēcia. Cōstat eī ⁊ ieffabil̄r veꝝ ē. ꝙ de⁹ pr̄ genu/it filiū. Ideo q̄rit̄. vtrū ꝯcedenduȝ sit ꝙ d's genuit deū. Si em̄ deus genuit deū. vr̄ ꝙ aut se deū. aut aliū deū genuerit. Si vero aliū de/um genuit. ñ ē tm̄ vn⁹ deus. Si āt seipm deū genuit. aliq̄ res se ipsā genuit. Ad qd̄ rn̄dētes dici m⁹ sane ⁊ catholice ꝯcedi ꝙ vn⁹ vnū genuit. ⁊ ꝙ de⁹ deū genuit. q2 d's pr̄ deū filiū genuit. In sim/bolo q̄ȝ scp̄tū ē. a Deū ꝺ deo. lumē de lumie. deū veꝝ ꝺ deo vero. b Qz vo addit̄. q̄ genuit se deū vl̄ aliū deū. neutrū ꝯcedēdū eē dicim⁹.

a ¶ Deū ꝺ deo lumē de lumine Querit̄. q2 cū p̄positio denotet trāsitionē. ⁊ ita diuersitatē ⁊ di/stinctionē. vr̄ ꝙ pari rōe ⁊ abeq̄ polleēri iste sunt ꝟe. de⁹ ē alius a deo. de⁹ distin/guit̄ a deo. ℞°. dōm. ꝙ duplex est importare di/stinctōēȝ siue diuersitatēȝ. s. vel vt modū vel vt rem vel vt exercitā vel vt ꝯceptam. qm̄ g° p̄positiōes iportant distinctōēȝ. vt exercitam. ⁊ distīctiō ē ī diuinis q̄ȝtū ad sup/posita facit t'mi/nū stare p diuer/sis suppositis qm̄ ergo circa id ponit modū cir/ca qd̄ exercet di/stinctōēȝ ⁊ tales sūt psone. iō est ꝟa locutio. Qz ꝟo h̄ nomē ali⁹ iportat distictōnē circa t'minuȝ rōe sue forme. iō sūt false b Qz ꝟo addit̄. Ergo genuit se deū ⁊c ꝺ hac rn̄siōe mgr̄i q̄rit̄ ꝙ cū magister soluit iterimēdo ꝯclusiōēȝ vr̄ ñ recte solue/re. Cū eī idē ⁊ diuersū sufficiēt̄ diuidāt ens. vr̄ nēcio sed

genuit deū. g° se vl' aliū. R°. dōm. ꝙ mgr̄ sustinēdo ꝓmā ꝛ inferendo cōclusiōꝫ inuit cōclusionē nō seq̄ ex ꝓmissis ex ꝙ nō seq̄t. oñdit ferēdo instantiā cōtra illō disiūctuꝫ

¶ Ad illō vō qō obijcit ꝙ idē ꝛ diuersū sufficiēt diuidūt ens. Dōm. ꝙ simpl'r loquēdo falsū ē. Nā ꝑs nec ē eadē toti oīo. nec sim pl'r diuersa. hꝫ tn̄ veritateꝫ ꝭm idē. vn̄ si nō est idē aliȷ̄ ē diuersū Uerū ē ꝭm illud ꝭm qō nō ē ideꝫ. filiꝰ aūt nō ē idē prī i ꝑsona. etiō in ꝑsona alius. nec tn̄ sequit' aliꝰ deꝰ. q2 significa tur alietas in es

3 sentia c ¶ Deꝰ pr̄ ꝛc. querit de hac distinctiōe quā ponit mgr̄ de hoc ꝑdicato. deꝰ pr̄. ꝙ pōt eē c ꝯstructōapposi tiua īmediata vl' mediata. Prio ei videt' ꝙ ista di stinctio nō sit in telligibil'. qm̄ q̄

Rn̄sio er eadē ꝑte intrā sitiue cōstruunt' vident' solū ime date ꝯstrui. Itē vr̄ ꝙ non soluat q2 recta solutio ē. cuꝰ dantē op positū n̄ cōueit soluere. sed ista distinctōe remo ta. adhuc manet sophisma. si lo co ciꝰ qō est deꝰ

4 pater. solum pr̄ ponat' g° ꝛc. R°. dōm. ꝙ distictō mgr̄i bona est et ꝭm artem. Naꝫ sicut vult priscianus. inter adiectiuū et substantiuū intel ligit' media copula ens. vel qō ē ens. qm̄ h' qō ē ens siue qō est pr̄. potest teneri implicatiue. et sic restringit' et te net locū appositiue constructionis. et equiualet vni ter mino. ideo dicitur ꝙ potest teneri siue construi īmedia te. ꝛ sic deus pater non est aliud q̄ȝ ipse pater. Uel ipsū ralatiuum potest intelligi relatiue. ꝛ ita in quadā distan tia. et tunc non restringitur. ꝛ sensus est. deus pater. id est deus qui est pater ꝙ tantum valet. est deus. ꝛ ille est pater. Hec autem solutio magistri soluit quoddā sophis ma quantū ad vnam deceptionem. ꝛ ideo est bona. Sꝫ rursus cadit ibi alia deceptio de relatiuo. ꝛ ideo adhuc oportet soluere non ad illam deceptioneꝫ sed ad aliā. iō prepositiuus soluit ad hoc argumentum alio modo. er go deus qui est pater vel qui non est pater. ꝛ dicit ꝙ nō sequitur. nec sunt contradictorie. quia suppositio huiꝰ relatiui non est eadem. In affirmatiua eīn supponit ꝓ deo genito. quia non confunditur. In negatiua vō sim pliciter. Unde sicut he non contradicūt. sed ambe sunt false. nullus ho mo est petrus. iohannes est pe trus. ita dicit in proposito. quia negatio confun ditur Unde iste due ambe sunt false. deus filiꝰ est pater. deus non ē pater. Sꝫ licet solutio pre positiui locum habeat in propo sito. quia nō dif fert preponere ꝛ postponere ne gationē huic ter mino deus. tam alijs non habet

5 locum. Negatō ci postposita re latiuo ipm n̄ cō fundit. et iō mo derni aliter sol uunt distinguē do hoc relatiuū qui. qō pōt face re relationē sim plicē vel ꝑsona

6 lē. Si simpliceꝫ affirmatiua ve ra est. negatiua falsa Si ꝑsona lē. ecōuerso ne gatiua vera. af firmatiua falsa Quod patet. q2 hec est falsa. per sona filij est pa ter. ꝛ hec est ve ra. persona filij non est pater.

d ¶ Unus eīn ꝛ idem deꝰ ē pr̄ ꝛ filiꝰ ꝛ spūssctūs. Con tra quecunq3 predicantur de vno ꝛ eodē. ꝑdicant' de se inuicem. g° si vnus deus est pater ꝛ filius. g° pater ē fi lius. Si tu dicas ꝙ verū est qñ ꝑdicant' de vno singu lari. sed nō est verū qñ ꝑdicantur de vno cōi. Contra. ni hil subijcitur duobꝰ in vnita suppositione q̄ȝuis sit cō mune ad illa. vnde hec est falsa. homo est sortes ꝛ plato ergo similiter in ꝓposito. R°. dōm. ꝙ sicut pater ō sup

7 positione huius nōis deus secus est q̄ȝ de suppositiōe alicuiꝰ alteriꝰ termini. q2 eīn hꝫ naturā termini cōis ꝛ di screti. iō sil' stat ꝓ pl'ibꝫ sicut ꝓ vno ꝛ iō nō sequit'. deꝰ ē pr̄ ꝛ filiꝰ. g° deꝰ pr̄ est filiꝰ vel ecōuerso Sil'r nec licꝫ in ferre ex hoc. ꝙ pr̄ sit filius Et notandū ꝙ tal' ꝑdicatō ē ꝑ idēptitatē. iō suppositū ō t'mio formali vere ꝑdicat'.

Q alium deū nō genuit. manife stū ē. q2 vnꝰ tm̄ deꝰ ē. Q aūt se ipm nō genuit. oñdit Aug. in. i. li. de tri. dicēs. Qui putāt eiꝰ po tētie eē deū vt seipm ipē genue rit. eo plꝰ errāt. ꝙ n̄ solū deꝰ ita nō ē. ꝭ nec spūalis neq3 corporalis creatura. Nulla eīn res ē q̄ seip sā gignat. vt sit. ꝛ iō n̄ ē credēdū vel dicendū ꝙ ds genuit se.

¶ Si deꝰ pr̄ genuit deum. q̄rit' vtrū genuit deū q̄ est deꝰ pr̄ vl' q̄ nō est deus pater. b

Sꝫ adhuc ponūt garruli rōcina tores dicētes. Si deꝰ pr̄ genuit deū. aut genuit deū q̄ ē deꝰ pat'. aut deū q̄ nō ē deꝰ pr̄. Si genuit deū q̄ nō ē deꝰ pr̄. g° deꝰ ē q̄ nō est deus pr̄. n̄ g° vnꝰ tm̄ deus. Si vō genuit deū q̄ ē deꝰ pr̄. g° genuit seipm. Ad qō rn̄demꝰ det'minan tes istā ꝓpositōeꝫ. q̄ sic ꝓponūt Si deꝰ pr̄ genuit deū. aut deuꝫ q̄ ē deꝰ pr̄. aut deū q̄ nō ē deꝰ pr̄ hoc eīn ꝛ sane ꝛ praue intelligi pōt. ꝛ iō rn̄dendū ē ita. Deꝰ pr̄ genuit deū q̄ ē ipe pr̄. h' dicimus eē falsum. ꝛ cōcedimꝰ alterā. scꝫ genuit deū q̄ nō ē pr̄. nec tn̄ ge nuit alterū deū. nec ille q̄ genitꝰ ē aliꝰ deꝰ ē q̄ȝ pr̄. ꝭ vnus deꝰ cum pr̄e. Si vō addit'. genuit deū q̄ nō ē deꝰ pr̄. h' distinguimꝰ. quia dupl'r pōt intelligi. genuit deū q̄ nō ē deꝰ pr̄ scꝫ deū filiū q̄ filiꝰ nō ē pr̄ q̄ deꝰ ē. h' sensus verꝰ est Si vō intelligat' sic. Genuit deū q̄ n̄ ē deꝰ pr̄. i. q̄ nō ē deꝰ q̄ pr̄ ē. h' sen sus falsus ē. Unꝰ eīn ꝛ idē deꝰ ē pr̄ ꝛ filiꝰ ꝛ spūssctūs. ꝛ ecōuer so. pr̄ ꝛ filiꝰ ꝛ spūssctūs vnꝰ ē ds. d

¶ Probat mltis auctratibꝰ. ꝙ h' sit vā. Deꝰ ē trinitas c

Quidā tn̄ vitatꝫ aduersarij conce dūt prēm ꝛ filiū ꝛ spm̄sctm̄. siue tres ꝑsōas eē vnū deū vnā subāꝫ ꝭ tn̄ nolūt ꝯcedere vnū deū siue vnā subām eē tres ꝑsonas. dicē tes dinā subāꝫ ꝑdicari de tribus ꝑsonis. nō tres ꝑsonas de subā diuina. Fides aūt catholica te net ac ꝑdicat. ꝛ tres ꝑsonas eē vnū deū. vnā subāꝫ siue eēntiaꝫ siue nām diuinā et vnū deū siue eēntiā dinā eē tres ꝑsonas. Un̄ Aug. i. i. li. de trini. ita ait. Recte ipē deꝰ trinitas intelligit' btūs ꝛ solus potēs. Ecce q̄ expsse dixit ipē deꝰ trinitas. vt oñderet ꝛ ip sū deū eē trinitatē. ꝛ trinitatem ipm deū. Itē i eodē In verbis inq̄t illis apl'i quibus de aduen tu xpi agēs dicit. Quē oñdit be atus ꝛ solꝰ potēs. rex rgū ꝛ dn̄s dn̄antiū. q̄ solus hꝫ īmortalitatē ꝛc. Nec pr̄ ꝓprie nominatus est nec filius. nec spiritussanctus ꝭ beatus et solus et potens id est vnus et solus deus verus qui ē ipa trinitas. Ecce hic aperte dic

Inducit cōtra eos auctoritates augustini

i. Thi. vi

e ¶ Unū solū verū deū esse ipsā trinitatē. Videt̄ esse contra id qđ dicit iferi⁹. s. q̄ trinitas ē nomē collectiuū. vn⁹ et solus nomē ptitiuū ⁊ discretiuū. ergo sic hec est falsa vnus sol⁹ hō est oīs hō. ita et hec. R⁰. dōm q̄ hoc nomē
8 trinitas est collectiuū psonaꝝ vnus aūt ⁊ solus addita huic termino de⁹. nō dicūt discretionē psone sed nature ab alijs. Vñ vn⁹ solus deus dicitur vna sola natura ⁊ quoniaȝ in diuinis est ideȝ natura et res nature siue suppositum. ideo predicatōne p idēptitateȝ trinitas de deo pdicat̄. Nec ē simile de hoc q̄ est oīs hō. ⁊ vn⁹ solus hō. Nam iste t̄minus homo est. ⁊ qui potest confundi et multiplicari. et ideo hec est vera oīs hō est homo nec stat simul p pluribꝫ. nisi cōfundat̄. ⁊ ideo h̄ est falsa homo ē oīs homo. q̄ nec ratio suppositi ē vna. nec p idemptitatem. nec est idē i hoīe natura et res nature.

Aug. e vnū solū veꝝ deū eē ipam trinitatē. ⁊ si vnus de⁹ trinitas ē. ḡ vn⁹ de⁹ ē tres psone. Itē i li. v. de tri. Nō tres deos. ꝫ vnum deū dicim⁹ eē ipam pstātissimā trinitatē Itē in li. de fide ad petrū in expositōe simboli.
f Sat̄ est xpiano reꝝ creataꝝ cām visibiliū siue inuisibiliū nō nisi bonitatē credere creatoris. q̄ ē deus ver⁹ ⁊ vn⁹. nullāq̄ꝫ esse naꝫ. q̄ nō aut ipē sit aut ab ipō. eūq̄ꝫ esse trinitatem p̄rem. s. ⁊ filiū ⁊ spm̄ sctm̄. Itē Aug. in s̄mōe de fide. Credim⁹ vnū deū vnā eē diuini noīs trinitatē. Itē in vj. li. de tri. Dicim⁹ deū solū eē ipsam trinitateꝫ. Ecce his ⁊ alijs plib⁹ autoritatib⁹ euidēter ondit̄ dicendū esse ⁊ credenduꝫ. q̄ vn⁹ de⁹ ē trinitas. ⁊ vna sba tres psone sicut ecōuerso trinitas dr̄ esse vn⁹ deus. ⁊ tres psone dicunt̄ esse vna suba

¶ Redit ad pmissā qōnem addens pme solutioni q̄ q̄uis nō sit ɔcedendū genuit se vel aliū diuisim tñ pt̄ ɔcedi ɔiūctim.
d Nūc ad pmissaȝ qōneȝ reuertamur vbi q̄rebat̄. an deus p̄r genuerit se deū. an aliū deuꝫ. Ad qđ dicim⁹ neutꝝ fore ɔcedēdū Dicit tñ **Aug.** in ep̄la ad maximinū.
g q̄ de⁹ p̄r se alteꝝ genuit
h his v̄bis p̄r vt h̄ret filiū de seipso nō minuit seipm. ꝫ ita genuit ẟ se alteꝝ se. vt tot⁹ maneret in se. ⁊ esset in filio tant⁹ q̄t⁹ et sol⁹. Qđ ita intelligi pt̄. i. de se
i alteꝝ a se genuit. nō vtiq̄ꝫ alteꝝ deū. ꝫ alterā psonā. vl̄ genuit se alteꝝ. i. genuit alteꝝ qui h̄ est q̄ ipē. Nā et si alius sit pat̄ q̄ꝫ fili⁹. nō ē tñ aliud sed vnū.

f ¶ Sat̄ ē xpiano rerū creatarū cām ⁊c̄. Videt̄ dicere falsū. Qm̄ aūt dicit satis q̄tum ad fidē et sic ē falsuꝫ q̄ multa alia oportet credere. Aut satis q̄tum ad sciam. et illud sil̄r
9 est falsū. q̄ nunq̄ꝫ scitur ex hoc causa rei sufficiēter. R⁰. dōm q̄ intelligit̄ satis q̄tum ad sciam nō quālibet. ꝫ necessariā ad saluteꝫ.
g ¶ De⁹ pr̄ se alteꝝ genuit. Videt̄ male iūgere illa duo. q̄ se dicit oīodam idēptitatē ⁊ alterū diuersitatē. ⁊ sic sunt opposita. ⁊ illa opposita implicātur. Si dicas q̄ vnuꝫ diminuit de altero. q̄ro q̄d de q̄ R⁰. dōm q̄ oppositio directa intelligit̄ sp circa idē. q̄m 10
ergo in diuinis sil̄ est idēptitas i natura. ⁊ alietas i supposito et h̄ sine oppositōe. ideo nomē idēptitatis ⁊ alietatis in s̄mone vniunt̄ sine oppositōe in vno ad singularis modi expssionē.
h ¶ Pat̄ vt h̄et filiū de seipso n̄ minuit seipsū. 11
Videt̄ dicere falsuꝫ. q̄ illud argumentū valet. quicunq̄ꝫ sic generat vnū filiū vt non possit ampli⁹ generare. minuitur eius potētia. sed sic est in patre. ergo R⁰. q̄ illđ verum est si generare alterū sit potē **Augusti** tie. sed q̄ vno genito alteruꝫ possit generare. dic̄ impfectionē potentie in generādo. q̄ ex hoc ostēditur q̄ nō totuꝫ dedit vni.
i ¶ De se alteruꝫ a se genuit. non vtiq̄ꝫ alterum deum sed alteraȝ psonaȝ. Queritur vtrū dicat̄ mag̃ pp̄rie alteruꝫ vel aliū. videt̄ q̄ alterū. q̄ minorē dicit diuersitatē. q̄ sortes dicit̄ alter a se. sed in diuinis minima ē diuersitas. Sed ɔtra dr̄ accidentales faciūt dici alterū. ꝫ in diuinis nullū est accidēs. ergo nō debet dici alteꝝ. Itē vr̄ q̄ neutrū bene dicat̄. si eñ dr̄ sbales faciūt dici aliud. ⁊ accidentales alteꝝ. cū neutrū cadat in diuinis. neutrū videt̄ esse dōm. R⁰. dōm q̄ q̄ p̄r differt a filio. et in suppo- 12
sito ⁊ i pp̄rietatate. ideo pōt dici ali⁹. ⁊ pt̄ dici alter. Sꝫ q̄m pp̄rietas illa nō accidit psone. iō mag̃ pp̄rie dicit̄ alius. Et q̄ ali⁹ respicit suppositū aliud essentiā. iō recipitur ibi alius in masculino. nō tñ aliud in neutro.

Ad intelligentiā eoꝝ q̄ tangit magr̄ in pñti distictiōe q̄ttuor q̄runt̄. Pri̇o vtrū h̄ locutio sit cōcedēda i diuinis. deus genuit deū. Scđo vtrū vnitas eētie admittat hāc locutiōeȝ. deus genuit aliū deum vel de⁹ est ali⁹ a deo. Tertio q̄rit̄ de significatiōe hui⁹ nominis dij. vtrū vicꝫ grāmatice possumus dicere plures deos. Quarto ⁊ vltio q̄rit̄ de suppositōe illi⁹ noīs deus. vtrū supponat p psona vel p essentia.

¶ Questio. j.

a Ex hec locutio de⁹ genuit deū. sit cōcedēda. vr̄ p hoc qđ dr̄ in simbolo. deū de deo. ꝫ hoc nō est nisi p cognitiōeȝ ergo de⁹ generat de deo. ergo ista locutio ē ɔcedēda. de⁹ genuit deū. ¶ Itē generatio ē respect⁹ silis in natura. Vñ hō generat hoīeȝ. vñ si i diuinis ē generatio. pducit̄ silis in natura. ergo cū p̄r sit de⁹. nō generat nisi deū. ergo hec ē vera. de⁹ generat deū. ¶ Iteȝ q̄cq̄d hꝫ fili⁹. aut hꝫ a se. aut ab alio. Sꝫ hꝫ deitatē. ⁊ nō a se. q̄ sic eēt ingenit⁹. ḡ hꝫ ab alio. ꝫ nō hꝫ nisi p generatōeȝ. sed nō hꝫ deitatem. nisi ab habēte deitatē. ⁊ hñs deitatē est de⁹. ergo ⁊c̄. ¶ Cōtra. h̄ nomē de⁹ significat eētiā siue subāȝ cū sit t̄min⁹ subālis. ꝫ hec nō ɔcedit̄ imo ē falsa. eētia ḡñat eētiaȝ sil̄r ⁊ ista. de⁹ genuit deū. **a**
¶ Itē h̄ nomē deus. aut supponit p oī psona. aut determinate p aliq̄. Si determinate p aliq̄. ergo restringit̄ ei⁹ significatio ab aliq̄. Nec est dare q̄ ab alio. nisi ab h̄ v̄bo genuit vel ḡñat. Sꝫ regula ē q̄ t̄min⁹ posit⁹ in pdicamēto nō restringit t̄minū a pte subiecti rōne significatōis. ergo stat p oī psona. Nō ergo vr̄ locutio v̄a. s̄m q̄ p psona filij ergo ⁊c̄. **b**
¶ Itē iste t̄min⁹ deus q̄ntū de se eque bñ supponit p filio sic̄ p p̄re. ergo cū filij sit nō generare. sic̄ et p̄ris ē ḡñare. si hec est vera. de⁹ generat p p̄re. eadē rōne ⁊ hec. de⁹ nō generat p filio si ergo h̄ nō ɔcedit̄. nec pma. **c**
¶ Iteȝ ɔdictorie opposita sūt vera de q̄libet sub disiunctiōe. Quia de q̄libet affirmatio vel negatio. ergo si de⁹ genuit deū. aut deū qui ē p̄r. aut deū q̄ nō est p̄r. Sꝫ qđ iplicat̄ ɔtingit simplr̄ inferri. vt si dicat̄. hō q̄ nō currit disputat. ergo hō nō currit. ergo sil̄r si genuit deū q̄ nō ē p̄r. de⁹ nō est p̄r. ꝫ si nō est p̄r. nō ḡñat. ergo ⁊c̄. **d**
¶ R⁰. dō q̄ pdicta locutio salua

d

essentie vnitate recipit᷑ tam a mḡris q̄ʒ a scт̄is. Ad cuiꝰ i
13 telligentiā q̄ttuoꝛ regule sunt notāde. Pria est. ꝙ nomē
abstractū ipōnit᷑ forme ⁊ a forma. vt albedo ipōnit᷑ a foꝛ
ma albedis. Nomē ꝟo ɔcretū ipōnit᷑ a forma. ſʒ nō foꝛ
me. ſʒ supposito. vt albū ipōnit᷑ a forma albedinis. ſed
nō forme. ſʒ supposito. vt alicui rei albe. homī vl' cigno
14 Scd̄a regl'a est. ꝙ terminꝰ hn̄s mltitudinē suppositoꝝ
sine distributōe acceptꝰ. stat ꝓ illo ꝓ q̄ reddit locutiōem
verā. vt cū dr̄ hō currit. vera ē locutio ꝓ currēte si aliq̄s
sit currēs. Tercia regl'a est. ꝙ termino habēti formā nō
15 multiplicabilē nō differt ꝑponere ⁊ postponere negatō
nē. vn̄ nō differt dicere. petrꝰ nō currit. ⁊ nō petrꝰ currit
16 Quarta regl'a est ista. ꝙ relatiuū refert an̄cedens sub eo
dē mō supponēdi. sub q̄ an̄cedens ꝓcessit ipm̄ relatiuuʒ
nisi faciat relationē simplicē. ¶ Ex pria regula ptʒ Rꝰ
ad primū. Cū em̄ iste t'minus deꝰ sit ɔcretus. et ipōnat᷑
a forma eēntiali. scʒ deitate. tn̄ ipōnit᷑ ꝑsone siue suppo/
sito. sicut albū impōnit᷑ ab albedine rei albe. ⁊ iō suppo
nit ⁊ reddit locutōeʒ verā ꝓ ꝑsona. nō ꝓ forma. Hocāt
nomē eēntia vel deitas ē abstractū. et ideo ipōnit᷑ forme
et a forma sic᷑ albedo. ⁊ iō essentiā significat ⁊ suppōit.
et iō hec ē falsa. eēntia generat essentiaʒ. q᷑ gn̄atio nō est
forme ſʒ suppositi. ſʒ hec ē vera. deꝰ genuit deū ꝓ ꝑsona
¶ Ex scd̄a regula ptʒ Rꝰ. ad scd̄m. Quāuis em̄ suppo
sitio t'mini nō artet᷑. tn̄ ꝓ illo stat ꝓ q̄ est locutio vera. vt
hō currit ꝓ petro vl' iohāne. si ꝓ illo ē locutio vera. nec
tn̄ ad illū restringit᷑. et h' ptʒ q᷑ si addat᷑ distributio con
fundet illū terminū pro oībus. ſʒ si essʒ restrictus nō cō/
funderet nisi ꝓ ill' ad q̄s se extēderet restrictio. vn̄ aliud
est terminū restringi ad vnū. aliud ē reddere locutioneʒ
verā ꝓ vno. ¶ Ex tercia regl'a ptʒ Rꝰ ad terciū. licet em̄
hec sit vera ꝓ ꝑte. deus generat deū. tn̄ hec deus non ge
nerat deū nō est vera ꝓ filio. Cū em̄ iste terminꝰ deus di
cat formā nō multiplicabilē. nō differt ei ꝑponere nega
tioneʒ ⁊ postponere. ideo cū negatio ꝑposita totalit᷑ et
oīno a subiecto romoueat ꝑdicatū. sic ⁊ negatio postpo
sita remouet totalit᷑ ꝑdicatū ab hoc termīo deus. cū dicit᷑
deus nō generat. q᷑ remouet a q̄libet supposito. ⁊ ideo a
liū modū habet supponēdi in affirmatiua q̄ʒ ī negatiua
q᷑ in affirmatiua erat locutio vera ꝓ patre. in negatiua
vero nō pōt esse veritas. q᷑ negatio remouet totaliter ꝑ
dicatū illud. ¶ Ex quarta regula ptʒ quartū. Cū em̄ re/
latiuū oīno habet suppositionē an̄tecedētis. et iste t'mi/
nus in ꝑdicato supponat ꝓ deo genito. relatiuū refert ꝓ
illo. ⁊ ita sensus ē. deꝰ genuit deū. qui deꝰ genitus ē pat᷑
vel nō est pater. ⁊ hec ē vera ꝓ negatiua. nec licet īferre.
ergo deꝰ nec ē pater. q᷑ mutat᷑ suppositio. īmo est ibi fi/
gura dictionis ¶ Questio II b

Utrū vnitas eēntie admittat hāc deus generat aliū deū
et ꝙ non vr̄. Anshel. in ꝓsol. cū dicimus deū de deo. nō
intelligimꝰ aliū deū sed eundē de seipso ¶ Itē si genuit
aliū deū. sed vbi est vnꝰ ⁊ aliꝰ sunt duo ergo si genuit a
liū sunt duo dij. ¶ Iteʒ alius dicit alietatē in generali.
ergo cū generale specificet᷑ ꝑ adiunctuʒ. hoc nomē deus
specificat ipm̄. ſʒ si specificat. specificat rōne forme. er
go notat᷑ alietas in forma. ergo nō est admittēda tal' lo/
cutio. cū non sit ibi alietas ī forma. ¶ Sed ɔtra. Gn̄a/
tio ipoꝛtat distinctōeʒ. ⁊ distinctio alietatē aliquā. ergo
et generatio. ergo si hec ē vera deꝰ genuit deū. ⁊ hec ꝑ cō
sequēs. deus distinguit᷑ a deo. vel genuit aliū deuʒ. Si
dicas ꝙ nō sequit᷑. q᷑ generare ipoꝛtat distinctionem vt
modū. sed distingui vel esse aliū vt rem. Cōtra. ad cōse
quentiā vt modū. sequitur cōsecutio vt rēs. vn̄ si hec est
vera. homo est. aīal est. cū ad hoīem sequit᷑ aīal. ⁊ ꝑterea
constat ꝙ distinctio generatōis non tm̄ est a parte intel
ligētis. verūetiam a parte rei. ergo illi distinctioni vt ex
ercite. rn̄det distinctio realis ¶ Itē affirmatiua ē falsa.
deus genitꝰ est deus generās. ergo negatiua ē vera. deꝰ
genitꝰ nō est deus generās. Sed sic᷑ affirmatiua signifi
cat idēptitatē. ita negatiua diuersitatē. ergo sicut deum
generantē et genitū cōtingit adinuicē cōparari mediāte
negatiōe. ita mediāte alietate. ergo hec ē vera. deꝰ genu
it aliū deū. ¶ Itē pater siue deꝰ genuit aliū. hec ē vera.
cōstat ergo aut aliū deū. aut aliū non deū. sed nō aliū nō
deū. ergo ⁊c. ¶ Itē alius ē terminꝰ masculini generis.
igitur stat ꝓ ꝑsona in ꝑtitiuis t'minis. ergo aliꝰ dicit a/
lietatē ꝑsonalem. sed hec est vera. deꝰ genuit deū alium
in ꝑsona. ergo similit᷑ hec est vera. deꝰ genuit aliū deuʒ.
¶ Rꝰ. dicendū ꝙ hec cōsueuit distingui. deꝰ genuit aliū 17
deū. Quia aliꝰ pōt teneri adiectiue. ⁊ sic ponit alietatem
circa formā istiꝰ termini deꝰ. ⁊ sic locutio est falsa. Pōt
etiā teneri substātiue. vt substātiuet᷑. et tūc ē appositiua
ɔstructio sicut aīal homo. ⁊ est sensus hoc mō. deus ge/
nuit aliū deuʒ. i. genuit aliū qui est deꝰ. ⁊ in hoc sensu est
locutio vera. Sed licet ista distinctio in locutionibꝰ the
ologicis ꝓpter quedā ꝓpriū modū loquēdi locū habe/
at tn̄ quantū esset de ꝟtute t'monis. nō esset distinguēda
q᷑ adiectiuū adiunctū substantiuo. vt hō albꝰ. non dicit᷑
substantiuari. nec appositiua ɔstructio dicitur ibi esse.
maxime cū illa sit minus cōmunis. respectu magis com
munis. Un̄ cū hoc nomē alius sit adiectiuū habens sub/
stantiuū ɔiunctū in ꝑdicta locutione. ponit alietatē cir/
ca ipm̄ ratione suppositi ⁊ forme. Et ꝓpterea si velimꝰ
artificialit᷑ ꝓcedere. iudicanda est talis locutio falsa.
¶ Propter hec ad intelligentiam dicte locutōis notan
da est regula cōmunis. Nō habet locū distinctio. vbi nō 18
est ex diuersis causis vnio. ꝟbi gratia. pater ⁊ filiꝰ ⁊ spi
ritussanctꝰ vniunt᷑ in hoc noīe deus. nō ex diuersis cau/
sis siue rōne diuersoꝝ. sed rōne vnius deitatis siue eēn/
tie. vnio ex diuersis causis ē. vt in hoīe vniūtur. petrus
et iohānes. rōne diuersarū hūanitatum. q᷑ alia est hūa/
nitas petri. ⁊ alia iohānis. Et iuxta hāc regulam ab op
posito est alia regula accipiēda. Nō habet locū oīmoda 19
vnio. vbi est simul cū vnione distinctio. vt pater ⁊ filiꝰ
et spūssanctus vniunt᷑ in vna deitate siue eēntia. sed di
stinctionē habēt ratione pluralitatis ꝑsonaruʒ. Scd̄m 20
hoc est attendendū ꝙ in diuinis quedā vocabula impoꝛ
tant distinctionē solum quedā oīmodā vnionē. quedaʒ
medio modo. Qm̄ ergo deus generās. ⁊ deus genitꝰ. et
si sint ꝑsonaliter distincti. tn̄ in deitate vniunt᷑ ex eadem
causa q᷑ vna deitate. ideo nō recipiunt noīa ipoꝛtantia
simpl'r distinctionē. Ideo hec nō admittit᷑. deus distin/
guit᷑ a deo. sil'r deus genuit aliū deum. ¶ Item rōne di
stinctōis non recipiunt᷑ vocabula oīmodaʒ ipoꝛtantia
vnionē in supposito ⁊ forma. vn̄ hec nō recipit᷑. deꝰ ge/
nuit se. sed illa q̄ medio mō se habēt recipiunt᷑. q̄le ē hoc
ꝟbum generat. q᷑ dicit distinctionē in ꝑsona cū vnitate
eēntie. Sil'r hec ɔcedit᷑ pater generat alteꝝ se. Un̄ aug.
ad maxi. pꝰ genuit alteꝝ se. ⁊ sil'r sup Iob. pater mittēs
filiū. misit alteꝝ se. ⁊ ex hoc ē ꝙ nō sequit᷑ ad generatiōeʒ
ꝟbum simpl'r ipoꝛtans distinctionē. ⁊ sic ptʒ primum.
¶ Ad illud qd̄ secūdo obijcit᷑ de negatione. bene ɔcedo 21
ꝙ est alietas. sed tn̄ non sequit᷑. ꝙ possit dici alietas i
eēntia siue forma deitatis. Unde nō sequit᷑. genitus est
alius a generāte. ergo alius deꝰ. q᷑ mutat᷑ suppositō hu
ius termini deus ¶ Ad illud qd̄ obijcit᷑ tercio. aut aliū
deū. aut aliū non deū. dico ꝙ nō sufficiēter diuidit. quia 22
nō est cōtradictio. nisi accipiat᷑ negatio respectu totius.

In hac em̄ genuit alium deū· duo dicunt· scȝ q̄ de⁹ deuȝ·
et q̄ aliū in deitate· ꝛ ideo ad hoc q̄ sumat cōtradictio·
necesse est q̄ ferat supra totū· Unde sicut nō valet demō
strato monacho nigro q̄ est albus ꝑ naturaȝ· iste aut est
albus monach⁹· aut alb⁹ nō monach⁹· q̄ꝛ vtraq̄ ē falsa
Simil̄r intelligendū est in ꝓposito· Nec valet· est deus
ꝛ est alius· ergo est de⁹ alius· imo est ibi accidēs· Sicut
hic est bon⁹ et est cithared⁹· ergo ē bonus citharedus·
23 ¶ Ad illud qd̄ vltimo obijcit· dicendum q̄ alius q̄uis
sit masculini generis· tamē q̄ꝛ ponit rem circa subiectuȝ
ab illo trahit suppositionē· ꝛ ideo nō tenetur ꝑsonaliter
nisi fm̄ q̄ substantiuat· sicut ꝛ hoc nomē vnus dicit vni
tatem substātialem· ita si dicatur alius deus· alius dicit
alietatem substātialem ꝛ ratio huius venit· non tantum
q̄ꝛ adiectiuū· sȝ q̄ꝛ generale· qd̄ specificat ꝑ adiunctum·

¶ Questio· iij· c

a ¶ Utrum hoc nomē deus grāmatice significet pluraleȝ
numerum· siue an cōgrue possit dici plures dij· Et sic
videtur· Quia fm̄ ph̄m intellectus sunt idem apud om
nes q̄uis voces sint diuerse· sed modi significādi con-
sequūtur modos intelligendi· ergo cuȝ apud hebreos cō
b grue dicat heloy· qd̄ equipollet ei qd̄ est dij· ergo et apd̄
nos· ¶ Item sicut vult ph̄us· verum ꝓsupponit cōgru-
um· vnde cathonis ē vel nō est· nec verū nec falsum sig-
nificat· sed hec vera est· nō sunt plures dij· ergo cōgrua
ergo et hec congrua· plures sūt dij· q̄ꝛ negatio non remo
c uet incongruitatē· ¶ Itē sicut deus cōuenit vni soli· ita
principiū creaturarum vni soli· sȝ q̄uis falso dicantur
plura principia· tamen dicūtur cōgrue· ergo pari ratio
d ne possumus dicere plures dij· ¶ Itē hoc nomen fenix
nō habet nisi vnicū suppositum· tamē cōgrue dicit plu
res fenices· Si tu dicas q̄ suppositū plurificatur per
successionē tēporis· obijcio tibi de hoc nomie sol· qd̄ nul
lo tempe plurificat· ꝛ tamen congrue dicit plures soles
ergo ꝛ plures dij· ¶ Contra· omne nomē qd̄ hȝ plurale
nomē est appellatiuū· ꝓpria em̄ nomina nō plurificant
Non em̄ dr̄ petri plures vel iohānes· sȝ hoc nomen de⁹
non est nomen appellatiuum· quia nō significat formā
multiplicabilē· ergo ꝛc̄· ¶ Itē hoc nomē deus est ꝓprie ꝓ
prium diuine nature· sed nullū tale multiplicat· ergo ꝛc̄
24 ¶ Ad predictorū intelligentiā est notandum· q̄ hoc no-
men deus dicit tripliciter· scȝ nuncupatiue· adoptiue·
naturalit̄· Primis duob⁹ modis plurificatur· Uñ apo
stolus· j· Corinthe· viij· Si quidē sunt dij m̄lti· ꝛ domi-
ni multi· sed tertio modo nō· quia sic hoc nomen deus si
gnificat diuinā naturam cū conditiōib⁹· quarū collectō
nes impossibile est in alio reperire· ꝛ ideo sicut nomē ꝓ-
prium nō habet plurale fm̄ artem loquēdo· sic nec nomē
25 dei· ¶ Ad illud ergo qd̄ obijcitur q̄ apud hebreos habet
plurale qd̄ est heloy· dicendū q̄ modi significandi nō tā
tum requirunt diuersos modos intelligendi generales
sed etiam modos exprimēdi· quoniā ipsi habent articu-
los ꝛ modos exprimēdi diuersos· quos nos nō habem⁹
ideo illi possunt dicere· sed nos nō· ¶ Ad illud qd̄ obij
26 citur q̄ verum ꝓsupponit congruū· dicendū q̄ duplex ē
incōgruitas· vna est ex discoherētia accidentium· vt ca-
thonis ē· alia ex discoherētia intellectuū· vt cum dicitur
plures petri· Prima incōgruitas tollit veritatem ꝛ fal-
sitatē· Secunda vero incongruitas habet falsitatem cō
iunctam· et ideo q̄ꝛ per negationē remouetur falsitas· et
sancti malūt loqui vere· q̄ ꝓprietatem sermonis seruare
et loqui minus vere· ideo negāt plures deos· Potest ta-
men dici q̄ q̄uis hec vox dij nō sit vox significatiua fm̄
artem ꝛ impositionē tamē est vox significatiua ex acco-
modatione vsus· vt olli pro illi· ꝛ ideo generat falsum i
tellectuȝ affirmatiua· et negatiua verum· q̄uis nō gram
matice· ¶ Ad illud qd̄ obijcitur q̄ principiū vni soli cō 27
uenit· simili̇t ꝛ fenix· dicenduȝ q̄ ꝯuenire vni soli est tri
pliciter· Aut em̄ est quia imponit nomen a forma imul
tiplicabili· vt in ꝓprijs nominib⁹ et sic tollit pluralitatē
re ꝛ cōsignificatiōe· Aut imponit a forma que nata est
cōmunicari q̄uis nō cōmunicetur ꝓpter determinatiōeȝ
vt cū dr̄ principiū creaturaꝝ· Aut ꝓpter defectū materie
vt fenix· ꝛ tale tollit pluralitatē fm̄ rem nō fm̄ ꝯsignifi
cationē q̄ꝛ pōt cōsignificari talis forma· vt potest multi
plicari per supposita· ¶ Questio· iiij· et vlti· d
De suppositione huius nominis deus· Et querit vtruȝ
hoc nomen deus de se supponat ꝑsonam vel naturam·
Et ꝑsonam· videtur per illud Ambro· Benedicat nos
deus de⁹ noster· benedicat nos deus· Ambro· trina dei ꝓ-
fessio trinitatem indicat ꝑsonaruȝ· ergo cū deus sit ibi si
ne adiuncto· de se supponit ꝑsonam· ¶ Itē ratione obij
citur sic· hoc nomē homo supponit ꝓ omni eo cui inest
humanitas· ergo a simili· et hoc nomen deus supponit
ꝓ omni eo cui inest deitas· sed hoc est ꝑsona· ergo ꝛc̄·
¶ Item hoc nomen de⁹ significat deitatē in concretione
sed nō nisi in concretione ad suppositū quod est ꝑsona·
sed terminus cōcretus ꝓprie supponit ꝓ eo respectu cu-
ius importat formā· vt album magis ꝓprie supponit ꝓ
re alba q̄ pro forma· ergo ꝛc̄· ¶ Contra· ꝓnomen refert
rem pro ꝓprio supposito· sed cuȝ dicitur· benedicat nos
deus· ꝛ metuant eū· hoc ꝓnomen eū refert naturam non
ꝑsonam· ergo ꝛc̄· ¶ Item q̄ꝛ iste terminus homo ꝓprie
supponit ꝓ indiuiduo· ista est falsa· homo est soꝛ· ꝛ pla·
q̄ꝛ idem indiuiduum nō recipit illam ꝑdicationem· Sed
hec est vera· deus est trinitas· vel deus est pater et filius
ḡ cū illud predicatū non conueniat vni ꝑsone· patet ꝛc̄·
¶ Item terminus qui ꝓprie supponit ꝑsonam· addito
sibi termino ꝑtitiuo stat solum ꝓ vno· vt cū dicitur vn⁹
homo currit· ergo similiter cū dicitur vnus deus· ergo
hec est simpliciter falsa· vnus deus est pater ꝛ filius·
¶ R̄o· dicendū q̄ hic cōsueuit esse duplex opinio· Una
quidē est q̄ hoc nomen deus significat ꝓprie naturam· ꝛ
supponit ꝑsonam· aliquādo vnam· vt cū dicitur· deus
generat· aliquādo duas· vt cū dicitur deus spirat· aliq̄n
tres· vt cū dicitur· deus est trinitas· Et ratio huius est·
vt dicunt· quia cū multa supposita habeat in natura ter
mini cōmunis· terminus autē cōmunis ꝓprie supponit
pro indiuiduo· ꝓ natura vero vel pro forma nō suppo-
nit nisi trahat· vt si dicamus homo est spēs· sic dicūt in
ꝓposito· Ulterius dicunt· q̄ q̄ꝛ supposita omnia sunt i
illo vna suppositiōe· ideo simul potest supponere ꝓ m̄l
tis ꝑsonis· licet illud non possit iste terminus homo vel
alius terminus cōmunis· et sic soluerunt obiecta· Alia
opinio est q̄ ꝓprie supponit naturā sicut significat· et n̄
supponit ꝑsonam nisi trahatur ab alio· vt cū dicitur· de
us generat· et hi dicunt· q̄ cuȝ dicitur deus est trinitas·
ibi stat ꝓ natura non pro ꝑsona· ꝛ vna natura est tres ꝑ
sone· ideo vna est locutio· Et ratio huius positionis est
q̄ꝛ hoc nomen deus habet naturam termini discreti· cum
nō habeat plurale· ideo idem significat ꝛ supponit pro
prie· cū ergo significet naturam illam ꝓprie supponit·
Sȝ melius est dicere vtrūq̄· q̄ꝛ hȝ naturaȝ termini cōis·
ꝛ t̄mini discreti· Termini cōis ꝓpter pluralitatem sup
positoꝝ· termini discreti rōne forme nō multiplicabilis
q̄ꝛ ꝓprie supponit· tā naturā q̄ ꝑsonā· tn̄ rōes ad vtrāq̄
ꝑtem ꝯcludūt veꝝ suo mō· h̄ aūt non pōt in alio termīo
inueniri· ꝛ ideo nec consilis modus supponēdi·

¶ Distinctio·v·de cōpatione gñationis ad terminū essentialē abstractū qui est essentia·

Post hec querit·vtrū ↄcedendū sit· In p̄cedenti dist·mouit mgr̄ qōnez de cōpatione gñatiōis ad terminū eēntialē cōcretuz qualis ē h̄ nomē deus· In p̄n̄ti mouet qōnē de cōpatiōe gñatiōis ad terminū essentialē abstractū q̄ est eēntia· Et diuidit hec ps in duas
A ptes· In p̄ma pte mouet qōnē ex cōpatōe gñatōis ad eēntiā in rōne t̄mini·vicz vtruz essentia generet· In scd̄a in rōne principij· Utrū eēntia generet ⁊c· ibi Nō est etiam dōm q̄ diuina eēntia genuit filiū ⁊c· ¶ Itē prima pars habet qttuor ptes· In p̄ma pte ponit pbleumata· vicz vtruz essentia generet vel generet· In scd̄a adducit rōes tres pbantes q̄ eēntia nō generat a p̄re·ibi· Ideo nō est dōm q̄ pater genuit ⁊c· In tercia adducit rōnes in ↄtrariū·ibi· Huic autē videt ↄrium In quarta ⁊ vltima soluit ⁊ exponit·ibi· Ad qd̄ r̄ndemus· Simil'r secūda pars istius distinctōis in qua mgr̄ determinat scd̄am partez qōnis·q̄ est in cōpatiōe gñationis ad essentiā in rōne p̄ncipij· Habet tres ptes· In p̄ma pte determinat istā qōnē dicens q̄ eēntia non generat·sz et hoc cōfirmat p rōnem ducentē ad ipossibile· In scd̄a vero adducit auctates q̄ sunt directe cōtrarie p̄dicte solutioni·ibi· Predictis aūt vi cōtrariū esse· In tercia v̄o adducit auctates·ex quibus pōt elici cōtrarietas·ibi· Dicit q̄z ⁊ frequēter ⁊c ¶ Pria ps hz qttuor ptes· In p̄ma pte adducit auctates Augus. ↄrias p̄dicte solutōi In scd̄a auctates adductas expōit ibi· Sed hec ita determinamus· In tercia v̄o cōtra p̄dictas expositiōes adducit auctates alias hylarij· in q̄bus notat expssiōr cōtrarietas ibi· Huic v̄o etiā cōtrariū videt esse In q̄rta v̄o auctates p̄dictas explanat ⁊ expositōez suā p v̄ba hylarij cōfirmat ibi· Sz q̄ h̄ v̄ba sane vult· ¶ Similit' pars illa· dr̄ q̄z· et frequēter i sacra scriptura legit in q̄ obijcit cōtra solōnez p auctates· ex q̄bus elicit p̄dicte solōnis ↄrietas (q̄ in his nō dr̄ q̄ eēntia gñeret vl' gñet sz q̄ de essentia vel de s̄ba patris filius generet) qttuor hz pticulas· In p̄ma adducit auctates in ↄriū· In secunda v̄o adductas explanat ibi· His v̄bis p̄missis innuit· vbi resumit p̄dictaz expositōez· In tercia ex p̄dictorū opinione elicit q̄ddaz correlariū ibi· Ondit q̄z ex illis v̄bis ⁊c In q̄rta ⁊ vltia redit ad ppositū· ⁊ ondit expositiōez suā bonā esse p auctate Aug· ibi· Et h̄ ita debere itelligi ⁊c·

¶ Utrū essentia generet vel generetur· a

Post hec querit vtrū concedendū sit q̄ pr̄ genuit diuinaz essentiā· vel q̄ diuina essentia genuit filiū· vl' eēntia genuit essentiā·an oīno n̄ genuit nec genita ē diuina eēntia? Ad qd̄ catholicis tractatoribus ↄsentientes dicimus· Q̄ nec pr̄ genuit diuinā essentiaz· nec diuina eēntia genuit filiū· nec diuina eēntia genuit eēntiā· Hic autē noīe essentie intelligimus diuinā naturā· q̄ cōis est tribus psonis ⁊ tota in singulis·

¶ Probat tribus rationibus q̄ essentia diuina non generatur a patre· b

a Ideo nō est dōm q̄ pr̄ genuit diuinā eēntiaz· q̄ si pr̄ diceret genuisse diuinā eēntiā· diuina eēntia relatiue diceret ad patrē· vl' p relatiuo poneret· Si aūt relatiue diceret· vel p relatiuo poneret· nō idicaret essentiā· Ut em̄ ait Aug· in·v·li· de tri· qd̄ relatiue dr̄ nō idicat subām· b Item cū deus pat' sit diuina eēntia· si eius sit genitor esset vtiq̄ genitor eius rei q̄ ipe est· ⁊ ita eadē res seipaz genuisset qd̄ Aug· negat· vt·s· ostēdimus· ¶ Itē si pat' est genitor eēntie diuine· cū ipa eēntia diuina sit· ⁊ deus sit· eo g̊ q̄ generat ⁊ ē· et deus ē· Ita g̊ nō illud qd̄ generat est a p̄re deus· s̄ pat' eo q̄ generat· ⁊ est· ⁊ deus est· c Et si ita ē· nō genito gignēs· s̄ gignēti genitū causa ē· vt et sit· et deus sit· Simili ratione probat Augus· in li· vij· de· tri· Q̄ pater nō est sapiens sapientia quam genuit· quia si ea sapiens est· ea est· hoc enim ē sibi eē qd̄ sapere· Quod si h̄ ē sibi esse quod sapere· nō per

DI·V· a ¶ Ideo non est dōm q̄ pat' genuit diuinā eēntiaz Ista ratio vr̄ ducere ad h̄ in cōueniēs·s·q̄ si eēntia gñaret a p̄re eēntia poneret p relatiuo· Sz h̄ nullū vr̄ incōueniēs Si em̄ magis cōuenit eēntia cum supposito q̄z vniuersale cū singulari·si nō est incōueniēs·cū vniuersale ponit p singulari·nec ē incōueniens q̄ eēntia ponatur p relatiuo
Rn̄sio·dō·q̄ si essentia poneret p relatiuo· essz icōueniēs·nō a pte rei·
Rō·p̄ma sz a pte expssiōis a fidei· Tūc em̄ videret et notaret vnitas essentie i quadā distinctōe esset etiā incōueniēs·q̄ qd̄ ponit p relatiuo in quātū hm̄oi·non indicat essentiā· Si em̄ eēntia poneret p relatiuo· eēntia aliq̄n nō indicaret eēntiaz·q̄ est oī rōni ↄtrariū· b ¶ Itē cuz deus pat'· Ista rō vr̄ ducere ad h̄ incōueniēs·s· q̄ cū deus pater sit diuia eēntia·si eius esset genitor· vtiq̄ esset genitor eius qd̄ ipse ē· Cōtra·eēntia dicit q̄d cōe· sicut ⁊ h̄ nomen deus·sed si dicat hō petrus generat hoiem· ⁊ ipse ē hō· ergo generat se· Argumentū illud nō valet· Silr' vr̄ hic pater generat deū·ergo ⁊c·pari rōne nec in pposito· Rn̄sio· dōm q̄ cōe dr̄· q̄ ē in multis·sz hoc pōt esse tripl'r· Aut q̄ plurificat in m'ltis· ⁊ q̄ztū ad formā ⁊ q̄ztū ad suppositum· vt hoc nomen homo· et tale habet vnitatez rationis· que admittit distinctionem et quantum ad rem· et quātū ad modum· Und̄ bene dicit homō est ab homine· et duos eē homies· Augus.
Rō·ij· Alio mō est cōe qd̄ plurificat q̄ztū ad supposita· nō q̄ztū ad formā vt h̄ nomē deus· et tale hz vnitatem rei sz q̄ res noīat naturā cū multiplicatōe suppositorum· ⁊ ideo recipit distinctionez q̄ iportat distinctionē vt moduz nō vt rem· Unde cōcedit· Deus de deo·sz non deus est alius a deo· Tertō mō est cōe s̄m nomē· qd̄ est in multis· nec tamen plurificat q̄ztum ad formā· q̄ est vnū in multis· nec q̄ztum ad supposita· q̄ pro illis non supponit· vt hoc nomē essentia· de tali cōmuni verū est dicere q̄ nō recipit distinctionē· nec q̄ztum ad modum· nec quātum ad rem· tunc em̄ notaretur idem distingui a se· ⁊ ita argumentū magistri est bonum· Si pater genuit essentiam· pater genuit se· quia loquitur de communi a parte vocis significantis non a parte rei · quia a parte rei eadem communitas est in hoc q̄ est deus · et in hoc q̄ ē essentia· Rō·iij· Augus.
c ¶ Et si ita est· non genito gignens ⁊c Obi· ↄtra tertiā rōem· Si pr̄ genuit diuinā essentiā· tūc

illā sapiam quā genuit pr̄ sapi-
ens ē. Quid em̄ aliud dicimus
cū dicim⁹ h̄ illi ē esse qđ sape. ni
si eo ē q̄ sapiens ē. ḡ q̄ cā illi ē vt
sapiēs sit. etiā ipa illi cā ē vt sit
Si ḡ sapia quā genuit illi cā ē.
vt sapiēs sit. ⁊ cā illi ē vt sit. sed
cām pr̄i q̄ sit a pr̄e genitā. nullo
mō q̄sq̄ dixerit sapiam. q̄d em̄
est insani⁹. Ita ḡ si pr̄ genuit es
sentiā q̄ eēentia quā genuit cā
ē illi vt sit. Nō ḡ ipam q̄ ē eēntiā
genuit. Nā ī illa simplicitate in
q̄t Aug. q̄ nō est aliud sape q̄
esse. eadē est ibi sapia q̄ eēntia.
Ideoq̄ qđ de sapia. h̄ de eēntia
dicim⁹. Sicut ḡ nō genuit sapi
entiā q̄ sapiēs ē. ita nec eēntiā
q̄ ē. Ut em̄ sapia sapiēs ē. ⁊ po-
tentia potēs ita ⁊ eēntia ipe est
Eadēq̄ sapia ē ⁊ potētia q̄ eēn
tia. p̄z itaq̄ ex p̄dictis. q̄ pat̄
eēntiā diuinam nō genuit

Adducit rōes in ꝯtrariū. c

Huic āt vr̄ ꝯtrariū qđ Augusti.
ait in libro de fide ad petrum.
Deus cum verbum genuit. id
qđ ipe est genuit. nec de nihilo
nec de aliq̄ iā facta ꝯditaq̄ mā
sed de seipo id qđ ē ipe. Itē de⁹
pr̄ q̄ dissime se indicare aīs cog
nituris ⁊ voluit ⁊ potuit. h̄ ad
seipm indicandū genuit. qđ est
ipe qui genuit. Ecce apte dicit
his v̄bis deū pr̄em genuisse il-
lud qđ ipe ē. Illud aūt qđ ipe ē
nō est nisi diuina eēntia. vr̄ ḡ di
uinā eēntiā genuisse.

Determiat q̄ōnē ꝓpositā. d

Ad qđ rn̄dem⁹ illa v̄ba sic itel-
ligēda eē dicētes. Pr̄ de seipo
genuit illud qđ ipe ē. i. filiū q̄ est
illud qđ pr̄ ē. Nā qđ pr̄ ē. ⁊ filius
h̄ ē. s̄ nō q̄ pr̄ ē. ⁊ fili⁹ hic est.

Q̄ eēntia n̄ gn̄et eēntiā. e

Nō ē etiā dicēdū q̄ dīna eēntia
genuit filiū. q̄ cū fili⁹ sit dīna es
sētia. iā eēt fili⁹ res a q̄ gn̄at̄. ⁊
ita eadē res seipaz gn̄aret. Ita
etiā dicim⁹ q̄ eēntia dīna n̄ ge-
nuit eēntiā. Cū em̄ vna ⁊ sūma
q̄dā res sit dīna eēntia. si diuia
eēntia eēntiā genuit. eadē res
seipam genuit. qđ oīno esse nō
p̄t. s̄ pr̄ sol⁹ genuit filiū. ⁊ a pr̄e
⁊ a filio ꝓcedit spūssctūs.

Obijcit q̄ eēntia generet es
sentiā aucte Aug. f

Predict̄ aūt vr̄ ꝯtrariū eē qđ
dic̄ Aug. ī li. vij. đ trini. Hoc in-
q̄t ē deo eē qđ sape. vñ pr̄ ⁊ fili⁹
sil' sunt vna sapia q̄ vna eēntia
⁊ sigillati sapia de sapia. sic eēn
tia de eēntia. Ecce his v̄bis ap
te dicit Aug. sapiā de sapia. ⁊
eēntiā de eēntia. vbi vr̄ signifi
care q̄ sapia sapiam. ⁊ essentia
genuerit eēntiā. Idē in li. đ fide
ad petr̄ ait. Sic xp̄m dei filium
id ē vnā ex trinitate p̄sonā deū
verū crede. dīnitatē eius de nā
pr̄is natā eē nō dubites. Hic vr̄
dicere q̄ nā filij sit nata đ nā pa
tris. Idē in li. xv. de tri. ait. Di-
cit̄ fili⁹ ꝯsiliū de ꝯsilio. ⁊ volun-
tas đ volūtate. sic sub̄a de sb̄a.
sapia de sapia. Et hic vr̄ dicere
q̄ sub̄a sit genita đ sub̄a. ⁊ sapia
de sapientia

Exponit autoritatē Aug. iā
adductam g

Sed hoc ita determiam⁹. Sa
pientia de sapia. ⁊ sub̄a de sub̄a
est. id est filius qui est sapia. q̄ ē
sub̄a. est de pr̄e q̄ est eadē sub̄a
et sapia. ⁊ filius q̄ ē diuitas. na-
t⁹ ē de pr̄e q̄ est nā diuia. Et vt
exp̄ssius dicam⁹. dicim⁹ filiū sa-
pientiā esse de pr̄e sapia. ⁊ dici-
m⁹ filiū sub̄am esse genitū đ pa
tre ⁊ a pr̄e sub̄a. Q̄ aūt ita in-
telligi debeat. Aug. oñdit in li.
vij. de tri. dicēs. Pr̄ ipe sapia ē.
⁊ đr filius sapia pr̄is q̄ mō đr lu
men pr̄is. i. sicut lumē đ lumie
⁊ vterq̄ vnū lumē. sic intelliga
tur sapia đ sapiā. et vterq̄ vna
sapia ⁊ vna eēntia. Itē iō xp̄us
dicitur virtus ⁊ sapientia dei.
quia de pr̄e virtute et sapiētia
etiā ipe virt⁹ ⁊ sapia ē. sic ipe lu
mē de pr̄e lumie ē. ⁊ ipe fons vi
te ē apud deū pr̄ez fontē vite.
Fili⁹ ḡ sapia de pr̄e sapia ē. sic fi
li⁹ lumē de pr̄e lumie. ⁊ đs fili⁹
de deo pr̄e. ⁊ vt singl'is sit lumē
⁊ singulis de⁹. ⁊ singulis sapia
⁊ singulis vnū lumē. vn⁹ deus
vna sapia. Ecce manifeste his
verbis apit Aug. ex quo sensu

genitū gignenti
causa est. Sed
hec ratio nihil
videt̄ valere. q̄
rō cāe nō cadit ī
diuinis. cā em̄ ē
ad cui⁹ eē sequit̄
aliud. s̄z in diui-
nis nō ē aliđ. ḡ⁹
⁊c. Itē non seq̄t̄
pat̄ genuit sapi
entiā. ḡ⁹ est sapi
ens sapia geni-
ta. ergo pari rō-
ne. nec p̄dicta so
lutio valet. R⁹
3 dōm. q̄ sumen
do nomē cause
ꝓprie. nō cadit ī
diuinis. cadit tn̄
et recipit̄ rō p̄n-
cipiātis. ⁊ rō in
formantis. ⁊ p
his accipit̄ no-
men cāe. Om̄ er
go rō essendi sig
nat̄ p hoc nomē
eēntia. iō eēntia
signat qđammō
in rōe cāe respe-
ctu entis. Si ḡ⁹
eēntia eēt genita
ab ente signifi-
cat̄ in rōne effe-
ct⁹. siue p̄ncipia
ti. et idē est tunc
p̄ncipiū et prin
cipiatū r̄spectu
eiusdē. qđ ē ipos
sibile. ⁊ ī hoc fū-
dat̄ rō magistri
Ad illđ qđ obij
cit̄ de sapia dōz
q̄ tactū ē de ipa
in q̄ōnib⁹ extra
lr̄am. q̄ nomen
ita abstractū si-
cut eēntia n̄ sup
pōit p relatiuo.
et ita ē accidens
Pater ē sapiēs
sapia. ⁊ genuit
sapiam. ḡ⁹ ē sa-
piēs sapia quā
genuit. vel sapi
entia genita. In
noīe autē eēntie
nō ē accidēs. q̄
idē signat ⁊ sup
ponit. ⁊ ita non
est dicendum. q̄
4 diuia eēntia ge-
nuit filiū. Cō
tra h̄ obijcit ioa
chim tam cōtra
positiōez q̄ con
tra rōnē. Cōtra
positōez. q̄ si es
sentia non gene
rat. nec generat̄
nec procedit er-
go in diuinis est
res generās. ge-
nita. ꝓcedens. ⁊
res nec generās
nec genita. nec p
cedens. ⁊ ita est
q̄ternitas si sūt
ibi q̄ttuor res.
Item irridet rō-
nem magistri si
essentia generat
eēntiā. et eēntia
est vna res. ergo
vna res generat
seipam. Sil'r in
quit ioachī̄z po-
tuisti dicere pe-
tre. deus gene-
rat deum. vnus
est de⁹. ergo vna
res generat seip
sam. R⁹ dōm q̄
ioachī̄z nō recte
arguit et deficit
sua rō. quia res
non accipit̄ vni
formit̄. Quia cū
đr res pmo mō
ibi accipit̄ res p
re nature. s̄z cū
accipit̄ scđo mo
accipit̄ p ipa na
tura diuia. Pre
terea deficit ab
insufficienti. q̄
non valet. Si
aliquid dicit̄ de
altero ⁊ n̄ đr de
alio. q̄ ꝓpt̄ hoc
illa faciant nu-
merū. Unde nō
valet. petrus ē ī
diuiduū. hō non
est indiuiduum.
ergo hō et petr⁹
sūt duo. Habe-
re em̄ proprieta
tē et non habere
nō sufficit ad di
stinguēduz. Ad
instātiā eius di-
cendū. q̄ non re
cte instat. q̄ essē
tia est res vna.
Q̄tū ad supposi
tū et significatū
nō em̄ suppōit

psonas. Sed de
us ē res vna quātū
tū ad significa/
tum sed plures quā
tum ad supposi
tū. Et iō ignorā
ter ioachim rep

Hylari⁹.

hendit magistrū
quia cū eēt sim
plex nō ē reueri/
tus magistrum.
Et sic iusto dei
iudicio dānat⁹
fuit libellus ei⁹
in lateranēsi cō/
cilio. et positio
mgr̄i approbata

Hylari⁹.

d ¶ Nihil nisi
natum hz filius
id est nihil hz fz
q deus ē nisi qd
nascēdo accepit
Queritur circa
hoc verba hyla/
rij de hoc verbo
accepit. vtrum
dicat substantiā
vel relationem.

Hylari⁹.
Qui natu/
ra dei ī for
ma sua ma
nēs formā
nature. et ī
firmitatis
corporalis
acceperit.

Si substātiā g⁹
pater silr acce/
pit. Si relatiōz
cū essentiā acce/
perit filius. es/
sentia ē accepta
ergo essentia re/
fert. R⁹. dōm q
accipe dicit duo
5 scz habere et esse
ab alio. quātuz ad
habere eēntiā. sz
quātū ad hoc qd
est eē ab alio re/
spicit psonā. vñ
p verbū accipiē
di significatur
q eēntia habet a
psōa q ē ab alio
e ¶ Et iō non re
fert ad aliud qd
in vno subsistit
ex vno. hoc vide
tur falsū. qm fi/
li⁹ subsistit a pa
tre nō refert ad
spm̄. R⁹. hoc pt
intelligi duplici
ter. Uno mō q
filius non habz
respectum nisi
ad vnā psonam
et hoc intelligit
inquātū filius.
quia inquantuz
spirās est refer/

accipiēda sint pdicta vba et his
silia. scz cū dr suba de suba. vel
substantia genuit subam.
¶ Adducit auctes hylarij ptra p
dictas expositiones in qb⁹ no/
tat expssioz cōtrarietas. h
i Huic vero etiā cōtrariū vide
tur. qd hilarius ait in. iiij. lib.
d de trinita. Nihil inqt nisi na/
tum habet filius: et geniti ho/
noris admiratō in honore ge
nerantis est. Cū g fili⁹ eēntiaz
habeat (tota eni i eo ē diuina
eēntia) vr q ipa diuina eēntia
nata sit. Itē in. v. li. ait. Natiui
tas dei nō pōt eā ex qua pue/
cta est nō tenere naturā: nec
eni aliud q deus subsistit: qd
non aliūde q de deo subsistit.
Ecce hic dicit natiuitatez dei
pfectā ex natura: et ita videt
ex his verbis atq pdictis na/
tura dei et genita et genuisse.
Quod apertius dicit in li. ix.
de trini. Nos inqt vnigenituz
deū in forma dei manentē. in
natura dei mansisse pfitemur
nec vnitatē forme seruilis in
naturā diuine vnitatis refun
dimus: nec rursuz corpali insi/
nuatōne prēz in filio pdicam⁹
Sed ex eo eiusdē generis ge/
nitā naturaz naturaliter in se
gignētē habuisse naturā: que
in forma nature se gignentis
manens: formam nature et in
firmitatis corporalis accepit.
Non eni defecerat dei natura
ne essz. s i se hūilitatē terrene
natiuitatis (manēs sibi dei natu
ra) susceperat. generis sui po/
testatē i habitu assumpte hūa
nitatis exercēs. Ecce hic ap/
te dic et naturā genuisse: et na
turā genitaz: et naturā assum
psisse naturā: qd a plerisq ne/
gatur. Itē in eodē. Nūqd vni
genito deo contumelia est pa
trē sibi innascibilē deū eē: cum
ex inascibili deo natiuitas vni
geita i nāz vnigenitā subsistat.
Ecce. et h dicit vnigenitā nāz.
Autoritates pdctās explanat
risionē suā per hylarij verba
confirmans. i

Sed q hec verba sane vult i/
telligi ipe idē dicit. in. iiij. lib.
Intelligētia dictorū ex causis
est assumēda dicēdi: q nō ser/
moni res. s rei est sermo subie
ctus. Hec g verba ita intelli/
gi pūt. Nihil hz filius: nisi na/
tū. i. nihil hz fm q de⁹ est: nisi
qd nascendo accepit. et ipe na
scendo pris in se subsistentem
naturā habuit. Unde idē hy/
larius addit in. v. li. Eādē na/
turā hz genit⁹ quā ille q genu
it. ita tū vt nat⁹ nō sit ille q ge
nuit. Nā quō erit pr ipe cū ge
nitus sit. Sz in his ipis subsi/
stit ille q genit⁹ ē in qb⁹ totus
ē ipe q genuit. q nō ē aliunde
q genit⁹ est. e et iō nō refert ad e
aliud qd i vno subsistit ex vno
At si in generatōe filij f et natu f
rā suā: vt ita dicā: sequit inde
mutabil de⁹ idemutabilē deū
gignēs: nec naturā suā deserit
ex indemutabili deo indemu/
tabilis dei perfecta natiuitas
Subsistētē g in eo dei naturā
intelligam⁹: cū in deo deus in
sit. Nec pter euz q de⁹ ē quisq
de⁹ ali⁹ sit: q ipe de⁹ et i eo de⁹
Natura ergo dei patris veri/
tas in deo filio esse docetur cū
i eo de⁹ intelligit eē q de⁹ est.
Est. n. vn⁹ i vno: et vn⁹ ab vno
¶ Adducit autoritates ex q/
bus pōt elici contrarietas. k
Dicit q et frequēter in scptu/ k
ra sac legit. pr d sua suba genu
isse filiuz. Un Aug. in li. de fide
ad petr ait. Pater de⁹ de nul/
lo genit⁹ deo g semel de sua na/ g
tura sine initio genuit filiū deū
sibi equalē. et eadē q ipa nāliter
eternus ē diuinitate coeternū.
Ecce h dicit Aug. filiū genitū.
de nā pris. Est aūt vna nā pris
et filij et spūsscti. Si g de nā pris
genit⁹ ē fili⁹ genit⁹ ē de nā filij
et spūsscti. imo d nā triū psonaz
Idē qz Aug. in li. xv. de tri. dic
xpm eē filiū sube pris et de suba
pris genitū tractās illud vbuz
apli loqntis d deo pre sic. Qui
eruit nos de ptāte tenebrarū
et trāstulit i regnū h filij charita h

tur ad alium. vt
q psona filij nō
habet respectuz
nisi ad vnā ma/
teriam. et hoc ve
rum est. q filij⁹
non habet in se
nisi naturā pa/
tris.
f ¶ Et naturam
suam vt ita dicā
sequit indemu/
tabilis deus etc.

Hylari⁹.

Contra. In di/
uinis non est p/
us nec posterius
et ita nec pcedere
nec sequi. Si tu
dicas q ē fm rō
nem intelligēdi
hoc nihil ē. quia
deus gignens.
nec fm rem. nec
fm intellectum
sequitur aliud.
R⁹. q hylarius
improprie loqui
tur. et ideo addit
determinatōem
vt ita dicā. et tm̄
vult dicere seq.
qntū insepabili
ter cōicare et cō/
sonare. et ab illo
non recedere. et
hoc patet per se
quens.

Expositio/
nē pfirmat
p vba eius
dem.

g ¶ Semel etc.
genuit filiū. Ui
detur male dice
re semel. Quia
semel dicit vicis
situdinem. sed i
gnātione eterna
nulla cadit vicis
situdo g⁹ etc. R⁹.
dicēdū q semel
potest dicere vl
nunc tēpis. vel
nūc eternitatis.
Et si dicat nunc
tpis. cum temp⁹
habeat diuersa
nunc. denotat i
tercisionem. Si
autem nunc eter
nitatis. et illud
nunc per est. et ē
inuariabile et v/
num. semel dicit
omnimodam in
uarietatem. per
fectionem. et vni
tatem.

Colli. j.

h Filij charitatis sue. Queritur vtrũ charitas accipiatur ibi essentialiter. aut notõnaliter. Si eẽntialiter. ergo xp̃s filius est essentie. qd̃ nõ cõceditur. Si tu dicas. ꝙ est impropria locutõ ⁊ est sensus. filius eẽntie. id est qui est essentia. tunc nullus videtur sensus. et pro nihilo additum. hoc qd̃ ẽ charitatis. Et rursus Augu. exponit filij charitatis. id est dilecti. sꝫ pater diligit filiũ spũsancto. ergo ⁊c. Si propter hoc dicas ꝙ tenetur notionaliter. tunc ergo filius dei est filius spũsancti. quod oĩno ẽ

7 absurdũ. Rn̄. ꝙ propter hoc dicunt aliqui ꝙ ille genitiuus. nec proprie eẽntialiter. nec proprie notionaliter. sꝫ medio modo tenetur. id est appropriate. Licꝫ enĩ charitas sit oĩbus cõis et proprium. s. s. vno tñ mõ appropriate conuenit prĩ. q꞉ charitas amor gratuitus est qui tm̃ dat ⁊ nõ accipit ⁊ hoc ẽ in persona prĩs. ideo appropriatur patri Alio modo dici potest ꝙ charitas ibi tenetur eẽntialiter. sicut dicit Augu⁹. q꞉ nihil aliud ẽ dicere filij charitatis. ꝙ̃ filij subẽ. Sed genitiuus non cõstruitur ĩ ratiõe principij sed ex vi declarationis eẽntie. et est sensus. ⁊ filij charitatis. i. filij chari. et filij substantie. vel etiaꝫ nature. hoc ẽ filij cõsubstantialis et naturalis

i Filium cum patre homousion confitere. Contra. quia cum filius naturalis partem substantie trahit a patre. partẽ a matre. in his inferioribus. in deo totam substantiam trahat a patre. videtur ꝙ pater non tantuꝫ deberet dici pater. sed et mater et multo fortius mater. quia mater plus dat ꝙ̃ pater. Item filius dei vocat se sapientiaꝫ. et sapientiam que concipitur et parturitur. Prouerbiorum. viij. ergo cum hoc sit proprium matris. videtur ꝙ pater proprius deberet dici mater. Rn̄. dicendum. ꝙ nomen matris non transfertur ad diuina. Et vnam rationeꝫ assignat anshelmus in monologio. quia principium maternuꝫ precerigit aliud principium prius. Ratio huius est. quia mater est principium passiuuꝫ. ⁊ oĩe tale mouetur ab alio. ergo ante ipsum est principiuꝫ aliud. quoniam ergo principium generationis filij est principium. et est pure actuale. ideo nullo modo trãsfertur maternũ principiũ. Trãsfertur tamen actus maternus. vt concipere et parturire pro eo ꝙ ibi agit vnum principium, et nõ duo. 8

Mathei xxv.

i. Joh. v

Augusti.

ris sue Qd̃ dictũ ẽ inquit filij charitatis sue. nihil aliud intelligatur ꝙ̃ filij sui dilecti. ꝙ̃ filij subẽ sue Charitas quippe prĩs que in nã eius ẽ ineffabiliter simplici. nihil ẽ aliud ꝙ̃ ipsa nã atqꝫ suba vt sepe diximus ⁊ sepe iterare non piget. ac per hoc filius charitatis eius nullus alius ẽ. ꝙ̃ qui de suba eius ẽ genitus. Ecce hic apte dicit Aug. filiũ eẽ genitũ de suba prĩs. ⁊ filiũ subẽ prĩs. Idẽ ꝙ̃ Aug. in li. ij. ꝯtra hereticum maximinũ subam dei genuisse filiũ. ⁊ filiũ genitũ de suba prĩs asserit dicẽs. Carnalibus cogitatiõibus pleni subaꝫ dei de seipsa gignere filiũ nõ putatis nisi hoc patiatur qd̃ suba carnis patitur quñ gignit. Erratis nõ sciẽtes scripturas neqꝫ virtutẽ dei. Nullo enĩ mõ verũ dei filiũ cogitatis. si eũ natũ eẽ de suba prĩs negatis. Nõ enĩ iaꝫ erat hoĩs filius. ⁊ deo donãte factus ẽ dei filius. ex deo natus. gratia nõ nã. an forte. ⁊ si nõ hoĩs filius erat. tñ iã aliq̃ erat qualiscũqꝫ creatura ⁊ in dei filiũ deo mutãte ꝯuersa ẽ Sꝫ nihil horũ ẽ. ergo aut de nihilo. aut de aliq̃ suba natus est. Sꝫ ne crederemus vos putare de nihilo eẽ dei filiũ. affirmastis nõ vos dicere de nihilo eẽ dei filiũ. de aliq̃ ergo suba ẽ. Et si nõ de suba prĩs de q̃ sit dicite. sed non inuenietis. Iã ergo vnigenitũ dei filiũ iesuꝫ xp̃m de prĩs eẽ suba. nõ vos nobiscum pigeat ꝯfiteri. Idẽ in eodẽ Vtrique legimus vt simus in vero filio eius iesu xp̃o Dicite quęso nobis. vtrum iste verus dei filius ab eis qui gratia filij sũt quadã proprietate discretus. de nulla substantia sit. an de aliqua. Nõ dico inquis de nullo nec dicam de nihilo. ergo de aliqua substãtia est. Quero de qua: si nõ de prĩs suba ẽ aliã quere. Si aliaꝫ nõ inuenis. prĩs agnosce subaꝫ. ⁊ filiũ cũ prẽ homousion cõfitere. Idẽ in eodẽ Cõfiteor deũ prẽꝫ oĩo incorruptibiliter genuisse. sed qd̃ ẽ ipse genuisse. Itẽ dico ꝙ se pe dicendũ ẽ. aut de aliq̃ suba ẽ natus dei filius. aut de nulla. Si de nulla. ergo de nihilo qd̃ vos iã nõ dicitis. Si vero de aliq̃. nec tñ de patris suba. nõ est verus filius. Si vero de prĩs suba. vnius eiusdẽqꝫ subẽ sunt pr̃ ⁊ filius. Vos autẽ Nec filiũ de suba prĩs genitum vultis. ⁊ tñ eũ nec ex nihilo. nec ex aliq̃ mã. sed ex prẽ eẽ ꝯceditis nec videtis ꝙ̃ necesse sit vt qui nõ ex nihilo. nec ex aliqua alia re sed ex deo. nisi ex dei suba esse nõ possit. ⁊ hoc eẽ qd̃ deus ẽ de quo est. i. deus de deo natus ẽ. q꞉ nõ aliquis fuit. sed nã coeterna de deo ẽ

Aperit ex q̃ sensu accipiẽda sint adducte autoritates. l

His verbis premissis innui videtur ꝙ diuina suba filiũ genuerit. ⁊ ꝙ filius sit genitus de suba prĩs. ⁊ ꝙ de deo ẽ natura coeterna. ⁊ ꝙ prĩ id qd̃ ipse est genuit. Id autẽ qd̃ ipse est. diuina eẽntia est et ita putari põt diuinã eẽntiaꝫ genuisse Vehemẽter mouent nos hec verba. q̃ quõ intelligẽda sint. mallẽ magis ab alijs audire ꝙ̃ tradere. Vt tñ sine preiudicio atqꝫ temeritate loquar. ex hoc sensu dicta possũt accipi. Natura coeterna de deo est. i. filius coeternus prĩ de prẽ ẽ. ita ꝙ est eadem cũ eo nã vel eiusdẽ nature Quẽ sensũ ꝯfirmat Aug. ibidẽ subijciẽs. ⁊ qd̃ dixerat quasi explanãs. Dicto enĩ nã coeterna est de deo: addidit. Nõ est aliud filius ꝙ̃ illud de q̃ ẽ. i. vnius eiusdẽ qꝫ subẽ est. Deinde aptius taleꝫ intellectũ ex predictis verbis fore habẽdũ aperit in eodẽ li. ꝯtra maximinũ di. Trinitas hec vnius eiusdẽ subẽ ẽ. q꞉ nõ de aliq̃ mã vel de nihilo ẽ filius. sed de q̃ est genitus. Itẽqꝫ spũssctũs non de aliq̃ mã vel de nihilo est. sed inde ẽ vñ procedit. His vtiqꝫ verbis aperte ostendit ea ratione dici filium esse de substantia patris q̃ est de patre genitus. ita ꝙ ẽ eius-

Augusti.

k ¶ Filium et spm̄sctm̄ nō esse de nihilo. videt̄ hoc fal/sum. q2 id qḋ de nulla p̄iacenti materia ē. de nihilo ē. s3 filius et spūssanctus sunt hmōi. ergo ⁊c̄. Si tu dicas ꝙ filius et spūssanctus sunt de aliq̄ vt de patre. Queritur tunc vtrū pater sit de nihilo. et videt̄ ꝙ sic. q2 nō aliqḋ. et nihil conuertunt̄. s3 pat̄ non est ex aliq̄. ergo est ex nihilo. Itē q2 pr̄ n̄ h3 p̄ncipiu3 effectiuu3. idō d2 eē a nihilo. simili mō cum non habeat naturā debet dici de nihilo. si cōcedat̄ de patre. Cōtra. ōme qḋ
9 h3 eē de nihilo ē creatura. gº ⁊c̄. Rᷣ. dōm. ꝙ cu3 d2 aliqḋ eē de nihilo s3 Anshel. in monolog. tripliciter pōt itelligi. Uno mō vt nihil accipiatur simpl'r p2iuatiue vel negatiue. vt cū d2 de tacēte ille loquit̄ de nihilo. alio mō positiue. vt si dicatur aut intelligatur aliqḋ fieri ex nihilo. sicut cultellus de ferro. Tertio mō p'ti3 positiue. p'tim p2iuatie. vt si dicatur aliqḋ fieri ex nihilo. q2 aptus nihil ē aliqḋ. sic̄ d2 de paupe fit diues. Rō autē huiꝰ multiplicitatis ē hec. Nā p2io distinguendū ē. q2 negatio eius quod est nihil. p̄t sistere intra. vel extra ad verbū ferri. Si ferat̄ ad verbū tūc fieri de nihilo est non fieri. sic̄ loq̄ de nihilo idē de nulla re. Si autem non ferat̄ ad verbū tūc affirmat̄ fieri. ⁊ tunc duplex est. q2 de p̄t intelligi materialiter ⁊ tunc significa

Augusti.

dem substātie cū eo: ⁊ spiritū sanctū esse de suba patris et filij: quia ab vtroq3 p̄cedit. ita ꝙ est eiusdem substantie.

¶ Elicit correlariū ex p̄dictis ꝙ nec filiꝰ nec spūssanctus ē d nihilo: sed de aliquo non tn̄ d materia. m

k Ōndit̄ q̄3 ex illis vbisk filiū et spm̄sanctū nō eē de nihilo s3 d aliq̄: nec tn̄ d aliq̄ materia. vn̄ etiā Hylariꝰ in. xij. li. de tri. ait. Unigenitus deus cū natꝰ sit: p̄rem testat̄ autorē. cū ex manēte natꝰ ē: nō ē natꝰ ex nihilo: ⁊ cū an̄ tp̄s natꝰ ē: oēm sēsū p̄uenit nascēdo. Hic apte d2 ꝙ filiꝰ nō ē natꝰ ex nihilo. Sil'r ⁊ spūssctūs nō ē dicēdꝰ eē vel p̄cedere ex nihilo: q2 filiꝰ de substātia p̄ris natꝰ ē. i. a p̄re ē: cu3 q̄ eiusdē substātie ē ⁊ eadē substantia. Ex q̄ sensu accipiēdu3 etiā ē illud. p̄r genuit id qḋ est ip̄e. i. filiū q̄ ē hoc quod pater.

¶ Redit ad p̄positū ⁊ confirmat expositiōe3 suam auctoritate Augusti. n

¶ Et h̄ ita debere itelligi Aug. apit dicēs in p̄mo li. cōtra maximinū. Hoc genuit p̄r qḋ est. alioquin non est verus filius: si quod est: est pater non ē filiꝰ. Itē suba dei genuit filiū. i. p̄r suba genuit filiū q̄ ē eadem suba ⁊ eiusdē sube. Qḋ sic esse intelligēdū Aug. ōndit dicēs ad maximinū. Sic dicis: spūs spm̄ genuit. ita dic spūs eiusdē nāe vl' sube spm̄ genuit. Itē sicut dicis: deus deū genuit. ita dic deꝰ eiusdē nāe vel sube deum genuit. Hoc si credideris ⁊ dixeris: nihil de hac re vlteriꝰ accusaberis. His em̄ vbis apit quō p̄dicta debeāt itelligi. Similiter filiꝰ natus est de substātia patris: vl' pater genuit filium de sua natura siue essentia. id est de se natura et essentia genuit filium eiusde3 essentie ac nature: et qui ē eadem essentia ac natura. Similiter expone illud filius substātie patris ⁊ filius patris substantie. id est qui est substātia cum quo et filius eadem substantia est: quia substantialis est patri filius. Et hic sensus adiuuatur ex his verbis aug. qui in libro. vj. de trinita. ait. Tres personas eiusdem essētie: vel tres personas vnam essentiam dicimus. Tres autem personas ex eade3 essentia non dicimus: quasi aliud ibi sit quod essētia ē: aliud qḋ persona. His verbis ostendit̄ non esse dicendum personam esse ex essentia: nisi ex sensu p̄dicto. Qui sensus confirmat̄ etiam ex eo quod in li. xv. de trinitate idem ait. Sicut nostra scientia dissimilis est sciētie dei: sic et nostrum verbum quod nascitur de nostra scientia: dissimile est illi verbo dei quod natum est de patris essentia. Tale est autem ac si dicerem: de patris scientia. de patris sapientia: vel quod est expressius de patre essentia. de patre scientia. de patre sapientia. Ex hoc itaq3 intellectu verbum dei patris vnigenitus filius per omnia patri similis et equalis recte dicitur deus d deo: lumen de lumine sapientia de sapientia: essentia de essētia: quia hoc est omnino quod pater: non tamen pater: quia iste filius: iste pater. ¶ Inde est ꝙ solus vnigenitus dei dicitur natura filius quia eiusdem nature est. ⁊ eade3 natura est cum patre. Unde hylarius in libro d trinita. de christo loquens ait. Natura filius est: quia eandem naturam quā ille qui genuit h3.

ꝙ nihil ma̅tia fit d alicuiꝰ. et h̄r secūdus sensus. Ite3 p̄t teneri ordinalit̄. et tūc ē sensus sic. creatura dicit̄ fieri d nihilo. Et habet̄ tertiꝰ sensus. ¶ Dōm gº ꝙ s̄m p2imū sensum. deus potest dici de nihilo eē. siue pat̄. siue diuina eēntia. tn̄ hic modꝰ nō est vsitatꝰ. q̄ntum ad secundum modū omnino fit nihil ex nihilo. q̄ntu3 ad tertiū modū s̄m quē loq̄t̄ Augꝰ. ꝙ sola creatura fit ex nihilo. q2 de notat ibi ordinem vt eē habeat. post non esse hoc quod est nihilo. p2iuat materiā p̄iacentem q̄uis ergo pat̄ et filius et spūssanctus non habent materiam p2eiacentem. q2 cū nō habent eē post non eē. idō nō dicūt̄ eē ex nihilo. et idō nō valet p2imū argumentum. q2 p̄cedit ab insufficiēti. Secūdū vero et tertiū argumētum de patre factū p̄cedit s̄m ꝙ negatio eius ꝙ ē nihil fert̄ extra ad verbū. ⁊ fac̄ orōe3 negatiua3 Alit̄ em̄ n̄ equipollet non esse de alio ⁊ de nihilo. et s̄m hūc sensum sicut concedit ꝙ pater a nll'o sit. ita d nihilo. tamē sicut dictum est. sensus ille non est vsitatus. cōmuniter em̄ vtimur hac locutione s̄m ꝙ negatio de nihil sistit intra et hoc est ꝙ de accipitur ordinaliter.

Uerbū patris dr̄ filius nature.

In parte ista ad intelligentiam duarum princi/
palium ptium huius distinctionis duo pnci/
paliter queruntur. ¶ Primo queritur de com/
patione generatiōis ad substantiā siue eēntiaʒ. in ratio
ne principij. ¶ Scdō querit̄ de compatiōe eiusdē ad es
sentiā in ratōe termini. Et duo querunt̄ q̄ntum ad pmū.
Duo v̄o q̄ntum ad scdm. Quātū ad pmū querit̄ primo.
vtrū subā vel eēntia generet. Scdō vtrum de substātia
generetur aliquis.

¶ Questio I a

Qd substātia nō generet̄ ondītur sic. Generare dicit̄ re
lationē. g° cui ɔuenit generare cōuenit referri. sed eēntie
nō cōuenit referri. g° nec ɔuenit generare. ¶ Item gene
rare importat distinctionē. g° cui cōuenit generare. et p
cōseques etiā distigui. sʒ eēntia cū sit vna nō distinguit̄
g° ꝛc. Aut si generat. plures sunt eēntie. ꝛ ad hec duo in
cōueniētia ducit mgr. ¶ Itē generare dic̄ actionē psona
lē. g° ō illo solo dr̄ qd significat psonā vel suppoit pso
nā. sed eēntia nō supponit psonā. cū sit cōis. nec psonaʒ
significat. cū sit oīno abstractū. g° ꝛc. ¶ Itē generare ē
ppꝛietas psone. cōicabilitas ē eēntie. g° sicut se habʒ cōi
cabilitas ad psonā. ita ppꝛietas psonalis ad essentiam
sed cōicabilitas nūq̄ʒ ē psone. qꝛ hec ē falsa. pr̄ ē cōicabi
lis. g° nec ppꝛietas psonalis erit eēntie. g° nec generare
cū sit psone. ¶ Cōtra. Quecūq̄ʒ sic se hn̄t ꝙ vnū ē idē alij
ꝛ n̄ hn̄t diuersas ppꝛietates. q̄cq̄d dr̄ de vno ꝛ de altero
sed psona ꝛ eēntia sunt hmōi. qꝛ psona ē eēntia. nec hn̄t
diuersas ppꝛietates. qꝛ ppꝛietas in diuinis ē relatio di
stinguēs. sed si eēntia hr̄et aliquā ppꝛietatē. tunc distin
gueret̄ ꝛ referret̄. g°. ꝛc. Si dicas ꝙ q̄uis psona ꝛ essen
tia nō hn̄t diuersas ppꝛietates. tn̄ differūt p habere pro
pꝛietateʒ ꝛ nō habere. Cōtra. sūma oppositio ē cōtradi
ctio. sed talis diuersitas est p cōtradictionē. g° magꝭ dif
ferunt eēntia ꝛ psona. q̄ʒ psona ꝛ psonaʒ sʒ psona n̄ pdica
tur de psona. ergo nec psona de eēntia. hoc ē aūt falsū.
ergo ꝛc. ¶ Item. quecunq̄ʒ sic se habent. ꝙ vnum predi
catur de altero. vnum supponit p altero. quia subiectū
vere subijcitur predicato. sed essentia vere pdicatur de
patre Unde hec ē vera. pater est essentia. ergo et suppo
nit. ergo sicut deus pater generat sic potest dici essentia
generat. ¶ Item de quocunq̄ʒ predicat̄ subiectū. ꝛ ppꝛia
passio. sed generare est sicut ppꝛia passio patris. sʒ hec
est vera. diuina essentia est pater. ergo ꝛ similiter illa ē
vera dīna essentia generat ¶ Item de quocunq̄ʒ pdica/
tur diffinitio. et diffinituʒ. sed diffinitio pr̄is est filij pa
ter Cum ergo sit hec vera diuina eēntia est pater. ꝛ hec
erit vera diuina essentia est filij pater. ergo a cōuertibi
10 li. filius ē filius essentie. ¶ R°. ad pdictoꝝ intelligentiā
est notandū ꝙ fides vera dicit quasi fundamentū deū
esse trinū ꝛ vnum. ꝛ ita trinum. ꝙ trinitas non cōfundi
tur. ꝛ ita vnum ꝙ vnitas non multiplicat̄. Si ergo qd
credimus opoꝛtuit significare. opoꝛtune inuenta sunt
nomīa in diuinis. imo a deo nobis manifestata q̄ signi
ficent trinitatem sub distinctione. ꝛ vnitatē sine omni
multiplicatione. Sicut ergo nomīa imposita psonis.
oīno sunt incōicabilia. ꝛ q̄ntum ad suppositū. ꝛ q̄ntū ad
significatum. Unde hec oꝛatio est falsa. pater est filius
vel pater est cōicabilis. ita ex parte essentie vel nature
opoꝛtuit noīa imponi. que non distinguerent. nec q̄ntuʒ
11 ad significatum. nec q̄ntum ad suppositum. ¶ Notan/
dum autem ꝙ triplex est genꝰ nominū significātiū eēn/
tiam. Quedam em̄ significant in cōcretione. vt hoc no/
men deus Quedam in oīmoda abstractione. vt hoc no
men eēntia. Quedam medio modo. vt lumen. sapiētia
voluntas. ꝛ cōsimilia. ꝛ ista dicunt̄ medio mō significā
re. quia nō cōcernūt suppositum p modū inherētie. sed
cōcernūt suppositū ratione eius ꝙ dicunt aliquam ra/
tionem actus vel oꝛiginis que sunt ipoꝝ suppositoꝛuʒ.
cum igitur tres sint nominū differentie nomē cōcretuʒ
supponit p psona ppꝛie. nomē mediū supponit partiʒ
ppꝛie. ptim impꝛopꝛie. nomen abstractū ꝛ absolutū nō
supponit oīno. nisi impꝛopꝛie. vnde hec ē ppꝛia. deꝰ ge
nerat. ꝛ in vsum adducenda. Hec aūt. sapīa gn̄at. ō sa/
pientia ptim ppꝛia. ptim impꝛopꝛia. iō ē sustinēda. Hec
aūt eēntia generat. oīno impꝛopꝛa. ꝛ iō neganda ē. si lega
tur alicui ē exponenda. Sancti em̄ q̄nq̄ʒ ad cōfundēdas
hereses. expꝛssius loquunt̄. q̄ʒ ppꝛietas sermōis sustine/
at ¶ Ad illud ergo qd pmo obijcit̄ ꝙ essentia ꝛ psona n̄
habent diuersas ppꝛietates. dōm. ꝙ diuersitas ratiōis 12
dupliciter ē in diuinis. Uno mō p habere diuersas pꝛo
pꝛietates. ꝛ p illud inducit distinctionem. ꝛ sic differūt
ratione. nec pdicantur de eodem vt pater ꝛ filiꝰ. Alio
modo ē p habere ppꝛietatē ꝛ nō habere ꝛ illud non indu
cit distinctionem. nec facit ꝙ vnū nō pdicetur de altero
facit tn̄ ꝙ aliq̄d dicit̄ de vno qd n̄ dicit̄ ō altero. vt pꝫ i
Petro ꝛ hoīe. petrꝰ ē indiuiduū hō n̄. ꝛ tn̄ hō v̄e pdicat̄ 13
de Petro ¶ Ad illud ꝙ summa oppositio est affirmati
onis ꝛ negationis. dōm. ꝙ veꝝ est vbi negatio nihil po
nit sicut inter aliquid ꝛ nihil. sed vbi ponit extrema mi/
nima pōt eē. ꝛ surgit ex quātulacūq̄ʒ pua differētia siue
rei siue rationis. vnde non sufficit ad distinguendum.
¶ Ad illud qd secūdo obijcitur. ꝙ pdicatū supponit p 14
subiecto. dici pōt vno modo ꝙ sicut in inferioꝛibus est
predicatio. fm substantiā. vt homo est animal. ꝛ est pdi
catio fm rōem. vt animal est genus. ꝛ pdicatum suppo
nit p eo de quo pdicatur. fm substantiam sed mutata pre
dicatione fm substantiam in pdicationeʒ que est fm ra/
tionem est ibi accidens. vnde non sequitur. animal ē ge
nus. homo ē animal. g° homo est genus. Similiter di
cūt in diuinis. ꝙ cum sint ibi res. ꝛ ratio est ibi predica
tio fm substantiam. ꝛ illa saluata quicquid dicitur de p
dicato. ꝛ de subiecto. sed mutata predicatione fm sub/
stantiam in predicationem fm rationem. est ibi accidēs
et talis est hec. pater generat. sed diuina essentia est pa/
ter. ergo diuina essentia generat. Sed ista similitudo n̄
videtur conueniens. quia in diuinis ratio predicatur ō
essentia. vnde hec est vera. essentia est paternitas ꝛ ge/
neratio. quod quidem in inferioꝛibus non reperitur. 15
Propterea aliter dicendū. ꝙ in diuinis est duplex mo/
dus predicandi. p ydemptitatem. et per inherentiam.
Per ydemptitatē vt cuʒ dicitur. essentia est pater. Per
inherentiam siue denoīatōem. sicut faciunt adiectiua ꝛ
verba. Predicatio per ydemptitatem est in diuinis rati
one summe simplicitatis. que non patitur personā mi
nus esse simplicem q̄ʒ essentiam. que quia non est i crea
turis. ideo in eis non reperitur predicatio per idempti
tatem oīmodam. nisi idem enuncietur de se. vt cuʒ dici
tur humanitas est humanitas. Sed omnis ppꝛia predi
catio est per inherentiā qꝛ nihil ē oīno simplex. vn̄ hec ē
falsa hūanitas ē aīalitas. In pdicatōe v̄o p inherentiaʒ
terminꝰ aliud significat. ꝛ aliō supponit. Quia signifi
cat foꝛmā cōe. ꝛ supponit p inferioꝛi. ꝛ in tali verum ē
qd illō qd pdicat̄ ō altero. supponit p illo. sʒ in pdica ti
one p ydēptitatē idē significat ꝛ supponit Un̄ tūc ē sen
sus. ꝙ significatū p hūc t̄minū pr̄. ē idē qd significatū p
hūc t̄minū eēntia. ꝛ iō pr̄nitas ē eēntia Et qꝛ h nom̄ eēn
tia n̄ sigificat psonā. iō p ipā n̄ supponit. cū nullo mō ō
seipā pdicet̄ nisi pdicatiōe p ydēptitatē. ¶ Ad illud qd 16

obijcit tertio ꝺ passione ⁊ subiecto ⁊ cōsimilibꝰ. Dōm. ꝙ
quedam sunt vocabula in diuinis substantialia. q̄ clau/
dunt intra se rem. circa quā ponūt formā importatam
ꝑ ipsa. vt hoc nomē pater. ⁊ talia possunt p̄dicari ꝑ ydē
ptitatem vt cū dicit̄ eēntia est pater. i. ille qui ē pr̄ Que
dā sunt que sūt oīno ī adiacētia vt generat. ⁊ genitus. et
natus ⁊ talia ponūt rem suā circa ea de q̄bus p̄dicantur
tō tm̄ ꝑ inherentiā p̄dicant. ⁊ iō gn̄are ponit distinctio/
nē quā importat circa eēntiā cū de ea dr̄. ⁊ iō hec ē falsa.
essentia generat. hec tn̄ ṽa eēntia ē generatio. Et qn̄ a p̄
dicatiōe ꝑ ydēptitatē itur ad p̄dicatōem ꝑ inherentiā po
test eē ibi accidēs. Qꝺ gͦ dr̄ de quocūq; p̄dicat̄ subiectu3
⁊ ꝓpria passio. istud habet instantiā vbi ꝓprietas est ex/
tranea ei de quo p̄dicat̄ subiectū. vt hec intentio spēs. q̄3
uis sit ꝓprietas hoīs. ⁊ hō dicat̄ de petro. nō tn̄ dicit̄ de
eo hoc ꝙ ē spēs. Et si obijcias. in diuinis nō cadat ratio
extranei. q2 nō cadit ibi accidēs. Dōm. ꝙ si nō sit extra/
neitas nec diuersitas. q̄3tū ad rem. ē tn̄ quo ad rōnem si
ue quo ad modū ꝑdicandi. q̄ tripliciter est ī diuinis sic
ī. patebit. Vn̄ sicut hic ē accidēs. eēntia ē ꝑsona. sed ꝑso
17 na distinguit̄. gͦ ⁊ eēntia. ita in ꝓposito ¶ Ad illud qꝺ
vltimo obijcit̄ de hac. eēntia diuina ē filij pater disting/
uit̄ a ꝓpositiuo ꝙ pater pōt ponere suā rem siue respe/
ctū ꝑ ipm importatū circa ipm subiectū qꝺ est essentia. ⁊
tūc est locutio falsa. Est em̄ sensus. ꝙ eēntia refert̄ ad fi
liū Vel pōt claudere intra se rem sui substātiui. vt sit sē/
sus. essentia est pater filij. i. eēntia est ille. q̄ refert̄ ad fili
um. et hoc mō vera ē locutio. ⁊ nō valet argumentu3. gͦ
filius est filiꝰ essentie. imo ē ibi accidēs Sicut em̄ nō se/
quit̄. filiꝰ refert̄ ad illū qui est pater. ⁊ ille ē eēntia. ergo
refert̄ vel distinguit̄ ab essentia. sic ⁊ in ꝓposito.

¶ Questio II b

Utrū sit cōcedendū ꝙ aliquis generet̄ de substantia pr̄is
vt filius. Et ꝙ sic videt̄ ꝑ multas auctoritates in lr̄a. et
maxime ꝑ illā dicit̄ quoq; ⁊ frequenter in scriptura le/
git̄. pater de sua substantia genuisse filiū. sed scriptura
non dicit nisi verū. nec frequētat nisi ꝓpriū. gͦ p̄dictus
sermo est verus ⁊ ꝓprius ¶ Itē ratiōe ostendit̄ sic. Qui
cunq; est ab alio. ⁊ est ei cōsubstātialis. est de eiꝰ substā
tia. sed filiꝰ est a patre. ⁊ est ei cōsubstantialis. ergo ē de
eius substantia ¶ Itē pater generat filiū. aut ergo ꝺ ali
quo. aut de nullo. Non de nullo. q2 tunc esset creatura.
ergo de aliquo. et nō de aliquo alio a se. ergo de sui sub/
stantia ¶ Item in inferiorib9 filiꝰ q̄ habet ꝑtem substā/
tie a pr̄e. dicit̄ esse de substantia pr̄is. gͦ multifortius.
qui habet totā substantiā dicit̄ eē de substātia generan/
a tis. ergo hec est vera. filiꝰ est de substantia pr̄is. ¶ Cō/
tra. ꝓpositiōes sunt transitiue. et vbi transitio ibi et di/
stinctio ⁊ diuersitas. ergo cum dicit̄ filius de substan/
tia patris Hec ꝓpositio denotat distinctōem inter sub
stantiam patris ⁊ filiū. ergo cum nulla sit distinctio. q̄a
filius est substantia patris. ꝓpositio predicta est falsa.
Si dicas ꝙ hec ꝓpositio de cadit a generali significa/
to ꝓpositionū. retinens speciale. ergo est ibi solecismꝰ
sicut si dicatur sublime volat. ꝑ sublimiter. qꝺ stultum
est dicere ¶ Item obijcit̄ de significato speciali hec p̄e/
18 positio de ꝓut accipit̄ spālit̄er. aliqn̄ tenet̄ materialiter
vt cultellus de ferro Aliquādo ordinaliter vt de mane
fit meridies. id est post mane. Aliquādo originaliter vt
si dicat̄ radiꝰ de sole vel splendor de igne. Sed quocun/
q; istorum modorum accipiat̄. falsa est locutio. Si ma/
terialiter est falsa. quia filius caret materia. Si ordina
liter. falsa. quia sensus est ꝙ filius sit post patrem. siue
post substātia3 patris. Si originaliter silr̄ falsa. q2 tūc
est sensus ꝙ filius habeat ortū a substantia patris s3 ista
non admittit̄ substātia patris generat filiū. ergo ē oīno
falsa. Si dicas ꝙ nullo istorū modorum. sed tenet̄ quar
to mō substantialiter. querit̄ vnde ortum habeat hec sig/
nificatio ⁊ vbi similiter accipit̄. ⁊ videtur ꝙ hoc nihil sit
quia tunc hec eēt vera. pater est de substantia filij. qua3
nemo cōcedit ¶ Item hoc idem ondit̄ur sic. differt hec ꝓ 19
positio de ⁊ a. quia a ꝓprie dicit habitudinē ꝑncipij acti
ui. sed hec ꝓpositio de dicit habitudinē ꝑncipij passiui.
sed deo ⁊ eius substātie magis cōuenit ratio ꝑncipij acti
ui q̄3 passiui. ergo hec est magis vera. filius est a sustan/
tia patris. q̄3 de. sed hec non recipitur. ergo nec alia de/
bet recipi ¶ Item de aut dicit ydemptitatē. aut diuersita
tem. Si ydemptitatem. ergo cū summa ydemptitas sit ī
essentia vel substantia. hec erit vera. substantia de sub/
stantia. quā negat magister. Si diuersitatem. sed nō di
stinguitur substantia patris a filio. quia filiꝰ est ipa sub
stantia patris. ergo oīno est falsa. ¶ Rꝰ. Dōm. ꝙ p̄dicta
locutio ē concedenda. ⁊ ad intelligentiā p̄dictorū notan
dum. ꝙ p̄ter predictos tres modos quibus hec ꝓpositō
de. accipit̄. Quarto mō potest etiam accipi s3 substan/ 20
tialiter. vt dicat substantialem cōuenientiam inter extre
ma. sed hanc nunq; pure dicit. cum sit ꝓpositio. ⁊ ipor/
tat aliquam habitudinem et respectū ad extrema Si em̄
tm̄ substantialiter tenetur. sicut dicit̄ filius de substan
tia patris. ita diceretur. pater de substantia filij. qꝺ ab
sonum ē ¶ Propterea notandum. ꝙ substantialiter acci/
pi consueuit tripliciter. Aliquando em̄ accipit̄ substan 21
tialiter ⁊ partialiter. vt cum dicit̄. ꝙ partes sunt de to/
to. siue de substantia totius. vt vrceꝰ vini de doleo Ali
quando accipitur substantialiter ⁊ ordinaliter. vt cū di
citur. de pane fit corpus xp̄i. ibi em̄ est ordo quia substā
tia panis non manet in corpe christi sicut nec mane ī me
redie. sed vlterius substantialiter. quia substātia panis
transit in substantiam corporis christi. Aliquādo dicitur
substantialiter ⁊ originaliter. vt cum dicit̄. filius de sub
stantia patris. ratione ablatiui tenetur substantialit̄. ra
tione genitiui originaliter. ⁊ ideo importat aliquam di/
stinctionē filij ad patrem. non ad eiꝰ substantiā. ⁊ ita p̄e
positio tenet ibi generale significatū et speciale. Et sic 22
patet rn̄sio ad primū argumentu3 ⁊ secundum. Tamen
quod dicitur. ꝙ ꝓpositiones sunt transitiue. non intel/
ligitur ꝙ notent ex hoc diuersitate3 necessario. sed sicut
dicit̄ ꝙ obliq̄ sunt trāsitiui q̄3tū ad modū. q2 trāsitiue cō
struunt̄ cū ṽbis. vt videt me. Similit̄ h̄ de ꝓpositiōibꝰ
dr̄ q̄ etiā cū obliquis cōstruunt̄. Patet etiā tertiū ꝙ de. n̄
tm̄ dicit habitudinē ꝑncipij actiui. nec em̄ habitudinem
ꝑncipij passiui. sed habitudinē ɔsubālem. cū habitudīe
originis. qꝺ nō facit hec ꝓpositio a. ⁊ iō nō ē sile. ¶ Ad
illud qꝺ vltio obijcit̄. pt3 rn̄sio. ꝙ nō dicit ibi penitꝰ ydē
ptētitatē nec diuersitatē. s3 consubstantialitatē cū habi/
tudine originis.

Onsequēter circa scdm articulū huiꝰ q̄stionis q̄ ē
ꝑ compatiōe3 gn̄atiōis ad eēntiā in rōe termi. duo
querunt̄. Primo querit̄ vtrū substantia siue essentia ge
neretur. Scdo vtrū ꝑ generationē cōmunicetur.

¶ Questio I c

Qꝺ subā gn̄et̄. sic obijcit̄. Gn̄atio ī inferiorib9 ē motꝰ ad
subā3. ꝙ motꝰ ē. h̄ ē impfectiōis. ꝙ ad subā3 ē h̄ ē ꝑfectio
nis. Si gͦ qꝺ ē ꝑfectiōis ē transferendū ad dīna. ḡ gene
ratio terminat̄ ad eēntiā. ¶ Item generatio in diuinis
termīat̄ aut gͦ ad subā3 aut ad accidēs. q2 oīne ens ē sub
stātia vel accidēs sed in diuinis non termīat̄ ad accidēs
cū n̄ sit ibi gͦ ad subām Si tu dicas ꝙ in diuinis q̄3uis

non sit accidẽs est tñ relatio que distinguit᷑ a subã tunc
arguitur sic Aut generatio terminabit᷑ ad substãtiã aut
ad relationẽ sed non ad relationẽ, qꝛ in ad aliquid ꝑ se ñ
est origo nec terminatur ꝓductio ergo termiat᷑ ad substã
tiã. gͦ substãtia generat᷑ ¶ Itẽ sicut dic̃ phũs mouenti
bus nobis mouent᷑ ea que in nobis sunt ⁊ corruptis no
bis corrũpunt᷑ ea q̃ in nobis sunt. ⁊ hoc ẽ quia vniuersa/
le habet idem esse cum singulari gͦ cum multomagis sit
eadẽ subã cũ ꝑsona. ⁊ substãtia sit in ꝑsona. si ꝑsona ge
nerat᷑ ⁊ substãtia. ¶ Itẽ generare tã in diuinis ꝙ̃ i crea
turis ẽ simile sibi ꝓducere. sed nõ ẽ similitudo in ꝑsona
sed in substãtia ⁊ natura. ergo cũ termine᷑ ad simile in
ꝙ̃tum ẽ simile. gͦ ad substantiã ſm quã attendit᷑ silitu
do ¶ Cõtra. oĩe qꝺ generat᷑ ab alio generat᷑. qꝛ nihil se
ipm gignit. sꝫ subã dĩna nõ habꝫ aliũ nec aliud in dĩnis
gͦ ñ generat᷑ ¶ Itẽ oẽ qꝺ generat᷑ habet ꝑncipiũ a q̃. sed
oĩe qꝺ habꝫ ꝑncipiũ ẽ ꝑncipiatũ. sed ꝑncipiũ ⁊ ꝑncipi
atũ distingunnt᷑. si gͦ subã gñat᷑. distinguit᷑. aut ergo a
subã. aut a ꝑsona. sed vtrũqꝫ ẽ ipossibile. gͦ ⁊c. ¶ Itẽꝫ
oẽ qꝺ generat᷑ ẽ de subã gñantis. si gͦ subã vl' eẽntia ge
nerat᷑. subã vel eẽntia ẽ de subã generãtis. sꝫ ñ ẽ nisi vna
subã gͦ idẽ de seipo. qꝺ ẽ ipossibile. ¶ Itẽ gñatio ẽ ꝓ
ductio. sꝫ ꝓductio ẽ q̃dã actio. ⁊ oĩs actio creature t̃mi
nat᷑ ad singularia. gͦ cũ gñatio sit q̃dã actio. in diuinis
t̃miabit᷑ ad singl'are siue suppositũ. sꝫ tale ñ ẽ subã. gͦ
23 nõ termiabit᷑ ad ipam. ¶ Rͦ. ꝙ gñatio de sua cõi rõe ad
subãm termiat᷑. sed attendẽdũ ꝙ subã dꝛ dupl'r. Prima
q̃ est idiuiduũ ⁊ hypostasis siue ꝑsona ⁊ scðа q̃ ẽ cõmũe
24 dico gͦ ꝙ ẽ loq̃ de termio gñatiõis dupl'r. Aut ꝙ̃tuꝫ ad
ꝓductiõꝫ aut ꝙ̃tũ ad itẽtõeꝫ ꝙ̃tũ ad ꝓductiõꝫ cũ sit circa
singl'are t̃miat᷑ ad subãm ꝑmã. ꝙ̃tũ ṽo ad intentiõeꝫ. ad
naturã cõeꝫ. qꝛ hͣ natura ꝓducẽs hũc hoĩeꝫ itẽdit formã
cõmunẽ dare ei. Sed qm̃ in creaturis forma cõis nũera
tur in suppositis. iõ in illis forma cõis ꝓducit᷑ ⁊ corrũ/
pit᷑. ⁊ iõ in creaturis gñatio nõ tm̃ ſm intentiõeꝫ. sꝫ etiã
ſm ꝓductõeꝫ ad subãm cõem t̃miat᷑. ⁊ ideo vniuersale i
singulari generat᷑. qꝛ natura ꝓducens hũc hoiem inten
dit formã cõem. quia nũerat᷑. Sed qm̃ in diuinis subã
nõ nũerat᷑. nec aduenit ei nouũ eẽ. ideo generatio ſm ꝓ/
25 ductiõem termĩat᷑ solũ ad subãꝫ pmã q̃ ẽ ꝑsona. Quia
ꝑsona ſm Boetiũ est rõnalis nature indiuidua subã. qꝛ
et illud solũ dicit᷑ generari ꝓprie ad qꝺ termiat᷑ genera/
tio ſm rõem ꝓducendi. iõ ꝑsona generat᷑. nõ substantia
vel essentia. ⁊ iõ hec nõ recipit᷑. essentia generat᷑ ⁊ sic pa
tent oĩa obiecta ab vtrãqꝫ ꝑtem. ꝓcedũt em̃ de diuer/
sis vijs. Patet etiã quare in diuinis nõ sequit᷑. ꝙ gene
rata ꝑsona. substãtia generet᷑. sicut in creaturis. Possꝫ
tm̃ aliter dici ꝙ nõ generet᷑ cõe nisi vt in hͦ. ⁊ nõ tm̃ i crea
turis hoc verꝫ est. sed etiã in diuinis. cõe aũt vt in hͦ. nõ
significat᷑ in abstractiõe sed in cõcretiõe. ⁊ iõ qꝛ hͦ nomẽ
deus significat subãm in cõcretione. iõ in cõcretõe deꝰ
generat᷑. ⁊ deus gñat deũ. Quia ṽo substãtia vel essen/
tia significat in abstractiõe. iõ nec generat nec generat᷑.
et ita ꝓcedunt rões ad ꝑtes oppositas

¶ Questio. ij. ⁊ vltima

Utrũ subã ꝑ generationẽ cõicet᷑ ⁊ ꝙ sic. videt᷑ hoc modo
Per idẽ res cõicat᷑. ꝑ qꝺ fit in plibus. sed subã ẽ in plu/
ribus ꝑsonis. ⁊ nõ ẽ nisi ꝑ gñationẽ ⁊ ꝑ ꝓcessionẽ. ergo
ꝑ generationẽ cõicat᷑ ¶ Item eã est. q̃ posita ponit᷑ res.
et qua remota remouet᷑. sed posita emanatiõe in diuĩs
ponit᷑ cõitas ⁊ distinctio. remota generatiõe vel emana
tione eẽntia est in vno solo sicut hypostasis. gͦ genera
tio est ratio cõicandi essentiã ¶ Item qꝺ dat᷑ alicui ⁊ nõ
desinit haberi a dante. ꝑ idẽ ꝑ qꝺ dat᷑ ꝑ illud cõicat᷑. Sꝫ
subã a pr̃e dat᷑ filio ꝑ generatiõeꝫ et nõ desinit haberi a
patre dũ dat᷑ filio. gͦ ꝑ gñationem cõicat᷑ ¶ Item gene
ratio in his iferioribꝰ est rõ cõicandi substantiã siue na
turã. sed in diuinis natura ẽ illis multo cõicabilior. q̃a
simplicior. ergo in diuinis ꝑ generatõem substantia vl'
eẽntia cõicat᷑ ¶ Cõtra. Generatio est principiũ distin/
guendi. sed nõ ẽ idem principium distinguendi et com/
municãdi. ergo generatio non est ratio cõmũicandi i di
uinis. ergo ꝑ generationẽ nihil cõicat᷑. ¶ Item qꝺ facit
aliud esse in hoc. nõ est ratio cõicandi. sed appropriã/
di ⁊ indiuiduãdi. sed generatio facit eẽ substantiã in ta
li ꝑsona. vtpote in ꝑsona filij. ergo nõ est ratio cõican/
di sed appropriandi. ¶ Item oĩe illud qꝺ ꝑ generatio
nem ẽ cõmune. ꝑ generationẽ cõicat᷑. ¶ Si ergo substãtia
ꝑ generationẽ cõicat᷑. ꝑ generationeꝫ est cõis. Si ergo
substãtia ꝑ generationẽ. cõicat᷑. generatiõe circũscripta
nõ erit cõmunis. ergo ꝓpria. Sed ꝓpriũ ꝑ generationeꝫ
non põt cõicari. ergo nec substãtia ¶ Itẽ qꝺ ꝑ generati
onẽ cõicat᷑. ꝑ generationẽ datur ⁊ recipit᷑. et oĩe tale. si
non est generationi accidentale. generat᷑. sed substantia
nõ accidit generationi. gͦ ⁊c. Rͦ. ad hec intelligendum
notandũ est ꝙ cõmũe quantũ ẽ de se. indifferẽter se ha/ 26
bet ad actũ ⁊ potentiã. ¶ Cõmũe em̃ põt dici illud qꝺ est
cõicabile. ꝙ̃uis nõ sit in pluribꝰ. sicut patꝫ i multis vni
uersalibꝫ vt in sole ⁊ luna ⁊ hmõi. Cõe em̃ dicit᷑ cõicatũ
qꝺ est actu in pluribus. dico ergo ꝙ quẽadmodũ forma
vniuersalis ꝙ̃tum ẽ de se cõicabilis est. sed tñ actu non
cõicat᷑ nisi ꝑ ꝓpagationẽ vl' aggregationẽ pluriũ. sic na
tura diuina vel eẽntia de se q̃dẽ cõicabil' ẽ. sed ꝙ actu cõ
mũicat᷑ ñ est nisi ꝑ id qꝺ m'tiplicat vel plurificat eiꝰ sup
posita. Hec aũt est generatio. qm̃ ergo ꝑ generationẽ ꝑ
sone plurificant᷑. ⁊ subã i illis nõ nũerat᷑. hinc est ꝙ ve/
rissime substãtia vel essentia ꝑ generationẽ cõicat᷑. quia
ꝑ generationẽ fit vt sit in pluribus vna ¶ Ad illud qꝺ 27
obijcit᷑ ꝙ generatio est principiũ distinguẽdi. dicenduꝫ
ꝙ generatio est per se principiuꝫ distinguẽdi suppositũ
a supposito. qꝛ ad id termiat᷑ ꝑ se ⁊ est principiũ cõicãdi
naturã cõem qꝛ cõsimilẽ ex simili Sed qm̃ natura in in
ferioribus nũerat᷑ in suppositis. iðo ẽ principiũ distin/
guendi etiã commune. sed ꝑ accidens. in deo aũt nec ẽ ꝑ
se nec ꝑ accidens ¶ Ad illud qꝺ obijcit᷑ ꝙ facere cõmũe
esse in hoc. est ratio appropriãdi. dðm. ꝙ illud habꝫ ve/ 28
ritatẽ qñ ẽ cõmũe appropriabile vel appropriatũ ꝑ esse
in hͦ. diuina aũt essentia non ẽ sic appropriabilis vel ap
propriata ꝑ esse in hoc. qꝛ non est appropriabilis quo
ad significatũ nec quo ad suppositũ quia idẽ significat
et supponit. sicut supra ostensum ẽ. significatũ aũt eiꝰ
nulla additione distinguit᷑ Hec em̃ est vera. eẽntia pa/
tris ⁊ eẽntia que est in pr̃e ẽ filiꝰ Uel aliter põt dici ꝙ fa/ 29
cere in hͦ ẽ dupliciter. aut absolute et sic est ratio appro
priandi Aut in compatione vbi illud qꝺ erat prius in
vno. fiat postea in alio ⁊ sic est ratio cõicandi naturam
Sed quedã natura est que destruit᷑ in suppositis vtpo
ta illa cui fit additio. quedã non vt diuina ⁊ in primis ẽ
ratio cõicandi ⁊ distinguendi. in diuina solũ cõicandi
¶ Ad illud qꝺ obijcit᷑ ꝙ si cõicat᷑ substãtia fit ꝑ genera
tionẽ cõmunis substãtia. dðm. ꝙ verꝫ est ſm ꝙ cõmune
dꝛ ſm actũ qꝛ in pluribꝫ sed non ſm potentiã. vnde cir/
cũscripta generatione. substãtia ẽ cõmunis quia cõmu
nicabilis. sed non ẽ cõmunis qꝛ cõmunicata ¶ Ad illud 30
qꝺ obijcit᷑ ꝙ ꝑ generationẽ datur generari. dðm. ꝙ fal/
sum est quia generari dicit ꝓductionẽ ⁊ distinctionẽ sed
datio dicit auctem ⁊ cõmunicationẽ quia per generatio
nem substantis non distinguitur ꝙ̃uis cõicet᷑. gͦ ⁊c.

¶ Distinctio. vi. de cōpatiōe actus generandi ad potentiam.

Preterea queri solet. vtrū pr̄ genuerit filiū volūtate rc. In pte ista ponit mgr̄ dubitatiōes emergentes ex cōpatiōe act⁹ generādi ad potentiam. Et qm̄ cōtingit cōpari ad actū generādi ad potentiaꝫ et potentiā generādi ad suppositū. ꝛ ex vtraqꝫ cōparatione incidit dubitatio circa essentie vnitatē. iō pmo ponit dubitatōem ex cōpatione actus generādi ad potentiā. secūdo ponit dubitatōem ex cōpatiōe potētie generādi ad ꝑsonā. J. disti. vij. Hic solet q̄ri a quibusdā rc. ¶ Item prima ps que cōtinet p̄sentē distinctionē habet quattuor particulas. In pma ꝑponit q̄stionē. Utrū potētia vel ꝟtus generandi sit ꝑduces necessitate vel volūtate. ꝛ determinat veritatē hui⁹ questiōis. Scd̄o ad istā q̄stionē r̄ndet cōtra hereticū hoīeꝫ arguēdo. ibi dicam⁹ ergo verbū dei esse filiū dei. Tertio ꝟo opponit cōtra p̄dictam solutionē ꝛ r̄ndet. ibi. Sed cōtra hoc opponit̄ sic. volūtas dei. rc. Quarto ꝛ vltio redit ad explanationē p̄me solōnis. ibi. Predicta tn̄ ꝟba q̄bus prudenter dictum est. vbi explanat solutionem p̄habitam.

¶ Utrū potētia vl' virt⁹ generādi sit ꝑducens necessitate vl' voluntate. a

Preterea q̄ri solet vtrū pr̄ genuerit filiū volūtate an nc̄citate. De h̄ Orosius ad Aug. ita ait. Volūtate genuit pr̄ filiū. vel necessitate. ꝯ nec voluntate nec necessitate. q̄ nc̄citas in deo n̄ est. p̄ire volūtas sapiam nō potuit. Quo circa Aug. ait in. xv. li. de tri. Ridēda est dialetica eunomij a q̄ eunomiani heretici orti sunt. Qui cū nō potuisset itelligere nec credere voluissꝫ vnigenitū dei filiū ꝟbū dei eē nāe id ē de subā p̄ris genitū nō nāe vel sube dixit eē filiū. ꝯ filiū volūtatꝭ dei. volēs asserere accedētē deo volūtatē q̄ gigneret filiū sic nos aliq̄n aliq̄d volum⁹ qd̄ ātea nō volebam⁹ ꝑpt' qd̄ mutabil' intelligit̄ nr̄a nā. qd̄ absit vt in deo esse credamus.

Rn̄det ad q̄stionē ꝑpositaꝫ ꝯtra hereticū arguēdo b

Dicam⁹ ergo ꝟbū dei eē filiuꝫ dei b natura. nō voluntate. vt docet Aug. in. xv. li. d' tri. vbi q̄ndā catholicū heretico r̄ndentē ꝯmēdat dicēs. Acute sane quidā r̄ndit heretico ꝟsutissime interrogāti. vtrū d's filiū volēs vl' nolēs genuerit. vt si diceret nolens. absurdissima d'i miseria seq̄ret̄. Si aūt volēs. ꝑtinuo qd̄ intēdebat ꝯcluderet scꝫ nō nature eē filiū ꝯ volūtatis. At ille vigilantissime vicissim q̄siuit ab eo. vtrū d's pr̄ volēs aut nolens sit d's. vt si r̄nderet. nolēs. seq̄ret̄ grandis absurditas ꝛ miseria. quā d' d'o credere magna est insania. Si aūt diceret volēs. r̄nderet̄ ei. ergo et ip̄e volūtate sua de⁹ ē. n̄ nā. Quid ergo restabat nisi vt obmutesceret sua interrogatiōe. obligatū indissolubili vinclo se videns. Ex p̄dictis docet̄ n̄ eē ꝯcedendū q̄ de⁹ volūtate vl' nc̄citate. vel volēs vel nolēs sit de⁹ Itē q̄ volūtate vel nc̄citate. vl' volēs vel nolēs genuerit filiū.

DI. VI° Questio ꝑ°

a ¶ Nec voluntate. nec necessitate. Videt̄ insufficiens diuisio. Omne em̄ qd̄ de⁹ facit. aut facit naturaliter ꝛ sic necessario. aut voluntarie. Si tu dicas q̄ ipse r̄ndet ad intellectū heretici. ꝛ hereticus intelligit d' voluntate. añcedente. et necessitate ieuitabilitatis obijcit̄ q̄ oratio in se ē multiplex. Sꝫ qui respōdit orationi m'tiplici simpliciter affirmādo vel negando male r̄ndet s̄m q̄ dicit ph̄us ergo rc. R°. dōm q̄ Aug. r̄ndet s̄m intellectū heretici. quāuis aūt o'ro in se sit m'tiplex q̄ tn̄ hereticus in vno sensu accipit iā multiplicitas illa non faceret ad soluendum. quia non ꝑcedit s̄m illam. Sed distinctio ꝑpositōisqꝫ multiplicis. qn̄ s̄m illā multiplicitatē nō cadit decepcio. magis ē ad ostētatōꝫ q̄ȝ ad verā responsionē b ¶ Verbū d'i eē filiū d'i natura n̄ volūtate. Ur̄ nō bn̄ dicere q̄ pr̄ alio est de⁹. alio ē pr̄. q̄ diuinitate ē de⁹. ꝛ p̄rnitate ē pater vt dic Aug. Sꝫ fili⁹ ē de⁹ natura diuinitatis. ergo hac non di-

2 ceret fili⁹. sed ip̄a filiatiōe. R°. dōm. q̄ ille ablatiu⁹ pt cōstrui formalit̄ ꝛ sic falsa ē. q̄ formal'r alio ē de⁹. scꝫ natura. ꝛ alio fili⁹. Pōt iterū cōstrui orgialr ꝛ in rōne p̄ncipij. ꝛ sic ꝟa ē. ꝛ ē sensus q̄ fili⁹ ortū habet a p̄re natura li c ¶ Acute sane q̄dem r̄ndit rc. Cōtra. Aug. cōmendat istā soloēꝫ. q̄ nō ē cōmendāda. q̄ multiplicare incōueniēs nō ē soluere. Rn̄°. dōm q̄ ē sol'o ad hoīem. et est solutio ad o'roem. ꝛ aliq̄n meli⁹ ꝛ vtili⁹ est soluere ad hominē q̄ȝ ad o'roem. vtputa qn̄ r̄ndens est disculus. ꝛ nō vult itelligere veritatē. ꝛ qn̄ assistētes sunt simplices. ꝛ nō p̄nt cape veritatē ꝛ subtilitatē. iō q̄ hereticus veritatem respuebat ꝛ aduersabat̄. idcirco aduersanti erat aduersanduꝫ ꝛ tali mō quo magis ꝑuaret̄ gl'ia. ꝛ assistētes fallacia. Jō cōmēdat istā r̄nsionē Aug. q̄ manifeste opponentē sua q̄stiōe ligauit. Huc ergo moduꝫ r̄ndendi docuit domin⁹ Math. xxj. vbi dixit baptismus iohānis de celo erat an de hoīb⁹ rc. ¶ Itē querit̄ cū nō sit r̄nsum ad oratōem. quō r̄ndendū sit. vr̄ q̄ diffinitō heretici sit ꝑ īmediata. q̄ velle ꝛ nolle opponuntur cōtradictorie inter q̄ n̄ cadit mediū. ꝛ dōm ad h̄ q̄ hereticus querit de voluntate accedēte siue d' añcedente. et tunc neutra ps est ꝟa nec sunt mēbra opposita cōtradictorie. sed contrarie. Nolle em̄ ꝛ velle dicūt act⁹ volūtatis cōtrarios iter quos cadit medium. Aliq̄d em̄ ē respectu cui⁹ volūtas nō hꝫ rōem cause nec repugnātie. ꝛ ita patet illud. d ¶ Nā ꝛ p̄scia. vr̄ falsum dicere de scia dei. ꝛ p̄scientia de bonis ꝛ malis. Dicit em̄ glo. sup illud p̄s. Que ignorabā interrogabāt me rc. Ars nescit viciū. sed ī deo est ars artiū. ergo rc. Si dicas q̄ nescit ꝑ modum practicū. sed speculatiōis. Cōtra illud solū scit h̄ mō qd̄ in eo relucet. sed ī deo nō relucēt mala. ergo. rc. ¶ Itē vr̄ mgr̄ nō soluere argumentū. multiplicare em̄ incōueniens nō est soluere. Dōm. q̄ sic recte dicit̄ deus cognoscit mala ꝑ seip̄m. sic rectū iudicat de obliquo. ꝛ lux de tenebris nec opret qd̄ ī deo luceat. sꝫ sufficit q̄ in eo luceat mali oppositū ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄ de sol'one dōm. q̄ sol'onē nō ponit. sꝫ innuit cōtra arguēdo. q. d. ex illo. vnū nō pōt inferri ex altero q̄ q̄uis sint idem in essentia. tn̄ diuersa sūt cōnotata. ¶ Itē querit̄ de hoc qd̄ dicit hylari⁹ in notula circa istū. c. Predicta tn̄ q̄ scā eccl'ia anathematiꝫauit eos q̄ dicūt deū non gene-

Aug.

Opinio cuiusdā heretici

rare consilio ⁊c. Ur em̄ ꝯdicere. Dam. diceñ. q̈a in deo nō est ꝯsi/liū. qꝛ cōsiliū est ignorātis natu/re. R°. dō. ꝙ con silium dr̄ dupl'r. Uno mō dr̄ cōsu lere accipe cōsili um. ⁊ sic dr̄ igno rantiaꝫ. ⁊ siliter ꝯsiliū dictū ad hͦ. Alio mō cōsule re dr̄ dare ꝯsiliū ⁊ hͦ mō dicit sciē tiam ⁊ pōt trans ferri ad diuina. Deus em̄ nullo mō accipit cōsili um aliūde. Unō notandū ꝙ in cō silio duo sunt. Est ibi cognitio rei occulte. et est ibi dispositō fir ma. qm̄ ergo ī dō est verissima co gnitio occultoꝝ ⁊ inuariabilitas ideo recte in ipo dicit̄ esse ꝯsiliuꝫ vn̄ Grego. deus mutat sententiā sed non ꝯsilium

4

¶ Oppositō ꝯtra responsionē iam dictam. c

Sed ꝯtra hoc opponit̄ sic. Uolūtas dei est natura siue essentia dei. qꝛ nō est aliud deo esse aliud velle. ⁊ ideo sicut vna ē essentia triū ꝑsonaꝝ. ita ⁊ vna volūtas. Si ḡ de⁹ natura de⁹ est. ⁊ volūtate deus ē. ⁊ si verbū dei natura fili⁹ dei est. ⁊ volūtate fili⁹ dei ē. hoc aūt facile d est refellere. Nam et ꝑsciētia dei siue scia qua scit vel ꝑscit bona et mala. diuīa natura siue essētia est. ⁊ ꝑdestinatio siue volūtas ei⁹ eadē diuina essentia ē. nec est aliud deo scire et velle ꝙ̄ esse. ⁊ cū sit vnū ⁊ ideꝫ scia dei vel volūtas. nō tn̄ dicitur de volūtate quicq̄d dr̄ de sciētia. ⁊ ecōuerso. nec oīa illa sua volūtate de⁹ vult. que sua sciētia scit. cū sua scia nouerit tā bona ꝙ̄ mala. volūtate aūt nō velit nisi bona. Scia quippe dei ⁊ ꝑsciētia de bonis est ⁊ malis. volūtas vō ⁊ ꝑdestinatio de bonis est tm̄. et tn̄ vnuꝫ et idē in deo est scia ⁊ volūtas ⁊ ꝑsciētia ⁊ predestinatio. Ita cū vnum sit natura dei ⁊ voluntas. dicit̄ tamen pater genuisse filium natura. nō voluntate. ⁊ esse deus natura non volūtate.

¶ Redit ad explanationem prime solutionis. videlicꝫ qualiter intelligēda sint illa verba. pater nec nolens nec volēs deus est. nec volens nec nolens genuit filium. d

Predicta tamen verba quibus prudēter dictū est. ꝙ deus pater nec volens nec nolens est deus. nec nolēs nec volens genuit filium. siue voluntate siue necessitate. ex tali sensu videnẗ accipienda. vt voluntatē precedentem vel accedentē intelligamus. qualiter eunomius intelligebat. Non em̄ ipse deus est voluntate ꝑcedēti vel efficiēti. vel volens priusꝙ̄ deus. nec volūtate precedente vel accedente genuit filiuꝫ nec prius volens ꝙ̄ generās genuit filium. nec pri⁹ generās ꝙ̄ volēs genuit filiū. volēs tn̄ genuit. sicut potēs genuit. et bon⁹ genuit filiū. et sapiēs genuit. et hmōi. Si em̄ pater sapiens et bon⁹ dicit̄ genuisse filiū. cur nō ⁊ volens? Cuꝫ ita sit deo idē esse volentē qd̄ est esse deū sic idē est esse sapientē qd̄ est esse deū. Dicam⁹ ḡ qꝛ pr̄ sic sapiēs. ita volēs genuit filiū. ſꝫ nō volūtate ꝑcedente vl' accedēte. Quem sensum apit Aug. et ꝯfirmat ita dicens sup epistolam ad Ephes. De filio dei .i. dn̄o nr̄o ihesu christo scriptum ē qꝛ cuꝫ pr̄e semp fuit. ⁊ nunꝙ̄ eū vt eēt pat'na voluntas ꝑcessit. Et ille quidē natura filius est.

Hylari⁹ in li. dē synodis. Eos qui dicūt de nō extantib⁹ esse filiū dei. siliter q̄ dicūt ꝙ neqꝫ cōsilio neqꝫ volūtate pr̄ genuerit filiū anathematizat scā ecclesia. Iteꝫ si q̄s nolente pr̄e dicat natū filium anathema sit. Nō em̄ nolente pr̄e coactus pater. vl' naturali necessitate ductus. cum nollet. genuit filiū sed mox vt voluit. sine tpe ⁊ impassibilit̄ ex se vnigenituꝫ demonstrauit.

Ad euidentiā huius ꝑtis tria principaliter querūtur. Primo querit̄ vtꝝ generatio filij sit ſm conditionem necessitatis. Secūdo vtrum sit ſm rationem voluntatis. Tertio vtrū ſm conditionem exemplaritatis.

¶ Questio .j. a

Q generatio sit ſm cōditionem necessitatis sic ostenditur. Fecundior ⁊ actualior est natura in patre ad producendum filium. ꝙ̄ sit in luce ad ꝑducendum radium. ſꝫ lucem necesse est radium ꝑducere ita ꝙ productio in ipā est ſm cōditionem necessitatis. ergo multo fortius in patre respectu filij. ¶ Itē omne quod emanat ab alio. emanat ſm cōditionem necessitatis aut cōtingentis. ergo et filius emanat altero istorum duorum modorum. Sꝫ nō ſm cōditionem contingētie. quia tunc contingēs esset filium generari. ergo ⁊c. ¶ Item ab omnipotēte detrahere maximum posse est impossibile. sed deus pater est omnipotēs. cuius maximum posse est generare filiuꝫ. ergo detrahere ei posse generare filium est impossibile. Sed in eternis potentia est cōiuncta actui. ergo pari ratione impossibile est auferre actum generatōis. ergo impossibile est nō generare. sed impossibile nō esse et necesse esse cōuertuntur. ergo necesse est generare. ¶ Contra Augusti. ad Orosium ⁊ magister dicit in littera. Nec volūtate nec necessitate genuit pater filium. qꝛ necessitas in deo nō est. ideo ⁊c. ¶ Item hylarius in libro de syno. Nō naturali necessitate ductus pater genuit filium. ergo nō fuit ibi necessitas naturalis. nec necessitas alia vt videtur. ergo ⁊c. ¶ Item nobilius producens est illud quod dominatur sue actioni ꝙ̄ quod subiacet. sed agēs ſm rationem necessitatis subiacet actioni. qꝛ velit nolit oportet ipsum facere. ergo simpliciter pater qui est nobilissimum agens. nobilissimo modo ꝑducit filium. nō igitur ſm cōdictionem necessitatis. ¶ Itē hoc idem potest ostēdi sic. Quod gratis datur nō de necessitate datur. Sed richar. dicit ꝙ in patre est amor gratuitus. quo dat esse filio et spirituisancto. si ergo gratis dat. nō dat necessario. ¶ R°. ad ꝑdictorum intelligentiam est notandum ꝙ multiplex ē necessitas. Quedam em̄ est necessitas ꝑueniens ex principio disconueniente. Quedam ex principio deficiente. Quedam ex principio conueniēte et sufficiēte. Illa autem que ꝑuenit ex principio discōueniente est duplex. Aut em̄ est ex ipso mouente contra naturam et hec est necessitas violentie. Aut contra volūtatem. et ē necessitas coactōnis. ⁊ de illis duobus modis querit hereticus qui sūt valde vsitati. Illa similiter que est ex ꝑncipio deficiente est duplex. Aut em̄ est respectu ei⁹ quo res est nata compleri. et hec est indigentie necessitas. vt cibi et potus. ⁊ de hac dicitur .j. Iohan. iij. Qui viderit fratrem suum necesse habere ⁊c. Aut respectu ei⁹ quod incurrit ex ipso defectu. ⁊ hec est necessitas ineuitabilitatis. qualis est in morte ⁊ in primis motibus. hanc necessitatem incurrit homo ex carentia originalis iusticie. ps. De necessitatibus meis erue me. Tercia est similiter du

c

d

a

b

e

plex q̄ est ex ꝑncipio sufficiente ⁊ ꝯueniente. Aut eñi est ex principio sufficiẽte in disponẽdo ⁊ hec est necessitas materie disposite. que pōt dici necessitas exigẽtie. Aut in complendo. ⁊ hec imutabilitatis est necessitas. Et h̄ vltimo modo nc̄citas cadit in deo. ⁊ principaliter in dō q: ipse solus ē qui principaliter sibi oīno sufficit. ⁊ qui secum oīno conuenit. Hec autem necessitas non repugnat libertati voluntatis. ſ3 solum vertibilitatis. qualis nō est in deo. ¶ Ad illud qđ obijcitur de littera. dicendū ꝙ illud intelligit̄ de necessitate coactionis. que nullo mō cadit in deum. ⁊ de hac querebat hereticus. Similiter ⁊ hylarius intelligit de hac eadem. vnde subiūgit in littera nō naturali necessitate. cum nollet. tūc ibi enim esset coactio. dum repugnaret volūtas. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ agens per nc̄citatem subiacet suƀactioni. dicēdum ꝙ falsum est. nisi sit necessitas repugnans volūtati. Cum eñi est necessitas repugnans. necē est voluntatem subijci. q: non potest p̄ualere. Sed quando ē nc̄citas summe cōsonans nō potens discordare a voluntate. tūc nullam inducit subiectionem. sicut p3. deus necessario est beatus. ⁊ necessario vult eē beatus. et sicut necessarium ē ipsum esse beatum. ita ⁊ velle. sic intelligendum est in generatione filij. ¶ Ad illud qđ obijcitur de amore gratuito. dicēdum. ꝙ duo sunt in gratuito amore. vnū ē quod dat liberalitate eterna ita ꝙ nulla ē exigentia siue debitū meriti vel nature. Aliud q: dat sine retributione. ⁊ quātum ad hoc ſm dicitur amor gratuitus in patre. nō quātum ad primum. Nature eñi fecunditas patris necessario est ratio cōmunicandi naturam.

¶ Questio. ij. b

Utrum generatio filij sit ſm rationem volūtatis. Et ꝙ nō. Uidetur ꝑmo ꝑ auctoritates. secundo per rationes. Primo oñditur ꝑ auctoritatem hylarij qui dicit in li. de synodis. omnibus creaturis substātiam dei volūtas attulit. sed filio natura dedit. ¶ Item aug⁹. xv. de trinita. rep̄hendit eunomiū qui posuit filium dei esse filium voluntatis. ergo si recte rep̄hendit. generatio filij non ē ſm rationē voluntatis ¶ Item rōnibus ostendit̄ sic. Generatio q̄tum est de se exitus naturalis. siue per modum nature. Sed ille est alius mod⁹ ꝓducendi q̄3 per voluntatem. ergo ⁊c̄. ¶ Itē filius est sapiẽtia patris. ergo si ꝓcedit ſm rationē voluntatis. voluntas est prior sapientia. sed hoc ē incōueniens. q: cognitio ſm rationē intelligendi. ꝓcedit affectionem siue volūtatem. ¶ S3 contra In oī natura ordīata. potẽtia naturalis subiacet volūtati. vel saltē cōformat̄ volūtati. sic p3 in primo hoīe ſ3 in deo ē natura ordinatissima. g° nihil ē a nat̄a vel ꝑ naturā qđ nō sit per volūtatē. ¶ Item ꝯsimilis est modus ꝓducendi in trinitate creata. et in trinitate ĩcreata. ſ3 in imagine noticia oritur mediāte voluntate a mente. ergo filius a patre mediāte voluntate siue ꝑ voluntatem. Minor patet ꝑ Augusti. ix. de trinita. Partū mentis p̄cedit appetitus. quo dum querendo inuenimus qđ nosse volumus. nascitur ꝓles ipsa noticia. ¶ Item vbi ē maior cōmunicatio ibi est liberalitas maior. sed pater plus cōmunicat filio. q̄3 omnib⁹ creaturis. ergo maior est ibi liberalitas. ergo cū creature procedant per modum liberalitatis multomagis filius. ⁊ sic ⁊c̄. ¶ Item in creaturis exñtibus in actu generationis simul mouet natura et voluntas. ⁊ nihil ex hoc filio derogatur. ergo si pater magis ꝓducit. ſm se totum q̄3 creatura. ergo multo fortius ꝑ naturam ⁊ volūtatem. ¶ Item ad hoc est auctoritas Hylarij. in. iij. de trini. pater ante omne temp⁹ filiū ꝓcreauit. omne qđ est deus ꝑ charitatem natiuitati eius impertiens. si per charitatem. ergo ꝑ voluntatem. ¶ Itē Orige. loquens de mente diuina dicit. germen ꝓferens voluntatis fit verbi pater. ergo videt̄ ꝙ filius generet̄ a patre ꝑ volūtatem. ⁊ ꝙ sit filius voluntatis. ¶ R°. dicendū. ꝙ voluntas pōt dupliciter considerari respectu voliti. sc3 vt in ratione approbantis ⁊ diligẽtis. ⁊ sic est respectu omnis boni. siue sit necessarium. siue sit cōtingens siue creatum siue increatū. siue ab alio. siue nō ab alio vt p3. Hec eñi vera ē. pater vult se esse deū. Alio modo considerat̄ vt in ratione ꝓducẽtis. Et hoc dupliciter. aut ꝓut est principium distinctū contra naturam. ſm ꝙ dicitur. ꝙ alia sunt natura. alia voluntate. aut ꝓut est cōiunctum. Si ꝓut est principium distinctum sic distinguitur volūtas dupliciter. sc3 accedens ⁊ antecedens. volūtas accedens est qua aliq̄s de non volente fit volens. hec non est in deo nec respectu dei. deus eñi non habet aliam nouam volūtatem. nec respectu sui. nec respectu alterius. Uolūtas antecedens p̄cedit effectum causalitate ⁊ duratione. hec quidem ē in deo. ſ3 non respectu dei. ſ3 respectu creature solum. omnes eñi diuine ꝑsone sunt simul. Alio modo ꝓut voluntas consideratur vt principium ꝯiunctum nature. pōt esse dupliciter q: tunc natura ⁊ volūtas sunt principium. aut igitur natura est ꝓducens principaliter voluntate cōmunicante. aut ecōuerso. Utrumq3 eñi principaliter esse nō potest. Si voluntas est principiū cōmunicante natura. sic est ꝓcessio spiritussancti. qui ꝓcedit per modu3 amoris. tamen simul in natura. Si vero natura est principiu3 cōmunicante volūtate. sic est generatio filij qui ꝓducitur vt omnino simul. ⁊ per modum nature. nihilominus vt dilectus. ⁊ ideo dicit̄ ꝙ sibi in eo complacet pater et. ij. pe. j. dicitur filius dilectionis ¶ Ad illud qđ obijcitur in contrarium. ꝙ generatio est ꝑ modū voluntatis. siue ſm rationē volūtatis. Dicendū. ꝙ hoc intelligitur. aut de voluntate ꝓbante. vt ostendūt due auctoritates. Hylarij ⁊ Orige. aut de voluntate cōmunicante vt ratio q̄ posita est ꝑmo. ¶ Ad illud vero qđ obijcitur de similitudine imaginis. dicendū. ꝙ in hoc est dissimilis imago creata ipsi trinitati increate. vt dicit Augusti. xv. de trinita. quia ibi nō nascitur verbum per inquisitionem sicut potest nasci in nobis. vnde potius valet ad oppositum q̄3 ad ꝓpositum. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ maior est cōmunicatio in generatione filij ⁊c̄. dicendū. ꝙ maior communicatio vel minor nō facit modum emanandi eē ſm liberalitatē vel ſm modū voluntatis sed modus siue ratio cōmunicandi. Et quia pater cōmunicat creaturis ꝑ voluntatem. ita ꝙ voluntas eius est causa ꝓducens filio ꝑ fecunditatem nature. ideo nō sic dicitur filius producí per voluntatem sicut creature. ¶ Ad illud qđ in generatione hominis simul mouet natura ⁊ voluntas. dicendū. ꝙ hoc est ꝓpter defectum magis q̄3 ꝓpter complementū. quia pater ꝑ se nō potest generare. sed ex communicatione cū alio distante. quod fit ad imperium voluntatis. deus autē alio adiuuante non indiget. et ideo non est simile.

¶ Questio. iij. ⁊ vltima. c

Utrum generatio filij a patre sit ſm rationem exemplaritatis. Et ꝙ sic videtur hoc modo. sup illud ꝑs. Semel locutus est de⁹ glo. i. filium genuit. in quo omnia disponit. Sed dispositio eterna dicit rōnem exemplaris. ergo si filius ꝓcedit vt verbum. ꝓcedit per modū exemplaritatis. ¶ Item generatio filij a patre est similis ꝓductio/

ni noticie ex mente· sꝫ noticia ꝓcedit ex mente ſm ratio/
nem exemplaris. qꝛ exemplar eſt ratio cognoſcēdi. ergo
¶ Item qđ eſt imago in producto. hoc eſt exemplar in
ꝓducente. Quādo enim ꝓductum expreſſe repreſentat.
imago dicit̄. Similiter cū producens expreſſe repreſen/
tat. exemplar dicit̄. ergo cuꝫ filius ꝓcedat vt imago. ea/
dem ratione per modū exemplaritatiſ. ¶ Itē omne prin
cipium cognitiuū rei ꝓducende producit ſm rationem
exemplandi. sꝫ pater eſt principium filij cognitiuū. ergo
ꝓducit filium ſm rationem exemplaris. Si dicas ꝙ il/
lud nō ſufficit. immo neceſſe eſt ꝙ exemplar et exempla/
tum differant ī forma ⁊ natura. hoc nihil eſt. quia ſi ho/
mo dum generat hominē. poſſet talem generare qualem
cogitat. tūc generatio illa non tantū eſſet ſm naturam.
ſed etiam ſm exemplar. Sed pater omnino ꝓduxit fili
um vt ſciuit ⁊ voluit. ergo ⁊c̄. Si dicas. ꝙ nec illud ſuf
ficit. sꝫ neceſſe eſt exemplar precedere. Obijcit̄. Si deus
ab eterno creaſſet mundum ꝑ impoſſibile. nihilominus
mundus eſſet ꝓductus ſm rationem exemplaritatis.
¶ Contra in inferioribꝫ. agens ꝑ naturam. ⁊ agens per
exemplar ex oppoſito diuidūtur ſicut natura ⁊ intelle/
ctus. ergo quod ꝓducitur ſm naturam nō. ꝓducitur ſm
rationem exemplaritatis. ſed filius ſm naturam ꝓduci
tur a patre. ergo ⁊c̄. ¶ Item omne ꝓducens aliud ſm ra
tionem exemplaritatis. ꝓducit ſm rationem volūtatis.
Sed pater (vt oſtenſum eſt ſupra) non ꝓducit filium ꝑ
voluntatem. ergo ⁊c̄. ¶ Item forme non eſt forma. ergo
nec exēplaris exemplar. ſed filius ē ars et exemplar om
nium. ergo nō habet exemplar in patre. ergo non ꝓcedit
ſm rationem exēplaritatis. ¶ Item qđ eſt in alio ſm ve
ritatem. nō eſt in illo ſm exemplar. sꝫ filius eſt in patre
ſm veritatem. ergo non ꝓcedit ſm rōnē exemplaritatiſ
12 ergo ⁊c̄. ¶ R°. dđ. ꝙ ſicut ꝓcedere ꝑ modū volūtatis et
liberalitatiſ eſt duplr. vno eīm modo ꝓcedit ꝑ modū libe
ralitatis iſm. qđ non eſt liberalitas. ſed qđ fit vel dat̄ ex
liberalitate. ⁊ ſic creature ꝓcedūt a deo Alio modo ſicut
id qđ eſt ratio liberalitatis. vt amor. ⁊ ſic ꝓcedit ſpiritus
ſanctus vt amor. qui eſt donuꝫ in quo omnia dona do/
13 nantur. Sic per modum exemplaritatis eſt ꝓcedere du
pliciter. Uno modo ſicut exemplatum ꝓprie. ſic creatu/
ra ꝓcedit a deo. tanꝙ exemplatum ab exemplari ⁊ ſic i/
portat exemplar cauſalitatē formaleꝫ reſpectu exempla
ti. Alio modo dicitur ꝓcedere per modū exemplantis.
ſicut ratio exemplandi. ⁊ ſic videt̄ procedere ipſe filius
qui dicit̄ verbum pr̄is quo ſe non tantū loquitur. sꝫ eti/
am cetera diſponit. Unde filius ſm Aug. vij. de trinit̄.
dicit̄ plena ars omniuꝫ rōnum viuentium. Et hinc ha/
bet ortum illud qđ conſueuit dici. ꝙ qui negat ydeas eē.
negat filium dei eſſe. Et ille modus ꝓcedendi ſm exem/
plaritatem nō repugnat ꝓceſſui naturali. ideo non pōt
eſſe niſi naturalis Alius vero modus repugnat proceſ
ſui naturali eſt eīm ſm voluntatis imperiuꝫ. ita ꝙ ꝓdu/
cens et ꝓductum differunt. ſicut cauſa ⁊ cauſatum. Sꝫ
vnum ſm veritatē. non eſt in alio. vnde rōnes inducte
ad hanc ꝑtem ꝓcedunt ſm hanc viam. ⁊ ſm hanc veruꝫ
ꝯcludunt ſm aliam ſꝫo nulla cōcludit. immo ad omnes
ſoluendū eſt ꝑ interemptionē. ¶ Ille autē que obijciun
tur in cōtrarium. oēs ꝓcedunt ſm aliam viā. quia dicūt
ꝙ ꝓcedit ſm modū exemplaritatiſ. qđ eſt ratio exemplā/
di. qđ patet qꝛ ſumuntur a ratione eterne diſpoſitionis
cognitionis. ⁊ imaginis. Ultima vero ratio cōcludit ꝙ
ꝓcedit per modū exemplaritatis ſicut exemplatū. ⁊ pre/
terea ſoluenda eſt ꝑ interemptionē. ¶ Ad illud qđ obij 14
citur. ꝙ omne principiū rei ꝓducende. ſi habet cognitio
nem ꝓcedit per exemplar. dicendū eſt. ꝙ illud falſum ē.
niſi ratio cognitionis p̄cedat. ita ꝙ habet p̄ cognitionem
ſaltem ſm rationē cauſe ad effectum. q̄ ordinatio exigit
eſſentialē diuerſitateꝫ. ſiue ſpecialem ſiue ſubſtācialem.
Exemplatū eīm ſm ꝙ exemplatū non eſt in exemplante
ſm veritatē. ſed ꝑ ſimilitudinē. que inquā ſimilitudo cū
ſit ratio cognoſcendi ⁊ exemplādi. dicit̄ exemplar. Pro 15
cedit ergo filius ſm rōnem exemplaritatis nō ſicut exē/
platum ꝑ exemplar. sꝫ ſicut ipm̄ exemplar vel ratio exē/
plandi cetera. Et ſi tu obijcias. ꝙ exemplar cōmune eſt
toti trinitati. Reſpondet ad hꝰ Altiſiod. de mūdo archi
tipo ſiue de ydeis. ꝙ ydea ſiue mūdus architipus nō tā/
tum appropriatuꝫ eſt ipſi filio. verūetiam ꝓprium. Uel 16
aliter poteſt dici. qꝛ ſm ꝙ exemplar dicit rationē cogno
ſcendi. ſic cōmune eſt toti trinitati. ⁊ appropriatur filio
ſicut ſapientia. ſm vero vltra hoc dicit rationē emanā/
di ſic eſt ꝓprium filij. ⁊ ſic importat̄ per hoc nomen ver/
bum vt melius patebit infra.

¶ Distinctio. vij. de comparatione potētie ge-
nerandi ad ꝑſonam.

Hic ſolet queri a quibuſdaꝫ vtrum pater potue/
rit vel voluerit ⁊c̄. In p̄ſenti di. ponit magiſter
dubitationeꝫ ex cōparatione potētie generandi
ad ꝑſonam. vtrum ſcꝫ ſicut eſt in ꝑſona patris. ita ſit in
ꝑſona filij. Et habet hec pars duas. ¶ In prima magi
ſter querit ⁊ determinat. vtruꝫ filius poſſit generari.
¶ In ſecundo vtrū potentia generandi ſit in filio. ibi.
Item querit̄ a quibuſdam ſi pater potens ſit. ⁊c̄. Item
p̄ma pars habet q̄tuor particulas. In p̄ma mouet que
ſtionē. vtrum poſſe ⁊ velle generare. ſil'iter compent̄ ad
ꝑſonam patris ⁊ filij Secundo opponit contra ſolutō
nem ꝑ auctoritatē auguſti. ibi. Sed vehementer nos mo
uet quod augꝰ. ⁊c̄. Tertio opponit ꝯtra predictā aucto
ritatem ꝑ rationem. ibi. Hoc non autem videt̄ a q̄buſ/
dam. Quarto redit ſupra dictā auctoritatem exponens
ibi. Quomō ergo accipitur quod ſupra dictū eſt. ¶ Itē
pars ſecunda huius diſtin. in qua querit magiſter. vtꝝ
potentia generādi ſit in filio. habet duas ꝑticulas. Pri
mo queritur ⁊ determinat hanc queſtionem. vtrum ali/
qua potentia ſit in patre que non in filio. Si eīm pater
natura potens eſt generare filium. ⁊ filius nō. pater ⁊c̄.
So. ad hanc queſtionem reſpōdit magiſter ꝙ omnino
eadem eſt potētia in patre ⁊ filio. Sed quia hoc erat du
bium. ideo opponit cōtra predictā ſolutionē ⁊ determi/
nat ꝑ diſtinctionē. Secundo reſpondet ad primaꝫ que/
ſtionē diſtinguendo. vtrum ſcꝫ filius habeat potentiaꝫ
generandi. ibi. Ita etiam cū dicitur filius non habet ⁊c̄.
Si eīm intelligatur actiue falſus eſt intellectus. ſcꝫ ꝙ fi
lius poſſit generare. Si vero intelligitur paſſiue. ſcꝫ ꝙ
habet potentiam qua poſſit generari vera eſt. Et funda
tur illa diſtinctio ſm alios ſuper hoc ꝙ ly generandi po
teſt ītelligi ī ſignificatione paſſiua vel actiua. Si ī paſ
ſiua. tunc vera eſt. ⁊ eſt ſenſus. filius habet potentiam
generādi. i. potentiā qua generatur. Sed in actiua pōt
eſſe dupliciter. qꝛ poteſt eſſe gerundium v̄bi ꝑſonalis. et
tūc hꝫ ſuppoſituꝫ determinatū ⁊ ē falſa. Eſt eīm ſenſus.
filiꝰ hꝫ ⁊c̄. i. filiꝰ hꝫ potētiā q̄ ipſe filiꝰ generat Uel ipſo
nal'. ⁊ tūc nō hꝫ certū ſuppoſitū ⁊ eſt locutio vera. Eſt ei
ſenſus. filiꝰ hꝫ potentiā generādi. i. hꝫ potentiā qua ali
quis generat. tū̄ hunc ſenſum nō ponit magiſter.

¶ Utrum posse et velle generare similiter cõparentur ad personam patris et filij. a

Hic solet queri a quibusdã vtrũ pater potuerit vel voluerit generare filium. a Si enim inquiunt potuit vel voluit generare filiũ. ergo potuit aliquid et voluit: quod nec voluit nec potuit filius. Nã filius nec potuit nec voluit generare filiũ. Cui versucie facile respondemus dicentes. posse vel velle generare filiũ nõ est aliquid posse vel velle subiectũ potentie vel voluntati. Est tñ aliqua potẽtia vel voluntas. scz posse vel velle gignere filiũ. et ideo distinguẽda est intelligẽtia propositi vbi. posse vel velle gignere filiũ. et posse vel velle aliquid. Neqꝫ enim b generatio filij aliquid eorũ est. q̃ subiecta sunt diuine potẽtie et voluntati. nec est aliquid inter oĩa vel de oĩbus. sed sup oĩa et ante oĩa. Non enim ante voluit vel potuit q̃ genuit. sicut nec añ fuit q̃ genuit. quia ab eterno fuit et ab eterno genuit. Ex simili quoqꝫ hoc videre possumus. pater enim põt esse pater. et vult eẽ pater. filius autẽ nec põt nec vult esse pater. ergo pater põt vel vult eẽ aliquid quod non põt vel vult esse filius. c nõ sequitur. quia c eẽ patrẽ non est esse aliquid. sed põt esse ad aliquid. vt in sequẽti ostendetur.

¶ Obiectio contra rñsionẽ iam dictã auctoritate Aug. b

Sed vehementer nos mouet quod Aug. ait in .j. li. cõtra maximinũ. qui asserebat patrẽ potentiorẽ esse filio. eo q̃ filium genuit deũ creatorẽ. filius autẽ non. dicebatqꝫ prẽm potuisse gignere nõ filiũ. et ideo potentiorẽ esse filio. Ad quod rñdens Aug. dicẽ videtur. q̃ filius etiam potuit gignere. volens oñdere prẽm esse nõ potentiorẽ filio. his vbis. Absit vt ideo potentior sit pater filio. sicut putas. quia creatorẽ genuit pater: filius autẽ nõ genuit creatorẽ. neqꝫ enim nõ potuit. sed non oportuit. Vide et diligẽter attẽde hec vba. nõ enim non potuit. sed nõ oportuit. Videtur enim dicere q̃ filius potuit gignere. sed non oportuit. et ita potuit quod nõ oportuit. Quare autẽ nõ oportuit. subdit dicẽs. Immoderata enim esset diuina gñatio. si genuit filius nepotẽ gigneret patri. quia et ipse nepos nisi auo suo pronepotem gigneret. sm vrãm mirabilẽ sapiãm ĩpotẽs diceretur. Silr etiã ille si nepotẽ non gigneret auo suo et pronepotẽ proauo suo nõ a vob appellaretur omps. nec ĩpleretur generatõis series. si semp alter ex altero nasceretur. nec eã pficeret vllus. si nõ sufficeret vnus omps. Itaqꝫ oĩpotentẽ genuit filiũ patris natura nõ fecit.

¶ Obiectio contra auctãtẽ predictam prõnem. c

Hoc aũt videtur quibusdã non posse stare. s. q̃ filius potuerit gignere. Si enim potuerit filius gignere. potuit esse pater. et si potuit esse pater. potuit ergo esse pater vel sui. vel pris. vel spiritussancti. vel alicuius alius. Sed alicuius alius nõ. quia nullus alius semper fuit. Nec patris. quia pater est ingenitus et innascibilis. Nec sui. quia nulla res seipsã gignere põt. Nec spũssancti. quia nasci nõ potuit. d Si enim nasci potuit. potuit esse filius. et ita mutabilis esse potuit.

¶ Responsio autoritatem pdictam expoens. d

Quõ ergo accipietur quod supra dictũ est. non enim nõ potuit gignere. sed nõ oportuit. quasi potuit. sed nõ oportuit. Non est nobis pspicuũ aperire quõ sit hoc verũ. et ideo sub silẽtio potius esset ptercundũ. nisi me sup hoc aliquid loqui cogeret instantia querẽtiũ. Potest ergo sic intelligi. Non enim nõ potuit. sed non oportuit. i. nõ ex impotẽtia sui fuit q̃ filius nõ genuit. sed ei nõ cõueniebat.

a ¶ Si enim inquiunt. Dubitatur de solutiõe magistri q̃ hic innuit non sequitur pater põt generare quod nõ filius ergo põt aliquid q̃ nõ filius. Et rñdet q̃ posse generare non ẽ posse aliquid subiectũ potẽtie.

Questio

Sed hoc nõ videtur soluere. sed aggrauare argumentũ: Cum enim generare cũ posse. sit posse maximum. videtur q̃ maius incõuenienss sequitur. et magis derogetur potentie filij. si in hoc deficit q̃ si cum generare filium eẽt aliquid subiectũ potẽtie.

Rº. ad questionem

1 Rº. dõ. q̃ magister bñ soluit. Potentia. n. pris hz cõpari ad inferius. et ad equale. sed ad superius nõ. cũ careat superiori. Cum cõparatur ad inferius. tũc est potentia eẽntialis. et essentialr tenta. quia cõnotat respectũ ĩ creatura. et respectu talis potẽtie incõueniens eẽt. q̃ aliquid posset pater quod nõ posset filius quia tũc differret pcẽtiã. Cũ aũt cõparatur ad eq̃le. vt ad psonaz. cũ trahitur ad psonaz. et tũc nullum incõueniens est. si aliq̃ pprietas psonalis ẽ in prẽ. q̃ nõ ẽ in filio. tñ nõ sequitur q̃ aliqua potẽtia sit in prẽ q̃ nõ sit in filio

Obiectõ

b ¶ b Generatio filij etc. non est de oĩbus. Videtur enim Richar. de sancto Victo. dicere cõtrium. qui dicit q̃ quia omps est. excusari non põt quin filiũ genuerit. ergo generatio filij continetur sub omnipotẽtia. ergo filius inter oĩa continetur.

Rº. ad obiectionem

2 Rº. dõm. q̃ sicut dicit magister. gñatio filij non cõtinetur sub oĩpotẽtia nisi acciperetur oĩpotẽtia p approp̃atione. Et quod dicit Richar. nõ intelligitur tanq̃ filius sit inter oĩa. sed tã q̃ ante oĩa. vñ arguit ex posteriori Si enim emanatio nature sm rationẽ intelligendi pcedit emanatiõez sm rõem voluntatis. nunq̃ deus eẽt potens pducere creaturas p voluntatem. nisi etiam pduxisset filium p naturam.

Aug.

c ¶ Esse patrem nõ est esse aliquid. Contra. quia cũ ĩter aliquid et nihil nõ cadit medium. si pater nõ est esse aliquid. ergo esset nihil.

3 Rº. esse aliquid dr dupliciter vel cõmuniter ad essentiã et psonaz et sic nõ cadit medium. et in hoc sensu esse patrem est esse aliquid Alio modo put trahitur ad essentiaz. et sic cadit inter esse aliquid et esse nihil medium scz esse aliquem. psona enim predicatur vt quis non vt quid.

d ¶ Si enim nasci potuit. potuit eẽ filius etc. Videtur illa illatõ magistri non valere. quia in creaturis. vbi magis differt relatõ a supposito põt dici q̃ idem similis põt eẽ alteri dissimilis. sine sui mutatione. ergo cum filiatio et spiratio sint rela

tiones. pari rõe filius poterit esse spũssanct⁹ ⁊ ecõuerso sine mutatiõe. Itẽ oĩe mutabile est aliq̃d p̄ter illud ſm qđ mutatur vt si non albũ fiat albũ. est aliud quã albedo ergo si intelligit spũssanct⁹ mutari si generet. tunc aliud esset in eo generatio. aliđ ille q̃ generat. sed h̄ est falsũ: g° ⁊c̃.

4 ¶ R° sec⁹ ẽ in relatõnib⁹ creatu re et dei. q̃m rela tões i creaturis nõ dãt relatiuis exi stere. vñ sine illis põt res. ẽẽ ⁊ cũ illis. In diuinis autẽ dant psonis exi stere. ⁊ iđ si itelli gat q̄ pp̄etas isit ypostasis itelligi tur ẽẽ ⁊ silr si itel ligit nõ iẽẽ. itelli git hypostasis ñ esse. cũ g̃ spũssan ctus nõ possit sil̃ spirari et gñari. q̃ q̄uis vna pso na possit duob⁹ modis pducere. tñ vna psona: nõ põt nisi vno mõ produci sequit de nccitate si potest spũsscũs esse fili us vel potuit. p̄t nõ esse spũs. siue nõ spirari. ⁊ si po tuit non spirari. potuit non esse ⁊ iter̄ si potuit ge nerari. potuit ẽẽ. ⁊ ita potuit fieri de ente non ens. ⁊ de nõ ente ens. ac p h̄ mutari. et sic p̄z vltimũ. q̃ nõ dr̄ mutari pp̄t di uersitatẽ pp̄rieta tũ circa idem sup positũ. sic ẽst in mutatiõe natura li. s̄z pp̄ter corru ptiõez ⁊ inceptio nẽ eiusdẽz. Nec ẽ illud simile. pat̃ p̄t generare ⁊ spi rare sine sui mu tatiõe. g° spũsscũs generari ⁊ spirari. q̃ nõ est incõueni ens vnũ principiũ pluribꝫ modis pducere. s̄z vnũ p̄nci patũ pluribꝫ modis pduci est ĩpossibile ⁊ incõpassibile. ⁊ ideo p̄z illud e ¶ Pater nõ est potẽs ⁊c̃. Cõtra. q̃a ſm h̄ generare qđ nullo mõ est ẽẽntie. nullo mõ esset po

5 tentie. R°. q̄uis potẽtia absolute ↄsiderata. sit idẽz qđ ẽẽntia. tñ potentia q̃ nõ est nomẽ a deo abstractũ sicut es sentia trahit ad psonã. Unde potẽtia generãdi nõ dicit naturã diuinã simplr̃. sed naturã vt in tali psona. s. ins scibili. iđ nõ est silẽ de h̄ noĩe ẽẽntia. ⁊ de h̄ noĩe potẽtia.

sicut de⁹ filius nõ est de⁹ pater nec tñ hoc ex ĩpotentia sui est Nã ⁊ pater silr̃ nõ est fili⁹. nec hoc ẽ ex ĩpotentia p̄ris Sed q̃ rit maximin⁹ arrianoꝝ ep̄us. Unde g̃ est q̄ pater nõ põt ẽẽ fili⁹. vel fili⁹ pater? Non vtiq̃ ex ĩpotentia. ꝫ pater pp̄rieta te gñatõis pater est q̃ oportet eũ non esse filiũ. ⁊ fili⁹ pp̄rie tate natiuitatis filius est. q̃ o portet eũ nõ esse p̄rem. de q̄b⁹ pp̄rietatibus postea plenius tractabitur.

¶ Utruz pater natura sit po tẽs gignere filiũ ⁊ an h̄ sit aliq̃ potentia q̃ nõ sit ĩ filio. c

Iteruz querit a quibusdã. Si pater potẽs sit naturã gigne re filiuz. ⁊ an h̄ sit aliq̃ potẽtia q̃ non sit ĩ filio? Ad qđ dicim⁹

e q̄ pater nõ est potẽs nisi natu ra. eius eñ potẽtia natura est vl̃ essentia. At inquiũt illi. Si potẽs est gignẽ. h̄z g̃ potẽtiam gignẽdi. fili⁹ aũt non h̄z potẽ tiã gignẽdi si nõ põt gignere. habet g̃ aliquã potẽtiã p̄r quã nõ h̄z fili⁹. Nõ sequit. Eandẽ eñ potẽtiã h̄z penit⁹ fili⁹ quã et pater q̃ p̄r potuit gignere. ⁊ fili⁹ gigni potuit. Eadez eñ potẽtia est ĩ filio q̃ potuit gig ni. q̃ est in p̄re q̃ potuit gignẽ. S̄z ↄtra h̄ opponit. Aliđ ẽ pos se gignẽ. Aliud est posse gigni. q̃ aliđ est gignere. aliud gigni. Hoc distinguendũ est. Si eñ cũ dicit aliud ẽ posse gignere.

f aliđ posse gigni. f aliaz signifi ces potentiã q̃ pater potẽs est gignẽ. ⁊ aliã qua fili⁹ potens ẽ gigni. falsus est itellectus. Si ãt dicas p̄rez posse habere ali am pp̄rietatẽ siue notionez q̃ genitor est. ⁊ filiũ aliã qua ge nitus est. ver⁹ est itellect⁹. Ali am eñ h̄z pater pp̄rietatẽ qua pater ẽ. aliã fili⁹ qua filius est.

¶ Quõ sit intelligendũ. filius habet vel nõ habet potẽtiam generãdi. f

Ita etiã cũ dicit filius non ha bet potentiã generãdi quã pa ter h̄z. dupl̃r intelligi põt. Si eñ dicat. nõ habet fili⁹ poten tiã generãdi quaz ⁊ pat̃. s. q̃a potẽs sit ad generãdũ. i. vt ge nuerit vel vt generet sicut pa ter. verum est. Si v̄o intelliga tur sic nõ h̄z potentiã q̃ posset gigni. vel genit⁹ esse q̃ eadem pater potẽs est vt genuerit. vl̃ vt gigneret. falsũ est. Sicut dr̄ pater h̄z potentiaz qua põt ẽẽ pat̃. fili⁹ vero nõ habet poten tiã q̃ possit esse p̄r. ⁊ ecõuerso.

g Fili⁹ h̄z potentiã qua põt ẽẽ fili⁹: pat̃ vero nõ h̄z potẽtiaz q̃ possit esse fili⁹. habet g̃ aliquã pater quã nõ h̄z fili⁹ et ecõuer so. Absit q̃ eadem est potẽtia p̄ris qua põt esse pater ⁊ filij q̃ põt esse fili⁹. Ita etiã eadẽ est volũtas. q̃ pater vult esse pat̃ non fili⁹. ⁊ filius vult esse fili⁹ nõ pater. ⁊ eadẽ est volũtas fi lij qua vult esse genit⁹ ⁊ p̄rem genuisse. ⁊ patris qua vult ẽẽ genitorẽ ⁊ filiũ genitũ esse.

f ¶ Aliã significes potẽtiã q̃ pater ⁊c̃. Contra. q̃ potẽ tie diuisio sufficiẽs est p actiuã ⁊ passiuã. Sed posse gi gnere. dicit potentiã actiuã. posse gigni potentiaz passi uã. g° nõ põt alia potẽtia significari. Si tu dicas q̄ ge nerare nõ est agere pp̄rie. silr̃ nec generari pati. obijcit q̄ potẽtie distiguũ tur p act⁹. s̄z aliđ ẽ gignere. ⁊ aliud gigni. ergo alia ẽ potẽtia hui⁹ et il

6 li⁹ ¶ R°. Ista di stinctio quaz po nit mgr̄ de poten tia gignendi acti ue ⁊ passiue. fun dat sup hoc q̄ po tẽtia põt ↄsidera ri. ſm id qđ est. ⁊ sic dicit naturaz. ⁊ sic vna natura ẽ ĩ generãte et geni to. sed alio ⁊ alio mõ. Sic eadẽ po tentia põt iter̄ cõ siderari ſm id ad qđ ẽ. ⁊ sic dic̃ mo dũ existẽdi natu rã i psona ĩ cõpa tione ad aliũ q̃. est p̄ncipiũ vel p̄nci piatũ. ⁊ sic cũ di uersi mõi sunt. di uerse dicunt pp̄ri etates posse gene rare ⁊ posse gene rari. ⁊ distinguñt ſm act⁹ psonales s̄z p̄mo mõ nõ.

g ¶ Fili⁹ h̄z potẽ tiã qua põt ẽẽ fili us. siue qua põt

7 gigni Ur̃ h̄ dnbiũ vel falsum. quia gigni oĩno ẽ a gig nere. ⁊ gignere est a potẽtia p̄ris. er go ⁊ gigni. R°. si cut potẽtia gignẽ di in p̄re nõ dicit nisi naturã in pso na. vt nataz ex se pducere aliaz. sic potẽtia gignẽdi ĩ filio nõ dicit nisi naturã in psona. vt natã pduci ab alia. sic eñ hypostasi p̄ris cõuenit generare. sic hypostasi filij cõuenit genera ri. Nec valet qđ obĳ in cõtrariũ. Nã oĩe qđ h̄z fili⁹ si ue ẽẽntiale. siue psonale. h̄z a p̄re. Iđ q̄uis ipm gigni. sit a potẽtia p̄ris. nõ excludit tñ q̃n potẽtia gignẽdi passiua sit in filio. Sed illa potẽtia nõ ẽ p̄ncipiũ gñationis. sed idoneitas psone siue hypostasis cuz sua pp̄rietate ad ge nerari. Uñ qđ dr̄ posse gigni potẽtia põt intelligi origia liter. ⁊ sic ẽ in solo p̄re. vel formaliter. ⁊ sic ponit ẽẽ in fi lio. Alio aũt modo non. ⁊c̃.

AD euidentiã eoꝝ q̄ dicit mgr̄ de potẽtia gene
randi. quattuoꝛ querunt. Primo q̄rit vtrum. pos/
se generare i diuis. dicat q̄d vł ad aliq̄d. Scd̄o
vtrum pr̄ cõicet potentiã gn̄andi. i. vtrum in filio sit potẽtia
generãdi. Tertio vtrum posse gn̄are sit vnicũ posse vł nõ
Quarto vtrum posse generari ⁊ creari sit posse vnicũ.

¶ Questio. j. a

Q generare dicat q̄d oñdit̄ p̄mo ꝑ auctem mgr̄i in lr̄a.
Pr̄ nõ ē potẽs. nisi natura ei⁹. q꞉ potẽtia natura ē vł es/
sentia. ſꝫ natura ⁊ potẽtia dicũt q̄d nõ ad aliq̄d g⁰ ⁊ po/
8 tẽtia gn̄andi ¶ Itẽ rõe oñdit̄ sic. gn̄are ē sibi silē i natu/
ra ꝓducere ſꝫ ſm̄ ph̄m. natura ē vis insita rebꝫ silia ex si
milibꝫ ꝓcreãs. g⁰ vis gn̄andi respicit ip̄am naturã siue
eẽntiã de se. nõ ꝑsonã. ſꝫ oē tale dicit q̄d g⁰ ⁊c̄. ¶ Itẽ in
ꝑpetuo ñ differt eẽ ⁊ posse. ⁊ potẽtia ⁊ eẽntia. ſꝫ eẽ ⁊ eẽn
tia in diuinis dicũt q̄d nõ ad aliq̄d. siue ꝑ se dr̄. siue cum
adiũcto. vñ eẽntia pr̄is dicit q̄d. g⁰ pari rõe potẽtia ge/
nerãdi ¶ Item in diuis idē ē ſm̄ rem posse scire ⁊ velle.
Sꝫ in diuis nõ ē scia ꝓpria. vel volũtas ꝓpria. siue eẽn/
tia ad aliq̄d. imo scia dicit q̄d. et ē triũ. silr̄ ⁊ volũtas. g⁰
potẽtia gn̄andi dicit q̄d siue eẽntiã. Sꝫ ꝯtra mgr̄ dicit
in littera post principium. Posse generare non est posse
aliquid. ergo non dicit quid vel ad aliquid. ergo ⁊c̄.
Itẽ rõne oñdit̄ sic. potẽtie distinguunt̄ ꝑ act⁹. g⁰ si act⁹
potẽtie dicit q̄d. ⁊ potẽtia silr̄. Sꝫ cõstat q̄ generare i di
uinis nõ dicit q̄d. sed ad aliq̄d. g⁰ nec posse gn̄are ¶ Itẽ
q̄uis in creaturis dr̄nt ṽtus ⁊ opatio tñ in deo idē sunt
sic̄ vult dyo. g⁰ in deo idē ē posse gn̄are ⁊ gn̄are. Sꝫ gn̄a
re i diuis dic̄ ad aliq̄d ⁊ ñ q̄d. g⁰ silr̄ posse Itẽ pr̄ gn̄at ⁊
p̄t generare. aut g⁰ iõ p̄t. q꞉ generat aut iõ gn̄at q꞉ p̄t. Cõ
stat q̄ nõ iõ p̄t gn̄are. q꞉ generat. ſꝫ ecõuerso. Si g⁰ ratõ
ꝓprij debet eẽ ꝓpria. g⁰ potẽtia gn̄andi dꝫ eẽ ꝓpria. ⁊ ni/
hil ē ꝓpriũ in diuinis. nisi qd̄ dicit ad aliq̄d g⁰ ⁊c̄. ¶ Itẽ
oīs potẽtia actiua q̄ inest creature inest ſm̄ aliq̄s cõditi
ones ⁊ ꝓprietates. vt pꝫ. Posse em̄ illumiare inest lumi
noso ꝑ lucē. posse calefacere calido ꝑ caliditatē. Q̄uis ãt
potẽtia gn̄andi ñ sit actiua. tñ actiue silis ē g⁰ cũ insit pa
tri inest ꝑ aliquã ꝓprietatē. Illa ꝓpetas aũt dicit q̄d aut
ad aliq̄d. Si q̄d. inest oībꝫ ꝑsonis. ⁊ ita posse gn̄are. qd̄
manifeste negat mgr̄. g⁰ dicit ad aliq̄d. g⁰ ⁊ potẽtia q̄ in
9 est ſm̄ illã g⁰ ⁊c̄. ¶ R⁰. dr̄m. q̄ circa h̄ ꝓpleuma tres fu
erũt positões. Fuerũt q̄dã q̄ distinxerũt potentiã gn̄an/
di dicentes. q̄ potentia gn̄andi põt dici potẽtia nuda.
vel potẽtia disposita. Si dicat̄ potẽtia nuda. sic volue
rũt aliq̄ dicere q̄ dicit q̄d. ⁊ in oībꝫ ꝑsonis ē. qm̄ hec po
tentia sic dicta cõsequit̄ naturã. vñ cũ natura sit in q̄li/
bet ꝑsona. silr̄ ⁊ potẽtia hmõi. Scd̄m aũt q̄ dicit poten
tiã dispositã. q꞉ non hꝫ dispositionē nec ꝯuenientiã vt
exeat in actũ gn̄atiõis nisi in sola ꝑsona pr̄is. voluerũt
dicere q̄ dicit ad aliq̄d. Sed ṽba isti⁹ positiõis nõ vidē
tur ṽa nec sana. Nõ inquã ṽa. qm̄ cui⁹ potentia ē nuda
nata ē ꝑiter disposita eẽ. si g⁰ triũ ē potẽtia gn̄andi. vt ē
potẽtia nuda. silr̄ ⁊ disposita. ⁊ ita q̄libet posset gn̄are
Preterea nõ vr̄ sana. ponere em̄ potentiã nudã q̄ silr̄ se
hꝫ ad eẽ ⁊ nõ eẽ respectu gn̄atiõis quã oīno necessariũ ē
eẽ. nõ vr̄ sane dictũ eẽ siue ꝓprie ¶ Fuerũt etiã aliȷ̄ q̄ di/
xerũt. q̄ cũ in diuinis sit idē posse ⁊ eẽ. ⁊ potẽtia ⁊ eẽntia
q̄ queãdmodũ potẽtia ⁊ eẽntia dicũt q̄d. q̄ silr̄ eẽ ⁊ pos/
se. Et queãdmodũ cũ dico eẽntiam pr̄is ⁊ eẽntiã filij et
spũsſcti. siue eẽ pr̄em. siue eẽ filiũ. siue eẽ spm̄ſctm̄. nõ di
co aliã eẽntiã. nec aliud eẽ. ſꝫ alteri⁹. ita q̄ qñ dico poten
tiã pr̄is siue pr̄em posse generare. filiũ posse gigni. non
dico aliud ⁊ aliud posse. sed alteri⁹. ⁊ hmõi positiõis fu
it mgr̄. sicut euident̄ apꝑet in lr̄a. vñ isti dicebãt. q̄ pos/
se generare dicit quid. sed respectũ ad aliq̄d q꞉ ē eẽntiale
tractũ ad ꝑsonã. Cũ em̄ non sit oīmode abstractiõis p̄t
ad ꝑsonam trahi. ⁊ ista positio satis est ꝓbabilis ⁊ satis
bñ vr̄ sustineri posse ¶ Fuerũt etiã tertij moderniores q̄
dixerũt q̄ potentia generãdi dicit ad aliq̄d in diuinis
de se ⁊ rõ eoꝝ est. qm̄ potentia dicit habitudinē origia/
lis p̄ncipij ad p̄ncipiatũ. Et qm̄ habitudo põt eẽ ꝑsone
ad ꝑsonã. ⁊ tunc ṽe est habitudo. ⁊ eẽntie ad creaturã. et
tũc ſm̄ modũ dicendi siue intelligendi. hinc ē q̄ p̄ncipiũ
de sui rõne nõ tm̄ ē eẽntiale appropriatũ ꝑ additionem.
imo etiã dicit ꝓpriũ ꝑsone. Pari rõe cũ potentia dicat
originalē habitudinē nõ tm̄ eẽntialē dr̄ vel termiat̄ ad ꝑ/
sonã vt dicat eẽntiã ꝑsonalit̄. imo dicit ꝓpriũ. ⁊ ita ad
aliquid de se. ⁊ positio ista sine preiudicio vr̄ ꝓbabilioꝛ
Nam potentia generãdi nõ vr̄ dicere nisi fecunditatē
ad actũ generatiõis. ⁊ illa est ꝓpriũ ꝑsone. vñ silr̄ ⁊ po
tentia. Nec ē silē de posse ⁊ eẽ nisi vno mõ. Hoc eĩ ṽbũ
ē aliq̄ñ ꝑ se p̄dicat̄. aliq̄ñ ē tertiũ adiacẽs. Qñ ꝑ se dr̄ tũc 10
dic̄ actũ absolutũ q꞉ dic̄ actũ entis rõe eẽntie. ⁊ tũc opter
q̄ dicat̄ absolute. ⁊ qd̄ dicat q̄d. Qñ ṽo ē t̄tiũ adiacẽs vt
qñ dicit̄. pr̄ est pater. tũc hoc verbũ est dicit habitudinē
p̄dicati ad subiectũ. Et qm̄ põt dicere habitudinē ad p̄/
dicatũ eẽntiale vel ꝑsonale. iõ põt dicere eẽ. eẽntiale. ⁊
modũ eẽndi ꝑsonale. Posse aũt de sui rõe ꝓpria dic̄ ha
bitudinē ſm̄ originē. ⁊ hinc ē qd̄ specificat̄ ꝑ adiunctum
vt dicat ꝯditionē p̄ncipij eẽntialis vel ꝑsonalis ¶ Hãc 11
g⁰ positionē sustinendo. R⁰. argumẽtis ꝓbantibus. qd̄
dicit q̄d. Q em̄ p̄mũ obijcit̄. pꝫ. ꝯcedo em̄ mgr̄m fuisse
hui⁹ positiõis. vñ dixerũt q̄ eadē potentia põt fili⁹ gi/
gni. q̄ pr̄ põt gignere. q̄ nõ eẽt nisi potentia diceret q̄d.
Vñ dixit q̄ potentia generandi ē in filio. sed nõ ad gn̄a/
re. ſꝫ ad gn̄ari. Hec aũt potẽtia dicit q̄ ē in solo pr̄e. q̄a
nõ tm̄ respicit naturã sed ꝓprietatē ꝑsone ¶ Ad illd̄ qd̄ 12
obijcitur quomõ generare consequit̄ naturam. Dicen/
dum q̄ in diuinis non sequitur naturã simpliciter. sed
naturam vt in persona. quia non in qualibet ꝑsona est
natura fecunda. sed solũ in ꝑsona patris. ⁊ hoc est ꝑ ali
quam ꝓprietatē que est solius illi⁹ ꝑsone. non sic ē in in
ferioribus. sicut iã patebit. iõ patet q̄ illud non valet.
¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ qd̄ in eternis est idē eẽ ⁊ posse. di 13
cendũ. qd̄ verum est. sed tamē argumentũ non valet. Q̄uis
em̄ oīno sit idem in diuinis eẽ. ⁊ eẽ pr̄em. non tamen se
quitur. qd̄ si eẽ pr̄em est ꝓpriũ. qd̄ eẽ sit ꝓprium. Simi/
liter dicendũ in ꝓposito ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de scien/ 14
tia q̄ dicit quid. siue ꝑ se dicat̄. siue cum alio. dd̄m qd̄ ñ
est silē de scia et potentia. Scia em̄ inq̄ꝫtũ est de se dicit
qualitatē absolutã. ⁊ ideo q̄ꝫtum ē de se. semꝑ dicit q̄d.
nisi trahatur sed potentia dicit habitudinē ad originem
⁊ ideo põt dicere habitudinē ꝓpriã ⁊ ꝑsone ad ꝑsonam
Vñ illd̄ silē mgr̄i ñ valet. ſm̄ hãc positionem. Q sicut
vna est voluntas qua pater vult eẽ pater. ⁊ nõ vult eẽ fi
lius et econuerso. similiter vna est potentia vt vr̄. Si
quis aũt vult sustinere positionē magistri. de facili p̄t
ad oẽs rões in oppositũ rn̄dere. ¶ Nam nulla rõ probat
qd̄ potentia de se dicat ꝓpriũ. sed qd̄ potentia generan
di actiue dicta. siue posse generare. dicat ex adiuncto re
spectũ ad ꝑsonã. ⁊ ita dicit ad aliquid. sed hoc est solum
ratione additi ¶ Item notandũ. qd̄ quattuoꝛ sunt gene/ 15
ra noĩm in diuinis. Quedã em̄ eẽntialia sunt dicta eẽn
tialiter. vt diuinitas. deitas. ⁊ maiestas ¶ Quedam eẽn
tialia personaliter dicta. vt potentia generandi. Que
dam ꝑsonalia dicta ꝑsonaliter. vt generans ⁊ genitus.
Quedam ꝑsonalia dicta eẽntialiter. vt missus. incarna
tus. ⁊ hmõi. q̄ dicũt respectũ ad ꝑsonã. et ideo presona

lia. ꝛ effectum in creatura. ꝛ ideo ẽentialiter sunt dicta.
¶ Duabus rõnibus sequẽtib⁹ facile ẽ rñdere. q꞉ illd nõ
hꝫ ṽitatẽ. nisi qñ act⁹ cõplectit̃ totã potẽtiã. nõ sic est in
potẽtia dei. q꞉ eadẽ ẽ potẽtia gignere ꝛ gigni in deo. ¶ Ad
illud qd obĩ. ꝙ idẽ est posse generare ꝛ generari. dõm ꝙ
nõ valet. Quãuis enĩ idẽ sit pr̃ ꝛ substãtia. nõ tñ sequit̃
ꝙ si pr̃ dr̃ ad aliq̃d. ꝙ ꝛ subã. sicut meli⁹ patebit. j. ¶ Du
abus vltimis rõnib⁹ difficile ẽ bñ rñdere. tñ põt qs dice
re ꝙ rões ille nõ cõcludũt ꝙ potẽtia dicat ad aliq̃d d se. sꝫ
solũ rõe adiũcti qd ẽ gñare. ꝛ sic patet ꝛc. ¶ Questio. ij. b
Utrũ potẽtia generãdi sit in filio. ꝛ ꝙ sic vr̃ autoritatib⁹
ꝛ rõnib⁹. Primo sic. Hyla. ix. de tri. dicit. Filius hꝫ in se
naturalit̃ naturã gignẽtẽ. g̃ natura in filio ẽ nata gñare.
¶ Itẽ Aug⁹. in li. cõtra maximi. Nõ põt fili⁹ nõ gñare.
sꝫ due negationes equalẽt vni affirmatiõi. g̃ potuit ge
nerare. ¶ Itẽ rõnib⁹ oñdit̃ sic. pl⁹ ordinat̃ gñare ad gene
randi potẽtiã. ꝙ̃ ad potẽtiã spirãdi. sꝫ pr̃ gñans filium.
cõicat potẽtiã spirãdi. g̃ mlto forti⁹ põtẽtiã gñandi. Itẽ
fili⁹ ẽ expssissima imago pr̃is. ergo tm̃ imitat̃ prẽm. ꝙ ñ
põt cogitari similior. sꝫ si fili⁹ cogitat̃ vt gñans. magis
cogitat̃ imitari. ergo si imitat̃ ampli⁹ ꝙ̃ possit q̃s cogi
tare. ergo ꝛ i actu generãdi. ¶ Itẽ ꝑ sil'e vr̃ sic. Maior
cõicatio ꝛ diffusio ẽ in luce etña. ꝙ̃ in luce creata. sꝫ lux
creata dat splẽdori potẽtiã ꝓducẽdi aliũ. ꝛ sic ꝓcedẽdo. ꝛ
si eẽt infinite ṽtutis ꝓduceret infinitos splẽdores. ergo
ꝛc. ¶ Itẽ in gñatiõe carnali. pr̃ nõ dr̃ ꝑfectũ filiũ gñare.
nisi det ei potẽtiã gñandi. ergo pari rõne. imo multo for
tiori nõ erit fili⁹ ꝑfect⁹ nisi hẽat potẽtiã ad id qd pr̃ põt
ergo ad gñandũ. Aut si nõ ẽ ita in diuinis. tũc ego que
ro rõnẽ q̃re de ꝑfectiõe gñatiõis etñe. nõ sic ẽ cõicatio po
tẽtie gñandi. sicut in gñatiõe creata. ¶ Sꝫ cõtra Aug⁹.
cõtra maximi. dicit ꝙ nõ optuit filiũ gñare. sꝫ si non fue
rit oportunũ nec cõueniẽs. sꝫ om̃e incõueniẽs in deo est
ĩpossibile. ergo ĩpossibile fuit filiũ gñare. ergo fili⁹ non
põt gñare. ergo nõ hꝫ potẽtiã gñandi. q꞉ oĩ potẽtia ẽ po
tens ille q̃ hꝫ eã. ergo ꝛc. ¶ Itẽ Anshel. in mono. Qui
põt qd sibi nõ cõuenit. ꝙ̃to magis hoc põt. tãto magis ad
uersitas ꝛ ꝑuersitas pñt in eũ. ergo cũ filio nõ cõueniat
gñare. si posset. potẽtia illa eẽt in eo miseria. sꝫ nullã hꝫ
miseriã. ergo nec potẽtiã gñandi. ¶ Itẽ rõne ꝓbat̃ h idẽ
Sic oẽ illud in q̃ aliq̃ duo necessario distinguunt̃. si ne
cessario cõuenit vni. ĩpossibile ẽ vnq̃ꝫ cõuenire alij. sicut
pꝫ. Si petr⁹ ꝛ iohẽs necẽario differũt in albedine. ꝛ albe
do cõuenit petro. ĩpossibile ẽ ꝙ iohi cõueniat. sꝫ pr̃ ꝛ fili⁹
sunt ꝑsonalit̃ distincti. ita ꝙ necẽ ẽ eẽ distinctos. ꝛ non ẽ
dare in q̃ distinguunt̃ nisi in hoc ꝙ ille ẽ gñans. iste geni
tus. ergo cũ gñare cõueniat patri. ĩpossibile ẽ ꝙ cõueni
at filio. ergo fili⁹ nõ põt gñare. ergo nõ hꝫ potẽtiã gene
rãdi. ¶ Item gñatio filij a pr̃e silis ẽ expressẽ ipi gñatio
ni ṽbi a mẽte. sꝫ ṽbũ genitũ nõ hꝫ potẽtiã gñandi aliud ṽ
bum. imo oportet ꝙ om̃e ṽbũ ĩmediate sit a mẽte. ergo si
recte sil'e ẽ ṽbũ increatũ nõ hꝫ potẽtiã gñandi. sꝫ gñandi
potẽtia ẽ in solo pr̃e. ¶ Itẽ fiat argumẽtatio Aug⁹. du
cens ad impossibile. Si filius hꝫ potẽtiã siue posse ge
nerãdi. ponat̃ ꝙ generet. q̃ro ne scd̃o simlit̃. ꝛ si nõ ẽ sta
re in ꝑmo. optet ponere ĩfinitos filios. Quia q̃ rõne nõ
stat̃ in ꝑmo. ergo nec in aliq̃. ergo si ẽ stare. q꞉ hoc repug
nat diuine cõpletiõi. s. q̃ rõne stat̃ in aliq̃. stat̃ in ꝑmo. ergo
ꝑm⁹ nõ hꝫ potẽtiã gñandi. ¶ Itẽ fiat argumẽtatio Rich.
vt cũ si gñaret fili⁹ aliũ filiũ. ergo cũ fili⁹ genit⁹ magis
attineat pr̃i ꝙ̃ ali⁹. ꝑm hoc non eẽt ibi sũma ꝛ eq̃lis con
nexio. ergo nec sũma ꝛ equalis distinctio. ergo nec perfe
cta btitudo. q̃ oĩa tanq̃ꝫ sũme ĩpossibilia respuit pia fi
des. R. opinio aliq̃rũ est ꝙ in filio est potentia gñandi.
sꝫ nõ gñat. Hoc aũt nõ ẽ. q꞉ nõ põt. sed q꞉ nõ cõuenit ei.
Et ponũt sil'e in creaturaꝝ ꝓductiõe siue creatiõe. Deus
pt̃ infinitas creaturas ꝓducere. sed ꝙ nõ ꝓducit. hoc nõ
ẽ ex ĩpotẽtia. sed q꞉ nõ cõuenit ei. sic ꝛ in ꝓposito. Sed cõ
tra. Ponat̃ tunc ꝙ illa potẽtia q̃ ẽ in filio ad gñandum.
ducat̃ in actũ. cõstat q̃ fili⁹ gñabit deũ etñũ. ergo aliq̃d
poterat incipe hr̃e eẽ. ꝛ eẽ etñũ. hoc aũt ẽ ĩpossibile. ꝛ nõ
intelligibile. ꝓpter hoc dõm. ꝙ pr̃ nõ cõicat filio poten
tia gñandi ꝓpt̃ duo. Unũ ẽ q꞉ nõ pt̃. aliud q꞉ nõ debꝫ. Rõ
aũt q̃re nõ põt. hec ẽ. q꞉ fecũditas ad generandũ ẽ in pr̃e. 16
q꞉ ꝑncipiũ. ꝛ iõ ꝑncipiũ. q꞉ ꝑmũ. Impossibile aũt ẽ. ꝙ ꝑn
cipiũ cõicet alij ꝑmitatẽ. Nã hoc ẽ oppositio in adiecto
ꝙ ꝑsona ꝓducta sit ꝑma. Quia ergo fecũditas ad gene
rãdũ ex ꝑmitate pr̃i inerat. iõ nõ pt̃ eã cõicare filio. ꝛ hãc
credo ꝓpriã eẽ rõnẽ hui⁹. sic. j. patebit. di. xxvij. vbi aget̃
quare pr̃ gñat. Silr̃ nõ dꝫ cõicare. q꞉ in emanatiõe diui
na ꝑsonaꝝ dꝫ attẽdi originalis distinctio. ꝛ plenissima
cõicatio. Originalis distinctio. q꞉ necẽ ẽ ea q̃ cõicant in
natura distingui. vel ꝑ materiã. vel ꝑ originẽ. Per ma
teriã distingui ꝑsonas ẽ ĩpossibile. q꞉ vbi ẽ talis modus
distinguẽdi. est cõpositio ꝛ variatio. ꝛ forme mltiplica
tio. que omnia deo repugnant q̃ est simplex ꝛ inuariabi
lis ꝛ vere vnum. ꝛ ideo necesse est distingui per originẽ
siue habitudinem. ergo per generare ꝛ generari. ergo si fi
li⁹ põt generare. põt etiã nõ distigui. Si tu dicas ꝙ ad
huc ẽ distinctio. q꞉ vn⁹ tm̃ pr̃. alius tm̃ fili⁹. ali⁹ pr̃ ꝛ fili
us. Tunc ego oppono tibi. ꝙ scd̃s fili⁹ posset generare
eadẽ rõne q̃ ꝑmus. ꝛ tũc duo essent q̃rũ vterq̃ꝫ esset pr̃ ꝛ
fili⁹. Silr̃ ꝓpter plenissimã cõicationẽ nõ dꝫ cõicare. q꞉
multplicatio suppositoꝝ ꝑm similẽ modũ egrediẽdi nõ
est nisi aut ꝓpt̃ defectũ duratiõs sicut dictũ ẽ i generabi
lib⁹ ꝛ corruptibilib⁹. vt ꝑ successiuã generationẽ ꝑpetu
etur eẽ. aut ꝓpter defectũ ꝑfecte actiõis. vt fiat ꝑ plures
qd nõ põt per vnũ. sicut sunt ꝑfecte plures stelle. q꞉ non
sufficeret vna ad h qd faciũt oẽs. Sic etiã plures ãgeli
ꝛ plures aĩe. ad implendã illã ciuitatẽ. ꝛ manifestãdam
dei bonitatẽ. quã nec vna aĩa nec vn⁹ ãgel⁹ poterat suffi
ciẽter manifestare. Cũ g̃ in filio dei sit plenissima cõica
tio. q꞉ totã infinitatẽ suã dat sibi pr̃. nõ fuit cõueniẽs. ꝙ
cõicaret filio illã potentiã. ꝛ ideo fuit ĩpossibile. q꞉ incõ 17
ueniẽs qdlibet in diuinis ẽ impossibile. ¶ Ad illd autẽ
qd obĩ in cõtrariũ ꝑ auctẽ Hyla. ꝙ fili⁹ hꝫ in se naturam
gignẽtẽ. dõm ꝙ ṽbũ illd est ĩproprũ. ꝛ ex ṽbis ĩpropriis
nõ ẽ arguẽdũ. sꝫ magis eoꝝ ĩproꝑetas exponẽda. ꝛ mgr̃ su
peri⁹ exposuit. Est enĩ sensus. hꝫ in se naturã gignẽtẽ. i. 18
naturã pr̃is gignẽtis ¶ Ad illd qd obr̃ ꝙ nõ potuit. dõ.
ꝙ mgr̃ bñ exponit. i. nõ fuit ex hoc ĩpotẽs. Uñ ꝑm artem
distinguẽdũ ẽ. qñ dr̃ fili⁹ nõ potuit gñare. q꞉ nõ pt̃ teneri
ꝑuatiue. ꝛ tũc ẽ sensus. nõ potuit. i. ĩpotẽs fuit. ꝛ tunc ne
gat̃ potentia. ꝛ relinquit̃ aptitudo. sic de trũcato dr̃. ꝙ nõ
põt gradi. hoc mõ nõ pt̃ dici de filio. q꞉ nõ hꝫ ad hoc apti
tudinẽ. ꝛ in hoc. sensu loq̃t̃ Aug. Alio mõ nõ posse tene
tur negatiue ꝛ in hoc sensu ꝓcedendũ ẽ ꝙ fili⁹ nõ potuit 19
gñare. ¶ Ad illd qd obr̃ ꝙ pr̃ cõicat filio potẽtiã spira
tiuã. patet rñsio. q꞉ cũ fili⁹ gñet̃. pt̃ hr̃e ꝑmitatẽ respectu
gñatiõis. sꝫ cũ nõ spiret̃ ẽ ĩspirabilis. ꝛ iõ potuit hr̃e ꝑ
mitatẽ ꝛ fecũditatẽ respectu illi⁹. ꝛ sic pꝫ ꝙ nõ valet rõ.
¶ Ad illd qd obr̃. ꝙ fili⁹ ẽ expssissima imago ꝛc. Dõ ꝙ 20
filius ẽ expressissima imago. quia representat in om̃ibus
in quibus imago nata ẽ repñtare. sed tñ imago sic nata ẽ
repñtare. vt tñ ipa nõ sit imaginatũ. alioq̃n nõ eẽt imago
Si aũt fili⁹ repñtaret in actu generandi. iã esset pat̃. et

ideo nec intelligibile. nec possibile est filiũ generare. si/
ne in generatione patrem imitari ¶ Ad illud quod obijcitur de luce et splendore. dicendũ. ꝙ non est simile. q̃a
21 citur de luce et splendore. dicendũ. ꝙ non est simile. q̃a
lux non ꝑfecte se multiplicat in primo splendore. ideo
in pluribꝫ facit. qḋ nõ põt in vno. Silr̃ ⁊ in filio carnali
itelligẽdũ. Unde vn⁹ pr̃ generat plures filios carnales
Hec tamen rõ nõ est pricipalis. ſ3 illa q̃ dicta ẽ sup̃. q2 in
his inferiorib⁹ nõ ẽ fecunditas per rõnem ꝑmitatis ſ3 ꝑ
rõnem ꝑfectionis. In deo autẽ. q2 est ꝑfectissimũ ⁊ ꝑmũ
nõ tm̃ ẽ per naturã ꝑfectionis. q2 tũc in oĩbus personis
esset. ⁊ stat⁹ esse nõ posset. ſ3 per rationẽ primitatis. Itẽ
rõnes iste nõ procedũt per simile. immo magis ꝑ dissile.

¶ Questio. iij.

Utrũ posse generare ⁊ creare sit vnicũ posse. ⁊ ꝙ nõ sit
vnicũ. vr̃ ꝑ Aug⁹. alio ẽ pr̃. alio ẽ de⁹. g° alio ẽ generãs
alio creans. ſ3 potentia generãdi ẽ generãs potẽtia creã
di est creãs. ergo ⁊c̃. Itẽ potẽtie distiguunt̃ per actus. ⁊
actus per obiecta. g° si generatio terminat̃ ad deũ. ⁊ cre
atio ad creaturã. ⁊ hec sũt oĩno diuersa. g° ⁊c̃. Itẽ potẽ
tie plurificant̃ ꝑ subiecta. q2 in plurib⁹ subiectis plures
sũt potẽtie. ſ3 potentia creãdi est in filio siue posse creare
in eo autẽ nõ est posse generare. g° nõ sũt vnũ posse. Itẽ
q̃cunq3 sic se habent ꝙ vnũ potest intelligi altero non in
tellecto. ⁊ ecõuerso. illa nõ sunt vnũ. S3 posse generare
põt intelligi. circũscripta potẽtia generãdi. g° ⁊c̃. Cõtra
vni⁹ potẽtis oĩno simplicis. vnicũ tm̃ est posse. pr̃ est po
tẽs oĩo simplex. g° vnicũ tm̃ h3 posse. ſ3 habet posse gene
rare ⁊ posse creare. g° illa duo sũt vnicũ posse. Item si
posse ẽ aliud ⁊ aliud. cũ posse generare respiciat ꝑsonam
posse creare naturã. g° natura ⁊ ꝑsona sunt duo. g° nec
natura de ꝑsona. nec ecõuerso dicit̃. qḋ est oĩno falsum
Itẽ si ẽ distictio int̃ posse generare ⁊ posse creare. g° ẽ ibi
ordo. q̃ro g° q̃d sit pri⁹ ſm rõnẽ intelligendi Et ꝙ poten
cia generãdi vr̃ q2 est r̃spectu eterni. ⁊ eternũ ante tꝑale
Sed contra intellect⁹ cõis ẽ añ intellectũ ꝓprij. ſ3 potẽtia
creãdi dicit cõe trib⁹. potẽtia generãdi. ꝓpriũ patris g°
22 ⁊c̃. R°. dḋ. ꝙ posse generare ⁊ posse creare est posse vni
cũ. tñ duplr̃ dictũ. Unũ enĩ esse ẽ in re esse patrẽ ⁊ ee̾ deũ
differens aũt ſm rõnem intelligẽdi q2 est absolutũ cum
dico ee̾ deũ. idẽ relatũ. cũ dico ee̾ patrẽ. silr̃ et in posse est
intelligendũ. Uñ sicut eẽntia ⁊ ꝑsona vnũ sunt in re. tñ
ẽ differentia rõnis in itelligẽdo ⁊ in dicendo. Silr̃ dḋm
ẽ de potẽtia generãdi ⁊ creãdi ⁊ sicut ẽ ibi dr̃ia nõ re. ſ3 ſm
rõnẽ. ita est ibi ordo ſm rõnẽ itelligẽdi. Uñ ſm diuersas
cõꝑatões. hñt aliũ ⁊ aliũ ordinẽ. Cõꝑando enĩ posse cre
are. ⁊ posse gñare. ad illud cui⁹ sũt. cũ posse creare sit na
ture. posse gñare sit ꝑsone. ⁊ itellect⁹ cõis ẽ añ intellectũ
ꝓprij. sic absq3 calũnia prior est ſm rationẽ intelligendi
potẽtia creãdi. Cõparãdo aũt ad illud ad q̃d t̃minat̃ cu3
potẽtia creãdi respiciat tꝑale. potẽtia vero generãdi et̃/
nũ. prior est ſm rõnẽ intelligendi potẽtia generãdi q̃3 po
tẽcia creãdi. ⁊ sic patẽt obiecta de ordine. Cõcedẽde sunt
g° rõnes ostẽdẽtes ꝙ nõ differũt posse generare ⁊ posse
23 creare. differẽtia ſm rẽ. siue ſm eẽntiã. Ad illud quod ob
ijcit̃. ꝙ alio ẽ de⁹. alio pr̃ dḋ. ꝙ Aug. loq̃t̃ ḋ alio ⁊ alio alie
tate rõis ⁊ nõ rei. Et intelligit̃ alietas rõnis ꝑ illũ modu3
q̃ supra dictũ ẽ. disti. v. vbi q̃rit̃ vtr̃ eẽntia gñet̃. Ad illḋ
24 qḋ obijcit̃. ꝙ potẽtie distinguunt̃ ꝑ act⁹ ⁊c̃. Dḋ. ꝙ ver̃ ẽ
hoc de illis actib⁹ q̃ habẽt cõpletionẽ ab obiectis. ſ3 non
sũt sic act⁹ diuini. Uñ q̃uis creatura ⁊ fili⁹ oĩo differant
attamẽ generatio ⁊ creatio idẽ sũt. sicut essẽtia ⁊ ꝑsona
De⁹ enĩ in agẽdo. nõ cõpletur ab obiecto. q2 seipo agit.
25 Ad illud qḋ obijcit̃. quod potẽtie plurificãt̃ ꝑ subiecta
dḋ. ꝙ istḋ ver̃ ẽ de subiecto ꝓprio. ſ3 fili⁹ ñ inq̃ntũ fili⁹ ẽ
subiectũ potẽtie creãdi ſ3 iq̃tũ ḋs Et cõstat ꝙ sic nãa diui
na nõ facit nũer̃ cũ p̃ie. ita nec potẽtia i spũtiẽs naturã cũ
potẽtia p̃ris. Ad illḋ qḋ vl. obr̃. ꝙ vnũ pt̃ itelligi sine al 26
tero. ⁊ ecõuerso. dḋ. ꝙ aut loq̃ris q̃tũ ad significatũ aut
q̃tũ ad cõnotatũ. Si q̃tũ ad cõnotatũ. ver̃ dicis ꝙ crea
tura pt̃ itelligi. ñ itellecta ꝑsona filij ⁊ ecõuerso. Si q̃tũ
ad ꝑncipale significatũ dicis falsũ Impossibile ẽ enĩ in
telligi potentiam generandi sine potentia creandi sicut i
possibile ẽ intelligere personã sine essentia

¶ Questio. iiij.

Utr̃ posse generari ⁊ posse creari sit posse vniuocũ Et
ꝙ nõ vr̃. q2 q̃uis idẽ sit generare ⁊ creare q̃tu3 ad princi
pale significatum. aliud tñ est generari ⁊ creari. sicut cre
ator ⁊ creatura. g° cũ nõ habeat ee̾ vniuocum creatura et
creator. g° ⁊c̃. ¶ Item creatio dicit egressum ⁊ imitatio/
nẽ. generatio ꝑo oĩm excludit imitationẽ. g° cũ posse cre
ari iportet potẽtiã trãsmutãdi. posse gñari nõ. cũ potẽ/
tie differãt in sua gñalitate in potẽtia trãsmutãdi ⁊ i hac
nõ cõuenit̃. g° in nulla. Itẽ oẽ distribuit terminũ ꝓ oĩbus
q̃ vniuocant̃ vl̃ analogãt̃ i illo. ſ3 cũ dico oĩpotẽs. nõ fit
distributio ꝓ illo qḋ põt generari q2 tũc fili⁹ nõ eẽt oĩpo
tẽs. g° manifestũ ẽ. ꝙ vtrũq3 posse nec est vniuocũ. nec
analogũ. alioq̃n oĩpotẽtia nõ cõuenit filio. Sed contra
res ẽ cõe ad fruibile ⁊ vtibile. g° cũ eq̃lis ambit⁹ vel ma/
ioris sit possibile q̃3 res. ⁊ nõ sit maior dr̃ia inter generatũ
⁊ creaturã. q̃3 int̃ fruibile ⁊ vtibile. pari rõne possibile
siue posse ẽ cõe ad vtrũq3. Itẽ in eternis nõ põt esse mul
tiplicitas nec diuersitas. g° cũ posse creari ⁊ posse gene
rari. ab eterno ante cõditionẽ creature fuerĩt. g° nõ habẽt
multiplicationẽ in ipa potentia ¶ Itẽ cũ dico. creatura
potest creari. nihil dicit creatũ. q2 illud vere dicit̃ de eo
qḋ oĩno nihil est. sicut de aĩa antixp̃i. ergo solum dico
potentiã agentis. sed potẽtia dei ẽ vnica. nõ habẽs ali/
quã multiplicitatẽ. ergo eius posse vniuocũ ẽ ad posse
creari ⁊ posse gñari. R°. dḋ. ꝙ cũ dico posse creari ⁊ pos
se gñari. dico ꝑncipale significatũ ⁊ dico cõnotatũ. q̃tũ
ad ꝑncipale significatũ. dico ꝙ posse creari idẽ dicĩ re qḋ
posse creare. differẽs solũ mõ loq̃ndi vl̃ dicẽdi q2 qḋ dr̃ ꝑ
modũ actõis ꝑ posse crearet̃. dicĩ ꝑ posse creari ꝑ modũ
passionis. q̃tum vero ad cõnotatũ. dicit effectũ in crea
tura. quõ ergo cõꝑant̃ posse creari. ⁊ posse generari.
Si cõꝑent̃ ratiõe ꝑncipalis significati. dico ꝙ nõ tm̃
est vniuocũ. imo ⁊ vnicũ. vt visum est. alit̃ tñ et alit̃ in/
tellectũ ⁊ enũciatũ. sicut posse generare ⁊ posse creare.
Si aũt ratõe connotati cõꝑent̃. sic cõcedo ꝙ est analo
gum. sicut hoc nomẽ res ad fruibilia ⁊ vtilia. q̃uis enĩ
creator et creatura non habent cõmune vniuocũ. hñt tñ
analogũ ¶ Notandũ aũt ꝙ duplex ẽ analogia. Est que 27
dam per reductionẽ ad vnitatẽ nature ſm prius ⁊ poste
rius ⁊ hec põt ee̾ cõꝑando creaturã ad creaturã. ⁊ i hac
signũ distribuit ꝓ omnibꝫ contentis. nisi sit distributio
restricta ex additione vel ex vsu. siue mõ loquendi. sicut
distributio dicit̃ accomodata. vt si dicat̃. celũ tegit oĩa.
Alia est analogia ꝑ reductionẽ ad vnitatẽ similitudinis
ꝓportionis nõ nature. ⁊ qḋ sic analogat̃ non est int̃ alia
Uñ distributio ꝓprie ꝓ illo non distribuit. nisi sit exten
sa. Uñ deus nõ est ens int̃ oĩa. sed sup oĩa. Et hinc est ꝙ
omĩpotens nõ distribuit ꝓ potentia generandi ꝓprie ac
cepta distributiõe. nisi fiat quedã extensio. ⁊ ex illa per
cõsequens fiat quedã appropriatio circa suppositũ vñ
ꝓprie omnipotens conuenit tribus. quia non distribu/
it ꝓ potentia generandi. appropriate autẽ ſm ꝙ fit am/
pliatio ex parte signi solius est patris. Ex his patẽt om
nia obiecta. ꝓcedũt enĩ ꝑ diuersas vias vt patet intuẽti.

¶ Distinctio· viij· de ꝓprietatibꝰ et cōditionibꝰ essentialibus trinitatis ꝛ vnitatis

Nunc de veritate siue ꝓprietate ꝛc· Terminatis superius duabꝫ ptibꝫ istiꝰ ptis pncipalis·q̄ est de trinitate s̄m ꝗ intelligit· in q̄bus ad ꝓbandā trinitatē adduxit rōnes ꝛ remouit dubitatiōes. In hac tercia pte determiat mgr̄ istius trinitatis ꝛ vnitatis ꝓprietates ꝛ cōditiōes. Et qm̄ q̄dā sunt ꝓprietates respicientes eēntiā vt veritas·q̄daꝫ ꝑsonas vt generatio· q̄dam vtraq3 vt eq̄litas· Jō hec ps tres habet ptes In pˢᵃ pte agit mgr̄ ꝺ ꝓprietatibꝫ eēntialibꝫ In scd̄a de ꝓprietatibꝫ ꝑsonalibꝫ·j·di·ix· Nunc ad distinctōem ꝑsonaꝝ ꝛc· In tertia de ꝓprietatibꝫ ꝛ cōditionibꝫ q̄dā mō eēntialibꝫ·et q̄dā mō ꝑsonalibꝫ·sicut ē eq̄litas ꝑsonaꝝ·in eternitate· magnitudine ꝛ veritate·j·di·xix· Nūc postq̄ȝ coeternitatē triū ꝑsonaꝝ ꝛc· ¶ Prima ps q̄ cōtinet p̄ntem distinctionē tres h3 ptes s̄m tres ꝓprietates q̄s assignat Prima ē de veritate· Scd̄o ē de imutabilitate· Et hec ponitur ibi· Dei etiā soliꝰ eēntia ꝓprie incōmutabilis dicit· Tertia de simplicitate· Et hec ponit ibi· Eadēq3 sola ꝓprie ac vere simplex est ꝛc· Itē prima pars habet duas ptes· quia primo attribuit deo ꝓprietatē veritatis Scd̄o remouet dubitationem habentem ortum ex p̄dictis ibi· Hic diligenter aduertendum est· ¶ Similr̄ scd̄a ps habet duas· In prima assignat deo ꝓprietatem incōmutabilitatis· ꝛ ꝓbat auctoritate Augustini· In secūda confirmat per apostolū ibi Ideoq3 aplˢus loquēs ꝛc· Tertia de simplicitate infra subdiuidetur·

DI·VIII· a ¶ Nūc de veritate siue ꝓprietate ꝛc· diuie essentie ꝛc· videt male dicere· q̄a omē qd̄ habet ꝓpriū distinguit sed diuina essentia nō est distinguibilis·gᵒ non habet ꝓprium·

Aug· ¶ Ad qd̄ dōm· ꝗ diuina eēntia eo mō est distinguibil'· quo mō h3 ꝓprietates ꝛ ecōuerso·

Exo·iij· Quia q̄uis in se nō sit distiguibil' per plurificationeȝ sui· nec a ꝑsona ꝑ diuersitatē·est tamē distingui bilis respectu essentie create· respectu cuiꝰ hab3 has ꝓprietates

Hiero·

¶ Attribuit deo ꝓprietatē veritatis·

a Nunc de veritate siue ꝓprietate ꝛ incōmutabilitate atq3 simplicitate diuine nature siue sb̄e siue eēntie agēdū ē Est itaq3 deus vt ait Augᵒ i·v·li·de trini· Sine dubitatiōe sub̄a· vl' si melius hoc appellat eēntia· quā greci vsiaȝ vocāt· b Sicut eīm ab eo qd̄ ē sape dicta ē sapia· ꝛ ab eo qd̄ ē scire dicta ē scia· ab eo qd̄ ē eē dicta ē eēntia Et q̄s magis ē q̄ȝ ille q̄ dixit famulo suo· Ego sum q̄ sum· Et dices filijs isrl' q̄ est misit me ad vos· Ipe vere ac ꝓprie dr̄ eēntia· cꝰ eēntia nō nouit p̄teritū vl' futuꝝ· Vn̄ hiero· ad marcellā scribēs ait· Deꝰ solus q̄ exordiū nō h3· vere eēntie nomē tenuit· q2 i eiꝰ ꝯparatiōe q̄ vere ē· q2 incommutabilis ē· q̄si nō sunt q̄ mutabilia sunt· De q̄ eīm dr̄ fuit nō ē· ꝛ de q̄ dr̄ erit· nōdū ē· deꝰ āt tm̄ ē q̄ n̄ nouit fuisse vl' futuꝝ eē· solꝰ ḡ deꝰ vere ē· cꝰ eēntie cōparatū nr̄m non est·

¶ Remouet dubiū ortū ex p̄dictis·

b Hic diligēter aduertēdū ē quō itelligi debeāt illa x̄ba Hiero· Deꝰ tm̄ est· ꝛ nō nouit fuisse vl' futuꝝ eē· tāq̄ȝ n̄ possit dici de deo fuit vl' erit· ħ tm̄ ē· cū de eo scriptū· frequēter r̄periamꝰ· fuit ab eterno· fuit semꝑ· ꝛ erit i secula et hmōi· Unde videtur ꝗ non est tantum dicendum· de deo· fuit· vel est· vel erit· Si enim diceretur tantum fuit· putaretur ꝗ desierit esse· Si diceretur tantum est putaretur ꝗ non rem fuerit· sed eē cepit Si

ꝛ sic ē bñ ponere magis ꝛ minꝰ i ea tē r̄spcū creatoꝝ ꝛ creatē· et r̄spectu creaturaruȝ adinuiceȝ s3 i cōparatione creature ad creatorē est excessus improportionabilis ꝛ infinitꝰ· respectu creaturaruȝ ad seinuicē ē proportionabilis·

d ¶ Cuiꝰ eēntia nō nouit p̄teritū vel futurū· videtur eīm eē ista ꝓprietas ꝛ angelorū· q2 Aug· ꝺ ci ui·dei dicit· ꝗ i mortalitas āgelorū nō ē p̄terita· q·non sit nec futura· q· nōdū sit s3 sp̄ ē p̄ns·gᵒ nō ē ꝓpriū soliꝰ dei

Itē q̄rit ꝺ ill' tribꝫ ꝓprietatibꝫ q̄s pōit·s· de x̄itate imutabilitate simplicitate· cū mlt'e alie ꝯditiōes sint diuie eēntie· ꝛ q̄re solū ꝺ his tribꝫ ait· Rꝰ· dōm· ꝗ ꝑ has tres ꝓprietates sufficiēt distinguit eē icreatū a creato· Nā creatū corpo qd̄ creatū h3 eē pꝰ n̄ eē ꝛ ita eē vanū ꝛ possibile īō h3 eē ꝑmixtū cū possibilitate ꝛ ꝓpt̄ ħ defic̄ a x̄itate a stabilitate ꝛ simplicitate· Increatū x̄o eē h3 ꝯtrarias ꝓprietates· ꝛ in his sufficiēt distinguit· Nā x̄itas r̄spicit qd̄ ē· imutabilitas q̄ ē· simplicitas vtrūq3· Jō p3 sufficiētia ꝛ ordo ¶ b Sicut eīm ab eo qd̄ ē sape dr̄ sapia· Nō vr̄ dicere ex ꝯ Sicut albedo se h3 ad albū· ita sapia ad sape· s3 albedo n̄ dr̄ ab albo· imo magis ecōtra·gᵒ ꝛc· Rꝰ· dōm· ꝗ s̄m intellectū cōponentē sape dr̄ a sapia q2 intellectꝰ cōpones ꝓcedit ab abstracto ad cōcretū· Scd̄m x̄o resoluentē ē ecōuerso et q̄ȝtū ad hūc loq̄t Aug· Uel posset dici ꝗ loq̄t s̄m cōsideratōȝ grāmatici n̄ logici c ¶ Quis magis ē q̄ȝ ille q̄ dixit famlo Videt male dicere· q2 eē nō recipit magis ꝛ minus ꝛ maximū in deo ¶ Rꝰ· dōm· ꝗ magis ꝛ minus dupliciter p̄nt cōsiderari· sc3 in cōparatōe ad idē· et sic dicūt intensionē ꝛ remissionē· Uel in comparatiōe ad diuersas substantias ꝛ naturas ꝛ sic dicunt gradum ꝛ excessum

¶ Rꝰ· quidā dicūt ꝗ duratio eui ē simplex et tota simul n̄ hñs p̄teritū et futuꝝ· nihilominꝰ ip̄m euiternū seu eternū h3 p̄teritū ꝛ futuꝝ q̄ȝtū ad affectiōes· ꝛ ita ꝓpriū ē solius dei· Alij dicūt ꝗ in omi duratōe· creatū qm̄ differt a durante· etiā habet eē possibile cū p̄ori ꝛ posteriori sed distinguūt in p̄ori ꝛ posteriori Q̄dā eīm ē qd̄ dicit duratiōis successiōȝ· q̄dā successiōis duratōȝ cū variatiōe· et inouatōe· Primū ē i euo· scd̄m i tpe ꝛ ħ vult Anshel· exp̄sse· ꝛ ħ credo ꝓbabiliꝰ· et p3 r̄nsio ad x̄bū Aug· Ipe eīm loq̄t ꝺ p̄ori et posteriori qd̄ q̄dē dic̄ inouatōȝ ꝛ variatōeȝ ꝛ corruptōȝ ¶ Cuiꝰ eēntie cōparatū nr̄m eē nō ē· Uidet ħ falsū Q2 qd̄ inest alicui subālit' n̄ adimit cōparatōe aliq̄· s3 eē ē subāle rei cuilibꝫ·gᵒ ꝛc Itē ex cōparatōe ad deū creata melioꝛat vt dic̄ Aug·gᵒ magis ē q̄ȝ si nō cōparet gᵒ ꝛc· Rꝰ· dupl'r ē accipe talē cōparatōȝ· Uno mō s̄m rōeȝ i̇fluētie ꝛ r̄ceptiōis· ꝛ sic creatura ad deū cōpata ē magis q̄ȝ si n̄ cōpet· Alio mō cōpat s̄m x̄titudinē eq̄pantie et ꝓportiōis· ꝛ ħ mō veꝝ ē ꝗ nulla ē rō ꝓportionabil'· s̄m cōditionē x̄itatis ꝛ nobilitatis eē diui· ꝛ īō q̄si nihil ē· n̄ oīno in se· sed nihil a proportione· quia non pōt inueniri aliqua proportio quantitatiua

8 f Dicat̃ g° ꝙ ſemꝑ fuit ē· ⁊ erit. Videnť hec v̾ba nõ di
ci de deo· q: dicūt diuerſa tp̄a· ſed in deo nõ cadit diuer
ſitas tempoꝝ. R°. Quidã voluerũt dicere ꝙ act⁹ iſti nõ
p̄dicãt de deo diuerſa tp̄a ſm eēntiã· ſed ſm cõcomitan
tiã· q: diuinũ eē oĩno inuriatũ omne tp̄s cõcomitať· ſed
hec poſitio non
ſoluit plene· d:
cũ vere ꝙ deus
fuit ante oē tp̄s
tũc g° cõcomitã
tiã ñ põt dicere
Jō dicunt aliȷ̃ ꝙ
tp̄s cõſignifica/
tũ non eſt diſpo
ſitio rei accepte
ſiue itellecte· qñ
d: de deo. ſed ſo
lũ modi intelli/
gendi· qñ v̾o de
re mobili· vtro/
ꝗ mõ· Exẽplu ꝫ
pȝ ð maſculino
gñe in lapide ⁊
viro· qm̃ i viro
eſt vt diſpoſitõ
rei accepte· in la
pide· vt modus
intelligẽdi ſoluȝ
Sed hec poſitõ
nõ vr̃ ſufficiens
q: intellect⁹ non
ponit p̄teritũ cir
ca ſuũ itelligere
qñ itelligit deuȝ
fuiſſe· g° opȝ ꝙ
ponat circa rem
Propter h̃ no/
tandum ꝙ ver/
ba diuerſoꝝ tẽ/
poꝝ aliter dicũ
tur ð eterno. ali
ter de tempora/
li. Nã reſpectu
tp̄alis importãt
mutabilitateȝ et
ſucceſſionẽ ⁊ du
ratõem. Scd̃m
vero ꝙ ð euiter
nis dicunť. duo
tm̃ importãt ſuc
ceſſionẽ ⁊ durationẽ ſic vult Hiero· ⁊ Aug· ⁊ Anſ. Se
cundũ vero ꝙ dicunť de deo important ſolũ durationẽ
Unde dicit deus fuit· quia eius duratio non cepit De
us eſt. quia duratio eius non interrumpitur· Deus
erit· quia non deſinit nec corrumpitur· Pro̊pe ergo lo
quendo non dicunť de deo. vt dicit Hiero· Large aũt
loquendo dicunť· vt dicit mgr̃ ⁊ Augu· ⁊ ad hoc vadit
opinio magiſtri g ¶ Eſſe nõ ē deo accidens ⁊c̃· Que/
ritur. quia cũ eē nec creature ſit accidẽs (nulli em̃ omni
no rei accidit eē) quomõ ergo ꝑ hoc notatur deus differ
re a creatura. R°. dicendũ· ꝙ accidens dicit quid natum
in alio eē· ab alio exire· ⁊ ab alio recedere. Accidẽs eniȝ
dicitur quod ineſt ſubiecto· et ab illo trahit ortum· ⁊ pro

Aug⁹.

Joh· xvj·

Hic aperit quõ ſint in telligenda verba Hiero·

tm̃ diceret̃ erit· putaret̃ nõ eſſe
ſ mõ· f dicat̃ g ꝙ ſp̄ fuit ē· ⁊ erit vt
intelligať· q: nec cepit· nec de/
ſiȷ̃t· nec deſinit nec deſinet eſſe
de hoc aug· ſuꝑ Jo h̃· ita ait Cũ
de ſempit̃na re ꝓprie dicať eſt·
ſm nos bñ d: fuit ⁊ erit· Fuit·
q: nũꝗ̃ deſiȷ̃t· Erit· q: nũꝗ̃ de/
erit· Eſt· q: ſp̄ ē· nõ p̄teriȷ̃t qua/
ſi qð nõ maneat· ñ orieť q̃ſi qð
nõ erat· Cũ g nr̃a locutio ꝑ tp̄a
varieť· de eo v̾e dicunť v̾ba cu
iuſlibet tp̄is· q̃ nullo tp̄e defuit
vel deeſt· vel deerit· ⁊ iõ nõ eſt
mirũ ſi de ſpũ v̾itatis v̾itas lo/
quẽs dixit· ꝑ futuꝝ· Quecunꝗ̃
audiet loq̃ť· Audiet ſcȝ ab eõ a
q̃ ꝓcedit· Audire illi⁹ ē ſcire idẽ
etiã eē· a q̃ g ille ē eẽntia· ab il/
lo audiẽtiã· i· ſciã q̃ nõ ē alið ꝗ̃
eſſẽtia· audiet g dixit de eo qð
audiuit ⁊ audit· i· ꝙ ſp̄ ſciuit· et
ſcit ⁊ ſciet Ecce h̃ dic̃ aug· v̾ba
cuiuſlibȝ tp̄is dici ð deo· ſ tñ ꝑ
p̄ſe· ē· Illð g ꝙ Hiero· dicit ita
intelligendũ ē Nõ nouit fuiſſe
vel futuꝝ eē· ſ tm̃ eſſe· i· cũ d: ð
deo ꝙ fuit vl̃ erit· ñ ē itelligẽdũ
ꝙ p̄terierit vl̃ futur⁹ ſit· ſ ꝙ exi
ſtat ſimꝑ l̃r ſine aliq̃ tp̄ali motu
Licet em̃ v̾ba ſubſtãtiua diuer
ſoꝝ tp̄m de deo dicanť· vt fuit·
erit· eſt· erat· nõ tñ tp̄ales mo/
tus eē diſtinguũt· ſ· p̄teritũ l̃ fu
tuꝝ· vel p̄teritũ imꝑfectũ· vl̃ p̄
teritũ ꝑfectũ· vel p̄teritũ pluſ/
ꝗ̃ꝑfectũ· ſ eſſentiã ſiue exiſten

ptcrea poteſt adeē et abeē· In his tribus ꝓprietatib⁹
cõmunicat eē creatum· licet non eodem modo omnino
Nam eē noſtrum pendet ab alio ſuſtinente· ort̃ ab aliõ
efficiẽte· Creatura etiã natã c ſuũ eē ꝑdere· iõ eē ei⁹ ē qua
ſi accidẽs nõ tñ vere accidẽs· q: cũ pendeat a deo nõ pẽ
det ſicut a ſubie
cto· e cõuerſo eſt
in deo· ⁊ iõ dicit
Hyla· ꝙ eē nõ ē
accñs deo· ⁊ h̃ ꝑ
p̄t cõtrarias ꝓ/
prietates. Q: ac
cidẽs natũ ē aliȷ̃
ineē· ꝓpter h̃ di
cit ſubſiſtẽs ve
ritas· Q: natũ ē
ab alio exire· dic̃
manens cã· Q:
natũ eſt etiaȝ ab
alio r̃cedere con
tra h̃ dic̃ natura
lis generis pro
prietas· q̃ nõ di/
mittit eē· ¶ h
Solus deus hȝ
imortalitatem·
Querit̃ quõ hic
itelligať imorta
litas. cum hic di
cat Aug· ꝙ acci
pit̃ ꝑ incõmuta
bilitate· ſed hoc
nõ videť cõueni
ens· Mors em̃
non dic̃ oẽm mu
tabilitate ſȝ ſolũ
corruptibilitatẽ
viuẽtiũ g° nõ idẽ 10
ē dicere. R°. ſic
vita accipit̃ cõi/
ter ⁊ ꝓprie· ita ⁊
mors· ita ⁊ imor
talitas Uno em̃
mõ d: vita act⁹
cõtinu⁹ ⁊ inter/
nus q̃ a forma ſpũ
ali· ⁊ ſic d: ꝓprie
⁊ ſic mortalitas
dicit vitã talem
cuȝ poſſibilitate
ad ei⁹ ꝑuatiõem· Alio mõ d: vita act⁹ cõplet⁹ potẽtie q̃
eſt ſm rei naturã ſic d: aq̃ viua q̃ hȝ opatõem aq̃ cõueni
entẽ· et h̃ mõ importat repugnantiã ad corruptõem ⁊ iõ
debet dici ſm hãc vitã imortalẽ qð ē ita i actu cõpleto·
ꝙ nullo mõ p̄t aliq̃ peiorati tõȝ recipe· ⁊ ſic accipit apl̃s
⁊ exponit Aug· i ¶ Nec viciſſitudinis obumbratio· 11
Querit̃ q̃ dr̃ia ē inter viciſſitudinẽ ⁊ obumbratiõem et q̃
cõueniẽtia rõne cui⁹ dicať viciſſitudo obumbrare· Et
dicendum ꝙ viciſſitudo importat numerum vicis· Et
iſte eſt numerus cum interruptione· Sed obumbratio
bratio d: ꝑ ꝑuatõeȝ act⁹ lucis· Qm̃ g° act⁹ forme lux eſt.
ꝑuatio ei⁹ recte d: obũbratio· ⁊ q: viciſſitudo rõne nũeri
dic̃ interruptõȝ ⁊ rõe interruptõis dic̃ ꝑuatõȝ ⁊ rõe ꝑuatõ 18
obũbratõeȝ· hinc ē qð recte d: viciſſitudis obũbratio

Aug⁹.

j· Thi· vj

Aug⁹

Que ſit v̾o imortalitas que in ſolo creatore ē·

·Jaco· j·

tiã ſue diuinitatis ſimplr̃ iſinu/
ant· de⁹ g ſol⁹ ꝓprie d: eſſentia
vl̃ eē· Unñ hyla· in· vij· li· de tri·
ait. g Eſſe nõ ē accñs deo· ſ ſub/
ſiſtens veritas ⁊ manẽs cã ⁊ na
turalis generis ꝓprietas·
¶ De incõmutabilitate eẽntie
diuine ⁊ ꝓbat aucte auguſti· c
Dei etiã ſoli⁹ eẽntia incõmuta
bil̃ d: ꝓprie· q: nec mutať nec
mutari põt· Unñ aug· in· v· li· ð
tri· Alie inq̃t eſſentie vel ſubē
capiunt accidẽtia· q̃b⁹ in eis fi
at vel magna· vel q̃tacũꝗ̃ mu
tatio· Deo aũt aliq̃d hm̃oi acci
dere nõ põt· ⁊ iõ ſola ſubā vl̃ eſ
ſentia q̃ eſt de⁹ incõmutabil̃ eſt
cui ꝑfecto maxie ac veriſſime
cõpetit eſſe· Qð em̃ mutať nõ
ſeruat ip̄m veꝝ eſſe· ⁊ qð muta
ri põt· etiã ſi non muteť· põt qð
fuerat nõ eſſe Jõ ꝗ̃ illud ſolum
ꝙ ñ tm̃ ñ mutať veꝝ etiã muta
ri oĩno ñ p̄t· veriſſime d: eē· idẽ
ſubſtantia p̄ris ⁊ filiȷ̃ ⁊ ſpũſſcti·
¶ Cõfirmat qð iam dixit auto
ritate apoſtoli· d
Ideoꝗ̃ apl̃s loquẽs de ð̃o· ait·
Qui ſolus hȝ imortalitatẽ· Ut
em̃ ait aug· in li· j· de tri· Cũ aĩa
quodãmõ imortalis eē dicať ⁊
ſit· non diceret apoſtolus h ſol⁹ h
deus habet imortalitatem· niſi
q: v̾a imortalitas incõmutabi
litas ē quã nulla p̄t hr̃e creata
qm̃ ſoli⁹ creatoris ē· vñ Ja· ait
Apð quẽ ñ ē trãſmutatõ nec vi

Ps. ci. cissitudinis obumbratio. Et dauid. Mutabis ea
et mutabunt. tu autem idem ipse es. Ideo Aug. sup Gen.
dicit quod deus nec p loca nec p tempa mouet. creatura
Mal. iij. vo p loca et tpa. Et p tpa moueri. est p affectiones
comutari. Deus autem nec loco nec affectione mutari
pot. quod p propheta ait. Ego deus et non mutor. quia est im
mutabilis solus vnde recte solus dicitur habere immortalitatem
In omni enim mutabili natura. vt ait Aug. contra maxi
mi. Non nulla mors est ipsa mutatio. quia facit ali
quid in ea non esse quod erat. Unde et ipsa anima huma
na que ideo dicitur immortalis. quia secundum modum suum nunquam
desinit viuere. habet tamen quandam mortem suam. quia si
iuste viuebat et peccat. moritur iusticie. Si pecca
trix erat et iustificatur moritur peccato. Ut alias eius mu
tationes taceam. de quibus modo longum est disputare. Et
creaturarum natura celestium mori potuit. quia pecca
re potuit. Nam et angeli peccauerunt et demones fa
cti sunt. quorum est dyabolus princeps. et qui non peccauerunt
peccare potuerunt. et cuicumque rationali creature presta
tur vt peccare non possit. non est hoc nature proprie sed
dei gratie. Et ideo solus deus vt ait apostolus. habet immortalitatem j. Thi. vj
quia non cuiusque gratia sed natura sua. nec potuit nec potest
aliqua conuersione mutari. nec potuit nec poterit aliqua
mutatione peccare. Proinde vt ait Aug. in j. li. de
trini. Substantiam dei sine vlla commutatione muta
bilia facientem. et sine vllo suo temporali motu temporalia cre
antem intueri. et nosse (licet sit difficile) oportet. Vero quod
ac proprie immutabilis est sola diuinitatis essentia que
sine sui mutatione cunctas condidit naturas.

In parte ista ad euidentiam duarum primarum proprie
tatum quas magister primo assignat. scilicet veritatis
et incommutabilitatis. duo principaliter queruntur.
Primo de ipsa veritate. Secundo de immutabilitate. De veri
tate iterum queruntur duo. Primo vtrum veritas sit proprietas
diuini esse. Secundo vtrum sit eius proprietas in summo id est
adeo quod non possit cogitari non esse

Questio j a

a Quod veritas sit proprietas diuini esse ostenditur autoritati
bus et rationibus. Primo modo sic auctoritate Hiero. ad marcellam
et habetur in littera. Solus deus vere est. cuius essentie comparatum
nostrum esse non est. sed quod alicui soli conuenit est proprium illi. er
b go veritas est proprium diuini esse. Item Aug. de vera re
ligi. falsitas est ex illis rebus que imitantur illud vnum quod est
vnum. quicquid est inquantum illud implere non possunt. Si ergo nul
la creatura potest illud summe vnum implere. veritas non est in
c aliqua creatura sed in omnibus falsitas. Item Aug. in so
liloquijs. et de vera religione dicit quod lux increata est ratio co
gnoscendi. et sola lux increata est veritas. ergo veritas est proprie
d tas dei solius. Item Anshel. in li. de veritate dicit quod
omnia sunt vera prima veritate. aut ergo intelligit effectiue
aut formaliter. Non effectiue. quia similiter omnia possunt dici bona pri
ma bonitate. ergo intelligitur formaliter. ergo non est alia veritas
quam veritas increata. ergo si illa est. est in deo etc. ergo veritas
e est solius dei proprietas. Item rationibus probatur sic. veri
tas et vanitas opponuntur. sed omnis creatura habet vanita
tem et permixtionem cum non esse. cum sit ex nihilo et solus deus hac ca
f ret omnino. ergo in solo deo est veritas. Item veritas
opponitur vmbre. Quod enim est vmbra rei non habet veritatem
sed creature sunt vmbre illius summi esse. ergo non habet ve
g ritatem in esse. Item veritas est qua aliquid est verum. sed veri
tas est vera. cum sit cognoscibilis. sed constat quod non alio quam
se. quia aliter esset abire in infinitum. sed quod est verum seipso est verum
per essentiam. ergo omnis veritas est vera per essentiam. sed sola ve
ritas increata est vera per essentiam. ergo veritas est proprietas
dei solius. Contra. Si veritas est dei proprietas. aut
ergo veritas completa aut incompleta. Non completa. quia
talis est cum compositione. In deo autem non est compositio
aliqua. Non incompleta. quia hec conuertitur cum ente. ergo
cum entitas non sit dei proprietas pari ratione nec veritas
erit. Item verum eque commune est vt bonum. et quodammodo magis
sed bonitas non est dei proprietas. ergo pari ratione nec veri
tas. Item veritas est ratio discernendi creatorem a creatura
et creaturam a creatura. sed quod est ratio discernendi et disti
guendi est diuersum in diuersis. ergo alia veritas est in deo

r
quam in creatura. et in vna creatura quam in alia. ergo non est pro
prium solius dei. Item Aug. in solilo. Uerum est id
quod est. ergo veritas est ipsa entitas. ergo non est proprium essentie. quia si sic
quarum ratione dicitur veritas est proprietas essentie. possit dici econuerso. cum
omnino idem sint. Respondeo. dicendum quod veritas habet triplicem comparationem. 12
Habet enim comparari ad subiectum quod informat. ad principium
quod representat. et ad intellectum quem excitat. In comparatione ad
subiectum veritatis dicitur veritas actus et potentie in diuinis. In com
paratione ad principium dicitur veritas summe veritatis et prime representa
tio siue imitatio. In comparatione ad intellectum dicitur veritas ratio
distinguendi. Et in omnibus illis comparationibus dupliciter potest ac 13
cipi veritas. Uno modo prout distinguitur contra falsitatem.
Alio modo prout distinguitur contra permixtionem secundum quod verum dicitur pu
rum et impermixtum. Prout veritas diuiditur contra falsitatem quae est 14
priuatio indiuisionis. imitationis. expressionis. sic cum in crea
tura sit aliquo modo inuenire. et indiuisionem. et imitationem. et ex
pressionem. sic est veritas non tantum in creatore. sed etiam in creatu
ra. et sic non assignatur dei proprietas. Alio modo prout veritas di
uiditur contra permixtionem siue impuritatem. sic est in solo deo.
Nam in solo deo est indiuisio pura non permixta alicui diuer
sitati. In solo deo est imitatio et similitudo pura. non per
mixta alicui dissimilitudini. Et in solo deo est expressio lu
minis non permixti obscuritate. In creatura autem est indiui
sio cum actus et potentie diuersitate. et imitatio cum dissimili
tudine. Est vlterius in ea expressio cum obscuritate. et ideo hoc
modo est veritas diuini esse proprietas. et sic accipit magister et aug. et hie.
Uocant enim verum esse quod nihil habet de possibilitate. nihil habet de
vanitate. nihil de non entitate. et ideo in deo non cadit preteritio et fu
turitio que aliquo modo non entia sunt et sic procedunt due prime auctoritates a b
et rationes. Ad illud vero quod obijcitur quod non sit alia veritas quam eter c
na. quia ipsa sola facit intelligere. dicendum quod sicut color est obiectum vi
sus. et motiuum visus. tamen non sine actu lucis. et differt ab ipsa
luce. Sic dicendum quod veritas creata quamuis non possit mouere si
ne veritate increata. nihilominus est motiua suo modo. et alia ve
ritas est ab illa. Ad illud quod obijcitur de Anshel. quod omnia sunt vera 16
veritate prima. dicendum quod verum de sui impositione dicit comparationem
ad causam exemplarem. sicut bonum ad causam finalem. Sicut enim dicitur bonum
ratione ordinis. sic verum ratione expressionis et ratione exprimendi est ipsius exempla
ris. sicut ergo cum dicitur de bonis creatis quod sunt bona bonitate in
creata. bonitas predicat finem in ablatiuo. non formam. quia bonitas
nullius creati est forma. Similiter cum dicitur quod omnia sunt veritate increata
vera ablatiuus dicit causam formalem exemplarem. Omnia enim vera sunt
et nata sunt se exprimere. expressione illius summi luminis. quod si ces
saret influere. cetera desinerent esse vera. ideo nulla veritas creata
est vera per essentiam. sed per participationem. et per hoc patent vltima.

17 ¶Ad illud ṽo qḋ obijcit in cōtrariū· ꝙ non ē ꝓprietas·
patet R̸°·qm̄ obijcit de veritate ſm ꝙ habet oppoſitio/
nem ad defectū falſitatis·nō ad ꝑmixtionē poſſibilita/
tis·ꝑdicto em̄ mō cōuenit nō tm̄ creatori ſed etiā creatu/
18 re ¶Ad illud qḋ obijcit ꝙ veritas eſt idē qḋ diuina eſ/
ſentia·Dōm·ꝙ de rōne ꝓprietatis in creatura ſunt iſta
tria·Primū ē qḋ cōuenit ſoli·Scḋm eſt ꝙ ē rō innoteſcē
di·Tertiū ē ꝙ differt ab eo cui⁹ ē ꝓprietas·Duo prima
ſunt ꝑfectiōis·vltimū ṽo impꝑfectiōis·q̄2 excludit ſim
plicitatē·et iō ṽitas dr̄ diuine eēntie ꝓprietas·nō q̄2 dif
ferat vel ſit inherens diuine eēntie·ſicut accidēs ſubie/
cto·ſed q̄2 ſoli cōuenit·⁊ eſt ratio cognoſcēdi eā Et hec ē
cauſa q̄re ecōuerſo eēntia nō ē ꝓprietas veritatis·q̄2 nō
19 eſt rō innoteſcēdi eā·ſicut ecōuerſo·Si aūt queras cuꝫ
idem ſignificant eēntia ⁊ veritas·q̄re vnū eſt rō cogno/
ſcendi alteꝝ·⁊ nō ecōuerſo·Ad hoc dixerūt aliqui ꝙ q̄ꝫ
uis idē ſignificent eēntia ⁊ veritas·tm̄ vnū ſcꝫ veritas ē
magis ratio cognoſcēdi·rōe cōnotati·Sed hoc nō pōt
ſtare q̄2 veritas nihil cōnotat·Dōm g° ꝙ hoc ē rōe mo/
20 di ſignificādi ⁊ intelligēdi·Et notandū ꝙ dupliciter eſt
loqui de his noībus·Uno mō rōne ei⁹ qḋ noīant ſeu ſi/
gnificāt·Alio mō rōe ei⁹ in quo ſignificat ꝑ oni qḋ no
mināt·vn̄ differt dicere ſenſum·⁊ ſenſum hoīs·q̄2 ꝑmo
dicit cōmune ad ſenſum hoīs et bruti·deinde ꝓpriū·Ex
ſi g° accipim⁹ hmōi noīa ſm ſe·alia eſt rō eēntie·alia ve
ritatis·qm̄ eēntia dicit q̄d·veritas cōditionē entis·Cū
ṽo eēntiā ⁊ veritatē trahim⁹ ad deū·q̄ꝫuis idē ſint·tamē
rōe generaliū ſignificatoꝝ·vnū accipit vt ꝓprietas al
teri⁹·et nō eſt ibi ſinonima·nec ſunt nomīa ſinonima·ſꝫ
manet ratio ſubiecti ⁊ ꝓprietatis ſm modū ſignificandi
et manet etiā ſm modū intelligēdi·Quia ꝑ eſſentiā i cre
atura·intelligim⁹ eēntiā in creatore·⁊ ꝑ veritatē creatu/
re·intelligim⁹ veritatē increatā·Un̄ ſicut veritas creata
eſt ꝓprietas ⁊ rō cognoſcendi eēntiā creataꝫ·ſic veritas
increata ſm rōem ſignificandi ⁊ intelligendi ē rō cogno
ſcendi ⁊ intelligendi eſſentiam increatā·

¶Queſtio ij b

Utꝝ hec ꝓprietas cōueniat deo in ſūmo·i·vtrū diuinuꝫ
eſſe ſit adeo veꝝ ꝙ nō poſſit cogitari non eē·Et ꝙ ſic vr̄
ꝑ Anſhel·q̄ dicit ꝙ de⁹ ſm cōem animi acceptōeꝫ ē quo
nihil mai⁹ cogitari pōt·Sed mai⁹ ē qḋ nō pōt cogitari
nō eē·q̄ꝫ qḋ pōt·g° cū deo nihil mai⁹ cogitari poſſit·di/
uinū eē ita eſt·ꝙ nō pōt cogitari nō eē·¶Itē dam̄ dicit
ꝙ cognitio eſſendi deū nobis naturaliter eſt impꝛ̄ſſa·ſed
naturales impꝛ̄ſſiones nō relinquūt nec aſſueſcūt in con
trariū·g° veritas dei impꝛ̄ſſa mēti hūane eſt inſeꝑabil' ab
ipa·g° nō pōt cogitari nō eē·¶Itē maior ē veritas in eē
diuino q̄ꝫ in aliqua dignitate·ſed aliq̄ dignitas ita ē ve
ra ꝙ nō eſt ei cōtradicere corde·vt oē totū ē mai⁹ ſua ꝑ
te·⁊ ſil'ia·Un̄ nō pōt cogitari nō eē·g° multo forti⁹ hoc
erit veꝝ dicere de ꝑma veritate·¶Itē intellect⁹ nr̄ nihil
intelligit niſi ꝑ ꝑmā lucē ⁊ veritatē·g° oīs actō intelle
ctus que eſt in cogitādo aliq̄d eē eſt ꝑ primā lucē·ſꝫ ꝑ pri
mā lucem nō cōuenit cogitare primā veritatē nō eē·g°·
¶Itē qḋ nō ꝯuenit cogitare·h̄ n̄ cōuenit enunciare ſed
nō cōuenit enūciare primā veritatē non eē·g° nec cogita
re·Probatio medie·oīs ſermo enūciatiu⁹ aſſerit ſe eſſe
verū·vnde ſequit·Si hō eſt aſin⁹·hoīem eſſe aſinū ē ve
rū ſed oē qḋ ponit veritatē ponit ꝑmā veritatē·q̄2 oīs
veritas infert illā·g° oīs ſermo aſſerit primā veritatem
eē·g° ⁊c·¶Item oīs ſermo enūciatiu⁹ aut affirmatiu⁹
eſt·aut negatiu⁹·ſed affirmatiuus affirmat hoc de h̄·q̄a
ſequit·ſi ē ens qḋ eſt hoc·eſt ens qḋ nō eſt hoc·q̄2 cuꝫ di
co ens hoc·dico ens limitatū·finitū ⁊ artatū·⁊ tali poſi
to·ponit ens ſummū·g° oīs ſermo affirmatiu⁹ circa cre
aturā infert deū·¶Itē negatiu⁹ ſil'r·q̄2 nullus ſermo ē
magis negatiu⁹ q̄ꝫ iſte·nulla eſt veritas·Sꝫ aug·in ſoli
lo·ꝓbat ꝙ ſermo iſte ponit primā aliquā veritatem eē·
Quia ſi nulla veritas eſt·veꝝ ē nullā veritatē eē·⁊ ſi h̄ ē
verū·aliq̄d ē veꝝ·⁊ ſi aliq̄d eſt verū·aliq̄ veritas ē·g° ⁊c
¶Sꝫ cōtra dam̄·dicit·intm̄ ꝑualuit ꝑnitioſa hoīm ma
licia·vt dicat deū nō eē·ſm illud ps·Dixit inſipiens ⁊c
¶Itē idolatra dicit ꝙ nō eſt ali⁹ de⁹ niſi idolū·⁊ h̄ cre/
dit ⁊ cogitat·ſed cōſtat idolū nō eē deū·g°·⁊c·¶Itē oē
illud quo intellecto nō eē pōt aliq̄d intelligi·pōt cogita/
ri nō eē·Sꝫ dicit boetius in li·de ebdomatib⁹·ꝙ intelle
cto ꝑ impoſſibile ſūmū bonū nō eē adhuc pōt aliq̄d itel/
ligi rotundū ⁊ albū·g° ſil'r in ſummo ṽo ⁊ ſic poterit co
gitari nō eē·¶Itē illud qḋ maxime nos latet de facili pt̄
cogitari nō eē·ſed veritas diuini eē eſt hmōi·q̄2 de⁹ habi
tat lucē inacceſſibilē·g° ⁊c ¶Itē q̄ro q̄d eſt dicere deum
nō poſſe cogitari nō eē·Si q̄2 nō pōt aliquo mō cogita/
ri·nec vere·nec falſe·illud eſt manifeſte falſum·Si q̄a
non pōt vere·ſil'r nec aīa nec celū ⁊c·hmōi ¶Itē qḋ cō/
tingit exꝑmere·cōtingit ⁊ cogitare·ſed cōtingit exꝑmere
diuinū eē n̄ eē·g° ⁊ cogitare·ꝙ cōtigat·h̄ pꝫ cū dr̄ iſpāli·
de⁹ n̄ ē·⁊ i gn̄ali·nihil ē·⁊ ꝙ neutra iſtaꝝ inferat deū eē
pꝫ·q̄2 oppoſitū nō iſert oppoſitū·⁊ qḋ nihil poīt nihil
iſert q̄libꝫ āt iſtaꝝ nihil ponit·R̸°·Dōm·ꝙ aliq̄d cogita 21
re nō eē eſt dupliciter·Aut in rōe falſi ſicut cogito ꝙ hac
hō eſt aſin⁹·⁊ hoc cogitare nihil aliud ē q̄ꝫ q̄d ē qḋ dr̄ itel
ligere·hoc mō pōt cogitari nō eē veritas diuini eē Alio
mō eſt cogitare cū aſſenſu·ſicut cogito aliq̄d nō eē·⁊ cre
do nō eē·⁊ hoc mō aliq̄d cogitare nō eē qḋ ē·pōt venire
aut ex defectu intelligentis·aut ex defectu intelligibilis
Defectus aūt intelligentis ē cecitas vel ignorantia·ob 22
quā·quia ignorat rē·iō cogitat ipam nō eē·Cōuenit aūt
dupl'r eē cogitatōem de aliquo ente·videlꝫ ſi eſt ⁊ q̄d eſt
Intellectus aūt nr̄ deficit in cogitatiōe diuine veritatis
q̄ꝫtum ad cognitōeꝫ q̄d ē·tm̄ nō deficit q̄ꝫtū ad cognitōꝫ
ſi eſt Un̄ Hugo·De⁹ ab initio ſic cogitatōeꝫ ſuā in hoīe
tꝑauit·vt ſicut nunq̄ꝫ q̄d eēt poterat cōprehēdi·ita nūq̄ꝫ
q̄2 eēt poterat ignorari Quia g° intellectus nr̄ nunq̄ꝫ de
ficit in cognitiōe dei ſi ē·iō nec pōt ignorare ipm eē·ſil'r
nō cogitare nō eē·Quia ṽo deficit in cognitōe q̄d ē·ideo
frequenter cogitat deū eē·ꝙ nō eſt ſicut idolū·vel non eē
qḋ eſt ſicut deū nō iuſtū·Et q̄2 q̄ cogitat deū nō eē ꝙ eſt
vt iuſtū·ꝑ ꝯn̄s cogitat ipm nō eē·iō rōe defect⁹ itellect⁹·
de⁹ pt̄ cogitari nō eē·ſiue ſūma ṽitas·nō tm̄ ſimpl'r ſiue
gn̄alit·ſed ex ꝯn̄ti·ſicut q̄ negat btitudinē eē in deo·ne/
gat eam eē Hoc aūt mō ꝓcedunt rōes ꝓbantes ꝙ aliq̄s
intellect⁹ cogitat vel cogitari pōt diuinū eē nō eē·Alio
mō pt̄ cogitari aliq̄d nō eē·ꝓpter defectū a ꝑte intelligi
bilis·⁊ hmōi defect⁹ pōt eē dupl'r·Aut defectus pn̄tie
aut defectus euidētie·Defect⁹ pn̄tie·vtpote·q̄2 non ſꝑ
q̄2 non vbiq̄ꝫ·non vbiq̄ꝫ total'r·q̄2 nō ſꝑ eſt·aliqn̄ ē·ali/
qn̄ nō·⁊ iō aliqn̄ vere pōt cogitari nō eē·Sil'r de eo qḋ
n̄ ē vbiq̄ꝫ·q̄2 eadē rōe q̄ pt̄ cogitari n̄ eē h̄ pt̄ cogitari n̄ eē
alibi·ſil'r de eo qḋ ſm ꝑtem adeſt·ſm ꝑtē abeſt·De⁹ aūt
eſt ſꝑ ⁊ vbiq̄ꝫ·⁊ totus ſꝑ ⁊ vbiq̄ꝫ·iō non pt̄ cogitari nō
eſſe·Hanc rōem aſſignat Anſhel·in li·ꝯtra inſipientē·
Non ſolū ꝓpter defectū pn̄tie poteſt cogitari aliq̄d nō
eē·ſed etiam ꝓpter defectū euidentie·q̄2 nō eſt euidēs in
ſe·nec eſt euidens in ꝓbando·Sꝫ diuini eē veritas eſt
euidens ⁊ in ſe ⁊ in ꝓbando·In ſe·q̄2 ſicut principia co
gnoſcim⁹ inq̄ꝫtū terminos·⁊ q̄2 cauſa ꝑdicati claudit in
ſubiecto·ideo ſeipis ſunt euidētia ſic ⁊ in ꝓpoſito·Nā
deus ſiue ſumma veritas eſt ipm eē quo nihil melius co

gitari pōt. ergo non potest non eē nec cogitari non esse
Predicatū eñ claudit in subiecto. Nec tñ hꝫ euidentiā
ī se sꝫ etiā ex ꝓbatiōe. qm̄ diuinā veritatē eē ꝓbat ⁊ ꝯclu
dit ōis veritas ⁊ natura creata. q̄ꝛ si est ens ꝑ participa/
tionē ⁊ ab alio. est ens ꝑ eēntiā ⁊ nō ab alio. Probat etiā
ipām ⁊ cōcludit ōis intelligētia recta. q̄ꝛ omi aīe eius co/
gnitio ē impssa. ⁊ ōis cognitio ē per ipām. Probat iterū
ipām ⁊ ꝯcludit ōis ꝓpositio affirmatiā. ōis eñ talis ali
q̄d ponit. ⁊ aliq̄ posito ponit̄ verꝝ. ⁊ vero posito ponit̄
veritas q̄ est cā ōis veri. Propositio aūt negatiua nō in
fert ipām nisi sophistice vt dicūt. Vñ ex hoc ꝙ est nihil
eē. vel nullā veritatē eē. nō contigit ꝯcludere nec inferre
veritatē eē. Hec eñ ꝓpositio nihil est destruit omnē veri
tatem. ⁊ iō ad ipāꝫ nō sequit̄ aliq̄ affirmatio. ⁊ hec est fal
sa si nihil est. nulla ꝓpositio est nec aliquid. Augustin⁹
autē tale argumētū non facit approbando sed inq̄rēdo
Cōcedendū est ergo ꝙ tanta est veritas diuini esse. ꝙ cū
assensu non pōt cogitari nō esse. nisi ꝓpter ignorātiam
cogitātis q̄ ignorat q̄d est qđ ꝑ nomē dei dr̄. Et ꝯcedēde
a sunt rōnes ad hoc. licet alique sūt sophistice. ¶ Ad illđ
gº q̄d obijcitur in ꝯtrariū intantum ꝓualuit ⁊c. Dōm ꝙ
dam. loq̄t̄ đ cogitatōe q̄ venit ex cetatione. qđ pꝫ ex ipō
b verbo ei⁹ cuꝫ dicit malicia ¶ Silr̄ ad illud de ydolo. di/
cēdū ꝙ iō erat. q̄ꝛ ignorat q̄d sit. vñ nō cogitat. deū nō eē
c in vniuersali. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ intellecto deo nō
eē. pñt alia nō esse intelligi. Dōm. ꝙ boeti⁹ loq̄t̄ de intelle
ctu q̄ ꝑ impossibile aliq̄d cogitam⁹. sꝫ non assentimus.
d ¶ Ad illđ qđ obī. ꝙ maxime nos latet. pꝫ r̄nsio. q̄ꝛ maxi
e me nos latet q̄d ē. sꝫ tñ maxime ptꝫ. si ē. ¶ Ad illud qđ
obī. q̄d ē dicere diuinā veritatē nō posse cogitari nō esse
Dōm ꝙ aliq̄s nō pōt credere ꝙ de⁹ nō sit dūmō vtatur
rōne. Nō sic de creaturis. Quia ⁊ si certū ē. vnā creatu/
ram eē vni. nō tñ oibꝫ. q̄ꝛ nō ē ꝯ̄iurat̄ tāte. vt se oibꝫ offe/
24 rat eq̄liter. sicut ꝑma ṽitas. ¶ Ad illđ qđ obī. qđ cōue/
nit exp̄mere cōuenit ⁊ cogitare. Dōm ꝙ pōt accipi cogi/
tare gn̄aliter ꝑ actu mētis siue errātis siue nō. siue assen/
tientis siue nō. ⁊ tūc ē illud verū. vel ꝑ cogitatiōe cuꝫ as/
sensu tūc ē falsum. q̄ꝛ dogmatibꝫ ꝯtingit rōnē ꝯtradice/
re q̄ꝫtū ad exteri⁹. ñ tñ q̄ꝫtū ad iteri⁹. vt dic̄ pħs ī posterꝫ.
¶ Onsequēter scđo loco ē questio de scđa ꝓprietate diui
ni eē. s. imutabilitate. De qua duo q̄runt̄. Primo q̄rit̄
vtrū imutabilitas sit in deo. scđo vtrꝫ sit ꝓprietas dei.

¶ Questio. j.

c

Q imutabilitas sit in deo. ōndit̄ h̄ mō. Omis mutatio
aut ē ꝺm substantiā. aut ꝺm accñs. sꝫ de⁹ nō mutatur ꝺm
substantiā. q̄ꝛ omē tale ē corruptibile. De⁹ aūt siue diuā
substātia cū nō habeat ꝑncipiū ē incorruptibilis. gº ⁊c.
Itē nec ꝺm accñs. q̄ꝛ in deo nō ē accñs. ḡ nulla in eo ē mu
tatio. ¶ Item omē qđ mutat̄. ꝑ pri⁹ ē in potentia q̄ꝫ in
actu ⁊ in tali differt act⁹ a potētia. sꝫ de⁹ ē pur⁹ act⁹. er/
go nullo mō mutat̄. Itē fiat deductio Rich. ōis mutatio
aut ē in statū meliorē. aut deteriorē. aut parē. sꝫ nullo isto
rum modoꝝ mutat̄ diūa natura. Q nō in meliorē. quia
verissime ē. Nō in deteriorē. q̄ꝛ a semetipā ē. Nō ineq̄leꝫ
q̄ꝛ ꝑfecta ē. ergo nullo mō ꝯuenit diuo eē mutabilitas.
a Cōtra Sap. vij. oibꝫ mobilibꝫ mobilior ē sapiā. ergo ⁊c
Si dicat̄ ꝙ sapiā dr̄ mobilis ꝑ cām eo ꝙ facit alia moue
ri. Cōtra. nihil dat q̄ nō hꝫ. sꝫ de⁹ dat oib⁹ motū. gº mo/
b tus vel mutatio maxime ē in deo. ¶ Itē omē qđ nūc ē ali
q̄d qđ nō fuit ꝑus ē mutatū. sꝫ fili⁹ dei hō ē. ab eťno autē
nō fuit hō. ergo ē mutat⁹. Si dicas ꝙ hō ꝑdicat̄ de filio
dei. nō ꝑ inherētiā. sꝫ ꝑ vniōnē. ⁊ vnio ē relatio. ⁊ relatio
aduenit sine mutatiōe. vt de nūmo fit ꝑciū. vt dic̄ Aug.
in. v. de tri. Cōtra. Ambro. ita arguit cōtra hereticū q̄ po
suit filiū ex tpe genitū a pr̄e. q̄ꝛ si h̄. tūc fact⁹ ē non de pr̄e
pr̄. ergo mutat̄. ergo silr̄ in ꝓposito. ¶ Itē q̄cūq̄ꝫ de non c
agente fit agens. mutat̄ mutatiōe q̄ ē ab ocio in actū. sed
de⁹ de nō creante fact⁹ ē creans. ergo ē mutat⁹. Si dicas
ꝙ de⁹ de nō agēte fit agens. nō ꝓpter mutationē sui. sꝫ ꝑ
pter mutationē effect⁹ ꝓducti. sicut sol de nō illuminālte
fit illuminās. Cōtra. nō q̄ꝛ creatura ē. iō de⁹ creat. sed q̄ꝛ
deus creat. creatura fit siue producit̄. Per prius est ergo
deum agere q̄ꝫ creatura fieri. ergo cum posterius non sit
causa prioris. nō quia creatura fit de nō ente ens. de⁹ fit
de nō creāte creās. sꝫ ecōuerso. ⁊ ita mutatio ē ꝯ̄ rōne agen
tis non effect⁹. ¶ Itē deus aliq̄d vult qđ prius nō volu d
it quia ex tempore voluit creare quod non voluit ab eter
no. sed quicūq̄ꝫ vult aliquid quod non prius voluit mu
tatus est. ergo ⁊c. Si tu dicas ꝙ ab eterno voluit crea/
re mundum in illo instanti. sicut ego volo audire missaꝫ
cras. Contra. voluntas dei est causa rerum ꝓxima ⁊ im
mediata. sed posita causa ꝓxima ⁊ imediata. ponit̄ effe/
ct⁹. gº si ab eťno voluit. ab eterno mūdus fuit. ¶ R°. di/ 25
cēdū ꝙ sicut dicit boetius. deus stabilis manēs dat cūcta
moueri. vñ diuina eēntia ē imutabilis. Non eñ mutat̄
loco. q̄ꝛ vbiq̄ꝫ est. Non tpe. q̄ꝛ eternitas simlr̄ ē. Non for
ma. q̄ꝛ purus act⁹ ē. Vñ mutationē ꝺm formā tollit sim
plicitas. ꝺm tps tollit eternitas. ꝺm locū tollit imēsitas.
⁊ ideo in deo ē sūma stabilitas. ⁊ inde ōis mot⁹ causali/
tas. Quia sicut ꝓbat Aug⁹. ⁊ vult pħs. Omis mot⁹ ꝓ/
cedit ab imobili. vt cuꝫ mouet̄ man⁹ stat cubit⁹. ⁊ mouet̄
cubit⁹. stante humero. q̄ꝛ ergo dei sapiā ē stabilis. iō oia
mouet. ¶ Qđ obijcit̄ ergo de sapiā. ꝙ dr̄ mobilis. Dōm a
ꝙ mobile dr̄ actiue de ea. q̄ꝛ facit motū nō passiue. sic sen 26
sibile de aīali. Et ad illud qđ obī. nihil dat alteri qđ non
hꝫ. Dōm. ꝙ triplex ē aliq̄d hr̄e. s. formalit̄. exēplarit̄. cau 27 b
saliter. ⁊ q̄libet istoꝝ modoꝝ qđ hꝫ dare pōt. Primo aūt
nō hꝫ de⁹ motū. sꝫ scđo ⁊ tertio sic. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ 28
de relatione. Dōm. ꝙ relatio cuꝫ dr̄ de nouo de necitate
ponit mutationē in altero extremoꝝ. nec optet ꝙ in vtro
q̄ꝫ. iō ista relatio q̄ ē ꝑsone ad ꝑsonā ponit mutationē in
altera ꝑsonaꝝ. ⁊ vna mutata mutat̄ ⁊ reliq̄. q̄ꝛ eadē sunt
eēntia. iō de necitate si de nō pr̄e fieret pr̄. mutaret̄. Re/
latio aūt eēntie ad eēntiā. nō de necitate ponit mutatio/
nem. nisi in altero extremoꝝ. Quia cū diuerse sint essen/
tie. pōt vna mutari altera nō mutata. iō in relatiōe ad cre
aturā sꝑ intelligit̄ in creatura facta mutatio non in deo.
Tñ ꝓprie loquēdo sicut alibi patebit. de⁹ nō refertur ad
creaturā. nisi ꝺm dici ⁊ modū loquēdi. Posset tñ alit̄ di/
ci sicut supra tactū ē. ꝙ nō ē silr̄. q̄ꝛ relatio ꝑsonalis dat
ꝑsone existere. nō sic aūt relatio ad creaturā. ⁊ iō sequit̄.
Si incipit eē pr̄. incipit eē. nō aūt seq̄t̄ h̄. de⁹ incipit esse
hō. igit̄ incipit esse. ⁊ iō bñ valet argumentū Ambro. ꝙ
si pr̄ incepisset gignere. ꝙ eēt mutat⁹. q̄ꝛ incepisset eē. non
q̄ꝛ ab vno statu in alterꝝ mutat⁹ eēt. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ 29 c
de nō agēte. ⁊c. Dōm ꝙ ē agēs qđ ē sua actio. ⁊ ē agens
qđ nō ē sua actio. Agens qđ nō ē sua actio sic agit. ꝙ int̄
ipm ⁊ effectū cadit mediū qđ disponit ipm. ⁊ tale agens
nunq̄ꝫ fit agens de nō agente q̄n muret̄. q̄ꝛ nouuꝫ q̄d sibi
aduenit. Sꝫ agēs qđ ē sua actio agit seipso. ⁊ ideo int̄ ip
sum ⁊ effectū nō cadit aliqđ mediū ipm disponēs. ⁊ ideo
cū de nō agēte fit agēs. q̄ꝛ nihil nouū sibi accidit. iō non
mutat̄. tale agens deus ē. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de volū 30 d
tate. Dōm ꝙ causa ꝓxima ⁊ imediata dr̄ triplr̄. Aut re/
spectu substātie. aut dispositiōis aut act⁹. Respectu sub
stantie. cū inter cā ⁊ effectū nō cadit alia substātia media
creans. Respectu dispositionis. cū non addit̄ noua di/
spositio ad effectum ꝓducendum. Respectu act⁹ quādo

f

actui cōiungit᷑. Dico ergo q̄ dei volūtas fuit eā prima ⁊ imediata ab eterno respectu substātie ⁊ dispositionis ⁊ nō respectu actus. q̄z actui nō ɔiungit᷑ volūtas. nisi pro tpe in q̄ vult agere. vt pꝫ cū dr̄. volo cras legere. voluntas nō copulat᷑ actui. nisi ꝑ tpe crastino.

Questio ij d

Utrū imutabilitas sit diuine eēntie ꝓprietas ita q̄ nulli creature cōueniat. Et q̄ sic vr̄. Ad. j. Thi. vj. dr̄ de deo q̄ sol⁹ hꝫ imortalitatem. Et aug. dicit ɔtra maximinū. In omi natura mutabili. nō nulla mors est ipa mutatio. ergo si sol⁹ de⁹ hꝫ imortalitatē. sol⁹ hꝫ imutabilitatē. Itē omne vertibile est mutabile. sꝫ oīs creatura ē vertibilis. vn̄ Dam̄. Omne qd̄ a versione incipit in versionē tēdit. gº ⁊c̄. Itē oīe quod sibi relictū in nihilū cedit. quātū est de se ē mutabile. sed oīs creatura ē hmōi Un̄ Greg. cūcta in nihilū tēderent nisi man⁹ conditoris ea retineret ergo ⁊c̄. Itē nullū accidēs de se hꝫ stabilitatē. sꝫ eē omi creature accidit sicut dicit Hylari⁹. ⁊ hr̄ in lr̄a. q̄z ab alio venit. gº oīs creatura q̄ꝫtū ad esse est instabilis. Itē oīe vanū est subiectū variabilitati. sꝫ oīs creatura vana. cuꝫ sit ex nihilo Un̄ Ro. viij. Uanitati subiecta ē creatura ⁊c̄ ergo si oīs creatura vana. nulla imutabilis. Itē oīe mutatū hꝫ in se mutabilitatē. sꝫ oīs creatura facta est. gº
a oīs creatura mutata. gº nulla imutabilis. Cōtra imutabilitas nō dr̄ nisi tripl'r. Dicit᷑ enī imutabilitas. aut inuariabilitas. aut icorruptibilitas. aut iuertibilitas. Ostēdit᷑ aūt q̄ iuariabilitas ɔueniat creaturis. vtpote principijs. Nam Aug. oñdit in. xi. cōfes. q̄ materia informis est inuariabilis. Quia qd̄ caret forma caret ordine. etiaꝫ qd̄ caret ordine caret vicissitudine. gº variatiōe. Autor aūt sex principiorū dicit hoc de forma. q̄ est in simplici
b ⁊ inuariabili eēntia cōsistēs. Itē vr̄ q̄ inuariabilitas cōueniat beatis. q̄z vbi ꝑfecta btītudo. ibi nulla deꝑditio
c ⁊ vbi h̄ nulla variatio ē. Itē variatio attēdit᷑ sicut dicit aug. sup Gen̄. ad lr̄ām. aut ſm locū. aut ſm tp̄s. sed aliq̄ creatura caret determinato loco ⁊ tpe. vt vniuersale qd̄ ē sꝑ ⁊ vbiqꝫ ⁊ celū empyreū qd̄ est extra tp̄s ⁊ locum. ergo ⁊c̄. Itē si imutabilitas dicat᷑ incorruptibilitas. idē ostēdit᷑. Nā oīs corruptio naturalis venit ex ɔtrarietate. sicut dicit phs in li. de morte ⁊ vita. sed multe creature ca
e rent ɔtrarietate. gº ⁊ corruptibilitate. Item omnis corruptio est in aliquid prius se. quia corruptio naturalis in aliquid est. sed principia non habent aliquid prius.
f vtpote materia. gº sunt incorruptibilia. Itē oīe ꝑpetuū est incorruptibile. sꝫ aliqua creatura naturaliter est ꝑpetua ergo ⁊c̄. Minor ꝓbari potest sic. Perpetuitas ē de ratione imaginis. Un̄ aug. Nō eēt aīa imago si mortis t̄mino clauderet᷑. cū gº aīa naturalis sit imago ergo naturaliter est imortalis siue ꝑpetua. Iteꝫ oñdit᷑ q̄ creatura sit iuertibilis. si vertibilitas est in nō esse. sed nihil est qd̄ creaturā aliquā possit vertere ī nō esse. q̄z a se non vertit᷑ cū nihil se corrūpat. ab alio nō. q̄z actio creature ī id t̄minat᷑ ex quo incipit. sꝫ nulli⁹ creature actio incipit ante eē
h gº ⁊c̄. Preterea. distantia infinita est inter esse creature ⁊ nihil sed inter extrema in infinitū distātia nō pōt fieri mutatio ꝑ virtutē finitā ergo nihil potest cedere in nihil nisi deo faciēte. Itē vertibilitas dicit᷑ ꝑ corruptionē ī nō esse oīno. sꝫ nihil qd̄ corrūpit᷑ cedit oīno in nō ens ergo nullū corruptibile vertibile solū. Si tu dicas q̄ inuertibilitatē nō hꝫ creatura ꝑ naturā. sꝫ ꝑ gratiā. Cōtra Quod omnib⁹ ī ē naturale. q̄m gr̄a speciale est. sꝫ naturale ē quod est idē apud oīs. sed fere oīs creatura est inuertibilis. q̄z nulla redigit᷑ in nihilum ergo hoc naturale Itē ostēdit᷑ q̄ nec ꝑ grtiā. quia gratia ē ꝑfectio nature g̃ q̄ repugnat nature nō dat᷑ per gratiā. g̃ si inuertibilitas est ɔtra naturā creature. gº nō dat᷑ ꝑ gratiā. Itē obijcit᷑ de illa gr̄a quia si est creatura est vertibilis. si gº ɔueniat ei inuertibilitas oportet q̄ ꝑ aliaꝫ gratiā. ⁊ sic erit abire in infinitū. Si gº oportet stare. patꝫ q̄ nō ꝑ gratiā Si dicas q̄ gratia illa non dr̄ habit⁹. sed de⁹ gratis ɔseruās. h̄ nihil ē. q̄z sine deo opante nulla creatura operat᷑. g̃ sicut nulla creatura est inuertibilis nisi per gratiam sic nulla creatura operat᷑. nisi ꝑ gratiā. gº nulla operatio ē naturalis. qd̄ stultū est dicere. R̄. dicēdū q̄ imutabilitas dr̄ ꝑ priuationē mutabilitatis. Mutatio autē dr̄ tripliciter. Uno mō ab ente in ens. ⁊ hec est mutatio ſm accidens. ⁊ dr̄ variatio. Alio mō ab ente simpliciter in ens potētia. siue ſm quid. ⁊ hec ē mutatio ſm formā. ⁊ dr̄ corruptio Alio mō ē mutatio ab ente in simpl'r non ens. ⁊ hec ē ſm totā rei substātiā ⁊ dr̄ versio. Scd̄m hoc itelligendū q̄ imutabilitas dicit᷑ tripliciter. Uno modo iuariabilitas Alio mō icorruptibilitas. ⁊ tertio mō iuertibilitas. Si g̃ imutabilitas dicat᷑ inuariabilitas. sic dico q̄ in nulla omnio est creatura. neqꝫ per naturā. neqꝫ ꝑ gratiam. Nā oīe creatū aut est accidēs. aut hꝫ accidens. ⁊ ita variabile. sic accepta iuariabilitas ꝓprie/ꝓpriū ipius dei ē. Si autꝫ dicat᷑ imutabilitas icorruptibilitas. sic dico q̄ in aliquibus est creaturis. In quibusdā per naturā vtputa ī simplicib⁹ In quibusdā per gratiā vtputa in glorificatis corporib⁹ nec sic est ꝓprie ꝓpriū diuine essentie. Si vero tertio mō dicat᷑ imutabilitas. sic omib⁹ creaturis inest ꝑ gratiā. nulli autē ꝑ naturam nisi soli deo. Inuertibile enī ꝑ naturā est qd̄ ex seipo habet vt possit stare. hoc autē est inq̄ nulla est vanitas vl' varietas ⁊ in q̄ oīno nulla ē eēntie mutatio. nec ad eē nec ad nō eē. ⁊ hoc ē solū eternū ideo hec iuariabilitas est in solo deo ⁊ est ꝓprie ꝓpriū ei⁹ Inuertibilitas autē per gratiā īest omnib⁹ vel pluribus creaturis. quia deus sua gratuita bonitate cetera cōtinet ne ī nihil cedāt. ⁊ loq̄r de creaturis que dicūt quid cōpletū ⁊ ꝑ se existēs. Concedēdū ergo q̄ imutabilitas put priuat variationē ſm accn̄s q̄ꝫtū ad naturā ⁊ potentiam soli⁹ dei ē. Sil'r vt priuat mutationē in nō eē ſm actū et potētiā. q̄ꝫtū ē de natura soli⁹ dei ē. licet ꝑ gr̄am ɔueniat multis creaturis. ⁊ sic ꝓcedūt rōnes ad pmā ptē vn̄ cōcedende sūt. Ad illud gº qd̄ obijcit᷑ in cōtrariū. q̄ pncipia rerū sunt inuariabilia. Dōm q̄ verū ē si cōsiderent᷑ ſm essentiā abstractā. sed si ɔsiderent᷑ ſm eē nature. sic de necessitate h̄nt accidētia ɔiūcta. ⁊ pn̄t variari. variatio autem accidētalis respicit eē. Ad illud qd̄ obijcit᷑ q̄ in be b
atis nō pōt eē variatio. Dōm q̄ verū ē q̄ꝫtū ad subām pmā siue q̄ꝫtū ad pmū substātiale. cadit tn̄ q̄ꝫtū ad ɔuersionē ad inferi⁹. tū q̄ꝫtū ad affectiōes sic pꝫ in angelis. tū q̄ꝫtū ad actiones. Un̄ beati erunt agiles ⁊ poterunt moueri. Ad illud quod obijcit᷑ de vniuersali ⁊ empirreo. Dicen c
dum q̄ vtrūqꝫ recipit variationeꝫ. sed vniuersale rōne ei⁹ in q̄ est q̄z mouētib⁹ nobis mouent᷑ ea que ī nobis sūt Empirreū vero rōne contenti. Potest enī aliq̄d cōtinere quod non continet. ⁊ aliquid non continere quod continet. Ad illud quod obijcitur de incorruptibilitate. d
Dōm. sicut ptactum est q̄ conuenit creaturis. Alique enī creature sunt ita simplices. ⁊ ita bona cōiunctione cōiuncte. q̄ nulla cadit in eis cōtrarietas. nec est in eis maior ratio corruptionis q̄ꝫ in principijs. Unde, sicut prin e
cipia nō sunt resolubilia ī aliq̄d tamē cederent in nihil si sibi relinquerent᷑. sic intelligendū in aliquib⁹ substātijs Un̄ non est dicendū q̄ sit verū qd̄ oīe cōpositū sit resolubile ſm rē. sed sicut dicit Anſhel. est resolubile re vel intellectu. Unde cōcedende sunt rōnes ad hoc inducte.

37 ¶ Ad illud vero qđ obiꝛ de vertibilitate. Dõm. ꝙ q̄libꝫ creatura vertibilis ē ꝑ naturā. si sibi relinquatur. Si queritur cā huiꝰ. dõm ꝙ huiꝰ versionis cū sit defectꝰ purꝰ non ē reddēda cā efficiēs vel reducēs in nõ eē. sed solū deficiēs
38 Propter qđ notādū ꝙ natura dꝛ naturalis origo. Origo aūt creature ꝛ ē ex nihilo. ꝛ est ex suis ꝓncipiis. ſm hoc dupliciter dꝛ aliqđ ipi creature naturale. vel qꝛ inest ei ex eo qđ ē ex nihilo. Uel qꝛ inest ei ex eo qđ ē ex suis ꝓncipiis. Et qꝛ nihil nulliꝰ ē cā efficiēs ſꝫ deficiēs. iõ ꝓprietates q̄ insunt creature rõne eiꝰ qđ ē ex nihilo. nõ sunt positiões ſꝫ defectꝰ. nec sunt a virtute. ſꝫ a defectu virtutis nec habēt cām efficiētē. sed deficientē. ꝛ tales sunt vanitas instabilitas. vertibilitas. ¶ Si ergo q̄ratur a q̄ ē vertibilis creatura. dico ꝙ nõ ab aliq̄ efficiēte. ſꝫ ꝑ defectū ī ipa. Scđm autē ꝙ naturale dꝛ ineē rei ꝑ ꝓpria ꝛ intrinseca ꝓncipia. Sic nõ dicuntur naturaliter inesse ꝑuationes vel defectus sed habilitates. ꝛ ideo hoc mõ accipiēdo naturale. nulla creatura ē vertibilis in nõ eē. nec tñ dꝛ inuertibilis naturaliter. qꝛ naturale ē in qđ potest natura. sed ꝓncipia rei nõ pñt in rei ꝯseruationē. nec ꝯseruationē sui. ꝛ iõ īuertibilitas nõ ē hmõi naturalis. nec tñ ē cõtra naturā. imo ē ei cõsona. qꝛ ois natura appetit saluari. q̄uis ex se nõ possit. ꝛ maxime illa creatura q̄ appetit beatificari. et hoc ē illa q̄ ad dei imaginē facta ē. Et qꝛ desideriū nature non ē frustra. vbi deficit natura. supplet dei gratuita influentia. ꝛ sic ptꝫ ꝙ vertibilitas inest ꝑ naturā. ſꝫ inuertibilitas ꝑ grām. ¶ Ad illđ qđ obiꝛ de compatiõe grē ad naturam 39 itelligēdū ē ꝙ grā dꝛ adiutoriū veniēs a superiori respectu eiꝰ qđ ē supra posse natura. Hoc aūt adiutoriū ē duplex. Aut respectu eē simplr. aut respectu eē ꝑfecti. Si respectu eē simplr. vtputa conseruatiõis eē. qꝛ nulla ꝓncipia cū sint vana. de se pñt seipa conseruare. sic nõ ē mediante aliq̄ habitu infuso vel dato. qꝛ respicit eē. ꝛ qꝛ eē ē cõe oibꝫ. iõ hec grā ē oibꝫ cõis. Uñ hec ē grā hñs modū nature. ꝛ hec ē grā q̄ dantur cetera vertibilia. Alio mõ dꝛ grā adiutoriū respectu ꝑfecti eē. ꝛ qꝛ ꝑfectio eē ē in his q̄ ad beatitudinē ordinantur. respicit bñ eē. vel qđ nõ est oim. ideo hec ē hitꝰ specialis aliquorū nõ oim ꝛ hec ē grā ꝑ moduꝫ grē. Ex his ptꝫ qđ obiꝛ de grā. Obiicit eñ ſm ꝙ grā ē specialis habitꝰ diuisus cõtra naturā. ꝛ sic dicitur aliqđ de nouo creatū. ſꝫ grā ꝑdicto mõ nõ. Et ex hoc ptꝫ vltimo obiectum. qꝛ grā dꝛ adiutoriū respectu eiꝰ qđ ē sup posse nature. ꝛ qꝛ ꝯſuatio ꝓncipiorū ē supra posse nature. nõ aūt egressus actionū. imo infra. ideo patet.

¶ Eademq̄ꝫ sola ꝓprie ac vere. Supra oñdit mgr duas ꝓprietates diuine eēntie. s. virtatē ꝛ incõmutabilitatē. Hic oñdit simplicitatē diuine eēntie vel nature. Et habꝫ hec ꝑs tres ꝑtes. In ꝑma oñdit ꝙ ꝓprie ē simplex. In secunda ꝙ vere. ibi. Hic diligenter notādū ē cū dicat Augꝰ ꝛc. In tertia ꝙ sūme. ibi. Huiꝰ aūt eēntie simplicitas. Prima iterū ꝑs hꝫ tres ꝑtes. primo ꝓponit ꝙ ꝓprie ē simplex. Scđo oñdit ꝙ nõ ꝯuenit nature corporali. ibi. Ut autē scias quõ simplr ꝛc. In tertia ꝙ nõ ꝯuenit nature spūali. ibi. Creatura quoq̄ꝫ spūalis ꝛc. ¶ Silr ꝑs in q̄ oñdit ꝙ ē vere simplex. habet tres ꝑtes. In ꝑma oñdit ꝙ in deo ē pure multiplicitas nominū. In scđa oñdit ꝙ in eo nõ ē diuersitas ꝑdicamētorū. ibi. Qđ āt in natura diuina nulla sit accidentiū ꝛc. In tertia cõcludit ꝙ noīa ꝑdicamētorū in diuinis nõ pñt dici ꝓprie. ꝛ etiā nomē ꝑmi ꝑdicamēti ibi. Uñ nec ꝓprie dꝛ substātia. ¶ Silr tertia ꝑs in q̄ ostēdit ꝙ ē sūme simplex habēt tres. primo eñ oñdit ꝙ tāta ē ibi simplicitas. ꝙ nulla est ibi rerū diuersitas. Scđo ꝙ cū hac simplicitate stat ꝑsonarū pluralitas. ibi. Et cum tante simplicitatis ꝛc. Tertio vero ꝛ vltimo epilogat ꝙ ostensa est in diuina essentia triplex ꝓprietas. ibi. Ecce quāta ē idemptitas.

40 a ¶ Eadēq̄ꝫ sola In ꝑte ista circa lram incidit hec qō dcordie. Cū eñ cõpositio in creatura sit rõ ꝛ cā mutatõis. simplicitas ē cā imutabilitatis. qꝛ si affirmatio cā affirmatiõis. ꝛ negatio cā negatiõis. ergo cū cā sit añ effectū debuit ꝑmo magister ponere ꝓprietatē simplicitatis. Rº. dđ. ꝙ reuera cõpositõ ꝙ ſm rõnē itelligēdi ꝑor ē q̄ꝫ mutatio. sed qm̄ negationes se hñt econuerso affirmatiõibꝰ. hinc ē ꝙ imutabilitas ē ꝑor. ita volūt aliq̄ dicere Pōt
41

Quare creatura sit mltiplex ꝛ nõ simplex De corpali oñdit quare sit multiplex.

¶ De simplicitate eēntie diuine q̄ sola ꝓprie est simplex. e

a Eadēq̄ꝫ sola ꝓprie ac vere simplex ē. vbi nec ꝑtiū nec accidentiū. nec q̄rūlibꝫ formarū vlla ē diuersitas siue variatõ lr mltitudo

¶ Quod simplex eē nõ ꝯuenit nature corporali. f

Ut aūt scias quõ simplex sit illa subā. te docet Augꝰ. in. vj. li. de tri. Animaduerte ꝑmo q̄re ois creatura sit simplex. ꝛ nullo mõ vere simplex ꝛ ꝑmū d corpali. postea de spūali creatura. Corpalis vtiq̄ꝫ creatura ex ꝑtibꝰ ꝯstat. ita vt sit ibi alia ꝑs mior. alia maior. et maiꝰ sit totū q̄ꝫ q̄libet ꝑs. ꝛ i vno q̄ꝫ corpore aliđ ē magnitudo. aliud color. aliđ ē figura. ꝑt ei ꝛ minuta magnitudine manere idē color. ꝛ eadē figura. ꝛ colore mutato manere eadē figura ꝛ eadē magnitudo Ac ꝑ hoc multiplex eē ꝯuicitur natura corpis: simplex autem nullo modo

¶ Quod simplex esse non cõuenit nature spūali. g

Creatura q̄ꝫ spūalis vt ē aīa. in cõꝑatiõe q̄dē corpis ē simplex. sine cõꝑatõe vero corpis ē mltiplex ꝛ nõ simplex. Que iõ simplex dicitur respectu corpis. qꝛ mole nõ diffunditur ꝑ spaciū loci. ſꝫ in vnoquoq̄ꝫ corpe. ꝛ i toto tota ē. ꝛ i q̄libꝫ eiꝰ ꝑte tota ē ꝛ iõ cū sit aliqđ in q̄uis exigua ꝑticla corpis qđ sētiat aīa. q̄uis nõ fiat ī toto corpore. illa aūt tota sentit. qꝛ totā nõ latet. Sꝫ cū nec in ipa aīa vere simplicitas ē. b Cū eñ aliud sit artificiosū eē. aliud inertē. aliđ acutū. aliđ memorē. aliđ cupiditas. aliud timor. aliđ leticia. aliđ tristicia. pñtq̄ꝫ hec ꝛ alia hmõi īnumerabilia in aīe īueniri natura. ꝛ alia sine aliis ꝛ alia magis. alia minꝰ. manifestū ē nõ simplicē. ſꝫ multiplicē eē naturā. Nihil eniꝫ

b tñ aliter dici ꝛ melius. ꝙ ē priꝰ notius nobis. ꝛ pꝰ notius simplr. ꝛ qꝛ simplicitas ē maxime nobis occulta. ꝓpter hoc ꝙ simplex inq̄ꝫtū simplex hꝫ rationē ꝓncipii. et nos venimus a cognitiõe posterioris in cognitionē ꝑoris. iõ prius agit de imutabilitate q̄ꝫ simplicitate. Iterū q̄ritur de hoc ꝙ dicit 42 in lra. Eademq̄ꝫ sola ꝓprie ac vere simplex. quia nec habet cõpositionē ꝑtium ꝛc. vt supius dicere. qꝛ simplex est cuiꝰ ꝑs nõ ē. sicut cõpositū dꝛ qđ hꝫ ꝑtes. Rº. dđ.

simplex mutabile ē· oīs aūt creatura mutabilis ē· nulla ḡ creatura ṽe simplex ē· de⁹ ṽo ⁊ si multiplex dicat· ṽe tñ ⁊ sūme simplex est· Dicit eñ magn⁹· bon⁹· sapiens· btūs· ver⁹· ⁊ q̄cq̄d aliō non indigne dici videt· ħ eadē magnitudo ei⁹ ē q̄ sapia· Nō eñ mole magn⁹ ē· ħ ṽtute· ⁊ eadē bonitas· q̄ sapia· ⁊ magnitudo· ⁊ veritas· ⁊ nō ē ibi aliud ip̄m beatū eē· ⁊ aliud magnū· aliud sapiētē aut verum· aut bonum esse aut oīno esse·

Quō dr̄ simplex.

Quod solus dei est.

Qz diuina eēntia vere ē simplex cū tñ multiplex dicat b

Hic diligenter notandū ē cū dicat aug· solū deū vere simplicē eē· cur dicat eūdē multipliciter dici: Sz h̄ nō pp̄ter diuersitatē accidentiū vel priuz dicit· ħ pp̄ diūsitatē ac multitudinē noīm q̄ de deo dicunt· q̄ licz multiplicia sint· vnū tñ significāt· s· diuinā nauträ· Hec eñ nō ita accipiunt cū de illa incōmutabili eternaq3 suba incōpabiliter simpliciore q̄ ē hūan⁹ anim⁹ dicūtur· queadmodū cū de creaturis dicunt· Vñ aug· in li· vi· de trini· Deo inq̄t ē hoc eē qō ē· forte eē· vel sapientē esse· vel iustū esse· ⁊ si q̄d de illa simplici multiplicitate· vel multiplici simplicitate dixeris q̄ suba ei⁹ significet· Humano aūt aīo nō est h̄ eē· qō est forte esse· aut prudētē aut iustuz pōt eñ esse anim⁹· ⁊ nullā istaꝝ habere virtutum

Aug⁹

Tanta est dei simplicitas q̄ nulli p̄dicamentoꝝ subiicit· i

Qz aūt i natura diuina nulla sit accītiū diūsitas· nullaq3 penit⁹ mutabilitas· sed pfecta simplicitas· ōndit aug· in li· v· de trini· dicens· Intelligam⁹ deū q̄ntū possum⁹: sine qualitate bonū: sine q̄ntitate magnū· sine indigentia creatorē· sine situ p̄sidentē· sine habitu oīa continentē· sine loco vbiq3 totū· sine t̄pe sempit'nū· sine vlla sui mutatiōe mutabilia facientē nihilq3 patientē· Quisq̄s deū ita cogitat· ⁊ si nōdū pōt oīno iuenire q̄d sit pie tñ caueat q̄ntū pōt aliq̄d de illo sentire qō nō sit· Ecce si subtiliter intēdas ex his atq3 p̄dictis apit· illa p̄dicamenta artis dialetice dei nature mīme ꝯuenire· q̄ nullis ē subiecta accidētibus·

Noīa p̄dicamētoꝝ i diuis nō pñt dici· ⁊ q̄ deus non p̄prie sed abusiue dicit suba· k

Vñ nec p̄prie dr̄ suba· vt aug⁹· ōndit in li· vii· de trini· Sic ab eo qō est eē appellat eēntia· ita ab eo qō est subsistere subam dicim⁹· ō si tñ dignū ē vt deus dicat subsistere· h̄ eñ ō his reb⁹ recte intelligit· in q̄b⁹ subiectis sūt ea q̄ in aliq̄ subiecto esse dicunt· sic in corpe color aut forma· Corp⁹ eñ subsistit ⁊ ideo suba est· Res ṽo mutabiles neq3 simplices p̄prie dicunt sube· de⁹ aūt si subsistit vt suba p̄prie dici possit· i est in eo aliq̄d tanq3 in subiecto ⁊ ñ est simplex· Nephas aūt ē dicere: vt subsistat de⁹ ⁊ subsit bonitati sue· atq3 illa bonitas nō suba sit· vel potius eēntia· Neq3 ipse de⁹ sit bonitas sua· sed in illo sit tanq3 i subiecto· Vñ manifestū est deū abusiue subaz vocari· vt

Aug⁹

q̄ magister notificat hic simplex f̄m quod est dei proprium· et ita opponitur compositioni ⁊ multiplicitati· Quantum ergo ad priuationem compositionis dicit q̄ non habet multitudinem partium· quātū vero ad priuationem multiplicitatis extranee· dicit q̄ non habet varietatē accidētium· Quātum vero ad priuationem multiplicitatis intrinsece dicit q̄ non habet varietatē formaruz· vt generis· ⁊ speciei· ⁊ differentie· et hoc modo simplex· est simplex vere ⁊ proprie· quod solius dei est·

43 b Cum enim aliud sit artificiosum esse ⁊ inertem· ⁊c· Probat hic Augustin⁹· animam esse cōpositam propt̄ multitudinez proprietatum· Sz contra· Nulla substantia componitur ex proprietatibus nec per se· neq3 cum alio· ergo ex hoc nō probatur q̄ anima sit composita· R̄o· dicēdum· q̄ Augustinus hoc non probat nisi a posteriori· Compositio enim accidentis ad subiectum ⁊ diuersitas necessario p̄supponit aliam compositionem Quia vt dicit Boetius· quod est pure forma· subiectum esse non potest· ergo ad hoc q̄ aliquid sit subiectum accidentium plurium oportet in illo preexistere compositionem intrinsecam· sed anima capit in se multitudinem accidentium· et ideo necessario infertur a posteriori q̄ ipsa sit composita licet non ex accidentibus.

c Sine qualitate bonum· sine quātitate magnum ⁊c· Videt male dicere· quia a quocūq3 remouetur superius· et inferius· ergo si non habet qualitatem· nec bonitatem· Si tu dicas q̄ bonitas illa non est species qualitatis· queritur quare non similiter dicitur in diuinis qualitas diuina· sicut bonitas diuina· R̄o· quidā volunt dicere· 44 q̄ nomen generis non transfertur ad diuina· tum quia nō dicit rei complementum sic species· tum quia signat in concretione ad substātiam et in depēdentia· Nomina autem specialia connotant effectum in creatura· ⁊ ideo dicitur sine qualitate bonus· Sed si quis velit inspicere inuenit hoc non habere veritatem· Si ergo queratur q̄ modo differt in deo magnitudo ⁊ bonitas· Dicēdum q̄ magnitudo significat diuinā essentiā· per modū quantitatis· bonitas per modū qualitatis· ergo isti modi cadunt in deum ⁊ ratione Si querat qualis est deus· Respōdetur· bon⁹ non magnus· ⁊ ideo dicendum q̄ nomina generum in diuinis reperiuntur· sed non prout habent rationem generis· quia deus in nullo genere est· ⁊ ad hoc significandū

remouet Augustinus nomina .ix. generum inq̃ztũ sunt genera. D Si tamen dignum est vt deus dicatur substare. Videtur satis dignum. quia summa nobilitas ē per se subsistere.

45 Rͦ. dicendum. q duplex ē proprietas ipsius substantie. scilicȝ per se stare ⁊ alijs subesse. primum est perfectionis. secundum imperfectionis. Et iõ rõne prime dicitur digne non ratione secunde.

Hylari⁹. Non ex cõpositis. deus q̃ vita est subsistit ⁊c. Que differẽtia est inter illas differentias. Quia si nulla ē videtur facere inculcationem.

46 Rͦ. dicendũ. q quidam voluerunt q p illa q̃tuor̃ excludãtur quattuor genera compositionũ. Prima enim est essentie ex principijs essentialibus. ratiõe cui⁹ dicitur q de⁹ nõ est in compositis. i. simul positis. Secunda ē substantie ex pͥncipijs naturalibus. q̃ sunt materia ⁊ forma. ratione cuius dicͭ neqȝ ex infirmis quia materia sb̃iecta est priuationi que facit formam mutabilẽȝ ⁊ infirmam ⁊ similiter materiã. Infirma enĩ dicuntur instabilia. Tertia est compositio mixti ex miscibilibus. ratione cuius dicit neqȝ ex obscuris. quia vbi mixtio. ibi quedam formaruȝ confusio. ⁊ ita obscuratio. Quarta est compositio animati ex partibus disparibus. ex anima videlicet ⁊ corpore. ratione cuius dicit nec ex partibus disparibus. q̃a ipse est spiritus Aliter tamen potest dici q excludit eandem compositionem. ratione diuersarum conditionum Ad hoc enĩ q principia aliquid constituant oportet q principia sint differentie. sint dependentia. sint imperfecta. sint etiam difformia. Si enim essent omnino cõformia ⁊ perfecta nõ possent aliquid constituere. quia ex duobus ẽntibus actu nihil fit. Quia ergo differentia ideo sunt composita quasi cum alijs posita Quia dependentia. ideo informia. Quia imperfecta. ideo obscura. Quia dissimilia. ideo disparia. Deus autem non potest esse ex depẽdentibus ex diuersis. quia est vita per essentiam. Non potest esse ex infirmis quia virtus per essentiam. Nõ potest esse ex imperfectis et obscuris. quia lux est. Similiter ñ potest esse ex disparibus ⁊ dissimilib⁹. quia spiritus per essentiam. Summa ergo actualitas. sũma potestas. summa claritas summa spiritualitas. non permittunt in deo esse aliquam cõpositionem. Vñ ex his q̃tuor cõditiõib⁹. q̃tuor rõnes elicũtur pbãtes deũ simplicissimuȝ. 47

nõie vsitatiori intelligat ẽentia qd vere ac pprie dr̃ ita vt fortasse solũ deũ dici opteat ẽentiaȝ. ē enĩ vere sol⁹ q: icõmutabilis est.

Q: dina ẽentia sũme ē simplex q: tãta ē ibi simplicitas q nulla sit rerũ diuersitas.

Hui⁹ aũt essentie simplicitas ac sinceritas tãta ē. q non est in ea aliquid quod non sit ipsa. sed idẽ est hñs ⁊ qd habet. Vñ Hylari⁹ in .vij. li. de tri. ait. Non ex cõpositis de⁹ q̃ vita est subsistit. neqȝ q̃ vtus est ex infirmis cõtinet. neqȝ q̃ lux est ex obscuris coaptat. nec q̃ spũs ē ex disparib⁹ formalis ē totũ qd i eo ē vnũ est Idē in .viij. li. d tri. Nõ hũano mõ ex cõpositis de⁹ est. vt in eo aliud sit qd ab eo habet. ⁊ aliud sit ipe q̃ habeat. ß totũ vita ē. natura. s. pfecta ⁊ infinita. ⁊ nõ ex disparibus cõstituta. sed viuens p totũ ipa. De hoc eodem Boetius in. li. j. de tri. ait. Quocirca hoc vere vnum est. in quo null⁹ numerus. nullũ in eo aliud pter id qd in eo ē. neqȝ ei subiectũ fieri potest. Aug⁹. quoqȝ in li. de fide ad petrum dicit. In dei substantia nõ est aliquid qd non sit substantia. quasi aliud sit ibi substantia aliud qd accidit substãtie. Sed quicq̃d ibi intelligi potest substantia est. Verum hec dici possunt facile ⁊ credi. videri aũt nisi puro corde oĩno non possunt. Item aug⁹. in. xv. li. d trini. Sic habet in natura vniuscuiusqȝ triũ. q q̃ habet hoc sit qd habet. sicut immutabilis simplexqȝ substantia. Unde ysidorus ait Deus simplex dicit siue nõ amittẽdo qd hȝ. seu q: nõ aliud hȝ qd non est ipe et aliud qd in ipo est.

Q: cũ hac simplicitate stat psonarum pluralitas m

Et cũ tãte simplicitatis atqȝ sinceritatis sit natura diuina. ē tamen in ea trinitas psonaꝝ. Vñ aug. in li. xj. de ciui. dei ait. Non ppter hoc naturã sũmi boni simplicẽ dicim⁹. quia est pater in ea sol⁹. aut fili⁹ in ea sol⁹. aut spũssctũs i ea sol⁹. i. q: ē sola ista nominũ trinitas sine suba psonaꝝ sicut sabelliani putauerũt Sed iõ simplex dr̃. q: ē h qd hȝ excepto q relatiue queqȝ psona ad alterã dr̃. nec ē ipa. Nã vtiqȝ pr̃ hȝ filiũ ad quẽ relatiue dr̃: nec tñ ipse ē fili⁹: ⁊ fili⁹ hȝ prẽm: nec tñ ipse est pr̃ In q̃ vͦo ad semetipm dr̃ nõ ad alteꝝ. h ē qd hȝ. sic ad seipsum dr̃ viu⁹ hñdo vitã. ⁊ eadẽ vita est ipe. Propͭ h vtiqȝ natura hec dr̃ simplex q nõ sit aliud hñs ⁊ aliud id qd hȝ. sic in ceteris rebus ē. Nõ eñi hñs liq̃rẽ. liq̃r est nec corpus color. nec anima est sapientia.

Epilogus quo ostendit q in diuina essentia est triplex proprietas. n

Ecce quanta est idẽptitas. q̃ta est vnitas. imutabilitas. simplicitas. puritas. diuine substantie iuxta infirmitatis nostre valitudinem assignauimus.

AD intelligentiã coꝝ q̃ dicit mgr̃ in lr̃a q̃ttuoꝛ q̃runt. Primo querit. vtrũ in deo sit sũma simplicitas. Scḋo. v. simplicitas sit dei pꝛopꝛietas. Tertio ꝓpt̃ illud qḋ dr̃ in lr̃a ꝙ aĩa rõnali. q̃rit vtrũ aĩa rõnalis sit in toto coꝛpe. ita ꝙ in q̃libet pte. Quarto queritur vtrũ deꝰ sit in aliq̃ determiato gñe ¶ Questio. j.

QꝪ in deo sit sũma simplicitas. sic ꝓbat. Om̃e pmũ est simplicissimũ. qꝛ q̃to aliq̃d pꝛiꝰ tanto simpliciꝰ. ſʒ deꝰ est pmũ in gñe entiũ. eo ꝙ nec ẽ. nec eẽ pt. nec cogitari pꝛius. g̃ est ita simplex ꝙ ipo nihil simpliciꝰ eẽ põt vl̃ cogitari. gͦ ẽ simplicissimũ. Itẽ om̃e qḋ ẽ. q̃cq̃d hʒ ẽ simplicissimũ. deꝰ ẽ q̃cq̃d hʒ gͦ ꝛc. Pꝛĩa pʒ in se. Minoꝛ ꝓbatur sic. Deꝰ hʒ potentiã. sapiam. ꝛ sic de alijs. aut gͦ est sua potẽtia. aut nõ. Si sic hẽo ꝓpositũ. Si nõ ẽ sua potentia cũ sit potẽs potẽtia. hʒ posse ab alio g̃ deꝰ ẽ ab alio. ꝙ si hoc ẽ falsum. gͦ illud ex q̃ seq̃t ¶ Itẽ in eẽ nobilissimo debet oĩs cõditio nobilitatis poni in sũmo. ſʒ deꝰ ẽ ens nobilissimũ. ꝛ simplicitas est cõditio nobilitatis. gͦ ponenda ẽ in deo ĩ sũmo. gͦ deꝰ ẽ sũme simplex ¶ Item q̃to aliq̃d simplicius. tãto potentiꝰ in ꝟtute. et econuerso. qꝛ virtꝰ vnita plus põt q̃3 multiplicata. ſʒ deus ẽ infinitꝰ ꝛ imensus ꝟtute. ergo est finitꝰ simplicitate. gͦ in deo est sũma simplicitas ¶ Contra. Simpliciꝰ cogitat̃ aliq̃d cũ cogitat̃ vt abstractũ a pluribꝫ. q̃3 ꝙ cogitat̃ vt cõtentũ in pluribꝫ. ergo cũ fides nr̃a cogitet deũ vt ĩ pluribꝫ. non cogitat eũ vt simplicissimũ. gͦ si fides vere cogitat. deꝰ nõ est simplicissimus ¶ Itẽ maioꝛ est simplicitas vbi ẽ idẽptitas sine diuersitate q̃3 cũ diuersitate. sed in deo est idẽptitas cũ diuersitate suppositoꝝ. gͦ ĩ deo nõ ẽ sũma simplicitas ¶ Itẽ maioꝛ ẽ simplicitas vbi est vnitas sine pl̃itate. qꝛ nũerus dicit aliq̃ mõ compositionẽ respectu cuiꝰ vnitas ẽ simplex. gͦ cuʒ ĩ deo sit vnitas cũ pl̃itate ꝑsonaꝝ. patet ꝛc. ¶ Itẽ maioꝛ ẽ simplicitas vbi nõ tm̃ subiectũ. sed etiã ꝓpꝛietas ẽ eadẽ cũ ꝓpꝛietate. qꝛ qñ ꝓpꝛietas differt a ꝓpꝛietate in vno sunt pl̃a dr̃ia. gͦ ñ est simplex. sed in diuinis ꝑsonis. in eadem ꝑsona differt ꝓpꝛietas a ꝓpꝛietate. vñ innascibilitas differt a paternitate. gͦ ꝛc. ¶ Rͦ. Dõm. ꝙ sicut pme rõnes ꝓbant in deo ponenda ẽ sũma simplicitas ¶ Ad illud gͦ ꝙ obijcit̃. ꝙ fides nõ intelligit ipm̃ vt simplicissimũ. Dõm. ꝙ fides intelligit eũ vt simplicissimũ. ꝛ qui aliter itelligit nõ intelligit vt sũme simplex. qḋ patet sic. Om̃ẽ intelligere vnũ in vno. ꝛ vnũ in pl̃ibꝫ multiplicatũ. ꝛ vnuʒ in pl̃ibus nõ multiplicatũ. Simpliciꝰ aũt intelligit̃ vnũ ĩ pl̃ibꝫ eẽ multiplicatũ q̃3 vnũ in vno. qḋ pʒ. qꝛ vniuersale est simpliciꝰ singulari. ꝛ adhuc multo simpliciꝰ intelligit̃ qḋ est vnũ in pluribꝫ nõ multiplicatũ. h̃ mõ intelligit fides nr̃a deũ. ꝛ iõ simplicioꝛ est deꝰ. qꝛ ẽ in om̃ibus non multiplicatꝰ. q̃3 si eẽt in vno solo vel in pl̃ibꝫ multiplicatꝰ. Hinc ẽ ꝙ deꝰ simplicissimꝰ est ꝛ fides nr̃a eum vt simplicissimũ intelligit. et q̃ intelligit deuʒ plurificatũ in eẽntia. vel vnũ in supposito. derogat sũme simplicitati eiꝰ. derogat etiaʒ nobilitati eiꝰ. qm̃ vbi sũma simplicitas intelligit̃. opꝛtet summã auctẽ intelligi si summe nobilis est. Et vbi ẽ sũma actualitas. sũma diffusio et cõicatio debet poni. ꝛ ista nõ pt̃ eẽ nisi in sempit̃na ꝓductiõe rei oĩno infinite ꝛ eq̃lis in ꝟtute. ꝛ hoc nõ pt̃ eẽ in alietate eẽntie. g̃ nõ pt̃ intelligi diuina eẽntia simplicissima. nisi in tribꝫ ꝑsonis intelligat̃ tota eẽ. q̃rũ vna sit ab alia Qñ gͦ obr̃ ꝙ simpliciꝰ ẽ abstractũ a pl̃ibꝫ q̃3 ĩ pluribus. veꝝ ẽ si ĩ ill̃ pl̃ibꝫ plurificet̃. Si aũt nõ plurificat̃ nõ est veꝝ ¶ Ad illud qḋ obr̃ ꝙ maioꝛ ẽ simplicitas vbi nulla diuersitas. Dõm. ꝙ diuersitas dupl̃r pt̃ venire. vel ex additiõe. vel ex oꝛigine. Ex additione cũ ẽ diuersitas in ꝓpꝛietatibꝫ absolutis q̃ diuerse sunt in diuersis. vt albedo in petro. paulo ꝛ gregoꝛio. ꝛ hec ꝑuat simplicitatẽ. qꝛ ponit cõpositionẽ. Est alia diuersitas veniẽs ex sola oꝛigine. vtputa qꝛ vna ꝑsona emanans ab alia. differt ab ea. ꝛ hec ñ repugnat simplicitati. qꝛ nullã ponit cõpositionẽ. ſʒ solũ oꝛdinẽ ꝛ respectũ ad aliũ. ꝛ h̃ nõ ꝓpꝛie dr̃ diuersitas. ſʒ distinctio ꝛ discretio. ꝛ h̃ manifestũ ẽ si intelligamꝰ pr̃em seipo gñare filiũ. ꝛ intelligamꝰ eũ gñare. ꝛ iteꝝ nõ gñare. nulla ẽ hic cõpositio. qꝛ nulla additio. ¶ Ad illud qḋ obr̃ ꝙ maioꝛ est simplicitas vbi nulla pl̃alitas. Dõm. ꝙ duplex ẽ pl̃alitas. Quedã in q̃ plus ẽ in duobꝫ q̃3 in vno. vt in duobꝫ hoĩbꝫ plꝰ ẽ de bonitate q̃3 in vno. ꝛ ista pl̃itas repugnat simplicitati. q̃a vnitas addit supꝛa vnitatẽ. Quedã aũt ẽ pl̃alitas. in q̃ tm̃ in pluribꝫ ẽ q̃ntũ in vno. ꝛ hec ẽ in diuinis. qꝛ tm̃ de eẽ. et bonitate. ꝛ ꝟtute ẽ in vna ꝑsona q̃3tũ in pl̃ibꝫ. ꝛ ista pl̃alitas nihil addit ad vnitatẽ. ꝛ iõ nullã oĩno ponit cõpositionẽ. nec pꝛiuat simplicitatẽ ¶ Ad illud qḋ obr̃ ꝙ in pr̃e differt ꝓpꝛietas a ꝓpꝛietate Dõm. ꝙ ꝓpꝛietas differt a ꝓpꝛietate tripl̃r. Aut respectu subiecti. aut respectu sui. aut respectu obiecti. Si respectu subiecti. qꝛ causant̃ ex diuersis naturis in ipo reptis. sic ponit cõpositionẽ. qꝛ ponit subiectuʒ eẽ in pl̃ibꝫ. Si respectu sui. sic differt musica ꝛ grãmatica in petro. ꝛ sic ponit sil̃r compositionẽ. qꝛ ponit subiectũ sub eẽ pl̃ibꝫ. Si respectu obiecti. sic ponit subiectũ cõꝑari pluribꝫ. ꝛ h̃ mõ nõ ponit̃ cõpositio. sed distinctio. Exẽplũ ẽ in pũcto qḋ ẽ pꝛincipiũ ꝛ finis respectu diuersaꝝ linearũ. h̃ mõ est differẽtia ꝓpꝛietatum in diuinis ꝛc.

¶ Questio. ij.

Utrũ simplicitas sit dei ꝓpꝛietas. Et ꝙ sit videt̃ h̃ mõ. Nulla creatura ẽ actꝰ purꝰ. qꝛ in om̃i creatura (vt dicit Boetiꝰ) differt q̃ ẽ et qḋ est. gͦ in om̃i creatura ẽ actꝰ cuʒ possibili. ſʒ oĩs talis hʒ in se multifoꝛmitatẽ ꝛ caret simplicitate. gͦ ꝛc. ¶ Itẽ oĩs creatura hʒ eẽ finitũ ꝛ limitatum. ergo habet esse artatum. sed vbicunq̃ ẽ esse limitatũ. ẽ ibi aliq̃d qḋ cõtrahit. ꝛ aliq̃d qḋ cõtrahit̃. ꝛ in omni tali ẽ cõpositio ꝛ dr̃ia. gͦ oĩs creatura ẽ cõposita. gͦ nulla simplex ¶ Itẽ oĩs creatura hʒ eẽ datũ aliũde. gͦ habʒ eẽ aliũde acceptũ. gͦ nulla creatura est suũ eẽ. g̃ in omni creatura est depẽdẽtia siue dr̃ia. sed nuliũ tale ẽ simplex simpliciter. gͦ ꝛc. ¶ Itẽ om̃e qḋ est post pmã vnitatem deficit ab illa. ergo statim cadit indiuidualitatẽ. sicut dicit Dyoni. ꝙ post monadẽ dyas est. ergo oĩs creatura est a pma vnitate. ergo oĩs creatura ẽ ab illa deficiẽs ¶ Cõtra. ab vno nõ ꝓcedit nisi vnũ. ꝛ a ꝟo nõ ꝓcedit nisi verum. sed vnitas ꝛ simplicitas eandem rationem habẽt in deo. ergo sicut ab vno vnum. ita a simplici simplex. ¶ Item videt̃ sp̃aliter. ꝙ simplicitas sit ĩ creaturis. q̃a simplex ẽ qḋ nõ hʒ ꝑtem. ſʒ pũctꝰ ñ hʒ ꝑtẽ. qꝛ ita diffinit̃ Pũctus est cuiꝰ ꝑs nõ est. gͦ ꝛc. ¶ Itẽ om̃e illḋ ante qḋ nõ est aliud ẽ simplex. qꝛ si cõpositũ ẽ. necessario habet ante se aliud. sed ens est pꝛimũ sicut dicit autoꝛ ḋ causis sed pꝛimũ rerũ creatarũ est eẽ gͦ ꝛc. ¶ Itẽ om̃e illud est simplex in quo stat resolutio. sed resolutio stat in pꝛincipijs que sunt materia ꝛ foꝛma. qꝛ materia vlteriꝰ non resoluit̃. cũ sit statꝰ in causis. alioq̃n esset ire in infinitum ergo cũ resolutio stet in creato. aliquod creatũ ẽ simplex Si tu dicas ꝙ pꝛincipia nõ habent oĩmodã simplicitatem quia q̃3uis non componant̃ ex alijs. tamen componunt̃ alijs ¶ Contra. Hoc nõ videt̃ facere contra simplicitatem ꝙ componant̃ alij. Nam ꝙ aliquid non sit componibile alij. non facit aliquam simplicitatem. cuʒ ista ꝓpꝛietas sit in indiuiduis completis q̃ maxime sũt

cõposita.gͦ h̄ qȝ dico componibile alijs nõ tollit abcis
simplicitatẽ.⁊ sic ⁊c̄. ¶ Rͦ. dõm. ꝙ simplicitas eẽntie ꝑ
52 uat cõpositõem.⁊ ꝑuat eẽntialẽ drĩam siue multiplicita
tẽ. Uñ simplex ē.qȝ nõ hȝ cõpositionẽ ꝑtiũ.nec mltipli/
citatẽ actionũ siue formaꝝ. In solo añt deo ē ꝑuatio cõ/
positõis ⁊ drĩe siue multiplicitatis .iõ simplicitas in so
lo deo ē eẽntialr. Uñ notandũ ꝙ multiplex ē cõpositio.
53 Una cõpositio ē ex ꝑtib⁹ eẽntialib⁹ ⁊ hec ē in oĩb⁹ ꝑ se en
tibus. Alia ē ex ꝑtib⁹ integrantib⁹.⁊ hec ē in oĩbus cor/
porib⁹. Tertia ē ex ꝑtib⁹ dissilib⁹ siue repugnantib⁹.⁊ h̄
est in oĩbus aĩatis ⁊ viuentib⁹. Uñ in omi substãtia per
se ente.q̄ d̄r creatura.est cõpositio Quia om̄is creatura
aut est corꝑalis.aut spũalis.aut cõposita ex vtroqȝ. Si
54 milr̃ ē ꝯsiderare triplicẽ drĩam in creaturis. Prima est
substãtie ꝟtutis ⁊ oꝑatiõis.siue subẽ ⁊ accñtis. Scđa ē
drĩa suppositi ⁊ eẽntie. Tertia ē drĩa entis ⁊ eẽ. Prima
drĩa ē rei put ē agens. Scđa put ē ens in genere. Tertia
put ē ens ĩ se. Pria drĩa ē in oĩ subiecto.qm̄ eẽ subiectũ
hȝ eẽ mixtũ.iõ nõ agit ex se toto.⁊ iõ differt in eo q̄ agit.
⁊ ꝙ agit.⁊ actio siue subiectũ ē ꝓprietas. Scđa drĩa est
in om̄i indiuiduo.qȝ oẽ indiuiduũ hȝ eẽ limitatũ.⁊ ideo
in aliq̄ ꝯuenit.in aliq̄ differt cũ alio ⁊ iõ in oĩ indiuiduo
differt eẽntia ⁊ suppositũ.mltiplicat̃ em̄ eẽntia in sup/
positis. Drĩa tertia ē in oĩ creato ⁊ cõcreato.qȝ oẽ qȝ est
ꝑter deũ accipit eẽ aliũde.siue ꝑncipiũ sit siue ꝑncipia/
tũ.iõ nihil ē suũ eẽ.sicut lux nõ ē suũ lucere. Si ḡͦ dicat̃
simplicitas ꝑ ꝑuationẽ ꝯpositiõis sic ꝓpriũ ē solius dei
in rõne subẽ.qȝ nulla alia ē subã q̄ ñ hȝ cõpositionem ex
ponibili ⁊ actuali saltẽ. Si aũt simplicitas dicat ꝑuatio
nẽ eẽntialis drĩe ⁊ dependentie ita ꝙ in eẽntia nulla sit
diuersitas nec depẽdẽtia.ē ꝓpriũ dei in rõe entis.qȝ nul
lũ aliud ens ē in q̄ nõ cadat aliq̄ diuersitas vel depẽden
tia. Concedendũ ḡͦ ē ꝙ simplicitas ē dei ꝓpriũ vt visuȝ
est.creature aũt cõposite sunt nec ꝟe simplices.qȝ habẽt
eẽ mixtũ ex actu ⁊ potẽtia.qȝ hñt eẽ limitatũ.⁊ ita in gñe
⁊ specie ꝑ additionẽ cõtractũ.qȝ hñt eẽ aliũde datũ.quia
hñt eẽ p⁹ deũ vnũ.a q̄ deficiũt.⁊ ita cadũt in cõpositio/
nẽ. Alir̃ pt̃ dici ⁊ veri⁹ ꝙ simplex d̄r ꝑ ꝑuationẽ cõposi/
55 tionis. Et notãdũ ꝙ cõpositio d̄r dupl'r. Uno mõ alicu
ius ex aliq̄bus. Alio mõ qua aliq̄d d̄r cõponi alij. Si ḡͦ
simplicitas ꝑuet cõpositionẽ ex alijs.sic cõuenit etiam
creatis.vtpote ꝑmis q̄ nõ cõponunt̃ ex alijs. Si aũt pri
uet cõpositionẽ cũ alijs ⁊ ex alijs sic soli⁹ ē dei. Omnis
em̄ creatura aut ē ens ꝑ se ⁊ in se.⁊ ita cõposita ex alijs.
aut ē ens cũ alio ⁊ in alio.⁊ ita alij cõposita. Et iteꝝ esse
creatũ.aut ē ꝑncipiũ.⁊ ita cõponibile alij.aut ꝑncipiatũ
56 ⁊ sic cõpositũ ex alijs.⁊ sic accipit̃ simplicitas put ē dei
ꝓprietas ꝑ ꝑuationẽ vicȝ vtriusqȝ cõpositiõis ¶ Ad il/
lud ḡͦ qȝ obr̃.ꝙ ab vno nõ ē nisi vnum ⁊c̄. Dõm ꝙ sim/
plex ñ ē cõditio gñalis entis sicut vnũ. Nã simplicitas
dicit modũ vnitatis nobilissimũ.quẽ deus nulli coĩcat
creature.qȝ creatura ñ pt̃ recipe.cũ eẽ ei⁹ sit limitatũ.sit
mixtũ sic etiã eẽ depẽdẽs ⁊ aliunde datũ ¶ Ad illud ꝙ
57 obr̃ de simplicitate pũcti.⁊ entis.⁊ ꝑncipij. Dõ.ꝙ ibi ē
simplicitas ꝑ ꝑuationẽ cõpositionis ex alijs .non autẽ
put simplicitas dicit indrĩam oĩmodã In om̄ib⁹ em̄ vt
dictũ est cadit aliq̄ drĩa ⁊ dependẽtia.q̄uis em̄ non sint
cõposita.tñ eoꝝ eẽ depender a cõposito siue cõpositiõe
Uñ bñ cõcedendũ ē illud qȝ vltimo dicebat̃.ꝙ illud de/
rogat simplicitati rei.ꝙ sit alteri cõponibilis inq̄tum
simplicitas ꝑuat multiplicitatẽ ⁊ drĩam in re simplici.
q̄uis nõ deroget inq̄tuȝ ꝑuet cõpositionẽ ex alijs. Oĩs
em̄ dependentia facit ipm̄ qȝ dependet a sũma simplici
tate ⁊ drĩa recedere. Solus aũt deus est independens.

Omnia aũt alia sunt dependẽtia siue cõparatõe ad ꝑn/
cipia ex quib⁹ sunt.siue vnũ ꝑncipiũ componẽs cõpli/
cetur ad aliud.siue esse dependens cõparatione ad deũ
siue ab ipo deo. Nihil aũt quod dependet ē sua depen/
dentia.ideo nihil tale ē summe simplex.qȝ omne simpli
cissimũ est absolutissimũ ⁊c̄.

¶ Questio.iij.

Utꝝ aĩa rõnalis sit in toto corꝑe.ita ꝙ in q̄libet ꝑte. Et
ꝙ sic vr̃. Aug⁹.dicit.ꝙ sicͭ de⁹ ē in maiori mũdo.sic aĩa
in minori.sed de⁹ sic ē in maiori mũdo ꝙ in q̄libet ꝑte to
tus.ḡͦ aĩa sic ē in miori.s.in corꝑe ¶ Itẽ qȝ dat eẽ toti ⁊
ꝑtib⁹ vnit̃ toti ⁊ ꝑtib⁹ ꝟm eẽntiaȝ.qȝ forma ꝑ sui eẽntiã
dat eẽ.⁊ h̄ non nisi ei cui eẽntialiter vnitur.sed aĩa dat
eẽ toti corꝑi.⁊ oĩbus ꝑtib⁹.ḡͦ ⁊c̄. ¶ Item in oculo ē vi/
dere.sentire.⁊ viuere. Quero ergo vtꝝ sint hec vn⁹ act⁹
vel differentes Non vnus.hoc cõstat.qȝ ꝑuato visu ad
huc sentit ꝑ tactum.priuato sensu adhuc viuit.sicut in
ꝑalitico.cũ ergo viuere sit a substantia.videre a poten/
tia.in oculo est anima ꝟm substantiã.eadẽ ratiõe pt̃ ꝓba
ri.⁊ in om̄ib⁹ ꝑtibus esse. ¶ Item aĩa oꝑat̃ in toto cor/
pore.ergo in toto corpore est ꝑ potentiã.sed potẽtia aĩe
me simplex est.ḡͦ si potẽtia vna est in manu ⁊ pede.idẽ
est in diuersis ꝑtibus.sed non est simplicior potẽtia q̄
substantia.ḡͦ ⁊c̄. ¶ Item aĩa est in corꝑe.aut in quali
bet parte.aut in vna determinate.aut in puncto Si in
qualibet parte.habeo ꝓpositũ. Si in vna.cum illa ha/
beat plures partes.⁊ anima sit simplex.erit in plib⁹ ꝑ/
bus partib⁹.ḡ nõ est incõueniens aĩam esse in pluribus
Sed qua ratiõe est in ꝑtibus partis.eadem ratiõe est in
partibus totius. Si est in puncto corꝑis.ergo cum pũ/
ctus nõ habeat ꝓportionẽ ad totum corpus.aĩa est im
proportionabilis toti corpori.ergo nõ potest esse ꝑfe
ctio.cum ꝓportio sit ꝑfectionis ad perfectibile. Simili
ter punctus est substantia posita siue habens positionẽ
ergo anima habet sitũ in corpore.sed nulla forma situa/
lis est motor sufficiens.ergo ⁊c̄. ¶ Sed contra. Forma
que est in toto ⁊ in partibus vna.denominat partes et
totum ratione consimili Unde quelibet pars ignis ē ig
nis.ergo si anima est in qualibet parte.quelibet ꝑs ani/
malis d̄r aĩal.cũ q̄libet ꝑs ē substãtia aĩata sensibilis.
¶ Itẽ existẽtia aĩe rõnalis nõ dependet ab aliq̄ ꝑte cor/
poris.cũ sit fixa in se.ḡͦ ñ ē in q̄libet ¶ Itẽ oꝑatio eius
nõ depẽdet ab aliq̄ ꝑte corꝑis.nec alicui cõicat̃.ḡͦ ĩ nul/
la ꝑte corꝑis ē.nec inq̄tũ ꝑfectio.nec inq̄tũ motor. Uñ
ph̄s dicit ꝙ aĩa nulli⁹ corꝑis ē act⁹.i.nulli⁹ ꝑtis corꝑis.
sȝ in q̄ est.ē sic act⁹ ¶ Itẽ corp⁹ organicũ ē diuersaꝝ rõ/
nũ in ꝑtib⁹ ⁊ toto.ḡͦ hȝ diuersam ꝑfectionẽ.ḡͦ cũ aĩa ꝑ
ficiat totũ q̄tũ ad eẽntiã ꝑficit ꝑtes q̄tũ ad potentiã.ḡͦ
aĩa rõnalis nõ ē in ꝑtibus.nisi solũ q̄tũ ad rõnẽ poten/
tie.et hoc etiã dicit ph̄s.sicut aĩa ad corp⁹.sic ꝑtes aĩe
ad ꝑtes corꝑis ¶ Itẽ si aĩa ē tota in q̄libet ꝑte corꝑis.ḡͦ
tota ē in manu.sȝ qñ aliqȝ totũ est ĩ aliq̄.mouet̃ illo mo/
to.ergo mota manu mouet̃ aĩa.et similr̃ manu quiescẽ/
te quiescit.ergo cum manus vna possit moueri altera
existente in quiete.aĩa vna ⁊ eadem nũero sil' quiescit
et mouet̃ ꝟm idẽ ¶ Item si aĩa est in plurib⁹ tota qua ra
tione in tribus.ea ratione in pluribus.⁊ ita in infinitis
et q̄tumcunqȝ extendat̃ corpus.ergo aĩa nata ē vbiqȝ.⁊
ita videt̃ ꝙ aĩa nõ sit limitata sed immensa. ¶ Item si
tota est in manu sicut in alijs partibus.ergo cum vita
sit ab anima.non magis recipit motum et sensum ma/
nus a corde q̄ econuerso. Hoc autem est contra om̄es
philosophos.et sequitur ex hoc tale incõueniens.ꝙ sicͭ
leso corde perit vita.ita lesa manu ¶ Rͦ.aliq̄ dicunt 58

ꝙ aīa ſm eēntiā·eſt in aliq̄ pte dekmiate·ſm potentiā ve
ro eſt ⁊ fluit in toto corpe·ſicut aranea ē in tela·Uñ dixe
rūt ꝙ eſt in corde q̄ꝛ corꝫ eſt domiciliū vite ·et eiꝰ inhabita
toꝛ ē aīa Et ad hoc ponendū mouit eos expimentū cuꝫ
defectu rōis Expimentū q̄ꝛ viſibilit̄ appet ꝙ leſo corde
ſepaꝫ aīa·⁊ ab ipa influit ſenſus ⁊ motꝰ·⁊ ē mēbꝝ nobi/
le exñs in medio·ſicut centꝝ corpis·Defectꝰ rōis q̄ꝛ nō
potuerūt intelligere quō aliq̄d limitatū ſit vnū ⁊ idē to/
tū in plib̄·⁊ q̄ꝛ fides non cogit credere·⁊ rō non intelli/
git·iō dicūt nō eē ponendū ꝙ ſit ī toto rōe cuiuiſlibꝫ par/
59 tis. ¶Sed alioꝝ opinio ē vt Augꝰ·ꝙ aīa in q̄libꝫ pte
corpis ſit tota·⁊ ad hoc ponendū mouet expimentū exē/
plū ⁊ rōnale argumentū Expimentū q̄ꝛ aīa in ptib̄ di/
ſtantib̄ a corde ita cito ſentit ſicͭ ⁊ in ꝓpinq̄s· Jtē q̄ꝛ ſit
q̄ſi in ictu oculi ſentit leſionē in ptib̄ diſtantib̄·⁊ cum
aīa ſepaꝫ·doloꝛ eſt in ſingulis ptib̄ ⁊ reſolutio Exēplū
ſimiliter mouet·ſicͭ dicit Augꝰ·Uidemꝰ eñ ꝙ in aīali p
fecte ſano ē vna ſanitas in ſingulis ptib̄·nec maioꝛ in
maioꝛi·nec minoꝛ in minoꝛi·Si ḡ h̄ ē in forma corpali·
q̄ntomagis in ſpūali·Mouet rōis argumentū·q̄ꝛ aīa ē
forma ſimplex ⁊ motoꝛ ſufficiens·Q̄ꝛ forma totalis coꝛ
pis eſt in toto·Quia ṽo ſimplex nō eſt ſm ptem ⁊ ptem
ſui·Quia motoꝛ ſufficiens·iō nō hꝫ ſitū·⁊ iō nec ē in pū/
cto·nec in pte dekmiata·Et q̄ꝛ magis rōnalis eſt opinio
q̄ fundaꝫ ſupꝛa rōem·q̄ꝫ q̄ fundaꝫ ſupꝛa defectꝰ rōis ⁊ q̄ꝛ
60 Aug·h̄ dicit·hāc appꝛobo tanq̄ꝫ melioꝛē· ¶Ad illō gͦ
qō obr̄ in ꝯtrariū·forma q̄ eſt in toto ⁊c̄·dōm·ꝙ triplex
eſt genꝰ forme Eſt eñ quedā q̄ pficit ⁊ extendiꝫ ⁊ depen
det·⁊ hec q̄ꝛ totū pficit eſt in toto Quia ṽo extendiꝫ·pfe
ctionē totiꝰ cōicat ptib̄·Quia ṽo depēdet·nec agit p ſe
opationē totiꝰ cōicat ptib̄ vt pꝫ in forma ignis q̄ꝛ q̄libꝫ
ps ignis eſt ignis·⁊ q̄libꝫ calefacit Eſt alia forma q̄ pfi/
cit ⁊ dependet·ſꝫ nō extendiꝫ·⁊ talis forma q̄ꝛ totū pficit
eſt in toto ⁊ q̄libet pte Quia ṽo nō extendiꝫ·iō actū totiꝰ
nō attribuit ptib̄ Q̄ꝛ ṽo dependet opatōem totiꝰ cōicat
ptib̄ ⁊ talis eſt aīa·vegetabilis et ſenſibil̄ q̄ꝛ nulla ps
aīalis eſt aīal·tñ q̄libet ps aīalis viuit et ſentit·Eſt iteꝝ
forma q̄ totū pficit·tñ nec extendiꝫ·nec depēdet q̄ꝫtū ad
opatōem et talis q̄ꝛ pfectio eſt·ē in toto ⁊ ptib̄ Q̄ꝛ vero
nō extendiꝫ pfectionē totiꝰ nō cōicat ptib̄ Quia non de
pendet·iō nec opationē cōicat·et talis eſt aīa rōnalis.
Quia nulla ps hoīs eſt hō·⁊ nulla ps hoīs intelligit tñ
et ſi ñ cōicet actū totiꝰ vt toti·cōicat vt ptib̄ q̄ꝛ q̄libꝫ ps
hoīs viuificaꝫ a pfectōe hoīs ⁊ iō pfectō hoīs ē ī q̄libꝫ pte
⁊ ſic pꝫ rñſio ad illō ꝙ nulliꝰ corpis ē actꝰ·q̄ꝛ nulli cōicat
ꝓpꝛiā opatōꝫ nec pfectōꝫ totiꝰ·cū oēs ptes pficit ī toto·
Silr̄ ad aliō de forma q̄ꝛ forma q̄ ē in ptib̄ ñ denoīat
61 ſimul totū et ptes niſi ſit forma dependens ⁊ extenſa et
loq̄r hic de forma ſubāli tñ ñ de accñtali· ¶Ad illō qō
62 obr̄ ꝙ ñ ſunt eiuſdē rōis totū et ptes dōm·ꝙ in ptib̄ eſt
ꝯſiderare organi rōem ⁊ cōplexionē Rōe cōplexiōis ſūt
vniformes toti ⁊ ſunt diſpoſite ad idem genꝰ vite ⁊ pfi
ciunꝫ ab vno·Rōe organizatiōis ſunt diuerſe ⁊ pficiūꝫ
a potentijs· ¶Ad illō qō obr̄ ꝙ moueꝫ mota manu ⁊c̄·
63 Dōm ꝙ pfectio p̄t ſupꝛa totū pfectibile q̄ꝫtū ad ſubām
et q̄ꝫtū ad potentiā·et cū aīa ſit pfectio totiꝰ corpis·ſup
totū p̄t·et iō nullo minoꝛi q̄ꝫ ſit totū corpꝰ diffiniꝫ eiꝰ ſub
ſtantia nec potentia·diffiniꝫ aūt corpe ſuo qō pficit·et
iō corpe moto moueꝫ p ꝯſeq̄nēs·ptib̄ aūt non diffiniꝫ.
q̄ꝛ ſunt minoꝛes toto ⁊ ita eſt in vna ꝙ nō eſt extra aliaꝫ
Etiam iō q̄ꝛ in nulla pte ē diffinitiue ñ moueꝫ ad motuꝫ
alicuiꝰ ptis·ſicut nec deꝰ moueꝫ ad motū alicuiꝰ creatu
re ⁊ p h̄ pꝫ ſequēs·q̄ꝛ totū corpꝰ cōpaꝫ ipi aīe tanq̄ꝫ vnꝰ
locꝰ·et iō in plib̄ ptib̄ non ē niſi inq̄ꝫtū in vno loco·vñ
ſi ſepenꝫ non erit in illis·Nec ſequiꝫ ex h̄ qō ſit infinita
q̄ꝛ oīm natura cōſtantiū ꝫminꝰ eſt·et rō magnitudinis ⁊
augmenti et ita corpꝰ humanū ñ p̄t cogitari tā magnuꝫ
corpus qō nō poſſit viuificari ab aīa ¶Ad illō qō obr̄ 64
vltimo qō tūc vna ps nō recipit ab alia·dōm·qō ſicͭ deꝰ
in maioꝛe mūdo īmediate ē in oī creatura ipam cōtinens
tñ p ordinē vniuerſi influit aliq̄d vna creatura in aliam
ſic intelligendū·qō aīa p ſui p̄ntiā eſt in q̄libet pte īme/
diate·quā cōtinet et cōſuat·ñ tñ oīno·ſꝫ influit in oēs
ptes p vnā·et iō ceſſante illa pte ⁊ eius influentia·perit
ordo corpis eſſentialis·et ita aīa ſepaꝫ

¶Queſtio·iiij·et vltima

Utꝝ deꝰ ſit in aliquo dekminato genere·Et qō ſit oſten
diꝫ h̄ mō·Qō diſtinguiꝫ ab alijs entib̄ ē aliqua natura
dekmiata ſed deꝰ eſt hmōi·q̄ꝛ diſtinguiꝫ a creaturis om̄i
bus q̄ꝛ nullū creatū ē deꝰ·gͦ ē natura determiata ſed qō
eſt natura dekmiata eſt in genere dekminato·ḡ ⁊c̄· ¶Jtē
qō hꝫ ſupiꝰ vniuocū et eēntiale·hꝫ eē in genere dekmina
to·ſꝫ deꝰ hꝫ ſupius ſe vt ſubām q̄ dꝛ de deo ⁊ creaturis·
et eēntialiter et vniuoce q̄ꝛ ſm iſtā rōem q̄ eſt res p ſe exi
ſtens ḡ ⁊c̄· ¶Jtem ꝙ ſit in q̄libet genere·vr̄·Quia omē
qō ē cōpletionis in creatura attribuēdū ē deo·ſꝫ oē p̄dica
mentū hꝫ aliq̄d cōpletionis·ḡ res oīm p̄dicamentoꝝ ſūt
in deo·ſed q̄cq̄d ē in deo eſt deꝰ et ecōuerſo·ḡ deꝰ eēntia
liter ſubijciꝫ rei oīs p̄dicamenti·ḡ ē in q̄libet ¶Jtē ſūmo
bono nihil deficit de bonitate·gͦ ſūmo enti nihil de enti
tate·ḡ in deo eſt oīs entitas ⁊ oīs dr̄ia entitatis·gͦ cum
dr̄ie entiū ſint·x·p̄dicamenta·oīa ſunt in deo· ¶Cōtra
aug·in li·de tri·v·Deꝰ ē bonus ſine q̄litate·magnus ſi/
ne q̄ꝫtitate·gͦ magnitudo dei nō eſt in genere q̄ntitatis·
nec bonitas in genere q̄litatis·gͦ nec ſubā in gñe ſubſtā
tie·gͦ ī nullo gñe ¶Jtē vr̄ ꝙ nō ē in gñe dekmiato q̄ꝛ oē
qō ē in gñe dekmiato hꝫ eē finitū ⁊ limitatū·deꝰ aūt ē in
finitꝰ gͦ ⁊c̄· ¶Jtem ꝙ ñ ī quolibet gñe·vr̄·Quia qō hꝫ
in ſe res pluriū geneꝝ eſt cōpoſitū·deꝰ aūt ē ſimpliciſſi/
mus gͦ ⁊c̄· ¶Rꝰ·dōm·ꝙ nō cōuenit deo eē ī vno gñe de
kmiato q̄ꝛ oē tale hꝫ eē limitatū et artatū·et cōpoſitū in
pluribꝰ gñib̄ ñ pōt eē Aut eñ aliq̄d eſt ī plib̄ ꝓpꝫ na
turaꝝ et ꝓpꝛietatū diuerſitatē vt albū inq̄ꝫtū dicit ſubie
ctū aliqō ſiue rem albā·eſt ī gñe ſubſtātie ſed inq̄ꝫtū dicͭ
formā q̄ ē albedo eſt ī p̄dicamēto q̄litatis Aut ꝓpꝫ gene 65
ralitatē ſicut vnū ⁊ ēns Et ꝓpꝫ naturaꝝ multiplicitatē
ñ p̄t deꝰ eē ī plib̄ q̄ꝛ oē tale cōpoſitū eſt et mltiforme deꝰ
aūt ſimplex Nō ꝓpꝫ gñalitatē q̄ꝛ ens tale nihil ē habēs
diſtinctū a reb̄ creatis·deꝰ aūt eſt hñs in ſe ens diſtin
ctū a reb̄ ⁊ hñs eē ſimplex et infinitū·et iō nec in vno ge
nere nec ī plib̄ eē pōt ¶Ad illud gͦ qō obr̄·qō diſtigui 66
tur ab alijs eſt natura diſtincta ⁊c̄·dōm·ꝙ verū eſt ſi di
ſtinguaꝫ p aliq̄d qō ipm cōtrahat et artet ſicut p dr̄iam
cadētem ī gñe deus aūt nō ſic diſtinguiꝫ ſꝫ ſeipō ¶Ad 67
illud qō obr̄·ꝙ deꝰ hꝫ ſupiꝰ vniuocū Dōm·ꝙ deo nō ē
ſupiꝰ q̄ꝛ eo nō ē ſimpliciꝰ nec vniuocū q̄a ſubſtātie ratio
nō cōuenit vniformiter creature et creatoꝛi·Deꝰ eñ eſt
ens p ſe q̄a nullo egēs·creatura ē ens p ſe·q̄a nō ē ī alio
vt ī ſubiecto·eget tñ alio ad ſui cōſuatiōeꝫ ¶Ad illō qō
obr̄ ꝙ oē qō eſt pfectionis et bonitatis ponendū eſt in
deo·Dōm ꝙ hoc pōt eē duplr̄·vel p diuerſitatem·et h̄ 68
facit eē in diuerſis generib̄ vel ſm oīmodā vnitatem ⁊
hoc facit eē extra oē genus ¶Ad illud qō obr̄ vltīo·qō 69
deo nihil deficit de bonitate·dōm qō deꝰ nō dꝛ nō defi
ciens a bonitate ꝓpꝫ h̄ qō oīs dr̄ia boni pticularis ſit ī
deo p dr̄iam·ſed q̄ꝛ eſt in eo p eq̄ualentiaꝫ q̄ꝛ eñ ē ſūmū
bonum cōplectiꝫ in ſe boñ ū omne ſic intelligendum eſt
de entitate et ſic patet illud

Distinctio·ix de ꝓprietatibus ⁊ cōditionibus ꝑsonalibus trinitatis ⁊ vnitatis·

Nunc ad distinctionem personarum accedamus ⁊c. Supra egit mgr̄ de ꝓprietatibus que respiciūt essentiam· hic agit de his que respiciunt ꝑsonas. Et hec ꝑs habet duas ꝑtes. Quia enim distinctio personarum attendit̄ sm̄ duplicem emanationem scʒ generationis ⁊ processionis· ideo primo agit de generatione· secundo vero de processione. j·dist·x. Nūc post filij eternitatem de spiritusancto ⁊c̄. ¶ Item prima pars habet duas partes. In prima ostendit quid de generatione filij est sentiendum· Secundo ex incidēti quo sermone est ipsa exprimenda·ibi. Hic queri potest cum generatio filij a patre ⁊c̄. ¶ Prima iterum ꝑs habet quattuor partes· primo proponit veritatem que est a catholicis retinenda· s· ꝙ generans ⁊ genitus sunt per generationem distincti ⁊ coeterni· ita ꝙ generatio ē distinctiua ⁊ eterna· In secunda contra hoc opponit ꝑ oppositionem hereticorum·ibi· Sed contra hoc inquit hereticus. In tertia determinat cōtra arguendo ꝑ rationes catholicorum doctorum· Aug⁹· ⁊ Ambro·ibi Qui hoc dicit nō intelligit etiam natū esse ⁊c̄. In quarta ⁊ vltima respondet compescendo inquisitionem superfluam hereticorum ⁊ etiam catholicorum superborum· ibi· Sed queris a me inquit Ambro· vbi ostendit ꝙ inscrutabile est sacramētum generationis. ¶ Similiter secunda pars huius distinctiōis in qua magister determinat quo sermone generationis eternitas cōgruentius exprimatur· habet quattuor partes. In prima ponit doctorum apparentem controuersiam. Nam quidam dicunt eam debere exprimi per verba preteriti tēporis· alij per verba p̄sentis· In secunda p̄dictam controuersiam reducit ad concordantiam·ibi· Sed ne tanti autores in re tanta sibi contradicere videantur· In tertia per verba Hyla· confirmat responsionem suaʒ ne videat̄ dictis Orige· inniti·ibi· Hyla· quoqʒ dicit filiū nasci ex patre ⁊c̄. In quarta concludit summatim quid dicendum siue quomodo loquendum· ⁊ quō etiā de generatione eterna sentiendū sit·ibi· Dicamus ergo filiū natū de patre· vbi cōfirmat veritateʒ ꝑ autoritatem Hyla· ꝑ quam etiam soluit obiectionem heretici.

DI· IX

a ¶ Nō est aliud pater. Uī falsū qd̄ d̄r· quia bene sequit̄ petrus ē albus hō· ergo ē aīal albū· q2 idē significant albus ⁊ albuʒ· ergo pari ratione· q2 idē significāt alius et aliud· seq̄t̄ ē alius ergo est aliud ens Si tu dicas ꝙ nō est sil'e de hoc noīe alius· ⁊ de hoc noīe ens· Cōtra bñ sequit̄· est alius hō· ergo ē aliud aīal· ergo a simili illud sequit̄.

1 R̄o· dōm· ꝙ q2 in deo ē singularis alietas· quia alietas suppositi cū omnimoda vnitate nature· iō singulari mō oportet exꝑmi· ⁊ q2 niam masculinū genus importat quādā distinctionē vel discretionē· iō respicit ꝑsonaʒ· sed neutrum ꝓpter indistinctionē respicit naturā· ideo alius importat alietatem in ꝑsona· aliud alietatē in natura· ⁊ ideo in diuinis nō idē significant. Posset etiaʒ dici ꝙ in creaturis aliud significat cū dico iste ē alius ab illo· ⁊ aliud cū dico ē aliud· ⁊ vnū sequit̄ ad aliud· non sic in diuinis· ⁊ nō est sil'e de albo· q2 albū imponitur a

2 forma sp̄ali q̄ ē albedo. b ¶ Coeterne em̄ sunt sibi tres ꝑsone. Uī hoc falsum· q2 si coeterne· ⁊ eterne· ergo tres eterni· quod est contra simbolū· vbi d̄r nō tres eterni. Et iteʒ cōtra rōnē· q2 numerus p'lis m'tiplicat formā

De eternitate filij cum patre

¶ Quod generans ⁊ genitus sunt per generationem distincti ⁊ coeterni·

a

Nunc ad distinctionem personarū accedamus· Teneamus ergo vt docet Augustinus· in libro de fide ad petrū· patrem ⁊ filium ⁊ spiritūsanctum· vnum esse deum naturaliter· nec tamen ipsuʒ patrem esse qui filius est· nec filium esse ipsum qui pater ē· nec spiritūsanctum esse ipsum qui pater est aut filius· vna em̄ est essentia patris ⁊ filij ⁊ sp̄ussancti· In qua non est aliud pater· aliud filius· aliud sp̄ussanctus quamuis ꝑsonaliter alius sit pater· alius filius alius sp̄ussanctus· ¶ Genitus est em̄ a patre filius· ⁊ ideo alius· nec tū ante fuit pater q̄ʒ filius· b Coeterne em̄ sibi sunt tres persone·

Oppositio contra iam dicta ꝑ argumētationē hereticoruʒ arrianorum· b

Sed contra hoc inq̄t hereticus· vt refert Ambrosius· in libro de trinitate· Omne quod natum est· principium habet· ⁊ ideo quia filius natus est· principium habet· ⁊ esse cepit· qd̄ hereticorum ore sic dictum ē· Nam ipse arrius· vt meminit Aug⁹· in· vj· libro de trinitate dixisse fertur· Si filius est· natus est· si natus est· erat quando non erat filius·

¶ Responsio Augusti· ⁊ Ambro· ad arrianam argumentationem· c

c Qui hoc dic̄ nō intelligit etiā natum esse deo sempiternūqʒ esse· vt sit coeternus patri filius· d Sicut splendor qui gignitur ab igne atqʒ diffundit̄· coeuus est illi· ⁊ esset coeternus si ignis esset eternus·

Uñ si hec d̄r tres sunt dij. R̄o· dō ꝙ nomē significans substātiaʒ in diuinis repit̄ sm̄ triplicez modum· Quedā eī significāt subāʒ ⁊ ꝑ modū substātie· vt nomē substantiuū· vt deus· ⁊ tale nullo mō plurificatur nec dicit̄ pluralit̄ siue sit substantiuum siue substātiuatū· ⁊ hoc nomen eternus sic accipit̄ in simbolo Quedaʒ significant substantiaʒ ꝑ modū adiacentie· sicut nomia adiectiua adiectiue tenta· ⁊ talia q̄ trahunt numerum a substantiuis dicunt̄ pluraliter· ⁊ de genere taliū sunt verba ⁊ pticipia· Alia sunt nomina que important substātiam in adiacentia connotando intra relationē mutuā qualia sunt coeterni· ⁊ talia ex duplici causa possūt dici pluraliter· tū rōnē significatiōis siue modi significādi· tū rōne cōnotationis· ⁊ sic ptʒ ꝙ nulla ē cōtradictio Obijcit̄ ꝙ pluralis numerus plurificat formā· Dicēduʒ ꝙ hoc nō ē verū in adiectiuis. c ¶ Qui hoc dicit non intelligit etiā natū eē· ⁊c̄. Hic ponit mgr̄ quattuor rationes demōstrātes filiū coeternū patri· ⁊ ita argumētuʒ arrij nō valere· filius ē natus· ergo nō est eternus. 3

d ¶ Sicut splendor. Hic innuit̄ prima rō q̄ sumpta ē 4

Ambro·

Aug⁹·

Prima rō contra hereticos·

a simili. ⁊ est talis. Splendor est eiusdem duratiōis cū igne. siue equalis. ⁊ tn̄ ē generatus ab igne. ergo multo fortius ē filius sic splēdor pr̄is. ⁊ cꝫuis ab ipso generet erit ei coeternus. ergo cōclusio dicte ratiōis ē falsa. ⁊ illa consequentia interimenda. si natus est. erat qn̄ nō erat.

Aug. scd̄a rō ꝯtra hereticos

¶ Sz ꝯtra. Si emanatio procedens a deo ē ei coeterna. sic ēmanatio ꝓcedens a creatura ē ei coequeua. ergo cuz res exierūt a dō

i. Cor. i.

videt ꝙ ab eterno. Rn̄o. dō. ꝙ egressus splēdoris a luce vel igne est egressus connaturalis. ⁊ talis ē

Ambro. i. rō ꝯtra hereticum

egressio filij a patre. nō aūt egressus creaẗe a creatore. imo ē voluntari9. ⁊ argumentū est bonū in ꝓposito.

5 e ¶ Itē si dei filius inq̄t Aug9. Hec est secūda rō Aug. filius dei ē virtus ⁊ sapientia. ergo si nō est etern9. aliqn̄

Ambro. ij rō ꝯtra hereticum

fuit de9 sine virtute ⁊ sapientia sꝫ hoc ē ipossibile. ergo ⁊c. Sed cōtra hāc rōnez sic obijcit. Si el sequit. sic pr̄ non hꝫ sapiam genitam non ē sapiens. vr̄ ꝙ sit sapiens sapientia genita. qd̄ exp̄sse negat Aug9.

Ambro. inuectio contra hereti.

in. vj. de trinitate. Rn̄o. aug. istā rōnē redarguit i vj. de trinitate. ondēs illā ꝓcedere ex malo intellectu verbi. attn̄. q2 magister adducit eā pōt dici. ꝙ rō valet. nō quia pater sit sapiēs filio q̄ ē sapiētia genita. sꝫ q2 eadē ē sapiētia genita ⁊ ingenita. ⁊ ita si vna incipit ⁊ alia.

6 f ¶ Eidē quoqꝫ arrianice questioni. Hec ē tertia ratio quam adducit. ⁊ ē Ambro. sumpta ab autoritate Esa. Añ me nō ē de9. ⁊ post me nō erit. ergo nec pater añ filiū. nec filius post patrē. Sꝫ cōtra. In diuinis ꝑsonis ē ordo. sed ordo nō ē nisi prioris ad posteri9. ergo ⁊c. Rn̄o. dōm. ꝙ sicut infra patebit. nō ē ibi ordo durationis. q̄ alter est altero prius. sed ordo originis q̄ alter ex altero

7 g ¶ Inuicē. n. in se ⁊ pr̄ in filio. ⁊ fili9 in pr̄e cognoscit. Hec ē q̄rta rō ⁊ ē talis. Relatiua simul sunt natura. sꝫ pater ⁊ filius sunt relatiua. ergo simul si pr̄ ē eternus ergo filius coeternus. Probatio ꝙ pater ē etern9. q̄a

e ¶ Item si dei filius inq̄t Aug9. virtus ⁊ sapientia dei ē. nec vnq̄ꝫ fuit deus sine virtute ⁊ sapiētia. coeternus ē deo patri fili9 dicit aūt ap̄ls christū eē dei virtutem ⁊ dei sapientiā. Aut ergo nō fuit qn̄ nō fuit filius. aut aliqn̄ deus nō habuit virtutem ⁊ sapientiā. qd̄ dementis est dicere. Constat eni. q2 semp habuit sapiētiā. sp̄ ḡ habuit filiū.

f ¶ Eidem quoqꝫ arrianice questioni Ambro. in hunc modū respondet. Ego inquā filiū esse natū confiteor. qd̄ reliquū est impietatis. horresco Scriptū est eni in veteri testamēto. vt vel vnū pluribus dicā. Añ me nō fuit alius de9. ⁊ post me nō erit. Quis ḡ hoc dicit. pater an filius? Si filius. añ me inq̄t nō fuit ali9 de9. Si pater. post me inq̄t nō erit. hic priorē. ⁊ ille posteriorez nō hꝫ.

g ¶ Inuicem eni in se. ⁊ pater in filio. ⁊ filius in patre cognoscit. Cuz eni patrem dixeris. ei9 etiā filium designasti. q2 nemo ip̄e pater est sibi. Cū filiū noīas. etiā patrē fateris. q2 nemo ip̄e sibi fili9 est. Itaqꝫ nec fili9 sine pr̄e nec pater potest esse sine filio. Semp ḡ pater. semp ⁊ filius.

¶ Item dic inquā mihi heretice. Fuit ne. qn̄ oipotens de9 pater nō erat. ⁊ de9 erat? Naz

si prius fuit de9 ⁊ postea pr̄. mutat9 ē. Sꝫ cōtra istā rationē pōt argui pari rōne. prius fuit de9 ⁊ postea dn̄s. ḡ mutat9 ē. Rn̄o. aliq̄ volūt dicere. ꝙ ista rō nō valet. q2 generatio ē de substātia generātis. ⁊ iō si incipit generare substātia mutat. sꝫ hoc nō vr̄. q2 gn̄atio in diuinis non dicit motū. Alij dicūt. ꝙ q2 genitus ē cōsubstātialis gignenti. si mutat genitus ⁊ gignēs. sed genitus mutat. si de nouo generatur ergo ⁊ generans ꝑ ꝯn̄s. Ali9 modus dicēdi ē. ꝙ paternitas veram dic̄ habitudinē in pr̄e. non sic creatio vl' dominatio. ⁊ ideo paternitas veniens mutat. n̄ sic dn̄atio.

Ambro.

Sed nulla ꝑdictaruz rōnū dat vigorē huic rōni contra hereticos. q2 hereticus dicebat. ꝙ filius nō erat coeternus pr̄i. ac ꝑ hoc nec cōsubstātialis. nec idē in substātia. Propter hoc notandū ꝙ dicta rō bona est cōtra hereticum facta eius suppositiōe. q̄a heretic9 dicebat pr̄em ⁊ filiū differentes in substantia ⁊ natura sic in generatiōe carnali. pari rōne cōtra eū dic̄ Ambro. cuz ita sit ꝙ pat̄ iste mutet accessiōe generationis q̄ generat aliū in substātia. ⁊ in diuinis similiter pater generat aliū in substātia. ergo accessiōe generatiōis mutat vt iste quocūqꝫ mō dicat. nō est magnum ꝑiculū. q2 nō oīa argumēta que fiūt ad veritatem sunt necessaria.

h ¶ Vox silet nō mea tm̄ sꝫ ⁊ angelorum. Vr̄ male dicere angelorū. q2 vox nō est nisi hn̄tiū organa ⁊ respirationē. sꝫ angeli hec nō hn̄t. Si dicas. ꝙ hn̄t voces sp̄uales nō ꝓlatas. sicut dic̄ Dam. ꝙ tradant sibi intelligentias suas sine voce prolata. quero que sit necessitas vocis sp̄ualis. ⁊ q̄s mod9 loquēdi. et quis modus audiēdi. Rn̄o. breuiter hic dōm ē (q2 hoc extra ꝑncipale ꝓpositū ē q̄ꝫtū ad pr̄ē istā. de necessitate locutionis) sicut vnicuiqꝫ nature rōnali data ē volūtas libera. sic cōscientia secreta. Unde sicut nō pōt aliq̄s voluntatē alterius in aliud vertere sꝫ soluz inducere. nisi 8

si pater esse cepit. de9 ergo primo erat. ⁊ postea pater fact9 ē. Quō ḡ immutabilis deus est. Si eni añ de9. postea pater fuit. vtiqꝫ generatiōis accessiōe mutat9 est. ꝙ auertat de9 hanc amentiam.

¶ Ambrosij rn̄sio q̄ cōpescit sup̄fluā inq̄sitionē hereticorū ⁊ etiā sup̄borꝫ catholicorꝫ. ⁊ de ineffabili ⁊ nō intelligibili generationis modo. d

¶ Sed queris a me inq̄t Ambrosi9. quō si fili9 sit. nō priorē habeat patrē? q̄ro item abs te qn̄ vel quō filiū putes eē generatū? mihi eni impossibile ē generatiōis scire secretū. Mēs h deficit vox silet. nō mea tm̄ sꝫ ⁊ angelorꝫ. supra ptātes. ⁊ sup̄ angelos. ⁊ supra cherubin. et supra seraphin. ⁊ supra omnē sensum ē: q2 scriptū ē. pax christi sup̄ oēm sensum ē. Et si pax christi supra oēm sensuz ē. quō nō ē supra oēm sensum tanta generatio? Tu ḡ ori manū ad moue. scrutari nō licet sup̄na mysteria. licet scire ꝙ nat9 sit. nō licet discutere quō nat9 sit: illud mihi negare nō licet. hoc q̄rere met9 ē. Ineffabilis eni est illa generatio. Vn̄ Esa. Generationem eius q̄s enarrabit.

Phil. ij

Esa. liij

¶ Quidam tamē de ingenio suo ꝓsumentes dicunt illā ge

nerationem posse intelligi et alia hmõi· inherẽtes illi autoritati hiero. sup Ecclesiasten In sacris scripturis qd sepissi me nõ ꝓ impossibili· sed ꝓ diffi cili ponit· vt ibi; generationẽ ei⁹ qs enarrabit? Sed hoc non dixit hiero· ideo ꝙ generatio fi lij eterna plene intelligi vel ex plicari possit a quoq̃ mortaliũ· ß q₂ de ea aliq̃d intelligi vel dici põt· Quidã tñ hoc accipiũt di ctũ de tpali christi generatiõe·

¶ Utrũ generatiõis eternitas debeat exprimi ꝑ ṽbũ p̃ntis tẽ poris· semp gignit· vel ꝑ verbũ futuri tpis semp genit⁹ ẽ filius· ⁊ ẽ in hac exp̃ssione apparẽs do ctorũ cõtrouersia· e

Hic queri põt cũ generatio filij a patre: nec principiuz habeat nec finem· quia eterna ẽ· vtruz debeat dici fili⁹ semp gignitur· vel semper genit⁹ est· vel sem per gignet? De hoc Grego· su per Job ait· Dñs de⁹ iesus in eo ꝙ ṽtus ⁊ sapia dei ẽ· de patre ante tpa natus ẽ· vel potius· q₂ i nec cepit nasci nec desijt· Dica mus verius semper natus. non n aũt possumus dicere semp na scit· ne impfectus eẽ videatur· At vero vt etern⁹ designari va leat ⁊ perfectus ⁊ semper dica mus ⁊ natus· quatenus ⁊ natus ad perfectionẽ pertineat· ⁊ sp ad eternitatem· Quis per hoc ipsum quod perfectum dicim⁹ multum ab illius veritatis exp̃s sione deuiam⁹· Quia quod fa ctum nõ est· nõ põt dici ꝓprie ꝑfectum· sed balbutiendo vt possumus excelsa dei resone mus· Et dñs nostre infirmita tis verbis ꝯdescendens· Esto te inq̃t ꝑfecti· sicut paẽ vester celestis ꝑfectus est· Sup illuz locum etiã p̃s· k Ego hodie ge k nui te· de hac generatione filij ita loquit aug⁹· Quãq̃ ꝑ h ꝙ dicit hodie· possit etiã intelli gi dies ille quo christ⁹ ꝭm ho minem nat⁹ est· tñ quia hodie p̃ntiã significat· atq; in eterni tate· neq; p̃teritũ quicq̃ ẽ· q̃si esse desierit· neq; futurũ qua si nõdũ sit· sed p̃ns tm̃· q₂ quic quid eternũ est semp ẽ· diuini tus tñ accipit d sempiterna ge neratione sapientie dei· Ecce his verbis oñdit Aug· ꝙ gene ratio filij semp est· nec p̃terijt nec futura ẽ· quia eterna ẽ· Jõ dixit genui· ne nouũ putaret· scʒ ne videret icepisse· Hodie dixit· ne p̃terita generatio vi deretur· Ex his ḡ verbis pro phete· vt ait Joh· Cryſ· nihil aliud manifestat· nisi q₂ ex ip sa essentia patris semp genit⁹ est fili⁹· Origenes vero super Hiere· dicit· ꝙ fili⁹ semp gene rat a patre his verbis· Salua tor noster est sapientia dei· sa pientia ṽo est splendor eterne luci· saluator ergo noster splẽ dor est claritatis· l Splendor aũt nõ semel nascit ⁊ desinit· ß quotiens ortũ fuerit lumẽ ex quo splendor orit· toties orit

ipsa se inclinet· p̃ter solum deũ in cui⁹ manu sunt cor da hominũ· ita nemo põt conceptiões alterius cogno scere sed solũ coniicere p̃ter deum· nisi ipsa intelligen tia exp̃mat· ⁊ ipsa exp̃ssio locutio nuncupat· Rõ autez hui⁹ ẽ· quia solus deus format mẽtẽ· ⁊ q̃ztũ ad intelle ctum· ⁊ q̃ztuz ad affectũ· et mod⁹ loquẽdi similis ẽ modo addiscẽ di· Sicut enim nos ꝑ sensuz ad discimus· ita ꝙ species ꝑ interi orem sensum ꝑ uenit ad intelle ctum· sic exp̃mi mus· quia ṽbuz cogitationis in terne vnit voci i excogitatione· ⁊ postmodũ voci sensibili in ꝓnũ ciatione· ⁊ ex h fit exp̃ssio i actu Angelus autez vnica virtute fa cit· qd nos plu ribus· Tñ aug· sicut ꝑ applica tionẽ spẽi inna te ad ip̃m cogno scibile ipsum co gnoscit· sic ordi nando spẽm in natam ad alium angelũ cognoscẽ tem conceptos suos apit· simili ter alius mutua conuersione reci pit· ⁊ sic vn⁹ loq̃ tur· alter audit· Simile ẽ de du ob⁹ speculis si bi oppositis· si voluntarie pos sent abscondere alijs ⁊ auferre q̃ in se relucẽt.

R°. Greg. ex q doctorũ diuerse oriunt opiniones

i ¶ Dicamus ve rius semp nat⁹. Gregorij rõ hec est· vt de⁹ etern⁹ et ꝑfect⁹ valeat designari· Sed contra hoc ẽ ꝙ int oĩa tpa p̃ns maiorẽ cõuenientiã hz cũ eternitate· quia veri us dicit est de deo q̃ fuit aut erit· sicut exponit aug⁹· si cut habitũ est in p̃cedenti dis· Rõ hui⁹ est· quia p̃ns di
9 cit ens in actu· alia tpa nõ· R°· dõm· ꝙ sic supra tactuz est· ꝙ verba diuersorũ tpm dicta de deo nõ significant aliquos tpales actus· sed important durationẽ diuini esse sine initio vt p̃teritũ· sine interuallo vt p̃ns· sine termino vt futurũ· ⁊ q₂ oĩa ista eque vere repiuntur in deo· ideo oĩa eque vere dicunt de deo· Sed tñ quia nul li errauerunt in generatione· q̃ztum ad initiũ· pauci vel nulli q̃ztũ ad interuallum vel terminũ· ideo sacri docto res vt ora hereticorũ obstruerẽt cã ꝑ verbũ p̃teriti tpis qd semp significat vt p̃teritũ· ⁊ ita nunq̃ hre p̃ncipiuz exp̃sserũt· Alia rõ ẽ· quia nos generationẽ diuinã ma nuductione qua dã intelligim⁹ ꝑ generationem q̃ circa nos est· et q₂ videm⁹ i hac generatõe. quia genit⁹ dũ gñat ẽ impfect⁹· ne cre dere possz aliq̃s ꝙ dei fili⁹ esset i ꝑfectus· ideo de creuerũt dici sꝑ genit⁹· Dõm ergo ꝙ q̃ztum ẽ ex pte rei eque vere ac ꝓprie dicitur vnum· sicut reli quũ. Qd ṽo dic Grego· dic q̃ztũ ad maiorẽ fidei explanationem ne error habeat locũ· ⁊ sic expõit mgr̃· Magis er go cõuenit dice re semp genitus q̃ semp generat· Nec ẽ simile de hoc verbo ẽ ⁊ fu it· quia h verbũ ẽ significat per modum entis· ⁊ ideo ẽ· dũ ẽ· ꝑfe ctũ est· sed hoc ṽ bũ gñari penes hec inferiora ꝑ modũ fieri· ⁊ q₂ in pluribus hoc ṽbũ ẽ ꝙ aliquid dũ sit nõ hz esse ꝑfectũ· ideo nõ est simile ꝭm rõ nem intelligẽtie

Mat. v.

Ps· ij·

Aug⁹·

Origenes dicit cõtra riũ· Aug⁹ i li· lxxiij· q de spñato differẽs ait Melior ẽ sꝑ nat⁹ q̃ q̃ nascit· nõ duz ẽ nat⁹· ⁊ nũq̃ na tus aut na tus; erit si

k ¶ Ego hodie genui te· Quia h põt intelligi d dic quo ex mr̃e nat⁹ est· ideo hoc nihil videt valere· quia ꝭm hanc generationẽ nõ habu it patrem sed tm̃ matrẽ· R°· dõm· Uerbũ illd intelligẽ dum est causaliter· Scdm eñ generationẽ ex mr̃e dicit 10
genuisse· q₂ fecit generari· Silis expositio super illud Mat· iij· Potens est de lapidibus illis suscitare fili os abrae· glo· In huius testimoniũ rei· deus de sarage nuit filiũ· i· fecit generari. l ¶ Splendor aũt nõ sel·
9 Contra si h est simile· rectũ est· videt ꝙ filius nõ semel na scat· ergo querit· quare magis generatio filij assilatur splendori q̃ alijs rebus maxime cum non generetur·

ſp naſcit· aliud em̄ eſt naſci· aliud natū eē· ac ꝑ hoc nūq̄ fili⁹ ē ſi nūq̄ nat⁹ eſt Fili⁹ autē ē· q2 nat⁹ ē ⁊ ſp filius Sp igitur natus eſt·

luce ſplēdoꝛ· niſi ad p̄ntiaȝ coꝛpoꝛis obiecti· Preterea filius dr lux· non ergo ſplendoꝛ lucis· Rn̄o· dōm ꝙ gn̄atio filij hȝ in ſe ꝑfectam cōfoꝛmitatem· coeternitatē· ⁊ eq̄litateȝ· ⁊ q2 in creatura
11 vna ſimul hec n̄ poſſumus inuenire· ideo capim⁹ ex multis· ⁊ ideo multas iſti aſſimilam⁹· Quātū ergo ad cōfoꝛmitatē· ſilis ē gn̄ationi ꝟbi qd ē ꝑles ꝑfecte repꝛeſentat illū a q̄ ē· Quātū ad coeternitatē· ſilis eſt egreſſui ſplendoris a luce in q̄ ē coeternitas ꝓpt lucis actualitatem· Quātū ad equalitatē ſilis ē gn̄ationi viuentis ex viuente q̄ gn̄at ſibi equale oīno· ⁊ ſic diuerſimode compat a ſanctis· Comparat ergo Orige· ad egreſſum ſplendoꝛis· non q̄ntū ad iterationis aſſilationeȝ ſȝ q̄ntū ad ꝑuationē intmiſſiōis ſiue intpolationis·
12 Et nota ꝙ differt ſplendoꝛ radi⁹ ⁊ lumē· cuȝ oīa dicāt influētiā a luminoſo· q2 radi⁹ dr̄ emiſſionē ſm diametralē diſtantiaȝ lumē ſm circūferentiam· vtriq̄ tn̄ in ꝓfundum trāſferētis· ſplēdoꝛ dicit repcuſſionē ad coꝛpus tranſparens terſum ⁊ limitatuȝ ſȝ tn̄ h̄ Oꝛige· notat ſplēdoꝛem lumen ꝓgrediēs a

etiam ſplendoꝛ claritatis· Sic & ſaluatoꝛ ſemꝑ naſcit· Unde ait in li· Sap· Ante om̄es colles generat me· nō vt quidam male legunt· generauit· His verbis apte oſtendit Orige· ſane dici poſſe ⁊ debere· filius ſemꝑ naſcit· Quod videt contrariū illi verbo Grego· ꝓmiſſo· ſ· non poſſum⁹ dicere ſemꝑ naſcitur·

¶ Reſpondēdo exponit pꝛemiſſa verba Gregoꝛij· ꝑdictaȝ cōtrouerſiam ad concoꝛdiam reducens· f

¶ Sȝ ne tanti autoꝛes ſibi cōtradicere in re tanta videant illa verba Grego· benigne interp̄temur· Dn̄s inquit ieſus ante tp̄a natus ē de patre· vel potius· q2 nec cepit naſci· nec deſijt· dicam⁹ verius ſemꝑ nātus· Sed quō veri⁹ dr hoc· ſcȝ ꝙ fili⁹ ſemꝑ nat⁹ ē· q̄ illd· ſ· ꝙ d p̄re añ tp̄a natus ē· Illud eniȝ ſincera ⁊ catholica fides tenet ac p̄dicat· vt iſtud· Quare ergo ait dicam⁹ verius· cū vtrūq̄ pariter ſit verū· niſi q2 volebat intelligi hoc ad maioꝛem euidētiā ⁊ exp̄ſſionē veritatis dici q̄ illud· His etem̄ verbis oīs calūniandi verſutis hereticis obſtruit aditus· qb⁹ chꝛiſti ſm deitateȝ generatio· ſine initio ⁊ ſine fine eſſe ac ꝑfecta mōſtrat· Non aūt adeo apte manifeſtat veritas cū dicitur fili⁹ ante tp̄a genit⁹ eſt de p̄re· vel filius ſemꝑ naſcit de patre Et ideo dicit Grego· ꝙ nō poſſumus dicere ſemꝑ naſcitur· Nō inquā ita cōuenięter· non ita cōgrue ad explanationem veritatis· pōt tn̄ dici ſi ſane intelligat· ſemꝑ em̄ naſcit filius de p̄re· vt ait Origenes· non ꝙ q̄tidie iteret illa generatio ſed q2 ſemꝑ eſt· ſemꝑ ergo naſcit· i· natiuitas ei⁹ ſempit̄na ē

¶ Rn̄ſionē ſuā ꝙ filius ſemꝑ generat cōfirmat ex dictis hylarij ne videat dictis oꝛige· inniti· g

Hylarius q̄ dicit filiū naſci ex patre in li· vij· de tri· his ꝟbis· Uiuens de⁹ ⁊ nature eterne viuētis p̄tās ē· ⁊ qd cū ſacro m ſcientie ſue ex eo naſcit nō potuit aliud eſſe q̄ viuēs· Naȝ cū dit· Sicut miſit me viuēs pat· ⁊ ego viuo ꝓpter patrē· docuit vitā in ſe ꝑ viuentē patrem ineſſe· Ecce hic habes· q2 fili⁹ naſcit ex p̄re· Itē in eodē· cum dicit chꝛiſtus· Sicut pater habet vitam in ſe· ſic ⁊ filio dedit vitā habere in ſemetipſo· oīa viua ſua ex viuente teſtat⁹ eſt
n Qd aūt ex viuo viuū natū ē· habet natiuitatis ꝑfectū ſine nouitate nature· Non enim nouū eſt qd ex viuo generat i viuū· q2 nec ex nihilo eſt· ⁊ vita que natiuitatē ſumit ex vita· neceſſe eſt ꝑ nature vnitatem ⁊ ꝑfecte natiuitatis ſacrm vt ⁊ in viuēte viuat ⁊ in ſe habeat vitā viuentē· Ecce ⁊ hic habes· q2 generat ex viuo viuens filius· Itē in eodem· In deo totū qd eſt viuit· deus em̄ vita ē· ⁊ ex vita nō pōt q̄cq̄ eē niſi viuū· Neq̄ ex deriuatiōe o ſed ex ꝟtute natiuitas eſt· ac ſic dū totū qd eſt viuit· ⁊ dū totuȝ qd ex eo naſcit virt⁹ eſt· habet natiuitatē filius· nō demutationem· ⁊ hic dicit quia naſcitur Item in· viij· li· de tri· Donat pater filio tm̄ eē quantū ē ipſe cui innaſcibilitatis eſſe imaginem ſacro natiuitatis imptit· quem ex ſe in ſua foꝛma generat· Hic dicit quia generat pater filium·

¶ Breuiter docet quō de hac generatione dicendū ſeu loquendum ſit· h

Dicam⁹ & filiū natū de p̄re añ tp̄a· ⁊ ſemꝑ naſci de p̄re· ſȝ congruentius ſemꝑ natū· ⁊ eūdē fateamur ab eterno eē ⁊ patri coeternū· i· autoꝛi· Pater em̄ generatōe autoꝛ filij ē· vt in ſequenti oñdet· Ut ergo pater ē eternus· ita ⁊ filius etern⁹ eſt ſȝ p̄r ſine autoꝛe· fili⁹ ꝟo nō· q2 p̄r innaſcibilis· fili⁹ nat⁹· Et vt ait hyla·· in· xij· li· de tri· Aliud

luce· ¶ Ad illd ergo qd obi· ꝙ filius ē lux· dō· ꝙ lux hȝ in ſe naturam manifeſtandi· ⁊ ita reſpicit cognitionē· ⁊ appꝛopꝛiatur filio· Joh· vj· Habet i ſe vim m̄tiplicādi ſiue generādi ſplēdorem· ⁊ ita appꝛopꝛiat patri· Joh· v·
m ¶ Et qd cum ſacro ſcie ſue ex eo naſcit· Videt ſm h̄ ꝙ p̄r ſm ſa- Idē in eod· 13
n cramentū ſciētie generat filiū· ergo ſcia ē rō generandi· Rn̄o· dōm ꝙ Hyla· vocat hoc ſacrm ſacrū ſecretū dicit aūt filiū naſci cū ſacramēto ſcientie q2 filij generatō nō tm̄ ſacra· ſed etiā ſecreta ē· nō inq̄ntū deo ſecreta ſȝ q2 nos eam nō cōpꝛehēdim⁹ ipē āt ꝑfecte nouit eā· ideo dīc cuȝ ſacro· ⁊c·

Attēde totū qd in dō viuit·

n ¶ Qd autē ex viuo· Ur hoc falſum· q2 puer naſcit de p̄re ⁊ matre viuētibus· ⁊ tn̄ vtrūq̄ hȝ· ſ· i ꝑfectioneȝ ⁊ nouitatē· Rn̄o· ratio 14 hyla· ſic patet ꝑ lrām ſequētē· intelligēda ē de viuo ꝑ eſſentiam· Ubi em̄ ē viuēs ꝑ eēntiā· non fit ex n̄ viuo viuēs ſicut fit in viuēte ꝑ ꝑticipatiōeȝ vbi non generat viuū ex viuo niſi ꝑ nō viuū· vtȝ q2 hō nō gn̄atur ex hoīe niſi mediante ſemine·

o ¶ Neq̄ deriuatiōe· ſȝ ex ꝟtute natiuitas eſt· Ur maledicere q2 ſȝ dyo· ⁊ añt p̄r ſe hȝ ad filiū Hylari⁹·

et spūssctū vt fons ⁊ illi vt riuuli. sȝ riuꝰ ē a fonte p
15 deriuatōem. Rᵒ. dōm. ꝙ natiuitas q̄ ē p deriuationē
attendit̄ q̄ntū ad trāsmutatōem aliq̄ȝ circa illō qō trāsmutat̄. ⁊ ita dicit passionē q̄ȝdā. ac p h̄ infirmitatē sed
viuēs qō ē vita ē actꝰ purꝰ. ⁊ ita vita pura. in q nō est
īfirmitas sȝ pure actualitas. et iō vult hyla. dicere ꝙ pat̄ generās ē tota vita. ⁊ ꝙ gn̄at n̄ ē p passiōeȝ vl' demutationem que attēditur in deriuatiōe. sed p oīmodā ꝯ̄turē ergo filiꝰ genitꝰ est ꝯ̄tꝰ nō p mutatiōem
16 natꝰ p. ¶ Ubi aūt pr̄ autor est ibi et natiuitas est. Uidet̄ ꝙ impꝓprie dicat. qa autoritas dicit cālitatē. sed hec nō recipit̄ in diuinis. ergo ⁊c. Dōm ꝙ autoritas dicit̄ q̄ndaȝ pncipalitateȝ siue auctēm in psona q̄ nihil habet ab alio. sȝ ab ipō omēs. ⁊ ista

est sine autore sp ee ētnū. aliud p pr̄i. i. autori esse coeternū. Ubi aūt pr̄ autor ē ibi ⁊ natiuitas ē. qȝ sic natiuitas ab autore ē. ita ⁊ ab ētno autore ētna ē natiuitas. Q̄ē aūt qō sp ē. etiā ētnū ē. h̄ tn̄ nō oē qō ētnū ē etiā inatū q ē. qȝ qō ab eterno nascit̄ habȝ eternū eē qō natū ē. Qō aūt n̄ natū ē. id cū eternitate n̄ natū ē qō vo ex eterno natū ē. id si nō eternū natū ē. iā nō erit ⁊ pr̄ autor eternꝰ. Si qd̄ g̊ ei q ab eterno pr̄e natꝰ ē ex eternitate defuerit. id ipm̄ nō ē autori ambiguum defuisse. Quia si gignēti ē infinitū gignere. ⁊ nascēti etiā infinitū nasci ē. mediū qō inter natiuitatē dei filij ⁊ gn̄atōȝ dei pr̄is. nec sēsus admittit. qȝ et in gn̄atiōe natiuitas ē. ⁊ in natiuitate gn̄atio ē. qȝ sine vtroq̄ȝ neutrū ē vtrūq̄ȝ g̊ sine interuallo sui ē. Sȝ in

autoritas in pr̄e est inascibilitas. vn̄ nō dicit cālitatē. sed puationem principij. et p hoc sūmā principalitatē q. ¶ Qō ab eterno. inuit hylariꝰ. h̄ tale argumētū. Si filius nō ē gn̄atꝰ siue natꝰ ab ētno. gn̄atio eiꝰ n̄ ē ētna ⁊ si h̄. pr̄ nō generat ab eterno. gᵒ pr̄ nō ē eternꝰ. gᵒ q̄

derogat eternitati filij. derogat eternitati pr̄is. sȝ ista rō nō videt̄ valere. qȝ silr̄ ego arguā ex pte creatoris ⁊ creature. sed creatura nō ē eterna. nō eīm ab eterno creauit deus. et ita nō ē creator eternus. Rᵒ. dōm. ꝙ non est simile sicut patet ex sequēti eius qō hyla. suppoit. 17
ꝙ eē pr̄em sit ꝓprie ꝓprium illius psone. gᵒ cuȝ tale sp ꝯueniat. aut alit̄ res non hȝ eē pfectū. sequitur de necessitate. aut filiꝰ ē eternus. aut pat̄ ab eterno nō hȝ eē pfectū. creare vō ⁊ si solius dei sit tn̄ rōne cōnotati hȝ impfectōȝ cōiūctā. fm̄ quā n̄ tm̄ impossibile. sȝ etiā n̄ intelligibile est aliq̄d ab ētno creari. Sȝ seipm̄ demutare nascendo. Cōtra. qȝ fm̄ h̄ cū filiꝰ dei priꝰ eēt. ⁊ postea ex virgine natꝰ. sic gᵒ eēt mutatꝰ. Rᵒ. 18
dōm ꝙ ipē hyla. itelligit fm̄ eādē naturā fm̄ quaȝ

Obiectio heretici. Rᵒ. Hyla.

Quid sit ꝓpriū pr̄i ⁊ filio

genuit hereticꝰ. Q̄ē qō natū ē n̄ sp fuit. qȝ in id natū ē vt eēt. Neō ambigit q̄n ea q̄ in rebꝰ h̄uanis nata sūt aliq̄n nō fuerit. Sȝ aliud est ex eo nasci qō sp nō fuit. aliō ex eo natū eē qō sp ē. Ibi nec sp fuit q̄ pr̄ ē. nec sp pr̄ est. ⁊ q nō sp pr̄ ē. nō sp genuit. vbi aūt sp pr̄ ē. sp filiꝰ ē. ¶ Q̄ si semp deo patri ꝓprium est ꝙ semp est pater. necesse ē filio semp ꝓpriuȝ esse ꝙ semper est filiꝰ. Q̄uō ergo cadet in intelligentiā n̄ram vt nō fuerit sp. cui ꝓpriū ē sp eē qō natū ē. Natū g̊ vnigenitum deū cōfitemur. h̄ natum an̄ tpa nec an̄ eē q̄ȝ natū. nec an̄ natuȝ q̄ȝ eē. qȝ nasci qō erat iā n̄ nasci ē. h̄ seipm̄ demutare nascēdo. h̄ aūt h̄uanū sensū et intelligētiā excedit mūdi. Nō h̄ capit ratō h̄uane intelligentie. sed prudētie fidelis ꝓfessio est.

priꝰ erat. si eīm fm̄ eādē naturā priꝰ erat ⁊ postea natꝰ ē. necesse ē ꝙ fm̄ illā naturā mutatꝰ sit. sȝ si fm̄ aliā naturā. oprȝ mutatōeȝ fieri in illa natura. sȝ nō in psona. cū illa natura nō dicat aliquid in psona sed magis aliquid cū psona. Un̄ nulla fit mutatio in illa natura.

Ad intelligentiā eorū que dicit mgr̄ de generatiōe eterna. in pn̄ti dist. q̄ttuor pncipalr̄ q̄runtur. Primo querit̄ vtrū in diuinis sit ponenda generatio. Scdō dato ꝙ sit. vtrū generatio in diuinis sit ponēda psonarū distinctiua. Tertio querit̄ vtrū illa generatio sit eterna. Quarto ⁊ vltīo querit̄. vtrū illa generatio sit terminata.

¶ Questio. j.

a Q̄ generatio sit in diuinis. oñdit̄ pmo a miori. Multo fortiꝰ debet esse generatio in eo q generatōnē alijs tribuit. q̄ȝ in his que recipiūt. sed generatio ē in creaturis. ergo ⁊ in deo q tribuit. Et hoc ē qō dicit̄ in Esa. vl. Si ego q generatiōȝ alijs tribuo sterilis ero. dicit dn̄s. q̄si dicat nō. Itē oñdit̄ illud idē a posteriori. Per priꝰ eīm est pr̄nitas in deo q̄ȝ in creatura. sed pr̄nitas et generatio vere est in creatura. ergo ⁊ in deo. Q̄ prius sit ibi dicit apl's Ephe. iiij. Ex quo oīs pr̄nitas in celo ⁊ in terra noiat̄. ¶ Itē oñdit̄ h̄ ipm a simili. Quia oē qō pfectiōis ē attribuendū ē deo in q est sūma oīs pfectiōis. sed gn̄atio ē pfectionis in creatura. vt vult ph's. qȝ pfectū est qō pōt generare quale ipm est. gᵒ ⁊c. ¶ Itē illud idē oñdit̄ illa rōne. Diuina natura ē summe bona ⁊ actualissima. ergo sūme pr̄ ⁊ vult se cōicare sed pmā ⁊ sūma rō cōicandi est in generatiōe. ergo necesse ē in diuinis ponere generationē. ¶ Cōtra. Generatio in creaturis. aut est pfectiōis aut impfectionis. Si pfectiōis. tūc ergo cū substātie spūales ⁊ incorpales sint nobilissime. debet in eis generatio eē. ergo cuȝ non sit in eis nō est nobilitatis. sed qō nō est nobilitatis nō est in deo. ergo ⁊c. ¶ Itē vbi ē generatio ibi est variatio. generatio eīm est spēs motus. ⁊ inter oēs species motus maior est variatio in motu fm̄ substātiam qȝ est entis in potētia. mior in motu fm̄ locū. gᵒ cū in deo nō sit variatio. nec aliq̄ spēs motꝰ. etiā illa q minima est vt loci mutatio. gᵒ nec gn̄atio. Itē vbi ē gn̄atio ibi est corruptio. Un̄ ph's. ꝙ ꝓpt̄ longe stare a pncipio reliq̄ nō cōpleuit eē deꝰ. cōtinuā etiā his faciēs gn̄atōem. ⁊ huiōi signū est ꝙ sola corruptibilia gn̄ant ⁊ generant̄ in creaturis. sed in deo nulla cadit corruptō. ergo nec generatio. ¶ Itē vbi ē generatio ibi nutritio. Unde ad tot ⁊ pl'es se extendit vis nutritiua q̄ȝ gn̄atiua. sȝ in deo non ē vis nutritiua. ergo nec gn̄atiua. gᵒ nec nutritio nec gn̄atio. gᵒ gn̄atio nō ē in diuis. Rᵒ. dōm. ꝙ gn̄atio ponēda ē in diuinis eē. huiꝰ rō potētissima ē vt credo qȝ oīs natura ē cōicabilis. ⁊ quia in deo ꝓpt̄ sui nobilitatē est aptitudo actui cōiūcta. imo ipē actꝰ oprȝ ꝙ na

Utrum in diuinis sit ponenda generatio

tura sit plib' cōicata. ſ3 nō pñt eē pl'es ab' vna natura
q̄n vn⁹ ſit ab alio. vel ambo a tertio. g° cū añ diuas
pſonas nihil ſit opꝫ q̄ vna ab alia. ꝛ qm̄ ſunt cōfoꝛ
mes in natura. ꝛ gn̄atio ē emanatio ꝑm cōfoꝛmitateꝫ
nature iō credo q̄ neceſſe ē in diuis ponere gn̄atōem
Ut aūt intelligat̄ p quē modū. notandū q̄ gn̄are d̄ ſui
20 ꝓpria rōne. ē ſil'em ſibi in ſubā ꝛ natura ꝓducere. Si
bi v̄o ſil'em in natura ꝓducere tripl'r ē. Aut p impſſi
onē ſue ſil'itudinis in alio. ꝛ ſic gn̄at̄ caracter a ſigil
lo. lumen a lumioſo. ſpēs ab obiecto. Alio mō p edu
ctōeꝫ ſpeciei ꝯſil'is ab alio. ꝛ ſic gn̄at̄ elemētū ab elem̄
to. Tertio mō p ꝓductōeꝫ ſil'is de ſil'i. ſiue de ſeipſo
ꝛ ſic gn̄at̄ aiatū ab aiato. ꝛ iſte terti⁹ mod⁹ ē pfectioꝛ
vn̄ nō repit̄ niſi in ſubſtantijs hn̄tib' formā nobilē q̄
21 eſt vita. Et iſte mod⁹ gn̄atiōis ē ꝑm naſcentiā. ꝛ eſt in
deo ꝛ creaturis. ſ3 dr̄nter. q2 ꝓducere aliū ex ſeipo pōt
eſſe dupl'r. vel ex ſe toto. vel ex pte ſui. Ex ſe toto nō
pōt ꝓducere niſi ille cui⁹ eēntia pt̄ eē in plib' vna ꝛ to
ta. Nā ſi n̄ pt̄ eē in plib' vna ꝛ tota. ſi generās dat to
tā ſuā ſubām gn̄ato. tūc ſubā tota trāſit in gn̄atū. et
gn̄ans pdit ſubām totā gn̄ando. qd̄ eē nō pt̄. ideo ad
huc neceſſe ē q̄ talē hēat ſubām q̄ vna ꝛ tota ſit i plu
rib'. talis aūt ſubā nō ē niſi ſubā hn̄s ſūmā ſimplici
tatē. hec aūt ē ſola diuia eēntia. in q̄ ꝓpt̄ ſūmā ſimpli
citatē ſuppoſitū nō addit ad eēntiam. vn̄ nec ipē coar
tat. nec limitat. nec formā multiplicat. ꝛ iō in eo pt̄ eē
gn̄atio. cōicans eandē ſubſtātiā totaꝫ. ꝛ talis gn̄atio ē
oīmode pfectiōis ꝛ in ſolo deo repit̄. rōne iam dicta.
Alio mō ꝯtingit aliquē ex ſe ꝓducere q̄ꝫtū ad ptē ſui.
ſic pr̄ naturalis gn̄at filiū. ptem ſubſtātie trāſmitten
do ꝛ deſcendēdo. ꝛ hec gn̄atio neceſſario ē cū trāſmiſ
ſione. q2 ei ps deciſa nō hꝫ actū toti⁹. neceſſe ē q̄ p mu
tatōem acq̄rat. ſ3 qd̄ acq̄rit qd̄ nō hꝫ variat̄. iō hec ge
neratio ē mutatio. ꝛ hꝫ variationē ꝯiunctā. ꝛ etiā cuꝫ
corruptione annexa. Quia eñ aliq̄ ps generantis de
perdit̄. gn̄ans ē a q̄ pt̄ fieri ablatio. ꝛ ita corruptō Eſt
etiā cū cōſuatione adiūcta. q2 eñ fit depditio. neceſſe
eſt q̄ p nutrimentū fiat reſtauratio. ꝛ iō gn̄atio i crea
tura ꝛ pfectionis ꝛ impfecitonis ē. Perfectiōis a pte
v̄tutis ꝓducentis. impfectiōis a pte ſubiecti diuiſibi
lis. ꝛ ideo ē in ſolis aiatis q̄ hn̄t formā pfectiōis. ipm
ſcꝫ corp⁹ ꝛ aiam defectibile ꝛ reſtaurabile. Generatio
v̄o in diuinis ē oīmode pfectionis. Ex eñ nō ē ex pte
iō eſt. q2 hꝫ actu ſpēm. Et iō nec ibi ē in natura impfe
ctio. nec variatio. q2 nihil nouū acq̄rit̄ Nec corruptō
q2 nihil adimit̄. Nec nutritio. q2 nihil reſtituit̄. ꝛ ex h̄
patet ſol'o obiectoꝝ. q2 gn̄atio de toto ē tante pfectio
nis q̄ nō pt̄ eē in creatura aliq̄. generatio v̄o ex pte tā
tam hꝫ impfectionē adiunctā vt nō poſſit eē circa ſub
ſtantiā inuariabilem ꝛ incorruptibilem ꝛ ſimplicem.
non ſolū in natura verūetiā icreata in natura creata.
Alie rationes ꝓbant de generatione que eſt ex pte. ꝛc̄.

Queſtio. ij. b

Utrū gn̄atio in diuinis ſit pſonaꝝ diſtinctiua. ꝛ q̄ ſit
oñdit̄ hoc mō. Aug⁹. dicit circa pncipiū de tri. Nulla
res eſt q̄ ſeipam gignat vt ſit. ſi ergo gignit. aliam gi
gnit. ſed inter aliam rem ꝛ aliā ē diſtinctio. ergo ꝛc̄
Itē gn̄atio ē emanatio. ſed vbi eſt emanatio ibi eſt
multiplicatio ſiue plurificatio. vbi aūt multiplicatio
ibi ꝛ diſtinctio. ergo vbi gn̄atio. ibi neceſſario ē diſti
ctio Itē gn̄atio in diuinis ē relatio. ſed relatio ipoꝛ
at reſpectū ꝛ ordinē ſed vbi reſpectus ꝛ ordo ibi ſup
poſitoꝝ et relatoꝝ ſiue ordinatoꝝ diſtinctio. ꝛ ſic ꝛc̄.
Itē mioꝛ diuerſitas ſuſticit̄ a ſuppoſito vl' i ſuppo
ſito ꝯpoſitoꝛ mltiplici. q̄ꝫ ſubā ſimplici ꝛ vniformi.
ſed relatiua oppoſita non ſtant ſimul in eodē indiui
duo creato. ergo nec in ſimplici hypoſtaſi. Probatō
medie. Bn̄ ſequit̄. ſortes ē pr̄ platonis. ergo nō ē fili⁹
eius. vel ē diſtinctus ab eo. ergo multo forti⁹ in diui
nis Cōtra Pr̄ gn̄ando filiū dat ei totū qd̄ hꝫ. ſ3 hꝫ eēn
tiā ꝛ pſonā. g̃ dat ei eēntiā ꝛ pſonā. g° ſic fili⁹ n̄ diſtig
uit̄ a pr̄e eēntial'r ita nec pſonalit̄ vt vr̄. Itē pr̄ cōicat
filio eēntiā ſuā ꝓpter ſūmā ſuā ſimplicitatē. ſed eque
ſimplex eſt pſona ꝛ eēntia. g° q̄ rōne cōicat eēntiā. cōi
cat ꝛ pſonā Itē in pr̄e idē ē natura ꝛ pſona. g° impoſ
ſibile ē q̄ cōicet vnū q̄n cōicet aliū. ergo ſi dat naturā
ꝛ pſonā Itē vr̄ q̄ relatio nō diſtinguat aliq̄ rōe. q̄a
vnus ꝛ idem punct⁹ ē pncipiū ꝛ finis reſpectu diuer
ſarum lineaꝝ. ergo ſi iſte relatōes non ſunt diſtincti
ue. vr̄ ſil'r q̄ nec pr̄nitas ꝛ filiatio. Si dicas q̄ n̄ oēs
relatōes diſtinguūt ſ3 ſolū mutue. vt pncipiū ꝛ princi
piatū finis ꝛ finitū. Cōtra. pr̄ ꝛ fili⁹ ſe hn̄t vt itelligēs
et intellectū. vt dicit Anſhel. ſ3 idē nō pt̄ eē itelligēs
et intellectū. g°. Itē maioꝛ ē repugnantia in cōtra
rijs q̄ꝫ in relatiuis. ſed albedo ꝛ nigredo q̄ ſunt contra
ria nō faciūt diſtinctōem circa petꝝ. q2 idē pōt mō eē
alb'. mō niger. ergo multo forti⁹ vn⁹ in diuinis. modo
erit pr̄. mō fili⁹ Itē q̄rit̄ q̄re poti⁹ relatiōes faciunt di
ſtinctionē pſone q̄ꝫ eēntie. cū eq̄ꝫ bn̄ poſſint eē pl'es eſ
ſentie vel nature in vna pſona ſicut ecōuerſo. R°.
dōm. q̄ generatio in diuinis ſicut oñſuꝫ ē facit realē
diſtinctōꝫ int̄ gn̄antē ꝛ gn̄atū. n̄ rōnalē vel itellectualē
ſolū. ſic dixit ſabelli⁹. ꝛ realē q̄ꝫtū ad pſonā n̄ q̄ꝫtū ad
eſſentiā. ſicut dixit arri⁹. Qd̄ ſic pꝫ. Gn̄atio i creat̄a 22
dicit emanatōem p modū actiōis ſiue mutatōis. i deo
emanatōem p modū relatiōis inq̄ꝫtū talis emanatio
dicit diſtinctionē in pſona. Rōne emanatiōis ē diſti
ctio. q2 ſicut dicit Anſhel. Nec intellectus capit. nec
natura pmittit. illū q̄ ē ab alio. eē illū a q̄ ē. ꝑm q̄ poſi
tiue d2 aliq̄s eē ab alio. Nā pr̄ puatiue d2 eē a ſe. i. nō
ab alio. inq̄ꝫtū talis emanatio ponit diſtinctōem in p
ſona. Gn̄atio eñ ē ꝓductio ꝯuenictis i natura Rōne
nature n̄ pt̄ eē diſtinctio. g° vel erit rōne ſuppoſiti vl' 23
ꝓprietatis. Si ꝓprietatꝫ aut abſolute. aut reſpectiue
Nō abſolute. q2 tūc eēt diſtinctio i natura. Nec reſpe
ctiue. vtputa relatōis. q2 in relatiōe ꝑm ſe nō eſt mot⁹
in creaturis nec origo in diuis. vn̄ filiatio nō gn̄at̄ ni
ſi in alio. ergo neceſſe ē q̄ ſit diſtictio i ſuppoſito Si
milit̄ rōe relatiōis ē diſtinctio q2 nihil ad ſe refert̄ nec
ordinat̄ Rōne v̄o talis relatiōis ē diſtinctio pſonalis
q2 gn̄are ꝛ generari. cū dicāt relationē p modū actōis
ꝛ paſſiōis. dicūt eā i ſuppoſito ꝛ reſpectu ſuppoſiti.
ꝛ iō q2 relatio ē int̄ extrema. notat diſtinctōeꝫ. pꝫ q̄ di
ſtinctio ē ibi ſuppoſitoꝝ His viſis pꝫ facile ſoluē ad 24
obiecta Qd̄ g° obr̄ pr̄ cōicat filio totū qd̄ hꝫ. veꝝ ē pter
gn̄atiōem ꝛ gn̄atiōis diſtinctiōeꝫ Ipa eñ rō cōicandi
dat intelligere diſtinctionē. q2 null⁹ cōicat ſibi ſ3 aliȷ̄
et iō id in q̄ diſtinguit nō cōicat. Ad illud qd̄ obr̄ q̄
eq̄ꝫ ſimplex ē pſona vt eēntia. Dōm q̄ ſimplicitas eēn 25
tie ē q̄ ſit in plib'. ſ3 ſimplicitas ſuppoſiti ē q̄ n̄ ſit in
plib'. Nā ſuppoſitū ſiue indiuiduū q̄ꝫtū ē de ſe d2 eē
q̄ ē i vno ſolo. iō nō ē ſil'e. Ad illd̄ qd̄ obr̄ q̄ idē ē eēn 26
tia ꝛ pſona. dōm. q̄ q̄ꝫuis ſint idē. nō tn̄ ſunt ad idem
q2 pſona ē ad aliū. iō generat̄ ꝛ refert̄. eēntia v̄o nō. iō
eſſentia cōicat̄. ꝛ pſona diſtinguit̄. Sic g° q̄ꝫuis ideꝫ
ſit in pr̄e eēntia ꝛ pſona. tamē pſona generat. eſſentia
nō. ſic ecōuerſo. eēntia cōicat̄. ꝛ pſona nō Ad illud 27
qd̄ obi de pncipio ꝛ fine in pūcto. pꝫ rn̄ſio. q2 ille nō

sunt mutue relatõẽs·qđ ꝓp̃e req̃rit ad distinctionẽ vñ
28 nõ valet Qđ obijcit đ intelligẽte ꝛ itellecto. dico ꝙ nõ
ẽ ibi relatio ·i· ꝫ ꝭm eẽ· ſꝫ ꝭm dici ·ad ħ aũt ꝙ relatio di
ſtinguat. optet ꝙ ſint relatões mutue·qꝛ aliť nõ diſtin
29 guũt·optet etiã ꝙ dicũt relationẽ ꝭm eẽ· ¶ Ad illđ qđ
obř đ albedine ꝛ nigredine·Dõm·ꝙ nulla eſt oppoſi
tio formaꝝ niſi ꝯſiderenť reſpectu eiuſdeꝫ tpis·ꝛ im
30 poſſibile ẽ ꝙ idẽ ſubiectũ eodẽ tpe ſit albũ ꝛ nigꝝ ·rela
tiões aũt in diuinis ſil' ſunt ¶ Ad illud qđ vltio q̃riť
q̃re magis relatiões faciũt diſtinctiõem in pſonis ꝙ̃
in eẽntia pꝫ ex iã dictis rñſio ·Põt etiã alia rõ reddi·
quia ꝑpluralitas. naturaꝝ impedit ſimplicitateꝫ pſo
ne·ſed nõ ſic ecõuerſo·qđ pꝫ ſic·Pl'es nature ſunt in
vna pſona·aut gͦ p grãm·aut p naturã Si per grãm
vnionis·ſic qꝛ natura vnica cõſequiť vnitatẽ pſone ñ
impedit. Sed ſi naturał'r·vt in petro ẽ pl'alitas eſſen
tiaꝝ ſiue naturarũ·tũc cũ intellect⁹ nature p̃cedit pſo
nam·ꝛ non natura ex pſonis·ſed pſona ex natura·ſic
neceſſe ẽ pſonã eẽ cõpoſitã ·ꝛ inde ẽ ꝙ in diuinis ma/
gis eſt vnitas nature cũ pl'alitate pſonaꝝ ꝙ̃ ecõuerſo

¶ Queſtio·iij· c

Utrũ diuina generatio ſit eterna· Et ſic oñdiť ħ mõ/
In creaturis opans naturaliter opať ꝙ̃ citi⁹ põt·ꝛ đ
pfectiõe agentis ẽ ꝙ citiſſime poſſit opari·gͦ cũ ꝓdu
ctio filij a pr̃e ſit p naturã ꝛ ſũmã potentiã·ꝙ̃ cito fu
it pr̃·genuit·ſed fuit ab eterno·gͦ ꝛc· ¶ Itẽ đ pfecti
one generatiõis eſt· vt qđ generať equeť generãti·gͦ
cũ diuina generatio ſit pfectiſſima·fili⁹ erit pr̃i p om
nia ẽq̃lis·ſed pr̃ ẽ infinit⁹ duratiõe g̃ ꝛ fili⁹ ¶ Itẽ itel
ligere ſe coeternũ ẽ mẽtis diuine·Nunꝙ̃ eñ ẽ ponere
ꝙ đ nõ intelligẽte·ſit de⁹ fact⁹ intelligens·ſed v̄bum
eſt coeternũ menti intelligẽti·ex ħ eñ ꝙ mens ſe intel
ligit verbũ gignit. Si gͦ ꝓpꝛijſſime fili⁹ ẽ verbũ ẽ coe
ternũ pr̃i·ꝛ hoc ẽ qđ dicit btũs Joħ· In p̃ncipio erat
verbũ· ¶ Itẽ idem oñdiť p impoſſibile· omẽ qđ cepit
eẽ eſt mutatũ ꝭm ſubſtantiã·ſꝫ omẽ qđ incipit genera
ri incipit eẽ·ergo omẽ qđ incipit generari eſt mutatuꝫ
ꝭm ſubſtãtiã·ſꝫ generatio ẽ đ ſubã generantis· g̃ vbi
incipit eẽ generatio ſubã generãtis mutať·ſꝫ ſubſtan
tia dei pr̃is ꝭm eẽ ẽ imutabilis·ergo generatio non in
a cipit in diuinis ¶ Cõtra·ſicut ſe hꝫ corruptio ad non
eẽ ex pte finis·ſic generatio ex pte p̃ncipij·ſꝫ omne qđ
corrũpiť deſinit eẽ·gͦ omẽ qđ generať incipit eẽ·ſꝫ nul
b lũ tale ẽ eternũ gͦ ꝛc· ¶ Itẽ q̃cquid ꝓducit diuina eẽn
tia ẽ ipi poſteri⁹ tpe ſiue duratiõe gͦ pari rõe q̃cq̃d pro
c ducit diuina pſona·cũ eẽntia ꝛ pſona ſint idẽ· ¶ Iteꝫ
in deo idẽ eſt ſuũ eẽ·ꝛ ſua duratio·ſed fili⁹ hꝫ p̃ncipiũ
31 eẽndi·gͦ hꝫ p̃ncipiũ duratiõis·ſꝫ qđ hꝫ p̃ncipiũ eſſen
d di icipit eẽ gͦ ꝛc· Itẽ pr̃ caret p̃ncipio ꝛ caret initio·er
go q̃ rõe cõicat filio nõ habere initiũ·eadẽ rõne cõicat
ei nõ habere p̃ncipiũ aut ſi nõ ħ nec illud R⁹. Dõm·ꝙ
generatatio filij ẽ eterna·tum rõne generãtis ·tũ rõne
geniti· Rõne generãtis ꝓpter ſũmã ꝛ pfectã fecundi
tatẽ· Rõne geniti ꝓpter ſũmã ꝛ pfectã equalitatẽ· qꝛ
vtraqꝫ ꝯditio tollit ne fili⁹ ſit poſteri⁹ pr̃e·ſicut viſuꝫ
eſt in opponendo· Alia rõ ẽ ꝓpter ſummã in vtroqꝫ
32 actualitatẽ·in qua nõ diſtat actus a potentia·nec poſ
a ſe añcedit eẽ ¶ Ad illud qđ obř ꝙ corruptio ponit ter
minũ finalẽ· Dõm·ꝙ corruptio ſemp dicit variatõem
et mutationẽ·ꝛ ita ꝯuerſionẽ entis in nõ eẽ·ꝛ iđ ponit
terminũ finalẽ. Sꝫ gñatio aliqñ dicit mutationeꝫ vt
in creaturis·ꝛ ſic ponit ťminũ initialẽ· ſed in diuinis
b 33 nõ dicit mutationẽ ex nõ ente·ſꝫ emanatiõe ab ente
¶ Ad illđ qđ obř·ꝙ eẽntia nihil ꝓducit niſi ex tempe

Dõm·ꝙ ſicut pſona ꝓducit aliã pſonã ·ſic eẽntia aliã
eẽntiã· Aliã aũt creaturã eẽntia ex ſeipa nõ ꝓducit cũ
ipa ſit imutabilis·Nec ex alia·qꝛ ſil'r eẽt q̃rere·vñ pro
ducit illã aliã·ꝛ ſic neceſſe ẽ in ꝓductiõe p̃ma creature
ꝙ ꝓducat ex nihilo·ꝛ oẽ ſic ꝓductũ habet eẽ p⁹ nõ eſſe
ꝛ ita initiũ· Perſona aũt nõ de nihilo ꝓducit pſonaꝫ·
ꝛ iđ non facit đ nõ ente ens·ꝛ iđ nulliũ ponit initiũ ta
lis ꝓductio ¶ Ad illud qđ obř ꝙ fili⁹ hẽat p̃ncipium 34 c
eẽndi·Dõm·ꝙ p̃ncipiũ đꝛ duplex·ſcꝫ originale ꝛ initi
ale· Scđm ꝙ p̃ncipiũ đꝛ originaliť·ſic fili⁹ tam q̃tuꝫ
ad eẽ·ꝙ̃ q̃tũ ad durationẽ hꝫ p̃ncipiũ·qꝛ vtrũqꝫ habet
ab alio· Si aũt p̃ncipiũ dicať initiũ·ſic dico ꝙ nec hꝫ
p̃ncipiũ eẽndi ·nec durãdi· Primũ p̃ncipiũ nõ aufert
rõnem eterni·ſcđm v̄o ſic· ¶ Ad illud qđ obř vltio q̃ d
re pr̃ cõicat filio carẽtiã initij nõ p̃ncipij·pꝫ iã rñſio· 35
qꝛ tpale ꝛ eternũ dr̃nt đ neceſſitate p eẽntiã· p̃ncipiũ
ꝛ principiatũ nõ ſic·iđ nõ ẽ ſil'e đ ħ ꝛ illo ·qꝛ g̃ qđ ha
bet initiũ ẽ tpale·qđ caret ẽ eternũ·iđ cũ pr̃ ꝛ fili⁹ ſint
vni⁹ eẽntie·pꝫ ꝛc· ¶ Rurſum cũ hr̃e principiũ ꝛ nõ ha
bere dicãt dr̃iam pſone·ꝛ hec ẽ inter pr̃em ꝛ filiũ·iđo
ſicut pr̃ nõ cõicat filio pſonã ſꝫ tñ naturã ſiue eſſenti
am·ſic cõmunicauit ei non habere initiũ·ſed nõ cõica
uit nõ habere principiũ

V diuina generatio sit eterna

¶ Queſtio·iiij·ꝛ vltima d

Utrũ generatio filij ſit terminata· Et ꝙ ſic vr̃ Aug⁹.
in li·lxxxiij· q·q̃ ſemp naſciť nunꝙ̃ ẽ nat⁹·ac p ħ nũꝙ̃
eſt fili⁹· Null⁹ gͦ p generationẽ dicendus ẽ fili⁹ quo
uſqꝫ generatio ſit terminata ſꝫ v̄bũ pr̃is recte đꝛ pfect⁹
fili⁹·gͦ gñatio ei⁹ ẽ ťmiata· ¶ Itẽ rõne oñdiť ſic Pro b
duci ťmiať ad ꝓductũ eẽ· gͦ gñari ad generatũ eẽ ſed
filius dei eſt generat⁹ ꝛ natus·g̃ eius ꝓductio ſiue ge
neratio eſt termiata· ¶ Itẽ nobili⁹ ẽ eẽ generatũ ꝙ̃ ge c
nerari·qꝛ gñari ẽ via ad gñatũ eẽ·ꝛ nõ ecõuerſo·ſꝫ qđ
nobili⁹ ẽ deo ẽ attribuẽdũ·gͦ magis debet ei attribui
gñatũ eẽ ꝙ̃ gñari·gͦ gñatio filij đꝛ in ťmiatiõe ¶ Itẽ d
gñatiõe q̃ ſp ẽ in gñando·ſp aliq̃d vel aliq̃s ꝓduciť ſꝫ
nõ ꝓduciť id qđ ꝓductũ ẽ·ꝭm id qđ eſt ꝓductũ·gͦ op
tet vel ꝙ itereť·vel qđ ſuccedat generatũ in tali gñati
one·ſꝫ in filio dei nec ẽ ſucceſſio nec ibi iteratio ·ergo
nec ꝯtinua generatio ·gͦ filij dei gñatio ẽ terminata·
¶ Cõtra·Dama· deus infinite ꝛ ſine tpe ens ·infini
te ꝛ indeſcibiliter gñat gͦ generatio nunꝙ̃ ťminatur
¶ Itẽ rõne vr̃ ħ idẽ poſſe mõſtrari·eternũ nõ habꝫ ſe
aliter nũc ꝙ̃ prius·ſed ſp oĩno vniformiter· gͦ ſi ſem
per pr̃ a p̃ncipio gñat adhuc gñat·alioq̃n aliť ſe hr̃et
nũc ꝙ̃ prius·ꝛ ita generatio eterna mutareť ¶ Item
ſimplex ꝛ infinitũ caret oĩ termiõ·ſꝫ gñatio filij eſt
ſimplex ꝛ infinita·gͦ gñatio filij caret oĩ termino·
Et ſit infinita pꝫ·qꝛ fili⁹ ẽ infinit⁹·ꝛ iteꝝ ipa genera
tio ẽ eterna·ꝛ eternũ eſt duratiõe infinitũ· ¶ Itẽ pfe
ctio eſt potẽtia ſp actui ꝯiũcta ꝙ̃ q̃ nõ ſp·gͦ pfectioꝛ ẽ
fecũditas ſp actui gñatiõis ꝯiũcta ·maxime fecundi
tas gñandi nõ pdiť ſꝫ pficiať ·ſi gͦ in deo ẽ fecũditas
pfecta·ſp gͦ gñat·ſꝫ nõ gñat aliũ niſi filiũ·gͦ fili⁹ ſp
generať ¶ R⁹·ad p̃dictoꝝ itelligentiã notãdũ ꝙ q̃dã
ſunt in q̃b⁹ idẽ ẽ eẽ ꝛ factũ eẽ·differt tñ fieri ꝛ eẽ·vt ſũt 36
illa q̃ꝝ eẽ ẽ pmanẽs nec depẽdet oĩno a pñcipio ꝓdu
cẽte·ꝛ ħ prio ꝓducẽte in facto eẽ· imo hñt rõnem ſub
ſiſtendi aliꝙ̃ intra ſe·ſiue p principia ꝓpria ſui ſubie
cti·vt ſubſtãtia ꝛ accidẽtia inata· Quedã ſunt in q̃b⁹
differt eẽ ꝛ factũ eẽ·idẽ tñ ẽ fieri ꝛ eẽ·vt ſunt ſucceſſi
ua·quoꝝ eẽ depẽdet oĩno a principio ꝓducẽte exñte i
ſua actualitate·vt ſunt mot⁹ ꝛ mutatiões Quedã ſũt
in q̃bus eſt idẽ fieri·ꝛ eſſe·ꝛ factũ eẽ· vt ſunt illa que

V generatio filii sit terminata

habent eē ꝑmanens· ⁊ totaliter dependēt a ꝑncipio ꝓducente exiſtente in ſua actualitate. ꝑ eundem moduꝫ ꝑ quem ſunt in ꝑncipio· nō tantū in ſe ſed etiam reſpectu ꝓducti· ita ꝙ ꝯſimilis modus actualitatis attēdatur qͣ̄tum ad vtrūqꝫ· ⁊ talia ſunt influentie ſiue corꝑales ſiue ſpūales. vñ Aug⁹· vj. ſup Gen̄· ad lr̄am dicit ꝙ lumen ſemꝑ naſcit̄· ⁊ duꝫ naſcit̄ eſt· vñ aer ſemꝑ eſt illuminat⁹ ⁊ ſemꝑ illuminat̄· Similiter oīno dicendū de lumine ſpūali quod eſt gratia· Si igit̄ fili⁹ dei habꝫ eſſe ꝑmanentiſſimū et eē coniunctiſſimū principio productiuo vt in ſui actualitate exiſtenti· quia ipē eſt fili⁹ et purus actus· oīno idem eſt in ipō naſci ⁊ natum eē et ideo ſemꝑ naſcit̄· ⁊ ſemꝑ eſt natus· ⁊ ſemꝑ eſt· ⁊ nūquā deſinit nec ceſſat generari· nec pr̄ generare. Aug⁹

37 querit̄· an generatio filij ſit terminata· diſtinguenduꝫ eſt terminatū· qꝛ aut excludit imꝑfectionē· ⁊ ſic generatio filij eſt terminata· quia ꝑfecta· cum ſimul imo ideꝫ ſit generari ⁊ generatū eē· Si vero excludat duratōeꝫ falſa eſt· quia ſemꝑ durat· Concedo ergo ꝙ generatio filij eſt interminata rōne deſitiōis· quia nunqͣ̄ deſinit generari. ſicut ꝓbant rōnes ad ſecundā partem adducte. ¶ Ad illud qđ obijcitur in contrariū ꝙ qui ſemꝑ 38 a naſcitur nunqͣ̄ eſt natus Dicendū· ꝙ verum eſt in illa generatione in qua differt naſci ⁊ natum eē. ſed nō talis eſt generatio diuina· attamen quia generatio diuina intelligitur per generationem creatam· et in creaturis de perfecto nato non dicitur naſci ſed natum eſſe ideo vult Aug⁹· ꝙ melius dicitur filius natus eē· qꝛ intelligibilius eſt· non quia ei non conueniat naſci 39 b

¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ ꝓduci terminat̄ ad ꝓductum eſſe· ⁊ ſimiliter nobilius eſt generatum eſſe qͣ̄ generari· Dicendū· ꝙ omnia iſta tantuꝫ ibi habent locum vbi differt generari et generatum eē· In illa autē generatione locum non habet· ¶ Ad illud quod vlti- 40 d mo obijcitur· in generatione que ſemꝑ eſt in generando ⁊c̄. Soluendum eſt per interemptionē· non em̄ eſt veruꝫ ꝙ generatio ſemꝑ ens· ſemꝑ de nouo aliquid ꝓducat· quia radius ſemꝑ oꝛitur a ſole· nec tamē ſemꝑ eius productio iteratur· nec ſuccedit· ſed a ſua oꝛigine continuatur eſſe.

¶ Diſtinctio· x· de eterna ꝓceſſiōe ſpūſſancti quantum ad perſonam que ꝓcedit·

Hunc poſt filij eternitatem de ſpirituſancto· quantum deo donante et cetera· Supꝛa egit magiſter de generatione filij· hic autem agit d̄ ꝓceſſione ſpūſſancti. Et qꝛ gemina eſt ꝓceſſio ſpūſſancti· eterna· ⁊ temꝑalis· ꝑmo agit de ꝓceſſione eterna· ſecūdo de temꝑali· ĩ· di· xiiij· Preterea diligenter annotandū eſt· ꝙ gemina eſt ꝓceſſio ſpūſſancti. ⁊c̄. Et qm̄ ꝓceſſio ſpūſſancti tripliciter poteſt comparari· ſ· ad ꝑſonam ad quam eſt· ⁊ ad pꝛincipiū a quo eſt· ⁊ ad generationeꝫ a qua differt· ideo hec pars habet tres· In quaruꝫ pꝛima magiſter agit de pꝛoceſſione ſpirituſſancti quantum ad perſonam que pꝛocedit· In ſecunda quantū ad pꝛincipium a quo· ĩ· diſ· xj· Hic dōm ē ſpiritumſanctum ⁊c̄· In tertia vero agit de ſeipa per comparationem ad generationē a qua diſtinguitur· infra di· xiij· Poſt hec conſiderandum eſt quantuꝫ a talib⁹ quales nos ſumus. ¶ Item pꝛima ꝑs que continet p̄ſentem diſtinctionem habet quatuoꝛ partes· In pꝛima dicit ꝙ ſpirituſſanctus ꝓcedit vt amoꝛ ſiue charitas vel dilectio ⁊ hoc ꝓbat antoꝛitate Aug· In ſecunda vero· qꝛ hoc erat dubium· ꝙ ſpūſſanctus erat charitas· mouet queſtionē ⁊ ſoluit· ibi· Et iō querendum vtrum deus pater· In tertio vero ſolutioneꝫ ꝑ autoꝛitatem ꝯfirmat· tum qͣ̄tum ad diſtinctionem que eſt ꝑ cōmunem acceptionē ⁊ ꝓꝑꝛiam· tuꝫ etiam qͣ̄tum ad veritatem· ibi· Pluribus exemplis doceri ⁊c̄· In quarta ſcḋo ⁊ vltima p̄dicte ſolutionis aſſignat rationeꝫ· oſtendens ꝙ ſpirituſſanctus ꝓꝑꝛie dicatur charitas· cum charitas ſit nomen cōmune· ⁊ hoc ibi· Hic notanduꝫ eſt ꝙ ſicut ſpirituſſanctus in trinitate.

DI· X·

a ¶ Spūſſctūs amoꝛ ē ſiue charitas· Queritur vtrū charitas et dilectio differāt ⁊ ꝙ ſic vr̄ ꝑ yſidoꝛū· dicentem. Amoꝛ eſt rōnaliū ⁊ irrōnaliuꝫ· dilectio rōnaliū tm̄· Sed contra Dyo· de di· no· ca· iiij· Mihi videt̄ theologi cōmune qđ dicere dilectiōis ⁊ amoris noīe· ⁊ ibidē repħēdit diſtinguētes dicēs ꝙ faciūt vim in leuibus ſonis quaſi nos nō poſſim⁹ qͣ̄tuoꝛ per bis duo· ⁊ patriam ꝑ natale ſolū ſig- [Aug⁹·]

[Spūſſanctus ꝓpꝛie dicit̄ dilectio ⁊ tñ trinitas eſt dilectio.]

¶ Probat autoꝛitate Augu· ꝙ ſpūſſctūs ꝓcedat vt amoꝛ patris ⁊ filij· a

Hunc poſt filij eternitatē· de ſpirituſancto quantū deo donante videre cōceditur diſſeramus· a Spirituſſanctus amoꝛ eſt ſiue charitas ſiue dilectio patris ⁊ filij vñ Aug· in· xv· li· de tri· ait Spirituſſanctus nec patris eſt ſolius. nec filij ſolius· ſed amboꝛum· ⁊ ideo cōem qua inuicem ſe diligūt pater ⁊ fili⁹ nobis inſinuat charitatem· Johannes aūt i epiſtola canonica ait· Deus charitas ē nō dixit ſpūſſctūs charitas ē· Qđ ſi dixiſſet abſolutioꝛ ē ſmo ⁊ nō ꝑua ꝑs qōnis deciſa· ſ qꝛ dixit· deus charitas eſt· incertū eſt ¶ Utꝝ de⁹ pr̄ ſit charitas· an filius· an ſpūſſanct⁹: an ipa trinitas· b

Et ideo querendum eſt· vtruꝫ deus pater ſit charitas· an filius· an ſpirituſſanctus· an deus ipa trinitas: quia ⁊ ipa nō tres dij· ſed vnus de⁹ eſt· Ad quod aug· in eō· lib· ita dicit· Neſcio cur ſicut ſapientia ⁊ pater dicitur ⁊ filius ⁊ ſpirituſſanctus et ſimul om̄es: non tres· ſed vna ſapientia· non ita ⁊ charitas dicatur pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſāct⁹· ⁊ ſimul omēs vna charitas· Nō ideo tamen quiſquā nos incōuenienter eſtimet charitatem appellare ſpiritumſanctum· quia ⁊ deus pater et deus filius poteſt charitas nuncupari

nificare. R⁹. 1 Aliq̄ voluerūt dicere ꝙ dr̄nt qꝛ dilectio dicit̄ illa ꝓpꝛie q̄ eſt ex volūtate oꝛdinata· ſed amoꝛ ē affectio libidioſa Queſtio ſed hec diſtictio eſt cōtra dyo· et contra aug· ſuꝑ Joh/ ⁊ contra canonē ſacre ſcp̄ture· qꝛ dñs pꝛio q̄ſiuit a Petro· Rñſio Symō iohis diligis me· et poſtea dixit amas me ⁊ ita ꝑ eodeꝫ accipiunt̄· ⁊ hāc dr̄iam repħēdit Dyoni· Pōt tñ nihilomin⁹ aliq̄ dr̄ia aſſignari· qͣ̄uis em̄ ꝺ vna

⁊ eadẽ poſſint dici affectiõe·tñ alia ⁊ alia rõne· Amor eñ dicit affectus adheſionem reſpectu amati· Uñ Dyoniſius· amorẽ mutuũ dicimꝰ· dilectio vero vltra hͦ addit electionẽ· vñ dilectio ex diuerſis electio· Uñ Cañ· v· Dilectus meus electus ex milibus· charitas aũt vltra illa addit magnã appreciationem· Carũ eniꝫ dꝛ illud qđ magni p̄cij eſtimaꝛ· ꝓm ꝙ apoſtolus in ep̄l'is ſuis vocat fideles chariſſimos ꝗ· Thimo·j·⁊c̃

Spūſſcūs ꝓprie dicit charitas.

b ¶ Proprie v̄bum dei etiam dei ſapiã dicitꝛ· Dubitaꝛ ď hac voce ꝓprie· qꝛ aut accipitur ꝓprie· qꝛ ſoli conuenit· aut ꝓprie quia appropriate· Quia ſi ſoli· hoc ē falſum· qa ſapiã nullo mõ dicit ꝓprietateꝫ perſonalẽ Si ꝓprie qꝛ appropriate· hͦ nihil facit ad ꝓpoſitum· quia magis vult inq̄rere ꝓprietatẽ· ſ·ſ· ñ appropriatũ· Et iterñ· charitas videꝛ magꝭ appropriari p̄ri ꝓm ꝙ dꝛ in illa pſa· charitaſ p̄ē·

2 ¶ Itẽ hoc vr̄ ꝑ Rich· ꝙ amor gratuitꝰ ē in patre in· ſ·ſ· debitus· in filio ex vtroqꝫ ꝑmixtuſ ergo cum charitas dicat amorem gratuitum dꝫ ergo appropriari p̄ri· R̄º· dõm· ꝙ non eſt oĩmoda ſilr̄itudo· ſꝫ in hoc eſt ſilr̄itudo· nã cõgrue põt appropriari manente vnitate vocꝭ vl' ſignificationis· Põt ſilr̄ aliqđ nomẽ ſimul dici ꝑ ꝓprietatem ⁊ ꝑ eſſentiã manẽte vnitate vocis ⁊ ſignificatiõis· ⁊ tñ eſt de ſe cõe· ⁊ tale ē hoc nomẽ charitas·

3 ¶ Aliter poteſt dici ꝙ charitas eſt commune· ⁊ ꝓpriũ ⁊ appropriatũ· Et Augꝰ· primo oſtendit ꝙ eſt appropriatũ ꝑ ſimilitudinẽ ad ſapiẽtiã· ⁊ pꝛꝰ oſtendit ꝙ vere ⁊ ꝓprie infra ea· diſ· Nũc vero qđ incepimꝰ oñdere· ⁊c̃· Uñ ex hac auc̃tate nõ habeꝛ ꝙ charitas ſit ꝓpriũ· ſꝫ ſolũ ꝙ appropriatũ· Sꝫ tñ ex alijs v̄bis Aug· hr̄ ꝙ charitas nõ ſolũ ē appropriatũ· ſꝫ etiã ꝓprie ꝓpriũ ſpūſſancti·

4 Ad illud qđ obꝛ· ꝙ charitas appropriatur p̄ri· dõm ꝙ charitas hꝫ duplicẽ cõparationẽ ad virtutes alias· Comparaꝛ eñ vt mr̄· vt dic̃ Ambro· comparaꝛ vt vinculũ· vt dic̃ ap'lus Coll'· iij· Charitas ē vinculũ ꝑfectionis rõe p̄mi appropriaꝛ p̄ri· ratiõe ſcdi· ſ·ſ·

¶ Ad illud quod obꝛ ď Rich· dõm· ꝙ gratuitũ nõ dic̃ ꝓprietatẽ amoris ſiue amãdi· ſꝫ ꝓprietatẽ perſone q̄ dat ⁊ nõ recipit.

c ¶ Spūſſanctus eſt dilectio qua p̄r ⁊ filiꝰ ſe inuicẽ ⁊ nos diligunt· Querit vtrũ p̄r ⁊ filius diligãt nos ſpiritu ſcõ· Utrum ci ſe diligãt ſpũ querit diſ· xxxij vbi iſtã q̄õnem ſpãliter mouet· 5

ſꝫ p̄ma vr̄ oĩno falſa ⁊ iꝓpꝛa· Cũ eñ dꝛ paꝛ ⁊ filius diligunt nos ⁊c̃· cõſtat ꝙ v̄bũ diligẽdi tenetur eẽntialiꝛ· ergo ſi diligant ſ·ſ· ſunt ſpūſſã· Et iterum dicit Auguſt· ꝙ hoc nullo modo cõcediꝛ· p̄r diligit ſe· ſ·ſ· qꝛ diligere teneꝛ eẽntialiter· ergo ſilr̄ in ꝓpoſito· R̄º· ꝙ 6 ꝗdã dicũt ꝙ ablatiuꝰ ille exponiꝛ ꝑ hãc ꝓpõeꝫ ꝑ cũ accuſatiuo· i· ꝑ ſp̄m ſcm̃· ⁊ regula ē ꝙ hec ꝓpoſitio ꝑ cũ v̄bis trãſitiuis dicit ſubauc̃tatem cũ abſolutis aũt auc̃tatẽ· Uñ cũ diligere ſit trãſitiuum ſenſus ē ꝙ pater ⁊ filiꝰ diligũt nos ꝑ ſp̄m ſcm̃· q̄ſi diceret· p̄r opaꝛ ꝑ filiũ· Sed hec expoſitio nõ vr̄ ꝯueniẽs qꝛ ſilr̄ põt dici p̄r ⁊ filiꝰ puniũt ſiue odiũt nos· ſ·ſ· qđ·

b ſicutᵇ ꝓprie verbũ dei· etiam ſapientia dei dꝛ cũ ⁊ p̄r ⁊ ſ·ſ· ſit ſapiã· Si ğ ꝓprie aliqs horum triũ charitas nuncupari debꝫ q̄s aptius q̄ꝫ ſpūſſanctus· vt· ſ· in illa ſumma ſimpliciqꝫ natura nõ ſit aliud ſubſtantia ⁊ aliud charitas· ſꝫ ſubſtantia ipſa ſit charitas· ⁊ charitas ipſa ſit ſubſtantia ſiue in patre· ſiue ĩ filio· ſiue in ſpūſcõ· ⁊ tñ ſpūſſanctus ꝓprie charitas nũcupaꝛ· Ecce his v̄bis apte dicit Aug· ꝙ in trinitate charitas aliquãdo refertur ad ſubſtantiam· q̄ cõis eſt triũ ꝑſonarũ· ⁊ tota in ſingulis· aliqñ ſpãliter ad ꝑſonam ſpūſſancti· ſicut ſapiẽtia dei ꝓ ſubſtãtia diuina· aliqñ ꝓ filio accipitur· ⁊ hoc in multꝭ fieri repitur.

¶ Exemplis ꝯfirmat r̄ñſionẽ· ſcꝫ eadem noĩa ꝓprie ⁊ vniuerſaliter accipi. c

Pluribus eñ exemplis doceri põt mlt̃a rerũ vocabula· ⁊ vniuerſaliter poni· ⁊ ꝓprie quibuſdam rebꝰ adhiberi· ſicut legis noĩe aliquãdo ſimul oĩa veteris inſtrumenti ſignificanꝛ eloquia· aliqñ aũt ꝓprie vocaꝛ lex que data eſt ꝑ moyſen· Multa alia ſuppetũt exempla· ſed ĩ re apta vitanda eſt longitudo ſermonis· Sicut ğ vnicuꝫ dei v̄bũ ꝓprie vocamus noĩe ſapientie· cum ſit vniuerſaliter ⁊ ſpiritusſanctus ⁊ pater ipã ſapiẽtia· Ita ſpūſſanctus ꝓprio vocabulo charitas nũcupaꝛ cum ſit pater ⁊ filius vniuerſaliter charitas· Sed dei verbũ· i· vnigenitus dei filius apte dictꝰ eſt dei ſapiã· hͥc ap'li dicentis xp̄m dei

filiꝰ ꝓprie dꝛ ſapiẽtia

virtutẽ et dei ſapiãm· Spiritꝰ autẽ ſanctus vbi ſit dictus charitas· inuenimꝰ· ſi diligẽter Johannis ap'li eloquiũ ſcrutemur qui cũ dixiſſet· Diligamus inuicem· quia ex deo eſt dilectio adiunxit· Et omnis qui diligit· ex deo natus eſt quia dilectio deꝰ eſt· Hic manifeſtauit ſe dixiſſe eã dilectõem eſſe deũ quã dixit ex deo· Deus ergo ex deo ē dilectio· ſed qꝛ ⁊ filiꝰ ex deo patre natꝰ eſt· ⁊ ſpūſſanctꝰ ex deo patre procedit ⁊ ſpūſſctũs ex deo patre ꝓcedit· quẽ potiꝰ eorum hic debeamus accipe dictum eſſe dilectionem· merito queritur Pater enim ſolus ita deus eſt vt non ſit ex deo· ⁊ ideo dilectio que ita deus eſt· vt ex deo ſit· nõ ip̄e p̄r eſt· ſꝫ aut filius· aut ſpūſſctũs· Sꝫ in ꝯſequentibus cũ dei dilectõem cõmemoraſſꝫ Joh· qua dilexit nos· ⁊ hic hortatꝰ eſſet· vt nos inuicẽ diligamꝰ· atqꝫ ita deꝰ ĩ nobis maneat qꝛ vtiqꝫ dilectõem deũ dixerat ſtatim volẽs de hac re aptiꝰ aliquid eloq̄· inq̄t· In hoc cognoſcimꝰ· qꝛ in ip̄o manemꝰ· ⁊ ipſe ĩ nobis· qꝛ de ſuo ſpũ dedit nob̄ Spũs itaqꝫ ſanctus de q̄ dedit nobis· facit nos in deo manere ⁊ ip̄m in nobis· hoc aũt facit dilectio· Ip̄e eſt ergo deus dilectio· deꝰ ergo ſpiritusſanctꝰ q̄ ꝓcedit ex deo· ſignificaꝛ vbi legiꝛ deꝰ dilectio ē· ⁊ dilectio ex deo ē Ecce his v̄bis apte dicit augu· ſp̄m ſanctũ eſſe charitateꝫ p̄ris et filij· et intantũ q̄ꝫ ſermonẽ ꝓduxit videaꝛ dixiſſe ſp̄m ſanctũ nõ ſolũ eſſe dilectionẽ p̄ris ⁊ filij qua ſe inuiceꝫ et nos diligũt c

i· Joh· iiij

De ſpūſcõ teſtimoniũ ꝗrit ⁊ inuenit vbi dicaꝛ eẽ charitas.

b

7 nō vult dicere Aug⁹. Propterea notandū q̄ diligere tenet̃ aliqñ pure eēntialiter. vt cū d̄r pater ⁊ filius diligunt se. Aliqñ pure notionaliter. vt cū dicit̃. pr̄ ⁊ fili⁹ diligunt se spū s̄cō. sicut patebit. Aliqñ ptim essentialiter ptim notionalit̃. sicut cum dicit̃. diligūt nos. s. s. ⁊ hoc patet. q̄z idē ē prēz ⁊ filiū diligē nos. s. s. scʒ spm̄ s̄cm̄ nobis mittere siue īspirare. Mittere siue inspirare aūt imptat actū notionalē ⁊ eēntialē. quia sensus est q̄ spiritū pducunt et donū ei⁹ nobis conferunt. vnd̄ dicit simul. s. s. pductōnē ⁊ gratie collationem

Quid sit spūsſctūs.

⁊ q̄uis rīpectu actus essentialit̃ nō recipiat̃ habitudo ablatiui recipit̃ tñ rōne notionis. sicut ⁊ hic pr̄ dicit se suo verbo. dic̄ etiaʒ creaturas v̄bo. simili mō intelligenduʒ ē in pposito.

8 d ¶ Siue eniʒ sit vnitas Queritur quid dicatur p hoc nomē vnitas ¶ Aut vnitas dic̄ vnitatem eēntialeʒ aut notionaleʒ aut psonalem. Nō eēntialē. q̄z tūc nō eēt amborum. sed trium. Nō notionalē. q̄z. s. s. nō ē cōis spiratio. Nō psonalē. q̄z pater ⁊ fili⁹ non sunt vnum in psona Itē querit̃ q̄uo hec distinguantur. vnitas sanctitas. charitas

9 R°. dōm. q̄ vnitas psonalit̃ tenet̃. Sʒ attendendū q̄ vnitas aliquoꝝ d̄r dupl'r. Aut qua aliq̄ sunt vnū. ⁊ sic p̄ris ⁊ filij non est vnitas psonalis. Aut qua aliq̄ sunt vniti. ⁊ sic pat̃

10 ⁊ filius vnica psona vniunt̃. sicut psona spūſanct ēq̄ est amor ⁊ vinculū nectens. Ad illud qd̄ querit̃ q̄uo differunt illa tria. dōm q̄ vnū addit supra alterū. Nam vnitas dicit conditionē oīs amoris. qm̄ omīs amor est vis vnitiua. Sanctitas dicit ɔditionē amoris casti cōtra libidinosum qui nō est pur⁹. Charitas dicit conditionem amoris p̄cipui. ideo eñi charitas dicit̃. quia est amor inestimabiliter hn̄s charū amatū.

sed etiā qua diligimus deū. Sʒ vtrū ipse sit charitas qua nos diligimus deū. in sequēti explicabit̃. ¶ Nūc v̄o qd̄ incepim⁹ ostendere curem⁹. s. spiritūſanctū dilectionē eē siue amorē patris ⁊ filij. q̄ scʒ pat̃ diligit filium ⁊ filius patrē. De h̄ Hiero. sup xiiij. p̄s. ait. Spūſcūs nec pat̄ ē nec filius. sʒ dilectio quā habet pater in filiū. ⁊ filius in patreʒ Aug⁹. q̄ʒ in. vj. lib. de trini. ait. In oībus equalis ē patri filius ⁊ est vni⁹ eiusdemq̄ʒ substātie. Quapropter etiā spūſanctus in eadē vnitate substantie ⁊ eq̄litate ɔsistit. d Siue eñi sit vnitas amboꝝ. siue sanctitas. siue charitas. manifestum ē q̄ non aliquis duoꝝ ē quo vterq̄ʒ cōiungit̃. q̄uo genitus a gignēte diligatur. genitorēq̄ʒ suum diligat. sintq̄ʒ nō pticipatiōe. sʒ e essentia sua. neq̄ʒ dono supioris alicui⁹. sed pprio suo seruātes vnitatē spūs in vinculo pacis. Ecce hic habes spiritūſanctuʒ esse quo filius diligit̃ a patre. ⁊ pater a filio. ⁊ q̄uo illi duo s̄uāt vnitatem pacis. Spūs ḡ sctūs vt ait Aug⁹. in eodē. cōe est aliquid patris ⁊ filij q̄cq̄d illō est. At ipsa cōmunio cōsubstantialis ⁊ coeterna ē. que si amicicia cōuenienter dici pōt dicat̃. sed apti⁹ d̄r charitas. ⁊ hec q̄ʒ substantia. quia deus substantia ē ⁊ de⁹ charitas est. Tria ḡ sunt ⁊ nō amplius. vn⁹ diligens eū qui de illo est. ⁊ vn⁹ diligēs eū de quo est. ⁊ ipa dilectio. Que si nihil ē. q̄uo de⁹ dilectio ē. Si nō ē substātia. q̄uo de⁹ subā ē.

Rōeʒ p̄dicte rn̄siōis assignat oñdens q̄ spiritusſanctus proprie dicat̃ charitas q̄uis charitas sit nomē cōmune d Hic notādum est q̄ sicut spiritusſanct⁹ in trinitate spāliter dicitur charitas. que ē patris ⁊ filij vnio. ita ⁊ nomē tenet p̄prie qd̄ patri ⁊ filio cōiter quodāmodo cōgruit. Vñ Aug⁹. i xv. li. d̄ trini. Si charitas inq̄t qua pater diligit filiū. ⁊ patreʒ diligit fili⁹ ineffabilē cōmunionem demonstrat amboꝝ. q̄d cōuenientius q̄ʒ vt ille proprie dicatur charitas. q̄ spūs est cōmunis ambobus. Hoc eniʒ sanius creditur ⁊ intelligitur. vt nō solū spūſcūs charitas sit i illa trinitate. Sed non frustra proprie charitas nuncupatur propter illa que dicta sunt. sic nō sollus in illa trinitate. vl' spiritus ē. vel sanctus. q̄z ⁊ pater spūs. ⁊ filius spūs. ⁊ pater sanctus. ⁊ filius sanctus. ⁊ tñ ipse non frustra dicit̃ spūſanctus. Qui enim ē cōis ambobus id f vocatur ipse proprie qd̄ ambo cōiter. Alioq̄n si in illa trinitate solus spūſcūs est charitas. profecto ⁊ filius non solius patris. sed etiā spūſancti filius inuenitur. Ait enim apl'us de d̄o p̄re. Transtulit nos in regnū filij charitatis sue. si ergo non ē in ista trinitate charitas dei nisi spūſanctus. filius ē etiam spūſancti. Sed quia hoc absurdissimū est. restat vt non solus ibi sit charitas spiritusſanctus. sed propter ista d̄ quib⁹ satis disserui proprie sic vocat̃

e ¶ Sintq̄ʒ nō pticipatione. videt̃ nō bene dicere. quia seruare vnitatem spūs ē pducere. s. s. ergo s̄m hoc pater ⁊ filius s. s. sua essentia pducunt ⁊ ita videt̃ essentialiter spirare. Itē videtur etiam falsuʒ q̄ dicit̃ ñ pticipatione. quia pater ⁊ filius pticipatione spiratiōis seruāt vnitateʒ

11 R°. dōm. q̄ augusti. vult ostēdere duplicem modū vnitatis esse inter patrē ⁊ filiū. q̄ est inẗ mēbra christi. s. nature ⁊ vnitatis sed differenter. quia in nobis ē vnitas nature p pticipationem vni⁹ communis essentie sed nō sum⁹ ipsa essentia. Pater eñi ⁊ fili⁹ nō pticipāt essentiam. q. diuersuʒ imo sunt ipa essentia. sil'iter in nobis ē ɔformitas voluntatis p donū dei qd̄ vnit nos. sʒ pater ⁊ filius vniuntur nō dono accepto ab alio sed spū pprio. ⁊ sic patʒ rn̄sio. Gal. j.

f ¶ Qui eñi cōmunis ē ambobus. Cōtra. ergo s̄m hoc pari rōne. s. s. d̄r de⁹ proprie. cum deus sit cōe ambobus.

12 R°. dō. q̄ equiuocatio est in cōitate. Nam aug⁹. nō vocat commune. quod est in pluribus ⁊ de pluribus. sed q̄ a pluribus. ⁊ ita cōe d̄r magis a cōmuniōe q̄ʒ a cōitate. vt fiat vis in verbo. sicut fit inter vnionē ⁊ vnitatē. Et q̄m charitas nō tm̄ dicit cōitatem. quia in pluribus. sʒ cōmunionē p vnitatē distinctoꝝ. ideo q̄uis dicat̃ eēntialiter. pōt tñ nihilomin⁹ dici psonaliter.

AD intelligentiaꝫ coꝝ que dicunt̃ de spũsctõ in
hac pte duo ꝑncipaliter querunt̃. Primo q̃ri/
tur de mõ ꝓcedẽdi ipius spũs. Scdo de ꝓꝛie
tate ipius. Circa primũ querunt̃ tria. Primũ est vtrũ
in diuinis sit necesse ponere ꝑsonam ꝓcedentẽ ꝑ mo/
dũ liberalitatis. Scdm vtrũ sit necesse ponere ꝑsonã
ꝓcedentẽ ꝑ modũ amoꝛis. Tertiũ si sit necesse ponere
ꝑsonã ꝓcedere ꝑ modũ mutue charitatis

¶Questio .j. a

Q sit necesse ponere ꝑsonã ꝓcedentẽ ꝑ modũ liberali
tatis. ostendit̃ hoc modo. ꝑfectioꝛ est dilectõ mutua q̃ꝫ
reflexa. ꝛ ꝑfectioꝛ adhuc mutua cõmunicata q̃ꝫ nõ cõica
ta q̃ꝛ talis scꝫ nõ cõicata. videt̃ sapere amoꝛẽ libidino/
sum. ergo si in deo est sũma dilectio. ꝛ sũma delectatõ
et sũma beatitudo. nõ est ibi ꝑsona que mutuo nõ ame
tur. nec cui amoꝛ mutu⁹ nõ cõicet̃. sed cõicatio amoꝛis
mutui est ꝑ liberalitatem. g° ꝛc. ¶Item in his inferio
ribus duplex inuenit̃ modus ꝓducendi nobilis. scꝫ ꝑ
modũ nature. ꝛ ꝑ modũ volũtatis. ꝑmo modo emanat
filius a p̃re. scdo mõ donum a datoꝛe. Sed omne qđ
nobilitatis est in creatura est attribuendum deo. g° ꝛc.
¶Item in deo est ponere naturã ꝛ voluntatẽ. ꝛ sicut
naturã ꝑficit fecunditas. ita voluntatem summa libe
ralitas. sed natura ꝑfecta fecũditate ꝑsona ꝓducit ali
am ꝑsonã. ergo pari rõne voluntate ꝑfecta liberalita/
te ꝓducit aliã ꝑsonam. ꝛ sic ꝛc. ¶Item omnes creatu/
re a deo ꝓcedunt ꝑ cognitõem aut voluntatẽ. sed ante
creaturarũ ꝓductõem ponere fuit in diuinis emanati
onẽ verbi ab eterno in quo pater omnia fienda dispo
suit. ergo pari rõne necesse fuit emanare ꝑsonã in qua
omnia vellet ꝛ donaret. sed talis ꝓcedit ꝑ modũ libera/
a litatis. ergo ꝛc. ¶Cõtra. nõ est similis modus ꝓducẽ
di in creaturis respectu dei ꝛ in ꝑsonis. Nam creatu/
re sunt extrinsecus. ꝑsone ṽo in eẽntia vnuꝫ. sed exit⁹
creaturaꝝ a deo est ꝑ modũ liberalitatis. ergo nõ ẽ po
b nere ꝑsonam hoc modo ꝓcedere. ¶Item exiens ꝑ mo
dũ voluntatis ab aliquo nõ assimilat̃ in substãtia pro
ducẽti. nec equat̃. nec necẽrio ꝓducit̃ sꝫ ꝑsona si ꝓcedit
in diuinis. est in substantia similis ꝛ in ꝑtãte equalis
c nec potens se aliter habere. g° ꝛc. ¶Item in his infe
rioribus nõ tm̃ sunt ista ꝑncipia nobilia. s. natura ꝛ vo/
luntas. verũetiã ratio siue operans ꝑ artẽ. g̃ si ponun
tur due ꝑsone his duobus modis ꝓcedentes. debet po/
ni tertia que tertio mõ ꝓcedat. sed illa non ponit̃. ergo
d nec ꝑ modũ voluntatis ponit̃ aliqua pari rõne ¶Itẽ
quanto plˀibus cõmunicat̃ dilectio. tanto ꝑfectioꝛ. q̃a
omne bonũ in cõmune deductum pulcrius elucescit.
ergo non solum est ponere tertiam ꝑsonã cui amoꝛ se/
cunde cõicet̃. sed etiã quartã cui amoꝛ cõicet̃ tertie. ꝛ sic
infinitũ. sed hoc est impossibile in diuinis. vt ostẽsum
est supꝛa. ergo est stare in ꝑma ꝑsona ꝓducente. g° non
est ꝑsona ꝓcedens ꝑ modũ liberalitatis. ¶R°. dõm.
13 ꝙ sicut ꝓbatum est in diuinis est ponere tertiã ꝑsonã
ꝓcedentem ꝑ modũ liberalitatis que dicit̃ donũ. Et ra
tio hui⁹ est ꝑfectio dilectiõis. ꝑfectio emanationis. et
ꝑfectio voluntatis. qua existente liberalissima. nõ põt
nõ ꝓducere ꝑsonam. sicut natura exñte fecundissima
nõ põt nõ ꝓducere ꝑsonã. ꝛ hec ẽ rõ ꝓꝑꝛia hui⁹ emana
a tiõis ¶Ad illud qđ obĩ in contrariũ. ꝙ creature ema/
14 nant ꝑ modũ liberalitatis. Dõm. ꝙ ꝑ modũ liberalita
tis emanare ẽ dupl'r. Aut sicut volitũ. Aut sicut ratõ
volendi. Siue sicut datum siue sicut ratio donandi.
Primo modo emanãt creature que sunt extra. secũdo
mõ emanat tertia in trinitate ꝑsona. Quia rõ volen/
di ꝛ donãdi est intrinseca ꝑfectissime volũtati ¶Ad 15 b
illud qđ obĩ. ꝙ volũtas nõ est ꝑncipiũ assimilans nec
necessario emanans. dõm. ꝙ volũtas siue liberalitas.
dupl'r est ꝑncipiũ. Vno mõ distinctũ in natura. ꝛ sic
nõ assimilat in substantia. Alio mõ cõicãte natura. et
sic in substantia assimilat. qm̃ ergo ꝑsona sic ꝓcedit ꝑ
modũ liberalitatis vt cõicet natura. iõ similis ẽ in sub
stãtia q̃uis ipe modus ꝓcedẽdi nõ sit ꝑ modũ similis.
et sic patet illud ¶Ad illud quod obĩ quare non ꝓce/
dit aliqua ꝑsona ꝑ modũ rõnis. dõm. ꝙ omnis modus
ꝓducendi nobilis ad istos reducit̃ duos. q̃ꝛ omne agẽs
aut agit naturaliter. aut ꝑ volũtatẽ. Agens em̃ ꝑ vio
lentiã aut ꝑ foꝛtunam est agẽs imꝑfectũ. ꝛ modus pro
ducendi min⁹ nobilis. Vñ rõ non distinguit̃ cõtra na
turam ꝛ voluntatẽ q̃tũ ad modũ agendi. ꝛ ideo nõ est
ꝑsona tali mõ ꝓcedẽs. Sed tñ hoc nõ videt̃ plene sol
uere. quia nos distinguim⁹ in his creaturis egressum
per modũ liberalitatis. ab egressu ꝑ modũ artis. Pro/
pterea. dõm. ꝙ ꝓcessus ꝑ modum liberalitatis est du
plicit̃. aut sicut ratio liberalitatis siue ipa liberalitas 16
aut sicut liberaliter factũ. Similit̃ et in arte. aut sicut
ipa ars siue ratio artificiendi. aut sicut artificiũ. ꝛ pri
mo mõ potest cadere in diuina ꝑsona. scda mõ non. ꝛ
ꝑmo modo ꝓcedit fili⁹ qui est verbũ ꝛ ars plena om/
niũ rationũ viuentiũ. sed iste modus emanãdi non di
stinguit̃ a mõ emanandi ꝑ modũ nature. q̃ꝛ emanat vt
oĩno similis ꝛ ꝑ modũ sil'itudinis ꝑfecte Alius autẽ
modus nõ põt eẽ. quia duas ꝑsonas necesse ẽ cõmuni
care in eadem natura. ꝛ quia necesse est ꝙ omnis mod⁹
emanandi qui est in diuinis. fit ꝑ modũ nature princi
paliter. vel illa cõmunicante. vñ cũ ꝓcessus ꝑ modum
voluntatis posset eẽ intrinsecus. sic procedit amoꝛ ab
amante. Per modũ ṽo artis semꝑ est extrinsecus. in/
q̃tum hmõi. ideo impossibile est ꝙ cadat in deo respe
ctu ꝑsone. sed cadit solũ respectu creature ¶Ad illud d
qđ vltimo obĩcit̃. si est ponere tertiã ꝑsonã ob cõicati 17
onẽ. pari rõne ꝛ quartã. dõm. ꝙ omnis rõ ꝛ natura con
coꝛdat ꝙ non fiat ꝑ plˀes. qđ põt sufficientissime fieri
per vnũ. alioquin esset ibi sup̃fluum. Si ergo mutua
dilectio non potest esse minus q̃ꝫ ad vnũ. ꝛ cõicatio il
lius mutue non min⁹ q̃ꝫ ad vnũ. ꝛ in vno est mutua di
lectio. et in altero mutue dilectionis cõicatio ꝑfectissi
me. cũ vtrũqꝫ accipiat totũ infinite. patet ꝙ nõ ẽ vltra
ꝓcedere sed ibi ẽ stare Vñ ipa eadẽ ratio. que ponit per
sonarũ pluralitatem. aufert infinitatem. ꝛ ponit trini
tatem

¶Questio .ij. b

Vtrum in diuinis sit necesse ponere ꝑsonam ꝓceden
tẽ ꝑ modũ amoꝛis siue charitatis. Et ꝙ sic videt̃. Non
est em̃ ꝑfecta cognitio sine dilectione. ergo nec ꝑfectuꝫ
verbũ sine amoꝛe. ergo nec ꝑfecta emanatio verbi sine
emanatiõe amoꝛis. ergo necesse ẽ ponere emanatõem
ꝑ modũ amoꝛis. g° ꝛc. ¶Itẽ amoꝛ ẽ donũ in q̃ alia do
na donant̃. Nihil em̃ ꝓꝛie donat̃ nisi ex amoꝛe. si g°
ꝑsona ꝓcedit ꝑ modũ liberalitatis. cũ ipa ꝓcedat nõ ꝑ
aliud sed ꝑ se. g° ꝑ modũ amoꝛis siue charitatis ¶Itẽ
omnis ꝛ sũma ꝑfectio plˀitatis ẽ in vnitate. g̃ ꝛ distincti
onis ĩ vnione. sed inter omnes vniões q̃ sunt inter di/
stantes. sũma ꝛ iocũdissima ẽ vnio charitatis. si g̃ est
ibi distinctio. ẽ vnio. ꝛ si vnio. ẽ charitatis emanatio.
¶Itẽ spũsctũs ĩ nobis exñs ꝛ habitãs facit nos sil'es il
li sũme trinitati. sicut dicit dñs Joh. xvij. vt sint vnũ
sicut ꝛ nos. sed spũsctũs in nobis exñs ꝓducit primo
amoꝛẽ charitatis. Roma. v. Charitas dei diffusa est
in coꝛdibus nr̃is. ꝛc. g° necesse est in illa summa trini

tate repiri p pri⁹ emanatiõez charitatis. Sʒ ↄtra. pſo
ne diuīe ſūt hypoſtaſes pfecte. vt pr̄ ⁊ fili⁹. null⁹ aūt
amor dicit hypoſtaſim ſʒ ei⁹ ꝓprietatē ſiue habitū. gͦ
nulla pſona ī diuīs ꝓcedit p modū amoris. Itē amorē
ei⁹ in q̄ reqeſcit affect⁹. gͦ ſp accipit vt ī aliū tēdēs. ſʒ
oīs pſona eſt in ſe pfecte ens et diſtnicta. ḡ nulla pſo/
na ꝓcedit p modū amoris. ¶ Itē nō ob aliud ponit in
diuīs emanatio p modū amoris. niſi q̄ pr̄ amat filiū
cū gͦ fili⁹ amet ſpm̄ſcm̄. pari rōe erit ponere vlteriorē
pſonā emanātē p modū amoris. ⁊ ſic ī infinitū ⁊ h̄ eſt
incōueniēs. gͦ ⁊c̄. Itē cū in natura intellectuali ex pte
motiue potētie ſit accipe iraſcibilē q̄ reſpicit honorem
ſic ↄcupiſcibilis amorē. Queſtio ē q̄re in diuīs n̄ acci
pit pſona ſm actū iraſcibil. ſic̄ ſm actū cōcupiſcibilis
Itē cū ſint alie affectiões ī aīa. vt gaudiū. ſpes ⁊ hmōi
q̄re ſolū p modū amoris ꝓcedit pſona in diuīs. Si tu
dicas ꝙ amor n̄ tenet rōem affectōis. tūc obiicio. q̄ ſic̄
amor diuinus nō ē affectio. ita nec gaudiū. Itē cū ſint
alii habit⁹ in aīa importātes cōplementū. cuiuſmodi
ſūt. ſ. dona ſpūſſcti. vt intelligētia ⁊ ſapiā. q̄re magis
ꝓcedit pſona p modū amoris q̄ȝ p modū alteri⁹ habit⁹
ꝙ ſi nō ali⁹. nec iſte dʒ poni. vt vr̄. Rͦ. dōm. ꝙ ſic̄ ꝓba
tū ē ſup̄. neceſſe ē aliquā pſonā in diuinis ꝓcedere per
modū liberalitatis. ⁊ illā dicim⁹ ſpm̄ſctm̄. hāc aūt ne/
ceſſe ē ꝓcedere p modum amoris. q̄ ſi ponat in diuīs
emanatio p modū volūtatis. neceſſe ē ꝙ int oēs ſit pri
ma ⁊ nobiliſſima. emanatio āt p modū amoris ē hmōi
qȝ pʒ ſi reſpiciam⁹ in aīa. Affectio em̄ amoris ē pma
int oēs affectiões ⁊ radix oīm aliaꝝ ſic̄ dicit Augu. in
plib⁹ locis. maxie. ī. xiiii. de trinitate. Et iſta affectō no
biliſſima ē int oēs. q̄m plus tenet de rōne liberalitatis.
Vn̄ h̄ ē donū ī q̄ oīa alia dona donāt. et ī q̄ cōſiſtūt oēs
delicie ſubē intellectualis. vn̄ nihil in creaturis ē ↄſi/
derare ſic deliciosuʒ ſic̄ amorē mutuū ⁊ ſine amore nul
le ſūt delicie. ꝓpt h̄ dic̄ phs ꝙ amicitia. aut ē btitudo
aut nō ſine btitudine. Si gͦ emanatio ē p modū libera
18 litatis in diuīs. neceſſe fuit eē pmā ⁊ ſūmā. ⁊ ſic neceſ/
ſe fuit eē p modū amoris ¶ Ad illō gͦ qȝ obr̄. ꝙ amor
noīat habitū nō ſubām. dōm. ꝙ ē loq̄ de amore rōe ei⁹
qȝ noīat. ⁊ ſic nō dic̄ ſubāȝ. vel rōe ei⁹ circa qȝ ponit
⁊ q̄ ponit ī deo in q̄ nullū ē accn̄s. ſʒ totū deo ſubā eſt
iō n̄ dic̄ habitū vel ꝓprietatē ſʒ magis ſubām. ⁊ cuʒ di
cat egreſſum dicit hypoſtaſim ſiue pſonā. Silr dōm.
ē de vbo. ¶ Ad illō qȝ obr̄ ꝙ amor charitatis ſp ī aliū
tendit ⁊ ita ꝓcedit in aliū. ⁊ nō ſtat in ſe. Dōm. ꝙ ꝓce/
19 dere ī aliū ē duplr. aut q̄ aliō reſpicit vt obiectū. aut
q̄ in aliō tendit ⁊ recipit. Pmo mō bn̄ ↄuenit pſone in
diuīs. q̄ bn̄ ↄueit hr̄e reſpectū ad aliā pſonā vn̄ ſpūſ/
ſctūs ē amor q̄ pr̄ amat filiū. Si āt dicat tēdere ſecūdo
mō ſic nō hʒ locū in ꝓpoſito. q̄ q̄n̄ ego amo aliū. amor
n̄ exit a me. ita vt recipiat ī alio. ſʒ tm̄ a voluntate ꝓce
dit. ⁊ q̄ ē accn̄s iō nō recedit. ſʒ ī volūtate ſubſiſtit In
diuinis vͦo q̄ hypoſtaſis ē iō in ſe ſubſiſtit ¶ Ad illō
20 qȝ obr̄. ꝙ ſilr fili⁹ amās ſpm̄ſctm̄ ꝓduceret aliaȝ pſo/
nā. dōm. ꝙ h̄ nō tm̄ facit ꝙ pr̄ ⁊ fili⁹ ꝓducāt aliā pſo/
nā q̄ ē amor. q̄ ſe amant. ſʒ etiā q̄ in eis voluntas ē fe
cūdiſſima. Rō hui⁹ dicet. j. ⁊ illa nō ē in ſpūſctō. Ni
hilomin⁹ tn̄ pōt dici ꝙ ſtat⁹ ſit in pmo amore. Nā pri
mo amore ꝓducto cū ille ſeipo amet aliū ⁊ amet. n̄ op/
tet illū amorē ꝓduci ſiue aliā pſonā p modū amoris
21 Ad illud qȝ q̄rit q̄re nō ē emanatio q̄ntū ad actū iraſci
bilis. Quidā rn̄dent ꝙ hec vis nō hʒ locū in ſubā pu/
re ſpūali. tn̄ ſuppoſito ꝙ ſit in ſubā itellectuali. adhuc
actus ei⁹ nō cōpetit ꝓductioni pſone. tū q̄ naturalit
ſeq̄t actū cōcupiſcibil. ira em̄ ē vindex leſe cōcupie. vt

dic̄ Dam. tū etiā q̄ act⁹ ei⁹ ↄſiſtit aut r̄ſpectu ſupioris
⁊ h̄ nō pt̄ eē vbi nihil ē ſupi⁹. aut reſpectu inferioris. et
hoc ſimplr nō. q̄ nulla ē inferioritas in reſpectu pr̄is
nō ſilr pōt eē in deo. q̄ ſic ē cū quadā diſcōueniētia. in
victorioſa repulſiōe. In pſonis aūt diuīs ſūmā vnio/
nē ⁊ cōuenientiā eē neceſſe ē. Et ſi tu obiicias ꝙ nō oīs
act⁹ iraſcibilis ē reſpectu diſcōueniētis. qȝ pʒ ī ſpe. ⁊
q̄ in btīs hēbit iraſcibil actū. Dōm. ꝙ vel conſiſtit re
ſpectu diſcōueniētis vincēdi vl reſpectu ardui aggre
diēdi. ⁊ ita vel gradu vel diſcōuenientiā dic̄. ſʒ neutꝝ
pt̄ eē ī diuīs pſonis ¶ Ad illō qȝ obr̄ d̄ aliis affectib⁹ ⁊
habitib⁹ iā pʒ rn̄ſio. q̄ amor ē affect⁹ intim⁹. ⁊ pm⁹ et
nobiliſſim⁹. q̄ origo oīm alioꝝ. ideo cōplectit in ſe to 22
tā nobilitatē emanatiōis p modū liberalitatis. iō nul/
la pſona debuit emanare p modū alteri⁹ habit⁹ cū tal
modus ſit principalis. ¶ Queſtio. iii. c
Vtrū ſit neceſſe ponere tertiā pſonā ꝓcedēteȝ p modū
mutue charitatis. Et ꝙ ſit vr̄ Ioh. xvii. Vt ſint vnū ſi
cut ⁊ nos. dn̄s orat ⁊ petit diſcipulis vnitatē nō natu
re ſed dilectōis p cōformitatē ad illā ſūmā vnitatē. ſʒ
mēbra xp̄i vniunt p amorē mutuū. gͦ in diuinis ē exē/
plar huius. ſic ⁊c̄. ¶ Item hiero. ſup p̄s. xiiii. Spūſ/
ſctūs ē amor quē hʒ pr̄ in filiū ⁊ fili⁹ in pr̄eȝ. gͦ ē amor
mutu⁹. Itē rōne oñdit hoc ipm. q̄ pfectior ē dilectō q̄n̄
ē mutua. q̄ ſi nō ē mutua. ex altera pte claudicat. ſʒ in il
la dilectione ē ſūma pfectio ⁊ nulla claudicatio. gͦ ⁊c̄.
Itē q̄ nō amat viciſſim amantē ſe recte ⁊ liberalit. aut
eſt iniquus. aut ingrat⁹. cū gͦ in diuinis nulla ſit iniq̄
tas. nulla ingratitudo. neceſſe ē ibi eē amorē mutuum.
¶ Cōtra. ſi ē amor mutu⁹. gͦ filii in pr̄em. ⁊ pr̄is ī fili
um. gͦ pr̄ aliq̄d recipit a filio qȝ abſurdū ē ¶ Iteȝ qui
amat amantē facit quod debet. quia hoc eſt debitum
quod rependendum eſt. ergo ſi eſt in diuinis amor
mutuus. ergͦ ē debitus. gͦ nō ē liberaliſſim⁹. qȝ abſur
dū ē ¶ Itē null⁹ amor mutu⁹ ē amor vnic⁹. hec p ſe no
ta ē. gͦ ſi. ſ. ſ. ē amor mutu⁹. vnic⁹ nō eſt amor. Item ſi
amor ē mutu⁹. gͦ ē amor pr̄is ad filiū. ſʒ iſte vt dic̄ Ri
chard. ē amor gratuit⁹. gͦ ſilr erit filii ad pr̄em. et ille
vt ipe dicit ē amor debit⁹. gͦ ſi tertia pſona ꝓcedit per
modū amoris gratuiti ⁊ debiti. gͦ ē amor ex vtroq̄ꝫ p/
mixt⁹. gͦ nō ē amor pur⁹. Et iteꝝ. cū iſte amor ſit fili⁹
vr̄ ꝙ fili⁹ ſit ſpūſſctūs. q̄ vt dicit ī filio ē amor ex vtro
q̄ꝫ pmixt⁹. Rͦ. dōm. ꝙ cū amor pfectōeȝ delectatiōis et
vniōis. ⁊ rectitudinis hēat ex mutualitate aut nō eſt p
ſonā ponere ī diuinis ꝓcedere p modū amoris. aut ſi
ꝓcedit. ꝓcedit p modū mutue charitatis. Ad illud qȝ 23
gͦ qȝ obr̄ in ↄtrū. ꝙ tūc fili⁹ aliq̄d dat pr̄i. Dōm. ꝙ ex
h̄ ꝙ amās p amorē tēdit in amatū. nihil dat ei. alioq̄n
nos darem⁹ aliq̄d dō cū ipʒ amam⁹. Ad illō qȝ obr̄. ꝙ
amor mutu⁹ ē debit⁹. dōm. ꝙ debit⁹ ē. q̄ rect⁹. ſʒ tamē
amor nō ↄſiderat debitū. Vn̄ quātumcūq̄ꝫ debeat. duʒ
tn̄ debitū nō attendat. nō minuit rō liberalitatis. imo
oñdit rō rectitudis ¶ Ad illō qȝ obr̄. ſi mutu⁹ nō vni 24
cus. Dōm. ꝙ verū ē in amantib⁹. quoꝝ affect⁹ ſunt di
uerſi. nō ſic ē in deo ¶ Ad illō qȝ obr̄. ꝙ nō ē amor pu 25
rus. dōm. ꝙ ex vtraq̄ꝫ pte liberalis ē. ⁊ iō oīno purus.
Et ꝙ dic̄ ꝙ ē amor debit⁹ ⁊ gratuit⁹. dōm. ꝙ iſte ↄditio
nes nō dicūt modū amādi circa amorē. ſʒ dicūt modū
emanandi ſiue originis circa pſonas.

Secūdo pncipalr q̄rit de ſcōa pte. ſcʒ de ꝓprietate
ſ. ſ. ⁊ circa h̄ q̄runt tria. pmo q̄rit vtrū amor ſiue
charitas ſit ꝓpriū ſ. ſ. Scōo vtrum ſpūſſctūs ſit ꝓprie
ner⁹. Tertio vtrū ſ. ſ. ꝓpe ſit ſpūs. ¶ Queſtio. j. c
Q charitas ſit ꝓpriū ſpūſſancti ſic oſtēdit Aug⁹. xv.
de tri. Sicut in illa trinitate. nō ſol⁹. ſ. ſ. eſt ſpūs. tamē

ꝓprie dr̄ spūssanct⁹. ita q̄uis pr̄ sit charitas. ⁊ fili⁹ cha
ritas. tñ ꝓprie charitas dr̄ illa ꝑsona sicut ꝓprie dr̄ spūs
sanct⁹. ¶ Itē hoc idē ostēdit ꝑeūdē sup canonicā Job
vbi intēdit ꝓprietatē. s. s. īuenire. ⁊ ad h̄ ꝑducit sermonē
q̄ spūssanct⁹ est charitas. ¶ Itē ratōne ostēdit illd̄ idē
q̄ illd̄ est ꝓprie ꝓpriū ꝑsone. qd̄ dicit modū emanādi ꝓ
sius. sȝ amor est hmōi vt ꝓbatū est. ergo ⁊c. Itē sicut ṽ
bū se habet ad filiū. ita amor ad spm̄sanctū. sed ṽbum
est ꝓpriū filij. g° et amor ꝓpriū. s. s. ¶ Cōtra Aug. i. xv.
li. de tri. Pater est charitas. ⁊ fili⁹ ē charitas. ⁊ spūssan
ct⁹ ē charitas. et sil' oēs vna charitas. g° charitas non
dr̄ ꝓprie de. s. s. Itē amor nō ꝓcedit alit̄ q̄ȝ amādo g° cū
amor de necessitate insit amanti. ⁊ pr̄ et filius amando
ꝓducant. s. s. impossibile videtur q̄ ei conueniat pro
prie Aut g° spūssanct⁹ non est persona. aut non ē amor
ꝓprie. siue nō ꝓcedit ꝑ modū amoris. ¶ Itē sicut se hȝ
sapiā ad filiū. ita amor ad spm̄scm̄. sed sapiā nō ē filij
ꝓpriū. imo ap ꝓpriatū solū g° ⁊ amor similit̄. s. s. g ⁊c Itē
oēe illd̄ qd̄ dr̄ ꝓpe īportat aliquā relatōeȝ. g° si amor ꝓ
prie dicitur importat relatōem. Si ad amantem. ergo
amās nō est amor. Similit̄ si ad amatū. tūc g°. s. s. aut
26 nō amaret. aut nō amaret̄. hoc autē est īpossibile. ¶ R°.
dōm q̄ dilectio in diuinis pōt accipi ⁊ accipit̄ necessa
rio essentialiter. notionaliter. ⁊ ꝑsonaliter. Essētialiter
q̄ q̄libet diligit se. Notionalit̄ ṽo q̄ pater ⁊ fili⁹ ꝯcor
dant in spirando spm̄ scm̄ que ꝯcordia amor siue di
lectio est. Personalit̄ ṽo quia ille q̄ ꝑducit̄ ꝑ modū per
fecte liberalitat̄ nō pōt esse nisi amor siue dilectio. vñ
essentialit̄ dictū dicit ꝯplacētiā. notionalit̄ ṽo ꝯcordi
am inspirādo. ꝑsonalit̄ ṽo ꝓcessū in illa ꝯcordia. Hu
i⁹ aūt exēplū potest poni in amore creato quo spōs⁹ et
spōsa se diligūt. Nam diligūt se amore sociali ad ꝯui
uēdū. diligūt se vlteri⁹ amore ꝯiugali ad ꝓlem ꝓcrean
dam ⁊ illa si ꝑduceret̄ ex sola ꝯcordie volūtate amores
set. nūc ṽo est amat⁹ nisi dicat̄ amor ꝑ emphaticū lo
quendi modū. In diuinis ṽo vere ⁊ ꝓprie amor est ha
bens ratōnē amoris et hypostasis. Amoris ꝓpter hoc.
q̄ ex bonitate liberalissima primo procedit ꝑ modum ꝑ
fecte liberalitatis. hypostasis. q̄ cū distinguat̄ a ꝑducē
te ⁊ nō posseȝ distingui essentialit̄. distinguit̄ ꝑsonalit̄
nō sic autē est in amore creato. Ex h̄ patet illud quod
obijcit̄ primo ⁊ scdo. cum dr̄ q̄ est ꝓprietas amantiū si
ue ꝑducentium. quia accipit̄ notionalit̄. Nam ꝓut ab
eis ꝓcedit nō potest esse ꝓprietas. sȝ ꝑsona distincta
vnde non omnino est similis processus amoris creati
et amoris increati quia hic est proprietas ibi hyposta
27 sis ⁊ substantia. ¶ Ad illud quod obijcitur de sapien
tia Dōm. q̄ non est simile. q̄ sapiā nō dicit respectum
ad aliū. ⁊ ideo scḋ ꝑ de se dr̄ ad se. et est essentiale nisi ap
propriet̄. sȝ amor respectū dicit ad eos q̄ amore nectū
tur. vñ sicut verbū est ꝓpriū filij ⁊ nō appropriat̄ q̄ ꝯ
notat respectū ad dicēteȝ. sic etiā amor siue charitas nō
tm̄ est appropriatū. veruēciā ꝓpriū. s. s. Et sicut ꝓce
dit filius a patre per modum verbi. ita spiritussan
ctus ꝑ modum amoris ⁊ ex h̄ est sicut melius patebit
. j. q̄ h̄ admittit̄ pr̄ ⁊ filius diligūt se. s. s nō sūt q̄ pr̄ sit
28 sapiēs sapiā genita. ¶ Ad illud q̄ vltio obijcit̄. ad q̄d
dicit respectū. dōm. q̄ ad amātes ṡm hoc q̄ est amātes
tenet̄ notionalit̄ sicut ptactū est Uno eīn mō diligere se
idē ē q̄ cōcordit̄ spirare. h̄ mō spūs nō ē amās q̄ nō spi
rat. ipe aūt obijcit de eēntiali. q̄ nō dicit egressū ab amā
te sȝ solum dicit ꝯplacentiā voluntatis q̄ q̄libet amat
⁊ amat̄ ¶ Questio. ij.
Utrū spūssanct⁹ ꝓprie sit nexus vel vnitas āboꝝ. Et
q̄ sic vr̄ h° mō Aug. vij. d tri. nō ē aliq̄s duoꝝ q̄ vterq̄ȝ
ꝯiūgit sȝ ꝯiūgit nexu. g° nex⁹ n̄ ē aliq̄s duoꝝ. g° ē tcia ꝑ
sōa ꝓprie ¶ Itē amori creatis ē nex⁹. sȝ sic ꝓbatū est. s. s
est amor ꝑfectissim⁹. g ⁊c Q aūt amor sit nex⁹ pȝ per
Dyo. Amorē siue diuinū siue intellectualē vnitiuā dici
m⁹ virtutē. ¶ Itē spūssanct⁹ ṡm grecos ꝓcedit a pr̄e
solū ṡm latinos a pr̄e ⁊ filio. Sȝ q̄cūq̄ȝ istoꝝ modoꝝ ꝓ
cedit vniunt̄ in spū pr̄ ⁊ fili⁹. sȝ ille in q̄ vniunt̄ est nex⁹
amboꝝ. g. s. s. est nex⁹. Itē aut spūs pr̄is est spūs filij
aut nō. Si nō. g° cū nemo sciat q̄ sunt ī hoīe nisi spūs
ei⁹ q̄ est in illo sicut dicit apl's. pr̄ nō nouit volūtatē fi
lij nec fili⁹ pr̄is. ergo si idē est spūs amboꝝ. in spū vni
unt̄. ¶ Cōtra nō ē nex⁹ nisi sepatoꝝ. Que eīn nō sepa
ta sūt. nō indiget aliquo ꝯnectēte. sed pr̄ nō ē sepat⁹ a fi
lio nec ecōuerso. quia fili⁹ in pr̄e ⁊ pr̄ ī filio. g° ⁊c Item
nex⁹ ē in q̄ duo aliq̄ ꝯueniūt. sȝ pr̄ ⁊ fili⁹ nō ꝯueniūt ī ꝑ
sona. g° nulla ꝑsona ē nex⁹ pr̄is ⁊ filij Itē necti dicunt̄
illa q̄ ꝯueniūt in aliquo in quo vniūt. Si g° fili⁹ ⁊. s. s
originalit̄ cōueniūt in pr̄e. g° pr̄ est nex⁹ filij ⁊. s. s. nō g
29 s. s. est nex⁹. ¶ Itē nex⁹ dr̄ aut q̄ nectit̄. aut quia nectit
Si g°. s. s. ē nex⁹. aut g° q̄ nectit̄. aut q̄a nectit. Nō q̄a
nectit̄. q̄ tūc similit̄ alia ꝑsona est nex⁹. similit̄ pr̄ esset
nex⁹ Si q̄ nectit pr̄eȝ ⁊ filiū. g° dat aliq̄d pr̄i ⁊ filio. sȝ
hoc est in cōueniēs. g ⁊c. ¶ R°. dōm. q̄ nex⁹ ꝓprie dr̄ de
s. s. siue vnitas āboꝝ. Ratio aūt hui⁹ est. q̄ pr̄ ⁊ fili⁹ cōi
cant in spū. ⁊ ideo āboꝝ est vnitas. Et rursū ille spūs ē
amor. ⁊ iō cōicāti eo vti ī vno amore. ⁊ q̄ amor ꝓprissime
nex⁹ est. iō. s. s. ꝓprie nex⁹ ē. q̄ amor mutu⁹ ē amor vniē⁹
⁊ substātific⁹. ¶ Ad illud g° qd̄ obijcit̄ in cōtrariū. q̄
30 nō est nex⁹ nisi sepatoꝝ. dōm. q̄ sepatio dr̄ tripliciter
Scdm̄ distātiā. ⁊ sic dr̄ sepatio localꝭ. Et ṡm differētiā
⁊ sic dr̄ sepatio substātialꝭ. Et ṡm differētiā ꝓprietatis
relatiue. ⁊ sic nō dr̄ sepatio ꝓprie. sed distinctio. In q̄li
bet istoꝝ modoꝝ ꝯtingit esse nexū. q̄ g° pater ⁊ fili⁹ sr̄
distincti. ⁊ ideo recte dicūt̄ ꝯnecti. ¶ Ad illud quod
31 obijcit̄. q̄ nex⁹ ē in quo aliqui duo ꝯueniūt. dōm. q̄ est
ꝯueniētia essentialis. ⁊ ꝯuenientia originalis. ⁊ nexus
vtroq̄ȝ modo pōt dici esse. ⁊ q̄uis pr̄ ⁊ fili⁹ nō coicāt
formalit̄ in ꝑsona vna. tñ originalit̄ ꝯueniūt. q̄ vna ꝑ
sona orit̄ ab vtroq̄ vno ⁊ eodē mō. ¶ Ad illud qd̄ obij
32 cit̄. q̄ fili⁹ ⁊. s. s. ꝯueniūt in patre. dōm. q̄ ꝯueniētia ori
gis dr̄ dupl'r. aut q̄ oriūt̄ ab vno. aut q̄ ab eis orit̄ vn⁹
Si quia ab vno. sic nō dr̄ nex⁹. q̄ nex⁹ est vnio ꝯsequēs
distictionem. sed vnitas in origine antecedit distincti
onem. Si vero q̄ vnius origo sit. cū ibi sit distictio ⁊
ꝯñs vnio. ꝓprissime ē nex⁹ ⁊ sic ē ī pr̄e ⁊ filio respctū. s. s
Alit̄ tñ potest dici q̄ nō est simile. q̄ fili⁹ ⁊. s. s. nō eo
deȝ mō producuntur a patre. sed pater et filius eodem
modo spirant. s. s. ⁊ iterū pr̄is ⁊ filij ꝯueniētia ē ī. s. s.
vt in amore cui⁹ ē nectere. sic nō ꝯueniūt fili⁹ ⁊. s. s. in
pr̄e ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ q̄ nex⁹ dr̄. aut q̄ nectit ⁊c.
33 Dōm. q̄ q̄dā sunt ṽba q̄ in voce actiua significāt passi
onē. vt ṽba ad sensū ꝑtinētia. vt video. audio. ⁊ similia
Quedā ī voce actiua significāt actōeȝ. vt fatio ⁊ ꝑcutio
sil'r ī passiua. Dōȝ igit̄ q̄ h° qd̄ ē necter̄ cū nectere dicat̄
spūs. quia ab vtroq̄ȝ ꝓcedit. recte in voce actiua passio
nē significat. ⁊ ī passiua actōnē. ⁊ iō n̄ significat̄ q̄ aliq̄d
det pr̄i ⁊ filio. sȝ q̄ mag' recipiat. ¶ Qō. iij. ⁊ vl.
Utrū spūssanctus ꝓprie sit spūs. Et q̄ sic videt̄ h̄ mō
quia ꝑsona spūssancti isto noīe ꝓprissime designat̄ q̄
ꝯdicit̄. s. s. sed hoc nomē sanctus nō coartat hoc q̄ ē spi
ritus cū sit eque cōe. ergo spūs ꝓprie dicit̄ illa ꝑsona.
¶ Item spūs dicit̄ qd̄ spirat̄. sed qd̄ spirat̄ nō generat̄
nec ecōuerso. ergo cū spirari nō cōueniat patri nec filio
ergo cōuenit. s. s. ¶ Itē hoīes cōcordes in vno malo di

cunt cōſpiratores. nō quia idem cogitent. ſed q̄ȝ idē ma
lum appetunt. ⁊ ad idē malum vnꝰ omniū ē colligatus
affectus. ergo cū ſpiratio a ſpiratione veniat. nō dicit
ſpirari niſi amor. ergo nec. ſ. ſ. dicit niſi amor. ergo. ꝛc.
Contra. ſ. ſ. eſt deus. ⁊ eos qui adorāt eū in ſpū ⁊ veri
tate oportet adorare. Joh. iiij. ſed tota trinitas ē adorā
da. ergo tota trinitas ſpūs. hoc idem dicit Auguſtinꝰ
¶ Item rōne oñdit hoc idem ſic. Spūs diuidit cōtra
corpus ergo qḋ nō ē corpus ē ſpūs. ergo eſt nomen ab
ſolutum nō relatiuum. ergo ꝛc. ¶ Item ſpūs dr̄ aut a
ſpūalitate. aut a ſpiratione. Si a ſpūalitate. ſic diuidi
tur contra corpus. ⁊ cōſtat qḋ cōueniat trinitati. Si a
ſpiratione. Contra. ſpirare actiue dictū conuenit toti
trinitati. q̄ȝ tota trinitas dicit inſpirare. ergo actiue di
ctum. nō dicit relatiue. ergo nec paſſiue. Itē ſm qḋ di
citur a ſpiratione. videt ꝙ magis ꝓprie cōueniat filio.
⁊ hoc ptȝ ꝑ autoritatē. Job. xxxij. Inſpiratio omīpotē
tis dat intellectū. ſed hoc appropriat filio. ergo ꝛc.
¶ Item ſpiratio eſt actus naturalis. ſed ſolus filiꝰ ꝓ
34 cedit ꝑ modū nature. ergo ſolꝰ filius ſpirat. ¶ Rꝰ. dō.
ꝙ hoc nomē ſpūs recipit ī corpibꝫ in ſubſtātijs rōnalibꝫ
⁊ ī deo. ⁊ lȝ ī deo ſit ꝓpiiſſime q̄ȝ ꝓpriiſſime ē in eo ſpūali
tas ⁊ ſpiratio. tñ rō cognoſcēdi ⁊ dicendi tanq̄ȝ a poſte
riori incipit a ſubſtātia corꝑali. In ſubſtātia aūt corpo
35 rali ſpūs dicit dupliciter. aut a ſpūalitate. contra cor
pulentiā. ⁊ ſic dicit abſolute. ⁊ vocat ſpūs corpꝰ ſubti
le. ſicut accipit in li. de differētia ſpūs ⁊ aīe. Aut a ſpi
ratione. ⁊ ſic dicit ſpūs flatꝰ ſicut accipit Cryſo. Joh.
iij. Spūs vbi vult ſpirat ꝛc. ⁊ in ps. Ignis grādo ſpi
ritus ꝛc. Scḋm modū hūc duplicē accipit in ſubſtan
tia ſpūali ſiue rōnali. aut a ſpūalitate cōtra corporeita
tem. ⁊ ſic ſubſtātia rōnalis vel eius potētia interior di
citur ſpūs. Eccs. iij. Quis nouit ſi ſpūs filiorum. ꝛc.
Aut a ſpiratione. ⁊ ſic affectus vel amor dicit ſpiritus
Et ratio huiꝰ eſt. q̄ȝ actus ſpirationis in corpe eſt actꝰ
internus. actus cōtinuus. actus viuificus. ⁊ habȝ ori
ginem a calore. q̄ȝ ergo egreſſus amoris vt amor venit
ab intrinſeco. ⁊ amor eſt actus viuificus. q̄ȝ amor ē vi
ta. ⁊ iterū amor eſt actus cōtinuus. q̄ȝ cōtinue debet red
di amor. ⁊ tūc eſt ꝑfectus qñ hō ſic amat. Rurſus ē ca
lor ſpūalis. idō ſolus amor dicit ſpūaliter ſpirari. ⁊ ſic
accipitur. j. ad Theſ. v. Ut īteger ſpūs ꝛc. Scḋm hūc
duplicē modū accipit in diuinis. Nam ſm ꝙ ſpūs di
cit a ſpūalitate ſic cōuenit toti trinitati. Nam tota tri
nitas caret corporeitate ⁊ materialitate. ⁊ ſic ē nomē ab
ſolutū Joh. iiij. Spūs eſt deus. Scḋm aūt qḋ dicitur a
ſpiratione ſic ꝯuenit illi ſoli ꝑſone que ꝓcedit vt amor
rōne iā dicta. Spirare eñ in ſpūalibꝫ ſoliꝰ ē amoris. ⁊
qm̄ amor pōt ſpirari recte ⁊ ordinate. ⁊ ſic ē purus. vel
indirecte ⁊ īmūde. et ſic ē libidinoſus. iō ꝑſona illa q̄ ē
amor nō tm̄ dr̄ ſpūs. ſed. ſ. ſ. nō ſic filiꝰ dr̄ ſcūs. q̄ȝ gene
ratio ē motꝰ naturalis. circa quē nō attendit ſanctitas
vel puritas. ſicut attendit circa amorem voluntatis.
¶ Ad illud qḋ obijcitur. ꝙ ſpirare eſt totius trinitatis 36
dōm ꝙ ſpirare dicit duplr̄. Uno mō eſt ſpirare idē qḋ
ſpm̄ ꝓducere. ⁊ ſic nō conuenit toti trinitati. Alio mo
eſt ſpirare idē qḋ inſpirare. ⁊ illa conuenit toti trinita
ti. q̄ȝ inſpirare dicit effectum ſpūs qui ē a tota trinitate
dicitur eñ inſpirari ꝙ in ſpū nr̄o ſpūaliter īmittit ſiue
affectio ſiue cognitio. ¶ Ad illud qḋ obr̄. ꝙ motꝰ ē na
turalis. dōm ꝙ ſic ē in corꝑalibꝫ que inſpirāt ꝓpter na
ture indigentiā. ſed nō ſic in ſpūalibus ſubſtātijs qua
ſpirant ex liberalitate voluntatis. vñ rōne huiꝰ nō trāſ
ferunt. ſed rōne aliarū ꝓprietatum.

¶ Diſtinctio. xj. de eterna proceſſione ſpūſſan
cti q̄ꝫtū ad ṗncipiū a quo procedit.

Hic dōm ē ſpm̄ſcm̄ a pr̄e eſſe ⁊ filio. Sup̄ egit
mgr̄ de ꝓceſſione ſpūſſancti in compatione ad
ipſum ꝓcedentē. Hec eſt ſecunda ꝑs in q̄ agit
de eadē. in cōꝑatione ad ṗncipiū a quo. Et diuidit hec
ꝑs in duas. In prima oſtēdit ꝙ ſpūſſcūs ꝓcedit a pr̄e.
⁊ filio. In ſecunda determinat qualiter ꝓcedit ab eis. j
diſt. xij. Item querit cū ſpūſſcūs ꝓcedit a patre ⁊ filio
Prima pars habet quattuor. In prima oñdit mgr̄ per
multas autoritates ꝙ procedit a patre ⁊ filio. In ſe
cunda vero econtra. per rōnes grecorū oñdit ꝙ a ſolo
patre. ibi. Greci tñ dicunt ſpm̄ſcm̄ tm̄ ꝓcedere a patre
In tertia autoritates ⁊ rōnes grecorū ſoluit ⁊ determi
nat ibi. Nos aūt illa verba ita determinamꝰ. In quar
ta oñdit ꝓfeſſionē fidei grecorū. implicite cōuenire cuȝ
noſtra. ibi. Sciendum tñ ꝙ greci cōfitent.

¶ Quod ſpiritusſanctꝰ procedit a patre ⁊ filio pro
bat multis autoritatibus a

DI. XI

Hic dicendum eſt ſpiritū
ſanctū a pr̄e eſſe
⁊ filio. ⁊ procedere a patre ⁊ filio. qḋ
multi heretici negauerunt. Quod aūt de
vtroq̄ȝ procedat multis diuiorū eloquiorū te
Gal. iiij. ſtimonijs conprobatur. Dicit ei apl̄us. Miſit
Rom. viij. deꝰ ſpiritū filij ſui ī corda vr̄a. Ecce hic dicitur
ſpūs filij. Et alibi. Qui autē ſpiritū xp̄i non hȝ
hic nō ē eiꝰ. Ipē etiā filius de ſpiritusancto di
Joh. v. cit in euangelio: Quē ego mittā vobis a pr̄e.
Math. x. Pr̄is aūt ſpūs dictꝰ ē vbi legitur. Si ſpūs eiꝰ q̄
ſuſcitauit xp̄m a mortuis habitat i vobis. Et ip
ſe xp̄s dic. Non eñ vos eſtis q̄ loq̄mini. ſꝫ ſpūs
Joh. xv. patris veſtri qui loq̄tur. Et in alio loco. Quē
mittet pr̄ in nomine meo. Et alibi ipſe filiꝰ de
ſpūſcō ait. a pr̄e procedit. His
⁊ alijs auctoritatibꝰ pluribus
oſtenditur. ꝙ ſpūſſanctꝰ a pr̄e
⁊ filio procedit.
Greci cōtendūt ſpiritūſanctū
procedere a ſolo pr̄e b
Greci tamē dicūt ſpm̄ſctm̄ pro
cedere tm̄ a patre ⁊ nō a filio
Quod ideo dicūt. q̄ȝ veritas in
euāgelio fidem integram ꝯti
nēte. de proceſſiōe ſpūs loquēs
ſolū patrem ꝯmemorat dicēs
Spūs qui a pr̄e procedit. Et
etiā idō. q̄ȝ ī pricipalibꝰ ꝯcilijs a

a ¶ In ṗncipa
libus concilijs.
Querit que ſūt
illa quatuor ṗn
cipalia concilia
⁊ dōm. ꝙ fuerūt
quattuor conci 1
lia apoſtolorū
in eccleſia ṗmi
tiua. vt dicit q̄
dam glo. ſuper Prima cā
actus. Primus
fuit ad electōeȝ
mathie. Act. x.
Scḋm ad electi Scḋa cā.
onem. vij. dya
conorū Act. vij
Tertiū fuit ad nō īponēda legalia gētibꝰ Act. xv. Quar
tū ad tolerādū legalia ad tp̄s. Act. xxij. Concilia vero
patrū ṗncipalia apḋ grecos ſilr̄ fuerūt q̄tuor ſcȝ Nice
num. Epheſiū. Calcedonenſe ⁊ Cōſtantinopolitanū.

Distinctio XI

b ¶Qui aliud docuerit vł aliter p̄dicauerit &c. exponit ista verba .id est cōtrariū docuerit vel ꝯtrario modo &c. Non videtur ista expositio probabilis eo ꝙ ip̄e qui cōtradicit articul' excōmunicatus est ipso iure. ergo non oportebat p̄ contrario dare sententiā. ergo videtur ꝙ p̄ diuerso tulerunt sententiaȝ. Preterea vnde venit ista expositio p̄ deo. q̄re non dixerunt. Quisquis contradixerit. R͞ꝰ. dōm. ꝙ sicut dicit Anshel. omnis veritas sacre scp̄ture non contradicit p̄p' suam generalitatē & dignitatē & ideo p̄dicta expositio hȝ h' locum. Nec fuit incōueniens exp̄mere excōicationē hereticoruȝ quia sancti patres in concilijs ordinabant que iuris erant. & p̄terea ad terrorē est dictū. et maluerūt dicere aliud. q̄uis intellexerunt contrarium. vt magis cōpescerent ora presumptuosorū ne adinuenirent nouitates in fide. Scdm veritatē aūt excōicatiōis snīa
Gal. j.
nō se extēdit nisi ad ꝯtradicentes. q2 non fuit eorū intentio p̄cludendi viam ad explanationem fidei faciendaȝ maiorem. si deꝰ

que apud eos celebrata sunt. ita simbola eoꝝ subiunctis anathematibꝰ sancita sunt. vt nulli de trinitatis fide aliud docere vel aliter p̄dicare q̄ ibi continet' liceat. In quibus q̄dem simbolis cum sp̄ūsctūs cōmemoret' p̄cedere a p̄re & nō a filio. quicūq3 inq̄unt a filio eum p̄cedere addunt. anathema i currūt. vn̄ & nos arguunt anathematis reos. Addūt etiam ad assertionem sue opinionis & in testimoniū nr̄e damnationis de simbolo fidei. ꝙ s̄m traditionem p̄dictorū conciliorū leo tertius rome transcriptuȝ in tabula argentea post altare beati Pauli posita posteris reliq̄t p̄ amore (vt ip̄e ait) & cautella fidei orthodoxe. In quo quidem simbolo in p̄cessione sp̄ūs. solus cōmemorat' p̄r his verbis. Et in sp̄m̄scm̄ dn̄m & viuificatorem ex p̄re p̄cedenteȝ cū p̄re & filio coadorandum et glorificandum &c. Illud ē̄ simbolū qd̄ in missa cantatur. editum in niceno concilio. in fi-
b
ne cuiꝰ subiūctū ēb Qui aliud docuerit. vł aliter p̄dicauerit anathema sit. Idq3 greci nos anathematizatos dicūt. quia dicimus sp̄m̄scm̄ a filio p̄cedere. quod ibi nō cōtinetur. Qd̄ eniȝ s̄m nos ibi dicitur. q̄ a patre filioq3 p̄cedit. alteruȝ a latinis est additū. sc3 filioq3.

Grecoꝝ auctētes & rōnes soluit & determīat. c

Nos autē illa verba ita determinamꝰ. Qui aliud docuerit vł aliter p̄dicauerit. vł ꝯtrarium docuerit. vel ꝯtrario mō p̄dicauerit anathema sit. Aliud ergo posuit p̄ ꝯp̄sito q̄liter & apostolus in epistola ad Gal. Si quis aliud euangelizauerit id est contrarium anathema sit. Non dicit. si quis addiderit Nam si illud diceret. sibipsi vt

ait Augustinus preiudicaret q̄ cupiebat venire ad quosdam quibꝰ scribebat sicut ad Thes. vt suppleret q̄ue illorū fidei deerat. Sed qui supplet quod minus erat addit. non quod inerat tollit. Qui autem pretergreditur fidei regulam. non incedit in viā. sed recedit a via. Ad illud autem quod de euangelio oppōnūt respondemus ita. quia cum dicat in eo veritas spiritumsanctum a p̄re procedere. non addit solo. et ideo etiā a se p̄cedere non negat. s̄ ideo patrem tantū nōīat. q2 ad eum solet referre etiam qd̄ ipsius est. quia ab illo habet

¶Grecos in sensu nobiscū cōuenire & si verbis differant probat multis auctoritatibꝰ. d

Sciendum tamen ꝙ greci confitentur spiritumsanctum esse filij sic p̄ris. q2 et ap̄ls dic' Sp̄m filij. Et veritas in euangelio. spiritum veritatis. Sed cū nō sit aliud spiritumsanctum esse patris et filij. q̄ esse a patre vel filio. etiam in hoc in eandē nobiscum fidei sententiam cōuenire videntur licet i verbis dissentiant
Unde etiam quidam eorū catholici doctores intelligentes vnam eandemq3 fore sententiam predictorum verborum q̄bus dicitur spiritussanctus procedere a filio & esse filij professi sunt spiritumsanctum etiam p̄cedere a filio. Unde athanasiꝰ in simbolo fidei Spiritussanctꝰ a patre et filio. non factus nec creatus nec genitus. sed procedens. Ecce spiritumsanctū ap̄te dixit procedere a patre et filio. Didimus etiam eorum maximus doctor in li. d' spiritusancto. spiritumsanctum a filio p̄cedere dicit Saluator inquit q̄ est veritas. Non enim loquet'

alios magis il luminaret. et si hoc dixissent constat ꝙ non bene moti fuissent. et sentētia eorū merito abolenda esset.
Rōnē grecoꝝ soluit.

c ¶Sed cuȝ nō sit aliud. Cōtra aliud est dicere cappa fortis q̄ cappa facta a forte. ergo similiter videtur in proposito. Aut si nō. queritur 4
ratio. R͞ꝰ. dicendum. ꝙ genitiuus q̄uis denominetur ab habitudine p̄ncipij. tamen aliā habitudineȝ importat. vt possessionis. s3 cuȝ in diuinis non cadit diuersitas nec habitudo nisi originis ratione materie in diuinis determinatur ad habitudinem p̄ncipij. & ideo i deo idem est dicere spiritus filij. ꝙ spiritus p̄cedit a filio. ¶Preterea alia est ratō. q2 sp̄ūs s̄m ꝙ ē nomen absolutū. sicut hoc nomen deus. non habet p̄p'e construi cum genitiuo. quia tunc idem esset dicere spiritus filij. quod deus filij ergo oportet ꝙ accipiat' sp̄ūs s̄m ꝙ d' a spiratiōe. & sic est nomen importās originem. ergo sicut sequit' filius patris. ergo filius qui est a patre. & ita ē dicere spiritus filij id est spiritꝰ qui est a filio.

Gal. iiij.
Joh. xiiij.
Athanasius
Didimꝰ.

5 d ¶ Non sine me ꝛc. Videt̃ male dicere. q: qui habz arbitriũ super aliquid. habet dominiũ super illud. g° videt̃ ſm hoc ꝙ ſpũſſctũs ſit inferioꝛ filio. Si tu dicas ꝙ arbitrium dicat volũtatem h̃ nihil eſt. q: ſimiliter cũ vna volũtas ſit triũ. ſimilit̃ fili⁹ nõ loquitur ſine arbitrio ſpiritusſancti et pater ſimiliter quod nõ d: ꝓpͥe. R°. dõm. ꝙ ſpũſanct⁹ eſt patri et filio cõſubſtãtialis. ita ꝙ a patre ꝛ filio ꝓcedit operatio ergo ſpiritusſãctus cõmunis ẽ patri ꝛ filio. ꝛ ſimiliter eque habet eſſe a patre ꝛ

da ſemetipſo. hẽ⁹ nõ ſine me. ꝛ ſine meo ꝛ pr̃is arbitrio. q: inſepabilis ẽ a me ꝛ a pr̃is volũtate q: ex ſe nõ ẽ. ſed ex pr̃e ꝛ me eſt. hoc em̃ ipm̃ ꝙ ſubſiſtit ꝛ loqt̃ a pr̃e ꝛ a me illi ẽ. Itẽ ſpũſſctũs q̃ eſt ſpũs v̾itatis. ſpũſq; ſapiẽ nõ põt audire a filio loquẽte q̃ neſcit. cũ h̃ ipm̃ ſit qđ ꝓfert̃ a filio. i. ꝓcedẽs de⁹ de deo. Spũs v̾itatis ꝓcedẽs a veritate. cõſolatoꝛ manãs ex ↄſolatiõe. Itẽ

Cirillus. Cirillus eps̃ i ep̃la Neſtorio directa ait. Spũs itelligit̃ p ſe ꝓ ꝙ ſpũs ẽ ꝛ nõ fili⁹ ꝑ tñ nõ ẽ alien⁹ ab eo. Spũs em̃ v̾itatis noiat̃ ꝛ ꝓfluit ab eo ſicut ex deo pr̃e. Johes criſo. i omel. quadã de expoſitiõe ſimboli ſic ait. Iſte ẽ ſpũs ꝓcedens de pr̃e ꝛ filio. qui diuidit dona ꝓpꝛia ꝑut vult. Idẽ i alia omel. Credẽdũ ẽ ſpm̃ſctm̃ pr̃is eẽ ꝛ filij Iſtũ ſpiritũſctm̃. dicim⁹ pr̃i ꝛ filio coeq̃lẽ ꝛ ꝓcedentẽ de pr̃e ꝛ filio. hoc credite. ne colloq̃a mala coꝛrũpãt bonos moꝛes. Ecce a doctorib⁹ grecoꝛũ apte habem⁹ teſtimonia. q̃bus ſpũſſctũs a pr̃e et filio ꝓcedere oſtẽdit̃. Omnis ergo lingua cõfiteat̃ ſpiritumſanctũ ꝓcedere a patre et filio

filio. ita ꝙ nõ eſt dicere ꝙ habeat locutionem ꝓpꝛiam nec ꝙ habeat locutionem a ſe. ꝛ hec duo voluit excludere dominus cum dixit. non loquitur a ſemetipſo vt excludatur ratõ ꝓpꝛij. et ratio pꝛimi pꝛincipij et hoc exponens didimus contra ꝓpꝛium dicit. Nõ ſine me. Cõtra rationem pꝛimi pꝛincipij dicit. i. ſine meo et patris arbitrio. et arbitriuz non impoꝛtat dominium ſiue cauſalitatem ſed ſolũ auctoꝛitatem in patre et filio reſpectu ſpiritus vel eius operationis. Joh. cryſo.

Ad intelligentiã h̃ui⁹ ꝑtis duo ꝑncipalit̃ q̃runtur. Pꝛimo querit̃ de ꝓceſſione ſpũſſancti quãtũ ad ꝑncipiũ. et q̃rit̃. vtrũ ſpũſſctũs ꝓcedat a pr̃e ꝛ filio. Scđo. vtrũ ꝓcedat a pr̃e ꝛ filio inq̃ntũ ſũt vnũ aut inq̃ntũ ſunt dĩntes.

¶ Queſtio. j. a

Vtrum ſpiritusſanctus procedat a patre et filio

a Qꝙ ſolũ a pr̃e ꝓcedat ꝓbant greci rõne ꝛ auctẽe. Rõne ſic. Emanatio ſpũſſancti eſt ꝓceſſio. ſed ꝓceſſio ẽ motus ab vno in aliũ. ergo ſi recte ꝓceſſio eſt in diuinis. ſpũſſctũs eterna ꝓceſſione ꝓcedit ab vno in aliũ. Si ergo ꝓcedit a filio. aut ꝓcedit in pr̃em. aut in aliã ꝑſonã. nõ in pr̃em. q: pr̃ nihil accipit a filio nec in aliã ꝑſonã. cum nõ ſit dare quartã. ergo non ꝓcedit a filio.

b ¶ Item alia rõne ſic. q: ſpũſſctũs ꝓcedit ꝑ moduz ſpiratiõis ſicut verbũ ꝑ modũ locutiõis. ſed ita videmus in creaturis. ꝙ exitus locutiõis nõ ꝑcedit ſpirationez nec egreſſus ſpũs ẽ a verbo. ergo nec in diuinis. ſ. ſ. a

c filio. ¶ Itẽ ſpũſanct⁹ vt oẽs dicũt ꝓcedit ꝑ modum nexus. ſed nexus tenet rõnem mediꝫ. ſed ſi ꝓcederet a filio teneret rõnem tertij ꝛ extremi nõ medij. ergo non

d ꝓcedit a pr̃e ꝛ filio. ſed a pr̃e in filiũ. ¶ Itẽ ſpũſſctũs ꝓcedit a pr̃e aut ſufficienter. aut nõ. Si nõ ſufficiẽter et plene. ergo pater impfect⁹ in ſpirando. Si ſufficiẽter. ergo ſupfluum ẽ fieri ꝑ duo qđ põt fieri ꝑ vnũ ſufficiẽter. ergo ſi a filio ꝓcedit. cũ ꝓcedat plene a pr̃e i illa

e ſũma trinitate eſt ſupfluitas. qđ abſurdũ ẽ. ¶ Item hoc ipm̃ nitunt̃ greci oñdere ꝑ auctem. ſed nõ ꝑht̃ ꝑ ſacre ſcripture introductionẽ. iõ arguũt ꝑ ꝑuatõem i euãgelijs. et maxime in euãgelijs iohis. ꝛ ep̃lis. vbi itegre tradit̃ nr̃a fides. ſed in nullo d: ꝙ ſpũſſctũs ꝓcedat niſi a pr̃e tm̃. Joh. xv. Spiritũ veritatis q̃ a pr̃e ꝓcedit ergo aut euãgelia inſufficiẽter fidem docẽt. aut ſpũſſ.

f tm̃ ꝓcedit a pr̃e. ¶ Itẽ i q̃ttuoꝛ cõcilijs apđ grecos celebꝛatis. vbi fides a pr̃ib⁹ ſufficiẽter ẽ explicata dicit̃. ꝙ ſpũſſctũs ꝓcedat a pr̃e. ꝛ nihil d: de filio. ergo ſi deus

g illis ſufficienter fidẽ reuelauit. g° ꝛc. ¶ Itẽ hũc erroꝛẽ imitari nitunt̃ ꝑ doctoꝛes. q̃ nõ ſolũ apud eos. ſꝫ etiaz apud nos celebꝛes ſunt. Et ꝑmo ꝑ Grego. nazãzenũ. q̃ dicit̃ theolog⁹. Filius ꝛ ſpũſſctũs gemin⁹ pr̃is radius vſq; ad nos miſerũt claritatem ſuam. ergo exeũt a pr̃e vt dño radij. Et dyoni. etiam dicit in li. de di. no. Ex materiali ꝛ impꝑtibili bono coꝛdialia exoꝛta ſunt lumina. loquit̃ de patre. q̃ exeũt vt lumina ſed talia ſic ſe habent ꝙ vnũ nõ eſt ab altero. g° ꝛc.

h ¶ Itẽ dam̃. expꝛeſſius. Spm̃ſanctũ ex pr̃e dicimus. ꝛ ſpm̃ pr̃is nominamus. ſpm̃ v̾o ſanctũ ex filio nõ dicimus. ꝛ tñ ſpm̃ filij nominam⁹. ¶ Itẽ ſi latini hoc cognouerũt. tñ greci nõ cognouerũt. aut fuit hoc ſcripture autoꝛitate. aut ꝑdicatiõe. aut rõne. aut reuelatiõe. Scripture autoꝛitate nõ. q: eandẽ ꝑ oĩa ſcripturã habent greci. Silr̃ nec ꝑdicatione. q: idẽ doctoꝛ grecoꝝ q̃ eſt ꝛ latinoꝝ. q̃ eis fidẽ ꝑfecte traddidit. ſ. paul⁹ ap̃ls. Si ratiõe. ſed rõne nõ ſufficit aliq̃d infirmare in his que ſunt fidei. Vñ dyo. ꝛ dam̃. dicũt ꝙ nihil eſt dicendũ nec cogitandũ de illa ſũma trinitate. ꝑter id quod nos ſacra eloquia docuerit. Et hiero. Nihil credat̃ mihi niſi ↄfirmauero ꝑ nouuz ꝛ vetus teſtam̃. Si reuelatiõe. querit̃ cũ fuerit reuelatũ. ꝛ cũ de⁹ velit oẽs hoĩes ſaluos fieri. quare h̃ nõ reuelauit grecis. Et iteꝝ quõ ↄſtat ꝙ hoc fuerit a deo.

¶ Contrariũ arguit̃ rõne oſtenſiua ſic. Spũſſanctus ſm̃ oẽs fideles ꝓcedit vt donum ſic̃ ex multis locis ſcꝑture ꝓbat̃ ꝛ iteꝝ oẽs tã greci q̃ꝫ latini dicũt ſpm̃ſ. a filio nobis donari. ergo omnes cõcedũt ꝓcedere ab vtroq; cum nõ detur niſi a quo ꝓcedit ¶ Item ſpũſſ. ſm̃ omnes ꝛ ſicut ſupꝛa oñſum eſt ꝓcedit vt amoꝛ. ſed amare non tm̃ eſt patris ſed etiam filij. vnde ꝛ ꝑ oĩa amat filius ſicut et pater. ergo ſi a pr̃e amante amoꝛ ꝓcedit eadem ratione a filio ¶ Item ſpũſſctũs ſm̃ oẽs ꝓcedit vt nexus. ſed ꝑfectioꝛ nexus eſt qui ab extremo vtroq; ꝓcedit. q̃ꝫ qui ab altero. ergo ſi ſpũſſctũs eſt nexus ꝑfectiſſimus. non ſolũ a pr̃e ꝓcedit ſed etiã a filio

¶ Item hoc idẽ oſtendit̃ rõne ducente ad impoſſibile ſic. Oĩs diſtinctio ꝑſonaꝝ in diuinis attendit̃ ſm̃ relationẽ ꝛ oꝛiginẽ. ergo ſi ſpũſſctũs non ꝓcedit a filio nec ecõuerſo. nulla eſt ibi oꝛigo. ergo nulla eſt ibi mutua relatio q̃ nec diſtinctio ¶ Itẽ maioꝛ germanitas ẽ inter duos. qñ vnus ꝓcedit ab altero. ꝛ ambo a tertio. q̃ꝫ ſi vnus nihil habeat ab altero. hec ẽ per ſe nota. ergo ſi

spiritus sanctus nō est a filio nec ecōuerso. nec est per/
fecta vnio. ergo nec sūma nec ꝑfecta beatitudo ¶ Item ꝑ/
fectior ē expssio q̄n generās cōicat genito nō tm̄ subam
sꝫ etiā actum q̄ nature geniti nō repugnat. sꝫ actus spi/
rādi nō repugnat filio. qꝛ nullū ex hoc incōueniēs seq̄r
si spiret. ergo si pr̄ hūc actū ei nō cōicat. filius nō est ꝑfecta
imago. ¶ Itē hoc ipm̄ ostenditur auctꝭ. Et p̄mo au/
ctoritate apl̄i Gal. iiij. Misit deus spūm filij sui. ⁊c̄. ergo
cū pr̄ nō mittat spūm nisi filij. idē ē spūs pr̄is ⁊ filij. sed
eius est spūs a q̄ ꝓcedit. ergo spūs ꝓcedit a pr̄e ⁊ filio. Si
dicas ꝙ nō seq̄tur. qꝛ nō dicit̄ filij. qꝛ ꝓcedit a filio. sed
qꝛ est i filio. ergo eadē rōe cū filiꝰ sit in spūscō. pōt dici filiꝰ
s.s. ¶ Itē Joh. xv. Quē ego mittā vobis spūm ṽitatis
Ex h̄ arguit̄ sic. Nullus mittit aliū nisi habeat auctem
supra illū. nullus aūt habet auctoritatē supra aliū nisi
aliq̄d tribuat ei. sꝫ nll'a ꝑsona tribuit nisi ab ipa ꝓcedat
ergo a p̄mo. s.s. ꝓcedit a filio Si dicas ꝙ a filio mittitur ex
tꝑe ⁊ ex tꝑe ꝓcedit. Cōtra. Filiꝰ nō ideo hꝫ auctem quia
mittit. sꝫ ideo mittit. qꝛ hꝫ auctem. ergo ante habet au/
ctoritatē q̄ȝ mittat tꝑaliter. ergo anteq̄ȝ mittat tꝑalit̄. necē
est spūm scm̄ ꝓcedere a filio. ergo. ⁊c̄. Itē Joh. xvj. Ille me
clarificabit. qꝛ de meo accipiet. Ex quo arguit̄ sic. Quic/
q̄d est omē qd̄ habet. est omē qd̄ accipit. sꝫ spūssanctꝰ cū
sit deus sūme simplex. est omē qd̄ habet. ergo omē qd̄ accipit
ergo si accipit aliq̄d ab aliquo accipit esse. sed a quo acci/
pit esse ab illo ꝓcedit. ergo si aliq̄d accipit a filio ꝓcedit a
filio. Si dicas ꝙ accipe illd̄ ē tꝑaliter. Tūc obijcit̄ ex h̄
qꝛ omē qd̄ tꝑalit̄ accipit aliq̄d ab aliquo mutat̄. ⁊c̄.
Rꝰ. dōm ꝙ sicut ondsū est auctꝭ ⁊ rōnibꝫ fidei. veritas
6 est ꝙ spūssanctꝰ ꝓcedit a pr̄e ⁊ filio. ¶ Ad intelligenti/
am aūt ꝯtrouersie latinoꝝ ⁊ grecoꝝ ⁊ originē eius. no/
tandū est ꝙ circa ꝓcessionē spūssācti de filio est duo cō/
siderare. s. articuli cognitionē. ⁊ eiusdē cogniti ꝓfessio/
nem. In primo tota est dr̄ia. In scd̄o cōtrouersia Co
gnitio aūt huius articuli fūdamentū habet a scriptura
ꝓfectū vel incremētū a rōe. sꝫ ꝯseruatōnem a reuelatōe
In scp̄ture auct̄e greci ⁊ latini ꝯueniūt. q̄ dicit spm̄ scm̄
esse filij ⁊ mitti a filio. sed in rōe ⁊ reuelatōne differunt.
In rōne q̄dem intelligēdi. Nā cū scp̄tura dicat spiritū
scm̄ ꝓcedere. greci ad intelligēdū vsi sūt alio modo simi/
7 tudine ꝓcessionis. alio mō latini. Nā cum ꝓcessio dica
tur in creaturis motus localis ab vno i alium. ⁊ dicat̄
motus causalis vnius ex alio. greci intellexerūt ꝓcessi/
onē p̄mo modo ab vno i aliū. latini ṽo scd̄o mō. ⁊ in h̄
melius intellexerūt latini q̄ȝ greci. qꝛ compauerūt ꝓces
sionē ternā ꝓcessioni magis spūali. ⁊ iō magis simili cō
parauerūt ⁊ sic melius. Similit̄ scp̄tura dicit spūm sā/
8 ctū ꝑ spirationē ꝓcedere. Sꝫ cū duplex sit spiratio. scꝫ
flatus exterioris. ⁊ amoris inṫioris. greci compant spi
ritū spiratōni flatus exṫioris. sꝫ latini spiratōni interio
ris amoris. ⁊ ideo latini meliꝰ. qꝛ spūaliori ⁊ similiori si
militudini aptauerūt Similit̄ cū scp̄tura dicat. s.s. ꝓce
9 dere vt nexū ⁊ coīonem. Et duplex possit ēē nexus. vel
sicut mediū iungens alteri. vel sicut extremū in q̄ cōiun
gūtur. greci compauerūt primo modo. latini scd̄o mo/
do. ⁊ ideo spiritualiori ⁊ similiori. qꝛ ille nexꝰ magis hꝫ
similitudinē ꝑsone. qꝛ ergo dr̄iam habuerūt in rōne. ⁊ la/
tini spūaliꝰ ⁊ couenietiꝰ compauerūt. iō ex rōe sua sunt
eleuati. ⁊ ꝑ h̄ ad intelligētiā scp̄ture dispositi. ⁊ id̄o ma
nifesta reuelatōe edocti sūt de spūssc̄i ꝓcessiōe. Greci ve
ro qꝛ similitudines differētes ⁊ minꝰ ꝓprias aptabant.
ideo sūt sua rōne depssi. ⁊ nō valentes intelligere spūm
a verbo ꝓcedere. nec in aliū ab eterno ꝓcedere. artaue/
rūt scp̄turam ad intelligendum de ꝓcessione tꝑali. ⁊ id̄o
sibi viam reuelatōnis clauserūt. Hec est ergo ratio diuer/
sitatis in huius articuli cognitōne. Cōtrouersia ṽo ve
nit ex huiꝰ articuli ꝓfessiōe. Professio ṽo articuli venit 10
ab ecclesia latinoꝝ ex triplici causa. vicꝫ ex fidei verita
te. ex ꝑiculi necessitate. ex ecclesie auctoritate. Fides di/
ctabat h̄. ⁊ periculi necessitas iminebat. ne forte aliqui
hoc negarēt. in qd̄ ꝑiculū inciderūt greci. ⁊ ecclesie au/
toritas aderat. ⁊ iō sine mora exp̄mi debebat. Negatio 11
ṽo huiꝰ articuli venit ex triplici cā. s. ex ignorātia. ex su
ꝑbia. ⁊ ꝑtinacia. Ex ignorātia. qꝛ nec scp̄turā intellexe/
rūt. nec habuerūt cōgruam rōnem. nec aptam reuelatō
nem. Ex sup̄bia. quia cū reputarēt se sciolos. ⁊ vocati
nō fuerunt. noluerūt ꝓfiteri qd̄ non erat ꝑ eos inuētuꝫ
Ex ꝑtinacia ne cōuincerent̄ ⁊ irrationabilit̄ moueri vi
derent̄. inuenerūt ꝓ se rōnes contra ṽitatem. ⁊ ideo suā
sententiam defendere ausi sunt. ⁊ aucti ecclesie romane
obuiare. ⁊ ideo facti sunt heretici. quia negant fidei ve
ritatē. Et scismatici. qꝛ recesserēt ab ecclesie vnitate. Sꝫ 12
qꝛ mos est hereticoꝝ ⁊ scismaticoꝝ cū se nō possunt ra/
tionibꝫ cōmunire aduersam ꝑtem accusare. id̄o nos ac/
cusant ⁊ redarguunt tanq̄ȝ curiosos et tanq̄ȝ excōicatos
⁊ scismaticos. Curiosos. quia sine huius articuli ꝓfes/
sione salus erat. quare ergo intromiserunt se latini hoc
ꝑq̄rere qd̄ nō fuit necessarium. sꝫ ad hoc patet respon/
sio. quia oportunū fuit ꝓpter periculum quod ipi in/
ciderūt. Similiter dicunt nos excommunicatos. quia
simbola corrumpimus in q̄bꝫ ꝑ sanctos pr̄es sub excō/
municationis pena hoc erat prohibitum. Et ad h̄ pa/
tet responsio ꝑ p̄dicta. quia nō corrumpimus sed ꝑfici
mus. nec sententia lata est ꝯtra ꝑficiētes. sed ꝯ corrum
pētes. Uel pōt dici sicut dicit Ansel. ꝙ nouū edidimꝰ
qd̄ q̄dē facere potuimꝰ. qꝛ romana ecclesia plenitudinē
potestatis a petro aploꝝ p̄ncipe accepat. in quā nulla
patrum sententia nec interdictum ponere. nec artare
potuit. nec ei p̄iudicare. nec ligare eam ad aliquid. Si
militer dicūt nos scismaticos. qꝛ a nobis incipit diui/
sio. Cum em̄ hoc vellemus asserere. noluimus eos vo/
care. Et ad hoc responderi potest ꝓ latinis. ꝙ eos vo/
care non fuit oportunum. qꝛ ecclesia sine eis hoc pote/
rat. ⁊ quia erat laboriosum ꝓpter distantiaꝫ. erat infru
ctuosū ꝓpter insipientiā. qꝛ iam nō erat in grecis sapi/
entia tanta sicut fuerat. immo ad latinos transierat.
Erat nihilominus ꝑiculosum. qꝛ quod ꝓ certo haben/
dum erat. periculum erat ducere in dubium. et sic patꝫ
ꝙ friuole sunt eoꝝ accusatōnes. ¶ Ad rōnes aūt intel
lectis que dicta sunt facile est respondere. ¶ Ad illud 13
ergo quod obijcit̄ ꝙ ꝓcessio est ab vno in alium. Dicen
dū ꝙ verū est de ꝓcessiōe locali. sed nō est verum de ꝓces
sione causali. sicut infra melius patebit. cum ꝓcedere
in alium est dupliciter. aut qꝛ in aliū tendit sicut obm̄.
⁊ sic spūssanctus ē amor quo filius amat pr̄em. sic ecō/
uerso. Si aūt dicatur sic ꝓcedere in aliquē vt ab eo re
cipiatur omino stultus est intellectus Est em̄ dicere ꝙ
amor qui est spūssanctꝰ oriat̄ a pr̄e ⁊ subsistat i filio. sic
riuus orit̄ a fonte ⁊ req̄escit i lacu ꝓfundo. ¶ Ad illud 14
qd̄ obꝛ de spiratōne ꝙ p̄cedit ṽbū. Dōm ꝙ veꝝ est de ex
teriori verbo ⁊ non de interiori. ⁊ ideo nō est simile.
¶ Ad illd̄ qd̄ obijcitur de nexu. Dōm ꝙ nexus nō ha/
bet rationem mediij. sed rationē tercij. q̄ȝq̄ȝ aliqui volu/
erunt dicere ꝙ locum tenet et medij ⁊ tercij. et voluerūt
isti sustinere opinionem grecoꝝ et latinorum. et distin
guunt duplicē modū ꝓcedendi. s. in alium. ⁊ sic ꝓcedit
a patre. vel ab alio. et sic ꝓcedit a patre et filio. Et istd̄ 15
est exufflandum hodie. quia non habet intellcm̄ sanuꝫ

immo om̄ino eodē mō ꝓcedit ab vtroq̄3. ⁊ tamē vtriuſ/
q̄3 nexus eſt. ſicut ponit̄ exēplū de duob' lignis ex q̄b' ꝓ
16 cederet vna flāma. ¶ Ad illō q̄d obī̄ q̄ ab altero ſuffici
enter. g̊. ⁊c̄. Dōm q̄ iſtud verū eēt ſi eſſent diuerſa p̄nci
pia ſſ. q̄ð nō ē ver̄ ſicut infra patebit Vn̄ ſic nō valet h̄
argumētū pr̄ creat et filius ſimilit̄. et pr̄ eſt ſufficiēs in
creādo. g̊ fili⁹ ſupfluit. q̄: ſūt vnū p̄ncipiū i creādo. ſimi
17 liter ſoluendū eſt i ꝓpoſito. ¶ Ad illud q̄ð obī̄ q̄ non re
perit̄ in ſcriptura Dōm q̄ ſi v̄ba nō repiantur. repit̄ ta
mē ſenſus. ſicut in obiiciēdo mōſtratū eſt. Tamē argu/
mētum non valet. non repitur in ſcriptura. g̊ non ē ve
rum. q̄: ſcp̄ture mos ē quedam tacere ꝓpter inſinuan/
dam humilitatē. vn̄ dn̄s volens nos erudire ad humi/
litatē. om̄e q̄ð ſuū eſt patri attribuit. ſicut Iohānis vij
Mea doctrina non ē mea. Similiter dicit Iohis xvj.
Qui a pr̄e ꝓcedit loquēs de ſpūſcō. ⁊ tamē ip̄e ſubiūgit
oīa que pater habet mea ſūt. ⁊ ideo argumētū nō valet
¶ Ad illud q̄ð obī̄ de ꝯciliis dōm q̄ nec in cōciliis illis
ſūt om̄ia inſtituta que ſpectāt ad mores. nec etiā om̄ia
dicta que ad fidē ꝑtinent. ſicut in ſimbolo q̄ð cantatur
in miſſa nihil dr̄ de deſcenſu ad inferos. Sed nunq̄3 la/
tuit ſcōs pr̄es ꝓceſſio ſpiritusſancti a filio. ⁊ ſi nō latu/
it quare nō dixerūt. Credo q̄ non latuit. ſicut ꝑ antiq̄s
grecoꝝ q̄s mgr̄ adducit auctē in lr̄a. ſ3 tn̄ nō fuit exp̄ſſū.
q̄: nō erat exp̄ſſum. Null⁹ eīm negabat nec negari vole/
bat Sed heretici multa que erāt implicita fidei nr̄e ſua
importunitate compulerūt explicare. ⁊ ſic patet illud.
¶ Ad illud q̄ð obiicit̄ de auctoritate dyo. ⁊ grego. dō3.
18 q̄ non eſt om̄imoda ſimilitudo ſ3 maior diſſimilitudo.
Attēdit̄ aūt diſſimilitudo in h̄. ſc3 q̄ꝫtum ad plenitudi
nem fontalitatis in pr̄e ⁊ in diuiſiōe ꝑſonarū emanāti
um ab eo. ⁊ in receptiōe influētie in creatura. nō tamen
eſt omnimoda ſimilitudo q̄ꝫtu3 ad modum emanandi.
⁊ ſic patet illud. ¶ Ad illud q̄ð obī̄ de Dam̄. Dōm q̄ n̄
19 eſt in iſta parte ei aſſentiendū. ſicut enī intellexi, ipſe fu
it in tp̄e quādo orta eſt cōtentio. vnde nō ē in hoc ſuſti/
nendus. q̄: ſimpliciter fuit grecus. Tamē ipſe caute lo
quitur. Unde nō dicit q̄ ſpūs nō ſit a filio. ſed dicit nō
dicimus a filio. q̄: greci nō ꝯfitebātur. nec tn̄ negabāt.
ſed modo coꝝ maledicta ꝓgenies addidit ad paterna3
demētiam. ⁊ dicit q̄ nō ꝓcedit a filio niſi tēporaliter. et
ideo tanq̄3 hereticos ⁊ ſciſmaticos romana damnat eccl
eccleſia. ¶ Queſtio ij b
Utrꝝ ſpūs ſcūs ꝓcedat a pr̄e ⁊ filio inq̄ꝫtum ſunt vnu3.
aut inq̄ntū differētes. ⁊ q̄ð inq̄ꝫtū vnū. videt̄ ꝑ anſel. i
li. de ꝓceſſ. ſſ. Nullus intellectus capit ſſ. eſſe patris et
filij ſm̄ q̄ alter eſt pr̄. alter filius. ſed ſm̄ q̄ vterq̄3 ē ide3
deus. ¶ Itē oſtenditur rōe ſic. vnitas effectus ē ab vni
tate actus. ⁊ vnitas actus ab vnitate potentie vel ſub/
iecti. ergo cum vna ſit ꝑſona ꝓducta a patre et filio. er/
go ꝑ vnum actū ꝓducitur ⁊ ꝑ vnam potentiā. ergo ſpi
rant inq̄ꝫtum ſūt vnum. ¶ Itē quod eſt a duob' inq̄ꝫtū
duo. aut eſt inſufficienter a quolib3 aut ab altero ſuper
flue. ſ3 ſpūſſcūs a nulla ꝑſona eſt inſufficienter nec ſup/
flue. q̄: neutꝝ ꝯuenit nature ꝑfecte. g̊. ⁊c̄. ¶ Ite3 q̄ð eſt
a duob' inq̄ꝫtum duo ē compoſitum. ſi ſubſtātialiter ē
ab illis. q̄: a duob' inq̄ꝫtū duo ꝓcedit vnum. ⁊ ita opor
tet q̄ illud vnum habeat differētiam. ſ3. ſſ. nō ē compo/
ſitus g̊. ⁊c̄. ¶ Itē nihil vnū ꝓcedit a duob' ſimilibus ī
natura q̄ntū duo. niſi alter ſit ſic p̄ncipiū actiuū. alter
ſicut principiū paſſiuū. ſiue alter vt pater. alter vt ma/
ter. ſed hoc nō eſt in diuinis. ergo ⁊c̄. ¶ Cōtra. q̄ꝫ proce
dit a duob' ita q̄ ab vno principalius q̄ꝫ ab alio. proce
dit inq̄ntū ſūt duo. ſed ſpūſſanctus p̄ncipaliter proce/
dit a pr̄e. ſicut dicit Aug⁹. ⁊ habet̄ in ſequēti diſt. g̊. ⁊c̄.
¶ Itē Qui ꝓcedit a duob' inq̄ꝫtum ſūt diſtincti. proce
dit a duob' inq̄ꝫtum ſūt duo. ſ3 nexus nō eſt niſi diſtin
ctoꝝ. ergo q̄ ꝓcedit vt nexus ꝓcedit ab eis vt a diſtinc/
tis. et ita vt a differētibus. ¶ Ite3 ab vnitate ſubiecti ē
vnitas actus. ſ3 pr̄ ⁊ fili⁹ ſūt duo. g̊ ſpirāt duplici ſpi/
ratōe. g̊ ſpiratur. ſſ. ab eis inq̄ntū ſūt duo. g̊. ⁊c̄. ¶ Ite3 ſi
ſpirāt. ſſ. inq̄ꝫtum ſūt vnū. aut inq̄ntum ſūt vnū i ſub̄a
aut in notōne. aut in ꝑſona. Si inq̄ntum ſūt vnū i ſub/
ſtantia. g̊ cū ſpiritusſanct⁹ ſit idē in ſubſtātia. ſſ. ꝓcedit
a ſe. Si inq̄ntum ſūt idē in notōne. hoc nihil eſt. q̄: nō
ideo ſpirāt q̄: ſūt ſpiratores ſ3 ecōuerſo. Nec inq̄ntū ſūt
vnū i ꝑſona. q̄: in ꝑſona nō vniūtur. ¶ R⁰. dōm q̄ ſpi 20
ritusſanct⁹ ꝓcedit a pr̄e ⁊ filio inq̄ntum ſūt vnū i fecun
ditate volūtatis. Una aūt eſt i patre ⁊ filio voluntas.
q̄: pr̄ ⁊ fili⁹ ſūt vna ſb̄a. ſi g̊ ē in eis volūtas fecūditas
vna ē fecūditas i eis. Volūtat̄ āt fecūditas ē i pr̄e et fi/
lio. q̄: vterq̄3 deus iproceſſibilis. Sicut eñ ſupius dcm̄
fuit de numero ꝑſonarū. ⁊ infra melius patebit cū aget̄
de innaſcibilitate. que idē eſt in patre q̄ð p̄mitas. ⁊ pri/
mū ⁊ p̄ncipium. ſicut idē ratō p̄mitatis eſt. ⁊ rō p̄ncipiā
di ſiue fecūditatis. Om̄ ergo pr̄ prior eſt i om̄i emanati
one. ſ. ꝓceſſione ⁊ generatōe. q̄: nec generat̄ nec ꝓcedit
hinc eſt q̄ vtroq̄3 mō ē principium Quia vero filius p̄/
or ē emanatione ꝓceſſionis nō generatōnis. q̄: genera/
tur. tamē ē inſpirabilis. hinc eſt q̄ eſt p̄ncipium ſpiran
di non generādi. Quia v̄o. ſſ. neutro modo ſe hab3. neu
tro modo ē p̄ncipium. Inde ē g̊. q̄ q̄ꝫuis. ſſ. a duobus ꝓ
cedat. q̄: tn̄ ꝓcedit nō vt ſūt drntes. ſ3 vt ē in eis vna fe
cūditas volūtatis. pater q̄. ſſ. ꝓcedit ab eis inq̄ntū ſūt
vnū. ¶ Ad illud q̄ð obiicit̄ q̄ p̄ncipalit̄ ꝓcedit a patre 21
Dōm q̄ p̄ncipalit̄ p̄t dici dupliciter. aut reſpectu ſecū/
darij. ⁊ ſic imꝑtat ordinē p̄oris ⁊ poſterioris. ⁊ ſic ponit
diuerſitatē. ⁊ hoc mō nō accipitur hic. ¶ Alio modo vt
principalitas dicit q̄ndā auctoritatem. ſicut pr̄ dicit̄
oꝑari ꝑ filiū. vnde vna creatura ꝓducitur a patre ꝑ fili
um. inq̄ꝫtum ſunt vnum. ⁊ ſic intelligendum ē in propo
ſito. ¶ Ad illud quod obiicitur q̄ nexus ꝓcedit a plu/
ribus. ⁊c̄. Dōm q̄ ratio nexus incipit a diſtinctōne. et
tendit ſiue ꝓcedit in vnitatem. Unde vltima ⁊ comple
tiua ratio eſt vnitas. Licet ergo nexus ſit duoꝝ ⁊ a du
obus. ſi ē ꝑfectus nexus. ē ab eis inq̄ntum ſūt vnum. n̄ 22
inq̄ntū ſūt plures. ¶ Ad illud quod obiicit̄ q̄ ab vni/
tate ſubiecti eſt vnitas actus ⁊ a pluralitate pluralitaſ
Dicēdū q̄ iſtud nō habet inſtantiam ſcōm modū loquē
di. q̄: ſi duo ſūt termini copulati. act⁹ numerat⁹ d3 eis
reddi. ſ3 ſm̄ rem diſtinguendum ē. quia ſubiectu3 dicit̄
dupliciter. aut ꝑ ſe ⁊ primo. aut non primo. ⁊ illud verꝫ
eſt de ſubiecto ꝑ ſe ⁊ primo. non de alio. ⁊ ſic accipiendo
pater ⁊ filius nō ſunt vnum principiū ſeu primū ſubie
iectum ſpiratōnis. q̄: non ſpirant ſcōm q̄ pater ⁊ fili⁹.
ſed ſcōm q̄ in eis eſt vna fecūditas voluntatis. ⁊ ita in
q̄ntum vnum. Vel alr̄ dicendū q̄ eſt loqui de actu. vt ē 23
actus vel origo. ⁊ de actu vt ē accidens. Si loquamur
de actu vt ē accn̄s. de neceſſitate numeratur ad numerꝫ
ſubiecti. q̄: nō eſt vnū accidens in duob' ſubiectis. Si
aūt loquamur de actu vt eſt actus. ſic compatur ad ſub
iectum vt ad principium. ⁊ ſic non numerat̄ ad numerꝫ
ſubiecti ſm̄ q̄ ſubiectum. ſ3 ſm̄ q̄ p̄ncipium. Quonia3
ergo in diuinis ſpiratio non ē accidens ſed productio
vel relatio. ideo ſequitur vnitatē ſubiecti vt eſt p̄ncipi/
um. quare pater ⁊ filius q̄muis due ſint ꝑſone. tn̄ ſunt
principium vnū. q̄: ꝑ eandem virtutem ſpirant. iō act⁹
non numeratur in illis. ideo ſpirant vna ſpiratōne q̄m

uis sint duo. ¶ Ad illud quod queritur vltimo aut ingenitum vnum in substantia &c. dicendum quod ingenitum vnum in fecunditate voluntatis put illa voluntas tracta est ad notionem per fecunditatem. quia fecunditas est ratione primitatis. que primitas significat per hoc quod est improcessibilis. Et hoc est quod dicit Anselmus. quod pater et filius spirat secundum quod vterque est idem deus. non secundum quod deus simpliciter. sed secundum quod deus in vtroque. hoc est considerare voluntatem in personis. Si ergo queras vtrum ingenitum vnum in substantia. aut notione. aut persona. dicendum quod responderi potest dupliciter secundum duas opiniones prius positas de potentia generandi. vij. dis. quia quidam dicunt quod potentia generandi non differt a generatione siue paternitate nisi modo loquendi. et ita dicit notionem. scilicet personalem proprietatem. vt generatio licet alio modo. Similiter isti dicunt quod fecunditas voluntatis siue vis spiratiua. dicit eandem notionem quam spiratio. licet alio modo. quia vis spiratiua dicit vt in ratione aptitudinis. sed spiratio in ratione actus. et ita secundum hos ingenitum sunt vnum notione. Alij dicunt quod sicut potentia generandi dicit naturam in persona. ita essentiam personaliter. sic vis spiratiua voluntatem dicit. vt voluntas est in personis in quibus est fecunda. et ita pater et filius spirant ingenitum vnum in essentia siue natura siue voluntate. vt dicatur proprius voluntate considerata in personis. Quelibet illarum positionum mihi videtur satis probabilis.

¶ Dist. xij. de eterna processione spiritussancti qualiter a patre et filio procedit.

Item queritur cum spiritussanctus procedat a patre et filio. Hec est secunda pars in qua magister determinat qualiter spiritussanctus procedit a patre et filio. Et hec pars habet quatuor partes. secundum quatuor que determinat. In prima querit vtrum spiritussanctus prius procedat a patre. et determinat quod non. In secundo querit vtrum principalius et plenius. ibi. Nunc tractandum est. Tertio vtrum proprie a patre procedat. ibi. Ex eodem sensu dicitur etiam proprie procedere a patre. Quarto determinat. vtrum spiritussanctus proprie procedat a patre per filium. ibi. Forte etiam iuxta hanc intelligentiam. vbi confirmat auctoritate hylarii. quod spiritussanctus mittitur a patre per filium et procedit.

¶ Vtrum spiritussanctus prius vel magis procedat a patre quam a filio. a

Item queritur cum spiritussanctus procedat a patre et a filio vtrum prius vel magis processerit a patre quam a filio. quod nititur hereticus ostendere ita dicens. Si processit vtique spiritussanctus a patre. processit vtique a aut a nato iam filio. aut non nato filio. Si vero iam nato filio processit. ante natus est filius quam processerit spiritussanctus. Precessit ergo natiuitas filij processionem spiritussancti. Si autem processit a patre non genito filio ante processit quam filius genitus fuerit.

¶ His et huiusmodi questionibus magis laboriosis quam fructuosis respondet aug. in. xv. li. de trini. dicens. In illa summa trinitate que deus est. interualla temporum nulla sunt per que posset ostendi aut saltem requiri. vtrum prius de patre natus sit filius. et postea de ambobus processit spiritussanctus. Nunquid ergo possumus querere vtrum iam processerat de patre spiritussanctus quando natus est filius. an nondum processerat. et illo nato de vtroque processit. Non possunt prorsus ibi ista queri. vbi nihil ex tempore inchoatur. vt ex consequenti perficiatur in tempore. ideo qui potest intelligere sine tempore generationem filij de patre. intelligat sine tempore processionem spiritussancti de vtroque. Ecce his verbis absoluta est questio illa que querebatur vtrum prius processerit spiritussanctus a patre quam a filio.

Vtrum spiritussanctus plenius vel magis procedat a patre quam a filio. b

¶ Nunc tractandum est quod secundo querebatur. scilicet an plenius vel magis procedat spiritussanctus a patre quam a filio. Ad quod dicimus. quia sicut non ante procedit a patre quam a filio. ita non plenius vel magis procedit a patre quam a filio. Augustinus in. xv. li. de trini. dicit quod spiritussanctus principaliter procedit de patre. Non frustra inquit in hac trinitate non dicitur verbum dei nisi filius. nec donum dei nisi spiritussanctus. nec de quo genitum est verbum. et de quo procedit spiritussanctus principaliter nisi deus pater. Ecce audistis quia spiritussanctus principaliter procedit a patre. Sed ne te hoc turbaret. ipse continuo ex quo sensu dixerit. aperit dicens. Ideo addidit principaliter. quia et de filio spiritussanctus procedere reperitur. Sed hoc quod illi pater dedit. non iam existenti et nondum habenti. Sed b quicquid vnigenito verbo dedit. b gignendo dedit. Sic ergo eum genuit. vt etiam de illo donum commune procederet. et spiritussanctus spiritus esset amborum. Ecce exposuit ipsemet quomodo spiritus principaliter procedat a patre non quia prius vel magis procedat a patre quam a filio. Sed quia cum procedat a filio. hoc ipsum habet filius a patre.

¶ Vtrum spiritussanctus proprie procedat a patre. c

¶ Ex eodem sensu etiam dicitur procedere

1 a ¶ Aut a nato iam filio. aut &c. Videtur istud argumentum necessarium. quia cuiuslibet contradictionis necessarium est alteram partem esse veram. sed natum et non natum opponuntur contradictorie. ergo necesse est alteram partem dare quod spiritussanctus procedat. aut nato iam filio. aut non nato. cum ergo magister et Aug. respondeant interimendo vtramque partem. videntur male respondere. Responsio. dicendum quod hereticus in sua questione querebat de ordine generationis filij ad processionem spiritussancti. et querebat de ordine secundum durationem et tempus. non secundum rationem intelligendi. et querebat vtrum prius natus est filius quam processit spiritussanctus. aut econuerso. et vtrunque falsum erat. Ideo magister et aug. considerantes intentionem heretici siue interrogationem secundum sensum in quo eam ponit. simpliciter et bene respondent eam interimendo. Ad illud ergo quod obiicit quod diuisio heretici est per contradictoria. dicendum quod falsum est. quia propositio contradictoria accipitur negando compositionem principalem. sed ipse fert negationem ad compositionem non principalem. sed intellectiuam in hoc quod est nato. et ideo causa falsitatis semper remanet. hec enim est falsa spiritussanctus procedit nato filio. quia notatur quod natiuitas filij precedat processionem spiritussancti. Hec iterum est falsa. processit non nato filio. quia notatur quod natiuitas filij non fuerit simul cum processione spiritussancti. sed hec est vera. spiritussanctus non processit nato prius filio. quia simul fuit natiuitas filij et processio spiritussancti.

2 b ¶ Quicquid vnigenito verbo dedit &c. Videtur maledicere. quia si hoc sed dedit ei spirationem ergo dedit gignendo. ergo spiratio est genita. sed quicquid dicitur in diuinis concrete. dicitur et abstracte. sed non conuertitur.

DI·XII.

Argumentatio heretici.

Rº. augu. ad primam partem questionis. scilicet an prius a patre pcedat

Questio. Rº. ad secundam partem. scilicet an plenius a patre pcedat

ꝗ si spiratio ē genita. spiratio est generatio. qđ ē cōtra oēs. R⁹. dōm. ꝙ defect⁹ est in vtroq̄ argumēto. nam illud non valet. dedit generādo spirationē. ꝗ generauit spirationē sicut non sequit̄ generando dedit filio essentiam. ꝗ eēntia est genita. Aliqua eniz ꝑ gñatōnē dicūt̄ dari q̄ nō dicūt̄ generari. Et iterū alia ratio nō valet. Spiratō est genita. ergo spiratio est generatio. Sicut em̄ infra patebit. de duabus notiōibus vnius ꝑsōe verū est dicere ꝙ vna predicat̄ de altera denomiatiue nō in abstractōne. ꝛ iō nō valet illa rō. imo ē ibi accñs. Ꝯ ꝗ dr̄. q̄cq̄d ꝑdicat̄ denoīatiue. ꝛ abstracte. verū ē de eēntia. sz nō ē verū de ꝓpietate ꝑsone ꝛ hoc infra
3 patebit. c Credimus in spūm scm̄ q̄ de pr̄e. ꝛc. Videt̄ falsū dicere. q̄ ꝓpꝛium est qđ couenit vni soli. ergo si ð patre ꝓcedit ꝓpꝛie nō ꝗ ð filio. Si tu dicas ꝙ nō dicit̄ ꝓpꝛie ꝯtra cōitatē sed ꝯtra impꝓpꝛietatē. ꝗ vr̄. ꝙ ipꝛopꝛie ꝓcedat a filio. R⁹. dōm ꝙ ꝓpꝛie non dicit ꝓpꝛietatē siue solitudinē. sz sonat in auctoritatē. sicut principalit̄. sicut enī pat̄ ꝓncipaliter dr̄ spirare q̄ nō habet ab alio. ita etiaz

Hylarius

vere proprie de patre. Unde hiero. in expositiōe catholice fi-
c dei nicenicq̄ simboli ait. Credimus in spiritumsanctuz qui de patre procedit proprie. Item spiritumsanctum verum deuz inuenimus i scriptura. ꝛ de patre esse proprie. ꝛ ita de patre filius. ꝛ spiritussanct⁹ proprie ꝛ vere de patre procedit. Ecce aperte dicit spiritussanctus proprie esse de patre. ꝛ proprie procedere de patre. quod non est ita intelligendum tanq̄ prius vel plenius a patre procedat q̄ a filio. sed quia hoc habz pr̄ a se. nō ab alio. vt de ipo sit ꝛ ꝓcedat s.s. fili⁹ aūt ñ a se. sz a pr̄e hoc habet. vt de ipo sit ꝛ procedat s.s.

Utrū s.s. ꝓpꝛie ꝓcedat a patre per filium. d

Forte etiā iuxta hāc intelligentiā dr̄ s.s. mitti ꝑ filiū. ꝛ a patre esse ꝑ filiū. Unde Hyla. ad deū patrē de spūscto ꝛ filio loquens. in. xij. li. de trini. ait. In spūscto tuo ex te ꝓfecto. ꝛ per cū misso. Item ante tpa vnigenitus tu⁹ ex te nat⁹ manet. ita
d ꝙ ex te ꝑ eū s.s. tuus est. qđ ꝛ si sensu nō ꝑcipiā. tñ teneo in cōsciētia. In spūalibus em̄ rebus tuis hebes sum. Itē in eodem. Cōserua hāc oꝛo fidei mee religionem vt qđ in regenerationis mee simbolo ꝓfessus suz spm obtineā. te patrē. s. ꝛ filiū tuum vna tecum adorē. spm̄sanctuz tuum qui ex te per vnigenituz tuum est ꝓmerear. Ecce aperte dicit s.s. a patre per filium et mitti. ꝛ esse. quod non est intelligendum. quasi a patre per filium minorem mittatur vel sit sed quia ex patre ꝛ filio ē ꝛ mittitur ab vtroq̄. sed hoc ipsum habet filius a patre. vt ab ipso ꝛ sit ꝛ mittatur spiritussanctus Hoc ergo voluit significare hylarius distinctionem faciens i locutione. vt ostenderet in patre esse autoritatem. Inde est

etiam ꝙ veritas oñdens patrē esse autorem processionis qua procedit spiritus a filio. dixit in euangelio. De patre procedit cū de patre ꝛ filio procedat spiritussanctus. Unde Augu. in xv. li. de trini. querit. si ð patre ꝛ filio procedit spiritussanctus cur filius dixit. de patre procedit. Cur putas nisi q̄ solet ad eum referre. etiam quod ips⁹ est. de quo et ipse est sicut ait. Mea doctrina nō est mea. sed eius qui misit me. Si ergo hic intelligitur eius doctrina quā tamen nō dixit suam. sed patris quanto magis illic intelligendus est spiritussanctus de ipso procedere vbi sic ait. de patre procedit. vt nō diceret. de me non procedit. A quo autem habet filius vt sit deus. Est enim deus de deo. ab illo vtiq̄ habet vt etiam de illo procedat spiritussanctus. Et ideo spiritussanctus vt etiam de filio procedat sicut procedit de patre ab illo habet patre. Quapropter qui potest intelligere in eo quod ait filius. Sicut habet pater vitam in semetipso. non sine vita existenti iam filio vitam patrem dedisse. sed ita eum sine tempore genuisse. vt vita quā pater filio gignendo dedit coeterna sit vite patris qui dedit Intelligat etiam sicut habz pater in seipso. vt de illo procedat spiritussanctus sic dedisse filio. vt etiam de isto procedat idem spiritussanctus ꝛ vtrunq̄ sine tempore. Ita ergo dictum est spiritumsanctum de patre procedere. vt intelligatur ꝙ etiaz procedit de filio. de patre esse ꝛ filio. Si enim quicquid habet de patre habet filius. de patre habet vtiq̄ vt et de illo procedat spiritussanct⁹. sed nulla ibi tempora cogitantur que habeant prius et posterius. quia ibi omnino nulla sunt.

ꝓpꝛie. q̄ hāc ꝯditionē nō habere ab alio nulli cōmunicat. ita videt̄ dicere mgr̄. Pōt tñ dici. ꝙ vno modo ꝓpꝛiū dr̄ cōtra cōitatē Alio mō ꝯtra impꝓpꝛietatē. Tercio mō accipit̄ ꝑ appꝛopꝛiatōē. ꝛ sic accipit̄ h̄. Quāuis em̄ spiratio eq̄ vere ꝛ ꝓpꝛie ꝯueniat pr̄i ꝛ filio. tñ fili⁹ appꝛopꝛiat eā pr̄i ꝓpter auctoritatē. d 4
Per eū. s. s. tu⁹ ē. Videt̄ hyla. hic referens ꝟba ad deū male dicere. dicēdo ꝑ euz. q̄ vt dicit ꝓscian⁹. ꝑ cū ꝟbis trāsitiuis sigt̄ subauctoritatē. sz cū absolutis auctēm. vt patet cū dicitur. Ego sū sapiēs ꝑ deū. in deo notatur auctas. cū ꝗ dr̄ q. s. s. ē a pr̄e ꝑ filiū. i filio notatur auctas. R⁹. dōm. ꝙ aliq̄ dicere voluerūt ꝙ hec ē impꝛopꝛia Spūscūs ē a pr̄e ꝑ filiū. siue ꝓcedit. ꝛ debet resolui i hāc. s. s. spiratur a pr̄e ꝑ filiū. ꝛ ꝯsētiūt rōi ꝑdicte. sz cuz ista sit ꝟba. creat̄a ꝓcedit a pr̄e ꝑ filiū. ꝛ h̄ sil̄r exit vl̄ ꝓcedit. ñ videō rōz q̄re sil̄r illa ꝟbabila. ñ possint ꝓpꝛie dici. ꝓpt̄ea ē dō. ꝙ q̄uis ꝓceder̄ ñ sit ꝟbū trāsitiuū q̄tū ad modū sigficandi. q̄ ñ ꝯstruit̄ cū actō tñ equal̄z trāsitiuo. vt cū dr̄ ꝓcedit a pr̄e ꝑ filiuz indicādū ē sic de ꝟbo trāsitiō ꝛ iō dic̄ sb auctatē. 5

Questio cur fili⁹ dixit spm̄sanctū a pr̄e ꝓcedere cum ab vtroq̄ ꝓcedat.

SUpposito ex p̄cedentibus ꝙ spũſſcũs ꝓcedat a patre ⁊ filio. Ad intelligẽtiã huius partis q̃tuor querũtur de ꝓceſſione spũſſancti in cõparatione ad vtrũq;. Primo q̃r. vtrũ spũſſcũs prius ꝓcedat a patre q̃ȝ a filio. Secundo. vtrũ plenius a patre q̃ȝ a filio. Tercio. vtrũ ꝓcedat a p̃re mediãte filio. Quarto ⁊ vltimo vtrũ ꝓceſſio filij ṗor ſit ſm̃ ordinẽ intelligẽdi ꝓceſſione spũſſcti vel econuerſo.

Queſtio j a

Q᷑ ꝓus eſt a p̃re q̃ȝ filio ſic oñdit. Cauſa ṗma ẽ in q̃ eſt ſtatꝰ. ḡ ⁊ p̃ncipiũ ṗmũ in q̃ ẽ ſtatꝰ. ſȝ ſtatus ẽ in p̃re. ḡ pater ẽ p̃ncipiũ ṗmũ. ſȝ ṗmũ ſupponit ṗus. ḡ ṗus procedit a p̃re q̃ȝ filio. Itẽ cã ṗma eſt q̃ agit alia nõ ſuppoſita ergo ſi pat̃ ꝓducit nõ ꝑ ſuppoſitionẽ alterĩꝰ p̃ncipij. filius ꝑ ſuppoſitõez. ṗus ꝓducit pat̃ q̃ȝ filiꝰ. Itẽ qd̾ hȝ aliq̃s ex ſe. ꝑ ṗus hȝ q̃ȝ qd̾ hȝ ex alio. ſȝ ꝓducere ſ. ſ. hȝ pat̃ a ſe ⁊ filius a p̃re. ergo ꝑ ṗus hȝ pat̃ q̃ȝ filiꝰ. Cõtra. vbi nõ eſt ponere poſteriꝰ. nec ṗus. qꝛ ṗus reſpectu poſterioris dr̃. ſȝ in trinitate nõ ẽ ponere poſteriꝰ. ergo nec prius. Si ergo ꝓceſſio ſ. ſ. a p̃re ⁊ filio ẽ eterna. pȝ ⁊c̃. Itẽ vbi eſt ponere ṗus ⁊ poſteriꝰ. ẽ ponere diuerſitatẽ p̃ncipioꝝ. ſȝ pat̃ ⁊ filiꝰ ꝓducũt ſ. ſ. inq̃ȝtũ vnũ vt ſup̃ monſtratũ ẽ. ergo nõ eſt ibi rõ ṗoris. Item ſi ꝑ ṗus ꝓcedit a p̃re q̃ȝ filio. aut a filio nõ ꝓcedit aut bis ꝓcedit. ſȝ ꝓcedit a filio ⁊ nõ ꝓcedit bis. ergo ⁊c̃. Itẽ ↄtingit intelligere ṗus. nõ intellecto poſteriori. ergo ſi ꝑ ṗus ꝓcedit a p̃re. ergo ↄtingit intelligere qd̾ ꝓcedit nõ cointellecto filio. Sȝ ↄ̃. Spũſſctũs ẽ amor vniens. ⁊ amor nectens ſȝ nõ ẽ accipe mutuũ amorẽ ad minꝰ q̃ȝ inter duos. ergo nec ſ. ſ. eſſe niſi a duobꝫ. ergo nec ꝑ ṗus ꝓcedit ab vno q̃ȝ

6 ab alio. R̾. dõm ꝙ ṗus dr̃ multiplr̃. Dicit̃ em̃ prius duratõe. ṗus cauſalitate. ṗus origine. ṗus auctate. Et ṗmis duobꝫ modis ṗus nullo mõ cadit ĩ deo. qꝛ ṗus duratõe ↄ̃riũ eſt eternitati. ṗus cauſalitate ↄ̃riũ eſt eſſentie vnitati. Sȝ ṗus origine q̃ alter ex altero. ⁊ ṗus autoritate q̃ alter accipit ab altero cadit ibi. Sȝ ṗus origine cadit reſpctu ꝓducẽtis ⁊ ꝓducti. cũ alter orit̃ ex altero. cũ ṽo vnũ orit̃ a duobꝫ nõ cadit ibi ṗus origine. qꝛ tunc ambo ſunt vnũ originale p̃ncipiũ. tñ cadit ibi prius autoritate. qꝛ q̃ȝuis p̃r ⁊ filiꝰ ſint vnũ in ꝓducẽdo. tñ h̾ accipit̃ filiꝰ a p̃re. Si ergo q̃rit̃ vtrũ ꝑ priꝰ ꝓcedat ſ. ſ. a p̃re q̃ȝ a filio. Si intelligat̃ duratõe falſum ẽ. ſil̃r ſi ṗus cauſalitate. ſicut ꝓbant ṗme rões ad h̾ inducte. Si ãt ṗus autoritate vt ṗus idẽ ſit qd̾ p̃ncipiũ. ṽitatẽ habȝ.

7 Ad illud qd̾ ṗmo obꝛ ꝙ p̃r eſt ṗmũ p̃ncipiũ ⁊ cã. dd̾. ꝙ ille rões hñt ṽitatẽ vbi eſt pluralitas cauſaꝝ vel p̃ncipioꝝ. ſȝ reſpectu ſ. ſ. nec ẽ pluralitas cauſaꝝ nec p̃ncipioꝝ.

8 Ad illud quod obꝛ ꝙ ṗus hȝ qd̾ hȝ ex ſe. dicendũ ꝙ ſi intelligat̃ ṗus. i. p̃ncipaliꝰ verũ eſt. ſi aũt alio mõ falſum. qꝛ vnũ ⁊ idẽ p̃t haberi a pluribꝫ ꝑſonis ita ꝙ ab vna ꝑ aliã. nec talis ẽ ṗoritas aliq̃ triũ p̃dictoꝝ modoꝝ.

Queſtio ij b

Vtrũ plenꝰ ꝓcedat a p̃re q̃ȝ a filio. Et ꝙ ſic vr̃. qꝛ ꝓpter vnũquodq; ⁊ illud magis. ergo cũ filiꝰ ſpiret ꝑ patrẽ. qꝛ h̾ hȝ a p̃re. ergo p̃r magis ſpirat. Itẽ oĩs cauſa ṗma ṗus influit q̃ȝ ſcd̾a. ſȝ pat̃ eſt ṗmũ p̃ncipiũ ſpirãdi. ḡ ṗus influit q̃ȝ filiꝰ. Itẽ plenꝰ ꝓcedit aliq̃d a q̃ ꝓcedit ꝓprie ⁊ p̃ncipaliter. q̃ȝ a q̃ nec p̃ncipalit̃ nec ꝓprie. ſȝ ſ. ſ. ꝓcedit a p̃re ꝓp̃e ⁊ p̃ncipaliter. ſicut dicit̃ in lr̃a. ⁊ aug. dr̃. ḡ ⁊c̃. Itẽ plenꝰ ꝓcedit aliq̃s ab eo a q̃ hȝ q̃cq̃d hȝ. ſ. ſubam ⁊ ꝓpetatẽ. q̃ȝ a q̃ nõ hȝ. ſȝ ſpſſcũs hȝ a p̃re. ⁊ ꝙ ſit ⁊ ꝙ ꝓcedat a p̃re. a filio aũt nõ hȝ ꝙ ꝓcedat a p̃re. qꝛ tũc filiꝰ daret aliq̃d p̃ri. ḡ ⁊c̃. Cõtra. ſi plenꝰ a p̃re. ḡ ꝑfectius. ḡ a filio nõ ꝓcedit ꝑfectiſſime. ḡ ĩ trinitate ẽ aliq̃d ĩꝑfectõis. Itẽ ſi plenꝰ a p̃re q̃ȝ a filio. plꝰ accipit a patre q̃ȝ a filio. ſȝ vbi ẽ põere plꝰ ⁊ minꝰ ibi ẽ diuerſitas. ergo in ꝑſona ſſ. ẽ diuerſitas. Itẽ vr̃ ꝙ nec p̃ncipalius a p̃re qꝛ q̃ ꝑfecte dat aliq̃d alicui dat ei vim ⁊ iuriſdictõȝ ſiue auctẽ. ſi ḡ dat p̃r filio poſſe ſpirare. ḡ dat ei auctẽ ſpirãdi. ḡ eq̃ p̃ncipaliter ꝓcedit a filio vt a p̃re. R̾o. dd̾ȝ ꝙ ſſ. dr̃ ꝓcedere p̃ncipalit̃ ⁊ ꝑ ſe. P̃ncipalit̃. qꝛ auctas eſt ĩ p̃re. Per ſe. qꝛ nõ tm̃ mediãte filio ſȝ etiã ĩmediate. non tñ plenꝰ ꝓcedit a p̃re. nec ꝑfectiꝰ. qꝛ plenꝰ ponit ḡduȝ ꝑfectõis. ponit etiã cõpoſitionẽ ſubſtãtie ĩ ꝓducto. q̃ ꝝ neutꝝ ẽ in diuĩs. Vñ ſi põatur hec. ꝙ illd̾ qd̾ ꝓcedit ab aliq̃. plenꝰ ꝓcedit aut principaliꝰ ſimplicit̃ ẽ negãda.

Ad illd̾ ergo qd̾ obr̃ de cã ṗma. ⁊ ꝑ p̃r qd̾. ⁊c̃. Dõm ꝙ ſic dcm̃ ẽ ṗus illd̾ ſolũ hȝ locũ vbi pluralitas cãꝝ ẽ. hic aũt nõ ẽ pluralitas nec cãꝝ nec p̃ncipioꝝ. iõ nõ hȝ h̾ locũ.

9 Ad illd̾ qd̾ obꝛ ꝙ nõ hȝ ſſ. a filio ꝙ ꝓcedat a p̃re. dd̾. ad h̾ ꝙ ñ h̾re a ſe vl̾ ab alio ñ ponit gradũ plenitudinis. Vñ q̃ȝuis filiꝰ diuinitatẽ hẽat a patre. tñ ẽ ꝑfectus deꝰ. vt pater. ⁊ ideo nõ ſeq̃tur ꝙ plenꝰ a p̃re ꝓcedat. qꝛ p̃ncipaliꝰ. Qd̾ obꝛ. plenꝰ hȝ. ꝙ hȝ eẽntiã ⁊ ꝓpetatẽ. reſpõderi p̃t infimẽdo miorẽ. hȝ ei ſſ. a filio ꝓpetatẽ. licet nõ hẽat ſm̃ oẽm reſpcm̃. hȝ em̃ ꝓceſſionẽ a filio ſȝ nõ vt

10 a patre. Ad illd̾ qd̾ obꝛ ꝙ pater dat filio auctẽ. Dd̾ȝ ꝙ dãdo auctẽ ſup ſſ. nihilominꝰ ex ip̃o hȝ auctẽ. qꝛ ex h̾ dȝ filiꝰ eã referre ad p̃rẽm. qꝛ hȝ a p̃re. ⁊ inde ẽ ꝙ ĩ filio ẽ auctas et ſubauctas. Vñ etiã p̃ncipaliter ꝓducit ſſ. ſed

11 pater p̃ncipaliꝰ. qꝛ ĩ eo ẽ tm̃ auctas nõ ſubauctas. p̃ncipalitas aũt auctas dicit̃ in diuinis.

Queſtio iij c

Vtrũ ſpũſſcũs ꝓcedat a patre mediãte filio. Et ꝙ ſic videt̃ ꝑ hyla. xij. de tri. q̃ loquẽs ad p̃rẽm ait. Spm̃ſctm̃ q̃ ex te ꝑ eũ ẽ ꝓmerear. ergo ſpũſſcũs ẽ a patre ꝑ filiũ. ergo mediãte filio. Itẽ Rich. dic̃ ꝙ ĩ diuinis ẽ ꝓceſſio ĩmediata tm̃. ⁊ mediata ⁊ ĩmediata. Mediata tm̃ eẽ nõ p̃t. ⁊ dicit ꝙ mediata ⁊ ĩmediata ẽ ꝓceſſio. ſſ. ex patre. ḡ cũ nõ poſſit cadere mediũ niſi filiꝰ. ſſ. ꝓcedit a patre mediãte filio. Itẽ ſimilis ẽ ꝓceſſus ĩ illa trinitate ꝓceſſu imagĩs create. ſȝ amor ꝓcedit a mẽte mediãte intelligẽtia. ergo ſſ. ꝓcedit a patre mediãte filio. Si dicas ꝙ nõ eſt ſimilitudo q̃ntũ ad h̾. ergo deſtruit̃ rõ imagĩs. quia imago dȝ rep̃ſentare ordinẽ ⁊ originẽ ꝑſonarũ nõ tantũ numerũ in ꝑſonis. quia hec etiã eſt in veſtigio. Itez ſi ſolus filiꝰ ſpirat. ita ꝙ nõ pater. tũc pater diceret̃ ſpirare. ſed mediãte filio. ita ꝙ eẽt ꝓceſſio mediata tm̃. ergo cũ ſpiratio cõueniat patri ꝑ ſe. ⁊ cõueniat ei ꝑ hoc ꝙ eſt p̃ncipiũ filij ſpirãtis. ergo cõuenit ei. ⁊ mediate ⁊ immediate ſed ſi h̾. ſpũſſãctus ꝓcedit a patre mediante filio. Cõtra nobiliꝰ ẽ ĩmediatũ p̃ncipiũ q̃ȝ mediatũ. ſed oĩe nobiliꝰ ẽ deo tribuẽduȝ. ergo ſi pater ẽ nobiliſſimũ principiũ ſſ. ergo tm̃ ĩmediate nõ mediate ꝓducit ipſũ. Si tu dicas ꝙ ꝓducit ſimul mediate ⁊ ĩmediate. Cõtra. mediatũ ⁊ immediatũ ſũt oppoſita. ſȝ oppoſita non ſunt ſimul ṽa de eodẽ ⁊ reſpectu eiuſdẽ. ergo impoſſibile ẽ ꝙ ſimul ꝓducit mediate ⁊ ĩmediate. Itẽ ſicut ſe hȝ ꝑ ſe ad ꝑ accidẽs. ita mediatũ ad immediatũ. ſed deꝰ nullius cuiꝰ ẽ cã ꝑ ſe. eſt cauſa per accidẽs. ergo nullius cuius eſt p̃ncipiũ ĩmediatũ eſt principiũ mediatũ. Itẽ magis eſt ĩmediatũ quod nullo modo recipit medium q̃ȝ quod recipit medium. ſed filius nullũ medium recipit in ſpirãdo. ergo ĩmediatius ꝓducit q̃ȝ ꝓducat pater non ergo vniformiter om̃ino ꝓducunt pater ⁊ filiꝰ ſpiritumſcm̃. R̾o. dicẽdũ ꝙ ſicut vult Rich. ꝓductio ſſ. eſt mediata ſimul ⁊ immediata. Mediata inq̃ȝtum eſt 12

a filio ⁊ filius a patre. ſed immediata inq̃ȝtum ipe ſpũſ

13

sanctus ab ipo pre spiratur. Et hui⁹ exemplū ponit in
exitu abel de adā. Abel imediate exit de adā. q2 ipe ex lū
bis suis genuit eū. nihilominus exijt mediate. q2 exijt
ab eua. que fuit ab adam siue de adam deducta. ⁊ hunc
modū oportuit esse in deo ꝓpter sūmaʒ germanitatem.
Si em̄ tm̄ mediata esset ꝓcessio ss. vt tm̄ esset a filio. nō
esset sūma germanitas ss. cū patre. Similiter si omino
imediata. vt esset a patre tātum. nō esset sūma germani
13 tas cū filio. ⁊ sic cōcedendū ꝙ mediāte filio. ¶ Ad illō
qō obr̄ in cōtrariū ꝙ nobilius est imediatū ꝑncipium.
Dōm. ꝙ mediatio est trib9 modis. quedā em̄ est media
tio q̄ excludit imediationē tm̄. vt quādo effectus vltim⁹
nō cōtinuatur influētie cause ꝑoris. sed ꝑ mediū omino
ꝓducitur ꝑori nō cooꝑante. ⁊ hec dicit ordinē ⁊ diuersi
tatē agētium ⁊ seꝑationē. Alio mō dicitur mediatio ꝓ
ut dicit ordinē cāꝶ ad inuicē. nō seꝑationē in agendo. sʒ
solū diuersitatē agētiū ⁊ ordinē. Tercio modo ꝓut dicit
ordinē nō tm̄ seꝑationē ꝟtutum agentiū. nec diuersitatē
Prima mediatio nō cadit in deo. q2 deus ē causa simpli
citer ꝑma. cui⁹ influentia est tāta ꝙ nulla creatura agit
aliq̄d. eius influētia remota. ⁊ ideo nihil exit a deo me/
diate tm̄ Secūda mediatio cadit in deo respectu effect⁹
ꝓducti a causa creata. q2 ibi est ordo causarū. ⁊ diuersi/
tas ꝟtutū. sed tn̄ nō est seꝑatio. q2 deus intime agit. q2 ꝑ
seipm̄ agit. nihilomin⁹ ꝑ ꝟtutē creatā q̄ ab ipo est. Ter/
cia mediatio cadit in oꝑatōne diuina in qua sūt agētes
ꝑsone. in quib9 attenditur ordo. q2 vna habet ab alia ꝙ
agat. sed tamē nec est ibi ꝟtutū diuersitas. nec separatō
vel distātia aliqua. imo vna ꝟtute ⁊ eq̄ intime agunt.
⁊ sic pater mediante filio ꝓducit ss. non q2 sit mediū di/
stantie vel differētie. sed q2 ꝙ fili⁹ ꝓducat hoc hʒ a pre.
ita ꝙ est ibi q̄dam ordo. Et sic patet respōsio ad sequēs.
cū dicit. ꝙ mediatū ⁊ immediatū sūt opposita. verꝫ ē em̄
14 sed nō ꝑmo modo. sed scdo vel tercio ¶ Ad illud quod
obr̄ ꝙ de⁹ nullius ē causa ꝑ accidēs. ḡ nec mediate. dōʒ.
ꝙ ꝑ accn̄s aliquid creare derogat veritati cause supme.
Illius em̄ dicitur aliquid causa esse ꝑ accidens cuius ē
causa ꝑ aliquid aliud quod nō est ab ipo sʒ aliunde. si ḡ
deus alicuius esset causa ꝑ accn̄s. nō eēt causa vniuersa
lissima ⁊ ꝑma. ⁊ ita nec nobilissima. sed mediatio nō re/
pugnat nobilitati cause supreme. Creare eni aliud per
se. ⁊ per id quod ab ipo est non dicit indignitatem. imo
dignitatem. q2 dignitas est nō tm̄ per se aliquid posse.
sed posse alijs cōmunicare. ita tamen ꝙ ille sine eo nihil
possit. ¶ Ad illud quod vltimo obijcit ꝙ filius est im/
mediatior causa. dōm ꝙ nō valet. q2 ista mediatio que
predicta est nō repugnat immediatōni. ⁊ ideo nō dimi/
nuit eā. ¶ Questio iiij. ⁊ vltima. D

¶ Que istarū duarū emanationum scʒ generatōnis et
ꝓcessionis sit prior ꝭm rōnem intelligendi. Et ꝙ gene/
ratio filij ostenditur sic In imagine creata sic est. ꝙ ꝭm
ordinem intelligendi ꝑor ē emanatio noticie a mente q̄ȝ
amoris. sicut vult Aug. q2 incognita non possum⁹ di/
ligere. sicut dicit Aug. in. x. de tri. ergo si ordo attendi/
tur in imagine ꝭm conformitatē ad trinitatē increatā
ergo ꝭm rōem intelligendi ꝑor ē ꝓcessus ꝟbi q̄ȝ amoris
in diuinis. maxime cū ꝑ imaginē creatam intelligam⁹
trinitatē increatā. ¶ Itē sicut vult phus. volūtas ē. cu
ius ꝑncipiū est i ipo cog̃scēre singularia. ergo volūtas
vt volūtas ꝑ̄supponit cognitionem. ergo emanatōnem
ꝟbi emanatio amoris. ¶ Itē om̄e ꝑncipiū ꝭm rōem in/
telligēdi prius ē q̄ȝ ꝑncipiatū. sʒ fili⁹ ē ꝑncipiū. ss. ḡ ꝭm
rōem intelligēdi. ꝑus oꝑtet ꝑ̄intelligere filiū q̄ȝ. ss. ḡ ⁊ ge
neratione q̄ est emanatō filij ꝑus q̄ȝ ꝓcessionem que est

spiritussanctus. ¶ Itē in omni agente ꝑ modum natu
re et voluntatis. productio per modum nature intelli/
gitur ante ꝓductionem volūtatis. ergo cū pater sit na
tura intellectualis producens filiū cōnaturalem. ⁊ per
modū nature. et ss. ꝑ modum volūtatis. vt s̄. tactum ē.
ergo emanatio filij prior est scdm̄ rōem intelligēdi ema/
natōne spūssancti. ¶ Cōtra Aug. ix. de trini. ꝑtū men/
tis precedit appetitus. quo id quod nosse volum⁹ que/
rendo nascitur proles ipsa noticia. ergo ante est i ima/
gine creata appetit⁹ q̄ȝ sit ꝓles noticia. ergo ante amor
q̄ȝ verbū. ergo ⁊ processio ante generationem. ¶ Item
nullus videns rem cognoscit ipam. nisi intentio volū
tatis applicet vim cognoscentem ipsi cognoscibili. vt
patet de homine eunte ꝑ viam. qui cum iuit ⁊ alibi co/
gitauit. perfecte nescit quo transierit. sicut dicit Aug⁹
ix. de trini. ergo voluntas precedit ipsam cognitōnem
ḡ amor verbum in creaturis. ergo pari rōne in deo. sal/
tem ꝭm intellectū ¶ Itē sicut vult phus. primuʒ ⁊ ime/
diatum est idem. Unde ipse in libro posteriorum diffi/
niens ꝓpositionem imediataʒ dicit. ꝙ imediata propo
sitio est illa q̄ non est altera prior. sed eque imediate spi
ritussanctus ꝓcedit a patre vt filius. ergo eq̄ ꝑmo. er/
go nec scdm̄ rem nec ꝭm rōem intelligendi. generatō fi/
lij procedit processionē spūssancti. ¶ Item quanto ali/
quid cōmunius tāto prius est ꝭm rōnem intelligendi.
sʒ cōmunis spiratio est cōmunior q̄ȝ generatio. q2 cōue
nit patri et filio. sed generatio soli patri. ergo prior est
ꝭm rōnem intelligendi generatio q̄ȝ spiratio. ¶ Rn̄o. di 15
cendum ꝙ quicquid sit de ordine reali de quo infra dice
tur ꝭm rōnem intelligendi prior est emanatio verbi. tū
quia verbum est spūssancti principium. tum etiā quia
verbū ꝓcedit ꝑ modū nature. sed spūssanctus per mo/
dum liberalis volūtatis. tum etiā q2 intelligimus ema
natōnes in ꝑsonis ꝑ emanationes repertas in imagīe
In imagine aūt constat. ꝙ cognitio ⁊ intelligentia ꝑce
dit amorem et voluntatem. non tamē volo dicere ꝙ in
diuinis sit emanatio natura posterior emanatōne. sic
reperimus in imagine creata. ¶ Ad illō ergo qō obij/ 16
citur in ꝯtrariū ꝙ appetitus ꝑcedit ꝑtum mētis. Dōm
ꝙ ille appetit⁹ hʒ ꝭm statū duplr̄ ꝯsiderari Uno mō ꝭm
rōnem inhiātis ante habitam cognitionem. Alio mo/
do ꝭm rationem cōplectentis. ⁊ hoc est post habitā co/
gnitionem. ⁊ scdm̄ primum statum est imperfectōnis.
quātum vero ad secundū est perfectionis. ⁊ ideo q2 qō
perfectionis est in deo ponimus. non quod est imper/
fectionis. ideo appetitus secundo modo assimulat spi/
ritui scō. ⁊ hic tenet rōnem tercij. Et ꝙ primus sit imꝑ/
fectōnis. patet. quia est ignobilitātis ⁊ desiderantis sci
entiā acquirere. quod nō ꝯuenit deo ¶ Ad illud qō ob 17
ijcitur. ꝙ intentio preexigitur ad cognitionē. dōʒ. ꝙ ve
rū est ad cognitionem acquirendā. sed noticia ꝓut est i
acquirendo non hʒ plenitudinē cuʒ illo verbo. vt vult
Aug. in. xiij. ⁊. xv. de trini. ¶ Ad illud quod obijcitur 18
ꝙ eque imediate ꝓcedit spiritussanct⁹. dōm. ꝙ verꝫ est
sʒ tn̄ spūss. ita ꝑcedit imediate. ꝙ etiā mediāte filio. ⁊ ita
ex illa rōne oportet ꝑ̄intelligi emanatōnem filij. ¶ Ad
illud quod obr̄. ꝙ q̄ȝto aliq̄d cōius. tanto ꝑus. dōm. ꝙ
verū est in absolutis sed nō tenet i respectiuis. vt in ge
neratōe ⁊ creatōne. Pōt tamē dici ꝙ istud intelligitur
de eo qō est cōe cōitate ꝑ̄dicatōis. sʒ cōis spiratio ē com
munis cōitate nō tm̄ ꝑ̄dicatōis. quia dicitur de patre ⁊
filio. sʒ etiā cuiusdā ꝯcordie ⁊ ꝯnexionis. ⁊ tale cōmune
ꝭm rōnē ꝯcordie ⁊ amicicie ꝑ̄supponit ꝯcordantes ⁊ cō
nexos nō preit. ⁊ sic patet illud.

¶ Dist. xiij. de eterna pcessiōe s. s. q̄tū ad generationē a qua distinguitur.

Post hec considerandum &c. Supra egit magister de processione per comparationē ad illum ad quem. & a quo est. hic tertio loco agit de ipsa pm compatione generationē a q̄ differt. Et hec pars habet duas partes. In prima magister querit & determinat vtrum spiritussanct⁹ debeat dici genitus. In secunda vtrum debeat dici ingenitus ibi. Nunc considerandum est cum spiritussanct⁹ nō sit genitus. ¶ Item prima pars habet quattuor. In prima ostendit q̄ spiritussanctus nō debeat dici natus. vel genitus. vel filius In secunda ostendit q̄ cum spiritussanctus nō dicatur genitus. cur filius qui dicitur genitus etiam dicitur pcedere. ibi. Cum autem spiritussanctus nō dicatur genitus. & ratio est q̄ aliter dicitur filius procedere q̄z spiritussanctus. In tertia vero tentat assignare differentiam inter generationē & processionē. ibi. Inter generationem vero filij & processionē &c. In quarta vero & vltima ostendit humanam insufficientiam ad illam differentiam indagandam. ibi. Quid autem inter nasci & procedere intersit. Similiter secunda pars in qua magister querit & determinat vtrum spiritussanct⁹ debeat dici ingenitus. habet quattuor partes ¶ In prima ostendit magister & probat autoritate Augu. q̄ spiritussanctus nō debet dici ingenitus. In secunda vero ostendit contrariū autoritate Hiero. q̄ debet dici ingenitus. et ponitur ibi. Hiero. tamen in regulis distinctionuz &c. In tertia vero predictam controuersiā determinat per distinctionem. ibi. Sed vt istam que videtur repugnātiam. In quarta autoritate Hiero. confirmat suam solutionē. ibi. M aūt hiero. ita accepit &c.

1 a ¶ Si spūssctūs fili⁹ diceref. amboz vtriqz fili⁹ diceref. Ur ista rō Aug. magis ad oppositū q̄z ad ppositum. ex hoc enim similior esset generationi i creaturis. que ē ex duobus. R⁹. dōm q̄ q̄uis similior sit q̄tum ad dualitatē pducentium. nō tamen q̄tum ad modū producendi posset esse similitudo. q̄z sic oporteret q̄ altera personarum esset principiuz passiuum. q̄tuz autez ad hoc nō potest esse similitudo.

DI. XIII.

Aug⁹.

2 b ¶ Nam spiritussanctus &c. Videf male dicere. quia cū nō sit datus nisi ex tpe. vr̄ q̄ nō pcedit nisi ex tēpe. R⁹. sic infra patebit. si intelligitur de pcessione tpali. dat⁹ dicit actum. Si autē de etna. dat⁹ dic̄ aptitudinē. Un̄ aug. rn̄det maximino pmissam questionē refricanti sic. Spūssctūs ē deus. & nō est deus nascendo. g̊ nō deus naturaliter. ergo adoptiue. & q̄ hoc argumentum sit bonum. videtur. q̄z quod inest alicui naturaliter. inest ei a natiuitate. ergo

¶ Quare spiritussanctus cuz sit de substantia patris nō dicatur natus. vel genitus. vel fili⁹ sed tm̄ pcedens. a

Post hec considerādum est q̄tum a talibus quales nos sumus intelligi potest. cum spiritussanctus procedat de patre. & sit de substantia patris. cur nō dicatur esse natus sed potius pcedere. et cur nō dicatur filius. Quare autē spiritussanctus nō dicatur vel sit natus & ideo nō sit filius. Aug. ostendit in. xv. li. de trini. ita dicens[a] Si spiritussanctus filius diceretur. amborum vtriqz filius diceretur. quod absurdissimum est. Filius quippe nullus est duorum nisi patris & matris Absit autem vt inter deum patrem et deū filium tale aliquid suspicemur. Absurdissime ergo filius diceretur amborum. id est. patris & filij. Amboz enim fili⁹ diceref. si eū ambo genuissent. qd̄ abhoret oīm sanorum sensus. nō g̊ ab vtroqz ē genit⁹ s̄ pcedit ab vtroqz amboz spirit⁹. His verb̄ oñdit. cur spūssctūs cū sit de pr̄e nō tm̄ dicatur genit⁹ vel filius.

¶ Cū spūssctūs nō dicaf genitus. cur fili⁹ q̊ dicif genit⁹ etiaz dicif pcedere. b

¶ Cū aūt spūssctūs non dicaf genit⁹. s̄ tm̄ pcedēs. q̄ri solet. cur fili⁹ nō dr̄ tm̄ genit⁹. s̄ & pcedēs. Sic ipe i euāgelio Joh. ait Ego ex deo pcessi vel exiui. et veni i mūdū. nō g̊ tm̄ spūssctūs pcedit a pr̄e. s̄ etiā fili⁹. Ad qd̄ dicim⁹ q̄ cū vterqz pcedat a patre. dissilr tn̄.[b] Nā spūssctūs vt ait aug. in. v. li. de trini. pcedit a pr̄e. nō quō nat⁹. s̄ quō dat⁹ vel donū. fili⁹ āt pcessit nascendo. exijt vt genit⁹. Ac p h̄ illud elucescit vt pt̄. s. cur s. s. etiā n̄ sit fili⁹ cū & ipe a pr̄e exeat. Jō. s. n̄ dr̄ fili⁹. q̄z neqz nat⁹ ē. sic vnigenit⁹. neqz fact⁹ vt p dī grām in adoptiōez nascereſ sic nos.

Joh. xvj.

¶ Tentat assignare differētiā inter generationē filij & pcessionem spūssctī. c

¶ Inter generatōz vo filij & pcessionē s. s. dū h̄ vuim⁹ distinguere n̄ sufficim⁹. Unde Aug. Maximino pmissaz qōnē refricāti. s. q̄rēti cur spūssctūs nō diceref fili⁹. cū de pr̄is esset sub a. respondens sic ait. Queris a me si de substantia patris est fi-

quod nō inest a natiuitate nō inest naturaliter. ergo cum spiritussanct⁹ nō pcedat vt natus. n̄ inest ei esse deuz a natiuitate. ergo nō est de⁹ naturaliter. & est ratio Augu. ad h̄ q̄ argumentum istud nō valet. nisi i eis que generantur in aliis nō. Et hoc pz quia adam erat hō natura sicut vnusqsqz nr̄m & tn̄ ipe hūit p creationez qd̄ nos hēm⁹ p gn̄atōez. sic de⁹ paf cōmunicat naturā suam. spūisctō p spirationē. sicut filio per generationem. b

c ¶ Pater pcessionis eius &c. videtur male dicere. q̄z aut hoc qd̄ est autor dic̄ eēntiam aut notionē. Nō eēntiam. q̄z tunc diceref de spūsancto Si notionem q̄ro quā. Nō inascibilitatē. q̄z illa dicit respectū ad processionem. Item nō generationē. nec spirationē quia nihil esset datū vt videf. Itē q̄r vtrū pr̄ posset dici autor generatōis. Et q̄ nō vr̄. q̄z pr̄ dicif autor filij. ergo sicut supra dixit Hylarius dist. ix. sensus est. id est

Questio maximini.

genitor filij. ḡ tē idē eēt dicere ē autor ḡnatiōis qđ genitor. R°. dð. ꝙ autor dicit in patre talē plenitudinē. q2 ipē ñ 3 ē ab alio. sed aliŋ ab ipo. ⁊ inde dicit vt credo eādē notionē quā dicit innascibilis. ſʒ differenti mō. Nā inascibil' dic̄ puatōē ꝑoris. ſʒ autor dic secūditatē ⁊ plenitudinē respectu ꝓcedētium ab ipso. quā hʒ nō aliūde ⁊ iō dr̄ autor ab auc̄tate. Autoritas āt ē i p̄re. q2 qđ hʒ. ab alio ñ hʒ. ⁊ h̄ ē ꝙ ē innascibilis. ⁊ ita pʒ. ꝙ p̄t dici autor oīm ꝑsonaꝝ que sunt ab ipo. Ex his pʒ r̄nsio. Dico ei ꝙ dic eādem notōē quā innascibilitas ſʒ alio mō. Ex h̄ pʒ ꝙ nūq̄ð dr̄ fili⁹ autor spiratōis q̄uis spiret. q2 nō hʒ a se ſʒ ab alio. vn̄ autor ꝓprie dr̄ p̄ncipiū alteri⁹ nō ab alio.

R°. Aug. ꝙ p̄r est autor ꝓcessionis filij.

d ¶ Distīguere inter illā generationē ⁊ istā ꝓcessionē nescio. Videt talis ignorātia esse pctm̄. q2 distictio ꝑsonarū de necessitate ē fidei ⁊ salut̄. ſʒ q̄ ignorat ea q̄ sunt de necessitate fidei damnabilit̄ ignorat. ergo ⁊c̄.

Isa. liij.

4 ¶ R°. dð. ꝙ duplex est scire. s. si ē. ⁊ sicuti ē. Scire si ē. h̄ mō certitudinalit̄ credere distinctionē de necessitate salutis ē. large sūpto scire. Scire aūt sicuti ē. non

lius. de substātia p̄ris est etiam spiritussanctus. cur vn⁹ filius sit ⁊ ali⁹ ñ sit fili⁹. Ecce r̄ndeo. siue capias siue nō capias. de patre ē fili⁹. de p̄re ē s. s. ſʒ ille genitus ē iste ꝓcedēs. iō ille fili⁹ est p̄ris de q̄ genit⁹. Iste āt spūs ē vtriusq̄ q̄m de vtroq̄ ꝓcedit. ſʒ iō cū de illo loq̄ret̄ ait. De patre ꝓcedit. q̄m̄ pat̄ ꝓcessionis ei⁹ autor ē q̄ talē filiū genuit et gignendo ei dedit. vt etiam de ipso procederet spiritussanct⁹. Nā nisi ꝓcederet etiā de ipo. ñ diceret discipulis. accipite spm̄ sctm̄. eūq̄ insufflādo daret. vt a se q̄ꝫ ꝓcedere significās. apte ōnderet flando. q2 spirādo dabat occulte. Quia ḡ si nasceret̄ nō tm̄ de p̄re nec tm̄ ð filio. sed de ambob⁹ vtiq̄ nasceret̄. sine dubio fili⁹ diceret̄ amboꝝ. Ac ꝑ h̄ q2 fili⁹ amboꝝ nullo mō eēt. ñ oꝑtuit nasci eū ð ambob⁹. Amboꝝ est ḡ spūssctūs ꝓcedēdo ð ambobus.

Ōndit hūanā insufficiētiā q̄ inter illa duo ꝓcedere ⁊ nasci distinguere nō p̄t. d

Quid āt int̄ nasci ⁊ ꝓcedere intersit de illa excellentissima nā loq̄ns explicare q̄s p̄ot. Nō oē qđ ꝓcedit nascit̄. q̄uis oē ꝓcedat qđ nascit̄. Sic̄ nō oē qđ bipes ē hō ē. q̄uis bipes sit oīs q̄ hō ē. Hoc scio. distinguere aūt int̄ illā generatōē ⁊ hāc ꝓcessionē nescio. ñ valeo. nō sufficio. ac ꝑ h̄ q2 ⁊ illa ⁊ ista ē ineffabilis. Sic̄ ꝓpħa ð filio loq̄ns ait. Generatōē ei⁹ q̄s enarrabit. Ita ð s. s. verissime dr̄. ꝓcessionē ei⁹ q̄s enarrabit. Sat̄ sit ḡ nob. q2 ñ ē a seipo fili⁹. ſʒ ab illo de q̄ nat⁹ ē. nō ē a seipo s. s. ſʒ ab illo de q̄ ꝓcedit. Et q2 de vtroq̄ ꝓcedit sic̄ iā ōndim⁹. de s. s. quō ipe de ðo sit. nec tm̄ ipe fili⁹ sit q̄m ꝓcedēdo ñ nascēdo legit̄ eē de ðo. iaʒ supi⁹ q̄tū visuʒ ē disputauim⁹.

¶ Probat ꝙ s. s. ñ dʒ dici ingenit⁹ autoritate aug. e

Nūc ꝯsiderādū ē cū s. s. ñ sit genit⁹. vtꝝ debeat dici ingenit⁹?

Ad qđ dicim⁹ s. s. nec genitū nec ingenitū debē dici. Vn̄ aug⁹. ad orosiū ait. Spm̄sctm̄ nec genitū nec ingenitū fides certa declarat. Q2 si dixerim⁹ ingenitū duos p̄res videbimur affirmare. Si āt genitū duos credē filios culpamur. Sic em̄ sol⁹ fili⁹ dr̄ genit⁹. ita ⁊ sol⁹ p̄r dr̄ ingenitus. eo ꝙ ab alio ñ sit. Vn̄ aug. in. xv. li. de trini. P̄r inq̄t sol⁹ ñ est de alio. iō sol⁹ appellat̄ ingenit⁹. nō q̄dē in scptur̄. ſʒ i ꝯsuetudine disputātiū ⁊ de re tāta s̄monē q̄lē valuerint ꝓferētiū. Fili⁹ āt de p̄re nat⁹ ē. ⁊ s. s. ð p̄re p̄ncipalit̄. ⁊ cōiter de vtroq̄ ꝓcedit. Iōq̄ cū s. s. genitū nō dicam⁹. dicere tm̄ ingenitū ñ audem⁹. ne in h̄ vocabulo vel duos p̄res i illa trinitate. vl' duos q̄ nō sūt de alio q̄spiā suspicet̄. Ecce his v̄bis apte ōndit s. s. nec genitū nec ingenitū debē dici.

¶ Probat auc̄te hiero. dici s. s. ingenitū qđ videt̄ p̄dictis aduersari. f

Hiero. tm̄ in regul' diffinitionuʒ ꝯtra hēticos dic̄ s. s. ingenitū eē his v̄bis. Spūssctūs p̄r nō ē ſʒ ingenit⁹ atq̄ infect⁹. P̄r nō ē. q2 p̄ris ē ⁊ in p̄re ē. ꝓcessionē hʒ ex p̄re ⁊ ñ natiuitatē. Fili⁹ āt nō ē q2 genit⁹ nō ē. Ecce his v̄bis dr̄ spūssctūs eē ingenit⁹. qđ vr̄ aduersari p̄missis v̄bis aug.

Determiātio p̄dicte ꝯtrouersie qua s̄m diuersas acceptōēs dicit eos locutos. g

Sʒ vt istā q̄ vr̄ repugnātiā de medio abigam⁹. Dicim⁹ ꝙ hiero. alit̄ accepit nomē ingeniti. ⁊ alit̄ Aug. Accepit em̄ aug. ingenitū q̄ vel qđ de alio ñ est. ⁊ s̄m h̄ de solo p̄re dr̄. Hiero. v̄o ingenitū dic̄ ñ genitū. et s̄m h̄ de spūsctō p̄t dici. cū s. s. ñ sit genit⁹.

¶ Determinationē suam ꝯfirmat auc̄tate hiero. ōndens ex q̄ sensu dixerit spm̄sctm̄ ingenitum. h

Q2 āt hiero. ita accepit. ōndit̄ ex verbis suis quibus in eodeʒ tractatu vtitur faciēs talē diui-

ꝑtinet ad statuʒ meriti ſʒ p̄miŋ. et de hac scia loq̄t̄ hic mḡr et aug⁹. Et nota ꝙ tria dic. Nescio. q̄ꝫ tum ad habituʒ scie. Nō valeo. q̄tū ad ingeniū. Nō sufficio. q̄ꝫ tū ad vtrūq̄. Iō ob2 de h̄ ꝙ dicit appellat̄ ingenitus ñ q̄dē in scripturis ſʒ in ꝯsuetudine disputātium. Cōtra. dyonisius. Nō est audenduʒ aliq̄d dicere de illa supsubstātiali ⁊ sancta trinitate. p̄ter ea q̄ diuinit⁹ nob ex sacr̄ eloquiŋs claruerūt. ergo male fecert q̄ nomē h̄ iuenerunt. R°. q̄uis istud v̄bum non dicat̄. dr̄ tm̄ v̄bū ei⁹ itellect⁹. ⁊ q2 verbū non ē ꝓphetatuʒ nec erroꝛi ꝯiunctū. cū intellect⁹ verbi ex scptura ⁊ fide habeat̄. non fuit ꝯ fas illð deo attribuere. vt ipaʒ trinitatē ꝯferendo apti⁹ possim⁹ intelligere.

Aug°.

Aug°.

e ¶ Et alit̄ aug. 5
Hoc non videt̄ veꝝ. quia h̄ mō ingenitū ꝯuenit essentie. ergo nō est p̄ris ꝓpꝛium

¶ R°. dðm ꝙ licet mḡr dicat intellectū Aug. tm̄ nō totū. Ingenitū em̄ s̄m ꝙ dr̄ ꝓprietas p̄ris priuat esse ab alio. nec h̄ sufficit ad hoc vt sit notio. nisi etiā cōsequēter dicat ꝙ ali⁹ sit ab ipso. q2 sic̄ obiectū est nō eē ab alio siue non generari conuenit essentie.

¶ Et est qđ natū est ⁊ factū nō ē. Obijcit arrius. ꝙ. xij. sunt modi generatōis. quoꝝ quolibet dato sequitur ꝙ filiꝰ nō tm̄ natꝰ. sꝫ etiā factꝰ ē. ⁊ hos modos ponit disputās cō tra victorianū. Primꝰ modus est. ꝑ defluxū linee a puncto. Scđs ē penes emissionē radij a sole. vel ab alio luminoso corpore

Diuisio hꝰ notanda ē diligenter

Tertiꝰ ē penes sigillatōeꝫ caracteris sic̄ figura fit in cera a sigillo. Quartus est penes īmissionē vt q̄ñ a deo datꝰ bona voluntas Quintꝰ ē penes exitū ꝓprietatis vel accidentis a principijs subiecti q̄ sunt materia ⁊ forma. Sextus ē penes intentiōis siue speciei abstractōem sicut species rerum generatꝰ in anima. Septimus penes excitationeꝫ. sicut liberum arbitriū excitatū a gratia. ꝓcedit in bona opa. Octauus ē penes transfigurationē. sicut ex ere fit statua. vel sicut in figura incisiōis. Nonus ē penes ꝓductionē. sicut a p̄mo mouente imobili ꝓducitur motus. Decimꝰ est penes exitū specieꝝ de genere ꝑ differentias diuidentes genus ⁊ ꝯstituentes speciē. Undecimꝰ ē penes ideationē sicut archa exterior ab archa que est i mēte artificis. Duodecimus est penes nascentiam. vt homo generatur ab homine. Quocunq; autem p̄dictoꝝ modoꝝ generetꝰ filius nō tm̄ genitus. sed etiā factus est Ad hoc est responsio. quia aut arrius accipit generationem communiter ad creatam ⁊ diuinam. aut speciali ter in creatura. Si communiter. tūc dico ꝙ insufficienter diuidit. quia vltra istos modos est generatio filij a patre. scđm modum singularem que est de tota substātia generantis. sicut supra dictum fuit. ix. disti. vbi quia non potest esse mutatio. nullo modo potest esse factio. Si autem diuidat generatōnē vt est in creaturis. Dicendum. ꝙ diuisio illa insufficiens est adhuc. quia omittit generationeꝫ equiuocam. que est scđꝫ putrefactionem. sꝫ esto. ꝙ comprehēdat eā sub generatōne que est scđm nascentiam. tamen adhuc non valet ad propositum. ꝙ si nō generatur sic̄ creatura dicitur generari nullo modo generatur. q̄; uis eni creatura sit deo similis. tamen plus est dissimilis q̄ʒ similꝭ. sicut dicit Aug. xv. de trinitate ⁊ Hyla. Similiter cum omnis comparatio inferiorum plus habeatur hominibꝫ vtilis q̄ʒ deo apta. ⁊ ideo heretici errauerunt qui credebant omnino esse in deo sicut videbant in creatura. ⁊ hoc bñ tāgitur in glo. sup p̄mū ad Hebre. vbi dr̄. Non possūt tp̄alia cōpari eternis. integra collatōne. sed aliq̄ tenui sil̄itudīe. ⁊ ideo sicut supra ostēsū ē. ꝑm diuersas cōditiones diuerse generatōes illā repsentant. Rōne eni cōformitatis ē similis generatōi vbi a mēte. Rōe coeuitatꝭ. similis generatōni splēdoris a sole. siue de luce. Rōne eq̄litatis. generatōni viuentis de viuente.

sionem. Om̄e qđ est. aut ingenitum est. aut genitum. aut factum. Est ergo quod nec natū est nec factum. ⁊ est qđ natuꝫ est ⁊ factum nō est. ⁊ est qđ nec natum est nec factum est. ⁊ est quod factum est. ⁊ natū nō est ⁊ est quod factū est ⁊ natuꝫ est ⁊ renatum est. ⁊ est quod factū est ⁊ natum ē ⁊ renatuꝫ nō est. Nunc prepositoꝝ singulis rebus subsistentiāꝫ destinemus. Quod ergo nec natum nec factum est. pater est. nō ei ab aliquo est. Quod aūt natū est et factū nō est. filius est. qui a patre genitus est nō factus. Quod iterum nec factū nec natū est. spiritussctūs est. qui a patre ꝓcedit. Quod etiam factum est ⁊ natum nō est. celuꝫ ⁊ terra ceteraq; insensibilia sunt. Quod autem factū ⁊ natū ⁊ renatum est. homo est. Quod vero factum est ⁊ natū est. ⁊ renatum nō est. animalia sunt. Ecce his verbis ostendit Hiero. se ingenitum accipere non genitum. Aliter enim non esset premissa diuisio vera. scꝫ om̄e quod est. aut ingenitū est. aut genitum est. aut factū est. atq; in diuisionis huiꝰ ꝓsecutōe i assignatōe ingeniti vbiq; ponit ñ natū.

Ad intelligētiā coꝝ que dicūtur in lr̄a q̄ttuor q̄rūtur. Primo q̄ritur. vtrū i diuis sit ponere ꝓcessionē. Scđo vtrū ꝓcessio spūssancti sit generatio. Tercio vtrū ꝓcessio spūssancti realiter differat a generatōne. Quarto. vtrū spūs scūs debeat dici ingenitus aut nō. ¶ Questio j a

EX ꝓcessio sit ponēda in diuinis. ondꝛ p̄mo auctē Johānis. xv. vbi dicit saluator. Mittā vobis spūm veritatis q̄ a pr̄e ꝓcedit. Si ḡ veritas nō dicit nisi verum. ⁊ v̄ba dei nō loq̄tur nisi ꝓp̄e v̄a. ergo ꝓp̄e est ꝓcessio in diuinis. ¶ Itē in diuinis verissime est origo. ḡ ⁊ ꝓductio. sꝫ om̄i ꝓductōni actiue respōdet ꝓductio passiua. sed ꝓductio passiua est ꝓcessio. ḡ a p̄mo ad vltimū i diuinis v̄e ⁊ ꝓp̄e ē ꝓcessio. ¶ Iteꝫ amor nr̄. et ē amor ⁊ ab alio. ⁊ exitus eiꝰ ab alio v̄e ⁊ ꝓp̄e exp̄mitur in v̄bo ꝓcedēdi. cū ḡ amor diuinus q̄ est ss. vere ⁊ ꝓp̄e amor sit. et ab alio sit. sicut nomē amoris ei cōpetit ꝓp̄ijssime. ita videtꝰ ei ꝯuenire et ꝓcessio. ¶ Itē ad cōpletā rōnem ꝓcessionis ista duo req̄rūtur. ꝙ sit ab alio et i aliū tendat sꝫ amor q̄ est ss. nō ꝓcedit a patre inq̄ʒtū amat se. nec a filio inq̄ʒtū amat se. sꝫ inq̄ʒtū vnus amat altez. q: nexus est. ḡ spūsscūs ē amor q̄ amans tēdit i aliū. et ista duo cōplectūtur rōneꝫ ꝓcessionis ꝑfecte. ergo ꝓcessio est in diuinis. ¶ Cōtra. ꝓcessio de rōne sui nomis dicit elōgationē et recessionē. Uñ ꝓcessio q̄si ꝓcul cessio. sicut p̄cessio dicit antecessionē. Sꝫ sicut i diuinis nō est antecessio ꝓpt̄ sūmā simil̄tatē. ita nō ē elōgatō ꝓpt̄ sūmā vnitatē ḡ sicut i diuinis nō ponitꝰ nomē p̄cessionis. ita nō debet poni nomē ꝓcessionis. Itē in creaturis ꝓcessio d̄ ratione sui generis dicit motum. et ita indigētiā et imꝑfectionem. sꝫ nullū tale nomē dꝫ trāsferri ad deū. ergo nec ꝓcessio. ¶ Itē creatio dicit specialē dr̄iam ꝓcessionis et dr̄iam addētē nobilitatē. q: dicitꝰ egressuꝫ rei a creatore. q̄ ē causa nobilissima. sꝫ creatio passiua nullo modo reꝑitur in diuinis. nulla eni ꝑsona dicitꝰ creari. ḡ pari rōne nec ꝓcessio. ¶ Itē ꝓcessio in creaturis nō dicitur nisi dupliciter. vicꝫ localis et causalis. Localis que ē in motu ꝓgressiuo. Causalis que est effectꝰ a causa. sꝫ localis nō p̄t trāsferri ad diuina. q: nulla mutatio ꝑm locū. nec i generali. nec in speciali cadit in deo. Et p̄terea cū talis sit ab vno in aliū. oporteret ponere ꝙ. ss. eternaliter non ꝓcederꝫ a patre et filio. nō ḡ inuenitur processio localis. sed hec nobilior est q̄ʒ causalis. quia ista est entis completi. et a principio intrinseco. ḡ ꝑ locam a maiori. nec causalis inuenitur in deo. et ita nullꝰ modus ꝓcessionis reꝑitur. ¶ Rꝫᵒ dicēdum. ꝙ ꝓcessio i crea

turis dic respectū ad pncipiū a quo. vt radi⁹ dicit pce
dere a sole. siue flos ab arbore. ꝛ ꝙ dic motū hoc accidit
ei. Et similiter rōne nomis dicit respectū ad terminum
ad quē ꝛ ꝙ dicit elōgatōnē hoc accidit ei. Om̄ ḡ in di/
uinis vterqȝ respect⁹ repitur. Nā psona pcedēs respe/
ctū hȝ ad pncipiū a q̄. amor pcedēs respectū hȝ ad ama
tum. amor. s. ille q̄ est nexus ꝛ charitas. iō hc ꝛ pte ꝛ p
8 fecte rō pcessiōis inuenit in diuinis. vn̄ cōcedēde sunt
rōes ad h inducte. ¶ Ad illud ḡ qd obr̄ in cōtrariū ꝙ p
cessio dic elōgatōȝ. dō. ꝙ hoc verū ē in creaturis in q̄b
p appropriationē ad terminū ad quē fit elōgatō a termi
no a q̄. ppt sui finitatē. ꝛ circūscptionē ꝛ distātiā. ꝛ sic
9 nō est i deo. ¶ Ad illud qd obr̄. ꝙ dicit motū i creaturꝭ
Dōm ꝙ nō trāsfert rōne mot⁹. sȝ rōe duplicis respect⁹
q̄ cq̄uis nō posset esse i creaturis sine motu ppter impfe
10 ctionē. nihilomin⁹ tamē est i creatore. ¶ Ad illud quod
obr̄ de creatōne. Dōm ꝙ creatio de principali imposi/
tione dicit exitū de nihilo. ꝛ ideo nullo mō significatū
eius pōt i deo saluari. nec pprie nec trāssumptiue. nō sic
11 aūt ē de generatōne ꝛ pcessione. ¶ Ad illud qd obijcit
ꝙ nec causalis nec localis. Dōm ꝙ imo ad modū causa
lis. Et causalis vno mō ꝯuenientiā hȝ cū locali. Nam
causalis pcessio vno mō terminatur in pcedēte. ꝛ ita ꝙ
nihil vltra respicit. vt cū dr̄. fili⁹ pcedit a pr̄e. Alio mō
put effectus respicit aliquē vt terminū. ꝛ sic procedit
amor ab amāte in amatū. ꝛ aliq̄ modo ꝯuenit cū pcessi
one locali. q̄ respicit tminū ad quē. Aliq̄ modo differt
q̄ nō respicit tāqȝ i illo recipiatur. sȝ tanqȝ obm̄. ꝛ qm̄
respect⁹ ꝛ emanatio hc repitur i diuinis. hinc ē ꝙ illa
emanatio dr̄ ad silitudinē emanatōis causalis. sȝ simi/
litudo localis pcessionis ibi nō cadit nisi lōginqȝ. ꝛ iō
12 greci decepti sūt. Et ad illud ꝙ pcessio localis est pfecti
or. dōm. ꝙ pcessio localis semp habet impfectionē con
iūctam rōne nomis. nō sic originalis. ꝛ verū ē ꝙ pfectior
est inter motus. sȝ pcessio i diuinis nō dicit motū sȝ ori
ginē sine motu ꝛ mutatōne. sicut supra dcm̄ ē de gn̄atō/
ne. ¶ Questio ij b

Vtrū pcessio spūsscti sit generatio. Et ꝙ nō vr̄ Aug. de
trini. xv. Sicut filio pstat eēntiam sine vllo initio tem
poris ꝛ sine vlla mutatōne generatō. sic spūiscō pcessio
ergo si nō est idē qd pstat eēntiā duabꝰ psonis. ꝛc. Itē.
hoc ipm̄ videt rōne. q̄ generatio ē emanatio fm̄ modū
fecūditatis nature. sed sicut supra pbatuȝ est. ss. pcedit
p modū liberalitatis ꝛ amoris. ḡ nō generat. ḡ genera/
tio nō est pcessio. ¶ Itē nihil vnū exit a duobꝰ similibꝰ
p viā gn̄atōis nisi alter sit vt pr̄. alt vt mr̄. alter vt pn/
cipiū actiuū. alt vt pncipiū passiuū. sed ss. pcedit a du/
obus similibꝰ ḡ si p viā generatōis. alter est ei vt pater
alter vt mater. qd om̄ino absurdū ē. ¶ Itē filius ē sua
generatio. ꝛ ss. sua pcessio. ḡ si pcedere eēt generari. ss.
esset filius. sȝ spūsscūs pcedit a filio ꝛ dr̄ spūs filij. sic
filius dr̄ pr̄is. ḡ si fili⁹ nō est pr̄. nec ss. est filius. ḡ nec p
cessio est generatio ¶ Cōtra in his inferiorꝰ genera/
tio ē motus ad subam̄. Unde generatio ē substantie p
ductio. sed processio spiritussancti est substantie fm̄ hy
postasim pductio. ergo ē generatio. ¶ Item generare
13 sic diffinit a Dam̄. Generare ē sibi similē in substantia p
ducere. sȝ spiratōne vel pcessione pducit spūs simil s
in natura. ergo ꝛ pcessio est generatio. ¶ Itē actiones
ꝛ mutationes denominātur a termino. ergo quecunqȝ
ꝯueniunt in eo quod habetur p emanationē. ꝯueniunt
in modo emanādi. sed filius et spūssanctus ꝯueniunt
in substantia quam habent per emanationem. ḡ conue
niunt in emanatōne. ergo si modus emanandi filij ē ge
neratio. ꝛ spiritussancti similiter. ¶ Item pductio est
supius ad generationē. sed quecunqȝ pducunt pcedūt.
ergo pcessio est supius ad generationē. ergo generatio
est pcessio. ergo pari rōne pcessio est generatio. Si di/
cas ꝙ pcessio appropriat spūisancto. quero rōnem. ꝛ vi
det ꝙ magis debeat appropari filio. q̄ si rō pcedēdi fm̄
rōnem intelligendi pp⁹ est in filio. ergo pcessio magꝭ
debet ei appropriari. ¶ Item si generans est spirans. er
go genitus est spiratus ꝛ econuerso. sed spiratio passi/
ua est pcessio. ergo ꝛc. ¶ R°. dōm ꝙ sicut spiritussan/
ctus nō est filius. ita nec pcessio spiritussancti est gene
ratio. ¶ Ad illud ergo qd obr in ꝯtrariū. ꝙ generatio
est pductio substantie. dōm ꝙ est pducere substantiaȝ
similē fm̄ volūtatē. ꝛ est pducere substantiā similē pre/ 14
ter naturā. ꝛ est pducere substātiā similē p modū natu/
re. Isti tres modi distinguunt. ꝛ diuersi ꝛ sepabiles sūt
quātū est de se. quod patet. quia in pductione adam fu
it substantie productio. ꝛ tamen nō fuit generatio. de⁹
eīm nō generauit adam sed creauit. In pductione eue de
adam. fuit similis substantie pductio. n tamen gene/
ratio. quia adam nō genuit euam. Sed in productio/
ne abel. fuit substantie pductio fm̄ viaȝ nature. ꝛ ideo
fuit ibi generatio fm̄ rem. ergo isti tres modi distīguū/
tur in deo. Tamen in actione creature nō distinguunt.
quia creatura nō potest substantiā pducere nisi similē.
ꝛ hoc per virtutem naturalē. Et ratio huius est imper
fectio potentie ꝛ limitatio in creatura. sed in deo ē sum
ma potentia. ꝛ ideo in eius operatione. isti tres modi
habent distinctionē. Ideo cq̄uis in istis inferiorꝰ gra
tia materie sit completa ratio generatōis. pductio sub/
stantie similis. vel pductio substantie. nō tamen in di/
uinis. immo oportet addi per modū fecunditatis natu
re. Et quia ista cōditio defecit in productione spiritus/
sancti. patet ꝙ nō sequitur. ¶ Ad illud quod obijcitur 15
ꝙ similē habet vtriqȝ emanationē. dōm ꝙ differt emana
tio in his inferiorꝰ. ꝛ in deo. q̄ in his inferiorꝰ ter/
minat ad essentiā vel substantiā. que multiplicatur. sed
in diuinis terminat ad hypostases. quoniā ergo hypo
stasis ad quā terminat processio est amor. hypostasis
ad quā terminatur generatio est imago. ꝛ amoris ꝛ ne/
xus est spirari. nō generari. ecōuerso imaginis genera/
ri. nō spirari. cum nō sit consimilis ratio propria hypo
stasuȝ fm̄ se. nec erit consimilis emanatio. ipē vero pce
dit. ac si ad substantiā proprie terminaretur. ¶ Ad il/ 16
lud quod obijcitur. ꝙ processio est cōmune generationi
Dōm ꝙ est cōe generatiōi ꝛ pcessioni pprie dicere. ꝛ nos
hic loquimur de pcessione put tm̄ spiritui sancto cōue
nit. sic aūt nō est cōmunis. nec hoc mō pdicat nec subij/
citur. nec est intelligenda ibi cōitas rei. sȝ solū pportio/
nis siue modi loquendi. Ex ḡ q̄rit. q̄re magis spūiscto
appropriat. Quidā voluerunt dicere ꝙ sicut nomen p/ 17
priū cōe est diffinitioni ꝛ pprie passioni. tamen q̄ diffi
nitio addit sup nomē pprij. ppa passio nō. iō diffinitio
hȝ nomē. ppria passio nō. sed nomen cōmune retinuit.
sic ꝛ in pposito. Sȝ hoc est absurdum dicere. ꝙ spūs n̄
hȝ ppriū ꝛ singularē modū emanādi sicut filius. Ideo
volunt alij ꝙ addit aliū modū. sed q̄ ille modus in cre/
aturis nō est. quia aut raro aut nunqȝ procedit aliqua
hypostasis aliter qȝ p generationē. ideo sacri doctores
nolunt nomē ppriū vel nouū fingere. sed magis cōe
appropriare. Sed illud adhuc nō videt veruȝ. quia sic
emanatio filij recte exprimitur verbo generādi. ita ema
natio spirit⁹ verbo spirandi. Et ppter hoc aliter dōm
q̄ sicut pater dr̄ ingenit⁹. q̄ ab eo remouetur ois gene/

ratio. quia nec generat. nec est a generato. silr ecõuerso
pcessio ꝓprie de eo dr. in q est oino rõ pcedendi. ꝛ talis
est s.s. q pcedit. ꝛ est a pcedẽte. nõ sic aũt filiꝰ. iõ spũisan
cto attribuit. Alir põt dici ꝙ cõpleta rõ pcessiõis ↄsi
stit in cõpatõe ad pncipiũ a q ꝛ ad terminũ ad quẽ. ꝛ q
spũs in sua emanatõe q nexꝰ ẽ. vtrũqȝ respicit. filiꝰ alte
rũ. iõ cõpletissima rõ huiꝰ nomis repit in spũscto. ꝗuis
aliq mõ repiat in filio. ꝛ iõ spũiscto approprat. ¶ Ad il
lud qd obr vltio. ꝙ generãs ẽ spirãs. dõm ꝙ illa pdica
18 tio nõ est formalis. sȝ solũ rõe suppositi. ꝛ q vna psona
siue vnũ suppositũ põt generare ꝛ spirare. iõ hec ẽ va ge
nerans ẽ spirans. sȝ nulla psona vnica põt silr pluribus
modis emanare. iõ nõ seqtur ꝙ genitus sit spiratꝰ.

¶ Questio iij c

¶ Utrũ pcessio spũsscti realir differt a generatiõe filij.
an solũ fm rõnẽ intelligẽdi. Et ꝙ realiter vr. Persone
differũt fm suas emanatões. cũ psone realir differãt. nõ
tm intellectualir. q oi intellecto circũscripto adhuc re
manet trinitas. g emanatões q sunt pcessio ꝛ generatõ
differũt realir. ¶ Itẽ q sunt a diuersis pncipijs. realir diffe
runt. sȝ generatio ẽ ab vno i diuis. pcessio spũsscti a du
obus q a pre ꝛ filio g realir differũt. ¶ Itẽ fm rẽ ꝛ verita
tẽ aliqȝ est pncipiũ diuia suba vt volũtas qȝ nõ est pn
cipiũ vt natura sicut pȝ q creature sunt a deo agente p
modũ volũtatis. nõ p modũ nature. si g pcessio ẽ volũ
tatis p modũ volũtatis. generatio p modũ nature vt na
ture. pcessio ꝛ generatio realir differũt. ¶ Itẽ in imagine
creata egressus vbi. ꝛ egressus amoris distinguunt. q
differũt realir. h em pfectõis est q ex h faciũt imaginis
trinitatẽ. sȝ fm ꝙ differũt eẽntialir. h est impfectiõis. sȝ
omne qd pfectõis ẽ ponendũ est i diuis. g pcessio ꝛ gene
ratio realir differũt. ꝗuis nõ eẽntialir. Cõtra. pater spi
rat ꝛ generat. Aut g inqȝtũ vnꝰ. aut inqȝtũ plures vel
plura. Si inqȝtũ plures vel plura. sic pater ẽ cõpositꝰ.
Si inqȝtũ vnꝰ. sȝ q pat ꝛ filiꝰ spirant inqȝtũ vnũ. non
sunt due spiratões. sȝ vna. g silr si pater spirat ꝛ gene
rat inqȝtũ vnũ. spiratio ꝛ generatio ẽ vna pductio. ¶ Itẽ
fm oẽs verũ ẽ. ꝙ pater rõne fecũditatis nature generat
rõne fecũditatis volũtatis spirat. sȝ in deo idẽ est volũ
tas ꝛ natura. g ꝛc. ¶ Itẽ emanatões patris penes termi
nos distinguunt. sȝ pr oino idẽ ꝛ totũ qd dat filio p ge
neratione. dat spũiscto p pcessione. g spiratio ꝛ genera
tio sunt oino vna emanatio. ¶ Itẽ hoc ipm osndit p ipossi
bile. Si differunt. aut seipis. aut alijs. Nõ seipis. quia
emanatões nec sũt a se nec ad se. g si vnũqdqȝ distingui
tur p illud qd est. vel a q. emanatões hmõi seipis nõ di
stiguunt. Si alijs. aut eẽntia. aut notione. aut psona.
Nõ eẽntia ↄstat. q illa nõ distinguit. nec distinguit.
Nõ psona. q eiꝰ ẽ distingui. nõ distinguere. g si differũt
h erit alijs notionibꝫ. ꝛ silr erit qrere de illis alijs. ꝛ sic i
infinitũ. g ꝛc. ¶ Itẽ si differũt. Aut differẽtia subali. aut
accidentali. Non subali. q talis differẽtia nõ est in di
uinis. Nõ accidẽtali. q in deo nõ est accidẽs. g ꝛc. ¶ Itẽ
plus differt filiꝰ a creatura qȝ a spũscto. g plus differt
generatio a creatiõe qȝ pcessiõe. Sȝ generatio nõ disti
guit a creatõe. g nec a pcessione. Probatio medie. cre
atio est diuia eẽntia. sȝ psona ꝛ eẽntia nõ distinguũtur
ab inuicẽ. g nec generatio ꝛ creatio. ¶ Rꝰ. dõm ꝙ gene
ratio ꝛ spiratio siue pcessio differũt. nõ tm fm rõnẽ di
cendi. sȝ etiam fm differentiã originis ꝛ habitudĩs q
diuersus ẽ modꝰ se hñdi. ꝛ differẽs modꝰ originis. talis
aũt differẽtia vnitati eẽntie nõ repugnat. Si aũt qrat
rõ differẽtie harȝ emanationũ. dõm ꝙ pma rõ differẽdi
nõ põt assignari a pte terminorȝ. Termini em sunt pso
ne q nõ important rõnẽ differẽdi actiue sed passiue. Si g
psone differãt. qre ꝛ in qbꝫ differãt si oñdere voluerimꝰ
necesse ẽ redire ad emanatões ꝛ relatões. q sunt genera
tio ꝛ pcessio. ꝛ ita in hac assignatõe erit circulꝰ. Silr
ex pte pncipiorȝ. Si em dicat ꝙ differãt he due emana
tiones fm fecunditatẽ duplicẽ. nature ꝛ volũtatis. qro.
quõ differat fecũditas a fecũditate. Si dicas. ꝙ fecũdi
tas nature ẽ in solo patre. volũtatis in patre ꝛ filio. hoc
vltiorẽ hȝ qstionẽ. vñ veniat hec differentia. ꝛ oportet ad
h venire ꝙ fecũditas nature est i vno. q imago pcedẽs
p illã nata ẽ esse solũ ab vno. fecũditas volũtatis in du
obus. q nexus siue pcessio p modũ nexus est i duobꝫ. ꝛ
ita redit differẽtia in pmũ. ꝛ ẽ ibi rõ circularis. g pȝ fm
h. ꝙ harȝ emanationum drã pma. nec est sumẽda a pte
termini. nec a pte pncipij. Et iõ notãdũ ꝙ ẽ loqui de hu
iusmodi emanatõibꝫ qȝtũ ad eẽ. ꝛ qȝtũ ad distingui. Si 19
qȝtũ ad eẽ. sic hñt rõnẽ eẽndi a suis pfectis pncipijs ꝛ fe
cundis. Quia em in deo est pfectissima natura. ꝛ natu
ra vera. iõ pfecta ꝛ vera fecũditas i hypostasi q hȝ rõnẽ
pncipij. Et q vera ꝛ pfecta ꝛ ppria ẽ fecũditas nature.
iõ verã ꝛ ppriã hȝ emanationẽ. ꝛ hec ẽ generatio. silr in
telligendũ est de spiratõe qȝtũ ad volũtatẽ. Vñ rõ quare
hmõi vere sunt in deo. est va fecũditas nature ꝛ volũta
tis. Si aũt loqmur qȝtũ ad differre. dõm ꝙ seipis diffe
runt sicut osnsum ẽ. q ois distinctio in diuinis. venit a
modis origis ꝛ relatõis. Vñ sicut due differẽtie seipsis
differũt. vt rõnale ꝛ irrõnale. silr in diuinis he due ema
natões. Et tunc differentie differẽtiarȝ innotescunt no
bis p alias differẽtias q ab illis oriunt. Sic ꝛ in diuis 20
q ei seipis distinguunt generatio ꝛ spiratio. ad eas cõ
sequit fm rõnẽ intelligẽdi differẽtia duplex. Una q ge
neratio est ab vno. sȝ spiratio a duobꝫ. Quia em gene
ratio ẽ emanatio p modũ pfecte assilatõis. iõ ad vnum
pncipiũ respicit. Quia vo spiratio ẽ emanatio p modũ
cõnexionis. ideo est a duobus. Alia differentia est in
compatione ad nos. Quia enim spiritussctũs spiratur
vt nectens ꝛ ita in alterũ tendens. ideo spiritussanctꝰ
vt donabilis. Filius vero generatur. ꝛ generatio nõ re
spicit tertium. per has differentias necessario elicitur
harum emanationũ cõcomitantia. Quia spiratio dat
preintelligere generationẽ. nõ enim nectunt nisi distin
cti ꝛ similes. ꝛ ita illi quorum vnus est ab alio per gene
rationem. Similiter generatio dat consequẽter intel
ligere spirationẽ. Necesse est enim distinctos ꝛ omino
similes. per delitiosum amorẽ cõiungi. Concedẽde er
go sunt rationes probantes ꝙ differunt sicut est mani
festatum in ratõibus. sed ille rationes nõ sunt sumpte
a priori. Aliqui tamen voluerunt assignare alias dif
ferentias. ꝛ quidem per vim spiratiuã ꝛ generatiuam
dicunt differre. sed hec differentia declarat ignotũ per
ignotius. Alij etiam dixerũt ꝙ filius procedit per mo
dum esse. s.s. per modũ bene esse. sed hec verba nõ sunt
sana nec tali materie conuenientia. ¶ Ad illud ergo 21
quod primo obijcitur. vtrum pater spiret inqȝtum vnꝰ
ꝛc. dõm ꝙ nec inqȝtum vnus. nec inqȝtum plures. sed
inqȝtum alio ꝛ alio modo se habens. quia alio modo se
habet ad filium. alio modo ad spiritũsanctũ. Iste autẽ
aliꝰ ꝛ alius modus se habendi nõ repugnat vnitati sub
stantie vel persone. sȝ pater ꝛ filius spirãt in eo ꝙ vnũ
vno mõ se habẽs. Inde est ꝙ duplex ẽ pcessio filij ꝛ s.s.
a patre. sed vna est spiratio siue pcessio spiritussancti a
patre ꝛ filio. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ natura ꝛ vo 22
luntas in deo sunt idẽ. Dõm ꝙ ꝛ si natura ꝛ voluntas
in deo considerata absolute. sint idẽ. tñ aliquid respicit

voluntas vt volūtas in ratione pⁱncipij. qđ nō respi/
cit natura vt natura. Et inde est. ꝙ sicut nō sequitur.
creatura est a deo ꝑ modū volūtatis. ꝙ ideo ꝛ ꝑ modū
nature Similiter q꞉ natura ꝛ volūtas cōꝑant ad has
emanationes sub ratione pⁱncipij. ideo nihil prohibet
has emanationes differre. q̄uis idē sint in substantia.
natura ꝛ voluntas. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ ema/
23 nationes differunt penes terminos. dōm ꝙ in his in/
ferioribus est verū. vbi emanatio dicit ens in potētia.
ꝛ ita impfectū. nō aūt est verū in deo. q꞉ ibi nō dicūt ens ī
potētia nec impfectiōez. Vñ in diuis sunt rō distinguē
di. Tñ si velim⁹ dicere ꝙ differunt penes terminū. nō
accipiemus terminū pro substantia vel essentia. sꝫ ipo
24 stasi vt prius habitum est. ¶ Ad illud quod queritur.
vtrum seipis vel alijs. patꝫ ꝙ seipis. Et ad id qđ obijci
tur ꝙ nō habēt esse a se. ergo nec distingui. dōm ꝙ illud
nō tenet in ee originali. q̄uis eñ a genere. differētie ha/
beant ortū. tamē nō distinguunt a genere sed a seipis.
25 ¶ Ad illud qđ obijcit. quō differūt. aut substātiali aut
accidentali differentia. dōm ꝙ insufficiēter diuidit. q꞉
in diuinis ē relationū differētia vt dicit Aug. in. v. li.
de trini. q̄ nec accidētalis nec substātialis est. sed magis
26 dicitur originalis. ¶ Ad illud quod obijcit de creatio/
ne. dōm ꝙ rōne cōnotati. magis differt creatio. sed ra/
tione principalis significati. nō tantū differunt. quia
nō tantū differt essentia a ꝑsona q̄ꝫtum ꝑsona a ꝑsona.
Unde p̄dicatur essentialit̄ de persona. nec facit aliquo
modo aliquem numerū. persona ḡ distinguit ab alia ꝑ/
sona. ꝛ ideo nō valet argumentū.

¶ Questio iiij. d.

¶ Supposita differētia generatōis ꝛ ꝓcessionis. Que
ritur hic quarto. vtrū spūsctūs sit ingenit⁹. ꝛ ꝙ sic vi/
detur aucte Hiero. quā magister ponit in littera. Itē
hoc ipm ostendit rōne Hiero. quia omē qđ est. aut ē in/
genitū. aut genitū. aut factum. sed spūsctūs nō est geni
tus. aut factus. ḡ est ingenit⁹. ¶ Item negatio priuati
ua cū constantia subiecti equipollet priuatiuo termio.
Vñ nō par circa numerū. idem est qđ impar. ꝛ sic cū spi
ritussctūs genitus nō sit. ḡ est ingenit⁹. ¶ Itē plus distat
a ratione generatiōis. s. s. q̄ꝫ pater. quia pater generat
q̄uis nō generet. spirit⁹ vero sanct⁹. nec generat nec ge
neratur. ḡ eque vere priuatur generatio a spiritusancto
vt a patre. ergo sicut pater dicitur ingenit⁹. sic ꝛ spiri/
tus. Contra. Aug. ad orosium dicit. ꝙ solus pater est
ingenitus. ergo fm hoc nō ꝯuenit spirituisctō. ¶ Itē
ingenitus aut dicit fm substantiā. aut fm relationem.
Si fm relationē. ergo est notio ergo spiritussanct⁹ ha/
bet duas notiones. ꝛ ita essent sex. quod est contra com
munē opinionē. Si fm substātiā. ergo pari ratione di/
ceret de filio. cū illud quod fm substantiā dicitur ꝯue/
niat tribus. ¶ Item cum diuina essentia nō sit genita.
nec spiritussanct⁹ sit genitus. nec pater sit genitus. nec
etiam aliquod istorum sit factū. ergo ratio ingeniti fm
Hiero. oībus ꝯuenit. querit ergo quomodo differunt
¶ R⁹. dōm ꝙ aliqui voluerunt distinguere de hoc no/
mine ingenitum. quod potest scribi per vnum n. ꝛ sic
tm̄ valet q̄ꝫtum increatum. vel per duo n. ꝛ sic opponi/
tur ei quod est genitum proprie dictum. Sed hec disti
ctio ꝛ si valeat apud grecos. nō tamē valet apud lati/
nos. quia ingenitum per duo n. est vox nō significati/
ua apud nos. Dama. autē assignat hanc differentiā in
lingua sua. quia grecus erat. Preterea nō valet ad ꝓpo
situ quia nihil querit hic de ingenio ꝓut tm̄ valet q̄ꝫtū
nō genitum siue innascibile. Et ꝓpterea aliter dicendū 27
est ꝛ breuiter. ꝙ ingenitū vno modo pure accipit priua
tiue. scꝫ pro eo quod nō generat. ꝛ hoc modo dicitur de
spiritusancto ꝛ de essentia. Alio modo prout ingenitū
tm̄ valet q̄ꝫtum nō ens ab alio ꝛ a quo alij. ꝛ hoc modo
dicit notionē solius patris. quia dicit ꝓprietatē ꝛ di/
gnitatem in patre. Et fm primū sensuꝫ loquit Hiero.
fm alium loquit Augu. Unde autē habeant ortum isti
sensus. ꝛ quare innascibilis sit notio ꝛ nō improcessibi
lis infra dicet. Ex his patet solutio contrarietatis. pa
tent etiam obiecta. ¶ Quod ergo obijcitur. ꝙ negatio cuꝫ 28
constantia subiecti. equipollet termino priuatiuo. ve/
rum est. si sit vere priuatiuū. sed illa ratio concludit so/
lum de hoc nomine fm qđ priuat. nō fm qđ aliquid po/
nit. ¶ Ad illud quod obijcitur. aut priuat essentiam. 29
aut relationem. dōm ꝙ fm qđ dicitur de essentia soluꝫ
priuatiue siue negatiue tenet. ꝛ ideo nō p̄dicat aliquid.
sicut quando dicit essentia nō generat. Cetera alia ma/
nifesta sunt. ꝛc.

¶ Dist. xiiij. De tpali ꝓcessione spūsscti quantū
ad principium a quo.

Preterea diligenter notandū est. ꝙ gemina est
ꝓcessio s. s. Terminata parte que est de ꝓcessio
ne eterna. hic incipit scđa pars que est de ꝓces/
sione tpali. Et quoniā in hac ꝓcessione est tria conside
rare. scꝫ pⁱncipiū a quo ꝓcedit s. s. ꝛ modus fm quē. ꝛ ꝓ/
prietas per quaꝫ aptus nat⁹ est ꝓcedere. ideo hec pars
habet tres partes. In quarum pⁱma agit magister de ꝓ/
cessione tpali per comꝑationē ad principiū a quo. In
scđa agit de ipa in comꝑatione ad modū fm quē. infra
dist. xvj. Nunc de spiritusctō videndū est ꝛc. In tertia
per comꝑationē ad ꝓprietatē per quā natus est tpali/
ter ꝓcedere. ꝛ hoc est donū siue donabilitas. infra. dist.
xviij. in principio. Hic queritur cum s. s. per quē diui/
duntur dona. Prima pars iterū habet duas. In prima
parte ostendit. ꝙ s. s. tpaliter mittatur siue procedat a
patre ꝛ filio. Scđo querit vtrum mittatur siue proce/
dat a se. infra dist. xv. in principio. Hic considerandū
est cum s. s. detur homib⁹ ꝛc. ¶ Prima pars est p̄sentis
dist. ꝛ habet duas partes. In prima ostendit ꝙ ꝓcedit
tpaliter a patre ꝛ filio. In scđa queritur vtrum s. s. det
a sanctis homib⁹. ibi. Hic queritur vtruꝫ ꝛ sancti viri
dent vel possunt ꝛc. ¶ In prima iterū pte tria facit fm
tres partes. In prima ostendit ꝙ gemina est processio
spiritussancti. In scđa ꝙ vtraqꝫ ꝓcessio est a patre ꝛ fi/
lio. ibi. De tpali autem ꝓcessione Beda in omel. ꝛc. In
tertia quia spiritusscti tempalis processio eius est do/
natio. ostendit ipe ꝙ spūssanctus in ꝓpria persona do
netur. nō tm̄ in effectu ibi. Sunt autem aliqui qui di/
cunt spiritūsctm̄. Similiter scđa pars que incipit ibi.
Hic queritur. vtrum ꝛ sancti viri dant vel ꝛc. in qua
ostenso ꝙ spiritussanctus ꝓcedat tempaliter siue done
tur a patre ꝛ filio. querit magister. vtrum donetur ab
aliquo sancto viro. Et hec pars habet tres partes. fm
tria que ostendit. Primo nanqꝫ declarat ꝛ ꝓbat ꝙ spiri
tussanct⁹ nō detur ab aliquo sancto viro. Scđo ꝟo ostē
dit autoritate Augu. ꝙ nō potest dari. ibi. Et ꝙ plus ē
nō posse etiam dari ꝛc. In tertio opponit ad ꝯtrarium
quia videtur datus a paulo. ibi. Sed huic videtur cō/
trarium quod aplꝰs ꝛc. vbi soluit ꝙ nō est dat⁹ ab ipo.
sed ab eius ministerio.

a ¶ Preterea diligēter. In pte ista sunt dubitatōes cir/ca lrām. τ pmo de situ huiꝰ ptis. q̄ nō vr̄ φ h̄ deberet agere de pcessiōe tpali. q̄ i hac pte agit de his q̄ eternalit̄ do cōueniūt. Preterea cū generatio filij eterna τ tpalis in alio τ alio libro determinet̄. q̄ eterna in pmo. s3 tpalis i tertio. q̄re n̄ silr̄ facit de pcessiōe spūsscti. ¶ R°. dō. φ pcessio tē/poralis τ eterna ab codē p̄ncipio sunt. sic dic̄ mgr̄ τ itez ē ibi qdā/mō modꝰ pducēdi ɔformis. τ iō vna facit ad de/clarationē alterius. τ iō incidēraliter ponit̄ h̄ tractatꝰ de pcessiōe tpali ad manife/statione pcessionis eterne. Sed sic nō est de generatiōe filij tpali. q̄ nō est ab codē p̄ncipio. imo a mr̄e tm̄ τ respic̄ duas naturas. sc3 diuinā τ hu/manā. iō debuit de ea determiari post diuinā. de q agit̄ in pmo. et post hūanā na/turā de q in scdo.

b ¶ Et tpalis q̄ a pr̄e et filio ad scti̇ficādam creaturā3 pcedit. vr̄ dicere falsu3. q̄ pcessio tpalis ē eiꝰ missio. s3 spi/ritusscτūs ē mis/sus i colūba τ in linguis igneis q̄s n̄ sctificauit. Si tu dicas φ nō est missus ad linguas. s3 i lin/guis missus ad aplos q̄s sctifi/cauit. Contra. missus ē in colū/ba sup xp̄m. nec sctificauit colū/bā nec xp̄m. R°. pōt ad h̄ dici φ mgr̄ nō generali/ter diffinit hic pcessionē tpalē. s3 spēalit̄ put ē idē qd missio inuisi/bilis i q dat̄ spi/ritussctūs τ sctū

DI. XIIII

Job. xx.

Luce. vi.

Q2 gemia ē pcessio spūsscti. eter/na τ tpalis. a

a. Preterea diligēter notādū ē. φ gemia ē pcessio spūsscti. et̄na vic3 q̄ ineffabilis ē. q̄ a pr̄e τ filio eternalit̄ τ sine tpe pcessit. b τ tpalis q a pr̄e τ filio ad sctificādā creaturā pcedit. Et sic ab et̄no cōiter ac sil̄ pcedit a pr̄e τ filio. ita τ in tpe cōiter τ sil̄ ab vtroq3 pcedit ad creaturā. nō diuisim q̄ a patre in filium τ a filio ad creaturam. Vn̄ Augꝰ. in. xv. lib. de trini. ait. Spiritus sctūs non de patre procedit in filiū. τ de filio pcedit ad sctifi/candā creaturā. s3 sil̄ de vtroq3 pcedit. q̄uis h̄ filio pr̄ dederit. vt sic de se. ita etiā d̄ illo pcedat

¶ Q2 vtraq3 pcessio ē a patre τ filio. b

¶ De tpali āt pcessiōe Beda in omel. dn̄ice p̄me post ascēsio/nē ita loq̄t̄. Cū grā spūsscti dat̄ hoībꝰ. pfecto mittit̄ spūs a pr̄e mittit̄ τ a filio. q̄ τ eiꝰ missio est ipa pcessio. His v̄bis apte ostē/dit donatōz grē spūsscti pici p/cessionē vl̄ missionē eiusdē. S3 cu3 donatio vel datio nō sit nisi tpalis. cōstat φ τ h̄ pcessio siue missio tpalis ē. Hāc q3 tpalē spi/ritusscti pcessionē Aug. in. xv. li. de trini. insinuat dicens spm̄/sctm̄ pcessisse a xp̄o. qn̄ post re/surrectōe3 insufflauit i discipu/los his v̄bis. Cu3 resurrexisset xp̄s a mortuis. τ appuisset disci/pulis. insufflauit τ ait. Accipite spm̄sctm̄. vt etiā eū de se pcede/c re ōnderet. c τ ipe ē virtꝰ q de il/lo exibat. vt legit̄ in euāgelio. τ sanabat oēs. τ vt ōnderet hanc pcessionē spūsscti nō eē alid q3 donatōz vl̄ dationē ipiꝰ spūsscti d addit. d post resurrectionē dn̄s ih̄s bis dedit spm̄sctm̄. sel̄ i ter/ra ppt̄ dilectionē pximi. τ iterz de celo ppt̄ dilectioz dī. q̄ p ip3 donū diffundit̄ charitas i cordibus nr̄is. q̄ diligimꝰ deū τ pxim.

¶ Q2 nō solu3 dona spūsscti. s3 etiā spūssctūs q̄ est deꝰ detur et mittat̄ hoībus. c

¶ Sūt āt aliq̄ q̄ dicūt spm̄sctm̄ ipm deū nō dari. s3 dona eius q̄ nō sunt ipe spūs. τ vt aiūt. spūssctūs dr̄ dari cū grā eiꝰ q̄ tn̄ nō ē ipe. dat̄ hoībꝰ. τ h̄ dicūt Bedā sensisse i supiorib꞉ v̄bis. qbꝰ dic̄ spm̄sctm̄ pcedere cum ipiꝰ grā/tia dat̄ hoībꝰ. tā q̄ n̄ ipemet det̄ s3 grā eiꝰ. S3 φ ipse spūssctūs q̄ deꝰ ē. τ tertia in trinitate psona det̄. apte dic̄ Augꝰ. in. xv. li. de trini. ita dicēs. Eūdē spm̄sctm̄ datū cū insufflasset ih̄s. de quo mox ait. Ite τ baptizate oēs gē/tes in noīe pr̄is τ filij τ spūsscti ambigere nō debemꝰ. Ipse ē g̊ qui etiam de celo datus est die penthecostes. Quomō ergo deꝰ nō est q̄ dat spm̄sctm̄. immo q̄ntus ē d̄s q̄ dat deū. Ecce his v̄bis apte dic̄ s. s. sc3 ipsum deu3 dari hoībꝰ a pr̄e τ filio. Et φ ipe spūssctūs q̄ deꝰ ē. ac tertia in tri/nitate psona nob det̄. nr̄isq3 in/fundat̄ atq3 illabat̄ mētibꝰ apte ōndit Amb. i. j. li. de spūsctō di/cēs. Licet multi dicāt̄ spūs. q̄ legit̄. q fac angelos suos spūs. vnꝰ ē tm̄ dei spūs. Ipm g̊ vnum spm̄. τ apli τ pph̄e sunt ɔsecuti. sic etiā vas electōis dic̄. q̄ vnū e spm̄ potauimꝰ. q̄si eū3 q̄ nō q̄at scindi. s3 infundat̄ aīs τ sensibꝰ illabat̄. vt secularī sitis restrin/gat ardorē. q̄ spūssctūs nō ē de substantia rez corpaliū. nec de suba iuisibiliū creaturaz. His v̄bis apte dic̄ spm̄sctm̄ ipm qui creatura nō ē. infundi mētibꝰ nr̄is. Idē in eodē. Ois creatu/ra mutabilis ē. s3 nō mutabilis spūssctūs. Quid āt dicere du/

ficat̄ creatura. Vel pt̄ dici φ generaliter accipit sctifica/tionē. Sctificare em̄ tripl̄r accipit̄. Uno mō p̄m φ ē de nō sctō sctm̄ facere. Scdo mō iā sctm̄ in sctitate ɔfirma/re. Tertio mō iā sctm̄ τ ɔfirmatū manifestare. τ p̄m aliquē istoz triū modoz repit̄ sctificatio in oī spūsscti mis/sione rōne termini ad quem. τ sic accipit mgr̄.

c ¶ Et ipe ē vir/tus q de illo exi/bat. Videt̄ h̄ de spūsctō male di/cere. Quia aut v̄tus accipit̄ p/pr̄e. aut appropri/ate. pmo mō nō constat. nō scdo mō vr̄. Quia. j. Coz. j. dicimꝰ xp̄m dei v̄tute3 τ dei sapiētia3 τc. 2 Ad h̄ pt̄ dici φ spūisctō n̄ appro/priat̄ v̄tus sim/pliciter. s3 v̄tus sanatiua. τ h̄ q̄ grā sanitatū ē do/nū spūssci. τ grā eiꝰ ē ipiꝰ aīe medi/cina. s3 filio ap/propriat̄ virtus opandi. q̄ oīa p ipm facta sunt. Alit̄ pōt dici φ 3 v̄tus vel h3 com/parationē ad illud qd est. τ sic tenet rōnē p̄ncipij. vel ad id cuiꝰ ē. τ sic tenet rōnē cōple/mēti. vl̄ ad vtrū/q3. τ sic tenet rō/nem medij. Sic g̊ ex ipo approp̄a/tur pr̄i. p ipm fi/lio. in ipo spūi/sancto. ita v̄tus inq̄3tū tenet rō/nē p̄ncipij appro/priat̄ pr̄i. inq̄3tū tenet rōnē medij filio. inq̄3tū rōe3 cōpletiōis spūi/sctō. q̄ cōpletio est i bonitate et delectatiōe spūs/sancti. s3 h̄ infra meliꝰ dicetur.

d ¶ Post resur/rectōe3 dn̄s ih̄s bis dedit spiritū sctm̄. Videt̄ ei φ ter dederit. q̄ p/mo dedit eis an/ 4

Et ipe spi/ritussctūs q̄ d̄s ē det̄ τ mittit̄.

Aug.

Math. xxviij.

Amb. ps. ciij.

passionē·cū de/dit eis ptātē eij/ciēdi demōia· ꝛ curare lāguores Math·x· Jtem p⁹ resurrectionē Joh·xx· Accipite spm̄ scm̄· Jtez p⁹ ascēsionē Actuū·ij·ḡ insufficienter enumerat Aug⁹· R̷ͦ ad p̄/sens· dōz ꝙ possūt numerari dationes spūssanc/ti q̄ztū ad actuz ꝛ effectū· ꝛ sic numerat Raba· ꝛ fuerīt tres· quia ter dedit· ꝛ q̄ ad tria dedit· Pͥo ad miraculoꝛuz operationē· Secūdo ad pctōꝛuz absolutionem· Tercio ad infi/deliū ꝯuersionez Pn̄t etiam alio mō numerari q̄ztū ad locū ꝛ sig/natuz· ꝛ sic dedit bis· s· ī terra ꝛ in celo· Jtē in ter/ra ad ꝯmendandum p̄ceptū di/lectōnis ad ꝓxi/mū· ī celo ad cō/mendandū affe/ctū dilectōis ad deū· ꝛ sic patz cōtrouersia·

Rom. v.

e ¶ Utꝝ spm̄ potauim⁹· Querit̄ q̄ tropo dictum est· Et videt̄ ꝙ cōueniat magis filio· q̄ Eccl·xv dr̄ Aq sapiētie salutaris· Et ꝓuerb·ix· Uenite bibite vinum· ꝛ h̄ dicit ipa sapi/entia· s· dei fili⁹· ḡ ꝛc· R̷ͦ dōm ꝙ spūssanct⁹ dicit̄ potus in q̄ztum secularis sitī re/stringit ardoꝛez Dic aūt approp/atur spiritui scō Quia sicut dicit Grego· gustato spiritu· desipit omnis caro· Jn

bitē· q̄ dat⁹ ē ꝛ spūsſctūs cū scriptū sit· f ¶ Charitas dei diffusa ē in coꝛdib⁹ nr̄is ꝑ spm̄ scm̄ q̄ da/tus ē nobis· Qui cū sit inacces/sibilis natura· receptibilis tñ ꝓpter bonitatē suā nob̄ ē/cōples v̄tute oīa· sz q̄ sol' ꝑticipet̄ iusti/ simplex suba· ōpulēs v̄tutibus· vnicuiq3 pn̄s· diuidēs d suo sin/gul' ꝛ vbiq3 tot⁹· Jncircūscpt⁹ ḡ ꝛ infinit⁹ s·s· q̄ discipuloꝝ sensus sepatoꝝ infudit quē nihil p̄t fallere· Angeli ad paucos mitte/bant̄· s·s· aūt ꝑlis infundebat̄· Quis ḡ dubitet· q̄n diuinuz sit qd̄ infūdit̄ sil' ꝑlib⁹ nec vr̄· Un⁹ est s·s· q̄ dat⁹ ē oīb⁹· licet sepatis aplīs· Et h̄ apte dic̄ Amb· ꝙ s·s· q̄ ē suba simplex· cuz sit vn⁹ dat̄ ꝑlib⁹· Alia q̄ʒ auctē h̄ idē astruitur· scz ꝙ s·s· q̄ ē eq̄lis filio hoib⁹ det̄· Ait ei Aug· de v̄bis apli sic Charitas di diffusa ē in coꝛdib⁹ nr̄is ꝑ s·s· q̄ dat⁹ ē nob̄· a q̄ dat̄· ab illo q̄ dedit dona hoib⁹· q̄ dona spm̄ scm̄· q̄ tale dat donū q̄lis ē ipe· Maḡ ē miscdia ei⁹· donū dat sibi eq̄le· q̄ donū ei⁹ s·s· ē Premissis ꝛ aliīs ꝑlib⁹ auctib⁹ apte mōstrat̄ ꝙ s·s· eq̄lis p̄ri ꝛ filio nob̄ dat̄· nec iō tñ mioꝛ ē p̄re ꝛ filio· Uñ aug· i· iiij· li· de trini· ait· Nō iō inq̄t mioꝛē s·s· q̄ ꝛ eū p̄r misit ꝛ fili⁹ arbitrādū est·

¶ An viri scti ꝛ ecclīe p̄lati dēt vel dare possint s·s· ꝛ ꝙ nō dent hic oñdit· d

¶ Hic q̄rit̄ vtꝝ ꝛ scti viri dēt vl' possint dare aliīs s·s· Quē si aliis dat̄· cū ei⁹ donatio ꝯ̄ sit dicta· ꝓcessio· vr̄ ab eis ꝓcedē s·s· vel mitti· Sed creatoꝛ a creatura non mittit̄ vl' ꝓcedit· restat ḡ vt s·s· ipi nō dēt nec possint dare· Uñ aug· i· xv· li· de trini· Nō aliquis discipuloꝝ xp̄i dedit s·s· Orabāt q̄ppe· vt veniret ī eos q̄b⁹ manū iponebāt· nō ipi cuz dabāt· Quē moꝛē ī suis ꝑpositis etiā nūc suat ecclīa· deniq3 ꝛ symon mag⁹ offerēs aplīs pecuniā n̄ ait· date mihi ꝛ hāc p̄tātē vt dem s·s· ſ cuicūq3 inq̄t iposuero manus· accipiat spm̄ scm̄·

Quia nec scriptura sup̄i⁹ dixerat· Uidēs āt symon q̄ apli darēt s·s· Sz dixerat· Uidēs āt symon q̄z ꝑ ipositōz manuū aploꝝ dare t̄ s·s· Ecce his v̄bis ostēdit Aug· nec aplos nec alios ecclīe p̄latos dedisse vl' dare s·s· Q̄ nō p̄t dari s·s· docet· e

¶ Et qd̄ plus ē n̄ posse etiā dari dic̄ in eodē li· subdēs· De xp̄o scp̄tū est ꝙ accepit a p̄re ꝓmissionē s·s· ꝛ effūderit· in q̄ vtraq3 natura mōstrata est hūana· s· ꝛ diuia· Accepit q̄ppe vt hō· effūdit vt ds̄· Nos āt accipe q̄dez h̄ donū possumus ꝓ modulo nr̄o effundere ꝯo sup alios n̄ vtiq3 possum⁹ ſ vt h̄ fiat· deū sup eos a q̄ id efficit̄ iuocam⁹· His verbis exp̄sse dic̄ nos s·s· n̄ posse super alios effūdere· i· aliīs dare·

¶ Opponit in cōtrariū· f

Sz huic vr̄ ꝯtrariū· qd̄ apls ad Gal' de se loquens ait· Qui tribuit vobis spiritū et operat̄ virtutes in vobis· Ecce euidēter dicit se tribuisse spiritum· Sed intelligendum est hoc dixisse apostolū· nō quia haberet potestatem ꝛ autoꝛitatē dandi spiritūsanctum· sed quia ministerium habuerit in quo dabatur a deo spiritussanct⁹· Ut eñ ait Augu· super eundē locum exponēs illud apostoli verbuz Ab apostolo p̄dicata est eis fides· in qua predicatione aduētum et presentiā spiritussancti senserant· sicut illo tempe ī nouitate inuitatōis ad fidem etiam sensibilibus miraculis presentia spiritussācti apparebat· vt in actibus apostoloꝛum legitur· Aperte hic ostēdit quomodo illis spiritūsanctuz apostol⁹ tribuerit· Nō vtiq3 ipm̄ mittendo in eos· sed predicando eis fidem christi· quā illis recipientibus ꝙ spiritussanctus in eis esset aliquibus signis visibilibus monstrabatur· Non ergo homines quantumcunq3 sancti dare possunt spiritumsanctum·

q̄ztū aūt ꝑ potū est delegatio nutrimēti ad singula mēbꝛa· sic a ꝑpatur filio· cui⁹ ē sapia ꝛ prudentia approꝑatum q̄ q̄dāmodo habent vim regitiuam ꝛ oꝛdinatiuā pastus omnibus viribꝰ anie·

Act. viij.

f ¶ Charitas di diffusa est in coꝛdibꝰ nr̄is· Uidetur impꝛop̄e dictū· q̄ qd̄ diffusum ē dispsum ē ꝛ virtus dispersa minoꝛ est· si ḡ charitas potēs est· nō ḡ dz dici diffusa· R̷ͦ dōz ꝙ infūdi ꝛ diffūdi ꝓp̄e dicit̄ humoꝛis· ipa autē charitas humori comparatur· q̄ sic̄ arboꝛ fomtū· ꝛ vitā· ꝛ viriditatē h̄z ab humoꝛ̄· sic tota spiritual' machina ab amoꝛe· ¶ Jste aūt amoꝛ infundit̄ in q̄ztū intra recipitur· Diffūditur ꝯo in q̄ztū ex intimis ꝓcedens dilatat af/fectū ad dilcōez multoꝝ ꝛ mouz oīs anie vires ad bonas opationes· ¶ Opatur enim magna si ē· si ꝯo opari renuit amoꝛ non est· Sic dic̄ Greg· Et iō dn̄s dicit Job· vj· flumina de vētre eius flu· aq̄ vi· Et ḡ dr̄ qd̄ minuit̄ dicēdū ꝙ veꝝ est ī his q̄ h̄nt oꝛtum ab oꝛigine deficiendi· Sicut est in puteis in q̄bꝰ non viuit aqua Sz charitas habet oꝛiginem indeficiētem sicut fluuius·

6

Gal. iij.

Determinatio.

Ad intelligentiam eorum que dicuntur in presenti distin
ctione duo principaliter queruntur. Primo queritur
de processione temporali spiritussancti. secundo de eius notione.
Quantum ad primum queruntur duo. Utrum sit ponere processio
nem temporalem spiritussancti. Secundo. utrum processio temporalis ponatur in
numerum cum eterna. ¶ Questio. i a
Quod sit ponenda processio temporalis. videtur per Bedam qui dicit in omel.
et habetur in littera. spiritussancti missio est eius processio. sed missio est
temporalis. ergo est ponere processionem scilicet temporalem. ¶ Item hoc ipsum ostē
ditur ratione sic. Procedere est ab uno in alium. cum ergo spiritussanctus sit a deo. et
sit in creatura a deo procedit in creaturam. hoc autem non est antequam
creatura sit. sed hoc est ex tempore. ergo etc. ¶ Item donum siue datum a
dante procedit in accipientem cum datur. sed spiritussanctus ex tempore datur. ergo ex tempore pro
a cedit a dante in recipientem. ergo est ponere processionem temporalem. ¶ Con
tra. spiritussancti processio idem est quod eius spiratio. sed non dicitur eius spiratio
b aliqua temporalis. ergo nec processio. ¶ Item sicut processio se habet ad spiritumsanctum. sic
generatio ad filium. et quemadmodum spiritussanctus mittitur in mentem. ita filius
et utrumque ex tempore. sed generatio filii ratione talis missionis nullo modo
c dicitur temporalis ergo nec processio spiritussancti. ¶ Item processio spiritussancti non dicitur tempora
lis nisi secundum quod est processio ab aliquo in aliquid. utpote in creaturam
sed processio ab aliquo in aliquid non est nisi dupliciter. aut secundum pro
7 cessum ab agente in suscipiens. aut secundum processum a loco in locum. sed
primo modo non est temporalis processio. quia spiritussanctus est persona in se fixa et stans
ergo non producitur in suscipiente. Secundo modo non quia quod tali modo proce
dit. a principio recedit. et ad terminum accedit. hoc autem non con
d uenit spiritusancto. ¶ Item omne quod temporaliter procedit ab alio habet
e initium essendi ex tempore. si ergo spiritussanctus temporaliter procedit. ergo esse incipit. Item
processio temporalis aut dicitur temporalis ratione spiritussancti. aut gratie. Non ratione spiritussancti.
quia persona eterna est. Similiter videtur quod nec ratione gratie. quia
Aug. dicit. iiii. de tri. secundum quod aliquid eternum mente capimus
non sumus in hoc mundo. ergo si gratia eleuat ad capiendum eternum.
esse eius et processio non est temporalis. ergo nec processio spiritussancti ratione gra
tie. ¶ Item in processione spiritussancti in creaturam est processio doni increati
quod est spiritussanctus. et doni creati quod est gratia. sed donum increatum est nobilius
ergo cum a nobiliori debeat fieri denominatio. processio spiritussancti in crea
turam debet dici processio increata. sed omnis talis est eterna. non tem
8 poralis. ergo etc. ¶ Respondeo dicendum quod processio secundum quod communiter acci
pitur de filio et de spiritusancto dicitur emanatio ab hoc scilicet a patre.
a Secundum quod dicitur de spiritusancto dicitur processio ab uno in alium. sed proce
dere ab uno in alium est dupliciter. aut sicut in obiectum in quod preten
ditur. aut sicut in susceptiuum in quo recipitur. et primus quidem modus
est in processione eterna. quia enim spiritussanctus procedit ut amor mu
tuus. ideo procedit a duobus. ita quod ab uno in alium. Spiritus enim
sanctus ut dicit Ric. et Aug. amor est. quo pater amat filium et
9 filius amat patrem. Secundus modus in illa esse non potuit quam
uis ita intellexerunt quod in filio recipitur spiritussanctus. et a patre producitur.
sed penes secundum modum. cum receptio spiritussancti sit per influenti
am doni gratuiti quod ex tempore est. attenditur processio temporalis secundum
quod spiritussanctus dicitur procedere ab aliquo in aliquem. non tamen sicut in obiectum
sed sicut in habitaculum. et sic concedendum est quod est processio tem
b poralis spiritussancti. non ratione eius a quo sed ratione eius in quod procedit. ¶ Ad
illud ergo quod obiicitur de spiratione et generatione iam patet responsio
quia neutrum horum nominum dicit respectum in terminum in quem fit pro
10 cessio. ¶ Ad illud quod obiicitur quod processio spiritussancti non potest esse ab aliquo
ut in receptiuum. dicendum. quod uerum est ratione ipsius persone. sed ta
men ratione connotati. quod est gratia in qua datur spiritussanctus. suscipitur. quia
d gratia est in aliquo sicut in susceptiuo. ¶ Ad illud quod obiicitur
11 quod temporaliter procedit incipit esse. dicendum quod hec est duplex.
quia hec determinatio temporaliter potest poni circa actum procedendi
per comparationem ad principium a quo. vel in comparatione ad
terminum in quem. Primo modo vera est propositio. sed sic non di
citur spiritus procedere temporaliter eo quod ex tempore producatur. Alio modo.
per comparationem ad terminum in quem. sic non habet ueritatem. si proce
dit in hoc ex tempore quod habeat initium sed solum quod incipiat esse in hoc

¶ Ad illud quod obiicitur quod gratia non procedit temporaliter quia ele 12 e
uat ad eternum Dicendum quod temporale dicitur tripliciter Uno modo dici
tur temporale quod habet initium et variationem et actum in tempore. et hoc modo
dicitur temporale quod subiacet tempori et est corruptibile et varia
bile Secundo modo dicitur temporale quod habet initium in tempore essendi. sed non
variationem ut anima Tercio dicitur temporale quod habet initium in tempore
sed actum extra tempus et supra tempus eleuatum. et hoc tercio modo dicitur
temporalis processio vel gratie donatio Potest tamen dici quod gratia ha
bet esse temporale. ratione eius in quo est scilicet li. ar. quod mutatur et vari
atur. et verbum Aug. quod dicit quod non sumus in hoc mundo est in
telligendum quantum ad conformitatem. ¶ Ad illud quod obiicitur 13 f
quod denominatio debet esse a digniori. dicendum quod totum copulatum
quia destruitur destructione cuiuslibet partis habet denominationem
a parte imperfectiori Unde si una pars copulationis est falsa totum
copulatum dicitur falsum Si una contingens totum iudicatur
contingens Si una temporalis et totum temporale Quia ergo processio tem
poralis includit emanationem eterne persone et emanatio
nem gratie que temporalis est. ideo dicitur temporalis et non eterna Et
quod dicitur quod denominatio debet fieri a digniori. dicendum quod non est
uerum nisi in eo in quo illud quod minus dignum est conformatur
digniori. ¶ Questio ii b
Utrum processio temporalis ponatur in numerum cum eterna. et quod sic vi
detur per hoc quod dicit magister quod gemina est processio. spiritussancti.
eterna et temporalis. ¶ Item ratione videtur similiter quia plus distat tem
porale ab eterno quam eternum ab eterno. illud constat. sed proces
sio eterna facit numerum cum eterna. quia processio filii et proces
sio spiritussancti sunt due. ergo etc. Item quecunque habent ordinem. habent nume
rum et distinctionem. sed processio eterna et temporalis habent ordinem.
quia eterna ante temporalem. ergo habent distinctionem. ergo faciunt nu
merum. ergo processio temporalis et eterna sunt due ¶ Contra nume a
rata processione numeratur procedens. quia unum et idem non pro
cedit bis. ergo si sunt due processiones. sunt duo procedentes
ergo spiritussancti sunt duo. sed hoc est falsum. quia unus est spiritussanctus proce
dens. ergo et primum ¶ Item processio temporalis et eterna si dif b
ferunt. aut hoc est ex hoc quod sunt diuerse emanationes. aut quia
diuersus modus emanandi. Non quia diuerse emanationes
quia tunc essent diuersi emanantes. Nec quia diuersus modus.
quia pater et filius semper uno modo spirant. ergo spiritussanctus semper
uno modo procedit. ergo etc. ¶ Item homo pictus et homo verus non c
sunt duo homines. non enim numeratur nisi uniuoca. et quod
dicitur de duobus secundum unam naturam. sed temporale et eternum minus
communicant quam homo pictus et homo verus. ergo processio temporalis et eter
na non est dicenda gemina. ¶ Item processio temporalis non ad d
dit super eternam nisi respectum vel effectum in creatura. sed re
spectus vel effectus cause additus ipsam non numerat. Unde sol
lucens et sol illustrans siue illuminans. non sunt duo. simili
ter deus ens et deus creans. ergo nec processio eterna. nec tempo
ralis erit dupliciter. ¶ Respondeo ad predictorum intelligentiam est no
tandum quod processio dicitur geminari. aut ratione procedentium. utpu 14
ta cum procedunt duo filii. aut ratione modi ut amor et verbum du
pliciter procedunt. vel ratione modi dicendi ut dicatur processio
gemina. i. dupliciter dicta Sed attendendum est quod modus dicen
di est triplex. scilicet uniuocus. equiuocus. et analogicus. Cum est mo 15
modus equiuocus ibi est geminatio circa dici et non cir
ca esse Unde homo pictus et homo verus dupliciter dicitur
homo. sed non est duplex homo vel dico homines. Cum est
modus dicendi uniuocus. est geminatio circa esse et non
circa dicere Unde homo verus in sorte et platone nume
ratur. quia sunt duo homines. sed non multipliciter dicitur.
Ubi est modus dicendi analogus. quia partem tenet de natu
ra uniuoci. partem de natura equiuoci. ibi est numeratio
in essendo et dicendo. secundum hunc ergo modum dicendum quod
processio secundum quod dicta est de processione temporali et eter
na non est uniuoce nec equiuoce sed analogice. quia unus

modus clauditur in alio. ¶ Procedere enim ab hoc in hoc
vt in obiectum e eternum Sed pcedere ab hoc in hoc vt i ha
bitaculum e temporale. Quia ergo analogum est sicut dem e
et sic ideo e ibi duplex dici. et vna pcessio dr dupliciter.
et ita 9 dns dupliciter esse. vt no inconuenienter dicatur
16 pcessio spussancti ee duplex. ¶ Ad illud ergo qd obijci
tur i 9rium q multiplicata pcessione multiplicat proce/
dens. Dom q verum e si accipiat de multiplicatoe fm vnu
modum dicedi Vn si gemina eet pcessio fm q pcessio di
citur exitus ab aliq vtiqz duo eent procedentes. nuc no
sit sed gemina. Qz vno mo est ab aliquo in aliquem vt in
obiectum. Alio mo ab aliquo i aliquem vt i habitaculum.
17 ¶ Ad illud quod obijcit secudo. aut e duplex pcessio.
qz duplex emanatio. vel duplex modus. dicedum q no suf
ficienter diuidit. debet enim tercium mebrum addere. scz aut qz
duplex modus dicedi no equocus. Et p hoc pz seques de
homie picto et vero. qz ibi no est analogia sz equocatio
18 pura. ¶ Ad illud quod obijcit vltimo q respectus addi
tus no numerat. &c. Dicedum q respectus additus subiecto
no numerat subiectum. Unde no dicitur spussanctus du
pliciter qz spirat et inspirat. sz qn respectus addit signi/
ficatoni termini. tuc necesse est aliter et aliter illum dici. et
si sit respectus non distrahens. ita q no faciat omino di
uersam significatione. sz ad illam ordinatus facit analo/
giam i tercio. et numerum fm dici. et etiam numerum fm esse. vn
si hoc nome illumiatio significaret actum lucendi absolu
tum. et actum lucedi coparatum sol dupliciter diceret illu/
minare. et esset illumiatio solis gemina. sz tame magis
pprie ibi esset geminatio in dicendo qz in eendo Vn ma/
gister magis proprie loqueret. si diceret processio spus
sancti dicitur dupliciter qz cum dicit q est gemina. qz no
cadit ibi proprie geminatio

Consequenter est secundo loco qstio pncipalis de
datone spussancti. et circa hoc queruntur duo.
Primo querit. vtrum spussanctus detur i ppa psona
hominibus An tm dicatur ideo dari qz datur eius effectus.
Secundo vtrum spussanctus det ab aliquo scto viro

¶ Questio j c

Qd detur in persona propria sic ostenditur ad Roma. v
charitas dei dif. est i cor. n. p spumscm q datus est nobis
sed nihil diffundit charitatem nisi spus increatus. g &c.
¶ Item Aug. dicit. v. de tri. q spussanctus est donum
et eo dicitur donum qz datur. ergo si psonaliter est donu
personaliter datur ¶ Ite hoc ipm ondditur roe. spussan
ctus e amor. et pmus amor. sz amor est donum pmu. i quo
alia oia dona donatur. g si no est posterius sine pori non
est ponere dona spussancti dari qn detur prope spussctus
Ite spussctus datur ad vniedum et colligendum membra
corpis mystici. sz membra corpis mystici sut mebra inui
ce vnita. sicut ipse dns petit Joh. xvij. vt sint cosumati
in vnum. sz pfca vnio non est nisi i vno simplici. ergo me
bra vniutur p aliqd quod e vnum et ide in omibus. h aute
non pt esse ... donum creatum. sz increatum. ergo necesse cum
dono creato dari increatum. ¶ Cotra. Gra est ars recte
viuendi. et gra e donum sufficienter diriges aiam in fine.
ergo videtur q aliud donum qz donum gre create no sit aie
oportunum. ergo si non est in operibus dei ponendum super
fluum. patet q no est necesse dari spum scm. ¶ Ite cuz
aliqs sanctificat p gram nihil est i eo qd no eet prius. er/
go cum dare sit facere q aliqd sit in isto qd no erat prius.
no dat nisi gra. Si dicas q spussanctus est i eo vt sanctus
prius erat vt spus. g nihil aliud e qz spumscm faciente gra
tiam scificatez i hoc. ¶ Ite qd dat post donatone. est in po
testate accipietis. sz spussctus sub nulla pt redigi ptate.
g no pt dari. Ite qd datur alicui differenti p certitiaz. aut
de nouo creat. aut multiplicat. aut eius possessio transfer
tur. vt pz. cum do alicui cappam. sz psona spussci non creat
nec multiplicatur. nec possessio eius trasfertur. qz ois sg
hz spum scm. g spussctus no datur. ¶ Ro. Dom. q dare
est ad aliqd habedum vel possidenduz. habere aut aliqd.
vel possidere est cum aliqd e i facultate habetis vel possi/
detis. Esse aut i facultate habetis vel possidentis. est es
se psto ad fruendum vel vtendum. Perfca at possessio est.
cum ho hz illd q possit vti et q posset frui. sz recte frui no e
nisi deo. et recte vti no 9uenit nisi p gram gratumfaciente
g pfecta possessio est in q ds habetur et eius gra. sz pfcm
donum est ad pfcam possessione. g no e donum optimuz et
donum perfectum. nisi detur donum increatum. qd est spussan
ctus et donum creatum qd e gra. Cocededum e ergo vtruqz
dari. ¶ Ad illud ergo qd obr de gra q e ars bn viuedi. 19
patet rnsio. Quis enim sit ars q vtimur. no tn e possessio
q fruimur vt obiecto. et ideo no e pfcm donuz sine illo.
¶ Ad illud qd obr nihil plus e in isto qz prius. Dem. q 20
dari no ordiatur ad ee. sz ad hre. licet enim spussctus eet prius
in pctore. no tn habebatur ab eo. qz pctor no habebat fa
cultate fruedi ipo. ¶ Ad illud qd obr q datum e in pote 21
state accipietis. Dom q aliqd datur alicui. vt finiens
sicut pmium mereti. Aliqd vt pficies. vt gra cosentienti.
Aliqd vt subseruiens. vt equus militi. Qd aut dr q da
tum est in ptate accipientis. verum e de donatoe tercio modo
dicta. no pmo et secudo. qz illi sut modi habedi in qbus
hns hr. Vn ho habetur a gra et hr a dono q fruitur. Ex
h pz vltimum q illud verum e de eo quod datur vt possessio
limitata. Sz de eo quod datur vt finiens. no. qz tale sit
pt dari multis et haberi a multis. qz ad ide redut. et ideo
cum datur no trasfertur. ¶ Questio ij d

¶ Utrum spussanctus detur ab aliquo viro sco. et q sic pba
tur h mo. Spmscm dari no e aliud qz gram gratumfaciete
ab hoie dari siue infudi e possibile et 9uenies et verum. Et
q sit possibile videt a minori. Qz maioris virtutis e pdu/
cere forma subale qz accidetale. et gra e forma accntalis.
cum ergo creatura habeat virtute pducedi forma subalem.
multo fortius videtur de gra q est forma accntalis. Itez
hoc ipm videtur posse ondi a simili. qz gratia e lume spi
rituale. sed ita videmus i luie corpali q aliqd est luis da
tiuum et aliqd datiuum et receptiuum. aliqd tm receptiuum.
ergo si lume spuale est eqz potes. pari roe videtur de ipo
Sz datiuum cum sit deus. no pt ee receptiuum. qz nihil recipit
ab aliquo. ergo hoc est repiri i creatura. quod recipiat
lume spuale. quod e gratia. et det ipm. et sic de alijs.
Item duo sunt q faciut creaturam habere posse pducedi
sibi simile. s. corruptibilitas ob quam indiget conseruari
ab alio. et pfectio i natura. ob quam pt i actum pfcm q est p
ducere sibi simile. Perfecte enim dicitur vnuquodqz qd
pt generare tale qle ipm e. Si aut gratia est forma q ci/
tissime corrupitur et forma magne pfectois. ergo dz ha/
bere virtutem pducendi sibi simile. sz no i subiecto in quo
est. ergo i alio. ¶ Item quod pt pfecte expellere 9rium
pot pfecte generare habitum 9rium. qz 9rium no expel/
litur pfecte nisi p 9trarium. sz gratia pt pfecte expellere
culpam. g gratia i hoie pt ex se generare gratiam. sz no i haben/
te. ergo i alio. Ostendit aute q sit 9gruum q gratia pce/
dat ab vno homie in alium. Et sic onditur. Ro supbi/
endi. fuit ro amittendi gram. ergo ab oppositis hu mil
atio est ro recupandi. Sed si gratia datur ab homine.
plus humiliatur homo. qz si tm a deo. qz si datur ab ho
mine. humiliatur homo sub deo et sub homine. Non au
tem si a solo deo datur humiliatur sub vtroqz. ergo vi

detur q̄ ille mod⁹ cōueniat magis. Itē si in actu iusticie
(q̄ est punitio) subijcit aīa peccatrix creature corꝑali vt
ordinet in vniuerso. ergo in actu misericordie dȝ subici alicui cre
ature vt reordinet. ergo sicut ab aliq̄ creatura recipit penā
sic vr̄ cōgruū q̄ recipiat ⁊ grām. Itē ꝑfectū agēs. nō tm̄
dat suscipiēti formā. sȝ etiā dat potētiā ꝯsilem. ⁊ hoc ē in
manifestationē sue potētie. ergo si de⁹ est agēs nobilissimū
⁊ q̄ maxime dȝ laudari in sua actōe. cōgruū est. vt nō tm̄
det formā grē. sȝ etiā potētiā dādi. Itē sicut a deo est eē.
ita ⁊ bn̄ eē. sȝ in nullo derogatur deo cū dat potētiā cre/
ature dandi eē. ergo in nullo derogat cū dat potētiaȝ dādi
bn̄ eē. ergo ⁊ eē gratuitū. Ondit aūt q̄ sit verū q̄ Joh. xx. di
xit dn̄s. Accipite s. s. quorum remiseritis pctā. re. e. ⁊c. Iteȝ
Act. viij. dr̄ q̄ ꝑ impositōȝ manuū aplorum. dabat spiri/
tussctūs. nō ꝑ impositionē manuū aliorū. vt dicit glo.
ibidē de philippo discipulo. ergo aliq̄ virt⁹ erat in aplis q̄
nō erat in alijs. sȝ ꝑ illā dabat. s. s. ergo ab hoīe dabat s. s.
Ecōuerso ondit q̄ donū. s. s. dari ab hoīe sit falsum. sit ī
cōgruū. sit etiā īpossibile. Q sit falsum vr̄ ꝑ Aug. v. de
trini. Nō aliq̄s discipulorum dabat spm̄sctm̄. sȝ orabant
vt veniret in hoīem. Itē q̄cūq̄ dat vel donat aliq̄. habȝ
posse aliqd̄ actiuū sup illud. sȝ sup donū spūsscti nullus
hō hȝ posse. ergo ⁊c. ¶ Itē q̄ sit incōueniēs vr̄. q̄ si aīa ab
alio q̄ȝ a deo gratificat. ali⁹ q̄ȝ de⁹ cadit mediū inter aīaȝ
⁊ deū. Sȝ q̄ncūq̄ aliq̄d cadit inter aīam ⁊ deū aīa hoīs
est ꝑuersa. ergo s̄m hoc dū daret aīe grā. ꝑuerteret. Item grā
pōt sup li. ar. ergo si posset hō dare grām. hō haberet posse
sup alteri⁹ arbitriū. sȝ arbitriū qd̄ ē alij subiectū nō est li
berum. ergo talis donatio tollit ar. libertatē. Itē maxima est
gloria de impij iustificatione. sȝ maxima glīa dei nō dȝ
alij cōicari. ergo si cōicat. diuīe glīe derogat. sȝ si ali⁹ q̄ȝ de⁹
dat grām. ali⁹ q̄ȝ de⁹ iustificat. ergo talis donatio minuit di
gloriā. Itē iustū est in eo sperare q̄ pt̄ dare meritū salu/
tis. sed si hō posset dare grām. posset dare meritū salu/
tis. ergo iustū eēt sperare in hoīe. sȝ hō est vanitas. ergo dona
tio talis daret fiduciā vanitatis. Ex his q̄ttuor medijs
patet q̄ donatio s. s. ab hoīe tollit ordinē aīe ad deū. tol/
lit ar. libertatē. minuit gloriā dei. ⁊ inducit ī vanā cōfi/
dentiā q̄ oīa sunt incōueniētia. Ondit etiā q̄ īpossibile
sit dari talē potentiā creature. Quia sicut dicit Augu.
Magis est de impio facere piū. q̄ȝ creare celū ⁊c. sȝ po
tētia creandi nō potuit a creatura recipi. ergo nec potētia
dandi gratiā. Itē ꝓductio grē ꝑ ꝑn̄tiā agentis ab aīa
suscipit. sȝ sol⁹ de⁹ pōt aīe illabi. ergo sol⁹ de⁹ pōt grām infū/
dere in aīam. Itē grā est forma simplex. ⁊ deiformis. et
spiritualis. nō habens ortum a ꝑncipijs subiecti. ergo
cum anima rōnalis rōne deiformitatis ⁊ spūalitatis n̄
potest esse nisi in deo. patet q̄ nec gratia que eque spiri
tualis immo spiritualior est ipa aīa. Item gratia īme
diate vnit deo. ergo nō potest eē a deo nisi īmediate. er/
go nullo cooꝑante. ergo creatura n̄ potest ꝓducere gra
tiam. ¶ Rn̄o. dōm q̄ sicut iste vltime rōes ostendūt gra/
tiam siue spiritūsanctū dari ab homīe. sicut a ꝑncipio

effectiuo siue ꝓductiuo. omnino est falsum ⁊ impossibile
Tamē propter intelligentiā obiectorum in ꝯtrariū est no
tanduȝ q̄ gratiā dari ab aliquo est tripliciter. vel sicut
a ꝑparante siue ministrante sacramēta. Vel sicut ab an
nunciante salutaria documēta. vel sicut ab īpetrante ꝑ
orōnē siue ꝑ bona oꝑa. Vel sicut a ꝓducēte. ꝑmo mō da
tur gratia a bonis ⁊ a malis. scdo mō tm̄ a bonis. tertio
mō tm̄ a deo. ⁊ ꝑ hec manifesta est rn̄sio ad duo vltima
que ꝓbant spm̄sctm̄ dari. q̄ ibi datio nihil aliud est q̄ȝ
ꝑparatio. ¶ Ad illud ergo qd̄ obr̄ ꝑmo. q̄ agens creatum
possit in formā substātialē. dico q̄ nō pōt ī oēm substā/
tialē. vtputa in eā q̄ est deiformis sicut est aīa rōnalis
Et q̄ gratia est deiformis sicut est aīa rōnalis. idō nō pt̄
ab agente tali ꝓduci. Si aūt de alijs formis naturalibȝ
arguat. nō est loc⁹ a minori. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ de lumi
ne corꝑali. dōm q̄ nō est simile. Lumē enī corꝑale dif-
fundit ꝑ mediū differens. ⁊ ꝑ idē mediū pōt iterum gene/
rari ꝑ qd̄ differt. grā aūt nō est ꝑ dilatationē vel dela/
tionē. sed ꝑ illapsum agentis ⁊ ꝑ oīmodā indistantiā.
¶ Ad illud qd̄ obr̄ q̄ creatura corruptibilis dȝ habere
potentiā generādi. dōm q̄ verum est de illa q̄ corruptibi/
lis est de se. sȝ grā de se nunq̄ȝ corrūpit vel senescit. Vel
dic q̄ illa nō est tota cā. maxime in his q̄ nō dicunt sub
stantiam cōpletā sed magis dispositionē. ¶ Ad illud
quod obijcitur q̄ gratia potest expellere culpam. Di/
cendum q̄ expellere culpam est dupliciter. vel effectiue
vel formaliter. Qd̄ pōt expellere effectiue. pōt efficere
gratiam, sed nō optet q̄ illud qd̄ formaliter. q̄ illud se/
ipo expellit. q̄m̄ ergo grā expellit formaliter ⁊ seipsa. idō
nō sequit q̄ possit generare illā gratiā. ¶ Ad illud qd̄
obijcitur q̄ in iustificatione dȝ peccator hūiliari. dōm.
q̄ verum est. q̄ humiliari debet ⁊ sub homīe. ⁊ etiā sub visi
bilibus signis. tamē aliter q̄ȝ sub deo. q̄ alius honor de/
betur deo q̄ȝ homī. ⁊ ideo q̄ sub deo humiliat vt sub ꝑn/
cipio salutis. ⁊ a quo saluatur. nō debet sub creatura hu
miliari. vt a qua salus detur ei. sed vt a qua salus mini
stratur. Et sic patet etiā sequēs de humiliatōe in pena.
nō enī est simile de humiliatōe illa. q̄ ibi aīa ꝑuersa ma/
nens in sua ꝑuersitate. rōne illius subijcit inferiori per
naturā. vel q̄ habet reliq̄as ꝑuersitatis. sȝ in grē dona/
tōe aīa ꝑuersa a ꝑuersitate mutat et ad deū īmediate or
dinatur. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ q̄ agens ꝑfectū dat potē
tiā agendi silē. dōm q̄ verum est. si patiens ꝯueniēter pos
set suscipe. sed sicut ondsum est ex ꝑte hoīs nō est possibi
le vt talis potētia ab eo recipiatur. ꝓpter talis forme no/
bilitatē q̄ nō pt̄ esse nisi a nobilissimo agente. ¶ Ad il/
lud qd̄ obr̄ q̄ dare potētiā ad bn̄ esse nō derogat deo. di/
cendū q̄ ordo est in cētijs. q̄ aliq̄ creature sunt ita no
biles. q̄ nō decet eas nisi a nobilissimo agente ꝓduci. vt
sunt ille. q̄ sunt ad imaginē. q̄m̄ ergo grā est de nobilissi/
mis. patet q̄ nō pōt ꝓduci ab hoīe. sicut nec esse anime
Que vltimo obijciūtur soluta sunt sup ꝑ distinctioneȝ
dationis s̄m naturā trimembrē.

¶ Dist. xv. Utrum temporali processione spiri-tussanctus ꝓcedat a seipo.

Hic ꝯsiderandū est cū spūsctūs det hoībȝ a pr̄e ⁊
filio. Sup egit mgr̄ de ꝓcessione tꝑali ipius s. s.
s̄m q̄ est a pr̄e ⁊ filio. Hic scdo ondit q̄ tꝑalit ꝓ
cedit a seipo. ⁊ hoc intēdit in tota ista ꝑte vsq̄ ibi. Hic
queritur vtrū semel tm̄ sit missus fili⁹. vbi incipit age/
re de modo ꝓcessionis seu missionis filij q̄ est visibilis ⁊
inuisibilis. Et hoc quodāmō incidentaliter. cum ista
missio ⁊ filio conueniat ⁊ spirituisancto. Habet auteȝ
hec ꝑs quattuor ꝑtes. In ꝑma ostendit q̄ spūssanct⁹ tē/
poraliter a se mittitur. datur. ⁊ ꝓcedit. ⁊ hoc deducēdo
ad impossibile. q̄ aliter nō eēnt indiuisa oꝑa trinitatis.
In scda ondit a minori ꝑ auctatē. q̄ pat misit filiū vna
cū spūsctō. ita q̄ spūsctūs misit filiū. ī quē nullo mō hȝ
auctatē. ergo multo forti⁹ mittit se. ⁊ hoc facit ibi. Ne aūt mi
reris. q̄ spūsctūs dr̄ mitti vel ꝓcedere a se. In tertia vo
ꝑte ondit hoc a sili. si enī fili⁹ misit se pari rōe ⁊ spūssan/
ctus se. ⁊ hoc facit ibi. Deinde ondit datū etiā a seipso
esse. In q̄rta vo ⁊ vltima oppoīt ꝯ predicta. ⁊ hoc ibi.
Sed ad hoc opponitur si filius a seipo ⁊c. vbi etiā sol/
uit ⁊ breuiter epilogat ꝑdeterminata.

1a ¶ Donatur itaq̄ spūssctūs nō tm̄ a prē et filio. sz etiā a seipo. Videt dicere falsum. q2 sup fecit argumētū q nō pōt dari a sanctis viris. q2 nō pt ab ipis pcedere sz nō pt a seipo pcedere. g pari rōne nō pōt dari a se. R°. dō. q mgr arguebat de pcessione tpali. et de hac bn̄ pcedit ipe. q pcedit a se. eō q ppe potestatē est vt spiret i eū in quē vult. sed sci viri nō habēt posse i eū. b Sicut inqt corpus carnis. nihil aliō est q caro sic donū ss. nihil aliō ē q spūssanctus. Videt si similitudo bona ē. R°. vt omē qō est donum. ss. sit. s.s. ¶ Sz cōtra. timor ē donuz. s.s. et nō est ss. ¶ R° dicēdū q donuz cū dicit relatōez ac p h q̄dāmodo distinctōnē pōt illā imptare tripliciter. aut sm modū intelligēdi aut sm modū eēndi. aut sm essentiam Primo mō idez ē dās et datū. sicut idem intelligens et intellectū. et differēs rōne mōi dicēdi. q2 dat idez a se. et sic intelligit Aug. Alio° sm modū eēndi siue se habēdi. q alius ē et alius i psōnis. et sic dicit relatione persone ad psonā. Tercio mō iptat distinctōz sm eēntiā. et respectum creature ad eēntiā increatā. et h mō amor dr donū spūssancti. sz h infra melius patebit. c ¶ Si pr et filius dant. Qr ista rō vt supra dcm̄ ē nō valet. Pr pt gnāre filiū. et filius nō pt. g pr pt aliqd qō filius nō pt. g pari rōe cū ss. dicit psonā vt filius nō valet. Si tu dicas q tū dādi q est opatio i creatura. ¶ Cōtra. sicut dic mgr in lrā. spūssancti donatio ē eius pcessio. sz illō argumētuz nō valet. spūssctūs pcedit et pr nō. g aliqd facit spūssanctus qō nō pr. g silr neci pposito. Si tu dicas mihi q nō ē simile de actiua et passiua. Cōtra. inflexio nois p casus nō variat significatōnē. g similiter vr. q nec ibi sit variatio p actiuum et passiuuz Et si tu dicas q nō est simile. ōndit q sic. q2 ois actiua ifert passiuā. g vr q si in voce actiua tenet eēntialiter. q similiter i passiua R°. dōz. q sic p determiatū ē rōnes mgri hōe sr. q2 ipe accipit dare sm q dicit effectū i creata. et sm h cōe ē trib psōis necrio. et h i actiua significatōe. Dare ei spm̄scm̄ alicui. ē facere q ihabitz i eo. et idō nō ē simile de potentia generādi ¶ Ad illud ergo quod 3 obiicit q magister dicit q dōatio idez ē q pcessio. dōm. q loqt de donatōe passiua. sm qō artatur ad spm̄ scm̄. et argumētū suū bonū ē. q2 ab eodē pncipio ē actio et passio. g si donatio actiua est a prē. similiter et donatio passiua. similiter si donatio actiua ē a ss. et passiua Ad illō qō obr. q in actiua tenet eēntialiter. g et i passiua Similiter g pt dici q pat pcedat. dōm. q argumētuz istō nō valet. q2 spirare in voce actiā cōuenit duob. in

Di. XV.
Questio.
Aug°.
Joh. iij.

¶ Qz spūssctūs a seipso tpaliter mittit dat et pcedit. a

Hic considerandū ē. cū s.s. detur hoib a prē et filio qō ē ipm tpaliter pcedē ab vtroq̄ vel mitti. vtrū etiā a seipo detur. Si dat a se. et pcedit vel mittit a se Ad qō dicim. q2 s.s. et deus est. et donū siue datū. et iō dat et datur. Dat quidē in q̄tū deus. et dat in q̄tū donū. Cū autē donatio siue datio s.s. sit opatio dei. et cōis sit et indiuisa opatio trium psonarū. a Donat itaq̄ s.s. nō tm̄ a prē et filio. sed etiā a seipo. Vn̄ aug. in xv. li de trini. dic. q seipm dat. b Sic inqt corpus carnis nihil est aliud q caro. sic donū s.s. nihil est aliud q s.s. Intantū g donuz dei ē. inq̄tū dat eis quibus dat. Apud se autē deus ē et nemini dat. q2 deus erat prī et filio coeternus anq̄ cuiq̄ daret. nec q2 illi dāt et ipe dat. iō minor ē illis. Ita ei dat sic dei donū. vt etiā seipsuz det sic deus. Nō ei dici pōt nō eē sue ptātis. de quo dictū est. Spūs vbi vult spirat. Ecce apte dicit q s.s. seipm dat. Si ei s.s. seipm dare nō pt. et eū pr dare pt et filius. pōt itaq̄ pr aliqd et filius. qō nō pōt s.s. Item. c Si pr et filius dant s.s. nec ipe dat aliqd. g pr opat et filius qō nō opat s.s. dat g s.s. seipm. d Si autē seipm dat. tūc a seipo pcedit et mittit. Quod vtiq̄ verū ē. Nā pcessio tpalis s.s. vel missio. ipius est donatio et ipa dei opatio. Procedit g s.s. tpaliter a se. et mittit a se. q2 dat a se.

¶ Ostēdit p auctatē a minori q s.s. dr mitti vel pcedē a se. q2 etiā filius dr mitti a se. b

e ¶ Ne autē mireris q s.s. dr mitti vel pcedere a se. Nā et de filio dic Aug. in. ij. li. de trini. q nō tm̄ a prē missus ē. sed etiā a seipo et a s.s. qrens quō filius vel s.s. sit missus. cū vterq̄ sit vbiq̄ tāq̄ deus. Nā vterq̄ inqt aug. legit missus. De s.s. enim legit. Quē mittit pr i noie meo. Et iterū. Si abiero mittā eū ad vos. Et filius de se dic. Exiui a prē et veni i mūdū. Et apls dic. Misit deus filiū suū. In ppha autē scriptū est ex psona dei. Celū et terrā ego impleo. itaq̄ vbiq̄ deus ē. vbiq̄ g est filius. vbiq̄ etiā est s.s. Illuc g missus est filius et s.s. vbi erāt.

¶ Quo circa qrēdū est quō intelligat missio filij vel s.s. Pr ei solus inqt Aug. in eodē. nusq̄ legit missus. sed filius et s.s. Et de filio primo videamus quō missus eum apls pdicat. Misit deus filiū suuz factū ex muliere. vbi f satis ōndit eo ipso misso filiū quo factuz ex muliere. p inde mitti a patre sine spūsancto nō potuit. quia pater intelligit misisse eū cū fecit ex femina. qō vtiq̄ nō fecit sine spūsancto. Ecce hic dicit filiū missum a patre et spiritusancto. Et q a spiritusancto filius sit missus. vt ait Augu. in eodem auctatibus confirmat. ipe xps dicit per Esa. Nūc misit me dominus et spiritus eius. de hoc amb. in li. ij. de spiritusancto ita ait. Quis est qui dic. Me misit dominus et spiritus eius. nisi qui venit a prē vt saluos faceret peccatores. i. xps. ergo et pater filium misit et spiritussanctus. Idez in eodem. datus est a patre. vt Esa. dicit. Puer natus est nobis. et filius datus est nobis. datus est audeo dicere et a spiritu quia et a spiritu missus est. Dicit enim filius dei. Spiritus domini sup me. ppter quod vnxit me. euangelizare pauperibus misit me. pdicare captiuuis remissionē et c. Quod cuz de libro Esa. legeret. ait in euangelio:

Joh. xiiij
Joh. xvj.
Joh. xvj.
Gal. iiij.
Jere. xxiij.
Quō intelligenda sit missio vtriusq̄.
Gal. iiij.
Ex a spiritusctō filius sit missus autoritatibus confirmat.
Isa. lx. 4
Isa. lxi.

Luc. iiij.

Hodie cōpleta ē hec scriptura in auribus vestris· vt de se dictum esse signāret· Bene autē dixit super me· quia quasi fili⁹ homīs ⁊ vnctus ē ⁊ missus ad p̄dicandum: Nam ꝯm diuinitatem· nō super xp̄m est spiritus sed in xp̄o· Ecce his verbis oñdit Ambro· filium esse missum ⁊ datum nobis· nō tm̄ a patre· ꝗ etiā a sp̄ūsancto·

¶ Ostēdit a simili sp̄m̄sanctuz mitti seu ꝓcedere a se· quia filius missus est ⁊ ꝓcessit a se· c

¶ Deinde ostendit esse datuz etiam a seip̄o· ita dicens in eodem li· Cum nō diffinitum fuerit per ꝓphetam a quo datus ē filius· ostenditur datus gratia trinitatis· vt etiam ip̄e fili⁹ dederit· Ecce hic dicit ꝙ filius se dedit· quia trinitas eum dedit Si autem filius a se datus est· a se ergo missus est· ⁊ a se processit· Et hoc vtiq̧ verum est ⁊ concedi oportet· cum eius missio sit diuina operatio· ¶ Q̄ autem a se mittatur Augu· astruit in li· ij· de trini· dicens· Forte aliquis cogat vt dicamus etiā a seip̄o missum eē filiū· q̄ꝛ ⁊ marie ꝯceptus ⁊ ꝑtus opatio trinitatis est· Sed inquit aliquis· quō pr̄ eum misit· si ip̄e se misit· cui r̄ndeo q̄rens vt dicat· quō eū pr̄ sc̄tificauit· si ⁊ ip̄e se sc̄tificauit· Utrūq̧ ei dn̄s ait· Quē pr̄ inq̄t sc̄tificauit et misit in hūc mūdū· Et alibi· Ego ꝓ eis sc̄tifico meip̄m· Itē q̄ro quō pr̄ eū tradidit· si ip̄e se tradidit· vtrūq̧ eē̄ legit· Credo ꝙ r̄ndebit si ꝓbe sapit· q̄ꝛ vna volūtas ē patris ⁊ filij ⁊ insepabilis opatio· Sic igit̄ intelligat illā incarnationē ⁊ ex ꝟgine natiuitatē· in q̄ fili⁹ intelligit̄ missus· vna eadēq̧ opatōe pr̄is ⁊ filij insepabiliter eē factā· ñ inde sepato sp̄ūsc̄tō· ꝗ a pr̄e ⁊ filio missus ē idē fili⁹· q̄ꝛ a pr̄e ⁊ ꝟbo ei⁹ factū est vt mittere̅t· i· incarnat⁹ hōibus appareret· Nō eñ missus ē mutādo locū· q̄ꝛ in mūdo erat· Quapropt̄ ⁊ pr̄ inuisibilis· vnā cū filio secū inuisibili· eundē filiū visibilē faciēdo misisse eum dict⁹ ē· q̄ si ita visibilis fieret· vt cū pr̄e inuisibilis eē desisteret· i· si sub̄a inuisibil' verbi in creaturā visibilē mutata ⁊ trāsiens vertere̅t ita missus a pr̄e intelligere̅t fili⁹· vt tm̄ missus nō etiam mittēs cū patre inuenire̅t· Cū ꝟo sic ē accepta forma serui vt maneret incōmutabilis forma dei· manifestū ē ꝙ a pr̄e ⁊ filio nō apparentib⁹ factū sit q̄d appareret i filio· i· ab inuisibili pr̄e cū inuisibili filio· idē ip̄e fili⁹ visibilis mittere̅t· Ex p̄dictis apte mōstra̅t ꝙ fili⁹ missus ē a pr̄e· ⁊ a sp̄ūsc̄tō· ⁊ a seip̄o· et q̄ sit ip̄a missio sc̄ȝ incarnatio. i· ꝙ fact⁹ ē hō· ꝑ q̄d visibilis apparuit· q̄d ē opus commune patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti·

Opponit̄ ꝯtra p̄dicta eo ꝙ fili⁹ dicā a meip̄o nō veni· d

¶ Sȝ ad h̄ opponit̄· Si fili⁹ a seip̄o missus ē· cur ꝗ ait· a meip̄o nō veni· Ad h̄ aug· r̄ndet in· ij· li· de trini· dicēs· h̄ dictū eē ꝯm formā serui· ꝯm quā nō fecit vt mittere̅t· i· nō est opatus incarnationē· ꝗ ꝯm formā dei·

5 voce passiua cōuenit vni soli· Sic mittere pōt ꝯuenire tribus· ꝓcedere ꝟo siue mitti duobus tm̄· d ¶ Si aūt se ip̄m dat tūc ⁊ a seip̄o ꝓcedit· Uide̅t falsū· q̄ꝛ ꝓcedere est ꝓduci· ꝗ si s· s· ꝓcedit a se· ꝓduci̅t a se· Si tu dicas ꝙ nō dici̅t sine determiatōe· vicȝ· tꝑalit̄· Cōtra· tꝑalit̄ ē determinatio nō dimi nuens· ergo seq̄tur de necessitate· si temporalit̄ procedit a se· ꝙ procedat a se· R̄o· dōm ꝙ sicut dictuȝ est supra· processio rōe cōparatōis ad terminum in quo suscipitur creatura scȝ que sanctificatur de ratione nomis cōnotat temporale· ⁊ ideo dicitur temporalis· ⁊ q̄niam ille effect⁹ temporalis est a spiritusancto· iō ⁊ processio· licet nō ita proprie sicut de patre· Et nō valet de ꝓductione· quia productio soluȝ dicit comparationem ad principium a quo· nō cōnotat effectum· Unde sicut non valet· ꝓcedit tēporaliter ergo ꝓducitur tꝑaliter sic ⁊ in ꝓposito· e ¶ Ne autē mireris ꝙ spiritussanctus dicitur mitti ⁊c̄· Uidetur ꝙ male probet missionē spiritussancti ꝑ missionē filij· q̄ꝛ missio dicit subauctoritatē in misso sed plus ē de subautoritate in spiritusancto· q̄ȝ in filio· ergo plus de rōne missionis· ergo vide̅t ꝙ potius deberet procedere cōtrario· Itē missio dicit manifestationem· sed missio filij manifestata est ꝑ missionē spiritussācti· ergo manifestior est missio spiritussancti· ergo videtur ꝙ probet ignotum per ignotius· Iuxta hoc queritur de quo dicitur mitti proprius· scilicet de filio an de spiritusancto· R̄o· dicendum ꝙ magister probat missionem spiritussancti per missionem filij· quia magis expressas habet auctes· Adhuc pōt tamē nihilominus alio modo dici· ꝙ etiam ratiocinando bene procedit· In missione eñ ꝑsone ē duo ꝯsiderare· scȝ emanationem· ratōne cuius est subautoritas in misso· ⁊ quātuȝ ad hoc magis cōuenit spiritum sanctū mitti· ⁊ quantū ad h̄ arguit mgr̄ a minori· ꝙ si filius mittitur a spiritusancto ⁊ a se multo fortius et sp̄ūsc̄ūs· Est āt cōsiderare manifestatōem· et rōe huius conuenit filio magis· q̄ꝛ mag̅ euidenter apparuit mūdo· et ꝯtrum ad h̄ arguit mgr̄ a miori· ⁊ ita ꝑoptime ꝓcedit· Ad illō 7 q̄d obr̄· ꝙ sp̄ūsāct⁹ māifestat filiuȝ ⁊ ei⁹ missionē dōm· ꝙ h̄ nō est ꝓpt̄ defectū euidētie apte missionis filij sȝ ꝓpt̄ cecitatē apte videntiū· quā remouet sp̄ūss· gr̄a· et sic pȝ de q̄ prius Uno ei mō magis cōpetit filio Alio mō sp̄ūisācto· ꝯȝ duas p̄dictas ꝯditiones· f ¶ Sat̄ ostēdit ⁊c̄· Scdm h̄ vr̄ ꝙ cū sp̄ūsc̄ūs ñ sit fact⁹ ex muliere· vr̄ ꝙ ñ sit missus· Preterea si fili⁹ ē fact⁹ ex muliere· ꝗ est fact⁹· Cōtra in simbolo nō fact⁹· R̄o· Ista nō est communis rō missionis· sed solum missionis visibilis ip̄i⁹ filij· ⁊ iō ñ valet ꝺ sp̄ūsc̄ō· Ad illō q̄d obꝛ 8 ꝙ nō est fact⁹· dōm ꝙ illud nō est intelligēdū ꝯm hūanā naturā· ⁊ iō oꝑtet addere determiatione· vt dica̅t fact⁹ ex muliere vel ꝯm hūanā naturā· q̄ꝛ simplr̄ ꝓpter errorē arrij vitandū nō recipit eā eloquiuȝ ecclesiasticum·

Q̄ filius sit missus a se

Joh· x·
Joh· xvij

Epilog⁹·

Joh· vij·
Solutio·

AD intelligentiā hui⁹ ꝑtis q̄ttuoꝛ q̄runt̃. Primo
q̄ritur. Utrū missio sit in diuinis. Scd̄o dato
q̄d sit. Utrū missio sit ex tp̄e vel eterna. Tertio
q̄rit̃ cui⁹ sit missio vt missi. Quarto cui⁹ sit missio vt mit
tens. ¶ Questio j a

¶ QUod missio sit in diuinis oñdit̃ p̄mo ꝑ scripturā vete
ris testamēti. Sap̄. ix. Mitte illā de celis. ⁊ loq̄t̃ de sa
piētia. q̄ est dī filius. Itē ꝑ scripturā noui testamēti. ad
Gal. iiij. Cū venit plenitudo tp̄is misit deus filiū suū.
⁊ p⁹. q̄m estis filij dei. misit d̄s sp̄m filij sui ĩ corda vr̃a.
Itē h̄ oñditur ꝑ testimoniū ꝟitatis. Joh̄. xvj. Cū autē
abiero. mit. vo. sp̄i. ve. Itē. rōe videt̃ istō idē. q̄ꝛ mittere
nō ē aliud q̄ꝫ ex se aliquē ꝓducere ĩ aliū. sicut sol radiū
mittit ĩ aera. s꜡ sp̄ussctūs a p̄re ⁊ filio ꝓcedit ĩ creaturā.
ḡ ab eis mittit̃. ¶ Itē q̄ñcūq꜡ dat̃ aliq̄d vt absenti. con
ueniēter dr̄ mitti. s꜡ tota trinitas ē absens pctōrib꜡ q̄ꝫtū
ad grām inhabitātē. ergo q̄ñcūq꜡ dat̃ sp̄ussc̄ūs. q̄ꝫtū ad
grām inhabitātē. nō incōgrue dicit̃ mitti. si ḡ dari ē in
diuinis hoc mō vt dcm̄ ē. ḡ ⁊ missio. ¶ Cōtra. vbicūq꜡
est missio. ibi est sep̄atio. Uñ Hieroñ. sup Ezechi. Qd̄
cōiūctū ē ⁊ in vno corꝑe copulatū. mitti nō pōt. s꜡ q̄d ex
tra ē. Uñ nō mittit̃ man⁹ s꜡ iaculū. S꜡ ĩ diuinis ē omi
moda indiuisio ⁊ nulla sep̄atio. ḡ. ⁊c̄. ¶ Itē. vbicunq꜡
est missio ē missi ad mittētē subiectio. q̄d patet. dñs em̄
mittit seruū ⁊ nō seruus dñm. S꜡ ĩ diuis ē oīmoda eq
litas ⁊ nulla subiectio. ḡ ibi nō ē missio. ¶ Itē vbicunq꜡
est missio. ibi ē mutatio. q̄ꝛ nō dicit̃ aliq̄d mitti. vbi est.
s꜡ in diuinis. nulla omino cadit mutatio. ḡ. ⁊c̄. ¶ Itē
missio passiue dicta inq̄ꝫtū talis ē opus ministerij. sed ĩ
nobilissima natura inq̄ꝫtū talis nō cadit ministerium.
9 ḡ. ⁊c̄. ¶ R⁹. dd̄m. ꝙ missio ē in diuinis. sicut oñdunt p̄
dicte auctes et rōnes. ⁊ trāsfert̃ a creaturis ad deū. Se
cūdū aūt ꝙ missio in his inferiorib꜡ cōsiderat̃ h꜡ respe
ctū ad tria. s. ad p̄ncipiū. ⁊ ad terminū. ⁊ ad missū. Ad
p̄ncipiū siue ad mittentē sub triplici habitudine cōpari
cōuenit. Ut ad dātē eē. ⁊ sic mittit̃ radius a sole. Ut ad
dātē ꝟtutē. ⁊ sic mittit̃ iaculū a ꝓiectore. Ut ad dātē iu
risdictōnē siue auctē. ⁊ sic mittit̃ nūci⁹ a p̄ceptore. Scd̄z
oēm hāc cōparationē est in diuinis missio. q̄ꝛ sp̄us mit
tit̃ a p̄re ⁊ filio tanq̄ꝫ hñs eē ⁊ ꝟtutē ⁊ auctē ĩ op̄ando ab
eis. ⁊ ideo missio s̄m hūc respectū est cōpletissime in di
uinis. Nō em̄ ē ponere ꝙ vna ꝑsona recipiat auctem.
nisi a q̄ recipit ꝟtutē. nec ꝟtutē nisi a q̄ recipiat eē. Si
militer ad terminū sub triplici habitudine compatur
Mittit̃ em̄ aliq̄d alicui. vbi vic꜡ quiescat̃. vt lapis mit
tit̃ deorsū. Mittit̃ etiā alicui vt a q̄ habeat̃. sicut aliq̄s
mittit alicui donū. Mittit̃ etiā vt ad aliq̄d sc꜡ ꝙ op̄et̃.
Scd̄m hāc triplicē cōparatōnē ē missio in diuis. Mit
tit̃ em̄ fili⁹ vel sp̄ussc̄ūs. vt alicui ad inhabitādū. vt ali
cui ad possidendū vt donū. vt ad aliq̄d. s. ad effectū cō
parādū. ⁊ ideo missio ꝑ compatione ad terminū rep̄it̃
cōpletissime in diuinis. multomagis q̄ꝫ in creaturis.
Si aūt loq̄mur de missione in cōp̄atōne ad missum. sic
in his inferiorib꜡ ponit triplicē cōditōnem imꝑfectōis
sc꜡ sep̄atōnē. subiectōnē. ⁊ mutatōnē. que q̄dē nō sūt in
diuinis. est tñ aliq̄d ꝑfectōis ibi istis correspōdēs. ⁊ rō
hui⁹ p꜡ sic. In istis inferiorib꜡ sep̄atur missus a mittē
te. ꝓpter distātiā termini ad mittētē. vt p꜡. cum mitto
aliquē romā. q̄ꝛ roma distat a me. si ille d꜡ esse rome op̄
tet ꝙ separet̃ a me. In diuinis ꝟo q̄ꝛ d̄s mittēs ē vbiq꜡
nulla ē distātia. ⁊ ideo nulla ē sep̄atio. loco tamē h̄mōi ē
missi a mittēte egressio siue emanatio. ⁊ sic patet respō
sio ad illud q̄d obr̄ de cōditōne sep̄atōnis. Similit̃ ĩ his
inferiorib꜡ nō est ĩ misso subiectio ꝓpter differētiā mit
tentis ad missum. q̄ꝛ em̄ missus recipit a mittēte. vel eē
vel ꝟtutē. vel op̄ationē. ⁊ est sep̄atus ab eo in substātia
q̄ꝛ subā omino eadē nō ꝑticipat̃ a plurib꜡. necesse est ꝙ
aliā ꝟtutē recipiat ab eo. ⁊ aliā iurisdictōnem illa ĩferi
orē. s꜡ ĩ diuinis nō ē subalis dñs. ⁊ iō oīa sc̄ equalis no
bilitatis ĩ mittēte ⁊ misso. s꜡ tñ loco hui⁹ est subauctis
emanatio. ⁊ sic patet secūda obiectio. Similiter in his
inferiorib꜡ ē in misso mutatio. ꝓpter distātiam missi a
termino. q̄ꝛ em̄ nō est ĩ termīo ad quē mittit̃. iō op̄tet ꝙ
mutet locū. ⁊ ꝙ sit ĩ eo mutatio. q̄ꝛ ꝟo ĩ diuis miss⁹ nul
li loco abest. nō op̄tet ꝙ ꝑsonaliter accedat. ⁊ iō nō ē ibi
mutatio. S꜡ tñ loco ei⁹ ē alicui⁹ effect⁹ de nouo ꝓductiō
⁊ sic patet tertia obiectio. Quāuis eñ in diuinis non
sit separatio. subiectio ⁊ mutatio. tamē loco hoꝝ ē ema
natio. subauctis origo. ⁊ noui effectus ꝓductio. ¶ Ad 10
illud q̄d vltimo obr̄ ꝙ ꝑtinet ad ministeriū. dd̄. ꝙ hoc
verū est vbi missio dicit subiectionē. sed h̄ nō est ĩ diui
na natura s꜡ in creaturis. ⁊c̄.

¶ Questio ij b

Utꝝ missio in diuinis sit ex tp̄e tm̄. an etiā ab et̃no. Et
ꝙ ab et̃no oñdit̃ auctē ⁊ rōe. Auctē sic Grego. eo mitti
tur fili⁹ q̄ generat̃. s꜡ gñat̃ ab et̃no. ḡ mittit̃ ab et̃no. er
go missio ĩ diuinis ē ab eterno. ¶ Itē Beda in omelia.
Sp̄ussācti missio ē ꝓcessio. s꜡ ꝓcedit ab eterno. ḡ mitti
tur ab eterno. Itē rōne sic. Missio siue actiue siue passi
ue dicta. ē d̄s. s꜡ oīs actio q̄ actiue ⁊ passiue ē d̄s ē ab et̃
no. ḡ. ⁊c̄. ¶ Itē oīs actio q̄ h꜡ deū vt terminū. ⁊ vt p̄nci
piū ē ab eterno. vt p꜡. cū dr̄. de⁹ intelligit. d̄s generat
s꜡ missio ē h̄mōi. q̄ꝛ d̄s mittit deū. ḡ missio est eterna. Si
dicas ꝙ missio req̄rit duplicē terminū. s. eū q̄ mittit̃. et
eū ad quē mittit̃. ⁊ ille ad quē fit missio ē tp̄alis. Cōtra
d̄s p̄t eē q̄ mittit. d̄s q̄ mittit̃. ḡ pari rōe de⁹ ad quē mitti
tur. ⁊ vr̃. ꝙ iste cōp̄atōes p̄ncipij ⁊ termini maxime deo
ꝯueniāt. De⁹ em̄ ē alpha ⁊ o. p̄ncipiū ⁊ finis. ḡ mag̃ ꝓ
p̄e dr̄ de⁹ ad quē mittit̃ q̄ꝫ d̄s q̄ mittit̃. ¶ Itē q̄cq̄d ē de⁹
ē et̃nū. missio ē d̄s. ḡ ē et̃na. s꜡ p̄misse sūt ꝟe. ḡ ⁊ ꝯclusio
Cōtra Joh̄. xvj. Si nō abiero. ꝑaclit⁹ nō ve. ad vos. cū
āt abie. mit. vo. e. Cū ḡ sp̄ussc̄ūs p̄t mitti et ꝓmitti. sed
q̄d est eternū nō p̄t ꝓmitti. ḡ. ⁊c̄. ¶ Itē Aug. iiij. de tri.
Mittit̃ fili⁹ vel sſ. cū ex tp̄e cuiusq꜡ mēte ꝑcipit̃. ¶ Itē
oīs missio ē ad q̄d posteri⁹ mittēte. s꜡ vbi cadit posteri⁹
necessario inuenit rō p̄ncipij ⁊ tp̄is. ḡ ⁊c̄. p̄ma ꝓpositō
ꝑ se est ꝟa. q̄ꝛ mittēs ꝑpus h꜡ ip̄m q̄d mittit q̄ꝫ habet ille
ad quē mittit. Itē oīs missio. vel ē rōe mutatōis. vel ra
tiōe op̄atōis. s꜡ ĩ diuis nō est mutatō. ergo ad h̄ ꝙ mis
sio sit. ncc̄e ē ꝙ inueniat op̄atio. ⁊ si op̄atio. et effectus
et si effect⁹. et tēp⁹. ergo oīs missio ē ex tp̄e. ¶ R⁹. dd̄m. 11
ad p̄dicta. ꝙ missio ĩ diuinis nullo mō dr̄ nisi ex tēpore
Et rō hui⁹ ē. q̄ꝛ dicit cōp̄atione. nō tm̄ ad p̄ncipiū. nec
tm̄ ad missū. s꜡ etiā ad terminū. s꜡ termin⁹ ille de neces
sitate creat⁹ ē. q̄ꝛ missio ĩ deo cū nō dicat mutationem.
dicit aliquā circa terminū operationē. et ita aliquē ef
fectū. et q̄ꝛ omē quod recipit effectū ē creatum et tp̄ale.
iō missio de ncc̄itate ē tp̄alis. ¶ Ad illud ḡ quod dicit 12
Grego. eo mittitur filius quo generatur. Dicendū. ꝙ
ipse loquitur presupposita manifestatōne in creaturis
pater enim manifestatur in creatura. sed non mittitur
sed filius mittitur. Et Gregorius reddit rationem. q̄ꝛ
nulla alia causa est nisi ꝙ ille generatur. ille non. id est
pater. ¶ Ad illud quod obijcitur de Beda. dicendum 13
ꝙ Beda loquitur de ꝓcessione spiritussancti put est ĩ
creatura. et ita semꝑ est temporalis vt missio. ¶ Ad il
lud q̄d obr̄ ꝙ omne q̄d actiue et passiue in deo ponitur 14
eternū est. dd̄m. ꝙ veꝝ est nisi habeat vlteriorem respe

ctum ad creaturam. sed missio pter respectū qui ē mittē
tis ad missum. importat aliquē effectum in creatura.
¶ Ad illud quod obijcit q missus actiue z passiue ē de/
15 us. dōm q est q̄dam actio q̄ solū respicit passum. vt p/
cutio te. q̄dā que passum. z aliū terminū vt doceo te grā
maticā. similit̄ z mitto te ad illū. Et qđ obijcit verū est ī
actione z passione q̄ nihil aliud respiciūt nisi pncipiū
z obiectū. sed nō in alijs q̄ requirūt aliū terminū. z ideo
habet instantiā in pposito. Similit̄ soluendū est ad se/
quens q verū est si actio illa omino terminaret̄ in deum
Sz qđ obijcit q missio respicit deū vt terminū ad quē.
dōm q si terminꝰ ad quē est missio eēt solū in rōne finiē
tis. sic verū esset. nūc aūt nō est sic. sed magis in rōne su/
16 scipientis. ¶ Ad vltimū obiectū. dōm q ibi est paloꝰ
accidētis. sicut h. omē es est naturale. statua est es. g̊ zc̄
q: qđ erat materie attribuit̄ statue rōne artificij. Simi/
liter hic quod erat diuine eēntie attribuit̄ missioni rōe
cōnotati. ¶ Questio iij c
¶ Querit̄ cuius sit missio vt missi. z vr̄ q sit totiꝰ trini/
tatis. Aug. iij. de trini. Mittit̄ filiꝰ. cū ex tpe cuiusq̄
mente pcipit̄. sed tota trinitas ex tpe mēte pcipit̄. g̊ to/
ta trinitas mittit̄. g. pater. ¶ Itē mitti psonā. est ipam
de nouo venire ad habitandū. sed tota trinitas de nouo
17 venit ad habitandum in pctōre. cū grā datur ei. g̊ zc̄.
Minor pater Joh. xiiij. Ad eum veniemus. zc̄. ¶ Itē
missio cnotat effectū in creatura. sed ita est. q omē con
notans effectū dicitur essentialiter. ergo missio passiue
dicta dicitur essentialiter. sed quod eēntialiter dicit̄ cō
uenit toti trinitati. g̊ zc̄. ¶ Item qn̄ aliq̄d mittit̄ mittit
cum eo esse qđ ei inseparabiliter est cōiunctū. sz pater est ī/
separabiliter cōiunctus filio. g̊ qn̄ mittit̄ filius. mittitur z
pater. ¶ Itē mittere z mitti aut sunt equalis nobilita/
tis. aut nō. Si equalis. g̊ qua rōne dicit̄ mittere de pa/
tre eadem rōne z mitti. Si est ineq̄lis. g̊ mittens ē ma/
ior misso. g̊ filius est ineq̄lis patri. Contra. Augꝰ. iiij.
de trini. Pater nusq̄ legit̄ missus. sz nō debemꝰ aliquod
asserere de deo qđ nō habemꝰ ex scptura. g̊ mitti nō cue/
nit toti trinitati. ¶ Item Aug. dicit q pater absurdis/
sime dicit̄ missus. sz sermones veri nō sūt absurdissimi.
sed potiꝰ falsi. g̊ mitti nō vere dicit̄ de patre. ¶ Itē Aug.
dicit q mitti est cognosci ab alio. sz pater nō cognoscit̄
esse ab alio. ergo pater nō mittit̄. ¶ Itē omē mobile re/
ducit̄ ad imobile. ergo missibile ad imissibile. ergo ī di/
18 uinis est alia psona imissibilis. sz nō nisi pater. ergo zc̄.
¶ Rꝰ. dōm q missio sicut patet ex rōne Aug. z melius
infra patebit. sz duo hz ex suo intellectu. scz emanatōz
z manifestatōz p effectū. Quia ergo īportat emanatōz
passiue missio dicta. hinc est q cū pater oīno careat pn
cipio. q de ipō nullo mō pōt dici missio passiua. vn̄ nō
19 inuenit̄. z si inueniret̄ eēt tanq̄ falsa z velut impropria
exponenda. ¶ Ad illud g̊ qđ obz. j. z. ij. q missio ē pce/
ptio ab intellectu. vel inhabitatio de nouo. dōm q non
dicit totā rōnē missiōis. sz solū a pte termini in quē. vn̄
20 dz addi cū illis emanatio ab alio. z tūc nō valet. ¶ Ad
illud qđ tertio obz q cnotat effectū. g̊ est eēntiale. dōm
q nomē cnotans effectū. aut dicit solū respectū ad effe
ctum. z tunc ē pure eēntiale vt creare. aut dicit etiā cū
hoc respectū ad psonā. z sic pōt esse notionale. sicut cre
are p filiū. soliꝰ est patris. sic ē de h qđ est mitti. Quia n̄
dicit tm̄ compationē missi ad suscipientē effectū. sz etiā
21 ad pncipiū. Significat eī ipm eē ab alio z in aliū. z sic
pater. ¶ Ad illud qđ obz. q inseparabilia simul mittunt̄
dōm q illud est verū de illa missione q̄ est p separatōz. sz de
illa missione q̄ est p distinctōz nō est dicere. q sic mittā/
tur necessario illi q̄ distinguunt̄. sicut nec in alia missio
ne illa q̄ separant̄. z qm̄ pater distinguit̄ a filio. z missio ī
diuinis dicit distinctionē. iō nō optet q cum mittatur
filius. mittatur pater. ¶ Ad illud quod obijcit̄ vltimo 22
q equalis nobilitatis est mitti vt mittere. dōm q mitti
nō remouet̄ a patre quia dicit ignobilitatē. sz quia dicē
emanationē z subautoritatē q̄ q̄uis nō sit ignobilitas.
tn̄ nō cuenit patri. ¶ Questio iiij d
¶ Ultimo querit̄ cuius sit missio vt mittentis. Et q sit
totiꝰ trinitatis ondītur sic. Missio idem est q tēpalis
donatio. sed tpaliter dare cuenit toti trinitati. quia to/
ta trinitas dat spm̄sctm̄ vt dicit Aug. zc̄. ¶ Itē Aug.
iiij. de trini. Mitti a patre filiꝰ sine spūsctō nō potuit.
ergo missio filij cuenit spūisancto. ergo eadē rōne mis/
sio sui. Si dicas sicut dicunt q̄dā q illud intelligit̄ de
missione s̄m humanā naturā. q̄ missus est ad pdicādū
s̄m illud Esa. lxj. Ad annūciandū mansuetis misit me
nō aūt de missione s̄m diuinā naturā. Cōtra. missio s̄m
diuinā naturā. est missio in mentē vel in carnē. sz Aug.
intelligit de missione in carnē. vn̄ statim subdit̄. q: pa/
ter intelligit̄ eum misisse cū fecit ex femina. ergo cstat q
loquitur de missione s̄m diuinā naturā. ¶ Itē magister
facit tale argumentū. Si pater potest dare vel mittere
spiritūsanctū. z hoc nō facit. s. s. aliq̄d facit pater qđ nō
facit spūsctūs. ergo diuisa sunt opa trinitatis. ¶ Con/
tra datum dicitur relatiue ad dantē. sicut dicit Augꝰ.
xv. de trini. g̊ spūsctūs nō dat̄ nisi ab his ad quos rela
tiue dicit̄. sed nō dicit̄ relatiue ad se. ergo nō dat̄ se. er/
go nec mittit se. ¶ Itē sicut pat̄ est pma psona in trini/
tate. añ quā nō est alia. ita s. s. post quē nō ē alia. Sed
pater q: nō habet psonā ex q̄ sit. nullo mō dicit̄ missus.
ergo cū s. s. nō habeat psonā ex se emanātē. nullo modo
dr̄ mittere. ¶ Item vbicūq̄ est missio passiua. ibi ē sub/
autoritas respectu alicuius pncipij in misso. sicut dr̄ ab
Aug. z mgr̄o. ergo vbi ē missio actiua ibi notat̄ auctas
respectu psone. sz s. s. nō hz auctatē respectu sui. nec al/
terius psone. g̊ zc̄. ¶ Item vbicunq̄ est missio ibi vere
notat̄ distinctio. sicut in creaturis sepatio. sz psona s. s.
nō distinguit̄ a se. ergo a se nō mittit̄. nec filiū mittit. cū
nō habeat auctatē in ipm. g̊ nō mittit. ¶ Itē oīs actus
s̄m quē psona reflectitur supra se. est essentialis. z essen/
tialiter dictus. si ergo filius mittit se. vl̄ s. s. se. ergo mit
tere vel mitti essentialiter dicit̄. sz oīs talis actus dicit̄
de tribus. ergo pater mittit se. ¶ Rꝰ. dōm q in hac q̄sti 23
one. sapientes opinant̄ ctrarie sapientibꝰ. Nam mgr̄
dicit expresse z nitit̄ pbare auctē z rōne. q s. s. mittat se
z dat se. nec oportet s̄m ipm. q inter mittentē z missum
cadat personalis distinctio. sed solū q̄tum ad rationē
intelligendi. vt ipē sit mittens inq̄tum deus. z idem ipe
sit missus inq̄tum donum. ¶ Aliorum mgrōꝝ z anti/
quoꝝ fuit positio. q mittere z mitti de rōne sui nomis
important subautoritatē. z auctatem. z distinctionē. et
iō nullo modo pōt dici q vna psona mittat se. vel mit/
tatur a se. vnde locutiones iste sunt improprie z expo/
nende que hoc dicere vident̄. z positionē suam confir/
mant per Aug. qui dicit q pater nullo modo mittitur
nec legitur missus. hoc nō est ob aliud. nisi quia hoc qđ
est missus. importat subautoritatem. ergo per opposi/
tum. mittere importat autoritatem. z vna persona nō
habet autoritatem supra se. Et respondent rationibus
magistri. q non est simile de hoc quod est dare. z de hoc
quod est mittere. Quia dare vno modo est ex liberali/ 24
tate siue amore communicare. et sic est essentiale om/
nino. et nullam connotat distinctionem. et sic concedi

tur· ꝙ tota trinitas dat seipam· ⁊ pater silr· Alio mõ ẽ
dare alicui donũ cõicare· nõ tm̃ ex liberalitate· sꝫ etiã ex
auctate· ⁊ sic dare dicit notionẽ· siue tenet notionalit·
⁊ h̃ mõ nõ valent ille ratões· si pater dat spm̃sctm̃· ⁊ spi
ritussctũs nõ dat se· g̊ aliqd facit pater qd̃ nõ spũssctus
q: dicit notionẽ· ⁊ in h̃ sensu eq̃pollet ei qd̃ est mittere·
similiter donatio passiua ei qd̃ est ꝓcedere· Silr ad sile qd̃
inducit mgr̃ de filio· dicũt ꝙ nõ est sile· q: ĩ filio duplex
est natura· sc̃ꝫ diuina ⁊ hũana· ⁊ q̃ntũ ad hũanã ꝑt mitti
⁊ mittit a tota trinitate· q: minor est deo· ⁊ inferior· ⁊ nõ
tm̃ subauctatẽ hꝫ· sꝫ etiã seruitutẽ· q: est ꝓuus dei q̃uis
ꝑ vnionẽ sit de⁹· Quãtũ ad diuinã aũt· mittit a solo pa
tre· q: a solo patre ꝓducit· Quia g̊ spũssctũs ꝓducit a
patre ⁊ a filio· ⁊ nõ a seipo· hĩc est ꝙ nõ mittit nisi a pa
tre ⁊ a filio· ⁊ ꝓpter hoc rõnes mgri nõ valent· q: omes
auctates q̃ dicunt filiũ mitti a spũsctõ vel a se· ꝓm hũa
nã naturã intelligunt· Sꝫ licet hec positio rõnabiliter
videat ⁊ facilior ad sustinendũ· tñ q: nõ debem⁹ auctes
sctõꝝ ad nr̃am trahere rõnẽ· sꝫ magis ecõuerso· rõnẽ no
stram autoribꝫ sctõꝝ subiicere vbi nõ ꝯtinet expssam ab
surditatẽ· Et sancti dicunt· ⁊ mgr̃ dicit· ⁊ maxie Aug·
q̃ plus sup hac materia locut⁹ est· filiũ mitti a spũsctõ·
⁊ a se· qd̃ nõ pñt exponere ꝓm humanã naturã· Jõ alia
positio· tum ob reuerentiã sctõꝝ· tum ob reuerẽtiã ma
gistri· videt magis eẽ tenẽda· Jllud em̃ verbũ Aug· qd̃
dicit· ꝙ fili⁹ est missus in carnẽ a spũsctõ· ꝓm hũanã na
turã nullo mõ põt intelligi· vt videt· q: missio hec fuit
ad hũanitatis siue carnis assumptõꝫ· g̊ ꝓm rõnẽ intelli
gendi· p̃cedit hũanã naturã· vt iã vnitã· g̊ si filius hoc
mõ dicit missus· optet ꝙ attribuat diuine nature· ⁊ ita
rõne diuine nature missus ẽ a spũsctõ· multo forti⁹ ergo
a se· ac ꝑ hoc ⁊ spũssctũs a se· Et ꝓpterea ad intelligẽtiã
26 obiectoꝝ in ꝯtrariũ notãdũ est· ꝙ missio de se duo ĩpor
tat· sc̃ꝫ emanationẽ ⁊ manifestationẽ· ⁊ p̃ncipalit de rõ
ne sue significatiõis ĩportat manifestationẽ· Et h̃ pꝫ ꝑ
Aug· in· iiij· de trini· qui dicit· ꝙ mitti est cognosci esse
ab alio· ⁊ habet in p̃senti dist· q: tunc fili⁹ mittit· cum ex
tempe cuiuscꝫ mente ꝑcipitur· Quia ergo principalit
importat manifestationẽ ⁊ cõnotat in misso emanatõꝫ
ideo manifestatio sumit per hoc qd̃ est mittere ꝑ modũ
actionis· ⁊ ꝑ hoc ꝙ est mitti ꝑ modũ passionis· sꝫ ema
natio vtrobicꝫ vniformiter· Unde sensus est· pat mit
tit filium· i· declarat siue manifestat filij emanationẽ· si
ue filium emanare· Jn passiua vero sensus est· filius si
ue spiritussctũs mittit· i· manifestat ab alio emanare·
Et quoniã ablatiu⁹ respectu passiui· ⁊ nomĩatiu⁹ respe
27 ctu actiui· importãt rõnem p̃ncipij· ⁊ significatio hui⁹
verbi mittere ⁊ mitti est manifestatio ⁊ emanatio· ideo
illa est ꝓpriissima· quando ablatiu⁹ vel noĩatiu⁹ impor
tat habitudinẽ p̃ncipij respectu vtriuscꝫ· vt cum dicit
pater mittit filium· ⁊ filius mittitur a patre· quia fili
us emanat a patre· ⁊ manifestatur a patre· Quia vero
principale significatum hoꝝ verborum est manifesta
tio· nõ emanatio· quoniã nomĩatiu⁹ vel ablatiu⁹ est p̃n
cipium manifestatõis· q̃uis nõ emanatõis· propria ẽ·
sed minus predicta· ⁊ in hoc sensu ꝯcedunt iste· Filius
mittit se· ⁊ spiritussanctus mittit se· Quia vero tã mit
tere q̃ꝫ mitti importãt emanationẽ circa missum· ⁊ per
sona patris nõ emanat ab aliquo· similiter nec trinitas
ideo persona patris nuscꝫ legitur missa nec ipa trinitas
Ex hoc patet· ꝙ hec est simpliciter ⁊ omino impropria
pater mittit se· siue ipsa trinitas· quia receditur a pro
prietate personaꝝ ⁊ trinitatis· Jlla vero est simpliciter
⁊ omino propria· Pater mittit filiũ· cum a nullius ꝓ
prietate recedatur· ¶ Ad illud quod obiicitur in con 28
trarium de dato ꝙ dicitur relatiue· Dõm ꝙ verum est
ꝓm ꝙ dare dicit ꝑ quandã autoritatẽ cõmunicare· hoc
modo nõ accipit magister· sed inq̃ꝫtuꝫ dare idem est qd̃ 29
liberaliter ⁊ voluntarie cõmunicare· ¶ Ad illud quod
obiicitur ꝙ pater nõ mittitur· quia nõ ab alio· Dõm ꝙ
nõ est simile· quia tam mittere q̃ꝫ mitti· important ema
nationem in misso· vt patet exponenti· sensus enim est
hec persona mittit illam· i· manifestat eius emanatõeꝫ
⁊ hec mittitur ab illa· i· eius emanatio manifestat ab il
la· sed hec emanatio nõ semꝑ importat respectũ omĩs ꝑ
sone mittentis· quia ab aliquo potest esse manifestatio
missionis a quo tamen nõ est ipsa emanatio· ⁊ ideo sic
nõ ponitur productio in mittente· sicut emanatio ĩ mis
so· ⁊ ideo nõ sequitur ꝙ si pater nõ mittitur· ꝙ spiritus
sanctus nõ mittatur· ¶ Ad illud quod obiicitur vbi ẽ
missio passiua· ibi est subautoritas· Dõm ꝙ verum est
nõ ratione qua passiuũ· sed ea ratione· q̃ tam passiuum
q̃ꝫ actiuum notat emanationẽ in misso· sicut patuit ĩ ex
positione· Et quia emanatio nõ semꝑ est respectu mit
tentis· ideo nõ oportet ꝙ sꝑ importet autoritas in mit
tente· sed ratio ista valeret bene· si ita esset· vt principa
le significatũ eius quod est missio· esset emanatio siue ꝓ 30
ductio· ¶ Ad illud quod obiicitur ꝙ mittere importat
distinctionẽ· Dõm ꝙ mittere vno modo importat dif
ferentiam substantialẽ· vt cum importat dominiuꝫ· vt
cum dicitur· deus mittit angelum· Alio modo distin
ctionem personalem· vt cum importat autoritatem in
mittẽte· ⁊ subautoritatẽ ĩ misso respectu mittẽtis· vt cũ
pater mittit filium· Tertio modo importat distinctio
nem solum· q̃ꝫtum ad modũ intelligendi· Sicut cũ di 31
citur· voluntas est instrumentuꝫ seipm̃ mouens· quia
idem est mouens· ⁊ motum· Similiter cum dicit· Spi
ritussanctus mittit se· idem est mittens ⁊ missuꝫ· rõne
differens· Mittens inquã· ꝓm ꝙ deus· sꝫ missuꝫ· ꝓm ꝙ
donũ sicut p̃dictũ est· ¶ Ad illud qd̃ obi: vltimo de reflexi 32
one actus· Dõm ꝙ veꝝ est q̃ ad principale significatum
sed nõ oportet q̃ꝫtum ad cõnotatum· ⁊ rõne principalis
significati est reflexio persone mittentis supra se· vt di
catur· mittens est missus·

¶ De missione filij ⁊ spũssctĩ q̃ꝫtuꝫ ad modũ qui
duplex est· visibilis· scꝫ ⁊ inuisibilis·

Hic q̃rit vtꝝ sel' tm̃ missus sit fili⁹· Sup̃ egit ma
gister de missione q̃ꝫtũ ad p̃ncipiũ· h̃ agit de mis
siõe q̃ꝫtũ ad modũ q̃ duplex ẽ· scꝫ visibil' ⁊ inuisi
bilis· Et qm̃ isti modi ꝯueniũt missiõi filij ⁊ s· s· iõ mgr̃
p̃mo assigñt eos circa missionẽ filij· scdõ circa missioneꝫ
s· s· infra ĩ p̃ncipio· xvj· di· Nũc de s· s· vidẽdũ est ⁊c· Pri
ma ps hꝫ q̃ttuor ptes· Jn p̃ma (p̃missa q̃õne) oñdit au
toritate Aug· ꝙ fili⁹ duobꝫ modis missus ẽ· scꝫ visibili
ter ⁊ inuisibiliter· ibi· Ad quod dicimus· Jn scdã assi
gnat duplicem differentiam istorum duoꝝ modorum·
vnam ibi· Ecce distincti sunt duo modi missionis filij
Aliam· ibi· Preterea notandũ· Jn tertia ṽo mouet du
bium quoddã· quod habet ortum ex predeterminatis·
ibi· Hic queritur cur pater nõ dicitur missus· Jn quar
ta vero remouet siue docet errorem cauere· procedenteꝫ
ex illius dubij solutione· ibi ¶ Ideocꝫ putauerunt qui
dam heretici· Ex hoc eniꝫ quod dixerat patrem nõ mit
ti posset quis credere in diuinis nõ esse equalitatẽ· Ad
hoc respondens magister dicit ꝙ hoc nõ est ꝓpter ineq
litatẽ· sꝫ ꝓpter p̃ncipij auctatẽ siue cõnotationẽ·

a Hic q̄rit᷑ vtꝝ. In pte ista sunt dubitatōes circa litteram. ⁊ pmo dubitat᷑ de situ. c. i. hui⁹ ptis. Videt᷑ em̄ q mgr̄ nō debeat h ponere tractatū de missione filij. q2 missio filij est incarnatio. sȝ de ei⁹ incarnatōe agit᷑ in tertio. ğ ibi deberet agere de missione nō h. R⁹. q mgr̄ incidēter introducit hūc tractatū de missione filij ppter explicatōnē missionis. s. s. Posset tamen dici q mgr̄ hic agit de missione filij in mentē pncipaliter. sȝ de missione filij in carneȝ p accidēs vt distinguat a missiōe filij in mēte. De illa aūt missione q̄ est in carnem spēaliter et pncipaliter agit i tercō. ⁊ idō alr ibi q̄ȝ hic.

DI. XV

Utrū semel tm̄ missus sit filius an sepe. e

a Hic queritur vtrū semel tm̄ missus sit fili⁹ an sepe mittat᷑. Si em̄ missio filij ipi⁹ tm̄ incarnatio ē. cū semel tm̄ incarnatus sit. et semel tm̄ videt᷑ missus. At si sepe mittitur. est ⁊ alia ei⁹ missio q̄ȝ incarnatio. Sȝ q̄ est illa. Nūqd eterna genitura missio ei⁹ dicēda ē. an etiam alia missio q̄renda ē.

Ostēdit auctē Aug. q fili⁹ duobus modis missus ē. scȝ visibiliter ⁊ inuisibiliter. f

Ad qd dicim⁹ q duob⁹ modis dicit᷑ fili⁹ mitti pter illā eternā genituram q̄ ineffabilis est. ꝓm quā etiā missus possȝ dici. vt videtur qbusdā. sȝ meli⁹ ac veri⁹ ꝓm eā dicit᷑ genit⁹. Preter eā ğ duob⁹ modis dr̄ mitti. scȝ vel cū visibiliter mūdo apparuit carne indutus. vel cū se in aīas pias sic transfert. vt ab eis pcipiatur ac cognoscatur. Hos duos missionis modos apte Aug. distinguit in. iiij. li. de trini. dicēs. b Nō eo ipo q de patre natus ē missus dicit᷑ fili⁹. sȝ vel eo q apparuit huic mūdo. verbū caro factū. vn̄ dicit. A patre exiui. ⁊ veni in mūdū. Vel eo q ex tpe cuiusdā mēte pcipit᷑. sic dictū ē de sapīa. Emitte illā d celis sanctis tuis. ⁊ a sede magnitudis tue. vt mecū sit ⁊ mecū laboret i. doceat me laborare. ⁊ tūc vnicuiqȝ mittit᷑ cū a quoqȝ cognoscit᷑ atqȝ pcipit᷑. q̄tū cognosci ⁊ pcipi pt. p captu vl' pficiētis in deū. vel pfecte i dō aīe rōnal'.

Assignat duplicē differētiaȝ istoꝝ modoꝝ. scȝ q ꝓm alteꝝ semel. ꝓm alteꝝ sepe sit missus. et ꝓm alteꝝ vt sit homo ⁊ ꝓm alterum vt sit cū hoīe. g

Ecce distincti sunt duo modi missionis filij. ⁊ ꝓm alteꝝ semel tm̄ missus ē dei fili⁹. ꝓm alteruȝ sepe missus ē. ⁊ mittit᷑ quotidie. Nā ꝓm alteꝝ missus ē vt sit hō. qd semel tm̄ factm̄ ē. Scd̄m alteꝝ vo mittit᷑ vt sit cū hoīe. quō q̄tidie mittit᷑ ad sctōs. ⁊ c missus est etiā añ incarnatōȝ. ⁊ ad oēs sctōs q añ fuerūt. d ⁊ etiā ad angelos. vn̄ Aug. de filio i. de sapientia pris loqns i. iiij. li. de tri. ait. Alit᷑ mittit᷑ sapīa vt sit cum hoīe. aliter missa ē vt sit hō. In aīas ei sctās se trāsfert. ⁊ amicos dī ⁊ pphetas ɔstituit. sic īplet etiam sanctos angelos. Sed cum venit plenitudo temporis missa est non vt impleret angelos. nec vt esset angelus. nec vt esset cum hominibus. vel in hominibus vt antea i patribus erat et in prophetis. sed vt ipsum verbuȝ fieret caro. id est homo.

Secundum alterum modū dicitur filius missus in mundū ꝓm alterum non. h

Preterea notandum est. q cum his duobus modis mittatur filius. ꝓm alterum dicitur missus in mundum. ꝓm alterum vero non. Eo enim modo missus dicitur in mundum quo visibilis mundo apparuit. Unde Augustinus in eodem libro ait. Cum ex tempore cuiusqȝ mente percipit᷑. mitti quidem dicitur. sed non in hunc mundum. Non enim sensibilit᷑ apparet. i. corpeis sensibus p̄sto

b Nō eo ipso
33 q de pre natus ē missus dicit᷑ filius. Videt᷑ dicere falsū ⁊ ɔtra gre. qui dicit eo mittit᷑ fili⁹ q̄ generatur. R⁹. dōm. q aug⁹. loqtur cū pcisione. vt itelligat᷑ in eo ipo tantū. Greg. aūt cū psuppōne manifestatōnis. Vel alr augusti. (Aug⁹.) loqtur de generatōe eterna. Greg. de tpali. vnde nl'la est omino ɔtradictio.

c Missus est etiā añ incarnatione ⁊ ad omes sctōs. (Joh. xvj.) Queritur vtrū p⁹ incarnationeȝ pleni⁹ sit datus fili⁹ ⁊ spiritussāctus. (Sap. ix.) Et q sic videt᷑. quia status legis fuit status impfectionis. stat⁹ euangelij. status pfectōnis. Lex em̄ neminem duxit ad pfectōnē. sed euangeliū dicit estote perfecti. Math. v. ergo. ⁊c. Item de spū sctō videt᷑ hoc specialit᷑ q2 scribit᷑ Joh̄is. vij. Spūs nōdū erat dat⁹. q2 ihs nōdū erat glorificat⁹. h n̄ dr̄ q nullo mō añ fuerit dat⁹. sȝ q2 n̄ ita abūdāter. ğ ⁊c. Itē maioꝝ cognitō ⁊ dilectio ē tpe leg' gr̄e q̄ȝ tpe leg' scpte. ğ ⁊c. R⁹. dōȝ 34
q pleni⁹ dari pt dupl'r intelligi. Aut intēsiue. aut extēsiue. Si extēsiue. sic pluribȝ dat⁹ ē. s. s. tpe leg' gr̄e. q2 in oēm ter. exi. so. eoꝝ ⁊c. nō tm̄ ad vnā gentē. Si intēsiue h ē dupl'r. aut q̄ȝtū ad generalē statū. aut q̄ȝtū ad spāles psonas. Quātū ad generalē statū in no. te. q̄ȝtū ad spāles psonas i ve. te. ⁊ sic se hñt vt excedētia ⁊ excessa. Qr in ve. te. fuerūt aliq viri euāgelici. ⁊ sic pcedunt rōnes ad vtrāqȝ ptē. In ve. te. fuerūt aliq abūdātes i sapīa. vt salomon. Aliq in patīa vt iob. ali qui i māsuetudīe vt moyses. aliq i fide vt abraam. (Aug⁹.) aliq in deuotione vt dauid. aliq i miracl'oꝝ ope vt helyas.

d Et etiā ad angelos. vr̄ falsum. Quia angelus dicit᷑ nuncius seu missus sȝ ad missum nō est missio. ergo ⁊c. Si tu dicas q alio mō mittitur. Cōtra. qui semper est presens. nō indiget missione. sed angelus sp cōtemplat᷑ deū vt p̄sentē. ğ ⁊c R⁹. dō. 35
q missio sapie siue filij ē ad creaturā illustrādā. sic missio. s. s. ad creaturā sanctificandam. Et q̄niam angeli nec ex se fuerunt sapientes. nec ex se fuerunt sancti ideo oportuit q a principio mitteretur eis sapientia. que est fili⁹ ⁊ spiritussanctus. Unde Augustinus loquitur pro statu glorificationis proprie aūt nō dicit᷑ mitti nūc nisi dicat᷑ large mitti ad manifestatōȝ alic⁹ occl'ti.

e Nam ⁊ nos ꝓm q mente aliquid eterne capimus nō in h mūdo sum⁹. Videt᷑ falsuȝ dicere. Qr aūt dic ꝓm

aīam. aut ſm carnē. Nō ſm carnē h̄ ↄſtat. ergo ſm aīaz. ergo videt̄ q̄ anīa quādo deū cognoſcit ſit in celo. ſiue extra mūdū. Itē hoc videt̄ rōne. q2 cape eternū eſt magis ca/pi. ergo ſi qd̄ capit̄ a capiēte locat̄. ergo aīa locat̄ in eternitate ergo extra tpus. Preterea qd̄ cognoſcit ꝛ amat. aut trahi/tur a cognoſcen te ꝛ amante. aut ecōuerſo. ſ3 duz deū amam9 ꝛ co gnoſcim9. ñ tra/him9 deū ad nos ſ3 nos ad deū: ſi cut dr̄ in iiij. de diui. no. ¶ R°. dōm. q̄ loc9 ha/bet naturā cōti/nētis ꝛ q̄etantis.

36 Eſſe ergo i h̄ mōo ē duplr̄. Aut q̄tū ad ꝟitatē ꝛ cō tinētiā. aut q̄tū ad q̄etē. Augu. aūt loq̄tur nō p̄/mo mō. q̄ aīa ꝛ corp9 ꝟe egredia tur hūc mōz dū mēte capit deuz ſed intelligit q̄/tum ad quietem Quia affectus aīe nō req̄eſcit i tpalib9 ſ3 eternis q̄b9 ſupfert̄. ꝛ q̄tū ad h̄ itelligit̄ dyo. ꝛ intelligit̄ ſcd̄a ratō q̄ ama tū trahit non lo calit̄ mutādo. ſ3 ſibi ↄformādo. q2 amās trāſfor mat̄ i amatuz. et cognoſcēs ↄformat̄ ↄgnito. f ¶ Pr̄ ei ē. ꝛc. p̄ncipiū 37 toti9 diuītat3. vel ſi meli9 dr̄ deitat3. vr̄ male dicere. q2 aut h̄ ē p gnātōez aut p ſpiratōnē. S3 ſi h̄ ergo pr̄ generat vel ſpirat deitatē. qd̄ ē contra mgr̄m ſupra diſt. v. vbi dicit q̄ eēntia nec generat nec generat̄. Preterea qr̄ q̄ua/re dicit. vl̄ ſi me li9 dr̄ deitat3. R°. dōm. q̄ aug. nō ſimplicit̄ dic̄ q̄ ſit p̄ncipiū diui nitatis ſ3 cū hac determīatōe toti9. Et q̄m i ſimpli/ciſſimo nō cadit aliqua totalitas. niſi extēſo nomi ne totalitat3 ad pſonarū plalita tē. iō deitas ſiue diuītas ſtat vti pſonis. tn̄ q2 nō poteſt trahi ad pſonas. cum ſit nomē abſtractū p̄dictus ſmo ex/ponēdus ē ſicut ſupra expōit ma giſter locutiōes ↄſiles. Aug. 38 Q̄ q̄rit̄ q̄re dr̄. deitatis meli9. dōm q̄ di uinū pōt dici de creaturis. ſm q̄ dr̄ hō diuin9. ſ3 de9 ſoli9 dei p̄pri um. ideo deitas magis p̄prie di cit formaz dei q̄ diuītas. iō meli us dicit̄ deitat3 q̄ diuinitat3.

e eſt. Nam et nos ſm q̄ mente aliquid eterne capim9. non in hoc mundo ſumus. ꝛ omnium iuſtorum ſpūs etiaz in carne vi uentium inq̄tum diuina ſapi=unt nō ſunt in hoc mundo. Ex predictis liquet. q̄ preter ineffabilem genituraz duobus mo dis mittitur filius. ſcilicet cum viſibiliter apparuit. vel inuiſi=biliter percipitur mente.

¶ Dubiū ortū ex p̄miſſis. Cur ſ. pat̄ nō dr̄ miſſus cum ab aliq̄ cognoſcitur vt filius. i

¶ Hic q̄rit̄ cur pat̄ nō dr̄ miſ ſus. cū ex tpe a q̄q̄ cognoſcit̄ ſi cut fili9. Ad q̄d dicim9. q2 in eo eſt p̄ncipij auctoritas. q̄ nō h3 de q̄ ſit. a q̄ fili9 ē ꝛ ſpūſſctūs. f Pat̄ eni ē (vt ait Aug9. i eodē li. p̄n cipiū toti9 diuinitatis. vel ſi me lius dr̄ deitatis. q2 p̄ncipiū ē fi=lij ꝛ ſpūſſcti. Nā vt ait Aug9. in eodē. Si voluiſſet etiā de9 pat̄ p ſubiectā creaturā viſibilit̄ ap pareret. abſurdiſſime tn̄ aut a filio quē genuit. aut a ſpūſctō q̄ de illo p̄cedit. miſſus diceret. Cōgruent̄ aūt ille miſſus dr̄ q̄ i carne apparuit. miſiſſe aūt ille qui in ea non apparuit.

Questio. ¶ Docet cauere errorē q̄ poſ=ſet oriri ex ſolutōe p̄dicti dubij q̄ ſc3 filius ꝛ ſpūſſctūs non ſunt miores pr̄e. q̄uis miſſi dicāt̄ k

R°. ¶ Ideoq̄ putauerūt q̄dā he=retici. cū pr̄ nō ſit miſſus ſ3 fili=us ꝛ ſpūſſctūs patrē eē maiorē ac filiū minorē eē. ꝛ ſpm̄ſctm̄ at=q̄ prēm q̄ſi maiorē miſiſſe vtrū q̄ q̄ſi minorē. Qd̄ Aug9. ipro=bat in li. iiij. d trī. illis ↄtradicēs Nō iō inq̄t arbitrādū ē minorē eē filiū q̄ miſſus ē a pr̄e. nec iō miorē ſpm̄ſctūm. q̄ ꝛ pr̄ eū mi=ſit ꝛ fili9. Siue ei p̄pter viſibilē creaturā. ſiue poti9 p̄pter prin cipij auctoritatē vel cōmēdatio nē. nō p̄pter ineq̄litatē vel im=pilitatē vel diſſilitudinē ſube in ſcripturis h̄ poſita intelligunt̄. Nō ergo iō dr̄ pater miſiſſe filiū vel ſpm̄ſctm̄ q̄ ille eſſet maior ꝛ illi miores. ſ3 maxie p̄pt̄ auctorita tē p̄ncipij cōmendādā. ꝛ q2 i vi ſibili creatura ñ ſicut ille appa=ruit. Ecce oſtenſuz eſt q̄ ſit miſ ſio filij ꝛ quibus modis mittat̄.

Ad intelligētiā eoꝝ que dicunt̄ in pte iſta tria q̄runtur de miſſiōe filij inuiſibili. q2 de viſibili aget̄ in tercio. Et quia miſſio inuiſibilis filij ſi/milis eſt miſſioni inuiſibili. ſ. ſ. ideo ſimul q̄rit̄ de vtra/q̄. Primo qr̄. vtꝝ hec miſſio ſit ſm dona gratie g̃tuz fa cientis. vel g̃tie g̃tis date. Secūdo qr̄ vtꝝ ſm eadē do/na g̃tie dicat̄ mitti fili9 ꝛ ſ. ſ. Tertio vtꝝ vtraq̄ miſſio ſit ſm ea dona gratie augmentate.

¶ Questio I e

Q̄ hec miſſio ſit ſm dona gratie gratis date oſtendit̄

a ſic. Rab. dicit de ſpiritu ſancto q̄ ter datus ē ſpirituſſā ctus. ꝛ p̄mo dicit ip̄m eſſe datū ad miraculoꝝ opatōem cōſtat aūt q̄ miraculoꝝ opatio eſt gr̄a g̃tis data. ergo ꝛc.

b ¶ Itē ſpūſſāct9 dat̄. cū dat̄ donū p̄phetie. vñ. j. Re. xj Fact9 eſt ſpūs dñi ſup ſaul et p̄phetabat. ſ3 bonuz pro/phetie dat̄ freq̄ter his q̄ nō hn̄t gr̄am gratū facientez

c ſicut patet de ſaul p textū. ergo ꝛc. ¶ Itē q̄ filius mittatur ſm dona gratie gratis date. vr̄. Tūc eni fili9 dr̄ mitti. q̄n fit reuelatio occultoꝝ. ſ3 reuelatio occultoꝝ pōt fie/

d ri ſine dono gr̄e g̃tum facietis. ergo ꝛc. ¶ Itē Aug. dicit ꝛ hr̄ in pn̄ti di. q̄ tūc ſapia mittit̄. cū a cuiuſq̄ mēte pci pit̄. ſiue cū alicui innoteſcit. ſi ergo pcipit̄ ꝛ innoteſcit per dona g̃tie gratis date. vt per fidē informē. ergo videt̄ in il lis dari. ergo ꝛc. ¶ Cōtra Aug. dicit q̄ tūc datur ſpūſ ſctūs alicui. cū ſic dat̄ vt eū faciat dei ꝛ p̄ximi dilectorē h̄ eſt dicere q̄n dat̄ hoībus charitas. ſ3 charitas nō eſt niſi gratie gratū faciētis. ergo ꝛc. ¶ Itē h̄ ip̄m videt̄ de filio q2 dr̄ Sap. vij. In aīas ſcās ſe transfert ꝛ amicos di cō ſtituit. ſ3 amici dei nō dicūtur ſine g̃tia g̃tū faciēte. ergo ꝛc ¶ Itē rōe oſtendit̄. tūc dat̄ vel mittit̄. ſ. ſ. q̄n habitat in hoīe. ſ3 nō dr̄ habitare in hoīe. ſine gr̄a g̃tū faciēte. ergo ꝛc ¶ Itē cū mittit̄ fili9 vel ſ. ſ. ad aliquē. ñ mittit̄ vt ſit vbi pri9 nō erat. ſ3 vt ſit i eo aliter q̄ prius. ſ3 nou9 mod9 eſ ſendi addēs ſupra eē p naturā. nō eſt niſi p gr̄am gratū faciente. ergo ꝛc. ¶ R° ad h̄ diſtinguūt aliqui. q̄ ſpūmſā/ 39 ctū dari. vel mitti inuiſibilit̄ pt eē. vel inq̄tū ſpūs. vel inq̄tū ſcūs. Inq̄tū ſpūs dat̄ p donū g̃tie gratis date. Inq̄tū ſāctificās dat̄ p dona g̃tie g̃tū faciētis. Simili ter ſapia vel fili9 pt mitti. vel p̄ut faciens ſape. ꝛ ſic p dona gratie gratis date vel p̄ut ſapia dcā ē a ſapore. ꝛ ſic p dona gr̄e gratū faciētis. S3 iſtud nō videt̄ ſoluere q2 dante oppoſitū iſti9 ſolutionis eſt poſſibile adhuc ſol uere et querere de ſpū et ꝟbo qūo dicat̄ dari et non in/habitare. ¶ Propter hoc aliud dicēduz tā de filio q̄ de

spūscō. q dari vel mitti est duplicit. vel simpliciter vl ad hoc. Tūc dat simpliciter qñ simpliciter habet. vicz nō tm̄ ad vsū. sz ad fructū. h aūt ē solū p dona gratie g̃tumfaciētis. ⁊ iō ī illa solū dat simpliciter vel fili⁹ vl ss. Alio mō dr̄ dari ad hoc qñ nō ad fructū sz ad auxiliuz siue ad aliquē vsū aliq̄ dona donātur. ⁊ h fit. cū dātur aliq̄ dona gr̄e g̃tis date. in qb⁹ mãifestat fili⁹ vl ss. ⁊ sic
a pcedūt rōes ad pmã ptē. Nã sic intelligēdū ē v̄bū Rab. Jpe em̄ cōiter loqtur d missiōe. Vñ dr. ss. ter dat. Aug. aūt loqtur de datōe vel missiōe q̄ ē ad habitãdū vel simpliciter habēdū. ¶ Ad illō qō obr̄ de pphetia. Dōm. q
b 41 vno⁹ dat ī ea ss. simplicit put ipa dicit cognitōz ⁊m idoneitatē suscipiētis ⁊ ⁊m pietatē exequētis. Alio mō put ē reuelatio. ⁊ sic nō dat ī ea spūs simplicit siue ñ mittit nisi ad h. Vñ nō dr ī li. Re. q spūscūs sit missus ad saul vel fact⁹ ī saul. sz sup saul. ¶ Ad illō qō obr̄ q mit
c 42 tit fili⁹ cū fit reuelatio occultoz. dōm q hoc nō est in q̄cūqz reuelatōe. nã aliq̄ fit reuelatio. nō p missionez filij sz p missionē angeli. Multa em̄ reuelãtur angelis. sz intelligit de illa reuelatōe in q̄ est aīe illustratio p grãm. ⁊ si p gratis datã. nō simplicit mittit. sz si p gratū faciētē. tūc simpliciter mittit ⁊ habet. ¶ Ad illud qō vltimo ob
d 43 ijcit. q tūc mittit qñ pcipit. dōz. q nō sufficit cognoscere filiū q sit ab alio. imo optet q cognoscat q sit in ipo vt in suo habitaculo. Hoc aūt dico. nō cognitōe necessitatis. sz piecture. nec de cognitōe actuali. sz de habituali. ¶ Questio ij f

¶ Vtrū ⁊m eadē dona gr̄e dicat mitti filius ⁊ ss. Et q nō vr̄ h mō. Missio ss. ē ei⁹ donatio. ⁊ similit filij. sed alia est missio filij ⁊ spūscti. ergo alia donatio. g̃ ⁊m aliud donū. ¶ Itē hoc ipm videt p simile. q̄ sicut se habet missio visibilis filij ad missionē visibilē ss. ita etiã ⁊ inuisibilis. sz missio visibilis filij ⁊ spūscti est ⁊m aliū ⁊ aliū effectū. ⁊ signū ī creatura. g̃ inuisibilis ⁊m aliud et aliud donū. Itē missio ē ad cognoscēdū emanatōnem ⁊ discernēdū. si g̃ filius discernit ab effectu in q̄ mittit. et ss. ⁊ hmōi sūt dōa gr̄e. g̃ q̄ztū ad aliō donū mittit fili⁹. q̄ztū ad aliud spūscūs. ¶ Itē nō est idē appropatū filio. ⁊ ss. sz aliō ī creata. g̃ cū fili⁹ dicatur mitti ī effectu sibi appato. ī alio effectu vel dono mittit fili⁹ q̄z spūsanctus. Cōtra omis donoz distributio tã gr̄e gratis date q̄z g̃tie gratū faciētis. attribuit spūiscō. maxime dōa gratie g̃tū faciētis. Sicut ptz. j. Corin. xij. g̃ cū ss. mittat in donis sibi appropatis. in omibus donis mittit. ergo in eisdem in qb⁹ fili⁹. ¶ Itē fili⁹ mittit cū sapia dat. ⁊ similiter spūscūs. q̄ pcipuū donū ss. est sapia. g̃. ⁊c. ¶ Item q̄ndocunqz dat cognitio dicit mitti filius. sz in hoc dono dat vel mittit ss. Joh. xvj. Cum venerit ille docebit vos om. ve. g̃. ⁊c. ¶ Itē qñcūqz charitas dat. mittitur ss. sed ī h dono dat fili⁹. Sap. vij. In aīas scãs se transfert. ⁊ amicos dei cōstituit. ⁊ aug⁹. in. iiij. de tri. exponit
44 illud de missiōe filij. g̃. ⁊c. ¶ R⁹ dōm. q ī missione inuisibili est donoz collectio. in qb⁹ ē mãifestatio ⁊ inhabitatio. ¶ Et ⁊m h itelligēdū ē q ē loq̄ de donis dei q̄ntuz ad radicē vel q̄ztū ad habitū. vel q̄ztū ad actū cōsequētē. Loq̄ndo aūt q̄ntū ad radicē. sic q̄ vna ē gr̄a g̃tūfaciēs p quã inhabitat filius ⁊ ss. que ē radix donoz gratuitorū. sic dãtur vel mittūtur eodē dono. Loq̄ndo aūt q̄ntū ad habitū sic distinguēdū. q̄ q̄dã habit⁹ sūt pure affectiui. q̄dã pure cognitiui. q̄dã medij. In habitib⁹ pure affectiuis dat siue mittit ss. q̄ ei appropat. In habitibus pure cognitiuis. nec fili⁹ nec ss. pprie sicut dcm̄ ē mittit. In habitib⁹ ãt ptim cognitiuis. ptim affectiuis ⁊m q diuersa in se cōtinēt. ⁊ fili⁹ mittit ⁊ spūscūs. Nã cognitiui ducūt in manifestatōnem v̄bi. affectiui ī manifestatione amoris. Si aūt loquamur q̄ztū ad actus cōsequētes. q̄ sūt illumiatio intellectus. ⁊ affectus inflãmatio. sic vocãdo donū. in alijs et alijs donis mittuntur. sed q̄m ista piūcta sūt. ideo missio filij ⁊ ss. inuisibiles sūt indiuise. ⁊ ⁊m h pcedūt rōes ad oppositas ptes. Tñ illud qō adducit p simili ī missiōe sensibili. nequaq̄z ē simile. q̄ nō est tãta vnio ⁊ pnexio ī signis exterioib⁹ q̄zta ē ī habitib⁹ interiorib⁹. ¶ Questio iij g

Vtrū missio filij ⁊ ss. fit ⁊m eadē dona gr̄e augmentata. Et q sit. vr̄ exēplo. auctē ⁊ rōne. Exēplo sic. Cōstat in die pēthecostes apostolis eē ss. missū. nō tm̄ visibiliter. sz etiã inuisibilit. q̄ missio visibilis sine inuisibili ñ cōfert. sz ipi pus habebãt grãm. g̃. ⁊c. Itē h vr̄ auctē rabani. In baptismo dat. ss. ad habitatōnē deo psecrãdam. sed ī cōfirmatōne cū omi plenitudie scitatis venit ī hominē. g̃ dat ī cōfirmatōe p⁹ baptismū. g̃. ⁊c. Itē augmētū gr̄e. est p gr̄e additōnē. sz vbi ē gr̄e additio. ibi gr̄e donatio. sz spūscūs mittit vel dat. cū dat ei⁹ gr̄a. vt dicit Beda. g̃ in augmēto gr̄e dat vel mittit. ss. Itē nō min⁹ donū ē charitatē pseruare q̄z inchoare. g̃ si mittit filius vel ss. cū gr̄a inchoat. multo forti⁹ cū cōseruat. sz pseruatur p augmētū. g̃ mittit ī augmēto. ¶ Cōtra. spūsāct⁹
a nō mittit ī hoīem vt de nouo sit ī eo. sz vt aliter sit in ipso. sz ī eo in q̄ auget gr̄a nō ē alit vt pus. g̃ ad illud non
b mittit. Itē si mittit ī augmēto gr̄e. aut g̃ q̄ de nouo mittit. aut q̄ abūdãti⁹ mittit. nō q̄ de nouo. g̃ q̄ abūdãti⁹. Sz p. mitti ē pcedere. g̃ abūdanti⁹ mitti ē abūdãti⁹ pcedere. sz sp eq̄lit pcedit. g̃. ⁊c. ¶ Itē si mittit ī gr̄e augmēto. cū g̃ gr̄a ī nob q̄tidie augeat. etiã hoīe nesciente. vr̄ q ss. vel fili⁹ mittat hoīe nesciēte. ⁊ q q̄tidie mittatur
d homi qō nō est dōm. ¶ Itē pueuit grãm charitatis in aliq̄ p negligētiã remitti. g̃ si ss. mittit in augmēto. ⁊ recedit ī remissione. g̃ qñ aliq̄s peccat venialiter. pdit ss. qō falsū ē. ¶ R⁹. ad hoc dicūt aliq̄. q grãm augeri ē du 45
pliciter. s. pceptibiliter ⁊ impceptibiliter. Si pceptibiliter. tūc dicūt in tali augmēto dari vel mitti filium ⁊ ss. Si aūt impceptibilit. tūc dicūt ipm non mitti. Et rōbu⁹ ē. q̄ tūc dicitur dari vel mitti. cū mēte pcipit. Sz aliter potest dici q augmentū gratie est dupliciter. aut scdm̄ profectum in gratia prius habita. aut eius vsu. aut per collationē noui vsus. vel etiam doni gratuiti. Si solū per profectum sicut ostendūt vltime rationes nō dicitur mitti spiritus sãctus. Si autē per collatōnem noui doni. sicut fuit apostolis in die pēthecostes vel noui vsus. sicut est in cōfirmatōne. tunc potest dici mitti vel dari spiritussanct⁹. q̄ aliquo modo est ibi de nouo. q̄ntū ad illud donum. vel vsum doni. ⁊ quia abundantius est. ¶ Ad illud qō obijcitur q non est ibi
alio modo essendi. Dicendū q et si hoc non sit alio mo 46
do essendi. est tamē perfectiori modo inhabitãdi. ⁊ alio modo vtendi. ⁊ ideo nouo modo. ¶ Ad illud quod ob
ijcitur. si abundantius mittitur. abūdantius procedit. 47
Dicendū q mitti abundãtius vel procedere est dupliciter. vel ab hoc. vel in hoc. primo modo vniformiter ē
c mitti. secundo modo nō. ¶ Ad illud quod obijcitur q quotidie augetur. Dicēdum q quotidie augetur q̄ntū ad feruorem. sed non q̄ztum ad nouoz donoruz vel vsu
d um collatōnē. ¶ Ad illud quod obijcitur. q gratia remissa debet recedere. Dicendum q sicut infra patebit. 48
gratia augetur q̄ntum ad substantiã. sed non remittitur nisi solū quãtū ad feruorem. spiritum autē sanctum mitti nō dicitur in augmento feruoris. sed solum substantie charitatis.

¶ Distinctio·xvj·de tp̄ali ꝓcessione vel missiōe spūssancti q̄ꝫtum ad modum ꝼm quem·

Nunc de spūsctō videndū ē p̄ter illā ineffabilem. ꝛc̄. Supra egit magister de tp̄ali ꝓcessiōe.s.s. qua ꝓcedit vel mittit a seip̄o. hic agit de eadem q̄ꝫtū ad modū. Et qm̄ missio.s.s. duobꝫ modis ē.s. visibilis ꝛ inuisibilis. sicut missio filij. iō hec ps habet duas ptes. In p̄ma agit mgr̄ de missiōe.s.s. visibili. In secūda agit de inuisibili. ꝛ hoc ifra dis.xvij. Iaꝫ nūc accedamꝰ ad assignādū missionē spūsscti. Prima iterꝫ ps hꝫ duas. In p̄ma mgr̄ explicat missiōꝫ spūsscti visibilē. In secunda ad maiorē explanatōem mouet ꝛ determinat dubitationem quandā. ibi. Sed p̄us querēdū ē cū filiꝰ dicatur minor patre ꝛc̄. ¶ Prima ps habet duas. In prima magister assignat duplicem modū missionis spūssācti. ꝼm duplicem modū missionis filij. Secūdo v̄o ꝓsequit de altera. scꝫ missiōe visibili. ibi. Et primo agamꝰ de illo modo missionis qui fit visibiliter ꝛc̄. vbi dicit q̄ missio est visibilis apparitio facta in exteriori signo. p̄ quod monstratur missio interior. ¶ Similiter secunda pars in qua magister mouet dubitationem que habet ortum ex comparatione missionis filij et spūssancti (cū enim spūssanctus mittatur visibiliter sicut ꝛ filius. questio est quare non dicitur minor patre vt filius) habet tres partes. In prima opponit ꝛ determinat q̄ spūssāctus non debet dici ex missione minor. sic̄ filiꝰ. q꞉ spūssāctus non est vnitus. Secūdo occasione huius adiungit quoddam verum huic annexum. scꝫ q̄ filius ratōne missionis dicitur minor seip̄o. ibi. Notandum autēꝫ q̄ filius ꝼm q̄ homo factus est. Tertio modo docet sane intelligere qōdā verbū dubiū. quod est presenti considerationi coniunctum quod dicit Hylarius. scilicet q̄ pater ꝼm diuinitatem est maior filio. filius ꝼm diuinitatem non est minor ibi. Hylarius autem dicere videtur q̄ pater sit ꝛc̄.

¶ De missiōe spūs.s.q̄ fit duobꝰ mōis. visibilr̄ ꝛ īuisibilit. a

Nunc de spūsancto vidēdū est p̄ter illā ineffabilē ꝛ eternā ꝓcessionēꝫ q̄ ꝓcedit a p̄re ꝛ filio ꝛ nō a seipso. q̄ sit eiꝰ tp̄alis ꝓcessio q̄ dr̄ missio siue datio. ad qđ dicimus. q꞉ sicut filius duobꝰ mōis dr̄ mitti. vno q̄ visibiliter apparuit. alīo q̄ inuisibiliter castis mentibus ꝑcipit. Ita ꝛ.s.s. a p̄re ꝛ filio ac a seip̄o duobꝰ mōis ꝓcedere siue mitti siue dari dicit. vno visibiliter. altero inuisibiliter. Datus est em̄ visibilis creature demr̄atiōe. sicut in die penthecostes aliijsq; vicibus. ꝛ dat̄ q̄tidie inuisibiliter illabendo mētibus fidelium.

¶ De illo mō missiōe spūsscti q̄ fit visibiliter. b

¶ Et p̄io agamus de illo missionis mō q̄ fit visibili spē. De h̄ Aug. in. ij. li. de trinita. ita ait. In p̄mp̄tu est itelligere de spū scō. cur missus ꝛ ip̄e dicat̄. Facta est em̄ quedā creature spēs ex tp̄e in qua visibiliter oñderetur.s.s. siue cū in ip̄m dn̄m corp̄ali spē columbe descēdit. siue cū in die penthecostes factꝰ est subito de celo sonus q̄si ferretur flatus vehemēs ꝛ vise sunt illis lingue diuise sic̄ ignis. q̄ et insedit sup vnūquēq; eorꝫ. Hec op̄atio visibiliter exp̄ssa. ꝛ oculis oblata mortalibus. missio.s.s. dicta ē. non vt appareret eis ip̄a substātia. q̄ ꝛ ip̄e iuisibilis ꝛ incōmutabilis est. sic̄ p̄r ꝛ filius sed vt exterioribus visis. corda hoīm cōmota a tp̄ali māifestatione venientis. ad occultā eternitatē semꝑ p̄ñtis cōuerterent̄. Ecce his verbis ap̄it Aug. illū modū missiōnis q̄ visibiliter exhibetur. cū tñ ip̄e spūs in sui natura nō videatur. q̄ nec in illis creaturis magis erat q̄ꝫ in alijs sed ad aliō. In illis em̄ erat vt p̄ eas ad homīes veniens oñderetur esse in illis ad q̄s ille creature veniebāt. Nō em̄.s.s. tp̄ali motu tunc venit vel in hoīes descendit. sed ꝑ tp̄alē motū creature. significata ē spūalis ꝛ inuisibilis spūsscti. infusio. Et vt apertiꝰ dicā. ꝑ illū modū missionis spūsscī corp̄alit exhibituꝫ. monstrata est spiritualis ꝛ interior missio sanctispūs. siue donatio de qua agendum est.

¶ Dubitatō ex p̄dictꝭ orta. q꞉ cū filiꝰ sit mīor p̄re scd̄m formā creatā ī q̄ ap̄puit. cur ñ ꝛ.s.s. silr̄ c

¶ Sed p̄rius q̄rendū est cū filiꝰ dicat̄ mīor patre ꝼm missionē q̄ in forā creata ap̄puit. cur ꝛ.s.s. nō dicatur similr̄ mīor p̄re cū in forā creata ap̄puit.[a] a

Nā d̄ filio q̄ mīor sit p̄re ꝼm formā q̄ missus ap̄paruit. apte oñdit Aug. in. iiij. li. de tri. dicēs. Misit deus filium suūꝫ factū ex muliere. factū sub lege vsq; adeo ꝑuū vt factū. eo itaq; missum. q̄ factuꝫ Fateamur ḡ factū mīorē ꝛ intantū minorē inq̄ntū factū. ꝛ intantū factū inquantū missus. Ecce habes. q꞉ filius inq̄ntū est missus. i. factꝰ mīor est p̄re. Cur ḡ.s.s. nō dr̄ p̄re mīor cū eꝰ ip̄e creaturaꝫ assūpserit in qua ap̄puit. Quia alit̄ spūs assūpsit creaturā in q̄ ap̄puit. alit̄ filiꝰ. Nā filiꝰ accepit per vnionē. spūs v̄o nō. Filius em̄ accepit hoīeꝫ ita Augusti. Rꝰ.

a ¶ Nam de filio ꝛc̄. Contra h̄ q̄ filius inquantum missus. factus minor sit. sic obijcit. Omnis actus scd̄m quem aliquem contingit fieri minorem est indignitatis. Si ergo filius ratiōne missionis ē minoratus. ergo missio pertinet ad dei indignitatem. Item quādocunq; aliquis de equali fit minor. mutatur. sed filius ante missionem erat equal. et mō est minor. ergo ꝛc̄. ¶ Rꝰ. dicendum. q̄ quedaꝫ dicuntur de filio dei per essentiam. quedam ꝑ vnionem que tāta fuit. vt faceret hominem deum. ꝛ deum hominem. Essentialiter loquendo nullo modo filius dei est minor. sed hoc dictum est per vnionem. quia omnia que dicunt̄ de homine possunt dici de filio dei. ꝛ ita pater q̄ nulla ex h̄ est indignitas. nulla mutabilitas in eius persona. ꝛ sic soluit vtrumq; obiectum. quia vtraq; ratio procedit intellecto q̄ ꝼm eandem naturam fieret minor. ꝼm quam erat equalis. et ita desineret esse equalis. Nūc autem simul est minor et equalis.

DI XVI

1

Augusti.

2 b ¶ Etiam seip̄o minor dicit᷑ τc̄. Videt᷑ male dicere. q̄ maior diuersitas importatur per hoc q̄ð est maior τ minor. q̄ȝ per hoc q̄ð est alius τ alius. q̄ prima nō cadit ī diuina natura. secunda sic. Si ergo hec est vera. filius ē minor se. ergo τ hec. fili⁹ ē ali⁹ τ ali⁹. τ ita due psone q̄ð nō conceditur. R°. dōm. q̄ verū ē q̄ maiorē diuersitatē dicunt maior τ minor. q̄ diuersitatē virtutis τ naturarū. sȝ ad diuersitatē nature. q̄uis sit maior. nō sequit᷑ diuersitas ī psona. q̄ plures nature pn̄t eē in vna psōa. q̄m̄ ergo in xp̄o cadit diuersitas naturarū. τ ita virtutum nō aūt psonarū. ideo dr̄ maior et minor ratōe diuersaꝝ virtutum. nō aūt ali⁹ τ ali⁹ cū nō habeat diuersas psonas.

Augusti.

c ¶ Minorat⁹ paulominus ab angelis. Videt᷑ eē falsū. Quia sup illō Hebreo. ij. eū q̄ modico ab angelis minoratus ē dicit glosa. Natura humāe mētis q̄lem xp̄s assūpsit q̄ nullo pctō potuit deprauari. sup oēs maior est. Item btā virgo q̄ ē pura creatura. ē super oēs angelos exaltata. ergo τc̄. R°. dōm q̄ ē locutio q̄ de xp̄o in cōparatōe ad āgelos q̄ȝtuȝ ad q̄tuor. scȝ q̄ȝtū ad grāȝ. τ q̄ntū ad naturā mētis. τ q̄ȝtū ad naturam corporis. τ q̄ntum ad statū passibilitatis. q̄ȝtuȝ ad gratiam est simpliciter maior. q̄ȝtum ad naturam mentis. saltem non fuit minor. quia sicut dicit glo. Minor angelis fuit corpore. non mente. q̄ȝtum ad naturam corporis. minor fuit. q̄ȝtum autem ad naturam passibilitatis. fuit minor et modico minoratus. quia status passibilitatis in statum glorie τ honoris paulopost conuertendus erat.

Augusti.

Joh. xiiij.

Phil. ij.

d ¶ Videtur q̄ pater sit maior filio. Contra si verum est quod dicit. cum idem sit in deo. sapientia. potentia. bonitas. τ magnitudo. ergo si maior est. τ ē potentior. τ sapiētior. τ melior. Preterea in deo nō est magnitudo molis. sȝ virtutis. ergo si pater est maior. est potentior. quod stare nō potest. Item maior aut dicit essentiam. aut notionem. Non essentiam quia essentia sūt equales. Si nō tionem. quero quam. Si tu dicis q̄ paternitatem. Contra. cōparatio fm magis aut minus. non attenditur nisi in comparticipantibus. Unde non dicitur cignus est albior coruo. sed filius non est cōparticipans patrem. ergo τc̄. Item queritur quare non dicitur maior. spiritusancto. ¶ R°. dicendum q̄ in patre est auctoritas respectu filij. τ ss. in filio respectu spūssctī et ideo in patre maior autoritas τ maior fecunditas. τ q̄ nullum nomen ita competit ad exprimendū autoritatē. sicut hoc nomē magn⁹ ideo dicit Hylari⁹. q̄ pater ē maior filio. ex hoc patēt ob/ 4

Phili. ij.

vt fieret homo. Spūs vero sanctus non ita accepit colūbaȝ vt fieret columba. De hoc aug. in. ij. li. de tri. ita ait. Jō nusq̄ȝ scriptū ē q̄ deus pr̄ maior sit. s. s. vel. s. s. minor patre. q̄ non sic ē assumpta creatura in q̄ appereret. s. s. sicut assumpt⁹ ē fili⁹ hoīs. in q̄ forma ipius dei verbi psona p̄sentaretur. nō vt hēret verbū dei vt alij scti sapiētes. s̄ q̄ ip̄m verbū erat. Aliud est enim verbū in carne. aliud verbū caro. id ē aliud est verbū in hoīe. aliud verbū homo Caro enim p̄ hoīe posita ē ī eo q̄ ait. verbum caro factum ē. Nō ergo sic assumpta ē creatura ī qua apparuit. s. s. sicut assumpta ē caro illa τ humana forma ex virgine Maria. nō enim colūbaȝ vel illū flatū vel illū ignēȝ beatificauit. sibiq̄ȝ in vnitatē psone coniunxit in eternū. Ex p̄dictis apte ostensum est fm quid fili⁹ dicat᷑ minor patre. τ quare fili⁹ dicat᷑ minoor patre et non spiritusancto.

¶ Q̄ filius fm q̄ homo factus est: non modo patre s̄ et spiritu sancto τ etiā seip̄o mior est. d

Notandū aūt q̄ fili⁹ fm q̄ hō factus ē. non tm̄ patre s̄ spiritusācto τ b etiam seipso minor dicit᷑. b

Et q̄ etiam seipso minor dicat᷑ fm formam serui Aug. oñdit. j. lib. de tri. dicens Errauerūt homines eā que de xp̄o fm hoīeȝ dicta sunt ad eius substantiam que sempiterna est transferentes. sicut illud q̄ð ip̄e dn̄s ait. pater maior me est. q̄ð p̄pter formam serui veritas dicit fm quē modū etiā seip̄o minor ē filius. Quō enim nō etiam seip̄o minor factus est qui seip̄m exinaniuit formam serui accipiens. Non enim sic accepit formam serui vt amitteret formam dei in qua erat equalis patri. In forma ergo dei vnigenitus patris ē equal᷑ patri. In forma serui etiam seipso minor est. nō ergo immerito scriptura dicit vtrūq̄ȝ. s. et equalem patri filium et patrem maiorem filio. Illud enī propter dei formam. hoc autem propter formam serui intelligitur. De hoc eodē in. ij. li. de trini. Augustinus ait. Dei fili⁹ est equalis patri fm dei formaȝ in qua est. τ minor patre fm formam serui quā accepit. in q̄ nō modo patre. sed etiam. s. s. nec hoc tantum: sed etiaȝ seipso minor inuentus est. Propter q̄ð vt idem in lib. cōtra maximinū ait. non tantum patre; sed etiaȝ seipso. τ ss. minor factus est: et etiam minoratus paulominus ab angelis. c Est ergo dei filius: vt ipse ait in. j. lib. de trini. Deo patri natura equalis. habitu minor. id est in forma serui quā accepit. His auctoritatibus ostenditur aperte filius fm formam serui minor patre. τ seipso. τ spiritusancto.

¶ Docet sane intelligere verbum dubium Hylarij. e

Hylarius autem dicere videtur q̄ pat᷑ sit maior filio. nec tamen filius minor patre. Pater enim dicitur maior. propter autoritatem. quia in eo est auctoritas generationis. scdm quam dicit. pater maior me est. Et apostolus. Donauit ei nomen q̄ est super omne nomen. Cum ergo ait. pater maior me est. hoc est ac si diceret. donauit mihi nomen. ¶ Si ergo inquit hylarius in. ix. libro de trinitate. Donantis autoritate pater maior est. nūq̄d p̄ doni ꝯfessiōȝ fili⁹ mior ē.

secta. q᷑ maior nō dicit essentiā. sicut potētia ꝛ sapiā. sȝ dicit notionē. Si q̄ras. quā dico. dicit notiōem cōiter. sed tm̄ in ratiōe principij. sicut subautoritas in ratōne emanantis. ꝛ hic est ꝙ pater dicit̄ maior filio. q᷑ ꝛ Ioh. x. si vterqȝ habeat notionem in rō ne principij. pater tamen in ratione principij tantum. et ideo plus habet de ratione autoritatis. spiritus autem sanctus nullius persone est principium. ꝛ ideo non comparatur eis ſm autoritatem.

e Maior itaqȝ donās est. sed minor iam non est. cui vnum esse donat̄. Ait enim. Ego et pater vnum sum⁹. Si non hoc donatur ihū vt confitendus sit in gloria dei patris: minor patre ē. Si aūt in ea gloria dei donatur esse qua pater est: habes ꝛ in donantis auctoritate. q᷑ maior est. ꝛ in donati cōfessione: quia vnū sunt. Maior itaqȝ pater filio est ꝛ plane maior. Cui tātū donat esse. quantus ē ipse. cui innascibilitatis esse imaginem sacramento natiuitatis impartit. q̄ ex se forma sua generat. Audisti lector quid super hoc dicat Hylarius. cuius verba vbicūqȝ occurrerint diligenter notapieqȝ intellige.

f Maior itaqȝ donans est. sed minor ꝛc̄. Uidetur dicere falsum. quia quocunqȝ modo accipiatur maior. dicitur relatiue ad minorem. ergo si est ponere patrē maiorem est ponere filium minorem. Item pater dicitur maior. quia habet autoritatem supra filium. ergo cū filius habeat subautoritatē respectu pr̄is. debȝ dici minor. R°. Dicendū ꝙ nihil īpetit. q̄re filius nō dicat̄ minor pr̄e rōe subautoritatis. sic pater maior nisi q᷑ nom̄ is īdignitatē ī deo n̄ debēt ad vsū trahi. Ul' q᷑ s̄cti doctores q̄tū pnt̄ se elōgāt ab hereticoꝝ fallacia. iō cū hyla. dixisset pr̄eȝ maiorē. noluit ꝙ filius diceret̄ minor. ne videret̄ illa maioritas. nō tm̄ autoritatis. sed et ineq̄litatis. ꝛ q̄uis hyla. diceret in patre autoritatē. n̄ tm̄ legit̄ in filio dixisse subautoritatē. sȝ illud v̄bū a magistris est additum in consuetudine disputantium.

Ad euidentiā huius ptis querunt̄ tria de missione visibili. pmo q̄d sit. secūdo ad q̄d sit vtil'. tertio queritur. q̄bus modis facta sit.

a

Questio. j.

Ostendit̄ pmo ꝙ visibilis missio non est aliud q̄ⷨ apparitio exterior. Augustin⁹ dicit. ꝙ tūc spūssanctus vl' filius mittit̄. cū ex tpe cuiusq̄ȝ mente percipit̄. ergo tūc visibiliter mittit̄. cum visibiliter percipit̄. sȝ visibiliter pcipit̄. cū apparet ī creatura visibili. ergo visibilis missio nō est aliud q̄ⷨ apparitio. Item hoc ipm videt̄ per simile. quia mitti inuisibiliter nō ē aliud q̄ⷨ p effectū inuisibilem inuisibiliter manifestari. ergo mitti visibilit̄ nō est aliud q̄ⷨ per creaturā visibiliter manifestari. hoc autem nō est aliud q̄ⷨ visibiliter apparere. ḡ ꝛc̄. Itē hoc itē videt̄ exemplo. q᷑ spiritussanctus in colūbe specie dicit̄ missus ad filiū. sicut dicit Aug. ꝛ hr̄ in l'ra. sed tūc nō fuit facta aliqua donatio filio. quia plenus fuit semp spūsancto. sed solū exterior apparitio. ḡ ꝛc̄. Sȝ ꝯ. ꝙ missiōis visibilis nō sit tota rō ipa apparitio visibilis. videt̄ quia pr̄ in subiecta creatura apparuit. ꝛ tamen nō dicit̄ visibilit̄ missus. ḡ prius est missio q̄ⷨ apparitio. Maior patet. q᷑ Augusti. dicit. vij. de trini. Temerariū est dicere pr̄em pphetis ꝛ patrib⁹ p aliq̄s visibiles formas nunq̄ȝ apparuisse. Itē filius ꝛ spūssanctus in veteri testamēto multotiēs apparuerūt visibilit̄ ꝛ tn̄ tpe illo neuter visibiliter dicit̄ missus sic̄ dic̄ Aug. iiij. de trini. vbi hanc q̄ōnem mouet ꝛc̄. Itē oē q̄d visibiliter apparet est corpale. cuȝ sensu percipiat̄. sed deus cum sit simplex. est oīno incorporalis. si ergo ad deū nō spectat visibiliter apparere. ergo si visibiliter mittitur. missio visibilis non ē apparitio. Si dicas ꝙ non apparet in se. sed in effectu. Contra. sic apparet in omni creatura. ꝛ vbiqȝ. ꝛ semper. ergo ſm hoc visibiliter mittitur in omni creatura semp ꝛ vbiqȝ. q̄d stultum est dicere.

b Itē vbi ē missio ibi ē manifestatio psone. vt dicit Aug. sed p solā apparitionē nunq̄ȝ ē manifestatio nisi assit reuelatio. ergo de rōne missiōis visibilis nō tm̄ est apparitio sȝ etiā reuelatio. ḡ apparitio nō est tota ratio. R°. Dicendū ꝙ missio visibilis p̄supponit missionē tanq̄ȝ superius. ꝛ supaddit d'riam q̄ est visibile. Missio aūt cōiter vt dictū fuit supra in precedenti distinctōe. p̄supponit circa missū emanatōȝ. ꝛ supaddit manifestatōneȝ. ꝛ q̄ꝛ manifestatio emanatiōis ſm quā attenditur missio. nō fit nisi per eum quem spūssanctus inhabitat per effectū gratie inhabitantis. hinc est ꝙ missio de ratione generali dicit manifestationem emanatiōis ꝛ inhabitationis. Hec autē differentia visibilis supaduenieus missioni. ꝯhit ipam q̄tū ad pncipale significatuȝ q̄d est manifestatio. iō dicit manifestationē cū appitione. siue appitionem manifestantē psone emanantis inhabitōeȝ. vel psone inhabitantis emanatōeȝ. Un̄ cōcedo ꝙ visibilis missio ē apparitio. sed hec nō est tota rō. sed apparitio in qua manifestatur diuina persona. nō tm̄ vt operās. sed etiam vt inhabitans. nec tm̄ vt inhabitās. sed etiaȝ vt emanans. quasi ab alio veniens. Per pmū excludit apparitōeȝ dei ī qualibet creatura. p scōm appitiōem in ve. te. p tertiū apparitiōeȝ pr̄is. q᷑ pr̄ non apparuit vt emanans siue ab alio veniēs. filius ꝟo vel. ss. in ve. te. nō appuit vt inhabitās. sȝ vt se inhabitaturū pmōstrās. vel angelus appebat in illis creaturis in psona dei. Et hō pbat Aug. in. iij. de trini. dicens. Cōstat firmitate autoritatis et probabilitate ratiōis. cū antiq̄s pr̄ibus dr̄ d⁹ appuisse. voces illas ab angelis esse factas Et adducit autoritates apostoli ad Gal. iij. lex ordinata per angelos. Et ad Heb. ij. si enim qui per angelos dictus ē sermo ꝛc̄. Nec tamē dico ꝙ ista sit ratio quare non est missus. q᷑ appitio fiebat ministerio angelico. q᷑ istur dicit Aug. iiij. de tri. pbabile est ꝙ illa colūba in qua apparuit spūssanctus ſm ministerium angeli moueret̄. Unde idem in. iiij. de trini. in fine dicit. sup hoc aliquid īuenire difficile ē. ꝛ temere affirmare non expedit. Quomodo tn̄ ista sine rōnali siue intellectuali creatura potuerunt fieri. non video. Et ita patet ꝙ non quelibet apparitio est missio. patet etiam responsio ad duas rationes pmas. a Ad illud q̄d obr̄ tertio. ꝙ nō sit apparitō quia deus est inuisibilis. dōm. ꝙ apparere est dupliciter vel in se. et sic conuenit corporali. vel in alio. ꝛ hoc dupliciter. vel sicut causa in effectu. vel sicut signatum in signo. et hoc tertio modo. missio est apparitio. ꝛ scōm hunc modum non conuenit omni creature.

b 8 ¶ Ad illud qđ vltimo obr. ꝙ apparitio nō est manife/
statio. Dōm. ꝙ cū dicit missio nō est manifestatio. non
intelligit actu. ſ habitu. q aliquid fit vel ostēditur in
quo pt psone emanatio manifestari. ⁊ hoc quidē de se
c 9 importat apparitio. ¶ Ad illud quod obÿcitur ī cōtra
riū ꝙ pcise fit apparitio. Dōm ꝙ nō accipit totā rōnem
missionis. q mitti nō est tm̄ mente pcipi. sed mēte per/
cipi vt ab alio emanans. ⁊ in aliquo inhabitans. Si/
militer ad illud. mitti inuisibiliter. est manifestari p effe
ctū inuisibilē. dōm. ꝙ manifestari nō dicit totā rōnem
d 10 ¶ Ad illud qđ obÿcit ꝙ in missione spūssancti ī specie
columbe. nō fuit nisi apparitio. dōm. ꝙ q̄uis ibi nō fu/
erit donatio spiritussancti. fuit tamē manifestatio prius
dati. ⁊ tūc inhabitātis in xpō. ⁊ quiescētis. ⁊ ab alio p/
cedētis. ⁊ ita tota ⁊ pfecta ratio missionis. sed ex h̄ non
sequit. ꝙ qualiscūq apparitio sit missio visibilis. omis
tamē visibilis missio est apparitio. ⁊c.

¶ Questio ÿ b

¶ Ad qd sit vtilis missio visibilis. ⁊ ꝯstat ꝙ ad efficiē/
a dū nihil cōfert. q exterior apparitio. nihil interius opera
tur. Q etiā nō sit vtilis ad innotescēdum ondītur sic.
Aut est ad manifestandū psone alicuius emanatōnem
aut inhabitationē. Non inhabitatōnem. q nemo scit
vtrū odio vel amore dignus sit. ⁊ ita nemo. vtrū deus in eo
habitet cognoscit. Et iterū. que vtilitas est. esto ꝙ sciat
deum aduenisse. tamē cū ignoret pmāsurū. nulla videt.
Si ad manifestandū alicuius psone emanatōem. g cū
illa noticia omī tpe sit necessaria. scz tpe legis scripte et
nūc. videt ꝙ et tūc et nūc deberet esse missio visibilis.
b Queritur ergo quare solū tpe ecclesie primitiue. Item
q̄tumcūq appeat ī creatura. nō innotescit nisi reuela/
tio assit. ſ cū adesset reuelatio. neutrū ē ad cognitōnem
veriorē et certiorē. q̄ que ē a sensu. si ergo habēs cogni/
tionē certā. nō indiget occupari circa cognitōem imp/
fectā. ergo videt ꝙ exterior apparitio omnino supfluat.
c ¶ Itē pbatur etiā ꝙ impediat sic Affectus circa bona
visibilia occupatus. minus surgit ad bona inuisibilia. g
similiter intellectus. ergo si dz ad pceptōnem inuisibiliū
eleuari. nō debet ei fieri ostensio visibiliū. ꝙ si fiat. vide
d tur potius impediri q̄ iuuari. ¶ Itē. si missio ē ad in/
notescendū. cū triplex sit ī nobis vis cognitiua. s. sensus
exterior. et imaginatio. et intellectus. et sm hāc tripli/
cem vim. triplex assignet visio pphetalis. pari rōe vide
e tur ꝙ triplex missio deberet distingui. Preterea. cū mis
sio sit ad manifestationē inhabitatōnis. et filius inha/
bitet sicut spiritussanctus. quare non est missio visibilis
ad manifestandū illam. ¶ Sz cōtra ꝙ sit vtilis ad ino
tescēdū vr. q cognitio nr̄a incipit a sensu. ergo si debe/
mus eleuari ad pceptōnem intelligibiliū. cōgruū et pu
tile ē ꝙ aliq mō puia sit excitatio in sensu per signū. Et
hoc ē qđ dicit Greg. dū visibilit deū cognoscimus p hūc ī
inuisibiliū. ⁊c. ¶ Itē sicut miracula ostēdūt diuinā po
tētiā. ita signa diuinā pñtiā. ſ vtile fuit ⁊ pnecessariū
fidē nr̄am manuduci p miracula ad cognitōem diuine
potētie. g pari rōne p aliq signa visibilia ad cognitōnē
diuine psentie. ¶ Itē missio ē ad redimēdū hoīem per/
ditū. ſ homo est pditus sm naturā visibilē ⁊ inuisibilē
g missio sm vtrāq ē vtilis. ¶ Itē familiarius offert su
am pñtiā. q se offert sm sensū ⁊ intellm̄ q̄ q sm alterū
tm̄. sed h̄ maxime expediebat homi auerso vt cōuertere
tur ad deū. g. ⁊c. Rº. dōm. ꝙ missio filÿ visibilis ppi/
11 am ⁊ maximā hūit vtilitatē. sicut patebit in. iÿ. Sz nūc
de spūscō. dōm ꝙ eius missio visibilis vtilis ē ad mani
festādū ⁊ emanatōnem ⁊ inhabitatōem. ſ nō qualēcū/
q inhabitationē. nec in omī genere psone. Propterea
12 intelligendū ꝙ est inhabitatio duplex. scz sm scificatio

nis sufficientiā. ⁊ sm plenitudinis redūdātiā. Illa que
est sm sāctificatōnis sufficientiā. interius visibilit latz
Que vero sm redūdantiā exterius apparet. ⁊ ideo talis ī
habitatio in signo visibili ⁊ exteriori manifestari debet
sicut factū est in apostolis. Similiter intelligendū. ꝙ
duplex est genus credentiū. Quidam em̄ volunt signa 13
vtputa sensibiles. Quidā intelligētiā querentes. vtpu
ta iā pfecti. Querētes signa. vt p hec manducātur ad
intelligibilia. pp̄ter tales vtilis ē missio visibil ad ma/
nifestandū inhabitatōem plenitudinis redūdantis. et
hoc psonis manuducēdis p sensum. Ex hoc patet pmū
quare scz nō fuit missio visibilis tpe legis scripte. q nō
erat missio in plenitudine q̄adusq venit plenitudo tē/
poris. Patet etiā quare modo nō datur siue mittit vi/
sibiliter. q iā manuducti sumus ad fidē. vñ sicut cessa/
uerūt miracula. ita exteriora signa. ¶ Qđ dicitur ꝙ ne
mo scit. vtrū odio vel amore dignus sit. veruz est nisi de 14
us dignet ostēdere. ⁊ tūc ostēdebat. ⁊ hoc putile erat ad
fidē roborandam. ⁊ deuotōem excitandā. ¶ Ad illō qđ 15
obr ꝙ necessaria ē aliq reuelatio. dōm. ꝙ verū est. nec ta
mē supfluit apparitio. q excitat intellcm̄ ad inquisitio/
nem. ⁊ sic excitādo pparat ad reuelatōnem. ⁊ post reuela
tionē excitat ad dilectionē. reuelatio aūt ⁊ si sit interior
cognitō. tñ adhuc ē viatoris. ⁊ iō nō euacuat cognitōez
apparitōis. ¶ Ad illud qđ obÿcit ꝙ visibilia impediūt 16
affectū. dōm q visibilia possūt dupliciter considerari.
vel vt res absolute. vel vt signa ⁊ nutus ducentia ī ali/
ud. Primo modo si amētur vel si cōsiderētur retardant
intellectū et affectū. secūdo modo iuuāt. ⁊ sic est in appa
ritōne visibili. q ibi cōsiderat creatura vt signū faciēs
alīud ī intellectum venire. ¶ Ad illud qđ obr. quare ñ 17
est triplex genus missionis. sm triplex genus cognitio
nis. Dōm. ꝙ et si cognitio sit de ratōne missionis. non
tamē quecūq vel cuiuslibet. sed inhabitātis. Et q du
plex est modus inhabitādi. vt phabitum est. ideo tm̄ ē
duplex modus mittēdi. licet plēs sint mōi cognoscēdi.
Vel alr dōm. ꝙ deus ī via nō cognoscit. nisi aut in effectu 18
aut in signo. Si ī effectu. cū effectus ille sit grā gratum
faciēs q in sola cadit mēte. sic est missio inuisibilis. Si
in signo. cū signū sit qđ offert se sēsui. sic ē visibilis. Qu
vero imaginaria ē earū rerū quarū imagīes ī interiori sē/
su exprimūtur. deus aūt nō ē talis. ideo de eo nō est ponere
hmōi cognitionē. ¶ Ad illud qđ vltimo qr. q̄re nō fu/ 19
it missio visibil ad māifestādā ībabitatōz filÿ. dō. ꝙ fili
um ībabitare ē duplr. aut p grāz vniōis. aut p grām sā
ctificatōis. Primo nō fuit necessaria māifestatio. siue vi
sibil missio. q plenissime erat ī hoīe sibi vnito ī q opab
tur opa visibilia. ī qb māifestabat. ⁊ iō ñ optebat alia
signa visibilia adhiberi. Scđo vero mō ñ hūit missiōz ma
nifestātē ībabitatōz talē. q sctificatio approp̄at spūiscō
vñ sufficiebat eē missiōz visibilē. ad māifestādū ipius in/
habitatōz cui sctificatio approp̄at. cū ībitatio filÿ ⁊ spū
scti sint īdiuise. manifestato ꝙ ī hoīe inhītet. ss. sufficien
ter ostendit ꝙ ⁊ filius ⁊c.

¶ Questio. iÿ. c

Quibus modis fit missio visibil. Et accipiūt diuersi mōi
ex scripturis. Filius em visibilit appuit ī creatura rōnali
vt ī hoīe. spūs vero sctūs ī irrōnali. vtputa ī colūbe. igne
⁊ flatu. Querit g de diuersitate hoꝝ modoꝝ appēdi ⁊ vr
ꝙ ñ fuerit ꝯuenientes h mō. Spūssctūs ē eq nobil psona a
vt filius. g ī eq̄ nobili creatura dz māifestari vt filius. Itē b
si filius ppt assūptiōz hūanitatis siue apparitōem in for/
ma serui est minor prē. imo factus minor angelis. g mul/
to fortius. ss. ex apparitiōe in igne nō tm̄ minor deo. sed
hoīe etiā. sed hoc nullo mō congruit. ergo non cōgruit
spūisancto appere in creatura irrationali. Si tu dicas

ꝙ filius apparuit in hoīe assūpto ⁊ vnito. spūs aūt san
ctus nō est colūbe vnit⁹ vel igni. Cōtra. vnio nihil au
fert diuinitati. ḡ ꝓpter vnionē nō debꝫ dici minor. Si
ḡ dr̄ minor. h̄ est ꝓpter apparitōem. ḡ. ⁊c̄. ¶ Item vr̄ ꝙ
spūs s. fuit vnit⁹. q̄r s. apparebat in illa colūba ⁊ non in
alia. Et rursus apparebat ipe ibi non alia ꝑsona. ḡ alio
mō erat ī illa q̄ pater ⁊ fili⁹. ⁊ aliter ī illa q̄ ī alia. sꝫ al'r
nō potuit esse ī illa q̄ alia ꝑsona q̄tū ad subam. nec q̄n
tū ad opatōnē. q̄r eadē ē suba ⁊ opatio ī trinitate. ḡ q̄tū
ad vnionē. ḡ. ⁊c̄. Si tu dicas ꝙ apparuit sicut in signo
tunc quero. aut illō signū fuit a natura. aut ab institu
tōne. Si a natura. tūc pari rōe ⁊ oīs alia colūba. Si
ab institutōne. q̄ritur q̄s instituit. ¶ Itē fili⁹ apparuit
visibiliter vno mō tm̄. ⁊ ī vna creatura. queritur quare
non sil'r. s. ⁊ videt̄ ꝙ ita deberet esse. q̄r sicut in filio nul
la cadit varietas. imo oīmimoda vniformitas. ita ⁊ in
spūscō. ergo debuit apparere tm̄ in vna specie. ¶ Itē fili
us tātū semel apparuit visibiliter. q̄r tātū semel ē incar
natus nō amplius. Querit̄ ergo. vn̄ hoc ē ꝙ s. pluries
apparuit. vt puta. nō tātū semel ī igne. sꝫ etiā in spē co
lumbe. Si dicas ꝙ illa in q̄bꝫ s. apparuit. statim eē desi
erūt p⁹ apparitōem. et ideo oportuit rursū alia fieri. tūc
ergo videt̄ ꝙ nec illa colūba fuerit v̄a. nec ignis. cū tam
colūba q̄ ignis habeat v̄tutē ꝑmanendi. ⁊ si hoc in illa
appitōe nō fuit. tūc ergo nō fuerūt v̄a. sꝫ falsa. ⁊ nō fue
rūt apparitōes. sed p̄stigia ⁊ illusiones. sicut sūt fantas
mata demonū ⁊ alioꝝ magoꝝ. Ultimo queritur q̄re tot
mōis apparuit spūscūs ⁊ quare in alia specie in capite
20 q̄ in mēbris. vt in xp̄o ⁊ aplīs. ¶ R̄o. dōm. ꝙ finis im
ponit necessitatē his q̄ sūt ad finē. ideo modus apparē
di sumēdus ē iuxta finē opatōis. Apparuit aūt filius ī
carne. vt esset mediator. spūs v̄o sanct⁹ vt doctor Joh.
xvj. Cū venerit do. vo. o. ve. Ad mediationē aūt neces
saria ē extremoꝝ seꝑatoꝝ cōcursio ⁊ ī vnū vnio. sic p̄ꝫ
⁊ ideo fili⁹ ī creatura apparuit vt vnitus. Ad erūditio
nē aūt ignorātiū interuenit signū. iō spūscūs appuit
in creatura vt sigtum in signo. Quoniā ḡ nihil ē deo ꝑ
fecte vnibile nisi beatificabile. ⁊ h̄ solum est suba rōna
lis. ideo filius in sola suba rōnali apparuit. Quia vero
vsui significatōis pure. cōuenit creatura irrōnalis ma
gis q̄ rationalis. ne forte crederet̄ vnita. nō tātū signi
ficās. iō. s. s. apparuit ī creatura irrōnali. q̄ aliq̄ mō ha
beret rōem significādi ⁊ exprimēdi. sicut flatus signifi
cat spiratōnem. ignis v̄o dilectōnē. Rursus q̄m ad ꝑ
fectā mediatōnē req̄ritur ꝙ mediator sit vnus. ⁊ ꝙ vnio
sit inseꝑabilis. filij apparitio singularis fuit ⁊ indiuisi
bilis. Sꝫ eō. q̄r nō p̄t. s. ꝑfecte significari ī vno signo.
iō oportuit ꝑ plura. ⁊ iō fili⁹ vno mō apparuit. sed. s.
plurib⁹. His vis̄ facile ē rn̄dere ad obiecta. Nā ad illō 21
qō p̄mo obr̄ ꝙ eq̄ nobilis ē ꝑsona s. dōm. ꝙ nihil facit
ibi nobilitas apparētꝫ. sꝫ finis apparitōis. q̄r ille vt me
diator. iste vt eruditor siue doctor. iō fili⁹ vt ī hoīe assū 22
pto. s. vt ī creat̄a ⁊ signo. ¶ Ad illō qō obr̄. ꝙ s. dꝫ di
ci minor sicut ⁊ fili⁹. dōm. ꝙ minoritas illa nō dr̄ d filio
rōe diuinitatis. sꝫ rōe vniōis ⁊ coīonis ydeomatū. q̄r fili
us fact⁹ ē hō passibilis. sꝫ spūscūs nō ē fact⁹ colūba.
¶ Ad illud qō obr̄ ꝙ ē vnit⁹ colūbe. dōm. ꝙ ē vnio s̄m 23
v̄itatē. ⁊ ē vnio s̄m intentōnē. p̄mo mō vniūtur illa que
vniūtur ī natura vel ꝑsona. scdo mō vniūtur significa
tū ⁊ signū. ⁊ h̄ mō vnita ē ꝑsona. s. illis formis in q̄bus 24
appuit. Si aūt querat̄. vn̄ veniebat talis vnio. dōm.
ꝙ dispositiue a ꝓp̄etatib⁹ creat̄e in q̄b⁹ nata erat ꝑsona
s. declarari. sic flat⁹ spm̄. ignis amorē. colūba donū ꝓp
ter fecūditatē. Sꝫ cōpletiue veniebāt hec a diuina ordi
natōne. que ordinauit creaturas ad hoc nō instituendo
sed simul formādo ⁊ instituēdo. ⁊ ad hoc solū formabat
q̄r tā colūba q̄ ignis simul cū apparitōne etiā incepit ⁊
desijt. Ex hoc patet ꝙ. s. nō tm̄ semel apparuit. sꝫ pluri
es. filius aūt non. q̄r colūba ⁊ ignis statim p⁹ apparitō
nē esse desierūt. nō aūt hō. Ex hoc patet etiā ꝙ si colūba 25
illa et ignis ceñt veꝝ corpus. tamē nec colūba fuit vera
colūba. q̄r statim desijt. sꝫ similitudo columbe. Similit̄
nec ignis verus ignis. q̄r nō comburebat. Nec tamen
ibi erat aliqua illusio. q̄r nō erat ibi aliqua falsitas ī sig
nificādo. Offerebatur em̄ sensui ad significādum quod
vere vbi erat. ⁊ q̄r magis attendebat̄ rō significandi q̄
de existendi. ideo tamdiu durauit. q̄diu significare po
tuit. vel officiū signi impleuit. Et q̄r eadē vi formata ē
colūba. mota. ⁊ conseruata. statim vt vis illa desijt mo
uere. columba ⁊ ignis desijt esse. ¶ Ad illud qō vltimo
querit̄ quare tot modis apparuit. I. s. dō ꝙ apparitio. s. 26
fuit ad manifestandā plenitudinē redūdantie. vt prius
habitū est. ⁊ q̄m redūdantia potest eē triplex. ideo trib⁹
modis apparuit. Pōt em̄ esse hec plenitudo ꝑ redem
ptionē. ⁊ ita fuit in christo. ⁊ hec est ꝑfecta gratia ꝑ om
nem modū. Ideo in xp̄o apparuit ī columba. q̄r erat pre
ciū redemptōnis p̄mogenitoꝝ. ⁊ erat animal integruꝫ
⁊ ꝑfectum. Potest etiā esse ꝑ vite influentiā q̄tū ad sen
sum ⁊ motū. ⁊ hoc mediātibus sacramētis. ⁊ hec pleni
tudo est in sacerdotibus. ⁊ ideo datus est eis spūsanct⁹
in specie flatus Joh. xx. Insufflauit ī eos dicens. Acci
pite spūmscm̄ q̄ꝝ re. pec. ⁊c̄. Pōt etiā tercio mō eē ꝑ cog
nitōnis administratōnē. siue doctrinā. ⁊ hec plenitudo
est in apostol' ⁊ doctorib⁹. ⁊ ideo spūsanctus apparuit
in eis linguis igneis. Ex his patet respōsio ⁊ sufficien
tia modoꝝ apparendi ⁊ obiectoꝝ.

¶ Dist. xvij. De inuisibili spūscti missione.

Iam nunc accedamus ad assignandam missio
nem spiritussancti. quia visibiliter. ⁊c̄. Termi
nata parte in qua magister egit d ꝓcessione spi
ritussancti visibili. in hac ꝑte agit de inuisibili. Et diui
ditur hec pars in duas. In prima determinat magister
spiritussancti inuisibilem missionem s̄m suam opinio
nem. In secunda vero. quia sua opinio habuit multos
impugnatores. ponit opinionis sue defensionem. ibi.
Hic queritur. si charitas spūsancti est. Prima iterum
pars habet duas. In prima missionem spiritussancti ī
uisibilem notificat. In secunda cōfirmat. ibi. Ne autē
in re tanta aliquid de nostro. ⁊c̄. ¶ Item prima pars in
qua notificat habet duas. in quarum prima predicit su
am intentōnem. ibi. Jam nūc accedamus ad assignādā
In secunda supposito ꝙ spiritussanctus sit amor q̄ dili
gimus deum ⁊ proximum. ostendit ipsum inuisibiliter
mitti. quando in nobis efficit hunc effectuꝫ. ⁊ hoc facit
ibi. Hoc autē intelligibilius. ⁊c̄. Similiter secunda
pars in qua positionem suam confirmat habet quatu
or partes. In prima ostendit. ꝙ amor quo diligim⁹ de
um est similiter amor quo diligimus proximum. In se
cunda vero ostendit ꝙ amor ille proprie est spiritussan
ctus ibi. Cum autem fraterna dilectio sit deus. ⁊c̄. In
tercia ostendit ꝙ spiritussanctus est charitas. nō causa
liter sed essentialiter ⁊ formaliter loquendo. ibi Sed ne
forte aliquis dicat illud dictum. Quarto ⁊ vltimo ostē
dit tanq̄ manifestatum iam ꝙ spiritussanctus. ⁊ tunc
mittitur inuisibiliter. quādo nos facit dei ⁊ proximi di
lectores ibi. Ex predictis clarescit ꝙ spiritussanct⁹ cha
ritas.

a ¶ Qui proximū diligit. ɔsequēs est vt ipam dilectōez diligat. Videt ista cōsequētia nō valere. Quis ei possibi le sit dilectōem diligi. nō tamē ē necesse q aliqs diligat eā. multa eni frequenter amamus. q nollem⁹ amare.
¶ Itē dubitat de ista cōsequentia. Qui diligit dilectōz cōsequēs est vt
deuz diligat. qr
aut intelligit de
DI.XVII increata. aut cre
ata. Si de crea
ta nihil valet. di
ligit quid crea
tū. g increatum
Si de increata.
tūc innullo con
cordat cū priori
sniā. qr dilectio
qua diligimus
primū ē dilectō
creata. R°. dōz
q vtraqz cōseqn
tia bona est in p
posito. Quidaz
1 eni ē amor in q n
ē quietatio. nec
dilectio. nec cō
placentia. vtpu
ta ille q est ex p
nitate corrupti
onis. cui rō obsi
stit. Quidā ve
ro ē amor q cum
delectatōne. cō
placentia. et qui
etatiōe. et in tali
amore nō est tm
Spussan acceptō rei ama
tus qd sit te. imo etiam ip
sius amoris. et ta
lis amor est cha
ritas. et ideo seq
tur. qui amat p
ximū. amat dile
ctiōz. i. acceptat
Sz qm bn seqt
q acceptat aliqd
ex se. multoma
gis acceptat illd
in q inuenit rō
dilectiōis. sz di
lectō coipo q di
lectio. accepta
tur maior dile
ctio magis. Cū
g dilectō nra sit
dilectio exēpla
ta. et dilectio di
uina sit exemplar oīs recte dilectōis et in illa ē pma et sū ma rō oīs acceptōis. hinc ē qd seqt. q q diligit dilectōz diligit deū. Unde aug. arguit ex hac suppositōe. q pma rō acceptiōis est in dilectione exemplante non exēplata. et ex hoc patet secūda. b ¶ Ecce iam potes notiorem deū habere q fratrē. Videtur hoc falsū. qr. j. Thi. vj. dicit de deo. q lucem habitat inaccessibilem. Preterea de fratre nouit quid est. de deo vero nō nouit qd est. sed si est. ipse vero loquitur quantū ad cognitiōem si est. ¶ R°. dōm q aliquid magis certitudinalr cognsci ē dupliciter. qr certitudo cognitōis ē ẜm psentiā. aliqd āt 2
pñs est dupliciter. aut qztū ad rōnē cognoscēdi aut qztuz ad sbam cognoscibil'. qztū ad sbam de⁹ ē pñtior cuiliber rei. q aliq alia res. qztū āut ad rōnē cognoscēdi h ē dupli. ¶ Aut a pte cognoscibilis. sicut sol ē psens ceco. et tam Augusti.
ceco⁹ ē absens lumini. sic de⁹ est presentior q fr. Si āut a pte cognoscentis. sic psentior est frater qr pñs ē oculis j. Joh. iiij
carneis. q cognitio viget ẜm statū pñtē. Aliter pt dici. q pñti⁹ ē aliqd dupliciter in rōne cognoscibilis. vel ẜm effe 3
ctum. vel ẜm se. Scdm se notior ē frater ẜm effectū notior ē de⁹. qr effectus diuin⁹ q ē dilectō intrat ipam aiam. et ei est pñs. et magis cognoscit q fr.

c ¶ Qui diligit inqt frem i lūine manet. vr h vbū j. Joh. ij. positū Augusti.
iproprie dictuz. qr lumē respicit cognitiōz. sic calor affectōnez. g magis dēret dicē mācet ī calore. q 4
mācet ī lūine. R° dō. q lūinis est māifestare. manifestare āt aliqd alicui est dupliciter. aut sicut j. Joh. ij
viam cognoscēdoruz. aut sicut viam agendoz. Primum est p scientiā. et contra illud lumē opponit tenebra ignorātie simplicis. Secūdū ē p grām. Unde pmo Joh. ij. vnctio docebit vos de oib⁹. et ɔ illud est tenebra malicie siue peccati. et de hoc lumine. et de his tenebris loquit beatus Joh. quod patet in textu. Et Ecci. xi. Error et tenebre pctōribus cōcreata sunt. et quoniā charitas sēp est cū grā. alie virtutes non ideo dicit. Qui amat manet in lumine per appropriationem.

¶ De missiōe spūssancti qua inuisibilit mittit ẜm suā opiniōz. a

Iam nunc accedam⁹ ad assignādam missionem spūssācti qua inuisibiliter mittitur in corda fideliū. Nā ipe spūssanctus q de⁹ est ac tertia in trinitate psona vt supra ostensū ē. a prē et filio ac seipso tpaliter pcedit. i. mittit ac donatur fidelibus. sed que sit ista missio siue donatio. vel quō fiat considerandū est.

¶ Supposito q spūssanctus sit amor quo diligimus deum et pximum. ostendit ipm inuisibilit mitti quādo in nobis efficit hūc effectum. b

Hoc aūt vt intelligibilius doceri. ac plenius perspici valeat pmittendū est quoddam ad hoc valde necessarium. Dictū qdez est supra. et sacris auctibus ostēsum q spūssanctus amor est patris et filij quo seinuicem amāt et nos. His autem addendum ē q ipe idem. spūssctūs est amor siue charitas. qua nos diligim⁹ deū et proximum: que charitas cū ita est in nobis vt nos faciat diligere deum et proximuz. tūc spūssanctus dr mitti vel dari nobis: et q diligit ipam dilectōem q diligit proximum. in eoipo deū diligit. qr ipsa dilectio deus est id est spiritussanctus.

¶ Autoritatib⁹ confirmat q amor quo diligimus deum. est similiter amor quo diligim⁹ proximum. c

Ne aūt in re tanta aliqd de nostro influere videamur. sacris auctibus quod dictū ē corroborem us. De hoc aug. in. viij. lib. de tri. ait. a Qui pximuz diligit. cōseqns est vt ipam pcipue dilectiōem diligat. De⁹ aūt dilectō ē. ɔsequēs g est vt precipue deū diligat. Itez in eodē. deus dilectio ē. vt ait Joh. apls. Ut qd g imus et currimus in sublimia celorū et ima terraruz. querentes eum q est apud nos. si nos ēe apud eū velim⁹. Nemo dicat. nō noui qd diligā. diligat frēm et diligat eādē dilectōz. Magis. n. nouit dilectōz q diligit. q frēm quē diligit. b Ecce iam potes notiorē deū hre q frēm. Plane notiorē. qr pñtiorē. qr interiorē. qr certiorē. Amplectere dilectōez deū. et dilectōe amplectere deū ipa ē dilectio que oēs bonos angelos: et oēs dei seruos cōsociat vinculo sanctitatis. Quāto ergo saniores sum⁹ a tumore supbie. tanto sumus dilectōe pleniores. et quo nisi deo plen⁹ ē qui plenus ē dilectōne. His verbis satis oñdit Aug. q dilectio ipa qua diligimus deū vel proximū deus est. Sz adhuc apertius in eodem libro subdit dicens. dilectionem quaz cōmendat Joh. apls attendamus. c Qui diligit inquit fratrez in lumine manet et scandalū in eo non est. Manifestum est q iusticie perfectionem in fratris dilectione posuerit. Nam in quo scandalum non est. vtiqz pfectus est. Et tñ

5 d ¶ Si i donis dei nihil ē mai⁹ charitate ⁊c̄. Videt̄ dicere falsū. q2 sapie donū ponit̄ excellētissimū int̄ oīa dona. vel si idē ē charitas ⁊ sapia. charitas nō retinet prorogatiuā int̄ dona

¶ Itē q̄rit̄ de cōsequētia. si charitas est p̄ncipium int̄ dona dei ⁊ nullū mai⁹ est q̄. ss. ḡ spūssanctus ē charitas. Aut ḡ loq̄t̄ de charitate creata aut icreata. Si de increata. tūc ergo pbat idem per idem. Si de creata. tūc nulla videt̄ cōsequentia. quia nō valet. ꝙ si creata ē charitas maior int̄ dona creata ꝙ sit spūssctūs. R⁹. dōm. ꝙ p̄dicta autoritas aug. p̄t intelligi d̄ charitate creata ⁊ increata. et p vtraq3 h3 veritatē. Si de increata certū ē. si de creata. maximū ē int̄ dona. q2 plus h3 in se de rōne bonitatis. siue d̄ ipa bonitate. q̄ aliq̄d donū loquēdo p̄cise. Quedā em̄ dona sunt q̄ sūt sine charitate. ⁊ hoc quidem certum est ꝙ minora sūt. Quedam p̄supponūt cha-

j. Jo. iiij. ritatē sicut donū sapie. Charitas em̄ ē q̄ dat sensū gustui vt sapiāt ei bona eterna. Vn̄ sapia supad

j. Jo. iiij. dit q̄ndā vlteriorē q̄ habilitat q̄ ꝯparata ad charitatē minus bona ē. s3 p̄ut claudit caritatē maius bonū ē rōne eius q̄d p̄suppo nit. ⁊ ita pat3 ꝙ charitas p̄cise loquendo est excellentissimū donū. sapiētia vero p̄supponēdo siue implicando donum charitatis dicitur excellentissimum. ¶ Ad illud q̄d obijcitur de consequentia. dicendum ꝙ vtroq3 modo bona est. Si enim intelligatur de charitate increata. sic ipsa est donum primū ⁊ p̄cipuū. ⁊ spiritussanctus ē huiusmōi. oportet ꝙ ipa sit spiritussanctus. quia ꝙ per supabundātiā dicitur vni soli conuenit. si autem de charitate creata. tunc consequētia augusti. intelligenda ē a parte nomis sic. Si charitas creata est maximum inter dona creata. ⁊ spūssanct⁹ maximum est donorum. ergo meli⁹ nominatur nomine doni excellētissimi q̄ alio. consequens ergo est. vt spiritussanct⁹ sit charitas. sed nō creata. immo illa q̄ deus est. ps. lxx

e ¶ Non vtiq3 ideo dictum est ⁊c̄. ꝙ dei substātia est nostra patientia. Videt̄ male dicere. q2 charitas q̄ nos diligimus deū. non est ipse de⁹ nisi intelligam⁹ quo diligimus exemplariter vl' causaliter. ḡ cu3 simile sit de patientia. videtur ꝙ augustin⁹ male destruit illud simile. Item cū deus faciat nos diligētes. sicut patientes. quare nō dicitur de⁹ charitas nostra sicut patientia nostra. R⁹. dōz ꝙ deus est charitas ⁊ eēntialr̄ et cālit̄. Eēntialiter. q2 i se amor est. Causaliter. q2 in nobis amorē efficit Sed de⁹ nō est patiētia essentialit̄. sed solū causaliter. ⁊ iō sc̄ptura istu3 ps. lxj

Augusti

vr̄ dilectiōe3 dei tacuisse. q̄d nū q̄ faceret nisi q2 in ipa fraterna dilectione vult intelligi deum. Apertissime em̄ in eadem epla paulopost ait. ita dilectissimi diligam⁹ īuicē. q2 dilectio ex d̄o ē: ⁊ omnis qui diligit ex deo nat⁹ est: et cognouit deum. ¶ Qui non diligit non cognouit deum quia deus dilectio ē. Ista ꝯtextio sat' apte declarat eādē ipa3 frn̄ā dilectō3. Nā frn̄a dilectō ē q̄ diligim⁹ īuicē. n̄ solū ex deo. s3 ēt deu3 eē tāta aucte p̄dicari sc3 Joh. Cū ḡ de dilectiōe diligim⁹ fratrē. de deo diligim⁹ frē3. nec fieri p̄t vt eādē dilectō3 n̄ p̄cipue diligam⁹ q̄ frē3 diligim⁹. q̄m de⁹ dilectio ē. Itē q̄ n̄ diligit frem n̄ ē i dilectōe. ⁊ q̄ n̄ ē i dilectōe. n̄ ē i deo. q2 de⁹ dilectio ē. Ecce apte dic̄ frn̄ā dilectiōe3 deū esse.

¶ Ōn̄dit q̄ amor ille q̄ diligim⁹ deū ⁊ p̄ximū n̄ ē p̄r vel fili⁹. sed spūssanctus tantū. d

Cū aūt frn̄a dilectio sit de⁹. nec p̄r ē. nec fili⁹. s3 trn̄. ss. q̄ p̄pe i trinitate dilectio vel charitas d̄r. Vn̄ aug. in. xv. lib. de tri. Si in donis dei nihil ē mai⁹ charitate d ⁊ nullū ē mai⁹ donū dei q̄. ss. q̄d ꝯseq̄nti⁹ ē q̄ vt ip̄e sit charitas q̄ d̄r ⁊ deus ⁊ ex deo. Ita. n. ait Joh. Dilectō ex deo ē. Et paulopost. Deus dilectō ē. Ubi manifestat eā se dilectō3 dixisse deū quā dixit ex deo. de⁹ ḡ ex deo ē dilectio. Itē i eode3 Joh. volēs d̄ hac re apti⁹ loq̄. In h inq̄t cognoscim⁹ q2 i ipō manem⁹. ⁊ ip se i nob. q2 d̄ spū suo dedit nob. Spūs itaq3 sctūs d̄ q̄ dedit nob fac nos i deo manē. ⁊ ipm̄ i nob. h aūt fac dilectio. Ip̄e ē ḡ de⁹ dilectio. Ip̄e igit̄ significat̄ vbi legit̄ de⁹ dilectio ē. Ex his appar3 ꝙ spūssanctus charitas est.

¶ Q spūssctūs ē charitas. nō causalit̄. s3 eēntialit̄ ⁊ formaliter loquendo. e

S3 ne forte aliq̄s dicat illud eē dictū p expssiōe3 cāe de⁹ charitas ē. s. ꝙ charitas sit ex deo. ⁊ n̄ sit ip̄e de⁹. sic d̄r. De⁹ nr̄a patia est ⁊ spes. non ꝙ ip̄e sit ista sed quia ista. ex deo sunt. Augustinus ōn̄dēs h n̄ esse dictū p cām sic illa in. xv. li. de tri. ita dicens. Nō dicturi sum⁹ charitatē n̄ ppterea eē dictā deū. ꝙ ipa charitas sit vlla s̄ba q̄ dei digna sit nomie. s3 ꝙ donū sit dei sic dictū est deo. Tu es patia mea e Nō vtiq3 iō dictū ē. tu es patia mea. ꝙ dei s̄ba ē nr̄a patia. s3 q2 ab ipso nobis ē. Vn̄ alibi. Ab ipso ē patiētia mea. Hūc em̄ sensū facile refellit scripturā3 ipa locutio. Tale ē ei. Tu es patia mea. q̄le ē. Dn̄e spes mea. ⁊ de⁹ meus mīa mea. ⁊ multa silia. Nō ē āt dictum. Dn̄e charitas mea. aut tu es charitas mea. aut de⁹ charitas mea. s3 ita dictū ē. de⁹ charitas est. sic dictū ē. de⁹ spūs ē. h q̄ n̄ discernit. itellectū ā dn̄o. nō expositō3 q̄rat a nob. Nō apti⁹ quicq̄ possum⁹ dicere. de⁹ ergo charitas est.

¶ Ōn̄dit tā q̄ manifestū ꝙ spiritussanctus tūc mittit̄ inuisibiliter q̄n̄ nos facit dei ⁊ proximi dilectores. f

Ex p̄dictis clarescit ꝙ spūssanctus charitas ē q̄ diligim⁹ deū ⁊ p̄ximū. vn̄ facili⁹ ē nob ōn̄dere quō spūssctūs mittat̄ siue det̄ nob. Tūc em̄ mitti vel dari d̄r. cū ita i nob ē. vt faciat nos diligē deū ⁊ p̄ximū. p q̄d manem⁹ i d̄o ⁊ de⁹ in nobis. Vn̄ aug. hūc missiōis modu3 insinuās in. xv. lib. de trini. ait. Deus spiritussanctus qui procedit ex deo. cum

diuersū modū innuens dicit deū eē patiam nr̄am ꝛ deū
7 eē charitatem sine additiōe. Rō aūt hui⁹ ē. q̄ q̄dā habit⁹
dicūt incōpletiōez. sicut patia. spes ꝛ hmōi. q̄ nō cadūt
in deo ꝑ eēntiā sed ꝑ cām. q̄ꝛ hmōi sūt a deo. Quidā aūt
sunt habit⁹ dicētes ꝯplementū. ꝛ hmōi sūt in deo essen/
tialit̄. sicut cha/
ritas. ꝛ sapiā. ꝛ
hmōi. Notādū
aūt q̄ aug. vult
dicere q̄ deus ē
charitas eēntia
liter. sed ipē non
vult dicere q̄ sit
charitas nr̄a es/
sentialit̄. s; cau/
saliter et exēpla
Rom. v. riter. Quis eniz
oēs virtutes ha
beāt exēplar co/
gnoscitiuū ī deo
ꝛ oēs habēt exē/
plar sm̄ silitudi
nē longinquam
Quō spūs sctūs dr̄. ḃ notat. tn̄ q̄dā virtutes
nō habēt sibi cor
respōdēs in deo
ꝑ oia sic patia.
que duo dicit. s.
passionē. ꝛ sup/
ferri passionib;
i. Cor. xiij. q̄ꝫtū ad ꝑmū nō
habet in deo cor/
respondens. sed
q̄ꝫtū ad scōm so/
lum. Charitas
autem habeat a/
morez sibi in deo ꝑ omnia correspondentem. ꝛ amorem
nō tm̄ essentialē. sed etiā ꝑsonalē. ꝛ ideo dicūt auctorita
tes q̄ spūsctūs ē charitas q̄ diligimus deū. ꝛ ablatiuus
q̄ dicit habitudinē nō tm̄ cause efficientis sed etiam for/
malis. nō ꝑficientis sed exemplantis.

8 f ¶ Soluz est quod diuidit inter filios regni et filios
perditionis. ¶ Uidetur hoc male dicere de dono cha/
ritatis. Quia aut loquitur de diuisione quantum ad
cognitōem. aut q̄ꝫtū ad veritatē. Si q̄ꝫtū ad veritatē. ḃ
falsū est. quia nō solū in charitate sed etiā in fide gratui
ta et spe differunt. Si q̄ꝫtum ad cognitiōem. tūc mini/
me diuidit. q̄ꝛ nescitur q̄s hoc donū habeat. ¶ Rº. dōz

dat⁹ fuerit homini. accēdit euz
ad diligēdū deū ꝛ ꝓximū. ꝛ ipē
dilectio ē. Nō eñ hꝫ hō vn̄ dili=
gat deuz nisi ex deo. Ecce quō
daꝶ vel mittiꝶ nobis spūsctūs
sm̄ q̄ dr̄ datū siue donū. Qd̄ do
nū cōmēdat Aug. explanās ex
ꝑti⁹ quō deꝶ in eōdē li. Dilectō
inq̄t dei diffusa ē ī cordib⁹ nr̄is
vt ait apl's ꝑ spm̄sctm̄ q̄ dat⁹ est
nobis. Nullū ē isto dono dei ex
f cellēti⁹. f Solū eñ ē qd̄ diuidit
inter filios regni ꝛ filios ꝑditio
nis. Danꝶ ꝛ aliā ꝑ spm̄ mūera.
ḃ sine charitate nihil ꝓsunt.
Nisi ḡ tm̄ impartiaꝶ cuiq̄ spūs=
sanct⁹. vt eū dei ꝛ ꝓximi faciat
amatorez. a sinistra nō trāsferꝶ
ad dexterā. Neq̄ spūsctūs ꝓ=
prie dr̄ donū nisi ꝓpꝶ dilectōez.
quā q̄ nō habuerit. ꝛ si loq̄ꝶ lin
guis. ꝛ habuerit ꝓphetiā. ꝛ oēz
sciam. ꝛ oēm fidē. ꝛ distribuerit
g substātiā suā. g ꝛ tradiderit cor=
pus suū ita vt ardeat. nō ei pro
dest. Quātū ḡ bonū ē. sine q̄ ad
eternā vitā neminē tāta bona
ꝑducūt. Ipa vō dilectio vl' cha
ritas. nā vni⁹ rei nomē ē. vtrū=
q̄ ꝑducit ad regnuz. dilectio ḡ
q̄ ex deo ē. ꝛ de⁹ ꝓpe spūsctūs
ē. ꝑ quē diffūdiꝶ in cordib⁹ nr̄is
de⁹ charitas. ꝑ quā nos tota in
habitat trinitas. Quocirca re=
ctissime spūsctūs cū sit de⁹. vo
caꝶ etiā donū dei. Qd̄ donū ꝓ=
prie qd̄ nisi charitas ītelligēdū
ē q̄ ꝑducit ad deū. et sine q̄ qd̄=
libet aliud dei donū nō ꝑducit
ad deum. ¶ Ecce hic aperitur
quod sup̄ dictuz erat. s. q̄ chari=
tas sit spūsctūs ꝛ donū excel=
lēti⁹. ꝛ quō ḃ donū. i. spūsctūs de
tur nob. s. cū ita ipꝶ alicui. i. ita
hꝫ eē ī aliq̄. vt eū faciat. dei ꝛ ꝓ=
ximi amatorē. Qd̄ cū facit. tūc
aut dari dr̄ siue mitti alicui. ꝛ tc̄
ille dr̄ ꝓpe habere spiritū sāctū

q̄ oia dona v̄tutū p̄nt eē informia p̄ter charitatez. ꝛ q̄m
possūt eē informia. possūt esse in iustis ꝛ peccatorib;. et
iō in illis nunq̄ sepanꝶ ab inuicē. sed charitas nūq̄ pōt
eē informis. nec eē cū pctō. q̄ꝛ act⁹ ei⁹ ē diligere ꝓpter se
et sup̄ oia. qui remoueꝶ ꝑ omē peccatū. ꝛ iō dicit Aug⁹.
q̄ sola charitas
distinguit. loq̄n
do de distinctiōe
in vniuersali. q̄
obr̄ de fide gra
tuita siue forma
ta. ꝯcedēdo q̄ di
stinguit. s; tn̄ ḃ
n̄ habet. q̄ꝛ fides
sed q̄ꝛ gratuita.
et ita ex ḃ q̄ cha
ritati coniuncta
ꝛ sic patet illud
g ¶ Et tradide/
rit corpus suuz 9
ita vt ar. ꝛc̄. Ui
detur male dice
re. quia dn̄s di/
cit Jo. xv. Ma Predicte autoritat̃ colligit sū/mam
iorē hac dilecti/
onē nemo hꝫ vt
aīam suam po/
nat pro ouibus
suis ꝛc̄. ergo si ḃ
ē maximū opus
charitatis. im/
possibile est qd̄
fiat sine charita
te. Rº. aliqui di
cunt q̄ apostolus dicit per impossibile. Posito enim
ad hoc q̄ aliquis habens penam. pateretur sine chari/
tate. pro xp̄o. adhuc nō prodesset sibi. Credo tn̄ q̄ ex in
dustria naturalium et aliqua gratia gratis data posset
sustinere pro fide xp̄i mortez etiā sine charitate. sicut he
reticus sustinet per errorem. ꝛ quod dicit dn̄s. q̄ illud
est summe charitatis. hoc dicit q̄ꝫtum ad signum ꝛ exte
riorem ostensionē. signa tamen sunt fallibilia. ꝛ ideo nō
necessario oportet q̄ si aliquis mortem sustinet ꝓ xp̄o
siue pro eius fide q̄ habeat charitatem. credo tamen. q̄
si aliq̄s ꝓ xp̄o sustiēret mortē. q̄ n̄ magnū hēret obicē. qd̄
disponeret se ad grē susceptōz ita q̄ dareꝶ sibi charitas.

In intelligentiā hui⁹ ꝑtis quattuor q̄rūꝶ. Prīo
ꝛ ꝑ̄ncipalit̄ propter positiōem mgr̄i queritur.
Utrū p̄ter donū charitatis increate. sit ponere
donū charitatis create. Et hoc ē q̄rere. Utrū charitas q̄
diligim⁹ deū sit spūsctūs. Scd̄o dato q̄ sit creata cha
ritas. queriꝶ. Utrū illa charitas sit diligēda ex charita/
te. Tercio. vtꝝ charitas certitudinalit̄ possit cognosci
ab habēte charitatem. Quarto si possit cognosci ab ali
quo nō habente. ¶ Questio. i. a

a ¶ Qꝫ nō sit ponere aliā charitatē icreata (supposita ꝓ
batiōe ꝑ auctēs multas q̄s adducit mgr̄ in lr̄a) ꝓbaꝶ rō
nib;. ꝛ ꝑmo rōib; sūpt; ab eēntia charitat; q̄ ē bonitas
ḃ mō. Nullū accidens ē meli⁹ sb̄a rōnali. s; charitas est
melior aīa rōnali. q̄a eā facit meliorē. ḡ n̄ ē accidēs. ḡ est
sb̄a. Sed ꝯstat q̄ nō irrōnal'. ḡ rōalis. ḡ aīa. vel angel⁹.
b vel de⁹. s; nō aīa vel angel⁹. ḡ de⁹. ¶ Itē nulla bonitas
creata eq̄ualet btītudini. s; charitas eq̄ualet btītudini.
q̄ꝛ ꝑ charitatē mereꝶ hō ꝛ efficiꝶ dign⁹ vita et̄na siue bti/
tudīez. ḡ charitas nō ē bonitas creata. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē omē
bonū creatū ē bonū ꝑ ꝑticipatōez. S; oē bonū alio bo/
no bonū. pōt intelligi nō bonū. ꝛ sic caderet in ipo malū
ꝑ diminutōz speciei. modi ꝛ ordinis. ḡ charitas si ē bo/
na creata bonitate. pōt eē mala. vel saltim intelligi ma/
la. vel etiā fieri informis. qd̄ falsū ē. ¶ Itē hoc ipm̄ oñ/
diꝶ rōnib; sūptis a v̄tute sic. Quāto aliq̄d virtuosi⁹. tā/
to paucioribus medijs īdiget. ḡ si aliq̄d ē potētissimū. nul
la alia v̄tute a se īdiget. ḡ si spūsctūs ē potētie infinite.
ꝛ ipē ē charitas. ḡ seipō nō alio inflāmat affectū ad amo
rē. nō est ḡ ponere charitatē creatā necessario q̄ sit hit⁹.
¶ Itē pl⁹ distat virt⁹ natural' a deo q̄ꝫ volūtas. s; de⁹ di
rigit v̄tutē naturalē nō alio q̄ꝫ sit ipē. ergo ibi n̄ cadit me
dium nec in voluntate cadet. ergo ꝛc̄. ¶ Item vbi mo/

uet ꝟtꝰ motoris ꝑmi semꝑ ꝑsens ⁊ ñ potẽs errare. sup/
fluit aliã ꝟtutẽ suꝑaddere. vtputa si manꝰ eẽt sꝑ cõiũcta
temoni. nõ oporteret ibi eẽ aliã ꝟtutẽ. ⁊ spũssctũs ẽ diri
gens ⁊ adiuuãs ipam volũtatẽ. ⁊ ẽ cõiunctꝰ sꝑ ⁊ nõ po/
tens errare. g̊ supfluit aliã charitatẽ ponere. sꝫ oẽ supflu
um resecandũ. g̊ ⁊c. ¶ Itẽ rõnibꝫ sumptis ab actu oñ/
dit illud idẽ. qꝛ actꝰ charitatis ẽ aĩam recreare. sꝫ nõ mi
noris ꝟtutis ẽ recreare ꝙ̃ creare. g̊ si creare solũ ẽ ab icre
ato. qḋ ẽ infinite potentie. g̊ ⁊ recreare. sꝫ h̄ ꝓpriũ ẽ cha
ritatis. ergo est increata. ¶ Itẽ aliquis actus charitatꝭ
est vnire. sed nulla creatura ꝑ vanitatẽ vnit ꝟitati. sed
oĩs creatura vanitas. g̊ nulla creatura ẽ mediũ vniendi
deo. si g̊ charitas ẽ mediũ vniẽdi. g̊ ñ ẽ vanitas nec crea
tura. ¶ Itẽ actꝰ charitatis ẽ vnũqḋꝙ ordinate dilige/
re. g̊ si ordinate diligere ẽ diligere vnũqḋꝙ ſm ꝙ sibi cõ
uenit. cũ bonũ icreatũ sit meliꝰ creato in infinitũ. g̊ ipm
magis in infinitũ diligibile. g̊ si charitas facit deũ dili
gere vt diligẽdꝰ ẽ. charitas facit deũ in infinitũ diligere
sed qḋ exit in actũ infinitũ. ẽ infinitũ et increatuꝫ. g̊ ⁊c.
¶ Sed ɔ̃. charitas ẽ ꝑncipiũ reformandi aĩam ꝙ̃tũ ad
potẽtiã volũtatis. sꝫ aĩa ꝙ̃tũ ad alias potẽtias. scꝫ ira/
scibilẽ et rõnalẽ. reformat ꝑ virtutes creatas. g̊ pari rõe
⁊ ɔcupiscibił. sꝫ eiꝰ r̃formatio ẽ caritas. g̊ ⁊c. ¶ Itẽ vbi ẽ
reformatio. ibi ẽ ɔformatio. ⁊ iformatio. ⁊ vbi ẽ iforma
tio. ibi ẽ aliq̃d informans. qḋ sehꝫ ꝑ modũ forme. sꝫ oĩs
forma rei create ẽ creata. deus eñ nulliꝰ ẽ forma ꝑficiẽs.
g̊ ⁊c. ¶ Itẽ charitas ẽ ꝑncipiũ vniẽdi. Vñ Hugo de scõ
victo. Scio aĩa mea. ꝙ amor ẽ vita tua. sed oĩs vita exi
stens ꝑ ꝑticipatõeꝫ in aliq̃ ẽ ab aliq̃ informãte. ex quo ⁊
viuificabili fiat vnũ. sꝫ ex deo ⁊ aĩa nõ põt fieri vnum.
g̊ necesse ẽ ponere in aĩa aliquã charitatẽ creatã q̃ viui/
ficet. ¶ Itẽ oẽ qḋ ẽ in aliq̃ possibili ad mortem est in il/
lo per aliquod seperabile. sed vita gratie est in anima
possibili ad moriẽdũ morte culpe. g̊ ꝑ aliqḋ seꝑabile. h̄
aũt nõ ẽ deus. qꝛ ipossibile ẽ dei ꝑsentiã seꝑari ab aliq̃. g̊
est aliq̃d creatũ. ¶ Itẽ charitas ẽ ꝑncipiũ gratificãdi.
sꝫ gr̃ificatio ẽ id in q̃ distinguit bonꝰ a malo. iustꝰ ab i/
pio. nõ tm̃ i actu sed etiã in q̃ete. vt ꝑuulꝰ ⁊ adultꝰ. g̊ cũ
distinctio nõ sit boni a malo ꝑ bonitatẽ increatã. qꝛ illa
oĩbꝫ ẽ cõis. charitas nõ dicit q̃d cõe Et iterꝫ cũ distictõ
q̃escẽtiũ nõ fit ꝑ actũ vel ꝑ vsũ sed habitũ. pꝫ ꝙ charitas
dicit habitũ creatũ. ¶ Itẽ charitas ẽ ꝑncipiũ merendi.
sꝫ nõ qꝛ bona facimꝰ. iḋ boni sumꝰ. sꝫ magis ecõuerso. g̊
charitas ꝑus facit bonũ. ꝙ̃ eliciat actũ. sꝫ cũ aliq̃s de nõ
bono sit bonꝰ. necesse ẽ aliq̃d poni in ipo de nouo. ⁊ h̄ ñ
ꝑt eẽ actꝰ. g̊ habitꝰ. ¶ Itẽ deꝰ alio mõ coopat̃ in oꝑatõe
meritoria ꝙ̃ naturali. qꝛ si nõ alio mõ. tũc redit error pe
lagij qḋ ex naturalibꝫ posset hõ mereri. si g̊ alio mõ. cuꝫ
ꝑ virtutẽ increatã oĩ nature coopet̃. necesse ẽ ꝙ in oꝑati
one creata meritoria coopet̃ mediante alia ꝟtute. sꝫ hec
nõ põt eẽ nisi creata. ergo ⁊c. ¶ Itẽ vr̃ ꝙ mgr̃ errauit. qꝛ
q̃ diuidit oꝑa t̃nitatꝭ hereticꝰ ẽ. sꝫ mgr̃ posuit ꝙ charitas
q̃ nos diligimꝰ deũ sit. ss. ꝓprie. g̊ ponit ꝙ nr̃m diligere
(qḋ ẽ effectꝰ i creatura) sit soliꝰ spũssctĩ. ⁊ ita diuidit oꝑa
trinitatis. ¶ Itẽ q̃ dicit q̃d creatũ esse increatum errat
sed charitas q̃ diligimꝰ deũ ⁊ ꝓximũ (vt cõit tenet̃) ẽ q̃d
creatũ. sed mgr̃ dixit hãc eẽ. ss. ergo errauit. ¶ R°. ad ꝑ
dictoꝝ intelligentiã ẽ notandũ. ꝙ circa h̄ ẽ ⁊ fuit ab an/
10 tiq̃ duplex opinio. Quorundã eñ vt mgr̃i ⁊ sequaciuꝫ
suoꝝ ẽ opinio. ꝙ spũssctũs ẽ eẽntialit̃ charitas. q̃ pr̃ et
filiꝰ diligũt nos. ⁊ etiã q̃ nos diligimꝰ deũ. Et q̃dã vo
luerũt dicere. ꝙ itellectꝰ huiꝰ positõis põt demõstrari
ꝑ silitudinẽ. Dicũt eñ. ꝙ sicut lux tripliciť ꝑt cõsiderari
scꝫ in se. ⁊ in trãsparẽti. ⁊ in extremitate ꝑspicui termia/
ti. ꝑmo mõ ẽ lux. scḋo mõ lumẽ. t̃tio mõ hypostasis colo
ris. Ita spiritussanctus ꝑt ɔsiderari i se. ⁊ sic ẽ amor pa
tris ⁊ filij. Põt rursũ cõsiderari vt i humana aĩa inha
bitans. ⁊ sic spũssanctus dr̃ gratia. Põt etiã ɔsiderari.

vt vnitus volũtati. ⁊ sic ẽ charitas qua nos diligimus
deũ. Vñ dicũt ꝙ. ss. est nr̃a charitas. nõ ꝑ appropriatõeꝫ
sꝫ ꝑ vnionẽ. Queadmodũ eni solus filius est hõ vel in
carnatus ⁊ tñ tota trinitas ẽ incarnationẽ oꝑata. sꝫ tñ
solus filius vnitus. sic q̃muis tota trinitas faciat vni
onẽ. ss. cũ volũtate. solus tamẽ spũsscũs vnit̃ volũtati.
et iḋ solus ẽ charitas. ¶ Rõ aũt mouens ad ponendũ h̄
est auctas apł̃i. ij. Coꝝ. vj. q̃ adheret deo. vnus spus ẽ.
Et etiã mouet eos similitudo. Dicunt eni ꝙ sicut filius
ꝓcedit ꝑ modũ nature. ⁊ ita nature vnitur. sic. ss. ꝑ mo/
dũ volũtatis. ⁊ ideo volũtati vnibilis ⁊ vnitus. ⁊ quia
volũtas vertibilis ẽ. nõ sic natura. iḋ spiritussanctꝰ vni
tur seꝑabiliter. sꝫ filius inseparabilit̃. ⁊ iḋ longe inferi/
ori mõ ꝙ̃ filiꝰ. et quibꝫ sic vnit̃. seipo facit diligere Sꝫ
hec positio nõ põt stare. quia ss. nõ ẽ vnibilis. et ꝑterea
si esset vnibilis aut ꝑ naturã. aut ꝑ grãm. Nõ ꝑ naturã
g̊ ꝑ grãm. g̊ adhuc oꝑtet eẽ habitũ gr̃e disponẽte animã
ad susceptionẽ talis vnionis. ⁊ ita redit ɔriũ. Ideo nõ
credo ꝙ mgr̃ h̄ mõ fuerit huiꝰ opinionis Et ꝓpter hoc 11
alit̃ dõm. ꝙ istud q̃ diligimus deum tripliciter ẽ accipe
Aut quo diligimus effectiue. ⁊ sic charitas siue amorẽ
trinitatis et spũssancti appropate Aut quo diligimꝰ ex
emplariter. ⁊ sic ss. ẽ vnio pr̃is et filij et nexus amboꝝ ẽ
vnitas Ad cuiꝰ imitatiõeꝫ charitas nos nectit. ſm qḋ
dic̃ Ioh. xvij. vt sint vnũ sic et nos vnũ sumꝰ Aut quo
diligimꝰ formaliter. et sic scḋm opinionẽ magistri ẽ ani
mi affectõ Sed in his omibꝫ verꝫ dixit. nec errauit sed
defecit. qꝛ ꝑter hoc ẽ ponere charitatẽ ſm cõem opinio/
nem que ẽ habitꝰ creatꝰ aĩam iformãs. Et rõ hꝰ sumit̃ a
ꝑte eẽntie eiꝰ. ꝟtutꝭ et oꝑatõis A ꝑte eẽntie. qꝛ charitas
ẽ bõitas creat̃ e rõnał. ipam ꝑficiẽs. ⁊ distinguẽs et ordi
nãs et disponẽs ad vitã et̃nã. g̊ nccẽ ẽ ꝙ sit formał ꝑfe/ 12
ctio ¶ Ad illḋ g̊ qḋ obr̃ ꝑmo ꝙ charitas ẽ melior aĩa rõ
nali. dõꝫ ꝙ nõ ẽ ibi cõꝑatio. qꝛ vbi vnũ ꝓpt̃ alteꝝ. ibi tã
tũ vnũ. vn hñs caritatẽ bonꝰ ẽ ꝓpt̃ caritatẽ. Vel nõ ca/
dit ibi cõꝑatio qꝛ nõ vniformit̃ dr̃ bonũ. Nã suba rõnał
dr̃ bõa qꝛ ordiabilis i finẽ. charitas bõa. qꝛ ordinãs.
Ad illḋ qḋ obr̃ ꝙ equalet btĩtudĩ. dõꝫ. ꝙ equalet ſm di
uinã estimatõeꝫ q̃ opꝰ caritatꝭ estimat dignũ vita et̃na
sine tãta remũeratõe ¶ Ad illud qḋ obr̃ ꝙ si ẽ bonũ ꝑ ꝑ 13
ticipatõꝫ. tũc eꝰ bõitas ẽ ꝑmutabilis i iformitatẽ. dõm
ꝙ aliq̃d dr̃ bonũ ꝑ ꝑticipatõꝫ dupliciť. aut qꝛ ꝑticipãs
⁊ ordiatũ. aut qꝛ ꝑticipatõ ⁊ ordiatio Primo mõ ẽ bonũ
hñs caritatẽ Scḋo mõ caritas ⁊ iḋ ñ ꝑt eẽ. qꝛ ñ ẽ ipa esse
tia bõitatꝭ sꝫ ꝑticipatõ. tñ ñ ꝑt ñ eẽ bona vel ordiata qꝛ ẽ
ipe ordo amoris Vñ soluẽdũ ad illḋ ꝑ distictõꝫ et i h̄ pa
tet rões supte ab eẽntia A ꝑte etiã ꝟtutꝭ nccẽ ẽ põere ca
ritatẽ habitũ creatũ Nã caritas q̃ diligimꝰ deũ ẽ ꝟtꝰ nõ
tm̃ q̃ dõs coopat̃ nob sꝫ etiã q̃ nr̃a volũtas cooꝑatur dõ
Adiutores ei dei sumꝰ ⁊ qꝛ cũ coopamur dõ nccẽ ẽ nos
silr̃ cõformari. nccẽ ẽ ꝙ ab illa sũma charitate relinq̃t̃ i
nob aliqḋ exẽplatũ i nr̃o affectu ꝑ qḋ moueat illi cõfor/
mit̃ Volũtas ei liba ẽ et nata moueri ad opposita. et iḋ
põit ꝟtꝰ caritatꝭ create i nob. nõ ꝓpt̃ defcm a ꝑte dei no/ 14
bil cũ oꝑantꝭ sꝫ volũtatꝭ nr̃e sibi coopantis ¶ Ad illḋ
qḋ obr̃ ꝙ ꝟtꝰ potẽtissima ñ idiget ꝟtute media verꝫ ẽ sed
caritas nõ ẽ ꝓpt̃ illiꝰ ꝟtutꝭ idigẽtiã sꝫ potiꝰ volũtatꝭ su
scipiẽtꝭ q̃ idigꝫ aliq̃ hitu disponẽte. ¶ Ad illḋ qḋ obr̃.
ꝙ dõs coopat̃ nat̃e sine ꝟtute creata. dõm. ꝙ dõs regit na
turã sic istituit. et nã vniformit̃ currit. et iḋ ñ idiget ali
q̃ regulãte Nõ sic ẽ de volũtate q̃ mouet̃ difformit̃. et iḋ
idiget aliq̃ hitu regulãte ⁊ disponẽte ipam. Vel dõꝫ ꝙ 15
aliud ẽ de nã ⁊ volũtate. Quia nã ñ hꝫ moueri nisi iux̃ se
vł ifra. sꝫ volũtas. s. ⁊ iḋ idiget aliq̃ eleuãte ipaꝫ. ¶ Ad 16
illud qḋ obr̃. ꝙ ꝟtꝰ ꝑmi motorꝭ ẽ pñs. dõ ꝙ nõ suffic̃ ꝑ/
sentia. sꝫ nccẽ ẽ ꝙ recipiẽs ifluẽtiã hẽat habilitatẽ ⁊ ɔfor
mitatẽ. ⁊ h̄ ẽ ꝑ ꝟtutẽ creatã. A ꝑte ẽt oꝑatõis ponit ne/
cessitas. qꝛ reformatio vel recreatio. vnio ⁊ dilectio. nõ

sunt ab aliquo vt ab efficiēte. sꝫ etiā ab informāte. Informās aūt charitas creata ē. ⁊ ex hoc patent obiecta ex parte act⁹ siue opatōnis. Nā qḋ obr̄ ꝙ creatio ē ab increato verū est ꝑ modū efficiētis sicut ⁊ recreatio. sed reformatio vlteri⁹ relinqt formā. ⁊ iō necesse ē ponere habitū informātē. ¶ Ad illud qḋ obr̄ ꝙ vanitas nō vnit
17 veritati. Dō. ꝙ grā pt cōsiderari ꝟm ꝙ ē ex nihilo. et sic ē vāitas et sic nō vnit. Uel ꝟm ꝙ est influentia ꝟm diuinā pn̄tiā. et sic habet veritat̄ expssam silitudinē. ⁊ tali
18 modo vnit. ¶ Ad illud qḋ obr̄. ꝙ charitas facit diligere deū q̄ntuꝫ ē diligēdus. ⁊c. Dōm ꝙ hoc pōt intelligi dupliciter. Uel q̄ntū de⁹ deberet diligi ī se. ⁊ sic ē falsum q꞉ cū sit bonū infinitū deberet in infinitum diligi. ⁊ tali mō ds solus seipm diligit. Uel inq̄ꝫtū est diligēdus ab hoc. ⁊ sic ver̄ est. ⁊ tūc diligit in infinitū. nō simpliciṫ. sꝫ ꝟm estimatōnē habētis charitatē. Tm̄ em̄ diligit charitas deū plusq̄ꝫ bonū creatū. ꝙ si bonū creatū ī infinitū multiplicareṫ. adhuc magis diligeret deū. Ex autē obr̄ in ꝯtrariū ꝯcedendū est. ṗter duo vltima que osten
19 dūt mgr̄m errasse. ¶ Ex aūt obijciṫ. q꞉ diuidit opa trinitatis. Dōm ꝙ falsū est. q꞉ ꝙ spūssc̄us sit charitas qua diligim⁹ deū. aut dcm̄ ē ꝑ appropriationē. aut ꝑ vnionē. aut certe ꝑ exēplaritatē. ⁊ sic intelligūtur om̄es auctoritates q̄s mgr̄ adducit ꝓ se. formaliṫ aūt loquendo nō intelligūtur h̄. nec credo ꝙ mgr̄ intellexerit sic. ⁊ ꝑ hoc patet illud ꝙ mgr̄ nō dicit ꝙ creatū sit increatū. sed ꝙ sufficiat donū increatū sine creato. ⁊ in hoc nō fuit error sed defectus tm̄.

¶ Questio ij. b

¶ Utrū charitas sit amabilis ex charitate. ⁊ ꝙ sic ostēditur hoc mō Aug. viij. de tri. Nemo dicat. non noui qḋ diligā. diligat frēm. ⁊ diligit ipam dilectionē. ḡ dilectio ē diligēda. ḡ ⁊c. Itē hoc ipm vr̄ rōne. q꞉ nō est perfecta cognitō nisi illa q̄ qs nouit se nosse. siue nouit ipsā noticiā. ergo nec pfect⁹ amor nisi ille quo qs amat se amare siue amorē. sed charitas ē ꝑfectus amor. ḡ. ⁊c. Itē aliqs diligit ꝓximū ⁊ recte. q꞉ videt cū habere charitatē. sed ꝓpter qḋ vnūquodq̄ꝫ ⁊ illud magis. ḡ magis debet diligere charitatē siue dilectōnē. ¶ Cōtra Aug. in li. d̄ doctrina xp̄iana. dicit tm̄ q̄ttuor diligēda ex charitate. s. deū. seipm. ꝓximū. ⁊ corpus ꝓximi sꝫ charitas siue dilectō nō est aliquod hor̄. ḡ nō est diligēda ex charitate. ¶ Itē duplex ē dilectio. s. cōcupiē. ⁊ amicitie. si ḡ charitas siue dilectō diligiṫ. aut ḡ dilcōe cōcupiscētie aut amicitie. Nō amicitie ꝯstat. q꞉ amicitia est inter similes ⁊ amor quo aliqs optat alij bonū. charitati autē nemo optat bonū. Itē nec cōcupiscētie. q꞉ cōcupiscentia ē rei nō habite. ergo cū ex charitate nemo diligat nisi habēs charitatē. ḡ ex charitate nō pōt qs cōcupiscere charitatē. Si tu dicas ꝙ concupiscit augmētū charitatis. hoc nō soluit. q꞉ ego nō quero nisi vtr̄ charitas habita ꝟm ꝙ habita est possit amari. ¶ Item sicut se habꝫ fides ad credere. ⁊ spes ad actū sperandi. ita dilectio siue charitas ad actū diligēdi. sꝫ nullus hn̄s fideꝫ. credit fidē vel ī fidē. q꞉ sic dic Aug. Credēs scit se credere. ⁊ videt se credere. credulitas aūt est de nō visis. silr̄ aūt nullus spat spē ipam sꝫ hꝫ. ḡ a simili nec diligit charitateꝫ. vel si nō ē simile. queriṫ quare nō. ¶ Iteꝫ si diligēs diligit dilectōnē. aut eadē aut alia. Si alia. tūc pari rōne ⁊ aliam dilectionē diligit alia. ⁊ sic erit abire in infinituꝫ. Si ergo stare est ⁊ nō cōuenit abire ī infinitū. si diligit diligit eadē. Sꝫ si h̄. cōtra. Nulla forma specialis supꝑ seipam reflectiṫ nisi de pmis intentionib⁹. sicut vnitas. veritas. bōitas. Uñ nullo mō dr̄ albedo alba. ḡ nec dilectio dilcā. ⁊ sic. ⁊c. ¶ Rº dōm ꝙ accipiēdo dilcōꝫ ꝟm ꝙ ds dilectio ē. ꝯstat vtiq̄ꝫ ꝙ ex charitate est diligēda. sed accipiēdo dilcōnē ꝟm ꝙ ē habit⁹ gratuit⁹. sic vtiq̄ꝫ diligēda est sꝫ nō supꝑ oīa. ¶ Ad intelligētiā aūt obiectoꝝ
20 notādū. ꝙ triplex ē amor scꝫ amicitie. quo aliqs optat alicui bonū. Cōcupiscētie. q̄ aliqs sibi desiderat aliqd Et cōplacētie. q̄ aliqs reqescit ⁊ delectaṫ ī re desiderata cū pn̄s ē. Dico ḡ ꝙ charitas amore amicitie nullo mō ē amabilis. q꞉ nō ē btificabilis. Amore ꝯcupīe ē amabilˀ ex charitate. ꝟm ꝙ diligēs desiderat āpli⁹ diligere. amore cōplacētie. s. q̄ diligēs acceptat ipaꝫ dilectōem q̄ deū diligit. h̄ mō charitas diligēda ē ꝟm ꝙ iā hr̄. eo ꝙ ipa ē bonū valde acceptabile. His visis ptꝫ rn̄sio ad duo pma. Nā rō illa ex aucte Aug. de doc. xp̄ia. currit solū q̄ꝫtū ad dilectionē amicitie. q꞉ aug. loqṫ de amabili cui aliqs optat bonū. Qḋ secūdo qr̄. silr̄ pꝫ. Quāuis enī charitatꝭ habite ꝟm ꝙ habita. nō sit cōcupiscētia. nihilominus tn̄ ē cōplacētia. Possꝫ tn̄ dici ꝙ spūalis dilectio et possessio excitat ad desiderādū dū reficit. ⁊ reficit dū excitat. iō simlˀ manēt ꝯcupiā ⁊ cōplacētia. ¶ Ad illḋ qḋ
21 obr̄ tercio de fide ⁊ spe. dōm. ꝙ nō ē sile. Actus enī fidei de se dicit imꝑfectionē. silr̄ ⁊ spei. Alr̄ em̄ ē rei nō vise. alr̄ rei nō habite. ⁊ iō si talis act⁹ reflectereṫ. diminueret de rōe habit⁹. Uñ q̄ credit credulitatē. n̄ hꝫ eā. ⁊ spē similiṫ. ⁊ iō he v̄tutes euacuātur ī pr̄ia. sꝫ dilectō ē act⁹ cōpletōis ⁊ ꝑfectōis sic scīa. vñ sic ꝑfecte scit. q̄ scit se scire. ita ⁊ ꝑfecte diligit q̄ amat dilectōꝫ. ¶ Ad illḋ qḋ ob
22 ijciṫ. aut eadē aut alia. ⁊c. Dōm ꝙ eadē q̄ꝫtū ad habitū. sꝫ alia q̄ꝫtū ad actū. Et ꝙ obr̄ ꝙ spēalia nō reflectunṫ. dicēdū ꝙ reflectio ī forma. aliqñ venit ex nat̄a. ⁊ sic ē in generalib⁹. aliqñ venit rōe ei⁹ in q̄ est. ⁊ sic ē ī formis q̄ sūt in potētijs natꝭ supra se ꝯuerti. ⁊ inq̄ꝫtū sup̄ se ꝯuertūṫ. ⁊ qm̄ potētia cognitiua seipam cogṅscit. ⁊ volūtas ē instrumētū seipam mouēs. iō ꝑ sciam scit aliqs. ⁊ scia mouit. ⁊ ꝑ charitatē se ⁊ ipam diligit. Et si q̄riṫ rō q̄re potētia ītellectiua nata ē sup̄ se redire ⁊ volūtas. alibi diciṫ. sꝫ h̄ mō tm̄ sufficiat. q꞉ sūt simplices potētie. ⁊ ī sba simplici fūdate. ⁊ organo nō alligate. ⁊ iō nō pꝫ ꝙ nō ē simile illḋ qḋ obijci ꝯsueuit ī sensib⁹. alia ē potētia q̄ videt. ⁊ alia qua videt se videre ꝙ similiṫ debeat eē in intellectu

¶ Questio iij. c

Utrū charitas sit certitudinaliter cognoscibilis ab habēte. Et ꝙ sic vr̄ auctoritate Aug⁹. in. viij. de trin̄. ⁊ habeṫ in lr̄a. Qui frēm diligit. magis nouit dilectionē q̄ diligit q̄ꝫ frēm quē diligit. sꝫ frēm nouit certitudinaliṫ. ḡ ⁊ charitatē. Itē. j. Joh. ij. Qui diligit frēm suū. in lumīe manet. ḡ si charitas ē lumē. cū nihil certius videaṫ q̄ꝫ lumē. ḡ. ⁊c. Itē. j. Joh. ij. Unctio docebit vos de omnib⁹. nō inquā de om̄ib⁹ cognoscibilib⁹. sꝫ de omnib⁹ necessarijs ad salutē. ḡ maxime nos docet vnctio spūssancti. Itē q̄ꝫto aliqd aīe ē pn̄tius. tāto certi⁹ videṫ ⁊ cognosciṫ. sꝫ charitas aīe ē pn̄tissima. q꞉ ē in ipa anima. ḡ. ⁊c. Itē hn̄s fidē. certus ē se hr̄e fidē. nihil enī certi⁹ ē homi sua fide. vt dr̄ aug. ḡ pari rōne hn̄s charitatē. scit se hr̄e charitatem. ¶ Cōtra Eccs. ix. Nemo scit. vtr̄ odio vel amore dignus sit. ergo cū hn̄s charitatē sit dign⁹ amore nescit se dignū. ḡ ⁊c. ¶ Itē. j. Cor̄. iiij. nihil mihi cōsci⁹ sū. sꝫ nō ī h̄ iustificat⁹ sū. ḡ vr̄ ꝙ hō nō hn̄s remorsū possit nō eē iustificat⁹. ḡ nō hr̄e charitatē. sꝫ nullū signū euidēti⁹ ē charitatis. q̄ꝫ carētia oīs remors⁹. ḡ si illḋ est fallibile. cetera sūt fallibilia. Itē charitas ē diligere deū ꝓpter se ⁊ supꝑ om̄ia. infra qḋ nihil eq̄ꝫ. vel sup̄. vel cōtra sꝫ nemo scit vtr̄ p̄ oīb⁹ diligat deuꝫ. ḡ nemo scit vtrum habeat certitudinaliter charitatē. ¶ Itē hn̄s charitatē est deo acceptus. ⁊ constat nobis ⁊ omnibus. ꝙ ista sūt conuertibilia. sed nemo scit vtr̄ deo sit acceptus nisi ꝑ reuelationē. ergo nemo scit habere charitatē nisi ꝑ reue

lationem. ¶ Item dicit apostolus ꝙ nesciebat vtrum
haberet culpā cū dicit. sed nō ī hoc iustificat⁹ sum. ergo ab
appositis nesciebat se habere grām. ergo cū charitas nō sit
sine gra. ergo ꝛc. ¶ R°. dōm. ꝙ charitatē cognosci essenti
24 aliter est duplicit. Uel ī vniuersali qd sit. ꝛ qlis esse de
beat. ꝛ sic vtiqꝫ cognosci pōt. Alio mō est cognosci cha
ritatē in speciali siue ī hoc. ꝛ hoc mō nec de se nec ꝺ alio
qꝫdiu hō viuit. pōt certitudinaliter scire. De alio non.
q: nō nouit q̄ sūt ī homīe. nisi ꝑ signa que fallibilia sunt
De se nō. ꝛ hmōi pōt esse quadruplex ratio. Una ꝛ ꝑci
25 pua est diuine acceptatiōis implicatio. q: charitas iū
cta est grē gratū facienti que ideo dicitur gratū faciens
q: reddit hoīem deo acceptum. ꝛ ideo charitas sic vo
catur. non tm̄ quia habet carū amatū. sed q: etiā fac ho
minē deo carū. ꝛ quia nescimus dei acceptationē certi
tudinaliter nisi ꝑ reuelationē. ideo nescimus nos habe
re charitatē. nisi ꝑ reuelationē doceamur. Secūda ra
tio est similitudo ipius ad dilectionē acquisitā. Pōt ei
ꝯtingere aliquē inflāmari ad amādū deū ꝑ assuefactio
nē qui corruet ꝑ aliquod peccatū spūale. ꝛ tamen semꝑ
afficietur. sicut exp̄sse patet ꝑ beatū Bern̄. in li. de amo
re dei. vbi rep̄hendit subitates de deuotōne. Tercia
ratio est nostri oculi lippitudo. q: oculus noster ē sicut
oculus noctue ad manifestissima nature. sicut dt phus
Unde sicut oculus lippus nescit distinguere inter lum̄
diei ꝛ lumē flāme vel lune. ita oculus nr̄ spūalis int̄ lu
men gratie gratis date ꝛ gratum faciētis. Quarta rō ē
diuinoꝝ iudicioꝝ dispensatio. Deus enī claudit oc̄los
seruoꝝ qꝫtū ad ea q̄ spectāt ad eoꝝ dignitatē. ꝛ de qbus
pn̄t efferri. Unde gra ꝯtraria est sup̄bis. Sup̄bia enim
aperit oculos ad vidēdum ꝓrogatiuas. ꝛ claudit ad vi
dendum indigentias et defectus ¶ Iuxta illud Apoc.
iij. Dicis q: diues sū. ꝛ locupletat⁹ ꝛ nullius indigeo.
ꝛ nescis quia pauper es ꝛ cecus. ꝛc. Sed ecōtra vir sā
ctus dicit se nihil esse. q: claudit oculos suos deus ad
bona. ꝛ aperit ad videnda mala. Et hec ē ratio q̄re ho
mo nō cognoscit charitatē. que qꝫuis ꝑ se nō sufficiat.
tamē cū aliis bona ē. Credo tamē ꝙ illa ē ꝑcipua q̄ prio
dicta est. Quāuis enī charitas non possit certitudina
liter cognosci esse in aliquo etiā hn̄te respectu sui. tamē
pt ꝑ signa ꝓbabilia cognosci. maxime ꝑ mortificatōnē
ꝯcupie. ꝛ amoris vani siue mūdani. ꝛ ꝑ multa alia sig
26 na ꝓbabilia q̄ sci dicūt ꝛ ponūt. ¶ Ad illō ergo qd̄ obr̄ in
cōtrariū ꝙ certior ē dilectō qꝫ fr. dōm ꝙ charitas nō tā
tū dicit dilectōnē. sꝫ vltra h̄ addit. s. ꝙ gratuita ē. Et qꝫ
tū ad habitū dilectōis. certitudinaliter ē cognoscibilis
qꝫtū ꝟo ad illud ꝙ dicit gratuitū nō ¶ Ad illud qd̄ obr̄
ꝙ charitas ē lumē. dōꝫ. ꝙ qꝫuis de se charitas sit cogno
27 scibilis. tn̄ nō cognoscit̄ a nobis. q: oculus nr̄ lippus ē.
¶ Ad illud qd̄ obr̄ ꝙ vnctio docet nos de omībꝫ neces
sariis ad salutē. dōm. ꝙ veꝝ ē eo mō q̄ necc̄ria sūt. sꝫ scire
se habere charitatē nō ē necessariū ad salutē. sꝫ solū hr̄e.
¶ Ad illud qd̄ obr̄ de p̄ntia charitatꝭ. dōꝫ. ꝙ qꝫuis sub
stātia habit⁹ sit p̄sens. tn̄ cōditio q̄ cōcomitatur habitū
scꝫ diuina acceptatio nō est pn̄s. imo latēs ī dei cogni
tione ꝛ iudicio. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ de fide. dōm. ꝙ nō ē
simile. q: fides dicit habitū puꝝ. nō sup̄addēdo accepti
onem. sicut charitas. ꝛ ideo patet ꝙ nō est simile

¶ Questio iiij d

Utrū charitas sit cognoscibilis a nō habente, ꝛ ꝙ nō vi
det̄. q: omne qd̄ cognoscit̄. aut cognoscit̄ ꝑ eēntiā. aut ꝑ
similitudinē. Nō ꝑ eēntiā. q: nō essentialiter in aīa pec
catrie. Si ergo cognoscit̄ hoc ē ꝑ similitudinē. Sed cōtra.
ij. Coꝛ. xiij. dicit glo. Terciū gen⁹ visionis q̄ dilecio in
tellectiua cōspicit̄. eas res cōtinet. q̄ nō hn̄t sui similes
imagines q̄ nō sunt ipse. ergo similtitudo charitatis n̄
est aliud qꝫ charitas. ergo si caret q̄s charitate. caret ꝛ sili
tudīe ei⁹. ꝛ ita nūqꝫ cognoscit charitatē ¶ Itē sīn hn̄s
charitatē cognoscit eā. aut ergo ꝑ spēm innatā seu lucē ꝓp
am. aut ꝑ acq̄sitā. aut ꝑ effectū. Nō ꝑ innatā. q: creata
est sicut tabula rasa. Nō ꝑ spēm acq̄sitā. q: oīs spēs ac
q̄sita acq̄rit̄ mediāte sensu ꝛ imaginatōe. sꝫ spēs chari
tatis nō cadit in sensu nec ī imaginatōne. Itē nō ꝑ effe
ctū. q: nemo cognoscit ꝑ effectū aliq̄d nisi sciat ꝙ sit cau
se illius effectus. Un̄ nullus cognoscit ꝑ eclipsim inter
positionē terre nisi sciat ꝙ interpositio est illius causa.
Si ergo ꝑ effectū cognoscit opoꝛtet ꝙ sciat prius. q̄m
illius est causa charitas. ꝛ ita p̄cognoscit charitatē nō
ergo ꝑ effectū. Si tu dicas ꝙ cognoscit in illa ꝟitate eťna.
Aut h̄ erit effectiue. aut formalit̄. Si effectiue. sic oīa
cognoscūtur in ea q̄ oīa facit scire q̄cunqꝫ sciūtur Si āt
formalit̄ siue exēplarit̄. ergo vr̄. ꝙ vel imp̄mit aliquā spēm
in ītellectu. vel necesse ē ꝙ ipa ꝟitas vel exēplar ꝯspicia
tur. q̄rū alteꝝ ē sup̄ īprobatū ¶ Sꝫ ꝯ. pctōres desiderāt
caritatē. sꝫ null⁹ desiderat qd̄ n̄ cognoscit. q: icognita n̄
pn̄t diligi. sic dicit Aug. ergo ipi cognoscūt charitatē. Itē
aliq̄s hn̄s charitatē pōt habere cognitōē de illa. sꝫ oē ꝙ
cadit in ītellectu app̄hēdente pt ī memoria ꝯseruari. po
nat̄ ergo ꝙ īprimat̄ hec cognitio memorie. ꝛ ꝙ demū cadit a
charitate. ꝯstat ꝙ lapsus a charitate memoriā ei⁹ reti
nuit. ergo adhuc cognoscit eā. ergo charitas pt cognosci a nō
hn̄te. ¶ Itē si charitas cognoscit̄ ab hn̄te. aut h̄ ē ꝑ eēn
tiā. aut ꝑ siītudinē. Per eēntiā n̄ ꝯstat. sꝫ ꝓbatio ꝙ ꝑ si
militudinē. q: nihil cosḡcit ītellct⁹. nisi ab illo īformet̄
sꝫ charitas habit⁹ ē affect⁹. ergo ꝟm eēntiā illā nō egredit̄. ergo
si vnit̄ ītellectui et illū informat. h̄ ē ꝑ siītudinē. ꝛ h̄ sili
tudo pt hr̄i a nō hn̄te charitatē. ergo ꝛc. Itē aug. dicit. ix. ꝺ
trini. ꝙ ad h̄ ꝙ ītellect⁹ ītelligat qd̄ ē ī memoria necesse ē
aciē ītellect⁹ īformari. ergo multo forti⁹ ad h̄ ꝙ intelligat ꝙ
est ī volūtate. ergo si ītelligit charitatē. īformat̄ ītellect⁹ ali 28
quo n̄ ꝟba charitatis. ergo siītudīe. ergo idē qd̄ ꝑus. ¶ R°. dōm
ꝙ cognitiōe experiētie nō cognoscit̄ charitas nisi ab ha
bente. cognitōe ꝟo speculatōis certū ē cognosci charita
te etiā a nō hn̄te. Mod⁹ aūt hui⁹ cognitōis nō pt esse ꝑ
charitatis eēntiā. nec ꝑ siītudinē a sensibꝫ acq̄sitā. ergo ne
cesse ē ꝙ sit ꝑ siītudinē īfusā vel innatā. vtraqꝫ aūt q sic
cognoscūt̄ ab hoīe. dicūt̄ ab aug. cognosci ī ꝟitate eťna.
aut q: ꝟitas cognitiōē īfūdit. vt in ꝓphetis. aut q: a cō
ditōe imp̄mit. ꝟm illud ps. signatū ē sup̄ nos lumen ꝛc.
Charitas aūt nō cognoscit̄ a pctōribꝫ ꝑ spēm infusam.
ergo opoꝛtet ꝙ per innatam cognoscat̄. Spēs autē in 29
nata pōt esse duplicit̄. aut siītudo tm̄ sicut spēs lapidis
aut ita siītudo qꝫ etiā q̄dā veritas in seipa. Pria spēs
est sicut pictura. ꝛ ab hac creata ē aīa nuda. Scd̄a spēs
ē imp̄ssio aliq̄ sūme ꝟitatis in aīa. sicut ꝟbi gra. anime a
conditiōe sua datū est lumen quoddam directiuum et
quedam directio naturalis. data est etiā ei affectio vo
luntatis. cognoscit ergo anima quid sit rectitudo ꝛ q̄d
affectio. et ita quid rectitudo affectionis. ꝛ cū charitas
sit hoc. cognosci charitatem per quandam veritatem.
que tamen veritas est similitudo charitatis. ꝛ tunc re
cte habet rationem similitudinis. dum accipitur ab in
tellectu. habet tamen rationem veritatis prout est ī aīa
Un̄ ꝙ aug. dicit ꝙ hmōi habit⁹ cognoscūt̄ in ipa ꝟitate
ꝛ ꝑ siītudīes q̄ sūt idē qd̄ ipe. nō dicit h̄ q: non fuit aliq̄
spēs ī ītellectu cognoscētis. sꝫ q: in aīa non ē pura spēs.
sed ꝟitas q̄dā ab ipa ꝟitate imp̄ssa. ꝛ sic patet responsio
ad obiecta.

Ponit defensionē sue opiniōis.

¶ Hic q̄rit̄ si caritas spūssctūs ē cū ipa augeat̄ ⁊c. sup̄ ezit mgr̄ de missiōe spūssctī inuisibili f̄m opinionē suaȝ. Hic scd̄o ponit opinonis sue defensionē. ⁊ hoc facit rn̄dendo obiectōib⁹ q̄ pn̄t suā opinionē improbare. ⁊ q̄m sua positio improbari pt̄. ⁊ rōne. ⁊ autoritate. ⁊ vtroqȝ mō. iō habet hec ps tres ptes. In pma pte p rōnē ipugnat ⁊ improbat h̄ qd̄ dixerat. q̄ spūssctūs est charitas q̄ diligimus deū ⁊ primū. Scd̄o ꝓ autoritatē. ibi. Supdictū ē q̄ spūssctūs. Tertio ꝓ autoritates ⁊ rōnes. ibi. Alias q̄ȝ iducūt ⁊c. Pria rō ꝯ magistrū sūpta ē ex hoc q̄ charitas augeatur. ¶ Secunda ratio contra ipsum sumpta est ex hoc q̄ charitas est a spiritusctō sicut dic̄ Aug. ¶ Tertia rō sūpta ē ab h̄ q̄ charitas ē animi affectio. ⁊ h̄ q̄dē rōi ⁊ autoritati cōsonat. In q̄lib; aūt istaꝝ ꝑtiū mgr̄ pmo oppōit. ⁊ scd̄o determiat. ⁊ ptes māifeste sc.

¶ Opponit ꝓ rōnes ꝯtra opinionē suā q̄ dixit spiritūsctū eē charitatē q̄ diligim⁹ deū ⁊ pximū. g

¶ Hic q̄rit̄ si charitas spūssctūs ē. cū ipa augeat̄ et minuat̄ i hoīe. ⁊ mag̃ ⁊ min⁹ ꝑ diuersa tpa habeat̄. vtrū cōcedendū sit q̄ spūssctūs augeat̄ vel minuatur in homine. ⁊ magis et minus habeat̄.

Obiectōis pme rō pma sūpta ex h̄ q̄ charitas augeat̄

¶ Si em̄ in hoīe augeat̄. ⁊ magis vel minus dat̄ ⁊ habet̄. mutabilis eē vr̄. Videt̄ g̃ q̄ vel spūssctūs nō sit charitas. vel charitas nō augeat̄ vl̄ minuatur i hoīe. Itē charitas ⁊ n̄ hn̄ti dat̄ vt habeat. et habēti vt pleni⁹ habeat. Si g̃ spūssctūs charitas ē. ⁊ nō habenti dat̄ vt hēat. ⁊ habēti vt pleni⁹ habeat. quō dat̄ nō habēti. cū ipē vt deus sit vbiqȝ. ⁊ in oībus creaturis tot⁹. Et quō plenius dat̄ vl̄ habet̄ sine sui mutatione.

Obiectōis pme rō secunda.

¶ His ita rn̄dem⁹ dicētes. q̄ spūssctūs siue charitas penitus imutabilis ē. nec i se auget̄ vl̄ miuit̄ nec i se rcipit mag̃ vl̄ mi⁹. s; i hoīe. vl̄ poti⁹ hoī augēt̄ ⁊ miuit̄ ⁊ mag̃ vl̄ min⁹ dat̄ vel hr̄. sic de⁹ dr̄ magnificari ⁊ exaltari i nob̄. q̄ tn̄ i se nec magnificat̄ nec exaltat̄. Vn̄ ꝓpheta. Accedat hō ad cor altū ⁊ exaltabit̄ deus. sup quē locū ait autoritas Deus nō in se. s; in corde hoīs grandescit. sic ergo spūssanctus homini datur. ⁊ datus ampli⁹ datur. i. auget̄. ⁊ magis ⁊ minus habet̄. ⁊ tamen immutabilis existit. ¶ Cūqȝ vbiqȝ sit ⁊ in omni creatura totus. sunt tamen multi qui eum non habent. Non enim omnes spiritūsanctum habent. in quibus est. alioquin et irrationabiles creature haberent spiritumsanctum quod fidei pietas non admittit.

R⁹. ad prima obiectōis pme rōnem.

ps. lxiij.

R⁹. ad secūdā obiectōis pme rōnem.

Utrāqȝ rn̄sionē ꝯfirmat autoritate.

Ut autem certius fiat quod diximus autoritate confirmamus. q̄ spiritussanctus magis ac min⁹ percipiatur. et homini augeatur. ⁊ non habenti detur. ⁊ habenti vt plus habeatur. ¶ Augustinus ostendit super Johan. dicens. Sine spiritusancto constat nos xp̄m nō diligere. ⁊ eius mandata seruare nō posse. et id nos posse atqȝ agere tā to minus quanto illum percipimus minus. Tanto vero amplius quanto illum percipimus amplius. Ideoqȝ non solū non habenti. verumetiam habenti non incassum promittitur. non habenti quidem vt habeatur. habenti autem vt amplius habeatur. Nam si ab alio minus. ⁊ ab alio amplius nō haberetur. sanctus helyseus sancto helye non diceret. spiritus qui est in te duplo sit i

iiij. Re. ij

a me. a Xp̄o autem qui est dei filius non ad mensuram datus est spiritus. Neqȝ eni; sine gratia spūs sancti est mediator dei ⁊ hominū hō xp̄s. q̄ enim est vnigenitus dei fili⁹ equalis patri. nō ē gratie. sed nature. q̄ aūt in vnitatem ꝑsone vnigeniti assumpt⁹ ē hō. grē est nō nature. Ceteris āt ad mēsurā dat̄. ⁊ dat⁹ addit̄. donec vnicuiqȝ pro modo sue perfectōis propria mensura ꝯpleat̄. Ecce expresse habes q̄ spūssanctus magis ⁊ minus dat̄ vel accipitur. ⁊ homini datus augetur. ⁊ habenti ⁊ nō habēti dat̄. quia spūssctūs est charitas que nō habenti datur. ⁊ in habente augetur ⁊ proficit. Immo vt verius ⁊ magis proprie loquar. homo in ea ꝑficit. ⁊ deficit aliq̄n. ⁊ tūc ipa dicitur ꝑficere vel deficere. que tn̄ nec proficit nec deficit i se. q: deus est. Vn̄ aug⁹. in omel. ix. sup eplam Joh. ait. Probet se q̄sqȝ quantū in illo profecerit charitas. vl̄ potius quantū ipe i charitate profecerit. Nam si charitas deus ē. nec deficit nec ꝑficit. sic ergo in te proficere dicit̄ charitas. quia tu in ea ꝑficis. Ecce quomodo intelligēdū sit. cū dr̄ spūssanctus augeri in nobis. q: nos in eo scilic; ꝑficimus sic ⁊ alia hmōi. ¶ Opponit ꝑ autoritates ꝯtra opinionē suā iam dictam. h

a ¶ Xp̄o aūt qui est dei filius nō ad mēsuram datus est spūs. Videt̄ hoc falsum. quia omne finitum habet mensurā. ergo si xp̄o dat⁹ ē spūs n̄ ad mēsurā. xp̄o datus ē spiritus infinitus. Sed ꝯ hoc est q̄ omnia creata sunt finite capacitatis. R⁹. hoc ifra melius patebit. modo tantum sufficiat q̄ hoc vel ē dictum propter gratiam vnionis. qua fecit q̄ omnia que dei sūt sint illius hominis. vel propter gratiam capitis quia in xp̄o ē gr̄a ad omnes actus nō artata. sicut in capite vigent omnes sensus. Vnd̄ illa determinatio n̄ ꝓuat finitatē. s; ꝓuat determiatōem ad aliquē actu; siue spālē bonū. 30

Augusti.

¶ Sup dictū ē q̄ spūssctūs charitas ē patri⁊ filij q̄ se inuicē diligūt ⁊ nos. ⁊ ipē idē ē charitas q̄ diffūdit̄ i cordib⁹ nr̄is ad diligēdū deū ⁊ pximū. Hoc ꝑ alteꝝ oēs catholici ꝯcedūt. s. q̄ spūssctūs sit charitas pr̄is ⁊ filij. q̄ aūt ipē idē sit charitas q̄ diligim⁹ deū ⁊ pximū a plerisqȝ negat̄. Dicūt em̄. si spūssctūs charitas ē pr̄is et filij. ⁊ nr̄a. eadē g̃ charitas ē q̄ de⁹ diligit nos. ⁊ q̄ nos diligim⁹ eū. Hoc āt scōꝝ auctates negare videt̄. Dic. n. aug. i li. d spū ⁊ lr̄a. Vn̄ ē dilectio nisi vn̄ ⁊ ipa fides. i. a spūsctō. n̄ eēt ei i nob̄ nisi diffūdet̄ i cordib⁹ ꝑ spm̄. charitas autem dei dicta est diffundi in cordibus nostris. nō qua nos ipse diligit. sed q̄ nos facit dilectores suos. Sicut iusticia dei dicit̄. q̄ nos iusti ei⁹ mūē effi

Auctes q̄ videt̄ ꝓ eis facere.

Obiectōis scd̄e auctas pma sūpta ex verbis aug. q̄ charitas ē a spūsctō.

cimur· τ domini salus q̄ nos saluat· τ fides xp̄i q̄
nos fideles facit· His verbis videt̄ monstrari di
stinctio inter charitatem q̄ nos deus diligit· et q̄
nos diligimus· Et sicut iusticia nostra dicitur dei
non ꝙ ipse sit ea iustus· sed quia ea nos iustos fa
cit· Similiter τ fides τ salus· sic videtur dicta dei
charitas que est in nobis· nō ꝙ ipse ea diligat· sꝫ

Obiectōis scd̄e auctoritas scd̄a Augusti· i· Joh· iiij

quia ea nos diligere facit· De hoc etiam idem
Aug· in libro· xv· de trinitate ait· Cum Johānes
commemorasset dei dilectiōem· non qua nos eū
sed qua ipse dilexit nos· τ misit filium suum libe-
ratorem pro peccatis nostris· Ecce et hic videt̄
manifeste diuidere dilectionem qua nos diligi-
mus deum ab ea qua ipse diligit nos· Si ergo in
quiunt spiritussanctus dilectio est qua deus dili-
git· τ qua nos diligimus· duplex dilectio est· im-
mo duo diuersa est quod absurdum τ a veritate
longe est· Non est ergo dilectio qua diligimus·
sed qua deus tantum diligit nos· ¶ His respon-

Rº· ad autoritatem Aug· p̄mā

demus predictarū autoritatum verba determi-
nantes hoc modo· Charitas dei dicta est diffun-
di in cordibus nostris· non qua ipse nos diligit· ꝫ
qua nos diligere facit ꝛc· His verbis non diuidi-
tur· nec diuisa ostēditur charitas qua deus nos
diligit ab ea qua nos diligimus· sed potius cum
sit vna et eadem charitas· τ dicatur ipsa dei cha
ritas· τ diuersis de causis et rationibus dei chari
tas appellari in scriptura ostenditur· Dicitur em̄
dei charitas· vel quia deus ea diligit nos· vel qꝛ

Rom̄· v·

nos ea sui dilectores facit· Cum ergo ab aposto-
lo dicitur charitas dei diffundi in cordibus nr̄is
nō est dicta charitas dei qua diligit nos· sed qua
facit nos diligere· id est non ibi appellatur cha-
ritas dei eo ꝙ deus nos ea diligit· sꝫ eo ꝙ nos ea
sui dilectores facit· Et ꝙ ea ratiōe possit dici cha
ritas dei· quia nos ea diligere facit· ex simili gene
re locutionis ostendit· sicut dicitur iusticia dei q̄
nos iustificat· τ domini salus qua nos saluat· τ fi-
des xp̄i qua nos fideles facit· ¶ Similit̄ et aliaꝫ

Rº· ad autoritatem aug· scd̄aꝫ

exponimus autoritatē vbi ait dilectiōem dei cō-
memorari· nō qua nos eū· sꝫ qua ip̄e dilexit nos
ac si diceret· cōmemorat dilectōem dei· nō s̄m ꝙ
ea nos diligim⁹ deū· ꝫ s̄m ꝙ ip̄e ea diligit nos·

Obiectōis scd̄e auctas tertia Aug·

Sꝫ aliud ē inquint qḋ magis vrget· Dixit em̄ sup̄
Aug· ꝙ dilectio ē a sp̄ūsctō· a q̄ fides· Sic ꝫ fides
nō ē sp̄ūssctūs a q̄ ē· ita nec charitas· Quō ꝫ sp̄ūs
sctūs ē si ab ip̄o ē· Nā si ab ip̄o ē· τ ip̄e ē· ꝫ spiritus-
sanctus a seipso est·

Rº· ad tertiā autoritatē Aug.

¶ Ad quod dicimus· Sp̄ūssanctus quidem a se
ipso non est· sed tamen a seip̄o datur nobis· vt su
pra dictum est· dat enim seipsum nobis sp̄ūssan-
ctus· Et ex hoc sensu dictum est· ꝙ charitas ab
ip̄o est in nobis· τ tamen ipsa spiritussanctus est
Fides autem est a spiritusancto τ non est sp̄ūssā-
ctus· quia donuꝫ vel datum solūmodo est· nō de-
us dans·

¶ Alias quoqꝫ inducunt rationes ad idem ostē-
dendum· scilicet ꝙ charitas non sit sp̄ūssanctus·
quia charitas affectio mētis est τ motus animi·
sp̄ūssanctus vero non est affectio animi vel mot⁹
mentis· quia sp̄ūssanctus immutabilis est τ crea
tus· Non est ergo charitas· ¶ Qꝫ aūt charitas

Opponit autoritate τ rōcē ea de suā opinione Rō phās p̄mū

Obiectionis scd̄e autoritas sūpta ex dictis aug· ꝙ charitas cani affectio

sit affectio animi τ motus mentis· autoritatibus
confirmant· Dicit enim Aug· in· iij· lib· de doctri·
xp̄iana· Charitatem voco motū animi ad fruen-
dum deo ꝑpter ip̄m· τ se ac ꝓximo propter deum
Idem in lib· de morib⁹ ecclesie catholice· tractās
illud verbuꝫ apostoli· Nec mors n̄ ec vita poterit
nos separare a charitate dei·
ᵇ Charitas dei inquit dicta est b
virtus que animi nostri rectissi
ma affectio est que coniungit
nos deo qua eum diligim⁹· Ec-
ce his verbis exprimitur· ꝙ cha
ritas est affectio τ motus ani-
mi· ac per hoc non videtur esse
spiritussanctus· ¶ Ad quod di-
cimus hoc ita dictum esse sicut
dicitur· Deus ē spes nostra pa-
tientia nostra· quia facit nos
sperare et pati· Ita charitas di-
citur esse motus siue affectio a-
nimi· quia per eam mouetur et
afficitur animus ad diligenduꝫ
deuꝫ· Non auteꝫ mireris si cha
ritas cum sit spiritussanctus di
catur motus mentis· cum etiaꝫ
in lib· Sapien· dicatur de spiri-
tu sapientie· qui attingit a fine
vsqꝫ ad finem· qui est actus mo
bilis· certus incoinquinatus·
Quod non ideo dicitur ꝙ sapi-
entia sit mobile aliquid vel act⁹
aliquis· sed quia sui immobili-
tate omnia attingit· nō locali
motu· sed vt vbiqꝫ semper sit· et
nusqꝫ inclusa teneatur· sic ergo
charitas dicitur motus animi·
non ꝙ ipsa sit motus vl' affectio
vel motus animi· sed quia per
eam quasi esset virtus· afficitur
mens et mouetur· sed si chari-
tas spiritussanctus est qui ope
ratur in singulis prout vult· cū
per eū mens hoīs afficiat̄ τ mo
ueat̄ ad credēdū vel sperādū τ
hm̄oi sic ad diligēdū q̄re n̄ sic dr̄
charitas mot⁹ vel affectio mētis
ad credēdū vl' sperādū sicut ad
diligēdū· Ad qḋ sane dici p̄t· qꝛ

b ¶ Charitas dei inquit dicta est virtus ꝛc· Videt̄ male di-
cere ꝙ charitas est affectō· quia nullus habitus est affectio·
charitas est virtus et ita habitus· ꝫ non est affectio·
¶ Rº· dicendū ꝙ affectio dicit̄ quadrupliciter· Uno modo ip̄a
vis affectiua· Alio modo dicitur affectio· passio vis affe-
ctiue vt gaudiū et dolor et huius modi· Tercio modo dicit̄
act⁹ potentie affectiue· Quarto mō dicitur habitus
affectiuus· sicut intellectus vno modo dicit̄ habitus
p̄ncipaliorꝫ τ est regula intellectus· τ hoc modo accipitur
cum dicitur· ꝙ charitas est affectio et similiter
accipit Bernardus· cum dicit ꝙ virtus est affectio ordinata·

Rº· ad obiectōes tertie auctis·

Sap· viij

Obiectio·

c ¶ Alios actus zc. Cōtra. p h̄ q dicit q charitas int' opat alios act' atq mot' mediantib' aliis virtutib'.
32 Videt dicere cōtra illud qd dr ad Gal. v. fides p dilectōez opat. Rº. dōm. q qūis illud possit sustineri. q charitas opat mediantib' aliis virtutib' tāq ministris. z aliē nihilominus p charitatē adiuuantē z dirigentē. tn̄ solutio mgr̄i quā hic facit nō valz q' mgr̄ petit pn̄cipiū in soluēdo supponit eni i so lutione oppositū ei' qd pbat. cū eni spūssctūs non efficiat i nobis opa aliarum vtutū sine habitib' mediis. quō efficit in nobis opus dilectiōis. Si tu dicas q ipse dilectio est similiter possum dicere q filius est sapientia. z verbum. ergo pari rōne sine habitu medio debet illuminare intellectū. et ppt h̄ magistri opinio nō est ita pbabilis. nec quantū ad rationes. nec quantū ad auctoritates. quod patet. si attendantur predicte solutiones.

c alios act' atq mot' vtutū opatur charitas. i. spūssctūs mediantib' virtutib' q̄z actus sunt. vtpote actū fidei. i. credere fide media. z actū spei. i. sperare media spe. Per fidē eni z spem p̄dictos opat actus. diligēdi vo actū p se tm̄. sine alicui' vtutis medio opat. i. diligē. Alit ḡ hūc actū operat q̄ alios vtutū act'. Ideoq differēter de h̄ z de aliis loqt scr̄ptura. q istū specialit charitati tribuit. Est ḡ charitas vere spūssctūs. Vn̄ Aug'. pmissum vbuz apl̄i tractans in

d ¶ Nec ipse diuiditur. Videtur dicere falsū q. ss. nō diuidatur. quia Nume. xi. dicitur. q dominus dixit moysi. Auferam de spiritu tuo zc. Itē pmo. Johā. iiij. De spū suo dedit nobis. si dedit d spiritu. vr q vel totū dedit vel diuisit i ptes.
33 ¶ Rº. dicendū q spūssanctus ē in semetipso simplex. z ideo in se indiuisus. sed in effectib' ē multiplex. z iō q̄tū ad effectū diuidit. q' nō dat singul' ad oīa. z hinc ē. q plen' dat' ē moysi q̄ aliis. z q iō dic. auferā de spū tuo. et q' non ad oīa datur nobis. ideo dicit beatus Johannes. de spiritu suo dedit nobis.

eodē li. charitatē dicit eē bonū. q nil meli' ē. z p h̄ ipaz eē deū significat dicēs. Si nulla res ab ei' charitate nos sepat. qd esse nō solū meli' s̄ etiā certi' h̄ bono pt. Ecce dicit quia charitate nihil meli' ē. Charitas ḡ spiritus sctūs est q est de' z donū dei siue datū. q diuidit singlis fidelibus dona. d nec ipse diuidit. sz indiuisus singul' dat. Vn̄ Aug'. vbi Johannes dicit. Nō ad mēsuram christo dari spiritum ait. Ceteris vero diuiditur. Non qdē ipse spiritus. sed dona ei'.

Ad intelligētiā hui' ptis ē qō de augmēto charitatis. z circa h̄ q̄rūt q̄tuor. Prīo q̄rit. Vtz charitas possit augeri s̄m sbaz. Scdo q̄rit de mō augmenti ipi' charitatis. Tertio q̄rit de opposito augm̄ti ipi'. scz de diminutiōe. vtz charitas possit diminui. Quarto de augmento charitatis q̄tū ad terminū siue ad statū. ¶ Questio. j. e

¶ Quātū ad p̄mū ondit q charitas possit augeri s̄m sbam p Aug. ad bonifaciū. Charitas meret augeri. vt aucta mereat pfici. ¶ Itē hoc ipm̄ vr rōne. charitas vie s̄m sbam mior ē a charitate patrie. sz a charitate vie ad charitatē patrie puenit deuenire. ipa salua ta i eē. qm̄ charitas vie nūq̄ excidit. sz mot' a mior ad mai' re salua est augm̄ti. ḡ puenit charitatē augm̄tari ¶ Itē pstat. q diuersa maiora et miora p̄mia dabūt. Vn̄ aple. j. Cor. xv Alia claritas sol'. alia claritas lune zc. et pstat q vni et eidē s̄m diuersos stat'. det diuersū p̄miū. s. mai' z min' sz magnitudo p̄mii sbalis rn̄det q̄ntitati charitatis. nō s̄m feruorē. sz s̄m sbam. ḡ si ptigit mai' p̄miū alicui deberi. ḡ z charitatē sbalit augeri. ¶ Itē ptingit charitatē melior ari. cū nō sit sūmū bonū. sz charitas ē bona sbalit ḡ ptingit charitatē s̄m suā sbam fieri meliorē. Sz vt dic Aug. in. vij. de trini. viij. c. In spūalib' idē ē mai' z meli'. ḡ cū charitas sit qd spūale. possibile ē s̄m sbam ipaz effici maiorē. ¶ Itē pstat q i vno z eodē caritas pt i maiorē effcū z actū. ḡ cū maioritas effect' veniat a magnitudie vtut. possibile ē charitatē maiorē effici s̄m vtutez Tūc q̄ro. aut charitas ē sua vtus. aut ñ. Si sic. ergo augmētata vtute. nccē ē augeri eēntiā charitatis. Si non tūc q̄ro de illa virtute. aut hz eēntiā. aut nō. Si sic. silr q̄ro de illa. ḡ vel erit abire in infinitū. vel necesse ē poni. q aliqd augeat s̄m sbam. sz q̄ rōne alia vt'. z charitas.
a ¶ Sz p̄. charitas ē forma. sz oīs forma psistit i eēntia inuariabili. ḡ z charitas. sz nihil iuariabile s̄m eēntiā. au
b get s̄m eēntiā. ergo nec charitas. ¶ Itē vbi augmentuz ibi maius z min'. sz vbi ē simplicitas. ibi nō ē maius et min'. si ḡ charitas ē forma simplex z nō extēsa. in chari
c tate nō erit augm̄tū ¶ Itē augm̄tū i corpalib' ē s̄m accidēs. nō s̄m sbaz. ḡ pari rōne z i spūalib'. ergo si charitas
d augeat. h̄ ē s̄m accñs ñ s̄m sbaz. ¶ Itē qd augeat mutat. z qd augeat s̄m sbaz mutat s̄m sbaz. sz qd sbalit mutat ē aliud nūc q̄ p̄us. ḡ qd augeat s̄m sbaz ñ manet. si ḡ charitas nūq̄ excidit nisi p pctm̄. sz sp manet. ḡ nō augeat.
Rº. dō. q s̄m cōem opinionē vez ē charitatē sbalit augeri. ¶ Ad itelligētiā āt obiectoz distiguūt qdē augm̄tū s̄m duplicē viam. Augmētū eni ē qn̄ miori succedit mai'. h̄ aūt pt eē duplr. vel ita. q illud idem qd p̄us fuit min' postea fiat mai'. sic hō dr augeri. vel aliqd aliud q̄ntū. z h̄ mō charitas ñ augeat vt dicūt. Vel iō q miori succedat mai'. nō idē i nūero. sz psile i forma. sic dies dicunt augeri. ñ q̄a idē dies. p̄mo fit mior z postea maior sz q' mior succedit maior. sic dicūt augeri charitatez. ac p h̄ posse euadere oppositiōes. Sz positio ista (vt. s. pbatū ē) nō pt stare. Cū ē ei q charitate manēte eadem ptingit circa eādē fieri cremtū z pfectōez. Et iō alit dō q augmētū seqt q̄ntitatē. Quātitas āt dr duplr. s. ppe z methaphorice. Prope dr q̄ntitas mol'. z hec ē i corpalib'. Methaphorice q̄ntitas vtut. z hec i spūalib'. sic z augm̄tū dr duplr. ppe. s. s̄m magnitudinē mol'. z metaphorice s̄m quantitatem virtutis. cum ergo i charitate sit quantitas virtutis z non in summo. constans est charitatē augeri posse. Rurs' cū vt' sit idē qd sba charitat. z sit q̄ntitas vtut. hic ē q de nccītate seqt charitatē augeri s̄m sbam. cū ei sit vt' ei' sba. ñ ē alia a vtute. Ad illō ḡ qd obr̄. i. p̄riū. q eēntia forme ē iuariabil'. dō q vez ē de forma vniuersali. si āt dicat de forma singulari. vez ē i se psiderata. sz ñ put i alio ¶ Ad illō q obr̄ q simplicitas ñ admittit magnitudinē. dō q vez ē q ñ admittit 36
magnitudinē mol'. admittit tn̄ magnitudinē vtutis.
¶ Ad illō q obr̄. q i corpalib' ē mot' augm̄ti s̄m accidēs. pz rn̄sio. Nā q̄titas mol' ē accñs eēntialr differēs a q̄nto. ñ āt sic ē i q̄nt q̄titate vtut. imo q̄ntitas vtut eēntial' ē vt i opponēdo pbatū ē. ¶ Pōt tn̄ dici. q cuz dr q mot' i corpalib' ē mot' s̄m accñs. duplr pōt accipi h̄ 37
qd ē scdz. Aut q dicat hitudinē termi p se. siue t'mi formal'. z sic vtriq t'min' augm̄ti ē q̄ntitas pfctā. Aut ita q dicat t'minū p accñs. z h̄ mō augm̄tū respicit sbaz. qd pz. Cū ei addit q̄ntitas maior miori. nisi fiat p rarefactōz. vl' p p̄tēsiōz oz q addat sba. i q sit illa q̄ntitas. z ita augm̄tū pl' hz dō sba. z ita p pñs ad sbaz t'miat. ēt i corpalib'. Et p h̄ pz qd obr̄. qd mutat s̄m sbam est aliud et aliud. vez. est si dicat terminū formalem. sed non sic di

38 cit. ¶ Ad illud quod obĳcit ꝙ augmentatur ſcḋm ſub/
ſtātiam. ⁊ mutatur ꝑm ſubſtantiā. dōm qꝛ rei non tātū
eſt eſſe ſubſtantiale. ſ3 etiā ꝑfectū eſſe. mutari ğ ꝑm ſub/
ſtātiā. h̄ pt eē dupl'r vel reſpcū eē ſimpl'r ⁊ ſic mutatu3 ē
aliḋ ⁊ aliḋ. vel reſpectu eē ꝑfecti. qꝛ cū de imꝑfecto fit ꝑ/
fectū nō ē aliḋ ſ3 idē Et hic ē ꝙ charitas ꝗuis ſubaliter
augeaꝛ. nō ē alia. ſ3 eadē ꝑm ſubam. vñ nō val3 obiectō

¶ Queſtio ĳ f

De modo augmēti ipius charitatis. Et ꝙ augmētū ei⁹
ſit aliūde oſtēdiꝛ ꝑ Aug. q̄ dt ꝙ charitas mereꝛ augeri.
ſed ꝙ aliqs mereꝛ habet ab alio ꝗ a ſe. ğ ſi charitas me
retur augmētū. habet ipm aliūde. Itē ꝙ augmentetur ꝑ
39 appōnē. vr̄. ꝑ rōem aug. Augmētū em̄ ē p̄exiſtētis ꝗti/
tatꝭ additamētū. ğ vbi ē augmētū. ibi ē appō alic⁹ eiuſdē
gn̄is. ⁊ vbi appō. ibi additio. g. ⁊c. Itē h̄ vr̄ poſſe oñdi
ꝑ ſimile. ꝙ charitas ē i aīa. ſic lux i aere. ſ3 lux in aere au
geꝛ ꝑ additō3 noui luīs. vt p3 ſi vni cādele illmīante ſu
ꝑuenit alia. ğ ⁊ i charitate erit ſimiliꝛ reſpectu aīe. Itē
vr̄ ꝑ pncipiū augmēti. qꝛ ex eiſdē vnūqdꝗ. ⁊ nutritur ⁊
augeꝛ. ğ ꝑ ꝯſimilē modū habet charitas augeri. genera
ri ⁊ conſeruari. ſed generatur in nobis per diuinam in
fluētiā. ğ ⁊ ꝑ eādem maiorem augeꝛ. ſ3 vbi maior influ/
entia. aliqd pl⁹ influit ꝗ p̄us. ⁊ vbi h̄. ibi ē additio ğ ⁊c.
a Cōtra maioris ꝟtutis ē calor amoris ſpūalis. ꝗ ignis
maꝛialis. ſ3 ignis ſeipo augeꝛ. ğ ⁊ caritas q̄ ē ignis ſpū
b alis. Ite3 ꝙ nō ꝑ appō3. vr̄. qꝛ ſi ſimplex ſimplici addaꝛ
nihil mai⁹ efficiꝛ. nec mole nec ꝟtute. vt ſi pūct⁹ pūcto
c ğ nec ſi charitas addaꝛ charitati. erit maior. ¶ Itē ſi ad
diꝛ aliqd. cū additionē ſeq̄tur cōpoſitō. ⁊ ad maiorē cō/
poſitionē ꝟtutꝭ diminutio. ğ ꝗto maior fit additio. tā
to efficiꝛ charitas īpotētior. ⁊ ꝗto impotētior tāto mi/
nor. ğ cū augmētū charitatis ſit ꝗtū ad ꝟtutē. charitas
d ñ augeꝛ ꝑ additō3. Itē ſi aliqd addaꝛ p̄ori charitati. aut
additū ē charitas aut nō Si nō ğ nō auget charitatem
e Si ꝟo ē charitas. ſ3 charitas nō ē maꝛialis reſpectu ca
ritatꝭ. ğ cū ex aliqb⁹ duob⁹ nō fiat vnū. niſi vnū ſit ma/
teriale reſpectu alteri⁹. ex charitate p̄exiſtēte ⁊ ſuꝑaddi
ta nō fit vnū. ſ3 ad augmētū neceſſe ē fieri vnū ex augē/
te ⁊ aucto. ğ nullo mō pt ꝑ additō3 augeri. ¶ Pro ad p̄e
40 dictoꝝ itelligētiā natādū ꝙ circa h̄ fuit duplex opinio
Una ē ꝙ augmētū charitatis ē ꝑ depuratōe3 ſiue ꝑ imꝑ
mixtionē cū ꝯrio Cōtrariū āt amoris xp̄i ē amor ꝯcupi
ſcētie. vñ ꝗtomagꝭ i nobis extinguiꝛ ꝯcupīa. tāto ma/
gis depuraꝛ charitas. ⁊ ꝗtomagis depuraꝛ tāto magꝭ
aſſimilaꝛ deo. ⁊ accedit ad terminū. ⁊ ꝗtomagꝭ accedit
tantomagꝭ augeꝛ. ⁊ iſti poſuerūt charitatē ꝑ ſe poſſe au
geri ꝑ aſſuefactionē i bono. ⁊ debilitatō3 ꝯcupīe. Ratō
aūt q̄ iſtos mouit. fuit auctas phi. q̄ dic̄ formas intēdi
ꝑ acceſſū ad terminū ⁊ imꝑmixtionē cū ꝯrio. Fuit etia3
cū h̄ auctas Aug. q̄ dicit i li. lxxxiĳ. q. ꝙ ſic minuiꝛ con
cupiſcētia. ſic creſcit charitas. ⁊ tale augmētū ꝑ maiorē
depuratōem ſimplici nō repugnat. S3 iſta poſitio nō
ē ꝯueniēs. qꝛ cōſtās ē charitatē maiorē ⁊ minorē eē omī
ſblata cōcupīa. ſic i p̄mo hoīe. ⁊ etiā i angelꝭ. ğ cū omino
ſit ibi imꝑmixta i q̄libet āgelo. ⁊ etiā i ſtatu inocētie eēt
in ſūmo ꝙ ſtultū ē dicere Uñ nō ē dicēdū ꝗtū ad remiſ
ſionē ꝯcupīe augeri ꝑm ſubſtātiā. cōcedēdū eſt tñ ꝗtu3
ad remiſſionē ꝯcupiſcētie intēdi ꝑ feruorē. ⁊ h̄ mō intel
ligit aug⁹. ⁊ h̄ mō loq̄tur etiā phs de formis ꝗtū ad in/
tenſionē nō ꝗtū ad augmētū. Alia poſitio ē ꝙ charitaſ
augeꝛ ꝑ appō3. ⁊ hui⁹ ſimile habetur i luīe. qḋ expſſe ca/
ritati aſſimilaꝛ. Uñ ſic mai⁹ lumē additū minori. ipſu3
auget. ſic charitas ſuꝑaddita auget minorē. ⁊ hec poſi/
tio ponit charitatē nō augeri ꝟtute ꝓpa ſ3 diuina. Idē

enī ē p̄ncipiū agēdi ⁊ generādi Uñ ſic̄ a ſolo deo h3 ortū
ita ⁊ augmētū. Ex h̄ patet illḋ qḋ obr̄ ꝑ ſimile i igne. ig a
nis enī habet poteſtatē ſe faciendi in alio ⁊ augēdi. no
ſic charitas. ¶ Ad illud qḋ obr̄ ſcḋo ꝙ charitas ſit ſim 41 b
plex. dōm ꝙ ꝗuis charitaſ ſit ſimplex. qꝛ ñ h3 ꝑtes ꝗti
tatiuas ꝗtitate molis. h3 tamē ꝗtitate virtutis. et ꝗ/
tū ad illa pt augeri Si obĳciaꝛ de pūcto ꝙ habet ꝗtita
tem ꝟtutis ⁊ tamen non augetur Dōm ꝙ ad hoc ꝙ ali/
quid ſit natu3 augeri ꝑ appōem cōſimilis ꝗtitatis. duo 42
ſūt neceſſaria. ſc3 ꝗtitas ⁊ vnibilitas. Unibilitas autē
venit ex imꝑfectione. ꝑfecto em̄ inꝗtū hmōi nō eſt poſ
ſibilis additio. ideo pūcto nō pōt fieri additio. licet er/
go punctus habeat ꝗtitatē virtutis. nō tamē hab3 vni 43
bilitatē. qꝛ ē quoddā ꝑfectū in ſuo genere. ¶ Aliꝛ pt di
ci. ꝙ punctus ē ſimpliciſſimū i genere ꝗti molis. ⁊ ideo
eſt infinitū ꝟtute. charitas aūt nulla ē ſimpliciſſima in
genere ꝗti virtualis niſi diuina. ⁊ ideo illa ē infinita ⁊
qm̄ illa nō poteſt augeri ꝑ additionē. ita nec virt⁹ pun/
cti Et ſi obĳcias mihi ꝙ virtus puncti ē creata ergo nō
eſt infinita Dōm ꝙ quia punctus ē ſimpliciſſimu i ge/
nere nō ſimpliciꝛ. ideo nō habet ꝟtutem ſimpliciter. ſ3
in genere reſpectu linearū Preterea punct⁹ non eſt om
nino actus ſ3 terminus reſpectu linearū ideo nō habet
potentiā actiuā infinitā ſ3 paſſiuā. qꝛ nō ꝓp̄e diciꝛ pū/
ctus poſſe lineas ꝓducere ſ3 pōt ſtatui terminus linee
⁊ hoc nō eſt incōueniens ponere in creatura. ideo virt⁹
pūcti nō eſt augmētabilis vt virtus charitatis. ¶ Ad 44 c
illud qḋ obĳcit ꝙ ꝗto aliqd ē magis cōpoſitū. tāto eſt
impotentius Dōm ꝙ illud generaliter intellcm̄ ē falſū
ꝓpter hoc diſtinguendū ꝙ ſunt partes materiales ⁊ ſūt
ꝑtes formales que dant actū ⁊ virtute3 toti. Simplex
igiꝛ magꝭ pōt dici ꝑ priuatōe3 ꝑtiū materialiū. ⁊ tūc h3
ꝯpoſitio ꝟitatē. qꝛ tales ꝑtes poti⁹ dant pati ꝗ agere.
Uñ ꝗto aliqd magis elōgatur a materia. tāto eſt potē
tius Si aūt dicaꝛ magis ſimplex qꝛ pauciores habet ꝑ
tes formales. ſiue actiuas falſū ē. qꝛ tūc ignis mior po/
tētior eēt ꝗ maior Sirupus cōpoſitus ex paucis virtu
oſior eſſet ꝗ ille q̄ cōſtat ex multis q̄z vtrūꝗ falſu3 ē. et
ideo p̄dicta poſitio eſt ſimiliter falſa qm̄ tā charitas p̄/
exiſtens ꝗ adueniens vtraꝗ habet rōnem actiui. Po/
teſt tamen ⁊ aliter reſponderi ſcḋm veritatem ꝙ chari/
tas augmentata non eſt magis compoſita. imo magis
ſimplex. ⁊ hoc ſic patet quia contrario modo eſt inꝗto
molis ⁊ quāto virtutis. In quanto molis ſimpliciſſi/
mum eſt minimum vt punctus. ⁊ ideo in hoc genere ꝗ
ti acceſſus ad ſimplicitatē ē ꝑ diminutōnem. receſſus ē
ecōtrario per additionem. inꝗto ꝟo virtutis ſimpliciſ
ſimū eſt maximum. ⁊ ideo acceſſus ad ſimplicitatem ē
per additionem. ⁊ hinc eſt ꝙ charitas augmētata ē pu/
rior ⁊ ſimplicior ⁊ deo ſimilior Nec videatur hoc incō/
ueniens. quia addere puritatē ⁊ ſimplicitatem ⁊ ſpiri/
tualitatem alicui. non facit receſſum a ſimplicitate. ſed
magis acceſſum. ¶ Ad illud qḋ obĳcitur vtru3 ex eis 45 d
fiat vnū Dicunt quidā ꝙ ſic̄ diuerſa lumina ſunt in ae/
re diſtincta ⁊ inconfuſa. attamē vnū maius lumen red
dunt ꝓpter concurſū in vnū ſuſceptibile Sic in lumīe
ſpirituali quod eſt gratia vel charitas Dicendu3 ꝙ di/
ſtincta ſunt eſſentialiter. tamen vnū maius efficiunt in
mouendo virtutem liberi arbitriĳ Sed tamē illud non
eſt ſimile. quia diſtinctio luminarium in aere venit a
ꝑte originū diuerſarū. vt puta quādo plura ſūt lucētia
non ſic eſt in gratia. Et ideo dōm ꝙ ex eis fit vnum.
¶ Ad illud qḋ obĳcitur ꝙ ſe nō habet in ratione mate/ 46 e
rialis. dōm ꝙ augmētatōnē dupliciꝛ ꝯtingit fieri. aut

per virtutem ipsius augmētabilis. vt patet in anima
li. ⁊ tunc augmētabile habet se in ratione formalis et
actiui. augmentās in ratiōe materialis ⁊ passiui. Cō
tingit ⁊ augmentū fieri ꝑ virtutē extrinsecā. possibili
tate sola ⁊ vnibilitate existēte in augmētabili. et tunc
augmētabile q꞉ imꝑfectū. se habet in ratione passiui.
augmentās q꞉ ꝑficiens in ratione formalis ⁊ cōpleti
ui. quia dat quantitatē ꝑfectā. Qd̉ ergo obijcitur. ꝙ
vnū non est in potētia ad aliud. dicendū ꝙ nō est ī po
tentia ad cōuersionē. sed est in potētia ad vnionem. ⁊
potētia ista est in charitate rōne sue imꝑfectionis. q꞉
eīn imꝑfecta est. ideo possibilis ꝑfici. ⁊ ideo vnibilis
rei ꝑficiēti. vnde nō habet possibilitatē ad illud quod
additur inquantū charitas. sed inquantum imperfecta.
Et sic patet illud.

¶ Questio III

Utrū charitas possit diminui. Et ꝙ sic videt̉ ꝑ natu
ram sui oppositi sic. sicut dicit Aug⁹. Uenenū chari
tatis est cupiditas. vnde ⁊ dicit ꝙ vbi magna cupidi
tas. ibi parua charitas. Et in li. ꝯfessionū. Minus te
amat qui aliq̇d tecū amat. qd̉ nō ꝓpter te amat. Si ergo
contingit cupiditatē non tm̄ remitti. sed etiā augeri.
ꝑ contrariū cōtingit charitatē diminui. ¶ Itē venia
le est malū. sed nō est malū. nisi qd̉ adimit aliq̇d de bo
no. ergo veniale adimit aliq̇d. Sed naturalis habili
tas est multo maioris inherētie ꝗ charitas. ergo cū veni
ale adimat de bonitate naturali. ergo ⁊ de charitate. ergo ⁊c̄.
¶ Itē hoc ipm̄ ostēdit̉ ꝑ naturā sui subiecti. Quia sic
hominē ꝯtingit ꝓficere. ita retrocedere. sꝫ ꝑ ꝓfectum
li. ar. cōtingit in nobis charitatē augeri. dū ascendit
ad ꝑfectionē. ergo cū ꝯueniat eisdem gradibus redire
ad imꝑfectionē. cōuenit charitatē diminui. ¶ Itē om
ne illud qd̉ sui dehabilitatiōe in termino est causa cor
ruptionis. ꝑ sui dehabilitationē citra terminū est cau
sa diminutiōis. sed li. ar. dehabilitatū ꝑ auersionē est
causa corruptōis charitatis. ergo dehabilitatio eius sub
deo est causa diminutiōis. ¶ Itē hoc ipm̄ ostendit̉ ꝑ
naturā ipsi⁹ charitatis sic. Opposita nata sunt fieri
circa idē. sed augmentū ⁊ diminutio sunt opposita. ergo
si cōuenit charitatē augeri. cōuenit ⁊ diminui. ¶ Itē
qd̉ potest saluari in esse sine ꝯiunctione sui ad aliq̇d.
potest illud ab illo post cōiunctionē seꝑari. sed chari
tas ante additionē habet esse sine additamento. ergo po
test seꝑari. ⁊ si hoc. ergo ⁊ diminui. ergo ⁊c̄. ¶ Cōtra. cha
ritas est forma simplex ⁊ vniformis ꝑ totum. ergo qd̉
adimit de charitate. qua rōne adimit vnā partē. adi
mit ⁊ totū. ⁊ si hoc. ergo nunꝗ diminuit̉. ¶ Item ma
gnitudo charitatis est s̄m magnitudinē diuine influē
tie. ergo diminutio ei⁹ est ꝑ diminutionē influētie. sed
deus nō subtrahit influentiā suā nisi offensus. et non
offendit̉ nisi ꝑ auersionē ab ipso ⁊ ꝯtemptū. ergo non
diminuit̉ charitas nisi ꝑ peccatū mortale. sed hoc nō
est aliud ꝗ charitatē tolli. ergo ⁊c̄. ¶ Itē omne illud qd̉
diminuit alterū. est illi oppositū. sed veniale vel cupi
ditas. siue ꝯcupiscētia citra deū. nō opponit̉ charita
ti. imo est omnino illi incōtingens. ergo nō diminuitur.
¶ Itē qd̉ diminuit alterū. habet posse sup illud. sꝫ ve
niale nō habet posse supra charitatē. quia pl⁹ diligit
charitas deū ꝗ cupiditas. t. m. a. an. ergo ⁊c̄. ¶ Item
hoc ipsum ostendit̉ ꝑ impossibile hoc mō. Si veniale
diminuit charitatē. ergo aliq̇d diminuit ab ipsa. ergo si
charitas non est infinite magnitudinis. ergo veniale
aliquotiens iteratū totā adimit charitatē. qd̉ falsum
est. ¶ Itē si diminuit charitatē s̄m substantiam. ergo
minuit ꝑmiū substātiale ei debitū. sed ꝑmiū substanti
ale est bonū eternū. ergo veniale aliq̇d aufert d̉ bono
eterno. sed ablatio boni eterni vel simpliciter vel s̄m
partē est pena eterna. ergo veniale meret̉ penam eter
nam. qd̉ est ꝯtra cōmunē opinionē. Si ergo veniale
nō minuit vnū. nec aliud. ¶ R°. dōm. ꝙ circa hoc du
plex opinio est. fundata super duplicē opinionē ꝑce
dentē de modo augmētandi charitatē. Quidā eīn di
cunt charitatē augeri ꝑ impermixtionē. ⁊ cū impermi
xtio maior sit s̄m maiorē liberi arbitrij habilitationē.
⁊ s̄m ꝯcupiscentie diminutionē. ⁊ ecōtrario. ꝑmixtio
ꝑ dehabilitationē li. arbi. ⁊ augmentationē ꝯcupiscē
tie. dicunt ꝑ ꝯsequens eā diminui. s̄m ꝙ auget̉ cupi
ditas vel cōcupiscentia. ⁊ dehabilitat̉ li. ar. ⁊ hoc est
per veniale peccatū. sed qm̄ veniale peccatū manens
veniale nunꝗ totiens iterat̉ ꝙ ꝯcupiscentiā augeat.
ita ꝙ aliquid diligat supra deū. ideo charitas ꝑ venia
lia potest diminui. sed nō tolli. tollit̉ aūt per mortale.
qd̉ auget ꝯcupiscentiā supra deū. Sꝫ hec opinio vt
supra ꝓbatū est. non habet stabile fundamentum. qm̄
substātiale augmentū charitatis nō venit a li. ar. nec
concupiscētia. ideo nec diminutio. ⁊ propter hoc po
nitur alia opinio ꝓbabilior. ꝙ charitas nō minuitur
substātialiter. ⁊ hec opinio fundat̉ sup hoc. ꝙ augmē
tum charitatis fieri habet sup additionē vel incremē
tum maioris influētie. quo supposito dicendū ꝙ cha
ritas s̄m substantiā nō minuit̉ sed auget̉. Et ratio hu
ius sumit̉ a parte oppositi siue agentis. ¶ Nam chari
tas nō habet oppositū nisi mortale peccatū. per illud
aūt non minuit̉ sed tollit̉. cōcupiscentia aūt siue cupi
ditas ⁊ veniale peccatū opponunt̉ charitati s̄m fer
uorem solū. quia simul stāt ⁊ substātialiter sunt sese cō
tingentia. Et ideo soluendū ad duo ꝑma. ꝙ illd̉ aug.
de cupiditate ⁊ minori amore. similiter ad illud de ve
nialis diminutiōe. locū habet solū quantū ad feruorē
charitatis. Et sic patēt duo ꝑma. Sumit̉ et rō quare
charitas nō minuit̉ a ꝑte ipsi⁹ subiecti qd̉ est li. ar. s̄m
conuersionē ad deū. liberū aūt arbi. ad augmentū cha
ritatis se disponit per habilitatē. similiter ad diminu
tionem ꝑ dehabilitatē citra mortale. sꝫ hec dispositio
est de cōgruo nō de cōdigno. ⁊ qm̄ deus ꝓnior est ad
miserandū ꝗ ad cōdemnandū. ⁊ ad donandum ꝗ ad
abstrahendū. hinc est ꝙ charitatē tribuit cū se li. ar. di
sponit de congruo. sꝫ nō abstrahit. nisi quādo necessa
rio se disponit ad abstractionē vel subtractionē grē.
hoc aūt solū est ꝑ auersionē. ⁊ tunc totū tollit. Et hinc
est ꝙ charitas nunꝗ minuit̉ sed auget̉. q꞉ solū de con
gruo potest se ꝑparare subiectū ad diminutionem.
¶ Ad illud qd̉ obijcit̉. ꝙ sicut homo ꝓficit. ita descen
dit frequēter. Dicendū ꝙ nō sic diminuit̉ ꝑ descēsum
substātialiter charitas. sicut auget̉ ꝑ ascēsum. Qd̉ aūt
obijcit ꝙ li. ar. potest totū priuare ꝑ dehabilitationē.
⁊c̄. dōm. ꝙ istud falsum est. q꞉ forma substātialis om
nino priuat̉ ꝑ dispositionē ad oppositū in termino.
nō tamē minuit̉ ꝑ dispositionē citra terminum. Pre
terea illud habet locū quādo dispositio in termino ⁊
citra terminū sunt eiusdē generis. nō sic aūt est in pro
posito. quia vna est mortale peccatum. alia veniale.
Sumitur etiam ratio quare nō potest minui a parte
nature sue. ipsa eīn est influētia s̄m diuinā acceptatio
nem. sed ꝙ deus acceptet. hoc est ab ipso. ⁊ ita ꝙ ma
gis ⁊ magis acceptet. ⁊ ita de sua natura pōt augeri.
ꝙ aūt minutim acceptet. hoc nō est ex se. ergo oportet
ꝙ veniat a nobis. ergo charitas d̉ sē habet augeri. mi
nui vo non habet nisi a nobis. vt supra ostensum est.
ꝑ nos aūt non potest minui. ⁊ ideo charitati debetur

48 augmentū naturaliter. ¶ Ad illud ergo qđ obijcitur
ꝙ opposita nata sunt ⁊c. dōm ꝙ verū est nisi alterum
insit ꝑ naturā. Ad illud qđ obijcit potest esse sine ad
ditione. ergo separi. dōm ꝙ istud verū est si esset aliqđ
seꝑans. sed nihil est qđ separat.

¶ Questio quarta ⁊ vltima. b

De augmēto charitatis q̄tum ad terminū. vtrū habe
at statū vel terminū vltra quē nō possit augeri. Et ꝙ
sic ostendit͛ h° modo. Omne qđ est in aliquo non exce
dit capacitatē ei⁹ in quo est. sed charitas est in anima
ergo nō excedit anime capacitatē. Sed capacitas aīe
est finita. q̄ꝛ omnis potētia finita habet capacitatē fi
nitam. ergo ⁊ charitas. ¶ Itē augmentū charitatis attē
ditur ſm quantitatē v̄tutis. sed quātitas v̄tutis simi
lis est quātitati molis. ⁊ ꝑfectioꝛ. Sed in quantitate
molis in augmētando est status. Unde phs. oīm na
tura ꝯstantiū termin⁹ est. ⁊ ratio magnitudinis ⁊ au
gmenti. ergo similit͛ est in quantitate v̄tutis. ¶ Item au
gmentū charitatis attendit͛ ꝑ ascensionē ad qualitatē
ꝑfectā. ergo qđ semꝑ auget͛ nunq̄ venit ad perfectum
Perfectū aūt est cui nō est possibilis additio. sed cha
ritatē cū sit opus dei nō ꝯuenit ꝑfici. dei enim ꝑfecta
sunt oꝑa. ergo ⁊c. ¶ Itē augmentū charitatis attēdit͛ ſm
approximationē ad finem. nam q̄to charitas maioꝛ.
tāto fini ꝓximioꝛ. ergo nunq̄ ꝑuenit ad finē. aut si sic
a necesse est stare. q̄ꝛ alias esset frustra. ergo ⁊c. Contra. ꝙ
nō sit stat⁹ ostendit͛ a p̄te v̄tutis augmētantis. Tātū
eīm extendit͛ augmentū. q̄tū virtus augmētatiua. sed
virtus augmentās charitatē. est virt⁹ diuina que nō
b habet terminū ⁊ statū. ergo ⁊c. ¶ Itē hoc ipsum videtur
a parte suscipiētis. Sicut eīm se habet transparēs ad
lumē corꝑale. sic capacitas aīe ad lumē gratie siue cha
ritatis. Sꝫ aer nunq̄ tm̄ recipit de lumine. q̄n adhuc
c possit plus recipe. ergo ⁊c. ¶ Itē hoc videt͛ ostēdi posse
a p̄te augmētabilis. qđ est charitas. q̄ꝛ ip̄a est eque in
actu vel ampli⁹ sicut ignis materialis. sed ignis mate
rialis rōne sue actualitatis auget͛ in infinitum. si assit
cōbustibile. sicut dicit phs. ergo similit͛ charitas đ se
d ¶ Itē hoc ip̄m ostendit͛ a p̄te obiecti charitatis. qđ ē
summū bonū nō habēs mensurā. ergo si mēsura chari
tatis debet attēdi ꝑ magnitudinē obiecti. ⁊ illud caret
modo ⁊ mēsura. ergo ⁊ charitas. ⁊ si hoc. ergo non habet
statū nec terminū. ¶ R°. dōm. ꝙ stat⁹ est ī augmento
charitat͛. ſm omnē modū ſm quē ꝯuenit esse statum ⁊
ꝑfectionē in motu augmēti. ¶ Augmentū eīm. sic pa
49 tet in corꝑalibus habet statū a trib⁹. videlicet a virtu
te agēte. ⁊ potētia suscipiēte. ⁊ forma ꝑficiēte. sicut est
in hoīe. cui⁹ augmentū stat quādo virt⁹ caloris ⁊ car
nis ſm speciē nō potest ampli⁹ cōuertere q̄ꝫ deꝑdat͛.
quādo potētia humidi radicalis nō potest plus extē
di. quādo corp⁹ ꝑfectū est ſm ꝙ cōgruit ꝑfectioni aīe
Sic dōm. ꝙ charitas stat a p̄te v̄tutis agētis. sed hu
50 iusmodi stat⁹ potest esse dupliciter. Nā illa virt⁹ aut
est oꝑans naturaliter. aut a ꝓposito. Si naturaliter.
tūc stat quādo nō potest ampli⁹. Si a proposito. tūc
stat quādo nō disponit ampli⁹. ⁊ hoc modo stat cha
ritatis augmentū. cū deuentū est ad mensurā quā mē
sus est deus homini ſm distributionē sue sapiētie. et
ideo licet v̄tus augmentās sit infinita. tamē oꝑat͛ ſm
dispositionē sapiētie limitātis effectus varios ſm ꝙ
placet sibi. Nō eīm oꝑat͛ ſm omnimodā possibilitatē
Stat etiā a p̄te suscipiētis. q̄ꝛ sicut đr Math. xxv. De 51
dit vnicuiq̄ ſm propriā virtutē. Et hmōi stat⁹ potest
intelligi tripliciter. Aut ſm actū. cū ampli⁹ nō proce
dit. ⁊ sic stat in viris ꝑfectis q̄ nō assurgūt ad maioꝛa
Aut ſm aptitudinē. ⁊ sic stat in beatis q̄ ampli⁹ non
possunt se disponere. ⁊ tantū habēt q̄tū se disposuerīt
vnde stat⁹ est in eis. Aut ſm possibilitatē suscipiētis
⁊ sic statū habēt in xp̄o. ⁊ credo etiā ꝙ in beata v̄gine.
⁊ aliq̄ dicūt ꝙ in angelis. vtrū in aliq̄bus alijs nescio
Scio tamē de xp̄o. q̄ꝛ tm̄ habet de gloꝛia q̄tum potest
recipe creatura vnica. et credo hoc ip̄m de matre dul
cissima. Stat etiā a p̄te augmētabilis cum ꝑuenit ad 52
quantitatē ꝑfectā. Sed notandū ꝙ quātitas virtutis 53
perfecta est dupliciter. Uel simpliciter. vel in genere
Simpliciter ꝑfecta est ī summo ⁊ simplicissimo vt in
deo. In genere v̄o omnib⁹ qui ꝑtingunt ad actū com
pletū. ad quē sunt. ⁊ hoc est diligere deū ex toto corde
⁊ ex tota aīma. ⁊ ex tota v̄tute. Primo modo nō est sta
tus. sed secūdo solū. ¶ Ad illud qđ obijcit͛ primo đ in a
finitate v̄tutis agētis. Dicendū ꝙ illa ratio teneret. si 54
virtus charitatē augmentās ageret naturaliter. ⁊ ſm
impetū. siue ſm totū suū posse. nūc autē agit sapiēter
⁊ ita ponit vnicuiq̄ limitē ipsa in se nō limitata ¶ Ad b
illud quod obijcit͛ ꝑ simile in aere ꝙ suscipiētis poten
tia est ad infinitū. Dōm. ꝙ lumen augeri in aere h̄ est 55
dupliciter. Uel ꝑ ipsius clarificationē. vel ꝑ luminū
aggregationē. Primo modo credo ꝙ statum habeat.
adeo eīm posset aer illuminari. ꝙ si etiā superueniret
aliud lumen. nō magis clarescerent. Alio modo potest
augeri lumē in aere per luminū aggregationē. ⁊ sic q̄ꝛ
lumina diuersaꝝ luminariū sunt in eodē puncto aerꝭ
non se angustant nec se expellunt. sicut multe species
in vno medio. ⁊ ita nunq̄ sunt tot species q̄n plures
possunt esse. similiter de luminibus. Sed tūc nō est si
mile de charitate. quoniā sicut prius tactū est. in vna
anima tm̄ est vna charitas. non sic est de lumine qđ
egreditur a diuersis luminaribus. ¶ Ad illud quod c
obijcitur a parte augmētabilis. ꝙ ignis in infinitum
est augmētabilis. Dicendū. ꝙ caloꝛ potest augeri du 56
pliciter. Uel intensiue. ⁊ sic statū habet ⁊ summū. Uel
extensiue. ⁊ vt sic in pluribus. ⁊ sic non habet statum
a parte sua. sed a parte cōbustibilis. quod finitum est
Similiter dico ꝙ charitas potest augeri intēsiue. vt
magis diligat. ⁊ sic habet statū. sicut ignis. Alio mo
do extensiue. vt a parte dilectoꝝ. ⁊ sic nō habet statū
ex parte sua. quia nunq̄ tot diligit. q̄n adhuc nata sit
diligere plures. ¶ Ad illud qđ obijcitur a parte obie d
cti charitatis. Dōm. ꝙ obiectū nihil ad hoc fac͛. q̄ꝛ ob 57
iectum semꝑ est idē. nō mutatū ⁊ est infinitū. ⁊ iō nūq̄
ei charitas cōmensurat͛. nec ad eius mensurā recipit
augmentū nec detrimentū.

¶ Dist. xviij. de tꝑali ꝓcessione spūssancti q̄tū ad ꝓprietatē ꝑ quā natus est tꝑaliter procedere.

Hic querit͛. cū spūssanctus ꝑ quē diuidunt͛ dona. ipse sit donū ⁊c. Hec est tertia ꝑs hui⁹ partis. in qua ma
b gister agit de ꝓcessione spūssancti tꝑali. Determinato eīm ꝑncipio a quo spūssanctus ꝓcedit. determiāto
etiā modo ſm quē ꝓcedit. determinat hic magister proprietatē ſm quā ꝯuenit ei tꝑaliter ꝓcedere. ⁊ hec ꝓ
prietas est donū. ⁊ de hac in tota p̄senti dist. intēdit agere. Diuidit͛ aūt hec ꝑs in quattuoꝛ p̄tes. ſm quattuoꝛ q̄sti
ones quas mouet. In prima querit ⁊ determinat vtrū. s. s. sit donū in quo alia dona donant͛. In secūda q̄rit vtrū
spūssanct⁹ sit eadē ratiōe datū ⁊ donū. ibi. Preterea diligēter ꝯsiderandū est. cū spūssanct⁹ dicat͛ donū et datum.
In tertia querit͛. cū nō solū spūssanct⁹. sed etiā fili⁹ sit datus. quare nō dicit͛ filius noster sicut spirit⁹ nr̄. ibi. Hic

querit̃ vtꝝ ꝛ fili⁹ cũ ſit nobis dat⁹ ꝛc. In q̃rta ꝛ vltima q̃rit. cũ ſpũſſanct⁹ ſit donuꝫ relatiue. quõ poſſit a ſe dari. ſicut a ſe donat̃. videt̃ ſpũſſanct⁹ ad ſe relatiue dici. ꝛ h̃ facit ibi. Poſt h̃ querit̃ vtꝝ .ſ.ſ. ad ſeip̃m referat̃. Ceteris ꝑtibus indiuiſis remanẽtib⁹. q̃ ſpẽaliter ꝓſequit̃ q̃ſtiones p̃dictas. Media ſiue ſcd̃a ꝑs q̃ eſt de differentia doni vel dati habet q̃ttuoꝛ ꝑtes. In p̃ma querit ꝛ determĩat ꝙ nõ eadẽ rõne .ſ.ſ. dꝛ donũ ꝛ datũ. q̃ donũ eſt ab eterno. ſꝫ datum ex tꝑe. In ſecũda vero ꝯtra h̃ ſcꝫ ꝙ ſpũſſanct⁹ ſit donũ eternalit̃. obijcit. ibi. Sꝫ querit̃ cui donabilis. vtruꝫ p̃ri vel filio. In tertia vero. q̃ in ſolutiõe dixerat q̃ddã dubiũ. iõ incidẽter mouet ꝛ determinat illud ibi. Hic oꝛit̃ q̃ſtio. vtrũ fili⁹ naſcẽdo ꝛc. In quarta vero ꝛ vltĩa redit ad p̃mã ſolutionẽ. oſtendẽs ꝙ ſpũſſanct⁹ eternaliter donũ ẽ. q̃ eo ip̃o ẽ donũ q̃ ꝓcedit a p̃re ꝛ filio. ꝛ ꝙ tꝑalit̃ eſt datũ vel donatũ. ꝛ h̃ facit ibi. Ex p̃dictis patet ꝙ ſpũſſctũs ꝛc.

DI. XVIII

Utrum ſpũſſanctus ſit donũ in quo alia dona donantur. a

Hic querit̃ cũ ſpũſſanct⁹ ꝑ quẽ diuidunt̃ dona ipſe ſit donũ. vtꝝ ꝯcedẽdũ ſit ꝙ ꝑ donũ diuidant̃ ac dent̃ dona. Ad qd̃ dicim⁹. q̃ ꝑ donũ qd̃ eſt ſpũſſanct⁹ ſingulis ꝓpria diuidunt̃. ꝛ ip̃m cõiter oĩes boni h̃nt. Un̄ Aug. in. xv. li. de tri. ait. Per donũ qd̃ eſt ſpũſſanct⁹ in cõe omnib⁹ mẽbris xp̃i multa dona q̃ ſunt quibuſqꝫ ꝓpria diuidunt̃. Nõ em̄ ſinguli q̃qꝫ h̃nt oĩa. ſ3 hi illa. alij alia. q̃uis ip̃m donuꝫ a quo cuiqꝫ ꝓpria diuidunt̃ oẽs habeãt. i. ſpm̄ſctm̄. Apte dic̃ ꝑ donũ dona donari.

 Queſtio.
 R̃o.
 Aug⁹.

Utrum eadẽ ratione ſpũſſanctus dicat̃ donũ ꝛ datũ ſiue donatum. b

Preterea diligẽter ꝯſiderandũ eſt cũ ſpũſſanct⁹ dicat̃ donũ ꝛ datũ. vtrũ eadẽ rõne vtrũqꝫ nomẽ ei ꝯueniat. qd̃ ytiqꝫ videri põteſt.

 Rõ apparẽs.

Cũ em̄ idẽ ſit ſpm̄ſanctũ dari. ꝛ ſpm̄ſanctũ donari. ex eadẽ rõne videt̃ ſpũſſanct⁹ dici datũ ꝛ donũ. Hoc etiã videt̃ Aug⁹. ſignificare in. xv. li. de tri. cũ ait. Spũſſanctus in tantũ donũ dei eſt. in q̃tũ dat̃ eis q̃bus dat̃. apud ſe aũt de⁹ eſt ꝛ ſi nemini dat̃. Ecce apte dicit ſpm̄ſanctũ donũ appellari. q̃ dat̃. Si aũt ex eo tm̄ appellat̃ donũ. q̃ dat̃ nõ ab eterno fuit donũ. q̃ nõ dat̃ niſi ex tꝑe. Ad qd̃ dicim⁹. q̃ ſpũſſanct⁹ ꝛ donuꝫ dꝛ ꝛ datũ ſiue donatũ. ſ3 datũ ſiue donatũ ex eo tm̄ dicit̃. q̃ dat̃ ſiue donat̃. qd̃ habet tm̄ ex tꝑe. Donũ vero dꝛ nõ ex eo tm̄ ꝙ donet̃. ſ3 ex ꝓprietate quã habuit ab eterno vnde ꝛ ab eterno fuit donũ. Sempiterne em̄ donũ fuit. nõ q̃ daret̃. ſ3 q̃ proceſſit a p̃re ꝛ filio. Un̄ Aug. in. iiij. li. de tri. ait. Sicut natũ eſſe eſt filio a p̃re eſſe. ita ſpiritui ſancto donũ dei eſſe: eſt a p̃re ꝓcedere ꝛ a filio. Hic apte oñdit̃ ꝙ ſpũſſanct⁹ eo donũ eſt ꝙ ꝓcedit a p̃re ꝛ a filio. ſicut fili⁹ eo eſt a patre ꝙ nat⁹ eſt ab eo. Nõ em̄ idẽ eſt filio eſſe a p̃re ꝛ ſpũiſancto. i. nõ ea ꝓprietate fili⁹ dꝛ eſſe a patre qua ſpũſſanct⁹. Nã fili⁹ dicit̃ eſſe a p̃re. q̃ genit⁹ eſt ab eo. Spũſſanct⁹ vero dꝛ eẽ a p̃re ꝛ a filio. q̃ ſpũſſanct⁹ eſt donũ p̃ris ꝛ filij. i. q̃ ꝓcedit ab vtroqꝫ. Eo em̄ dꝛ ſpũs q̃ donũ. ꝛ eo donũ q̃ ꝓcedens. Un̄ Aug. in. v. li. de tri. ait. Spũſſanct⁹ q̃ nõ eſt trinitas ſ3 in trinitate intelligit̃. i eo ꝙ ꝓprie dꝛ ſpũſſanct⁹ relatiue dꝛ. cũ ꝛ ad patrẽ ꝛ ad filiũ refert̃. q̃ ſpũſſanct⁹ ꝛ patris ꝛ filij ſpũs eſt. ſ3 ip̃a relatio nõ apparet in hoc noĩe ſpũs. apparet aũt cũ dꝛ donũ dei. Donuꝫ eſt em̄ patris ꝛ filij. q̃ a patre ꝓcedit ꝛ a filio. Ecce his verbis apte oñdit̃ eadẽ relatione dici ſpm̄ſcm̄ ꝛ donũ. donum aũt q̃ ꝓcedit a patre ꝛ filio. Proprietas ergo qua dꝛ ſpirit⁹ ſanct⁹ vel donũ ꝓceſſio ip̃a eſt. de qua poſt pleni⁹ agemus cũ alijs. Cũ ergo ab eterno ꝓceſſerit ab vtroqꝫ. ꝛ ab eterno donũ fuit. Nõ ergo ſpũſſanct⁹ eo tm̄ dicit̃ donũ. q̃ donatur. nã ꝛ ante fuit donũ q̃ donaret̃. Unde Aug. in. v. li. de tri. Semꝑ ſpũſſanctus ꝓcedit. ꝛ nõ ex tꝑe ſed ab eternitate ꝓcedit. Sed q̃ ſic ꝓcedebat vt eſſet donabile. iam donum erat anteq̃ eſſet cui donaret̃. Aliter em̄ intelligit̃ cũ dicit̃ donũ. aliter cũ dicit̃ donatũ. Nã donũ poteſt eſſe etiã anteq̃ det̃. donatũ aũt niſi datũ fuerit. nullo modo dici poteſt. Sempiterne ergo ſpũs eſt donũ. tempaliter autẽ donatum. His verbis apte oſtendit̃ ꝙ ſicut ſpũſſanct⁹ ab eterno ꝓcedit. ita ab eterno donũ eſt. nõ quia donaret̃ a patre filio. vel a filio patri. ſ3 q̃ ab eterno ꝓceſſit donabilis.

 Spũſſanct⁹ dꝛ datũ vel donatum.
 Spũſſanct⁹ dicitur donum
 Aug⁹. q̃d ſit filio eſſe a patre ꝛ ſpiritui ſancto
 Aug⁹.
 Eo dꝛ .ſ.ſ. q̃ donũ. ꝛ eo donum quo ꝓcedens.
 Aug⁹. ꝙ ſemꝑ procedit ſpirit⁹ ſanctus.

a Relatio nõ apparet in hoc noĩe ſpirit⁹. Videt̃ dicere falſuꝫ. q̃ ſpũs dꝛ. q̃ ſpiratur. ergo refert̃ ad ſpirantẽ. ergo apparet i eo relatio. Itẽ videt̃ ꝙ magis appareat q̃ in h̃ nomine donũ q̃ relatiua dicunt̃ q̃ hoc ip̃m ꝙ ſunt. alioꝝ ſunt. ſꝫ ſpũs eo ꝙ ſpũs h̃ꝫ eſſe a ſpirante. donũ vero nõ opoꝛtet ꝙ habeat eſſe a donãte ergo nõ videt̃ in h̃ tm̄ apparere relatio. R̃o. dõm. ꝙ tã donũ q̃ ſpiritus dꝛ relatiue. ſꝫ tamen relatio magis apparet in h̃ noĩe donuꝫ q̃ in hoc noĩe ſpũs. q̃ donũ ſꝑ dicit reſpectũ ad dantẽ. ſpũs aũt nõ imo poteſt accipi abſolute. Uel aliter dõm ꝙ

Obiectio ꝯtra hoc ꝙ ſpũſſanct⁹ ſit donũ eternalit̃. c

Sed querit̃ cui donabilis. vtrũ patri ꝛ filio. an tantũ nobis quo nondũ eram⁹. Si aũt non erat donabilis patri ꝛ filio.

ſed tantum nobis · ⁊ ex eo donum erat · quia ſic donabi-
lis procedebat · videt̃ ꝙ filius ſemꝑ eadem ratione donū
fuerit · quia ab eterno ꝓceſſit a patre donabilis nobis in tē
pore · Nam ⁊ de filio legitur ꝙ datus eſt nobis · Ad quod di
cimus · quia ſpiritusſanct⁹ nobis tantū non patri vel filio
donabilis proceſſit · ſicut ⁊ nobis tantū datus eſt · Et filius
vere datus eſt nobis · ⁊ ab eterno proceſſit a patre · non vt
donabilis tantū · ſed vt genitus qui ⁊ donari poſſit ¶ Pro
ceſſit ergo vt genitus ⁊ donabilis · ſed ſpiritusſanctus non
procedit vt genitus: ſed tantū vt donum · donū autē ſem-
per fuit · non ſolū quia donabilis · ſed quia ab vtroqȝ ꝓceſ-
ſit · ⁊ quia donabilis fuit · Unde Auguſtin⁹ in · v · libro d̃ tri-
nitate ait · Eo ipſo ꝙ daturus erat eū deus · iam donū erat
etiam anteq̃ daretur · Et ideo donabilis eſt · ſed aliter do-
nabilis q̃ filius · Nam ⁊ aliter datus ⁊ aliter proceſſit q̃ fili
us · Filij enim ꝓceſſio genitura eſt vel natiuitas · Spiritus
ſancti vero proceſſio natiuitas nō eſt · vtraqȝ vero ineffabi
lis eſt ¶ Et notandū ꝙ ſicut[b] filius naſcendo accepit nō b
tantū vt filius ſit · ſed omnino vt ſit · ⁊ vt ipſa ſubſtantia ſit ·
ita ⁊ ſpiritusſanctus a patre ⁊ filio procedendo accepit · nō
tantū vt ſpiritusſanctus ſit vel donum · ſed etiā vt omnino
ſit · et vt ſubſtantia ſit · quod vtiqȝ non accepit ex eo quo da
tur · Nam cū non detur niſi ex tempe · ſi hoc haberet ex eo
ꝙ datur accepiſſet ergo ex tempe vt eſſet · Unde Auguſti-
nus in · v · libro de trinitate · Filius nō tantū hoc habet na-
ſcendo vt ſit filius · ſed omnino vt ſit · Queritur ergo · vtrū
ſpiritusſanctus eo ꝙ datur: habeat non tantū vt donū ſit
ſed omnino vt ſit? Quod ſi non eſt niſi quia datur · id eſt · ſi
non habet eſſe: niſi eo ꝙ datur · Sicut filius naſcēdo habet
non tantū vt ſit filius · quod relatiue dicit̃ · ſed omnino vt ſit
ipſa ſubſtantia · quomodo iā ſpiritusſanctus erat ipſa ſub-
ſtantia · cum nō prius daretur q̃ eſſet cui daretur · Non er-
go eo ꝙ datur ſed procedēdo habet vt ſit donum · ⁊ vt ſit eſ
ſentia · ſicut filius nō eo ꝙ datus eſt: ſed naſcendo accepit ·
non tantū vt ſit filius · ſed vt ſit eſſentia · Unde Auguſtin⁹
in · xv · libro de trinitate ait · Sicut filio preſtat eſſentiam ſi-
ne initio tempis · ſine mutabilitate nature d̃ patre genera-
tio · ita ſpiritui ſancto preſtat eſſentiam ſine vllo initio tpis
ſine vlla mutabilitate nature de vtroqȝ ꝓceſſio ·

¶ Dubitatio ex verbis · § · proximi ſupra orta · videlicet ꝙ
filius non tm̄ ſit filius natiuitate ſed etiam eſſentia · a ſimili
⁊ ſpūſſctūs proceſſione · d

Hic oritur queſtio · Si filius naſcendo habet non tantū vt
ſit filius · ſed vt ſit eſſentia · ⁊ ſpiritusſanctus ꝓcedendo · nō
tantū vt ſit donū · ſed vt ſit eſſentia · ergo ⁊ filius natiuitate
eſſentia eſt · ⁊ ſpiritusſanct⁹ proceſſiōe eſt eſſentia · cū alibi
dicatur ꝙ nec pater eo pater eſt quo deus · nec filius eo fili
us quo deus · nec ſpiritusſanctus eo donū quo deus · Quia
vt ait Auguſtin⁹ in · vij · libro de trinitate · His nominib⁹ re
latiua eorū oſtendunt · non eſſentia · vnde poſt pleni⁹ age-

Iſaie · ix · R°.

Q filı⁹ ꝓceſſit vt genit⁹ ⁊ donabilis · ſpūſſctūs ꝓo vt donum ⁊ donatū · ⁊ q꞉ ꝓcedit ab vtroqȝ · ⁊ q꞉ donabilis eſt

Sicut filius naſcendo accepit · nō tm̄ vt eēt filius · ſed etiam eſſentia · ita ⁊ ſpiritusſanctus ꝓcedēdo accepit · non tm̄ vt eſſet donum · ſed etiā vt eſſet eſſentia

Aug⁹: non dicit ꝙ re-
latio nō appareat in h
nomine ſpūs ſȝ ꝙ non
appareat in hoc nomi
ne · ſ · ſ · q̃uis enim dica
tur eſſe ſpūs ſpirator,
non tamen dicitur eſſe
ſpūſſanctus ſpirator,
Ad illud quod obijcit
ꝙ ſpiritus magis di-
cit habitudinē reſpiciē
tem eſſe q̃ donum · di-
cendū ꝙ ver̄ eſt in his
quibus accidit donum
ſed in · ſ · ſ · quia ideo eſt
quia donū · nō hȝ locū
iſta obiectio ·
2 b ¶ Filius naſcēdo ac-
cepit ⁊c̃ · vt ſit ipſa ſub
ſtantia · Uidetur male
dicere · quia in omī eo
quod ineſt filio ꝑ nati
uitatē diſtinguit̃ filius
a prē quia natiuitas ē
proprietas diſtīctiua ·
ergo ſi filius naſcendo
accepit vt ſit eēntia vel
ſubſtantia · ergo pater
in ſubſtātia diſtingui-
tur a filio · Item quod
filius naſcēdo accepit
ſiue quod filius eſt na
ſcendo eſt natū · ergo
ſubſtantia eſt nata · ſi fi
lius naſcendo eſt ſuba
Omne eīm qd̄ naſcēdo
accepit a natiuitate hȝ
ortum · R° · dōm · ꝙ ali
3 qui diſtinxerunt iſtā
locutionē · fili⁹ naſcen
do eſt diuina ſubſtātia
ſiue deus · Quia gerū-
dium poteſt dici cōco
mitantiā · ⁊ ſic ſimpli-
citer eſt vera · vel cau-
ſam · ⁊ ſic multiplex · q꞉
cum dico filius eſt de⁹
ſiue diuina ſubſtantia
tria dico · ſcȝ ſubiectū ·
compoſitionē · ⁊ predi
catum · Poteſt ergo h
gerundiū naſcendo di
cere cauſalitatē reſpe
ctū ſubiecti · vel reſpe-
ctu compoſitiōis · vel
reſpectu predicati · Si
reſpectu ſubiecti · tunc
eſt ſenſus · filius naſcē
do ⁊c̃ · id eſt · qui eſt fili
us naſcendo · vel q̄ na-
ſcendo habet vt ſit fili-
us eſt deus · ⁊ ſic eſt vēa
Si reſpectu compoſitionis · ſic eſt ſenſus · Filius eſt de⁹ naſcendo · id eſt · hoc predicatū conuenit ſubiecto ꝑ natiui
tatem · ⁊ ſic adhuc eſt vera locutio · Si reſpectu ꝑdicati · ſic eſt ſenſus · filius eſt deus ſiue ſubſtātia diuina naſcēdo
ita ꝙ naſci ſiue natiuitas ſit principiū ſiue origo deitatis · ⁊ in hoc ſenſu eſt falſa · Magiſter tamē iſtam locutionē

R°.

c mus. Ad quod breuiter respondẽtes dicimus. quia nec filius natiuitate essentia est. sed tm̃ filius. Nec spiritussanctus ꝓcessione essentia est. sed donum tm̃. et tamen vterqꝫ. et ille

Hylarius

d nascendo et iste ꝓcedendo accepit vt esset essentia. Non enĩ vt ait Hylari⁹ in. v. li. de tri. p defectionẽ. aut ꝓtensionẽ aut deriuationẽ ex deo deus. sed ex virtute nature ĩ naturam eandẽ natiuitate subsistit filius. et ex virtute nature in naturã eandẽ processione subsistit spiritussanctus.

Exponit verba Hylarij.

¶ Qđ ita intelligi potest. Ex patre qui est virtus ingenita. naturam quã habet. eandẽ filius natiuitate. id est. nascendo. et spũssanctus ꝓcessione. id est. procedẽdo habet. Unde ipse idem apertı⁹ eloquẽs. quod dixerat aperit dicens. Natiuitas inquit dei nõ potest non eã đ qua ꝓfecta est tenere naturam. Non enĩ aliud ꝙ deus subsistit. quod nõ aliunde ꝙ de deo subsistit. Ecce his verbis aperit quomodo intelligẽdum sit illud. de patre generatio prestat essentiã filio. et de vtroqꝫ processio prestat essentiã spirituisancto. Non quia ille essentia sit filius. et iste essentia sit spiritussanctus. imo proprietate personali. sed quia et ille nascendo. et iste ꝓcedendo essentiã habet eandẽ et totã que in patre est.

¶ Redit ad primã solutionem: ostendẽs ꝙ spiritussanct⁹ dicitur donũ et donatum: ſm duos predictos modos processionis. e

Ex predictis patet ꝙ spiritussanctus sempiterne donũ est et tempaliter datũ vel donatum. Ex quo apparet illa distinctio gemine processionis. de qua supra egimus. Nã ſm alteram processionem dicit donatũ vel datum. ſm alterã vo dicitur donum. ¶ Et ſm hoc ꝙ sempiterne donum est: refertur ad patrẽ et filium. ſm hoc vero ꝙ dicit datum vel donatum. et ad eũ qui dedit refert. et ad eos quibus datur. et eius dicit esse qui dat. et illorũ quibus datur. Unde Augu.

Aug⁹.

in. v. libro de trinitate ait. Quod datũ est. et ad eum qui dedit refertur. et ad eos quibus dedit. Itaqꝫ spiritussanct⁹ nõ tm̃ patris et filij qui dederũt. sed etiã noster dicitur qui accepimus. Spirit⁹ ergo et dei est qui dedit. et noster qui accepimus. ille spirit⁹ noster quo sumus. quia ipse est spũs hominis qui in ipo est. Quis et illũ spiritũ qui hominis dicitur

Qđ aliter. s. s. dr noster aliter naturalis

e vtiqꝫ accepim⁹. ſ aliter iste. aliter ille noster dicit. Aliđ est enĩ qđ accepim⁹ vt essem⁹. aliđ qđ accepim⁹ vt sancti essemus. Qđ aũt spũssanct⁹ noster dicatur: scriptura ostendit Scriptũ est enĩ de Johanne ꝙ in spũ helye veniret. Ecce dictus est helye spũs quẽ accepit helyas. scꝫ spiritussanct⁹

Numeri. xj.

non distinguit sed simpliciter concedit. et satis probabiliter. quoniam predicta distinctio non videtur habere radicem. Cuꝫ enim gerundiuum natuꝫ sit determinare compositioneꝫ. quia omnino nihil est dicere. homo nascendo. et huiusmodi. et cum compositio predicati siue essentie siue omniũ que attribuuntur filio. cõueniãt subiecto per natiuitatem. ideo habet veritatem. Nec valent obiectiones in contrarium adducte. quia natiuitas non distinguit illđ qđ per natiuitatẽ habet siue quod est in nascẽte. sed eum solum q̃ nascitur. et ideo non seq̃tur ꝙ substantia sit distincta. nec ꝙ ipsa nascat. Quis ꝑ generationem habeatur.

c ¶ Nec filius natiuitate essentia est. Videt falsum dicere. q: cum nascẽdo sit essentia. pari ratione videt ꝙ natiuitate. et hoc videtur ꝑ autoritatẽ Hylarij ĩ lra. R°. dc̃m. ꝙ absqꝫ dubio ista est distiguẽda. Fili⁹ natiuitate est diuina essentia. q: ablatiuus potest cõstrui in ratione forme. vel ĩ ratione principij. Si in ratõne forme. sic est falsa. quia natiuitas ñ ẽ causa formalis respectu ꝑdicati essentialis Si in ratione ꝑncipij. sic habet veritatem. q: omnia que conueniũt filio. conueniunt ei ꝑ natiuitatis originem. Sed magister quia accipit gerundiũ in ratione principij. ideo cum gerundio simplicit concedit. Et quia accipit ablatiuũ in ratione forme. ideo cum ablatiuo simpliciter negat. Magis enim iudicat scđm vsum loquendi ꝙ ſm virtutẽ sermonis. d ¶ Non enĩ ⁊c. per defectionem aut protensionẽ aut deriuationem. Queritur quomodo differũt illa tria. R°. quidã dicunt sic. ꝙ ꝑ defectionẽ producit aliquid de materia ꝑ forme ꝑexistentis corruptionẽ. sicut ex grano frumenti herba. Per protensionẽ producit aliq̃d ꝑ ꝑexistentis forme ꝑmanentiam. et inductionẽ forme artificialis. sicut vas fit de argento. Per deriuationẽ qđ ꝓducit ꝑ ꝑexistentis forme ꝑmanentiã sola locali mutatione. vt riuus ex fonte. et lacus ex riuo. Aliter potest dici ꝙ materiale principiũ ex q̃ res ẽ aut est materiale et transiẽs formaliter. et sic est defectio. Aut est materiale et ꝑmanens. et sic est protẽsio. Aut ẽ materiale et ꝑmanens et agens. et sic est deriuatio. et hoꝝ exempla sunt manifesta. e ¶ Aliud est enĩ quod accepim⁹ vt essemus ⁊c. Videt male dicere. quia sicut sine spũ dei nõ possumus sancti esse. ita nec esse. ergo videt ꝙ spũ. s. nõ tm̃ accepim⁹ vt essem⁹ sancti. sed etiã vt essemus. R°. potest ad hoc dici ꝙ hoc dictũ est ꝑ appropriationẽ. Quis enĩ a spiritusancto habeamus esse et sanctum esse. appropriate tamen habemus sanctum. ideo non sic accipi dicitur in nostri esse productione. sicut in sanctificatione. Aliter tamen potest dici. ꝙ sicut dare ordinatur ad habendũ. ita et accipere. et quia nullus habet spm̃scm̃ quãtũcũqꝫ spũscũs operetur in eo. nisi qui potest eo frui. et omnis talis est

sanctus. ideo spūsscūs nō dicit̄ ꝓprie loquendo dari nec accipi nisi sanctis ⁊ a sanctis.

7 f ¶ Tollā de spū tuo. Hoc nō pōt dici q̄ꝫtū ad substantiā. ḡ q̄ꝫtum ad effectū siue gratiam ergo videt̄ ꝙ grā transferatur ab vno in aliū Si tu dicas hoc ee͂ dictum ꝑ conformitatē Obijcit̄ ꝙ pari ratione posset dici ꝙ tolleret de spiritu alioꝝ. et daret moysi. R̄o. dōm ꝙ illud intelligitur de spiritu q̄ꝫtū ad effectū. ⁊ hec ꝓpositio deiportat conformitatem. simul ⁊ partialitatē. sed non q̄ꝫtum ad partem conferentē vel ꝯtinentem ꝓm veritatē. s₃ ꝓm proportionē. quoniā effectus. s. s. multo pl⁹ abundauit in Moyse q̄ꝫ in alijs. vt ꝙ alij q̄si partē gratie sue viderentur habere. Et dicitur tollā q̄ꝫtum ad sollicitudinē. quia duꝫ dona spūsscti alijs sūt cōmunicata. sollicitudo moysi est diminuta. et ꝑs illi⁹ sollicitudīs est alijs cōmissa ⁊c̄.

Et Moysi ait domin⁹. f Tollā de spiritu tuo. ⁊ dabo eis. id est. dabo illis de spiritusancto quē iam dedi tibi. Ecce ⁊ hic dictus est spiritus Moysi. patet igit̄ quia spiritussanct⁹ noster dicit̄ spūs. sed quia nobis datus. ⁊ datus vtiq̄ꝫ ad hoc: vt sancti essemus. Spiritus vero creatus ad hoc est datus vt essemus. f

¶ An filius cum sit nobis datus posset dici noster. vt spiritussanctus dicit̄ noster. f

Hic querit̄ vtrū ⁊ filius cū sit nobis datus dicatur vl' possit dici noster. Ad qđ dicimus. quia fili⁹ dicit̄ noster panis. noster redemptor ⁊ hmōi. s₃ non dicit̄ noster filius. q₂ filius dr̄ tm̄ relatiue ad eum q̄ genuit. Et ideo noster fili⁹ nō potest dici. s₃ patris tm̄. In eo aūt ꝙ dicit̄ datus. ⁊ ad eū qui dedit ⁊ ad eos quib⁹ datus est refert̄. vt spūssanctus qui etiā cū in scriptura vt supra dictū est dicat̄ spiritus noster. vel spiritus tu⁹. vel illius. vt de moyse ⁊ helya dictū est. nusq̄ꝫ tamen in scriptura occurrit ita dici. spūssanct⁹ noster. vel tuus. vel illius. sed spūs noster. vel tuus. vel illi⁹. Quia spiritussanct⁹ eo dr̄ quo donū. ⁊ vtrūq̄ꝫ relatiue dr̄ ad patrem ⁊ ad filiū. ⁊ h̄ sempiterna relatiōe. Si tn̄ aliqn̄ dr̄ donū nostꝝ accipit̄ donū ꝑ donato vel dato. Cū vero donū accipit̄ eo modo quo spūssanct⁹: donū patris ⁊ filij dicit̄. nō hoīs. ita ⁊ filius sub hac appellatiōe nō potest dici noster. vt dicat̄ filius noster. sic nec dr̄ spūssanctus noster. ⁊ tn̄ de filio dicit̄ panis noster. ⁊ d̄ spū spūs noster. Ille noster panis. q₂ nos reficit nobis datus. Iste nr̄ spūs. q₂ nobis inspirat̄ a patre et filio. ⁊ in nobis spirat sicut vult. Vn̄ Aug. in. v. li. de tri. ait Qđ de patre natū est. ad patrē solū refert̄ cū dicitur filius Et ideo fili⁹ patris est ⁊ nō noster. Dicim⁹ tn̄ ⁊ panē nostꝝ da nobis. sicut dicim⁹ spūm nostꝝ.

Qr nō dr̄ spūs sanct⁹ nr̄. s₃ spiritus noster.

Aug⁹.

¶ An spiritussanct⁹ ad se relatiue dicat̄. g

Post hec querit̄. vtrū spūssanct⁹ ad seipsum referat̄. h̄ em̄ videtur ex p̄dictis posse probari. Si em̄ qđ dat̄. refert̄ ad eum q̄ dat. ⁊ ad eū cui dat̄. ⁊ spūssanct⁹ dat̄ a seipso. vt p̄dictum est. ergo refert̄ ad seipm̄. Hui⁹ q̄stionis determinatione in posterꝫ differim⁹. donec tractemus de his q̄ relatiue dicunt̄ de deo ex tempe in quib⁹ datū ⁊ donatū cōtinent̄.

Hec q̄stio soluitur infra di. xxx in fine.

Supposito ex p̄cedentibꝫ ꝙ spiritussanct⁹ sit donum. ⁊ ꝙ donet̄. Ad intelligentiā hui⁹ partis sex querūtur. Primo querit̄. Vtrū spūsscūs sit donū quo omnia alia dona donant̄. Scđo vtrum spūssanct⁹ sit donū vel ab eterno vel ex tp̄e. Tertio q̄ritur qđ ꝯuenietius dicat̄ de spūsancto. donum. s. an datū. Quarto vtꝝ dona ꝓprie ꝯueniāt spirituisancto Quinto vtꝝ donum sit ꝓprietas spūsscti distinctiua. Sexto vtꝝ rōne donabilitatis dicat̄. s. s. noster.

¶ Questio I a

Qr spiritussanctus sit donū quo omnia alia donant̄ ostendit̄ autoritate ⁊ ratione sic. Apostol⁹. j. Co. xij. Diuisiones grāꝝ sunt. idē aūt spūs diuidit singulis ꝑut vult. ⁊ loquit̄ de donis nō tm̄ gratie gratūfacientis sed etiā que sunt gratis date. ḡ si ꝑ spm̄sanctū dantur vtraq̄ꝫ. cū nō sit alia differētia donoꝝ. ip̄e est donū in quo om̄ia alia donant̄. ¶ Itē Aug⁹. xv. de tri. ꝑ donū qđ est. s. s. cōe oībꝫ mēbris xp̄i ꝓpria quibusq̄ꝫ dona dei dant̄. ¶ Itē ratione oñdit̄ sic. Spūssanct⁹ est p̄mum donū. s₃ om̄e posteri⁹ ad p̄us reducit̄. ḡ omne donum reducit̄ ad donū qđ est. s. s. ḡ in oībꝫ donis rō donationis est ꝑ. s. s. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē om̄e donū inq̄ꝫtū donū ex amore dat̄. alioq̄n nō h₃ rōnē doni. s₃ spūsscūs est amor patris ⁊ filij. vt dicit Aug. ⁊ habitū est supra. ḡ ⁊c̄. Contra. Isidor⁹. Multis indignis spūsancto dant̄ dona spūsscti. ḡ ꝯtingit alia dona donari sine h̄. ḡ nō est donum in q̄ om̄ia alia donant̄. ¶ Itē aliqua sunt dona que appropriant̄ filio. vtputa sunt illa q̄ dant̄ ad illustrationē intellectus. ḡ si loquamur a ꝓprietate. talia dona donant̄ in filio siue ꝑ filiū. nō dono qđ est. s. s. ¶ Itē filius dat⁹ est nobis Esa. ix. Paruul⁹ nat⁹ est nobis. fili⁹ datus est nobis. ḡ si dat̄ spm̄scm̄. videt̄ ꝙ spūsscūs aliquā autoritatē vel influentiā habeat in filium. hoc aūt est falsum. ḡ nō om̄ia alia dona donant̄ ꝑ spm̄scm̄. ¶ Itē hoc ostendit̄ ꝑ impossibile. esto ꝙ intelligat̄ ꝑ impossibile spm̄scm̄ nō esse. adhuc pater ⁊ filius intelligunt̄ vt liberales. alioq̄n inest eis liberalitas a spūsancto. quod falsum est. ergo si intelligunt̄ liberales. ergo ⁊ donatores. ¶ Itē si spūssanct⁹ est donum in quo alia donantur. ergo doni est donum. ⁊ donationis est donatio. ⁊ si hoc. motus est motus. ⁊ relationis relatio. ⁊ hoc habet phs pro inconuenienti. Cū em̄ dependens nō possit alterꝫ determinare. erit ibi ꝑ

a b c d e

8 cessus in infinitum. ¶ R°. dōm. ꝙ cū dicit̄ ꝙ .s.s. ē do
num in quo oīa alia donant̄. ablatiuus iste pōt acci
pi dupliciter. vel ita ꝙ dicat cōcomitantiā. vel sic ꝙ
dicat causalitatē. Si dicat cōcomitantiā. sic intelligē
do vniuersaliter falsum est. quia est sensus ꝙ dat̄ cum
omnibꝫ donis. Quedā enī sunt dona que semꝑ sunt cū
spūsancto. vt charitas ꝛ sapiētia. Quedā que nunꝗ̄
sunt cū .s.s. vt timor seruilis. Quedā que aliqn̄ sūt cū
spūsancto. aliqn̄ sine. vt fides. ꝓphetia. ꝛ hmōi. Si
aūt particulariter intelligat̄ de donis gratū facientibꝫ
sic vera est ꝛ nō habet instantiā. Potest iterū ablatiuꝰ
importare causalitatē. et hoc tripliciter. Uel ita ꝙ di/
cat simpliciter causalitatē. ꝛ in hoc distinguitur nec a
patre nec a filio. quia oīa dona sunt a patre ꝛ a filio
ꝛ a spūsancto. Uel ita vt dicat causalitatē ꝛ subautori
tatem. ꝛ in hoc distinguit̄ a patre sed non a filio. quia
pater ꝛ ꝑ filiū ꝛ ꝑ spm̄sanctum donat. Uel ita vt dicat
causalitatē ꝛ subautoritatē ꝛ exemplaritatē. ꝛ sic ꝓprie
spirituisancto ꝯuenit. Ipē enī ꝓcedit ꝑ modū pmi do/
ni. ita ꝙ oīs donatio recta ꝛ gratuita post illā est. et
ab illa accipit rationē donationis. Concedendū est g̊
ꝙ spūssanctus est donū quo oīa dona .s. gratuita do
nant̄ ꝑ concomitantiā. ꝛ q̊ oīa dei dona donant̄ ꝑ ex/
emplaritatis causam. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ primo đ
Isido. iam patet rn̄sio. ꝙ ipse loquit̄ de donis gr̄e gra
9 tis date. nō gratūfacientis. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ se/
cundo. ꝙ quedā dona appropriant̄ filio. Dōm ꝙ đ do
nis est loqui dupliciter. aut ratione eiꝰ qđ subest. aut
sub ratiōe donatōis. Ratione vero eius qđ subest. ali
qua dona appropriant̄ filio. vt sapiētia ꝛ intelligen/
tia. aliqua spirituisancto vt charitas. Ratiōe ṽo do/
nationis oīa appropriant̄ .s.s. ratiōe iā dicta. qꝛ per
10 ipsum tanꝗ̄ ꝑ primū donū donant̄ alia. ¶ Ad illud
qđ obijcit̄ ꝙ filiꝰ est datus. ꝛ nō a spūsancto. rn̄deri pt
ꝙ filius est datus ꝓm humanā naturā. ꝛ hoc fuit per
amorē. Joh. iij. Sic deus dilexit mundū vt filiū suum
11 ꝛc. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ spūsancto circumscripto
adhuc manet ratio doni. Dōm ꝙ circūscripto .s.s. est ī
telligere in deo donorū causalitatē ꝛ subautoritatē. sed
non exemplaritatē donatiōis sub ratiōe donationis
quia nō intelligitur ꝓcessus amoris. ꝛ hoc vltimo mo
12 do dicit̄ ꝓprie cōuenire spirituisancto. ¶ Ad illđ qđ
obijcitur ꝙ tūc est donū doni. dōm ꝙ motus nō ē mo
tus vt termini. similiter nec relationis relatio. tamē
vt principij. ꝛ motus est motus. quia motus est prin
cipium motus. ꝛ relatio relationis. ꝛ sic dicit̄ donum
doni. ꝛ quia in creando statur in pmo. cum sit pmum
donum. nō est abire in infinitum. Preterea donum ī
diuinis verani hypo statim dicit.

¶ Questio II b

Utrū spūssctūs sit donū ab eterno. vel ex tpe. Et ꝙ ex
tpe videt̄. Aug. xv. de tri. eo donū est quo dat̄ qbꝫ dat̄
sed dat̄ ex tpe. g̊ ꝛc. ¶ Itē. v. de tri. eo donū đr q̊ datu/
rus ipm̄ erat deus. sꝫ ꝯstat ꝙ daturus erat ex tempe. g̊
si donū est eternū. tp̄ale est causa eterni. ¶ Itē videt̄ ꝑ
rationē. Donū enī nō tm̄ dicit cōparationē ad dantē
sed etiā ad eū cui dat̄. g̊ posito dono. ponit̄ dans ꝛ re/
cipiens. qꝛ relatio ponit extrema. sꝫ recipiēs est crea/
tura. g̊ ꝛc. ¶ Item donū addit supra datū. qꝛ donū est
datio irredibilis. g̊ si spūssanctꝰ nō est datus nisi ex tē
pore. nec est donū nisi ex tpe. ¶ Itē sicut filij ē genera/
ri. ita doni est donari. sꝫ nō est filiꝰ anꝗ̄ generet̄. g̊ nec
donū anteꝗ̄ donet̄. sed donat̄ tm̄ ex tpe. g̊ ꝛc. Contra.
Augꝰ. v. de tri. qꝛ spūs ꝓcedebat vt esset donabilis. iā
donum erat. sed ꝓcedere vt donabile. hoc est eternum
ergo ꝛ donum ab eterno. ¶ Itē idē expressius spūssan
ctus sempiterne donū est. tp̄aliter ṽo datur. ¶ Item
hoc ipsum videt̄ ratione. qꝛ vbi est amor gratuitꝰ. ibi
est gratia doni. sed ab eterno est in deo ponere amorē
gratuitū. ergo ꝛ donum. ¶ Itē vbi est ꝑfecta ratio libe
ralitatis. ibi est donū. Sed in diuis ab eterno ē ꝑfecta
ratio liberalitatis. g̊ ꝛc. ¶ Itē sicut se habet ratio ṽbi
ad rerū productionē. sic se habet ratio doni ad gratiarū
distributionē. sed ante rerū productionē in pncipio fu
it verbū. g̊ ante gratiarū collationē in pncipio fuit do/
num. ¶ R°. dōm. ꝙ cū donum dicat respectū ad eum 13
cui datur. hoc potest esse tripliciter. vel ꝓm actū. vel
ꝓm habitudinē. vel ꝓm aptitudinē. Si ꝓm actū. hoc
modo dicit̄ donū. quia datur. Si ꝓm habitudinē. h̊
modo dicit̄ donū. quia donandū aliqn̄. Si ꝓm apti/
tudinē. hoc modo dicit̄ donū quia donabile. Scōm
pmā acceptionē đr tp̄aliter. sed ꝓm scđam ꝛ tertiā dici
tur eternaliter. ꝛ in his tribꝫ sensibꝫ accipit Augꝰ.
¶ Concedendū est ergo ꝙ ꝓm aliquā acceptionē do/
num dei dicit̄ eternaliter. sicut ꝓbant ratiōes inducte
ad secundā partē. ¶ Ad illud ṽo qđ obijcit̄ in ꝯtrari
um. dōm ꝙ ꝓcedit de dono vt dicit actū donationis. ꝛ
sic ex tpe đr. vn̄ nō valet obiectio. ¶ Ad illud qđ scđo
obijcit̄. ꝙ eo đr donū quo daturꝰ ꝛc. dōm ꝙ ꝓm istam
acceptionē đr eternaliter. quia nō dicit respectum ad
creaturā ꝓm actū sed ꝓm habitū. sicut et predestinatio
Ex g̊ obijcit̄ ꝙ tūc tp̄ale est causa eterni. Dōm ꝙ illud 14
participiū daturū. duo importat .s. ordinationē ad dā
dum. ꝛ actū ordinationis. ꝛ ordinatio est eterna. licet
actus sit tp̄alis. ꝛ tūc ablatiuꝰ non dicit causalitatem
ratione actꝰ. sed ratiōe ordinatiōis. Posset tn̄ dici. ꝙ
dicit causam ꝯsequētie nō cōsequentis. ¶ Ad illđ qđ 15
obijcit̄. ꝙ dicit relationem ad extrema. dōm ꝙ relatio
actualis ponit vtrūqꝫ extremū in actu. nō aūt relatio
habitu. sicut patet ꝙ deꝰ eternaliter đr exemplar crea
ture tp̄alis ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ donū addit supra 16
datū. Dōm ꝙ donū in quibusdā ꝯsequit̄ rationē dati
vtputa sunt illa q̄ de se nō dicunt liberalitatē. nisi ꝓut
addit̄ eis rō cōicationis. vt liber. cultellꝰ. ꝛ hmōi. In
aliquo datū ꝯsequit̄ rōnē doni. vtputa in eo qđ ex se ī
portat liberalitatē. etiā si nunꝗ̄ det̄ donū. vt est amor.
ꝛ sic ꝯuenit spūisancto. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ sicut fi 17
lij est generari ꝛc. dōm ꝙ falsum est. qꝛ generari dicit
emanationē filij. q̄ ꝓm rationē intelligēdi ꝓcedit filiū
Unde impossibile est ꝙ sit nisi generet̄. Donari autē
nō solū dicit doni emanationē. sꝫ ampliꝰ dicit eiꝰ cō/
municationē. ꝛ hoc ꝯsequit̄ esse doni. ꝛ iō nō đr donū
ex tpe. ꝗ̄uis donetur ex tpe.

¶ Questio III. c

Utrū cōuenientiꝰ dicat̄ de spūsancto donū ꝗ̄ datum.
Et ꝙ tam cōuenienter dicat̄ donū vt datū videtur. qꝛ
Jaco. j. Omne datū optimū ꝛ oē donū ꝑfectum de/
sursum est. ergo a spūsancto sunt data sicut ꝛ dona. g̊
sicut ad ipm̄ transfert̄ rō dōni. ita ꝛ dati. ¶ Itē mobi/
lis ꝛ moti est eadē rō. g̊ similiter dati ꝛ donabilis. g̊ si
donū đr in ratione donabilis. datum vero in ratiōe
actualitatis dati. g̊ eadē est rō doni ꝛ dati. ergo ꝛc.
¶ Item in quolibet genere ꝑfectior est actꝰ ꝗ̄ poten/
tia. g̊ cū datū dicat in actu. donū in potētia. ꝑfectiꝰ ex
primit̄ aliqd cū dicit̄ datū ꝗ̄ donū. sed qđ maioris est
perfectionis. magis ꝓprie ꝯuenit đo. g̊ ꝛc. ¶ Item qn̄
aliqua duo dicunt̄ de aliquo ꝗ̄rū vnū est rō dicēdi alte
rū de eodē. illud ꝯuenietiꝰ đr qđ est rō dicēdi. sꝫ datū ꝛ
donū đr de .s.s. Et vt vult Aug. eo donū đr. quia dat̄.
g̊ magis ꝓprie đr datum ¶ Cōtra. datū conuenit .s.s.

solū ex tp̄e. sȝ donū eternaliter. ḡ magis ꝓprie dr̄ donū
¶ Itē si nunꝗ̄ actu daret᷑. donum esset. ⁊ spūs esset. ḡ
videt᷑ ꝙ magis ꝓprie ꝯuenit ei donū. ¶ Itē glo. sup il
lud Jaco. j. Om̄e datū optimū ⁊c̄. dicit ꝙ datū dicit᷑
quo ad naturalia. donū q̄ ad gratuita. Si ḡ gratuita
apti⁹ appropant᷑. s. s. q̄ sanctificat ꝗ̄ naturalia. ḡ meli
us in diuis dr̄ de. s. s. donū ꝗ̄ datū. ¶ Itē donū est da
tio irredibilis. sȝ q̄cq̄d de⁹ dat. irredibilit᷑ dat. q2 cum
det nihil pōt recipe. ḡ in diuis datū. rōnē habet doni. ⁊
induit ei⁹ rōnem. ḡ ꝯuenieti⁹ ibi dr̄ donū ꝗ̄ datū. Rx̄.
18 dōm. ꝙ ꝗ̄uis i diuis vtrūqȝ dicat᷑ ⁊ datū ⁊ donum. tm̄
ꝯuenienti⁹ dr̄ donū. Et h⁹ duplex est rō. Una q̄dē est.
q2 datū cū sit ꝑticipiū vel nomē ꝟbale. ꝯcernit tp̄s. do
num aūt a tp̄e subtrahit. ⁊ iō q2 oīa dona sup tp̄s sunt.
ꝯuenieti⁹ dr̄ in diuinis donū ꝗ̄ datū. Alia rō est. q2 do
num supra rōnem dati addit ꝯditionē liberalitatis si
ue irredibilitatis. q̄ est ꝯditio magne nobilitatis. ⁊ iō
maxime cōpetit diuīs. ⁊ hec est rō q̄re donū appropa
tur gratuitis donis. nō tm̄ ipi. s. s. q̄ est ꝑncipiū gratui
toꝝ donoꝝ. ⁊ ex h̄ ptȝ rn̄sio ad illud de auctē be. Jaco.
19 ¶ Ad illud qd̄ obijcit᷑ ꝙ mobilis ⁊ moti eadē est ratio
dōm. ꝙ nō est simile de mobili ⁊ moto. ⁊ dono ⁊ dona
to. Quia motū esse. addit supra mobile motū. ⁊ dic̄ to
tum qd̄ dicit mobile. Sȝ datū nō dicit totū qd̄ dic̄ do
num ꝗ̄tū est de generali intellectu noīs nisi appropri
etur. Donū est em̄ datio irredibilis. ⁊ h̄ meli⁹ patebit
20 in. iiij. ꝓbleumate. ¶ Ad illud qd̄ obijci᷑ ꝙ act⁹ est ꝑ
fectio potētie. dōm. ꝙ aliq̄d est in potētia ad actū du
pliciter. Aut ꝓpter impfectionē agētis. Aut ꝓpt᷑ de
fectū suscipiētis. Si sit potētia ꝑmo mō tūc act⁹ est ꝑ
fectio potētie. Si aūt scd̄o mō. nō est ꝑfectio. Un̄ si di
cat᷑ ꝙ sol actu lucēs pōt domū illumiare q̄ nō est apta.
⁊ domū aptā illuminat. nulla oīno maior notat᷑ perfe
ctio ꝗ̄ an̄. Sic intelligendū est de donabilitate ⁊ actua
21 li donatiōe. ¶ Ad illud qd̄ obijcit᷑. datū est rō dādi do
num. q2 iō donū q2 dat᷑. dōm ꝙ nō est tota rō sicut dr̄ in
lr̄a. sȝ solū in cōꝑatiōe ad eū cui dat᷑. Uel pōt dici ꝗ̄tū
a ꝑte nr̄i intellect⁹. iō donū dr̄ q2 dat᷑. sed tm̄ a ꝑte rei est
ecōuerso. q2 iō dat᷑ quia donum est.

¶ Questio IIII

Utrū donū ꝓprie ꝯueniat spūisancto. Et ꝙ sic videt᷑.
Aug. v. de tri. sic̄ in trinitate nō est ꝟbū nisi filius. ita
nec donū nisi spūssc̄us. ¶ Itē donū dicit emanationē
ꝑ modū liberalitatꝫ. h̄ aūt est ꝓpriū soli⁹. s. s. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē
donū dei dr̄ relatiue ad donantē. sȝ donās nō tm̄ est pat᷑
imo etiā fili⁹. q2 vterqȝ est mittens. ḡ donū dr̄ relatiue
ad patrē ⁊ filiū. ⁊ si h̄. distinguit᷑ ab vtroqȝ. ḡ nec pat᷑
nec fili⁹. sȝ solū. s. s. dr̄ ꝓprie donū. ¶ Cōtra. Donū dr̄
in habitu. sȝ datū dr̄ in actu. ḡ datū addit supra donū.
ḡ cui ꝯuenit esse datū ⁊ rō doni. Sȝ datū ꝯuenit trini
tati. q2 tota trinitas dat se. ḡ ⁊ donū. nō ḡ ꝓprie spūi
sancto. ¶ Itē donū dicit respectū ad dantē. ⁊ ad eum
cui dat᷑. si ḡ est ꝓpriū. s. s. aut ꝓpter respectū ad dantē
aut recipientē. Nō ꝓpter respectū ad recipientē. q2 si
militer fili⁹ dat⁹ est nobis. ⁊ magis etiā datus ꝗ̄ spūs
Si ꝟo ad dantē. Contra. fili⁹ dr̄ ꝓcedere a dāte. scȝ a
pr̄e. ḡ videt᷑ ꝯm cōem rōnē filio cōuenire. Si dicas ꝙ
fili⁹ nō ꝓcedit ꝑ modū donabilis. neqȝ quō dat⁹ est. sȝ
quō nat⁹. Cōtra. fili⁹ sic ab eterno ꝓcedit vt tꝑalit᷑ eēt
missibilis. q2 eo mittit᷑ fili⁹ q̄ generat᷑. sȝ missio non est
aliud ꝗ̄ donatio. ḡ fili⁹ ꝓcessit vt donabilis. ¶ Itē si
dat⁹ est fili⁹ ex tp̄e. aut erat ad h̄ habilis ab eterno. aut
nō. Si sic. ḡ ꝓcessit vt donabilis. Si nō. ḡ aliq̄d cōue
nit ex tp̄e filio qd̄ repugnat eterne emanatiōi. qd̄ est i
cōueniens. ¶ Itē regula est ꝙ om̄e nomē dicens respe
ctum vel effectū ad creaturas est cōe trib⁹. sȝ donum est
hmōi. ḡ ⁊c̄. ¶ Rx̄. dōm. ꝙ sic̄ ptȝ ex ꝟbis Aug. Donū 22
dicit᷑ in diuinis ꝓprie siue ꝑsonalit᷑. nō essentialit᷑. sic̄
verbū ꝓprie dr̄ de filio. Datū aūt potest accipi ⁊ essen
tialiter ⁊ ꝑsonaliter. siue ꝓprie ⁊ cōiter. tota em̄ trini
tas dat se. ⁊ tn̄ pr̄ ⁊ fili⁹ ꝓprie dant spm̄scm̄. Propter
hoc notandū. ꝙ datū de sui ratiōe idē est qd̄ cōicatum.
Potest igit᷑ hoc qd̄ est datū dici cōicatū ex liberalita
te. ⁊ sic est cōe toti trinitati. Uel ex liberalitate ⁊ auto 23
ritate. ⁊ sic ꝯuenit. s. s. ⁊ filio. q̄ hn̄t sub autoritatem re
spectu patris. Uel pōt dici datū ex liberalitate ⁊ auto
ritate. nō tm̄ cōicatū. sȝ etiā ꝓductū. ⁊ h̄ mō ꝓpriuȝ est
spūssc̄ti. cui⁹ ꝓpriū est ꝓcedere ꝯm rōnē liberalitatꝫ. ⁊
ita ꝯm rōnem doni vel donabilis. ⁊ h̄ mō donū vel da
tum equalēt. Differūt tm̄ q2 datū dicit cōicationem in
actu sȝ donū in habitu. Et ꝯcedendū est ꝙ donū ꝓprie
dr̄ in diuis de. s. s. ¶ Ad illud qd̄ obijcit᷑ ꝙ datū addit 24
supra donū. dōm ꝙ ꝯm cōem acceptionē dati et doni.
aliq̄d dicit donū vltra ꝗ̄ datū. ⁊ datū vltra ꝗ̄ donum.
Donū vltra ꝗ̄ datū iꝑortat emanationē ꝑ modū libe
ralitatis. Datū ꝟo vltra ꝗ̄ donū importat actū cōica
tionis. q2 donū dicit habitū. ⁊ iō q2 illud qd̄ addit do
nuȝ supra datū ē ꝑsonale. iō donū est ꝓprie ꝑsone. s. s.
¶ Ad illud qd̄ querit᷑ rōne cui⁹ respect⁹ dicat᷑ donuȝ 25
ꝓprie. iā ptȝ rn̄sio. q2 rōne respect⁹ ad dantē. non inꝗ̄
ratiōe respect⁹ simplicit᷑. sȝ rōne talis respect⁹. q2 ema
nat ꝑ modū donabilis. qd̄ est ꝓpriū. s. s. Ex ḡ obijcit᷑.
ꝙ emanat ꝑ modū donabilis fili⁹. dōm ꝙ falsum est.
ꝗ̄uis em̄ donabilitas siue liberalitas cōicet᷑ filij gene
rationi. nō tm̄ est rō emanādi. q2 cōicat᷑ eternaliter. iđo
dat᷑ tꝑaliter. sȝ q2 nō est rō emanādi. iō nō emanauit fi
lius vt donū sȝ solus spūssc̄us. ¶ Ad illud qd̄ vltimo 26
obijcit᷑ de respectu ad creaturā. dōm. ꝙ hoc intelligit᷑
de illo noīe qd̄ importat solū respectū ad creaturā. nō
ꝑsone ad ꝑsonā. donū aūt vtrūqȝ importat. ideo nō hȝ
hec regula locum.

¶ Questio V

Utrum donabilitas siue donū sit ꝓprietas distincti
ua. s. s. Et ꝙ sic videt᷑. Dic̄ em̄ Aug. v. de tri. eo ē donū
quo spūs. sȝ spūs est ꝓprietas distinctiua. ḡ ⁊ donuȝ.
¶ Itē Aug. xv. de tri. assignās differentiā ꝓcessionis
filij ⁊. s. s. hanc ponit. ꝙ ille ꝓcedit ꝑ modū dati. sȝ iste
ꝑ modū doni. ḡ si hec differētia attendit᷑ penes ꝓprie
tates distinctiuas. vt patet. q2 natiuitas est ꝓprietas
filij. ergo ⁊ donabilitas siue donū est ꝓprietas spūssci.
¶ Itē hoc ipm̄ videt᷑ rōne. q2 oīs ꝓprietas ꝯm quā ꝑ
sona differt ab oīb⁹ alijs. est ꝑsone ꝓprietas distincti
ua. sȝ donū inest soli ꝑsone. s. s. ⁊ sp. ḡ est ꝓprietas eius
ꝑsonalis. ¶ Itē ꝓprietates i diuis sunt relatiōes. sed
Aug⁹. dicit in. v. de tri. ꝙ relatio ꝯm quā refert᷑. s. s. ad
patrem ⁊ filiū. magis apparet in hoc nomine donuȝ
ꝗ̄ in hoc nomine spiritus. ergo vtrūqȝ est personalis
¶ Contra. nihil dicēs respectum ad creaturas est ꝓ
prietas distinctiua ꝑsone. quia omni respectu ad cre
aturam circumscripto. tenet distinctio personalis. sȝ
donum dicit respectū ad eum cui dat᷑. ḡ ⁊c̄. ¶ Si di
cas ꝙ nō est ꝓprietas ꝯm cōparationē quaȝ habet ad
creaturas. sed ad dantē. pari ratiōe spūssc̄us erit ꝓpri
etas distinctiua cū nō dicat respectum ad mittentem
¶ Item om̄is ꝓprietas distinctiua dicit᷑ ab actu non
ab habitu. Unde pater dicit᷑ quia generat. fili⁹ q2 ge
nerat᷑. spūs vero sanctus q2 spirat᷑. sed donū non dici
tur ab actu donandi. sed ab habitu. alioq̄n nō diceret᷑
ab eterno. ergo ⁊c̄. ¶ Item nulli⁹ alterius ꝑsone ꝓpri
etas distinctiua. accipitur in relatione ad creaturam.

vel dicit respectū. sed donū dicit hoc. ⁊ ḡ nō est ꝓprie
d tas distinctiua. ¶ Itē si donū est ꝓprietas distinctiua
s. s. ⁊ ei⁹ notio. tūc ḡ . s. s. amor nō est ꝓprietas. q̄ꝛ si spi
ritus ⁊ amor est ꝓprietas. ḡ sunt septē notiōes. qđ ē ꝯ
cōem opinionē oīm. Si dicas. ꝙ eadē īportant̄ p̄ hec
tria noīa. ḡ vident̄ noīa sinonima. vt marc⁹ tuli⁹. qđ
27 est eq̄ magnū incōueniēs. ḡ ⁊c. ¶ R°. dōm. ꝙ ad h̄ di
xerūt aliq̄ ꝙ donū dupliciter est in diuinis ꝯsiderare
Uno mō ꝑut dicit respectū solū ad donatorē. ⁊ h̄ mo/
do dic̄ Aug⁹. ꝙ eo d̄r donū q̄ ꝓcedit. ⁊ sic dicūt ꝙ do/
nū est ꝓprietas distinctiua spūssci. Alio mō d̄r donuꝫ
ꝑut dic̄ respectū ad eū cui dat̄. ⁊ sic nō dicit ꝓprietatē
distinctiuā. sꝫ ꝯsequēs ad ꝓprietatē distinctiuā. Sꝫ
illud nō videt̄ posse stare. nā donū sp̄ aliquā cōparati
onē dicit ad eū cui dat̄. Intellecto eī ꝙ nō sit donabi/
28 lis alicui. īpossibile est ītelligere ꝙ sit donū. Et ꝓpt̄ h̄
est aliter dicendū sic̄ ꝑus tactū est. ꝙ donū p̄ter respe/
ctū quē importat ad dantē. īportat respectū ad euꝫ cui
dat̄. Sed h̄ pōt esse triplicit̄. Uel s̄m actū vt q̄ꝛ datus
Uel s̄m habitū vt q̄ꝛ dandū. Uel s̄m aptitudinē. vt q̄ꝛ
donabilis. ⁊ iste respect⁹ adeo ꝯiunct⁹ est p̄mo. vt p̄ri
mus sine h̄ nō possit esse. nec ītelligi. īmo de necessita/
te seq̄t̄. si ꝓcedit p̄ modum doni. ꝙ sit donabilis. ⁊ iō se
quēs respect⁹ nō aufert p̄mo q̄n sit ꝓprietas distincti
ua. dō. ḡ ꝙ est ꝓprietas distinctiua rōne p̄mi respect⁹
a scđo respectu nō repugnāte. sꝫ ꝯsonāte. Ex h̄ patet re
spōsio ad p̄mū. q̄ꝛ ille respect⁹ talis ē ꝙ nō p̄t circūscri
bi s̄m aptitudinē ob emanatiōē p̄ modū liberalitatis.
⁊ ptꝫ ꝙ nō ē simile de missiōe. q̄ꝛ dic̄ respectū s̄m actuꝫ
b 29 nō s̄m aptitudinē. ¶ Ad illud qđ obīcit̄ ꝙ ꝓprietas
distinctiua dꝫ dicere actū. dō. ꝙ donū dic̄ duplicē re/
spectū. ⁊ rōne h⁹ dic̄ cōp̄ationē ad duplicē actū. Rō/
ne p̄mi respect⁹ dic̄ actū ꝓcessiōis. rōne scđi dic̄ actuꝫ
cōicatōis. Primū actū importat ī actu. scđm ī habitu
r 30 ⁊ rōne p̄mi ē ꝓprietas distinctiua nō rōne scđi. ¶ Ad
illđ qđ obīcit̄ ꝙ ī alia p̄sona h̄ nō est. rñdēt q̄dā ꝙ spi/
ritussanct⁹ ē tertia p̄sona. iō nob̄ s̄m rationē ītelligēdi
īmediatior. ⁊ iō ꝓprietas ei⁹ sumit̄ in cōp̄atōe ad nos
nō sic ī aliīs. Alit̄ p̄t solui p̄ interemptiōeꝫ. q̄ꝛ sic̄ donū
respectū dic̄ ad creaturas. ita ⁊ hec ꝓprietas q̄ est v̄bū
d vt infra patebit. ¶ Ad illđ qđ obīcit̄ de pluralitate
31 notionū. Dōm ꝙ spūs. amor. ⁊ donū. eādē ꝓp̄etatē di
cūt rōne differētē. Eandē inq̄ꝫ notionē dicūt. q̄ꝛ dicūt
cōparationē ad idē. ⁊ dicūt eandē emanatiōeꝫ. sꝫ tamē
differēt̄. eā nomināt. Nā spūs dic̄ eā p̄ncipalit̄ p̄ cō/
parationē ad vnū ꝓducētē q̄ est vis spiratiua. Amor
p̄ncipalit̄ q̄ꝫtū ad modū emanādi. q̄ꝛ vt nex⁹. Donum
32 v̄o q̄ꝫtū ad respectū ꝯsequētē. Et similit̄ emanatōe v̄bi
ꝯtingit triplicit̄ significari. s. p̄ h̄ nomē fili⁹. imago. ⁊
v̄bū. Quia a vi nature. fili⁹. Quia p̄ modū expressum
imago. Quia aliīs exp̄ssiuū. iō v̄bū. Similit̄ a vi spi/
ratiua. spūs. Quia p̄ modū nex⁹. amor. Quia nos na
tus ꝯnectere donū. ⁊ sic ptꝫ ꝙ vna ē notio. alit̄ ⁊ aliter
noīata s̄m rōnes ꝯsequētes. iō nō ē ibi sinonimia.

Questio. vi f
Utrū rōne donabilitatꝭ dicat̄ spūs nr̄. Et ꝙ sic videt̄
Quia nr̄ dic̄ possessionē. sꝫ nos nō habuim⁹ aliq̄d di/
uinū nisi p̄ largitionē ⁊ donatiōeꝫ. ḡ cū spūsscūs dicat
q̄d diuinū. qđ d̄r nr̄. h̄ est rōne donabilitatis. ¶ Itē h̄
etiā videt̄. q̄ꝛ etiā d̄r spūs nr̄. non aūt d̄r fili⁹ vel p̄r nr̄.
ḡ ꝓpter aliquā ꝓprietatē q̄ est in spūscō. ⁊ nō in p̄re et
filio. sꝫ hec nō est nisi donabilitas. ḡ ⁊c. ¶ Itē an̄q̄ꝫ spi
ritussanct⁹ habitet ī nob̄. nō d̄r nr̄. sꝫ inhabitat p̄ dona/
tionē. ḡ d̄r nr̄ rōne donabilitatis. ¶ Cōtra. si rōne do/
nabilitatis. ḡ cū donabilitas sit ꝓprietas p̄sonalis nō
essentialis. vr̄ solū dici d̄ p̄sona spūsscti. h̄ aūt falsum.
q̄ꝛ d̄r de⁹ nr̄. ¶ Itē si rōne donabilitatꝭ. ḡ ꝯstat ꝙ nō p̄
cōparationē ad dātē. sꝫ ad eū cui dat̄. sꝫ fili⁹ dat⁹ ē no
bis. etiā magis q̄ꝫ sanctusspūs. ḡ ⁊c. ¶ Itē si rōe dona
bilitatꝭ. ḡ dꝫ ꝯueniēter dici donū nostꝛ. ¶ Itē si rōne
donabilitatꝭ. cū ḡ donabilis sit nob̄ magꝭ inq̄ꝫtū sctūs
q̄ꝫ inq̄ꝫtū spūs. meli⁹ dꝫ dici. s. s. nr̄. qđ tñ non dicit̄.
¶ Querit̄ ḡ generalit̄ de q̄b̄ꝫ posset dici nr̄. R°. dō. ꝙ 33
meū ⁊ nr̄m duplicit̄ p̄nt attribui alicui. vel mediante
cōpositiōe. vel īmediate. Si mediāte cōpositiōe. sic de
se ponūt ꝓpriā habitudinē circa t̄minū. s. habitudinē
possessiōis. vt cū d̄r. h̄ est meū. ⁊ h̄ mō. q̄ꝛ oīs q̄ hꝫ spm̄
dei. hꝫ deū ⁊ oīa q̄ sūt dei. h̄ mō meū ⁊ nr̄m vel tuū pōt
dici de oī qđ ī deo ē cōit̄. sꝫ magꝭ ꝓprie de filio. q̄ꝛ dat⁹ ē
nob̄ p̄ incarnatiōꝫ. maxīe aūt d̄. s. s. q̄ est pign⁹ et̄ne he
reditatꝭ. Uñ ꝯcedēdū ꝙ rōne donabilitatis p̄t int̄ ali/
as p̄sonas rō possidēdi approp̄ari. s. s. Pōt etiā h̄ qđ
est nr̄m attribui alicui īmediate. ⁊ sic nō dic̄ habitudi/
nē. sꝫ tm̄ rōnē habitudīs īportatē p̄ t̄minū cui vnit̄. sic
eīm nulli vnit̄ nisi qđ īportat respectuꝫ explicite. vt p̄r
nr̄. vel me⁹. vel īplicite vt lib̄ me⁹. i. possessio mea.
¶ Scđm h̄ notādū ꝙ nō d̄r me⁹ vel nr̄ de aliq̄ nisi s̄m 34
illđ nomē s̄m qđ d̄r h̄ ēē h⁹. h̄ aūt esse h⁹. p̄t dici s̄m tri
plicē habitudinē. Aut informatōis vt albedo petri. ⁊
hāc habitudinē īportāt noīa q̄ significāt ī abstractiōe
⁊ q̄ꝛ nihil diuī cōp̄at̄ ad nos s̄m habitudinē informa/
tiōis. iō nō p̄t dici d̄ noīb̄ꝫ abstractiuis nr̄. iō nō d̄r dei/
tas nr̄a. nec et̄nitas nr̄a. Pōt etiā scđo dici h̄ ēē h⁹ s̄m
habitudinē causalitatꝭ. ⁊ hāc habitudinē īportāt noīa
q̄ dicūt actū. vt creator. ⁊ q̄ꝛ hāc habitudinē oīno h̄nt
diuīa ad nos. iō pene d̄ oīb̄ꝫ talib̄ꝫ noīb̄ꝫ d̄r nr̄m. Pōt
etiā tertio mō h̄ ēē h⁹ s̄m habitudinē correlatōis. ⁊ hāc
habitudinē īportāt noīa relatiua. Sꝫ h̄ sūt duplicit̄.
q̄ꝛ q̄dā dicūt respectū p̄sone ad p̄sonā. q̄dā aūt r̄spectū
ad creaturā. De his q̄ dicūt respectū ad p̄sonā. non d̄r
me⁹ vel nr̄. De his āt q̄ ad nos. vt dñs. mgr̄. recte d̄r nr̄
Dōm ḡ ꝙ donabilitas q̄ꝫtū ad illū modū dicēdi nostꝛ
nihil facit. sic̄ ꝓbāt rōnes scđo īducte. sꝫ h̄ fac̄ respect⁹
q̄ꝛ spūs dicit respectū ad illū cui inspirat̄. ⁊ h̄ sum⁹ nos
iō d̄r spūs nr̄. Similit̄ de⁹. q̄ꝛ īponit̄ ab actu quem hꝫ
circa nos. vt dic̄ Dam̄. iō d̄r de⁹ nr̄. Est ḡ regula. ꝙ de
his d̄r nr̄. q̄ dicūt respectū ad nos s̄m habitudinē cau/
salitatis vel correlatiōis. ⁊ sic patet oīa obiecta.

¶ Dist. xix. de ꝓprietatib⁹ ⁊ ꝯditiōib⁹ q̄dā mō essentialib⁹ ⁊ q̄dā mō p̄sonalib⁹ trinitatis ⁊ vnitatis.

Nunc postq̄ꝫ coeternitatē triū p̄sonaꝝ ⁊c. Terminatis duab⁹ p̄tib⁹ ī q̄bus mgr̄ egit de his que pertinēt ad essentie vnitatē ⁊ p̄sonaꝝ pluralitatē sigillatim. Hic incipit tertia p̄s in q̄ determinat p̄sonaꝝ equalitatē. que simul recipit pluralitatē ⁊ vnitatē. Et hec p̄s habet tres p̄tes p̄ncipales. In p̄ma ꝓponit in q̄bus cōsistit eq̄litas. In scđa ꝓbat specialit̄. ibi. Nūc igit̄ sup̄est ostēdere ⁊c. In tertia. q̄ꝛ in ꝓbando ꝓpositiōes dubias differat. in quib⁹ dictio exclusiua generat ambiguitatē. iō determīat qualit̄ dictiōes exclusiue accipiunt̄ in diuinis infra dis. xxi. Hic oꝛit̄ q̄stio trahēs originē ex p̄dictis. ¶ Prima p̄s p̄ncipalis in q̄ ꝓponit ea in q̄b⁹ eq̄litas consistit. hꝫ duas p̄tes. In p̄ma p̄te ꝓponit ꝙ ꝯsistit in his trib⁹. eternitate. magnitudine. ⁊ potestate. In scđa ne crederent̄ hec tria diuersa. ostendit ꝙ hec sunt idē in deo. ibi. Cūq̄ꝫ enumerent̄ ista q̄si diuersa ⁊c. ¶ Similit̄ scđa p̄s p̄ncipalis in q̄ ꝓbat equalitatē diuidit̄ in duas. Supposito eīm ꝙ in diuis sit eq̄litas q̄ꝫtū ad eternitatē. ostēdit p̄

mo equalitatē q̄ztū ad magnitudinē. scd̄o q̄ztū ad potestatem. infra dis. xx. Nūc ostēdere restat quō aliqua ⁊c. Pri ma iterū ps habet duas. In p̄ma ꝓbat equalitatē magntiudinis ꝑ essentie vnitatē. Scd̄o ꝓbat equalitatē excludē do ineq̄litatē. ibi. Sz iā nūc ad ꝓpositū redeam⁹. Prima ps in q̄ probat ꝑsonaꝝ equalitatē q̄ztū ad magnitudinē habet duas. In p̄ma ꝓbat ꝑ essentie indiuisionē siue vnitatē. In scd̄a ꝑ illā eandē ostēdit esse i ꝑsonis circūincessio nem ibi. Et inde est ꝙ pater d̄r esse in filio.

Nūc postq̄. In ꝑte ista sūt dubitatiōes cir ca lr̄aꝫ. ⁊ p̄mo dubitat̄ de situ hui⁹ ꝑtis. cū em̄ vnitas i sb̄a faciat idē ptitatē. vnitas i q̄ztita te eq̄litatē. vnitas i q̄ litate similitudinē. pa ri rōne videt̄ ꝙ deberꝫ determinare de idēpti tate ⁊ similitudie. q̄ꝛ si de his non determiat. videt̄ ꝙ nec d̄ eq̄litate deberet facere spēaleꝫ tractatuꝫ. R°. dōm. ꝙ ostēsa ꝑfecta eq̄litate. ostēdit̄ ꝙ oīmoda sit i natura idēptitas et si militudo. ⁊ iō determi nata equalitate. nō est oportunū d̄ aliis deter minare. sꝫ mag̃ de eq̄ litate determiat. ꝓpt̄ hereses extirpādas. ar rianoꝝ maxie. q̄ posue rūt ineq̄litatē in diuis ⁊ iō difficilior ⁊ vtilior circa h̄ v̄sat̄ disputatō

1 a Coeternitatē triū ꝑsonaꝝ. Ur male dice re ꝙ coeq̄litas ꝯsistat i eternitate. q̄ꝛ ipse diui dit coeternitatē ꝯ eq̄li tatē. ḡ si ab ea distigui tur. q̄ztū ad eternitateꝫ nō attēdit̄ eq̄litas. R° dōm. ꝙ eq̄litas ꝑfecta i his trib⁹ ꝯsistit. ⁊ ma gister cōdiuidit eq̄lita tē ꝯ eternitatē q̄ztuꝫ ad alia duo mēbra. s. ma gnitudinē ⁊ potētiā

b Nō alio magn⁹ ⁊c̄ videt̄ pari rōe. cū alio sit deus. alio pr̄. ꝙ alio

De equalitate triū ꝑsonaꝝ que ꝯsistit in eternitate. ma gnitudine. ⁊ potestate. a

Nūc postq̄ [a] coeternitatē triū ꝑsonaꝝ ꝑ modulo facultat̄ nr̄e insinuauim⁹. iā de earundē eq̄litate aliq̄d eloq̄ supest. Fides em̄ catholica sic coeter nas. ita ⁊ coequales tres ꝑsonas asserit. Eq̄lis est em̄ i oī bus patri fili⁹. ⁊ pr̄i ⁊ filio spūssanct⁹. Quia vt ait Aug. in li. de fide ad petr̄. breuit̄ aperiens quō intelligat̄ eq̄litas docet. Nullus hoꝝ aliū aut p̄cedit eternitate. aut excedit magnitudine. aut supat ptāte. Quia nec filio nec spūsan cto q̄ztū ad nature diuie vnitatē ptinet. aut anterior. aut maior est pr̄ filio. nec fili⁹ spūscō. Eternū q̄ppe ⁊ sine initio est. q̄ꝛ fili⁹ d̄ natura pr̄is extitit. ⁊ eternū ac sine initio ē. ꝙ spūssanct⁹ de natura pr̄is filiiq̄ ꝓcedit. Ob h̄ ergo tres vnū recte credim⁹ ⁊ dicim⁹ deū. q̄ꝛ vna prsus eternitas. vnā imensitas. vna naturalit̄ est trium ꝑsonaꝝ diuinitas. Ecce breuit̄ assignauit Aug. in quo triū ꝑsonaꝝ ꝯsistat eq̄ litas. s. q̄ꝛ alia aliā nō excellit. aut eternitate. aut magni tudine. aut potestate. — Aug.

Q eternitas ⁊ magnitudo ⁊ potestas in deo sunt vnū licet ponant̄ quasi diuersa. b

Cūq̄ enumerent̄ ista q̄si diuersa. in deo tn̄ vnū ⁊ idē sūt. s. essentia diuia simplex ⁊ incōmutabil̄. Un̄ Aug. in. vii. li. d̄ tri. [b] Nō alio magn⁹. alio de⁹ est. s̄ eo magn⁹ q̄ de⁹. q̄ꝛ non b est illi aliō magnū eē. aliud deū eē. Eadē q̄ppe ei⁹ magnitu do est q̄ virt⁹. ⁊ eadē essentia q̄ magnitudo. Pr̄ ḡ ⁊ fili⁹ sil̄ vna essentia ⁊ vna magnitudo. ita etiā ⁊ potētia dei essen tia diuia est. Un̄ Aug. in. vii. li. ꝯfessionū. Uolūtas ⁊ potē tia dei de⁹ ipe est. Eternitas quoq̄ dei essentia diuina est Qd̄ Aug⁹. ostendit sup illū locū ps. [c] In generatione ⁊ c generationē anni tui. [d] Est generatio generationū q̄ non d trāsit collecta de oīb⁹ generatiōib⁹. i. sancti. i illa erunt anni dei q̄ nō transeūt. i. eternitas dei. non em̄ aliud sunt anni dei. aliō ipse. s̄ anni dei eternitas dei est. Eternitas v̄o ipsa dei suba est nihil habens mutabile. Incōcusse ḡ teneam⁹ ꝙ vnuꝫ ⁊ idē est. s. essentia diuina. dei eternitas potētia. magnitudo. ⁊ tn̄ cōsueuit scriptura hec ⁊ his silia

Aug⁹.

Qd̄ magnitudo est dei essentia.

Aug⁹. ꝙ potētia dei deus est.

Qd̄ eternitas di deus est.

sit de⁹. alio magn⁹. Si dicas ꝙ q̄ztitas trāsit i subam. relatio nō. Obiicit̄ ꝙ illō nō soluit. Aug. em̄ loquit̄ d̄ forma li p̄dicatiōe. ⁊ ꝯstat ꝙ formalit̄ loquēdo. ꝙ sic ista est falsa. de⁹ ē magn⁹ deitate. vel de⁹ est magn⁹ magnitudine. sic
2 ⁊ ista. pr̄ est magn⁹. R°. dōm. ꝙ q̄zuis s̄m rōnē loquēdi vel intelligēdi a ꝑte nr̄a. magnitudo in diuis dicat̄ ꝑ modū q̄ztitatis. ⁊ deitas ꝑ modū sube. tamē a ꝑte rei nulla ē oīno differētia. Nihil em̄ de magnitudine d̄r. qd̄ nō dicat̄ de suba. In relatiōe aūt pr̄nitatis nō ē ita. Aliq̄d em̄ p̄dicat̄ de pr̄nitate. qd̄ nō pt̄ dici de essentia. sic distinguere ⁊ di
3 stingui. c In generatōe ⁊ generatiōeꝫ āni tui. Uidet̄ male dicere. q̄ꝛ i eternitate nulla cadit variatio. ḡ cū ann⁹ variationē habeat. nō dꝫ trāsferri ibi. Itē in illa et̄nitate est oīmoda simplicitas ⁊ impꝑtialitas. ḡ nō deberet plura lit̄ dici ānos. R°. dōm. ꝙ iuxta modū nr̄e infirmitat̄. ⁊ itelligim⁹ diuinā trinitatē vel et̄nitatē. ⁊ noīam⁹. q̄m ān⁹ dic̄ cōpletā tp̄is reuolutiōeꝫ s̄m decursum solis i zodiaco. ⁊ regressum ad idē punctū. ⁊ diuia et̄nitas ē ꝑfecta ⁊ du ratiōes ceteras circūplectēs. iō ad ipam trāstulit scp̄tura nomē anni. Rursus q̄ꝛ itermiata. ⁊ a ꝑte ante. ⁊ a ꝑte p⁹. iō nō annū dic̄. q̄i terminū habeat. nec generatiōꝫ singularit̄. sꝫ pluralit̄ ānos. ⁊ generationes similit̄. Rōne ḡ ꝑfe
4 ctiōis ⁊ iterminatiōis trāsfert̄. nō rōne variatiōis. d Est generatio generationū. Uidet̄ falsum dicere ⁊ inue re ꝙ i generatōe scōꝝ sint āni dei et̄nitas. q̄ꝛ duratio scōꝝ ē finita a ꝑte ante. sꝫ et̄nitas dei ē infinita a ꝑte ante ⁊ p⁹ ḡ sancti nō sunt in illa. Itē q̄ mō essendi in. ē generatio scōꝝ in illa. Sicut mensura. nō. quia dei eternitas solius

quasi distincte ponere. In his ergo verbis triū psonarū equali tatē breuiter cōplexus est Aug⁹. q2 aliꝰ aliū nec eternita te. nec magnitudine. nec potētia supat. Quia aūt eternita te aliqua triū psonarū aliā nō excedat supra ostensum est vbi coeternitas triū psonarū insinuata est.

¶ Una psona nō est maior alia. nec maius aliqd due ꝙ vna. nec tres vel due ꝙ vna. c

Nūc igit̄ supest ostēdere ꝙ magnitudine vel potētia aliꝰ aliū nō excedat. ⁊ prius de magnitudine videamꝰ.

¶ Probat eq̄litatē magnitudīs p essentie vnitatē. d

Sciendū est ergo. q2 pater nō est maior filio. nec pr̄ vel filiꝰ maior spūsancto. nec maiꝰ aliqd due psone simul sunt ꝙ vna. nec tres simul maiꝰ aliqd ꝙ due. nec maior est essen tia in tribꝰ ꝙ in duabꝰ. nec in duabꝰ ꝙ in vna. q2 tota est i singulis. Unde Ioh. dam̄. ait. Cōfitemur deitatis naturaz omnē pfectā esse i singulis suarū hypostaseon. i. psonarū. omnē in pr̄e. omnē in filio. omnē in spūsctō. Ideoq3 pfectꝰ deꝰ pr̄. pfectus deꝰ filiꝰ: pfectꝰ deꝰ spūssanctꝰ.

¶ Per essentie indiuisionē siue vnitatē. pbat eq̄litatez magnitudinis p circūincessionē. s. quō dr̄ esse deꝰ pr̄ in fi lio. ⁊ filiꝰ in pr̄e. ⁊ spūsctūs i vtroq3. ⁊ singulꝰ i singul. e

e Et inde est ꝙ pater dr̄ esse in filio: ⁊ filiꝰ in pr̄e. ⁊ spūssan ctus in vtroq3. ⁊ singulꝰ in singulis. Unde Aug. in li. de fi de ad petrū. Propt̄ vnitatē naturalē: totꝰ pr̄ in filio ⁊ spū sancto est. totꝰ ꝙ spūssanctꝰ in patre ⁊ filio est. Nullꝰ ho rum extra quēlibet ipsorū est. ppter diuine nature vnita tem Ecce hic aperit aliquatenꝰ (Nō enī plene potest tm̄ ab hoīe reserari archanū) ex q intelligētia dicat̄ singula psonarū tota esse i alijs. Unde etiā Hylariꝰ ista vlteriꝰ pqui

Hylarius

rens in li. iiij. de tri. ait. Affert plerisq3 obscuritatē sermo dn̄i cū dicit. Ego in patre ⁊ pr̄ in me est. nec imerito. Na

Joh. xvij. f tura enī intelligētie hūane rōnē dicti huiꝰ nō capit[f] nec

g exēplū aliqd rebꝰ diuis cōparatio hūana pstabit. Sz[g] qd nō intelligibile est hoī. deo possibile est. Cognoscenduz itaq3 atq3 intelligēdū est qd sit illud. Ego in pr̄e ⁊ pater i me est. Si tm̄ cōphendere hoc (ita vt est) valebimus. vt qd natura rerū pati nō posse estimat̄. id diuie veritatis rō cō sequat̄. Patrē ergo in filio. ⁊ filiū i pr̄e esse. plenitudo i vtro q3 diuinitatis pfecta est. q2 plenitudo diuinitatis i filio: qd in pr̄e est. hoc ⁊ in filio est. qd in ingenito est. hoc in genito. alter ab altero. ⁊ vterq3 vnū. Is scz q est nihil hn̄s qd nō sit etiā in eo a q est. nō duo vnꝰ. sed aliꝰ in alio. q2 nō aliud i vtroq3. vt vnū sint i fide nr̄a vterq3 nō vnꝰ. nec eundem vtrūq3. nec aliud cōfitemur. q2 deū ex deo natū. nec eun dem natiuitas. nec aliud eē pmittit. Eandē ergo in vtroq3. ⁊ vtutis similitudinē. ⁊ deitatis plenitudinē cōfitemur. q2 veritas dicit. Ego in pr̄e: ⁊ pr̄ in me est. Omnia enī filius

dei est mēsura. Si sic causa in effectu. sz hoc mō est in ceteris creatu ris. R⁹. dōm. illd vbū nō est dictū p cōmensu ratione neq3 p eq̄litatē sz p cōcomitātiā ⁊ cōfor mitatē. Quia enī gene ratio sctōꝶ a pr̄e pꝰ du rat in infinitū. ⁊ durat etiā sine variatōe. iō il lam summā eternitatē in eternū comitat̄. et ei exp̄sse cōformat̄. ⁊ iō sic exponit illd ps. beatꝰ Aug. In generatiōe ⁊ generationē annī tui. siue i generatiōe inter minata. q est generatō sancti. siue sancti sūt il la generatio. ⁊ q2 i ppe tuū durat. ⁊ q2 ex mul tis generatiōibꝰ sūt col lecti. e ¶ Pr̄ dr̄ esse in filio ⁊ fi. ⁊c. Cōtra. 5
q2 si q̄cq̄d est i deo. deꝰ est ppt̄ summā simpli citatē. ergo q̄cq̄d est i filio est filiꝰ. ergo si pr̄ est in fi lio. pater est filiꝰ. R⁹. 6
dōm. ꝙ non est simile. Quia cū dr̄ aliqd esse i deo. hec ppositio in. aut dicit distinctionem es sentialē. ⁊ sic nō q̄cq̄d ē in deo est deꝰ. q2 nos i deo viuimꝰ mouemur ⁊ sumꝰ. Aut nullā dic̄ distinctionē. nisi scd̄m modū intelligēdi. et hoc ponit oīmodaz idēpti tatem. ⁊ iō sequit̄ ꝙ sit deꝰ. qd est i deo. Sed cū dr̄ de psona. hec pre positio in dicit distin ctionē psonalē. et vna psona de alia nō pdicat̄ ⁊ iō pz ꝙ nō est simile.
f ¶ Nec exēplū aliqd rebꝰ diuis ⁊c. Uidetur falsum. q2 imago est ex pssa similitudo. ⁊ vesti giū est in oī creatura. ergo videt̄ ꝙ exēplū sit i oi bus. R⁹. dōm. ꝙ est ex 7
emplū exprimēs perfe cte ⁊ cōsimilit̄ omnino. ⁊ tale nullum est in creaturis. quia imago ⁊ cetere creature plus habēt dissimilitudinis ꝙ similitudinis. Et est exē plum aliquo modo manuducēs. ⁊ sic multa sunt. ⁊ ex multis colligitur vnū. nec tamen omnino perfectū.
g ¶ Quod nō intelligibile est homini ⁊c. Uidet̄ falsum. quia aīa nostra qdāmmodo est omnia. ⁊ intellectus noster non tot intelligit qn plura possit intelligere. R⁹. dōm. ꝙ est loqui de intellectu comphendēte. ⁊ sic non est verū. 8
ꝙ omnia intelligere possit. quia nec deus nec aliqd dei est comphensibile nobis. quia omnino infinitus. Et est lo qui de intellectu apphendēte. Et hoc dupliciter. Aut in ratione possibilitatis ⁊ suscipientis. ⁊ sic omē qd pōt fie ri. potest intelligere. q2 possibile est ad intelligendū. Aut in ratiōe agentis. ⁊ quia nō habet lumen tante potētie ꝙ possit sup omnia. s. psentia ⁊ futura. q2 multa sunt cōtra eiꝰ iudiciū. sic nō est omniū.

accepit a patre.[h] Nam si partē eiusdē qui genuit accepit h neuter ergo ꝑfect⁹ est. deest enī ei vnde decessit. nec plenitudo ī eo erit q̄ ex portione ꝯstiterit. Neuter ergo ꝑfect⁹ est. si plenitudinē suā ⁊ qui genuit amittit. nec qui natus est ꝯsequit̄. Fateamur ergo ꝙ pater est ī filio. ⁊ filius in patre. ⁊ de⁹ in deo. vt idē Hylarius ait in. vij. lib. de tri.[i] Non ꝑ duplicē ꝯuenientiū generū cōiunctionē. nec ꝑ insitiuā capacioris substātie naturā. s ꝑ nature vnitaꝫ similitudinē. ꝑ natiuitatē viuentis ex viuente natura dū res n̄ differt.[k] dū natura dei non degenerat natiuitas. dū nō aliud aliquid ex deo q̄ꝫ deus nascit̄. dū nihil in his nouum est. nihil alienū. nihil sepabile. Ecce his verbis put humana ꝑmittit infirmitas. aperit̄ ex quo sensu xp̄s dixerit se esse ī patre. ⁊ patrē in se. Ex eodē etiā sensu intelligit̄. s. s. in vtroqꝫ. ⁊ singula ꝑsonaꝝ in singulis. q̄z scꝫ ī singulis est eadē plenitudo diuinitatis. ⁊ vnita similitudo nature. q̄z nō est maior diuina natura in aliqua haꝝ ꝑsonaꝝ. s vni⁹ ⁊ indifferētis nature sūt he tres ꝑsone. Ideoqꝫ altera in altera esse d̄r. vt p̄dictū est. Unde Ambrosi⁹ p̄dictoꝝ verboꝝ sententiā nobis aperiens sup epistolā. ij. ad Corinth. ait. Per hoc intelligit̄ pater esse in filio. ⁊ fili⁹ in patre. quia vna est eoꝝ suba. Ibi enī est vnitas vbi nulla diuersitas. Ecce tribus illustriū viroꝝ testimonijs scꝫ Augustini. Hylarij. Ambrosij. in idē ꝯcurrētibus. reuelatiōe spūssancti in eis loquētis. pie credere volētib⁹ ostendit̄ (tn̄ quasi ꝑ speculū et in enigmate) qualiter accipiendū sit cū d̄r pater in filio esse. vel filius in patre. vel spūssanct⁹ in vtroqꝫ.

Hyla. hec v̄ba diligenter attende

Ambros.

h Nam si ꝑtē eiusdē q̄ genuit. ⁊c̄. Uidetur nō sequi hoc. q̄z homo ꝑfect⁹ generat filiū ꝑfectum. ⁊ tamē nō dat ei nisi ꝑtē. R̄ᵒ. dōm ꝙ est ꝑfectio simplex. et ꝑfectio in genere.
9 Perfectio in genere bene cōpatitur secū dationē ⁊ receptionē ꝑtis. quia ī dāte suppletur per restaurationē. in accipiēte ꝑ augmentū ⁊ additionē. Sꝫ ꝑfectio simplicit̄ nō patitur secuꝫ restaurationeꝫ. nec additionē. ⁊ q̄m in deo ꝑfectio est simplicit̄. iō si daret partē. in dāte remaneret defectus. similiter ⁊ in accipiente
i Non ꝑ duplicē cōuenientiū ⁊c̄. Contra. Aut tangit modos essendi. aut generandi. Nō essendi. quia multo plures sunt q̄ꝫ isti. Nō generādi. ⁊ ita in vtroqꝫ mōē insufficiēs R̄ᵒ. Aliqui dicunt ꝙ Hylari⁹ assignat hos modos generatiōis. q̄ sunt in creaturis vt excludat eos a filio. Sꝫ non assignat nisi duos modos. quia nō loquitur nisi d̄ generatione viui. viuēs aūt generabile diuiditur in vegetabile ⁊ sensibile. ⁊ s̄m illud duplex genus. duplex est modus generādi. quē tangit Hylari⁹. Nam animalia generantur ꝑ cōiunctionē maris ⁊ femine. ⁊ plante ꝑ insertū. Et primū tangit cum d̄r. Nō ꝑ duplicē conuenientiū generationē. quia mascul⁹ ⁊ femina sunt duplicis generis q̄ꝫtū ad sexū. ⁊ tamen cōuenientes sunt q̄ꝫtū ad formam ⁊ materiā. Secundū modū tāgit cū dicit. Nec ꝑ insitiuā naturā. capacioris substātie naturam. sicut surcul⁹ inseri
10 tur arbori. sed ꝑ nature vnitā similitudinē. i. similitudine omino in natura differēte. Aliter potest dici ꝙ Hylarius nō loquitur de modo generandi. sed loquitur quō pater sit in filio. ⁊ excludit modū essendi in. quo creatura d̄r esse in creatura s̄m modū vsitatū. ad quē modū cōcurrit duplex cōditio creaturaꝝ. Prima est quo ad naturam diuersitas. Secūda est cōtinentis capacitas. ⁊ has excludit ab illo modo existēdi qui est in diuinis ꝑ illa duo q̄ dicit. ꝙ filius est in patre. nō ꝑ ꝯiunctionē duoꝝ geneꝝ. neqꝫ ꝑ insitiuā capacitatis substantie naturā. hoc patet ꝑ litterā Hylarij. q̄m immediate subiūgit in originali. ⁊ magister obmittit. Quia inq̄t Hyla. ꝑ corporalē necessitatē exteriora fieri his quib⁹ cōtinentur interiora nō possunt. Uult ꝙ illud est impossibile in creaturis corporalib⁹. ꝙ mutuo sint in seipsis. sicut pater est in filio. Quia ꝓpter corporalē necessitatē ⁊ imꝑfectionē. interiora nō possunt fieri exteriora his quibus ꝯtinentur. vt si aqua est ī vase. dum est int⁹. nō potest fieri extra. ⁊ ita nō ꝯtinetur vas vt vas sit in aqua.
k Dum naturā dei nō degenerat natiuitas. Queritur q̄d hoc sit dicere. quia nō t̄m in deo
11 sed in creaturis plurib⁹ non degenerat. R̄ᵒ. dōm. ꝙ degenerare est extra genus generātis exire. Exire aūt extra genus generātis hoc est. aut quantū ad formā cōmunē ⁊ naturā. ⁊ sic est degeneratio in equiuocis. sicut equus ex asina generat burdonē. ⁊ asin⁹ ex equa mulū. vnde mul⁹ degenerat. Alio modo degenerare est ꝓprietates generantis relinquere. retēta natura. sicut fili⁹ q̄ generatur ex patre nobili ⁊ pulcro. est rustic⁹ ⁊ turpis. Tertio est degenerare. naturā generātis relinquere. nō ꝑ dissimilitudinē. sed ꝑ diuersitatē. ⁊ hoc modo om̄is natiuitas creata degenerat. q̄z in om̄i creatura generās est aliud a generāte. ⁊ ī sola diuina generatiōe degeneratio nō est. q̄z nihil nascitur nouū. nihil additur alienū. ⁊ ideo generās a generāte in substātia non sepatur. ⁊ ideo sola illa generatio est nobilissima ⁊c̄.

Ad intelligentiā huius partis querūtur quattuor. Primo queritur. vtrū in diuinis sit ponere equalitatē. Secundo dato ꝙ sit. vtrū sit ibi summa equalitas. Tertio vtrum in diuinis sit equalitas cum conuersione. Quarto. vtrum sit ibi equalitas cum circumincessione.

Questio prima a
QUod ibi sit equalitas ostenditur primo ꝑ illud qđ dici
tur in simbolo. Tote tres persone coeterne sibi sunt ⁊
coequales. ¶ Item hoc ipsum ostenditur ratione sic.
Omnis multitudo reducitur ad vnitatē. ergo omnis
inequalitas ad equalitatez. sed vnitas a quā est om/
nis multitudo. est vnitas increata. ergo ⁊ equalitas.
ad quā reducitur omnis inequalitas. est equalitas in
creata. ergo ⁊c. ¶ Itē omne quod perfectionis ē. trā
ferendum est ad diuina. sed equalitas est ꝑfectionis ī
creatura. ergo ⁊c. ¶ Item vnū in substantia facit idē/
ptitatem. vnū in quantitate equalitatem. vnū in qua
litate facit similitudinē. sed in diuinis non tm̄ est vni
tas in substantia. sed etiam in quantitate. alioqn non
esset ibi perfecta vnitas. ergo non tm̄ est ibi idempti/
a tas substantie. sed ⁊ equalitas. ¶ Contra. vbi equali
tas ibi diuisibilitas. quia simplex simplici non equa
tur. sed in diuinis nō est ponere diuisibilitatem. ergo
b nec equalitatē. ¶ Itē vbi equalitas. ibi quantitas. q2
propriū est quantitatis. ſm eam equale vel inequale
dici. sed in diuinis nō est ponere quantitatem. q2 ſm
c Augustinū. Deus magnꝰ sine quantitate. g ⁊c. ¶ Itē
vbi equalitas ibi finitas q2 ibi est cōmensuratio. ergo
mensura et finitas. Sed in diuinis est infinitas. er/
d ergo ⁊c. ¶ Item vbi equalitas ibi diuersitas. quoniā
nihil est sibi equale. sed in diuinis est omnimoda vni
tas. ergo non est ibi equalitas. ¶ Rᵒ. dōm. ꝙ equali/
tas ponit̄ in diuinis ſm ꝙ dicit̄ in simbolo. Et dicit
12 Augꝰ. ¶ Ad hoc intelligendū notandū. ꝙ equale et
inequale est ꝓpria passio ꝯsequens quantitatē. Quan
titas aūt dicit̄ dupliciter. proprie scʒ quantitas molis
⁊ translatiue quantitas virtutis. ⁊ quia illa est ꝓpria
passio quantitatis. equalitas cōsequitur vtrāqʒ qnti
tatem. ergo vbi est ponere quantitatē virtutis. ibi est
ponere equalitatē vel inequalitatē. Hec autē quanti
tas virtutis ponit̄ in spiritualibus. ⁊ summe reperit̄
in diuinis. quia hec quantitas nō repugnat simplici
tati. sed cōsonat. similiter nec equalitas cōsequēs istā
quantitatē. Et quia altera pars cōtradictionis cōple
tior attribuenda est deo. ⁊ equalitas preit inequalita/
tem. ideo ponēda est equalitas in diuinis. ⁊ cōceden/
a 13 de sunt rationes ad hoc. ¶ Ad illud ergo quod obijci
tur in contrariū. ꝙ vbi equalitas ibi diuisibilitas. di/
b 14 cendū ꝙ verū est de equalitate que cōsequitur quanti/
tatem molis. ¶ Ad illud qđ secundo obijcitur. vbi eq
litas. ibi quātitas. dōm ꝙ verū est. vel ſm genus vel
ſm speciē. ⁊ q̄uis nomen quantitatis non transferat̄
c 15 transfertur tamē nomen speciei. vt magnitudo. ¶ Ad
illud quod obijcitur vbi equalitas ibi finitas. dōm ꝙ
equalitas in creaturis duo importat. scʒ cōterminati
onem. ⁊ excessus priuationē. Primū est incompletio/
nis ratione limitationis. Secundū perfectionis. iō
transfertur ratione secūdi. non pͥmi. Posset tamen di
ci ꝙ infinitū quod est incōprehensibile ſm veritatem.
ab infinito est cōprehensibile. et ideo cōmensurabile ī
finito. ⁊ est ibi finitum. ⁊ ex hoc non sequit̄. est cōmen
surabile infinito. ergo finitū. imo magis infinitum. ⁊
d 16 est ibi quid ⁊ simpliciter. ¶ Ad illud quod obijcitur.
vbi equalitas ibi diuersitas. dōm ꝙ ē diuersitas sup/
positorum. et diuersitas forme. Ad equalitatem ⁊ si/
militudinē requiritur diuersitas suppositorū. non au
tem forme diuersitas. sed vnitas. Quod aūt consequit̄ ī
inferioribus ad diuersitatē suppositoꝝ. numeratio for
me vel quantitatis. hoc est imperfectiōis. ⁊ ideo totū
quod est ꝑfectionis transfert̄ in deū. Non tamen est ī
suppositis ꝓprie loquēdo diuersitas. sʒ distinctio.

¶ Questio II b

Utrum in diuinis sit summa equalitas. Et ꝙ sic vide
tur hoc modo. sicut dicit̄ ab Augustino in libro de fi/
de ad Petrū. Non dicit̄ aliquis maior alio. nisi aut ꝓ
cedit etate. aut quia excedit magnitudine. aut quia su
perat potestate. sed nihil hoꝝ est in diuinis. vt probat
Augustinꝰ ⁊ magister. ergo nihil est ibi inequalitatꝭ.
ergo est ibi summa equalitas. Item non potest maior
equalitas excogitari. q̄ʒ vbi vnum equat̄ vni. ⁊ vnum
pluribus. ⁊ vnū omnibus. Sed in diuinis tantus est
filius. quantꝰ est pater. ⁊ tantus filiꝰ quantus pater
⁊ spiritussanctꝰ. ⁊ tantus etiā filius quantus oēs tres
ergo ⁊c. ¶ Item vnitas in quantitate (sicut dictū ē).
facit equalitatē. g vbi summa vnitas. ibi summa eqli
tas. sed hoc est in diuinis. ergo ⁊c. ¶ Item status nō
est nisi in summo. sed status est in illa equalitate ꝑ re/
ductionē omniū ad ipsam. ergo ⁊c. ¶ Contra. Augu a
stinus in libro. lxxxiij. q. Si oīa essent equalia. non
essent omnia. ergo omnimoda equalitas tollit ꝑfecti/
onem in diuinis. Si ergo nihil est ponendū in deo qđ
repugnet ꝑfectioni in diuinis. non est ibi omnimoda b
equalitas. ¶ Itē maior est equalitas que attendit̄ ſm
quantitatē continuā ⁊ discretā. q̄ʒ ſm continuam tm̄.
sed in diuinis nō est equalitas ſm quantitatē discre/
tam. quia ibi est trinitas. ⁊ ita imparilitas. ergo in di
uinis nō est omnimoda equalitas. ¶ Item maior est c
equalitas que attendit̄ ſm potentiā ⁊ sapientiā ⁊ bo/
nitatē. q̄ʒ que ſm sapientiā ⁊ potentiam tm̄. sed in di/
uinis non est equalitas ſm bonitatē. ergo non est ibi
summa equalitas. Probatio minoris. bonum est dif/
fusiuū sui. sed magis diffundit se filius q̄ʒ spiritussan
ctus. quia producit sibi equalē. et etiā pater q̄ʒ filius.
ergo ⁊c. ¶ Querit̄ ergo quare Augustinꝰ non osten/
dit equalitatē in sapientia ⁊ bonitate. ⁊ iterum quare
non ex parte loci. sicut magnitudinis. et etiā aliarum
differentiaꝝ quantitatis. quod cū non faciat. non vi/
detur assignare omnimodā equalitatē. sed solum ī par
tem. aut si omnimodā ostendit. insufficienter ꝓcedit. 17
¶ Rᵒ. dōm. ꝙ in diuinis est summa equalitas. ⁊ sum
ma etiā assignatur ab Augustino. quoniā sufficienter
ostendit̄ remotio omnis inequalitatis per illa tria q̄
sunt eternitas ⁊ magnitudo ⁊ potentia. Hoꝝ trium
distinctio ⁊ sufficiētia ab aliquibus accipit̄ sic. Quia
enim in diuinis nō est extensio molis. nec aggregatio
multitudinis. ideo non est ibi quantitas continua in
trinseca. nec discreta. sed loco eius est quantitas ꝟtu/
tis que tāgit̄ per hoc membrū quod est potētia. Quia
vero deus suo ambitu complectit̄ omnē durationem.
ideo est ibi quantitas eternitatis correspondēs tem/
pori. Quia vero ambitu sue immensitatis complecti
tur locū omnē ⁊ locatū. ideo est ibi quantitas magni/
tudinis correspondēs loco. Et sic patet ꝙ cuʒ non sit
aliā quantitatē accipere ibi. ꝙ sufficienter in illis ostē
ditur equalitas ⁊ consistit. Sed hec distinctio nō est
conueniēs. tum quia nō est in deo nisi quantitas ꝟtu/
tis. ⁊ ita non deberet ibi esse nisi vnum membrū. nec de
bet illa distingui contra alias. tum etiā quia magnitu
do in diuinis non tm̄ attendit̄ quantū ad ambitum lo
calitatis. sed etiā quantū ad intensionem bonitatis.
Unde dicit̄ in. vj. libro de trinitate ꝙ in spiritualibus
idem est maius ⁊ melius. ⁊ propter hoc quantitas ꝟ/
tutis non tm̄ attendit̄ in operatione. sed etiaʒ vt re cō
siderata in omnimoda absolutiōe. Ideo possumꝰ ali/
ter hoꝝ trium distinctionē ⁊ sufficientiam assignare.

In omni em̄ quod est conuenit hanc triplicem consi/
18 derationem habere. Potest enim aliquid considerari
in comparatione ad suam originem siue a parte ante.
⁊ sic vnum magis est altero. quando origo eius est ꝑ/
or. Et contra hoc est equalitas eternitatis. Potest ite
rum considerari in se. ⁊ sic dicit̄ vnum altero mai⁹. q2
maioris extensionis. vel quia maioris valoris. Con/
tra hanc est in deo equalitas magnitudinis. vt hec eq̄
litas non tm̄ dicatur ꝑ comparationē ad localitatem.
sed etiā ad sapientiā ⁊ bonitatē. ⁊ ad omne quod facit
alterum altero dici maius. quia melius. Unde Aug.
⁊ magister in hac distinctione probāt equalitatē ma/
gnitudinis. per equalitatem virtutis siue in virtute.
Potest etiā tertio considerari per cōparationē ad ef/
fectum. ⁊ sic dicit̄ maius. quia potenti⁹. Et cōtra hoc
est equalitas potentie. Quoniā ergo ratio equalitat̄
non contingit pluribꝰ modis cōsiderari. si equalitas
est in istis. summa est. ⁊ cum ostendit̄ in istis. summa
ostendit̄. ⁊ perfecta inductione procedit̄. ⁊ sic patꝫ qꝺ
a vltimo querebatur. ¶ Ad illud quod obijcitur pmo.
ꝙ equalitas repugnat ꝑfectioni. Dicendū ꝙ verū est
perfectioni vniuersi. que aggregata est ex diuersitate
b non sic est in deo. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ maior
est equalitas fm̄ vtrāq3 quantitatē ⁊c̄. dōm ꝙ summa
equalitas nō est in quantitate continua nec discreta.
quia ibi vnum nō equat̄ pluribus. sed hec est perfectis
sima equalitas. ideo solū fm̄ quantitatē virtutis attē
19 ditur. ¶ Ad illud quod obijcitur de bonitate. q2 diffu
siuum ⁊c̄. dōm ꝙ emanatio persone non attendit̄ fm̄
rationē bonitatis essentie. sed magis fecunditatis ꝑ/
sone. vel in persona. ⁊ ideo non sequitur ꝙ si. s. s. nō ꝓ
20 ducit. ꝙ propter hoc habeat minus de bonitate. ¶ Un̄
notandū. ꝙ duplex est diffusio. sc3 itra vel extra. Dif
fusio intra est quando ꝑsona procedit a persona vni/
tate nature. ⁊ hec nō est proprie diffusio. ⁊ hec non cō/
sequitur bonū quia bonū. sed bonū in hypostasi. q̄ ali
am ꝓducere nata est. et ideo fm̄ hanc diffusionem nō
dicit̄ vna ꝑsona altera melior. Est alia diffusio extra
que attendit̄ in productione effectus. ⁊ fm̄ hanc ratio
nem attendit̄ diffusio ꝓprie ⁊ ratio boni. ⁊ quia in hac
vna persona alterā non excedit. quia indiuisa sūt opa
trinitatis. ideo hac nō est vna melior alia.

¶ Questio III c

Utrum in diuinis sit equalitas cū conuersione. Et ꝙ
non videtur hoc modo. Chryſ. super illud Hebre. j.
Qui cum sit splendor ⁊c̄. Filius est equalis patri. nō
pater filio. ¶ Itē Hylari⁹. Imago si perfecte implet
illud cui⁹ est. ipsa coequatur ei. non illud sue imagini
¶ Itē Augustin⁹ in pmo libro de doctrina christiana
In patre vnitas. in filio equalitas. ergo videt̄ ꝙ pa/
a ter non sit equalis filio. vt filius patri. ¶ Itē Diony
sius. In causis ⁊ causatis non recipimus reciprocati
onem. sed pater est principiū filij. ergo ⁊c̄. ¶ Contra
Omne relatiuū equiparātie denominat extremuꝫ fm̄
modū consimilē. sed equalitas est relatio equipantie.
ergo similis reciprocatio. ¶ Itē vnum in quantitate
facit equalitatē. sed sicut filius est vnū cum patre. ita
pater vnū cū filio. quantū ad substantiā ⁊ quantitatē
ergo sicut filius est equalis patri. ita pater filio. ergo
est ibi reciprocatio. ¶ Itē equalitas mutua ⁊ recipro
ca maior est q̄3 non reciproca. ergo si in diuinis ē sum
ma equalitas. patet ⁊c̄. ¶ Item om̄e quantū compa/
ratum quāto. aut est maius. aut min⁹. aut equale. sed
pater ē quātus virtute. et similiter filius. aut ergo pr̄
est maior virtute filio. aut minor. aut equalis. ¶ R̄o.
dicendū ꝙ equalitas est ibi non tm̄ quia diuina. sꝫ eti
am quia equalitas de sui ratione dicit reciprocationē
inquantū equalitas. ⁊ fm̄ hoc credendū est ꝙ pater ē
equalis filio. ⁊ filius patri. ¶ Et ad intelligentiā ob 21
iectorum notandū. ꝙ dupliciter est loqui de equalita/
te. Aut prout dicit respectū equipantie. aut prout vl
tra respectū concernit actū coequationis. Inquantū
dicit respectū equipantie. sicut ostendunt ratiōes. ne
cesse est ꝙ ibi sit reciprocatio. sed inquantū vlteri⁹ cō/
cernit actū coequationis. sic dicit rationē imitatiōis
⁊ sic non cōuenit patri respectu filij. quia importat au
toritatē in patre. Unde non dicit̄ pater coequari filio
quia filiū non imitat̄. nec perfecte nec imperfecte. Et
sic est simile. si dicat̄ hoc cum illo. Potest enim dupli 22
citer intelligi. Aut prout dicit duoꝝ coniunctionem.
⁊ sic de necessitate attendit̄ fm̄ cōuersionē. si enim iste
vadit cū illo. necesse est etiā ꝙ verū sit ecōuerso. Alio
modo hoc cum illo dicit associationē. ⁊ ita quandam
subautoritatē in associetate. ⁊ sic dicit̄. ꝙ miles vadit
cum rege. non econuerso. similiter intelligendū est in
equalitate. Et ex his patent autoritates sanctorum. q̄
loquūtur de equalitate secundo modo. preter illā Dio a
nysij. ad quā respondendū ꝙ non habꝫ locū in propo
sito. quia Diony. loquitur ꝓprie de causa. fm̄ ꝙ causa
dicitur illud ad cui⁹ esse sequit̄ aliud. ⁊ ita differt ꝑ es/
sentiam ab effectu. ⁊ hoc modo non cadit in deo respe/
ctu persone.

¶ Questio IIII d

Utrum in diuinis sit equalitas cum circūincessione.
Et ꝙ sic. ostenditur primo autoritate domini. Iohis.
xvij. Ego in patre. ⁊ pater in me est. ¶ Item Aug. de
fide ad petrū. propter vnitatē nature. totus pater est
in filio ⁊ spiritussanct⁹. ¶ Item hoc ipsum ostenditur
ratione. quia in quocūq3 est substantia vel essentia pa
tris. est pater. sed substātia patris est in filio. ergo pa
ter est in filio. eadē ratione est filius in patre. ¶ Item
omne cognitū est in cognoscente. vel per veritatē. vel
per similitudinē. Sed pater cognoscit filium quantū
ad hypostasim ⁊ proprietatē. ergo filius est in patre.
aut ergo quantū ad veritatē. aut quantū ad similitu/
dinem veritatis. Non quantū ad similitudinē. quia
tunc esset filius in patre sicut creatura. ergo quantuꝫ
ad veritatē. eadē ratione pater in filio. ergo circumin
cessio est ibi. ¶ Itē omne quod est cōparatū ad alterū
aut est in illo. aut extra illū. Si ergo filius cōparatur
ad patrē. aut est in illo. aut extra. Si in eo. eadē ratio
ne ⁊ pater in eo. Si extra eum. sed illa quorū vnuꝫ est
extra alteꝝ. differunt ꝑ substantiā. ergo pater ⁊ filius
substātialiter differūt. ¶ Item maior est conuenictia
in diuinis q̄3 si generis ad species. vel totius ad ꝑtes
sed propter cōuenientiā generis ad species. genus est
in speciebꝰ. et ecōuerso. ergo multo fortius in diuinis
pater est in filio. et ecōuerso. ¶ Contra. si pater est in a
filio. et ecōuerso. ergo pater est in patre. Sicut em̄ se/
quitur in p̄dicando. ꝙ quicq̄d predicatur in plus. vel
eque de aliquo predicat̄ de omni eo ꝙ est sub eo. ergo si
militer si aliquid est in aliquo. necesse est ꝙ in eodē sit
omne quod est in eo. ergo si filius est in patre. om̄e qꝺ
est in filio est in patre. sed pater est in filio. ergo pater b
est in patre. ¶ Itē quandocūq3 duo simplicia eiusdeꝫ
generis simul sunt. ita ꝙ vnū est in altero. non distin/
guunt̄ ab inuiceꝫ. sicut punct⁹ est in puncto. Si ergo
pater ⁊ fili⁹ sunt omnino simplices. si pater est in filio
⁊ filius in patre. non videt̄ ꝙ distinguant̄. ¶ Item si c
due essentie diuine essent. impossibile esset ꝙ vna eēt

in alia. quia vna non possit illabi alij quoniã vtraqꝫ
esset eque spiritualis ⁊ summe spiritualis. ergo si due
persone sint eque ⁊ summe spũales. impossibile est ꝙ
vna sit in altera. ⁊ ita videtur ꝙ deus non possit esse ĩ
creatura quin ei illabatur. Si ergo persona est in pso
na. videtur omnino ei illabi. ¶ Item quero quid si/
gnificet hoc quod est esse in patre. vtrum dicatur ꝯm
substantiã. aut ꝯm relationẽ. Si ꝯm relationẽ. hoc est
contra Augustinũ. qui dicit in littera. ꝙ ꝓpter vnita/
tem nature totus pater est in filio ⁊ spiritusancto. Si
ꝯm substantiã. sed que ꝯm substantiã dicunt conueni
unt tribus. ergo hoc qđ est esse in patre. conuenit filio
⁊ spirituisancto. ⁊ patri. ergo pater est in patre. quod
non conceditur. ¶ Item cũ dicitur pater est in filio ⁊ fi
lius in patre. aut importat eadẽ habitudo. aut altera.
Si eadem. cum filius sit in patre vt in principio. tũc
similiter pater esset in filio vt in principio. quod sim/
pliciter est absurdum. Si importat altera habitudo.
ergo sicut non est circũincessio. cum dicitur genus est
in specie. ⁊ species in genere. similiter nec in proposi/
to esset circũincessio. ¶ Item filius est de patre ⁊ apđ
patrem. ⁊ non cõuertitur. ergo pari ratione videt. ꝙ
non cõuertatur. ꝙ si pater est in filio ꝙ filius sit in pa
23 tre. ¶ Item noue modi essendi sunt in creaturis. Pri
mo modo sicut pars in toto. Secundo modo sicut to
tum in partibꝫ. Tertio modo sicut species in genere.
Quarto modo sicut genus in speciebus. Quinto mo
do sicut forma in materia. Sexto modo sicut rectum
siue motũ in regente. Septimo modo sicut res in suo
fine. Octauo modo sicut contentũ in continẽte. ⁊ no/
num addit Boetius. scꝫ sicut accidens in subiecto.
Queritur ergo quo istorũ sit pater in filio. ⁊ econuer/
so. ⁊ cũ nullo illoꝝ sit dare. videtur ꝙ nullo modo sit.
¶ Rꝫ. dđm. quia sicut autoritates probant ⁊ ratiões
in diuinis est summa ⁊ perfecta circũincessio. Et hic
24 notatur circumincessio. qua dicit ꝙ vnus est in alio ⁊
econuerso. ⁊ hoc ꝓprie ⁊ perfecte in solo deo est. q꞉ cir/
cumincessio in essendo ponit distinctionẽ simul ⁊ vni
tatem. Et quoniã in solo deo est vnitas cũ distinctio
ne. ita ꝙ distinctio est inconfusa. ⁊ vnitas indistincta
hinc est ꝙ ĩ solo deo est circumincessio perfecta. Et pa
tet ratio huiꝰ. quia ratio circumincessionis est ꝑfecta
vnitas essentie cũ distinctione personarũ. ⁊ quoniaꝫ
hoc est propriũ solius dei. ideo ⁊ circumincessio talis.
ꝯm qđ dicit Hylarius. ⁊ magister inducit in littera.
¶ Ad illud ergo quod obijcitur ꝙ pater est in filio et
filius in patre. ergo pater est in se. Dicunt quidam ꝙ
argumentũ non valet. quia mutatur habitudo eiꝰ qđ
est in. Quia in vno dicit habitudinem principiati ad
principium. in alia autẽ habitudinẽ principij ad prin
cipiatum. Tamen illud non oportet dicere. quia sic
iam patebit. in non dicit diuersam habitudinem. nec
tamen sequitur. immo est accidens ibi eo ꝙ notat di/
stinctionem. sicut accidens est hic Petrus est similis
Paulo. ⁊ paulus petro. ergo Petrus est similis Pe/
tro. ita ⁊ in proposito intelligendum. ¶ Ad illud qđ 25
obijcitur. simplicia simul existentia confunduntur in
vnum. dicendũ ꝙ illud verũ est. quando simplicia ha
bent distingui penes illud in quo sunt. sicut punctus
⁊ vnitas ab eo in quo est. Sed quando seipsis distin
guunt ⁊ in seipsis substantiatificant tunc q̃uis sint si
mul. non confundunt. et tales sunt hypostases diui/
ne. Et huiꝰ simile (q̃uis perfecte non possit in creatu
ra inueniri) tamen Diony. ponit exemplum in lumi/
nibus. que multa sunt in eodem aere inconfusa. et hu
ius signum est. quia quando luminare aufertur. secũ
trahit lumen suũ. nihil de alijs conuellens. Et rõ hu/
ius est. quia lumina ĩ aere non distinguuntur penes
id in quo. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ essentia non 26
est in essentia nisi ꝑ illapsum ⁊c. dicendũ ꝙ non est si
mile. quia vbi est essentiarum diuersitas. si vna est in
altera. oportet ꝙ vna sit aliquo modo materialis al/
teri. sed quando persone differunt salua essentie vni/
tate. vna est in alia. quia essentia vnius est essentia al
terius. ⁊ ita sicut idem non illabitur sibi. ita nullꝰ po
test esse ibi illapsus. ¶ Ad illud quod queritur. quid 27
significet hoc quod est esse in patre. dicenduꝫ ꝙ sicut
sancti innuunt sicut equale dicit respectum ꝯm vnita
tem quantitatis. et simile ꝯm vnitatẽ qualitatis. simi
liter hic qđ est esse in patre ꝯm vnitatẽ substantie. vn/
de sicut equale simul importat substantiam cum relati
one. sicut patebit infra. ⁊ hoc quod est in. et sicut qđ ẽ
equalis patri. artatur ad standum pro alijs personis
ita ⁊ in proposito intelligendum. ¶ Ad illud qđ que 28
ritur. vtrum importetur eadem habitudo. dicendum
sine preiudicio ꝙ sic. quantũ est đ ratiõe nominis. Si
cut enim cũ dicitur pater est similis filio et econuerso
non importatur alia ⁊ alia habitudo. ita nec in hoc qđ
est in. quia importat relationẽ idemptitatis siue con/
substantialitatis. Unde si dicatur. pater est similis fi
lio. ⁊ econuerso. non dicitur alia habitudo. sic in pro/
posito. quia significat hoc quod est esse in patre. ideꝫ
qđ esse patrem consubstantialem. Et vniformiter ac/
cipitur consubstantialis. cum dicitur de patre et filio
⁊ hoc patet. quia si non diceret consimilem habitudi/
nem. non esset circumincessio. sicut nec est quando di
citur creatura esse in deo. ⁊ deus esse in creatura. quia
alia importatur habitudo in vtroqꝫ. ¶ Ad illud qđ 29
queritur de hoc ꝙ est ap̃. ⁊c. dicendũ ꝙ quedam prepo
sitiones important habitudinẽ repugnantie. vt cõtra
Quedam distantie. vt hoc quod est ad et ꝓpter. Que/
dam cause vt de ⁊ ex. Quedam conuenientie. vt in et
cum. Prime ⁊ secunde nullo modo recipiuntur. sꝫ ter
tie ⁊ quarte. sic ⁊ tertie nõ conuersim. sed quarte cõuer
sim. quia conuenientia est relatio equiparãtie ¶ Ad
vltimum soluendũ. ꝙ iste est singularis modus essen/
di in. qui non continetur inter illos. nec potest repe/
riri proprie in creaturis.

¶ Probat equalitatem excludendo cõmunem rationẽ inequalitatis.

¶ Sed iam nunc ad propositum redeamus. Supra ostendit magister diuinas personas equari quantuꝫ ad eternitatem ⁊ magnitudinẽ. per hoc ꝙ vna essentia est in singulis tota. Hic ostendit ꝙ est summa in eis equalitas. et hoc facit excludendo ab eis cõmunem rationẽ inequalitatis. Et diuiditur hec pars in tres partes. In prima ostẽdit ꝙ non cadit ibi ratio totius ⁊ integri. In secunda ostendit ꝙ non cadit ibi ratio generis. speciei. vel indiuidui ibi. Hic adijciendum est ꝙ tanta est equalitas ⁊c. In tertia ostendit ꝙ non cadit ibi ratio numeri. ibi. Ex autẽ Johannes dicit ⁊c. Prima iterum pars in duas. In prima quia fecerat digressionem continuat dicta dicendis. In secunda vero ostendit ꝙ ibi non cadit ratio totius ⁊ partis. ibi. Nec est aliqua trium personaꝝ. ¶ Item secunda pars in qua ostendit ꝙ in diuinis non cadit ratio vniuersalis. siue generis et speciei. habet duas partes. In ꝑma ostendit ꝙ non est accipere genus in diuinis. nec speciem. nec indiuiduum. In secunda vero contra hoc opponit

autoritate Damas. ibi. His autem videntur aduersari quedam. Prima habet duas. Primo ostendit q non e ibi natura generis. vel speciei. vel indiuidui. Secundo q non est ibi ratio materialis principij. ibi. Notandum etiaz q essentia diuina non est materia. Similiter pars in qua obijcit contra hoc habet duas. In prima ostendit q cadit ibi ratio vniuersalis z indiuidui. ratione Dam. In secunda soluit. Primum facit ibi. His autem vident aduersari. zc. Secundu ibi. Hec autem que hic dicuntur licet in singulis sermonibus zc. ¶ Item tertia pars i qua ostendit q in diuinis non cadit ratio numeri. habet quattuor particulas. In prima premisso q in equalitate personarum non cadit ratio numeri. ostendit quibus modis differre numero non conueniat personis et quibus modis conueniat. Secundo q in diuinis personis tanta est magnitudo in vna persona. quanta in tribus. ibi. Sciendum est ergo. In tertia ostendit q deus non potest dici triplex siue multiplex. ibi. Preterea cum deus dicat trinus. In quarta ostendit differentia inter pluralitatem. que est in trinitate. z pluralitatem que est in creaturis corporalibus. ibi. In rebus corporeis non tm zc. ¶ Et notandum q tota summa z fundamentum totius distinctionis in hoc verbo consistit. q diuina essentia est magnitudo vna non multiplicata. et tota non diuisa est in qualibet personarum. ideo necesse est q persone sint omnino equales magnitudine. Nec potest ibi cadere ratio totius vniuersalis. quia illud multiplicatur in partibus. Nec totius integri. quia illud diuiditur in partes. Nec est totum in qualibet parte. et ita nec ratio materialis principij. nec ratio numeri.

¶ Continuat dicta dicendis vt ostendat q magnitudine alius alium non superat. f

Sed iam nunc ad propositum redeamus. ceptoq insistamus ostendentes q magnitudine nulla trium personaru aliam superat. quia nulla maior alijs. nec maius aliqd sut due q vna. nec tres q due. nec maior deus q singuli horu. quia singulus horum perfectus est. nec est quo crescat illa perfectio.

¶ In equalitate persona non cadit ratio totius z ptis g

Nec est aliqua trium personarum pars dei vl diuine essentie. quia singula harum verus z plenus deus est. et tota z plena diuina essentia est. z ideo nulla istarum in trinitate pars est. Unde Augustin in libro secudo contra maximinum hereticum sic ait. Putas deum patrem cum filio z spiritusancto vnum deum esse non posse. times enim ne pat sit pars vnius dei qui constet ex tribus. Noli hoc timere. Nulla enim fit partium i deitatis vnitate diuisio. vnus est deus pater z filius z spiritussanct. id est. ipsa trinitas. vn est deus. Ergo iniquis. Deus pater est pars dei. absit.

a ¶ Oret vt qd credit. intelligat. videtur impropie loqui. qz nullus orat quod non desiderat. qd no cognoscit vel intelligit. Itez nullus assentit rei qua mete non intuetur siue cocipit. ergo null assentit rei quam non intelligit. quia intelligere e mente intueri. R. dicendum q intelligere dupliciter d. vno modo idem est qd cognoscere aliquid quod per nomen dicit Alio modo idem est qd ratione apprehendere. Primo modo antecedit fidem que est ex auditu. scdo mo cosequitur. quia nulla ratio humana sufficit ad manifestada credibilia nisi intellectus fide illustretur z captiuetur.

¶ Tres enim persone sunt. pater z filius z spiritussanct. et hi tres. quia vnius substantie sunt. vnum sunt. z summe vnum sunt. vbi nulla naturarum. nulla est diuersitas volutatum. Si enim natura vnum essent. z consensione non essent. non summe vnum essent. Si vero natura dispares essent. non summe vnum essent. Hi ergo tres quia vnu sunt propter ineffabilem coniunctione deitatis qua ineffabiliter copulantur vn deus est. Pars ergo trinitatis esse no potest quicuq vnus est in tribus. In trinitate ergo qua deus est. et pater deus est. z filius deus est. et spiritussanctus deus est. z simul hi tres vnus deus. Nec huius trinitatis tertia pars est vnus. nec maius aliquid duo q vnus est ibi nec maius aliquid sunt omnes q singuli. quia spiritualis non corporalis est magnitudo. Qui potest capere capiat. qui autem non potest. credat. z oret vt quod credit intelligat. a Uerum est enim quod per prophetam dicitur. Nisi credideritis: non intelligetis. His verbis aperte ostendit indifferentem magnitudinem trium personarum. Item i eodem. Tu nempe dixisti vnum deum non ex partib esse copositum. z hoc de patre tm vis intelligi. Ille in. quis virtus est ingenita simplex. et tamen in hac simplici virtute

Quare tres persone dicat summe vnum.

Argumentatio Aug. c hereticos q ondit patre z filiu. z spiritum sanctum. no esse partes i trinitate.

multa videris cōmemorare cum dicis· deus deum genuit· bonus bonū genuit· sapiens sapientem· clemens clementem· potens potentem· Nunquid ergo bonitas ⁊ sapientia· ⁊ clementia· ⁊ potentia: partes sunt vnius virtutis quam simplicem esse dixisti? Si dixeris partes sunt· Simplex ergo virtus ex partibus constat· Et simplex ista virtus te diffiniente vnus est deus· ergo deum ex partibus compositū eē dicis· Non dico inquis· non sunt partes· Si ergo in vna persona patris ⁊ illa inuenis que plura videntur· et partes nō inueneris· quia vna virtus simplex est· Quāto magis pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus· ⁊ propter indiuiduam deitatē vnus deus· et propter vniuscuiusq; proprietatē tres persone sunt· ⁊ propter singulorum perfectionem partes vnius dei non sunt· Uirtus est pater· virtus est filius· virtus est spiritussanctus· hoc verum dicis· Sed ꝙ virtutem de virtute genitam· ⁊ virtutem de virtute procedentē· non vis eandem habere naturam· hoc falsum dicis· hoc contra fidem rectam ⁊ catholicam dicis· His verbis aperte docetur· ꝙ tres persone ille nō sunt partes dei vel diuine essentie· Nullaq; illarum trinitatis pars dicenda est· nec vna maior alijs·

¶ In equalitate personarum non cadit ratio generis· speciei vel indiuidui· h

Hic adijciendum est ꝙ tanta est equalitas trium personarum atq; indifferens magnitudo· ꝙ cum dicamus vnam esse essentiam vel substantiam· neq; vt genus de speciebus· neq; vt speciem de indiuiduis predicamus· Nō enim essentia diuina genus est· ⁊ tres persone species· vel essentia species· ⁊ tres persone indiuidua· Quod Augustinus rationibus probabilibus atq; irrefragabilibus aperte demonstrat in libro· vij· de trinitate dicens· Si essentia genus est· species autem persona· vt nonnulli sentiunt· oportet appellari tres substantias· vt appellantur tres persone· Sicut cum sit animal genus ⁊ equus species: appellantur tres equi: idemq; tria animalia Non enim ibi species pluraliter dicitur· ⁊ gen9 singulariter· vt si diceretur· tres equi sunt vnum animal· sed sicut tres equi speciali nomine· ita tria animalia nomine generali dicuntur· Cum ergo tres personas vnam fateamur esse essentiam· nō tres essentias· cum tres equi tria animalia dicantur non vnum· patet nomine essentie non significari genus· nec nomine persone speciem·

Probat ꝙ diuina essentia non dicitur de personis vt genus de speciebus

¶ Si vero dicunt nomine persone non speciem significari· sed aliquid singulare atq; indiuiduum· ⁊ nomine essentie speciem intelligi· vt persona non dicatur sicut homo· sed quomodo dicitur hic homo· velut abraam. isaac· iacob· vel quis alius q̄ etiam digito presens demonstrari possit· Sic quoq; illos eadem ratio confutabit· Sicut enim dicuntur Abraam· Isaac· Jacob· tria indiuidua· ita tres homines et tria animalia· Cur ergo pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus· scʒ si ſm genus ⁊ speciem ⁊ indiuiduum ista differimus· non ita dicuntur tres essentie: vt tres persone·

Probat ꝙ non dicit vt species de indiuiduis·

¶ Alio quoq; modo idem probat Augustinus· scʒ ꝙ essentia diuina non est genus nec persone species· vel essentia non est species· nec persone indiuidua· Una inquit essentia non habet species· sicut vnum animal non habet species· pater ergo ⁊ fili9 ⁊ spiritussanctus non sunt tres species vnius essentie· Diuina ergo essentia gen9 non est· sed nec species est essentia diuina· ⁊ persone indiuidua· sicut homo species est· indiuidua autem· abraam· isaac· ⁊ iacob· Si enim essentia species est vt homo· sicut non dicitur vnus homo esse abraam· isaac· et iacob· ita non dicetur vna essentia esse tres persone· Non itaq; ſm genus ⁊ species ista dicimus·

Probat idē alio modo·

¶ In equalitate personarum nō cadit ratio materialis principij· i

Notandum etiam ꝙ essentia diuina non est materia trium personarum· vt Augustinus in eodem libro docet· tanq̄ ſm cōmunem eandemq; materiam tres persone dicantur esse vna essentia· sicut ex eodem auro si fierent tres statue· diceremus tres statuas vnum aurum· Non autem sic trinitatem· id est· tres personas dicim9 vnam essentiam ⁊ deum vnum· tanq̄ ex vna materia tria quedaʒ subsistant· In statuis enim equalibus plus auri est tres simul q̄ singule· ⁊ minus auri est vna q̄ due In illa vero essentia trinitatis nullo modo ita est· Non ergo ſm materialē causam tres personas vnam dicimus esse substantiam vel essentiam· sicut tres statue di-

cuntur vnum aurum.

¶ His quoqꝫ addendum est ꝙ tres personas non ita dicimus esse vnam essentiam vt Augustinus in eodem ait. vel vnius essentie. sicut dicimus aliquos tres homines eiusdem sexus & eiusdem temperationis corporis. eiusdemqꝫ animi. vnam eē naturam vel vnius nature. Nam in his rebus non tantum est vnus homo quantum tres homines simul. & plus aliquid sunt homines duo ꝙ̄ vnus homo. sicut in statuis esse diximus. Ast ī deo non est ita. Non enim maior essentia est pater & filius simul ꝙ̄ solus pater. vel solus filius. sed tres simul ille persone equales sunt singulis. Ex premissis patet ꝙ tres persone dicunt̄ diuina essentia. nec ſm materialem causam vt tres statue vnum aurū. nec ſm complexionis similitudinē vt tres homines vnius nature. nec vt genus predicatur de speciebus vel vt species de indiuiduis. id ē. continens de contentis. maius de maioribus.

Non dicūt̄ tres persone vna essentia. sicut tres homīes vna natura vel vni⁹ nature.

¶ Opponit autoritate Dam̄. ꝙ in equalitate personarum sit ratio generis. speciei indiuidui. & numeri.

His autē videntur aduersari que quidem sacre scripture tractatores catholici in suis scriptis tradiderūt. In quibus significare videntur ꝙ essentia diuina sit qḋdā cōmune & vniuersale velut species. tres vero persone sint tria ꝑticularia. tria īdiuidua numero ꝑ̄ria. Vn̄ Joh. dam̄. inter doctores grecorū maxim⁹. in li. quē de trinitate scripsit. quē & papa Eugeni⁹ transferri fecit. ait. Cōmunia & vniuersalia predicantur de subiectis sibiipsis particularibus. Cōmune ergo substantia est. particulare vero hypostasis. id est. persona. Particulare autem dicit̄ non quod partem nature habet. sed ꝑticulare numero. vt anthomus. id est. indiuiduum. Numero enim & nō natura differre videntur hypostases. Item in eodem. Substātia significat cōmunē & circūplexiuam speciem homoydeon. i. similium specie. hypostaseon. id ē. personarum. vtputa de⁹ hō. Hypostasis aūt indiuiduum demonstrat. scꝫ patrem & filium & spiritūsanctū. petrū. paulum. & hmōi. Ecce apte dicit substantiam esse vniuersale. hypostasim vero particulare. & ꝙ deus est species vt homo. & ꝙ pater & fili⁹ et spiritussanctus sunt indiuidua. sicut petrus & paulus. eo ꝙ numero differunt que p̄misse sentētie Aug⁹. penitus cōtradicere vident̄. Quid ergo dicemus ad hec? Hoc vtiqꝫ dicere possumus atqꝫ debemus. ꝙ ea que Aug⁹. tradidit supius. sine oīni hesitatione tenenda sunt.

Uerba Aug. tenenda dicit.

¶ Respondet ꝙ sane intelligi possunt q̄ Jōhes dam̄. dicit. & quō ōndit. l

Hec aūt que hic dicunt̄. licet in sermōis supficie aliquid a fide alienum resonare videant̄. sane tn̄ intelligi queunt. piumqꝫ lectorem atqꝫ intellectorem plurimum efflagitant. In quorum explanatione mallem silens alios audire. ꝙ̄ loquendo maliuolis detrahendi occasionem prestare. Uidetur tamen mihi ita posse accipi. cum ait. Substantia est cōmune. & hypostasis est particulare. Non ita hec accepit cum de deo dicantur vt accipiuntur in phisica disciplina. Sed per similitudinem eorum que a phisicis dicuntur locutus est. vt sicut ibi cōmune vel vniuersale dicitur quod predicatur de pluribus. particulare vero vel indiuiduum quod de vno solo. ita hic essentia diuina dicta est vniuersale. quia de omnibus personis simul. & de singulis separatim dicitur. Particulare vero singula quelibet personarum quia nec ḋ aliis cōmuniter. nec de aliqua aliarum singulariter predicatur. Propter similitudinē ergo predicationis substantiam dei dixit vniuersale. & personas particularia vel indiuidua. Propter hoc idem etiam eandem diuinam essentiam dixit esse speciē cōmunem. & circumplectiuam similium specie personarū. Quia sicut hec species homo de suis predicatur indiuiduis. velut de petro & Paulo & aliis. nec ista specie differunt: sed conueniunt. Ita deus de tribus predicatur personis. que in diuinitate non differunt: ſꝫ ꝑ oīa ꝯueniunt. Hanc ergo similitudinem inter res sempiternas & res temporales perpendens Johannes. vniuersalitatis et particularitatis nomina. que rebus temporalibus proprie conueniunt ad res eternas transtulit. Augustinus vero maiorem videns dissimilitudinem ꝙ̄ similitudinem inter res p̄dictas. ab excellentia trinitatis predicta nomina remouit.

Soluit qḋ īmediate opponit

Ex quo intellectu dixerit ꝙ substātia dei sit species vel vniuersale & persone indiuidua.

¶ In equalitate personarum non cadit ratio numeri. et quomodo intelligatur

dictum Ioh. dam. m

Qꝫ autem Iohannes dicit hypostases differre numero: non natura. In eo ꝙ non differre natura ait. verissime ⁊ sine scrupulo loquitur. Qꝫ vero dicit differre numero cauendum est quomodo intelligatur Diuersis enim modis dicũtur aliqua differre numero.

¶ Quibus modis aliqua dicantur differre numero. ⁊ ſm quem modum cõuenit ꝑsonis. n

Dicuntur enim aliqua differre numero. quando ita differunt vt hoc non sit illud. nec aliquid quod illud est. vel in ipso est. qualiter differunt socrates ⁊ plato ⁊ huiusmodi: q̄ apud philosophos dicuntur indiuidua vł particularia. Iuxta quem modum nõ possunt dici tres persone differre numero. Dicuntur quoqꝫ aliqua differre numero que ĩ enumeratione siue computatione non sibi adiunguntur. sed a se inuicem discernuntur. vt cum de aliquibus rebus loquẽtes dicimus vna. due. tres. ⁊ ſm hunc modum forte dixit Iohẽs. hypostases. id est tres personas differre numero. Possumus enim dicere. pater est vnus. et pater ⁊ filiꝰ sunt duo. ⁊ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus sunt tres. Et item. Hec persona est vna. ⁊ hec ⁊ illa sunt due. et hec ⁊ illa ⁊ alia sunt tres. Conuenientius tamen tres ille persone proprietatibus tantũ distingui dicuntur. de quarum distinctiõe ſm proprietates in sequenti tractabitur. Nunc vero ad inceptum redeamus que dicta sunt repetentes. vt sepiꝰ versando familiarius innotescant.

b ¶ Aliq̄ differre numero que in enumeratione siue computatione non sibi adiungunt Videt male dicere. qꝛ illi cõputatiõi. aut rñdet aliquid in re. aut nihil. Si aliquid rñdet. ergo non differt a p̄cedenti differentia. Si nihil respondet. g̊ distinctio siue computatio nostra super vanũ fundata est. Rº. dõm. ꝙ computatiõi nostre cum dicimus vnꝰ duo tres. aliquid respõdet Sed illud non ẽ diuersitas numeralis. sꝫ distinctio personalis. vnde in diuinis non dicitur esse numerus. nec differentia ſm numeꝝ nisi addatur ſm numerum personarum. qui dicit distinctionem in hypostasibus. non ĩ natura. ideo q̄uis dicantur tres persone. tamẽ non est ibi ternariꝰ. sꝫ trinitas. 31

¶ Qꝫ vna persona non est maior alia. nec tres simul vna ⁊ hoc ratione ostendit catholica. o

¶ Sciendum est ergo tantam equalitatem esse in trinitate. vt ait Augustinus in. viij. libro de trinitate. vt non solũ pater non sit maior q̄ filius. sed nec pater ⁊ filius simul maius aliquid sint q̄ spiritussanctus. aut quelibet persona minus aliquid sit q̄ ipsa trinitas. Qꝫ autem ita sit. aliquo modo (si fieri potest) demonstrandũ est. Quantum ergo ipse creator adiuuat attendamus. Inquit Augustinus in eodem. Quomodo in hac trinitate due vel tres persone. nõ sunt maius aliquid q̄ vna earum.

Augꝰ.

Subtilissima ratõe ꝓbat qꝺ dixit.

Quod ibi magnum dicitur. aliunde magnũ non est. q̄ eo quo vere est. quia ibi magnitudo ipsa veritas est. et veritas essentia. Non ergo ibi maius est quod verius non est. Non autem verius est pater ⁊ filius simul. q̄ pater solꝰ vel filius. Non ergo maius aliquid vtrũqꝫ simul q̄ singuli eorum. Et quia eque vere est etiam spiritussanctus. ideo pater ⁊ filius simul nõ sunt aliquid maius q̄ ipse. quia nec verius sunt. Item in essentia veritatis hoc est verum esse qꝺ est esse. ⁊ hoc est esse quod est magnum esse. Hoc est ergo magnum esse quod est esse. Quod igitur ibi eque verum est. ⁊ eque magnum est Quod ergo ibi plus veritatis non habet. non habet plus magnitudinis. Plus autem veritatis non habet. quod verius non est. Non est autem verius vna persona q̄ alia. vel due q̄ vna. vel tres simul

Item aliter idẽ probat.

q̃ singula. Non ergo plꝰ veritatis habꝫ vna q̃ alia. vł due q̃ vna. vel tres simul q̃ singula. Sic ergo ⁊ ipsa trinitas nõ est maius aliquid q̃ vnaqueqꝫ ibi persona. sed tam magnũ q̃ singula. Non eñ ibi maior est que verior non est. vbi ipsa veritas est magnitudo. Ecce modo conuenienti ⁊ ratiõe catholica ostensum est. quomodo indifferens sit magnitudo trium ꝑsonaꝝ. quia nec vna maior est alia. nec due vna nec tres simul maius aliquid q̃ singula.

¶ Q deus non est dicendus triplex vel multiplex. sed trinus. p

Preterea[c] cum deus dicatur trinus. non tamen debet dici triplex. Ibi eñ non est triplicitas. vbi summa est vnitas ⁊ indifferens equalitas. Unde Augꝰ. in li. vj. de trini. ait. Non quoniã deus trinitas est. ideo triplex putandus est. alioquin minor esset pater solus. vel filius solus. q̃ simul pater ⁊ filius. Cum itaqꝫ tantus est pater solus. vel solus filius. vel solus spiritussanctus. quantus est simul pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus. nullo modo triplex dicendus est deus. Non enim pater cum filio ⁊ spiritusancto maior deus ẽ q̃ singuli eoꝝ. quia non est quo crescat illa perfectio. Perfectus aũt est ⁊ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus. ⁊ perfectus dicitur deus singulus eorum. Et ideo trinitas potius q̃ triplex dici debet. c Augꝰ.

¶ Q pluralitas non est ita in rebus corporeis vt in trinitate. q

[d]In rebus enim corporeis non tantũ est vna quantũ tres simul. ⁊ plus sunt due q̃ vna res. In trinitate vero summa tantũ est vna persona quantũ tres simul. ⁊ tantũ sunt due quantum vna. ⁊ i se infinite sunt. quia non est finis magnitudinis earum. Ac per hoc aperitur quod superius dictuꝫ est. quomodo singula sunt in singulis. ⁊ omnia in singulis. ⁊ singula in omnibus. ⁊ omnia in omnibus. ⁊ vnum in omnibus est. ⁊ vnum omnia. Ecce iam ostendimus sufficienter: qualiter in trinitate aliqua persona aliam non superet magnitudine. d

32 c ¶ Cum deus dicatur trinꝰ. nõ tñ debet dici triplex. Videtur dicere ꝯtra illð qð dicitur Sap. vij. Q spũs sapientie est multiplex. ḡ duplex vel q̃druplex ḡ ⁊c. Item Isið. dicit ꝙ trinitas ẽ mltiplex ⁊ numerabilis. Item ratione videtur. q2 pannus vnus in substãtia duplicatꝰ duplex dicitur. triplicatꝰ triplex. ḡ si vna est subã ĩ tribꝫ hypostasibꝫ. videł triplicari in eis ⁊ triplex dici. Rº. dðm. ꝙ distinctio ꝑsonaꝝ nõ põt significari ꝑ additioneꝫ termini numerabił ad hoc nomẽ deꝰ nisi huiꝰ noīs trinꝰ. qð spẽalit ad h inuentũ est. vt significet pluralitatẽ in suppositis cuꝫ vnitate forme Quia ḡ h nomẽ triplex diĉ distinctionem simplicił ĩ termino cui addił. vel q̃tuꝫ ad formã. vel q̃tuꝫ ad ꝑtiũ multiplicationẽ. ⁊ q2 ĩ deo nõ cadit multiplicatio. nec q̃tũ ad formã. nec q̃tũ ad partes. ið nullo mõ potest dici triplex. Q ḡ obijcił ꝙ dicił multiplex. dðm ꝙ istud est dictũ causaliter. quia multorum. ⁊ q2 varioꝝ donorum vel dictorum. effectiuum est principium in quibus est vera diuersitas. nõ sic in ꝑsonis. Et qð dicit Isið. improprie dictũ est ⁊ exponendũ est. Ad illud qð idẽ pannꝰ ð2 multiplex. dðm ꝙ veꝝ est. sꝫ tñ ꝭm alias ⁊ alias ꝑtes. ⁊ q2 in deo nõ est alietas partiũ nec forme. ideo nõ potest dici triplex. d ¶ In rebꝫ eñ corporeis. Videł male dicere. ꝙ in rebꝰ corporeis

33 plus sunt due q̃ vna. Videł eñ instãtia. q2 ignis cũ ferro nõ est maiꝰ q̃ ferrũ ꝑ se. siue lux cuꝫ aere. Si dicas ꝙ nõ sunt corꝑa. obijcił ꝙ corpus glorificatũ simul est cũ nõ glorificato. ⁊ tñ locũ occupat nõ glorificatũ ꝑ se q̃tum cuꝫ glorioso. ergo non sunt maius. q2 corpꝰ maius maiorẽ occupat locũ. Rº. dðm. ꝙ Augꝰ. loquił de rebus corporeis quaꝝ quelibet est corpꝰ. sꝫ ignis in ferro. lux in aere. nõ est corpꝰ sꝫ ꝓprietas corꝑis. Preterea notandũ ꝙ Augꝰ. nõ accipit ibi maius extensiue. sꝫ accipit plꝰ q̃tũ ad veritatẽ existentie vel essentie. cum eñ non sit summa veritas in qualibet re. plus est de veritate existentie in duabus rebꝫ q̃ in vna. Quis ibi nõ sit plus ð latitudine distantie siue extensiue magnitudinis. vel capacitatis contentiue ⁊c.

a ¶ Ad intelligentiam huiꝰ partis quattuor q̃runtur. Primo vtrũ in diuinis sit ponere totum integrale. Scðo vtrum sit ponere totum vniuersale. Tertio vtꝝ in diuinis ꝑsonis sit ꝓncipiũ materiale. Quarto vtrũ in diuinis sit dr̃ia ꝭm numeꝝ.

¶ Questio I e

Q sit ponere totalitatem integritatis. videł per Augusti. primo. ⁊ habeł in littera. Tota trinitas est ĩ singulis personis. ḡ aut est ibi implicatio falsi. aut est ibi totalitas. sed non ẽ ibi implicatio falsi. ergo est ibi totalitas. ¶ Item hoc ipsum ostendił ratione. quia vbi quantitas. ibi totalitas ⁊ integritas. Sed in diuinis est quantitas virtutis. ergo saltem ꝭm illam et integritas. ¶ Item vbi pluralitas. ibi integritas. quia omnis pluralitas constat ex vnitatibus. sed in deo ẽ pluralitas. quia trinitas. ergo in deo est integritas. Si dicas ꝙ illa pluralitas non integratur. quia nihil plꝰ est in tribus q̃ in vno. ergo si tantum est in tribus. quantum ẽ in vna. ergo tantum credit. et eque plene credit. qui credit vnum solum esse suppositum. sicut qui credit tres esse personas. Sed hoc falsum est. ergo ⁊c. ¶ Item si aliquid est equale alicui. eodem

addito adhuc erit equale. ergo si aliquid est totum ad
aliquid. eodē addito adhuc erit totū. sed tres est totuz
ad vnū. ergo tres ꝑsone ad vnam personā. ¶ Itē om/
ne quod predicat᷑ de aliquibus simul. ꝛ de nullo per se
est totū integrum ad illa. istud constat ꝛ non habet in
stantiam. sed trinitas p̄dicatur d̄ tribus ꝑsonis simul
ꝛ de nulla ꝑ se. ergo ꝛc. ¶ Item om̄e quod remouet᷑ ab
aliquo. differt ab illo. genere. vel specie. vel numero.
vl' est totū ad illud. sed trinitas remouet᷑ a patre. quia
pater non est trinitas. nec differt genere. vel specie. vl'
numero. ergo ꝛc. ¶ Contra. Ambro. in li. de trinitate
In diuinis nullā ponimus totalitatē. quia nō est ibi
quantitas nec numer⁹. ¶ Item ratione videtur. quia
omne integrū est compositū ex partibus. sed deus est
summe simplex. ergo in deo nulla est totalitas nec in/
tegritas. ergo ꝛc. ¶ Item omnis pars sub ratione ꝑ/
tis habet esse imperfectū respectu totius. quia ex aliq̄
bus omnino ꝑfectis non resultat tertiū. ergo cū in di/
uinis nihil impꝑfectionis sit ponendū. non est ibi ꝑs.
ergo a relatiuis nec totū. ¶ Item omne totū est mai⁹
sua parte. sed vbi infinitas. ibi nō est maius ꝛ minus
ergo nec totalitas. sed in diuinis est infinitas. ergo.
¶ Item omne totū est resolubile. vel ſm rem. vel ſm
intellectū. ꝛ omne resolubile est corruptibile. ergo cuz
in deo sit nihil corruptibile. nō erit resolubile. ꝛ ita nec
34 totum. ¶ Rn̄. totū siue totalitas vno modo dicit᷑ ab/
solute. ꝛ sic totū idem est qđ perfectū. Alio modo dici
tur totū ꝑ cōparationē ad partē. ꝛ sic dicit᷑ totū quod
habet partē. ꝛ ptē siue ꝑtes. Primo modo bene est po
nere totalitatē in deo. scđo nō. Nec etiā partialitatez.
Nō totalitatē. quia aufert simplicitatē. Nō partiali/
tatem. quia tollit perfectū. Neutꝝ. q2 tollit equalita/
tem summā. ¶ Ad illud ergo quod obijcit᷑ de Augu.
35 qui dicit ꝙ tota trinitas ꝛc. dđm ꝙ totā accipit pro ꝑ
fecto. vel totū ibi accipit᷑ priuatiue. q2 priuat hoc qđ ē
esse partē extra partē. Unde tantū valet tota essentia.
quantū valet nō habens partē extra vel intra. ¶ Ad
illud qđ secūdo obijcit᷑. ꝙ est ibi quātitas virtutis. di/
cendū ꝙ quātitas virtutis stat cū summa simplicita/
36 te. iō abstrahit a totalitate ꝛ integritate. ¶ Ad illud
qđ obijcit᷑ ꝙ vbi pluralitas. ibi ꝛc. dđm ꝙ pluralitas
in creaturis duo dicit. dicit em̄ aliquoꝝ distinctionē
ꝛ ex ipis vnius multiplicatiōis cōstitutionē. Primū
quidē reperit᷑ in diuinis. quia ibi est distinctio vere.
Secundū nō q2 vbi ɔstitutio est. ibi ɔstituentia min⁹
habēt q̄ȝ totū qđ constituūt. ꝛ ita essentialiter differūt
ab inuicē. In diuinis aūt non sic. q2 cuz pater habeat
totā essentiā nō partē. nō potest minus habere. neces
sentialiter differre. ꝛ ideo dicendū ꝙ in diuinis repe/
ritur pluralitas ratiōe distinctionis. Sed quia plu/
ralitas erat totū ratiōe cōstitutionis. et hoc non est in
diuinis. ideo non sequit᷑ ꝙ sit ibi totalitas. est tamen
nature vnitas. ꝛ ꝑsonaꝝ pluralitas. ꝛ tm̄ est i vnitate
q̄ȝtū in pluralitate. sȝ nō tot modis. Sed q2 fides non
tantū est respectu essentie vel magnitudinis. sed etiaz
modi essendi. patet qđ obijcit᷑. ꝙ non tm̄ credit qui cre
dit vnā personā. q̄ȝtum q̄ credit plures. Ex h̄ patent
sequentia. q2 vnū est pars triū ſm ꝙ dicit vnitatem. ꝛ
tria trinitatē. Sȝ cū addit᷑ hoc nomē ꝑsona. distrahit᷑
ꝛ nō manet illa ratio vnitatis. ideo nec ratio partiali
37 tatis. ¶ Ad illud qđ obijcit᷑. ꝙ om̄e qđ predicat᷑ simul
ꝛ de nullo ꝛc. Et ad seques. om̄e qđ remouet᷑ ꝛc. dđm.
ꝙ hoc nō solū cōuenit totalitati respectu ꝑtis. sed etiā
pluralitati respectu vnitatis. q̄ q̄ȝuis nō teneat ratio
nem ꝑtis. ꝓpter diminutionē ꝛ impꝑfectionem. tenet tm̄
ratione vnitatis. ꝓpter principiū ꝛ distinctionez. vn̄
ꝙ totū remoueatur a partibus ꝛ non differat. hoc nō
est ratione constitutiōis principaliter. sed ratione di
stinctionis. ꝛ q̄m in diuina pluralitate. q̄ȝuis non sit
vnius maioris ɔstitutio. q2 tn̄ est ibi distinctio. iō sic
remouet᷑. ꝛ sic p̄dicat᷑ sicut totū in creaturis.

¶ Questio II

Utrum in diuinis sit ponere totum vniuersale. Et ꝙ
sic videt᷑ ꝑ Dam̄. q̄ dicit. ꝙ in diuinis cōmune est. vt
substantia. Particulare vt anthonius. ergo si est ibi
cōmune ꝛ ꝑticulare. ergo vniuersale. quia particulari
non respondet aliud cōmune q̄ȝ vniuersale. ¶ Item
hoc ipsum videt᷑ ꝑ distinctionē vniuersalis ꝛ particu
laris. Uniuersale em̄ est qđ p̄dicatur de pluribꝫ. par/
ticulare de vno solo. sed has rationes est inuenire i di
uinis. ergo ꝛc. ¶ Item omne qđ est in plus ꝛ est vni/
uocum. est vniuersale ad illa respectu quoꝝ est in pl⁹.
sed essentia siue substantia est in plus q̄ȝ ꝑsona. ꝛ i pl⁹
vniuocum. qđ dicit vnā naturā repertā in illis scđm
idemptitatē. ergo ꝛc. ¶ Item in diuinis est cōmuni/
cabile ꝛ incōmunicabile. aut ergo eodē. aut alio ꝛ alio
Non eodem. quia illud nō est intelligibile ꝙ ex eodez
veniat cōmunitas ꝛ ꝓprietas. conuenientia ꝛ differē
tia personalis. ergo alio ꝛ alio. ergo si alio est cōmuni
cabile. alio incōmunicabile. ḡ cū cōmunicabile sit rati
one eius quo est. incōmunicabile ratione ei⁹ quod est
ergo quo est ꝛ qđ est in diuinis sunt ꝑ differentiam. sȝ
vbi hec sunt ꝑ differentiā ibi est vniuersale ꝛ ꝑticula/
re. ergo ꝛc. ¶ Item quanto aliquid simplicius. tanto
vniuersalius. sed diuina essentia est simplicissima. ḡ
ibi est maxima ratio vniuersalis ¶ Contra. Boetius
dicit. ꝙ nec est vniuersale nec particulare. ¶ Item h̄
ipsum videtur ratione. q2 vbicūq; est vniuersale. ibi ē
vna forma multiplicabilis vel multiplicata. in cuius
rei signum. om̄e qđ significat vniuersaliter potest ad
di omni vniuersali. sed in deo nō est vna forma vel na
tura multiplicabilis. nec multiplicata. nec recipit si/
gnum vniuersale. vt dicat᷑. oīs deus. ḡ ꝛc. ¶ Item vbi
est ꝑticulare. ibi est forma vel natura. vt hic ꝛ nunc. sȝ
diuina natura siue in se siue in hypostasibus nō est h̄ ꝛ
nunc. sȝ semꝑ ꝛ vbiq;. ḡ nec in se nec in hypostasibꝫ est
ibi particulare. ¶ Item vbi est particulare ꝛ vniuer/
sale. vniuersale est simplici⁹ particulari. ḡ cum in deo
nō sit simplicior essentia q̄ȝ ꝑsona. quia in ꝑsona nullū
est accidens. nullū principiū constitutiuū. ḡ ꝛc. ¶ Itē
omnis natura in qua est vniuersale et particulare est
in genere determinato. ꝛ omnis talis est limitata. er/
go cum diuīa natura sit infinita. patet ꝛc. ¶ Rn̄. Ad 38
predictoꝝ intelligentiā est notandū. ꝙ cū fides nostra
ponat trinitatē ꝛ vnitatē in diuinis. necesse ponit cō
uenientiā ꝛ distinctionē. ꝛ q2 ɔuenientia non est nisi i
cōmunicabili a pluribus ꝛ cōmuni. distinctio aūt nō
est nisi in ꝓprio ꝛ incōmunicabili. necessario i diuinis
ponit᷑ ratio cōis ꝛ ꝓprij. cōicabilis ꝛ incōmunicabilis.
Sed cū in deo ꝛ in creaturis sit distinctio suppositorū
aliter est in deo q̄ȝ in creaturis. Distinctio em̄ supposi/
torum maior est q̄ȝ distinctio accidentalis. Un̄ q̄ȝuis i
notescat ꝑ accidentia. tamen nō fit per accidētia. Ac/
cidentibꝫ em̄ circumscriptis. adhuc est intelligere sup
posita differre. ꝛ cum non fiat per accidentia ɔseque/
tia. oportet ꝙ fiat ab origine vel originali principio.
Ab origine est quando vnum differt ab altero. quia
emanat ab eo (Idem enim a se emanare non potest).
Talis distinctio suppositorum est in deo. sed hoc nō
potest esse in creatura. scilicȝ distinctio solum per ori/

ginem. nam nulla creatura potest alteri totam suam
essentiã dare. Si ergo dat partẽ. necesse est ꝙ alia dif
ferentia sit ibi q̃ȝ originis. ꝛ ideo est differentia ab ori/
ginali principio. Hec autẽ non est forma in se quia di
cit quid cõmunicabile. Nec materia in se. quia dic̃ q̃d
indistinctũ. ergo hoc facit forma vt adueniens mate/
rie. Quia eñ adueniens materie accipit partem non
materiã. hinc est ꝙ ipsam distinguit. ꝛ ipsam distin/
guendo trahit in partẽ ꝛ limitatur. ꝛ sic hic ꝛ nunc. et
vnum numero ꝛ particulare. Quoniã ergo ĩ diuinis
non est additio ad materiã. nec tractio ad partẽ. ideo
non cadit in diuinis vniuersale vel particulare. sicut
ostendunt rationes ad hoc inducte in opponendo.
39 ¶ Ad illud ergo quod primo obĳcitur de Dam. dõm
ꝙ improprie dicit̃ ꝑticulare ꝓ incõmunicabili ¶ Ad
40 illud quod obĳcitur. ꝙ vniuersale est qđ predicatur d̄
pluribꝫ. dõm. ꝙ ista est ratio cõmunicabilis. vniuer/
salis autẽ nõ est nisi ſm ꝙ realiter ĩtelligitur multipli
catum in illis. Similiter soluendũ de particulari.
¶ Ad illud qđ obĳcitur. qđ est in plus ꝛ est vniuocũ
41 ꝛc. dõm ꝙ vniuersale est in plus ita ꝙ simplicius. et sic
minus per additionẽ ad illud. non autem sic in deo.
¶ Ad illud qđ queritur. vtrũ eodẽ cõicabile ꝛ incom
42 municabile. dõm ꝙ alio ꝛ alio. quia sicut dicit Augustinus
alio est deus. ꝛ alio pater. sed non alio ꝛ alio ſm rem.
sed ſm rationẽ. quia deitate est deus. paternitate pr̃. et
paternitas nõ est aliud re ab essentia. quoniam pater
nitas est essentia. Est tamẽ aliud ratiõe. Et q̃ꝛ ablati/
uus dicit rationẽ. ideo nõ eodem est deus quo pr̃. Et
si obĳcias. aut tunc illi rationi respõdet aliquid in re.
aut nihil. dõm ꝙ ratio illa ꝑ cõparationẽ ad essentiaȝ
non est nisi modus. ſȝ per cõparationẽ ad aliã ꝑsonã
est res. ꝛ hoc patet. quoniã habere essentiam ab alio ꝛ
non habere non dicit rem aliam sed solũ modũ. Ha/
bere autẽ ab alio. ꝛ nõ habere ab alio dicit realem dif/
ferentiaȝ. quia nulla res est a se ꝛ ab alio. ¶ Ad illud
43 quod vltimo obĳcitur de simplici. dõm ꝙ est simplex
possibile ad additionẽ. et tali modo vniuersale est sim
plex. Alio modo simplex quia priuat cõpositionem ꝛ
additionẽ. ꝛ hec repugnãtia non cõsonat vniuersita/
ti. ꝛ tali modo diuina essentia est simplex. q̄ nullo mo
do trahibilis est in partẽ ꝑ additionẽ sicut trahit̃ vni/
uersale. ꝛ ideo nõ est vniuersale.

¶ Questio III

¶ Utrum in diuinis personis sit ponere principium
materiale. Et ꝙ sic ostendit̃ hoc modo. Qñ cũq̃ȝ aliq̃s
vel aliquid est de aliquo ita ꝙ ipm est distinctiuũ. ꝛ il/
lud de quo est indistinctiuũ. est de illo tanq̃ȝ de materia
li ꝓncipio. sed ꝑsona filĳ est de substãtia patris. ꝛ ꝑso/
na distinguit̃. substãtia dicit q̃d indistinctiuũ. g̃ est si
cut materiale principiũ ¶ Item sicut efficiens ꝛ finis
sunt cause correlarie. ita forma ꝛ materia. Forma ei dĩ
citur respectu materie. sed in deo est ponere causaȝ for
malem. ipse eñ est forma vt dicit Boetius. g̃ in deo est
ponere materiã. ¶ Itẽ videt̃ ꝙ causa materialis ma/
gis cõpetat deo q̃ȝ aliqđ causaꝝ genus. quia materia ĩ
his inferioribꝫ dat existentiã ꝛ ꝑmanentiã ꝓpter sui in
corruptionẽ. Unde fundamentũ est existẽtie creature
cum ergo deus siue deũ esse habeat existentiã siue ꝑma
nentiam ꝑ fundamentũ incorruptibile. videtur ꝙ deo
maxime cõpetat ratio materialis principĳ. ergo ꝛc.
¶ Item in rebꝫ creatis finitas a forma venit. sed infi
nitas a materia. ſȝ omñe qđ est in deo est infinitum. er/
go cum deo maxime cõueniat passio. maxime ꝯsequẽs
principium materiale. maxime competit et ipsum.

¶ Item q̃uis in deo sit summa ꝛ omnimoda simpli/
citas. tamen nos ponimus in deo quod est ꝛ quo ẽ hẽ
sed tamen per indifferentiã. ergo pari ratione videt̃.
ꝙ in deo posset poni materia ꝛ forma. tamen ꝑ indiffe
rentiam ¶ Itẽ omnis distinctio est a forma. g̃ circum
scripta omni forma creata materia non distinguitur.
ergo non est aliud a deo. ergo est deus. quia omne qđ ẽ
ꝛ non distinguit̃ a deo. est deus. videt̃ ergo ꝙ materia
le principiũ sit ipse deus. ꝛ ita cõpetere diuinis perso
nis. ¶ Contra. Boetius in li. de tri. Forma sine mate
ria non potest esse subiectum. ꝛ loquitur de deo. ergo ĩ
deo non erit ratio principĳ materialis. ¶ Item mate
ria inter omnia entia est imperfectissimũ. Uñ Augustinus
dicit in li. ꝯfess. ꝙ prope nihil est. sed deus est omnino
perfectissimũ. ergo omnino in eo nihil inuenitur imꝑ
fectionis. ergo nec qđ est materie ¶ Item materia est
principium patiendi. vnde pati est a materia. Unde
omne in quo est materia. est natum pati ꝛ recipere. ſȝ
nihil tale est omnipotens. In hoc eñ ꝙ pati potest.
deficit a posse. ergo in omnipotẽte nullo modo est ma
teriale principiũ. ¶ Item si materia in deo est. aut re/
spectu sui. aut alioꝝ. Si respectu aliorum. cum g̃ ma/
teria est ens in potentia ad alia. nec distinguatur ab
alĳs rebus. sed per eas perficiat̃. tunc deus reciperet cõ
plementũ a creatura. nec ab ea distingueretur. qđ ab/
surdum est. Si aũt materia sit in deo respectu sui. aut
pure est materia. aut ad aliud. Si pure materia. ergo
non est ens. ꝛ preterea nihil est materia suꝑpsius. er/
go oportet ꝙ sit ibi aliquid cum materia. et si hoc. g̃ ẽ
compositũ ꝛ mixtum. ergo nec deus habȝ esse simplex
ac per hoc nec esse primum. et ita non est deus. ¶ Rº. 44
dicendũ ꝙ in deo nullo modo nec proprie nec transsũ
ꝑtiue recipitur materiale principium. Et ratio huius
est. quoniam materia dicit principium passiuũ. et ita
incompletũ. ꝛ quoniam a diuino esse. omnis incom/
pletio ꝛ omnis passio penitus remouenda est. iõ nul
lo modo genus materialis principĳ in deo esse ponit̃.
¶ Ad illud ergo quod obĳcitur. ꝙ persona est de sub/
stantia. ꝛ ipsa est distincta. ꝛ substantia non. dicendũ
ꝙ hic est defectus quantũ ad vtrãq̃ȝ conditionem. Nã
primo hec non recipitur ꝙ persona sit de substantia. si
cut vult Augustinus. quia nõ dicimus tres personas ex ea/
dem essentia. licet hec cõmuniter recipiatur ꝙ filius ẽ
de substantia patris. vbi non materia sed originis cõ/
substantialitas designatur. sicut supra ostensum ẽ dis.
v. Alia est conditio que deficit. nam materia est indi/
stincta ꝛ passibilis ad distinctionẽ per formam. ſȝ sub
stantia vel essentia. nullo modo distinguitur. nec per
se nec per accidens. ꝛ ita patet ꝙ non cõuenit ei ratio
materie. ¶ Ad illud quod obĳcitur ꝙ efficiens ad fi/ 45
nem refertur. ꝛ forma ad materiam. dicendũ ꝙ nulli
us cause habitudo cadit in deum respectu sui. ſȝ respe
ctu creaturarum ꝛ aliarum causarum habitudines in
deo recipiũtur circumscripta dependẽtia. propter hoc ꝙ
sonant in perfectionẽ. sed materia sonat omnino ĩ im
perfectionẽ. ¶ Et qđ obĳcitur ꝙ forma dicitur ad ma 46
teriam. dõm ꝙ est forma constitutiua. et forma exem/
plaris. et forma constitutiua dicitur ad materiam. et
hec non cadit in deo. sed forma exemplaris. sicut si di
catur ꝙ deus est forma in se. hoc est dictum. quia est
actus purus non dependens a possibili. Nec tamen
simile est de correspondentia forme et materie. et effi/
cientis et finis. Efficiens enim et finis possunt in/
cidere in idem numero. sed forma et materia nunq̃ȝ.
Forma vero tantum constitutiua incidit cũ efficien/

te τ fine in idem specie non numero. forma vero exem
47 plaris in idem numero. ¶ Ad illud quod obijcitur q
materia est fundamentū existētie. dicendū q modus
illius fundamēti in deo non cōpetit. quia esse funda/
mentū est esse quod recipit aliunde. scz a forma. deus au
d tem a nullo recipit. ideo non cadit in eo materia Ad
48 illud quod obijcitur de infinitate. dōm q est infinitas
ex defectu pfectionis. et hec cōpetit materie. sed nō deo
Et est infinitas ex priuatione limitatiōis. et hec deo et
forme liberrime nō materie competit. τ ita patet illud
e ¶ Ad illud quod obijcitur quare materia τ forma nō
49 ponunt per indifferentiā. dicendū q ista duo quo est
τ quod est. de ratione sua nullā importāt imperfectio
nem. sed ratione eius qd differunt. Unde sublata eo/
rum differētia. manet cōpletio. τ tunc in diuinis reci
piuntur. Sed materia nō tm quia differt a forma di/
cit incōpletionē. sed etiā quia materia est. et ideo nul/
f lo modo ponit in deo. ¶ Ad illud quod vltimo obij/
50 citur. q circūscripta omni forma. materia non distin
guitur. dōm q ista ppositio. omnis distinctio ē a for/
ma. non habet veritatē nisi intelligat de distinctione
perfecta. Quod em habet esse distinctū. habet esse cō/
pletum. distinctione autē qualicūqz falsum est. Ma/
teria enim differt a forma. τ constat q seipsa distat ab
ea. sic potest dici τ ī proposito. q materia differt a deo
seipsa. tamen ex parte sua. quia nō est perfecta nō ca/
dit perfecta distinctio. sed ex parte dei. quia perfectis/
simus est. perfecta cadit distinctio. causa eī distingui
tur a causato. ens actu ab ente in potentia. et iste sunt
prime differentie τ summe.

¶ Questio IIII b

a Utrum in diuinis sit ponere differentiā fm numerū
Et q sic videtur Damas. in primo libro. In numero.
non natura differūt hypostases. τ loquitur d diuinis
b hypostasibus. ¶ Itē omnia que contingit vere nume
rari. necesse est differre numero. sed hypostases de cō/
tingit numerari. vt dicant due τ tres. ergo vere cadit
c in eis differentia fm numerū. ¶ Item omnia que dif
ferunt re. aut differūt genere. aut specie. aut numero.
aut nullo modo differunt. Sed impiū est dicere q hy
postases nullo modo differūt. ergo saltē numero dif/
d ferunt. ¶ Item vnitas fm materiā siue numerū non
respicit vnitatē forme. sed suppositi. τ hoc patet. Hoc
enim albū τ hic sedens demonstrato petro est vnū nu
mero. ergo ab oppositis. diuersitas fm numerū. non
respicit diuersitatem nature. sed suppositorum. sed
in deo est pluralitas suppositorū. qīuis non sit diuersi
e tas naturarū. ergo rc. ¶ Item idē τ diuersum suffici/
enter diuidunt ens. ergo omne quod est ad alterū cō/
paratum. aut est idē specie. aut diuersum. aut idē nu/
mero. aut diuersum. Si ergo pater comparatur filio
aut est idem numero. aut diuersus. Si idem. sz quan
docūqz aliqua duo sunt eadē numero. vnum vere pre/
dicatur de altero. ergo possum dicere. pater est filius.
quod est contra fidē. Si diuersus numero. ergo in di
uinis cadit diuersitas fm numerum. Sed cōtra. Am
bro. supra. ij. epistolam ad Corinth. et magister reci/
tat in littera. ibi vere vnitas. vbi nulla diuersitas. er
go non est ibi diuersitas fm numerū. ¶ Item Boetius
in libro de trinitate. cap. v. Nulla est in deo diuersitas
nulla ex diuersitate pluralitas. nulla ex accidentibus
multitudo. ergo nec differentia fm numerum. ¶ Itē
diuersitas fm numerū solum venit ex parte materie.
Unde dicit philosophus. q omnino materia nume/
rabiliter est. sed ī diuinis nō cadit materia aliqua. er
go nec diuersitas fm numerum. ¶ Item quecūqz dif
ferunt numero. numerant omnia que sunt in seipsis.
saltem omnia que sunt ibi ex parte principij formalis
Hoc patet. quia enim Petrus τ Paulus sunt duo.
ideo duo homines. duo animalia. duo alba. et sic de
singulis. ergo si pater τ filius sunt numero differen/
tes. ergo habent duas naturas. τ duas essentias. er/
go sunt duo dij. quod est contra catholicam fidem
¶ Item quecunqz differunt numero sunt separabilia
imagine vel intellectu. sed pater τ filius nullo modo
sunt separabiles. nec re. nec modo. nec intellectu in di
uinis. quia vna persona est in alia. et econuerso. ergo
nec differunt numero ¶ Item quod non est multipli
cabile. nec multiplicatum. est vnum numero. sed diui
na natura non est multiplicabilis. nec multiplicata.
ergo est vnum. sed quecūqz vnum sunt numero. non
possunt differre numero. ergo si essentia vel natura di
uina ceteras cōplectitur personas. impossibile est q
persone numero differant. ¶ Rn. dicendū q in diui/
nis non est ponere differentiā fm numerum. Et hu/
ius ratio sumi potest et a posteriori τ a priori. A po/
steriori. quoniam omnia que differunt numero. con/
sequitur ista passio que est numerus. numerus autē
est aggregatio multitudinis in qua plus est in toto qz
in singulis partium. Hec autē aggregatio est ex his
solum que habent vnitatē limitatam. que plus est cū
alio qz per seipsam. Limitatio autem venit per addi
tionem. additio autē perducit ad compositionem cū
materia que facit esse hic et nunc. τ tantū τ plus. τ ita
non est diuersitas fm numerū. nisi in his in quib est
distinctio per additionē. et compositionem. τ materi
am. sed hec distinctio non cadit in deo. ideo nec diuer
sitas fm numerum. Alia ratio est a priori. quia ī quo
libet quod intelligimus vt completū. intelligimus sub
ista duplici conditione. scz per modum qui est. τ q est
τ vnitas quidem siue idemptitas fm speciem vel ge/
nus est veniens a parte eius quod est quo fm diuer/
sos status. siue completionē maiorē et minorem. Uni
tas vero vel diuersitas fm numerū venit a parte ipi/
us quod est fm esse. siue prout est in supposito indiui/
duo. sic autē ista duo coniuncta sunt in omnibus. q
numerato ipso quod est. necesse est numerari ipsum
quo est. cum ergo in omnibus que differunt numero.
numeretur ipsum quod est. necesse est q in illis multi
plicetur ipsum quo est. quia ad diuersitatem fm nu/
merum. concurrit diuersitas ipsius quod est. et quo
est. τ qui est. id est. nature τ suppositi siue hypostaseon
sed principaliter ipsius quod est. Cum ergo in diui/
nis quo est siue essentia propter summā simplicitatē
nullo modo sit multiplicabilis. ideo necesse est q ipm
quod est similiter remaneat indistinctū. et ideo impos
sibile est q cadat ibi diuersitas fm numerum. nec ta/
men est vnum numero. quia ipsum quod est vnū nu/
mero in creaturis non est dicibile de pluribus. sed in
diuinis ipm qd est. qīuis sit vnū. tamen de pluribus
dicibile. Et ratio huius est. quia idem est ibi quo est.
τ quod est quantum ex parte rei. et ideo sicut quo est.
est cōmunicabile pluribus. qīuis non multiplicabile
ita ipsum quod est. Unde possumus dicere q plurali
tas personarum. mediū tenet inter idem numero τ di
uersum. qīuis enim ipsum quod est. non numeretur.
numeratur tamen ipse qui est. Unde sunt ibi plures
qui. Et hoc vult dicere Damascenus. cum dicit nume/
ro non natura differunt hypostases. Per hanc em ad
ditionē nō natura ipse cōtrahit differentiā fm numerū

siue distinxit a propria ratione. vt ipse dicit primo li. ca. xi. Oportet scire q aliud est differre re. aliud rõne. In omnibus creaturis hypostasum diuisio re cõsideratur. cõmunitas vero ratione. In summa vero τ i supsubstantiali trinitate est ecõuerso. Unde cum diuersitas sm numerũ faciat siue notet diuersitatẽ in re et natura. proprie loquẽdo. nisi nomen diuersitatis distrahatur sm numerũ ad distinctionẽ suppositorũ. nõ est cõ
cedendum q sit ibi diuersitas sm numerũ personaruz
a siue hypostasum. τ hoc vult dicere Dam̃. quando dic̃ q hypostases differũt numero. non inq̃z numero qui dicit diuersitatẽ in re τ natura. sed qui dicat differentiam in proprietatibꝫ τ relatione. natura semꝑ manen
b te vnica τ indiuisa. Ex hoc patet illud Dam̃. ¶ Ad il
51 lud quod secũdo obijcit̃. q numero differunt ea q̃ numerantur. dõm q verũ est. quia eo modo differũt quo modo numerant̃. sed non numerant̃ nisi quantum ad personas. τ ita non differunt nisi numero hypostasũ
c τ proprietate. ¶ Ad illd̃ quod obijcitur. q que diffe
52

runt ꝛc. Distinguendũ est in hoc nomine re. quia potest dicere naturã siue essentiam. τ potest dicere personam. Si dicat essentiã τ naturam. verum est. Si personam. falsum est. τ non habet locum illa diuisio.
¶ Ad illud quod obijcitur. q vnitas numero. respicit idẽptitatẽq3 suppositi. dõm. q si suppositũ dicatur 53 d
ipsum quod est. tũc veritatẽ habet, si autẽ dicatur ipse qui est. siue persona. non habet veritatem. nisi in his in quibus differt quo est. τ q est. vnde ꝓprie loquendo diuersitas sm numerũ sequitur ipsum quod est. et iõ in diuinis non habet locum. ¶ Ad illud quod idem 54 e
τ diuersum sufficienter diuidunt ens. ergo idẽ numero vel diuersum. dicendũ q illud verum est in ente qd̃ natum est numerari sicut ens creatum. sed in ente increato hoc deficit. Unde Hylariꝰ de trinitate. Deũ ex deo natũ. nec eundẽ natiuitas. nec aliũ esse nata ꝑmittit. τ ita sicut dictũ est tenet mediũ inter idem τ diuersum numero.

¶ Distinctio. xx. de triũ ꝑsonarũ equalitate quantũ ad potestatem

N Unc ostendere restat quõ aliqua harũ personarũ ꝛc. Supra ostendit magister equalitatẽ ꝑsonarũ quantuz ad magnitudinẽ. hic ostendit quantũ ad potentiã τ virtutem. Et habet hec pars tres ꝑtes. In prima proponit quod intendit. s. q alia persona non excedit aliã potentia. In secũda ꝓbat. ibi. Nihil inquit patre minꝰ habet ꝛc. In tertia dubiũ siue obiectionẽ in contrariũ soluit. ibi. Sed forte eo ipso maior est ꝛc. ¶ Prima τ vltima ꝑte manentibus indiuisis. media diuiditur in tres. sm tres probationes siue rationes. Quarũ prima sumpta ẽ ab autoritate domini. Joh. xvi. Omnia que habet pater mea sunt. Secunda sumpta est per deductionẽ ad impossibile. quia si non genuit equalẽ. aut potuit τ noluit. et ita fuit inuidus. Aut voluit τ non potuit. τ ita fuit impotens τ hec ponitur ibi. Item alio modo probat filiũ equalẽ patri. Tertia ratio est ostensiua sumpta per simile in generatione creata. τ ponit̃ ibi. Hoc autẽ per similitudinem humanam.

Alia ꝑsona non excedit aliã potentia. a DI. XX

N Unc ostendere restat quõ aliqua harũ ꝑsonarũ aliam non excellat potentia. vt sicut vna τ indifferẽs est magnitudo triũ. ita vna τ indifferens monstretur potẽtia trium. Sciendũ est ergo. quia non est potẽtior pater filio. nec filius vel pater spũsancto. Nec maiorem potentiam habẽt duo vel tres simul q̃ singulus eorũ. quia nec plus potest pater simul τ filius q̃ solꝰ spũssanctus. Nec hi tres simul plus possunt q̃ singulus eorũ. quia omnipotentiam quã habet pater: τ filius accepit nascendo. et spiritussanctus ꝓcedendo. Qd̃ Augꝰ. rationibꝰ τ autoritatibꝰ ꝓbabiliter astruit in li. ꝯtra maxi. q dicebat patrẽ meliorem ac potentiorẽ filio.

¶ Prima ratio q̃ probat̃ q nõ ꝑt minꝰ filius q̃ pater. sumpta ex autoritate domini. Joh. xvi. b

Nihil inquit patre minꝰ habet ille qui dicit.[a] Omnia q̃ habz pater mea sunt. Nã si minꝰ habet in potestate aliqd q̃ pat. nõ sunt eiꝰ oĩa q̃ habet pr̃. sꝫ eiꝰ sunt oĩa q̃ habet pr̃. tantã ḡ habet potestatẽ filiꝰ q̃tã pater. Equalis ḡ est patri.[b] Non enim põt qui accipit inequalis esse ei qui dedit. a / b Augꝰ.

Tu aũt h̃ de potẽtia sapis. q potẽs sit filiꝰ. sꝫ potẽtior pr̃. vt sm doctrinã vestrã potẽs potentẽ potuerit generare vl̃ gignere. τ nõ oĩpotẽs oĩpotẽtẽ. hꝫ ḡ pr̃ oĩpotẽtiã quã nõ hꝫ filius. τ si h̃ est. falsum ẽ qd̃ ait filiꝰ. oĩa q̃ hꝫ pater mea sunt. Sed inquis. pater a nemine potentiã accepit. filius autez a patre. fatemur τ nos filium accepisse potentiam ab illo

Opĩo heretica. Illatio falsi ex hac opinione falsum cõcedit hereticus.

1 a ¶ Omnia que hꝫ pater mea sunt ꝛc. Ex l̃ra format̃ prima rõ. q aliqua ꝑsonarũ nõ excellit aliã potẽtia tali modo Oĩa que habet pr̃. filius hꝫ. ḡ quantã potẽtiam hꝫ pater. hꝫ filiꝰ. Istud argumentuz nõ videt̃ valere. q2 mutat̃ q̃d in q̃tũ. nã oĩa distribuit ꝓ sub̃a. q̃tum aũt dicit quantitatem Rñ. dõm. q q̃uis talis modꝰ arguẽdi non valeret. si differret q̃ntitas τ sub̃a. tñ vbi idẽ est omnimodã hꝫ necessitatẽ. τ q2 h̃ in diuinis. iõ argumentũ bonum. Posset tñ dici q predictũ argumentũ i qualibet materia ẽ bonum. Hr̃e eñ nõ dicit̃ aliq̃s solũ substãtialia sꝫ etiã ꝓprietates. ḡ seq̃tur cũ oĩa distribuat ꝓ oĩbꝫ habitĩs. q habeat τ etiã ꝓprietates. ḡ cũ nullã potentiã hẽat vnus quã nõ hẽat alter. ḡ nihil potest vnꝰ qd̃ non põt alter. ergo si vnus omnipotens. τ alter. τ ita patet q hic non est figura dictiõis. q2 oĩa distribuit hic ꝓ rebꝫ oĩm generũ b Nõ eñ

Questio aug. q. artat hereticū.

de quo natus est potens. patri vero potentiā nullus dedit quia nullus eum genuit. Gignendo em̄ dedit pater potentiā filio. Sicut omnia q̄ habet in substantia sua. gignendo dedit ei quem genuit de substantia. ¶ Sed querit vtrum ei tantam. quanta ipsi est potētia pater filio dederit an minorem? Si tantam. non solum potentē sed etiā omnipotētem genuisse omnipotens intelligit. Si vero minorē. quō omīa que habet pater filij sunt? Si patris omnipotentia filij non est. non om̄ia ꝓculdubio q̄ habet pater filij sunt. at oīa filij sunt. omnipotentia ergo patris etiam ē filij. Nō est ergo pater potentior filio.

¶ Secunda ratio ad idem probandum ex deductione ad impossibile. c

Item alio mō ꝓbat filium equalē patri ꝯtra maximinū ita dicens. Tu dicis ꝙ pater genuit filium minorem seipso. in quo et patri derogas. qui si filium vnicum minorem genuit. aut non potuit. aut nō voluit gignere equalem. Si dicis quia non voluit. eū inuidum esse dixisti. Si aūt non potuit. vbi est ḡ omnipotentia dei patris? ¶ Prorsus ad hunc articulum res colligitur. vt deus pater equalē sibi gignere filium. aut non potuerit aut noluerit. Si non potuit. infirmus. Si noluit. inuidus inuenitur. Sed vtrūq3 hoc falsū est. patri ergo filius verus equalis est. Genuit ergo pater sibi equalem filium. ⁊ ab vtroq3 ꝓcedit vtriq3 equalis spiritussanctus. Si em̄ formā suam vt ait Aug⁹. ꝯtra eundem pater in vnico filio plenam gignere potuit. nec tamē plenam genuit. sed minorem. cogimini patrem inuidum dicere. plenū ḡ deū ⁊ equalē sibi genuit filium.

¶ Tercia ratio ad idem ꝓbandum a simili in generatione creata. d

Hoc aūt p similitudinem humanam ita esse demōstrat inquiens. Homo pater si potuisset. equalem filium genuisset. Quis ergo audeat dicere ꝙ h omnipotēs nō potuit. Addo etiā. Si posset homo maiorem melioremq3 seipso gigneret filium. Sed maius vel melius deo q̄cq3 esse non potest deus ergo cur non equalem vt ais filiū genuit. cui nec anni necessarij fuerunt p quos adimpleret equalitas. nec omnipotentia defuit. an forte noluit? ergo quod absit inuidit. Sed non inuidit. equalem ergo genuit filium. Credamus ergo filium ei esse equalem.

¶ Obiectionem heretici ponit et soluit e

Aug⁹

Sed forte dices eoipso pater est maior filio q: de nullo genitus. genuit tñ equalē. Ad qd cito rn̄debo. imo iō nō ē pr maior filio. q: equalē genuit. Originis em̄ qō est ista. quis.

potest q̄ accipit ineq̄lis eē ei q̄ dedit. Videt dicere falsū. q: si hoc cū oīs creatura sit accipiens. nulla esset inequalis deo. s3 hoc falsū. ḡ ⁊ primū. R⁹. dō ꝙ aug. non loquit generaliter ⁊ de q̄libz accipiente siue de q̄libet mō. s3 de eo q̄ accipit oīa. et talis accipiens nō pt eē inequalis.

c ¶ Nō potuit. vbi ē ḡ oīpotētia dei patris? Ex lr̄a format secunda rō ad idē tali mō. Si pr̄ non potuit gignere filiū equalē. ḡ pr nō est oīpotēs. Videt male arguere. quia similiter posset argui d filio ⁊c. s. si nō potuit filiū eq̄lē ꝓducere. ḡ ⁊c. R⁹. ad hoc. ꝙ non cōpetit generatio nisi hypostasi pr̄is sic alibi tactū est. iō nō val3 nec est simile. Itē dubitat de alia pte rōnis. q: illud argumentū n̄ vr̄ valere. potuit ꝓducere eq̄lē. ⁊ nō ꝓduxit siue genuit. ḡ inuidus fuit. q: similiter pt argui. potuit istā creaturā facere meliorē ⁊ n̄ fecit. ḡ inuidit. Si tu dicas ꝙ īuidia sp cōsiderat parē vel supiorem sicut dicit greg. sup illud Job. Paruulum occidit īuidia. obijcit tunc. q: si filiū genuisset minorē. nō habuisset ibi locū īuidia. ḡ videt ꝙ ista solutō n̄ soluit. Itē in creaturis nō valet iste artifex potuit facere istā rē meliorē ⁊ nō fecit. ḡ fuit inuid⁹. q̄re etiā nō tenet in deo. R⁹. dōm ꝙ inuidia artificis ꝓducentis nō attendit in ꝓductione rei ineq̄lis vel min⁹ bone. sed vbi res de sui natura exigit talis eē. tūc em̄ necio cōcludit. ꝙ aut ꝓducēs nō potuit. aut inuidit. Si potuit ⁊ nō ꝓduxit. quia non fecit vt debuit et qm̄ fili⁹ eoipo quo fili⁹ ē natus est ꝑfecte imitari. si nō genuit filiū in ꝑfecta imitatiōe. ꝯcludit. ꝙ aut producēs impotens fuit. aut inuidit. ⁊ iō p3 ꝙ non ē simile de creatura ⁊ creatore. archa ⁊ artifice.

d ¶ Homo pater si potuisset ⁊c. Ex lr̄a format tercia rō ad idē tali mō. Homo pater si potuisset. equalē filiū genuisset. ḡ ⁊ de⁹. Cōtra illud argumentū non valet. Hō habet aliū hoīem sibi equalē. vel hr̄e pōt. ḡ ⁊ de⁹ similiter. qm̄ de⁹ de sua nobilitate hoc habet ꝙ nullus pōt ei eq̄ri. ⁊ ita vr̄ rō aug⁹. nō valere. R⁹. dicendū ꝙ si equalitas poneret de necessitate in equalibus diuersitatem in natura quod tunc non valeret. Sed supposito ꝙ deus generet filium connaturalem sibi. de necessitate sequitur ꝙ si homo equalem genuit. ꝙ deus multo fortius. quāuis enim imperfectionis sit eq̄ri diuerso in natura. tamen equari connaturali perfectionis est. alioquin diuina natura esset in aliquo imperfecte. ꝙ si hoc est impossibile. patet ⁊c.

de quo sit: Equalitatis aūt qualis aut quantus sit. qđ est e
dicere. Ad originē ptinet q̄stio q̄ q̄rit̄ q̄s de q̄ sit. ad equali
tatem vero illa qua q̄rit̄ q̄lis aut q̄s sit. Nec cū dicitur fili⁹
a patre genit⁹. ostenditur ineq̄litas substātie. sȝ ordo nature.
nō q̄ alter prior esset altero. sed q̄ alter ē ex altero. Nō ergo
ſm hoc ꝙ pater genuit. ⁊ filius genitus est. vel spiritussan-
ctus ab vtroqȝ pcedit. equalitas vel inequalitas ibi existit
quia non ſm hoc alia psona alij equalis vel inequalis dici-
tur. Ecce equalitas trinitatis. et vna eademqȝ sub̄a. q̄ntū
breuiter potuimus demōstrata est i supiorib⁹. q̄liter .s. ali-
qua triū psonaꝝ q̄libet aliā. nec eternitate. nec magnitu
dine. nec potentia excellat.

e Equalitatis au-
tem qualis aut quan
tus sit. Contra. Vi-
detur dicere falsum.
quia quale dicit quali
tatē. et ſm eam atten-
dit̄ similitudo non eq̄
litas. q: pprīū est qua
litatis ſm eam simile
6 vel dissimile dici. R⁹.
dōm ꝙ de qualitate ē
loqui dupliciter. Vno
modo put dicit̄ deno
minans. Alio mō p-
ut dicit̄ dispositio no
bilitatis. ⁊ ſm hanc attenditur maior et minor nobilitas. ⁊ ita nobilior res dicit̄. Et quia in spiritualibus idem
est maius ⁊ melius. ideo questio de qualitate spectat ad equalitatem. non ex ppria ratione nominis. sed ex con
sequenti vt visum est.

a Ad intelligentiam eoꝝ q̄ dicunt̄ in p̄nti disti. duo principaliter querūtur. Primo q̄rit̄ vtꝝ in diuinis sit ponere potētie adequationem Scđo vtrū in diuinis sit ponere ordinē. quantū ad primū querunt̄ duo. Primo q̄ritur vtrū i diuinis sit ponere adequationē q̄ntū ad extensionē possibilium. Scđo vtꝝ sit ibi eq̄tio q̄ntū ad intensionē potentie.

Questio. I. a

Q sit ibi ponere adequationē potentie q̄ntū ad nūe-
rū possibiliū ostendit̄ sic. Quecunqȝ habent eandem naturam habēt eandē potentiā naturalē. sȝ q̄necūqȝ habent oīno eandē potentiā. quicq̄d pōt vnū. ⁊ alte-
rū sed pater ⁊ fili⁹ ⁊ .s. s. habent eandē potentiā. ergo ⁊c. Itē quecūqȝ hn̄t oīno eandē opationē. nihil pt̄ vnū opari sine altero. sed pr̄ ⁊ filius habent eandem opationē. g̊ nihil pōt pater sine filio. Joh. vj. Quecūqȝ pr̄ facit. hec oīa similiter fili⁹ facit. Item nul lus pōt plura oīpotente. sed verbū dei est oīpotens. sicut dicit̄ Sap. xviij. Omipotēs ſmo tu⁹ dn̄e Maior ptȝ. q: q̄ omne dicit nihil excipit. Itē in infini-
tis nō est ponere aliqua esse plura. sed fili⁹ ponit in finita. q: nō pōt tot quin plura. g̊ pater nō pōt plura
a q̄ȝ fili⁹. pari rōe necqȝ .s. s. Cōtra Quanto pducta sunt magis distantia. tanto potentia pducens est latior siue amplior. sed potentia patris se extendit ad creatū ⁊ increatū. potentia filij ad creatū tm̄. ⁊ magis distat creatū ⁊ increatū q̄ȝ creata solum. ergo ⁊c.
b Item filius dei ⁊ creatura sunt aliud ⁊ aliud. quia creatura est quid creatū. sed filius est eēntia increata g̊ filius ⁊ creatura sunt aliud ⁊ aliud. ergo plura er-
go potentia q̄ pōt in filiū ⁊ creaturā. potētior est q̄ȝ q̄ potest in creaturā tm̄. siue potēs est in plura. sȝ poten
c tia pr̄is est talis. ergo ⁊c. Item tantū vel eque magnum vel maius est pducere psonā equalē sicut creaturā. sed pr̄ pōt sine filio pducere psonā. ergo ⁊ pro
d ducere creaturā. ergo vr̄ ꝙ potentia in patre se extendat ad plura. Itē q̄ȝuis .s. s. ⁊ fili⁹ nō sint aliq̄d pl⁹ tm̄ plures sunt q̄ȝ filius solus. ergo cū in pr̄e potētia possit in pductionē vtriusqȝ. in filio in alteram tm̄. in plura potest potentia in patre q̄ȝ in filio. ergo extē
7 sione possibiliū est maior. R⁹. dōm ꝙ loquendo de potētia eēntiali q̄ est respectu actus eēntialis siue pductionis. ad nihil se extendit in pr̄e. ad qđ pater nō extēdat se i filio. ⁊ iō q: equalitas psonaꝝ ꝯsistit q̄ntū ad potētiā eēntialē. ꝯcedendū est sine calūnia ꝙ pr̄ ⁊ filius equaliter sint potentes q̄ntū ad extensionē possibiliū. Ad illud g̊ qđ obijcit̄ in ꝯtrariū. ꝙ latiorē 8
potētia q̄ pōt in magis distantia. Dōm ꝙ istud verꝝ est de potētia eodē modo dicta. ⁊ q̄ntū ad ꝯsimilē modum pducendi. sȝ patrē posse pducere q̄d creatū. est potētie eēntialis ⁊ opis creatōis. pr̄ez vo posse pducere filiū. ē potētie vt in psona ⁊ generatōis. iō illa rō
nō valet. Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ creatura ⁊ fili⁹ sūt 9 b
plura. dōm ꝙ verū est ꝙ sunt plura. ⁊ tn̄ nō plura pducta. q̄ȝuis em̄ filius sit aliud q̄ȝ creatura. tn̄ non ē aliud pductuȝ. filius em̄ est eēntia ⁊ natura. sȝ tamen nō eēntia vel natura pducta. q: pducere filiū non est pducere aliquid sȝ aliquē. ⁊ iō non seq̄tur ꝙ pducere filiū ⁊ creaturā sit posse pducere plura q̄ȝ posse pdu-
cere alterū. Ad illud qđ obijcitur ꝙ pducit psonā 10 c
sine filio. Dōm ꝙ nō est simile. q: cū pducere creaturā sit pducere eēntiā. tā pductō q̄ȝ potētia ē eēntialis ⁊ q: eēntia est indiuidua in patre ⁊ filio. iō ⁊ potētia ⁊ actio. pinde ⁊ illa pductio. q: vero pducere filium est pducere psonā. iō pductio illa ⁊ potētia dicit q̄d psonale. ⁊ q̄m pr̄ ⁊ filius nō ꝯueniūt in psona sȝ in es d
sentia. ptȝ ⁊c. Ad illud qđ obijcitur ꝙ fili⁹ ⁊ .s. s. sūt
plures ⁊c. dōm ꝙ verū est ꝙ pōt etiā in plures. sȝ q̄ȝ- 11
tū ad hoc nō attenditur equalitas vel inequalitas vt visum est.

Questio ·II· b

Vtrū in diuinis sit equalitas q̄ntū ad intēsionē potē
tie. Et ꝙ sic ostenditur h̄ mō. Nihil ē potenti⁹ sua vir-
tute. Sed xp̄s est dei virtus. ergo pater nō est potentior filio. similiter pari rōe nec fili⁹ spūsctō. Itē sb̄e eque nobilis. eque nobilis ⁊ excellens ē potentia. sed sb̄a eq̄ nobilis ē in filio vt in patre. ergo ⁊ potentia eq̄ nobilis. ergo nihil potēti⁹ pōt pr̄ q̄ȝ fili⁹. Item ea potētia q̄ q̄s pōt supra infinitā ⁊ summā distantiā nihil ē potentius. sed potētia verbi pōt sup infinitā ⁊ summā distantiā q̄ est inter ens ⁊ nō ens. q: p ipm oīa facta sunt. ergo ⁊c. Itē ea potentia cui nil pōt resistere. nec aliquid pōt eā retardare. nihil est potentius. sed potentiā filij nihil pōt retardare. nec aliq̄d pōt ei resistere. q: subito facit ⁊ libere. ptȝ. q: dixit et
facta sunt. g̊ ⁊c. Contra. Potentior est potētia in a
eo q̄ solū pōt agere. q̄ȝ in eo q̄ agere ⁊ pati. sȝ in patre
est solum agere. in filio agere ⁊ pati. g̊ ⁊c. Item po b
tenti⁹ aliquid pōt qđ est pmū pncipiū q̄ȝ qđ non primū. q: oīs cā primaria pl⁹ influit q̄ȝ scđa. sed pater ē primū principium. g̊ vnū ⁊ idē potenti⁹ pōt pater q̄ȝ
filius. Item potenti⁹ pōt q̄ hȝ potentiā a se q̄ȝ qui c

ab alio. Qui em̃ aliquid a se habet. multo melius ha/
bet q̃ si ab alio recipiat. ergo cum filius habeat posse a
d patre. pater aũt p se et a se. ergo &c. ¶ Item plus põt ali/
quis. q̃ põt et p se et p aliũ. q̃ qui tm̃ p se. sed pater po/
test opari p filium. spũssanctus nõ potest p filiũ. nec
12 etiam ipe filius ꝓprie loquẽdo. ergo &c. ¶ R°. dõm
q̃ potẽtia in patre et filio est eque intensa. q̃ in vtro/
q̃ summa est et eque nobilis. q̃ in vtroq̃ vna per na/
turam nõ degenerãs. similiter et in spiritusancto est.
et hoc loquendo de filio fm diuinã naturam fm quã
a 13 equalis ẽ patri. ¶ Ad illud ergo quod obijcit q̃ fili⁹
potest pati. dõm q̃ istud nõ est fm potentiam diui/
nam. sed fm infirmitatẽ humanam. et fm illam inferi
or est patre et minus potens. fm aũt diuinã non põt
b 14 pati. sicut nec pater. ¶ Ad illud quod scdo obijcitur
q̃ primũ principiũ magis potest. Dõm q̃ primum et
principiũ. aut solũ dicit ordinẽ. aut substantialẽ diffe
rentiam. Si solum ordinẽ. cũ vnũ et idẽ sit vtrobiq̃.
nõ est potẽtius hic q̃ ibi. Si aũt differentiã substan/
tialem cũ ordine. sic verũ est q̃ potenti⁹ est primũ q̃
scdm. q̃ scdm addit aliquid supra primũ. quod dũ fa
cit magis compositum. magis reddit limitatũ et ita
c 15 minus potens. ¶ Ad illud qd obijcitur tertio. iam so
lutum est. q̃ habere ab alio hoc est aut differẽte sbstã/
tialiter. aut psonaliter. Si substantialiter. sic verũ est
quia cum habeat ab alio p essentiam. non habet essen
tialiter sed pticipatione. sed qñ habet ab alio psonali
ter. eodem tñ essentialiter. tunc habet eque nobiliter.
q̃ totaliter et essentialiter. Unde Ioh. vj. Sicut pa/
d ter habet vitã in semetipo. sic dedit filio &c. ¶ Ad il/
16 lud qd obijcit q̃rto q̃ pr̃ potest p se. et p alium. dõm q̃
posse p aliũ ẽ dupliciter. Aut p aliquam causam infe
riorem simul agentẽ. Aut p aliam psonam. Pmo mo
do potentius est posse p se et p aliũ q̃ p se tm̃. q̃ posse
p alium dicit dñium et ita potestatẽ. sed posse p aliũ
p psonã cõsubstãtialẽ nõ dicit dominiũ sed tm̃ auto/
ritatem. Autoritas aũt nõ dicit maioritatẽ sed solum
dicit originẽ. sicut posse ab alio et nõ ab alio nõ dicit
minoritatẽ in potentia. sed solum sub autoritatẽ et ori
ginem. et sic intelligendũ est in ꝓposito de posse per
alium. et non posse p alium.

Consequenter est questio secundo loco de secũ
do articulo. vtrum in diuinis sit ordo. Et cir
ca hoc querunt duo. Primo querit vtrum in
diuinis sit ordo ponendus. Secundo vtrum in diui
nis sit ordo nature.

¶ Questio. .I. c

Q in diuinis sit ordo. oñdit primo p aug. ad maxi.
vbi dicit. cũ dr filius a pr̃e. nõ significatur inequalitas
substãtie. sed ordo nature. ¶ Itẽ hoc videt auctẽ eccle
sie. q̃ ecclesia noĩatione trinitatis exprimit ordinate.
Dicit em̃ in nomie patris et filij et s. s. et hic ordo nũq̃
17 mutat. ergo &c. ¶ Itẽ ordo dicit rõnem cõpleti esse et bo
ni. esse em̃ vt dicit Boetius ẽ quod ordinẽ retinet ser
uatq̃ naturam. similiter et bonũ. sed in diuinis est p/
fectissime ratio boni et esse. ergo ibi est ratio ordinis.
¶ Item vbicunq̃ sunt plura inter quos nõ est ordo
sunt inordinati. sed in diuinis psonis est pluralitas.
ergo si nõ est ibi ordo. est inordinatio et cõfusio. sed inor/
dinatio et cõfusio repugnat diuinis. ergo est ibi ordo.
a ¶ Contra. Eusebi⁹. in diuinis est numerus sed non
b 18 ordo. ¶ Itẽ hoc ipm videt ex rõe ordinis. Aug. d tri.
dicit. Ordo est partiũ dispariũ sua vnicuiq̃ tribuẽs
loca dispositio. sed in diuinis nõ est distinctio locorũ
ergo &c. ¶ Itẽ ordo contrariat simultati. ergo vbi est ordo nõ c
est oĩmoda simultas. sed vbi nõ est oĩmoda simultas
nõ ẽ pfecta equalitas. ergo cũ in diuinis sit oĩmoda et
pfecta equalitas. nullus est ibi ordo. ¶ Itẽ si ordo est d
in diuinis. aut est q̃d essentiale. aut notionale. Non
essentiale. q̃ vbi ordo ibi distinctõ. in diuinis aũt nõ
est distinctio fm essentiã. ergo &c. Nec qd notionale. q̃/
niã idẽ est ordo et ꝓprietas. sed ordo nullius psone est
ꝓprietas. ergo &c. ¶ Itẽ vbi est ordo ibi est dependentia e
et inclinatio. nihil em̃ ordinat ad aliquid nisi ad illud
habeat inclinationẽ. in diuinis aũt nulla est dependẽ
tia. ergo ibi nullus oĩno ordo. ¶ Itẽ ordo p̃supponit nu f
merũ. sed in diuinis nõ cadit differẽtia fm numerũ vt
oñsum est supra. ergo nec ordo. ¶ R°. dõm q̃ triplex ẽ or 19
do. s. fm potentiã. fm antecessionẽ. et fm originẽ. Or/
do fm potentiã dr aliquorũ quorum vnũ est superius
aliud inferius. Et hoc põt eẽ dupliciter. vel in loco.
vel in dignitate. et hic ordo non cadit ĩ diuinis sicut a
ostendit prima ratio sumpta ab Eusebio. et scda sum b
pta ab aug. sicut patet. Ordo vero fm antecessionem
dicit esse eorũ quorũ vnũ prius est. alterũ vero posterius
Et hoc dicit dupliter. Aut quia antecedit duratio/
ne siue tempe. aut prius naturali intelligentia siue co
gnitione. et hic ordo nõ est in diuinis sicut ꝓbat ratio c
tertia. q̃ hic ordo tollit equalitatẽ et simultatẽ quorũ
vtrũq̃ pfecte est in diuinis. Ordo aũt fm originem si
ue fm emanationẽ est ꝓducẽtis ad ꝓductũ. et iste or/
do est in diuinis. q̃ ibi est ordo principij et principia/
ti. siue ꝓducentis et ꝓducti. et hunc ordinẽ esse in diui
nis ꝓbant rationes prime. ¶ Ad illud qd obijcit q̃r/ 20 d
to q̃ ordo nõ ẽ quid notionale nec psonale dõm q̃ est
notionale. sed notionẽ cõtingit dupliciter significa/
re. Aut sub ꝓpria ratione. vt cũ dicit generatõ. Aut
sub cõmuni rõe. cõmunitate in quã rõis. vt cũ dicitur
ordo. notio. ꝓprietas. sicut indiuiduũ ẽ cõis intentio
et sub hac communitate nõ distinguit. tñ in snis infe
rioribus distinctionẽ supponit. ¶ Ad illud qd obij/ 21 e
cit vbi ẽ ordo ibi dependẽtia. dõm. q̃ ordo iportat ha/
bitudinẽ. et q̃ habitudo ĩ creaturis rõe impfectõis di
cit depẽdentiã. iõ ĩ creaturis iportat depẽdẽtiã. ĩ diui/
nis aũt solũ ponit cõpationẽ et cõnexionẽ. et nullã de/
pendentiã et inclinationẽ. ¶ Ad illud qd vltimo ob/ f
ijcit q̃ ordo p̃supponit numerũ. Dõm. q̃ sicut ĩ diuis 22
nũer⁹ distrahit a rõe nũeri. q̃ ibi ẽ distictio hyposta
sum tm̃. ita ordo a rõne ordinis simpliciter. q̃q̃uis
sit ibi ordo. nõ tñ ẽ ibi antecessio. sed solũ originis ema
natio. Uel aliter dõm. q̃ nõ sp p̃supponit distinctio
nẽ fm numerũ. nisi intelligat de ordine locali siue fm
positionẽ. Nã ordo fm naturã et fm naturalẽ intelli
gẽtiã attendit inter superius et inferius. inter que nõ
cadit numerus. et ita patet illud

Utrum in diuinis sit ordo ponendus

¶ Questio. II d

Utrũ in diuinis sit ordo nature. Et q̃ sic vr̃ p aug. q̃
dicit in lr̃a. q̃ cum dicit filius a patre. nõ dicit ineq̃/
litas substantie sed ordo nature. ¶ Item vbi ẽ natu/
ralis origo. ibi est naturalis ordo. sed in diuinis ẽ na
turalis origo. ergo et naturalis ordo. ergo est ibi ordo natu/
re. ¶ Itẽ vbi est cã et effectus. ibi est prius et posteri⁹
sed vbicunq̃ hoc ibi ẽ ordo nature. ergo cum in diui/
nis cõtingat repire causam et effectũ. sicut dicit Chri
so. sup principiũ ad hebre. et dam̃. j. li. ca. viij. Pater
est causa filij. patet &c. ¶ Contra. Cuiuscunq̃ est or/
do ipm ordinat. ergo si in diuinis est ordo nature. natu/
ra ordinat. sed qd ordinat. distinguit et numeratur.

Utrum in diuinis sit ordo nature

Si hoc ergo in diuinis natura distinguit᷑ ⁊ numeratur. sed hoc falsum. ergo ⁊c. ¶ Itẽ in diuinis idẽ est natura ⁊ essentia. q̃ natura nomen est eẽntiale. sed i diuinis nullo mõ ponit᷑ ordo essentie. ergo nec nature.

¶ Item vbi est ordo nature ibi est prius ⁊ posterius ſm naturã. ergo si in diuinis est ordo nature. ergo ibi ẽ prius ⁊ posterius. sed hoc nullo modo recipit᷑. ergo nec ordo nature. Qꝫ aũt in diuinis nõ sit ꝑus ⁊ posteriꝰ ondit᷑ sic. Relatiua sunt simul natura. ergo pr̃ ⁊ filiꝰ ſm ꝙ pater ⁊ filius simul sunt natura. q̃ relationes in diuinis non sunt aduenientes. nec tm̃ sunt rõ referendi sed etiam existendi. ergo pater ⁊ filius ſm suas hypostases simul sunt natura. ergo nõ est ibi ordo nature. ¶ Itẽ in causis creatis videmus gradus. quia quanto substãtia creata citius põt velociꝰ opat᷑. Vñ quedã opant᷑ in tp̃e. quedã repente. quedã subito. et illa causa que opat᷑ subito. aliqñ nõ p̃cedit tp̃e sed natura. Si ergo deus ꝓducit filiũ ſm oẽm nobilitatem et virtutẽ sue potentie. ⁊ virtus sue potentie infinite maior est q̃ꝫ finite. nõ ergo tm̃ simul duratiõe. sꝫ etiaꝫ simul natura ꝓducit. ergo nõ ẽ ibi ordo nature. ¶ Itẽ videmꝰ in cognoscibilibꝫ ꝙ quedaꝫ habent sui cognitionem inuestigando ⁊ posteriꝰ tp̃e. ⁊ loquor de actuali nõ de habituali vt anima humana. ⁊ quedã simul
23 duratione vt angelꝰ. ergo si dei cognitio. ⁊ dictio siue locutio nõ est accidẽs sed multo nobilius ⁊ ṽtuosius q̃ꝫ omnis creatura. habet verbũ intelligentie non tm̃ simul duratione sꝫ etiã natura. ergo ⁊c. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ordo dicit᷑ esse alicuius dupliciter. Aut sicut ordinati. aut sicut rõnis ordinãdi. Ordo in diuinis sicut ordinati dr̃ ꝑsone p̃ris ⁊ filij ⁊ s. s. Sicut rõnis ordinandi. dicit᷑ nature. Natura em̃ dicit vim ꝓductiuaꝫ ſm ꝙ dicit phs ꝙ ẽ vis insita rebꝫ ex similibꝫ similia ꝓcreans. In diuinis aũt ẽ ordo ſm ꝓductionẽ. i. dr̃ ibi ordo nature. i. naturalis originis. Vñ genitiuꝰ ille non cõstruit᷑ subiectiue sicut cũ dr̃ albedo. p. sꝫ ex vi declaratiõis essentie. vt cũ dicit᷑. albedo claritatis. Et iõ resoluit᷑ in duos. vt sit sensus. ordo nature. i. naturalis origĩs. ex h̃ ptꝫ ꝑmũ qd̃ obijcit᷑ q̃ obijcit ac si diceret᷑ ordo eẽ nature vt rei ordĩate. Patet etiã scd̃m ꝙ essẽtia dicit᷑ in absolutione oĩmoda. nõ vt alterius principiũ. natura ꝟo dicit vt alterius principiũ. ideo dicit cõꝑationẽ ad ꝓductionẽ siue emanationem natu- 25
ralẽ. Vñ vlterius attendendũ ꝙ ordo ſm naturalem originẽ in his inferioribus duo dicit. s. emanationẽ ⁊ antecessionẽ. ⁊ rõ huiꝰ est. q̃ emanatio in his inferioribus ponit diuersitatẽ substantialẽ. vnde omne qd̃
emanat in his inferioribus ẽ effectꝰ. ⁊ quod ꝓducit ẽ 26
causa. ⁊ ideo dicitur causa ad cuius esse sequit᷑ aliud. et quia aliud in natura. iõ posterius ĩ natura. In diuinis aũt est emanatio ad quam non consequit᷑ essentie diuersitas vel nature. ideo nec prius nec posteriꝰ natura sed simul natura. ⁊ ideo in diuinis nõ accipitur rõ cause vel effectus ſm latinos sꝫ nomen principij q̃ꝫuis greci extenso noĩe vtant᷑ noĩe cause. ꝓ noĩe principij. ⁊ iõ in diuinis est ordo nature. nõ quo alter sit posterior altero. sed q̃ alter ex altero. ⁊ hoc ẽ qd̃ dicit augꝰ. in lr̃a. et ex hoc patet qd̃ scd̃o obijcit᷑. q̃ꝫuis em̃ in creaturis ordo posterioritatẽ ponat. nõ tamen in deo. ⁊ q̃ꝫuis nõ sit ibi posteritas. nõ seq̃tur q̃n bene sit ibi ordo. Ex his patet obiecta ad vtrãqꝫ ꝑtem. Cõcedendũ ergo ꝙ aliquo mõ reꝑit᷑ in diuinis ordo nature sicut ondũt ꝑme rões. Tertia tñ rõ deficit. q̃ nomẽ cause non reꝑit᷑ in diuinis ſm latinos ꝓprie. Qd̃ obijcit᷑ ad oppositũ patet. q̃ ordo nõ est nature vt rei ordinate. Patet etiã qd̃ obijcit᷑ de diuĩa eẽntia. q̃ ẽ nomẽ absolutũ nec ĩportat rõꝫ origĩs. Vltimũ pꝫ. q̃ ñ ẽ ibi ordo nature. q̃ alter ꝑor altreo. sꝫ q̃ alter ex altero.

24

Dist. xxi. Qualiter dictiones exclusiue accipiantur in diuinis

Hic orit᷑ questio trahens originẽ ex p̃dictis. Supra ꝓbauit magister equalitatẽ ꝑsonaꝝ. hic q̃ in ꝓbatione dubias rões dixerat ꝓpter dictiones exclusiuas. mouet illas dubitationes ⁊ soluit. Et habet hec pars tres partes ſm tria dubia que ꝓponit. Primo em̃ querit de hac rõne tantus est solus pater quantus pater ⁊ filius. Secundo ꝓponit hanc siue querit de hac. solus pater est deus. ⁊ hoc facit ibi. Post hoc queritur. vtrũ sicut dicit᷑ solus pater ⁊c. Tertio queritur de hac. trinitas est solus deus. ⁊ hoc facit ibi. Sed iteꝝ q̃ritur quõ ip̃am trinitatẽ. Et in qualibet istaꝝ ꝑtiũ. primo mouetur dubitatio. secũdo soluitur

¶ Queritur quomodo possit dici. tantus est solus pater quantus pater et filius. ⁊c. cum sint inseꝑabiles — DI. XXI

a

Hic oritur questio trahens origineꝫ ex p̃dictis. Dictum est em̃ supra ꝙ tantꝰ est solus pater. vel solus filius. vel solus spiritussanctus. quantus simul illi tres. ⁊ ꝙ due vel tres persone simul non sint maius aliquid q̃ꝫ vna persona sola. Ideo querit aug. in vj. li. de trini. quõ hec sane dici possint. cum nec pater sit solus. nec filius nec spiritussanctus. sed semper ⁊ inseparabiliter. et filius cum patre et pater cum filio. et spiritussanctus cum vtroqꝫ. Inseꝑabiles em̃ sunt he tres ꝑsone. ¶ Ad quod ita respondet Aug. in eodem. Solum deum patrem dicimus. non quia seꝑatur a filio vel a spiritusancto. sed hoc dicentes significamus. quia illi simul cum eo nõ sunt pater. Solus em̃ pater pater est. qd̃ non dicit᷑ q̃ ipse sit solus. id ẽ sine filio vel spiritusancto. sed per hoc filius vel spiritussanctus a paternitatis consortio excluduntur. Ita et cũ dicit᷑ solus filius. filius est. vel solus spiritussanctus. spiritussanctus est. non diuiditur filius a patre. vel spiritussanctus ab vtroqꝫ. sed a consortio filialis ꝓprietatis excludunt᷑ pater ⁊ spiritussanctus. ⁊ a consortio processibilis ꝓprietatis. pater ⁊ filius. Cum ergo dicitur. tantus ẽ solus pater. quantus simul illi tres. per hoc ꝙ dicitur solus. non separatur pater ab alijs. sed hic est sensus. Solus pater. id est pater qui ita pater est. ꝙ nec filius nec spiritussanctus tantus est ⁊c.

Dubitatio. j. Augꝰ

Rº.

Similiter intellige cum dicit· solus est filius· vel solus ẽ spiritussanctus· Solus ergo pater dicitur vt ait aug· in eodẽ quia non nisi ipse ibi pater est· ꝛ solus filius quia non nisi ipse ibi filius est· ꝛ solus spiritussanctus qꝛ nõ nisi ipe ibi spiritussanctus est·

¶ Utrum possit dici· solus pater est deus· solus filius ẽ deus· vel solus spiritussanctus est deus· vel pater ẽ solus deus· vel filius est solus deus· vel spiritussanctus est solus deus· b

Dubitatio· ij

Post hoc queritur vtrũ sicut dicitur· solus pater est pater vel solus filius est filius· ita possit dici· solus pater est deus vel solus filius est deus· ita et de spiritusancto· Aut pater est solus deus· filius est solus deus? Ad qđ dicimꝰ· quia pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus dicit etiam vnus deus· et[a] hec trinitas simul proprie dicit esse solus deus· sicut solꝰ sapiẽs solus potẽs· Sed nõ videt debere dici a nobis vbis nr̄is vtentibus· nisi vbi sermo autoritatibus occurrit· solus pat est deus· vel pater est solus deus· ita de filio ꝛ spũscto dicimus· Unñ Augꝰ· in lib· vij· de trini· ait· Quom ostendimꝰ quõ posset dici· solus pater vel solus filius· cõsideranda est illa sententia qua dicit· Nõ esse solũ patrẽ deũ verum solum· sed patrẽ ꝛ filium ꝛ spm̄scm̄· Ecce habes· qꝛ nõ solus pater dicẽdus ẽ esse verus deus· Item in eodem· Si quis interrogat pater solus vtrũ sit deus? Quõ r̄ndebimus nõ esse· nisi forte dicamus· ita esse quidẽ patrẽ deũ· sed nõ eũ esse solũ deũ Esse aũt solum deũ dicamus patrẽ ꝛ filiũ ꝛ spm̄sanctũ· Ecce ꝛ hic habes· quia pater nõ debet dici solus deus· atqꝫ hoc solum in pte subiecti tm̄ accipe quidã volunt· in pte vero p̄dicati sic concedunt· ꝙ pater est solus deus· Sed ex verbis Augꝰ· videt ostendi· ꝙ ꝓprie solus deꝰ dici debeat tota trinitas· Et hec trinitas vt ait Augꝰ· cõtra maxi· intelligit cũ apꝉus dicit· Beatus ꝛ solus potens· ꝛ ibi· Soli sapienti deo· ꝛ ibi· Inuisibili soli deo· Nõ em̄ de solo patre hec accipiẽda sunt· vt cõtendebat maximinus ꝛ alij heretici· sed de trinitate· Sicut ꝛ illud· Solus habet imortalitatẽ· quia ꝺm rectam fidem ipsa trinitas est vnus solus deꝰ· beatus· potẽs· sapiens· inuisibilis· Unñ Augꝰ· in eodem· Cũ vnus deus sit trinitas· hec sit nobis solutio questionis· vt intelligamꝰ solum deũ sapientẽ· solum potentem patrem ꝛ filium ꝛ spiritumsanctum· qui est vnus ꝛ solus deus·

Augꝰ.
Q non dicit solus pater deꝰ est

j· Thimo· vj
Rhoma· xvj·
j· Thimo· j·
j· Thimo· vj

¶ Quomodo dicit trinitas solus deus cum ipsa sit cũ spiritibus ꝛ animabus sanctis· c

Dubitatio· iij
℞·

Sed iterum queritur[b] quõ ipsam trinitatem dicimus solũ deum· cum sit cũ spiritibus ꝛ animabus sanctis? Ad qđ respondet augꝰ· in· vj· lib· de trini· ita dicens· Trinitatem dicimus deum solũ· q̄uis semp sit cum spiritibus ꝛ animabꝰ sanctis· sed solum dicimus· quia nõ aliud q̄ ipsa trinitas deus est· nõ em̄ illi cũ illa deus sunt vel aliqua alia· sed ipa trinitas tm̄· nõ illi vel alia deus est·

a Hec trinitas simul ꝓprie dicit esse solus deus· Cõtra· Videt p̄ h̄ velle negare istam pater est solus deus· s3 videtur hec esse vera per expositionẽ· quia pater est deus· ꝛ nõ aliud a deo vel aliud· ꝙ ꝛc· Itẽ p̄dicatum qđ dicitur de tota trinitate· n̄ põt esse nisi p̄dicatum essentiale· qꝛ aliter nõ diceret de tota trinitate· ꝛ essentiale p̄dicatũ dicit de qualibet psona sigillatim· ergo pater est solus deus· ℞. 1
dđ· ꝙ qñ solus p̄ se additur ad predicatum· ita ꝙ nõ intelligitur a pte subiecti· improprius est sermo· siue dicatur de trinitate tota· siue de patre· Nec vult dicere augꝰ· ꝙ solꝰ deꝰ p̄dicet de tota trinitate ita ꝙ non de patre· Sed in illis locutionibus· soli deo honor et gloria ꝛ cõsimilibꝰ· solus deꝰ nõ accipit pro vnica psona excludendo alias psonas· sed p tota trinitate excludẽdo alias naturas· ꝛ magister ita accipit· ac si Augꝰ· vellet dicere· n̄ ꝙ hoc· s· solus deus p̄dicaret de trinitate· et nõ de patre· s3 ipe vult ꝙ supponat p ipa trinitate· Pro patre vero si supponat· nõ tñ p̄cise supponit p solo p̄re ꝛ ideo Augꝰ· concedit ꝙ sola trinitas est solꝰ vnus deus· non tamẽ solus pater· vñ ꝛ magister nõ dicit ꝙ pater nõ sit solus deus· s3 ꝙ nõ ꝓprie dicit· ꝛ illud manifestũ est si inspiciatur qualiter solus debet addi ad p̄dicatũ·

b ¶ Quomodo ipsam trinitatem dicimꝰ solum deum cum sit cum spiritibus ꝛ animabꝰ sanctis· Querit cum inseparabilis sit a rebus alijs· ꝛ intimus omnibus· ꝓpter qđ magis dicit esse cũ sanctis q̄ cũ alijs? ℞· dđm· ꝙ q̄uis deus sit cum omnibus ꝛ in omnibus· tñ specialiter dicitur esse cum sanctis ꝓpter effectum gratie inhabitãtis 2
per quam ipsi conformant ꝛ cari ꝛ similis ei fuerũt· Unde Prouerb· viij· Delicie mee esse cum filijs hominum· dicit sapientia dei· Unde dominus vobiscum dicitur hominibus non bestijs·

Verumtamen vt ait aug. ꝛ si de solo patre predicta dicerentur. non tamen excluderetur filius vel spiritussanctus quia hi tres vnum sunt. sicut in Apocal. de filio legit̄. ꝙ habet nomen scriptum quod nemo scit nisi ipse. Non em̄ inde separatur pater vel spiritussanctus. Et cum dicit̄ Nemo nouit patrem nisi filius. non inde sepatur pater ꝛ spiritussanctus. quia inseparabiles sunt. Aliquando etiam nominatur pater ꝛ filius. ꝛ tacetur spiritussanctus vt veritas ad patrē loquēns ait. Vt cognoscant te ꝛ quem misisti iesum christum. esse vnuȝ verum deum. Cur ergo inq̄t aug. tacuit de spiritusancto? quia consequens est. vt vbicunqȝ nominatur vnus. sicut pater ꝛ filius. tanta pace vni adherens intelligatur etiā ipa pax. quāuis non cōmemoretur. vno ergo istorum nominato. etiam reliqui intelliguntur. quod in pluribus scripture locis occurrit.

Etsi de solo p̄re p̄dicta dicerentur. nō tñ excluderetur fili⁹ et sp̄ussanctus. c

Aug.

c Nemo nouit patrem. nisi filius. Contra. cum nemo componatur ex non et homo. ergo nemo idem est quod nullus homo. sed dictio exceptiua non excipit nisi cōtentum sub termino. Unde nihil est dictuȝ Nullus homo currit nisi asinus. cum ergo pater non contineatur ī suppositione huius nominis homo. patet ꝛc. Si tu dicas ꝙ ampliatur ex vsu distributio importata per istum terminū nemo vltraq̄ȝ ad homines. tunc ego quero ꝑ quo stat. aut ꝑ creato. aut ꝑ increato. Si pro creato. nulla est exceptio. quia simpliciter vera ꝛ preterea pater non est ibi contentum. Si ꝑ in creato. simpliciter et totaliter est falsa. ergo ꝑ exceptionem non potest verificari. Si tu dicas ꝙ ꝑ vtroqȝ. quō potest hoc esse. cum nihil habeant cōmune. Et si habent cōmune. aut hoc ꝙ est nemo distribuit ꝑ essentijs. aut ꝑ ꝑsonis. Si pro essentijs. ergo non debet excipi pater.
3 Si ꝑ personis. ergo debȝ excipi. s. s. sicut ꝛ pater. alioquin locutio est falsa. R⁹. dōm ꝙ nemo distribuit cōmuniter ꝑ cōmuni cognoscente siue habente vim cognitiuam. et distribuit nemo nō ꝑ supposito tantū siue ꝑ persona. sed ꝑ natura. vnde pater nō excipit̄ q̄ꝛ ꝑsona. sed quia eiusdem nature cum filio. et ideo implicatur in illa exceptione filius ꝛ sp̄ussanctus. ꝛ iō locutio habet veritatē. Vel dic ꝙ nemo distribuit ꝑ hominibus. et tenet̄ nō exceptiue sed aduersatiue. sicut dicitur. ij. Thimo. ij. ad nihil vtile ē nisi ad subuersionem audientium.

a Ad intelligentiam hui⁹ partis est hic questio de dictionibus exclusiuis. ꝛ circa hoc principaliter querenda sunt duo. Primo queritur vtrum dictio exclusiua in diuinis vere addat̄ termino substantiali. Secundo vtrum vere addatur termino relatiuo. Et quantum ad primuȝ querunt̄ duo Primo. vtrum dictio exclusiua vere addatur termīo substantiali a parte subiecti. Secundo. si vere addatur a parte predicati.

Questio. I a

Et vere addatur huic termino deus a parte subiecti ostenditur hoc modo. Deus habet aliquid ꝓprium. sed ꝓprium est quod inest soli. ꝙ ꝛc. et quia constat ꝙ exclusio vere addit̄ termino substantiali respectu predicati essentialis. vnde bene dicit̄. solus deus creat. queritur vtꝝ vere addatur ei respectu p̄dicati ꝓpꝛij. sicut termini relatiui. vtrum scȝ vere dicatur. sol⁹ deus est pater. Et ꝙ sic videtur ꝑ suam expositionē que est. solus deus est pater id est non alius q̄ȝ deus ē pater. ergo solus deus est pr̄. ꝛ ꝙ sit ista eius expositio hoc habetur a cōmuni vsu. et a philosopho qui dicit ꝙ solus idem est quod non cum alio. Item hoc videtur a conuertibili. quoniam iste due conuertuntur Nihil preter petrum currit. ergo solus petrus currit ergo et iste due. Nihil preter deum est pater. ergo solus deus est pater. Sed prima est vera. quia hec est falsa. Nihil est pater. ꝛ non habet instantiā nisi ī deo. ergo ꝛc. Item a quocunqȝ remouetur hoc quod ē in plus. remouetur quod est in minus. sed esse deum est in plus q̄ȝ esse patrem. ergo a quocunqȝ remouet̄ deus. et pater. sed quecunqȝ sic se habent. ꝙ a quocunqȝ remouetur vnum ꝛ alterum. vnum precise p̄dicat̄ de altero. nec habet instantiam. ergo pater precise predicatur. de deo. sed si p̄cise. ergo cuȝ exclusione. ergo ꝛc. Contra. Terminus accidentalis implicat rem suam circa suum subiectum. vt patet cum dicitur homo albus currit. circa hunc terminum homo implicatur albedo. ergo similiter cum dicitur. solus deus est pater. circa deū implicatur solitudo. Sed hylari⁹ dicit ꝙ deus non est solitarius confitendus. ergo ꝛc. et ratio ista concludit ꝙ non possit vere addi. nec cuȝ predicato ꝓprio. nec cōmuni. Item ostendit̄ ꝙ nō possit vere addi respectu predicati communis. vt cū dicatur. solus deus creat. hoc em̄ nomen deus de se habet suppositionem quasi indefinitam respectu ꝑsonarum. ergo reddit locutionem veram ꝑ aliquo. sȝ ꝑ quolibet est falsa. hec est enim falsa. solus pater creat. ergo cum omne predicatum essentiale cōueniat tribus. ꝛ non solum vni. nullo modo potest addi dictō exclusiua respectu talis predicati subiecto communi
Item ꝙ nō respectu ꝓpꝛij videtur. quia si hec ē vera. solus deus est pater. ergo a simplici cōuersa ꝛ hec solus pater est deus. sed ista est falsa. ergo ꝛc. Si dicas ꝙ non conuertitur simpliciter. Contra. habet intellectum vniuersalis negatiue. et particularis affirmatiue. ꝛ vtraqȝ conuertitur simpliciter. ergo ꝛc.
R⁹. dōm ꝙ hec dictio solus potest esse cathegorema vel sincathegorema. Scdōm ꝙ est cathegorema. sic est nomen adiectiuum absolutum ponens rem suam circa suum substantiuum. et res sua est solitudo. Unde tantum valet hic solus quantum solitarius. et q̄ꝛ solitudo nullo modo recipitur in diuinis q̄ȝtuȝ ad substantiam. quia est in multis ꝑsonis. hoc nomen solus non recipit̄ in diuinis substantialibus. sicut ostēdit prima ratio. Si aūt accipiatur inq̄ȝtum est sincathegorema. sic priuat associationem. ꝛ importat aliquam negationē. et sic cum aliquod predicatū ꝛ substantiale et ꝑsonale p̄cise dicatur de nomine substan-

tiali. sic vere dicitur in diuinis ⁊ respectu p̄dicati sub
stantialis. vt cū dicitur solus deus creat. ⁊ respectu
a 5 ꝑsonalis. vt cum dicit̃ solus deus est pater. ¶ Ad il-
lud ergo quod obiicitur ꝙ ponit rem suam circa sub-
stantiuū. dicendum ꝙ non est simile sc̄m ꝙ hoc nomen sol⁹
tenet̃ sincathegorematice. q̄ albus est dispositio sub
iecti absoluta. vnde absolute ponit rē suam circa ter
b minū. sed solus ratione negationis nō absolute. ⁊ ideo
6 non ponit solitudinem sed precisionem. ¶ Ad illud
quod obiicit̃ scḋo ꝙ terminus substātialis debet red-
dere locutionē veram ꝓ aliqua ꝑsona. dicendum ꝙ termi
nus cui additur exclusio. respectum habet ad predica
tum. ⁊ respectum habet ad exclusionem. et licet respe-
ctu predicati possit habere suppositionem persona
lem. vt cum dicatur. solus homo currit. tamen regu-
la est apud sophistas. ꝙ ꝑ comparationem ad dictionē
exclusiuā talis terminus habet suppositionem sim-
plicem. vnde nullo modo licet descendere. et hoc ē qḋ
dicitur in libro de regulis fidei. ꝙ dictio exclusiua fa
cit exclusionem q̄ntum ad genus rei. non quātum ad
rem generis. q̄ ratione forme communis que est ge-
nus rei. non ratione suppositi que est res generis.
7 ¶ Ad illud quod obiicit̃ vltimo ꝙ conuersa est falsa.
Dicendum ꝙ illa nō est sua conuersa. q̄ ista solus deus est
pater. habet intellectum negatiue huius. nullus ali⁹
a deo est pater. ⁊ hec conuertitur simpliciter. sed hec
non est sua conuersa. nullus alius a patre est deus.
sed hec. nihil quod est pater est aliud a deo. idem enim
quod subiiciebatur in prima debet predicari in secun-
da. et sic patet illud. ¶ Questio. II b
Utrum dictio exclusiua vere possit addi termīo s̄ba-
li a parte p̄dicati. Et ꝙ sic ostendit̃ hoc modo. Aug⁹.
vii. de trini. Patrem dicimus esse deum. sed non esse
solum deum. esse aūt solum deum dicimus patrem ⁊
filiū ⁊ spiritūsanctū. Si tu dicas ꝙ ly solum intelligi
tur a ꝑte subiecti. obiicit̃ expressi⁹ ꝑ hoc qḋ dicit Aug⁹.
ꝯtra maxi. Ipa trinitas est vnus solus verus deus.
ꝯstat ꝙ in hac solus deus nō pōt esse dispositio ex ꝑte
subiecti. q̄ sic esset sermo incōgruus. ergo ⁊c̄. ¶ Item hoc
videtur ꝑ expositionem. trinitas est deus. et non ali-
ud q̄ deus. ergo trinitas est solus deus. p̄misse sunt vere.
ergo et conclusio. ¶ Itē ratione videtur ꝑ simile. q̄n
p̄dicatum nō inest alii q̄ subiecto vere. hec dictio sol⁹
accipitur ex parte subiecti. ergo quando subiectū nō
subest alii q̄ predicato. vere accipitur a parte predica
ti. sed istud subiectum trinitas. non inest alii q̄ deo.
a ergo ⁊c̄. ¶ Cōtra. Hec dictio solus est dispositō sub-
iecti. sicut hoc signum omnis. sed quando oīs ad-
ditur ad p̄dicatū. locutio est falsa ⁊ impropria. ergo simi
b liter q̄n hec dictio solus. ¶ Itē hec dictio solus addi
ta alicui termino excludit alium. vnde sensus est. so-
lus homo. homo ⁊ non alius. sed alius respicit sup-
positū. ⁊ terminus subiicit̃ ratōne suppositi. ⁊ p̄dicat̃
rōne forme. ergo hec dictio solus de sui rōne respicit sub-
c iectum. ergo falso ⁊ improprie addit̃ p̄dicato. ¶ Itē sc̄m
ꝙ additur p̄dicato. aut tenet̃ cathegorematice. aut sin
cathegorematice. Si cathegorematice. tūc est nomē
adiectiuum ⁊ nō recipitur in diuinis. Si sincathego
rematice. sed sic importat negationem implicitā. sed
negatio antecedit quod negat. ergo necesse est ꝙ an-
tecedat compositionē quā negat. sed cū dr̄ pr̄ est solus
d deus. nō sequit̃ ꝯpositionē. ergo videt̃ ꝙ nō possit ipā
negare. ergo ⁊c̄. ¶ Item ego quero quid excludat quan-
do additur ad p̄dicatū. Si aliud a p̄dicato vt sit sen-
sus. est solus deus. i. deus ⁊ non aliud. tunc est ibi suꝑ
fluitas. quia forma predicati excludit aliam formam
disparatam quantum est de se. vnde sequitur. iste est
homo. ergo non est aliud ab homine. ergo videtur ꝙ
dictio exclusiua facit suꝑfluitatem ⁊ nugationem. nō
ergo tenetur exclusiue. ⁊ ita videtur ꝙ teneatur adie-
ctiue solum. ⁊ ꝙ importet solitudinem circa hunc ter
minū deus. et sic iste sunt false. ¶ R°. ad hec voluerūt 8
aliqui dicere. ꝙ hec dictio solus ꝓprie non debet ad-
di ad p̄dicatum. sed tm̄ ad subiectum. ⁊ cum addit̃ p̄-
dicato. imꝓprie sunt locutiones. ⁊ tunc idem est dice
re solus ⁊ tantū. ⁊ tn̄ si aliquis inspiciat. non tm̄ cum
hac dictione solus. sed cum hac dictione tm̄ videbit
imꝓprietatem ⁊ suꝑfluitatem. Quid enim aliud ē di-
cere trinitas est tm̄ deus. nisi. est deus ⁊ non aliud q̄
deus. hoc improprie satis dictum est. q̄ hoc ipso qḋ de
us est. excludit̃ ꝙ non sit aliud a deo. si enim deus est.
ergo non est aliud a deo. ⁊ nullus hereticus vnq̄ di-
xit trinitatem esse deum. quin diceret aliud esse a deo.
et ideo non videtur magnum quid aug. dicere si hoc vo
luit dicere. Propterea aliter dicendum est. ꝙ hec di-
ctio solus dupliciter potest addi termino substantia
li. aut ꝑ se. aut cum termino numerali siue partitiuo.
Per se improprie additur. ⁊ si addatur sc̄m vocē. ta-
men sc̄m intellectum stat a parte subiecti. Idem enim
est dicere. homo albus est. ⁊ est albus homo. vnde sen
sus est. non dicimus patrem esse solū deum. i. nō dici
mus solū patrē esse deū. Si aūt aliter ponatur. vide-
tur sermo habere suꝑfluitatem ⁊ imꝓprietatem. quia
hoc excludit qḋ excludebat̃ ex natura ipsius predicati.
Aliter addit̃ hec dictio solus termino s̄bali cū termi-
no numerali. sicut cū termino vnus. ⁊ tunc excludit
pluralitatem. ⁊ hoc modo bene addit̃ p̄dicato. ⁊ sic ac
cipit Aug⁹. cōtra maxi. cum dicit. trinitas est vnus
solus verus deus. ita ꝙ nō plures. ⁊ tūc est verus ser
mo ⁊ ꝓprius. ⁊ ꝯtra hereticos. q̄ dicebant trinitatē
plures esse deos. ⁊ importat̃ ꝑ istū terminū solus pri-
uatio multitudinis. ⁊ ita distinctio ⁊ magis ꝓprie dr̄
de trinitate. ꝙ trinitas sit vnus deus. q̄ de patre. cum
tn̄ posset dici de vtroq̄. q̄ pr̄ est vnus deus. ⁊ nullus
vnq̄ dixit patrē esse plures. sed de trinitate siue de tri
bus aliqui dixerunt. ⁊ ideo ꝯgruentius dr̄ trinitas ē
vnus solus deus. Cōcedendū ē ergo ꝙ solus pōt addi ad
p̄dicatū termini s̄balis vere in diuinis. sed n̄ ꝓprie nisi
cū determinatiōe ⁊ adiūctiōe termini ꝑtitiui. ¶ Ad il a
lud ergo qḋ obiicit̃. ꝙ sol⁹ ē dispositio subiecti. sicut hoc si-
gnū oīs. dicendum ꝙ nō ē ita ꝓpria dispositio subiecti sicut 9
hoc signū oīs. q̄ oīs distribuit ꝓ suppositis ꝓ q̄bus ter
min⁹ subiicit̃ nō ꝓ quibus p̄dicat̃. saltē simul sumptis.
Solus aūt nō solū dicit̃ rōne suppositi. verū etiā rō-
ne forme. q̄ excludit aliū. ⁊ etiā pt̄ excludere aliud. et b
ꝑ hoc patet sequēs. q̄ nō semꝑ excludit aliū masculi-
ne. sed etiam potest excludere aliud neutraliter. vel
etiam pluralitatem quando additur termino nume-
rali vt visum est. ¶ Ad illud qḋ querit̃ vtrū teneatur c
sincathegorematice. vel ꝓut est nomen importās for
mā denoīantē. vt idē sit sol⁹ qḋ solitarius. dicendum ꝙ sin
cathegorematice. Qḋ obiicit̃ ꝙ sequit̃ cōpositionem
dicendum ꝙ sol⁹ importat duo ī se. s. intellectū hui⁹ nois
ali⁹. ⁊ intellectū negatōis. q̄ntū ad intellectū h⁹ nois
alius. respicit terminū circa quē ponit̃. ⁊ sequit̃ actum. 10
q̄ntū ad intellectū negatiōis p̄cedit. ⁊ hoc non est incō
ueniens q̄ntum ad diuersa precedere ⁊ sequi. hoc patet
exponenti. Si cum dicā video solū comadū. sensus ē.

video Conradum et no video alium a conrado. Si/
11 militer intelligendum est in proposito. Ad illud quod que
ritur quid excludit cum additur predicato. dicendum quod quando addi
tur sine determinatione. excludit aliam formam. et tunc re/
uera est ibi superfluitas et improprietas. tamen nihilo/
minus veritas. sed quando additur cum termino parti/
tiuo. tunc excludit pluralitatem. et tunc potest locu/
tio habere veritatem: pater enim et filius sunt vnus de
us et non plures. et ita vnus solus deus etc.

Consequenter secundo loco est questio de se/
cundo articulo questionis. scilicet vtrum dictio ex
clusiua possit addi termino relatiuo. circa hoc
queruntur duo. Primo queritur vtrum dictio exclusiua
vere addatur termino personali respectu predicati proprii
Secundo vtrum vere addatur termino personali re
spectu predicati communis. vt vere dicatur. solus pa/
ter est deus.

Questio. I

Et respectu predicati proprii vere addatur. vt scilicet hec sit
vera. solus pater est pater. videtur per aug. vii. de trinita
te. In illa trinitate solus pater dicitur pater. quia nullus
nisi ipse est ibi pater. Item hoc videtur per expositio/
nem. quia persona patris est pater. et nulla alia est pater.
ergo hec est vera. solus pater est pater. Item nihil
est magis proprium alicui quam quod est idem sibi re et ra
tione. ergo propriissime dicitur de se. sed quod proprie conuenit
alicui. conuenit soli. ergo pater dicitur de solo patre.
Contra. solus vt vult philosophus idem est quod non cum alio.
sed impossibile est patrem non esse cum alio. ergo semper
quando additur huic termino pater vel alii termino personali. est
locutio falsa. Item solus excludit alium. sed alio est
deus. alio est pater. ergo addita huic termino pater
excludit deum. ergo si hec est vera. solus pater est pa/
ter. et hec similiter. deus non est pater. quod si hec est fal/
sa. ergo et prima. Item solus includit hoc relatiuum
alius. sed alius ita est relatiuum diuersitatis. quod nihilo/
minus implicat aliquam idemptitatem. Unde sequitur
iste vadit cum alio homine. ergo iste est homo. si er/
go excludit alium ab hoc quod est pater. aut alium pa/
trem. aut alium deum. sed quocunque modo dicatur est
12 locutio falsa. et implicatio falsa. ergo etc. Respondeo. Dicendum quod
secundum quod hec dictio solus tenetur sincathegorematice im
portat priuationem associationis. et locutio similiter
est vera. excluso illo sensu quo importat solitudinem
quia sic non accipitur in diuinis sicut supra dictum est. Secundum
enim quod importat priuationem associationis vera est. Quia
cum tripliciter possit eam importare. in quolibet sen
13 su locutio est vera. Potest enim hec dictio solus impor/
tare priuationem associationis respectu forme termi
ni. vt dicatur solus pater. id est ille qui est solus pater.
et sic absque dubio veritatem habet. solus pater est pa/
ter. Vel potest importare priuationem associationis
respectu predicati. et hoc dupliciter. vel in participan
do. vt quia alii non conueniat. et adhuc vera est. quia hoc pre/
dicatum quod est pater soli persone patris conuenit il/
la enim proprietas patri conuenit. et ita quod nulli alii. Vel
potest importare priuationem associationis in com/
participando. vt cum dicitur petrus comedit solus. vel
vadit romam solus. non quia alius non vadit romam vel
non comedit. sed quia nullus comparticipat cum eo quo/
uis participet. et sic locutio adhuc est vera. quia persona
patris non participat vel comparticipat cum alia in pro
prietate paternitatis. et ideo secundum quod solus exclusiue te/
netur iudicatur locutio vera. Ad illud ergo quod obiicitur
14 quod solus idem est quod non cum alio. Dicendum quod negatio
illa non simpliciter excludit alium in existendo. sed ex/
cludit alium respectu forme subiecti vel predicati vt
visum est. et quamuis pater cum alio existat. et non possit
sine alio esse. quia tamen proprietatem paternitatis cum alio
non communicat. ideo habet simpliciter locutio veritatem.
Ad illud quod obiicitur quod alio est deus. alio est pater.
15 dicendum quod sicut dictum est supra. alius dicit diuersitatem
secundum rationem dicendi vel intelligendi in verbo propo/
sito. sed in expositione huius dictionis solus. dicit di/
uersitatem siue distinctionem in supposito. et quia de/
us in supposito non differt a patre immo supponit pro
patre. ideo non sequitur quod dictio exclusiua addita pa/
tri excludat deum. Ad illud quod obiicitur quod alius im/ 19
plicat formam aliquam secundum quam conueniat. dicendum quod
istud non oportet quod ista sit forma per terminum importa/
ta. vere enim dicitur homo est aliud ab asino. nisi quan
do aduenit illi termino immediate. vt cum dicitur ali/
us asinus. includitur conuenientia in natura communi.
sed cum dicitur solus pater. non est dicere quod pater et non
alius pater. sed pater et non alius a patre. et ideo non
importatur conuenientia in forma proprietatis paterni/
tatis cum alietate. sed sufficit quod sit alia persona. pater enim
est alia persona. vel etiam alia essentia. et ista excludit hoc
quod est solus. et sic patet illud.

Questio. II

Utrum dictio exclusiua vere addatur termino perso
nali respectu predicati communis. vt vere dicatur so/
lus pater est deus. Et quod sic videtur auctoritate et ratione. Au
ctoritate sic. ecclesia cantat. Tu solus altissimus iesu
christe. Et illud. deo patri sit gloria. eiusque soli filio. etc.
et consimiles multe inueniuntur. Item Math. xi. Ne/
mo nouit filium nisi pater. sed nemo nisi pater. et solus pater.
conuertuntur. ergo solus pater nouit. et hoc predicatum est essentiale
ergo etc. Item ratione videtur. quia dictio exclusiua addi/
ta alicui. non excludit nisi alium. sed tres persone non ha
bent alietatem respectu predicati substantialis. ergo addi
ta vni. non excludit aliam respectu talis predicati. sed
si non excludit. locutio est vera. ergo etc. Item dictio ex
clusiua addita alicui non excludit quod est in eo vt pes
vt si dictio exclusiua additur petro. non excludit pedem
petri. ergo cum maiori idemptitate sit filius in patre quam
pes in petro. dictio exclusiua addita patri non exclu
dit filium. Contra. nec pater solus. nec filius solus.
nec spiritussanctus solus deus est. ergo non vere additur re
spectu termini communis. Item omnis propositio in qua
predicatum communius est subiecto. addita exclusione ad
subiectum est falsa. quia nullum tale precise conuenit sub/
iecto. sed talis est hec et consimiles. solus pater est deus
ergo etc. Item dictio exclusiua addita alicui exclu/
dit omne illud quod ponit associationem cum termino
et hoc patet. quia priuat associationem. sed filius ponit
associationem cum patre. vnde pater cum filio est pater cum
alio. Item dictio exclusiua excludit omne aliud. et
maxime oppositum. sed relatiua sunt vna differentia opposi/
tionis. ergo addita vni relatiuo excludit aliud. ergo
addita patri excludit filium. et si hoc. omnes tales
17 sunt false. Respondeo. quod hic est duplex positio. Quidam
enim simpliciter et sine distinctione concedunt has
et consimiles. solus pater est deus. et positio eorum
est. quod dictio exclusiua addita vni relatiuorum non ex
cludit reliquum. Et ratio huius positionis est. quia
non excludit quod consequitur ad terminum. et in/
telligitur in termino. vt addita homini non exclu/

dat animal. sed vnum relatiuoꝝ intelligitur ī altero. et cōsequitur alterꝝ. ergo addita vni non excludit alterū. Et si opponatur ꝙ solus excludit oppositū. dicunt ꝙ relatiua ⁊ sunt differentie oppositionis ⁊ entis. Oppositionis s̄m ꝙ ad idē. ⁊ sic addita vni excludūt aliud. Unde sequitur iste est tm̄ pater. ergo non ē filius Scd̄m ꝙ ad diuersos comparant sunt differentie entis et sic posito vno ponitur ⁊ reliquū. ⁊ vnū nō excludit ab alio. quia dictio exclusiua illud soluꝫ aliud excludit. qd̄ non necessario ꝯcomitatur. Sed hec positio non videtur ꝯueniēs. Dictio em̄ exclusiua ꝑuat associatōnē. ergo excludit omne illud quod ponit' circa ipam associationem. ⁊ iō addita patri excludit filiū. Et ꝓpter hoc alia est opinio ꝙ dictio exclusiua addita patri ex-
18 cludit filiū. ⁊ hec positio magis est ꝓbabilis. Scd̄m
a hanc positionē ꝓcedendo. distinguēde sunt hmōi locutiones s̄m ꝙ distinguit aug. ⁊ magister tāgit. quia solus pōt facere exclusionē respectu cōpositiōis itellecte circa subiectū. vel respectu cōpositōis ꝑncipalis Si ꝑmo mō tūc ē sensus. solꝰ p̄r ē deꝰ. i. ille q̄ solꝰ ē p̄r est deus. ⁊ tunc remouet formā termini subiecti ab aliis. nō formā predicati. et sub hoc sensu vere sunt omnes. Et sub hoc sensu accipit aug. solus. s. s. est tantus quantꝰ est pater ⁊ filius. Si aūt faciat exclusioneꝫ respectu ꝑncipalis cōpositionis. locutio est falsa. ⁊ omnes false sunt ꝓprie loquendo. nisi addatur determinatio vt artetur exclusio. vt patꝫ cū dr̄. Tu solus altissimus Jesu xp̄e cū. s. s. ⁊c. ⁊ sic patet primū. ¶ Ad illud 19 b
qd̄ obiicit scd̄o ꝙ solus pater eq̄pollet huic nemo nisi pater. dōm ꝙ falsum est. quia nemo distribuit pro natura nō ꝓ ꝑsona. solus aūt additur termino ꝑsonali. iō excludit ꝑsonam. ideo ꝓprie loquēdo hec ē falsa. Solus pater nouit filium. Quis hec sit vera. Nemo nouit filium nisi pater. quia sensus est. Nemo id est nulla creatura. nisi ille q̄ est eiusdem nature vt pater. ¶ Ad
aliud quod obiicitur. ꝙ dictio exclusiua excludit aliū 20
dicendum ꝙ excludit omne aliud vel alium quod non predicatur nec subiicitur. sed associatur. siue sit aliud in forma. siue in supposito. et qm̄ pater cū filio respectu ꝑdicati substantialis associātur. iō respectu illiꝰ excludūtur inuicem. ⁊ quia pars nō associatur iō non excluditur. vn̄ idemptitas maior vel minor nihil facit ad exclusionem. sed rō associandi vel nō associādi. Et si obiiciatur ꝙ addita diffinito nō excludit diffinitionē. ⁊ antecedēti nō excludit ꝯsequens. Breuiter dicendū ꝙ si ꝯsequens ita sequitur. ꝙ nō ponat associationē. ⁊ diffinitio nō claudat in se diuersum. tūc nō excludit. Si ꝟo aliter est. tunc excludit ⁊ cōtradictorie opposita implicātur in antecedente. vnde hic implicatur ꝯtradictio. tm̄ pater est. Huic aūt positioni cōcordat aug. qui negat hanc. solus pater ē deus. et cōsimiles.

¶ Dist. xxii. de trinitate ⁊ vnitate s̄m ꝙ credita ⁊ intellecta rōnabiliter ⁊ catholice exprimitur.

Post predicta nobis differendū videtur de noīm diuersitate. Supra egit magister de sacra trinitate s̄m ꝙ catholice creditur ⁊ intelligitur. in hac ꝑte agit de ea s̄m ꝙ credita ⁊ intellecta ꝑ catholicos s̄mones exprimitur. Unde sicut ipe mgr̄ dicit in lr̄a. intendit hic agere de noīm diuinoꝝ diuersitate. Et hec ꝑs habet duas partes. In prima ꝑte determinat de noībus diuinis in generali. In scd̄a in sp̄ali. et hoc dist. xxiii. ꝑdictis adiiciendū est ꝙ cū oīa nomina ⁊c. ¶ Prima pars diuiditur in duo. In ꝑma ꝑte ponit magister multiplices nominum diuinorum differētias. In scd̄a omnes reducit ad duas. s̄m illud Boetii in libro diuisionum. Omnis diuisio est bimembris. vel ad bimembrē reducibilis. et hoc ibi. Sciendum est igitur ꝙ illa que ꝓprie pertinent. Item prima diuiditur in duas. In ꝑma ponit magister differentias noīm diuinoꝝ s̄m aug. ⁊ s̄m ambrosiū. In scd̄a ad maiorem explanationem superaddit alias tres differentias. ibi. His adiiciendum est q̄dam nomīa esse ⁊c. ¶ Similiter secunda pars in qua reducit hec membra ad duo. habet duas ꝑtes. In prima ostendit ꝙ nomina in diuinis quedam dicuntur relatiue ⁊ hec ꝑtinent ad personas. Quedam ad se. ⁊ hec dicuntur de omnibus simul. In scd̄a ostendit hoc esse verū. ibi. Deus em̄ non est magnus ea magnitudine.

DI. XXII. ¶ De nominū differentia quibus vtimur loquentes de deo s̄m augustinum et ambrosium.

a

Post predicta nobis differendū videtur de nominū diuersitate. quibus loquentes de vnitate ac trinitate ineffabili vtimur. Deinde demonstrandū est quibus modis de ea aliquid dicatur. Illud ergo precipue teneamus. quedā esse nomina distincte ad singulas personas pertinentia. vt ait augꝰ. in. ix. libro de trinitate. que de singulis tantū dicuntur ꝑsonis. Quedam vero vnitatē essentie significantia sunt. que et de singulis singulatim. ⁊ de omnibus cōmuniter dicūtur. Alia vero sunt que translatiue ac per similitudinem de deo dicuntur. Unde Ambro. in ii. libro de trinitate ait. Quo puriꝰ niteat fides. tripartita videtur deriuanda distinctio. Sunt enim nomina quedam que euidenter proprietatem personarumq; deitatis ostendunt. Et sunt quedam que perspicuam diuine maiestatis exprimunt vnitatem. Alia vero sunt que trāslatiue et per similitudinem de deo dicūtur. Proprietatis itaq; indicia sunt. generatio. filius. verbuꝫ. et huiusmodi. Unitatis vero eterne. sapientia. virtus veritas. ⁊ huiusmodi. Similitudinis vero. splendor character speculum et huiusmodi.

Augꝰ. De di. no. tres differentie

Ambro. De di. no. tres differentie.

¶ Premissis addit tres nominũ differentias que tempo-raliter deo conueniũt. ꝛ relatiue dicunt̃ ad creaturã. b

a His adiiciendum est quedam etiam nomina esse vt aug. ait in. v. li. de trini. que ex tpe deo ꝯueniunt. et relatiue ad creaturam dicuntur. Quorũ quedam de oĩbus dicunt̃ ꝑsonis vt dñs. creator. refugiũ. Quedam aũt non de omib᷒ vt donatus. datus missus. — a Pria differentia

¶ Preterea est vnum nomẽ qđ de nulla ꝑsona singilatim dicitur. sed de omib᷒ simul. i. trinitas. qđ nõ dicit̃ ꝯm subaz. sed b quasi collectiuũ pluralitatẽ designat ꝑsonarũ — Scda dria — b

¶ Sunt etiã quedam nomia que ex tpe deo ꝯueniũt. nec relatiue dicuntur. vt humanatus. incarnatus. ꝛ hmõi. Ecce sex noĩm differentias assignauimus. quibus vtimur loquentes de deo. de quibus singulis agendum est. — Tertia dria.

¶ Reducit omnes nominum diuinoꝝ drñtias ad duas qꝛ quedã dicuntur relatiue ꝛ hec ꝑtinent ad personas. Quedam ad se. ꝛ hec dicuntur de omnibus simul. c

c Sciendum est ergo ꝙ illa q̃ ꝓprie ad singulas ꝑsonas ꝑtinent. relatiue adinuicem dicunt̃. sicut pater. ꝛ filius. ꝛ vtriusq; donum spiritussanctus. Eã vero que vnitatem essentie significant. ad se dicunt̃. ꝛ ea q̃ ad se dicunt̃. substantialiter vtiq; dicunt̃. ꝛ de omnibus cõiter. ꝛ de singulis singilatim dicunt̃ ꝑsonis. ꝛ singulariter non pluraliter accipiuntur in summa. vt deus. bonus. potens. magnus. et hmõi. — c

Que aũt relatiue dicunt̃. substantialiter nõ dicunt̃. Vnđ Aug. in. v. li. de tri. ait. Quicqđ ad se dicitur. ꝑstantissima illa ꝛ diuina sublimitas substãtialiter dicitur. Qđ autẽ ad aliquid dr̃. nõ substãtialiter dr̃ sed relatiue. Tantaq; ẽ vis eiusdẽ sube in pr̃e ꝛ filio ꝛ spũsãcto vt quicquid de singulis ad seipos dicitur. non pluraliter in summa. sed singulariter accipiatur. Dicimus eñ. pr̃ est deus. ꝛ filius est deus. ꝛ spiritussanctus est deus. quod ꝯm substantiã dici nemo dubitat. Non tamẽ dicimus hanc trinitatem esse tres deos. sed vnum deum. Ita dicitur pr̃ magnus filius magnus. et spũssanctus magnus. non tres magni sed vnus magnus. Ita etiã oĩpotens pr̃. omipotens filius. omipotens spũssãctus. d Nõ tñ tres oĩpotentes sed vnus omnipotẽs. Quia q̃ ad seipm dr̃ deus. ꝛ de singulis ꝑsonis similiter dicitur. et simul de ipa trinitate. nõ pluraliter sed singulariter dr̃. Et qm̃ nõ ẽ aliud deo esse. ꝛ aliud magnũ esse. sed hoc idẽ est illi esse. qđ est magnũ esse. ꝓpterea sicut non dicim᷒ tres essentias. sic non dicimus tres magnitudines. sed vnã essentiam. ꝛ vnam magnitudinem — Aug. — d

1 a ¶ His adiiciendũ est. quedã etiã nomia ꝛc. Obiicit̃. qꝛ aut diuisiones aug. ꝛ amb. sunt sufficientes. aut nõ. Si sic. ꝑ magister superflue addit. Si dicant̃ insufficientes. ꝓ incõuenienti est habẽdum. Rñ. dõm ꝙ nec diuisio aug. nec amb. est diminuta. nec additio magistri sup̃flua. Nam mẽbra diuisionis mgr̃i. includunt̃ ĩ mẽbris diuisionis ambrosii. illa eñ est ꝑ immediata. cũ eñ sit trimembris. reducit̃ ad has diuisiones qꝛ omne nomẽ dei. aut est ꝓpriũ. aut translatiuũ. Si ꝓpriũ. aut spectat ad substãtiã. aut ad ꝑsonas. Mgr̃ autẽ ista mẽbra magis specificat. qꝛ nomẽ aliqđ põt spectare ad vnitatem sbe. vel ab eterno. vel ex tpe. Similiter ad ꝑsonas. vel ab eterno. vel ex tpe. Et ad personas dupliciter vel diuisim vt hoc nomẽ pr̃ vel simul et ꝯiunctim vt hoc nomẽ trinitas et ista sũt sex mẽbra.

2 b ¶ Quasi collectiuũ. Videt̃ male dicere ꝙ trinitas est quasi collectiuũ. qꝛ vnitas collectiua. vt dicit Bern. est minima vnitas. sꝫ vnitas trinitatis arcẽ tenet inter omnes vnitates. ꝑ ꝛc. Rñ. ꝙ h̃ nomen trinitas deficit in duobus a nomie ꝓprio collectiuo. Primo quia illa que nomen collectiuũ colligit habẽt simpliciter diuersitatẽ. ꝛ scđo qꝛ habent vnitatẽ ꝯm qđ. ꝛ ecõtra est in nomine trinitatis. tñ in hoc ẽ similitudo. qꝛ sicut nomẽ colle-

3 ctiuũ plures simul dicit ꝛ de nullo ꝑ se ꝑdicat̃. ita nec hoc nomen trinitas ꝑdicat̃ de aliqua ꝑsonaꝝ. ꝛ tñ oẽs simul importat. iõ mgr̃ nõ dicit ꝙ sit collectiuũ simpliciter. sed quasi. c ¶ Sciendũ est ꝑ ꝙ illa que ꝓprie ꝛc. Circa h̃ notandũ ꝙ ex verbis aug. que hic ponunt̃ ꝛ in li. de trinitate eliciunt̃. quedã regule de nominibus diuinis. Prima est hec. omne nomen quod dicit̃ de deo. dr̃ vel ꝯm substantiã. vel ꝯm relationem excepto hoc nomine homo. Secunda est hec. omne nomẽ qđ dicitur de tribus ꝑsonis. ita ꝙ de qualibet singulariter. dr̃ ꝯm sbam exceptis nominibus ꝑtitiuis. Tertia est hec. oĩe nomẽ dictũ ꝯm sbam. ꝑdicat̃ de trib᷒ ꝑsonis simul sumptis singulariter excepto hoc noĩe ꝑsona. Quarta est hec. oẽ nomẽ dictũ de deo respectu creature indicat eẽntiã. exceptis his que ꝑtinẽt ad

4 vnionẽ. Quinta ẽ hec. Oẽ nomẽ qđ dr̃ de deo ex tpe. ꝛ nõ dr̃ de ꝑsonis singulis. ꝑdicat notionẽ vel q̃si. ꝛ h̃ dr̃ ꝓpter hoc nomẽ missus. qđ dicit eẽ ab alio. d ¶ Nõ tñ tres oĩpotẽtes ꝛc. Cõtra. qꝛ cũ dicam᷒ tres potẽtes. vr̃ ꝙ ꝑi rõe possum᷒ dicere tres oĩpotẽtes. Rñ. dõm. ꝙ vbũ sꝑ adiectiẽ ꝛ ĩ adiacẽtia significat. ꝛ iõ sꝑ trahit nũeꝝ a supposito similiter ꝑticipiũ manẽs ꝑticipiũ. qꝛ hꝫ naturã vbi. sꝫ nomẽ qꝛ iđete significat aliqñ sbstãtiuat̃. ꝛ qñ nũerat̃ tũc nu

¶Probat reductionem p̄cedentem· ꝙ·ſ·ſicut deus magnus eſt ea magnitudine qua deuſ eſt·ſic dicendum eſt de bonitate ⁊ de omnibus que ſm̄ ſubam dicuntur· d

e ᶜDeus em̄ nō eſt magnus ea magnitudine que non eſt qð ip̄e vt quaſi ꝑticeps eius ſit alioquin maioꝛ eſſet illa magnitudo q̄ꝫ deus·deo autem non eſt aliquid maius·ea ḡ magnitudine magnus eſt qua ip̄e eſt·Ideoq̄ꝫ nec tres magnitudines dicimus·ſed vnā magnitudinē·nec tres magnos ſed vnū magnū·q꞉ nō ꝑticipatiōe magnitudīs deꝰ magnꝰ eſt·ſed ſeip̄o magno magnus eſt·q꞉ ip̄e eſt ſua magnitudo Ita et de bonitate ⁊ eternitate ⁊ oīpotētia dei dicendū ē·et de om̄ibus oīno q̄ de deo pn̄t ꝓnunciari ſubſtantialiter·quibus ad ſeip̄m dicitur non tranſlatiue ac per ſimilitudinem·ſed ꝓpꝛie·ſi tn̄ de illo ꝓpꝛie aliquid oꝛe homīs dici poteſt·Ecce apte docuit ꝙ nomina vnitatem diuine maieſtatis ſignificantia·⁊ ad ſe dicunt̄ de deo·id eſt ſine relatione·et de omnibus perſonis cōmuniter·et de ſingulis diuiſim dicuntur·nec pluraliter ſed ſingulariter in ſumma accipiuntur·Illa verō nomina que ꝓpꝛie ad ſingulas ꝑtinent ꝑſonas꞉relatiue non ſubſtantialiter dicunt̄·Q̄ꝫ enim pro-

Augꝰ. pꝛie ſingula in trinitate perſona dicitur·vt ait Augꝰ·in eodem·nullo modo ad ſeip̄am·ſed ad aliam inuicem vel ad creaturam dicitur·Et ideo relatiue·non ſubſtantialiter dici manifeſtum eſt·

meratur ſicut nomen ſbſtantm̄ a ꝑte ſue foꝛme·⁊ iō q꞉ potens pōt eſſe ꝑticipiū·oīpotēs eſt nomē tm̄·ideo n̄ ſic recipitur tres omīpotētes ſicut tres potentes·niſi oīpotēs ſit adiectiuū ⁊ adiectiue tentū·ᴿRō aūt quare omīpotens nō pōt ēē participiū·eſt ꝓpter compoſitionē quā non admittit verbū·Participiū em̄ vt dicit grammaticus tranſit in nomen quattuoꝛ modis 5
cōpoſitōe vt indoctꝰ· 6
compatione vt doctioꝛ·ꝯſtructiōe vt amāſ illius·tꝑis amiſſione vt amandus ſm̄ ꝙ idē ſignificat vel idem ſonat ꝙ amari dignus·

e ¶Deꝰ em̄ nō eſt magnus ea magnitudine ⁊c̄·Queritur ꝯ iſta ratione aug·Si deus ē ꝑticipatiōe magnꝰ·ḡ magnitudo eſt maioꝛ q̄ꝫ deus·Et videt̄ iſta rō n̄ valere·Non em̄ valet·Iſte eſt albedine albus ꝑ ꝑticipationē·ḡ albedo eſt albioꝛ vel maioꝛ q̄ꝫ ip̄e·Rꝰ·dōm ꝙ rō aug·bona eſt·⁊ fundat̄ ſupꝛa ipſam nois expoſitionē·q꞉ ꝑticipare eſt partem cape·et ſi partem capit·ergo minus eſt q̄ꝫ totum·Q̄ꝫ ergo obÿcitur de albedine·dōm ꝙ eſt maius dupliciter·vel quantū ad eſſe·vel q̄ꝫtum ad poſſe·Dōm ergo eſt ꝙ ꝑticipatio ſubiecti attendit̄ reſpectu foꝛme vniuerſalis·et q̄ꝫuis ip̄a ſit tota in ſubiecto q̄ꝫtū ad eſſe·nō tn̄ q̄ꝫtū ad poſſe·q꞉ pōt in alÿs eſſe·deo tn̄ nihil pōt eſſe maius nec q̄ꝫtū ad eſſe nec q̄ꝫtum ad poſſe·et ideo argumentum Aug·bene tenet·ꝙ deus nihil poſſit participare·Aliter pōt dici ꝙ argumentū aug̃·bene tenet in his foꝛmis·que nate ſunt aliq̄d denominare ꝑ eēntiā·⁊ in talibus qð eſt ꝑ paticipationem·reducit̄ ad illud quod eſt ꝑ eſſentiam·⁊ qn̄cunq̄ꝫ ſic eſt·illud quod eſt ens ꝑ eſſentiam·excellit illud quod habet ens per participationem·Si ergo magnitudo eſt magna ꝑ eſſentiam·⁊ deus ꝑ ꝑticipationem neceſſario ſequitur ꝙ magnitudo eſt maioꝛ q̄ꝫ deuſ·non ſic eſt de albedine·quia non eſt nata ſe denominare·nec de aliquo per eſſentiam pꝛedicari denominando illud·

Ad intelligentiam eoꝛum que in hac parte dicuntur·de nominibus diuinis quattuoꝛ queruntur·Pꝛimo queritur vtrū deꝰ ſit nominabilis·Secundo vtrum ſolo nomine vel pluribus debeat nominari·Tertio ſuppoſito ꝙ plura ſint nomina diuina·queritur·vtrum omnia dicant̄ tranſlatiue·aut etiam quedam dicantur ꝓpꝛie·Quarto vtrū nomina dicta de deo dicantur ſm̄ ſubſtantiā·an etiā aliquo alio modo·

¶Queſtio ·I· a

a Q̄ꝫ deus ſit innominabilis oſtendit̄ autoꝛitatibus ⁊ rationibus·Autoꝛitatibꝰ ſic·Dyoniſius de diuinis nominibus·deum neq̄ꝫ dicere·neq̄ꝫ intelligere poſſibile eſt·Et iterum·Dei neq̄ꝫ nomen eſt·neq̄ꝫ verbum neq̄ꝫ ratio·neq̄ꝫ opinio·neq̄ꝫ fantaſia·ergo deus ē oīno innominabilis·

b ¶Item phus in libꝛo de cauſis·Pꝛima cauſa ſuperioꝛ eſt omni narratione·ſed quod eſt ſuperius omni narratione·eſt inenarrabile·⁊ omne tale innominabile·ergo ⁊c̄·

c ¶Item ratione oſtenditur ſic·Nomen ꝓpoꝛtionem ⁊ ſimilitudinem aliquam habet ad nominatum·vt vox ad ſignificatum ſed deus eſt infinitus omnino·vox autem omnis finita·ergo cum nulla ſit ꝓpoꝛtio finiti ad infinitum·nulla ꝑ vocem erit expꝛeſſio·ergo nec nominatio·

d ¶Item omne nomen imponit̄ a foꝛma aliqua·ſed in deo non eſt ponere certam foꝛmam·Unde Auguſti·Deus qui omnem foꝛmam ſubterfugit·intellectui ꝑuius eſſe non poteſt·ergo ⁊c̄·

e ¶Item omne nomē ſignificat ſubſtantiam cum qualitate·ſed in deo ē ſubſtantia mera ſine quantitate et qualitate·ergo nō cōuenit deum ſignificari ꝑ nomen·

ꝗ ✓ deꝰ ſit nominabilis

¶Item ꝙ nec deus ſit nominabilis ꝑ pꝛonomen·Pꝛonomē em̄ nō habet ſignificationem determinatam niſi ꝑ demōſtrationem vel relationem·Demonſtratio aūt fit mediantibus accidentibus que poſſunt oculis cōſpici·ſꝫ hec nō ſunt in deo·ḡ videt̄ ꝙ dei neq̄ꝫ ſit nomen neq̄ꝫ pronomen·

¶Contra in pſ̄·Dn̄s nomē eſt illi·Et iterū q̄ꝫ admirabile eſt nomen tuū in vniuerſa terra·ḡ deꝰ habet nomen·

¶Itē Dyo·fecit librū de diuis noibꝰ

Aut ergo deus est nominabilis. aut sciētia ibi tradita cassa
est ⁊ inutilis. ¶ Item rōne videt̄. q2 omne qđ se exprīmit
verbo. pōt se exprīmere signo verbi. sed signū verbi ē vox
ergo cū deus suo verbo exprīmat̄. pōt exprīmi voce. sed qđ
potest voce exprīmi. pōt nomīari. ergo ⁊c. ¶ Itē qđ con
uenit intelligi cōuenit significari siue enūciari. sed cō
8 tingit deū a nobis cognosci. hoc certū est ⁊ s̄ ꝓbatū ē.
ergo ⁊c. ¶ Itē qđ conuenit laudare ꝯuenit ⁊ noīare. sed
deū cōuenit laudare. imo ip̄e summe laudabilis ergo
et nomīabilis. ¶ R°. dđm ꝙ sicut ītelligere dicit̄ du
pliciter. sic effabile ⁊ nomīabile. Uno em̄ modo intel
ligere dicit̄ ꝑ ꝑfectam comp̄hensionem. Alio modo
ꝑ semiplenā cognitionē. Sic effabile dupliciter di
cit̄. Uno modo ꝑ perfectam expressionē. Alio modo
per semiplenam narrationē. sic etiā nomīabile. Si
dicat̄ effabile siue nomīabile s̄m ꝑfectionē exp̄ssiōis
sic dđm ꝙ sicut deus sibi soli est intelligibilis. sic sibi
soli est effabilis ⁊ nomīabilis. nō alio nomīe q̄ȝ ip̄e sit
nec alio verbo q̄ȝ ip̄e sit. ⁊ sicut nobis est incomp̄hen
sibilis. ita et ineffabilis. ita etiā et innomīabilis. ⁊ ꝑ
hunc modum loquitur Dyoni. ⁊ ph̄us. Si vero di/
cat̄ effabile ⁊ nomīabile s̄m qualemcunqȝ nominatio
nē. sic quemadmodū deus est nobis cognoscibilis. ita
et effabilis ⁊ noīabilis. ⁊ q̄ melius cognoscit meli9 ef
fat̄. ⁊ melius nomīat et expressius. Unde expressius
nomīat fidelis. ⁊ scriptura que fidei suffragat̄. vt sa/
cra scriptura. q̄ȝ ratio vel ph̄ia. ⁊ hoc modo ꝓcedunt
rationes ⁊ autoritates ad secundam ꝑtem. ¶ Ad il/
lud ergo qđ secūdo obijcit̄ de dyo. et ph̄o iā pȝ r̄nsio.
ꝑ hoc ꝙ loquunt̄ de nomīatione in qua est ꝑfecta ex/
9 pressio. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ vox in hoīe est ꝓpor
cionabilis verbo interiori siue significato. dđm ꝙ h̄
intelligit̄ de nominatione que totam rei significatio/
nem includit. aliter non habet veritatem. nisi intelli
gatur esse ꝓportio ad rem sub ratione cognoscibilis.
et sic pōt esse nomīabilis. q̄ȝuis enī deus sit infinitus
10 tamen finite cognoscit̄ a nobis. ¶ Ad illud qđ obīj/
citur ꝙ deus non habet formā. dđm ꝙ non habet for
mā ꝑuiam nostro intellectui. cuiusmodi est forma cu
ius est imago in sensu. habet tamen formā. quia ipse
est forma que est ratio cognoscendi. quoniā et si nos
non cognoscimus in se. ip̄e cognoscit se in se. et nos
eum in forma creata. Unde a forma creata nos noīa
11 imponimus quā intelligimus ⁊ videmus. ¶ Ad il
lud quod obijcit̄. ꝙ nomen significat substantiam et
qualitatē. dđm ꝙ substantia ⁊ qualitas non accipi/
untur ꝓprie sed cōmuniter. prout substantia dicit̄ qđ
cognoscit̄. qualitas dicit̄ quo cognoscit̄. ⁊ hoc ꝑ mo/
dum quietis. et hoc dico ꝓpter verbum. ⁊ ꝑticipiū.
⁊ aduerbiū qđ est dispositio verbi. ⁊ q̄m in creaturis
vt plurimū differt qđ cognoscitur ⁊ quo. ideo nomē
in creaturis vt plurimū hoc importat ꝑ diuersitatē.
In deo vero idem est cognitum et ratio cognoscendi
quantum est de se. ideo significat nomen diuinū illa
duo ꝑ differentiā rei ⁊ ita saluat̄ ibi ratio substantie
et qualitatis vt cōgruit nomini.

¶ Questio. II. b

Utrum deus habeat vnum solum nomen an plura.
Et ꝙ plura. videt̄ autoritate scripture que ipsum di
uersis nominibus appellat. Exo. iij. Nomen meuȝ
magnum adonay nō indicaui eis. Exo. xv. Omnipo
tens nomen eius. Et ps̄. Dominus nomē illi. Si er
go ista sunt diuersa nomīa. patet autoritate scriptu
re ꝙ deus habet plura nomina. ¶ Item dyo. in libro
de diuinis no. plura assignat nomina dei. et Ambro.
similiter in libro de trini. et magister similiter in litte
ra. ¶ Item hoc ip̄m ratione vr̄. q2 nullū nomē suffici
enter exprimit esse diuinū. nec in se. nec in comꝑatio
ne ad intellectū. Qđ patet. q2 oīs ꝑfectio ⁊ est ⁊ ītel/
ligit̄ esse in deo. ⁊ nullū nomē exprimit oīs ꝯditionis
ꝑfectionē. ergo cū nō possit fieri ꝑ vnū. indigemus plu
ribus. ¶ Item illud in quo res cōueniunt ⁊ in q̊ diffe/
runt aut necesse est pluribus modis dicere. aut neces
se est vnū equiuocari. Sed equiuocatio generat am/
biguitatem ⁊ tollenda est. ergo cōgruū est diuersis exp̄/
mere nominibus. cū ergo in diuinis sit cōe ⁊ ꝓpriuȝ. ⁊ h̄
in pluribus. necesse est plura nomina esse. ¶ Itē q̄ȝ/
uis sit veritas vna. tn̄ articuli fidei sunt multi si ergo fi/
des de deo multos articulos credit. ⁊ qđ corde credi/
tur ad iusticiam. oportet ore cōfiteri ad salutem. mul
tos potest ⁊ debet articulos ore cōfiteri. sed multi ar/
ticuli vno nomine non expresse ⁊ explicite exp̄mun/
tur. ergo oportet habere plura nomina. ¶ Cōtra. hy
la. nō sermoni res sed rei sermo est subiectus. ergo cū in
deo sit oīmoda realis vnitas. ergo ⁊ vocis ⁊ noīs. ¶ Itē
oē qđ est in deo est de9. ergo qđ significat aliq̄d qđ est in
deo est de9. sȝ de9 vnus ē. ergo oīa diuīa noīa habēt vnuȝ
significatū. sed oīa talia sunt synonima. noīb9 aūt sy/
nonimis nō pl9 dr̄ pluribus q̄ȝ vno. ergo vr̄ ꝙ omīa alia
ab vno nō sint necc̄aria. ¶ Itē multiplicatio diuinoꝝ
noīm. aut venit a ꝑte rei. aut a ꝑte intellectuū. aut a
ꝑte effectuū. Si a ꝑte rei. tunc bonitas ⁊ veritas non
sunt noīa diuersa. quia res omnino vna. Si a parte
effectuum. tunc ergo vnitas ⁊ eternitas non sunt di/
uersa. cum non connotent effectum. Si a parte intel
lectuū solum. ergo videt̄ ꝙ hmōi nomina cassa sint ⁊
vana. cum non habeant aliquid correspondens in re
¶ Item in scriptura nomen dei singulariter propo/
nit̄ siue addit̄ vni. vt cum dicit̄. Dominus nomen illi.
Siue pluribus. vt cum dicit̄. In nomine patris et fi
lij et sp̄ūssancti. ergo cum eadem sit ratio rei ⁊ vnius
rei. ⁊ nominis ⁊ vnius nominis. ergo deus tm̄ vnuȝ
habet nomen. ¶ R°. dđm ꝙ in nomine tria sunt. sc3
vox. ⁊ significatio. ⁊ ratio innotescendi. Unde et no/
men multipliciter accipit̄. Aliquando ꝓ voce signi/
ficante. vt cum dicit̄. petrus est nomen apostoli. ⁊ sic
constat ꝙ in deo sunt plura nomina. Aliquando no
men accipitur pro re significata. vt cum dicit̄. bonū
⁊ honestum sunt idem nomine. et sic in diuinis quo/
dammodo est dicere. nomen vnū. quodāmodo plu/
ra. Si enim res significata dicatur essentialiter. sic
omnia vnū. Si ꝑsonaliter. sic plures. et plura nomi
na correspondentia. Aliquando nomen accipit̄ pro/
ipso notamine siue ratione innotescendi. ⁊ sic dicen
dum quodāmodo nomen vnū. quodāmodo plura.
Si em̄ accipit̄ rō innotescēdi ex parte dei. sic innote/
scit per virtutem que vna ⁊ magna est. et sic vnū no/
men dei est. ⁊ magnum siue maximū. Unde Hiere. x.
Magnus in re ⁊ magnum nomen tuum. i. q̄ȝtuȝ ad
rōnem innotescendi siue virtutē ꝑ quam innotescit.
s̄m ꝙ dicit̄ in ps̄. Notus in iudea deus. in israel ma/
gnū nomen eius. Si aūt accipiat̄ ratio innotescendi
ratione effectuum siue creaturaꝝ. sic diuersa sunt no
mina. Nam deus innotescit nobis temporaliter. s. ꝑ
causalitatem. per ablationem. et per excellentiam. et
s̄m hoc est multitudo nominum. Si enim nominet̄
ꝑ causalitatem. multa sunt nomina. q2 multos habȝ
effectus. Si ꝑ ablationem. multa sunt noīa. q2 multa

remouentur·scʒ oĩa creata·Si per excellentiã·mul
ta·quia in multis·in omnib⁊ scʒ conditionibus nobi/
litatis excedit creaturas·¶Ex p̄dictis patet obiecta·
13 Q͛ eñ obijcit ꝙ scriptura nomen dei exprimit singula
riter·Dicendũ ꝙ scriptura vt plurimũ nomen dei p̄di
cat magnũ·admirabile·sanctũ·⁊ laudabile·⁊ sic nõ lo
quitur de nomine ẜm ꝙ vox·sed ẜm ꝙ rõ innotescendi
a parte dei·⁊ sic vnum·tamẽ nõ sequit̃·loquit̃ singula
riter·ergo vnũ solũ·quia freq̄ter qđ dicit̃ singulari
ter dicit̃ ⁊ vniuersaliter·vt patet in multis exemplis
in lege cum dicebat̃·homo de israel vel homo qui fece
rit hoc vel illud·intelligebat̃ de quolibet hoĩe·¶Ad il
lud qđ obijcitur·ꝙ pluralitas a parte rei est·dicendũ
ꝙ pluralitas a parte rei est·vt accipiat̃ res pro ꝑsona
Si aũt p natura·⁊ sic si nõ sit pluralitas ĩ se·tñ inq̄ʒ/
14 tum innotescit·Et ideo plura nomĩa·¶Ad illud qđ
obijcitur·ꝙ noĩa talia sunt sinonima·dđm ꝙ tũc sunt
sinonima cũ dicunt̃ a ꝑte vocis solũ·Hic aũt est diffe
rentia ẜm rationem innotescẽdi·⁊ ideo non sinonima
Alia ratio dicta fuit supra·dis·viij·ĩ p̄mo ꝓbleumate
15 ¶Ad illud qđ obijcitur·ꝙ si venit a ꝑte intelligẽdi so
lum·ergo talia nomina sunt vana·dđm·ꝙ non venit
ab h̄ solũ·q̃m illi ratõni innotescẽdi·respõdet plurali
tas in creaturis·⁊ in deo respondet vera veritas com
plectens illã totã pluralitatẽ·vnde quia intelligim⁹
dei potentiã ⁊ sapientiã ꝑ diuersa·diuersimode nomi
namus·⁊ quia in deo vera est sapientia ⁊ potentia·iđ
non est ibi vanitas·

¶Questio III c

Utrũ oĩa nomina diuina dicant̃ translatiue·an etiã q̄
dam dicant̃ proprie·Et ꝙ omnia dicant̃ translatiue·
videt̃·In regulis fidei dicit̃·oẽ simplex ꝓprie est ⁊ i/
proprie dicit̃·sed qđ impropꝛe dicit̃·improprie nomi
natur·cũ ergo deus sit simplex·nominat̃ improprie·sʒ
improprietas reducit̃ ad proprietatẽ·ḡ nomina diui/
na de deo dicunt̃ impropꝛe·de alijs ꝓprie·sed qđ dicit̃ de
aliquo impropꝛe·dicit̃ translatiue·si de alio ꝓprie·ḡ ⁊c̃·
16 ¶Item vnũquodq̄ʒ sicut cõtingit intelligere·contin
git ⁊ significare·sed nõ cõtingit deum intelligi nisi per
ꝓprietates ⁊ cõditiones creaturaꝝ·ḡ nec nominare·sʒ
qđ nominat̃ ẜm alienas ꝓprietates semꝑ trãslatiue no
minat̃·ḡ ⁊c̃·¶Itẽ nõ est nisi duplex theologia·s·my/
stica ⁊ symbolica ẜm ꝙ vult Diony·sʒ vtraq̄ʒ deum no
minat translatiue·Nã mystica ꝑ creaturas spiritua/
les ⁊ inuisibiles sed symbolica per corꝑales·ergo om
nis nominatio dei translatiue est·¶Itẽ omne nomẽ
diuinũ est impositũ ꝓpter nostrã instructionẽ·sʒ oĩs
nostra doctrina incipit a sensu·ergo omne nomen dei
accipit̃ ẜm aliquod sensibile·sed in deo nulla est ꝓprie/
tas sensibilis ẜm veritatẽ·sed solũ trãslatiue·ergo ⁊c̃·
¶Contra hoc dicit ap̄l's Eph·iiij·loquẽs đ deo quo
omnis paternitas in celo ⁊ in terra nominat̃·sed si pa
ternitas in terris nominat̃ a paternitate dei·ergo de⁹
ꝓprius ⁊ principalius đ pater q̄ʒ alia·non ergo trans/
latiue·Hoc ipsum dicit Dio·⁊ Dam̃·innitentes huic
autoritati ap̄li·Inquit eñ Dam̃·Sciendũ ꝙ non est
a nobis translatũ ad beatã deitatẽ paternitatis ⁊ filia/
tionis ⁊ ꝓcessionis nomẽ·sicut ait diuinus apostol⁹·
ex quo oĩs paternitas·ḡ ⁊c̃·¶Item beat⁹ Ambro·
dicit ⁊ habet̃ in lr̃a·ꝙ triplex est nominũ diuinoꝝ dif/
ferentia·⁊ vna ex illis sunt nomina translatiua·non ḡ
omnia dicunt̃ translatiue·¶Itẽ quedã dicunt̃ de deo
que habẽt oppositũ in omni creatura·vt eternitas ⁊ i/
mẽsitas·sed nullũ trãslatiuũ attẽdit̃ ẜm aliquã simili/
tudinem·ergo talia nomina nõ sunt translatiua·¶Itẽ
quedam dicunt̃ de deo quoꝝ significatũ est proprie in
solo deo·vt hoc nomẽ bonũ·⁊ qui est·Math·xix·Ne
mo bonus nisi solus deus·Et Aug⁹·dicit ꝙ sol⁹ deus
vere est cui⁹ cõparatione cetera nõ sunt·¶R̃o·ad hoc
voluerunt quidã dicere ꝙ quedã sunt nomina que de 17
us sibi imposuit·quedã que nos ei imposuimus·Si
loquamur de nominib⁊ que deus sibi imposuit·cũ ip̄e
se ꝓprie intelligat·hmõi nomina sunt propria·et talia
dicunt̃ esse bonum·et qui est·Unde Diony·videt̃ vel
le ꝙ illud nomen bonũ solũ sit ꝓpriũ ⁊ p̄ncipale·Dam̃·
ꝙ illud nomen·qui est·solũ est propriũ ⁊ principale·⁊
vnus attendit in nomine ꝑfectionẽ·alter absolutionẽ
vterq̄ʒ tamen ꝓprietatẽ·Si aũt loquamur de nomini/
bus que nos ei imposuim⁹·sic cũ nos nõ cognoscam⁹
deum nisi ꝑ creaturas·nõ cũ nominam⁹ nisi ꝑ nomĩa
creaturaꝝ·ideo solum translatiue·siue quia proprius
⁊ prius conueniũt creature·siue quia prius imposita
sunt creature·q̄ʒuis nõ proprius cõueniant creature·
⁊ hec est translatio quedã·q̄ʒuis proprie loquendo sit
translatio·quando prius conueniũt his a quib⁊ trans
feruntur·vt ridere hominib⁊ ꝓprius q̄ʒ pratis·Sʒ hec
positio non videt̃ stare·Cum eñ nos cognoscam⁹ deũ
tripliciter·s·per effectũ·per excellentiã·et ꝑ ablationẽ
constat ꝙ omnib⁊ his modis contingit deũ nominare
Si per effectum·nulla est ibi translatio·¶Pariformit̃
si per excellentiã·Similiter si per ablationẽ·quoniaʒ
translatio attendit̃ ẜm aliquã similitudinẽ·Oẽs eñ
transferentes·ẜm aliquã similitudinẽ transferunt·Et
propterea aliter dicendũ·ꝙ quedaʒ sunt nomina que 18
significant rem·cui⁹ veritas est in deo·et oppositum ĩ
creatura·vt immensus ⁊ eternus·⁊ talia·nullo modo
transferuntur·nec ẜm rem·nec ẜm impositionẽ·Que
dam significant rem cui⁹ veritas est in deo·et similitu
do eius in creatura·vt potentia·sapientia·⁊ volũtas·
⁊ talia nomina transfernnt̃ a creaturis ad deum·non
ẜm rem·sed ẜm impositionẽ·quia prius imposita sũt
creaturis q̄ʒ deo·licet prius sint in deo·Quedam sunt
nomina que significant rem cui⁹ veritas est in creatu
ra·⁊ cõsimilis proprietas in deo·vt lapis ⁊ leo·res ei
significata est in creatura·sed similitudo proprietatis
vt stabilitas ⁊ fortitudo est in deo·et ista sunt proprie
translatiua·Concedendũ ergo ꝙ in diuinis sunt aliq̄
nomina translatiua non omnia·¶Ad illud ergo qđ 19
obijcitur ꝙ simplex improprie dicit̃·dicendũ ꝙ dicere
ibi non est nominare sed enunciare·quia in simplici ñ
est compositio in essendo·sed cõpositio est in enunci/
ando·⁊ ideo improprie nõ sic in nominando·vel dic·
ꝙ non omne dictũ improprie est dictum translatiue·
¶Ad illud quod obijcitur ꝙ solum ꝑ creaturas intel 20
ligitur·dicendũ ꝙ q̄ʒuis intelligatur solũ per creatu/
ras·non tamen solũ per similitudinẽ·imo per negati
onem ⁊ dissimilitudinẽ est cognoscibilis·¶Ad illud 21
quod obijcitur ꝙ symbolica ⁊ mystica theologia nomi
nant deum translatiue·dicendũ ꝙ q̄ʒuis mystica nomi
net deũ translatiue·q̄ʒtum ad proprietates excellentie
non tamen solũ sic nominat·sed etiãm per abnegatio 22
nem·⁊ ideo non solum translatiue·¶Ad illud quod
obijcitur ꝙ omnis nostra doctrina incipit a sensu·di/
cendum ꝙ verum est·ꝙ omne nomen habet aliquid
sensibile ẜm vocem vt audiatur·sed non oportet ꝙ ha
beat sensibilem significationẽ·qua verbum intelligen
tie qđ est insensibile induit vocem sensibilem·

¶Questio q̃rta ⁊ vltima d

Utrum omnia nomina dicta de deo dicantur fm sub/
stantiam. Et ꝙ non. immo aliter. ostenditur autorita
te Augustini q̄nto de trinitate. Jllud precipue tenea/
mus. q̄cquid ad se dicit̄. prestantissima illa et diuina
sublimitas substantialiter dicit̄. quod autē dicitur ad
aliud. non substātialiter sed relatiue dicitur. Sed pa
ter ⁊ filius dicit̄ ad aliud. ergo ⁊c. ¶ Jtem Boetius ī
libro de trinitate. Deus est sine quantitate magnus. si
ne qualitate bonus. sed non est sine relatione relatus
ergo relatio vere ⁊ proprie manet in deo. ergo ⁊ mod⁹
dicendi relatiue. ¶ Jtem hoc ipsum videt̄ ratione. q2
in diuinitate sunt aliqua nomīa incōmunicabilia. vt
patet in omnibꝫ personalibus. sed substantia est com
municabilis cū sit vna in tribus. ergo talia noīa non
indicant substantiā. ergo in diuinis est alius modus
dicendi q̄ꝫ fm substantiā. ¶ Jtem in diuinis est alio ⁊
alio modo se habere. quia aliter se habet ad patrem fi/
lius q̄ꝫ spiritussanctus. sed non est aliud ⁊ aliud esse
siue subsistere. ergo cum hoc cōtingat intelligere. ⁊ in
tellectū dicere. necesse est ꝙ sit ibi alius modus dicen/
a di ⁊ intelligendi q̄ꝫ fm substantiā. ergo ⁊c. Cōtra. om
ne quod dicit̄. aut dicit̄ fm substantiam. aut fm acci/
dens. quia substantia ⁊ accidens sufficienter diuidūt
ens sed in diuinis nihil dicit̄ fm accidēs. ergo fm sub
b stantiam ¶ Jtem omne quod dicit̄. aut dicitur per se
aut non per se. si per se tunc fm substantiā. si non ꝑ se.
tunc ergo per aliud. ⁊ in alio. sed omnia que dicuntur
de deo dicūtur per se. ergo omnia dicuntur fm substā
c tiam. ¶ Jtem dici fm substantiā. aut fm relationem
aut dicit diuersitatem a parte rei. aut a parte modi in
telligendi siue modi dicendi. Si a parte rei. ergo ī deo
est diuersitas ⁊ compositio. Si a parte modi dicendi
tunc cum diuersus sit modus dicendi. in hoc ꝙ est bo
nus. ⁊ in hoc ꝙ est magnus. ⁊ in hoc ꝙ est deus. quia
si queratur quantus est deus: respondetur magn⁹. nō
respondetur bonus. Similiter si queratur qualis est
deus. respondetur bonus. non magnus. ergo non tm̄
d essent duo modi. sed etiā multo plures q̄ꝫ duo. ¶ Jteꝫ
quod respondet̄ ad questionē factaꝫ per quid dicitur
fm substantiam. ⁊ quantū ad rem. ⁊ quantum ad mo/
dum. sed nomina relatiua respondent̄ ad questionem
factam per quid de deo. ergo dicuntur fm substantiā.
Probatio maioris. Augu. in libro de doctrina christi/
ana. Si queratur. quid est deus. conueniēter respon/
e detur pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus ¶ Jtem cum quedā
sint in diuinis que non dicuntur fm substantiam sed
nec fm relationē. vt hoc nomē incarnatus. hoc nomē
ingenitus. videtur ꝙ ista diuisio non complectit̄ om
nia nomina diuina. ¶ Rº. ad predictoꝝ intelligenti/
23 am est notandū. ꝙ est dici diuersimode fm triplicem
differentiā. Uno modo dici diuersimode attenditur
fm diuersum modum essendi qui est per se ⁊ per acci/
dens. ⁊ hoc quidem modo non est dici diuersimode ī
diuinis. quia ista diuersitas modi. ponit diuersitatē
essentialem in re dicta. ⁊ quantū ad hoc vnus sol⁹ mo
dus dicendi est in deo. Nam omnia que dicuntur de
deo. sunt ipse deus ⁊ eius substantia. Alio modo dici
diuersimode est fm diuersum modū intelligendi. qui
quidem attendit̄ fm aliam ⁊ aliā rationem siue modū
cognoscendi. ⁊ sic non tm̄ est dici diuersimode in no/
minibus diuinis. īmo omnimode. quia deus non tm̄
cognoscitur per diuersa. īmo per omnia rerum gene/
ra. ⁊ sic nomina dicta de deo quedam dicuntur ꝑ mo/
dum substantie. vt deus. quedam per modum quan/
titatis. vt bonus. ⁊ sic de alijs omnibus. Tertio mo/
do dici diuersimode est fm diuersum modum se habē/
di. quod quidē attendit̄ quantū ad absolutum. et ad
comparatū siue relatum. ⁊ hic quidē modus diuersi/
tatis minor est q̄ꝫ primus. ⁊ maior q̄ꝫ secundus. Mi/
nor q̄ꝫ primus. quia fm primū attendit̄ diuersitas es/
sentialis ⁊ compositio. Maior q̄ꝫ secundus. quia fm
illum nulla omnino attenditur ī re distinctio. Scdm
autem istum modū attenditur in eo vnitas ⁊ plurali
tas. vnitas fm absolutum. pluralitas fm respectum
⁊ quantū ad hunc modum solū sunt duo modi dicen
di. scilicet fm substantiā ad se. et fm relationem. vt il
la que dicuntur ad aliquid. Quia vero non dicūt ali
um modum essendi. ideo hec predicantur de illis. ⁊ sūt
vnum. Et quia dicunt alium modum se habēdi. ideo
fm hoc vnitas. fm illa pluralitas. Ex his patent ob
tecta. ¶ Ex enim obijcitur. ꝙ omne quod dicitur. di 24 a
citur fm substantiā vel fm accidens. dicendum ꝙ in
diuinis habet instantiam. vbi relatio non est accidēs
nec tamen dicit̄ fm substantiam. ¶ Ad illud qđ obij 25 b
citur secundo. ꝙ omne quod dicitur in diuinis ē ens
per se. dicendū ꝙ verum est. sed tamen non sequitur.
dicitur vt ens per se. ergo fm substantiaꝫ. quia nō di
citur nomen dici fm substantiam vt substantia dici/
tur per se. sed vt dicitur ad se. ¶ Ad illud quod obijci c
tur qualis sit hec diuersitas. aut fm rem aut fm mo/
dum intelligendi. dicendū ꝙ fm modum se habendi.
qui non tantū est in nostro intellectu. sed etiam in re.
¶ Ad illud quod obijcitur quarto. ꝙ nomina relati/ 26 d
ua respondētur ad interrogationem factam de substā
tia. dicendum ꝙ substātia dicitur dupliciter. aut ens
per se. aut ad se. Si vt ens per se. tunc omnia et rela/
tiua ⁊ absoluta dicunt in deo substantiam. et quia hō
modo substantia respondetur ad questionē factam ꝑ
quid. ideo omnia possunt responderi. Si autem dica
tur substantia vt ens absolutum non comparatuꝫ. sic
dicitur fm substantiam quod dicitur ad se. ⁊ sic acci/
pit Augustin⁹. ⁊ sic pater ⁊ filius ⁊ relatiua fm sub
stantiam non dicuntur. ¶ Ad illud quod vltimo ob e
ijcitur. ꝙ multa dicuntur de deo que non dicuntur fm
substantiam. nec fm relationem. dicendū. ꝙ dici rela
tiue in diuinis potest esse dupliciter. Quedam em̄ no 27
mina dicūtur relatiue ex principali nominis intelle
ctu. quedam ex consequenti. Prima differentia diui/
ditur in tres. Quia quedam significant relationem ⁊
dicuntur relatiue. vt pater. quedam significant rela/
tionem vt paternitas. que non dicitur ad alterum. sꝫ
est ipsum quo alterum refertur. quedam dicuntur re
latiue. quia priuant relationem. vt ingenitus. inpro/
cessibilis. tamen ista non est priuatio pura. vt infra
videbitur. Que autem important relationem ex con
sequenti intellectu. similiter sunt fm triplicem diffe/
rentiam. Quedam enim dicuntur dici relatiue. quia
ponuntur pro relatiuis. vt cum dicitur. deus generat
deum. id est. pater filium. Quedam dicuntur relatiue
quia claudunt in suo significato interius relationem
vt cum dicitur incarnatus. sensus em̄ est. id est. carni
vnitus. vnio enim dicit relationem. que singularem
personam respicit siue assumere carnem ⁊ huiusmo/
di. Quedam dicuntur relatiue. quia claudunt relati/
onem in suppositis. vt similis ⁊ equalis. non em̄ sunt
similes. nisi qui referunt̄ ⁊ distinguunt̄.

¶ Dist. xxiij. de substantialibus nominibus diuinis in speciali.

Predictis adijciendū est q̄ cū oīa noīa que ſm subam ꝛc. Supra egit mgr̄ de diuersitate diuinoꝝ nominū in generali. Hic incipit secūda ps in qua agit de eadē in speciali. Et qm̄ quedā sunt noīa substātialia. q̄/dam relatiua. ꝛ hec ɔtigit ɔsiderare absolute. ꝛ ad se. iō hec ps habet tres ptes. In pma agit de noīb⁹ substantialib⁹. In scđa de relatiuis. infra. di. xxvj. Nūc de ꝓprietatib⁹ psonaꝝ quas frequēter ꝛc. In tertia de his re/latiuis ad inuicē. j. di. xxxiij. post supradicta interi⁹ ɔsiderari. Et qm̄ inter noīa substātialia hoc nomē psona ex/cipit a generali regula. que est q̄ substātiale dr̄ de trib⁹ singulariter. ideo nomē istud pmo a generali regula exci/pit. oñdens q̄ debem⁹ dicere tres psonas. ꝛ h̄ in pñti distinctōe. Secūdo v̄o determinat q̄d significet p h̄ nomen tres. ꝛ p hoc nomē psonas. cū dicim⁹ tres psonas. j. di. prima. ibi. Hic diligēter inquiri oportet. ¶ Prima ps habet q̄ttuor. In pma magister illud nomē excipit a generali regula. In scđa rationē hui⁹ exceptiōis inuestigat. ibi. Ideo oꝛit hic q̄stio difficilis. oñdens q̄ fuit inopia humani eloquij. In tertia mgr̄ ɔtra assignationē opponit ꝛ determinat. ibi. Sȝ querit cū dicam⁹ patrē ꝛ filiū ꝛ. ss. In quarta epilogat determiata vt addat. ibi. Jam suffi/cienter vt puto oñsum est. Haꝝ partiū subdiuisiones p se patēt.

DI. XXIII

Excipit hoc nomē psona a generali regula q̄ est q̄ subale dr̄ de trib⁹ singulariter

Quia cū illud ſm subam dicat. tñ plalit' nō singularit' in sūma accipit. a

Predictis adijciendū est. q̄ cū oīa noīa q̄ ſm subam de deo dicunt singulariter ꝛ nō pluraliter de oibus in summa dicant psonis. vt supra oñsum est. Est tñ vnū nomē. s. psona. q̄d ſm subam dr̄ de singulis psonis. et pluraliter ꝛ nō singularit' in summa accipit. Dicim⁹ em̄. pater est psona. fili⁹ est psona. spūssanct⁹ est psona. ꝛ hoc ſm subam dicit. Nec tñ dr̄ pr̄ ꝛ fili⁹ ꝛ spiritussanct⁹ sunt vna psona. ſꝫ tres psone. Hoc ẽ nomē excipit a p̄dicta regula nominuȝ q̄ ſm subam de deo dicunt. q2 cū hoc ad se dicat. ꝛ ſm subam. pluraliter tñ nō singulariter in summa accipitur.

¶ Autoritas q̄ psona ad se dicat. ꝛ ſm substantiam. b

Aug⁹. Q2 aūt psona ſm subam dicat Aug⁹. oñdit in. vij. li. de tri. dicēs. Nō est aliō deo esse. aliud psona esse. ſꝫ oīno idē. Itē in hac trinitate cū dicim⁹ psonā patris. non aliud dicim⁹ q̄ subam pr̄is. Quocirca. vt suba patris ipe pater est. nō quo pr̄ est. ſꝫ quo est. Ita ꝛ psona pr̄is nō aliud q̄ ipe pr̄ est. Ad se q̄ppē dr̄ psona. nō ad filium vel spm̄scm̄. sicut ad se de⁹ dr̄. ꝛ magn⁹. ꝛ bon⁹. ꝛ iust⁹. ꝛ h⁹oi. Et queadmodū h̄ illi est esse. q̄d deū esse. q̄d magnū esse. q̄d bonū esse. ita hoc est illi esse q̄d psonaȝ esse. Ecce expsse habes q̄ psona ſm subam dr̄. vt cū dicit. pr̄ est psona. hic sit sen=sus. pr̄ est diuia essentia. Silr̄ cū dr̄ fili⁹ est psona. spūssanct⁹ ē psona. id est. essentia diuina.

Q2 pater ē nō eo quo ē pater. sed quo est.

¶ Exceptiōis rationē inquirit. ostendēs cur pater ꝛ fili⁹ ꝛ spūssanctus nō dicantur vna persona. sicut vna suba ꝛ vnus deus. c

Ratio iam di/cte exceptiōis ē inopia huma/ni eloquij

Ideo oꝛit hic questiō difficilis quidē. ſꝫ nō inutilis. qua querit. Cur nō dicatur hi tres vna psona sicut vna essentia. ꝛ vn⁹ de⁹? Quā questionē Aug⁹. diligēter tractat atq̄ ɔgrue explicat in. vij. li. de tri. ita dicēs. Cur nō hec tria simul vnam psonam dicim⁹. sicut vnā essentiā. ꝛ vnū deū. ſꝫ dicimus tres psonas. cū tñ tres deos aut tres essentias nō dicam⁹. Quia volum⁹ vel vnū aliq̄d vocabulū huic significatiōi qua intelligit trinitas. ne oīno taceremus interrogati. q̄d tres essent cū tres esse fateamur. Cū ergo q̄rit q̄d tres. vt ait Aug⁹. in. v. lib. de tri. Magna prsus inopia humanū laborat eloquiū. dictū est tñ tres psone nō vt illud diceret ſꝫ ne taceret oīnō. Non em̄ rei ineffabilis eminētia hoc vocabulo explicari valet. Ecce oñdit qua necessitate dicat pluralit' psone. videlicet vt h̄ vno noīe querentibus de tribus respondeamus.

Aug⁹.

¶ Qua necessitate dictum sit tres persone a latinis. ꝛ a grecis tres hypostases vel substantie. d

Aug⁹. ¶ Qua necessitate non solum a latinis sermo sed etiam grecus eadem pene super hac re laborans nominū penuria coartatur. Unde Augustinus. quid a grecis vel latinis necessitate de ineffabili trinitate dictum sit. aperiens in. vij. libro de trinitate ait. loquendi causa de ineffabilibus. vt fari aliquo modo possemus.

dictū est a grecis· vna essentia· tres substantie· id est[a] vna a
vsia· tres hypostases· Aliter em̄ greci accipiūt subām q̄ꝫ la
tini· A latinis aūt dictū est vna essentia vel substātia· tres
psone· q₂ non aliter in sermone nr̄o· id est· latino· essentia
q̄ꝫ substātia solet intelligi· Et vt intelligaꝛ saltē in enigma
te· placuit ita dici· vt cū quereretꝛ q̄d tria sint· aliq̄d dicere
tur. q̄ tria esse fides vera pnūciat· Cū ꝛ patrē nō dicit esse
filiū· ꝛ spm̄sctm̄ scꝫ donū dei nec patrē dicit esse nec filium·
Cū ergo queritꝛ q̄d tria vel q̄d tres· cōferim⁹ nos ad inue
niendū aliq̄d nomen q̄ cōplectamur hec tria· Neq₃ occur
rit animo· quia supeminētia diuinitatis vsitati eloquij fa
cultatē excedit·[b] verius em̄ cogitatur deus q̄ꝫ dicitur· ꝛ ve b
rius est q̄ꝫ cogitatur·

Quid hoc nomine tres significetur· e

Pater ergo ꝛ fili⁹ ꝛ spiritussanctus· scꝫ qm̄ tres sunt· quid
tres sunt queram⁹ ꝛ quid cōmune habeāt? Nō ei possunt
dici tres patres· q₂ tm̄ pater ibi pater est· nec tres filij· cum
nec pater ibi sit fili⁹· nec spūssanct⁹· nec tres spiritussancti
quia spūssanct⁹ ppria significatiōe qua ꝛ donū dei dicitur·
nec pater est nec fili⁹· Quid ḡ tres? Si tres psone esse dicū
tur· cōmune est eis id q̄d psona est· Certe em̄ quia pr̄ est p
sona· ꝛ fili⁹ est psona· ꝛ spūssanctus· ideo tres psone dicun
tur· pptere a ergo dicim⁹ tres psonas· quia cōmune est eis
id quod psona est· Ex p̄dictis aperte intelligi potest: q̄
necessitate dictū sit a latinis tres psone· cū psona ſm̄ sub
stantiā dicatꝛ· Unde ꝛ tribus cōmune est id q̄d psona est·
id est· hoc nomen persona·

Exponit ꝛ determinat q̄re nō dicim⁹ tres deos esse pa
trem ꝛ filiū ꝛ spm̄sanctū· vt dicim⁹ tres psonas· f

Sed queritꝛ hic cum dicam⁹ patrē ꝛ filiū ꝛ spm̄sanctuꝫ esse
tres psonas· quia cōmune est eis q̄d psona est· id est· q₂ pa
ter est psona· ꝛ filius est psona· ꝛ spūssanctus est psona· cur
nō dicamus similiter tres deos· cū ꝛ pater sit de⁹· ꝛ fili⁹ sit
deus· ꝛ spūssanct⁹ sit de⁹· Quia scꝫ illud scriptura cōtradi
cit· hoc aūt ꝛ si nō dicit· nō tn̄ cōtradicit· Uñ Aug⁹· hāc mo
uens questionē atq₃ diffiniēs in li· vij· de tri· ita ait· Si ideo
dicimus patrē ꝛ filiū ꝛ spiritumsanctū esse tres personas·
quia cōmune est eis id q̄d psona est· cur nō etiā tres deos
dicim⁹? Certe vt p̄dictū est· quia pater est psona· ꝛ filius est
psona· ꝛ spūssanct⁹ est psona· ideo tres persone dicuntur·
Quia ḡ pater est deus· ꝛ fili⁹ de⁹· ꝛ spūssanctus de⁹· cur nō
dicantꝛ tres dij· Ecce pposuit hāc q̄stionē· attēde q̄d respō
deat subdēs· an ideo nō dicuntꝛ tres dij· q₂ scriptura nō dicit
tres deos· Sed nec psonas alicui scripture text⁹ cōmemo
rat·[c] An ideo licuit loquendi disputādi ue necessitate tres c
psonas dicere· non quia scriptura dicit· sed quia scriptura
non ꝯtradicit· Si aūt diceremus tres deos: cōtradiceret
scriptura dicens· Audi israel· deus tu⁹ de⁹ vnus est· Ecce Deuꝛ· vj·
absolutio questionis· quare potius dicam⁹ tres personas

1 a Una vsia· tres hy
postases· videtꝛ h̄ esse
ꝯtra id q̄d dicit Hiero·
Tacam⁹ tres hypo/
stases· nō bone suppositionis nomē est· igitꝛ n̄
debet dici· Preterea vi
detur q̄ nomē hyposta
sis nullo mō d₃ recipi
vel nomē vsia· q₂ Boe
tius dicit sup li· p̄dica/
mentoꝝ q̄ hypostasis
est materia· vsiosis for
ma· vsia cōpositū sꝫ in
diuinis nō recipitꝛ ma
teria nec cōpositū· igitꝛ
ꝛc· R̄o· dōm· q̄ Hiero
nym⁹ nō dicit nō tres eē
hypostases· q₂ falsum
esset vel erroneū· sꝫ q₂
nomē erat insuetum ꝛ
videbatꝛ sonare idē q̄d
suba· ꝛ suba ſm̄ cōmu/
nem acceptionē nō d₃
pluralitꝛ de psonis· ꝛ iō
volebat tunc tacere ne
heretici acciperent oc
casionem malignandi
Nūc aūt illud nomen
specificatū est ꝛ exp̄ssū
iō mō ꝯceditꝛ· Ad illō
q̄d obijcitꝛ scđo· dōm·
q̄ hmōi noīa alitꝛ acci/
piuntꝛ in phīa· aliter in
rethorica· ꝛ h̄ p₃ p boe
tiū q̄ alitꝛ accipit loq̄ns
vt phs· alitꝛ loquēs vt
theolog⁹ in li· de duab⁹
naturꝭ ꝛ vna persona
christi·
b Ueri⁹ em̄ cogitatꝛ
de⁹ q̄ꝫ dr· videtꝛ falsum·
q₂ oīs fidelꝭ cogitat de/
um esse trinū ꝛ vnū· et
nihil ē veri⁹ isto· igitꝛ
nō est veri⁹ q̄ꝫ cogitatꝛ·
Itē videtꝛ falsū q̄ dicit
q̄ veri⁹ cogitatꝛ q̄ꝫ dica
tur· multa ei dicim⁹ q̄
nō itelligim⁹· igitꝛ plus
se extēdit v̄itas ſmōis
q̄ꝫ interioris cogitatio
nis· Itē ego dico deū
esse sūme verū· sꝫ nihil
p̄t veri⁹ cogitari· nec
esse magis summe veꝝ
igitꝛ ꝛc· R̄o· dōm· q̄ ser
mo Augꝭ· est duplex·
2 Pōt ei eē cōpatio entꝭ
ad ip₃ cogitatū· ꝛ cogi
tati ad dictū· ꝛ sic n̄ h₃ v̄itatē· q₂ vn⁹ ꝛ idē est de⁹ q̄ ē ꝛ q̄ cogitatꝛ· ꝛ q̄ dr ꝛ eq̄lis ver⁹· Pōt iteꝝ fieri cōpatio ad actuꝫ
essendi ꝛ cogitādi ꝛ loq̄ndi· ꝛ sic h₃ ſmo Aug· v̄itatē· qm̄ de⁹ i suo eē h₃ sūmā v̄itatē· cogitatio v̄o nr̄a cū sit creata
ꝛ exēplata a sūma v̄itate· n̄ p̄t eē sūme v̄a· silr̄ nec locutio· ꝛ iō min⁹ de v̄itate h₃· Et rursus cū magꝭ assimiletꝛ sūmo
vero act⁹ cogitādi interioꝛ· q̄ꝫ act⁹ loquendi exterioꝛ· magis h₃ de veritate cogitatio q̄ꝫ locutio· q₂ deo est similioꝛ·
3 Ratiōes v̄o ad oppositū pcedūt ſm̄ p̄mā viā· c An iō licuit loq̄ndi disputādi ue necessitate tres psonas di/

q̄z tres deos· qꝛ scꝫ illud nō ꝯtradicit scriptura·

¶ Cur non dicimus tres essentias vel tres personas· cuꝫ scriptura non contradicat· g

Augꝰ· Verū ⁊ hic alia emergit questio quā Augustinꝰ cōsequenter annectit dicens· Cur inquit ⁊ tres essentias non licet dicere· qđ simul scriptura sicut nōn dicit· ita non ꝯtradicit· At si dicis ꝙ ꝓpter vnitatē trinitatis nō dicunt̄ tres essentie· sed vna essentia· q̄ro· cur non ꝓpter eandem vnitateꝫ trinitatis dicat̄ vna ꝑsona ⁊ non tres ꝑsone: vt em̄ est illis cōmune nomē essentie· ita vt singulus q̄sq; dicat̄ essentia sic illis cōmune est ꝑsone vocabulū· Quid igit̄ restat· vt fateamur loquendi necessitate a grecis ⁊ latinis parta hec vocabula aduersus īsidias vl' errores hereticoꝝ· Cūq; conaretur humana inopia loquendo proferre ad hominum sensus quod in secretario mentis de deo tenet· siue per piam fidem· siue ꝑ qualēcunq; intelligentiam· timuit dicere tres essentias· ne intelligeretur in illa summa equalitate vlla diuersitas· Rursum non poterat dicere non esse tria quedam· Qđ qꝛ dixit sabelliꝰ· in heresim lapsus est· Quesiuit ergo· quid tria diceret: ⁊ dixit tres personas siue tres substantias ſm grecos·

¶ Sicut nos dicimꝰ tres ꝑsonas· ita greci tres subās· q̄s dicūt hypostases: alit̄' accipiētes subām q̄z nos· h

Quē em̄ de ꝑsonis ſm nostrā· hoc de substātijs ſm cōsuetudinem grecoꝝ oportet intelligi. Sic em̄ illi dicūt tres substantias vnā essentiā· id est· tres hypostases vnam vsiam· quēadmodū nos dicimus tres personas vnam essentiam vel substantiam· Atq; ⁊ illi si vellent sicut dicūt tres subās tres hypostases· possent dicere tres personas tria ꝓsopa· Illud aūt maluerūt dicere· quia fortasse ſm lingue sue cōsuetudinem aptius dicitur·

¶ Determinata epilogat vt addat· ꝙ in trinitate non est diuersitas nec singularitas vel solitudo· sed vnitas et trinitas ⁊ distinctio ⁊ idemptitas· i

Iam sufficiēter vt puto ostensum est· qua necessitate dicamus tres ꝑsonas· ⁊ quare nō similiter tres deos vel essentias· quia scꝫ in altero obuiat scriptura· in altero diuersitatis intelligentia· quiaᵈ ibi nulla penitus est diuersitas· sic̄ nec singularitas vel solitudo· sed vnitas ⁊ trinitas· Unde

Augꝰ· Augꝰ· in li· vij· de tri· ait· humana inopia querens quid diceret tria· dixit tres personas vel substantias· Quibꝰ nominibus nō diuersitatē voluit intelligi sed singularitatem noluit· vt non solū ibi vnitas intelligatur· ex eo ꝙ dicitur vna essentia· sed trinitas ex eo ꝙ dicuntur tres ꝑsone·

Hylarius· Joh· xiiij· Hylariꝰ quoq; in li· vij· de trinitate ait· Dominꝰ dicit· Qui me videt· videt ⁊ patrem· Cū hoc dicitur· excluditur singularitas· atq; vnici· id est· solitarij intelligentia· Nam ⁊ solitarium sermo significat· ⁊ indifferentē tamen naturam professio docet· visus est em̄ in filio pater ꝑ nature vnitam similitudinem· vnū sunt enim natus ⁊ generans· vnū sunt neq; vnus· Non itaq; solitarius filius est· nec singularis· nec dispar· Item in eodē· Sicut in patre ⁊ filio credere duos deos impium est· ita patrē ⁊ filium singularem deū predicare sacrilegum est· Nihil in his nouum· nihil diuersum

cere ⁊c̄· quia scriptura non cōtradicit· Cotra quia scriptura non cōtradicit· igit̄ licet dicere patrem filium ⁊ spiritumsanctum nō esse tres ꝑsonas· sed non licet dicere nisi veꝝ· igitur hmōi oppositū falsum· Rº· ꝙ ista non fuit tota ratio dicti· sed Augꝰ· subticet parteꝫ cause· Ratio em̄ fuit sicut ipse aperit in seq̄ntibus· quia ratio cōsonabat ⁊ scriptura non contradicebat· Naꝫ si scriptura contradiceret· quātumcūq; ratio dictaret non esset dicēdum· ⁊ ꝓpter hoc nō licuit dicere tres essentias· qꝛ rō nō ꝯsonabat· Quare aūt rō magis cōsonat in hoc noīe ꝑsona q̄z in hoc noīe essentia· pateꝫ si attendatur significatum vtriusq; ex verbis Augu· que magister dicit· Quare dictum est ab ecclesia tres persone· patet quia triplex fuit ratio· Prima fuit· qꝛ necessitas imminebat· Secūda quia ratō consonabat· Tertia quia scriptura in nullo contradicebat· immo etiā cōsonabat· Unde minus dicit ⁊ plus intelligit quando dicit ꝙ scriptura nō ꝯtradicit· 4

d ¶ Ibi nulla penitꝰ ē diuersitas· sicut nec singularitas· Contra quia si hoc est verum· igitur ibi est om̄is idēptitas· igitur nature ⁊ persone· Rº· dōm ꝙ facienda est vis ī verbo· Diuersitas em̄ attendit̄ q̄tum ad principia essentialia siue substātialia· qꝛ igit̄ in diuis q̄tū ad subalia· nulla cadit differētia· ideo dicit ꝙ nulla diuersitas· Jō nō sequit̄ ꝙ penitus oīno ē idēptitas· nisi addat̄ determinatō· scꝫ quo ad essentialia· ⁊ sic patet illud·

nihil alienum. nihil separabile est. De hoc etiam Aug⁹. in li. questionū veter͡ ac noue legis. Unus est de⁹ sed non singularis. Item Ambro. in li. de trinitate ait. Quod vnius est substantie. separari nō potest. ⁊ si non sit singularitatis sed vnitatis deus vnus cū dicit. nequaꝗ̄ deitatis trinitatē excludit. Et ideo non q̄d singularitatis. sed q̄d vnitatis est predicatur. Ecce ex predictis ostēditur. quia nec singularis. nec diuersus. nec vnicus vl' solitarius confitendus est deus. quia singularitas vel solitudo personarū pluralitatē excludit. ⁊ diuersitas vnitatem essentie tollit. Diuersitas inducit separationē diuinitatis. Singularitas adimit distinctionē trinitatis. Ideo Ambrosius in .j. libro de trinitate ait. Non est diuersa nec singularis equalitas. Nec iuxta sabellianos patrem filiumq; cōfundēs. Nec iuxta arrianos patrem filiumq; secernens. pater enim ⁊ filius distinctionem habent. separationē vero non habent. Item i eodem. pater ⁊ filius diuinitate vnū sunt. nec est ibi substantie differentia. nec vlla diuersitas. Alioquin quomō vnuz deum dicimus. diuersitas enim plures facit. Constat ergo ex p̄dictis. q2 in trinitate nulla est diuersitas si tamen aliqñ in scriptura inuenitur dictum tres diuerse ꝑsone. ⁊ hm̄oi. diuersas dicit distinctas. — Aug⁹. Ambro. Diuerse dicun tur aliqñ perso ne .i. distincte.

¶ Q2 non debet dici deus multiplex. k

Et sicut in trinitate non est diuersitas. ita nec multiplicitas. ⁊ ideo non est dicendus deus multiplex. sed trinus ⁊ simplex. Unde Ambrosius in primo libro d̄ trinitate ait. Est in patre ⁊ filio non discrepans. sed vna diuinitas. nec confusum quod vnum est. nec multiplex esse potest quod indifferens est. Multiplex itaq; deus non est.

AD intelligentiam eorum que dicunt̄ in presenti distinctione. de his nominibus ꝑsona. substantia ⁊ essentia. duo principaliter querunt̄. Primo queritur d̄ translatione istoꝝ nominū ad diuina. Scd̄o de numeratiōe eorūdē in diuinis. Circa primum querunt̄ tria. Primo vtꝝ ad diuina debeat trāsferri nomē ꝑsone. Secūdo vero vtꝝ nomē substantie Tertio vtrū nomen essentie. a

¶ Questio I a

Utrum debuerit transferri nomen persone ad diuina

a Et ꝙ nomen persone non debeat dici in diuinis ostēditur sic. Aug⁹. vij. de trinitate. ⁊ habetur in l'ra. Dictum est tres ꝑsone. non vt illud diceretur. sed ne taceretur. ergo videtur ꝙ solū ad fugā hereticorum ⁊ non

b s̄m veritatē ⁊ proprietatē dicatur persona in diuinis ¶ Item hoc ipsum videt̄ ratione. quia persona nominat particulare. ⁊ non quodcūq; sed rationalis nature. sed a quocūq; remouet̄ superi⁹ ⁊ inferius. ergo cuz in diuinis non sit dicere particulare simpliciter. nec

c erit dicere personā. ¶ Itē particulare rationalis creature est cōpositissimū inter omnia creata. Nam compositū est ex substantia corꝑali ⁊ spirituali. et rursus corporalis inter omnes videt̄ habere maiorem cōpositionem. ergo cū persona sit nomen particularis. et h̄ summe cōpositi. ⁊ in diuinis est summa simplicitas. patet ꝙ in diuinis non oportet dici nomen persone.

d ¶ Item vocabula nostra debent respōderi grecis vt vnitas fidei ostendatur. sed greci non vtunt̄ vocabulo prosopon in diuinis. quod est idem quod persona ergo cū ipsi proprius habeant vocabula ꝗ̄ nos et nō vtuntur. nec nos debemus vti. ¶ Contra. Persona dicitur quasi per se sonans siue per se vna. sed per se vnum propriissime recipitur i deo. ergo ⁊ persona s̄m suum nomen. ¶ Item persona dicit̄ habens suam naturam intellectualē ab aliis distinctam. sed in deo est ponere habentē naturā intellectualem ab aliis distinctam. sicut supra ostensum est de pluralitate personarum. ergo ⁊c. ¶ Item persona nominat mihi vltimū in genere rationalis nature. sed rationalis siue intellectualis natura est nobilior inter creata. ⁊ rursus vltimum in illa est cōpletissimū. quia ei nulla potest fieri additio. ergo si quod cōpletionis est ponendū. est in deo propriissime. ergo patet ⁊c. ¶ Item persona dicit dignitatē. Unde in ecclesiis persone dicuntur habentes dignitatē aliquam notabilē. ergo cum dignitas propriissime sit in deo. nomen persone propriissime i deo ponēdū est. ¶ R°. dd̄m. ꝙ ꝑsona de sui ratiōe 6
dicit suppositū distinctū proprietate. ad dignitatē ꝑtinens. ⁊ hoc patet in sua ethimologia. ⁊ in equipollenti suo. In ethimologia. quia persona dicitur quasi ꝑ se vna. per se aūt vnum. proprie dicit̄ vnum quod est omnino distinctū ab aliis. ⁊ in se indistinctum. Rursum persona dicit̄ a personando. quasi per se resonando. resonare autē dicit̄ quod in sono preeminet aliis. ⁊ ideo persona dicit̄ suppositum distinctum habens dignitatem. et ratione hui⁹ dignitatis cum deberet ꝑ naturam vocabuli dici persona penultima correpta. dicitur persona penultima ꝓducta. Similiter ratio huius significationis accipitur ab equipollenti in lingua greca. quod est prosopon. Apud grecos ꝓsopon dicebatur sicut narrat Boetius homo laruatus. qui quidem solebat fieri in tragediis. Et hoc fiebat ꝓpter duo. Una ratio erat ad distincte representandū eum de quo fiebat sermo. Alia ratio erat ad melius ꝑsonādum vel resonandū. ⁊ ista duo conueniunt predictis duabus proprietatibus. ⁊ ideo ab hoc nomine prosopon apud grecos. tractū est hoc nomen persona apd̄ latinos. ⁊ quia in ecclesiis maxime attenditur distinctio dignitatum. tractū est primo ad significandū honorem in ecclesiis. Deinde quia indiuiduū rationalis nature distinctū est ab aliis. et hoc proprietate dignitatis inter creaturas. hinc est ꝙ extensum est ad significandum suppositū rationalis nature. Deinde quia i deo est reperire suppositū distinctū proprietate nobi-

lissima. spiritusancto dictante translatū est ad diuina quia ibi res nominis propriissime īuenitur. q̄uis ipm nomen prius alijs est impositū. Concedendū est ergo ꝙ in diuinis proprie ⁊ cōuenienter nomen persone ac
7 cipitur. ¶ Ad illud ergo quod obijcitur. ꝙ dictuȝ est non vt diceretur. dicendū ꝙ Augustin⁹ loquitur de tempe illo in quo nomen ꝑsone ſm vsum equiualebat substantie. ⁊ ideo dictum est. nō vt diceretur quod ꝑsona cōsueuerat significare. sed dictū est quasi translatum ne taceret̃. id est. ne confessio fidei diminuta esse
8 probaretur. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ persona nominat particulare. dđm ꝙ particulare de ratione sui nominis importat partē ⁊ imperfectionē. sed ꝑsona đ ratione sui nominis importat cōpletionē. ideo ponitur in diuinis. q̄uis nō particulare. ⁊ bene. quia in diuinis nomen speciei ꝓprie dicit̃. ⁊ nomen generis impro
9 prie. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ persona nominat cōpositissimū. dđm ꝙ hoc accidit. quia indiuiduum rationalis nature create est in genere. ⁊ ideo multis differentijs distat. cum distinguat̃ qualitate. sed in diuinis est distinctio sola origine. ⁊ preterea nō est in genere. ⁊ ideo nō oportet ꝙ sit ibi aggregatio differentiarū
10 ¶ Ad illud quod obijcit̃. ꝙ apud grecos non vtūtur equipollenti scȝ ꝓsopon. dđm. ꝙ ratio vtendi apud latinos nō tā fuit ꝓprietas q̄ȝ penuria. q̄ꝛ nō habebant qđ rn̄derent. ⁊ ratio hui⁹ fuit. q̄ꝛ suba ſm cōem vsum idē sonat qđ essentia. greci aūt habebāt ꝓpriū vocabulum scȝ hypostasis quo vtunt̃. ⁊ ideo non sunt vt nos coacti transferre.

¶ Questio II b

Utrum nomē substantie dici debeat in diuinis. vl' etiam subsistentie. Et ꝙ sic videt̃ Aug⁹. li. v. de trinitate Deus absq̄ȝ vlla dubitatione dı̄ substantia. vel si melius appellat̃ essentia. ¶ Itē tam Boetius q̄ȝ Augu. de trinitate dicūt. ꝙ aliorꝫ nominū genera. vt magnitudo. bonitas ⁊c̃. transeant in substantiā. si ergo substantia nō transeat in aliud. constat substātie nomen proprie dici. nā si nō proprie. eque bene diceret̃ ꝙ substantia transeat in alia. sicut ecōuerso ¶ Itē rō substantie ſm phm est ꝙ est ens ꝑ se. sed solus de⁹ propriissime est per se. ¶ Itē ratio substātie ſm Augu. est dici ad se et absolute. sed ibi est ꝓprie dici ad se. vbi nulla est dependentia. ergo si hoc est in deo. ğ ⁊c̃. ¶ Contra. Aug. vij de tri. incōueniens est dicere de deo ꝙ subsistet bonitati sue. sed si de bonitate. eadē ratione ⁊ de qualibet ꝓprietate. ğ simpliciter loquēdo incōueniens est dicere ipsuȝ esse subam. ¶ Itē Boetius in li. de trini. Deus non est substātia. sȝ supra omnē substantiā. ergo hoc nomē substantia ꝓprie est in creaturis ⁊ nō in deo. ¶ Item hoc ipsum videt̃ ratione. omē qđ substat habet aliquid inherens. sed in deo nō est inherens. ¶ Itē omne qđ substat. aliquid illi cōponit̃. ergo vbi nō est cōpositio nec nomen cōpositionis. ibi nec nomen substātie. ergo cū
11 in diuis nō sit cōpositio. patet ⁊c̃. ¶ R°. dđm. ꝙ nomē substātie a duplici ꝓprietate potest dici. videlicet a ꝑ se stando. nō ꝑ aliud. si sic. ꝓprie est in diuinis. ⁊ magis ꝓprie q̄ȝ in creaturis. Uel a substādo alij. vel alijs. Et hoc est tripliciter. Uel alij inherēti. ⁊ sic false ⁊ improprie dicit̃ in diuinis quia ꝓprietates in diuinis nō sunt accidentes nec inherētes. Uel alij distinguenti. ⁊ sic dicit̃ in diuinis nō omino improprie nec omnino proprie. quia ꝓprietas illa nō inheret. ⁊ ideo non facit subsistere siue substare quasi sub alio stare. sed existere quia ab alio esse. ⁊ hinc est ꝙ Rich. dicit in li. de tri. ꝙ melius dicit̃ existentia q̄ȝ substantia. vel quia substat vt perficienti. ⁊ sic dicit̃ res nature substare. respectu essentie. ⁊ iste modus magis est circa nostꝫ intelligere q̄ȝ circa diuinū esse. ⁊ sicut patebit in sequenti ꝓblemate. ex nostro intellectu euenit talis modus dicendi non ex proprietate diuini esse.

¶ Questio III c

Utrū nomē essentie dici debeat in diuinis. Et ꝙ sic videtur. Aug⁹. in. vj. de tri. Essentia vere ac ꝓprie dicit̃ ī diuinis. ita vt forte solū deū dici oporteat ꝑ essentiam ¶ Itē hoc nomen qui est. est nomē qđ ipē deus sibi imposuit. ğ si ipē ꝓprie se nominat. deus ꝓprie dı̄ qui est. sȝ de quocūq̄ȝ ꝓprie dı̄ qui est. ꝓprie potest dici đ ipo essentia. ğ ⁊ in diuinis dicit̃ essentia. ¶ Itē inter omnia nomina nomen essentie est absolutissimū. Unde essentia ſm Auicennā dicit̃ rei quidditas nomine absoluto. cum ergo in diuinis sit omnimoda absolutio. ergo nomen essentie. ¶ Contra. Non intelligimus deū nisi ī creaturis ⁊ ꝑ creaturas. sed nominatio dei est ꝑ nostꝫ intelligere. ergo nullū absolutū nomen omnino debet poni in deo. ¶ Item quero in quo differāt nomē substantie ⁊ nomen essentie. Nam substantia aut dicit cōmune. aut suppositū. Si suppositū. ergo superfluit nomen persone. Si cōmune. ergo superfluit nomē essentie. ergo cū debeam⁹ labia nostra circūcidere in loquēdo de deo. nequaq̄ȝ debet poni hoc nomen in deo. ¶ Itē queritur gratia hui⁹ de necessitate ⁊ sufficientia ⁊ differentia istorꝫ quattuor nominū. essentia. subsistētia. substantia. ⁊ persona. ¶ R°. ad intelligentiā predictoruȝ 13
est notandū. ꝙ ista quattuor nomina siue vocabula respondent quattuor vocabulis in greco. que sunt vsia vsiosis. hypostasis. ⁊ prosopon. vt vsia respōdeat essentie. vsiosis substātie. hypostasis subsistentie. prosopon persone. Ratio autē ⁊ sufficientia istorꝫ quattuor nominū aliquando accipitur sic. In diuinis est accipere cōmunicabile ⁊ incōmunicabile. ⁊ hoc ex veritate ⁊ necessitate fidei. que dicit deū trinum et vnuȝ. et cum debeam⁹ intelligere in deo ꝙ vere est ꝑ illud qđ videmus in his inferiorib⁹. maxime ſm notabiles ⁊ primas ⁊ precipuas conditiōes. cum in cōmuni in inferioribus inueniatur quod est ⁊ quo. ratione cuius significatur in concretione ⁊ in abstractione. vt dicat̃ homo ⁊ humanitas. sic in diuinis intelligimus. q̄uis nō intelligamus in differentia illa duo. ideo ⁊ in abstractione significatur per hoc nomen deitas. ⁊ in concretione per hoc nomen deus. ⁊ ideo imposuimus ei nomen quo significaremus ipm quo est. et hoc est essentia. ⁊ ipsum quod est. et hoc est substantia. Et ita hec duo nomina accipiuntur ex parte cōmunis. Et est in diuinis accipere quod est incōmunicabile. et hoc est quid distinctū. siue quis distinctus. Et hoc quidem dupliciter contingit intelligi siue significari. Uel inquantum distinguibile. et hoc per nomen subsistentie siue hypostasis. Uel inquantū distinctum. et hoc per nomen persone. Et licet in deo nihil differant distinguibile ⁊ distinctū. quia potentia in eo semper actui est coniuncta. tamen contingit duplici nomine significari. Unde differunt ista quattuor nomina. ſm modum intelligendi. sicut quo est ⁊ quod est. et qui est et quis est. ⁊ quoniā in deo idē est quo est. ⁊ qđ est ex vna parte. ⁊ distinguibile ⁊ distinctuȝ ex alia ſm rem. sancti accipiunt ⁊ substantiam ⁊ essentiam pro eodem. similiter ⁊ hypostasis nomine vtunt̃ greci ꝓ supposito actu distincto. Unde distinctio per quo et quod est. ⁊

per distinguibile ⁊ distinctū. in omnibꝫ diuinis non facit diuersitatē nisi ſm rationē intelligēdi. Fuerūt etiam alij volentes dicere ꝙ subā ⁊ essentia accipiunt̄ ex parte cōmunis. sed differēter. quia illud cōmune contingit intelligi sub duplici ratōe. Una est ꝙ omnia indigent eo vt sint. Alia est ꝙ ipm̄ nō eget alijs. Primo modo dr̄ essentia a qua ⁊ ꝑ quā om̄ia sunt. Scdo modo substātia. qm̄ ꝑ se stat alijs circūscriptis. Subsistētia vero siue hypostasis ⁊ ꝑsona accipiunt̄ ex ꝑte incōmunicabilis. ⁊ differunt. ꝗuis em̄ vtrūqꝫ nomē dicat quid distinctū. tamen hypostasis dicit suppositū sube distinctū. sed ꝑsona dicit distinctū proprietate nobili Fuerunt alij qui voluerūt dicere ꝙ ista quattuor noīa distinguunt̄ ꝑ cōmunicabile ⁊ incōmunicabile. ſm qd̄ potest vnūquodqꝫ dupliciter significari. scꝫ vel in abstractione vel in cōcretione. Nā cōmunicabile potest significare in abstractiōe. ⁊ sic dicit̄ essentia. vel in cōcretione ad suppositū. ⁊ sic dicit̄ substantia. Similiter incōmunicabile potest significari in abstractōne. ⁊ sic dicitur subsistentia siue hypostasis. vel in concretiōe. ⁊ sic dicit̄ persona. Sed tamen om̄es isti modi habēt calumniā. Primus quidē qui sumitur per distinguibile ⁊ distinctuꝫ. quia greci vtunt̄ vocabulo hypostasis. vbi nos vtimur ꝑsona. ⁊ ita ꝓ supposito distincto Et Dam̄. dicit ꝙ hypostasis est substātia cū proprietatibus. ⁊ ita significat actu distinctū. Secūdus modꝰ similiter habet calumniā. quia essentia non videt̄ aliquo modo significari vt in ratione cause respectu aliorum. cum sit nomen absolutissimū. Tertius modus habet calumniam. quia substantia significatur in abstractione sicut essentia. et preterea est dubium. vtruꝫ sit intelligere hypostases ī abstractis proprietatibus ⁊ ideo si non est intelligere. quomodo contingit significare? Et propterea quartus modus dicēdi est. ꝙ cū fides dicat deum esse trinū ⁊ vnum. inquantum dicit vnum nō possumus intelligere vnū quin intelligamꝰ quod est. ⁊ quo est vnū. ⁊ quo est vnū est id quo est. et quod est vnum est illud quod est. primū est essentia. secundū substantia. Si intelligamus trinū. necesse ē ꝙ intelligamus eū qui distinguitur. ⁊ quo distinguitur Quo distinguitur est proprietas. ille autē qui distinguitur semꝑ significatur vt distinctus. Et hoc potest esse dupliciter. vel vt distinctus proprietate quacūqꝫ vel vt distinctus proprietate nobili siue notabili. primum significatur nomine subsistentie. que dicit̄ prima substantia. ⁊ non tm̄ cōuenit indiuiduo hominis. sed etiā asini. Scd̄m ꝙ significatur per hoc nomen ꝑsona quod importat nobilē proprietatem non conuenit nisi supposito rationalis creature. quia greci vtuntur hypostasis nomine sicut nos nomine persona. vt dicit Boetius ꝙ greci vtunt̄ nomine hypostasis pro supposito rationalis creature. His visis patent obiecta. ¶ Qd autē obijcitur ꝙ non debemus deum nomīare absolute. dd̄m ꝙ ꝗuis nominemꝰ deū ꝑ creaturas. tamen etiā ꝑ creaturas cognoscimꝰ cū esse habere absolutum. Alia patent.

C Onsequenter est questio secūdo de numeratione nominū predictoꝝ. ⁊ supposito ꝙ numeret̄ hoc nomen persona. queritur vtrū in diuinis numeret̄ hoc nomen substantia. Secundo queritur si numeretur essentia. Tertio si hoc nomen deus vtrum scꝫ catholice possimꝰ dicere plures deos.

¶ Questio I d

Qd numeretur hoc nomen substantia. ostenditur sic. Hyla. de sinodis. sunt quidē ꝑ substantiā tria. sꝫ vnuꝫ per cōsonantiā. ¶ Itē Ansel. in fine mono. Aptius tres dicunt̄ substantie. ¶ Item Boetius in libro d̄ duabus naturis ⁊ vna persona xp̄i. dicimus vnā essentiam ⁊ tres substantias. ¶ Itē hoc ipsum videt̄ ratione a quia substātia est mediū inter essentiam et personam. sed mediū sapit naturā extremoꝝ. ergo pari ratiōe q̄ dicitur vna substantia ab vnitate essentie. poterit dici plures a pluralitate personaꝝ. ¶ Item omnis numerus ad substantiā reducitur originaliter. nunqꝫ em̄ accidentia vel ꝓprietates numerant̄ nisi per substantiam. sed actus numerant̄ ⁊ pluraliter dicunt̄ in diuis. ergo necesse est ponere numerū ſm substantiā. Qd autem pluraliter dicant̄ patet. dicit̄ enim pater et filius ⁊ spiritussanctus creant. ¶ Itē idem est relatiuū substantie. sicut talis ⁊ qualis. qualitatꝭ. sed hec est falsa. pater est idem cū filio. quia dicit Hylarius ꝙ nō possumus dicere deū eundē. ergo necesse est ꝙ cadat distinctio in substantia. si ergo propter distinctionē ꝑsonarum dicamus plures personas. ergo ⁊ plures substātias. ¶ Contra. Nihil magis dicitur ſm substantiaꝫ qꝫ hoc nomen substantia. si ergo nomina substātialia dicūtur de omnibus singulariter. sicut patet ex regula Augustini supra posita. ergo ⁊c̄. ¶ Item inter quecūqꝫ cadit distinctio ſm substantiam. cadit vera diuersitas. sed inter patrē ⁊ filium non est cōfitenda diuersitas. ergo nec numerus ſm substantiā. ergo non est dicere plures substātias. ¶ Item Augꝰ. dicit ꝙ ideꝫ est deo subsistere ⁊ esse. ergo cū vnum sit esse. vnum subsistere est. ergo sicut ab vno esse dicitur vna essentia vel econuerso. ita ⁊ ab vno subsistere debet dici vna subā siue subsistentia. ¶ Item Hiero. ad Damasum papā Quis vnqꝫ nisi ore sacrilego tres substantias predicauerit. ¶ Rō. dd̄m. ꝙ tam nomen substantie qꝫ subsistē- 14
tie dupliciter accipitur ī diuinis. quia quodlibet istorum habet in se intellectū actus ⁊ proprietatis. potest ergo dici substantia quasi per se stans siue sub alio. siue sub proprietate. primo modo vna tantū est siue nō numeratur. quia vnū est ibi quod est. Alio modo prout dicit respectū ad proprietatē. tunc numeratur siue plurificatur. Primo modo tm̄ valet quantū vsiosis. secundo modo tantū valet quantū hypostasis. Omnino eodem modo distinguitur subsistentia. ⁊ ſm alterum intellectū equipollet vsiosi. et ſm alterū hypostasi. Et ſm alterū plurificatur. ſm alterū vero minime. Et quia substantia dicit̄ dupliciter et subsistentia ideo venit diuersitas modi loquendi inter doctores. Nam Tulius ⁊ Boetius dicunt ꝙ subsistentia equipollet vsiosi. ⁊ ideo dicit ipse Boetius eam plurificari. ⁊ ſm hunc moduꝫ loquitur Hylarius. Augustinꝰ ⁊ Boetius ⁊c̄. Hieroni. ⁊ Augu. volunt ꝙ substantia equipolleat vsiosi. ⁊ ideo dicunt eam non plurificari ⁊ subsistentia hypostasi. ⁊ ideo dicunt eam plurificari. Ex his patet responsio ad vtrāqꝫ partem. Patet etiam quare greci non transtulerunt nomen ꝓsopon sicut latini. quia oportuit nos transferre nomen persone propter ambiguitatem. ⁊ ideo maluit ecclesia etiam respondere tres personas qꝫ tres subsistentias siue substantias. Tamen ad argumentum quod facit. 15 a
ꝙ substantia tenet medium. Dicendum ꝙ substantia prout equipollet hypostasi. plus se tenet cum persona. et ideo numeratur sicut persona. siue plurificatur. prout tamen equipollet vsiosi plus se tenet cuꝫ essentia. ⁊ ideo non numeratur nec plurificatur sicut

nec essentia. Omnes autẽ ille rationes precedentes et sequentes loquũtur de substantia prout equipollet hypostasi siue supposito. et hoc modo plurificatur. Rationes autẽ ad oppositã partẽ currunt ſm aliã acceptionem hui⁹ nominis substantia. Similiter iudicandũ est de hoc nomine subsistentia. Sed quoniã Aug⁹. autoritas ⁊ mos vtentiũ nomen illo (substantia scꝫ) accipitur magis in illa acceptione in qua dicit ipm qđ ẽ siue vsiosim siue ipm cõmune. ideo cõmuniter nõ accipitur vt dicant̃ tres substantie in diuinis.

¶ Questio II e

De enumeratione illius nominis essentia. Et ꝙ non numeret̃. ostendit̃ sic. quia in diuinis est vnitas absolutissima que nõ multiplicatur. ergo cũ nullũ nomen sit adeo absolutũ sicut nomẽ essentie. ergo per illud significatur vnitas nõ multiplicata. ergo nomen essentie nõ numeratur. ⁊ hoc est quod dicit Aug⁹. ꝙ ratio repugnat. ¶ Item hoc ipm videtur a minori. Hoc enĩ nomen deus est nomen essentie in cõparatione ad personam. sed ſm scripturã in lege scꝫ Deut̃. vj. Deus dicitur vnus. ⁊ non plures. ⁊ ſm symbolum. nõ tres dij sed vnus est deus. ergo hoc nomen essentia min⁹ plurificatur. cum dicatur absolutius. ¶ Item natura diuina non multiplicatur ĩ tribus. sed hoc nomen essentia est nomen nature diuine vt hoc nomen substantia ergo nec essentia nec substantia multiplicant̃ sub proprijs nominib⁹. vt videt̃.

a ¶ Contra. Aug⁹. vj. de trinitate. Cur hec tria non dicant̃ vna persona. ⁊ loquitur de tribus personis. sed tria in neutro genere respicit essentiã proprie. ergo cũ dicant̃ tria. ergo tres essen

b tie. ¶ Item ratione videt̃. Aug⁹. in eodem libro dicit Cum pater ⁊ filius ⁊ spiritussanct⁹ dicant̃ tres persone ⁊ cõmune est eis hoc quod est persona. sed hoc nomẽ

c essentia ẽ cõmune. ergo potest dici tres essentie. ¶ Itẽ ibidem dicit. et habetur in littera. ꝙ ideo dicũtur tres persone. quia pater est vna persona. ⁊ filius vna persona. ⁊ spiritussanct⁹ vna persona. Similiter tres es

d sentie sunt. quia pater est essentia ⁊c. ¶ Item pater ⁊ filius sunt entes plures. ergo plures habentes entitatem. Sequit̃ enĩ. sunt plures dij. ergo plures deitates Similiter pater ⁊ fili⁹ sunt. ergo plura esse. ergo plu

16 res essentie. ¶ R°. dicendũ ꝙ in omni substantia cui⁹ est esse ⁊ operari necessario intelligimus naturã ⁊ habentẽ naturã. Cũ ergo hoc sit in deo. intelligim⁹ in deo naturã ⁊ habentẽ naturã. Et naturã dicimus essentiam vel substantiã. habentẽ naturã dicimus personaꝫ quomodo ergo in creatura rationali contingit vnam personã habere plures naturas. scꝫ corporalẽ ⁊ spiritualem. sic ⁊ a cõtrario sensu cõtingit in deo ꝓpter summam simplicitatẽ vnã naturam haberi a pluribus. quia contingit eã haberi alio ⁊ alio modo. ⁊ hoc nõ potest esse ab eodẽ. Quia ergo eadẽ est natura tm̃ habita ⁊ nõ numerata. ideo tm̃ dicit̃ vna substantia ⁊ essentia. quia vero plures habẽtes. iõ plures persone nulla oĩno re

a 17 pugnantia existente. ¶ Ad illud ergo quod obijcitur de essentia per hoc ꝙ Augu. dicit hec tria. dicenduꝫ ꝙ minus expresse loquit̃ ⁊ improprie. ⁊ ideo verbũ eius

b c 18 est exponendũ. ¶ Ad illud quod obijcit̃. ꝙ ideo tres. quia persona est cõmune. ⁊ quelibet est persona ⁊c. dicendum ꝙ nõ dicit totã rationẽ. sed partẽ quantũ ad verbũ exterius. ideo oportet intelligere quod ibi additur. quia est cõmune qđ distinguit̃. Unde pater est persona. ⁊ filius est persona. non eadẽ sed alia ⁊ alia

d Ad

19 vltimum qđ obijcitur. dicendũ ꝙ ens aliquando dicitur substantiue. ⁊ sic non trahit numerũ aliunde. Aliquando tenetur adiectiue. ⁊ sic trahit numerũ a supposito. ⁊ sic non numerat̃ forma. ⁊ hoc modo non sequit̃ ꝙ sint plures entitates. nec de hoc verbo ꝙ plura esse

¶ Questio III f

Utrum catholice possum⁹ dicere plures deos. ⁊ ꝙ sic a ostenditur hoc modo. Hoc nomẽ deus recipit distinctum terminũ ratione suppositionis. vt cũ dicitur. deus generat deũ. ergo cũ eadẽ distinctio importetur per hoc quod est generat. ⁊ per hoc qđ est tres quia personalis. ergo hec pari ratione est catholica. tres dij sunt

b ¶ Item idẽ est deus qđ habens deitatẽ. sed plures sũt habentes deitatẽ. hoc dicit̃ catholice. ergo similit̃ plures dij sunt. ¶ Item hoc nomen deus quãuis sit substã c tiale. tamen impositũ est ab operatiõe. Sed cõtingit operationẽ pluraliter dici de personis. vt patet Gen̄. j. Faciamus hominẽ ⁊c. ergo hoc nomen dij. ¶ Itẽ ad d numerationẽ alicui⁹ verã non plura requirunt̃ quã vna multiplicatio suppositorum ⁊ forme. sed hec est in deo. quia tres sunt persone diuine. persona dicit suppositũ diuine dicit formã. ergo ⁊c. ¶ Item cũ omne genera e le contingat specificari. ⁊ persona sit nomen generale videtur ꝙ possit specificari cuꝫ dicit̃. tres persone. vt dicatur adhuc specialius. qui tres. sed hoc non potest esse nisi addatur nomen cõmune tribus. nec est aliud dare quã hoc nomen deus. ergo ⁊c. ¶ Contra. ꝙ non dicatur catholice patet ex mandatis Deut̃. vj. Audi israel. deus tuus deus vn⁹ est. vnde in simbolo nõ tres dij sed vnus est deus. ¶ Item hoc ipm videt̃ ratione. quia hoc nomen deus dicit diuinã naturam. sed diuina natura non numeratur siue specificatur. ergo nec hoc nomen deus. ¶ R°. dicendũ ꝙ non est dicere plu 20
res deos catholice. quia numerus pluralis significat plurificationẽ termini ſm suppositũ ⁊ formam in nomine substantiuo. cum plurale geminet suũ singulare ⁊ ideo cum forma importata per hoc nomen deus nõ sit multiplicata. non debet dicit plures dij. ¶ Ad il 21 a
lud quod obijcitur ꝙ deus generat. dicendũ ꝙ non est simile. quia generat simul importat distinctionẽ cum conueniẽtia. sed plures deos simpliciter importat di 22 b
stinctionem quantũ ad suppositũ ⁊ formam. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ idem est deus ⁊ habens deitateꝫ R°. ꝙ ista locutio est duplex. quia habens deitatem. vno modo potest dici neutraliter. ⁊ sic est vnum solũ ⁊ equipollet ei quod est deus. quod quidem dicit qđ est. Alio modo masculine ⁊ sic non habet equipollẽs ⁊ sic multiplicatur. Potest tamen aliter dici. ꝙ deus non significat habentem. sed significat deitatem in cõparatione ad habentem. ⁊ ideo non multiplicatur.
¶ Ad illud quod dicitur de operatione. dicendum ꝙ 23 c
nomen vel potest significare operationem per modũ adiacentis. ⁊ sic trahit numerum aliunde. vel per modum substantiui. ⁊ sic non multiplicatur. et taliter si 24
gnificat hoc nomen deus. ¶ Ad illud quod obijcitur d
ꝙ ibi est multiplicatio suppositorum ⁊ forme. dicendũ ꝙ hoc nomen diuinum est quasi possessiuum. vnde imponitur a duplici forma. scilicet possessionis ⁊ possessoris. Et forma diuinitatis est in ratione possessoris ⁊ forma possessoris existente indiuisa. numeratur forma possessionis vt oues socratice. ⁊ sic in proposito. Unde non numeratur forma habita. ¶ Ad illud qđ 25 e
obijcitur ꝙ generale contingit specificari. dicendum. ꝙ persona cũ nominat indiuiduũ intellectualis nature. dupliciter potest specificari. s. ꝑ ꝓpria ꝑsonarũ. vt

cum dicit tres psone .i. pr ꝛ fi. ꝛ ss. pôt etiã specificari p nature determinatione. vt si dicat psone diuine vel angelice vel humane. Et si tu queris q̄re nõ specificatur p vnũ nomen. sicut est in creaturis vbi tres psone angelice dicunt tres angeli. Rñderi põt ꝙ hoc est ꝓpter inopiã humani eloquij. qua laborat tam lingua greca q̃ꝫ latina. ſꝫ magis latia. Uel potest dici ꝙ hoc nõ pmittit natura ipsoꝝ noim. qm̄ nomen speciale a speciali forma imponitur. aut igit impositũ est a natura cõmuni. aut a ꝓprietate psone. Si est impositũ a natura cõmuni. cũ illa nõ multiplicet. non potuit per vnũ nomẽ specificari. Si aũt est impositũ a ꝓprietate psone. tunc cũ illa nõ ꝯueniat tribus. nõ potest p illã specificari. ꝛ ideo ecclesia cõpulsa necessitate. respondet nomen generale. siue qd̄ importat cõmunitatẽ nominis. qd̄ ꝛ cõmune ꝛ multiplicabile. ꝛ ideo non est q̄renda specificatio p aliud nomẽ nisi p nomẽ adiectiuum. et per noĩa personarum.

Distin. xxiiij. Quid significet p nomen numerale cum loquimur de diuinis.

Hic diligenter inquiri oportet. cum in trinitate. Supra excipit magister hoc nomen psona a generali regula nominũ substantialiũ. ostendens ꝙ dicendũ est tres psone. nõ tres essentie uel tres dij. vel tres sube. Hic incipit secũda ps. in qua determinat qd̄ significet cũ dr tres psone. ꝛ hec pars habet duas ptes. In pma ostendit quid significet p nomen numerale. siue p dictionẽ numeralẽ. In secũda quid significetur p hoc nomen psona. infra. di. xxv. considerandũ est. cum hoc nomen psona vt predictũ est. Prima pars iterũ habet duas. In pma querit ꝛ soluit generaliter. In secũda solutionẽ suã adaptat nominibꝫ distinctis in speciali. ibi. Cum em̄ dicitur vnus deus. Et hec ps habet quattuor ptes. In pma determinat qd̄ significet p vnus ꝛ plures. In secũda qd̄ significet p duo ꝛ tres. ibi. Ita etiã cũ dicimꝰ tres psonas nomen ternarij. Tertia quid significet discretus ꝛ distinctus. ibi. Cum aũt dicimꝰ distincte sunt p̄sone. In quarta quid significet trinitas ꝛ trinus. ibi. Cum h̄o dicitur deus trinus.

Querit et soluit generaliter quid significet his nominibꝰ vnus vel vna. duo vel due. tres vel tria. trinus vel trinitas. plures vel pluralitas. distinctio vel distincte. cũ his vtimur de deo loquentes. DI. XXIIII

a

Hic diligenter inquiri oportet. cũ in trinitate nõ sit diuersitas vel singularitas. nec multiplicitas vel solitudo. qd̄ significet his nominibꝰ. s. vnꝰ vel vna. duo vel due. tres vel tria. trinus vel trinitas. plures vel pluralitas. distincte vel distinctio. cum dicit vnus deꝰ. due psone. vel tres psone. plures persone distincte sunt psone. vel cũ dr distinctio personaꝝ. pluralitas psonarum trinitas psonaꝝ. ꝛ hmõi. videmur em̄ hoc dicentes numeroꝝ quantitates ꝛ reꝝ multitudinẽ. vel multiplicitatẽ in deo ponere. Quid ergo ista ibi significet. ipso de quo loquimur aperiente insinuare curemus.

Si diligenter pmissis autoritatũ verbis intendimꝰ. vt dictoꝝ intelligentiã capiamus. magis videt hoꝝ verboꝝ vsus introductus rõne remouẽdi atq̧ excludendi a simplicitate deitatis q̄ ibi nõ sunt. q̃ꝫ ponẽdi aliqua.

Solutionẽ suã adaptat nominibꝰ distinctis in speciali. determinans quid per vnũ ꝛ plures significetur.

b

Cum em̄ dicit vnus deus. multitudo deoꝝ excludit. nec numeri quantitas in diuinitate ponit. tanq̃ꝫ diceret. deus est. nec multi sunt. vel plures dij. Unũ Ambro. in li. de tri. ait. Cum vnũ dicimus deũ. vnitas excludit numeꝝ deoꝝ. nec quantitatem in deo ponit. qꝛ nec numerus nec quãtitas ibi est. Ambro.

Similiter cũ dicit vnus est pater vel vnꝰ est filiꝰ. ꝛ hmõi. ratio dicti hec est. ꝙ non sunt multi patres. vel multi filij. ita ꝛ de similibus. Rõ dicti cũ dr vnꝰ est pr. vnꝰ est filius.

Item cum dicimꝰ plures esse personas. singularitatẽ atq̧ solitudinem excludimus. nec diuersitatẽ nec multiplicitatẽ ibi ponimus. quasi diceretur. Sine solitudine ac singularitate psonas confitemur. Unũ hyla. in. iiij. li. de tri. sic ait. Dixit deꝰ. Faciamꝰ hominẽ ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ nostrã. Quero nũc an solũ deũ sibi locutũ existimes. an hunc sermonẽ eius intelligas ad alteꝝ extitisse. Si solum fuisse dicis. ipsiꝰ voce argueris dicentis. faciamꝰ ꝛ nostrã. Sustulit em̄ singularitatis ac solitudinis intelligẽtiã, ꝓfessio ꝯsortij. qꝛ aliqd̄ ꝯsortium esse nõ põt ipi solitario. neq̧ solitudo solitarij recipit faciamꝰ. nec alieno a se dicet nostrã. Attẽde lector his verbis vide qꝛ noĩe ꝯsortij pluralitatẽ significauit. Professio ergo Hylarius. Gen. i.

a Cũ dicimꝰ plures esse psonas. singularitatẽ atq̧ solitudinẽ excludimꝰ. Notãdũ ꝙ in diuis recipimꝰ vnitatẽ nõ singularitatẽ nec solitudinẽ. qꝛ singularitas excludit cõicabilitatem. solitudo excludit pl'alitatẽ. ꝛ nos ponimꝰ vnã eẽntiã ipsibꝰ tõ h̄ nõ recipimꝰ. Sil'r notãdũ ex pte pl'alitatis ꝙ recipimꝰ ista qttuor alietatem. pl'alitatẽ. discretionem. atq̧

consortij est professio pluralitatis· quaʒ professus est dicēs Faciamus ⁊ nostram· pluraliter enim vtrūq; dicitur· Sed hac professione pluralitatis non diuersitatem vel multitudinem posuit· sed solitudinem ⁊ singularitatem negauit· Sic ergo cum dicimus pluras personas· vel pluralitatem personarum· singularitatis ⁊ solitudinis intelligentiaʒ excludimus·

¶ Quid p ternariū significet̃ cū dr̃ tres psone· c

Ita etiā cū dicim⁹ tres psonas· noīe ternarij nō quātitatē numeri in deo ponim⁹· vel aliquā diuersitatē· s; intelligentiam nō ad aliū nisi ad prēm ⁊ filiū ⁊ spm̃scm̃ dirigendā significam⁹· vt sit h⁹ dicti intelligētia· Tres psone sunt· vel tres sunt· pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊ spūs̃cūs· i· nec tm̃ pr̃· nec tm̃ fili⁹· nec tm̃ pr̃ ⁊ fili⁹· i deitate sunt· s; etiā spūs̃anct⁹ ⁊ ñ ali⁹ ab his· Siĺr nō tm̃ est ibi hec psona vel illa· vel hec ⁊ illa· s; hec ⁊ illa et illa· ⁊ nō alia· Et hoc fore ita intelligendū Aug⁹· satis ondit· vbi dicit q̄ illo noīe nō diuersitatē intelligi voluit· s; singularitatem noluit·

Aug⁹.

¶ Quid significet̃ p duo cum dicit̃ due persone· vel pr̃ ⁊ filius duo sunt· d

Similiter cū dr̃· duo sunt· pater ⁊ fili⁹· nō dualitatis q̄titatem ibi ponim⁹· s; h̃ significam⁹· q̄ nō est tm̃ pr̃· nec tm̃ fili⁹· s; pater ⁊ fili⁹· ⁊ hic nō est ille· ita ⁊ de alijs hmōi· Ita etiam cū dicim⁹· pater ⁊ fili⁹ sunt due psone· hoc significamus· q̄ nō tm̃ pater est psona· nec tm̃ fili⁹ est psona· sed pater est psona· ⁊ fili⁹ est psona· ⁊ hec nō est illa·

¶ Ex q̄ sensu dr̃ in psonis distinctio vĺ psone distincte· e

Cū aūt dicim⁹ distincte sunt psone· vĺ distinctio est in psonis· ɔfusionē atq; pmixtionē excludim⁹· ⁊ hāc nō esse illam significam⁹· Cūq; addim⁹· distincte sunt psone ppꝛietatibus· siue differētes ppꝛietatib⁹· aliā esse hanc psonā· ⁊ aliā illā suis ppꝛietatib⁹ significam⁹· Et cū dicim⁹ aliā ⁊ aliam· nō diuersitatē vel alienationē ibi ponimus· sed ɔfusionem sabellianā excludimus·

¶ Quomodo ibi accipiatur discretio· f

Ita etiā dicunt̃ discrete psone· vel cū dr̃ discretio in psonis esse· eandē intelligentiā facim⁹· Eodē eñ mō ibi accipitur distinctio q̄ discretio· Et ɔgrue dr̃ ibi esse discretio vĺ distinctio· nō diuersitas vel diuisio siue sepatio· Vñ Amb· in· j· libro de trini· Non est ipe pater qui filius· s; inter patrem ⁊ filium expꝛessa distinctio est·

Distinctio et discretio idē. Ambro.

¶ Quomodo trinus trinitas ibi accipiat̃· g

Cū v̄o dr̃ de⁹ trin⁹· vel cū dr̃ trinitas· id significari videtur qđ significat̃ cū dr̃ tres psone· vt sicut nō p̄t dici pr̃ est tres psone· vel fili⁹ ē tres psone· ita nō dʒ dici pr̃ est trinitas· vel fili⁹ est trinitas· Hic nō est p̄termittendū q̄ cū supꝛa dictuʒ sit deū nec singularē· nec multiplicem esse ɔfitendum· idq; sanctoꝝ autoꝛitatib⁹ sit ɔfirmatū· In ɔtrariū videt̃ ɔsentire Isi· dicēs· distinguendū est inter trinitatē ⁊ vnitatē· Est eī vnitas simplex ⁊ singularis· trinitas v̄o mltiplex ⁊ numerabil̃· q2 trinitas ē triū vnitas· Ecce vnitatē dic̃ esse singularē· ⁊ trinitatē mltiplicē ⁊ numerabilē· Sʒ ad h̃ dicimus q̄ singularē accepit sic ⁊ alij accipiūt vnū· multiplicē v̄o ⁊ numerabilē sicut alij dicunt trinum·

Contrarietateʒ apparentem pꝛedictoꝛum obijcit ⁊ soluit.

distinctionem· sed hec quattuoꝛ ecōtrario nō recipimus· scʒ diuersitatem· multiplicitatē· diuisionem ⁊ separationem· Ratio autē huius est· quia separatio supponit diuisionem· diuisio multiplicitatē· multiplicitas diuersitatem· diuersitas autē ponit foꝛme vel nature distinctionem· Et quia in diuinis est nature omnimoda vnitas· ideo cum non recipiatur diuersitas· nec aliquod istoꝛum quattuoꝛ· Econtra discretio pꝛesupponit distinctioneʒ· distinctio pluralitatem· pluralitas alietatem· Alietas autem non tantū attenditur quantuʒ ad foꝛmā sed etiam quantum ad suppositum· quia sunt plures hypostases· iō pꝛedicta quattuoꝛ ī diuinis recipiuntur· Distinctio autem nominum pꝛedictoꝛum hec est· Nam de pꝛimis q̄ttuoꝛ alietas et pluralitas impoꝛtant distinctionem a parte rei· sʒ distinctio et discretio per comparationē ad nostram cognitionem sed alietas per moduʒ substantie· pluralitas per modum quantitatis· q̄uis nō sit ibi vere quantitas· Distinctio autem et discretio differunt· quia discretio dicit̃ in comparatione ad visum· sed distinctio in cōparatiōe ad tactum· Alia auteʒ quattuoꝛ differunt sic quia diuersitas attenditur ſm substantiam multiplicitas q̄tū ad verā q̄titatē· diuisio q̄tum ad positionē siue ad discōtinuatiōeʒ· sʒ sepatio q̄tū ad vbi· vĺ alit̃ diuersitas q̄tū ad pncipium ītrīsecū· mltiplicitas q̄tum ad nūeꝝ· diuisio ad terminū· sepatō v̄o attendit̃ q̄tū ad mediū int̃iectū

AD intelligentiã eoꝝ que dicunt̃ in p̃senti dis-
a est questio de terminis numeralibꝫ qualit̃ ac/
cipiant̃ in diuinis. Et circa hoc principaliter
tria queruntur. Primo querit̃ de termino numerali ꝛ
partitiuo. sicut est hoc nomen vnus Secũdo d̃ termi
no simpliciter numerali. sicut est h̃ nomẽ tres Tertio
de noĩe cõplectente vtrũqꝫ. sicut hoc nomẽ trinus. Et
q̃ꝫtũ ad primũ duo querunt̃. Primo querit̃. vtrũ h̃ no
men vnus dicat̃ positiue vl' priuatiue in diuinis. Se
cundo vtrꝫ dicat̃ f̃m subam vel f̃m relationẽ.

3 Questio prima a

a Q *P* priuatiue dicat̃ in omnibꝫ videt̃ p̃ ei⁹ rationẽ. Naꝫ
phus dicit q̃ vnũ est q̃d nõ diuidit̃. sed ista ratio data
est p̃ priuationẽ. igit̃ vnũ d̃r priuatiue. Itẽ cõmenta
b tor dicit sup̃ methaphisicã. q̃ vnũ ꝛ multa opponunt̃.
sicut priuatio ꝛ habitus. q̃r vnũ dicit priuationẽ. mul
titudo dicit habitũ. q̃ si veꝝ est. vnũ non tm̃ in deo sed
c in omnibꝫ dicit priuationẽ. Itẽ hoc ip̃m videt̃ rõne
quia vnũ opponit̃ ei quod est multa. aut ergo ꝯtradi/
ctorie. aut relatiue. aut contrarie. aut priuatiue. Non
ꝯtradictorie. hoc patet. Item nec relatiue. q̃r relatiua
sunt simul. ꝛ vnũ dependet ab alio mutuo. sed vnũ nõ
dependet a multis. Nec cõtrarie. q̃r vnũ ꝯtrarioꝝ nõ
est alterius principiũ. Sed vnũ est principiũ multoꝝ
igitur p̃ locũ a diuisione. opponit̃ priuatiue. Sed con
stat q̃ multa dicit positionẽ. igit̃ vnũ nõ dicit nisi pri
d uationẽ. Item q̃ in deo specialiter dicit̃ priuatiue. vi/
detur. quia vnũ quod dicit̃ positiue est principiũ mul
titudinis ꝛ quantitatis. sed in deo nulla est oĩno q̃nti
e tas. igit̃ nec vnum positiue d̃r. Item hoc ip̃m videt̃
quia si deus est positiue vnus. ꝛ lapis est vnus. videt̃
igit̃ q̃ lapis ꝛ deus sunt duo. igit̃ deus ꝛ creatura cõsti
tuunt numeꝝ. ꝛ si hoc. deus est p̃s numeri. q̃d sup̃ im/
probatũ est. Si dicis q̃ non sequit̃. q̃r vnũ nõ dicitur
vniuoce. Illud enĩ nihil est vt videt̃. q̃r si aliq̃d ponit
cũ illud etiã possit cõuenire creature. ad min⁹ analogi
ce. ꝛ f̃m analogiã attendat̃ numeratio. vt cũ dicit̃ hu/
manitas ꝛ albedo sunt due essentie. g̃ hoc non soluit.
Contra. ab eodem habet aliquid esse. ꝛ vnũ. q̃m for
ma que dat esse. dat esse distinctũ. si igit̃ ens non dici
tur priuatiue sed positiue. pari ratiõe nec vnum de ali
quo d̃r priuatiue. Itẽ q̃d sonat in cõplementum. so
nat in habitũ non priuationẽ. sed vnũ sonat in cõple/
mentũ. quia q̃ꝫto aliquid p̃fectius tãto magis accedit
ad vnitatẽ. igitur vnũ non priuatiue dicit̃. Item si
vnum est priuatiuũ. ꝯstat q̃ nõ nisi respectu multitu/
dinis. Sꝫ ꝯtra. nulla priuatio antecedit habitum na
turaliter. sed vnũ naturaliter antecedit multa. igitur
vnũ non est priuatio. Itẽ nulla priuatio constituit
suum habitũ. nec saluat̃ in illo. sed vnũ saluat̃ in mul/
tis. ꝛ illa ꝯstituit. igit̃ non opponit̃ vt priuatio. igitur
4 non accipit̃ priuatiue. R⁹. q̃ quorundã opinio fu/
it ꝛ magistri principaliter. q̃ q̃cquid sit in creaturꝭ de
hoc nomine vnum. in deo nõ dicit̃ positiue sꝫ p̃uatiue
vt dicit in l̃ra. ꝛ assumit autoritatẽ ab Hyla. q̃uis hy
larius nõ dicat expresse. nisi q̃ hoꝝ nominũ vsus ĩ deo
inuentus est magis causa priuandi q̃ꝫ aliq̃d ponendi
Et ratio sua fuit. quia vnũ positiue dictũ est principi
um quantitatis ꝛ numeri. deus autẽ in se non h̃ꝫ quan
titatẽ. nec in se est numerabilis. nec aliȷ̃ cõnumerabil'.
Sed q̃uis hec positio probabilis habeatur. tamẽ cõ/
muniter non tenetur. Et ratio hui⁹ est. quia cũ vnum
multo cõpletius sit in deo q̃ꝫ ĩ creaturis. multo forma/
lius ibi d̃r positiue. Et rursus. cũ omnis vnitas ad p̃
mam vnitatẽ reducatur. ꝛ nõ est reductio habitus ad
priuationẽ. necesse est q̃d vnum in deo aliquid ponat
Et p̃pterea dicendũ q̃ est loqui de hoc noĩe vn⁹ in cre/
aturis vel q̃ꝫtũ ad rem intellectã. vel q̃ꝫtũ ad rationẽ ĩ 5
telligendi. Si enĩ loq̃mur q̃ꝫtũ ad rationẽ intelligẽdi.
sic dico q̃ d̃r p̃uatiue vnũ. ꝛ rõ eius passignat̃ p̃ priua/
tionem diuisionis siue multitudinis. ꝛ hoc est. q̃r vnũ
est primũ. ꝛ prima nõ habent intelligi a nobis ꝛ notifi
cari nisi p̃ posteriora. ꝛ inde est q̃ priuatiue d̃r vnum.
vnitas in substantia. quantitate. ꝛ qualitate. et q̃r ha/
bet aliquid prius p̃ quod possit intelligi dicit̃ positi/
ue. vt idemptitas. equalitas. similitudo. ꝛ eoꝝ opposi
ta priuatiue. Si aũt loquamur quantũ ad rem intelle
ctam. sic vnũ habet respectũ ad materiã. ꝛ habet respe
ctum ad formã. Ratione respectus ad materiã est in
se indiuisum. tamen potẽtia diuisibile. ꝛ quia potẽtia
materialis se habet p̃ modum priuationis. similiter ꝛ
vnum. Ratione respectus ad formam que dat esse di
stinctũ ꝛ limitatũ. sic dicit positionẽ. Qm̃ igitur ĩ deo
est vnum omnino f̃m formã. in creaturis attenditur
ꝛ f̃m formam ꝛ f̃m materiã. hinc est q̃ solum ĩ deo po/
sitiue. in creaturis vero aliquando accipit̃ positiue.
aliquando priuatiue ꝛ f̃m rem. Ad illud quod ob/ 6 a
ȷ̃citur primo. q̃ diffinitur siue notificatur p̃uatiue pa
tet responsio. quia f̃m rationẽ sui nominis eo q̃ p̃mũ
sic debet notificari. Ad illud quod obȷ̃citur secun 7 b c
do q̃d opponitur vt priuatio. dicendũ q̃ vnum per re
spectum ad numerũ accipit̃ priuatiue. ꝛ sic accipit cõ
mentator. Per respectũ ad formã. contrarie accipit̃.
f̃m q̃ multitudo formaliter accipitur. Per respectuꝫ
ad actum cõsequentẽ qui est mensurare accipit̃ relati/
ue. ꝛ f̃m genus relatiuoꝝ in quo vnum non dependet
ab altero. sicut patet in scientia ꝛ scibili. ꝛ sic diuerse
super hoc opiniones sunt vere. Ad illud quod ob/ 8 d
ȷ̃citur q̃ in deo non est principiũ numerandi ꝛc̃. dicẽ/
dum q̃ vnũ dicit priuationẽ multitudinis f̃m genera
lem nominis rationẽ. sed illa priuatio. ꝛ si nominete/
nus est priuatio. tamen realiter est positio. quia quan
to magis est priuatio diuisionis in aliquo. tanto illõ
est completi⁹ et perfectius. cum igitur in deo sit perfe
ctissima vnitas. ibi accipitur f̃m omnimodã priuati/
onem multitudinis. hoc autẽ modo dicit̃ vnuꝫ. quod
non habet actu multitudinẽ. nec est in potẽtia ad mul
titudinem. neqꝫ per diffinitionẽ. neqꝫ per aggregatio
nem. Hoc aũt vnum est perfectissimũ ꝛ summũ ꝛ infi
nitum. ꝛ illud non est in potentia ad numeꝝ. ꝛ hoc nõ
est aliȷ̃ cõnumerabile ꝛ hoc modo est in solo deo. Et sic
patet q̃ dicit̃ deus vn⁹ positiue. ꝛ quomodo differat
vnitas eius a creatura. Q *P* igitur obȷ̃citur q̃ vnuꝫ 9 e
est principiũ multitudinis. Dicendũ q̃ veꝝ est in vni
tate creata. sed non est veꝝ in vnitate perfecta ꝛ incre
ata. Dico principiũ intra se sicut pars. Unde si dicat̃
deus ꝛ creatura sunt duo. aut hoc improprie dictũ est
ꝛ duo cadit a ratione numeri f̃m rem. Aut si dicat nu
merum. hoc est solũ a parte intelligentis. quia cum ĩ/
telligit diuersa ꝛ distincta. accipit sub ratione nume/
ri. sicut cum intelligit intellectus noster cõcernit t̃ps.

Questio II b

Utrum vnus dicatur f̃m substantiã an f̃m relationẽ. a
Q *P* f̃m substantiã videtur. quia ens ꝛ vnũ conuertũt̃
sicut vult phus ꝛ Boetius. sed ens dicit̃ f̃m substanti
am. igit̃ ꝛ vnũ. Itẽ hec cõcedit̃. pater ꝛ filius ꝛ spi/ b
ritussanct⁹ sunt vnus deus. sed si sunt vnus deus. cuꝫ
deus nõ diminuat de ratione vnius. ergo sunt vnus.

Sed nihil dicitur in summa de tribus singulariter qd
non dicatur substantialiter. igitur &c. Si dicatur q quando
adiectiue tenetur. tunc non dicitur substantialiter. Con
tra. eadē est significatio termini quando tenetur substan
c tiue. & quando tenetur adiectiue. ¶ Item cum substanti
uatur in neutro genere dicitur substantialiter. cum igitur
eadem sit significatio termini in masculino & in neutro
cum eadē sit impositio. igitur dicitur substantialiter in ma/
d sculino. Preterea alia nomina in masculino dicuntur
substantialiter vt hoc nomen eternus. Unde in simbo
lo. Non tres eterni. sed vnus eternus. similiter ergo vnus.
e ¶ Item cū dicitur pater est vnus. aut tenetur substātia
liter. aut notionaliter. Si substantialiter. habeo ppo
situm. Si notionaliter. sed pater habet duas notiōes
f igitur non debet vnus dici sed duo. ¶ Itē notio & prope
tas sunt idem. igitur cū ꝓprietas dicatur q cōuenit vni so
li. nulla notio potest dici de tribus sed hoc nomen vnus
predicatur de qualibet ꝑsona. igitur non dicit notionem.
¶ Contra. regula est superius habita. dis. xxij. Omne qd
predicat substantiā vel essentiā. dr de tribus singulari/
ter in summa. sed hoc nō cōuenit huic nomini vnus. igi
tur &c. ¶ Item nihil ꝑtinens ad essentiam siue substā/
tiam. multiplicatur siue plurificatur. sed hoc qd est vnus
plurificatur. quia pater est vnus. & filius est vnus. & sūt
duo. quia vnus & vnus. ergo &c. ¶ Item idem est eē vnū
& esse distinctū. sed cū dicitur pater est distinctus. hoc qd ē
distinctus nō dicitur substantialiter. ergo nec hoc q est
vnus ¶ Item respectu cuiuscūqz termini est dicere ali
um in diuinis. ille terminus dicit relationē. vnde nō
dicitur alius deus. sed respectu eius q est vnus est dice/
re aliū. Nam pater est vnus. & filius est alius. ergo &c.
10 ¶ Rº. dōm q cū ratio vnitatis sit ratio distinctionis
cum indiuisione. in diuinis autē ponamus essentiam
indistinctā ab alijs essentijs ꝑ seipsam. et personam di
stingui ab alijs ꝑ proprietatē. necesse est etiam in diui/
nis ponere. & vnitatē essentialē & personalē. Quoniam igitur
persona non est aliud ab essentia. vnitas essentie & ꝑso
ne. non sunt due vnitates secundum rem. sed vna rōne diffe/
rens. Ideo vnitas de hac & illa non dicitur equiuoce.
11 quoniam nec illi nec isti imponitur specialiter. Quia ergo con/
cretum nō accipit specialē significationē ab abstracto
b hoc nomen vnus importat in diuinis vnitatē essenti
alem & ꝑsonalē. & cū adiectiue tenetur. indifferēter im/
portat vtrāqz. determinatur autē ꝑ adiunctum. cū enim ad
ditur termino essentiali importat essentialem. cuz ad/
ditur termino notionali. importat personalē. cum au
tem substantiuatur. necesse est q seipso determinetur.
c Et ideo cū neutrū genus importet q dicit subindistin
12 ctione. in neutro conuenienter attributū est siue approp
atum vnitati essentiali. In masculino vero quia impor/
tat distinctionē & suppositū certū. & quia dicit rationez
a ꝓducentis. appropriatū est vnitati personali. Et ideo
patet q sic non accipitur vt ens. neqz vt ꝯuertibile cū eo
sed solum in neutro. Patet etiā scdm q ibi est fallacia
figure dictionis ex cōmunicatione istius termini vnus
Quis enim non varietur significatio ꝑ substantiuationem
neqz ꝑ generis diuersitatē. potest tn̄ nihilominus diuer
sificari modus supponendi. maxime si vsus hoc facit.
d 13 & ratio sit conueniens vsui. ¶ Ad illud quod obijcitur.
q eternus dicitur essentialiter. patet responsio. quia eterni
tas dicitur solum essentialiter. sed vnitas personaliter.
Aliqui tamen dicunt q hoc est in hoc nomine vnus.
quia est nomen partitiuū & habens in se articulum.
e ¶ Ad illud quod obijcitur. aut predicat notionem &c
dicendū q predicat notionem. sed attendendū q non

quamcūqz. sed personalem. que facit esse vnum. et illa 14
est vna in qualibet persona. ¶ Ad illud quod obijcitur
notio dicitur de vno. dicendū q est significare notio/
nem sub ratiōe propria. vt per hoc nomen paternitas
Et cōmuniter. vt per hoc nomē relatio. notio. vnitas
& proprietas. que idem dicunt sub rationibus diuer/
sis. sensus enim est persona vna. i. vnica personali ꝓpri
etate in se indistincta. & ab alijs distincta.

Secundo principaliter queritur de nominibus
pure numeralibus. vt sunt duo & tres &c. Et cir
ca hoc similiter queruntur duo. Primo vtrū
dicantur positiue aut priuatiue. Secūdo vtrū dicantur
secundum substantiam. aut secundum relationem.

¶ Questio I c

Quod dicantur priuatiue solum. videtur autoritate ma/
gistri qui dicit. q horum vsus magis est inductus causa
priuandi quam ponendi. & videtur ꝑ autoritates aliorum
firmari autoritas magistri. Dicit enim Boetius in libro
de trinitate. Illud vere est vnum in quo nullus est nu
merus. sed in diuinis vnū est verissime. igitur in diui
nis non est numerus. ergo isti termini in diuinis aut
falso dicuntur. aut non predicant numerū. Sed non
dicunt aliud quam numerum. si aliquid ponunt. igitur &c.
¶ Item Isido. dicit. Numerus virtus est memeris.
id est. diuisionis secundum ethimologiā. sed in deo non cadit
diuisio. ergo nec numerus. igitur idem qd prius. ¶ Itē
dicit phus. q numerus est multitudo mensurata per
vnum. sed in deo non cadit mensuratio. cum ipse sit im
mensus. igitur &c. ¶ Item videtur hoc per rationem.
A quocūqz remouetur genus. & species. sed genus quā/
titatis remouetur a deo. ergo &c. ¶ Item in quocunqz
est genus. necesse est ponere aliquam speciem. igitur si
numerus est in deo. vel ibi est trinarius. vel binarius.
vel aliquis aliorum. Sed sancti omnes species negant.
igitur & genus. igitur idem quod prius. ¶ Contra. si
tm̄ priuatiue tres diceretur quia nō sunt vnus vel duo
tunc igitur pari ratione posset dici chimere sunt tres.
quia non sunt vna vel due. sed illud nō dicitur. igitur &c
¶ Item q dicat numerū videtur. Eusebius dicit. In
diuinis est numerus. sed nō ordo. Sed si est ibi nume
rus. tunc contingit illum significare. et si hoc. ergo positi
ue tenentur dictiones que illum significant. ¶ Item
Bern. Si vna est essentia. et tres persone. quis nume
rum neget. quasi diceret. nullus. igitur &c. ¶ Itē hoc
ipsum videtur ratiōe. quia discreta quantitas est ma/
ioris abstractionis quam continua. igitur discretio magis
quam duratio. Sed nomen dicens in diuinis durationē
dicit positiue. vt eternus. igitur & nomen dicēs discre
tionem. ¶ Item in quocūqz est ponere speciem positi/
ue. est ponere genus. sed in deo est ponere trinitatem.
igitur & pluralitatem. ¶ Rº. Ad predictorum intelli/ 15
gentiam notandū. q positio magistri fuit q huiusmo
di nomina numeralia non ponerent aliquid in diuīs
sed priuarent. sicut patet in littera. Et ratio huius po
sitionis fuit. quia huiusmodi nomīa si aliquid ponūt
vtiqz numerū ponunt. sed numerū dicit non esse ponē
dum in diuinis. & ideo dicit & autoritas sanctorum cō
firmat. Cum enim in diuinis non sit diuisio et separa/
tio. non sit etiā aggregatio. non sit etiam mensuratio.
& numerus separationē importat antecedēter. & aggre
gationem & mensurationē consequenter. numerus in
diuinis non est ponendus. ideo etiam dictiōes nume
rales in diuinis non dicunt aliquid. sed magis priuant
maiorem scz numerū & minorem. Sed nec positio nec
ratio positionis videtur esse conueniens si interius at/

tendatur. Positio enim destruit seipsam. Ponit enim ꝙ
nomina designantia pluralitatem dicantur priuatiue
Similiter ⁊ nomina significantia vnitatem. et si hoc.
sic inuicem opponūtur. vt vtrūqꝫ sit priuatio alterius.
erit ibi circulatio in notificando. ⁊ si vtrūqꝫ alterius p̄
uatio est. cum priuatio nō sit priuationis sed habitus
vtrumqꝫ aliquid ponit. ⁊ ita si dicunt̄ priuatiue. dicū
tur positiue. ⁊ sic positio non est cōueniens. Ratio si/
militer positionis nō est cōuenienter assumpta. Nam
numerus importat distinctionē. et sup̲ hoc compositi
onem aggregationis. ⁊ q̄uis in diuinis non sit aggre
gatio. nihilominus est distinctio. ideo numerus non
simpliciter remouendus est a diuinis. sed numerus ta
lis. Et magister omnino remouet. ideo in positiōe sua
defecit. Et in illo articulo cōmuniter non tenetur a ma
gistris parisieñ. Concedendū igitur ꝙ huiusmodi no/
mina dicuntur positiue. sicut probant ratōnes ad hoc
inducte. ⁊ concedendū ꝙ in diuinis aliquo modo ē nu
merus. aliquo modo non. Nam sm ꝙ dicit distinctio
nem personalē sm originē. sic dicendū est numerū esse
in diuinis. sm autē ꝙ aggregationē ⁊ diuisionem sub/
stantialem dicit. nō est ponendus numerus in diuis.
¶ Ex his patent obiecta. Nam rationes ad primam
partē procedunt de numero sm eam acceptionē qua su
mitur in istis inferioribus quantū ad conditiones p̄/
dictas. Unde in sensu suo verū concludunt. ꝙ ibi non
est numerus. Similiter rationes ad partem oppositā
procedunt sm ꝙ numerus distinctionē certam impor
tat. ⁊ hoc quidem est ponere in diuinis. et ideo verum
concludunt in suo sensu. Unde in diuinis negandum
est esse numerū simpliciter. sed cōcedendum est nume/
16 rum esse personarum. ¶ Ad illud quod obijcit̄ de q̄nti
tate continua ⁊ specie numeri. dicendum ꝙ nec quan/
titas continua est in deo. quia eternitas non est quan/
titas. nec trinitas est species numeri.

¶ Questio II d

Utrum predicta nomina dicant̄ in diuinis sm substā
tiam aut sm relationem. Et ꝙ sm substantiam. videt̄.
a Quia sicut dicit Boetius ⁊ Augustin⁹. Quantitas ī
substantiā transit. sed numerus quantitatem dicit. er
go transit ī substantiā. ergo dictiones numerales sm
b substantiā dicuntur ¶ Item omne nomen quod dicit̄
ad se. dicit̄ sm substantiā. sed duo ⁊ tres est nomen qd̄
dicitur ad se. non ad aliud. ergo dicuntur sm substan
c tiam. ¶ Item cū dicitur pater ⁊ filius ⁊ spiritussanct⁹
sunt hoc ꝙ est tres. aut dicitur notionaliter. aut essen/
tialiter. Non notionaliter. quia nulla est notio q̄ com
muniter dicatur de trib⁹. igitur dicitur essentialiter.
d ¶ Item notiones sunt quinqꝫ. sed si termini numera/
les important pluralitatē notionū. igitur erit numer⁹
quinarius in diuinis. igitur non tres sed quinqꝫ sunt
sed hoc est falsum. igit̄ non dicuntur notionaliter. sed
dicuntur essentialiter siue substantialiter. ¶ Contra.
Omne nomen ptinens ad substantiā non dicitur plu
raliter sed singulariter. sed tres tm̄ dicitur pluraliter.
ergo nullo modo dicit̄ sm substantiā. ergo dicitur sm
relationem. ¶ Item omne nomen substantiale predi/
catur de qualibet persona. sed tres de nulla psona p̄di/
catur. ergo ⁊c̄. ¶ Item si hoc nomen tres sm substan/
tiam dicit̄. ergo licet addere terminū substantialeꝫ. igi
tur possumus dicere tres deos vel tres substantias. q̄
17 rum vtrūqꝫ est contra fidem. ¶ R⁰. dicendū ꝙ aliqui
voluerunt dicere ꝙ huiusmodi termini numerales ni
hil aliud dicant in deo q̄ꝫ hoc nomen persone plurali/
ter. Unde si dicatur persone sunt tres. idem subijcitur
⁊ predicatur ⁊ ratio ⁊ modus intelligendi hic est. quia
si ponerētur forme esse ab eterno. sicut imponit̄ plato
ni ꝙ posuit. tunc plures essent. ⁊ in aliquo certo nume
ro. sed numerus ille nec esset proprietas. nec passio cō
sequens. sed ipse forme numerales. et per hunc modū
dicere tres in diuinis non est dicere nisi tres psonas.
Sed illud non oportet dicere. quoniā si idem eēt om/
nino. tunc videret̄ esse nugatio si dicerentur tres pso/
ne vna persona. ⁊ videretur non plus dici cum dr̄ tres
sunt persone. ⁊ psone sunt persone. ¶ Et pp̄ter hoc ali
us modus dicendi est ꝙ huiusmodi termini numera/
les dicunt̄ sm relationē. ⁊ important notiones. et hoc
patet. quia in diuinis important distinctionē. distin/
ctio aūt est a proprietatib⁹. Unde tres importat pp̄rie/
tatem triū personarum in cōcretione. Notio autē in/
quantū cōuenit soli deo dicit̄ esse proprietas. inquan/
tum vero ab alio distinguit. dicitur esse vnitas. Unde
dicunt̄ persone tres trib⁹ proprietatibus distincte. Et
si tu queris. quid dicit̄ quādo dicit̄ tres notiones. Di
cendū ꝙ seipsis distinguunt̄ proprietates. ideo nō di/
cit nisi notiones ipsas. ¶ Ad illud igit̄ qd̄ obijcitur ꝙ 18
quantitas transit in substantiā. dicendū ꝙ numer⁹ in
creaturis est quantitas. sed in deo dicit relationem. et
hoc patet sic. distinctio in creaturis est per alicuius p
prietatis vel qualitatis appositionē. et ita p additionē
vbi aūt additio. ibi limitatio. vbi limitatio. ibi vni⁹ ab
alio diuisio. ⁊ vbi hec sunt ibi aggregatio diuersorum
⁊ mensuratio. ⁊ quia quantitatis est mensurare. ad di
stinctionē in inferiorib⁹ sequitur numerus. et est mo/
dus essendi consequens materiā cum forma. In diui/
nis autē est distinctio per originē. nō per additionem
alicuius. ⁊ ideo nulla additio. nulla limitatio. ⁊ vbi h̄
nō est. nec mensuratio. et ideo nec quantitas. Sꝫ vbi
origo. ibi habitudo ⁊ relatio. ⁊ ideo in diuinis nume/
rus non dicit quantitatē sed magis relationē. sed q̄m
relatio non transit in substantiā. igitur nec termini nu
merales. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ dicuntur ad se 19
dicendū ꝙ nomen dici ad aliud potest esse dupliciter.
Uno modo intra vel extra. vel implicite vel explicite.
Et illud nomen substantialiter dicit̄ quod nō dicitur
ad aliud nec intra nec extra. nec implicite nec explicite
Sed terminus numeralis dicit relationē ad aliq̄d in/
tra. quia importat distinctionē numeratoꝝ. et impli/
cat relationē. ¶ Ad illud quod obijcitur. nulla notio 20
dicitur de trib⁹. Dicendū ꝙ verꝝ est. nulla notio deter/
minata. sed cōmune ad notiones sm rationē dicitur d̄
tribus. vt hoc nomen relatus. ⁊ hoc nomen distinct⁹.
⁊ alia nomina consimilia. ¶ Ad illud quod obijcitur. 21
ꝙ notiones sunt quinqꝫ. Dicendū ꝙ tres nō quascūqꝫ
notiones importat. sed solū personales. Illa enim no
tio que facit illam personā esse personā. et ab omnib⁹
distinctā. illa dicitur vnitas persone inquantum dat
esse distinctū. ⁊ illa notio est vna vnius. sicut vna est
vnitas vnius. ⁊ ille sunt tm̄ tres. ⁊ ideo cum sint tres
vnitates in tribus personis. hinc est ꝙ persone solum/
modo tres dicuntur.

Tertio principaliter queritur de differentia no
minum numeraliū. sicut est hoc nomen trinus
vel trinitas. Et circa hoc queruntur duo. Pri
mo vtꝝ huiusmodi nomina important vnitatem. Se
cundo dato ꝙ sic. queritur cuiusmodi sit illa vnitas
quam important.

¶ Questio I e

mẽ importent vnitatẽ. videtur primo ꝑ ethimologiã. trinitas enĩ dicit̃ quasi trium vnitas. similiter ⁊ trinꝰ. ¶ Item hoc videtur. quia in diuinis reperit̃ hoc nomen trinitas. sed non hoc nomen trinarius. Sed hec duo eandẽ pluralitatẽ important. ergo hoc nomen trinitas. si recipiatur in diuinis. hoc non est ratiõe pluralitatis. ergo hoc nomen trinitas vltra pluralitatẽ aliquid importat. ⁊ non nisi vnitatem. ergo ⁊c. ¶ Itẽ in diuinis recipitur hoc nomen trinus. sed non recipitur hoc nomen triplex. non enĩ dicitur deus triplex sicut dicitur multipliciter in littera. sed fides communiter dicit deũ trinũ. igitur aliquid dicit vltra hoc quod est triplex. sed non pluralitatẽ. igitur vnitatẽ. ¶ Item multipliciter dicit̃ supra di. xxij. trinitas est nomẽ collectiuum. sed nomen collectiuũ non tm̃ importat pluralitatem. sed etiã vnitatẽ. ergo ⁊c. ¶ Contra. ex tribꝫ personis nihil vnum fit. sed ex pluribus vnitatibꝫ creatis aliquid fit siue resultat. ergo numerus in creaturis dictus potius debet importare vnitatẽ ꝙ̃ in diuinis cum ergo dicit̃ in creaturis binarius vel trinarius. ita importat numerũ ꝙ nec vnitatẽ. ergo nec hoc nomen trinitas debet in diuinis importare. ¶ Item si trinus ⁊ trinitas importat pluralitatem ⁊ vnitatẽ. cum nullum nomen sit distinctũ ⁊ indistinctũ. nec habeat pluralitatem distinctionis ⁊ vnitatẽ indistinctionis. de nullo nomine in diuinis poterit dici. ¶ Item si vnitatem importat. ergo cum idem non debeat sibi copulari. male ⁊ nugatorie dicitur in hymno confessorum ĩ fine. qui supra celi residens cacumen. totius mũdi machinam gubernat trinus ⁊ vnus. ¶ Rº. dicendum. ꝙ quia ĩ diuinis singulari modo est numerus. scilicet ex distinctione suppositorũ. cum vnitate forme. speciali debuit exprimi nomine. quod simul dicit pluralitatẽ ⁊ vnitatem. quia ergo huiusmodi nomĩa importãt pluralitatem ⁊ vnitatem. ideo sunt similia nominibꝫ collectiuis. Sed quia vnitas collectiuorũ est vnitas aggregationis que consequitur pluralitatem. hic autem est vnitas forme. que non est pluralitatẽ consequens. ideo non est collectiuũ tale nomen. Et ideo dicit magister ꝙ est quasi collectiuũ. Et per hoc patet primum ĩ contrarium. Concedendũ ergo ꝙ importat pluralitatem ⁊ vnitatem. ¶ Ad illud quod obijcitur. nullũ nomen importat simul vnitatẽ ⁊ pluralitatem. Dicendũ ꝙ hoc verum est ratione forme. sed cum sit vnum ĩ forma. potest habere pluralitatem suppositorũ. et hoc nõ est inconueniens vel impossibile. ¶ Ad illud qđ obijcitur de nugatione: dicendũ. ꝙ sicut hoc verbum cede habet intellectum huius verbi dandi ⁊ loci. sed cũ dicitur cede locum. cadit ab intellectu. similiter in proposito. ⁊ similiter intelligendum đ relatiuis cnm dicitur filij pater.

¶ Questio II f

Cuiusmodi sit illa vnitas quã importat hoc nomẽ trinitas vel trinus. vtrum videlicet suppositi vel essentie. Et ꝙ essentie videtur. quia hoc quod ẽ trinitas dicitur de omnibus simul in singulari. Sed hoc cõuenit solum termino importante vnitatẽ substantialem. ergo ⁊c. ¶ Item nulla vnitas est trium nisi essentia vel essentialis sed trinitas est trium vnitas. ergo hoc nomẽ trinitas dicit essentialem vnitatem. pari ratione et hoc nomen trinus. ¶ Item nec hoc nomen trinitas nec hoc nomen trinus dicitur de persona. ergo non importat vnitatem personalẽ. Non enĩ hec conceditur. persona est trina vel persona est trinitas. ¶ Cõtra. Huiusmodi nomina simul important vnitatem ⁊ pluralitatem sed sola vnitas persone est plurificabilis non essentie ergo important vnitatem persone. ¶ Item vnitas essentie predicatur de patre. sed neqꝫ hoc nomen trinus. neqꝫ hoc nomen trinitas predicatur de patre. igitur ⁊c. ¶ Item vnitas essentie predicatur de essentia. sed nequaqꝫ dicitur. essentia diuina est trina. igitur non dicit vnitatẽ essentialem. ¶ Queritur igitur quam vnitatem importent. ⁊ vtrũ dicantur ista nomina sm̃ substantiam. an sm̃ relationẽ. Et cum dicantur de omnibus simul in singulari. videntur dici sm̃ substantiam cum iterũ non dicantur de aliquo sigillatim. non videtur dici sm̃ substantiam. ¶ Rº. ad predictorum intelligentiam dicendũ ꝙ ad hoc consueuit dici ꝙ hoc nomen trinitas duplicẽ habet ethimologiam. Uno modo trinitas dicitur vnitas ter. ⁊ sic nomẽ numerale cadit in eo vt complementũ. et sic dicitur sm̃ relationẽ sicut termini numerales. ⁊ vnitas quam importãt est vnitas personalis non essentialis. quia illa plurificatur. Alia ethimologia est. trinitas est vnitas trium. ⁊ tunc vnitas non numerat̃ sed significatur vt cõmunicabilis a tribus. ⁊ quoniã hec vnitas est essentialis. iđ importat vnitatem essentialẽ. et hec quidem ethimologia absqꝫ dubio habet veritatem. Sed prima non videtur habere veritatem. Nam cũ eandem significationem habeat trinus ⁊ trinitas. si illa est ethimologia trinitas ter. tunc trinus diceretur vnus ter. Hoc autem non potest dici de deo. videlicet ter vnus. cum tamẽ dicatur trinus. Propter quod dicendũ ꝙ huiusmodi nomina important vnitatem formalem siue essentie cum pluralitate suppositorum. ⁊ ideo habent quodãmodo naturam termini substantialis. in hoc ꝙ dicuntur de tribus singulariter. ⁊ termini numeralis in hoc ꝙ dicuntur de nullo per se. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ sola vnitas persone est plurificabilis. Dicendum ꝙ trinitas non importat pluralitatẽ circa vnitatẽ in recto. sed solum in obliquo. ꝙ sit trium vel in tribus. et hoc est essentie. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ vnitas essentie predicatur de patre. dicendum ꝙ verũ est sed nõ ratione hac. quia plures in ea conueniunt. sicut animal predicatur de homine non ea ratione qua diuersa specie in eo cõueniunt. ⁊ quia trinitas importat illã vnitatem vt in pluribus. ideo ⁊c. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ non dicitur essentia trina neqꝫ trinitas trina. dicendum ꝙ hoc nomen trinus importat vnitatem. vt ĩ concretione. ⁊ ita inherentem pluribus. Et ideo de eo sola dicitur ꝙ importat vnitatem vt in concretiõe. vt hoc nomen deus. quod quidem supponit personas. et quia tale est hoc nomen deus. ideo conceditur. deꝰ est trinus. nec deitas est trina. quia deitas non supponit personam. similiter nec hoc nomen trinitas. Et sic patent obiecta.

¶ Dist. xxv. Quid significet hoc nomen persona

Preterea considerandum ꝙ cũ hoc nomen persona. Supra ostendit magister quid significatur ꝑ terminum numeralẽ cum dicit̃ tres personas. hic subdit quid significetur per istum terminum ꝑsona. Et diuiditur hec pars in duas. In prima querit ⁊ opponit. In secunda soluit. ibi. quibusdam videtur ꝙ nomine persone. ¶ Prima pars habet tres partes. In prima mouet dubitationem. In secunda opponit ꝑ autoritatẽ

Augustini· ostendens ꝙ dicitur sm substantiam· ibi· persona em̄ vt supra ait Aug⁹· Tertio opponit per ratio/nem· ibi· Aliter etiam videtur posse ostendi ꝙ nomine persone· vbi monstrat illud idem· ¶ Similiter secunda pars in qua soluit diuiditur in duas· In prima soluit sm opinionem aliorum qui dicunt ꝙ persona accipit sm essentiam· tamen relatam ad suppositum· In secunda soluit sm opinionem suam per distinctionem· ibi· Sciendum est igitur ꝙ hoc nomen psona multiplicem intelligentiā facit· Et hec pars diuiditur in duas· In prima p/te ostendit quomodo accipitur hoc nomen psona in plurali· Secundo quō accipitur in singulari· cum dr̄· alius est pater· alius est filius· Ibi nunc inspiciamus vtrū sm eandem ratione͂· Prima pars habet tres partes· In p/ma ponit distinctione͂ p quam soluit· In secunda confirmat p autoritatem Augustini· ibi· ⁊ hic sensus adiuuatur ex verbis· In tertia ad obiectionem respondet· ibi· Ad hoc autem ꝙ illi dicunt· Similiter sequens pars habet tres partes· In prima determinat quomodo accipitur persona· cum dicitur· alia est persona patris· Secundo quomodo accipitur cum dicitur· Alius est pater in persona· Tertio hoc confirmat autoritatibus· Primum facit ibi· Nunc inspiciamus ⁊c· Secundū ibi· deinde queritur vtrum sm eandem rationem· Tertium ibi· ꝙ autē sm substantiam dicatur·

¶ Mouet dubitationem quid significatur cum dicitur pluraliter tres persone vel due persone· — DI· XXV

a

Inducit dubiū qualiť accipiatur h̄ nomen psona cū pluraliter dr̄ tres pso/ne vel due psone· ⁊ alia est p/na patris· ⁊ alia filij· ⁊ alia spiritussancti·

Preterea considerandum est ꝙ cum hoc nomen persona (vt predictū est) sm substantiam dicatur· que sit intelligentia dicti· cum pluraliter profertur· tres persone vel due persone· ⁊ cum dicitur· Alia est persona patris· alia ē persona filij· alia est persona spiritussancti? Si enim in his locutionib⁹ persone vocabulum essentie intelligentiā facit· plures essentias confiteri videmur· ⁊ ita plures deos· Si vero essentie significationem ibi non tenet· alia est huius nomis ratio cum dicitur· pater est psona· vel filius est persona· ⁊ alia cum dicitur· pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus sunt tres persone· ⁊ cum dicitur· Alia est persona patris· alia filij· et huiusmodi·

¶ Opponit autem Augustinus ostendens ꝙ sm substantiam siue essentiam dicitur Alia est persona patris· alia filij· siue tres persone· vt cum dicitur pater est psona· filius est persona·

b

Opponit p autoritatē Aug.

Persona em̄ vt supra ait Aug⁹· ad se dicitur· ⁊ idem est deo esse personam qđ esse· sicut idem est ei esse qđ deum esse· Unde manifeste colligitur ꝙ essentiam diuinaz predicamus dicentes· pater est persona· filius est psona· spiritussanctus est persona· id est· essentia diuina· ⁊ omnino vnū ⁊ idē significatur nomine persone· id est· diuina essentia· cuz dicitur· pater est psona· ⁊ filius est persona· qđ significatur nomine dei cum dicitur· pater est deus· filius est deus· Ita etiam idē significatur cū dicitur· deus est deus· ⁊ deus est persona· Utroqꝫ em̄ nomine essentia diuina intelligitur· quia vtrūqꝫ sm substātiā dicitur· Cum vero dicitur· Pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus sunt tres persone· quid nomine persone significamus? an essentiam· Hoc em̄ videtur si supra posita verba Aug. diligenter scrutemur· Supra enim dixit ꝙ ideo tres personas dicim⁹· quia id quod persona est· cōmune est tribus· Et item quia pater est persona· ⁊ filius est persona· ⁊ spiritussanctus est persona· ideo tres psone dicuntur· Uidetur ergo eandem tenere significationem hoc nomen persona cuz dicitur· tres persone· quam habet cū dicitur· Pater est psona· filius est psona· spiritussanctus est persona· Quia vt ostendit Aug⁹· hoc dicitur· id est· tres persone propter illud· quia id quod persona est· cōmune est eis· Id ergo quod cōmune est eis· id est· patri· ⁊ filio· ⁊ spirituisancto: videtur significari nomine persone· cū dicitur· tres persone·

Ex noīe psone id significatur cū dr̄· pr̄ est psona· qđ significatur noīe dei· cuz dicitur pater est deus·

¶ Opponit per rationem posse ostendi ꝙ sm substantiam siue essentiam dicatur etiam cum pluraliter profertur·

c

Opponit p rationem·

Aliter etiam videtur posse ostendi· ꝙ ibi nomine persone significetur essentia· cū dicitur tres persone· Ut enim supra dixit Augustinus· Ea necessitate dicim⁹ tres personas· vt responderemus querentibus· quid tres vel quid tria· Cum ergo queritur quid tres quid tria? conuenienter respōdetur cum dicitur tres persone· At cum queritur· quid tres vel quid tria· per quid de essentia queritur· Non em̄ inuenitur quid illi tres sint nisi essentia· Si ergo questioni recte respōdemus· oportet vt respondēdo essentiā significem⁹· alioqn nō ostendim⁹ quid tres sint· Si vero rn̄dentes essentiā significam⁹: ipam essentiā psone noīe intelligim⁹· cū dr̄ tres psone·

¶Soluit ſm opinionem alioꝝ qui putant eſſentiā ſignificari nomine ꝑſone cū dicimus tres ꝑſonas. d

Quibuſdā videt̄ ꝙ noīe ꝑſone ſignificet̄ eſſentia cum dr̄ tres ꝑſone. ꝓpterea qꝛ Augꝰ. dicit ideo dici tres ꝑſonas. qꝛ cōe eſt eis id qđ eſt ꝑſona. vt ſit talis intelligētia. pr̄ ⁊ filius ⁊ ſpūſſcūs ſunt tres ꝑſone. i. ſunt tres id hñtes cōmune qđ eſt ꝑſona. i. tres ſūt q̊ꝝ q̄ſqꝫ eſt ꝑſona. i. eſſentia. Sꝫ quō iuxta hāc intelligētiā dicet̄. alia ē ꝑſona pr̄is. alia filij? Et hoc etiā ita voluit itelligere. ſcꝫ aliꝰ eſt pr̄. ⁊ aliꝰ eſt filiꝰ. id tñ cōe habētes qđ eſt ꝑſona. Et hoc ꝯfirmāt autoritate Aug. q̄ in. vij. li. de tri. ait. Tres ꝑſonas eiuſdē eſſentie. vl̄ tres ꝑſonas vnā eſſentiā dicimꝰ. Tres āt ꝑſonas ex eadē eſſentia nō dicimꝰ. q̄ſi aliud ibi ſit qđ eſſentia eſt. aliud qđ ꝑſona eſt. Hac auc̄te ⁊ p̄miſſis conant̄ aſſerere in p̄dictꝭ locutionibꝰ nomē ꝑſone eſſentiā ſignificare. Sꝫ q̄d rñdebūt ad id qđ ip̄e Augꝰ. in li. de fi. ad petꝝ dicit. ſcꝫ ꝙ alius eſt pr̄ i ꝑſona ſiue ꝑſonalit̄. aliꝰ ꝑſonalit̄ filiꝰ. aliꝰ ꝑſonalit̄ ſpūſſanctus. Quō em̄ aliꝰ ꝑſonalit̄ pr̄. aliꝰ ꝑſonalit̄ filiꝰ. aliꝰ ꝑſonaliter ſpūſſcūs. ſi in eſſe ꝑſonā oīno ꝯueniūt. i. ſi ꝑſona eſſentie tm̄ intelligētiā facit. Jō nobis videt̄ alit̄ h̄ poſſe dici cōgruentiꝰ iuxta catholicoꝝ doctoꝝ autoritates.

¶Soluit ſm opinionē ſuā diſtinguēs ꝙ h̄ nomē ꝑſona triplicit̄ in trinitate accipit̄. ⁊ quō accipit̄ in p̄li dictū. e

Sciendū eſt igit̄ ꝙ hoc nomē ꝑſona multiplicē intelligentiam facit nō vnā tm̄. Et vt Hyla. ait in li. iiij. de tri. Intelligentia dictoꝝ ex cauſis eſt aſſumēda dicēdi. qꝛ nō ſmoni res. ſed rei ſermo ſubiectꝰ eſt. diſcernētes g̊ dicēdi cauſas huiꝰ noīs ſcꝫ ꝑſona. ſignificationē diſtinguimus dicentes ꝙ hoc nomen ſcꝫ ꝑſona ꝓprie ſm ſubām dr̄. ⁊ eſſentiam ſignificat. ſicut ſupra oñdit Augꝰ. cū dr̄. deus eſt ꝑſona. pater eſt ꝑſona. Quadā tñ neceſſitate vt s̄ dixit Augꝰ. trāſlatum eſt hoc nomē. vt pluralit̄ diceret̄ tres ꝑſone cū quereretur. q̄d tres vel q̄d tria. vbi nō ſignificat eſſentiā. i. naturam diuinā q̄ cōis eſt tribꝰ ꝑſonis. ſ; ſubās vel hypoſtaſes ſm grecos. Greci quippe (vt ſupra dixit Augꝰ.) aliter accipiunt ſubām. i. hypoſtaſim. alit̄ nos. Nos em̄ ſubām dicimus eſſentiā ſiue naturā. ꝑſonas aūt dicimꝰ ſic illi dicunt ſubās. i. hypoſtaſes. Si g̊ nos ita accipimus ꝑſonas. vt illi accipiūt ſubās vel hypoſtaſes. ⁊ illi aliter accipiunt hypoſtaſes q̄ꝫ nos ſubām. alit̄ g̊ nos accipimꝰ ꝑſonas q̄ꝫ ſubām. Cū ergo dicimꝰ tres ꝑſonas. nō ibi ꝑſone noīe eſſentiam ſignificamꝰ. Quid g̊ dicimꝰ? Dicimus qꝛ tres ꝑſone ſunt. id eſt. tres ſubſiſtentie. ſcꝫ tres entes. ꝓ quo greci dicunt tres hypoſtaſes.

¶Confirmat autoritate Auguſtini ſolutionē ſuā. f

Et hic ſenſus adiuuat̄ ex v̇bis Aug. p̄miſſis ſi interius intelligant̄. Quia em̄ pater eſt ꝑſona. i. eſſentia. ⁊ filiꝰ eſt ꝑſona. ⁊ ſpūſſcūs ꝑſona. Jō dicunt̄ tres ꝑſone. i. tres ſubſiſtentie tres entes. Non em̄ poſſunt dici tres ſubſiſtētie vl̄ entes. niſi ſingulꝰ eoꝝ eſſet ꝑſona. i. eſſentia. Qꝛ g̊ eis cōe
g eſt id qđ eſt ꝑſona. i. eſſentia. ideo recte dicunt̄ [a] tres ꝑſone. i. ſubſiſtētie. vel ſubſiſtētes. vt ſicut eſſentia q̄ eis eſt cōmunis. vere ac ꝓprie eſt. ita illi tres vere ac proprie ſubſiſtentie vel entes intelligantur. Jdeoqꝫ Augꝰ. cauſas di-
b ctorum diſcernēs dicit [b] tres ꝑſonas eſſe vnam eſſentiam.

Augꝰ.

a ¶Tres ꝑſone. i. ſubſiſtentie. Contrarium dicit Boetius in li. de duabꝰ naturis ⁊ vna perſona xp̄i aſſignanſ differentiam inter ſubſiſtere ⁊ ſb̄ſtare. Quia 1
ſubſiſtit illud quod indiget alio ꝙ ſit. Subſtat v̇o qđ ſubiectum alijs vt eſſe valeat ſubminiſtrat. videtur ergo ꝙ ſubſiſtere ſit idez qđ eſſentia. ergo nullo modo poteſt dici ꝙ ſint plures ſubſiſtētie. Rº. dōm ꝙ Boetiꝰ accipit ibi hoc nomē ſubſiſtentia ſm Marcuz tuliū. prout accipit ſignificationē ſm actuz ſubſiſtendi ſiue per ſe ſtandi. ⁊ ſic tm̄ vna eſt ſubſiſtentia. Sꝫ nunc doctores ſcripture accipiunt prout magis importat reſpectū ad proprietatē cui ſubeſt ⁊ ſic plurificatur. Ratio autem huiꝰ eſt cōis vſus. Quia accipiūt ſubſtantiam ꝓ natura rei. ideo pro ſuppoſito magis voluerūt accipere ſubſiſtentiā.

b ¶Tres ꝑſonas eſſe vnam eſſentiā vl̄ eiuſdem eſſentie. nō ex eadem eſſentia. Videtur 2
hoc falſuꝫ. quia pr̄ generat filium de ſua ſubſtantia. ⁊ ſpirat ſpiritumſanctum. ergo videtur ꝙ omnes ꝑſone ſint de eadem ſubſtantia. Jtem querit̄ quare non conceditur iſta ꝙ perſone ſūt ex eadē eſſentia. ſicut conceditur iſta. perſone ſunt eiuſdez eſſentie. Et videtur ꝙ debeat concedi. Quia ex dicit in diuinis habitudinē originis. ⁊ ſimiliter genitiuus originez importat. Si tu dicas ꝙ ꝓpter tranſitiones. qꝛ ſicut prepoſitiōes ſūt tranſitiue. ita ⁊ obliq̄

casus sunt transitiui. Preterea hec recipit. persone sunt in eodez essentia. ⁊ tamen hoc ꝙ dico in est preposi-
3 tio. ¶ R°. dicendum. ꝙ aliquando aliquid ꝯparatur ad aliud vt in-formans siue denomi-nans ⁊ tamen non po-nitur propter hoc di-uersitas siue distinctio vnius ad alterum. sic enim comparatur dei-tas ad deum Alio mo-do comparatur aliq̄d ad aliō sicut principi-um ad principiatum. ⁊ tunc de necessitate im-portatur distinctio.
4 Quoniam ergo hec ꝑ-positio ex īportat ha-bitudinem cause vl' sal-tem principij. ideo de necessitate dicit disti-ctionez inter extrema. ideo hec non potest eē vera ꝙ persone sūt ex eadem essentia. Sed quia genitiuꝰ non tm̄ construitur in ratione principij. immo ex vi declarationis essentie cum dicit. mulier egre-gie forme. vt dicit pri-stianus. ideo cum ge-nitiuo hec est v̄a. tres persone sunt eiusdem essentie.

c ¶ Tres res. Accipit hoc ab Augustiuo in primo libro de doctrīa christiana Et videtur male dicere. dicendo. tres res. quia res ē no-men absolutum et ge-nerale. ergo videtur ꝙ si aliquid dicat ī diui-nis ꝙ dicat essentiam siue substantiaz. ergo sicut nullo modo acci-pitur tres essentie. ita nullo modo debet reci-pi tres res. Et si tu di-
5 cas tres entes. Hic ñ est simile. quia ens est participium. ⁊ ita tra-hit numerum aliunde ⁊ non numeratur. ꝭm formam proprie enti-tatis. res autem ē no-men substantiuuz. Si tu dicas mihi. ꝙ res nominat formā a ꝑte

vel eiusdem essentie. non ex eadem essentia. ne aliud ītel-ligatur ibi esse persona. aliud essentia. Tres enim ꝑsone. id est. subsistentie. vna sunt essentia ⁊ vnius essentie. Nō autem sunt vna ꝑsona vel vnius ꝑsone. licet persona ꝭm substantiā dicatur aliquando. Nam si hoc diceretur. con-fusio fieret in personis.

¶ Obiectioni illorum hic respōdet qua nitūtur probare personas ꝭm essentiā accipi. g — Obiectioni re-spondet.

Ad hoc autē qđ illi dicūt. cū querit q̄d tres vel q̄d tria. de essentia querit. q2 nō īuenit q̄d illi tres sint nisi essentia. ꝑ hoc volētes nos inducere. vt nomine ꝑsone essentiam in-telligamus. cū respondemus tres ꝑsonas. ita dicimꝰ. In-dubitabiliter verꝝ est. q2 nō īuenit vnū aliquid qđ illi tres sint nisi essentia. vnum em̄ sunt illi tres. i. essentia diuina. Unde veritas ait. Ego ⁊ pater vnū sumus. Uerūtm̄ cum — Joh. x. querit. q̄d tres vel q̄d tria. nō đ essentia querit. nec ibi q̄d ad essentiam refertur. Sed cū fides catholica tres esse ꝓ-fiteretur. sicut Johēs in ep̄la canonica ait. Tres sunt qui — j. Joh. v. testimoniū ꝑhibent in celo. querebatur q̄d illi tres essent id est. an essent tres res. ⁊ que tres res. ⁊ quo nomine ille tres res significarent. ⁊ ideo loquendi necessitate inuen-tum est hoc nomen persona ad respondendū. ⁊ dictuz est tres persone.

¶ Quid tres res. ⁊ quid vna res hic dicitur. h

Non aūt te moueat ꝙ diximus[c] tres res. Non em̄ hoc di- c centes diuersaꝝ rerū numerū ponimus in trinitate. ꝭ ita tres res dicimus vt easdē esse vnā quandā summā rem cō-fiteamur. Un̄ Augꝰ. in. j. li. de doc. xp̄ia. sic ait. Res quibꝰ — Augꝰ. fruendū est nos beatos faciunt. Res ergo quibus fruen-dum est. sunt pr̄ ⁊ filius ⁊ sp̄ūssanctus. Eademq3 trinitas. vna quedā summa res est. cō munisq3 fruentibus ea. si tm̄ res ⁊ nō reꝝ omniū causa sit. Nō em̄ facile potest inueniri nomē qđ tāte excellētie cōueniat. nisi ꝙ meliꝰ đ2 trinitas hec vnus deus. Sicut ergo tres res dicunt. ⁊ he sunt vna res. ita tres substantie dicunt. ⁊ he sunt vna essentia. Ec-ce ostensum est que sit intelligētia huius nominis ꝑsona. cum dicimus tres personas.

¶ Ostendit quomodo hoc nomen persona accipit in sin-gulari cum dicitur. alia est persona patris. alia filij. alia spi-ritussancti. i

Nunc inspiciamus vtrū ꝭm eandē rationē ⁊ causam dica-tur. alia est ꝑsona patris. alia filij. alia spiritussancti. Qđ vtiq3 sane intelligi potest. vt sit sensus talis. Alia est subsi-stentia vel hypostasis patris. alia subsistentia filij. alia sub-sistentia spiritussancti. Et alia subsistentia pater. alia filiꝰ. alia spiritussanctus.

¶ Quomodo hec intelligant. Alius est pater in persona alius filius. alius spiritussanctus. k

Deinde querit vtrū ꝭm eandē rationē accipiat cum dicit Alius est pater in ꝑsona. aliꝰ in ꝑsona filius. alius in ꝑsona spiritussanctus. Siue aliꝰ ꝑsonaliter pater. aliꝰ ꝑsonaliter filiꝰ. aliꝰ ꝑsonalit' sp̄ūssanctꝰ: Ad qđ dicimꝰ. q2 ⁊ si possit eo-dem modo accipi. cōgruentius tm̄ ex ratione dicti alia va-riatur intelligentia. vt hic ꝑsone nomine ꝓprietas ꝑsone intelligat. vt sit sensus talis. Aliꝰ est in ꝑsona vel ꝑsonalit'

pater. i. proprietate sua pater alius est ꝙ filius. ⁊ filius proprietate sua alius ꝙ pater. Paternali eñ proprietate distinguitur hypostasis patris ab hypostasi filij. ⁊ hypostasis filij filiali proprietate discernit̄ a patre. ⁊ spiritussanct⁹ ab vtroq₃ processibili ꝓprietate distinguit̄. ¶ Hoc etiam modo sane potest accipi persona in premissis locutionibus cū dicitur. Alia est persona patris. alia filij. id est. alia est proprietas qua pater est pater. alia qua filius est filius. alia q̄ spiritussanctus est spiritussanctus. Ita etiam nomine ꝑsone quidā proprietates intelligere volunt. cu₃ dicunt̄ tres persone. sed meli⁹ est vt subsistentias vel hypostases intelligamus cum dicimus tres personas. ¶ Ex ṕdictis colligitur ꝙ nomen persone in trinitate triplicem tenet rationem. Est enim vbi facit intelligentiam essentie. ⁊ est vbi facit intelligentiam hypostasis. et est vbi facit intelligentiam proprietatis.

Quō accipit̄ ꝑsona cū dr̄. alia est persona patris ⁊c.

Summam dictoꝝ colligit.

¶ Autoritatibus sanctoꝝ ostendit qđ dixit l

Quod autē ſm substantiā dicatur. ⁊ essentiam aliquando significet. supra ex dictis Augḷ. aperte ostendimus. Quod vero ꝓ hypostasi atq₃ proprietate accipiat̄. ex autoritatib⁹ sanctorum ostendi oportet. ne cōiecturis nostris aliquid ausi dicere videamur. De hoc Hiero. in expositione fidei ca-
D tholice ad Alippium ⁊ Augu. epos ita ait. Non est ꝓrsus aliquis in trinitate gradus. nihilq₃ quod inferius superi⁹ve dici possit. sed tota diuinitas sui perfectione equalis ē. vt exceptis vocabulis que proprietatē indicant ꝑsonarū. quicquid de vna persona dicit̄. de tribus possit dignissime intelligi. Atq₃ vt confutantes arrium vnā eandemq₃ trinitatis dicimus esse essentiam vł substantiam. et deū vnū in tribus personis fatemur. ita etiam impietatē Sabellij declinantes. tres personas expressas sub proprietate distinguimus. non ipsum sibi patrem. ipsum sibi filium. ip̄m sibi spiritumsanctum esse dicentes. sed aliam patris. alia₃ filij. aliam spiritussancti esse personam. Non eñ nomina tantūmodo. sed etiā nominū proprietates. id est. ꝑsonas vt greci exprimūt hypostases. id est. subsistentias confitemur. Nec pater filij vel spiritussancti personam aliquādo excludit. Nec filius vel spiritussanctus patris nomen ꝑsonamq₃ recipit. sed pater semꝑ pater. ⁊ filius semper filius ⁊ spiritussanctus semꝑ spiritussanctus. Itaq₃ suba vnum sunt sed personis ac nominibus distinguunt̄. Ecce hapte dicit Hieronymus proprietates esse personas. et ꝑsonas esse subsistentias. Unde manifestum fit quod diximus. s. persone nomine significari ⁊ hypostasim ⁊ proprietatem. Johannes etiā dam. ꝑsonas dicit esse hypostases. ⁊ eas dicit entes: ita inquiēs. In deitate vnam naturā ꝯfitemur. ⁊ tres hypostases ſm veritatē entes. i. ꝑsonas.

Joh. dam.

animę. vel istud nomē impositu₃ est a parte anime. hoc nihil est q₂ illa sunt nomina intētionum. ⁊ res diuidit̄ contra intentionem.
R°. dicendum. ꝙ res 6
potest considerari tripliciter. Aut ſm proprietates quas habet in propria natura. aut ſm modum per quem fit apud animā. Aut ſm proprietatem commune₃ que inest ei ab actibus anime. q̄ sunt subijcere ⁊ predicare. componere ⁊ diuidere. Scd̄m hāc ergo triplicem acceptionē cōtingit re₃ tripliciť nominari. Uno modo ꝑ nomen quod indicat existētiam a parte sue nature. sicut dicit̄ album ⁊ nigrum. et huiusmodi. Alio mō ſm ꝙ anima accipit ꝑ modum entis. hoc modo nominat res. Uñ omne illud res dicitur ꝙ anima cogitat vt existens in natura. Alio modo contingit noīa reꝝ intentiones secūdas. sicut dicit̄. gen⁹. species. subiectum. p̄dicatum. quoniam. ergo hoc nomen res dic̄ medium inter nomen quod dic̄ pure formā nature. ⁊ nomē quod dicit formam intentionis. ideo non tantu₃ essentie conuenit. sed etiam personis ⁊ ideo tres res dicimus tres personas. nō sic tres essentias. ⁊ huic significationi alludit ip̄m nomen. Res eñ dr̄ a reor reris. qđ dic̄ actū a ꝑte aīme. Et alio mō res venit ab hoc qđ ē ratus. quod dicit stabilitatem a parte nature. ⁊ sic res dicit stabilitatem siue ratitudinem ex ꝑte entitatis. ⁊ sic patēt obiecta. q₂ vno mō est nomē nature. alio mō est nomē rōnis D ¶ Nō est prorsus
aliqs in trinitate ḡdus. Uidet̄ hic Hiero. dicere ꝯ illud qđ dic̄ Aug. ix. ꝯfeß. Pr̄ ⁊ filius nō differūt substantia. 7
s₃ causa ⁊ gradu. Item in diuinis est substātia. igitur ibi est sub. sed sub dicitur relatiue ad superius. igit̄ est ibi sb̄ ⁊ sup. ḡ inferi⁹ ⁊ supi⁹. igit̄ grad⁹. Itē vbicūq₃ est auctas ⁊ subauctas. ibi ē grad⁹. s₃ hec est in pr̄e ⁊ filio. ḡ ⁊c. R°. dicendū sicut dicit glo Exo. xx. Non ascendas ꝑ gradus ad altare ⁊c. Per gradus ascēdit ad altare. qui dicit patrem maiorem filio. ⁊ filiū spūsancto. sicut arrius dixit. Uñ cū gradus ex ratiōe sui noīs tollat ꝑsonaꝝ equalitatē

8 Ideo bene dicit Hieronymus. ꝙ non est prorsus in diuinitate gradus. Nihilominus ponitur ordo. Differunt enim gradus ⁊ ordo sicut punctus ⁊ vnitas. Nam punctus est substantia posita. ideo solum est in corporalibus. Unitas vero est substantia non habens positionem. ideo est in spiritualibus. Sic gradus dicit suppositionem. vel loci vel dignitatis. Ordo vero dicit habitudinem ad principium sine positione. Ad illud igitur quod dicit Augustinus. Dicendum ꝙ improprie loquitur in vtroqȝ verbo. ⁊ causa sumitur ibi pro principio. gradus vero sumitur pro ordine. Ad illud quod obijcitur de sub. Dicendum ꝙ sub in diuinis non dicit subautoritatem sed solum habitudinem sm rationem intelligendi. Ad illud quod obijcitur de autoritate. dicendum ꝙ verum est sm ꝙ autoritas sonat in rationem dominij quod ponit gradum. sed sic non est in diuinis. sed solum prout sonat in rationem principij. ⁊ hoc ponit ordinem in cognoscendo.

Ad intelligentiam huius partis duo principaliter queruntur. Primo queritur de quidditate hui⁹ nominis persona. Secundo querit̃ de cõmunitate eiusdẽ. Quantũ ad primũ duo queruntur. Primo ꝙ persona sm rem quid sit Secũdo quid sit sm diffinitionem.

¶ Questio I a

Ut persona dicat̃ sm substãtiã. videtur ex verbis Augustini in. vij. de. tri. Idem est deo esse ⁊ personaȝ esse. Et iterum. cum dicimus. personam patris. non aliud dicimus q̃ȝ substantiã patris. ergo persona dicit̃ sm substantiam. ¶ Item Anshel. in fine mono. quot sunt persone tot sunt substantie. igitur nomen persone dicitur sm substantiam. ¶ Item Hugo de sancto victore in libro de sacramentis in prima parte libri tertij. Unum solum nomẽ est substantiale quod de singulis dicitur singulariter. In summa tamen nõ dicitur singulariter. sȝ pluraliter pronunciat̃. vt persona. igitur hoc nomen persona est nomen substantiale ¶ Item Boetius in libro de duabus naturis ⁊ vna persona christi. personã diffiniens dicit. ꝙ est rationalis nature substantia indiuidua. sed si substantia. predicatur in recto ⁊ nõ per accidens. sed sm se. tunc ergo persona dicit substantiam sm omnes doctores. ¶ Item hoc ipsum videt̃ ratione. ⁊ hoc per diffinitionem. Boetius enim venando diffinitionẽ persone dicit. ꝙ aut est substantia. aut accidens. ⁊ dicit ꝙ non est accidens. ergo substantia. Si ergo persona in his inferioribus dicit substantiaȝ ⁊ quid per se existens. ergo ⁊ in deo. ¶ Item hoc ipsum videtur per eius absolutionem. quoniã omne nomen quod dicitur ad se dicit substantiam in diuinis. quia tale non sm relationẽ dicitur. sed hoc nomen persona est huiusmodi. vt patet. Et Augustinus dicit. vij. de trinitate. Ad se quippe dicitur persona. vt bonus. magnus ⁊c. ¶ Item hoc etiam videtur per ecclesie responsionem. quia omne nomen quod conuenienter respõdetur ad interrogationẽ factam per quid. indicat substantiam. sed quia quid querit substantiaȝ. sed hoc nomen persona ab ecclesia hereticis responsum est. querentibus quid tres sicut dicit Augustinus ⁊ magister ergo indicat substantiam. ¶ Item hoc ipsum videtur relationis abstractione Intelligamus ꝙ nulla relatio sit in diuinis. ⁊ ꝙ in vna sola hypostasi sit natura diuina. sicut intelligunt gentiles. tunc cõtingit ꝙ adhuc est intelligere naturam intellectualem ⁊ habentẽ illam s. ⁊ personã ⁊ naturam. igitur si circumscripta omi relatione saluus est intellectus persone, persona non dicitur sm relationem. et dicitur sm relationem vel sm substantiam. ergo dicitur sm substantiam. ¶ Contra Boetius in libro de trinitate in fine. Si persone diuise sunt. necesse est vocabulum quod ex partibus trahit originem ad substantiam non pertinere. Si ergo que trahunt originem a partibus non pertinent ad substãtiam. multo fortius nec nomen persone. Unde Rich. de sancto victore dicit. ꝙ persona idem est quod per se existens. iuxta quendã singularis existentie modũ nature rationalis. sed singularis modus existentie est relatio in diuinis ⁊c. ¶ Item ratione videtur. quia omne nomen quod recipit multitudinem vel plurificationem pertinet ad relationem. quia sm omnes substãtia remanet indiuisa. Et Boetius dicit ꝙ substãtia cõtinet vnitatem. relatio multiplicat trinitatem. si ergo nomen persone est multiplicabile. patet ꝙ dicitur sm relationem. ¶ Item omne nomen de se importans distinctionem dicit̃ sm relationem. sed nomen persone importat distinctionem. quia persona est hypostasis proprietate distincta. ⁊ Boetius dicit ꝙ est indiuidua. et indiuiduatio non est aliud q̃ȝ distinctio. ergo ⁊c. ¶ Rñ. 9
dicendum. ꝙ aliqui voluerunt soluere distinguendo significationem persone sm diuersitatẽ numeri. vt in singulari diceretur sm substantiam. in plurali sm relationem. Sed hec solutio non valet. quia dicitur in singulari. alia persona patris. alia filij. quod dici non posset si esset terminus substantialis. cum non sit alia persona substantia patris. alia filij. Alij voluerũt per distinctionẽ significationis soluere sm diuersa tempora videlicet ꝙ ante responsionẽ ecclesie diceretur substantialiter ⁊ sm substantiã. post responsionem diceretur sm relationem. Sed hec solutio non valet. nec ĩ se. nec ad propositũ. In se non valet. quia ecclesia aliqua ratione respondet magis illud nomen q̃ȝ aliud substantiale ⁊ tunc non imposuit significationem. ergo respõsio ecclesie nihil facit ad mutationẽ significatiõis. Ad propositũ non valet. quia sm significationẽ quã habȝ post responsionẽ ecclesie loquunt̃ doctores. ⁊ currunt rationes ad vtrãqȝ partẽ. Et propterea est intelligenduȝ ꝙ persona dicit̃ rationalis nature suppositũ proprietate distinctum. sm omnes qui intelligunt eius significationem specialẽ. sed suppositũ rationalis nature cõstat esse substantiã. proprietatẽ distinguentẽ cõstat esse relationem. ergo cũ persona vtrũqȝ importet. scȝ suppositum ⁊ proprietatẽ. necesse est dici sm substantiam ⁊ sm relationem. Et cum dicatur sm substantiã et sm relationem. principalius dicit̃ sm substantiam quantum est de generali ⁊ primo nominis intellectu. Persona enim dicit suppositum certum substantie siue in deo siue in creaturis. Et huic consonat modus dicendi a parte nominis. Sed quantum est de speciali ⁊ vltimo nominis intellectu. quia dicit suppositum distinctum proprietate que est relatio. dicitur in deo sm relationẽ Et hinc est ꝙ sancti ⁊ doctores dicunt nomen persone sm substantiam dici. licet etiam sm relationem dicat̃. Sed obijciet aliquis cum isti modi. dici sm substantiam. ⁊ dici sm relationẽ. diuidant nomen diuinum. vt videtur ex opposito. aut non potuerunt ĩueniri in eodem. aut illud nomen implicat in se opposita. Et propterea intelligendum sicut dicit Richardus de sancto victore. Dici sm substantiam est dupliciter. Aut 10

indicādo substantiā sm naturā cōmunē. ⁊ sic dicit hō sm substantiā. Aut indicando substantiam vt suppositum certū. vt quidā homo. Primo modo dicere est quid. secūdo modo est dicere aliquid. Dico ergo ꝙ nomen essentie vel substantie dicit sm substantiam. quia indicat naturam cōem. sed ꝑsona dicit sm substantiā quia indicat suppositū certū ⁊ distinctum. Natura autem cōmunis nō multiplicat nec refert. ⁊ ideo qꝺ dic subam sm naturā cōem. ita dicit ad se. ꝙ nullo modo potest dici sm relationē. ⁊ hoc quidē modo diuidit ex opposito. Suppositū aūt siue hypostasis natū est plurificari. ⁊ ad aliud cōparari. ⁊ ita referri. Et qꝺ sic dr sm substantiā. nihil impedit ratiōe relatiōis supadditе dici sm relationē. ⁊ hoc vult dicere Rich. de sancto victore. Patet ergo rñsio ad obiecta sm vtrāq partē. Concedendū est eñ nomē ꝑsone sm substantiā dici vt explicatū est. sicut dicunt sancti. et rationes probant. Ita eñ intelligunt dici sm substantiā. Concedendū est nihilomin9 dici sm relationē. licet nō ita pncipalit sicut probant ratiōes sequētes. qm̄ multitudo relationum plurificat ipam ꝑsonā. ¶ Ad illud tñ qꝺ obijcit ꝙ rñdetur ad interrogationē factā ꝑ quid. et ex h̄ posset concludi. ꝙ nō tm̄ dicit substantiā vt suppositum sꝫ

11 etiā vt naturā cōem. Dicendū ꝙ quid aliquādo querit essentiā supposito quid est qꝺ ꝑ nomen dicit. vt qd est homo. ⁊ qꝺ rñdetur ad hanc questionē indicat subam pure ⁊ essentiā. ⁊ qñ est questio de substātia. Aliquando supposita voce indeterminate querit qd ꝑ nomē dr. sicut si dicat brunellus currit. ⁊ querat quid brunellus vtrū scꝫ homo vel asinus. Aliqñ supposita quidditate ⁊ significatione querit de eo respectu cui9 dicit nomen dependens. vt si dicatur albi currunt. ⁊ si queratur qd albi. potest respōdere homīes vel asini. ⁊ hoc modo quesierunt heretici quid tres. quia beatus Johēs dixit in canonica. v. Tres sunt q testimoniū dant ⁊c. quesiert quid tres. cum sit adiectiuū sine substantiuo. ⁊ tūc magis querit suppositum qꝫ essentiā. ⁊ ideo suppositū est responsum. ⁊ sic ꝑ hoc nomen persona. Unde spūsancto suggerente peroptime ⁊ nobiliter ⁊ catholice sicut dicit Rich. respondet ecclesia ⁊ valde bene. et instinctu spiritussancti. sicut dicit Rich. magis respōdit h̄ nomen qꝫ aliud. Sed tunc posset queri quare heretic9 non quesiuit ꝑ hoc interrogatiuū qui. ⁊ videtur ꝙ debuisset. Si eñ querebat ꝺ supposito. ⁊ qui querit ꝺ sup

12 posito. debuit querere qui tres. Et ad hoc est respōsio. ꝙ qui querit de supposito certo siue reali. ⁊ de illo non q̄rebant. quia in eadem autoritate subditur. pater. vbū. ⁊ spiritussanctus. sed querebant de supposito respectu cui9 hoc quod est tres significat in adiacentia. et ideo magis quesierunt qd tres qꝫ qui tres. Sic eñ oportet vnico nomine rñdere. ⁊ ipsi hoc querebant. ¶ Ad vl

13 timum argumentū ꝙ non recte ꝓcedat. patebit meli9 infra. rñsio. Tamen potest dici ꝙ etsi intellectus ꝑsone possit abstrahi ab hac proprietate determinate. tñ ꝺ suo generali intellectu. claudit intellectum proprietatis. ⁊ quia in diuinis proprietas est relatio. ideo de generali intellectu claudit relationem. Unde sicut hec ꝑsona in diuinis que est pater non potest abstrahi a paternitate que est relatio personalis. salua personalitate. sic nec persona a relationis intellectu in speciali. et sic patet ꝙ nō sequit ꝙ dicat sm subam.

¶ Questio II b

De hoc nomine persona quid sit sm diffinitionem. et diffinit eam Boetius sic. Persona est rationalis nature indiuidua substantia. Sed ꝙ ista diffinitio sit cōueniens diuine persone ostenditur per intentionē autoris. quia Boetius intendit agere de persona christi. constat autē personam christi esse increatam. ergo intendit assignare rationem persone diuine siue increate. ¶ Item ꝙ hec sit ratio in diuinis videtur. Nam ī deo constat ponendum esse suppositum incommunicabile. ⁊ hoc suppositum est substantia diuina. et hoc etiam est rationalis nature. ⁊ non conuenit ei nisi ꝺ quo dicitur persona. igitur est eius ratio vt videtur. ¶ Cōtra. Omnis diffinitio dicit aggregationem cum constet ex pluribus. alioquin esset ibi nugatio. In simplici autem nulla est aggregatio. igitur nullum simplex ē diffinibile. sed persona in diuinis est omnino simplex ergo ⁊c. Si dicas sm ꝙ aliqui ꝙ qꝫuis sit simplex sm rem. tamen non est simplex sm rationem. ¶ Contra. Aut illi rationi respondet aliquid in re. aut nihil. Si aliquid. ergo aliqua compositio est in re. Si nihil. ergo ratio omnino vana est. sed propter rationem vanā non est aliquid diffiniendum. ergo ⁊c. ¶ Item ratione suarum partiū nō videtur conuenire diuine persone. Nam rationale est differentia animalis. ergo cui non conuenit esse animal. non conuenit natura rationalis. Sed animal non conuenit deo. cum sit species corporis. ergo nec homo quod est rationale. ¶ Item videtur ꝙ substantia non dicatur in recto de persona. quia multiplicato diffinito. necesse ē multiplicare diffinitionem ⁊ partes diffinitionis. ergo si persona est substantia. cum sint plures persone. igitur plures substantie. Si tu dicas ꝙ substantia stat ibi pro hypostasi. ¶ Contra. hypostasis dicitur substātia indiuidua. sicut dicit Boetius. ergo sicut est nugatio si diceretur homo rationalis. sic ⁊ in predicta notificatione. Queritur ergo vtrum hoc nomen substantia stat pro communi vel pro hypostasi. ¶ Item videtur esse non conuertibilis. Nam anima hominis est nature rationalis substantia indiuidua. ergo ⁊c. ¶ Ultimo queritur cum diuerse sint diffinitiones siue assignentur de ꝑsona quomodo differant. ¶ Rº. dicendum ꝙ sicut patet ex intentione autoris. hec diffinitio cōuenit ⁊ assignatur diuine persone. ¶ Ad illud vero quod obijcitur. 14
ꝙ simplex non est diffinibile. dicunt aliqui ꝙ dupliciter est aliquid diffinibile. Uno modo in recto ⁊ ꝑ differentiam dicentem positionē. vt cum dicitur. homo est animal rationale mortale. ⁊ hoc modo verum est ꝙ diffinitio dicit aggregationē ⁊ compositionem. ⁊ hoc modo solum aggregatū est diffinibile. Alio modo cō 15
tingit aliquid diffinire in obliquo ⁊ per differentiam dicentem priuationē. vt cum dicitur. simitas est curuitas nasi. et tunc non significatur substantia rei aggregari ex diuersis. quoniam quod ponitur in obliq. non intrat essentiam de necessitate. Ulterius differentia priuans non ponit aliquam compositionem siue appositionem ⁊ talis est dicta ratio. Nam hoc quod ē rationalis cadit in obliquo. ⁊ hec differētia indiuidua non ponit sed priuat. ¶ Sed hec responsio non potest stare. Primum quidem. quia quod diffinitur per obliquum. aut diffinitur sicut accidens per substantiam. aut sicut per rem eiusdem generis. sed siue sic siue sic. est ibi additio. Nam diffinitiones accidentium sicut dicit philosophus sunt ex additamento. Similiter si per rem eiusdē generis. tunc ergo intrat essentiā. ⁊ non dicit totam. cum sit pars diffinitionis. ergo necesse est illud quod apponit aliquid addere sm rem. et

ita siue in recto siue in obliquo necesse est dicere aggre
16 gationem. ¶ Et ꝓpterea dicendū aliter. ꝙ hec ratio i/
tellecta de persona creata. est notificatio dicēs aggre/
gationem. In deo autē non dicit aggregationē fm rez
sed fm intelligendi rationem. que tamen non est vana
eo ꝙ omnia que dicunt in ratione persone. inueniunt
in deo. licet non per diuersitatem ⁊ hoc quidem potest
intelligi sic. In creaturis specificatio per additionem
complentē. est indiuiduatio per additionē siue appositionem contrahentē. Et ideo cum dicit substantia in/
diuidua. indiuiduū realiter addit supra substantiam.
vnde ⁊ substantia indiuidua supra naturam. ⁊ ideo ne
cesse est esse compositā personā in creatura. Sed indi
uiduatio vel distinctio est in deo per solam originem.
Et quia persona oritur seipsa. ⁊ ideo nulla est ibi addi
tio sed plurificatio. ⁊ per plurificationē distinctio ⁊ i/
diuiduatio. ⁊ ideo nec indiuidua addit supra substan/
tiam. nec substantia supra naturam. ideo vere dicitur
⁊ vera est ratio intelligendi. ⁊ notificatio ista cōuenit
persone diuine. nec significatur in ea aliqua composi
tio. vnde tenet rationē cuiusdā notificationis. ⁊ cadit
a ratione diffinitionis. quia nec deus nec diuina per/
sona est diffinibilis. ⁊ tamen cognoscibilis ⁊ notifica
17 bilis. ¶ Ad illud quod obijcitur de differentijs positis
siue de membris. Dicendum ꝙ rationale dicit vno mo
do quod habet potentiā discernendi bonuz a malo. ve
rum a falso. ⁊ sic deo ⁊ creature conuenit. Alio modo
quod habet potentiam discernendi per inquisitionez
⁊ collationem ⁊ discursum. ⁊ hoc est propriuz anime cō
iuncte carni. ⁊ sic differentia talis primo modo ponit
in diffinitione. sed secundo modo obijcit. ¶ Ad illud
18 quod obijcitur. substantia indiuidua dicitur in recto.
Dicendum ꝙ numerat sicut persona. quia sicut dicit
Anshel. plures substantie sunt indiuidue. sicut plu/
19 res persone. ¶ Ad illud quod queritur. Utrum hoc
nomen substantia stet pro cōmuni. aut pro hypostasi.
consueuit dupliciter respōderi. Primo modo ꝙ sub/
stantia stet pro cōmuni. ⁊ si tu obijcis ꝙ illa indiuidu/
atur. dicunt ꝙ differentia adueniens respicit substan/
tiam ratione suppositi. ⁊ non ratione forme. vt patz cū
dicitur indiuiduum animal. Hec autē responsio non
videtur conueniens. quia hoc nomen substantia fm ꝙ
stat pro communi non supponit personam. vnde hec
est falsa. essentia generat. similiter hec. substantia gene
rat. Secundo modo dicitur ꝙ ibi substantia tantū va
20 let quantū hypostasis. nec est nugatio. Nam indiui/
duatio attenditur in persona quantū ad triplicem in/
cōmunitatem. scz per predicationē. ⁊ hec conuenit hy
postasi. Et per compositionē. quia non est alteri com
ponibilis. Et per vnionem ꝓut aliquid vnitur digni
ori. Et ita differentia indiuidua dicit istas duas incō/
munitates. Unde patet ꝙ nō est ibi nugatio. patet eti
am quia diffinitio est conuertibilis. Per istam dupli
cem incōmunitatē excluditur anima hominis que est
alteri componibilis. ⁊ humana natura in christo que
est vnita digniori. Sed tamen illud licet rationabili/
ter sit dictum. adhuc restat questio de hypostasi. quia hy/
postasis est substantia indiuidua. Queritur similiter.
quomodo ibi accipiatur substantia. ⁊ non potest acci
pi nec pro cōmuni nec pro hypostasi. ⁊ propter hoc di
citur tertio. ꝙ hoc nomen substantia stat ibi fm ꝙ hoc
nomen substantia diuidit in primā ⁊ secundā. ⁊ ita in
quadam cōmunitate ad substantiam vniuersalem ⁊ p/
ticularem. ⁊ illud colligunt ex verbis Boetij quando
venatur diffinitionem persone per predictam diuisi/
onem substantie. vt ibi patet. Unde hoc nomen indi/
uidua coartat illam indifferentiā illius nominis sub
stantia. vt stet pro substantia prima. ⁊ sic nō est ibi nu/
gatio. nec substantie cōmunis indiuiduatio. ¶ Ad il
21 lud quod vltimo queritur de assignatione diffinitionū
Dicendum ꝙ persona diffinitur a Boetio. persona est
rationalis creature indiuidua substantia. Richar. sic
persona est intellectualis nature incōmunicabilis exi
stentia. Diffinitur etiaz alio modo sic. persona est exi/
stens per se iuxta singularē quendā rationalis existentie
modum. A magistro diffinitur sic. persona est hypo/
stasis distincta proprietate ad nobilitatē pertinente. Et
notanda est differentia harū diffinitionū. quia Boetius
⁊ magistri diffiniūt personā fm ꝙ cōmuniter dicitur in
deo ⁊ in creaturis. Sed Boetius magis cōsiderat ratio
nem rei. magistri vero addunt rationē translationis.
Diffinitiones vero Rich. sunt persone prout est in diui
nis precipue. sed vna est propria assignatio. alia vero dif/
finitiōis Boetij expositio siue correctio. Possettn̄ di
ci ꝙ omnes idem dicunt. differunt tamen fm modum
dicendi. quia diffinitio Boetij fuit data. et videbatur
improprietatem sonare. ideo posuit Rich. aliam ma/
gis per propria verba. ⁊ sic vsqꝫ ad quartam.

Secundo queritur de secundo articulo scilicz de
cōmunitate huius nominis persona. ⁊ circa hoc
queruntur duo. Primo queritur vtrum hoc
nomen persona sit vere cōmune personis increatis.
Secundo. vtrum sit cōmune vniuocum personis cre
atis ⁊ increatis.

¶ Questio I c

Quod hoc nomen persona sit vere cōmune personis in/
creatis ostendit per Aug. vij. de tri. Ideo inquit dicun
tur tres persone quia cōmune est eis quod est persona. sz
constat ꝙ ad plurificationē nō sufficit cōmunitas no/
minis. solum ergo vere est cōmune fm rem ¶ Item hoc
ipsum videtur ratione. quia omne nomen quod reci/
pit supra se nomen distributiuū est vere cōmune ad il/
la in que distribuitur. sed tale est hoc nomen persona.
ergo est cōmune ad tres. ¶ Item omne quod fm idez
nomen ⁊ fm eandē rationē dicit de pluribus est vere
cōmune ad illa. sed persona est huiusmodi. ergo ⁊c. ¶ Itē
cum dico pater est persona. hoc nomen persona predicat.
aut ergo tanqꝫ ens de ratione patris. aut tanqꝫ accidē
tale. Constat ꝙ nō tanqꝫ accidentale. ergo tanqꝫ ens de ra
tione patris. aut ergo dicit totū quod est pater. aut nō
Si totū. sicut ergo pater predicat de solo patre. ita ⁊ perso
na. quod falsum est. ergo non dicit totū. ergo in plus est hoc
ꝙ est persona qꝫ pater. ⁊ in plus ꝙ est de ratione patris.
⁊ similiter de ratione filij. ergo est vere cōmune. ¶ Cō
tra. Omne cōmune ad aliqua. quod numeratur in illis ē
vere vniuersale ad illa. maxime si nō dicit accidentali
ter de illis. hoc patet. quia Augus. dicebat supra di. xviij.
ꝙ non ob aliud essentia nō est vniuersale nisi ꝙ nō nu/
meratur in singularibus. si ergo persona ē cōmune ad tres.
⁊ vlterius numeratur siue plurificatur in illis. ergo est
vniuersale. ergo in diuinis est ponere vniuersale. quod
est contra predeterminata. ⁊ contra Augu. qui vult ꝙ in
diuinis non sit vniuersale nec particulare. ¶ Item ni
hil est cōmune quod de sua ratione ⁊ nomine priuat com
munitatem. sed persona dicit indiuiduū siue incōmu/
nicabile de ratione sui nominis. ergo ⁊c. ¶ Item omne
quod dicitur fm substātiā ⁊ est cōmune. dicitur fm substantiam
cōem. sz nihil quod dicitur fm substantiam cōem plurificatur. ergo

persona non plurificatur. Cõstat aũt ꝙ plurificatur.
⁊ tamẽ dicit̃ ẜm subam. ergo non dicit quid cõmune.
d ¶ Item si dicit quid cõmune. aut noĩs tm̃. aut nomis
⁊ rationis tm̃. aut noĩs ⁊ rationis ⁊ rei. Si tm̃ nomis
ergo est equiuocatio. ḡ nõ est cõmune Si tm̃ nominis
⁊ rationis. ita ꝙ nihil est cõmune in re. ḡ est vnitas so
lum. Si vero noĩs ⁊ ratiõis ⁊ rei. sed cõitas realis. vt
vult Dam̃. nõ est nisi cõitas substãtie ⁊ nature. ⁊ h̃ nul
22 lo modo plurificat̃. ergo hoc nomen ꝑsona nullo mo/
do potest esse cõmune. ¶ Rẜo. ad p̃dictoꝝ intelligentiã
est notandũ. ꝙ ꝑsona absq3 dubio est cõis trib⁹ ⁊ essen/
tia cõmunis. sed tñ alius modus cõitatis est ĩ essentia
⁊ ꝑsona. ⁊ hui⁹ signũ est ꝙ plurificatur ꝑsona nõ essen
tia. differentia aũt cõitatũ differẽter accipit̃ a diuersis
23 Quidã em̃ dicunt ꝙ dupliciter cõtingit aliquid esse cõ
mune. sc3 ẜm positionẽ. ⁊ ẜm priuationẽ. Scðm posi/
tionẽ dicunt animal esse cõmune ad hominẽ ⁊ asinum
Scðm priuationẽ vero vt nõ animal est cõe ad lapidẽ
⁊ ad lignũ. ⁊ dicũt ꝙ cõmunitas ẜm positionẽ est ĩ na/
tura ⁊ essentia. ⁊ in noĩe hoc significante. Cõmunitas
ẜm priuationẽ est in ꝑsona. quia dicit̃ persona quasi ĩ
24 cõmunicabilis. i. ẜm priuationẽ cõmunitati ¶ Alij di
cunt ꝙ duplex est cõmunitas. quedã ẜm vnitatem na/
ture absolute. quedã ẜm similitudinẽ habitudinis cõ/
parate. Cõmunitas ẜm vnitatẽ nature absolute ẽ hu/
manitas respectu petri ⁊ pauli. quia vna natura vni/
uersalis reperit̃ in vtrisq3. Cõmunitas vero ẜm simi/
litudinẽ habitudinis relate est illa que attendit̃ in cõsi
mili operatione. sicut modus regendi cõmunis ẽ nau/
te ad regendũ nauẽ. ⁊ doctoris ad regendas scholas. q2
vterq3 non debet esse forte sed arte peritus. Et primus
quidẽ modus attendit̃ in essentia. Secũdus vero attẽ
ditur in ꝑsona. Nam ꝑsona dicit̃ quasi proprietate di
stincta. ⁊ ita dicit habitudinẽ ad proprietatẽ. que con/
similis est in qualibet ꝑsonaꝝ. Non em̃ dicit quantuz
est de se vnam formã naturalẽ nisi in obliquo. sed suba
siue essentia dicit formã ⁊ naturã absolutam in qua cõ
25 municant. Alij dicunt tertio modo ꝙ duplex est com/
munitas. rei sc3 ⁊ ratiõis. Rei. sicut vniuersale ad sin
gularia. Rationis ẜo. sicut aliqua intẽtio accepta ab
anima ẜm cõsimilẽ modũ accipiendi. ⁊ sic hoc nomen
indiuiduũ est cõmune ẜm rationẽ ad petrum ⁊ ad pau
lum. Primo modo dicunt essentiã esse cõmunẽ. Secũ
do modo dicũt esse cõmunẽ personã. Quia hoc dicit ꝑ
sona in diuinis qð indiuiduũ in creaturis. Oĩes au
tem isti modi dicendi si diligentius attendamus cõue
nientes sunt ⁊ sumpti sunt ex significatõe huius noĩs
qð est ꝑsona. siue ex distinctiõe. Persona em̃ dicit in/
cõmunicabile ẜm rationẽ. ⁊ hoc dicit priuationẽ com/
munitatis. Persona vlterius quia incõmunicabilita
tem habet. rõne ei⁹ ꝙ subest proprietati distinguẽti. di
cit habitudinẽ ad proprietatẽ. sicut ꝑ nomẽ hypostasis
Rursus ex his habet̃ ꝙ ꝑsona ponit circa suppositum
de quo dicit̃ intentionẽ subijciendi ⁊ non predicandi ð
pluribꝫ. ⁊ ita patet ꝙ de ratione sui nominis importat
habitudinis priuationẽ ⁊ intentionẽ ratiõis. Et q2 cõ
munitas ei⁹ accipit̃ ẜm rationẽ nomis. ideo importat
cõmunitatẽ ẜm priuationẽ ⁊ ꝓportionẽ, siue analogiã
⁊ rationẽ. Tamen inter oĩes hos modos medi⁹ ma/
gis accedit ad naturã rei. quia reuera priuatio illa ĩ ꝑ/
sona magis est positio q̃3 priuatio. ⁊ rursus nomis in/
tentio fundamentũ ⁊ radicẽ habet in re. Concedende
ergo sunt rationes ꝙ ꝑsona dicit cõmune in diuinis.
a 26 ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ plurificat̃. iam patet re

sponsio. quia vniuersale dicit cõmunitatẽ ẜm positio
nem. ⁊ ẜm vnitatẽ nature. ⁊ ẜm rem non solum ẜm ra/
tionem. ⁊ quoniã ꝑsona hoc modo nõ importat cõmu
nitatem. ideo nõ est vniuersale. Nihilomin⁹ tamẽ ra/
tio non valet. quia vniuersale non plurificat̃. neq3 ðe
numerat̃ ꝓpter verã additionẽ ꝓpter quã contrahit̃ ad
indiuiduum. ⁊ hic ꝑsona nõ addit supra personaz. qm̃
vt predictũ est. nõ est distinctio in diuinis ꝑ additioẽz
sed per originẽ. ideo persona nec vere numeratur. nec 27 b
trahitur in partẽ illo modo quo vniuersale. ¶ Ad il/
lud quod obijcitur ꝙ priuat cõmunitatẽ. dðm ꝙ illud
qð priuat cõmunitatẽ non est cõmune ẜm illã cõmuni
tatem quã priuat. sed persona priuat cõmunitatem rei
sed nõ cõmunitatẽ rationis. ⁊ ẜm illã non est cõmunis 28
sed ẜm cõmunitatẽ rationis. ¶ Ad illud quod obijcit̃ c
ꝙ est cõmune ⁊ d2 ẜm substantiã cõmunẽ. dðm ꝙ hic ẽ
accidens. sicut hic. iste est albus. ⁊ iste est monachus. ḡ
est albus monachus. ergo aliã rationẽ denominãdi ĩ/
portat iste terminus albus in p̃missa ⁊ in conclusione.
Sic recte dicendũ de hoc termino cõmune. quia p̃mo
ẜm habitudinẽ. secundo ẜm nature vnitatẽ accipitur.
Et queritur. aut est cõmunitas rei. aut nomis. aut ra/ d
tionis. dicendũ ꝙ omnibꝫ his modis. sed cõmunitas
realis duplex est. sicut visum est. sc3 ẜm nature vnita/
tem ⁊ ẜm similẽ habitudinem. ⁊ primo modo loquitur
Dam̃. ⁊ ideo patent cetera.

¶ Questio II d

Utrum hoc nomen persona sit cõmune vniuocum cre
atis ⁊ increatis ꝑsonis. Et sic. videt̃. quia eadẽ est ra/
tio. ⁊ idem nomẽ ꝑsone ẜm qð dicitur de his et de illis.
¶ Item hoc videt̃. quia cõmunitas ꝑsone est cõmuni
tas cõsimilis habitudinis. sed cõsimilis habitudo que
reperit̃ in deo. reperit̃ ⁊ in creatura. Quia sicut pater ẽ
suppositũ diuine nature. ita petrus humane. ergo ⁊c.
¶ Item cõplementũ rationis persone cõsistit in incõ/
municabilitate. sed incõmunitas cõmunis est ꝑsonis
diuinis ⁊ creatis. ergo ⁊c. ¶ Contra. Deus ⁊ creature
summe distant. ergo nihil habent cõmune. ergo nihil
vniuocum. ¶ Item ꝑsona est substãtia. ergo que vni/
uocantur in persona. vniuocant̃ in substantia. S3 cre
ator ⁊ creatura nõ vniuocantur in substantia. q2 tũc de
us esset in genere. ergo nec in persona. ¶ Itẽ que vni/
uocantur ĩ aliquo. equaliter sunt in illo. sed nihil par/
ticipat equaliter creatura cũ ðo. ergo hoc ipsum qð est
ꝑsona nõ dicit̃ vniuoce de deo ⁊ creatura. ¶ Item que
ritur ergo de quo per prius dicatur ꝑsona. ⁊ videtur ꝙ
per prius persona dicat̃ de creatura. quia inde transla
tum est ad diuina. ¶ Contra. Natura intellectualis.
⁊ substantia. ⁊ distinctio est in deo per prius q̃3 in crea
turis. ⁊ non sunt plura de ratione persone. ergo ⁊c.
¶ Rẜo. dicendũ. ꝙ h̃ nomen persona sicut pri⁹ visum ẽ 29
non dicit nisi cõmunitatẽ habitudinis. super quã fun
datur cõmunitas rationis. quoniam ergo consimilis
habitudo reperit̃ in ꝑsonis creatis ⁊ increatis. Hinc
est ꝙ hoc nomen persona non dicitur equiuoce. s3 ana
logice. ¶ Sed attendendum ꝙ communitas habitu/
dinis potest esse per respectum ad res eiusdem gene/
ris. et tunc est vniuocatio ⁊ analogia scðm equalitatẽ
vt Petrus est indiuiduum ⁊ Paulus. et equaliter cõ
uenit eis ratio indiuidui. Potest etiam esse per com/
positionem diuersorum generum. vt petrus ⁊ albedo
petri in hoc ꝙ est esse indiuiduũ vniuntur. ⁊ ꝑ ꝑus cõ/
uenit ratio indiuidui petro q̃3 ei⁹ albedini. Sic dicen
dũ ꝙ hoc nomẽ ꝑsona dictũ est ð ꝑsonis diuinis d2 ẜm

cōparationē rez eiusdē nature. iō analogice ꝛ equalit̄. ꝛ ideo qōammodo vniuoce. silr cū dicit̄ de psonis cre/atis. Cū aūt dr de psonis creatis ꝛ increatis. dr p cōpo sitionē rez diuersaz naturaz. ꝛ ideo p prius ꝛ posterius Et sic psona p̄us dr de psonis creatis sm nomen sʒ sm rem nominis p prius dr de psonis increatis. Et q̄ queri tur. vtrū psona sit cōmunis psonis creatis ꝛ increatis dōm. q̄ si dicat̄ cōmune vniuocū. nō. ꝛ rationes ad h̄

a 31 cōcedende sunt. ¶ Ex ergo obijcit̄. q̄ eadē est ratio ꝛc. dicendum. q̄ nō est eadē ratio nisi sm analogiā. q2 lō/ge nobilius ꝛ aliter est natura intellectualis ꝛ hyposta sis ꝛ distinctio ꝛ proprietas in deo q̄ in creaturis.

32 ¶ Ad illud quod obijcitur q̄ est habitudo consimilis dicendū q̄ nō est similitudo equalitatis. ꝛ preterea ta/lis similitudo non facit vniuocationē sed analogiā so lum. ¶ Ad illud quod obijcit̄ de incōmunicabilitate. dōm. q̄ nō est pura priuatio. imo importat distinctio nem. ꝛ cū alia rō distinguēdi distans multū ab illa sit i deo. ꝛ hoc nō tm̄ sm rem. imo etiā sm rationem rectaz intellectus nō attribuit deo modum distinguendi. qui competit cōpositis. ideo nec ratione vniuocum est. sʒ solum analogum.

Dist. xxvj. de his que proprie ꝛ eternaliter dicuntur de deo sm relationem siue proprietatē psonalez sm q̄ ipsis personis assignantur.

Nunc de ꝓprietatib psonaz quas frequēter ꝛc. Supra mgr̄ multipliciter egit de his que dicunt̄ de deo sm substantiā. hic scdo agit de his que dicunt̄ de eodē sm relationē. Diuidit̄ aūt hec ps in duas. In p̄ma agit de his que dicunt̄ de deo ꝓprie ꝛ eternaliter. In scda agit de his que dicunt̄ de deo ꝓprie ꝛ tempaliter. j. dis. xxx. Sunt em̄ quedā que ex tpe. Prima ps iteꝝ diuidit̄ in duas. q2 quedā sunt ꝓprietates siue relationes psona/les. ꝛ de his agit p̄mo. quedā nō psonales. ꝛ de his agit scdo. j. dis. xxviij. Preterea considerari oportet q̄ non tm̄ tres ꝛc. Prima ps iteꝝ diuidit̄ in duas. In prima assignat ꝓprietates psonaz sm q̄ in ipsis psonis assignantur. In secūda v̄o agit de ipis sm q̄ eas cōtingit diuersis nominib exprimi. j. dist. xxvij. Hic queri potest. vtrum ꝓ prietates ꝛc. Prima ps habet duas. In p̄ma magister assignat ꝓprietates psonaz. In scda v̄o circa assignationē mouet dubitationē. ibi. Hic querit̄ quō propriū dicat̄ esse nato ꝛc. ¶ Prima ps habet tres partes. In prima de terminat quib assignent̄ ꝓprietates. quia hypostasib. In scda assignat que sint ille proprietates. ibi. Jam de ꝓ prietatib psonaz videam. Tertio ondit quid sunt ille ꝓprietates. qm̄ sunt relationes siue dicte sm relationem non tm̄ sm accidēs. ibi. Quo circa sciendū est nō oē ꝛc. ¶ Silr scda ps in qua mouet dubitatōes iuxta p̄dictas assignatiōes hʒ duas. In p̄ma mouet dubitatiōes cōtra assignationē proprietatis filij. In scda ꝯ assignationē ꝓ prietatis spūssancti. ibi. Hic queri pōt vtꝝ pr̄. Prima ps hʒ duas. In prima ꝓponit q̄stionē. ꝛ soluit autoritate Aug. ꝛ Hyla. In scda illā solutionē applicat etiā circa ꝓprietatē spūssancti que est donū. ibi. Ita etiā de spūsan/cto dōm est. Silr scda ps hʒ duas ptes. In p̄ma querit ꝛ soluit. In scda quorundā positionē improbat. Primū facit ibi. Hic queri pōt vtꝝ pr̄ ꝛc. Secundū facit ibi. quidā tm̄ putāt spm̄scm̄.

a ¶ Ab arrianoꝝ pre sule hypostasion no/uellum nomē a me ho mīe romano exigitur. Obijcitur. si est nouel lum nomen. cum apo stolus dicat. j. Thi/mo. vlti. vocum noui tates eē vitandas. nul lo modo debuit conce dere. ¶ Preterea Dam̄. dicit. q̄ hypostasis est substantia cum accidē tibus. sed in diuinis non cadit accidēs. igi tur nec nomen hypo/

1 stasis. igitur ꝛc. Rn̄. di cendū q̄ nouitas vno modo sonat in vitiuʒ alio modo non. quan do est talis adiunctio. q̄ sententiam etiam fa cit. que non habet or/tum ex veritate antiq̄ tūc est v̄e nouellum. ꝛ sic dic̄ apl's eē fugien/dū. vn̄ addit ꝓphanas ꝫ q̄ʒtū ad intellectū sa/nū nō erat nouū. sʒ q̄ʒ/tū ad ītellectū quē he/retici supponebāt. Qō obijcitur de autoritate

¶ Determinat quibus assignātur proprietates persona/les. quia hypostasibus.

a

Ex ꝓprietates assignantur hy postasibus.

Nunc de proprietatibus personaꝝ quas frequen/ter in hoc tractatu cōmemorauimus. aliquid loq̄ nos oportet. Sed primū audiamus quid de h̄ no mine hypostasis Hiero. dicat. Ait em̄ sub hoc nomine ve/nenum latere. ꝫ hoc dicit sm q̄ heretici eo vtebantur. vt simplices seducerēt. s. ꝓ psona ꝛ ꝓ essentia. vt siue diceret̄ vna tm̄ hypostasis. siue tres. minus peritos ad icōuenicēs deducerent. cum nō erat hoc nomen ita apud catholicos vulgatum. nec ita eius significatio determinata vt modo

Hieronym.

Et ideo Hieronym dicit hoc nomine non vtendum fore sine distinctione vel expositione. tunc scʒ quando cum he reticis cōtentebatur. ita scribens de fide catholica ad Da masum papam.[a] Ab arrianoꝝ presule hypostasion nouel/lum nomen a me homīe romano exigitur. Interrogam quid tres hypostases arbitrentur intelligi? Tres psonas subsistentes aiuunt. Respondemus nos ita credere. Nō sufficit eis sensus. Ipsum nomen efflagitant. quia nescio quid veneni in syllabis latet: clamamus. Si quis tres hy/postases. id est. tres subsistentes personas non confitetur anathema sit. Si quis autem hypostasim vsiam intelligēs non tribus personis vnam hypostasim indicit. alienus a christo est. qui scilicʒ tres hypostases dicens sub nomine pietatis: tres naturas conatur asserere. Sufficiat nobis a

dam. dõm q nomẽ hypostasis de se nõ ĩportat respectũ ad accidẽs. sz solũ ad ꝓprietatẽ distinguẽtem q̃ in quã in creaturis ẽ accidẽs Ideo dicit subiectũ cũ accidentibus. nõ sic aũt est in deo.
a
b ❡Venenũ sub melle latet ⁊c. Obijcit. q2 cũ h nõ dicat nisi ꝑ errorẽ conuictus. videt q talia nomina oĩno essent fugienda. R°. dõm q venenũ nõ latebat sub noĩe sz sb eorũ intentione siue occasiõe q̃ ex hoc occasionalit volebant inducere ĩ heresim. Vel põt dici q vennũ latebat nõ q̃z tum ad significatiõem sed ꝓpter dubitatiõem. ⁊ ideo nunc cũ determinata ẽ eius significatio. absq3 dubio ẽ tenendum.

3 c ❡Aliud est gẽuisse q̃z natũ esse. Videt male dicere. q2 cũ aliõ dicat diuersitatem ĩ essentia ꝭm h videt q generatio actiua et natiuitas differant ꝑ essentiã qõ ẽ ꝯtra fidem. R°. dõm q aliud nõ dic ibi diuersitatem a ꝑte rei absolute. sed ꝑ cõꝑatõnem ad dicentẽ et intelligentez q. d. aliud est ĩtelligere siue dicere patrez generare ⁊ huiusmõi. ⁊ huic alietati nõ subest diuersitas eẽntie. sed alietas ꝓprietatis.

Aug⁹.

Quid sit ppriu3 patris. qd sit ppriũ filij qd sit ppriũ spũssci

Hic de noĩbus relatiuis que notãt ipas relationes

dicere vnam subam ⁊ tres ꝑsonas ꝑfectas eq̃les. taceam⁹ tres hypostases si placet Nomẽ h nõ bone suspitiõis ẽ. cũ in eodẽ ṽbo sensus dissentiũt Aut si rectũ putat tres hypostases cũ ĩterꝑtationib⁹ suis debere nos dicere nõ negam⁹. Sz mihi credite.
b venenũ sub melle latet. Trãsfigurat eñ se ãgel⁹ sathane ĩ ãgelũ luc. His ṽbis nõ negat vtẽdũ eẽ nomine hypostasis. ꝭ hereticos eo ꝑue vsos ostẽdit. cõtra q̃s caute la op⁹ erat ĩ distinctiõe significatiõis. Aliq̃n sibi cõtradiceret. q̃ supra tres hypostases confitet.

❡Assigñt q̃ sint ille ꝓꝑetates ꝑsonaꝝ ⁊ õ noĩb⁹ eaꝝ relatiuis. b

Jã de ꝓprietatib⁹ ꝑsonarũ videamus. q̃ etiã notiões siue relationes in scꝑtura plerũq3 dicũt in illa sancta trinitate. q̃ idõ a nob repetũt. vt cordi nr̃o tenaci⁹ ĩfigant. Ait aug⁹. i li. õ fide ad pe.
c c Aliõ ẽ gẽuisse q̃z natũ eẽ. aliõq3 ẽ ꝓcedere q̃z genuisse vl' natũ eẽ Vñ manifestũ ẽ q ali⁹ ẽ pat. ali⁹ fili⁹. ali⁹ spũsscũs.
d d Et est ꝓpriũ soli⁹ pr̃is. nõ q2 nõ est nat⁹ ipe. ꝭ q2 vnũ filiũ genuerit. ꝓpriũq3 soli⁹ filij. nõ q2 ipse nõ genuit. ꝭ q2 õ pr̃is eẽntia nat⁹ ẽ. Propriũ ṽo spũssci. nõ q2 nec nat⁹ ẽ ipse nec genuit. ꝭ q2 sol⁹ õ pr̃e filioq3 ꝓcedit. Ecce breuit assigñit tres ꝓprietates triũ ꝑsonaꝝ. q̃rũ vna nõ ẽ alia. Hoc eñ significauit cũ dixit aliõ ẽ gẽuisse q̃z natũ eẽ. aliudq3 ꝓcedere. i. alia ꝓprietas siue notio ẽ generatio. ⁊ alia natiuitas. alia ꝓcessio. q̃ alijs noĩb⁹ dicunt patnitas. filiatio. Has ꝓprietates designãt noĩa ꝑsonaꝝ scz pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊ spũsscũs. q̃ relatiua

4 d ❡Et ẽ ꝓpriũ soli⁹ pr̃is. nõ q2 non ẽ nat⁹ ipse. Videtur dicere cõtra illõ qõ õ2. j. dis. xxviij. vbi õ2 q h q ẽ ĩgenit⁹ ẽ ꝓpriũ pr̃is. sz ingenitũ nõ ẽ aliõ dicere q̃z nõ genitum. R°. q Aug⁹. loquitur de hoc q est nõ nat⁹ ꝭm q dicit puram negationem. ⁊ sic non dicit ꝓprietatẽ Ingenitus eñ prout est proprietas nõ est pura negatio

e ❡Nihil in deo ꝭm accñs õ2. q2 nihil ẽ in deo mutabile aut amissibile. Videt ista rõ nõ valere. q2 aliq̃ sũt accidẽtia inseꝑabilia ⁊ talia nõ sunt amissibilia. R°. dõm. Sic ipe Aug⁹. õ icit 5
Dẽ accidẽs. aut ẽ ꝑ suã naturam mutabile aut amissibile. aut ꝑt circa subiectũ suum intẽdi vel remitti. Et ipe nõ dicit q sit accidens tantum. q̃a potest amitti. sed quia potuit aduenire rei ꝑius existenti. vel recedere a re iaz existente. vel saltem intendi vel remitti siue variari. Et si tu obijcias q accidentia non possunt variari ꝭm Boetium. verum ẽ de alteratione a subiecto in subiectũ. tamen certum est q in eodem intendunt et remittuntur. 6
7
8 Aliter potest dici q accidẽs potest comparari ad subiectum ꝑmum. ⁊ ad subiectum proximu3 Et habito respectu ad subiectu3 primũ omne accidens dicit aduenĩens. quod ẽ possibile etiam abesse. Quis nõ respectu subiecti quod est subiectum et causa. Tertius mod⁹ dicẽdi est ille q id solum est per naturam immutabile quod est omnĩo simplex. Si igitur deus est omnino immutabilis. igitur est omnino simplex. ⁊ in nullo simplici ẽ accidẽs. igitur in nullo immutabili accidẽs est ponere. Si igitur pater est immutabilis et in eo est paternitas. igitur non est accidens.

sunt ⁊ ad se inuicẽ dicunt. q2 notãt relatiões q̃ nõ sũt õo accñtales. sz ĩ ipis ꝑsonis ab etno sũt ĩmutabilit. vt nõ mõ appellatões relatiue sz etiã relatiões siue notiões in reb⁹ ipis. s. ĩ ꝑsonis sint.

❡Oñdit q̃d sũt ille ꝓprietates. q̃m sũt relatões siue dicte ꝭm relationẽ nõ tñ ꝭm accidẽs. c

Quo circa sciẽdũ ẽ. nõ oẽ qõ õ2 de deo õ2 dici ꝭm suba3 q2 q̃dã dicunt ꝭm relatiõez q̃ nõ ẽ accñs. q2 nõ ẽ mutabilis. Vñ Aug⁹. in v. li. de tri. ait.
e e Nihil ĩ deo ꝭm accidẽs õ2. q2 nihil ei accidit. nec tñ oẽ qõ õ2. ꝭm sbam de õo õ2. In reb⁹ creatis atq3 mutabilib⁹ qõ ñ ꝭm sba3 õ2. restat vt ꝭm accñs dicat. In õo aũt nihil q̃dẽ ꝭm accidẽs õ2. q2 nihil in eo mutabile ẽ aut amissibile. Nec tñ oẽ qõ õ2 ꝭm subam õ2. Dr eñ ad aliq̃d sic pr̃ ad filiũ. ⁊ fili⁹ ad pr̃ez. qõ nõ ẽ accñs. q2 ⁊ ille sꝑ ẽ pr̃. ⁊ ille sꝑ ẽ fili⁹. ⁊ ita sꝑ. q2 sꝑ nat⁹ ẽ filius nec cepit vnq̃ eẽ fili⁹. Q2 si aliq̃n eẽ cepisset aut aliq̃n desineret eẽ fili⁹. ꝭm accñs diceret Et q2 pr̃ nõ õ2 pr̃ nisi ex eo q ẽ ei fili⁹. ⁊ fili⁹ nõ õ2 fili⁹ nisi ex eo q h3 pr̃ez. nõ ꝭm sbam h dicunt. ꝭ ad inuicẽ ista dicunt neq3 tñ ꝭm accñs. q2 ⁊ q õ2 pr̃. ⁊ q õ2 fili⁹. ⁊ etnũ atq3 ĩcõmutabile ẽ eis. Ecce apte his ṽbis oñdit q̃dã dici de deo ꝭm subam q̃dã ꝭm relationẽ. nihil tñ ꝭm accidẽs oñdit etiã ꝓprietas pr̃is eẽ qõ h3 filiũ. ⁊ ꝓꝑetas filij q h3 pr̃ez Idq3 cũ dixit eternũ ⁊ incõmutabile esse qõ pr̃ dicit. ⁊ qõ filius õ2. ita ĩtelligi voluit. i. ꝓprietas qua pr̃ est pater. ⁊ ꝓprietas q̃ filius ẽ fili⁹. etna ẽ ⁊ ĩcõmutabilis q2 ⁊ pr̃ sem̃ꝑ pater. ⁊ fili⁹ sꝑ filius

Hylari⁹ Un̄ ⁊ Hyla. ꝓprietates ꝑsonaꝝ assignās in. xij. li. de trini. ait. Si semꝑ pr̄i ꝓpriū est q̄ semꝑ ē pater necesse ē semꝑ filio ꝓpriū esse vt semꝑ ē fili⁹. Ubi eni semꝑ pater ē. semꝑ ⁊ filius ē. ſ; qui nō semꝑ paṫ ē. nō semꝑ genuit. Itē in eodē. Nato deo manifestum ē ꝓprium esse quod filius est.

Mouet dubitationē cōtra assignationē ꝓprietatis filij. quare scʒ dicaṫ eē ꝓpriū vnigeniti q̄d est fili⁹ dei. cū etiā hoīes sint filij dei. d

Hic queriṫ quō dicaṫ ꝓpriū eē nato deo q̄ ē dei filius vel genitus ex deo. cū etiā hoīes filij dei dicātur ⁊ sint: ſm illō.

Ps. lxxxi Filij excelsi oēs. Et ad moysen

Exod. iiij de populo israel dn̄s ait. Fili⁹ meus ꝑmogenitus israel. Sed magna est distantia. f Hoīes eni filij dei sunt factura. g nō natiuitatis ꝓprietate. De⁹ aūt fili⁹ originis ꝓprietate fili⁹ ē ⁊ veritate natiuitatis. nō factura vł adoptione. ⁊ illi q̄dē aūt sunt q̄ꝫ filij dei sunt. Fiūt eni filij. non nascunṫ filij dei. Un̄ Hyla. solū deum natū originis ꝓprietate dei filiū ondēs inṫ ip̄m ⁊ hoīes filios dei euidētissime distinguit in. xij. lib. de trini. ita dicēs. Uero deo patri q̄ ex deo nasciṫ vere fili⁹ ē. ⁊ nos quidē filij dei sum⁹. ſ; ꝑ facturā. Fuim⁹ eni aliq̄n filij ire. ſ; filij dei ꝑ adoptionē effecti sum⁹ poti⁹ q̄ꝫ nascimur. Et q̄z omē q̄d fit. anteq̄ꝫ fiat nō fuit. nos cū filij nō fuissem⁹. efficimur. Anē eni filij nō eram⁹. ſ; ꝑ gratiam facti sumus. nō nati neq̄ꝫ generati. ſ; acquisiti. Acquisiuit eni nos de⁹ sibi. ⁊ ꝑ h̄ diciṫ nos genuisse. Genuisse eni deū filios. nunq̄ꝫ cū ꝓprietatis significatiōe cognoscimus dici. Ex adoptiōe eni hō factus ē fili⁹ dei. nō ex generatiōe neq̄ꝫ ei ꝓprietas ē. ſ; nūcupatio. ac ꝑ id nō vere fili⁹ ē. q̄z nec proprie nat⁹ dr̄. nec semꝑ fuit filius. Unigenit⁹ aūt de⁹ nec fuit aliq̄n nō fili⁹. nec fuit aliq̄d anteq̄ꝫ fili⁹ nec q̄cq̄ꝫ ipse nisi fili⁹. Atq̄ꝫ ita q̄ semꝑ ē fili⁹. nascibilitatis ꝓprietate ac v̄itate filius ei⁹ ē soli⁹ q̄ genuit. ⁊ ille tm̄ q̄ genuit paṫ ipi⁹ ē q̄z sic ille fili⁹ origine. ita ille paṫ generatione.

Soluit dubitatōez aūcte augl. ⁊ Hyla. q̄ hō dr̄ fili⁹ trinitatis. ⁊ trinitas pōt dici pr̄ hoīm. e

Homo xp̄o q̄ filius dei ē factura. nō tm̄ pr̄is. ſ; ⁊ filij ⁊ spūscī fili⁹ ē. idē toti⁹ trinitatis. ⁊ trinitas ipsa pater ei⁹ dici pōt. Un̄ Aug⁹. i v. lib. de trini. dicit. Non pōt dici trinitas pater. nisi forte trāslatiue ad creaturā ꝓpter adoptōez filiorū. Q̄d eni scp̄tū ē. Audi isrł dn̄s de⁹ tuus deus vn⁹ ē. Nō vtiq̄ excepto filio aut spiritusācto oportet intelligi. quē vnū dn̄m deū nr̄m recte dicim⁹. etiā pr̄em nr̄m ꝑ grām suā nos regenerātē De h̄ etiā Hylari⁹ in. vj. lib. d̄ trinita. ait. Omib⁹ ꝑ fidē de⁹ pater est. quibus ē pater. ꝑ eā fidē iesū xp̄m dei filium cōfitemur. Ecce ostensum ē q̄re ꝓpriū dicaṫ esse dei nati q̄ fili⁹ ē. q̄z scʒ ipse solus nat⁹ ꝓprie diciṫ. Un̄ Hylari⁹ in lib. iij. de trini. ait. Dn̄s dicēs clarifica filiū tuū. nō solo noīe cōtestatus ē se esse filiū. ſ; ⁊ proprietate. Nos filij dei sumus. ſ; nō talis hic filius. Hic eni ver⁹ ⁊ propri⁹ ē fili⁹ origine. nō adoptiōe. v̄itate. nō nūcupatōe. natiuitate nō creatione.

Applicat solutionē p̄cedentez ad proprietatē spūsancti. que ē donū. q̄z proprietate ē donū. vt filius natiuitate. ⁊ vtroq̄ꝫ mō dr̄ relatiue ⁊ ſm eādē relatiōez. f

Ita etiam de spūscō dicendū est qui proprie diciṫ donū dei. cū tm̄ ⁊ alia plura sint dona dei. Sʒ spiritussanctus ita proprietate immutabili ⁊ eterna donū est. sic filius proprietate ē filius. Eo eni dr̄ donū quo spūscūs. ⁊ vtroq̄ꝫ vtiq̄ꝫ noīe relatiue diciṫ. Eadēq̄ꝫ relatione diciṫ spūscūs ⁊ donū. licet ipsa relatio nō appareat in h̄ noīe spūsanctus. sicut in h̄ nomine donū. Un̄ Aug⁹. in. v. lib. de trini. ait. Spūsanctus qui non est trinitas. sed in trinitate intelligiṫ. in eo q̄ proprie diciṫ spiritussanctus. relatiue diciṫ. cū ⁊ ad patrem ⁊ ad filiū referṫ. q̄z spūscūs ⁊ pr̄is ⁊ filij spūs est. Sʒ ipsa relatio nō apparet in hoc noīe. Apparet aūt cū diciṫ donū dei. Donū eni pr̄is ⁊ filij. q̄z ⁊ a patre procedit ⁊ a filio. ergo spūscūs ineffabilis q̄dā patris filijq̄ꝫ cōmunio est. Et ideo forṫasse sic appellaṫ vt iaʒ dixim⁹. nec iterare piget

f Hoīes eni filij dei sunt factura. Ob̄ q̄ ſm illū modū dicēdi. cū asin⁹ sit fact⁹ vł q̄ possit dici dei fili⁹. Et similiter q̄ arca q̄ facta ē ab artifice. possit dici filia artificis. q̄rū neutrū ꝯcedit. Si tu dicas q̄ oportet q̄ sit ad imaginem dei fact⁹. Cōtra diabol⁹ ē ad imaginē dei factus. igiṫ diabol⁹ ē filius dei. R̄o. dōm
9 q̄ h̄ q̄d dico filius duo dicit. scʒ ortū ⁊ imitatōez. dōm igiṫ q̄ ē imitatio ꝑ oīmodā assimilatiōez. et sic filius naturalis imitaṫ pr̄em ⁊ q̄z nō h̄ꝫ sociū imitādo sic. ideo sol⁹ ip̄e ē fili⁹ naturalis. Et iteꝝ ē imitatō expssa ⁊ hec cōsistit in imagīe. ⁊ hec tenet adhuc rōnē filij ⁊ facture. Et ita ē iterū imitatio lōginq̄. ⁊ hec tenet tm̄ rōnē facture nō filij. Sʒ attēdēdū ē q̄ imitatō expssa vt cōsistit in sua ꝯditione. aut ē insignita vlteri⁹ sua ꝑfectiōe ⁊ decore aut ē ꝑuata ho

Hylari⁹ auctoritate cōfirmat solutionem. Apta distinctio inṫ deum filiuʒ. ⁊ hoīm filios. q̄z ille nat⁹ filius hi facti filij

nore ⁊ deformata a sua cōditiōe. Prio mō dr̄ fili⁹ factura. Scdo mō fili⁹ factura ⁊ adoptōe Tertio modo neutro mō dr̄ fili⁹ nisi valde iproprie. ⁊ cū additōe distrahente. q̄z dn̄s Ioh. viij dicit pctōres h̄re pr̄em diabolū. ꝓpterea q̄ a deo recedūt ⁊ imitāṫ eū. g De⁹ aūt fili⁹ origis

Aug⁹.

Deuṫ. vj

Hylari⁹

10 Ponit tres ꝓprietates nominū q̄b⁹ de⁹ fili⁹. fili⁹ dei ē scʒ originem. veritatē. ⁊ natiuitatē. q̄riṫ ḡ dr̄ distinctione illoꝝ noīm dōm q̄ tria dic̄ ad excludēdū tres hereses. Cōtra fotinū dic̄ origine nō adoptione. q̄z fotinus dicebat xp̄m eē filiuʒ dei adoptiuū Cōtra sabellium dic̄ v̄itate nō nūcupatione. q̄z ip̄e dicebat q̄ idem ip̄e ꝑmo paṫ nuncupabaṫ postea filius Cōtra. arriū dic̄ natiuitate nō creatiōe q̄z Arrius dicebat eē dei filiū creaturā.

Ioh. xvij

qꝛ patri ⁊ filio pōt eadem appellatio cōuenire Nam hoc ipse proprie dicit̄· qd' ille cōmuniter qꝛ etiā pater spūs· ⁊ filius spūs· ⁊ pater sanct⁹ ⁊ filius sanct⁹· Ut ergo ex nomine quod vtri ꝗ conuenit vtriusꝗ cōmunio significet̄· voca tur donū amborum spiritussanctus· Ecce ha bes quare spiritussanctus proprie dicatur do num· ⁊ ꝙ relatiue dicitur siue donum siue spiri tussanctus· Et ꝙ nomen sibi proprium tenet· quod cōmuniter patri ⁊ filio conuenit· sed di uisim· Et est sciendum· quia cum pater vel fili us dicitur spiritus siue sanctus· neutrum rela tiue dicitur· sed fm substantiam·

¶ Mouet dubitationem contra assignatio ne ꝓprietatꝫ spūssci· Utrū pater· vel filius· vl' trinitas ipsa possit dici spiritussanctus· g

Hic queri potest vtrum pater vel fili⁹· vel eti am ipsa trinitas possit dici spiritussanctus· si cut distinctim dicitur ⁊ spiritus ⁊ sanctus· de hoc Aug⁹ in· v· lib· de trinitate sic ait· Trini tas nullo modo potest dici filius· spiritus ve ro sanctus potest quidem vniuersaliter dici fm id quod scriptum est· quoniam deus spiri tus est· Itaꝗ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus· quoniam vnus deus est· ⁊ vtiꝗ deus sanctus est· potest appellari trinitas ⁊ spiritussanctus· Sed tamen tunc spiritussanctus relatiue non dicetur· sed fm essentiam· quia proprie spiri tussanctus qui non est trinitas· sed in trinita te dicitur relatiue·

h ¶ Sed cū dē in trinita te relatiue di ci· lꝫ nō ei rn̄ deat vicissim vocabulum· Videt̄ h̄ fal sum qꝛ ꝓpriū ē relatiuorū di ci ad cōuertē tiam· ḡ si nō

¶ Reprobat quorundam posi tionem qui putant spiritūsan ctum non dici relatiue ad pa trem ⁊ filiuꝫ· quia non vicissim respōdēt sibi vocabula sed fal so· h

Quidam tn̄ putant spiritūsan ctū vl' donū nō dici relatiue ad patrē vel ad filiū· Siem̄ iquiūt h̄ relatiue ad se dicūt̄· suis iuicē sibi respondent vocabulis· vt sicut dicitur pater filij pater· et filius patris filius· ita dicat̄ pa ter spiritussancti vel doni pat̄· ⁊ spiritussanctus vel donuꝫ pa tris spiritus vel donum· Sed non ita est in omnibus relati uis· Non enim omnia que rela tiue dicuntur· suis ad se inui cem respondent vocabulis· Unde Augustinus horum eli dens opinionem· in quinto li bro de trinitate non te moueat inquit quoniā diximus spiritū sanctum nō ipsam trinitatem: h sed eum qui est in trinitate re latiue dici· licet nō ei responde at vicissim vocablū ei⁹ ad queꝫ refert̄· Dicimus enī spiritum sanctū patris· sed non vicissim dicimus patrem spiritussancti ne fili⁹ ei⁹ intelligat̄ spūssctūs· Itē dicim⁹ spm̄scm̄ filij. h̄ nō di cimus filiū spūssci· ne pr̄ ei⁹ in telligat̄ spūsscūs· In multis ei relatiuis h̄ cōtingit· vt nō inue niat̄ vocabulū q̄ sibi vicissim re spondeāt· Cū ḡ dicim⁹ donum pr̄is ⁊ filij· nō q̄dē possum⁹ dice re patrē doni aut filiū doni· Sꝫ vt h̄ vicissim rn̄deāt· dicim⁹ do nū donatoris· ⁊ donatorē doni i qꝛ h̄ potuit inueniri vsitatū vo cabulū· illic nō potuit· donū er go donatoris· ⁊ donator doni cum dicimus· relatiue· vtrūꝗ ad inuicem dicimus· k donator tamen non fuit deus nisi ex tē pore· cuꝫ spiritussanctus sit do num etiam ab eterno·

dicunt̄ ad cōuer tentiā nō dicūt̄ relatiue· Rꝫ· dō ꝙ illō verꝫ est· si nomē ipositū ē vtriꝗ extremo· aliq̄n si ōficit ex vna pte nō dꝛ vt si dicat̄ rem⁹ na uis· Silr̄ vult dicere aug· ꝙ h̄ istꝫ noībꝫ pr̄ ⁊ fi li⁹ nō referūt̄ ad spm̄scm̄· Sꝫ tn̄ vbi ōficiūt noīa decet fingere· sꝫ i diuis meli⁹ ē ta cere ꝗ̄ fingē ꝓpt̄ vitādū errorem

h i ¶ Quia h̄ potu it iueniri vsitatū vocabulū illic n̄ potuit· Ut h̄ fal suꝫ· qꝛ ita bn̄ spi rator dꝛ ad spm̄ sic donator ad do nū· Rꝫ· vn⁹ mo dus dicendi ē ꝙ aug⁹· nō loquit̄ simplr̄ d h̄ noīe spūs· sꝫ d h̄ toto spūsscūs· Ul' ali ter h̄ dic̄ qꝛ spi rator tūc n̄ erat nomē vsitatū vt donator·

k ¶ Donator tn̄ nō fuit de⁹ nisi ex tpe· Obꝛ· qꝛ fm h̄ nec donū dꝛ ni ex tpe· cū relati ua sint simul na tura Ad h̄ dōm ꝙ pōt dici ab ac tu donādi vl' ab habitu p̄io mō dꝛ solū ex tpe et sic donū· scdo dꝛ ab eterno·

Ad intelligentiā eoꝝ que in ista distinctione dicunt̄ quattuor querunt̄· Primo vtruꝫ in diuinis sit ponere ꝓprietates psonarū· Se cundo dato ꝙ sic· Querit̄ quid sint ille ꝓprietates· Tertio querit̄ quis sit actus ipsarū· Quarto ⁊ vlti mo querit̄ de numero ipsarū·

¶ Questio I a

Q ꝙ in diuinis sit ponere ꝓprietates psonarū nō so lum vocaliter sed etiam realiter ostēdit̄ sic· Hiero· dicit· ⁊ habet̄ in fine p̄cedētis dist· nō tm̄ noīa sꝫ eti am nominū ꝓprietates cōfitemur· ḡ· ⁊c̄· ¶ Itē aug⁹ dicit in li· de fide ad petrū· propriū est patris ꝙ vnū filium genuit· ergo a cōiugatis· generatio est pro prietas patris· sed constat ꝙ generatio realiter ē in deo· ⁊ constat ꝙ cōuenit soli patri· ergo fm rem est pro prietas patris· ¶ Item proprietatꝫ est distinguere· ḡ vbi ē vera distinctio ibi ē vera proprietas· sꝫ in diuinis est vera distinctio· Un̄ Dam· Differentiam hyposta seon· i· personarū in tribus proprietatibus· paternali filiali· ⁊ ꝓcessibili cognoscimus· ¶ Item h̄ ipsum vi det̄ rōne· qꝛ sicut ē alius mod⁹ querēdi de essentia et p sona· ita est alius modus querendi de essentia et pro prietate· De essentia enī querit̄ p quid· de proprietate per quō se habet· ergo sicut ponit̄ eēncia in diuinis et psona fm veritatē· ita debet poni proprietas· ¶ Item supra probatū ē ꝙ differunt generatio ⁊ processio rea liter· alioq̄n nō differrēt persone· ergo generatio ⁊ spi ratio differunt realiter· sed tam generatio ꝗ̄ spiratio

est in vna pſona nō multiplicata. vt ē in pſona patris ergo cū pſona ſit realiter vna. ⁊ proprietates realiter plures. ergo ē ponere proprietates realiter in diuinis differentes. ſed nō differētia eſſentiali. ſed nec pſonali. cū ſint in eadem pſona. ḡ notionali. ꝙ ſi nō differunt. generatio ⁊ ſpiratio. ſicut hec eſt vera pater ſpirat ſ. ſ. ⁊ hec. pater generat ſ. ſ. ⁊ tunc ſequeret̃. ꝙ ſpūſſcūs eēt filius. ¶ Itē pater ⁊ filius ſunt vnū p̄ncipiū ſpūſſancti. hoc ſupra probatū eſt. ⁊ eſt ratio in prompto. quia vnus omnino eſt qui ſpirat̃. ⁊ hoc qḋ ē vnū dicit vnitatem nō eſſentie nec pſone. ḡ oportet ꝙ ꝓprietatis. ⁊ ſi hoc. neceſſe ē poni ꝓprietates in diuinis realit̃. nō nominaliter nec tm̄ in voce. ¶ Item in patre ē paternitas ⁊ innaſcibilitas. aut ḡ eadem ꝓprietas aut alia. Si eadem ꝓprietas. ḡ ⁊ relatio eadē. ſed ꝯm paternitatem referr̃ ad filiū. ḡ ⁊ ꝯm innaſcibilitatē. ſed hoc ē falſum. igit̃ alia. ⁊ pſona eſt vna. ḡ neceſſe ē ponere ꝓprietates in diuinis pſonis etiā realiter differētes. ¶ Contra. Hyla. de trini. pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſcūs ſolis differūt noībus. igit̃ ſi differūt ſolis noībus nō ſunt ibi reales proprietates ſed vocales. ¶ Itē Dam̄. dicit in primo libro. Oportet ſcire ꝙ aliud ē differre re. aliud ratione ⁊ dič ꝙ i creaturꝭ ē differētia re. ⁊ ꝯueniētia rōne. ſꝫ in diuinis ecōtrario. cū ḡ ſit diſtinctio ꝯm proprietates videt̃ igit̃ ꝙ ſint ibi ſolum ꝯm modū loquēdi vel intelligendi nō a pte rei. ¶ Item hoc hocipſum videt̃ rōne quia in ſummo ſimplici nō cadit differētia aliqua. ſed diuina pſona ē ſūme ſimplex. aut igit̃ ibi nō ē proprietas. aut ſolo modo loquēdi. ergo ⁊c̃. ¶ Item ita ſimplex ē pſona ſicut eſſentia. ſed proprietates eēntie non differūt niſi ſolo modo loquēdi. nō ꝯm rem. ḡ ſimiliter ꝓprietates pſone. ¶ Item diuina eſſentia propter ſūmā ſimplicitatem ſeipſa refert̃ ad creaturā. ⁊ ideo relatio eſſentialis ſolo modo loquēdi differt ab eſſentia. vt cū dicit̃ dn̄s. omnino em̄ in ſubſtantiā trāſit. ergo pari ratione pſona ſeipſa refert̃ ad pſonā. ¶ Item creatura ꝓpter eſſentialē compationē ad ſuū p̄ncipiū. ſeipſa refertur ad ſuū creatorem. Alioq̄n in creaturā ⁊ creatorem caderet mediū qḋ nō eſſet nec creatura neqꝫ creator. ḡ ſi multo eſſentialior eſt compatio pſone ad pſonā. ḡ ſe ipſa refert̃. ⁊ ſi hoc. igit̃ videt̃ ꝙ ipſa proprietas vel relatio nō differat niſi ſolo modo loquēdi a pſona. ¶ Rº. dḋm ꝙ oēs catholici tractatores poſuerūt proprietates pſonarū in diuinis. Cū em̄ ſint plures pſone et diſtincte. neceſſe ē ꝙ ſit ibi diſtinguēs. hoc aūt proprietatem appellamus. ſed diuerſificati ſunt in modo poſitionis. Qm̄ ergo viderūt aliqui ſummā ſimplicitatē in pſona. ſicut in eſſentia. poſuerūt ꝙ ſicut in eſſentia omnino eſt idem quo eſt ⁊ qḋ eſt. ita in pſona omnino idē q̄ diſtinguit̃ ⁊ quo. ⁊ ita ſuppoſitū ⁊ ꝓprietas oīno eſt idem. differēs aūt ſolo modo loquendi. ſicut ſi dicatur rogo te benignū vel benignitatem tuā. Sꝫ iſta poſitio nō pōt ſtare. qm̄ ſicut in opponēdo probatum eſt. in eadem pſona ſunt proprietates differentes. nō ſolū modo loquendi ſed ⁊ realiter. Uidemus em̄ ꝙ vno modo vna pſona compat̃ ad vnā. vt pater ad filium. ⁊ videmus vnā pſonā vno modo ſiue vna habitudine cōparari ad plures. vt ſpūſſcūs ad patrem ⁊ filiū. ⁊ iterꝫ vnā pſonam pluribus modis compari ad plures vt filium ad patrem ⁊ ſpm̄ſanctū. Similiter videmꝰ plures pſonas eodem modo compari ad vnam. vt pater ⁊ filius ad ſpm̄ſcm̄. ergo vnitas habitudinis non pōt accipi a pte eſſentie. certū eſt. nec a pte pſone que refertur. nec ex pte pſone ad quā refert̃. Reſtat ḡ ꝙ ſit alius modus dicēdi a pte rei ſumptus. Et ideo nunc cōmunis opinio tenet in diuinis eſſe proprietates pſonarū realit̃ differētes ad ſe inuicem. ⁊ ꝑ h̄ etiā differētes a pſonis aliquo modo. Sicut em̄ quia in vna eſſentia nō plurificata plures ponimus pſonas. modi dicēdi eſſentialiter ⁊ pſonaliter differunt nō ſolum differentia ſumpta a pte noſtra ſed etiam a pte rei. Sic ⁊ dḋm de modo dicendi pſonaliter ⁊ notionaliter. Et ideo diſtinguunt magiſtri tres modos dicendi in diuinis q̄ ſunt a pte rei. ſ. eſſentialem. pſonalem. ⁊ notionalem. Et dicit̃ cōmuniter ꝙ tres ſint modi p̄dicandi. ſ. in q̄d in q̄s. ⁊ in que. ſiue in quō ſe habet. Et incidit in pctm̄ ſcꝫ figuram dictiōis ex cōmixtione horū modorum. ſicut in creaturis ex cōmutatiōe p̄dicamentorū. Sic igitur in diuinis vera eſt eſſentia ⁊ vere ſunt perſone. ita ſunt pſonarum proprietates. ¶ Ad illud quod obĳcitur in cōtrarium p̄mo de hyla. dḋm ꝙ ipſe non accipit noīa pro ipſis vocibus ſed pro intellectibus ſiue ſignificatis importatis ꝑ illa tria noīa. Important em̄ proprietates. Nam ſolum ibi nō excludit proprietatis veritatem. ſed excludit diuerſitatem forme. vel ſubſtantie vel nature. ¶ Ad illud qḋ obĳcit̃ de Dam̄. ꝙ differunt ſolum ratione. dḋm ꝙ differre ratione eſt tripl'r. Uno modo a pte noſtre apprehenſionis. ſicut differūt in deo bonitas ⁊ magnitudo. Alio modo differre ratione eſt ꝯm differentiā attributionis. quia aliquis modus ponit̃ circa vnū vel attribuit̃ vni qui nō attribuitur alteri. ⁊ ſic differūt ratione. eſſentia. pſona. ⁊ notio Tertio modo differre ratione eſt differre ꝯm pluralitatem diſtinctionis que nō inducit diuerſitatem in eſſentia vel in natura. tm̄ tantā inducit differentiam ꝙ vnū non dicit̃ de altero. ⁊ ſic differt rōne pſona a perſona. ⁊ proprietas a proprietate. Et prima quidem differentia ꝯm rationem eſt minima. quia nihil reſpōdet a parte rei. ſed vltime reſpōdet. Non vult Damaſce. igitur diuidere rem contra rationem. niſi ꝯm ꝙ res accipitur pro natura. nec etiam ſic omnino diuidit. ſed q̄ſi a p̄ncipali denominat. Nam in creaturis non ſolum eſt cōmunitas rationalis. īmo etiam naturalis. Nam petrus ⁊ paulus nō tantū in ratione cōueniunt. ſꝫ etiam in natura cōmuni. ¶ Ad illḋ quod obĳcitur ꝙ hec tollit ſummā ſimplicitatem. dḋm ꝙ differentia rationis quedā fundat̃ ſuꝑ quid abſolutum ſiue ſubſtantiale ſiue accidentale. quedam aūt ſuꝑ reſpectum ſiue modū ſe habendi. Et prima differentia omino repugnat ſimplicitati. ⁊ non poteſt eſſe in deo. ſecunda vero nō repugnat. Nam videmus reſpectum aliquem de nouo eſſe circa aliquid illo nullo modo mutato. Uidemꝰ etiam aliquid habere plures reſpectus. ipſo ſine compoſitione exiſtente. Dicendum igit̃ ꝙ proprietates pſonales ſunt reſpectiue non abſolute. ⁊ ideo pn̄t differre ratione reſpectuū. quia perſona ſuppoſitum ſiue hypoſtaſim dicit. ſed ꝓprietas dicit habitudinem ad alterum. Ex hoc patet ſequens. Quia em̄ proprietates eſſentiales ſunt abſolute. nō poſſunt dicere realē differentiam niſi eſſentialem habeant. ideo ſolo modo loquendi differūt. Nō ſic proprietates pſonales. Unde proprietates eſſentiales omino tranſeunt in eſſentiam ſed pſonales non. ¶ Ad illud quod obĳcitur. ꝙ eſſentia ſeipſa differt. dḋm ꝙ eſſentia diuina non pōt referri niſi ad aliam eſſentiam. ad aliam autem non refert̃. quoniā relatio dicit ordinem ⁊ habitudinem. Sicut aūt vult philoſophus. Deus non ordinatur ad res ſꝫ res ad ipſuꝫ. ⁊ ideo ibi nō eſt relatio. niſi ſolo modo loquendi. ſed cū perſona ad perſonam refert̃. ibi vere eſt ordo originis. ⁊ ideo habitudo. ⁊ ideo vera relatio. et

16 sic patet illud. ¶ Ad illud quod obijcit ꝙ creatura se
ipsa refert. dõm ꝙ referri seipso põt intelligi tripliciť
Aut quia inter rei respectum ⁊ essentiam nõ cadit me
dium. quia ipsa essentia essentialiter dependet. ⁊ sic q̃/
dem repitur in creaturis. sic em̃ refert materia ad for/
mam ⁊ forma ad materiã. Unde dicit phus ꝙ materia
hoc ipsum ꝙ est. ad alterũ est. tñ nec materia est suꝰ re/
spectus. nec forma est suus respectus. quia non habet
om̃imodã simplicitatem. Alio modo est referre seip/
so. quia inter id quod refertur ⁊ suum correlatiuũ nõ
cadit aliqđ mediũ quod nõ sit alterꝫ illorꝫ. ⁊ sic pater re
fertur seipso ad filium. ⁊ ecõuerso. Nam pater est sua
paternitas. ⁊ hoc ꝓpter summã simplicitatem. Tertio
modo referri seipso est. quia ipsum quod refert nõ est
nisi relatio ⁊ respectus purus. ⁊ hoc est impossibile eẽ
neqꝫ in deo neqꝫ in creatura. Quia sic dicit Augꝰ. Om
ne quod refert est aliquid. excepto eo quod relatiue di
citur. Alioqñ relationis esset relatio. ⁊ sic patet ꝙ om
nis ꝓprietas relatiua siue sit in deo siue in creaturis ne
cessario differt ab aliquo modo ab eo cuiꝰ est ꝓprietas
⁊ magis in creatura q̃ in creatore. ⁊ intelligant om̃ia
hec sicut prius assignatũ est. qm̃ omne respectiuũ fun/
datur sup aliquod absolutum.

¶ Questio II b

De ꝓprietatibus quid sint. Et ꝙ sint relationes videť
quia dicit Hyla. xij. de trinita. ꝓprium est deo nato esse
filium. sed filiatio est relatio. igiť ⁊c. ¶ Item Damas.
Dicamus diuinã verbi hypostasis naturã modo ⁊ ha
bitudine a paternali hypostasi differentẽ. sed modꝰ ha
bitudinis est relatio. igiť ⁊c. ¶ Item Rich. de san. Ui/
ctore. in lib. de trini. dicit. ꝙ ꝑsone distinguunť ꝓprieta
te originis. sed origo in diuinis nõ est motus sed habi/
tudo. ergo ⁊ relatio. ¶ Item hoc ipsum videť ratione.
quia ꝓprium est quod conuenit soli. sed nihil absolutũ
est cõmunicabile in diuinis ⁊ cõueniens soli. igiť om/
nis ꝓprietas ꝑsonalis est relatio. ¶ Contra. Sicut pa
ternitas est relatio. sic magnitudo quãtitas. ⁊ bonitas
qualitas. sed magnitudo dei nõ est quãtitas. nec boni
tas qualitas. igiť nec paternitas est relatio. sed pater
nitas est proprietas. igiť. ⁊c. Si dicas ꝙ nõ est simile.
quia alia transeunt in substantiam. relatio nõ. contra
rium ostenditur primo sic. Sicut quãtitas est vnũ ge
nus distinctum a substantia. ita ⁊ relatio. sed quia in
deo nõ cadit diuersitas. ideo necessario genus quãtita
tis transit in substantiam. cum ibi nõ sit accidens nec
diuersitas generum. igitur pari ratione relatio. ¶ Itẽ
sicut deus est sua magnitudo. ita deꝰ ẽ sua paternitas.
sꝫ quia deus ẽ sua magnitudo. iõ quãtitas nõ differt
a substantia. sed in eam trãsit. ergo ⁊ paternitas simili
ter. ¶ Item videť ꝙ relatio magis transit. quia inter
om̃ia genera accidentium relatio importat maiorẽ de/
pendentiã. quia ad obiectũ ⁊ subiectum. sed deus om̃i/
no est independens. igitur ⁊ relatio minime manet in
deo. ¶ Item inter om̃ia genera entium relatio minus
habet de entitate. sicut patet. quia aduenit ⁊ recedit si/
ne mutatione illius ad quod refert. sed in summo ente
17 nõ debet poni nisi quod multum habet de entitate. igi
tur. ⁊c. ¶ Rꝯ. dõm ꝙ proprietates personales necesse
ẽ esse relationes. ⁊ hoc duplici ratione. tum quia sunt
incõmunicabiles ⁊ soli cõueniunt. tum etiam quia rea
18 liter differunt vt ostensum est prius. Sola aũt relatio
manet in diuinis. ¶ Ad cuius intelligentiam notan
dum ꝙ relatio in aliquibꝰ cõuenit cum alijs predica/
mentis. in aliquibus differt. Conuenit enim in hoc ꝙ
est predicamentum ⁊ genus entis. ⁊ in hoc ꝙ est acci/
dens. ⁊ disconuenit in hoc ꝙ preter alia genera habet
respectum nõ solum ad subiectum sed etiã ad obiectũ
ſm habitudinem ⁊ dependentiam. Quãtũ ad primas
conditiones impossibile est relationem manere in di/
uinis sicut alia genera. ⁊ hoc propter summã simplici
tatem. In deo em̃ relatio non est predicamentum nec
accidens. sed substantia est. Quãtũ vero ad conditio/
nes quas habet respectu obiecti. necesse est quodãmo
do manere. ⁊ hoc propter veram distinctionem que ẽ
in diuinis. ⁊ veram originem ⁊ habitudinẽ. Et neces/
se est quodãmodo non manere. scꝫ quãtũ ad dependen
tiam. ⁊ hoc propter om̃imodam absolutionem que est
in diuinis. Alia igitur genera simpliciter transeunt.
sed relatio quodãmodo manet. ⁊ quodãmodo transit.
Quia alia genera respectum solum ad subiectum di/
cunt. ⁊ ſm illum transeunt. Sed relatio vltra dicit re/
spectum ad obiectum. ⁊ ſm illum respectum dicit plu
ralitatem que vere est in diuinis. ⁊ illa relatio manet.
Patet etiam quõ transit. videlicet quãtũ ad omne qđ
dicit compositionem. Unde non est genus. neqꝫ in ge
nere. nec est accidens. nec aliud. ⁊ sic patent prima tria
obiecta circa hoc. quia vnum sumitur a natura gene/
ris. aliud a natura accidentis. tertium a predicatione
idemptitatis. Patet etiam quõ manet scꝫ q̃tũ ad illđ
quod dicit distinctionem. nõ quãtũ ad illud quod di/
cit dependentiam ⁊ inclinationem. quia sic priuat ab/
solutionis om̃em perfectionem. ⁊ per hoc patet quar
tum argumentum quod obijcit de dependentia relatio
nis. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ minus habet de en/ 19
te. dicendum ꝙ hoc est verum cum differt essentiali/
ter a substantia. In deo non sic est. posset tamen preter
rationem predictam hec ratio reddi ꝙ non transit. q̃a
em̃ minimum habet de ente. ideo minimam vel nullã
facit compositionem. ⁊ tamen manet ſm suam propri
etatem. Alia vero que habent aliquid de ente absolute
faciunt compositionem. ⁊ hinc est quod relatio meliꝰ
valet in summo simplici q̃ aliquod aliorum.

¶ Questio III c

De proprietatibus quãtũ ad actum. Et queritur vtrũ
actus huiusmodi proprietatum sit hypostases distin/
guere. aut distinctas ostendere. Et ꝙ sit distinguere
videtur per Boetium in de trinita. Substantia conti
net vnitatem. relatio multiplicat trinitatẽ. sed si multi
plicat. igitur distinguit. ¶ Item Rich. de sancto Ui/
ctore de trinita. dicit ꝙ persona distinguitur proprie/
tate originis. sed proprietas dicit originem ⁊ relatiões
igitur ⁊c. ¶ Item hoc ipsum videtur. quia cum perso
ne distinguantur. aut distinguuntur per aliquod ab/
solutum. aut respectiuum. Per absolutum non. quia
sicut vult Augꝰ. quod ad se dicitur. de singulis diciť.
igitur necesse est ꝙ differant per aliquod respectiuum
¶ Item proprietas patris aut accidit ipsi hypostasi.
aut est substantialis ei. quia si accidit. igitur sunt ibi ac
cidentia. igitur est ibi aliqua compositio. Si autem cõ
substantialis ⁊ connaturalis. igitur cum non conseq̃/
tur esse hypostasis. non tantũ est ratio innotescendi.
sed etiam distinguendi. ¶ Item in summo simplici
idem est omnino ratio essendi ⁊ cognoscendi. sed per/
sona patris est summe simplex. igitur eodem modo di
stinguitur. quo distingui cognoscitur. hoc autem est
per proprietatem. igitur ⁊c. Contra. om̃e respectiuum
reducitur ad absolutum. sed quod reducitur ad aliqđ
ſm rationem intelligendi sequitur illud. igitur cum ꝓ
prietates sint respectiue. hypostases absolute. ꝓprietates
reducuntur ad hypostases. igitur hypostases sunt pri/

ores. Sed quod prius est nō distinguitur ab eo quod
b est posterius. quia ab eodem est esse ⁊ esse distinctum.
ergo ⁊c. ¶ Item om̄e quod distinguit aliquid dat ei tale
esse quale ipsum est vel habet. sed ꝓprietates habent de
se solum esse respectiuū. igit̄ si hypostases ꝑ ꝓprietates
distinguunt̄. habent solum esse respectiuū. sed hoc est
falsum. quia cum sint supposita essentie. habent eē sub/
c stantie absolutum. ¶ Item in diuinis ꝑsonis est plu/
rificatio ꝑ originem. igit̄ ⁊ distinctio. Sed origo dicit
emanationē. vel exitum. relatio aūt ꝑ se nō emanat ni/
si prius alio emanāte. quia in ad aliquid nō est motus
igit̄ prius oritur hypostasis ab hypostasi s̄m rationē
intelligendi. q̄ꝫ sit intelligere relationē esse. ⁊ si h̄. rela/
tio consequit̄ esse distinctum in hypostasibus. ergo ⁊c.
d ¶ Item om̄e quod relatiue dicit̄. est aliquid excepto
eo quod relatiue dicit̄. sicut ratio dictat. ⁊ Aug⁹. v. de
trinita: Sed pater ⁊ filius dicunt̄ relatiue. igitur vter
q̄ꝫ eorū est aliquid.. excepto eo quod relatiue dicit̄. igi
tur abstracta relatione cōtingit aliquid intelligere. q/
ro igit̄ quid sit illud. aut essentia. aut hypostasis. ¶ Si
essentia. igit̄ relatio est in essentia. igitur m̄ltiplicat eā.
Si hypostasis. aut igit̄ vna aut due. Non vna. q̄r im/
possibile est intelligere ꝙ pater ⁊ filius sint vna hypo
e stasis igit̄ due. ⁊ si hoc. patꝫ ⁊c. ¶ Item si abstractis oī
bus ꝓprietatibus duorū indiuiduorum scꝫ petri ⁊ pau
li. hypostasibꝫ remanētibꝫ. adhuc cōtingit intelligere
remanere distinctionē. igit̄ pari rōne in hypostasibus
diuinis. ꝙ si verū est. tunc igit̄ nō sunt solum ratio di
20 stinguendi quo ad nos. ¶ R⁰. dōm ꝙ circa h̄ duplex
opinio fuit. Quidā em̄ dixerunt ꝙ abstractis proprie
tatibus impossibile est intelligere hypostases distin/
ctas. quia hmōi ꝓprietates in diuinis nō solum dāt ꝑ/
sonis innotescere. imo dant etiā esse. vnde ipis abstra
ctis abstrahit̄ esse. ⁊ esse distinctnm. Aliorum opinio
fuit ꝙ ꝓprietatibus abstractis. adhuc est intelligere di
stinctionem in hypostasibus. qm̄ proprietas s̄m ipos
nō est ratio distinguēdi s̄m rem. Unde dicūt ꝙ abstra
cta paternitate ⁊ filiatione. adhuc contingit intellige
re qui ab alio ⁊ a quo alius. Et si queras quō distin/
guunt̄. dicunt ꝙ seipsis. sicut principia ⁊ generalissi/
ma seipsis distinguunt̄ ⁊ differunt. Unde hec est īme/
diata. substantia nō est quātitas. Et si respiciam⁹ in/
terius vtraq̄ꝫ opinio cōtinet aliquid ꝓbabilitatis. et
hoc patꝫ sic. In diuinis em̄ hypostasibus intelligim⁹
originem siue emanationē. intelligimus etiam habitu
dinem s̄m rationē intelligendi. origo p̄cedit ipsum q̄
oritur. ⁊ s̄m rationē intelligendi consequit̄ ipsum qui
refert̄. potest igit̄ proprietas relatiua importare soluꝫ
habitudinem. ⁊ hoc modo consequitur rationē distin
ctionis. ⁊ est ratio innotescendi distinctionem non di
stinguendi sicut secunda opinio dicit ⁊ probant ratio
nes inducte ad secundā ꝑtem de ipsa relatione. Potest
em̄ intelligi tunc distinctio. quia intelligit̄ qui ab alio
⁊ quo alius. pōt enī vtrūq̄ꝫ proprietas importare. s. ha
bitudinem ⁊ originē. ⁊ tunc nō tantū est ratio innote/
scendi sed etiam distinguendi. circūscripta enī origine
siue emanatione. impossibile est in diuinis intelligere
pluralitatem. Modo sicut essentia est vna. sic ⁊ intel
gitur hypostasis vna. Et sic ꝓcedit prima opinio ⁊ ra
21 tiones ad primā ꝑtem. ¶ Sed notandum ꝙ cū idem
sit in diuinis oriri ⁊ esse. ⁊ ad alterum se habere. tn̄ s̄m
rōnem intelligendi sunt ordinata. vt primū sit oriri. de
inde esse intelligat̄ in his que habēt esse ab alio. ⁊ dein/
de se ad alterū habere. quia vero idem sunt in deo. ideo
eodem nomine designant̄. Unde generatio dicit origi
nem ⁊ habitudinem. Uñ proprie loquendo generatio
dicit originem. ⁊ paternitas habitudinem. quoniā igi
tur proprietas diuina s̄m cōmunē vsum loquendi im
portat habitudinem ⁊ originem. ideo tenendum ꝙ pro
prietates nō solum sunt ratio innotescendi distinctio/
nem sed etiam distinguendi. ¶ Et ad illud qđ obijcit̄ 22 a
ꝙ respectiuū reducit̄ ad absolutū. dōm ꝙ reduci ad ali
quid est dupliciter. aut sicut ad principium. aut sic ad
t̄minū. Proprietas origīs his duob⁹ mōis reducit̄ ad
absolutum. Ad hypostasim patris reducit̄ innascibili
tas sicut ad principiū. ad hypostasim aūt geniti ⁊ spi/
rati sicut ad terminū. quoniā igitur quod reducit̄ ad
aliquid sicut ad principiū ipsum consequitur. ideo ab
stracta origine soluꝫ intelligitur deus innascibilis. nō
ens ab alio. ⁊ ita in vnitate hypostasis. quia vero qđ
reducitur ad aliud sicut ad terminū intelligitur prece/
dere. hinc est ꝙ abstracta origine iā nō est intelligere hy
postasim procedentem. Uel illud intelligendū vbi re/
spectiuū dicit dependentiam ratione cui⁹ deficit a sū/
ma simplicitate. quod nō est in deo. ¶ Ad illud quod 23 b
obijcitur ꝙ esse respectiuū. solum dat esse respectiuum
dōm ꝙ hoc verū est de respectiuo quod dicit solum ha
bitudinem. sed nō est verum de respectiuo quod dicit
originem. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ relatio nō ori 24 c
tur per se. dōm ꝙ relatio est proprietas s̄m ꝙ ipsa est.
origo vero prout est id quod oritur. ⁊ quia origo pro/
prie nō oritur. sed est illud quo oriens oritur. ita ꝙ nō
consequit̄ tempe vel natura. sed s̄m rōnem intelligen/
di. vel est simul necessario. vel precedit. ideo patet illđ
¶ Ad illud quod obijcitur. quod omne quod relatiue d
dicitur ē aliquid excepto eo quod relatiue dicit̄. dōm 25
ꝙ illud nō habet veritatē in summo simplici. ꝙ sic dif/
ferat esse ⁊ referri. ꝙ vnum possit ab altero separi siue
abstrahi s̄m rem. quia ibi vnum sunt. nec intellect⁹ no
ster sic abstrahit vt intelligat hypostases distinctas ab
stractis proprietatibus ⁊ relationibus. Si eniꝫ ab hy
postasi patris abstraherent̄ paternitas vel econuerso.
iam non haberet aliquid speciale quod sit principium
intelligendi ipsam. ⁊ ita cōsiderat̄ sub ratione generali
⁊ incompleta. Uñ ⁊ pene vident̄ mihi dicere qui dicūt
ꝙ remanet intellectus hui⁹ nominis res s̄m ꝙ est ge/
nerale vocabulum. ⁊ sic patet ꝙ abstractis proprieta/
tibus nō remanet distinctio nec re nec intellectu. ⁊ iō
vtroq̄ꝫ modo sunt ratio distinguendi. ¶ Ad illud qđ 26 e
vltimo obijcitur. ꝙ petrus ⁊ paulus distingui intelli/
guntur abstractis proprietatibus. dōm ꝙ non ē simi/
le. Nam distinctio est ibi a parte proprie materie. et a
ꝑte proprie forme. que innotescit per proprietates ac/
cidentales. sed in diuinis solum est distinctio per ori/
ginem. ideo patet illud.

¶ Questio IIII d

De proprietatibus quātū ad numerū. ⁊ videtur ꝙ sint a
īfinite. quia ꝓprietates sunt respectus per q̄s de⁹ nob
innotescit. sed illi sunt infiniti. sicut patet ex respectibꝫ b
idealibus. ergo ⁊c. ¶ Item pater ⁊ filius ad inuicē as/
similantur s̄m om̄es conditiones essentiales. igit̄ s̄m
om̄es comparantur. ⁊ s̄m om̄es innotescunt nobis. sed
ille sunt in numero indefinito. ergo ⁊c. ¶ Item quan
to aliquid est simplicius tanto plures habet respect⁹
vt punctus q̄ꝫ linea. ⁊ linea q̄ꝫ superficies. sed diuinū
esse est simplicissimum. igitur in eo sunt infiniti respe
ctus. sed om̄es sunt ratio innotescendi. igitur notiōes
sunt infinite. Sed ꝙ tres sint tm̄ videt̄ per Damasce.
qui dicit ꝙ in diuinis oīa sunt vnum preter generatio
nem in generationem ⁊ processionem. sed iste nō sunt

nisi tres proprietates·igitur·⁊c. ¶Item videtur ratiõe
quia proprietas conuertitur cum eo cuius est propri
etas·sed proprietas est persone·sed persone sunt tres
igit̃ ⁊c. ¶Item fiat talis ratio·om̃is persona est aliq̃
trium proprietatum·hec est vera·omnis notio est per
sona·sed omnis proprietas siue notio est aliqua triuz
igit̃ ⁊c. Q aũt sint plures tribus sic ostenditur·Noti
ones siue proprietates sunt relationes·In omni aũti
habitudine sunt due relationes ſm duo extrema·sed
in diuinis sunt due origines·igitur saltez quattuor re/
lationes·¶Item proprietas est que conuenit vni so/
li·sed innascibilitas conuenit soli patri·igit̃ est ꝓprie/
tas·⁊ nõ est aliqua illarũ quattuor relationum·igitur
sunt quinq̃·Queritur ergo sufficientia ⁊ numerus no
tionum in diuinis·⁊ penes quid accipiantur·⁊ vtruz
sit idem numerus proprietatum ⁊ relationum. ¶R°.
27 notandum ꝙ vis consueuit fieri inter ista tria nõia
proprietas·relatio·⁊ notio·Nam proprietas dicitur
inq̃ntum conuenit soli·Relatio inq̃ntũ dicit habitudi
nem ad alterum·Notio inq̃ntũ principium cognoscẽ/
di·Et quia om̃is proprietas est ratio cognoscendi·si/
militer ⁊ om̃is relatio·ideo nomen notionis ẽ in plus
q̃ ista duo·Quia quedã est proprietas relatio·vt pa/
ternitas·Quedam non·vt innascibilitas que non di
cit respectum sed priuat·Similiter quedam relatio ẽ
proprietas vt filiatio·Quedam non·vt actiua spira/
tio·ideo quia pluribus non vni soli conuenit·Et hinc
est ꝙ nomen proprietatis siue relationis habent se vt
excedentia ⁊ excessa·Nomen vero notionis ẽ in plus
Unde plures sunt notiones q̃ proprietates·plures
etiam q̃ relationes·Sed ꝓprietates ⁊ relationes mu
tuo se excedunt ⁊ equaliter·ideo sunt numero equales
nõ tñ oportet facere vim·Nam om̃is relatio distin/
guit aliquo modo ab alio·⁊ ita est aliquo modo ꝓprie/
tas·Similiter om̃e quod distinguit aliquo modo im
portat relationem·igitur om̃is relatio proprietas·et
om̃is proprietas relatio·Sed om̃is notio est proprie
tas vel relatio·igitur om̃is notio est proprietas et si=
militer relatio·Et ita extenso nomine sunt equalia·iõ
idem est numerus·⁊ eadem ratio assignandi numerũ
in om̃ibus istis nominibus·Intelligendum igitur ꝙ
28 circa numerum proprietatum tres fuerunt opiniões
Quidam dixerunt ꝙ infinite·quidam ꝙ tres·quidaz
ꝙ quinq̃·Ratio aũt diuerse opinionis fuit·quia di/
uersimode notiones considerauerunt·Qui considera
uerunt illas in compatione ad eos quibus innotescũt
dixerunt eas infinitas esse·quia per infinitas compa
rationes ⁊ similitudines ⁊ respectus deus nobis inno
tescit·Qui vero considerauerunt in comparatione ad
hypostases que distinguuntur vel innotescunt·dixe/
runt tm̃ tres·quia tantũ tres sunt persone·ideo tantũ
tria sunt propria per que sufficienter innotescũt·Qui
vero considerauerunt quãtũ ad rationes quibus in/
notescunt dixerunt esse quinq̃·Eadem eñ est ratio in
notescendi ⁊ distinguendi·Sed ratio distinguendi ac
cipitur a pte originis·aut igit̃ positiue aut priuatiue.
Si priuatiue·aut priuat originem per modum produ
centis·⁊ hic non dicit nobilitatem·scz non producere
ideo non est notio·Aut priuat originem per modum
producti·⁊ hoc vel specialiter vel generaliter·Si spe/
cialiter·non dicit nobilitatem·Si generaliter·sic dic̃
nobilitatem·⁊ ideo notio est vna sola scz ĩnascibilitas
Si aũt accipiat̃ a parte originis positiue·cum duplex
sit origo·⁊ cuilibet respõdeat de necessitate duplex ha/
bitudo·de necessitate erunt quattuor·generatio actiua
⁊ passiua·⁊ spiratio actiua ⁊ passiua·⁊ vniuerso q̃nq̃
Prima opinio sumpsit rationem magis e longinquo
⁊ ideo magis a veritate recessit·Secunda magis de ꝓ
pinquo·ideo magis veritati appropinquauit·Tertia
sicut debuit·ideo veritatem dixit·posuit·⁊ inuenit Et
hec est positio quã tenet cõmunis opinio magistrorũ
notiones esse quinq̃·⁊ ratio huius prius visa est.
¶Ad illud igitur quod obijcitur de respectibus ⁊ cõ/ 29
paratiõibus infinitis·dõm ꝙ nec proprietates nec re
lationes sunt notiones nisi que important respectum
distinguentem personam a persona·⁊ hoc est respectꝰ
originis·qui tantũ quinq̃ modis spectantibus ad di/
gnitatem potest comparari·ideo patet illud. ¶Ad il 30
lud quod obijcitur·ꝙ tantũ tres per verbum Damas.
dõm ꝙ sub generatione comprehendit duas relatiões
similiter sub processione. ¶Ad illud quod obijcitur·
ꝙ proprietas debet conuerti cum persona·dõm ꝙ ve/ 31
rum est de illa que est proprietas personalis faciens ꝑ/
sonam esse personam·tamen non sequitur si conuertit̃
ꝙ tot sint ⁊ non plures·quoniam vnum ⁊ idem potest
habere plura conuertibilia. ¶Ad illud quod obijcit̃ 32
de silogismo illo·dõm ꝙ in processu illo est fallacia ac/
cidentis·sicut hic pater est innascibilitas·⁊ pater est
paternitas·igitur paternitas est innascibilitas·q2 qd
attribuit̃ sbiecto siue hypostasi·attribuit̃ habitudini.
Posset tñ poni figura dictionis ex modi predicandi
mutatione·quia in diuinis essentia predicatur vt q̃d.
persona vt quis·notio vt que·et proceditur a persona
ad notionem.

¶Distinctio·xxvij·de proprietatibus personaꝝ
ſm ꝙ diuersis nominibus exprimuntur per vo=
cabula magis vsitata.

Hic queri potest vtrum proprietates·Supra
assignauit magister proprietates personales.
Hic agit de ipsis proprietatibus ſm ꝙ per di/
uersa vocabula exprimuntur·Et quoniam contingit
eas exprimi per vocabula magis vsitata ⁊ minus vsi
tata·ideo hec pars habet duas partes·In prima agit
de exp̃ssione proprietatum ꝑ vocabula magis vsitata.
In secunda per vocabula minus vsitata infra di·ea/
dem·Hic non est p̃mittendum·¶Prima ps habet q̃t
tuor·Cum enim Hylarius ⁊ Augꝰ ꝓprietates alijs ⁊
alijs vocabulis assignent·vterq̃ tamen consuetis·q̃s
vnus scz Augꝰ·ꝑ generare ⁊ generari·alter scz Hyla.
ꝑ esse patrem ⁊ esse filium·⁊ ideo magister p̃mo que/
rit vtrum sint eedem ꝓprietates ab vtroq̃ assignate.
Scdo soluit oñdẽs ꝙ sint eedẽ·ibi Ad quod sine preiu
dicio aliorum·Tertio ne credat aliquis ꝙ om̃ino sint
eedem·ostendit ꝙ re eedem sunt·sed differunt quantũ
ad modum significandi·scz in concretione ⁊ in abstra
ctione·ibi·Nec tamen videtur nobis omnino idem·
Quarto vero quia dixerat proprietates significari in
concretione·queri posset respectu cuius·⁊ ostendit ꝙ
respectu hypostasum·ibi·Ille enim proprietates sin/
gule singulis.

DI. XXVII

Utrū sint eadē proprietates ab Aug. ꝛ Hyla. assignate. a

Hic querí pōt. vtrū ꝓprietates quas Hylari⁹ supra assignauit. scꝫ ꝙ pat̄ semper est pater. ꝛ filius semꝑ ē filius. sint ille eedē ꝓprietates q̄s Aug⁹. supius distinxit. dicēs ꝓprium esse patris ꝙ genuit filium. ꝛ ꝓprium filij ꝙ genit⁹ est a patre. ꝛ spūssancti ꝙ ab vtroqꝫ ꝓcedit. ac deinde. vtrum ꝛ iste sint ille que dicunt̄ paternitas. filiatio. ꝓcessio? Videt̄ ꝙ nō sint eedē ꝓprietates q̄s ponit Hyla. ꝛ ille q̄s ponit Aug⁹. Si eñ eedem sunt idē ē ḡ patri esse patrē. ꝛ genuisse filiū. ꝙ vtiqꝫ quidā concedūt. Si aūt h̄ ē. cui ergo cōuenit vt sit pater. ei cōuenit genuisse filiū. natura ḡ diuina si pr̄ ē genuit filiū. Si x̄o nō genuit. pr̄ nō ē. Sꝫ q̄s audeat dicere. aut ꝙ ipsa genuit filium. aut ꝙ ipsa pr̄ nō sit. Si aūt ipā pr̄ ē. nec filiū genuit. nō ē ḡ idē dicē aliq̄d eē patrē. ꝛ gignere filiū. Et ita nō videt̄ vna eademqꝫ esse proprietas.

Rn̄sio vbi oñdit easdem esse ꝓprietates. b

Ad qδ sine ꝑiudicio alioꝝ dicimus. ꝙ easdem ꝓprietates notauit vterqꝫ. licet diuersis x̄bis. Qꝛ eñ Hyla. ait ita intelligi debet.[a] Propriū pr̄is est ꝙ semꝑ pater ē. i. ꝓprietas pr̄is ē q semper pr̄ ē. Semꝑ x̄o pr̄ ē. qꝛ semꝑ genuit filiū. Ita ꝛ ꝓprium filij ē ꝙ semꝑ fili⁹ ē. i. ꝓprietas filij est qua semꝑ filius ē. Filius x̄o sꝑ est. qꝛ semꝑ genitus ē. Ergo ꝓprietas qua pater pater ē. ē qꝛ semꝑ genuit Et hec eadē dꝛ paternitas vel generatio. Et proprietas qua filius semꝑ ē filius quia semꝑ genitus est a patre. ꝛ hec eadem dicit̄ filiatio vl' genitura.[b] vel natiuitas. vel origo. vel nascibilitas. Sic ꝛ ꝓprietas qua spūssanctus est spiritussanctus vel donum est. quia procedit ab vtroqꝫ. ꝛ hec eadē dicit̄ processio. In premissis ergo locutionibus eedem significate sunt ꝓprietates. b

Ostendit ꝙ sunt eedem re. sed differunt quātū ad moduꝫ significandi scꝫ in concretiōe ꝛ abstractione. c

Nec tamen videtur nobis omnino esse idem dicere aliquid esse patrem ꝛ genuisse filium. vel aliquid esse filium ꝛ habere patrem. vel esse spiritumsanctū ꝛ procedere ab vtroqꝫ. alioquin pater nō esset nomen hypostasis. id est. persone. sed ꝓprietatis tantum. similiter fili⁹ ꝛ spiritussanctus. ꝛ ita non per tria nomina significarent̄ tres persone. Ideoqꝫ dicimus. quia patris nomen non tantum relationem notat sed etiam hypostasim. i. subsistentiam significat. ita ꝛ filius ꝛ spiritussanct⁹. Relationum vero vocabula. scꝫ paternitas. filiatio. processio. vel[c] gignere vel gigni. vel procedere. ipsas tantum relationes. non hypostases significant siue habere filium ꝛ habere patrem. vt verbi gratia. Cū dicimus deus est pater nomine patris et relationem notamus. ꝛ diuinam hypostasim significamus. vt sit intelligentia talis. Deus vel diuina essentia est pater. id est. ille qui genuit. id est hypostasis que habet filium. Similiter deus est filius. id est. hypostasis genita. vel hn̄s pr̄em. Ita etiā de⁹ est spiritussanctus. id est hypostasis ꝓcedēs ab vtroqꝫ. siue ille q̄ ꝓcedit c

---

1 a Propriū patris ē ꝙ sꝑ est pater. videt̄ dicere falsum. Oīs eñ ꝓpetas differt ab eo c⁹ ē ꝓprietas vl' re vel ratiōe. sꝫ pater ꝛ pater cōueniunt re ꝛ ratiōe ꝛ nomine. ḡ vnuꝫ nō ē ꝓprietas alterius. R°. dōm ꝙ in patre intelligimus ꝛ illuꝫ q̄ est pater. ꝛ q est pater. quādo ergo pater ꝑdicat̄ de se. rōne vni⁹ sbij citur. ꝛ ratione alterius ꝑdicat̄. Similiter qn̄ assignatur eē patrem ꝓpriū patris. quia assignat̄ vt ī ratione attributi. ideo ratiōe ipsius ꝓprietatis attribuitur ipi hypostasi. Un̄ dic̄ ꝙ esse patreꝫ est proprium patris. nō ꝙ pater sit pater.

Qꝛ nō vident̄ eē eedem ꝓprietates quas ponit Hyla. ꝛ Aug⁹

2 b Vel natiuitas vel origo. Videt̄ dicere cōtra illud ꝙ dictuꝫ est supra. dis. iij. ca. de vestigio Et tractatum ē ab Augusti. de vera religiōe. s. ꝙ origo approp at patri. R°. dōm ꝙ origo semꝑ dicit̄ relatio. pōt ergo accipi origo vel respectu creature. vel respectu persone. Si respectu creature. sic est respectu totius trinitat. ꝛ appropriatur patri. Si autem respectu persone. sic potest accipi actiue vel passiue. Si actiue. sic est patris ꝛ filij. sꝫ ap ꝓpꝛat̄ pr̄i. Si passiue sic filij ꝛ s. s. ꝛ ap ꝓpꝛat̄ filio n̄ ꝑm ꝙ simpl'r dꝛ sed ꝑm ꝙ origo dic̄ emanatiōeꝫ ꝑ modū nature. Sic eñ cum id sit ꝓprium filij. similiter et origo ꝑm ꝙ sic accipit̄ ꝛ h̄ modo accipit̄ hic. ꝛ ideo n̄ est contra illud.

Quō sint intelligenda ꝑdicta verba hyla.

c Gignere. vl' gigni. vel ꝓcedere. ipsas tātuꝫ relatiōes nō hypostases significant. Videtur h̄ falsum. qꝛ relationes significāt in concretione. ꝛ nō tm̄ important relationes sed etiā suppositum. Sꝫ qn̄ tm̄ important relationes significant abstracte: si ḡ hoc quod ē gignere nō ipoꝛtat relatione abstracte sed cōcrete. videt̄ ꝙ n̄ tm̄ importēt relationes. R°. dōm ꝙ different̄ ipoꝛtatur concretio. Aliter eñ ipoꝛtatur ꝑ verbum. Aliter ꝑ nomen adiectiuū. Quia eñ verbū ipoꝛtat actū vt egrediētē. iō in q̄daꝫ distātia. ꝛ iδo iportat sb̄ q̄dā inclinatōe. ꝛ ꝓpt̄ h̄ qꝛ idistātiā importat. nō claudit itra se suppositū. imo opꝫ ꝙ addat̄ extra. nisi locū exterioꝛis additiōis suppleat demōstratio. q̄ ē in actu ꝓprie ꝑme ꝛ scδe ꝑsone. qm̄ sꝑ sūt presentes ꝛ demrati uc. ꝛ iō q̄uis im portet i ꝯcretōe tn̄ nō importat nisi relatōeꝫ q̄tū ē δ se. n̄ suppositū. sꝫ nom̄ ē adiectiuuꝫ: idē significās significat vt ꝓpetatē iformātē. ꝛ iō i q̄dā vniōe ꝛ idistātia. ꝛ iō formā sil' iꝑtat ꝛ suppositū vt cū dꝛ albū. nisi sig̃ficet̄ i abstractōe. vt cū dꝛ albedo. H̄ attēdēs mgr̄ dic̄ ꝙ pr̄nitas ꝛ filiatō. gignē ꝛ gigni dicūt tm̄ rlatōes

99

d ¶ Cum vero nomina relationum ponimus in pdicam̄etis. notiones ipsas tm̄ significamus non hypostases. Contra. quia si hoc verum est. quando dicit̄ essentia est pater. cum pater ponatur in predicamento stat tm̄ pro notione. ğ idē ē dicere essentia ē paf. ac si diceret̄ essentia generat. sed hec ē falsa. ğ
4 zc. Rº. dōm
q̄ q̄dā ponūt in pdicam̄en to p naturā ppriā z significatōnē. z talia sunt que i portāt cōpositionē. sic vba. z de talib⁹ loquit̄ mgr̄. Quedam ita ponunt̄ in pdicamento q̄ sunt nata subijci. vt h̄ nomen pr̄. et h̄ nomen fili⁹. z alia. q2 non solū nata sūt pdicari. verū etiam subijci pn̄t importare intellectū hypostasis. vn verbū magistri intelligendū est cū pcisione. scʒ de illis que ita nata sunt pdicari q̄ nō subijci. z ita nō habet instantiam.
e Characteristica vo. i. determinatiua sunt hypostaseon z nō nature. zc. videt̄ male dicere. quia ppriétates que nō determināt naturam. non sunt naturales. q2 oīs ppietas naturalis eo ipo q̄ naturalis est naturā determiat. ğ si ppietates i diuinis nō determināt naturam nō sunt naturales. ğ pter naturā. ğ accn̄tales. 5 Rº. dōm q̄ sic ordo nate dr̄ duplr̄. aut q̄ natā ordinat̄. aut i q̄ natā ē rō ordinādi. sic etiā d ppetatib⁹ itelligēdū z qm̄ dicim⁹ ppetatē naturalē. nō oportet q̄ ppetas hēat naturā vt sbiectū. sed q̄ sit psonās nate ipi⁹ sbiecti. sic fili⁹ natal' ñ dr̄ q2 sit a natā vl' eēntia. sʒ a pr̄e natāliter pducēte. sic z in pposito est intelligendum.

Quid itelligit̄ cū dicit̄ deus genuit. z de⁹ genitus ē.

Hic distinguunt̄ proprietates aperte.

d Cū vo noīa relationū ponim⁹ in pdicamētis notiōes ipas tm̄ significam⁹. nō hypostases. Ut cū dicim⁹. de⁹ genuit. i. h̄ʒ filiū. z de⁹ genit⁹ ē. i. h̄ʒ patrē. Et tūc oportʒ itelligi i sbiecti hypostases tm̄ nō eēntiā que illis ppietatib⁹ determinant̄.

¶ Ostēdit q̄ ppietates significēt in concretione respectum hypostasium. d

Ille em̄ ppietates singule singulis pprie cōueniūt psonis. z p eas psone determinant̄. et a se inuicē differūt. s̄ a se nō secedunt. Un̄ Joh. Dam̄. Nō differūt ab inuicē hypostases s̄m sbstantiā. s̄ s̄m characteris idiomata. i. determinatiuas ppietates. e Characteristica vo. i. determinatiua sunt hypostaseon z nō nature. etem̄ hypostases determināt. Itē eē q̄dē in pternali ter z eternaliter dicim⁹ diuinā sbi hypostasim simplicē. oīa habentē q̄ h̄ʒ pr̄. vt ei⁹ homousion id ē cōsubstantialē. natiuitatis mō z habitudie a paternali hypostasi differētē. nunq̄ʒ vo a paternali hypostasi secedentem. Idē aptius exprimens psonales ppietates in eodē ait. differentiā hypostaseon. i. psonarū. in trib⁹ proprietatib⁹. i. paternali z filiali z pcessibili recogscimus. Insecessibiles āt ipas hypostases z indistabiles inuicē z vnitas q̄dē i cōfusibilit̄. Tres em̄ sunt z si vnite. diuisas aūt i distanter. Etem̄ singulā pfecta ē hypostasis z ppriā ppietatē scʒ extn̄tie modū ppriū possidet s̄ vnite sunt suba. z nō distāt neq̄ʒ secedūt a paternali hypostasi. Ecce hic habes distinctas tres illas ppietates. q̄ supra diuersis significate sunt modis.

Ad intelligētiā h⁹ ptis q̄ttuor q̄rūt̄. Primo q̄rit̄ vtr̄ eē prem z generare sit vna notio. Scd̄o q̄rit̄. q̄ illar̄ sit alteri⁹ rō. Tertio vtr̄ ppietates cōtigat abstrahi. Quarto vtr̄ circa eas liceat ɔtrarie opinari. ¶ Questio I a

Q sit eadē notio ostēdit̄ sic. Una sola ppietas est hypostasis q̄ dat eē distinctū. Nā nō ē in rōne accidentis sʒ forme. sʒ illa ē vna sola vni⁹. sʒ generare ē vna ppietas p quā hypostasis pr̄is distinguit̄. similiter z eē prem. igit̄ ibi eadē ē notio. ¶ Itē patris ad filiū ē vna sola relatio. q2 vna tm̄ origo z vn⁹ modus emanādi. Sʒ generare dic̄ relatiōeʒ pr̄is ad filium. silr̄ z eē prem. igit̄ eadē relatio vel notio. vl' si sint diuerse ppietates. tūc igit̄ notiōes erūt plures q̄ʒ q̄nq̄ʒ. imo infinite. Sic em̄ ad generare sequit̄ eē prem. ita sequit̄ referri ad prem. distingui a pr̄e. zc. q si sint notiōes alie. tūc igit̄ isinit⁹ ē nūer⁹ notionū h̄ āt ē icōueniēs. z seq̄t̄. si ille ppetates sint diūse. ğ zc. Cōtra. si eadē ppetas ē eē prē z gn̄are. igit̄ oīno iportat̄ noīe pr̄is z noīe gēitor. igit̄ sic q̄s ē batizat⁹ si baptizet̄ i noīe pr̄is ita si i noīe gēitor. sʒ h̄ cōit̄ negat̄. ¶ Itē ppietates z notiōes sunt diūse. z cogscūt̄ eē diuerse. q2 de diuersis pdicant̄. q2 de vno pdicatur vna de q̄ nō pdicat̄ alia. sʒ hec ɔcedit̄. eēntia ē pater. z hec negat̄. eēntia generat. igit̄ zc. Si dicas q̄ h̄ ē ppter diuersum modū significādi. Cōtra. Hoc nihil ē. q2 tā eē prem q̄ʒ generare vtrūq̄ʒ in cōcretione dr̄. ¶ Itē diuerse pbant̄ eē ppietates. q2 vna d alia nō pdicat̄. vt paternitas z inascibilitas. sʒ gn̄are. vt patebit. j. ñ dr̄ de pr̄nitate. h̄ ei nō admittit̄. pr̄nitas generat. igit̄ sūt diuerse. ¶ Rº. dōm q̄ oīno sūt eedē pprietates s̄m rē. z h⁹ rō maifeste apparet. Nā vna dr̄ d altera nō solū i cōcretiōe. vt pr̄ generat. sʒ z i abstractōe vt pr̄nitas ē generatio. qd̄ nō eēt si differrēt. Cū autē eadē sit ppetas. differenti tm̄ mō significat̄. z h̄ q̄ʒtū ad tria. Primū q̄dē. q2 generatio ppietatē psone generali⁹ exprimit q̄ʒ h̄ q̄ ē pr̄. Nā sic dic̄ aug⁹. z h̄ēt i li. iij. di. v 6
Ad eē prēʒ seq̄t̄ generare. sʒ nō ɔuertit̄. Nō em̄ dr̄ generare pediculos. nō tn̄ ē pr̄ eor̄. Alia rō ē. q2 h̄ q̄ ē pr̄ iportat itra se hypostasim circa quā notat ppetatē. Sʒ h̄ vbū generat ñ iportat hypostasim. imo eget sibi apponi ab extra. z hāc pōit mgr̄ i lr̄a. Tertia ē. q2 cū ppetas duo iportet. s. emanatōeʒ z habitudinē. q̄ q̄uis idē sint re. differt tn̄ rōne itelligēdi. q2 h̄ q̄ ē generare iportat pductiōeʒ. z gn̄atio emanatōeʒ. Sʒ h̄ q̄ ē eē prēʒ ppe iportat habitudinē. Ex his patet obiecta. Nā q̄ nō sit baptizat⁹ i noīe genitor. h̄ ñ ē ppt̄ diūsitatē rei. sʒ mōi exprimēdi. z vtrūq̄ʒ ɔsiderat̄ ibi. sic patebit i q̄rto. ¶ Ad illō qd̄ obr̄. q̄ ñ pdicat̄. dōm q̄ h̄ ē ppt̄ diūsū modū significādi. Nā h̄ q̄ ē gn̄are. q2 ñ h̄ʒ suppositū itra. pōit rē circa eēntiā. z iō ipaʒ f̄t distigui. ñ āt sic h̄ q̄ ē pr̄. cuʒ hēat suppositū itra. sen⁹ eni ē. eēntia ē pr̄. i. ille q̄ gn̄at. Ad illō qd̄ vltio obr̄. q̄ vna ñ pdicat̄ d alt̄a. dō q̄ ē pdicatio p modū ɔnoiatōis. z h̄ ē p ɔcretōeʒ. Et ē pdicatō p modū idēptitat. z h̄ ē p abstractōʒ. qm̄ ğ gn̄are z esse prēʒ ē vna z eadē ppetas. iō ñ s̄m modū ɔnoīandi tm̄ sʒ p abstractiōeʒ pdicat̄. vt pr̄nitas ē gn̄atio. ¶ Questio II b

Que istar̄ sit rō itelligēdi alterā. i. vtr̄ hypostasis pr̄is siue pr̄ ideo generet q2 pr̄ ē. vl' ideo sit pater quia generat. Et q̄ ideo sit paf q2 generat. Hoc

videt auctē mgri in littera. Semp ē filius. qꝛ semp est
genitus. ideo generatio passiua est ratio essendi filiuz
igit pari rōne generatio actiua est rō essendi patrem.
¶ Item fm rōnē intelligendi prius est generari q̃ eē.
ꝛ prius est esse q̃ referri. igit prius est generari q̃ esse
filium. igit pari rōne prius est generari q̃ esse patrem
fm ordinem intelligendi. Si igit prius est ratio poste
rioris ꝛ nō ecōuerso. igit ꝛc. ¶ Itē hypostasis patris
est pater. aut ergo quia deus. aut quia deus generās
Nō quia deus. qꝛ pari rōne ꝛ filius. ergo quia deus ge/
a nerans. igit ꝛc. Cōtra. Nō generat nisi psona distin/
cta. qm̄ generare nō cōuenit essentie. sed psone. sed p/
sona patris nō est distincta nisi p paternitatē. igit nō
cōuenit generare illi hypostasi nisi p paternitatē. igit
b ideo generat quia pater. ¶ Item in his que nō acqui/
runt p actū prius est habitus q̃ actus fm rōnē intelli/
gendi. quia eīn nō sum⁹ boni p opus sed magis econ/
uerso. prius etiam sumus boni q̃ operemur bona. sꝫ pa
ternitas nō acquirit in deo p actū. ergo prius ordine i/
c telligendi intelligit esse pater q̃ generet. ¶ Item pa/
ter generat. iste ē quidā act⁹ diuinus qui p se inest soli
patri. quero p quid. Aut eīn quia de⁹. aut quia de⁹ pa
ter. aut quia innascibilis. Nō quia deus. quia tūc eti/
am inesset filio. Non quia innascibilis. quia innasci/
bilis dicit natiuitatis priuatonē nō positionē. igitur
10 a diuisione quia deus pater. ¶ R°. ad intelligentiam
hui⁹ notandū q hic est duplex opinio. Quidā dicunt
q cū proprietates relatiue ecōtrario sint in deo q̃ i cre
aturis. quia in creaturis vt aduenientes. in deo vt insi/
stentes. In creaturis eīn actus est relationis rō. Vnde
in inferioribus ideo ē pater. quia generat. Sꝫ in diui
nis ecōtrario relatio ē rō actus. Vñ simpliciter conce
dunt q pater generat quia pater ꝛ negāt conuersim.
Sed q̃uis illud posset aliquo modo capi ab intelle/
ctu ex pte patris. tñ si illud cōsiderem⁹ in filio. omino
nō videt intelligibile q ideo sit pater. quia fili⁹ gene/
ret. Nā cōmuniter dicit ꝛ rō cōcordat q filius. ꝛ q sit.
ꝛ q filius sit. hoc habet p generationē. igit generatio
fm rōnem intelligēdi pcedit filiationē. ꝛ relatiua sunt
simul natura in intelligendo nō tm̄ in essendo. igit ge/
neratio est ratio dicēdi paternitatē in deo patre. Sic
eīn se habet generatio passiua ad filiationē. ita actiua
ad paternitatē. Et propterea est alia opinio. q ideo ē
pater quia generat. ꝛ q illud sit bene dictum ptꝫ p dif
ferentiam assignatā inter generationē ꝛ eē patrē. Nā
fm propriā rōnē generatio dicit notionē siue originez
paternitas dicit habitudinē. Cōstat aūt q origo est rō
habitudinis. nō habitudo rō originis ē. Et ideo gene/
ratio est rō paternitatis. nō ecōuerso. ideo cōceduntur
a 11 rōnes ad hec. ¶ Ad illud igit q obiicit in cōtrariuz q
nō generat nisi psona distincta. dōm q verū est fm ra
tionē intelligēdi. Necesse ē aūt generationē esse hypo/
stasim (fm originē intelligēdi loquor) sed nō oportet p
intelligere eā actu distinctā. qꝛ ipsa distinguit p pprie
tatē generatiōis distinctione cōpleta. sicut meli⁹ pate
bit infra. tñ fm rōnē intelligēdi rō distinguēdi inchoa
tur inascibilitate. ideo generat. nō vt prius distincta
b paternitate. sed vt distincta q̃dāmodo innascibilita/
te. ¶ Ad illud qd̄ obiicit. q nō acquirit p actū. dōm q
12 in diuinis nulla pprietas acquirit. qꝛ qlibet ē eēntia.
tñ fm rōnē itelligēdi origo siue emanatio originis ē rō
relatiōis. sic i his iferioribꝫ ē rō fm eē. Vñ sic act⁹ gene
ratiōis ē etn⁹. ita ꝛ pprietas paternitatis etna. Vñ q̃uis
non acquirat p actum. inest tñ p actū. vñ illa ppositio
est falsa. et debet generaliter preponi in eis sic. que ibi
non insunt per actū ꝛc. et tūc minor est falsa. Potest ta
men dici q illud est verum de actu qui elicitur ex habi/
tu. sicut opus meritorium ex gratia. sed actus gene/
ratōnis non elicit nec intelligitur elici ex paternitate.
ideo non oportet p intelligere paternitatem ad hoc q
intelligat generare. ¶ Ad illud. aut generat quia de/
us. aut quia pater ꝛc. dōm q generat qꝛ deus innasci/ 13
bilis ꝛ inspirabilis quia inprocessibilis. Qd̄ obiicitur
q innascibilitas dicit fm priuationem. dicunt aliqui
q priuatio non est ratio habitus scilicet pura. sed pri/
uatio aliqua cum habitu substrato est ratio. Vnde si
cut aliquis homo liberalis inuitat ad comedendum.
quia solus. sic pater generat ex liberalitate et ne sit so/
lus. ꝛ ideo cum semel generauit et spirauit. non am/
plius generat. qꝛ iam non amplius est solus q̃uis sit
liberalis. Aliter tñ est dōm sicut dictum fuit q inna/
scibilitas est priuatio que fm rem est pfecta positio.
Innascibilis eīn dicit pater qꝛ nō est ab alio. et nō esse
ab alio est esse primum. ꝛ primitas est nobilis positio
Primuz enim ratione primi adeo dicit nobilem posi/
tionē ꝛ cōditōnem vt videbit. q ad positionē primi se/
quit positio secundi. Vnde qꝛ primū. ideo principiuz
quia principiū. ideo vel actu vel habitu est principia/
tum. Qm̄ igit ratio primitatis in aliquo genere est ra
tio principiati in illo. ideo quia pater est primū respe/
ctu emanatiōis. generationis. ꝛ pcessionis. generat
ꝛ spirat. Et qm̄ primū in genere generatiōis. quia in/
nascibilis. primū in genere spiratiōis. qꝛ deus impro/
cessibilis. ideo generat. qꝛ deus innascibilis. et vltra
nō est ponere quare est innascibilis. Cum eīn innasci/
bilitas dicat primitatem. ꝛ stat⁹ sit in primo. ideo ꝛc.
Et hoc est qd̄ dicit. j. dist. xxix. circa principiū. Pater
est principiū toti⁹ diuinitatis. qꝛ a nullo. et hoc est qd̄
in pluribus locis supra suppositum est. Ex autē mo/
uet ad hoc dōm. primū est antiqua positio magnoruz
doctorū qui dixerūt q inascibilitas in patre dicit fon/
talem plenitudinē. fontalis autē plenitudo cōsistit in
pducendo. Sed cōstat q non ideo qꝛ creaturam pdu/
cit dicitur in eo. fontalis plenitudo. quia hoc cōuenit
tribus. nec ideo qꝛ pducit spm̄sanctum. qꝛ hoc conue/
nit filio. igit fontalis plenitudo in patre. ponit gene/
ratōnem in eodem. Si ergo inascibilitas est fontalis
plenitudo. ptꝫ ꝛc. Mouet etiā cōis opinio q̄ dicit in/
nascibilitatem esse pprium patris. sed nō pōt esse pro/
prium. ꝛ maxime qꝛ proprium importat notionem fm
q importat puram priuationem. sic enim conuenit
essentie ꝛ spirituisancto. igit aliquid ponit. Non ab/
solutum cōstat. qꝛ ratōe illius nō pōt esse pprietas. sed
nō pōt ponere respectiuū positiuum respectu pducen
tis. igit de ratione sua ponit respectu producti. sed fm
ratōem intelligendi. Prima ratio respiciendi aliquez
vt pductum est generatio. ergo ad inascibilitatis po/
sitionem sequit positio generatiōis. igit ꝛc. Mouet
etiam verbum hylarij. xij. de trini. vbi dicit q pater est
autor filij. Constat autē q p auctoritatē intelligit non
factorē sed genitorē eo q̄ cōuenit patri esse genitorem
quo cōuenit ei esse autorem. Autorem autē conuenit ei
p id q dicit auctoritatē esse in pre. Sed summa auto/
ritas est in patre. ergo cōuenit hypostasi patris rōne ina/
scibilitatis generare. ꝛ hoc videntur dicere verba Hy
la. xij. de trinit. si quis attendat. et similiter in quarto.
Mouet etiā verbū phi qui dicit. q principia quanto
sunt priora tanto potentiora. ꝛ q causa prima pl⁹ in/
fluit ꝛ q que est simplr prima. summe habet influere
p omne modū. Si ergo videmus in ordine causarum int

quas est ordo essentialis ꝙ primitas facit esse summam
influentiam in causa. ⁊ maiorem influentiam ſm essen/
tiam. pari ratōne vbi est ordo ꝑsonarum ṗmitas in pri
ma ꝑsona. est ratio producendi alias. ⁊ quia innascibi/
lis dicit primitatem. hinc est ꝙ dicit fontalem plenitu
dinem respectu ꝓductionis ꝑsonalis. Et hui⁹ signum
videmus ꝙ ṗma in generibus sunt principia aliorum.
et que sunt simplicia vt in pluribus. ita ꝙ in eis sit sta/
tus. habent potentiam infinitam. sicut punctus respe
ctu linearum. ⁊ vnitas respectu numerorum. sic etiam
diuina essentia quia ṗma respectu creaturarum vñ for/
tassis quia diuina essentia est prima. ideo est omnipo/
tentissima. Et quia omnis essentia sequitur essentiam
trium ꝑsonarū. impossibile est ꝙ vna ꝑsona ꝓducat ali
quid sine altera. Quis aūt potentia producendi respe/
ctu ꝑsonaruꝫ infinitarum non debuerit esse sicut supra
monstratum est. attamē si per impossibile poneretur ꝙ
mille ꝑsone ꝓducerentur. necesse esset ꝙ omnes imme/
diate ꝓcederēt a persona patris. Quia sicut causa pri/
ma necessario in omni productione sequenti īmediate
oꝑatur. sic suo modo in personis. Ad hoc auteꝫ mouet
ratio. Sicut enim possibile est intelligi hypostasim pa
tris ⁊ filij non intellecta hypostasi spiritussancti. Sic
etiaꝫ possibile est intelligi hypostasim patris nulla alia
persona intellecta. et tunc quidem intelligeret non in/
tellecta paternitate. ⁊ certum est ꝙ possibile est hoc in/
telligi. possumus enim non intellecta personaruꝫ plu/
ralitate intelligere diuinam naturam. ⁊ habentem illaꝫ
⁊ ꝙ illam non habeat ab alia. ita intelligūt gentiles igi/
tur sic intelligendo contingit de isto dicere ⁊ ītelligere
ꝙ possit generare. Per quid ergo pōt nihil inuenio in
illa hypostasi non cōmune preter innascibilitatem. Si
ergo generatio non pōt ei inesse ꝑ illud quod est cōmu/
ne. inest ei ꝑ illud quod est ꝓprium. hoc autem est inna
scibilitas. ergo ⁊c. Rursus sicut videmus plures per/
sonas in vna natura. sic plures ꝓprietates in vna per
sona. ergo sicut ad ꝑfectionem completissimam necesse
est omnes personas reduci ad vnam que sit ṗncipium
aliaꝝ. sic omnes ꝓprietates ꝑsone reduci ad vnam que
sit ratio illarum. Sed in patre est paternitas. ⁊ innasci
bilitas. ⁊ spiratio. sed innascibilitas non est reducibi/
lis ad alias. ergo necesse est ꝙ alie reducantur ad in/
nascibilitatem. que est (sicut dixerunt) fontalis pleni/
tudo. Ampli⁹ paternitatis ⁊ generatōnis proprietas
quantum est de generali sua significatōne. cōmunicabi/
lis est. vt patet in creaturis. quia genitus generat. et fi
lius vnius fit pater alterius. In diuinis aūt paterni/
tas est incōicabilis. ḡ cum hoc non sit de ratione pater
nitatis inq̄ꝫtum paternitas. erit de ratione alicui⁹ qđ
est incōmunicabile. hoc autem erit innascibilitas siue ṗ
mitas. quia ṗmum non potest dare alij ṗmitatem. ⁊ in
nascibilis non potest generare innascibilem. ergo vide
tur ꝙ in diuinis hypostasis patris ideo generet quia
innascibilis. Postremo cum idem sit ṗmum ⁊ principi
um sicut patet. et philosophus dicit. Aut ideo est pri/
mum quia ṗncipium. aut econuerso. Constat ꝙ ei con/
uenit ratio ṗncipij quia est ṗmum. ideo per se hoc ha/
bet. Et constat ꝙ status est in ṗmo ṗncipio. non quia
principium. sed quia ṗmum. Et constat ꝙ illa est con/
ditio nobilitatis. ergo cum pater sit totius deitatis ṗn
cipium. vt dicit Aug⁹. hoc est q: primū. ac per h̄ q̄a in
nascibilis. Hoc sine ꝑiudicio aliorū dictū ē. vtraqꝫ em̄
harū positionū magna ē. ⁊ neutra ē cōtemnēda. hec aūt
videt̄ magis cadere in intellectu q̄ꝫ prima. maxime si re
spiciat̄ ipsius paternitatis ꝓpria acceptio. que est vere
relatio. ⁊ simul natura cū filiatione. nec pōt abstrahi a
natura ⁊ ꝓprietate relationis. vñ ita importat habitudi
nem ad filiū sicut ⁊ generare. ideo ⁊ ista positio intelli/
gibilior vr̄. ḡ meli⁹ patebit īfra cū aget̄ de inascibilitate.

Questio III c

Utrū cōtingat ꝓprietates abstrahi. Et ꝙ nō videt̄. quia
oīs abstractio supponit cōcretionē. sed in eis solū pro
prie est cōcretio in quib⁹ est denoīatiua ṗdicatio. ḡ si h̄
est in accidētibus tm̄. videt̄ ꝙ vbicūqꝫ ē ponere ꝓprieta
tem abstrahibilē. ibi ē etiā ponere ꝓprietatē accidētalē.
sed talis nullo modo ponit̄ in diuinis. ḡ ⁊c. Itē vbi
cūqꝫ ē abstractio. abstractū est simplicius cōcreto. h̄ nō
habet instantiā. sed in diuinis nō ē maior simplicitas ⁊
minor. cū oīe qđ ē ibi sit simplicissimū. ⁊ in fine toti⁹
simplicitatis ē. ḡ in diuinis nō cadit abstractio. Itē
oīs abstractio aut ē vniuersalis a ꝑticulari. aut forme
a materia. Sed in diuinis nec est vniuersale nec ꝑticu
lare. nec forma nec materia. ḡ in diuinis non est abstra
ctio. Itē qñcūqꝫ abstrahit̄ aliquid ab aliquo. minus
est qđ remanet q̄ꝫ añ abstractionē erat. quia vtrūqꝫ ali
quid est. nihil em̄ nō abstrahit̄ ab aliquo. nec nihil a ni
hilo. sed aliquid ab aliquo. ḡ si paternitas a ꝑsona vel
hypostasi est abstrahibilis. ḡ min⁹ haberet de entitate q̄ꝫ
cū paternitate. Sed cōtra. Paternitate abstracta intel
ligit̄ hypostasis esse deus. ḡ si minus haberet de entita
te q̄ꝫ cū paternitate. intelligeret̄ deus nō habere sūmuꝫ
esse. Cōtra. Magister dicit in lr̄a. paternitas. filiatio. a
ꝓcessio. ip̄as tm̄ relationes significāt. aut ḡ aliquid ad
huc rñdet in re. aut nihil. Si nihil. ḡ falso ⁊ inaniter si
gnificāt. Si aliquid. ḡ videt̄ ꝙ abstrahibiles a ꝑte rei.
Itē nō intellecto filio nō min⁹ pōt intelligi hyposta b
sis patris esse. sed nō intellecto filio nō pōt intelligi pa
ternitas. ḡ abstracta proprietate adhuc pōt intelligi hy
postasis illa esse cui⁹ erat ꝓprietas. Sed qñcūqꝫ aliqua
duo sic se habēt ꝙ vnū pōt intelligi sine alio. vnuꝫ pōt
abstrahi ab altero. ḡ vere pōt intelligi proprietas ab/
strahi ab hypostasi. Itē cū dico ꝑsonam intelligo ha c
bentē naturā cū proprietate incōmunicabili. sed cōstat
hoc totū nō simul intelligi. ḡ prius vnū. postea alterū.
ergo prius intelligo naturā. deinde habentē. ⁊ tertio ꝓ
prietatē incōmunicabilē. ḡ vnūquodqꝫ ꝑ se est intelligi
bile. ḡ ⁊ proprietas sine subiecto. ḡ ab ipso est abstrahi/
bilis. Si tu dicas mihi ꝙ a ꝑte intellectus pōt abstra/
hi nō a ꝑte rei. Cōtra. ſm h̄ si abstractio ē a ꝑte modi ītel d
ligendi. ḡ notio ⁊ ꝑsona nō differūt nisi solo mō loq̄ndi
⁊ h̄ ē supra improbatū. Itē relatio in diuinis ē vera e
relatio. quia vt dicit Boeti⁹. De⁹ nō ē sine relatiōe rela
tus. Sꝫ vbi ē v̄e q̄ꝫtitas ⁊ q̄ꝫtū. ibi vera abstractio. non
tm̄ a ꝑte intellectus. sꝫ etiā a ꝑte rei. ḡ etiā pari rōne vbi
ē v̄a relatio ⁊ vere relatus. ibi ē abstractio. Itē qñcū f
qꝫ aliq̄ proprietas h̄ꝫ distingui ab alia ſm rem. a q̄ non
distinguit̄ ſm suppositū. ibi ē abstractio nō solū a ꝑte in
tellect⁹ sꝫ etiā a ꝑte rei. sꝫ paternitas differt ab īnascibi
litate. nō aūt differt ab innascibili pr̄e. ḡ v̄e ⁊ ꝓprie ē ab/
strahibilis ꝓprietas siue notio a ꝑsona. nō solū a parte
nr̄a sꝫ etiā a ꝑte rei. R̄o. dōm ꝙ abstrahi aliq̄d ab ali 14
q̄ ē dupliciť. Uno mō abstractiōe q̄ h̄ꝫ totū a natura rei
⁊ sic abstrahit̄ vl̄e a ꝑticlari. ⁊ forma a materia. q̄m vtro
biqꝫ ē cōpositio ⁊ diuersitas. Alio mō ē abstractio q̄ to
tū h̄ꝫ ab ītellectu nr̄o. Intellect⁹ em̄ nr̄ cū ītelligit aliq̄d
cōpletū. de nc̄citate dupl̄r ītelligit siue ſb duplici rōne
scꝫ ꝑ modū ipsi⁹ qđ ē. ⁊ ip̄i⁹ q̄. Semp em̄ cū aliq̄d intel/
ligit. cōsiderat ip̄m intelligibile. ꝑ aliquā rōnē ꝑ quam
etiā ip̄m capit. ⁊ ita intellect⁹ noster ē resolubilis in ītel
lectu ip̄i⁹. qđ ē. ⁊ ip̄i⁹ q̄. q: cōpositio erat circa ip̄m. Qm̄

[i]gitur realis abstractio p̄supponit cōpositionē q̄ nullo mō est in deo·nec q̄ntū ad essentiā·nec q̄ntū ad psonā·ideo nullo modo est ibi abstractio a pte rei·Rursus qm̄ deū itelligimus s̄m possibilitatē intellect⁹ nr̄i·intellectus nr̄ intelligit deū p modū ipsi⁹ qd·⁊ ipsius quo·⁊ intellect⁹ noster est resolubilis·⁊ q: resolubilis etiā composit⁹·q̄uis res nō sit cōposita·q̄ntū ad ipm pōt esse abstractio ⁊ sepatio·vt intelligat ipsū quo est·qd est nō intellecto·⁊ qm̄ modus significādi cōsequit̄ modū intelligendi·ideo contingit significare ipm quo in abstractiōe·⁊ h̄ ex pte cōicabilis·vt cū dicit̄ de⁹ ⁊ deitas·⁊ ex pte incōicabilis·vt cū dicit̄ paternitas·Cōcedo ḡ sicut manifestāt prime rationes q̄ nō est ibi realis abstractio·

15 ¶ Ad illud qd obijcitur in cōtrariū de significatiōe·dōm q̄ aliq̄d rn̄det apte nr̄i intellectus·nec oportet q̄ rn̄deat abstractio·Sic em̄ intellectus nr̄ licet sit cōpositus·re intelligit simplex p modū cōpositi·q: ponit illā cōpositionē circa se non circa rem intellectam·ita ē oīno intelligendū de abstractiōe ⁊ ita patent duo sequētia que sunt sumpta a rōne intelligendi·

16 ¶ Ad illud qd obijcit̄ q̄ tūc differūt solū modo loquendi·dōm q̄ sicut tactū fuit in dis·p̄cedēti·relatio s̄m compationē ad subiectū trāsit·s̄m compationē ad obiectū siue terminū manet·q: abstractio ē forme a subiecto nō a termino·q: paternitas abstrahit a patre nō a filio·⁊ q̄ntū ad compationē ad subiectū ē oīno idē·ideo nullo modo ē abstrahibilis a pte rei·Nihilominus tn̄ differre pōt aliquo modo p compationē ad obiectū·que quidem differentia sumit̄ a pte rei·sed sicut illa differētia nihil facit ad compositionē·ita nihil facit ad abstractionē·⁊ sic patēt duo sequētia·q: relatio manet ⁊ distinguit̄ ab alia s; h̄ ē p cōpationē ad obiectū·nō ad rē·⁊ h̄ ē subiectū ⁊c̄.

¶ Questio IIII D

Utrū peccatū sit cōtrarie de notionib⁹ siue ꝓprietatibus opinari·Et q̄ nō videt̄·qm̄ sci ꝯtrarias opiniones habuerūt de scripturis·⁊ tn̄ nō peccauerūt sed solū erat eis pena·Un̄ Aug⁹·falsa ꝓ veris approbare nō ē natura hominis instituti·sed pena dānati· ¶ Itē Hiero·Qd de scripturis ꝟitatē nō h;·eadē facilitate cōtemnit̄ q̄ ꝓbat̄ sed notiōes nō habēt ꝟitatē a scripturis·s; inuēte sunt a mgr̄is·ḡ licet multa ibi eadē rōne cōtemnere qua ꝓbare·Itē h̄ videt̄ ratione·q: numerus notionū ⁊ huiusmodi nō sunt de illis q̄ sunt necessaria ad salutē·s; ꝯtrarie opinari·licet in his que nō spectant ad viā salutis·⁊ h̄ sine peccato· ¶ Itē si ē ibi peccatū·ḡ aut fidei·aut moꝝ·Nō fidei·q: nō ē cōtra articulos·Nō moꝝ·q: credere falsū

a nō respicit mores·ḡ nullū pctm̄· ¶ Cōtra de duobus cōtrarie opinātib⁹ circa notiones necessariū ē alterū dicere falsum circa diuina·s; mendaciū circa diuina ē mēdacium in christiana religiōe·⁊ h̄ est grauissimū pctm̄·ḡ ⁊c̄.

b Itē duob⁹ cōtrarie opinātib⁹ circa notiones necesse est alteꝝ decipi ⁊ errare·Sed error circa diuina ē piculosissimus·Un̄·Aug⁹·j·de trini·Nec piculosi⁹ alibi errat̄·nec fructuosius aliquid inuenit̄·Si ḡ error circa humanitatem christi ē pctm̄·ḡ ⁊ circa notiones multo forti⁹·

c ¶ Itē cū ꝓprietates sint ipse deus·q̄ dicit vel credit ꝓprietates eē qd nō sunt·vel nō eē qd sunt·dicit de deo qd nō

d est·Sed qui dicit deū nō eē qd ē vel ecōuerso·errat errore peccati·ḡ cū alter opinantiū sit hmōi·ḡ ⁊c̄· ¶ Itē sic dicit Aug⁹·nō solū ille mentit̄ qui dicit falsum·sed etiā q̄ asserit dubiū·s; vterq; opinantiū dicit q̄d dubiū·quia nulla opinio duoꝝ ē certa·ergo vterq; mentit̄·s; q̄ mentit̄ circa verū peccat mortaliter vel venialiter·sed plus mortaliter·ergo vterq; peccat· R̄o·dōm q̄ cōtrarie opi

17 nari vel pōt esse circa ea que spectāt ad doctrinā christiane religionis·vel circa ea que spectant ad doctrinā humane inquisitionis·Circa ea que spectāt ad doctrinam hūane inquisitiōis licet cōtraria opinari ⁊ cōtra asserere·q: illa nō faciūt ad salutē·Asserere aūt cōtraria in his que spectāt ad doctrinā religionis distinguendū·Nam quedā sunt de necessitate fidei·quedā de necessitate scripture·quedā sunt his annexa·vt sunt que faciunt ad fidei explicationē ⁊ scripture expositionē·Circa ea q̄ sunt de necessitate fidei opinari cōtraria simpliciter est pctm̄ in altero·s·qui falsum opinat̄·Et si sit simplex opinio·est pctm̄ erroris·si aūt assertio ⁊ defensio·nō tm̄ error s; heresis dicēda est·In his aūt que sun det certitudine scripture·ignorantes scripturas licet cōtrarie opinari·nec ē culpa·vt si vnus simplex homo credat q̄ iacob fuit pater isaac·alter nō sed ecōuerso·Et licet p̄m⁹ hic suspicet̄ vel opinet̄ tn̄ nō peccat·q: ignorat scripturā·Scienti autem scripturā nō licet·imo peccat si simpliciter opinet̄·Si aūt defendat·hereticus ē iudicādus·qm̄ contradicit scripture sacre·In his aūt que sunt annexa fidei vel scripture·aut vna opinio sequit̄ ad fidem ⁊ scripturā·⁊ ad alterā sequit̄ oppositū·⁊ tūc dicēdū q̄ ante pcōtationem licet cōtrarie opinari·sed post p cōtationē nō licet·imo pctm̄ est·sicut in his que determinata sunt p fidē ⁊ scripturam·sicut fuit de opinione poretani circa ꝓprietates·dicebat em̄ illas nō eē deū·⁊ ad h̄ cōsequit̄ cōtrarium fidei Cū em̄ ecclesia adoret ꝓprietatē·tūc adoraret nō deum·⁊ nō deus esset adorandus·Un̄ postq; ostensū ē sibi iconueniens·nisi retractasset errorē·fuisse ab ecclesia hereticus iudicatus·sed h̄ retractauit in cōcilio remensi vt dicit Bern̄·In his sunt annexa fidei nec repugnāt q: dubia sunt·licet opinari·sed nō licet asserere dubiū circa deum·q: opinari est rōnis cōferētis·sed asserere dubiū circa deū est rōnis supbientis·Cōcedendū·ḡ q̄ vterq; opinans si asserat peccat·nō ꝓpter errorē·s; ꝓpter p̄sumptionem·⁊ sic cōcedendū q̄ licet ibi cōtrariū opinari· ¶ Ad 18 a illud qd obijcit̄ q̄ mendaciū in christiana religione ⁊c̄· dōm q̄ nō ē mendaciū·quia neuter dicit cōtra credulitatem in christiana religiōe·quia nō est de necessitate fidei vel moꝝ· ¶ Ad illud qd obijcit̄ q̄ error ille est piculosus 19 b dōm q̄ verū ē inq̄ntū est cōtrarius fidei·sed si est de his q̄ nō spectant ad fidē nō est verū· ¶ Ad illud qd obijcitur 20 c q̄ peccat qui dicit deū nō esse qd ē ⁊c̄·dōm q̄ illud verū est si sit determinatū p fidem vel scripturā·aliter nō peccat nisi asserat vel defendat· ¶ Ex vltimo obijcit̄ cōcedē 21 d dum est·nā qui ꝓpria autoritate de deo asserit vel affirmat·qd nec scriptura nec fides dicit·nec ad illa sequit̄·p̄sumptuosus est iudicandus·etiam si veꝝ dicat·⁊ si dubitet corde·⁊ affirmet ore·mēdax est·si vtroq; mō asserit superbus est·

De ꝓprietatibus psonarū s̄m q̄ diuersis noib⁹ exprimunt̄ per vocabula minus vsitata·

¶ Hic nō est p̄termittendum q̄ sicut pater ⁊ filius ⁊c̄· Supra egit magister de ꝓprietatibus personalibus s̄m q̄ exprimuntur p nomina magis vsitata·hic agit secundo de eisdem ꝓut exprimunt̄ p vocabula minus vsitata·Et habet hec pars quattuor ptes·In prima magister assignat noīm differentias p que cōuenit ipas ꝓprietates exprimi·autoritatibus cōfirmās noīa illa esse ꝓpria·In secunda vero assignat quādā regulam in qua discernuntur ꝓpria a cōmunibus·ibi·Et hic est aduertenda quedam generalis regula·In tertia opponit cōtra p̄dictam regulam ⁊ determinat ibi·Hic querit̄ cū dicit̄ deus de deo In quarta ex illa solutione elicit aliam regulam ibi·Et est sciendum q̄ s̄m nomina substātie·

Assignat nominũ differentias
p̃ que conuenit ipsas ꝓprieta=
tes exprimi autoritatibus cõfir
mans noĩa illa eẽ ꝓpria. e

Hic nõ est pretermittenduꝫ. ꝙ
sicut pater ⁊ filius ⁊ spũssanct⁹
noĩa ꝑsonarum sunt. ⁊ ꝓprieta
tes ꝑsonales designant. ita eti=
am sunt ⁊ alia noĩa ꝑsonarũ. id
est. que ipsas ꝑsonas significãt
⁊ earũ ꝓprietates denotant. ⁊
easdem quas ⁊ noĩa p̃dicta.
vñ ⁊ relatiue dicunt̃. s. genitor.
genitus. verbũ. imago. Unde
Aug⁹. in. v. li. de trini. ait. Ui=
dendũ est inquit hoc significa=
ri cum dicit̃ genit⁹. quod signi=
ficatur cũ dicit̃ filius. Ideo em̃
filius. quia genitus. ⁊ quia fili⁹
vtiq̧ genitus. Sicut aũt filius
ad patrẽ. sic genitus ad genito
rem refert̃. ⁊ sicut pater ad fili=
um. ita genitor ad genitũ. Idẽ
in. vj. lib. de trini. Uerbũ q̃deꝫ
solus filius accipit̃. nõ simul pa
ter ⁊ filius tanq̧ ambo sint vnũ
verbũ. Sic em̃ verbũ dicit̃ quo
dammodo imago. nõ aũt pat̃ ⁊
filius simul ambo imago. ꝫ fili⁹
solus est imago patris queãd=
modũ ⁊ filius. Idem in. vij. lib.
a de trini. Uerbũ[a] ꝫm ꝙ sapiẽtia
est ⁊ essentia hoc est quod pat̃.
ꝫm ꝙ verbũ nõ hoc est qd̓ pat̃.
quia verbũ nõ est pater. ⁊ v̓bũ
relatiue dicit̃ sicut filius. Ideꝫ
in eodem. Sicut fili⁹ ad patreꝫ
refert̃. ita ⁊ verbũ ad eũ cui⁹ ẽ
verbum refert̃ cũ dicit̃ v̓bum.
Et ꝓpterea nõ eõ verbuꝫ quo
sapientia dicit̃. quia verbuꝫ nõ
ad se dr̃. ꝫ tm̃ relatiue dr̃ ad euꝫ
cui⁹ est verbũ. sicut fili⁹ ad p̃reꝫ
eo q̃ ipe ẽ fili⁹ quo v̓bũ. ⁊ eo ẽ v̓=
bum q̃ fili⁹. sapĩa v̓o q̃ essentia.
⁊ ideo q꞉ pr̃ ⁊ fili⁹ sunt vna eẽn=
tia ⁊ vna sapiẽtia. Itẽ in codeꝫ
nõ ẽ pr̃ ipe v̓bũ. sic nec fili⁹ nec
imago. Quid autẽ absurdi⁹ q̧
imaginẽ ad se dici. Idẽ in. v. Di
cit̃ relatiue fili⁹. relatiue etiam
dr̃ v̓bũ ⁊ imago. ⁊ in oĩb⁹ his vo
cabulis ad patrẽ refert̃. nihil aũt
horum pater dicitur.

Apte ostẽsum ẽ ꝙ sicut filius
vel genit⁹ relatiue dicit̃ ad pa=
trem. ita v̓bũ ⁊ imago. Et ꝙ eo
dr̃ v̓bũ siue imago q̊ fili⁹. i.[b] ea= b
dem ꝓprietate siue notione dr̃
v̓bũ ⁊ imago qua fili⁹. ꝫ nõ eo q̊
v̓bũ dr̃ sapĩa vel essentia. q꞉ nõ
notione. qua dicit̃ v̓bũ dr̃ sapĩa
Nam sapientia dicit̃ ꝫm essen=
tiam. nõ ꝫm relationẽm.

Regula quõ ꝓpria discernũ
tur a cõmunibus. f

Et est hic aduertendũ q̃dã ge=
neralis regula eoꝝ q̃ ad se ⁊ eo
rum q̃ relatiue dicunt̃ de p̃re et
filio. Quicq̃d em̃ ad se dicunt̃
vt ait Aug⁹. in. vj. lib. de trinit̃.
nõ dicit̃ alter sine altero. i. q̃cq̃d
dicunt̃ qd̓ suba eoꝝ ostẽdat am
bo simul dicunt̃. Ergo nec pat̃
ẽ de⁹ sine filio. nec fili⁹ sine p̃re.
ꝫ ambo simul de⁹. ꝫ nõ ambo si
mul pater. nõ ambo simul fili⁹.
vel verbũ vel imago.

Opponit cõtra regulã. g

Hic querit̃ cũ dicit̃. de⁹ de deo.
lumen de lumine. ⁊ hmõi. vtrũ
dicant̃ ꝫm subam: Nã ꝫm rela=
tionẽ ꝯstat ista nõ dici. Si vero
ꝫm subam dicunt̃. simul ambo.
scꝫ pater ⁊ filius. pñt dici de⁹ de
deo. lumen de lumine ꝫm p̃di=
ctam regulam. Ad quod dici=
mus. q꞉ licet de⁹ ꝫm subam di=
cat̃. ⁊ lumen ⁊ sapĩa. ⁊ hmõi. et
nunq̧ relatiue accipiant̃. aliqñ
tamen pro relatiuis. id est. ꝓ ꝑ=
sonis. sed nõ relatiue accipiun
tur. vt cum dicit̃. de⁹ genuit de
um. alterum pro patre. alteruꝫ
pro filio ponimus. similiter cuꝫ
dicimus. de⁹ de deo. lumen de
lumine. In alijs quoq̧ locutio
nibus sepe reperiunt̃ noĩa cẽn
tie ad significationem persona
rum deducta. vt cum dicit̃ de⁹
natus. deus mortuus. de⁹ pas=
sus. vbi filius tãtum significat̃.

22 a Scdm ꝙ
sapiẽtia ẽ ⁊ es
sentia. hoc ẽ
qd̓ pr̃. ꝫm ꝙ
verbũ ñ h̓ est
quod pater.
Cõtra. q꞉ aut
h̓ tenet̃ eẽnti
aliter. aut ꝑ/
sonaliter. Si
essentialit̃. ñ
solũ ꝫm ꝙ sa/
pientia ẽ vnũ
ꝑ eẽntiam cũ
patre. sꝫ etiaꝫ
inq̧ꝫtum v̓bũ
Si ꝑsonalit̃
Aug⁹. tunc ẽ falsum
ꝙ ꝫm ꝙ sapĩa
sit hoc qd̓ ꝑ/
sonaliter pat̃
Itẽ cũ hoc sit
neutri gener̃
De nomĩe verbi ⁊ imaginis videt̃ ꝙ stet ꝓ
essentia. ⁊ ita
v̓bũ semꝑ ẽ h̓
qd̓ pr̃. s. vnuꝫ
ꝑ essentiã vel
subam. R⁹.
dõm ꝙ h̓ stat
ibi ꝓ signifi/
cato t̃mini vt
sit sens⁹. Uer
bum ꝫm ꝙ sa
pientia hoc ẽ
quod pat̃. q̃a
ꝫm ꝙ sapien
tia aliq̃d ei at
tribuit̃ quod
etiam patri.
scꝫ significa/
tum hui⁹ no/
minis sapĩa.
Q꞉ nõ eo verbũ dicitur q̊ sapĩa Silr̃ altera ẽ
vera. fili⁹ ꝫm
ꝙ verbũ nõ ẽ
hoc qd̓ pater
q꞉ aliq̃d attri
buit̃ filio ꝫm
ꝙ v̓bũ qd̓ nõ
cõuenit patri
Uñ scdm dic̃
ibi habitudi/
nem sub rõne
formali. ⁊ ꝓ/
nomen h̓ im/
portat et de/
monstrat ꝓ/
priũ signifi/
catũ t̃mini. ⁊
ideo q꞉ sapiẽ
tia significat
essentiale. te/
netur in prima
eẽntialiter. quia
significatũ ver/
bi est ꝑsonale. te Epilogat intellectũ p̃dictorum.
netur in secũda
ꝑsonaliter. Uel
aliter potest di/
ci ꝙ tenet̃ essenti
aliter. ⁊ ꝫm ꝙ di
cit habitudineꝫ
ꝑ modũ formal̃.
vñ sicut alio est
deus. alio ẽ pat̃
quia dĩnitate ẽ
de⁹. paternitate
pater. ita ꝙ nec
paternitate de⁹.
nec deitate pat̃.
ita accipit aug⁹
cũ dicit ꝫm ꝙ v̓/
bũ nõ ẽ h̓ qd̓ pa/
ter. vt nõ neget̃
vnitas in natu/
ra. sed vt neget̃ Aug⁹. vj. de tri. ca. ij
habitudo ei⁹ qd̓
est scdm. quia v̓
bum inq̧ꝫtũ ver
bum nõ dic̃ vni
tatem essentie.
sed distinctiõeꝫ
ꝑsone. ecõtra sa
pientia.
b Eadẽ ꝓprie 23
tate siue notiõe
dicit̃ v̓bũ ⁊ ima/
go. qua fili⁹. Cõ
tra. q꞉ si hoc est
verũ. ḡ ibi est sy
nonimia. vel in
culcatio v̓boruꝫ
aut aliqua diffe
rentia. R⁹. dõm
ꝙ differentia ẽ.
⁊ vna differẽtia
põt accipi. sicvt R⁹ vbi nomina substantie dicuntur aliquãdo poni ꝓ ꝑsonis
verbum dicatur
qd̓ ꝓcedit ab in
terioribus. ima
go qd̓ imitatur
in exterioribus.
⁊ filius comple
ctitur vtrũq̧. et
ideo magis ⁊ cõ
muni⁹ dicit̃ fili⁹
q̧ aliquod alio/
rum. Uel aliter
oĩa hec tria ĩ/
portãt similitu/
dinẽ alteri⁹. sꝫ fi
li⁹ importat illã
silitudinẽ natu/
raliter emanan/
tẽ. imago vt ex/
presse imitantẽ.

c Ita ⁊ de solo filio intelligitur cum dicitur. deus de deo ⁊ huiusmodi. Unde Aug⁹. querens quomodo huiusmodi dicantur in. vij. lib. de trini. ait. Quomodo deus de deo. lumen de lumine dicitur. Non enim simul ambo deus de deo. sed solus filius de deo. s. patre. Nec ambo simul lumen de lumine. sed solus filius de lumine patre.

¶ Ex responsione iam dicta elicit aliam regulam. ꝙ tantum secundum nomen substantie dicitur illud de illo. non secundum nomina personarum. h Et est sciendum ꝙ d secundum nomina substantie tantum dicitur illud de illo licet ibi illa nomina substantiam non significent. secundum vero eadem nomina personarum. nunquam dicitur illud de illo. sicut verbum de verbo. vel filius de filio quia huiusmodi nomina diuersis personis conuenire non possunt. Quod Aug⁹. licet obscure in eodem libro ita dicit. Hoc solum de eis dici non potest illud de illo quod simul ambo non sunt. id est. illo solo nomine non possum⁹ vti ad ostendendum vnum de vno. quod simul ambobus non conuenit. Sicut verbum de verbo dici non potest. quia non simul ambo verbum. nec imago de imagine. nec filius de filio. quia non simul ambo filius vel imago. Et sicut nomina substantie aliquando intelligentiam personarum distincte faciunt. ita etiam interdum totius trinitatis simul. Unde Aug⁹. in eodem libro ait. In patris nomine ipse pater per se pronunciatur. In dei vero nomine ⁊ ipse pater ⁊ fili⁹ ⁊ spiritussanctus. vt cum dicitur. Nemo bon⁹ nisi solus deus. quia trinitas est vnus deus.

verbum vt aliis exprimentem quantum est de se siue natum exprimere. ideo filius frequentius nominatur illa persona. propter hoc ꝙ ipsam emanationem ⁊ habitudinem illam nomine importat proprio. Vel aliter. Imago importat illam similitudinem vt conformem. verbum importat illam. vt mentalem siue spiritualem sed fili⁹ connaturalem. ⁊ sic patet diuersa ratio significandi easdem habitudines. ⁊ illa eadem proprietas est. nec tamen synonimia. Et in prima acceptione primi intentio verbi. In secunda intentio filii. In tertia intentio imaginis d Tamen intentionis mod⁹ medi⁹ est conuenientior.
c ¶ Ita ⁊ de solo filio ⁊c. Uidetur
24 falsum dicere ꝙ solus filius est deus de deo. quia spiritussanctus deus est de deo. non ergo sol⁹ filius. R⁹. dicendum ꝙ ista exclusio artatur ex modo loquendi. quod patet. quia non dicit simpliciter hoc. sed loquens de patre et filio. dicit non ambo deus de deo. sed solus filius. ita ꝙ ex ipso modo loquendi solus artatur ad faciendum exclu-
25 sionem pro patre. d ¶ Secundum nomina substantie tantum dicitur illud de illo. Uidetur hoc falsum. quia bene dicitur filius de patre per nomina que non sunt nomina substantie. Si tu dicas ꝙ intelligit secundum idem nomen obiicitur ꝙ bene dicitur procedens de procedente. ⁊ principium de principio. siue spirans de spirante. hec tamen nomina non dicuntur secundum substantiam. Item queritur de hoc quod statim addit. ibi. licet illa nomina substantiam non significent. quia si hoc. ergo significant relationem. ergo hoc nomen deus significat relationem. Et iterum si non significant substantiam sed relationem. ergo possunt pro eis poni nomina relatiua. ergo pater de patre. R⁹. dicendum ꝙ dici hoc de hoc est dupliciter. s. secundum idem nomen. vel secundum aliud. Secundum idem non potest esse nisi conueniat duobus. ⁊ quia nomina duabus personis conuenientia fere omnia sunt essentialia. licet aliqua sunt notionalia ideo regula magistri vt in plurimum veritatem habet. Tamen quidam libri habent. maxime in quibus non est. potest poni pro glosa. ⁊ sic cessat obiectio. quia magister non intendit excludere nisi nomina propria que dicuntur de vno solo. Quod obiicitur ꝙ nomina non significant substantiam. dicendum ꝙ significationem accipit pro suppositione. ⁊ tantum valet. non significant quantum non supponunt.

Ad intelligentiam eorum que dicuntur de verbo in parte ista quattuor queruntur. Primo de verbi significatione. Secundo de connotatione. Tertio de ipsius comparatione. Quarto de translatione.

¶ Questio I e

Utrum verbum dicatur essentialiter vel notionaliter. Et ꝙ dicatur notionaliter ostenditur primo autoritate canonis beati Joh. elegantissime exprimentis incarnationem. verbum caro factum est. sed vnio non est facta nisi in persona filii. ergo verbum non exprimit nisi personam filii ⁊ proprie. ergo ⁊c. ¶ Item Aug⁹. xv. de trinitate. In trinitate non dicitur verbum nisi filius. neque donum nisi spiritussanctus. ¶ Item ansel. in mono. Aptissimum est. quia nec ille cui⁹ est verbum potest esse verbum suum. nec verbum potest esse ille cui⁹ est verbum. ¶ Item ratione videtur. quia verbum est quod emanat a mente per modum conceptionis. ergo verbum de se dicit conceptum. sed esse conceptum sunt idem sed genitum ⁊ genitum est notionale. ergo ⁊c. ¶ Item verbum dicitur quod emanat per modum perfecte expressionis. sed esse imaginem est proprium filii. ergo ⁊ verbum. ¶ Item omne verbum dicit respectum ad dicentem. sed esse respectiuum in diuinis est notionaliter dictum si dicat respectum ad personam. sed dicens non potest esse nisi persona. ergo ⁊c. ¶ Contra. ꝙ dicatur essentialiter ostenditur sic. sicut dicit Aug⁹. ix. de trinita. ca. x. verbum est cum amore noticia. sed noticia est essentialiter dictum. ergo ⁊c. ¶ Item verbum est quo res manifestatur ⁊ exprimitur. sed manifestari est cuiuslibet persone. ⁊ manifestatio est equalis. ergo ⁊ verbum. Si tu dicas ꝙ non dicitur manifestatio simpliciter sed manifestatio alteri⁹. obiicitur tunc. quia spiritussanctus est manifestatiuus filii. Joh. xvi. Ille me clarificabit ⁊c. ¶ Item hoc ipsum ostenditur per comparationem ad dicentem. quia verbum dicitur respectu dicentis. sed dicentes sunt tres. sicut dicit Ansel. in monol. Unusquisque in trinitate se dicit ergo verbum est trium. sed nihil est trium nisi essentiale. ergo ⁊c. ¶ Item sicut dicit Ansel. in mono. Dicere nihil aliud est quam cogitando intueri. sed hoc est essentiale. ergo ⁊ verbum. Si dicas ꝙ dicere secundum ꝙ essentialiter dicitur non habet correspondens verbum. Contra. sicut dicit Ansel. Pater se dicendo generat verbum. sed omnis act⁹ secundum quem persona reflectitur supra se est essentialis. ergo ⁊ dicere p-

ut est essentiale respondet verbum. g̊ ⁊c̄. ¶ Item hoc
ostendit ꝑ compationem. Ad id quod per verbū dici
tur nihil mediū inter creaturā ⁊ creatorem est notio vl'
notionale. qm̄ mediū equaliter distat ab extremis. sed
verbū est mediū. qm̄ om̄ia ꝑ verbum facta sunt. g̊ ⁊c̄.
26 ¶ Rn̄. ad hoc dixerunt aliqui ꝙ dicere tripliciter acci
pitur in diuinis. Uno modo dicere est idem qđ intel/
ligere. Alio modo quod generare. Un̄ Aug⁹. exponit
illud Gen̄. j. dixit. i. filiū genuit. in quo om̄ia disposu
it. Tertio modo dicere idē est qđ creare. ⁊ verbum nō
respondet ei qđ est dicere inq̄ʒtu increatū. nisi ſm ꝙ di
cere idem est qđ generare. ⁊ ita cōuenit soli patri. Sʒ
istud nō videt intelligibile ꝙ sit loqui sine verbo. et ꝙ
aliquid sit dicere cui nō respondeat verbum. sicut nec
generare sine genito. nec nosci sine noticia. ⁊ hoc etiaʒ
ipse modus loquendi ⁊ intelligendi abhorret. qđ dicit
2 ⁊ loquat sine om̄i verbo. Ideo voluerūt aliqui dicere
ꝙ dicere accipit essentialiter ⁊ ꝑsonaliter. qꝛ tres sunt
qui dicunt sicut dicit Ansel. ꝙ verbū dicit essentialit
⁊ ꝑsonaliter. ⁊ ſm istam viaʒ soluere nitunt obiecta ad
vtrāqʒ ꝑtem. Sed hoc est cōtra Aug. ⁊ Ansel. expsse.
Nam Aug⁹. dicit ꝙ verbū eoipso ꝙ verbū dicit ad al
terum Similiter Ansel. Aptissimū est ꝙ verbum nō
est ille cui⁹ est verbū. Et hoc ptʒ etiā ꝑ autoritates Au
gusti. quas mgr̄ adducit in lr̄a. ⁊ Ansel. in monol. hoc
expsse negat. Propter hoc intelligendum ꝙ dicere est
27 idem quod loqui. loqui autem est dupliciter vel ad se.
vel apud se. vel ad alterum. Loqui ad se nihil aliud ē
q̄ʒ aliquid mente cōcipe. Mens aūt concipit intelligē
do. ⁊ intelligendo aliud cōcipit simile aliȷ̄. intelligēdo
se concipit simile sibi. quia intelligentia assimilat intel
lecto. Mens igit dicendo se. apud se concipit ꝑ om̄ia
simile sibi. ⁊ hoc est verbū conceptum. Alio modo di/
cere ad alterū est cōceptū mentis exprimere. ⁊ huic di/
cere respondet verbū prolatū. Dōm ergo ꝙ sicut in no
bis dupl'r accipit dicere. ita in deo. Nā dicere dei apđ
se. vel ad se. hoc est intelligendo concipe. ⁊ hoc est ge/
nerare ꝓlem similem. ⁊ huic dicere respondet verbum
natum. i. verbum eternū. Alio modo dicere est exteri⁹
se exprimere. ⁊ sic idem ē dicere ꝙ se ꝑ creaturā declara
re. ⁊ huic dicere respondet verbū creatū. ⁊ verbū tꝑale.
Concedendū ergo ꝙ ṽbū sicut ⁊ dicere dupl'r accipit.
28 scʒ eternaliter ⁊ tꝑaliter. Et verbū tꝑaliter est creatum
nec est deus nec est in deo. sed creatura respectu dei. Ver
bum eternū est deus. ⁊ est illi⁹ soli⁹ cui⁹ est concipi. sic
dicere est illius soli⁹ cui⁹ est concipe. ideo rōnes ꝓban
tes verbū dici notionaliter sunt simpliciter conceden
de. ¶ Ad illud qđ obȷ̄cit ꝙ verbū est notī. ⁊ verbum
29 est manifestatiuū. dōm ꝙ ista nō est tota ratio verbi. si
cut nec nosse est tota ratio dicere ⁊ manifestare. sed ne/
cesse est ꝙ cadat ibi cōceptū. ⁊ quia noticia concepta ⁊
manifestatio ꝑ conceptum fit ꝑ solum filium nō spiri/
tum sanctū. ideo patet illud qđ obȷ̄cit. ¶ Ad illud qđ
30 obȷ̄cit de verbo in compatione ad dicentē. dōm ꝙ dice
re nō dicit essentialiter nisi ſm ꝙ dicit respectu verbi
creati. ⁊ ſm ꝙ notat effectum tꝑalem. ſm vero ꝙ dicit
respectum eternū. sic solus vn⁹ est dicens. ¶ Qđ ergo
obȷ̄cit ꝙ dicere nō est aliud q̄ʒ cogitando intueri. dōm
31 ꝙ verū est vbi intuitus nō est sine concepto. vt in nob
⁊ in patre. sed in filio nō est. nec similiter in spūsancto
Quāuis em̄ se intelligant. tn̄ nō cōcipiunt prolem. q̄a
nō est in eis fecunditas ad generandū. Si queras rati
onem hui⁹. Aug⁹. te docet. xv. de trini. quia nos nō in
telligimus nisi ꝑ intelligentiam. ⁊ illa semꝑ est genita.
In illa aūt trinitate beata. aliter est q̄ʒ in imagine. qꝛ q̄
libet ꝑsona intelligit. Et ratio intelligere nō dic ibi ra
tionē cōcipiendi. ac ꝑ hoc nō complectit totam rōnem
dicendi vel ṽbi in deo vt in nobis. ¶ Ad illud qđ obȷ̄
citur ꝙ actus reflexus supra se. dōm ꝙ siue dicat apud 32
se. siue exterius ad alterū. vtroqʒ modo implicat apđ
se actum absolutū ⁊ respectiuum. Dicere em̄ apud se ē
cogitando siue intelligendo se cōceptū gignere. ⁊ ratio
ne primi est reflexio. sed ratione secundi est relatio. Si
militer dicere exterius est se vel ꝯceptū declarando ali
quid extra formare. Unde dicere vtroqʒ modo reflecti
tur supra dicentē ⁊ dictum. Supra dicentem rōne ab/
soluti. supra dictum rōne compati. ⁊ sic manifesta ē il
la obiectio. qm̄ dicere nō tm̄ est absolutū. ⁊ ideo nō tm̄
essentiale semꝑ. ¶ Ad illud qđ obȷ̄cit ꝙ ṽbū est mediū 33
dōm ꝙ duplex est mediū. s. essentie ⁊ intelligentie. ⁊ ṽ
bum nō est mediū in essendo sed extremū. qm̄ ipm̄ ṽbū
fecit. sed soluʒ intelligendo. quia pater ꝑ verbū om̄ia
fecit. ⁊ hoc infra melius dicet.

¶ Questio II f

De verbi eterni cōnotatione. ⁊ est questio. vtrum ver/
bum eternum cōnotet aliquid ex ꝑte creature. Et ꝙ sic
videt primo autoritate ps̄. Dixit ⁊ facta sunt. g̊ cum di
cere nō sit aliud q̄ʒ ṽbū ꝓferre. ⁊ ad dicere sequat face/
re. ⁊ ad facere ipm̄ factū. g̊ ad verbū sequit factum. g̊ vi
det ꝙ verbum cōnotet aliquid creatū. Si tu dicas hoc
esse dictū de dicere ꝓut accipit eternaliter. ⁊ respondet
ei verbū creatū. Cōtra Aug⁹. xj. ꝯfes. Uerbo tibi coe/
terno dicis quecūqʒ dicis. ⁊ sic q̄cquid dicis nec alit
ꝙ dicendo facis. g̊ videt ꝙ illud sit intelligendū de ver
bo eterno. ¶ Itē Aug⁹. in lib. lxxxiȷ̄. q. tractans illud
euāgeliȷ̄. In ꝑncipio erat verbū. dicit. meli⁹ in hoc loco
ṽbū iterp̄tamur. vt signet n̄ tm̄ ad patrē respect⁹ sʒ etiā
ad ea que facta sunt opatiua potentia. g̊ verbū dicit re
spectum ad facta. sed cōstat qđ de verbo et no loquitur
scʒ qđ erat in ꝑncipio. ¶ Item sup illud ps̄. Semel lo
cutus est deus. dicit Aug⁹. i. filiū genuit in quo oīa di
sposuit. Si g̊ ṽbū nō tm̄ importat generationē. immo
etiā dispositionē omniū. ergo ad om̄ia dicit respectuʒ
¶ Item Ansel. in mono. Cū summ⁹ spūs seipsum di
cit. dicit om̄ia que facta sunt. g̊ eodem verbo dicit se ⁊
creaturas. sed verbū dicit respectum ad illud qđ ꝑ ver
bum dicit. g̊ nō tm̄ ad patrem sed etiā ad ea que facta
sunt dicit respectū. g̊ ⁊c̄. ¶ Contra. Om̄e quod conno
tat tꝑale dicit tꝑaliter. sed verbū nō dicit temꝑaliter ī
diuinis. quia in ꝑncipio erat verbū. g̊ verbū nō cōno/
tat tꝑale. quia oīs creatura vl' creatū tꝑaliter incipit.
accipiendo large tꝑs. ergo verbū nihil cōnotat in com
paratione ad creaturas. Si tu dicas ꝙ cōnotat in ha/
bitu nō in actu sicut eterna dispositio ⁊ predestinatio.
Contra. si nunq̄ʒ aliquid fieret vel fiendū esset. adhuc
pater seipsum diceret. ergo ⁊ verbū mente conciperet
g̊ ṽbuʒ esset si nunq̄ʒ vlla creatura esset futura vel pn̄s
g̊ ⁊c̄. ¶ Item dicere verbū est necessariū. qm̄ sicut in p̄
cedentibus probatū fuit dist. vj. ꝓductio ꝑsone est ne
cessaria. sed ꝓductio creature est voluntaria. vnde cuʒ
ꝓducit eam posset nō ꝓducere. si ergo simpl'r necessari
um nō claudit in se cōtingens. verbū nō dicit respectū
aliquē ad creaturā. ¶ Item creator ⁊ creature summe
sunt distantia. ergo in nullo cōicāt. si g̊ verbū p̄ris est
vnū ⁊ summe vnū. g̊ illo verbo cū dicat deus pater. im
possibile est creaturā dici. ergo si creatura nō dicit illo
verbo. nō g̊ dicit respectum ad creaturā. ¶ Itē si ṽbuʒ
dicit respectū ad creaturā. g̊ poterit dici ṽbū creature
qđ expsse negat Ansel. in mono. ṽbū quo creaturā dic
nequaq̄ʒ ē ṽbū creature. Si tu dicas mihi ꝙ dic respe/

ctum ad dicentē pncipaliter· vñ nō pōt dici nisi ṽbum
patris· eadē rōne cū spūs dicat respectum ad creaturā
cū om̄e nomen dicens respectū ad creaturā sit essentia
le nō ꝑsonale· ṽbū nullo mō dr̄ ꝑsonaliter· qd̓ est cōtra
34 ꝑdeterminata· ¶ R°· dōm sicut dicit Aug⁹· Tūc ver
bum dicit̃ vel generat̃ qñ mente similitudo vel imago
alicui⁹ cognoscibilis cōcipit̃· ꝛ verbū illud respicit qd̓
respicit similitudo ꝯcepta· qm̄ igit̃ mens nostra nec si
mul nec vno ꝛ eodē videt se ꝛ alia· iō alio ṽbo dicit se· ꝛ
alio alia· īmo aliīs· tot em̄ in eo sūt verba quot intelle/
cta· summus aūt spūs in patre se et oīa vno aspectu et
eodē cognoscit· ꝛ cū ītelligit se ꝛ alia· cognoscit se vt ali
orum principiū· ꝛ ergo in ip̄o vis cōceptiua cōcipit si/
militudinē oīa circūplectentē sub ītuitu vno siue aspe/
ctu· ꝛ concipit siue generat vnū verbū qd̓ ē similitudo
patris imitatiua· ꝛ similitudo rerū exemplatiua· ꝛ sili/
tudo opatiua· ꝛ ita tenet quasi mediū· ꝛ dr̄ pater opari
ꝑ verbū· ꝛ vlterius ip̄i verbo attribuit̃ ꝙ sit dei virtus
et dei sapientia· Et ita pꝫ ꝙ verbū diuinū dicit respe
ctū ad patrē dicentē ip̄m a quo generat̃ ꝑ oīa cōsimilē.
Dicit etiā respectū ad creaturā ꝑ modū exemplaritat̃
dispositiue ꝛ virtutis opatiue· ꝛ qꝛ ista nō dicūt respe/
ctum in actu ſꝫ solū in hītu· dico ꝙ sicut exemplar dicit
respectū in habitu ꝛ potentia· sił qꝛ multa scit deus et
potest q̄ nō facit· sic ꝛ verbū eternū· Vñ sicut sup̄ dictū
est de dono· ita etiā nūc ītelligendū de verbo· Concedē
de igit̃ sūt ratiōes ꝓbantes ꝙ dicit respectū sed nō con/
notat effectū actualiter· Vñ ṗma rō que ꝓbat de effectu
actuali soluenda ē sicut in opponendo tactū ē· qꝛ ibi lo/
quitur de dicere ſm ꝙ ei respondet verbū creatū qd̓ est
quasi verbum ꝓlatum· ſꝫ tñ illud dicere est ꝑ verbum
īcreatū· sicut pater dicit̃ opari ꝑ filium· ꝛ hoc ē ꝙ dicit
Aug⁹· ꝙ eterno verbo dicis quecūq̄ dicis· ꝛ fit quic/
quid dicis· Potest tamē dici ꝙ illud dicere est eternū·
et tantū valet quantū disponere· ſꝫ hic nō dicit effectū·
sed respectū in habitu· ꝛ hoc cōcessum ē ꝙ verbū dicit·
Et ꝙ iste sit intellectus Aug̃· patet ꝑ lr̃az sequentem·
et simul ꝛ sempiterne dicis· Nec tñ simł ꝛ sempiterna
sunt quecūq̄ facis· Ex hac autoritate patet veritas re
35 sponsionis· ꝙ verbū dicit habitualē respectuꝫ· ¶ Ad
illud qd̓ obiīcitur in cōtrariū ꝙ nullū eternū connotat
temporale· dōm· ꝙ verū ē in actu· vnde verbū ꝓprie
loquendo nō cōnotat effectū sed dicit respectū· non ad
creaturā existentē vel etiā futurā tm̄· verūetiam possi/
bilem fieri· ꝛ sic patet responsio ad instantiā quā indu
36 cit in cōtrarium· ¶ Ad illud qd̓ obiīcit̃ ꝙ ꝓductio ver
bi est necessaria ꝛ eterna· ſꝫ creature volūtaria· Dōm ꝙ
q̄uis actualis ꝓductio creature sit volūtaria· tñ potē
tia ꝓducendi ꝛ scientia· est necessaria· Impossibile em̄
est deū non posse· ꝛ impossibile ē deū nescire creaturas
ꝓducere· ¶ Ad illud qd̓ obiīcit̃ ꝙ nō cōmunicāt in ali
37 quo· Dōm ꝙ verū est de cōmunitate essentiali ꝛ ṗdica/
tione· ꝛ hoc modo nō cōmunicāt in ṽbo· qꝛ ṽbū ē deus
nō creatura· nihilominus tñ ſm aliquā rōem possunt
habere respectū ad idem· Nihil em̄ impedit ꝙ vnius ꝛ
eiusdem deus sit ṗncipiū· ꝛ creatura sit effectus· ꝛ ita ē
de verbo eterno qd̓ dicit respectū ad patrē vt ad princi
38 pium· ad creaturā aūt vt ad effectū· ¶ Ad illud qd̓ obiī
citur ꝙ tūc pōt dici verbū creature· Dōm· ꝙ sicut patꝫ
ex ratiōe nois· verbū dicit respectū vt ad ꝓducentē· qꝛ
dicit̃ ṽbū dicentis· similiter donū· ꝛ qꝛ principalis re/
spectus importat̃ ꝑ nomen· solū· dicit̃ respectu ꝑsone·
ideo nec filius dicitur verbum creature· nec spiritus/
sanctus donum creature· Et si tu obiīcias de hoc no/
mine spiritus· dōm ꝓut de spiritu helye dicitur· non
accipit̃ sub actu ꝑsonali· quia spiritussanctus dicit̃ spi
ritus patris ꝛ filiī tm̄· ꝛ accipit̃ ab actu spirādi· De q̄
Ioh· iīī· Spiritus vbi vult spirat· ꝛ iste est actus essen
tialis· vnde sicut dicit̃ deus helye· qꝛ fouet heliam· vel
ab aliquo alio actu· ita dicit̃ spirit⁹ helye· qꝛ spirat he/
lye· ita etiā posset dici· spiritussanctus helye· sicut di/
citur Dañ· vlti· Suscitauit deus spirituꝫ pueri iunio/
ris· Nec hoc ē cōtra magistrū· qꝛ ip̄e loquit̃ de spiritu
ꝓut est nomen impositum a ꝓpetate ꝑsonali· et ma/
gis determinatū et illud totale nomen· ꝙ stet ꝓ ꝑsona
q̄ꝫ hoc nomen spiritus ꝑ se· ideo frequētius inuenim⁹
spiritū dici alicuius hoīs q̄ꝫ spiritūsanctū alicuius ho
minis· attamē inuenit̃ alicubi· qꝛ sicut dicitur spiritus
helye· quia in euꝫ spirat ꝛ inspirat ita ꝛ spiritussanct⁹
helye qꝛ ei sancta inspirat· ꝛ ideo fortassis ibi dictū est
ꝙ suscitauit spm̄· qꝛ non fuit ad futura predicēdum sed 39
ad iniquum iudiciū retractandū· ¶ Ad illud qd̓ obiī/
citur ꝙ nomē dicēs respectum ad creaturā nō est noti/
onale· Dōm ꝙ verū est si illū pure dicat· ſꝫ verbū non
tm̄ ip̄m dicit· nec principaliter dicit· sed principaliter
dicit respectū ad patrem· sicut ꝛ de dono dictū ē· Ma
gis aūt filius ꝛ spiritussanctus nominant̃ nominibus
dicentibꝫ respectū ad creaturā q̄ꝫ pater· q̄niam ſm ra
tionem intelligendi ꝛ appropriandi quasi mediū sunt in
ter nos ꝛ deum· ꝛ ſm ratiōes appropriādi sunt reducen
tes ad deum· Unde ſm Augstinū· pater est principiuꝫ
ad qd̓ reducimur· filius forma q̄ꝫ sequimur· ꝛ spiritus/
sanctus gratia qua reconciliamur· vnde ꝛ ip̄i mag̃ ꝓ/
prie nobis dari dicuntur q̄ꝫ pater.

¶ Questio· III g

De compatione verbi ad sapientiā· ꝛ cū filius sit ver/
bum ꝛ sapientia· queritur· qd̓ istorū sit prius ſm ratio
nē intelligendi· Et ꝙ sapientia pri⁹ sit videt̃· Aug⁹· ix
de trini· ca· x· Verbum ē cū amore noticia· ergo verbuꝫ
ſm rationem intelligendi addit supra noticiā· ſꝫ quod
se habet ꝑ additionē ad aliud· ṗsupponit illud· ergo ꝛc.
¶ Item noticia dicit essentiale· sed verbuꝫ ꝑsonale· g̊
cum essentiale sit cōmunius· ꝛ esse cōmunius ſm ratio
nem intelligendi sit prius· ergo ꝛc· ¶ Item verbū di/
cit respectum ad creaturas· sapientia aūt dicit q̄d ab/
solutū de ratione sui nominis· ergo cū absolutū ſm ra/
tionem intelligendi sit pri⁹ respectiuo· ergo ꝛ sapiētia
q̄ꝫ verbum· ¶ Contra· Ecci· j· Fons sapientie verbuꝫ
dei in excelsis· fons dicit rationeꝫ ṗncipiī· ergo verbū
est principiū sapientie· ſꝫ quod est ṗncipium ē pri⁹ ſm
rationem intelligendi necessario· ergo verbū prius q̄ꝫ
sapiētia· ¶ Item verbū sicut dicit Aug⁹· in li· lxxxiīī·
questionum dicit opatiuā potentiam· sed potentia si/
cut dicit Richar· ſm rationē intelligendi priorē q̄ꝫ sa/
pientia· ergo ꝛc· ¶ Item verbū dicit similitudinē inte
rius conceptā· sapientia dicit habitum vel habilitatē
ad cognoscendū· Sed cōceptio similitudinis ꝛ specie
rum precedit ip̄am habilitatem· ergo ꝛ verbū precedit
sapientiam in intelligendo· Iuxta hoc querit̃ cuꝫ fili⁹
dicat̃ verbum ꝛ sapientia· propter quid sapiētia soluꝫ
est appropriatū nō ꝓpriū· verbū autē est ꝓpriū· Et
iterū cum filius sit filius· ꝛ imago· ꝛ verbū ꝓprie· q̄/
ritur que sit differentia istorū nominū· Si em̄ nō ē dif
ferētia nisi in voce· tūc vident̃ esse nomina synonima· 40
¶ R°· dōm ꝙ in intellectu verbi cadunt iste conditio/
nes· s· intelligentis cognitio· similitudinis cōceptio·
et alicui⁹ expressio· Et hoc patet· Si em̄ considerem⁹
generationē verbi ſm ansel· in suo mono· qui dicit sic·
Cum cogito notū hoīeꝫ absentem· format acies cogni
tionis in se talem imaginem eius qualem illam ꝑ visū

oculorū in memoriam contracti· que imago in cogitatione verbū ē eiusdē hominis quē cogitando dico· Habet igitur mens rōnalis cum cogitādo se intelligit secū imaginem suam ex se natā·i·cogitatiōez sui ad sui similitudinē q̄si sua impressione formatā· que imago eius verbum est· Hoc itaq̄ modo q̄s negat summā sapientiaʒ cū se dicendo intelligit·gignere cōsubstātialē sibi similitudinem·id est verbū suū· Verbū aūt non est aliud q̄ʒ similitudo expressa ⁊ expressiua·cōcepta in spiritu itelligentis ſm ꝙ se vl' aliud intuet'· Vñ patet ꝙ intellect⁹ verbi ꝑsupponit ītellectū noticie·⁊ generatiōis ⁊ imaginis· Intellectū noticie· intuitu spiritus intelligētis Intellectum generationis· in conceptione interiori· Intellectū imaginis· ī similitudine ꝑ omīa conformi· et supaddit his omnib⁹ intellectū expressionis· Quoniam igit' intuitus intelligent' nō dicit respectū· ideo ipa sapientia ⁊ noticia non dicit propriū· Sed qm̄ conceptio ⁊ similitudo dicūt propriū· ideo necesse est tam nomen filij·q̄ʒ imaginis·q̄ʒ etiā verbi proprie dici· Et rursus patet ordo in dicendo·⁊ patet etiam different' modi dicendi ratio· Nam sapientia vel noticia dicit ꝑmum in intelligendo·deinde fili⁹ qui dicit ipaʒ emanationē siue conceptionē·deinde imago que dicit modum expressum emanandi·⁊ tertio modo verbū quod dicit hec omīa·⁊ supaddit rationē exprimēdi ⁊ manifestandi· His visis facile est ad obiecta respōdere· Concedo eñ ꝙ ſm rationē intelligēdi intellectus noticie ⁊ sapientie est prior· ¶ Ad illud quod obijcit' ꝙ verbū ē fons sapientie· dōm ꝙ illud intelligit' de sapientia creata· Ad illud qd̄ obijcitur ꝙ dicit potentiā opatiuam dōm ꝙ verbū ⁊ si habeat omnipotentiā sicut pater·tñ ipm verbū nō dicit potentiā opatiuā de ratiōe sui noīs nisi inq̄ʒtū illa potētia est opatiua paterna dispositiōe et qm̄ dispositio est actus sapientie· idō sapiētia prior in intelligēdo est· ¶ Ad illud qd̄ obijcit' ꝙ similitudo est prior habilitate in intelligendo· Dōm ꝙ istud verū est in quib⁹ ē sapientia ꝑ acquisitioneʒ· sicut in nobis· sʒ nō sic in deo·imo ecōuerso· q' ex intuitu mētis sūme sapientis orit' verbuʒ qd̄ dicit' esse sūma sapiētia·ita ꝙ similitudo concepta non dat sapientiam concipienti imo magis accipit· Quod vltimo queritur iam determinatum est·

¶ Questio· IIII b

De translatione huius nominis verbū ad diuina· Et ꝙ nullo modo debeat transferri videtur· Omīs trāslatio est ſm similitudinem· sed nihil in creatura vanius est verbo·quia statim dum fit transit ⁊ non est· verbū autem domini manet ineternum·ergo ⁊c· ¶ Item cuʒ sit verbum intelligibile et sensibile ſm duplex dicere· queritur quod istorum transferatur· Et ꝙ non exteri⁹ vult Aug⁹·xv·de trinitate· Verbum exterius non est verbum sed signum verbi· ergo si verbuʒ diuinum est verum verbum·ergo ⁊c· ¶ Item exterius verbuʒ exit a dicente· verbum aūt diuinū sp̄ ē in dicente·quia ego in patre·dicit veritas· Joh·xiiij·ergo ⁊c· ¶ Item videtur ꝙ nec ad similitudinem interioris cogitationis· quia dicit Aug⁹·xv·de trinitate· Cogitatio ē quid volubile·in deo autē nihil est volubile·ergo ⁊c· ¶ Iteʒ cogitationes mortalium timide sunt· Sapientie·ix·⁊ incerte prouidentie nostre· sed in verbo diuino nulla est falsitas·nulla dubietas·ergo ⁊c· ¶ Item multa cogitamus que nobis displicent·sed verbum diuinū est ꝑ omīa placens·g̊ ⁊c· ¶ Item multa cogitamus que nō possumus·sed verbum diuinū est omnipotens·g̊ ⁊c· ¶ Contra· Inter omīa creata imago est expressior·ergo inter omēs emanationes ea est expressior que est in imagine·sed emanatio similis verbo increato in imagine est emanatio verbi a mente·ergo expressiua·ergo cōuenienter trāsfert'· ¶ Item ꝙ dicat' ꝑ compationem verbi intellectus hoc videt' ꝑ compationem ad res extra·qm̄ ecclesiasticus·ſm aliam trāslationē·lxx· Principium omīs opis verbum·sed ꝑ dei filium omīa sunt facta·g̊ ⁊c· ¶ Item ꝙ verbum vocis sit simile videtur quia verbū dicit'·quia exꝑssiuū ⁊ manifestatiuū· vnde nec patrem quis nouit nisi filius·⁊ cui voluerit filius reuelare· Matth·xj·sed hoc maxime est in v̄bo vocis· Nam verbū interius nō patet nisi ꝑ verbū vocis·ergo verbū increatū dicit' ad similitudinē exterioris verbi· Item Basilius· filio dei attribuit' sensus·sapientia·v̄tus·verbum·⁊ lumen· Sensus quo cogitant' omīa· sapientia quo omīa disponunt'·v̄tus qua fiunt·verbum quo annunciant'·lumen quo clarescūt· Si ergo verbū dicit' rōne annunciationis·⁊ hoc ꝑtinet ad verbū vocis·patet ꝙ illud verbū dicit' ad similitudinē verbi ꝓlati R°· dōm·ꝙ sicut ratio paternitatis ꝑ prius repit' in deo q̄ʒ creaturis· tñ ipsum nomen est translatum a nobis ad deum·sic ratio lucis·sic sapientie·⁊ horum similium·sic etiam ratio verbi ⁊ significati per prius et nobilius est in deo q̄ʒ in hominibus vl' in nobis· tamē nomen trāslatū est a nobis ad deum· Translatio autē fit ꝓpter duo· Una ratio est ꝓpter similitudinem expressam· Alio ratio est ꝓpter instructionem nostram· et hec duo hic sunt· Primū quidem est expressa similitudo v̄bi creati ad increatum·ad quam insinuādā distinguit beatus Aug⁹·in lib·xv·de trinitate·verbum ſm triplicem differentiam· Nam vnum est verbum sensibile· aliud est verbum intelligibile·tertiū est verbum mediū Verbum sensibile attenditur in prolatione vocis· verbum intelligibile in cogitatione rei· verbum medium in cogitatione vocis· Et est ordo· quia primo cogitat aliquid homo quid sit·secundo qualiter debeat cogitatum pronūciare·tertio ꝓnūciat· Sicut ergo ratio trinitatis repit' in sensu·repit' in ratione conuersa ad sensum·repit' in ratione ſm se·sic ⁊ ratio verbi· Et quēadmodū trinitas in qua cōsistit expressa similitudo nō est in sensu·nec in inferiori ꝑte rationis·sed in ratione ſm se·sic cum tripliciter dicat' verbum·in nullo consistit similitudo expressa nisi in verbo intelligendi· ⁊ hoc est verbum quod ad nullam ꝑtinet linguā· Unde dicit ꝙ qui hoc potest videre·aliquo modo videt illi⁹ verbi similitudinē· Similitudinem aūt illius v̄bi ad illud assignat q̄ʒtū ad tria·s·q̄ʒtū ad emanationeʒ siue originem·q̄ʒtum ad dispositionem·q̄ʒtum ad vnioneʒ Nam hec tria in filio dei est considerare· Originē ſm quā dicit' filius·dispositionem eternam ſm quam mūdus dicitur architypus ⁊ ars plena omniū rationum viuentium·⁊ vnionem ſm quā dicit' homo fact⁹· Similitudo est in origine· Nam sicut filius ꝑ modum nature ꝓcedit per omīa patri similis·sic verbum intellectus a mente procedit ꝑ modum nature ꝑ omīa ei simile ⁊ equale·vnde dicitur mentis conceptus· Quantū ad dispositionem est similitudo·nam sicut homo nihil opat' rationabiliter quod nō precogitet ⁊ mente cōcipiat·sic deus pater in verbo omīa disposuit· Et sicut dispositio nostra vel preconceptio potest esse etiam si non sequatur opus·sic ⁊ dispositio eterna ⁊ precognitio nō ab ope dependet· Quātū vero ad vnionem est similitudo· Nam sicut verbū mentis vnit' voci vt innotescat·⁊ tñ nō transit in vocem sed manet integrum in mente·sic per omnia in verbo eterno intelligendum ē

ꝙ vnitum est carni ꝛ non transit in carnem. sed manet
48 integrū apud patrem. hec igiť est similitudo. Sed tñ hec similitudo nō attendiť in verbo mētis. generaliter. Nam sicut dicit idem aug⁹. frequenter cogitam⁹ que nescimus. ꝛ sic verbo nostro coniūcta est fallacia. Frequenter que nolumus. ꝛ tunc coniūcta est displicētia. Frequenter que non possumus. ꝛ tunc iuncta est īpotentia. Diuinum autē verbum est verissimū. placentissimum. omnipotētissimū. ideo expressa eius similitudo non consistit in verbo nostro. nisi sit verbū certe noticie. ꝛ complacentie. ꝛ potentie. ꝛ hoc est verbū quod consistit in cogitatione iuncta sibi effectiua ꝛ opatiua. Unde Aug⁹. ix. de trinitate. verbum est cuꝫ amore noticia. ꝛ si addatur virtus tunc est ratio pfecta. ꝛ sic verbum est cum amore. ꝛ virtute. ꝛ noticia. Transferť igitur verbum a verbo interiori fm predictas similitudines ꝛ p̄determinatas conditiones. ꝛ hec est ratio ex parte rei. Ratio autē ex parte nostra est. quia diuina intelligimus p creata. ergo cū audimus patrem ꝛ filium. cogitamus de patre carnali ꝛ filio. vt sbleuemur ad cogitandum generationē spiritualem. ideo diuinissimus iohannes qui totus erat in contemplatione diuinitatis eleuatus verbi nomine vsus est dicens. In principio erat verbuꝫ. quod verbū qui intelligit. multum proficit in cognitione filij dei. His visis patent obiecta. Cōcedo enī ꝙ v̄bū exteri⁹ nō hꝫ expressaꝫ similitudinem. tum quia vanum. tum quia pcedit exteri⁹ tum etiam quia non est verbū sed verbi signuꝫ. verbū autē interius habet horū opposita. Concedo etiam ꝙ verbum interius dubium. vel falsum. vel impotens. vel displicens. non habet expressam similitudinem. sꝫ verbum quod habet oppositas conditiones. ¶ Ad illud quod obijcitur ad oppositū quod verbum intelli-
49 gibile habet similitudinem. concedēdum est. ¶ Ex autem obijcitur de verbo sensibili. dōm ꝙ aliquā habet similitudinem sed non expressam. ideo translatio non ē fm ip̄m sed fm interius quod est similius vt ptꝫ. Nullum autem verbū potest illi assimilari. nam illud solū habet cū dicente idēptitatem substantialem. ꝛ simultateꝫ naturalem. quia est simul natura ꝛ duratione. q̄ conditiones vt dicit beatus Augustinus non insunt nostro verbo. ꝛ ideo q̄uis sit similitudo. est tamen nō nulla dissimilitudo. et ideo potest recte dici translatio quia non est p omnia similis. ꝛ sic omnia patent.

Distinctio. xxviij. de his que pprie ꝛ eternaliter dicunť de deo fm relationē seu pprietatem nō psonalem que est innascibilitas.

Preterea considerari oportet ꝙ nō tm̄ ꝛc. Supra egit magister de pprietatibus que sunt personarū ꝛ psonales. hic incipit secunda pars in qua agit de pprietatibus siue relationibꝫ nō psonalibꝫ. ¶ Et diuidiť hec ps in duas. qꝛ pprietas nō psonalis est duplex. s. innascibilitas ꝛ cōmunis spiratio que significanť p hoc nomen principium. ideo primo agit d̄ innascibilitate. secundo de cōmuni spiratione. j. dist. xxix. Est p̄terea aliud nomen ꝛc. Prima pars hꝫ duas In prima determinat de pprietate innascibilitatis. In scd̄a quia opposita circa opposita clarius elucescunt. tāgit incidenter de pprietate nascibilitatis ꝛ nascibilis. j. dist. eadē. Sciendū quoq₃ est ꝙ sicut filius. ¶ Itē prima pars habet quattuor ptes. In prima ostēdit quid sit significatum huis nois ingenitus in se. ostendens quid sit pprium psone patris. ꝛ differens a paternitate. ꝛ dictum fm relationem. Scd̄o determinat significationem in equipollenti. sicut in hoc nomine non genitus ꝛ in hoc noie innascibilis. ibi. Ideo solet q̄ri vtꝝ sicut solus ꝛc. Adiungēs que sit pprietas fm quaꝫ pater dicitur ingenitus. ibi. Si aūt vis scire. Tertio determinat huius nois vsum. ostendēs ꝙ q̄uis nō hēat ortum ex scriptura. ꝙ tñ licet eo vti. q̄uis Ambro. videatur dicere contrariū. hoc enī facit ad reprehendendum hereticos. ꝛ hoc facit. ibi. Illud etiam tacere nō oportet. In quarta vero determinat quoddā dubium qd̄ ex p̄determinatis habet ortū. ibi. Preterea queri solet ꝛc. ¶ Similiter scd̄a ps in qua incidenter determinat de pprietate filij siue nati. habet duas fm duo q̄ ibi tangit. Quia enī supra dictū fuerat ꝙ sapiēa diceret cōmune. ꝛ imago pprium. ideo qꝛ hoc posset generare dubium. qꝛ inuenimus ecōtrario aliqñ. ideo primo ostendit ꝙ sapientia nata pprie dicitur de filio. Secūdo vero ostendit ꝙ imago aliquando accipitur essentialiter ibi. Illud etiam sciri oportet.

¶ Ostendit quid sit significatum huius nomis igenit⁹ in se dicēs ꝙ sit pprīū psone p̄ris. differēs a paternitate. ꝛ dictum fm relationē.

DI. XXVIII a

Preterea consiiderari oportet ꝙ nō tm̄ tres predicte proprietates siue notiones in personis sūt. verꝫ etiā alie q̄ alijs notanť noib⁹. Nā etiam h̄ nomē igenit⁹ relatiue dr̄ de p̄re tātū. ꝛ aliā designat notionē q₃ p̄r vl' genitor. Nō ē enī idē eē p̄rem ꝛ eē igenitū. i. nō ea notiōe p̄r dr̄ q̄ igenit⁹. P̄r enī vt p̄dictū ē dr̄ fm pprietatē generatiōis Ingenit⁹ aūt fm pprietatē inascibilitatꝭ. differt g̊ p̄r a filio autoritate generatiōis. differt etiā pprietate innascibilitatꝭ. i. qꝛ igenit⁹. Uñ Aug⁹. distinguēs int̄ pprietatē q̄ pr̄ dr̄. ꝛ illā q̄ dr̄ igenitus. i. v. li. de tri. sic ait. Nō ē h̄ dicere igenitū qd̄ ē p̄rem dicē. qꝛ et̄ si filiū nō genuisset. nihil phiberet dicē eū igenitū. Et si gignat q̄s₃ filiū. nō ex eo ip̄e ē igenit⁹ qꝛ geniti hoīes gignunt alios. Nō g̊ iō diciť pater. quia ingenitus. Ideoq₃ cum de deo patre vtrūq₃ dicatur. alia notiō ē qua ītelligiť genitor. alia qua ingenitus. Genitor enī dicitur ad genitū. id est filium. Cū vero ingenitus diciť. nō quid sit. sed quid nō sit ostendiť. hoc exemplis planum faciendum est. Qꝛ diciť ingenitus. per h̄ ostēdiť ꝙ nō sit filius. sed genitus ꝛ ingenitus cōmode dicunť. filius autē latine dicitur. Sed vt dicatur infilius nō admittit loquendi consuetudo. nihil tñ in

Aug⁹.

a ¶ Si filiū nō genuisset. nihil probiberet dicere eū ingenitum Videť fm h̄ ꝙ accidat psonei genite generare ꝛ ita esse patrem Item ex hoc videť sequi ꝙ remota paternitate adhuc remaneat psona p̄ris ꝛ ita paternitas nō est pprietas psonalis. ¶ R⁹. dōm ꝙ est loqui de intentōe hui⁹ nois ingenitus ꝛ pater vel simpliciter. vel put

De igenito plana assignatio. ꝙ relatiue dr̄. ꝛ alia notio qua dr̄ igenit⁹ alia qua p̄r

Exemplis vtitur ad hoc ostēdendū

1

ponunt in psona diuina. Si loquamur simpliciter. sic diuerse sunt intentiones. ⁊ vna preter aliam est intelligibilis. ⁊ sepabilis sm ratione. sicut patet in generatione hominũ. Alio modo est loqui de his put ponunt circa psonam diuinam. ⁊ sic dicunt aliã rõne innotescendi. et ille due sm rẽ oĩno sunt isepabiles. tñ sm intellectuʒ vna põt accipi pter alteram. ⁊ sic loquit augusti. nõ q̄ resepari possit. sed quãtũ ad intellectũ nostrũ. Sed q̄

Nõ tantũ valet nõ genit⁹ q̃tũ ingenit⁹. ⁊ tãtundẽ non filius.

2 possit intelligi aliq̃d pter alteruʒ h̄ põt eẽ aliq̃d multipliciter. aut q̃tũ ad intellectũ apprehẽdentẽ. aut q̃tum ad intellectũ resoluẽtem. Si pmo modo. sic nõ põt intelligi aliq̃d sine aliquo qđ ẽ ei ratio intelligendi. sicut de⁹ pter deitateʒ. et hõ pter hũanitatẽ. potest tñ intelligi effectus nõ itellecta causa. et inferius non intellecto superiori. q2 põt q̃s apprehẽdere hoĩeʒ nõ itellecto aliq̃ supiorũ. ⁊ sic dic phus q̄ q̃ vnũ dicit q̃dammodo multa dicit. non simpliciter sed quodammodo. q2 implicite. Alio modo contingit aliquid intelligere pter alterum intellectu resoluente. ⁊ iste intellectus considerat ea que sunt rei essentialia. sic põt intelligi subiectum sine ppria passione. Et hoc põt eẽ dupliciter. aut intellectu resoluente plene. aut intellectu deficiente.

Nota q̄ ingenitũ ẽ nõ genitũ. sed nõ ecõuerso.

3 Intellectu resoluente semiplene põt itelligi aliq̃d eẽ nõ itellecto pmo ente. Itellecto aũt resoluẽte pfecte nõ pt itelligi aliq̃d pmo ente ñ itellecto. Scđm hũc triplicẽ intellectũ de cõpatiõe pr̃is ⁊ ingeniti contingit loqui tripliciter. si enĩ loquamur de intellectu apprehendente possibile est hec duo intelligi. altero nõ apprehenso. eo q̄ aliud est significatum vnius. aliud alterius. Si loquamur de intellecta resoluẽte. adhuc semiplene resoluit accipiẽdo intellectũ hui⁹ nominis ingenitus soluʒ priuatiue. sicut accipiunt gentiles. sic põt intelligi vnuʒ sine altero. Si loq̃mur de intellectu plene resoluẽte cum ingenitus sm q̄ est pprietas pr̃is nõ dicat solũ priuatiue. imo ponat respectũ positiuũ. de nc̃citate ponit pr̃nitatẽ. ⁊ sic verum est q̄ ad esse ingenitũ necessario ponat eẽ pr̃. cuʒ ponat plenitudo fontalis pipsum tantũ. Qñ ergo dic Aug⁹. q̄ non ideo dr̃ pater q2 ingenitus. ipse loquit de intellectu apprehendente. q2 vnũ nõ est ppria rõ ⁊ prima intelligendi alterꝫ imo vtrũq̃ʒ. s. igenit⁹ ⁊ pr̃ dicũt aliã rõne inotescẽdi. tñ sm aliam relationeʒ vna ponit aliã necessario. Vñ distinctio psone pr̃is q̃si inchoat in inascibilitate. ⁊ ɔsũmat in paternitate. ⁊ iõ nõ intellecta pr̃nitate põt itelligi psona illa cõplete distincta. ⁊ iõ pr̃nitas ẽ notio psonalis q̃uis in rõne intelligẽdi pri⁹ cadat inascibilitas.

b Negatiua porro pticula ñ id efficit vt qđ sine illa ⁊c̃. Vr̃ h̄ falsuʒ. q2 hõ dr̃ sm subam. tñ albedo põt dici ñ hõ. g̃ q2 hõ ⁊ nõ hõ cõtradictorie opponũt. ⁊ de q̃libet affirmatio vel negatõ. g̃ albedo ẽ nõ hõ et albedo ẽ q̃litas. g̃ ⁊c̃. Si tu dicas q̄ aug⁹. loq̃t sm q̄ fac negatiõeʒ i genere. Tunc obr̃ď h̄ qđ ẽ nõ suba. ɔstat q̄ nõ põt facere negatiõeʒ i genere. g̃ cũ nõ suba dicat nisi de aliĩs generib⁹. ptʒ ⁊c̃. R̃o.

4 dicẽdum q̄ modus dicendi sm subam circa t̃minũ negatũ siue ifinitũ ẽ duplr̃ accipe. aut q̃tũ ad significatũ. aut q̃tũ ad suppositũ. Si q̃tũ ad significatũ. qm̃ tũc t̃min⁹ negatus trahit significatõeʒ ab extremis. idẽ ẽ mod⁹ dđi q̃tum ad significatõeʒ in t̃mio negato ⁊ affirmato. Vñ sic hõ dr̃ sm subam q̃tũ ad significatiõeʒ. ita ⁊ nõ hõ. Qñ enĩ dr̃ h̄ ẽ hõ. subam pdico. Qñ ãt dr̃. h̄ ẽ nõ hõ. subam remoueo. Si ãt loq̃mur q̃tũ ad suppositũ. tũc p alio supponit t̃min⁹ negat⁹ ⁊ affirmat⁹. sic oppõit. ⁊ sic nõ itelligit aug⁹.

c Nõ genit⁹ ad ñ genitorẽ referat. Vr̃ dicẽ falsũ. q2 oĩs relatio põit duo extrema. g̃ si nõ genit⁹ refert ad genitorem. nc̃c ẽ ad h̄ q̄ aliq̃s sit igenittus q̄ sint duo. q̃rũ vn⁹ sit ñ genit⁹ alt̃ nõ gẽitor. Cõtra. esto p ipossibile q̄ nũll⁹ eẽt nisi vn⁹ sol⁹. ille vtiq̃ʒ eẽt nõ genitor. R̃o. dđm q̄ referri ad aliquẽ h̄ põt eẽ duplr̃. aut 5
sm rõnẽ existẽdi. aut sm rõnẽ itelligẽdi. Scđm rõnem existẽdi qñ iportat hitudo realis. Scđm rõnẽ itelligẽdi qñ puat hitudo realis. Ad h̄ enĩ q̄ itelligat puatio hitudinis. nc̃c ẽ itelligere hitudinẽ. ⁊ ad h̄ q̄ hitudo itelligat nc̃c ẽ itelligi duo extrema vt affirmata ⁊ ita ad h̄ vt itelligat puatio hitudis siue relatiõis. nc̃c ẽ itelligi duo extrema negata. ⁊ q̃tũ ad h̄ dic aug⁹. nõ genitũ referri ad nõ genitorẽ. q2 nõ põt capi itellect⁹ ei⁹ nisi p itellectũ illi⁹. ⁊ ita q̃tũ ad rõnẽ dicẽdi dicit sm relationem. sicut non homo dicit sm substantiam.

tellectui demitt. si dicat nõ fili⁹ queãdmodũ etiã si dicat nõ genit⁹. Pro eo q̄ dr̃ igenit⁹ nihil aliđ dr̃ Jõ nõ ẽ i reb⁹ cõsiderandũ. q̃d vel sinat vl̃ nõ sinat dici vsus smõis nr̃i. s q̃s rex ipax itellect⁹ eluceat. Nõ g̃ iã tm̃ dicam⁹ igenitũ. s etiã nõ genitũ qđ tm̃ valet. Nũq̃d g̃ aliđ dicimus q̃ʒ nõ filiũ. b Negatiua porro pticula nõ id efficit. vt qđ sine illa relatiue dr̃. eadẽ pposita subalit dicat. s id tm̃ negat qđ sine illa aiebat. sicut i aliĩs pdicamẽtis. cũ dicim⁹ hõ ẽ. sbaʒ designam⁹. Qui g̃ dic. nõ hõ ẽ nõ aliđ gen⁹ pdicamẽti enunciat. s tm̃ illđ negat Sic g̃ sʒ sbaʒ aio. hõ ẽ. sic sm subam nego. cũ dico nõ hõ ẽ. At si tm̃ valet qđ dr̃ genit⁹. q̃tũ valet qđ dr̃ fili⁹. tãtũdẽ g̃ valet qđ dr̃ nõ genit⁹ q̃tũ valet qđ dr̃ nõ fili⁹. Relatiue aũt negam⁹ dicẽdo nõ genitus. Ingenit⁹ porro q̃d ẽ nisi ñ genitus. Non g̃ recedit a relatiuo predicamento cum ingenitus dicitur. Sicut enĩ genit⁹ non ad se dicitur. sed q̄ ex genitore sit. ita cum dicitur ingenitus. non ad se dicitur. sed q̄ ex genitore nõ sit ostendit. vtrũq̃ʒ tamen relatiue dicitur. Qđ autem relatiue pronunciatur non indicat substantiã. Quãuis ergo diuersum sit genitus ⁊ ingenitus. tamen non indicat diuersam substãtiam. quia sicut filius ad patrem. ⁊ non filius ad nõ patrem refertur. ita c genitus ad genitorem. ⁊ non genitus ad non genitorem referatur. necesse est. Ecce euidenter ostendit q̄ genitus relatiue dicit. ⁊ de solo patre accipitur. Aliaq̃ʒ notio est qua dicitur ingenitus. alia qua pater. atq̃ʒ tm̃ valet cũ dr̃ igeñit⁹. q̃tũ non genitus vel non filius.

Quid significet ingenitus in equipollenti. s. non genitus et innascibilis. b

Ideo solet q̃ri vtrꝫ sic sol⁹ pr̃ dr̃ ingenit⁹ ita ipe sol⁹ debeat dici nõ genit⁹. vl̃ nõ fili⁹. vt nec etiã spũssc̃ũs posset dici nõ fili⁹ vel

nō genitus. ¶ Quibusdam videtur ꝙ pater solus debeat dici nō genitus vel nō filius. Spiritus vero sanctus sicut nō dicitur ingenitus. ita inquiunt nō est dicendus nō genitus vel nō filius. debz quidem dici ⁊ credi spūssanctus nō esse genitus vel nō esse filius. sed nō debet dici esse nō genitus vel nō filius. Alijs aūt videt ꝙ cum spūssanctus nō possit dici ingenitus. pōt tñ dici nō genitus vel nō filius. Q aūt Aug⁹. supra ait. tātū valere cū dicit ingenitus. q̄tū cū dicit nō genitus vel nō filius ethimologiā nōis ostendēdo eum hoc dixisse dicunt. nō ratione predicationis.

¶ Que sit ꝓprietas ſm quā dr̄ pr̄ ingenitus. c

Si vis scire que sit ꝓprietas ſm quā dicit pat ingenitus. Audi Hylariū ipsam vocantē innascibilitatem in. iiij. lib. de trini. ita aientē. Est vnus ab vno scz ab ingenito genitus. ꝓprietate vicz in vno q̄z ⁊ originis ⁊ innascibilitatis. Significata ḡ in scripturis psonarū intelligētia ⁊ distinctio innascibilitatis. natiuitatisq̄z (sensu) solitarius de⁹ nō ē opinād⁹. Discretio ḡ vel distinctio psonaruz in scripturis posita ē. in nullo aūt nature distinctio.

¶ Determinat vsum istius nōis ingenitus. qđ q̄uis non habet ortū ex scriptura tñ licet eo vti. q̄uis ambrosius videat dicere cōtrariū. quia hō fecit ad hereticorū reprehensionē. d

Illud etiā taceri nō oportet ꝙ arriani ex eo probare nitebant alterius substātie esse patrē. alterius filium. quia ille ingenitus. ⁊ iste genitus dr̄. cū diuersum sit esse ingenitū ⁊ esse genitū. Vnd Amb. Ambrosi⁹ eorū questioni rñdens. dicit se in diuinis scripturis hoc nomen scz ingenitus nō legisse ita inquiens in. iij. lib. de spūscō. Cū dudū audierint quidā dicētibus nobis filiū dei qui generatus est. patri qui generauit inequalē eē nō posse. q̄uis ille generatus sit. iste generauit. quia generatio ē nature. aduersus quidē illā questiōem vocem sibi arbitrant acclusam. sed intergiuersatione dāpnabili in eodem loco vestigium vtunt vt putent mutationē fieri questiōis. mutatione sermonis dicentes. Quō possunt eē ingenitus ⁊ genitus vnius nature atq̄z substātie. Ergo vt respondeam mihi ꝓposite questioni. primo omnium in diuinis scripturis ingenit⁹ nusq̄z inuenio. nō legi. nō audiui. Cui⁹ ergo mutabilitatis sunt hoīes hmōi. vt nos dicant ea vsurpare que non sunt scripta. cū ea que sunt scripta dicamus. ⁊ ipsi obijciant ꝙ scriptū nō sit. Nonne ipsi sibi aduersant. ⁊ autoritatē calumnie sue derogant. Attende lector q̄m hoc nomine ingenitus nolebat vti Ambrosi⁹ ꝓpter hereticos. ita ⁊ nos subticere q̄dam oportet ꝓpter calūniantiū insidias. q̄ catholicis ac pijs lectoribus secure credi possunt. Sunt etenī quedam que nō tante sunt religiōis ⁊ autoritatis vt eis nō oporteat semp cōfitendo ac recipiendo inseruire. verū silentio aliq̄n preteriri queunt. nec illius tñ sunt puersitatis. q̄n cum oportunū fuerit. eis vti liberū habeamus.

¶ Determinat dubiū ortum ex predictis an scz diuersum sit esse patrem ⁊ esse filium. e

Preterea queri solet cū supra dictū sit. quia aliđ est dicere ingenitū. aliud patrem. Et ꝙ diuersuz sit genitus ⁊ ingenitus. vtrū similiter diuersum sit esse patrē ⁊ esse filium. an idem? ¶ Ad quod dicimus. quia ex eodem sensu quo dicit diuersū genitus ⁊ ingenitus. ⁊ quo dicit nō esse idem dicere genitū ⁊ ingenitum. potest dici nō esse idem sed diuersum esse patrem ⁊ esse filium. vel eē spiritūsanctū. quia nō ea notione pater est pater q̄ filius est fili⁹. vel qua spūssanctus est spūssanct⁹. Ideoq̄z ex hoc sensu pcepimus. ꝙ aliud ē esse patrem. ⁊ aliud est esse filium. quia alia notio est q̄ pater est pater. alia qua filius ē filius. Sed si transponas ⁊ dicas. aliud est patrē esse. aliud filium eē variat intelligentia. ⁊ ideo nō concedit. Est enī sensus talis ac si dicatur. aliud est quo pater. nō quidem pater. sed est aliud quo filius est. non quidem filius. sed est. quod penitus falsum est. Eo enī pater est quo pater deus est. id est. per essentiam vel naturam. At filius eo deus est quo pater est de⁹. Eo ergo filius est quo pater est. ⁊ ita idem est patrem esse ⁊ filium esse. sed nō est idez esse patrem ⁊ esse filiū. Vnde Aug⁹. in. v. lib. de trinita. ait. Quāuis diuersum sit esse patrem et esse filium. nō est tamen diuersa substantia. quia non hoc ſm substantiam dicit. sed ſm relatiuum quod tamen relatiuum nō est accidens. quia nō est mutabile. Ecce diuersum esse dicit esse patrē ⁊ esse filium. quod iuxta rationem predictam accipi oportet. quia scz alia notio est qua est pater. alia qua est filius. Non enī ſm essentiam pater dicitur pater. vel filius filius. sed ſm relationem.

Ro°. vbi dicit eē diuersuz eē prēm ⁊ eē filiū nō prēm ⁊ filiū eē.

Aug⁹.

¶ Incidenter determinat de proprietate filij siue nati. ostendens ꝙ sapientia genita vel nata proprie dicit de filio. f

Sciendum quoq̄z est. ꝙ sicut solus filius dicitur verbum vel imago. ita etiam ipse solus dicitur sapientia nata vel genita. Et ideo querit vtrum hō relatiue dicat. ⁊ si relatiue dicit. an ſm eandez relationem qua dicitur verbum ⁊ imago. De hoc Aug⁹. in. vij. libro de trinitate ita ait. Id dici accipiamus cum dicitur verbum. ac si dicatur nata sapientia. vt sit filius ⁊ imago. ⁊ hec duo cum dicuntur. id est. nata sapientia. in vno eorum. eo ꝙ est nata. ⁊ verbum ⁊ imago ⁊ filius intelligatur. ⁊ in his omnib⁹ nominib⁹ nō ostēdit essentia. q2 relatiue dicuntur. At in altero quod est sapientia etiam essentia demonstretur. quoniam et ad

Qualiter ĩtelligenda sint pmissa ꝟba augu.

Quõ dicatur sapientia genita vel nata. et an fm relatõnẽ an fm substantiaȝ

d ¶ Cum dicitur nata sapiẽtia. ibi sapientia essentiam significet. Cõtra ergo fm hoc licebit loco sapientie ponere essentiam. cũ faciat ei⁹ ĩtellectum. qð falsum ẽ. R⁰. dõm qð ẽ loq̃ de noĩe sapiẽ vel q̃ꝫtum ad significatuȝ. vel q̃ꝫtum ad suppositũ. q̃ꝫtũ ad significatũ dicit eẽntiã. ſ ȝ tñ supponit psonã. et ita adiectiuum respicit ipm rõne suppositi. cuȝ dr̃ sapiã nata. ñ rõe significati. nec sequit̃ ꝑt h̃ ꝙ loco se dr̃. se ipã em̃ ẽ sapiẽs. Et hoc ẽ eius esse quod sape. vnde pater ⁊ filius siml̃ vna sapiã. quia vna essentia. ¶ Caue lector q̃liter hoc intelligas qð hic dicit d Aug⁹. videt̃ em̃ dicere ꝙ cũ dicitur nata sapiã. ibi sapiã essentiã significet. ⁊ nata relatiõem notet. Qð si ita est. cogimur dicere eẽntiã diuinã esse natã. qð supiorib⁹ repugnat. ¶ Sed ad h̃ dicim⁹. ꝙ in altero. i. in eo qð nata ẽ. eadẽ notio intelligat̃. q̃ nõtat̃ cũ dr̃. ꝟbũ et imago. In altero ꝟo. s. sapiã. demõstratur eẽntia. id ẽ demõstrat̃ ꝙ fili⁹ sit eẽntia. q2 sapiã fm eẽntiaȝ dr̃. Et iõ cũ dr̃ nata sapiã. itelligat̃ ꝙ ipe q̃ nat⁹ ẽ. eẽntia ẽ. ibi tñ sapiẽtia nõ ꝑ eẽntia. ß ꝑ hypostasi facit itelligẽtiã. vt sic q̃ñ dicit̃ ꝟbũ vl̃ fili⁹. itelligit̃ hypostasis cũ sua ꝓpetate. Itẽ cũ dr̃ nata sapiã. idẽ itelligit̃. i. genita hypostasis. Idõ vigilãter ait idez eẽ itelligendũ cũ dr̃ ꝟbũ. ⁊ cum dr̃ nata sapiã. i. eadẽ relatio. ea deꝗ hypostasis cui inest illa ꝓprietas. Et ex h̃ adiuuat̃ illð qð supi⁹ diximus. s. cũ dr̃ pr̃ vl̃ filius vl̃ spũssanct⁹. nõ tm̃ ille ꝓpetates significant̃. cũ dr̃ pr̃nitas. filiatio. processio. sed etiam hypostases cum suis proprietatibus.

¶ Qr̃ imago aliq̃ñ dr̃ fm eẽntiã seu essentialiter. g

Illud etiã sciri oportet. q2 cum sup̃ dictũ sit imaginẽ relatiue dici de filio. sic verbũ vl̃ fili⁹. interdum tñ repit̃ fm sbam dici. Vñ Aug⁹. i li. de fi. ad petrum dic. ꝙ vna ẽ sancte trinitat̃ eẽntialit̃ diuinitas ⁊ imago. ad quaȝ factus ẽ hõ. Hyla. etiã i. v. li. de tri. ait. Hõ fit ad cõmunẽ imaginẽ. Nomẽ nõ discrepat. natura nõ differt. Vna ẽ em̃ ad quam hõ creat⁹ ẽ spẽs. Ex his ꝟbis oñditur. ꝙ imago aliquando essentie intelligentiaȝ facit. ⁊ tũc ad se dicitur non relatiue. e

sapiẽ põi possit eẽntia q2 cũ sapientia sit ð noĩb9 medijs. põt supponere ꝑ psona ⁊ trahi ad suppositũ. ſȝ eẽntia cũ sit abstractissimũ nomen nõ.

e ¶ Imago aliq̃ñ eẽntie intelligẽtiã fac̃ ⁊c̃. Videt̃ h̃ flm q2 imago sp̃ connotat imaginatũ. ſȝ ñ ꝑt eẽ idez imago et imaginatũ. g̊ sp̃ dr̃ relatiue. R⁰. dð. ꝙ imago sp̃ dic̃ respectũ ad icreatũ vl̃ ad creatũ. et q̃ñ dic̃ respectũ ad icreatũ. dr̃ psonalit̃ ⁊ relatiue fm rẽ. Qñ aũt respectũ create. eẽntialit̃ dr̃ ⁊ ad se. ñ q̃ꝫtũ ad modum dicẽdi. ſȝ q2 toti trinitati ꝯuenit Aug⁹. 7

AD intelligentiã eorũ que dicunt̃ in presenti distinctione quatuor querunt̃. Primo queritur vtrũ hoc nomen ingenitus siue innascibilis dicatur fm substantiam. vel fm relationem. Scðo supposito ꝙ fm relatõeȝ dicat̃. q̃rit̃ vtꝝ dicat eãdẽ relatõeȝ quã h̃ nomẽ pr̃. Tertio q̃rit̃ vtꝝ inascibilitas sit proprietas siue relatio psonalis persone patris. Quarto et vltimo queritur vtrum improcessibilitas dicat aliquam notionem in patre. a

¶ Questio. I a

Et hoc nomen ingenitus dicatur fm relationem. ostenditur ꝑ Augusti. qui dicit. x. de trini. ⁊ habet̃ i lr̃a. Non receditur a relatiuo predicamento cuȝ ingenitus dicitur. ergo dicitur fm relationẽ. ¶ Iteȝ in eodem libro. sicut dicitur genitus ad genitorem. ita ingenitus dicitur ad nõ genitorem. sed quod dicitur ad aliud dicit̃ relatiue siue fm relationem. g̊ ⁊c̃ ¶ Item hoc ipm videtur ratione. quia omne illud in quo differt persona a persona dicitur fm relationem. hoc patet. sed fm hoc quod est ingenitus differt pater a filio. ergo ⁊c̃. ¶ Item nulla negatio priuat modum significandi siue dicendi. sed genit⁹ fm relationem dicitur. ergo addita negatiõe adhuc dicetur. ergo ⁊c̃.

a ¶ Contra. omnis relatio in diuinis aliquid ponit. illud certum est. sed ingenitus nihil ponit. ergo ⁊c̃. Probatio medie si hoc nomẽ aliq̃d ponit. aut ergo fm ꝙ negatiue. aut fm ꝙ priuatiue tenet̃. Non fm ꝙ negatiue. hoc cõstat. Si ergo fm ꝙ ꝓuatiue tenet̃. ſȝ priuatio tollit actũ ⁊ põit aptitudinem. ergo fm hoc ingenitus idem erit ꝙ aptus generari. sed nondum genitus. sed hoc nulli conuenit b

ergo ⁊c̃. ¶ Item omnis relatio in diuinis in concretione significata importat distinctionem. et ideo nulla dicitur de essentia fm modum denominationis. hec enim est falsa. essentia generat. sed igenitus dicitur de essentia nam diuina essentia est non genita. cum eius oppositũ de eẽntia nõ p̃dicet̃ scȝ genit⁹. ergo ⁊c̃. ¶ Item c

negationes se habent econtrario affirmationibus. sed genitus est in minus q̃ꝫ relatus. et generatio q̃ꝫ relatio ergo ingenitus est in plus q̃ꝫ non relatus. et ingeneratio q̃ꝫ non relatio. sed non relatus vel non relatio non dicitur fm relationem. quia tunc opposita implicaret ergo cum in plus sit hoc ꝙ est ingenitus. non est in genere relationis. ergo ⁊c̃. ¶ Item omnis relatio in di- d

uinis aut est respectu principij. aut respectu principiati. ergo si hoc quod est ingenitus dicit relationẽ. aut respectu principij. aut respectu principiati. Sed non respectu principij. quia tunc pater haberet principiuȝ quod est inconueniens. Si respectu principiati. tunc non eius est negatio. cuius fuit affirmatio. nam genitus dicitur respectu principij. quia ab aliquo. ergo si ingenitus non dicitur respectu principij. tũc ergo negatio nõ dr̃ respectu ei⁹ respectu cuius fuit affirmatio ergo nec dicit relationem ad principiatum quia nõ ꝑmittit nomen nec ad principium quia non permittit res. R⁰. dõm ꝙ circa h̃ diuerse sunt positiões. oẽs em̃ 8

posuerũt ꝙ h̃ qð ẽ igenit⁹ dr̃ fm relatiõeȝ. ſȝ different. Quidã em̃ dixerũt ꝙ ingenitus solũ dicit relatiõis pri

uationem·ꝛ illō solū sufficit ad hoc ꝙ dicaꝛ notionaliꝛ qm̄ priuatio pōt esse pͥncipiū distinguendi ꝛ innotescē di·sicut ouis nō signata a signata·Et iteꝝ negatio dic̄ nobilitatē sicut nō regi in rege·nō causari in causa·nō ꝓduci in pͥncipio·Sed ista positio nō pōt stare·qꝛ pu ra negatio nec distinguiꝛ·nec dicit nobilitatem·nec di stinguit·Nō distinguiꝛ·nam negatio relationis dici/ tur de essentia·Nō dicit nobilitatem·nā om̄is nobili/ tas ponit aliquid ꝑ modū compositionis·Nō distin guit·quia nō est relatio·Aliȷ̄ posuerūt ꝙ h qd̄ est inge nitus dicíꝛ ſm relationē ꝛ positiue·quia priuādo vnā ponit aliam·sicut inequale priuat equalitatē·ꝛ ponit relationē illi oppositam·Similiter ꝛ hoc qd̄ ē dissimi/ le·vñ ꝛ relationē importat positiue·sic h qd̄ est ingeni tus priuando relationem ad genitorē·ponit relationē oppositā ad nō genitorē·Et hoc dicunt sensisse Aug⁹· qui dicit ꝙ sicut genitus ad genitorē·ita nō genit⁹ ad ñ genitorē diciꝛ·Sed ista positio nō pōt stare·qꝛ non genitus aut dꝛ ad pͥncipiū·aut ad pͥncipiatū·Si ad pͥn cipiatū·ḡ respectu illi⁹ nō pōt dici hoc nomen ingeni/ tus·cū genitus dicaꝛ in respectu ad principiū·ꝛ idem significatum sit in hoc nomine genitus ꝛ ingenitus·ꝛ ingenitus differat sola negatiōe·ḡ necesse est ꝙ hoc no men ingenitus dicaꝛ respectu pͥncipȷ̄·Si aūt hoc est verū·ḡ ſm hoc poneretꝛ pater hr̄e pͥncipiū respectu cui⁹ dicaꝛ·ꝛ iteꝝ illud pͥncipiū dꝛ nō genitor·sed nō genera/ re nō dicit pͥncipiū sed priuationē illius·Tertius mo dus dicendi est ꝙ hoc nomen ingenitus ſm ꝙ assigna tur notio patris·dꝛ ſm relationez ꝑtim pͥuatiue·ꝑtim positiue·Propter h notandū ꝙ sicut dicit Aug⁹·idē
9 est ingenitus ꝛ nō genit⁹·Nō genit⁹ aūt tripliciꝛ pōt accipi·sic̄ nō albū·quia pōt esse negatio in genere·vel extra genus·vel ꝑtim in genere ꝛ ꝑtim extra genus Et ſm ꝙ est negatio extra gen⁹ sic generaliter priuat ꝛ nō ponit aliquā qualitatē·sicut pōt dici nō album·quod nō est in genere coloris vel qualitatis·Scd̄m ꝙ ē ne/ gatio in genere·sic priuat albedinem ꝛ ponit qualitatē cōtrariā·vt nō albū·quia caret albedine·ſ; tñ ē nigruꝫ Scd̄m ꝙ ꝑtim in genere ꝑtim extra gen⁹·in genere scꝫ remoto·ꝛ extra genus ꝓximū·sic nō albū diciꝛ qd̄ ca/ ret tam albedine ꝙꝫ colore·habet tñ qualitatē nihilomi nus·Per hunc modū intelligendū ē in ꝓposito·naꝫ h quo est ingenitū importat ordinē in ratione generis re moti·ꝛ ordinē ad pͥncipiū in rōne ꝓximi·ꝛ ordinē taleꝫ ꝑ modū nature in rōne cōpletiui·Si igiꝛ ingenitus sit negatio extra gen⁹·sic dꝛ ingenitus ꝙ nō generaꝛ·nec etiā habet ordinē vel relationē·ꝛ hoc modo pure dicit priuationē·ꝛ dꝛ de essentia·nec dꝛ ſm subam nec ſm re/ lationem·eo ꝙ priuatio solū est·Alio mō pōt esse ne/ gatio in genere·ꝛ tunc ingenit⁹ diciꝛ ꝙ nō generaꝛ·ha bet tñ ordinē ad principiū·ꝛ hoc modo dicit relationē abstractā·ſ; tñ ex h nō dicit nobilitatē·ꝛ sic cōuenit spi rituisancto·nec tñ est notio·Tertio modo pōt esse ne/ gatio quodāmodo in genere·quodāmodo extra gen⁹· ꝛ sic diciꝛ ingenit⁹ ꝙ nō generaꝛ·hꝫ tñ ordinē·sed non ad pͥncipiū·ꝛ hoc modo dicit priuationē relatiōis re/ spectu pͥncipȷ̄·Si em̄ habet ordinē ꝛ nō ad pͥncipium· ḡ ipm̄ est primū ꝛ pͥncipium·ꝛ h mō dicit nobilitatem sic̄ ꝛ pͥncipiū·ꝛ decuit illā ꝑ negationem significari·qa prima cognoscunꝛ ꝑ negationē·ꝛ hoc modo est notio· Sꝫ qm̄ ingenit⁹ de rōne sui noīs nō videꝛ dicere nisi pͥ uationē vel negationē generatiōis·ꝓpter hoc dicendū est quarto mō·ꝙ h nomen ingenit⁹ ſm ꝙ cōuenit pa/ tri ꝓprie dic̄ relatiōeꝫ pͥuatiue·ſ; ex h ipso ex ꝯsequenti dicit relationē positiue·Qd̄ ptꝫ sic·Nō generari enīꝫ dꝛ q̄ simpliciꝛ nō generaꝛ·ꝛ sic ꝯuenit nō tm̄ pr̄i ſ; eēn/ tie ꝛ ſſ·ſ; vltra hūc intellectū ꝓut ꝓprie cōuenit pr̄i ad/ dit·qꝛ pater nō generaꝛ·nec ꝑ generationē accipitur·ꝛ sic excludiꝛ essentia q̄ ꝑ generationē accipiꝛ·sed adhuc ꝯuenit spūiscō·Prout aūt cōuenit soli patri sic dꝛ inge nit⁹·qꝛ nō generatur·nec ꝑ generationē accipitur·nec generationē ꝯsequitur·Per pͥmū mēbrū excluditur fi/ lius·ꝑ scd̄m essentia·ꝑ tertiū spūsscūs·cui⁹ ꝓcessio pre supponit generationē ſm ordinē originalē·qꝛ ꝓcedit vt nexus a pr̄e ꝛ filio·Quāuis em̄ in diuinis nō sit prius ꝛ posteri⁹·tñ ſm originē ꝛ rōnē intelligendi priorē ge/ neratio filȷ̄ ꝙꝫ ꝓcessio ſſ·vt s̄ ostensum fuit·ꝛ tñ sunt si mul natura·sic ḡ large accepto verbo cōsequēdi·cū ibi ꝓprie nō sit pͥcedere ꝛ sequi·tripliciter dꝛ aliq̄s eē inge/ 10
nitus·aut qꝛ nō ꝓduciꝛ ꝑ generationē·nec ꝛ generatio nem accipiꝛ siue habeꝛ·aut qꝛ nec ꝓduciꝛ·nec accipiꝛ· nec cōsequiꝛ·h igiꝛ modo ingenit⁹ importat nullo mō eē ab alio·ꝛ ita pͥmitatē·ac ꝑ h fontalē plenitudinē·sic̄ ostensum fuit ī pͥncipio dist·pͥcedentis·ꝛ sic̄ ptꝫ ex pͥn/ cipio dist·sequētis·vbi dꝛ ꝙ pr̄ ē pͥncipiū toti⁹ diuinita tis·qꝛ a nullo est·ꝛ ita in pͥncipali intellectu dicit rela/ tionē priuatiue·ex ꝯsequēti positiue·ꝛ ita nō dic̄ nega tionē q̄ nihil ponit·vñ ꝯcedēde sunt rōnes ad h ¶ Ad 11 a
illud qd̄ obꝛ ꝙ nihil ponit ſm ꝙ negatiue·dōm ꝙ fal/ sum ē·qꝛ nō ē negatio extra gen⁹·sic̄ si dicaꝛ chimera ē ingenita·imo ē negatio cū ꝯstantia subiecti·ꝛ talis ne gatio in subiecto summā relinq̄t nobilitatē· ¶ Ad il/ 12 b
lud qd̄ obꝛ ꝙ dꝛ de eēntia·dōm ꝙ veꝝ ē·ſ; ſm ꝙ soluꝫ dꝛ pͥuatiue·ꝛ sic nō ē ꝓprietas pr̄is·ſm aūt ꝙ ꝓprietas pr̄is nō dꝛ de eēntia· ¶ Ad illud qd̄ obꝛ ꝙ negatiōes ecōtra c
rio se hñt affirmatiōibꝫ·dōm ꝙ illō nō sp̄ ē veꝝ de nega 13
tione in genere ſ; extra gen⁹·Nō albū em̄ ꝓut ē negatio ī genere nō dꝛ supi⁹ ad h qd̄ ē nō equale·similiꝛ ingeni d
tum ad h qd̄ nō ē relatū nō ē supi⁹· ¶ Ad illud qd̄ obꝛ 14
vltimo ꝙ dicit relationē·dōm ꝙ ſm ꝙ īportat relatio nem pͥuatiue dr̄ respectu pͥncipȷ̄·ꝛ ex h nō sequiꝛ ꝙ pr̄ habeat pͥncipiū·imo ꝙ nō habeat·qꝛ nō dr̄ ſm positio/ nem ſ; ſm remotionē·Vñ bñ dic̄ Aug⁹·ꝙ dr̄ ad nō ge nitorē·qꝛ īgenit⁹ significat remotionē genitoꝝ·Scd̄m ꝙo ꝙ īportat relatōeꝫ positiue ex ꝯñti·sic respectu pͥn cipiati·ꝛ sic nō ē incōueniēs ꝙ aliquod nomē pͥuatiuū aliq̄d ex ꝯñti īportet qd̄ nō īportat affirmatiuū sibi op positū·ꝛ sic patet cetera.

¶ Questio II b

Supposito ꝙ h nomē ingenit⁹ dicaꝛ ſm relationē·q̄/ riꝛ vtꝝ īportet eandē relationē quā h nomē pr̄·vtꝝ·s· eadē relatio sit innascibilitas ꝛ pr̄nitas·ꝛ ꝙ nō ondiꝛ sic Aug⁹·v·de trini·Aliō ē pr̄em eē dicere·ꝛ aliō inge nitū·ſ; nō ſm eēntiā·ḡ ſm relationē· ¶ Itē h vr̄ ꝑ rōnē qꝛ possibile ē aliquē ītelligi eē ingenitū ꝛ nō eē prēꝫ vt ī adā·ꝛ ecōuerso vt ī chaim·Si ḡ vna relatio pōt ītel/ ligi altera nō ītellecta·ꝛ ecōuerso·ꝛ poni altera nō po sita·ḡ sunt diuerse relatiōes·Itē relatiōes diuersificā tur penes terminos·qꝛ relatio ſm ꝙ hmōi ad alterū ē· ſ; ingenit⁹ dic̄ ꝑ pͥuationē poris·s·pr̄is·ꝛ pr̄ ſm positi onē germīs vel filȷ̄·ḡ dicūt respectū ſm aliā ꝛ aliā ꝑtē ḡ·ꝛc̄ Itē pl⁹ differt generatio ꝛ īgeneratio ꝙꝫ generatō ꝛ spiratio·Nā h ē oppositio ꝓpria·ibi āt solū spiratio· ſ; alia relatio ē generatio ꝛ spiratio·ḡ ꝛ generatio ꝛ ī/ generatio·ſ; gn̄atio ꝛ pr̄nitas ē eadē vt s̄ onsū ē·ḡ ina scibilitas ꝛ pr̄nitas nō sūt eadē relatōes· ¶ Cōtra·Ois a
relatio ī dīnis ē ꝑsone ad ꝑsonā·si ḡ īgenit⁹ dic̄ relati onē·aut ḡ ad filiū·aut ad spm̄scm̄·aut ad vtrūqꝫ·qꝛ pr̄ nō compaꝛ vnica relatōe ſ; diuersis ad filiū ꝛ spm̄scm̄ Nō ad ꝑsonā spūsscī h ꝯstat·ḡ ad filiū·si ḡ relatio ad filium est paternitas·ḡ innascibilitas est eadē relatio·

b ¶ Itē relationes in diuinis psonis nō accidunt sed eē
tribuunt psone· ergo si vnius psone vnicū est eē· vnica eius
erit relatio· sed pater est vna psona· et cōuenit ei inna/
c scibilitas et paternitas· ergo etc. ¶ Item sicut se habet na
scibilitas in filio ad filiationē· ita innascibilitas in pa
tre ad paternitatem· sed in filio eadē est relatio nascibi
d litas et filiatio· ergo etc. ¶ Item phus· primū et pncipiū idem
dico· sed innascibilis dicit illud quod dicit in ratione
primi· pater in ratione principij· ergo dicunt eandem
habitudinem et nō relationē· ergo nō sunt due relatio/
15 nes sed vna tm̄· ¶ Rn̄o· dōm quod hoc quod est innascibilitas
aliam rōnem importat quam hoc quod est pater· siue quantum ad
principalem intellectum· siue quantū ad consequentem·
Quātū ad pncipalem manifestū ē· quia importat re/
spectum ad principium p modū priuationis· pater au
tem importat respectum ad pncipiatū p modū positio
nis et generationis· et sic dicunt diuersas habitudines
quarū vna est habitudo vera· altera priuatio habitu/
dinis· Quātū ad cōsequentē intellectum similiter dif/
ferunt· licet nō tm̄· Nam pater dicit rationē principij
solum respectu filij et p modū generatiōis· sed innasci/
bilis vniuersalem dicit pncipalitatem siue fontalē ple
nitudinem in pducendo· nō tm̄ quantū ad generationem
sed etiam quantū ad spirationē· nō tm̄ respectu filij sed eti
am respectu spiritussancti· Et hoc patet quia innasci/
bilis dicitur eo quod nō generatur nec generationē consequitur·
ergo in nomine innascibilis aufertur ratio nascendi et p
ducendi· et si hoc· ponitur ratio omnimode principali
a tatis· et ideo fontalis plenitudinis· ¶ Ad illud ergo qd
16 obijcitur quod dicit respectū psone ad psonam· dōm quod pua
tiue siue negatiue nō dicit respectū ad psonam· Et quod
dicit quod oīs relatio dicit respectū ad psonam· intelligi/
tur de illa que dicit positionem· Secūdm aūt quod accipitur
quantū ad consequētē intellectū· dicit respectū ad vtrāque
psonam· Quod obijcitur quod nō ē vna cōmunis relatio· di
cendum quod verū ē quantū ad pncipalem intellectū tm̄ bene
pōt eē quantū ad cōsequētē· vt aliqd nomen dicat pleni/
b 17 tudinē respectu vtriusque· ¶ Ad illud qd obijcitur quod rela
tio dat psone existere· dicendū quod nō quecūque· sed que ē
c 18 relatio psonalis· Que aūt sit illa· j· patebit· ¶ Ad illd
qd obijcitur quod in filio idē est nascibilitas et filiatio· ergo etc.
dicendū quod nō sequitur· quia nō opponuntur eodem genere
oppositionis· quia paternitas et filiatio opponuntur relati
ue· nō sic nascibilitas et innascibilitas· imo magis con
d 19 tradictorie vel contrarie· ¶ Ad illud qd obijcitur quod pri
mum et principiū ē idem· dōm quod primū dicitur dupliciter·
aut p priuationē prioris· et sic primū et principiū idem
sunt in re nō ratione· Alio modo primum dicitur re/
spectu secūdi· et sic primū et principiū idem sunt re et ra
tione· et sic nō significatur primum p hoc nomen innasci
bilis· importat enim primitatē p priuationē prioris· vt
patet ex ipsa nominis impositione·

¶ Questio III c

Utrū innascibilitas sit ppietas siue relatio psone pa
tris· an paternitas· Et quod sit paternitas videtur· quia il
la est proprietas psonalis p quā psona ab oībus separatur
20 sed talis est hec relatio paternitas· ergo etc. ¶ Itē illa est
ppietas psonalis p quā psona ppijssime nominatur et
exprimitur· sed psona patris ppijssime exprimitur p paternita/
tem· ergo etc. ¶ Item sicut filiatio se habet ad filiū· sic pa/
ternitas ad patrē· sed filiatio ē psonalis relatio psone
filij· ergo et paternitas pris· ¶ Itē illa ē ppietas psone quod
dicitur p modum positionis et ppie habitudinis· sed in
ter omes relatiōes que dicuntur de patre sola paternitas
a est talis· ergo etc. ¶ Contra ppietas siue relatio psona/
lis dat esse psone· sed paternitas nō dat eē psone patris
quia nihil habet eē ex hoc quod alteri dat esse· sed psona pris
dicitur pater quia alteri dat esse· ergo etc. ¶ Itē nō intelle/ b
cta ppietate psonali impossibile ē intelligere psonam
sed nō intellecta paternitate ē intelligere habentē diui/
nitatē et innascibilitatem· ergo cū innascibilis sit ppietas
psone patris· ergo etc. Itē ppietas psonalis debet dicere c
totū eē psone· sed paternitas nō nominat psonam pa
tris sm omem plenitudinē fecunditatis et innascibili/
tatis· ergo etc. Item Dam̄· in diuinis omia sunt vnū pre/ d
ter generationē· ingenerationē· et pcessionē· Constat
quod nō nominat omes ppietates· ergo solum psonales· er
go ingeneratio est ppietas psonalis· et nō nisi patris
ergo etc. Rn̄o· dōm quod sicut dicit cōmunis opinio· et habetur 21
ex verbis magistri et sanctorū· s· Hylarij Augusti· pa
ternitas est notio psonalis patris· Ad hoc enim quod aliq
relatio sit psonalis oportet quod dicat illius psone primam
et ppriam habitudinē· et p modū compositionis et com
pletionis· sed constat quod innascibilitas quantū ad primum
intellectum nō dicit positionē quantū ad cōsequentem in
tellectū nō dicit specialē relationē sed fontalē plenitu/
dinem· similiter spiratio nō dicit propriā relationem·
et ideo necesse est quod paternitas dicat· vnde et rōnes ad hoc
inducte cōcedende sunt· ¶ Ad illud ergo qd obijcitur quod pro 22 a
prietas dat eē psone· dōm quod illud nō ē intelligendum
de eē simpliciter· sed de eē psonali· siue de eē distincto· et ipsa pa
ternitatis autoritas in diuinis nō accidit illi hypostasi
quia dicit illius psone cōplemētū rōne cuius ē hoc· Quāuis ergo
pr nō hēat ex hoc quod dat alteri eē· tm̄ nihil ipedit ipm ex hoc
eē psonā distinctam· ¶ Ad illd qd obijcitur quod ē itellige/ 23 b
re psonā pris etc. Dicēdū quod intellectu plene apprehedē
te et rōnabiliter pcedente nō ē intelligere psonā pris si
ne paternitate· quia si intelligatur innascibilis· ita quod nō as
sit paternitas· innascibilis dicit priuationē· nec aliqd
dicit circa prem· qd nō dicat etiā circa essentiā· et ideo
nō intelligitur vt ppietas psonalis· nec ē alia· et ideo nō
intelligitur psona pris vt distincta siue hypostasis illa·
Nā ppietas innascibilitatis vt ppietas includit p/
prietates et relatiōes respectu pncipiati· alioqn vt sup
ostensum ē nō ē ppietas· ¶ Ad illud qd obijcitur quod p/ 24 c
prietas psonalis dicit totū eē psone· dōm quod si dicatur
totū eē· i· pfectū· cōpletū· et pprium· sic habet veritatem
si aūt intelligatur quod dicit totū esse· i· oēm habitudinem·
sic falsum ē· quia nō debet dicere oēm· sed necesse ē quod dicat
vnā determinatā· aut nullā determinate diceret· et ita
nō erit notio psonalis· ¶ Ad illd qd obijcitur de Dam̄· 25 d
dōm quod nō enumerat oēs ppietates psonales sm quod p
sonales· sed intendit relatiōes sub illis cōprehēdere· et
sub generatiōe duas psonales cōprehēdit· sub pcessio
ne duas· vnā psonalē· aliā nō psonalē· sed in generatōe
dicitur solū inascibilitatē· que ppietas ē licet nō psonalis·

¶ Questio IIII d

Utrum improcessibilitas sit notio patris sicut inna/
scibilitas· Et quod sic videtur· quia sicut pater differt a filio p
innascibilitatem· ita a spiritusancto per improcessi/
bilitatem· ergo sicut innascibilitas est notio patris· si
militer videtur quod improcessibilitas· ¶ Item sicut no
bilitas est patris non generari· ita est non spirari· er/
go si propter rationē· nobilitatis est patris non gene/
rari· ita est non spirari· ergo si propter rationem nobi
litatis ponitur innascibilitas eius notio· similiter de
bet poni improcessibilitas· ¶ Itē sicut generare cōue/
nit pri per hoc quod innascibilis· ita et spirare p hoc qd ē
improcessibilis siue inspirabilis· ergo sicut innascibi/
litas notio est· quia nō tantū dicit priuationē sed etiam

positionē· ita videt ꝙ improcessibilitas· Si tu dicas·
ꝙ iprocessibilitas claudit sub inascibilitate· obr· q̄ filio
cōuenit iprocessibilitas ꝛ tñ nūq̄ inascibilitas· g̊ ē alia
notio saltē in filio· g̊ saltē in eo dʒ esse notio· Si tu dicꝭ
ꝙ nō dicit nobilitatē· Cōtra· omē quod dicit in diui/
nis· ad nobilitatem ptinet· alioq̄n nō dicit ibi· g̊ si dici
tur improcessibilitas de filio· videt sonare renobilitatē
Iuxta hoc querit· cū pater cōmunicet alicui improces
sibilitatem siue inspirabilitatē· quare nō similiter com
municat in nascibilitatem· ¶ Cōtra si improcessibili/
tas est notio· g̊ notiones plures sunt q̄ q̄nq̄ qd̄ est cō
tra cōmunē opinionē· ¶ Item si improcessibilitas est
notio· Aut hoc est· quia simpliciter priuat esse ab aliq̄
aut q̄ ponit spirationem· Si primo modo· nō differt
ab innascibilitate· Si secundo modo· tunc nō differt a
spiratione actiua· quia nō spirat qui spirat· Itē si non
pcedere esset notio· eadem ratione nō producere· sed h̄
falsum· g̊ ꝛc· Si dicat ꝙ nō est simile· quia nō pducere
dicit nobilitatē· Cōtra· nō pducere psonā dicit statuʒ
emanationis· ꝛ sicut ratio principij ante qd̄ nō est ali/
quid dicit nobilitatē· similiter ratio status vltra quod
nō est pcedere· g̊ nobilitatem dicit· si g̊ nō est aliud q̄re
nō dicat notionaliter· videt ꝙ nō pducere sit notio vt
26 nō spirari· ¶ Rº· ad pdictorū intelligentiā est notādū
ꝙ nihil pōt esse notio in diuinis nisi dicat respectū po
sitiuū· vel ex primo intellectu· vel ex consequenti· Si
em̄ solū priuat relationem· ita dicit de essentia sicut de
psona· Vñ sicut dicit ꝙ pater nō producit· nec spūssan
ctus psonam pducit· ita etiam essentia pduci nō dicit
ꝛ etiā psonam nō pducere· ꝛ sicut nō pōt esse notio hoc
qd̄ est ingenitus· nisi ponat respectum positiuū ex cō/
sequenti· ꝛ hūc ponit sicut visum ē· silr nec h̄ qd̄ ē inspi
rabilis pōt esse notio nisi ponat respectū positiuū· hūc
aūt nō ponit nisi secundū· ꝙ ponit p̄mitatē respectu spi
rationis· sicut innascibilitas respectu generationis·
vt sicut innascibilis dicit qui nec generat nec generati
onem cōsequit· ita improcessibilis qui nec procedit nec
processionem consequit· Et q̄m omnis emanatio vel
est generatio· vel ad generationē cōsequit· quia gene/
ratio dicit primā emanationē· ideo innascibilis p̄uat
om̄em emanationē· ꝛ ideo dicit fontalem plenitudinē
nec tm̄ respectu generationis· sʒ etiam spirationis· et
ideo innascibilitas nec generatio est nec spiratio· Sʒ
improcessibilitas dicit· quia nec spirat nec spirationē
consequit· ꝛ sic nō excludit filius siue generatus· Filiꝰ
em̄ generat· ꝛ tñ nō spirat· nec spirationē cōsequit· Im
processibilis igit nō priuat nisi vnā solam emanationē
ꝛ ideo dicit solum ptem istiꝰ fontalis plenitudinis· et
ideo improcessibilitas nō pōt esse notio distincta ī p̄re
ab innascibilitate· nec in filio a spiratione· nec impor/
tat fontalem plenitudinē sʒ solū in spirando· Quāuis
igit improcessibilitas possit dicere nobilitatem· tñ q̄a
nō distinguit ab alijs assignatis· iam nō ponit in nu/
merū cū alijs· ꝛ sic patent tria p̄ma obiecta ꝙ improces
sibilitas distinguit ꝛ dicit nobilitatem· ꝛ dicit fecūdi/
tatem· quia rōnes nō valent· eo ꝙ h̄ totū in alijs rōni/
bus assignatis clauditur· ideo contra alias nō distin/
guit· ¶ Ad illud qd̄ querit quare nō cōicat innascibi/
litas sicut improcessibilitas· dōm ꝙ sicut patʒ quia im 27
processibilitas nō claudit in suo intellectu nō eē ab alio
sicut facit innascibilitas· sed solum dicit nō spirari· p̄r
aūt nulli pōt cōmunicare qd̄ nō sit ab alio· pōt tñ cōica
re alij ꝙ nō spiret· ¶ Ad illud qd̄ obijcit quare nō pro 28
ducere nō est notio· dōm ꝙ nō est nobilitatis· ꝛ esto ꝙ
esset· quia illud nō videt p̄ncipaliter cōsiderari in rati
one sui nois· dicendum ꝙ illud est rō· quia nō dicit re
spectum positiuū q̄ʒtū est de rōne sui nois· ꝛ ideo sim/
pliciter pōt cōuenire essentie· ꝛ ideo nō est notio· Non
sic aūt ē de innascibilitate· vt in p̄cedētibꝫ visum est.

¶ Dist· xxix· De his que pprie ꝛ eternaliter di/
cunt de deo ſm relationem seu pprietatem non
psonalē que est cōmunis spiratio significata per
hoc nomen principium·

Et p̄terea aliud nomen multiplicē notans re/
lationē· Supra egit mgr̄ de pprietate nō psona
li que ē innascibilitas· Hic scd̄o agit de pprieta
te siue notione nō psonali que ē cōis spiratio significa
ta p h̄ nomē p̄ncipiū· Et q̄m illud nomen nō tm̄ notio
naliter accipit· imo etiā essentialiter· ¶ Ideo distin/
guit p̄mo huiꝰ nois multiplicitatē· scd̄o manifestat hꝰ
nois vnitatē ſm ꝙ dicit de patre ꝛ filio respectu spiri/
tussancti· ostendēs ꝙ sunt vnū principiū spūssancti· et
h̄ ibi· deinde in eodē libro cōtinue· ¶ Prima ps habet
duas· In prima distinguit huiꝰ nois multiplicitatē·
In scd̄a v̄o mēbra sue distinctionis explanat· ondens
p auctes ꝙ p̄ncipiū habet oēs illas acceptiones· et h̄
ibi· Et pater ab eterno principiū est filij· ¶ Silr scd̄a
ps in qua agit de hoc noīe p̄ncipiū specialiter put dici
tur notionaliter et essentialiter habet duas· ¶ In pri/
ma ostendit ꝙ pater ꝛ filius sunt vnum principium
ibi· deinde in eodem libro· In secūda qua vnitate sunt
vnum· scʒ vnitate notionis· ibi· Unum autem princi/
pium sunt· ꝛc· vbi ostendit ꝙ eadē notione sunt princi
pium· ꝛ ꝙ illa notio est spiratio·

¶ Distinguit multiplicem ac-
ceptionē huiꝰ nominis princi-
pium ſm ꝙ dicit relatiue· a

DI· XXIX

Et pre-
terea aliud nomen
multiplicē notās re
lationē· s· principiū· Dr̄ em̄ p̄n-
cipiū semp ad aliquid· ꝛ dicitur
pr̄ p̄ncipiū· ꝛ filiꝰ p̄ncipiū· ꝛ spi-
ritussc̄us p̄ncipiū· ſ differenter
Nam pater dr̄ p̄ncipiū ad filiū
ꝛ ad spm̄scm̄· Vñ Augꝰ· in· iiij·
lib· de trinit· ait a pater est princi
piū totius diuinitatis· vel si me
lius dicit deitatis· q̄ ipe ē a nul
lo· Nō em̄ hʒ de quo sit vel de q̄
pcedat· sed ab eo ꝛ filius est ge
nitus ꝛ spūssc̄us pcedit· Nō g̊
dr̄ p̄ncipiū totiꝰ deitatis ꝙ vel
sui vel diuine essentie p̄ncipiuʒ
sit· sed q̄ p̄ncipiū ē filij ꝛ spūs-
sancti in quibꝰ singulis tota di-
uinitas ē· Filius ad spm̄scm̄ dr̄

a ¶ Pater est
principium toti 1
us diuinitatis·
ꝛc· Queritur p
quo stat ibi hoc
nomen principi
um· Nō em̄ pōt
stare pro eēntia
nec p psona· q̄a
vtrūq̄ dic̄ q̄ʒtū
est de se absolu/
tū· aut ergo stat
p p̄rnitate· ꝛ h̄
falsum· quia nō

principium. Spiritus vo sanctus non dicitur principium nisi ad creaturas. ad quas pater etiam dicit principium et filius. et trinitas ipsa simul. et singula psonarũ principium dicit creaturarũ.[b] pater ergo principiuz est sine principio. Filius principiũ de pncipio. Spiritussanctus principiũ de vtroq. id ẽ de patre et de filio.

¶ Membra distinctionis explanat ostendẽs p autoritates q principiũ habet oẽs illas acceptiones. b

Et pater ab eterno principiũ est filij. et pater et filius pncipiũ spiritussancti. quia filius ẽ a patre. et spiritussanctus ab vtroq. Spũs vero sanctus non ab eterno principiuz est. sed esse cepit. quia non dicitur pncipium nisi ad creaturas. Cũ ergo creature esse ceperũt et[c] spũssanctꝰ eẽ cepit pncipium earũ. Ita etiã pater et filius esse cepit cum spiritusancto vnũ principiũ creaturaruz. quia creature esse ceperũt a patre et filio et spiritusancto. et dicunt hi tres nõ tria sed vnũ pncipium omniũ creaturarum. quia vno eodemq modo pncipiũ rerũ sunt. Nõ eniz aliter sunt res a patre. et aliter a filio. sed penitus eodem modo. Ideo apostolus intelligẽs hanc trinitatem esse vnũ principium rerũ ait. Ex ipso p ipm. et in ipso sunt omnia. ¶ Cum vero audiuimus omnia esse ex deo vt ait Augꝰ. de natura boni. omnes vtiq naturas intelligere debemus. et omnia que naturalia sunt. Nõ eni ex ipso sunt peccata. que naturam nõ seruant sed viciant. que ex voluntate peccantiũ nascuntur. Omniũ ergo que naturaliter d sunt vnũ pncipiuz est pater cũ filio et spiritusancto et hoc eẽ cepit.[d] Ab eterno aũt pater principium est filij generatione. et pater et filius vnũ principium spiritussancti. Unde Augꝰ. in v. li. de trini. ita ait. Dicitur relatiue pr. ideq relatiue dr pncipium. Sed pater ad filiũ dicitur principium vero ad omnia

Rho. xj.

Quõ accipiendũ est omia eẽ ex deo

Augꝰ.

ẽ pater spũssanctꝰ. Nec p spiratione. quia spiratio nõ est respectu filij. Nec cõmuniter ad vtrũq. quia nihil habent cõmune nisi essentiã. Nec pro innascibilitate. quia innascibilitas nõ dicit respectum ad psonam sed priuationẽ respectus. ergo omi modo ẽ falsa. R°. dõm. q sensus locutionis h est pater est principium totiꝰ deitatis. id ẽ. omniũ psonarum in deitate. et est distributõ accõmodata. sicut dr celuz cõtinet omia se. s. excepto. Si aũt queratur p quo stat h nomen pncipiuz. dõ q stat p paternitate simul et spiratiõe. quia p paternitatẽ est pncipiũ filij. p spirationem pncipiũ spũssancti. p vtrũq pncipium vtriusq. Ad ergo obi q nõ habẽt cõmune. dõm q nõ cõueniunt in notiõe vnica cõuenientia formali tñ cõueniunt cõueniẽtia originali i eadẽ psona. et eiusdem psone proprietate. quia eni psona patris a nullo est. vt dicit in lra. ideo omi modo pductionis pducit. et ideo est pncipiũ totiꝰ deitatis. Unde idem importat noĩe pncipij cũ dicit pncipiũ deitatis intellectu pncipali. qd importat nomine innascibilitas q̃tũ ad intellectũ consequentem. et ex hoc vbo et ex hac rõne vbi cõfirmationẽ recipit ista positio que dicit q innascibilitas dicit in patre plenitudinem fontalitatis siue fontalem plenitudinez licet ex cõsequẽti intellectu. b ¶ Pater ergo pncipiũ
2 est sine pncipio. et c. Querit de hmõi locutionibus q̃liter accipit ibi hoc nomen pncipium. cum dicit pncipium sine pncipio. pncipium de pncipio. Aut eni accipit eẽntialiter. aut psonaliter. Nõ psonalit vt videt. q spũssctũs dicit esse pncipiũ de pncipio et pncipium nõ cõuenit ei nisi tm pluraliter. Preterea sicut dicit mgr dist. xxvij. nõ põt dici h de illo nisi q̃tum ad nomina substantialia. ergo pncipium non põt accipi notionaliter. Et iterum. p qua notione acciperet cũ dicit. filius pncipiũ de pncipio. q nõ p filiatione. quia hoc conuenit spiritui scõ. s. esse pncipiũ de pncipio. Nõ p cõi spiratiõe. q cõis spiratio conuenit pri. cui nõ cõuenit esse pncipiũ de pncipio. Si tu dicas q accipit essentialiter. Cõtra essentie nõ ẽ psone pncipiũ nec dicit respectũ ad psonã. ergo cũ pncipium dicat respectũ ad psonã. nõ põt accipi essentialiter. et ita nullo modo. R°. posset dici q hoc nomen pncipiũ accipitur in compatione ad creaturam. et trahit ad psonas p ppositiões additas. sicut cũ dicit. deus de deo. et deꝰ non de deo. et cõsimilia. et sic cessant obiectiões. Aliter põt dici q h nomen pncipiũ nõ est impositũ ad significandũ respectũ essentialem vel psonalem q̃tum est de se. sed indifferenter se hz ad vtrũq. et eiꝰ acceptio determinat p adiunctũ. qñ ergo dicit de patre stat pro notione paternitatis et spirationis cõiter. et artat p pprietatẽ innascibilitatis p hoc q dr nõ de pncipio. Similiter in filio stat p cõmuni spiratione cũ filiatõe q̃ importat p h q dicit de pncipio. De spũsancto vo dicendũ q stat essentialiter tm. et artat ad psonam p hoc q dicitur de vtroq. c ¶ Spũssanctus esse cepit pncipium earũ scz creaturarũ. Videt dicere contra illud qd dcm est supra. dist. iij. Ex ppetuitate creaturaruz intelligit conditor eternus. si ergo spũssanctus est eternus conditor. ergo eternaliter pncipiũ. Item in hymno. Eterne rerũ conditor. Itẽ rõne videt. q res ab eterno fuerunt in deo. sed nõ nisi sicut in pncipio. ergo ab eterno fuit pncipiuz. ¶ R°. dõm. q noĩa que dicũt effectũ in creatura pñt illũ dicere actu vel habitu. Si actu. ex tpe dicũtur 3
Si habitu pñt dici eternaliter. Et qm pncipiũ põt sonare in actũ vel in habitũ. ideo nõ põt dici solũ tpalit imo etiã eternaliter. sed qm vsus magis accipit h nomen pncipiũ put dicit in actu q̃ i habitu. ideo dic mgr q dr tpaliter. Ad obi q dr cõditor eternꝰ. dõz q locutio duplex ẽ. Tũ ex pte eiꝰ qd ẽ conditor quia põt dicere actũ vel habitũ. Tum ex pte eiꝰ q ẽ eternꝰ q põt teneri 4
adiectiue vel sbstãtiue. Et si eternꝰ teneat substãtiue. sic nõ ponit eternitatẽ circa conditionẽ sed circa supposi tum. et est locutio vera. Si adiectiue. et conditor tenet habitualit. adhuc est locutio vera. Si actualiter tunc falsa. Sensus sunt manifesti. Nã vno modo sensus ẽ

eternus conditor·i·conditor qui est eternus· Alio modo eternus conditor·i·ab eterno potens condere in tēpore. Et tertio modo eternus conditor· quia eternaliter condidit· Duob3 primis sensibus est vera locutio· sed tertio sensu est falsa. d ¶ Ab eterno autē pater p̄ncipium est filij·

Joh· viij

Obijcit͛ pr̄ ⁊ filius et sp̄ussanct⁹ nō sunt p̄ncipiū nisi ex tp̄e· ḡ ſm hoc cū eternū sit e añ tēporale· per p̄us dicit͛ principium notionaliter in diuinis q̄3 eēntialiter· S3 cōtra· oīe essentialiter dictū est cōmunius· ⁊ q̄3/to aliquid communius tāto p̄/us ergo p̄ prius debet dici principiū essentialiter q̄3 notionaliter· R̄o· dōm· q̄ 5 dupliciť ē loq̄ d̄ h̄ nomine principium· aut respectu s̄biecti· sic cū intellectus eēntie sit ante intellectū p̄sone· sic principiū essentialiť dictū ſm rationem itelligendi· preit p̄ncipiū notionaliter dictū sicut opponit Si aūt respectu termini· sic principiū essentialiter dictum respicit q̄ est diuersū per essentiam ⁊ creatū· sed principium notionaliter dictū respicit personā consubstantialem ⁊ increatā ⁊ eternam· ⁊ ideo principiū notionaliter dictum dicitur eternaliť· et quātū ad hāc viam prius dicitur in deo non solum quantū ad intellectum sed etiam quantum ad rem· et sic patet de qua acceptione hoc nomen principium dicitur per prius ſm diuersas comparationes. e ¶ Creatorē se voluit ostendere· Uidetur falsum q̄ cum filius se dixerit principium creatorē se voluit ostendere· quia ipse respondit ad questionem pharisęorum querentiū. Tu qui es· sed quis querit de persona· sed principium ſm q̄ pro creatore accipitur tenetur eēntialiter· ergo aut dominus non respondit conuenieter· aut principium nō stat pro creatore· ibi Si dicas q̄ appropriatur filio· Cōtra tā ratio creationis q̄3 rō principij appropatur patri· ergo non filio· R̄o· dicendū· 6 q̄ p̄ncipiū tenetur essentialiter sic̄ dicitur in littera· sed tractū est ad p̄sonam filij· S3 q̄ obijcis q̄ appropatur patri· dicendū q̄ principium de ratiōe sui nois nō appropiatur filio nisi per additionem· et sic̄ i p̄posito· quia appropriatur per actum h̄/bi· Nō em̄ dixit simpliciť ego principium· s3 ego p̄ncipium qui ⁊ loquor vob· f ¶ Nam licet filius sit principium de p̄ncipio non est tamē cōcedēdum q̄ filius habeat pricipium· Contra· videt͛ debere concedi quia omne relatiuū d3 hr̄e correlatiuū sibi rn̄dēs· ḡ si fili⁹ cū dr̄ p̄ncipiū de p̄ncipio dr̄ relatiue d3 hr̄e correlatiuū qd̄ est p̄ncipiū· R̄o· 7 dōm· q̄ habere p̄ncipiū dr̄ dupl'r· Aut sic̄ correlatiuū· sic fili⁹ dr̄ hr̄e prē3· ⁊ sic fili⁹ h3 p̄ncipiū Aut sic̄ dispositiōe3 sui· ⁊ sic dr̄ hr̄e p̄ncipiū qd̄ icipit eē· ⁊ sic fili⁹ ñ icipit eē q2 ñ icipit· Ual'r ē hr̄e p̄ncipiū eēndi aut durādi Primo mō filius habet principium· secundo modo non·

Hic adiungit de spiritu scō q̄ ipse principium sit.

Ex his colligit͛ q̄ pater eo ē principium filij q̄ pater generatiōe. s. et eodem etiā autor filij.

Nota q̄ dicit filiū nō eē ab initio sed ab initiali.

Aplt et q̄ sensu illa verit h̄yla.

que ab ipso sunt· Et principiū dicitur filius· Cum em̄ diceret͛ ei· Tu quis es? respōdit principium qui ⁊ loquor vobis· S3 nunq̄d p̄ris p̄ncipiū ē? imo creatorē se voluit ostēdere· cū se dixit eē p̄ncipiū· sic̄ ⁊ pr̄ p̄ncipiū ē creature· q2 ab ip̄o sunt oīa· ¶ Cū v̄o dicimus ⁊ p̄rem p̄ncipiū· ⁊ filiū p̄ncipiū· nō duo p̄ncipia creature dicim⁹· q2 pr̄ ⁊ filius simul· ad creaturā vnū p̄ncipiū ē· sic̄ vnus creator· Si autē q̄cquid i se manet· et gignit vl' opat͛ aliq̄d· p̄ncipium est ei⁹ rei quam gignit· vl' eius quam operatur· nō possumus negare etiā sp̄m̄sanctū recte dici p̄ncipiū· q2 nō eū sepam⁹· ab appellatiōe creatoris· q2 scriptū ē de illo q̄ opet͛· ⁊ vtiq3 in se manēs opat͛· Nō em̄ in aliq̄d eorū q̄ operatur ip̄e mutat͛ ⁊ vertit͛· Unū ḡ p̄ncipiū ad creaturā cū patre et filio ē sp̄ūssanct⁹· nō duo vel tria p̄ncipia· Ecce apte ostēdit Aug⁹· p̄rē3 et filium ⁊ sp̄m̄sanctū eē vnū p̄ncipiū rerū creatarū· i· vno eodēq3 mō eē p̄ncipium ⁊ illū modū satis apuit· q2 sc3 opant͛ oīa· ⁊ q2 silr̄ opant͛ hi tres· iō vnū p̄ncipiū eē dicunt͛· ¶ De h̄ noīe p̄ncipiū put dicitur notionalr̄ ⁊ eēntialr̄ ostēdēs q̄ pr̄ ⁊ filius sunt vnum principium spiritussancti· c Deinde i eodē libro continue ostēdit quō pr̄ dicat͛ p̄ncipiū ad filiū· ⁊ ad sp̄m̄sanctū ip̄e fili⁹· dicēs iō eē p̄rem p̄ncipiū filij· q2 genuit eū· ⁊ p̄rem ⁊ filiū eē p̄ncipiū sp̄ūssancti· q2 sp̄ūssanct⁹ p̄cedit vel dat͛ ab vtroq3· Ait em̄ ita· Si gignens ad id qd̄ gignit p̄ncipiū ē· pr̄ ad filiū p̄ncipiū ē· q2 genuit eū· Utrū aūt ⁊ ad sp̄m̄sanctū p̄ncipium sit pr̄· q2 dictū ē de p̄re p̄cedit· ñ parua q̄stio ē· Qd̄ si ita ē nō iā p̄ncipiū ei⁹ tātū erit rei quā gignit vl' facit· s3 ⁊ ei⁹ quā dat ⁊ q̄ p̄cedit ab ip̄o· Si ḡ qd̄ dat͛ vl' qd̄ p̄cedit· p̄ncipiū h3 a q̄ dat͛ vl' p̄cedit· fatēdū ē p̄rem vl' filiū vnū p̄ncipiū eē sp̄ūssancti· ñ duo p̄ncipia S3 sic̄ pr̄ ⁊ fili⁹ ad creaturā relatiue vn⁹ creator ⁊ vnus dn̄s dr̄· sic relatiue ad sp̄m̄sctm̄ vnū p̄ncipiū· Ad creaturā3 v̄o pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄ūssctūs vnū p̄ncipiū sic̄ vn⁹ creator et vn⁹ dn̄s· Ecce habes q̄ pr̄ p̄ncipiū filij dr̄· q2 genuit eū· Qua ḡ notione ē pr̄· ea p̄ncipiū filij dr̄· i· generatiōe· ſm quā etiā dr̄ autor filij· Un̄ hyla· i· iiij· li· de tri· ita ait· ip̄o q̄ pr̄ dr̄ eius quē genuit autor ostēdit͛· id nomen hn̄s qd̄ neq3 ex alio p̄fectū intelligat͛· et ex q̄ is q̄ genit⁹ est substitisse doceat͛· Nouit eccl'ia vnū innascibilem deū· Nouit vnigenitū dei filiū· Cōfitet͛ p̄rem ab origine liberū· cōfitet͛ ⁊ filij originē ab initio· nō ip̄m ab initio· s3 ab initiali· nō p̄ se ip̄m· s3 ab eo qui a nemine ē natū ab eterno· natiuitatē· s· ex paterna eternitate sumētē· Edita ē h̄ fidei p̄fessio· s3 p̄fessionis rō nōdū exposita ē· ⁊ iō querēda· sc3 quō itelligendū sit q̄ ait filij originē eē ab initio sed non ipsum esse ab initio· sed ab initiali· Hoc vtiq3 subdens· determinauit quō acceperit initiū inquiēs originem filij eē ab initio· Ac si diceret· Nō ita intelligas originē

filij esse ab initio quasi ipe filius habeat initium. sed quia ipe est ab initiali id est a pr̄e a q̄ sunt oïa. Nā licet filius sit p̄ncipiū de p̄ncipio non est tñ ɔcedēdum q̄ filius hēat principiū. Cumqȝ filius sit principiū de principio. ⁊ pater principium nō de principio. non est p̄ncipiū de principio. principiū sine principio. sicut filius non est pr̄. Neqȝ tñ duo principia. sed vnum. sicut pater ⁊ filius non duo creatores. sed vnus creator.

Q̄ pr̄ ⁊ filius sunt vnū principiū spūssancti vnitate notionis que est spiratio. d

Unū aūt principiū sunt pr̄ ⁊ filius. non tm̄ creaturar. vt dictū est supra. sed etiā spūssancti. Ideo queri solet vtruȝ eadē notione pr̄ sit principium spūssancti ⁊ filius. an sit alia notio qua pr̄ dicatur principium spūssancti ⁊ alia qua filius.

¶ Ad qd̄ dicimus. cū pr̄ dicatur principiū spūssancti ⁊ filius. q2 spūssāctus ꝓcedit vel datur ab vtroqȝ. nec aliter ꝓcedit vel datur a pr̄e q̄ȝ a filio sane intelligi p̄t pr̄em ⁊ filium eadē relatione vl' notione principiū dici spūssancti. Si vero queritur que sit illa notio quā ibi notat principiū. nomen eius nō habem⁹. sed nō est ipa paternitas vel filiatio. immo notio quedam que pr̄is est et filij. quia ab eterno pater ⁊ filius vnū principiuȝ est spūssancti. Donator autem vt predictum est dicitur pater vel filius ex tempore sicut spūssanctus donum vel donatum.

Queritur q̄ sit notio qua pater ⁊ filius dicit̄ principiuȝ spūssancti.

Ad euidētiā eor̄ que dicunt̄ in p̄senti dist. duo q̄runt̄ de hoc noīe principiū. Primo queritur de ipo q̄ȝtū ad multiplicitatē. Scd̄o q̄ȝtuȝ ad ad vnitatē. Et q̄ȝtū ad p̄mū duo q̄runt̄. Primo supposito q̄ h̄ nomē p̄ncipiū accipiat̄ eēntialit̄. q̄r vtr̄ possit accipi p̄sonalit̄ siue notionalit̄. Scd̄o dato q̄ eēnalit̄ et notionaliter. q̄r vtrū de illis duob⁹ modis accipiatur vniuoce vel equiuoce. ¶ Questi. I. a

Q̄ h̄ nomē principiū accipiat̄ notionaliter videt̄ sic. Aug. v. de trini. Pr̄ ad filiū principiuȝ est. q2 genuit eū. ḡ idē importat̄ noīe principij qd̄ noīe generatōnis ḡ tenet̄ p̄sonaliter siue notionaliter. Itē h̄ vr̄ rōne. q2 vbicūqȝ est rō emanatōis ⁊ originis ibi est vna rō p̄ncipij. Sȝ in diuinis vere ⁊ ꝓprie est rō emanatōnis. ḡ ibi vere ⁊ ꝓprie est rō principij. ¶ Cōtra. p̄ncipium et primū sūt idē. ḡ vbi cadit rō p̄ncipij est dicere p̄mum. ⁊ vbi est dicere p̄mū est dicere p̄us. q2 suplatiuus p̄supponit compatiuū. ⁊ vbi prius ibi posterius. ḡ a primo vbi est rō p̄ncipij. ibi est rō posterioris. sed in diuinis nullo mō recipit̄ q̄ vna p̄sona sit posterior alia. ergo nullo mō p̄sona ē p̄ncipiū p̄sone. ¶ Itez in creaturis idē est p̄ncipiū ⁊ initiū sicut pȝ p̄ ph̄m. ḡ vbi nō recipit̄ initiū. nec p̄ncipiū. sed oēs p̄sone ī diuinis sūt sine initio. ḡ ⁊ sine p̄ncipio. ḡ p̄ncipiū non dicit respectū p̄sone ad p̄sonā. ḡ nō accipit̄ p̄sonaliter siue notionaliter. ¶ Itē idē ē cā ⁊ p̄ncipiū re differēs rōne. q2 p̄ncipium dicit̄ q̄ȝtū ad fieri. cā q̄ȝtū ad eē. ḡ si maioris nobilitatꝭ est eē q̄ȝ fieri. ꝓprius debet ibi accipi rō cause q̄ȝ principij. sed nō recipit̄ q̄ vna p̄sona sit cā. ⁊ alia sit effectus ḡ nec debet ibi recipi intētio p̄ncipij. ¶ Itē d̄s ē alpha et o. principiū ⁊ finis. ⁊ vtrūqȝ est equalis nobilitatis Sed intētio finis ita dicit̄ de deo eēntialiter q̄ nullo mō pluraliter. de⁹ est eñ ita finis creature q̄ nō est finis p̄sone. ḡ similiter vr̄ q̄ ita p̄ncipiū creature q̄ nllo mō sit principiū p̄sone. ¶ R̄o. dd̄m q̄ in diuinis ē vera origo siue emanatio. non tm̄ vera sed etiā completissima. Ad hoc aūt q̄ sit p̄fectissima necesse est q̄ emanans hēat cū ꝓducente equalitatē omnimodā ac vnitatē in substātia. q2 nihil p̄t equari deo nisi d̄s. si ergo emanatio ⁊ origo debet exp̄mi cōueniēter ⁊ catholice. debēt recipi noīa dicētia originis veritatē. ⁊ nō recipi noīa importātia imp̄fectionē vel diuersitatē vel inequalitatē. Qm̄ ḡ p̄ncipiū ⁊ p̄ncipiatū dicūt originis veritatē. iō vtrūqȝ recipit̄ in diuinis. maxime aūt intentio principij. Sȝ qm̄ posterius dicit imp̄fectionem. ⁊ initiū similiter. q2 dicit imp̄fectā duratōem scȝ inceptionē. ⁊ intētio cause importat diuersitatē. q2 cā est ad cuius esse sequit̄ aliud. ⁊ intētio finis inequalitatez. q2 finis melior est his que sūt ad finē. iō nec intētio priorꝭ et posteriorꝭ. nec initij ⁊ iniciati. nec cause ⁊ effect⁹. nec finis ⁊ eius qd̄ est ad finē. recipit̄ in p̄sona respectu p̄sone. sed intētio ꝓducētis ⁊ ꝓducti. q2 possibile est q̄ ꝓductus sit sūme p̄fectus ⁊ equet̄ ꝓducēti. iō recipit̄ in diuinis. silr̄ ⁊ intētio p̄ncipij. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur q̄ ad principiū sequit̄ prius ⁊ ad prius posteri⁹. dd̄. q̄ sicut dicit̄ s̄m Hyla. pr̄ maior est filio nec tñ est filius minor. q2 sonat in imp̄fectionē h̄ qd̄ est minor. ideo q̄ȝuis recipit̄ q̄ pr̄ sit p̄or filio. q2 ille est ab illo. non econuerso. nō tñ recipit̄ q̄ iste posterior. Attamē nec rō p̄oris oīo recipit̄ ꝓprie. q2 cū in diuinis sit ordo et origo. ꝓprius ē origo. ⁊ minus ꝓprie ordo. nec ē nisi solū rōne originis. Qm̄ ḡ principiū p̄ncipalit̄ importat originē et prius ordinē. iō simpliciter recipit̄ intentio p̄ncipij. Intētio v̄o prioris minus ꝓprie ⁊ cū determinatione. Intētio aūt p̄ncipij ꝓut p̄uat anteri⁹. ꝓprijssime recipitur in d̄o. maxime q̄ȝtū ad p̄sonā pr̄is. ⁊ iō nō sequit̄ q̄ ita ꝓprie dicat̄ p̄us q̄ tm̄ dicet respectū ad posterius. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄ de initio. dd̄m q̄ initiuȝ vno mō accipit̄ large ad p̄ncipiū eēndi ⁊ durandi. Alio mō ꝓprie ad p̄ncipiū durādi. vt illō dicat̄ hr̄e initiuȝ q̄ incipit esse. Primo modo p̄t accipi in diuinis ⁊ sic accipit Hyla. in litera. scd̄o v̄o mō nō p̄t. ⁊ sic nō equiualet p̄ncipio. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄ de cā q̄ idē ē qd̄ p̄ncipium. dd̄m q̄ in creaturis idē est p̄ncipiū ⁊ cā. ⁊ h̄ est q2 ꝓductū differt a ꝓducēte. ⁊ iō p̄t dici effect⁹ ei⁹. ⁊ istō p̄t dici cā. ⁊ in idē ɔcurrit intētio cause ⁊ p̄ncipij ⁊ silr̄ nomen sed nō ita in diuinis. q2 ibi p̄t eē vni⁹ substātie ꝓducēs cū ꝓducto. iō nō valet illō. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄ d̄ fine iā pȝ r̄nsio. q2 finis quātū est de se dicit excessū bonitatis respectu eius qd̄ est ad finē. nō sic p̄ncipiū respectu eius qd̄ est ex illo. ⁊ ideo deus nō p̄t esse finis nisi creature inequalis. p̄t tamē esse ⁊ est principiū p̄sone oīno equalis. ⁊ ideo vna p̄sona non est finis alterius. est tñ principiū. ¶ Questio II b

Utrū hoc nomē p̄ncipiū cū accipiat̄ essentialit̄ ⁊ notōnalit̄. dicat̄ vniuoce vl' equiuoce. Et q̄ vniuoce videt̄ Basilius dicit q̄ filio dei accipere cū creaturis est cōmune. sed hr̄e p̄ eēntiā ꝓpriū. si igit̄ cōmune est accipere. ḡ ⁊ dare. ⁊ si hoc. cuȝ penes h̄ accipiat̄ rō principij respectu filij ⁊ respectu creature. vr̄ q̄ dicat̄ vniuoce. ¶ Itē sic differt p̄ncipiū eēntialiter dictū ⁊ notionalit̄ sicut sapiētia ⁊ sapiētia genita. sed non dicit̄ equiuoce sapiētia sic ⁊ sic. ḡ ⁊c̄. ¶ Itez nihil dicit̄ multiplicit̄ ex h̄ q̄ dicit̄ de genere ⁊ de specie. siue ex h̄ q̄ hȝ vnū sup/

positum ⁊ plura. ⁊ quia multiplicitas respicit significationes diuersas non supposita. sed principiuz essentialiter dictum est in plus. ⁊ pluribus conuenit q̄ȝ notionaliter. ⁊ conuenit eisdem ip̄is. ergo non dicit̄ multipliciter sed vniuoce. ¶ Item ꝙ non dicat̄ analogice videtur. quia vbi est analogia ibi est prius ⁊ posteri⁹. sed in diuinis non est prius ⁊ posterius. ergo nec analogia. Et iterum ꝙ nec equiuoce. Quia vbi est equocatio ibi est diuersitas significationis. sed ꝑsona ⁊ essentia non sūt diuersa. ergo nec potest equiuoce. ¶ Sed contra ꝙ dicatur multipliciter videt̄ primo ꝑ magistꝝ in litera qui dicit. ꝙ hoc nomen principium multiplicem facit intelligētiaȝ. ergo dicit̄ multipliciter. ¶ Itē hoc ip̄m videtur ratione. quia isti actus generare. spirare. creare. sunt ip̄ius principij. ſm ꝙ differēter accipitur. sed non est vnam cōmunem rationem inuenire ad istos actus. ergo nec ad principium quod dicit respectum sic differētem. ¶ Item regula est philosophi ꝙ si aliquid in vna sui acceptione habet vnum suppositum. ⁊ in alia aliud. dicitur multipliciter. sed principium essentialiter dicit̄ respectu creati. ⁊ notionaliter respectu increati. ḡ multipliciter sic ⁊ sic. ¶ Item principium essentialiter dictum dicit̄ tꝑaliter. notionalit̄ dictum eternaliter. sed nihil est cōmune vniuocū eterno ⁊ tꝑali. ḡ ⁊c. ¶ R℞o. dō ꝙ nomē accipi differenter in diuinis p̄t esse tripliciter. Aut q̄ȝtū ad suppositū. aut q̄ȝtū ad significatū. aut q̄ȝtū ad ↄnotatū. Primo mō accipit̄ differēter h̄ nomē d̄s. q̄ cū dicitur deus est eternitas. ⁊ deus generat. in prima stat ꝓ natura. in scd̄a ꝓ ꝑsona. ⁊ illud nō inducit aliquā multiplicitateȝ. Alio mō ↄtingit tm̄ differēter accipi q̄ȝtū ad significatū. ſm ꝙ ip̄e terminus in vna sui acceptione significat essentiā. in alia ꝑsonā. sicut h̄ nomē pr̄ ꝓut dr̄ deus pr̄ filij. et ꝓut dicitur pater nr̄. ⁊ hoc inducit equiuocationeȝ q̄ est diuersitas significationis non in re ip̄a sed in significando. Tertio mō ↄtingit differēter accipi rōe cōnotati. vtpote hoc nomē ꝑncipiū dictū eēntialit̄ ↄnotat effectū. dictū ꝑsonaliter nihil cōnotat creatū. ⁊ illd̄ inducit multiplicitatē ſm analogiā nō ſm equiuocationē. Scd̄m analogiā quidē. quia accipit̄ ꝓ diuersis siue diuersa importat que nō habēt nisi vnitatē ꝓportionis. ⁊ id̄o necessario oportet ꝙ incidat ibi analogia sed nō equiuocatio. q̄ equiuocatio hȝ plures institutiones. ⁊ determinate accipit̄ ꝓ qualibet. sicut pȝ in hoc noīe canis. sed nō sic se hȝ h̄ nomen principiū. Nā ꝑncipiū de sua impositione impositū est ab actu ꝓducendi. nō creādi nec generādi. Vn̄ sicut ꝓducere de ꝓductione filij ⁊ creature nō dicitur equiuoce sed analogice. ita ⁊ hoc nomē ꝑncipiū ſm has tres accipit̄ comparationes differēter. Concedo ḡ ꝙ ibi est multiplicitas quedā. q̄ȝuis nō sit multiplicitas simplicit̄ sicut equiuocationis ꝓprie dicte. ⁊ ↄcedende sunt rōnes ad hoc quia nō ↄcludūt ꝙ sit ibi equiuocatio vera. Tamē illd̄ verbū philosophi intelligit̄ qn̄ nomē hȝ diuersa opposita. que non vniunt̄ in aliquo nec vniuoce nec analogice qd̄ sit illi termino oppositū. sed primo ⁊ ꝑ se opponunt̄. non sic aūt est in ꝓposito. q̄ ꝑncipiū nō dicitur primo ad filiū vel ad creaturā. sed ad h̄ qd̄ est ꝓductuȝ siue principiatū. ⁊ quidē dicit̄ de filio ⁊ creatura q̄ȝuis nō vniuoce sed analogice. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de basilio dō ꝙ basilius accipit cōmune ꝑ analogo. quod ē mediū inter pure vniuocū ⁊ equiuocū. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de sapiētia ⁊ sapiētia nata dō ꝙ nō est simile. q̄ ibi non est diuersificatio nisi solū q̄ȝtū ad suppositūȝ. hic aūt est q̄ȝtū ad ↄnotatū. ⁊ ꝑ hoc pȝ sequēs. ¶ Ad illud quod obijcit̄ vltimo ꝙ non cadit prius ibi ⁊c. dōȝ ꝙ q̄ȝuis non cadat ibi prius ⁊ posterius in se. cadit tn̄ respectu effectus. quia in compatione ad effectū accipitur analogia. Qd aūt dr̄ ꝙ non est ibi diuersitas. dōm ꝙ veꝝ est in re. tamē in significādo ⁊ intelligēdo. aliud est intelligere eēntiam. aliud intelligere ꝑsonā. ita ⁊ dicere. ac ꝑ h̄ ⁊ significare. ⁊ ideo q̄ȝuis nō sit diuersitas a ꝑte rei absolute. nihilomin⁹ p̄t esse a ꝑte significatōis.

Consequēter est questio de scd̄o articulo scȝ d̄ vnitate huius noīs ꝑncipiū. ⁊ circa h̄ querunt̄ duo. Primo queritur vtrum pater ⁊ filius possūt dici vnū principium spūssancti. Scd̄o vtrum possūt dici vn⁹ spirator vel idem principium spūssancti.

¶ Questio I c

Qd possunt dici vnum principiuȝ spūssancti. videtur in litera vbi dicit̄. fatēdum est prēm ⁊ filium vnuȝ ꝑncipium esse spūssancti. ¶ Item rōe videtur. q̄ vnius ꝑncipiati vnum est principium in vno genere. sȝ spiritussāctus vnus est. ḡ habet vnū principiū. ḡ si immediate ⁊ ꝑfecte est a patre ⁊ filio. sunt ḡ pater ⁊ fili⁹ vnū ꝑncipium. ¶ Item pater ⁊ filius spirāt. aut ḡ vna potentia aut duabus. Constat ꝙ vna. quia cuȝ in eis est vna essentia. est ⁊ vna potentia. ḡ cum ipsi dicant̄ esse principium rōne potentie. ⁊ vna sit potentia in patre et filio. pȝ ⁊c. ¶ Item sicut tres ꝑsone vnica creatōne creant. ita due vnica spiratione spirant. sed tres quia vnica creatione creant sunt vnum ꝑncipiū creature. ḡ due vnum principium spūssancti. ¶ Contra. cum dr̄ sunt vnum ꝑncipium spūssancti. aut vnum dicit vnitatem essentie. aut vnitatem ꝑsone. aut notionis. Nō essentie. quia tunc spūssanctus esset ꝑncipium spūssancti. Non ꝑsone q̄ tunc pater ⁊ filius essent vna ꝑsona. ḡ notionis. Sed ↄtra. si pater ⁊ filius ꝓpter vnitateȝ notionis dicunt̄ vnum principium. ḡ ab oppositis pater ꝓpter pluralitatem notionis p̄t dici plura ꝑncipia. ¶ Item si pater est ꝑncipium spūssancti ⁊ filius ꝑncipium. ⁊ hoc ꝑncipiū nō est illud. ḡ duo ꝑncipia. ¶ Itē pater ⁊ filius sunt vnū ꝑncipiū. ḡ vnū ꝑncipiū est pater ⁊ filius. ⁊ si hoc. ḡ pater ē filius. ¶ Itē si vnū sunt ꝑncipium. aut vnum quod est pater. aut vnū ꝙ non ē pater. Si vnū quod est pr̄. ḡ pr̄ ⁊ filius sunt pater. Si vnum quod non est pr̄. ḡ ꝑncipium spūssancti non est pr̄. ergo pr̄ non est ꝑncipium spūssancti. ¶ R℞o. dōȝ ꝙ 16 omnes istā ↄcedunt pr̄ ⁊ filius sunt ꝑncipiuȝ spūssancti. qm̄ Aug. istā ꝓponit ⁊ dicit. sed in mō intelligēdi diuersificant̄. Nam quidam dicūt ꝙ hoc nomen ꝑncipium non dicit ibi essentiā. nec notionē. nec ꝑsonam. sed dicit ↄueniētiam duarum ꝑsonaꝝ in vnica notitōne. Et dicunt. sicut hoc nomen trinus specialiter ē impositum ad sinuandū trinitatē suppositoꝝ. vt conueniunt in vnitate nature. sic in ꝓposito dicunt̄ se habere. Sed tn̄ cum non sit facile hm̄ōi positionē siue translationē ex virtute vocabuli accipere. hec positō nullā dinoscit̄ habere firmitatem. Et ideo fuerūt alij qui dixerunt ꝙ h̄ nomē ꝑncipiū importat notionē in adiacētia. ⁊ est nomen adiectiue tentū. ⁊ iō hoc adiectiuū nominis numerale quod est vnū. cadit a ratione nom̄is et tenetur aduerbialiter. vt sit sensus. pater ⁊ fili⁹ sunt vnum ꝑncipium. id est vno mō ꝓducūt siue spirāt spiritūsanctū. Sed qm̄ hoc nomē ꝑncipiū de sua impositione est nomen substātiuū. vt pȝ. non vr̄ adhuc positio ista rōnabilis. Et ideo fuerunt tertij qui dixerūt ꝙ hoc nomen principium q̄ȝtum est de se stat ꝓ essentia. et conuenit ip̄m ꝑ additōem trahi ad ꝑsonā. ⁊ cum dicitur pr̄ est ꝑncipiū filij. trahit̄ ad ꝑsonā pr̄is. quando

ħo dr̄ pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vnū pncipiū spūssācti stat p eēntia vel natura·inq̄ʒtū tn̄ ē in duab⁹ naturis·ꝛ illō vr̄ cōso nare Ansel·dicēti ꝙ pr̄ ꝛ fili⁹ spirāt inq̄ʒtū vterqʒ idē ds·Et dicūt ꝙ vnū dicit vnitatē circa hūc terminū pn cipiū nō psone sʒ eēntie vel nature vt est in duab⁹ pso/ nis·Sed qm̄ Aug·vr̄ dicere ꝙ pncipiū dictū de pr̄e ꝛ filio dicat notionē cōmunē·silr mgr̄ dicit vltimo capi. ꝙ dicit vnitatē notōis·ꝛ pncipiū importat relatiōem. et eēntialiter nō referk·iō nec iste mod⁹ ē adhuc oīo cō/ ueniēs·lʒ sit aliis pbabilior·Et iō ē q̄rtus mod⁹ dicē/ di·ꝙ h nomē pncipiū stat p notione·nō tn̄ in compa/ tione ad suppositū·sʒ ad naturā ꝛ vim spiratiuam·et vnū iportat vnitatē circa ipm̄ fm̄ ꝙ cōpetit ei⁹ acceptō ni·Et h pʒ sic·Cū em̄ pr̄ ꝛ fili⁹ spirāt spm̄sācti inq̄ʒtū vn⁹ ds improcessibilis·ꝛ inq̄ʒtū vn⁹ ds fit in eis volū tatis vnitas·inq̄ʒtū improcessibil' fit volūtatis vna fe/ cūditas·ꝛ vna fecūditas dicat vnitatē pncipii·dōm ꝙ sine distinctōe ɔcedēdū ē ꝙ pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vnū pncipium

ab 17 spūssācti·Et ad illō ꝙ q̄r quā vnitatē dicat h ꝙ ē vnū circa pncipiū·dōm ꝙ cū h nomē pncipiū d plurib⁹ sil' dicak·nō pt stare p psona·ꝛ cū iterum dicat respectū ad psonā n̄ pt stare p eēntia·g necesse ē ꝙ stet p notiōe·cū ergo dr̄ pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vnū pncipiū·vnū dicit vnitatem notōis in compatōe tn̄ ad vnitatē nature ꝛ vis spira/

c 18 tiue·sicut patebit i alio pbleumate·ꝛ pʒ ex pdictis. ¶ Ad illō qd obiicik postmodū ꝙ h pncipiū nō ē illō demon strato pr̄e ꝛ filio rn̄deri pt dupl'r·Primo ꝙ non pt dici h ꝛ illud·q̄ꝛ p regulā nō cadit distinctio nisi vbi est ex diuersis causis vnio·qm̄ igik vnio oīmoda ē in cōmu nione pncipii·ita ꝙ nō multiplicek·iō nō ē ibi h ꝛ illud

19 Aliter pt dici ꝙ cū dr̄ h ꝛ illud·aut demōstrat formaʒ· aut suppositū·aut vtrūqʒ·Si formā falsa ē·Si suppo situ vel vtrūqʒ·va ē rōne suppositi·ꝛ iō nō sequitur ꝙ duo·q̄ꝛ forma nō multiplicak·Silr pt argui in h noie

d 20 ds· ¶ Ad duo sequētia respōdent qdā ꝙ h nomē pnci piū nō pt subiici·nec ad ipm̄ pt fieri relatio·q̄ꝛ tenek ad/ iectiue·Sʒ illō nihil ē·q̄ꝛ nomē ē substātiuū·ergo po/ test subiici ꝛ pdicari·ꝛ ad euʒ relatio fieri·Et si dicant ꝙ ad h inuētū est·illō nihil ē·q̄ꝛ nō pt pdicari·ꝛ iterum in/ uētio dʒ hr̄e rōnem·ꝛ nos videmus ꝙ potest fieri re/ latio vt si dicatur·In pncipio erat vbuʒ·in q pncipio erat spūs·q̄ꝛ nō in alio erat sʒ i eodē·Etiā pt subiici·q̄ꝛ si pr̄ ē pncipiū spūssācti·a simplici ɔuersa·pncipiū spi ritussācti ē pr̄·Propk qd alik rn̄dēdū ē·q̄ꝛ cū dr̄ vnum pncipiū·vnū dicit vnitatē notōis q cōmunis ē duob⁹ et q̄ꝛ vnitatē dicit cōem·iō ē h ɔn̄s·vnū pncipiū spūs/ sancti ē fili⁹ ꝛ pr̄·ergo fili⁹ est pr̄·sicut h vn⁹ ds est pr̄ ꝛ

e 21 fili⁹·ergo pr̄ ē fili⁹. ¶ Ad vltimū qd obiicik aut vnum qd ē pr̄ ꝛc·dōm ꝙ q̄ꝛ vnū dicit cōem spiratiōem vt ē in plurib⁹·iō nō ɔtingit diuidere aut vnū qd est pr̄·aut vnū ꝙ nō ē pr̄·vt si dicak·oīs hō ē aīal·aut aīal qd ē al/ bū·aut aīal qd nō ē albū·neutrum ē dari·q̄ꝛ aīal cōmunik stat p aīali albo ꝛ nō albo·ita ꝙ p vtroqʒ sil' reddit lo/ cutionē verā·Silr in pposito pncipiuʒ stat p pncipio qd ē pr̄ ꝛ qd ē fili⁹·ꝛ iō nō licet ibi diuidere ꝛ descēdere īmo ē figura dictōis ex mutatōe suppositōis ꝛc.

¶ Questio II d

Utrum sint iste ɔcedēde pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vn⁹ spirator vel sūt

a idē pncipiū spūssācti·Et ꝙ hec sit ɔcedēda·sūt vn⁹ spi rator·vr̄·q̄ꝛ pr̄ ꝛ fili⁹ nō sūt vnū pncipiū nisi q̄ꝛ spirant vnica spiratōe·g cū h nomē spirator importat ipaʒ spi

b ratōem pa·ꝛ fi·sūt vn⁹ spirator· ¶ Itē q̄ꝛ pr̄ ꝛ fili⁹ vni ca creatōe creāt·nō tm̄ dicūt vnū pncipiū creature sed etiā vn⁹ creator·g cū silr vnica spiratōe spirāt·sūt vn⁹

c spirator· ¶ Itē ꝙ sint idē pncipiū vr̄·q̄ꝛ vnitas n̄ mul tiplicata facit idēptitatē oīmodā·sʒ pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vnuʒ pncipiū spūssācti·ita ꝙ vnitas pncipii nllō mō multi/ plicak·g sūt idē pncipiū· ¶ Itē hec ē va pr̄ ꝛ fili⁹ eadeʒ spiratōe spirāt·sʒ idē importak h noīe pncipiū ꝙ h no/ mine spiratio·g ab eq̄pollēti pr̄ ꝛ fili⁹ sūt idē pncipiū. ¶ Cōtra·spirator ꝛ q spirat eq̄pollēt·g sicut vn⁹ spira tor·g vn⁹ ꝛ qui spirat·sʒ hec ē falsa vn⁹ spirat·q̄ꝛ n̄ vn⁹ sʒ duo sūt q spirāt·g ꝛc· ¶ Itē spirator importat ipsm spiratōem in ɔcretione ad suppositū·aut g illō ē essen tia·aut psona·Nō eēntia·g psona·g si pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vn⁹ spirator·sūt vna psona vl' hypostasis· ¶ Itē ꝙ n̄ sit cō cedēdū ꝙ sint idē pncipiū videk·Si em̄ sūt idē pncipiū sūt idē·sʒ hec ē falsa ꝙ pr̄ ꝛ fili⁹ sūt idē·g ꝛ pma est falsa. Qꝫ aūt sequak manifestū ē·bn̄ sequik sūt idē aīal·g idē Qꝫ iterum hec sit falsa sūt idē pʒ·q̄ꝛ sūt distincti·g nō sūt idē· ¶ Itē h ꝙ ē idē ē pnomē relatiuū·g cū pnomē cer/ tā designet psonā·ꝛ relatiuū sit notās idēptitatē·in eo p q refert significat idēptitatē in supposito·sʒ illō non est eēntia sʒ psona·g significat ꝙ sint eadem psona·qd cū sit falsū·restat ꝙ illa locutio sit falsa· ¶ Rn̄o·dōm ꝙ 22 hec locutio pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vnū pncipiū spūssācti simpli/ cik recipik·hec aūt pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vn⁹ spirator nō recipik· ꝛ hec silr nō admittik·pr̄ ꝛ fili⁹ sūt idē pncipiū·Quis ei videank eq̄pollere illi·nō tn̄ eq̄pollēt·Differēti em̄ mō in his locutionib⁹ spiratiōis notio significak·Propk qd notādū ꝙ notio pt significari dupl'r·scʒ in abstra/ ctione vl' in ɔcretōe·In abstractōe vt si dicak spiratō. In ɔcretione vt si dicak pncipiū vl' spirator·In ɔcre/ tione aūt pt significari vl' in compatōe ad sbiectū in rō ne suppositi·vl' in compatōe ad subiectū in rōne actiui vl' vtroqʒ mō·Significak g notio spiratōis in ɔcretō/ ne ad subiectū in rōne suppositi p h nomē spirator qd ē nomē vbale·ꝛ q̄ꝛ suppositū hui⁹ noīs ē psona·n̄ vna psona sʒ due·iō dicim⁹ duos spiratores nō vnū·Nec ē sile d h qd ē creator·q̄ꝛ cū sit nomē eēntiale significat in ɔcretione ad subiectū qd ē sba·Et illō ē vnū in tri/ bus·sʒ notio ad psonā q de se multiplicak nō est vna in duab⁹·Significak etiā notio in compatōne ad subie/ ctū in rōne actiui·vt p h nomē pncipiū qd dicit origi/ nē·ꝛ qm̄ subiectū agit p vtutē·ꝛ virt⁹ respicit naturaʒ· cū in pr̄e ꝛ filio sit vna natura ꝛ vna vtus nō multipli cata·p h nomē pncipiū significak notio spiratōnis vt nullo mō multiplicata·iō dicim⁹ pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vnū pn/ cipiū spūssācti·ꝛ vnū dicat vnitatē notōis·ꝛ vis spi/ ratiue·ꝛ nature in spirātib⁹·Hincē ꝙ pr̄ nō dicit plu/ ra pncipia lʒ plures habeat notōes·q̄ꝛ nō hʒ diuersas vires ꝛ naturas·Significak etiā in compatōe ad sub/ iectū vt in rōe suppositi ꝛ actiui·cū dicik idē pncipium qm̄ pnomē idē qd certā desiderat psonā significare·re spicit suppositū ꝛ pncipiū sicut dictū ē·respicit ipm̄ vt actiuū·ꝛ qm̄ suppositū nō ē idē nec vnū·iō hec ē falsa pr̄ ꝛ fili⁹ sūt idē pncipiū·Hec igik ē va pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vnū pncipiū·h āt ē falsa sūt vn⁹ spirator·Hec iterum falsa·sk idē pncipiū spūssācti·ꝛ rō horum oīm pʒ ex pdictis. ¶ Ad 23 illō g qd obr̄ pmo ꝙ sint vnū pncipiū·q̄ꝛ vnica spirati one spirāt·dō ꝙ h n̄ ē tota rō sʒ h ē tota rō·q̄ꝛ vnica spi ratōe ꝛ vnica vtute ꝛ i vnitate nature spirāt eūdē·ꝛ pn cipiū h mō iportat illā notionē·ꝛ iō sūt vnū pncipiuʒ· Nō sic aūt significak illa notio p h nomē spirator qd ē nomē vbale ꝛ descēdit a vbo qd ɔcernit suppositū pso/ nale·Spirator em̄ dr̄ ille q spirat·ꝛ ille ē psona· ¶ Ad illō qd obiicik de creatōe iā pʒ rn̄sio·q̄ꝛ creatio non tm̄ 24 hʒ vna vtute fieri·sʒ etiā hʒ vnū suppositū·ꝛ ipm̄ ē sba pr̄ em̄ nō creat tāqʒ ppriuʒ subiectū·sʒ ipa sba diuina q vnica ē·sʒ suppositū spiratōis nō pt eē sba sʒ psona·iō

25 nō dr̄ ꝙ pr̄ ⁊ fili9 vn9 sint spirator. ¶ Ad illō qō obijcitur ꝙ idēptitas ē vnitas nō multiplicata. dōm ꝙ illud non sufficit. nisi sit talis vnitas ꝙ non multiplicetur nec compatiatur secum pluralitatem suppositoꝝ quā excludit idemptitas. ⁊ quia vnitas principij compatitur pluralitatem psonaꝝ. idō patet illud. ¶ Ad illō
26 quod obijcitur ꝙ eadē spiratione spirant. dōm ꝙ nō sequitur ex hoc ꝙ sint vnus spirator. q̄uis em̄ eadem sit notio. tamen suppositum non est idem. Et cum dicitur idem principium. notatur idemptitas in vtroq. Cum dicitur eadem spiratione. notatur idemptitas in altero ideo hec non sequitur ex illa. nec vna infert aliam.

¶ Dist. xxx. de his que proprie ⁊ temporaliter dicuntur de deo.

Sunt em̄ quedam que ex tēpore de deo dicunt. Supra egit magister de relatiuis que conueniunt deo proprie et eternaliter. Hic agit de his q̄ conueniunt deo ꝓprie ⁊ tēporaliter. Et habet hec ps duas. In prima magister agit de relatiuis q̄ ex tempore de deo dicuntur. In scd̄a d̄ his que pluribus psonis ꝯueniunt. sed tamen appropriari possunt. vt similis ⁊ eq̄lis. j. dist. xxxj. preterea considerari oportet. cum tres psone. ¶ Prima pars habet quatuor partes. In prima ostendit aliq̄ nomina dici de deo et tēpore exemplificans de pluribus. In secunda q2 exemplū videbatur inconueniēs de hoc nomine dominus. opponit ⁊ soluit. ibi. Sed hic aliquis diceret ꝙ nō ex tempe. In tertia s̄do quia dictum videbatur falsuz qō aliquid ex tempore diceretur de deo. ⁊ idō mouet ⁊ soluit dubiuz. ibi. quō ḡ obtinebim9 nihil fm accidens. In quarta s̄do ex predeterminatōe soluit quoddā dubium in precedētibus quesitum. ibi. hic potest solui questio superius ꝓposita.

¶ Ostendit aliqua nomīa dici de deo ex tempe ponens exempla. a

Sunt em̄ quedam que ex tempore de deo dicuntur. eiq temporaliter conueniunt sine sui mutatione. et relatiue dicuntur fm accidens non quod accidit deo sed quod accidit creaturis. vt a creator. dominus. refugium. datum vel donatū ⁊ hmōi. De his Aug. in. v. li. d tri. ait. Creator relatiue dicitur ad creaturam sicut dominus ad seruum Item non aliquem moueat ꝙ spūssanctus cuz sit coeternus patri ⁊ filio. dicitur tamen aliquid ex tempore veluti hoc ipsum quod donatum diximus. Nam sempiterne spūssanctus est donum. temporaliter autez donatum. Et si dominus non dicitur nisi cum habere incipit seruum. etiā ista appellatio relatiua ex tempore est deo. Nō enim sempiterna creatura est. cuius ille dominus est. ergo dominum esse non sempiternum habet. ne cogamur etiam creaturam sempiternam dicere. q2 ille sempiterne non dominaretur. nisi etiā ista sempiterne famularetur. Sicut autem non potest esse seruus qui non habet dominuz. sic nec dominus qui non habet seruum.

¶ Opponit contra exempla d̄ hoc nomine dominus. ꝙ non ex tempore sit dominus. q2 est dominus temporis quod non est ex tempore. b

Sed hic aliquis dicet ꝙ non ex tempore competit deo hec appellatio qua dicitur dominus quia non est tm̄ dominus rerū que ex tempore ceperunt. sed etiā illius rei que non cepit ex tempore. id ē ipius b temporis quod ñ cepit ex tempore. quia non erat ante tempus q̄z inci-

Di. XXX

Aug9.

a ¶ Creator dominus ⁊c. Videtur ꝙ magister false dicat ista nomina deo ex tempore conuenire. quia dominiū vt dic̄ Boetius est potestas coercendi sbditos. sed hec est in deo ab eterno ergo ⁊c. Itē dominus vt dicit Ambro. est nomen nature. ergo si natura est eterna. ergo et dominium. Itē de hoc nomine creator obijcit. quia nō dicitur lector quia actu legit. sed q2 habilis est ad legendum. sed deus habilis ē ad creandum. ergo ⁊c. Iuxta hoc queritur de horum nominum significatione ⁊ connotatione ⁊ vnde habent rationem connotandi. cum diuina essentia sit principale significatum. R°. dōm ꝙ q̄uis diuina essentia non habeat vere respectum ad creaturam. tamen contingit eam intelligere ⁊ significare per modū respectus. nec tamen intellect9 est vanus propter hoc ꝙ totam rationem respectus realis ponit in creatura Dm̄ igitur huiusmodi nomina dicunt respectū a quo imponuntur. q̄uis imponantur essentie. ideo dicunt fm exigentiam illius respectus. Ideo intelligendum ꝙ quedaz dicūt respectum solum. vt dominus. q̄daz

effectū vt creator ⁊ iustus. et vtraq sūt sb duplici differētia. quia aut importāt respectuz ad rem presentez. aut ad rē futuraz. siue ad rem in actu vel habitu Primo mō quia ponunt creaturam in actu dicūtur soluz cū creatura incipit. secūdo modo ab eterno. Scd̄m hoc ḡ si dominus ⁊ creator ipoztant respectū ī actu ab eterno nō possūt dici. Si autē in habitu possunt. Tamē vsus communis accipit hmōi nomīa vt connotāt in actu. ⁊ ideo dicit Aug. ea dici cum tempore. Qd̄ ergo dicit boetius intelligendum ꝙ est potestas coercendi subditos habitos sed non habēdos. Quod dicit Ambro. patet ꝙ non cogit. quia q̄uis imponatur nature. tamen imponitur a proprietate nature vt dicit respectum ad creaturas. et ideo cōnotat quid creatum. ⁊ sic patent omnia. quia ratio cōnotandi est modus significandi. b ¶ Temporis qō non cepit ex tempore ⁊c. videt hoc falsū. q2 oē qō incipit est tēporale ⁊ oē tpale mensurat tpe ⁊ oē

tale cepit in tempore &c. Si tu des instantiaz in ppetuis·obijcitur· q nihil magis est variabile q tempus·sed omne tale e temporale·ergo &c. Ite si tempus non incepit in tempore·ergo cepit extra tempus q fuit temp9 extra omne tempus. R°. dicendz q q̄stuz ad psens pertinet quia de initio temporis debet dici in secudo. differt icipere ex tpe z i tpe z cuz tempore Quia ex dicit ordinez et ita psupponit temp9 tanq anterius z ideo nihil cepit ex tempore nisi quod sequitur tempus. In tempore dicit temporis existentiam. sed tempus non fuit in sui initio cu sit successiuu. ideoq sut eqlis duratio/nis. cum tempore non ceperut. nec ex tempore nec in tepore. sed cum tempore id est cuz temp9. cepit. Si qras quo tps cepit·breuiter dicendum q nullo predictorum modorum·sed cepit in sui principio· et ideo non cepit extra tempus.

¶Ad illud quod obijcitur q ex tempore mensuratur temporale·dicendum·q temporale quod extollit a tempore·mensuratur et incipit a tempore·sed illud non extollitur quod incipit cum tempore· et ratio predicta est.

3 c ¶Nummus vero cum dicitur precium &c. Vide/

peret· Et ideo non cepit ee dominus ex tempore· Ad qd dici potest· quia licet no ceperit ex tempore dominus esse temporis·cepit tamen esse dominus temporis· quia non semper fuit tempus· z ipsius hominis ex tempore cepit esse domin9 De hoc Augu·in eodem libro· cotinue ita ait· Quisquis extiterit qui eternum deuz solum dicat·tempora vero non ee eterna propter varietatem ·z mutabilitatez·sed tamen ipa tempora no in tempore esse cepisse· quia non erat tempus ante q tempora inciperent· z ideo no in tempore acciderit deo vt dominus esset· quia iporu temporum dominus erat· que vtiq no in tempore esse ceperut quid respondebit d homine q in tempore factus est cuius vtiq dominus no erat anteqz esset· Certe vt dominus homis esset ex tempore accidit deo· z vt omnis amoueatur controuersia· certe vt tuus dominus esset vel meus qui modo esse cepimus· ex tempore habuit·

Mouet dubium z soluit quomodo aliquid ex tempore dicatur de deo· c

Quomo ergo obtinebim9 nihil fm accidens dici de deo· nisi quia ipsius nature nihil accidit quo mutetur· vt ea sint accidentia relatiua que cuz aliqua mutatione rerum de quib9 dicuntur accidunt· sicut amicus relatiue dicitur· Non em amicus esse nicipit nisi cum amare cepit· Fit ergo aliqua mutato voluntatis vt amicus dicatur· c Nummus vero cuz dicitur preciuz· relatiue dicitur· nec tame mutatus est cum esse ceperit precium· nec cuz dicitur pignus z huiusmodi. ¶Si ergo numm9 potest nulla sui mutatone totiens dici relatiue· vt neq cum incipit dici· neq cu desinit· aliquid in eius natura vel forma qua nummus est mutatonis fiat· quanto facilius de illa incomutabili dei substatia debem9 accipere q ita dicatur relatiue aliquid ad creaturam· vel q̄uis temporaliter incipiat dici· no tamen ipi substantie dei accidisse aliquid intelligatur sed illi creature ad quam dicitur q̄liter etiam refugium nostrum dicitur· Refugiu enim nostru dicitur deus relatiue· ad nos enim refertur· z tunc refugiu nostrum fit cum ad eum refugimus· Nunquid tuc fit aliqd in eius natura quod anteq refugeremus ad eum non erat? In nobis ergo fit aliqua mutatio· qui ad eum refugiendo efficimur meliores· In illo aute nulla· Sic z pater noster ee incipit· cum per eius gratiam regeneramur· q dedit nobis potestatez filios dei fieri· Substatia ergo nostra mutatur in melius cum filij eius efficimur·

tur false dicere q nummus mutatus non est cu ceperit esse precium· quia ee preciuz est accides nummi z modo inest z prius no inerat· ergo nummus mutat9 est R°. dicenduz q relatio non predicat quid absolutum· sed predicat ordinem ad alteruz ordo aut respicit dispositionem ordinatorum· Quedaz igitur sut ordiabilia ita q vtru q est in potentia· z tunc relato introducitur per mutationez factam in vtroq· Quedam sut ordiabilia ita q alteruz quantu est de se in actu est· sed alteru in potetia· sicut patet de duobus· quoruz vnus q est actu alb9· actu habet proprietatem fm quaz attenditur similitudo· z ideo altero de non albo facto albo fit pfecta similitudo ¶Non ergo oportet q relato sem per inducat mutatione in vtroq extremorum propter sui corruptionem vel defectionez· sed sufficit q in altero· Et ratio visa est· quia respicit duplex extremu· Et q vnu potest esse de se in actu· altero existente in potentia· sicut in nummo qui est in potestate possidentis q fit pignus· vl precium· vel arra· fm mutationem factam in ipo·

¶Nec aduenit nummo aliquid absolutuz· sed ordo qui ex parte nummi erat in actu· ex parte illius quod erat in potentia fit in actu· z ideo mutatur illud non mutato nummo·

Per similitudine ostedit q pt deus dici qd ante no dicebat sine sui mutatione vt nummus dicit precium

Qr de9 dicit refugiu relatie z ex tempe sine sui mutatione.

Q pat dicit relatiue

Similiter ⁊ ille pater noster eẽ incipit· sed nulla sue cõmutatione substantie· Ergo tpaliter dici incipit dñs quod antea non dicebatur manifestum est relatiue dici· non tamẽ fm accidens dei ꝙ aliquid ei acciderit sed plane fm accidens eius ad quod dici aliquid deus incipit relatiue· Ex his apte ostendit· ꝙ quedaz de deo tpaliter dicũtur relatiue ad creaturas sine mutatõne deitatis· sed nõ sine d mutatione creature· ⁊ ita^d accidens est in creatura non in creatore· ⁊ appellatõ qua creatura dicitur relatiue ad creatorem relatiua est· ⁊ relationem notat que est in ipsa creatura· Appellatio vero illa qua creator relatiue dicitur ad creaturam· relatiua quidem est· ꝫ nullam notat relationem que fit in creatore·

Soluit dubium quesitũ dis· xviij· ibi· post hoc querit vtruz spũssanctus ad seipm referat· Et est questio vtrum spũssanctus dicatur datuz relatiue ad se cum ipse det se. d

Hic pt solui questio superi⁹ pposita: vbi qrebat cũ spũssãct⁹ dicatur donũ ⁊ datum vel donatum· vtrum eadem ratione vtrumqz nomẽ cõueniat· Qđ autem datur refertur ad eum qui dat ⁊ ad illum cui datur· et cum spũssãctus det seipm vtrũ ad seipm relatiue dicatur cum dicitur dari vel donari·

Cui questioni respondẽtes dicimus spm̃sanctum dici datũ vel donatum relatiue ⁊ ad dantem ⁊ ad illum cui datur· dans autez siue donator est pater cũ filio ⁊ spũsancto·^e nec tamẽ dicimus spm̃sanctum referri ad se· sed appellatio dati vel donati refertur ad dantem ⁊ ad recipientem· quia nõ pt aliquid dici datum nisi ab aliquo ⁊ alicui detur· Cum aũt spũssanct⁹ daria se vel datus a se dicitur· relatiue quidem dicitur ad illum cui datur· ⁊ est appellatio relatiua· ⁊ in illo cui datur mutatio fit non in dante·

4 c ¶ Accidens est in creatura· Obijcit· cum relatio est creature ad creatorem· videt hoc falsũ· quia ꝯtingit rẽ intelligi accidente remoto· g̃ si relatio ad creatorem accidit creature· g̃ illo remoto ꝯtingit rem creatã intelligi circũscripto respectu ad creatorem· ¶ Itẽ si relatio qua creatura refertur ad creatorem est accidẽs· cuz illud sic creatum refertur· et ita p accidens· ⁊ sic de alio· ⁊ ita ẽ abire in infinitũ· R°· dđm ꝙ creatura q̃tũ ad esse primũ essentialiter depẽdet et talis relatio q̃ exprimit illã dependentiam nõ est creature accidentalis sed magis essentialis· q̃tum aũt ad eẽ fm siue ad bene esse depẽdet eẽntialiter· quia illud bene esse accidentale est· iõ talis relatio fm accidẽs dicitur· vt filiatio fm ꝙ dicit adoptionẽ et de tali intelligit Aug· ¶ Ad

5 illud quod obijcitur ꝙ relatõ relatõe alia refert· aliqui volunt dicere ꝙ creatura seipa refertur tamen illud nõ videtur esse dđm· quia nulla creatura est sua relatio· cum non sit summe simplex· immo hoc ipsum quod refertur aufert simplicitatẽ· ideo dicendum ꝙ sicut relatiua referuntur proprie que dicunt rem sbstratam cum respectu· ipe autez relationes siue respect⁹ non referũtur· immo magis alia referũt· quia nõ sunt entia sed entiũ· Sic in pposito dđm ꝙ ipe relatões p se non referunt· sed cũ sbstantijs ita ꝙ vnũ cũ alio et per alid· iõ non est vltra querere alid quo referunt· e ¶ Nec tñ dicim⁹ spm̃sanctũ referri ad se· Cõtra vr posse referri ad se qz spũssanct⁹ ẽ donuz· ⁊ donuz refert ad donãtem· et ipe est donãs g̃ necessario ꝯcluditur qđ refertur ad se· R°· dđm ꝙ hꝫ nomen spũs dicit relationem fm esse· et ideo qz relatõe fm esse nihil refertur ad seipm fm idẽ· nullo mõ spũssanctus i q̃tũ spũs ad se refertur· ſꝫ donũ non tm̃ iportat relationem fm esse vtputa cum dicit autoritatem in dante· sed etiam fm modũ dicẽdi· vt quãdo dicit largitatẽ ⁊ potestatem in donãte· ⁊ quia talis potest fm modum intelligendi comparari ad se datuz inq̃tũ datum dicitur ad se· inq̃tuz dans nõ· ideo concedit ꝙ appellatio dati vel donati sequitur ad spm̃sanctum non autez spũssanctus·

Ad intelligentiaz eorum que dicunt in hac distinctione tria queruntur· Primo vtrum aliquid dicatur de deo ex tempore· Secundo dato ꝙ sic· queritur vtrum ea que dicuntur de deo ex tẽpore dicantur per se vel per accidẽs· Tertio vtrum dicantur fm sbam an fm relationem·

¶ Questio I a

Qđ aliqua dicantur de deo ex tempore ostenditur sic· Non est dominus nisi habeat seruuz sicut dicit Aug· sed deus dicitur dominus ⁊ non habuit ab eterno seruuz· ergo ex tempore· ergo ⁊c· ¶ Itez actioni respondet passio ita ꝙ sũt simul· sed deus creat· ergo aliquid creatur· sed non creatur aliquid nisi ex tempore· ergo non creat nisi ex tempore· ergo ⁊c·

¶ Item nulli conuenit esse hominez nisi ex tẽpore· eo ꝙ esse humanum habet principiũ· sed deo cõuenit esse hominem· ergo ex tempore· ¶ Itez sicut se hꝫ tẽporale ad tẽporale· ita eternũ ad eternũ· ergo mutata proportione sicut se habet eternun ad temporale· ita temporale ad eternum· sed eternuz sic se habet ꝙ dicitur de temporali· vt cum dicitur petr⁹ est predestinatus· g̃ ⁊ tẽporale poterit dici đ eterno ¶ Contra omne temporale est creatum· sed deus ẽ a increatus· et horum est summa distantia· sed illorum inter que est summa distantia vnũ non pdicatur de altero· ergo ⁊c· b ¶ Item omne temporale est mutabile ⁊ variabile· sed omne illud de quo predicatur mutabile· circa ipm est mutabile· cũ igit deus

non ſit mutabilis ꝛ variabilis. patet ꝛc. ¶ Item nihil
eternum eſt ex tempoꝛe. ſed omne quod pꝛedicatur de
deo eſt deus. et ita eternum. ergo nihil tale poteſt dici ex
tempoꝛe. ¶ Item omne quod eſt aliquid ex tempoꝛe.
incipit eſſe aliquid quod non erat pꝛius. ꝛ omne tale ē
mutabile. ergo nihil tale eſt in deo. ergo ꝛc. Si dicas
ꝙ non pꝛedicatur aliquid de deo ex tempoꝛe pꝛedicati
one per eſſentiam vel inherētiam. ſed per cauſam que
non ponit aliquid in deo ſed in effectu. Contra. cum
dicitur deus eſt creatoꝛ. hoc dicitur ex tempoꝛe. ꝛ non
per cauſam. ergo reſponſio illa nulla. Pꝛobatio. Om
ne quod dicitur de aliquo per cauſam. de alio dicitur
per eſſentiam vel inherētiam. ſed creatoꝛ de nullo alio
a deo dicitur. nec per eſſentiam nec per inherentiam.
ergo ꝛc. ¶ Item quod dicitur de alio per cauſam po/
teſt inferri ꝑ modum habitudinis cauſalis. vt dies eſt
ſol lucens ſuꝑ terram. ergo dies eſt a ſole. ergo ſi ꝑ cām deus
eſt creatoꝛ. pari rōne deus a creatura vel econuerſo.
¶ Item quod pꝛedicat̄ ſolum ꝑ cām non eſt idem illi
de quo pꝛedicatur. ſed cū dicitur deus creat. actio dei ē
deus. ergo non p̄dicat̄ ꝑ cām. ¶ Itē cū dicit̄ deus do/
minus. dn̄s nō dicit aliqđ genus cauſe. ꝛ tamen dici/
tur đ deo. ergo p̄dicta reſponſio nō eſt ſufficiēs. ¶ R°
dđ ꝙ aliquid dici ex tꝑe eſt dupliciter. aut quia ipm ē
7 tempale. aut quia dicit reſpectuꝫ ad tempale. Pꝛimo
mō nihil p̄dicat̄ de deo ꝑ eſſentiā vel inherētiam. ſicut
ꝓbant quatuoꝛ rationes ad hoc inducte pꝛedicatur tn̄
per cām. vt ſi dicatur deus eſt homo. ꝛ hoc non ponit
mutatōem vel eſſe tempoꝛale circa deum ſed circa crea
turam. Alio mō dicitur aliquid ex tꝑe eo ꝙ de ratōne
ſui nominis dicit compatiōem ad aliquid tempoꝛale.
vt dn̄s ꝛ creatoꝛ. ſed tamen de ſua pꝛincipali ſignifica
tione impoꝛtat eſſentiam. nam dn̄s impoꝛtat dominū
qđ eſt ptās cohercendi ſubditos. ꝛ hec eſt diuina eēn/
tia. Similiter creatoꝛ impoꝛtat diuinam actionē que
eſt diuina eſſentia. vtrumqꝫ tamen ſignificat in reſpe/
ctu ad creaturam. ꝛ ita connotat creatum ꝛ tempoꝛale
Om̄ ergo quod implicat in ſe contingēs ꝛ neceſſariuꝫ
denominatur totum cōtingēs. ſimiliter quod eternuꝫ
et tꝑale totum denominat̄ tꝑale. ꝓpter naturam totius
copulati. quod ponit vtramqꝫ ꝑtem. ꝛ falſificatur pꝛo
vtraqꝫ parte ꝛ ꝓ altera. hinc eſt ꝙ talia dicūtur ex tꝑe
non rōne pꝛincipalis ſignificati ſed ratione cōnotati ī
creatura. ꝛ per hoc patent quatuoꝛ argumenta ſequē/
tia. Concedēdum eſt enim ꝙ non omne quod ex tem/
poꝛe dicitur de deo dicitur per cām. ſed vel dicitur ꝑ
cām. vel per vnionem. vel ꝑ quandam compationem
ad tꝑale. ꝛ ſic patent omnia. ¶ Ad illud ergo qđ obij
citur. ꝙ tꝑale eſt creatum ꝛ mutabile. dđm ꝙ loquitur
8 de tꝑale pꝛimo modo. ꝛ hoc non dicitur de deo niſi ꝑ
cām vel vnionem. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ omne
qđ pꝛedicatur de deo eſt eternum. dđ ꝙ hec eſt duplex
9 qꝛ eternū p̄t teneri adiectiue vel ſubſtantiue. Si adie/
ctiue. ſic falſa eſt. Aliquid em̄ pꝛedicat̄ de deo cuiꝰ du/
ratio nō eſt eterna. Si ſbſtantiue. vera eſt. ꝛ ſic eſt ſen/
ſus. Om̄e qđ p̄dicat̄ de deo eſt aliqđ eternū. Nec tamē
ſequit̄ eſt eternum. immo eſt ibi fallacia accidētꝭ. ſicut
hic. creatio eſt deus. ꝛ deus eſt eternus. ergo creatio ē
eterna. ita in pꝛedicta. Aliquid em̄ qđ eſt eternum ra/
tione pꝛincipalis ſignificati. id eſt quod eſt aliqđ eter
num. ratione connotati dicit̄ tꝑale. ¶ Ad illud quod
obijcitur. ꝙ illud quod eſt ex tempoꝛe incipit aliqđ eſſe
dđm ꝙ illud non eſt in deo ꝓpter mutationem aliquaꝫ
factam in ip̄o. ſed in creatura. ꝛ illud determinatuꝫ eſt
ſupꝛa diſtinctōne. viij.

¶ Queſtio II

Scđo queritur vtrum que dicunt̄ de deo ex tꝑe. dicā/
tur ꝑ ſe vel ꝑ accidens. Et ꝙ ſm accidens oſtēditur hꝫ
mō Aug. v. đ trini. ꝛ habetur in littera. ꝙ dominꝰ eēt
hominis ex tꝑe accidit ei. ¶ Item hoc ip̄m videt̄ rōne.
quia omne quod adeſt ꝛ abeſt pꝛeter eius de quo dicit̄
coꝛruptiōem. pꝛedicat̄ ſm accidens. hec eſt ꝑ ſe nota.
ſed omnia hec que tꝑaliter dicuntur de deo ſūt hmōi.
ergo ꝛc. ¶ Iteꝫ quod pꝛedicatur ꝑ ſe de aliquo ſemꝑ ineſt
illi. ergo ab oppoſitis quod pꝛedicatur de aliquo. ꝛ nō ſꝑ
ineſt. p̄dicatur nō ꝑ ſe. ergo ꝑ accidens. ſꝫ talia ſunt hmōi
noīa. ergo ꝛc. ¶ Itē om̄e qđ p̄dicat̄ de aliquo. aut eſt con/
uertibile cum ſbiecto. aut de ratione ſubiecti. aut p̄di/
catur per accidens. ſed hmōi noīa nec ſunt de ratione
dei. nec ꝯuertibilia. vt patet de hoc nomine dominꝰ.
ergo ꝛc. ¶ Contra Aug. v. de trini. nihil ſm accidēs dici
tur de deo. ¶ Item oſtendit̄ rōne. quia in quocunqꝫ ē
ponere accidens eſt ponere ꝯpoſitōem. ꝛ ꝑ ꝯſequens
varietatē. ſed neutrū eſt in deo. ergo ꝛc. ¶ Item omne
ꝑ accidens reducitur ad ꝑ ſe. ſed reductio eſt poſterio/
ris ad pꝛius. nō ecōuerſo. deus aūt nō habet pꝛius nec
ſimpliciter nec ſm quid. ergo nihil de deo dicitur ſm acci
dens. ¶ Item omne quod dicitur de duobus. de vno
ꝑ ſe. de altero ꝑ accidēs. ꝑfectioꝛi mō dicit̄ de eo đ quo
dicitur ꝑ ſe. ſed quicquid dicit̄ de deo dicit̄ ꝑfectiſſime
ergo nihil dicitur de deo ſm accidens. ergo hmōi nomīa
non dicunt̄ de deo ꝑ accidēs. ergo per ſe. ¶ R°. dđꝫ ꝙ
dici ſm accidēs eſt triplicit̄. Uno mō accidēs dicitur 10
per oppoſitum ad ſbſtantiam ꝛ ſic dicitur accidens ꝓ
pꝛietas aliꝗ inherens q̄ non eſt de rei eſſentia. et hꝫ qui
dem modo nihil dicit̄ de deo ſm accidens ſicut dicit
Aug. eo ꝙ hoc modo accidens ponit ꝯpoſitionem et
varietatem in eo de quo dicitur. Alio modo dici ſm
accidens eſt ꝑ oppoſitiōem ad ꝑ ſe. ꝛ ſic dicit̄ ſm acci/
dens. aut quod dicitur ꝑ aliđ in eſſentia vt ſi dicat̄ pa
ries diſgregat. aut ꝑ aliquid cui eſt qđam mō idē. qđā
mō diuerſum. vtputa cū dicitur de ſuꝑioꝛi per inferiꝰ
vt figura habet tres. vel de inferioꝛi ꝑ ſuperiꝰ. vt yſo/
cheles habet tres. hoc mō non eſt aliquid dici de deo.
ſm accidens. Hoc em̄ dici ꝑ accidens ponit in aliquo
poſterioꝛitatem ꝛ imꝑfectionem ſicut oſtendunt ratō
nes ad hoc inducte. deus aūt nihil habet imꝑfecte. ni/
hil habet ab alio quod ſit oīno aliud. nec a ſuperioꝛi vł
inferioꝛi. quia hec non cadunt in deo. Tertio mō dici
ſm accidens eſt ꝑ oppoſitionem ad neceſſarium. vt il/
lud dicatur accidere quod neceſſario non ineſt. ꝛ hꝫ mō
hmōi dicuntur de deo ſm accidens. quia non dicunt̄
de ip̄o neceſſario. ſed dicuntur de ip̄o per ſe. quia per
compationem ad creaturā. Compatio aūt ad creatu/
ram ꝑ ſe eſt. quia deus eſt ſua actio. ſed tamen qꝛ deus
agit ꝑ voluntatem que non ſꝑ nec de neceſſitate ꝯiun/
cta eſt actui. ideo non neceſſaria. ꝛ q̄ꝫtum ad hoc cadit
ibi ratio dicendi ſm accidens. Unde hic modus dicē/
di ꝑ accidens opponit̄ ꝑ ſe in creaturis rōe eius ꝙ ad
dici per ſe ſequitur neceſſarium in creaturis. In deo
aūt non. qm̄ idem ſeip̄o facit ꝛ voluntarie facit. ꝛ ideo
in deo non habet oppoſitōem ad per ſe. Rationes er/
go oſtendentes ꝙ non dicunt̄ de deo ſm accidens ꝓ/
cedunt ſm pꝛimam ꝛ ſecundam acceptioneꝫ. ¶ Quod 11
autem obijcitur ꝙ eſſe dominum accidit. ſic intelligen
dum eſt. id eſt non neceſſario nec ſemꝑ conuenit.
¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ abſunt p̄ter coꝛruptōem 12
dđ ꝙ iſta diffinitio eſt accidentis ſm quod adeſſe eſt ꝑ
inherentiam. ſed ſic non conuenit deo vt viſum eſt. ſed
ſolum creaturis. Unde patet illud. ¶ Ad illud quod 13

obijcit̃ de ꝑ ſe. dõ. ꝙ loquitur de ꝑ ſe in creaturis. Ad ꝑ ſe eñi in creaturis ſequit̃ neceſſariũ ſed non ſic in deo.

¶ Queſtio III c

Utrum ea que ſic dicuntur de deo ex tempe. dicantur ſm ſbſtantiam an ſm relationem que ſit vera relatio. Et ꝙ ſm relationem videt̃ hoc modo. Sicut pr̃ ſeipo generat. ita ſeipo creat. tamẽ ꝗuis ſeipo generet. generatio ⁊ paternitas dicitur vere in ipo ſm relationem. ergo pari rõne ꝗuis ſeipſo creet ⁊ dominetur. tamen quia ſunt ad alterum dicunt̃ realiter relatiue. ¶ Item hmõi nomina aut pure dicunt diuinã ſubſtãtiam. aut ſuꝑaddunt aliquem reſpectum. Si pure diuinam ſubſtantiam dicũt. ſed ſba eſt eterna ⁊ ab eterno. g̊ dicunt̃ de deo ab eterno quod falſum eſt. ergo ſuperaddũt aliquem reſpectũ. ergo relationem. Si dicas ꝙ non addunt reſpectum ſm rem ſed ſm modum. Contra. aut illi modo reſpondet aliquid in re aut nihil Si aliquid in re. ergo realiter dicuntur relatiue Si nihil. g̊ falſus eſt modus intelligendi. ⁊ inconueniẽs modus dicẽdi. ¶ Item ſunt quedam relatiua ſm eſſe. quedã ſm dici. Sed in relatiuis ſm dici eſt modus reſpectus. in relatiuis ſm eſſe eſt veritas reſpectus. ſed ſeruus ⁊ dominus ſũt relatiua ſm eſſe. g̊ vtrumq; importat reſpectũ non tm̃ ſm modum. ſed etiam ſm rem. ergo ⁊c. ¶ Itẽ dominũ dictum de deo ita bene dicit ſuppoſitionem ſicut dictum de creatura. illa igitur ſuppoſitõ. aut ponitur in deo. aut in creatura. Non in creatura conſtat quia tunc idem ſibi ſupponeretur. g̊ ponitur in deo. g̊ ſuppoſitio eſt vere relatio. g̊ ⁊c. ¶ Item cũ dico deus creat. hic notatur duplex reſpectus ſcꝫ cauſe ad effectum. ⁊ econuerſo. Aut g̊ vterq; ẽ in creatura. aut vterq; in deo. aut vnus in deo. alter in creatura. Conſtat ꝙ impoſſibile eſt vtrumq; eſſe in deo. quia deus non ẽ effectus. ⁊ ſimiliter in creatura. qꝛ creatura non eſt ſui cauſa. g̊ neceſſe eſt ꝙ alter ſit in deo. ergo ⁊c. ¶ Itẽ cũ dico deus creat. deus veriſſime eſt cauſa. ⁊ ſi vera ratio cauſe ponit veram relationẽ. hmõi nomina dicta de deo ponunt veram relationem. ¶ Contra. Dyo. In cauſalibus ⁊ cauſis non recipimus reciprocatõẽ. ergo cum deus ſit cauſa ꝑfectiſſima creature. nõ refertur ad creaturam. ꝗuis econuerſo creatura referat̃ ad ipm. ¶ Item phs dicit ꝙ ſcientia ſm rem refertur ad ſcibile. ſed non conuertit̃. ergo ſi minor eſt dependẽtia dei ad creaturam ꝗ̃ ſcibilis ad ſciẽtiam. ergo nulla in eo eſt relatio. ¶ Item rõne videtur. quia hmõi nomina ſi dicunt relationẽ circa deum. aut illa eſt pure diuina eſſentia. aut aliquid ſuꝑadditũ. Si pure dei eēntia. ergo eternum quid. g̊ reſpectus hmõi nominum ẽ eternus. ergo de neceſſitate dicunt̃ ab eterno. Si aũt dicunt aliquid ſuꝑadditũ. g̊ in deo eſt aliqua compoſitio ¶ Item omnis relatio dicit aliquam dependentiam vel ſaltem ordinem ⁊ habitudinem ad illud reſpectu cuius dicitur. ſed deus non ordinatur nec terminatur. g̊ nihil de deo dicitur relatiue reſpectu creature.

14 ¶ Rñ. Ad hoc intelligẽdum eſt ſciẽdum. ꝙ dici ſm relationem dupliciter eſt. aut ſm rem. aut ſm modum. Realis aũt relatio triplex eſt Aliquãdo eñi fundatur ſuper ꝓprietatem accidẽtalem. vt ſimilitudo in duplici albedine. Aliquãdo ſuꝑ dependentiã eſſentialem. ſicut reſpectus vel relatio materie ad formam. Nam ſicut dicit phs. materia hoc ipm quod eſt. ad alterum eſt Aliquãdo ſuꝑ originem naturalem. ſicut effectus ad cauſam. ⁊ filij ad patrem. Prima relatio non pt̃ eſſe in deo. quia in deo nulla eſt ꝓprietas accidentalis. Secũda non pt̃ eſſe in eo. quia nulla in deo eſt dependẽtia. Tertia eſt in deo ſed non reſpectu creature ſed reſpectu ꝑſone. hec eñi non dicit compatõem nec dependentie inclinatõem ſicut prima ⁊ ſcđa. ſed ponit diſtinctõnem ⁊ ordinem. ⁊ qm̃ vere vna ꝑſona ordinat̃ ad aliaꝫ ⁊ habitudinẽ hꝫ. ⁊ alio mõ ſm rẽ ſe hꝫ ad vnã ꝗ̃ ad aliã idõ hec relatio ẽ in ꝑſona reſpectu ꝑſone ñ reſpectu creature. Nam deus ad creaturam non habet ordineꝫ. nec habet aliam ⁊ aliã habitudinem. et ideo nullo modo ẽ realiter in deo relatio reſpectu creature. Creatura aũt ad deum habet ordineꝫ ⁊ habitudinem mediante ꝓprietate accidentali. ⁊ dependentia eſſentiali. ⁊ origine naturali. ideo ſm oẽm modum refertur creatura ad deũ. Quoniã igitur intellectus noſter cum intelligit aliqd referri ad aliquid. intelligit etiam comparari illud ad illud. ideo intelligit deum ꝑ modum reſpectus ⁊ relationis. cui reſpectui in deo nihil reſpondet niſi diuĩa eſſentia. ex parte tamen creature reſpondet. ⁊ ideo nõ eſt vanus. Concedẽdum ergo ꝙ hmõi nomina dicta de deo non important relationẽ in deo ſm rem. ſed ſoluꝫ ſm modum intelligendi. Ex his patẽt queſita. ¶ Ad 15
eñi obijcit̃ de pr̃e. dõ ꝙ nõ eſt ſimile. qꝛ pr̃is ad filiũ eſt ordo ⁊ habitudo ⁊ alia habitudo ad filiũ ꝗ̃ ad ſpm̃ſanctum. deus aũt ſicut dicit phs non habet ordinem nec aliquaꝫ habitudinem. nam prima cauſa eodem mõ ſe habet ad omnia. ꝗuis alia alio ⁊ alio mõ ſe habeãt ad ipam. vt in. xj. prime phie dicit ꝙ primum ⁊ ſummum bonum nõ ordinatur ad hec creata. ¶ Ad illud quod 16
obijcitur. ſi non dicunt relationẽ. g̊ pure ſbam. dõm ꝙ pure circa deum dicunt ſbam ſm rem. ſed relationem ſm modum intelligendi. in creatura vero ſm eſſe. Et quod obijcit ꝙ vanus eſt intellectus. dõm ꝙ falſuꝫ eſt quia intellectus fundatur ſuꝑ aliquid ſcilicet ſuꝑ relationem creature cui reſpondet relatio ſm dici in deo. ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ quedam ſunt relatiua ſm 17
eſſe ⁊c. dõm ꝙ quedã ſũt relatiua ſm eſſe ex parte vtriuſq; extremi. vt dñs ⁊ ſeruus in creatura. Quedam ex parte alterius. vt ſcibile ⁊ ſcientia. ⁊ menſuratio ⁊ mẽſura. ſic in ꝓpoſito. ¶ Ad illud quod obijcit̃. ꝙ dñs di 18
cit ſuppoſitionem. ⁊ ſimiliter creatõ cauſalitatẽ. dõm ꝙ ſuppoſitio in deo eſt vere ſuppoſitio ⁊ vere cauſalitas. quia vere alij ſupponitur deus. ⁊ vere efficit. Tamen illa ſuppoſitio non eſt vere relatio. ſimiliter nec cauſalitas. ſed eſt vere diuina eſſentia. quia ſeipſa ſuꝑponitur ⁊ efficit. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ eſt ibi
reſpectus cauſe ⁊ effectus. dõm ꝙ reſpectus effect⁹ ibi 19
eſt vere reſpectus. ⁊ vere relatio. ſed reſpect⁹ cauſe non eſt reſpectus nec relatio in deo ſm rem ſed ſm moduꝫ intelligendi. ſm rem vero ſubſtantia vel eſſentia.

Diſtinctio. xxxj. De ſignificatione relatiuoꝛuꝫ q̃ cõmuniter ⁊ eternaliter de deo dicũtur vt ſimilis ⁊ equalis.

Preterea conſiderari oportet cum tres perſone coequales ſibi ſint ⁊c. In precedenti proxima particula egit magiſter de relatiuis que dicuntur de deo ꝓprie ⁊ temꝑaliter. In hac parte agit de his que dicuntur de deo cõmuniter ⁊ eternaliter. ⁊ qm̃ hec ſunt appropriabilia. idõ hec pars habet duas partes. In prima determinat eoꝛum ſignificatõnem. In ſcđa eoꝛum appropriationẽ. ibi. Non eſt igitur hic ꝑtermittẽdum. Prima pars habet duas. In prima determinat ſignificatõem huius nominis equalis. In ſecunda huius nominis ſimilis. ibi. Hoc etiam dicim⁹ de ſimili ⁊ ſimilitudine.

Ponit significatiōez huius nois eq̄lis· quō dicat̄ filiꝰ eq̄lis patri· an ſm ſubſtantiaȝ an ſm relationē ita ⁊ ſimilis· a

a PReterea ꝯſiderari oportet· cū tres pſone coequales ſibi ſint· vtrū relatiue h̊ dicat̄ an ſm ſb̄ſtantiā: ⁊ ſi relatiue· vtr̄ ſm relatōez· an ſm eēntiam ꝯſiderāda ſit equalitas: Deinde quid ſit ipſa eq̄litas: Ad qđ dicimꝰ q꜊ ſic b ſil̄e nihil ſibi ē· Similitudo eīn vt ait Hyla· ſibiipi nō eſt· ita ⁊ eq̄le aliquid ſibi nō dicit̄· ac p hoc ſicut ſil̄e· ita ⁊ equale relatiue dr̄· Dicit̄ g̊ relatiue filiꝰ eq̄lis pr̄i· ⁊ vtriq꜡ ſpūſſanctꝰ· Eſt tn̄ equalis pr̄i filiꝰ· ⁊ vtriq꜡ ſpirituſſanctus pp̄ter ſummā ſimplicitatē eēntie ⁊ vnitatē· Eq̄lis ē g̊ filiꝰ pr̄i ſm ſbāȝ nō ſm relationez· Vn̄ Augꝰ· in· v· li· de trini· ait· Querimꝰ ſm quid eq̄l ſit pr̄i filiꝰ· non ſm hoc qđ ad patrem dr̄ filiꝰ equalis ē patri· reſtat g̊ vt ſm id eq̄lis ſit ꝙ ad ſe dicit̄· Quicq̇d auteȝ ad ſe dicit̄· ſm ſubſtantiaȝ dicit̄· Reſtat ergo vt ſm ſubſtātiā ſit eq̄lis· Eadē g̊ eſt vtriuſq꜡ ſubſtantia· Item in· vi· li· Satis eſt videre nullo modo filium equalē eſſe patri· ſi in aliquo ſcȝ quod pertineat ad ſignificandū eius ſubſtantiam inequalis inuenitur· In omnibus ergo equalis eſt patri filius· et ē eiuſdem ſubſtantie· Equalis eſt etiam ſpirituſſanctus· et in omnibus eq̄lis pp̄ter ſummaȝ ſimplicitatē illius ſubſtātie· Ex his per ſpicuum fit ꝙ ſm ſubſtantiaȝ filiꝰ eſt equalis patri et vtriq꜡ ſpirituſſanctus· et appellatio tantū relatiua eſt· c Equalitas ergo patris ⁊ filij non eſt relatio vel notio· ſed naturalis vnitas et idemptitas·

Ponit ſignificationem huius nominis ſimilis· quomodo dicatur filius ſimilis patri· ⁊ q̇d ſit ſimilitudo· b

Hoc idem etiam dicimus de ſimili ⁊ ſimilitudine· Cum enim dicitur filius ſimilis patri· relatiue quideȝ dicitur· ſed ſimilis eſt patri propter vnitatem eēntie· Eſt ergo appellatio tantuȝ relatiua· Similitudo vo ſm differens eſſentia· Unde quibuſdam non indocte videtur nomine equalitatis vel ſimilitudinis nō aliquid poni· ſed remoueri· vt ea ratione dicatur filius equalis patri· quia nec maior eſt eo nec minor· et hoc propter vnitatem eſſentie· Ita et ſimilis dicitur· quia nec diuerſus nec alienus· nec in aliquo diſſimilis· Et hoc propter eēntie ſimplicitateȝ· Non ergo ſm ꝙ filius eſt genitus a patre eq̄lis· vel inequalis· eſt patri· nec ſimilis vel diſſimilis· ſed equalis ⁊ ſimilis ſm ſubſtantiam·

DI. XXXI

a Preterea conſiderari oportet. Dubitatur de ſitu huius partis quia cum ſupra diſtinctione· xix· actuȝ ē de equalitate videt̄ h magiſter ſuperflue repetere· Rꝰ· dicēdum ꝙ de equalitate et ſimilitudie eſt loqui dupliciter· ſ· a parte rei· et a parte nominis· Et p̄io modo agitur de equalitate et ſimilitudine in precedētibus· ſecundo modo hic· 1

Hylariꝰ.

b Simile nihil ſibi eſt· Ur̄ hoc falſū quia aliquis differt a ſe ſic̄ ſortes ſenex a ſe puero· g̊ pari ratione poteſt eſſe aliquid eſſe ſimile ſibi· Item xp̄s homo eſt ſibi ſimil'· q꜊ nullus eſt beatꝰ niſi ſit deo aſſimilatus· ſȝ xp̄us ē maxime deo aſſimilatꝰ· g̊ ⁊c̄· Rꝰ· dicendū ꝙ ſicut differētia aliquādo notat alietatem ſuppoſiti a ſuppoſito· vt cum dicitur petrus eſt alius a paulo· Aliquando alietatē in natura· vt cū dicitur chriſtꝰ· ſm ꝙ homo differt a ſe deo· Aliquando alietatem ſtatus a ſtatu· vt petrus ſenex differt a ſe puero· per hūc modum intelligendum de ſimilitudine· Quando igit̄ ſilis dicit ſimilitudinē ſuppoſiti ad ſuppoſitum· nō poteſt eſſe idem ſimilis ſibi· quando vero dicit ſimilitudineȝ nature ad naturā· vl' ſtatus ad ſtatum poteſt ideȝ eſſe ſibi ſimilis· quia hec concurrunt in eadem pſona· et ita intelligit magiſter. 2

Quid ſit equalitas.

c Equalitas ergo patris et filij nō eſt relatio vel notio· Obijcitur· quia ſtati predixit· ꝙ ſimile et equale ē relatiuum· ergo ſimilitudo eſt relatio· Rꝰ· dicenduȝ ꝙ magiſter intelligit de notione que eſt pſone proprietas non de relatione cōmuniter intellecta· Vl' alit̄ dōm ꝙ vbū magiſtri ē cauſalit̄ itelligēdū ſic̄ pȝ ex p̄cedentibꝫ· quia equalitas non cōſiſtit in proprietatibꝫ pſonalibꝫ· ſȝ magis in eſſentialibꝫ q̄ ſup̄ viſa ſunt· 3

AD intelligentiam huius partis eſt queſtio de his nominibus ſimilis ⁊ equalis· ⁊ circa hec tria queruntur· Primo queritur vtruȝ hec nomina dicantur ſm poſitionem· an ſm priuationem· Secundo queritur vtruȝ dicantur ſm ſubſtantiam an ſm relationem· Tertio queritur vtrū dicant mutuam relationem in patre et filio·

Queſtio· I a

QD dicantur ſm priuationem videtur per autoritatem magiſtri in littera· Quibuſdam videtur nomine equalitatis ⁊ ſimilitudinis non aliquid poni· ſȝ remoueri vt dicatur filius equalis patri· quia nec maior nec minor eſt eo· Item hoc poteſt probari ſic· Euclides diffinit eq̄le ſic· Eq̄le eſt qđ alteri ſuppoſitum non excedit nec excedit̄ g̊ cum hec diffinitio ſit data ſm priuationem· patet ⁊c̄· Item equale et ſimile non tantum dicunt vnitatem ſed etiam diuerſitatem· ſed non eſt ponere diuerſitatem in diuinis· ergo huiuſmodi nomina non dicuntur ſm poſitionem· ſed ſm priuationem· Item equale ſm ꝙ dicit poſitionem dicit commenſuratōnē· ſed in diuinis nō eſt cōmenſuratio nec exceſſus· ergo dicuntur per priuationem exceſſus non per poſitionem· Contra· Similitudo ⁊ equalitas ī his īferioribꝫ dicunt̄ poſitiue· ſȝ h̊ ꝯpletiꝰ ſunt ī deo· q꜊ vt dic̄· Aug· ī filio p̄mo repit̄ rō ſilitudīs ⁊ eq̄litatꝭ· g̊ mlto fortiꝰ ī dō dicūt poſitōez

Item omnis negatio que nō ē pura negatio fundaẗ supra positionem. ergo cū hoc quod dico equale importet remotionem excessus. ꝛ nō importet puram negationem. quia tūc chimera esset equalis deo. oportet ꝙ īportet positionē. ¶ Itē hec est falsa pater ꝛ filiꝰ sunt inequales. ergo hoc qd̄ est inequale aliquid priuat ꝙ est in deo. sed hoc nō est nisi importatū ꝑ equalitatē. ḡ equalitas aliquid ponit. quia si eius oppositū priuat necesse est ip̄m ponere. ¶ Item heretici dicūt hanc falsam pater est equalis filio. aut quia aliquid poniẗ. aut quia aliquid mouetur Nō q̄ remoueẗ. q̄ dicūt hāc veram pater est inequalis que remouet. ḡ quia aliqd ponitur. ergo ꝛc. ꝛ fundatur vtraq̄ istarū positionū sup oppositionē inequalis ad equale. Si em̄ equale ꝛ inequale accipenẗ remotiue. tunc eorū opposita accipenẗ positiue. ¶ R̄o. dōm ꝙ ſm ꝙ in lr̄a innuitur ꝛ doctores antiqui dicunt. ꝙ positio magistri fuit ꝙ noīa que nō dicūt ꝑsonalem proprietatē vel essentie vnitatē. priuatiue accipiantẗ. Vnd̄ q̄ similis ꝛ equalis dicit respectum patris ad filium. ꝛ ille respectus nō est ꝑsonalis ꝓprietas. nec essentia. voluit ponere ꝙ oīa talia ſm priuationem dicerenẗ. sicut duo. tres. similes. ꝛ equales. ꝛ cōsimilia. Tamē ista positio stare nō pōt sicut supra ꝓbatum est de vnitate ꝛ pluralitate nominū diuinorū. Si em̄ in diuinis est vnitas positiue. ꝛ pluralitas. ꝛ hec duo faciūt similitudinē ꝛ equalitatem. necesse est hec positiue accipi ī diuinis. Et cōcedende sunt rationes ad hoc inducte. ¶ Ad illud ergo qd̄ obijciẗ ꝙ equale est qd̄ non excedit. dōm ꝙ illi negatiōi substernitur affirmatio ꝛ positio. que notificaẗ ꝑ priuationē oppositi. s. excessus. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ nō est diuersitas in diuinis. dōm ꝙ nō indicant diuersitatem nisi suppositi. non forme de se. ꝛ quia in diuinis est pluralitas suppositorū. patet ꝛc. ¶ Ad illd̄ quod obijciẗ ꝙ ſm ꝙ dicunẗ positiue dicūt cōmensurationē. dōm ꝙ in diuinis nō est cōmensuratio simpliciter. sed tñ̄ ē cōmensuratio respectu infiniti. ꝛ hec nō ponit simpliciter cōmensurationē. Aliter potest dici ꝙ equale et simile de suo ꝑmo intellectu ponūt vnitatem quantitatis ꝛ qualitatis. Qd̄ aūt ponat cōmensurationē hoc ꝙ est equale. est. quia quātitas illa est mensurata. qm̄ ergo in diuinis est immensa. dicit ibi cōuenientiā in quātitate virtutis. q̄uis nō ponat ibi cōmēsuratiōē.

¶ Questio. II b

Vtrum nomina ꝑdicta dicanẗ ſm substantiam. an ſm relationē. Et ꝙ ſm substantiā videtur autoritate magistri in littera. Equalitas inquit nō est relatio vel notio. sed nature vnitas vel ydentitas. Et Hyla. de trinitate. Similitudo est indifferens essentia. ergo tam similitudo q̄ equalitas dicit diuinā essentiam. ¶ Itē equalitas diciẗ ſm quātitatem. ꝛ similitudo ſm qualitatem. sed in diuinis qualitas ꝛ quātitas transeunt in substantiā ergo ꝛc. ¶ Item oīe qd̄ diciẗ ſm relationē importat distinctiōem de suo ꝑncipali intellectu. sed simile ꝛ equale dicūt cōuenientiā. ergo nō dicunẗ ſm relationem. ¶ Item nihil qd̄ diciẗ ſm relationē dicitur de duobꝫ nisi importet relationē in cōmuni. hoc dico ꝓpter hoc nomen relatus ꝛ distinctus. sed simile ꝛ equale important relatiōem spālem. si eam eque importāt. q̄ nō ē assignare specialiores sub ip̄is. ꝛ dicunẗ de pluribus. ergo ꝛc. ¶ Contra. Hyla. de trini. Similitudo sibi nō est. sꝫ oīe qd̄ diciẗ ſm substantiā diciẗ ad se ergo ꝛc. Item omne qd̄ dicitur ſm substantiam diciẗ de pluribꝫ singulariter. sed similis ꝛ equalis diciẗ pluraliter ergo ꝛc. Item equalitate referẗ pater ad filiū ꝛ filiꝰ ad patrem. sed nō essentia. ergo equalitas nō dicit eēntiam. ¶ Item aut pater est equalitas filij ad patrē aut non. Si sic. ergo cū filiꝰ equalitate illa sit equalis patri. pater est equalis sibi. qd̄ nō conceditẗ ꝙ si pater nō est equalitas filij ad patrem. ḡ equalitas nō dicitur de omnibꝫ. ergo non dicit essentiam. Essentia em̄ filij est pater. ¶ R̄o. dōm ꝙ ſm cōmunem omniū opinionē. cū simile et equale dicūt cōuenientiā pluriū in vno. ꝙ de se importent distinctionem in suppositis. ꝛ vnionē siue vnitatem in essentia. quia distinctio ꝑsonarū spectat ad modū dicendi ſm relatiomem. vnitas essendi ad modū dicendi ſm substantiam. ideo hmōi nomina nec oīno dicunẗ ſm subām. nec oīno ſm relationē. sed q̄dāmō ſm subam q̄dāmō ſm relationē. Sꝫ q̄ nō p̄nt ſm hūc duplicem modum dici principaliter. necesse ē ꝙ ſm alterū. ideo vlterius oportet querere ſm quē modum accipiendi accipiunẗ in diuinis. ꝛ hic sunt diuerse opiniones. Quidā em̄ dicūt ꝙ huiusmodi nomina ſm cōcretionē. significata dicunẗ principaliter ſm relationem. Nam similes dicunẗ habentes eandē qualitatem. q̄ ergo respicit suppositū ꝑ se ſm ꝙ cōcretū. ideo diciẗ ſm relationem. Sed in abstractiōe. q̄ similitudo est vnitas nature vel essentie. quia respicit vnitatem forme. ꝑmo. nō distinctionē suppositorū nisi ex consequenti. principaliter. diciẗ ſm substantiā. Sed iste modus soluendi nō est cōueniens. Nam est eadē significatio in concreto ꝛ in abstracto in principali significato. ergo si diciẗ ſm substantiam vnū. ꝛ reliquū similiter. ergo hoc non soluit quod dictū est. Secūda opinio ꝙ hmōi noīa in concretiōe ꝛ in abstractiōe dicunẗ principaliter ſm substantiā. ꝛ cōnotāt distinctionem in suppositis. Et ratio ip̄orū est. quia cū similitudo respiciat ista duo scꝫ ꝯuenientiā ꝛ differentiā. immediatius ꝛ cōpletius respicit ꝯuenientiā. Dicunẗ enim differentes esse similes in q̄tum cōueniūt. cōuenientes vero nō dicunẗ similes in q̄tū differūt. Respicit ergo similitudo distinctiōē ꝑ modū materie. sꝫ ꝑ modū forme respicit vnitatē essentie. ꝛ ideo cōpletiue diciẗ ſm substantiā tam similitudo q̄ similis. Sed ista positio nō pōt stare. Certū em̄ est ꝙ similitudo diciẗ respectꝰ aliquorū adinuicē. sꝫ in diuinis nō est nisi respectus ꝑsone ad ꝑsonā. Respectus aūt ꝑsone ad ꝑsonā non potest dici ſm substantiā. ḡ necesse est ꝙ h̄ nomen simile ꝙ a similitudine īponiẗ. ſm substātiā nō dicaẗ Et ideo est tertia opinio. ꝙ hmōi noīa dicanẗ ſm relatiōē formaliter loquēdo. dicūt em̄ respectū suppositorū distinctorū cōuenientiū in aliquo vno. et ita respectus cadit ibi ꝑ modū formalis. sꝫ vnitas essentie ꝛ pluralitas cadit ꝑ modū cause. ideo ꝓprie ꝛ principaliter ſm relationem. ex cōsequenti v̄o ſm substantiā dicunẗ causalit̄ loquendo. Et h̄ magis ptꝫ si cōsideremꝰ significatiōē horū noīm in creaturis vñ fit translatio. Similitudo em̄ est ſm qualitatē. silr̄ ꝛ equalitas ſm quantitatē. et silitudo dic̄ relatiōē formaliter. sꝫ qualitatē causaliter Silr̄ equalitas dicit quantitatē causaliter. sꝫ relatiōē formaliter. Nō em̄ est similitudo qualitas. sꝫ relatio q̄ attenditur ſm qualitatē. ¶ Ad illud qd̄ obijciẗ de magistro ꝛ Hyla. ꝙ est eēntia. dōm ꝙ causaliter intelligūtur oēs tales ſmones. ¶ Ad illud qd̄ postea diciẗ. ꝙ equale dr̄ ſm quātitatē. dōm ſm ꝙ dicit cām efficientem. nō dicit formā. sic de simili. ¶ Ad illud ḡ qd̄ obijcitur. ꝙ relatiua importāt distinctionē. dōm ꝙ quedā in diuinis dicunẗ ſm relatiōē qua sunt distinctiua relatorū. vt pater ꝛ filius. ꝛ talia īportāt respectū distinguentem. ꝛ talia importāt distinctionē vt exercitam.

Quedam aũt dicuntur ꝑm relationē. q̃ sunt relatiã. distinctorũ vt similis et equalis. ⁊ talia importãt respectũ. sed ille respectus non est notio distinguens sed ꝯñs distinguētē. Importat eñ distinctionez vt non exercitã sed vt ꝯceptam. Naz respectus distinguens ē per vnius ꝑsone ad aliã ꝑm ꝙ est ab illa. In hmõi ꝟo nominibus importaẗ respectus vnius persone ad aliã. ꝑm ꝙ cõmunicant vnam naturã. Et q2 respectus est relatio. idõ plurificatur. quia ꝟo respectus vnius essentie. iõ diciẗ de pluribus. Et ideo patet vltimũ qd̃ dicitur ꝙ nullũ relatiuũ diciẗ de pluribus nisi dicat relatõem in cõmuni. dd̃ eñ ꝙ h̃ non solũ est in his nominibus que importãt distinctiõez in cõmuni vt relatus ⁊ distinctus verũetiã in his q̃ dicunt respectũ pluriũ vt cõmunicant in aliq̃. Tale eñ nomen dicit respectũ in cõmuni. specificatum tamen rõe cõmunicationis in vno. vnde similes dicuntur adinuicē relati participãtes vnã qualitatez.

Questio III c

Utrũ ꝑdicta noĩa scilicet equalis ⁊ similis dicãt mutuã relatõem. ꝑm quã pr̃ filio. ⁊ filius patri sit equa
a lis. Et ꝙ non videtur. q2 ꝑm Dyo. In talibus nõ recipimus reciprocatõem. sed pater est ꝑncipiũ filij. g̊ non cadit ibi reciprocatio vt dicatur pater eq̃lis filio. Item hoc videẗ rõne. Quia eñ filius similis est patri. ideo diciẗ similitudo patris. g̊ si econuerso pater est simil' filio ꝑfecte. g̊ pater ē similitudo filij. hec aũt non recipiẗ. ergo ⁊c̃. Itez qui est equalis alij ꝑm equalitatē sibi adequaẗ. si g̊ pater est equalis filio. ergo si adequaẗ. quero a q̃. aut a se. aut ab alio. Nõ a se. q2 quicunq̊ equat se alij aliq̃d agit in se. s3 pater nihil agit in se. g̊ non adequat se. nec alio equatur. g̊ non est equal' filio. Contra. simile ⁊ eq̃le sũt relatiua equiparantie. sed ista denominãt vtrũq̊ extremũ. g̊ si filius est similis patri. pari rõne pater est similis filio. Itē ratio similitudinis est cõuenientia vel indifferētia in q̃litate vl' substãtia. Sz ꝯuenientia eq̃liter respicit vtrũq̊ extremũ. ⁊ indifferentia. si g̊ filius est indifferens pr̃i ⁊ econuerso. pater est similis filio. Itē oē plurale geminat suũ singulare. sed hec ꝯcedit pater ⁊ fili⁹ sũt simeles ⁊ equales. g̊ pr̃ est similis. q̃ro cui. aut sibi. aut alij. Nõ sibi. g̊ alij. R̃o. dd̃m. ꝙ simil' ⁊ equalis dupliciter accipiunẗ. Aut ꝓut dicunt ꝯueniētiã in quãtitate vel qualitate. Aut ꝓut supra ꝯuenientiã addũt imitationem vel expressionem ꝑfectã. Primo quidē mõ sunt relatiua equiparantie. ⁊ dicunẗ ad ꝯuertentiã ꝑm ꝙ ꝓbant rões scd̃o inducte. Alio mõ similis ⁊ equalis addunt sup hoc rõnem originis. Uñ equalis diciẗ quasi adequatus. ⁊ similis quasi assimilat⁹. hoc mõ nõ conuenit ei nisi q̃ est ab altero. ⁊ hoc mõ ꝓcedunt prime rationes. ꝙ pater non diciẗ similitudo filij ꝑ imitatiõem nec equatur filio ꝑ emanatõez ab alio. sed equat sibi filium. Quod tñ dicit Dyo. ꝙ nõ recipim⁹ reciprocatõnem ⁊c̃. loquiẗ de causa ꝓprie. ⁊ ꝓut differt ab effectũ ꝑ essentiã hoc aũt mõ pr̃ non ē causa filij. immo bene est habitudo filij ad pr̃em sicut econuerso. ⁊ sic patet oĩa.

De appropriatione relatiuorũ que cõmuniter et eternaliter de deo dicunẗ vt similis ⁊ equalis.

Non est igiẗ hic pretermittendũ qd̃ vir illustris. Hylarius. Terminata parte illa in qua agit de significatione horũ nominũ similis ⁊ equalis. Hic incipit scd̃a ꝑs in qua agit de horũ nominũ appropriatõne. ⁊ habet hec ꝑs duas partes. In ꝑma assignat appropriatões. In scd̃a mouet ⁊ soluit dubitatõem que ex hmõi appropatione habet originē infra di. xxxij. Hic oriẗ qõ ex predictis deducta. Prima ꝑs diuidiẗ in duas ꝑtes. In ꝑma assignat appropata ꝑm Hyla. In scd̃a ꝑm Aug. ibi. Illud etiã sciri oportet ꝙ earundē triũ ꝑsonaꝝ distinctõem Prima ꝑs habet tres. In ꝑma assignat Hyla. appropriatõem ⁊ eius explanatõem ꝓpter sui obscuritatem. In scd̃a ostendit ꝙ illa que Hyla. assignat nõ sunt ꝓpria. sed appropriata. ibi. Non eñ ꝑm ꝑmissã expositõem. In tertia ꝟo ostendit ꝙ illa quibus hec appriat sunt ꝓpria. Appropatio eñ est cõmunis respectu ꝓprij. ⁊ hoc facit ibi. ꝓpria igiẗ ꝑsonarum ⁊c̃. Similiter scd̃a ꝑs in q̃ assignat magister appropatõem Aug. habet duas. In ꝑma ponit ipam appropriationez. In scd̃a ponit eius expositiõem. ibi. sed plurimos mouet ꝙ patri attribuit ⁊c̃. Et hec ꝑs habet tres ꝑm illa tria appropriata. In ꝑma ostendit qualiter patri approꝑatur vnitas. ostendens etiã incidentaliter qualiter aliq̃ dicunẗ vnũ. ibi. Hic dici oportet. In scd̃a ꝟo ostēdit quõ filio appropriaẗ equalitas. ibi. Nũc videam⁹ qualiter equalitas. In tertia ꝟo ostendit quõ spũisancto appropriectur ꝯcordia. ibi. Ex aũt in s. s. dicitur eē vtriusq̊ concordia.

a Non est igitur hic pretermittēdum Cũ magister agat de appropriatiõe dist. xxxij. ⁊ de appropatis dist. xxv. vsq̊ ad finem. videẗ ꝙ male situet hic tractatuz de appropatis. R̃o. dd̃z ꝙ duplici de cã ponit hic magister tractatuz de appropatis.

De sententia sancti hylarij q̃ i trinitate ꝑsonarũ appropriata ostendit.

a Non ē igiẗ hic ꝑtermittēdum ꝙ vir illustris Hylari⁹. ꝓprietates ꝑsonarũ assignãs dicit i patre eē eternitatē. speciē in imagine. vsuz in munere. q̃ tante difficultatis sũt verba. vt in eorũ intelligētia atq̊ explanatõe vehemēter laborauerit Aug⁹. vt ipē oñdit in. vj. li. de trini. ita dicēs. Quidã cũ vellet breuissime singularuz in trinitate ꝑsonaruz insinuare ꝓpria. eternitas ē inquit in pr̃e. spēs in imagine. vsus in munere. Et q2 non mediocris auctoritatis in tractatõe scripturarũ ⁊ assertione fidei vir extitit. Hec eñ hylarius in libris suis posuit. Horũ verborũ. i. pr̃is. ⁊ imagis. et muneris eternitat. spēi ⁊ vsus abditã scrutat⁹ intelligētiã. q̃ntũ valeo nõ eũ secutũ arbitror in eternitatis vocabulo. nisi ꝙ pr̃ nõ habet pr̃em de quo sit. filius aũt de pr̃e ē vt sit. atq̊ vt ille coetern⁹ sit. Imago eñ si ꝑfecte implet illd̃ cui⁹ imago est

Una ē. q2 egerat de noib⁹ q̃ dicũt relatõez ꝑm relatõez cõmunem. ꝑm quã appropatio attendiẗ. sicut sũt similis ⁊ equalis. ⁊ ita incidēter hec ꝑs h̃ introduciẗ Alia rõ est. q2 appropata faciũt ad euidētiã ꝓprioꝝ. et idõ statim post tractatũ de ꝓprijs egit de appropatis. et h̊ maxie ꝓut faciunt ad euidētiã ꝓprioꝝ

ipsa coequatur ei· non illud imagini sue· in qua imagine speciem nominauit· Credo propter pulcritudinem vbi tanta est congruentia ⁊ prima equalitas ⁊ prima similitudo· nulla in re dissidens· ⁊ nullo modo inequalis et nulla ex parte dissimilis· sed ad idemptitatem respondens ei cui imago est· vbi est prima et summa vita· cui non est aliud viuere ⁊ aliud esse· sed idem ⁊ primus ac summus intellectus· cui non est aliud viuere ⁊ aliud intelligere· sed idem hoc est vnum tanquam verbum perfectum· cui non desit aliquid ⁊
b ars quedam omnipotentis ⁊ sapientis dei· plena omnium rationum viuentium incommutabilium· ⁊ omnes vnum in ea· sicut ipsa vnum de vno cum quo vnum· ibi nouit omnia deus que fecit per ipsam· Est autem ineffabilis quidam complexus patris ⁊ imaginis qui non est sine perfruitione· sine charitate· sine gaudio· Illa ergo dilectio· delectatio· felicitas ⁊ beatitudo (si tamen aliqua humana voce digna dicitur) vsus ab illo appellata est breuiter· ⁊ est in trinitate spiritussanctus non genitus sed genitoris genitique suauitas
c ingenti largitate atque vbertate perfundens omnes creaturas pro captu earum· Itaque illa tria et a seinuicem determinari videntur· ⁊ in se infinita sunt· Qui videt hoc vel ex parte· vel per speculum in enigmate gaudeat cognoscens deum ⁊ gratias agat· Qui vero non videt· tendat per pietatem ad videndum· non per cecitatem ad calumniandum: quoniam vnus est deus· sed tamen trinitas· Ecce habes qualiter verba hylarii premissa accipienda sint· licet tante sint profunditatis· vt etiam adhibita expositione vix aliquatenus ea intelligere valeat humanus sensus cum ⁊ ipsa eorum explanatio quam hic Aug· edidit· plurimum in se habeat difficultatis ⁊ ambiguitatis·

Ostendit quod illa que Hyla· assignat non sunt propria sed appropriata· d

Non enim secundum premissam expositionem distinguuntur hic tres ille proprietates superius assignate secundum quas ipse hypostases distincte ab inuicem monstrantur· Eternitatis tamen nomine eadem videtur designata proprietas· quam notat hoc nomen ingenitus· Sed videamus quid sit quod ait· Imago si perfecte implet cuius imago est· ipsa coequatur ei· non illud sue imagini· Videtur enim dicere quod filius qui est imago patris· patri coequatur non pater filio· cum et filius dicatur equalis patri in scriptura ⁊ pater filio· sed filius hoc habet a patre vt sit ei equalis· pater autem non habet a filio· ⁊ tamen filius plene ac perfecte equalis est patri· id est imago ei cuius est imago·

Quare dicatur Hyla· propria personarum assignasse in verbis predictis cum ibi non sint expresse proprietates· e

Propria igitur personarum in predictis verbis assignasse dicitur Hylarius· quia relatiua nomina personarum posuit· scilicet patris· imaginis· ⁊ muneris· que relatiue dicuntur de personis· ⁊ proprietates notant quibus distinguuntur persone· Ita enim dicitur spiritussanctus munus relatiue sicut donum· Verumtamen ipsas proprietates aliis tribus nominibus non significauit· iuxta predictam Augustini expositionem· nisi solo nomine eternitatis quo non ipsam paternitatem· sed eam voluit intelligi notionem qua dicitur ingenitus·

Ex quo sensu intelligenda sunt verba Hylarii hic docet Aug· ⁊ primus quare eternitas patri tribuatur.

ideo de his agit hic· que non dicunt respectum ad creaturas· infra vero agit de his appropriatis que respectum ad creaturas dicunt ⁊ ita patet distinctio huius partis ab illa· vnde tria appropriata hylarii manifestant personarum emanationem· Tria vero appropriata Aug· nobis manifestant personarum ordinem si quis inspiciat·

16 b Ars quedam omnipotentis ⁊c· Videtur male dicere quod verbum dei est ars quedam omnipotentis et sapientis dei· quia vnusquisque non intellecta arte est iners· ergo si filius est ars patris· non intellecto filio esse pater est iners· Quod videtur quod rationabiliter operari habeat pater a filio suo· Responsio· dicendum quod facienda est vis in verbo quia non dicit quod sit ars simpliciter· sed quod sit ars quedam· quia non est ars qua pater nouit· sed vbi nouit· Non est ars patris qua pater sit sapientia· sed que est a patre sapientie per quam pater omnia operatur quia omnia produxit per filium·

Quare spiritussanctus vsus dicatur.

Et notandum quod cum ars includat et intentionem virtutis ⁊ sapientie· et similiter verbum· tamen differenter· quia verbum dicit emanationem ⁊ respectum· ideo est proprium· ars autem appropriatur·

Quod non modo illa verba hylarii· sed explanatio Augu· super his obscurissima est.

17 c Ingenti largitate atque vbertate perfundens omnes creaturas· Obiicit· quod secundum hoc videtur quod omnibus donetur spiritussanctus· Responsio· dicendum quod spiritussanctus non dicitur dari ratione cuiuslibet effectus sed proprie ratione eius quod facit spiritumsanctum haberi· ⁊ ita inhabitare in aliquo vt in templo et quia huiusmodi rationalis creatura capax est· et soli iusti capiunt ideo patet quod illis solis spiritussanctus datur· Ideo autem spiritussanctus dicitur perfundere ceteras creaturas non quia ei attribuatur actus creandi sed quia attribuitur ei actus conseruandi·

Notula·

Hylarius in lib· de sinodis a Imago est eius rei ad quam imaginatur species indifferens· Neque ei ipse sibi quisque imago est· sed eius cuius imago est necesse est vt imago se monstret· b Imago est rei ad rem coequandam et imaginata et indiscreta similitudo· Est ergo pater· est etiam filius· quia imago patris est filius c Et quia imago est vt rei imago sit speciem necesse est et naturam ⁊ essentiam secundum quod imago est in se habeat auctoris·

Ostendit quod illa quibus hec appropriata sunt propria.

Ad notulam

a ¶ Imago est eius rei ad quam imaginatur spēs indifferens. Primo videtur ꝙ ratio ista quaȝ Hylarius ponit in notula non sit ꝯuertibilis. quia totum videtur conuenire s. s. Item spēs aut accipit̃ ꝑsonaliter. aut essentialiter. Si essentialiter. ergo idem sensus est qui est spēs indifferens. qui esset etiam si diceretur essentia indifferens. sed hoc ꝯuenit patri non tm̄ filio. Item essentia non dicit̃ vt alicuius sȝ stat ꝓ ꝑsona. ergo sensus est idem spēs indifferens. quod ē cum dicitur ꝑsona indifferens. hoc aūt falsum.

b ¶ Imago ergo est rei ad rē coequādā et imaginata ⁊ indiscreta similitudo. Videtur hoc falsum. quia frequenter imago non coequatur ei cuius est imago. Item si est ad rem coequādam. tunc videtur eē eq̃litas non similitudo. Item videtur falsuȝ dicere cū dicit indistincta similitudo. qm̄ oīs imago ⁊ similitudo distinguitur ab eo cuius est imago. Iteȝ cum vnius rei vna sit diffinitio. queritur quō differēter iste rōnes assignentur. Dōm. ꝙ hic diffinitur imago increata ꝓut est ꝓprium solius filij. ⁊ sic semper dicit respectum ad patrem. ⁊ idō in prima rōne ponitur genitiuus vt in rōne ꝑncipij. in scda vt in rōne termini. qm̄ imago debet comparari ad patrem. nō solum tanq̄ȝ ad aliquam rem. siue ad quid siue quid ducit. sed etiam a quo emanat. ⁊ ita patet haꝝ diffinitio rōnum ⁊ ordo. Et prima rō tres ꝯditiones cōtinet. Per primam notat̃ filius esse ab alio. cum dicitur imago eius rei ad quam imaginat̃. ⁊ per gtīm ⁊ verbum ꝙ est passiuum. Per scdam notat̃ ꝙ est fm modum expressum emanandi. scȝ per hoc ꝙ dicitur spēs. que includit ꝑfectam similitudinē cognoscendi. Per terciam vero notatur ꝙ sit indifferens fm sbstantiā. scȝ ꝑ hoc quod est indifferens. Et per primam conditiōeȝ differt a patre ⁊ ab essentia. per scdaȝ a spiritusancto. ⁊ per tertiam ab imagine creata. Et per hoc ꝙ spēs ⁊ si de se sit essentiale tamē accipitur hic vt tractum est ad ꝑsonam. ⁊ indifferens non dicit indistinctionem in hoc nomine spēs sed in sba. ⁊ sic patent obiecta de rōne prima. Hac visa similiter patet rō scda. que datur in compatione ad ipm patrem vt ad terminum. ⁊ hoc patet cum dicitur ad rem coequandaȝ rei. id est ꝑsonam filij persone patris ⁊ per hoc excluditur persona patris. Et ꝑ hoc ꝙ dicitur imaginata. excluditur persona spūssancti. Per hoc quod dicitur indiscreta excluditur ipa imago creata Et indiscreta nō dicit indifferentiam ꝑsonalem sed solum essentialem.

¶ Ad illud ergo quod obijcitur de equalitate. dōm. ꝙ illud non est necessarium de creata imagine. Et rursus. qm̄ imago dicit de rōne sui nominis qualitatem in q̄ntitate. ideo prima dicitur similitudo ad rem coequandam. id est similitudo fm quam res coequat̃ rei.

c ¶ Et quia imago ⁊c̃. Querit̃ de differentia hoꝝ trium nominum que attribuit. scilicet spēm naturam. ⁊ imaginem. quō hic distinguātur. dōm. ꝙ vniuscuiusq̄ȝ forma substantialis ⁊ cōpletiua. dicitur spēs. natura. et essentia. ⁊ hoc fm triplicem consideratōeȝ. Potest em̄ considerari in se. ⁊ sic dicitur essentia. potest considerari in compatione ad opationem ꝓpriam. ⁊ sic dicitur natura. Potest iterum considerari in compatione ad nostram cognitōem. ⁊ sic dr̃ spēs. Spēm ergo habet imago auctoris. eo ꝙ similitudo est eius. Naturam auteȝ habet. quia similitudo genita vel imaginata naturaliter. Essentiā vero quia similitudo indiscreta per sbam.

¶ Notula.
Hyla. in lib. de sinodis.

d ¶ Si quis innascibilem et sine initio dicat filiū q̄si duo sine ꝑncipio ⁊ duo innascibilia. et duo innata. dicens duos fac deos. anathema sit Caput eī qd̄ ē ꝑncipiū oīȝ. filius. Caput āt qd̄ est ꝑncipium xp̄i. deus Sic enim ad vnū ītiabile oīm initiuȝ ꝑ filiū vniuersa referimus. filiū innascibilem confiteri impijssimū ē. Iā em̄ nō erit vnus de⁹. q2 deū vnū ꝑdicari natura vnius inna/

¶ Quod earundē personarū distinctōem seu appropriatōeȝ notat Aug. alijs verbis sine expressione trium ꝓprietatū. f

Illud etiam sciri oportet ꝙ earundem trium ꝑsonarū distinctōem Aug. ostendere volens sine expressione illarum trium proprietatum superius cōmemoratarum in. j. li. de doctria xp̄iana sic ait. In patre est vnitas. in filio equalitas. in spūsācto vnitatis equalitatisq̄ȝ concordia. Et hec tria vnum omnia ꝓpter patrē. ⁊ equalia omnia propter filium. cōnexa omnia propter spm̄sāctum. Itaq̄ȝ pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus. et singulus quisq̄ȝ horum de⁹ est. et simul omnes vnus deus. et singulus quisq̄ȝ hoꝝ plena substantia est. ⁊ simul omnes vna substantia. pater nec filius est nec spūssanctus ⁊ filius nec pater est nec spūssanctus. Spūssanctus nec pater est nec fili⁹. sed pater tm̄ pater. ⁊ filius tm̄ filius. ⁊ spūssanctus tm̄ spūssanctus. Eadeȝ tribus eternitas. eadem incōmutabilitas. eadē maiestas. eadem potestas. In his verbis aperte insinuat̃ personarum trium distinctio.

¶ Appropriationem Aug. exposuit scilicet quare patri attribuatur vnitas. g

Sed plurimos mouet ꝙ patri attribuit vnitatem. filio equalitatem. Cum enim vnitas dicatur fm substantiam. non tm̄ in patre est. sed etiam in filio et in spūsancto. ⁊ eq̃litas vna est patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. cur ergo patri attribuitur vnitas. et filio equalitas. forte eadem rōne attribuitur patri vnitas fm Augu. qua supra eidem eternitas fm Hyla. quia videlicet pater ita est. vt ab alio non sit. Et quia filium genuit vnū se

Ad notulam.

d ¶ Si quis innascibileȝ ⁊ sine initio dicat filium. Videtur ꝙ Hyla. nō dicat bn̄ Quia qui dicit duos innascibiles dicit duos deos. quia innascibilitas ī diuinis nō est ꝓpetas eēntie. sȝ ꝑsone ergo n̄ sequit̃ ꝙ si sūt duo innascibiles. ꝙ due eēntie. sȝ ꝙ due ꝑsone. Itē innascibilitas dicit priuatiōem ei⁹ qd̄ ē nat⁹. vn̄ tm̄ valet innascibil' q̄ȝ tū nō fili⁹ sȝ non sequit̃ sūt duo filij in diuinis. ergo duo dij. ergo pari rōe nō sequitur. sūt duo innascibiles. ergo duo dij. R⁹. dōm ꝙ innascibilis sic su/ 20
pra dictū est pri

uat siue negat esse ab alio. ⁊ ex hoc ponit fontalem ple/nitudinem in illo qui innascibilis dicitur. ⁊ ex vtraqꝫ parte cōcluditur ꝙ si sint duo innascibiles. ꝙ sint duo dij. Sequitur eñ. sunt duo quorum quilibet non ē ab alio. ğ non distinguuntur per originem ğ necesse est ꝙ distinguant per sbam. Itē si sunt duo in quorum quo libet est fontalis plenitudo ğ quilibet p̄t eē trinitatis p̄nci/pium. ⁊ princi/pium totius dei/tatis. sicut dicit de pr̄e. sed si p̄n/cipia sūt distin/cta ⁊ p̄ncipiata. ğ si quilibet ē p̄n/cipium totiꝰ dei/tatis. ⁊ sūt duo. ğ due deitates. Quis ergo inge/nitus non sit p/prietas sbe sꝫ p/sone. quia tamē est prime perso/ne. ⁊ in vnica p/sona non p̄t esse nisi vna innasci/bilitas. ideo de necessitate po/nit deoꝝ diuer/

21 sitatem. Caput enim omni/um filius est. vi/detur male dice/re. quia aut dici/tur caput rōe dei/tatis. aut rōe cō/formitatꝭ in na/tura. Si rōe dei/tatis. eadem rō/ne spūssanctus potest dici ca/put. Item si rō/ne deitatis. tūc filij caput n̄ po/test dici deꝰ. qꝛ caput superex/cellit ⁊ maiorita/tem nobilitatis tenet. quam nō habet pater re/spectu filij. Si tu dicas ꝙ ca/put non dic̄ no/bilitatē siue su/

j. Cor. iij perexcellētiam. Obijcitur ex lite/ra sequenti. vbi dicitur ꝙ h̊ gra/du omnia diffe/runt sed constat quia inter pa/

scibilis dei exigit. Cum ğ deus vnus sit. duo inna/scibiles esse non possunt. cuꝫ idcirco deus vnus sit cum ⁊ pater deus sit ⁊ filius dei deus sit. quia inna/scibilitas sola penes vnum sit. filius aūt idcirco de/us. quia ex innascibili essentia natus existat.

cum deuꝫ. ⁊ spūssanctus ab eo procedit vnus cum eo deus. Unitas ergo in patre esse dici/tur. quia nec est aliquid aliud a quo sit. Non enim ab alio est nec ab eo aliquis vel aliquid ē ab eterno. quod vnum cum eo non sit. Filius enim et spūssan/ctus vnum sunt cū patre. Un/de veritas ait. Ego ⁊ pr̄ vnum sumus.

Quare pater ⁊ filius dicantur esse vnum vel vnus deus. sed non vnus. quia res eiusdē na/ture recte possunt dici vnū sim/pliciter esse ⁊ cum adiectione. Res vero diuerse nature non possunt dici vnum nisi dicatur quid vnum. b

Hic dici oportet ꝙ pater et fili/us ⁊ spiritussanctus recte dicū/tur esse vnum ⁊ vnus deus. sꝫ non vnus. Res enim due vel plures recte possunt dici vnuꝫ esse. si sint vnius essentie. ⁊ ea/rum vna sit natura. Unus au/tem vel vna non potest dici de diuersis rebus nisi addat̄ quid vnus vel vna. Quo addito re/cte potest dici de rebus ⁊ vniꝰ ⁊ diuerse substantie. Unde Au/gu. in. vj. li. de trini. sic ait. Ne/scio vtrum inueniatur in scri/pturis dictum vnum sunt quo/rum est diuersa natura. Si au/tem ⁊ aliqua plura sunt eius/dem nature ⁊ diuersa sentiant non sunt vnum inq̄ꝫtum diuer/sa sentiunt. Cum ergo sic dici/tur vnūꝫ vt non addatur quid vnum. ⁊ plura vnum dicuntur eadeꝫ natura atqꝫ essentia nō dissidens neqꝫ dissentiens sig/nificatur. Unde paulus ⁊ ap/pollo. qui et ambo homines erant ⁊ idem sentiebant. vnuꝫ esse dicuntur cuꝫ dicitur ⁊ qui

plantat ⁊ qui rigat vnum sunt. Cum vero additur quid vnū. potest significari aliqd ex plu/ribus vnum factum. Quis di/uersa natura. sicut aīa ⁊ cor/pus non possunt vtiqꝫ dici vnū. Quid enim tam diuersum ni/si addatur vel subintelligatur. quid vnum. id est vnus homo. Unde apostolus. Qui adhe/ret inquit domino. spiritꝰ vnꝰ est. Non dixit vnus est. vl' vnū sunt. sed addidit spiritus. Di/uersi sunt enim natura spiritꝰ hominis et spiritus dei. ꝫ inhe/rendo fit spiritus hominis vnꝰ spiritus cū deo. quia particeps fit veritatis ⁊ beatitudinis illi/us. Si ergo de his que diuerse substantie sunt. recte dicitur ꝙ sint vnus spiritus. quanto ma/gis qui vnius substantie sūt re/cte dicuntur vnꝰ deus eē. Pa/ter ergo ⁊ filius vnum sunt vti/qꝫ ꝫm vnitatem essentie ⁊ vnꝰ deus. In quo ⁊ arriana here/sis damnatur. que patrem ⁊ fi/lium ⁊ spiritumsanctum (vt ait Augꝰ. in li. de heresi) non vult esse vnius eiusdemqꝫ substan/tie atqꝫ nature. vel vt expressi/us dicatur essentie. que grece dicitur vsia. sed filium esse crea/turam. Necnon ⁊ sabelliana q̄ (vt ait Augꝰ. in eo. li.) dicebat xp̄m eundem ip̄m ⁊ patrem et spiritūsanctum esse vt esset tri/nitas nominum sine subsisten/tia personarum. vtramqꝫ pe/stem (vt ait Augꝰ. sup Iohan) elidit veritas dicens. Ego et pater vnum sumus. vtrumqꝫ audi ⁊ aduerte. ⁊ vnum et su/mus. ⁊ a caribdi ⁊ a scilla libe/raberis. Quod enim dixit vnum liberat te ab Arrio. ꝙ dixit su/mus. liberat te a sabellio. Si vnum. ergo non diuersuꝫ. si su/mus. ergo pater et filius. Su/

e Caput ei oīm filius ē. sꝫ caput filij deus est. ⁊ ad vnum deum omnia h̊ gra/du ⁊ hac con/fessione refe/runtur. cum ab eo sumant vniuersa p̄n/cipium. cum ipe p̄ncipiuꝫ

sit. Idē in eo dem. Omni/bus creaturꝭ sbam volun/tas dei attu/lit sed naturā dedit filio ex īnascibili ac non nata sba perfecta nati/uitas. Talia enim cuncta creata sunt q̄/lia deus esse voluit. filius aūt natus ex deo sbsistit ta/lis qualis deꝰ ē. Nec dissimi/lem sui edidit natura natu/rā sed ex sbstā/tia dei geni/tꝰ nature ꝫm originem at/tulit non ꝫm creaturas vo/luntatꝭ essen/tiam. j. Cor. vj

Notula.

Hyla. in li. d̄ sinodis. Mi/nus forte ex/presse videt̄ d̄ indifferēti si/militudīe pa/trꝭ ⁊ filij fides locuta eē. cuꝫ de patre filio et spūsancto ita senserit si/gnificataꝫ in nominibꝰ p/priam vnius/cuiusqꝫ no/

mus. n. nō diceret de vnō. nec vnū ꝺ diuerso. Erubescāt ꝗ sabelliani qui dicunt ipm eē patrē qui est filius confundentes personas. qui ⁊ dicti sunt patripassiani. qui dicunt patrem fuisse passum. Arriani vero dicūt aliud patrem esse aliud filium. non vnam substantiam ꝫ duas patrem maiorem. filium minorē. Noli hoc dicere tu catholice In medio ergo nauiga. vtrūꝙ periculosū lat⁹ deuita et dic pater pater est. ⁊ filius fili⁹ est. Alius pater. alius filius. ſ; non aliud immo hoc ipm. quia vn⁹ deus. Ecce ostensum est quare vnitas in patre esse dicat̃. cum tres vnum sint.

¶ Quare appropriat̃ filio eq̄litas. i

Nunc videamus quare equalitas dicatur esse in filio. cū vna ⁊ summa equalitas sit triū hoc ideo forte dictum est. quia fili⁹ genitus est a patre. equalis gignēti. ⁊ dono quod ab vtroqꝫ ꝑcedit. ⁊ ideo illa tria dicūtur esse equalia propter filiū. Filius enim habet a patre vt sit ei equalis ⁊ spūisancto. ⁊ spūssanctus ab vtroqꝫ habet vt sit eq̄lis vtriqꝫ. hoc autem sine assertionis supercilio ⁊ maioris intelligentie preiudicio dicimus malentes in apertione tā clausorum sermonū peritiores audire ꝙ aliquid aliȷs influere.

Quare spūisancto approp̄atur concordia vel ꝯnexio. k

¶ Quod autem in spiritusancto dicitur esse vtriusqꝫ concordia et per eum omnia connexa. facilior est intelligentia. nobis p̄missa ad mentem reuocātibus Supra enim ꝺm auctoritates sanctorum dictum est ꝙ spūssanctus amor est quo pater diligit filium ⁊ filius patrem. Recte ergo spūssanctus dicit̃ connexio vel cōcordia patris et filiȷ: ⁊ per eum omnia connexa. Unde Aug. in. v. li. de tri. Cōmunio quedam consubstātialis patris ⁊ filiȷ est amboꝝ spiritussanctus. Idem in. vij. li. de tri. Spūssanctus est sūma charitas. vtrumqꝫ ꝯiungens nosqꝫ subiungens.

minatoꝝ substantiā et ordinem ⁊ gloriam

f ¶ Ut sint quidem per substantiam tria per consonātiā vero vnū volens ꝗ congregata sāctorū sinodus impietatem eaꝝ ꝑimere q̄ vnitatem patris et filiȷ ⁊ spūssancti nominū numero illuderet. vt non subsistente causa vniuscuiusqꝫ nominis triplex nuncupatio obtineret sub falsitate nominum vnionem. ⁊ pr̃ solus atqꝫ vn⁹ idem ⁊ ipē haberet ⁊ spūssācti nomen et filiȷ. Idcirco tres substantias esse dixerunt. subsistētiū personas sed per sƀstātiam edocentes nisi sƀstātiam patris ⁊ filiȷ diuersitate dissimilis essentie separantes. Quod autem dictum est vt sint quidem per substantiam tria. per consonontiam vero vnum non habet calumniam. g ¶ Quia cognominato. ss. i. paraclyto. consonantie potius ꝙ essentie. per similitudiēꝫ substantie predicari cōuenit vnitatem. Item in eodem. Cum deum patrem confitemur. ⁊ xp̄m dei filium predicamus. ⁊ inter hec diuortium deorum sit irreligiosa cōfessio. non possunt ꝺm nature indifferentiam ⁊ nomen indifferens non vnū esse in essentie generatione. quorum essentie nomen non licet esse nisi vnum. Non enim religiosa vnitas nomīs. ex indifferent; nature eēntia ꝯstitutā ꝑsonaꝝ genite ademit eēntie. vt vnica ac singularis dei substātia per vnionem nominis intelligatur. cū vtriusqꝫ eēntie nominum. id est vnus deus. ob indiscrete ī vtroqꝫ nature indissimilem substantiam predicetur.

trem ⁊ filium ratione deitatis n̄ est gradus. ergo non potest accipi ratione deitatis. Si ratione conformitatis. filius cum non habeat conformitatem in natura cum omnibus. sed tm̄ cum hominibus. nō erit caput oīm. 22
R⁰. dōm. ꝙ caput ꝺm ꝙ ꝓprie accipitur importat rōem influentie ⁊ conformitatis nature. ⁊ dicitur xp̄s caput esse totius ecclesie. sed Hylari⁹ extensiori modo accipit. ꝓut caput dicit origīale principiū ⁊ qm̄ dōs pr̃ est principiuꝫ filiȷ. ⁊ fili⁹ ꝑncipiū oīm ita ꝙ fili⁹ ꝓducit̃ et ꝓducit. iō caput ē et hꝫ caput. Sed pr̃ qm̄ caput n̄ hꝫ cū sit īnascibilis. est caput oīm. ⁊ iō dicit̃ fontale. principiū a quo omnia. ⁊ in quē omnia ꝑ filium reducunt̃. ⁊ in hac reductione gradus est. compando creaturas ad filiū. ſ; vltra compando filiū ad pr̃em n̄ est grad⁹ ſ; ordo ⁊ origo. Et ideo Hylarius non dicit his gradibus. ſ; hoc gradu. Q. obȷcit̃ de spūsancto. dōm. ꝙ ipē spūssāct⁹ cum procedat a filio ꝑ filium cum aliȷs ad pr̃em reducitur. ⁊ ꝓpterea filio appropriatur reductio. f ¶ Ut sint quidem ꝑ sƀam tria. per consonantiam vero vnū. videtur hec confessio fidei non esse conueniens. quia de tribus hominibus concordātibus p̄t illud dici ꝙ ꝑ sƀaꝫ sunt tria. per consonantiā vero vnam. g ¶ Quia cognominato spūsācto. id est paraclyto. consonantie potius ꝙ essentie per similitudinem substantie predicari conuenit vnitatem. Videtur illud falsum ꝙ debeat dici ꝑ ꝯsonātiā ꝓpter. s. s. quia. s. s. est eiusdem essentie cum patre sicut filius. R⁰. dōm. ꝙ sicut Hylarius intendit ostendere catholicam patrum confessionem 23
cum dixerunt ꝙ sunt per substantiam tria. per consonantiam vnum. sancti patres volentes elidere heresim sabellianam. que eludebat. id est euacuabat veritatem patris ⁊ filiȷ per nominationem solum quam dicebat ibi esse. non rem confessi sunt adeo expresse pluralitatem vt minus expresse confiterētur essentie vnitatem non tamen recesserunt a veritate. quia per tria tres res intelligunt̃. i. tres hypostases. ꝑ ꝯsonantiā ꝟo nō vsia intelligit̃ sed ꝑsona. ⁊ iō ex hac ꝑte veꝝ dixerūt Ex ꝑte ꝯsonātie silr̃ veꝝ dixerūt ⁊ irreprehensibiliter. Nā sicut ꝑ pr̃is ⁊ filiȷ nomē innuit̃ vnitas nature. qꝛ filius est ꝯnaturalis pr̃i. ita ꝑ ss. scꝫ qui est amor datur intelligi vnitas ꝯsonantie. ⁊ iō verbū hoc non habebit calumniā. ⁊ ꝓpter hoc ipm dixerunt. ⁊ hoc vult dicere hyla. cū dicit. ꝙ potius ꝯsonātie ꝙ eētie. nō qꝛ vtrumqꝫ nō sit veꝝ. sed qꝛ hoc est expressius. ⁊ hꝫ minoreꝫ calumniā. tn̄ adhuc sequit̃ illō. ꝙ si pr̃ ⁊ filius vnū ex se ꝓducūt spm̄. rōne cuius est ibi vnitas ꝑ ꝯsonantiaꝫ. necesse est ꝙ vnitatem habeant in essentia.

HD intelligētiā eoꝝ que dicunt̃ in hac pte. duo
ꝑncipaliter querunt̃. Primo querit̃ de appro/
priatione Hylarij. Scd̄o de appropriatione
Aug. Et q̄ꝝtū ad primū querunt̃ tria. Primo queritur
vtꝝ imago dicat̃ in diuinis ẜm ſbam an ẜm relatōem.
Scd̄o dato ꝙ ẜm relatōem. querit̃ vtꝝ imago ſit ꝓꝑriū
filij. Tertio querit̃ de rōne appropriatōis illoꝝ triū. ſcʒ
eternitatis ſpeciei. ꝛ vſus.

¶ Questio I D

QꝨ imago dicat̃ ẜm ſbam oſtenditur hoc mō. Hylari/
us. iiij. de tri. Deus ad cōmunē ſibi cū deo imaginem.
eandemq̄ʒ ſimilitudinē reperit̃ hoīem opari. ¶ Item
Beda ſuꝑ illud. Faciam⁹ hoīem ꝛc. In h̄ ꝙ dicit ima/
ginem. notat̃ vna ꝛ equalis ſba trinitatis. ğ imago cū
ptineat ad cōmunitatē ꝛ vnitatē ſbe. dr̄ ẜm ſbam. ¶ Itē
hocipm̄ vr̄ rōne. q̄ illud idem qđ dicit exemplar actie
dr̄ imago paſſiue. ſed exemplar in diuinis dr̄ ẜm ſbam
non ẜm relatōem. ğ ꝛc. ¶ Item imago conſiſtit in rep̄
ſentando aliquid. non tm̄ in ſba. ſed etiā in diſtinctiōe
et ordine diſtinctoꝝ. ſi ğ in diuinis nō cadit diſtinctio
in vna pſona. neceſſe eſt ꝙ in diuinis attendat̃ imago
ẜm quod vnitas eſſentie eſt in tribus pſonis. ğ nō no/
tionaliter ſed eſſentialiter dr̄ imago in diuinis. ¶ Cō/
tra Aug. in. vj. li. de tri. Quid abſurdius q̄ꝫ imaginē
dici ad ſe. ſed omne quod dicitur ẜm ſbam dicit̃ ad ſe.
ğ cum imago non dicatur ad ſe non dicit̃ ẜm ſbam.
¶ Item Hyla. iiij. de tri. Imago ſola non eſt. ğ ima/
go in diuinis eſt cum alio. ſed eſſentia non eſt cuʒ alio
ğ ꝛc. ¶ Item hocipm̄ videtur ꝑ diffinitōem imaginis
quia. Hylarius dicit ꝙ imago eſt rei ad reʒ coequatō.
ſed res que coequatur rei eſt pſona. ğ imago eſt pſone
ad pſonam. ſed quod dicit reſpectum ad alterum dici
tur ẜm relatōem. ğ imago. ¶ Item hoc videtur ꝑ ethi/
mologiam. Imago em̄ dicitur quaſi imitago. ğ vbi eſt
rō imaginis. ibi eſt imitatio. ſʒ diuina eſſentia nō imi/
tatur aliquid. quia oīe tale eſt ab aliquo. ğ imago nō
dicitur ẜm ſbam vel eſſentiam. ¶ R̄o. dōm. ꝙ ſicut ex
emplar ẜm ꝓprietatem vocabuli dicit expreſſionem ꝑ
modum actiui. vnde exemplar dicitur ad cuius imita
tōem fit aliquid. ſic econtrario imago ꝑ modū paſſi/
ui. ꝛ dicitur imago quod alterum exprimit ꝛ imitatur
Et hoc mō accipit̃ imago dupliciter ẜm ꝙ duplex eſt
expreſſio. ſcʒ vel in nature vnitate vel in natura diuer
ſitate In nature communitate ſiue vnitate ſicut filius
imperatoris dicitur imago patris. In nature diuerſi
tate. ſicut imago imperatoris eſt ī nummo. Sic reſpe
ctu dei dicitur imago ꝑ expreſſionem ẜm idemptitatē
nature. ꝛ ſic eſt imago increata. ꝛ dr̄ notionaliter ſiue
ẜm relatōem. quia imago dicit emanatōem. emanatio
aūt in vnitate nature nō eſt niſi pſone. Dicit̃ etiā ima/
go ꝑ expreſſionem in diuerſitate nature. ꝛ ſic dr̄ ima/
go creata reſpectu totius trinitatis. ꝛ ſic pʒ ꝙ imago ī
diuinis accepta dicit̃ ẜm relatōem pſone ad pſonam.
et hoc ẜm vocabuli ꝓprietatem. ſicut ꝓbant rōnes ad h̄
inducte. Sed q̄m ꝯtingit abuti noīe exemplaris. vt eti/
am dicat̃ exemplar qđ ad imitatōeʒ alterius fit. ſic ecō
trario cōtingit abuti imagīe. vt dicat̃ imago ad cuius
expreſſionem fit aliquid. ꝛ ſic cum creatura fiat ad ex/
preſſionem eſſentie in trinitate pſonaꝝ. pt̄ dici imago
de tota trinitate. ꝛ ſic dicit̃ imago imaginās. cū de rōne
noīs dicat̃ imaginatū. ſicut exemplar dr̄ exemplatum
abuſiue. q̄ʒuis exemplar ſit exemplaris. ꝛ ẜm iſtū mo/
dū dicunt̃ accepiſſe Hyla. ꝛ Beda. vt dicit magiſter.
xvj. diſt. ij. li. Tn̄ pt̄ dici ꝙ vterq̄ʒ loquitur de imagine
creata. que cum ſit reſpectu vnius eſſentie. eſt cōmu/
nis imago triū pſonaꝝ. ꝛ indicat vnitatē ſbe in tribus.
Vn̄ nūq̄ʒ imago pure dr̄ ad ſe. q̄ ſꝑ dicit reſpectū vl̄ ad
aliā pſonā. vl̄ ad creaturā. ſiue creature ad diuinā na/
turā. Nūq̄ʒ etiā dr̄ pure ẜm ſbam. q̄ ſꝑ notat vl̄ diſtin
ctōem interi⁹ vl̄ exteri⁹. Vn̄ imago n̄ dr̄ eēntia ſimplr̄
ſʒ eēntia vt in trib⁹ pſonis ꝯſiderata. Tn̄ ꝓprietate ſer
monis ẜuādo imago dr̄ ẜm relatōem pſonaleʒ. put dr̄
imago eterna. Et ꝯced ēde ſūt auctes et rōnes ad hoc.
Ad auctes in oppoſitū pʒ rn̄ſio. ¶ Ad illđ ğ qđ obijcit̃
ꝙ exemplar dr̄ eēntialr̄. ğ ꝛc. dōm. ꝙ n̄ ē ſimile q̄ tota
trinitas ē ꝑncipiū. Et iō q̄ exemplar rōnem ꝓducētis
dic. vn̄ ẜm ſbam dr̄. ꝛ cōuenit toti trinitati. ſʒ nō tota
trinitas eſt ꝑncipiata. ꝛ q̄ imago dic rōnem ꝓducti a
prīc. iō n̄ ꝯuenit toti trinitati. nec dr̄ ẜm ſbam. ¶ Ad
illđ qđ obijcit̃. ꝙ ad h̄ ꝙ ſit imago debet exꝑmere diſtin
ctōem ꝛ ordinē. dōm. ꝙ illđ verū ē in imagine q̄ ē imago
rei habētis diſtinctōem ꝛ ordinē. ſicut hʒ hō in ptib⁹. et
tota trinitas in pſonis. ſʒ cū res cui⁹ ē imago nō habe/
at diſtinctōem. vtpura vna pſona. nō oportet ſic expri
mi. Vel pt̄ dici ꝙ illđ verū eſt qn̄ imago ſbaliter differt.
Tūc ei ad h̄ ꝙ expꝛ eſſe exprimat neceſſe ē imitari in cō/
ditōibus ꝯſequētibus ſbam. ſʒ cū imitat̃ in eadē forma
ſbſtantie non oportet.

¶ Questio II e

Vtꝝ imago ſit ꝓpriū filij. Et ꝙ ſic videt̃ ꝑ Hylariū in
ꝓpoſita appropatōe. Eternitas in prē. ſpēs in imagine
vſus in munere. pr̄ dr̄ ꝓprie. ſilr̄ mun⁹. ğ ſi recte ponū/
tur. exequo imago dr̄ ꝓprie de filio. ¶ Itē Aug. vj. de
trini. Solus fili⁹ ē imago pris. ꝛ eo expreſſius fili⁹ q̄
imago. ꝛ vbū. ğ ẜm hoc cū fili⁹ dicat pſonalē relatōem.
pater ꝛc. ¶ Itē imago ē ſimilitudo expreſſa. ꝛ in diuis
ſimilitudo ē expreſſiſſima. ſʒ ſimilitudo expreſſiſſima nō
pt̄ eē pluriū diſtinctoꝝ. ſi ğ fili⁹ eſt ab vno. ſpūſſan/
ctus equaliter a duob⁹. ğ nō poterit eē imago ¶ Item
imago in diuinis attendit̃ ẜm imitatōem pſone nō eſ/
ſentie. q̄ nō eſt imago eēntie ſed pſone. ğ ad h̄ ꝙ vna ꝑ
ſona ſit imago alteri⁹. neceſſe eſt ꝙ illaʒ imitet̃ in eo ꝙ
reſpicit pſonā vt pſonā. ſed emanatio vel ꝓductio re/
ſpicit pſonā vt pſonaʒ. Naʒ ꝓductio creature reſpicit
ſbam. Cū ğ ſolus fili⁹ imitat̃ prēm in ꝓductōne pſone
ſol⁹ fili⁹ eſt imago. Cōtra. Damaſ. dicit ꝙ ſpūſſanct⁹
eſt imago filij. ğ nō eſt filij ꝓpriū eē imaginē. ¶ Itē hoc
videt̃ ꝑ vtrāq̄ʒ diffinitōem Hyla. ꝛ ꝑma ē. Imago ē ei⁹
rei ad quā imaginat̃ ſpēs indifferēs. ſʒ hoc ꝯuenit ſſ. ğ
et imago. ¶ Itē hoc videt̃ ꝑ rōnem. q̄ ad imaginē iſta
duo ſufficiūt. ſcʒ imitatio ẜm ſimilitudinē. ꝛ ẜm equa/
litatē. Sʒ hec duo eſt reꝑire in pſona ſſ. ğ ꝛc. ¶ Itē ſi/
cut fili⁹ ꝓcedit a prē vt exꝑmens prēm. ita ſſ. a filio vt
exꝑmēs filiū. ğ queadmodū eſt imago fili⁹ pris. ita ſſ.
ē imago filij. ¶ R̄o. dōm. ꝙ imago in diuinis nō tm̄ di
cit expreſſionē pſone ſʒ etiā expreſſionē in ſūmo. Expſ/
ſio aūt in ſūmo duo ponit. ſcʒ ꝙ ſit vni⁹ ad vnū. ꝛ ꝙ ſit
ẜm cōmunē modū. QꝨ ſit vnius ad vnū ponit ꝑ hoc ꝙ
illđ qđ ꝑ ſuꝑabundātiā dr̄ vni ſoli ꝯuenit. ꝛ ſi ſit eēn/
tiale eēntie. ſi pſonale pſone. Nā vnū in ſūmo nō pt̄ ex
ꝑmere plura. vel plures vnū. vnū inquā in q̄ nulla eſt
diuerſitas. Silr̄ vnū ſūme n̄ pt̄ exꝑmi a plurib⁹ vt plu
res ſint. q̄ tūc oīno differētes eēnt. Ponit etiaʒ aliud
videlicet vt ſit expſſio ẜm cōmunē modū. Nā ſi ex aliq̄
reſpectu nō hʒ exꝑmere. nō exꝑmeret ſūme. Propter ꝑ/
mā rōem ſol⁹ fili⁹ ē imago. q̄ ſol⁹ ab vno ꝓcedit. ſpūs
aūt ſāctus a duob⁹. ꝛ iō equalit̃ vtrūq̄ʒ exꝑmit. ꝛ neu/
trū in ſūmo. Propt̄ ſcđam rōnē ſol⁹ fili⁹ eſt imago. q̄
ẜm oēm reſpectū hʒ rōnem exꝑmēdi. ꝛ inq̄ꝫtū cōꝑat̃ ad
illū a q̄ eſt. ꝛ inq̄ꝫtū cōꝑat̃ ad illū q̄ ex ipo eſt. Inq̄ꝫtum

compat ad illū a quo ē. q2 exit p modū nature. ⁊ ita per modū vbi ⁊ speciei ⁊ p modū similitudinis expsse. In/ q̄tū compat ad illū qui est ex eo. q2 p oīa ⁊ eodē mō spi/ rat fili⁹ vt pr̄. spūssāctus aūt in nullo hoꝝ ɔuenit. ið rō imaginis est in solo filio. q2 ab vno tm̄ pcedit. et q2 p modū nature. q2 etiā ɔsimilē pducit sī. Media tm̄ rō q2 p modū nature est rō ppria. Alie vo faciūt ad con gruitatē. Cōcedendū igif q sol⁹ fili⁹ pprie loquēdo est imago. ⁊ eo quo fili⁹. eo est imago. ⁊ eoipo vbū. ⁊ fili⁹ dicit solū respectū ad prēm. imago pncipalif ad prēm. sed ɔnter respectū ad aliā psonā. verbū pncipaliter re/ spectū ad prēm. ⁊ ɔnter respectū ad creaturā. vñ eadē notio sūt ipius filij. tm̄ alio ⁊ alio mō significata. vnde nō est supfluitas. ¶ Ad illð ḡ qð obijcif de Dam. dðm. q Dam. fuit grec⁹. greci aūt nō ita pprie accipiūt rōem imaginis vt latini. q2 nec de origine psonaꝝ sic sane in telligūt. Uel pt dici q sermo Aug. ⁊ Dam. caus. alif in telligif. q2 reformat nos ad imaginem xpi. ¶ Ad illud qð obijcif q diffinitio imaginis ɔuenit sī. dðm. sicut infra patebit q species vt ibi accipitur ɔuenit soli fi/ lio. ¶ Ad illð qð obijcif de assimilatione ⁊ equalitate. dðm q filius nō dicitur imago pter assimilatiōem in ña. sed pter modū emanandi. ⁊ hic non habet s. s. ex/ pressissimā similitudinem nec cum filio nec cum patre ideo nullius est imago.

¶ Questio III f

Utruꝫ eternitas approprietur patri. species imagini. ⁊ vsus muneri. videtur q non sit bona appropriatō Hy/ la. quia oēs diuine psone similiter eterne sunt ⁊ coequa/ les. et eternitas abstrahit ab actu psone. ḡ non est ap/ propriabilis. ¶ Item querit quare spēs appropriatur imagini. Aut em̄ sumif ibi spēs vt spēs dicitur forma. aut pulcritudo. Si forma. s3 sicut natura nulla est ap/ propriabilis. sic nec spēs. Si aūt pulcritudo. sed pul/ critudo imaginis refert ad pthotipum. ḡ ad patrem. ḡ illi debet appropriari. ¶ Itē Dyo. dicit q bonum et pulcrum idem est. ḡ cum bonitas sit appropriabilis sī. ergo ⁊ pulcritudo. ¶ Item Hyla. dicit q oportet ima ginem habere essentiā. ⁊ naturā. ⁊ spēm autoris quare ḡ magis diffinit imaginem p spēm q̄ȝ aliquod alioꝝ. ¶ Item non est vtēdum deo sed solum creatura. ergo vsus nulli psone est appropriabilis. ḡ nec s. s. ¶ Rō dðm. q illa appropriatio hylarij fuit ad explicanduꝫ p/ sonaꝝ originem siue emanatōeꝫ. qm̄ ergo persona pa tris emanatione ⁊ origine caret. ideo id debuit ei appro priari quod importat priuatōnem principij. Tale aūt est hoc nomen eternitas. Eternum em̄ est quod princi pio caret. ⁊ licet de suo nomine non dicat nisi priuatō/ nem initij duratōis. per appropriatōem tamen dicit p uationem om̄is principij. et sic patet prima obiectio. Spūs vo sanctus procedit p modū volūtatis ⁊ amo/ ris. ⁊ ita debuit ei appropriari nomen quod actum ex/ primit volūtatis. hoc aūt est hoc nomen vsus. Nā vti est assumere aliquid in facultatem voluntatis. siue ad vtendum. siue ad fruēdum. Qm̄ ergo assūptio ad fru/ endum est p amorem. similiter ad vtenduꝫ. quia amor est pondus ⁊ ordo. ideo vsus recte appropriatur s. s. Et sic patet vltimo quesitum. scilicet q vsus accipitur h non put diuiditur ɔtra fruitōem. sed put dicit amo/ ris complexū ⁊ actum liberꝫ. filius vero emanat p mo dum nature. ideo emanat p modum pfecte et expresse similitudinis. Nam natura pducit sibi simile ⁊ equa/ le. et quia habet in se rationem expresse similitudinis. ideo et cognitionis. quia expressa similitudo est ratio cognoscendi. ⁊ quia p modum perfecte similitudinis

et rōnis. habet in se rōnem ⁊ exemplar omnium. inde est q habet rōnem pfecte pulcritudinis. Quia em̄ est p fecta ⁊ expressa similitudo. ideo pulcer est in compatō/ ne ad eum quem exprimit. Quia vero ratōem cogno/ scendi habet. ⁊ non vnius tm̄ sed totius vniuersitatis ideo pulcrum ⁊ pulcerrimus ipe mundum mente ge/ rens pulcritudinem habet in compatione ad omnem pulcritudinem extraneam. Ex his duobus relinqui/ tur perfectissima pulcritudo. Sicut eniꝫ dicit Aug⁹. Pulcritudo non est aliud q̄ȝ equalitas numerosa. qm̄ igif in compatione ad patrem habet pulcritudinē eq/ litatis. quia perfecte exprimit sicut pulcra imago. In compatione vero ad res habet omnes ratōnes. fm q dicit Aug⁹. q est ars plena omni ratione viuentium. ita patet q in filio recte reperitur ratio omnis pulcri/ tudinis. Eo igitur q fili⁹ per modum nature emanat. habet rōnem pfecte ⁊ expresse similitudinis. Eo q ha/ bet rōnem perfecte similitudinis. habet rōnem cogni/ tionis. ⁊ rōne vtriusq̄ȝ habet rōem pulcritudinis. Qm̄ igitur nomen speciei importat similitudineꝫ. ⁊ impor tat cognoscendi rōneꝫ. ⁊ importat pulcritudinem. vt spēs quidam priami digna est imperio. ideo elegan/ tissime appropriatur filio. Patet ergo quare illud no/ men magis appropriat Hyla. filio q̄ȝ aliud. quare etiā magis diffinit imagineꝫ p illud nomen q̄ȝ aliqð aliud ¶ Ad illud ḡ quod obijcitur. q pulcritudo imaginis refertur ad prothotipū. dðm q verum est. sed tamen aliter refertur honor. aliter pulcritudo. Quia honor imaginis siue picture ita refertur ad prothotipū q in ipa non est fm se honor. sicut patet. si honoretur icona beati nicolai. sed pulcritudo ita refertur ad pthotipū q nihilominus est in imagine pulcritudo. non solum in eo cuius est imago. Et potest ibi reperiri duplex ra tio pulcritudinis. q̄ȝuis in eo cuius est nō nisi vna in/ ueniatur. quod patet. quia imago dicitur pulcra quā do bene ptracta est. dicitur etiam pulcra quādo repre sentat illū ad quē est. Et q ista sit alia ratio pulcritudi nis. patet. q2 ɔtingit vnā rem esse pulcrā aliter q̄ȝ aliā quēadmodū dicif icona beati nicolai pulcra. q2 decorē illi⁹ repñsentat. ⁊ tūc placita est. et imago diaboli pul/ cra. qñ bñ repñsentat feditatē diaboli. ⁊ tūc feda est. Et ideo Hyla. approprians spēm siue pulcritudinē filio. magis appropriat sb noīe imaginis q̄ȝ sub nomine filij ¶ Ad illud quod obijcif. q idem est bonū ⁊ pulcrum. dðm. q Dyo. nō vult dicere q sint vnū rōne. sed q sint vnum re. sed qm̄ rōne differunt. ið alicui pt ita appro priari vnum q non appropietur alterum ⁊c̄.

Consequēter est questio pncipalis de approba/ tiōe Aug. que est in patre vnitas. in filio eq/ litas. in spūsācto vnitatis equalitatisq̄ȝ ɔcordia Et ita hic querūtur tria. Primo queritur vtrum deus possit dici esse vnū cum creatura. Scðo vtrum creatu ra possit dici vnū cum alia creatura. Tertio de rōe ap/ propriationis illorum trium.

¶ Questio I g

Qð deus possit dici esse vnū cū creatura. oñditur p au/ ctoritatē apli. j. Cor. vj. Qui adheret deo vnus spiri/ tus est. si vnus spūs. ḡ vnū ens ⁊ vna res. ⁊ si h. ḡ vnū ¶ Itē hō q adheret deo. vnus spūs est. aut ḡ creatus. aut increatus. Nō creatus. quia deus non est creatu/ ra. ḡ ad minus increat⁹. sed spūs increatus est om̄ino vnus. ḡ hō adherendo deo est simpliciter vnū cū deo. ¶ Item magis vnif mediū extremo q̄ȝ extremum ex/ tremo. sed s. s. est medium vniens viros iustos. et vi/ ri iusti per ipsum vniti sunt. Unde Job. xvij. Ut sint

vnum sicut ⁊ nos vnum sumus. ergo iustus vir cum
spiritusancto potest dici vnum. ¶ Item magis vni/
tur membrum capiti ꝙ̄ membrum cum membro. ergo
cum xp̄i membra sint vnum in xp̄o. multo fortius mem
brum est idem capiti. sed xp̄s est caput non tm̄ sm̄ hūa
nitatem sed etiam sm̄ diuinitatem. ergo ⁊c̄. ¶ Cōtra.
ex illo verbo quod dicit Joh. x. ego ⁊ pater vnum su/
mus. impugnant sancti heresim arrianam et maxime
Aug. ex hoc concludens arrium errare qui dicit filiuz
alium habere naturam. Si ergo ratio Aug. bona est.
vnum dicit vnitatem in natura. sed tali modo non est
vnum creator cum creatura. ergo ⁊c̄. ¶ Itez hoc vide/
tur alia ratione. quia que maxime distant minime sūt
vnum. sed creator ⁊ creatura maxime distant. ergo nō
possunt simpliciter dici vnum. ¶ Item si sunt vnum
ergo aliquid vnum. sed si aliquid vnum sunt. ergo deus ⁊
creatura habent aliquod cōmune. ⁊ sic hec vniuocan/
tur in aliquo. ergo cum vniuocum simplicius sit ꝙ̄ q̄ vni
uocātur in ip̄o. aliquid est simplicius deo. ¶ Item si
deus ⁊ creatura sūt vnum. cum in infinitū distet a q̄li
bet. qua ratione dicit vnum cum vna. ⁊ cum qualibet
sed quecunqȝ vni ⁊ eidem sunt eadem inter se sunt ea/
41 dem. ergo sm̄ hoc om̄ia sunt vnum. ¶ R°. dōm. ꝙ sic di/
cit Aug. ad hoc ꝙ aliqua sint vnum non sufficit cōfor/
mitas volūtatis. sed necesse est p̄supponi ꝯuenientiaz
in natura. qm̄ ergo deus ⁊ creature summe differūt in na/
tura. ideo non debent dici vnum. sicut probant rōnes
ad hoc inducte. quia vero vir iustus conformatur p cha/
ritatem volūtati diuine. ⁊ ei adheret magis ꝙ̄ alicui.
recte dicit vnū cū determinatione vtputa vnus spūs
Spūs em̄ voluntas dicitur ⁊ amor. vnde qui adheret
deo vnus spūs est. quia vnius ⁊ conformis volūtatis
est. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. est vnus spūs. ergo vna res.
42 dōm. ꝙ ibi est fallacia sm̄ quid ⁊ simpliciter. Nā vnus
distrahitur a rōne sua p hoc quod est spūs. ⁊ dicit ibi
vnitatem non p indiuisionem siue vnitatem nature.
43 sed per conformitatem voluntatis. ¶ Ad illud quod
obijcitur. aut vnus spūs creatus aut increatus. ⁊c̄. di
cendum. ꝙ nec creatus nec increatus. Nam spūs non
stat ibi p substantia sed pro actu voluntatis. ⁊ vnus nō
importat nisi conformitatem affectus hūani ad diui/
nam voluntatē siue ad diuinū amorem. quia amor trans/
44 format amantem in amatum. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur
ꝙ spūs est mediū vniens. dōm. ꝙ vnit ꝙ̄tū ad volūta
tem sed non ꝙ̄tū ad conformitatem nature. ⁊ non di/
citur vnum nisi rōne conformitatis voluntatis soluz
ideo non valet. quia ligamen spūs non est tota causa
ꝙ sint vnuz. ¶ Ad illō quod obijcit ꝙ membra christi
sunt vnum. dici p̄t ꝙ membra xp̄i non dicuntur vnum
simpliciter. sed vnū corpus. ⁊ sic etiā xp̄s est vnum cō/
membrum. sed hoc est rōne hūanitatis assumpte ⁊c̄.

¶ Questio II b

Vna creatura possit dici vna cu alia

Utrū vna creatura posset dici vnū cū alia. ⁊ ꝙ sic ostē/
ditur hoc mō. Apl's. j. Cor. iij. Qui plātat ⁊ qui rigat
vnū sūt. sed alius erat plantās vt paulus. alius rigās
vt apollo. ergo sm̄ hoc patet ꝙ oīs creatura p̄t dici vnum
cū alia. ¶ Itē Aug. dicit ⁊ mgr̄ ponit in littera ꝙ re/
cte dicuntur vnum que conueniūt in natura ⁊ volun/
tate. sed hoc hȝ vna natura cū alia. ergo ⁊c̄. ¶ Item dn̄s
Math. xix. Itaqȝ iā nō duo sed vna caro. Hec dixit dō
viro ⁊ vxore. sȝ si sūt. ⁊ non sūt due. ergo sūt vnū. ergo vir cuz
vxore p̄t dici vnū. ⁊ sic ⁊c̄. ¶ Itē ab vnitate p̄ncipij ma/
terialis venit vnitas simpliciter que est vnitas nume
ro. sed corpus est materiale p̄ncipiū in hoīe. qui autez
adheret meretrici vnū corpus efficitur. Sicut dicit. j.
Cor. vj. ergo vnū simpliciter. ⁊ sic ⁊c̄. Cōtra. idē simpli
citer dictū stat p eodē numero. ergo vnū simplicit dictū
stat p vno numero. sed due creature nō sunt vnum nu
mero. ꝙ̄tūcunqȝ conueniunt. ergo non debēt dici vnum.
¶ Itē si aliqua dicunt vnū ꝓpter ꝯuenientiā in natu/
ra. tunc ergo cum hō ⁊ asinus conueniant in natura sunt
vnum. quod non conceditur. Si dicas ꝙ vltra requi
ritur conformitas volūtatis. Contra. Cum ergo viri
peccatores conueniant ⁊ in natura ⁊ in voluntate. ergo de
bent dici vnum. ꝙ cū non dicant. nō sufficit ergo con/
formitas nature ⁊ voluntatis. ¶ Item si hō ex coniun
ctione meretricis fit vnum. cum omnis vnitas sit a p̄
ma vnitate. hec vnitas erit a prima vnitate. sed talis
vnitas est detestabilis. ergo p̄ma vnitas facit vnitatē de/
testabilem. ergo ip̄a est vituperabilis. ¶ R°. dōm. ꝙ due 45
creature distincte non possūt habere vnitatem nisi per
ꝯformitatem. quelibet aūt conformitas non facit dici
vnum simpliciter. sed illa que est conformitas simpli/
citer non sm̄ quid. Ad plenam aūt conformitatem re
quiritur triplex conformitas. scilicet in natura. in vo/
luntate. ⁊ in operatōe. ⁊ quando illa tria concurrunt
ad aliqua duo dicuntur vnum. Sicut paulus ⁊ apol
lo in natura erant conformes. quia vterqȝ homo. In
voluntate similiter. quia vterqȝ salutem fideliū cupie
bat. Actione similiter. quia vterqȝ ad eam ꝓcurādam
se exercebat. ille plantando. ⁊ ille rigādo. ⁊ vtraqȝ actō
conformis. quia vtraqȝ erat per diuini verbi predica/
tōnem. Verbum em̄ diuinum primo iactatuz est semē
deinde accipit irrigatōem pluuie. Si aūt sit conformi
tas in natura solū. non debent dici vnum. nisi sm̄ qd.
scilicet cum determinatione diminuente. vt vnuz ge/
nere. vel spē. Si solū in volūtate. tūc sunt vnus spūs
qui dicit amorē. Si vnū in natura ⁊ actione. possunt
dici vnū cum determinatione. vt fornicator cuz mere/
trice p̄t dici vnū corpus. tamen non potest dici vnum
simpliciter. sicut vir ⁊ vxor. nec viri mali ita vnum si/
cut viri boni. quia disconueniūt in volitis principali
ter intētis. quilibet em̄ malus bonum ꝓprium querit ⁊ nō
cōmune. Ex his patent quesita. Concedendum em̄ est
aliqua duo dici vnum simpliciter. si habeant confor/
mitatē sicut dictū est. sicut probant prime rōnes tres.
¶ Ad illud ꝙ quarto obijcit. dōm. ꝙ non concludit 46
quia fornicator ⁊ meretrix non dicunt vnum corpus
rōne sbe corpalis. sed rōne operis carnalis in quo vni
unt. ⁊ iō non sequit ꝙ debeant dici vnum simpliciter.
¶ Ad illud qd̄ obijcit de vno in numero. dōm. ꝙ du/
plex est vnitas. scilicet indiuisionis. ⁊ conformitatis. 47
Unitas indiuisionis attendit in vno numero. et hec
vnitas est simpliciter. Unitas vero conformitatis nō
est in vno numero. sed in his quibus ꝯtingit alijs con
formari vt dictum est. ¶ Ad illud quod obijcitur. Si
ꝓpter conformitatem in natura dicunt vnū ⁊c̄. dōm. 48
ꝙ ꝓpter conformitatem in natura ⁊ voluntate. ⁊ in na
tura non solum. sm̄ ꝙ est rei essentia. sed ex qua pullu/
lat pullulans. hoc est in ꝙ̄tū est opationis p̄ncipium.
sic patet ꝙ hō ⁊ asinus non dicunt vnum. Patet etiaz 49
ꝙ mali homines non dicunt vnū. quia si ꝯcordāt in fi
ne ꝓpinquo ⁊ in ope. differunt tamē in remoto. quia qui
libet querit quod suū est. Iusti aūt econuerso. si em̄ ali
quando dissentiant volūtates eorum in fine ꝓpinquo.
conueniunt in remoto. ¶ Ad illud quod obijcit ꝙ vni 50
tas meretricis nullo mō est a deo siue a prima vnitate
dōm. ꝙ sicut in sbstantia est peccatum actōis. ⁊ hoc est
a deo. et deformitas ⁊ hec non est a deo. sic in vnitate
tali intelligendum est. ⁊c̄.

Questio III

De ratione appropriationis trium nominũ predictorum. & primo de vnitate. Et q non sit appropriabilis videtur. quia vnum & ens conuertuntur ꝑ vnitas et essentia. sed essentia nulli est appropriabil'. ergo nec vnitas. ¶ Itez si appropriatur. cum ſſ. sit amborum vnitas vt dicit Aug. videtur q debeat appropriari persone ſſ. ¶ Item obijcitur de equalitate que appropriatur filio. Nihil enim magis est indifferens in reb⁹ equalibus ꝙ ipa equalitas. sed indifferens non est appropriabile. ꝑ nec equalitas est appropriabilis. ¶ Itez si appropriatur debet patri appropriari. quia equalitas non est aliud ꝙ vnum siue vnitas in quãtitate. ſꝫ vnitas appropriatur patri. ꝑ equalitas. ¶ Item obijcitur de concordia que appropriatur ſſ. Si em̃ ɔcordia plures reducit ad vnitatem. videtur potius de ꝓprio facere cõmune. ꝙ de cõmuni proprium. ꝑ si appropriari de cõmuni facere ꝓprium. ɔcordia nulli est appropriabilis.

51 ¶ Item videtur q debeat appropriari filio. q̃m filius est pax nostra qui fecit vtraꝗ vnum Eph. ij. Itẽ Col'. j. pacificans per sanguinez crucis eius. siue que in terris sunt siue que in celis sunt. ¶ Item obijcit cõtra rõnem Aug. Omnia equalia ꝓpter filium &c. ergo pater est equalis ꝓpter filium. ꝑ habet aliquid a filio. quod falsum est. ¶ Item quero quam causaz dicit ꝓpter. vtruz efficientem. aut finalem quãcunꝗ harum dicit. est tota trinitas. & sic efficiens & finis omnis rei tam vnitas. ꝙ equalitas. ꝙ concordia. est ꝓpter prẽm similiter ꝓpter filium. ꝑ nulla est ratio appropriandi.

¶ R°. intelligendum est q sicut appropriatio Hylarij fuit ad explicãdam ꝑsonarum originem. sic ista est ad explicandum ordinem. Quĩ igitur persona patris est p̃ma. ante quam non est alia. & que non est ex alia. ideo appropriatur ei vnitas que est prima in numero. & ante quã nihil est in numero. Ex hoc patet responsio ad duo prima. quia accipitur hec vnitas ꝫm eandem rõnem qua dicit primitatem. non essentie sed indiuisionis. quia sic conuertitur cum ente. Aut voluntatis cõformitatem. quia sic appropriatur similiter ſſ. vt prima. Aut patri appropriatur similiter quia persona filij ꝫm rõem intelligendi est scd̃e & perfecte exprimens prẽm. & hoc facit equalitatem. ideo equalitas rõne ordinis primo reperitur in filio. Tunc em̃ primo intelligitur. cum filius intelligitur nasci. & ex hoc patet obiectum. Qz em̃ equalitas appropriatur hoc non est rõne vnitatis. sed rõne prime associationis & ꝑfecte. Eq̃litas em̃ tunc primo intelligitur. quando intelligitur associatio. & hec intelligitur primo in filio qui est scd̃a persona. Similiter persona ſſ. ꝫm rõnem intelligendi est tertia. Concordia aũt ponit duos concordabiles & etiam concordantem. ideo primo incipit cõcordia. vbi primo intelligitur oriri ꝑsona tertia. & sic patet illud q concordia appropriatur alicui. non quia de cõmuni aliquid faciat ꝓprium. sed quia distinctos connectit. & hꝫ ꝫm rõem sue emanationis. quod non conuenit filio ratione emanationis. sed rõne mediationis. quia mediator dei & hominis. Ex hijs patent omnia obiecta.

52 ¶ Ad illud vero quod vltimo queritur. omnia sunt vnum ꝓpter patrem. dd̃m. q si omnia distribuat pro creatis. tunc propter dicit causam formalez exemplarem ꝫm rem & appropriatõnem. quia omnis equalitas habet exemplar in equalitate filij. & sic de alijs. Si aũt distribuit pro creatis & increatis tũc propter dicit causam formalem exemplarem ꝫm rõnem intelligendi appropriatam. quia intellectus noster non intelligit equalitatem in patre nisi propter hoc q habet filium ꝑ oĩa exprimẽtem naturam & potentiam. similiter & de alijs et tunc propter non dicit causam exemplaritatis ꝫm rem sed ꝫm rõnem intelligendi. & sic non notatur q pater habet aliquid a filio. sed q intellectus noster aliq̃d cognouit de patre per hoc q cognoscit filium.

¶ Distinctio. xxxij. Mouet & soluit dubitatõem ortam ex appropriatione qua spũisancto approp̃atur concordia in fi. precedentis di. ibi. Qd̃ autem in spũsancto.

Hic oritur questio ex predictis deducta. Supra posuit magister multiplicit' appropriata. in quorum explanatione dixit ſſ. esse concordiam. quia pater & filius diligunt se spũsancto. id̃o hic mouet q̃õnem de illa locutione. Et hoc facit in ista distinctione. Habet aũt hec distinctio tres partes. In prima mouet magister principalem q̃õnem prius positã. scꝫ vtrũ pater & filius diligãt se spũsancto. In secunda v̓o mouet aliam q̃õnem huic ɔsimilem que fac̃ ad eius explanatõem. & hoc facit ibi. Preterea diligenter inuestigari oportet. & est illa questio. Vtruz par sit sapiens sapientia genita vel sapientia quã genuit. In tertia redit ad p̃ncipalem q̃õnem determinandam. et hoc facit sibi. Preterea diligenter notandũ est Prima pars habet duas ꝑtes. In prima mouet magister q̃õnem & opponit. In scd̃a r̃ndet q̃õni sed non r̃ndet obiectioni. ibi. huic q̃õni cũ altitudinez. Similiter scd̃a ꝑs in qua determinat magister q̃õnem annexam. scꝫ vtrꝫ pater sit sapiens sapientia genita vel sapientia quam genuit. diuiditur. Et quia ad determinatiõem huius q̃õnis tria alia dubia concurrũt. ideo habet hec pars quattuor ꝑtes. ꝫm quattuor dubitatiões quas mouet et determinat. & primo determinat istaz q̃õnem. Vtrꝫ filius sit sapiens sapientia quã genuit vel sapiẽtia genita. quod idem est. Quam determinat in partem negatiuam. Scd̃o mouet hanc q̃õnem. Vtrum filius sit sapiens sapientia genita vel ingenita. Et determinat eam affirmatiue ꝙtum ad primam partem scilicet q sit sapiens sapientia genita. ibi. Post hec queri solet. &c. Tertio mouet hanc q̃õnem. vtrum filius sit sapiens per seip̃m vel seip̃o quã determinat per distinctõmem q seip̃o potest teneri originaliter & formaliter. et hoc. ibi. Queri aũt solet vtrum filius. Quarto mouet hanc q̃õnem. Vtrum pater duplicem habeat sapientiam. quam determinat in ꝑtem negatiuam. ostendẽs hanc q̃õnem & eius rõnem non esse responsione dignã et hoc facit ibi. Post hoc queri solet a quibusdã. Vtrꝫ vna sit tm̃ sapientia. Et determinat cum hoc q in trinitate est dilectio que est trinitas. & tamen ſſ. est dilectio que non est trinitas. Et hoc ibi. Et sicut in trinitate. Similiter tertia pars in qua redit magister ad q̃õnem primo positã. habet duas partes In prima obijcit contra rõnem quam accipit ex determinatione alterius q̃õnis. In scd̃a vero loco solutõis suã insufficientiam ostendit. & hanc q̃õnem determinãdam lectori relinquit. & hoc ibi. Difficillimum mihi hanc questionem fateor.

¶ Mouet principalem questionem prius positam. Vtrum pater & filius spũsancto se diligant cum diligere idem deo sit quod esse.

Di. XXXII

1 a ¶ Hac sapientia sapiens etc. Ex littera elicitur talis ratio Augu. Si pater est sapiens sapientia genita quam genuit et hoc est ei esse quod est sapere. ergo est sapientia genita. Ut illud argumentum non valere. quia illud non valet. hoc est patri esse quod operari. sed operatur per filium ergo est filius. sed nec similiter illud argumentum valet. Si tu dicas quod non est simile quia operari connotat effectum. obiicitur quod idem est patri esse quod esse patrem. sed tamen illud argumentum non valet. pater deitate est deus. ergo deitate est pater. ergo similiter non valet hoc argumentum. est sapiens sapientia genita. ergo est sapientia genita. Respondeo dicendum quod argumentum Aug. est necessarium. quoniam esse sapientem et esse in divinis non differunt modo dicendi apte rei. sed solum apte nostra. non sic autem est esse et operari. quoniam et si operari quantum ad principale significatum sit idem quod esse tamen quantum ad connotatum differt et pater esse extraneum. et ita pater ibi esse accidens. tamen hoc quod est esse deum et esse patrem quamvis non differunt quantum ad essentiam vel modum essendi different tamen quantum ad modum se habendi quod est in divinis absolutum et comparatum. et ideo non transit paternitas in substantiam sicut sapientia. ideo habet alium modum dicendi qui potest esse extraneus respectu alicuius attributi. ideo ibi est accidens. non autem in argumento Augu.

b ¶ Pater non est sapiens sapientia genita. sed seipso sapientia ingenita. Videtur male dicere. quia sicut eternitas appropriatur patri. ita sapientia filio. sed eternitas

Opponit contra questionem.

Aug.

Aug.

Aperte dicit quod pater et filius essentia et dono suo diligunt se et pacem servant.

Hic oritur questio ex predictis deducta. Dictum enim est supra atque sanctorum auctoritatibus ostensum quod spiritussanctus est communio patris et filii et amor quo pater et filius seinvicem diligunt. Ideo queritur. Utrum pater et filius per spiritumsanctum diligat? Quod utique videtur oportere dici secundum auctoritates suprapositas quibus ostenditur spiritumsanctum esse quo genitus a gignente diligatur genitoremque suum diligat. Sed contra si pater vel filius dicatur diligere per spiritumsanctum videtur esse per spiritumsanctum quia non est aliud deo esse et aliud diligere sed idem. quia ut ait Aug. in xv. li. de trini. Quicquid secundum qualitates in illa simplici natura dici videtur secundum essentiam est intelligendum ut bonus magnus immortalis sapiens diligens et huiusmodi. Ideoque si pater vel filius diligit per spiritumsanctum per ipsum spiritumsanctum esse videtur. neque tamen essentia sua diligit sed etiam dono.

¶ Respondet questioni sed non respondet obiectioni. b

Huic questioni cum altitudine nimie profunditatis pertineat id solum respondemus quod Aug. significare videtur scilicet quod pater et filius se diligat et unitatem servent non solum essentia sua sed suo dono proprio quod licet supra positum sit iterare tamen non piget quia sic expedit. Ait ergo Augu. in vi. li. de tri. Manifestum est quod non aliquis duorum est utroque coniungitur quo genitus a gignente diligatur genitoremque suum diligat. suntque non participatione sed essentia sua neque dono superioris alicuius sed suo proprio servantes unitatem pacis. Ecce hic dicitur quod essentia sua et dono servant unitatem. Idem in xv. li. de tri. ait. In illa trinitate quis audeat dicere patrem nec se nec filium nec spiritumsanctum diligere nisi per spiritumsanctum. Hic apte ostendit patrem non tamen per spiritumsanctum diligere. Non autem simpliciter dicit patrem non diligere per spiritumsanctum.

¶ Movet aliam questionem priori consimilem que facit ad eius explanationem. Utrum scilicet pater sit sapiens sapientia genita vel sapientia quam genuit sicut diligit amore qui ab ipso procedit. c

Preterea diligenter investigari oportet. utrum pater sapiens sit sapientia quam genuit quemadmodum filius est. Quod videtur a simili posse probari. Si enim pater diligit amore qui ab ipso procedit. cur non et sapientia vel intelligentia quam ipse genuit sapit vel intelligit? Hanc questionem urgere videtur ut ait Augu. in vi. li. de tri. quod scripsit apostolus dicens Christum dei virtutem et dei sapientiam ubi queritur. Utrum ita sit pater sapientie et virtutis sue ut hac sapientia sapiens sit quam genuit. et hac virtute potens quam genuit? Sed absit ut ita sit. quia si hoc. est ibi esse quod sapere. non per illam sapientiam quam genuit sapiens dicitur pater. aliquin non ipsa ab illo sed ille ab ipsa est. Si enim sapientia quam genuit causa est illi ut sapiens sit. etiam ut sit ipsa illi causa est. quod fieri non potest nisi gignendo eum aut faciendo. sed nec genitricem nec conditricem patris ullo modo quisque dixerit sapientiam. Quid enim est insanius? ergo pater ipsa sapientia est qua sapiens est. filius vero dicitur sapientia patris et virtus patris. non quia pater per eum sit sapiens vel potens sed quia filius sapientia et virtus est de patre sapientia et virtute. Ex his ergo patet quod b pater non est sapiens sapientia genita sed seipso sapientia ingenita.

Aug. in li. lxxxiii. q. cum sapiens deus dicitur et sapientia sapiens dicitur sine qua eum vel fuisse aliquando vel esse posset nephas est credere. non per participationem sapientie sapiens dicitur. sicut anima que et esse et non esse sapiens potest sed que ipse eam genuerit qua sapiens dicitur sapientiam. Adverte lectorem patrem dici sapientem genita sapientia quod tamen aliis obviat testimoniis. verum hoc Aug. corrigit in lib retracta. inquiens. Dixi in li. lxxxiii. questionum de patre. quod eam genuit qua sapiens dicitur sapientiam.

Hic detestinat dicere patrem sapientem sapientia quam genuit.

¶ Utrum filius sit sapiens sapientia genita vel ingenita. D

Post hec queri solet a quibusdam vtrum filius sit sapiens sapiētia genita vel ingenita: Si eñ nō est sapiens sapia genita nec seipō sapiens est.

Si vero sapientia genita sapiens est: non videtur sapiēs esse sapientia ingenita. ⁊ ita non videtur esse sapiens a patre. cuȝ a patre habeat omnia. Ad qd̄ dicimus quia vna est sapientia pr̄is ⁊ filij ⁊ spūssancti sicut vna eēntia qꝛ sapia in illius nature simplicitate ē eēntia. ⁊ tamē filius tm̄ est sapientia genita. et pater tm̄ est sapiētia ingenita. vel a sapientia ingenita. Et cū ipē sit ibi esse quod sapientem esse. relinquitur vtꝰ sapientia genita sit sapiens de sapientia ingenita. Non ergo filius dicitur sapientia dei tanꝗ ipē solꝰ intelligēs sit vl' sapiens sibi et patri et spūisancto. quia vt ait Aug. in. xv. li. de trini. Si solus ibi filius intelligit ⁊ sibi ⁊ patri ⁊ spūisancto. ad illaȝ redit absurditatē vt pr̄ non sit sapiens de seipō sed de filio. Nec sapiētia sapiētiam genuerit. sed ea sapientia pater dicatur sapiēs esse quam genuit. Ubi eñ non est intelligentia. nec sapientia potest esse. Jdcoqꝫ si pater nō intelligit ipē sibi sed filius intelligit patri profectu filius pr̄em sapientem facit. Et si hoc ē deo esse quod sapere. ⁊ ea illi ē essentia que sapientia non filius a patre quod veruȝ est. sed a filio potius pater habet essētia. quod absurdissimum atqꝫ falsissimum est. Est ergo deus pater sapiēs ea que ipē est sua sapientia. ⁊ filius sapientia patris est sapiens de sapiētia que est pater de quo est genitus filius. Jta ⁊ pater est intelligens ea que ipē est sua intelligētia. Nō enim esset sapiens qui non eēt intelligens. filius autem intelligentia patris de intelligētia genitus est que est pater. de q̄ et intelligens ēst. Proinde pater est sapientia ⁊ filius sapientia. ⁊ vterqꝫ vna est sapientia e et tamen solus pater est ingenita sapientia. ⁊ filius solus genita sapientia nec tamen alia sapientia datur. alia sapientia filius. sed vna eademqꝫ est. sicut pater est deus ingenitus. et filius est deus genitus. neqꝫ deꝰ genitꝰ est deꝰ ingenitus. n̄ ideo tamen alius deus est pater. alius filius. sed vnus deus vterqꝫ. non autem vnus. Alius est enim genitus. alius

non debet dici genita. sicut dicit Ans. in lib. de incarnatione verbi. ḡ nec sapiētia debet nec p̄t dici ingenita. Itē si p̄t dici ingenita sapientia pari rōe p̄t dici sapiētia ꝑcedēs. ⁊ ita vr̄ q̄ sapia sit approbabil' sꝑ. sic̄ ⁊ filio. Iuxta h̄ q̄rit̄ q̄re nō dr̄ potētia de potētia sic̄ sapia d̄ sapia. R°. dd̄ q̄ sapia ē de noībus medijs que sunt nata suppo/nere pro ꝑso/na. Et ideo sicut dicitur d̄ deo deus. et deus genitꝰ ⁊ ingenitus ita dicit̄ etiaȝ sa/pientia nō tamen ita ꝓprie quia nomen abstractū est quodammō. magis tamē dicit̄ sapien/tia de sapientia ꝗ̄ eterni/tas de eternitate. qꝛ eternitas significat in maiori ab/stractōe ꝗ̄ sapientia. et iō mag̃ abstra/hit a rōne originis Secū/duȝ hoc etiaȝ d est concedenduȝ q̄ possit dici sapiētia ꝑcedens. licȝ adhuc minꝰ ꝓprie. ¶ Nec valet istō ar/gumētum ꝗ̄/uis eñ sapiē/tia nō sit ap/propriabilis spūisācto. ta/men ꝑ deter/minationem adiunctā po/test trahi.

3 Ad illd̄ q̄re n̄ dr̄ potentia de potētia. dd̄ q̄ non ita ꝓprie dici/tur sicut sapientia de sapientia. Qm̄ sapientia ap/propriatur filio. qui est ab alio. et ab alio habet omē quod habet. ḡ ⁊ sapiētiā ab alio habet. iō sapia genita ex sua appropriatōe p̄supponit sapiam ingenitā. sed potētia appropriat̄ pr̄i qui nō est ab alio. iō non sic dr̄ potētia de potētia vel potētia genita. ¶ c Sȝ melius istā q̄ōem postea in li. de tri. tractauit. Uidetur Aug. ista verba in notula posita male ⁊ incōue/nienter recitare. quia cum comparatio in vtroqꝫ extremoꝝ p̄supponit rem sui positiui. sed si ibi melius ḡ vtrobiqꝫ bn̄. ḡ si ibi dic̄ q̄ pr̄ ē sapiēs sapia quā genuit. vr̄ q̄ dicat veꝝ. R°. dd̄ q̄ abusiua ē cōparatō cum ꝑ li. d̄ tri. dic̄ ꝯtrariū huiꝰ. et iō si ibi bn̄. ꝯstat q̄ hic male ꝗ̄tū ad h̄ tm̄ q̄ aliq̄ va dixit i li. lxxxiij. q. d̄ hac q̄ōne. iō nō oīno male. sȝ q̄dammō bn̄ q̄dāmō male ⁊ iō dicit q̄ ibi melius innuens qd̄ aliq̄d ibi sit male dictum q̄ eñ vnū oppositoꝝ astruit ꝑ consequens destruit al/terum. D Sapientia geīta sit sapiēs d̄ sapia ingēita. Ur̄ ista rō n̄ esse bona. qꝛ nō vr̄ respondere ad q̄ōnem. Nō ei q̄rit̄ d̄ sa/pia gēita siue an filiꝰ sit d̄ pr̄e. sed h̄ q̄rit̄ vtrū filiꝰ sit sapia ingēita. R°. dd̄ȝ q̄ mgr̄ rn̄det h̄ȝ i verbis pauc̄. i. q̄bꝰ inu/it hāc distinctō/nē. q̄ aliquē esse sapiētē aliq̄. h̄ ē dupl'r. Aut ita q̄ ablatiuus te/neat̄ formalit̄. et sic filiꝰ ē sapiēs sapia gēita. ⁊ pat̄ sapia ingenita. Aut ita q̄ tenat̄ origīalit̄. ⁊ sic cū sapia gēita sit d̄ sapia ingēita. filiꝰ ē sapiēs sapia ingenita. Sȝ qꝛ ablatiꝰ vt pluri/mū ꝯstruit̄ i rōe forme. ideo mgr̄ caute locutꝰ. di/xit q̄ filiꝰ q̄ est sapia gēita est d̄ sapia ingēita sapiēs vt vbū n̄ bret calūniā ⁊ iō bn̄ rn̄dȝ e ¶ Utrqꝫ vna ē sapia ⁊ tm̄ solꝰ pr̄ sapia ē ingēita. Ur̄ h̄ dicē duo opposita. qꝛ iste due ꝓꝓetates sapiaȝ ꝯtrahūt. ⁊ cū sit ꝓꝓetates distincte. distinguunt. ⁊ h̄ pȝ. qꝛ solꝰ pr̄ ē sapia ingēita. qꝛ si sapia distiguit̄ ḡ ē alia ⁊ alia sapia. ḡ n̄ vna. Itē vr̄ flȝ dicere cuȝ dic̄ q̄ solꝰ pr̄ ē sapia ingēita. aut ei dr̄ sapia eēntialit̄. aut ꝑsōalit̄. Si ꝑsōalit̄. ḡ n̄ vna sapia ē genita ⁊ ingēita. cū pr̄ ⁊ filiꝰ nō sit vna ꝑsōa. Si vō eēntialit̄. n̄ ḡ solꝰ pr̄ ē sapia igēita. R°. dd̄ q̄ i h̄ noīe sapia duo ē ꝯsiderare scȝ significatū et suppositū. Et ꝗ̄tū ad significatū dic̄ eēntiā. sȝ suppositū ē ꝑsōa. Et ille determiatōes genita ⁊ ingēita nō re/spiciūt significatū. sȝ suppositū. ⁊ ita distinguūt suppo/sitū manēte eadē vnitate in significato siue in forma. ⁊ sapia genita ⁊ igēita. ē alia ⁊ alia ꝑsōa. sȝ n̄ ē alia ⁊ alia sapia. sic̄ n̄ ē alia eēntia. ⁊ iō mgr̄ bonū exēplū ponit in h̄ termīo d̄s. qd̄ significat eēntiā. ⁊ supponit ꝑsonam. Qn̄ ḡ q̄r̄ vtꝝ dicat̄ eēntialit̄ aut ꝑsōalit̄. dēȝ q̄ ꝗ̄tū ad significatum dicitur essentialiter. sed ꝗ̄tum ad suppo/situm dicitur ꝑsonaliter. ⁊ ita nulla est ꝯtrouersia.

Pater ē sapiens ea sapiētia que ipse est. et de ea filius est genitus et sapiens. illa igenita hec vna tamen sapia.

ingenitus· sed non alius deus immo vterque vnum siue vnus deus· Ita non est sapientia genita sapientia ingenita· sz alia est sapientia genita· alia ingenita· non tamen est alia sapientia· sed vna eademque sapiētia· Ex predictis constat q filius nō est sapiens a se· neque de se· sz d patre et a patre·

¶ An filius sit sapiens seipso vel per seipm· e

Queri autem solet· vtrum filius sit sapiens seipso vel per seipm? Quidam dicunt multiplicem hic fieri intelligentiam· et ideo distinguendum fore ita· vt cum dicis filium esse sapientem seipso vel per seipz. Si sua natura et essentia sapiētem intelligas· verus sit intellectus Si vero a seipso vel de seipso sapientez esse intelligas· falsitati subiectam habes intelligentiam· Alij vero simpliciter et absque determinatione concedūt hmōi locutiones· filius ē sapiēs per se· sed non a se vel de se· et filius est deus per se· et est p se sed nō a se vel de se· Hoc confirmātes verbis Hyla· qui filium non a se· sed per se agere in li· ix· d trinitate ait· Naturā inquit cui contradicis heretice hec vnitas ē· vt f ita p se agat filius nē a se agat et ita non a se agat· vt per se agat· Intellige filium agētem et per eum patrem agentem· Non a se agit· cum pater in eo manere monstrat· Per se agit cum sm natiuitatē filij agit ipse que placita sunt· Infirmus sit non a se agendo nisi a deo ipse agat· nō sit vero in vnitate nature si que agit et in quib placet non per se agit· Sicut ergo inquiūt· filius per se agit· sed non a se· Ita et filius debet dici sapiens per se· sed nō a se· Sic et ipse per se deus est vel esse dicendus est· vt aiunt· sed non a se vel de se·

¶ Utrum pater duplicem nō vnam tm habeat sapiētiā· f

Post hec queri solet a quibusdam· Utrum vna tm sit sapientia patris? Quod non esse nituntur probare hoc modo· Filius inquiūt est sapiētia patris genita· qua pater sapiens non est· Est igitur aliqua sapientia patris· qua sapiens non ē· Est autem et sapientia patris ingenita· et ea pater sapiēs est· Est ergo quedam sapientia patris· qua sapiens est· et ipa non ē illa sapientia patris qua pater sapiens non est· Nō est ergo vna tm sapia pris· Itē sapia ingenita est sapientia pris· et sapiētia genita est sapientia patris Nō est autem sapiētia ingenita sapientia genita· Non est igitur vna tm patris sapientia· Hec et his similia tanque sophistica et a veritate longinqua cunctisque in theologia peritis patētia abijcimus· respōso indigna aduertentes· id tamen adijciētes· qz g vna est tm sapiētia patris· sed non vno modo dicitur· Nā sapientia patris dicitur illa quaz genuit· et sapientia patris dicitur ea qua sapiens est· Diuersa est ergo ratio dicti· Illa enim dicitur patris· quia eam genuit· et eā dicitur sapientia patris quia ea sapit· Una est tamē sapientia patris· quia sapientia genita est eadem sapientia· et ea qua sapiens est· siue ea qua sapiens est intelligatur persona patris siue essentia patris· quia persona patris que intelligitur cum dicitur sapiētia ingenita· et persona filij que significatur cum dicitur sapiētia genita· vna eademque sapiētia est que essētia diuina intelligitur cōmunis tribus personis·

---

g f ¶ Ita p se agat filius· ne se agat Obijcit· nō agit filius a se· et pater in eo monstratur· et similiter filius manet in patre· g pari rōe pater a se n agit· ¶ Item videtur falsum dicere cum dicit· infirmus sit nō a se agendo nisi a deo ipse agat· qz sm hoc cuz oīs creatura agat a deo· tunc videt esse agens infirmū· nec i hoc videtur filius differre ab alijs R° dōm· q Hyla· duo intēdit ondere in his verbis dni in Joh· et illa duo ondit deducēdo ad impossibile· Ipe ei dominus dicit Joh· xiiij· Uerba que ego loqr a meipo non loquor· pater vero in me manēs facit opa· ex hoc ergo arguit q filius non agit a se sed a pre manente in se· non tm vt osubstantialis· sed vt pncipium· sic autē non manet filius in patre· sed tm vt consubstantialis· Alia est auctoritas domini ioh· viij· Qui misit me non reliquit me soluz· quia que pla· s· e· fa· semp· si ipe agit semper vna cum patre· ergo est vna virtus eius et patris· et sic agunt vna virtute· tunc g p se agit· hec duo pbat p deductiōez ad impossibile· quia omnis potentia est a prima potētia· q pmo residet in pre· g si filius nō pt a dō simplicit est impotēs vel infirmus· qz infirmus hz potentiaz deficiendi a se· non a deo· Itē si filius non agit per se non

Solutio secūdū quosdam.

Hylarius.

agit per virtutem propriam sibi cōnaturalez· ergo alia est virtus patris et alia filij· A se enim et non a se nō facit distinctionem i natura· sed solū i persona· qz dicit rōnem principij vel origis· Per se autem et nō per se· quia p se· dicitur contra per accidens· p aliud ponit diuersitatem in natura· et ido filius agit p se· quis nō a se·

g ¶ Una est tm sapientia patris sed nō vno modo dicitur· Videt male dicere· quia sapiētia semper ē essentialiter· ergo falsū dicit cū dicit· nō vno modo dicta· R° magister nō vult q sapientia sit dicta multipliciter· sed q sapientia patris q genitiuus potest ostrui in ratione originis· et sic dicitur filius sapientia patris vel ipa sapiētia genita· sapientia patris quia est a patre Uel potest intelligi in ratione subiecti vt dicat sapientia patris· Sicut albedo p· et sic sapia genita nō dr eē pris sz filij· qz g rō passiua iportata p h adiectiuū genita n ē in psona pris et filij vna· na ē locutō rōe detei minatōnis n rōe eius qd ē sapia· qz vna et eadē ē sapia pris et filij et ss· et illa ē sapia pris et filij et spūs sancti·

Quō nituntur quidam probare q nō vna tū est sapientia patris.

Quod responsione indigna sint hec et his similia.

¶Qz in trinitate eſt dilectio que eſt trinitas. et tamē ſpũſſanctꝰ eſt dilectio que nõ eſt trinitas. nec iõ due ſunt dilectiões. ita ⁊ de ſapiā. g

Et ſicut in trinitate dilectio eſt. que eſt pater. filius. ⁊ ſpũſſanctus. q̄ eſt ipa eſſentia deitatis. et tñ ſpũſſanctꝰ dilectio eſt. que nõ eſt pater vl' filiꝰ nec ideo due dilectiões ſunt in trinitate. qꝛ dilectio que ꝓprie ſpũſſanctꝰ eſt. eſt dilectio que trinitas eſt. nõ tñ ipſa trinitas eſt. ſicut ſpũſſanctꝰ eſt eſſentia. q̄ trinitas eſt. non tñ ipa trinitas eſt Ita in trinitate ſapiā eſt que eſt pater ⁊ filius ⁊ ſpũſſanctꝰ. q̄ eſt eſſentia diuina. ⁊ tñ filiꝰ eſt ſapientia q̄ nõ eſt pater vel ſpũſſanctꝰ Nec iõ due ſapientie ibi ſunt. qꝛ ſapiētia que ꝓprie eſt filiꝰ. eſt ſapiētiā que eſt trinitas. ipa tamē nõ eſt trinitas ſicut filiꝰ eſt eſſentia. que eſt trinitas. ipſa tamē non eſt trinitas.

¶Redit ad principalē queſtionē. obijciēs ex determinatiõe ſecũde q̄ſtionis ꝙ qua rõne pr̄ nõ dꝛ ſapiens. ea ſapiētia quā genuit. eadē videtur debere dici ꝙ nõ ſit diligēs pater vel filiꝰ dilectione qua ab vtroqꝫ ꝓcedit. h

Preterea diligēter notandũ eſt ꝙ ea ratõe qua pater nõ dicit̃ ſapiēs ea ſapientia quā genuit. videtur fore dicendũ ꝙ pater nõ diligat filiũ vel filius patrē ea dilectiõe que ab vtroqꝫ ꝓcedit. ſ. q̄ ꝓprie ſpũſſanctꝰ eſt Sicut eñ idē eſt deo ſapere qđ eſſe ita eſt ei idē diligere qđ eſſe. Ideoqꝫ ſicut negat̃ pater eſſe ſapiēs ſapiētia quā genuit. qui ſi ea diceret̃ ſapiēs. nõ ipa ab eo. ſꝫ ipſe ab ea itelligeret̃ eſſe. Ita videt̃ nõ debere cõcedi ꝙ pr̄ vl' filius diligat dilectiõe que tñ ſpũſſanctꝰ eſt. qꝛ ſi ea diligit pater vel filiꝰ. nõ ſpũſſanctꝰ videt̃ eſſe a patre ⁊ filio. ſꝫ pater ⁊ filiꝰ a ſpũſancto. quia idē eſt ibi diligere qđ eſſe. At ſupra dictũ eſt. atqꝫ autoritate Augu. ſancitũ. ꝙ in trinitate tria ſunt. Aug. Unus diligēs eũ qui de illo eſt. ⁊ vnꝰ diligēs eũ de quo eſt. ⁊ ipſa dilectio. ⁊ nõ eſt aliquis duoꝛuꝫ quo genitꝰ a gignente diligit̃ ⁊ genitoꝛē ſuũ diligit. Quibus verbis aperte ſignificat̃ patrē filiũ ⁊ filium patrē diligere. ea ſcꝫ dilectione que non eſt aliquis eoꝝ. ſed tñ ſpũſſanctus. Cũ idē ergo ſit ibi diligere qđ eſſe. quomodo dicit̃ pater ⁊ filius nõ eſſe ea dilectione qua alter alterũ diligit. Cũ ideo pater neget̃ ſapere ſapiētia quā genuit ne ea eſſe intelligatur.

¶Loco ſolutionis inſufficientiā ſuā allegat. et hanc q̄ſtionē determinandā lectoꝛi relinq̄t. i

Difficillimā mihi hanc queſtionē fateoꝛ. p̄cipue cum ex p̄dictis oꝛiatur que ſimilē vident̃ habere rationē. quod mee intelligētie attendēs infirmitas turbatur. cupiēs magis ex dictis ſanctoꝝ referre q̄ꝫ afferre. Optimus eñ lectoꝛ eſt inquit Hylariꝰ in p̄mo libꝛo de tri. qui dictoꝝ intelligētiam expectet ex dictis potius q̄ꝫ imponat. et retulerit magis q̄ꝫ attulerit. neqꝫ cogat id videri dictis contineri. qđ ante lectionē p̄ſumpſerit intelligendũ. Cũ ergo de rebus dei ſermo eſt. concedamus deo ſui cognitionē. dictiſqꝫ eiꝰ pia veneratione famulemur. Inueſtiget ergo diligenter pius lectoꝛ rationē dictoꝛũ. ſi forte dictorum aliquā valeat reperire cauſam. qua nota. ipſa p̄miſſa queſtio aliquatenꝰ explicari valeat. Ego autē hanc queſtionē non abſoluens. ſed erroꝛeꝫ excludens profiteoꝛ nõ eſſe dictum patrē diligere filium vel filiũ patrē ea dilectiõe que ab vtroqꝫ procedit. que nõ eſt aliquis eorum. ſed tantũ ſpirituſſanctꝰ. tanq̄ꝫ ea dilectione pater ſit vel filius. Sed ſic eā pater diligit filiũ ⁊ filius patrem vt etiā pater per ſe ea que ipſe eſt dilectione diligat. ſic ⁊ filius. nõ autē ſic vt pater per ſe non diligat. ⁊ filius. ſed per eaꝫ tantũ. Quis hec in illa trinitate inquit Auguſtinꝰ opinari vel affirmare preſumat. Eam tamē queſtionē lectorum diligentie plenius diiudicandā atqꝫ abſoluendaꝫ relinquimus ad hoc minꝰ ſufficiētes. Aug.

AD intelligentiā p̄ſentis diſtinctionis duo p̄ncipaliter querunt̃ ſm̃ duas queſtiones quas determinat magiſter. Primo querit̃ de hac locutione. pater ⁊ filius diligunt ſe ſpirituſancto. Secundo querit̃ de iſta. an pater eſt ſapiens ſapientia genita. Quantũ ad primũ duo querunt̃. Primo querit̃. vtrum illa locutio ſit admittenda. Secũdo queritur. in qua habitudine conſtruat̃ ille ablatiuus.

¶Queſtio I a

QD iſta locutio. pater ⁊ filius diligũt ſe ſpirituſancto ſit admittenda. oſtendit̃ autoꝛitate ⁊ ratõe. Primo autoꝛitate ſic. Augꝰ. vij. de tri. Non eſt aliquis duorum quo genitꝰ a gignente diligit̃ genitoꝛemqꝫ ſuũ diligit ſi ergo eſt aliquis. ⁊ nõ eſt pater vel filius. ergo eſt ſpirituſſanctus. ¶Item Hiero. ſuper p̄s. xiij. Spiritꝰ eſt amoꝛ patris ad filium. ⁊ filij ad patrē. ſed amoꝛ q̄ eſt patris ad filiũ pater amat filiũ ⁊ ecõuerſo. ergo ⁊c. ¶Item Berñ. de amoꝛe dicit. Amas te inquit amabilis dñe cũ a patre ⁊ filio ꝓcedit ſpũſſanctus. amoꝛ patris ad filium ⁊ filij ad patrē. ⁊ tantus amoꝛ vt ſit vnitas. ¶Item idē oſtendit̃ ratione ſic. magiſter Hugo de ſancto victoꝛe facit talē rationeꝫ in quadā epiſtola ad Berñ. ſi recte diceris amare amoꝛe qui a te ꝓcedit. cur nõ pater ⁊ filius dicunt̃ amare amoꝛe qui ab ipſis procedit. Et iterũ ibidē. ſi ſpirituſſanctꝰ eſſet amoꝛ coꝛdis tui ac patris ⁊ filij. quis queſo poſſet negare ſpirituſancto. ꝫ eſt amoꝛe tuo te diligere. Item alia rõ formatur ſic. Sicut ſe habet verbũ ad dicere. ſic amoꝛ ad diligere ſed pater verbo ſuo quod ab ipſo procedit ſeipſum dicit. ergo pater ⁊ filius amoꝛe qui a ſeipſis ꝓcedit. ſeipſos diligunt. ¶Itē ſicut filius nõ poteſt ꝓduci niſi generãdo. ſic nec amoꝛ niſi diligēdo. ergo pater ⁊ filiꝰ diligendo ſe ꝓducunt ſpiritũſanctuꝫ qui eſt amoꝛ perſonalis. aut igit̃ diligendo amoꝛe qui eſt ſpirituſſanctus. aut qui non eſt ſpũſſanctus. Si amoꝛe q̄ nõ eſt ſpirituſſanctꝰ. aut amoꝛ ille eſt perſonalis. aut eſſentialis. Non perſonalis. quia tunc eſſent due pſone in diuinis quibus cõueniret amoꝛ ꝓprie. quod eſt v

possibile. Similiter nec essentialis. quia ille est spiri/
tussanctus. Et iterum si essentialis. tūc ergo cū coueniat
spirituisancto. spūssanctꝰ similiter ꝓduceret. Restat
igit̄ ꝙ ꝓducunt spiritūsanctū diligendo se amore ꝗ est
spūssanctus. aut igitur diligēdo se. aut diligēdo aliud
a se. Non aliud. quia tūc aliud exigeret ad ꝓductionē
spūssancti. ergo diligendo se spūsancto. ꝓducunt spiritū
sanctum. ergo pater ⁊ filius diligūt se spiritusancto.
a ¶ Sed contra. diligere idē est qđ velle bonum. ⁊ vel/
le idem qđ esse. ergo cū hec sit falsa. pater ⁊ filius sunt
b spūsscūs. hec similiter. diligūt se ss. ¶ Item sicut se ha
bet sapere ad patrē respectu filij. ita diligere ad patrem ⁊
filiū respectu ss. sed hec est falsa. pater est sapiens sapi
c entia genita. ergo ⁊ illa similiter. ¶ Itē omne plurale
infert singulare. sed hec est falsa. pater diligit se ss. ergo et
d prima. Si dicas ꝙ diligere tenet̄ notionaliter. Cōtra
nulla notione cōtingit mutuo reflecti vnam personā
sup aliam. sed ꝭm dilectionē est mutua reflectio in p̄di
cta locutione. ergo diligere non tenetur notionaliter.
e ergo idem qđ prius. ¶ Item nulla notio couenit trib
sed diligere spiritūsanctū conuenit trib. Nam pater
diligit spūsancto. ⁊ filiꝰ diligit spūscō. et spiritussanctꝰ
diligit spiritusancto quia seipso. ergo nō tenet̄ notio/
f naliter. ergo idē quod prius. ¶ Item pater ⁊ filiꝰ amo
re eodē diligunt se ⁊ nos. sed dilectio dei ad nos est es
sentialis. cū connotet effectū in creatura. ergo similit̄
g cum diligūt se. ¶ Itē si tenetur notionaliter. quero ꝓ
qua notione nō est dare nisi spirationē. ergo aut passi
ue aut actiue. Si actiue. ergo idem est diligūt se ꝙ spi
rant. sed hec falsa spirant spiritusancto. ergo et prima
Si passiue. contra. illa notio nō predicat̄ de patre ⁊ fi
lio. sed de solo spūsancto. Si dicas ꝙ denominatiue p̄
dicatur. Cōtra. omnis proprietas que de ꝑsona p̄di/
catur in diuinis in cōcretione. p̄dicatur ⁊ in abstracti
7 one. ergo cū processio nō conueniat patri ⁊ filio in ab/
stractione. ergo nec denominatiue. ¶ Rº. ad p̄dictorū
intelligentiā est notandū. ꝙ quidā p̄dictam locutionē
simpliciter negauerunt. ⁊ dixerūt omnes cōsimiles eē
retractatas a beato Augustino in sua simili in hac scz
pater est sapiens sapiētia genita. Sed hec solutio nō
potest stare. quia nō solū eam dicit Augꝰ. sed etiā san
cti alij quorum dicta Augu. non retractat. Ideo fuerūt
alij qui eā simpliciter cōcesserunt. dicentes hanc locu
tionē debere intelligi ꝑ appropriationē nō ꝑ proprieta/
tem. vt sit sensus. pater ⁊ filiꝰ diligūt se amore qui ap
propriat̄ spirituisancto. Sed ista solutio non pōt sta/
re. quia tūc similiter hec esset cōcedenda. pater ⁊ filius
sunt boni spiritusancto. cum spūisancto appropríetur
bonitas. que tamē nullo modo conceditur. igit̄ prima
opinio nō potest stare. que simpliciter tales locutōes
negat. cū multiplex autoritas eas dicat. Similiter se
quens. que eas simpliciter ꝯcedit non potest stare. cū
multiplex ratio cōtradicat. Restat igit̄ eligere opini/
8 onem mediā scz ꝙ vno modo sit vera. alio modo falsa
Nam hoc qđ est diligere potest teneri essentialit̄ vel
notionaliter. Scđm ꝙ tenetur essentialiter. sic dic̄ vo
luntatis cōplacentiā que cōmunis est trib. Scđm ꝙ
tenet̄ notionaliter. sic dicit voluntatis fecunditatem
ad ꝓducendā personā ex se. que quidē fecunditas so/
lum est in duob quāuis volūtas sit in trib. Si ergo te
netur essentialiter. falsa est locutio. quia tūc sequit̄. ꝙ
pater ⁊ filius sunt ss. ⁊ in hoc sensu ꝓnomen cum v̄bo
construit̄ reciproce. Si autē notionaliter. vera est sic̄
probant rationes ad oppositum. ⁊ in hoc sensu prono
men construit̄ cum verbo retransiue. vnde sensus est.
pater ⁊ filius diligūt se. id est. pater diligit filiū. ⁊ filiꝰ
patrem. ⁊ tunc vera est locutio. quia amor ꝗ est spiri/
tusscūs. est amor nectēs patrē cū filio et ecōuerso. ⁊ tūc
non licet inferre. ergo pater diligit se ss. Ex hoc patēt a
tria prima. Nam primū procedit ꝭm ꝙ diligere tenet̄
essentialiter. secundū similiter. Nam sapere non dicitur b
notionaliter sicut diligere. sed vel est cōmune vel ap/
propriatū. Tertiū similiter. quia ꝓcedit ꝭm ꝙ obliquus c
construit̄ reciproce. ⁊ tūc diligere tenetur essentialiter
¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ nō possit teneri notionali/ d
ter. intelligendū est ꝙ sicut generatio dupliciter p̄t si/
gnificari. Uno modo vt dicit emanationē. Alio mo/
do vt dicit modū emanandi supaddita expressione. et
primo modo ꝑ hoc verbū generare. secūdo modo per
hoc verbū dicere significat̄. Sic ⁊ spiratio dupliciter
potest significari. Primo modo ꝑ hoc verbū quod est
spirare. Secūdo mō per hoc verbū ꝙ ē diligere. Quē
admodū eñ dicere importat generationem. ⁊ vlterius
quandā expressionē circa personā. sic ⁊ diligere. Unđ
sicut dicere importat actū generandi ⁊ dicendi siue ex
primēdi. et ratione actus dicēdi siue exprimendi dici/
citur pater se dici verbo. hoc est se dicendo siue expri/
mendo generat verbum. vel generando verbum. se ex
primit verbo. Sic in proposito. diligere actū impor/
tat cōnectendi siue cōcordandi ⁊ spirandi. ⁊ rōne actꝰ
cōnectendi dicitur. pater ⁊ filius diligunt se. ss. hoc est
inuicē cōcordando spirant spiritūsanctum. vel spirā/
do spiritūsanctū inuicē cōnectuntur. Ex his patet ob/
iecta. Qđ eñ obijcitur de mutua reflexione patet respō
sio. quia hec est ratione actus essentialis cōmuniter i/
tellecti. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ diligere spiritum/ e
sanctū couenit trib. ⁊ dicitur respectu creature. dicēdum
ꝙ non couenit trib ratione spiratōnis quā importat
⁊ ideo quāuis dicatur respectu creature. nō tamen dici
tur essentialiter omnino. sed cōnotat aliquid essentia
le dicit tamen notionē respectus quē importat ad ꝑso
nam. sicut supra dictū est de verbo ⁊ dono. ¶ Ad illđ g
quod obijcitur. pro qua notione stat. patet ꝙ stat pro
cōmuni spiratione. tamen nō licet pro ea ponere v̄bum
spirandi. quia alio modo importat illā notionem. Unđ
sicut cōceditur hec, pater dicit verbo. nō tamē hec pa/
ter generat filio. ⁊ tn̄ dicere importat ipsam generati/
onē. sic in proposito intelligendū est.

¶ Questio II b

In qua habitudine construitur ille ablatiuus cum sic
dicitur. pater ⁊ filius diligunt se spiritusancto. Et ꝙ
in habitudine forme videtur per simile. quia petrꝰ di/
ligit amore a se ꝓcedente formaliter. ergo pari ratiōe
pater ⁊ filius diligunt se formaliter. ¶ Item nihil de/
nominat aliquid ad quod cōparatur vt ad p̄ncipium
solum. nisi cōparet̄ vt informans. Nam quāuis cursus
sit a deo. non tamē deus dicit̄ currere. sed amor est a pa
tre ⁊ filio. ergo dicunt̄ amare. igitur amor est in ratiōe
forme. ¶ Item omni nexu aliqui nectunt̄ formaliter.
sed spiritussanctus est nexus. ergo aliqui illo nectunt̄
⁊ non nisi pater ⁊ filius ⁊c. ¶ Item omni albedine ali a
quis est albus formaliter. ergo omi amore aliquis est
amans formaliter. sed nihil amans formaliter potest
amare nisi ille cuiꝰ est amor. Cum ergo spiritussanctꝰ
sit amor patris ⁊ filij. patet ⁊c. ¶ Contra. omne quod b
diligit formaliter alio a se. habet diligere solū per par
ticipationem. ergo si pater ⁊ filius diligunt formali/
ter aliquo alio a se. ergo diligunt per participatio/
nem. sed hoc est inconueniens. ergo ⁊c. ¶ Item c
si aliquis diligit aliquo formaliter. illo circūscripto. i

possibile est intelligere amorẽ in eo. siue ipm amare. ergo si pater ⁊ filius diligunt se spiritusancto. impossibile est intelligere patrẽ amare non intellecto spiritusancto. sed hoc est falsum. ergo ⁊ primũ. ¶ Item nulla hypostasis est forma. sed amor qui est spũssanctus est hypostasis. ergo nõ est forma. ergo nullus illo amore diligit formaliter. ¶ Item nullũ relatiuũ potest esse forma sui correlatiui. quia ex forma ⁊ formato fit vnum. relatiuum aũt distinguit a correlatiuo. sed amor qui est spiritussanctus correlatiue se habet ad patrem ⁊ filium. g̃ ⁊c. ¶ Item oĩs forma est ante illud cui⁹ est forma. ergo si pater ⁊ fili⁹ diligũt se spiritusancto formalr̃. amor ille precedit diligere patris ⁊ filiȷ̃. sed hoc est falsum.

13 quia dilectio producit. ergo ⁊c. ¶ R°. dicendũ. ꝙ aliquoꝝ ratio fuit ꝙ ille ablatiuus cõstruitur in ratiõe signi. non in ratione forme. Nam spũssanctus se habet per modũ ꝓducti respectu dilectionis patris ⁊ filiȷ̃. iõ illius est signũ. Unde dicũt ꝙ is est sensus locutionis pater ⁊ filius diligunt se. ⁊ hui⁹ signũ est ꝙ cõcorditer spirant spiritũsanctũ. qui est amor vnicus ⁊ indiuisus Sed hec positio est insufficiens. Nam si ablatiu⁹ posset construi vere in ratione signi cũ verbo. hec esset vera pater ⁊ filius diligunt se amore creato. quia amor creatus signũ est illius. quã nullus cõcedit. Si tu dicas ꝙ illud nõ est signũ propinquũ. obȷ̃cit. quia tunc hec esset vera simpliciter. pater est sapiens sapientia genita. cum sapiẽtia genita sit maxime signũ sapientie ĩ patre generante. ¶ Alioꝝ positio fuit ꝙ ablatiu⁹ ille cõstruitur in ratione forme. Dicunt eñ ꝙ diligere se. nihil aliud est dictũ de patre ⁊ filio. q̃ȝ inuicẽ connecti. et nexu formaliter cõnectunt. ⁊ spũssanct⁹ est ille nexus. ideo formaliter loquẽdo ista est vera. pater ⁊ filius diligũt se spiritusancto. sicut hec formaliter est vera. pater ⁊ filius nectunt nexu. Sed hec positio non potest omnino stare. quia cũ dicit. pater ⁊ filius nectunt. aut nectunt dicit aliquid qd̃ sit ĩ patre ⁊ filio a spũsancto. aut qd̃ est in eis vt principiũ spiritussanctus. Si qd̃ in eis a spiritu sancto. ergo pater ⁊ filius aliquid recipiunt a spiritu sancto. Si aliquid. cũ nõ possit recipere partẽ. g̃ totũ ergo sunt a spũsancto. quod est incõueniens. Restat ergo ꝙ hoc qd̃ est nectunt dicat aliquid quod est ĩ patre ⁊ filio vt principiũ spiritussanctus. Quis ergo sit passiua ſm modum. actiua tamẽ est ſm rem. Et si hoc. spiritussanct⁹ cõparatur ad cõnexionẽ vt ad principiũ. non ergo vt ratione forme omnino. Patet ergo. ꝙ prima positio dicit minus sufficienter. secũda dicit nimis abundanter quia nimis exprimit. Et prima fuit magistri simo. tornatens. Secũda fuit magistri vuilli. altisiod̃. Et licet neutra sit omnino sufficiens. tamẽ vtraqȝ habet in se aliquid veritatis. Nã prima dicit ꝙ spiritussanct⁹ se habet ad patrẽ ⁊ filiũ per modũ ꝓducti. et hoc q̇deȝ verũ est. Secunda dicit ꝙ amor cõparatur ad amantes vt in ratione forme. ⁊ hoc quidẽ veꝝ est. Et ideo ex his duab⁹ positionib⁹ quaꝝ vna est insufficiẽs. alia excedens. colligit media positio sobria ⁊ sufficiens. s. ꝙ ille ablatiuus cõstruitur in ratione effectus formalis si licet nominare effectũ. ꝙ est ex principio. Et hec fuit positio magistri Hugo. de sancto victore. qui hꝫ clare vidit veritatẽ. Unde redarguit illos qui reputant hanc questionẽ insolubilẽ. Unde dicit ꝙ sicut cũ dicit ego diligo te amore a me ꝓcedente. ibi est cõstructio ĩ ratione effectus formalis. sic in proposito. In hoc tamen est differentia. quia amor a re ꝓcedens est in re requiescens vt vniens ⁊ inherẽs. quia est accidens. sed in diuinis amor a patre ⁊ filio ꝓcedens est in eis requiescens vt vniens. nõ tamen vt inherens. quia non est accidens. sed substãtia ⁊ hypostasis. ⁊ ideo adhuc minus habet rationẽ forme. Concedẽde sunt igit ratiões ad hoc inducte quia ablatiuus habet aliquo modo rationem forme. Qd̃ tamen vltimo modo obȷ̃citur non valet. quia oĩs albedo est forma. sed aliquis amor est hypostasis.

14 ¶ Ad illud ergo qd̃ obȷ̃cit ꝙ formaliter diligunt. ergo ꝑ participationem. dĩm ꝙ diligere alio per essentiã facit participationẽ. sed alietas personalis non. Unde Hugo. Anim⁹ humanus amor nõ est. sed ab ipso ꝓcedit amor. ideo seipso non diligit. pater vero amor est. ⁊ spiritussanctus eius est amor. ideo diligit seipso diligit etiã spm̃sanctum. ⁊ ideo patet ꝙ nõ per participationẽ. ⁊ ideo patet sequẽs. Quia eñ pater seipo diligit amore essentiali. ideo potest intelligi amare pater spiritusancto nõ intellecto. non sic aũt est de amore notionali. Rationes sequentes ꝓcedunt de forma ſm ꝙ habet ꝑfectũ actũ forme. Forme eñ est inherere. ⁊ ideo non est hypostasis. ideo etiã non distinguit. Ibi vero etiã ablatiu⁹ cadit ab actu forme qui est inherere. ⁊ tenet actũ forme qui est vnire.

15 ¶ Ad illud qd̃ obȷ̃citur. ꝙ forma ꝑcedit illud cui⁹ est forma. dĩm ꝙ loquitur de forma ſm ꝙ habet rationẽ cause. quia sic ꝑcedit. sȝ ablatiuus cadit a ratione causalitatis. quia construitur ꝑ modum effectus formalis. patet ergo ꝙ quodãmodo est ibi ratio forme. qd̃ammodo ratio signi. ⁊ in hoc patet rñsio ad omnia quesita.

Consequẽter est questio de hac locutione. pater est sapiens sapiẽtia genita. Et circa hoc queruntur duo. Primo querit vtrum illa locutio sit admittenda. Secundo ad intellectũ huius. vtrum sit hec admittenda. pater est potẽs ꝟtute quã genuit.

¶ Questio I

Ꝙ prima locutio sit admittenda ostendit hoc modo. i. Corinth. i. Christũ dicimus dei virtutẽ ⁊ dei sapientiã sed vnusquisqȝ est sapiens sua sapiẽtia. ergo si christ⁹ est sapientia patris. ⁊ sapientia genita. pater est sapiens sapientia genita. ¶ Item Augu. vi. de trinitate. Filius est ars quedã omnipotẽtis ⁊ sapientis dei. vbi omnia nouit. sed vnusquisqȝ artifex est sapiens sua arte. ergo pater est sapiens filio. ergo ⁊c. ¶ Item hoc videtur ratione ꝑ simile. quia omnis amãs a quo procedit amor. est amans amore a se ꝓcedente. ergo omnis sapiens a quo ꝓcedit sapientia. est sapiens sapientia a se emanante. sed pater est hmõi. g̃ ⁊c. ¶ Item Aug⁹ xv. de tri. Nouit deus pater omnia in seipso. nouit et ĩ filio. sed idem est nosse oĩa vt sapientẽ esse. si g̃ oĩa nouit in filio. non tm̃ seipso. sed etiã filio est sapiens. ¶ Item deus pater oĩa dicit ꝟbo. sicut dicit Aug⁹. xi. ꝯfes. Uerbo tibi coeterno. dicis quecũqȝ dicis. Sȝ dicere vt dicit Ans. est intelligere. ergo pater oĩa intelligit verbo mediante. ergo cũ idem sit esse sapiẽtem ⁊ intelligere. patet ⁊c. ¶ Contra. in diuinis sapere est esse. g̃ si pater est sapiẽs sapientia genita. ergo est sapientia genita. hoc aũt falsum. ergo ⁊ primũ. ¶ Itẽ non intellecta generatione. adhuc est intelligere deũ sapiẽtem. g̃ sapientia genita non est ratio sapiẽ dei.

16 ¶ R°. dicendũ. ꝙ sine distinctione cũ esse sapientem dicatur essentialiter ꝙ locutio est simpliciter falsa. ⁊ si alicubi legitur ab aliquo sancto est exponẽda. Uñ Aug⁹. in libro retrac. illa retractat dicens. ꝙ melius illã questionem in li. de tri. tractauit. vbi scȝ dicit contrariũ. ostendens illã rationẽ nõ valere. si pater fuit sine filio. cum filius sit ei⁹ sapientia. pater fuit insipiens. q: sapiẽtia non tm̃ cõuenit filio. sȝ patri ⁊ filio ⁊ spiritusancto. ⁊

Vtrum prima locutio sit admittenda pater est sapiens sapientia genita

hocipsum de tri. dicit in pluribus locis. sed maxime i
a vj. ꝛ. xv. ¶ Ad illud ergo qd obijcitur. ꝙ filius est sa/
pientia ꝛ virtus patris. dicendum ꝙ ista cōcedit. filius ē sa
pientia patris sapiētis. nec tamē ista. pater est sapiēs
17 sapientia genita. Un̄ notandū ꝙ cū dicit sapiētia ali/
cuius. hoc dicit dupliciter. aut sicut subiecti. vt albe/
do petri. aut sicut principij. genitiu9 eñ originē impor
tat. quoniā ergo fili9 est sapiētia habens originē a pa
tre. ideo hec est vera. filius est sapiētia patris. ¶ Cuꝫ
aūt dicit pater est sapiens sapiētia genita. ablatiuus
construit in ratione alicui9 causalitatis. vel in habitu
dine forme. vel principij. ꝛ maxime forme. et ideo fal/
sa. quia fili9 nec forma nec pncipium est patris. Si tu
b c queras. quare nō construit in rōne formalis effectus.
sicut amor cū amante a quo ꝓcedit. dicendum ꝙ nō est simi
le. ꝛ hui9 duplex est ratio. vna cōmunis ꝛ alia special.
Cōmunis que sumpta est a creaturis. qm̄ quidā sunt
actus q̄ dicunt motū a reb9 ad aīam. vt sapia. quidam
ab anima ad res vt amare. ideo cōparatio amoris ē ad
amantē in ratiōe existētis. non in ratiōe imperiētis. ꝛ
ideo amor de se importat formā ꝛ effectū Sꝫ sapientia
quia dr̄ vt ad intelligentē. nō vt ab intelligēte. ideo ab
latiuus tm̄ importat formā nō effectū. ꝛ ideo est locu/
tio falsa. Et alia rō est specialis in diuinis. qꝛ amor ꝓ/
cedens est amor prope. nō p appropriationē. Et dilige
re est similiter dictū notionaliter vn̄ importat originē
vt supra monstratū est. sꝫ sapia semp essentialit. ꝛ hoc
qd est esse sapientē nullo modo dr̄ notionaliter. qꝛ nul
d 18 lo mō importat originē. ꝛ ideo est locutio falsa. ¶ Ad
illud qd obijcit. ꝙ pater nouit oīa in filio. dicendum ꝙ dif/
ferunt dicere. nouit filio. ꝛ in filio. Nam cū dr̄. nouit
filio. ablatiu9 importat rationē forme vel principij co
gnoscendi. ꝛ ideo falsa est simpliciter. Hec tñ est disti
guenda. nouit in filio. quia ꝑpositio cū suo casuali po
test determinare hoc verbū nouit in cōparatiōe ad sub
iectum. ꝛ tūc est locutio falsa. Est eñ sensus. ꝙ fili9 sit
patri ratio cognoscendi. Uel potest verbū determiare
in cōparatione ad obiectū. ꝛ tūc vera est. ꝛ est sensus. ꝙ
filius sit reb9 cognitis rō ꝛ exemplar ꝛ causa exemplā
di. Et ꝙ iste possit esse sensus locutionis. patet. Qui
eñ pfecte cognoscit aliqd. cognoscit om̄e qd est in illo
si ergo pater pfecte cognoscit filiū. ꝛ in filio sunt om̄ia
ergo oīa cognoscit in filio. nec tñ ex hoc sequit ꝙ sit sa
piens filio. quia tūc significat ꝙ fili9 sit rō cognoscēdi
e ipsi patri. ¶ Ad illud qd obijcit vltimo. ꝙ pater dicit
19 om̄ia v̄bo. dicendum ꝙ hoc ꝙ est dicere. importat originem
importat etiā effectū in creatura. quē dicit p verbū si/
ue efficit. sed intelligere nō importat de se nisi solūmo/
do actū essentialē. ita ꝙ nec īportat de se respectū ad p/
sonā. nec ad creaturā. iō nō omnino idē est dicere. dic
omnia v̄bo. ꝛ intelligit oīa verbo. dicere eñ idē est ꝙ ī
telligere. sed amplius importat.

¶ Questio II d

a Utrū hec locutio sit admittēda. pater est potēs potē/
tia quā genuit. siue v̄tute. Et videt ꝙ sic. Quia qcūqꝫ
opat p aliquē ꝛ nō potest sine eo. habet potentiā ab eo
sed pater opat p filiū ꝛ nō potest opari sine filio. g̊ ꝛc.
b ¶ Itē in diuinis idē est virt9 ꝛ opatio. g̊ cū pater ope
retur p filiū. pōt p filiū. sꝫ quicūqꝫ pōt p alterꝫ. ē potēs
c potētia illi9. g̊ pr̄ est potēs genita. ¶ Itē sicut se habet
nosse ad sapientiā. ita opari ad potentiā. sꝫ bñ sequit.
iste nouit p illū. g̊ est sapiēs p illū. g̊ bene sequitur. iste
opat p filiū. g̊ habet potentiā ab illo siue p illū. g̊ ꝛc.
d ¶ Itē cū dicit. pr̄ opat p filiū. hec ꝑpositio p. aut im/
portat causam. aut instrumentū. Nō instrumentū. qꝛ
tunc fili9 nō vere cooperat pr̄i. Iterꝫ. esset indigens si
ageret p instrumentū. g̊ in ratiōe cause. ꝛ si hoc. g̊ fili9
dat opari patri. g̊ ꝛ potentiam. Si tu dicas ꝙ nō dic
rationē causalitatis sed subautoritatē. cū ergo simili
habeat ss. subautoritatē in opando sicut fili9. qua rati/
one dicit pater opari p filiū. eadē ratione p spm̄sanctū
Si tu dicas ꝙ hoc est dictū p appropriationē. q̄ro ra/
tionē appropriādi. Cū eñ opatio sit p potentiā. et po/
tentia appropriet patri. nō filio. nō g̊ patri poterat ap
propriari opari p filiū. ¶ Itē cū immediata causa ope
rationis sit volūtas. ꝛ illa approprieт spirituisancto.
videt ꝙ magis debeat dici opari p spm̄scm̄ q̄ꝫ p filium
¶ Contra. idē est esse potentē qd esse. ergo si pater est
potens potētia genita. ergo habet esse ab illo. ¶ Item
potentia appropriat patri. ergo nec p proprietatē. nec
per appropriationē ꝯuenit filio. ergo talis locutio ma
gis est impropria q̄ꝫ ista pater est sapiens sapiētia ge/
nita. ¶ Itē potētia qua aliquis est potēs fm ordinem
intelligēdi antecedit posse. sed generatio ordine intel/
ligendi sequit posse. ergo hec omino falsa. pater ē po/
tens potentia genita. ¶ R°. dicendum ꝙ hec est falsa sim/
pliciter. pater ē potēs potentia genita. ꝛ magis īpro/ 20
pria q̄ꝫ aliqua predictarꝫ. ¶ Ad intelligentiā aūt predi
ctorꝫ notandū. ꝙ hec regula cōsueuit dari de hac ꝑposi
tione per ꝙ cū verbo absoluto importat autoritatē. vt
cum dr̄. iste est bon9 per illū. vel sapiens vel potēs Cū
vero verbo transitiuo. īportat subautoritatē. vt rex pt
per ballinū. dicendum est igit ꝙ hec est falsa. pater est potēs
per filium. hec est vera pr̄ operat p filiū. Et non valet
argumentū. Operat per illū. ergo pōt per illū. quia p
mo importat causalitatē respectu effect9. ꝛ postmodū
respectu patris. ¶ Ad illud ergo qd primo obijcitur. 21
ꝙ qui operat p aliquē pōt p illū. dicendum ꝙ falsum est. qꝛ
hoc nō est ꝙ habet potentiā ab illo. sꝫ ꝙ habeat poten
tiam cū illo indiuisam. ꝛ dat illi posse. ideo p illū opat
ꝛ non potest sine illo. ¶ Ad illud qd obijcit ꝙ nō dif/ 22
fert opatio ꝛ potētia in deo. dicendum ꝙ verꝫ est p cōparati
onem ad deū. Differt aūt q̄ꝫtum ad effectū cōnotatum.
¶ Ad illud qd sequit. nouit p filiū. g̊ ꝛc. dicendum ꝙ nō est 23
simile de nosse ꝛ opari. q̄ꝫuis eñ nosse sit verbū trāsiti
uum. tamē nō cōnotat effectū sicut opari. ꝛ ideo ꝑposi
tio per nō potest cū ip̄o importare subautoritatēꝫ. vbi
eñ est subautoritas. notat ꝙ aliquid sit a duob9. et ab 24
vno per alterꝫ. ꝛ sic patet illud. ¶ Ad illud qd obijcit. 25
vtrū dicat rationē cause vel instrumēti. dicendum ꝙ neutꝫ
dicit proprie. sꝫ subautoritatē q̄ importat rōnem vtri/
usqꝫ q̄ꝫtū ad illud qd est ibi cōpletōis. ¶ Qd obijcit ꝙ
filio appropriat operari p ipsum. R°. ꝙ opatio est p v̄
tutē. ꝛ virt9 appropriat filio. sic dr̄. j. Corinth. j. Chri/
stum dicim9 dei virtutē ꝛ dei sapiām. Ratio autē q̄re 26
virtus filio appropriat est qꝛ v̄tus est vltimū potentie
siue est potentia vltimata. quoniā igitur filius ꝓduci
tur a patre fm omnimodā perfectionē potentie. quia
generare est actus pfecte potentie. perfectuꝫ est enim
vnūquodqꝫ quando potest generare. ꝛ tale quale ip̄m
est. quia igit filius accipit potentiā producēdi eqꝫ pfe
ctam sicut ipse. ꝛ pater est vt spiritussanctus. ideo vir
tus ei appropriatur. ideo dicit virtus patris ꝛ brachi/
um. ꝛ dextra. ꝛ potest operari per filiuꝫ. Aliter potest
dici ꝙ virtus dicit immediatiorem ordinem ad actuꝫ
q̄ꝫ potentia. quia potentia ordinatur ad opus per di
spositionēꝫ. et filio appropriatur dispositio. ideo ꝛ po
tentia disposita. Et sic patent omnia q̄sita.

¶ Diſt·xxxiij·de noīb⁹ ſubalib⁹ ⁊ ꝓprietatib⁹ in
cōparatione ſm conuenientiā ⁊ differentiā ad
eſſentiam ⁊ pſonas·

POſt ſupra dicta interius conſiderari ⁊c·Sup̃
egit magiſter de nominibꝫ ſubſtantialibꝫ ⁊ pro
prietatibꝫ ꝑ ſe ⁊ ſigillatim Hic tertio loco agit
de his in cōparatiōe·⁊ hoc ſm ꝯuenientiā ⁊ differenti
am·Et habet ꝑs iſta duas ꝑtes·In p̄ma querit magi
ſter de ꝓprietatibꝫ in cōparatiōe ad eſſentiā ⁊ perſonas
In ſcd̄a vero agit de cōparatiōe ꝑſone·ſiue rei nature
ad naturā·j·diſ·xxxiiij·p̄dictis adijciendum eſt·⁊c·
·Prima pars habet duas ſm duo oꝑa ſapiētis·quorū
primū eſt non mētiri·de quibꝫ nouit·⁊ ſecundū eſt me/
tientē poſſe manifeſtare·Vñ in prima ꝑte·p̄mo oñdit
⁊ ꝓbat veritatē·In ſecūda eam defendit cōtra falſita/
tem·ibi·hoc aūt aliqui negāt·¶ Prima ꝑs habet q̄tu
or partes·In p̄ma oñdit ꝙ ꝓprietates ſint ꝑſone·et in
perſonis ꝑ naturā ipſi⁹ ꝓp̄etatis·q̄ eterna eſt et di/
ſtincta·In ſcd̄a oñdit illud idē ꝑ violentiā autoris ſa/
bellij·ibi·Sabellij hereſim declinātes·vbi ponit auto
ritates Hiero·In tertia oſtendit hocipſum ꝑ naturā
diuine ſimplicitatis ibi·Cūqꝫ de ſimplicitate diuini/
tatis·In quarta oſtendit ꝙ ꝓprietates non tm̄ ſunt ꝑ/
ſone·ſꝫ etiā diuina eſſentia·⁊ hoc ꝓbat efficacia autori
tatis·ibi·ꝙ vero proprietas etiā diuīa natura ſit·vbi
ponit autoritatē Hyla·¶ Similiter ſcd̄a ꝑs in q̄ po/
nit magiſter veritatis ꝓbate defenſionē·ponēdo alio
rum ratiōes ⁊ ſuas rñſiones·ſm ꝙ duplex eſt modus
impugnādi veritatē·ſcꝫ ꝑ ratiōes ⁊ autoritates·ita h̄
ꝑs habet duas ꝑtes·In p̄ma ponit ratiōes ⁊ reſponſi
ones·In ſcd̄a autoritates·ibi·Verūtamē nondū deſi/
ſtunt ⁊c·Prima ꝑs habet quattuor ꝑtes·In prima po
nit obiectionē ꝙ ꝓp̄etates nō ſint ꝑſone·⁊ quia rati/
onalis erat rñdet ad veritatē·Secūdo ꝟo ſubiūgit ali
am rationē·⁊ quia curioſa videt·rñdet ad hominē nō
ad rationē·ibi·ſꝫ itex addūt ⁊c·Tertio adhuc reſumit
rationē illoꝝ ⁊ rñdet ad veritatē ibi·Ceteꝝ hereticorū
improbitas ⁊c·Quarto ⁊ vltimo ſubiungit eoꝝ inter
rogationē·⁊ quia curioſa erat p̄figit terminū humane
inquiſitioni·ibi·Sꝫ forte queres·cū he ꝓp̄etates ⁊c
Et quelibet iſtaꝝ partiū poſſet ſubdiuidi·ſcꝫ ꝙ primo
ponit oppoſitionē·⁊ ſecūdo reſponſionē·⁊ illud mani
feſtum in lr̄a eſt·Vltima ꝑs in qua reſpōdet magiſter
autoritatibꝫ quas inducūt·ſimiliter habet duas ꝑtes
ſm duas autoritates Augu·quas inducunt·⁊ prima
ſumpta eſt ab expoſitiōe·p̄s·ſcd̄a vero ſumpta eſt ab
Augu·vj·de tri·Prima ꝑs ponit·ibi·verūtamē non/
dum deſiſtūt·Et ſcd̄a ponit·ibi·Itē illis ꝟbis Augu·
Et q̄libet haꝝ poteſt ſubdiuidi·q̄ p̄mo ponit autorita
tem ſiue rationē·ſcd̄o vero diſſoluit·

¶ Oſtendit ꝙ ꝓprietates ſunt ipſe ꝑſone ⁊ i ꝑ
ſonis ꝑ naturā ipſi⁹ ꝓprietatis·quia eterna eſt ⁊
diſtincta· a

DI·XX XIII POſt ſupra dicta interius ꝯſiderari atqꝫ
ſubtiliter inquiri oportet·vtrū proprie=
tates ꝑſonaꝝ quib⁹ ipſe ꝑſone determi=
nant ſint ipſe ꝑſone ⁊ ſint deus·id eſt diuīa eſſen
tia·an ita ſint in ꝑſonis·vt nō ſint ꝑſone·ac ꝑ hoc
nec diuina eſſentia:Q eñ in ꝑſonis ſint propri
etates·nemo inficiari audet·cuꝫ aperte clamet
autoritas ꝙ in ꝑſonis eſt proprietas·⁊ i eſſentia
vnitas·Superi⁹ quoqꝫ multis ſanctorū teſtimo
nijs aſtruxim⁹ ꝑſonas ꝑ proprietates diſtingui
atqꝫ determinari·ipſaſqꝫ ꝓprietates·tres ſcꝫ·ꝑ
prijs expreſſimus vocabulis·¶ Cū ergo ꝓprie=
tates ipſe ab eterno fuerint·q̄bus ip̄e ꝑſone de=
terminant ⁊ differūt·quō eſſent ſi in eis ñ eſſent
⁊ quō in eis eſſent·⁊ ip̄e ꝑſone nō eſſent quin ibi
eſſet multiplicitaſ·Quocirca ſicut proprietates
eſſe in ꝑſonis·ita ⁊ eas ꝑſonas eſſe cōfitemur·ſi=
cut ſupra autoritate Hiero·vt nō pigeat reuoca
re ad mentē ꝓteſtati ſumus in expoſitione fidei
ita dicentis·

Q ꝓprietates ſint ꝑſone.

¶ Cōcludit idē ꝑ violentiā ſabellij· b

Sabellij hereſim declinātes·tres ꝑſonas expreſ
ſas ſub proprietate diſtinguim⁹·¶ Nō eñ nomia
tantūmodo·ſed etiā nominū proprietates·id ē·
ꝑſonas·vel vt greci exp̄munt hypoſtaſes·h̄ eſt
ſubſtātias:cōfitemur.Ecce apte dicit perſonas
proprietatib⁹ diſtingui·⁊ ipſas ꝓprietates eſſe ꝑ
ſonas·cui⁹ hic verba perſtringimus·quia ſupra
latius poſuimus·

¶ Concludit hocipſum ꝑ naturam diuine ſim=
plicitatis· c

Cūqꝫ de ſimplicitate deitatis ſupra diſſererem⁹
autoritatib⁹ ſanctoꝝ·ſcꝫ Augu·Hyla·Iſid·nec=
non ⁊ Boetij·euidēter monſtrauim⁹ deū hoc eē
omnino qđ in ſe habet·excepto ꝙ pater habet fi
lium nec eſt fili⁹·⁊ fili⁹ habet patrē nec eſt pater·
⁊ ſic eſt in natura triū·vt qui habet hoc·ſit quod
habet·⁊ totū qđ ibi eſt vnū eſſe·vnā vitam eſſe·
qđ modo nō iteramus ne faſtidiū lectori ingera
mus·Si ergo ꝓprietates ibi ſunt·ſingula earuꝫ
eſt id in quo eſt·⁊ vnū eadēqꝫ vita ſingule ſunt·
Fateamur ergo ⁊ ꝓprietates eſſe in tribus ꝑſo=
nis·⁊ ipſas eſſe perſonas atqꝫ diuinā eſſentiā·

Ex p̄dictis cōcludit ꝓprietates eē perſonas ⁊ vnā eſſentiam.

¶ Autoritate aſtruit ꝙ proprietates non tantū
ſint perſone·ſed etiam diuina eſſentia ſeu na=
tura· d

Q vero proprietas etiā diuina natura ſit·oſten
dit Hylari⁹·dicens natiuitatē filij eſſe naturam· Hylari⁹
Vnde in·vij·li·de tri·ait·Vtriuſqꝫ natura non
differt·vnū ſunt pater ⁊ filius·Habet ergo hoc
ſacramenti natiuitas·vt cōplectat in ſe·⁊ nōmē
⁊ naturā ⁊ poteſtatē·quia natiuitas non poteſt
non eſſe ea natura vñde naſcat filius·Idē in·vj
Natiuitas ꝓprietas eſt·veritas eſt·Idem i·vij·
dicit·ꝙ nature natiuitas ſit intelligēda eſſe i na=
tura dei·Supra eñ dixit ꝙ propriū patris eſt ꝙ
ſemꝑ pater eſt·⁊ propriū filij eſt ꝙ ſemper fili⁹ eſt
ſignificans ꝙ ꝓprietas patris eſt pater·⁊ propri
etas filij eſt fili⁹·His alijſqꝫ plurib⁹ autoritatib⁹

aperte significari videtur · ꝙ ꝓprietas filij filius sit sic ⁊ deus · ita ⁊ proprietas patris ⁊ proprietas spiritussancti ·

¶ Ponit obiectionem ꝙ proprietates non sunt persone · et quia rationalis videtur · respõdet ad veritatem · e

Hoc autem aliqui negant · dicẽtes quidem proprietates in ꝑsonis esse · sed non esse ꝑsonas ipsas · quia ita dicunt esse in ꝑsonis vel in essentia diuina · vt non sint interius · sicut ea sunt que ſm substantiã dicuntur de deo · vt bonitas · iusticia · sed extrinsecus affixa sunt atqꝫ ita eẽ rationibus probare contẽdũt · Si enim inquiũt proprietates sunt persone · non eis persone determinantur · Contra quod dicimus · quia etiam seipsis ꝑsone differunt · sicut supra Hieronymus loquens de patre ⁊ filio ⁊ spiritusancto dicit · substãtia vnum sint · sed ꝑsonis ac nominibus distinguunt ·

¶ Ponit aliam obiectionem · Et quia curiosa est respondet homini non rationi · f

Sed iterum addunt · Si propꝛietates ipse diuina essentia sũt: cum essentia nõ differant tres persone · nec proprietatibus differunt · Quomodo enim differt pater a filio · eo ꝙ diuina essentia est cum in essentia vnũ sint · a Horum doctrinis nouis ⁊ humanis cõmentis verbo Hylarij respondeo · Immensum ẽ quod exigitur ⁊ incomprehensibile extra significantiam ẽ sermonis · extra sensus intentionem · non enunciatur · non attingitur · non tenetur · verborũ significantiam rei ipsius natura consumit · Sensus contemplatiõem inperspicabile lumẽ obcecat · intelligentie capacitatem: quod fine nullo continetur; excedit · Mihi ergo in sensu labes est · in intelligentia stupor est · in sermone vero nõ iam infirmitatem sed silentium cõfitebor · periculosum nimis est de rebus tantis ac tã reconditis aliquid vltra prescriptũ celeste proferre · vt vltra prefinitionem dei sermo de deo sit · forma fidei certa est · Nõ ergo aliquid addendum est · sed modus constituendus audacie · quicquid vltra querit non intelligit ·

¶ Resumit rationem illorũ et respondet ad veritatem · g

Ceterum hereticorum improbitas · instinctu diabolice fraudulentie excitata nondum quiescit · sed in tanta rerum questione addit · Si paternitas ⁊ filiatio in deo siue in diuina essentia sunt eadem ergo res sibi pater est ⁊ filius · Nam in quo paternitas est · pater est · ⁊ in quo filiatio est · filius est · Si ergo vna eademqꝫ res habet in se paternitatem ⁊ filiationem · ipsa generat ⁊ generatur · quod dicentes in sabellianam heresim pertrahuntur · extendentes patrẽ in filium · cum ipsum sibi filium ipsum proponant ⁊ patrẽ · Si vero negauerint in vna dei essentia paternitatẽ esse ⁊ filiationem · quomodo ergo dicunt esse deum · His atqꝫ alijs argumentorum aculeis vtuntur in sue opinionis assertione · vt veritatis formã dissecent · b Quorum audacie resistentes; atqꝫ ignorantie prouidentes audebimus aliquid super hoc loqui · paternitas ⁊ filiatio non ita eẽ omnino in diuina substantia dicuntur · sicut in ipsis hypostasibus in quibus ita sunt: ꝙ eas determinant · vt ait Johãnes dam · Caracteristica ideomata sunt · id est · determinatiue proprietates hypostaseos ⁊ nõ nature · etenim hypostasim determinant ⁊ non naturam · Ideo ꝙ licet paternitas ⁊ filiatio sint in diuina essentia · cum eã non determinent · non ideo potest dici ꝙ diuina essentia et generet ⁊ generetur · vel ꝙ eadem

a ¶ Horum doctrinis nouis et humanis ⁊c. videtur insufficienter respondere · quia non soluit argumentum sꝫ dicit ꝙ est incõprehensibile · et videt ꝙ ista euasio nulla sit · aut enim argumentũ necessario cõcludit aut sophistice · Si necessario · tunc ergo cũ procedit ex verꝭ conclusio est vera · Si non necessario · tunc ergo sophisticum est · sed vnum sophisma non est incomprehensibile · ⁊ ita videt · ꝙ male applicet autoritatem Hylarij · Rº. 1 dicendum ꝙ ad argumentum facile est respondere · quia ibi est sophisma ſm accidens · proprietas est essentia · et essentia nõ distinguitur · ergo nec proprietas · sed hoc magister nõ dicit incomprehensibile · sed dimittit tanqꝫ sophisticum ⁊ indignum discussione maiorum · Sꝫ illa questio veritatis que sequitur · incomprehẽsibilis est ſm Rº. statum vie · quoniam si per omnimodaꝫ idemptitatem predicatur essentia de proprietatibus ⁊ econuerso · hec distinguitur · et illa non · et hoc ẽ nobis incomprehensibile · Quia enim videmus per speculum · intelligimus per similitudinẽ sũptaꝫ a creaturꝭ · et hoc nullꝫ sub celo habꝫ simile · immo solius dei proprium · propter summam simplicitatẽ · ideo dicit magister esse incomprehensibile · Nec est simile de genere et differentia · quia genus predicatur de differentia · et hꝰ distinguit · et illud non · quia non predicatur per idemptitatẽ · ideo cuꝫ Hyla. dicit ꝙ est incõprehensibile · ⁊ describit incomprehensibilitatem quãtuꝫ ad triplicem vim · quãtum ad receptiuam · cum dicit incomprehensibile · ⁊c. quantum ad expressiuã cum dicit extra sermonis significationem · quantũ ad indicatiuam · cum dicit extra sensus intentionem · ⁊ alia q̃ sequunt · his tribus aptãtur · vt patet inspicienti ·

b ¶ Quorum audacie resistentes ⁊c. dicit ꝙ proprietates q̃ sunt in hypostasibus · ⁊ eas determinant · ĩ essentia sunt sed eam non determinant · Videtur esse oppositio · quia omnis proprietas est deter

Rº. ꝙ proprietates penitus ita sunt in essentia sicut in hypostasibus dicuntur.

minatiua ei⁹ in quo est· alioquin in illo non est· ergo si proprietates non determinant essentiam· nõ sunt in essentia· R°. dicendũ ꝙ mgr̃ bñ respõdet· quia hec prepositio in · notat diuersas habitudines· Aliter enim dicitur pater in filio· aliter paternitas ĩ patre· Pater enim in filio esse dicit· nõ sicut proprietas distinctiua· sed sic persona consubstantialis· paternitas ĩ patre· sicut proprietas distinctiua· ¶ Sic vult dicẽ magister· ꝙ aliq̃ sunt siue dicuntur esse ꝓprietates ĩ essentia q̃ȝ in ꝑsona· Nam ĩ essentia dicũtur esse propter identitatem· ita ꝙ in om̃ino dicit identitatem· In ꝑsonis dicuntur esse sic vere propetates in hypostasibus· et determinationes ĩ determinatis In creaturis autem nõ est vnus modus sine alio q꞉ ꝓprietas non omnino ideȝ est cum eo cuius est proprietas· et ideo ĩ creaturis nõ dicitur esse ꝓprietas in ali

res sit sibi pater ⁊ filius· Ita est proprietas determinat personam· vt hac proprietate hypostasis illa sit generans· ⁊ alia hypostasis sit genita· ⁊ ita nõ ideȝ generat ⁊ generatur· sed alter alterum·

¶ Subiungit eorum interrogationem· quomodo scilicet ꝓprietates possunt esse in natura· nec eam determinent· Et quia curiosa est· prefigit terminum humane inq̃sitioni· b

Sed forte queres: cum he proprietates non possunt esse in ꝑsonis quin eas determinent: quomodo in diuina essentia esse possint ita vt non eam determinent: c Respondeo tibi et h̃ cum Hylario· Ego nescio· non requiro· ⁊ consolabor me tamẽ archangeli nesciunt· angeli nõ audierunt· secula non tenent· propheta non sensit· apostolus non interrogauit· filius ip̃e nõ edidit· Cesset ergo dolor querelarum· non putet homo sua intelligentia generationis sacramentum posse conseq̃· Absolute tamen itelligendus est pater ⁊ filius et spiritussanct⁹· Stat in hoc fine intelligentia verborum· Est filius a patre q̃ est vnigenitus ab ingenito· ꝓgenies a parente· viu⁹ a viuo· non natura deitatis alia ⁊ alia· quia ambo vnum· Hoc credendo incipe· percurre· persiste· et si non peruenturum sciam: tamen gratulabor profecturum· Qui enim pie infinita proseq̃tur· ⁊ si non continget· tamen aliquando proficiet prodeundo· Sed ne te inferas in illud secretum ⁊ archanum inopinabilis natiuitatis· ne te immergas summam intelligentie cõprehendere presumens· sed intellige incomprehensibilia eẽ· His aliisq꞉ multis euidẽter oñditur nobis nullatenus licere maiestateȝ perscrutari· ius ponere potestati modum circumscribere infinito·

¶ Respondet autoritati Augustini· que sumpta est ab expositione psalmi· qua opinionem suam· s· ꝙ proprietas patris vel filii non sit deus muniunt· f

Verũtamen nondum desistũt impatientie spiritu agitati· sed opinionem suam etiam sanctorum autoritatibus munire conantur· quibus ostendere volunt proprietatem qua pater ẽ pater· ⁊ proprietatem qua filius est filius· non esse deum· ad hoc inducentes verba Augustini super illum locum ps̃· Et non est substantia: ita dicentis Deus enim quedam substantia est· Unde etiam in fide catholica sic edificamur· vt dicamus patrẽ ⁊ filium ⁊ spiritumsanctum vnius esse substantie Quid est vnius sube· Quicq̃d est pater quod deus est hoc est filius· hoc est spiritussanctus· Cum autem pater est· nõ illud est quod vel quo est· Pater eñ non ad se sed ad filium dicitur· ad se autem deus dicitur· Eo igitur quod vel quo deus est· substantia est· Et quia eiusdeȝ substantie est filius· proculdubio ⁊ filius est de⁹· At vero qd̃ pater est· quia non substantie est: sed refertur ad filium· non sic dicimus filium patrem esse· sicut dicimus filium deum esse· Ex his verbis significari dicũt ꝙ proprietas patris vel proprietas filii non sit deus vel essentia diuina· Cum eñ dicit eo ꝙ deus est substantia est· sȝ ꝙ pater est· substantia non est· aperte inquiunt ostẽdit id esse substantiam quo deus est· id vero quo pater est· non esse substantiam· Item cum ait· pater non illud est quod est· ostendit euȝ non esse patrem eo ꝙ substantia est· Non enim simpliciter dixit· pater non est illud quod est sed ait· cũ pater est· nõ illud est

quo nisi ĩ eo cui inheret· non sic in diuinis·

c ¶ Respondeo tibi et hic cum Hyla· ⁊c̃· Uidetur falsuȝ quod dicit· ꝙ solutionem istius questionis archangeli nesciunt· cũ enim sint cõp̃hensores· cõstat ꝙ omnia cognoscunt que sunt d̃ substantia glorie· ergo cognoscunt distinctionem personarũ ⁊ essentie vnitatem et modum· ergo videtur· q̃re proprietates determinant hypostasim non essentiam· Et iterum si cõp̃hẽsio erit de quib⁹ est modo fides· ⁊ nos modo fide tenemus· ergo in prima cognoscemus· R°. dicenduȝ ꝙ sicut dicit Augustinus de trinitate· sicut fouea dicitur esse ceca non ꝙ ipsa non videat· sed quia quod habȝ non ostendit aliis· sic angeli dicuntur ignorare ⁊ sancti propter hoc ꝙ non reuelant talia· sȝ magis ĩtelligibilia· ⁊ quia talia non habent simile in creatura· immo magis dissimile dicuntur nobis incomprehensibilia· Et remouet Hylari⁹ triplicem cognitionem quã habem⁹ de reb⁹ diuis

Ps̃· lxviii·

Qualiter retorquent verba Augu· ad suaȝ prauitatẽ·

4 Una est per angelorum reuelationem. alia per prophetarum illustrationē. tertia per apostolorum predicationem Et dicit angelos non audire. quia ipsi recipiunt reuelationem a maiorib9 ꝛ nobis exprimūt Magister ergo bene respondet ostendendo in

5 sufficientiā. Si enim queratur quare proprietas est in ꝑsona vt distinguēs ⁊ essentia nō. Respondetur ꝙ ꝑsona se habet ad aliam.

Q: aliter intelligēda sūt illa verba q̄ dicūt

quod est. significās quo pater est nō esse illud quo est. i. essentiam Hec illi ita exponētes sua cōmēta simplicib9 ⁊ icautis vera videri faciūt9 Nos autē aliter fore ista intelligēda dicim9. Dicens enī eo ꝙ de9 est suba est. ꝗ ꝙ pr̄ est. suba nō est. h intelligi voluit. q2 essentia de9 est. ⁊ deitate suba est. Eo enī suba est q̄ de9 est. et ecōuerso. cui9 ea ē deitas q̄ est suba. ⁊ suba q̄ deitas ꝗ ꝙ pr̄ est nō est sube. i. nō q̄ pater est eo suba est. q2 ꝓprietate generatiōis pr̄ est. q̄ suba nō ē. Ipam tn̄ ꝓprietatē subam esse nō negauit. Ita etiā illud itelligēdū ē qd ait. Cū pr̄ est. nō illd est qd est. i. nō illo pr̄ est qd vel

q̄ ipe ē. i. essentia. ꝗ notione.

¶ Rn̄det alia autoritate aug. q̄ sumpta ē ex. vj. d tri. q̄ nitunt ꝓbare ꝓprietates ꝑsonaꝝ non esse dei subam. k

Itē illis vbis Aug. vehemēter insistūt supi9 posit. s. ꝙ vbū ꝗm ꝙ sapia ē ⁊ eēntia. h ē ꝙ pr̄ ꝗm ꝙ vbū nō hē qd pr̄. Si inqūt vbū nō est h qd pr̄ ꝗm h ꝙ ē vbū. id q̄ quo vbū est nō ē illd qd pr̄ ē Propetas q̄ quo vbuz est. nō ē id qd pr̄ ē. nō est igit diuia eēntia. Ad qd dicim9 q2 licet ꝗm ꝙ verbū nō sit hoc quod pater ē. ea tamē ꝓprietas qua verbū ē est id qd pr̄. i. diuina essentia. ꝗ nō est hypostasis patris.

q2 ablatiu9 i portat habitudinē i ratione forme siue cause formal ꝗuis i diuis non cadat hec bitudo cause ꝗtū ad rē. tn̄ ꝗtū ad rōnez intelligendi. Pōt ḡ causalitas cadere sub negatiōe vt sit negatō causalitat. ⁊ tūc locutio ē vera ⁊ i h sensu accipit aug9 ⁊ mgr̄ expoīt Est ei sensus nō eo est de9 q̄ pr̄. q2 pr̄nitate est pr̄. tāq̄ ratiōe dicēdi vel intelligēdi. non sic aūt pr̄nitas ē rō dicēdi ipm esse deū vel intelligēdi. ⁊ tūc locutio vera ē ⁊ nihil facit ꝓ porretano. Pōt iteruz esse causalitas negationis. ⁊ tūc est falsa. ⁊ ē sensus. non eo est deus q̄ pater. i. ꝗtū ad id qd est pater nō est deus. ⁊ i hoc sensu accipit porretan9. ⁊ ita est falsus intellectus. ⁊ sic non accipit Aug9.

⁊ refert ⁊ distinguit. ⁊ si hoc rn̄deat. adhuc manet questio q̄re ꝑsona refert. ḡ rn̄det q2 vna est essentia. tres ꝑsone. Si tu q̄ras hmōi oīno simile. nō inuenies. ⁊ iō i fundamēto fidei oportet sistere d ¶ Nos aūt aliter

6 fore ista intelligēda ⁊c. Notandū sup ista solutiōe magistri quā ponit hic ꝙ locutiōes iste qs ꝓponit Aug. scz pr̄ nō est in eo suba q̄ est pr̄ ⁊ ꝯsimiles duplices sūt

Ad intelligentiā p̄ntis distinctiōis q̄ttuor q̄rūtur. Primo q̄rit de cōparatiōe ꝓprietatis ad ꝑsonā. Scdo de cōparatiōe ꝓprietatis ad essentiam. Tertio de cōparatiōe vni9 proprietatis ad aliam. Quarto de cōparatiōe eiusdē ꝓprietatis ad seipsam.

¶ Questio I a

De cōparatiōe ꝓprietatis ad ꝑsonā. ⁊ q̄rit vtrū ꝓprietas sit ꝑsona. ⁊ ꝙ nō. ōndit h modo. Ubicūq3 est vere determinās ⁊ determinatū ꝗm rē. ibi determinās differt a determinato. Nā si nō differt. nō est determinās vere sz totū est determinatū. sz ꝑsona in diuis est vere determiatū. ⁊ ꝓprietas vere determinās. q2 propetas vere ⁊ nō ꝗm modū dicēdi solū distinguit ꝑsonā. ḡ propetas differt a ꝑsona. sz dr̄ia nō ꝑdicat de se in abstractiōe. ḡ nec propetas de ꝑsona. vl' ecōuerso ¶ Itē vbicūq3 est vere abstractū ⁊ ꝯcretū. ibi differt qd abstrahit ab eo a q̄ abstrahit. sz propetas significat in ꝯcretiōe ad ꝑsonā cū d2 pr̄. et in abstractiōe cū d2 pr̄nitas. ⁊ nō tm̄ est dr̄ia i mō loq̄ndi q2 aliq̄d d2 de pr̄e qd nō de paternitate. ḡ vere differt paternitas a ꝑsona. sz qd vere differt ab alio. nō ꝑdicat de eo i abstractiōe. ḡ ⁊c. ¶ Itē vbicūq3 ē absolutū ⁊ respectiuū. absolutū nō est ipe respect9 ꝗtūcūq3 seipo referatur. Uñ ꝗuis materia seipa referat ad formā. tn̄ nō est ipe respect9 ad formā. ḡ cū in diuis ꝑsona vere sit substātia absoluta. relatio sit ver9 respect9. ꝗtūcūq3 seipa referat ꝑsona. nō est ver9 respect9. siue ipe respect9. nec ecōuerso. ḡ propetas ñ est ipa ꝑsona ¶ Ex his trib9 suppositiōib9 arguebat porretan9. ꝙ ꝑsona nō est propetas. nec ecōuerso. ⁊ q2 oīe qd est i ꝑsona est ꝑsona propter summā simplicitatē. arguebat vlteri9 ꝙ proprietates nō sunt in ꝑsonis. sz assistūt. Et ꝙ ista positio sit ꝯueniēs. videt aucte Boe. de tri. Dicit enī ꝙ relatō nō in eo qd est esse consistit. sz in cōparatiōe. ¶ Itē h ipm

ostendit ratiōe. q2 oīe qd aduenit alicui ⁊ recedit sine sui mutatōe nō ꝑdicat aliq̄d qd sit in illo. sz soluz est assistens. sz relatio est hmōi. vt patet in dextro et sinistro. ḡ ⁊c. ¶ Cū ḡ propetates sint relatiōes. non sunt ꝑsone nec in ꝑsonis. sed assistūt. ¶ Cōtra. oīe simplicissimū est id qd h3. excepto eo ad qd relatiue d2. hec est Augu. in. xj. de tri. ⁊ ꝑ se nota ē. sz diuia ꝑsona est simplicissima. alit nō esset de9. ⁊ nō d2 relatiue ad ꝓprietatē. ḡ est ꝓprietas. ¶ Itē oīe ꝑfectissimū est oīe illud a q̄ ꝑficit ⁊ denoiat. hec est ꝑ se nota. q2 aliter denominās ⁊ ꝑficiēs esset ꝑfecti9 eo. Et augu. istā ꝓponit. vj. de tri. dicēs. ꝙ ipe de9 est maximus. iō est sua magnitudo. sz ꝑsona diuina est ꝑfectissimuz q̄d ⁊ denoiat sua propetate. ḡ ꝑsona est sua propetas ⁊ pater est paternitas. ¶ Itē oīe simplr̄ ꝑmū est q̄c q̄d habet ex toto eo ꝙ ex illo. Nā si habet aliq̄d qd ñ sit ab ipo. vel qd nō sit ipm. illud est eq3 ꝑmū vt ipm ergo ipm nō erit simplr̄ ꝑmū. sz pr̄ habet pr̄nitatem. ⁊ paternitas nō est ab ipo. ⁊ ipe est simplicit ꝑmus. ergo pater est paternitas. eadē ratione fili9 est filiatio. ⁊ spūssanctus ꝓcessio. Ex his cōcludit ꝙ propetates nō sunt tm̄ ꝑsone. sed etiā in ꝑsonis. Et ꝙ istd verū sit videt autoritate Hierony. Tres inq̄t personas expressas sub proprietatib9 distinguim9 i libro de expositione fidei catholice ad philip. ¶ Itē hoc videt ratione. q2 oīe qd est. aut est ens ꝑ se. aut in se aut in alio. Propetates igit aut sunt ꝑ se entes. ⁊ ita substantia. aut in alio. Si in alio. nō enī in ꝑsonis. quia propetas nō est nisi in eo cui9 est propetas. Si ꝑ se. ḡ proprietas est suba. aut ergo creata. aut increata. aut media. Sz nō creata nec media. istud ꝯstat ḡ restat ꝙ increata. ergo sunt ꝑsone. ¶ R9. dōm ꝙ d 7
cōparatiōe propetatis ad ꝑsonā triplex fuit opinio

1 Prima positio fuit ꝙ proprietates nõ sũt psone nec ĩ p
sonis sꝫ assistũt psonis. sicut relatiões. Et ratio q̃ mo
uit istos fuit psonaꝝ pluralitas ⁊ diuina simplicitas
Quia em̃ psone plures sunt. plures habẽt proprietates
que vero differẽtes sunt. ⁊ q꞉ differentes sunt. si essent in
psona. auferrẽt ei simplicitatẽ. que cũ nõ possit aufer/
ri a diuinis: posuerũt proprietates esse assistentes psonis
nõ eẽ psonas ⁊ huic videt̃ cõsonare nat̃a relatõis. q̃ nõ
videt̃ esse in sub̃a nec p̃dicare aliquid in subiecto. sꝫ di
cere respectũ ad aliud. Et hec positio ⁊si rationabilis
aliquo modo fuit. tñ stare nõ potest. q꞉ ponebat relati
ones in diuinis nec deũ esse nec creaturã. vnde etiaꝫ si
in principio sui modicũ ꝯtinet errorẽ. tamen ducebat
ad magnũ. ⁊ ideo retractata fuit in ꝯcilio remẽsi. ⁊ ma
gister gilbertus porretan⁹ ore proprio retractauit. Jõ
fuit secũda opinio multũ differẽs ab ista. videlicet ꝙ
ꝓprietates omino sint psone. nec differant nisi solũmo
do in modo loquẽdi. ⁊ tñ sunt tres ꝓprietates. sic̃ sunt
tres psone. Et ista positio fundata est similiter sup di
uinã simplicitatẽ. Quia em̃ psone sunt simplicissime.
seipsis distinguunt̃. ⁊ ip̃e sunt sue proprietates. nec hñt
alias differẽtes re. sꝫ solo modo loquẽdi. Et ista posi/
tio fuit magistri p̃positiui. ⁊ mag꞉ est ꝓbabilis q̃ꝫ p̃ce/
dens. Attamẽ ip̃a improbata est supra dis. xxvj. quia
vna psona plures habet relationes q̃ sunt vere relati/
ones. ⁊ plures psone habẽt vnã proprietatẽ. ⁊ vna pso
na alio ⁊ alio modo se habet ad filiũ ⁊ ad spũm sanctuꝫ
⁊ s̃m rem. Ex quo necessario sequit̃ ꝙ realiter aliq̃ mo
do differt ꝓprietas a psona. ⁊ non solũ in modo loquẽ/
di. sicut dicebat magister p̃positiu⁹. Et ꝓpter hoc itel/
ligendum ꝙ vtraq꞉ p̃dictaꝝ positionũ aliquid veri di
cit. ⁊ in aliquo deficit. Nam p̃ma que dicebat ꝙ prop̃/
etates aliquo modo differãt a psonis. veꝝ dixit. sed ĩ
hoc male. ꝙ dixit simpliciter differre. Sequẽs q̃ dixit
ꝙ proprietates sint psone. veꝝ dixit. sed in hoc excessit
ꝙ dixit ꝙ nullo modo differant a psonis. Jdeo ex his
duab꞉ positionib꞉ conflat̃ vna ⁊ cõmunis positõ quã
tenent modo magistri cõmuniter. ꝙ proprietates sunt
psone ⁊ in psonis. tñ aliquo modo differunt a psonis
Et ꝙ ista positio sit cõueniens patet. si quis inspiciat
naturã proprietatũ. Dictũ em̃ est supra cũ querebatur
q̃d esset proprietas in diuinis. ꝙ erat relatio. dictũ est
etiã ꝙ relatio ratione cõparationis quã habet ad sub/
iectum transit in sub̃am in diuinis. ⁊ ideo de subiecto
suo omnino vere predicat̃. vt pater ẽ paternitas. Ra
tione vero cõparatiõis quã habet ad obiectũ. manet ve
rissime in diuinis. ⁊ habet q̃dammodo differentiam a
psona. Nec facit s̃m hoc cõpositionẽ sꝫ distinctioneꝫ
respectu cui⁹ est. Cõpositio em̃ attendit̃ p cõparatiõꝫ
proprietatis ad subiectũ. distinctio respectu obiecti.
Et ex hoc patet ꝙ proprietas ẽ psona ⁊ in psona. quia
idem est p essentiã siue modũ essendi. differt tñ q̃ꝫtum
ad modũ se habendi. Cõcedende igit̃ sunt rationes. ꝙ
proprietates sunt psone ⁊ in psonis. ⁊ patet ex dictis
Rº. ad p̃mum argumentũ. Quia em̃ aliquantulaꝫ ha
bent differentiã proprietas ⁊ psona penes modũ se ha/
bendi. ideo proprietas vere determinat ⁊ distinguit. h̃
tamẽ nõ tollit p̃dicationẽ. quia modus ille non addit
8 aliã essentiã. ¶ Ad illud q̃d obijcitur secũdo de abstra
ctione. dicendum ꝙ nõ est abstractio s̃m rem sꝫ solũ s̃m mo
dum intelligẽdi ⁊ loquẽdi. q꞉ abstractio respicit subie
ctum in q̃. ⁊ s̃m illũ respectũ transit. q꞉ tamẽ manet in
cõparatione ad terminũ. hinc est ꝙ relatio nõ tñ mo/
do loquẽdi differt. nec tñ oportet ꝙ sit vera abstractio.
9 ¶ Ad illud q̃d obijcitur secũdo ꝙ absolutũ nõ dicit̃ de
respectiuo. dicendum ꝙ veꝝ est in creatura. q꞉ respect⁹ ipse
ver⁹. aut est ali⁹ p essentiã. aut in cõparatiõe ad aliud
p essentiã. vt materia ⁊ forma. q̃ꝝ neutꝝ est in diuinis
vnde respect⁹ in creaturis ponit depẽdentiã. ⁊ ideo p̃/
uat summã simplicitatẽ. ⁊ iõ nõ p̃dicatur in creatura.
Omne em̃ simplicissimũ est independẽs oĩno. Jn di/
uinis aũt relatões dicũt respectũ sine dependẽtia. ⁊ iõ
non p̃uat summã simplicitatẽ ⁊ iõ dicunt̃ de hypostasi
¶ Ad quia q̃d obijcit̃ ꝙ oẽs relatiões sunt assistentes
dicendum ꝙ esse in relatiõe dicunt̃ a boetio. nõ q꞉ nõ sint in 10
re. sꝫ q꞉ cũ sint in re nõ sint in ea absolute. sꝫ in cõpara
tione ad alteꝝ. q̃ quidẽ mutato ⁊ corrupto. cõtingit re
lationẽ pariter corrũpi ⁊ desinere. ꝓpter hoc ꝙ nõ est in
subiecto absolute. sꝫ ad alteꝝ. nihilomin⁹ tñ est in sub/
iecto. Ex h̃ patet rñsio ad illud q̃d obijcit. Nã illõ nõ
habet veritatẽ nisi in ente absoluto nõ respectiuo. Et
trahit̃ ex ratiõe ⁊ verbis Boetij. Ex rõne. q꞉ qñ dico hoc
esse ordinatũ ad aliq̃d. nõ nihil dico de illo de quo dr̃. ⁊
quãdo de aliquo q̃d nõ habet ordinẽ fit habẽs ordineꝫ
quia nõ erat illud ad q̃d ordinaret̃. ⁊ ideo ordo erat in
potẽtia in hoc. nõ ratiõe sui. sꝫ ratiõe ad hoc q̃d est. q̃ꝫ/
tum ex pte sui erat in actu. ⁊ ideo nulla mutatiõe facta
erat in ip̃o. sꝫ in obiecto introducit̃ in esse ⁊ desinit. ⁊ h̃
patet ex verbis Boetij. q꞉ Boeti⁹ nõ negat simpliciter
ꝙ relatio nõ in eo q̃d est esse cõsistit. sꝫ nõ totaliter cõ/
cessit. vñ dicit nõ potest p̃dicatio relatiua q̃cq̃ꝫ rei de q̃
dr̃ p se addere. vel minuere. vel mutare. q꞉ nõ tota ĩ eo
ꝙ est esse cõsistit. ex hoc innuit ꝙ aliquo modo cõsistit
⁊ ideo nec in creaturis nec in deo veꝝ est dicere ꝙ rela/
tio non sit in aliquo. sed veꝝ est dicere ꝙ non tota est
in aliquo absolute.

¶ Questio II b

Secũdo querit̃ de cõparatione ꝓprietatis ad essentiã.
⁊ querit̃ vtrũ proprietas sit essentia. ⁊ ꝙ sic. videt̃. q꞉
ecclesia cantat. Jn psonis adoret̃ proprietas. sed nihil
est adorandũ latria nisi diuĩa essentia. g̊ ⁊c̃. Vñ Bernã.
Jllã proprietatẽ que de⁹ nõ est. nõ mihi adorabilem cre
do. ¶ Jtẽ essentia est in psona ⁊ ꝓprietas. aut g̊ sunt ibi
p differentiã. aut p indifferentiã. Si p differentiam. g̊
psona est cõposita. q̃d est incõueniens. Si p indifferẽ
tiam omĩmodã. g̊ proprietas est essentia. ⁊ essentia est
proprietas. ¶ Jtẽ proprietas aut est aliq̃d aut nihil.
Si nihil. g̊ aut psona non distinguit̃. aut distinctio p
sone nihil est. Si aliq̃d est. sed om̃e q̃d est aliq̃d est es/
sentia vel creata vel increara. sꝫ proprietas nõ est essen/
tia creata hoc manifestũ est. g̊ increata. ¶ Jtẽ om̃e q̃d
est. aut est de⁹. aut meli⁹ deo. aut min⁹ bonũ. aut mai⁹.
proprietas g̊ aut est de⁹. aut meli⁹. aut min⁹. aut maius
Sꝫ maius nõ potest esse. q꞉ de⁹ est quo mai⁹ excogitari
nõ potest. Minus nõ potest esse. q꞉ tũc pater esset mi
nor q̃ꝫ sit ip̃e. g̊ deus est. ¶ Cõtra. Aug⁹. dicit ⁊ habet̃
supra dis. xviij. nõ eo ẽ de⁹ est quo pater. sed deitate est
deus. paternitate est pater. deitas non est paternitas.
immo aliud ⁊ aliud. ¶ Jtẽ hoc videtur ratiõe. Hec est
cõceptio anime p se vera. ꝙ non est idẽ principium di
stinguendi ⁊ vniendi formaliter loquẽdo. sꝫ essentia ẽ
ratio vniendi. g̊ essentia ⁊ proprietas non sunt idem.
¶ Jtẽ nulla proprietas proprie p̃dicat̃ d̃ aliqua essentia
siue substãtia nisi sit in illa. g̊ si proprietates dicuntur d̃
diuina essentia. g̊ sunt in illa. sꝫ proprietas ponit rem
suã circa subiectũ in q̃ est. g̊ cũ rei proprietas sit respect⁹
⁊ ad respectũ sequat̃ distinctio. de necessitate proprieta/
tes ponũt distinctionẽ circa diuinã essentiã. si sunt ĩ il
la. sꝫ h̃ est incõueniẽs. g̊ ⁊c̃. ¶ Jtẽ si eẽntia ẽ ꝓprietas. aut
g̊ p se aut p accidẽs. Si p se. g̊ cuicũq꞉ inest essentia. et

paternitas. sȝ hoc est falsum. ergo si est vera. est vera p acci
dens. ergo cū in diuinis nō sit ponere accidens nec p acci
dens. patet ꝛc. ¶ Itē si ꝓprietas est diuina essentia. cū
diuina essentia vel suba sit creatrix ꝛ creet. ergo ꝓpetas
creat. qđ nō cōcedit. Querit ergo quare ꝯcedit ꝙ paterni
tas sit essentia. ꝛ ꝙ etiā sit adorāda. nō tn̄ ꝙ sit creatrix
11 vel sapiēs. ¶ Rn̄o. sicut magister tāgit in lr̄a aliquorum
positio fuit ꝛ imponit pictauensi. ꝙ ꝓprietas nec sit es/
sentia. nec in essentia. sed solū assistens. Et ȝ ista posi/
tio manifeste improbata est. q2 necesse est ꝙ sit diuina
essentia si est aliqđ. Propter h̄ ad intelligētiā obiecto/
rum intelligendū sicut p̄notatū est. ꝙ relatio rōne cō/
parationis ad subiectū transit in subām. ꝛ iō ꝓprietas
est diuina suba. Ratiōe vero cōparatiōis ad terminum
siue subiectū remanet. ꝛ q̄ȝtū ad hoc est distincta. ꝛ dif
fert ab essentia. nō quia dicat aliā essentiā. sed aliū mo
dum se habēdi. q̄ p cōparationē ad essentiā vel psonaȝ
dicit modū nihil addēs. In cōparatiōe vero ad correla/
tiuū. vere dicit rē ꝛ distinctionē. ꝛ ideo nō est vanitas
in ratiōe intelligēdi. nec cōpositio in re sȝ vera distin/
ctio. Et qm̄ iste respect9 nō dicit aliud q̄ȝ essentiā ipsi
cōparatus. similiter nec aliud q̄ȝ psonā. ideo vere ē es/
sentia ꝛ psona. sed q2 vltim9 respectus ille nō est essen/
tia ad aliud sȝ psone ad psonā. ideo respect9 ꝛ relatōes
ꝓprie loquēdo sunt in psonis nō in essentia. q2 persone
sm̄ eos referunt ꝛ distinguunt. in essentia aūt non. q2
nec refertur nec distinguit. Sunt tn̄ in essentia diuia
loquēdo cōmuniter ꝛ improp̄e. vt dicat in diuia essen
tia. oīe qđ est diuina essentia. vel oīeqđ est in essen/
12 tia vel psona. ¶ Ad illud ergo qđ obӱcitur. ꝙ alio est
deus. alio est pater. dōm ꝙ ablatiu9 dicit rationē dicē
di vel denominandi. vn̄ ꝛ alietas p ablatiuū significa
ta attendit solū q̄ȝtū ad modū. nō quantū ad essentiaȝ
13 vt patet. ¶ Ad illud silr qđ obӱcit ꝙ nō idē est p̄ncipi
um distinguēdi ꝛ vniendi. patet Rn̄o. q2 ꝓprietas distin
guit in eo ꝙ differēs nō essentia sȝ mō. q̄ modus nō di
cit cōpositionē. quia trāsit in subam. nec dicit solū in/
tellectū. q2 res est ꝛ manet respectu obiecti. ¶ Ad illđ
14 qđ obӱcit ꝙ nō p̄dicat de substātia. dōm ꝙ nō p̄dicat đ
substātia vt de subiecto. nec p inherentiā. sed solum de
psona sic predicat. Vn̄ de essentia p̄dicat. q2 essentia et
ꝓprietas sunt vnū in psona. nō quia vnum sit in alio.
15 ¶ Ad illud qđ obӱcit. vtrū p̄dicat p se aut p accidens
dōm ꝙ nō p se. q2 per psonā. Nō p accidens. q2 perso
na nō est aliud ab essentia. Qm̄ igit sicut res diuine su
perexcedūt res inferiores. sic ꝛ p̄dicatio p̄dicationem.
16 ¶ Ad illud qđ vltimo obӱcit. ꝙ si essentia creat. ꝛ ꝓ/
prietas. Dicendū est ad h̄. ꝙ q̄ȝuis ꝓprietas sit essentia
tamē essentia nō supponit ꝓprietatē. nec ecōuerso. Vn/
de nō sequit ꝙ illud qđ ꝯuenit essentie ꝯuenit persone
vel ecōuerso. aliqua tamē ꝯueniūt essentie ꝛ ꝓprietati.
aliqua nō. ¶ Unde notandū ꝙ quedā dicunt de diui/
na essentia in se. vtputa illa que dicunt in oppositiōe
ad creaturā. vt immēsa. increata. ꝛ hmōi. Et hec dicūt
de ꝓprietatib9. Aliqua dicunt de diuina essentia vt i p/
sonis. vt esse cōmunicabile. ꝛ esse in trib9 vnam. talia
cōueniunt essentie vt habēt rationē forme. ꝛ in hoc dif
fert ratio essentie ꝛ proprietatis. ꝛ talia nō dicunt de
ꝓprietatibus. Rursus aliqua dicunt de essentia vt esse
principiū opationū. esse potentē. sapientē. volentem.
ꝛ creare. ꝛ talia nō dicunt de proprietatib9. ¶ Vn̄ no/
tandum. ꝙ adiectiua essentialia que essentiā i se respi/
ciunt. vt esse diuersum a creatura. dicunt de ꝓprietati/
bus. que aūt de ip̄a formaliter siue vt est forma. vel vt ē
principiū. nō dicunt. ꝛ sic patent omnia quesita.

¶ Questio III c
De cōparatione vni9 notiōis ad aliā. ꝛ querit vtrum
vna notio siue ꝓprietas vni9 psone predicet de alia. Et
ꝙ sic videt silogismo expositorio. De necessitate eīm se
quitur vt dicit in arte prioꝝ. hoc a. est b. hoc a est c. eo
dem demonstrato. ergo c est b. ꝛ fundat iste silogismus su
per illud principiū p se notū. quecūq̄ȝ vni ꝛ eideȝ sunt
eadē inter se sunt eadē. Fiat ergo talis silogismus. pat est
paternitas. pater est innascibilitas. ergo paternitas ē in
nascibilitas. Si tu dicas ꝙ accidēs peccat cōtra istaȝ
ꝯsequentiā. ꝛ cōtra istud principiū. vt patet hic. Pe/
trus est indiuiduū. petr9 est homo. ergo hō est indiuiduū
Contra hoc obӱcit. q2 vbi est accidens. ibi est acciden
talis p̄dicatio. sed cū dr̄ pater est paternitas. pater est
innascibilitas. nō est accidentalis p̄dicatio. q2 est i ab/
stractione. ergo nō est ibi accidēs. ¶ Itē bene sequit con/
cretiue. pater generat. pater est innascibilis. ergo innasci
bilis generat. ꝛ tamē sic magis importat p̄dicatio per
modū accidētis. ergo multo fortius sequit in abstracto. ergo
hec est vera. paternitas est innascibilitas. ¶ Itē hoc
ostendit a minori sic. Maior est vnio proprietatum i
vna psona siue in supposito incōmunicabili. q̄ȝ propri
etatū in vna natura cōi. sed tāta est vnio proprietatuȝ
in vna natura cōmuni. ꝙ vna est alia. vt bonitas ē sa/
pientia. ergo multo fortius in psona vna proprietas p̄di
catur de alia. ¶ Itē maior est vnio proprietatū in vna
psona q̄ȝ proprietatis ꝛ essentie in psona. q2 ibi vnio.
q̄ȝtum ad rē est equalis. ꝛ q̄ȝtū ad modū magis ꝯuenit
proprietas cū proprietate q̄ȝ proprietas cū natura si/
ue essentia. sed tāta est vnio essentie ꝛ proprietatis in p
sona. ꝙ vna de alia p̄dicat. vt paternitas est deitas. er/
go ꝛc. ¶ Itē maior est vnio proprietatis in vna psona
q̄ȝ duaꝝ naturaꝝ in eadē psona. sȝ propter ꝯuenientiā
naturaꝝ in vna psona xp̄i est cōmunicatio idiomatuȝ
quia deus est homo. ꝛ homo deus. ergo pari rōne propter
ꝯuenientiā proprietatū in vna hypostasi. vna de alia
p̄dicatur. ¶ Contra. sicut se habet persona ad psonaȝ
ita notio ad notionē. sed vna psona nō predicat đ alia
persona. ergo nec vna notio de alia notione. ¶ Item
quod p̄dicat de aliquo in abstractione non facit nume
rum cū illo. ergo si notio de notiōe p̄dicat. nō sunt plures
sed vna. ¶ Itē si notio predicat de notione. ergo spiratio
est generatio. ꝛ spirare est generare. ergo cū hec sit vera.
pater spirat spiritūsanctū. ꝛ hec erit vera. pater gene 18
rat spiritumsanctū. ¶ Rn̄o. dōm. ꝙ est p̄dicatio p idē/
ptitatem. ꝛ p̄dicatio p inherentiā. Predicatio p inhe/
rentiam est in cōcretione. ꝛ hec est in ratiōe suppositi
vt album est musicum. Predicatio vero per idempti/
tatē est in abstractione ꝛ ratione forme non suppositi
vt iusticia est bonitas. Dico ergo ꝙ notio ad notionē 19
dupliciter potest cōparari. vel in cōcretiōe. vel in ab/
stractione. Si in cōcretione. sic vna p̄dicat de alia. vt
generans est spirans. ꝛ pater est innascibilis. ꝛ hoc q2
conueniūt in supposito. Si aūt in abstractione. q2 tūc
notio pure importat ip̄m respectum. ꝛ in vna eadēq̄ȝ
psona sunt diuersi respectus sine sui cōpositōe. ꝛ hoc
sm̄ diuersas cōparationes. sic vna de alia nō predica 20
tur. ¶ Ad illud ergo qđ obӱcitur de silogismo. dōm.
ꝙ contra illū silogismū peccat accidēs. sicut patet i ex
emplo prius posito. vnde non valet forma silogismi.
Similiter illud principiū intelligendū est sm̄ idē. Nō
enim sequitur ꝙ si aliqua duo sunt similia vni. ꝙ sint
similia inter se. nisi sint similia sm̄ idem. Similiter
etiam oportet i resolutionibus ad hoc ꝙ sit idēptitas
vnius ad aliā. ꝙ non tm̄ eadē sint sm̄ idem. vel etiam

ad idē sint. Quoniā ergo relationes diuerse in eadem
ꝑsona. nō sunt ad idē siue ad eundē. ideo nō sequit᷑ ꝙ si
conueniāt in supposito. ꝙ ꝓpter hoc cōueniant inter se
ꝛ sic patet ꝙ nec silogism⁹ nec principiū ꝯuenit. ¶ Ad
illud qđ obijcitur. ꝙ nō est ibi accidēs. dđm ꝙ fallacia
21 accidentis nō solū attendit᷑ quantū ad predicatū acci/
dentale. sed etiā attendit᷑ quantū ad principij variatio
nem. ita ꝙ in vna sola acceptione sua cōueniat. in alia
sit extraneū. sic est in ꝓposito. Nam pater ꝫm aliā cō/
parationē est inascibilitas. ꝫm aliā est paternitas. ita
ꝙ paternitas nullo modo dicit cōparationē ad prius
nec positiue nec priuatiue. q̃tū est de sua ratiōe. et ideo
22 patet ꝛc. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝑ similitudinē vnio
nis duoꝝ in tertio. dđm ꝙ p̄dicatio ꝑ idemptitatē po
test esse tripliciter. aut ita ꝙ essentia cōparet᷑ ad essenti
am. aut essentia ad proprietatē. aut ꝓprietas ad ꝓprie/
tatem. Qñ ergo est p̄dicatio ꝑ idemptitatē ꝑ cōparati
onem essentie ad essentiā. notat᷑ idēptitas essentialis.
vt cū dicit᷑ magnitudo est bonitas. Qñ iteꝝ ꝑ cōpara
tionē essentie ad proprietatē. similiter notat᷑ idēptitas
essentialis. Quādo vero est cōparatio ꝓprietatis ad ꝓ
prietatē. quia ꝓprietas non importat nisi rationē et re/
lationē siue respectū. tūc notat᷑ idemptitas rationis.
ꝛ hinc est ꝙ vna proprietas essentialis p̄dicat᷑ đ altera
ꝛ ꝓprietas de essentia. quia vniformis modus p̄dican
di est in his ad se inuicē ꝛ ad illud in quo ꝯueniunt. q꞉
ꝑ idemptitatē essentie. Sed nō sic est cū proprietas p̄/
dicatur de proprietate. Nam cū ꝓprietas predicatur đ
ꝑsona. notat᷑ cōueniētia in substantia. ꝛ essentia ī sup/
posito. Cū autē p̄dicat᷑ de alia proprietate. notat᷑ cōue/
nientia in ratione ꝛ respectu. ꝛ ideo nō est simile. imo
est ibi accidens. cōueniunt in substātia. ḡ in respectu.
23 ¶ Ad vltimū de cōuenientia naturaꝝ in vna persona
patet R⁰. q꞉ nō est cōmunicatio idiomatū in abstracti
one sed ī cōcretione. q꞉ deitas nō est humanitas. s꞉ de⁹
est hō. similiter in proposito est. ideo patēt oīa.

¶ Questio IIII d

De cōparatione eiusdē proprietatis ad seipsam. Que
ritur ergo vtrū eadē proprietas siue notio predicet᷑ de
se denominatiue. Et ꝙ sic videt᷑ ꝑ simile. q꞉ adiectiua
essentialia denomināt abstracta. vt magnitudo est ma
gna. ꝛ bonitas est bona. ergo pari ratiōe generatio ge
nerat. ꝛ spiratio spirat. ¶ Itē quia in primis est stat⁹
ideo seipsis denominant᷑. vnde vnitas seipsa est vna.
ergo cū proprietates ꝑsonales non habeāt priores. im
mo ipse prime sint. ꝛ ideo seipsas denomināt. ¶ Item
indefinita affirmatiua equipollet particulari. ḡ sim/
pliciter cōuertunt᷑. sed hec simpliciter ꝯcedit᷑. generās
est paternitas siue generatio. ergo generatio est gene/
rans. ¶ Item si hec nō concedit᷑. paternitas nō est ge
nerans. aut hoc est propter repugnantiā a parte rei.
aut a ꝑte modi. Nō a parte rei quia eadē res est. Non
a parte modi. q꞉ eadē ꝓprietas ꝛ relatio importat᷑. ergo
nullo modo est ibi repugnātia. ḡ locutio simpliciter
est vera. ¶ Contra. sicut propriū proprietatis ē distin
guere. sic propriū est ꝑsone aliaꝫ producere. sed hec est
falsa. ꝑsona distinguit. quia nō distinguit. immo di/
stinguit᷑. ergo ꝛ hec est falsa. proprietas generat. ¶ Itē
omne quod refert᷑ est aliq̇d excepto eo qđ relatiue đ꞉.
sed proprietas nō est relatio. ergo proprietas nō refer
tur. sed generare est referri. ergo proprietas non gene
rat. ¶ Itē proprietas importat originē ꝛ relationem.
ergo si supra se reflectit᷑. ꝛ seipsam denominat. tūc ḡ ori
ginis erit origo. ꝛ relatiōis relatio. qđ habet phs ꝛ om
nis ratio ꝓ incōuenienti. ¶ Item cū đ꞉ generatio ge/
nerat. aut verbū cōstruit᷑ ratiōe suppositi. aut rōne for/
me. Non forme. q꞉ respect⁹ nō agit. Nec rōne supposi
ti. q꞉ supposita notione nō supponit᷑ ꝑsona. aliquid em̄
ꝯuenit ꝑsone. qđ nō notioni. vt supra ostensum est. ḡ lo/
cutio simpliciter est falsa. ¶ R⁰. dđm. ꝙ p̄dicte locuti 24
ones sunt false. Nulla em̄ notio denominat seipsam.
Et rō hui⁹ est. q꞉ denominatio notiōis importat ema/
nationē vt actū. importat ꝛ relationē. ꝛ qm̄ ꝓductio ꝓ
prie est suppositi nō forme. similiter ꝛ relatio alicuius
vt suppositi. iō om̄is talis denominatio ꝯcernit suppo
situm. nō sic est de proprietatib꞉ essentialib꞉. velut ē de
primis. vt de vno ꝛ vero. imo respiciūt formā. ideo de/
nomināt seipsas. Qđ q꞉ nō est in hmōi adiectiuis no
tionib꞉. nō possunt locutōes esse vere rōne forme. Ra
tione ṽo suppositi nō possunt esse ṽe. q꞉ notio nō sup/
ponit personā. q꞉ plures notiōes sunt in eadē ꝑsona.
Essentia tñ supponit subam. q꞉ est vna essentia et vna
substātia. ꝛ ideo hec est vera. deitas creat. quia deitas
supponit deū. hec aūt falsa. paternitas generat. q꞉ nō
supponit patrē. ¶ Qđ obijcit᷑ de cōditionib꞉ essentiali
bus. ꝛ de primis patet ꝙ nō est simile ratiōe iam dicta
Potest tñ nihilomin⁹ alia ratio assignari. quia respe/
ctus reflex⁹ supra absolutū ibi quietat᷑. itaqꝫ absolutuꝫ
respectui dat fundamentū. ꝛ respect⁹ dat cōplementū
s꞉ cū respect⁹ reflectit᷑ supra se. q꞉ vterqꝫ dicit cōpara/
tionē ad alteꝝ. vn⁹ nō potest dare fundamentū. nec al
ter cōplementū. ꝛ ideo nō potest reflecti. s꞉ in simplici
bus primis cuiusmodi est veritas. q꞉ aut nō importāt
relationē. aut si importāt. importāt relationē q̄ cōiter
respicit subam ꝛ eius ꝓprietates. vtputa esse a deo. iđo
supra se reflectunt᷑. nō sic in proposito quia productio
respicit ꝑsonam. ¶ Ad illud qđ obijcit᷑. ꝙ hec est vera
generās est paternitas. dđm ꝙ generās subijcit᷑ rōne 25
hypostasis. ꝛ ita notat᷑ p̄dicatio ꝑ idēptitatē. s꞉ cum p̄/
dicat᷑ pater. accipitur rōne forme. ideo mutat᷑ modus
accipiēdi. ideo nō sequit᷑. Si tñ intelligeret᷑ rōne sup/
positi p̄dicari. vera esset. tunc em̄ esset sensus. paterni
tas est ille q̄ generat. sed tūc non sequit᷑. generatio ge/
nerat. imo est ibi accidēs. ¶ Ad illud qđ obijcit᷑. ꝙ re/ 26
pugnantia sit ibi. dđm ꝙ ibi est repugnantia a ꝑte mo
di intelligendi. Nā notio nō denominat nisi supposi/
tum. vnde talis modus nō conuenit notioni. vnde si/
cut hec est falsa. albedo est alba. sic in proposito est in/
telligendum.

¶ Distinctio. xxxiiij. De comparatiōe persone siue rei nature ad naturam. Uel de cōparatiōe personarum ad essentiam.

PRedictis adijciendū est. ꝙ quidam ꝑuersi sen
sus homines ꝛc. Supra egit magister de cōpa
ratione ꝓprietatū ad ꝑsonas ꝛ essentiā. h̄ secun
do agit de cōparatiōe ꝑsonaꝝ ad essentiā. Et hoc facit ī
hac distinctiōe. que in tres ꝑtes diuidit᷑. In p̄ma agit
de cōparatione ꝫm p̄dicationē. In scđa ꝫm appropria/
tionē. ibi. Ex p̄dictis cōstat ꝙ sicut essentia. ita poten/
tia ꝛc. In tertia annectit capitulū de translatiōe. vt sic
tractatū istū ꝑducat ad cōsummationē. ꝛ hoc ibi. Pre/
terea sciendū est ꝙ in assignatiōe. ¶ Prima ꝑs habet
quattuor ꝑtes. In p̄ma ponit errorē quorundā dicen/
tium ꝑsonas nō esse naturā. ꝛ h̄ cū summa ꝯfirmatiōe
scꝫ autoritate Hylarij. In scđa ipsi⁹ autoritatꝭ sanū in
tellectū ex ṽbis Hylarij sequētib⁹ elicit. ꝑ q̄ etiā errorē
illoꝝ elidit ibi. Hoc quidē dicūt non intelligentes ꝛc.

In tertia quandā questionē incidentē dissoluit. quare nō dicunt̄ tres psone vnius dei. sicut dicuntur tres psone vni⁹ essentie. ibi. Hic cōsiderandū est cū deus sit diuina essentia rc. Similiter scđa pars in qua magister agit de appropriatōe habet tres ptes. In prima dicit r ostendit q̄ comunia appropriant̄. In secunda rationem reddit appropriationis. ibi. Id ergo sacri eloquij rc. In tertia. quia hoc nomen homousion. dic̄ cōparationē essentie sue nature ad psonas. vsum eius determinat esse catholicū. r veritati fidei esse consonum ibi. Hic nō est ptermittendū q̄ Aug. rc. ¶ Itē tertia pars in qua agit magister de nominū trāslatiōe posset diuidi cōtra totū tractatū pcedentē de diuinis nominibus. sed q2 magister parꝝ aut nihil determinat de his nominibꝫ. ideo poti⁹ incidenter cū epilogatione est posita. Vñ hec pticula duas habet ptes. In prima quandā generalē de noībꝫ translatiuis tradit instructionē. In secūda vero ponit pdictoꝝ epilogationē. in qua tractatū de sacramēto trinitatꝭ r vnitatis finit. oñdens se in hoc tractatu poti⁹ defecisse q̄ꝫ sufficisse ꝑpter materie altitudinē. r h̄ facit ibi. de sacramēto vnitatis atq̄ꝫ trinitatis rc.

1 a ¶ Huius dicti occasione. pfati heretici. rc. Videtur q̄ magister male rputet hereticos illos qui dicebāt naturaꝫ non dici d̄ personis. q2 videtur dam̄. dicere idem quod illi dicebant. cū dicit. d̄ hypostasi non est deitatem dicere. ergo cum deitas dicat naturaꝫ. patet rc. R°. dicendum q̄ verbum Dam̄. simpliciter intellectum. generat sinistrū intellectum. et q̄ sic intelligeret sicut sonat hereticus esset. sed ipe Damascenus itelligit cum precisione. scilicꝫ q̄ deitas non dicitur de vnica hypostasi tantum. immo de omnibus.

DI. XX XIIII

Agit de cōparatiōe ꝫ pdicatiōeꝫ

Autoritatē que pro eis facere videtur poīt deli. hyla.

¶ Ponit errorē quorūdā dicētiū psonas nō esse diuinā naturā. qđ aucte Hylarij cōfirmare nituntur. a

Predictis

adijciendū est q̄ q̄dā puersi sensus hoies in tantā psilierīt insaniā: vt dicerēt nō idē esse naturā dei r psonā siue hypostasim. dicētes eandē eēntiā nō posse esse prēm r filiū sine psonaꝫ ꝯfusione. Si em̄ ingunt ea essentia q̄ pr̄ est. fili⁹ est. idē sibi pr̄ est r fili⁹. Si hāc rē dicis esse prēm. aliā q̄re quā dic̄ esse filiū. Si vo aliā nō quesierꝭ. sed eandē dixeris. idē genuit et genit⁹ est. Propter h̄ r hm̄oi iter naturā r psonaꝫ diuidūt. ita vt nō recipiāt vnā deitatꝭ naturā r simplicē esse tres psonas. Id q̄ꝫ testimonio Hyla. defendē nitunt̄. q̄ in. vij. li. d̄ tri. q̄rēs. vtrū apl's spm̄ dei noīans r spm̄ xp̄i. idē significauerit vtroq̄ꝫ vbo. i. q̄t ita. Gētiū pdicatoꝛ volēs nature vnitatē i prē r filio docere ait. Spūs dei in vob ē. Si q̄s āt spm̄ xp̄i nō hꝫ. hic nō est ei⁹. Si aūt spūs ei⁹ q̄ suscitauit ih̄m rc. spūales oēs sum⁹ si in nob ē dei spūs. ꝫ r h̄ spūs dei ē r spūs xp̄i Et cū xp̄i spūs i nob est. ei⁹ spirit⁹ in nob est q̄ suscitauit xp̄m Et cū ei⁹ q̄ suscitauit xp̄m i nob est spūs. r spūs i nob est christi. Nec tm̄ nō dei est spūs q̄ in nob est. Discerne ḡo heretice spm̄ xp̄i a spū dei. r excitati a mortuis spm̄ xp̄i. a spū dei xp̄m a mortuis excitātis. Cū q̄ habitat in nob spūs xp̄i. spūs dei sit. r spiritus xp̄i a mortuis excitati spirit⁹ dei tm̄ sit xp̄m a mortuis excitātis. Et q̄ro nūc in spū dei. vtꝝ naturā an rē nature significatā existimes. Nō est em̄ idē natura qđ res nature. sicut nō idē est hō. r qđ hoīs est. nec idē est ignis. r qđ ipi⁹ ignis ē. et ꝑm h̄ nō est idē de⁹. r qđ dei ē. a Huius dicti occasiōe pfati heretici dogmatisauerūt nō idē eē psonā r naturā dei. asserētes naturā dei nō esse tres psonas. Intelligētes i his pmissis vbis Hyla. p rē nature psonā. r noīe nature diuinā naturā. r iō dicunt hyla. iterrogasse hereticū. vtꝝ p spm̄ d̄i putaret significatā eē naturā. an rē nature. vt sic ostēderet distinguēdū esse inter naturā r rē nature. i. psonā.

¶ Errorē pdictū elidit ex sano autoritatꝭ Hyla. itellectu. quez elicit ex sequētib⁹ verbis eiusdem. b

Hoc q̄dā dicūt nō intelligētes pia itelligētia scripture circumstātiā. q̄ ꝯsiderata pcipi pt. quō pmissa dixerit Hyla. Subseq̄nt̄ em̄ in eadē serie ostēdit̄ in spū d̄i aliq̄ñ significari prēm. vt cū d̄r. Spūs dn̄i sup me. Aliq̄ñ significari filiū. vt cū d̄r. In spū d̄i eijcio demonia. nature sue potestate se demones eijcere demōstrans. Aliq̄ñ spm̄scm̄ vt ibi Effundā de spū meo sup omnē carnē. Qđ dic̄ ꝯsummatū fuisse. cū apl'i spūsancto misso omnibus linguis locuti sunt. Deinđ quare hāc distinctionē fecerit. r q̄ in superioꝛib⁹ p vba apostoli idē spūssanct⁹ significatus sit r q̄ ipse sit res vni⁹ nature patris r filij. apte oñdit inq̄ēs ita.

2 b ¶ In spiritu dei aliquando significari patreꝫ sicut illud Esaie lxj. Spirit⁹ domini super me. rc. Videtur male dicere. q2 Hieronymus dicit ibi in glosa. q̄ de illo spiritu intelligitur de q̄ dicitur Esa. xj. Requiescet sup euꝫ r cōstat q̄ ibi accipitur pro persona spiritussancti. ¶ Item hoc videtur alia autoritate q2 alius euāgelista Luce. xj dicit. Si i digito dei eijcio demonia. gl. exponit digito p2o. s. s. q̄ē tertia i trinitate persona R°. q̄ iste rationes nō cōcludunt contrarietates. quia vna scriptura pluribꝫ modis potest exponi. Nam in illa autoritate in qua d̄r Esaie lxj. Spirit⁹ dn̄i super me rc. agitur de missione filij r quoniam filius potest itelligi missus ꝑm diuinam naturaꝫ. r sic intelligitur ꝓprie loquendo miss⁹ a patre solum. iō spirit⁹ domini stat ibi pro patre. Si autem intelligatur de missione ꝑm humanam naturaꝫ sic itelligit̄ de spiritu scō. p ut est tertia i trinitate psona. Similit̄ intelligendū de autoritate sequēti q̄ potest intelligi vtroq̄ꝫ mō. ꝫ

¶ Questio Hyla. vtꝝ in spū dei natura vel res nature significata sit idem.

Nō ē natura q̄ res nature

Ostendit quē sensum trahat ex lis verbis.

Isa. lxj.
Mat. xij.
Joel. ij.
Actu. ij.
Actu. ij.

Verba Hylarij ponit. qb⁹ pmisso rum intelligentia aperitur.

Hec idcirco sunt demōstrata · vt quacūqꝫ pte heretica falsitas se ꝯtulisset: finib⁹ veritatis cōcluderet̃. Habitat em̃ in nobis xp̄s · quo habitante habitat de⁹ · τ cū habitat in nobis spirit⁹ xp̄i · nō aliō habitat q̄ꝫ spūs dei. Qz si ꝑ spm̄ sanctum xp̄s in nobis intelligit̃ esse · hūc tn̄ ita spiritum dei vt spm̄ xp̄i esse noscendū est. Et cū ꝑ naturā dei natura ipa habitat in nobis · indifferens natura filij credit̃ esse a patre cū · ss · q̄ est spūs xp̄i · τ spūs dei · res nature demōstret̃ vnius. Quero nūc ꝙ̊ quō ñ ex natura vnū sint? A patre ꝓcedit spūs veritatis · a filio mittit̃ · et a filio accipit · sed oīa que habꝫ pater filij sunt

Joh. xv.

Jdcirco que ab eo accepit · dei spūs est · τ idem spūs xp̄i est. Res nature filij est · ꝫ τ eadē res τ nature pr̄is est · τ dei excitātis xp̄m a mortuis: spūs est · τ idem spūs xp̄i est a mortuis excitati

c c in aliquo differt xp̄i τ dei natura · ne eadē sit si ꝓstari potest vt spūs qui dei est nō sit etiā xp̄i. Est ergo ī nobis spūs dei · τ est in nobis spūs xp̄i τ cū spūs xp̄i inest: inest spiritus dei. Jta cū qđ dei est · τ xp̄i est · τ qđ xp̄i est: dei ē · nō potest quid aliud diuersum xp̄s esse q̄ꝫ de⁹ est. De⁹ igit̃ xp̄s est vn⁹ cū deo spūs · ꝭm illđ · Ego τ pater vnū sum⁹. Jn quo docet veritas vnitatē esse nature · non solitudinē vnionis. Ecce si hec x̄ba diligēter attendas · inuenis spiritūsanctū rē nature dici patris τ filij τ eundē dici esse naturam dei · vbi đꝫ ꝑ naturā dei natura ipsa habitat in nobis · si ꝑ spm̄scm̄ xp̄s est in nobis.

Joh. x.

Jtaqꝫ in trinitate non ita distinguendū est inter naturā et rem nature · sicut in rebus creatis · quia vt ait Hylari⁹ · cōparatio terrenoꝝ ad deū nulla ē · τ si qua cōparationū exēpla interdū afferuntur · nemo ea extimet absolute in se ratiōis ꝑfectionē cōtinere. Non em̄ humano sensu de deo loquendꝫ est.

Ad naturā ergo rerū creatarū respiciens · inqt̃. Nō idez est natura qđ res nature · subijciens exempla de ipis creaturis.

d Jnde ostēdēs erroris esse · sb mensura creaturaꝝ metiri creatorem · Addit τ ꝭm hoc nō idē est de⁹ τ qđ dei est · ac si diceret · Si ad instar creaturaꝝ de creatore sentis · cogeris fateri: qꝛ nō idē est deus · τ qđ dei est · qđ dicere impiū est · cū spūs dei deus sit · τ dei filius sit de⁹.

Non ergo ꝭm corpales modos · vt in eadē subdit serie · accipiēda sunt hec que de deo dicunt̃ · vbi euacuās opinionē eorum q̄ ita putant aliud deū eē · τ aliud qđ dei est · aliudqꝫ naturam dei · τ rē nature · vt est ī creaturis · apte docet nō aliud esse deū τ que sua sunt · ita vt insint illi sic dicēs. Homo aut aliqđ ei simile cum alicubi erit · alibi nō erit · quia id qđ est · illic cōtinet̃ vbi fuerit in forma · vt nō vbiqꝫ sit q̄ insistens alicui sit. De⁹ aūt immēse virtutis viuēs potestas que nusq̄ꝫ ñ assit · nec desit vsq̄ꝫ · que se omnē ꝑ sua edocet τ sua nō aliud q̄ꝫ se esse significat · vt vbi sua īsint · ipe esse ꝑ sua intelligat̃. Nō aūt corpali modo cū alibi sit · nō etiā vbiqꝫ esse credatur · cū ꝑ sua in oīb⁹ esse nō desinat. Nō aūt aliud sunt q̄ꝫ qđ ē ipse q̄ sua sunt. Et hec ꝓpt̃ nature ītelligētiā dicta sunt. His verbis apte significat̃ (si tn̄ intelligis heretice) qꝛ diuina natura non aliud est ab his q̄ sua sunt · ita vt insint · τ ꝑ illa in omnibus suis est que non insunt. Sua em̄ sunt etiā que nō insūt id est · oēs creature · τ sua sūt que insunt · vt tres ꝑsone q̄ sūt eiusdē nature · τ eadē natura sicut supra Aug. testimonio firmauim⁹ · dicētis tres ꝑsonas eē eiusdē essentie · vel eandē essentiam · ꝫ nō ex eadē essentia · ne aliud intelligat̃ essentia · aliud ꝑsona. Nō tamē diffitemur aliquā distinctionē habendā fore ꝭm intelligentie rationē cū dicitur hypostasis · τ cū đꝛ essentia · quia ibi significat̃ quod est cōmune trib⁹ · hic vero nō. Est tamē hypostasis essentia · τ ecōuerso. Fateamur ergo vnū atqꝫ idē eē tres ꝑsonas ꝭm essentiam · differētes aūt ꝓprietatibus. Vnde Aug⁹. super locum

tamē spūs accipit̃ alit̃ τ aliter.

c In aliquo differt christi τ dei natura · ne eadez sit si prestari pōt · vt spiritus q̄ dei est non sit etiā xp̄i · videtur sic male dicere · qꝛ argumentuꝫ h̄ nō valet. filius est filius patris τ non ss · g̊ differt natura patris τ spūssci · g̊ cuꝫ spirit⁹ dicat ꝑsonaꝫ · argumentuꝫ illud non valꝫ qđ facit Hylarius. R̸°. pōt dici q̄ Hylarius loquit̃ đ spiritu ꝭm q̄ nominat naturam · sic autem nō habet instantiā suū verbum. Nihilomin⁹ tamen si intelligatur de spiritu ꝑut dicit̃ ꝑsonalit̃ · adhuc veritatē habet · nā cuꝫ verbum non possit esse sine spiritu · tunc haberēt pater et suum verbū duos spirit⁹ · τ ita non essent vni⁹ nature. Preterea si spirit⁹ patris non esset filij · non oriretur a christo · τ si nō ꝓcederet ab eo · non distinguëretur originaliter · ergo essentialiter · sed spiritus dei τ de⁹ sunt vnū essentialit̃ · ergo oporteret · q̄ spiritus et deus eēntialit̃ differrent siue distinguerentur.

Discutit ꝓ dicta verba τ nō ita esse distinguendū in trinitate sicut ī creaturis

Q ꝓpter res creatas dixit ñ idez esse naturā τ rē nature

d Non idem ē natura · quod res nature · hāc sententiā intelligit Hylarius solum in creaturis. 4

Contra. videt̃ illa solutio non esse ꝯueniēs · qꝛ Hylari⁹ loquit̃ de spiritu dei · ꝓut significat naturā τ rē nature q̄ si nulla est differentia · nullaꝫ deberet vim facere · vt videtur q̄ si facit vim ī spiritu ꝓut significat naturā τ reꝫ nature · ergo videtur distinctio inter hmōi facienda. R̸°. dōm. q̄ cū đꝛ ab Hylario · aliud est natura · aliđ res nature · aut intelligit̃ de alietate a pte rei · sic illi heretici ītelligebāt τ sic hꝫ veritatē solū in creaturis. Alio mō pt dicere alietatem siue differētiā ꝭm rationē · τ sic hꝫ veritatē in diuis · τ sic ītelligit hyla · τ dicit Aug⁹ q̄ aliud est eē patreꝫ · aliud eē de

Q nō aliud est de⁹ τ que sua sūt ita vt insit. Alia ei sūt que insunt alia q̄ non ī sunt.

Q aliqua est in ratōe intelligētie distinctio · cū dicit̃ hypostasis · τ cū dicitur essentia.

ꝯ 5

pretaxatũ·ps̃·ait· Queris q̃d sit pater? respondetᷣ de⁹· Queris quid sit filius? respondetur deus· Queris quid sit pater et filius? respondetᷣ de⁹· de singulis interrogatus: deũ respõde· De vtroqȝ interrogat⁹, nõ deos sed deũ respõde· Non sic est in hominib⁹· Tãta est eñ ibi sbstantie vnitas· vt equalitatem admittat· pluralitatẽ nõ admittat· Si g̊ tibi dictũ fuerit cũ dicis filiũ esse q̃ pater est· profecto fili⁹ pater est· responde ꝑm substantiã tibi dixi· hoc esse filium q̃ pater ẽ· nõ ꝑm id q̃ ad aliud dicitᷣ· Ad se eñ dicitᷣ deus ad patrẽ dicitᷣ fili⁹· Rursumqȝ pater ad se dicitᷣ de⁹· ad filiũ dicitur pater· Q̃ pater ad filiuz dicitᷣ nõ est fili⁹· q̃ dicitᷣ fili⁹ ad patrẽ nõ est pater· Q̃ dicitᷣ pater ad se· fili⁹ ad se· hoc est pat᷑ ⁊ filius· i· deus

¶ Incidentẽ questionẽ dissoluit· quare scȝ non dicuntᷣ tres ꝑsone vni⁹ dei· sicut dicũtᷣ tres ꝑsone vni⁹ essentie· c

Hic ꝯsiderandũ est cũ deus sit diuina essentia· ⁊ ita dicatᷣ vn⁹ deus esse tres ꝑsone· sicut vna essentia dicitᷣ tres ꝑsone[e] vtrũ ita valeat sane dici· vn⁹ de⁹ trium personaꝝ· vel tres persone vni⁹ dei· sicut dicitᷣ· vna essentia triũ ꝑsonaꝝ· ⁊ tres persone vnius essentie· In his locutionibus scripture vsus nob̃ emulãd⁹ videtᷣ· vbi frequẽter reperitᷣ ita dictum· Una est essentia triũ· ⁊ tres sunt ꝑsone vni⁹ essentie· nusq̃ȝ autẽ occurrit legisse vnũ deũ triũ ꝑsonaꝝ· vel tres ꝑsone vnius dei· Q̃ ideo puto sanctos doctores vitasse· ne ita forte acciperetᷣ in diuis ꝑsonis· vt accipitᷣ cũ de creaturis simile quid dicitᷣ· Dicitᷣ eñ: deus abraã Isaac ⁊ iacob ⁊ deus omnis creature· Quod vtiq̃ȝ dicitᷣ propter principiũ creationis· vel gratie priuilegium· ⁊ creature subiectionẽ ⁊ seruitutem· Cũ ergo in trinitate nihil sit creatũ· vel seruiens· vel subiectũ· non admisit fides in trinitate talẽ locutionis modũ Ita etiã econuerso nõ dicitᷣ de dei essentia· q̃ ipsa sit essentia· Abraã Isaac ⁊ Jacob· vel alicui⁹ creature· ne creatoris vel creature naturã cõfundere videamur·

¶ Ostẽdit q̃ cõmunia approꝑantur· Quia licet potẽtia· sapientia· bonitas· de deo ꝑm substantiã dicantᷣ in scriptura· tamen solent h̃ noĩa distincte ad ꝑsonas interdũ referri· d

Ex p̃dictis constat q̃ sicut eẽntia· ita potentia· sapientia· bonitas· de deo dicuntᷣ ꝑm substãtiam· Que aũt ꝑm substantiaȝ de deo dicuntᷣ· trib⁹ ꝑsonis pariter cõueniunt· Una est ergo potentia· sapiẽtia· bonitas· patris ⁊ filij ⁊ spũssancti· ⁊ hi tres eadẽ potẽtia· eadẽ sapiẽtia· eadẽ bonitas· Uñ aperitᷣ in trinitate summa esse ꝑfectio· Si eñ ibi deesset potẽtia· vel sapiẽtia vel bonitas· nõ esset summum bonũ·[f] Sed q̃ ibi est ꝑfecta potentia· infinita sapiẽtia· incomprehẽsibilis bonitas· recte dr̃ ⁊ creditᷣ sũmũ bonũ· Cũq̃ȝ vnũ ⁊ idem penit⁹ sit in deo potẽtia· sapiẽtia· bonitas· in sacra tamẽ scriptura frequenter solẽt hec nomĩa distincte ad ꝑsonas referri· vt patri potẽtia· filio sapientia· spirituiscõ bonitas attribuatur· q̃ quare fiat· nõ ẽ ociosum inquirere·

¶ Reddit rationẽ appropriationis· quare patri potẽtia· filio sapientia· spirituisancto bonitas attribuatᷣ· cũ sit vna potentia· sapiẽtia· bonitas· triũ· e

Id ergo sacri eloquij prudẽtia facere curauit· ne dei immẽsitatem similitudine creature metiretᷣ· Dixerat eñ scriptura sacra· Quia de⁹ pater est· ⁊ q̃ deus fili⁹ est· ⁊ audiuit hoc homo qui hominẽ patrẽ viderat· deũ patrẽ non viderat· ⁊ cogitare

um· nõ inq̃ȝ aliõ ꝑm rẽ· sȝ aliõ ꝑm rationẽ significãdi ⁊ intelligendi ⁊ se habẽdi·

e ¶ Utrũ ita valeat sane ⁊c̃· Innuit hic mgr̃· q̃ nõ debȝ dici tres ꝑsone vni⁹ dei q̃ nihil est in trinitate creatũ vl' seruiens vel subiectũ· videtᷣ h̃ male dicere· q̃ genitiu⁹ de sui ratiõe nõ importat subiectionẽ nec dñium· g̊ non videtᷣ sufficiẽs rõ· Si dicas q̃ h̃ venit a ꝑte termini· nihil est· q̃ terminus de se nõ importat respectũ dominij· ¶ Itez queritᷣ· q̃re h̃ nomen essentia nõ importat superexcellentiã in gtõ· sicut h̃ nomẽ de⁹ ¶ Itẽ q̃re nõ dr̃ tres ꝑsone essentie sicut vni⁹ essentie· ¶ R̃o· dicendũ· q̃ licȝ ad h̃ q̃ gtũs be construatᷣ ꝓprie necesse est aliquaȝ habitudinẽ iportari· vel ꝑm rem vel ꝑm modũ intelligẽdi· Genitiu⁹ aũt iportat habitudinẽ p̃ncipiati ad p̃ncipium vel ecõuerso vt possidẽtis ad possessuȝ· vl' forme ad formatũ· vel specificãtis ad specificatum habitudinẽ autẽ forme ñ iportat· nisi cũ termino abstracto q̃ significet ꝑ moduȝ forme· ⁊ q̃m forma se hȝ ꝑ modũ exp̃mẽtis ⁊ declaratõis· iõ tal' cõstructõ ñ attẽditᷣ nisi cũ gtõ noĩs abstracti alio determĩato· vñ p̃ue-

Usum scripture ĩ his sequenduȝ tradit.

Quare nõ cõsueuerat scriptura dicere vnũ deum triũ ꝑsonaꝝ ⁊ ecõuerso· cũ dicat vnã eẽntiã trium ꝑsonaꝝ·

nientᷣ dr̃ mlier egregie forme· sȝ nihil ẽ dictũ mulier forme· iõ bñ dr̃ tres ꝑsone vni⁹ essentie· de⁹ aũt nõ est nomẽ abstractũ iõ ñ ꝯstruitur cũ gtõ in hitudĩe subiecti· vt forma dei· vel ĩ habitudĩe specificãtis· vt ꝑsona dei· sic creatura sal'· vl' ĩ habitudĩe p̃ncipij vt creatura dei· ⁊ q̃m q̃ñ dr̃ tres ꝑsone vni⁹ dei· nulla hitudinũ iportatᷣ ꝓprie nisi habitudo p̃ncipij· siue possessoris· hinc ẽ q̃ cũ ĩ illo sensu sit falsa locutio· ñ est recipiẽda· Alia rõ est ista· q̃ locutio q̃ est ĩ vi declarationis eẽntie· cõuertitᷣ· vt cuȝ dr̃ mlier egregie forme· p̃t dici· egregia forma mlier̃ g̊ si diceretur tres persone vni⁹ dei· diceretᷣ vn⁹ de⁹ trium ꝑsonaꝝ· ⁊ iste ĩtellect⁹ nõ est san⁹ vt videtᷣ· sic eñ possȝ ĩtelligi sic si dr̃ vn⁹ deus triũ hoĩm

Agit de cõparatiõe ꝫ appropriationem.

f ¶ Sȝ q̃ ibi est ꝑfecta potentia ⁊c̃· Innuit mgr̃ q̃ ĩ istis trib⁹ ꝯsistit summum bonũ· s· potẽtia· sapientia bonitate· Cõtra· videtᷣ h̃ male dicere·

q2 summū bo
nū specificat
bonū · ǵ si bo
nitas distin/
guiť ꝯ poteti
am ꝛ sapiam
pari rōne sū/
mū bonū Itē
nō vř i his tri
bꝫ esse q2 sum
mū bonū ē ag
gregatiuū oť
um bonoꝝ et
collectiuū · ǵ
6 nō tm̄ hoꝝ tri
uī · Rᵒ · dōz
ꝙ bonū vno
mō distiguiť
ꝯ sapiāz ꝛ po
tētiā · alio mō
nō · Si em̄ ac
cipiť ꝓ boni/
tate moꝝ · sic
ꝯsistit i volū
tate ꝛ distin/
guitur ꝯ alia
duo · Si aūt
bonū accipia
tur cōiť · et sic
cōplectiť oīa
Est em̄ bonū
nature · ꝛ hoc
ad potētiā · ꝛ
bonū grē · ꝛ h̄
aut ꝑficit ītel
lectū · ꝛ ita est
scīa · aut affe/
ctū ꝛ ita boni
tas · ꝛ hec tria
cōplectiť bo/
nū ī sua vni/
uersalitate · ꝛ
sūmū in sua ī
tegritate qm̄
ǵ omē bonuz
ad h̄ reduci/
bile est · iō sū/
mū bonū ī hiś
tribus ꝯsistit
g ¶ Iō occur/
rit scptura ꝛc̄

cepit ita esse in creatore · vt vi=
derat esse in creaturiᷤ · a quibꝰ h̄
noīa trāslata sunt ad creatorē
in quibꝰ př est prior filio · filiꝰ est
posterior pře · ꝛ ex antiq̄tate in
pře defectꝰ · ex posteritate in fi=
lio impfectio sensus solet nota
g riˢ Iō occurrit scriptura dicēs
patrē potentē · ne videať prior
filio · ꝛ iō minꝰ potēs · ꝛ filiū sapi
entē · ne videať posterior pře · ꝛ
ideo minꝰ sapiēs · Dictꝰ est etiā
spūssc̄ūs deꝰ · ꝛ dictꝰ est hře spi=
ritū deꝰ ꝛ videbať h̄ quasi noīm
inflatiōis ꝛ tumoris · Vn̄ hūa=
na ꝯsciētia ad deum p rigore ꝛ
crudelitate accedere metuit ·
Iō scriptura tpauit ꝯmonē suū
spm̄ bonū nominās: ne crudeľ
putareť q̄ mitis erat · nō ꝙ pať
solꝰ sit potēs vel magis potēs ·
ꝛ filiꝰ solus sapiēs vel magis sa
piens · ꝛ spūssc̄ūs solꝰ bonus vľ
magiᷤ bonꝰ · vna est ǵ potētia · sa
piētia · bonitas triū · sic vna eēn
tia · Iōq3 sic dr̄ filiꝰ homousiꝰ · i ·
ꝯsubalis přī · ita ꝛ coomnipotēs

¶ De h̄ noīe humousion qđ di
cit cōparationē eēntie siue na=
ture ad ꝑsonas · vbi i auctez re
ceptum sit ꝛ q̄d significet · f

Hic nō est ꝑtermittendū qđ au
gustinꝰ in li · ij · ꝯtra maximinuz
dicit de h̄ noīe homousion · q̄ la
tini tractatores freq̄nť vtunť ·
Př inq̄t ꝛ filiꝰ vniꝰ sunt eiusdē=
q3 sube · h̄ est illud homousion ·
qđ in ꝯcilio Niceno adūsus he
reticos arrianos a catholiciᷤ pa
tribꝰ veritatiᷤ autoritate firma
tum est · Qđ postea in concilio
arimenensi ꝓpter nouitatē v=
bi minꝰ q3 potuit ītellectā · quā
tm̄ fides antiq̄ pepererat mľtis
paucoꝝ fraude deceptis · here
tica īpietas sub heretico īꝑato
re cōstātino labefactare tēpta=
uit · Sz post nō longū tps liber=
tate fidei catholice preualēte ·
postq3 vis v̄bi sic debuit intelle
cta est · homousion illđ catholi=
ce fidei sanitate lōge lateq3 de=
fensum ē ꝛ diffusuz · Quid em̄ ē
homousion nisi vnius eiusdēq3
sube · Quid est inq3 homousiō ·
nisi ego ꝛ př vnū sumꝰ · Nō ǵ in
ter ꝓphanas vocū nouitates h̄
vitandū est ·

¶ Tradit generalē doctrinā đ
noibꝰ q̄ translatiue ꝛ ꝑ silitudi=
nē de deo dicunť · g

Preterea sciēdū est ꝙ i assigna
tiōe distinctōis noīm inť alia q̄
supra diligēter executi sumꝰ · q̄
dā diximꝰ trāslatiue ꝛ ꝑ silitudi
nē de deo dici · vt speculū · splen
dor · character · figura · ꝛ hmōi ·
de q̄bꝰ pio lectori breuiť trado
qđ sentio · vt · s · rōne silitudinis
ꝯsiderata · ex causis dicendi · di=
ctoꝝ intelligentiā assumat · sed
catholicam ·

¶ Ponit p̄dictoꝝ epilogatiōz
in q̄ tractatū de sacro trinitatiᷤ
ꝛ vnitatis finit · ōsidēs se potiꝰ
defecisse q3 suffecisse · h

De sacramēto vnitatiᷤ atq3 tri=
nitatiᷤ sūme ꝛ ineffabiľ multa iā
diximꝰ · nihil tm̄ eiꝰ ieffabilitate
dignū tradidisse ꝓfitemur · sed
potiꝰ ex nob mirificā eiꝰ sciētiaz
nec potuisse nos ad illam per=
uniere ·

īnuit mgř ꝙ scri
ptura appropat
přī potentiā · ne
videať minꝰ po
tēs · Cōtra · vř h̄
plꝰ debere dici đ
filio ꝙ minꝰ po/
tēs est cuz fuerit
passus ꝛ mortuꝰ
ǵ magiᷤ deberz ei
potētia appropa
ri · Rᵒ · dōz · ꝙ q2
ꝓť passionē vi/
sus ē fecisse stul/
ticiā · ꝛ habuisse
īpotētiā · ꝓpterq3
iudeis p̄dicatio
cruciᷤ erat ī scan
dalū · ꝛ grecis in
stulticiā · iō ipse
apl's egregiꝰ do/
ctor nō tm̄ sapiē
tiā appropat xp̄o
īmo etiā v̄tutez
vt sic excludat a
diuītate infirmi
tatē · ꝛ maluit ei
appropare v̄tutē
q3 potētiā · q2 v̄/
tus diē potētiaz
vltimā ꝛ sūmū đ
potētia · iō malu
it ei appropare v̄
tutē · nec ē icōue/
niēs · ex diuersiś
ꝯsideratōibꝫ idē
mō appropriare
vni mō aliȷ̄ · cū e/
q̄liť ꝯueniat tri
bꝫ · vn̄ přī attri/
buimꝰ potētiam
ne videať īpotēś
ꝓť antiq̄tatē · fi
lio v̄tutē ne vide
ať īpotēs siue de
bilitatꝰ ꝓť assū/
ptā hūanitatem
nihilominꝰ tm̄ fa
ciēda ē vis iť po
tētiā ꝛ v̄tutē · sic
dictū ē · xxxij · di ·

Predicto
rum epilo=
gus.

De nominibus translatiue et per similitudinem de deo [illegible]

H O intelligentiā ꝑsentis distinctionis q̄ttu/
or querunť · Primo queriť vtrū in diuinis
sit ponere additionē · Scđo vtrū in diuinis
sit ponere p̄dicationē · Tertio vtrū sit ponere appro
priationē · Quarto vtrū sit ponere trāslationē ·

¶ Questio I a

Vtrū sit ponere in diuiś additionē · Vtrū · s · res na/
ture addat supra naturā · ꝛ ꝙ sic · videť h̄ mō · Hyla ·
de tri · Aliud est natura · aliud res nature · sz ītellectꝰ
nature claudiť in re nature · ǵ si est aliud · necesse ē ꝙ
in ratiōe alicuiꝰ additi · ¶ Itē Boetiꝰ de duabꝫ natu
ris ꝛ vna ꝑsona xp̄i · natura ꝛ ꝑsona distinguēda sūt
ꝛ ꝓpriȷ̄s noibꝫ seꝑanda · sed quoꝝ diffinitiones sunt
diuerse · ipsa sunt diuersa · ǵ cū natura cadat in diffini
tione ꝑsone · necesse est ꝙ diuersitas veniat a ratiōe ad
diti · ǵ ꝛc̄ · Si dicas ꝙ diffinitiōes nature ꝛ ꝑsone non
sunt diuerse re · sed ꝯm rationē intelligēdi · tūc ꝯcludiť
ꝙ intellectꝰ ille cassus est ꝛ vanꝰ · cū in re sibi nihil re/
spōdeat · ¶ Itē h̄ videť rōne · q2 q3to aliq̄d in pluribꝫ ī
ueniť · tāto simpliciꝰ est · sz essentia vel natura est ī plu/
ribꝫ · ꝑsona v̄o in vno solo · ǵ natura simplicior · sed nō
est aliqđ minꝰ simplex q3 aliud · nisi ꝑ aliquā additiōz
ǵ ꝛc̄ · ¶ Itē q3to aliq̄d est maioris abstractiōis · tanto
simpliciꝰ est · sz natura est maioris abstractiōis q3 ꝑso/
na · qm̄ abstractis ꝓprietatibꝫ est intelligere naturā sed
nō ꝑsonā · ǵ ꝑsona addit aliquid supra naturam · ǵ ꝛc̄ ·

¶ Itē hoc est principiū ꝑ se notū. de nullo eodem ⁊ ſm
idē vera est affirmatio ⁊ negatio. ſʒ aliqd vere affirma
tur de ꝑsona vt distingui. qd̄ negať de natura. g̊ nō ſm
idem. g̊ in ꝑsona aliquid est qd̄ nō est in natura. vł ecō
uerso. ⁊ si hoc. g̊ vnū addit supra alteꝝ. ¶ Itē hoc ē pn
cipium ꝑ se notum. quecūqȝ sunt eadē vni ⁊ eidem ſm
omnimodā indifferentiā. etiā inter se sunt eadē. cuȝ g̊
natura sit eadē ⁊ vna. si ꝑsone omnino idē sunt cū na/
tura ⁊ nihil addunt. g̊ persone ad inuicē sunt eedem. ⁊
sic redit error Sabellij ꝙ vna ꝑsona ſm rem sit alia. er
go ⁊c̄. ¶ Cōtra. Aug⁹. vij. de tri. Non est aliud deo eē
⁊ aliud ꝑsonā esse. ergo ꝑsona nihil addit supra esse. g̊
nec supra naturā. ¶ Itē in summe simplici nulla pōt
esse additio. sed diuina ꝑsona siue res nature est sūme
simplex. ergo ⁊c̄. ¶ Itē quecūqȝ duo sic se habēt ꝙ qc/
quid est in vno est alteꝝ ꝑ essentiā. vnū nihil addit su/
per reliquū. sed quicqd est in ꝑsona est deitas. ergo ⁊c̄.
Maior manifesta est. Minor patet sic. In ꝑsona nō
est nisi substātia ⁊ ꝓprietas. ⁊ substantia illa est deitas
quia est de⁹. ⁊ deus nō alio ꝗ̄ seipso quia tunc esset per
participationē. ergo seipso est deus. ⁊ deitate est deus.
⁊ substantia que est de intellectu ꝑsone. est ipsa natura
per essentiā. ⁊ similiter ꝓprietas est essentia. vt supra ꝓ
batum est. restat ergo primū ꝙ nihil addit. ¶ Itē si ad
dit. aut addit aliud. aut idē. Addere idē sibi nō est in/
telligibile. Si aliud. aut ergo aliud substātialiter. aut
accidētaliter. Nō accidentaliter. quia nō est accidens
in diuinis. Nec substātialiter. quia tunc essent diuer
se ibi substātie. ergo natura ſm essentiā differt a perso
na. ⁊ hoc est manifeste falsum. ¶ Item si addit aliqd.
aut illud est materiale. aut formale. Nō materiale. qꝛ
deus est purus act⁹. Non formale. quia formale non
est nisi respectu materialis. ergo cū in deo nō sit aliqd
materiale. nō poterit addi aliquid formale. ergo nullo
modo. ¶ Itē si aliquid addit supra diuinā naturam.
aut est meli⁹ diuina natura. aut equale. aut min⁹. Nō
melius cōstat. Etiā nō peius. quia tūc esset creatura.
Nō equale. quia nihil potest equari diuine nature. g̊
omnino nihil. ¶ R°. dōm ꝙ cū queriť. vtrū ꝑsona si/
8 ue res nature addat aliquid supra naturā. Rn̄dendū
est ꝙ est loqui de additiōe dupliciter. aut quantū ad rē
aut quantū ad intellectū. Si quantū ad intellectum.
cū intellect⁹ hui⁹ nominis ꝑsona. siue hypostasis. siue
rei nature. includat intellectū nature. adhuc tamē dat
intelligere aliquid qd̄ necessario est cōpositio circa in
tellectū ⁊ additio. Et hoc patet. ꝑsona enī diciť suppo
situm rationalis nature. distinctū proprietate. ecce i/
tellectus ꝑsone ex pluribꝫ intellectibꝫ cōponitur. ⁊ ca
dit ibi intellectus nature. ergo ꝯstans est ꝙ quantum
ad intellectū addit ꝑsona supra naturā. Iste aūt intel
lectus falsus nō est quia nec naturā ꝑ illam additionē
distinguit. nec cōponit ꝑsonā. Nō distinguit naturā
quoniā ⁊ si addat supra intellectū nature proprietatē.
nō tamen addit in recto vt intelligas ꝑsonā esse natu/
ram proprietate distinctā. sed in obliquo est intelligē/
dum ꝑsonā esse suppositū rationalis nature distinctū
siue ꝙ est hypostasis distincta. ⁊ ideo nō ponit distin/
ctionem circa naturā. nec intelligit eā distingui. Rur
sus ꝑsonā non cōponit. nec aliquid ei quod non sit in
ipsa imponit. ⁊ hoc patet. quia intellect⁹ sanus ⁊ fide
lis intelligit ⁊ credit ꝑsonā esse simplicissimā. intelli/
git eam nihilomin⁹ esse perfectissimā. vnde sicut circa
essentiā propter hoc ꝙ ꝑfectissima est. intelligit oīes
cōditiones nobilitatis ⁊ vere. quia ibi sunt. et tamē il
las cōditiones ꝗ̄uis intelligat vt multas. s. potentiā
sapientiā. bonitatem. cū credat ⁊ sciat oīa hec in deo
vnū esse. intellect⁹ nec est falsus nec vanus. quia non
ponit in deo qd̄ non sit nec cōponit deū. Per hūc mo/
dum se habet circa intellectū persone. Vn̄ ipsam dicit
simplicē. quia ꝗ̄uis in ipa dicat naturā esse ⁊ vere na/
turam. ⁊ suppositū quod est vere suppositū. ⁊ ꝓprietatē
que vere est proprietas. tn̄ dicit hec oīa esse vnum ⁊
vnū esse alterū. re ergo existente simplicissima vere est
additio ⁊ cōpositio circa intellectū sine veritate ⁊ fal/
sitate. Si aūt loquamur a ꝑte rei. sic dicendū ꝙ cū ad/
ditio ex parte rei ponat cōpositionē. ⁊ diuina ꝑsona
simplicissima sit. ꝙ impossibile est omnino ꝙ ibi sit ali
qua additio. ⁊ ita ſm rem nihil addit res nature supra
naturā. Sed tamē videť illud nō intelligibile ꝙ perso
na sit distincta ſm rem ⁊ essentia nō. ⁊ cum nulla ē ad/
ditio. ⁊ nulla differētia ſm rem inter ꝑsonaȝ ⁊ naturā
⁊ ad hoc qualitercūqȝ intelligendū. cū hoc sit supra vi/
res humani intellect⁹. Notandū sicut vult Rich. ꝙ ē 9
distinctio ꝑ qualitatē. ⁊ distinctio ꝑ originem. Distin
ctio ꝑ qualitatē est in creaturis. nec potest esse sine ad/
ditione. qꝛ hec distinctio habet ortum ex additiōe ma/
terie ad formā. Distinctio aūt ꝑ qualitatē dꝛ qua vn⁹
distinguiť ab alio ꝑ proprietates absolutas. vt ꝑtȝ cū
vnus est albꝫ ⁊ alter niger. Distinctio ꝑ originem ē cū
vnus ꝓducit ⁊ alter ꝓducitur. Et quēadmodū distin/
ctio ꝑ qualitatē vera distinctio est ⁊ ſm rem. ita distin
ctio ꝑ verā originē vera est distinctio. sicut enī vn⁹ nō
potest simul esse albꝫ ⁊ niger. ita non potest vn⁹ ⁊ ideȝ
ꝓducere seipsum. Quoniaȝ ergo in diuinis intelligiť
esse vera origo. ideo intelligiť ibi esse vera distinctio.
Rursus. cū intelligo patrē ꝓducere. intelligo ipm̄ se/
ipso ꝓducere. sicut cū intelligo diuinā subam agere. i
telligo ipam seipsa agere. pari ratiōe ⁊ filiū seipso pro
duci. ergo ꝓductio nihil addit. similiter nō ponit ali/
quā cōpositionē circa filiū. ergo cuȝ ibi est vera origo.
ibi sit vera distinctio. ⁊ origo intelligiť ibi esse sine ad/
ditione. ⁊ distinctio sine additione intelligitur ibi esse
Quāuis aūt ꝑsona siue res nature nō se habeat ad na/ 10
turā ꝑ additionē. tamē nihilomin⁹ differt ſm rationē
alioqn non esset intelligibile ꝙ plurificareť ꝑsona na/
tura existēte vnica. Differentia aūt ſm rationē est. qꝛ 11
essentia nō oriť ab essentia. nec se habet ad aliā essenti/
am. sed ꝑsona bene oriť a ꝑsona ⁊ se habet ad illaȝ. Si
tu queras rationē hui⁹. ¶ R°. quia vnitas ⁊ nobilitas
diuini esse nō admittit circa essentiā plurificationē si/
cut circa ꝑsonā. ⁊ hui⁹ ratio tacta est supra dis. ix. Qm̄
ergo modus se habēdi ad aliū ⁊ oriēdi ab alio nō ponit
cōpositionē in ꝑsona ſm rem. sed distinctionē realem
ab alia ꝑsona. ideo modus ille cōparat⁹ ad essentiā vł
ꝑsonā cui⁹ est modus. tm̄ est. cōparat⁹ ꝟo ad illum ad
quē est cū faciat distinctionē ſm rem. vere res est. ⁊ ita
vno modo facit differre re. alio modo ratione. Hinc
est ꝙ ꝗ̄uis vna ꝑsona nō sit alia. tn̄ res nature est na/
tura. Patet ergo ꝙ ista sunt cōpossibilia ꝙ ꝑsona sim/
plex sit ⁊ nihil addat supra naturā. nec differāt nisi ra/
tione. ⁊ tn̄ hec est cōmunicabilis. s. natura. illa incom
municabilis. s. ꝑsona. hec distincta. illa indistincta.
¶ Cōcedende g̊ sunt rōnes ꝓbantes ꝙ ꝑsona siue res
nature nihil omino addat ſm rē supra naturā. ¶ Ad 12
illud qd̄ obijciť. ꝙ aliud est res nature. aliud natura. ⁊
similiter ꝙ aliā habent rationē ꝑsona ⁊ natura. potest
dici ꝙ Boeti⁹ ⁊ Hyla. loquunť in creaturis. Si autē
intelligam⁹ in deo. tūc dicem⁹ ꝙ est diuersitas ratiōis
que fundať nō sup absolutū sed sup respectiuū. q̄ nullā
inducit cōpositionē. nā essentia nō referť. ꝑsona autē

refertur ⁊ oꝛit̄. nec tñ est cõposita. qꝛ ipsa est suꝰ respe/
13 ctus. ¶ Ad illud qð obijcit̄ ꝙ simpliciꝰ est qð in pluri
bus reperit̄. dðm ꝙ reꝑiri in pluribꝫ hoc est duplicit̄.
Aut ita ꝙ vnũ illoꝝ alicubi potest esse vbi nõ est alteꝝ
vt homo est in pluribꝫ hominibꝫ. ⁊ sic hꝫ ꝓpositio ꝟita
tem. Aut ita in pluribꝫ ꝙ vnũ nõ est sine alio: ⁊ sic est ĩ
ꝑsonis. nã vna nõ est sine alia. ⁊ sic nõ habet veritatẽ.
Nã sicut natura est sꝑ ⁊ vbiqꝫ. ita ⁊ ꝑsona. ⁊ sic ptꝫ ꝙ
14 nihil addit nisi a quo artet̄. ¶ Ad illud qð obijcitur ꝙ
maioris est abstractiõis ⁊c̄. dðm ꝙ illud habet verita
tem vbi illud a q̊ abstrahit̄ aliquã facit cõpositionẽ cũ
15 eo qð abstrahit̄. sic aũt nõ est in deo. ¶ Ad illud qð ob
ijcitur ꝙ affirmatio ⁊ negatio nõ est simul vera de eodẽ
dðm ꝙ q̄ꝫtulacũqꝫ differẽtia rõnis sufficit ad affirma/
tionẽ ⁊ negationẽ. Vñ intelligẽda est ꝓpositio de eodẽ
re ⁊ ratiõe. ⁊ ꝑsona aliquo modo differt a natura. licet
16 nõ ꝑ additionẽ realẽ. ¶ Ad illud qð obijcit̄. ꝙ q̄cunqꝫ
sunt eadẽ vni ⁊ eidẽ inter se sunt eadẽ ⁊c̄. dðm ꝙ illud
fallit vbi est ꝯueniẽtia pluriũ tanq̄ꝫ in cõmuni. vt dif/
ferentiaꝝ in genere. Fallit etiã vbi aliqua plura distin
guunt̄ ꝑ suas origines. vt radij diuersaꝝ stellaꝝ ĩ vno
puncto aeris vniunt̄. ⁊ tñ ad inuicẽ distinguunt̄. Qm̄
ergo diuine ꝑsone in natura cõueniunt tanq̄ꝫ ĩ vno cõ
muni ⁊ ꝑsone distinguunt̄ ad inuicẽ ꝑ originẽ. ideo pa
tens est ꝙ nõ valet. Potest tñ dici vera regula vbicũ/
qꝫ. si sane intelligat̄. Propter qð notandũ. ꝙ quedam
sunt absoluta. quedã respectiua. Diuersitas aũt in re
spectiuis venit nõ a ꝑte subiecti. veꝝ etiã rei ad quam
referunt̄. in his nõ est regula nisi intelligat̄ ad idẽ. qm̄
ꝑsone ꝑ suas ꝓprietates referunt̄. q̄ꝫuis vnũ sint in na/
tura. quia tamẽ nõ sunt ad vnũ. ideo non sequit̄ ꝙ sint
idem. ⁊ sic patet illud.

¶ Questio II b

Utrũ in diuinis sit ponere ꝑdicationẽ. s. vt res natu/
re siue ꝑsona ꝑdicet̄ de natura vel ecõuerso. Et ꝙ nõ vi
detur Boetiꝰ in li. de tri. deus est forma sine subiecto. sꝫ
vbi nõ est subiectũ. nõ est ꝑdicatũ. g̊ ⁊c̄. ¶ Itẽ Diony.
dicit. ꝙ negatiões de deo sunt ꝟe. affirmatiões vero in
cõpacte. sed vbi est ꝟe aliquid de aliquo ꝑdicare. est et
vere affirmare. sed in deo non contingit vere affirma
re. ergo ⁊c̄. ¶ Item hocipsum videtur ratione. quia
vbicũqꝫ est ꝑdicatio. ibi est cõplexio. g̊ ⁊ cõpositio. sed
in deo nulla est cõplexio. g̊ ⁊ nulla cõpositio. g̊ ⁊ nulla
ꝑdicatio. ¶ Itẽ in omĩ ꝑdicatione subiectũ se habet ad
modũ materie. sꝫ in diuinis nec est reꝑire materiã nec
modũ materie. g̊ nec ꝑdicationẽ. ¶ Itẽ si est ibi ꝑdica/
tio. aut ꝑdicat̄ idem de eodẽ. aut aliud de alio. Si idem
de eodẽ. nullꝰ ex hoc capit̄ intellectꝰ alius q̄ꝫ si non esset
ꝑdicatio. vt patet cũ dꝛ. homo est homo. Si aliud de
alio. g̊ in diuinis est aliud ⁊ aliud. g̊ cõpositio. ¶ Itẽ
si ibi est ꝑdicatio. aut ꝑdicat̄ res nature de natura. aut
ecõuerso. Res nature nõ potest ꝑdicari de natura. qꝛ
res nature se habet ꝑ modũ suppositi. g̊ eius est subijci
nõ ꝑdicari. g̊ si ꝑdicat̄. tũc g̊ natura de re nature. ¶ Sꝫ
cõtra. Natura est forma. sed oĩs forma dꝛ relatiue ad
informatũ. nullũ aũt relatiuũ dꝛ de suo correlatiuo. er/
go natura nõ ꝑdicat̄ de re nature. g̊ non est predicatio.
¶ Itẽ que habẽt oppositas ꝓprietates. vnũ nõ ꝑdicat̄
de altero. sed essentie vel nature ꝓprietas est cõmunica
bilitas. persone ꝟo incõmunicabilitas. g̊ vnũ ð altero
nõ ꝑdicat̄. nec vna ꝑsona de altera. cõstat g̊ ibi nullã eẽ
ꝑdicationẽ. ¶ Itẽ Dam. suba de hypostasibꝫ ꝑdicatur
¶ Itẽ ratiõe videt̄. quia fides habet obiectum verum
⁊ habet obiectũ deũ. g̊ veꝝ est ponere in diuinis. sꝫ fal/
sitas ⁊ veritas circa cõpositionẽ sunt. veritas inqꝫ. cir
ca quã est crudelitas vel opinio. g̊ in diuinis est pone
re cõpositionẽ. g̊ ⁊ ꝑdicationẽ. ¶ Itẽ vbicũqꝫ est ꝟe cõ
mune ⁊ ꝓprium. ibi est vere ponere ꝑdicationẽ. sꝫ in di
uinis est vere reꝑire cõmune ⁊ ꝓprium. qꝛ natura vere
est cõmunis. ⁊ ꝑsona ꝓpriũ siue cõmunicabile. g̊ ⁊c̄.
¶ Itẽ hoc verbũ est. est nota idẽptitatis. sꝫ oĩs ꝑdica/
tio est mediãte hoc ꝟbo est. g̊ oĩs ꝑdicatio signũ ẽ idẽ/
ptitatis. sed vbi ꝟe est significatũ. vere est ⁊ signum. sꝫ
in deo ꝓprijssime ⁊ verissime est idẽptitas. sicut ꝓbatuꝫ
est. qꝛ res nature nõ addit supra naturã. g̊ ꝓprijssime ꝑ
dicatio. Et hoc est qð dicit Boetius. ꝙ nulla verioꝛ ꝑ
dicatio illa in qua idẽ de se ꝑdicat̄. si ergo h̊ est in diui/
nis. g̊ omẽs ꝑdicationes in diuinis sunt verissime.
17 ¶ Rº. dðm ꝙ est ꝑdicatio ꝑ idẽptitateꝫ. ⁊ est ꝑdicatio
ꝑ inherentiã. ⁊ vtrãqꝫ est in deo reꝑire. Per inherẽtiã.
vt cũ dꝛ pater generat. vel deꝰ creat. Per idẽptitatem.
vt cũ dꝛ. pater est generatio. vel deus est creatio. Pre/
dicationẽ aũt ꝑ idẽptitatẽ est reꝑire ĩ deo ꝓprijssime
ꝓpter ipsiꝰ rei qualitatẽ. qm̄ ibi est summa idẽptitas.
vnde omẽs locutiões importãtes vnitatẽ ibi sunt ve/
rissime. Predicationẽ aũt ꝑ inherentiã est ibi reperire
ꝓpter intellectꝰ nostri defectibilitatẽ. Qm̄ licet actus ĩ
diuinis sit dei substãtia ⁊ ipã proprietas. etiã quia in/
tellectus noster intelligit ꝑtes inferiores. ⁊ enũciat ꝑ
vocabulũ reꝝ inferioꝝ. tenet modũ enunciãdi quẽ hꝫ
circa inferiora. ⁊ ideo ꝑdicat ꝑ moduꝫ inherẽtie. q̄ꝫuis
omĩa que in deo sunt realiter habeãt modũ substantie.
Intellectꝰ tñ iste nõ est falsus. qm̄ queadmodũ intelle
ctus abstrahẽs lineã a materia nõ est falsus. qꝛ modũ
illis nõ ponit circa rẽ sed circa suũ intelligere. similit̄ ĩ
tellectus noster in diuinis cõpositionẽ nõ ponit circa
rem sed circa suũ intelligere ⁊ suũ exꝑmere. Quãuis ei
in deo sit summa simplicitas. tamẽ exprimi nõ põt ni/
si ꝑ cõpositionẽ. ⁊ ideo bñ dicit Augꝰ. ꝙ verius est de
us q̄ꝫ cogitat̄. ⁊ veriꝰ cogitat̄ q̄ꝫ dꝛ. Nam ⁊ si intellectꝰ
aliquo modo ꝑ intelligentiã ascẽdat ad cõtuitum sim
plicitatis. nõ tamẽ potest hoc exprimere voce simpli/ 18
ci sed cõposita. ¶ Ad illud ergo qð obijcit̄ ꝙ in deo nõ
est subiectũ. dðm ꝙ veꝝ est q̄ꝫtũ ad rem. est tamẽ q̄ꝫtuꝫ 19
ad modũ intelligẽdi siue enũciandi. ¶ Ad illud quod
obijcit̄ ꝙ affirmatiões sunt incõpacte. dðm ꝙ hoc dꝛ.
quia nullũ nomẽ exꝑmit diuinã essentiã sicut est oĩno
Uel dic ꝙ in affirmatiõe notat̄ idẽptitas. ⁊ hec ꝟe est ĩ
deo a ꝑte rei. ⁊ est cõpositio. ⁊ respectu huiꝰ est incõpa/
ctio. qꝛ nulla est ibi realis cõpositio ¶ Ad illud quod 20
obijcit̄ de cõpositiõe vel cõplexione. dðm ꝙ illa com/
plexio in sermone significat cõpositionẽ in intellectu.
sed vnitatẽ in re ¶ Ad illud qð obijcit̄ ꝙ modus ma/ 21
terie nõ cadit in deo. dðm ꝙ veꝝ est. qꝛ nõ cadit modꝰ
materie vt ex qua. modꝰ aũt vt de quo ⁊ in quo bñ ca/
dit ¶ Ad illud qð obijcit̄. aut idẽ ꝑdicat̄ de eodẽ. dðm 22
ꝙ aliquãdo idẽ est re. diuersum tñ ꝭm rationẽ intelli/
gendi ⁊ dicẽdi. vt bonitas ⁊ suba. Aliqñ idẽ ꝭm sbam
diuersum ꝭm modũ se habẽdi. vt ꝑsona est substantia
siue relatio est suba. ⁊ deꝰ generat. ⁊ ideo aliq̄s intelle/ 23
ctus capit̄ ex cõplexione. q̄ nõ capit̄ ex simplici voce.
¶ Ad illud qð querit̄. vtrũ res nature ꝑdicet̄ de natu
ra. dðm ꝙ ꝑdicatione ꝑ idẽptitatẽ vtrũqꝫ de altero ꝑdi 24
catur. nec est ꝑdicatio ratiõe forme. nec ratiõe materie
sed ꝑ inherentiã. qꝛ cõmune ꝑdicat̄ de proprio. vt pat̄
est deus. ¶ Qð ergo obijcit̄ ꝙ natura est forma. Rº. ꝙ 25
forma vno modo dꝛ relatiue ad informatũ. ⁊ sic nõ est
accipe in deo. Alio modo absolute. qð caret materia.
⁊ sic est in deo. ⁊ sic patet illud. Aliter potest dici ꝙ di 26
ci relatiue est duplicit̄. vel ꝭm esse vel ꝭm dici. Scðm

dici vt vidēs ad visum. ⁊ intelligēs ad intellectū. et sic
vnū de altero pdicat̄ fm esse. vt pater ad filiū. ⁊ sic nō
predicat̄. Natura eñ non dicit respectū ad psonā fm
esse sed fm dici. ⁊ talis respect⁹ importat̄ cū dr̄. q natu
ra est forma respectu rei nature. hinc est q dr̄ ratiōe il/
lius respect⁹. tres psone vni⁹ essentie vl̄ nature. ⁊ vna
natura triū psonaꝝ. nō tñ dicit̄ tres psone vnius dei.
Nā hoc nomē de⁹ nō importat respectū fm dici ad p/
sonā sz solū ad creaturā. Ideo dr̄ de⁹ abraā. ysaac. ⁊ ia/
27 cob. ¶ Ad vltimū dicendū q cōmunicabilitas ⁊ incō
municabilitas nō sunt opposite propꝛ̄etates. sz sic diffe
runt. sicut habere proprietatē ⁊ nō hr̄e. Quia eñ pso/
na habet proprietatē relatiuā. iō distinguit̄ ⁊ est incōi/
cabilis. sz q essentia caret illa propꝛ̄etate. iō cōmunis ē
⁊ cōmunicabilis pluribꝫ. ⁊ iō nō distinguunt̄ ab inui/
cem. Uel potest dici q cōmunicabilitas nō est propri/
etas distinguēs etiā in creaturis. Uñ q̄uis hō sit cōe
⁊ Petr⁹ propriū. nō tñ impedit̄ qn homo dr̄ in Petro
q̄to magis in deo illa propositio intelligit̄ de proprie/
tatibus sepantibꝫ ⁊ distinguentibus illa in quibꝫ sunt
ab inuicem.

¶ Questio III c

Utrū i diuinis sit ponere appropriationē. Et q sic vi/
detur. q p cōmunia est deuenire ad intellectū proprio
rum. sicut patet q p memoriā. intelligentiā. ⁊ volūta/
tem venit̄ in cognitionē trinitatis. similiter p vnitatē
veritatē ⁊ bonitatē. in quibꝫ ꝯsistit ratio vestigij. sz nō
deuenit̄ a cōmunibꝫ ad propꝛ̄a. nisi cōmunia aliq̄ modo
approprient̄. cū g̊ sit deuenire in diuinis p cōmunia ad
cognitionē proprij. est ibi approp̄atio. Ad hoc est auto
ritas sacre scripture que approp̄at cōmunia personis.
vt potentiā patri. sapientiā filio. ⁊ bonitatē spūiscto.
¶ Sz cōtra sicut se habet propriū ad cōmune. ita cō/
mune ad propriū. sz propriū nō potest cōmunicari ni
si falso. g̊ nec cōmune appropriari. sicut g̊ propriū pris
nunq̄ alijs fit cōmune. sic nec cōmune propriū. ¶ Itē
appropriatio i diuinis aut est fm rem aut fm itellectū
Si fm rem. sz vbi est appropriatio fm rē. aliq̄d pl⁹ dr̄
de illo cui appropriat̄. ergo in diuinis est p̄us ⁊ posteri
us q̄tum ad essentialia. qđ est incōueniens. Si fm i/
tellectum. sz intellect⁹ illi appropriat̄ cui magis idicat
ꝯuenire. g̊ cū magis indicet intellect⁹ inesse sapientiā
patri tanq̄ antiq̄ori. illi debet appropriari. sz appropri
atur in cōtrariū. g̊ appropriatio est ꝯtra intellectū. nō
ergo attendit̄ fm intellectū. ¶ Itē vbi est appropriatio
prius est fm rationē intelligēdi propriū q̄ appropria/
tum. ratio eñ approp̄atōis p p̄us est in proprio. g̊ cum
appropriatū sit cōmune. fm rationē itelligēdi p̄us erit
28 propriū q̄ cōmune. qđ est incōueniens. ¶ R°. dōm q
de approp̄atis est loqui dupliciter. Aut q̄tuz ad id qđ
significāt. aut q̄tū ad originē quē cōnotāt. Si q̄tū ad
significatū. cū illud sit cōmune. ⁊ oībꝫ ꝯueniat psonis
p indifferentiā. nō cōuenit appropriari rōne sumpta a
pte rei. appropriat̄ tñ ratiōe sumpta a pte intellect⁹ no/
stri. ppter errorē amouendū. Qm eñ itellectus carna/
lis in patre carnali videt defectū potētie. ⁊ in filio defe
ctum sapiētie. ⁊ in spūscō intelligit furorē iracūdie. iō
spūalis intellect⁹ vt eleuet a carnalitate. potentiā pr̄i
attribuit. q̄uis nō magis ꝯueniat ei. sed ne min⁹ vide
atur ꝯuenire. ⁊ sic de alijs. Si aūt loquamur q̄tum ad
ordinē vel originē quē cōnotant. sic approprianť a pte
rei propter ꝯuenientiā cū proprijs psonaꝝ. vñ q pr̄ a
nullo est. ⁊ fili⁹ a pr̄e. ⁊ spūssanctus ab vtroq̄. ⁊ hmōi
ordo attendit̄ in potētia. sapiā. ⁊ bonitate. ideo patet
ratio approp̄andi. Uñ illa que nō cōnotant aliquo mo
do ordinē vel originē nō sunt appropriabilia. ¶ Ad il/ 29
lud ergo qđ obijcit̄. q propriū non cōicat̄. g̊ ⁊c. dōm q
nō est simile. q ex h̄ q cōmune appropriat̄ nō attribuit̄
nisi ei cui cōuenit. sz si propriū fiat cōe. tūc attribuit̄ ei
cui cōuenit. ⁊ ideo nō est simile. ¶ Ad illud qđ querit̄ 30
vtrū appropriatio sit fm rem vel fm intellectū. dōm q
p hoc qđ est scđm. pōt dici vis appropriatiua siue ap/
proprians principiū. vel potest h̄ qđ est fm importare
rationē approp̄andi. Si pmo modo. sic cū appropriare
sit v̄tutis cognoscētis. sic appropriatio est fm itellectū
nostꝝ. Si aūt fm dicat rationē appropriandi. sic vno
mō est fm rē. s. q̄tū ad ordinē ꝯnotatū. alio mō fm in/
tellectū q̄tū ad significatū. vñ intellect⁹ appropriat̄ p
pter intellectū. sz nō idē intellect⁹ propt̄ se sz intellect⁹
san⁹ ⁊ fidelis propt̄ intellectū carnalē. nō vt cū eo cō/
cordet. sz vt ei obuiet. ⁊ iō cū intellectus carnal' credat
paꝝ de potētia in patre. spūalis approp̄at ei potētiam
nec tamē intellect⁹ est falsus. q nō intelligit pl⁹ esse de
potētia in patre. sz nō min⁹ q̄ in filio. Si aūt potētia
approp̄aret̄ filio. tūc intellect⁹ carnalis pl⁹ credit esse i
filio. ⁊ iō falsus est. ⁊ sic patet illud. ¶ Ad vltimū di/
cendū. q approp̄atū fm id qđ est. p̄us est fm rationē in 31
tellgēdi q̄ propriū. appropriatū aūt sub hac intentiōe.
cōsequit̄ rationē proprij. ⁊ h̄ nullū est incōueniēs.

¶ Questio IIII d

Utrū in diuinis sit ponere translationē. Et q sic. vide
tur in li. de tri. Sunt noīa que trāslatiue ⁊ p similitudi
nem de deo dicunt̄. ¶ Itē Diony. de diui. no. theologi
tanq̄ innominabilē deū laudāt ex oñi noīe sz hoc non
pōt esse nisi p translationē. g̊ in diuinis est ponere trā
slationē. ¶ Itē hoc videt̄ ratiōe. q sacra scriptura dic̄
deū irasci ⁊ dolere. sz hoc nō potest dici propꝛ̄e. g̊ necesse
est q dicat̄ translatiue. sz inter oñia q̄ ꝯtingit nomia/
re. dolor ⁊ ira maxime distāt a deo. g̊ si hec ꝯtingit trā
ferre. ⁊ oñia alia noīa. ¶ Itē p que cōtingit rē intelli/
gere. ꝯtingit ⁊ significare. ⁊ p que cōtingit significare
ꝯtingit ⁊ noīare. sz p oīa creata ꝯtingit deū intelligere
g̊ ⁊ nominare. ¶ Sz ꝯtra. Oñes transferētes fm ali
quā similitudinē transferūt. sed dei ad creaturā nulla ē
similitudo. cū sit summa distātia. g̊ ⁊c. ¶ Itē similitu
do est relatio equipantie. g̊ si propter similitudinē con
tingit nomina creaturarū transferre ad creatorē. pari
ratione ⁊ ecōuerso. sed illa nō transferunt̄. g̊ nec ista.
¶ Itē similitudo est ratio translatiōis. ergo nomīa re
rum magis deo similiū magis debēt ad deū transferri.
talia autē sunt nomina angeloꝝ. ergo illa transferunt̄
Querit̄ ergo que nomīa debeāt transferri. ⁊ que non?
32 R°. dōm q ratio vel finis translationis duplex est.
Una inq̄ est laus dei. alia manuductio intellectus no
stri. Propter laudē dei necessaria est translatio. Quo/
niam eñ deus multū est laudabilis. ne propter inopiā
vocabuloꝝ cōtingeret cessari a laude. sacra scriptura
docuit nomina creaturaꝝ ad deū transferri. ⁊ hoc in nu
mero indefinito. vt sicut oñis creatura laudat deum.
sic de⁹ laudet̄ ex oñi noīe creature. ⁊ q̄ nō poterit vno
nomine laudari tanq̄ supexcellēs oñe nomē. laudare
tur ex oñi noīe. Alia ratio est manuductio intellect⁹
nostri. Quia eñ p creaturas ad cognoscendū creato/
rem venim⁹ vt plurimū. fere oñes creature habent p
prietates nobiles. que sunt ratio intelligēdi deū vt leo
fortitudinē. agnus mansuetudinē. petra soliditatē. ser
pens prudentiā. ⁊ cōsimilia. ideo oportuit plura noīa
transferri ad deū. Quoniā ergo finis imponit necessi
tatem his que sunt ad finē. cū translatio sit ad laudem
dei. ideo nomina importātia deformitatē non debent

transferri. vt diabolus. buffo. vulpes. quia magis
transferuntur ad vituperiū q̄ȝ ad laudē. Rursus. q2
translatio est propter nostrā instructionē. ⁊ simili/
tudo incipiens a notiori. est via cognoscendi. ideo
est translatio a creaturis tanq̄ȝ a notioribꝫ ad creato
rem. sed nō cōuertit̄. ⁊ quia magna similitudo mat̄
est falsitatis. ideo non transferunt̄ nomina multum
similia. sicut sunt nomina angeloꝝ. ne forte angelꝰ
credatur esse deus. Per hoc patet ꝙ translatio est ī di/
uinis q̄ȝtum ad nominū multiformitatē. ratione cuiꝰ
dicit̄ deus omninominabilis. ⁊ patent oīa p̄ter p̄mū
Quod em̄ obijcit̄ ꝙ nulla est similitudo. q2 summa est
distantia. Dicendū ꝙ ⁊ si nō est similitudo ꝑ vniꝰ na/ 33
ture participationē. est tamen similitudo s̄m analogi
am ⁊ habitudinē. ⁊ hoc in cōparatiōe ad effectus. Sȝ
de hoc magis alibi habitum est.

¶ Distinctio. xxxv. de scientia dei in genera/
li s̄m se.

Q Uamq̄ȝ supra disseruerimꝰ ac plura dixerimꝰ
c Supra egit magister de sacramēto trinita/
tis ⁊ vnitatis. in hac p̄te agit de ꝯditionibꝫ
s̄m quas est in deo ratio causalitatis. que sunt potē
tia. sapiētia ⁊ volūtas. Habet aūt hec ꝑs tres p̄tes.
In quaꝝ prima agit de sciētia. In secūda de potētia.
j. dis. xlij. Nunc de omnipotentia dei agendum est.
In tertia de volūtate. j. dis. xlv. Jam de volūtate dei
⁊c. Prima ꝑs habet tres. In prima agit de scientia
in generali s̄m se. In secunda agit de modis diuine
cognitionis. vtrū deus cognoscat mutabiliter vel ī
mutabiliter. ⁊ quomodo. dis. xxxviij. Nunc ḡ ad ꝓ
positum reuertētes. In tertia vero agit q̄ȝtū ad spe
ciales effectus. j. di. xl. Predestinatio vero est d̄ bo
nis salutaribꝫ. Prima pars diuidit̄ in tres. In pri/
ma magister determinat de ipsa dei scientia. In secū
da. quia res agnite sunt in sciente ꝑ modū scientis.
ideo determiat quomodo res sunt in deo. j. dis. xxxvj.
Solet hic queri. cum oīa dicant̄ esse in dei cognitio
ne. In tertia vero incidēter determinat quomodo deꝰ
est in rebꝫ. j. di. xxxvij. Et quoniā demōstratū est ex ꝑ/
te. ¶ Prima pars que cōtinet p̄n̄tem distinctionem.
tres habet partes. In prima cū dei scientia sit vna. de/
terminat quomodo sortit̄ plura noīa. In secunda cuȝ
dei scientia vel p̄scientia sit eterna. determinat quomo
do se habeat ad tempalia vel creata. ibi. Hic cōsidera/
ri oportet. vtrū sciētia vel p̄scientia. In tertia cum dei
sciētia sit ens quomodo cognoscat nō entia. ibi. Pro/
pterea omnia dicunt̄ esse in deo ⁊c. In prima parte se/
ipsum cōtinuans dicit ꝙ diuina essentia plura habet
nomina propter cōnotata. In secūda dicit ꝙ dei scien
tia esset. si nihil futuꝝ esset. ⁊ esset scientia. sed nō dice/
retur p̄scientia. In tertia ostēdit ꝙ oīa habēt ratiōes
in deo ꝑ quas cognoscunt̄. ⁊ sunt in ip̄o. ⁊ ita oīa sunt
sibi p̄sentia. ⁊ sic patet diuisio ⁊ snīa. Subdiuisiones
em̄ partiū manifeste sunt in lr̄a.

¶ De scia dei. q̄ cū sit vna. quō
sortit̄ plura noia. a

Q Uamq̄ȝ su
c pra disseruerimꝰ ac plu
ra dixerimꝰ de his cōit̄ q̄ s̄m sb
a stantiā de deo dicūt̄.[a] eoꝝ tn̄ q̄
dā specialē efflagitāt tractatū.
b de q̄bꝰ[b] ammodo tractandū ē.
id est. de scia. p̄sciētia. ꝓuidētia
dispositiōe. p̄destinatiōe. volū
tate ⁊ potētia. ¶ Sciendum ḡ
c est ꝙ[c] sapiētia vel scientia dei.
cum sit vna ⁊ simplex. tamen ꝓ
pter varios rerum status. ⁊ di
uersos effectus. plura ac diuer
sa sortitur nomina. Dicitur em̄
non tantum scientia. sed etiaȝ
prescientia vel prouidentia. di
spositio. predestinatio. Et est
presciētia siue prouidentia:
de futuris tantum. sed de om/
nibus. de bonis scilicet ⁊ d̄ ma/
lis. dispositio vero de faciendis
Predestinatio de omnibꝰ sal/
uādis. ⁊ de oībꝰ bonis. q̄bꝰ ⁊ h̄
liberant̄ ⁊ ī futuro coronabūt̄.

DI. XXXV a ¶ Eoꝝ tn̄ q̄
dam spēalez
efflagitāt tra
ctatū. Cōtra
aut em̄ ista ef
flagitāt spālē
tractatuȝ. q2
sūt difficilia.
aut q2 sūt ap
propata. Si
q2 sunt diffi/
cilia. sed alia
etiā sūt diffi/
cilia. sic sim/
plicitas veri
tas imutabi/
litas. Si q2
sunt appropata. sȝ similit̄ sunt vnitas ⁊ equalitas.
R̄o. dōm ꝙ ista efflagitāt spēalē tractatuȝ triplici ex
causa. tū q2 sunt difficilia. tū q2 multa de ipsis in scri
ptura sunt determinata. tū etiā q2 dicūt respectū ad
creaturā. ⁊ s̄m has cōditiones attendit ratio cause
in diuina natura. iō q2 debebat facere transitum ad
creaturas siue ad creationē. ⁊ ad hec p̄exigit̄ ī causa
posse scire ⁊ velle. q̄ faciūt causam esse ꝑfectā. iō tra/
ctatū illū in medio collocauit int̄ tractatū de trinita
te. ⁊ tractatū de reꝝ vniuersitate. sȝ q2 hmōi se tenēt
a deo ⁊ a deo sustentant̄. iō tractatꝰ iste in p̄mo libro
ponit̄. b ¶ Ammodo tractādū est. i. de scia ⁊c. Ur
hic male dicere. q2 potētia p̄cedit sciam ⁊ voluntatē
1 ergo male ordinat ī ꝓposito ⁊ male in exequēdo. R̄o.
dōm ꝙ duplex est loq̄ de istis. aut ī sua generalitate.
aut vt ꝯcurrūt ad vnū effectū. Si ī sua generalitate
sic cū scia sit respectu bonoꝝ ⁊ maloꝝ. faciēdoꝝ ⁊ nō
faciendoꝝ prior
est s̄m rationem
intelligēdi q̄ȝ po
tentia. Et potē/
tia cū sit r̄spectu
faciēdoꝝ ⁊ non
faciendoꝝ prior
est volūtate que
est respectu faci
endoꝝ bonoꝝ
tm̄. Si aūt loq̄/
mur de his ꝓut
ꝯcurrūt ad vnū
effectū. sic potē/
tia inq̄ȝtū potēs
est prima. inq̄ȝ/
tum exequens ē
vltima. Priꝰ em̄
est posse. deinde scire. ⁊ post velle. ⁊ postremo ē facere.
quod est ipsius potētie. Et quantū ad hūc actū magi/
ster ponit hic vltimo loco potentiā. sȝ in executiōe ꝯsi
derat ordinē s̄m maiorē generalitatē ⁊ minorem.
c ¶ Sapia vel scia dei ⁊c. diuersa sortit̄ noia. q̄. s. sūt.
sciētia. p̄sciētia. ꝓuidētia. dispositio. p̄destinatio. q̄rit̄
quō distigunnt̄ hec nomia. ⁊ videt̄ ꝙ insufficiēter enu
meret. q2 nō solū est ponere in diuinis p̄destinationē.
veꝝ ⁊ reprobationē. R̄o. dōm ꝙ hmōi noīa distinguū 2
tur sic. Diuina cognitio pōt ꝯsiderari. aut in se. aut in
cōparatione ad creaturas. Si in se. aut ꝓut dicit pu/
re cognitionē ꝑ modū speculatiōis. aut ꝓut dicit spe/
culationē iunctā affectioni. Primo modo est scientia.
scd̄o modo est sapia. Uel sic aut dic̄ cognitionē simpli
cem. aut ꝑ rationē nobilissimā sic̄ ꝑ cās nobilissimas.
q̄ ip̄e deꝰ sunt. Prio mō est scia. scd̄o mō ē sapia. Si au
tē ꝯsideret̄ ī cōpatiōe ad res. h̄ pt esse dupliciter. Aut

Predestinauit enī deꝰ ab eťno
hoīes ad bona eligēdo · ꝛ p̄de-
stinauit eis bona p̄parādo · Qr
hoīes p̄destinauit · aplꝰs ostēdit
dicēs · Predestinauit quos p̄-
sciuit fieri ꝯformes imagīs filij
sui · Et alibi · Elegit nos añ mū
di ꝯstitutionē · vt essemꝰ sancti ꝛ
īmaculati · Quot aūt bona eis
p̄parauerit · pph̄a Esa · ostēdit
dicēs · Oculꝰ non vidit deꝰ abs
te q̄ prepasti diligentibꝰ vel ex-
pectantibꝰ te · Ergo ab eterno
p̄destinauit quosdam futuros
bonos ꝛ beatos · i · elegit vt es-
sent boni ꝛ beati · ꝛ bona eis p̄-
destinauit · i · p̄parauit · Proui-
dentia aūt est gubernandoꝝ
que vtiqȝ eodē modo videť ac
cipi quo dispositio · Interdū tñ
puidentia accipiť p p̄scientia ·
Sapiētia vō vel sciētia de oībꝰ
est · s · bonis ꝛ malis · ꝛ de p̄senti
bus p̄teritis ꝛ futuris · ꝛ nō tm̄
de tp̄alibus · s etiam de eternis
Non eñ ita scit deꝰ ista tēp̄alia ·
vt seipsum nesciat · sed ipe solus
seipsum p̄fecte nouit · cuiꝰ scien
tie cōparatiōe oīs creature sci
entia imp̄fecta est ·

¶ Cū dei sciētia vel p̄sciētia sit
eterna · quō ḡ se habet ad tp̄a-
lia vel creata · b

Hic cōsiderari oportet vtrū sci
entia vel p̄sciētia vel dispositio
vel p̄destinatio potuerit esse ī
deo · si nulla fuissent futura · Cū
eñ p̄sciētia sit futuroꝝ · ꝛ dispo-
sitio faciendorū · ꝛ p̄destinatio
saluandoꝝ · si nulla essent futu-
ra · si nihil esset facturꝰ deꝰ · vel
aliquos saluaturꝰ · nō videť po
tuisse in deo esse p̄sciētia · vel di
spositio vel p̄destinatio · Potu
it aūt deꝰ nulla prescire futura
potuit nō creare aliquid · vł nō
saluare aliquos · Potuit ergo ī
deo non esse p̄scientia vł dispo-
sitio vł p̄destinatio · Ad hoc au-
tem ita a quibusdā opponiť · Si
inquiunt potuit p̄scientia dei ñ
esse in deo ab eterno · ꝛ potuit
nō esse · Si vero potuit nō esse ·
cum p̄scientia dei sit eiꝰ sciētia ·
ꝛ scientia sit eiꝰ essentia · potuit
ergo non esse ab eterno id qđ
est diuina eēntia · Ita ꝛ đ dispo
sitione ꝛ p̄destinatione que est
diuina essentia obijciunt · Ad-
duńt quoqȝ ꝛ alia ita loquētes ·
Si potuit deꝰ nō p̄scire aliqua ·
cum idē sit deo p̄scire qđ scire ·
ꝛ scire quod esse · potuit ḡ non
esse · Item cū idem sit deū pre-
scium esse · ꝛ deuz esse · si potuit
non esse p̄scius · potuit non esse
deus · Potuit aūt nō esse p̄sciꝰ ·
si potuit nulla p̄scire · at potuit
nulla prescire · quia potuit nul-
la facere ·

¶ Responsio q̄ p̄scientia ꝛ di-
spositio ꝛ p̄destinatio quasi re-
latiue dicūť ad futuras res · vł
faciendas · c

Ad hoc iuxta modulū nostre i-
telligentie ita dicimꝰ · Presciē-
tia ꝛ dispositio vel predestina-
tio ad aliquid dici videnť · Si-
cut eñ creator ad creaturā re-
latiue diciť · ita p̄scientia vel p̄-
scius ad futura referri videtur
ꝛ dispositio ad facienda · ac pre
destinatio ad saluanda · Verū-
tamenꝰ creator ita relatiue di- d
citur vt essentiā non significet ·
Prescientia vero vel prescius
ꝛ in respectu futuroꝝ dicitur · ꝛ
essentiā designať · Ita etiam di
spositio ꝛ predestinatio · Ideo-
qȝ cum diciť · si nulla essent futu
ra · non esset in deo prescientia
vel nō esset deus p̄scius · Quia
varia est ibi causa dicēdi · distin
gui oportet rationē dicti · Cum
ergo dicis · Si nulla essent futu
ra · non esset in deo prescientia
vel non esset p̄scius · Si in dicē-
do hanc causam attēdis · scz q̄
nulla essent subiecta eiꝰ presci-
entie · vnde ipsa possit dici pre-
scia · vel ipse presciꝰ · quod vtrū
qȝ dicitur propter futura · verꝰ
est intellectus · Sin autem ea
ratione id dicis q̄ non sit in eo
scientia qua p̄scit futura · vel q̄
ipse non sit deus qui est futuro
rum p̄scius · falsa est itelligētia ·

Predesti- nare q̄d sit · Ro · viij · Eph · j · cōnotat euentuz
ꝛ sic est p̄scientia
Aut effectum · ꝛ
hoc dupliciter ·
aut in cōseruan-
do · aut in guber-
nando · ꝛ sic est p
uidentia · Aut ī
efficiēdo · ꝛ h̄ du
pliciter · aut q̄n-
tum ad bonū na
ture ꝛ sic ē dispo
Isa · lxiiij ꝛ · j · Co · ij sitio · aut q̄ztum
ad bonū sup ad-
ditum · ꝛ sic est p̄
destinatio · Aut
q̄ztū ad eius p̄ua
tionem · ꝛ sic rep
batio Sed quia
priuatio grē nō
De q̄bꝰ p uidentia est effectus · sz de
fectus · ideo rep
batio nō hic nu-
meratur sed con
tinetur sub p̄sciē
De sapien- tia vel scia ꝛ de q̄bus · tie nomie · ꝛ ip̄m
sibi appropriat ·
Unde diuisio p̄t
sic formari · Co-
gnitio dei aut est
in se aut in cōpa
ratiōe · Si in se ·
aut p rationē no
bilissimā · ꝛ sic sa
piētia · aut p qua
lemcūqȝ rationē
ꝛ sic est scia · Si ī
cōparatiōe · aut
euentuū · ꝛ sic p̄-
scintia · Aut euē
tuū ꝛ effectuū · et
h̄ vel ī gubernā-
do · ꝛ sic est pui-
dentia · vel in effi
ciendo · ꝛ sic si re
spectu cuiuscūqȝ
nature · sic est di
spositio · si respe
ctu rōnalis · sic p̄
destinatio · Aut
euentuum ꝛ effe
ctuū ꝛ defectuuz
ꝛ sic reprobatio
que est p̄scientia
nominata ·
d ¶ Creator ita
dr̄ relatiue vt es-
sentiā nō signifi
Oppositio cet · Videť dice-
re falsum · nā cre
atio sig̃ficat mo
dū actiōis nō re
latōis · ḡ creator
silr̄ · ḡ non dr̄ ฿m
relationē a par-
te modi nec a
pte rei · istud
ꝯstat ḡ nullo
mō Itē videť
falsuz dicere
cū diċ q̄ eēn-
tiā nō signifi
cāt q̄ creatio
sig̃ficat aliq̄d
aut ḡ creatuz
aut increatū ·
Si creatū · ḡ
non dr̄ de deo
Si icreatū · ḡ
cū significz p
sonā signifi-
cat essentiam
Rº · dđz · q̄ rez
latiue dici ali
q̄d ē dupliciť
Aut q̄ signi
cat relatōz · si
cut noīa que
sūt ī p̄dicamē
to relatōnis ·
Aut quia ha
bet respectuz
ad annexum
sic cum oīs
actio dicat re
spectū ad pas
sum · siue s̄cm
et passum ad
agentem · sic
dr̄ relatiue · et
sic intelligit
mgr̄ đ h̄ noīe
creator et bñ ·
Aliud etiam
qđ diċ · q̄ nō
significat eēn
tiā dr̄ propť h̄
q̄ q̄zuis ipo-
nať diuīe eēn
tie · ꝛ iō đ sola
eiꝰ eēntia dr̄
฿m oēs · tñ de
eo a q̄ īponiť
fuit cōtrouer
sia · Quidam
eñ volūt di-
cere · q̄ noīa
sex generū nō
p̄dicāt aliq̄d
in deo sz ꝯp̄di
cāt Vñ actio
non videť di
cere aliquid ī
agente · sz ab
agēte · Et hu
ic videtur cō
sonare ratio ·
quia actio et
passio viden
tur esse cadē ·

Et iterum huic videtur consonare verbum Boetii de trini. quod alia genera rerum nec de creatore nec de creaturis predicantur. Ista opinio fuit satis probabilis. et huius fuit magister. et ideo dicit quod prescientia ratione scientie importat essentiam. sed creator tantum relationem. Uerumtamen illud hodie communiter non tenetur. Dicimus enim deum esse suam actionem. vt puta creationem et quoniam essentia est diuina actio. et hoc nomen creator imponitur ab actione. ideo non tantum impositum est essentie. verum etiam ab essentia. sed illam significat in relatione. Nec Boetius intendit dicere. quod talia non predicantur. sed quod non predicantur absolute. Si tamen velimus sustinere magistrum secundum communem opinionem. dicamus quod magister non vult dicere. quod creatio non importet diuinam essentiam. sed quantum ex vi vocabuli non dicit essentiam absolute. sed per modum relationis. siue sub appellatione relatiua. sed prescientia duo dicit. et scientiam et predestinationem. Ratione scientie dicit essentiam absolutam. vnde manet scientia re ipsa non manente. non sic est de creatione non enim est creatio nisi etiam sit creatura et secundum hoc verbum magistri non habet calumniam e ¶ Si nulla fuissent futura. esset tamen in deo scientia eadem. Uidetur male dicere. quia scientia nostra ponit res. et quando non ponit non est scientia sed opinio. vel alia acceptio minus nobilis. ergo cum de nobilitate scientie sit ponere rem. videtur multo fortius quod diuina essentia ponat que est nobilissima. Responsio. ad hoc breuiter dicendum. 5
quod est scientia qua habeo cognitionem de re. et est scientia qua scio rem esse. Prima scientia nec in nobis nec in deo ponit existentiam rei in proprio genere. nec de presenti nec de futuro. quod patet quia artifex habet cognitionem faciendi domum quam numquam faciet. Secunda vero scientia ponit rem tam in deo quam in nobis. sed in nobis. quia dependet. in deo quia connotat. et quantum ad primum modum loquitur magister. quod eadem scientia esset. sed non respectu eiusdem. et respectu tot. respectu quot modo est quantum ad secundum modum.

f ¶ Non est etiam etc. 6 Uult magister quod omnia sunt deo presentia. non solum que sunt. sed et que preterierunt. Quod quidem intelligitur illud. aut enim intelligitur deo presentia secundum veritatem. aut de presentia secundum cognitionem. Primo modo falsum est. Constans enim est quod antichristus non est in deo secundum veritatem presens. si habet cognitionem. quia habet cognitionem presentium preteritorum. et futurorum. sed si sic. cum hanc habeat etiam anima quod similiter omnia sunt ei presentia. Responsio. dicendum quod non omnia dicuntur esse presentia secundum veritatem existentie rerum. sed secundum cognitionem. quia actu cognoscit presentia. preterita et futura. et circa actum sue cognitionis semper est presentialitas. ita quod nulla successio cognitionis dei est in nunc quod complectitur omnem successionem sine mutatione. et ideo omnia sunt ei presentia ex hac duplici causa. Quamuis autem creatura habeat cognitionem de presentibus preteritis et futuris. quia tamen cognitio eius transit in preteritum et futurum et noua generatur cognitio ex rei existentia. ideo non dicitur quod omnia sunt presentia creature. sicut dicitur quod omnia presentia sunt deo. et ideo non ponitur memoria in deo. quoniam memoria respicit preteritum. nec tantum in re. sed vt etiam actus illius cognitionis transit in preteritum. sed prescientia non dicit ratione siue actum scientie vt futurum. et ideo in deo conuenienter ponitur.

Similiter et ille locutiones determinande sunt. et potuit non esse prescientia dei. vel potuit non esse prescius. et potuit deus non prescire aliqua. id est potuit esse quod nulla futura subiecta essent eius scientie. et ita non posset dici prescius vel prescire. vel scientia eius prescientia. non tamen eo minus ipse esset. vel eius scientia. Sed non posset dici prescius. vel prescire. vel prescientia. si eius scientie futura nulla forent subiecta. Similiter de dispositione et predestinatione vel prouidentia. Hec enim vt dictum est ad temporalia referuntur. et de temporalibus tantum sunt

¶ Quod scientia dei non tantum est de temporalibus sed etiam de eternis. d

Scientia vero vel sapientia non tantum de temporalibus sed etiam de eternis est. Ideoque et e si nulla fuissent futura. esset tamen in deo scientia eadem que modo est. nec minor esset quam modo. nec maior est quam esset. Sciuit ergo deus ab eterno eternum. et omne quod futurum erat. et sciuit immutabiliter. Scit quoque non minus preterita et futura quam presentia. et sua eterna sapientia et immutabili. scit ipse omnia que sciuntur. Omnis enim ratio superne et eterne sapientie (vt ait Ambro.) in eo est. quia omnem sapientiam et scientiam capit sua immensa sapientia.

¶ Cum dei scientia sit entis. quomodo quidem cognoscit non entia. e

Propterea omnia dicuntur esse in deo et fuisse ab eterno. Unde Augustinus super Gen. Hec visibilia inquit antequam fierent non erant. quomodo quidem nota deo erant que non erant? Et rursus. Quomodo ergo ea fecerat que sibi nota non erant. non enim quicquam fecit ignorans. Nota ergo fecit. non facta cognouit. Proinde antequam fierent. et erant. et non erant. erant in dei scientia. non erant in sua natura. Ipsi autem deo non audeo dicere alio modo innotuisse cum ea fecisset. quam illo quo ea nouerat vt faceret. Apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Iac. i. Ecce hic habes quod hec visibilia antequam fierent in dei scientia erant. Ex hoc ergo sensu omnia dicuntur esse in deo. et omne quod factum est dicitur vita esse in ipso. non ideo quod creatura sit creator. vel quia ista temporalia essentialiter sint in deo. sed quia in eius scientia semper sunt que vita est.

¶ Quod eadem ratione dicuntur omnia ei presentia. f

f Inde est etiam quod omnia dicuntur ei presentia esse. non solum ea que sunt sed etiam ea que preterierunt. et ea que futura sunt. secundum illud. Qui vocat ea que non sunt tamquam ea que sunt. Ro. iiij. Quia vt ait Amb. in li. de tri. Ita cognoscit ea que non sunt vt ea que sunt. Ambro. et hac ratione omnia dicuntur esse in eo vel apud eum siue ei presentia. Unde Aug. super illum locum ps. Aug. Et pulcritudo agri mecum est. Ideo inquit mecum est. quia Ps. xlix. apud deum nihil preterit. nihil futurum est. Cum illo sunt omnia futura et ei non detrahuntur iam preterita. Cum illo sunt omnia cognitione quadam ineffabili sapientie dei. Ecce hoc aperit Aug. ex quo intelligentia accipienda sunt huiusmodi verba. omnia sunt deo presentia. in deo sunt omnia. vel cum deo. vel apud deum. vel in eo vita quia ineffabilis omnium cognitio in eo est.

AD intelligentiā p̄sentis distinctionis querit̄ de ratiōe diuine cognitōis que ydea consueuit appellari. Primo querit̄. vtrū in deo sit ponē/da ratio ydealis. Secūdo dato ꝙ sic. querit̄ vtrū ha/beat pluralitatē ſm rem. Tertio vtrū habeat plurali tatē ſm rationē. Quarto vtrū habeat pluralitatē ſm numerū vniuersaliū an singulariū. Quinto vtr̄ habe at pluralitatē ſm numerū finitū vel infinitū. Sexto vtrū in ydeis sit pluralitas ſm numerū ordinatū vel confusum.

¶ Questio I a

Utrū in deo sit ponere ydeas. Et ꝙ sic oñdit̄ primo au toritate Aug. li. lxxxiij. q. ꝙ ydee sunt forme eterne et incōmutabiles q̄ in diuina intelligētia cōtinentur. Ex his trib9 cōditionib9 cōcludit̄ ꝙ ydea sit in deo. ¶ Itē ratiōe ostendit̄ sic. Omē agēs rationabiliter nō a casu vel ex necessitate p̄cognoscit rē anteq̄ sit. sed omis co/gnoscēs habet rē cognitā vel ſm veritatē. vel ſm simi litudinē. sed res anteq̄ sint nō possunt haberi a dō ſm veritatē. ḡ ſm similitudinē. sed similitudo rei ꝑ quam res cognoscit̄ ⁊ ꝓducit̄ ydea est. ḡ ⁊c. ¶ Itē omne qđ determiate ducit in alter̄ cognoscendū. hꝫ penes se si militudinē cogniti. vel ip̄m est ei9 similitudo. sꝫ specu lum eternū mētes se videntiū ducit in cognitionē om niū creator̄. sicut dicit Aug9. ꝙ recti9 ibi cognoscunt q̄ alibi. ḡ restat ꝙ in eo resident similitudines ⁊ restat ꝙ sunt in eo sicut in cognoscēte. q2 nō tm̄ alijs rep̄sen/tat sꝫ sibi. sꝫ h̄ est tota rō ydee. ḡ ⁊c. ¶ Itē q2 res a deo ꝓ ducunt̄. ideo sunt in deo tanq̄ in efficiēte. ⁊ de9 verissi me est efficiēs. similiter q2 ab ipso finiunt̄. ideo verissi me est finis. ḡ pari ratiōe quia ab ip̄o cognoscunt̄ ⁊ ex primunt̄. ꝑ seip̄m de9 est verissime exēplar. sꝫ exēplar nō est nisi in quo sunt rer̄ exemplatar̄ ydee. ḡ ⁊c. Cō tra. Diony. de diui. no. cognoscit diuin9 intellect9. sꝫ ex seipso. ⁊ ꝑ seipsum. nō ſm ydeā singulis īnitens. sꝫ ſm vnā excellētie causam omīa noscēs ⁊ cōtinens. er/go de9 singula nō cognoscit ꝑ ydeā. ¶ Itē ratiōe videt̄ quia ydea dicit rationē similitudinis. ⁊ similitudo di cit rationē ꝯueniētie. dei aūt ad creaturā cū sit summa distātia. nulla est ibi ꝯuenientia. aut si est. minima est ergo aut nulla similitudo. aut minima. aut ergo nō est ydea in deo. aut si est. ſm rationē imꝑfectū est. sꝫ nihil imꝑfectū ponendū est in deo. ḡ ⁊c. ¶ Itē nobilissimus modus cognitiōis est deo attribuēdus. sꝫ cognitio per rei essentiā est nobilior q̄ ꝑ similitudinē rei. ḡ deus co/gnoscit ꝑ essentiā rei. nō ꝑ similitudinē. sed ydea est si/militudo nō essentia rei. ḡ ⁊c. ¶ Itē ydea nō est neces/saria nisi ad dirigendū in cognoscēdo. ⁊ regulandū in oꝑando. sed nihil indiget dirigēte vel regulāte nisi qđ potest errare ⁊ deuiare. deus aūt nullū hor̄ habet. ergo frustra ponunt̄ in deo ydee. ¶ R°. dōm ꝙ circa h̄ du/plex fuit opinio. Quidā em̄ dixerūt ꝙ deus nō cogno scit ſm rationē ydee. sed ſm rationē cause. ⁊ ponunt si mile. sicut si punct9 cognosceret suā virtutē. cognosce ret lineas ⁊ circūferentiā. Similiter si vnitas haberet potentiā cognitiuā ꝑ quā ꝯuerteret se sup2a se. cogno sceret omnes numeros. Per hūc modū dicūt in deo eē Quoniā em̄ deus virtutē habet producendi omīa ⁊ co gnoscit totā suā virtutē. ideo cognoscit omīa. ⁊ hoc di cunt Diony. sensisse cū dixit. ꝙ nō ſm ydeā. sꝫ ſm vnā excellētie causam cognoscit omīa. Sed hec positio nō potest stare. Primū quidē quia deus cognoscit ꝑ col/lationē deueniēdi a p̄ncipio ad principiatū. sed simpli ci aspectu. Et iter̄. omē cognoscēs inquantū h̄mōi. si mile est cognoscibili. ḡ habet eius similitudinē. vł ip̄m est similitudo. Rursus. omīs cognoscens iō distincte ꝓducit quia distincte cognoscit. non ecōuerso. ḡ ratio ꝓducendi nō est ratio cognoscendi. Et iter̄. aliqua co gnoscit que ab ipso non sunt. Propter hec ⁊ similia ē aliter dicendū. ideo est alia positio ⁊ ſm sanctos ⁊ ſm ph̄os. ꝙ deus cognoscit ꝑ ydeas. ⁊ habet in se ratiōes ⁊ similitudines rer̄ quas cognoscit. in quib9 nō tm̄ ipse cognoscit sed etiā aspicietes in eū. ⁊ has rōnes vocat Aug9. ydeas ⁊ causas p̄mordiales. ¶ Ad intelligēti/am aūt obiector̄ intelligendū. ꝙ ydea dicit̄ similitudo rei cognite. Similitudo autē dupliciter d2. Uno mo/do ſm ꝯuenientiā duor̄ in tertio. ⁊ hec est similitudo ſm vniuocationē. Alio modo ē similitudo ſm ꝙ vnū est similitudo alteri9. ⁊ hec similitudo nō ꝯcernit cōue nientiā in aliquo cōmuni. quia similitudo seipsa est si milis nō in tertio. ⁊ hoc modo dicit̄ creatura similitu/do dei. vel ecōuerso deus similitudo creature. Hoc mo do sumēdo similitudinē. similitudo est rō cognoscendi ⁊ hec d2 ydea. Sed aliter est in nobis. aliter in deo. In nobis quidā ratio cognoscēdi est similitudo. cognitū est veritas. Nā in nobis est similitudo accepta et im/pressa ab extrinseco. ꝓp̄t ꝙ h̄ intellect9 noster respectu cogniti est passibilis ⁊ nō actus purus. ideo fit ī actu ꝑ aliquid cogniti qđ est similitudo ei9. In deo autē est ecōuerso. quia ratio cognoscēdi est ipsa veritas. et co/gnitū est similitudo veritatis sc̄ ipsa creatura. Et q2 ratio cognoscendi cōsistit in ipsa veritate prima. ideo ratio cognoscendi in deo est summe expressiua. Et qm̄ omne id qđ summe exprimit. ꝑfectissime assimilat co/gnitum assimilatiōe cōpetenti cognitioni. ideo patet ꝙ ipsa veritas ex hoc ꝙ facit cognoscere est similitu/do expressiua ⁊ ydea. Ecōtrario est in nobis. q2 eo ipso ꝙ est similitudo facit cognoscere. Ex his patent obie/cta. ¶ Quod em̄ obijcitur ꝙ nō est ſm ydeam singulis innitens. Dicendū ꝙ Dionysius ex hoc nō vult remo uere rationē ydee a deo. sed vult dicere ꝙ non sic est si/militudo ⁊ differētia ydear̄ ſm singula sicut in nobis. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ nulla est conueniētia vł minima. Dicendū ꝙ est similitudo vniuocatiōis siue participationis. ⁊ similitudo imitationis et expressio nis. Similitudo participatiōis nulla est omnino. q2 nihil est cōmune. Similitudo imitatiōis est modica. quia in modico potest finitū imitari infinitum. vnde semꝑ maior est dissimilitudo q̄ similitudo. Similitu do vero expressionis est summa. quia causat̄ ab inten/tione veritatis vt visum est. que est ipsa expressio. ideo deus summe omīa cognoscit. ¶ Ad illud quod obijci/tur tertio. ꝙ nobilior est cognitio ꝑ essentiā. Dicendū. ꝙ est similitudo causata a v̄itate rei extra. ⁊ de hac ver̄ est ꝙ nunq̄ ita ꝑfecte exprimit rem sicut ipsa res si p2e senter esset apud animā. ⁊ hac similitudine nō cogno/scit deus. Est alia similitudo que est ipsa veritas exp̄s/siua cogniti. ⁊ eo similitudo q̄ veritas. ⁊ hec similitu/do melius exprimit rem q̄ ipsa res seipsam exprimat. quia res ipsa accipit rationē expressionis ab illa. sꝫ ſm hanc est ꝑfectior cognitio. ⁊ hac cognoscit de9. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ ydea est ad regulandū ⁊ dirigendū. dicendū ꝙ regulari ⁊ dirigi potest esse dupliciter. aut per regulā differentē a directo ⁊ regulato. ⁊ hec ponit imperfectionē ⁊ possibilitatē erroris. Aut ꝑ regulam. que est idē quod regulatū. ⁊ hoc ponit impossibilitatē erroris. Quia em̄ regula errare nō potest. ⁊ de9 est ipsa regula ⁊ ydea. ideo impossibile est eū errare. ⁊ sic patet ꝙ ydea in deo nō ponit defectum ⁊ imperfectionē. sed complementum.

Questio II b

Utrum sit ponere pluralitatē in ydeis ꝭm rem. Et ꝙ
sic. videt᷑. q2 Aug⁹. dicit ꝙ ydee sunt forme eterne ⁊ in
cōmutabiles. ſ3 si sunt forme. sunt pluref. ⁊ cum forma
dicat ip̄m qđ est ydea absolute. tūc videt᷑ ꝙ sunt plēs.
ꝭm id qđ sunt absolute. ¶ Itē ydea est similitudo exp̄/
mens ydeatū ꝭm totū. ſ3 quecūq3 vni ⁊ eidē ꝭm totum
sunt similia nullo modo differūt ab inuicē. ḡ si ydea om
nium ꝭm id qđ est esset vna. tūc oīa essent indifferētia.
¶ Itē si ydea est vnū quid. aut vna cōmunis. aut vna
ꝓpria similitudo. Si vna cōmunis. ḡ ꝑ ipsam nunq̄3
res distinguunt᷑. Si vna ꝓpria. ḡ ꝑ ipsam nunq̄3 plu/
ra cognoscunt᷑. ¶ Itē si ydea est ratio cognoscēdi. sed
vnūquodq3 cognoscēs cognoscit ꝭm exigentiā ratōis
cognoscendi. ergo si ydea est vnū quid. cū in vno non
cadat distinctio. deus nō cognoscit res distincte ſ3 in/
distincte. ¶ Contra. Aug⁹. vj. de tri. fili⁹ est ars que
dam omīpotētis dei plena omniū rationū viuentium
⁊ oīa in ip̄o vnū sunt. ¶ Itē qđ ꝑfecti⁹ est. deo est at/
tribuendū. sed ꝑfecti⁹ est vno posse cognoscere plura ⁊
oꝑari q̄3 pluribꝰ. ḡ deo est attribuendū. ḡ de⁹ vna ydea
cognoscit. ¶ Itē in omni genere cause stat⁹ est in vno
simplici. vt ꝑ3 te in genere efficiētis ⁊ finis. ḡ cum de⁹
sit exemplar in quo est omīmode status. ergo ī deo est
summa vnitas. ſ3 exemplar qđ cōtinet multa nō ē om
nino vnū ⁊ simplex. ḡ in diuio exēplari nō est nisi vna
15 ydea ꝭm rem. ¶ R⁹. ad intelligentiā p̄dictoꝝ est notā
dum ꝙ hic fuit duplex opinio. Quidā em̄ dixerunt ꝙ
ydee in deo ꝭm rem habēt distinctionē. Dixerūt em̄ ꝙ
est ꝯsiderare vniuersitatē formaꝝ in deo. in anima. ⁊ ī
mūdo siue in materia. Et in materia siue in vniuerso
habēt distinctionē ⁊ cōpositionē ⁊ oppositionē. q2 sūt
ibi materialiter. In aīma ꝟo humana habēt distincti/
onem ⁊ cōpositionē. sed nō habēt oppositionē. ⁊ hoc q2
sunt ibi aliquo modo sp̄ūaliter. nō tamē omīno. quia
sunt a rebꝰ extra. ideo est cōpositio. differūt em̄ ab aīa.
In deo habēt distinctionē. sed nō cōpositionē nec op/
positionē. ꝓpter summā simplicitatē. ⁊ q̄3uis ī deo sint
distincte. sunt tamē vnū exemplar. sicut plures forme
particulares in sigillo faciūt vnū sigillū. S3 ista posi
tio q̄3uis in sui initio videat᷑ ꝓbabilis. in fine tamē cō
tinet errorē. Nā si in deo esset ponere ydeas realit᷑ dif/
ferentes siue distinctas. tūc esset ibi alia pluralitas re
alis q̄3 sit pluralitas ꝑsonalis. qđ abhorrēt aures pie.
Si dicas ꝙ nō est pluralitatē absolutā ponere sed re/
spectiuā. tūc quero de illo respectu. aut est aliquid. aut
nihil. Si nihil. nulla ē ibi realis distinctio. Si aliq̄d.
nō est dare nisi diuinā essentiā. sed oīa essentialia in
deo vnū sunt. Et ideo est alia positio. ꝙ ydee sunt vnū
ꝭm rem. ⁊ hoc patet sic. ydea in deo dicit similitudinē
que est ratio cognoscēdi. illa aūt ꝭm rem est ipsa diuia
veritas. sicut supra monstratū est. ⁊ q2 illa est vna. pa
tet ꝙ ꝑ eā omnes ydee vnū sunt. ⁊ hoc dicit Aug⁹. ex
presse. q2 in illa arte omnia sunt vnū. ¶ Ad illud ḡ qđ
16 obijcit᷑ ꝙ sunt forme. dicendū ꝙ forma duplex est. s. for
ma que est ꝑfectio rei. ⁊ forma exemplaris. Et Aug⁹.
accipit ydeas in ratione forme ꝓ forma exēplari. vtra
q3 tamē relatiue dicit᷑. illa ad naturā quā informat. sed
ista ad exemplatū. ⁊ ideo quia forma dicit vt ad alteꝝ
sicut similitudo. quādo dicunt᷑ plures forme. nō ex h̄
notatur ꝙ in ydeis sit pluralitas ꝭm re3 siue ꝭm id qđ
sunt. sed ꝭm id ad qđ sunt. id est. ad ea que sunt extra.
17 sc3 ratione cōnotatoꝝ. vt sunt ip̄a ydeata. ¶ Ad illud
quod obijcitur. ꝙ ydea est similitudo exp̄imēs ꝭm to/
tum. ergo ⁊c̄. Ad hoc est vnus modus dicēdi. ꝙ ydea
non dicit similitudinē aliquā per quā cognoscens as/
similatur alijs. sed cui multa assimilant᷑. et multa pos/
sunt assimilari vni. sicut si a forma sigilli eadē fiat ex/
pressio figure ī cera. potest esse ab eadē forma vna mul
te ⁊ varie imp̄ssiones. ꝭm ꝙ sigillū magis ⁊ minus im
primitur. Sic in deo intelligūt. quoniā multitudo ī re
bus venit ꝭm gradus ⁊ approximationē ad ipsum esse
diuinū. Sed illud nō sufficit dicere. quia de⁹ facit om
nia diuersa ꝭm formā. non tm̄ ꝭm gradū ⁊ dignitate3
⁊ illa cognoscit per vnū ꝭm rem. quod quidē est simili
tudo cogniti. Si tu dicas. ꝙ hoc est quia deus seipso
cognoscit sicut seipso agit. ideo sicut vno agit multa.
ita vno cognoscit multa. Adhuc nō est solutum. quia
adhuc manet questio quomodo ipse deus possit assi/
milari multis. Propter hoc dicendū ꝙ similitudo q̄/
dam est ꝭm proprietatē generis. et de hac non est dubi 18
um ꝙ non potest esse vna pluriū genere differentium.
⁊ hec est similitudo que exprimit᷑ ⁊ causatur a re gene/
ris determinati. Alia est similitudo simpliciter extra
genus. ⁊ hec quia ad hoc genus non artatur. qua rati
one est hui⁹. eadē ratione est ⁊ illius. ⁊ qua ratione est
hui⁹ ꝭm partē. eadē ratiōe ꝭm totū. ⁊ talis similitudo
est diuina veritas. ⁊ ydea in đo. Si tu queras quomo
do hoc possit intelligi. aliqualit᷑ intelligi potest. q̄3uis
nō possit aptari oīno simile. Cū em̄ illa similitudo sit
actus purus. et ipsa veritas (sicut dictum est) ⁊ om/
nia alia cognoscibilia quātumcūq3 nobilia. ꝭm id qđ
sunt cōparentur ad ipsam per modū passibilis. sicut
vnum ꝭm formā. potest assimilari pluribus ꝭm natu/
ram diuersis. sic in ꝓposito. vna realis similitudo po
test esse omniū cognoscibiliū. ⁊ potest poni exemplu3
in luce aliquo modo. que vna ꝭm numerum exprimit
multas ⁊ varias species colorū. In cognitione aute3
nostra. quoniā se habet per modū possibilis respectu
cogniti. ⁊ quodāmodo informabilis ab illo. non po/
test inueniri similitudo. immo inuenitur dissimilitu/
do. ⁊ aspiciendo ad cognitionē nostrā videtur nobis ī
deo non esse intelligibile. ¶ Ad illud qđ querit᷑. vtrū 19
illa similitudo sit propria vel cōmunis. Dicendum ꝙ
deus nō dicitur causa vniuersalis nec particular᷑ sim
pliciter. sed aliquid habet de nobilitate cause vniuer/
salis. quia potest in plurimos effectus. Similiter ali
quid de causa particulari. quia immediate ⁊ sufficien/
ter potest in effectū quemlibet. Sic in cognitione dei
intelligendū. ꝙ nec omnino est in vniuersali. nec om/
nino in particulari. Similiter de similitudine ⁊ ydea
intelligendū est. ꝙ cōmunis est quantū ad differenti/
am ⁊ amplitudinē. propria vero quantū ad discretissi
mam expressionē. Ratio huius est quia est similitudo
exprimens. non impressa nec expressa. Quia omnino
exprimens. ideo summe exprimit ⁊ ꝭm omnes cōditio
nes. Et rursus ex hoc ꝙ non est expressa. ideo non est
artata nec limitata. sed extendit se ad omnia. sicut di/
uina essentia. q̄3uis tota sit in vno. non tamen sic est ī
vno. sic ꝙ non sit in alio. ¶ Ad illud quod obijcit᷑ vl/ 20
timo ꝙ cognoscit ꝭm exigentiā rationū. Dicendū. ꝙ
sicut ratio cognoscēdi est vna. ⁊ tamen plura cognita
distinctissime representat ꝭm proprias conditiones.
sic diuina cognitio quantū ad modū cognoscendi qui
est in ipsa est vna ⁊ simplex. non distincta. sed in com/
paratione ad obiectū distincte cognoscit. Quando ḡ
dicitur. deus cognoscit omnia distincte. si distinctio
ponitur in cognitione per cōparationē ad cognoscen
tem. falsa est. si aūt per cōparationē ad cognitū. sic ha
bet veritatem.

¶ Questio III c

Utrū in ydeis sit pluralitas ſm ratione̅. Et ꝙ sic. oste̅
ditur h modo. Augꝰ. li. lxxxiij. q̄stionū. Alia ratione
co̅ditus est homo. alia equꝰ. ḡ si ydea dicit ipsam ro̅ne̅
cognoscendi. necesse est ꝙ plurificet̃ ſm ratione̅. ¶ Ite̅
hoc ipsum ostendit̃ ex modo loque̅di ꝛ diffinie̅di. quia
Augꝰ. loquit̃ in plurali. ꝛ diffinit in plurali ip̄as yde
as. dicens ꝙ sunt forme. ḡ plurificant̃ re vel ratione.
sed no̅ re. ergo ro̅ne. ¶ Ite̅ ydea dicit similitudinē ad
cognitū. sed similitudo q̄uis in deo sit quid absolutū.
habet tame̅ modū dice̅di ad alteꝝ siue respectū. ſ plu/
rificatio similitudinis relatiue est a re cui assimilatur.
ergo cū res ideate sint plures. ydee sunt plures ſm ra
tione̅ dice̅di. ¶ Ite̅ deus anteq̄ res ꝓducat. distincte
cognoscit ꝛ actu. sed no̅ est distinctio in deo cognosce̅
te nec in cognito. ḡ oportet ꝙ sit in ratio̅e cognosce̅di.
¶ Contra. Si est plurificatio ſm ratione̅. cū no̅ sit re
tunc videt̃ ista pluralitas no̅ esse aliud q̄ vanitas.
¶ Ite̅ si est in hoc nomine ydea pluralitas. aut ratio̅e
eius qd̄ est. aut ro̅ne eiꝰ ad qd̄ est. Non ro̅ne eius qd̄ e̅
quia est diuina essentia. Si ratio̅e eiꝰ ad qd̄ est. ḡ cum
verbū ꝛ exemplar ꝛ ars dicant respectū ad creaturam
salte̅ ſm nome̅ debe̅t plurificari. qd̄ tamen falsum est.
¶ Ite̅ si ydee sunt plures no̅ ꝓpter significatū sed ꝓpter
co̅notatū. tūc quero. aut generatū illud est eternū. aut
tempale. Si eternū. ergo videt̃ ꝙ plura sint ab eterno
Si tempale. ḡ videt̃ ꝙ ydea no̅ dicat̃ de deo nisi ex tp̄e.
sicut nec dominꝰ nec creator dicunt̃ nisi ex tp̄e. ¶ Ite
ydee si sūt plures ꝓpter ydeata. aut ergo ſm esse qd̄ ha/
bent ydeata in deo. aut in ꝓprio genere. Si ꝓpter ee̅ qd̄
habe̅t in deo. Co̅tra. in deo sunt vnū. ergo ratio̅e illiꝰ
esse no̅ possunt dici plures. Si ꝓpter esse qd̄ habe̅t i̅ ꝓ
prio genere. sed no̅ habe̅t nisi ex tp̄e. ergo vel ydee non
sunt plures nisi ex tempe. vel tempale est causa eterni
quoꝝ vtrūq̄ est inco̅ueniens. ¶ Ite̅ ydea aut dicit ali
quid. aut nihil. Si nihil. ergo nec pluralitate habet nec
vnitate̅. Si aliquid dicit. ḡ si sūt plures ydee. sūt plu/
res res. ḡ si plures ydee sunt ab eterno. plures res sūt
ab eterno. sed no̅ plures res ꝑsonaliter. q2 ydea no̅ di/
cit quid ꝑsone. ergo plures essentialiter. ¶ Rꝰ. dōm.
21 ꝙ sicut patet ex p̄dictis dis. xxx. q̄uis in deo nullus sit
respectꝰ ad creaturā a parte rei. tame̅ ꝯtingit ip̄am es
sentiā significari in respectu ad creaturā ꝑ multa no/
mina. nec tame̅ hoc nome̅ siue vocabulū ydea est vanū
intelligendū. igit̃ esto ꝙ hoc nomen ydea significet di
uinam essentiā in co̅paratione siue in respectu ad cre/
aturā. Ydea em̄ est similitudo rei cognite. que q̄uis in
deo sit quid absolutū. tame̅ ſm modū intellige̅di dicit
respectū mediū inter cognoscens ꝛ cognitū. q̄uis ille
respectus ſm re̅ plus se teneat ex ꝑte cognoscentis. q2
est ip̄e deus. tame̅ ratio̅e intellige̅di siue dice̅di similitu
do plus se tenet ex ꝑte cogniti. ꝛ q̄m cognosce̅s e̅ vnū
ꝛ cognita sunt multa. ideo om̄es ydee in deo sunt vnū
ſm rem. sed tn̄ plures ſm ratione̅ intellige̅di siue dice̅
di. Un̄ co̅cedende sunt om̄es ratio̅es in deo esse vnum
quid. sed no̅ vnā ydeā siue ratione̅. sed plures ¶ Ad il
22 lud ergo qd̄ obijcit̃. ꝙ isti rationi subest ex ꝑte rei. Di/
cendū ꝙ falsū est. q2 respectui subest ex ꝑte dei essentia
non respectꝰ. ex parte ṽo creature subest verꝰ respectꝰ
ꝛ ideo respectꝰ ille signatus no̅ inducit falsitate̅ sic plu
ralitati respectuū. q̄uis no̅ subsit pluralitas ex ꝑte dei
subest tame̅ ex ꝑte co̅notatoꝝ. vnde respectꝰ ille sic plu
rificatꝰ no̅ habet falsitate̅ nec vanitate̅ ¶ Ad illud qd̄
23 obijcit̃. ꝙ verbū ꝛ ars dicunt respectū. Dicendū est ꝙ
dicūt. sed aliter q̄ ydea vel ratio. quia ydea siue ro̅ co/
gnoscendi plus se tenet ſm ratione̅ intellige̅di ex parte
cogniti. Similitudo em̄ ſm ꝙ huiuſmo̅i no̅ dicit respectū
ad id in quo est sed cuiꝰ est. sed verbū plꝰ se tenet a ꝑte
dice̅tis. similiter ꝛ ars ꝛ exemplar ex ꝑte ꝓduce̅tis. Et
quia multa sunt cognita ꝛ vnū cognoscens. ideo ydee
sunt plures ꝛ ars tm̄ vna. Ul̕ aliter. ratio ꝛ ydea dicūt
respectū ad res inquantū distincte sunt. no̅ sic alia vo
cabula. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃. ꝙ co̅notata sunt plura 24
ab eterno. dōm ꝙ pluralitas est in ydeis ratione con/
notatoꝝ. sed de co̅notatis est loqui dupliciter. aut in/
quantū sunt. aut inquantū co̅notata. Inquantū sunt
sic sunt solū ex tp̄e. inquantū aūt co̅notant̃. sic possunt
co̅notari ꝛ eternaliter ꝛ tp̄aliter. Eternaliter q2 respe/
ctus importat̃ in habitu. sicut ꝑ hoc nomen p̄destina/
tio. ideo p̄destinatio est eterna. quia co̅notat effectum
no̅ in actu sed in habitu. Tempaliter vero quando re
spectus importat̃ in actu. sicut ꝑ hoc verbū creare. q̄/
niam ḡ si co̅notant̃ tp̄alia vt futura sunt. ꝛ futura sūt
multa. ideo co̅notant̃ vt multa. sed tn̄ sic co̅notata q̄/
uis ab eterno co̅notent. no̅ tame̅ sunt ab eterno. sed ex
tempe. ita multitudo co̅notatoꝝ q̄uis ab eterno dica 25
tur. tame̅ no̅ ponit reale̅ multitudine̅ nisi ex tp̄e ¶ Ad
illud qd̄ querit̃ vtrū ſm esse ydeatoꝝ sint ydee plures.
dōm ꝙ sic ſm esse qd̄ habiture sunt res ydeate. ꝛ in ꝓ/
prio genere. ꝛ q̄uis illud no̅ habeāt nisi ex tp̄e. tamen
ab eterno fuerūt habiture. ꝛ ydee sunt reꝝ vt future sūt
ideo intelligunt̃ no̅ tm̄ plures ex tp̄e. veꝝ etiā ab eter/
no. Sic differt p̄destinatione̅ fuisse ab eterno ꝛ repro/
batione̅ no̅ ratione eiꝰ qd̄ fuit ab eterno. sed ratio̅e eiꝰ
qd̄ futuꝝ erat ex tp̄e. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃. si plures 26
ydee. ergo plures res. Dicendū ꝙ ydea no̅ dicit tm̄ qd
est. sed respectū ad id qd̄ futuꝝ est. vel etiam potest ee̅.
ꝛ ratione illius respectꝰ recipit plurificatione̅ Et q2 il
le nihil ponit in actu sed solū in pote̅tia. hinc est ꝙ plu
ralitas ydeaꝝ eterna no̅ ponit aliquā pluralitate̅ actu
alem. sicut no̅ ponit̃ si dicatur ꝙ potest facere plura.
Sed hoc nomen res absolute importat quod dicit. et
ideo cū dicit plures res esse. ponitur pluralitas i̅ actu
ꝛ ideo argumentū no̅ valet. ꝛ ideo est ibi quid ꝛ simpli
citer. Sicut si dicat̃ plura sunt possibilia deo. vel plu
ra sunt cognita. ergo plura sunt. Nec sic valet. plures
ydee sunt. ḡ plures res sunt. q2 ydee no̅ sunt plures ra/
tione eiꝰ qd̄ sunt. sed ro̅ne eiꝰ ad qd̄ sunt.

¶ Questio IIII d

Utrum ydee plurificent̃ ꝑ co̅paratione̅ ad ydeata. ſm
multitudine̅ ydeatoꝝ quantū ad diuersitate̅ vniuersa
lium vel singulariū. Et ꝙ singulariū videtur. q̄m per
ydeas est ratio distingue̅di. sed deus no̅ tm̄ distinguit
vniuersale ab vniuersali. sed etiā singulare a singula/
ri. Sed q2 distinguit vniuersale ab vniuersali. io̅ ha/
bet pluriū vniuersaliū ydeas ꝛ rationes. vnde alia ra
tione co̅ditus est equꝰ. alia ratione co̅ditus est homo.
ergo ꝛc̄. ¶ Ite̅ cognitio rei verissima. est rei ſm totali
tatem. sed singulare aliquid addit supra vniuersale. ḡ
cum deꝰ totū cognoscat. no̅ tm̄ habet ydeā vniuersalis
sed etiā supadditi. s. singularis. similiter ꝛ alterius sin
gularis. ḡ si addita sunt diuersa ſm ratione̅ siue multi
tudine̅ ydeale̅. patet ꝛc̄. ¶ Item deꝰ quosdā ex homini
bus p̄destinat. quosdā reprobat. sed alia ratio̅e quos/
dam p̄destinat. ꝛ alia ratione quosdam reprobat. ḡ ſm
aliā ratione̅ ꝛ ydeā sunt p̄sciti ꝛ predestinati in deo. sed
hec est diuersitas indiuidualis siue numeralis. ḡ ꝛc̄.
¶ Item ydea multiplicat̃ in diuinis ratio̅e respectus
ꝛ relatio̅is ad ydeatū. ḡ multiplicato vno. multiplica
tur ꝛ reliquū. cū homo qui est ydeatū multiplicetur in

diuersis indiuiduis fm rem. multiplicabit ydea respe
ctu illoꝝ fm rationē. ¶ Cōtra. Aug⁹. ad nebridiū. di
co quantū ad hoīem faciendū ptinet. tm̄ quandā hoīs
nō meā vel tuā ibi esse rationē. g̊ multiplicatio vel di/
stinctio ydeatoꝝ. attendit solū fm diuersitatē vniuer/
salium. ¶ Itē artifex creatus p vnā ydeā pducit mul
ta. g̊ cum h̄ sit nobilitatis. deus p vnā ydeā re ꝛ ratiōe
multa diuerso numero pducit. ¶ Itē singulare vt sin
gulare est cōpositius vniuersali. g̊ si est ydea in deo sin
gularis vt singularis. tūc ergo est vna ydea altera sim
plicioꝛ. sed h̄ est incōueniēs. g̊ ꝛc. ¶ Itē singulare ma/
gis ꝓprium est q̄z vniuersale. si g̊ in deo est ydea vniuer
salis vt vniuersalis. ꝛ singularis vt singularis. g̊ vna
ydea cōmunis. altera ꝓpria. s3 cōe p̊us est ꝛ simplici⁹ est
27 q̄z ꝓpriū. g̊ vna ydea est altera p̊oꝛ ꝛ simplicioꝛ. g̊ in deo
est ponere ordinē ꝛ cōpositionē essentialē ꝛc. R⁰. dōm
q ydea in deo fm rē est diuīa veritas. fm rationē intel
ligendi est similitudo cogniti. Hec aūt similitudo est
ratio expressiua cognoscēdi nō tm̄ vniuersale sed etiā
singulare. q̄uis ip̄a nō sit vniuersalis nec singularis.
sic nec de⁹. ꝛ iō nō tm̄ est similitudo vniuersalis vt vni
uersale est. nec etiā singularis vt singulare. ꝛ ideo qꝛ si
militudo est vtroꝝ. nō solū multiplicat fm multitu
dinem vniuersaliū. s3 etiā singulariū. Et hoc est qd di
cit Aug⁹. ad nebridiū. dico q̄tum ad hoīem faciendū
ptinet. hoīs tm̄ esse rationē. q̄tū vero ad ordinē tēpo/
ris varias hominū ratiōes in illa sinceritate viuere.
Et ex hoc ptz solutio illius vbi Augu. qꝛ Aug⁹. dic q
q̄uis vniuersalis vt vniuersale est. vna sit ydea. tamē
singulariū vt singularia sunt plures. Unde ibidē dic.
q si quis velit facere angulū. sufficit habere anguli ra
tionem. Si q̄s aūt velit pingere quadrangulū. neces/
28 se est q rationē habeat quattuoꝛ anguloꝝ. ¶ Ad illud
g̊ qd obijcit. q artifex creat⁹ pducit multa p vnā ydeā
dicendū q hoc facit p applicationē ipsi⁹ ad diuersas
materias. vn̄ si habet solū ydeā vnā. impossibile est in
telligere q fm illā simplici aspectu cognoscat diuersa
de⁹ aūt simplici aspectu cognoscit singularia vt diuer
sa. ita q fm totū ꝛ fm ꝓprias differētias ꝛ ꝓprietates.
29 ideo nō est simile. ¶ Ad illud qd obijcit de cōpositiōe
ꝛ prioritate. Dicendū q nec fm rem nec fm rationem
oportet q ydea habeat ydeati ꝓprietates. nā corpalis ē
similitudo spūalis. ꝛ cōpositi est similitudo simplex.
etiā in creaturis. iō n̄ oportet q vna ydea sit simplici
oꝛ vel prioꝛ. Similitudo tn̄ fm rationē intelligēdi ha/
bet ꝓprietatē ydeati fm distinctionē. tū ꝓpter corre/
lationē. quia oportet q vno relatiuoꝝ multiplicato
multiplicet ꝛ reliquū. saltē fm rationē. tū etiā qꝛ simili
tudo illa est ratio exprimēdi ꝛ distinguendi. ꝛ iō q̄uis
recipiat ꝓprietas distinctiua. nō oportet tn̄ de alijs.

¶ Questio V e

Utrum in deo sit ponere multitudinē ydeaꝝ fm nume
rum finitū vel infinitū. Et q fm numeꝝ infinitū vide
tur Aug. ix. de ciui. dei. Una est sapiā ī qua infiniti sūt
thesauri omniū reꝝ intelligibiliū. ¶ Itē Aug⁹. vj. de
tri. dicit q fili⁹ est ars plena omniū rationū viuentiū.
s3 constat q ars illa est infinita. g̊ nō implet nisi infini
tis. g̊ sunt ibi infinite rōnes. ¶ Itē ratione videtur qꝛ
ꝯstat q deus cognoscit omēs spēs numeri. g̊ omēs ha
bent ydeas in deo. s3 spēs numeri sunt infinite. ergo ꝛc
Si dicas q sunt infinite spēs q̊ ad nos nō fm rē. Cō/
tra. ponat q omēs species numeri sint in re. hoc posi
to. de necessitate sequit q infinita simpliciter actu sint
ergo si omniū specieꝝ numeri sunt in deo ydee. ꝛ sunt ī
finite actu. patet ꝛc. ¶ Itē deus potest infinita pduce
re. sed nihil potest pducere cui⁹ nō habeat cognitionē
ꝛ ydeam. g̊ cū habeat ydeas infinitoꝝ. sed pluriū sunt
ydee plures. g̊ infinitoꝝ sunt infinite. ¶ Itē omnibus
finitis possunt excogitari plura qꝛ omni finito pōt ex
cogitari aliquid mai⁹. sed nec deus nec homo h3 plura
cogitare his que de⁹ cognoscit. qꝛ tunc dei sciētia non
esset summa. ꝛ si hoc. cū cognoscat p ydeas. patet ꝛc.
¶ Cōtra. Aug⁹. xj. d ciui. dei. Quicq̄d scitur. scientis
cōprehensione finit. s3 ꝯstat q ratiōes cognoscēdi sci/
untur. g̊ finiunt. sed quecūq3 finiunt sunt finita. g̊ ꝛc.
¶ Itē multitudo ydeaꝝ est fm multitudinē ydeatoꝝ.
sed ꝯstat omīa alia de necessitate a deo esse finita actu.
ergo similit ꝛ ydeas. ¶ Itē vbi est infinitas. ibi est cō/
fusio ꝛ inordinatio. s3 in exemplari eterno nulla cadit
cōfusio nec inordinatio. ꝛc. ¶ Itē ponere infinitatem
actu in creatura est ponere impfectionē. Unde omne
creatū eo est finitū quo pfectū. sed oīs ꝯditio impfecti
onis est a deo relegāda. g̊ ꝛc. ¶ R⁰. dicendū q sicut dꝛ 30
in p̄s. Diuine sapiē nō est numer⁹. ac p hoc nec ratio/
num p quas diuina sapiā cognoscit. ꝛ qm̄ non habent
numeꝝ. nō sunt numerabiles. iō nō sunt in numero fi/
nito. Et pcedende sunt ratiōes ꝛ autoritates ad h̄ in/ 31
ducte. ¶ Ad illud qd obijcit. q omne scibile est finitū
Dicendū q omne scibile p cōprehensionē est finitū cō/
p̄hendenti. ratiōes autē eterne p cōprehensionē a solo
deo sciunt. ideo soli deo sunt finite. s3 queadmodū non
sequit. hoc equatur infinito. ergo est finitū. immo est
ibi quid ꝛ simpliciter. ꝛ potius sequitur oppositum. g̊
nō est finitū. sic etiā est in ꝓposito iudicandū. Ratōes
aūt ille sunt cōprehensibiles ab aliquo intellectu fini/
to. ideo patet illud. ¶ Ad illud qd obijcitur q multitu 32
do ydeaꝝ est a multitudine ydeatoꝝ. dicendū q sic di/
ctum est. nō venit a multitudine ydeatoꝝ inq̄tum cre
ata. s3 inq̄tū cōnotata. ydea aūt nō ydeitatē ꝯnotat fm
actualē exigentiā. sed solū fm potentiā. ꝛ qꝛ de⁹ potest
facere infinita. q̄uis nunq̄ faciat nisi finita. idō ydee
vel rationes cognoscēdi sunt in deo infinite. qꝛ nō tm̄
sunt entiū vel futuroꝝ sed omniū deo possibilium. Ni
hil eñ potest deus qd nō actu cognoscat. ¶ Ad illud 33
qd obijcit q infinitas ponit confusionē. Dicendū q
est ponere infinitatē fm diuersitatē realē. ꝛ sic p̊uat et
distinctionē ꝛ ordinē si ponatur actu. sed multitudo
ydeaꝝ nō est reꝝ diuersaꝝ. sed dicit immensitatē diui/
ne veritatis in exp̄mendo ꝛ cognoscendo omne qd est
deo possibile. ꝛ hoc quidē fm rem ꝛ actū est vnū. iō nō
est confusio. ¶ Ad illud qd obijcitur. q impfectionis 34
est infinitas in crearura. dicendū q q̄uis sit impfecti
onis in creatura. nō tamē est in creatore. quia est intel
ligere infinitatē p defectū. ꝛ p excessum. Infinitas per
defectū potest esse in creatura vt in materia. ꝛ hoc ē im
pfectiōis. hoc aūt nullaten⁹ est in creatore. Infinitas
aūt p excessum nō potest simpliciter esse in creatura. q̄
niam habet esse creatū. ꝛ cōpositū. ꝛ limitatū. deus aūt
nihil hoꝝ habet. ꝛ ideo habet infinitatē. ꝛ hoc est sum/
me perfectionis.

¶ Questio VI. ꝛ vltima. f

Utrum in ydeis sit ponere numeꝝ ordinatū. Et q sic.
videtur. Aug. Alia ratione cōdit⁹ est homo q̄z equ⁹.
quia alius est homo. alius equus. g̊ cū homo sit nobi/
lioꝛ equo. pari ratione nobilioꝛi ydea vel ratione ē cō/
ditus homo q̄z equus. sed vbi est magis nobile ꝛ min⁹
ibi est ordo. g̊ ꝛc. ¶ Itē sicut deus p ydeas cognoscit et
pducit res distinctas. ita cognoscit ꝛ pducit res ordi/
natas. ergo sicut ponitur pluralitas in ydeis ex plura
litate cognitoꝝ ꝛ ydeatoꝝ. ita debet poni ordo ex ordie

¶ Item vbi est pluralitas siue distinctio aut est ordo aut inordinatio. sed in deo nõ cadit inordinatio nec cõfusio. ergo in deo habẽt ordinez. ¶ Contra. ydee sunt plures. quia per eas deus distincte cognoscit. sed deus non cognoscit vnũ post aliud. sed omnia simul. ergo ydee habẽt in deo simultatẽ. ¶ Itẽ si est ordo. aut ergo prioritatis. aut dignitatis. aut originis. Non prioritatis. quia tũc esset vna ydea altera posterior. quod ẽ incõueniens dicere. Nõ nobilitatis. q2 quelibet ĩ deo est summe nobilis. Nõ originis. q2 si vna de altera oriretur. tunc esset ibi vere distinctio ꝯm rem. ergo nullo modo vt videt᷑ est in eis ordo. ¶ Itẽ omnis infinitas aut omnino ꝑuat ordinẽ. aut tollit ꝑfectionẽ ab ordine quia tollit statũ ꝛ cõplementũ. sed in ydeis ẽ infinitas vt visum est in alio ꝓbleumate. ergo aut null⁹ ordo. aut incõplet⁹. sed nõ incõplet⁹. ergo null⁹. R°. dicendũ sicut

35 tactũ est in opponẽdo. nõ est ordo in ydeis siue rõnib9 cognoscẽdi ad inuicẽ. nec ꝯm ordinẽ nec ꝯm rationem. Habẽt quippe ordinẽ ydee vel ydeata. sed ad inuicem. nõ qm̃ vna prior sit altera. nec posterior. nec est vna ab alia. nec nobilior est ꝛ ideo nõ ponit᷑ ibi ordo. Et ratio hui⁹ est. q2 ydee dicũt respectũ ad res cognitas de ratione sui nois. ꝛ quia ille sunt plures. iõ ydee ex primo respectu nois plures sunt. sed ordo dicit nouũ respectum ꝛ nouã habitudinẽ. cũ vna ydea cõparatur ad aliã. ꝛ quoniã illo respectu circũscripto qua est ad ydeata. in deo ydee simpliciter sunt vnũ. nec habent ordinẽ ad inuicẽ. ideo nõ est ꝯcedendũ ꝙ ydee habeant pluralitatẽ cuz ordine ad inuicẽ. ¶ Ad illud qd 36

obijcit᷑. ꝙ alia ꝛ alia est ydea. q2 ali⁹ est homo. alius est equ⁹ ꝛc. dõm ꝙ nõ est simile. Similitudo em̃ eo ꝙ ad alterũ cõparat᷑ habet distingui. sed nõ habet nobilitari ab illo ad qd cõparatur. ꝛ quoniã ydea hoĩs nihil recipit ab hoĩe. nec ydea equi ab equo. iõ vna nõ dicit᷑ altera nobilior. ¶ Ad illud qd obijcit᷑ ꝙ de/ 37

us cognoscit res ordinatas. dicendũ ꝙ q̃uis res ordinatas cognoscat. tñ simul ꝛ eque nobiliter cognoscit. ꝛ ideo sicut ponebat᷑ distinctio in ydeis. quia distincte ꝑ eas cognoscebat. ita debet poni simultas ꝛ eq̃lis nobilitas. q2 simul ꝛ eque nobiliter cognoscit ꝛ ita nõ debet poni ordo. Sicut em̃ q̃uis de⁹ cognoscat res albas. nõ sũt ydee albe ĩ deo. sic q̃uis cognoscat ordinatas. ñ oportet ꝙ sint ĩ dõ ordinate. ¶ Ad 38

illd qd obijcit᷑ ꝙ vbi ẽ pl'alitas sine ordine ẽ ꝯfusio ꝛ ĩordinatio. dõm ꝙ falsũ ẽ q2 ꝑt ibi eẽ simultas. ꝛ sic ẽ ĩ ydeis. q2 oẽs vnũ sũt. ꝛ iõ nõ põt esse inordinatio.

¶ Dist. xxxvj. Quõ res sunt in deo

Solet hic queri. cũ oĩa dicant᷑ esse in dei cognitione. Supra egit magister de cognitiõe dei q cognoscit creata oĩa. ꝛ qm̃ cognitũ dicit᷑ esse in cognoscente. ideo determinat hic secũdo quõ res sunt in deo. Et qm̃ res create nõ tm̃ debent esse in deo. sz etiam ex deo. ꝛ ꝑ deũ. ideo ꝑmo agit de existentia reꝝ ĩ deo secũdo ꝑo cõparat ad alias habitudines. s. ex ipso. ꝛ ꝑ ipsum. ibi. Proinde si diligẽter inspiciam⁹. ¶ Prima pars habet duas. In prima oñdit qualiter res dicant᷑ esse in deo a ꝑte eius in quo sunt. vtrũ scz sunt in dei essentia sicut sunt in dei ꝑsciẽtia. ¶ In secũda qualiter dicantur esse in deo a parte ipsaꝝ reꝝ. ibi. Post ꝑdicta q̃ritur. cum oĩa dicant᷑ esse in deo. vbi querit. vtruz mala sint in deo. ꝛ soluit ꝙ nõ. Quelibet haꝝ partium potest diuidi. quoniã primo querit et opponit ꝛ postmodũ determinat. ꝛ partes manifeste sunt ĩ lr̃a. ¶ Secũda quoqꝫ pars in qua cõparat hoc quod est esse in deo ad alias habitudines importatas ꝑ alias ꝑpositiones. habet quattuor ꝑtes. In prima oñdit horum triũ conuenientiã. In secunda differentiã et apparitionẽ ibi. Preterea sciendũ est. In tertia differentiam eius qd dicit᷑ de ipso. ad hoc quod dicit᷑ ex ipso. ostendit ibi. Illud etiã hic annectendũ. In q̃rta breuiter dicta epilogat. ibi. Ex ꝑmissis apertũ est Et hec pars potest diuidi contra totam ꝑcedentem Intellectus partium patet in lr̃a.

a ¶ Dei cognitio ei⁹ vtiqꝫ eẽntia est nec tñ omnia que sunt ĩ cognitiõe ꝛc. sunt ĩ ei⁹ essentia. Videt᷑ hic male dicere. q2 hꝰ argumentũ videt᷑ esse necessariũ. si aliq duo sunt omnino eadẽ. si aliqd est in vno. ꝛ in alio Si dicas ꝙ differunt penes cõnotata. videtur falsum. q2 dei ꝑsciẽtia non ꝯnotat. Vel si dicas ꝙ ꝑscia cõnotat obijcit᷑ de hꝰ noĩe deus. qd nõ ꝯnotat ꝛ cũ dicũt᷑ oĩa esse in deo. ergo pari rõe ꝛ in eẽntia.

DI·X XXVI

R°.

¶ Qualiter res dicant᷑ esse in deo a ꝑte ei⁹ in quo sunt. vtꝝ. s. sint in dei essentia. sicut sunt in dei ꝑscientia. a

Solet hic queri cũ oĩa dicant᷑ esse in dei cognitiõe seu ꝑscientia. vel in deo ꝑ cognitionem. ꝛ cũ ei⁹ cognitio vel ꝑsciẽtia sit diuina essentia. vtꝝ ꝯcedendũ sit oĩa esse ĩ diuina essentia vel in deo ꝑ essentiã. Ad qd dicimus. q2 a dei cognitio ei⁹ vtiqꝫ essentia est. ꝛ ei⁹ ꝑscia in q̃ sunt oĩa ipsi⁹ cognitio est. nec tñ oĩa q̃ sunt in ei⁹ ꝑscia vel cognitiõe. in ei⁹ essentia esse dici debent. Si em̃ hꝰ diceret᷑. intelligerent᷑ esse eiusdẽ cum eo essentie. In deo em̃ dr̃ esse ꝑ essentiã qd ẽ diuina essentia qd est de⁹. Habet ergo de⁹ apud se in ꝑscia sua q̃ nõ habet in sui natura. Unde Aug⁹. de ṽbis aplĩ ita ait. Elegit nos añ mũdi ꝯstitutionem. Quis sufficit hꝰ explicare. Eligunt᷑ q̃ nõ sunt. nec errat q̃ elegit. nec vane elegit. Elegit tñ ꝛ hꝫ electos q̃s creatur⁹ est eligendos. q̃s habuit apud semet ipsum. nõ in natura sua. sz in ꝑsciẽtia sua. Modũ erat q̃bus ꝑmittebat᷑. ꝫ ꝛ ipi ꝑmissi sunt q̃bus ꝑmittebat᷑. Ecce hic apte dicit deũ apud semetipsum habere electos añ mundũ. non ĩ natura sua. ꝫ in ꝑscia sua. cũ tñ eius ꝑñtia nõ aliud sit q̃ ei⁹ natura. q2 ipsi⁹ ꝑscia ei⁹ ẽ noticia. Põt tñ ad electos referri cum

Preterea cõtra magistrũ videt᷑ esse verbũ Ans. ĩ mo no. ꝙ creatura ĩ creatore est creatrix essentia. ergo videt᷑ ꝙ hec sint ĩ dei eẽntia. R° dõm. ꝙ hꝰ ꝑpositio in aliqñ ꝯnotat inherentiaz. vt si dicat᷑ accñs in subiecto. Aliqñ cõnotat idẽptitatẽ vt si dicatur. ydee reꝝ sunt in deo. q sunt de⁹. non a dõ Aliqñ cõnotat causalitatem. vt si di/

Aug⁹. Eph. j.

ait. In natura sua .i. illoꝝ. illos quippe habuit ab eterno apud se nõ in natura sua .i. illoꝝ. q2 nõdũ erãt. ß in sua pſciã q2 eos nouit ac si eſſent.

¶ Qualiter res dicant̃ eſſe in deo a pte ipaꝝ met reꝝ. vtrum ſcʒ mala debeãt dici eſſe in deo vbi ſũt oĩa bona. cũ vtraqʒ ſint in ei9 cognitiõe ꝛ pſcia. oĩa eñ cognoſcit. b

Poſt pdicta querit̃. cũ oĩa dicant̃ eſſe in deo nõ p eſſentiam nature. ß p cognitionẽ ſcĩetic. ꝛ de9 ſciat bona ꝛ mala. vtꝝ pcedendũ ſit ſimpliciter mala eſſe in deo ſiue eſſe in deo p cognitionẽ. Scit eñ de9 ꝛ ſciuit ſemp oĩa tam bona q̃ʒ mala. etiã anq̃ʒ fierẽt. ꝛ pſciuit ab eterno ea futura. Ideoqʒ cũ oĩa bona diximus eſſe in deo ꝑpter pñtiaʒ cognitiõis. eadẽ ratione videt̃ dicendũ omnia mala eſſe in eo cũ ea ſp nouerit. ꝛ p cognitiõʒ ei pñtia fuerint. Precognouit eñ de9 ab eterno quoſdã futuros malos. ꝛ eoꝝ maliciam (vt ait Aug9.) pſciuit. ß nõ ppauit. Cũ ḡ peccata oĩm ſciat. nunq̃d intelligendũ eſt ea ĩcludi ĩ illa generalitate locutiõis. q̃ dixit apl's oĩa eſſe in deo. Ex ipſo in qt ꝛ p ipm. ꝛ in ipo ſunt oĩa. Sʒ q̃s niſi inſan9 dixerit mala eſſe ĩ deo. b Illa eñ eſſe in deo intelligunt̃ q̃ ex ipo ꝛ p ipm ſunt. Ea vero p ipm ſunt ꝛ ex ipo. quoꝝ autoꝛ eſt. ß nõ eſt autoꝛ niſi bonoꝝ. Nõ ergo ex ipo ꝛ p ipſum ſunt niſi bona. ita ḡ non in ipſo ſunt niſi bona. ḡc mala nõ ſunt c in deo. q2 licet ea noſcat. nõ tñ ita omĩno noſcit vt bona. mala quaſi de lõge cognoſcit. vt ait ꝑpheta. Et alta a lõge cognoſcit .i. ſuperbiã. Et alibi ad deũ loquẽs de malis ait. De abſcõditis tuis adimplet9 eſt venter eoꝝ. Qð exponẽs Aug. Abſcõdita inqt peccata ſunt. q̃ a lumine tue veritatꝭ abſconduntur. Sʒ quõ peccata a lumine veritatis diuine abſcondunt̃ cuʒ a deo ſciant̃. Si eñ nõ ſciret. q̃modo de illis iudicaret. ꝛ pill' malos dãnaret. Alibi ꝑpheta. Quia neqʒ ab oriente neqʒ ab occidẽte deeſt. Qð exponens Caſſiodoꝛ9 inqt. Neqʒ a bonis neqʒ a malis deeſt de9. ß omib9 pñs ꝛ cognitoꝛ eſt.

¶ Qð nõ ita cognoſcit de9 mala vt bona. q2 mala tñ p ſciam. bona vero p ꝓbationẽ et beneplacitum. c

Cognoſcit ḡ deus ꝛ bona ꝛ mala p ſcientiaʒ. ß bona cognoſcit etiã p approbationẽ ꝛ p bñplacitum. mala vo nõ. Vñ Caſſiod. ſup pſ. dicit. Peccata abſcõdita deo ſunt. q2 nõ nouit .i. non approbat. Et ex eo ſenſu Aug9 dixit ea abſcõdita a lumine dei Qui etiã in libro ad Heluidiũ

2 catur creature ſunt in ipſo deo. Et poteſt hec ꝓpoſitio in dici ſm quattuoꝛ genera cauſaꝝ. ſed in deo nõ dicit̃ niſi ſm tria. Quoniã ergo cauſa dicit reſpectũ ad creaturã ſm rationẽ intelligendi. ideo hec ꝓpoſitio in ſm q dicit cauſalitatẽ. nõ addit̃ niſi terminis dicẽtib9 rſpectũ ad creaturam. Et qm nomẽ ſube vl' nature vel eſſentie nõ dic̃ reſpectũ. iõ ſi dicat̃. creature ſunt in dei ſuba. hec prepoſitio ĩ. aut nõtat idẽptitatem. aut inherentiã. q̃rũ vtrũqʒ falſuʒ eſt. ꝛ iõ tales locutiões nõ recipiuntur. ꝛ in illo argumẽto ẽ ſophiſma ſʒ accñs. iõ dic̃ mgr̃ q ñ valet. q̃uiſ eñ idẽ ſint re differũt tñ in mõ ſignificãdi ꝛ ĩtelligendi.

3 Ad illud qð obijcit̃. q de9 nõ dic̃ reſpectũ. Dicẽdum q falſũ eſt. q2 impoñitur ab actu quẽ habet ad creaturã. ſic̃ dicit Dama. Unde bñ dr̃. de9 creaturarũ.

4 Ad illud qð obijcit̃. q creatura ĩ creatoꝛe eſt creatrix eſſentia. dðm q creaturã in creatoꝛe eſſe. ẽ ydeam vel ſimilitudinẽ eius apud deũ eſſe. ꝛ Anſel. vult dicere. q ſimilitudo illa eſt creatrix eſſentia. nõ q illa creatura ſit eſſentia. vnde bene ɔcedendũ q ydee reꝝ ſunt ĩ diuina eſſentia. q2 in notat idẽptitatẽ. ꝛ ẽ. ſed hoc nõ poteſt dici de creatura ſm eſſe qð habet in ꝓprio genere.

Ro. xj.

R°. Que ĩtelligantur eſſe in deo.

b ¶ Illa eñ eẽ in deo intelligunt̃ q̃ ex ipo ꝛ p ipm ſunt. Videt̃ male dicere. q2 cũ talia nõ ſunt niſi pñtia. ḡ in deo nõ ſũnt niſi ea que pſenter exiſtũt. qð eſt manifeſte falſum. ꝛ ɔtra Aug. q̃ dicit q res ſũt ĩ deo ab eterno. Si dicas q accipit eſſe in deo vt ĩ cõſeruãte. q2 ſic accipit apl's in pfata autoꝛitate. ex ipo ꝛ p ipm. ꝛ in ipo. tũc nihil facit ad ꝓpoſitũ. q2 mgr̃ accipit eſſe in ſm q dicunt̃ res eſſe in dõ eternaliter. Si tu dicas q res actualit̃ ſunt ex deo vel p deũ ex tpe. ſed habitudinaliter ab eterno. tũc quero qualiter actualiter ſunt in deo ab eterno. ꝛ nõ eternaliter ex deo vel p deum. R°. dðm q eſſe in deo vel p deũ põt accipi vel ſm 5 aptitudinem vl' ſm actũ. vel ſm habituʒ. Si ſm actuʒ. ſic pdicta autoꝛitas nõ eſt intelligẽda pſciſe q illa ſola ſint in deo. q̃ ſunt ex deo vel p deũ. q2 multa de9 cognoſcit. q̃ ſunt in dõ que tñ nõ ſũt ex ipo. nec p ipſum nec erũt. Poteſt iterũ accipi ſm habitũ. ꝛ ſic adhuc nõ eſt intelligenda pſciſe. q2 multa de9 cognoſcit ꝛ põt facere que nõ faciet. et tñ ſunt in ipſo. nec vnq̃ʒ erũt ex ipſo. nec p ipſũ. Põt iteꝝ intelligi ſm aptitudinem. ꝛ tũc pciſe habet veritateʒ. quia nihil eſt in deo. niſi ſit aptũ eſſe ex deo. ꝛ per ipm. ꝛ ſic valet ad propoſitum. ꝛ ſic ĩtelligit magiſter. ꝛ p hoc excluduntur mala q2 deus non põt facere mala. nec mala poſſunt eẽ ex ipſo. nec p ipʒ

Pſ. cxxx viij.

Pſ. lxxiiij

6 Qð querit̃ q̃re nõ dicuntur res eternaliter eẽ ex deo ꝛc. dicendũ. q non eſt ſimile q2 alie ꝓpoſitões ſignificãt p modum fieri. ꝛ motus. ꝛ actus. ſed hec ꝓpoſitio in. p modũ quietis. Et q̃niam de9 nõ fecit niſi ex tpe. nec fuit cauſa actualit̃ cauſans. nec ex tpe. licet habitualiter ab eterno. ideo magis dicunt̃ res eternaliter in deo q̃ʒ ex deo.

c ¶ Mala non ſunt in deo. ꝛ paulo põſt ſubiũgit. bona cognoſcit etiã p approbationẽ ꝛ p beneplacitũ. mala vero nõ 7 ſuꝑple cognoſcit deus p approbationẽ. Videt̃ male dicere. q2 approbatio reſpicit voluntatẽ. ſed eſſe in deo reſpicit ab eterno exemplaritatẽ. ḡ noticia approbatiõis nihil ad hoc facit. Itẽ mgr̃ videt̃ inſufficiẽs in diuiſione diuine cognitiõis. q2 ſicut bona cognoſcuntur noticia approbatiõis. ita mala noticia reprobationis. Itẽ

insinuat cognititionē dei variis modis accipiendā inquiens Si ad sciam referas non ignorat de⁹ aliq̄s vel aliqua· q̄ tñ in iudicio q̄busdā dicet· Nō noui vos· ẜ eoꝝ ip̄robatio h̄ verbo insinuata est· Ecce nō cognoscere dr̄ de⁹ que non approbat q̄ ei nō placēt· Apparet itaq̄ʒ veꝝ cē q̄d dixim⁹· s· q̄ꝛ q̄dammō cognoscit de⁹ bona· quo nō cognoscit mala· Pariter quidē vtraq̄ʒ eodem q̄ʒ modo noscit q̄ʒtū ad noticiam· ẜ bona etiā approbatiōe ⁊ bn̄placito cognoscit·

Quare bona tm̄ dicant̄ esse in deo ⁊ nō mala· d

Et inde est q̄ bona tm̄ dicūtur esse in deo nō mala· ⁊ illa ꝑpe· hec longe· q̄ꝛ licet in deo aliq̄ dicant̄ esse ꝑpter cognitiōis p̄ñtiam· ⁊ de⁹ bona ⁊ mala cognoscat· mala tñ nō cognoscit nisi p̄ noticiā· bona vo nō solū p̄ sciētiam ẜ etiā p̄ approbationē ⁊ bn̄placitū· Et ob talē cognitionē aliqua dicunt̄ esse in deo· scʒ q̄ꝛ ita ea scit vt etiā approbet ⁊ placeant· id est· ita scit vt eoꝛuʒ sit autoꝛ·

Quō cōueniāt ista tria oīa eē ex deo· ⁊ p̄ ip̄m ⁊ in ip̄o· e

Proinde si diligenter inspiciamus· idē videt̄ esse oīa eē ex dō ⁊ p̄ ip̄m· ⁊ in ip̄o· Vn̄ Amb· i· ij· li· de sp̄ūscō· Hec tria ex ip̄o· ⁊ p̄ ip̄m· ⁊ in ip̄o· oīa vnū esse supra dixim⁹· Cū dicit p̄ ip̄m esse oīa· nō negauit i ip̄o esse oīa· d Eandem vim habent oīa hec· scʒ ex ip̄o· ⁊ in ip̄o· ⁊ p̄ ip̄m· ⁊ vnum in his atq̄ʒ ꝯsimile· nō ꝯtrariū intelligit̄· Ecce habes q̄ꝛ ex eadē intelligētia scp̄tura dicit oīa eē in ip̄o· ⁊ p̄ ip̄m· ⁊ ex ip̄o· vel cum ip̄o· Cū ḡ ex eadē ratiōe oīa dicant̄ esse ex deo vel p̄ ip̄m· non solū q̄ꝛ scit· ẜ etiā q̄ꝛ eoꝛū autoꝛ est· ꝯsequit̄ vt eadē ratione ita esse in deo dicant̄· s· q̄ꝛ scit ⁊ eoꝛum autoꝛ esse dr̄· q̄ꝛ in illo viuimus· ⁊ mouemur· ⁊ sum̄⁹· quia eo autoꝛe sumus· mouemur ⁊ viuim⁹· Cum ḡ nō sit autoꝛ nisi bonoꝛ· merito sola bona in eō esse dicunt̄ sic ex ip̄o ⁊ p̄ ipsum· Cū ḡ in eius cognitiōe vl' p̄sentia sint oīa· s· bona ⁊ mala· in eo tñ nō dicunt̄ esse nisi bona q̄ꝛū autoꝛ est· Vn̄ Aug⁹· in li· de natura boni· Cum audim⁹ inquit ex deo ⁊ p̄ ip̄m ⁊ in ip̄o esse oīa· oēs vtiq̄ʒ naturas intelligere debem⁹· ⁊ oīa q̄ naturaliter sunt· Neq̄ʒ eñ ex ip̄o sunt p̄ctā que naturā nō seruāt· ẜ vitiāt· que ex volūtate peccantiū nascunt̄ oīa· Hic apte dr̄· q̄ in illa generalitate locutiōis bona tm̄ cōtinentur·

Quō differāt oīa esse ex dō ⁊ p̄ ip̄m· ⁊ in ipso p̄ distinctionē p̄sonaꝝ· f

Preterea sciēdū est· q̄ licet ibi indicet̄ distinctio p̄sonaꝝ cū dr̄ ex ip̄o· ⁊ p̄ ip̄m· ⁊ in ip̄o oīa· tñ ex patre ⁊ p̄ patrē ⁊ in p̄re sunt· Similit̄ de filio ⁊ sp̄ūsancto accipiendū est· Vn̄ Aug⁹· in· j· li· de tri· Nō ꝯfuse inq̄t accipiēdū est q̄d ait ap̄l's· ex ip̄o· ⁊ p̄ ip̄m· ⁊ in ipso· Ex ip̄o dicēs ꝑpter p̄reʒ p̄ ip̄m ꝑpter filiū· in ip̄o ꝑpter sp̄msc̄m· Vigilāter aūt attēde ne quia patrē volens intelligi: dixit ex ip̄o· sic intelligas oīa eē ex patre· vt neges om̄ia esse ex filio vel sp̄ūscō· cū ex p̄re ⁊ p̄ patrem ⁊ in p̄re· oīa esse sane dici possint· similiter ⁊ de filio ⁊ de sp̄ūsancto dicendū est·

Quō differāt ex ip̄o· ⁊ de ip̄o· i· q̄ nō oīa q̄ ex deo sunt etiā de ip̄o sunt· ẜ ecōuerso· g

Illud etiā hic annectendū est· q̄ nō oīa que dicunt̄ esse ex dō· etiā de ip̄o cē dici debeant· Q̄ꝛ

approbatio· aut nihil aut aliq̄d addit sup̄ noticiam simpl'r aut n̄· Et si nō· ḡ nō est in deo distinguere noticiā ⁊ noticiā approbatōis· Item si nihil addit· ḡ sic sunt in deo q̄ cognoscit approbando· ita etiā illa q̄ cognoscit simpl'r· Si aliq̄d addit· ḡ videt̄ q̄ diuia noticia sit composita· Si dicas q̄ addit ꝯm intellectū· sʒ intellect⁹ nr̄ nō facit res eē i deo· ḡ nec noticia approbatōis· R⁹· dōm q̄ approbatio sup̄ cognitionē ꝯm itellectū addit beneplacitū volūtatꝭ· h̄ aūt bn̄placitū ꝯnotat bonitatē i deo respectu cuius ē· q̄ꝛ dō n̄ placet nisi bonuʒ· ⁊ esse bonū inq̄ʒtū hmōi· deo sil'e est· ḡ si ydea dic̄ rōnem cognoscēdi ꝯm assimilatiōʒ oīa q̄ de⁹ cognoscit· noticia approbatiōis sunt in ip̄o· Sʒ notādū q̄ approbatō p̄t ꝯnotare bonitatē in actu· ⁊ sic nō est p̄cise veꝝ q̄ om̄e q̄d est in deo sit cognituʒ noticia approbationis· P̄ōt iterū ꝯnotare bonitatē i potētia sic exemplar cōnotat rei entitatē· non q̄ꝛ sic· sʒ q̄ꝛ de⁹ p̄t eā facere ⁊ sic nihil est in dō nisi q̄d cognoscit noticia approbationis· q̄ꝛ sic cognoscit om̄e bonum q̄d est vel q̄d p̄t facere· ⁊ illi⁹ hʒ exēplar· ⁊ iō illud tm̄ ē in deo· Q̄d ḡ obijcit̄ q̄ volūtas nō facit q̄ sint i deo· dōm· q̄ h̄ nō est· q̄ꝛ volūtas i actu· sʒ q̄ꝛ de⁹ nihil p̄t facere q̄d nō approbet tāq̄ʒ bonū· vn̄ approbatio poti⁹ dicit ibi iudiciū rōnis q̄ʒ affectū volūtatꝭ· Q̄d q̄ritur si addit· dōm· q̄ addit a p̄te nr̄i intellect⁹ ⁊ a p̄te ꝯnotati· ⁊ a p̄te ip̄i⁹ dei nō· nō sic aūt addit rep̄batio ⁊ iō magister n̄ poīt noticiā rep̄batiōis ꝑ mēbro.

d Eandem vim hn̄t oīa hec· s· ex ip̄o ⁊ in ip̄o ⁊ p̄ ip̄ʒ· Obijcit ꝯtra hec Amb· v̄ba q̄ si habēt eandē vim· ḡ videt̄ h̄ esse īculcatio v̄boꝝ· Itē aut accipit̄ eē i ip̄o sic in exēplari· aut sicut i causa ꝯseruāte· Si tāq̄ʒ in exēplari· constat q̄ aliō ē esse i ip̄o ⁊ ex ip̄o sic p̄osten sum ē· Si tāq̄ʒ i ꝯseruāte adhuc ē aliō p̄duci· aliud ꝯseruari· Itē si eandē vim hn̄t· sic ex ip̄o approp̄at̄ p̄ri ita p̄t approp̄ari filio ⁊ sil'r p̄ri erit approp̄iare i ipso· R⁹· dōm q̄ ē loq̄ dō illis tribus circūlocutiōib⁹ q̄ʒtū ad illō q̄d significāt· aut q̄ʒtū ad oꝛdinē quē cōnotant· Si loq̄mur q̄ʒtuʒ ad illō q̄d signāt sic oīa dicūt esse ex deo tāq̄ʒ ex p̄ncipio p̄mo· nō aliūde moto· Oīa dicunt̄ esse p̄ deū tāq̄ʒ p̄ p̄ncipiū sufficiētissimū quod oīa agit p̄ ip̄m· Oīa dicunt̄ esse in deo tāq̄ʒ in p̄ncipio infinito q̄d nō p̄ōt facere aliq̄d extra se· sʒ oīa ambit ei⁹ v̄tus·

Act· xvij·

Ro· xj·

vt ait Augꝰ. in li. de natura bo.
Nō hoc significat penitꝰ ex ipo
qḋ de ipso. Qḋ eñ de ipo est pt
dici esse ex ipo. ſ nō omē quod
ex ipo est. pōt dici esse de ipo. q̄
nō est de sua suba. Ex ipso eñ
sunt celū ⁊ terra. q̄ ipe fecit ea
nō aūt de ipo q̄ nō de suba sua
sicut aliqs hō generat filiū vel
faciat domū. Ex ipo est filiꝰ. ex
ipso est ⁊ domꝰ. ſ filiꝰ de ipo. do
mus ꝟo de terra ⁊ ligno non ď
ipso.

Epilogus predictorum. h

Ex ꝑmissis aptū est ꝙ in dei co
gnitione siue ꝑntia sunt oia. s.
bona ⁊ mala. ſ nō omi mō sunt
ibi mala ꝗ bona. Et ꝙ in ďo bo
na tm̄ sunt sicut ex ipo ⁊ ꝑ ipm
nō mala. ⁊ ex ꝗ sensu hec acci
pienda sint assignatū est. Et ꝙ
de ipso nō ďr esse ꝓprie qḋ aliď
est ab ipso. Ex ipo aūt esse dicū
tur oīa q̄ eo autore sunt.

⁊ in his tribꝫ
circūlocutiōi
bꝫ significať.
ꝙ deꝰ est ꝑnci
piū ꝑmum. ⁊
sufficientissi
mum ⁊ infini
tissimū Et q̄
oīa hec in ďo
sunt vnum ⁊
ꝯueniunt tri
bus. iō ꝗtuꝫ
ad significa
tū dic̄ Amb.
ꝙ habēt eādē
vim. nec tñ ē
inculcatio. quia ďiuersimode importat ſm rationē
intelligēdi. Si aūt loquamur ꝗtum ad ordinē queꝫ
cōnotant ꝑposi
tionum habitu
dines. sic sūt ap
propriate tribꝫ.
Quia ex ipo dic̄
rationē primi. ⁊
ꝑ ipm dic̄ rōneꝫ
mediȷ̄ ⁊ in ipo di
cit rationem vl
timi. siuē ꝗetati
ui. ⁊ ideo ex ipso
appropriať ꝑso
ne patris que ē
prima in trinita
te. per ipsum ap
propriatur filio
qui est persona media. ⁊ in ipso spiritu sancto. qui est
ꝑsona tertia. ex his patent obiecta.

Ad intelligentiā huiꝰ partis queriť de existē
tia reꝝ in deo. Et circa hoc tria ꝑncipaliter
queruntur. Primo vtrū creature fuerūt ī deo
eternaliter. Scḋo queriť de modo existendi ipsarū
reꝝ in deo. Tertio quantū ad generalitatē reꝝ in ďo
existentiū. Utꝝ scꝫ omia que deus ꝑcognoscit fuerūt
⁊ sunt in deo. Ita ꝙ Primo de existentia. Secundo
de modo. Et tertio de numero. Quantū ġ ad ꝑmum
articulū duo queruntur. Primo queriť vtrū res fuerīt
in deo ab eterno. Secūdo vtꝝ sint in deo rōne essen
tie vel persone.

Questio I a

Qꝫ res fuerūt in deo ab eterno. videť. quia agēs co
gnoscens agit ꝑ spēm rei quā penes se habet. sꝫ res
est in anima. q̄ similitudo eiꝰ est in ea. ġ ⁊ in ďo simi
liter. Si dicas ꝙ illud exēplar nihil est rei. ġ ſm illď
nō deberet dici res esse in deo. Contra. plus facit ad
esse rei exēplar qḋ est cognitiuū ⁊ productiuū. ꝗ qḋ
est ꝓductū a re. si ergo a ratiōe exemplaris ꝓducti a
re. res est in anima. multo fortiꝰ debet dici in deo esse
ratione exēplaris ꝓducētis. sed hoc ab eterno. ġ ⁊c.
Itē similitudo ꝓducta nō est vere aliqḋ sꝫ alicuiꝰ
sed exemplar ꝑ qḋ cognoscit deꝰ vere est ipē deꝰ. ġ ve
rius est exēplar rei in deo ꝗ in aīa. ġ multo fortiꝰ res
in deo ꝗ in anima. ⁊ sic ⁊c. Itē q̄ res pōt exire de
materia. res est in materia. cū nō totaliter est in po
tentia materie. imo agētis. ġ si res que sunt in potē
tia dei totaliter ibi sunt. multo fortiꝰ debēt dici esse in
ipso. sic ⁊c. Cōtra. qḋ exit ꝑ creationē oīno nihil ē
anteꝗ creeť. sꝫ creature sic exeūt. ġ omnino nihil sūt
anteꝗ ꝓducunť. sed qḋ nō est. nec est hic nec ibi. er
go nō est in aliquo. ⁊ ita nec in deo. Itē qḋ est ī ali
quo. est ab illo. vel ſm se vel vel ſm aliqḋ sui. sꝫ res
nō est in deo ſm se. q̄ tūc essentialiter esset in deo. nec
ſm aliqḋ sui. quia nihil de ipa est eternū. sꝫ totū ex tē
pore. ġ ⁊c. Item qḋ est in aliquo est in illo ſm esse
actuale vel potēiale sed creatura non est in deo scḋm
esse actuale. quia tunc actu esset. ergo si est in deo. est
ſm esse potētiale. sꝫ oē esse potētiale ſm qḋ hmōi ē
ꝑmutabile. si ergo creatura ab eterno est in ďo ſm eē
potētiale. ab eterno est in deo ſm esse mutabile. sꝫ h
falsum. ġ ⁊ primū. Itē si creatura ďr esse in deo. q̄
potest esse a deo. ġ cū ab eterno esse a deo sit impossi
bile. nō erit creatura ab eterno in deo ratiōe potētie.
10 Rº. dōm. ꝙ aliqḋ ďr esse in aliquo tripliciť. vel ſm
actualē existētiā. vel ſm similitudinis ꝑntiam. vel
ſm creatiuam potentiā. Primo modo sunt res ī vni
uerso. Scḋo modo in cognitiua suba. Tertio modo ī
sua causa. His duobꝫ modis vltimis res sunt in deo
quia est cognoscēs res anteꝗ fiant ⁊ potēs producere
Unū q̄ ab eterno cognoscit. ⁊ potētia qua ꝓduxit ex tē 11
pore in deo fuit ab eterno. iō dicunť res fuisse ī deo ab
eterno. Ad illud qḋ obȷ̄ciť. qḋ nihil est. nō est ī ali
quo. dicendū ꝙ veꝝ est ſm ꝑmū modū existēdi. sed fal
sum ſm tertiū. q̄ illud qḋ nihil est. modo deꝰ pt facere. 12
Ad illud qḋ obȷ̄ciť ꝙ illud qḋ est ab aliquo. est in il
lo ſm se ⁊c. dicendū ꝙ ꝗtū ad secundū modū res sunt
in deo ſm aliqḋ sui. q̄ ſm exēplar. Sꝫ aliqḋ rei potest
dici tripl'r. s. essentialiter. effectiue. ⁊ causatiue. s. sicut
pars. effectꝰ. ⁊ causa. Hoc tertio modo est illud exem
plar. aliquid rei vel causa. s. ꝗtum ad potentiā causa
tiuā. quia est res ſm se nō in actu sed potētia. quia suū 13
esse potest ꝓduci a deo. Similiter ad sequēs. dicendū
ꝙ ratione exēplaritatis res actualiter sunt in deo. rati 14
one creatiōis potētialiter. quia possunt ꝓduci. Qḋ
obȷ̄ciť ꝙ creatura est in deo ſm esse mutabile. dicendū
ꝙ hoc nō est veꝝ. de eo qḋ est actu in deo. sed qḋ potest
ꝓduci a deo est mutabile. Uel dicendū ꝙ possibile ha
bet cōparationē ad diuinā potētiā. que est immutabi
lis. ⁊ sic est immutabile. vel ad ꝯnotatū tꝑale extra. et 15
sic hꝫ eē mutabile. Ad illud qḋ obȷ̄ciť de creatione
dicendū ꝙ ꝗuis actus creandi nō poterāt esse ab eter
no. tñ potētia creandi fuit in deo.

Questio II b

Utrū res sint in deo ratiōe essentie vel ꝑsone. Et ꝙ ra
tione essentie videť. q̄ qḋ inest ratione ꝑsone est ꝓpriū
qḋ inest rōne essentie est cōe. si ġ hoc est cōe tribꝫ. pꝫ ⁊c.
Preterea res in deo sunt ratione exēplaritatis. sed exē
plar creature in deo est diuina essentia. q̄ deus seipo ꝓ
ducit ⁊ cognoscit. ġ ⁊c. Itē regula est ꝙ ꝗcꝗd de deo
diciť in relatione ⁊ ad creaturā. est essentialiter dictū.
sed res esse in deo est taliter dictū. ġ ⁊c. Cōtra. ꝙ rō
ne ꝑsone videť. quia res sunt in deo inꝗtum possūt ab
ipso exire. sed ꝓducere cū sit actus est ipsius suppositi
ergo ꝑsone. Item sicut dicit Augꝰ. li. lxxxiȷ̄. q. Uer
bum dicit operatiuā potentiaꝫ. si ergo res sunt in deo
ratione potētie oꝑatiue. sunt in eo ratione ꝟbi. ġ cum
verbū sit ꝑsona. sunt in deo ratione ꝑsone. Itē Au
gustinꝰ. xȷ. de ciui. dei. ca. xxiiȷ̄. dicit. ꝙ cū ďr. dixit vt si
at. intelligiť pater. in verbo dicēdi filius. in visiōe spi
ritussanctus. ergo cū eius sit ꝓducere in quo sunt. pa 16
ter ergo ꝙ sunt ratione ꝑsone. Rº. dicendū ꝙ in di

uinis est considerare essentiā que est cõmunis vt cõis
⁊ absoluta · est considerare proprietates · ⁊ est conside/
rare cõmune vt in relatione ad propria · Primū dicit
in omnimoda absolutiōe · secundū scꝫ proprietas dicit
relationē ad personā · tertiū dicit relationē ad res · ⁊ il
la appropriata significant deū vt causam · Cū ergo q̄ri
tur · Utrū res sint in deo ratione essentie vel persone ·
dicendū ꝙ proprie loquēdo nec sic nec sic · sed sunt in
deo vt causa · ⁊ sic ratione appropriatorū que sunt essen
tialia considerata in personis · Cū ergo obijcitur · vtrū
sint in essentia · dicendū ꝙ ille rationes concludunt ꝙ
sunt in essentia cõmuniter dicta · sm̄ ꝙ cõprehēdit ap/
propriata · non sm̄ ꝙ ī omnimoda absolutiōe conside/
ratur · ¶ Qđ obijcitur ad oppositū nō concludit de per
sona ratione ꝓprioꝝ sed rōne appropriatoꝝ ·

C Onsequēter quantū ad secundū articulū que/
ritur de modo existētie reꝝ in deo · ⁊ circa hoc q̄
runtur duo · Primo querit vtrū om̄ia que sūt
in deo sint in ipo vita · Scdo querit vtrū res veri⁹ sint
in deo q̄ꝫ in vniuerso · siue in ꝓprio genere ·

¶ Questio I c

Q omnia sint in deo vita · videtur Joh · j · Qđ factum
est in ipso vita erat · sed omnis creatura est facta · ergo
omnis creatura est in ipso vita · ¶ Item Aug⁹ · v · su/
per Geñ · ad litterā · Omnia dicunt in ipso fuisse vita ·
non in sua natura · quia om̄ia nouerat anteq̄ꝫ fierent
¶ Item ratione videt · quia diuina essentia est vita · ḡ
quod diuina essentia est · etiā vita est · sed creatura ī dō
est diuina essentia · quia quicq̄d est in deo · est deus · er/
go est vita · ⁊ hoc est quod dicit Ans · in mono · ꝙ crea
tura in deo creatrix est essentia · ¶ Item intelligere est
vna differētia eius quod est viuere · cū viuere dicatur
quadrupliciter sm̄ philosophū · si ergo intelligere ē vi
uere · om̄is ratio intelligēdi est ratio viuēdi · sꝫ res sūt ī
deo sm̄ suas rationes intelligēdi · ergo sunt in deo viuē
tes · sed nō ꝑ participationē · ergo sunt vita simplicit ·
¶ Contra · Actu · xvij · In ipso viuim⁹ mouemur ⁊ su
mus · Ergo quia viuim⁹ · sumus in deo vita · Ergo qꝛ
mouemur · sumus in eo motus · sed hoc nō dicit · ḡ nec
illud debet dici · ¶ Item si res dicunt in deo vita · aut ḡ
ratione potētie · aut noticie · aut voluntatis · Nō rati/
one potētie · quia res ex hoc ꝙ potest produci ꝑ creati
onem · anteq̄ꝫ ꝓducat nihil omnino est · quia sm̄ totuꝫ
producit · si nihil est · ergo nec vita · Nec ratione noti/
cie · quia tunc cū mala sint a deo cognita · tūc mala eēnt
in deo vita · quod absurdū est · Sic ratione volūtatis ·
sed voluntas dei non est nisi futuroꝝ · ergo sola futura
viuerēt in deo · sed alia q̄ꝫ futura sunt in deo ꝑ ydeam · ḡ
non om̄e quod est in deo · est in ipo vita · ¶ Item h̄ vi/
detur · quia exēplar eternuꝫ reꝑsentat res expressissime
sm̄ qđ sunt ⁊ ab ipso exeunt · ergo cū quedam viuant ·
quedā non · quedā reꝑsentat ꝑ modū viuentiū · quedā
per modū non viuentiū · ergo quedā sunt in deo vita ·
quedā non · Ratione hui⁹ querit quare magis dicun
tur res esse in deo vita · q̄ꝫ sapiētia · vel essentia · vel in/
17 telligentia · Ad hoc voluerūt quidā dicere · ꝙ non om
nia que dicunt esse in deo sunt in illo vita · sed ea soluꝫ
que sic sunt in deo vt disposita fieri · Et ratio hui⁹ est ·
quoniā verbū ⁊ vita dicunt actū ⁊ dispositionē · et iō
dicit Ansel · quoniā verbū non est nisi eorū que sunt
vel futura sunt · ⁊ ideo solum sunt in deo vita · ⁊ ideo di
cunt ꝙ ad rationē dicendi vitā concurrit necessario ꝙ
res sint in deo quantū ad potentiā · noticiā · ⁊ volunta
tem ꝓducendi · ¶ Sed hoc nō potest stare sm̄ Augu/
stinū · Fili⁹ em̄ vt ipse dicit · vj · de trinitate · est ars ple/
na omniū rationū viuentiū · sed constat ꝙ non implet
nisi rationib⁹ infinitis · ergo infinite rationes rerū vi
uunt in deo · ergo nō solum ꝑsentiū vel futuroꝝ · sed eti
am omniū possibiliū · Et iterū Aug⁹ · li · lxxxiij · q · dicit
ꝙ ratio est etiā si nunq̄ꝫ aliquid per illā fiat · sed cōstat
ꝙ ratio in mente artificis viuit · non quia res extra ꝓ/
ducitur · viuit em̄ etiā si res corrumpat · ⁊ exterius esse
omnino nihil facit ad vitā · Et ideo patet quare nō so
lum ꝑsentia vel futura viuūt in deo · Et propterea ali/
ter dicendū · ꝙ res tripliciter sunt in deo · videlicet · Ut
in principio producēte · ⁊ sic sunt ibi ratione potentie
Ut in exemplari exꝑmente · ⁊ sic sunt ibi ratione noti/
cie · Et vt in fine cōseruante · ⁊ sic sunt ibi ratiōe volū/
tatis · Primo modo qꝛ sunt in deo sicut in principio ꝓ
ducente · cū totū ex nihilo producat deus · nihil omni/
no sunt in deo · nec vita nec aliquid · Quia vero sunt ī
deo tanq̄ꝫ in fine cōseruante · cū cōseruentur sm̄ esse qđ
habent · sic sunt quedā vita · quedā non · Unde quedā
sunt tm̄ · quedā sunt ⁊ mouent · quedam (vt homines)
⁊ sunt ⁊ mouent ⁊ viuunt · Quia vero sunt in deo vt ī
exemplari exprimēte · sic sunt in ipso vita · ⁊ quia nō so
lum in illo exemplari exprimunt entia · sed etiā omnia
cognoscibilia · ideo om̄ia sunt in dō vita que in ipo sūt
Et ideo dicit beatus Johānes · qđ factū est in ipo vi/
ta erat · Et sic patet ꝙ esse in deo attenditur sm̄ triplex
genus cause · ⁊ similiter patet · quomodo ratiōe poten
tie ⁊ noticie ⁊ volūtatis · Et sic soluit illa questio sm̄ ꝙ
genus cause · vel sm̄ quā triū cōditionū dicuntur res
esse in deo · Patet etiā ꝙ in deo dicunt vita · scꝫ omnia
que sunt in ipso tanq̄ꝫ in exemplari · ¶ Ad illud ḡ qđ
obijcitur · ꝙ in deo mouemur ⁊c · intelligendū est q̄ꝫtuꝫ 19
ad tertiū modū essendi in deo · scꝫ ꝑ conseruationē · De
us enim cōseruat in nobis vitam ⁊ operationē ⁊ essen
tiam · ⁊ quantū ad hoc intelligit dictū illud verbum ·
¶ Ad illud qđ obijcitur · cui⁹ ratione res dicunt ī deo
vita ⁊c · dicendū ꝙ ratiōe potētie ⁊ noticie simul · quia 20
ista duo cōcurrunt ad rationē exemplaris · Nō em̄ est
exemplar de⁹ nisi eoꝝ que cognoscit ⁊ potest · ¶ Ad il
lud quod obijcitur ꝙ res in illo exemplari reꝑsentant 21
vt sunt · dicendū ꝙ verū est · tamen nō oportet ꝙ ratio
reꝑsentationis sit talis om̄ino quale est reꝑsentatum ·
sicut supra ostēsum est · ⁊ ideo sicut corporaliū est ydea
spiritualis · ita nō viuentiū viuens · ¶ Ad illud quod
vltimo querit · quare magis dicunt res esse in deo vi/ 22
ta q̄ꝫ alia · dicendū ꝙ q̄ꝫuis ꝑdictum verbū multas ha/
beat expositiōes quo dicit · quod factū est in ipso vita
erat · tamē specialiter circa hoc verbū considerāda est
veritas dicti · ⁊ ratio dicendi · Ueritas dicti vt dic au
gustin⁹ est ꝙ om̄es res facte a deo · vel etiā possibiles
fieri · habent ratiōes ꝑ quas intelligunt · que quidē ra/
tiones viuere dicunt quia sunt in substātia viuēte sm̄
ꝙ viuens · ⁊ sunt etiā ratio intelligēdi · qui est act⁹ vite
⁊ ideo in artifice creato dicuntur viuere · sed in deo n̄
tantum dicuntur viuere · sed etiam ipsa vita · Quia
ipsa ratio cognoscendi est ipsa intelligentia · Ratio
autem dicendi fuit hec · Cum em̄ res habeant esse ī dō
⁊ in vniuerso · ⁊ diuersimode · quia aliquas ꝓprietates
habent sm̄ existētias in mūdo que nō cōpetūt eis sm̄
ꝙ sunt ī deo · ideo nō solū dixit · qđ factū est in ipo erat ·
sed vita · vt om̄es ille cōditiones excluderent · Creatu
re em̄ in mundo habēt esse corporale · variabile et cor/
ruptibile · Quoniā em̄ vita est actus spiritualis ⁊ con
tinuus · fluens ab ente quieto ⁊ sempiterno · dictuꝫ est
ꝙ res sunt in deo vita · vt ꝑ spiritualitatē excludat cor
poreitas · per quietē variabilitas · per sempiternitateꝫ
corruptibilitas · ¶ Questio II d

Utrum res sint in deo verius q̄ꝫ in vniuerso siue in ꝓ/

prio genere. Et q verius sint in deo videtur p Augu/
stinum. v. sup Gen. ad litterā. Omnia prius q̄ fieret
erant in noticia facientis. et vtriq ibi meliora vbi eter/
na. vbi veriora. et incōmutabilia. ¶ Item vnumqdq̄
sicut se habet ad esse. ita ad cognitionē. sed creature vē
rius cognoscunt in deo q̄ in proprio genere. ergo et vē
rius sunt in deo. ¶ Item omne qd est in aliquo. est in
eo per modū eius in quo erat. sed deus est in infinitū
nobilior mundo. ergo in infinitū nobiliori et veriori
modo sunt res in deo q̄ in vniuerso. ¶ Item nobili⁹
et veri⁹ est esse vite q̄ viuentis. sed omnia viuūt i deo
vt supra monstratū est. non aūt in genere proprio. er/
go etc. ¶ Contra. Verius est res vbi est simpliciter. q̄
vbi est solū sm quid. sed in deo solum dicit esse sm qd.
quia nō sequitur. asinus est in deo. ergo asinus est. sz ī
proprio genere sunt simpliciter. ergo verius. ¶ Item
verius est res vbi est sm principia intrinseca et proxi/
ma. q̄ vbi est in principio extrinseco et remoto. sz res ī
mundo sunt sm principia intrinseca. in deo autem vt
in principio extrinseco. ergo etc. ¶ Item verius ē res
vbi est sm propriā entitatem. q̄ vbi solū sm similitu/
dinem. sed in deo est homo et lapis et alia sm similitu/
dinem. ergo etc. ¶ R⁰. dicendū q triplex est existentia
23 rerū. scz in exemplari eterno. et in intellectu creato. et ī
ipso mundo. In exemplari eterno et intellectu creato
sunt res sm similitudinē. In ipso mūdo sm entitatez
propriam. Quando ergo querit in quo sint veri⁹. hoc
dupliciter potest queri. aut itaq fiat cōparatio eius/
dem rei ad se sm diuersum moduz existendi. vt sit sen/
sus. vbi lapis verius habet esse: vel cuz est in cogno/
scente. vel pducente. vel cū est in se. et hoc modo cōce/
dendū est q verius est vnaqueq res in proprio genere
q̄ in deo sicut probant rationes ad hoc inducte. Alio
modo potest fieri cōparatio rei ad suam similitudinē.
vt sit sensus questionis. quid habet esse verius et nobi
lius. vtrū ipsa res vel ei⁹ similitudo. et hoc modo sim/
pliciter cōcedendū q similitudo rei verius et nobilius
esse habet in deo q̄ ipa res in mundo ratione ei⁹ qd est
quia est ipe deus. et cōcedende sunt rationes ad hoc in
ducte. ¶ Adhuc. similitudines rerū in intellectu cre/
ato verius et nobilius habent esse q̄ res in vniuerso.
vt dicit Aug⁹. in tri. nō ratione eius q sunt. sed ratio
ne eius in quo. quia sunt nobiliori et spirituali ori mo/
do similitudines in intellectu cognoscente q̄ sint ipse
res in mundo cōtente. et sic patent rationes ad vtrāq
parte. ¶ Tamen ad illud argumentū quod fit de com
24 paratione esse ad cognoscere. dicendū q illud genera
liter intellectū. q res ibi est verius vbi verius cogno/
scitur nō habet veritatē. Contingit em̄ cognoscere qd
nō est. et ideo sicut ad cognosci nō sequit esse. ita nec ad
vere cognosci vere esse. nec ad verius cognosci verius
esse. Quādo ergo dicit q vnūquodq sicut se habet ad
esse. ita ad cognitionē. hoc intelligit. quia eadem prin
cipia que sunt principia essendi. sunt etiā pncipia co/
gnoscendi. sed tamen principia cōferunt esse p seipsa.
sed cognitionem nō conferunt p se sed per suas simili/
tudines.

¶ Tertio loco est questio de tertio articulo. scz gene
ralitate existentie rez in deo. Et circa hoc querūt duo.
Primo queritur mala sint in deo. Secundo vtrum in
deo sint imperfecta sm q hmōi.

¶ Questio I e

Q mala nō sint in deo. videtur. Aug⁹. de libe. arbi. in
tantū res recte vitupant. inquātū eaz vituperator ar
tem iqua facta sunt videt. vt hoc in eis vituperet qd
in arte non videt. Si ergo vituperant quantū ad ma
liciam siue inquantū mala. et hoc modo non videnti ī
deo. ergo hoc modo non sunt in deo. ¶ Item omne qd
est in deo est ex ipso et p ipsum. vt dicit Augustinus et
magister in littera. sed mala nunq̄ sunt ex deo. nec per
deum. ergo nec in deo. ¶ Item omne qd est in deo. aut
est sicut in principio pducente. aut sicut in exemplari
exprimente. aut sicut in cōseruante. sed constans est q
deus nō est principiū pducens mala. nec etiā cōseruās
¶ Item nō est exemplar exprimēs. quia ratio exēpla/
ris attenditur sm assimilationē. sed dei ad maluz nul/
la est assimilatio. ergo mala nullo modo sunt in deo.
¶ Item quāto aliquid meli⁹ est. tanto magis distat a
malo. sed deus est optimus quo nihil meli⁹ potest co/
gitari. ergo tanta distantia differt. quanta nulla ma/
ior potest cogitari. sed magis distat a malo. quod nec
habet veritatē malicie nec similitudinem. q̄ qd habet
saltem similitudinē. et in quo nullo modo est maluz. q̄
in quo aliquo modo est. ergo etc. ¶ Contra. Omē qd
cognoscitur ab aliq q est sua cognitio est in illo tanq̄
in cognoscente. sed deus cognoscit mala: quia ea pu/
nit et reprobat. et deus est sua cognitio: ergo mala sunt
in deo. Minor patet. maior similiter. quia omne co/
gnitum est in cognitione. si ergo idez est cognitio et co
gnoscens. ergo si est in cognitione. et in cognoscente.
¶ Item omne quod cognoscit in aliquo est in illo in
quo cognoscit. sed mala cognoscūtur in deo. ergo sūt
in deo. Probatio minoris. Mala cognoscūtur a deo
constat. aut intra se. aut extra. Non extra. hoc cōstat:
quia diuinus aspectus non exit extra. tunc em̄ indige
ret alio ad cognoscēdū. restat ergo q intra se. quia an/
geli cognoscunt mala in deo. Unde Augustinus sup
Gen. ad litterā. Angeli vident ī illo bona vestra que
eis placent. et mala vestra que eis displicent. ¶ Item
omne quod cognoscit in aliquo. et non per accidens:
est aliquo modo in illo sicut in exemplari. sed mala co
gnoscuntur a deo sed non p accidens. quia nihil per ac
cidens cognoscit. sed omnia per se. ergo mala sunt in
deo. ¶ Item omne quod cognoscitur ab aliquo nō p
priuationē. cognoscitur p similitudinē et ydeam: sed ī
deo non cadit cognitio per priuationē. quia nulla po
test in illo exemplari esse priuatio. cū sit purus actus:
ergo si cognoscit mala. non cognoscit per priuationē
sed similitudinem. sed similitudo est ydea in deo. ergo
mala habent ydeam in deo. ¶ R⁰. dicendum q mala 25
a deo cognoscūtur. non tamen in deo existunt sm q
mala. quia sic loquūtur in proposito. ideo inq̄ cogno
scuntur. quia sicut rectū est iudex sui et obliqui. sic sum
ma veritas et lux et actus est ratio cognoscendi. nō tan
tum veritatē et lucem et actum. sed etiam obliquitatez.
tenebram et priuationē. Unde lux seipsam et tenebram
cognoscit. Non sunt autē mala in deo. quoniam illa
dicuntur esse in deo ad que cooperatur deus scdm ali
quod genus cause. et maxime sm genus cause forma/
lis et exemplaris. malū autem non habet deum p cau
sa et pro exemplari. quia malū ratione malicie dicit so
lum priuationem. exemplar autē scdm q huiusmodi
dicit assimilationem. Hinc est q nec malum nec fal/
sitas habet ydeam in deo. suum autē oppositum est as
similabile. Unde cum vno et eodem cognoscat de⁹ bo/
num et malum sibi oppositum. bonum cognoscit scdm
rationem assimilationis. et ideo bonum est in deo vt
exemplari et vt cognitum per se et per modum positi/
onis. Malum autem cum cognoscatur a deo. non
habet in ipso ydeam. ideo non est in deo. q̄uis sit ī
dei cognitione. Quia q̄uis cognoscatur a deo. nō
tamen cognoscitur per ydeam sui. Sed boni cuius

est priuatio. ⁊ ideo đr cognosci ꝑ accidēs ⁊ ꝑ priuationē
26 ¶ Ad illud ergo quod obÿcitur. ꝙ malū est in dei co/
gnitione. ⁊ cognitio est deus. igit̄ ⁊c. dicendū ꝙ hic est
fallacia fm accidēs. q̄uis em̄ idem sit cognitio dei qđ
deus. tamen aliud cōnotat. sicut potentia ⁊ sapientia.
Unde sicut nō sequit̄ est in dei noticia. ergo ⁊ in poten
tia. immo est ibi accidens ⁊ cōsequens. sic ⁊ in propo/
sito. ¶ Ad illud qđ obÿcitur. ꝙ malū cognoscit̄ in deo
27 dicendū ꝙ illud nō sequit̄. plus em̄ dicit esse in deo. q̄
cognosci a deo vl' in deo. Cū em̄ dicit̄ aliquid cognosci
a deo. ꝑ hoc intelligit̄ ꝙ deus sit ratio cognoscēdi illud
sed cum addit̄ ꝙ hoc sit in deo. significatur ꝙ deus sit
ratio cognoscēdi vt exemplar ⁊ per assimilationem. ⁊
28 ideo est ibi cōsequens. ¶ Ad illud qđ obÿcit̄ ꝙ cogno
scit non ꝑ accidens mala ⁊c. dicendū ꝙ cognosci ꝑ ac/
cidens hoc est dupliciter. aut a parte cognoscētis. aut
cogniti. In deo nulla cadit cognitio ꝑ accidens a ꝑte
cognoscentis. quia oīa cognoscit seipso. tamē cadit
a parte cogniti. quoniā aliquid cognoscit ꝑ similitu/
dinem suā. vt bonū. Aliquid ꝑ similitudinē sui oppo/
siti. ⁊ ita est ibi ꝑ accidens. nō in discurrendo s; in assi
milando. cum em̄ deus cognoscit malū nō intelligitur
29 assimilari ei sed suo opposito. Similiter soluendu; est
de priuatiōe. quia cognoscere per priuationem est du/
pliciter. Aut ita ꝙ sit priuatio in virtute cognoscente
sicut cognoscit aliquis silentiū ⁊ tenebrā ꝑ aurē ⁊ ocu
lum. ⁊ sic ponit imꝑfectionē. Aut ita ꝙ sit priuatio in
cognito nō in cognoscente. sicut lux cognosceret tene/
bram si haberet vim cognitiuā. sonus silentiū. ⁊ sic co
gnoscit de9. q̄m est actus pur9 ⁊ lux ⁊ veritas.

¶ Questio II f

Utrum imꝑfecta fm ꝙ huiusmodi sint in deo. Et vide
tur ꝙ nō. quia mala vt mala nō possunt habere simili/
tudinem cū summo bono. ergo pari ratione cū imper
fecta nō habeant similitudinē cū perfectissimo. nō sūt
in deo. ¶ Item illa sola sunt in deo que possunt esse a
deo ⁊ per deū. sed imꝑfecta a deo non sunt. quia dicit̄
Deute. xxxÿ. c. Dei perfecta sunt oꝑa. ¶ Item specia/
liter obÿcitur de materia ⁊ passione. diuersitate ⁊ com
positione. Cū em̄ exemplar sub ratione exemplar; sit
forma. sit actus purus. ⁊ ita omnino simplex. videtur
ꝙ rationes materie ⁊ passionis ⁊ diuersitatis ⁊ cōpo/
sitionis repugnēt exemplari. ⁊ si hoc. cum nihil dicat̄
esse in deo nisi ratione exemplaritatis. patet ⁊c. ¶ Itē
sicut veritas est generalis conditio entiū. ita ⁊ vnitas
sed oppositū veritatis nō habet ydeam in deo. similit̄
⁊ bonitatis. ergo pari ratione oppositū vnitatis. s; op
positum vnitatis est multitudo. ergo ⁊c. ¶ Contra.
Augustin9 ad Nenbridiū. quia totū condidit. nō po
tuit ⁊ partiū nō habere rationes. ergo cū partes s̄bra
tione partiū sint imperfecte. patet ꝙ habet ratiōes im
perfectoꝝ. ¶ Item oīs cognitio diuina est a priori.
cum ergo in omni creatura prius cadit ratio imꝑfecti
q̄ perfecti. vt materie q̄ forme. principioꝝ q̄ princi/
piati. partiū q̄ totius. ergo ꝑ prius hec cognoscit de9.
ergo si perfecta habēt ydeam in deo. necesse est ꝙ habe
ant etiā imperfecta ¶ Item diuinū exemplar exꝑmit
rem fm totū. alioquin nō perfecte cognosceret sed ma
teria est de rei constitutione. ⁊ imperfectū de constitu
tione perfecti. ergo ⁊c. ¶ Item oīs effectus assimi/
latur sue cause aliqua assimilatione. sed minima assi/
milatio sufficit ad rationē exemplaris. ergo omne qđ
est a deo habet ydeā in deo. per quā prius q̄ fiat ē ex/
emplar in deo. sed materia est a deo. ⁊ passio. ⁊ cōposi
tio. ⁊ diuersitas. quia omnia dicūt ens. ergo oīa sūt
in deo. ¶ Rn̄o. ad hoc dixerunt aliqui. ꝙ imꝑfecta non 30
sunt in deo. nec cognoscūtur a deo ꝑ aliquā ydeam ꝓ
priam. sed per ydeam suorū oppositorū vt materia per
ydeam forme. passio ꝑ ydeā actus. multitudo ꝑ ydea;
vnitatis. Sed illud stare nō potest. Cum em̄ ista di/
cant entitatē aliquā. et ita veritatē. de necessitate ali/
quam assimilationē habent ad primā veritatē. ⁊ ita ra
tionem exemplaritatis. et ideo necessario sunt in deo
Preterea intelligendū ꝙ cū queritur. vtrū imperfecta
habeant ydeā in deo. hoc dupliciter potest intelligi.
Aut ratione ipsi9 quod subest. aut ratione imperfecti
onis. Si ratione imꝑfectionis. cū imperfectio sit pri
uatio. ⁊ priuatio non dicat ens nec aliquid a deo. nec
assimilabile. sic nō habet ydeam. Si autē ratione eius
quod subest sicut materia dicit̄ quid imperfectū. ⁊ ma
teria aliquā essentiam dicit. habet ydeam sed non im/
perfectam. Quia sicut non viuentiū est ydea viuens.
⁊ corporaliū spiritualis. sic temporaliu; eterna. ⁊ im/
perfectorū perfecta. nec tamen malorū est ydea bona.
¶ Unde notandū ꝙ ydea sicut supra dictum fuit in q̄
stione de ydeis. dicit assimilationē extra genus. Pri/
ma autē assimilatio est in ratione entitatis in đo. Om
ne igit̄ quod de se dicit rationē entitatis. siue sit com/
positum siue imperfectū. siue materiale. siue passibile
siue in actu siue in potentia. potest deo assimilari ⁊ ꝓ
duci. ⁊ ideo habet esse in deo. Qđ autē dicit priuatio/
nem. hoc ipso amittit rationē effectus ⁊ rationem assi
milationis. Et ideo falsitas ⁊ malicia ydeam non ha/
bent. nec sunt a deo nec in deo. Ex his patet ꝙ imper
fecta sunt in deo. patent etiā quesita. ¶ Ex enim ob/ 31
ÿcitur de malo patet responsio. quia malu; dicit sim/
pliciter priuationē in eo ꝙ malum. non sic imꝑfectum 32
¶ Ad illud quod obÿcitur. ꝙ imperfecta non sunt a
deo. dicendū ꝙ imperfecta fm id ꝙ sunt. a deo sunt. li
cet in eis non remaneat imperfectio. quia deus perfi
cit. ¶ Ad illud quod obÿcitur. ꝙ non habent assimi/ 33
lationem. dicendū ꝙ q̄uis non habeāt in conditioni
bus specialibus. habent tamen in generalibus. et hoc
sufficit. Omnia em̄ habent rationē boni ⁊ pulcri ⁊ en/
tis. ¶ Ad illud quod obÿcitur de opposito vnitatis.
Dicendū ꝙ non est simile. nam vnitas saluatur ī mul 34
titudine. non sic bonitas in malicia. nec veritas in fal
sitate. quia ille sunt priuationes. nō sic autem vnitat;
priuatio est multitudo. ⁊ ideo patet totum.

¶ Distinctio. xxxvÿ. Quomodo deus est in rebus ⁊ locis corporalibus.

Et quoniam demonstratū est ex parte quo
modo omnia dicantur esse in deo. Supra
egit magister quomodo omnia sunt in deo
Hic secundo agit quomodo deus sit in re/
bus ⁊ in locis corporalibus. Et quoniā ad esse in loco
⁊ in re mutabili. sequitur mutatio in eo quod in illo ē
ideo agit de dei immutabilitate. quantū ad locum. in
fra eadē distinctione. Cūq; diuina natura ⁊c. ¶ Pri/
ma pars habet tres partes. In prima narrat. quomo
do deus est in locis ⁊ in rebus. ⁊ per autoritates confir
mat. In secunda nititur dictorum aperire intelligen/
tiam. ibi. Quomodo autē deus habitat in bonis. ⁊c.
In tertia ostendit intellectus nostri ad hoc capiendū
insufficientiam. ibi. Ex predictis patet quomodo de
us vbiq; totus est. ¶ Prima pars tres habet partes
In prima ostendit modos essendi deum in rebus.

In secunda vero confirmat autoritatibus· ꝙ deus est vbiqȝ ꝑ essentiam·ibi·Ne autē ista q̄ capacitatem humane intelligentie ꝛc̄· In tertia ostēdit ꝙ de⁹ in solis sanctis habitat ꝑ gratiā·ibi· In sanctis vo etiā habitat in q̄b⁹ ꝛc̄· ¶ Similiť scđa ps in qua recitat dictoꝝ intelligentiā habet tres partes· In prima rōnabiliter manuducit· In secūda stultam rationem excludit·ibi· Sciendū est etiā quia vt ait Aug⁹· In tertia in admirationē erigit·ibi· Illud quoqȝ mirabile est· Sacramēta em̄ diuina magis sunt mirabilia q̄ȝ intelligibilia·

¶ Itē tertia pars in qua ostendit insufficientiā ad cognoscendū quomō de⁹ est vbiqȝ ꝑ essentiā habet tres ꝑtes· Primo em̄ ostendit ꝙ intellect⁹ nostri nō sufficiūt Secūdo excludit eos qui p̄sumptuose solūūt ibi· Quidam tamen immēsa ingenio suo metiri ꝛc̄· Tertio vero abijcit eos qui irrationabiliter querunt·ibi· Solet etiam ab eisdē queri quomodo deus ꝛc̄· Ubi ostēdit q̄stionē eorum esse friuolam ꝛ respōsione indignam·

¶ Ostendit modum essendi deū in rebus· a

DI·X XXVII Et quoniā demonstratū est ex parte· q̄modo om̄ia dicanť esse i deo·addendū videť hic· quibus modis dicať de⁹ esse in rebus·si tamē id humana mens·vel ex parte digne valeat cogitare·vel lingua sufficit eloqui ¶ Sciendū est ergo ꝙ de⁹ incōmutabiliter semper in se existens p̄sentialiter·potētialiter·essentialiter·est in om̄i natura siue essentia sine sui diffinitione·ꝛ in om̄i loco sine circūscriptione·et in om̄ni tpe sine mutabilitate· Et p̄terea in sanctis

Col·ij· spiritibus ꝛ an̄imab⁹ est excellenti⁹·scȝ ꝑ gratiā inhabitans·ꝛ in homīe xp̄o excellentissime in q̄ plenitudo diuinitatis corꝑaliter habitat·vt ait apostol⁹· In eo em̄ de⁹ habitauit: nō per gratiā adoptionis·sed ꝑ grām vnionis·

¶ Confirmat autoritatibus ꝙ deus est vbiqȝ ꝑ essentiam· b

Ne autē ista quia capacitatē humane intelligentie excedūt·falsitatis arguere aliqui p̄sumāt sanctoꝝ autoritatib⁹ muniēda mihi videnť· Beatus Gregori⁹ sup̄ cantica canticoꝝ inquit· Licet deus cōmuni modo om̄ib⁹ rebus insit presentia potētia·substantia·tamē familiariori modo per gratiā diciť esse in illis qui mirificentiā opeꝝ dei acutius ꝛ fideli⁹ cōsiderant· De hoc em̄ eodem Aug⁹·ad Dardanū in lib·de p̄sentia dei: ait· Cū deus sit natura incorporea ꝛ incōmutabiliť vna eterna stabilitate in seipso manēs·tot⁹ adest rebus omnib⁹ ꝛ singulis tot⁹·sed in quib⁹ habitat· habēt eū pro sue capacitatis diuersitate· alij amplius·alij min⁹·quos ip̄e sibi dilectissimū tēplum

Hylari⁹ gratia sue bonitatꝭ edificat· Hylari⁹ quoqȝ i·viij· libro de trinitate aptissime docet deū vbiqȝ esse· Deus inquit immēse virtutis viuens potestas: que nusq̄ȝ non assit·non desit vsq̄ȝ·se omnē ꝑ sua edocet·vt vbi sua sint ipse esse intelligatur· Non autē corporali modo cū alicubi sit·nō etiā vbiqȝ esse credatur·cum ꝛ in om̄nib⁹ esse non desinat

Ambro· Ambrosi⁹ in libro p̄mo de spiritusancto·spiritūsanctum probat nō esse creaturam· quia vbiqȝ ē quod est propriū diuinitatis·ita dicens· Cū omnis creatura certis nature sue sit circumscripta limitibus·quomodo quis audeat creaturaȝ appellare spiritūsanctum·qui nō habet circumscriptam determinatāqȝ virtutē· qui ꝛ in omnibus ꝛ vbiqȝ semper est·quod vtiqȝ diuinitatis et dominationis est propriū· Idem in eodē· Domini est omnia cōplere qui dicit· Celū ꝛ terram ego impleo· Si ergo domin⁹ est qui celum implet ꝛ terram·quis ergo potest spiritūsanctum iudicare dominatōis ꝛ diuine potestatꝭ exortē q̄ repleuit orbem: Et quod plus est·repleuit ꝛ Jesum totius mundi redemptorē· Ex his alijsqȝ plurib⁹ autoritatibus aperte monstrať·ꝙ deus vbiqȝ et in omni creatura essentialiter·p̄sentialiter·potentialiter est· Hie·xxiij

¶ Ostendit ꝙ deus in solis sanctis nō modo est sed etiam habitat per gratiaȝ·quia non vbicūqȝ est habitat·sed econuerso vbi habitat ibi est· c

In sanctis vero etiam habitat in quibus est per gratiam·nō enim vbicūqȝ est ibi habitat·vbi vero habitat ibi est· In solis bonis habitat q̄ sunt templū eius ꝛ sedes eius· Unde per Esaiā dominus ait· Celum mihi sedes est·terra autē scabellum pedū meorū·quia in electis qui sunt celum habitat deus ꝛ regnat·qui eius volūtati deuoti obtemperāt· Malos vero qui sūt terra·iudicij districtione calcat· Unde ꝛ in lib· Sapie dicitur· Thronus sapiētie anima iusti·quia i iustis specialius est q̄ȝ in alijs rebus·in quibus tamen omnibus totus est· Quemadmodū anima (vt ait Augustinus in epistola ad Hieronymū·đ origine anime) per om̄es particulas corporis tota adest simul·nec minor in minoribus·nec maior i maiorib⁹ ꝫ tñ in alijs intensi⁹ i alijs remissi⁹ opať cum in singulis particulis corporis essentialiter tota sit· Ita ꝛ deus cum sit in omnibus essentialiter ac totus·in illis tamen plenius esse dicitur quos inhabitat·id est·in quibus ita est: vt faciat eos templum suuȝ·ꝛ hi tales cum eo sunt iam ex parte·sed in beatitudine perfecte· Mali vero ꝛ si ibi sint vbi ipse est qui nusq̄ȝ deest·non tamen sunt cum eo· Unde Augustinus super Johem· Non satis fuit dicere vbi ego sum ꝛ illi sint·ꝫ addidit mecum·quia ꝛ miseri possunt esse vbi et ille est·q̄ nusq̄ȝ deest· Sȝ btī sunt cū illo q̄ n̄ sūt btī nisi ex eo ꝙ cū illo sūt q̄ fruūť eo·ꝛ videt illū sicē·

Esa·lxvi

Aug⁹·

a[a] Mali vero non sunt cum illo. vt ceci in luce non sunt cum luce. nec boni ita nunc sunt cū eo vt videant ꝑ speciē. ⁊ si sint aliq̄ modo cū eo ꝑ fidem.

¶ Nititur dictoꝝ intelligentiam aperire. ⁊ rationabilit̄ manuducit. d

Quomodo aūt deus habitet ī bonis. ex illis aliquaten⁹ intelligere valebis que supra dicta sunt cū de spiritussancti ꝓcessione tꝑali ageret̄. vbi (licet ex ꝑte) exponitur. Ex parte eñ cognoscimus. ⁊ ex parte ꝓphetamus quomodo spūssanct⁹ habitet in nobis. qui nō sine p̄re ⁊ filio inhabitat. Si autē queris vbi habitabat de⁹ anteq̄ sancti essent: Dicimus quia in se habitabat. Vñ Aug⁹. in li. contra Maximinū. In tēplo inq̄t suo habitat deus. scꝫ in sanctis qui sunt templū dei mō f̄m fidē ambulantes. ⁊ tēplum dei erūt aliquando f̄m speciē. qualiter etiam nūc templū dei sunt angeli. Sed dicet aliquis. anteq̄ faceret deus celū ⁊ terrā. anteq̄ faceret sanctos. vbi habitabat?

b[b] In se habitabat de⁹. apud te habitabat. ⁊ apud se est. Nō ḡ sancti sic sunt dom⁹ dei. vt eā sb tracta cadat de⁹. Immo sic habitat deus in sanctis. vt si ipse discesserit. cadant.

¶ Stultā rationē excludit. e

Sciendū est etiā quia vt ait augustin⁹ in libro ad Dardanum Dici nisi stultissime nequit spiritūsanctum nō habere locum in nostro corꝑe. q̄d totū anima nostra impleuerit. Stulti⁹ etiā dicit̄ angustijs alicubi impediri trinitatē vt pater ⁊ fili⁹ ⁊ spiritussanct⁹ alicubi simul esse ñ possint. Verū illud est multuz mirabili⁹ ꝙ cū deus vbiq̄ sit totus. nō tamē in omnib⁹ habitat. Quis porro audeat opinari nisi inseparabilitatē trinitat̄ penitus ignoret. ꝙ in aliq̄ possit habitare pater ⁊ filius: in q̄ nō habitet spiritussanct⁹. aut ī aliquo spūssanctus in q̄ non habitet pater ⁊ filius. Fatendū est ergo vbiq̄ esse deū ꝑ diuinitat̄ ꝑ̄sentiam. s̄ nō vbiq̄ ꝑ inhabitationis gratiā. Propter hanc eñ habitationē gratie nō dicimus. pat̄ noster q̄ es vbiq̄. cū ⁊ hoc veꝝ sit. s̄ qui es in celis. i. in sanctis in quib⁹ est quodā excellentiori modo.

¶ In admirationē erigit ꝙ deus inhabitator est q̄rundā non cognoscentiū eum. ⁊ nō q̄rundam cognoscentiū. f

Illud quoq̄ mirabile ē. Quia vt ait Aug⁹. in eodē de⁹ est inhabitator q̄rundā nō cognoscētiuꝫ deū ⁊ nō quorundā cognoscentiū deū. Illi eñ ad tēplum dei nō ꝑtinent. qui cognoscentes deū. nō sicut deū glorificāt Ad templū dei ꝑtinent paruuli sanctificati sacramento xp̄i. ⁊ remunerati spiritusancto. qui nondū valent cognoscere deū Ergo quē potuerunt illi nosse. nec habere. isti potuerūt habere anteq̄ nosse. Beatissimi autem sunt illi quib⁹ est deū habere q̄d nosse. Hic aliquaten⁹ aperit Augustin⁹ quomodo deus habitet in aliquo. id est. habeatur. cum videlicet ita est in aliquo vt ab eo cognoscatur ⁊ diligatur. c

¶ Quomodo deus tot⁹ vbiq̄ sit ꝑ essentiam nō potest intelligi ab humano sensu. g

Ex predictis patet ꝙ deus vbiq̄ totus est per essentiam. ⁊ in sanctis habitat per gratiā. Cū q̄ superius (licet tenuiter) ostēsum sit qua ratione dicatur habitare in quibusdam. efflagitaret ordinis ratio id etiam assignari quomodo vbiq̄ ꝑ essentiam ⁊ totus sit. nisi huius consideratiōis sublimitas atq̄ immensitas humane mētis sensū omnino excederet. Vt eñ ait Chrys. super epistolā ad Heb. Sicut multa de deo ītelligim⁹

a ¶ Mali vero nō sunt cū illo ⁊c. Cōtra. Vr̄ male dicere. quia mali sunt in deo. q: in illo viuūt mouent̄ ⁊ sunt. ḡ si nō importat̄ maior ꝯuenientia ꝑ h̄ ꝙ est eē cū aliq̄ q̄ in aliq̄. videt̄ ꝙ sic mali dicūt̄ esse in deo. ita debeāt dici esse cuꝫ deo. Itē q̄ est magis ꝓpria. de⁹ est cū malis. vl̄ mali cū deo. videt̄ ꝙ hec. mali sunt cū deo. Vñ Aug⁹. ī li. ꝯfes. Mecuꝫ eras. ⁊ tecū non erā. loquit̄ ꝓ statu pcti. Sꝫ ꝯ. cū dic̄ autoritatē in casuali. ḡ videt̄. ꝙ meli⁹ d̄r hō cū deo q̄ ecōuerso 1 Rn̄. dōm. ꝙ hec ꝓpositio cuꝫ dic̄ associationē In societate aūt ꝯsiderant̄ duo. scꝫ mutuū auxiliuꝫ ⁊ ꝯformitas voluntatis. Qm̄ ḡ soli boni h̄nt voluntatē ꝯformē. ⁊ sunt coadiutores dei. iō d̄ eis solꝫ ꝓprie d̄r ꝙ sint cū deo ⁊ ecōuerso. q: tūc h̄ q̄d ē cū. nō dic̄ auctē. Quia vero mali ñ ꝯformāt̄ nec auxiliant̄ deo in sua salute. sꝫ ꝯdicunt. ⁊ tñ de⁹ adiuuat eos ī multis. iō dic̄ Aug⁹ Mecū eras ⁊c.

Si vis intelligere. q̄modo habitet require ꝑdicta de spūscō.

Ubi habitauit deus anteq̄ esset creatura

b ¶ In se habitabat de⁹ ⁊c. ⁊ apd̄ se ē. Vr̄ male dicere. q: ꝑpositiones sūt distinctiue. q: trāsitiue. si ḡ de⁹ a se nō distinguit̄ male d̄r ꝙ apd̄ se erat Si tu dicas ꝙ trāsitionē solū dicūt q̄tū ad modum Contra est glo. sup̄. j. Joh. q̄ dicit ꝙ apud notat distinctionē patris ad filiū. Rn̄. dicendū ꝙ de⁹ 2 nō solū est in creaturis. sed etiaꝫ apd̄ se. Unde Augustin⁹ in libro ꝯfes. de⁹ est in se vt alpha ⁊ o. ī mūdo vt creator ⁊ rector in angelis vt sapor ⁊ decor. in liberatis vl̄ electis vt liberator ⁊ adiutor. ī reprobis sicut terror et horror. Qd̄ obijcitur ꝙ ꝑpositio dicit transitionē ⁊ distinctionē. dicendum. ꝙ q̄ntum est de virtute sue significatiōis. non dicit nisi transitionē quantum ad modum. Qꝫ autē dicit q̄ntum ad reꝫ. h̄ est ratiōe materie siue terminorum q̄bus additur.

c ¶ Quomodo deus habitet in aliquo ⁊c. Videt̄ nō bene dicere. quia habitat in paruulis. qui eum non cognoscunt. ergo non videtur hec ratio ꝯueniens. Rn̄. ē cognoscere actu. ⁊ ē cognoscere habitu. ⁊ q̄uis ꝑuuli non cognoscāt actu cognoscūt tñ habitu. eo ꝙ gratiā h̄nt et habitū virtutū sic̄ d̄r ī. iiij. li.

d ¶Quomo
do autem, vbi
ꝗ ſit intelle/
ctu non capi
mus. Videt
falſum dice/ d
re. quia qđ i/
telligimus de
betur rationi
ſicut dic̄ Au
guſtinus. ſed
habemus ra/
tiões ꝑ quas
ſcimus deum
eſſe in rebus
potẽtialiter.
preſentialit.
⁊ eſſentialit.
Si tu dicas
ꝙ non compꝛe
hendimus q
dicuntur de
deo. Obijcit.
ꝙ ſimilit nec
alia que dicū
tur de deo cō/
prehendimꝰ.
ergo non ma
gis de hoc ꝗ̄
de ſupradict̄
deberet dice/
re magiſter.
ꝙ ſit ineffabi
le. ¶Rº. di/
4 cendum ꝙ q̄/
dam ſunt pu
re intelligibi
lia. ⁊ talibus
non cõtradi/
cit imagina/
tio ſed deficit
Quedaꝫ ſunt
ſenſibilia. et ī
talibus ſuffi/
cit. Quedam
ſunt q̄dā mo
do imagina/
bilia. ⁊ q̄dam
modo intelli
gibilia. ⁊ ī ta/
libus frequē
ter intellectꝰ
deficit. ⁊ ima
ginatio ꝯtra
dicit ⁊ deficit
vt cum cogi/
tamus deum
eſſe vbiqꝫ. de/
um ſolo intel
lectu capimꝰ
locum auteꝫ
imaginamur. ⁊ q̄m noſtra imaginatio extra non ca/
pit ꝙ aliq̄d creatū ſit in plurībꝰ locis. ⁊ intellectꝰ cla
ritatē lucis nō aſpicit. hinc eſt ꝙ talia nobꝰ nō intelli
gibilia iudicantur magis ꝗ̄ alia.

que loqui penitus non vale-
mus. ita multa loquimur que
intelligere non ſumus idonei.
Verbi gratia. Quod vbiqꝫ deꝰ eſt
ſcimus ⁊ dicimusᵈ quomō aūt
vbiqꝫ ſit. intellectu nō capimꝰ.
Item ꝙ eſt incorporea quedaꝫ
virtꝰ que omnium eſt cauſa bo
norum ſcimus. quomodo autē
vel que iſta ſit penitꝰ ignoramꝰ.

¶Excludit eos qui ꝑſumptuo
ſe ſoluūt quomodo deus vbiqꝫ
ſit per eſſentiā. potentiam. pre
ſentiam. h

Quidā tamen immenſa inge-
nio ſuo metiri preſumētes: hoc
ita fore intelligendum tradide
runt ꝙ deus vbiqꝫ ꝑ eſſentiam
eſſe dicit. non ꝙ dei eſſentia ꝓ
prie ſit in omni loco ⁊ omī crea
tura. ſed quia omīs natura atꝫ
omne qđ naturaliter eſt. ī quo
cūqꝫ loco ſit. per eū habet eſſe.
⁊ omnis locus in quo illud eſt.
Hijdem etiā dicunt ideo deum
vbiqꝫ dici eſſe ꝑ preſentiaꝫ. vel
per potentiā. quia cuncta loca
ſunt ei ꝑſentia. ⁊ que in eis ſūt.
nec i eis aliquid operari ceſſat
Nam ⁊ ipſa loca ⁊ quicquid in
eis eſt (niſi ipſe conſeruet) ma
nere non poſſunt. In eis ergo
per ſubſtantiā deus eſſe dicit.
(vt aiunt) quia ꝑ virtutē ꝓprie
ſubſtantie ſue facit. vt etiaꝫ lo-
ca ſint ⁊ omnia que in eis ſunt.
Sed licet hec vera ſint que aſ-
ſerunt in explanandis intelli-
gentijs predictoꝝ. in illis tamē
verbis quibꝰ dicit deus vbiqꝫ
eſſe per eſſentiā. plus cõtineri
credendum eſt. quod homo vi
uens capere non valet.

¶Abijcit eos qui irrationabi-
liter querūt quomodo deꝰ cuꝫ
ſit in omnibus rebus eſſentiali
ter. non tamen ſordibus reruꝫ
inquinetur. i

Solet etiam ab eiſdem queri
quomodo deus ſubſtātialiter
inſit omnibus rebus. ⁊ corpo-
ralium ſordiū inquinationibꝰ
non cõtingatur. quod tam fri-
uolum eſt. vt nec reſpõſione ſit
dignum. cū etiāᵉ ſpiritꝰ creatuſ e
ſordibus corporeis etiā leproſi
vel quātumcūqꝫ polluti inqui-
nari non poſſit. Sol quoqꝫ ra-
dios ſuos ſiue ſui pollutione ef
fundit ſuper loca ⁊ corpora. nō
ſolū munda ſed etiā immunda
ac ſordibus fetentia. quoꝝ con
tactu homines ⁊ alie quedam
res inficiūtur. ſolis vero radij
impolluti ⁊ incõtaminati ea cõ
tingentes exiſtunt. Non eſt er
go mirandum. ſi eſſentia diui-
na omnino ſimplex ⁊ incõmu-
tabilis omnia replet loca. ⁊ om
nibus creaturis eſſentialiter i-
eſt. nec tamen cuiuſqꝫ rei ſordi
bus cõtaminatur vel cõtinga-
tur. Unde Auguſtinꝰ in libro
de natura boniᶠ Cum in deo i- f
quit ſint omnia que condidit.
non tamen inquinant eū illi q̄
peccant: de cuiꝰ etiam ſapien-
tia: que attingit a fine vſqꝫ ad
finē fortiter dicit. attingit om-
nia propter ſuā mundiciam. ⁊
nihil inquinatum in eam icur-
rit. Poſtremo reſpondeāt: q̄d
potius de deo reſpondendū ex
iſtiment. vel ꝙ nuſqꝫ ꝑ eſſentiā
ſit. vel vbiqꝫ. vel ꝙ alicubi. ita
ꝙ non vbiqꝫ. Sed quis aude-
at dicere ꝙ nuſqꝫ diuina eſſen-
tia ſit vel ꝙ alicubi ⁊ non vbiqꝫ
ſit. Si enim ita eſt alicui ꝙ non
vbiqꝫ. ergo localis eſt. Eſt er-
go vbiqꝫ tota que continet to-
tum. ⁊ penetrat totuꝫ. que nec
pro ſui ſimplicitate diuidi. nec
pro ſui puritate maculari. nec
pro ſui immenſitate vllo modo
compꝛehēdi poteſt. Unde Au
guſtinus. Deus vbiqꝫ eſt. cui
non locis ſed actionibus ꝓpīq̄
quamus.

e ¶Spūs crea/
tus ſordibus ⁊c.
Videt ꝯtrariuꝫ
eſſe ei qđ dr̄ Sa/
piētie. ix. Corpꝰ
qđ corrūpit ag/
grauat animam
Et iteꝝ. aīa con
trahit originale
a carne ⁊ inficit
ab illa. Rº. ſicut
generatō vniuo
ca eſt. que eſt ſi/
milis ex ſimili ⁊
equiuoca q̄ ē rei
diſſimilis. ita ē
infectō ſm rōnē
vniuocā. vt lepꝛo
ſus fac̄ leproſuꝫ
⁊ ſm rationē eq̄/
uocā vt infectio
generat infectõꝫ
ꝑmo mō loquit
magiſter. q2 aīa
leproſi nō eſt le/
proſa. ſcđo mo/
do obijcitur.
f ¶Cū in deo in
quit ſint oīa que
ꝯdidit nō tn̄ inq̄
nant eū. Ur ma/
le dicere. q2 ſor/
des corꝑales inq̄
nant res corꝑa/
les. ḡ ſordes ſpū
ales res ſpūaleſ
Itē ſi deū nō inq̄
nant. ḡ videt. ꝙ
poſſet dici ꝙ deꝰ
eſt ī diabolo. qđ
eſt ꝯ omnē vſuꝫ 6
Rº. dđm ꝙ ſicut
tangit mgr̄ ī lr̄a.
ſordes corꝑales
nō coinq̄nāt cor
pꝰ ſpūale. quia
nec cõicāt in ma
teria. nec depen
dent. vt patet in
radio. q̄ nō inft/
citur fecibus. q2
nec depēdet nec
cõicat in trāſmu
tabili materia. ⁊
q̄m deꝰ neutrum
habet. ideo non
valet illud. Dđ 7
obijcitur ꝙ deus
eſt in pctõribus
dđm. ꝙ nullū in
cõueniens eēt di
cere. tamē q2 hoc videbat ſonare in ꝯtumeliā. ideo po/
nenda eſt determinatio. ratiõe cuiꝰ ſermonis ītellectꝰ
ſanus appareat. vt ſi dicat deus in diabolo vel in adul
tero ꝗ̄tum ad cõſeruationē nature.

Augꝰ. de
agone xp̄ia
nō. Timēt
q̄daꝫ quod
fieri nō pōt
ſcꝫ ne hūa-
na carne ve
ritas ⁊ ſub-
ſtātia dei in
q̄net. ⁊ tn̄ ꝑ
dicāt iſtum
viſibilē ſo-
lem radios
ſuos ꝑ oēs
feces ⁊ ſor-
des ſparge
re ⁊ eos mū
dos ⁊ ſince
ros ſuare.
Si ergo vi
ſibilia mūda
a viſibilibꝰ
īmūdis cõ/
tingi pūt ⁊
nō inq̄nari
q̄to magis
īuiſibilis ⁊
īcõmutabi
lis veritas.

Ad intelligentiã hui⁹ partis queritur de existētia dei vbiqȝ. Et circa hoc tria principaliter q̄rūtur. Primo querit̃. vtrū esse vbiqȝ cōueniat deo. Secūdo vtrū esse vbiqȝ sit propriū dei. Tertio q̄liter ꝯueniat deo esse vbiqȝ. Et quantū ad primū. quia esse vbiqȝ potest distribuere ꝓ omnib⁹ rebus. ⁊ ꝓ omnibus locis. duo querunt̃. Primo vtrū deus sit in omnibus reb⁹. Secūdo vtꝝ sit in omnib⁹ locis.

Questio I a

Q sit in omnib⁹ rebus ostendit̃ sic. Phus in. j. phia. Quãto aliquid simplicius. tãto a plurib⁹ indigetur ⁊ in pluribus inuenit̃. sed deus est simplicissim⁹ in fine simplicitatis. ergo īuenit̃ in omnib⁹. sed nō reꝑit̃ nisi vbi est. ergo est in omnib⁹. Itē quãto causa ꝑo2. tanto vniuersalior. ḡ causa prima est vniuersalissima. sed q̃to aliquid vniuersalius. tanto influit in plura. ergo cum ꝑma causa sit vniuersalissima. influit in omnia. sȝ omne qđ influit in aliquid est illi ꝑ̄sens ꝭm virtutem. nusq̃ȝ em̄ ⁊ nunq̃ȝ oꝑatur deus agens. nisi ꝑ ꝑ̄sentiã v̄tutis. sȝ deus ꝑ suã simplicitatē est idē quod sua virt⁹. cum ḡ virtus dei sit in omnib⁹. ⁊ substãtia est in om̄ib⁹. Itē hoc videtur ꝑ impossibile. quia omne qđ est in vna re limitata. ita ꝙ nō est in alia est limitatū ⁊ artatum. sed hoc est impossibile circa deū. ḡ non est in vna re q̄n in omnib⁹ sit. Itē si deus est in vna re ita ꝙ nō in alia. aut potest esse ī illa in qua nō est. aut non. Si non potest. ḡ non est omnipotens. Si potest esse ⁊ nō est. cuȝ res nō mutetur. ergo mutari pōt. ḡ si de⁹ nō est in omnib⁹ rebus. aut non est omnipotēs. aut mutabilis. quoꝝ vtrūq̃ȝ est impossibile. Contra. q̃to aliq̄d magis seiungit̃ a natura tenebrosa. tãto est impꝑmixtius ⁊ sub nobiliori luce cognoscit. sed de⁹ clarissime cognoscit. ergo maxime a natura tenebrosa seiungit̃. sed om̄is creatura tenebra. ergo deus aut in nullis. aut in paucissimis est reb⁹ creatis. Item q̃to motor mag̃ distat a mobili. tanto sufficienti⁹ mouet. Unde sufficientius mouet anima q̃ȝ forma naturalis. ⁊ intelligentia q̃ȝ anima. sed deus est motor ⁊ oꝑator sufficientissimus. ergo summe distat ab omni mobili. ergo aut in nullis est reb⁹. aut in paucis. Itē om̄is virt⁹ vnita plus est infinita q̃ȝ multiplicata sed diuina virtus est infinitissima. ergo vnitissima. sed q̃to aliquid magis est vnitū. tanto min⁹ diffusum ⁊ in paucioribus repertum. ḡ ⁊c̃. Itē querit̃ que necessitas est deū ponere ī reb⁹ omnib⁹. Videt̃ ꝙ nulla ex parte dei. Nobilitatis ē em̄ in agente ꝙ possit agere vbi nō est. similiter ꝙ possit facere effectū ꝑ se stantē. alioq̄n oꝑa dei magis sunt debilia q̃ȝ oꝑa artificū creatoꝝ. que saluant̃ in esse ip̄is absentib⁹. ḡ si nulla necessitas est. videtur ergo esse superfluitas. sed inpossibile est in deo esse superfluitateȝ ergo ⁊c̃. R⁰. dicendū ꝙ deus in omnib⁹ reb⁹ est. sicut ip̄e Dauid testatur dicēs. Si ascendero in celū tu illic es ⁊c̃. Necessitas aūt existendi deū in omnib⁹ sumitur tum a ꝑte ꝑfectiōis ipsi⁹. tū a ꝑte indigentie rerum. A parte ipsi⁹ ꝓpter summã immensitatē. ⁊ summã potestatem. ⁊ vtriusq̃ȝ ratio est summa simplicitas. Quia em̄ summe simplex est ad nihil artatū. ideo in omnib⁹ inuenitur tanq̃ȝ immēsum. Quia summe simplex. idō in infinitū virtuosissimū. ⁊ ideo virtus eius in om̄ib⁹. ⁊ virtus idē est qđ substãtia. ⁊ ideo necesse est ꝙ sit ī oībus. Ex parte creature ē necessitas. quia creatura habet in se possibilitatē ⁊ vanitatē. ⁊ vtriusq̃ȝ causa est. q2 producta est de nihilo. Quia em̄ creatura est ⁊ accipit esse ab alio. qui eã fecit esse cū prius nō esset. ex h̄ non est suū esse. ⁊ ideo non est purus actus. q2 habet possibilitatem. ⁊ ratiōe hui⁹ habet fluxibilitatē ⁊ variabilitatem. ideo caret stabilitate. ⁊ ideo nō potest esse nisi ꝑ pñtiam eius qui dedit ei esse. Et exemplū hui⁹ aptum est in imꝑ̄ssione forme sigilli in aqua. que nō cōseruat̃ ad momentū nisi ꝑ̄sente sigillo. Et iteꝝ quia creatura de nihilo ꝓducta est. ideo habet vanitatē. ⁊ q2 nihil vanum in seipso fulcitur. necesse est ꝙ om̄is creatura sustentetur ꝑ ꝑ̄sentiã virtutis. ⁊ est simile. si quis poneret corpus pōderosum in aere qđ est quasi vanū. non sustentaret̃. sic ⁊ in proposito. Ad illud ergo qđ obiicitur de distantia ⁊ ꝑmixtione. dicendū ꝙ tripliciter vnitur quid alicui. Aut ꝭm pñtiam tm̄. aut ꝭm ꝑ̄sentiam ⁊ dependentiã. aut ꝭm ꝑ̄sentiã ⁊ dependentiã ⁊ cōcomitantiã in materia. Primo modo est radi⁹ in aere Scđo modo anima in corꝑe. Tertio modo liquor ī liquore. Qđ primo modo est in aliquo nō ꝑmiscetur. similiter qđ scđo modo est nō ꝑmiscet̃ proprie. sed soluȝ quod tertio. Et ꝑmo quidē modo est deus in rebus nō secūdo vel tertio. Ad illud quod obiicitur de distãtia motoris a mobili. dicendū ꝙ est distantia ꝑ absentiam. ⁊ hec impedit ⁊ nō iuuat ad motū. Et est distantia ꝑ independentiã. ⁊ hec iuuat. quia q̃to motor ꝑfectior est ⁊ absolutior. min⁹ dependet et est sufficientior ⁊ hoc modo distat etiã deus pñs. Ad illud qđ obiicitur. ꝙ virtus vnita est magis infinita. dicendum ꝙ vnitio virtutis que facit ad eius magnitudinē. ꝑ se attenditur respectu subiecti. ꝑ accidens respectu obiecti Respectu aūt subiecti attendit̃ ꝑ subiecti simplicitatem. respectu aūt obiecti ꝑ indistantiã a virtute. quia virtus tãto potentior. q̃to subiecto ꝓpinquior. Quoniam ergo v̄tus diuina in substãtia est simplicissima. ⁊ nunq̃ȝ a substãtia elongat̃. ideo in multis est infinitissima. quia vnitissima in multis. vt in vno. vbiq̃ȝ ei est centrū illius potētie. sicut dicit Tremegistus. Qđ vltimo obiicitur iam solutū est. quia necessitas ē ex parte dei ⁊ creature. sicut visum est. Qđ ergo obiicitur ꝙ agens creatū vbi non est oꝑatur et effectuȝ ꝓducit qui sine ip̄o stat. dicendū ꝙ nō est simile in deo. nam si attendat̃ hoc in artifice creato. hoc venit ex defectu ꝑfectionis. quia em̄ agens creatū limitatū est. et differt a sua virtute. potest oꝑari ꝑ virtutē vbi nō est. Rursus. q̄m agit ex suppositione. ⁊ nō potest in totū. ideo effectus nō totaliter dependet ab ip̄o. deus aūt habet cōditiones oppositas. quia infinitus. ⁊ idem est ī eo virtus ⁊ suba. ⁊ totū ꝓducit. iō nō est simile.

Questio II b

Utrū deus sit vbiq̃ȝ localit̃. i. vtꝝ sit in omnibus locis Et ꝙ non. videt̃ Boeti⁹ in li. de tri. Deus ita esse vbiq̃ȝ dici videt̃. nō ꝙ in omni loco. sed ꝙ oīno in loco ēē nō potest. Itē hoc ip̄m videt̃ ratiōe. quia sicut vult phus. Locus ad locatū magis cōparat̃ in rōne forme q̃ȝ in ratiōe alteri⁹ generis cause. sed deus est forma excellentissima. ergo respectu eius nulla est forma. ḡ nullus locus. Itē alia ratione videt̃. quia quadruplex est conditio loci in respectu ad locatū. s. continere. saluare. mensurare. ⁊ terminare. Continet vt vas. Mensurat vt quãtitas. Saluat vt natura. Terminat vt finis. sed deus ꝭm nullã haꝝ conditionū cōparat̃ ad locum. ḡ ⁊c̃. Itē prima ⁊ ꝓpria passio essendi in loco. est dimensio. ḡ qđ magis recedit a dimensione. min⁹ est in loco. ⁊ qđ maxime minime. ⁊ qđ om̄ino recedit nullo modo est in loco. sed deus est hmōi. ḡ ⁊c̃. Contra. Hiere. xxiij. Celū ⁊ terrã ego implebo. sȝ om̄e qđ est in loco ip̄m implēdo est in loco ꝭm ꝙ locus. Itē hoc videtur ratiōe. quia loci ꝭm ꝙ locus est indigētia

ad locatum vt ab ipso repleat̃. sed om̃is creatura vani
tas. vanitas aũt nõ implet nisi ꝑ veritatis p̄sentiam.
ergo ad hoc ꝙ locus repleat̃ necesse est deũ adesse. sꝫ hͦ
posito ponit̃ deus esse in loco vt locꝰ est. ¶ Itẽ maior
est indiuisio forme ad materiã ꝗ̃ locati ad locũ. sed for
ma nõ vnit̃ materie nec ꝑmanet nisi ꝑ dei p̃ntiam. er/
go multominꝰ nec locatũ loco. sed q2 ꝑ dei p̄sentiã for
ma vnit̃ materie. deꝰ est in qualibet re vt natura. ergͦ cũ
ꝑ dei p̄sentiã vniat̃ ⁊ saluat̃ locatũ in loco. deus est ĩ lo
co vt est locus. Itẽ est p̃ntia ⁊ simultas ſm locũ. ⁊ ſm
tempus. sꝫ deus ꝑfectissime est p̃ns cuilibet rei. ergͦ ſm
locũ ⁊ tp̄s. sed que sunt p̃ntia ſm tp̄s. sunt in eodẽ tp̄e
ergo ⁊ illa q̄ sunt p̃ntia ſm locũ sunt in eodẽ loco. si er
go deus est p̃ns om̃i loco. deꝰ est in loco. nõ tm̃ vt ẽ res
sed etiã vt est locꝰ. ¶ Rͦ. dicendũ. ꝙ triplex est cõditio
15 ſm quã cõparat̃ locatũ ad locũ. Una ſm quã excellit̃.
⁊ hec est ꝓprietas saluatiõis. Sic em̃ locatũ indiget lo
co. ⁊ locus cõplet eiꝰ indigentiã. ⁊ ꝯseruat naturam. ⁊
ſm hanc ꝓprietatẽ sola corꝑalia sunt in loco. nõ autem
spũalia. q2 nõ recipiũt influẽtiã a loco corporeo Alia ẽ
ꝓprietas ſm quã locatũ equat̃ ⁊ proportionat̃ loco. et
hec est ꝓprietas cõmensurationis. ⁊ ſm hanc ꝯditionẽ
ꝓprie corꝑalia sunt ĩ loco. quia illa sola sunt cõmensu/
rabilia. vnde circũscribunt̃. spũalia aũt minꝰ proprie.
Nã nõ sunt cõmensuratiua respectu partiũ. sũt tamẽ
diffinitiua respectu totiꝰ. Tertia est cõditio ſm quaꝫ
locatũ excellit locũ. videlicet ꝙ ꝑ sui p̃ntiam replet et
supplet indigentiã loci. Locus em̃ sine locato ꝓuatus
est ⁊ indigẽs. sicut ꝯcauitas oculi sine organo. Quoni
am ergͦ deus ad nullã creaturã cõparat̃. nec ſm rationeꝫ
inferioritatis. nec equalitatis. sed suꝑioritatis ⁊ excel
lentie. deus nõ est in loco ꝗ̃tũ ad p̄mã ⁊ secundã ꝓprie
tatem. sꝫ solũ ꝗ̃tũ ad tertiã. s. ꝙ ꝑ p̃ntiam supplet loci ĩ
digentiã. Nã locatũ ꝑ p̃ntiam replet distãtie vacui/
tatẽ. deus aũt ꝑ p̃ntiam replet vacuitatẽ essentie. ⁊ illa
quidẽ sine hac esse nõ potest. ¶ Ex his patet respõsio
ad obiecta. Nã ratiões ꝓbantes deũ esse in loco vt est
locus ꝓcedunt ſm tertiã conditionẽ. vt patet. ratões
vero ad oppositũ ſm primã ⁊ secundã. scꝫ saluationis
⁊ terminationis.

Consequẽter quantũ ad secundũ articulũ querit̃.
vtrũ esse vbiqꝫ sit ꝓprium dei. Et q2 ꝓpriũ est q2 so
li cõuenit ⁊ semꝑ. iõ ꝗ̃tũ ad hoc duo querunt̃. Primo
vtrũ esse vbiqꝫ ꝯueniat soli deo. Secũdo vtrũ ꝯueni/
at ei semꝑ siue ab eterno.

¶ Questio I c

Ex soli deo ꝯueniat videt̃. Aug. in li. de simbolo. Ubi
qꝫ esse deũ. est deũ esse. sꝫ nulli creature ꝯuenit deũ esse.
immo hͦ est dei ꝓprijssimũ. ergͦ nulli creature cõuenit esse
vbiqꝫ. ¶ Itẽ Amb. in li. de spũsancto. cũ om̃is creatu
ra certis sue nature sit circũscripta limitibꝫ. esse vbiqꝫ
⁊ in omnibꝫ rebꝫ dei ꝟtutis est. ⁊ dñationis est ꝓpriuꝫ
¶ Itẽ hoc ipsum videt̃ ratione. quia oĩs creatura ꝑ se
existens ⁊ in se. est hoc aliq̄d. sꝫ om̃e qͦd est hoc aliq̄d ẽ
singulare. ⁊ om̃e singulare est hic ⁊ nũc. ⁊ nihil tale na
tum est esse vbiqꝫ. ergͦ soliꝰ dei est esse vbiqꝫ. ¶ Itẽ condi
tio ista qua deus est vbiqꝫ ꝯuenit deo ratiõe sue immẽ/
sitatis. sꝫ immẽsitas est ꝓprietas soliꝰ dei q̄ nulli crea/
ture põt ꝯuenire. ergͦ nec esse vbiqꝫ. ¶ Cõtra hoc obijcit̃
de vniuersali. qm̃ vniuersale est sꝑ ⁊ vbiqꝫ. ⁊ tamẽ non
est deꝰ. Si tu dicas ꝙ est vbiqꝫ respectu suoꝝ singula/
rium ⁊ nõ simpliciť. obijcit̃ tũc ꝙ aliq̄d est vniuersale
cuiꝰ singularia sunt vbiqꝫ. ⁊ impossibile est aliq̄d fieri
qͦd nõ sit eiꝰ singulare vel in singulari. vt hͦ vniuersa/
le suba. ergͦ est vbiqꝫ. ¶ Itẽ obijcit̃ de numero q̄ est ĩ om/
nibus entibꝫ. ⁊ nihil potest fieri in quo nõ sit numerꝰ
⁊ p̄terea in omnibꝫ entibꝫ est vnꝰ numerꝰ. ergͦ cũ numerꝰ
non sit deꝰ. esse vbiqꝫ nõ est ꝓpriũ soliꝰ dei. Si dicas ꝙ
nõ est ibi totꝰ sꝫ ſm ꝑtẽ. obijcit̃ de voce que est ĩ auribꝫ
diuersoꝝ tota ⁊ in toto aere. esto ꝙ vox esset ita magna
ꝙ ꝑ totã mundũ audiret̃. tũc esset vbiqꝫ tota ⁊ vna ꝓ/
latio. q2 si multe. cũ infinite sint ꝑtes aeris. ⁊ vox sit ĩ
qualibet ꝑte. tũc ergͦ infinite sunt voces actu. qͦd est im/
possibile. ¶ Itẽ obijcit̃ de aĩa que est in qualibet parte
animalis tota vt supra monstratuꝫ est. esto ergͦ ꝙ fieret
animal giganteũ ita magnũ quasi totꝰ mũdus. tũc aĩa
esset vbiqꝫ. ergͦ ꝙ nõ sit. hͦ est ꝓpter defectũ corꝑis ⁊ nõ su/
um. Si dicas ꝙ esset in pluribꝫ tanq̃ꝫ in vno loco. vñ
nunq̃ꝫ vna aĩa est nisi in vno corꝑe. obijcit̃ de corꝑe xp̄i
qͦd totum ⁊ integrũ est in diuersis altaribus distinctꝭ
¶ Itẽ obijcit̃ ꝑ rationẽ. Cũ em̃ de natura singularꝭ sit
esse hic ⁊ nũc. tñ alicui dat deꝰ semꝑ esse vt angelis. ergͦ
pari ratiõe alicui dabit esse vbiqꝫ. ¶ Itẽ si aliqua duo
inseꝑabiliter sunt vnita. vbicũqꝫ est vnũ ⁊ alteꝝ. sꝫ hu
mana natura ⁊ diuina in xp̄o inseꝑabiliter sunt vnita
ergͦ vbi est diuina. ⁊ humana. sꝫ diuina natura est vbiqꝫ
ergͦ ⁊ humana. ⁊ sic ⁊c. ¶ Rͦ. dĩm ꝙ esse vbiqꝫ sicͭ dicũt 16
sancti. cõuenit soli deo ꝓprie ⁊ singulariter. ita ꝙ nulli
ꝯuenit alij. nec intelligi põt ꝯuenire si recte intelligat̃
Nã deus đ2 esse vbiqꝫ ita ꝙ ex ꝑte dei intelligit̃ idẽpti/
tas ⁊ totalitas. ex ꝑte loci pluralitas ⁊ vniuersalitas.
Per ꝯditionẽ idẽptitatis excludit̃ vniuersale. quod
ꝗ̃uis sit in omnibꝫ singularibꝫ. tñ ſm aliud ⁊ aliud sup
positũ. ⁊ ita numeratũ. Per ꝯditionẽ totalitatꝭ exclu
ditur numerꝰ. Nã ꝗ̃uis numerꝰ sit vbiqꝫ. tñ ſm aliã
⁊ aliã partẽ. Per ꝯditionem pluralitatis a ꝑte loci ex
cludit̃ spũs creatus. q̄ ꝗ̃uis sit in pluribꝫ partibꝫ cor
poris. nõ tñ in om̃ibꝫ nisi vt vnitis. Per cõditionem
vniuersalitatis excludit̃ corpꝰ xp̄i sub sacro. qͦd ꝗ̃uis
sit in pluribꝫ nõ tñ est in om̃ibꝫ nec esse põt. q2 hͦ solum
ꝯuenit ei sub sacramento. ⁊ ita patet p̄me instantie
17 ¶ Qͦd tñ obijcit̃ de voce intelligendũ ꝙ generatio sen/
sibiliũ in medio est ꝑ diffusionẽ. vnde nõ numerat̃ vox
sicut nec lux nisi ad numerationẽ susceptibilis. vñ q̄t
sunt aures tot sunt voces. qm̃ vox in aere erat multi/
plicabilis ⁊ non multiplicata. ⁊ ideo patet ꝙ nec tota
vbiqꝫ ante numerationẽ sicut nec lux diffusa. nec eadẽ
vox post numerationẽ. ⁊ ideo exemplũ de existẽtia vo
cis nõ est multũ simile deo ¶ Ad illud qͦd obijcitur. ꝙ 18
deus dat sempiternitatẽ. dĩm ꝙ tã esse vbiqꝫ ꝗ̃ sꝑ im/
portat q̄ndã infinitatẽ. ⁊ infinitas sempiternitatis. ẽ
infinitas duratiõis. que est ſm potentiã. ⁊ hec non re
pugnat creature. q2 nõ impedit durationẽ creature cẽ
finitã actu. ⁊ infinitã potẽtia. ⁊ ideo om̃i duratiõi cre
ature necesse est aliq̄d adijci. Sꝫ esse vbiqꝫ dicit immẽ
sitatẽ actu. q2 importat simultatẽ locoꝝ. ⁊ hͦ repugnat
creature. ⁊ iõ nõ potest ei oĩno cõicari. cõicat̃ tamẽ ſm
possibilitatẽ creature ſm ꝙ ꝑticipat maiꝰ ⁊ minus de
natura spũalitatis. Nã nihil est om̃ino spũale nisi so
lus deꝰ. sicut dicͭ Augꝰ. de mo. eccl'ie. Solꝰ deꝰ est ĩcor/
poreus. q2 omnia replet. Creature aũt quedã sunt spi
rituales ꝑ abstractionẽ. vt vniuersale ⁊ numerꝰ. et ita
possunt esse in pluribꝫ ꝓpter cõmunitatem ad plura. ⁊
ita ſm sui plurificationẽ. Quedã spũales sunt ꝑ sepa/
rationẽ a materia corꝑali. vt aĩe. ⁊ iste sunt in pluribꝫ.
tamẽ nõ multiplicatis. Quedã aũt spũales ꝑ vnionẽ.
vt corpus xp̄i est cibꝫ spũalis aĩe. ꝗ̃uis sit veꝝ corpus
⁊ ideo quasi est mediũ inter animã ⁊ deum. ⁊ iõ inꝗ̃tũ
cibꝫ plus sapit naturã spũalitatis. ⁊ ideo est in pluri/
bus. vt sunt plura loca. nõ tamẽ in omnibus. q2 ratio

ꝯ

19 cibationis nō se extēdit ad oīa. ⁊ sic patet quare sub
sacramēto est in pluribꝫ. ¶ Qd̄ obijcit de inseparabiliter
vnitis. soluendū est ꝑ interemptionē. cū alterū excedit
alterū. vt patet in genere ⁊ specie. ¶ Qd̄ obijcit ꝑ vnio
nem homo est deꝰ. dicendū ꝙ hoc intelligit ꝑ communi/
cationē ideomatū. Similiter ⁊ esse vbiqꝫ ꝯuenit ꝑ ide
omatum cōmunicationē.

¶ Questio II d

Utrū esse vbiqꝫ ꝯueniat deo sꝑ siue eternalit. Et ꝙ sic
videt. q2 sicut semꝑ se habet ad tꝑs. ita vbiqꝫ ad locum
sed ante oē tꝑs deus fuit semꝑ. ḡ ante omnē locū fuit
deꝰ vbiqꝫ. ¶ Itē ꝓpriū dei essentialiꝰ ei cōuenit q̄ꝫ ꝓpria
passio alicui subiecto. sed ꝓpter necessariā ꝯuenientiā
passionis ad subiectū distributio suppositoꝝ includit
distributionē tempoꝝ. vn̄ dici de omni est. qd̄ non est
in quodā sic in quodā nō. nec aliqn̄ sic. aliqn̄ nō. sed ī
quolibet ⁊ semꝑ. ergo similiter hoc qd̄ est vbiqꝫ inclu/
dit sempiternitatē. ergo esse vbiqꝫ semꝑ cōuenit deo. ḡ
ab eterno ¶ Itē res sunt in deo ⁊ deus in rebꝫ. ſꝫ res sūt
in deo ab eterno. ḡ a relatiuis cū dicantur hec adouer/
tentiā. deus est in rebus ab eterno. ſꝫ nō nisi in oībꝫ.
ergo ⁊c. Si dicas ꝙ nō dicunt correlatiue. Cōtra. cuꝫ
dicit deus est in rebꝫ. non significat respectꝰ nec depē/
dentia dei ad res. sed reꝝ ad deū. ergo nihil aliud est di
cere deum esse in rebꝫ. q̄ꝫ res esse in deo. ¶ Itē si deꝰ nō
fuit vbiqꝫ ab eterno. ⁊ fuit. ergo fuit alibi q̄ꝫ vbiqꝫ. et
modo est vbiqꝫ. ergo mutauit locū. ḡ in deo cadit mu/
tatio. sed h̄ falsuꝫ. ergo primū. Si tu dicas ꝙ mutatio
est in cōnotato. Cōtra. cum dr̄ deus est in loco. non no
tatur effectꝰ. ſꝫ solū dei p̄sentia. ḡ videt ꝙ fm̄ hoc nō si/
gnificet mutatio in cōnotato. sed solū ī ipso deo. restat
ergo ꝑ impossibile ꝙ deus est vbiqꝫ eternaliter. ¶ Cō/
tra. vbiqꝫ p̄supponit vbi. ⁊ vbi p̄supponit locū. ⁊ locuꝫ
non est ponere nisi ex tꝑe. ḡ ⁊ deū esse vbiqꝫ non est po
nere nisi ex tꝑe. Item bn̄ sequit. deus est vbiqꝫ. ergo est
in celo. ergo destructo ꝯsequente destruit ⁊ antecedēs.
sed ab eterno nō fuit in celo. ḡ ⁊c. ¶ Item bene seqtur.
deus est vbiqꝫ. ergo in ista domo. sed ista domus nō fu
it nisi ex tꝑe ⁊ post initiū tꝑis. ḡ ⁊ esse vbiqꝫ. ¶ Rꝰ. di/
21 cendū ꝙ esse vbiqꝫ dupliciter potest accipi de deo. sic̄ ⁊
esse semꝑ. Uno eñ modo semꝑ importat diuinam im/
mensitatē fm̄ durationē. ⁊ sic idē est qd̄ eternitas. ⁊ cō
uenit deo eternaliter. Alio modo ꝯnotat simultatē tē/
poris. ⁊ sic cōuenit ei a principio tꝑis. Sic esse vbiqꝫ
vno modo importat p̄sentialitatē diuine immēsitatis
ꝑ quā est pn̄s omni ei qd̄ est. siue sibi siue alij. ⁊ sic ideꝫ
est esse vbiqꝫ qd̄ deū esse immēsum. ⁊ sic ꝯuenit deo eter
naliter. ⁊ fm̄ hoc ꝓcedit p̄ma ratio. Alio modo prout
cōnotat locū creatū siue rem. ⁊ sic ꝯuenit ei ab initio re
rum ⁊ locoꝝ. ꝓpter cōnotatū. ⁊ cōuenit semꝑ. ⁊ ad hoc
est propriū q2 cōuenit soli ⁊ semꝑ vno modo. licet non
eternaliter. sicut etiā est in demonstratiuis. ⁊ sic proce
dit secūda ratio. Et iste modus accipiēdi deū esse vbi
q̄ꝫ est vsitatior. ⁊ fm̄ hūc modū cōuenit ei eternaliter.
22 Qd̄ vero obijcit cōtra hoc ꝙ cōueniat eternaliter ꝑ
suā ꝯuersam. Dicendū ꝙ nō est sua cōuersa. Cum eñ
dicit ꝙ res sunt in deo. si hoc intelligit ratione exēpla/
ritatis. nihil cōnotat actu. sed cū dicit deus esse in rebꝫ
cōnotatur aliqd̄ creatū. Nā nihil est in deo qd̄ non est
ergo si deus est in rebꝫ ⁊ locis. res ⁊ loca sunt non ens
tamen fm̄ se bene est in exemplari tanq̄ꝫ in principio.
Unde hec. deus est in rebꝫ. nō est cōuersa huiꝰ. res sūt
in deo. sed hec. deus est exēplar reꝝ. ⁊ vtraqꝫ est v̄a eter
naliter. Et huiꝰ. deus est in rebus. cōuersa est. res con
tinentur a deo ⁊ ꝯseruant ab ip̄o. ¶ Ad illud qd̄ obijci
tur. ꝙ si deus nō fuit vbiqꝫ. ⁊ modo est. ḡ est mutatus

Dicendū ꝙ non sequit. q2 hoc nō est ꝓpter mutationeꝫ
dei sed reꝝ. ¶ Qd̄ obijcit. ꝙ vbiqꝫ nō cōnotat effectum
sed solū pn̄tiā. dicendū ꝙ p̄sentia importat habitudi/ 23
nem ad duo. s. eius q̄ p̄sens est. ⁊ cui est pn̄s. ⁊ iō pōt
esse inceptio ratiōe rei cui p̄sens est. non noui effectꝰ.
¶ Qd̄ obijcit ad oppositū ꝓcedit fm̄ qd̄ vbiqꝫ conno/
tat locū creatū. ¶ Qd̄ tamē vltimo obijcit. non valet.
immo est ibi fallacia accidētis. sicut hic. Iste triangu 24
lus incipit habere tres. nō ergo oīs triangulus sem
per habuit tres. quia non fuit distributio de tribus vt
nunc sed vt simpliciter ⁊c.

¶ Questio III

Tertio loco principaliter queritur d̄ tertio articu
lo. scꝫ qualiter deus sit in rebus. Et circa h̄ duo
queruntur. Primo querit vtrū deꝰ sit in omnibus re/
bus equaliter siue vniformit. Secūdo q̄rit quibꝫ mo
dis ⁊ qualiter deus sit in rebus.

¶ Questio I c

Q sit vniformiter. videt. quia sicut dicit phus. Pri/
ma causa se vno modo habet ad omnia. licet oīa nō
habeāt se vno modo ad ip̄am. ſꝫ oīa in deo sunt vni/
formiter. quia sunt vita ⁊ creatrix essentia. ergo multo
fortiꝰ deus in omnibꝫ rebꝫ est equaliter ⁊ vniformiter.
¶ Itē qd̄ est vbiqꝫ. totū est equaliter ⁊ vniformiter. ſꝫ
deus cū sit simplicissimus est vbiqꝫ totꝰ. ergo equalit
⁊ vniformiter est in omnibus rebꝫ. ¶ Itē vnicuiqꝫ rei
intima est materia ⁊ forma. ſꝫ forma nō vnit materie.
nisi mediāte appetitu. appetitus aūt ortū habet ab eēn/
tia. sed h̄ nō posset nisi ꝑ dei pn̄tiam. ḡ deus magis est
intimus oī rei q̄ꝫ sua forma. sed forma vnicuiqꝫ rei ē
summe intima. ḡ deus intimior intimo cuilibet. sed qd̄
habet esse intimo est vniformiter. ḡ ⁊c. ¶ Itē hoc ostē
ditur ꝑ impossibile. q2 si deus nō est equaliter in rebꝫ.
ergo cū magis intime est in vna q̄ꝫ in alia. ḡ in aliqua
non est sume intima. ergo aliqd̄ est in re intrinsecuꝫ in
quo nō est deꝰ. ergo deus nō est in omni qd̄ est. sed hoc
est impossibile. ḡ ⁊ p̄mū. ¶ Sed cōtra. oē qd̄ recipit
in aliquo. est ibi ꝑ modū recipiētis ⁊ nō recepti. ſꝫ cre/
ature nō sunt equaliter capaces dei. ergo nō est equali
ter in eis deꝰ. Itē sicut se habet intellectus ad primam
lucē. sic ens ad primā essentiā. ⁊ viuēs ad primā vitaꝫ
sed maior intellectus magis ꝑticipat diuinā lucē. ḡ ꝑ/
fectius ens ⁊ ꝑfectius viuēs diuinā essentiam ⁊ vitā
ergo ꝑfectius deꝰ est in vno q̄ꝫ in alio. ¶ Itē existentia
dei in rebꝫ. est cōseruatio reꝝ. ſꝫ nō omnes res equalit
cōseruant. ergo nō est equaliter in oībꝫ. ¶ Itē cū deꝰ
sit vbiqꝫ. solū dicit habitare ī iustis. sed hoc nō esset. si
equaliter ⁊ vniformiter esset in oībꝫ. ḡ ⁊c. ¶ Rꝰ. ad 25
p̄dictoꝝ intelligentiā est notandū. ꝙ deū esse in rebus
dupliciter potest intelligi. Uno modo vt idē sit quod
esse p̄sentē cuilibet rei. nō cōnotādo effectum. ⁊ sic vni
formiter est in omnibꝫ rebꝫ. eo ꝙ intimꝰ est cuilibet rei
⁊ summe p̄sens. ⁊ totus in qualibet re. Alio modo po
test cōnotare effectū. sicut artifex dicit in artificio esse
ꝑ cōnotationē effectus ⁊ ꝑ impressionē sue similitudis
⁊ sic cū vni creature plus det q̄ꝫ alij. magis est ī vna q̄ꝫ
in alia. Et hoc potest esse dupliciter. s. extensiue q̄ꝫtum
ad ea q̄ habēt esse diuturniꝰ. vt in corꝑe incorruptibili
plꝰ q̄ꝫ ī aīa sensibili. Uel ītēsiue q̄ꝫtū ad ea q̄ hn̄t eē nobi
lius. vt in anima sensibili q̄ꝫ in corpore incorruptibili
Uel vtroqꝫ modo. vt in aīa rationali q̄ꝫ in corꝑe corru
ptibili. ¶ His visis patēt obiecta ad vtrāqꝫ partem.
Procedūt eñ his duabꝫ vijs vt patet. (exceptis dua/
bus primis) ad vtrāqꝫ partē. ¶ Quod eñ obijcitur ꝙ 29
deus vniformiter se habet ad omnes res. si intelligat
vniformitas ex ꝑte diuini esse. veꝝ ē. Si aūt ītelligat

ex parte effectus falsum est. Quoniā deus vniformiter ⁊ stabiliter existēs cetera mouet ⁊ multos ⁊ varios effectus ꝓducit. ⁊ efficiendo diuersa in rebꝫ. facit ꝙ res nō se habeāt vniformiter ad ipm. Qm̄ ergo cū dr̄ deus esse in rebꝫ. vno modo cōnotat effectus. alio modo nō ideo vno modo ꝯcedit ꝙ sit vniformiter. alio mō non Similiter ecōuerso cū dr̄. oīa sunt in deo. Uno modo potest cōnotari effectꝰ. sicut patet in p̄destinatione ⁊ reprobatiōe. ⁊ sic nō est vniformiter. Alio modo nō cōnotat effectꝰ. ⁊ sic vniformiter. ¶ Qd̄ obijcit iteruz ad oppositū. ꝙ oēe qd̄ recipit est ꝑ modū recipientis. dicendū ꝙ veꝝ est. vbi receptū dependet a recipiente. vt species a v̾tute cognoscente. in ꝓposito autē non sic est. Unde diuina essentia existēs in re non accipit modum rei. ⁊ sic patet illud.

¶ Questio II f

Quibus modis ⁊ qualiter sit deꝰ in rebꝫ. Et assignat magister dupliciter modos existēdi deū in rebꝫ. Et vnū modū accipit ab Aug. de p̄ntia dei ad Dardanū ꝗ dicit ꝙ aliter est deus in omnibꝫ creaturis. aliter in sanctis aliter in xp̄o ꝑ vnionē. Aliū modū accipit a Grego. ꝗ dicit sup. v. Can. ꝙ deus est in rebꝫ tripliciter. s. potentionaliter. p̄sentialiter. ⁊ essentialiter. Querit ḡ de distinctione. sufficiētia. ⁊ ordine istoꝝ modoꝝ. Et obijcitur ꝯtra assignationē Aug. Aut em̄ accipiunt modi illi quantū ad diuinā subam. aut q̄tū ad creaturā. aut q̄tū ad effectꝰ. Si q̄tū ad effectus. cū innumerabiles sint. innumerabiles sunt modi essendi Si quantum ad creaturā suscipientē. cū solum duplex sit suscipiens. s. natura ⁊ volūtas. videt ꝙ tm̄ duo sint modi. scꝫ ꝑ naturā ⁊ ꝑ gratiā. Si quantū ad dei substantiaz cum in ea nō cadat diuersitas. erit tm̄ vnus modus.

¶ Item sicut gratia est effectꝰ supadditus nature. ita opatio miraculosa. ḡ sicut in habentibꝫ gratiā est alit deus q̄ in nō habentibꝫ. ita ⁊ in re in qua operatur miraculose. vt in asina Balaā erit alio modo essendi.

¶ Item sicut gratia gratū faciens est supra naturam. ita gratia gratis data. vt prophetia. ita etiam pena ⁊ gloria. ergo cū ista differant genere ⁊ specie. debēt fm̄ hoc diuersi modi essendi distingui. ergo nō distinguit magister sufficienter. ¶ Itē obijcitur cōtra assignationem Grego. aut em̄ illa assignatio est fm̄ effectus aut conditiōes ⁊ proprietates dei. Si fm̄ effectꝰ. tūnc cuz essentia nullū cōnotet effectum. non deberet poni. Si fm̄ cōditiones dei. sed non tm̄ est dei potentia sed etiā sapientia ⁊ volūtas. ergo videtur ꝙ insufficienter assignet ¶ Item videt esse p̄posterario in ordine. Nā fm̄ rem ⁊ rationē intelligendi essentia p̄cedit potentiam. ⁊ potentia p̄ntiam. ergo male ordinat. ¶ Item v̾boꝝ incultatio videt. q: in deo idem est potētia. essentia. et p̄sentia. querit ergo distinctio. ¶ R°. dicendū ꝙ assi-
28 gnatio Augustini respicit diuersitatē modoꝝ essendi deum in rebꝫ. sed assignatio Grego. respicit cōditiōes modoꝝ essendi Ubicūqꝫ em̄ ē deꝰ siue ꝑ naturā. siue per grām. est essentialiter. potētialiter. presentialiter. Diuersitas aūt modoꝝ essendi accipit penes diuersitatē effectuū. ⁊ nō qualemcūqꝫ. sed solū trimembrē. Quidā em̄ est effectus fm̄ quē cōparat res ad deū per moduz existentis. ⁊ hi oēs cōtinent sub modo nature. extenso nomine. Quidā ꝑ modū redeūtis. ⁊ hic est effectus gratie inchoate vel ꝯsummate. vel glie. ⁊ q̄tū ad hunc est scd̄s modꝰ essendi. Quidā est effectꝰ fm̄ quē cōparat creatura ad deū vt ꝑueniēs ⁊ hic est effectꝰ vnionis in qua vniunt in vnitate ꝑsone creatura ⁊ creator. vt homo ⁊ deꝰ. Qm̄ ḡ tres sunt modi effectuū. fm̄ q̄s creatura diuersimode cōparat ad deum. iō tm̄ tribꝫ modis dicitur esse in rebus. Et primus qui attendit quantū ad exitum assimilat linee recte. Secūdus quantuz ad reditum linee reflexe. Tertius quantū ad perfectionē assimilatur circulo. Et primus quidē modus similis est linee. secūdus quia includit primū similis est supꝑficiei. tertius quia vtrūqꝫ similis est soliditati. Et ideo optime dicit apostolꝰ Col. ij. ꝙ in christo tota diuinitas habitat corporaliter. est em̄ perfectissime in eo. q: est ad modū circuli que est figura perfecta. ⁊ ꝑ moduz altitudinis que est quantitas perfecta. ¶ Ex his patet sufficientia ⁊ distinctio: ⁊ solutio obiectorum. Assignatio autē beati Gregorij accipit quantū ad conditiones modoꝝ essendi. in his ei tribus circumloquitur beatus Gregoriꝰ perfectionē modorū existendi deum in omnibus in quibꝫ est hoc modo. ¶ Aliquid enim 29
est in aliquo fm̄ p̄sentialitatis indistantiā. vt cōtentū in cōtinente. vt aqua in vase. Aliquid fm̄ virtutis influentiā. vt motor in mobili. Aliquid fm̄ intimitatis existentiam. vt illud qd̄ est continēs intra. vt anima in corpore. ⁊ omne quod ꝑfecte est in re. necesse est esse q̄tum ad hanc triplicē conditionem. ⁊ hoc modo est deus. Et ideo dicit esse potentialiter. p̄sentialiter. ⁊ eēntialiter. quia fm̄ p̄sentialitatis indistantiam. fm̄ virtutis influentiā. fm̄ intimitatis existentiā. ⁊ sic patet distinctio. sufficientia ⁊ ordo. Quoniā fm̄ rationē intelligendi cōditiones iste se habent ꝑ additionē. ⁊ ideo bene ordinat beatus Grego. primo p̄sentialiter ⁊c̄. Aliqui tamen huiusmodi conditiones volunt distinguere penes substantiā. virtutē. ⁊ operationē. sꝫ licet modus existendi essentialiter respōdeat substantie. et potentialiter virtuti. tamen p̄sentialiter principalit non respōdet operationi. nā p̄sens est aliquis alicubi etiam si non operet. Aliqui accipiunt penes genera causarum. Sed nec illud videtur cōueniens. quia essentialiter consistere non cōnotat genus causalitatis Aliqui penes trinitatē vestigij. scꝫ modum. speciem. ⁊ ordinem. sed omnia hec precedit essentia fm̄ rationē intelligendi.

¶ De dei immutabilitate q̄tum ad locum.

Cumqꝫ diuina natura veraciter ⁊ essentialiter Supra ostēdit magister qualiter deus sit in locis ⁊ in rebus omnibꝫ. ⁊ quoniā ad existentiaz in loco sequit circūscriptibilitas ⁊ locabilitas in creatura locata. ideo intendit hic a deo has cōditiones remouere. Et diuidit hec pars in duas. In prima ostendit deum incircūscriptibilē ⁊ immutabilē. In secunda vero concludit ⁊ ꝑ autoritates confirmat. ibi. Fateamur itaqꝫ diuinaz naturam ⁊c̄. ¶ Prima pars habet quattuor partes. In prima ostēdit ꝙ immobilitas ⁊ incircumscriptibilitas cōuenit deo. In secunda h̄ remouet a natura angelica ⁊ omni natura creata. ibi. Spiritus vero creatus quodāmodo ⁊c̄. ¶ In tertia ponit opinionē quorundā qui dicunt spiritus creatos non moueri loco nec esse locales. ibi. De mutatiōe vero loci ⁊c̄. In quarta suam cōclusionem infert ꝙ solus spiritus increatus est incircūscriptus. ibi. Sunt ergo spiritus creati ⁊c̄. ¶ Item secūda pars in qua suā resumit conclusionē vt addat habet tres partes. In p̄ma concludit p̄determinata. et autoritatibus confirmat. In secunda vero mouet oppositionē et soluit illam. ibi Ad hoc autē solet opponi. In tertia breuiter epilogat p̄determinata ⁊ ostendit rationē situs presentis capli ibi. Jam sufficiēter demonstratum est.

¶ Ostẽdit q̃ imobilitas ⁊ icircũscriptibilitas ꝯuenit deo. k

Cũq̧ diuina natura veraciter ⁊ essentialiter sit in om̃i loco ⁊ i om̃i tp̃e. nõ tñ mouet̃ p̃ loca vl̃ p̃ tp̃a. nec tp̃alis nec localis est. Localis non est. q̃r penitus nõ circũscribit̃ loco. q̃r nec ita est i vno loco q̃ nõ sit in alio.[a] Neq̧ dimensionẽ h̃z. sic corp⁹ cui ₰m locũ assignat̃ p̃ncipiũ. mediũ ⁊ finis. ⁊ añ ⁊ retro. dextra ⁊ sinistra. sursum ⁊ deorsum. qd̃ sui interpositiõe facit distantiã circũstãtiũ. Duob⁹ nãq̧ his modis dicit̃ in scriptura aliq̃d locale siue circũscriptibile ⁊ ecõuerso. sc̃z vel q̃r dimẽsionẽ capiẽs lõgitudis. altitudinis. ⁊ latitudinis distantiã facit i loco. vt corpus. Uel q̃r loco diffinit̃ ac determinat̃. q̃m cũ sit alicubi. nõ vbiq̧ inuenit̃. qd̃ nõ solũ corpi. ꝫ etiã om̃i creato spũi ꝯgruit. Omne ğ corp⁹. om̃i mõ locale est.

¶ Remouet illocalitatẽ ⁊ icircũscriptibilitatẽ a natura angelica ⁊ om̃i natura creatura. l

Spũs v̾o creat⁹ qd̃ammodo ẽ localis ⁊ qd̃ammõ nõ est local̃. Localis quidẽ d̾r. q̃r diffinitiõe loci terminat̃. q̃m cũ alicubi p̃sens sit tot⁹. alibi nõ inuenitur Nõ aũt ita localis est. vt dimẽsionẽ capiẽs. distantiã in loco faciat. Diuina ğ sola essentia omnino illocalis ⁊ incircũscriptibilis est. q̃ nec locis mouet̃ aliq̃ modo. s. vel determinatõe finita. vel dimẽsione suscepta. nec tp̃ibus. s. affectu ⁊ cognitione. His eñ duob⁹ modis. s. loco vl̃ tp̃e fit mutatio creature. q̃ longe est a creatore. Uñ Aug⁹. super Geñ. De⁹ inq̃t om̃ipotens incõmutabili eternitate. volũtate. veritate sp̃ idez. mouet p̃ b tp̃s creaturam spũalẽ.[b] mouet etiã p̃ tp̃s ⁊ locum creaturã corporalẽ. vt eo motu naturas q̃s cõdidit administret. Cũ ğ tale aliq̃d agit. nõ debem⁹ opinari eius subãm qua de⁹ est tp̃ibus locisq̧ mutabilẽ. siue p̃ tp̃a ⁊ loca mobilẽ. cuz sit ip̃e ⁊ interior om̃i re. q̃r in ip̃o sunt oĩa. ⁊ exterior om̃i re. q̃r ip̃e est sup̃ om̃ia. ⁊ antiquior oĩb⁹. q̃r ip̃e idez est añ oĩa. ⁊ nouior oĩb⁹. q̃r ip̃e idẽ est post oĩa. s. post omniũ ĩitia. Ecce hic apte oñdit̃ q̃ nec locis nec tp̃ibus mutat̃ vl̃ mouet̃ deus.[c] Spũalis aũt creatura per tp̃s mouet̃. corp̃alis v̾o etiaz p̃ tp̃s ⁊ locũ. Mutari aũt p̃ tempus est variari ₰m qualitates interiores vel exteriores q̃ sunt i ipsa re que mutat̃. vt q̃ñ suscipit vicissitudinẽ gaudij. doloris. sc̃ie. obliuionis. vel variationẽ forme. siue alicui⁹ qualitatis exterioris. Hec eñ mutatio que fit ₰m tp̃s. variatio est q̃litatuz que fit in corp̃ali vel spũali creatura. ⁊ iõ vocat̃ tp̃s.

¶ Ponit opinionẽ quorundã qui dicũt spũs creatos nõ moueri loco nec esse locales. m

De mutatiõe v̾o loci magna inter cõquirẽtes disceptatio versatur. Sunt eñ qui dicũt nullum spm̃ aliq̃ modo posse mutari loco. ab om̃i spũ locũ vniuersaliter remouere volẽtes. q̃niã ₰m dimensionẽ tm̃ ⁊ circumscriptionẽ locũ ꝯstare asserũt. atq̧ id solũ esse locale vel in loco eẽ dicũt. qd̃ dimensionẽ recipit. et distantiã in loco facit. Et h̃ dicunt Aug̃. sensisse mutationẽ tp̃is tm̃ spũali creature tribuẽtem. loci v̾o ⁊ tp̃is corporee. Sz vt supra diximus. dupliciter dicitur res esse localis vel circumscriptibilis. sc̃z vel q̃r dimensionẽ recipit. ⁊ distantiã facit. vel q̃r loci termino diffinit̃. quorũ vtrũq̧ ꝯuenit corporee nature. alterũ v̾o tm̃ spũali. Nã vt supra diximus. corp̃alis creatura ita est localis vel circũscriptibilis q̃ determinat̃ diffinitiõe loci. ⁊ q̃ dimensionẽ recipiens distantiam facit. Spũalis v̾o tm̃ diffinitiõe loci ꝯcludit̃. cũ ita sit alicubi q̃ nõ alibi. Sz nec dimẽsionẽ recipit. nec distantiam in

31 a ¶ Neq̧ dimẽsionẽ h̃z sic corpus ⁊c̃. videtur male dicere. q̃a d̾r Ephe. iij. vt possitis cõp̃hendere cuz om̃ibus sanctis q̃ sit longitudo latitudo ⁊c̃. ⁊ glosa exponit illud de deo. R°. mgr̃ loquit̃ p̃prie ad lr̃am. s̃z apl̃s loquit̃ metaphorice. Uñ multiplicit̃ exponunt̃ illa v̾ba In deo eñ longitudo est lõganimitatis. latitudo charitatis. sublimitas misericordie. ⁊ p̃fundũ iusticie siue sapientie. q̃ntũ ad dei iudicia.

Quib⁹ modis aliq̃d dicatur locale vel circumscriptibile.

32 b ¶ Mouet etiam p̃ tp̃s ⁊ locũ creaturã corp̃alem. Uidet̃ mala ista diuisio augustini. Primo q̃r a ph̃o ponit̃. nulla mutatio sc̃d̃m tp̃s Et iterũ sua diuisio nõ videt̃ sufficiẽs. q̃r ph̃s ponit sex species mot⁹. R°. dic̃m. q̃ ₰m ph̃m om̃s sp̃es motus ad hũc duplicẽ motũ reducunt̃. sc̃z ad motũ ad sitũ. ⁊ ad motũ ad formã. Aug⁹. autẽ motũ ad sitũ intelligit p̃ motuz ₰m locũ q̃ est entis cõpleti ⁊ p̃fecti. siue de ĩnotatione circa q̃litatem siue p̃prietatẽ sub̾e. eatẽn⁹ q̃ ad situm est. nisi pariter sit ad formã. Motũ aũt ad formã q̃ subdiuidit̃ p̃ quiq̧ sp̃es cõp̃hendit sub mutatõe ₰m tp̃s. p̃pter h̃ q̃ dẽ se dic̃ mensuraz variabilem ⁊ rei variabilis. Uñ omnẽ mutationez que est ₰m p̃p̃etates rei absolutas ⁊ intrĩsecas. siue ₰m q̃litates corporales. siue ₰m spũales. vt sunt affectiones i aĩabus. ip̃e vocat mutationem ₰m tp̃s. ⁊ ita patz rõ diuisionis ⁊ suffic̃ientia.

Spũs creatus ₰m alterũ moduz nec localis nec circumscriptibilis est. ₰m alterũ vero ẽ Corp⁹ vero oĩno locale ⁊ circũscriptibile est. deus illocalis ⁊ ĩcircumscriptibilis. F

Aug⁹.

Quid sit mutari ₰m tempus

c ¶ Spũalis aũt creatura p̃ tp̃s mouet̃. Uidet̃ falsuz dicere. q̃r spiritualis creatura mẽsurat̃ euo. cũ sit p̃petua. ergo si mouet̃. nõ p̃ tp̃s mouet̃ sed p̃ euũ. Itẽ intellect⁹ angelic⁹ ẽ deiformis sic vult ph̃s. ğ intelligit in instãti pari ratiõe ⁊ afficit̃. non ğ in tp̃e. Preterea. tp̃s p̃ prius est mensura motus primi mobilis. ğ illud solum mensurat̃ tẽpore qd̃ subiacet illi motui. s̃z tale nõ est angel⁹ nec eius mot⁹. ğ ⁊c̃. R°. ad p̃sens notãdũ q̃ temp⁹ vno mõ d̾r p̃prie. ⁊ sic dic̃ mensurã rei mutabilis inq̃ntum mutabil̃ tñ sub rõe cõtinui. et q̃niã motus primi mobilis ẽ motus maxime euidẽs ⁊ cõtinuus int̃ omnes. iõ tp̃s h̃ mõ d̾r p̃prie eẽ

Aug. verba p̃dicta p̃ se faciẽt dicunt R°. ad questionẽ 33

in ꝓmo mobi li. sicut i sbiecto in q̄ ꝓmo est ⁊ in quo ꝓmo apparet. Alio mō dicit tps mēsura cuiuslibet rei mutabilis ſm ꝙ mutabilis. siue moueat instanta nee siue continue. ⁊ sic non tm̄ est i motu ꝓmi mobilis ⁊ in his q̄ ei subiacēt sꝫ etiam i omi creato circa qd accidit variatio. ⁊ sic est in angelis Et ꝑ hoc patēt ob
34 iecta. Qd em̄ obijcit de euo dicendum ꝙ euū est mēsu
Beda ra angeloꝝ q̄tū ad eē sbstātiale qd ē i uariabile ⁊ icorruptibile. sꝫ tps q̄tum ad proprietates q̄ variantur. ⁊ quedaꝫ subito. q̄dam successiue. sic ptꝫ in angel. ꝑ naturā paulatim intēdi aliquā affectionē. ⁊ sic patent cetera.
Esa. vi. d. In duo
35 bus sapiētibꝫ quoꝝ alter altero ⁊c. Videtur falsum dicere. ꝙ eadeꝫ sapia est i duobꝫ neqꝫ maior neqꝫ mior qꝛ sapia est accidens ⁊ q̄litas sapiēt. ⁊ accidēs ꝑ substantiā numerat. Rn̄o. dōm ꝙ ad h̄ voluerūt aliq̄ dicere. ꝙ eadē sapiētia creata esset in duo

loco facit. qꝛ si multi essent spiritus hic. nō eo coangustarent locū. quo minꝰ de corpibus ꝯtineret. Jdcꝫ Aug. attribuit mutationē loci corpi. nō spūi. quia licet spūs trāseat de loco ad locum. nō tn̄ ita vt dimensionibꝰ circūscriptꝰ interpositiōe sui faciat distantiā circūstantiū sicut corpus.

Cōclusionē suā infert ex ꝑdictis ꝙ spūs creati sunt locales ⁊ circūscriptibiles qdammodo Spiritꝰ vero dei omnino incircumscriptibilis. n

Sūt ḡ spūs creati i loco ⁊ trāseunt de loco ad locū. ⁊ qdāmodo locales ⁊ circūscriptibiles. ſ non omī eo mō q̄ creature corporee. Spūs aūt increatꝰ q̄ deus est. in loco quidē est. ⁊ i omi loco. ſ omnino illocalis ⁊ incircūscriptibilis. Vn̄ Beda sup Lucam ait. Cū ad nos angeli veniunt. sic exteriꝰ implēt misterium. vt tn̄ an̄ deū interiꝰ ꝑ ꝯtemplationē assistāt. qꝛ ⁊ si angelꝰ ē spūs circūscriptus. summꝰ tamen spūs q̄ deꝰ est. incircūscriptus est. intra quē currit angelus q̄cūqꝫ mittat. Ecce hic dꝛ ꝙ spūs angelicꝰ circūscriptus est spūs aūt q̄ deꝰ est i circūscriptꝰ. Alibi etiā Amb. distantiā ostēdens inter spm̄ increatū ⁊ spm̄ creatū. dic seraphim d loco ad locū trāsire. inq̄ens ita in li. de tri. dixit Esa. qꝛ missus ē ad me vnꝰ de seraphin. Et spūs q̄deꝫ sanctꝰ dꝛ missus. ſ seraphim ad vnū. spūs vo ad omnes. Seraphim mittit in misterio. Spūs opat ministeriū. Seraphim de loco ad locū trāsit. Nō em̄ complet oīa. ſ ipe repleat a spū. Hic apte ondit ꝙ angeli qdammodo locales sunt.

Deꝰ est vbiqꝫ sine locali motu. qd cū repetitione supiorum ꝯfirmat autoritatibꝰ. o

Fateamur itaqꝫ diuinā naturā ꝑ immēsitate sui nusq̄ deesse. eāqꝫ solā oīno illocalē. ⁊ oīno incircūscriptibilē. nullo ꝯcludi loco. ſ a fine vsqꝫ ad finē attingere. nō tn̄ spaciosa magnitudie nec locali motu. ſ immēsitate. atqꝫ immobilitate sue essentie. Vn̄ Augꝰ. ad Dardanum ait. Nō q̄si spaciosa magnitudine opinemur deū ꝑ cūcta diffundi sicut fumꝰ aut lux ista diffundit ſ potiꝰ sicut in duobꝰ sapientibus q̄ꝝ alter altero corpe grandior est. ſ sapiētior non est. vna sapia est. nec est in maiore maior. nec i minore minor. nec minor i vno q̄ in duobꝰ. ita deꝰ sine labore regēs ⁊ ꝯtinēs mundū. in celo totꝰ est. in terra totꝰ ⁊ in vtroqꝫ totꝰ. ⁊ nullo ꝯtētꝰ loco. ſ in seipo vbiqꝫ totꝰ. Jdē q̄ꝫ sup ps̄. ait. Ad vbū dei ꝑtinet n̄ esse in pte. ſ vbiqꝫ esse ꝑ seipm̄. Hec em̄ est sapia dei q̄ attingit a fine vsqꝫ ad finē fortit. non tn̄ motu locali. ſ immobilitate sui velut si moles aliq̄ saxea impleat aliquē locū. dꝛ ꝙ attingit a fine illiꝰ loci. vsqꝫ ad finē. cum tn̄ alteꝝ nō deserat alteꝝ occupādo. Nō ḡ habet motū localē vbū illud. ⁊ sapia illa solida est ⁊ vbiqꝫ. Ex ꝑdictꝭ inotescit ꝙ deus est ita vbiqꝫ ꝑ essentiā ꝙ nec spaciosa magnitudie diffundit nec vno deserto loco aliū occupat. qꝛ localē motū nō hꝫ. Jdcꝫ Augꝰ. volēs ꝑscindere a dei puritate oēm localē motū ⁊ localem circūscriptionē. potiꝰ dicit oīa esse in illo q̄ ipm̄ eē alicubi. nec tn̄ ipm̄ esse locū q̄ nō est in loco. in li. lxxxiij. q. ita inquiēs. Deꝰ nō alicubi est. qd alicubi ē ꝯtinet loco. qd ꝯtinet loco. corpus ē. deꝰ aūt nō est corpꝰ. nō ḡ alicubi ē. ⁊ tn̄ qꝛ est ⁊ i loco nō ē in illo sunt potiꝰ oīa q̄ꝫ ille alicubi. nec tn̄ ita i illo vt ipe sit locꝰ Locꝰ em̄ in spacio ē qd lōgitudine ⁊ latitudie ⁊ altitudie corporis occupat. nec deꝰ tale aliq̄d est. ⁊ oīa ḡ in ipo sunt. ⁊ locꝰ nō est. hec i loco ē. Locꝰ tn̄ dei: ſ i proprie dꝛ tēplū dei. nō ꝙ eo ꝯtineat. Jd aūt nihil melius q̄ꝫ aīa mūda intelligit. Ecce h̄ dic d

bus sapiētibꝫ. ⁊ hoc dāt itelligere ꝑ duas suppositiōes. Vna est ꝙ spēs rei in aīa nō differāt ꝑ eēntiam a re extra. Aug.
Alia suppositio est ꝙ eandē rem nosse pn̄t duo sapiētes. scꝫ vnuꝫ enunciabile. qd dictū ē singulare. ⁊ h̄ vltimum nō indiget ꝑsuasione. sed ꝓus ꝙ spēs in aīa non differat a re extra ſm essentiaꝫ ondūt sic. qꝛ per eadē res cognoscit ꝑ q̄ res hꝫ eē si ḡ ꝑ formā suaꝫ hꝫ esse. ergo ⁊ cognosci. ⁊ forma rei vē est in aīa. ⁊ cū intellectꝰ sit sciēs ꝑ illam formā. ⁊ contingat aliq̄s duos omnino idē scire et cogitare. illa nō est tm̄ vna forma. sꝫ etiaꝫ vna. Et ꝙ h̄ veꝝ sit ꝑsuadent ꝑ h̄ ꝙ si forma pt ſm vitatē cōsimilē formā i materia ꝓducere. ⁊ seipam facere i aliena materia. q̄re nō est simile in aīa. que habilior est ad recipiendū. vnde ⁊ h̄ dicūt sensisse Aug. vn̄ dicunt ꝙ sapia nō est ad modū aliarū propetatum. Sꝫ hec positio deuiat ab Aug. qꝛ Augꝰ. vult ⁊ aliȷ̄ sancti ꝙ esse in pluribꝫ oīno distinctis nō cōuenit vni ⁊ eidē creature nisi per miraculū. ⁊ ideo positio ista sup falsum fundat ⁊ fundata ē Quia si vitas asini eēt in aīa. q̄re nō diceret aīa eē asinꝰ

Et iterz si eet veritas adhuc ñ esset eadẽ. qz nulla forma cum generat se. generat se oino eandẽ. sz de necessitate plurificatur eẽntia ĩ generãte z generato. pterqz ĩ deo. z iõ nõ valet ad ppositũ. Et iõ secũdus modus dicendi ẽ q Aug. ĩtelligit d sapia icreata. q est ĩ sapiẽtibus z attigit vbi qz propt sui mũdiciã. Sz cũ augu. intẽdit ponere exẽplũ ĩ creaturis. nõ videtur adhuc h esse fm eius ĩtellectũ. Et iterz ĩpe dic. q ĩpa sapia ẽ eqlis ĩ duobus q sũt eqliter sapiẽtes. ñ aũt ĩ alijs. g videtur loqui de habitu. Et iõ est tertius modus q ĩpe loqt de vnitate p cõformitatẽ. Sz illõ adhuc ñ est sufficienter dictũ. qz tũc maior eẽt ĩ duobus qz ĩ vno. sicut pz ĩ duobus diuitibus q sũt ĩ diuitijs pformes z eqles. Propt h dicẽdũ q silitudo siue intẽtõ in aĩa hz pparri ad aĩam ĩ q est. z ad illud cuius est. z qm orrũ hz ab eo cuius est z ad illud dr. iõ silitudies vnius rei ĩ aĩabus pluribus. qz ĩ vnã z eandẽ rẽitatẽ ducũt z tãtũ vna qntuz due. hinc ẽ q p cõpatõz ad illõ cuius sunt habẽt vnitatẽ nec maius sunt due qz vna. similiter nec sapia. Sz ĩ cõpatiõe ad aĩas que p illas cognoscũt hñt pluralitatẽ. z plus sunt due qz vna. et iõ pz q nõ potest poni oino simile. qz res differũt intẽtõe siue silitudine. ĩ deo aũt in q ñ differt patẽs ẽ q vnus pt eẽ ĩ multis. z sic patet cetera obiecta.

deũ nõ esse ĩ loco. s itelligẽdũ ẽ deũ nõ esse ĩ loco localiter. scz qz nec circũscriptiõz nec localem motũ habet.

Oppositionẽ mouet z soluit q videtur pbari q deus mutetur loco. p

Ad h aũt solet opponi sic. Quotidie fiũt creature q añ nõ erãt z ĩ eis deus ẽ. cũ añ nõ esset ĩ cis. est g vbi añ nõ erat. iõqz mutabilis eẽ videtur. s licet qtidie incipiat eẽ in creaturis in qbus añ nõ erat. qz ille nõ erãt. h tñ fit sine sui mutatiõe. qliter ĩ mũdo cepit esse quẽ fec. tñ sine mutabilitate z silr desinit esse ĩ qbus añ erat sine sui mutatõe. nec tñ ipse deserit locũ. s locus desinit eẽ.

Epilogus pdeterminatorum vbi oñdit rationẽ situs presentis capituli. q

Jã sufficiẽter demõstratuz esse videtur quõ oia dicãtur esse in deo z deus ĩ oibus. quã disceptationez qsi incidẽter suscepimus. qz id videbatur postulare res circa quaz nr versabatur sermo. Disserebamus eĩ de scia siue sapia dei. et cũ docerem deũ scire oia. qsitũ est vtrz ppt cognitiõz quã d oĩbus hz. dicerentur oia esse ĩ deo an alia rõne h diceret scptura Huius g qstionis occasio ĩ pmissam nos deduxit disputationẽ.

Ad itelligẽtiã huius ptis duo pncipaliter querũtur. Primo qritur de circũscriptibilitate siue locabilitate dei. Scdo de mutabilitate spũs angelici p locũ. hec eñ duo psequitur ĩ lra. Quãtũ ad pmũ articulũ qruntur tria. Pri no qritur vtrz deus sit localis intra locum Scdo vtrz sit mutabilis de loco ad locũ. Tertio vtrũ sit sepabilis a loco. siue sit extra oẽm locum.

Questio I g

Q deus sit localis oñditur h mõ. Esse ĩ loco z eẽ locatũ cõuertuntur. sz deus est ĩ loco vt ĩ pcedẽtibus pbatũ est. g deus ẽ locatũ. sz esse locatũ est locale. g deus est localis. Jtẽ qd est ĩ vno loco tm locale est. g si plus pñt oia loca qz vnũ z magis sapit naturã rei qd hz esse ĩ tota qz qd ĩ pte hz. multo magis est locale qd ẽ in oĩ loco. sz deus est ĩ oĩ loco qz vbiqz. g videtur maxie esse localis. Jtẽ deus est vbiqz. g hic. sz qd h est. est ĩ loco determiato. z qd est ĩ loco determinato ẽ locale. g zc. Jtẽ deus est ĩ loco aliq determinato. aut g fm totũ. aut fm ptẽ. Si fm ptẽ. g hz ptẽ z ptẽ qd est ĩcõuenientẽs. Si fm totũ. sz qd fm totũ ẽ in aliquo cõphenditur ab illo. z qd cõphenditur ab aliq loco determinato. ẽ locale. g deus ẽ localis. Cõtra. Mgr in lra. localis nõ est qz penitus nõ circũscribitur loco. Jtẽ rõe pbatur sic. Nihil dr tpale nisi qd excedit a tpe. Tpalia eñ in tpe sunt corruptibilia. g nihil dr locale. nisi qd excedit a loco. sz deus nõ excedit a loco. g zc. Jtẽ locus est accñs. g nõ denoiat illõ nisi ad qd cõpatur vt accñs sz ad deũ non pt cõpari vt accñs. g nõ denomiat deũ. g deus ñ est localis. Jtẽ locus est qntitas ptinua diuisibilis. punctus aũt est pncipiũ qntitatis indiuisibile. g magis puenit cũ deo punctus qz locus qntũ ad pprietates. sz deus nõ dr pũctualis nisi

37 si ĩprope z false. g nõ dz dici localis. R°. dõm q locale dr qd seqtur leges loci. sic tpale qd seqtur leges tpis. Leges aũt loci sunt qntũ ad actũ ptinẽdi. mẽsurãdi. saluãdi. termiandi. fm qs locus se hz ad locatũ p modũ ipartiẽtis. z locatũ se hz ad locũ p modũ suscipiẽtis. Et qm deus sic est pñs loco vt nihil ab eo oino recipiat. sz solũ eius indigẽtiã suppleat. z det loco rtutem ptinẽdi. z locato rtutẽ replẽdi. hinc ẽ q deus nullo mõ dicẽdus est localis. sic dic mgr in lra. z rões ad h iducte pcedende sũt. Ad illõ g qd obijcitur. q eẽ in loco z eẽ locatum 38

puertuntur. dõm q puertũtur rõe materie circa ĩpm corpus. tñ rõe rtutis vocabuli ñ. Nã h determiatio ĩ loco ad h qd hẽat rtutẽ locutio. ñ exigit nec ponit nisi pñtialitatẽ z indistãtiã. sz eẽ locatũ poit ambitũ z ptinẽtiã. eẽ locale ponit idoncitatẽ ad pprietates loci z indigẽtiã aliquã. z iõ h pcedit deus ẽ ĩ loco. qruis aliqd hẽat ĩprop̃etatis. ppt h q hec ppositio in vi portare ptinẽtiã ambiẽtẽ. sz hec ẽ magis improp̃a. deus est locatus. z adhuc ista ẽ plus ĩprop̃a. deus est localis. z iõ nõ ẽ recipiẽda sz exponẽda Ad illõ qd obijcitur. qd 39

est ĩ vno loco ẽ locale. dõm q illõ ẽ qz locus supercellit ĩpm locatũ. Vñ illõ determiat z diffinit. sz qñ ẽ ĩ oĩbus. ĩpm supercellit oia loca. z iõ sup h non tm pñt oia loca. qntũ pt vnus locus sup illõ. qd ẽ tm ĩ vno loco. 40

z iõ ñ est localis dicẽdus deus. Ad illõ qd obijcitur. q deus ẽ hic zc. dõm q h pt teneri dupliciter. aut dmõstratiue tm. aut demõstratiue z discretiue. Si tm demõstratie. sic verz ẽ. deus est h. qz nõ ẽ sigre locũ. cui deus ñ sit pñs. Si aũt discretiue falsũ ẽ esse h. z ñ seqtur ex pma. z h sensu pcedit sua rõ. Ad illõ qd qritur aut deus ẽ fm totũ zc. 41

dõm q ĩ deo sũt silr simplicitas z infinitas. qñ g apponitur circa deũ nomẽ ĩportãs totalitatẽ. pt dupliciter apponi. vel rõe simplicitatis. z sic puat ptẽ z ptẽ. z sic significatur p nomẽ. vt si dicatur totus deus. z qm deus ĩ oĩ loco simplex ẽ. z qdlibet ẽ capax simplicitatis diuine. iõ rõe simplicitatis deus ẽ in qlibet loco totus. Põt iterz totalitas apponi rõe infinitatis. z h fit p aduerbiũ. vt si dicatur. deus ẽ totaliter ĩ loco h. siue fm totũ. z sic cũ diuia infinitas a nullo loco ĩcludatur. deus ĩ nullo loco ẽ fm totũ. Qñ g qritur aut fm ptẽ. aut fm totũ. dõm q ñ diuidit p imediata. qz deus ñ ẽ fm ptẽ qz simplex. nec fm totũ qz infinitus. z iõ dicẽdus ẽ totus ĩ qlibet loco ñ tñ totaliter.

Questio II h

Vtrz deus sit mutabilis fm locũ. Et q nõ. videtur sic Mgr in lra dic z accipit ab aug. sup Gen. Deus ẽ ĩ oĩ tpe z ĩ omĩ loco. nõ tñ mouetur p loca vel tpa. Jtẽ rõe

oñdit·q2 mot⁹ē act⁹ impfect⁹·s3 ī do nulla est impfectō
g nec fm locū mutatio ¶ Itē p oēm motū aliqd acqrit·
s3 de⁹ nullū locū pt acqrere·q2 ē vbiq3·g ipossibile ē deū
fm locū mutari ¶ Itē nobilior dispositio ē qes q3 mo
tus·s3 qd nobili⁹ ē·deo ē attribuēdū·g ipossibile est deū
fm locū mutari·q2 sp qescit ¶ Cōtra·Aug⁹·ad Orosiū
De⁹ mouet se sine tpe ⁊ loco·g vr q de⁹ moueat·s3 pfe/
ctissim⁹ motuū ē mot⁹ fm locū·g ⁊c· ¶ Itē Isid·Cū sit
illocalis de⁹·localit tñ ambulat ī sanctis·g saltē vr mu
tari p accidēs ¶ Itē h videt rōe·q2 mouētib⁹ nob moue
tur ea q in nob sunt·Hoc dic phs·⁊ dic ppt formas q ñ
sunt in vno determiate·g si de⁹ est ī nobis·de⁹ mouet ī
nob saltē fm accidēs· ¶ Itē q3uis de⁹ q3tū ad existētiā·
p essentiā nō determiet locū·tñ q3tū ad habitatōz diffi
nite ē in aliqb⁹ ita q nō ī aliis·g saltē q3tū ad hūc modū
42 est mutabil ¶ R⁹·dōm q sic dic mgr ī lra·De⁹ nllo mō
mutat p locū·⁊ h verū ē·q2 nec p se nec p accñs mutat·⁊
h est ppt sūmā īmensitatē·q2 adest oib⁹ ⁊ nulli abest·et
si icipiat eē in re vl' desinat·h solū est fm rei mutatōz·ñ
fm mutatiōz ei⁹·vtputa si aere illumiato itelligat crea
ri cristall⁹·radi⁹ icipit esse ī eo·⁊ cristallo amoto desinit
43 esse nulla facta mutatōe ī radio ¶ Ad illd g qd obiicit·
q de⁹ mouet se ⁊c·dōm q aug⁹·ñ dic simplr q mouet se
s3 cū his additōib⁹ sine tpe ⁊ loco·Et qm oīs mot⁹ fm
Aug·cōphendit sb mutatōe fm tps ⁊ fm locū·iō tm ē h
q3tū est dicere·mouet se sine motu ⁊ ita ñ mouet ḥe·nec
īplicat ɔtradictio·S3 cū ī motu sint duo·s·qd ē act⁹·⁊
qd ē variatio siue ipfectio·vult dicere Aug⁹·q mouet
se sine motu·q2 sp ē in actu·s3 nō ī actu ipfecto·imo pfe/
cto·Qd dic Isi·ē intelligēdū metaphorice vl' cāliter·q2
44 sctōs fac āmbulare p fidē d ḥtute ī ḥtutē ¶ Ad illd qd ob
iicit·q mouētib⁹ nob ⁊c·dōm q illd nō h3 ḥitatē nisi in
illis q sunt ī aliis p depēdentiā ⁊ diffinitōz·vñ q2 radi⁹
est ī aere·s3 ñ depēdet ab aere·iō nō mouet moto aere·et
q2 aīa ē in manu·nec diffinit manu·iō nō mouet mota
45 manu·De⁹ āt nō depēdet a reb⁹ nec diffinit·iō ñ mouet
ad motū reꝝ ¶ Ad illd qd obiicit d habitatōe dei·dōm
q determiate ē in aliqb⁹ ñ rōe imēsitat s3 rōe influētie g
tie·⁊ iō ñ determiat ipe de⁹ s3 effect⁹ tm·hinc ē q nō p se·
s3 p accñs mouet nec moueri pt·q2 a nullo depēdet nec
depēdere pt·a nullo diffinit nec pt diffiniri·⁊ ñ solū nō
est ipossibile s3 etiā ñ itelligibile ¶ Obiiciet āt aliqs sic
itelligam⁹ corp⁹ egredi a loco nullo itroeūte tūc rema/
net vacuū·aut g ibi ē de⁹·aut ñ·Si sic·g ī eo ē qd nihil
est·qd stultū ē dicere·Si ñ ē·⁊ ibi pus fuit·g videt esse
mutat⁹ saltē p accñs·g videtur q de⁹ exeat cū re·⁊ cū re
alia igrediat q2 si res tm exiret d⁹ exiret Ad h rñ·q si p ī
possibile pōat locū euacuari·tūc remāere itelligit capa
citas loci puata·capacitas aliqd ē·⁊ ī illa de⁹ ē·puatio
aūt nihil ē·⁊ ī illa de⁹ esse ñ pt·ñ g desinit de⁹ eē ab eo qd
remanet p⁹ recessū corpis·s3 cū res puat·aufert cōpatō
ei⁹ ad deū·Qd eī nihil ē·nullā h3 cōparationem·s3 cū res
mouet·deū nō dimittit·nec ad deū accedit·nec de⁹ cū re
venit·q2 sic ē in re vt sit extra rē idē·iō nec res eū dimit/
tit·nec nouum īuenit·Et h est itelligibile·si qs pt itel/
ligere q de⁹ sit īmēsus·simplex ⁊ infinit⁹·Q2 eī est īmē/
sus·ita ē intra q extra·q2 simplex·fm vnū ⁊ idē est itra
⁊ extra·Q2 infinit⁹ iō nec dimittit·nec acqrit aliud ī re
nec ab ipo itur ad ipm cū dimittit·vt alibi ⁊ alibi inue
niatur. ¶ Questio III i

Utꝝ sit de⁹ ab oī loco sepabil'·vel extra oēm locū·Et q
nō·vr q2 extra oēm locū nihil ē·g si de⁹ ē extra oēm locū
g nihil ē vel ī nihilo ¶ Itē h qd ē extra·aduerbiū loci ē·
g si de⁹ extra oēm locū ē·est ī loco·⁊ pter oēm locū·s3 h ē
falsum ⁊ ñ itelligibile·g de⁹ nō pt nec re nec itellectu se/
parari ab oī loco ¶ Itē cū d2 de⁹ ē extra mūdū·extra aut
stat p aliq·aut p nihilo·Si p nihilo·g chimera ē extra
mūdū·Si p aliq·g vl' p creato vel icreato·Nō p crea/
to ɔstat·g p icreato·g eē extra mūdū ē esse ī do·s3 oīa
sūt ī deo·g oīa sūt extra mūdū· ¶ Itē ī nullo ē de⁹ q nō sit
in ipo·s3 nihil qd sit extra mūdū est ī deo·g de⁹ nō est ex
tra mūdū ¶ Cōtra·q loc⁹ possit separi a do fm itellectū
videt·q2 possibile ē fm itellectū locū puari oī locato et
remanere vacuū·s3 vacuū ē puatio·de⁹ āt ī nullo ē qd ñ
sit ī ipo·puatio āt nō est ī do·nec de⁹ ī puatōe·g nec ī va
cuo·⁊ sic ē sepabil' a loco ¶ Itē q de⁹ sepet a loco fm rē vr
q2 sic se h3 dei eṫnitas ad oē tps·ita ⁊ imēsitas ad omnē
locū·s3 dei eṫnitas fuit añ oē tps·g dei imēsitas fuit ex/
tra oēm locū·s3 qd ē extra aliqd·ē sepatū ab eo·g ⁊c·
¶ Itē si de⁹ ē tm ī loc creat·cū illa sint finite dimēsiōis
⁊ qd cōmēsurat se finito ē diffinibile ⁊ finitū·g de⁹ eēt fi
nit⁹· ¶ Itē de⁹ ē adeo bon⁹ q melior cogitari ñ pt·g ado
magn⁹ ⁊ imēsus q maior eo cogitari ñ pt·s3 toto mūdo
pt cogitari linea maior·si itelligat ptēdi extra circūferē
tiā celi·g si ibi ē de⁹·de⁹ ē extra·aut ñ ē maximū Itē ange
lus pt eē extra mūdū·s3 ñ extra deū·g de⁹ ē extra mūdū·
R⁹·dōm q aliqd separi ab alio ē duplr·vl' fm distātiā 46
vl' fm idepēdētiā·Pmo mō aliq duo q sūt ī eodē loco se
parāt·cū vnū elōgat ab alio·⁊ h mō ipossibile ē esse nec
itelligi deū separi ab oī loco·nā ista sepatio icludit di/
stātiā spacij·⁊ h d necitate icludit locū·⁊ ita iplicātur
duo opposita·s·q de⁹ sit ī loco·⁊ distet ab oī loco Si āt
loqmur d sepatiōe p idepēdētiā·sic dōm q de⁹ ⁊ re ⁊ in/
tellectu ē sepat⁹ a loco·q2 ī seipo oīno ē indepēdēs a lo/
co·sic añ pductōz loci·loc⁹ āt ecōtra ñ est sepabil' a deo·
nec re nec itellectu·sic pbāt rōes ad h iducte·Silr cū q
47 rit vtꝝ de⁹ sit extra oēm locū·dōm q extra vno mō dic
situ ⁊ positōz ⁊ sic ē ipossibile·sic ipossibile ē·si añ dicat
tps·q sit añ tps·Alio mō añ ⁊ extra dicūt excessū ⁊ sup
excellētiā diue imēsitat ⁊ eṫnitat rspectu tpis ⁊ loci·⁊
sic ɔcedēdū q de⁹ ē añ tps ⁊ extra oēz locū·nec ex h seqt
q sepet a loco·s3 q sūma imēsitas supexcedat oēm locū
nec ad illū artat·⁊ h vult dicere greg·q de⁹ ē extra oīa·
ñ exclusus·q2 ñ distat·⁊ itra oīa nō iclusus·q2 ñ artat·
q2 ī seipo ens ē·oīno īmēsus·ita q extra ip3 nihil pt esse
nec cogitari·siue nihil pt cogitari ita imēsū sic de⁹ ē ī se
ipo ¶ Ex h p3 seqūs·q2 q ñ ē extra·ñ ē ppt limitatione
48 suā s3 loci defectōz ¶ Ad illd qd obiicit d linea·dōm q
stati dū itelligit aliqd extra mōm·ex h dat itelligi q ds
sit ibi·Sic si itelligat nou⁹ mūd⁹ fieri·absq3 dubio de⁹
eēt ī illo·tñ nō seqt q ibi sit·q2 illd nihil ē·Silr si fieret
angel⁹ extra·tūc ē extra ñ fm motū suū s3 āgeli·s3 forte
h est magis fictōis q3 ḥitat q āgel⁹ extra vniuersū exe/
at sic patebit·At tñ illd cogitādū ē·q diuinū eē sic ñ pt
cogitari hre ṫminū ī duratōe sic ñ pt cogitari nec d3 hre
ṫminū ī exñtia ⁊ pñtialitate·Et sic ñ pt cogitari hre ī/
tercisionē ī duratōe·sic nec in pñtialitate Hic itellect⁹
ē habēd⁹·caueat tñ qlit qs imaginet et expmat p ṫmōz

Onseqnt d scdo articlo qrit·sc3 d mutabilitate an
geli·⁊ circa h qrūt tria·Pmo qrit vtꝝ āgel⁹ possit
moueri localit sine corpe·Scdo qrit vtꝝ moueat p me
diū vel ñ·Tertio vtꝝ ptrāseat mediū moto subito vel
successiuo. ¶ Questio I k

Q angel⁹ ñ possit moueri sine corpe·oñdit sic·Ber·su
per Cañ·discurrere ⁊ d loco ad locū trāsire·ñ ē nisi cor
poꝝ·g si h ɔueit anglo·ñ ɔuenit nisi p corp⁹ assūptuz·
¶ Itē rōe videt·q2 qd mouet·aut mouet p se·aut p acci/
dēs·S3 āgel⁹ ñ mouet p se localit·qm h est pprū corpo
rū·⁊ illi soli iest res p se·cui iest pprie·g si mouet h est p
accñs·s3 qd p accñs mouet·mouet alio motu·vt nau/
ta mota naui·g videt q angel⁹ nō pōt moueri nisi mo/
to corpe·⁊ ita corpe assūpto ¶ Itē oīe qd mouet·moue
tur propt indigentiā·sed in angelis beatis nulla est in
digentia·g ⁊c· ¶ Si tu dicas propt indigētiā nostrā·
g circūscripta idigētia nrā nō videt q angel⁹ possit mo
ueri·si g indigētia nrā nulla dat ḥtutē angelo·patet ⁊c

¶ Itē om̄e qđ mouet̄ differt a motore ſicut ponit phs
ſꝫ angelꝰ nō diſtat a ſe. ergo angelꝰ non mouet̄ a ſe. nec ab
alio. ergo nō poteſt moueri niſi mouēdo aliud ſic mouen
do corpꝰ. ¶ Cōtra. Heb. j. om̄es ſunt adminiſtratorij
ſpūs miſſi ꝓpter eos ⁊c̄. ſꝫ aliqđ miniſteriū cōſequunt̄
ſine corꝑe. vt ſugerere bona ⁊ reuelare ſecreta. ⁊ hmōi. ergo
poſſunt ſine corꝑe moueri. ¶ Itē Dam̄. ꝯfeſtim inue/
nit̄ vbi diuinꝰ iuſſerit nutꝰ velocitate nature. ſi ergo velo
citas eſt diſpoſitio ad motū. ex ſui natura ſunt mobi/
les. ¶ Itē angelꝰ in vno loco tm̄ eſt. ⁊ ibi eſt vbi oꝑat̄.
ergo ꝟtus eiꝰ aut eſt ad vnū tm̄ artata. aut ſi nō eſt ar/
tata. nec ſuba eſt artata ad vnū locū. ſꝫ nō poteſt eſſe i
pluribꝫ. ergo cū in vno loco eſt. eſt in potētia ad alteꝝ. ſed
qđ eſt in potētia ad vnū nō fit actu in illo niſi ꝑ motū
ſm locū. ergo ⁊c̄. ¶ Itē ꝙ moueat̄ ſine corꝑe aſſumpto oñ
dit̄ ꝑ ſimile in aīa. Aīa em̄ exuta a corꝑe fert̄ in celum.
vel deſcēdit in infernū localiter. ſꝫ ꝯſtat ꝙ aīa nō aſſu/
mat aliud corpꝰ ꝙ̄ ſuū. ergo mouet̄ ſine corꝑe. ergo pari rōne
angelꝰ. ¶ Itē angelꝰ in empyreo pt̄ eſſe ſine corꝑe. pa/
ri ratiōe ⁊ in terra. ergo ſi ꝑ eandē vim ꝑ quā deſcit i terra
facit ſe eſſe in t̄ra ſiue transfert̄. ergo videt̄ ꝙ ſine corpore.
49 ¶ Rº. dđm ꝙ angelus ſicut dicit ſcriptura hꝫ moueri
mouere aūt nō ſolo aſſumpto corꝑe. ſꝫ etiā corpore nō
aſſumpto. cū nō ſit minoris libertatꝭ. nec ꝟtutꝭ. nec no/
bilitatis ſine corꝑe ꝙ̄ eſt cū corꝑe. ¶ Ad intelligentiā
aūt obiectoꝝ eſt notandū. ꝙ ſicut eſſe in loco ē dupli
ter. ſiue eſſe localē. ſicut tāgit mgr̄ in lr̄a. ſ. q2 circūſcri/
bitur. ⁊ q2 diffinit̄. ⁊ illud ꝓprie eſt locale qđ circūſcri/
50 bitur. aliud qđammodo ē locale. qđammodo nō. Ita
moueri ꝑ locū vno mō eſt ꝑ circūſcriptionē ferri de lo/
co ad locū. ⁊ ſic eſt tm̄ corpoꝝ. Alio modo moueri eſt
minꝰ ꝓprie ſm diffinitionē trāſire. ⁊ ſic eſt ſpirituū ꝓ/
prie. ergo ꝑ circūſcriptionē nō mouet̄ angelꝰ niſi corꝑe aſ/
ſumpto. minꝰ ꝓprie ꝑ diffinitionē mouet̄ angelꝰ etiā ſi/
ne corꝑe. ¶ Ex h̄ patet rn̄ſio ad p̄mū obiectū. Et Ber.
accipit diſcurrere ⁊ trāſire ſm ꝓprietatē loci que ē cir/
51 cumſcriptio. ¶ Ad illud ergo qđ querit̄ vtꝝ ꝑ ſe aut ꝑ ac
cidens. dđm ſm p̄dictā diuiſionē de motu. ſm primū
motū nō mouet̄ ſpūale niſi ꝑ accidēs. ſ. alio motu. Si
cut eī nauta mota naui mouet̄. ſic ſpūs moto corꝑe i q̄
eſt. Quātū ad ſcđm motū ſicut angelꝰ ꝑ ſeip̄m et ſine
corꝑe diffinit̄ loco. ita ꝑ ſeip̄m trāſfertur. ita ꝙ nō alio
mouente. nec ꝑ aliū motū. ip̄e aūt obijcit de p̄mo motu
tm̄ q̄ ꝑ ſe ꝯuenit corꝑi ſoli. ¶ Ad illud ergo qđ obijcitur.
52 ꝙ om̄e qđ mouet̄. mouet̄ ꝓpter indigentiā. dđm ꝙ illđ
verū eſt in motu naturali. in q̄ natura nō mouet niſi ꝑ
appetitū alicuiꝰ rei q̄ ponit imꝑfectionē in natura. q2
natura habita ꝑfectiōe ſua q̄eſcit. ſꝫ nō eſt veꝝ i motu
volūtario. in q̄ mouet̄ aliqs ſiue ꝓpter aliud acq̄rendū
ſiue ad ꝟtutē demōſtrandā. ſicut mouet̄ miles i ſtadio.
Uel dicendū ꝙ illud veꝝ eſt i om̄i motu. generalit̄ ac/
cipiēdo indigentiā. ad ſuā indigentiā ⁊ alienā. ꝙ̄tū ad
illud cuiꝰ p̄uatio ponit imꝑfectionē. vel cuiꝰ p̄uatio n̄
imꝑfectionē ponit. ſꝫ limitationem. ⁊ ſic eſt in angelo
Angelꝰ em̄ volēs aliq̄d oꝑari in terra. indiget trāſire
ad terrā. q2 nō pōt ſimul eſſe i celo ⁊ in terra ꝓpter h̄ ꝙ
habet ꝟtutē finitā. ⁊ ſic pꝫ illud ꝙ limitatio non repu
53 gnat ſumme ꝑfectiōi creature. ¶ Ad illud qđ obijcit̄.
ꝙ om̄e qđ mouet̄ differt a motore. dđm ꝙ in naturali
motu veꝝ eſt. vbi nihil mouet ſe. q2 nihil reflectit̄ ſup̄
ſe propter alligationē cū materia. ſꝫ nō eſt veꝝ i volū/
tate q̄ eſt inſtr̄m ſeip̄m mouēs. ⁊ virtꝰ q̄ eſt in ſuba ſpū
ali. pt̄ ſupra ſubam reflecti. ⁊ ita mouēs idē eſt cū mobi
li. nō tn̄ ſm idē. q2 āgelꝰ habilis ē ad moueri ex ꝑte ipiꝰ
qđ eſt ſiue ſube vel materie. ſꝫ hꝫ materiā. ſꝫ ad mouere
ex ꝑte forme ſiue ipiꝰ q̄ eſt vel virtutis actiue.

¶ Queſtio II

Utꝝ angelꝰ moueat̄ ꝑ mediū vel nō. Et ꝙ ꝑ mediū vi/
det̄. Dam̄. dic̄ ꝙ angelꝰ cito ꝑtrāſit velocitate ⁊ ꝑtāte
nature. ꝑtranſire eſt ꝑ mediū trāſire. ergo ⁊c̄. ¶ Itē ange
lus mouet̄ a termīo a q̄ ad terminū in quē. aut mouet̄
a termino a q̄. aut i termīo in q̄. Sꝫ in termīo a q̄. ē nō
motū eſſe. in terminū in quē eſt motū eſſe. ergo cū moueri
ſit mediū inter vtrūq3. oꝑtet ꝙ ſit i ſpacio intermedio.
¶ Itē ꝙ poſſit moueri ꝑ mediū videt̄. q2 certū eſt ꝙ an
gelus exn̄s pariſiꝰ pōt eſſe rome eadē ꝟtute ⁊ in q̄libet
intermedio loco. ⁊ p̄us in propinq̄ori. ⁊ deinde i ſingul̄
locis ꝯſequēt̄ ſe habētibꝫ. ſꝫ h̄ eſt trāſire ꝑ mediū. ergo ⁊c̄.
¶ Itē q̄n̄cūq3 inter aliq̄ extrema cadit mediū qđ habꝫ
naturalē ordinē ad extrema. ipoſſibile ē ꝙ agēs ꝟtutis
finite poſſit ꝑuenire ab extremo i extremū ſine medio
vt pꝫ. q2 iter albū ⁊ nigꝝ eſt mediꝰ color. ipoſſibile ē
ꝙ aliqđ agēs creatū faciat de albo nigꝝ. q̄n faciat ꝑ co
lorē mediū. ſꝫ inter celū ⁊ terrā naturali ordine ſūt alia
corꝑa media. ergo ipoſſibile eſt ꝙ a celo in terrā veniat ſi
ue moueat̄ ſine media trāſitiōe. ¶ Cōtra. Augꝰ. ſuper
Gen̄. ad lr̄am. ⁊ mgr̄ ponit in lr̄a. Deꝰ mouet creaturā
ſpūalē ꝑ tꝑa nō ꝑ loca. ergo ꝙ̄uis fiat de vno loco i aliū. h̄
nō eſt ꝑ locū mediū. ¶ Itē ꝯcluſio ꝓbata ē in. vj. phicoꝝ
ꝙ ipoſſibile eſt ipartibile moueri ſuꝑ magnitudinē. ſꝫ
angelꝰ nō aſſumpto corꝑe eſt ipartibilis. ergo ⁊c̄. ¶ Itē
rōne videt̄. ꝙ ſi ꝑtrāſit. aut ergo ꝑ ſimplicia. aut cōpoſita
Si ꝑ cōpoſita. ergo eſt cōpoſitꝰ. Si ꝑ ſimplicia. ſꝫ illa ſūt
infinita in q̄libet ꝯtinuo. ⁊ ipoſſibile ē infinita ꝑtrāſi/
re. ¶ Itē ſi ꝑ ſimplicia. ſꝫ ex ſimplicibꝫ nō fit aliqđ ꝯti
nuū. ergo motꝰ ille nō erit ꝯtinuꝰ. ergo ꝑtrāſeūdo illa nūq3 ꝑ
trāſit ſpaciū. ergo ſi ꝑ mediū mouet̄ nūq3 ꝑuenit ad termi
nū. ¶ Itē impoſſibile ē ꝙ aliqđ ꝑtrāſeat ſpaciū maiꝰ ſe
q̄n priꝰ ꝑtrāſeat ſpaciū minꝰ vel equale. ergo ſi ſpūs ange
licus trāſit ꝑ ſpaciū. p̄us trāſit eq̄le ſibi vel minus ꝙ̄
maiꝰ. ſꝫ eq̄le ſimplici nō eſt niſi ſimplex. ſꝫ ſimplex ad/
ditū ſimplici nō facit maiꝰ. ergo in p̄mo tranſitu tm̄ eſt ac
ſi nihil trāſeat. ſilr̄ nec in ſcđo trāſitu. ergo nec in tertio. ⁊
ſic nūq3 ꝑtrāſit ſpaciū aliquantū. ¶ Rº. notandū eſt h̄ 54
ꝙ circa h̄ diuerſimode dixerūt diuerſi. Quidā eī dixe/
runt ꝙ cū angelꝰ ſit ſimplex nō pōt medium ꝑtranſire
Uñ mouet̄ ab extremo in extremū ſine medio. ⁊ oīs lo
cus ad quē mouet̄ ſe habet ad illū ꝑ modū imediati. vñ
loci mutatio i angelo nō eſt motus. ſꝫ mutatio tm̄ ſine
medio. ¶ Sꝫ iſta poſitio nō videt̄ ꝯueniēs. Certū em̄
eſt ꝙ angelꝰ q̄ eſt cuſtos hoīs pōt ita cuſtodire ꝙ nō de
ſerat ip̄m. ⁊ ſine corꝑe cuſtodire pōt. ergo poteſt inſeꝑabi
liter cōcomitari eū. ergo homo cū vadit ꝑ mediū. ⁊ ange/
lus nō deſerit eū. pariter ⁊ angelꝰ vadit ꝑ mediū. Et iđ
fuerūt alij q̄ dixerunt ꝙ angelus ⁊ ꝑ mediū ⁊ ſine me/
dio poteſt moueri. q2 motus eiꝰ eſt ad nutū ſue volun
tatis. ſm virtutē diuinitꝰ ſibi collatā. ⁊ cū vult facit ſe
in extremū immediate. ⁊ cū vult ꝑtranſit. Et ponūt ſi
mile ꝙ intellectꝰ noſter poteſt cogitare de pariſiꝰ et de
roma dupliciter. aut ita ꝙ immediate cogitet de vno ⁊
poſt de alio. vel ita ꝙ p̄mo de vno. ⁊ poſt de via. et ter/
tio de tertio. ⁊ q2 angelo ita facile eſt ferri ſic̄ nobis co/
gitari. cū nō ſit alligatꝰ corꝑi. dicūt ꝙ ſic ⁊ ſic hꝫ moue
ri. Sꝫ q̄cq̄d ſit de poſitiōe. exemplū non eſt ꝯueniens
qm̄ cogitās penes ſe habet ſpeciē rome ⁊ ſpēm pariſiꝰ
nec iſta habent ſitū in aīa. nec ordinē ſm ſitū. immo q̄/
libet equaliter eſt pn̄s aſpectui. ⁊ ideo ad libitum pōt
de vna ⁊ alia cogitare. ſed in re eſt ordo ⁊ ſitus natura
lis. ⁊ neceſſario interiacet mediū inter vnam ciuitatē
⁊ aliā. ⁊ propter hoc exemplū illud non eſt cōueniens.

Nec ꝓpter hoc aperit̃ nobis via ad intelligendũ. ⁊ qm̃
illd̕ est intelligibile aliquo modo ꝙ feratur ꝑ mediũ. ⁊
rõ ꝯcordat ⁊ auctas. ideo videtur rõnabiliter illud esse
dicendũ. Sed illud membꝛũ quod dicit. ꝙ possit sine
medio arbitror reiiciẽdum. non quia asseram esse falsũ.
sed quia non est auctas in ꝓmptu que hoc dicat. ⁊ ra/
tio non cogit. immo non capit. possibile tamẽ est ꝙ de/
us aliquid dederit substantiis illis spũalibus qd̕ car/
nales intellectus non capiũt. Concedende ḡ sunt rõ/
nes ꝓbantes ꝙ angelus mouetur ꝑ medium. ¶ Ad il/
55 lud ḡ quod obiicitur. ꝙ deus non mouet ꝑ locũ angelũ
dõm ꝙ facienda est vis in verbo ſm intellectũ Augꝰ.
quod patet ex littera. Ipe em̃ spm̃ dixit non moueri ꝑ
loca. quia ꝓprietates loci sc3 circũscriptionem ⁊ dimẽ/
sionem non obtinet cum transfert̃ de loco ad locum. s3
ꝓprietate3 tpis que est variatio ⁊ innouatio aliqua ve
re ⁊ ꝓprie admittit spũs. Nam noue affectiones succe
dunt spiritibus per naturã ⁊ cogitationes. ⁊ vlterius
ille intendunt̃ ⁊ remittunt̃ ita ꝙ vere p̃t esse ꝑtibilitas
56 a ꝑte forme siue ꝓprietates acquirende. ¶ Ad illud d̕
pho ꝙ impꝑtibile non mouet̃ supꝛa magnitudinẽ. dõm
ꝙ phs pꝛobat et concludit de impꝑtibili quod habet si/
tum in magnitudine. quod est impꝑtibile ⁊ situatur situ
impꝑtibili hoc non potest moueri supꝛa magnitudinẽ.
quia si mouetur. mouet̃ ad acquirendum sitũ. ⁊ ꝙ acq̃/
ritur ꝑ modum acquirit̃ ita ꝙ pars post ꝑtem. ⁊ situs
impꝑtibilis non p̃t acquiri ita ꝙ pars post partem acq̃
ratur. ⁊ ideo verum est ꝙ tale impꝑtibile non potest mo
ueri supꝛa ipam magnitudinem. sed angelus tale impꝑ/
tibile est quod non habet situm in ꝑtibili. nec est dice/
re ꝙ angelus sit in loco impartibili sicut patebit. ⁊ ido
demonstratiões phi non habent hic locum. ¶ Ad illud
57 quod querit̃. aut ꝑtransit simplicia aut ꝯposita. ¶ Rꝰ.
dõm est ꝙ transit ꝑ composita. q2 non est in loco sim/
plici sed composito. hoc suppono ad p̄sens. sed suo lo/
co ꝓbabitur. Nec valet. transit ꝑ composita. ḡ est cõ/
positus. sicut nec valet. anima est in composito. ḡ est
cõposita. q2 sic est in illo vt non sit pars in ꝑte. sed ipm̃
totum simplex sit in qualibet ꝑte. ita tamen ꝙ iste par
tes sint vnus locus. Posset tamen dici si quis vellet
se hmõi implicare. ꝙ etiam si ꝑtransiret per simplicia.
non ꝓpter hoc ꝑtransiret infinita. ⁊ hoc patet. quia si
quis imaginet̃ speram moueri sup̱ planum. nõ tangit
nisi in puncto. ḡ non tãgit nisi ꝑ simplicia. nec tamen
ꝑtransit infinita actu qm̃ spera illa fertur super planũ
et non quiescit in quolibet situ. ⁊ ita nulli pũcto se cõ/
metit̃. sed nec numerat puncta in illo. sed cũ sit in ꝯti/
nua latione. respicit illa indiuisibilia vt vnita. ⁊ ita vt
sunt in ꝯtinuo. ⁊ sic cũ ꝯtinuũ sit finitũ actu. ⁊ infinitũ
in potẽtia ⁊ illa potẽtia ñ reducat̃ ad actũ. ñ ꝑtrãsit infi
nita actu. q2 ñ respicit illa vt actu numerata Uerumtñ
q2 exemplũ habet calũniam. ⁊ dictũ non videt̃ esse con/
sonũ dicto phi q̇ oĩno dicit impꝑtibile non moueri. po/
ri responsioni magis adhereo. ⁊ ꝑ illã patet sequens.
Obiicit em̃ ac si angelus esset in puncto. quod oĩno
falsũ credo. q2 ñ eẽt in loco. cũ punctꝰ nõ sit locꝰ nec sit
actu in ꝯtinuo. sed h̕ totu3 meliꝰ patebit in scd̕o libꝛo.

¶ Questio III m

Utrũ spũs angelicꝰ ꝑtrãseat mediũ motu subito vł suc/
cessiuo. Et ꝙ successiuo videt̃. In aliquo instanti est ĩ
termino a quo. ⁊ in alio instãti est in termino ad que3.
sed inter quelibet duo instãtia cadit tꝑs medium. ⁊ in
medio illoꝝ instãtiũ est moueri. ḡ moueri ipius angli
est in tꝑe. ḡ mouet̃ motu successiuo. ¶ Itẽ hoc ipm̃ oñ/
dit̃ a ꝑte spacii sic Angelꝰ si ꝑtrãsit medium in aliquo
instanti. est in medio ⁊ in partibus medii. sed impossi
bile est ꝙ aliqd̕ vnũ p̄ter deũ ⁊ corpꝰ xp̄i simul ⁊ semel
sit in pluribus locis. ḡ impossibile est ꝙ angelꝰ in eodẽ
instanti sit in toto medio ⁊ in fine. ḡ nõ mouet̃ subito.
ḡ necessario opoꝛ3 ꝙ successiue. ¶ Itẽ hoc oñdit̃ a ꝑte
virtutis. Quia sicut vult phs. si tanta virtꝰ mouet in
tãto tꝑe. ⁊ maioꝛ in minoꝛi. ⁊ maxima in minimo. ⁊ in/
finita in nũc. ḡ ſm ꝙ potẽtioꝛ est virtꝰ. ſm hoc veloci/
oꝛ est motꝰ. sed instãs excedit tꝑs impꝛopoꝛtionabilit̃.
ḡ virtus ⁊ q̄ mouet in instãti. supexcedit illã q̄ mouet
in tꝑe in infinitũ. sed nulla virtꝰ creata supexcedit aliã
in infinitũ. ⁊ virtꝰ angelica est creata. ḡ cũ oĩs motꝰ na
turalis localis sit successiuus. patet ꝙ motꝰ angeli sit
successiuus. ¶ Itẽ si angelꝰ mouet̃. aut ḡ motꝰ ille est
vere motus. aut mutatio. Si mutatio aut generatõ vł
coꝛruptio. ꝙ ꝯstat esse falsũ. Si motꝰ. sed oĩs motꝰ ꝓ/
ꝓꝛie dictus habet p̄us ⁊ posterius. ⁊ situm ⁊ tꝑs. ⁊ om
ne tale est successiuum. ḡ ⁊c̃. ¶ Contra. Augꝰ. in li.
v. responsionum. Radius non citius ꝑuenit ad loca
ꝓpinquioꝛa q̃3 ad loca remotioꝛa. ⁊ constat ꝙ pertran
sit medium. ḡ si virtus angelica non est minus potens
sed magis. patet ⁊c̃. ¶ Item phs pꝛobat ꝙ si esset va/
cuum non esset motus. sed idem facit ipm̃ spacium an/
gelo. quod facit vacuum coꝛpoꝛi moto. quia enim nul
lo mõ resistit sicut nec vacuum. ergo videtur ꝙ ipe an/
gelus subito ipm̃ pertranseat. ¶ Ite3 omne quod suc/
cessiue mouetur partim est in termino a quo. partim ĩ
termino ad quem. sed omne tale est partibile. ergo ne/
cesse est angelum esse partibilem. aut non mouetur suc
cessiue. ¶ Item omne quod simul se transfert ⁊ totu3.
simul non successiue mouet̃. sed angelus simul se trans
fert. cum sit omnino simplex. ergo in instanti ⁊ nõ suc/
cessiue mouetur. ¶ Item motus successiuus est com/
positus ⁊ accidens. ⁊ nullum accidẽs compositum est
in subiecto simplici. sed angelus ẽ simplex ḡ nõ est sub
iectũ motꝰ successiui sed mobile est subiectũ motꝰ. ḡ ⁊c̃.
¶ Rꝰ. dõm ꝙ circa h̕ senserũt aliq̇ diuersimode. Qui 58
dã em̃ dixerũt. ꝙ q2 angelꝰ est simplex. ⁊ spaciũ cõposi
tũ. ꝙ tã angelꝰ q̃3 eius virtꝰ est spacio impꝛopoꝛtõnabi
lis. ⁊ iõ virtus eiꝰ oĩno vincit supꝛa spaciũ. adeo ꝙ subi
to et motu impꝛopoꝛtionabili spacium pertransit. et
est hmõi motus supꝛa naturam. Et qm̃ difficile videt̃
intelligere ꝙ ꝑtranseat medium quĩn sit in pluribꝰ par
tibus medii. ⁊ ponere ꝙ subito moueatur. ⁊ sit in pluri
bus partibꝰ medii. est ponere in illo motu ꝙ sit in plu/
ribus locis simul. ⁊ hoc omnino absurdum est dicere
de angelo sicut dicunt sancti. ⁊ philosophi. et docto/
res catholici in hoc concoꝛdant. Ideo dõm est ꝙ ange
lus nõ mouet̃ per medium motu subito. sed successiuo.
Propter quod notandum ꝙ in motu qui successiuus 59
est successione perfecta est successio ex quadruplici cau
sa. Prima est medii distantia. Secunda medii resisten
tia. Tertia est partibilitas mobilis. Quarta est fini/
tas virtutis. eo ꝙ finite virtutis pꝛopꝛie est mouere.
in tempoꝛe maxime per medium. Quinta post esse fi/
nitas ⁊ limitatio mobilis. Concedẽdu3 est ergo ꝙ mo
tus angeli per medium. nõ est perfecta successione suc/
cessiuus. quia deficit ibi resistentia spacii. et partibili/
tas mobilis. est tamen successiuus ratione distantie
spacii in qua non potest esse simul per totam. et rõne
finitatis virtutis mouentis que non excedit medium
impꝛopoꝛtionabiliter. ideo nec facit motũ impꝛopoꝛ/
tionalẽ medio oĩno. Et cõcedende sunt ratiões ꝓban
tes motum illũ ꝑ spaciũ esse successiuũ. Tamen pꝛima
ratio sophistica est. sed alibi dissoluet̃ cũ aget̃ de trãsi/

60 tione panis in corpus xp̄i. vbi habet locū suum. ¶ Ad
illud quod obijcitur. ꝙ radius nō citius ꝑuenit. dicen
dum ꝙ Aug⁹. loquit̃ ſm ꝑceptibilitatē sensus. ꝙ sen/
sus nō ꝑcipit radiū citius ꝑuenire ad propinquiora lo
ca ꝙ̃ ad remotiora. nō quia ſm rem nō sit ibi vere p̄us
⁊ posterius. Unde si dicat̃ radius moueri subito. intel
ligitur subito ꝓ repente. ⁊ repentinū dicit̃ illud qđ ha
61 bet moueri in tp̄e impꝰceptibili. ¶ Aliter etiam potest
dici ꝙ lux subito mouet̃. quia motus lucis ī medio nō
est motus localis tm̄ sed est motus diffusionis qui est
generatio. sicut generat̃ idolum ab obiecto. ⁊ quia lux
simul est ⁊ lucet simul. cum est generat splendorē. ⁊ ita
in eodē instanti. Similiter đ illo intelligi potest. ⁊ sic
de inceps. Un̄ si simul esset homo ⁊ generaret. in p̄mo
62 instanti fuisset mūdus plen⁹ hominib⁹. hoc modo po
test responderi q̄ nescit melius. ¶ Ad illud qđ obijcit̃
de vacuo. ꝙ si esset vacuū nō esset motus. dicendum ꝙ
circa hoc multi multa dixerūt. quoꝝ dicta longū esset
dicere. Nūc autē ph̄m sustinendo dici potest. ꝙ si eēt
vacuū. nō esset motus successiu⁹. recte itellecto vacuo
ſm ꝙ credo ph̄m intelligere. qđ dicit simpliciter p̄uati
onem. si esset vacuum ibi vbi intelligimus vacuū. ibi
intelligimus nihil esse. g̊ nō solū deest corpis resistētia
veꝝ etiā nulla distantia est ibi. vbi autē nulla distātia
est. non est prope nec lōge. vbi aūt est motus localis.
necessario est approximatio vel elongatio. g̊ si est vacu
um. nō est motus. nō propter defectū resistentie. sed di
stantie. Sed quoniā mediū cōparatū ad angelū hab3
rationē distantie. quia vere facit distantiā inter extre
ma. ideo sufficit ad successionē qualemcūqȝ. propt̃ di/
stantiam. sed vbi est vacuū nō est distātia. Et hoc p̄eri
gitur necessario ad localē motū. Partibilitas em̄ mo/
bilis. ⁊ finitas virtutis. nō faciūt successionē nisi sit p̄
us ⁊ posteri⁹ in magnitudine supra quā est. siue in eo
qđ acquirit̃ ꝑ motū. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ illud qđ 63
mouet̃ successiue. partim est in termino a quo. ⁊ ꝑtim
in termino ad quē. dicendū ꝙ in successiuo vbi est ple/
na successiō est ponere partē ⁊ partē. ⁊ quantū ad ma/
gnitudinē substratā. ⁊ quantū ad magnitudinem mo
tam. ⁊ quantū ad dispositionē acquisitā. Quia natu/
ralis motus ad sitū est motus ad formā quodāmodo.
sed in motu angeli nō est successio ſm omnimodā cō/
pletionē. ⁊ ideo nō ſm om̄es has differētias. sed solū
ſm prioritatē ⁊ posterioritatē magnitudinis sup̄ quā.
Qđ ergo đr ꝙ partim est in termino a quo. partim in
termino ad quē. hoc nō est ſm diuersitatē partiū mo/
bilis. sed est solū ꝑ accessum ⁊ recessum. ¶ Ad illđ qđ 64
obijcitur. ꝙ simul se transfert totū. dicendum ꝙ ꝙ̃uis
ex ꝑte sua se totū simul transferat. nō tamē transfert se
simul sup̄ totū. ꝓpter distātiā medij in quo tota nō pt̄
esse simul. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ cōpositū ⁊ acci/ 65
dens nō potest esse in re simplici. dicendū ꝙ verum est
de cōposito qđ habet partes actu. sed de cōposito qđ ē
in successione. non est veꝝ. Sicut em̄ duratio successi
ua potest esse in angelo ſm ꝙ manet. eo ꝙ de illa nūqȝ
est nisi nūc. ita motus successiuus potest esse in eo ſm
qđ fertur. ⁊ hoc quidē secum nullū habet inconueniēs
¶ His visis patent obiecta. Est em̄ predictoꝝ sum
ma ꝙ angel⁹ mouetur sine corpore assumpto. ⁊ ꝙ mo/
uetur in medio siue per mediū. ⁊ ꝙ mouetur motu suc
cessiuo. licet non omnimoda successione posita vt pre
dictum est.

¶ Dist. xxxviij. de modis diuine scientie vel co
gnitionis. Utrum deus cognoscat mutabiliter
vel immutabiliter. ⁊ quomodo.

Nunc ergo ad ꝓpositū reuertētes cepto insista/
mus ⁊c. Hec est scđa ꝑs hui⁹ ꝑtis totalis in q̄
agit̃ de ip̄a diuina sciētia. Terminata em̄ p̄ma
ꝑte in qua agit̃ de ipsa ꝙ̃tū ad subam in generali. Hic
agit de ip̄a ꝙ̃tū ad modū. Et qm̄ duplex est modus no
bilis cognitionis. s. certitudo ⁊ ꝑfectio. siue infallibili
tas ⁊ immutabilitas. ideo hec ꝑs habet duas partes
In p̄ma agit de p̄scie infallibilitate siue certitudīe. In
secūda vo de ei⁹ immutabilitate siue ꝑfectione. j. dist.
xxxix. Preterea q̄ri solet vtꝝ scientia dei ⁊c. ¶ Prima
pars spectat ad p̄ntem distinctionē in qua magister ī
tendit querere ⁊ determinare vtrū diuina p̄scientia in
fallibiliter ponat p̄scitum. Et habet hec distinctio du
as partes. In prima parte rediens ad propositū. ꝓpt̃
digressionē p̄us factā breuit̃ epilogat p̄determiat. In
secūda prosequit̃ suū principale propositum. ibi. Hic
oritur questio nō dissi. ⁊c. Et hec pars hab3 duas. In
prima magister inquirit vtrū p̄scientia ponat p̄scitu3
ꝑ modū cause vel effectus. In secūda vtrū per modu3
necessitatis vel cōtingētie vel infallibilitatis. ibi. Ad
hoc aūt qđ supra dictū est ⁊c. ¶ Prima pars duas hȝ
In prima opponit ad vtrāqȝ partē. sc3 ꝙ prescientia ē
causa presciti ⁊ etiam effectus pro ⁊ cōtra. In secunda
soluit. ibi. Hanc igitur que videt̃ repugnantiam. ⁊c.
Similiter ⁊ secūda duas habet. in prima opponit. in
secunda soluit. ibi. Ad quod dicimus illam locutio/
nem.

¶ Hic redit ad propositum. repetens superius
dicta vt addat alia. a

DI. XX XVIII Nunc ergo ad ꝓpositu3 reuertentes. ce
pto insistamus. Supra dictū est ꝙ p̄scie
tie dei futuroꝝ tm̄ est. sed omnium tam
bonoꝝ ꝙ̃ maloꝝ. scientia vero vel sapientia nō
modo de futuris. sed etia3 de p̄ntibus ⁊ futuris.
nec tm̄ de tꝑalib⁹. ſ etiā de eternis. quia seipsum
nouit deus.

¶ Utꝝ p̄scia ponat p̄scitū ꝑ modum cause vl̄ ef
fectus. b

Opponit ad vtranqȝ sc3 ꝙ p̄scia est cā p̄sciti ⁊ etiā effectus.

Hic orit̃ q̄stio nō dissimulāda. vtꝝ sc3 scīa vl̄ p̄sci-
entia sit cā reꝝ. an res sint cause scie vel p̄scie di:
¶ Uidet̃ em̄ p̄scia dei cā ēe eoꝝ q̄ ei subsūt. ac
necessitatē eueniēdi eis facē. q2 nec aliq̄ futura
fuissent. nisi de⁹ ea p̄scisset. nec p̄nt nō euenire.
cū de⁹ ea p̄sciuerit. Si aūt ipossibile ē ea nō eue-
nire. q2 p̄scita sunt. videt̃ g̊ ip̄a p̄scia q̄ p̄scita sunt
eis esse cā eueniēdi Impossibile est ei ea n̄ eueni
re cū p̄scita sint. q2 si n̄ euenirēt cū p̄scita sint. fal-
leret̃ đi p̄scia. At đi p̄scia falli nō pt̄. Impossibile
est g̊ ea n̄ euenire cū p̄scita sūt. sic g̊ p̄scia cā eoꝝ
ēē videt̃. q2 p̄scita sūt. Hoc idē et de scia đr. sc3 ꝙ
q2 de⁹ aliq̄ nouit. iō sint. ¶ Cui snīe Aug. attesta-
ri videt̃ ī. xv. li. đ tri. vbi sic dic̄. Nō ista ex aliq̄ tp̄e
cog̊uit de⁹. ſ futa oīa tp̄alia. at3 ī eis etiā q̄d ⁊ qn̄
ab illo petituri fueram⁹. ⁊ q̊s ⁊ đ q̄b⁹ reb⁹ vl̄ exaudi
tur⁹ vel nō exauditur⁹ eēt. sine initio an̄ p̄sciuit.
Uniuersas aūt creaturas ⁊ spirituales ⁊ corpo-
rales. nō q2 sunt iō nouit. ſ iō sunt q2 nouit. non

Aug. auctoritates ponit que videntur hoc asserere.

a ¶Nec aliter sciuit creata q̄ȝ creanda. Uidetur hic Augustin⁹ male dicere. quia res si vere cognoscat. cognoscitur sicut est. sed aliter fuerūt cum fuerūt creanda q̄ȝ cum erāt creata. Primo em̄ res fuerunt in causa ⁊ ſm quid. ⁊ postea in proprio generē ⁊ simplicit. ergo aut deus nō vere coḡscit. aut aliter cognouit. Item angelus cognoscit res in v̄bo cognoscit etiam eas in proprio genere. ⁊ ali⁹ ⁊ alius mod⁹ cognoscēdi ē h̄ ab illo. ḡ cuȝ non sit latere deum qḋ nouit angelus. videtur q̄ de⁹ vtroq̄ȝ modo cognoscat. et ita aliter ⁊ aliter.

1 ¶R°. dicendum q̄ cū dico rē aliter cognosci dupliciter pōt ītelligi aut ita q̄ aduerbiuȝ dicat alietatem quantuȝ ad cognitionem. aut q̄ntum ad eē rei cognite. Si quantū ad eē rei cognite. sic est verum ⁊ est sensus. deus cognoscit rem istaȝ aliter esse vel se habere q̄ȝ se prius habuit ⁊ sic non ītelligit angelus. Si autem dicat alietatem quantum ad cognitionem. sic est falsa. ⁊ est sensus. deus aliter rem factam q̄ȝ prius faciendaȝ cognouit. et ita est falsum quia sic significatur diuina cognitio alterata. ⁊ q̄ aliquid receperit a re extra. Et per hoc patet obiectum primum.

2 ¶Quod obijcitur q̄ deus cognoscit res in proprio genere sicut angelus. Dicendum q̄ cognoscere res in proprio genere dupliciter intelligit. Aut ita q̄ esse illud quod habet in proprio genere cognoscat hoc p̄fectionis est. ⁊ non latet deū. ⁊ sic non facit nouum modum cognoscēdi a cognitiōe in verbo. Aut ita q̄ aspect⁹ intelligētie siue vis cognitiue deflectat supra rem vt est in p̄prio genere. ⁊ h̄ est imp̄fectōis. q̄r vis cognoscēs egredit extra se. ⁊ h̄ nllo modo pōt poni ī deo ⁊ ita facit in angelo alium modum cognoscendi. ⁊ sic patet illud.

Ecc. xxiij

Ponit inconueniētia que sequerentur si scientia vel p̄scia esset cā oim rex.

Opponit ī p̄te negatiuā q̄ res future nō sūt cā scie vel p̄scie dei.

em̄ nesciuit q̄ fuerat creaturus q̄r ḡ sciuit. creauit. ñ q̄r creauit sciuit. [a] nec alit̄ sciuit creata q̄ȝ creāda. non em̄ ei⁹ sapiē aliq̄d accessit ex eis. ſ illis existētib⁹ sicut oportebat ille. ⁊ q̄ñ oportebat. māsit vt erat. Uñ ī ecclesiastico. Añq̄ȝ crearent. oīa nota sunt illi. sic ⁊ postq̄ȝ cōsummata sunt. Ecce his v̄bis videt Augustin⁹ īnuere. sciam vel p̄sciētiam dei causam esse eox q̄ fiūt cū dicit ideo ea esse. quia deus nouit. Idem q̄ȝ in. vj. li. dicere videt cū inquit. Decedāt ⁊ succedāt tempa. nō decedit aliq̄d vel succedit sciētie dei. in q̄ nouit oīa que fecit p̄ ip̄am. Nō em̄ hec que creata sunt ideo sciuntur a deo q̄r facta sunt. ſ potius ideo facta sūt. quia immutabiliter ab eo sciūt. Et hic etiam significare videt dei scientiam causam eox esse q̄ fiūt dicētes. non ideo deū ea nouisse q̄r facta sunt. ſ ideo facta sunt. q̄r nouit ea de⁹. Ideoq̄ȝ videt dei sciētia vel p̄scientia causa eē eorum q̄ nouit. Q̄ si ita est. est ergo causa oim malox. cū oīa mala sciant ⁊ p̄sciant a deo. qḋ longe est a veritate. Si em̄ dei sciētia vel p̄sciētia causa eēt malorum. esset vtiq̄ȝ de⁹ autor malorum. qḋ penit⁹ falsuȝ est. Nō ergo sciētia vel p̄sciētia dei causa ē omniū que ei subsunt. Neq̄ȝ etiā res future causa sunt d̄i p̄scientie. Licet em̄ non essent futura nisi p̄scirent a deo. non tamen ideo p̄sciūtur quia future sunt. Si enim hoc esset. [b] tūc eius quod eternuȝ est. aliquid existeret causa ab eo alienum. ab eo diuersum. et ex creaturis penderet scientia creatoris. et creatū causa esset ī creati. Origenes tamen super epistolam ad Romanos ait. Non propterea aliquid erit. quia id scit deus futurum. sed quia futurum est. ideo scitur a deo anteq̄ȝ fiat. Hoc videtur premissis verbis Augustini obuiare. Hic eniȝ significari videtur. q̄ res future causa sint p̄sciētie. Ibi vero q̄ p̄scientia causa sit reruȝ futurarum.

¶Quid ex predictis tenendū sit cum determinatione autoritatum. [c]

Hanc igitur que videtur repugnantiam de medio tollere cupientes. dicimus res futuras nullatenus causam esse p̄scientie vel sciētie dei. nec ideo p̄sciri vel sciri. quia future vel facte sunt. ita exponentes quod ait Origenes. quia futurū est. ideo scitur a deo anteq̄ȝ fiat. id est. quod futurū est scitur a d̄o anteq̄ȝ fiat. neq̄ȝ sciretur nisi futurum esset. vt non nótetur ibi causa nisi sine qua ñ fieret. Ita etiam dicimus [c] scientiā vel p̄scientiā dei nō esse causam eoruȝ que fiunt. nisi talē sine qua non fiunt. si tamē sciam ad noticiam tm̄ referam⁹. Si v̄o nomine sciētie includit etiam beneplacitū atq̄ȝ dispositio. tūc recte potest dici causa eorū q̄ de⁹ facit. His ei duobus modis vt superius p̄taxatū est. accipitur cognitio vel scientia dei. ſ. p̄ noticia sola. vl̄ p̄ noticia sil̄ ⁊

b ¶Tūc ei⁹ qḋ et̄nū est aliq̄d existeret causa ⁊c. Vult dicere q̄ p̄scia dicat q̄d et̄nū. ſȝ h̄ videtur falsū. q̄r p̄scia dicit r̄spectū ad creaturā futurā. ſȝ nihil ē futurū ſm eē qḋ hȝ ī d̄o. ſȝ ī p̄prio genere. ḡ ꝯnotat aliq̄d tēpale. ḡ vr̄ q̄ dicatur ex tpē. Preterea respect⁹ ille nihil dic̄ a p̄te d̄i nisi solū nr̄ȝ modū intelligēdi. ḡ tūc cepit ille respect⁹ q̄ñ cepit nr̄ ītellect⁹. nō ḡ fuit ab et̄no.

Hoc predictis videtur contrarium.

R°. dōm q̄ sic dicit mgr̄ p̄scia dic̄ q̄d et̄nū ⁊ ab et̄no. cū ei ñ ip̄ortet nisi duo. ſ. añcessionē ⁊ sciaȝ. ⁊ añcessio oīs creatē sit añ oēȝ creaturā. ⁊ scia naturalit̄. pȝ q̄ p̄scia q̄d et̄nū dic̄. Qḋ ḡ obijcit q̄ ip̄ortet rei futuritiōȝ. dicēdū q̄ futuritio vno mō ip̄ortat successiōȝ tp̄is. ⁊ ita ñ est d̄ rōe p̄scie. h̄ ei mō futurū cepit cū tēpe. Alio mō futuȝ ip̄ortat ordinē tēporal̄ ad et̄nū ſȝ ꝯsecutōȝ. sic p̄scientia añcessiōȝ. ⁊ q̄m̄ iste ordo solū exigit p̄mū extremū ī actu. ⁊ illud fuit ab et̄no ïō futuritio ⁊ p̄scia. Qḋ obijcit q̄ respect⁹ ad p̄tes dei nihil dic̄ ſm rē d̄ōȝ. q̄ falsū ē. q̄r r̄spect⁹ ille ē dīna eēntia. ſȝ verū ē q̄ nihil dic̄ r̄spectū siue d̄p̄ēdētiā nisi solū ſm modū ītelligēdi. ⁊ ïō ñ cepit ſm rē ſȝ solū mod⁹ siḡficādi cepit. Et q̄ñ mgr̄ dic̄ q̄ p̄scia dic̄ et̄nū. ñ loq̄t d̄ rōe noiandi ſȝ de eo siḡficat p̄ nom. 3

c ¶Sciaȝ vl̄ p̄sciaȝ dei nō eē causam. ⁊c. si tamē sciam ad noticiā tm̄ referam⁹. si vero nomine scie īcludit b̄ñplacitū atq̄ȝ dispositio tūc recte p̄t dici

Videt̄ male dicere. Quia aut scientia hoc modo 7 illo dicto dicit eundem modum sciendi aut alium. Si eundem. ergo si vno modo est causa. 7 alio. Si aliuz modum. ergo in deo est multiplex modus sciendi. non ergo vniformis ꝑ omnia Itē scientia simplicis noticie est deus. 7 deus ē causa omniū. ḡ sciētia illa est causa
4 omniū. ¶ Rº. dicendum ꝙ in nobis noticia simplex 7 noticia beneplaciti dicūt diuersas cognitiones et diuersos modos cognoscendi. 7 per consequēs cōnotant diuersa. in deo autē vna tm̄ cognitio est. sed illa vna facit deus qđ nos multis. 7 iō illa vna dupliciter pōt significari scʒ per moduʒ approbationis. 7 per modum noticie simplicis Et cum significatur ꝑ modum approbationis. connotat effectum 7 bonitateʒ. quādo vero per modū simplicis noticie solum euentū. Et quoniā esse causam alicuiꝰ connotat effectuʒ siue respectum. ꝙ̄uis eadem sit scientia siue sapiētia a parte principalis significati. ideo dicit̄. ꝙ hec est causa illoruʒ que prescit 7 illa non. Et ħ dicitur. nō quia res significata n̄

beneplacito. hoc mō forte accepit Augꝰ. dicens. Ideo sunt qꝛ nouit. id est quia scienti placuit. 7 quia sciens disposuit. Et hic sensus ex eo adiuuat̄. qꝛ de bonis ibi tm̄ agit Augꝰ. s. de creaturis. de his que deꝰ facit. q̄ omnia nouit. nō solū sciētia. ſ etiā beneplacito ac dispositiōe. Sic ergo ibi accipit̄ dei cognitio vt vt nō modo noticiā. sed etiā beneplacitū dei significet. Mala vero scit deꝰ 7 p̄scit anteꝙ̄ fiant ſ sola noticia. nō bn̄placito. Prescit em̄ deus 7 p̄dicit etiā q̄ non est ipe facturꝰ. sicut p̄sciuit et p̄dixit infidelitatē iudeoꝝ. ſ non fecit. Nec ideo quia p̄sciuit. ad pctm̄ infidelitatis eos coegit. nec p̄scisset vel p̄dixisset eorum mala. nisi eēnt ea habituri. Vn̄
D Augꝰ. sup Ioħ. Deꝰ inq̄t futuroꝝ p̄scius. ꝑ pphām p̄dixit infidelitatē iudeoꝝ. ſ nō fecit. neꝙ̄ p̄scisset mala eoꝝ nisi ea haberent. Non em̄ ideo queꝙ̄ ad peccandū cogit. qꝛ futura hominū peccata p̄nouit. Illorum em̄ p̄sciuit peccata nō sua. Iō ꝙ̄si ea que ille p̄sciuit ipoꝝ non sunt. nō vera ille p̄sciuit. Sʒ qꝛ illiꝰ p̄sciētia falli nō potest. sine dubio nō aliꝰ. ſ ipi peccāt quos deꝰ peccatores esse p̄sciuit. Et ideo si nō malū ſ bonum facere voluissent. nō maluʒ facturi p̄uiderent̄ ab eo q̄ nouit q̄d sit quisꝙ̄ facturꝰ. His vbis aperte ōndit̄ (si diligēter attēdamus) p̄scientiā dei nō esse causaʒ malorum que p̄scit. quia non ea p̄scit tanꝙ̄ facturꝰ. nec tanꝙ̄ sua sed etiā illoꝝ qui sunt ea facturi vel habituri. p̄sciuit ergo illa sola noticia. non bn̄placito autoritatis Unde datur intelligi ꝙ deus ecōuerso prescit bona tanꝙ̄ sua. tanꝙ̄ ea que facturꝰ est. vt illa p̄scienda simul fuerit ipsius noticia 7 autoritatis beneplacitum.

¶ Utrum prescientia ponat p̄scitum per modum necessitatꝭ vel contingentie vel infallibilitatis. D

Ad hoc autē quod supra dictū est. scʒ p̄scientiā dei falli nō posse. solet a quibusdā ita opponi. Deus presciuit hunc lecturuʒ. vl' aliq̄d huiusmodi. sed potest esse vt iste n̄ legat. ergo potest aliter esse ꝙ̄ deus p̄sciuit. ergo potest falli dei p̄scientia. qđ omnino falsum est. Potest equidē non fieri aliq̄d. 7 illud tn̄ p̄scitū est fieri. Nō ideo tn̄ pōt falli dei p̄scientia. qꝛ si illđ nō fieret nec a deo p̄scitū esset fieri. Sed adhuc vrgent questionē dicētes. Aut aliter pōt fieri ꝙ̄ deꝰ p̄sciuit. aut nō aliter. Si nō aliter. ḡ necessario cūcta eueniūt. Si vero aliter pōt. ḡ dei p̄sciētia falli vel mutari pōt. Sʒ pōt aliter fieri. qꝛ pōt aliter fieri ꝙ̄ fiat. ita aūt fit vt p̄scitū est. aliter ḡ pōt fieri ꝙ̄ p̄scitū est. ¶ Ad qđ dicimus illā locutionē multipliceʒ facere intelligentiā. s. aliter p̄t fieri ꝙ̄ deus p̄sciuit 7 hmōi. vt potest nō esse qđ deus p̄sciuit. 7 impossibile est nō esse qđ deꝰ p̄sciuit. 7 impossibile est nō esse p̄scita oīa que fiūt 7 hmōi. Possunt em̄ hec ꝯiunctim intelligi vt cōditio sit implicita. 7 disiunctim. Si em̄ ita intelligas n̄ potest aliter fieri ꝙ̄ deꝰ p̄sciuit. id est nō pōt vtrūꝙ̄ simul esse. scʒ ꝙ deꝰ ita p̄sciuerit fieri 7 alit' fiat. verꝝ intelligis. Si aūt per distinctionē intelligas. vt dicas. ħ alit' nō posse euenire ꝙ̄ eueīt quō futuꝝ deꝰ p̄sciuit. falsum ē. Hoc em̄ alit' pōt euenire ꝙ̄ euenit. 7 tn̄ deꝰ ħ mō futuꝝ p̄sciuit. Silr' 7 alia determinatio. s. impossibile ē illđ nō euenire qđ deus p̄sciuit vl' cū deꝰ p̄scierit. Si ꝯiūctim itelligas. verꝝ dicꝭ. Si disiūctim. falsum. Ita etiā 7 illđ Impossibile ē nō esse p̄scitū oē qđ fit. i. nō p̄t esse vtrūꝙ̄ simul. scʒ vt fiat 7 n̄ sit p̄scitū. ħ sensus verꝰ est. Si vero dicis deū nō potuisse nō p̄scire oīe qđ fit. falsū est. Potuit em̄ facere vt nō fieret. 7 ita non esse p̄scitum.

sit causa. sʒ qꝛ vt sic significata est. non significat̄ per modum causę. quoniam comparat̄ ad ea que nullo modo sunt a deo. 7 ita patet illud. Oppositio

D ¶ Deus in quid futurorum. 7c. iudeorum. Obijcitur. quia cuʒ dictum prophete fuerit verum certitudinaliter. videtur ꝙ deus reuelauerit iudeis suum casum siue damnationem. quod est cōtra ipm̄ Rº. super Gene. ad litteram. vbi dic̄ ꝙ nulli debet reuelari ne cogatur desperare. ¶ Rº. dicendum ꝙ casus potest p̄dici. sed non 5
propter hoc reuelatur. siue quia dicēti non creditur. siue quia dictum de cōditione intelligitur. siue intellectus itelligit de alio n̄ de seipso. Et quia verbuʒ Esaie pphete comminatorie 7 generaliter erat dictū Et hominibꝫ iam in parte incredulis n̄ aduertentibꝫ omnibus his modis potuit intelligi vt eēt predictio et non reuelatio.

¶ Ad intelligentiã p̄ſentis diſtinctiõis duo p̄nci paliter querunt͛. Primo de p̄ſcientia diuina quantum ad cauſalitatẽ. Secũdo q̄ʒtum ad neceſſitatẽ. Et p̄mo querunt͛ duo. Primo vtꝝ p̄ſcientia diuina ſit cauſa re rum. Secũdo vtꝝ ſit cauſata a rebus.

¶ Queſtio I a

Q p̄ſcientia diuina ſit cauſa reꝝ oñdit͛ ſic. Aug⁹. de tri. Ideo res future ſunt. q꞉ deus eas nouit. ¶ Itẽ rati one ſic. Om̃e illud qđ antecedit aliud. ⁊ ip̄o poſito po nitur aliud. ip̄m eſt cauſa illi⁹ h̄ patet p̱ diuiſionẽ cau ſe. ſed diuina p̄ſcientia p̄cedit om̃e futuꝝ. ⁊ iteꝝ ponit futuꝝ reſpectu cui⁹ eſt. ḡ p̄ſcientia eſt cauſa. ¶ Itẽ om nis res. aut ẽ a deo. aut a natura. aut a libero arbitrio. ⁊ accipio cauſas ipſas large ꝓut cõprehendũt caſum ⁊ fortunã. ſed nulla res a natura eſſe poteſt. nec a libe ro arbitrio. niſi op̱ante deo. ḡ om̃is res ẽ a deo ſiue om ne futuꝝ. ſed nõ eſt niſi a deo agente ſᵐ artẽ ⁊ cogniti onem. ḡ ⁊c. ¶ Itẽ om̃e qđ ſcitur. aliq̃ modo eſt in ſe vl̾ in ſua cauſa. ḡ qđ p̄ſcit͛ a deo eſt in deo vt cauſa. ſed om ne qđ eſt in deo eſt a deo. ḡ om̃e futuꝝ p̄ſcitũ neceſſario eſt a diuina p̄cognitione vt cã. ḡ ⁊c. ¶ Itẽ om̃e qđ ſcit͛ aut ſcitur p̱ cãm. aut p̱ ſpẽm. aut p̱ effectũ. ḡ ſi de⁹ p̄ſcit ḡ aliquo duoꝝ modoꝝ. Nõ p̱ effectũ. q꞉ effect⁹ ſequit͛. Nõ p̱ ſpẽm ſiue ſimilitudinẽ. q꞉ illa eſt ſil̾. vel eſt poſt rem cui⁹ eſt ſimilitudo. ḡ p̱ cauſam. ḡ diuina p̄ſciẽtia ẽ cauſa p̄ſciti. ¶ Cõtra. de⁹ nulli⁹ eſt cauſa niſi p̱ volun tatẽ. ſed multa p̄ſcit ad que nõ eſt ei⁹ volũtas. ergo ⁊c. Probatio medie. p̄ſcit te mẽtiri. ⁊ tamẽ nõ eſt dicere ꝙ velit te mẽtiri. ḡ nõ eſt cauſa illi⁹. ¶ Itẽ ſi p̄ſcientia eſt cauſa. aut rõne ſcie. aut ratiõe anteceſſionis ¶ Ratiõe anteceſſionis nõ. q꞉ hoc qđ eſt ante nõ dicit niſi ordi nem. Ratiõe ſciẽtie nõ. q꞉ multa cognoſcit deus q̃ nun q̄ʒ faciet. ḡ nullo mõ eſt cauſa. ¶ Itẽ ſi p̄ſcĩa cauſa eſt p̄ ſciti. cũ p̄ſciat mala. deus erit cauſa mali. h̄ aũt falſum. ¶ Itẽ ſi eſt cauſa. cũ cõmunicet alicui p̄ſcientiam rei creande. p̱ ꝯſequẽs cõmunicat cauſalitatẽ reſpectu il lius. Sʒ hoc eſt impoſſibile. ḡ ⁊c. ¶ Itẽ Anſ. de ꝯcor dia p̄ſcientie ⁊ li. arbi. dicit. ꝙ tm̃ eſt dicere. ſi deus p̄ ſcit. erit. q̄ʒtum h̄. ſi erit. de neceſſitate erit. ſʒ hic nulla notat͛ cauſalitas. ḡ nec ibi. ¶ R⁰. dđm ꝙ p̄ſciẽtia dicit p̄cognitionẽ futuri. Eſt ergo loqui de p̄ſciẽtia. aut q̄n tum ad rẽ ſignificatã. aut ꝓut ſignificat͛ p̱ illud nomẽ Si q̄ʒtũ ad rationẽ nõis. ſic nõ ſignificat in rõne cau ſe. Si q̄ʒtũ ad rẽ importatã. ſic dicit cãm. ſʒ tñ non ſp̱ reſpectu p̄ſciti ſiue futuri. Futuꝝ eñi in triplici differẽ

6 tia eſt. Quoddã eñi eſt cui⁹ deus eſt tota cauſa. vt ſunt illa que creant͛. Quoddã cui⁹ creatura aut volũtas eſt tota cauſa. vt ſunt defect⁹ ⁊ peccata. Quoddã cui⁹ de⁹ ⁊ creatura ſimul ſunt cauſa vt ſũt op̱a naturalia ⁊ op̱a moralia. q꞉ deus cooperat͛ creature. Scđm h̄ intelligẽ dum ꝙ reſpectu p̄mi futuri. diuina p̄ſcientia eſt cauſa reſpectu ſcđo ſecũdi futuri. nec eſt cauſa nec tota. q꞉ nõ habet cauſam efficientẽ. ſed deficienteʒ. eſt tñ cauſa ſui oppoſiti. reſpectu ſcđo tertij eſt cauſa ſed nõ tota. Cõce dendũ ḡ eſt ꝙ diuina ſciẽtia vel p̄ſcientia aliquo mõ re ſpectu futuroꝝ eſt cauſa. Tñ ſi accipiat͛ in ſua genera litate. dđm ꝙ diuina p̄ſcientia ſp̱ importat cauſalita tem aliquã. ſʒ nõ ſemp̱ reſpectu p̄ſciti. vtputa cũ p̄ſci tum eſt malũ. ⁊ in hac ratione ꝓcedunt argumẽta oſtẽ

7 dentia ꝙ nõ ſit cauſa. ¶ Ad illđ ḡ qđ p̄mo obijcit͛. ꝙ eſt cauſa p̄ſciti p̱ verbũ Augu. dđm ꝙ Aug⁹. loquitur de ſciẽtia reꝝ ſiue bonoꝝ que a deo ꝓcedunt. ¶ Ad illud

8 qđ obijcitur ꝙ cauſa que p̄cedit. etiã ponit aliđ. dđm. ꝙ ponere aliud eſt dupl̾r. ſ. ſᵐ ꝓductionẽ vel ſᵐ cõſe cutionẽ. ⁊ qđ ponit ſᵐ ꝓductionẽ eſt cauſa ſcđo i eſſen do. qđ vero ponit ſᵐ cõſecutionẽ. nõ eſt cauſa i eſſen do. ſed ſolũ in ꝯſequendo. ¶ Ad illud qđ obijcit͛ ꝙ illđ 9 qđ eſt a li. ar. eſt a deo. dđm ꝙ veꝝ eſt de eo qđ eſt de li. ar. efficiẽte. ſed vitia ⁊ peccata ſunt ab ipſo deficiente.

¶ Ad illud qđ obijcit͛ ꝙ de neceſſitate om̃e futuꝝ ſcit͛ 10 a deo p̱ cauſam. dđm ꝙ ſicut ſupra tactũ fuit de cogniti one mali. in om̃i cognitione eſt aſſimilatio. nihil autẽ aſſimilat͛ deo niſi qđ eſt ab illo. ⁊ ideo eſt in om̃i cogni tione dei cauſalitas ⁊ cauſa. Et tamẽ quedã ẽ reſpectu eius qđ dicit entitatẽ ſimpl̾r. Reſpectu illi⁹ eſt cauſa ⁊ ydea. ſed tamẽ reſpectu p̄uationis eſt precognitio. ⁊ tũc ratio cauſalitatis ⁊ ydee eſt reſpectu oppoſiti. dđm 11 ergo ꝙ ad hoc ꝙ aliq̃d cognoſcat͛. neceſſe eſt ꝙ ip̄m vel eius oppoſitũ habeat eſſe in re vel in cauſa. Non ſoluʒ aũt oppoſitũ mali ſed etiã ipſa volũtas que eſt mali p̄n cipium eſt in deo vt cauſa. tamẽ malũ non eſt in deo vt in cauſa. nec p̱ ſe nec p̱ accidẽs. quia mutat͛ rõ cauſandi ſicut poſtea dicet͛. Exemplũ hui⁹ manifeſtũ eſt. ſi arti fex op̱etur ſᵐ materiã nodoſam que non eſſet idonea ad receptionẽ ſpeciei. p̄ſciret ꝙ defectus futurus eſt in imagine. ſʒ nõ ab ip̄o. Similiter intelligendũ in deo ⁊ libero arbitrio. qđ facit vitiũ in op̱e. dũ nõ ꝯformat ſe ⁊ obedit deo op̱anti. ⁊ ideo ſufficit ꝙ oppoſitum mali ſi ue illud a quo eſt malũ ſit in deo tanq̄ʒ in cauſa ad hoc ꝙ preſciatur.

¶ Queſtio II b

Utrũ p̄ſcientia diuina ſit cauſata a reb⁹. Et ꝙ ſic oſtẽ ditur h̄ modo. Orige. ſup̱ epiſtolã ad Roma. dicit. q꞉ aliquid eſt futuꝝ. ideo ſcitur a deo anteq̄ʒ fiat. q꞉ ḡ aut dicit cauſam eſſendi. aut ꝯſequendi. Si ꝯſequẽdi. ſeq̃ tur. hoc eſt futuꝝ. ergo p̄ſcitum. ita ecõuerſo. ḡ ſicut di cit quia futuꝝ eſt. ideo p̄ſcitur. ita deberet dicere econ uerſo. quia ſcitur ideo futuꝝ eſt. ⁊ hoc negat in lr̃a. nõ ꝓpterea aliquid erit. q꞉ ſcit deus. ḡ dicit cãm eſſendi. ¶ Itẽ ratione videt͛. quia intellecto ꝙ deus nihil p̄ſci at. poteſt intelligi aliquid futuꝝ ſed nõ ecõuerſo. ergo hec eſt ratio ⁊ cauſa illi⁹. ¶ Itẽ hoc argumentũ eſt bo num. iſte mentit͛. ḡ deus p̄ſciuit eũ mentiri. ḡ eſt ibi ali qua habitudo localis. ⁊ nulla poteſt inueniri niſi cau ſe ad effectũ. ſed de⁹ nõ eſt cauſa mendacij. reſtat ergo ꝙ futuꝝ eſt cauſa p̄ſcientie. ¶ Itẽ quecũq̄ʒ duo ſic ſe hñt ꝙ inuicẽ ſe cõſequunt͛. aut ambo cauſant͛ a tertio. aut vnũ eſt cauſa alterius. ſed ſic ſe habẽt iſta duo ſcʒ iſtuʒ mentiri ⁊ deũ p̄ſcire. ⁊ nõ eſt dicere ꝙ ambo cauſentur a tertio. ḡ vnũ eſt cauſa alterius. ¶ Cõtra. Aug⁹. nõ eñi que cauſata ſunt ideo deus nouit. quia facta ſunt. ¶ Itẽ ratione videt͛ ꝙ nõ ſit cauſata a reb⁹. quia om̃is cauſa nobilior eſt ſuo effectu. ſi ḡ diuina p̄ſciẽtia cauſa tur a re aliqua. cũ diuina p̄ſcientia ſit increata. et res creata. ḡ creatũ nobilius increato. ¶ Itẽ p̄ſcientia eſt eterna. ḡ cum res ſit tp̱alis. ſi cauſatur a reb⁹. tp̱ale eſt cauſa eterni. ⁊ cũ cauſa ſit prior effectu. ḡ temp̱ale p̄us eterno. ¶ Itẽ ſi res ſunt cauſe p̄ſcientie. aut ratiõe p̄n cipalis ſignificati. ſed cũ illud ſit diuina eſſẽtia. ergo ſunt res cauſa dei. Si rõne cõnotati. cum connotata ſint res ipſe. tunc ſunt cauſa ſui. ¶ R⁰. Aliq̃ voluerũt 12 dicere ꝙ cauſa dicit͛ dupliciter. proprie ⁊ cõmuniter. Proprie. qđ dat alteri eſſe. ⁊ ſic nullo mõ res ſũt cauſe p̄ſcientie diuine. Alio modo đr cauſa cõmuniter illud ſine qua res nõ eſt. ⁊ ſic đr cauſa ſine qua nõ. ⁊ hoc mo do quia p̄ſcientia dei nõ eſt quin res ſint future. ideo h̄ modo dicunt͛ cauſa. Sed q̃m hoc nomẽ cauſa ſemp̱ im portat honorabilitatẽ reſpectu cui⁹ đr cauſa. ⁊ q̄ndam ſuppoſitionẽ. ideo nõ videt͛ illud adhuc om̃ino ſanuʒ dicere ꝙ ſit cauſa ſine qua nõ Et p̄terea illud nõ ſoluit

13 ad autoritatē Orige·quia ip̄e negat ↄuersam. Est pro
pterea aliter dicendū·ꝙ est causam accipe ſm triplicē
modū·s·ſm rationē essendi·⁊ ſm rationē inferendi. et
ſm rationē dicēdi. Dico ergo ꝙ ſm rationē essendi p̄scien
tia potest esse causa aliquoꝝ p̄scitoꝝ·licet non om̄ino·
sed nullo modo ecōuerso. Scdm rationē inferēdi sunt
mutuo cause·quia mutuo antecedūt ⁊ ↄsequuntur·⁊
antecedēs est causa ↄsequētis. Scdm rationē dicendi
futuꝝ est causa p̄scientie·⁊ nō ecōuerso·nam p̄scientia
dicit̄ scientia añ rem·ↄstat ergo ꝙ importat ordinem
ad posteri⁹·⁊ qm̄ si scitū esset semꝑ p̄ns esset scientia ſʒ
non p̄scientia. Nā ad hoc ꝙ p̄sciētia dicat̄ venit ex fu
turitione rei·⁊ sic intelligit Orige·⁊ patet p̄rimum.
14 ¶ Ad illud quod obijcit̄ secūdo de habitudine locali·
15 dicendū ꝙ est locus a ↄuertibili. ¶ Ad illud qd̄ vltio
obijcit̄·dicendū ꝙ instantiā habet in ꝓposito·⁊ q2 in h̄
solo est instātia·ideo ferēda est. Rō aūt hui⁹ est·q2 dci
p̄scientia est respectu veri ⁊ respectu oīs veri·iō ponit
⁊ ponit̄. Et quia potest esse respectu veri quod nō est
ab ip̄o ſm id qd̄ subest·nec ecōuerso·ideo nec causa est
nec causat̄. Quia ergo p̄scientia est respectu veri·quia
diuina·respectu om̄is veri·quia nihil latet deū·⁊ ideo
ponit ⁊ ponit̄. Rursus·q2 scientia est q̄ dic̄ simplicem
noticiā·ideo nō causat·q2 diuina·iō nō causat̄·ideo po
nit ⁊ ponit̄·⁊ nō causat nec causat̄.

Consequēter est questio de secūdo articulo·s·de di
uina p̄scientia q̄ꝫtū ad rationē necessitatis. Et cir
ca hoc querunt̄ duo. Primo querit̄·vtꝝ diuina p̄sciē
tia ponat necessitatē circa p̄scitū. Scdo vtꝝ diuina p̄
scientia habeat in se necessitatem.

¶ Questio I c

Q̄ diuina p̄scientia ponat necessitatē ostenditur sic.
Ans·in lib·de ↄcordantia p̄sciētie ⁊ li·ar. Que p̄sciuit
deus necesse est futura esse. ¶ Itē ratiōe sic. Ex maiori
de necessario·⁊ minori de inesse semꝑ ↄcludit̄ de necessa
rio·sicut dicit ph̄s in·j·prioꝝ. Fiat ergo tal' silogism⁹
Omne p̄scitū necesse est esse futuꝝ. Hoc p̄ Ans·patet
sed hoc est p̄scitū (quolibet demonstrato) ergo necesse ē eē
futuꝝ. ¶ Itē om̄e qd̄ deus p̄scit est veꝝ·sed vt dic̄ ph̄s
in·j·perihermenias·esse qd̄ est·qn̄ est·necesse est·ergo
si p̄scitū est modo veꝝ·necesse est nūc esse veꝝ·⁊ futurū
est p̄scitū·ergo modo necessariū est esse futuꝝ·ergo de necessi
tate eueniet. ¶ Itē hoc ip̄m ostendit̄ ꝑ impossibile. De
us p̄scit aliquid in partem affirmatiuā·quero ergo vtrū
illud nō possit nō esse. Si nō·ergo est necessarium. Si
sic·ergo pōt aliter euenire q̄ꝫ deus p̄scit·ergo diuina p̄scia
est fallibilis ⁊ incerta·⁊ h̄ est argumentū Aug·⁊ etiā
Boetij in·v·de ↄsolatione. Si aliorsum q̄ꝫ p̄uise sūt de
torqueri valēt res p̄uise·iam nō erit firma futuri p̄scia
¶ Itē deus p̄scit aliqd̄ esse futuꝝ·aut ergo possibile est nō
esse futuꝝ·aut impossibile. Si impossibile nō esse·er
go necesse est esse·si aūt possibile·ſʒ om̄e possibile poni
bile·⁊ falso possibili posito inesse·qd̄ sequit̄ nō est im
possibile·ponat̄ ergo hoc nō esse·⁊ deus p̄sciuit hoc esse·ergo
deus p̄sciuit falsum·sed hoc est impossibile·ergo impossi
bile est aliqd̄ p̄cedentiū ¶ Cōtra·ꝙ nō inferat necessi
tatem·ondit̄ autoritate Aug·sumpta a simili i libro de
libero arbitrio. Sicut mea memoria nō cogit facta eē
que p̄terierūt·sic dei p̄scientia nō cogit facienda esse q̄
futura sunt. ¶ Itē ratione ondit̄ id idem. Intelligam⁹
deū nihil p̄scire·ergo ex hoc nihil accrescit li·arbi·ergo posi
tio p̄scientie nihil ei aufert·ergo cū liberꝝ ar·de se sit causa
reꝝ ad vtrūlibet ↄtingentiū·diuina p̄scientia hoc non
tollit. ¶ Itē sicut supra ꝓbatum est diuina p̄sciētia in
plurib⁹ aut nō est causa·aut non est tota causa·sed qd̄
dat alicui necessitatē·habet rōnem cause·q2 a q̄ est esse
⁊ esse necessariū·cū ergo diuina p̄scientia multoꝝ futu
rorum nō sit causa·vt maloꝝ·nullā reb⁹ imponit neces
sitatē. ¶ Itē diuina p̄scientia p̄scit res sicut sunt euen
ture·cum nihil p̄sciat nisi veꝝ·ergo cum p̄scit aliquē pec
catuꝝ·cū peccatū non sit nisi ꝑ voluntatē·p̄scit istuꝫ ꝑ
voluntatē hoc facere·⁊ p̄scit aliud posse facere·ergo si om
ne qd̄ prescit est veꝝ·veꝝ est ꝙ iste ꝑ voluntatē hoc fa
ciet·⁊ poterit aliud facere·⁊ si hoc est ↄtingens·ergo si di
uina p̄scientia est ↄtingentia circa res·nō ergo necessitas
¶ Item hoc ip̄m ostendit̄ rationib⁹ ducentib⁹ ad impos
sibile. Si imponit p̄scientia reb⁹ necessitatē perit ergo
casus ⁊ fortuna. Secundū impossibile est ꝙ perit lib.
arbi·⁊ consiliū. Tertiū ꝙ perit meritum ⁊ demeritum 16
Quartū ꝙ perit laus ⁊ vituperiū. ¶ Rō·dicendum ꝙ
tres circa hoc fuerūt positiones. Quidā em̄ dixerunt
ꝙ p̄scientia necessario cum sit infallibilis imponit ne
cessitatē·⁊ ideo abstulerūt liberꝝ arbitriū ⁊ peccatum·⁊
ista positio fuit heretica ⁊ iniqua·q2 destruit bonos mo
res. ¶ Alia positio fuit ꝙ diuina p̄scientia si esset·ne
cessitatē imponeret·⁊ sic om̄is virtus ⁊ laus periret.
⁊ quia dilexerunt rempublicā·ideo abstulerunt a deo
p̄scientiā·⁊ a ꝓpositionib⁹ de futuro abstulerūt veritatē.
⁊ hec heretica fuit ⁊ impia·q2 derogauit nobilitati di
uine. ¶ Tertia positio est catholica que deū honorat.
⁊ bonos mores ↄseruat·⁊ ideo iusta pia ⁊ vera·q2 di
uina p̄scientia est·⁊ tamē nō imponit reb⁹ necessitateꝫ
Om̄ia em̄ sic p̄cognoscit esse euentura sicut euentura
sunt·⁊ ideo cū multa sint euētura cōtingenter·vt illa q̄
sunt a libero arbitrio·⁊ a casu ⁊ fortuna·sicut p̄scit hec
esse futura ab istis·sic p̄scit modū cōtingentie ſm queꝫ
sunt ab istis. ¶ Ad intelligentiā aūt obiectoꝝ notan 17
dum·ꝙ duplex est necessitas·s·absoluta ⁊ respectiua.
Necessitas absoluta que opponit̄ ↄtingētie dicit̄ ne
cessitas ↄsequentis. Necessitas respectiua d2 necessi
tas ↄsequentie·⁊ hec nō opponit̄ cōtingenti·naꝫ aliqd̄
ↄtingens necessario sequit̄·vt si ambulat·necessario
sequit̄ ꝙ mouet̄. Dicendū ergo ꝙ in p̄scito non est necessi
tas absoluta·sed solū ↄsequētie·quia necessario sequi
tur·deus p̄scit hoc·ergo hoc erit·⁊ hoc modo intelligit̄ au
toritas Ans·⁊ ↄsimiles autoritates que ꝓponunt̄ cuꝫ
modo necessitatis. Et sic patet primū. ¶ Ad illud qd̄ 18
secundo obijcit̄ de silogismo ex maiori de necessario·et
minori de inesse·dōm ꝙ sicut patet ⁊ ph̄s exponit·hoc
intelligit̄ de ea ꝓpositiōe que est de inesse simpliciter ꝙ
equalet necessario·sed minor hui⁹ silogismi scʒ hoc est
p̄scitum·nō est de inesse simpliciter·sicut em̄ infra pate
bit nō est necessaria. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de prescito· 19
ꝙ veꝝ est·⁊ si veꝝ est·necessario est·dicendū ꝙ istā ra
tionē facit ph̄s ad ostendendū ꝙ in futuris nō est veri
tas·⁊ est sophistica. Nam qn̄ d2·esse qd̄ est qn̄ est·ne
cessario est·intelligit̄ de eo qd̄ ponit aliquid in actu cir
ca suppositū·qd̄ ex quo positū est·impossibile est nō eē
positū·sed veꝝ de futuro nihil ponit circa subiectuꝫ·q2
non est veꝝ ꝓ p̄senti·sed solū ꝓ futuro·⁊ ideo nulla est
necessitas neqꝫ simpliciter·neqꝫ vt nūc·q2 nihil ponit
vt nūc. Ad illd̄ qd̄ obijcit̄ ꝑ impossibile·ꝙ si posset ali 20
ter esse posset falli ⁊c̄·dōm ꝙ sicut veritas venit ex cō
cordia intellect⁹ ad rem cognitā·hec aūt ↄcordia non
est aliud q̄ꝫ adequatio rei ⁊ intellect⁹·sic falsitas venit
ex discordia intellect⁹ ad cognitū·similiter potētia fal
lendi ex potētia discordandi·dico ergo qm̄ necessario
p̄scitum sequit̄ ad p̄scientiā·ideo non p̄nt discordare· 21
⁊ ideo nunq̄ꝫ fallit̄ nec potest falli. ¶ Qd̄ ergo obijcitur·
ꝙ aliter potest esse·dōm ꝙ aliter potest esse·quia deus

potest aliter p̄scisse. ⁊ cũ ponit ꝙ aliter scit. ponitur ꝙ aliter p̄scit. Quando ḡ infert. potest aliter esse q̄ȝ sit. ⁊ deus p̄sciuit sic. ḡ aliter q̄ȝ deus p̄scit. distinguenda est cõclusio. quia potest intelligi diuisim. sic vera est. Et est sensus. deus p̄scit h̄ euenire. ⁊ possibile est illud nõ euenire. Si aũt ɔiunctim. falsa est. ⁊ est sensus. illud ē possibile qd̄ deus p̄scit vno mõ vt eueniat alio modo. Et est fallacia cõpositionis in illo ꝓcessu. sicut hic. currens põt nõ moueri. ḡ possibile ē ꝙ aliq̄s currat ⁊ non moueat. non sequit. Similiter cũ querit. qd̄ ponit ponendum est. sed cũ assumit. deus p̄sciuit. hoc est opositum posito. ⁊ ideo est negandum.

Questio II

a Utrũ diuina p̄scientia habeat in se necessitatem. h̄ est. vtrum necesse sit deũ prescire qd̄ p̄scit. Et ꝙ sic. ondit primo ꝑ autoritatē Ans. in libro de cõcordia p̄destinationis ⁊ liberi arbitrij. Quod prescit deus. impossibile est non p̄scire. ergo ab equipollenti. necesse est prescire.

b Item ratione videt. quia omne dictũ de preterito verum est necessariũ. Unde si cucurrit. necesse est cucurrisse. sed si prescit. p̄sciuit. ergo cũ hoc sit dictum

c de p̄terito. ergo necessariũ. Itẽ licet potentia dei sit indifferens ad exeundũ ⁊ non exeundũ. tamen ex q̄ exiuit in actũ. necesse est exisse. Unde q̄ȝuis potuit creare ⁊ nõ creare anteq̄ȝ crearet. tamen exquo creauit. necesse est creasse. ergo exquo p̄sciuit. necesse est prescisse.

d Item si homo voluit ⁊ presciuit aliquid. necesse est hominē sciuisse ⁊ voluisse. ergo si circa scientiã dei non est minor certitudo. immo maior q̄ȝ circa scientiam hominis. multo fortiꝰ est necesse. Si tu dicas sicut aliq̄ dicunt ꝙ in hac deus p̄sciuit. totũ ex futuro est s̄m rem q̄ȝuis intelligat sub ratione p̄teriti. Unde nihil plꝰ est dicere. deus prescit. nisi deus est. ⁊ hoc erit. Contra tunc esto ꝙ deus nullã haberet cognitionē. dum tamē res esset futura. hec esset vera. deus p̄scit. quod manifeste est falsum. Preterea. esto ꝙ p̄scientie addat actꝰ transiens in p̄teritũ. vt p̄missio. vel predictio. vel prophetatio. ibi transit in p̄teritum aliquid. ⁊ vere fit idē sophisma ⁊ idem dubiũ. ⁊ hoc non soluit. Item plꝰ distat esse ⁊ nõ esse q̄ȝ necessariũ ⁊ contingens. sȝ aliq̄d quod simpliciter non est habet esse in dei prescientia. ergo multo fortiꝰ aliquid quod in se contingēs est potest esse necessariũ in p̄scientia dei. ergo ⁊c.

e Item omne immutabile est necessariũ. sed cũ dicit deus p̄scit. est immutabile. ergo est necessariũ. Prima est manifesta. secunda patet. quia cũ dicit deus prescit. prescire est imutabile. ergo est necessarium. Prima est manifesta. Secũda patet. quia cũ dicit deus p̄scit. si mutat vt fiat ñ p̄sciēs. aut h̄ erit s̄m mutatõnē rei. aut dei. Rei nõ quia res adhuc nihil est. ergo nõ mutatur nec mutari

f potest. Si s̄m mutationē dei. ergo deus mutat. Itē omne eternũ est necessariũ. quia vnũ solũ est eternum ⁊ illud est in quo nõ cadit contingentia. sed summa necessitas. sed prescire dei est eternum. ergo necessarium est deũ prescire. Contra. regula est. si antecedēs bone conditionis est necessariũ. ⁊ cõsequens. ⁊ si ɔseq̄ns nõ est necessariũ. nec antecedēs. Sed sequit si deus p̄scit hoc esse futuꝝ. hoc erit quocũq̄ȝ cõtingēti demonstrato. quia opositũ non põt stare. ergo cũ consequēs non sit necessariũ. nec antecedēs. Item regula est ꝙ necessariũ cõpatitur se cũ omni possibili. Omne eñ im repugnãs necessario est impossibile. demõstrato tamē aliquo qui p̄scitus est damnari. possibile est istum saluari. ergo ista duo possunt simul stare ꝙ iste sit p̄scitꝰ damnari ⁊ saluet. et hoc est impossibile. ⁊c. Item regula est. ꝙ opositũ contingentis est cõtingens. et opositum necessarij est impossibile. Et regula iterum ē ꝙ si ad antecedēs sequit cõsequens. ad opositũ consequentis sequit opositũ antecedētis. Ex his arguo sic Sit a cõtingens prescitũ a deo. si deus prescit a erit. ergo ꝑ regulã si a non erit. deus nõ prescit. sed a nõ esse fuit contingēs. deum nõ p̄scisse fuit impossibile. ergo ad contingēs sequit impossibile. sed hoc est contra artem necesse est ergo hoc esse contingens. deũ scȝ prescire h̄.

Itē omis diuina actio que respicit obiectum qd̄ potest non esse. potest desinere. Unde cum deus cõseruet rem creatã. posset desinere cõseruare. ergo cũ p̄scire sit respectu cõtingentis. erit ɔtingens. R̄o. dicendum 22
ꝙ sicut probatũ est. illud constat ⁊ non est dubiũ ꝙ deum p̄scire cõtingens aliquod cũ antecedit ad ɔtingēs ⁊ cõnotat aliquid qd̄ habet veritatē cõtingentē. ꝙ ip̄m iudicandũ est cõtingens. sed aliqui voluerũt ipsum iudicare cõtingens. quia totũ qd̄ dicit. dicit de futuro. ⁊ illud improbatuȝ est. q̄ falsum est ⁊ non intelligibile. Omis em̄ intellectus q̄ intelligit hoc. q̄ȝuis nõ intelligat tp̄s circa deũ. intelligit ꝙ actus diuine p̄cognitionis ab eterno fuit in deo. ⁊ ille differt a re futura. et propterea sicut dictũ est hoc nõ soluit. Alij voluerunt iudicare cõtingens. quia cũ sit dictũ de preterito. pēdet tamen ex futuro. Et hoc dicunt in credito. ⁊ prophetico. ⁊ dicto a xp̄o. ⁊ cõsimilibꝫ que inferunt de necessitate ꝓpositionē de futuro. ⁊ illd̄ est improbabile. vt videt Qm̄ si actus diuine p̄cognitiõis pendet ex futuro. tũc cũ in futuro q̄ȝtum est ex parte rei cõtingentis nulla fit certitudo. nec in diuina p̄cognitione esset. Preterea. quõ dependet. cũ ab eo nõ causet aliquo modo. Et iterum. quõ depēdet illud qd̄ necessariũ est fuisse. vt actꝰ cognoscēdi ⁊ credendi ⁊ p̄dicendi ab eo qd̄ futuruȝ est 23
nõ videt nec ꝓbabile nec intelligibile. Et ideo alio modo dicendũ. ꝙ quoddã est dictũ de p̄terito ⁊ ꝓ p̄terito. sicut si dicat petrũ legisse. Quoddã de p̄terito sed ꝓ futuro. vt antixp̄s fuit nasciturus. Quoddã pro p̄terito tamē dependet ex futuro. vt hoc dictũ. petrũ dixisse verum nauale bellũ fore. Ad hoc em̄ qd̄ dictũ habeat veritatē. exigit belli euētus. ⁊ ab illo dependet v̄itas nostre assertiõis que causat a re. Quoddã ē dictum de p̄terito qd̄ nõ dependet sed cõnotat veritatē circa illud futuꝝ. sicut si dicatur deꝰ prescit hoc futuꝝ. Quia em̄ dei sciētia est solũ respectu veri. ideo cõnotat veritateȝ circa illud dictũ futuꝝ. sed qm̄ diuina cognitio nõ habet certitudiuē a re. quia ab ip̄a nec causatur nec orit. ideo ab illa nõ dependet. ⁊ preterea falli nõ põt. q̄ȝuis cõnotet futuꝝ. Unde in p̄scientia hec duo dicunt. scȝ actus diuine cognitiõis. ⁊ hunc necessariũ est esse siue fuisse. Et ordinatio futuri ad illũ actũ. ⁊ hec ordinatio futuri ad illũ actũ. nõ est necessaria. ⁊ iudicãda est contingentia in totali dicto. nõ ratiõe totalitatis siue p̄ncipalis significati. sȝ cõnotati. Et si ponat deũ non p̄scire aliquid qd̄ prescit. potest ⁊ debet intelligi nõ ꝑ remotionē p̄ncipalis significati. sȝ ip̄ius cõnotati. siue illius ordinis ipsiꝰ tp̄alis ad eternũ. qui quidē est ɔtingens ratione alteriꝰ scȝ tp̄alis. cõtingentia ergo est in totali dicto. quia cõnotat aliquid esse veꝝ de futuro. quod quidē est cõtingens. ⁊ hoc patet sic. Cum em̄ dicitur. deus p̄scit te saluandũ. hic duplex includit actꝰ ⁊ compositio. videlicet hic. tu saluaberis. ⁊ hic. deus habet cognitionē de salute tua. ⁊ habuit cognitionem ab eterno. Habere quidē cognitionē est actus eternus et necessarius. quia nõ dependet a re. sed saluari est actꝰ futurus ⁊ cõtingens. qm̄ ergo actꝰ diuine cognitiõis

non depēdet a cognito·ideo potest esse certitudo ī ip̄o
re contingente existente·Sed quādo significatꝛ ꝑ mo/
dum p̄scientie·cōnotat futuꝝ contingens·⁊ omne di/
ctum qđ claudit in se contingēs·iudicandū ꝯtingens
est· ideo totale ꝯtingens iudicatur·Et hec solutio est
vera ⁊ generalis·Nam actus credulitatis ·actus pro
phetationis·⁊ diuine assertionis·ꝑ hoc ꝙ currūt ſm
illustrationē diuine p̄scientie·ideo cōnotant·⁊ nō de/
pendent·ideo certi ⁊ infallibiles sunt de reb⁹ in se non
24 certis·¶Ad illud ḡ qđ obiicitꝛ de Ans·ꝙ necesse est p̄
scire qđ p̄scit·dōm ꝙ hoc intelligit q̄ntum ad actum p̄/
cognitionis quē necesse est fuisse·sed non quantū ad
25 cōnotationē futuritionis·¶Ad illud quod obiicitur
ꝙ dictū est de preterito·dicendū ꝙ quantū est de ratio/
ne p̄teritionis·necessariū est·sed quoniā cōnotatur fu
turum·ideo est cōtingens·Et ex hoc patet sequēs·q͛
quantū ad illud futurū nō est adhuc potentia in actu·
26 immo adhuc non potest exire·ideo ⁊c·¶Ad illud qđ
obiicitur ꝙ est cognitio sine existentia rei·ergo necessi
tatis sine rei necessitate·dicendū ꝙ est ꝙ in actu cogni
tionis est necessitas·sed non in toto·Nec est simile q͛
precognitio nō cōnotat actualē rei existentiā·sed con/
notat rei futuritionē·⁊ ad hoc ꝙ dictum sit necessariū
27 necesse est ꝙ sit necessitas in cōnotato·¶Ad illud qđ
obiicitur·ꝙ omne immutabile est necessarium·dicen/
dum ꝙ ad esse mutabilis duo concurrunt·ꝙ se habeat
vno modo p̄us·alio modo posterius·Et ꝑ oppositum
immutabile potest dici dupliciꝛ·Aut quia nihil actu
est·aut quia actu est ⁊ nō potest aliter se habere·⁊ hoc
cōuertitur cū necessario·sed illud immutabile qđ non
est aliquid actu nō cōuertitur·⁊ sic est verū cōtingens
de futuro anteq̄ res sit·Et sic hoc dictum·antichristū
fore·est modo verū immutabile·quia si ponatꝛ esse verꝫ
ponitur ꝙ semꝑ fuerit·⁊ similiter si falsum·et h̄ q͛ ni/
hil actu ponit·quoniā ergo deū p̄scisse cōnotat futu/
rum cōtingens·ideo est dictū immutabile·nec ex hoc
sequitur ꝙ sit necessariū vt visum est·Tamen aliq̄ vo
lunt aliter dicere ꝙ deū prescire hoc futuꝝ contingēs
est immutabile a parte p̄scientis·sed a ꝑte rei prescite ē
mutabile·⁊ ideo ex parte illa cōtingens·Sed tñ illud
difficile est dicere·quod eñ p̄scitur semel·semꝑ presci/
tum fuit·⁊ deus nō potest p̄scire futurū contingēs ita
ꝙ nihil fiat circa futurū·⁊ ita nulla mutatio·Et ꝓpter
hoc modus alius dicendi est rationabilior·¶Ad illđ 28
quod vltimo obiicitꝛ·ꝙ nihil eternū est contingēs·dicē
dum ꝙ ens eternū est dupliciter·¶Aut pure eternum·
aut cōnotat temꝑale de futuro·⁊ pure eternū est neces
sarium·sed cōnotans temꝑale de futuro ratione cōno
tati potest iudicare cōtingens·sicut ⁊ ratione illi⁹ po/
test desinere·¶Summa dictoꝝ est ista·ꝙ deum presci
re futurū cōtingens·est quoddā dictū quod claudit ī
se actū diuine cognitionis eternū·⁊ ordinationē dicit
ad futurū cōtingens·Et q̄uis actus diuine cognitio/
nis ponat aliquid existēs necessariū ⁊ eternū·illa tñ or
dinatio ponit futurū quod cōtingens est·Et iterū q̄/
uis dicat ordinationē·nō tamen dicit dependentiā·sꝫ
solū cōnotationē ⁊ ideo nō ponit incertitudinē·Hinc
est ꝙ deū p̄scire futuꝝ est cōtingens ratione cōnotatio
nis ad cōtingens·Est immutabile rōne ordinationis
ad futurū·qđ potest non esse nulla facta mutatōe·Est
certū ratione indepēdētie ab eodē·⁊ hoc patebit·ī·pla
nius in distinctiōe de predestinatione·

¶Distinctio·xxxix·de immutabilitate vel per-
fectione diuine scientie vel cognitionis·

Preterea queri solet·vtrū scientia dei possit au
geri vel minui·Supra egit magister de sciētie
diuine certitudine·hic agit de perfectione·Et
quoniā vere perfectū est cui non est possibilis additio
ideo magister querit vtrū diuina scientia possit auge/
ri vel minui·Et habet hec pars tres partes·In p̄ma
magister querit ⁊ determinat ꝙ diuina essentia non re
cipit augmentū·nec diminutionem·nec alterationem
sed omnia simul ⁊ vno aspectu cognoscit·In secunda
opponit contra hoc·ꝙ diuina scientia nō potest auge/
ri·per hoc ꝙ videtꝛ aliquid posse scire ex temꝑe·⁊ deter
minat·⁊ hoc facit ibi·Hic opponitur a quibusdā·In
tertia obiicit autoritate Hieronymi·cōtra hoc quod
dictum erat diuinā scientiā esse respectu omniū·⁊ hoc
ibi·Ei vero quod p̄dictum est·scꝫ ꝙ deus ⁊c·Et queli/
bet harū triū partiū potest subdiuidi·quia primo ī eis
opponit·secundo soluit·Et ponit duplicem responsi/
onem·⁊ in tertia post responsionē epilogationē sub/
iungit·ibi·Simul itaq̄·

¶Utrum scientia dei possit augeri vel minui·
vel aliquo modo mutari·vtrumq̄ eñ videtꝛ pos
se probari· a

DI·XX XIX

Preterea queri solet·vtrum scientia dei possit auge
ri vel minui? Utrumq̄ enim videtur posse probari·Quod diuina scientia possit auge
ri vl' mutari hoc modo probatur·quia potest deus scire quod nunq̄ scit·Est enim aliquis q̄ non
est lecturus hodie·⁊ tamen potest esse vt legat
hodie·potest enim hodie legere·Nihil autē potest fieri quod non possit a deo sciri Potest ergo
deus scire hunc lecturum hodie·potest ergo ali
quid scire quod non scit·ergo potest eius scientia augeri vel mutari·Eademq̄ videtur posse
minui·Est enim aliquis hodie lecturus: quem
deus scit lecturum·At potest esse vt non legat·
ergo potest deus non scire hunc lecturum·potest ergo non scire aliquid quod scit·ergo potest
minui eius scientia vel mutari·Ad quod dicim⁹ R°.
quia dei scientia omnino immutabilis est·nec augeri potest vel minui·Nam vt ait Augustin⁹ in
xv·libro de tri·Scientia dei est ipsa sapientia·et
sapiētia est ipsa essentia siue substantia dei·quia
in illius nature simplicitate mirabili non est aliud sapere ⁊ aliud esse·sed qđ est sapere·hoc est ⁊
esse·Ideoq̄ nouit om̄ia verbū que nouit pater
sed ei nosse de patre est sicut esse·Nosse enim et
esse ibi vnū est·Et ideo patri sicut esse nō est a filio·ita nec nosse·Proinde tanq̄ seipsum dicens
Pater genuit verbū sibi equale ꝑ om̄ia·Nō eñ
seipsum integre ꝑfecteq̄ dixisset·si aliq̄d minus

1 a ¶ Sciūt ergo seinuicē pater ⁊ filius. sꝫ iste gignen-do. ille nascēdo. videt᷑ male dicere. q2 scire est essenti-ale in diuinis. ergo si scit nascēdo. cū nasci dicat ꝓprieta-tem ꝑsonalē. ꝓprietas ꝑsonalis est rō rei essentialis. qd nō est sane neqꝫ vere dictū. R°. dōm. aliq̄ volue-rūt dicere. ꝙ scire dei relatū ad creaturas ita ꝙ vna per-sona sciat se-ipsam. est di-ctū essentiali-ter. Si autem ꝙ vna persona sciat aliā. dicit respectū ꝑso-ne ad ꝑsonam ⁊ est dictū no-tionaliter. Sꝫ hoc nō est ꝯue-niēter dictum q2 sicut in p-cedētibus habi-tū est. sapia ⁊ sape essentia-liter tm̄ dicit᷑. Est ꝓpterea dicendum ꝙ ablatiuus ille nō tm̄ dicit causam siue rōnem di-cendi. sꝫ rōnē ꝯcomitantie. Gerūdia enim sicut dicit Ps. hñt exponi ꝑ si. vel ꝑ dum vel ꝑ q2. ⁊ pri-mo mō dicit ꝯuenientiam. scdo ꝯcomi-tantiā. ⁊ ter-tio causam.

b ¶ Et omnia q̄ sunt in eorꝫ scia. in eorum sapia. ⁊ i eorꝫ eēntia. vnus-quisqꝫ eorꝫ sil' videt. Con-tra. supra di. xxxvj. dictum est ꝙ creatu-re sunt in dei noticia. sꝫ nō in dei eēntia. ergo est ꝯtradictio. ¶ R°. dōm est ꝙ in diuina scia

2 sunt scibilia. in diuina vo essentia sunt attributa. si-cut potētia. sapia. ⁊ bonitas. Et Aug⁹. vult dicere. ꝙ pater ⁊ filius simul vidēt oīa cognoscibilia creata ⁊ creāda. ⁊ oīa essentie attributa. Vñ lr̄a legenda est diuisim. oīa que sunt i eorꝫ scia. vtputa creata simul scit q̄libet. silr oīa que sunt i eorꝫ essentia. vtputa at-tributa simul sciūt. siue scit q̄libet. ⁊ iō nō vult dice-

3 re ꝙ creature sint in diuīa essentia. c ¶ Quia scia dei nō est nisi de his q̄ sunt vel fuerūt vel erūt. Videt᷑ hoc esse falsum. q2 deus scit oē qd pōt facere. sꝫ pōt facere qd nūqꝫ fuit. nec est. nec erit. ergo scia dei est de aliq̄ qd nū-qꝫ fuit. vel est. vel erit. Et ꝓpterea est infinitorꝫ. sic vult Aug⁹. xv. de ciui. dei. nō tm̄ que sunt vel fuerūt vl' erūt

aut amplius esset in eius verbo quam in seipso. Hoc est enim omnino verbum qd pr̄. nō tm̄ est pr̄. q2 iste filius. il-

a le pater. [a] Sciūt ergo seinuicem pr̄ ⁊ filius. sed ille gignēdo iste nascen-

b do. [b] Et oīa q̄ sunt in eorꝫ scien-tia. in eorꝫ sapia. in eorꝫ eēntia. vnusquisqꝫ eorꝫ simul videt. nō particulatim aut singulatim. ve-lut alternāte ꝯspectu hic illinc ⁊ inde. huc ⁊ rursum inde. vel inde in aliud atqꝫ aliud. vt ali-qua videre nō possit nisi nō vi-dens alia. sed oīa simul videt. quorꝫ nullū est qd nō semꝑ videat ⁊ sci-at. Eius itaqꝫ scia inamissibilis ⁊ inuariabilis est. Nostra vero scia ⁊ amissibilis ⁊ receptibilis ē. q2 nō hoc est nobis esse quod scire. Propter hoc sicut nr̄a scia illi sci-entie dei dissimilis ē. sic ⁊ nostrꝫ verbū qd nascit᷑ de scia nostra dissimile est illi verbo qd natū est de pr̄e scia. Ex hac autoritate clare ondit᷑ sciam dei oīno iua-riabilē esse. sicut ipa essentia di oīno inuariabilis est. ⁊ ꝙ pr̄ ⁊ fi-lius cū spūsancto simul oīa sci-unt ⁊ vidēt. Sicut ergo nō pōt au-geri vel minui diuina essentia. ita nec diuina scia. ⁊ tm̄ cōcedit᷑ posse scire qd nō scit. ⁊ posse nō scire qd scit. q2 posset aliqd esse subiectū eius scie qd nō est. ⁊ pos-set nō esse subiectū aliqd qd est sine ꝑmutatiōe ipius scie.

¶ Oppositio ꝙ deus possit noui-ter vel ex tempe scire vel p̄sci-re aliquid. b

¶ Hic opponit᷑ a quibusdā ita. Si deus potest aliqd scire vel p̄-scire qd nunqꝫ sciuit vel p̄sciuit potest ergo ex tpe aliqd scire vel p̄-scire. ¶ Ad qd dicimus. Potest quidē deus scire vel p̄scire oē qd pōt facere. ⁊ pōt facere qd nun-qꝫ fiet. Potest ergo scire vel p̄scire qd nunqꝫ fiet. nec est. nec fuit. nec illud scit vel nesciuit. neqꝫ p̄scit vel p̄sciuit. [c] q2 scia dei nō

c est nisi de his q̄ sunt vel fuerūt vel erūt. ⁊ p̄scia nō est nisi de fu-turis. Et licet possit scire vel p̄-scire qd nunqꝫ est vel erit. nō ta-men pōt aliqd scire vl' p̄scire ex tpe. Pōt vtiqꝫ scire vel p̄scire qd nunqꝫ est nec erit. nec illud scitū vel prescitū est ab eterno. [d] Nec tm̄ pōt incipe scire vel pre-

d scire illud. sed ita pōt mō scire vel p̄scire. sic potest scisse vel p̄scisse ab eterno. Si enim dicas eū mo-do posse scire vl' prescire qd ab eterno nō sciuit vel p̄sciuit. id ē ita ꝙ ab eterno nō sciuerit vl' p̄-sciuerit. quasi vtrūqꝫ simul eē pos-sit. falsum est. Si vero dicas eum posse mō scire vel p̄scire qd ab eterno non sciuit vel p̄sciuit. i. habere potentiā sciēdi vel p̄sci-endi ab eterno. ⁊ mō aliqd. nec tm̄ illud p̄scitū est vel futurꝫ. ve-rum est. [e] Nō potest ergo nouit᷑ vel

e ex tpe scire vl' p̄scire aliqd sicut nō potest nouiter vel ex tempe velle aliqd. ⁊ tm̄ potest velle qd nunqꝫ voluit. Itē a quibusdam dr̄ deus posse plura scire quam sciat. q2 potest oīa scire q̄ scit. ⁊ pōt aliq̄ facere q̄ nunqꝫ erūt. ⁊ illa pt sci-re. nō enim aliq̄ incognita facere potest. Si vero oīa eēnt q̄ modo

R°. dōm. ꝙ magister loquit᷑ de scia visionis q̄ ē illorꝫ tm̄ quorum ab eterno fuit p̄ui-sio. sꝫ ipe obijcit de scia intelligen-tie. q̄ nullius ꝯno-tat existētiam. qd patꝫ. Intelligit enim deus oīne qd pt. ⁊ ita nō recte cur-rit obiectio.

d ¶ Nec tm̄ pōt incipe scire vl' p̄-scire ⁊c. Vr̄ ma-le dicere quia ni-hil scit᷑ nisi verū ergo anteqꝫ sit verꝫ nō scit᷑. ergo si aliqd ici-pit esse verꝫ. ali-qd incipit a deo sciri. ergo deus pt inci-pere aliqd scire. ¶ Itē creatio est diuīa essentia. ⁊ tm̄ rōne ꝯnotati deus pt aliqd inci-pere creare. ergo si-militer ⁊ aliqd sci-

4 re. ¶ R°. scire du-plicit᷑ dr̄. Vno mō scire hoc est qd hr̄e cognitionem de aliq̄. ⁊ sic ꝯno-tat actualē exñti-am cogniti. ⁊ sic nō pt deus aliquid incipe scire. id ē alicuius cognitio-nem incipe hr̄e. Alio mō scire hoc est qd non nosse aliqd esse verꝫ. ⁊ hoc tūc primo scit᷑ eē verū qn incipit esse. ⁊ sic incipit deus scire. sic ⁊ de-sinit p̄scire. non rōne pncipal' si-gnificati. qd est sciētia. sꝫ ratiōe cōnotati. qd quidē est veritas rei scite.

An deus possit plura scire quam scit.

e ¶ Nō potest ergo nouiter ex tpe scire vel p̄scire aliqd. si-cut nec potest nouiter vel ex tpe velle aliqd ⁊ tm̄ potest velle qd nūqꝫ voluit. Videt᷑ hic dicere duo ꝯtradicto-rie opposita. quoniam illud est nouū qd prius nō fuit ⁊ mō est. ergo si posset qd prius nō voluit. videt᷑ ꝙ incipiat velle. 5

R°. dicendū ꝙ cū dico deū velle. hic duo dico. ⁊ actum diuine volūtatis. ⁊ vlterius ordinationē ipsius effectus ad illū actū. Et primū quidē est necessariū. ⁊ semꝑ. nec pōt

Incipe vel desine re. voluntas em̄ diuina est semꝑ in actu suo ita ꝙ nec pōt illo carere nec alium hr̄e sȝ ordinatio alicuiꝰ effectꝰ ad illum actū est ordinatio rei future. q̄ nondū est. ⁊ iō pōt esse ⁊ nō esse ⁊ ordinari ⁊ non ordinari. Qn̄ ḡ dr̄ ꝙ deꝰ pōt velle qd̄ nunq̄ voluit. ⁊ tn̄ nō ex tē pore. intellectꝰ ē ꝙ effectꝰ ille potuit ordinari ad diuinuȝ velle. ⁊ qm̄ ordinatio effectus ē ordinatio rei future. et qd̄ est futuꝝ. sꝑ fuit futuꝝ. ⁊ qd̄ semel fuit ordīatū. sꝑ fuit ordīatum ad illā. Qn̄ ḡ dr̄ ꝙ deꝰ potest velle aliqd̄. ideȝ est dicere ꝙ aliqd̄ potuit esse futuꝝ. siue hr̄e ordinē ad diuinaȝ volūtatē. qd̄ tn̄ nō hȝ ordinē. sed si haberet. ab eterno habuissȝ. ⁊ iō nō incipit ex tꝑe ⁊ ideo exēplum mgr̄i bonum est si velle dei ipor/

Hiero.

R°. Quō ꝑmissa verba Hiero. sint intelligenda.

sunt. ⁊ alia q̄dā faceret q̄ nō sūt nec erūt. ⁊ illa oīa sciret. ꝓ certo plura sciret q̄ȝ mō scit. nec tn̄ eiꝰ scia augeri pōt. q2 h̄ totū fieri posset sine mutabilitate sciē. Cōstat ḡ dei sciam om̄ino esse īmutabilē. nec augeri posse vel minui. ꝟ ei subiecta.

¶ Obijcit autoritate Hiero. cōtra h̄ ꝙ deus ⁊ sꝑ ⁊ simul scit omnia. c

Ei vo qd̄ ꝑdictū est. scȝ ꝙ deus oīa sꝑ videt ⁊ sil'. videt obuiare qd̄ ait Hiero. in expositōe abacuc. Absurdū est inq̄t ad h̄ deducere dei maiestatē vt sciat ꝑ momēta singula q̊t culices nascant. q̊tue moriant. q̊ta pulicum ⁊ muscaꝝ sit mltitudo. q̊tue pisces natēt in aq̄s ⁊ similia. Nō simꝰ tā fatui adulatores dī vt dū ꝓuidētiā eiꝰ et ad ima retrudimꝰ ī nosipsos īiuriosi simꝰ eandē irrationabiliū ⁊ rōnabiliū ꝓuidētiā esse dicentes. Hic videt dicere Hiero. ꝙ deꝰ illoꝝ minimoꝝ sciam siue ꝓuidētiaȝ nō habeat. ꝙ si h̄ est. tūc nō oīa simul scit ⁊ sꝑ. Ex tali itaq̄ȝ sensu illud dictū esse nouerimꝰ. vt deū illa alternatim vel ꝑticulatim scire neget. nec ꝑ diuersa tēpoꝝ momēta sic illa cognouit. sicꝰ ꝑ varia momēta illoꝝ q̄dam deficiūt. q̄dā incipiūt. Neq̄ȝ illi aliisq̄ȝ irrationabilibus ita ꝓuidet quēadmodū rōnabilibus. Nūqd em̄ (vt ait apl's) cura est deo de bobꝰ. ⁊ sic nō est cura deo de bobꝰ. ita nec de aliis irrōnabilibꝰ. Dic tn̄ scr̄ptura. q2 ipi est cura de oībꝰ. Prouidētiā ergo ⁊ curā vniuersalit' de cunctis q̄ cōdidit hȝ. vt habeat vnūqd̄q̄ȝ qd̄ sibi debet ⁊ ꝯuenit. f Sȝ specialē ꝓuidētiā atq̄ȝ curā habet de rōnabilibꝰ. q̄bus ꝑcepta tradidit. eisq̄ȝ recte viuēdi legeȝ ꝑscripsit. ac ꝑmia ꝓmisit. Hāc ꝓuidētiā ⁊ curā de irrōnabilibꝰ nō habet. Jō dic apl's. q2 nō est cura deo de bobꝰ. Prouidet tn̄ oībus ⁊ curat. i. gubernat oīa. q̄ oībꝰ solē suū fac oriri ⁊ pluuiaȝ dat. Scit itaq̄ȝ deꝰ q̄ȝta sit multitudo pulicū. culicū. muscaꝝ ⁊ pisciū. ⁊ q̊t nascant q̊tue moriātur. ꝟ nō scit h̄ ꝑ momēta singula. imo sil' ⁊ sꝑ oīa. Neq̄ȝ ita scit vt eandē habeat ꝓuidētiaȝ irrōnabiliū ⁊ rōnabiliū. i. vt eodem penitꝰ mō ꝓuideat irrationabilibꝰ ⁊ rōnabilibꝰ. Rōnabilibꝰ em̄ ⁊ ꝑcepta dedit. ⁊ āgelos ad custodiā delegauit.

¶ Breuis sūma ꝑdictoꝝ cū additione q̄rundā. d

Simul itaq̄ȝ ⁊ immutabilit' scit deꝰ oīa q̄ fuerūt ⁊ sunt ⁊ erunt. tā bona q̄ȝ mala. ꝑscit q̄ȝ oīa futura tā bona q̄ȝ mala.

tat ordinē ad volitū ī rōne futuri sed ꝟm ꝙ īportat cōcomitantiā ī rōne ꝑsentis. pōt deꝰ ex tꝑe velle h̄ esse siue h̄ approbare hodie. non q2 nō īcipiat actꝰ. sȝ q2 īcipiat ꝯnotatū

f ¶ Sȝ specialē ꝓuidētiaȝ atq̄ȝ curaȝ hȝ de rōnabilibꝰ obijcit ꝙ videtur esse ꝯ illud qd̄ dicit Sapie. vi. Equalit' ē illi cura de omnibus. R°. dicendū ꝙ eq̄liter non ꝑuat ibi ordinē diuine distributionis. sed ꝓuat acceptōȝ ꝑsone. Et oībus distribuit ibi tm̄ ꝓ hominibꝰ. taȝ ꝓ magnis ⁊ ꝑuis. paupibꝰ ⁊ diuitibꝰ. et sic est ei eq̄lit' cura de oībus q2 ita vult salutem pauperū vt diuitū.

i. Co. ix.

Sap. vi.

6

Math. v.

Ad intelligentiā ꝑsentis distinctiōis queritur de ꝑfectione diuine cognitiōis. ⁊ circa h̄ duo ꝑncipaliter querunt. Primo querit de ꝑfectione diuine cognitiōis q̄ȝtum ad numeꝝ cognoscibiliuȝ Secūdo querit de ipa q̄ȝtum ad modum cognoscendi. Quantū ad primū querunt tria. Primo querit vtruȝ deus cognoscat alia a se. Secūdo querit vtrū deus cognoscat om̄ia alia a se. Tertio vtrum deus possit scire vel prescire plura q̄ȝ sciat.

¶ Questio I a

Q deus cognoscat alia a se ostendit autoritate ⁊ ratione. Autoritate sic. ꝑs. Qui plantauit aurē nō audiet aut q̄ finxit oculū nō ꝯsiderat. q. d. h̄ est impossibile ꝙ det aliis potentiā cognoscēdi ⁊ ipse non cognoscat. ¶ Jtē Ecci. xxiij. Dn̄o deo anteq̄ȝ crearent om̄ia sunt agnita. ⁊ post ꝑfectū respic om̄ia. ergo si nō creat se sȝ aliud. non tm̄ se cognoscit sed etiā aliud. ¶ Jtem probatur ratione ostēsiua sic. Om̄e ꝓducens res ꝟm ordinem ⁊ libertatē producit eas ꝑcognoscens. Si em̄ ꝓducit ordinate. necesse ē ꝙ ꝓducat ꝟm sapientiā. Rursum. si ꝟm libertatē. necesse est ꝙ ꝟm sapientiā ꝓpriā non alienam. ergo in ipso est omniū cognitio. ¶ Jtē in entibꝰ est status. ergo pari ratione ⁊ in cognoscibilibus. sed primū ens in quo est status. est principium a quo est omnis entitas. ⁊ sine quo nihil est. nec aliquid est nisi ab eo. ergo eadem ratione in ꝑmo cognoscente (si status est) necesse est ꝙ ab ipso sit omnis cognitio. ⁊ ꝙ per ipm̄ omnia cognoscantur. ⁊ sine ipso nihil. Si ergo propter qd̄ vnūquodq̄ȝ et illud magis. patet ⁊c. ¶ Jtem hoc ipsum ostēditur ꝑ impossibile. quia si non cognoscit aliud a se. aut ergo quia non potest. aut quia nō vult. Nō quia nō vult quia in deo voluntas non ꝑcedit cognitioneȝ. ergo quia non potest. sed omne cognoscens quod nō potest cognoscere aliquid quod nō est cognoscibile. habet cognitionē deficientē ⁊ artatā. quod impossibile est esse in deo. ergo ⁊c. ¶ Jtem nihil potest deus nisi quod nouit. alioquin aliquid posset ignorans. quod absurdū est. ergo si non nouit aliquid aliud a se. nec potest supra aliud a se. nec in se potest. cū nō

ſit ſupra ſe. ergo nihil in toto mundo poteſt. ergo deus eſt impotentiſſimus. quod eſt abſurdiſſimū dicere.

¶ Sed cōtra opponit̄ per rationē phi in. xi. Intelligibile eſt perfectio intellectus. ergo ſi deus intelligit aliud a ſe. intellectus eius perficitur ab alio. et ſi hoc. ſequitur triplex incōueniens. Primū ꝙ eius cognitio vileſcit. cum perficiat̄ a re minus nobili ꝙ̄ ſit deus. Secūdum ꝙ eius cognitio vel ipſe deus tranſmutat̄. omne eñ quod ab alio perficit̄ habet potentiā paſſiuā. que eſt principiū rranſmutandi. Tertiū inconueniens eſt ꝙ deus non ſit ſua actio. cum actio ſit a perfectione. ⁊ deus perficiatur ⁊c. ¶ Item ſi deus cognoſcit aliud a ſe. cū omne quod cognoſcit deus ſit idem quod deus. neceſſe eſt ꝙ illud quod cognoſcit ſit extra deum. ergo ſi cognoſcit aliud. cognoſcit aliquid extra ſe. Et ex hoc ſimiliter oritur triplex incōueniens. ſcʒ ꝙ cognitio eius ſit indigens exteriori. ſit etiā tranſmutabilis. ⁊ ꝙ ſit aliud ꝙ̄ ipſe. que omnia ſunt incōuenientia. ¶ Item illud idem oſtēditur per rationē cognoſcendi. quoniā ratio cognoſcendi eſt ipſa veritas. ſed veritas idē eſt quod rei entitas. vt dicit Auguſtinus. ergo nihil cognoſcitur a deo niſi ens. ſed deus nihil cognoſcit niſi ab eterno. ergo nihil cognoſcitur ab ipſo niſi ens quod eſt ab eterno. ſed tale eſt vnum ſolū ſcʒ ipſe deus. ergo ⁊c. ¶ Item ratio cognoſcendi eſt aſſimilatio. vbi eſt eñ cognitio. neceſſe eſt ꝙ ibi ſit aſſimilatio cognoſcentis ad cognoſcibile. ergo vbi ſumma cognitio. ibi ſumma aſſimilatio. ⁊ quia dei cognitio eſt ſumma ⁊ perfectiſſima. ergo debet attendi ſm ſummā aſſimilationem. ſʒ nihil ſumme aſſimilatur deo niſi ipſe. ergo ſolū ſeipm cognoſcit. ¶ Item videtur ꝙ nulla neceſſitas ſit ponere deū cognoſcere alia a ſe. Quoniā ſicut potentia ſe habet ad productionē. ita ⁊ intelligentia ad cognitionē. ſʒ etiā dei potentia ſi nihil producat non eſt minus potens. ergo ſi intelligentia dei nihil aliud a ſe cognoſcat. nihilominus eſt ſumme intelligens. ¶ Item bonitas creature cōparata ad bonitatem creatoris eſt ſicut punctus ad lineam. ergo ſimilter veritas ad veritatem. Sed ſi intelligatur punctus amoueri a linea. non eſt linea minor nec imperfectior. ergo ſi deus veritatem ſuā cognoſcit ſine veritate creature. nihilomi

7 nus ſua cognitio perfecta eſt. ¶ Rō. dicendum. ꝙ pium ⁊ neceſſarium eſt dicere ꝙ deus aliud a ſe cognoſcat Pium quidē. quia omnis rectus animus hoc dicit. quia non latet deū quod cognoſcit noſter animus. Neceſſarium. quoniā non poteſt opus latere ſapientiſſimum opificē. ⁊ ideo oppoſitū eſt dicere impium et im

8 poſſibile. ¶ Et propterea ad intellectum obiectorum notandū ꝙ cognoſcere aliud eſt dupliciter. aut per aliud a ſe cognoſcente. aut per ſe. Quando cognoſcēs cognoſcit aliud ⁊ per aliud. tunc verū eſt ꝙ perfectionē habet aliunde. ⁊ tunc eius intellectus eſt in potentia. ⁊ recipit aliunde perfectionē. ⁊ ideo additionē ⁊ tranſmutationem. ⁊ hoc omnino impoſſibile eſt circa deum Et iterum aliud cognoſcere per ſe. ⁊ tunc contingens eſt actus reſpectu cognoſcibilis. et tunc non recipit ī perfectionem a cognoſcibili. ſed magis econuerſo. et hoc modo ponimus deum aliud cognoſcere a ſe per ſe ipſum. et ſic non procedit prima ratio. ſed ſm primā viam. Et ita intelligit philoſophus ſi verum dixit.

6 ¶ Ad illud quod obijcitur ſecundo. ꝙ ſi deus cognoſcit aliud a ſe. ergo aliquid extra ſe. Dicendū ꝙ cogno

7 ſcere aliquid extra ſe eſt tripliciter. Aut per aliqd conceptum ab extra. ⁊ ſic dependet cognitio ab extrinſeco. ⁊ ſic non eſt poſſibile ponere in deo. Aut eſt cognoſcere aliquid extra. quia aſpectus cognoſcentis deflectitur extra. ſicut cognoſcit angelus. Aut quia illud quod eſt aliud ⁊ diuerſum habet ortum ab intra. et ita quod eſt extra cognoſcitur per omnino intrinſecum. ⁊ hoc modo cognoſcit deus. ſcʒ per exemplar quod ē

idem quod ipſe a quo res cognoſcuntur. et hoc modo 10

nihil valet obiectio. ¶ Ad illud quod obijcitur tertio ꝙ ab eterno fuit vnum ſolum ens. Dicendum. ꝙ duplex eſt rei eſſe. ſcilicet in ſe. ⁊ in ſua cauſa. id eſt in proprio genere. ⁊ in exemplari. Et ad cognitionem rei ſufficit exiſtentia eius in cauſa ſiue in exemplari. et quia per exemplar repreſentatur ſicut futura eſt in proprio genere. ideo per exiſtentiam in exemplari omnino cognoſcitur ſicut futura eſt. nec aliter cognoſcitur poſtꝙ̄ facta eſt. ¶ Quod ergo obijcitur. ꝙ ab eterno fuit vnum ſolum ens. dicendum ꝙ verum eſt in proprio genere ſiue in eſſe actuali. multa tamen fuerunt in cauſa ⁊ eſſe illud erat ratio cognoſcendi ſm vtrumqʒ modū eſſendi. ¶ Ad illud quod obijcitur quarto de aſſimilatione. Dicendum ſicut ſupra dictum fuit in queſtione de ydeis. ꝙ ad cognitionem requiritur aſſimilatio non per cōuenientiam in genere vel ſpecie. ſed ſm rationem exprimendi. ⁊ quoniam diuina veritas vna ⁊ ſumma expreſſione exprimit ſe ⁊ alia. ideo ſumma aſſimilatio eſt. non tantū reſpectu ſui. ſed etiam reſpectu aliorum. ⁊ ita patet illud. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ potentia dicitur perfecta etiam ſi nihil faciat. ergo ⁊c. dicendum ꝙ non eſt ſimile de actu faciendi reſpectu potentie. ⁊ ſciendi reſpectu intelligentie. Nam facere eſt actus vt actus ⁊ vt egrediens. qui non facit perfectionem ſed conſequitur. ⁊ ei atteſtatur. ſed ſcire eſt actus vt habitus. qui ſignificatur vt perfectio potentie. Quoniā ergo diuina intelligētia eſt perfectiſſima

ideo non tm̄ cognoſcit aliqua ſed omne quod pōt co 11

gnoſci. non autē facit omne qđ poteſt fieri. ¶ Ad illđ quod obijcitur vltimo. ꝙ veritas creature nihil facit ad primā veritatē ⁊c. dicēdū ꝙ verum eſt. ⁊ ideo eque nobilis ⁊ perfecta erat prima veritas ante creationē veritatum aliarum ſicut poſt. ſed tñ ponere ꝙ aliqua veritas ſit. ⁊ non ſit a veritate eterne. eſt ponere primam veritatē nō eſſe ſummā. ſic ponere aliquā veritatē nō eſſe. ⁊ non eſſe cognitā. tollit rationē perfecte veritatis vt eſt ratio cognoſcēdi. ⁊ ideo patet ꝙ de perfectione ſumme veritatis eſt cognitio creature. ſicut ⁊ potētia producendi.

¶ Queſtio II b

Dato ꝙ deus cognoſcat alia a ſe. q̄rit̄ vtrū cognoſcat oīa alia a ſe. Et ꝙ ſic videt̄ autoritate Hieremie. xvij Prauū eſt cor hoīs ⁊c. ⁊ poſt. Ego dn̄s ſcrutās corda ⁊ renes. ſed nihil incertius. nihil occultius noſtris cogitationibus. ergo ſi has cognoſcit. ⁊ oīa alia. ¶ Itē Heb. iiij. Oīa ſunt nuda ⁊ apta oculis eius. ad quē nobis ſermo. Et iterum. Viuus eſt ſermo dei ⁊ efficax. vſqʒ ibi. ⁊ nō eſt aliqua creatura inuiſibilis in conſpectu eius. ¶ Itē Joh. vlt. Dn̄e tu oīa noſti. ¶ Itē Aug. iij. de tri. Nihil fit viſibile nec intelligibile qđ nō de aula interiori atqʒ inuiſibili ſummi imperatoris aut iubeat̄ aut permittat̄. ſm ineffabilē iuſticiā penarum ⁊ premiorum. gratiarum ⁊ meritorum. ⁊ ſi hoc. ergo oīa cognoſcit. ¶ Item rōne videt̄. quāto ſubſtātia ſpūalior atqʒ ſimplicior. tanto pluriū eſt cognitiua. ſʒ deus eſt ſubſtantia ſimpliciſſima et ſpūaliſſima. ergo eſt oīm cognitiua. ¶ Itē deus eſt creator ⁊ remunerator. ſʒ inquātū creator. eſt artifex. inquātū remunerator. iudex. ſed perfectus artifex cognoſcit oīa

producta·pfectus iudex omīa remunerāda·ſʒ oīs cre/
atura ſpectat ad artificiū·⁊ oīne bonū ⁊ malū ad iudi/
ciū·ḡ deus oēm creaturā cognoſcit·⁊ oēm bonitatē
⁊ maliciā·¶Itē impoſſibile eſt aliqd eſſe in q̄ nō ſit de
us p pſentiā eſſentie·vt ſupra pbatum eſt·ſed cuicūq̄
pſens eſt p eſſentiā ⁊ cognitionē·ḡ impoſſibile eſt ali/
quid deo eſſe incognitū·¶Itē ſi eſſet in vna re ita q̄ nō
in alia·eſſet eius eſſentia limitata·ḡ ſi ita cognoſceret·
q̄ aliqua eſſent incognita·eſſet ei⁹ cognitio limitata ⁊
artata·⁊ ita impfecta·¶Sʒ ɔtra·Oīne nobilius deo
eſt attribuendū·ſed quedā melius eſt neſcire q̄ ſcire·ſi
cut dicit Aug⁹ in ench·ḡ neceſſe eſt ponere q̄ deus illa
nō ſciat·¶Item intellect⁹ noſter ꝓpter ſui immateria
litatem nō intelligit ſingularia·Vn̄ vt phs dicit intel
lectus eſt vniuerſaliū·⁊ ſenſus ſingulariū·Sʒ diuin⁹
intellectus multo magis eſt immaterialis q̄ noſter·ḡ
ſi noſter nō intelligit ſingularia·nec diuin⁹·¶Itē no
ſter habit⁹ ſciētialis ꝓpter ſui certitudinē nō eſt niſi ne
ceſſarioꝝ ⁊ nō ɔtingentiū·Quia dicit Boeti⁹ q̄ ſcien/
tia eſt eoꝝ q̄ ſui immutabilē exiſtentiā ſortiunt·Si er/
go diuina cognitio eſt multo certior q̄ nr̄a ſcia·ptʒ ⁊c̄
¶Itē ſicut de⁹ dicit omniſciēs·ita eſt omīpotēs·ſʒ po
tentia mali nō eſt de omnipotētia nec de pfectiōe potē/
tie naturalit·ḡ ſimiliter cognitio mali nō eſt de pfectio
ne ſcie·ḡ ⁊c̄·¶Itē hoc ipm oñdit autoritatib·Et pmo
autoritate Abacuc·j·Mūdi ſunt oculi tui dñe ne vi/
deāt malū·ḡ·¶Itē Math·xxv·de malis·Neſcio vos
¶Item q̄ neceſſitas eſt deū ponere cognoſcere omnia
Et videt q̄ nulla·q2 cognitio noſtra nō minus ē pfe/
cta ſi nō cognoſcit vnā muſcā·ſi ergo diuina cognitio
multo min⁹ pficit a ſcibili·nō erit impfecta ſi non co/
gnoſcit iſta vilia·¶Rº·dōm ad intelligentiā obiecto
12 rum q̄ in deo eſt cognitio approbatiōis·⁊ ſimplic no/
ticie·Et noticia approbatiōis ɔnotat cōplacentiā vo/
lūtatis·Hac nō cognoſcit de⁹ oīa·q2 nec mala nec ma
los·ſʒ tm̄ bona ⁊ bonos·⁊ de hac intelligunt due vltīe
autoritates·Eſt alia cognitio ſimplicis noticie·⁊ hec
q2 habet rationē cognoſcendi a veritate q̄ eſt lux ſūma
cui nihil poteſt occultari·nec etiā tenebre obſcurantur
ab ipa·ideo de neceſſitate cognoſcit oīa·magna ⁊ pua·
13 bona ⁊ mala·ſicut oñdunt ratiōes ad primā ptē·¶Ad
illud ḡ qd̄ primo obiicit·q̄ oīne nobili⁹ deo eſt attribuē
dum·dicendū q̄ eſt meli⁹ ſimpliciter·⁊ eſt melius huic
⁊ ſm ſtatū·Dico ḡ q̄ omīa ſcire ſimplicit melius ⁊ no
bilius eſt·ſed hoī corrupto q̄ accipit occaſionē peccan
di ex cognitione·meli⁹ eſt quedā neſcire·ideo nō ſequi
14 tur q̄ ſit deo attribuendū·¶Ad illud qd̄ obiicit de im/
materialitate intellect⁹·dicendū q̄ h̄ q̄ non cognoſcit
ſingularia nō tm̄ venit ex immaterialitate·imo ex ima
terialitate ɔiuncti ⁊ imaterialitate ſua·Qm̄ em̄ ɔiun/
gitur corpi·iō habʒ potētias ſm quas depēdet a corpe
q̄ntū ad opatiōnē·⁊ p quas intellect⁹ q̄diu eſt in corpe
exit ad exteriora·q2 ille ſunt medie·ſ·ſenſus pticularis
⁊ imaginatio·Qm̄ ḡ ſingulare nō puenit ad intellectū
niſi p iſtas potētias·⁊ aſcenſus p has eſt ſm abſtracti
onem ⁊ depuratiōnē·⁊ abſtractio facit de ſingulari vni
uerſale·ideo nō poteſt ſingularia cognoſcere vt itelle/
ctus·niſi intellect⁹ ſit ſepatus vel diuinus·¶Ad illd̄
15 qd̄ obiicit de certitudine ſcie·dicendum·q̄ h̄ nō eſt pro
pter certitudinē ſimpliciter·ſʒ ꝓpter certitudinē cauſa
tam a re·Et qm̄ cauſat certitudo in noſtra cognitione
vel pendet ex re·ideo non poteſt noſtra cognitio eſſe
certa niſi res ſit neceſſaria·Diuina aūt cognitio qm̄ a
re nō cauſatur·nec dependet·iō pōt eſſe certe de re ɔtin
16 genti·¶Ad illud qd̄ obiicit·q̄ potētia mali nō eſt de
omnipotētia·ḡ ⁊c̄·dōm q̄ nō eſt ſimile·quia rectitudo
manēs rectitudo eſt rō cognoſcēdi malū·ſed rectitudo
nō eſt cauſa mali niſi declinādo a rectitudine ⁊ deficien
do·ideo ſcire malū eſt de pfectiōe ſcie·ſed poſſe malum
nō eſt de pfectiōe potētie·¶Ad illud qd̄ querit que ne 17
ceſſitas eſt cognoſcēdi deū omīa·dicendū q̄ infinitas
⁊ immēſitas veritatis que nō patitur aliquid latere de
um·ſicut immenſitas diuine pſentie non patitur ali/
quid abſentari a deo.

¶Queſtio III c

Vtrum deus poſſit ſcire vel pſcire plura q̄ ſciat·Et q̄
poſſit plura ſcire oñdit ſic·Nihil ſcit niſi ens ⁊ verū
ſed multa poſſunt eſſe que nō ſunt·⁊ verificari q̄ falſa
ſunt·ḡ multa poſſunt ſciri a deo que tamē non ſciuntur
¶Itē q̄ poſſit plura pſcire videtur q2 pſcientia eſt tm̄
futuroꝝ·ſed multa poſſunt eſſe futura que nunq̄ fiēt
nec erūt·ergo multa poſſunt pſciri que non pſciuntur
ergo deus poteſt plura pſcire q̄ pſciat·¶Sed contra
q̄ nō poſſit plura ſcire videt·q2 ſciētia dei eſt infinitoꝝ
cū ſit infinita·ſicut pbatū eſt ſupra·ſʒ infinitis nō pn̄t
eſſe plura·nec cogitari·ḡ ⁊c̄·¶Itē poteſt pſcire plura
aut plura icōplexa ſiue plures res·aut plura cōplexa·
ſiue enūciabilia·Nō plura incōplexa·q2 res ſcit deus
etiā ſi nunq̄ ſint·ſcit em̄ omīa que poſſunt fieri·Silr
nō plura cōplexa·q2 cuiuſlibet cōtradictiōis ſp altera
pars eſt vera·altera falſa·ḡ de cōplexis ſemp tot ſunt
vera quot ſunt falſa·ḡ qui ſcit omīa·nō pōt ſciri plura
quia nō poſſunt eſſe plura vera·¶Itē q̄ non poſſit plu
ra pſcire q̄ pſciat·videt·quia quecūq̄ de⁹ pſcit·ſimul
preſcit·nec poteſt pſcire niſi ſimul·ſi ergo poteſt plura
pſcire q̄ pſciat·aut ergo ſimul·aut ſucceſſiue·Simul ē
impoſſibile·ſucceſſiue ſimiliter impoſſibile·q2 in eter/
nitate nō eſt ſucceſſio·ergo nullo modo·¶Item ſi po
teſt plura pſcire·ergo cū maior ſit pſcientia pluriū ſal/
tem extenſiue·⁊ qd̄ poteſt eſſe maius poteſt augeri·er
go diuina pſcientia poteſt augeri·ſed vbi augmentū
ibi mutatio ⁊ variatio·ergo diuina ſcientia poteſt mu
tari ⁊ variari·¶Rº·dicendū q̄ cū querit·vtrum deus 18
poſſit plura pſcire vel ſcire·aliter eſt iudicandū de pre
ſcientia q̄ de ſcientia·Nam ſicut dici ɔſueuit·triplex
eſt dei cognitio·non q̄ntum ad diuerſitatē cognitionū·
ſed cognitoꝝ·ſcʒ cognitio approbationis·intelligētie·
⁊ viſionis·Cognitio approbatiōis eſt ſolūmodo ē eis
ad que ſe extēdit beneplacitū voluntatis·⁊ hoc eſt ſo/
lummodo de his que fiunt ⁊ bona ſunt·⁊ hec abſq̄ du/
bio poteſt eſſe pluriū·Cognitio vero intelligētie dici
tur cognitio qua deus cognoſcit oīne poſſibile ⁊ ſibi ⁊
aliis·⁊ hac cognoſcit deus infinita·⁊ hec nullo modo
poteſt eſſe pluriū·Cognitio viſionis eſt eoꝝ quorum
ab eterno fuit puiſio·⁊ hec ſolū eſt eoꝝ que ſunt vel fue
runt vel erūt·⁊ hec cognitio poteſt eſſe plurium q̄ ſit·
⁊ quia eiuſdē eſt hec cognitio cui⁹ eſt preſciētia·pſcien
tia poteſt eſſe pluriū·Concedendū ergo q̄ quedā ſcien
tia poteſt eſſe pluriū·quedā non·Et per hoc patet re/
ſponſio ad obiecta de ſcientia·¶Cū em̄ obiicit q̄ ſcien 19
tia dei eſt infinitorum·⁊ q̄ nihil cōnotat circa incōple/
xum·dicendū q̄ hoc verū eſt de ſcientia intelligētie·ſʒ
non eſt verū de ſcientia viſionis·¶Quod autē obiicit 20
de preſcientia·concedendū eſt q̄ poteſt eſſe plurium·
¶Quod autē obiicit ad oppoſitū·q̄ ſi poteſt ſcire plu 21
ra·aut ſimul·aut nō ſimul·dicendū q̄ ſimultas poteſt
attendi dupliciter·Aut quantū ad ſubſtantiā preſci/
toꝝ ſiue cognitionē·ſic ē verū q̄ ſimul·quia ab eterno
preſciuit quedā·⁊ ab eterno potuit pſcire plura et po/
tuit pſciſſe·Si aūt cōſideratur ſimultas quantum ad

ratiōnē paucitatis ⁊ pluralitatis. sic est implicatio op
positoꝝ. ⁊ sic est sensus. ꝙ simul p̄sciat plura ⁊ paucio
22 ra. ⁊ p̄m ꝯ sensu obiectio habet veritatē. ¶ Ad illḋ qḋ
obijcitur. si potest plura p̄scire. ꝙ potest p̄sciētia auge/
ri. dicendū ꝙ esto ꝙ p̄scita possint augeri. non tamen
augeť p̄scientia. quia vno ⁊ eodē p̄scit deus ⁊ multa et
vnum. ⁊ plura ⁊ pauca. tn̄ q̄zuis p̄scita possint eē plu/
ra. nō tamen possunt augeri. quia augeri est de paucio
ribus fieri plura. sed hec. posse esse plura. habet duas
causas veritatis. aut qꝛ ḋ paucioribꝫ possunt fieri plu
ra. aut qꝛ ab initio potuerūt esse plura. ⁊ h̄ vltimo sen/
su est oratio v̄a. Et ideo cū ꝓcedat a pluribꝫ causis ve/
ritatis ad vnā. facit sophisma f̄m ꝯsequēs.

Consequēter est q̄stio de scḋo articulo. s. de mo/
do diuie cognitiōis. Et circa hoc queruntur tria
Primo queriť vtꝝ deꝰ cognoscat se ⁊ alia vni/
formiter. Scḋo vtꝝ cognoscat mutabilia immutabi/
liter. Tertio vtꝝ cognoscat oīa p̄senter.

¶ Questio I d

QꝪ cognoscat se ⁊ alia eodē modo siue vniformiť ostē
ditur sic. Sciētia dei est sua essentia. ⁊ suū scire est suūz
esse. ergo ⁊ modus cognoscēdi est modꝰ essendi. sꝫ vnꝰ
est modus essendi in deo essentialis. ḡ ⁊ vnus modus
cognoscēdi. ¶ Itē deus seipso ⁊ nō alio cognoscit se. ⁊
seipso ⁊ nō alio cognoscit alia. ergo vna ⁊ eadē ratiōe
cognoscit se ⁊ alia. sed modus cognoscēdi attendiť pe
nes rationē cognoscēdi. ergo si est eadē ratio cognoscē
di se ⁊ alia. ⁊ idem modꝰ. ⁊ sic ⁊c. ¶ Item hoc ipsum vi
detur ꝑ īpossibile. quia si alio modo cognoscit se. alio
modo creaturas. ergo cū cognoscit se ⁊ creaturas. va/
riatur in cognoscēdo. ergo apud deū est transmutatio
⁊ vicissitudinis obumbratio. ¶ Item si alio mō. tunc
ego quero. aut modꝰ ille est creator. aut creatura. Nō
creatura. quia cognitio ⁊ modus cognoscēdi ē eternꝰ.
Si creator. aut dicit quid ꝑsonale. aut quid essentiale
Non ꝑsonale. quia oīs cognitio est cōmunis tribꝫ.
ergo dicit quid essentiale. ergo si alius ⁊ alius modꝰ.
ergo alia ⁊ alia essentia. sed hoc est impossibile. ergo et
primū ¶ Contra. deus cognoscēdo alia a se cognoscit
per ydeā. se autē nō cognoscit ꝑ ydeā. ergo si cognosce/
re per ydeā dicit modū cognitionis. ⁊ se nō cognoscit
per ydeā. patet ꝙ alio modo cognoscendi. et sic ⁊c.
¶ Item in cognitione qua cognoscit se. idē est cogno
scens. ⁊ cognitū. ⁊ ratio cognoscendi. sed ī cognitione
qua cognoscit creaturā nō est idem ratio cognoscendi
cum cognito. ergo nō idem modꝰ. ¶ Item nihil est cō/
mune creatori ⁊ creature f̄m rationē essendi. ergo neqꝫ
f̄m rationē cognoscēdi. cuꝫ ergo aliud sit esse creature
q̄ꝫ creatoris. ⁊ alius modꝰ essendi. ergo alia cognitiōe
⁊ alio modo cognosciť q̄ꝫ creator. Si ergo alio modo
cognosciť a deo. ⁊ idem est creaturā cognosci ⁊ deū co/
gnoscere. ergo deus alio modo cognoscit se et alia.
¶ Item oīs cognitio in qua cognitū est nobilius. p̄
sentius. ⁊ intelligibiliꝰ. est cognitio nobilior. scꝫ q̄ꝫtuꝫ
ad rem ⁊ modū. Quantū ad rem. quia de re magis no/
bili. Quantū ad modū. quia de re p̄sentiori. Sed in co
gnitione qua deus cognoscit se. cognitū est nobiliꝰ. p̄/
sentius. ⁊ intelligibilius q̄ꝫ in cognitione creature. er/
23 go nobilior cognitio quantū ad rem ⁊ modū. ¶ Rꝰ. di
cendum. ꝙ est quedā cognitio que causať ⁊ ortū habet
a cognoscibili. ⁊ hec quoniā a cognoscibili causatur ⁊
dependet. variať f̄m exigentiā cognoscibilis q̄ꝫtuꝫ ad
rem ⁊ modū. Est ⁊ alia cognitio que f̄m rem idē est qḋ
cognoscens. ⁊ a cognoscibili nō causatur nec dependet.
⁊ hec accipit idēptitatē quantū ad rem ⁊ modū a parte
cognoscētis nō a parte cogniti. Quoniā ergo diuina
cognitio a rebꝫ nō pendet nec causatur. sed est ideꝫ qḋ
deus. ⁊ deus eadē essentia ⁊ eodē modo se habens. ideo
vna cognitione ⁊ eodē modo cognoscit deus se. ⁊ alia
a se. quia ꝑ seip̄m nullo modo variatū nec diuersifica/
tum. ¶ Ad intelligentiā aūt obiectoꝝ notandum ꝙ ꝑ 24
respectū ad cognoscentē cognitio eodē modo cōpara/
tur. ⁊ eodē modo est. Quia f̄m illā cōparationē habet
esse. ⁊ sic procedūt prime rationes ostendētes ꝙ eodeꝫ
modo cognoscit se ⁊ alia. Sed ꝑ respectū ad cognituꝫ
licet sit eodē. tamē alio mō cōparať. nā ad deū f̄m ratio
nem idēptitatis. ad creaturā f̄m rationē diuersitatis.
⁊ causalitatis. ⁊ ideo ad creaturā f̄m rationē ydeandi
ad deū vero minime. ⁊ hoc ꝓbant rationes inducte ad
secundā partē ꝙ alio mō cōparať. ⁊ h̄ modo sunt cōce/
dende. Si ergo inferat ꝙ alio modo. sic rō non valet.
qꝛ cognitio dei nō recipit modū essendi nec nobilitatē
a cognito. ⁊ sic patent duo obiecta de ydea ⁊ diuersita/
te. ¶ Ad illud qḋ obijciť tertio. nihil est cōmune crea/ 25
tori ⁊ creature. dōm ꝙ veꝝ est de cōmunicato f̄m ean/
dem cōparationē. sꝫ f̄m aliā ⁊ aliā. nihil ꝓhibet ꝙ ali/
q̄d sit veritas creature. ⁊ similitudo dei. similiť ꝙ ali/
quid sit v̄itas dei ⁊ similitudo creature. ⁊ q̄m ratio co/
gnoscendi accipiť penes vtrūqꝫ modū. ideo cognitio
potest esse cōmunis. ¶ Ad illud qḋ obijcitur vltimo. 26
dicendū ꝙ tenet cū cognitio causať a cognito. nō autē
tenet cū nō causatur sicut in ꝓposito.

¶ Questio II e

Utrū deus cognoscat mutabilia immutabiliter. Et ꝙ
sic ostendiť autoritate Diony. de di. no. Cognoscit de
us oīa materialia īmaterialiť. impartite partita. vni
formiter multa. immutabiliť mutabilia. ¶ Itē Augꝰ.
xv. de tri. Eius scīa inadmiscibilis est ⁊ inuariabilis.
sed oē tale īmutabile. ḡ ⁊c. ¶ Itē hoc ip̄m ōnditur ra
tione. qꝛ qḋ nobiliꝰ est. deo attribuendū est. sed nobili/
or est cognitio qua cognosciť res immutabiliť. q̄ꝫ qua
cognosciť mutabiliť. ḡ ⁊c. ¶ Itē qḋ est in aliquo. est ī
eo ꝑ modū eiꝰ ī quo est. ⁊ hoc veꝝ est maxime ī deo. in q̄
omne qḋ est. est ip̄m siue ip̄e deus. ḡ cū scīa reꝝ ⁊ ip̄e res
cognite sint in deo. ⁊ ip̄e sit oīno immutabilis. sunt ḡ
in deo immutabiliter ¶ Itē ad hoc est ratio Aug. du/
cens ad impossibile. dei eīm scire est suū esse. ⁊ scīa sua ē
sua essentia. si ḡ sciret mutabiliter. esset mutabilis. qḋ
omnino in ip̄o est impossibile. ¶ Itē vbi est mutabili/
tas. ibi nulla est certitudo. si ḡ deus sciret res mutabi/
liter. sciret incerte. sed incertitudo est conditio dedeco
rans cognitionē. ḡ nō haberet dei cognitio ꝑfectā no/
bilitatem. ¶ Cōtra. cū res est p̄ns. scit deꝰ eā esse p̄sen/
tem. ⁊ cū p̄terita. scit eā esse p̄teritā. ⁊ cū futura. scit eaꝫ
esse futurā. nō p̄teritā. ḡ videť sicut nos cognoscimus
res mutabiliter. ita ⁊ deus cognoscat. ¶ Item ad hoc
ꝙ sciētia est vera necesse est scibile ⁊ scientiā proportio
nari. alioq̄n non est vera scientia. cum ergo mutabiliť
ad immutabile nō sit proportio. sed mutabilis ad mu/
tabile. ergo deus nō cognoscit res mutabiles immuta
biliter sed mutabiliter. alioq̄n nō vere cognoscit vt vi
detur. ¶ Item q̄cq̄d scitur est veꝝ. ḡ qḋ immutabiliter
scitur. immutabiliter est veꝝ. sed res mutabiles nō ha
bent veritatē immutabilē. ergo nō possunt sciri immu
tabiliter. ¶ Item quia res sunt cōtingentes. ideo de/
um prescire futura cōtingentia est contingens. sicut ī
precedentibꝫ ostensum est. ergo quia res sunt mutabi/
les. deū scire res mutabiles. est mutabile. ergo mutabi
liter cognoscit deus mutabilia. aut si nō est hoc verum
q̄ro quare nō. Et iterum. quō potest illud intelligi. ꝙ

27 rei mutabilis sit sciẽtia immutabilis. ¶ R°. dicendum ꝙ cũ
querit̃. vtrũ de⁹ sciat res immutabiliter. hec ẽ duplex.
q̃ʒ hec determinatio ĩmutabiliter. põt determiare actũ
sciẽdi dei. vel actũ essendi reꝝ. Si actũ sciẽdi dei. sic om
nino veꝝ est ꝙ ĩmutabilit̃ scit. q̃ʒ circa ei⁹ actũ ⁊ cogni
tionẽ nõ cadit trãsmutatio nec vicissitudinis obũbra/
tio. Si aũt determinet actũ essendi reꝝ. sic falsum ẽ de
reb⁹ mutabilib⁹. q̃ʒ de⁹ scit eas mutabiles ⁊ nouit ipa/
rum mutabilitatẽ. ⁊ sic scit se hr̃e nũc aliter q̃ꝫ ꝓus. sed
tñ nouit ĩmutabiliter. Et rõ hui⁹ est. q̃m in ei⁹ cogniti
one nõ est receptio. nõ est successio. nec est obliuio. ⁊ iõ
q̃ꝫtumcũq̃ꝫ res sint mutabiles. ip̃e nõ mutat̃ in cogno/
scendo mutabilitatẽ eaꝝ. Et q̃ꝫuis nullũ sit simile. põt
tñ cogitari. si intelligat̃ vel cogitet̃ oculus fix⁹ in pari
ete. q̃ scip̃o videat transeũtes sine receptione. et vnico
aspectu om̃es videat. ⁊ om̃es mot⁹ ipsoꝝ q̃ꝫtũcũq̃ꝫ res
mutent̃. tñ nec ocul⁹ mutat̃ nec ei⁹ cognitio. ⁊ sic est in
deo. Exemplũ aũt ad hoc intelligendum potest sumi a
cõtrario sic. Quia em̃ scia causata pẽdet a scibili ⁊ non
ecõuerso. iõ potest esse mutatio circa sciam ꝑ obliuio/
nem ⁊ errorẽ ⁊ successiuã ꝯsideratiõnẽ. nulla facta mu
tatione in scibili. Sic cõtrario mõ. q̃ʒ scia diuina non
pẽdet ex re scita. põt eẽ mutatio circa scibile. nulla mu
tatione existẽte in diuia scia. ⁊ tñ illa scia totũ scit. Et
ꝑ h̃ patet rñsio ad p̃mo obiectũ de h̃ ꝙ scit fuisse et esse.
dicendum em̃ ꝙ h̃ dicit mutationẽ a ꝑte scibilis non sciẽtie
28 ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃ de ꝓportiõe. dicendum ꝙ in specialib⁹
ꝯditionib⁹ nõ oportet ꝓportionari. etiã sciam causatã
q̃ʒ rei corꝑalis est scia spũalis. sʒ sufficit ꝙ sit ꝓportio ĩ
29 veritate. ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃ ꝙ q̃cq̃d scit̃ est verũ. g°
qd̃ scitur ĩmutabiliter. immutabilit̃ est veꝝ. dicendum ꝙ h̃
est accidẽs. q̃ꝫuis em̃ scia requirat veritatẽ in scito õ ra
tione sue intẽtiõis generalis. maxime sciẽtia respectu
enũciabilis. tñ scia non sꝑ dicit ꝯformitatẽ in ĩmutabi
30 litate. maxĩe diuia scia. que a scibili nõ dependet. ¶ Ad
illud qd̃ obijcit̃. ꝙ futuꝝ ꝯtingens nõ p̃scit de⁹ necessa/
rio. dicendum ꝙ nõ est simile. tũ ex ꝑte actus p̃sciẽdi. tum ex
ꝑte dispositiõis. Ex ꝑte act⁹ nõ est sil̃e. q̃ʒ p̃scire sꝑ no/
tat euentũ rei. sʒ scire nõ sꝑ cõnotat rei existentiaʒ. scit
em̃ deus q̃ põt facere ⁊ nunq̃ꝫ faciet. Preterea nõ est si/
mile de dispositiõe. q̃ʒ mod⁹ immutabilitatis respicit
actũ. sʒ ꝯtingẽs nõ tm̃ respicit actũ. sʒ ordinationeʒ ad
futuꝝ. ⁊ act⁹ q̃dẽ diuĩe cognitiõis est ĩmutabilis ⁊ ne/
cessarius. sʒ cõꝑatio ad futuꝝ ꝯtingẽs. est ꝯtingens.

¶ Questio III f

Utꝝ deus cognoscat oĩa p̃senter. Et ꝙ sic videt̃. ij. Pe
tri. vlti. suꝑ illud mille anni ⁊c. glo. In agnitiõe diuĩe
veritatis. p̃terita ⁊ p̃ñtia ⁊ futura. eq̃liter p̃ñtia sunt.
¶ Itẽ Aug⁹. suꝑ Joh. In veritate q̃ manet. p̃teritũ ⁊
futuꝝ nõ inuenio. sʒ solũ p̃ñs. ⁊ hoc incorruptũ. ¶ Itẽ
q̃ꝫto res est p̃sentior. tãto cognitio est nobilior. quia h̃
facit ad nobilitatẽ cognitiõis. sʒ de⁹ oĩa cognoscit nobi
lissime. g° oĩa que cognoscit p̃sentissime cognoscit. Itẽ
si ñ cognoscit oĩa p̃sent̃. g° nõ cognoscit oĩa simul. ꝙ si
simul. tũc g° in eodẽ nunc. cognoscit oĩa. ⁊ ita p̃senter.
Si aũt nõ cognoscit simul. ergo vnũ post aliud. sed in
om̃i tali cognitiõe est transmutatio. g° in cognitõe dei
caderet trãsmutatio. qd̃ est om̃ino falsum ⁊ impossibi
le. ¶ Cõtra. p̃scientia nõ est nisi futuri ⁊ vt futurũ est.
g° si deus cognoscit oĩa p̃senter. g° nihil om̃ino p̃scit. sed
p̃scit. g° ⁊c. Si tu dicas ꝙ improprie dr̃ p̃scire. Cõtra.
in p̃scientia nõ sunt nisi duo. s. scia. ⁊ añcessio respectu
cogniti. sʒ cõstat ꝙ in deo ꝓprie est scia. cõstans etiã est
ꝙ in ip̃o ꝓprie est antecessio. q̃ʒ ꝓprie antecedit deus oĩa
alia. g° rñsio illa nulla est. ¶ Itẽ om̃e p̃sens f̃m statum
sue p̃sentialitatis est necessarium. g° si deus omnino co
gnoscit p̃senter. ⁊ semꝑ p̃senter. ergo omnia cognoscit
necessario. sicut g° qd̃ p̃sens est nõ potest nõ est. ita si de
us aliquid p̃scit. necesse est p̃sciuisse. ⁊ si p̃sciuit. erit. g°
necesse est esse. ¶ Item hoc ostendit̃ ꝑ impossibile. q̃ʒ
si oĩa cognosceret p̃senter. g° plura simul. g° simul se cõ/
uertit ad multa. sed simplex ad qd̃ se cõuertit totaliter
se ꝯuertit. g° cũ vnũ intelligit nõ potest in alteꝝ. ¶ Itẽ
si cognoscit om̃ia p̃senter g° simul scit duo ꝯtradictorie
opposita. sed quicq̃d scitur est veꝝ. ergo duo cõtradi/
ctorie opposita sunt simul vera. ¶ R°. dicendum ꝙ co 31
gnoscere om̃ia p̃senter dupliciter potest intelligi. aut
ꝙ notet̃ p̃sentialitas a ꝑte cognitoꝝ. ⁊ sic est falsa quia
nõ cognoscit om̃ia esse vera p̃senter ⁊ simul. Aut ita ꝙ
notet̃ p̃sentialitas a ꝑte cognoscentis. ⁊ sic habet veri/
tatem. Et ratio hui⁹ est. quia de⁹ oĩm ydeas habet pre/
sentes ⁊ simul. ꝑ quas cognoscit res futuras ita certi/
tudinaliter sicut si essent p̃sentes. Et iteꝝ. suꝑ om̃es il
las simul ⁊ p̃senter se cõuertit. ⁊ ita simul ⁊ p̃senter co/
gnoscit. Et iteꝝ. p̃ñs sue cognitionis est p̃sens simpli
cissimũ qd̃ circũplectit̃ om̃ia tꝑa. Ex his trib⁹ rationi
bus simul iunctis dr̃ deus om̃ia presenter cognoscere.
Et rationes iste ortũ habent ex hoc ꝙ p̃sentialitas di/
uine cognitionis. que quidẽ eternitas est. est simplex
⁊ infinita. Quia simplex est. ideo semꝑ p̃ñs. Quia in
finita. ideo sunt ei oĩa p̃sentia. Et exemplũ hui⁹ ponit̃
in p̃sentialitate dei q̃ꝫtũ ad reꝝ existentiam. f̃m quam
deus tot⁹ est in vna. ⁊ ita est in vna vt nihilominus sit
⁊ in alia. ⁊ hoc est quia simplex est ⁊ infinit⁹. ideo deus
iudicat aliquid esse futuꝝ. sʒ nõ futuꝝ sibi. ⁊ omnia p̃/
senter cognoscit. ⁊ tñ nihilomin⁹ p̃scit. Et ꝑ hoc patet
primũ ⁊ secundũ. q̃ʒ ꝓcedunt f̃m ꝙ p̃sentialitas est di/
spositio rei cognite in sua natura. nõ in cognitiõe di/
uina. Patet etiã tertiũ. quia hoc est simplex ⁊ infinitũ
⁊ in vno multa cognoscit. ideo simul supra multa se cõ
uertit. ¶ Quod obijcitur de oppositis similiter patet. 32
quia q̃ꝫuis cognoscat opposita simul ex ꝑte sua. tamen
scit vnum alteri esse incõpossibile. ⁊ vnũ scit alteri pos
se succedere.

¶ Dist. xl. de sciẽtia dei q̃ꝫtũ ad speciales effect⁹ scʒ de p̃destinatione ⁊ reprobatione.

PRedestinatio vero est de bonis salutarib⁹ ⁊c.
Hec est tertia ꝑs in qua agit magister de diui/
na sciẽtia ꝯtracta ad speciales effectus. Et di
uidit̃ hec ꝑs in duas ꝑtes. In p̃ma agit de p̃destinatio
ne ⁊ reprobatione q̃ꝫtuʒ ad causalitatẽ actiuam. In se/
cunda inquirit vtrũ habeant causalitatẽ passiuã. vtꝝ
videlicet sint ex meritis nostris. j. distinctione proxi/
ma. Si autẽ querimus meritũ obdurationis ⁊c. Pri/
ma pars habet duas. In p̃ma agit de predestinatione
In secũda de reprobatione ibi. Cũq̃ꝫ predestinatio sit
preꝑatio gratie ⁊c. ¶ Prima iteꝝ pars diuidit̃ in du/
as. In prima agit de p̃destinationis quidditate. In se
cunda inquirit de eius necessitate. ibi. Predestinatoꝝ
autẽ nullus videtur posse ⁊c. In qua parte primo mo
uet dubitationẽ. ⁊ opponit. ⁊ deinde soluit. Deinde op
ponit contra responsionẽ. ⁊ vltimo soluit. partes ma
nifeste apparẽt in littera. ¶ Similiter secũda pars di/
stinctionis in qua agit magister de reprobatiõne habet
duas. In prima ostendit quid sit ⁊ quid connotat in/
quantũ precognitio. In secũda vero cuius est causa si
ue quis sit eius effectus. ⁊ hoc ibi. Et sicut p̃destinatio
nis effect⁹ est gratie appositio.

¶ De predestinationis quiditate · ⁊ in quo differat a p̄scientia · a

PRedestinatio vero est de bonis salutaribus[b] ⁊ de hominib' saluandis. Ut eñ ait Augustinus in libro de p̄destinatōe sanctorum[c] predestinatio est gratie preparatio · que sine p̄scientia esse non potest. Potest autem sine p̄destinatione esse p̄scientia. Predestinatione q̄ppe de' ea presciuit que fuerat ipse factur' · sed presciuit ea deus etiā que non est ip̄e factur' · id est omnia mala. Predestinauit eos q̄s elegit · reliquos vero reprobauit · id est · ad mortē eternā p̄sciuit peccaturos.

¶ De predestinationis necessitate. Utrū scʒ aliquis p̄destinatorum possit damnari vł reproborum saluari. b

Predestinatorum autē nullus videtur posse damnari · nec reproborum aliquis posse saluari. Unde Augustin' in libro de correctione ⁊ gratia. In Apocalip̄ · inquit dicit̄ · Tene quod habes ne alius accipiat coronā tuam Si alius non est accepturus nisi iste perdiderit · certus est electorum numerus · id est · non potest augeri vel minui · Ad hoc autē obijciunt quidā nitentes probare numerū electorum posse augeri et minui sic. Posset deus non apponere gratiam quibus apponit · ⁊ posset subtrahere quibus non subtrahit · quod si faceret · vtiq̄ dānarentur · possent ergo damnari isti qui tamen saluabuntur · posset itaq̄ minui electorū numerus: Ita etiam posset augeri · quia posset apponi gratia q̄bus non apponitur per quā saluarentur. Possent ergo saluari habita gratia · qui tamen sine ea damnabūtur · posset itaq̄ augeri numerus electorum. [d] Quibus respondemus ex ea ratione dictum esse ⁊ verū esse numerum electorum nō posse augeri vel minui · quia non potest vtrūq̄ simul esse · scilicʒ vt aliquis saluetur ⁊ non sit predestinatus · vel vt aliquis predestinatus sit ⁊ damnetur.[e] Intelligentia enim conditionis implicite veritatem facit in dicto ⁊ impossibilitatem in vero. Si vero simpliciter intelligatur impossibilitas non admittitur · vt cum dicitur · predestinatus potest vel non potest damnari · et reprobus potest saluari. In his enim ⁊ huiusmodi locutionib' ex ratōne dicti diiudicanda est sententia dictionis. Alia namq̄ fit intelligentia · si per cōiunctionem hec accipiantur dicta atq̄ alia si per distinctionē · vt supra cum de prescientia agebatur pretaxatum est. Si enim cum dicis predestinatus nō potest damnari · intelligas ita · id est · non potest esse vt predestinatus sit ⁊ damnet̄ · verū dicis.

Apoc. iij.

1a ¶ Predestinatio vero ē de bonis salutarib'. Queritur ḡ quid intelligat̄ p bona salutaria. Si tu dicas q̄ gr̄a ⁊ gloria · ergo sicut homo dicit̄ p̄destinat' · ita gratia debet dici predestinata. R°. dicendum · q̄ p̄ma predestinatio est p̄or-
2 dinatio. In preordinatione autē tria concurrunt · quid ordinat̄ ⁊ per quid · ⁊ ad quid. Primum est homo · secundū est gratia · tertium gloria. Et quoniam ille solus dicendus est p̄destinatus q̄ predestinatione ordinat̄ · ideo patet q̄ gratia ⁊ gloria non debet dici predestinata · sed homo soluʒ qui p̄destinat̄ ad salutem.

b ¶ Et de hominibus saluandis. Videtur insufficient̄ dicere. Oppositio. Quia cum p̄destinatio sit preparatio gratie ⁊ glorie · ḡ non tantū est hominū sed etiam angelorum. R°. dicen-
3 dum · q̄ p̄destinatio vno modo dicit preparationē boni · ⁊ sic conuenit hominib' ⁊ angelis · ⁊ etiā x̄po. Alio modo dicit preparationē boni ⁊ liberationē a malo · ⁊ sic dicit̄ predestinatio propositū miserendi · ⁊ sic proprie est hominū · et sic accipit magister hic.

4 c ¶ Predestinatio est gratie preparatio · que sine prescientia esse non potest. Videtur male dicere quia prescientia est malorum. Unde p̄sciti dicunt̄ mali · sed p̄destinatio bonorum · ḡ potest esse p̄destinatio sine p̄scientia sicut ecōuerso. Si dicas mihi q̄ p̄destinatio est speciale · sʒ p̄scia est cōe ⁊ spēale · tūc quero · quare magis p̄scia appropriat̄ reprobatiōi q̄ p̄destinatiōi.

Ad h' ē vn' modus r̄ndēdi · q̄ qr p̄destinatio addit · iō h̄uit nomē p̄priū · reprobatō vero nō · iō retinuit nomē cōe. Sʒ quō hʒ illd̄ vitatē · cū reprobatio sit p̄scia pene cuius de' ē cā. Et p̄pterea ē dōm · q̄ n̄ tm̄ addit q̄ ita distrahat · nā p̄destinatio dat intelligere bn̄placitū qd̄ trahit ip̄sam in gen' scie p̄ctice simplr̄ · eo bn̄placitū ē simplicit̄ ⁊ absolute respectu toti' cōnotati sʒ n̄ sic ē d̄ reprobatōe · qr volūtas nō ē respectu mali culpe sʒ r̄spectu pene · est ɔ̄ns · nō an̄s · ⁊ q̄si tracta · ⁊ p̄pt̄ h̄ q̄ min' distrahit a rōe scie · retinuit sibi nomē p̄scie. R°.

d ¶ Quib' r̄ndem' ex ea rōe dictū esse ⁊c̄. 5
Ur̄ q̄ n̄ soluat p̄pter suā distinctionē ad qōnē d̄ augmēto · qm̄ demōstrato aliq̄ damnādo · verū ē dicere istū posse saluari · ḡ p̄t eē p̄destinat' · ḡ plures p̄nt eē p̄destiati q̄ sūt · ḡ p̄t nūer' p̄destiatorum augeri. R°. dō · q̄ magister in hac p̄ma r̄nsiōe p̄ncipalit̄ r̄ndet ad qōnē p̄ma vtrum p̄destiatū sit possibile dānari · ⁊ bn̄ · s · p̄ ɔpositiōnē ⁊ diuisiōnē · ⁊ p̄ istā solutōnē p̄ʒ aliq̄ mō r̄nsio ad illd̄ d̄ augm̄to sʒ n̄ plene · iō ānectit solutōnē seq̄ntē q̄ ē explicatō h' i q̄ d̄r q̄ aliqs n̄ p̄t icipe eē p̄destinat' · q̄uis possit eē p̄destiat' · qr h̄ ē dicere q̄ ab et̄no potuit. Et qm̄ augmētū dic̄ maiorē nūerum q̄ p' cū p̄suppositōe p̄orꝭ ⁊ noua additōe · iō p̄ʒ q̄ ex sui rōe distinctōnē ⁊ successiōnē dic̄ i p̄tib'. Un̄ si aliqs stati cū est eēt ita magn' q̄t' futur' ē · n̄ diceret̄ augeri · sʒ tn̄ potuisset eē maior · ita i p̄posito intelligēdū. Ul' alit̄ solui p̄t p̄ cōpositionē ⁊ diuisionē sicut mgr̄ soluit · p̄nt eñ pl'es eē q̄ sint · ḡ p̄t numerus augeri.

e ¶ Intelligētia eñ ɔditiōis iplicite vitatē facit in dicto · ⁊ i possibilitatē i vero. Querit̄ quō sit illd̄ itelligibile. Si

quia cōiunctim intelligis· fal=
sum autē si distinctim· vt si intel
ligas istum nō posse damnari:
quem dico predestinatū· potu=
tuit em̄ non esse predestinatᵒ·
ꝛ ita damnaretur· Uerūtamē
adhuc instant· ꝛ ꝰm coniuncti=
onem argumentādo ita proce
dunt· Non em̄ inquiunt potest
esse vt aliquis predestinatᵒ sit
ꝛ damnetur· Utrūqꝫ istorum
simul esse non potest· sed alte=
rum horū non potest non esse·
scꝫ quin iste sit predestinatᵒ· ab
eterno em̄ predestinatus est· ꝛ
non potest modo non esse p̄de
stinatus· Cum ergo impossibi=
le sit simul vtrūqꝫ esse· ꝛ impos
sibile sit alterū non esse· videť
non posse alterum esse· scilicet
vt damneť· Quod si est· ĝ non
potest esse vt n̄ salueť· In hu=
ius questionis solutione mallē
alios audire q̄ꝫ docere· Dici=
mus tamē de p̄scientia similez
posse moueri questionē· Ideo
qꝫ tam hic q̄ꝫ ibi vnam facimus
responsionē dicētes determinā=
dum fore illud cui innititur to=
ta hec questio· scꝫ impossibile ē
alterum istorū non esse· scꝫ q̄n
iste modo sit predestinatus· ab
eterno em̄ iste predestinatᵒ est
Distinguendū enim est cū ait·
Iste non potest modo non esse
predestinatᵒ· vel nō potest mo
do esse quin sit predestinatus·
hoc em̄ cōiunctim ꝛ disiunctim
intelligi potest· Non em̄ potest
esse vt ab eterno sit predestina
tus· ꝛ modo non sit predestina
tus· nec potest esse simul vt sit
predestinatus ꝛ non sit p̄desti=
natus· sed tamē potuit esse ab
eterno ꝙ non esset p̄destinatᵒ·
ꝛ potuit ab eterno non esse p̄=
destinatus· Et sicut ab eterno
deᵒ potuit eum nō predestina=
re· ita concediť a quibusdaꝫ· ꝙ
ꝛ modo potest deus eum nō p̄=
destinasse· ab eterno ergo po=
test deᵒ non predestinasse eum
ergo potest iste nō fuisse prede
stinatus· Si vero nō fuisset p̄=
destinatᵒ· nec modo esset p̄de=
stinatus· ergo modo potest nō
esse predestinatᵒ· Ita et de pre
sciētia ꝛ d̄ p̄scitis dicūt· qḋ ī acti
onibus vel in opationibᵒ dei et
hominū nullatenus cōcedunt
f Ex quo em̄ aliq̄d factū est vel f
dictū· nō cōcedunt ꝙ illud pos=
sit non esse vel nō fuisse· imo ī=
possibile est nō esse vel non fu=
isse qḋ factū est vel dictum· re=
ferentes possibilitatē vel īpos=
sibilitatē ad naturā rei existen=
tis· Cum vero de p̄scientia vel
de predestinatione dei agitur·
possibilitas vel impossibilitas
ad potentiā dei refertur· q̄ sem
per eadē fuit ꝛ est· quia prede=
stinatio· prescientia· potentia·
vnū in deo est·

¶ Quid sit reprobatio dei· et ī
quibᵒ cōsidereť· ꝛ q̄d cōnotet
in q̄ꝫtū precognitio· c

Cūqꝫ p̄destinatio sit gratie pre
paratio· i· diuia electio qua ele
git quos voluit añ mūdi consti
tutionē vt ait apl̄us· Reproba
tio ecōuerso intelligenda est p̄
scientia iniq̄tatis quorundā et
p̄paratio dānationis eorundē·
g Sicut em̄ p̄destinationis effe g
ctus illa gratia est· qua in p̄sen=
ti iustificamur· atqꝫ ad recte vi
uendū ꝛ in bono p̄seuerandūꝫ
adiuuamur· ꝛ illa qua ī futuro
beatificamur· Ita reprobatio
dei qua ab eterno non eligēdo
quosdam reprobauit· ꝰm duo
cōsiderať· quoꝝ alteꝝ prescit ꝛ
non p̄parat· i· iniquitatem· altē
rum prescit ꝛ p̄parat· s· eternaꝫ
penā· Uñ Augᵒ· ad Prosperū
ꝛ Hylariūm· Hec inquit regu=
la inconcusse tenenda est· pecca
tores in peccatis prescitos esse
non p̄paratos· penam aūt esse

em̄ idē n̄ ē cāo op
positoꝝ· ꝛ cōdi/
tio īplicita facit
v̄itatē· quō facit
īpossibilitatem.
R̄ᵒ· dōm ꝙ mgr̄
vult dicere ꝙ il/
lud ē falsū demō/
strato aliq̄· istuꝫ
dānari vl' salua/
ri ē impossibile·
sꝫ si addať ꝛ īpli
ceť ꝯditio p̄desti
natiōis fac̄ v̄ita
tē in dicto· ꝛ im
possibilitatem ī
v̄o· i· fac̄ illḋ di/
ctum cū mō im/
possibilitatꝭ esse
veꝝ vt pote si di
cať· istū dānari
ꝛ esse p̄destinatū
simul est īpossi/
bile· siue istū sal/
uari ꝛ nō esse p̄/
destinatū est im/
possibile· Ul' ali
ter p̄t dici ꝙ di/
ctū falsū alicuiᵒ
ꝯditiōis īplici/
te veꝝ sit· vt de/
mōstrato repbo
istū saluari ē fal
sum· adde ꝯditi
onē p̄destinatio
nis ꝛ fiet veruꝫ·
istū saluari si est
p̄destinatᵒ ē veꝝ
¶ Itē eodem de
mōstrato istum
dānari est verū
adde ꝯditioneꝫ
p̄destinatōis ꝛ fi
et īpossibile· istū
dānari si est p̄de
stinatᵒ ē impossi
bile· ꝯiūctim in
telligēdo·
7 f ¶ Ex q̄ ei aliq̄d
factū est vl' dictū
nō ꝯcedūt· ꝙ il/
lud possit nō eē·
ꝛc̄· Ur̄ falsum qꝛ
xp̄s dixit petrū
peccatuꝝ· ĝ post
q̄ꝫ dixit fuit ne/
cessariū dixisse ꝛ
necessario seq̄ť·
si xp̄s dixit hoc·
erit· qꝛ da oppo/
sitū· ꝛ tūc sequiť
xp̄m esse mētitū· qḋ est īpossibile· ĝ videť cū aňcedēs sit
necessariū· ꝙ necessariū fuit petꝝ negare· R̄ᵒ· dōm ꝙ ī
dictiōe xp̄i duo sūt· s· v̄bi platio ꝛ assertio· ꝛ v̄bi platō
simplr est p̄terita ꝛ necessaria· ꝛ ex illa n̄ sequiť ꝯseqns

Oppositō cōtra respōsionem.

Solutio ad respōsionis oppositionem in qua vellet magis alios audire. q̄ꝫ docere.

nō em̄ sequiť.
xp̄s hoc dixit
ĝ hoc erit· p/
tulit em̄ h̄ v̄/
bum· Ero si/
milis vob̄ mē
dax· Est iteꝝ
assertio· et il/
la sequiť illu/
strationeꝫ di
uine p̄sciētie·
Sicut ĝ di/
uina p̄sciētia
est certa ꝛ in
fallibilis cui
non potest s̄b
esse falsum· ꝛ
tamē aspicit
futurū· ꝛ con
notat circa
ip̄m veritatē
ideo n̄ est ne/
cessarium de/
um presciisse·
quod presci/
uit· q̄ꝫuis sit
certum et in/
fallibile· ita ī
telligendū de
xp̄i assertiōe·
ꝙ certitudi/
nem habet et
infallibilita/
tem a diuina
presciētia· sꝫ
tamen nō est
necessarium
christum hoc
asseruisse· et
ideo si pona/
tur hoc nō cō
tingere· poni
tur ꝛ christuꝫ
non asseruis/
se· ꝛ sic patet
illud ꝛ consi/
milia· In as/
sertione eniꝫ
xp̄i duo sunt
scilicet actus
mentis· ꝛ re/
latio ad futu
rum ꝯtingēs
siue ordinatō
ꝛ q̄ꝫuis vnuꝫ
sit necessari/
um· reliquuꝫ
tamen est cō/
tingens·

Ephes.

Hic dicit q̄s sit p̄destinationis effectus

Hic ꝰm q̄ considereť reprobatio

Aug⁹.

g ¶ Sicut enim predestinationis effectus illa g
gratia est qua in presenti iustificamur ꝛc̄· Ex hoc
ostenditur ꝙ predestinatio sit causa gratie·

preparatam. Preparauit enim deus (vt ait aug. in li. de bono pseuerantie) in p̄sciētia sua quib⁹ voluit bona sua. et quibuscū𝔮 donat. pculdubio se donaturū eē p̄sciuit. Preparauit etiā deus (vt ait Fulgētius) malis ignē eternū. illis vti𝔮 quos iuste p̄parauit ad luenda supplicia. nec tamē preparauit ad faciēda peccata. Preparauit enim deus qđ diuina equitas redderet. nō qđ humana iniqtas admitteret. Nō enī sicut preparauit sāctos ad iusticiā pcipiendam. sic preparauit iniquos ad iiusticiā amittēdā. q2 prauitatis preparator nū𝔮 fuit. Sicut ergo predestinatio dei proprie est p̄sciētia et preparatio beneficioꝝ dei quib⁹ certissime liberant quicun𝔮 liberant. ita reprobatio dei est p̄sciētia malicie in quibusdā non finiende et preparatō pene nō terminande.

Quis ē reprobatōis effect⁹. d

b Et sicut[b] p̄destinatiōis effect⁹ est grē appositō. ita reprobatōnis eterne quodāmmō effect⁹ esse videt obduratio. Nec obduratō ds (vt ait Aug⁹. ad sixtū) impertiendo maliciā. sed nō impertiendo grāz sicut nec digni sūt. Quibus enī non imptitur. nec digni sūt. nec merent. poti⁹ vt nō imptiat. hoc digni sunt. hoc merent. Vñ apl's ait Cui⁹ vult miseret deus. et quē vult indurat. misc̄diam appellās p̄destinationem. et p̄cipue p̄destinatōis effectū. id est grē appositōnem. obduratōez vero grē priuatōnē. Nō enī vt ait Aug⁹. ad Simplicianū. intelligendū est q ds ita induret. quasi quē𝔮 peccare cogat sed tñ quibusdā peccatoribus misc̄diam iustificatōis sue non largit. et ob hoc eos indurare dicit. q2 non eoꝝ miseret. non q2 impellit vt peccent. Eoꝝ aūt non miseret. quibus grām nō esse p̄bendā equitate occultissima et ab hūanis sensibus remotissima iudicat. quaz nō aperit sed mirat apl's dicēs O altitudo diuitiaꝝ sapientie et scientie dei.

Fulgēti⁹

Obduratō quō effect⁹ sit reprobatōis Aug. quō dicat deus obdurare.

Rho. ix.

Ro. xi.

Queritur ergo in quo genere cause. Cū ei sit sciētia. videt dicere causā exemplarē. Et iteꝝ hoc nō videtur sufficere quia exemplar non necessario infert exemplatū. sed prescientia ponit. Et iterū. si ē causa. aut vl'is. aut particularis. Nō vl'is. quia tunc indigeret pticulari alia adiuuante. Non pticularis. quia tūc determiata eēt ad vnū effectū tm̄. Et iterū. aut necessaria aut ꝯtingēs. Nō necessaria. qm̄ p volūtatē opat. Non ꝯtingens. q2 hec est fallibilis et incerta. R⁹. dōm. q p̄destinatio ē causa grē sic dicit. et tota causa. sed nō causa salutis vt excludat coopans et disponēs. Adiutores enim xp̄i sumus et nullus saluatur inuitus. Quod ergo querit in quo genere cause sit dōz q p̄destinatio claudit in se sciētiā. et beneplacitū volūtatis. et dispositōnem volūtatis p quā placuit deo nos saluare que est sūma bonitas. Rōne primi dicit causā in genere forme. rōne secundi in genere efficiētis. ratione tertij in genere finis. Quod querit vtꝝ necessaria vel ꝯtingēs. vl'is vel pticularis. dōm q de oībus istis modis causandi hz quod est pfectionis. nō quod est impfectōis. Nam de ꝓprietate vl'is habet extensionē ad multa. de ꝓprietate pticularis sufficiētiam ad singula. de ꝓprietate cause necessarie immutabilitatē. de ꝓprietate ꝯtingētis hz arbitrij libertatē. quia p̄t facere et non p̄t facere. Conditōnes aūt impfectōis nō habet. quia nec habet insufficientiā sicut causa vl'is. nec limitationē sicut causa pticularis. nec inevitabilitatez sicut causa necc̄aria. nec vertibilitatē sicut causa ꝯtingēs. b Predestinationis effect⁹ est grē appositio videtur male dicere. qui a causa et effectus sūt correlatiua. cū ergo relatiua sil' sint natura. quantumcun𝔮 est p̄destinatio est grē appositio. ergo null⁹ ē p̄destinat⁹ nisi qui hz grāz. Sz ꝯ hoc est q2 p̄destinatio est non entiū sicut dicit Aug⁹. in li. de fide ad petrū. R⁹ dōm q p̄destinatio non semp est in actu causa sz in habitu. et ideo nō oportet q respōdeat effect⁹ in actu sed in habitu. Unde ex h̄ patet qđ queri consueuit vtruz predestinatō aliud ponat in p̄destinato. dōz q nō necessario ponit aliud de p̄nti siue actu. qm̄ multi sunt predestinati q non sūt mali. et multi qui mali sūt. sed ponit aliud fm habitū siue de futuro. rōne cui⁹ hō p̄t gaudere. s. quia nomē ei⁹ scriptū ē in celo. et cū illđ positum erit. erit magnū. et illud erit rō ꝑsistēdi in bono. et perueniendi ad magnū et summū bonū et ideo hoc bonum habituale preponēdum est grē que est fm presentem iusticiam.

Ad intelligentiā presentis distinctōnis tria principaliter querunt. Primo queritur de p̄destinatōe. Scđo de electione. Tertio de reprobatione. Primus articulus duo habet. Primo enī q̄rit de p̄destinatiōe q̄tū ad entitatē. Scđo q̄tū ad nccitatē. De entitate aūt duo querunt. Primo querit vtruz p̄destinatō sit qđ eternū aut tpale. Scđo quid sit predestinatio fm rem.

Questio I a

Qđ p̄destinatio sit quid eternū videt. Quod est ante mundi ꝯstitutionē est quid eternū. predestinatio est hmōi. quia p̄destinatō est electō. Ephe. j. Elegit nos ante mūdi ꝯstitutōem. ergo et c. Item p̄destinatio est p̄sciētia beneficioꝝ. sed quicqđ deus prescit. eternaliter prescit. ergo cum oīs prescientia sit eterna et oīs predestinatio est scientia. omīs p̄destinatio est eterna. Item predestinatio est ꝓpositū miserendi. sz ꝓpositū est quid ꝓponentis p̄cedens res que ꝓponunt. ergo cum sit ꝓpositum dei. et deus eternaliter ꝓponit. patet et c. Itē de rōne sui nois p̄destinatio dicit p̄cessionem siue antecessionē. sed non nisi p̄destinantis ad p̄destinatum. sed p̄destinās est eternus. ergo dicit ordinē et antecessionē eterni ad tpale. sed antecessio illa est eterna. ergo et c. Contra. p̄destinatio importat relationem ad predestinatū. sed oīs relatio ponit respectū veꝝ. vel in vtro𝔮 extremoꝝ. vel saltem in altero. sed p̄destinatio non p̄t veꝝ respectū ponere in predestināte. ergo ponit respectū verum in p̄destinato. sed verus respectus non fundat nisi supra quid creatum et tpale. Item predestinatio importat actionē. et omni actioni respōdet passio. cum ergo actio et passio nō sint in eodem. quia non est idem p̄destinās et p̄destinatus. necesse est q sit

in alio. sed aliud nō est nisi quid tp̄ale ⁊ creatū. ergo p̄desti
natio importat quid tp̄ale ⁊ creatū. ergo nō est eterna.
¶ Itē p̄destinatio importat ordinē p̄destinātis ad pre
destinatū. aut ergo ſm esse qd̄ habet in deo. aut ſm eē qd̄
habet in ꝓprio genere. Non ſm esse qd̄ habet in deo. q̄r
sic est deus ⁊ non sequit̄ deum. ergo ſm esse qd̄ hʒ in ꝓprio
genere. sed esse qd̄ habet in ꝓprio genere est quid tp̄ale ⁊
creatū. ergo ⁊ predestinatio similiter. ⁊ sic ⁊c̄. ¶ Itē omīs
actus diuinus qui non reflectitur supra essentiā vel ꝑ
sonā. transit extra. ⁊ oīs actus transiens extra ex tem/
pore dicitur de deo. cū ergo p̄destinatio nō transeat in ꝑso/
nā vel essentiā. sed extra. ergo est tp̄alis. ¶ Itē p̄destinatō
est prepatō. sed nihil dicitur preparari anteq̄ȝ incipiat
aliquid fieri ſm p̄ncipia intrinseca. artifex enī nō dicit̄
prepare domū ante ligna ⁊ lapides sola cogitatione. ergo
10 necesse est ꝙ ponatur in re. ¶ R°. dōm. ꝙ in p̄destina/
tōne nō sūt nisi duo. s. ꝯnotatū. ⁊ p̄ncipale significatū.
Significatū p̄ncipale est diuina essentia. ꝯnotatū v̄o
est creatura vt gr̄a ⁊ gl̄ia ⁊ ꝑsona saluāda. ⁊ hec duo im
portat p̄destinatio cū ordine antecessiouis vni⁹ ad al/
teꝝ rōne ꝑpositionis. qm̄ ergo significatū p̄ncipale est
eternū. ita p̄destinatio est quid eternū. Rursus qm̄ im
portat antecessionē significati ad ꝯnotatū. ⁊ illa ante/
cessio est ab eterno. ergo p̄destinatio est q̄d eternū ⁊ ab
11 eterno. Et ꝯcedende sūt rōnes ad hoc. ¶ Ad illud qd̄
obijcit̄ de relatiōe. dōm ꝙ res siue relatio p̄t significari
in deo duplr̄. vel respectu exn̄tis in actu. vel respectu
exn̄tis in potētia futuri aliqn̄ in actu ⁊ qn̄ est respectu
exn̄tis in actu. tūc necesse est ꝙ respōdeat verus respe/
ctus. qn̄ v̄o respectu exn̄tis in potētia sufficit ꝙ rn̄deat
in potētia. ⁊ talis fundat̄ supra ens in potētia. ⁊ iō actu
12 nihil ponit nisi deū. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de actione.
dōm. ꝙ est actio ſm rem. ⁊ est actio ſm modū. Actioni
ſm rem q̄ est p̄ncipiū efficiens aliq̄d rn̄det passio diffe/
rens ſm rē. vt creationi creatio. actioni passio. Actio/
ni v̄o ſm modū nō rn̄det nisi passio ſm modū differēs
vt cognitōi actioni ip̄ius dei. rn̄det ip̄m cognosci. et h̄
quidē realiter nō est aliō ſm modū qm̄ ergo p̄destinatio n̄
importat nisi p̄cognitōem siue actiue siue passiue. ideo
13 est quid eternū ⁊ nō est aliud q̄ȝ de⁹. ¶ Ad illud quod
obijcit̄ de ordine. dōm ꝙ est ordo ſm nobilitatem. ⁊ ſm
duratōem. ⁊ ordo ſm nobilitatem ponit extrema sil̄. or
do v̄o ſm duratōem eoip̄o ꝙ ordo est ponit extrema n̄
esse simul. ⁊ ſm rōnē antecedendi ordo sil̄ est cū antece/
dente siue cū p̄cedente. similit̄ ſm rōnem subsequēdi si/
mul est cū subsequēte. Qm̄ ergo p̄destinatio importat or/
dinem ſm rōnem p̄cedēdi. iō eterna est q̄uis sit respe/
14 ctu tp̄alis. qm̄ nō est simul cū illo. sed an̄cedit. ¶ Ad il
lud qd̄ obijcit̄ ꝙ p̄destinatio trāsit extra. dōm. ꝙ transi
re extra est duplr̄. aut in aliq̄d qd̄ est extra. aut in aliq̄d
qd̄ est intra. sed erit extra. Primo mō cōnotat aliud in
actu. ⁊ dicit q̄d tp̄ale. vt creare ⁊ cōseruare. scd̄o mō nō
15 vt p̄destinare. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̄ de prepatōe ꝙ an̄ce
dit ſm p̄ncipia extrinseca. nō ſm cām efficientē. dōm.
ꝙ quedā est cā efficiēs q̄ opatur ſm materiā preiacentē
et ista quidē q̄r alio indiget nō dr̄ prepare qn̄ soluȝ vult
et disponit intus. sed qn̄ materiā aptat exteri⁹. Que/
dā est cā efficiēs q̄ nullo indiget ad opandū. sed statim
cū vult opatur. ⁊ in tali prepatiōe nō est aliud q̄ȝ dispo
nere ⁊ ꝓponere. ⁊ talis est deus. quia nullo alio indiget
a se ad operādum.

¶ Questio II b

Quid sit p̄destinatio. vtꝝ. s. dei sciētia vel volūtas. Et
supposito ꝙ dicat aliq̄d qd̄ sit in vtroq̄ȝ genere. est enī
sicut dicit Aug⁹. p̄sciētia bn̄ficioꝝ ⁊ ꝓpositū miserendi
querit̄ qd̄ istoꝝ importet p̄ncipali⁹ ⁊ ꝑ modū cōplemē/
ti. Q̄ importat sciam videt̄. q̄r cōpositū trahit signifi/
catū a cōponētib⁹. sed destinatio cū dicat̄ ⁊ missio et or
dinatio. in rōe p̄destinatōis accipit̄ vt ordinatio ¶ Nā
sic dic̄ Aug⁹. p̄destinare idē ē qd̄ p̄ordinare. sed artifex
lȝ volēs ⁊ sciēs p̄ordinet. n̄ tn̄ ordinat inq̄ȝtū volēs sȝ i/
q̄ȝtū sciēs. ergo ⁊c̄. ¶ Itē scia nō diuidit̄ ſm rōnē accipien
di in virtutes vel in ea q̄ sūt volūtat̄. sȝ ī ea q̄ sūt cogni
tiōis Sȝ nos diuidim⁹ diuinā sciaȝ in p̄destinationē ⁊
reprobatōeȝ. ergo p̄destinatio ſm ꝙ hmōi ad sciaȝ spectat
¶ Contra. p̄destinatio est cā gr̄e ⁊ glorie. sed gr̄a ⁊ glo
ria immediate sūt a voluntate. ergo p̄destinatio de se dicit
q̄d in genere volūtatis. Si dicas ꝙ ex vi nōis non im
portat illā causalitatē. ¶ Cōtra. esto ꝙ de⁹ p̄sciret ali
quē habituꝝ gr̄am ⁊ gl̄iam aliūde q̄ȝ ab ip̄o. nō diceret̄
p̄destinare. ergo de se dicit causalitatē. ¶ Iteȝ p̄destinatio
importat sciam ⁊ volūtatē. sed quoties hec duo in aliq̄
important̄. volūtas se hȝ ꝑ modū ꝯsequētis ⁊ addētis
ad sciam. sed qd̄ ꝯsequit̄ ⁊ addit. se hȝ ꝑ modū differen
tie ⁊ cōplemēti. ⁊ a tali est res denominādā. videtur ergo
ꝙ cōpletius importet volūtatē. ⁊ ita ꝙ male situet mgr̄
¶ R°. dōm ꝙ cū p̄destinatio significet diuinā essentiā 16
vt causā gr̄e ⁊ glorie. ⁊ hoc ſm ordinatā distributiōem
gr̄e ⁊ glorie. q̄ȝtū est de se. nō enī importat sciam sȝ etiaȝ
volūtatē ⁊ potētiā. sed qm̄ causalitas gr̄e ⁊ glorie attri
buit̄ ꝓprie volūtati vt efficiēti. sȝ sciētie vt disponenti. ⁊
potētie vt exequēti. ideo ⁊ si p̄destinatio importet illa
tria. tn̄ p̄ncipalius est in genere volūtatis. ⁊ iō ab Au
gu. diffinit̄ p̄destinatio ꝑ illa tria. Primo ꝑ illd̄ quod re 17
spicit potētiā in li. de fide ad petrū. Predestinatio est
gratuita donatōnis prepatio. Scd̄o ꝑ illd̄ qd̄ respicit
sciam in li. de. bono ꝑseuerātie. Predestinatio est pre/
scientia bn̄ficioꝝ dei. Tertio ꝑ illd̄ qd̄ respicit volūta
tem ⁊ ꝓprijssime in li. de p̄destinatōne sc̄toꝝ. Predesti
natio inquit ibi est ꝓpositū misercdi. ¶ Ad illud ergo 18
quod obijcit̄ ꝙ dicit ordinem. dōm ꝙ est ordo duplex.
Unus dispositio reꝝ in vniuerso. ⁊ hic appropriat̄ sciē
tie. Alius directio in finē. ⁊ hic appropriatur bonitati
siue volūtati. ⁊ hoc mō est de rōne p̄destinatōis ¶ Ad 19
illud qd̄ obijcitur ꝙ est ꝑs p̄scientie. dōm ꝙ queādmo
dū fides ⁊ prudētia sūt in genere cognitōis. tn̄ addunt
supra cognitiōem aliq̄d qd̄ distrahit in gen⁹ virtutis.
qd̄ respicit volūtatē. ꝑ hūc modū ⁊ in ꝓposito est intel
ligendū. Et qm̄ sciētia non tm̄ accipit̄ ꝓ simplici noti
cia sed etiā vt frequēter ꝓ practica. ⁊ hoc mō cōplectit̄
sciam cū volūtate. ⁊ mgr̄ sic accipit generalit̄. ideo enu/
merat p̄destinatōem inter ea q̄ sūt sciētie. Volūt tn̄ ali
qui dicere ꝙ p̄ncipali⁹ est in genere scie. eo ꝙ in rōne
p̄destinatōis cadit sciētia in recto. sed volūtas in obli/
quo. Est enī p̄destinatio scia beneplaciti. Uterq̄ȝ mo/
dus dicēdi satis est ꝓbabil̄. sed primus magis.

Secundo q̄ȝtū ad hūc p̄mū articulū queritur de
necessitate p̄destinatōis. Et circa hoc querunt̄
duo. Primo vtꝝ inferat necessitatē salutis li.
ar. Scd̄o vtꝝ inferat certitudinē in euentu.

¶ Questio I c

Q̄ inferat necessitatē ostendit̄ sic. oīs causa q̄ necessa/
ria est in se ⁊ necessario ponit effectum. īfert simplr̄ ne
cessitatē effectui. sed predestinatio respectu salutis est
hmōi. ergo ⁊c̄. Minor pȝ. Predestinatio enī cū sit de⁹ in
se dicit quid necessariū. ⁊ iteꝝ necessario infert effectū.
q̄r necessario sequit̄. si est p̄destinat⁹ saluabit̄. ergo ⁊c̄.
¶ Itē oīs causa q̄ nll'o mō p̄t cassari necessitatē ponit
circa ꝓductōem effect⁹. nā causa dicit̄ cassari cū nullū
ponit effectū. sed p̄destinatio nll'o mō p̄t cassari. ergo p̄de/

stinatio nullo modo potest cassari. ergo predestina/
tio ponit necessitatem. ¶ Item quotienscūq₃ due cau
se ɔcurrunt ad aliquem effectum quas impossibile est
discordare. si vna est immutabilis. necesse est alteram
esse immutabilem ⁊ effectum per ɔsequens. hec mani/
festa est per se. nam si altera est mutabilis reliqua exi/
stente immutabili. possibile est eas discordare. sed im/
possibile est ꝙ predestinatio ⁊ lib. arb. discordent. ergo
cum predestinatio sit causa immutabilitatis. necesse ē
ꝙ li. arb. sit immutabile. ⁊ silr cū totuȝ sit immutabile.
restat g̊ ꝙ necessitatem imponit predestinatio li. arbi.
et saluti. ¶ Item videtur ꝙ predestinatus nullo modo
possit damnari. ⁊ si hoc. tunc necessario saluat̄. ⁊ osten
ditur hac rōne. Ista duo ɔuertūtur esse p̄scitum ⁊ dā/
nari. esse predestinatum ⁊ saluari. sed p̄destinatus non
potest eē prescitus. g̊ non potest damnari. Probatio
medie. quando aliqua duo sic se habent ꝙ impossibile
est vnum alteri succedere. nec possunt simul inesse. si al
terum inest. impossibile est reliquū inesse. sed esse p̄de/
stinatum ⁊ esse prescitum sic se habent ꝙ impossibile ē
simul inesse eidem. impossibile etiam alteruȝ alteri suc/
cedere. s. ꝙ homo primo sit p̄destinatus. ⁊ postea p̄sci/
tus. g̊ cum est predestinatus. nullo mō potest esse p̄sci/
tus. g̊ ⁊c. ¶ Item de omni quod eternum est cuȝ nō est
impossibile est esse. quia impossibile est ꝙ non ens sit
eternum. sed p̄scitus si est. eternaliter est prescitus. g̊ il/
lum qui non est prescitus impossibile est esse prescitū.
sed predestinatus non est p̄scitus. g̊ ⁊c. ¶ Item de eo
quod non est. idem est dicere. hoc posse esse ⁊ posse in/
cipere esse. sed p̄scitum est quid non ens respectu p̄de/
stinati. g̊ idem est dicere predestinatum posse esse p̄sci/
tum. quod posse incipere p̄sciri siue damnari. sed non
potest incipere esse prescitus. g̊ ⁊c. ¶ Contra. p̄desti/
natio diuina nullum facit indigne saluari. g̊ cū digni/
tas in saluando respiciat meritum ⁊ meritum li. arb. g̊
p̄destinatio non tollit arbitrij libertatem ſm ꝙ li. ar. g̊
nec imponit necessitatem. ¶ Itē p̄destinatio nihil au/
fert li. ar. sed tm̄ ponit in eo grām. sed grā nullaȝ infert
li. ar. necessitatem. g̊ cum salus p̄cedat ex li. arb. patet
⁊c. ¶ Item si p̄destinatio imponit necessitatem. g̊ cuȝ
in omni casu ɔtingente necesse est eum qui p̄destinatꝰ
est saluari. g̊ frustra laborat aliquis bene facere. quia si
ue faciat bonum siue malū necesse est eū saluari. ¶ Itē
nullus laudatur in eo quod necessitatis est neq₃ vitu/
peratur. si g̊ necesse est p̄destinatum saluari ⁊ p̄scitum
damnari. neq₃ p̄destinatus laudandus est si saluatur.
neq₃ p̄scitus vituperādus si damnatur. quod est ɔtra
20 statum glorie ⁊ pene. ¶ Rñ. dōm ꝙ p̄destinatio non in
fert necessitatem saluti. nec infert necessitatem li. arbi.
qm̄ predestinatio non est causa salutis nisi includendo
21 merita ⁊ ita saluando li. ar. ¶ Ad intelligentiā aūt ob
iectoꝝ notādum ꝙ p̄destinatio duo importat ⁊ rōnem
p̄sciētie ⁊ rōnē cause. Inq₃tum dicit rōnem cause. non
necessario ponit effectū. q2 nō est cā p necessitatē s₃ per
voluntatem. ⁊ iterū non est tota causa sed cum alia cā
22 ɔtingente. s. cum li. ar. Et regula est ꝙ quotienscunq₃
effectus pendet ex causa necessaria ⁊ variabili. a neces/
saria tanq₃ ab vniuersali. A variabili tanq₃ a pticulari
denominat̄. A variabili. q2 denominatio ē a cā pticu/
lari. ⁊ effectꝰ qui dependet a cā ɔtingente ē ɔtingēs. et
p̄ter rōnem cause importat rōnem p̄scientie. ⁊ p̄scientia
quidem totum includit in cognitōne. quia li. ar. ⁊ eius
coopationem. ⁊ vertibilitatē. ⁊ totum. Et preterea nō
est nisi veri. ⁊ etiam de vero ɔtingente est infallibilis si
cut supra monstratuȝ est in questione de p̄scientia. idō

p̄destinatio infert salutem. ⁊ non p̄t cassari nec discor/
dare a li. ar. ⁊ quia p̄scientia nullum imponit necessita
tem ɔsequenti sed solum ɔsequētie. similiter nec prede
stinatio. ¶ Et hoc patent prima obiecta de necessitate 23
inferendi. impossibilitate cassandi. impossibilitate di/
scordandi. hec em̄ omnia dicunt necessitateȝ ɔsequen
tie solum. quia insunt p̄destinationi non p rōem causa
litatis sed p̄cognitōis. que est ɔcors. certa. ⁊ infallibi/
lis. ¶ Concors. q2 p̄scientia siue p̄cognitio vera. Qui
em̄ cognoscit vere. cognoscit rem p̄sentem esse sicut est
et futuraȝ sic euenire sicut eueniet. Est em̄ veritas ade 24
quatio rei ad intellectū. Est iterum certa. quia indepē
dens. quia nullo mō pendet ex p̄cognito. nō em̄ ſm eiꝰ
existentiā cognoscit. sed ſm exigentiā luminis ⁊ clari/
tatis eterne. in qua nulla cadit dubietas sed certitudo
summa. ⁊ ideo oībus equaliter certa est. Est iteꝝ infal/
libilis. qm̄ est totū posse p̄sciti circūplectens. ⁊ idō in
nullo p̄t falli nec circūueniri. Et est exemplū Boe. in li
bro de ɔso. ꝙ si aliquis aspiceret de loco eminēti circūia
centem regionem vbi est multitudo viarum. quas oēs
simul et vno aspectu videret ambulans p locū suuȝ. q₃
uis possit p diuersas vias ire. non tamē posset visuȝ ei
us latere. p eo ꝙ nullā viam posset ire. quā ille nō vide
ret. si g̊ intelligat̄ vnus esse visus qui posset oēs vias
p̄uidere. ⁊ totū posse euntis. nullo mō quis euȝ p̄ueniē/
tem circūuenire posset. ⁊ talis est aspectus diuine pre/
scientie. quia ab eterno cognouit quod cogitare pote/
ramus vel velle. ⁊ simul cum hoc vidit in quā partem
nostra volūtas ⁊ opatio inclinant̄. ⁊ quia totum posse
et velle ⁊ agere cōplectit̄. ideo non p̄t falli. ⁊ quia p̄de/
stinatio claudit p̄scientiā. hinc est ꝙ ɔcordat cuȝ li. ar.
et non p̄t discordare. ⁊ nō p̄t cassari. ⁊ necessario infert
salutem. sed non necessario efficit. ¶ Ad illud qđ que/
ritur. vtꝝ predestinatus possit damnari. dōm ꝙ sic si/ 25
ne distinctione. quia q₃uis hec possit distingui de re vl
dicto. predestinatū damnari est possibile. sicut hec. al/
bū possibile est eē nigrū. hec tamē non est distinguēda
ſm artem. p̄destinatus p̄t damnari. sicut nec hec. hō al
bus p̄t esse niger. Non em̄ p̄t esse de dicto. cū non sit di
ctum. Propter qđ intelligenduȝ ꝙ ista h₃ tres causas 26
veritatis. p̄destinatus p̄t damnari. sicut hec p̄destina/
tus p̄t esse prescitus. Aut q2 forma predicati p̄t ineē sb/
iecto cū forma implicata vel post formā implicatā vel
sine forma implicata. quocunq₃ em̄ mō p̄dicatū possit
ineē. iudicāda est locutio simplr vera. Et dico ꝙ in ter
tio sensu locutio est vera. predestinatus p̄t esse prescitꝰ
p̄destinatus em̄ p̄t non esse predestinatus. ⁊ necesse est
oēm hoieȝ eē p̄destinatū vel p̄scitū. ⁊ ideo sequit̄ ꝙ pos/
sit esse p̄scitus. ⁊ hoc quidem necessariū est poni. nam
fides dicit ⁊ ratio. sequit̄ g̊ si est p̄destinatus. saluabit̄.
Rursus fides dicit ⁊ ratio. quia istū saluari est contin
gens. ⁊ qui diceret ɔtrariū ⁊ assereret respuēdus esset
ſm omniū iudiciū certū Et iteꝝ ars dicit. ꝙ si ɔsequēs
est ɔtingēs. impossibile est antecedēs esse necessarium
et hoc supra pbatū est p tres regulas. ⁊ qui diceret hu/
ius ɔtrariū totā artem silogist. cā destrueret. cuiꝰ vis
illationis est vt oppositum ɔn̄tis non possit stare cum
antecedēte. Certū est aūt ꝙ oppositū ɔtingentis stat cū 27
necessario. istū g̊ esse predestinatū non est necessariuȝ.
et est necessariū vel ɔtingens vel impossibile. ⁊ non est
impossibile vel necessarium. g̊ est ɔtingens. ⁊ ɔtingēs
p̄t non esse. g̊ iste qui est p̄destinatus p̄t non esse prede/
stinatꝰ. Et hoc quidē credo ꝙ necesse sit poni. h tamen
difficile est intelligi. Potest tamē sic capi. si p̄supponā/
mus quatuor vera. Primuȝ est ꝙ p̄sens diuine eterni/

tatis circũplectiꝛ om̄e tp̄s idem ⁊ vniforme ⁊ hoc dicit
Anſ. in li. de ↄcordia p̄ſciētie ⁊ li. ar. ꝙ ſicut p̄ſens tp̄s
circũplectiꝛ oēm locũ. ⁊ omne qđ in loco eſt. ita p̄ſens
eternitatis omne tp̄s. ⁊ hoc neceſſariũ eſt poni. Q̄uis
nõ poſſumus hoc plene intelligere. Uidem⁹ eñi ei⁹ op
poſitũ eſſe falſũ ⁊ impoſſibile. q̄ꝛ ſi hoc nõ eēt. tũc muta
reꝛ p̄ſens diuine eternitatis Scđm eſt illud ꝙ de⁹ vno
et eodē cognoſcit oīa. ita ꝙ eſt vnica dei cognitio qua
cognoſcit hoc ⁊ qua cognoſcit ei⁹ oppoſitũ. ⁊ h̄ ſupra p
batũ eſt auctoritate ⁊ rõne nõ ſolũ q̄ntũ ad illud ꝑ qđ co/
gnoſciꝛ. ſed etiā q̄ntũ ad actũ diuine cognitōis. Tertiũ
eſt ꝙ cũ dicim⁹ diuinā cognitōem vel volũtatē ordina
ri ad hoc cognoſcibile ⁊ ad aliud. nõ poniꝛ ordo vel re
ſpectus in deo actu. ſed ſolũ ex ꝑte rei create vel cogni
te. ⁊ ille quidē ſicut p̄uiſum eſt nõ poniꝛ in actu ſ; in ha
bitu. nec de p̄ſenti ſed de futuro. Quartũ eſt ꝙ futuꝝ ſb
rõne futuri qđ poniꝛ ſemel eſſe veꝝ. poniꝛ ſemꝑ fuiſſe
veꝝ. ⁊ qđ poniꝛ ſemel eſſe falſũ poniꝛ ſꝑ fuiſſe falſum. ⁊
iđ cũ poniꝛ poſſe eſſe. nõ poniꝛ nec mutari nec incipe.
His p̄ſuppoſitis facile eſt intelligere ꝙ p̄deſtinat⁹ p̄t
eſſe p̄ſcitus. ⁊ ꝙ deus quē p̄ſciuit potuit predeſtinaſſe.
Conſtās eñi eſt ꝙ ſalus iſti⁹ qui p̄ſcitus eſt potuit ab
eterno p̄uideri. cũ poſſit eſſe ſiue fieri in tp̄e. ⁊ ſi potuit
ab eterno ordinari ad diuinā cognitōem ⁊ volũtatem.
p̄t ⁊ nũc. Etenī quia p̄ſens totũ eſt ⁊ nihil trāſit in p̄te/
ritũ. ⁊ nihil factũ eſt qđ ſit neceſſariũ eſſe factũ. hinc eſt
ꝙ ſicut p̄t cogitari vere poſſe ⁊ non p̄deſtinaſſe ab eter/
no. ita etiā ꝙ poſſit nũc in ſuo. ſ. nũc eternitatis non p̄
deſtinaſſe. ⁊ h̄ dic̄ mgr̄ in lr̄a. Act⁹ tñ etern⁹ diuine co/
gnitōis nõ p̄t cogitare nõ fuiſſe. vel ad h̄ futuꝝ cõtin/
gens ordinatũ non eſſe. ⁊ ſi hoc nõ poniꝛ. ñ poniꝛ aliq̄
mutatio in eterno p̄ſenti. q̄ꝛ nulla poniꝛ ſucceſſio. nec
poniꝛ mutatio in cognitōe. q̄ꝛ nõ poniꝛ in deo alia co/
gnitio. nec in ordine ex ꝑte cognoſcētis. q̄ꝛ nõ poniꝛ in
deo ali⁹ ordo. nec in ordine ex ꝑte cogniti. q̄ꝛ ex ꝑte illa
nõ poniꝛ niſi futuꝝ. ⁊ illud cũ nõ eſt. p̄t intelligi eſſe. et
p̄t eſſe futuꝝ ſine mutatione. ⁊ hoc totũ clari⁹ aperiꝛ. ſi
veniam⁹ ad ſignificatōem hoꝝ vocabuloꝝ p̄ſcitus ⁊ p̄
deſtinatus. Predeſtinat⁹ eñi ⁊ p̄ſcitus duo ſũt vocabu
la. ⁊ q̄ntũ ad p̄ncipale ſignificatũ diuinā eſſentiā. q̄ntu;
ad ↄnotatũ importāt futura ↄtingētia. Quātum ḡ ad
p̄ncipale ſignificatũ idem ſũt. q̄ntũ vero ad ↄnotatum.
q̄ꝛ ſunt ↄtingētia q̄ non de neceſſitate inſunt. p̄t vnum
eſſe alteꝝ. Quia vero ↄnotata nõ tm̄ ſunt ↄtingētia. ſ;
etiā de futuro q̄ nihil ponũt actu. poſſunt nõ ineſſe ⁊ i/
eſſe ſine mutatione. Cũ eñi ponunꝛ ineſſe vera de futu/
ro. ponunꝛ ſꝑ fuiſſe ⁊c̄. ſicut p;. ⁊ Anſ dicit. Si dicaꝛ
aliq̄d eſſe futuꝝ de ↄtingenti. ↄſtat ꝙ poſſibile eſt non
eſſe futuꝝ. ⁊ ſi futuꝝ eſt. ſꝑ fuit ip̄m eē futuꝝ. ⁊ iđ hec eſt
vera ſine mutatione ⁊ ſine inceptione. p̄deſtinatus p̄t
eē p̄ſcitus. nulla eñi repugnātia eſt. nec ex ꝑte ſignifica
ti. nec ex ꝑte ↄnotati. ⁊ hoc p; ſi reſoluaꝛ. Senſus eñi ē
Iſte eſt p̄deſtinat⁹. i. iſte eſt a deo p̄cognit⁹. ⁊ ſaluabiꝛ
ꝑ dei gr̄am. Silr̄ iſte eſt p̄ſcitus. ſenſus ē. Iſte eſt p̄co/
gnitus. ⁊ damnabiꝛ ꝑ ſua; culpā. Conſtat eñi ꝙ in di/
uina cognitōe nõ eſt differētia in ſe ſed ſolũ in ↄnotato
cũ ḡ ſaluādus poſſit damnari. p̄deſtinat⁹ p̄t eē p̄ſcitus
ſine aliqua mutatione. Ex h̄ patēt tria obiecta. nam p̄/
mũ ⁊ vltimũ intelligiꝛ in formis que aliq̄d ponũt actu
circa ſubiectũ. ſm vero đ eo qđ eſt eternũ qđ nihil tp̄a/
le ↄnotat. talia aũt nõ ſunt eſſe p̄ſcitum ⁊ eſſe p̄deſtina/
tum. ⁊ ſic patent omnia.

¶ Queſtio II d

Suppoſito ꝙ p̄deſtinatio nõ inferat neceſſitatē lib. ar.
ꝙ nõ poſſit aliter eē. queriꝛ vtꝝ ponat certitudinem in
euentu. ſ. vt nũq̄ aliter eueniat niſi ſicut de⁹ p̄diffini/
uit. Et ꝙ ſic oſtendiꝛ primo auctoritate Ioh. xiij. Ego
ſcio quos elegerim. Et. ij. Thi. ij. Nouit de⁹ qui ſunt
eius. ergo ſi diuina cognitio eſt certa et infallibilis et
fallereꝛ ſi non ſaluarenꝛ illi quos nouit eſſe ſuos certi
tudinaliter. ḡ veꝝ eſt ꝙ ſic euenit ſicut p̄diffiniuit de⁹.
et ſic ⁊c̄. ¶ Itē. j. Ioh. ij. Ex nobis exierũt. ſed ex nobis
non erāt. ponit illud ꝓ ſigno. ſc; ꝙ illud eſt ſignũ ꝙ hõ
nõ fuit electus quādo nõ ꝑſeuerauit in bono finaliter.
ſi ḡ illud ſignũ eſt rectũ. certũ eſt ꝙ oēs p̄deſtinati ⁊ ſo/
li in gratia finaliter ꝑſeuerāt. ⁊ ſi hoc. certum eſt ꝙ ſoli
ſaluanꝛ ⁊ oēs. ḡ certitudo ē i euētu. ¶ Itē Aug⁹. in li.
de bono ꝑſeuerātie. Predeſtinatio eſt p̄ſciētia benefi/
cioꝝ dei ꝑ q̄ certiſſime liberanꝛ quicunq̄ liberanꝛ Si ḡ
liberanꝛ certiſſime. p; ꝙ certitudo ſalutis eſt reſpectu
ꝑſonaꝝ. ⁊ ſic ⁊c̄. ¶ Itē Aug⁹. in li. de correctione ⁊ gr̄a
Cert⁹ eſt numer⁹ electoꝝ. q̄ non p̄t minui nec augeri. ḡ
videꝛ ꝙ certitudo ſit in quodā numero. ¶ Itē h̄ videꝛ
rõne. q̄ꝛ in domo p̄ris ſunt multe manſiones. ſicut di/
ciꝛ Ioh. xiiij. aut ḡ p̄uidit de⁹ q̄ debeāt ibi habitare. aut
nõ. Conſtat ꝙ p̄uidit q̄ debeāt ibi eē. ḡ ſi aliq̄s eoꝝ de/
ſit. aliqua manſio vacua remanebit. ſed h̄ eſt incõueni
ens ⁊ indecens in ciuitate ſuꝑna. ḡ certũ eſt ꝙ q̄libet p̄
deſtinat⁹ locũ ſuũ habebit. ¶ Itē numer⁹ electoꝝ a deo
p̄finitus eſt optima ⁊ decētiſſima rõne ⁊ ꝓportōe. ſi eñi
fecit oīa ordinatiſſime. multo forti⁹ ſuꝑnā ciuitatē. ſed
optima ꝓportio fedaꝛ ⁊ ꝑdiꝛ ꝑ augmētũ ⁊ diminutōem
ḡ ſi non p̄t eē vt ſit ibi defect⁹ ordinis ⁊ ꝓportōis ↄgruē
tis. certitudinaliter tot ſaluabunꝛ ⁊ nõ plures nec pau
ciores qđ de⁹ p̄uidit. ¶ S; ↄtra ꝙ nõ ſit certitudo euē
tus q̄ntũ ad ꝑſonas videꝛ ſic. Apocal. iij. Tene qđ ha
bes ne alius accipiat co. t. Greg. ibi. Dum ali⁹ liberaꝛ.
ali⁹ in locũ eius ſubinduciꝛ. ḡ ſi vnus vendicat ſibi ſlo/
cu; alteri⁹. non euenit ſicut de⁹ ordinauit. immo tota
die ſit tranſmutatio. ¶ Itē ſuꝑ illud Iob. xxxiiij. Con
teret multos. Greg. ibidē. locũ vite aliꝭ cadentib⁹ aliꝭ
ſortiunꝛ ¶ Itē ꝙ nõ ſit certitudo q̄ntũ ad numeꝝ. videꝛ
Lu. v. Rumpebaꝛ rethe. glo. Nõ tot intrāt de iudeis
quot ſunt p̄deſtinati. ḡ pauciores ſaluanꝛ q̄ ſunt p̄de/
ſtinati. ¶ Itē Deutro. j. Addat de⁹ ad hũc numerum
multa milia. glo. ad hũc numeꝝ p̄diffinitũ in dei p̄ſcien
tia qui nouit q̄ ſunt ei⁹. ḡ ſi de⁹ addit ad numeꝝ p̄diffi/
nitũ. nõ eſt certitudo q̄ntũ ad numeꝝ ſaluādoꝝ. ¶ Ite;
ꝙ q̄ntũ ad neutꝝ ſit certitudo videꝛ. intelligam⁹ eñi ab
c eſſe numeꝝ p̄deſtinatoꝝ. d e f numeꝝ p̄ſcitoꝝ. tũc que
ro a ita bene p̄t damnari ſicut ⁊ d. ⁊ ecõuerſo d ita ſal/
uari ſicut a. ḡ nulla eſt certitudo q̄ntũ ad ꝑſonas. Rur/
ſus a p̄t damnari. ⁊ tũc ſolũ remanēt duo. ⁊ d ſaluari ⁊
tũc erũt quatuor. ḡ nulla ē certitudo q̄ntũ ad numerum
¶ Itē hoc ip̄m oſtēdiꝛ deducēdo ad incõueniēs. Si eñi
certũ ē q̄ ⁊ quot ſaluabunꝛ ita ꝙ ſic eueniet ⁊ nõ aliꝛ. ḡ
certũ eſt ꝙ null⁹ p̄deſtinat⁹ damnabiꝛ aliq̄ caſu vl̄ euen
tu. ⁊ null⁹ p̄ſcit⁹ ſaluabiꝛ. ḡ null⁹ debet curare vtꝝ faci
et bene vel male. q̄ꝛ ſi p̄ſcit⁹ eſt. q̄cq̄d faciat in fine dam
nabiꝛ. ſi p̄deſtinat⁹. q̄cq̄d faciat in fine ſaluabiꝛ. ſtult⁹
eſt ḡ q̄ nõ comedit ⁊ letaꝛ ⁊ nõ h; bona in vita ſua. ¶ R̄
dđm ꝙ eſt dicere certitudinem a parte rei euenietis. et
a ꝑte dei p̄ordinātis. Si loq̄mur đ certitudine a parte
rei euenietis. cũ hec dicaꝛ ꝯtra ↄtingētiā. ſic dico ꝙ nõ
eſt maior certitudo in numero electoꝝ q̄ ſit in numero
alioꝝ futuroꝝ ↄtingētiũ. q̄ꝛ pēdet euētus nr̄e ſalutis ⁊
damnatōis ex nr̄i arbitrij libertate. Si aũt loq̄mur de
certitudine a ꝑte dei p̄cognoſcētis. ſic cert⁹ eſt euentus
ſalutis nr̄e certitudine infallibilitatis q̄ꝛ diuina p̄ſciē/
tia nõ falliꝛ. ⁊ iđ euenit vt p̄ſciuit. Cert⁹ etiā ē certitud

ne immutabilitat̃ .q̄ꝛ diuina diſpoſitio ⁊ ordinatio n̄
variat̃ vt mō eligat vnū ⁊ mō aliū. ſʒ q̄ ſemel elect⁹ ē ſꝑ
fuit ⁊ erit. ⁊ nō ali⁹. Rōnes ad ꝑmā ꝑtē inducte ꝓcedūt
de certitudine effect⁹ euēt⁹. nō q̄ꝫtū ad neceſſitatē ſʒ q̄ꝫtū
30 ad infallibilitatē ꝑcognitōis. ⁊ q̄ꝫtū ad inuariabilitatē
eterne ꝑordinatōis. ¶ Ad illō ḡ qd̄ obȳcit̃. q̄ꝫ ali⁹ alte
ri⁹ locū accipit ⁊ coronā. dōm ꝙ loc⁹ eterne mãſionis
et corona retributōis alicui debet̃ ſm reputatiōem iu/
ſticie. alicui ſm ꝑdiffinitōem ꝑſciētie. ⁊ cōtingit ꝙ vn⁹
loc⁹ debet̃ alicui ſm ꝑſentē iuſticiā. eo ꝙ illo cadēte ali⁹
intrat cui debet̃ ſm ꝑdiffinitōeʒ eternā. qn̄ ṽo alicui de/
bet̃ loc⁹ ſm ꝑdiffinitōem eternā. ꝑt q̄dē cadere ⁊ locū ꝑ/
dere. ⁊ ali⁹ q̄ nō ē ꝑdeſtinat⁹ ꝑt acq̄rere. ſʒ tn̄ h̄ nunq̄ꝫ
eueniet. Quia ḡ ꝑſcit⁹ iuſt⁹ frequēter locū eterne man
ſionis ꝑdit quē ali⁹ paris meriti acquirit. et nemo ſcit
vtꝝ ſit ꝑſcit⁹ vel ꝑdeſtinat⁹. iō q̄ꝫuis ſciat ſe eē iuſtū. ti
mere debet ne amittat locū ⁊ ad hūc timorē hortat̃ btūs
Jo. in ꝑdicta autoritate Apocal̃. Et h̄ timor bon⁹ ē oī/
bus ⁊ ꝑſcitis ⁊ ꝑdeſtinat̃. q̄ꝛ humiliat ⁊ ſollicitat. Ecō
tra. certitudo de electōe eleuat in tumorē. ⁊ deꝑmit ī tor
porē. iō ſm ordinatiſſimā diſpoſitōeʒ h̄ factū ē vt nulli
reueleť an ſit ꝑdeſtinat⁹ niſi ſit a deo ꝯfirmat⁹ in bono
vt nō poſſit eleuari ꝑ ſupbiā. vel torpere ꝑ negligētiaʒ.
Patet ḡ ꝙ illa autoritas nō ſignificat mutatōem fieri
in ꝑſciētia. vel aliter euenire q̄ꝫ de⁹ ꝑſcit. ſʒ ꝙ q̄ actualit̃
iuſt⁹ ē. ꝑt locū q̄ dign⁹ ē ꝑdere ꝑdēdo iuſticiā. ⁊ ꝙ q̄ pec
cator ē ꝑt ſibi locū debitū acq̄rere acq̄rēdo iuſticiā. ⁊ h̄
tota die ꝯtingit. Exemplū in veteri teſtamēto manife/
ſtū fuit de ſaule ⁊ dauid in regno. cui ſcʒ ſauli recte po/
tuit dici. Tene qd̄ habes. i. humilitatē ⁊ iuſticiā. ne ali
us accipiat coronā tuā tibi debitā ſm ſtatū ꝑſentē. alȳ
tn̄ debitā ſm diſpoſitōem eternā. Exemplū etiā ē in co
31 ronis. xl. martyꝝ. ¶ Ad illō qd̄ obȳcit̃ de diminutiōe ⁊
augmēto. dōm. ꝙ totū referēdū ē illō ad ſtatū ꝑſent̃ iu
ſticie. Nā illa glo. nō tot intrāt. intelligit̃ tp̄e ꝑmitiue
eccleſie. q̄ꝛ multi intrabunt in tp̄e finalis eccleſie. Silr̃
qd̄ dr̃ ꝙ de⁹ addat ad hūc numeꝝ intelligit̃ iuſtifican/
32 do plures ⁊ vocādo ad fidem. ¶ Ad illō qd̄ obȳcit̃. ꝙ
poſſunt eē plures ⁊ pauciores. ⁊ alȳ q̄ꝫ ſint ꝑſciti. ḡ ibi
nō ē certitudo. dōm. ꝙ nō ē certitudo neceſſitatis. ē tn̄
certitudo. infallibilitat̃. q̄ꝫuis em̄ poſſint eē alȳ ⁊ plu/
res. tn̄ nūq̄ꝫ erūt. ⁊ ſi eēnt. tūc ab eterno ꝑdeſtinati eēnt
33 iō nō ꝑt ibi cadere aliq̄ mutatio. ¶ Ad illō qd̄ obȳcit̃.
ꝙ ſi ita euenit tūc fruſtra laborat ꝑſcitus ⁊ ꝑdeſtinatus
dōʒ. ꝙ illō ē argumētū qd̄ ducit eos in torporē ⁊ impie
tatis excuſatiōeʒ ⁊ iō ꝑmo oſtēdēdū ē eos ſtulte arguere
inferēdo a ſimili. dōo. ſic. De⁹ ꝑdeſtinauit vtꝝ tu debe
as cras viuere an nō. ad q̄d ḡ cōmedis ⁊ bibis. q̄ ſic ar
gueret ⁊ tali rōni ꝯſentiret. argueret̃ dementie. Silr̃ in
ꝓpoſito. Scd̄o reſpōdet̃ argumētādo. tu dicis ꝙ de⁹ ꝑ/
deſtinat ⁊ ego dico ꝙ de⁹ tāq̄ꝫ iuſt⁹ iudex iuſte remune
rat. nullū bonū ḡ irremuneratū. nullū malū impunitū
ḡ null⁹ laborat ſine fructu. null⁹ torpet ſine damno. Et
ꝓpterea dōm ꝙ ꝑdicta argumētatio deficit. ꝓcedit em̄
ac ſi de⁹ ꝑdeſtinaret ⁊ ꝑſciret in euētū oēm. ſʒ nō ꝑdeſti
nat hoīem ad ſalutē niſi ꝑ merita. nec reprobat vt ꝑue
niat in damnationē ſine meritis. ⁊ iō nō ſolū ē nr̃a ſal⁹
ex ꝑte dei ſʒ ex ꝑte nr̃a. ⁊ cū ipe velit oēs ſaluos fieri. et
oībus grām impartiri. ſolū ex nr̃a malicia vel negligē/
tia venit defectus noſtre ſalutis.

Onſequēter q̄ꝫtū ad ſcd̄m articulū q̄rit̃ de diui/
na electione. Et circa h̄ querunt̃ duo. Primo
querit̃ vtꝝ electio ſit in deo eternalit̃ vel ex ꝑte
Scd̄o querit̃ quid ſit electio ſm rem.

¶ Queſtio I e

Q electio in deo ſit eternaliter oſtēdit̃ ꝑmo autoritate
aplī Ephe. j. Elegit nos an̄ m̄di cōſtitutionē vt eſſe/
mus ſancti ⁊ immaculati corā ipo. ¶ Contra. Jo. xiij/
Ego ſcio q̄s elegerim. ſed oēs elegerat tp̄aliter q̄ erant
eius diſcipuli. ḡ nō eſt alia electio in deo q̄ꝫ temꝑalis.
¶ Itē ꝙ electio ſit in deo videt̃ ꝑ rōem. q̄ꝛ oīs agēs di/
ſcrete ⁊ ordinate eſt agens ꝑ electōem. ſed de⁹ eſt hmōi.
ḡ in deo ē ponere electōem. ¶ Itē ꝙ ab eterno videt̃. q̄ꝛ
oīs electio q̄ ē ſpecialiter aliquoꝝ nō tm̄ eſt dilectio ſed
etiā electio. ſed ꝑdeſtinatio dei nō ē omniū hoīm ſʒ ſolū
ſaluādoꝝ. ⁊ ꝑdeſtinatio nō ē ſine dilectōne. ḡ neq̄ꝫ ſine
electione. ſʒ illa ab eterno. ḡ ⁊ iſta. ¶ Sed ꝯtra. Dam̄.
Electio nō cadit in deū. q̄ꝛ diuina natura nō ē poſſibi/
lis ad ignorātiā. ¶ Itē eligere ē alteꝝ alteri ꝑoptare/ ſʒ
de⁹ vult oēs hoīes ſaluos fieri. ḡ videt̃ ꝙ electio nō ſit
in deo. ¶ Itē videt̃ ꝙ ſolū ſit in deo tp̄aliter. electio em̄
nō eēt ſi hō ꝑſtitiſſet. ḡ videt̃ ꝙ lapſus homīs faciat ad
electionē. ſʒ tp̄ale nō facit ad eē eternū. ḡ electio non eſt
eterni ſʒ tp̄alis. ¶ Itē electio ē diſſimiliter entiū. ſʒ oīa
in deo eternaliter ſunt vnū ⁊ ſimiliter. ḡ electio ē reruʒ
exiſtētiū in ꝓprio genere. ſʒ in ꝓprio genere nō ſūt niſi ex
tp̄e. ḡ nec electio. ¶ Itē electio ē ꝑoptatio. ſʒ de⁹ nihil ꝑ
optat alȳ q̄ꝫtū ad intētōem affect⁹. ḡ ſolū q̄ꝫtū ad excel/
lentiā effect⁹. ſʒ effectū nō ē ponere niſi ex tp̄e. ḡ ⁊c. ¶ Itē
in plus ē vocatio q̄ꝫ electio. Multi ṽo ſūt vocati. pau
ci electi. Math. xxij. ſʒ vocatio ē tp̄alis. ḡ videt̃ ſilr̃ ꝙ
electio. Cōſequēter ḡ cū vocatio ſit tp̄alis. ꝑdeſtinatio
ṽo eterna. q̄rit̃ vn̄ h̄ ē ꝙ electio ⁊ tp̄alis ē ⁊ eterna. ¶ R̃o 34
dōm ꝙ electio dr̃ duplr̃. Uno mō ꝓut dic̃ dilectiōeʒ cū
diſcretōe ſolū. Alio mō vt dic̃ dilectionē cū diſcretiōe
ꝑcedēte. ⁊ de liberatōe ⁊ inq̄ſitōe. Et ꝑmo mō eſt in deo.
ſcd̄o mō ī creatura ī q̄ cadere ꝑt ignorātia. ⁊ h̄ ſcd̄o mō
loquit̃ Dam̄. ¶ Ad illō qd̄ obȳcit̃ ꝙ volūtas dei ⁊ dile/ 35
ctio ē ſine diſcretōe. dōm ꝙ ē volūtas antecedēs. ⁊ ꝯſe
quēs. Antecedēs. q̄ vult q̄ꝫtū in ſe ē. ꝯñs. q̄ vult cū ꝑ/
ſciētia nr̃e ſalut̃. ⁊ ꝑma q̄dē ē omniū. ſcd̄a ṽo n̄. Scd̄m
hūc modū ē dilectio duplex. Una q̄ reſpicit volūtateʒ
antecedētē. ⁊ hac diligit oēs. ⁊ alia q̄ reſpicit ꝯſequētē.
et hac diligit oēs ſaluādos ⁊ hec ē electio. ¶ Ad illō qd̄ 36
obȳcit̃ ꝙ electio nō eēt niſi hō n̄ peccaſſet. dōm ꝙ ē ele/
ctio q̄ eligit̃ ⁊ ſeꝑatur bon⁹ a malo. ⁊ ē electio q̄ ſeꝑatur
melior a min⁹ bono. h̄ ſcd̄a eēt ſi hō n̄ peccaſſet. ꝑma āt
n̄ eēt ſi hō n̄ peccaſſet. n̄ q̄ꝛ lapſus aliq̄d faciat ad rōem
eligēdi ſʒ ꝑuiſio lapſus. ⁊ q̄ꝫuis lapſus hoīs fuerit tp̄a
lis. ꝑuiſio tn̄ ei⁹ fuit eterna. ¶ Ad illō qd̄ obȳcit̃ ꝙ ele/ 37
ctio ē diſſimiliū entiū. dōm ꝙ ſic̃ dilectio duplex ē q̄dā
q̄ oritur ꝯſideratōe bonitatis. q̄dā q̄ ē ꝑncipiū bonitat̃
Sic electio duplex ē. Quedā q̄ cauſat̃ a diuerſitate ⁊ ꝑe
minētia eligibiliū. ⁊ h̄ ꝯſequit̃ eligibilia. vt electio hūa
na. Quedā q̄ ē rō diuerſitat̃ in eligēdo vt diuina. ⁊ hec
ē diſſimiliū. n̄ q̄ ſūt ſʒ q̄ futura ſūt. ⁊ tal̄ ꝑcedit ⁊ ē eterna
Niſi em̄ eēt diuina electio. oēs eſſem⁹ reprobi ⁊ mali. ⁊
ſic ꝑʒ illō. ¶ Ad illō qd̄ obȳcit̃ ꝙ electio ē ꝑoptatō. dōʒ
ꝙ ꝑoptatio rōe maioritat̃ effect⁹ ꝑt eē duplr̃. aut ꝑ mo 38
dū approꝑatōis. aut ꝑ modū diſpoſitōis ⁊ ꝑordinatōis
Per modū approꝑatōis ponit effectū ī actu. ꝑ modū ꝑ/
ordinatōis ⁊ diſpoſitōis ponit in potētia tm̄. ⁊ ſic̃ di/
ſpoſitio ē eterna. ita ⁊ ꝑoptatio. ¶ Ad illō qd̄ obȳcit̃ d̄
vocatione ꝙ ſolū ē tp̄alis. dōm ꝙ vocatio dic̃ actuʒ vt 39
exteriorē. electio dic̃ actū vt interiorē. ꝑdeſtinatio dicit
actū vt anteriorē. Qm̄ ḡ act⁹ vt exterior ꝯnotat effectū
vt exteriorē. iō vocatio ſolū ē tp̄alis. Rurſus qm̄ act⁹
vt anterior n̄ hʒ rōnē initiādi. iō ꝑdeſtinatio ē ſolū eter
na. Sʒ qm̄ act⁹ interior ꝑ manifeſtatiōem fit exterior.
hinc ē ꝙ electio ē eterna ⁊ tp̄alis. Qd̄ ḡ obȳcit̃ de voca/

tione ꝙ in plus ē. ğ ꝓoꝛ. dōm ꝙ ꝓoꝛ ē ẜm rōem intelligē
di tāq̃ cōmunioꝛ. ſʒ ñ q̃ƺtū ad oꝛdinē durādi. nō em̄ est
ſupius eēntiale ſʒ effectu ꝯñs. ⁊ ſic patet oīa.

¶ Questio. II f

Quid ſit electio. ⁊ ꝙ ſit idē qd̄ p̄destinatio videt̄. Ma
giſter dicit in lr̄a. Cū aūt p̄destinatio ſit electio q̄ deus
elegit quos voluit ante mūdi ꝯstitutionē. ¶ Itē rōne
videt̄. q2 oīs p̄destinatus est elect⁹. ⁊ oīs elect⁹ p̄desti/
natus. ğ p̄destinatio est electio. cū ꝑ ſe p̄dicent̄ adinui/
uicē. ¶ Itē quoꝝ oppoſita ſunt eadē. ipa ſunt eadē. ſed
oppoſitū electōnis ē repꝛobatio. ⁊ hec ē oppoſitū p̄desti
natōis. ğ ⁊c̄. ¶ Cōtra. quecūq̧ ſunt diuerſoꝝ ipa ſunt
diuerſa. ſed p̄destinatio ē ſolū bonoꝝ. ⁊ omniū ſaluan/
doꝝ. ⁊ aliquoꝝ damnadoꝛuʒ. ğ ⁊c̄. Pꝛobatio minoꝛis
Joh. vj. Nōne duodecim vos elegi ⁊ vn⁹ ex vob̄ dia/
bol⁹ ē. Si tu dicas ꝙ illd̄ intelligit̄ de electōe tp̄ali. Cō
tra. electio tp̄alis ſignū ē eterne. aut ğ ꝯcoꝛdāt. aut est
ſignū falſuʒ. ¶ Itē ſi nūq̄ƺ eēt aliq̄s mal⁹ eēt p̄destinatio
ſʒ nō eēt electio ẜm h̄ ğ alid̄ obiectū reſpicit electio. ali/
ud p̄destinatio. ğ nō ſunt oīno idē. ¶ Itē agēs ẜm ꝓpo
ſitū dicit̄ agēs ꝑ electōem. ⁊ nō dicit̄ agere ẜm p̄destina
tiōeʒ. ğ differt p̄destinatio ⁊ electio. Querit̄ ğ q̄ ſit dif/
40 ferētia. ⁊ qd̄ ſit ꝑus ẜm rōem intelligēdi. ¶ R̄⁹. dōm. ꝙ
electio tripl'r dr̄. Est em̄ electio ẜm affectōem dilectōis
et ẜm effectū finalis gratificatōis ⁊ ẜm statū p̄lationis
Pꝛima ē eterna ⁊ ē ideʒ qd̄ p̄destinatio. Scd̄a ē tp̄alis
et ſignū ꝑme ineffabile. Tertia ſil'r tp̄alis. nec ē effect⁹
nec ſignū eterne electōis. Multi em̄ p̄ſciunt̄ mali ⁊ re/
41 pꝛobi. ⁊ vtinā nō ſint plures mali q̄ƺ boni. ¶ Ad illud
ğ qd̄ obĳcit̄ de verbo dn̄i Joh. vj. dōm. ꝙ intelligit̄ de
electione p̄latōis. ⁊ hec nō est tm̄ bonoꝝ. nec omniū bo
noꝝ. ⁊ iō vere pʒ ꝙ nō ē idē qd̄ p̄destinatio. Et qd̄ obĳ/
cit̄ ꝙ est ſignū. dōm. ꝙ nō ē ſignū certū. nec de⁹ dat pꝛo
42 ſigno. ⁊ stult⁹ est q̄ huic ſigno credit. Sʒ electio ẜm effe
ctū finalis gratificatōis hec ē ſignū certū ſimpl'r. ſʒ nō
est certū nob̄. ⁊ h̄ differt a vocatione. q2 multis datur
grā q̄ nō ꝑſeuerāt. iō dicunt̄ vocati. ſʒ nō electi. ⁊ d̄ his
dr̄ Math. xxĳ. Multi ſunt vocati. pauci vero electi.
43 ¶ Ad illd̄ qd̄ obĳcit̄ ꝙ electio reſpicit malū ⁊ cōuenit
omni agēti a ꝓpoſito. nō ſic p̄destinatio. Notādū ꝙ in
deo idē ſunt ꝓpoſitū p̄destinatio. ⁊ electio ẜm rem. tamē
differūt ẜm rōem intelligēdi. Nā ꝓpoſitū ſimpl'r dicit
volūtatē faciēdi aliq̄d. Ille em̄ dicit̄ ꝓponere. q̄ firmit̄
vult facere aliq̄d. Electio ꝟo ⁊ p̄destinatio addunt ſu/
pꝛa ꝯceptōem. ſed different̄. q2 p̄destinatio addit oꝛdi/
nē ⁊ directōem in finē. ſʒ electio diſcretōeʒ ſiue ſeꝑatō/
nem a ſuo oppoſito. Vñ ꝓpoſitū dicit firmā volūtatis
ꝯceptōem. p̄destinatio cū ꝯceptōe dicit p̄oꝛdinatiōeʒ ⁊
electio quādā diſcretōeʒ. Scd̄m ğ h̄ pʒ ꝙ ꝓpoſitū ē ꝑus
ẜm rōem intelligēdi. ⁊ deinde electio. q2 ꝑus ē intelligē
dū aliq̄d ſeꝑari a malo ſiue a malicia q̄ƺ dirigi in fineʒ.
44 et ſic pʒ diuerſitas ⁊ oꝛdo. Et ex h̄ pʒ illud qd̄ vltimo
querit̄ q̄re agēs a ꝓpoſito nō ſp̄ dicit̄ agere ẜm p̄destīa/
tōeʒ ſicut ẜm electionē. q2 oīs agēs a ꝓpoſito deliberās
alterā ꝑtē ꝯdictiōis p̄accipit iō oīs tal' dr̄ eligere. ñ oīs
agēs ſic oꝛdinat effectū ī finē. ſʒ vt plurimū ſeipʒ. Pꝛede
stīare āt ē p̄oꝛdīare alteꝝ ī finē. ⁊ h̄ q̄dē cōpetit deo ꝓpꝛie
⁊ iō pʒ illd̄. Pꝛedestinatio em̄ tria ꝯnotat. ſ. p̄oꝛdinatū
⁊ h̄ ē hō. ⁊ rōeʒ p̄oꝛdinādi ⁊ hec est grā. ⁊ rōnem finis ⁊ h̄
est gloꝛia. ⁊ ſic ſunt tria. ſcʒ qd̄. ⁊ ꝑ quod. ⁊ ad quod.

Onſequēter est questio de tertio articulo. ſ. de
repꝛobatōe. Et cū ea q̄ dicta ſunt de p̄destinatō
ne eterna. ſunt dicēda vel aptari poſſūt repꝛo/
bationi. q̄rit̄ ſpetialiter de obduratōe q̄ ē ei⁹ ꝯnotatum
de qua duo querunt̄. Pꝛimū est vtrū ſit pena vel culpa

Scd̄m vtrum obduratio ſit a deo.

¶ Questio I g

Q aūt obduratio ſit pena ſic oſtendit̄. Sup illd̄ Ro/
ma. ix. Cuius vult miseret̄ ⁊c̄. glo. Aug⁹. Obduratio
est nolle miſereri. ſʒ nolle miſereri nō ē culpa ſed pena.
ğ ⁊c̄. ¶ Itē ibidē. Miſeret̄ ẜm grām q̄ gratis dat̄. ob/
durat aūt ẜm iudiciū qd̄ meritis reddit̄. ſed ꝯstat ꝙ nō
reddit̄ bonis meritis. ğ malis. ſʒ qd̄ malis meritis red
dit̄ est pena. ğ obduratio est pena. ¶ Iteʒ h̄ ip̄m videt̄ 45
rōe. q2 in h̄ differt culpa ⁊ pena. q2 culpa est affectio vo
lūtaria. pena est affectio inuolūtaria. ſʒ obduratio coꝛ/
dis est inuolūtaria. q2 null⁹ vult dehabilitari ſiue ob/
durari. ğ ⁊c̄. ¶ Itē ſicut ſe hʒ excecatio ad intellectum
ſic obduratio ad affectū. ſed excecatio dicit penaʒ non
culpā. ğ ⁊ obduratio. ¶ Cōtra. ſup illd̄ Ro. ĳ. ẜm du/
ritiā ⁊c̄. Induratio est ꝑſeueratio mētis in malicia ꝑti
naci ꝑ quā fit hō impenitēs. ſed hoc dicit culpam. ğ ⁊c̄.
¶ Itē Aug⁹ de p̄destinatōne ſāctoꝝ. Obduratio nihil
aliud est q̄ƺ dei obuiare mādatis. ſed obuiare mādatis.
dicit inobedientiā. ſed pctm̄ vt dicit Ambꝛo. nihil ali
ud est q̄ƺ p̄uaricatio legis diuine. ⁊ celestiū inobediētia
mandatoꝝ. ğ obduratio dicit pctm̄. ¶ Itē rōne videt̄.
q2 nulla pena tp̄alis ẜm ꝙ hmōi oppoīt̄ grē gratificā
ti. ſʒ obduratio opponit̄ grē gratificanti. ⁊ maxime grē
finali. ğ obduratio nō est pena ſʒ culpa. ¶ Itē in h̄ est 46
differētia int̄ penā ⁊ culpā. q2 vt dic̄ Aug⁹. Pena ē ma
lū qd̄ patimur. culpa ꝟo malū qd̄ agim⁹ ſʒ obduratōeʒ
vnuſq̄ſq̧ facit ſibi. ſicut dicit Aug⁹. in lib. grā ⁊ libe.
ar. Indurauit de⁹ pharaonē iusto iudicio. ſʒ ip̄e ſe lib.
ar. Et ꝙ obduratio ſit a nobis pʒ. q2 in pſ̄. diſuadetur
Nolite obdurare coꝛda vr̄a. ğ ⁊c̄. ¶ R̄⁹. dōm ꝙ obdu/ 47
ratio in ſpiritib⁹ est tranſlatiue dicta ab obduratōe in
coꝛꝑibus. In coꝛꝑibus aūt duriciā ſequit̄ triplex ꝓꝑe
tas. q̄ƺuis inſit coꝛꝑi ꝑ eandē naturā. ñ ſic ſpiritui. Du
rū em̄ est qd̄ est inhabile ad ſuſcipiēdū. est stabile ad ꝑ/
manendū. est iteꝝ foꝛte ad repellādū ſiue reſistendum.
Scd̄m hūc triplicē modū coꝛ obdurari dr̄ tripl'r. Pꝛi/ 78
mo mō dr̄ coꝛ obdurari ex h̄ ꝙ est ihabile ad impꝛeſſio/
nē grē ſuſcipiēdā. ⁊ h̄ mō ſonat in paſſionē. ⁊ ē pena cō
ſequēs culpā. Scd̄o mō dr̄ coꝛ obduratuʒ qd̄ ē in pctō
stabilitū. qd̄ ē multū cōpactū ad amoꝛē peccati. ⁊ h̄ mō
obduratio ē pctm̄ cū diſpoſitōe. ſiue diſpoſitio peccati
p̄cedētis. Tertio mō dr̄ coꝛ obduratū coꝛ rebelle quod
vult deū ⁊ ei⁹ mādata ⁊ grām impugnare. ⁊ h̄ mō ē ſpe
ciale peccati gen⁹. ſ. pctm̄ in ſpm̄ ſctm̄. ⁊ ẜm illū moduʒ
triplicē diuerſe autoꝛitates ꝓcedūt de obduratiōe q̄ vi
dent̄ ſibi obuiare. ſʒ diuerſis vĳs ꝓcedunt ẜm membꝛa
distinctōis p̄dicte. Cōcedēdum est ğ ꝙ obduratio vno
mō ē pena. ꝯcedendū nihilomin⁹ ꝙ alĳs modis est cul
pa ſiue diſpoſitio culpe. ¶ Ad illd̄ ğ qd̄ obĳcit̄. ꝙ pena 49
grē nō repugnat ⁊ etiā ſonat in paſſionē. dōʒ ꝙ triplex
ē pena. Est ei q̄dā pena inflicta. q̄dā ꝯtracta. q̄dā acta.
Pena inflicta ſimpl'r ē paſſio ⁊ nō repugnās grē. vt fa
mes. ſitis ⁊ egritudo. Pena ꝯtracta ē fames ⁊ ꝯcupi/
ſcētia. ⁊ hec q̄dē paſſio ē. ⁊ iō pena. ſʒ tm̄ īclinat ad actō
nē malā. ⁊ iō grē repugnat. nō q̄ƺtū ad ſb̄stantiā ſʒ q̄ƺtū
ad inclinatōem. Pena acta ē ſicut obduratio ⁊ gratie
expulſio. ⁊ hec q̄dē pena ē. q2 paſſio ē. ſʒ q2 ex mala actō
ne ſiue ex peccato ē. ⁊ illd̄ cōcomitat̄ inſeꝑabilit̄. iō op/
ponit̄ grē. ⁊ ita pʒ ꝙ nihilomin⁹ ē pena ⁊ paſſio. Quā/
uis em̄ ꝯtingat ꝑ ꝓpꝛiā actioneʒ. nihilomin⁹ pena ē. ſic
pʒ in ſcabioſo q̄ in ſcalpādo ſe delectat. ſed postea ſen/
tit in carne ardoꝛem.

¶ Questio II h

Vtꝝ obduratio ſit a deo. ſiue ſit effect⁹ dei repꝛobantꝭ.

Et ꝙ sic vr̄. Ro. ix. Cui⁹ vult miseret̄. ⁊ quē vult indu
rat. ſʒ idē ē aliq̄d fieri deo autore ⁊ deo volēte. ſi g̊ obdu
ratio ē deo volēte. g̊ ⁊ deo autore. ¶ Itē ibidē ē glo. obdu
ratio ē nolle misereri. aut g̊ h̄ ē p̄dicatio ꝑ cām. aut ꝑ in/
herētiā. aut ꝑ eēntiā. Nō ꝑ inherētiā vl' eēntiā. in deo eī
ē volūtas miserēdi. nec tn̄ obduratio. g̊ ē dictū ꝑ cām.
ſʒ de⁹ n̄ vult misereri aliquoꝝ vt p̄scitoꝝ vt dic̄ Aug⁹.
g̊ ab ip̄o ē eoꝝ obduratio. ¶ Itē sup illō Exo. iiij. Ego ī
durabo cor ei⁹ dic̄ Aug⁹. Indurauit de⁹ pharaonē iu/
sto iudicio. g̊ ſm h̄ fuit iustū pharaonē īdurari ſʒ om̄e
iustū a sūma iusticia ꝓcedit q̄ de⁹ ē. g̊ ⁊c̄. ¶ Itē rōne vi
det̄. q̄ꝛ oē qō ē aliq̄d ē a deo. obduratio ē aliq̄d. g̊ ſm id
qō ē. ē a deo. Q̄ sit aliq̄d pʒ. q̄ꝛ duꝝ dic̄ naturalē potē/
tiā. ſʒ molle dic̄ impotētiā. g̊ ſi mollicies ē ⁊ in corpori
bus ⁊ spiritib⁹. ē aliq̄d qō hʒ deū cām. pʒ ⁊c̄. ¶ Itē q̄ /
cūq̄ʒ hʒ curā alicui⁹ si ꝑmittit eū malefacere cū possit ꝓ
hibere. vel ꝑire cū possit adiuuare. nō incōuenienter dr̄
cā sui maleficij vel peccati siue mali. Vn̄ plat⁹ q̄ subdi/
tos nō corrigit. cā dr̄ maloꝝ in subditis. Silr̄ q̄ hʒ vn̄
pascat fame morietem ⁊ n̄ pascit. cā ē mortis ei⁹. si g̊ de⁹
p̄t ꝓhibere vt affect⁹ nr̄ durescat. ⁊ p̄t pascere vt n̄ defi
ciat. ⁊ n̄ fac̄. vr̄ ꝙ sibi sit rō ⁊ cā induratōis attribuēda
¶ Itē philosophus dat maximā. si aliq̄d ē cā alicui⁹ ⁊
oppositū ē cā oppositi. vt si hr̄e pulmonē ē cā respirādi.
n̄ hr̄e ē cā n̄ respirādi. ſʒ velle misereri ē cā gratificatōis
g̊ nolle misereri ē cā obduratōis. ¶ Itē si aliq̄d ꝑ sui p̄/
sentiā cā ē alicui⁹. ꝑ sui absentiā est cā oppositi. hec alia
maxima ē philosophi. g̊ si de⁹ ꝑ sui p̄sentiā ē cā mollifi/
catōis cordis. ꝑ sui absentiā ē cā obduratōis. ¶ Iteʒ si
aliq̄ duo sunt oīno similia. aut ꝓprietas aliq̄ non inest
vni q̄ n̄ inest alij. aut si inest. aliūde inest. Ponant̄ aūt
h̄ duo paruuli Jacob ⁊ Esau. de⁹ vnū obdurat vt esau.
alteꝝ n̄ obdurat vt Jacob. g̊ cū sint sil'es oīno q̄ ad na/
turā. ⁊ q̄ʒtū ad merita. aliūde venit obduratio. ſʒ n̄ est
dare nisi a deo. g̊ ⁊c̄. Si tu dicas ꝙ a diabolo. Cōtra.
esto ꝙ diabol⁹ nullo mō se intromittat. nihilomin⁹ iste
obdurabit̄. ¶ Itē oīs effect⁹ siue positiuus siue defecti
uus hʒ cām ꝓximā ⁊ immediatā. q̄ro g̊ q̄ sit cā obdura/
tōis ꝓxima. aut em̄ culpa originalis. aut actualis. aut
vsus liberi ar. vl' aliq̄ō aliō. Non culpa originalis. q̄ꝛ
tunc oēs obdurarent̄. Silr̄ nec culpa actual'. q̄ꝛ tūc oīs
actualit̄ peccās obduraret̄. Nec vsus liberi arbi. quia
obduratio vt ē ꝯnotatū reprobatōis. ē in ꝑuulis in q̄/
b⁹ n̄ ē vsus li. ar. restat g̊ ꝙ volūtas dei sit cā. ⁊ h̄ vr̄. q̄ꝛ
ea posita ponit̄ effect⁹. Si em̄ de⁹ nō vult isti⁹ misere/
ri. necesse ē eū obdurari. ¶ Cōtra. Jo. vj. Oīs q̄ venit
ad me n̄ eijciā eū foras. g̊ ꝑatus ē de⁹ oēs cōplecti. g̊ de
fect⁹ illustratōis n̄ venit ex ꝑte dei. ſʒ ex ꝑte nr̄a. ¶ Itē
Apoca. iij. Ecce sto ad ostiū ⁊ pulso. si q̄s mihi aperue
rit introibo ad eū ⁊c̄. Sʒ si peregrin⁹ volēs hospitari n̄
recūbit in domo. n̄ ē cā ex ꝑte sui. ſʒ solū ostiarij. g̊ silr̄ et
obduratōis n̄ ē cā. nisi q̄ n̄ recipit deū pulsantē. ¶ Iteʒ
Aug. sup illō Jo. Lux in tenebris lucet dic̄. Sicut ce/
co posito in sole ē p̄sens lux. ⁊ ip̄e absens ē luci. sic ī om̄i
iniq̄ q̄ cec⁹ ē corde p̄sens ē sapiētia. ⁊ ip̄e ē absens si g̊ bo
nū ē sil'e. cū cecitas siue p̄uatio act⁹ vidēdi n̄ sit a sole pʒ
ꝙ nec obduratio ē deo. ¶ Itē Ans. Nō iō n̄ hʒ bō graʒ
q̄ꝛ de⁹ n̄ dat ſʒ q̄ꝛ bō n̄ accipit. g̊ n̄ debet dici obduratio
eē a deo ¶ Itē rōne vr̄. q̄ꝛ optimi ē optima adducere. ſʒ
50 obduratio ē pessimū int̄ oīa mala. g̊ ip̄am n̄ efficit de⁹
q̄ ē optim⁹. ¶ Itē obduratio aīe reddit aīam impotētē
ad bonū. g̊ ē defect⁹. ſʒ defect⁹ aut n̄ hʒ cām. aut si hʒ. hʒ
cām deficiētē. de⁹ aūt nulli⁹ ē cā deficiēs. g̊ obduratio
nullo mō ē a deo. ¶ R°. dōm. ꝙ obduratio īquātū pe/
na ē dicit aīe ineptitudinē. ⁊ ita dicit defectōem pena/
lē. ⁊ pena oīs inquātū talis. ē iusta ⁊ ordīata. iō dic̄ de/
fectū ordinatū. inq̄ntū g̊ defect⁹ ē. n̄ hʒ cām nisi deficiē/
tem. hec aūt nō ē deus. q̄ꝛ de⁹ nō est causa deficiēs. ſʒ li.
ar. destitutū. inq̄ʒtū v̄o ordinatū habet cām merētem. s.
ip̄am culpam. ⁊ cām ordinantē. s. retribuentē diuinaʒ
iusticiā. Ille ergo tres autoritates Apl'i. Aug. ⁊ glo/
se ⁊ consimiles q̄ dicunt deū obdurasse aliquē intelligū
tur q̄ʒtum ad rationē ordinis nō q̄ʒtum ad rationē defe
ctus. q̄ꝛ ꝑ compationē ad defectum solum comparatur
in ratione ꝑmittentis nō efficientis. Et est exemplum.
sicut si aliquis esset dignus fame ꝑire. ⁊ alius posset eū
pascere. et iusto iudicio nollet eum pascere. si quereret̄
q̄ fuit in isto causa mortis. rn̄detur ꝙ defectus cibi. ille
v̄o nō diceret̄ occidisse ſʒ ꝑmisisse. Si rursus quereret̄
vtrum iste iuste fecerit. diceretur ꝙ sic. cū tn̄ nihil fece/
rit. q̄ꝛ ip̄m n̄ facere. ordinatū nō fuit autoritate eius ad
merita illius. ⁊ per ꝯsequēs ille ordinatus est in pena
sibi debita. ꝑ hunc modū est intelligendū in proposito.
¶ Ad illō g̊ qō obijcit̄ ꝙ obduratio dicit positionem. 51
dōm ꝙ in corporibus dicit positionem. quia per natu
ram suam nata sunt sibi resistere. sed in spiritibus di/
cit defectum. quia de naturali aptitudine spūs debet eē
habilis ad susceptionē influentie diuine. Unde habili
tas talis est potētie ⁊ habitus. sed econtra obduratio ⁊
ineptitudo est per modū p̄uisionis. ¶ Ad illud quod 52
obijcitur ꝙ qui permittit subditum perire est causa ⁊c̄.
dōm ꝙ veꝝ est si tenet̄ ⁊ debeat facere. sed si nō tenetur
nec debet hoc facere. immo magis ꝯtrarium. nullate/
nus p̄t illi imputari ꝑiculū. sed iusticie. ⁊ ita est in deo.
¶ Ad illud qō obijcit̄ ꝙ si aliquid est causa alicuius 53
ꝙ oppositum est causa oppositi. dōm. ꝙ illud tenet in
naturalibus et necessarijs. sicut in habere pulmonem
et non habere. ⁊ respirare ⁊ non respirare. nō aūt hʒ lo
cum in volūtarijs sicut dicit Ans. Causa auteʒ quare
iste habet gratiaʒ est quia deus dat. Causa quare non
habet est. quia non accipit. ¶ Sed ista solutio non vr̄
cōpetens. qm̄ si maxima phi bona est. necesse est ꝙ tene
at in omni materia Et ꝓpterea est dōm ꝙ ip̄e loquitur
de causa ꝓxima ⁊ immediata. ⁊ que ē tota cā nō exigēs
aliā. ⁊ in om̄i tali tenet. sed q̄ʒuis volūtas dei sit cā ef/
ficiēs gratificatōis. tn̄ ad salutē ꝯcurrit li. ar. vt cōsen
tiens. q̄ꝛ g̊ ista duo ꝯcurrūt quodlibet hoꝝ potest cau
sare defectū. ⁊ nō causat diuina volūtas que ē liberalis
sima. sed causat li. ar. qō q̄ʒuis non possit neq̄ʒ sufficiat
efficere. p̄t tn̄ esse deficiēs causa que sufficiens est ad de
fectuʒ. effectus em̄ in bonis facilius est destruere q̄ʒ cō
struere. ¶ Ad illud quod obijcitur de absentia. dōm. 54
ꝙ cū absentia alicuius est malū. aut ille est causa sue ab
sentie. aut nō. Si ille est cā sue absentie. dr̄ ꝑ ꝯn̄s eē cā
eius qō incurrit̄ ex absentia. Si aūt ip̄e non est cā. i m/
mo q̄ʒtum est de se semꝑ paratus est presens esse. tūc re/
uera nullo mō dicendus est causa. sed illud rōne cuius
iuste se absentat. iō vere nr̄m pctm̄ ⁊ non deus. pecca
ta em̄ nostra diuiserūt inter nos ⁊ deū nr̄ʒ. ⁊ sunt quasi
nubes densissime. auferētes nobis illustrationem gr̄e.
¶ Ad illud quod queritur que sit causa efficiens rōne
cuius insit. dōm ꝙ cā est li. ar. meritoriū. ⁊ peccatuʒ si/ 55
ue originale siue actuale. Causa v̄o deficiēs que ponit
defectuʒ est li. ar. deficiens. ⁊ in defectu suo permanēs
siue quia ip̄m negligit. siue quia peccat̄ exigētibus ali
us non succurrit. quia vero duobus existētibus simili
bus p̄t alter habere subleuantē alter non. ideo vnus ob
duratur ex se. alter vero subleuat̄ ab alio. ⁊ ꝑ hūc moduʒ
intelligendū est in iacob ⁊ Esau. Esau em̄ iacuit ꝓpria
infirmitate. sed iacob releuatus e[illegible] virtute.

Utrū p̄destiatio ⁊ reprobatio sint ex meritꝭ nr̄is·

Si aūt q̄rim⁹ meritū obduratōis ⁊ miscđie· Supra egit mgr̄ de cāūlitate actiua p̄destinatōis et reprobatōis· In hac pte inq̄rit de cāūlitate passiua· vtꝝ·s·p̄destinatio ⁊ reprobatio habeāt in nob cau saꝫ meritoꝛiā· Et h̄ quidē p̄ncipaliter intēdit in ista distinctōe· q̄ duas hꝫ ptes· In p̄ma mgr̄ inuestigat p̄ncipale ꝓpositū· In scđa mouet quādā questionē q̄ ex p̄cedentib⁹ hꝫ oꝛtū·s· vtꝝ de⁹ desinat aliq̄d scire vel p̄scire· Ex cui⁹ manifestatione patefacit diuine sciētie interminabilitatē· ibi· Preterea ꝯsiderari opoꝛtet· Prima ps q̄tuoꝛ hꝫ ptes· In p̄ma mgr̄ determiat veritatē ostēdens ꝙ reprobatio hꝫ cām meritoꝛiā q̄ꝫtū ad ꝯnotatū qđ ē obduratio· nō sic p̄destinatio q̄ꝫtū ad ꝯnotatū qđ est gratificatio· In scđa ꝟo mgr̄ remouet quandā opinionē q̄ posset hoīeꝫ ducere in erroꝛē· ibi· Opinati sunt tn̄ q̄dā· In tertia remouet ei⁹ defensioneꝫ· ibi· His tn̄ aduersari videt̄ ⁊c̄· In quarta remouet p̄sumptuosam in hac questione inq̄sitōem ostēdēs aliq̄s volētes reddere rōem de h̄ ꝓfundo diuine p̄destinatōis lapsos eē in ꝓfundū erroꝛis· ibi· Multi ꝟo de isto ꝓfundo q̄rentes reddere rōeꝫ ⁊c̄· Silr̄ scđa ps ī q̄ determinat mgr̄ questionē· vtꝝ de⁹ desinat aliq̄d scire vel p̄scire· ⁊ silr̄ est questio· vtꝝ desinat aliquē p̄destinare· ptes hꝫ duas· In p̄ma determinat de p̄sciētia ꝙ ꝯtingit desinere aliq̄d p̄scire· In scđa ꝟo determinat de sciētia· ibi· De sciētia aūt aliter dicim⁹· vbi dicit ꝙ de⁹ nihil desinit scire· etī vtraq̄ꝫ pte p̄mo mouet questionē· scđo determinat.

¶ Reprobatio hꝫ cām meritoꝛiā q̄ntū ad ꝯnotatū qđ ē obduratio· p̄destinatio ꝟo ñ sic q̄ꝫtū ad cōnotatū quod est graficatio· a

Si aūt q̄rim⁹ meritū obduratōis ⁊ mīe obduratōis meritū inuenim⁹· miscđie aūt meritū ñ inuenim⁹· q̄ꝛ nulluꝫ ē mīe meritū· ne gr̄a vacuet̄ si ñ gratis donet̄· ꝟ meritꝭ reddat̄· Miseret̄ itaq̄ꝫ ꝟm gr̄am q̄ gratꝭ dat̄· obdurat aūt ꝟm iudiciū qđ meritꝭ reddit̄ Un̄ dat̄ intelligi vt sicut reprobatio dei ē nolle misereri ita obduratio dei sit nō misereri· vt ñ ab illo irroget̄ aliq̄d q̄ fit hō deterioꝛ· ꝟ tm̄ q̄ fit melioꝛ ñ erogeī· Ex his apte oñdit̄ q̄d miscđiam· q̄d obduratiōeꝫ intellexit apl̄s· Et q̄ꝛ miscđia nullū aduocat meritū· obduratio ꝟo ñ ē sine merito ⁊ miscđie ꝟbo h̄ accipit̄ p̄destinatio ⁊ p̄cipue p̄destinatōis effect⁹ obduratōis ꝟo nō ipa dei eterna reprobatio· q̄ꝛ ei⁹ nullū ē meritū ꝟ gr̄e p̄uatio siue subtractio· q̄ q̄dāmō ē reprobatōis effect⁹· Accipit̄ tn̄ aliqñ reprobatio ꝓ obduratōe· sic̄ ⁊ p̄destinatio ꝓ suo effectu q̄ ē gr̄a apposita· Gr̄a em̄ q̄ apponit̄· effect⁹ ē p̄destinatōis· Cū ḡ gr̄e q̄ apponit̄ homi ad iustificatiōeꝫ nulla sint merita· multo min⁹ ⁊ ip̄ius p̄destinatōis q̄ ab eterno elegit de⁹ q̄s voluit aliqua p̄nt existere merita· Ita nec reprobatōis qua ab eterno q̄sdā p̄sciuit futuros malos ⁊ damnādos· sic elegit iacob ⁊ reprobauit esau· qđ ñ fuit ꝑ meritꝭ eoꝝ q̄ tūc haberēt· q̄ꝛ nulla habebāt· qm̄ nec ipi existebāt. nec propt̄ futura merita q̄ p̄uident vt vel illū elegit vel illū reprobauit·

Exemplū ponit de iacob et esau dicens ꝙ nec illū elegit nec illū reprobauit de⁹ pro meritis.

¶ Remouet opinionē q̄ ducere posset in erroꝛē in q̄ fuit aliqñ Aug⁹· ꝟ postea retractauit· b

a Opinati sunt tn̄ q̄dā deū ið elegisse iacob· q̄ꝛ talē futuꝝ p̄sciuit q̄ in eū crederet ⁊ ei fuiret qđ aliqñ Aug⁹· se sensisse dicit in li· retracta· vbi apte ostēdit ꝙ si propt̄ futura merita electus eēt· iā ñ ex gr̄a eēt electio· Nō ḡ ið elect⁹ ē a đo q̄ꝛ talis futur⁹ erat· ꝟ ex electōe talis ē factus⁹ ita dicēs· Disputās q̄d elegerit de⁹ in nōdū nato cui dixit fuituꝝ eē maioꝛē· ⁊ q̄d in eodeꝫ maioꝛe silr̄ nōdū nato reprobauerit· ad h̄ ꝑduxi ratōcinatōeꝫ vt dicerē· Non ḡ elegit de⁹ opa cuiusq̄ꝫ in p̄sciētia q̄ ip̄e datur⁹ ē· ꝟ fidē elegit in p̄sciētia· ⁊ quē sibi credituꝝ eē p̄sciuit· ip̄m elegit cui spm̄ sctm̄ daret· vt bona opando etiā eternā vitā ꝯseq̄ret̄· Ecce hic apte dicit ñ propt̄ opa eū elegisse· ꝟ propt̄ fideꝫ q̄ eū p̄uidit crediturū· ꝟ q̄ꝛ ⁊ in fide meritū ē sicuti ⁊ ī opib⁹· hoc retractauit dicēs· Nōdū diligētius q̄siuerā· nec adhuc inuenerā q̄lis sit electio gr̄e de q̄ dic̄ apl̄s· b Reliq̄e ꝑ electioneꝫ gr̄e salue fiēt· q̄ vtiq̄ꝫ ñ ex gr̄a ē si ex meritꝭ p̄cedit· vt iā qđ dat̄ non ꝟm gr̄am ꝟ ꝟm debitū sibi reddat̄ poti⁹ cuꝫ meritis q̄ꝫ donet̄· Perinde qđ ꝯtinuo dixi· dic̄ ei idē apl̄s· Idē de⁹ q̄ opat̄ oīa in oībus· Nusq̄ꝫ aūt dictū ē· De⁹ credit oīa in oīb⁹ Ac deinde subiunxi· Qđ ḡ credimus nr̄ꝫ est·

a ¶ Opinati sūt tn̄ q̄dā deū ið elegisse iacob q̄ꝛ talē futuꝝ p̄sciuit. Ur ꝙ ista positio ñ sit opinio ſꝫ heresis manifesta· q̄ꝛ q̄ h̄ ponit· ponit gr̄am hoī nō gratis sed ex meritꝭ dari a deo· ⁊ iste est erroꝛ pessimus·s· erroꝛ pelagiꝭ· ¶ R⁹ dōm· ꝙ ið p̄t dicere causaꝫ meritoꝛiā vel rōnē ꝯgruitatis· Si dicat cāꝫ meritoꝛiā sic q̄ꝫuis p̄ma fronte nō dicat erroꝛē· tn̄ ad ip̄aꝫ sequitur erroꝛ· Si ꝟo dicat ratōnē ꝯgruitatꝭ· sic nō dicit erroꝛē· sed tn̄ temeritatē q̄ndā hꝫ· q̄ꝛ occulto dei ꝓfūdo nitit̄ reddere rōem· et ið vtroq̄ꝫ mō erat digna retractatione.

Explanat sententiā p̄dictoꝝ verboꝝ.

Rho·ꝑ·

b ¶ Reliquie ꝑ electōeꝫ gr̄e salue fient· Querit̄ h̄ de illo ꝟbo apl̄i

i·Coꝛ·ꝑ

qđ assumit Aug· in q̄ habitudine ꝯstruat̄ ille genitiuus· q̄ꝛ gr̄a nec videt̄ eligēs· nec electa· Et iteruꝫ· gr̄a ē solū ex tpe ḡ ⁊ electio· R⁹· dōm ꝙ si intelligat̄ de electōe tpali· tūc electio gr̄e dr̄ q̄ꝛ fit ꝑ gr̄aꝫ· Si āt de eterna· sic dr̄ electio· ñ vt gr̄a dicat habitū· sed vt ꝯstruat̄ sic̄ genitiuus ex vi declaratōis eēntie· vñ dr̄ electō gr̄e·i· gratuita q̄ merita ñ ꝯsiderat· Et si obÿcit̄ ꝙ vn⁹ gtūs ñ ꝯstruit̄ ex illa vi· dōm ꝙ veꝝ ē nisi habeat virtutē duoꝝ· Un̄ bene dr̄ vir sanguinis· et hō autoꝛitatis· silr̄ electio gr̄e·i· gratuite bonitatis·

c ¶ Precedit ḡ aliq̄d in peccatoꝛib⁹ q̄ (q̄ꝫuis nō sunt iustificati) digni efficiant̄ iustificatione· Uidet̄ falsuꝫ dicere quia peccatoꝛ ante iustificatiōneꝫ manet in peccato· ⁊ q̄ꝫdiu ē in peccato ē indign⁹ pane quo vescit̄· sicut dicit auctas· etiā ip̄a vita vt puta dei inimic⁹· ḡ ⁊c̄· R⁹· dōm ꝙ ꝟbū illđ Augꝭ· retractatū ē ⁊ retractatū ītelligit̄ ī p̄fata retractatōe q̄ ponit̄ p̄cedēti ca· Aut dignitas ibi tm̄ valꝫ q̄ꝫtū ꝯgruitas solū et multe possunt eē ꝯgruitates in pctōꝛib⁹ ad gr̄am gratū faciētē ꝑ multiplicitatē gr̄aꝫ gratis datam·

qd vo bonū opamur illi⁹ est q̄ credētib⁹ dat spm̄
scm̄ pfecto nō dicerē si iā scirē etiā ipam fidē inter
.dei munera repiri q̄ dant in eodē spū. Utrūq̄
ḡ nr̄m ē propt arbitriū volūtatꝭ. ⁊ vtrūq̄ datum
ē p spm̄ fidei ⁊ charitatꝭ. Et q̄ paulo post dixi. No
strū em̄ ē eū credere ⁊ velle illi⁹ āt dare credētib⁹
et volētib⁹ facultatē bn̄ opandi p spm̄ scm̄ p quē
caritas dei diffundit in cordib⁹ nr̄is Uex ē q̄dē
sed eadem regula est. ⁊ vtrumq̄ ipius est q: ipse
prepat volūtatem. ⁊ vtrumq̄ nr̄m. quia non fit
nisi volētibus nobis. ḡ ⁊ meritū fidei de miscdia
dei venit. Nō ḡ ppter fidem vel aliqua merita
elegit deus aliquos ab eterno. vel apposuit grāz
iustificatōis in tpe. sed gratuita bonitate sua ele
Aug⁹. git vt boni essent. Unde Aug⁹. in li. de predesti.
san. Nō quia futuros nos tales esse presciuit. iō
elegit. sed vt essemus tales p ipam electionē grē
sue qua gratificauit nos in dilecto filio suo.

¶ Remouet opinionis erronee defensionē. c

His tamen aduersari videtur quod dicit Aug⁹.
Mala. i. super Malachiam prophetā vbi scriptū est Ja
cob dilexi. esau aūt odio habui. Cui vult inq̄t mi
seretur deus. ⁊ quē vult indurat. sed hec volun
tas dei iniusta esse non pt. Uenit em̄ de occultis
simis meritis. quia ipi peccatores cū propter ge
c nerale peccatū vnā massam fecerunt. tamen est
nō nulla inter eos diuersitas. c Precedit ḡ aliq̄d
in peccatoribus quo q̄uis nondū sint iustificati.
digni efficiant iustificatiōe. Et itē pcedit in aliis
Potest di cib' retra ctasse. peccatoribus quo digni sūt obtusione. Ecce hic
videt Aug⁹. dicere q̄ ⁊ ipa dei volūtas qua alios
elegit. alios reprobat. ex meritis pueniat. s; oc
cultissimis. i. q̄ p meritis alios voluit eligere. ali
os reprobare. ⁊ q̄ p meritis aliis apponit grā iu
stificatōis. aliis non. vn̄ obtundunt. Sed q̄d in
telligere voluerit ignorat. nisi forte hoc dicat in
tellexisse quod supra diximus eū retractasse. Nā
ibidem etiā quedā alia ptinue subdit que in libro
retrac. apte retractat. quod vtrūq̄ legenti pa
tebit. Un̄ verisimile est in p̄missis etiā hoc retra
ctasse. Quidā tamē ex eo sensu accipiūt fore di
ctū. non q: aliquis p̄destinet p meritis. vel iusti
ficationis grām mereat. sed q: aliqui non adeo
mali sūt vt mereātur sibi grām nō impiri. Null⁹
em̄ dei grāz mereri pt p quā iustificat. Potest tn̄
mereri vt non apponat. vt penit⁹ abiiciat. Et q̄
dē aliqui in tantū pfundū iniq̄tatis deuenerūt.
vt hoc mereant vt hoc digni sint. alii vo ita viuūt
vt ⁊ si nō mereant grām iustificatiōis. nō tn̄ me
rent oīno repelli ⁊ grāz sibi subtrahi. Ideoq̄ di
xit in quibusdā pcedere quo digni sint iustificatō
ne ⁊ i aliis q̄ digni sint obtusione. s; hoc friuolū ē.

¶ Remouet p̄sumptuosā de p̄destinatiōe inq̄si
tōem qua aliqui falsa de occultis dei disseruerūt
carnaliter. d

Multi vero de isto pfundo querentes reddere
rōnem. atq̄ s̄m piecturas cordis sui inscrutabilē
altitudinē iudiciorū dei cogitare conātes. in fa
bulas vanitatis abierunt dicētes. Q: anime sur
sum in celo peccāt. ⁊ s̄m peccata sua ad corpora
p meritis dirigant ⁊ dignis sibi quasi carceribus
includant. Ierūt hi tales post cogitatiōes suas. Iere. xx
et volētes disputare de dei pfundo. versi sunt in iiii.
pfundum. dicētes animas in celo an̄ pue(r)satas.
et ibi aliquid boni vel mali egisse. ⁊ p meritis ad
corpa terrena detrusas esse. Hoc aūt respuit ca
tholica fides propter euidentē apli sententiā qua
ait. Cū nondū nati essent. aut aliq̄d boni aut ali
q̄d mali egissent ⁊c. Melior est ḡ fidelis ignorā Rho. ix.
tia q̄ temeraria sciētia. Elegit ḡ quos voluit gra
tuita miscdia. non q: fideles futuri erāt. sed vt fi
deles essent. eisq̄ grām dedit. nō q: fideles erāt.
sed vt fierēt. Ait em̄ apl's. Miscdiam psecut⁹ sū i. Cor. vii
vt fidelis essem. nō ait. quia fidelis erā. dat q̄dē
et fideli. sed data est etiā vt prius vt esset fidelis.
Ita etiā reprobauit quos voluit. non propter fu
tura merita que preuidet. veritate tamē rectissi
ma ⁊ a nr̄is sensibus remota. Sed queritur vtrū Questio.
sicut dicit elegisse quosdā vt boni fierent ⁊ fide
les. ita etiā pcedi debeat reprobasse q̄sdā vt mali
essent ⁊ infideles ⁊ obdurare vt peccent. Quod
nullatenus pcedi oportet. Nō em̄ reprobatio ita R.
est causa mali. sicut predestinatio est causa boni.
neq̄ obduratio ita facit hoīem malū. queadmo
dū miscdia facit bonū.

¶ Utrū de⁹ desinat aliq̄ scire vel p̄scire. e

Preterea psiderari oportet vtrū ea oīa q̄ semel Determinatō q̄ cōtin
scit vel p̄scit de⁹. sp sciat ⁊ scierit. ac p̄sciat ⁊ p̄scie git deū de
rit. an olim scierit vel p̄scierit. qd mō non scit vel sinere ali
p̄scit. De p̄sciētia p̄mo respōdem⁹ dicētes multa qua p̄scire.
eū p̄scisse q̄ mō nō p̄scit. Cū em̄ ei⁹ p̄sciētia non sit
nisi de futuris. ex quo illa q̄ futura erāt p̄sentia fi
unt vel p̄terierūt. sub dei p̄sciētia eē desinūt. sub
sciētia vo sp sunt. Presciuit ḡ de⁹ oīa ab eterno q̄
futura erāt d neq̄ p̄scire desinit nisi cū futura esse d
desinūt. neq̄ cū p̄scire desinit aliq̄ q̄ an̄ p̄sciebat.
min⁹ ea noscit q̄ an̄ cognoscebat. Nō em̄ dicit ex
defectu sciētie dei q̄ aliq̄ p̄scierit aliqn̄ q̄ mō non
p̄sciat. s; ex rōne vbi qd ē p̄sciētia. Prescire em̄ est
an̄ scire aliq̄d q̄ fiat. Ideoq̄ non pt dici de⁹ scire
nisi ea q̄ futura sunt.

¶ Deus nihil desinit scire. f

De sciētia aūt alit dicim⁹. Scit em̄ de⁹ sp oīa q̄ ali
qn̄ scit. oēm em̄ sciētiā quā aliqn̄ hz sp habuit ⁊ hz
et habebit. Ad h aūt opponit ita. Olim sciuit hūc Oppositō
hominē nascituꝝ q̄ nat⁹ ē. mō n̄ scit eū nasciturū.
sciuit ḡ aliq̄d qd mō non scit. Itē
sciuit mundum esse creandum.
modo non scit eum esse crean
dum aliquid ergo sciuit quod

d ¶ Neq̄ p̄sci re desinit ⁊c. Innuit mgr q̄ de⁹ p̄scire futura desinit cum futura esse desināt.

Cōtra. videtur falsū dicere q̄r prescīētia dicit quid eternū. sed nullū eternū desinit esse. ergo nec pscīēs desinit prescire. Itē Rich. dicit qꝫ quatuor sunt cōbinatiōes. q̄r
4 quoddā est quod habet principium ⁊ finem. quoddā quod caret pncipio ⁊ fine. quoddā quod habet pncipium ⁊ non finem vt anima. quartum quod hꝫ finem ⁊ non pncipium est impossibile. Quod eīm caret pncipio. n̄ habet esse aliunde. quod aūt tale est. se ipō est. ergo est oīno immutabile. ergo non potest desinere. si ergo pscire caret pncipio. necesse est qꝫ careat fine.
5 Rᵒ. dōm qꝫ absqꝫ dubio mgr̄ bene dicit qꝫ deus desinit aliqua prescire cuꝫ fiunt psentia. si eīm prescieba̅tur. quia futura. ⁊ iam desinunt esse futura. ꝯstans est
6 qꝫ desinunt presciri. non rōne eius quod est scire. sed rōne prepositiōis. Ad illud ergo quod obÿcitur de eterno dōm qꝫ aliquod nomē pure eternuꝫ importat. aliquod vero nomen importat eternum connotando tempale

Solutio. mō nō scit. ⁊ alia hmōi infinita dici possūt. Sed ad hoc dicim⁹ qꝫ idē de natiuitate hui⁹ homis et mūdi creatōe nūc etiam scit qd̄ sciebat anteqꝫ fieret. lꝫ tunc et nūc hāc sciētiā ei⁹ diuersis exprimi verbis oporteat. Nā qd̄ tūc futurū erat. nūc pteritū est. Ideo qꝫ verba cōmutāda sūt ad ipm designādū. Sicut diuersis tpibus loquētes eandē dieꝫ. mō p hoc aduerbiū cras designam⁹ duꝫ adhuc futura est. mō p hodie duꝫ pn̄s est. mō p heri duꝫ preterita est. Ita anteqꝫ crearet mūdus sciebat de⁹ hūc creādum. postqꝫ creat⁹ est scit eū creatū. nec est hoc scire diuersa. sed oīno idē de creatōe mūdi. Sicut antiq̄ pr̄es crediderūt xp̄m nascituꝝ ⁊ morituꝝ. nos aūt credimus eū natū ⁊ mortuuꝫ. nec tamē diuersa credim⁹ nos ⁊ illi sed eadē. Tempa eīm vt ait Aug⁹. variata sūt ⁊ ideo verba sūt mutata. nō fides. Indubitanter ergo teneam⁹ deū sp oīa scire que aliquādo scit.

Hoc nomen deus pure eternum importat. sed hoc vocabuluꝫ prescire dicit eternum ꝯnotando tpale. Scōm hoc notandū qꝫ quedā ꝯnotāt tpale vt ens in actu. Et q̄r tale tpale esse pt. ⁊ desinere pt. ideo tales actus circa deū dicunt habere initium ⁊ terminum. vt puta si dicat de⁹ cōseruat hāc rē ꝯseruare dicit essentiā ꝯnotādo actu effectuꝫ. ideo incipit ⁊ desinit cōseruare. Quedā ꝯnotāt tpale vt n̄ ens actu. ens tamen in potētia siue futuꝝ. et qm̄ tpale n̄ pt incipe esse nō ens siue eē futuꝝ anteqꝫ sit sꝫ pt desinere n̄ ens. cū incipit eē ens. desinere eē futuꝝ cū incipit eē pn̄s. Hinc ē qꝫ pscīētia dei respectu creati dr̄ desinere sꝫ nūqꝫ incipe. ⁊ desinit rōne tpalis nō desinētis sꝫ incipiētis. Et ex hoc pꝫ illud Rich. quia cū de⁹ desinit pscire. non significatur qꝫ aliquod ens desinat. sed solū qꝫ aliqd incipiat. ⁊ sic patet illud.

Ad intelligentiā psentis distinctōnis duo pncipaliter q̄runt. Primo q̄r de pdestiatōnis cālitate. Scōo de diuine scie sempiternitate siue interminabilitate. Quātū ad pmū querunt duo. Primo querit vtrū pdestinatio vel reprobatio in nobis habeat causā meritoriā. Scōo vtrū habeat in do rōeꝫ motiuā

¶ Questio I a

Qꝫ aūt hēant in nob cāꝫ meritoriā ostēdit sic. Primo de reprobatione. Rho. ix. sup illd̄ Esau odio habui. glo. Esau subtracta grā. p iusticiā ē reprobatus. sꝫ iusticia respicit merita. ergo reprobatio ē ex meritis. ¶ Itē p reprobatōeꝫ n̄ dicunt nisi ista tria. s. odiū eternū. obduratio tpalis. ⁊ dānatio final. sꝫ oīa ista habēt in nob merituꝫ q̄r deus neminē odit nisi pter merita. nec obdurat nec damnat. ergo ⁊c̄. ¶ Itē volūtate antecedēte vult de⁹ omēs hoīes saluos fieri. si ergo aliquē reprobat h̄ est voluntate ꝯsequēte. neminē ei de se creat ad suppliciū. sꝫ volūtas ꝯsequēs ē ꝯcessio ex nr̄a cā. sꝫ nō ex alia causa qꝫ meriti ergo ⁊c̄. ¶ Itē de predestinatione similiter ostendit Gre. dicit ⁊ Aug⁹. qꝫ predestinatio iuuatur sanctorum orōnibus. sed plus valet vnicuiqꝫ fides sua qꝫ fides aliena. ergo merito suo ⁊ alieno potest quis impetrare qꝫ sit predestinatus. ¶ Item nullus est predestianat⁹ nisi finaliter in gratia pseuerans. ⁊ econtra. sunt ergo ꝯuertibilia. sed aliquis potest mereri finalem pseuerantiaꝫ ergo potest mereri qꝫ sit predestinatus. ¶ Item quod potest in maius. potest in minus. vel equali pari rōne. sꝫ homo potest mereri habere deum quod est maximum inter omnia. potest etiam mereri salutem quod ē equale ei quod est esse pdestinatum. ergo ⁊c̄. ¶ Sed contra. oē meritum antecedit illud cuius est merituꝫ. quia disponit ad illud. sed predestinatio ⁊ reprobatio precedunt nr̄m esse. ergo non cadunt sub nostro merito. ¶ Item omne meritum aliquo modo est causa eius quod meretur. sed predestinatio ⁊ reprobatio sunt eterna. merita vero sunt tpalia. ergo tpale ē causa eterni. quod ē impossibile. ¶ Itē spāliter d̄ pdestinatione vr̄. Ti. iij. Nō ex operib⁹ iusticie q̄ fecim⁹ nos. sꝫ sm suā miscd̄iam saluos nos fec. ¶ Itē grā ē effect⁹ pdestinatiōis. sꝫ prima grā antecedit omē meritū. ⁊ ē cā oīs meriti. ergo nō cadit sb merito. ⁊ eoipo grā ē. q̄r sine meritis dat. ergo nec pdestinatio. ¶ Rᵒ. ad h̄ intelligēdū notādū qꝫ in
7 pdestinatione tria intelligūtur. Primū est ꝓpositū eternū. ¶ Scōm ē tpalis gratificatio. Tertiuꝫ ꝟo eterna glorificatio. Silr̄ in reprobatiōe intelligunt tria. s. eternū odiū. tpalis obduratio. ⁊ eterna damnatio. Quātū ad primū ⁊ vltimū silr̄ est iudicandū nā vltima. s. pena ⁊ glia simplicit̄ cadūt sub merito. Primū ꝟo. s. ꝓpositū eternū eoipo q̄ eternū est. meritū hr̄e non pt. Quātū vero ad mediū quod est gratificatio ⁊ obduratio. differenter est iudicanduꝫ. Nā obduratio simplr̄ cadit sub demerito. siue sub malo merito. gratificatio ꝟo nec simplicit̄ sb merito. nec simpliciter extra. Est eīm meritū congrui. digni. ⁊ cō 8
digni. Meritū congrui est quādo peccator facit qd̄ in se est ⁊ pro se. Meritū digni quando iustus facit p alio. Meritum condigni. quando iustus opat̄ p seipō. q̄r ad hoc ordinatur gratia ex condigno. Grā aūt alteri ꝓmerenda non est omnino ex cōdigno. q̄r peccator omni bono est indign⁹. Nec solū ex cōgruo quia iustus dign⁹ est exaudiri. Gratificatio ergo sb merito cōgrui pt cadere quo ad ipm gratificandum. sb merito digni qꝫtū ad aliū viruꝫ sanctum. sub merito condigni qꝫtuꝫ ad neutrū. ⁊ hoc proprie loquendo ē merituꝫ. Respondendū ergo ad questionē cum querit vtrū predestinatio ⁊ reprobatio cadant sb merito. qꝫ simplr̄ loquēdo qꝫtū ē d pncipale significatū. neutra cadit sb merito. qꝫtū ꝟo ad ꝯnotatū reprobatō cadit sb merito simplr̄. pdestinatio ꝟo sm q̄d. ¶ Cōcedē 9
de sunt ergo rōnes ꝓbātes qꝫ predestinatio nō cadit sb merito. similit̄ qꝫ nec reprobatio. ¶ Ad illd̄ quod pmo obÿcit̄ de glo. qꝫ esau p iusticiā reprobat⁹ ē. dōm.

ꝙ ibi accipit᷑ reprobatio ꝑ cõnotato quod est obdura/
tio. ¶ Ad illud qđ obijcit᷑ ꝙ odiũ eternũ cadit ſb meri
to. dđm ꝙ odiũ eternũ duo dicit. ⁊ ꝑncipale ſingifica/
tum ⁊ ꝯnotatum. quia neminẽ odit deus q̃ꝫtũ ad affe/
ctum. ſed ſolũ q̃ꝫtum ad effectũ. ⁊ ꝑmũ non eſt ex merit̃
ſed ſcđm. quod patet ſi reſoluat᷑. quia odium eſt ꝓpoſi/
tum puniẽdi. ꝓpoſitum aũt nullus meretur ſed penaꝫ.
11 ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ neminẽ reprobat volũtate
ꝯſequẽte. dđm ꝙ volũtas ꝯſequẽs nõ dicit᷑ qꝛ ꝯſequat᷑
merita noſtra rõne volũtatis. ſed ſolũ rõne voliti. vult
eñ aliquid deus quod nos meruimus. ⁊ ideo qꝛ voli/
12 tũ eſt ꝯnotatũ. pꝫ ⁊c̃. ¶ Ad illud qđ obijcit᷑ de ꝑdeſtina/
tione ꝙ iuuat᷑ orõnibꝰ ſanctoꝝ. dđm ꝙ illud intelligit᷑
rõne ꝯnotati. quod eſt gratia quã ſancti viri poſſunt
alijs ſuis orõnibꝰ impetrare. non tamen ſequit᷑ ꝙ ho/
mo poſſit impetrare ſibi. quia ad hoc ꝙ impetret. ne/
ceſſe eſt ꝙ ſit dignus mereri. ⁊ hoc non eſt niſi ꝑ grãm.
13 ¶ Ad illud quod obijcit᷑ ꝙ idem eſt eſſe ꝑdeſtinatũ ⁊ in
grã finaliter ꝑſeuerare. dđm ꝙ nõ eſt idẽ ſꝫ ꝯuertibile.
ſed illđ nõ ſequit᷑. ꝙ ſi aliq̃s poſſit mereri vnũ ꝯuertibi
lium ꝙ poſſit ⁊ reliquũ. ſicut nõ ſequitur. ſi aliquid eſt
cã vnius ꝯuertibiliũ ꝙ ſit cauſa alterius. illud mani/
14 feſtum eſt. ¶ Ad illud qđ obijcit᷑ qđ pt̃ in maius. pt̃ in
minus. dđm ꝙ veꝝ eſt ſi equaliter ordinatur ad vtrũ/
q̃ꝫ. Nã ſi habet ordinatõem ad maius. ⁊ non habet or/
dinatõem ad minus. q̃ꝫuis poſſit in maius. non tñ ſe/
quit᷑ ꝙ in minus. ſimilit᷑ in ꝓpoſito. gratia eñ ordina/
tur ad merendũ deum vt glorificantẽ non vt ꝑdeſtinã
tem. ſimiliter ad gloriam non ad ꝑmam gratiã.

¶ Queſtio. II b

Utrum ꝑdeſtinatio ⁊ reprobatio habeãt in deo rõnem
motiuã. Et ꝙ ſic videtur per canonẽ Geñ. xviij. dixit
dñs. Num celare potero abraam quod geſturus ſum
cum futurus ſit in gentem magnã ⁊ ꝑcepturus domui
ſue. vt cuſtodiat pactum meũ. dñs ergo voluit reuela
re ipſi abrae ꝓpter conſideratõem bonorum futurorum.
ergo cũ illa ab eterno ꝓuideat. pari ratione predeſtĩat
ex preſcientia bonorum futurorũ. ¶ Item Ambro. ſuꝑ
epl'am ad Rho. ix. Dabo grãm ei quẽ ſciuero toto cor/
de ad me poſt errorem reuerſuꝝ. loquitur in ꝑſona do
mini. g̊ ratio quare dñs ꝓponit dare grãm ẽ. qꝛ aliqđ
futuꝝ ꝑuidit in hoĩe. ¶ Item rõne oſtendit᷑. qꝛ oĩs vo/
luntas eoipo ꝙ volũtas eſt rõnalis. g̊ ſi hoc ꝑfectionis
eſt in volũtate ꝙ ſit ex rõne. hoc maxime reꝑitur in vo/
luntate diuina. g̊ cum ꝑdeſtinatio dicat diuinũ propo
ſitum. erit ex rõne. ¶ Itẽ oĩs ſapienter eligens eligit il
los in famulos in quibus videt meliores mores prete
ritos. ⁊ ſilr̃ quos nouit fideliores fuiſſe. ⁊ ſi poſſet fu/
tura cognoſcere. multo fortius eligeret ⁊ reſpueret ꝓp/
ter ꝑuiſionẽ bonorum futurorum ⁊ malorum. q̃ꝫ ꝑteri/
torum. ſi g̊ deus eſt ſapientiſſime eligens. g̊ rationem
eligendi ſiue reprobandi accipit a ꝑuiſione ſiue a ꝑſciẽ/
tia. ¶ Iteꝫ nllus ſapientum eligens preelegit omnino
in diſtãtia. maxime ſi poſſit accipe oĩa eque cõgrue. ſꝫ
deus prefert vnum alteri in electione. ergo ⁊c̃. ¶ Iteꝫ
ſi diuinum propoſitũ ſiue predeſtinatio ſoluꝫ haberet
rõnem voluntatẽ dei ⁊ non aliã. tunc ergo videt᷑ parci
tas in diuina volũtate. ſi eñ vellet oẽs ſaluare omnes
ſaluarẽtur. ⁊ non eſt alia rõ niſi quia nõ vult. ergo vo/
luntas eius non eſt liberaliſſima nec optima. ¶ Item
ſi non eſſet alia ratio q̃ꝫ volũtas. g̊ cuꝫ deꝰ reprobando
ꝓponit damnare. ſi ſine omni ratione ſola voluntate
vellet damnare aliquem. ergo videtur crudeliſſimus
eo ꝙ feciſſet hoĩes ad ſupplicium. ¶ Itẽ ſi ſola volun/
tate predeſtinat ⁊ reprobat nõ ꝑcognita rõne. videtur
g̊ ſcđm hoc ꝙ ſit acceptor ꝑſonarum. quod eſt ꝯtra illud
qđ dicitur act. x. In veritate cõperi ꝙ nõ eſt acceptor
ꝑſonarum deus. ¶ Sed ꝯ. Exo. xxxiij. Miſerebor cui
miſereor. ⁊ clemẽs ero ſuper quem placuerit mihi. er/
go ratio prima ⁊ potiſſima diuine miſericordie ⁊ ꝑde/
ſtinatõis eſt dei beneplacitum ⁊ volũtas. ¶ Itẽ Ma/
th. xj. dicit filius. Reuelaſti ea paruulis ⁊ abſcondiſti
hec a ſapiẽtibus. ita pater. qm̃ ſic placituꝫ fuit ante te.
ergo ſi filius reddit optimam rationẽ. ſolum diuinum
beneplacitum eſt ratio. ¶ Item apl's Rho. ix. ſuꝑ hac
queſtione dicit. Nunquid non habet figulus pote/
ſtatem de eadem maſſa facere alia quideꝫ vaſa in hono
rem. alia in cõtumeliam. Si enim quereret᷑ ab artifice
quare de vna parte maſſe facit vaſa pulcra. ⁊ ex alia vi
lia. cum eque ſit bona tota maſſa. non eſt alia ratio niſi
quia placet. ita eñ bene faceret ſi faceret econuerſo. g̊
⁊c̃. ¶ Item Aug⁹. de ꝑdeſtinatione ſanct. Non qꝛ ta/
les nos futuros ſciuit ideo elegit. ſed vt tales eſſemus
¶ Item rõne videtur. quia volũtas dei eſt cauſa cauſa
rũ. g̊ ibi eſt ſtatus. ſed vbi eſt ſtatus nõ eſt vltra quere/
re rõnem. g̊ ⁊c̃. Maior. ſit ibi ſtatus pꝫ. Minor. etiaꝫ ſtatus nõ
patiat᷑ querere rõnem videtur. qꝛ quotiens cauſaꝫ vel
rationẽ querimꝰ. querimꝰ vt diſtantẽ. ſi eñ oĩno eẽnt
idem cã ⁊ cuius eſt ratio. ſtatim illo viſo videretur cã ⁊
non quereret᷑. ſed nõ eſt ſtatus niſi in ſumme ſimplici.
et ita nulla diſtantia. g̊ nec rõ nec queſtio. ¶ Itẽ ſi deꝰ
ꝑdeſtinat iſtũ ꝓpter ꝑuiſionẽ. aut g̊ bonoꝝ. aut maloꝝ.
aut indifferentiũ. Nõ ꝓpter ꝑuiſionem indifferentium
et maloꝝ. g̊ ꝓpter ꝑuiſionem bonoꝝ. ſed bona nulla fu/
tura ſunt in iſto niſi que deus ſua voluntate facturus
eſt. g̊ preuiſio eſt ꝓpter voluntatem. ⁊ non econuerſo.
¶ Item ſi quis quereret cum potuerit deus produce/
re vnum aliũ mundum ſimilem huic. quare magis iſtũ
q̃ꝫ illũ. nulla eſſet queſtio. qꝛ hoc ſolũ fuit. quia voluit.
g̊ pari rõne nulla eſt cauſa quare ꝑdeſtinat et reprobat
niſi quia vult. ¶ Rꝫº. dđm ꝙ cum querit᷑. vtruꝫ eternũ 15
dei ꝓpoſitum ſiue electio vel reprobatio in deo motiuã
rõnem habeat. hoc non intelligit᷑ q̃ꝫtum ad voluntateꝫ
diuinam vel eius actũ. qui deus eſt. ſed q̃ꝫtum ad ordi/
nationem voliti ad eius voluntateꝫ. Et ſi queratur rõ
cauſalis vel meritoria. reſpondet᷑ ꝙ dari nõ poſſit. Si
aũt querat᷑ ratio ꝯgruitatis ⁊ decentie. ¶ Reſpondent
quidã ꝙ ipſa dei volũtas ſibijpſi eſt ratio. nec eſt alia rõ
quare iſtum elegit. niſi quia placet. ⁊ hoc eſt ſufficiens
per oẽm modũ. quia eſt cauſa cauſarum. ⁊ ratio rõnuꝫ.
et eoipſo ꝙ placet. ideo rectum eſt ꝓpter ſummã ipſius
voluntatis rectitudinẽ. quia non tm̃ eſt recta ſed etiaꝫ
regula. Sed cauendũ eſt ne dũ voluntatem dei magni/
ficare volumus. potius voluntati eius derogemꝰ. Si
eñ non eſſet alia ratio quare deus iſtũ elegit. ⁊ illũ non
niſi qꝛ placet. certe iã nõ occulta dicerent᷑ diuina iudi/
cia. ſed manifeſta cuꝫ quilibet hanc rõnem capiat. nec
dicerent᷑ mirabilia. ſed potius voluntaria. Et ꝓpter h
eſt dđm ꝙ ꝓpoſitum illud eternum ſicut dicit Aug⁹. ⁊
habet᷑ in littera. ⁊ voluntas illa eſt rõnabiliſſima ⁊ rõ/
nem habet. ⁊ ſicut ab eterno fuit. ab eterno rõnem ha/
buit. non aliam ꝓpter eſſentiam ſed ꝓpter connotatuꝫ.
Quid aũt ſit illud in electione hominum vel reproba/
tione nobis non eſt oĩno notuꝫ. nec omnino ignotuꝫ.
Propter hoc notãdum ꝙ quedam ſunt opera que exe 16
unt a voluntate diuina cum alio ad hoc ordinato. or/
dine neceſſitatis. ſiue neceſſitateꝫ ſumamus in cauſan
do. ſiue in merendo vel diſponendo. vt pluere et re/
numerare. ſiue damnare ⁊ ſaluare. ⁊ reſpectu taliũ di/
uina volũtas habet rõnem in generali ⁊ ſpeciali. Uñ ſi

queraẜ quare de⁹ vult pluere. Rñdeẜ ꝓpter nr̃am vti/
litatem. Similiter h₃ rõnem in spãli. vt si queraẜ. qua
re vult deus pluere in hieme non in estate. tũc respon
detur qꝛ vapores aquosi magis in hieme abũdãt q̃ in
estate. Silr̃ si queraẜ. quare magis vult saluare petrũ
q̃ iudã. Respondeẜ ꝙ iste habuit bona merita. ille ṽo
mala. Quedã aũt sũt opa que sũt a diuina volũtate cũ
alio ad hoc ordinato ordine ꝯgruitat₃. sicut est nostra
gratificatio vel iustificatio. q̃ est a diuina volũtate cũ
opatione ꝛ pꝛepatione li. ar. ꝛ hoc qꝛ qui creauit te sine
te. nõ iustificabit te sine te. Et hoc dictũ est ẜm ꝯgruen
tiã. Adiutores em̃ dei sumus. Attamẽ de⁹ sine prepa/
tione ꝛ coopatõe iustificat. vt p₃ de sãctificatis in vte
ro. ꝛ vt dicũt de paulo. ꝛ respectu taliũ opum h₃ rõne₃
volũtatis in generali. ꝛ h₃ in spãli. sed in generali cer/
tã in speciali occultã. Si em̃ querit quare de⁹ vult iu/
stificare. Respõdeẜ ad mĩscdie sue ostensionẽ. Et si q̃ri
tur. quare nõ vult oẽs hoĩes iustificare volũtate bene
placiti. dõm. ꝙ hoc est ꝓpter iusticie sue ostensionem.
Vñ Aug⁹. xxij. de ciui. dei. Si remanerẽt oẽs in pena
nõ appareret misericordis grã redimentis. Rursus si
oẽs transferrenẜ ð tenebr₃ ad lucẽ. in nullo appareret se
ueritas vltionis. in qua ꝓpterea plures q̃ in illa sunt.
vt sic appareret quid oĩbus debebaẜ. Si queraẜ in spe
ciali. quare magis vult iustificare vnũ q̃ aliũ. duobus
similib⁹ demõstratis. qꝛ multe possũt esse rões ꝯgruẽ/
tie. ideo nõ est certitudo a pte rei. ꝛ ideo cũ cognitõ nr̃a
pendeat a certitudine rei. null⁹ certã pt̃ inuenire rõnẽ
nisi habeat p reuelatõem illius cui dubia sũt certa. ꝛ qꝛ
non fuit nobis expediẽs ad salutẽ ista cognitio. sed qꝛ
vlterior fuit necessaria ꝓpter humilitatẽ. iõ de⁹ noluit
reuelare. ꝛ apl's non fuit ausus inquirere. sed ostendit
defectũ nostre intelligẽtie cũ exclamauit. xj. ad Ro. O
altitudo sapiẽtie ꝛ scientie dei. q̃ incõprehẽsibilia sunt
iudicia ei⁹. ꝛ inuestigabiles vie ei⁹ ꝛc. ¶ Ad illõ g̊ qõ
17 querit vtꝝ pdestinatio habeat rõnem. dõm ꝙ h₃ in ge/
nerali. silr̃ in speciali. ꝛ hec rõ nota est diuine pſciẽtie.
nõ nobis. rõne pdicta. ¶ Ad illõ qõ obijcitur de sacra
18 scriptura ꝙ assignat bñplacitu₃ ꝓ rõne. dõm. ꝙ q̃uis
assignet ꝓ rõne ꝛ aliã nõ exprimat. nõ tñ est iõ ꝯcludẽ/
dũ ꝙ nõ sit alia. qꝛ nõ sũt oĩa scripta. sed nobis vtilia.
Vtile aũt fuit scire ꝙ diuinũ bñplacitũ est cã ꝛ ratõ. vt
discam⁹ eũ timere. ꝛ nihil meritoꝝ nobis attribuere.
¶ Ad illõ qõ obijciẜ ꝙ nõ elegit. qꝛ puidit tales. dõm.
ꝙ Aug⁹. negat ẜm ꝙ hoc qõ est. qꝛ dicit cãm. nõ ẜm ꝙ
dicit rõnẽ. qꝛ q̃uis diuina volũtas possit hr̃e rõnem.
ex qua dicit ꝯgruẽter opari. tñ nõ cãm siue rõnẽ causa/
lẽ. cũ sit cã causaꝝ. ꝛ maxime respectu voliti qõ quide₃
est ex mera dei liberalitate. vtpote est grã iustificans
impiũ. ꝛ p hoc p₃ sequẽs de statu. ¶ Ad illõ qõ queriẜ
19 ꝓpter quoꝝ puisionẽ. dõm. ꝙ pt̃ eẽ ꝓpter puisionẽ bono
rũ vt aliquo mõ sũt a libe. ar. ꝓpter quoꝝ tñ puisionem
nec scio determinate. nec volo q̃rere. nec est rõ nisi con
gruitatis. Vñ ꝛ alia pt̃ eẽ q̃ hec. ¶ Ad illõ qõ obijciẜ
de mundi creatione. dõm. ꝙ non est simile de mundi
creatione. quia mundi creatio a diuina volũtate ꝛ be/
neplacito est tãq̃ a tota cã. Et rursus p creationẽ non
psupponiẜ aliq̃d. Rõnes vero ad oppositũ ꝓbãt ꝙ di/
uina volũtas rõnabiliter facit ꝙ h₃ rõnem ꝯgruitatis
rõne voliti. ꝛ qꝛ hoc veꝝ est. iõ cõcedẽde sũt. q̃uis aliq̃
eaꝝ possint hr̃e calũniã. tñ ꝯclusio pncipalis nõ habet
calũniã. Nã Aug⁹. dicit hoc in li. retract. post oẽs re/
tractiones. ꝙ ꝓponit ꝛ elegit ꝛ reprobat veritate certis/
sima ꝛ a nr̃is sensib⁹ remotissima. ꝛ qꝛ a sensib⁹ nr̃is est
remotissima. iõ null⁹ debet ipam inquirere. qꝛ in hac vi
ta nõ possum⁹ inuenire. ꝛ iõ in nr̃e intelligẽtie insuffi/
cientiã sermo de pdestinatõe claudẽdus est. vt obstrua
tur omne os. ꝛ subditus fiat oĩs mũdus deo. cuius iu
dicia ñ sũt scrutabilia s₃ formidulosa. silẽtio venerãda

Consequẽter q̃tũ ad scdm articulũ queritur de
scdo. s. interminabilitate diuine cognitõis. Et
circa hoc querũtur duo. Primo qꝛ dubiũ h₃ p
compatõem ad cõplexa. queriẜ vtꝝ de⁹ cognoscat res
p modũ cõplexionis. Scdo queriẜ vtꝝ enunciabilia si
ue que deus semel cognoscit semp cognoscat.

¶ Questio I c

Vtꝝ cognoscat deus p modũ cõplexionis ostendiẜ sic.
Eandẽ rem quã cognoscit sensus cognoscit intellect⁹.
sed sensus p modũ incõplexionis. intellect⁹ vero p mo
dũ cõplexionis. sed intellect⁹ est potẽtior in cognoscen
do q̃ sensus. g̊ cognoscere p modũ cõplexionis est ma
ioris potẽtie. sed oĩe tale est deo attribuendũ. ergo ꝛc.
¶ Itẽ differẽter significaẜ res p vocẽ incõplexam et p
cõplexionẽ. quia p vocẽ incõplexã q̃tũ ad esse simplici
ter. sed p orõnẽ q̃tum ad esse tale vel tale. sed deus non
tm̃ cognoscit res q̃tũ ad esse simplr̃. sed etiã q̃tũ ad eẽ
tale vel tale. g̊ cognoscit ẜm complexionẽ. ¶ Itẽ ordo
vnius rei ad alterã cui ꝯiungitur in re. facit cõpositõ/
nem in cognitõe. vel in sermone cõplexionẽ. sed de⁹ nõ
tm̃ intelligit in se rem ipam. sed etia₃ in ordine ad rem
aliã cui vnitur. g̊ non solũ p modum simplicẽ sed com
positõis. ¶ Itẽ de⁹ intelligit nr̃m intelligere ꝛ nostrũ
dicere. sed nos dicimus ꝛ intelligim⁹ rem p modũ com
plexionis. g̊ deus hoc mõ intelligit. ¶ S₃ ꝯtra. Dyo.
de di. no. Cognoscit deus oĩa. immaterialiter materia
lia. impartite ptita. vniformiter multa. immutabiliẜ mu
tabilia. si g̊ partita cognoscit impartite g̊ composita p
modũ simplicẽ. sed mod⁹ simplicitatis et cõplexionis
opponunẜ. g̊ non cognoscit p modũ cõplexionis ¶ Itẽ
cũ intellectus cognoscat p modũ cõplexionis. aut mo/
dus ille est in re. aut in intellectu. Nõ in re. qꝛ cum sen
sus apprehẽdat eandẽ rem. apprehẽderet eã p modũ cõ/
plexionis. g̊ est in intellectu. sed oĩs talis intellect⁹ in
quo est cõplexio realiter est cõplexus ꝛ cõpositus. sed
diuinus intellect⁹ non est hmõi. g̊ ꝛc. ¶ Itẽ si cogno/
scit res p modũ cõplexionis. cũ mod⁹ diuine cognitio/
nis sit ei coeternus. ab eterno cognouit p modũ cõple/
xionis. g̊ complexio fuit ab eterno. g̊ vere vel false. Si
vere. g̊ plura sũt vera ab eterno. Si false. g̊ plura sunt
falsa ab eterno. ¶ Itẽ si cognoscit p modum cõplexio/
nis. cũ eadem res mõ vere significeẜ sub rõne futuritõ/
nis. mõ sub rõne pteritionis. mõ rõne psentialitatis. g̊
his oĩbus modis deus cognoscit. ¶ Sed ꝯtra. oĩa co/
gnoscit vt presentia. vnde. ij. pe. vl. Vnus dies apud
deu₃ sicut mille anni ꝛc. ergo non cognoscit omnibus
his modis. ¶ R⁹. dõm. ꝙ cognoscere res per modum 20
complexionis potest intelligi tripliciter. Aut enim
mod⁹ cõplexionis cadit circa re₃. ꝛ sic est sensus. deus
cognoscit res existere vl' se hr̃e p modũ cõplexiõis siue
cõpositõis. ꝛ hoc est veꝝ. cognoscit em̃ res esse sicut sũt
Alio mõ vt mod⁹ cõplexionis cadat circa rem vt ẽ ex/
pressa p intellectũ nr̃m. ꝛ tũc est sensus ꝙ deus cogno/
scit res non tm̃ vt sũt. sed etiã vt intellect⁹ exprimit. co
gnoscit em̃ res et voces siue intellect⁹ illas significan/
tes. ꝛ hoc veꝝ est. Tertio mõ pt̃ intelligi vt mod⁹ com
plexionis cadat circa intellectũ diuinũ. ꝛ hoc mõ falsũ
ẽ. h̃ em̃ spectat ad intellectũ q̃ intelligit multa ꝛ multa
q̃ oportet complecti. ds aũt multa intelligit vno. ꝛ ita
simplici mõ. nec magis est simplex intellectus eius in/
telligẽdo vnũ q̃ multa. Vnde intelligere multa p mo/

dum cõplexionis nec est oĩno virtutis nec oĩno imp̱fe
ctionis. ⁊ iõ nõ ponit̃ nec in cognitõne infima vt sen/
sitiua. nec in cognitõne suprema vt in diuina. ⁊ fortas/
sis non etiã est in cognitõne suprema ipius anime que
dicit̃ intellectiua put est in suo summo. cognoscit em̃ p̱
modũ simplicis aspectus. ¶ Rõnes p̱bantes q̄ cogno/
scit p̱ modũ cõplexionis p̱cedũt ſm p̄mã ⁊ scdm viam.
21 ideo ver̄ ↄcludũt p̄ter p̄mũ ad qd̄ iã solutũ est. ¶ Ad
illud quod obijcit̃ q̄ cõplexio venit ab intellectu. dõm
q̄ cõplexio dupliciter p̄t compari ad intellectuȝ. Aut
sicut ad causaȝ. aut sicut ad subiectũ. Si ad subiectum
in quo ⁊ quod informat ⁊ denominat. sic compatur ad
intellectũ hũanũ a quo est cõplexio. qui etiã cõplectit̃.
Si ad causaȝ. sic compatur ad intellectũ diuinũ. Naȝ
intellectus diuin⁹ cognoscit cõplexioneȝ. non circa se
sed circa nr̃m intelligere. qm̃ complexio non est ab in/
tellectu nostro nisi coop̱ante diuino in intelligẽdo.
22 ¶ Ad illud quod obijcit̃ q̄ si cognoscit res p̱ modũ cõ
plexionis. q̄ tũc cõplexiones sunt eterne. dõm q̄ ex p̄/
mo vel scdo sensu nõ sequit̃ q̄ cõplexiones sunt eterne
quia nõ ẽ cõplexio circa deũ. sed bene sequit̃ q̄ veritas
significata p̱ aliquã cõplexionẽ est eterna sicut veritas
huius. mundũ esse futur̄. tamẽ ppositio ⁊ cõplexio ẽ ab
intellectu nostro intelligẽte illã veritatẽ eternã. Unde
sicut vox tp̱alis significat rem eternã. vt hoc nomẽ de⁹
nõ tamen sequit̃ q̄ sit eterna. sic multa enunciabilia si/
gnificant veritatem eternam nec tamen sunt eterna.
23 ¶ Ad illud quod obijcitur q̄ tunc cognoscit res ſb rõ/
ne futuritionis ⁊ p̄teritionis. dõm sicut tactũ est q̄ mo
dus diuine cognitõis p̄t accipi vel ſm se. vel a p̱te co/
gniti. Si a p̱te cogniti. sic dico q̄ oĩno cognoscit rem
esse. ⁊ ita mutabiliter esse. ⁊ ita cõpositio mõ esse sicut ẽ.
et ita de oĩbus. ⁊ sic cognoscit rem p̄teritã esse p̄teritaȝ
et futurã esse futurã. ⁊ non p̄teritaȝ esse p̄sentẽ. Potest
iter̄ accipi a p̱te sui ⁊ sic cũ cognitio dei sit oĩno simplex
oĩno p̄sens. oĩa cognoscit p̱ modum simplicitatis. ⁊ p̱
24 moduȝ p̄sentialitatis. Unũ q̄ dicit. omnia sunt p̄sentia
apud deum. hoc dictũ est q̄ꝫtum ad cognitiõem in qua
nulla cadit successio. ideo nec nouũ. nec vetus. nec p̄te
ritum. nec futur̄. in actu aũt cognitiõis angelice ⁊ hũa
ne cadit successio. ⁊ iõ p̄teritum ⁊ futur̄. ⁊ p̄terea nõ ita
dicunt̃ oĩa p̄sentia anime cognoscẽti sicut deo. ⁊ h̊ ma/
nifestum est. quia nunc eternitat̃ quod est semp̱ p̄sens
cõplectit̃ oĩa tp̱alia. ⁊ iõ p̱ȝ quõ sit intelligẽdum.

¶ Questio II d

Utr̄ enunciabilia siue cõplexa q̄ deus semel cognoscit
semp̱ cognoscat vel sciat. Et q̄ sic videt̃. q̄r de⁹ non co/
gnoscit enũciabile nisi rõne veritatis. sed veritas enũ/
ciabilis que semel fuit. semp̱ fuit. ⁊ est ⁊ erit. g̊ enuncia
bile quod semel cognoscit semp̱ cognoscit. Probatio
medie. omnis veritas cõplexi fundatur supra rem cõ/
plexam. sed eadem res p̄mo est futura. postea presens.
deinde preterita. ⁊ vna ⁊ eadeȝ. g̊ vna ⁊ eadem veritas
est in ea ſm oẽs hos modos. sed necesse est q̄ sit semp̱
ſb aliq̊ hor̄ modor̄. g̊ ⁊c. ¶ Item hoc ip̄m videtur alia
rõne. quia quecunq̄ȝ scit deus scit immutabiliter. alio/
quin cum scire dei sit suum esse. si mutaret̃ suũ scire. et
esse. quod est impossibile. sed omne quod habet immu/
tabilitatem. habet sempiternitatem. quia si desinit mu
tatur. g̊ quod deus semel cognoscit semper cognoscit.
¶ Item quod scriptũ est in illo libro deleri non p̄t. sed
deus cognoscit non aspiciendo extra. sed legendo in li
bro sue p̄scientie. g̊ quod semel cognoscit semp̱ cogno/
scit. Preterea patet. quia super illd̄ Exo. xxxij. Aut de/
le me de libro tuo ⁊c. glo. securus hoc dicit. quia nõ de/
lebitur. Et idem dicit sup̱ ps̄. ¶ Item quod desinit vl'
p̱ditur aliquo desinente de necessitate pendet ex illo. sȝ
diuina cognitio non dependet ex veritate creanda. g̊
q̄ꝫuis enunciabile desinat esse verum. tamen de⁹ nõ de
sinit illud scire. ⁊ si hoc. g̊ quod semel scit. ⁊ sp̱. ¶ Sed
ↄtra. sicut p̄scire habet se respectu futuri vt futurum ẽ.
sic scire respectu veri. si em̃ actu scitur. actu est verum.
sed dicit magister. deus desinit p̄scire rem. cum res de
futuro fit presens. g̊ similiter desinit scire cum de vero
fit falsum. ¶ Itẽ sicut diuina acceptio respicit bonita
tem ita visio veritatem. sed deus desinit hominem ac/
ceptare cum p̱dit bonitatem. g̊ desinit rem cognoscere
siue enunciabile cum p̱dit veritatem. ¶ Item hoc ip̄m
ostenditur p̱ impossibile. quia si quodcunq̄ȝ enunciabi
le sciuit mõ scit. ⁊ sciuit xp̄m esse moritur̄. g̊ ⁊ mõ scit. sȝ
quicquid scit est verum. g̊ xp̄m esse moritur̄ est verum.
quod est contra fidem. ¶ Iteȝ si quicquid sciuit modo
scit. sed aliquãdo sciuit non esse te cum non eras. g̊ scit
te non esse. ⁊ scit te esse. quia verum est. g̊ scit simul duo
ↄtradictorie opposita. g̊ duo ↄtradictorie opposita sũt
simul vera. quod falsum est ⁊ impossibile. ¶ R°. dõm. 25
q̄ scire dicitur dupliciter. Uno mõ p̱ut reflectit̃ in se. ⁊
sic sensus est. iste scit hoc. id est habet cognitõem de h̊. ⁊
hoc mõ dõm. q̄ scire nihil cõnotat a p̱te sciti actuale.
nec veritatem nec p̄scientiam. deus em̃ de omni enun/
ciatione habet p̱fectam cognitõem. vtrum sit enuncia/
tio p̱fecta ⁊ congrua. vtruȝ vera. ⁊ sic similia. Alio mõ
scire dicitur ſm quod est verbum p̱hereticum. ⁊ sic trã
sit in actum extra. ⁊ sic ↄnotat veritateȝ in obiecto. tũc
g̊ scire enunciabile aliquod idem est quod prescire ip̄m
esse verum. Unde scio te sedere. hoc est dicere. non tm̃
habeo cognitõem de hoc sed etiam cognosco ip̄m ẽẽ ve/
rum. Primo mõ scire importat diuinum intelligere
cum assensu. Si g̊ scire accipiatur p̄mo mõ. sic dico q̄
quicquid est. ⁊ omne enunciabile. ⁊ omne qd̄ sciuit. ad
huc scit. ⁊ habet cognitõem de illo. quia de omni eo qd̄
est. ⁊ quod potest esse habet cognitõem. nec sequit̃. scit
hoc. g̊ hoc est verum. immo est ibi ↄsequens. Si auteȝ
accipiatur scire scdo mõ p̱ut ↄnotat veritatẽ circa enũ
ciabile. sic fuerunt quidam qui dixerunt q̄ desinit ali/
quid enunciabile scire. quia posuerunt q̄ enunciabile
quod est verum. potest esse falsum. Alij dixerunt ↄtra
rium. quia posuerunt quod enunciabile quod semel ve
rum est. semp̱ est verum. ⁊ ita semp̱ scitur. Et vt meli⁹
pateat videnda est eorum positio ⁊ ratio positõis. Fue
runt qui dixerunt q̄ albus alba album cuȝ sint tres vo
ces. ⁊ tres habeant modos significãdi. tamen q̄r ean/
dem significatõem important. sunt vnũ nomen. Per
hunc modum dixerunt q̄ vnitas enunciabilis. accipiẽ
da est non ex parte vocis vel modi significandi. sed rei
significate. sed vna res est que p̄mo est futura. deinde
p̄sens. tertio preterita. g̊ enunciare rem hanc p̄mo esse
futuram. deinde p̄sentem. tertio p̄teritam. nõ faciet di/
uersitatem enunciabilium. sed vocum. Rursus cũ idẽ
tp̱s sit p̄mo futurum. deinde p̄sens. tertio p̄terituȝ. tp̱s
s. quod est mensura rei quod significat̃ p̱ orõnẽ. q̄ꝫuis
esse vel fuisse vel fore consignificẽt tria tp̱a. rõne tamẽ
significati nõ diuersificãt enũciabile. sȝ variat̃ solum a
p̱te tp̱is significati. vñ si dicam semel sortes currit ho/
die. ⁊ cras dicam cucurrit. cum hoc verbũ det intellige
re aliud tp̱s. ⁊ ita aliã actionẽ. enũciabile nõ est idem.
quãtũcunq̄ȝ nõ mutata significatione. ⁊ q̄r retenta ea/
dem significatione. enunciabile semp̱ est ver̄. ⁊ non est
idem. nisi cum eadem significatio retinet̃. ideo dixerũt
q̄ illud quod semel est verum semp̱ est ver̄. ⁊ iõ cũ de⁹

nihil obliuiscatur. dicunt φ omne enunciabile qđ de⁹ sciuit scit. Et respondent illi rōni omne enūciabile qđ sciuit scit. sed sciuit te nasciturū. vel te esse. ğ ₇c. non debet sic inferri. ğ scit te esse. sed sic. ğ scit te fuisse. Aliter est ibi figura dictionis. quia ꝓcedit ab identitate ī mō significandi ad identitatem rei. ₇ hoc mō soluit magister. Et ista fuit opinio nominaliū. qui dicti sunt nominales. quia fundabant positōem suā sup̄ nōis vnitatē. Sed ista fuit positio ꝯtra phm qui dicit in p̄dicamentis φ eadem orō primo est vera. postea falsa. Fuit etiā ꝯtra cōmunē opinionem. Fuit etiā ꝯtra veritatē. Ratio huius est. quia nec bonum fundamētum habet nec bonā adaptationē. Primo em̄ si querat̄ vtrum albus alba album sint tria nōia. Respondēdum est aut loqueris grammatice. aut logice. Si grāmatice. cum grāmaticus ꝯsideret impositōem nominis ₇ modum ꝑncipalem significādi sb̄stantiā cum qualitate. sic dicet vnū nomen esse. Si logice. cū logicus ꝯsideret nomen inquātum est vox expressiua. vnde diffinit nomē. verbū. ₇ orōnem ꝑ vocem tanq̄ ꝑ genus ₇ multiplicato superiori necesse ē multiplicari inferius si sunt multe voces significatiue. sunt de necessitate multa nōia. et ideo patet φ male accipiebāt nominis vnitatē fm φ congruit ad ꝓpositū. Mala etiam fuit adaptatio. quia enunciabile non significat rem. sed modū se habēdi. ₇ cum ꝑ verbū presentis p̄teriti ₇ futuri tp̄is significet̄ res alio mō se habere. patet de necessitate φ aliud enunciabile est te esse nasciturū. ₇ te esse natū. Rursus deficiebant in vltimo. quia sicut hō non significat istū hoīem vel illū. sic verbū p̄sentis tp̄is non significat illud vel illud p̄sens. sed p̄sens in cōmuni siue copulet siue significet. ₇ inde est φ sicut homo non habet aliam significatōem. nec est aliud nomen. nec equiuocum. si mō supponat ꝑ petro. mō ꝑ conrado. sic nec verbū presentis tp̄is siue ꝓnunciet̄ hodie siue cras habet aliā significatōem. ₇ ideo non facit aliud enūciabile. Et p̄terea patet φ quocunq̄ tp̄e ꝓferatur te esse nasciturū. φ idem est enūciabile quod prius fuit verum mō falsum. fm ğ φ scire cōnotat veritatem circa enunciabile. scit illud quod sciuit. ₇ mō non scit nulla facta mutatione in dei scientia sed solū in ꝯnotato. ¶ Concedendum igit̄ φ in scđa acceptōne nō omē qđ scit. sp̄ scit.

26 ¶ Ad illud quod obĳcitur φ veritas est vna in p̄senti. preterito ₇ futuro. dōm φ q̄uis sit reducibilis ad vnam rei veritatem sicut accidēs ad sb̄iectum. ₇ modus essendi ad entitatem. tamen cum mod⁹ eēndi habeat suā veritatem. ₇ tres sunt modi essendi. iō tres sunt veritates.

27 ¶ Ad illud quod obĳcitur de indelibilitate ₇ īmutabilitate ₇ indepēdentia. dōm φ iam solutū est. quia nulla sit transmutatio in dei cognitione. nec desinit scire enunciabile ꝓpter mutationem in se sed in connotato.

¶ Di. xlĳ. de potētia dei in compatōe ad possibilia que p̄t.

Nunc de omipotētia dei agēdum est. Supra egit mgr̄ de sciētia diuina. hic agit d̄ potētia. Et qꝛ potentiā tripliciter ꝯtingit ꝯsiderari. s. quātū ad q̄dditatē possibiliū. ₇ q̄tū ad quātitatem. ₇ q̄tū ad modū oꝑandi. iō hec ꝑs tres ꝯtinet ꝑtes. siue tres distinctōes. In p̄ma determinat mgr̄ d̄ potētia in compatione ad possibilia q̄ p̄t. In scđa determinat de potētia q̄tū ad quātitatē. ostendēs ei⁹ immēsitatem. infra di. xlĭĭĭ. Quidā tamē de suo sensu gloriātes. In tertia determinat de ipa q̄tū ad modū infra di. xliiĳ. Nūc illud restat discutiendū vtrū melius ₇c. Prima ꝑs que ꝯtinet p̄sentē distinctionem habet quattuor ꝑtes. ¶ In p̄ma mgr̄ ostendit φ dei potētia est omnipotētia. qꝛ est respectu omnium possibilium q̄ possibile est esse. In scđa remouet illa possibilia que posse nō est potētie. ibi. Sed querit̄ quō oīa posse dicat̄. In tertia ponit rōnes q̄ attestātur diuine potentie. ibi. Hic ğ diligēter ꝯsiderantibus oīpotētia eius ₇c. In quarta mgr̄ alias rōnes omnipotētie docet ad p̄dictas duas reducere. ibi. Ex quibusdā tamē auctibus tradit̄ iō ₇c. Et ibi p̄mo ponit auctes. deinde docet eas exponere. ₇ hoc ibi. Sed ad hoc potest dici φ Aug⁹. ₇c.

1 ¶ Oīa q̄dē p̄t deus s₃ nō fac̄ nisi qđ ꝯuenit veritati ei⁹ ₇ iusticie. Ur̄ h̄ v̄bū aug⁹. eē sm̄. qꝛ ip̄s dr̄ miscđia dn̄i sup̄ oīa opa ei⁹ ğ magᵉ deberet dicere φ non fac̄ nisi qđ ꝯuenit mīe. Et iterū. qꝛ drn̄tia ē int̄ veritatē ₇ iusticiam. Rᵒ dōm. φ iusticia vno mō ē idē qđ exigētia meritorū. ₇ sic diuidit̄ ꝯtra miscđiam. Alio mō dic̄ cō decētiā bonitatis. ₇ h̄ mō comp̄hēdit miscđiā ₇ iusticiā ꝓprie dictā. ₇ sic accipit Aug⁹. in p̄dicto verbo ₇ h̄ mō differt a veritate fm rōem dicēdi. q̄uis idē sit fm rē. Nā veritas respicit vnāquāq₃ rē fm se. s₃ iusticia respicit vnā rē cōpatā ad alteram fm φ ꝑ leges debitas colligatur vna alteri.

DI·XLII

De potentia ē omnipotentia.

Aug⁹.

¶ Ostendit φ dei potētia est omnipotētia. quia est respectu omniū possibiliū que possibile est esse. a

Nunc de omnipotētia dei agendū est. vbi p̄ma ꝯsideratio occurrit quō vere deus dicat̄ omnipotens. an qꝛ omnia possit. an tm̄ qꝛ ea possit q̄ vult. Quod enim deus oīa possit pluribᵒ auctibus cōprobat̄. ait em̄ Aug⁹. in li. questionū vete. ac no. legis. a ᵃ Omia quidē p̄t deus. sed non facit nisi qđ ꝯuenit veritati ei⁹ b et iusticie. Idē in eodē.ᵇ Potuit deus cuncta facere simul sed rō ꝓhibuit. id est volūtas. Rōnem nempe ibi volūtatem dei appellauit. quia dei volūtas rōnabilis est ₇ equissima. fatendū est ğ deum omnia posse.

¶ Remouet a deo illa possibilia que posse nō est potētie. b

Sꝫ querit̄ quō omnia posse dicatur. cum nos quedam possimus que ip̄e non p̄t. Nō p̄t em̄ ambulare. loqui. ₇ hmōi. que a natura diuinitatis sunt penit⁹ aliena. cū hoꝝ instrumēta nullatenus habere queat ī corporea ₇ simplex substantia. Quibus id respondendū arbitror φ hmōi actiones ambulatio. s. et locutio ₇ hmōi a dei potentia aliene non sunt. sed ad ip̄a ꝑtinent. Licet em̄ hmōi actiones in se deus habere nō possit non em̄ p̄t ambulare. vel loq̄ ₇ hmōi. eas tamē in creaturis p̄t oꝑari. facit em̄ vt hō ambulet ₇ loquatur ₇ hmōi. Non ğ ꝑ istas

b ¶ Potuit 2 de⁹ cūcta facere simul. s₃ rō ꝓhibuit. Ur̄ male dicere. quia posse ꝓhiberi est impotentie. ğ si

diuina potētia pt ꝓhiberi. est impotens. Item illa rō aut est quid creatū. aut increatū. Si creatū ergo aliquid aliud a deo ꝓhibuit diuinā virtutē. g aliqd pt resistere deo. Si increatū. quō pt ꝓhibere cuz sit omnino idē. Preterea hoc nō videt ꝓhibendū. quia Ecci. lviij. dicit Qui viuit in eternū creauit oīa simul.

De alijs obijcitur. Rº. dōz ꝙ rō hic vocat volūtas rōnalis ⁊ rōnabilitas in volūtate. ⁊ ista ꝗuis nō dicat aliquid ꝗtū ad ꝑnci pale significatuz a diuina cētia. cōnotat tamen aliquid. s. ꝯgruitatē in volito. que quidē nō repit in eius opposito. qd patet. si omnia simul ꝓducta eēnt ꝗtū ad eē singulare. nlla creatura aliquid faceret. ⁊ non essz ꝓterhoc cursus i vniuerso qui est.

Soluit Aug⁹. Voluntas g rōnalis h eligebat vt deꝰ nō faceret oīa simul ꝗuis posset. vn̄ ꝓhibitio nō accipitur hic ꝓ repugnantia sed ꝓ artatione potētie ꝗtū ad actū nō ꝗtū ad posse Et hec est determinatio i differētie ad hoc opus. nō ad oppositū et sic patet obiecta. Nā ecclesiasticꝰ itelligit ꝗtū ad ptes ꝑncipales siue ꝑores. s augꝰ. loqt ꝗtum ad indiuidua.

Aug⁹.

Solutio.

c Deus omipotens non 3 potest mori ⁊c. Queritur de differētia horū quattuor que remouet Augꝰ. a deo. s. mori. falli. miserū esse et mentiri. Rº. dōm. ꝙ ista dicunt defectꝰ ipius hominis siue anime in corpore. Quadruplex autez est actus ⁊ quadruplex potētia. Prima est viuificatiua. ⁊ huius actus est viuere. ⁊ ꝯtra hūc est defectus mori. Secunda est cognitiua. cuius actus est nosse. et contra hunc est falli. Tertia est affectiua. ⁊ huius actꝰ est velle siue amare ⁊ delectari. ⁊ contra hunc est miserum esse. Quarta est opatiua. ⁊ huius actus est agere. et contra hunc est vinci ⁊ superari. Et nota ꝙ ex his q dicuntur. quattuor genera actuum remouent a deo. s. corpales siue instrumētales. vt currere. Actus culpabiles. vt peccare mentiri. Actus passiui. vt vinci et supari. Actꝰ defectiui. vt mori ⁊ falli. q2 habet potentiā cōiunctā defectui Et inde elic magister pfectā rōnem potentie q potest omnia facere ⁊ nihil pati

actiōes diuine potentie detrahit aliquid. quia ⁊ hoc pt facere omipotens. ¶ Sz sunt alia q dam que deus nullatenus facere potest. vt peccata. Non em pt mentiri. non potest peccare sed non ideo omipotentie dei i aliquo detrahit vel derogatur si peccare non posse dicit. quia non esset hoc potētie sed infirmitatis. Si em hoc posset. omipotens nō esset Non g impotētie sed potentie imputādum ē ꝙ ista non pt. Unde Augꝰ. in xv. li. de tri. Magna inquit dei potētia est non posse mentiri. Sunt em quedam que in alijs rebus potētie deputāda sunt. i alijs vero minime. Et que in alijs laudabilia sunt. in alijs vo rephēsibilia sunt. Nō g ideo deus minus potēs est q2 peccare non pt. cū oīpotēs nullatenus possit eē qui hoc pt. Sūt etiaz ⁊ alia quedā que deꝰ nō pt. vn̄ videt non oīa posse. nō em pt mori vel falli. Un̄ Augꝰ. in li. d simbolo. c Deꝰ omnipotēs non pt mori. nō pt falli. nō pt miser fieri. nō pt vinci. hec vtiq ⁊ hmōi absit vt possit omnipotens. Si em hmōi passionibꝰ atq defectibꝰ subijci posset. oīpotēs minime foret. ⁊ inde monstrat oīpotēs. q2 ei hec ꝓpinquari non valēt. pt tn̄ hec in alijs opari.

¶ Ponit rōes q attestant diuine potētie q ꝺm duo ꝯsiderāt c Hic g diligēter ꝯsiderātibꝰ oīpotētia eiꝰ ꝺm duo apparet. scz ꝙ oīa facit q vult. ⁊ nihil oīno patit. ꝺm vtrūq deꝰ oīpotēs verissime ꝑdicat. q2 nec aliqd est qd ei ad patiēdū corruptōez inferre valeat. nec aliqd ad faciēdū ipedimtū afferre. Manifestū ē itaq deū oīno nihil posse pati. ⁊ oīa face posse. ꝑter ea sola quibꝰ eiꝰ dignitas lederet eius q excellētie derogaret. i q tn̄ n̄ ē minꝰ oīpotēs. Hoc ei posse n̄ eēt posse s n̄ posse Nemo g deū oīpotētē i aliq dice ꝑsumat. qui oīa pt q posse potētie ē. ⁊ ide vere dicitur omnipotēs.

¶ Alias rōnes oīpotētie auctē Augꝰ. ⁊ criso. docet ad ꝑdictas duas reducens. d

Ex qbusdā tn̄ auctibꝰ tradit iō deo dici oīpotēs q2 qcqd vult pt Un̄ Augꝰ. i enche. Nō ob aliud vacit vocat ops. nisi qm qcqd vult pt. nec volūtate cuiuspiaz creature volūtatē oīpotētē ipedit effectꝰ Idē in li. d spū ⁊ lra. Nō pt deꝰ face iiusta. q2 ipe ē sūma iusticia ⁊ bonitas Oīpotēs vo ē. nō ꝙ possit oīa face s q2 pt effice qcqd vult. ita vt nihil valeat eꝰ volūtati resistē qn ꝯpleatur. aut aliq mō ipedire eādez Joh. cri. i omelia qdā d expositōe simboli ait. Ops dr deꝰ. q2 posse illiꝰ n̄ pt iuenire n̄ posse dicēte ꝓpheta Oīa qcūq voluit fec. Ipe ē g ops vt totū qd vult possit Un̄ apls. Eiꝰ iqt volūtati qs resistit? His auctibꝰ vr oñdi ꝙ deus ex eo tm̄ dicat ops ꝙ oīa pt q vult. non q2 oīa possit. Detmiatio ꝑmissaꝝ auctū. e Sz ad h pt dici ꝙ Augꝰ. vbi dic Oīpotēs n̄ dr ꝙ oīa possit ⁊c. d taz ample ⁊ generalit accepit d

Aug⁹.

d ¶ Tam ample et generalit accepit omnia vt etiaz mala includeret. Videtur falsum dicere. quia aut malum includit rōne substrati aut rōne deformitatis. Non ratōe substrati includitur quia actō mala rōne actōnis substrati est a diuina potentia. Non ratiōe deformitatis. q2 cum illa sit simpliciter nō ens. non videt posse icludi. Rº. dōz. ꝙ maluz accipitur ratione deformitatis ⁊ qn̄ q omnia distribuit ibi ꝓ possibilibꝰ ⁊ possibile pt accipi generalit tā a potētia actiua q defectiua. ⁊ sic accipit ample ⁊ compbendit malum. ⁊ sic intelligit Augꝰ. Alio mō vt possibile dicat a potentia que ꝺm rez ⁊ modū est potētia. et tunc ꝓprie accipit. ⁊ tūc nō ꝯtinet ibi malū. ⁊ sic accipit in cōmuni vsu cum dicimus deū omnipotentem. ⁊ sic patet ꝙ ꝗuis non contineatur sub ente. non est simile de potentia. 4

Jo. Cris.

Ps. cxiij.

Ro. ix.

Quõ intelligendũ sit pt q̃cquid vult.

5 e ¶ Hõ aũt vel angelus gratuitã habꝫ potẽtiã qua potẽs est. Ur̃ male dicere quia generatio est act⁹ natural' cũ q̃s generet similẽ in natura. g̊ est potẽtia naturalis. sed non dei. q2 de⁹ nõ naturaliter ꝓducit hoiem. g̊ ẽ hoĩs g̊ hõ hꝫ potẽtiã naturalẽ. R̷°. dõm. ꝙ naturale dr̃ dupliciter Uno mõ dr̃ naturale qd̃ habet a natura et ẜm ↄsonãtiã nature. ⁊ sic creature multe habẽt potentias naturales Alio mõ dr̃ naturalis potẽtia q̃ ĩest alicui ꝑ ꝓpriã naturã ita ꝙ nõ ꝑ aliã nec dãtẽ nec cõseruãtẽ. ⁊ h̃ mõ sola virt⁹ diuĩa ẽ naturalis. oĩs aut alia a deo ẽ liberaliter data ⁊ liberalit̃ ↄseruat̃ ⁊ adiuuatur vt agat. ⁊ iõ gratuita. f ¶ Vere ac p

oĩa vt etiã mala includẽt. q̃ de⁹ ñ p̃t nec vult. Nõ g̊ negauit eũ posse oĩa q̃ ↄuenit ei posse. Silr̃ cũ dic̃. Nõ ob aliđ veracit̃ dr̃ oĩpotẽs nisi qm̃ q̃cq̃d vult p̃t. ñ negat eũ posse etiã ea q̃ ñ vult. sed aduersus illos q̃ dicebãt deum multa velle q̃ nõ poterat. affirmat euꝫ posse q̃cq̃d vult. Et ex eo vere dici oĩpotẽtẽ ñ ob aliud q2 p̃t q̃cq̃d vult. Sꝫ caue quõ intelligas. p̃t q̃cq̃d vult. an q̃cq̃d vult se posse. an q̃cq̃d vult facẽ. an q̃cq̃d vult fieri Si ei dicas iõ oĩpotẽtẽ vocari. q2 p̃t q̃cq̃d vult se posse. g̊ ⁊ petr⁹ silr̃ oṕs dici p̃t vel q̃libet sctõꝝ vel beatoꝝ. q2 p̃t q̃cq̃d vult se posse ⁊ p̃t facere q̃cq̃d vult facẽ. Nõ em̃ vult facere nisi qd̃ facit. nec posse nisi qd̃ p̃t. ꝟ ñ p̃t facẽ q̃cq̃d vult fieri. vult em̃ saluos fieri q̃ saluandi sunt verũtñ eos saluare ñ valet De⁹ aũt q̃cq̃d vult fieri p̃t facẽ. Si em̃ vult aliq̃d fieri ꝑ se. p̃t illud facẽ ꝑ se. ⁊ ꝑ se fac̃. sic̃ celuꝫ ⁊ terrã ꝑ se fec̃. q2 voluit. Si autẽ vult fieri ꝑ creaturã ⁊ ꝑ eã oꝑat̃ sic̃ ꝑ hoĩes fac̃ domos ⁊ hmõi artificialia. ⁊ de⁹ q̃deꝫ ex se ⁊ ꝑ se

p̃t hõ aũt vel angel⁹ quãtũcunꝗ btũs ẽ ñ ẽ potẽs ex se vel ꝑ se. Sed forte dices nec dei fili⁹ p̃t a se. nec spũssanct⁹. ꝟ sol⁹ pr̃. Jlle em̃ p̃t a se q̃ ẽ a se. fili⁹ aũt q2 ñ ẽ a se. ꝟ a pr̃e. non p̃t a se ꝟ a pr̃e. ⁊ spũssanct⁹ ab vtroqꝫ. ¶ Ad qd̃ dicim⁹. q2 licet fili⁹ ñ possit a se. nec oꝑetur a se. p̃t tñ ⁊ oꝑatur ꝑ se. sic ⁊ spũssanct⁹. Uñ hila. i lib. ix. d tri. Nature inq̃t cui ↄtradicis heretice hec vnitas ẽ. vt ita ꝑ se agat fili⁹. ne a se agat. et ita ñ a se agat vt ꝑ se agat. ꝑ se aũt dr̃ agẽ ⁊ potẽs eẽ. q2 naturalem hꝫ potẽtiã eandẽ quã ⁊ pr̃ q̃ potẽs ẽ ⁊ oꝑatur. ꝟ q2 illã hꝫ a pr̃e. ñ a se. iõ a pr̃e ñ a se dicit̃ posse ⁊ agere. e Hõ aũt vel angel⁹ gratuitã hꝫ potẽtiaꝫ q̃ potẽs ẽ. iõqꝫ e g̊ f vere ac ꝓꝑe trinitas de⁹ oṕs f dr̃. q2 ꝑ se. i. naturali potẽtia p̃t q̃cq̃d vult fieri. et q̃cq̃d vult se posse. Nihil em̃ vult fieri qd̃ nõ possit facẽ ꝑ se vel ꝑ creaturã. ⁊ nihil vult se posse qd̃ ñ possit. et om̃e qd̃ vult fieri vult se posse. ꝟ ñ oẽ qd̃ vult se posse vult fieri Si ei vellet fieri fieret q2 volũtati eius nihil resistere p̃t.

ꝓꝑie trinitas de⁹ oĩpotẽs dr̃. Ur̃ ñ vere dicere. q2 nõ dr̃ ꝓprie omisciẽs g̊ nec oĩpotẽs. Jtem mathei. vlti. Data ẽ mihi oĩs p̃tãs ĩ celo ⁊ in terra. Et de aliĩs vr̃ q2 Mar. ix. Si potes credere. oĩa possibilia sũt credẽti. R̷° dđ. ꝙ oĩpotẽtia ẽ soli⁹ dei ꝓꝑe q2 dic̃ potẽtiam infinitaꝫ q̃ in nullo p̃t esse creatura nec ĩ xp̃o. nec in alio ẜm humanaꝫ naturã. ⁊ h̃ meli⁹ patebit alibi Uñ si dicat̃ de xp̃o omĩpotẽtia. hoc intelligit̃ ẜm idiomatũ cõmunicatõem Si aũt dicatur de credẽtibus. distributio est accomoda soluꝫ de miracul'. ⁊ sic pꝫ illud.

Oppositio ꝙ nec filius possit a se nec spiritussanctus R̷°.

Hyla.

Hic plene ostenditur quare deus omĩpotens dicatur.

Ad intelligentiã huius distinctõis quattuor q̃runt̃. Primo vtꝝ deus possit aliq̃d aliud a se. Scđo dato ꝙ possit. queritur vtꝝ possit inceẽ qd̃ aliĩ agẽti est possibile. Tertio vtꝝ diuina potẽtia se extẽdat ad om̃e illud qd̃ aliĩ agẽti est impossibile. Quarto vtꝝ possibile dicat̃ aliq̃d simplr̃ ẜm cãs supiores. siue potẽtiã diuinã. vel ẜm inferiores. vel ẜm potẽtiam creatam.

¶ Questio I a

Qꝫ aũt nõ possit de⁹ aliud a se ostendit̃ sic. Oĩs potẽtia q̃ agit in aliud a sbstãtia in qua est vel cui⁹ est egreditur ab illa sbstãtia. potẽtia em̃ nõ oꝑatur nisi vbi est. si g̊ diuina sbstãtia oꝑatur. oꝑatur ꝑ suã potẽtiã in aliq̃d aliud a se. ⁊ potẽtia eius incipit esse vel fieri in alio g̊ egredit̃ a sbstãtia. sed oĩs potẽtia que egredit̃ a sbstãtia elongat̃ a sbstãtia ⁊ oĩs potẽtia distãs a substantia repugnat simplicitati. cũ g̊ hoc sit impossibile in deo. videt̃ qd̃ deus nõ agat in aliud a se. ¶ Jtẽ oĩs potẽtia cuius opus est in aliud hꝫ depẽdentiã ab illo. Probatio. opus em̃ qd̃ transit in materiã subiectã aliquo mõ pẽdet ex illa. sed potẽtia pendet ex eodẽ ex quo pendet actus. quia ꝑficit̃ ꝑ actũ. g̊ si potẽtia diuina est in aliđ hꝫ dependentiã. ¶ Jtẽ oĩs potẽtia que est in aliq̃d qd̃ nõ semꝑ est coniũctũ suo actui hꝫ indigẽtiã non em̃ ẽ ꝑfecta nisi qñ agit. ⁊ non agit nisi cũ obiectũ est p̃sens. g̊ qñ non est semꝑ p̃sens est incõpleta. hoc aũt repugnat

potentie diuine. g̊ ⁊c̃. ¶ Jtẽ in deo idẽ est posse ⁊ eẽ. sed de⁹ nõ est aliud a se. g̊ non p̃t in aliud a se. Si tu dicas ꝙ potentia cõnotat sed nõ essentia. Contra. de⁹ p̃t aliq̃d facere ꝙ nec est. nec fuit. nec erit. g̊ nihil ↄnotat. Si tu dicas ꝙ ↄnotat qd̃ est in potẽtia. sꝫ potẽtia dei nõ est aliud q̃ꝫ de⁹ ⁊ qd̃ est in deo. g̊ ⁊ nihil aliud ↄnotat. Sed ↄtra. bonuꝫ est diffusiuũ sui. sed diffusio ẜm ꝙ hmõi est in aliud. g̊ bonũ ẜm ꝙ bonũ p̃t in aliud. aut g̊ ẜm potẽtiã suã. aut alienã. Si ẜm alienã. g̊ non est ꝑfecte bonũ cũ non habeat actũ bonũ ꝑ se. Si ꝓpter potẽtiã suã. g̊ bonũ ẜm ꝙ bonũ p̃t in aliud. sed de⁹ est summe bon⁹. g̊ ⁊c̃. ¶ Jtẽ om̃is ꝑfectio creature est in hoc ꝙ possit aliud a se ꝓducere. si g̊ om̃e quod ꝑfectõis ẽ deo ẽ attribuẽdum. potentia ꝓducẽdi aliud deo est attribuẽda. ¶ Jtem si nihil aliud a se p̃t g̊ nulli aliĩ a se p̄eest g̊ nec aliquid deo subest. g̊ a nullo est colẽdus. a nullo est adorandus. ⁊ nihil ab ip̃o oĩno est querendũ. qd̃ est summũ inconueniẽs ẜm oẽs ¶ Jtẽ si nihil p̃t in aliud a se. g̊ nihil est ad ip̃m. neqꝫ ꝓpter ip̃m. sed bonitas est in rebus ⁊ ordo ꝑ relatõem ipoꝝ ad summũ bonũ a quo ẽ om̃e bonũ. g̊ ẜm hoc nulla res est bona nec ordinata in vniuerso. hoc aũt est summũ incõueniẽs. g̊ necesse est ponere ꝙ possit in aliud a se. Prima ↄsequẽtia ẽ manifesta. Ad illđ ei solũ stat vltima resolutio ĩ redeundo. in q̃ est ꝑma origino in exeundo. vt manife

9 ſtuȝ eſt. R°. ad hoc intelligēdū notādū eſt ꝙ poſſe aliḋ
ſiue in aliḋ a ſe. h̔ ē dupl'r. Aut ī aliḋ ſic ī diſtinctū ſm
eēntiā. ⁊ remotū ſm diſtātiā. q2 īpoſſibile ē duo ꝯ̄ria eē
ī eodē ſubiecto. ⁊ h̔ mō poſſe ī aliḋ ē ꝑ egreſſū potētie a
ſbſtātia ⁊ iō ē ibi elōgatio ⁊ diſtātia. Et q2 elōgat᷑ a ſua
ſbſtātia. iō pēdet a ſubſtātia ī quā agit. ⁊ iō ē ibi depēdē
tia. ⁊ q2 diſtātia ⁊ depēdētia. iō imꝑfectio ⁊ īdigētia. h̔
mō poſſe ī aliḋ deo n̄ cōpetit ꝓpt᷑ tres ꝯditōnes ṗdictas
ſic oſtēſuȝ ē. q2 rēpugnat diuīe potētie ſic diſtātia. de/
pēdētia. ⁊ īdigētia. Alio mō poſſe ī aliḋ dr̄ ſic īdiuiſuȝ.
ſm formā ⁊ eēntiā. n̄ tm̄ ī remotū ſm aliquā diſtātiā. q2
diuīa eēntia dū opat᷑ ītime ē ī illo. ⁊ h̔ mō nec ponit di/
ſtātiā. nec depēdētiā. nec īdigētiā. Cū em̄ diuīa eēntia
ſit oīmi ꝑfectōe ꝑfecta. ⁊ potētia ei⁹ ſit oīmoda īdiuiſio/
ne īdiuiſa. a nullo alio depēdet. nullo alio indiget. h̔ g̊
mō ponēdū ꝙ de⁹ pt̄ ī aliḋ a ſe. ſiue aliḋ a ſe. Ex his pȝ
8 ṗmo obiectū. ¶ Qḋ em̄ obij̄cit. potētia q̄ ē ī aliḋ egredit᷑
ab agēte ī paſſuȝ. dōm ꝙ h̔ veꝝ ē vbi agēs ī aliḋ n̄ ē ī il/
lo ſm veritatē. vbi āt ē. oīno nulla neceſſitas ē egrediē
di. ¶ Ad illḋ qḋ obr̄ ꝙ potētia q̄ ē ī aliḋ. pēdet ex illo.
9 dōm ꝙ h̔ veꝝ ḋ illo cui⁹ actio ē ī aliḋ tāꝗ̄ ī ſuſtētās. di
uina āt potētia n̄ īdiget alio ſuſtētāte. qḋ pȝ. q2 n̄ indi/
get materia ſubiecta. ſȝ fac̄ ex nihilo. Et rō hui⁹ ē. q2 cū
potētia ē oīno īdifferēs. ⁊ ab eēntia ⁊ actu. ſic eēntia nō
10 īdiget ſuſtētāte. ſic nec potētia. ¶ Ad illḋ qḋ obr̄ ꝙ po
tētia q̄ ē ī aliḋ hȝ ꝑfectōis indigētiā. dḋ. ꝙ potētia agēs
ī aliḋ ē duplex. Quedā q̄ ē ſuus act⁹. ⁊ tal' nihil plus hȝ
qn̄ agit ī aliḋ ꝗ̄ qn̄ n̄ agit. ⁊ hec nullo mō indiget. ⁊ tal'
ē potētia diuina ꝓpt᷑ ſummā ſimplicitatē. Alia ē poten
tia agēs in aliḋ ꝑ actū a ſe differētē. tal' plus hȝ qn̄ agit
ꝗ̄ qn̄ n̄ agit ⁊ tal' ē q̄ hȝ īdigētiā aliq̄ mō vt ī potētia crea
ta. n̄ ſic ē de potētia diuina. ⁊ iō ꝗ̄uis ſit ī aliḋ qḋ n̄ ſꝑ ē
pn̄s. ꝓpt᷑ h̔ tm̄ nec indigēs ē nec īcōpleta. ¶ Ad vltimū
11 dōm. ꝙ potētia ꝯnotat poſſibile. ⁊ poſſibile āpliat᷑ ad
ens ⁊ ad n̄ ens. ⁊ ſicut poſſibile ampliat᷑. ita ⁊ diuerſi/
tas ꝯnotati. ⁊ iō n̄ tm̄ dr̄ poſſe in aliḋ. q2 pt̄ ī aliḋ qḋ ē.
ſȝ q2 pt̄ in aliḋ qḋ pt̄ eē. de⁹ āt a ſe n̄ pt̄ eē aliḋ. iō pȝ illḋ.

¶ Queſtio II b

Vtꝝ de⁹ poſſit in oē aliḋ in qḋ pt̄ oē agēs creatū. Et ꝙ
ſic vr̄. Qui ei oē dic̄ nihil excipit. ſȝ n̄ tm̄ dicim⁹ ⁊ cre/
dim⁹ deū potētē. ſȝ deū oīpotētē. g̊ ⁊c̄. ¶ Itē q2 de⁹ ē oīſci
ens iō ſcit oīa q̄cūq; ſcit ali⁹ ſciēs. Si ei aliq̄s ſciret ali
q̄d qḋ n̄ ſciret de⁹. de⁹ n̄ diceret᷑ oīſciēs. g̊ ꝑi rōne n̄ dice
ret᷑ oṗs. niſi poſſet oē qḋ pt̄ oīs ali⁹. ¶ Itē de⁹ n̄ dr̄ oīuo
lēs. q2 n̄ vult oīa q̄ alij̄ volūt. g̊ ꝑi rōne ſi n̄ poſſet oīa q̄
alij̄ poſſūt n̄ eēt oīpotēs. ¶ Itē oē eē ē a ṗmo eē. g̊ oē poſ/
ſe ē a ṗmo poſſe. g̊ oīs potētia pt̄ q̄cq̄d pt̄ ꝓpt᷑ diuinā po
tētiā. ſȝ ꝓpt᷑ qḋ vnūqḋq; ⁊ illḋ magis. g̊ ⁊c̄. Sȝ ꝯ̄. aliq̄
creatura pt̄ oīa recipe corꝑalit᷑. vt materia. aliq̄ poten
tia pt̄ oīa recipe ſpūalit᷑. vt ſpūs rōnal' creat⁹. ſȝ de⁹ ni/
hil pt̄ recipe. g̊ n̄ pt̄ oē qḋ pt̄ aliḋ a ſe. Si dicas ꝙ nō eſt
poſſibile. ſȝ impoſſibile. Cōtra. nulla īpotētia ē a deo.
ſiue a potētea diuīa. g̊ ſm h̔ potētia materie ſiue aīe nō
eēt a deo. ¶ Itē hō pt̄ pati miſeriaȝ ſiue ſuſtinere penā.
de⁹ n̄ pt̄ pati. g̊ ⁊c̄. Si dicas ꝙ illḋ ē īpoſſibile. Cōtra.
nullū op⁹ v̄tutis ē īpoſſibile. ſȝ ſuſtinere ē op⁹ fortitu/
dinis q̄ ꝓꝛij̄ſſime ē v̄t⁹. g̊ ⁊c̄. ¶ Itē hō pt̄ peccare. de⁹
āt n̄ pt̄. g̊ ⁊c̄. ꝙ ſi pt̄ peccare. pt̄ eē mal⁹. qḋ ē incōueniēs
Si dicas ꝙ h̔ poſſe n̄ ē poſſibile. Cōtra. Aug⁹. ḋ ciui.
dei. Melioꝛ ē natura q̄ pt̄ peccare ꝗ̄ q̄ n̄ pt̄ peccare. g̊
poſſe peccare ſpectat ad volūtatē ⁊ ꝑfectōem nature. g̊
n̄ dic̄ īpotētiā. ¶ Itē hō pt̄ currere ⁊ comodere. de⁹ h̔ nō
pt̄. g̊ ⁊c̄. Si dicas ꝙ h̔ ē īpoſſibile Cōtra. oē illḋ qḋ dic̄
potētiā ē a potētia q̄ v̄e ē potētia. ſȝ currere ⁊ comedere
n̄ dicūt act⁹ ṗuatōis. ſȝ poſitōis. g̊ ſūt a potētia inꝗ̄tū

potēs ē. n̄ inꝗ̄tū īpotēs. g̊ manifeſtū ⁊c̄. R°. ꝙ ſic dic̄ 12
phs ī phia. j. Quedā ſūt q̄ dicūt potētiā ꝗ̄tū ad modū
dōi. dicūt tm̄ īpotētiā a ꝑte rei. vt poſſe moꝛi. poſſe coꝛ
rūpi. Propt᷑ h̔ ītelligēdū. ꝙ q̄dā ſūt q̄ poſſe ē poſſibile 13
ſimpl'r ⁊ ꝑfctē. vt poſſe ītelligere. diligere ⁊ opari Que
dā ſūt q̄ poſſe ē poſſibl'e. tm̄ iꝑfecte. vt currere ⁊ ambula/
re. iſti ei act⁹ dicūt ſil' actōeȝ ⁊ paſſionē ſiue defectuȝ in
agēte. Quedā q̄ poſſe ſimpl'r ē īpoſſibl'e. vt ṗuatōes. vt
poſſe peccare. deficere. Loq̄ndo ḋ his rōne ṗuatōnis.
ſȝ h̔ ītelligēdū ꝙ cū potētia dei ē ꝑfectiſſima. illa pt̄ de⁹
ꝑ ſe. ⁊ ī ſe. q̄ ſūt potētie ſimpl'r. vt ītelligere ⁊ opari. illa
v̄o q̄ ſūt iꝑfecte potētie. pt̄ q̄dē n̄ ī ſe ſȝ ꝑ ſe. Per ſe pt̄ ex
h̔ qḋ ē ibi ꝑfectōis ⁊ poſſibl'e. In ſe n̄ pt̄. ꝓpt᷑ illḋ qḋ ē ibi
īpoſſibile ⁊ iꝑfectōis q̄ in eo n̄ cadūt. illa āt q̄ ſūt ſimpl'r
īpoſſibile. nec pt̄ ī ſe. nec pt̄ ꝑ ſe. Per ſe n̄ pt̄. q2 nihil ē a
deo qḋ n̄ ſit a deo ꝑ ſe ⁊ īmediate. h̔ āt qḋ ē defect⁹ n̄ pt̄
eē ī deo nec a deo. q2 de⁹ n̄ defic̄ ī eēndo nec ī agēdo. Si g̊ 14
q̄rat᷑ vtꝝ de⁹ poſſit oē qḋ pt̄ aliḋ agēs. Rn̄dēdū ē n̄ ſim/
pl'r ſȝ cū determinatōne. ſ. ꝙ pt̄ oē qḋ ē poſſibl'e. ⁊ ī ſe pt̄
oē qḋ ē poſſibl'e ſimpl'r ī alio pt̄ q̄d ē poſſibl'e iꝑfecte nec
ī ſe nec ī alio qḋ ē oīmode īpoſſibile. ⁊ h̔ ipō dr̄ oīpotēs
q2 potētia ei⁹ ad oīa ſuffic̄ ī nullo defic̄. ¶ Ad illḋ g̊ qḋ
obr̄ ꝙ n̄ pt̄ recipe res. nec reꝝ ſilitudīes. dōȝ. ad h̔ ⁊ ad
oīa ḋ q̄b⁹ obij̄c̄ ꝙ illa poſſe n̄ ē potētie ꝑfecte. Scdm̄ h̔
ītelligēdū ꝙ ē potētia oīno ſufficiēs ⁊ actīa. vt potētia
ꝓducēdi res. Et ē potētia pure paſſiua vt potētia ſuſci
piēdi. Et ē potētia defectīa. vt potētia peccādi. Et eſt
potētia ꝑtim actīa ꝑtim paſſiua. vt potētia ambulādi.
Et ē potētia ꝑtim actīa ⁊ ꝑtim defectīa vt potētia ſuſci
piēdi penā. Et potētia ꝑtim paſſiua ⁊ ꝑtim defectiua.
vt potētia moꝛiēdi. dḋ. g̊ ꝙ nihil hoꝝ ī ſe pt̄ de⁹. ꝗ̄uis
ei ſint potentie alicui⁹. derogāt tm̄ ꝑfectioni potentie.
Nec ē ſil'e ḋ ſcīa. q2 ſcitū n̄ diminuit ḋ rōne ſcīe. ſic poſ/
ſibl'e ḋ rōne potētie. q2 ſcitū n̄ cauſat᷑ a ſcīa. ſic poſſibile
a potētia. ¶ Ad illḋ tm̄ qḋ dr̄ ḋ potētia peccādi. ītelligē/ 16
dū ꝙ ſi peccare dicat᷑ effectū cū deformitate. ſiue actū.
ſic n̄ tm̄ dic̄ potētiā defectiuā ſȝ actīaȝ rōe act⁹ ſbſtrati
⁊ ſic dic̄ nobilitatē. Si rōne deformitat̄. ſic dic̄ ſimpl'r
defectū. Quocūq; tm̄ mō dicat᷑. q2 ſꝑ ꝯcernit defectum.
nullo mō ꝯuenit deo.

¶ Queſtio III c

Vtꝝ diuīa potētia ſe extēdat ad oē illḋ qḋ alij̄ agēti ē ī/ 17
poſſibl'e. Et ꝙ ſic vr̄. Dr̄ ei aliq̄d īpoſſibl'e ꝓpt᷑ nature oꝛ
diatōeȝ. vt ḋ ceco fieri vidētē. Aliq̄d ꝓpt᷑ ṗteritiōeȝ. vt
te n̄ fuiſſe ex q̄ fuiſti. Tertio ꝓpt᷑ oppoſitōeȝ. vt idē eē ni
grū ⁊ albū. Primū ē īpoſſibl'e ſm naturā. ſm tꝑs ſiue ꝑ
accidens. terciū pt̄ dici īpoſſibl'e ſm diſciplinā. q2 oīs
ſcīa ſupponit illḋ ṗncipiū ꝙ oppoſita n̄ ſūt ſil' v̄a ḋ eodē
oñdit᷑ g̊ ꝙ de⁹ poſſit oē tale īpoſſibile Luce. j. Nō erit
īpoſſibile apḋ deū oē v̄bū. ſȝ oīa ꝯtingit h̔ v̄bo dicere. g̊
nullū tale ē īpoſſibl'e apḋ deū. ¶ Itē Ephe. iij. Ei āt q̄ pt̄
facere ſup̄ ꝗ̄ poſſum⁹ ītelligere. g̊ pt̄ de⁹ plura facere ꝗ̄
poſſit ītellect⁹ fingere. ſȝ pt̄ fingere oē īpoſſibile qḋ pt̄
enūciare. g̊ ⁊ de⁹ pt̄ illḋ facere. ¶ Itē Hila. Perfecte po
teſtat̄ ē id naturā poſſe facieñ q̄d pt̄ ſignificare ſmo di
cēt̄. ¶ Itē Baſili⁹. Pl⁹ pt̄ de⁹ facere ꝗ̄ tu potes ītellige
re. g̊ ꝑ autoꝛitates canonis ⁊ ſāctoꝝ vr̄ ꝙ de⁹ poſſit oē
īpoſſibile. ¶ Itē rōne vr̄. q2 illḋ ē potēti⁹ cui nihil oīno
ē īpoſſibile. ꝗ̄ cui aliq̄d ē īpoſſibile. ſȝ de⁹ ē potētiſſim⁹
ī ſūmo. g̊ nihil oīno ē ei īpoſſibl'e. ¶ Itē ſi aliq̄d īpoſſibl'e
non eſt deo poſſibl'e. aut hoc propter priuationem aut
propter poſitionem. Si propter priuatōnem. Cōtra.
nulla maioꝛ ṗuatio ꝗ̄ omnino non ent̄. ſȝ de⁹ de nihi/
lo fac̄ aliq̄d. n̄ g̊ ꝓpt᷑ ṗuatōem. Si ꝓpt᷑ poſitōem. g̊ vr̄ ꝙ
aliq̄d ſit qḋ n̄ ſbiaceat diuīe potētie. qḋ ⁊ ei n̄ obediat.
g̊ potētia dei hȝ reſiſtēs ¶ Itē oñdit᷑ ſpālit᷑ ꝙ poſſit im/

possibile fm naturã vt õ trũco facere vitulũ· qꝛ pl⁹ di/
stat ñ ens ab ente· q̃z vnũ ens ab alio· sꝫ de⁹ ð ñ ente fac
ens· g̃ ð vno ente p̃t facere aliõ· ¶ Itẽ ꝙ possit ĩpossibl'e
fm tp̃s· vr̃· qꝛ illõ ẽ ĩpossibl'e p accidẽs· qð nullã ponit
resistẽtiã· qꝛ ñ ẽ· g̃ si de⁹ p̃t ĩpossibl'e p se ꝛ q̃d hꝫ resistẽtiã
cũ illõ sit magis ĩpossibl'e· g̃ p̃t ĩpossibl'e p accidẽs· Itẽ
ꝙ possit ĩpossibl'e fm disciplinã vr̃· qꝛ pl⁹ distat crea/
toꝛ a creatura q̃z vnuꝫ ens creatũ ab alio· sꝫ de⁹ potuit
facere ꝙ creatura vniret̃ ĩ eadẽ hypostasi simplicissima
g̃ multo forti⁹ p̃t facere ꝙ opposita sil' sint ĩ eodẽ vt ꝙ ali
q̃d sit sil' albũ ꝛ nigꝛ· ꝛ h̃ vr̃ factũ ẽẽ ĩ xp̃o· qꝛ vn⁹ ꝛ ideꝫ
erat etern⁹ ꝛ tp̃al'· passibil' ꝛ ĩpassibil' visibil' ꝛ inuisibil' ꝛ
sic ð aliĳs· ¶ Itẽ de⁹ fec̃ ṽginẽ parere q̃d ẽ ĩpossibl'e fm
naturam· qꝛ potẽtia nature nullo mõ ẽ ad h̃· ꝛ ẽ ibi ĩpo
tẽtia fm disciplinam· qꝛ sil' sr̃ opposita ṽa ð eodẽ· et qð
ẽ mai⁹ ĩpossibl'e q̃z ĩpossibl'e fꝫ accidẽs· scꝫ coꝛruptã in
tegrare siue fieri ṽginẽ· mag' ei vr̃ p̃t⁹ ĩcõpossibil' ṽgini
tati q̃z coit⁹· g̃ ꝛc̃· ¶ Sꝫ ꝯ· ꝙ de⁹ ñ possit ĩpossibl'e fꝫ na/
turã· vr̃ Aug⁹· dicere ĩ li· ð ṽa inocẽtia· De⁹ ĩq̃t ita est
op̃s vt nũq̃z rõnis sue ĩstituta euellet· g̃ si alq̃d ẽ ĩpossi
bl'e fꝫ ĩstitutõeꝫ nature· simpl'r ẽ ðo ĩpossibl'e· ¶ Itẽ rõne
vr̃· qꝛ de⁹ ñ p̃t facere ꝯ ordinẽ rõnis recte· vtpote mẽti/
ri et ꝯsimilia· g̃ ñ p̃t facere ꝯ ĩstitutionẽ nature ordĩa/
te· ñ g̃ p̃t ĩpossibl'e fm naturã· ¶ Itẽ ꝙ ñ possit ĩpossibl'e
p accidẽs· Hiero· Cũ cetera possit de⁹· ñ p̃t ð coꝛrupta
facere ṽginẽ· sꝫ ꝯstat ꝙ h̃ ñ dr̃ ꝙ nõ possit repare clau/
stra· sꝫ qꝛ eã q̃ coꝛrupta ẽ ĩpossibl'e ẽ ñ fuisse coꝛruptã· g̃
ꝛc̃· ¶ Itẽ Aug⁹· ĩ· ĳ· li· ꝯ faustũ· Hãc sñiaꝫ quã dicim⁹
p̃teritã fuisse· de⁹ falsaꝫ facere ñ p̃t· Et rõem reddit· Si
ei h̃ faceret· h̃ ẽẽt facere vt ea q̃ ṽa sr̃· eoĩp̃o ꝙ ṽa sr̃ ẽẽnt
fl'a· ꝛ ita ẽẽt ꝯri⁹ veritati· ¶ Itẽ ꝙ ñ possit ĩpossibl'e fm
disciplinã· scꝫ vt duo opposita sint sil' ĩ eodẽ vr̃· qꝛ sic se
hñt opposita ad vnionẽ· ita vnita ad diuisionẽ· sꝫ de⁹ ñ
p̃t facere ꝙ duo ꝛ tria ñ sint q̃nq̃z· qꝛ sic dic̃ Aug⁹· q̃d ẽ
veꝝ veritate q̃ ñ ĩcipit· nec desinit· g̃ pi rõne ñ p̃t facere
ꝙ opposita sint sil' ṽa· ¶ Itẽ de⁹ ñ p̃t facere ꝯ ṽitatẽ iusti
cie· ĳ· Thi· ĳ· Fidel' pmanet· negare seip̃ꝫ ñ p̃t· g̃ ñ p̃t fa
cere ꝯ ordinẽ sapĩe· sꝫ ꝯfũdere opposita ẽ facere ꝯ ordi/
18 nẽ sapiẽtie· g̃ ꝛc̃· ¶ Rñ°· ad p̃dictoꝝ ĩtelligẽtiã notãdũ ꝙ
nos iudicam⁹ aliq̃d ĩpossibl'e q̃ttuoꝛ causis· Vno° p li
mitatõeꝫ natural' potẽtie vt ð trũco fieri vitulũ ꝛ ṽgĩeꝫ
parere· mulier ei sine semĩe ñ p̃t ꝯcipere naturalit̃· Itẽ
part⁹ clausa porta ꝓp̃t coꝛpulẽtiã ñ p̃t exire· sil'r natura
statim ñ p̃t trũcũ ĩ vitulũ ꝯuertere cũ hẽat potẽtiã limi
tatã· Scðo mõ dr̃ ĩpossibl'e ñ ꝓp̃t limitatõnẽ potẽtie sꝫ
ꝓp̃t limitatiõeꝫ nr̃e ĩtelligẽtie· vt duo coꝛpa ẽẽ ĩ eodem
loco· vl' idẽ coꝛp⁹ ĩ diuersis vl' mai⁹ ĩ minoꝛi loco· quia
nullo° possum⁹ capere· cũ nr̃a imaginatio sp̃ dicat op/
positũ· Vñ et̃ q̃n dictat ꝙ de⁹ sic fac̃ ĩ sacramẽto altarꝭ
necesse ẽ vt rõ ꝯ se eleuet̃ vt credat· Tertio mõ dr̃ ĩpos/
sibl'e ꝓp̃t p̃uatõeꝫ oĩs exñtie fꝫ oẽꝫ cõparatõeꝫ· s· p̃ncipĳ·
medĳ· ꝛ vltimi· vt p̃teritũ ñ fuisse p̃teritũ· Oĩs ei potẽ/
tia q̃ ĩtelligit̃ aliq̃d facere· respic̃ ens· vl' ĩ rõe p̃ncipĳ vl'
termini vel vtroq̃z mõ· Vñ ð ente p̃t facere ñ ens ꝛ ecõ/
uerso ꝛ ð vno aliõ· sꝫ ð ñ ente facere ñ ens h̃ nulli⁹ oĩno
potẽtie ẽ· Vñ q̃zuis de⁹ ð oĩ ente creato possit facere ꝙ
ñ sit· siue ð rõe siue ð re tñ ð eo q̃d fuit ꝛ ñ ẽ facere ꝙ ñ fu
erit· h̃ oĩno ðo ẽ ĩpossibl'e· qꝛ h̃ facere ẽ nihil facere sic ĩã
meli⁹ patebit· Quarto mõ dr̃ ĩpossibile fm illustratõeꝫ
veritatis eterne· ꝛ ordineꝫ diuine sapientie vt ṽbi grã·
vt duo opposita insint eidem ꝛ scðm idem· hec ĩp̃a ve/
ritas eterna eoĩp̃o ꝙ veritas est· iudicat ꝛ illustrat ꝛ iu
19 dicat ĩpossibl'e· sic ꝛ h̃· duo ꝛ tria ñ ẽẽ q̃nq̃z· Qñ g̃ argu/
mẽtat̃ vtꝝ ðo sit possibl'e oẽ ĩpossibl'e dð· ð ĩpossibli qð
ẽ ĩpossibl'e ꝓp̃t limitatõꝫ potẽtie vl' ꝓp̃t limitatõeꝫ ĩtel

ligẽtie· q̃d ðo ẽ possibl'e ꝓp̃t h̃ ꝙ ei⁹ potẽtia ñ ẽ limitata
sꝫ ĩfinita· ꝛ iõ sup̃ naturã ꝛ ĩtelligẽtiã p̃t· q̃ꝝ vtraq̃z ẽ ar
tata· Illõ ãt ĩpossibl'e q̃d ẽ ĩpossibl'e ꝓp̃t p̃uatõeꝫ oĩs exñ
tie· ꝛ qð ꝓp̃t illustratõeꝫ ṽitatꝭ et̃ne· ñ p̃t oĩno· Primuꝫ
q̃dẽ ñ p̃t· qꝛ illõ posse ẽ nihil posse· Scðm ñ p̃t· qꝛ illõ ẽ
posse ĩordĩate ꝯ ordinẽ sapĩe posse· Et q̃m de⁹ sic ẽ op̃s vt
nihil possit nisi q̃d decet suã potẽtiã ꝛ ñ deordĩat sapĩaꝫ
iõ hec ĩpossiblia ñ p̃t· Sꝫ obĳciet aliq̃s ꝙ illõ ẽ fl'ꝫ scꝫ ꝙ
ĩpossibl'e p accñs sit ĩpossibl'e ꝓp̃t p̃uatõeꝫ oĩs exñtie nã
ꝓpositõ ð p̃terito ẽ ṽa· ꝛ ṽitas illa ñ fũdat̃ sup̃ nihil nec
sup ens ĩcreatũ· cũ ĩcipiat ẽẽ ṽa· g̃ sup̃ ens creatũ· ꝛ illõ
ẽ p̃teritũ· g̃ p̃teritũ dic̃ aliq̃ mõ ens· sꝫ oẽ creatũ q̃ztũcũ/
q̃z hẽat paꝝ ð ente p̃t illõ amittere si de⁹ velit· g̃ de⁹ p̃t fa
cere qð illõ qð fuit ñ fuerit· Et iteꝝ cũ dico h̃ ẽẽ p̃teritũ
aut dico aliq̃d aut nihil· Si aliq̃d· g̃ respõsio nulla· Si
ãt nihil· dico q̃d p̃t dici ꝙ chimera sit p̃terita· ꝛ ꝙ ñ p̃te
ritũ q̃d nihil ẽ sit p̃teritũ· q̃d manifeste fl'ꝫ ẽ· ñ g̃ dic̃ p̃ua
tõeꝫ oĩs exñtie· ꝛ illõ ñ vr̃ sb̃trahere q̃n sb̃iaceat poten/
tie diuĩe· nã futuꝝ ñ dic̃ ens· ꝛ tñ de⁹ p̃t facere ꝙ futurũ
fꝫ ṽitatẽ nũq̃z sit futuꝝ· Sil'r ñ p̃ñs nihil dic̃ entitatis
ꝛ de⁹ p̃t facere ꝙ illõ q̃d nũq̃z ẽ p̃ñs· nũq̃z sit p̃ñs· nec ad
huc vr̃ euadi posse· Queri etiã p̃t vtꝝ de⁹ possit facere
ð p̃terito p̃ñs ꝛ ꝯstat ꝙ ĩ altero extremo ponit̃ ens· si g̃ 20
p̃t facere ꝙ p̃teritũ sit p̃sens ꝛ q̃d ẽ p̃ñs ñ ẽ p̃teritũ· p̃t fa
cere ð p̃terito ꝙ ñ sit p̃teritũ· ꝓp̃t hec ꝛ his sil'ia fuit opĩo
Gilberti poꝛretani ꝙ de⁹ p̃t sup ĩpossibl'e p accidẽs· p̃t
ei facere ꝙ p̃teritũ nũq̃z fuerit· Et illõ he· Hiero· expo
nũt q̃ sequũt̃ eũ· ꝙ ñ p̃t facere ð coꝛrupta ṽginẽ· i· ñ oñ/
dit se posse cũ nũq̃z fecerit· Et sil'r illõ ð aug̃ꝭ· ꝙ de⁹ sñiaꝫ
ð p̃tõ ñ p̃t facere fl'am· h̃ ĩtelligit̃ salua re· Sꝫ c̃te hmõi
expositões valde sũt extranee· Si ei Hiero· dic̃ ꝙ ñ p̃t
ð coꝛrupta facere ṽginẽ· i· ñ oñdit̃· sil'r ñ p̃t ð trũco vi/
tulũ facere cũ ñ oñdat· ñ recte g̃ dic̃ cũ cetera possit de⁹
ꝛc̃· Et iteꝝ· si fmo Augꝭ· ĩtelligit̃ ꝙ ñ p̃t facere de⁹ illã
sñiaꝫ fl'aꝫ supposito p̃terito sil'r nec sñiaꝫ ð futuro salua
futuritõe· ꝛ ꝓp̃t h̃ cũ auc̃tes h̃ dicãt magnoꝝ doctoꝝ ꝙ
de⁹ ð eo q̃d fuit ñ p̃t facere ꝙ ñ fuerit ꝛ ĩtellect⁹ ĩ nullo di
cat ꝯriũ· nec fides ad h̃ nos moueat vl' cõpellat· tanq̃z
rõnabili⁹ ꝛ securi⁹ dð· ẽ cũ sctĩs ꝙ de⁹ ð eo q̃d fuit nõ p̃t
facere ꝙ ñ fuerit· Et h⁹ rõeꝫ ad p̃ñs aliã nescio q̃z eã q̃ p̃
dicta ẽ· nisi forte dicat̃ h̃ ẽẽ ꝓp̃t oĩmodã ĩdiuisionẽ vt sic
opposita manẽtia opposita ñ possũt vniri· sic nec idẽ a
se diuidere· ꝛ iõ q̃d fuit· p tp̃e q̃ fuit oĩmode ẽ vnituꝫ· ꝛ
sil'r p̃ñs ĩ tp̃e ĩ q̃ ẽ siue ĩ ĩstãti· Vñ h̃ ẽẽt idẽ a se diuidere
facere· s· ꝙ p̃teritũ ñ fuerit p̃teritũ· ꝛ h̃ repugnat ordini
diuĩe sapĩe sic facere ꝙ sit triãgul⁹ ꝛ ñ sit figura ꝛ h̃ clau
dit ĩ se duõ ꝯdictorie opposita· Rõ tñ p̃dicta satꭍ ẽ ꝯue
niẽs· si q̃s recte ĩtelligat· Cũ ei dr̃ p̃teritũ carere exñtia
ñ dico ꝓp̃t h̃ ꝙ cũ dr̃ aliõ fuisse· dicat̃ oĩno nihil· sꝫ ꝓp̃t h̃
ꝙ aliõ ẽ veꝝ fuisse· ꝙ habuit aliq̃n ẽẽ· etiã si ð e⁹ ẽẽ nihil
oĩno remãserit· Vñ si tot⁹ cesar cesserit ĩ nihil· veꝝ ẽ ce/
sarẽ fuisse· Et h̃ dic̃ Ans̃· ꝙ si oĩa creata oĩno cedãt ĩ ni
hil· veꝝ ẽ moꝫ fuisse· Ob aliã etiã rõnẽ dr̃ carere exñtia
qꝛ nec ẽ nec ẽ ordĩatũ ad p̃ñs· Vñ ṽitas ꝓpositõis ð p̃te
rito ñ dic̃ a p̃te rei nihil oĩno nec ṽe ens ĩ actu sꝫ illõ q̃d
fuit ꝛ ñ ẽ· ꝛ h̃ q̃dẽ ñ dic̃ q̃d creatũ q̃d sit· sꝫ q̃d fuit· Si g̃
de⁹ dicat̃ posse aliq̃d sup h̃ ꝙ ñ fuerit· aut q̃escẽdo siue
nihil op̃ãdo· aut faciẽdo aliõ aut ðstruẽdo· si q̃escit ꝛ ni
hil fac̃· ꝓp̃t h̃ nihilomin⁹ p̃terĳt nec fuisse desinit· qꝛ cũ
ñ sit nec actu nec potẽtia· nec ĩdiget cõfuãte· nec ĩdiget
ꝓducẽte· sec⁹ ẽ ð futuro· qꝛ futuꝝ ẽ ordĩatũ ad ẽẽ· iõ ĩdi/
get ꝓducẽte· ꝛ iõ si de⁹ ñ velit facere futuꝝ· ñ fit· ꝛ ita nõ
erit futuꝝ· si g̃ p̃t aliq̃d vt faciat h̃ q̃d fuit ñ fuisse· aut h̃
erit faciẽdo· aut destruẽdo· Sꝫ facere ꝙ ñ fuisset ẽ nihil
facere· cũ ñ fuisse ñ dicat ens· g̃ de⁹ faciẽdo nihil fac̃ q̃d

ē ipfectio ⁊ ꝯdictōis iplicatio. Silr ñ ē aliq̄d destruere
cū fuisse ñ dicat aliq̄d eē. ḡ si destruēdo h̄ fac. destruēdo
nihil destrueret qḋ ē sil'e icōueniēs. ñ ḡ pt nihil agendo
nec faciēdo. nec destruēdo. ḡ ḋ p̄terito ꝙ ñ fuerit p̄teri/
tū. ñ pt facere. Patēt ḡ istātie. nā v̄itas ꝓpositōis ḋ p̄/
terito ñ necrio fūdat sup aliq̄d creatū qḋ sit. sȝ qḋ fue/
rit. ⁊ iō manet oī creato iterēpto. Patet et̄ ꝙ p̄terito ñ
dic̄ oīno nihil. sȝ dic̄ aliq̄d qḋ fuit ⁊ ñ ē. nisi forte p̄teri/
tū dicat successionē tp̄alē. q̄ȝ vtiq̄ȝ pt de⁹ destruere. sȝ lar
gi⁹ accipit h̄ fuisse. Patet etiā istātia i ip̄o futuro. q̄ꝛ ñ
ē simile. Patet istātia ꝙ p̄teritū pt fieri p̄ñs. esto ꝙ ñ i/
telligat h̄ adhuc nihilomin⁹ itelligit fuisse. Pȝ et̄ ꝙ de⁹
pt destruere oēȝ ꝓpositōeȝ ⁊ oē dictū. sȝ salua ꝓpositōne ⁊
ei⁹ significatōe ñ ip̄aȝ falsificare. gm̄ h̄ ñ pt eē. nisi rē si/
gnatā mutaret. alioq̄n faceret orōnē eo ip̄o q̄ v̄a ē. esse
f'laȝ. ⁊ h̄ eēt ꝯ suā v̄itatē. rē āt mutare ñ pt. ⁊ ita nec orō/
nē falsificare. Ex his q̄ dicta sr̄ sat̄ pt p̄habita r̄nsio ro
21 borari. ¶ Ad illḋ ḡ qḋ obr̄ ꝙ pt oē dicibl'e ⁊ cogitabl'e.
dḋ. ꝙ itelligit ḋ his solū q̄ dicūt ⁊ cogitāt ſ̄ȝ rōeȝ recte
itelligētē ⁊ recte ꝓnūciātē. nihil ei rōnabile pt dici vl' co
22 gitari qḋ de⁹ facere ñ possit. ⁊ et̄ pl⁹ pt. ¶ Ad illḋ qḋ obr̄
ꝙ potēti⁹ ē illḋ cui oīa sr̄ possibilia. dḋ. ꝙ verꝫ ē ḋ his q̄
posse ē possibl'e nob. nā si posset aliq̄d qḋ ñ sit ḋ nobili/
tate potētie. q̄ȝto mag̃ illḋ posset tāto mag̃ aduersitas
⁊ ꝑuersitas posset i illū ſ̄ȝ Ansel. ⁊ ita tāto min⁹ eēt po
23 tēs. ¶ Ad illḋ q̄d obr̄ aut ꝓpt̄ ꝑuatōeȝ ⁊c̄. dḋ. ꝙ ꝓpt̄ ꝑua
tōeȝ oīs exn̄tie i vtroq̄ȝ extremo. ⁊ ꝓpt̄ ꝑuatiōeȝ distin/
ctiōis. ⁊ ꝓpter positōem ex parte dei quia potentia dei
respicit aliquid vt obiectum effectum ⁊ sapientia respi
24 cit ordinatum ¶ Ad illud quod obÿcitur ꝙ possit in
25 possible ſ̄ȝ naturā dḋ ꝙ illḋ verꝫ ē Ad illḋ q̄d obr̄ ꝙ pos
sit ipossibl'e ꝑ accn̄s. q̄ꝛ nl'lā dic̄ resistētiā. dḋ ꝙ h̄ ñ ē ꝓpt̄
resistētiā sȝ ꝓpt̄ oīmodā ñ exn̄tiā. ob quā posse illḋ ē ni
hil posse. ¶ Ad illḋ qḋ obr̄ ḋ creatore ⁊ creatura. dḋȝ. ꝙ
26 oīs creatura ē material' ⁊ possibil' respectu dei. ⁊ de⁹ ē in
oī creatura ꝑ itimitatē sub̄e. ñ sic oppositū respectu op/
positi. Dḋ ḡ obr̄ ꝙ mag̃ distāt. verꝫ ē q̄ȝtū ad naturaꝝ
drn̄tiā. q̄ꝛ i nullo cōicāt. sȝ ñ ē verꝫ ſ̄ȝ simultat̃ exn̄tiaȝ.
27 ¶ Ad illḋ q̄d obr̄ ḋ h̄ q̄d ē v̄ginē ꝑere. dḋ. ꝙ ē ipossibile
ſ̄ȝ naturā sȝ ñ ipossibl'e ſ̄ȝ oppositōeȝ. q̄ꝛ eē v̄ginē ⁊ ꝑere
ñ sr̄ opposita. sil'r nec eē v̄ginē ⁊ ꝯcipere. sȝ iudicāt op/
posita ꝓpt̄ nature ipotētiā sȝ ista sr̄ opposita. coūsset eē
28 v̄ginē. ⁊ iō pȝ illḋ. ¶ Ad illḋ q̄d obr̄ ꝙ ñ pt ipossibl'e ſ̄m
naturā ꝓpt̄ ordinē. dḋ. ꝙ ē ordo nature special' ⁊ general'
Ordo nature specialis transmutari potest ⁊ destrui q̄ꝛ
pote in alteram differentiam rer relabi sed generalis
non. sic dḋm ꝙ specialis ordo attenditur ſ̄m potētiam
nature sp̄alis. general' ordo ſ̄ȝ potētiā obedīetie q̄ ē ge/
29 neral'. ꝯ hūc ordinē ñ fac̄ sȝ ꝯ altū. ¶ Ad illḋ q̄d obr̄ ꝙ ñ
pt ꝯ dictamē rōis recte. dḋ. ꝙ verꝫ ē ꝓut rectā rō dic̄ ma
lum non esse faciēdum q̄ꝛ hoc facere est deficere. non sic
autem deficit faciēdo contra naturam. ⁊ rō huius pa/
tebit infra.

¶ Questio IIII d

Utrꝫ possibl'e simpl'r dicat aliq̄d ſ̄ȝ cās supiores. h̄ ē ſ̄ȝ
potētiā diuinā. an ſ̄ȝ potētiā creatā. Et ꝙ ſ̄ȝ potētiaȝ
creatā siue ſ̄ȝ cās iferiores v̄r. Ab eodē ei ē i reb⁹ possi/
bilitas a q̄ ē necessitas ⁊ ꝯtigētia simpl'r. sȝ nec̄citas ⁊ cō
tigētia attēdit i reb⁹ ñ tm̄ ſ̄ȝ cās supiores. imo ſ̄ȝ iferio/
res cās ꝓprias ⁊ ꝑticulares. ḡ ⁊ possibilitas ¶ Itē sicut
aliq̄d dr̄ potēs a p̄tāte actiā ita dr̄ possibl'e a possibilita
te passiua. sȝ possibilitas passiua p̄mo ē i eo i q̄ p̄mo est
potētia ad fieri. ⁊ ꝑ illḋ i aliīs. ḡ cū h̄ sit p̄ncipiū mate/
riale ⁊ cā creata possibl'e simpl'r dr̄ ſ̄ȝ cās iferiores. Itē
si possibl'e simpl'r diceret ſ̄ȝ cās supiores tm̄ tūc cū apḋ
deū ñ sit ipossibile oē v̄bū. nihil iudicādū eēt ipossibile.

¶ Itē si ſ̄ȝ cās supiores. tūc cū de⁹ posset facere ꝙ cecus
recipiat visū. possibl'e ē cecū videre. sȝ si possible eēt vi d
re. posset videre. ⁊ si posset. hr̄et potētiā visiuā. sȝ h̄ f'lȝ.
ḡ ⁊c̄. ¶ Cōtra. possibl'e dr̄ denomiatīe a potētia. ḡ possi
bile simpl'r. a potētia simpl'r. sȝ potētia q̄ sūme ⁊ simpl'r
ē potētia. ē potētia diuia q̄ dr̄ ſ̄ȝ cās supiores. ḡ possi/
bl'e simpl'r dr̄ ſ̄ȝ cās supiores. ¶ Itē mūdū creari ⁊ aīaȝ
āticxpi creari vl' eē ⁊ ꝯsil'ia simpl'r dicūt possiblia. ⁊ sunt
possibl'ia solū ſ̄ȝ cās supiores. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē h̄ oñdit. q̄ꝛ si
aliq̄d seq̄t ad aliq̄d. si añcedēs ē possibl'e. ⁊ ꝯñs. sȝ ḋmō
strato aliq̄ ipossibli. vt trūcū fieri ex vitl'o. seq̄t deū face
re h̄ ē possibl'e ḡ h̄. s. trūcū fieri ex vitl'o ē possibl'e simpl'r.
¶ Item omne verum est possiblie. ⁊ omne quod erat
verum pt eē verum. ⁊ omne qḋ potest esse verꝫ est sim/
pl'r possibl'e. ⁊ ē possibl'e solū ſ̄ȝ cās supiores. ḡ ⁊c̄. ¶ R⁹ 30
dḋ. ꝙ circa h̄ fuert̄ diuersi modi dḋi. Quidā ei dixerūt
ꝙ ſ̄ȝ vtrasq̄ȝ cās accipit possibl'e simpl'r. ⁊ fūdāt se sup
illḋ. j. Corꝫ. j. Stultā de⁹ fec̄ sapiaȝ. ⁊c̄. glo. Stultā fec̄
possibl'e declarādo qḋ ip̄e ipossibile iudicat. q̄ꝛ possibl'e
dic̄ cōmune ad vtrāq̄ȝ. T ñ illḋ ñ v̄r ꝯueniēt posse sta/
re ꝙ ñ admittat ꝙ possibile simpl'r sit ḋ ceco fieri vidē/
tē. imo dr̄ ipossibile. ḡ sil' eēt possibl'e ⁊ ipossibile. qḋ est
icōueniēs tñ illḋ ē possibile ſ̄m cās supiores Et fūdam̄
tū positōis eorꝫ ñ ē ꝯueniēs. q̄ꝛ glosa ñ dic̄ tm̄ declarā/
do sȝ etiā dic̄ faciēdo possibile. ḡ ñ erat possibile pri⁹ Et
iterꝫ dic̄ ꝙ stulta facta ē. q̄ꝛ sapiā mūdana iudicabat ita
ipossibile ꝙ nulli eēt possibile. ⁊ de⁹ declarauit sibi pos/
sibile eē. Et iō ē alia positō. q̄ꝛ ſ̄ȝ ꝙ ḋscēdūt scīe. ita ⁊ no
mīa sciaꝝ. ita i naturali p̄hia iudicādū ē possibile sim/
plicit̄ ſ̄ȝ cās iferiores. sȝ i theologia ſ̄ȝ cās supiores. tñ
adhuc ñ v̄r ꝯueniēs eē positō. q̄ꝛ ip̄e ansel. ⁊ p̄hs ⁊ theo
log⁹ dic̄ ꝙ ipossibile ē ḋ trūco fieri vitulū. ⁊ ꝙ ipossibi/
lia simplicit̄. dō sr̄ possibilia. Propt̄ h̄ alit̄ dḋ. ꝙ possi
bile simpl'r pt dicere ordinē potētie ad illḋ respectu c⁹ ē
ordīeȝ iquā. q̄ ē vel q̄ futur⁹ ē. siue potētiā p̄ñtē siue fu/
turā. Si dicat futurā tūc ē sēs⁹ possibile ē hoīeȝ currere
h̄ ē hr̄e potētiā ad currēdū Si dicat potētiā p̄ñtē. tūc ē
sēs⁹. possibile ē hoīeȝ currere. i. hō hȝ potētiā ad curren
dū. ⁊ iste duplex mod⁹ dḋi accipit a p̄h'o q̄ istā exponit
duplicit̄. Oēb. ꝯtigit eē a. i. oē qḋ ē b. vel oē qḋ pt eē b.
ꝯtigit eē a. Prout āt dic̄ potētiā ḋ futuro. sic pt accipi
possibile ſ̄ȝ q̄scūq̄ȝ cās siue supiores siue iferiores h̄ pȝ
q̄ꝛ nihil alit̄ dr̄ tūc nisi ꝙ hēbit potētiā ad h̄. ⁊ a q̄cunq̄ȝ
hēat. siue a dō. siue ab āgelo. siue a se. verꝫ ē ꝙ potētiam
hēbit. ⁊ sic dḋ ꝙ possibile ē istū videre demōstrato ceco
illūiando. ⁊ v̄gineȝ ꝑere. e cetera talia. q̄ꝛ talib⁹ dari pt
potētia. Alio āt mō h̄ qḋ ē possibile dic̄ actualit̄ potē/
tiā i re q̄ signat ad alterꝫ ordiari ⁊ sic generalis ē regula
ꝙ si i re cui attr̄buit possibile simplicit̄. ē potētia simpli
cit̄. tūc dr̄ possibile simplicit̄ Si āt potētia ſ̄ȝ q̄d. tunc
dr̄ possibile ſ̄ȝ q̄d. Tūc ei possibile dic̄ ordinē potentie
ad actū. siue alic⁹ siue ad aliq̄d mediāte potētia. ⁊ iō rō
dḋi i ip̄o possibili. sumit a potētia. Nomē āt potentie 31
dr̄ duplicit̄. scȝ ḋ potētia actīa q̄ ē p̄ncipiū trāsmutādi
aliud. ⁊ de potentia passiua que est principiū transmu
tandi ab alio. Et potentia actiua reperitur in deo ⁊ in
creatura. ⁊ vtraq̄ȝ potentia est simpliciter completa re
spectu sui actus. Nam potentia actiua eo ip̄o ꝙ actiua
dicit ordinationem conpletam ad actum q̄ȝtuȝ est de se
Potētia v̄o passiua repit̄ solū in creatura. Et hec q̄deȝ
potētia pt eē actui ꝓpinqua. ⁊ ab actu remota. ideo po
tētia passiua dr̄ simplicit̄ ⁊ ſ̄m q̄d. Quedā ei potētia est
nata reduci ad actum a potentia inferiore coop̄āte su/
p̄iori. vt qñ ē cuȝ dispositione ꝓpinq̄. vt potentia q̄ est
in ligno ad cōbustionē. Quedā est nata reduci a poten
tia superiori aliquo modo consonante inferiori. vt pu/

ta impij ad iustificationem · ⁊ vtraq3 dicitur ꝓpinqua ·
Quedā ita distat ab actu ꝙ si reducat̃ non potest nisi a
potentia superiori reduci · ⁊ hoc quidem omino defici
ente vel nullo modo consonante potentia actiua infe/
riori · vtpote · ꝙ ex mortuo possit fieri viuus · et extrun
co fieri vitulꝰ · et hec est potentia ſm quid · Ex quo pa
tet ꝙ potentia passiua simpliciter attenditur ſm infe/
riores ⁊ superiores · Et quia ſm q̃d dr̃ ꝑ defectum re/
spectu simplr̃ · potētia passiua q̄ pt̃ reduci ad actū solū
ſm cās supiores · deficiēte potētia actia creata dispone
te vel ꝯsonāte dr̃ potētia ſm q̃d ⁊ dr̃ potētia obediētie
⁊ ꝺ hac dic̃ Augꝰ · ꝙ i costa erat · ñ vñ fieret mulier · sed
vñ fieri posset · sc3 potētia obediētie · Possible g̃ qꝺ dr̃
a potētia ñ dr̃ vniformit̃ · nec dr̃ oīno equoce s3 analo/
gice · sic̃ sanū · ⁊ iō eiꝰ acceptio determinat̃ ꝑ adiunctū ·
· Potest g̃ h̃ q̃d ē possibile dicere ordinē sube ad agere · ⁊
tūc dic̃ potētiā actiuā · ⁊ h̃ determiat̃ ꝑ adiūctū · Nā si
dicat ordinē sube icreate ad actū · dic̃ potētias ſm cās
supiores · vt si dicat̃ deū creare mūdū ē possible · vl̃ illu/
minare cecu3 · Si āt dicat ordinē sube create dic̃ poten
tiā actiuā creatā · vt si dicat̃ · possible ē añ xp̄m currere ·
vl̃ cecū possibile ē videre · signat̃ potētia i ceco · iō falsa
ē simplr̃ · Potest iter̃ dici ordinē alicꝰ ad fieri · ⁊ h̃ pt̃ eē
duplr̃ · Aut i compatōe ad aliq̃d ex q̃ · aut sine compa/
tōe · Si i cōpatōe ad aliq̃d · vt cū dr̃ · possible ē ex aere fie
ri ignē · tūc iportat potētiā passiuā ſm rē · ⁊ sic fit potē/
tia passiua simplr̃ · vt illa q̄ ē ſm cās supiores ⁊ inferio
res · dr̃ possible simplr̃ · Si āt sit potētia passiua redu/
cibil̃ solū ſm cās supiores · ē solu3 ſm q̃d · vt si dicat̃ · ex
trūco possible ē fieri vitulū negādū ē simplr̃ · nisi addat̃
determiatio ꝯhēs vt si dicat̃ · possible potētia obediētie
vel possibile deo · Si āt dic̃ ordinē alicꝰ ad fieri sine cō
patiōe ad p̄ncipiū ex q̃ · tūc iportat potētiā passiuā ſm
modū · s3 actiuā ſm rē · vt si dicat̃ · possible ē aīam anti/
xp̄i creari · vel possible ē vitulū fieri · h̃ ē dicere · aliq̃s pt̃
facere · ⁊ iō sine determiatōe ē possibile · siue ſm cās su/
piores · siue ſm cās iferiores · q̄r rōne potētie actie vtro
biq3 saluat̃ simplr̃ · Potest etiā tertio h̃ q̃d ē possible di
cere ordinē vel cōpatōe3 entis ad eē · vt cū dr̃ · h̃ pt̃ eē · q̃/
cūq3 demōstrato · ⁊ sic nec potētiā actiuā nec potētiam
passiuā dic̃ determiate · nec ſm cās supiores · nec s3 cās
iferiores · Vñ simplr̃ dr̃ · q̃cūq3 hor̃ modor̃ sit possible
solū i vno casu possibile ſm q̃d dr̃ ſm cās supiores · vi/
delicet cū dic̃ potētiā passiuā ſm modū ⁊ rē · vt cū dr̃ ex
ceco pt̃ fieri vidēs · ⁊ ex trūco vitulꝰ · ⁊ ex asino possible
ē fieri hoīem · Ex his patēt oīa obiecta ad vtrāq3 ꝑtem
nā obiecta ad p̄mā ꝑte ꝓcedūt ꝺ possibili ſm ꝙ dic̃ po/
33 tētiā passiuā · Ad illꝺ qꝺ obr̃ ad oppositū ꝙ possibile
ē denomiatiue a potētia · dōm · ꝙ possibile pt̃ dici deno/
miatiue a potētia passiua vl̃ actia ⁊ q̄r i deo ꝓp̄e ē ꝺ potē
tia actia · ⁊ iō possibile simplr̃ ſm ꝙ ab illa denominat̃ ·
34 ñ ſm ꝙ a passiua · Ad illꝺ qꝺ obr ꝺ h̃ · ꝙ ē mūdū creari
dōm · ꝙ q̃uis dicat potētiā ꝑ modū passionis · tñ s3 rē
ñ dic̃ nisi potētiā actiuā · q̄r añ mūdi creationē nihil est
nisi potētia actia · ⁊ iō dr̃ simplr̃ ſm cās supiores · Ad
illꝺ qꝺ obr̃ ꝙ sequit̃ · si deꝰ pt̃ facere ꝙ res pt̃ fieri · dōm 35
ꝙ ver̃ ē s3 ꝙ pt̃ dic̃ eādē potētiā ꝑ modū passionis · ⁊ h̃
dic̃ cū simplr̃ dr̃ · Si āt ꝺe dicat potētiā passiuā · sequit̃
q̄r variat̃ h̃ q̃d ē possibile · vt p3 si dicat̃ · deꝰ pt̃ facere de
ceco vidēte · g̃ cecꝰ pt̃ eē vidēs · vel ex ceco pt̃ fieri vidēs
p̄us ei dicebat potētiā actiuā simplr̃ ⁊ postmodū pas/
siuā · ⁊ iō ñ sequit̃ · g̃ qñ dr̃ si añcedēs ē possibile ⁊ ꝯñs ·
intelligēdū ē eādē possibilitate · Ad illꝺ g̃ qꝺ vltimo 36
obr̃ · ꝙ oē ver̃ pt̃ eē ver̃ añq3 sit · dōm ꝙ ver̃ ē · ⁊ demon/
strato ceco h̃ dictū eē ver̃ ē possibile · q̄r possibile accipi
tur ibi respectu veri · ⁊ dictū eē possibile · qñ dic̃ ordinē
ad eē vel ad eē ver̃ dic̃ potētiā cōmunit̃ ad actiuā ⁊ pas
siuā · supior̃ ⁊ inferior̃ · s3 tūc ñ sequit̃ de re · g̃ iste pt̃ vi/
dere · q̄r dic̃ potētiā passiuā creatā · sc3 potētiā visiua3 ·
nec sequit̃ · g̃ ꝺ ceco poterit fieri vidēs s3 ꝙ pt̃ ponit po
tētiā actu in isto · q̄r dic̃ potētiā passiuā dispositam · im
mo ē ibi fallacia ꝯñtis · q̄r cū possibile accipiat̃ i sua ge
neralitate h3 tres cās veritatis · aut i ceco ē ptās ad vi/
dēdū · aut ptās ad recipidū · aut q̄r in alio ē ptās ad dā
dū · rōne huiꝰ dictū ē possibile · et fiet aliqñ veru3 · sicut
patet · ⁊ ita patent cetera obiecta ·

Di · xliij · de potētia dei in compatōe ad quāti/
tatē · ostendēs eius immēsitatē · siue quātū deus
possit ·

Quidā tñ de sensu suo gloriātes · Supra ostēdit
mgr̃ q̃d deꝰ possit · in hac ꝑte intēdit oñdere q̃n
tū possit · Et qm̃ q̃dā dei potētiā limitabāt · iō
intēdit mgr̃ ostēdere huiꝰ opinionis falsitatē · ⁊ hꝰ po/
sitionis falsitatē ostēsa repit̃ dei potētia eē infinita Et
hec ꝑs h3 tres ꝑtes · In p̄ma ꝓponit siue narrat eorum
erroneā opinionē · In scđa dissoluit multiplicē rōnem
eor̃ · ibi · Istāq3 prauā suā opinionē verisimilibꝰ argu/
mētis · In tertia ꝯcludit ⁊ ꝯfirmat veritat̃ assertione3
que est in huius opinionis ꝯtrariā ꝑtē · ibi · Fateamur
g̃ deū ⁊c̃ · Prima ⁊ vltima ꝑte remanētibꝰ indiuisis me
dia ꝑs diuidit̃ ſm numer̃ rōnū quas adducit · Prima
sumpta ē a rōne boni ⁊ iusti · Et hanc format duobꝰ mo
dis ⁊ ponit̃ · ibi · Nō pōt deꝰ facere nisi quod bonum
⁊ iustum ē fieri · Secunda sumpta est ratione debiti · ⁊
hāc ponit ibi · Addūt quoq3 ⁊ alia dicētes non pōt ⁊c̃ ·
Tertia sumpta est a rōne faciēdi ⁊ dimittēdi ⁊ hāc for/
mat duobꝰ mōis ibi · Addunt quoq3 illi dicentes ⁊c̃ ·
Quarta sūpta ē ex rōne p̄sciētie dei · ⁊ hec ponitur · ibi ·
Itē aliud adiūgūt dicētes ⁊c̃ · Quinta sūpta ē ab auctē
Aug̃ · ⁊ hoc a duplici auctē · ⁊ ponit̃ · ibi · His aūt illi
scrutatores · Et in qualibet har̃ ꝑtiū mgr̃ ponit primo
obiectiones · scđo vero ponit solutōnem · ⁊ ꝑtes mani/
feste sunt ·

Opinio erronia quorūdā dicētiū deū nil posse
nisi quod facit · a

Quidā tñ de suo sensu gloriātes · dei po/
tentiā sub mēsura coartari conati sunt
Cū em̃ dicūt · hucusq3 pt̃ deꝰ ⁊ ñ ampliꝰ
q̃d h̃ ē aliud q̃3 eius potētia q̄ infinita est ꝯclude/
re ⁊ restringere ad mēsurā Aiunt em̃ nō pt̃ deus
aliud facere q̃3 facit · nec meliꝰ facē id quod facit ·
nec aliquid p̄termittere de his que facit ·

Soluit multiplicē rōnē illius opinionis · b
Istamq3 prauā suam opinionē verisimilibus ar/
gumētis · causisq3 cōmenticijs · necnō ⁊ sacraru3
autoritatū testimonijs munire conant̃ dicentes

Prima rō sumpta a rōne boni ⁊ iusti · c
Nō pt̃ deꝰ facere nisi qꝺ bonū ⁊ iustū ē fieri · nō ē
āt iustū ⁊ bonū fieri ab eo nisi qꝺ fac̃ · Si em̃ aliud
iustū ē ⁊ bonū eū facē q̃3 fac̃ · ñ g̃ fac̃ oē qꝺ iustum
ē ⁊ bonū eū facē · ꝫ q̃s audeat h̃ dicē · Addūt etia3
ñ pt̃ facē nisi qꝺ iusticia eiꝰ exigit · ꝫ ñ exigit eiꝰ iu/
sticia vt faciat nisi q̃d fac̃ · ñ g̃ pt̃ facē nisi qꝺ facit ·
Eademq3 iusticia exigit vt ⁊ idē ñ faciat qꝺ ñ fac̃ ·
ñ aūt pt̃ facē ꝯtra iusticiā suā · non g̃ pt̃ aliq̃d eorū
facere que dimittit ·

Rōnis p̄me modus primus.

Rationis prime modus secundus.

a ¶His aūt respõdem⁹ duplicē verboꝝ intelligentiam aspientes. Querit vñ veniat duplicitas h̃moi non pt̄ de⁹ nisi qd̃ iustū est. Si dicas ꝙ hoc verbuʒ est pt̄ significare iusticiā que ē. vel iusticiā q̄ efficit si de⁹ faceret. Hoc em̄ nihil vr̄. q2 si dicat̃ iustum est h̓ fieri. itelligit̃ iustū eē vt nūc similit̃ in ꝓposito. R°. dōm ꝙ distinctio mgr̄i est rõnabilis. Rõ aūt hui⁹ multiplicitatis ē ꝙ h̓ v̱bū ē pt̄ dicere pn̄s vt nūc vel simpl'r. et ita iusticiā q̄ nūc ē vel q̄ eēt si res fierent. Potest autez m'tiplicitas assignari a tribus. Primo a rõne attributi sic em̄ h̓ verbū currit p̱ se dictū dicit p̄sens vt nūc. ſʒ qñ addit̃ determiatio pt̄ stare ꝓ pn̄ti simpl'r. vt puta si dicat̃ de equo iacēte i stabulo. iste equus bñ currit. ita pt̄ eē d̓ h̓ v̱bo ē rõne ei⁹ qd̃ addit̃ bonū ꝛ iustū. Alit̃ pt̄ assignari a p̱te ampliatõis hui⁹ v̱bi pt̄. quia si ampliatio h⁹ v̱bi pt̄ totum dictū respiciat. ita ꝙ ipli/ catõ cadat s̱b ampliatione ita dicit pn̄s simpl'r. Si āt cadat extra. sic dic̃ pn̄s vt nūc ꝛ ſm h̓ accipit̃ duplex sensus quem mgr̄ assignat. Tertiõ mõ pt̄ assignari rõ a p̱te ei⁹ qd̃ ē nisi. q2 pt̄ teneri exceptiue vl' ꝯsecutiue. Si exceptiue tūc stat act⁹ siue acceptū ꝓ pn̄ti vt nūc. ꝛ ē sensus. ñ pt̄ de⁹ nisi qd̃ iustū est. id est nihil pt̄ de⁹ p̄ter h̓ qd̃ ē iustū. Vel pt̄ teneri ꝯsecutiue. Et tūc necesse ē ꝙ h̓ v̱bū ē teneat̃ simpl'r. q2 regula ē ꝙ termini in ꝯditõe ampliant̃ ad oē tp̱s ꝛ tūc est sensus. ñ pt̄ de⁹ nisi qd̃ iustū ē. i. nisi sit iustū. ꝛ sic ampliat̃ ibi ad oē tp̱s. Et quacūq3 tñ cā accipiat̃ locutio vere multiplex ē. b ¶Poterat p̱ potētiā ſʒ ñ poterat p̱ iusticiā. Cõtra q2 iusticia stat ibi ꝓ volūtate. vr̃ male dicere. q2 nihil pt̄ de⁹ facere qd̃ ñ possit velle. g̊ si iusticia dei ē voluntas oē qd̃ pt̄ simpl'r pt̄ d̓ iusticia ꝛ ecõuerso. Itē possibili posito i eē ñ sequit̃ impossibile si g̊ de⁹ poterat p̱ potētiā loth s̱buertere siue cõburere ponat̃. tūc q̄ro aut h̓ fuit iustū. aut ñ. Si sic. g̊ poterat p̱ iusticiā. Si ñ g̊ fac ꝯ iusticiā. g̊ iniq̄. qd̓ ē oīno impossibile. ¶R°. dōm. ꝙ iusticia ñ stat ibi ꝓ volūtate diuiā. simpl'r cõsiderata. sic ei pot̃at velle. ꝛ poterat facere. ſʒ stat ibi ꝓ volūtate pēsāte merita ꝛ volēte r̄tribuere ſʒ merita. Et qm̄ loth ñ meruerat submergi cū ill' peccatorib⁹ ñ poterat iuste s̱bmergi q̄ʒtū fuit d̓ exigētia meritoꝝ. nihilomin⁹ tñ poterat de⁹ h̓ facere. q2 ex h̓ laudē suā ꝛ loth vtilitatē poterat elicere. cū ñ sit malū ſm se iure iustū affligere. pt̄ ei h̓ de⁹ facere ad bonū suū. Et p̱ h̓ p3 rñsio ad illd̓ qd̃ obijcit posito ei ꝙ h̓ factū fuerit. ponit̃ eē fuisse iustū q̄ʒtū ad ꝯdecētiaʒ. lʒ ñ q̄ʒtū ad merita. Cõtra ei exigentiā meritoꝝ de⁹ pt̄ facē ꝛ fac Jere. xx. gl. Qd̃ facere cogitabā ꝓpt̃ iusticiā. ñ feci ꝓpt̃ clemētiā. c ¶Hoc v̱bū d3 venenū h3 ꝛc̄. Innuit mgr ꝙ h̓ v̱bū d3 ꝓp̱e ñ ꝯuenit d̓o. nisi forte dicat̃ ꝛ ꝓmissio. Cõtra. vr̃ male dicere. q2 sic q̄ d3 ex ꝯmisso obligat̃ ne icurrat igratitudinē. ita q̄ d3 ex ꝓmisso. si ñ reddit incurrit falsitatem. g̊ deus vere est obligatus. g̊ vere ꝛ ꝓprie est debitor. ¶Responsio. dōm. ꝙ debitum ex commis/

R°. ad p̄me rõnis modū p̄mum.

R°. ad rõnis p̄me modū ꝛ secundum

Gen. xix.

R°.

R°.

a His aūt rñdem⁹ duplicē v̱boꝝ itelligētiā apiētes. ꝛ ab eis iuoluta euoluentes sic. Nõ pōt de⁹ facere nisi qd̃ bonuʒ ē ꝛ iustū. i. nõ pōt facere nisi illd̓ qd̃ si faceret bonū ꝛ iustū eēt. vez ē. ſ; multa pōt facere q̄ nõ bona sūt. nec iusta. q2 nec sunt. nec erūt. nec bene fiūt. nec fiēt. q2 nūq3 fient.

¶Itē qd̃ scd̓o ꝓpositū fuit non pōt facere nisi qd̃ iusticia sua exigit. ꝛ nõ pōt id facere qd̃ iusticia sua exigit vt nõ fiat. Dicim⁹ q2 exactiõis v̱bū de d̓o ꝯgrue ñ d̓r. nec ꝓprie accipit̃. ꝛ in illis locutionib⁹ duplex ē sensus. Si ei intelligas nõ pōt facere nisi qd̃ sua iusticia exigit. i. nisi qd̃ volūtas sua iusta vult. falsum dicis. Justicia em̄ ipi⁹ dei eq̄ssima voluntas accipit̃. q̄lit̃ accipit aug⁹ illa v̱ba dñi in i Geñ. loq̄uēt̄ ad Loth (nõ possū q̄cq3 facere donec illo itroeas) exponēs. non posse inq̄t se dixit qd̃ sine dubio b poterat p̱ potētiā. ſ; nõ poterat p̱ iusticiā. q̄si poterat q̄dē. ſ; non volebat ꝛ illa volūtas iusta erat. Si v̱o p̱ h̓ v̱ba itelligis eū ñ posse facere nisi illd̓ qd̃ si fieret iusticie ei⁹ ꝯueniret. vez dicis. Sil'r distingue illd̓. Nõ pōt facere qd̃ sua iusticia exigit vt nõ faciat. i. nõ pōt facere id qd̃ ipe q̄ ē sūma iusticia nõ vult facere. falsum ē. Si aūt his v̱bis itelligas eū nõ posse facere id qd̃ iusticie ei⁹ cõuenire nõ pōt. verū dicis.

¶Scd̓a rõ sūpta rõne debiti. d Addūt q3 ꝛ alia dicētes. Nõ pt̄ de⁹ facere nisi qd̃ d3. nõ āt d3 facere nisi qd̃ facit. Si em̄ d3 alia facē. nõ g̊ fac oē qd̃ d3. Si v̱o fac oē qd̃ d3. nec pt̄ facē nisi qd̃ deb3 nõ g̊ pōt facere nisi qd̃ fac. Itez aut d3 dimittere qd̃ dimittit ne faciat aut nõ d3. Si nõ d3. nõ recte dimittit. Si v̱o d3 dimittere g̊ nõ d3 facē. Si aūt non d3. nec decet. nec optet eū facere. ꝛ si ñ decet nec optet eū facere. g̊ nõ pōt facē. nõ g̊ pōt facē nisi qd̃ facit. nec pōt illd̓ dimittē qd̃ fac q̄n faciat. q2 d3 illd̓ facē. ꝛ qd̃ d3 facē nõ pōt illd̓ dimittē. ¶Sed vt mihi vr̃. c h̓ v̱bū d3 venenū h3 Multiplicē em̄ ꝛ iuolutā ꝯtinet itelligētiā. nec deo ꝓprie cõpetit q̄ nõ ē debitoꝝ nob̓. nisi forte ex ꝓmisso. Nos v̱o ei⁹ debitores sum⁹ ex cõmisso. vt āt venenuʒ euacuet̃ distingue v̱bi sensus. Nõ pōt de⁹ facē nisi qd̃ d3. i. nisi qd̃ vult. falsū ē. Sic ei pōt ipe dici debere aliq̄d q2 vult illd̓. Si āt dicat̃ nõ pōt qd̃ d3. i. nõ pōt nisi illd̓. qd̃ si faceret ei bñ conueniret. verū est.

¶Tertia ratio sumpta a rõne faciendi ꝛ dimittendi. e Addūt q3 illi dicētes. Nihil fac aut dimittit nisi optima ꝛ rõnabili cā. lʒ nob̓ occulta sit. ſm q̄m optet eū facē aut dimittē q̄ fac vel dimittit. Rõ em̄ penes eū ē q̄ illa fac ꝛ illa dimittit. q̄ rõ et̃na ē ꝛ sp̱ manēs p̄ter quā nõ pōt aliq̄d facē vl' dimittē. Illa g̊ manēte nõ pōt qd̃ fac dimittē. nec qd̃ dimittit facē. ꝛ ita nõ pōt facē nisi qd̃ fac. Et ad h̓ rñdem⁹ ābiguitatē locutiõis det̃minātes. Cuʒ em̄ d̓r rõ vel cā optia penes deū ē q̄ facit cūcta q̄ facit. ꝛ dimittit ea q̄ dimittit. verū q̄dē ē. q2 i eo voluntas ē equissima ꝛ rectissima que facit ꝛ dimittit que vult contra quam facere non potest

so est debitũ ꝓ/
prie. q2 p̄it volũ
tatē velit em̄ no
lit obligat⁹ ē q̄
accepit benefici
uz. si necessario
eget beneficio.
debitũ aũt ex ꝓ
missio qđ est me
re liberalitatis
est debitũ qđ se
quit largitatem
Adhuc ad dũ questionem. ꝓmittẽtis. ⁊ iõ
s̄m rez plus ha
bet de rõne grē
q̄ debiti. ⁊ hoc
mõ deus est de/
bitor. p̃io mõ ñ
et sua em̄ libera
litate promittit
vt alliciat sʒ ni/
Rº. hil recipit. Vñ
obsequia nr̃a ñ
acceptat ꝓpter i
digentiaz. iõ rõ
debiti s̄m q̄ ob/
ligatõem dic̄ ꝓ
prie in deo non
cadit. si aũt abu
tamur noĩe vt
debitũ sonet in
ꝓdecẽtiã boni/
tatis dei. sic re/
cipit in deo.
4 d ¶ Potest tñ
s̄m eadē rõez ⁊c̄
Innuit mgr̄ q̄
eadē rõne manē
te deus potuit
alia facere ⁊ ista
dimittere. Con
tra. videt h̄ esse
falsuz. q2 aug⁹.
dicit alia rõne
cõditus est hõ.
alia rõne cõdit⁹
ē equus. ḡ alia
⁊ alia rõne fiũt
opposita. ḡ eadē
rõne manẽte nõ
potuit facere
opposita. ¶ Rº e
dđ q̄ mgr̄ vocat
h̄ rõnē volũtatē
dei equissimã vt
Augꝰ. p̃ma autoritas. sic̄ dictũ est sup̄.
q̄ q2 deus nouit
oĩa. iđo p̄t scire
opposita sine in
nouatõe scie ita
etiã ⁊ đ volũta/
te. Vñ ñ intelli/
gitur voluntas
mutari qñ deus

nec preter eam facere p̄t. Nec
vtiq̄ contra eaz faceret. nec p̄
ter eã. si ea que facit dimitteret
vel que dimittit faceret. sed ea
dē manente rõne ⁊ cã. alia po=
tuit facere et ista dimittere.
Licet ergo ratio sit penes eũ q̄
d alia fac̄ ⁊ alia dimittit. p̄t tamē
s̄m eandem rõem ⁊ dimittere
que facit. ⁊ facere que dimittit
Ipsi aũt addunt. Ratio est euz
facere que facit. ⁊ nõ alia. ⁊ nõ
p̄t facere nisi quod rõ est eũ fa=
cere. ⁊ ita non p̄t facere nisi qđ
facit. Itē rõ est eũ dimittere q̄
dimittit. ⁊ non p̄t non dimitte=
re quod rõ est eũ dimittere. et
ita non p̄t non dimittere quod
dimittit. ¶ Et ad hoc dicimus
locutiones ambiguas esse ⁊ iõ
determinandas. Si em̄ cũ dici
tur non p̄t facere nisi qđ rõ est
eũ facere. intelligas eũ nõ pos=
se facere nisi ea q̄ rõnabilia sũt.
et ea que si fierēt rõnabilia es=
essent. verus est sensus. Si aũt
intelligas eum nõ posse facere
alia rõnabilia et bona nisi ea q̄
vult ⁊ facit. falsus ē intellectus
¶ Quarta ratio sumpta ex rõ
ne prescientie dei. f
Item aliud adiungũt dicẽtes.
Si p̄t deus aliud facere q̄ facit
p̄t ergo facere quod non p̄sci=
uit. ⁊ si potest facere que nõ p̄=
sciuit. p̄t sine p̄scientia opari. q2
omne qñ factuꝝ se p̄sciuit facit
nec facit aliq̄d quod nõ presci=
uit. Quod si p̄ter sciam ei⁹ ali=
q̄d fieri impossibile ē. omē ḡ qđ
p̄scitũ est fieri necesse ē. ḡ aliud
fieri q̄ sit nulla rõne possibile ē
nõ ḡ p̄t a deo fieri nisi qđ fit.
c Hec aũt questio de p̄sciẽtia fa
cile determinari p̄t p ea q̄ supe=
ri⁹ dicta sunt cũ đ p̄scia ageret.
¶ Quinta rõ sumpta a duplici
auctoritate Augꝰ. g
His ãt illi scrutatores q̄ defece
rũt scrutãtes scrutinio sctõꝝ
annectũt testimonia Dicit em̄
Aug⁹. i li. đ simbolo. Hoc soluz
ñ p̄t de⁹ q̄ ñ vult. p qđ vr̄ ñ posse
facē aliq̄d nisi qđ vult. s̄ ñ vult
nisi qđ fac̄ ⁊ ita vr̄ ñ posse nisi qđ

fac̄. Illđ ãt ita ĩtelligēduz ē. Id
solũ ñ p̄t de⁹ qđ ñ vult scʒ se pos=
se. ¶ Idē i. vij. li. ꝯfes. ad deuz
loquēs ait. Ne cogeris inuitus
ad aliq̄d. q2 volũtas tua ñ ē ma
ior q̄ potentia. esset autem ma
ior. si teipso tuipse maior esses.
Ex hoc videt q̄ deus nõ possit
plura q̄ vult sicut non vult plu
ra q̄ potest. Sicut em̄ volun=
tas non est maior potentia. ita
nec potentia maior est volũta=
te. Ideoq̄ sicut plura non vult
q̄ p̄t. ita cuz non plura posse q̄
velle dicũt. ¶ Sʒ ad h̄ dicim⁹.
q2 nec volũtas potẽtia nec po=
tẽtia voluntate maior ē. q2 vna
et eadem res est potentia ⁊ vo=
luntas. scʒ ip̄e deus. qui eēt ma
ior seip̄o si voluntas maior eēt
potentia. vel potentia volunta
te. Nec hac autoritate negatur
deum plura posse q̄ velle. quia
plura sunt subiecta eius poten
tie q̄ voluntati.
¶ Autoritatibus confirmat
veritatis assertionem que est i
huius opinionis ꝯtrariam par
tem. deum scʒ plura q̄ facit fa=
cere posse. h
Fateamur itaq̄ deũ plura pos
se facere que non vult. ⁊ possit
dimittere que facit ¶ Quod
vt certius firmiusq̄ teneatur.
scripture testimonijs asseram⁹
deum plura posse facere q̄ fa=
ciat Veritas ip̄a s̄m Mat. ait. f
f An putas quia non possuz ro
gare patrem meũ. ⁊ exhibebit
michi mõ plusq̄. xij. legiões an
gelorum. Ex quibus verbis pa
tenter innuit. quia ⁊ filius pote
rat rogare quod non rogabat.
et pater exhibere quod nõ ex=
hibebat. vterq̄ ḡ poterat face=
re qđ nõ faciebat. Aug⁹. etiaz
in ench. ait. Omipotẽtis volũ=
tas multa p̄t facere que ñ vult
nec facit. potuit em̄ facere vt.
xij. legiones angeloꝝ pugna
rent contra illos qui christum
ceperũt. Itē in eodē. Cur apđ
q̄sdã non facte sunt virtutes.
que si facte fuissent egissent illi
hoĩes penitẽtiã. ⁊ facte sũt apđ

p̄t velle quod
non vult. sed Responsio ad primam Augu. autoritatē. Augu. ij. autoritas.
aliquod voli
tum ad ip̄am
cõparari. ip̄a
vna ⁊ eadē et
ĩmutabili re/
manente sed
alio mõ cõpa
ta siue ad ali/
ud ⁊ aliđ ⁊ ita
ĩtelligit mgr̄.
e ¶ Hec ãt qđ 5
đ p̄sciẽtia fa/
cile determĩa
ri p̄t p ea q̄ su Responsio ad secundã Augu. autoritatem
peri⁹ dicta sr̄
Querit p q̄d
determinatur
superi⁹ dictũ
vr̄ ei argumē
tatio necessa/
ria. si ḡ deus
nihil p̄t opari
nisi illđ p̄sci/
at. ⁊ ñ p̄scit ni
si q̄ fac. ḡ ⁊c̄.
Dđʒ ē ad h̄ q̄
de⁹ p̄t p̄scire
plura q̄ p̄scit
sicut p̄t plura
opari. Vnde
hmõi solutio
ē q̄ p̄scia dei
p̄t eē alicuius
cui⁹ nõ est. et
ita de⁹ p̄t fa/
cere illđ. ⁊ ali
cui⁹ ñ eē cui⁹ ē
et ita de⁹ p̄t il
lud ñ facere ⁊
nunq̄ ponit Mathe. xxvj.
aliq̄d facere si
ne p̄scientia.
Ex h̄ manife
stũ ē q̄ ñ ē ne/
cessariũ deũ p̄
scire qđ p̄scit
si ei h̄ eēt. tũc
ĩpossibile eēt
deũ aliđ face/
re q̄ illud qđ
fac̄ ⁊ h̄ ē error Aug⁹.
manifest⁹.
f ¶ Itē q̄r de h̄ 6
qđ dicit. An
putas q2 non
possũ rogare
p̄rem ⁊c̄. Vr
illđ ñ bene di
ctũ. quia aut
pat̄ volebat
dare aut non

Si volebat τ xp̄s nō volebat. g̊ in voluntate discor dabāt. Si aūt nolebat τ xp̄s poterat petere. g̊ pote rat a volūtate patris discordare. g̊ peccare quod est ꝯtra veritatē apte. Rᵒ. dōm. ꝙ pater volebat dare et xp̄s nolebat petere. sed pr̄ poterat velle. τ xp̄s si militˀ petere. et ita non di scordare. tūc aūt discordā tia esset si xp̄s posset petere et pr̄ non pos set velle. quō aūt deꝰ possit aliquid velle qđ ñ velit sup̄ habitū est.

7 g̊ Nūqđ dōm ē ñ potuit Iudaȝ suscitare ī mēte. Ex hoc videtˀ ꝙ deus possit saluare Iudā. g̊ pari rōne dānare petꝝ. Cōtra. iustꝰ ē τ nega re seipm̄ nō p̄t. g̊ nec facere ꝯ iusticiā. Si tu dicas ꝙ h̄ nō p̄t. Cōtra. posset deus destruere om̄ia que facit qđ maius est. g̊ multo fortiꝰ hoc p̄t. Rᵒ. aliq̄ distin guunt hic potētiam dei dupliciter. dicētes deū pos se. aut potētia absoluta. τ sic p̄t. Iudā saluare τ Pe trū damnare. aut de potētia ordinata τ sic ñ potest Sed hec distinctio nō videtˀ esse ꝯueniens. cū nihil possit deus qđ nō possit ordinate. Posse em̄ inordi nate facere est non posse. sicut posse peccare τ posse mētiri. Uñ nec potētia absoluta nec ordiata p̄t mēti ri. Alitˀ dicūt aliȷ̄ ꝙ p̄t saluare iudā. sȝ ñ dānare petꝝ

Sine mutabilitate potētie vel voluntatis potest deꝰ et alia velle et alia facere quā vult vel facit.

eos q̄ non erāt credituri. tūc ñ latebit qđ nunc latet. nec vtiq̄ȝ iniuste deus noluit saluos fieri cū possent salui esse si vellent. Tūc in clarissima sapiētie luce videbitˀ. qđ nunc pioꝝ fides hȝ anteq̄ȝ manifesta cognitiōe vi deatur q̄ȝ certa et immutabilis et efficacissima sit voluntas dei que multa possit τ non velit. ni hil aūt qđ nō possit velit. Idē in li. de natura. τ grā. Dñs Lazaꝝ suscitauit in corpe. g Nūqđ dōm est. nō potuit iudā suscita re in mēte? potuit quidē sed no luit. His auctibꝰ aliȷ̄sq̄ȝ multis apte docetˀ ꝙ deꝰ multa possit facē que ñ vult. qđ etiā rōne ꝓ bari p̄t. Non em̄ vult deꝰ om̄es hoīes iustificare. τ tamē q̄s du bitat eū posse. Potest g̊ deꝰ ali ud facere q̄ȝ facit. τ tamē si aliđ faceret. alius ip̄e non esset. Et p̄t aliud velle q̄ȝ vult. et tñ eius volūtas nec alia nec noua. nec mutabilis aliquo mō p̄t eē. Q̄ et si possit velle qđ nūq̄ȝ voluit. nec tñ nouiter. nec noua volū tate. sed sempiterna tm̄ volūta te velle p̄t. p̄t em̄ velle quod ab eterno p̄t voluisse. Habet em̄ potētiā volēdi τ nūc τ ab eter no. qđ tamē nec modo vult nec ab eterno voluit.

q2 mīa eiꝰ sup̄ oīa opa eiꝰ. τ mīa supexaltet iudiciū. τ sal uare iudā eēt supabūdātˀ mīe. sȝ dānare petꝝ eēt crude litatˀ maxīe. sȝ tñ cū deꝰ sūme iustꝰ sit sūme mīꝰicors. sic ñ p̄t facere ꝯ miam sic nec ꝯ iusticiā. Iđo alitˀ dicūt aliȷ̄ ꝙ deꝰ neutꝝ p̄t. τ h̄ ñ derogat eiꝰ potētie. q2 vtraq̄ȝ eēt iniusticia τ inor dinatio reuocare quē finalitˀ dāna uit τ q̄ finalitˀ dā nari meruit nec ē sīle đ traiāo q2 deꝰ sic disposue rat ad honorē sā ctoꝝ τ suuȝ aliq̄ spālia facere. τ iđ mors illa tra iani τ dānatō lȝ f̄m cāˀ iferiores final' videretˀ tñ f̄ȝ diuinā dispo sitōem τ ꝯsiliuȝ alitˀ erat. Sȝ tñ q̄s h̄ audiat di ceret q̄n deꝰ đ iu da hac disposi tōe potuerit qđ disposuit đ tra iano. τ q̄n generalitˀ de om̄ibus possit facere qđ ꝓbatˀ fe cisse vni. Et iteꝝ. Augꝰ. dic̄ ꝙ deꝰ ip̄i diabolo bonā vo lūtatē possȝ dare. Propt̄ h̄ dđ. ꝙ q̄ñ q̄ritˀ vtꝝ deꝰ possit saluare iudā τ dānare petꝝ. dōm. ꝙ aut loquerˀ saluis meritˀ. aut ñ saluis. Si saluis meritˀ sic dico ꝙ ñ pos sit. h̄ ei idē ē dicere τ q̄rere ac si q̄reretˀ vtrū posset iudi care īiuste. qđ q̄dē absq̄ȝ dubio deꝰ ñ p̄t Si āt itelligatˀ ñ saluis meritˀ. sic absq̄ȝ dubio posset saluare iudā au ferēdo ꝑ grāȝ pctā τ đmerita. τ dādo merita. Petro āt ñ p̄t dare merita mala sȝ tñ sic l̄ibalitˀ đdit bonā volūta tē petro. ita etˀ l̄ibalitˀ ꝯꝰuat sil'r naturā. τ sic patēt obā.

Ad itelligētiā p̄ñtis distinctōis q̄r đ quātita te diuīe potētie siue đ īfinitate. Et circa h̄ q̄ runtˀ q̄ttuor. Primo q̄r vtꝝ potētia dei sit ī finita. Scđo dato ꝙ sic. q̄r vtꝝ ip̄a eēntia diuia sit ī finita sic potētia Tertio vtꝝ deꝰ possit ꝓducere opꝰ īfinitū. Quarto vtꝝ rō opādi sit īfinita. Primo qđ respicit īfinitatē ī possendo. Scđa ī eēndo. Tertia ī opādo. Quarta ī rōne opādi.

Questio I

Utꝝ dei potētia sit īfinita. τ ꝙ ip̄a potētia f̄m ꝙ hu iusmodi sit īfinita oñditˀ sic. Infinitū dr̄ qđ ñ hȝ ter minū. sȝ diuia potētia q̄ȝtū ad eē ñ hȝ terminū. g̊ τc̄. Prima manifesta ē. Scđa pȝ ꝑ Chri̇. ī q̄dā omel'. Oīpotēs dr̄ q2 eiꝰ posse ñ īuenit ñ posse. g̊ si sp̄ iuēit posse. τ sp̄ q̄ntitatē potētie accipiētibꝰ ē vltra accipe g̊ ē īfinita. Itēs oīs potētia actia q̄ p̄t ī effectꝰ īfini tos ē actu īfinita. diuia potētia ē hmōi. g̊. Probatō p̄me. Si potētia ē pure ī actu. g̊ hȝ totū actualitˀ qđ p̄t hr̄e. g̊ si totū hȝ actualiter. τ nihil p̄t ei accrescere nec đ nouo aliq̄đ dare. τ potētia vt potēs se extēdat ad īfinita. g̊ actu hȝ ī se infinitatē. Minor pȝ. q2 di uina potētia nūq̄ȝ p̄t ī tot effectꝰ q̄n adhuc possit in plˀes. g̊ manifestū ē ꝙ sit īfinita. Itē oīs potētia q̄ p̄t ī actū īfinitū. sic oīno ē ī actu ē simpl'r īfinita sȝ di uia v̄tꝰ ē hmōi. g̊ τc̄. Maior pȝ sic. sic se hȝ potentia ad potētiā. sic actꝰ ad actū. sȝ actꝰ īfinitꝰ excedit fini tū ī īfinitā. g̊ τ potētia potētiā. g̊ si potētia ē oīno in actu. ē īfinita. Minor pȝ. q2 deꝰ dr̄ durare ī īfinitū τ p̄t creaturā ꝯ̄uare ī īfinitum. g̊. Itē oīs potētia q̄ p̄t sup̄ extrema ī īfinitū distātia ē īfinita. sȝ potētia diuia ē hmōi. q2 đ nihilo aliq̄đ facˀ. τ intˀ aliq̄đ τ nihil ē īfini ta distātia. g̊ τc̄. Itē oīs potētia q̄ oīno īdifferēs ē ab eēntia ē īfinita. sȝ diuia potētia ē hmōi. g̊ τc̄. Probatio p̄ie. q̄ñcūq̄ȝ aliq̄ duo sūt oīno īdistātia. vbicūq̄ȝ ē vnū ibi τ reliquū. g̊ si potētia ē oīno īdifferēs ab eēntia. vbi cūq̄ȝ ē potētia. τ eēntia. sȝ vbi ē eēntia ibi ē cētꝝ potētie. g̊ vbicūq̄ȝ p̄t potētia tal' p̄t vt ī cētro. g̊ cū nulla potētia limitetˀ ī cētro suo sȝ ampliꝰ possit. aut diuia potētia ni hil p̄t. aut p̄t quātū vult. τ sic ī īfinitū. g̊ q̄ȝtū ē đ se potē tia illa p̄t ī īfinitū opari. sȝ potētia oīno illa ē īdifferēs τ simplex. g̊ idē ē ibi latū τ ītēsū. g̊ si extēsiue ē īfinita. τ ī tēsiue. g̊ oīno ē īfinita. τ h̄ ē qđ dic̄ ph̄s ī li. đ causis ꝙ v̄ tꝰ q̄nto magˀ vnita tāto magˀ īfinita. cū g̊ diuia potē tia sit īfinitissima. q2 ē oīno idē cū suo origie vbiq̄ȝ p̄t tā q̄ȝ ī sua origie. g̊ nūq̄ȝ īuenit ñ posse. Cōtra. oē illđ ē fi nitū ī q̄ ē repire statū. sȝ ī diuia potētia ē repire statū. q2 ē assignare aliq̄đ qđ ñ p̄t. sic sup̄ oñsū ē vt actꝰ corꝑales et actꝰ deformes. g̊ τc̄. Itē qđ excedit ab aliq̄ ē finitū q2 īfinitū nullo mō excedit sȝ scia excedit potētiā respectu scibiliū. pluriū ei ē scia q̄ȝ potētia. scit em̄ mala τ ñ p̄t g̊ τc̄. Itē videmꝰ ī potētȷ̄s creatˀ ꝙ īfinitas ē a materia sȝ finitas ē a forma. g̊ cū potētia dei sit oīno forma siue formal'. nihil oīno h̄ñs possibilitatˀ. g̊ simpliciter est fi nita τ nullo mō infinita. Itē in contradictorie oppo sita est distantia infinita. sed creature virtus finitum vnū reducit ad alteꝝ. vt non currētē facit currere. τ tñ

est finita· g̊· ¶ Itē video q̄ aīa hʒ potētiā oīno differē
tē ab eēntia· sicut potētiā viuificādi corp⁹· hʒ etiā po/
tētiā ad actū infinitū sicut ad durādū siue ꝑmanēdū in
infinitū· hʒ potētiā nihilomin⁹ ad act⁹ infinitos· ⁊ tn̄
ip̄a potētia est finita in se· g̊ videt̄ pari rōne de diuina
potētia· cū aīa sit expressa imago dei· vn̄ vident̄ rōnes
8 p̄dicte nihil valere· ¶ Rn̄º· dōm q̄ diuinā potētiā ē po
nere oīno in actu ⁊ in habitu ⁊ infinitā sicut ꝓbatū est
ꝑ effectum a posteriori· q̄ʒ hʒ effectū infinitū duratōne
et infinito oppositōe· ad quos compatur vt act⁹ purus
et vt tota causa ⁊ rō habēs in se plenā ⁊ ꝑfectā actuali/
tatē respectu infinitoꝝ· et necesse est cū habeat totūʒ q̄
nunq̄ʒ habitura est· ⁊ ex se hēat q̄ ip̄a infinita sit· Alia
rōne ostendit̄ h̄ a pori· Propter summā em̄ indiuisiōeʒ
virtutis cū eēntia· ⁊ ꝓpter summā vnitatē ip̄ius virtu
tis vbicūq̄ʒ p̄t· tota p̄t· ⁊ tm̄ in extremū mūdi q̄ʒtū in me
dio· ⁊ tm̄ in summo· quātū in latus· ⁊ omī mō infinita
tis· nec est ꝯsimilis rō in aliqua creatura· nec q̄ʒtuʒ ad
causalitatē effect⁹· nec q̄ʒtū ad vnitatē· Nō quātuʒ ad
causalitatē effect⁹· q̄ʒ nulla virt⁹ creature respectu du/
ratōis infinite est pure actiua· immo necesse est ꝑ diui/
nā influētiā ꝯseruari· Silr̄ nec quātum ad ꝓductiōem
actus vn̄ hʒ infinitatē passiuā etiā in recipiēdo· ⁊ ideo
nulla est actu infinita sed solū in potētia· sed q̄ʒ infini/
tū in potētia pēdet ex infinito in actu· vt oīs infinitas
duratōis creature ⁊ oꝑatōis pēdet ex infinitate virtu/
tis increate· ⁊ h̄ est qd̄ dicit ph̄s in li· de causis· q̄ omēs
veritates infinite pendētes sunt ꝑ vnū infinitū p̄muʒ
qd̄ est virt⁹ virtutū· Similit̄ nō est simile de simplicita
te siue vnitate· nā potētia diuina est oīno in se simplex
et oīno hʒ eēntiā siue substātiā simplicē· oīno etiā ab il/
la est indifferēs· ⁊ iō oīmoda vnione est vnitissima· et
iō infinita· sed nulli⁹ creature quātūcunq̄ʒ nobilis po/
tētia est oīno simplex· q̄ʒ oīs talis potētia dicit aliqueʒ
respectū dependētie· nec fundat̄ in sb̄stantia oīno sim/
plici· nec oīno est indifferēs· q̄ʒ nulla creatura ē sua po
tentia loquēdo eēntialiter· ⁊ iō q̄ʒ deficit oīs creatura a
rōne summe simplicitatis· ⁊ infinitatis ꝑ ꝯn̄s· ⁊ sic pʒ
q̄ diuina potētia est infinita rōne infinitatis· Et patʒ
respōsio ad vltimā rōem ostendētē p̄dictas rōnes non
9 valere· ¶ Ad illd̄ g̊ qd̄ obĳcit̄ q̄ inuenit terminū· ⁊ q̄ in
uenit excessum· dōm q̄ diuina potētia est infinita re/
spectu eoꝝ q̄ posse est possibile· respectu alioꝝ q̄ posse ē
impossibile· nec est finita nec infinita· q̄ʒ nihil ex eis p̄t
Quādo em̄ dr̄ q̄ inuenit terminū vel excessuʒ· dōm· q̄
falsuʒ est· q̄ʒ excessus ⁊ termin⁹ rei attendit̄ ſm ea ad q̄
res se extēdit· ⁊ diuina potētia se extēdit solū ad bona·
et quātū ad alia nunq̄ʒ est pluriū sciētia q̄ʒ potētia· nec
10 quātū ad talia inuenit terminū· ⁊ iō pʒ illd̄· Potest tn̄
aliter dici q̄ duplr̄ est loq̄ de potētia ⁊ sciētia· aut in se·
aut ad compatōem ad obiectū· Si in se sic vna nō exce
dit aliā· q̄ʒ q̄cq̄d scit p̄t scire· ⁊ q̄cq̄d p̄t scit se posse· Uel
ꝑ compatōem ad obiectū· ⁊ sic ē loq̄ duplr̄· aut ſm for/
mā siue sp̄em· aut ſm numeꝝ· Si ſm numeꝝ· sic cū po
tētia possit infinita· nō excedit̄ a sciētia· Si aūt ſm for/
mā· sic q̄ʒ potētia est respectu bonoꝝ tm̄· sciētia ꝟo bo/
noꝝ ⁊ maloꝝ· iō excedit̄· tn̄ ex h̄ n̄ sequit̄ q̄n sit infinita·
et ē exemplū si q̄s imaginet̄ duas lineas infinitas· plu
res sunt due q̄ʒ vna· q̄ʒ n̄ habebūt vnā infinitatē ſm nu
meꝝ· sʒ solū ſm longitudinē· ⁊ sic n̄ sunt maiores vl̄ lō/
giores due q̄ʒ vna· Silr̄ in ꝓposito intelligit̄· Potētia
em̄ dr̄ ifinita respectu obiectoꝝ ſm numeꝝ· sʒ n̄ ſm q̄li
tatē· q̄ʒ n̄ p̄t in mala vel p̄uatoria· ⁊ ꝑ h̄ pʒ p̄mū ⁊ scōm·
Quāuis ei inueniat terminū respectu mali· n̄ tn̄ respe
ctu boni ⁊ ille termin⁹ vel excessus poti⁹ facit ad infi/
nitatē· q̄ʒ n̄ ē posse sʒ n̄ posse· ⁊ iōo q̄ʒuis h̄ videat̄ dare
terminū ſm rōem intelligēdi· ſm veritatē n̄ dat· q̄ʒ q̄ n̄
possit mala h̄ totū ē ꝓpter immēsitatē virtutis· ¶ Ad 11
illd̄ qd̄ obĳcit̄ q̄ infinitū ē passio potētie material· dōʒ
q̄ h̄ veꝝ ē de infinito ꝑ p̄uatōem cōpletōis siue cōpleti
eē· sʒ n̄ ē veꝝ de infinito ꝑ p̄uatōeʒ limitatōis· Primuʒ
em̄ ē infinitū potētia passiua siue receptiua· ⁊ ita p̄mo
inest materie· ſm ē infinitū actu· ⁊ iō in illo solo vere ē ⁊
ꝓprie· q̄ʒ tm̄ ē act⁹· ⁊ act⁹ pur⁹ ⁊ ꝑfectissim⁹· ¶ Ad illud 12
qd̄ obĳcit̄ q̄ creatura p̄t sup̄ ea q̄ summe distāt· dōm· q̄
ens ⁊ n̄ ens n̄ dicunt̄ summe distātia· q̄ʒ opponunt̄ con
tradictorie· sʒ q̄m̄ nihil habēt cōmune· nec q̄ntū ad ge/
nus sb̄iectū· nec q̄ntū ad gen⁹ p̄dicabile· sʒ q̄escere ⁊ mo
ueri ⁊ n̄ moueri qd̄ ꝓ eodē accipit̄ vtroq̄ʒ mō habēt cō/
mune· ⁊ ita n̄ ē distātia infinita· nec ē simile· ¶ Ad illd̄ 13
qd̄ obĳcit̄ de potētia viuēdi· dōm q̄ viuere vno mō dic̄
actū ꝯsequētē sicut moueri· ⁊ sic ē ab aīa mediātib⁹ po/
tētĳs differētib⁹ ab ip̄a eēntia· Scōm aūt q̄ ē act⁹ pur⁹
est ab eēntia aīe vt in rōne forme n̄ in rōne agētis· ⁊ ꝓpt̄
h̄ n̄ ꝯsiderat̄ ibi eē tm̄ in oꝑando· sicut albedo seip̄a de/
albat· ita q̄ n̄ notat̄ ibi nec ē egressus alicui⁹ vt a potē/
tia agente· nos aūt h̄ loq̄mur de potētia vt agēte ⁊ ꝓdu
cēte aliq̄d· potētia ꝟo aīe quātūcunq̄ʒ sit idē tn̄ dic̄ ali/
quā inclinatiōem· ⁊ iō depēdētiā· ⁊ iō p̄uat simplicita/
tē· ac ꝑ h̄ p̄uat infinitatē· in deo aūt non sic· et iō rō illa
non habet instantiā recte intellecta·

¶ Questio II b

Utꝝ eēntia sit infinita· siue diuina potētia sit infinita
quātū ad eē· Et q̄ sic· vr̄· q̄ʒ nulla potētia nobilior ē sb̄/
stātia· sʒ diuina potētia ē ifinita· g̊ cū n̄ sit nobilior nec
maior sb̄stātia· necesse ē sb̄stātiā eē infinitā· ¶ Itē si aliq̄
duo liceat sic dicere sic oīno idē· si vnū ē infinitū ⁊ reli/
quū· sʒ sb̄stātia ⁊ potētia sunt idē ⁊ eē ⁊ posse· g̊ cū diui
nū posse sit infinitū· ⁊ eē· ⁊ ita eēntia· ¶ Itē q̄ntūcunq̄ʒ
aliq̄ duo sic se habēt q̄ ad nihil se extēdit vnū ad qd̄ ꝑi/
ter se n̄ extēdat reliquū· si vnū ē infinitū· ⁊ reliquū· sed
ad nihil oīno se extēdit potētia ad qd̄ se n̄ extēdat eēn/
tia· nunq̄ʒ em̄ de⁹ p̄t facere tot· q̄n etiā sb̄stātia possit eē
in tot· ſm q̄ dr̄ Ro· iĳ Si celū ⁊ celi celoꝝ ⁊c̄· ¶ Item
omī finito p̄t aliq̄d cogitari mai⁹· scʒ infinitū ip̄m· sed
diuina eēntia ē ita bona ⁊ magna q̄ nihil mai⁹ nec me/
li⁹ cogitari p̄t· alioq̄n n̄ ē de⁹· g̊ ⁊c̄· ¶ Itē omē finitū bo
nū meli⁹ ē cū alio bono q̄ʒ ꝑ se tm̄· q̄ʒ finitū additū finito
fac̄ mai⁹· g̊ si diuina eēntia ē finita· mai⁹ aliq̄d cū alio
erit q̄ʒ ꝑ se tm̄· g̊ n̄ ē ꝑfectissima nec optima· qd̄ oīno ne
phas ē dicere· ¶ Itē omē finitū bonū ꝯtingit aliq̄n̄do
eq̄ri ⁊ redd̄i ꝑ duplicationē finiti· vt pʒ in linea· ⁊ h̄ di
co si illd̄ qd̄ duplat̄ fac̄ mai⁹· h̄ dico ꝓpt̄ punctū· si g̊ di
uina eēntia ē finita ſm nobilitatē ⁊ bonitatē· si duplet̄
bonitas creature ascendēdo· aliq̄n ꝑueniet̄ ad bonita/
tē eq̄lē diuine bonitati· h̄ aūt falsuʒ ⁊ ip̄ossibile q̄ crea/
tura sit ꝓportionabil̄ creatori· ⁊ h̄ dic̄ Aug⁹· viĳ· d̄ tri·
g̊ ⁊ illd̄ ex q̄ sequit̄ scʒ q̄ diuina eēntia sit finita Sed ꝯ·
finitū ⁊ infinitū vt dic̄ ph̄s sūt ꝓprie passiones ip̄i⁹ q̄n
titatis· sʒ eēntia vt eēntia n̄ hʒ quātitatē molis· g̊ si cō/
siderat̄ vt in abstractiōe virtutis vt eēntia· diuina eēn
tia nec ē finita nec infinita· ¶ Itē oīs potētia q̄ p̄t vnū
solū ita q̄ n̄ aliō ē potētia finita· g̊ pari rōne oīs essen/
tia q̄ ē vnū solū ita q̄ nihil aliō ē eēntia finita· sʒ diuina
eēntia ē de⁹ ⁊ nihil aliō· g̊ ⁊c̄· ¶ Itē omē illd̄ qd̄ ē finitū
summe veritati· ē simplr̄ finitū· ⁊ h̄ pʒ· q̄ʒ p̄ma veritas
iudicat de vnoquoq̄ʒ sic ē· Patet etiā in simil̄· vt h̄ est
albū· ⁊ nigrū· ⁊ bonū deo· g̊ simplr̄ bonū· sʒ diuina eēn/
tia ē veritati diuine cognitiōis finita· q̄ʒ de⁹ ip̄am cō/
p̄hendit ⁊ nouit ꝑfecte· ⁊ qd̄ scit̄ vt dic̄ Aug⁹· scientis

cõprehensione finitur. ğ ⁊c. ¶ Itez nullũ infinitũ finit
aliq̇d. quia nihil dat aliꝫ quod nõ habet. ğ si diuina es/
sentia est infinita. ğ nihil finit. ğ nullius est finis. et si
hoc. ğ nihil bonũ. ¶ Item nullũ infinitũ cõprehendit
a finito. sed deus cõprehẽditur a beatis. quia aliter nõ
essent beati nisi deum ꝑfecte cognoscerẽt. semper eñ ap
petitus ferrerent ad amplius ⁊ non quiescerẽt. ⁊ ita nõ
essent beati. si ğ cõprehendit. non est infinitus. ¶ Itez
nulla priuatio est habitu nobilior. ğ cũ infinitũ dicat
priuatõem. finitum dicat habitum. ⁊ om̃e nobilius dõ
14 est attribuẽdum. pꝫ ⁊c. Rñ. Ad hoc voluerunt quidaz
dicere ꝙ diuina essentia sꝫ rõne essentie est finita. sꝫ rõ
ne potentie est infinita. Nam essentia nominat deum
vt in se. ⁊ sic est finitus quia ꝑfectus. finitus etiam q̃
cõprehenditur a finito vt a beatis. ⁊ hoc dixerunt ꝓpt
essentie simplicitatem quã dixerunt totã videri. Inq̃n
tum aũt ꝯsiderat sub rõne potentie sic dicit respectum
ad effectus. ⁊ quia nõ est status ibi quia semꝑ est aliq̇d
extra accipere dixerunt ꝙ sꝫ rõne potentie erat infini/
ta. Sed ista positio erronea fuit manifeste nã ista duo
sunt incõpossibilia ꝙ potentia sit infinita. oĩno existẽ/
te substãtia finita. ⁊ q̃ idẽ sunt oĩno ⁊ quia prior ſm rõ
nem intelligendi est sꝫstãtia. ⁊ quia ad quicquid se ex/
tendit potentia sꝫ rõne potentie. ⁊ essentia. vt ostẽsum
est. Et ꝓpter hoc dixerũt aliqui ꝙ est finitũ simpliciter
et infinitum nobis. ⁊ voluerũt dicere. ꝙ taz essentia q̃z
potentia est finita ſm veritatem. quia est finita deo q̇
est veritas. sed tamen vtraqꝫ nobis est infinita. q̃ im/
proportionaliter nos excedit. Unde deus infinitꝰ dr.
quia nec loco nec tp̃e nec cõprehensione cõprehẽditur
sicut dic̃ Dam̃. Sed itez ista positõ nõ p̃t stare. q̃m si/
cut sup̃ ꝓbatũ est de potentia ꝙ ip̃a non habet statuz in
possendo. ⁊ itez est oĩno actu. ⁊ ideo ponit infinita. sic
etiam ꝓbari p̃t de essentia. necesse est ğ ꝙ oĩno infinita
sit actu. Et hoc ꝯcedendũ est vel tenendũ est tanq̃z verꝫ
eo ꝙ magis est ꝯsonum fideique dicit deũ immensuz.
et magis est ꝯsonum auctibus sanctoꝝ qui oẽs dicunt
ip̃m infinitũ. Unde Dam̃. dicit ꝙ deus est quoddã pe
lagus sꝫstãtie infinitũ. magis etiã ꝯsonum sententijs
15 magistroꝝ. magis etiã ꝯsonum rõni. ¶ Ad intelligen
tiã ğ obiectoꝝ in oppositum. notãduz ꝙ infinitũ dicit
ꝑ abnegatõem finis. Potest ğ dupliciter dici infinitũ
16 scꝫ a p̃te negationis ⁊ similiter a p̃te finis. A parte fi/
nis. Nã finis dicit dupliciter. vno mõ ꝙ est cõplemẽ/
tum ⁊ sic infinitũ dicit ꝑ priuatõem cõplemẽti. ⁊ hͦ mõ
infinitum dicitur in materia. ⁊ in genere substantie. et
in alijs generibus. ⁊ hoc modo non cadit in deo. quia
ip̃e est perfectissimꝰ. Alio modo finis dicitur termi/
nus. sicut finis agri. ⁊ sic infinitum dicit qd̃ caret ter/
mino ⁊ statu. Et hoc p̃t esse dupliciter ſm negatõnem.
quia p̃t intelligi p̃uatiue ⁊ negatiue. Priuatiue. q̃ non
habet terminũ. sed tamẽ natũ est habere. ꝓpter hoc ꝙ hꝫ
esse limitatũ. ⁊ hoc mõ dicit incõplectiõem ⁊ non est in
deo. Alio mõ negatiue. qd̃ non hꝫ terminũ nec etiã na/
tum est habere. ⁊ hoc mõ ponit in deo ꝓpter summã im
mensitatem. ¶ Ad illud ğ qd̃ obijcit ꝙ infinitũ est pas/
17 sio quãtitatis. dici p̃t ꝙ sicut nomẽ quãtitatis extẽdit
ad quãtitatẽ virtutis. similiter nomẽ infiniti. q̃ntitas
aũt virtutis non tm̃ attendit q̃ztũ ad opus sed etiã q̃z/
tũ ad nobilitatẽ valoris. ⁊ hoc pꝫ. q̃ dicit Augꝰ. in spi
18 ritualibꝰ id est maius ⁊ melius. ¶ Ad illud qd̃ obijcit
ꝙ est vnũ ita ꝙ nõ est aliud. dõm. ꝙ aliq̇d compari ad
multa p̃t esse dupliciter. aut ſm compatõem causalita/
tis. aut ſm compatõem idẽtitatis. Compari ad multa
sꝫ rõne causalitatis hoc ꝯuenit infinito. q̃ infinitum.

sed ſm rõem idẽtitatis non. Uñ q̃ infinitũ in deo se ex
tendit ad multa. q̃ potẽtia vel essentia eius compatur
ad multa. ex hoc tñ non sequitur ꝙ sit multa. Uñ si eẽn
tia vel potẽtia compet ſm rõem idẽtitatis ad res. neu/
tra est pluriũ. vñ nec potẽtia diuina ẽ alie potẽtie. nec
eẽntia alie eẽntie. sed ſm rõem causalitatis sic ꝯuenit et
eẽntie ⁊ potentie. nam ⁊ sicut potentia conuenit facere
plura sic essentie in pluribꝰ esse. ¶ Ad illud qd̃ obijcit 19
illud quod est finitum summe veritati. dõm. ꝙ hec est
duplex. Aut eñ ẽ finituz sũme veritati. q̃ veritas in/
ducit ip̃m esse finitũ. aut q̃ non excedit eius cõprehen
sionem. p̃mo mõ non est deus sibi finitus sed infinitꝰ.
vere eñ scit se esse infinitũ. Scd̃o mõ est finitus. quia
se non excedit cũ sit infinitus. ⁊ sic nõ valet argumẽtũ.
⁊ est ibi fallacia ſm quid ⁊ simpliciter. non excedit infi
nitũ ğ est infinitũ simpliciter. ¶ Ad illud qd̃ obijcitur 20
ꝙ infinitũ non finit. dõm. ꝙ infinitũ ꝑ p̃uatiõem ꝑfe/
ctionis nõ finit. sed infinitũ ꝑ negatõez limitatiõis hꝫ
rõem finiẽdi. q̃ cũ sit summũ. in ip̃o est oĩs status. in hͦ
eñ infinitas ñ repugnat simplicitati nec complemẽto 21
¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit ꝙ cõprehẽdit. dõz ꝙ ñ cõprehẽdit
ꝑ inclusionẽ. cõprehẽdit aũt ꝑ ꝑfectã visionẽ ⁊ dilectõ/
nẽ et tentõez. ⁊ hoc a p̃te cõprehẽdentis ⁊ nõ cõprehẽsi.
et idõ quia ꝑficit res ſm suã capacitatẽ quiescit. q̃zuis 22
vltra non attingat. Qd̃ vltimo obijcit solutũ est. obij/
cit eñ de infinito ſm ꝙ dicit p̃uatiue. sed ꝓut dicit de
deo non dicit p̃uatõem ſm rem sed soluz q̃ztũ ad modũ
significãdi. ⁊ respondet ei summa potẽtia. nihil eñ dr
immẽsuz nisi quod habet summã ⁊ ꝑfectissimã actuali/
tatem. ⁊ nihil coartãs ⁊ determinãs. vnde ⁊ sic dicat
dici p̃uatiue. tñ ſm v̾itatẽ excludit oẽm p̃uatiõem.

¶ Questio III c

De infinitate diuine potentie q̃ztũ ad opus. vtꝝ vide/
licet diuina potẽtia possit in effectũ actu infinituz. Et
ꝙ sic ostendit hoc mõ. Potẽtia se habet ꝓportionaliter
ad opus. vnde tãta potentia p̃t in tãtum opus. ğ ⁊ ma
ior in maius ⁊ infinita actu in infinitũ actu. Item oĩs
potentia que opatur ex se tota si est infinita. ꝓducit in
finitũ. cum opetur ex tota sua virtute. sed diuina potẽ/
tia cum sit simplicissima se tota opatur. ğ videtur ꝙ ꝓ
ducat effectum infinitũ. Si tu dicas ꝙ hoc non p̃t esse
ꝓpter defectum ⁊ limitatõem ip̃ius effectus. Cõtra. fru
stra est potẽtia que non reducit ad actũ. vnde ⁊ phs di
cit ꝙ frustra est potẽtia actiua cui non respõdet passi/
ua. ğ aut potẽtia diuina frustra ẽ infinita. aut ei respõ
det effectus infinitus. ⁊ potẽtia passiua infinita. ¶ Itẽ
oĩs potẽtia p̃t seip̃am manifestare. ğ diuina potentia
cũ sit infinita. p̃t suã infinitatẽ manifestare. sed infini/
tas nõ manifestat nisi ĩ effectu infinito. ğ ⁊c. Si tu di/
cas ꝙ manifestat in ꝓductõe filij ⁊ sp̃ussancti. tũc obij
citur ꝙ sp̃ussanctꝰ habet potentiaz infinitã. ğ p̃t ip̃am
manifestare. sed non in ꝓductõe ꝑsone infinite. ğ in ꝓ/
ductione creature. ¶ Itẽ om̃e possibile est ponibile in
esse. sed deus p̃t ꝓducere infinita. ğ infinita produci est
possibile. ğ ponibile. sed ponibili posito in esse nullum
accidit incõueniens. ğ posito ꝙ deꝰ faciat infinita. nul
lum accidit incõueniẽs. sed deus p̃t om̃e illud qd̃ nõ est
incõueniens posse vel facere. ğ deus p̃t facere ꝙ sint in
finita actu. ¶ Itẽ appellet. a. om̃e creabile. tũc quero. a
aut est finitũ aut infinitũ. Si finitũ. ⁊ deꝰ nõ p̃t nisi. a.
ğ non p̃t nisi finita. ğ potẽtia eius est finita. Si infini
tũ. ⁊ deus p̃t facere. a. ğ p̃t facere aliqua actu infinita.
Itẽ ꝯtinuũ est diuisibile in infinitũ. quero vtꝝ deꝰ pos/
sit reducere potẽtiã ꝯtinui ad actũ. Si nõ p̃t. ğ poten/
tentia ꝯtinui excedit potẽtiã dei. qd̃ est absurdũ. quia

tunc potētia dei esset finita. Si cā pt reducere ad actū
oīno. sed hoc nō est. nisi cū est actu diuisuz in ptes infi/
nitas. g̃ rc. Sed ꝯ φ nō possit in effectū intēsione infi/
nitum. videtur. quia infinito simpliciter nihil est ma/
ius. g̃ si ꝑducit effectū infinitū. tunc g̃ illo nihil est ma
ius. g̃ deus non est maior. si g̃ hoc est summe nobilita/
tis in deo φ nihil possit ei equari. ꝑducere talem effe/
ctum est ꝯ nobilitatem diuine potētie. g̃ rc. ¶ Itē om
ne quod est actu infinitū est summe simplex. Nam si ē
aliqua compositio tunc ibi est coartatio ⁊ limitatio. si
g̃ deus producit effectum infinituz. illud est simplicis/
simū. sed in simplicissimo idem est essentia. bonitas. et
potentia. g̃ si effectus est infinitus in potētia ⁊ bonita
te. g̃ summū bonū. g̃ non bonū ꝓpter aliud. g̃ non bonū
ꝓpter deum. g̃ nec a deo. quia vniuersa ꝓpter semetipm
opatus est dñs. ⁊ idem est finis. quod ⁊ pmū pncipiū.
g̃ si est infinitus. non est a deo. g̃ non est effectus. et sic
patet rc. ¶ Itē si deus pt in effectum actu infinitū q̃ro
a te vtrū possit in aliud. Si non. g̃ in agēdo amittit po
tentiam. ⁊ sua potētia agendo debilitat. Si g̃ pt in ef/
fectum alium ꝯsimilem illi. esto φ faciat. ponat ergo.
isti duo effectus sunt cōsimiles in natura. g̃ sunt in eo/
dem genere. tunc habēt aliquid in plus in quo ꝯueni/
unt. ⁊ aliqua ꝓpria p que differunt. g̃ excedunt ab ali
quo ⁊ artant p aliquod. sz oīa talia sunt finita. ergo rc.
¶ Item φ non possit facere infinita actu. ostendit. q̄
non sunt plura infinitis. g̃ si ꝑduceret infinita actu. n̄
posset ꝑducere plura. g̃ deus est impotēs. sed nihil po
test facere deū impotētem. g̃ rc. ¶ Item vbi est infini/
tas actualis fm numerū ibi deficit stat⁹ ⁊ ordo ⁊ distin
ctio. sed diuina sapiētia non patit deum aliquid face/
23 re sine mō ⁊ mensura. g̃ rc. ¶ R°. dōm. φ duplex est in
finitum. scz actu. ⁊ in potentia. Infinitum in potētia
deus pt facere ⁊ facit. Infinitum in actu non pt facere
nec facit. Non pt inquā facere. quia nec conuenit sibi
nec ꝯuenit creature. Sibi nō conuenit. cuz em̄ summe
bonus sit. non pt aliquid facere nisi bonum. ⁊ ita non
pt facere nisi rem ad se ordinataz. qm̄ g̃ ordo p̄supponit
numerū. ⁊ numerus p̄supponit mensurā. quia non ordi
nant ad aliud nisi numerata ⁊ non numerant nisi limi
tata. iō necesse fuit deū facere oīa in numero pondere ⁊
mensura. nec aliter facere potuit. nec pt. nec infinitum
nec infinita in actu. Rō est etiā. q̄ hoc nullo mō ꝯue/
nit creature. Infinitū em̄ in actu est actus purus. alio
quin si aliquid haberet de limitatōne ⁊ artatione cēt fi/
nitū. sed qd est act⁹ purus est suū esse p essentiam. ⁊ nihil
tale accipit esse ab alia essentia nec ex nihilo. si g̃ creatu
ra eoipo φ creatura aliūde est ⁊ ex nihilo. nullo mō po/
test esse actus purus. nullo mō pt esse infinita. ⁊ si non
pt esse vna infinita. nullo mō possunt esse infinite fm
numerū. q̄ necesse est illas plures ad aliquā vnā creatu
rā reduci. sed infinita ad infinitū reduci est impossibi/
le. patet g̃ rc. Et φ ad aliquod finituz reducant. pz. q̄
necesse est ponere ordinationē i creaturis. nō tm̄ ad deū
sed etiam ad se inuicē. Summa g̃ rōnis est. quia nō de/
cet deum facere creaturam nisi ordinem habeat ⁊ men
surā. ⁊ rō est ex pte creature. q̄ necesse est omnē creatu/
rā esse limitatā eo φ ex nihilo. ⁊ eoipo φ composita est.
24 ¶ Ad illō g̃ qd obijcit φ potētia tāta pt in tātū effectū
siue opus. dōm. φ est opus operās. ⁊ op⁹ operatum.
Op⁹ operās vt creare. op⁹ operatū vt creatura. dōm
g̃ φ opus operās est infinitū sicut ip̄e creator. sed op⁹
operatū necesse est esse finitū. Qd g̃ obijcit φ opus ꝓ/
portionat potētie. R°. si intelligat de ope opante siue
de actione generaliter verū est. Si aūt intelligat d ope
opato n̄ hz veritatē nisi cuz cā ⁊ effect⁹ se habēt p vniuo
catōez. ⁊ sunt eiusdē generis. h aūt nō ē h. ¶ Ad illō qd
obijcit φ de⁹ opat ex tota potentia. dōz. φ agēs ex tota 25
potētia. qddā agit p naturā. ⁊ h agit tātū q̄ntū pt. ⁊ im
q̄ntū ipm est vbi est ꝑductio similis. Quoddā agit p de
liberatōem ⁊ volūtatē. ⁊ tale nō agit nisi fm ordinē ⁊ q̄
tū vult. vnde ex eadē potētia facit magnū ⁊ pūū. et sic
agit deus. ¶ Ad illud qd obijcit φ frustra est potētia 26
que non reducit ad actū. verū est de potētia que cōplet
in actu. sed diuina potētia non cōplet p actū. ⁊ ideo nō
ē frustra etiā si nō hēat potētiā passiuā correspondētē.
Tamen illa ꝓpositio non intelligit habere veritatez in
potentia que pt habere infinita si intelligat φ oīno re/
ducat in actū. reducit tamē ⁊ reduci potest fm ptem. et
ideo nō est frustra. ¶ Ad illud qd obijcit. φ diuina po 27
tentia cū sit infinita debet suaz infinitatē manifestare
in infinito effectu. dōm. φ deus suā infinitatē manife
stat in infinito fm potētiā sicut pz. quia sicut supra est
monstratū. interminabilis duratio manifestat virtu/
tem infinitā. in infinito aūt fm actū non pt manifesta/
ri simpliciter. quia nō decet. sed ꝓportionabiliter. quia
ens infinitū excedit nō ens. ⁊ tamē deus ex nihilo facit
ens inter que est distātia infinita. Unde cū diuina po 28
tentia dicat infinita. hoc est tripliciter. duratōis eter/
nitate. virtutis immēsitate. ⁊ effectuū generalitate si/
ue numerositate. Prima manifestat p infinitū duratō
ne. qd est finitum actu. infinitū potētia. Scda p crea/
tionē de nihilo vbi est distantia infinita ꝓpter omnimo
dā improportionē. Tertia manifestat ptim p potētiā.
ptim p priuationē. quia tot fecit. ⁊ adhuc pt in plura. ⁊
non tot fecit. q̄n adhuc possit in plura. tamē hoc mani
festat alia infinitate duplici manifestata. ⁊ ita pz φ nō
oportet φ sit infinitū actu Potest tamē dici sicut tactū
est φ virtus pris manifestat in ꝑductione verbi. ⁊ per
ꝯñs tota virtus diuina. cū virtus filij ⁊ spūssancti sit
vna. et equales sunt in virtute. ¶ Ad illud qd obijcit 29
de possibili φ pt poni. dōm φ est possibile a potētia in/
finita. ⁊ possibile fm potētiā finitā. Possibile fm po/
tentiā finitā pt poni. q̄ oīno pt esse ad actū reductum.
sed possibile fm potētiā infinitā non pt poni. q̄ semp
est in reducendo. ⁊ nunq̄ in reductū esse. ¶ Ad illō qd 30
ponit. φ a appellet omne creabile. ⁊ qd querit vtrū a sit
finitū vel infinitū. dico φ infinitū. sed nō est infinituz
actu sed potētia. ⁊ ideo nō sequit φ si deus possit. a. φ
possit in actū infinitū. Et si dicat, ponat φ deus faciat
a. dōz φ nō est ponibile rōne p̄dicta. ¶ Ad illō quod 31
obijcit. vtrū possit potētiā cōtinui reducere ad actum.
dōm. φ sicut potētia in cōtinuo passiua infinita est ad
diuisionē. sic in deo actiua infinita. Unde sicut ꝯtinu/
um pt diuidi in infinitū. tamē impossibile est φ totalit
sit diuisum. alioq̄n nō esset infinitū. sic diuidere in infi
nitū ē possibile. ad actū reducere impossibile. Et sicut
impossibile est diuinā potētiā terminari. ita impossibi
le est φ sit i termino diuisionis Un̄ deus pt potētiā cō
tinui reducere ad actū. quia pt esse in reducēdo. ⁊ semp
in reducēdo. ita φ nunq̄ plus se extendat potentia q̄
diuina actio. sed tamē continuū nunq̄ pt esse in redu/
ctum esse. sicut nec deus in reduxisse. ¶ Concedēdum
g̃ φ impossibile est φ sit aliqd actu infinitū nisi solū de/
um ⁊ eius potentiā. ⁊ hoc est qd dicit Hugo de sanct.
vict. Sicut eternitatē dei non equat tps. nec immen/
sitatē locus sic nec sapiētiam sensus. nec bonitatē vir/
tus. nec potētiā opus. Un̄ qn̄ dicit φ deus pt facere in
finita. notat infinitas circa potētiā nō circa opus. Un̄
aliqui distinxerūt hāc. ꝯtinuū pt diuidi in infinitū. q̄

illa determinatio pt determiare h̄ vbū pt vel h̄ vbū diuiditū q̄cūq3 mō distinguat̄ sp̄ itelligendū ē infinitatē actuale esse ꝓpriū solius dei. ¶ Questio IIII D

De infinitate diuine potētie q̄tū ad rōem opandi. si se extendat in infinitū. Et q̄ sic. videt̄. quia quicq̄d deus pt. rōnabilit̄ pt. sed pt infinita. ḡ rōnabiliter pt infinita. ꝛ si hoc. ḡ rō opandi ipius potētie se extendit ad infinita. ¶ Itē sicut se h3 rō sciēdi ad sciētiā. ita rō ꝓducēdi ad potētiā. sed q2 diuina sciētia est infinita. habet in se rōnes infinitas cognoscendi. ḡ cū diuina potētia sit infinita. similit̄ ꝛ rōnes ꝓducendi h3 infinitas. ¶ Itē rō opandi in deo nō est aliud q̄3 bonitas ꝛ sapiētia. sed sapiētia ꝛ bonitas est infinita. ḡ ꝛ rō opandi. ¶ Itē rō opandi in deo nō est aliud q̄3 deus siue diuina essentia quicq̄d dicat̄ illa rō. sed diuina eēntia est infinita. ergo et rō opandi. ¶ Cōtra. potētia se extēdit ad opa f̄m exigentiā rōnis. nihil eñ omittit de his q̄ rō exigit. ḡ rō se extendit ad infinita. ḡ videt̄ q̄ diuina potētia ꝓducat infinita. qđ falsum est. ¶ Itē rō opandi est ipa diuina iusticia. q2 vniuerse vie dñi ꝛ miscđia veritas ꝛc̄. sed iusticia nō est nisi finitoꝝ. ḡ vr̄ q̄ rō opandi similiter.

¶ Itē rō opandi est ipa ars ꝛ dispositio. sed dispositō non est nisi finitoꝝ. ḡ rō opandi non est nisi finitorum. ¶ Itē obijcit̄ de p̄scientia q̄ similiter est rō opandi. ꝛ est in plus q̄3 potētia. quia respectu maloꝝ. ꝛ tamē nō est respectu infinitoꝝ. Si tu dicas q̄ dispositio. vel prescientia. vel iusticia non cōplectit̄ plenā rōem p̄ quam pt opari diuina potētia. Contra. si nō totā cōplectit̄. ḡ diuina potentia sine his pt rōnabiliter opari. ḡ possibile est deū opari p̄ter dispositionē. p̄ter iusticiā. ꝛ p̄ter p̄sciētiā. sed nullus talis opatur sapiēter nec recte. ḡ ꝛc̄. Restat ḡ q̄ totā cōplectit̄ rōem. ¶ R°. dđm. sicut dicit

32 mgr̄ in lr̄a q̄ rō diuine potentie est finita. Et ex h̄ aliq̄ voluerūt diuinā potētiā limitare. tum q2 nihil pt facere nisi ex optima rōne nec dimittere. tamen quia nihil pt facere nisi p̄sciens. nihil nisi iuste. ꝛ ideo cū hec finitoꝝ sint. vtputa eoꝝ que facit. dixerūt diuinā potētiā3 nō posse aliqua q̄3 q̄ facit. Sed hec positio est erronea sicut ostendit mgr̄ in lr̄a. q2 nobilitati diuine potētie derogat eius immēsitatē limitādo. ꝛ dr̄ fuisse mgr̄i petri baalardi. Rō aūt huius stulte positōis fuit. q2 nescierunt distinguere rōem potētie nec actus eius. Act⁹ eñ

33 potētie duplex est. vnus p̄ modū habit⁹ sc3 posse. Ali⁹ p̄ modū actus sc3 opari. Quādo ḡ querit̄. vtꝝ rō diuie potentie sit infinita. dđm. q̄ sicut duplex est actus. ita etiā dupliciter pt accipi rō respectu actus q̄ est posse. Accipit̄ eñ rō in habitu sc3 diuina sciētia. ꝛ diuine bonitatis ꝯdecentia. ꝛ hec rō extēdit se ad infinita. quemadmodū ꝛ ipa potētia respectu actus q̄ est posse. respectu vero actus q̄ est facere accipit̄ rō in actu. sc3 diuina dispositio siue p̄scietia ꝛ meritoꝝ exigētia. nihil eñ facit nisi qđ disponit. nihil etiā retribuit nisi f̄m q̄ merita exigūt q̄ñ retribuit. q2 nullā rem gubernat nec regit aliter q̄3 natura ei⁹ siue iusticia naturalis exigat. et f̄m hāc distinctionē patet r̄nsio ad p̄mo quesitū ꝛ ratioēs inductas. quedā eñ ꝓcedūt f̄m vnum viā quedā3 f̄m

34 aliā3. ¶ Ad illud qđ postea obijcit̄ de iusticia. dđm. q̄ iusticia f̄m q̄ dic̄ cōdecentiā diuine bonitat̄ ꝛ potestatis. sic ē generalis ratio q̄ cōplectit̄ totū posse. s3 inq̄3tum cōnotat exigētiā a p̄te meritoꝝ sic nō cōplectit̄ totum posse. nec totū agere. Inq̄3tū v̄o cōnotat ꝯdecētiam bonitat̄ respectu cuiuslibet opis ī actu. sic complectit̄ agere. s3 posse nō. Dispositio similit̄ ꝛ p̄sciētia age

35 re complectunt̄. sed nō posse. s3 agere ē respectu finitorū. sicut ꝛ illa sunt. sed posse est respectu infinitorum. Qđ ḡ obijcit̄ tunc q̄ deus pōt sine eis rōnabilit̄ opari. dđm q̄ falsum est. nec sequitur ex illo. q̄3uis eñ de⁹ nō possit plura q̄3 velit. tñ nō pōt opari sine volūtate. cū3 nihil possit facere quin possit velle. sicut ꝛ p̄scire ꝛ disponere. Necesse est eñ potentiā exequentē illis adeq̄ri sc3 dispositioni ꝛ volūtati. s3 nō oportet de potentia vt potēte. ideo nō sequitur vt possit facere sine illis.

¶ Distinctio. xliiij. de potentia dei in cōparatione ad modum siue qualitatem rerum.

n

NUnc illud restat discutiendu3. ꝛc̄. Supra egit magister de potentia in comparatiōe ad possibile f̄m substantiā ꝛ q̄3titatem. Hic tertio agit de potētia q̄3tū ad modū siue qualitatē reru3. Et hec p̄s habet duas partes. In p̄ma magister agit de potentia q̄3tū ad qualitatē possibiliū. que quidem est maior ꝛ minor bonitas. Scđo q̄3tum ad qualitate3 potentie que quidem est īmutabilitas ibi. Preterea queri solet vtrū deus. ꝛc̄. Prima p̄s habet duas. In prima querit vtrū deus potuerit aliquid melius facere q̄3 facit. In secunda vtru3 res quas fecit possit facere meliori modo. vel alio modo. et hoc ibi. Post hec cōsiderandū est. ꝛc̄. vbi agit q̄3tum ad modū. Similiter scđa pars vbi querit de diuine potentie immutabilitate querens vtrū deus possit q̄cq̄d potuit. hab3 duas. In p̄ma querit. vtꝝ de⁹ sp̄ possit oīe qđ olim potuit. ꝛ opponit q̄ ñ possit. In scđa v̄o soluēdo cōtrariū asserit ibi. Ad qđ dicim⁹. ꝛc̄.

¶ An deus possit facere aliq̄d melius q̄3 fecit. a

NUnc illud restat discutiendū vtrū aliq̄d meli⁹ possit facere q̄3 facit Solent eñ illi scrutatores dicere. q̄ ea q̄ facit deus nō pōt meliora facere. q2 si posset facere ꝛ nō faceret. inuidus esset ꝛ non summe bon⁹. Et hoc ex simili astruere conant̄. Ait eñ Aug⁹. in li. lxxxiij. q. De⁹ quē genuit. q̄3 meliorē se generare nō potuit. nihil eñ deo meli⁹ debuit eq̄lem. Si eñ voluit et nō potuit. infirmus ē. Si potuit ꝛ noluit. inuidus. Ex quo conficitur eq̄lem genuisse filium. A simili volūt dicere. q̄ si pōt de⁹ rem meliorē facere q̄3 facit. inuid⁹ ē. S3ᵃ nō valet hui⁹ silitudinis inductio. q2 filiū genuit de suba sua. ideo q̄3 si posset gignere eq̄lē ꝛ nō gigneret. īuid⁹ eēt. alia v̄o q̄ nō d̄ suba sua facit. meliora facere pt Verū h̄ ab eis r̄nderi deposcocur dicūt rē aliquā siue etiā reꝝ

1 a ¶ Nō valz h⁹ similtudinis inductio. q2 filiu3 genuit de sua s̄bstātia. Videt̄ r̄nsio ista nō eē sufficiēs. Nā inuidia pōt attendi respectu diuersi ī suba ꝛ natura. sicut angel⁹ inuidit hōi. ḡ ꝓpter h̄ nō excludit̄ īuidia a deo respectu creature. R°. dđ. q̄ ad īuidiā ista duo

DI. XLIIII.

Aug⁹.

a cōcurrūt. possibilitas. s. ad eq̄litatē. ꝛ exigentia rei facte. nō eñ īuidet aliq̄s alicui nisi q2 p̄ficat̄ ei aliquis vl' excedit. vl' q2 timet. ne p̄ficet̄ Itē artifex non dicit̄ inuid⁹ nisi q̄ñ nō facit rē f3 q̄ exigit. ꝛ ipse pōt. et ꝓpter h̄ q2 ex p̄te rerū nō erat exigētia et iō ī nullo po/

Questio qua artent̄ in cōtrariū

terant ꝑificari· iō qualeſcūq; fa ceret nō cōuinciꝛ i deo eſſe inuidia· etiā ſi nullas res faceret· ſ; in filio dei erat potētia ad equalitatē· ⁊ vlteriꝰ exigētia· ꝓpter h̓ ꝙ erat de ſuba pr̄is· hinc eſt· ꝙ nō eſt ſil'e vt dicit m̓gr· ⁊ ē rn̄/ ſiō eiꝰ bona· ponit em̄ añs ꝓ ꝯn̄te· nō q; velit dicere ꝙ inuidia ſit ſolū vel poſſit eſſe reſpectu filiis i natura· ſed ꝓpter rōe; ꝑdictā· exigentie ſc; ⁊ eq̄litatis· q̄ erāt in generatiōe filij· q; erat de ſuba patris.

2 b ¶ Talē potuit deꝰ hoīem fe/ciſſe q̄ nec peccare poſſet nec vellet· ⁊ ſi talē feciſſet· q̄s dubitat eū meliorē fuiſ/ſe· vt̄ dici ꝯrīū· ei qđ dr̄ Eccl'ia· xxxi· ¶ Potuit trāſgredi ⁊ non eſt trāſgreſſus· hoc dicit in laude; ſcti viri· Et Augꝰ ipe dicit ſup Gen̄· ad litterā ꝙ meliores iudicauit deus hoīes· ſi ei libe/raliter deſerui/rēt· Et iter; i li· de ciui· dei dicit ꝙ melior eſt ſuba q̄ peccare pōt· q̄ꝫ que nō pōt R̄o· dđ; ꝙ meliꝰ dr̄ dupl'r· aut ſimpl'r aut ī ordine ad finē· Si ſimpl'r loq̄mur· melior eſt hō ꝯfirmatꝰ in gratia q̄ꝫ potēs labi· Si in ordinatiōe ad finē q̄ quidem cōſiſtit in ꝑueniēdo· ſic melius fuit facere hoīem ī libertate peccandi· ſ; tn̄ ꝑmū meliꝰ eſt ſimpliciter· hoc āt ē meliꝰ ſ̓m q̄d· Et iō v̓bū augꝰ· ſimpliciter loquendo habet v̓itatē Qđ aūt dr̄ de viro iuſto· laus accidenta/lis eſt· ſiue q̄ꝫtū ad gloriā accidētalē· Cōſtat em̄ xp̄m nō

3 potuiſſe peccare· ⁊ tn̄ erat glioſiſſimus· Sil'r intelligē dū eſt v̓bū illud augꝰ· ſup Gen̄· S; qđ dr̄· ꝙ melior eſt naťa peccare q̄ nō pōt q̄ꝫ q̄ p̄t· dđm· ꝙ n̄ poſſe peccar̄ ē duplici de cā· aut q; caret volūtate aut v̓tibilitate vo/lūtatis· et ꝑmo mō intelligit Augꝰ· nō ſcđo c ¶ Poteſt deꝰ ⁊ alia ⁊c̄· Innuit magr̄ ꝙ hoīem potuit deꝰ me

4 liorē facere q̄ꝫ fecit· Cōtra· videť iſtud nō hr̄e v̓itatē in oīb; ⁊ ſpecialiter in xp̄o· que; vr̄ nullo mō poſſe facere meliorē ꝑ illud qđ dr̄ Phi· ij· Dedit illi nomē qđ ē ſup omne nomē Itē Joh· iij· Datꝰ ē ei ſpūs nō ad mēſura; ḡ q; nullo mō potuit deus dare xp̄o plꝰ de ſpū· ḡ nō potuit eū facere meliorē; R̄o· dđm ꝙ magr̄ loquiť de vniuerſo ⁊ eius ꝑtib;· ⁊ q̄m xp̄s nec eſt de vniuerſo· nec eſt eius ꝑs· iō nō h; locū in ipo· Verū tn̄ adhuc in xp̄o habet dubitationē· ſi enī q̄cq̄d habet hūanitas xp̄i finitū eſt· ergo cū deꝰ poſſit ſup oē finitū potuit maiꝰ· Et iterū· xp̄us factus fuit paſſibilis ⁊ mortalis· ⁊ potuit fie

5 ri imortalis· Et ꝓpter h̓ dđm ꝙ tripliciter ē loq̄ đ xp̄o· aut q̄ꝫtū ad vnionē· aut q̄ꝫtū ad grām ſingularis ꝑſo/ne· aut q̄ꝫtū ad ꝓprietates nature· Si q̄ꝫtū ad vnione; nec deꝰ pōt plus dare· nec creatura recipe· q; vnionis gr̄a ex ꝑte alteriꝰ extremi ē dignitatꝭ īfinite· ſ· ꝙ hō ſit deꝰ· q̄ꝫuis ex ꝑte hūanitatꝭ q̄cq̄d ē ibi ſit finitū ⁊ ita nō poniť limitatio ex ꝑte dei nec ex ꝑte creaťe capacitas infinita niſi ꝑ vnionē· videlic; q; vniť hō bono infini/to· ita ꝙ hō ē deꝰ q̄ ē boni/tatis infinite Si autē loq̄/mur q̄ꝫtu; ad grā; ſingularis ꝑſone· ſic ꝯcedēdū ꝙ deus potuit plꝰ dare· ſ; rōnalis creatura nō potuit amplius recipe· nō q; capacitaſ aīe ad gratiā ꝑ collatione; gr̄e minuať· q; nec minueť· nec augetur· ſed conſūmatur ⁊ cōpletur· ⁊ iđo nō eſt poſſibilis ad amplius· Si autē; loq̄mur q̄ꝫtū ad ꝓprietate; nature· ſic deus plꝰ potu/it de bonitate dare· ⁊ rōnalis creatura recipe q̄ꝫtū ad ea ſc; que ſunt corꝑis· q; nūc plura habet q̄ꝫ q̄n factꝰ ē· ſ; non potuerūt fini ⁊ ſaluti noſtre effici ꝯgruentiores· nūq̄ꝫ enī ſalus nr̄a potuiſſet ꝑ ſubam incorruptibilem ⁊ īmortalē ita repari ſicut ꝑ mortē ⁊ paſſionē eiꝰ re/ꝑata ē· p;ꝫ ḡ· quō melior potuit ēē xp̄s· ⁊ quō nō· Itē obijciť de btā v̓gīe· vr̄ enī ꝙ non potuerit fieri melior q; Anſ̓· de cōceptu v̓ginali dicit· Decebat ꝙ illius hoīs cōceptio fieret de mr̄e puriſſima· qua puritate maior nequit ſb deo intelligi· ḡ vr̄ ꝙ nō potuit fieri melior· ⁊ tn̄ ipa fuit ꝑs vniuerſi· Itē ſup oēs choros angelo; exaltata ē in gl'ia· ḡ facta ē in ſūma gr̄a· R̄o· dđm· ꝙ ē loq̄ de btā v̓gine q̄ꝫtū ad tres ꝯditiōes· ſ· q̄ꝫtū ab grā; cōceptiōis· q̄ꝫtū ad grā; iuſtificatiōis· q̄ꝫtū ad naturā caritatꝭ· Si q̄ꝫtū ad cōceptionē ꝓlis· ſic q; fuit mr̄ dei q̄ nichil nobiliꝰ cogitari pōt· ⁊ mr̄ nobiliſſimi filij· ſic tātā habuit bonitatis dignitatē ꝙ nulla mr̄ ampliꝰ cape potuit· Si eī oēs creature q̄ꝫtūcūq; aſcēderēt ī gradib; nobilitatꝭ eēnt ꝑn̄tes· oēs d̓rent reuerētiā mr̄i dei· Si aūt loq̄mur q̄ꝫtū ad grā; iuſtificatōis· tātā hūit q̄ꝫtā pura crea/tura hūana ſiue rōnalis q̄ fctā ē ſic recipe potuit· ſi q̄ꝫtū ad naturalia· optīa hūit ſ̓m ꝙ fini cōpetēs fuit ſimpl'r tn̄ meliora potuit recipe ⁊ ds dare· ⁊ ita p;ꝫ· ꝙ ī nll'o creato h; īſtātiā h̓ v̓bū mgrī· ꝙ ds ea q̄ fecit potuit facere meliora· P; ꝙ ī aliq̄b; capacitatē gr̄e cōpleuit ⁊ ipleuit· ſ; ī xp̄o ꝑ oē; modū· in mr̄e ſ̓m ꝙ capit pura creaťa rōal'· i ſexu feīneo q̄ꝫtū ad ea q̄ ſpectāt ad corpꝰ· ⁊ i aīa hūana q̄ꝫtū ad ea q̄ ſunt gr̄e·

vniuerſitatē i q̄ maior cōſūmatio expſſa ē nō poſſe eſſe meliorē q̄ꝫ ē· ſiue ideo· q; ſūme bona ē ita vt nulla oīno ꝑfectio ei deſit ſiue iō· q; maiꝰ bonū qđ ei deeſt cape ipa nō valeat· S; ſi ita ſumme bona dr̄· vt nll'a ei ꝑfectio boni deſit· iā creatura creatori eq̄tur: Si v̓o iā nō pōt melior eſſe· q; bonū ampliꝰ qđ ei deeſt cape ipſa nō valet· iā h̓ ipm nō poſſe de fectiōis ē· nō cōſūmatōis· ⁊ pōt eſſe melior ſi fiat capax melioris boni qđ ipe pōt q̄ eā fecit· pōt ḡ deꝰ meliorē rem facere q̄ꝫ facit·

b Vn̄ augꝰ· ſup Gen̄·[b] talē potuit deꝰ hoīem feciſſe· q̄ nec peccare poſſet nec vellet· ⁊ ſi talē feciſſet q̄s dubitat eū meliorē fuiſſe· Ex

c ꝑdictꝭ ꝯſtat ꝙ[c] pōt deꝰ ⁊ alia facere q̄ꝫ facit· ⁊ q̄ fac̄ meliora ea facere q̄ꝫ facit·

¶ Vtrū deꝰ alio vl' meliori mō poſſit res facere q̄ꝫ facit· b

Pꝰ h̓ ꝯſiderādū ē vtrū alio mō vl' meliori q̄ꝫ facit poſſit ea face q̄ facit· Si modꝰ oꝑatiōis ad ſapiētiā opificꝭ referať· nec aliꝰ nec melior modꝰ ēē pōt· Nō enī p̄t facere aliq̄d alr̄ vel meliꝰ q̄ꝫ fac· id ē· alia ſapia vl' maiori ſapiētia Nihil enī ſapiētiꝰ p̄t facere q̄ꝫ facit· Si v̓o referať modꝰ ad rem ipa; quā facit deꝰ· dicimꝰ· q; ⁊ aliꝰ ⁊ melior pōt ēē modꝰ· Et ſ̓m hoc ꝯcedi pōt· ꝙ ea q̄ facit p̄t facere meliꝰ ⁊ alr̄ q̄ꝫ facit· q; p̄t q̄buſdā meliorē modū exiſtēdi ꝑſtare· ⁊ q̄buſdā aliū· Vn̄ augꝰ· i xiij· li· de trini· c̄ic· Q; fuit ⁊ aliꝰ modꝰ nr̄e libatiōis poſſibil' deo q̄ oīa pōt· ſ̓ nullꝰ aliꝰ nr̄e miſerie ſanāde fuit ꝯueniētior· Pōt ḡ deꝰ eo; q̄ facit q̄dā alio modo meliori· q̄dā alio eq̄ bono· q̄da; etiā minꝰ bono facere q̄ꝫ fac̄· vt tn̄ modꝰ referať ad q̄litatē oꝑis· i· creaťe· n̄ ad ſapia; creatoris·

Augꝰ

Querit vtrũ deus ſp poſſit om̃e qḋ olim potuit· ⁊ oppõit ꝙ non poſſit· c
Preterea queri ſolet vtrũ deus ſemp poſſit om̃e quod olim potuit· Quod quibuſdam nõ videt̃· dicẽtibꝰ· potuit deꝰ incarnari· ⁊ potuit mori· ⁊ reſurgere· ⁊ alia hm̃õi· que mõ nõ põt· potuit ġ que modo nõ põt· ⁊ ita habuit potentiã quã modo nõ habet· Vñ videt̃ potentia eiꝰ imminuta·
¶ Soluendo ↄtrariũ eius quod dixit ſupra aſſerit ꝙ om̃ia ſemp põt que aliqñ potuit· d
Ad quod dicimꝰ· qꝛ ſicut oĩa ſemp ſcit que aliqñ ſciuit· ⁊ ſemp vult que aliqñ voluit· nec vnꝙ̃ aliquã ſcientiã amittit· vel voluntatem mutat quaꝫ habuit· ita oĩa ſemp põt que aliqñ potuit· nec vnꝙ̃ aliqua potẽtia ſua ꝑuat̃· Nõ eſt ġ priuatꝰ potẽtia incarnandi vel reſurgendi· licet nõ poſſit mõ incarnari vel reſurgere· Sicut eñ potuit olim incarnari· ita ⁊ põt mõ incarnatus eẽ· in quo eiuſdẽ rei potentia monſtrat̃· Ut eñ olim ſciuit ſe reſurrecturũ· ⁊ mõ ſcit ſe reſurrexiſſe· nec ẽ alia ſcientia illud olim ſciuiſſe ⁊ hoc modo ſcire· ẜ eadẽ omnino· Et ſicut voluit olim reſurgere ⁊ mõ reſurrexiſſe· in quo vniꝰ rei volũtas exprimit̃· Ita potuit olim naſci ⁊ reſurgere· ⁊ mõ ipe põt natꝰ fuiſſe ⁊ reſurrexiſſe· ⁊ ẽ eiuſdẽ rei potẽtia· Si eñ poſſet mõ naſci ⁊ reſurgere· nõ eẽt idẽ poſſe· Uerba eñ diuerſoꝝ tẽpoꝝ· diuerſis ꝓlata tpibus ⁊ diuerſis adiũcta aduerbijs eũ dẽ faciũt ſenſum· vt mõ loquẽtes dicimꝰ· Iſte põt legere hodie· cras aũt dicimꝰ· iſte põt legiſſe· vel potuit legere heri· vbi ꝙ vniꝰ rei mõſtrat̃ potẽtia· Si aũt diuerſis tpibꝰ loquẽtes eiuſdẽ tpis ꝟbis ⁊ aduerbijs vtamur dicẽtes hodie· iſte põt legere hodie· ⁊ dicẽtes cras iſte põt hodie legere· nõ idẽ ẜ diuerſa dicimꝰ euꝫ poſſe· Fateamur ġ deũ ſp poſſe qcq̃d ſemel potuit· i· hr̃e oẽm illã potẽtiã quã ſemel habuit· ⁊ illius oĩs rei potẽtiã cuiꝰ ſemel habuit· ẜ nõ ſp poſſe facere oẽ illud qḋ aliqñ potuit facere· põt q̇dẽ facere aut feciſſe qḋ aliqñ potuit· Siliter q̇cq̇d voluit ⁊ vult· i· oẽm quã habuit volũtatẽ· ⁊ mõ hꝫ· ⁊ cuiuſcũꝙ rei volũtatẽ habuerit ⁊ mõ hꝫ· nõ tñ vult eſſe vel fieri om̃e quod aliquando voluit eſſe vel fieri· ſed vult fuiſſe vel factum eſſe· Ita ⁊ de ſcientia dei dicendum eſt·

AD p̃ñtis intelligẽciã diſtinctiõis q̃rit̃ de mõ ſiue q̃litate diue potẽtie· Et circa h̃ q̃runt̃ ꝑncipaliter duo· Prĩo q̃rit̃ vtrũ mũdũ deꝰ potuerit facere meliorẽ· Scḋo q̃rit̃ de ĩmutabilitate diue potentie vtꝝ qḋ ſelꝰ pt̃ deꝰ ſp poſſit· ¶ Circa ꝑmũ q̃runt̃ q̃ttuor· Prĩo q̃rit̃ vtrũ deꝰ potuerit facere mũdũ meliorẽ q̃ ad ſbãꝫ ꝑtiũ ĩtegrantiũ· Scḋo vtꝝ potuerit ipm̃ facere meliorẽ q̃ ad ꝑtiũ integrãtiũ ꝓprietates· Tertio q̃ritur vtrum potuerit facere mundũ meliorẽ q̃ꝫtũ ad ordinẽ· Quarto vtrũ potuerit facere mũdũ antiquiorem
¶ Queſtio· I· a
Ꝙ potuerit facere mũdũ meliorẽ q̃ ad ſbãm ꝑtiũ integrantiũ oñdit̃ ſic· ¶ Partes integrãtes mũdi ſũt finite bonitatis ⁊ intẽſiue ⁊ extẽſiue· ſꝫ oĩ finito pt̃ aliq̇d maiꝰ ⁊ meliꝰ cogitari· ſꝫ ḋs plꝰ pt̃ facere ꝙ̃ hõ poſſit intelligere· ġ ⁊c· Si tu dicas ꝙ mũdꝰ nõ potuit ãpliꝰ capere h̃ nõ ſoluit qꝛ deꝰ facit capacitatẽ· ġ maiorẽ potuit capacitatẽ dare· cum eiꝰ potẽtia ſit finita· ¶ Itẽ ſupm̃a creatura ĩ vniuerſo ẽ finita· ġ diſtat a deo in infinitum ſꝫ in diſtãtia infinita ẽ ponere gradꝰ infinitos· ġ vltra bonitatẽ creaturaꝝ ẽ intelligere creaturas gradꝰ bonitatis hñtes· ⁊ ex his potuit ĩtegrari mũdꝰ· ġ ⁊c· ¶ Itẽ cõſtat ꝙ deꝰ potuit facere mũdũ ex ꝑtibꝫ maioribꝫ mole· vt celũ ãpliꝰ ⁊ terrã latiorẽ· ġ ſi potuit facere maius mole· eadẽ rõne ⁊ maiꝰ ꝟtute· ⁊ ſi h̃ ġ ſimpl'r melius· Itẽ materia ẜm ſe totã capax ẽ forme nobiliſſime· vꝫ· ſi ġ deꝰ dare potuit toti qḋ natura materie potuit capere· ġ potuit dare toti materie ⁊ oĩbꝫ ꝑtibꝫ ꝑfectionẽ forme nobiliſſime· vtputa rõnalis nature· ġ potuit facere mũdũ q̇ ↄſtaret ex ſolis ſbſtãtijs rõnalibꝫ· ⁊ ſi h̃· tunc mũdꝰ hr̃et oẽs ꝑtes ẜm ſbãm meliores ġ ⁊c· ¶ Contra Augꝰ· in li· de li ar· Quicq̇d in vera rõne meliꝰ tibi occurrerit ſcias feciſſe deũ bonoꝝ oĩm ↄditorẽ· nõ eẽ autẽ qḋ vera rõne cogitas nõ põt· Neꝙ enĩ tu potes aliq̇d meliꝰ ĩ creatura cogitare· qḋ creature artificẽ fugerit· ġ nõ pt̃ aliq̃ creatura nobilis cogitari q̃ nõ ſit de ↄſtitutione mũdi· ¶ Itẽ Augꝰ· ix· ↄfeſ· Duo feciſti dñe· vnũ ꝓpe te· aliud ꝓpe nihil· ſ· angelicã creaturã· ⁊ materiam ꝑmam· ſꝫ nõ põt maior ambitꝰ cogitari ꝙ̃ a ꝓpinq̇tate dei ad nihil· ġ nõ potuit fieri mũdꝰ q̇ natꝰ ẽ amplecti plures naturas reꝝ· ġ nõ potuit mũdus fieri melior q̃ꝫtũ ad capacitatẽ· ſꝫ ↄſtat capacitatẽ illã nõ eẽ vacuam q̃ꝫtũ ad aliquẽ gradũ· alioq̇n nec mũdꝰ ꝑfectꝰ eſſet· nec vniuerſũ ꝑfectũ dici poſſet· ġ nec iſte plꝰ capꝫ· nec aliꝰ capacior potuit fieri· ¶ Itẽ materia ꝑma ẽ creata ĩ oĩmoda poſſibilitate ⁊ in ꝑfecta obediẽtia reſpcũ creatoris· ġ ſi capacitas ipſius materie attẽdit̃ ẜm ſuã poſſibilitatẽ ⁊ obediẽtiã quã habuit ad deũ· ⁊ in ſũma poſſibilitate ⁊ in ſũma obĩa eſt creata· ġ mũdus q̃ꝫtũ ad capacitatẽ nõ potuit fieri melior· ſi ġ dedit deꝰ vnicuiꝙ q̃ꝫtum capax erat· ġ nullo mõ potuit fieri melior· ¶ Itẽ q̃ꝫtũcũꝙ creatura fiat bona· neceſſe ẽ eſſe finitã· ġ neceſſe eſt aliqñ ponere ſtatũ· ita ꝙ creatura nullo mõ poſſit fieri melior· in nullo derogãdo diue potẽtie· ſꝫ q̃ rõne ſtat̃ ĩ aliq̃ ſpẽ creature· ſtat̃ in ſupm̃a ſpẽ creature ſpũal'· nulla ġ creatura vel ſpẽs pt̃ illa fieri nobilior· ⁊ ſi optimũ in genere ẽ meliꝰ optimo ĩ alio· ⁊ ſimpliciter h̃ illo melius· ġ ſi optimũ in vniuerſo ẽ optimũ oĩs creature que poſſit eſſe creatura· ⁊ ſimpl'r mũdꝰ iſte ẽ ita bonꝰ ꝙ eo nõ fieri põt melior· Rꝰ· dḋ· ꝙ exceſſus bonitatꝭ ſubalis in rebꝫ pt̃ attẽdi dupl'r· Aut q̃ꝫtũ ad eẽntiaꝝ nobilitatẽ ⁊ gradꝰ· ⁊ ſic ḋr ꝙ ſpẽs hoĩs melior ẽ ⁊ nobilior ſpẽ aſini 7
Aut q̃ꝫtũ ad eẽ ꝓut ↄcernit additionẽ ſiue augmentũ· ſic ḋr ꝙ marca auri melior ẽ vncia· nõ qꝛ nobiliorẽ habꝫ formã vel eſſentiã· ſꝫ qꝛ plꝰ hꝫ de auri ſuba· ac ꝑ h̃ ḋ bonitate ⁊ valore· Qñ ġ q̃rit̃ vtrũ deꝰ potuerit mũdũ facere meliorẽ q̃ꝫtũ ad ſubãꝫ ꝑtiũ· Si tu intelligas de exceſſu q̃ꝫtũ ad ꝑmũ modũ ꝙ mũdꝰ cõſtaret ex nobilioribus eſſentijs· dico ꝙ idẽ mũdꝰ q̇ eſt nũc nõ potuit fieri melior· qꝛ nõ eẽt iſte ſꝫ aliꝰ· ſic iſte q̇ factꝰ ẽ hõ fuiſſet factus aſinꝰ· nõ eẽt ille q̇ ẽ· qꝛ cũ poſſe eiꝰ nõ eſt artatum nec limitatũ· nõ video q̃re nõ potuiſſet mũdũ meliorẽ facere h̃ genere melioritatꝭ· Si aũt intelligas q̃ꝫtuꝫ ad ſcḋm modũ· ſic dico ꝙ nõ ſolũ aliũ· verũ etiã hũc potuit facere meliorẽ ſicut ⁊ maiorẽ· ⁊ ſi feciſſet nõ eẽt alius· ſicut poſſet facere ꝙ iſte puer eſſet ita magnꝰ vt gigas

et plus hrēt de suba ꝛ ꝟtute. ꝛ tn̄ nō esset ali⁹ q̄ȝ ē. Cōce/
do ḡ rōnes ꝓbantes ꝙ deus simplr̄ potuit aliū mūdum
q̄ȝtū ad subam ptiū fecisse meliorē. ꝛ etiā hūc q̄ȝtum ad
magnitudinē ptiū ꝛ ꝟtutē. nō tn̄ q̄ȝtū ad essentiā ꝛ nobi
litatē maiorē. ꝛ h̄ vult aug⁹. dicere in p̄missa auc̄te d̄ li.
ar. ꝙ nulla eēntia nobilior p̄t cogitari esse in h̄ mūdo rō
nabiliter q̄ nō sit ibi. Nā si cogites meliores esse ptes.
aut fm̄ totū aut fm̄ ptē. Si fm̄ totū. iā nō istū mūdū co
gitas ſȝ aliū. Si fm̄ ptē tūc ḡ tollis ordinē ꝛ ꝑfectionē
de h̄ mūdo. vt si cogites ꝙ de⁹ fecisset lunā ita lucidā vt
est sol. vel terrā sicut celū. nō rōnabiliter cogitas q꞉ ꝑi/
mis vniuersum. Nō eni esset oīa si eēnt eq̄lia. ꝛ h̄ est ꝙ
dicit aug⁹. de li. ar. Nō est vera rō. ſȝ inuida infirmitas
cū aliq̄d meli⁹ faciēdū fuisse cogitauerim⁹. iam nihil a
liud inferi⁹ fieri velle. tanq̄ȝ si ꝑfecto celo nolles terrā
factā eē vtiq̄ȝ oīo iniq̄ cogitares. ꝛ sic pȝ vltimā obie/
ctionē q̄ ad scdam ptē esse sophisticā ꝓ eo ꝙ h̄ nō cōpe/
8 tebat vniuerso vt materia fm̄ se totā ꝑfecta eēt forma
nobilissima. ¶ Ad illud ḡ qd̄ obr̄ in ꝯriū ꝑ auc̄tē Au/
gusti. de li. ar. iā pȝ rn̄sio. q꞉ intelligit de h̄ mūdo. ꝛ de
9 melioritate fm̄ essentiā vtȝ ex textu. ¶ Ad illud quod
obr̄ ꝙ sūma distātia est ī vniuerso. dd̄. ꝙ ꝓpe deū dupli
citer p̄t intelligi. s. q̄ȝtū ad mediatā receptionē ꝛ cōuer/
sionē in deū. aut q̄ȝtū ad sūmā imitationē ꝛ assimilatio
nē. Primo mō ē natura angelica ꝓpe deū simplr̄ loq̄n
do. ſȝ scdo mō nō nisi in cōparatiōe. q꞉ magis ē dissilis q̄ȝ
silis. ꝛ plus deficit q̄ȝ exp̄mit. imo infinitis gradib⁹ di
10 stat. ꝛ iō maior ꝓpinq̄tas est nobilis cogitabilis ꝛ deo
possibilis q̄ȝuis nūc nō fit. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ ꝙ mate
ria p̄ma ē creata ī oīmoda possibilitate. dd̄m. ꝙ possi/
bilitatē obie de⁹ in nulla creatura ꝯplet totaliter q꞉ h̄ ē
fm̄ oīmodā impiū creatoris. ſȝ ꝯplet capacitatē ꝛ pos/
sibilitatē vt disponat̄ ꝑ alias dispōes. ꝛ sic deus cōplet
materiā. q꞉ ei⁹ capacitatē debitis dispositōib⁹ limita/
uit. ꝛ illas formas ꝯpletiuas ꝛ ꝑfectiuas adiūxit. itaꝙ
nihil dimisit incōpletū. Quis tn̄ audeat dicere q̄n de⁹
nobili⁹ disponere ꝛ nobiliorib⁹ formis ꝑficere possȝ se
cūdū sue sapiē ꝛ potētie infinitatē. Qn̄ ḡ dr̄. dedit vni/
cuiq̄ȝ btitudinē q̄ȝtū erit capax. h̄ intelligit̄ de capacita
te nō ꝓut dicit longinquā possibilitatē ꝛ obiam respcū
11 creatoris. ſȝ ꝓut cū h̄ dicit dispōeȝ ꝛ exigētiā. ꝛ hāc cō/
stans ē deū potuisse maiorē facere. ¶ Ad illud qd̄ obr̄
ꝙ in creaturis nccē ē stare. dd̄. ꝙ sicut nūer⁹ sp̄ hȝ statū
in actu. tn̄ nūq̄ȝ ē dare statū aliquē vltra quē dīna po/
tētia nō possit se extēdere. sic itelligēdū ē in magnitudi
ne molis ꝛ bonitat̄ ꝙ q̄ȝtūcūq̄ȝ sit ī creatura stat⁹ ꝛ sp̄.
q꞉ finita. bn̄ agit de⁹ hucusq̄ȝ ita ꝙ nō agit āpli⁹. ſȝ quī
possit āpli⁹ nūq̄ȝ ē dare vt credo. ꝛ iō si aliū mūdū meli
orē h̄ fecisset. adhuc erit vltra q̄rere q̄re nō fecit melio/
rem cū possit. ꝛ sic ꝓcedēdo vlteri⁹ ꝛ ita talis qō ē irrō/
nalis. ꝛ solutio nō p̄t dari nisi hec q꞉ voluit ꝛ rōem ip̄e
nouit. Attn̄ si nō fecisset nemo p̄t arguere q꞉ h̄ totū qd̄
fecit fuit gr̄a. nec erat aliq̄ exigētia rōne cui⁹ possit po/
ni in eo fuisse inuidia.

¶ Questio. ij. b

Utrū mūdus p̄t fieri melior q̄ȝtū ad ptiū integrātiū ꝓ/
prietates. Et ꝙ sic. vr̄ Esa. xxx. Erit lux lune sic lux so/
lis. ꝛ lux solis sicut lux septē dieꝝ. h̄ erit. ḡ p̄t eē. ḡ deus
pōt ꝯdere ꝛ ita de aliis corpib⁹. ꝛ si h̄. esset vtiq̄ȝ res me
liores. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē Aug⁹. sup Gen̄. ad lr̄aȝ ꝛ mgr̄ addu
cit hāc auc̄tē. potuit inq̄t de⁹ talē facere hoīeȝ q̄ nec pec
care vellet nec posset. ꝛ si talē fecisset q̄s dubitat eū me
liorē fuisse. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē meliorē ꝓprietas incorruptibi/
litatis ꝛ q̄etis q̄ȝ corruptiōis ꝛ motus. ſȝ oīa q̄ fecit de⁹
aut fecit corruptibilia aut aliq̄ mō mobilia. ḡ omīa po
tuit facere meliora. ¶ Itē si nō potuerūt creature fieri
meliores. h̄ fuit. aut q꞉ de⁹ nō potuit dare plus. aut q꞉
creature nō potuerūt pl⁹ capē. Si q꞉ de⁹ nō potuit am
plius dare. ḡ dīna potētia ē limitata. Sȝ q꞉ creature
nō potuerūt āplius capē. Cōtra videm⁹ tota die crea
turā meliorari ꝛ deteriorari salua suba ꝛ capacitate. er/
go ꝛc̄. ¶ Cōtra. optimi ē optima adducere sicut dic̄ dy
oni. ſȝ optio nō pōt eē meli⁹ ḡ si de⁹ cū sit optim⁹ addu
xit res optime. pȝ ḡ ꝛc̄. ¶ Itē Plato addit rōem. por
ro q꞉ optim⁹ est. ab optimo ꝟo omīs inuidia relegata
erat. ꝛ iō dedit vnicuiq̄ȝ creature tm̄ de bonitate q̄ȝtum
potuit capē. Si tu dicas ꝙ platonis ꝟbū nō valet. q꞉
inuidia nō ē respcū inferioris. Cōtra. Aug⁹. sup Gen̄.
ad lr̄am. Si bona facere nō posset nulla eēt potētia. si
posset ſȝ nollet magna eēt inuidia. ḡ pari rōne si posset
facere meliora ꝛ nollet eēt inuidus. ¶ Itē rōne vr̄ quia
oē agēs ex tota sua suba facit rē optimo mō q̄ pōt fie
ri si potētiā ei⁹ nihil oīno īpedit. ſȝ de⁹ est agēs ex tota
sua potētia in omni sua actione. ꝛ potētia ei⁹ nullā ha
bet indigētiā neq̄ȝ resistentiā. ḡ q̄cq̄d facit. ita bonū fa
cit ꝙ nullo mō pōt fieri meli⁹. ¶ Itē hec est vera ꝑ se.
bonū ē diffusiuū sui. ḡ magis bonū. magis diffusiuū. ꝛ
maxime bonū maxīe diffusiuū. ſȝ de⁹ est agens maxime
bonitat̄. ḡ maxime se diffundit. ḡ vr̄ ꝙ vnūquodq̄ȝ op
timū facit ꝛ q̄ȝtū ad subam ꝛ q̄ȝtū ad ꝓprietates. ¶ R°.
dd̄m ꝙ cū q̄rit̄ de melioritate ptiū vniuersi pōt q̄ri q̄ȝtū 12
ad duplex genus ptium. Aut q̄ȝtū ad ptes manentes.
sicut natura intellectualis. rōnalis. celestis. ꝛ elemen/
taris. Aut q̄ȝtū ad ptes trāseūtes. sic sine distinctione
cōcedo ꝙ pn̄t vt in pluribꝰ q̄ȝtū ad ꝓprietates fieri me
liores. q꞉ nō sunt de suba vniuersi. nec sunt a solo deo ſȝ
a deo sil' opante cū agēte pticulari qd̄ īpedit̄ ꝛ deficit. si
aūt intelligam⁹ de ptib⁹ q̄ sunt de cōstitutōne ꝛ integri/
tate mūdi a deo ꝛ īmediate. cū ḡ q̄rit̄ vtrū potuerūt fie/
ri meliores q̄ȝtū ad ꝓprietates. distinguēdū est. q꞉ aut
loqueris de ip̄is absolute. aut de ip̄is in relatione ad fi
nem. Si de ip̄is absolute pȝ ꝙ meliores ꝯditiōes po/
tuerūt habere. Si de ip̄is in relatiōe ad inuicē vel ad fi
nem optimas hūerūt ꝓprietates. qd̄ pȝ. q꞉ sicut dicit
Aug⁹. Meliores iudicauit de⁹ hoīes si ei liberalit̄ de
seruirēt. Silr̄ melius fuit ꝙ oēs hoīes essent ex vno. ꝛ
ita ꝙ haberēt corpus aīale ꝛ fm̄ exigētiā eius necesse fu
it alias creaturas corꝑales disponi in motu ꝛ corrup/
tibilitate. Ex his patēt rōnes inducte ad p̄mam ptē. ꝓ/ 13
cedūt eni de ꝓprietatib⁹ reꝝ fm̄ se ꝯsideratarū. ¶ Ad
illud qd̄ obiicit̄ in cōtrariū de Dyonisio. dd̄m. ꝙ illud
intelligit̄ fm̄ ordinē sicut iā ptebit. ¶ Ad illud qd̄ obi 14
cit̄ de platone dd̄. ꝙ nō hȝ ꝟitatē nisi intelligat̄ saluo or
dine vniuersi. ꝛ h̄ q̄ȝtū ad bonitatē eēntialē ꝯsiderata
dispōne in materia. nec rō sua ē necessaria. ſȝ solū ꝑsua
sio in sili. sicut in hoīe q̄ p̄t aliī bene facere ꝛ nō fac̄ ꝙ ex
h̄ iudicat̄ inuidia. ꝛ frequēter dimittit ꝓpter inuidiaȝ
ꝛ q̄ caret inuidia ecōuerso facit. ꝛ sic itelligit̄ ꝟbū aug⁹.
¶ Ad illud qd̄ obiicit̄ ꝙ agēs ex tota potētia produ/ 15
cit optime. Dicēdū ꝙ agens ex potentia tota qdā a
git fm̄ impetū. qdā fm̄ artē ꝛ sapiām. Et qd̄ fm̄ ipe/
tū agit facit q̄ȝto meli⁹ pōt. qd̄ agit fm̄ artē ꝛ sapiētiaȝ
agit q̄ȝtū vult ꝛ q̄ȝtū ꝯgruit saluo ordine. q꞉ sapientis 16
est ordinare. iō q̄dā facit bona. q̄dā meliora. q̄dā optia
ꝛ sic pȝ ꝙ illud nō seq̄tur. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄ ꝙ bo
nū sūmū sūme se diffundit. dd̄. ꝙ h̄ verꝝ ē de diffusione
naturali. ſȝ de volūtario siue a ꝓposito nō ē verꝝ. p̄mo
mō est diffusio in ꝓductione ꝑsonarū. secundo mō ī ꝓ/
ductione creaturarum.

¶ Questio. iij. c

Utrū deus potuerit mūdū facere meliorē q̄ȝtū ad ordīeȝ
ptiū. Et ꝙ non p̄mo videt̄ auc̄te Gen̄. i. Uidit de⁹ cum

cta que fecerat et erant valde bona. glo. Augꝰ. singl'a
queq; bona in se. sed in vniuerso optima. sed optimo
nihil est melius. ergo ⁊c. ¶ Item Augꝰ. dicit ꝙ q̃uis
alius modus nostre liberationis esset deo possibilis.
nullus tamen fuit nostre leuande miserie cōgruentior.
sed sicut deus fuit sapientissimus redemptor. ita ⁊ sapi
tissimꝰ cōditor. ergo si ordinatissime redemit ita ꝙ nul
lus modus melior vel cōgruentior esse potuit. ergo si/
militer se habuit in faciendo res. ⁊ sic patet ⁊c. ¶ Itē
si ꝯsideremus ordinem elementoꝝ in mundo. constat
ea optime esse ordinata. Unde non potest cogitari ꝙ il
la quattuor corpora ordinentur melius. siue ſm quali
tates siue ſm formas nobiles. siue ſm ꝓportiones nu
merales. sicut ligantur. viij. ⁊. xxvij. qui sunt duo pri/
mi numeri solidi quadrati. ligantur ꝑ duos interme/
dios sc;. xij. ⁊. xviij. ğ ⁊c. ¶ Item sapientis est ordina/
re. ergo summe sapientis. summe siue optime ordina/
re. ergo deus res ita bene ordinauit ꝙ nullo modo po/
tuit ordinare melius. ¶ Sed cōtra. ordo ille est boni/
tatis finite. ergo si sapientia dei est infinita. ⁊ infinitū
excedit finitum. ergo deus sciuit melius ordinare. s; qc
quid sciuit potuit. ergo ⁊c. ¶ Item melior est ⁊ nobili
or ordo in quo nulla cadit inordinatio q̃ in quo cadit.
sed in vniuerso cadunt multe inordinationes ⁊ defor/
mitates. ergo alius ordo potuit fieri melior. ¶ Itē qd
ꝓpinquius est fini. melius est ordinatū. ğ si omīa sunt
optime ordinata. omnia sunt equaliter coniuncta fini
ergo omnia ꝑticipant beatitudinem ꝙ absurdum est.
¶ Item bonitas ordinis pendet ex bonitate partium.
sicut respectiuum ab absoluto. sed res ſm esse absolutū
17 non sunt optime ğ nec in ordine. ¶ Rꝰ. dōm. ꝙ est or/
do partium in toto. ⁊ est ordo ꝑtiū in fine. ꝑmus ordo
respicit sapientiam. scd's ordo respicit bonitatē. ⁊ sunt
isti duo ordines ita coniuncti vt vnꝰ alteri ꝯformetur
⁊ ordo ꝑtiū in vniuerso ē ꝓpt ordinationē ad finē. Si āt
loq̄mur de ordine ꝑtiū in vniuerso. aut h' ē q̃tū ad ꝑtes
ꝑmas ⁊ substātiales. ⁊ sic absq; distinctiōe optime sunt
ordinate. ita ꝙ meliꝰ ordinari nō potuert. q2 in eis ꝯsi/
stit ordo substātialis. ⁊ pulcritudo vniuersi īmutabilis
Uel q̃tū ad ꝑtes corruptibiles ⁊ remotas. Et h' dupl'r.
Aut vt absolute ⁊ vt nūc. ⁊ sic potuert meliꝰ ordinari.
aliqñ erūt meliꝰ ordinate. Aut simpl'r ⁊ in relatione ad
finē. ⁊ sic sunt res optime ordinate in vniuerso. ſm ꝙ cō
uenit ordini in finē. Sil'r optime ordinate sunt res in fi
nē saluo ordine vniuersi. q2 vniuersū ē tāq; pulcerrimū
carmē qd decurrit ſm optimas ꝯsonātias. alijs ꝑtibus
succedētibꝰ. alijs q̄usq; res ꝑfecte ordinent' in finē. Uñ
sic in ꝓductiōe reꝝ manifestat' potētia. s; in cōpatiōe si
ue in ordine nō entis ad ens oñdit' sūma potētia ex nihi
lo. sic ordo rerū in vniuerso in se oñdit sapiam. ⁊ ordo
ad finē bonitatē. s; in cōpatiōe vniꝰ ad alteꝝ oñdit' sum
ma sapia ⁊ sūma bonitas. q2 nihil pōt hūc ordinē deor/
dinare sic meliꝰ. ī. patebit. ¶ Cōcedēde sūt ğ rōnes ꝓ/
18 bantes ꝙ res sunt optime ordinate. q2 respiciūt vtrūq;
ordinē. ¶ Ad illd qd obijcit' ꝙ sapia ē infinita. dōm ꝙ
19 q̃uis sapiētia est infinita. tñ res nō sunt capaces nisi
ordīs finiti Et ipa sapiētia summa. summū dat ordinē
quē hr̃e pñt. ¶ Ad illud qd obijcit' ꝙ in vniuersū cadit
20 inordinatio. dōm. ꝙ si cōsideremꝰ hos ordines sc; ad fi
nem in vniuerso. ita se adinuicē cōplectūt' ꝙ nō pōt ibi
esse inordinatio. ¶ Ad illud qd obijcit' de ꝓpinquitate
21 dō; ꝙ hoc ē veꝝ ſm ꝓpriā ordinationē. s; ſm decursum
vniuersi necesse ē ꝙ res sit ꝑmo lōge a fine. ⁊ post appro
pinquet. ¶ Ad illud qd obijcit' ꝙ ordinis bonitas pen
det ex ꝑtibus. dōm ꝙ sicut aliqua cōtingētia in se hñt.
esse absolutū cōseques sc; ordinē necessariū. sic ⁊ in ꝓpo

sito ītelligendū ꝙ q̃uis aliqd nō sit optimū in se. tamē optime ordinat'. Et exemplū huiꝰ pz in ꝑtibꝰ corporis et in re artificiali in q ē cōsonātia ⁊ armonia sic ī cithara. Quāuis eñ nobilior sit situs oculi q̃ pedis. tñ si ꝯsideremꝰ vtrūq; ſm suū officiū. tā oculus q̃ pes optime situati. sunt ī toto. ita ꝙ nec oculus melius pede nec econuerso. ⁊ ita dicit Augꝰ. sup Joh. Ꝙ sicut angelus optime in celo ita vermiculꝰ optime in imo sicut in terra Et similiter apparet in cithara. pñt eñ oēs corde ita ꝓportionari ꝙ si aliq̄ tendat' vt detur ei melior sonꝰ nūq̄ remanebit cōsonātia. sil'r dictiones pñt ordinari ad faciendū versum. ita ꝙ ex illis dictionibꝰ īpossibile ē fieri versum meliꝰ ordinatū sic in proposito intelligendum.

¶ Questio. IIII d

Utrū potuerit facere mūdum antiquiorē. ⁊ ꝙ sic videt'. ij. Pet. vlti. Mille anni apud deū sicut vna dies. et in ps. Mille āni añ oc'los tuos tāq; vna dies hesterna q̄ ꝑterijt. pari rōne. C. M. annoꝝ. ğ si deꝰ potuit facere mundū añ diē hesternā. potuit ꝑ C. M. annoꝝ añ. ⁊ si h'. esset antiquior. ğ ⁊c. ¶ Itē diuina potentia ⁊ opatio nō dependet. nec a materia nec a tpe. ğ q rōne pōt ī vno instanti pōt in alio. s; q̄ rōne in posteriori. eadē rōne in priori. ⁊ si h' mūdus potuit fieri antiquior. ğ. ⁊c. ¶ Itē diuina essentia ⁊ potētia fuit añ tpis ꝑncipiū. aut ğ fuit potēs ꝓducere ante. aut nō. Si nō. ğ erat īpotens Si sic. ğ potuit facere mundū añq; faceret. ¶ Itē ego quero vtrū potuerit facere post. Si sic. s; nō ē maior rō de post q̃ de añ. ğ pari rōne potuit facere añ. Aut si nō potuit post. nec ante. ⁊ ita necesse fuit ꝙ tūc. ğ videt' ꝙ compulsus ⁊ nō volūtariꝰ mundū fecit tūc. ¶ S; cōtra añ ꝑncipiū tpis nihil erat nisi eternitas. ğ si potuit mūdū facere añ ꝑncipiū tpis. potuit facere ⁊ in eternitate. sed ꝙ h; esse in eternitate caret ꝑncipio. ⁊ nihil tale pōt esse creatū ex nihilo. ğ ⁊c. ¶ Itē si potuit facere añ. ponat'. sil'r ego quero vtꝝ añ. ⁊ sic in infinitū. s; infinitū a ꝑte ante ē eternū. ğ si potuit in infinitū ante facere. potuit etiā ab eterno. si ergo nō potuit facere mūdum eternū. q2 nō esset factꝰ. ğ nec antiquiorē. ¶ Itē necesse ē mūdū hr̃e finitā durationē a ꝑte añ. s; in omi finito necesse est alicubi stare vltra ꝙ nō pōt fieri ꝓgressꝰ. s; q̄ rōe statur in aliquo instanti finito. stat' in illo in q̄ cōditus ē mundus. ğ. ⁊c. ¶ Item ꝑncipio totiꝰ antiquitat' nō potest aliquid fieri vel cogitari antiquius. s; tps vel euu; qd incepit cū mūdo ē totiꝰ antiquitat' ꝑncipiū. ğ etiā non potuit aliquid esse antiquiꝰ. ¶ Rꝰ. ꝙ cū querit' vtū deꝰ potuerit facere mundū antiquiorē. pōt ītelligi dupl'r. Aut ꝙ ipm creauerit ab eterno cū ꝓduxerit ex tpe. ⁊ tūc esset antiquior. Aut ita ꝙ mūdus durasset tpe longiori tñ finito. Primū credo īpossibile simpl'r. qm̄ implicat in se cōtradictionē. Ex h' eñ ꝙ ponit' fieri. ponit' hr̃e ꝑncipiū. ex h' aūt ꝙ ponit' eternꝰ. ponit' nō hr̃e ꝑncipiū. vñ idē est querere. vtꝝ deꝰ potuerit añ mūdū facere. ꝙ mūdus habendo ꝑncipiū nō hr̃et ꝑncipiū. h' includit contradictionis vtrāq; ꝑtem. Similiter quantū ad secundum sensu; videtur aliquibus impossibile. quia implicat in se oppositionē. qm̄ āterioritas siue ātiquitas incipit simul cum tempore. nā in eternitate nō est ante et post. ⁊ tps incipit de necessitate simul cū mūdo. sicut situs. incipit cū loco. ⁊ locus cum orbe ꝑmo. Uñ sicut si quereret' vtrum ꝑmus orbis potuerit fieri altior. nulla esset in mundo questio. īmo implicat contradiationem sc; extra omnē locū esse locū. et venit ex falsa imaginatione. quia imaginat' totū mundum esse in locali spacio. sicut imaginat' terram circūdari aq̄. Sil'r intelligendū est in proposito ꝙ est implicatio cōtradictonis. ⁊ venit

ex falsa imaginatõe. q̄ imaginamur añ pͥncipiū mūdi
fuisse duratiōnē tp̄is in q̄ mūdus potuisset ante fieri.
Vñ si q̄rat̄ vtrū totus mūdus potuisset extra totū mū/
dū vel sup̄. vel infra. stulta ē q̄stio ⁊ iplicās opposi/
ta. ⁊ veniens ex mala imaginatōne. Per hūc modū rñ
dent si q̄rat̄ vtrū mūdus potuerit fieri añ vel antiq̄oꝛ.
vñ dicūt q̄ si aliq̄d p̄cessisset añ mēsurās tp̄aliter. potu
isset vtiq̄ȝ añ fieri. sil'r si locus esset extra potuisset alti/
oꝛ fieri. Rō aūt istius male imaginatiōis ē. Cū enim
imaginamur eternitatē in infinitū añ tp̄s fuisse. intel/
ligim⁹ eā quasi duratōne extēsam in q̄ sunt diuersa nūc
in q̄ꝝ q̄libet potuisset fieri tp̄s. Sed h̄ oīno nihil ē. q̄
eternitas ē simplicissimū in q̄ nulla oīno cadit diuer/
sitas. Cōcedendū ḡ sicut ꝓbāt rōes inducte ad h̄ q̄ sic
nō potuit mūdū facere ī alio loco. q̄ nō ē in loco sicut nec
23 ante. q̄ nulla est antiq̄tas nisi in eo. ¶ Ad illud q̄d ob
ỹcitur q̄ apud deū nō est vis aliq̄ in aliq̄ȝto tp̄e. ⁊ q̄ po
tentia eius nō depēdet ⁊c̄. dicūt ad oīa vnica rñsione.
q̄ q̄ȝuis diuina v̄tus ad nihil arte̱t. tñ p̄ncipiatū nō p̄t
facere sine p̄ncipio. ⁊ tp̄ale nō sine tp̄e. ⁊ p̄mū tp̄ale non
p̄ōt facere nisi in p̄ncipio tp̄is. ⁊ p̄ncipiū tp̄is nō nisi ī
p̄ncipio tp̄is. Oppositū enī nō dicit potētiā s̄ȝ magis
ɔtradictionē ⁊ repugnātiā. nec tñ artat̄ ad sic faciēdū
q̄ posset oīno non facere. Vñ sicut stulta est q̄d si q̄rat̄
vtrū potuit facere p̄ncipiū tp̄is añ p̄ncipiū tp̄is. simi/
liter ⁊ p̄dicta. S̄ȝ q̄m durū videt̄ dicere q̄ de⁹ nō po/
tuit facere mūdū antiq̄oꝛē. ⁊ q̄n aliū mūdū facere potue
rit. s̄ȝ tm̄ istū. ꝓpterea dicūt aliȳ q̄ sicut de⁹ potuit face
re mundū amplioꝛē. ita potuit facere antiq̄oꝛē sine om
ni distinctiōe. Et tñ istud nō est oīno sil'e. q̄ de⁹ posset
facere celū ampli⁹ ⁊ magis distare a terra. salua vtri/
usq̄ȝ natura. s̄ȝ si de⁹ intelligat̄ fecisse q̄ illud nūc maḡ
distet a p̄ncipio tp̄is. intelligit̄ illud nūc esse aliud. q̄a
etiā si intelligat̄ mūdus factus ante. adhuc nō esset an
tiquioꝛ respectu istius nūc. q̄ tm̄ distaret q̄ȝtū distat a
p̄ncipio. ⁊ ita nō esset antiq̄oꝛ. ⁊ iō nō ē simpl'r negāda.
nec simpl'r ɔcedēda. sicut nec ista de⁹ potuit facere mū
dū altioꝛē. Si enī intelligas de h̄ absolute. falsū est. si
cut dicit p̄ma opinio ⁊ nō intelligibile. ⁊ implicatō cō
tradictiōis. Si aūt intelligas ꝑ cōcomitantiā alteri⁹
loci. s. q̄ deus potuit facere aliū mūdū amplectentem
istū in q̄ sitū posset h̄re magis altū ⁊ minus. sil'r iudicā
24 dū de antiq̄tate Et iō si q̄rat̄. vtrū de⁹ potuerit añ fa/
cere mūdū. distinguēdū sicut ⁊ hic. Vtrū de⁹ potuerit
facere mūdū in alio loco vel alibi. q̄ aduerbialis deter
minatio p̄ōt cadere s̄b ampliatiōe v̄bi vel extra. Si s̄b
ampliatiōe v̄bi tūc est vera. ⁊ est sensus q̄ de⁹ potuit a
liū locū facere ⁊ in illo mundū istū totū ponere. potuit
enim facere centū tales mūdos. ⁊ adhuc vnū ɔplectē
tē omēs. ⁊ vnū in loco altioꝛi q̄ȝ aliū. sic ⁊ in tp̄e intel/
ligendum est q̄ deus potuit facere tp̄s añ h̄. ⁊ in illo
facere mūdū. Alio mō p̄ōt cadere aduerbialis deter/
minatio extra ampliationē de ly p̄ōt. ⁊ est sens⁹ q̄ de/
us p̄ōt facere mūdū istū in alio loco q̄ est extra mun/
dū. ⁊ hic ē iplicatio falsi. q̄ nō est loc⁹ nisi intra mū/
dum. ⁊ sil'r de tp̄e intelligendū. ¶ Ad illud q̄d obȳ/
25 citur q̄ ante nō erat nisi eternitas. dōm q̄ verū ē. s̄ȝ ta/
men deus poterat facere q̄ añ esset tp̄s ¶ Ad illud q̄d
obı̄ de infinito a p̄te ante. dōm q̄ infinitū a p̄te añ p̄ōt
esse a ꝓposito aut s̄m actū aut s̄m potētiā. Primo mō
dicit eternitatē. s̄c̄do minime. q̄ eternitas dicit infini
26 tū actu. ¶ Ad illud q̄d obı̄ q̄ necesse ē ponere statū. di
cendū q̄ verū est. s̄ȝ status p̄nt esse infiniti. ⁊ l̄ȝ in potē
tia nō sit ponere statū. tñ q̄ actus nō ɔsequit̄ totā po
tentiā s̄ȝ in aliq̄ statu est. iō in statu finito. Si queritur
quare magis in hoc q̄ȝ ī alio. ratio summa ⁊ potissima
est volūtas faciētis. ¶ Ad illud q̄d obı̄ q̄ antiq̄tas ce
pit cū mūdo. dōm q̄ veꝝ est. s̄ȝ de⁹ potuit facere q̄ an/
te incip̄et. iō nō valet rō illa. Rōnes ad oppositū sunt
cōcedēde. ꝓcedūt enī s̄m p̄mam viam.

Questio vnica.

Consequēter q̄ȝtū ad s̄c̄dm articulū q̄rit̄ de imu
tabilitate diuine potētie. Vtrū vic̄ȝ q̄ sel' deus
p̄ōt sp̄ possit. Et q̄ sic videt̄. q̄ oīs potētia q̄ ē idē cū es
sentia h̄ȝ idē posse q̄d esse. ⁊ omne illud cui⁹ posse ē idē
q̄d esse si h̄ȝ esse imutabile ⁊ eternū. h̄ȝ ⁊ posse s̄ȝ q̄ deus
semel est sp̄ ē. q̄ ei⁹ esse ē imutabile. ḡ ⁊ q̄d sel' p̄ōt sp̄ p̄ōt
¶ Item oīs potētia q̄ est infinita ⁊ nō p̄ōt nō esse infi/
nita sp̄ est respectu eq̄liū. q̄ si respcū paucoꝝ esset. ali/
q̄n desineret esse infinita. ⁊ desineret esse op̄s. s̄ȝ diuina
potētia sp̄ ē infinita ⁊ op̄s. ḡ nihil possibiliū accrescit
ei nec decrescit. ḡ q̄d semel p̄ōt sp̄ p̄ōt. ¶ Itē oīs poten
tia q̄ ē oīno efficiēs ⁊ nullo mō depēdēs a possibili. oē
q̄d p̄ōt sp̄ p̄ōt si in seipa maneat nō mutata. s̄ȝ diuīa po
tētia ē sp̄ h̄mōi ⁊ nō mutat̄ in se. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē q̄cq̄d deus
potuit adhuc p̄ōt. si nihil de eo factū est q̄d nō s̄bsit ei⁹
v̄tuti. s̄ȝ nihil p̄ōt fieri ab ip̄o q̄d nō s̄biaceat diuīe v̄tu/
ti. ḡ ꝓpter illud factū nō impedit̄ q̄n adhuc possit. ḡ p̄ōt
quicq̄d potuit. ¶ S̄ȝ ɔ. si de⁹ p̄ōt sp̄ q̄cq̄d potuit sem'l
s̄ȝ potuit xp̄m resuscitare a mortuis ⁊ mūdū creare. ḡ ⁊
mō p̄ōt q̄d stultū est dicere ¶ Itē si q̄cq̄d semel p̄t semp
potuit. s̄ȝ mō p̄t mūdū creasse. ḡ ab eterno potuit creas
se. ¶ Itē si q̄cq̄d p̄t sel' ⁊ sp̄. s̄ȝ añ mūdū potuit facere q̄
mūdus nō fuisset. ḡ ⁊ mō p̄ōt facere q̄ mūd⁹ nō fuisset.
¶ Itē cū d̄r. de⁹ p̄t h̄. siue p̄t h̄ facere. h̄ aliq̄ demonstra
to. aut ɔnotat̄ aliq̄d. aut nihil. Si nihil. ḡ eq̄ vere p̄ōt
dici q̄ de⁹ p̄t malū vt bonū. Si aūt aliq̄d ɔnotat̄. h̄ nō
est nisi possibilitas ad fieri. s̄ȝ q̄d factū est idē ip̄m non
h̄ȝ possibilitatē ad fieri. ḡ de⁹ nō p̄t facere q̄d factū est. ⁊
p̄us potuit. ḡ nō p̄t q̄cq̄d potuit. ¶ R⁹. ad h̄ ē duplex
modus rñdēdi. sicut ad sophisma de scīa. cōcesso enim
q̄ dīna potētia s̄m v̄itatē oīno sit imutabilis. s̄m posi
tionē tñ noīaliū ɔcedūt hāc. p̄t q̄cq̄d potuit. ⁊ rñdēt il/
lationi s̄ȝ potuit xp̄m suscitare. ḡ ⁊ mō p̄t. rñdēt q̄ nō d̄ȝ
inferri s̄b illo tp̄e. s̄ȝ s̄b alio. ḡ p̄t xp̄m resuscitasse. ⁊ hoc
enūciabile adiūctū v̄bis diuersoꝝ tp̄m nō ē idē. iō dicūt
q̄ ꝓpō ē vera. ⁊ si alit̄ inferat̄ assignāt pctm̄ in ꝓcessu se
cūdū fallaciā figure dictiōis vel s̄m accidēs. Tñ sicut
s̄. ꝓbatū fuit. hec positio nō h̄ȝ v̄itatē q̄ȝuis illa positō
vı̄ fuisse ꝓbabilis. ⁊ mgr̄ fuit hui⁹ positiōis q̄ ꝑ h̄ sol/
uit. Et iterū. nō soluit ī ꝓposito. Primū q̄ si diceretur
de⁹ posse q̄cq̄d potuit. q̄ p̄t fecisse q̄d potuit facere pa
ri rōne q̄ nūc ē cec⁹. p̄t q̄cq̄d potuit. ⁊ trūcat⁹ q̄ p̄t fecis
se q̄d potuit facere. ⁊ p̄t nūc vidisse q̄d potuit videre.
Preterea dantē oppositū hui⁹ solutōis adhuc contin
git soluere h̄ mō formata rōne. p̄t q̄cq̄d potuit. s̄ȝ potu
it nō fecisse mūdū añq̄ȝ faceret. ḡ ⁊ mō p̄ōt nō fecisse. lo/
co eius q̄d ē nō fecisse nō ē aliud dare equalēs. ḡ illa rñ
sio nō soluit. maxīe cū ip̄e mgr̄ dicat ī l'ra q̄ de⁹ nō p̄t fa/
cere oē q̄d potuit aliq̄n facere. nec vult facere. vel esse.
vel fieri. q̄d aliq̄n voluit facere eē vel fieri. Jō dōm si/
cut dictū fuit de scīa q̄ dīna scīa ī se oīo ī mutabilis. de/
sinit scire aliq̄d enūciabile rōne ɔnotati. q̄ scibile desi/
nit eē v̄m ⁊ ip̄a scīa siue scire ɔnotat vno mō incognito
v̄itatē. sil'r ītelligēdū q̄ dīna potētia ɔnotat in respcū
cui⁹ d̄r possibilitatē. ⁊ talē inquā possibilitatē q̄ respi/
cit potētiā agētē s̄b rōe potētie nō īpotētie. Qm̄ ḡ ita ē.
q̄ ml'ta possibilia fiūt īpossibilia ꝑ accn̄s. ⁊ ml'ta possi/
bilia fiūt ētia ⁊ iā sūt īpossiblı̄a ad fieri. facere eī q̄ n̄ ens
nō sit nihil ē facer̄. sil'r facer̄ q̄ fcm̄ ē nihil ē facere. ⁊ ita

impossibile ē fieri. hinc est ꝙ q2 de⁹ nō potest nisi possibile. quod posse ē possibile. q2 nulla mutatione facta in potētia sed eq̄liter deo existēte potēte fit aliq̄d deo īpossibile. ꝓpter mutationē a pte rei. ⁊ hec cōcedenda est ꝙ diuina potētia ē īmutabilis. ⁊ hec negāda ē. q̄cq̄d de⁹
29 semel pōt semꝑ pōt. ¶ Ad illō ḡ qō obī ꝙ diuinū posse ē eē. ⁊ infinitū ⁊ indepēdēs. totū illud cōcludit ꝙ ipa nō mutet̄. ſʒ nihil sequit̄ de ꝯnotato. verꝫ ē tñ ꝙ posse dei respectu ꝯnotati sꝑ ē infinitū. q2 si auferat̄ infinitū ab infinito. nihilominꝰ remanet infinitū. ⁊ ideo q̄ꝫuis designat
30 aliq̄d posse facere. sꝑ tñ infinita pōt. ¶ Ad illō qō obī vltimo. q2 alia patēt ex h̄ ꝙ diuina potētia dn̄at oibus q̄ sunt. dōm. ꝙ oīa ei subsunt. ⁊ tñ nō sequit̄ ꝙ possit facere qō factū ē. pōt tñ illud destruere. ſʒ facere non pōt. q2 faciēdo. aut facit aliq̄d aut nihil. Si aliq̄d. ḡ aliq̄d plꝰ ē nūc q̄ꝫ prius. ḡ nō facit qō factū ē. Si nihil. ḡ faciendo nihil facit. Silr̄ de eo qō fuit. facere qō nō fuerit aut facit h̄ quiescēdo. aut opando. aut destruēdo. Quiescendo nō. si em̄ de⁹ nihil faciat. cū h̄ ē p̄teritū sꝑ ē p̄teritū. Si vō faciat opando. cū nihil ex h̄ fiat. h̄ em̄ nō fuisse p̄teritū nō ē aliq̄d. ḡ faciēdo nihil facit Si vō destruēdo. cū p̄teritū siue qō fuit nō sit. nihil facit destruēdo. et destruēdo nihil destruit. Cōcedēdū ē ḡ ꝙ nō pōt q̄cquid potuit. q2 fuit aliqn̄ possibile qō factū ē īpossibile. non ꝓpter arctationē potētie. ſʒ ꝓpter h̄ ꝙ necessario ꝯnotat impotentiā. ⁊ sic patēt obiecta.

¶ Distinctio. xlv. de q̄dditate volūtatis dei.

Nam de volūtate dei aliq̄d ꝓ sensus nr̄i imbecillitate ⁊c̄. Supra egit mgr̄ de sciā ⁊ potētia. Hic iā tertio agit de volūtate. Et hʒ hec ps tres ptes. In prima agit de volūtate ſm suā q̄dditatē. In scd̄a ſm eiꝰ impletionē respectu opis. q̄liter scʒ impleat̄. j. dist. xlvj. Hic orit̄ questio. dictū ē em̄. In tertia determinat q̄liter volūtas nr̄a diuine ꝯformat̄. ⁊ h̄ dist. xlviij. Sciendū quoqꝫ ē ꝙ aliqn̄ mala ē volūtas. ¶ Prima ps hʒ tres ptes. In prima ōn̄dit ꝙ volūtas dei est ipa diuina eēntia. In scd̄a ꝙ ipa ē omniū cā. ibi. Hec itaqꝫ summe bona voluntas cā ē. In tertia ōn̄dit ꝙ ipa volūtas dei ē multipliciter dicta. ibi. Hic nō ē p̄termittendū noꝫ ⁊c̄. ¶ Prima ps hʒ duas. In p̄ma ōn̄dit ꝙ velle est in deo eē. ⁊ volūtas ē eēntia. In scd̄a soluit dubitationeꝫ. ibi. Et licet idē sit deo velle. Scd̄a ps silr̄ hʒ duas. ¶ In p̄ma ostēdit ꝙ diuina volūtas ē cā p̄ma. In scd̄a ostēdit ꝙ ē cā generalissima. ibi. Volūtas ḡ dei vt ait Augꝰ. ¶ Tertia ps in qua agit de istiꝰ nois multiplicitate. ⁊ hec nō ē multiplicitas eq̄uocatiōis. ſʒ analogie. habet tres pticulas. In prima ponit modū p̄ncipalē accipiendi circa h̄ nomē qō ē volūtas. q2 scʒ accipit̄ ꝓ volūtate beneplaciti. In scd̄a ponit modos nō p̄ncipales ſʒ tropologicos ſm qō accipit̄ ꝓ signo volūtatis. ⁊ h̄ fac̄ ibi. Aliquādo vō ſm q̄ndā dicēdi figurā ⁊c̄. In tertia breuiter epilogat p̄determinata. ibi. Quinqꝫ ḡ supposita sunt que dicunt̄ ⁊c̄.

1 a ¶ Relatiue ei voluntas nunquam dicitur.
DI. XLV Videtur falsuꝫ quia sicut creator dicit̄ ad creaturam. ⁊ p̄sciencia ad p̄scitū. ita velle dicitur ad volitum. sed est sup̄ habitum dist. xxxv. ꝙ illa dicuntur relatiue. ḡ et velle. Rꝰ. dōm. ꝙ magister accipit h̄ relatiue p̄ut relatiuus modus dicendi distinguitur a mō dicendi ſm sb̄stantiam. ⁊ hic ē p̄sonalis. ⁊ ita accipitur hic. ipe āt obijcit de relatione respectū creature que ē quātū ad modū intelligendi. nec distinguitur a modo dicēdi secundū subam. Vel pōt dici ꝙ magister loquitur ſm generalē nois intellectū. a

Rº. plenā cōtinēs solutionem

¶ De volūtate dei q̄ eēntia dei vna est et eterna. a

Nam de volūtate dei aliq̄d ꝓ sensꝰ nr̄i ibecillitate dōm est. Sciēdū ē ḡ. q2 volūtas siue volēs de deo ſm eēntiā dr̄. Nō ē ei aliud velle ⁊ aliud esse. ſ; oīno idē. ⁊ sicidē ē ei eē bonū qō esse deū. ita idē ē ei eē volētē qō esse deū. Nā volūtas q̄ sꝑ volēs ē. nō affectꝰ vel motꝰ est q̄ in deū cadere nō valet. ſ; diuia ysia q̄ volens est deus ⁊ huiusmodi.

¶ Soluit dubitatiōeꝫ ꝙ lʒ ideꝫ sit deo velle qō esse. nō tñ p̄t dici deus esse oīa que vult. b

Et lʒ idē sit deo velle qō eē. ñ tñ dōm ē deū eē oīa q̄ vult. Qō q̄dā de dei volūtate nō recte sentiētes. nob obijciūt dicētes. Si ideꝫ ē deo velle qō ē. ḡ cū dicimꝰ deū velle oīa q̄ facit. dicimꝰ euꝫ esse oīa q̄ facit. alioq̄n nō ibi illo vbo idē significat̄. qō significat̄ h̄ vbo eē. cū de deo dr̄. Et si ita ē nō sꝑ dr̄ de deo velle ſm eēntiā Si vō ſʒ eēntiā nō dr̄ aliqn̄. quō ḡ dr̄ de deo. a Relatiue em̄ voluntas nunqꝫ dr̄. Ad qō dicimꝰ. q2 licet idē penitus sit deo velle qō eē. nō tñ pōt dici oīa que vult. sicut idē ē deo eē qō scire. nec tñ sicut dr̄ scire oīa. ita q̄ꝫ pōt dici eē oīa. At vbicunqꝫ deꝰ dr̄ scire vel sciens. vel velle vel nolēs. h̄ de eo ſm eēntiam dicunt̄. Cū eniꝫ dr̄ deꝰ scit vel deꝰ vult. siue deus ē sciens vel volens. eēntia diuina p̄dicat̄. ⁊ deꝰ esse enūciat̄. Cū aūt addit̄ oīa vel aliq̄d vel aliq̄. ⁊ dr̄ deꝰ scit oīa vel vult aliq̄d vl̄ aliq̄. eēntia quidē diuina p̄dicat̄ nō simplr̄ ⁊ absolute. ſ; ita vt sciēque ipē ē oīa subiecta monstrentur. ⁊ voluntati que ipsa eadeꝫ est aliq̄d vel aliqua subiecta eē dicant̄. vt talis fiat sensus b deus b scit om̄ia. i. deꝰ ē cuiꝰ sciē que ipsius eēntia ē. oīa subiecta sunt. Similiter deꝰ vult hec vel illa. i. deus est cuiꝰ voluntati que ipse est hec siue illa subiecta sūt. Volens ergo siue velle dr̄ deus ſm eēntiam. cuiꝰ voluntas eēntia ē sempiterna ⁊ imutabilis. licꝫ ea varient̄ ⁊ transeant que ei subiecta sunt. que non potest eē iniusta vel mala. quia deus est.

q2 velle nō ē tantū respectu creati vt p̄scire ⁊ creare. sed etiā respectu dei.

b ¶ Deus scit omnia ⁊c̄. Videtur male dicere q2 silr̄ diuine voluntati subiecta sunt omnia. q2 volūtati eiꝰ nullus resistit ergo deus vult omnia. qō non cōceditur. ¶ Item ego quero cum omnia scibilia sint subiecta diuine sciētie ⁊ essentie. ⁊ silr̄ volita. quare non dicimus ꝙ deꝰ volendo se velit alia. Quod si tu concedis. tunc cetera eēnt eterna. ¶ Si tu dicas ꝙ non est simile. queritur quare non. ⁊ videtur ꝙ sit sil'e. q2 sic dīne sciē

Deus scit. deus vult. deꝰ nō vult quō intelligantur hec verba

actus nō d̄flectit̄ extra deū. ⁊ sciēdo se scit omnia. ita ⁊
de voluntate videt̄. R°. dōm. ꝙ subiecta diuine sciētie
nō dicunt̄ q̄ꝛ sunt inferiora. sed subiecta dicunt̄ respe/
ctu quorū est actus diuine cognitionis. ⁊ hec quidem
sunt oīa cognoscibilia. ⁊ ideo nouit oīa similit̄ sub
iecta volūtati. ⁊
hec sunt oīa vo
libilia. ideo p̄ꝫ
illud. Qd̄ q̄rit̄.
3 vtrū volēdo se
velit oīa. dōm
ꝙ velle vno mō
dicit cōplacētiā
Alio mō dicit
cām. Prout dic̄
cōplacētiā. cre/
do ꝙ bñ pōt di/
ci ꝙ volēdo se vē
lit oīa q̄ꝛ oīa pla
cent ei q̄ ab ipso
⁊ ad ipm̄ sunt. ꝓ
ut tñ dicit ꝓgres
sum effect⁹ ab ip
so. Q̄uis act⁹ nō
egrediat̄. ⁊ iō di
cit respectuꝫ ad
exēplar. vñ sic n̄
sequit̄. possen/
do se pōt oīa. sic
⁊ in ꝓposito.
c ¶ Quare fecit
4 deus celū ⁊ terrā
Rñdendū ē illi
q̄ꝛ voluit. Videt̄
mala rñsio. q̄a
tūc vr̄ facile oīa
det̄miare. videt̄
etiā ꝙ volūtas
dei nō hēat rōnē
Sꝫ ɔtra. sup il/
lud Eph. j. Se
cundū ɔsiliū vo
lūtatis sue. glo/
sa. volūtas dei ē
ex rōe. ḡ ē q̄rere
rōnē. R°. dōm.
ꝙ voluntas nr̄a
cū exercet̄ a voli
to. cām ⁊ rōnem
ab eo hꝫ. ⁊ q̄ꝫtuꝫ
ad se. ⁊ q̄ꝫtuꝫ ad
volitū. maxime
tñ vult aliq̄d qd̄ ē ꝓpter finē. sed volūtas dei cui⁹ act⁹ ē
ipse. maxime cuꝫ vult. quia nō excicat̄ aliqua rōne alia
a se. tñ causam q̄ꝫtū ad se habere nō pōt. Volitū aūt ali/
quādo habet aliā causam q̄ꝫ voluntatē. aliqñ solam vo
luntatem. vt in mundi creatione volūtas habet rōnem
sed nō causam. quia nō est irrationalis. vnde nō habet
rōnem tanq̄ꝫ diuersam a se. sed idem re. ⁊ ideo volūtas
dei nō pōt eē irrōnalis. ⁊ ꝓpter hoc in actibus q̄ totalit̄
sunt ab ipso sufficit ipsum scire nec oportet vlteri⁹ aliā
rōnē querere. ⁊ sic patet illud. d ¶ Volūtas ergo dei
⁊c̄. Videt̄ maledicere. q̄ꝛ tūc cū volūtas dei sit agens ꝑ
5 intentionē. videt̄ ꝙ nihil fiat casu ⁊ fortuna. R°. dōm.
ꝙ de⁹. q̄uis sit cā oīm. nō tñ ē tota cā. sꝫ ipē cum causis
creatis. Propter hoc notādū ꝙ effectus hꝫ compa/
ri ad cām supm̄ā que de⁹ ē. ⁊ sic nihil euenit casu ⁊ for
tuna. Habet etiā compari ad volūtatē siue causam
creatā q̄ ē natura vel intelligētia. ⁊ sic cū multa eue/
niant p̄ter intentionē. multa fiūt casu et fortuna.

Diuina voluntas ē cā prima

Aug⁹.

Hic dr̄ quare e⁹ cā querēda nō est

¶ Q̄ꝛ dei volūtas summe bona
est omniū q̄ naturalit̄ sunt cau-
sa p̄ma cui⁹ causa nō est q̄rēda.
q̄ꝛ nullā hꝫ cū sit eterna. c
Hec itaq̄ꝫ summe bona volūtas
cā est omniū q̄ naturaliter fiūt
vel facta siue futura sunt. q̄ nul
la preuenta est cā. q̄ꝛ eterna est
Ideoq̄ꝫ cā ipsius q̄renda nō est.
Qui em̄ eius causaꝫ q̄rit̄ aliq̄d
maius ea q̄rit. cū nihil ea mai⁹
sit. Vñ Aug⁹. in li. lxxxiij. q̄stio-
nū. Qui q̄rit q̄re voluerit deus
mūdū facere. causaꝫ q̄rit volun
tatis dei. Oīs aūt cā efficiēs ma-
ior est eo qd̄ efficit̄. Nihil aūt ma
ius est volūtate dei. Nō ḡ eius
causa q̄renda est. Idē in li. ɔtra
manicheos. Si q̄ dixerint quid
placuit deo facere celū ⁊ terrā:
Respōdendū est eis. q̄ volūta-
tē dei nosse desiderāt. cās ⁊ vo-
lūtatē dei scire q̄rūt. ꝙ volūtas
dei omniū q̄ sunt ipa sit cā Si ei
hꝫ causaꝫ volūtas. est aliq̄d qd̄
antecedit volūtateꝫ dei. qd̄ ne-
phas est credere. Qui ḡ dicit
c q̄re fecit deus celū ⁊ terrā. rñ-
dendū est illi q̄ꝛ voluit. Volun-
tas enim dei cā est celi ⁊ terre. ⁊
iō maior est volūtas dei q̄ꝫ celuꝫ
et terra. Qui aūt dicit q̄re volu
it facere celū ⁊ terrā. magis ali-
q̄d q̄rit̄ q̄ꝫ est volūtas dei. nihil
aūt mai⁹ inueniri p̄t. Cōpescat
se ḡ hūana temeritas. ⁊ id qd̄ n̄
ē nō q̄rat. ne id qd̄ ē nō īueniat.

Ecce his auctib⁹ apte īsinuat̄ ꝙ
volūtatis dei cā nulla ē. ⁊ ideo
querēda nō est.
¶ Q̄ꝛ volūtas dei ē omniū cau
sa generalissima. d
d Volūtas ḡ dei (vt ait Aug⁹. in
iij. li. d̄ tri.) p̄ma ⁊ sūma cā ē oīm
spēꝝ atq̄ꝫ motionū. e Nihil em̄ fit
qd̄ nō de interiori atq̄ꝫ intelligi-
bili aula sūmi impatoris egredi
atur s̄m ieffabilē iusticiā. Vbi ei
nō opat̄ qd̄ vult dei oīpotētis sa
piētia. q̄ ptingit a fine vsq̄ꝫ ad fi-
nem fortit̄ ⁊ disponit oīa suauit̄.
⁊ nō solū facit ea q̄ perseuerātia
cōsuetudinis admiratiōe nō ad
mittūt. s̄ etiā ea q̄ ꝓpter rarita-
tem ⁊ insolitū euētū mira videt̄
vt sunt f defect⁹ luminariū. ⁊ tre
mot⁹. ⁊ mōstruosi aīantiū part⁹
⁊ his silia. quoꝝ nihil fit sine vo-
lūtate dei. s̄ plerisq̄ꝫ nō apparet.
Ioq̄ꝫ g placuit vanitati p̄hoꝝ eti g
am causis alijs ea attribuere. cū
oīno videre nō possent supiorē
ceteris oīb⁹ cām. i. volūtatē dei
Itaq̄ꝫ nō nisi dī volūtas cā p̄ma
ē sanitatis. egritudis. p̄mioꝝ at-
q̄ꝫ penaꝝ. graꝝ ⁊ retributionū.
Hec ḡ sola ē vñ ortuꝫ ē q̄cq̄d ē. ⁊
ipa nō ē orta s̄ eterna.
Volūtas dei ē mltiplr̄ dicta. e
Hic nō ē p̄tereundū nobis ꝙ sa
cra scriptura de volūtate dei va
rijs mōis loq̄ ɔsueuit. ⁊ tamē nō
est dei voluntas diuersa. sed lo-
cutio diuersa ē de voluntate. q̄ꝛ

e ¶ Nihil em̄ 6
fit quod non
de interiori at
q̄ꝫ intelligibi
li aula summi
impatoris ⁊c̄.
Videt̄ falsuꝫ
quia peccata
fiunt ⁊ non e/
grediūt̄ ab ip
so. R°. dōm.
ꝙ magister n̄
assumit hanc
autoritatē sic̄
habet̄ in ori/
ginali. Nam
ibi dicit̄ ꝙ nō
iubeat̄ aut ꝑ/ Sap. viij
mittat̄. et ita
non habet lo
cum obiectio
Nihilomin⁹
f potest dici ꝙ
mat̄ia restrin
git distributi
onem suaꝫ ad
res que sunt
aliqua natu/
re. vel dicen/
duꝫ ꝙ ampli
at verbum e/
grediendi ad
facere ⁊ per/
mittere.
f ¶ Defectus 7
luminariuꝫ ⁊
terre motus.
⁊ monstruosi
animalium.
⁊c̄. Videt̄ fal
sum dicere. q̄ꝛ
monstrum di
cit deordinati
onē aliquā in
natura. ḡ nō
est a cā supre/
ma R°. aliq̄b⁹
dōm vr̄ ꝙ mōstꝝ dic̄ deordiatōeꝫ aliquā ī nat̄a. ⁊ dic̄
et̄ s̄baꝫ aliquā. S̄ba cām hꝫ positiuā q̄ de⁹ ē. iordiatō
illa n̄ hꝫ cāꝫ positiuā sꝫ p̄uatōcꝫ. ⁊ h° ē vt ī plimū ip̄ro
portio v̄tutis agētis ad materiā. Aut ei mat̄ia supabū
dat. aut d̄fic̄ s̄ꝫ ꝓportōeꝫ caloris opātis v̄tutis Et aug⁹
loq̄t̄ d̄ mōstris q̄ꝫtū ad id qd̄ hñt s̄bstratū. Tñ alr̄ pos
set dici ꝙ mōstra et̄ sūt a d̄o puniēte qñ pene sūt ⁊ sic
hñt rōeꝫ ordīs. q̄uis ei de⁹ n̄ faciat ɔ ordīeꝫ ī finē. fac
tñ ɔ solitū cursū nat̄e freq̄nt̄. l' ad vindictā l' ad miāꝫ 8
g ¶ Placuit vāitati ⁊c̄. Vr̄ ꝙ n̄ bñ dicat. q̄ꝛ p̄hi cās
alijs attribuert̄ v̄e. ḡ ī h° vani n̄ fuert̄. vtpote luna e/
clipsat̄ eo ꝙ t̄ra int̄pōit̄. R°. ꝙ n̄ iō dicūt̄ vāi. q̄ꝛ alijs
t̄buert̄. sꝫ q̄ꝛ sic alijs t̄buert̄. vt ad cāꝫ p̄cipuā n̄ referret

Et iõ euanuerũt. q2 ad cãm p̄mã 7 p̄cipuã non venerunt. que sola est causa simpliciter p̄ma. 7 simpliciť
9 generalissima. b ¶ Nã volũtas dei 7c. Videtur falsũ dicere q2 plures sunt idee. eo ꝙ pluriũ ideatoꝝ ḡ similiť plures volũtates. q2 pluriũ volitoꝝ. Rº. dõz. ꝙ nõ est simile sic patet in questione de ideis q2 volũtas dicit ꝙ plus se tenet ex ꝑte volentis 7 ꝓm eẽe ꝓm rõnem dicendi. 7 ideo re 7 rõne vna est voluntas beneplaciti. sed idea scd̃m rõem dicendi plus se tenet ex ꝑte ideati. quia similitudinẽ eius dic̃ 7 cognitõ ꝓm rõem intelligendi 7 dicẽdi motũ dicit in nobis a rebus ad aĩam ꝓm rẽ. ꝫ in d̃o ꝓm rõnem intelligẽdi. voluntas aũt ñ. ideo hoc duplici rõne cõceditur d̃ ideis non de voluntate.

ps. cxiij. — Rho. ix. — Rho. xij — Recitat quiq3 que secũdũ tropũ dicunť dei voluntas. — ps. cx.

10 i ¶ Nec mutabilitatẽ 7c. Videť falsuz. q2 deus nunc vult aliquid eẽ qd̃ postea non vult esse ḡ videť ꝙ desinat velle et similiter incipiat. ḡ videť diuina volũtas mutari. Rº. dõm. ꝙ ĩ hmõi locutionib9 est soluz respectu ɔnotati mutatio. quod compatur ad diuinam voluntatem ratione cuius poniť inceptio 7 desitio in actibus illis qui connotant aliquid de p̄senti. Si enim dicatur deus vult hoc esse futurum. ab eterno voluit. sed tamen causa in actu siue actualiť causans non fuit nisi quando facere voluit. id est ꝑ illo instanti in quo actus volũtatis copulatur operi. non aũt ipi sbiecto volenti. 7 sic patet quõ sit causa actualis in tp̄e nulla facta in ea mutatione. quia continue voluit. et ita in actu fuit. sed causans in actu non fuit nisi ꝑ tempore. pro quo voluit. ita nulla circa deum volũtas incepit. sed solus effectus incepit.

ps. lxxxv iij. — ps. xviij. — Preceptio. prohibitio. consiliũ. dicit dei voluntas.

nomĩe volũtatis diuersa accipit ¶ Ponit modũ p̄ncipalẽ accipiẽdi h̄ nomẽ volũtas ꝓm quez dr̃ volũtas beneplaciti. f

h ¶ Nã volũtas dei vere ac ꝓprie dr̃ q̃ in ipo est. 7 ipius eẽntia est et hec vna est. nec multiplicitatẽ recipit i nec mutabilitatẽ q̃ impleta eẽ nõ pt̃. De q̃ ꝓpheta ait. Oĩa q̃cũq3 voluit dñs fecit Et apl̃s. volũtati ei9 q̃s resistet Et alibi. Vt ꝓbetis q̃ sit voluntas dei bona 7 beneplacẽs et ꝑfecta. Et hec volũtas recte appellať beneplacituz dei siue dispositio.

¶ Ponit modos nõ p̄ncipales ꝫ tropologicos ꝓm ꝙ voluntas accipiť ꝑ signo volũtatis. g Aliqñ xo ꝓm figurã q̃ndã dicendi volũtas dei vocať qd̃ ꝓm ꝓprietatẽ nõ ẽ volũtas ei9. vt p̄ceptio ꝓhibitio. ɔsiliũ. necnõ ꝑmissio 7 opatio Ideoq3 pluraliter aliqñ scriptura volũtates dei ꝓnũciat. Vñ ꝓpheta. Magna opera dñi exq̃sita in oẽs volũtates e9 cuz nõ sit nisi vna volũtas dei q̃ ipe est. pluraliter tñ dicit voluntates. q2 volũtas dei varijs modis ac ꝑ diuersis accipitur vt dictũ est. Ita etiã idẽ ꝓpheta ꝓpť multos effect9 miscd̃ie 7 iusticie pluraliter dicit. Miscd̃ias dñi i eternuz cãtabo. Et alibi. Iusticie dñi recte letificantes corda. cũ tamẽ in deo vna sit miscd̃ia. vna iusticia. 7 vna eademq3 sit miscd̃ia q̃ iusticia scz diuina vsia Ideo aũt p̄ceptio 7 ꝓhibitio atq3 ɔsiliuz cũ sint tria. dr̃ tñ vnũquodq3 eoꝝ dei volũtas. q2 ista sunt signa diuine volũtatis. quẽadmodũ 7 signa ire dicunť ira et dilectõis signa dilectio appellanť. 7 k dr̃ iratus deus 7 tamen nõ est ira in eo aliqua. sed signa tñ q̃ foris sunt q̃bus irat9 ostendiť. ira ipius nominať. Et est figura dicẽdi ꝓm quã nõ est falsũ qd̃ dr̃. ꝫ veꝝ qd̃ dr̃. sub tropi nubilo obumbrať. Et ꝓm hos tropos diuerse volũtates dei dicũtur. q2 diuersa sũt illa. q̃ ꝑ tropũ volũtas dei dicunť. Pro precepto dei atq3 ɔsilio pt̃ accipi volũtas. vt ibi. Fiat volũtas tua sic in celo 7 in terra. Et alibi. Qui facit volũtatẽ patris mei qui in celis est. ipe frater meus 7 soror et mater est. Et ɔtra hãc voluntatẽ multa fiũt. Vñ Aug9. in li. de spũ 7 littera. Infideles inq̃t ɔtra volũtatẽ dei faciũt. cũ eius euãgelio non credunt. Et si illa tria dicunť dei volũtas. iõ quia signa sunt diuine volũtatis. nõ est tamẽ intelligẽdũ deũ omne illud fieri velle qd̃ cuicunq3 p̄cepit. vel nõ fieri quod ꝓhibuit. l Precepit eñ abrahe immolare filiũ. nec tamẽ voluit. nec iõ p̄cepit vt id fieret. sed vt abrahe ꝓbareť fides. Et in euangelio p̄cepit sanato ne cui diceret ille aũt predicauit vbiq3. intelligens deum non ideo ꝓhibuisse quin vellet opus suuz. predicari. sed vt daret formam homini laudem humanam declinan

k ¶ Dicitur iratus deus 7 tamen non est ira in eo aliqua 7c. Videtur male dicere. quia in deo est vis rationalis 7 concupiscibilis. ergo pari ratione ponenda est in d̃o irascibilis ergo sicut vere in eo est actus cognitiue et amoris. ita proprie act9 furoris. Rº. dõ ꝙ irascibilis aliquo mõ sonat ĩperfectionem d̃ ratione sui nominis. 7 iõ dicunt aliq̃ ꝙ nullo modo recipitur ĩ d̃o nisi trãsumptiue. Contra. actus hmõi vis in nob sunt gloriari 7 dominari. 7 hi sunt ĩ deo. quare non similiter et hec vis. Et est ꝓpterea dõm ꝙ ĩ d̃o vere est vis gloriandi 7 dominandi que ẽ ipa diuina sbstãtia tamen quia ita habet passionẽ quietam de ratione sui nominis. ideo nõ recipiť in deo vis irascibilis. nec ita nisi transsũptiue et ꝓmone tropico. Et notandum ꝙ deus habet signa ire non que significent iraz in ipo. sed que significant iram in nobis. 7 vere quãdo in nob sunt. 11

Exempla vbi ꝑ p̄cepto 7 consilio accipiť dei voluntas. — Aug9. — Deus nõ vult ab hominib9 omnia fieri q̃ precipit vť ñ fieri que ꝓhibet.

l ¶ Precepit enim abrahe immolare filium nec tamen voluit. Contra. scd̃m hoc videtur ꝙ preceptum falsuz signum fuit. Rº. dicẽdum ꝙ voluntas dei volebat fidem 7 deuotionem abrahe manifestare in properatiõe obediendi. 7 hoc deus volebat. 7 hoc signum importabat et vere. sed tamen scd̃m estimationem abrahe plus importabat 7 ꝑ illud plus qd̃ abrahã intelligebat dñs fidẽ eius ꝓbabat. ita ꝙ nec in signo falsitas. nec in abraham deceptio fuit sed probatio. 12

Exempla vbi ꝑmissio ⁊ opatō dicūtur dei voluntas.

di. Permissio quoq; dei ⁊ operatio voluntas dei appellantur qualiter accipit Aug⁹. in ench. dicens. Non fit aliquid nisi oīps fieri velit. vel sinendo vt fiat. vel ip̄e faciēdo. Nec dubitandū est deū facē bene etiā sinendo fieri q̄cūq; fiunt male. nō em̄ hec nisi iusto iudicio dei sinit. ⁊ ꝑfecto bonū est. oīe q̄d iustū est. Ecce hic manifeste habem⁹ dei volūtatē appellari ip̄ius opatōem vel ꝑmissionē. cū dicit nō fieri aliq̄d nisi oīps fieri velit. vbi includit ⁊ bona ⁊ mala oīa q̄ fiūt. Ideoq; apte distinguit quō deū velle dixerit. ne eadē rōne intelligeret velle bona ⁊ mala subdens. vel sinendo vt fiat. h̄ q̄tū ad mala dic. vel ip̄e faciēdo. h̄ q̄tū ad bona. Mala ei sinit fieri sȝ n̄ fac. bōa xō ip̄e fac. Ideoq; dixit eū velle. q̄ ⁊ volēs mala sinit. ⁊ volēs bona opatur. ⁊ ob hoc ꝑmissio ⁊ opatio volūtas dei dicunt.

Epilogus p̄dictoꝝ q̄ q̄nq; supra sunt posita q̄ dicunt ſm tropū. ⁊ ideo distinguat lector vbiq; ꝓ quo eoꝝ accipiatur volūtas. b

Quīnq; ḡ supra posita sunt q̄ dicunt ſm tropū dei volūtas. q̄ signa sunt diuine voluntatis que vna est immutabilis scȝ dei beneplacitū. Ideoq; diligenter distinguat lector vbi de voluntate dei scriptura cōmemorat iuxta quē modū accipi opteat. scȝ ꝓ beneplacito dei. an ꝓ aliquo signoꝝ ei⁹. Magna em̄ est adhibēda discretio in cognitione diuine volūtatis. q̄ ⁊ beneplacitū dei est volūtas eius. ⁊ signū beneplaciti eius dicit volūtas eius. Sed beneplacitū eius eternū est. signū vere beneplaciti nō. ⁊ ꝯsonat reꝝ effectib⁹ beneplacitū ip̄ius. ⁊ ip̄i effectus reꝝ ab illo nō discordāt. Fit em̄ oīe q̄d beneplacito vult fieri. ⁊ oīe q̄d nō vult fieri. nequaq̄ fit. Non ita aūt est de signis. q̄ precepit de⁹ multis ea q̄ n̄ faciūt. ⁊ ꝓhibet que nō cauent. ⁊ ꝯsulit q̄ nō implent.

Ad intelligētiā p̄ntis distinctōis tria ꝑncipaliter querunt. Primo de volūtate diuina q̄tum ad q̄dditatē. Scd̄o q̄tū ad causalitatē. Tertio q̄tū ad rōem significādi. Quātū ad ꝑmū duo q̄runtur. Primo q̄rit vtꝝ sit in deo ponere volūtatē. Scd̄o vtꝝ ip̄m sit dicere oīmiuolētē sicut dicit oīps.

Questio I a

Qꝫ in deo nō sit ponere volūtatē ostēdit aucte ⁊ rōne. Primo sic. Aug⁹. i li. de li. ar. Volūtas est rōnalis motus sensui p̄sidens ⁊ appetitui. sed in deo nō est motus nec sensus nec appetitus. ḡ neq; volūtas. Itē Aug⁹. in li. de duabus animab⁹. Volūtas est animi motus ad aliq̄d ꝓsequēdū vel fugiēdū. sed in deo nō est ponere fugā nec ꝓsecutōem. ḡ nec volūtatē. Itē rōne videtur q̄ volūtas est potētia in nob maxime vertibilis. vnde alie potētie nō possunt in malū. sed sola voluntas est a q̄ est pctm̄. sed in deo nulla est oīno vertibilitas ad malū. ḡ ⁊c. Itē volūtas eoip̄o q̄ volūtas est ad opposita. eo q̄ ad opposita est ꝯtingens ⁊ variabilis. in deo autē nulla cadit ꝯtingētia nec varietas. ḡ ⁊c. Probatio prime. volūtas eoip̄o q̄ volūtas est. est ptās rōnalis. sed potestates rōnales sunt ad oppositū. sicut dicit ph̄s. ḡ ⁊c. Similiter eoip̄o q̄ est volūtas est libera. ⁊ si hoc. nō est determinata ad vnū. q̄ tūc nō haberet libertatē. sicut nec potētie naturales. ḡ est ad opposita. ⁊ igit variabilis. Sȝ ꝯ. Eph. j. dicit apl̄s. ſm ꝯsiliū volūtatis sue. Et iteꝝ ibidē ſm ꝓpositū volūtatis sue. ⁊ tota scriptura est plena hoc noīe volūtat vt est in deo. ḡ ⁊c. Itē ph̄s in. xj. ꝯcludit q̄ volūtas est actio ip̄ius dei. Itē rōne videt. q̄ volūtas est illud penes q̄d residet inter creata summa ptās. ḡ si volūtas de se dicit potestatē. q̄ oībus p̄sidet in regno aīe ⁊ nihil pt sibi impare sed de⁹ est potētissimus. ⁊ oīe q̄d possibile est sibi attribuēdū est. ḡ ⁊c. Itē volūtas est in q̄ ꝯsistit voluptas summa siue felicitas. Beatus em̄ est q̄ hȝ oīe q̄d vult. vn̄ nihil delectat nisi habēs volūtatē vl̄ aliq̄d simile volūtati. sed de⁹ est felicissimus in q̄ est oīs felicitas ⁊ iocūditas. ḡ ⁊c. Itē volūtas est illud penes q̄d residet iusticia ⁊ eq̄tas. iusticia em̄ nō est aliud q̄ rectitudo volūtatis. vn̄ nō habētia volūtatē nō sunt capabilia iusticie. sed deus est iustissimus ſm oēm intellectū. ḡ hȝ volūtatē. Itē volūtas est vis ſm quā attendit summa liberalitas. oīs em̄ liberalitas venit ex amore. sed constat q̄ amor est actus volūtatis. in deo autē ponere est summā liberalitatē. ḡ ⁊ amorē ⁊ volūtatē. Rⁿ. dōm. q̄ in deo ē ponere volūtatē sicut ostēdūt q̄ttuor rōnes p̄dicte. Propter q̄ttuor ꝯditiones. s. potestatis. voluptatis. eq̄tatis. ⁊ liberalitatis. q̄ sunt circa volūtatem ⁊ magis ꝓprie in deo. ⁊ cōpletiori mō q̄ in nob. volūtas em̄ in nob est ꝑ differētiā a sb̄stātia ⁊ actu. ⁊ ꝑ distātiā a fine. in deo aūt ꝑ oīmodā indifferētiā hoꝝ scȝ sb̄stātie virtutis. actus. ⁊ finis. Et q̄ in nob est ꝑ differētiā a sb̄stātia ⁊ ab actu. iō alijs p̄sidens. ⁊ ſm diuersos act⁹ variabilis. Propter differētiā em̄ a sb̄stātia in q̄ possunt ⁊ alie potētie radicari p̄sidet alijs potētijs vt sensui ⁊ appetitui. ꝓpter differētiā ab actu est variabilitas ſm alteratiōem affectionū. in deo aūt neutꝝ. iō nec regit inferiores potētias. nec habet variari ſm affectōnes varias. ⁊ ideo q̄ in nobis est ꝑ distātiā a fine. inde ē q̄ est indigens ⁊ ideo in ea est fuga ⁊ appetitus. ⁊ cadit in ea tristicia ⁊ malicia. q̄ pt a fine obliq̄ri. cū non sit illi ꝯiuncta. in deo aūt est oīno fini ꝯiuncta. ideo nec fugā nec appetitū hȝ. nec tristiciā nec maliciā. sed oīmodā leticiā ⁊ iusticiā. Et sic ꝑȝ respōsio ad ꝑma tria. q̄ q̄uis iste ꝯditōes. appetitus. fuga. malicia siue vertibilitas ꝯditōes. sint volūtatis create. tn̄ oīno a volūtate diuina semote sunt. Ad illud q̄d obijcit q̄ ē contingēs. ⁊ variabilis. dōȝ q̄ est ꝯtingētia in actu. vel in effectu. Si loq̄mur de ꝯtingētia in effectu. nō tm̄ est in effectu nostro. sed etiā in multis q̄ a deo sunt. Multa em̄ facit deus q̄ posset nō facere nullo repugnāte. Si aūt loq̄mur de ꝯtingētia in actu. q̄ voluntas mō vult aliq̄d. mō desinit aliquid velle. ⁊ incipit velle. mō vult aliq̄d. mō vult oppositū. hoc cadit in volūtate hūana. q̄re inter volūtatē hūanā ⁊ actū est differētia. vnde nec semꝑ est in vno actu. nec in actu vniformi. diuina aūt volūtas ꝓpter idemptitatē sui cū actu oīno variari n̄ pt nec hȝ in se aliquā contingētiā. ⁊ iō patet oīa q̄sita.

Questio II b

Supposito q̄ in deo sit ponere volūtatē. Querit vtꝝ ip̄am sit ponere oīmiuolētē. vt ita dicat a volūtate oīuolens sicut a potētia ⁊ sciētia oīmisciēs ⁊ oīpotēs. Et q̄ sic videt. q̄ deus nō dicit oīps eo q̄ possit oīa. sed q̄ pt oīe q̄d decet ei⁹ potētiā. nō em̄ pt mala. Similiter vult deus oīa q̄d decet volūtatē eius velle. ḡ debet dici oīmiuolēs sicut oīps. Itē sicut se habet cognitiua dei

ad ver̄. ita se h3 affectiua siue volūtas ad bonū. sed co/
gnitiua siue intellectiua amplectit̄ oīe ver̄. vñ ꝗ dice
ret deū aliqd ver̄ ignorare derogaret ei⁹ intelligētie. ḡ
pari rōne cū intelligētia nō sit latior. nec est ꝑfectior ꝙ̄
volūtas. volūtas erit r̄spectu oīs boni. ḡ sic̄ ð̄ oīsciēs
q2 scit oīe ver̄. ita omniuolēs. q2 oīe bonū vult. ¶ Itē
sicut ð̄ de⁹ ver̄ oīs veri. ꝗ sc3 oīe ver̄ h3 veritatem
ita est bonū oīs boni a ꝗ oīe bonū h3 bonitatē. s3 de
us in cognoscēdo suā veritatē (q2 est rō oīm) oīa co/
gnoscit. ḡ similit̄ diligēdo suā bonitatē oīe bonū dili/
git. s3 oīe qð diligit. vult. ḡ vult oīe bonū sicut τ co/
gnoscit oīe ver̄. τ sic τc. ¶ Itē bona volūtas est ꝗ se
extēdit ad multa bona. ḡ melior ad plura. τ optima ad
omnia. ḡ infinita ad infinita. ḡ sicut potētia τ sciētia
se extēdūt ad oīa τ infinita. ita τ volūtas. ḡ qua ratiōe
ð̄ oīpotēs τ omnisciēs. pari rōne debet dici omniuo
lens. ¶ Cōtra. in ps. Oīa quecūq3 voluit fecit. ḡ ni
hil vult nisi que facit. s3 plura pōt facere τ nō pōt nisi
volens. ḡ plura potest velle. s3 si deus plura posset sci
re nō esset omnisciēs. ḡ τc. ¶ Itē si aliqd sciret hō qð ñ
sciret de⁹. nō esset omnisciēs de⁹. cū ḡ aliqd velit homo
qð de⁹ nō velit vtputa facere furtū. ḡ deus nō est oīi/
uolens. ¶ Itē si posse malū esset posse. de⁹ nō esset om
nipotēs. q2 nō potest mala. cū ḡ velle malū sit velle. et
deus nō velit mala. de⁹ nō est oīiuolēs. Probatio mi
noris. malū nō est malū nisi q2 voluntariū. q2 ꝑm Au/
gustinū. pctm̄ adeo est voluntariū τc. ḡ rō voluntatis
saluat̄ in malo. similit̄ τ actus volūtatis in volēdo ma
lum. ḡ τc. ¶ Itē velle malū. aut est velle. aut est nolle.
Si velle. habeo ꝓpositū. Si nolle. sed nolle malum est
bonū. ḡ velle malū est bonū. ḡ si deus vult oīe bonum
de⁹ vult oīe malū. qð est falsum. Restat ḡ ꝙ velle ma
lum est velle. τ de⁹ nō vult malū. ḡ deus nō est omniuo
uolēs. S3 illud argumentū est sophisticū. q2 silr̄ poss3
obiici de potētia. S3 querit̄ vn est h̄ ꝙ velle malum est
velle s3 posse malū nō est posse vel potētie s3 impotētie
Iuxta h̄ querit̄ de cōparatiōe potētie. sapie τ volūtat̄
ad sua obiecta ꝑm ambitū. ¶ Rñ°. dðm. ꝙ cū q̄rit̄ vtrū
15 de⁹ sit omniuolēs. duplicē intellectū pōt facere ista lo
cutio. ex eo ꝙ h̄ qð est oīe pt̄ facere distributionē sim/
pliciter vel vt nūc. Si distributionē simplr̄ ꝙ̄tum ad
actū τ habitū facit. tūc ð̄ oīiuolēs. q2 vult oīe voli/
bile. Si vt nūc. ð̄ omniuolēs. q2 vult omne volitū. in
vtroq3 sensu falsitatē h3. τ in vtroq3 sensu veritatē h3.
in potētia τ in scīa. Et ideo simplicit̄ ꝯcedit̄ ꝙ deus sit
16 omnisciēs τ oīpotēs. τ simplr̄ negat̄ ꝙ sit oīiuolens.
Intellect⁹ h⁹ τ rō pt3. Si eīn simplicit̄ accipiat̄ deus.
scit oīe scibile. τ pt̄ oīe possibile. s3 nō vult oīe voli/
bile. q2 diuīa volūtas īportat cām actualē. potētia ꝟo
abstrahit a rōne actualitat̄ τ ponit ratione cause. scīa
ꝟo abstrahit a rōne vtriusq3. q2 ḡ de⁹ nō est cā actualis
oīm que pt̄ facere vel velle. sicut nō facit oīe volibile
ita nō vult. Quia potētia ꝟo abstrahit a rōne actuali/
tatis. ideo nō ð̄ solū respectu faciendor̄ in actu. s3 eti/
am respectu possibiliū fieri a deo. Quia ꝟo scīa abstra
hit a rōne vtriusq3. hinc est ꝙ scīa nō tm̄ est respectu fa
ciendor̄ s3 etiā respectu possibiliū. nō tm̄ deo s3 etiam
aliis. vtpote possibiliū malor̄. Hec ḡ est rō. q2 act⁹ sci
entie vt scire est ꝑ modū habit⁹. silr̄ τ posse ꝑ modū ha
bitus vt posse. volūtatis ꝑ modū act⁹ vt velle. iō scīa
est oīm scibiliū. potētia oīm possibiliū ꝗ sunt potentie
s3 nō volūtas oīm volibiliū. τ iō nō pōt de⁹ plura scire
vel posse. pt̄ tñ plura velle. Silr̄ si accipiamus rem vt
nūc respectu rei ꝓuise. τ respectu facte τ volite. scīa est
respectu oīs rei in ꝗ saluat̄ rō scie. τ potētia in ꝗ saluat̄
rō potētie. s3 volūtas nō est respectu oīs rei in qua rō
volūtatis saluat̄. Sciētia eīn est respectu oīm futuro/
rum τ ꝑsentiū τ ꝑteritor̄. bonor̄ τ malor̄. q2 ibi saluat̄
rō sciētie τ nobilitat̄. q2 scire malū scire est. τ scire ma/
lum nobilitat̄ est. Silr̄ potētia est respectu oīm bono
rum. in qb⁹ solū saluat̄ ratio potētie. Nam posse ma/
lum nō est posse. Vñ posse malū nō tm̄ derogat ꝑfectio
ni potētie. s3 etiā ipi potētie. q2 posse deficere nō ē pos/
se. τ iō adhuc ð̄ oīpotēs. Volūtas ꝟo est respectu bo/
nor̄ tm̄ nō respectu malor̄. τ ꝙuis in volēdo malū nō
saluet̄ dignitas volūtatis. saluat̄ tñ rō volēdi. q2 velle
malū velle est. τ hinc est ꝙ de⁹ nō ð̄ oīiuolēs. quia nō
vult malū. s3 tñ oīpotēs ð̄. ꝙuis nō possit malū. Si 17
querat̄ q̄re rō potētie nō saluat̄ respectu mali sic̄ τ ratō
volūtatis. dðm ꝙ potētia idipm̄ qð dicit. dicit ꝑ mo/
dū habit⁹ τ positiōis. de potētia actiua loquendo. Vñ
qñ est respectu ꝓuatiōis. iā nō est potētia s3 defect⁹ po/
tentie. s3 volūtas idipm̄ qð dicit. dicit ꝑ modū cuius/
dam indifferētie τ cōplacētie. q2 ḡ in malo saluat̄ rō cō
sensus τ cōplacētie. sicut τ respectu boni. iō velle malū
velle est. s3 posse malū nō est posse. ¶ Ad illud qð obii 18
citur ꝙ de⁹ vult oīe qð decet. dðm ꝙ illa nō est rō q̄re
dicat̄ omniuolēs. s3 illa ꝗ ꝓassignata est. sc3 q2 pōt om
ne qð posse potētie est. ¶ Ad illð qð obiicit̄ ꝙ cogniti 19
ua amplectit̄ oīe ver̄. τ affectiua oīe bonū. dicendū.
ꝙ aliter amplectit̄ hec. alit̄ illa. Cognitiua ei amplecti
tur actualit̄ cognoscēdo oīe qð est ver̄ τ qð pt̄ esse. s3
affectiua q2 act⁹ eius est in rōne act⁹. amplectit̄ τ vult
solū bonū qð est vel erit. Rursus. ver̄ amplectit̄ totū
actū cognitiue. q2 nihil scit̄ nisi ver̄. nā falsum scire nō
est scire. s3 bonū nō amplectit̄ oīno actū volūtatis. na3
velle oppositū boni est velle. τ hinc est ꝙ de⁹ sciēdo om
ne ver̄. ð̄ omnisciēs. s3 nō sic volēdo oīe bonū omni
uolēs. ¶ Ad illud qð obiicit̄ ꝙ de⁹ cognoscēdo se ꝗ est 20
veritas ipa. oīe ver̄ cognoscit. ḡ τc. dðm ꝙ ver̄ est. s3
aliter. q2 cognoscēdo se est causa exēplar̄. τ cā exēplar̄
nō tm̄ futuror̄ s3 etiā possibiliū a deo fieri. s3 diligendo
se bonū est causa actualis vt patebit. τ iō non sequit̄ ꝙ
velit nisi bona ꝗ erūt vel fient. τ ꝓpter h̄ nō potest dici
omniuolēs. Alia tñ est h⁹ rō sicut patet in lr̄a. ¶ Ad il 21
lud qð obiicit̄ de volūtate ꝙ melior est ꝗ se extendit ad
plura. dðm ꝙ volūtas est act⁹ rōnalis. vñ nō ð̄ volū/
tas melior. q2 simplicit̄ ad plura. s3 q2 ad plura rōnabi
liter. τ qñq3 rō recta dictat creaturas fieri in nūero de/
finito. q2 numer⁹ infinit⁹ reb⁹ nō cōpetit. ideo optima
volūtas τ ꝑfectissima in aliq numero vult res bonas
esse. s3 tñ finito. τ ex h̄ nō sequit̄ ꝙ volūtas sit infinito
rum. vel oīm possibiliū. nec etiā oīm. Potest tñ dici ꝙ
illud si alicubi habet veritatē. ibi tm̄ h3 vbi voluntas
aliqd recipit a volito. s3 volūtas dei nihil recipit. et iō
nō est melior volēdo tria bona ꝙ̄ vnū. τ mille ꝙ̄ tria. τ
iō nō valet illa rō in ꝓposito. ¶ Ex h̄ patet illud qð con 22
sueuit queri. vtr̄ volūtas τ potētia τ sapīa sint eq̄lia.
dðm eīn qð est loq de his ꝙ̄tū ad actū. τ ꝙ̄tū ad effectū
τ ꝙ̄tū ad obiectū. Si ꝙ̄tū ad actū. sic ē ibi omnimoda
eq̄litas τ circūincessio. vt pt3. q2 qcqd scit de⁹ τ potest
vult scire τ posse. τ ecōuerso. Si ꝙ̄tū ad effectū. sic ad/
huc sunt eq̄lia. q2 nihil efficit de⁹ nisi ꝑ potētiā. sapīam
τ volūtatē. S3 ꝙ̄tū ad obiectū siue ꝯnotatū sunt ineq
lia. scīa eīn h̄ mō est in pl⁹. τ potētia in min⁹. τ volun/
tas in min⁹. nā scitū est bonū τ malū. possibile ē bonu3
tm̄. sed futur̄ τ nō futur̄. volitū vero est bonū τ futur̄
tantum.

Quantū ad scðm articulū q̄rit̄ de volūtate diuina.
sc3 ꝙ̄tū ad causalitatē. Et circa h̄ queruntur duo

Primo querit in generali. vtrum volūtas dei sit cā rerū.
Secūdo vtrum sit causa pͥma ⁊ immediata.

Questio I c

Q Volūtas dei sit causa rerum ondit̄ sic. Hyla. in lib. de
synodis. Oībꝫ creaturis subam volūtas attulit. sed fi
lio natura dedit. Itē Augꝰ. in li. ꝯ manicheos. Re
spondendū est eis q volūtatē dei nosse desiderāt. ꝙ vo/
luntas dei oīm q̄ sunt ipa sit cā. Itē rōne videt̄. q2 de
us est causa rerum. sꝫ oīs rei cuiꝰ est deꝰ causa est ꝑ sciam.
potentiā ⁊ volūtatē. aut ḡ est causa q2 potēs. aut q2 sci
ens. aut q2 volēs. Nō q2 potēs. q2 multa pt̄ q nō facit.
Silr̄ nec q2 sciēs. ḡ q2 volēs. ideo facit. sꝫ causa ē ad cu
ius esse sequit̄ aliud. ḡ ⁊c. Itē deꝰ est cā rerum creatarū.
aut ḡ ꝑ naturā. aut ꝑ volūtatē. aut ꝑ casum ⁊ fortunaꝫ.
Nō ꝑ casum ⁊ fortunā. q2 tales sunt cause sm̄ iꝑfectaꝫ
ratione. Nō ꝑ naturā. q2 sic simile ex sili ꝓducit̄. restat
ḡ ꝙ ꝑ voluntatē. ḡ ⁊c. Cōtra. si volūtas dei est causa
aut rōne pͥncipalis significati. aut rōe ꝯnotati. Si ra/
tione pͥncipalis significati. ḡ cū idē sit sapia. potentia
volūtas. ⁊ essentia. eadē rōne debēt dici cause. Si rōne
ꝯnotati. q̄ro q̄d sit illud. nō est dare nisi effectū. sꝫ effe/
ctus ꝯsequit̄ rationē cause. nō ecōuerso. nō ḡ rōne con
notati. Et iterum. si ꝯnotat effectū. ḡ nullo mō potest di/
ci deus vult se esse. cū circa se nihil oīno efficiat. qđ est
falsum. Itē aut volūtas est cā ꝑ ꝓprietatē. aut ꝑ ap/
propriationē. Si ꝑ ꝓprietatē. tūc ḡ sapia ⁊ potētia nō
sunt cause. Si ꝑ appropriationē. aut ḡ q2 in voluntate
ꝑ pͥus est rō causalitatꝭ. aut q2 imediatius. Nō q2 pͥus
nā potētia ⁊ scia an̄cedūt volūtatē sm̄ rationē intelli/
gēdi. Nec q2 imediatiꝰ. q2 dicit Augꝰ. ꝙ deꝰ ꝑ volūta/
tem mouet. ꝑ sapiam disponit. ⁊ ꝑ potētiā exequit̄. ḡ
immediatiorē coopationē hn̄t ad opꝰ scia ⁊ potētia q̄ꝫ
volūtas. ḡ ⁊c. Itē aut est cā ꝓpter virtutē agēdi. aut
ꝓpter modū. Nō ꝓpter virtutē agēdi. q2 volūtas non
dicit ꝟtutē. sꝫ potētia dic̄. Si ꝓpter modū agēdi. Con/
tra. modꝰ agendi ꝑ modū nature nobilior est. ḡ natura
magꝭ est causa. Probatio. illud agēs est virtuosiꝰ qđ ē
sufficietiꝰ. ⁊ nobiliorē effectū ꝓducit sꝫ natura sufficiē/
tior est in agēdo. ⁊ paucioribꝫ indiget. ⁊ nobiliorē effe/
ctum ꝓducit q̄ꝫ ars siue agēs volūtariū. ḡ ⁊c. Itē ꝙ
nō q̄ꝫtū ad modū videt̄. q2 agens qđ dat ꝓducto ꝓprie
tates naturales ꝯsimiles agit ꝑ modū nature. sed deꝰ
effectibꝫ suis dat vnitatē. veritatē. ⁊ bonitatē. nec pōt
facere sine his. ⁊ iste sunt ꝓprietates naturales diuine
sube. ḡ deꝰ agit ꝑ modū nature nō volūtatis Itē om
ne agēs volūtarie. est agēs ꝑconcipiēdo. sꝫ deꝰ nō agit
ꝑconcipiēdo. sic dicit Diony. de di. no. q2 sicut sol non
ꝑconcipiēdo illumiat. sic deꝰ nō ꝑconcipiendo creat. ḡ
23 ⁊c. Rn̄o. ad ꝑdictorum intelligētiā est notandū. ꝙ q̄ꝫuis
diuina essentia sit vnū q̄d simplicissimū. tn̄ est pelagꝰ
sube infinitū. ⁊ iō oīa que in nob reꝑiunt̄ ꝑ diuersitatē
omia inq̄ꝫ in deo nobiliꝰ ꝑ omnimodā reꝑiunt̄ idēpti/
tatē. nihilominꝰ tn̄ sm̄ omnimodā ꝑfectionē ⁊ ꝟitateꝫ
vn̄ sicut in nob sapia ⁊ potētia ⁊ volūtas ꝟe est ens et
causa rerum q̄ a nob sunt. sic ⁊ in deo sunt. sꝫ tn̄ vnū sunt.
q2 intellectꝰ nr̄ nō potest infinitatē illiꝰ sube cōphende
re. nec ꝑ vnū verbū exꝑmere. iō multis modis intelligi
mus deū. ⁊ diuersis noībꝫ exꝑmimꝰ. ⁊ sm̄ ꝙ ꝑ illos mo
dos intelligimꝰ plura enūciabilia. ita ꝙ deo aliq̄d attri
buimꝰ sm̄ vnū modū qđ nō sm̄ aliū. ⁊ ꝟe quidē. q2 oīa
in deo habēt verā existentiā. ⁊ iō cum alio mō intelliga
mus deū cū dicimꝰ deū bonū. alio cū dicimꝰ deū eternū
ꝯcedimꝰ se diffundere. q2 bonꝰ est nō q2 eternꝰ. hec em̄
est ꝓprietas bonitatꝭ. nō duratiōis. hinc est ꝙ cū intel/
ligimꝰ vere volūtatē esse in deo. ⁊ ꝓprietas volūtatꝭ sit
ꝓducere ea que exeūt ꝑ modū libertatis. ꝙ dicimꝰ deū
inq̄ꝫtū volūtas est esse cām rerum. Rō aūt quare volūta
ti attribuit̄ causalitas hec est. q2 rō causandi est boni
tas. ⁊ in rōne effectiui. ⁊ in rōne finis. nā bonū dicit̄
diffusiuū. ⁊ bonū est ꝓpter qđ oīa. effectiuū autē nō fit
efficiens in effectu nisi ꝓpter finē. illud ḡ qđ dicit ꝯiun
ctionē pͥncipij effectiui cū fine. est rō creandi in effectu.
sꝫ volūtas est actꝰ sm̄ quē bonū reflectit̄ supra bonū si/
ue bonitatē. ḡ volūtas vnit effectiuū cū fine. ⁊ hinc est
ꝙ volūtas est rō causare faciēs in effectu. ⁊ iō attribui
mus deo rationē causalitatis sub rōne volūtatis. non
sic sub alijs rationibꝫ. Et h̄ colligit̄ ex ꝟbis Dionysij i
iiij. de diui. no. vbi dicit ꝙ bonitatē vt pͥncipiū. ⁊ vt cō
tinentiā. ⁊ vt finē. oīa appetūt. Vt pͥncipiū a quo sunt.
vt ꝯtinentiā ꝑ quā saluant̄. vt finē in quē tendūt. Vn̄
diuinus amor est q̄dā actꝰ eternꝰ. ex optimo. ꝑ optimū
⁊ in optimū. ex q̄ colligit̄ ꝙ dicit ꝯiunctionem pͥncipij
cū fine. ⁊ iō causam actu q̄n vult facere. ita ꝙ actuali/
tas in causando referat̄ ad volūtatē nō ꝓ instanti in q̄
habet volūtatē. sꝫ in q̄ facere vult. sic ego volo cras au
dire missam. ⁊ volūtas faciet me cras esse ī actu respe/
ctu voliti. sic suo mō est in deo. Ad illud qđ querit̄. 24
vtrum ꝯueniat volūtati rō causalitatꝭ ꝓpter cōnotatum
vel ꝓpt̄ rē significatā. Dico ꝙ nec ꝓpt̄ rē significatā tm̄
nec ꝓpter cōnotatū. sꝫ propt̄ rē sic significatā. q2 signi/
ficat̄ diuina essentia vt volūtas. cui mō significādi re
spōdet veritas. Vn̄ sicut q̄n nos dicimꝰ ꝙ lapis assi/
milat̄ deo inq̄ꝫtū ens. aīal inq̄ꝫtū viuēs. ⁊ hō inq̄ꝫtū in/
telligēs. reuera. essentia. intelligētia ⁊ vita idē sunt in
deo. cū idē ipm alio mō dat̄ intelligi. nō ꝓpter cōnotati
onē. sꝫ ꝓpter eiusdē sube infinitatē in q̄ omnes nobiles
ꝓprietates sunt vnū. nō tn̄ pn̄t significari nisi ꝑ diuer/
sa. Ad illud qđ obijcit̄ vtrum sit causa ꝑ ꝓprietatē. aut 25
ꝑ appropriationē. dico ꝙ simplr̄ loquēdo ꝓprijssime est
causa. Cōparando ꝟo voluntatē ad sciam ⁊ potētiam
dr̄ causa ꝑ appropriationē. ⁊ h̄ q2 ipa voluntas signifi
cat deū vt cām actualē. Vn̄ in voluntate pͥmo inuenit̄
rō actualitatis. Potētia em̄ ⁊ scia ⁊ si haberēt rationē
cause habitualis. nō tn̄ actualis nisi ꝑ voluntatē. Vn̄
volūtas facit de scia dispositionē. siue facit scientē esse
disponentē. ⁊ potentiā exequentē. iō em̄ disposuit q̄a
vult. ⁊ sic patet illud. Ad illud qđ q̄rit̄ q̄re volūtas 26
dr̄ causa. vtrum propt̄ virtutē agēdi. an ꝓpter modū agē/
di. dico ꝙ ꝓpter vtrūq̄ꝫ. Deo em̄ velle est posse. pͥncipa
lius tn̄ ratiōe modi agēdi. ꝓductio em̄ diuersi ī forma
⁊ natura ex sola liberalitate agētis spectat ad agentē ꝑ
voluntatē. Qđ obijcit̄ ꝙ modꝰ agētis naturalis est 27
nobilior. verum est vbi volūtas nō est omīpotēs. sꝫ si ars
posset facere oīe qđ vellet. non minꝰ nobiliꝰ ageret q̄ꝫ
natura. Pōt tn̄ dici ꝙ modꝰ ꝓducēdi naturalr̄ cōpetit
ꝑsone respectu ꝑsone. non aūt essentie diuine respectu
creaturarum. q2 nō pn̄t ꝯuenire in forma. Ad illud qđ 28
obijcit̄ ꝙ deꝰ ꝓducit simile sm̄ ꝓprietates. dōm ꝙ natu/
ra ꝓducit simile in proprietatibꝫ specialibꝫ si est agens
ꝑticulare. vel si est agēs vniuersale. ꝓducit necessario 29
nō ex sua liberalitate. deꝰ aūt neutro mō. Ad illđ qđ
obijcit̄. ꝙ deꝰ nō est agēs ꝑcōcipiēs. dōm ꝙ h̄ verum est de
ꝑconceptiōe q̄ ꝑcedit voluntatē. sꝫ nō est verum de ꝑcōce/
ptione respectu opis. Primo mō loquit̄ Diony. ipse
ꝟo opponit secundo modo.

Questio II d

Vtrum volūtas diuina sit cā pͥma ⁊ imediata. Et ꝙ sic. vi
det̄ ꝑ Augꝰ. in. iij. de tri. Volūtas dei ē pͥma ⁊ sūma cau
sa oīm specierum ⁊ motionū. Itē oīs cā cuiꝰ actꝰ ē pͥmus ⁊
propriꝰ ē rei ꝓductio. est cā pͥma ⁊ imediata. sꝫ volūtas

diuina est hmōi. ḡ ⁊c. Probatio medie sup illō ps. Ju
stus dn̄s in oib⁹ vijs suis. glo. Deo h̄ est velle qō face
re. q2 ex ei⁹ voluntate res hn̄t esse. ¶ Itē rōne videt̄. q2
ois cā est p̄ma ⁊ imediata. q2 nō est altera p̄oz. ſʒ diuia
volūtas est cā q̄ nō est altera p̄oz. cū sit idē qō de⁹. ḡ vo
lūtas est cā p̄ma ⁊ imediata. ¶ Itē ois cā est p̄ma ⁊ im
mediata q̄ est i totū effectū ꝑ actionē suā. ſʒ oē qō fit ē
a deo. ⁊ nihil p̄t opari sine ip̄o. cū nō possit i esse saluari
⁊ de⁹ toti coopat̄ ⁊ i totū. ḡ ⁊c. ¶ Itē ois q̄ se cognoscit
certissime ⁊ nobilissime se cognoscit ꝑ cām ꝓximā ⁊ im
mediatā. ſʒ cognoscēs deum ⁊ vidēs cognoscit i eo res
certissime ⁊ nobilissime tāq̄ȝ i causis p̄oib⁹. vt dic̄ Au
gustin⁹. ḡ in deo est cā ꝓxima ⁊ imediata. ſʒ nō nisi vo
luntas. ḡ ⁊c. ¶ Itē qō deo attribuit̄ debet attribui ei in
fine toti⁹ nobilitatis. si ḡ rō causalitatis ꝯuenit ei. no
bilissima causalitas dʒ ei attribui. ſʒ hec est rō cause p̄
me ⁊ imediate. ḡ ⁊c. ¶ Cōtra. Uni⁹ est vna cā immedia
ta. ḡ si de⁹ est cā oim imediata. nihil hʒ aliā cām q̄ȝ deū.
⁊ si h̄. cessat ois opatio. ⁊ ita potētia cessat. cessat ⁊ bo
nitas. ⁊ cetera sunt ociosa. ¶ Itē si diuina volūtas est
oim causa ꝓxima ⁊ imediata. ſʒ posita cā ꝓxima ⁊ ime
diata ponit̄ effect⁹. ḡ cū diuina volūtas fuit ab et̄no.
cetera sunt eterna. ¶ Itē oē qō hʒ cām ꝓximā ⁊ ime
diatā ⁊ necessariā est demōstrabile. ſʒ si diuia volūtas
est oim causa p̄ma ⁊ imediata. oia sunt demōstrabilia.
¶ Itē cognita causa ꝓxima ⁊ imediata nō est vltra q̄
rere. ḡ scito ꝙ de⁹ velit aliq̄d. stulte laborat q̄ q̄rit cām
aliā. ſʒ de omi bono sic scim⁹ deū cām esse. ḡ nō est vlte
rioꝝ querēda. pereūt ḡ ⁊ vane sunt scie doctrinales. im
30 mo oēs scie. ¶ R̄o. ad h⁹ intelligētiā est notanduȝ. ꝙ
cū in creaturis sit repire cām vniuersalē ⁊ ꝑticularem.
causa vniuersalis vno mō pl⁹ influit in effectū q̄ȝ par
ticularis. alio mō min⁹. Quātū em̄ ad intimitatē. cau
sa vniuersalis (q2 agēs p̄oz est) magis influit. ſʒ q̄ȝtum
ad actualitatē ⁊ q̄ȝtū ad ea q̄ sunt ꝓꝑia rei min⁹ influit
Et rō h⁹ est. q2 causa vniuersalis creata nō hʒ omnimo
dā actualitatē nec ꝑfectā potētiā. ⁊ iō nō p̄t ꝑuenire ad
formā specialē nisi ꝑ accidēs. vt ꝑ formā agētis ꝑticu
laris q̄ nō est ab ip̄a. diuina aūt volūtas est cā p̄ma ⁊
vniuersalissima ⁊ actualissima. iō p̄t in totū effectū et i
totā rei subām etiā sine āminiculo alteri⁹ cause. nec ali
qua causa p̄t aliq̄d vel modicū sine ip̄a. ⁊ iō necesse ē ꝙ
ip̄a sit causa imediata in oi actiōe ⁊ re. ⁊ ꝯcedende sunt
rōnes ad h̄. ¶ Ad obiecta i ꝯtrariū intelligendū ꝙ cū
31 deus sit oim causa imediata. q̄rundā tn̄ est tota causa.
sicut eoꝝ q̄ creant̄. Quorundā aūt est cā cū alia cā ꝑti
culari. vt eoꝝ q̄ sunt a natura ꝑticulari. ⁊ hec q̄dē cau
sa ꝯcurrit nō ꝓpter indigētiā diuine volūtatis. sed ꝓp̄t
summā liberalitatē. q̄ nō tm̄ dedit reb⁹ esse. ſʒ ⁊ opatiōȝ
⁊ diffusionē. ꝓpter ordinē ⁊ ꝯnexionē vniuersi ad inui
cem. Nec vna cā derogat alteri. ſʒ tot⁹ effect⁹ est a cau
sa creata. ⁊ tot⁹ a volūtate infinita increata. Et sic p̄ȝ
rn̄sio ad p̄mū obiectū. obijcit em̄ de causa immediata re
spectu alteri⁹ cause create. q2 due cause create nō sunt
32 imediate in eodē genere cause. ¶ Ad illō qō obijcit̄. ꝙ
posita cā immediata ⁊c. dōm ꝙ cām poni est dupliciť
vel in esse. vel in opari. Et posita causa i esse. nō ponit̄
in actu nisi ponat̄ in opando. ⁊ sic nō fuit ab eterno ꝓ
ducere ſʒ in t̄pe in q̄ disposuit ⁊ voluit ab eterno ꝓdu
33 cere rē. ¶ Ad illud qō obijcit̄ ꝙ oia sunt demōstrabilia
dōm ꝙ veꝝ est si cā illa sit ꝓꝑia ⁊ determiata ad tales
34 effect⁹. ¶ Ad illud qō obijcit̄ ꝙ nō debet q̄ri alia causa
dōm ꝙ si plene cognosceret̄ dei volūtas ⁊ dispositio i
se. null⁹ desideraret scire aliquam cām. ita em̄ plene co
gnosceret i causis p̄mordialib⁹. attn̄ q2 diuia volūtas
nō cognoscit̄. nec ip̄a excludit in agēdo opatiōeȝ cause
create. nec excludit etiā in cognoscēdo cognitionē rati
onis hūane. iō bonū est ⁊ ꝓutile exerceri in ꝯsideratiōe
causaꝝ creataꝝ. vt aliq̄ mō semiplene veniam⁹ i cogni
tionē illi⁹ cause supmeq̄ est finis ois cognitiōis.

Onsequēter q̄ȝtū ad tertiū articulū querit̄ de vo
luntate diuia q̄ȝtū ad rationē significādi. et circa
hoc duo p̄ncipalit̄ querunt̄. Primo de cōuenietia illi⁹
diuisionis diuine volūtatis in volūtateȝ bn̄placiti et
voluntatē signi. Secūdo querit̄ de numero ⁊ sufficien
tia signoꝝ diuine voluntatis.

¶ Questio I

Ex p̄ma diuisio nō sit ꝯueniēs. videt̄. Quia sic̄ volun
tas est respectu reꝝ. ita ⁊ potētia ⁊ scia. ſʒ scia non di
stinguit̄ ꝑ sciam veritatis ⁊ sciam signi. sil̄r nec poten
tia. ḡ nec volūtas. Si tu dicas ꝙ illa non habēt signa
Cōtra. sicut creature sunt signa volūtatis. ita etiā inu
unt ex suo ordine sciam. ⁊ ex sua magnitudiue mōstrāt
potentiā. ḡ si signū ducit i aliud. patet. ¶ Itē si cōtin
git diuinā volūtatē signari. aut ꝑ signa naturalia. aut
ꝑ signa volūtaria. Nō ꝑ naturalia. q2 p̄ceptio ⁊ ꝓhibi
tio nō sunt a natura. ſʒ a volūtate. Nō ꝑ volūtaria. q2
signū volūtariū est qō significat ex institutiōe. sed p̄ce
ptio ⁊ ꝓhibitio nō signāt ex institutiōe voluntatē. sed
ip̄m qō p̄cipit̄. ḡ ⁊c. ¶ Itē res significata nō cōicat no
men suū signo Un̄ q̄ȝuis circul⁹ sit signū vini. nō tn̄ est
vinū. ḡ q̄ȝuis p̄ceptio ⁊ ꝓhibitio ⁊c. sint signa diuine
volūtatis. nō tn̄ debēt dici volūtates. ḡ non dʒ diuidi
volūtas in volūtatē signi ⁊ volūtatē bn̄placiti. ¶ Itē
p̄ceptio ⁊ ꝓhibitio ⁊ hmōi. aut sunt signa rōne actus.
aut rōne obiecti siue ꝯnotati. Si rōne act⁹. ſʒ idem est
act⁹ qō diuia volūtas ⁊ de⁹. q2 cū dico. de⁹ p̄cipit. d2 de
deo. ⁊ ita p̄dicat diuinā essentiā. ḡ ſm h̄ idē esset signuȝ
suijpsi⁹. Aut rōne effect⁹. ⁊ tunc cū p̄ceptio ⁊ ꝓhibitio
nullū ꝯnotēt effectū nec ꝯsiliū. nullū oino erit signum
⁊ ita nullo mō vident̄ signa. ¶ Sed ꝯ. scriptura dicit
plures esse volūtates dei. ſʒ ꝯstat vnā esse volūtatē bn̄
placiti. ḡ si plures sunt. oportet ꝙ stet ꝑ alia volūtate
q̄ȝ bn̄placiti. ſʒ nulla volūtas dei est nisi bn̄placiti. vel
signū illi⁹. ḡ ⁊c. ¶ Itē ꝯtingit cognoscere volūtatē dei
ſʒ nō possum⁹ cognoscere eā ꝑ se. necesse est ḡ ꝙ cogno
scam⁹ ꝑ signa. ſʒ sic noiam⁹ ſm qō cognoscim⁹. ḡ n̄ tm̄
debem⁹ dicere volūtatē bn̄placiti esse voluntatē. ſʒ eti
am signū ei⁹. ¶ Itē p̄ceptio alicui⁹ recte d2 volūtas il
lius. ḡ ⁊ p̄ceptio dei. ſʒ nō est volūtas creās. q2 p̄ceptio
est etiā si nihil fiat. ḡ est volūtas vt significās. ¶ R̄o. 35
ad h̄ ꝙ ⁊ rō ⁊ auc̄tas cōpellit nos distinguere volūtatē
dei in volūtatē signi ⁊ volūtatē bn̄placiti. Auc̄tas qui
dem. q2 dic̄ apl's. j. Thes̄. iiij. Hec est volūtas dei san
ctificatio v̄ra. ſʒ illō nō est dictū ꝑ essentiā. ḡ vel ꝑ cau
sam. vel ꝑ significationē. Nō aūt ꝑ cām. ḡ ꝑ significa
tionē. ¶ Itē rō dictat. q2 cōi vsu loquēdi ꝯsueuimus p̄
ceptū nostꝝ volūtatē appellare. ꝓpter h̄ intelligenduȝ
ꝙ sicut nō absurde intellect⁹ d2 vis intellectiua ⁊ ip̄m i
tellectū. ita volūtas d2 ip̄a vis volēdi ⁊ ipsum volituȝ
Et q2 volūtas dei inotescit nobis ꝑ volitū tāq̄ȝ ꝑ visibi
le. ⁊ signū est qō facit i aliud venire dū offert se sensui.
inde est ꝙ volūtatē dei diuidim⁹ in volūtatē bn̄placiti
⁊ in volūtatē signi. ¶ Ad illud qō obijcit̄ de scia ⁊ po 36
tentia. dōm ꝙ ip̄a volūtas se hʒ imediati⁹ ad res. et tn̄
nō sic determiate in futuris indifferētib⁹. iō indiget cer
tis signis. Et p̄terea cū debeam⁹ nos illis conformare
oporteret nos ip̄as cognoscere. ſʒ diuina scia est respe
ctu oim. sil̄r ⁊ potētia. ⁊ iō neutri oportet nos ꝯforma
re. iō nō sic d2 scia signi vel potentia sicut voluntas d2.

37 ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄· vtrum sint signa naturalia vel vo/
luntaria· dicendum q̄ signū est ens· ⁊ est signū· potest ergo dici na/
turale inquantū ens· vel inquantū signū· Signa ergo volūtatis
inquantū entia· volūtaria sunt quia a volūtate· sed naturalia
sunt inquantū signa· quia naturalit̄ significāt· sicut effectus
38 naturalit̄ significāt causam· Ex hoc patet sequēs· quia res nō
cōicant signo dato· cōicant tamen signo naturali· vt patet
nā vrina dicitur sana· quia est signū sanitatis· est enim signum qd̄
causat̄ naturalit̄· Hoc tamen nō est generalit̄ verum· nec secundum
sermonis proprietatē· sed secundum tropū loquēdi· sicut tāgit magister
in littera· ⁊ rōne trāsferēdi est similitudo cōpata inter signum
39 qd̄ naturalit̄ signat ⁊ significatū· ¶ Ad illud qd̄ obij/
cit̄ rōne cuius sunt signa· dicendum q̄ rōne actus creati per cōpa
rationē ad obiectū· obiectū enim innotescere facit volūta
tem vt est sub actu preceptiōis ⁊ prohibitiōis· ⁊ huiusmōi· Unde
hoc qd̄ precipit̄ signū est volūtatis inquantū precipit̄·

¶ Questio II

De numero ⁊ sufficiētia signorum diuine volūtatis· ⁊ po/
nit magister quinque signa que ptinent̄ in hoc versu· Precipit ⁊ prohi
bet· permittit· consulit· implet· Et videt̄ q̄ debeat ponere
pauciora· quoniam signū ⁊ signatum dicunt̄ correlatiue· et si
vnū oppositorum dicitur multiplicit̄· ⁊ reliquū· ⁊ si vnū nō dicitur
multiplicit̄· nec reliquū· per artē topicorum· sed volūtas dei
est vna· ⁊ vno mō se hn̄s· ergo vnū solū debet hr̄e signū· ¶ Itē
aut signa hec distinguunt̄ rōne modi significandi· aut
rōne rei significate· Si rōne rei significate· ergo tot debēt
esse signa quot res· quia oīs res signū est diuine volūtatis tan
quam cause· Si rōe modi significādi· sed eodē mō signāt di
uinā voluntatē preceptio ⁊ prohibitio· ergo sunt vnū signū·
¶ Itē volūtas dei sicut· infra· patebit nō est respectu mali
ergo nullū signū eius debet accipi per cōparationē ad malū· cum
ergo permissio ⁊ prohibitio sint respectu mali· nō sunt signa vo/
luntatis diuine· ¶ Cōtra· q̄ sint plura· videt̄· quia cuili/
bet bono rn̄det malū ex opposito· imo vni bono plura
mala· ergo tot vel plura signa debēt accipi a parte mali sicut ex
parte boni· cū igit̄ ex parte boni sint tria· patet ⁊c· ¶ Itē sicut im
pletiōi rn̄det permissio· ita ⁊ cohibitio· imo multo fortius
⁊ magis ex opposito· ergo videt̄ q̄ plura sint signa· ¶ Itē
sicut preceptiōi opponit̄ prohibitio· ita consilio dissuasio·
ergo videt̄ q̄ sint plura· ¶ Responsio· dicendum q̄ numerus signorum vno
40 mō consueuit accipi sic· Volūtas ei diuina proprie loquēdo
est presentiū ⁊ futurorum· preteritorum autem alio mō nō est quam presenti
um· Secundum hoc notādū· q̄ si est respectu presentis· aut illud est
bonū· ⁊ sic ipletio· aut malū· ⁊ sic permissio· Si respectu
futuri hoc est triplicit̄· Aut est malū· ⁊ sic prohibitio·
Aut bonū necessariū· ⁊ sic preceptio· Aut bonū superero/
gatiōis· ⁊ sic consiliū· bonū autem supererogatiōis nō habet ma/
lum oppositū· ideo nec cōsiliū habet signū oppositū· ¶ Alio
mō potest distigui sic· volūtas diuina sicut infra· patebit aut
vult simpliciter· aut vult conditionalit̄ siue quantum in se· ⁊ vtro
que mō contingit eā signari· Volūtas ergo absoluta potest ad ali
quid cōparari· aut per modum cōplacētie· aut per modū displi
centie· Si per modum displicētie· illud nullo mō fit· ⁊ ita
hāc nō contingit significari nec sciri aliquo signo exteriori·
Si per modū cōplacētie· aut quia placet illud qd̄ fit· ⁊ sic i
pletio· ¶ Aut quia placet aliud ex illo· ⁊ sic permissio· et sic
habemus duo signa· Pōt iterum significari diuina volūtas
vt antecedēs siue conditionalis· ⁊ hoc dupliciter· Aut per mo/
dū cōplacētie· ita q̄ oppositū displicet· ⁊ sic preceptio·
Aut per modū displicētie· ⁊ sic prohibitio· Aut per modum
cōplacētie· ita tamen q̄ oppositū nō displicet· ⁊ sic consilium·
Per modū vero displicētie ita q̄ oppositū nō placet· nō
est possibile reperiri· ⁊ secundum hoc patet numerus ⁊ sufficiētia et
solutio obiectorum· ¶ Ex enim obijcit̄ q̄ volūtas bn̄placiti
nō est multiplex· dicendum q̄ hoc verum est quantū ad substantiam· tamen quantum 41
ad cōnotata multiplex est vt visum est· volūtas enim abso/
luta cōnotat naturalē ordinationē rei ad euentū· sicut
oīum ad salutē· ¶ Ad illud qd̄ querit̄ vtrum distinguant̄ ra 42
tione modi significādi ⁊c· dicendum q̄ rōne modi significā
di· Est enim aliquis modus significādi voluntatē ⁊ detestā
tem qd̄ facit prohibitio· alius modus vt approbantem quod
facit preceptio· ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ q̄ volūtas nō est 43
respectu mali· dicendum q̄ per modū approbātis nō est respe
ctu mali· sed ex malo eliciti· per modū vero detestātis est respe
ctu mali in se· ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ q̄ cuilibet bono re/
spōdet malū ex opposito· dicendum q̄ verum est· sed tamen bono sup 44
erogatiōis pōt opponi malū ⁊ nō malū· inquantū supero/
gationis opponit̄ minus bonū· inquantū autem bonū oppon
tur malū· sed nō aliud· ⁊ illud quidē opponit̄ bono prece
pti· ⁊ ideo nō cadit sub prohibitione· ¶ Ad illud qd̄ obijci 45
tur de prohibitione· dicendum q̄ illa impedit effectū· ⁊ propter
hoc priuat rationē signandi· vt visum est· ¶ Ad illud 46
quod obijcit̄ q̄ consilio opponit̄ dissuasio· dicendum q̄ sicut opi
nio est vna contrariorum· quia est acceptio vnius partis cū for
midine alterius· sic cōsiliū· quia nō accipit alterā par/
tem determinate· quia cōprehēdit suasionē ⁊ dissuasio/
nem· Nam qui suadet cōsulit ⁊ qui dissuadet similiter
aliquid cōsulit·

¶ Distinctio· xlvj· de impletione voluntatis dei
qualiter impleatur·

Hic oritur questio· dictū est enim in superioribus· Hec est se/
cūda pars huius totalis tractatus de volūtate· in qua
magister agit de diuine volūtatis ipletiōe· Et habet hec
pars duas partes· In prima supposito ex precedētibus q̄ volun
tas bn̄placiti semper impleat̄· Hic remouet dubitatiōes que
ex hac suppositiōe oriunt̄· In secunda explicat veritatē· infra·
dis· prima· Volūtas quippe dei semper efficax est· Prima pars habet
duas partes· In prima magister mouet dubitationē per cōpara
tionē ad bona· In secunda per cōparationē ad mala· ibi· Ideo
que cū constet oīa bona que fiūt· ¶ Prima pars habet duas partes·
In prima magister obijcit· In secunda soluit· ibi· Si audiamus
solutionē· ¶ Similiter secunda pars in qua magister inquirit vtrum volun/
tas dei impleat̄ respectu malorum· habet duas partes· In pri
ma magister opponit ad partē falsam· In secunda opponit ad partē
verā· ibi· Si quis ergo diligēter attendat ⁊c· Prima pars habet
duas· In prima adducit rōes ad defensionē false opinio
nis· In secunda parte ponit solutōes quas assignāt illi qui sunt
cōtrarie positiōis· ⁊ hoc ibi· Illi vero qui dicūt dei volūtate
mala nō fieri· Et vtraque partiū duas habet· nā in opponēdo
duas iducit obiectiōes· quarum vna rōni innitit̄· alia aucto
ritati· Et secundum hoc pars in qua soluit diuidit̄· quia ponūt̄ ibi due rōnes
iuxta duas obiectiōes· Similiter illa pars in qua conat̄ magister ad
verā partē astruēdā habet duas· In prima inducit rōnes veras
In secunda dissoluit quandā rōnē sophisticā· ⁊ hoc ibi· Iā suf
ficienter ostensum est ⁊c· Prima pars habet tres partes secundum tres
rōnes quas inducit· Prima sumpta est ab hoc· quia idē est deo
fieri actore ⁊ deo volēte· ⁊ ponit̄ ibi· Si quis igit̄ diligēter
⁊c· Secunda sumpta est ab hoc q̄ eadē est causa qua malū fit· et
homo fit deterior· ⁊ ponit̄ ibi· deinde idē Augustinus· querens
⁊c· Tertia sumpta est ab hoc q̄ malū facit tēdere ad nō esse
⁊ ponit̄ ibi· Itē etiā alit̄ ostendit̄ q̄ deo actore ⁊c· Simi/
liter secunda pars in qua dissoluit rōnē sophisticā· tres habet·
In prima ponit illā ibi· Iam sufficienter ostensum est
⁊c· In secunda dissoluit· ibi· Quibus facile est nobis re
spondere· In tertia redit ad veritatis assertionē dicēs
hanc partē esse verā q̄ deus nō vult mala fieri· ibi· Hec
igitur ⁊ alia huiusmōi ⁊c·

¶ Obijcit ad ptẽ falsam ꝙ volũtas dei cassari ꝑt
ꝗtum ad effectus bonos· a

DI·XL VI

Hic oritᷣ questio.

Hic oritᷣ questio. Dictũ est eñ in supioribus ⁊ autoritati
bus cõmunitũ· ꝙ volũtas dei q̃ ipse est
vocatᷣq̃ beneplacitũ ei⁹ cassari nõ potest· q2 illa
volũtate fecit q̃cũq̃ voluitᷣ in celo ⁊ in terra· cui
teste aplõ nihil resistit· Querit̃ ĝ quõ accipiẽdũ
Ro·ix· sit qd̃ apl̃s de dño ait· Qui vult oñes hoĩes sal=
·j· Thi·ij uos fieri· Cũ eñ nõ oñes salui fiãt· ꝫ quidã dã=
Obijcit nentᷣ· videtᷣ vtiq̃ nõ fieri qd̃ de⁹ vult fieri· huma
na scʒ volũtate impediẽte volũtatẽ dei· Dñs ꝗ̃
mat·xxiij· in euãgelio impiã ciuitatẽ cõpellãs· Quotiẽs in
q̃t volui ꝯgregare filios tuos sicͭ gallina ꝯgregat
pullos suos sub alis ⁊ noluisti· Ita hec dicuntur
tanq̃ dei volũtas supata sit hoĩm volũtate· ⁊ in=
firmissimis nolẽdo impedientib⁹· nõ potuerit fa
ps·xxxiij cere potẽtissim⁹ qd̃ volebat· Ubi est ĝ illa oñipo
tẽtia q̃ in celo ⁊ in terra ꝫm ꝓpham· oĩa quecũq̃
voluit fecit· ⁊ quõ volũtati ei⁹ ꝫm aplm̃ nihil resi
stit· si colligere filios hierl̃m voluit ⁊ ñ fecit· Hec
eñ p̃dictis plurimũ obuiare videntᷣ·

¶ Obiectionẽ p̃dictã soluit expones quõ intel=
ligendũ sit illud· volui ꝯgregare ⁊ noluisti· b
Soluit· Sʒ audiam⁹ solutionẽ· ac p̃mũ quõ accipienduʒ
sit illud qd̃ dñs ait· videam⁹· Nõ eñ ex eo sensu
illud dictũ est vt ait Aug⁹· in ench· p̃dictã q̃stio=
nem soluẽs· q̃si dñs voluerit ꝯgregare filios hie
rusalẽ ⁊ non sit factũ qd̃ voluit· q2 ipa noluerit· ꝫ
poti⁹ ipa quidẽ filios suos ab ipso colligi noluit·
qua tñ nolẽte filios ei⁹ collegit ipe oẽs quos vo=
luit· q2 in celo ⁊ in terra nõ quedã voluit ⁊ fecit·
quedã ṽo voluit ⁊ nõ fecit· ꝫ oĩa quecũq̃ voluit
fecit· vt sit sensus· Quotiẽs volui cõgregare fili
os tuos ⁊ noluisti· i· q̃tq̃t ꝯgregaui mea volũtate
semp efficaci· te nolẽte feci· Ecce in euidẽti posi=
tum est ꝙ illa dñi ṽba supioribus nõ repugnant·
Quõ itelligendũ sit illud Qui vult omẽs homĩes saluos fieri. Nũc videre restat quõ etiã p̃missa ṽba apl̃i p̃di=
ctis nõ ꝯtradicãt· q̃ de deo loquẽs ait· vult oñes
hoĩes saluos fieri· Quoꝝ occasiõe verboꝝ mlt̃i
a veritate deuiauerũt dicẽtes deũ multa velle fi
eri q̃ nõ fiũt· Sʒ nõ est intelligendũ ea ratiõe il=
lud esse dictũ q̃si de⁹ vellet aliquos saluari ⁊ non
saluentᷣ· Quis eñ tã impie desipiat vt dicat deũ
malas hoĩm volũtates q̃s voluerit· ⁊ q̃n volue=
rit· ⁊ vbi voluerit· i bonũ nõ posse ꝯuertere? Nõ
est vtiq̃ veꝝ qd̃ in ps̃· dr̃· Quecũq̃ voluit fecit·
si aliq̃ voluit ⁊ nõ fecit· ⁊ qd̃ est indign⁹ iõ nõ fec·
q̃ñ ne fieret qd̃ volebat oĩpotẽs· volũtas hoĩs i
pediuit· Iõq̃ cũ audim⁹ ⁊ in sacris lr̃is legim⁹ ꝙ
velit oñes hoĩes saluos fieri· nõ tñ iõ debemus
oĩpotẽtissime dei volũtati aliq̃d derogare· ꝫ ita i
telligere qd̃ scriptũ est· Uult oñs hoĩes saluos
fieri· tanq̃ diceretᷣ nullũ hoĩem fieri saluũ nisi quẽ
saluum fieri ipe voluerit· nõ ꝙ null⁹ sit hoĩm nisi
quẽ saluũ fieri velit· ꝫ ꝙ null⁹ fiat salu⁹· nisi queʒ
velit saluari· ⁊ iõ rogãdus est vt velit· q2 necesse
est fieri si voluerit· Nõ est eñ credẽd⁹ oĩpotens
aliq̃d voluisse fieri qd̃ factũ nõ sit· Sic etiã intel= Quõ intelligitᷣ. illud Joh·i· Illumiat omnem hominem venientem ⁊c.
ligitᷣ illud· Illuminat oẽm hoĩem venientẽ i hũc
mundũ· nõ q2 null⁹ hoĩm est q̃ nõ illuminetᷣ· ꝫ q2
nisi ab ipo null⁹ illumiatᷣ· Põt ⁊ alio mõ illud in=
telligi dũ tñ credere nõ cogamur oĩpotẽtẽ aliq̃d
fieri voluisse· factumq̃ non esse· q̃ sine vllis am=
biguitatib⁹ sicͭ in celo ⁊ in terra (sicͭ veritas can=
tat) oĩa q̃cũq̃ voluit fecit· ꝑfecto facere non vo
luit q̃cũq̃ nõ fecit· Ex his apte oñditᷣ ꝙ deus ea
volũtate q̃ ipe est nõ vult aliq̃d fieri qd̃ non fiat·
neq̃ nõ fieri qd̃ fiat·

¶ Obijcit ad ptẽ falsam ꝙ volũtas dei fiat ꝗtũ
ad effectus malos· c
Ideoq̃ cũ cõstet oĩa bona q̃ fiũt eius fieri volũ=
tate· que fieri nollet nullaten⁹ fierẽt· recte queri
solet· Utrũ ⁊ mala oĩa q̃ fiunt· i· peccata· dei fiãt
volũtate· an nolẽte eo fiãt? Sup h̃ diuersi varia
sentiẽtes sibi ꝯtradicere inueniuntᷣ· Alij ei dicũt
ꝙ de⁹ vult mala esse vel fieri· nõ tamẽ vult mala
Alij ṽo ꝙ nec vult mala esse nec fieri· in h̃ tñ ꝯue
niunt ⁊ hi ⁊ illi ꝙ vtiq̃ fatentᷣ deũ mala nõ velle·
Utriq̃ ṽo rõnib⁹ ⁊ autoritatib⁹ innituntᷣ ad mu
niendã suã assertionẽ·
Qui eñ dicũt deũ mala velle esse vel fieri· suam
his modis muniũt intẽtionẽ· Si eñ inqunt ma=
la nõ esse vel nõ fieri vellet· nullo mõ essent vl̃ fi=
erent· q2 si vult ea nõ esse vel nõ fieri· ⁊ nõ põt id
efficere· scʒ vt nõ sint vel nõ fiãt· volũtati eius et
potẽtie aliq̃d resistit· ⁊ nõ est oĩpotẽs· q2 nõ põt
oñe qd̃ vult· ꝫ impotẽs est sicuti ⁊ nos sum⁹· qui
qd̃ volum⁹ q̃nq̃ nõ valem⁹· ꝫ q2 oĩpotẽs est ⁊ in
nullo ipotẽs· certũ est nõ posse fieri mala vl̃ esse·
nisi eo volẽte· Quõ eñ iuito eo ⁊ nolẽte possʒ ab Ro·ix·
aliq̃ malũ fieri· cũ scriptũ sit· volũtati eius quis
resistet·

¶ Opponit ad ptẽ falsam p ꝓbationẽ que inni=
titur autoritati· e
Supra etiã dixit Aug⁹· q2 necesse est fieri si volu
luerit· ꝫ vult mala fieri· aut nõ fieri· Si vult nõ fi
eri· nõ fiũt· fiũt aũt· vult ĝ fieri· Itẽ bonũ est ma=
la esse vel fieri· Alioq̃n summe bon⁹ non ꝑmitte
ret ea fieri· Uñ Aug⁹· in ench· Quis ea inq̃t q̃
mala sũt inq̃tũ mala sunt nõ sunt bona· tñ vt nõ
solũ bona ꝫ etiã sint ⁊ mala· bonũ est Nã nisi esset
h̃ bonũ vt essent ⁊ mala· nullo mõ esse sinerẽtur
ab oĩpotẽti bono· cui ꝓculdubio q̃ facile est qd̃
vult facẽ· tã facile est qd̃ nõ vult esse non sinere·
Hec nisi credam⁹ piclitatᷣ nr̃a ꝯfessio q̃ nos in pa
trẽ oñipotẽtẽ credere cõfitemur· Ecce hic apte
habes ꝙ bonũ ẽ mala eẽ· oĩs aũt boni de⁹ autor
est· q̃ vult oñe bonũ eẽ qd̃ ẽ· Cũ ĝ bonũ sit mala

1 a ¶ Nisi vsq₃ adeo de⁹ eēt om̄ipotēs ⁊ bon⁹ vt bñ faceret etiā ꝺ malo Ur indebito mō loqui· q̄a malicia est ꝑuatio· ḡ nō est materia boni· ¶ Si dicas ꝙ accipit ratiōe substrati· sc₃ de malo·i· de illo q̄ est malus· facit bonū· ¶ Cōtra· h̄ nihil ē aliud q̄₃ malum destruere· ex h̄ ḡ nō habet ꝙ de⁹ debeat mala sinere· cū ei⁹ sit facta destruere ¶ R°. dicendū· ꝙ de ñ est ibi causale· nec materiale· s₃ occasionale· q̄si dicat· ꝺ malo facit bonū occasione sumpta a malo· ipe autē obijcit· ac si h̄ qꝺ est de teneret causalit siue materialit·

2 b ¶ Qꝺ malū ꝺ₂ bñ ordinatū ⁊ loco suo positū ⁊c̄ Uidet male loq̄ q₂ qꝺ nō est· nō est locari· Si tu dicas ꝙ h₃ locū rōne substrati· Cōtra· loc⁹ debitus ⁊ ꝯueniens nature rōnali· ē glīa· ḡ malū locatur in glīa· R°. dōm ꝙ cū dico ĩfernū siue locu₃ penalē· duo dico· ⁊ ꝑtē vniuersi ⁊ vilitatē· inq̄₃tū loc⁹ est debet nature substrate sed inq̄₃tum vilis est debet deformitati culpe· ⁊ ita malū locu₃ habet ⁊ vilē· sed locū rōe substrati· vilē vero ratione deformitat̄·

Job·j·

3 c ¶ Si qui boꝝ deueniāt ⁊ exorbitant· etiā hoc/ iōm faciat eis ꝑficere in bonum Sib· ergo vide

fieri vel esse· ḡ ⁊ mala vult fieri vel esse· His atq₃ alijs hmōi rōnib⁹ ⁊ autoritatib⁹ vtunt q̄ dicūt deū velle mala esse vl̄ fieri·

¶ Solutio ꝑme obiectiōis initēs ratiōi ꝯtra illos q̄ dicūt dei volūtate nō fieri mala vel non esse· f

Illi vꝺo q̄ dicūt dei volūtate mala nō fieri vl̄ nō esse· inductiōibus ꝑmissis ita rn̄dēt· dicentes deum nec velle mala fieri· nec velle nō fieri· vl̄ nolle fieri· ꝭ tm̄ nō velle fieri· Si ei velleret ea fieri vel eē· faceret vtiq₃ ea fieri vl̄ esse· ⁊ ita eēt autor malorū· Nō est aūt autor maloꝝ· vt sctōꝝ ꝓtestant auctes· nō ḡ ei⁹ volūtate fiūt mala· Itē si nollet mala fieri vl̄ vellet ñ fieri· ⁊ tn̄ fierēt· oīpotēs ñ esset· cu₃ ei⁹ volūtas hūane voluntatꝭ effectu īpediret· Iōq₃ nō ꝯcedūt deū mala velle fieri· ne maloꝝ autor ītelligat· nec ꝯcedūt eū velle mala ñ fieri· vl̄ nolle fieri· ne impotēs esse videat· ꝭ tm̄ dicūt eum nō velle mala fieri· vt ñ autor ꝭ ꝑmissor maloꝝ mōstret· Uñ et euāgelista vbi oñdit deū autorē esse oīm bonorū dicēs· oīa ꝑ ipm facta sūt· ꝯsequēter malorū autorē eē negat dicēs· Et sine ipo factū est nihil·i· peccatū Nō dixit ꝑ eū factū eē vl̄ eo nolēte ⁊ inuito· ꝭ tm̄ sine eo·i· sine ei⁹ volūtate· q₂ nō ei⁹ volūtate fit pctm̄· nō ḡ deo volēte vl̄ nolēte· ꝭ nō volēte fiūt mala· Q₂ nō subest dei volūtati vt malū fiat vl̄ nō fiat· ꝭ vt fieri sinat· q₂ bonū est sinere mala fieri· ⁊ vtiq₃ volēs sinit ñ volēs mala ꝭ volēs sinere vt ipa fiāt· q₂ nec mala sunt bona· vel ea fieri vl̄ esse bonū est·

¶ Solutio scꝺe obiectiōis innitēs autoritati Aug· q̄ ꝺ₂· Mala fieri bonū est· g

Q₂ vꝺo Aug· ait· Mala fieri bonū est· nec sinerent mala ab oīpotēti bono fieri nisi h̄ esset bonū vt ea essent· ea rōne dictu₃ esse asserūt· q₂ ex malis q̄ fiunt de⁹ bona elicit· nec ipe ꝑtermitteret ea fieri nisi ꝺ eis bñ aliq̄d faceret· Uñ Aug⁹·ī eo·li· encħ apte indicās ꝑdictoꝝ vꝺboꝝ talem eē intelligētiā ait· De⁹ oīpotēs cui rex est sūma ptās· cū sūme bon⁹ sit· nullo mō sineret aliq̄d mali eē in opib⁹ suis nisi a vsq₃ adeo eēt oīpotēs ⁊ bonus vt bñ faceret etiā de malo· Itē ī eodē· Meli⁹ iudicauit deus de mal̄ bona facere q̄₃ mala nulla ꝑmittere· Ex hoc itaq₃ sensu dictū est ac vex bonū ē mala fieri q₂ ex malis q̄ fiūt· bonis (q̄ fm ꝓpositū vocati sūt sancti) accidit bonitas·i· vtilitas· Talib⁹ eñ (vt ait apl̄s) ī bonū cooꝑant̄ oīa etiā mala· q₂ eis ꝓsunt· q̄ alijs faciētib⁹ obsūt· Uñ etiā aliq̄ñ ī scp̄tura legit malū appellari bonū· vt Hiero· sup Mar· Malū inq̄t inde bonū fuit· sc₃ nob· nec ñ bonu₃ est illi vel illi· inde seq̄t ꝙ simpl̄r bonū sit· ꝓprie ei ac simpl̄r bonū est qꝺ ī se ⁊ faciēti bonū ē· Est ei aliq̄d qꝺ 1 in se bonū est ⁊ cui fit· ꝭ nō ē bonū faciēti vt cū subuenit paupi ꝭ nō ꝓpter deū· Et aliq̄d boni ī 2 se ⁊ faciēti· ꝭ ñ ei cui fit· vt cū veritas ꝓpt̄ deū alicui ñ obediēti ꝑdicat· Et aliq̄d ī se ⁊ faciēti et 3 ei cui fit bonū· vt cū vitas ꝑdicat ꝓpt̄ deū credēti· Uñ apl̄s· Bon⁹ odor sum⁹ ꝺo· alijs odor vite· alijs odor mortꝭ Est āt aliꝺ † qꝺ nec ī se bonū ē· ⁊ faciēti nocet ⁊ dānat nisi peniteat vt malū· valet tñ ad aliq̄d· Ut eñ ait Aug⁹·ī encħ· a sūme ⁊ eq̄liter ⁊ imutabilit̄ bona trinitate creata sūt oīa· nec sūme· nec eq̄lit̄ nec mutabilit̄ bona· ꝭ tñ bona etiā singula· sil̄ vꝺo vniuersa valde bona· Q₂ ex oīb⁹ ꝯsistit vniuersitatis admirabil̄ pulcritudo· In q̄ etiā illꝺ b qꝺ malu₃ ꝺ₂· b bñ ordinatū ⁊ loco suo positu₃ eminenti⁹ cōmendat bona· vt magis placeāt· ⁊ laudabiliora sint dū cōparāt malis· Hinc patet ꝙ ex malis que fiunt aliqꝺ

tur ꝙ mala ꝑficiāt siue cooperent· Cōtra· mali ē bonū corrūpe· ḡ nullo mō est ī bonū cooꝑari siue ꝑficere· R°. dōm· ꝙ ꝑficere siue cooꝑari in bonū aliquid alicui pōt triplicit· sc₃ adiuuādo· vt ḡtia cooꝑatur li· ar· vel cōuerso· Uel excitando· vt pauꝑtas ⁊ miseria que excitāt ad amorē dei siue pūgūt ⁊ impellūt sic̄ dic̄ Gregori⁹ Uel etiā obsistendo· sic̄ aq̄ calida fortius cōgelat· quia dū resistit· vigorat actō cōtrarij ⁊ sic malum ꝺ₂ cooꝑari· vel q₂ facit hominem ad bonū magis excitari· vel magis q₂ dum obsistit ⁊ hō preualet vigorat virt⁹ gr̄e ⁊ feruescit d ¶ Aug⁹·ī 4 lib· lxxxiij·q· apte astruit a minori Uidetur falsum dicere· q₂ loc⁹ a minori nō est destructiuus sed positiu⁹· s₃ illud argumentū est destructiuū· sapiens nō pōt facere hoiem deteriorem· ḡ nec de⁹· ḡ nō ē a miori· R°. diccndum· ꝙ reuera locus iste non est a minori ꝓpe loquēdo· s₃ a maiori· quia non dicit ibi

Cōfirmat illū sensum alia autoritate Aug.

Ro· viij·

Ibidem·

Quadriptita boni acceptio.

·ij· Co· ij·

Bonū puenit ex malo

minus vl' minor. sed illud quod minus videtur iesse. magis autez videtur q̄ homo possit facere maluz q̄z deus. sed sapiens homo nō potest. ergo nec deus. ⁊ ita ē a maiori locus. Nihilo minus pōt dici q̄ est a minori. sed reducitur ad rationez affirmatiuam sic. minus videtur q̄ impossibilitas faciendi malum insit homini q̄z deo. sed sapiens manens sapiens est ī minus ad faciendum aliquem deteriorem. ergo multo fortius de⁹

Job. xix.

ij. Co. xij.

e ¶ Culpa q̄ in sapientem hominem cadere. Videt̄ h̄ falsum. quia sicut se habet sapientia ad ignorantiam ita virtus ad culpam. ergo permutatim sicut virt⁹ ad ignorantiam ita sapiā ad culpaz. sz virt⁹ simul stat cuz ignorātia. ergo sapiā siml' stat cū culpa

¶ R̄e. dōm. q̄ sapiā vno modo dic̄ cognitionē veram. Alio mō cognitionē verā ⁊ nobilissimā. q̄ p̄ causas altissimas Tertiō mō dicit cognitiōz verā nobilē ⁊ sapidā Quarto modo sa

prouenit bonum. dū bona magis placent ⁊ laudabiliora existunt. Ipsis etiam facientibus ex malis que faciunt. interduz bona proueniūt si s̄m propositum vocati sunt sancti. Talib⁹ enim vt ait Augustin⁹ in libro d̄ correctione ⁊ grā. vsq̄z adeo deus oīa cooperat̄ in bonuz. c vt si qui hoȝ deuiant ⁊ exorbitant. etiā hoc ipsum eis faciat p̄ficere in bonū. quia humiliores redeunt atq̄z doctiores. vt Petrus. Illa etiā mala que ab iniquis fideles pie perfert. vt ait Augustin⁹ in libro de trinitate ipsis vtiq̄z prosunt. vel ad delēda peccata. vel ad exercendaz probandāq̄z iusticiā. vel ad demonstrandā huius vite miseriam. Ideoq̄z ⁊ Job dei manum et apostol⁹ sathane stimulum sensit. ⁊ vterq̄z bene p̄fecit. q̄z malum bene portauit.

¶ Opponit ad partē verā ostēdens esse bonuz fieri mala triplici ratione. Prima ratio sumpta est ab hoc q̄ idē est fieri deo actore. ⁊ deo volente. h

Si q̄s igit̄ diligēter attēdat q̄ scripta sunt. facile ē ei percipere ex malis bona prouenire. et ex ea ratione dictum esse q̄ bonum est mala fieri vel esse. non quia malum sit bonū. vel quia bonū sit malū fieri. Non est eñ bonum malū fieri ab aliquo. q̄z non est bonum vt aliquis faciat malū. Si eñ hoc esset bonū profecto huius deus autor eēt qui est autor omnis boni. At si huius de⁹ autor est. eo ergo autore homo agit mala. et ita eo autore homo fit deterior. Et si eo autore homo fit d̄terior. tūc eo volente homo fit deterior. Idem est eñ dicere aliquid fieri deo autore. q̄d deo volente. Deo autē autore non fit homo deterior. ergo non deo volente. d vt Augustinus in li. lxxxiij questionū. aperte astruit a minori dicens ita. Nullo sapiente

homine autore: fit homo deterior. Tanta enim est ista e culpa que in sapientē hominez cadere nequit. Est aūt de⁹ oīmi homine sapiente p̄stantior. multo min⁹ ergo deo autore fit homo deterior. multo eñ est prestantior dei volūtas q̄z homis sapiētis. Illo autē autore cū dicitur illo volente dicit̄. ḡ est vitiū voluntatis humane quo est hō deterior. q̄d vitiū si longe abest a dei volūtate (vt ratio docet) a quo sit querendū est. Ecce aperte dicit Aug⁹. deo autore vl' volente hominē non fieri deteriorem. sed vitio voluntatis sue. Non est ḡ deo autore q̄ maluz fit ab aliquo. ⁊ ita deo volente mala non fiunt.

¶ Secūda rō sumpta est ab h̄ q̄ eadē est causa q̄ malum fit. ⁊ hō est deterior. Vel aliter. Q̄ in deo nō est causa vt sit homo deterior. i

Deinde idē Aug⁹. q̄rēs q̄d sit cā vt hō sit deterior. in deo nō esse asserit in eodē li. sic dicens Vt sit hō deterior. aut ī ip̄o est aut in alio. aut ī nihilo. Si in nihilo. nulla cā est. Si in alio. aut in deo. aut in alio q̄libet homie aut in eo q̄ neq̄z de⁹ neq̄z hō sit Sz nō in deo. Bonorū eñ de⁹ tm̄ causa ē. ḡ aut in homine est. aut in eo q̄d neq̄z deus neq̄z hō aut in nihilo. Et ex his aperte ostendit̄ q̄ nō est bonum vt sit hō deterior. q̄z nō est de⁹ ei⁹ rei causa q̄ tm̄ causa bonorum est. Et si nō est bonuz vt homo fiat deterior. nō est ergo bonum vt ab eo fiat malū. nō ḡ vult deus vt ab eo fiat malum.

¶ Tertia ratio sumpta est ab hoc q̄ malū facit tēdere ad nō esse. Ideoq̄z deo autore non fiunt mala. k

Itē alit̄ etiā ōndit̄ q̄ d̄o autore id ē. volēte ñ fiūt mala. q̄z f de⁹ ñ est cā tēdēdi ad nō eē. g Tēdere ei ad nō eē malū ē. ip̄e autē autor mali nō est. Tēdit v̄o ad nō esse q̄ opat̄ malū. nō ergo deo

pietia ñ dic̄. aliā cognitiōz q̄z religionē diuinā siue cultū s̄m q̄ d̄r q̄ pietas ip̄a est sapiā. siue theosebia. ⁊ h̄ ɔsistit vt dic̄ Aug. ī fid̄ spe ⁊ charitate ⁊ h̄ mō claudit ī se v̄tutē. ⁊ ita oppo nit̄ culpe ⁊ sic p̄z responsio.

f ¶ De⁹ ñ ē cā tēdēdi ad ñ eē. Vr falsū dicere. q̄z ī cant̄. Deut̄. d̄r. Ego occidam ⁊ ego viuere faciā p̄cutiā. ⁊ ego sanabo. ḡ videt̄ cū mors sit corruptio tēdēdi ad nō eē. q̄ de⁹ sit h⁹ cā. R̄e. dōm. q̄ ñ eē ñ appellat̄ h̄ p̄priuatōz q̄liscūq̄z eē sz illi⁹ q̄d diffinit Boe. dicēs. Esse ē q̄d ordinē retinet. s̄uatq̄z naturā ⁊ ad illō d̄s ñ d̄duc̄. ip̄e autē obijc̄ d̄ eē natali Vl' p̄t dici q̄ loq̄tur h̄ s̄m nat̄e institutōz. s̄m quā d̄r de⁹ mortē ñ fec̄ Q̄ aūt d̄r q̄ ip̄e occidit h̄ ē p̄ punitiōz iusticie. h̄ tñ ī sc̄d̄o melius d̄r. g ¶ Tēdere eni ad ñ eē ma lū ē. Vr male dicere q̄z si tēdit ad ñ eē. aut h̄ d̄r q̄z tū ad eē nat̄e aut grē. Si nat̄e. ḡ malum corrūpit naturā q̄d est ɔ dio. q̄ dic̄ q̄ malū nihil corrūpit eēntiū in eo eēntia vel nat̄a. Si āt itelligat̄ q̄ztuz ad esse grē. h̄ silr falsū vr. q̄z p⁹ p̄mā culpā ñ r̄manet eē g̃tuitū s̄m aliq̄d sui. q̄z totalit̄ p mortale expellit̄ grā. ḡ ñ tēdit ad ñ eē. sz iā ē in termino. R̄o. dicendum. q̄ in

autor est q aliquis opat malū· Nō est ergo bonū q aliqs operetur malū· qr tm̄ boni deus autor est· Hoc autē Aug. in codē lib· apte explicat ita dicēs· Qui omniū que sunt autor est· et ad cuius bonitatē id ptinet vt sit oē qd est· boni tm̄modo causa est Quocirca mali autor nō est· et ideo ipe summū bonū ē· a quo in nullo deficere bonū est· ꝛ malum est deficere· nō est ḡ causa deficiendi· i· tendēdi ad non eē qui vt ita dicā essendi causa est qr oīm que sunt autor est· q̄ inq̄tū sunt· bona sūt· Ecce apte habes q deficere a deo q̄ summū est bonū· malū est· Mala ḡ facere malū est· nō ḡ deo autore vel volente mala fiūt·

¶ Ponit obiectionē quorūdā sophisticā qua pbare nituntur ex deo esse q mala fiāt· l

Jam sufficiēter ostensum est q deo autore nō fiūt mala· Quidam tamē sophistice icedētes· ꝛ ideo deo odibiles· pbare conant· ex deo autore esse q mala fiant hoc modo· Q mala fiunt verū est· oīe aūt verū qd ē· a veritate est q̄ deus est· a deo ergo est q mala fiūt· Q aūt omne verū a deo sit· cōfirmāt autoritate Aug· li· lxxxiij· q· ita dicentis· Omne verū a veritate verū est· Est aūt veritas deus· deum ergo habet autorē oīe verum· Est aūt verū q mala fiunt vel sunt· deo ḡ autore est q sūt vel fiunt mala·

¶ Responsio vbi cōcedit omne verū esse a deo· ꝛ sophisma aperit· m

Quibus facile est nobis respōdere· sed indignū responsione videtur qd dicunt· Omne nāq verū a deo est· vt ait Aug. cui consonat Ambros· qui tractans illud verbū apostoli· Nemo potest dicere dn̄s iesus nisi in spiritusancto· dicit· Q omne verum a quocūq dicitur a h spiritusancto est· Cū itaq verū sit q mala fiunt· hoc veruz qd dicit illa locutione· scz mala fiunt· a deo est· sed non inde seq̄tur q a deo sit vt mala fiant Si eñ hoc diceretur· autor malorum deus esse intelligeret· qd ex simili manifeste falsum ostēderetur· deus phibet furtū fieri· sed furtū fieri verū est· ḡ phibet verū· nō sequit·

¶ Partem questionis approbat illorum qui dicunt deū nō velle mala fieri· n

Hec igitur ꝛ alia huiusmōi inania relinquentes· premisse q̄stionis parti saniori fauentes· que sanctoruz testimonijs plenius approbatur· dicamus deū non velle mala fieri· nec tamē velle non fieri· neq nolle fieri· Omne ergo quod vult fieri· fit ꝛ omne quod vult non fieri· nō fit· Fiunt autē multa que non vult fieri· vt oīa mala·

hoīe iusto ꝛ bono est tria ɔsiderare· eē nature ꝛ ordinabilitatē· ꝛ grām· q̄ cōi noie dr habilitas· ꝛ ordinē grē siue grē ordinatoꝝ· Malū ḡ p se loq̄ndo corrūpit ipam ordinabilitatez· ꝛ ex h elōgat a grā ꝛ fac tēdere ad n̄ eē· ꝛ qr habilitas nūq oīno tollit salua· natura et natura nō corrūpit· sp malū fac tēdere ad n̄ esse· ita q nūq est in termino.

b ¶ Verū a q̄cunq dr a spūscō est Vr male dicere qr si h est verū· ḡ cū detractor ɔtrahēdo dicat verū videt q dicat a spūscō· Silr diabolus mlta vba dic Silr de vbo illo obijcit· Nēo dic dn̄s ihus nisi in spūscō· Mlti ei pctōres h dicūt tota die· Itē veritas appropriat filio· ḡ magis deberet dicere Ambro· q oē verū ē a filio· Rō· dōm q aliqd dr a spūscō illustrāte itellectū· ꝛ mouēte affectū· ꝛ illō ē verū ꝛ bonum· Et aliqd dr ex charitate a spūsancto mouente affectum· sed nō illuminante intellectum· sicut dixit apostolus se iturum ad hispanos· falsum enim dixit· sz tamen in dicendo meruit· quia charitas mouebat euz velle hoc dicere· Aliquid est dictum a spiritusancto illustrante intellectum· sz nō rectificāte affectum· ꝛ illud potest eē malum· et tamen verum ē dicere· ḡ perfectum verū q includit· ꝛ sic dicitur a spiritusancto ꝛ in spiritusancto· et ita intelligit apostolus· Ambrosius aūt largius dic· Et sit ptz illō qd obijcit q veritas appropat filio· Rn̄det ei q spūscō appropat iter p̄tatio· Vl' dicēdū q h non dr tāq appropatū vel si vt appropriatuz h ē rōe doni.

·j· Co· xij·

Per simile ostendit illud eē falsum.

A D euidentiam eorū que determinat magister ī presenti distinctione sex querunt· Primo queritur vtrū deus velit oēs homines saluos fieri voluntate beneplaciti· Secundo querit vtrum deus velit mala fieri· Tertio vtrum mala fieri sit bonū· Quarto vtrū mala fieri sit verum· Quinto vtrum mala ordinentur a deo· Sexto ꝛ vltimo vtrū mala augeant decorem in vniuerso·

¶ Questio I a

Q deus velit omnes homines saluos fieri voluntate beneplaciti· ostēditur sic· j· Thimo· ij· Vult oēs homines saluos fieri· sed constat q hoc non est dictuz de voluntate signi· quia nec precepti· nec impletiōis· nec alicuius alterius· hoc eñ non cadit sub precepto· ergo constat esse dictum de voluntate beneplaciti· ¶ Item Dam· Oportet sciri· quoniam deus vult antecedenter omnes homines saluos fieri· et regni sui potiri fortuna· non eñ ad puniendū plasmauit nos deus· ergo cum volūtas antecedens sit voluntas beneplaciti que est bonoꝝ que sunt bona irrefragabilit· volūtate beneplaciti vult oēs homines saluos fieri siue saluari· ¶ Item oīs habens charitatē vult omnes hoīes saluos fieri q̄tūcūq modicā habeat dilectionē ꝛ charitatē· Cū ḡ deus summā habeat dilectionē ꝛ charitatē videt q ipe velit oēs hoīes saluos fieri· ¶ Itē sicut vult phs· pmū ens· s· deus vno mō se habz ad oīa siue ad oēs· ḡ q̄tū est de se oēs vniformiter diligit· ḡ si vult aliqs saluari· ꝛ oēs· vl' si de aliqb nō vult· pari rōne de nullis· ¶ Cōtra h pmo ē instātia quā adducit mgr in lra· Si vult oēs homines saluari· ꝛ de oīb plures dānant q̄ saluant· ḡ volūtas eius frustrat ꝛ cassat· qd ē ɔtra vitatē aperte

¶Itē oīes quos vult deus saluari eligit ad salutem.
electio eī dei nō dicit aliud ꝗ̄ dilectionē ad saluādū. ğ
si oēs vult saluos fieri. oēs sunt electi. ¶Contra.
Math. xxij. Multi sunt vocati pauci ꝟo electi. ¶Itē
in p̄destinatiōe nō sunt nisi duo. s. p̄cognitio. ⁊ volun/
tas saluādi rōne cui⁹ de⁹ d̄r p̄destinare. Dū eī ꝓponit
dare grām. ⁊ glīam p̄parare. p̄destinare d̄r. ğ cū p̄eco/
gnitio di oīb⁹ sit cōis. si volūtas salutis ē respectu om
niū. ğ oēs sunt p̄destinati. sꝫ oēs p̄destinati saluabūt
ğ oēs saluabūt, qđ est ꝯ fidē. Si tu dicas mihi ꝙ du
plex est volūtas. absoluta ⁊ cōditionalis. ⁊ deus abso/
luta volūtate solū vult saluare q̄s p̄sciuit ꝯformes fie/
ri imagini filij sui. ⁊ istos p̄destinauit. volūtate ꝟo con
ditionali vult oēs si ipi velint. tūc obijcit ꝙ volūtas
cōditionalis nō videt̄ conuenire deo. quia hec est vo/
luntas semiplena. deus aūt q̄cq̄d vult plene vult. Et
iteꝝ. quicq̄d facit plene facit. Et iterū. hec ꝯditionata
volūtas. aut est volūtas bn̄placiti. aut volūtas signi.
Si signi. tūc nihil ad ꝓpositum. q̄ volūtate signi non
vult oēs hoīes saluos fieri. Si volūtas beneplaciti
sed hec vno mō tm̄ est. ⁊ dicit̄. ⁊ semꝑ implet̄. ğ oīs ho
mines saluant̄. Et p̄terea hec volūtas conditionata q̄
d̄r ꝙ vult si ipi velint. locū nō potest hr̄e in paruulis q̄
moriunt̄. ğ adhuc nō soluit distinctio ista. ¶Itē cū sic
d̄r. vult hūc saluari aliquo demonstrato. aut hoc qđ est
velle aliq̄d cōnotat. aut nihil. Si nihil. ğ pari ratione
pōt dici de lapide ꝙ deus vult hūc saluari. Si aliquid
nō nisi salutē. ğ sequit̄ si vult hūc saluari. ꝙ iste saluabi
tur qualitercūq̄ accipiat̄ velle. Si dicas ꝙ connotat
possibilitatē ⁊ ordinabilitatē ad salutē. obijcit̄ tūc ꝙ de
quolibet ordinabili ad aliquid potest dici ꝙ deus velit
sed quilibet clericus est ordinabilis ad episcopatum.
⁊ quilibet miles ad dignitatē regiā. ğ deus vult oēs
clericos eē ep̄os. ⁊ oēs milites esse reges. qđ nō cōce
9 ditur. ¶R̄o. dōm ꝙ cū apl's dicat ꝙ de⁹ h̄ vult scꝫ om
nes hoīes saluos fieri. necesse habem⁹ ꝯcedere ꝙ deus
velit. ⁊ cū nō possit exponi d̄ volūtate signi. necesse ha
bemus exponere de volūtate bn̄placiti. sꝫ cū nō oēs
saluent̄. ⁊ volūtas dei nunq̄ frustrat̄. iō necesse est ꝙ fi
at vis in mō distribuēdi. vel in modo volēdi. Et egre/
gius doctor Aug⁹. duplicē facit vim in mō distribuen
10 di in ench. Uno mō ꝙ distributio sit acomodata. sic̄ et
hic. oīs homo timet, in mari. ꝟm cōem modū loquendi
intelligit̄ qui est in mari. Sil'r Aug⁹. exēplificat. si di
catur. magister iste docet oēs pueros de ista ciuitate.
q̄ scꝫ docet oēs q̄ addiscūt. null⁹ eī docet̄ nisi ꝑ ipm.
Similiter de⁹ vult oēs hoīes saluos fieri. q̄ nullus
saluat̄ nisi velit de⁹. ⁊ iō orādus est vt velit. Facit etiaꝫ
alio modo vim in distributiōe ꝟm oēm modū distribu
endi. que potest fieri ꝓ singulis geneꝝ. ⁊ sic est falsa. ⁊
nō intelligit apl's sic. vel ꝓ generib⁹ singuloꝝ. ⁊ sic ꝟa.
quia deus de omni gente voluit ⁊ vult aliquos saluari
⁊ de grecis ⁊ de latinis. ⁊ de p̄latis ⁊ subditis. ⁊ de omni
gēte. iō dicit apl's ꝓ oīb⁹ esse orandū. Hec est respon
sio Aug⁹. cui mgr̄ innitit̄. ⁊ necesse est sic. vel sic solue/
re. Supposito ꝙ velle dicat ibi velle dei ꝟm ꝙ d̄r velle
placito. q̄etato. siue voluntate absoluta. de qua veruꝫ
11 est dicere. oīa quecūq̄ voluit fecit. Sed Dam̄. facit
vim in modo volendi. distinguit eī in deo volūtatem
antecedentē ⁊ voluntatē ꝯsequentē. ⁊ volūtas antece/
dens est volūtas respectu eius ꝓpter qđ deus hominē
fecit. ⁊ est irrefragabiliter bonoꝝ. Uolūtas aūt conse/
quens est volūtas nō que sequit̄ merita. sꝫ q̄ vult aliq̄
ꝟm sciam meritoꝝ. Prima scꝫ antecedens dicit̄ a ma/
gistris volūtas cōditionalis siue volūtas q̄ de⁹ vult
q̄ztum in se est. Secūda aūt scꝫ ꝯsequēs dicit̄ absoluta.
Differētia aūt inter hanc voluntatē ⁊ illā nō est ꝟm di/
uersitatē affectiōis siue modi volēdi q̄ sit in deo. sꝫ ꝟm
rationē ꝯnotandi ⁊ intelligēdi. Prout eī de⁹ d̄r velle
oīm salutē q̄ztum in se est ⁊ antecedēter. cōnotat̄ in oīi
bus ordinatis ad salutē. tū ex ꝑte nature date. tū ex ꝑ/
te gr̄e oblate. Dedit eī eis de⁹ naturā ꝟm quā possent
eū cognoscere. ⁊ cognitū querere. ⁊ quesitū inuenire. et
inuento inherere. ac ꝑ hoc salutē obtinere. Gratiā si/
militer obtulit. dū filiū misit ⁊ obtulit. cui⁹ p̄cium om
niū saluti sufficit. Leges etiā ⁊ mādata tribuit salutis
⁊ ostendit. Ipe etiā p̄sto est omnib⁹ inquirētibus. ⁊ ꝓ/
pe est oīb⁹ inuocātib⁹ eū. Uelle ğ hoīem an̄cedent̄ sal
uare est ordinatū ad salutē facere. ⁊ volēti ꝑuenire nō
deesse. Unde velle antecedēter saluare nō connotat sa/
lutem sed ordinabilitatē ad salutē. Uelle aūt ꝯsequent̄
siue absolute saluare. est velle dare salutē ei quam p̄scit
ad salutē ꝑuentuꝝ. ⁊ suū auxiliū ⁊ gratiā. ⁊ cōnotat sa/
lutis euentū. ⁊ sic nō est dicere ꝙ de⁹ velit oēs homi/
nes saluos fieri. Huic rn̄sioni magis cōsonant magi/
stri. q̄zuis vtraq̄ bona sit. Scdm̄ hāc ğ rn̄dendū ꝙ de/
us vult oēs hoīes saluos fieri. q̄ztum in se est volun
tate antecedente. nō aūt voluntate absoluta siue conse
quente. ⁊ q̄ illa nō cōnotat effectus euentū. ideo non ī
peditur in hoc ꝙ nō oēs saluant̄. Patet etiā respon
sio ad illud qđ obijcit̄ de p̄destinatione siue electiōe. q̄
in illis claudit̄ volūtas absoluta nō solū antecedens.
Ptꝫ etiā rn̄sio ad vltimū de cōnotato. ¶Ad illđ tn̄ qđ 12
obijcit̄. ꝙ voluntas cōditionata nō cadit in deū. dōm.
ꝙ nō ponit̄ in deo velleitas q̄ztū ad effectū plenitudīs
voluntatis. nec ꝓpter diuersos modos volendi. sꝫ ꝓ/
pter aliā cōparationē in cōnotando. ⁊ sic patet illud.
¶Ad ratiōes vero ad oppositū. ꝙ de⁹ vult oēs homi
nes saluos fieri. rn̄deri pōt ad duas p̄mas ꝙ veꝝ ꝯclu
dunt ⁊ vere. ¶Ad illud aūt ꝙ obijcit̄ de charitate ho/ 13
minū. dicendū ꝙ nō est simile. q̄ nos nescimus merita
hominū futura finaliter. ⁊ si q̄s sciret aliq̄s esse p̄esci/
tos. q̄zuis quantū in se est deberet eos velle saluari. nō
tn̄ volūtate absoluta. sꝫ hec meli⁹ infra patebūt. ¶Ad 14
illud qđ obijcit̄ ꝙ deus vno modo se habet ad omnes.
dōm. ꝙ illud ꝟbū p̄hi hꝫ locū q̄ztū ad reꝝ gubernatiōꝫ.
non q̄ztū ad eoꝝ ꝓductionē. vel q̄ztū ad naturalia. nō
q̄ztum ad gratuita.

¶Questio II d

Utrū de⁹ velit mala fieri. Et ꝙ sic ōn̄dit̄ ꝑ Ans̄. de⁹ nō
vult inquit qđ impossibile est fieri. ğ ꝑ ꝯsequentiā ecō
uerso. qđ possibile est fieri. deus vult illud. sꝫ malū est
possibile fieri. ğ malū fieri est deo volibile. ¶Itē duo/
bus oppositis ꝓpositis inter que nō est mediū. necesse
est alterum esse a deo scitum. ergo pari ratione necesse
est alteꝝ esse volitū. sꝫ demonstrato peccante. istū pec/
care. istū non peccare sunt opposita. ğ de⁹ vult alteruꝫ.
sed q̄cquid de⁹ vult illud fit. ğ si vult istū non peccare.
iste nō peccat. qđ est ꝯtra positionē. vult ğ istū pecca/
re. sed hoc nō est malū. ğ malū fieri est a deo volitum.
¶Itē oīs iustus vult oē qđ iustū est. sꝫ oīs pena
iusta est vt dicit Aug⁹. ⁊ oē malū pena. ğ oē malū
qđ fit a deo est volitū fieri. Q᷒ oē malū sit pena patꝫ
ꝑ Aug⁹. ꝑmo ꝯfes. Iussisti inquit dn̄e. ⁊ sic est ꝙ oīs
mot⁹ inordinat⁹ sibi sit pena. ¶Itē oē aliq̄d volēs vo
lūtate ꝯsiliata ⁊ deliberata. vult oē illud sine quo illud
nō pōt esse. q̄zuis ei aliq̄s velit esse abbas. sꝫ n̄ mōach⁹
tn̄ si deliberatiue velit esse abbas. vult parit̄ esse mona
chus. sꝫ de⁹ vult aliq̄d bonū qđ nūq̄ pōt esse sine malo
sicut sanctos suos ꝓbari ⁊ pati. ⁊ filium suū. ergo ⁊c̄.

De⁹ velit mala fieri

¶ Cōtra. nihil est ab aliq̄ volitū vl' volibile q̇d omino
displicet ei. ⁊ est odiosum. ſʒ ex Ecci. xij. dr̄. Altiſſimꝰ
odio hʒ peccatores. ſʒ nō niſi rōne peccati ſiue mali. g̊
multo magis odit malū. g̊ nō vult illud fieri. ¶ Item
Augꝰ. i li. lxxxiij. q. Idē est fieri deo volēte ⁊ deo aucto
re. ſʒ malū nō fit deo auctore. g̊ malū nō fit deo volente.
Primā ſupponit ip̄e. ſcd̄am ꝓbat. q2 nullo hoīe ſapiē/
te fit hō deterior. g̊ multo fortiꝰ nec deo. ¶ Itē rōne vi/
detur. q2 oīs volūtas aut denoīaꝛ a volito. aut denoīat
volitū. ſi g̊ deꝰ vult malū. aut g̊ volūtas est mala. aut ſi
volūtas est bona. volitū est bonū. g̊ aut nihil est malū.
aut deꝰ est malꝰ ſi vult malū fieri. ſʒ vtrūq̧ falſum. g̊ ⁊c̄
¶ Itē oīs volēs malū. vult ſub rōne apparētis boni. g̊
oīs volēs malū decipiꝛ. g̊ ſi deꝰ vult fieri mala. deꝰ deci
piꝛ. q̇d est impoſſibile. ¶ Itē oīs q̇ vult aliq̇d q̇d non
pōt. est miſer. ſʒ deꝰ nō pt̄ malū ſicut ſupra ꝓbatum ē. g̊
15 ſi vult illud est miſer. ſʒ h̊ est ip̄oſſibile. g̊ ⁊c̄. ¶ R̄o. di/
cendū. ꝙ ſic̄ ꝓbāt vltime rōnes malū nō est a deo voli/
bile. malū inq̄ʒ culpe. q2 oīs volūtas inordinata ē cui
placet illd malū. ⁊ h̊ oīs ꝯcedunt. Sʒ tn̄ aliq̇ volue/
runt dicere ꝙ deꝰ vult malū fieri. cū ip̄e nō ſit cauſa eiꝰ
ſed aliꝰ a deo volēte. Et h̊ quidē dicebāt deū velle. non
rōne ſui ſʒ rōne eiꝰ q̇d inde elicit. Sʒ h̊ est ꝯtra Aug̃.
ſicut oñdit mgr̄ in lr̄a. q̇ hāc opinionē improbat. ideo
16 neutꝝ est ꝯcedendū. ſʒ ſi alicui legiꝛ exponendū. ¶ Ad
illud g̊ q̇d obijciꝛ in ꝯtrariū ꝙ deus nō vult q̇d impoſ/
ſibile est fieri. dōm ꝙ nō velle dr̄ dupliciter. aut nega/
tiue. aut p̄uatiue. Si negatiue nō ē verꝝ illd. nec Anſ.
ita intelligit. Si p̄uatiue. tūc nō velle vna dictio est. ⁊
tertia ꝑſona eius q̇d est volo. ⁊ hoc modo dicit deꝰ nol
le q̇d abſolute vult nō fieri. Hoc autē modo nō est di/
cere ꝙ deus nolit mala fieri. ⁊ hoc modo nō tenet ꝯſe/
quentia a ꝯtrario. q2 nō tenet in ꝯtrarijs. ſʒ in ꝯtradi/
17 ctorijs. ¶ Ad illud q̇d obijciꝛ ꝙ duobꝫ oppoſitis ꝑpo/
ſitis. neceſſe est altꝝ ſcire. g̊ neceſſe ē altꝝ velle. dōm.
ꝙ loquēdo de volūtate bn̄placiti nō est ſiſe. nā ſcientia
est reſpectu oīm que fiūt. volūtas aūt beneplaciti non
18 est niſi reſpectu eoꝝ que ſunt ab ip̄o ¶ Ad illud q̇d ob
ijcitur ꝙ quilibet iuſtꝰ vult iuſticiā ⁊c̄. dōm ꝙ aliquid
dr̄ iuſtū dupliciter. in ſe ſcʒ ⁊ ex ordine. Q̇d iuſtum est
in ſe. ſm̄ id q̇d est. est a deo volitū. Q̇d vero est iuſtum
ex ordine est volitū a deo ſm̄ q̇d ordinatū ⁊ malum nō
est volitū ſm̄ ꝙ malū. ſed ſm̄ q̇d punit. ⁊ ita ſm̄ q̇d or/
19 dinatum. ⁊ ita ſm̄ id q̇d est non est volitū. ¶ Ad illud
q̇d obijciꝛ ꝙ q̇ vult aliq̇d vult om̄e illi annexū. dōm. ꝙ
velle aliquid est dupliciter. aut volūtate an̄cedēte. aut
volūtate ꝯn̄te. Q̇d vult aliq̇s voluntate antecedente.
vult om̄e annexū illi neceſſario. Q̇d vero vult volūta
te ꝯſequēte. pōt etiā velle ſine annexo. Pōt em̄ ex ma/
lo bonū elici. q̇d nō eliceretꝛ niſi factū illud malū diſpli
ceret ⁊ bonū elicitū cōplaceret ei q̇ nouit elicere. Pōt
tn̄ rn̄deri ꝑ interemptionē. ꝙ volēs volūtate cōſiliata
vult aliq̇d. n̄ tn̄ vult illud q̇d ꝯſequiꝛ. ſicut aliq̇s vult
aliquē ſurgere. ſed tamē nō vult eū cecidiſſe. Tamē po
test aliter dici ⁊ meliꝰ ꝙ velle aliq̇d ſine alio est dupli/
citer. Aut velle hoc ⁊ non velle aliud. q2 vnū placet et
aliud diſplicet. ⁊ ſic poſſibile est his que inſeꝑabiliter
ſunt cōiuncta. Alio modo velle aliquid ſine alio est di
cere velle aliquid ſine illo eſſe. ⁊ est velle ip̄oſſibile. Pri
mo modo nō ſequitur ꝙ velit id q̄uis nō ſine illo. ſen/
ſus em̄ est non ſine illo ente. ſed tamen ſine illo volito.
Et est exemplū ſenſibile. volo em̄ aliquē q̇ cecidit ſur/
gere ita ꝙ non volo eum cecidiſſe. non tamen volo ꝙ
ſurgat ita ꝙ non ceciderit.

Vtꝝ mala fieri ſit bonū. ⁊ ꝙ ſic oñdiꝛ h̊ mō. Q̇d expe/
dit faciēti ad ſalutē illud est bonū. ſed malum est hm̄oi
Vn̄ ſuꝑ Ro. viij. Diligentibꝫ deū om̄ia cooꝑanꝛ i bo/
num. glo. etiā ip̄e caſus. Et Augꝰ. xiiij. de ciui. dei. ca.
xiij. Audeo inq̇t dicere ſuꝑbis. vtile eſſe incidere i al/
quod aꝑtū manifeſtūq̧ peccatū. vt inde ſibi diſpliceāt
q̇ iam ſibi placēdo corruerāt. igiꝛ malū fieri est bonum
⁊ vtile faciēti ad ſalutē. g̊ ⁊c̄. ¶ Item q̇d est bonū deo ⁊
vniuerſitati. est bonū ſimpliciter. q2 bonū cōmune pre
fertur bono p̄uato. ſed malū fieri est bonū vniuerſitati
g̊ ⁊c̄. Q2 ſit bonū dicit Boetiꝰ in li. de ꝯſo. Sola diui/
na vis est cui queq̧ mala bona ſunt. Et Augꝰ. in lib.
ꝯfeſ. tu cui nihil oīno malū. ſʒ nec vniuerſe creatꝛe tue.
q2 nihil est extra te q̇d corrūpat ordinē quē impoſuiſti.
g̊ ſi malū fieri est bonū vniuerſitati. patet ⁊c̄. ¶ Itē cu
ius vſus bonus est. ip̄m quoq̧ bonum. ſʒ vſus maloꝝ
factoꝝ est bonus. g̊ ⁊c̄. Minor patet ꝑ Aug̃. xj. de ci.
neq̧ em̄ deus malos eſſe p̄ſciuit. niſi pari rōne p̄ſciret q̇
bus eos bonoꝝ vſibus accōmodaret. ¶ Itē omne q̇d
iuſtū est. bonū est. ſʒ mala fieri iuſtū est. q2 pena ē pec/
cati p̄cedentis ſicut vult Grego. g̊ malū fieri bonū est.
¶ Contra. malū fieri. est malū in eſſe produci. ſi g̊ ma
lum fieri est bonū. ꝓductio mali est bona. ſed regula ē i
arte topicoꝝ. cuiꝰ generatio vel ꝓductio bona est. ip̄m
quoq̧ bonū. ergo ſi productio mali est bona. malū est
bonum. ¶ Itē malū fieri est idē q̇d bonū priuari ſiue
corrūpi. ſi ergo malū fieri est bonū. corruptio boni est
bona. ſed regula est. cuiꝰ corruptio bona. ip̄m q̧ malū
ergo ſi corruptio boni est bona. bonū est malū. q̇d ab/
ſurdū est. ¶ Itē de duobꝫ cōuertibilibꝫ ſi vnū est bonū
⁊ reliquū. ſed malū fieri ⁊ mala facere ſunt cōuertibilia
ergo ſi malū fieri est bonū. ⁊ malū facere est bonū. ſed
pro bono nullus est puniēdus. ergo nullꝰ faciens ma
la est puniēdus. ¶ Itē ſicut oppoſitū in oppoſito. et ꝓ
poſitum in ꝓpoſito. ſi ergo malū fieri est bonum. g̊ bo/
num fieri est malū. ſed hoc abſurdū est ꝙ malū ſit face/
re bonū. g̊ ⁊ p̄mū. ¶ Itē ſi malū fieri est bonū. aut g̊ i ſe
aut q2 ex ip̄o euenit vel cōſequiꝛ bonū. Non in ſe. con/
ſtat. Si g̊ quia inde euenit bonū. q̇ dicit faciamꝰ mala
vt eueniāt bona bn̄ dicit. g̊ male aplꝰs rep̄hendit.
¶ R̄o. ad p̄dictoꝝ intelligentiā notandū ꝙ in opibꝫ il 20
lud est dicere bonū vel vtile ſiue conferēs. q̇d in finem
bonū ducit. ſiue est via ad bonū. Ducere aūt ad bonū
tripliciter diciꝛ aliq̇d. ſ. per modū cauſe. vel ꝑ modum
caſus. vel ꝑ modū occaſionis. ⁊ differūt hec tria. Nā
cauſa ꝑ ſe ducit circa illud circa q̇d poniꝛ q̇d est ꝓdu/
cens ⁊ intendēs. Sed caſus priuat intentionē ſed non
oꝑationē ſicut patet in fodiente q̇ inuenit theſaurū p̄
ter intentionē. Occaſio aūt priuat vtrūq̧. nō em̄ dicit
p̄ncipiū ꝓducens. ſʒ magis dicit aliq̇d q̇d p̄ncipiū af/
ficit vt efficiat. ſic̄ aliq̇s ex vbo audito ꝑcutit aliū. vbū
auditū fuit occaſio non efficiens ꝑcuſſionē. nec coope
rans efficienti. ſed q̇dammodo afficiens. Et hec occa/
ſio duobus modis est. Quedā em̄ est q̄ q̇dammodo ha
bet rationē actiui. q2 q̇dammodo excitat efficientē. ſic̄
malū exemplū ad peccatū. Vel q̇ habet rationē paſſiui
vt ex quo aliquis aſſumit rationē. ſicut aliquis ex ma
lo alterius excitat ſe ad faciendū bonum. ſm̄ hoc intel
ligendū. ꝙ malū duo dicit. ſcʒ priuationē. et naturā or
dinabilem. ⁊ rōne malicie cōparaꝛ ad bonū q̇d eliciꝛ ſi
cut occaſio paſſiua. rōne boni q̇d ſubſterniꝛ. ſicut occa
ſio aliquo modo actiua. ꝓpter q̇d malū dr̄ occaſio boni
Cum ergo aliquid ducat in bonum his tribus modis
habet ſic differentiam in ducendo. Aliquid enim po/
test ducere aliquid ad alterū. aut ex ſe. aut per aliquid

sui. ꝛ tunc tenet ratione̅ cause ꝑ se. Aut potest ducere
ꝑ alteꝝ ad qd̕ tn̄ nō ordinaꝛ sꝫ illud ordinat ad tertium
sumpta occasione ex illo. ꝛ sic tenet ratione̅ occasiōis.
Aut ducit cū alio ad qd̕ tn̄ nō ordinaꝛ. nec illud ad ter
tium. sꝫ ambo simul. ꝛ sic tenet ratione̅ casus q̄ ex ꝯcur
su est causaꝝ. Ex hoc ergo patet ꝙ illud qd̕ ducit ꝑ mo
dum cause habet intra se ratione̅ ordinationis in fine̅.
ꝛ ideo in ip̄o est bonitas. ꝛ iō recte denominaꝛ bonum
Qd̕ vero ducit ꝑ modū occasionis. nullā habet intra
se ratione̅ ordinatiōis in fine̅. ideo nec bonitate̅. ꝛ ꝓꝑ
hoc nō potest denoīari bonū ꝑ se nisi cū additiōe illius
ꝑ qd̕ ordinaꝛ. in quo scꝫ ꝯsistit rō ordinatiōis ꝛ bonita
tis. ꝛ circa qd̕ poniꝛ bonitas. Cuꝫ ergo malū non du/
cat ad bonū ex se. sꝫ ꝑ illud qd̕ eliciꝛ ex ip̄o a sapie̅te deo
absolute loque̅do malū fieri nō est bonū. immo omnes
ꝯsimiles sunt negāde qꝛ bonitas notaꝛ poni circa ip̄m
malū. Si aute̅ addaꝛ bonū qd̕ eliciꝛ vel ipse elicie̅s. sic
ꝯcedende sunt hmōi locutiones. malū fieri est bonū ei
qui nouit ordinare in bonū. similiter malū fieri est bo/
num. vt electi ꝓbenꝛ. Ex hoc ergo patet due prime ra/
tiones. ꝓcedunt em̄ cū determinatiōe sicut patet ī ip̄is
21 autoritatibꝫ. Ad illud qd̕ obijciꝛ tertio cuius vsus
bonus ꝛc. dōm ꝙ duplex est vsus rei. Unus ad quem
res de se ordinaꝛ. ꝛ de tali veꝝ est. sicut patet de equo q̄
est ad equitandū. Alius vsus q̄ est aliqn̄ ꝛ ex post fa/
cto. ꝛ iste potest esse bonus ex bonitate vtentis nō vti/
lis. quia bonus vtens bene vtiꝛ malis. ꝛ de tali vsu nō
22 est regula vera. de tali aūt loquiꝛ Augꝰ. Ad illd̕ qd̕
obijciꝛ. qd̕ iustū est. bonū est ꝛc. dicendū ꝙ iustū dꝛ du
pliciter. Uno modo iuste ordinatū ꝑ iusticiā que est in
ip̄so. ꝛ om̄e qd̕ sic iustū est. bonū est. qm̄ intra se habet
iusticiā. Uel est declaratiuū iusticie. ꝛ sic potest malum
ostendere. Sicut ei malū potest ad retributione̅ iusti/
cie disponere. ita ꝛ oste̅dere. ꝛ hoc modo dicit ordinati
onem iusticie in altero. nec sequiꝛ ꝙ sit bonū. qꝛ iustuꝫ
plꝰ importat ratione̅ ordinis. Nihilominꝰ tn̄ ꝓmo ille
nō est ꝓprius quo dꝛ iustū est. vt q̄ in sordibus est sorde/
scat. immo valde ꝑ accidens intelligiꝛ. quia iustum est
vt relinquaꝛ a deo. ꝛ ad hoc sequiꝛ ꝙ adhuc sordescat.
vnde ꝑ accidens intelligiꝛ.

Questio IIII D

Utrū mala fieri sit veꝝ. ꝛ videꝛ ꝙ sic. qꝛ de quolibet af/
firmatio vel negatio vera. de nullo ambo simul. sꝫ hec
est falsa. nulla mala fiūt. ergo oppositū est simpliciꝛ ve
rum. s. mala fieri. Ite̅ veritas est adequatio rei ꝛ in
tellectꝰ. g̊ quotie̅s homo intelligit sicut est in re. verita
tem habet. ꝛ intellectꝰ intellectū. sꝫ q̄ intelligit mala fi/
eri. vere intelligit. g̊ si vere intelligit. intellectū est veꝝ
ergo mala fieri est veꝝ. Ite̅ veritas ꝓpositionis as/
serit veritate̅ in dicto. Unde si sortes currit. sorte̅ cur/
rere est veꝝ. g̊ si malū fit. malū fieri est veꝝ. sed malum
fit. cōstat. g̊ ꝛc. Ite̅ veritas dice̅tis ponit veritatem
in dicto. sed deus qui non est mendax dicit mala fieri.
Math. ix. Quid cogitatis mala in cordibꝫ vestris. er
go veꝝ est mala cogitari. pari ratione verum est fieri.
Cōtra. veꝝ ꝛ bonū cōuertunꝛ. sed malū fieri non est
bonū. vt supra ꝓbatū est. g̊ mala fieri nō est verū. Si
forte dicas ꝙ veꝝ est de veritate cōplexi. ōndiꝛ de om̄i
veritate. qꝛ om̄is veritas entitas quedā est. ꝛ om̄e qd̕
participat ratione̅ entis. participat ratione̅ boni. g̊ ꝛc
Ite̅ om̄is veritas est a veritate p̄ma. g̊ ꝛ om̄e verū a
primo vero. si g̊ malū fieri est veꝝ. malū fieri est a deo.
sed hoc est supra improbatū. g̊ ꝛc. Si tu dicas ꝙ illud
est verū de veritate rei. nō signi. hꝫ nihil est. qꝛ sicut a deo
sunt res. ita ꝛ signa. ꝛ Amb. dicit ꝙ om̄e veꝝ est a spū
sancto a quocūqꝫ dicaꝛ. loquiꝛ g̊ de veritate in ꝓmone
ꝛ ita de veritate cōplexionis siue signi. Item omnis
veritas signi siue cōplexionis cām̄ ꝛ ortū habet a veri/
tate cōplexionis. g̊ veritas istū furari ortū habet a ve/
ritate furti. sed furtū non dicit actione̅ verā immo de/
fectiuā. g̊ pari ratiōe istū furari nō est simpliciter veꝝ.
Si tu dicas ꝙ veritas cōplexionis triplex est. s. po 23
sitionis. priuationis. ꝛ negationis. Et prima causaꝛ a
veritate rei. secūda vero ꝛ tertia nō causaꝛ. Contra
phus generaliter dicit ꝙ ab eo ꝙ res est vel nō est. orō
diciꝛ vera vel falsa. g̊ hoc vbiqꝫ veꝝ est. Ite̅ om̄e qd̕
modo veꝝ est de p̄nti. ab eterno fuit veꝝ de futuro. g̊ si
malū est hoc mō veꝝ. ab eterno fuit veꝝ. sꝫ nihil etnali
ter fuit veꝝ. nisi esset deꝰ. vel in deo vt in causa. ergo si
malum fore fuit veꝝ. ꝛ nō fuit deus. fuit in deo tanqꝫ in
causa a deo. sed hoc falsum. g̊ ꝛc. Rō. dicendū ꝙ sine 24
distinctione cōcedendū est. ꝙ mala fieri est veꝝ. ꝙ e em̄
enunciaꝛ. ꝛ vere intelligiꝛ. verū em̄ dictū de complexo
respiciꝛ cōpositione̅. sicut dicit phs. qꝛ veritas ꝛ falsi/
tas circa cōpositione̅ ꝯsistunt. ꝛ ideo dicit veritate̅ si/
gni. signū aūt est veꝝ. qn̄ signat rem sic habere sic̄ se hꝫ.
tunc em̄ diciꝛ adequari. ꝛ ideo cū ita se habeat in re sic̄
signuꝫ exprimit. simpliciter loque̅do veꝝ est mala fieri
Ad illud qd̕ obijciꝛ ꝙ veꝝ ꝛ bonum ꝯuertunꝛ. dōm 25
ꝙ circa idem veꝝ est. Unde si res est vera est bona. ꝛ si
signū est veꝝ. est bonū. sꝫ tn̄ nō sequiꝛ ꝙ si signū sit veꝝ
ꝙ signatū siue res sit bona. ꝛ iō hic est fallacia acciden
tis. omne veꝝ est bonū. sed istud furari est veꝝ. g̊ istud
furari est bonum. ex variatione minoris extremitatis
Ueꝝ em̄ predicaꝛ de illo dicto ratiōe cōpositiōis. cū sit
dictio modalis. bonū vero ratiōe attributiōis. ꝛ hanc
instantiā facit magister in lr̄a. Similis modus argue̅
di est hic. audio angelos cantare. sꝫ cātare angelos est
veꝝ. g̊ audio veꝝ. Cōsimilis modus arguendi est ī il/
la orōne. om̄e veꝝ est a deo. istū furari est veꝝ. ergo ꝛc.
ꝛ iō similiter soluendū. Ad illud qd̕ obijciꝛ ꝙ ṽitas 26
signi est a veritate rei. dōm ꝙ falsum est. Tūc ei signū
veꝝ est qn̄ signat re̅ nō esse que nō est. ꝛ nō habere veri/
tate̅. cū illa nō habet. Nā sicut aliq̄d imꝑfectū perfecte
equaꝛ aliȷ̄ imꝑfecto. ita res defectiua plene pōt signari
Unde phs nō dicit ab eo ꝙ res est tm̄. sed est vel nō est.
Et est sensus. ab eo ꝙ res est. est oratio vera que signi/
ficat ip̄am esse. ꝛ ab eo ꝙ nō est. est falsa que significat
esse ip̄am. ꝛ ab eo ꝙ nō est. est falsa que significat eā esse
Ecōtrario intelligendū in re que nō est. Un̄ ꝗuis fur/
tum sit ens ꝓm quid. tn̄ orō que significat aliqu̅e fura/
ri est vera simpliciter. Ueꝝ est tn̄ ꝙ om̄is veritas com
plexa suꝑ aliquid fundaꝛ. sed nō oportet ꝙ suꝑ rem in
tellectā. sꝫ suꝑ intelligente̅ in quo oratio hꝫ esse. ꝛ sic pꝫ
illud qd̕ fundaꝛ suꝑ ens ꝓm q̄d ratiōe deformitatis. et
tn̄ veꝝ est simpliciter. ꝓpter adequatione̅ que ē simplr̄
Nota tn̄ ꝙ de fundame̅to veritatis ꝓpositiōis diuer 27
simode sentiūt diuersi. Aliqui em̄ distinguūt sicut ta/
ctum est tripliciter veritate̅ orōnis. s. positiōis. vt cuꝫ
diciꝛ cesar est homo. Priuatiōis. vt cū diciꝛ cesar ē ho
mo mortuꝰ. Negatiōis. vt cū diciꝛ. cesar non est. Pri
mam dicūt fundari supra ens simpliciter. secundā suꝑ
ens ꝓm q̄d. ꝛ tertiā nō dicūt fundari suꝑ aliq̄d. qꝛ talis
oratio nihil ponit. sed tn̄ illud nō videꝛ sufficere. qꝛ cū
diciꝛ hec oratio vera est. veꝝ predicat aliquā cōditiōeꝫ
entis. ergo necesse est suꝑ aliquid fundari ꝙ sit. Et iōo
dicunt aliȷ̄ ꝙ fundatur supra principia cesaris. sꝫ hoc
non sufficit. quia esto ꝙ cesar omnino sit corruptus. ꝛ
ꝓm materiā ꝛ ꝓm formaꝫ. adhuc tamen vera est ista. ce
sar fuit. siue cesar non est. ꝛ iō dicunt aliȷ̄ ꝙ fundatur

supra intelligentē. Sȝ adhuc videt illud nō sufficiens
q2 esto ꝙ nullꝰ intelligat actu. adhuc orō est vera scripta
in pariete cesar fuit. Jō dicendū ꝙ veritas orōnis sit ve
ritas signi. ⁊ veritas signi nō dicat qualitatē absolutam.
sicut nec necessitas ꝯñtie. sȝ respectiuā. sicut signū. cū
omne qd̄ ꝯtingit significare aliq̄d ꝯtingat vere signifi/
care ⁊ etiā false. ⁊ sicut ad rationē significādi nō opor/
tet rem esse entē sȝ cognoscibilē. sic nec ad rōnem vere si
gnificatiōis. ⁊ qm̄ omne qd̄ intellectꝰ capit. vel est ens.
vel capit siue imaginat ꝑ cōparationē ad ens. iō omis
significatio ⁊ veritas orōnis significātis. vel fundat
simplicit supra ens. vt si dicat Petrꝰ est. vel in ordine
ad ens. Vñ ꝓpositio de pterito fundat sup ordinē eiꝰ ad
pñs. similit ꝓpositio de futuro. sicut ꝓpositio negatiua
vt si dicat cesar nō est. aliqd̄ em̄ ens est qd̄ nō est cesar.
⁊ sic de alijs. silr si dicat chimera nō est hircoceruus.
28 ¶ Ad illud qd̄ obijcit vltimo ꝙ maliciā fore sit verū ab
eterno. dd̄m ꝙ ad h ꝙ aliq̄d sit verū. nō oportet ꝙ sit in
deo tāq̄ȝ in cā. sȝ sufficit ꝙ sit in dei p̄sciētia. que non est
nisi veri. ad hoc aūt ꝙ aliq̄d sit i dei p̄sciētia. sufficit ꝙ
ip̄m vel eius causa vel eius oppositū sit in deo tanq̄ȝ in
causa. sicut supra dictū est de cognitione dei.

¶ Questio V e

Utrū malū sit ordinabile a dei volūtate. Et ꝙ sic. videt
q2 supra illud p̄s. Dñe deꝰ meꝰ i te speraui. glo. d̄ videt
merita aīaꝝ sic ordinari a deo. vt pulcritudo vniuersi/
tatis ex nulla ꝑte violet. in oībꝫ laudat deū. distinguēs
deū aliq̄d fecisse ⁊ ordinasse. ⁊ vniuersum bonū aliud n̄
fecisse. sȝ ordinasse vt malū. ¶ Itē Augꝰ. in ench. Ma
lum bene ordinatū ⁊ loco suo positū. euidētiꝰ cōmēdat
bonū. ¶ Itē ratiōe videt. q2 omne meritū ordinat ad p̄/
miū siue retributionē. sȝ malū meret penā. sicut bonuȝ
gloriā. g̊ ⁊ cū bonū gr̄e sit ordinabile. pari ratione ma/
lum culpe. ¶ Itē peccātes in supplicijs. ordinant. sȝ ꝓ
pter vnūquodq̄ȝ ⁊ illud magis. sȝ mali nō ordinant in
penis nisi ꝓpter mala. g̊ malū multo magis est ordina
bile. ¶ Itē omne qd̄ auget decorē in re ordinata est ordi/
natum. sȝ malū auget decorē in vniuerso qd̄ est ordina/
tum. g̊ ⁊c. Probatio minoris. Augꝰ. in. xj. de ci. dei. si/
cut pictura cū colore nigro suo loco posita. pulcriorē.
ita vniuersitas reꝝ ex peccatoribꝫ est pulcra. ¶ Cōtra
Augꝰ. malū est p̄uatio modi. speciei. ⁊ ordinis. sȝ nul/
la p̄uatio ꝑticipat id cuiꝰ est priuatio. g̊ si malum eo ꝙ
malū p̄uat ordinē. malū nō cōtingit ordinari. ¶ Item
qd̄ nō est. nō est ordinabile. nā ordo p̄supponit esse. sed
malū in eo ꝙ malum. nihil est. ergo nō est ordinabile.
¶ Itē omne ordinabile est ordināti possibile. sed maluȝ
nō est possibile deo. q2 deus nō potest facere malū. g̊ nō
est a deo ordinabile. ¶ Itē si malū est ordinabile. aut or
dine partiū in totū. aut in finē. Nō p̄mo modo. q2 ma
lum nulliꝰ est ꝑs. Si scd̄o modo. g̊ cū bonū est aliquid
ex ordine in finē. tūc malū fieret bonū. ¶ R̄o. ad predi/
29 ctoꝝ intelligentiā notandū. quēadmodū aliquid dicit
est sanū triplicit. aut subiectiue. vt animal dicit sanuȝ
aut dispositiue. vt potio dicit sana. aut ostensiue. vt
vrina sana. Sic aliquid ordinatū dr̄ tripliciter. aut sic
ordinis susceptiuū. aut sicut dispositiuū. aut sic osten
siuum. Sicut susceptiuū non est aliq̄d ordinabile nisi
qd̄ est ens ⁊ natura aliqua. ⁊ ita malū nō est ordinabile
nisi ꝑ accidens. scȝ ꝑ bonū substratū. Sicut dispositi/
uum. malū est ordinabile. sȝ nō sicut disponēs. sed pri
uans. Duplex ei est ordo. s. nature ⁊ iusticie. Ordo na/
ture est institutꝰ. ordo iusticie est acq̄situs. Malū aūt
priuat ordinē specialis nature. ⁊ illū priuādo incurrit i
ordinē iusticie. q2 ꝯñdit. vñ rō ordinādi sic dispositio
in ordine iusticie est meritū vel demeritū. Sicut osten/
siuuȝ. malū est ordinabile ⁊ ordinatū. quia manifestat
ordinē bonoꝝ ꝑ oppositum. opposita aūt iuxta se posi/
ta magis elucescūt. Ratiōes g̊ ꝓbantes ꝙ maluȝ sit or
dinatū ꝓcedunt ſm ordinē iusticie. ⁊ ſm dispositionēȝ
⁊ ostensionē. ¶ Ad illud aūt qd̄ obijcit ꝙ malum est p̄ 30
uatio ordinis. dd̄m ꝙ verū est ꝑticularis nature. sȝ non
est verū ꝓut ordo dicit dispositionē vniuersalis ꝓuidē
tie. de quo dicit Boetius. ordo cūcta cōplectit. quo fit
vt si quis ab assignata sibi ordinis ratione discesse/
rit. necesse sit vt in alterā differentiā relabat. Exēpluȝ
ponit in circūferētia circūplectente centrū. ¶ Ad illd 31
qd̄ obijcit. esse ordinatū p̄supponit esse. dd̄m ꝙ verū est
in eo qd̄ per se ⁊ in se ordinat. malū aūt non ordinatur
nec in se nec ꝑ se. ⁊ ideo nō oportet ꝙ ip̄m sit. sȝ sufficit
ꝙ aliud sit in quo substantificat malum. ⁊ hoc ē bonū.
vt dicit Boetius. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur ꝙ ordinabi 32
le est possibile ordinanti. dd̄m ꝙ esse possibile siue sub/
esse potentie diuine est dupliciter. aut potētie ꝓducen
ti. aut ꝓuidenti. ⁊ q̄uis malū non subsit diuine produ
ctioni. subest tamen ꝓuisioni. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur
qua ordinatiōe sit ordinabile. dd̄m ꝙ ordinatiōe ad fi/ 33
nem. sȝ hoc est solū ex post facto. ⁊ iō nō sequit ꝙ malū
sit bonū. sȝ ꝙ ex ip̄o seq̄t bonū. Posset tñ dici ꝙ q̄uis
malū nō sit ꝑs. tamen illud in quo est pars. ⁊ locum ⁊
ordinem partis tenet.

¶ Questio VI f

Utrū malū sit de cōplemēto vniuersi. Et ꝙ sic. videtur
Ecci. xxxiij. Cōtra malū bonū est. ⁊ cōtra mortem vita
⁊ sic intuere in omīa opa altissimi. si g̊ hmōi oppositio
spectat ad decorē ⁊ cōplementū vniuersi. g̊ ⁊ malum.
¶ Itē Augꝰ. de ciui. dei loquēs de malis quare sinant
a deo. dicit ꝙ deus vniuersum. quasi q̄busdā antheticꝭ
honestauit. ⁊ exemplificauit in sermone ⁊ in picturis.
In sermone sicut apl's vtit. j. Coꝝ. v. Per gloriam et
ignobilitatē. Et in picturis similit. sicut em̄ pictura al
ba cū colore nigro suo loco posita pulcra ē. sic vniuer/
sum cū malis. g̊ malū ſm hoc decorat vniuersuȝ. sȝ om
ne tale est de cōplemento vniuersi. g̊ ⁊c. ¶ Itē ratione
videt. q2 sicut malū est p̄uatio boni. ita silentiū est p̄ua
tio vocis. ⁊ sōnus vigilie. sȝ ad ꝑfectionē ⁊ decorē ſmo
nis necesse est interponi silentiū. ad perfectionē ⁊ deco
rem aīalis necesse est aliqñ vigilijs interponi somnū.
g̊ ad ꝑfectū decorē vniuersi necesse est bonis interponi
mala. ¶ Itē vniuersum est cōditum ad dei manifesta/
tionē. sed in operibꝫ dei maxime manifestat misericor/
dia ⁊ veritas. sȝ si malū nō fuissȝ. nec misericordia nec
veritas ita ꝑfecte manifestaret sicut manifestat i eter/
na punitione ⁊ peccatoꝝ remissione ⁊ redēptione. er/
go nō esset vniuersum cōpletū. ¶ Cōtra. Geñ. j. vidit
deus cūcta que fecerat ⁊ erāt valde bona. ⁊ nō fecerat
mala. constat g̊ ꝙ absq̄ȝ malis erant oīa valde bona in
vniuerso. sȝ vniuersum nō esset valde bonū si deesset ei
ꝑfectū. Cū ergo deesset ei malū. videt ꝙ malū nō sit de
eius ꝑfectione. ¶ Itē Augꝰ. in. j. de li. ar. loquens de
ꝑfectione vniuersi dicit. Quicq̄d tibi vera ratione me
lius occurrerit. scias opificē oīm fecisse. si g̊ non fecit
mundū cū malis. sed sine malis. ergo mūdus sine ma
lis erat ꝑfectior q̄ȝ cū malis. g̊ malū non est de ꝑfectio/
ne vniuersi. ¶ Itē ratione videt quia albius est qd̄ est
nigro impermixtiꝰ. ergo pulcrius ⁊ melius qd̄ est ma
lo impermixtius. sed si in mūdo nullū esset maluȝ. nec
vniuersum esset malis ꝑmixtius. ergo meliꝰ. g̊ ꝑfectiꝰ.
ergo ordinatio mali nō est de complemēto vniuersi.
¶ Itē bonū ⁊ pulcrum idem est sicut dicit Dionysiꝰ. g̊

quod est priuatio boni est priuatio pulcri. sed malū est
priuatio boni. ergo est priuatio pulcri. ergo malū de/
turpat. sed qđ deturpat ⁊ fedat nō spectat ad pulcritu
54 dinē siue decorē. ergo nec malū siue mali ordinatio. ¶ R°.
ad hoc notandū ꝙ circa hoc diuersi diuersa senserunt
Dixerūt em̄ aliqui ꝙ est loqui de malo vt est in poten/
tia facientis. vt est in opere siue in facto. Si loquamur
vt est in potētia faciētis. sic voluerunt dicere. ꝙ posse
malū facere erat de ꝑfectiōe vniuersitatis. quia creatu
ra debebat fieri que posset peccare ⁊ posset abstinere.
ad hoc ꝙ vniuersum ꝑfectū esset. sicut in tertio de li. ar
bi. dicit᷑. Si loquamur de malo vt est in facto esse. sic
dicunt ꝙ nullo modo spectat ad cōplementū vniuersi
nec ꝑ se nec ꝑ accidens. Sed cū autoritates dicāt con/
trarium ꝙ ex ordinatiōe mali ad bonū quidā decor re/
sultat. sicut dicit Aug⁹. expresse. oportet aliter dicere.
Ideo dicūt alij ꝙ decor vniuersitatis quedā est substā/
tialis siue q̄ꝫtum ad esse. quedā accidentalis siue q̄ꝫtuꝫ
ad bn̄ esse. Quantū ad primū decorē mala nō sunt faci/
enda. nec ꝑ se. nec ꝑ accidens. sed quantū ad aliquem
decorē accidentalē. mala bene ordinata faciūt. nō quia
mala. sꝫ quia bene ordinata. ⁊ ita ꝑ accidens. sicut per
accidens ordinat᷑. ⁊ illo decore circūscripto adhuc esset
vniuersum decoꝝ ⁊ ꝑfectū. q̄ꝫuis hūc decorē non habe
ret. Ad hunc decorē faciūt mala. nō ratione sui. sed ra/
tione subiecti qđ ordinat᷑ i penā ad diuine iusticie ma
nifestationē. Vel ratiōe oppositi cui⁹ decor magis cla/
rescit ex p̄sentia mali. sicut opposita iuxta se posita ma
gis elucescūt. sicut cōmuniter dicit᷑. Vel ratione boni
eliciti. multa em̄ bona deus fecit ⁊ facta sunt. que non
essent facta. nisi peccatū p̄stitisset occasionē. sicut illa
que gesta sunt in nostra reꝑatione. tamē sine his omi/
bus esset vniuersum cōpletū. Si vero querit᷑. vtrum
tūc esset pulcrius q̄ꝫ nūc. sic respōderi potest. ꝙ se hn̄t
sicut excedētia ⁊ excessa. sicut due facies in quarū vna
nulla est macula. in altera est cicatrix aliqua bene sita.
que videt᷑ faciem venustare. Et si vltra ꝓcedas. q̄s de/
cor magis excedit. potest dici sine p̄iudicio. ꝙ decor q̄
nunc est. ⁊ ratio hui⁹ est. quia vis diuina eliciens bo/
num ex malo p̄potens est malo. ⁊ ideo bonū quod in/
de elicit. p̄ualet bono quod malū corrūpit. ⁊ ideo plus
valet vniuersum nūc q̄ꝫ valuisset tunc. in quo nūc mo
do cōmendat᷑ sapientia creatoris. Unde Gregori⁹ i be
nedictione cerei pascalis. O felix culpa que talem me
ruit habere redemptorē. Et exemplū est de cifo sano q̄
frangitur ⁊ religat᷑ filo argenteo vel aureo. q̄r melior ē
post q̄ꝫ ante. nō ratiōe fractionis. sed ratione religati/
onis. ¶ Et si queras a me. nōne melius esset si omnes 35
essent beati. q̄ꝫ ꝙ quidā beati. ⁊ quidā miseri. dicendū.
sicut credo si homo stetisset nō peruenissent plures ad
hierusalē supernā ꝙ sic ꝑuenturi sunt. Unde mali q̄si
ex abundanti sunt. nec sunt in cōputatione. Et sic con
cedendū ꝙ ordinatio mali facit ad cōplementū accidē
tale. sicut probāt rationes ad primā partē inducte. sed
ad cōplementū siue ad decorē substantialē. nec ꝑ se nec
per accidēs. ꝑ se vero ad nullū. sicut ille rationes ostē/
dunt. ¶ Verūtamen quod obijcit᷑ ad primā partē per 36
simile in priuationib⁹. dicendū ꝙ ille priuatiōes non
sunt aliquid adimētes nec auferētes aliquid de bono
vel pulcro. malū tamē auferūt. ideo patet illud ¶ Ad 37
illud quod obijcit᷑ ꝙ non manifestaret᷑ misericordia et
iusticia. dicendū ꝙ q̄ꝫuis nō manifestaret᷑ in actu. ma/
nifestaret᷑ tamen in sua origine. qui em̄ deū in se cogno
scit. videt in illo eterno exemplari quid eū deceat face/
re ⁊ possit. licet non omnino. ⁊ ita misericordiam ⁊ iu/
sticiam pariter. Nihilomin⁹ tamen misericordia ostē
deretur in superogatōe. ⁊ iusticia in retributione. licet
non ita clare vt nūc in opere.

¶ Distinctio. xlvij. Voluntas dei semper fit effi
caciter.

V Oluntas quippe dei semꝑ efficax est. Supra re
mouit magister dubitationes ex quib⁹ videba
tur volūtas dei aliquādo impediri. Hic deter
minat veritatē ostendēs voluntatē dei semꝑ esse effica
cem ⁊ nunq̄ꝫ impediri. Et hec pars habet quattuor ꝑ/
tes. In prima autoritate Augustini ostēdit volunta/
tem dei semꝑ esse efficacē ⁊ nunq̄ꝫ impediri. In secūda
vero ne hoc intelligeret᷑ de voluntate signi. distinguit
voluntatē vt ostēdat hoc esse dictū de voluntate bene/
placiti. ibi. Verū vt supra diximus. In tertia magister
ostendit ꝙ contra quandā voluntatē signi bene potest fi
eri. ibi. Multa em̄ fiūt contra dei p̄ceptum ⁊c. In quar
ta vero epilogat breuiter p̄determīata. ⁊ hoc ibi. Ex p̄/
dictis liquet ꝙ volūtas dei que ipe est ⁊c.

¶ Autoritate Augu. ostendit voluntatē dei sꝑ
esse efficacē ⁊ nunq̄ꝫ impediri. a

DI. XLVII

V Oluntas quippe
dei semꝑ efficax est vt fiat omē qđ velit
⁊ nihil fiat qđ nolit. que de hoie semꝑ i
pletur quocūq̄ꝫ se vertat. Nihil em̄ (vt ait Aug⁹
in libro de libero arbitrio) constitutū suꝑat vo/
luntatē dei. ⁊ si faciat contra eius voluntatē. ta/
men contra eius voluntatē que ipse est nihil pu
tandū est ita fieri. tanq̄ꝫ velit fieri ⁊ nō fiat. vl' no
lit fieri ⁊ fiat. Illa em̄ voluntas (vt ait Augusti/
nus in ench.) semꝑ implet᷑. aut đ nobis. aut a no
bis. De nobis implet᷑. sed tamen nō implemus
eam quādo peccamus. A nobis implet᷑ quando
bonū facimus. ideo em̄ facimus. quia scim⁹ pla/
cere deo. Ita de homine semper deus implet su
am voluntatē. quia nihil facit homo de quo de⁹
non operat᷑ quod vult. Non em̄ vult de⁹ vt pec/
cet homo quilibet. Si autē peccauerit. peniten/
ti vult parcere vt viuat. in peccatis vero ꝑseue/
rantem punire vt iusticie potentiā cōtumax nō
euadat. Sicut alios ab eterno p̄parauit ad pe/
nam. ita alios preparauit ad gloriā. Et hec sunt
magna opera domini exquisita in omnes volun
tates eius. Et tam sapiēter exquisita. vt cum an
gelica ⁊ humana creatura peccasset. id est. non
quod ille sed quod voluit ipsa fecisset. etiam per
eandem creature voluntatem qua factum est.
ꝙ creator non voluit. repletipse quod voluit.
bene vtens: etiam malis tanq̄ꝫ summe bonus

1 a ¶ Ad eoꝝ dā/
nationē q̄s iuste
predestinauit ad
penā. Videt̃ au/
gustin⁹ hic ĩpro
prie loq̄. quia su
pra. xl. dis. d̾r ꝙ
p̄destinatio ē de
bonis salutari/
bus. Itē Dam̄.
nō ad puniendū
plasmauit nos
deus. ḡ male dic̃
Iuxta h̄ querit̃.
cū deus sit sūme
iustus sicut sum
me misericors. q̄
re magis d̾r pro/
priū dei misereri
q̄ȝ damnare siue
punire. R°. ꝙ
Dam̄. distīguit
volūtatē dei ĩ an
tecedentē ⁊ ꝯseq̄n
tem. ꝑt ḡ ꝑparatio
esse q̄ȝtū ad vtrā
q̄ȝ. ⁊ sic est ꝑpa/
ratio bonoꝝ ⁊ h̄
mō est ꝑparatio
simplicit̃ ⁊ p̄de/
stinatio ꝓprie di
cta. Alio mō p̄/
paratio accipit̃
large ſm q̄ȝcūq̄ȝ
volūtatē. ⁊ sic ē
maloꝝ. ⁊ est p̄de
stinatio large.
Mgr̃ autem et
Dam̄. supra ac/
cipiunt̃ ꝓprie. ſȝ
Aug. accipit cō
munit̃. ⁊ sic patȝ
2 solutio ¶ Ad il
lud qđ querit̃ de
ope misericordie
dōm ꝙ q̄ȝuis est
ꝓpriū dei misereri
q2 ad op⁹ mīe nō
req̄rit̃ nisi dei be
nignitas. sed ad
h̄ ſeueritatē iu/
sticie faciat. pre
supponit̃ nr̄a ini
q̄tas ⁊ ĩdo illud
magis̄ ap̄ꝓpriat.
ipi deo q̄ȝ h̄.
b ¶ Ipsi⁹ nāq̄ȝ ꝑ
3 missione ⁊c̄. In/
nuit mgr̃ ꝙ ma/
la fiūt p̄ter dī vo
luntatē. ſȝ nō p̄/
ter ꝑmissionem.
Cōtra. videtur
male loq̄. q2 cuȝ
ꝑmissio sit signū

a ᵃad eoꝝ damnationē quos iu=
ste p̄destinauit ad penam. ⁊ ad
eoꝝ salutē quos benigne p̄de=
stinauit ad grām. Quantū eñ
ad ipos attinet qđ de⁹ noluit fe
cerūt. q̄ȝtū vo ad omipotentiā,
dei nullo mō id facere valuerīt.
Hoc quippe ipo ꝙ ꝯtra eius vo=
luntatē fecerūt. đ ipis facta est
volūtas eius. Preterea nāq̄ȝ
magna dñi sunt opa exq̄sita in
omes volūtates ei⁹. vt miro et
ineffabili mō nō fiat p̄ter ei⁹ vo
luntatē. qđ etiā fit ꝯtra eius vo
luntatē. q2 nō fieret. si ñ sineret
nec vtiq̄ȝ nolēs sinit. ſȝ volens.
nec sineret bon⁹ fieri male nisi
omipotēs. ⁊ de malo posset fa=
cere bonū bñ. His vbis euiden
ter mōstrat̃ ꝙ volūtas dei eter
na semp implet̃ de hoīe. etiam
si faciat homo ꝯtra dei volūta=
tem. Sȝ attendendū est dilīgē
ter quō in supioribus d̾r fieri ali
q̄d ꝯtra dei voluntatē. qđ tñ nō
fit p̄ter eā. ⁊ q̄liter intelligēduȝ
sit illud. q̄ȝtum ad se fecerūt qđ
de⁹ noluit. q̄ȝtū vo ad omipotē
tiam dei nullo mō id facere va
luerūt. Vident̃ eñ ista supiori
bus obuiare. vbi dictū est volū
tati ei⁹ nihil resistere.

¶ Ostēdit dei volūtatē ēē effi=
cacē nō voluntate signi sed be=
neplaciti. b

Veꝝ vt supra diximꝰ volūtas
dei diuersis modis accipitur. q̄
diuersitas in p̄dictis vbis si dili
gēter notet̃. nihil ibi ꝯtradicti=
onis repit̃. Vbi eñ dicit̃ nō fie
ri p̄ter ei⁹ voluntatē. etiā qđ fit
ꝯtra ei⁹ voluntatē. dissimilit̃ ac
cepit volūtatē. ⁊ nō ipam volū
tatē q̄ de⁹ est ⁊ sempiterna est.
ſȝ ei⁹ signa p̄dictis vbis ītelligi
voluit. id est. ꝓhibitionē siue p̄=
ceptionē ⁊ ꝑmissionem.

¶ Ostendit ꝙ ꝯtra quandā vo
luntatē signi bñ ꝑt fieri. c

Multa eñ fiūt ꝯtra dei prece=
ptum vel ꝓhibitionē q̄ tñ nō fi=
b unt p̄ter ei⁹ ꝑmissionē. ᵇIpsius
nāq̄ȝ ꝑmissione oīa fiūt mala. q̄
tñ p̄ter eius volūtatē sempiter
nam fiūt. Sic Aug⁹. dic̃ sup il=
lum locū ps̄. Vt nō loquat̃ os
meū opa hoīm. Opa eñ hoīm
dicit ea q̄ mala sunt. q̄ p̄ter dei
voluntatē fiūt. q̄ ipe est. ᶜ ſȝ non c
p̄ter eius ꝑmissionē q̄ ipe nō est.
Appellat̃ tamē ipa dei volūtas
q2 de⁹ volēs sinit mala fieri. Fi
unt ⁊ ꝯtra eius p̄ceptionē vel ꝓ
hibitionē. ſȝ nō ꝯtra ei⁹ volūta=
tem q̄ ipe est. nisi dicant̃ contra
eā fieri. q2 p̄ter eā fiunt. Cōtra
eā quippe nihil ita fit vt velit fie
ri qđ nō fiat. vel nolit fieri ⁊ fiat
qđ euidēter ibi Aug⁹. notauit.
vbi ait. Q̄tuȝ ad ipsos attinet
qđ deus noluit fecerūt. Q̄tuȝ
vero ad omipotentiā dei. nul=
lo modo id facere valuerunt.
Ac si diceret. fecerūt ꝯtra dei p̄
ceptum qđ appellat̃ voluntas.
ſȝ nō fecerūt cōtra dei volunta
tē omnipotentē. quia hoc non
valuerūt. illud valuerūt. et ita
ꝑ hoc qđ fecerūt ꝯtra dei volū=
tatē. i. p̄ceptū. de ipis facta ē vo
luntas eius. id est. impleta est
volūtas ejus sempiterna: qua
eos damnari volebat. Vñ Gre
gori⁹ sup Geñ. Multi volunta
tem dei pagūt. quando mutā=
re cōtendūt. ⁊ ꝯsilio ei⁹ resistē=
tes obsequunt̃. q2 hoc ei⁹ dispo
sitioni militat. qđ ꝑ humanum
studiū resultat. Hic apte ondit̃
q2 dū mali cōsilio ac p̄cepto dei
resistunt (qđ volūtas dei appel=
latur) ea faciūt vñ volūtas ei⁹
que ipe est implet̃. q̄ dispositio
vel beneplacitū vocat̃. Naȝ vt
ait Aug⁹. in ench. quantelibet
sint volūtates angeloꝝ ⁊ hoīm
bonoꝝ vl̄ maloꝝ. vel illđ qđ de
us. vel aliud volētiū q̄ȝ de⁹. om
nipotētis volūtas sp̄ inuicta ē.
que mala esse nunq̄ȝ pōt. etiaȝ
dū mala irrogat iusta est. ⁊ ꝑfe
cto que iusta est. mala non est.
De⁹ ḡ omipotēs siue ꝑ miseri=
cordiā cui⁹ vult misereat̃. siue
ꝑ iudiciū quē vult obduret nec
iniq̄ aliq̄d facit. nec nisi volens
quicquid facit. ⁊ omnia q̄cūq̄ȝ
vult facit.

volūtatis di
uine si fiūt p̄/
ter ꝑmissionē
ḡ etiā p̄ter vo
luntatē. Iteȝ
q̄rit̃ q̄ d̾ria ē ĩ
ter fieri p̄ter
volūtatē. ⁊ ꝯ
⁊ vr̄ ꝙ nulla.
q2 Math. xij.
Qui nō ē me
cū ꝯtra me ē.
R°. dōm ꝙ fi
eri p̄ter volū/
tatē h̄ est. q2
volūtas dei ñ
est in hoc fie/
ri. nec ĩ ei⁹ op
positū. et ita
p̄ter volūtatē
fit qđ non fit
ſm volūtatē
nec ꝯ. ⁊ inter
hec mediuȝ ē
dñs autē in
Math. intel
ligit đ p̄cept̄
que q̄ negli/
git inimicus
dei efficit̃.
¶ Qđ ḡ obij 4
cit̃ ꝙ ꝑmissio
est signū vo/
lūtatis bene/
placiti. dōm
ꝙ nō ē signuȝ
ꝙ de⁹ velit il/
lud qđ ꝑmit/
tit̃. ſȝ ꝙ velit
illud qđ ex eo
elicit̃. ⁊ sic pȝ
illud.
c ¶ Sȝ nō p̄/ 5
ter ei⁹ ꝑmissi
onē q̄ ipe nō ē
ſm h̄ videt̃ ꝙ
ꝑmissio nō sit
de⁹. Cōtra. de
us ē sua actio
ergo deus est
sua permissio
cum ꝑmissio
sit actio dei.
Si tu dicas.
h̄ esse dictum
rōne cōnota/
ti. tunc obijci
tur ꝙ volun/
tas dei simili
ter aliq̄d ꝯno
tat circa voli
tum. R°. dici
pōt ꝙ mgr̃ lo
quit̃ ſm opi/
nionē illoꝝ

qui dicũt nomĩa sex generꝝ nõ ꝑdicare aliquid d̉ deo vel in deo sed a deo. sed hec opinio supra improbata est. Et ideo potest dici ꝙ magister loquit̃ de ꝓmissio ne ratiõe sui cõnotati qḋ importat rõe sui nominis. Et si tu obijcias de volũtate ꝙ cõnotat. dĩm ꝙ verũ est ex adiũcto sed nõ est ita de principali significatiõe nominis.

d ¶ Necꝫ iõ precepit om/nibus bona. vel prohibu/it mala. vl' cõ suluit optĩa. ⁊c̃. Videt̃ fal sum dicere qꝛ p̄ceptum dei est signuꝫ vo luntatis dei. sicut p̄ceptuꝫ nostrum ẽ si/gnũ volunta tis nostre. sꝫ rectus homo nũꝗ̃ p̄cipit aliquid alicui nisi qḋ vult fieri. ergo multo fortiꝰ nec ipẽ deus. Rº. dicenduꝫ ꝙ Augustinꝰ ⁊ magister sequẽs Aug. quãdo de vo/luntate beneplaciti loquunt̃. semꝑ accipiunt ꝓ vo/luntate qua deus absolute vult aliquid euenire. ⁊ de hoc nõ est dubiũ illud qḋ dicit. sed vlteriꝰ magister sequẽs Dam̃. distinguit volũtatẽ antecedentẽ. siue ꝗ̃tũ in se est. ⁊ huiꝰ signũ est p̄ceptũ. ⁊ de hac nõ loquit̃ Augustinꝰ nec magister. e ¶ Precepit ⁊ in veteri ⁊ in noua lege q̄ ab eis q̄b; p̄cepit fieri noluit. Videt̃ male di/cere. qꝛ p̄ceptũ est signũ diuĩe volũtatis. ḡ si p̄cipiebat qḋ nolebat. vl' ꝙ illos decipie/bat q̄bus p̄cipie bat. Itẽ vr̃ falsũ dicere ꝙ noluit ĩmolatõꝫ Isaac. qꝛ abraã volebat ḡ volũtatẽ suam diuĩe ꝯformabat ḡ nõ merebat̃ vt videt̃. ¶ Itẽ q̄re abraã parauit se ad obediẽdũ. nõ aũt curatꝰ ĩ euã/gelio. Rº. dĩm ꝙ q̄dã p̄cepit de us ad faciẽdũ vt p̄cepta moralia. q̄dã ad ꝓbãdũ .i. ꝓbatũ oñdẽdũ. quedã ad erudiendũ. ⁊ hoꝝ duoꝝ exẽpla tãgunt̃ in l̃ra. In p̄cepto ḡ abrae signat̃ nõ ꝙ deꝰ velit ĩmolationeꝫ. sꝫ ꝙ vult abraã velle. ⁊ iõ cũ voluit. se sibi ꝯformauit. In p̄cepto aũt qḋ fecit curato signauit se velle ꝯtemptuꝫ laudis. ⁊ ideo Abraã laudãdus est in volũtate obediẽ tie. ⁊ curatꝰ in hoc ꝙ nõ tacuit.

¶ Epilogat p̄determĩata. Et quare deꝰ p̄cepit oĩbus bona facere ⁊ mala vitare. cum non velit hoc ab oĩbꝰ ĩpleri. d Ex p̄dictis liquet ꝙ voluntas dei q̄ ipse est sꝑ inuicta est. nec in aliquo cassat̃. s; ꝑ oĩa implet̃ Consiliũ ṽo eiꝰ ⁊ p̄ceptio siue ꝓ hibitio. nõ ab oĩbꝰ implent̃ qui d bus ꝓposita et data sũt. d Necꝫ iõ p̄cepit omnibꝰ bona. vel pro hibuit mala. vl' ꝯsuluit optima. ꝙ vellet ab oĩbꝰ bona q̄ p̄cepit fieri. vel mala q̄ ꝓhibuit vitari Si eñ vellet. vtiqꝫ ⁊ fierẽt. qꝛ ĩ nullo põt ab hoĩe sup̲ari. vl' ĩm pediri eiꝰ volũtas. s; vt iusticiã suã hoĩbꝰ oñderet. ⁊ mali eẽnt ĩexcusabiles. deniqꝫ vt boni ex obediẽtia gl'iam. mali ex inobe diẽtia penã sortirent̃. sicut vtris ꝗ ab eterno ꝓparauit. Ea ḡ q̄ oĩbus p̄cepit vel ꝓhibuit. a qui busdam voluit fieri vel vitari s; nõ ab oĩbus. ⁊ quedã ꝑsonalit̃. e precepit ⁊ in veteri ⁊ in noua e lege. q̄ ab eis q̄bꝰ p̄cepit fieri no luit. vt abrae de immolatione filij. ⁊ in euãgelio q̄busdã cura tis q̄bꝰ p̄cepit ne cui diceret.

AD intelligentiã eoꝝ que dicunt̃ in hac par/te quattuor querunt̃. Primo querit̃ vtꝝ vo luntas beneplaciti possit impediri. Secun do querit̃ vtrũ aliquis possit facere ꝯtra voluntateꝫ signi. Tertio vtꝝ deꝰ debeat mala ꝑmittere. Quar/to ⁊ vltimo vtꝝ deꝰ possit mala p̄cipere.

¶ Questio I a

QȜ volũtas beneplaciti nõ possit impediri. ostendi tur p̄mo autoritate Geñ. vlt̃. Nũ dei possumus resi stere volũtati? q. d. non. ¶ Itẽ Roꝝ. ix. voluntati eius q̄s resistit? Itẽ sup illud. j. Thi. vlt̃. Qui vult oĩes homines saluos fieri. glo. rogandus est vt ve lit. ꝙ si vult. necesse est fieri. ¶ Itẽ sup illud p̄s. Iu/stus dñs in omnibꝫ opibꝫ suis. glo. apud deũ hoc est velle. qḋ facere. sed nõ potest impediri ne velit. qꝛ li bere vult qḋ vult. ḡ nõ potest impediri ne fiat. ¶ Itẽ oĩs volũtas que potest impediri. potest superari sed diuina volũtas sup̲ari nõ potest. cũ sit suprema. ergo diuina volũtas nõ potest impediri. ¶ Itẽ om nis causa que impedit̃ a ꝓsecutione sui effectus. aut deficit aut mutat̃. sed diuina volũtas nec deficit nec mutat̃. nec potest deficere nec mutari. ḡ ⁊c̃. ¶ Item nobilius agens est ⁊ nobilior causa que nõ potest ĩ/pediri ꝗ̃ que potest. sꝫ diuina volũtas est summa et sup̲ma causa omniũ. vt supra monstratũ est. ergo ⁊c̃ ¶ Cõtra. oĩs causa cuiꝰ effectꝰ cõtingenter euenit potest impediri. nã nõ potest. tũc effectus euenit ne cessario. sꝫ diuina volũtas est hmõi. qꝛ est multorum cõtingentiũ. alioq̄n aut nihil esset cõtingens. qḋ est ꝯtra arbi. libertatẽ. ⁊ ꝯsiliũ. ⁊ casum. aut deus nõ eẽt illiꝰ causa. quoꝝ vtrũqꝫ absurdũ est. ergo ⁊c̃. ¶ Iteꝫ oĩs causa que ꝑ aliã agentẽ explet̃. potest ꝑ illã de/ficientẽ impediri. si illa possit deficere. hec ꝓpositio per se nota est. sꝫ diuina volũtas est hmõi. nã deꝰ vult multa fieri ꝑ causas creatas que ñ facit sine ipis. sicut generare hominẽ. asinũ ⁊ similia. Similiter de his que sunt ab oꝑe nostro. ⁊ hec possunt deficere. ḡ diuĩa volũ tas impediri. ¶ Itẽ oĩs causa cuiꝰ virtus se extendit ad ꝯtrariũ. volũtate potest aliud velle ꝗ̃ velit. sꝫ diui na essentia est hmõi. aliquid eñ vult deus vt istũ dam nari. cuiꝰ oppositũ potest. hoc certũ est. alioq̄n nõ esset omnipotẽs. potest ḡ facere oppositũ eius qḋ vult. sed omne possibile est ponibile. ponat̃ ergo ꝙ deus faciat oppositũ eius qḋ voluit. si hoc. ergo volũtas dei est fru stra ⁊ impedita. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ volũtas vult aliq̄d qḋ deus vult ipam velle. aut ergo potest velle contrariũ. aut nõ potest. Si potest. ergo diuina volũtas potest impediri. Si nõ potest. ergo necesse est liberalitatẽ eiꝰ artari. ¶ Rº. ad intelligentiã p̄dictoꝝ notandũ ꝙ s̃m Ioh. Dam̃. Volũtas beneplaciti est duplex. sꝫ ante/cedens siue cõditionalis. qua vult ꝗ̃tum in se est oĩm salutẽ. ⁊ absoluta siue cõsequens qua determinate vult aliquid qḋ nouit. certitudinaliter euenire. intelligẽdũ est ergo ꝙ nullã dei voluntatẽ possibile est sup̲ari. nul/lam possibile est cassari. aliquã tamẽ vt antecedentem possibile est nõ impleri. aliquã vt ꝯsequentẽ necesse est impleri. ⁊ impossibile est impediri. Nullã inꝗ̃ est pos sibile sup̲ari. nã si homo non facit qḋ deus vult ꝗ̃tum in se est sine volũtate antecedẽte. deus facit de ipso qḋ vult volũtate cõsequente. ⁊ ita semꝑ implet̃ vel de hoĩe vel ab homine. ⁊ sic nunꝗ̃ vincit̃ vel superat̃. Nõ eti/am possibile est voluntatẽ dei cassari. nam cassum dici tur aliquid dũ priuat̃ effectu proprio ad quẽ est. volũ/tas aũt nullo priuat̃ effectu ad quẽ est proprie. nam qḋ dicit̃ ꝙ deus vult oĩes homines saluos fieri ꝗ̃tum in se est. hec volũtas nõ cõnotat salutẽ. nec proprie est ad

effectum salutis·sed cōnotat ordinationē nature siue
naturam ordinabilē ad salutē·Unde nihil plus est di/
cere·deus vult istū saluū fieri quantū in se est ꝗꝫ deo pla
cuit dare isti naturā ꝑ quā posset ꝑuenire ad salutē·⁊
ꝙ deus paratus esset iuuare ita ꝙ salus non deficit pro
pter defectū a parte dei·Unde nō cassatur·quia habet
propriū effectum·De volūtate autē absoluta planum
est ꝙ nō potest cassari·quia oēm effectū suū ponit·nec
vnq̄ꝫ remanet incōpleta·cū itaq̄ꝫ verum sit voluntatē
dei nullo modo posse superari nec cassari·tamen volū/
tatem absolutā necesse est impleri·conditionalē vero
minime·¶Sed attendendū ꝙ est necessitas cōsequen
tie·⁊ cōsequētis·sicut supra dictū est de ꝑscientia·quia
ipsa nō habet necessitatē cōsequentis·sed cōsequentie·
quia necessario infert·⁊ sequit̄·deus prescit hoc·ergo hoc
erit·sed tamē non necessario ꝑscit·quia in actu ꝑscien/
di frequēter notatur effectus cōtingens·Sic in volū
tate intelligendū est·ꝙ volūtas dei absoluta connotat
euentū rei·⁊ ideo est ibi necessitas cōsequentie·sed nō
cōsequentis·quia nō mutat euentū rei·immo vult deus
ꝙ eueniat cōsequens cōtingens·Unde sicut prescietia
quia necessario infert effectū non potest falli·sic volū
tas absoluta quia necessario infert non potest impe/
diri·immo eā necessariū est impleri·nec necessitate cō
sequentis·nec necessitate cōsequentie·quia nō conno/
tat effectū rei·sed cōnotat illud quod est ordinabile ad
euentū·vt predictū est·Unde bene sequit̄·vult istū sal
uari voluntate absoluta·ergo iste saluabitur·nūq̄ꝫ enim
vellet·nisi pariter ꝑsciret eū esse saluandū·De volun/
9 tate vero cōditionata vt visum est nō sequitur·Si er
go obiicitur ꝙ voluntas dei est necessaria·⁊ necessario
infert effectum·ergo omnimodam ponit circa ipsum
necessitatē·dicendū ꝙ q̄uis necesse sit deū velle·⁊ volū
tatem eius esse in actu·tamē cōparatio eius est ad futu/
rum cōtingens·⁊ ideo effectus euenit cōtingenter.
10 ¶Ad illud quod obiicit̄ ꝙ potest impediri cū sit cau/
sa contingēs·dicendū ꝙ sicut tactū est ꝙ q̄uis compa
ratio diuine volūtatis ad volitū·⁊ euētus voliti se ne
cessario cōcomitent̄·sicut vnū contingens aliud·ideo
nō potest impediri·tūc enim impedit̄ causa·quando ma
nente cōparatione ⁊ ordinatiōe eius ad effectū·effectus
non euenit·Quod ergo ꝓponitur·omis causa cuius effe/
ctus est cōtingens potest impediri·falsa est ꝓpositio
⁊ habet instantiā si effectus necessario cōcomitet̄ et se/
quatur ad causam·⁊ hec est instātia in ꝓposito·¶Ad
11 illud ergo qd obiicit̄ ꝙ potest impediri ꝓpter defectū
cause coopantis·dicendū ꝙ sicut diuina volūtas siue
diuinū velle cōnotat effectum·ita cōnotat existentiam
cause ꝑticularis·Cū enim dicit̄·deus vult istum saluari
nō est sensus ꝙ velit in omnē euentū·sed ꝙ vult istum
saluari·vult istū velle·Unde sicut diuina volūtas cō/
notat istum effectū euenire·⁊ ideo necessario sequitur
effectus ad ipsam·ita cōnotat causam creatā cōcurre/
re·⁊ ideo necessario sequit̄·si deus vult istum saluari·
ꝙ iste etiā velit·⁊ ita nunq̄ꝫ deficit sicut nec effectus·et
12 ita nunq̄ꝫ impedit̄·¶Ad illud qd obiicitur ꝙ deus po/
test oppositū eius qd vult·dicendū ꝙ diuina volūtas
non artat potentiā in possendo·vn̄ plura potest q̄ꝫ ve
lit·artat tamē potentiā in agendo·nunq̄ꝫ enim potētia
agit aliquid nisi qd vult·⁊ impossibile est ꝙ actio sup/
excedat voluntatē·Un̄ nihil potest facere nisi qd pōt
13 velle·Quñ ergo dicit̄ ꝙ potest cōtrariū sue voluntatis
potest intelligi dupliciter·Aut volūtate mouente ad
contrariū·⁊ sic notat̄ repugnātia voluntatis ad potē
tiam·⁊ hoc est impossibile·Aut voluntate nō mouen

te·⁊ sic notat̄ nō impedimentū nec repugnantia·sed ꝙ
voluntas libere potest·quia ita potest hoc ꝙ eius opposi/
tum·ita ꝙ vult hoc qd potest velle eius oppositū absq̄ꝫ
sui mutatione·sicut supra dictū est de ꝑscientia·Et ra/
tio huius est·quia vno ⁊ eodē vult quecūq̄ꝫ vult·¶Ad
vltimū dicendū·ꝙ volūtas dei fm conuenientiā ad ꝑ/ 14
scientiā vult illa que vult·Unde sicut ꝑscientia ambit
totū velle ⁊ posse ⁊ agere·⁊ nō potest falli aliquid nō
subtrahendo cōtingentie rei euenietis·sic etiam in ꝓ/
posito intelligendum. ¶Questio II b
Utrū aliquis possit facere contra voluntatē signi·⁊ ꝙ
non·videt̄·quia signū ⁊ signatū cōformari debēt·ergo
qd fit cōtra vnū·fit cōtra reliquū·⁊ si nō potest fieri ꝯ
signatū·nec cōtra signū·Alioquin si non fit contra si/
gnatū ⁊ ꝯtra signū·tūc signū est falsum·si enim signū du
cit in signatū·significat ꝙ fit ꝯtra ipm·fieri ꝯ signatū.
¶Item minimū inter omia signata est ꝑmissio·cū sit
respectu mali ad quod minime ordinat̄ beneplacitum
dei·ergo si minime accedit ad voluntatē beneplaciti si
nō potest fieri cōtra ꝑmissionē·multo minus ꝯ alia·sed
nō potest fieri ꝯtra ꝑmissionē·sicut dicit magister ī lit
tera·⁊ Aug9·de ciui·c·xx·sicut nullus hominū agit re
cte·nisi adiutus diuino auxilio·sic nullus hominum atq̄ꝫ
demonū agit vnq̄ꝫ nisi eodē diuino atq̄ꝫ iustissimo per
mittat̄ iudicio·¶Itē potentior est volūtas cui nō po
test resisti nec in se nec in signo·q̄ꝫ cui potest ī signo sal
tem·⁊ si nō in re·sed deus est potētissimus·ergo videtur ꝙ
nec volūtati eius nec signo voluntatis possit resisti·⁊
sic de·¶Contra·inter omia signa voluntatis ꝑceptio
siue imperiū videt̄ esse potentissimū·sed fieri potest·⁊
fit tota die cōtra diuinū mandatū·ergo ꝯtra omia alia.
¶Item videt̄ ꝙ specialiter cōtra ꝑmissionē·quia per/
missio nō est nisi male culpe·sed malū culpe non est ma
lum nisi volūtarie fiat·⁊ si volūtarie fit·potest nō fieri
ergo ꝑmittente deo aliquē male facere·potest nō facere
ergo potest facere ꝯtra ꝑmissionē·¶Item sup illud ps
Eduxit eos cū argento ⁊ auro·glosa dicit·ꝙ idem fuit
ꝑceptū ⁊ ꝑmissum·s·absportatio vasorum·ergo cū pos/
sit fieri cōtra ꝑceptum·pari ratione ⁊ ꝯtra ꝑmissionē
⁊ cōtra alia·ꝑ ꝯsequens ergo cōtra omnē voluntatem
signi·¶Responsio·dicendū ꝙ ꝯtra aliquod signū diuine vo/ 15
luntatis potest fieri·ꝯtra aliqd non·⁊ ratio huius du
plex est·ex duplici modo distinguēdi signa·Quedam
enim sunt signa respectu ꝑsentis·vt impletio ⁊ ꝑmissio·
Quedā respectu futuri·vt ꝑceptio ⁊ consiliū ⁊ ꝓhibi/
tio·Et quoniam de ꝑsenti qd fit·impossibile est in ꝑsenti nō
fieri·quoniam esse qd est·quando est necesse est esse·ideo respectu
signorum de ꝑnti nō potest esse resistentia·quia si sit resi/
stentia·iam nō sunt ꝑsentia·Quia vero futura vel fa/
cienda possunt nō fieri·ideo q̄ꝫtum ad signa tria seq̄n/
tia·resistētia potest esse·Alia ratio sumit̄ fm aliū mo/
dum distinguēdi·Quia quedā sunt signa diuie volū/
tatis absolute·quedā cōditionate·Dico ergo ꝙ quia con
tra voluntatē absolutā nō potest fieri·nō potest etiā
fieri cōtra signa volūtatis absolute·vtpote sunt iple/
tio ⁊ ꝑmissio·Quia vero cōtra voluntatē antecedentē
siue cōditionatā potest fieri·quia potest homo diuer/
tere ab ordine ad quē ex sui ꝯstitutione cōditus ē·hinc
est ꝙ potest fieri ꝯtra voluntatē signi·que illā signat
scilicet contra ꝓhibitionē ⁊ ꝑceptionē ⁊ consiliū·¶Ad il
lud quod obiicit̄ ꝙ cōtra nullū potest fieri·patet solu/
tio ꝙ est falsum ¶Ad illud quod obiicit̄ ꝙ minimū est 16
ꝑmissio·dicendū ꝙ maior significatio vel minor nihil
facit ad hoc·sed ꝑsentialitas effectus·vel etiā quia si/
gnat voluntatē absolutam qua aliquid connotat ab/

17 solute. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ potentius est il/
lud contra cuiꝰ signum non potest fieri. dicendum ꝙ
verum est quando voluntas vult omnino ꝙ nihil fiat.
nisi ꝙ ostendit se velle. sed diuina voluntas non est ta
lis. immo vult ꝙ vnusquisqꝫ habeat propriā libertatē
⁊ facit quod vult. Unde potentia faciendi contra di/
uinam voluntatē est a diuina voluntate. ⁊ ideo nō es/
set potentior propter hoc. Unde distinguendū ꝙ pos
se facere contra signū voluntatis alicuiꝰ. aut est cōtra
voluntatē. ⁊ sic attestatur impotētie. Aut illud posse
est a voluntate cuiꝰ est signum. ⁊ sic non attestatur im
18 potentie. sed magis potentie. ¶ Ad illud quod obijci
tur ꝙ contra oīa. quia fit contra preceptionē que est
maximū signum. soluendū est per interemptionem. ꝙ
non est maximū signū. quia impletio maius est. Pre/
terea hoc nihil est ad propositū. sed presentialitas ī ef/
19 fectu. ⁊ absolutio in significato. ¶ Ad illud quod ob/
ijcitur. ꝙ fit contra permissionē. quia peccator potest
non peccare. dicendum ꝙ deus nō dicitur permittere
peccare nisi eū qui actualiter peccat. duꝫ peccat. ⁊ tūc
impossibile est eū non peccare. ¶ Ad illud quod vlti/
20 mo obijcitur. ꝙ idē fuit ibi preceptū ⁊ ꝑmissum. dicen/
dum ꝙ permissio multis modis accipitur in scriptu/
ra. Primo modo dicit̄ permissio non cohibere. sic do/
minus ꝑmittit mala. quia non cohibet. et hoc modo ē
signum voluntatis diuine distinctū contra preceptū.
Alio modo non punire tempaliter. ⁊ sic dicitur libel/
lus repudij permitti. Math. xix. Moyses ad durici/
am vestrā permisit. Tertio modo nō prohibere. Psal
mista. Irascimini ⁊ nolite peccare. glosa. permittit qd
necessitatis est. non prohibet. Quarto modo permit/
tere est minus bonum indulgere. super illud. j. Cor.
vij. hoc aūt dico ſm indulgentiā ⁊c. glo. ꝑmittit.

¶ Questio III c

Utrum debeat deus mala permittere. ⁊ ꝙ sic. videtur.
Job. xij. abundabunt tabernacula predonū ⁊c. Grego
rius. Omnipotēs deus quod fieri nō prohibet. iustuꝫ
est vt fieri sinat. ¶ Item deus debet cōseruare ordinem
quem instituit. sed cū deus creauit hominē. dedit ei libe
ram voluntateꝫ. sed libera voluntas dicit̄. eo ꝙ libere
potest quicquid vult. ergo si vult malum. potest ī ma
lum. ergo cū non debeat auferre homini potentiā quā
dedit. debet ipm permittere peccare. ¶ Item malū fre/
quenter est occasio maioris boni. sed nō fieret nisi ma/
lum precessisset. vt patet in passione christi. sed decet de
um facere ⁊ permittere id quod est via ad melius. ergo
cum nō possit malum facere. solum debet permittere.
¶ Item deus oīa facit propter laudē suam. sed ī ma/
lis manifestatur laus diuine iusticie ⁊ misericordie. er
go si non debet facere propter ampliationē sue laudis
non debet impedire ne mala fiant. ergo ⁊c. ¶ Contra
Ro. j. Non solū qui talia agunt digni sunt morte. sꝫ
qui consentiūt. glosa. Consentire est facere cum possit
arguere. ergo cum deꝰ possit corrigere ⁊ impedire ma/
lum. si permittit ⁊ tacet consentit. sed qui consentiunt
digni sunt morte. ergo ⁊c. ¶ Item Augustinus. xix. de
ciuitate dei. ca. xvj. Ad innocentis officium non soluꝫ
pertinet nemini malū inferre. sed etiam a peccato cohi
bere. ergo si deus non cohibet cū possit. deus non est ī/
nocens. ¶ Item ratione videtur. quia omnes virtu/
tes nostre debent habere exemplar in deo. sed in nobis
est virtus zeli. ergo ⁊ in deo. sed zelus quantuꝫ potest
obuiat peccato. ergo si deus habet zelum. quantuꝫ po/
test obuiat. ergo ⁊c. ¶ Item vniuerse vie domini mise
ricordia ⁊ veritas. si ergo permittit iustum peccare.
aut est misericordie. aut iusticie. Non misericordie. cō
stat. Nec iusticie. quia iustus non meruit cadere. ergo
⁊c. ¶ Rᵒ. dicendum ꝙ deus permittit mala fieri. et hoc
ordinatissime. Duplex est enim ordo rerū. Unus ī vni 21
uerso. Alter in finem. ⁊ vterqꝫ exigit ꝙ deus permittat
mala fieri. Ordo quippe in vniuerso exigit. quia ad ꝑ/
fectionem vniuersitatis necesse fuit fieri creaturam ar
bitrio liberam. ⁊ peccare potenteꝫ. sed amministratio
vniuersitatis est vt deus sic res conditas amministret
vt eas agere proprio motu sinat. sicut dicit Augusti/
nus. vij. de ciuitate dei. Ideo cum debuerit dare poten
tiam peccandi. ⁊ debuerit regere saluo ordine sue condi
tionis. si voluit peccare debuit permittere. ⁊ si non no
luit peccare debuit conseruare. ⁊ ita debet ꝑmittere ma
la. Ordo ad finem hoc exigit. quia duplicē finem con/
tingit reperiri in vniuerso. vnus est solus electorum.
alius diuina laus. quoniā ergo permissio maloꝝ red/
dit electos gloriosiores per occasionē. ⁊ deus non cu/
rat vtrū per causam vel per occasionē electoruꝫ gloria
augeatur. ideo deus permittit recte. Unde Augustinꝰ
xj. de ciuitate dei dicit. ꝙ nullū faceret quem malū pre/
sciret. nisi pariter nosset quibus bonorū vsibus accom
modaret. Prosunt autē eis exercitando. Et ideo dicit 22
de lapsu mundi. ꝙ permisit plures esse malos. quia si
pauci essent. non auderent exercere bonos. Diuina eti
am laus hoc exigit. quia occasione mali summe mani/
festatur diuina misericordia in electis. in filij vnigeni
ti donatione pro inimicis ſm tempꝰ. Summe etiā ma
nifestatur dei iusticia in eterna punitione reproborum
Unde Augustinꝰ. xj. de ciuitate dei. Si omnes rema/
nerent in pena. in nullo appareret misericordis gratia
redimentis. Rursus si oēs transferrentur ad lucem
in nullo appareret seueritas vltionis ¶ Ad illud ergo 23
quod obijcitur. ꝙ permittere est consentire. dicendum
ꝙ permittere malū est dupliciter. Aut non cohibendo
manū vel animū. nec in facto nec in retributione. et sic
consentire est. Uel non cohibendo manū sed tamē pu
niendo tansgressorē ⁊ arguendo continue. ⁊ sic nō con
sentit. ⁊ hoc modo deus permittit ⁊ non consentit.
¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ ad innocentē pertinet co/ 24
hibere. dicendū ꝙ illud intelligitur de cohibitione qn/
tum ad argutionē ⁊ punitionē. non q̄ntum ad volūta/
tis coactionē. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ zelus ob/
uiat peccato. dicendū ꝙ verū est saluo iure iusticie ⁊ iu 25
sticia. prout ordo vniuersi hoc exigit vt deꝰ permittat
hominē ire ſm imperiū sue voluntatis. ¶ Ad illd qd 26
vltimo obijcitur patet responsio. quia permittere ali/
quem peccare est opus iusticie. non inqm iusticie que
sit exigentia meritorum. sed condecentia diuine sapiē/
tie ⁊ bonitatis.

¶ Questio IIII d

Utrum deus possit mala precipere. Et ꝙ sic videtur.
Quia precepit Osee. j. vt duceret vxorem fornicariaꝫ
Et Bernardus exponit ad litterā. Et si dicas ad litte
ram non esse intelligendū. Obijcitur tunc. quia prece/
pit non tm̄ ducere vxorem. sed etiā facere filios forni/
carios. ꝙ si esset vxor legitima. non essent filij forni/
cationis. ¶ Item Exod. xij. Precepit facere furtum fi
lijs israel. sed furtū est malum ⁊ contra legem nature.
ergo ⁊c. Si tu dicas ꝙ non est malum ſm se. ⁊ ideo po
test fieri. obijcitur. quia precepit Abrae occidere filiuꝫ
innocentem. ⁊ quē sciebat innocentē. Gen. xxij. et hoc
est malum ſm se. ergo videtur ꝙ deus possit precipere
malū. ¶ Item ratione videtur. quia deus est super om
nem legē. ergo in omni mandato potest dispensare. ergo

potest omnium preceptorū ⁊ prohibitionū contraria precipere. ¶ Item plus distat non ens ab ente q̄ꝫ malum a bono. sed deus solo imperio voluntatis ex nō ente facit ens. ergo solo imperio voluntatis ex malo facit bonum. ergo potest precipere mala vt videť. ¶ Cōtra. preceptū est signum diuine voluntatis. ergo aut ē falsum signū. cū significet deum non velle quod precepit. aut deus vult illud. Si deus vult malū. est malus. Si non vult ⁊ precepit. est falsus. ⁊ vtrūqꝫ est impossibile apud deū. ergo ⁊c. ¶ Item nullus obediens diuīo precepto debet puniri. ergo si deus potest malū precipere. potest malū impune fieri. Sed malū remanere ī punitum est contra diuinā iusticiaꝫ. ergo deus potest facere contra se. ergo sibi aduersari. sed hoc est impossibile. ergo ⁊c. ¶ Item deus precepit mala non fieri. si ergo precepit fieri. precepit duo opposita. sed duo opposita fieri est impossibile. ergo deus precepit impossibile. sed ad nullū tale preceptum obligamur. ergo deo possumus non obedire. quod absurdū est. Et iteꝝ. omnis precipiens impossibile est stultus vel impius. ergo deus esset stultus vel impius. quorū vtrūqꝫ est impossibile. Et ideo dicit Hieronym⁹. qui dicit deum p̄

27 cepisse impossibile anathema sit. ¶ R̄o. dicendum. ꝙ cum queriť. vtrū deus possit precipere malum. hoc potest dupliciter intelligi. Aut malū manens maluꝫ. aut ita ꝙ precipiendo faciat bonum. Primū simpliciter ē impossibile. secundū vero aliquo modo est possibile. licet non omnino. Est eñ aliquid malum in se. aliquid malū ꝭm se. Malū in se potest fieri bene. malū sc̄dm se nullo modo potest fieri bene. immo hoc intelligere ꝙ fiat bene. est intelligere ꝙ idem sit malū ⁊ bonum. Potest ergo dici ꝙ deus potest precipe malū in se. ⁊ nō malum ꝭm se. quia nihil potest p̄cipere quin bonū sit postq̄ꝫ preceptū est. ⁊ illud est malū in se. non autē ꝭm se. et

28 ideo potest illud precipere ⁊ non aliud. Et hinc habet ortū quod dicit Bern̄. in libro de dispensatione et precepto. ꝙ deus potest dispensare in p̄ceptis secunde tabule. ⁊ non prime. Et ratio huius est. quia in p̄ceptis secunde tabule q̄ꝫtum est de ratiōe precepti tangitur siue precipitur ordinatio ad proximū. ⁊ prohibeť deordinatio ad eundē. Deordinatio autē respectu proximi nisi deordinatio respectu dei. malū est in se. Si autem respectu dei malū est ꝭm se. sicut cognoscere non suā. malum est in se. sed cognoscere alienā ex libidine siue non suā. malū est ꝭm se. Sed deus in p̄ceptis secunde tabule dispensat ⁊ dispensare potest. ⁊ contra illa potest p̄cipere ratione p̄dicta. Nec ex hoc sequiť ꝙ precipiat contraria. quia mandatū speciale absoluit a cōmuni. sicut priuilegiū speciale. In p̄ceptis autē prime tabule non potest deus dispensare. quia coruꝫ opposita sunt mala ꝭm se. ipsa eñ precepta dicunt ordinationē ad deū siue in finem de sua ratione. ⁊ eoꝝ opposita deordinationeꝫ. ⁊ ideo si contrariū p̄ciperet. preciperet contra se. contra se autē non potest facere. ⁊ si illa p̄ciperet. cum illa sint mala ꝭm se. ita ꝙ nullo modo possunt bene fieri. aut deus vellet malū. quod est incōueniens. aut impune fieret malū. aut idē esset bonū ⁊ malum. quorū vtrūqꝫ est incōueniens simpliciť. Et iō p̄cedēde sunt rōnes p̄bātes ꝙ deus nō potest malū precipe. vtputa nulluꝫ manens malū. ⁊ hoc est malū ꝭm se. Tamen vltima ratio de hoc ꝙ precipit malū. non valet. ⁊ iam soluta est.

¶ Ad illud ergo qd̄ obijcitur de Osee. dicendū ꝙ illud fuit malū in se. scꝫ cognoscere nō suam. ⁊ diuino precepto factū est ei bonum. sed ꝭm ꝙ fornicatio dicit actuꝫ libidinosum. et cognoscere aliquā ex libidine. hoc dominus nunqꝫ p̄cepit. 29

¶ Ad illud quod obijcitur de autoritate Exodi. ꝙ p̄cepit filijs israel furtum. dicenduꝫ ꝙ illud similiter p̄cepit inquantū fuit malum in se. scꝫ accipere rem alienā. sed hoc potuit facere. quia cum sit domin⁹ omniū. dominiū potuit transferre. Sed nunqꝫ precepit ꝙ ex libidine hoc facerent. illud eñ est malum ꝭm se. 30

¶ Ad illud qd̄ obijcitur de deo qd̄ precepit abrae de Isaac. dicendū ꝙ illud non erat malum ꝭm se. quia Isaac q̄ꝫuis non esset reus mortis sibi infligēda ab homine. tamen ratione peccati originalis reus erat mortis temporalis sibi infligende a deo. ad quā habebat necessitatē. ⁊ ideo deus habebat autoritatē ⁊ ita de iure potuit illā Abrae ex causa cōmittere. Tamen aliqui volunt dicere ꝙ non p̄cepit occidere. sed offerre. Sed cōtra hoc est glosa ⁊ textus. quia diciť ꝙ portauit ignem ⁊ gladium. 31

¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ potest super omnē legem datam. dicendū ꝙ verum est ꝙ potest. qr potest ponere. sed non potest destruere iam positum. Quoniā enim ordinationē ad ipsum dicunt aliq̄ mandata. sicut non potest cōtra suam iusticiam facere. sic nec contra illa precipere. 32

¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ de non ente potest facere ens. dicendum ꝙ veruꝫ est ꝙ potest facere. sed hoc non potest facere ꝙ aliquid sit ens ⁊ non ens. ⁊ quia non ens non habet necessitatem ad hoc ꝙ sit non ens. ideo potest fieri ens. sed aliqua sunt mala que si sunt. de necessitate sunt mala. sicut mētiri ⁊ odire deum. Et ideo non est simile. quia si faceret ista esse bona. faceret ꝙ idem simul esset bonum et malum. 33

¶ Distinctio. xlviij. Qualiter voluntas nostra diuine conformetur.

Sciendū quoqꝫ est ꝙ aliquando mala est volūtas hominis ⁊c. Hec est tertia pars in q̄ agit magister de cōformatiōe voluntatis nostre ad voluntatē diuinā. Et diuidiť hec pars in quattuor p̄tes. In prima magister ostendit ꝙ ad conformitatē voluntatis nostre ⁊ diuine nō sufficit conformitas in volito. In secunda ostendit. ꝙ nō sufficit conformitas in operatione siue in opere operato. ibi. Illud quoqꝫ nō est pretermittendū. In tertia magister soluit ex h̄ q̄ndam questionē a latere. Utrū scꝫ sancti debeant passionem xp̄i velle. ibi. Ex quo soluiť questio qua queri solet. In quarta vero ⁊ vltima magister mouet questionem iuxta hanc. ⁊ determinat. ibi. Si vero queriť vtꝝ eodem modo sentiendū est. vbi ostenditur ꝙ dissimiliter iudicandū est de passionibus sanctoꝝ et ipsi⁹ xp̄i.

¶ Ostendit ꝙ ad conformitatem volūtatis nostre ⁊ diuine non sufficit conformitas in volito. Uel aliter. Q aliquando homo bona voluntate aliud vult q̄ꝫ deus. ⁊ aliquando mala id quod deus bona voluntate vult.

Sciendum quoqꝫ est ꝙ aliquando mala est volūtas hoīs idē volentis quod deus vult fieri. ⁊ aliquādo bona est volūtas hoīs aliđ volentis q̄ꝫ de⁹. Ut eñ bo- DI·XL VIII

1 a Multū est interest q̄d velle hoī. q̄d deo ꝯgruat. Contra. ex hoc videt̄ ꝙ aliq̄d licite possit homo velle sciendo. cui⁹ deus velit cōtrariū. ponat̄ ergo ꝑ impossibile ꝙ alicui reuelet̄ sua dānatio. constans ē ꝙ deus vult istū damnari volūtate absoluta. aut ḡ iste tenetur velle aut nō. vl' q̄c q̄d sit de tentione. q̄d ē ꝑfectius velle. vtrū velle dānari. vel non Si vult dānari. ḡ vult a deo separi. ꝭ voluntas recta nūq̄ pōt appetere. Si nō vult damnari. ḡ ꝑfecte se nō ꝯformat ḡ ꝑfectior est voluntas opposita. R°. dōm. ꝙ illd̄ ē īpossibile. ꝙ alicui reuelet̄ sua dānatio. ꝛ impossibili posito nō est mirꝫ si seq̄t̄ impossibile. Tn̄ si tu q̄ras q̄d 2 est ꝑfect⁹. R°. dōm ꝙ ī eterna dānatiōe sunt duo. scꝫ pene inflictio ꝛ eterna a dō sepatio. Separationem eternā a deo nullo mō credo ꝙ aliq̄ aīa recte debeat velle. īmo ꝑ velle ꝯtrū. scꝫ penā velle si reuelatū ē sibi debꝫ. ꝛ ꝭ pꝫ qꝛ quilibet iustus de se ꝛ de alio dꝫ velle. ꝙ oīs peccās finalit̄ eternaliter puniat̄. ḡ si ponit̄ ꝑexistes cognitio certitudinaliter iuxta se. credo ꝙ q̄diu durat ei bōa volūtas. ꝙ ꝭ nolet. Si aūt queras de eo q̄ peccat. vtꝝ velle debeat grām sibi subtrahi. ꝛ videt̄ ꝙ sic. cū de⁹ velit. ꝛ ipe sciat ꝭ esse iustū. R°. dōm. ꝙ grām subtrahi alicui ꝭ 3 triplici ꝯditione pōt respici. aut simplicit̄. aut ad tēpus. ꝛ ad tps adhuc duplr̄. vel ī se. vel ꝑ ꝑut hꝫ rōnē pene. hoc modo vult deus subtrahere. ꝛ hoc modo debet peccans velle vt eū deus puniat. Unde regula generalis ꝙ in omnib⁹ que scim⁹ deum velle absolute tenemur volūtate absoluta velle. tamen licet nobis velle contrariū voluntate cōditionata siue q̄ntum ī nobis est. quia hoc decet nos. ꝛ propt̄ hoc dicit Augustinus. Multū interest ꝛc.

Secūdum duo consideratur bōa volūtas hominis.

na sit hoīs volūtas oportet attendere q̄d ꝯgruat ei velle et q̄ fine. Tm̄ em̄ interest int̄ volūtatē dei ꝛ volūtatē hoīs. vt i q̄busdā aliud ꝯgruat deo velle. aliud hoī. Un̄ Aug⁹. in ench. Aliq̄n bona voluntate hō vult aliq̄d q̄d de⁹ nō vult. bona multo ampli⁹ multoq̄ certi⁹ voluntate. Nā illi⁹ mala volūtas esse nūq̄ pōt. Tāq̄ si bon⁹ fili⁹ patrē velit viuere quē de⁹ bōa volūtate vult mori. Et rursus fieri pt̄ vt hec velit hō voluntate mala. q̄d de⁹ vult bona. velut si mal⁹ fili⁹ velit mori prēm. velit etiā ꝭ de⁹. Nēpe ille vult q̄d nō vult de⁹. iste v̄o id vult q̄d vult ꝛ de⁹. ꝛ tn̄ bone dei volūtati pietas illi⁹ poti⁹ ꝯsonat (q̄uis aliud volētis) q̄ꝫ h⁹ idē volētis impietas. a Multū em̄ iterest q̄d velle hoī. q̄d deo ꝯgruat. et ad quē finē suā q̄sq̄ referat voluntatē vt approbet̄ vel iprobetur. Pōt em̄ velle bonū q̄d nō congruat ei velle. ꝛ pt̄ velle bonuꝫ q̄d ꝯgruit. ꝭ nō refert̄ ad finem rectū. ꝛ ideo non est bona voluntas.

Ostēdit ꝙ ad ꝯformitatē voluntatis nr̄e ꝛ diuie nō sufficit ꝯformitas in ope opato. Ul'aliter. Q̄z bona dei volūtas. mala hominū volūtate implet̄. vt in passione xp̄i ꝯtigit. vbi q̄ddā factū ē q̄d de⁹ bona ꝛ iudei mala volūtate volucrūt. Uoluerunt tn̄ ꝛ aliq̄d quod deus non voluit. b

Illud q̄ꝫ nō est ꝑtermittēdū ꝙ aliq̄n dei volūtas bona. ꝑ malā hoīs voluntatē implet̄. vt ī crucifixione xp̄i factū est quē deus bona volūtate mori voluit. Iudei v̄o impia volūtate eū crucifixerūt. Et volebāt iudei mala volūtate q̄ddā q̄d deus voluit bona. volebat scꝫ vt xp̄s pateretur. moreret̄. ꝭ volebāt ꝛ aliq̄d aliud q̄d de⁹ nolebat. scꝫ occidere xp̄m q̄d fuit mala actio ꝛ peccatū. Actū q̄ppe iudeoꝝ nō voluit deus. passionē vero xp̄i voluit. sic̄ ꝛ in ip̄o ps̄. xp̄s ad patrem ait. Tu cognouisti sessionem meā. i. voluisti ꝛ approbasti passionē meā. tibi ei placuit Uoluit itaq̄ tota trinitas vt xp̄s pateret̄. nec tn̄ voluit vt iudei occiderēt. qꝛ voluit penam xp̄i. ꝭ nō voluit culpā iudeoruꝫ nec tn̄ noluit. si ei noluisset. nec fuisset. Sed ad hoc opponit̄ sic. Si voluit de⁹ vt xp̄s pateretur voluit vtiq̄ vt pateret̄ a iudeis vel nō. Si voluit vt n̄ pateret̄ a iudeis. cū passus sit. factū ē ita q̄ q̄d voluit de⁹ n̄ fieri. Si autē voluit eū pati a iudeis. ḡ voluit euꝫ occidi a iudeis. Uoluit itaq̄ vt iudei occiderēt eum.

Ad q̄d r̄ndentes dicim⁹ simplicit̄ ꝯcedēdū eē ꝙ b de⁹ voluit b xp̄m pati ꝛ mori. qꝛ ei⁹ passio bonū fuit ꝛ cā n̄re salut'. Cū autē dicit̄ volebat eū pati vl' occidi a iudeis. ꝭ distinguendum est. Si em̄ intelligit̄ sic. volebat eū sustinere passionem siue crucifixionē a iudeis illatā ver⁹ ē sensus. Si v̄o itelligit̄ sic. volebat vt iudei occiderēt eū. falsum ē. c Nō ei volebat de⁹ actionē iu c deoꝝ que mala erat. ꝭ volebat passionē bonā. ꝛ hec volūtas ꝑ

b Deus voluit xp̄m pati ꝛ mori ꝛc. 4 Contra videtur em̄ male dicere. qꝛ occidere christū erat malum facere. ḡ xp̄m occidi fuit malum fieri. si ḡ deus voluit xp̄m pati. deus voluit malꝫ fieri q̄d supra negatum est. R°. dicendū ꝙ occidere christum fuit maluꝫ per comparationem ad subiectū quando ergo accipitur passio. aut simpliciter accipitur. aut in comparatiōe ad patientē siue ad sustinentem penam. et sic simpliciter est bonū aut in comparatione ad inferentem. et sic ex illo respectu iudicatur malum. qꝛ malicia mor̄ potius intentionē respicit q̄ꝫ actuꝫ Et primo modo est sensus. Christum pati a iudeis est bonum. id est. Christum sustinere penam quam iudei intulerunt est bonum. Secundo modo est sensus. Christum pati a iudeis est bonum. id est. passionem inferri christo a iudeis est bonum. et sic falsum. quia illatio passionis non fuit nisi mala. sed sufferentia non fuit nisi bona. Et sic distinguit magister.

ps. cxxxviij.

Oppositio

R°.

c Non enim volebat ꝛc. Innuit magister ꝙ actio 5 iudeorum fuit mala. Contra videtur falsum dicere. qꝛ

malas iudeorũ voluntates impleta est. Unde Augustinus in ench. deus quasdam voluntates suas vtiq bonas implet p malorũ hominum voluntates malas. sicut p maliuolos iudeos bona voluntate patris xp̃s p nobis occisus est. Quod tñ bonum fuit. vt apostol⁹ Petr⁹ quando id fieri nolebat. sathanas ab ip̃o qui occisus est diceretur. Ecce manifeste habes. magnũ bonũ fuisse q christ⁹ occisus est. τ h̃ bonũ. qz Petr⁹ nolebat. iõ redargutus est.

Soluit q̃stionẽ collateralem Utrum sancti debeant passionem xp̃i velle. c

Ex quo soluit̃ questio qua queri solet. vtrũ viris sanctis placere debuerit q xp̃s pateret̃ vel occideret̃. Debuit eñ eis placere intuitu nostre redẽptiõis s; non intuitu ipsius cruciatus. Uoluerũt ergo ac vehemẽter cupierũt xp̃m mori ꝑpter liberationẽ hoĩs τ impletionẽ diuine volũtatis. s; non voluerunt delectatione ipsius afflictiõis. De eodẽ ergo letabant̃ τ tristabant̃. sed ob aliud gaudebant. τ ꝑpter aliud dolebant. Uolebãt ẽ xp̃m mori p hoĩs redemptione. τ tñ de morte ipsius diuersis de causis corda eorũ varie mouebant̃.

Mouet questionẽ circa p̃dicta. Quõ sentiendũ sit de passionibus sanctorũ. an velle. an nolle debeamus. d

Si võ querit̃ vtrũ eodẽ mõ sentiendũ sit de passionib⁹ τ martyrijs sanctorũ. Dicimus aliquam esse differentiã int̃ passionem capitis et membrorum. Christi nãq passio causa est nostre salutis. qd nõ est passio alicui⁹ sancti. Nulli⁹ eñ passione redẽpti sum⁹ nisi xp̃i. Profuert quidẽ nõ mõ eis q passi sũt. verum etiã alijs fidelib⁹ ip̃orũ passiones. Uerũtñ nr̃a redẽptio nõ sunt. h̃ eñ passio illi⁹ sola potuit q de⁹ est τ homo. Illi⁹ ergo passionẽ credẽtiũ pie mẽtes voluerũt τ optauerũt fieri sicut futurũ credebãt. Passiones vero sctõrũ possum⁹ velle τ nolle. et vtrũq bona volũtate si rectos nobis ꝑponam⁹ fines. Cui eñ placuit pauli passio eo fine. qz p̃miũ eius p h̃ auctũ τ pactũ cernebat. bonã videt̃ habuisse voluntatẽ. q voluntati ei⁹ ꝯgruebat q cupiebat dissolui τ esse cũ xp̃o. Qui aũt voluit eũ declinare passionẽ τ effugere man⁹ iniquorũ cõpassione pietatis τ ille habuit bonã voluntatẽ. Unde Aug⁹. in ench. Bone apparebãt volũtates piorũ fideliũ q nolebãt aplm paulũ hierlm pgere. ne ibi pateret̃ mala q Agab⁹ ꝑpheta p̃dixerat. τ tñ h̃ illũ deus pati volebat ꝑ annũciãda fide xp̃i. exercẽs martyrẽ xp̃i. Neq ip̃e bonã volũtatẽ suã impleuit p xp̃ianorũ volũtates bonas. s; p iudeorũ malas. τ ad eũ poti⁹ ptinebãt q nolebãt qd volebat q̃ illi p q̃s volẽtes factũ ẽ qd volebat. qz idipsum mala voluntate fecerũt qd deus bona voluntate voluit. Ita τ in passione xp̃i factum est. qd eñ de⁹ voluit. hoc idẽ iudas τ diabolus. sed illi mala voluntate. de⁹ vero bona voluntate. scz vt christus moreretur. Uerũtamen illi actum voluerũt quem de⁹ non voluit.

Aug⁹. actio iudeorum fuit causa passionis sed si causa immediata mala. τ effectus. ergo si actio fuit mala. et passio. R°. dicendum. q istud est verũ de actione τ passione in eodẽ genere bonitatis. s'm q vnũ est cã alterius. dicendũ ergo q actio

Mat. xvj. iudeorũ fuit causa passionis ĩ genere nature. τ in illo genere sicut actio fuit mala. ita τ passio. sed non fuit causa ĩ eodẽ genere moris. immo christi bona intentio. passionem volũtariã dirigebat in bonum finem econtra in actione iudeorũ. non habente rectũ finem. τ ideo ĩ genere moris actõ fuit mala et deo displicẽs. τ passio bõa τ dõ placens. τ sic patet totũ d. Qd tñ bonũ fuit vt apostolus Petrus qui id fieri nolebat ab ipso q occisus est sathan diceretur. Contra. s'm hoc videtur q quicunq dolet et tristatur circa passionem christi eẽt redarguendus. ergo peccauit beatissima mater duz doluit sicut dicitur Luc. ij. Tuam ipsius animam pertrãsibit gladius. Peccauerũt similiter apostoli. Falsum etiã dicit apostol⁹. ij. thi. ij. Si sustinebimus τ conregnabimus. R°. dicendũ q dolere d aliquo ẽ dupliciter Aut ita q dolens voluntate rationis absoluta velit contrarium eius de quo dolet. et sic nulli licuit dolere d passione christi. Et petrus qz voluntate rationis contrarium volebat est redargut⁹ Alio modo dolere de aliquo est ferri ad contrarium voluntate pietatis. tamẽ nihilominus hoc velle voluntate absoluta. sic bonum est cõdolere christo τ pie affici circa eum. et sic afficiũtur viri sancti. qui magnas gratias agũt deo d passiõe christi. sed tamen mouent̃ in cõsideratiõe dolorũ sic τ benignissima virgo maria in filij sui mota est passiõe.

R°. q dissimiliter iudicanduz ẽ de passiõe xp̃i et sanctorum.

Q passiones sctõrũ possumus velle τ nolle τ vtrũq bona volũtate.

Phil. j.

Act. xxj.

Ad intelligentiam p̃sentis distinctionis queritur de conformitate volũtatis nostre ad volũtatẽ dei. Et circa hoc p̃ncipaliter duo querunt̃ Primo querit̃ de ipsa conformitate quantũ ad quidditatem. Secundo queritur de ipsa q̃ztum ad tentionez Circa primũ articulum duo queruntur. Primo vtruz possibile sit voluntatem nostrã conformari voluntati diuine. Secũdo vtrũ conformitas voluntatis nostre ad diuinam faciat voluntatẽ nostrã iustam.

Questio I a

Qd non sit possibile nostram voluntatez conformari diuine. ostenditur sic. Esaie. lv. Sicut exaltãtur celi a terra. ita exaltate sunt vie mee a vijs vestris. et cogitationes mee a cogitationibus vestris. sed sicut est in vijs et cogitationibus. sic et in voluntatibus. ergo si celum τ terra nõ habẽt cõformitatẽ. imo deformitatẽ. videt̃ similiter q nec volũtas nr̃a τ voluntas diuĩa. Si dicas q auctas intelligit̃ τ loquit̃

de malis. Contra. super illud ps. Exultate iusti. glosa
q̄ntum distat deus ab homine. tantū distat volūtas dei
a volūtate hominis. ergo ⁊c. ¶ Item infinite distanti
um nulla est cōformitas. sed deus ⁊ homo distant ī in/
finitum. cū vnū sit finitū. ⁊ aliud sit infinitū. ergo nul
la est cōformitas voluntatū. ¶ Itē si voluntas nostra
conformat̄ diuine. aut ergo vel in seipsa. vel in tertio.
Si in tertio. ergo diuina voluntas ⁊ humana conue/
niunt in aliquo cōmuni. ⁊ si hoc. ergo habent aliquid
simplici⁹ se. qđ est incōueniens. maxime in diuina vo
luntate. restat ğ ꝙ si est cōformis. ꝙ seipsa conformet̄.
ergo volūtas est ipsa cōformitas. sed cōformitas ñ po
test esse difformitas. ergo volūtas nostra non pōt dis/
cordare a diuina. qđ est manifeste falsum. ¶ Itē si vo
luntas nostra est cōformis diuine. aut hoc cōuenit es/
sentialiter. aut ꝑ participatōnē. Si essentialiter. redit
idem qđ prius. Si ꝑ participationē. quero de illo ꝑ cui⁹
participationē volūtas est cōformis. vtrū sit ꝯforme
vel non. Si nō. nō potest cōformare. Si sic. tūc aut es/
sentialiter. aut ꝑticipatiue. ergo vel erit abire ī infini/
tū. vel stare in aliq̄ creato qđ sit ꝯformare deo ꝑ essen/
tiam. vel volūtas cōformat̄ deo ꝑ increatū. sed non est
abire in infinitū. nec est ponere ꝙ deus sit cōformitas
voluntatis humane. ad deū ergo aliquod creatū essen
tialiter est cōforme. sed qđ essentialiter est ꝯforme ali/
cui. essentialiter cōuenit cū illo. Et qđ essentialiter cō/
uenit cū illo. ē eiusdē essentie. ğ ⁊c. ¶ Cōtra. j. Cor. vj.
Qui adheret deo vnus spūs est. sed nō est vnus spūs
ꝑ vnitatē nature. ergo est vnus ꝑ cōformitatē volūta/
tis. ¶ Item Math. xij. Omis qui facit voluntatē pa
tris mei qui est in celis. ille meus frater ⁊ soror ⁊c. sed
non est verū ꝙ sit frater ꝑ ꝓpinquitatē sanguinis. ergo
est frater ꝑ conformitatē voluntatis ⁊ dilectiōis. ¶ Itē
quascūqꝫ voluntates cōtingit velle idem. ⁊ velle oppo
sita. cōtingit cōformari et difformari. siue contrariari.
sed volūtas diuina ⁊ humana sunt huiusmodi. hoc pa
tet. ergo ⁊c. ¶ Item quascūqꝫ voluntates cōtingit ad
inuicē ordinari ꝑ ꝑfectā possidentiā ⁊ obedientiā. con
tingit ad inuicē cōformari. sed voluntatē hūanā cōtin
git diuine ꝑ omīa subiacere ⁊ obedire. ergo ⁊c. ¶ R°.
7 dōm ꝙ aliqđ cōformare alicui cōtingit dupliciť. Aut
q̄ntum ad similitudinē. aut q̄ntū ad habitudinē. Quan
tum ad similitudinē cōtingit dupliciter. Aut quando
aliqua duo participāt tertiū in q̄ assimilant̄. vt agn⁹ ⁊
nix albedine. Aut cū aliqua duo sic se habent ꝙ vnum
est similitudo alteri⁹. vt species coloris siue idolū. co/
lori assimilat̄ siue ꝯformat̄. Aut qñ aliquid participat
similitudinē. vt speculū vel ocul⁹ assimilat̄ vel confor
mat̄ corpi obiecto. Primo modo nō ē possibile aliquā
creaturā deo cōformari. Secūdo modo aliqua creatu/
ra cōformat̄ vtputa gratia q̄ dicit̄ similitudo dei vl' glo
ria que est deiformitas. Tertio modo assimilat̄ ⁊ cōfor
mat̄ anima que habet grām ⁊ gloriā. de hac ꝯformitate
nihil ad p̄sens. Alio modo cōtingit cōformari aliquid
alicui ſm similē habitudinē siue cōparationē. que pōt
dici ꝓportio cū est rerū eiusdē generis. ⁊ proportionali
tas cū est rerū diuersorū generū siue nō cōmunicantiū vt
fiat vis in verbo. Large tñ loquendo vtraqꝫ pōt dici
ꝓportio. ⁊ hec nihil ponit cōmune. q2 est ꝑ cōparatiōez
duorū ad duo. ⁊ potest esse īter summe distantia. ⁊ ſm
hanc potest volūtas nostra cōformari diuine. videli/
cet ꝑ similē habitudinē ad actuz. vt sicut deus qđ vult.
vult liberaliter ⁊ charitatiue. ita ⁊ homo. ⁊ ꝑ similē cō/
paratione ad obiectū. vt qđ vult de⁹ velit homo. ⁊ eo/
dem fine quo vult de⁹. velit homo. h̄ totū possibile ē eē.

⁊ totū possibile est nō esse. ⁊ ideo possibile est volunta/
tem nostrā diuine cōformari ⁊ difformari. Et ꝯceden
de sunt ratiōes ad hoc. ¶ Ad illud ğ quod obijcitur. ꝙ 8
distat deus ab hoīe. ⁊ humana volūtas a diuina in in/
finitum. iā patet respōsio. q2 hoc nō impedit ꝯformita
tem cōparatiōis. Licet impediat ꝯformitatē equalita
tis ⁊ vniuocatiōis ¶ Ad illud qđ obijcit̄ vtrū in seipa 9
vel in tertio cōformet̄. dōm ꝙ nō in seipsa nisi loq̄mur
de conformitate longinqua q̄ attendit̄ in imagine. Si
autē loquamur de cōformitate ꝓpinqua q̄ ꝯsistit in sili
tudine. sic nō seipsa ꝯformat̄. sed mediāte gratia. q̄ nō
est tanq̄ꝫ tertiū ab vtroqꝫ ꝑticipatū. ſ3 etiā sicut simili/
tudo vni⁹. ⁊ ꝓprietas alteri⁹. Vñ grā est silitudo essen/
tialiter. nō tñ oportet ꝙ essentialiter ꝯueniat in tertio
q2 silitudo seipsa ꝯuenit cū eo cui⁹ est silitudo. ⁊ sic pa/
tent obiecta ambo. Silr̄ cū loq̄mur de ꝯformitate q̄ntū
ad habitudinē. dicem⁹. ꝙ volūtas in seipa ꝯformatur
sed ꝑ cōparationē ad alterū. qđ tñ neqꝫ est de essentia di
uine volūtatis nec humane. nec tāq̄ꝫ tertiū ꝑticipatuz
ab vtroqꝫ. ⁊ sic patet illud. ¶ Ad illđ qđ vltimo q̄rit̄. 10
vtrū ꝯformet̄ ꝑ essentiā aut ꝑ ꝑticipationē. dōm ꝙ nec
sic. nec sic. ſ3 ꝯformat̄ ꝑ ꝓportionē siue ꝑ ꝯsimilē habitu
dinem. ⁊ sic patet illud.

¶ Questio II b

Vtrū ꝯformitas volūtatis nostre ad diuinā faciat eaz
iustā. Et ꝙ sic. videt̄. q2 suꝑ illud ps. Rectos decet col
laudatio. glo. Recti sunt q̄ dirigūt cor suū ſm volūta
tem dei. q̄ recta est. ¶ Itē. ij. Cor. vj. Que ꝑticipatio
iusticie cū iniq̄tate? aut q̄ societas lucis ad tenebras?
q. d. nulla. si ğ diuina volūtas iusticia est ⁊ lux. ⁊ hūa/
na volūtas sit iniqua. nō pōt esse ꝯformis. ğ si est ꝯfor
mis. necesse est esse iustā. ¶ Itē ꝯformari regule iusti/
cie nihil aliud est q̄ꝫ iustificari. ſ3 volūtas diuina ē re/
gula iusticie. q2 nō pōt obliquari ad aliqđ iniquū. ğ cō
formari volūtati diuīe est iustificari. ¶ Itē intellect⁹
noster non pōt ꝯformari diuino q̄n efficiat̄ ver⁹. ğ nec
affectus nr̄ potest ꝯformari diuino q̄n efficiat̄ iust⁹. sic
eñi veritas est rectitudo intellect⁹. sic iusticia est recti/
tudo affect⁹. ¶ Cōtra. mgr̄ dicit. ⁊ est v̄bū Aug. ꝙ vo
luntas dei bona ꝑ hoīm malas voluntates implet̄. sed
vn⁹ effect⁹ nō ꝓcedit ab vna causa ꝑ aliā nisi ille cause
ad inuicē ꝯforment̄. ğ cōtingit malā voluntatē diuine
ꝯformari. ¶ Itē ꝯformitas volūtatū ꝯsistit in volēdo
⁊ nolendo idē. ſ3 impi⁹ potest velle ⁊ nolle. qđ de⁹ vult
⁊ nō vult. vt ponit exemplū Aug. de prauo filio q̄ pa
trem vult mori. qđ ⁊ de⁹ vult. ğ ꝯformitas nō facit vo
luntatem iustā ¶ Itē q̄uis volūtas dei sit beata. tamē
volūtas illi cōformis nō ꝓpter hoc est beata. ğ pari ra/
tione q̄uis sit iusta. nō ꝓpter hoc volūtas cōformis est
iusta. ¶ Itē si cōformitas facit voluntatē iustā. cū ve/
lit hominē qui patit̄ iniuriā vindicare. si ille qui patit̄
iniuriam vult se vindicare. iuste vult. ergo iustū est ex
igere vindictā Si tu dicas ꝙ deus vult hominē vindi
care. sed nō vult ꝙ homo vindicet se. hoc nō soluit. q2
saltē tunc liceret homini appetere ꝙ deus ipm vindica
ret. ¶ R°. dicendū ꝙ cōformitas volūtatis nostre ad
diuinam attendit̄ ſm proportionē sicut dictū est. Du/ 11
plex est aūt ꝓportio volūtatis. s. ad actū. ⁊ ad volitum.
Similis proportio ad actū ꝯsistit in h̄. ꝙ sicut de⁹ qđ
vult. vult ex charitate ⁊ liberalit̄ siue iuste ⁊ recto fine
sic ⁊ hō velit. Similis proportio ad volituz est. vt qđ
vult de⁹. etiā homo velit. Potest ğ ꝯformitas attendi
ſm hanc duplicē similitudinē ⁊ cōparationez. ⁊ sic est
sufficiēs ⁊ facit voluntatē iustā. Potest iterū attēdi so/
lum ſm alterā. vtputa ſm volitum. et sic est deficiens.

cum careat simili habitudine. ⁊ hoc nõ sufficit ad iusti
ciam. De prima cõformitate ꝓcedunt prime rationes.
12 de secũda secũde. ¶ Ad illud quod tertio obijcit̃ ꝙ con
formitas nõ facit beatã animã. ergo nec iustam. dõm.
ꝙ beatitudo dicit iusticiã ↄsummatã. Vñ plus requi
ritur ad h' vt volũtas fiat beata. q̃ȝ vt fiat iusta. et ideo
nõ sequit̃. ꝙ si nõ facit beatã. ꝙ nõ faciat iustã. tñ sicut
cõformitas sufficiens que est in volito ⁊ ratione volẽ
di facit voluntatẽ iustã. sic cõformitas superexcellens
facit eã beatã. illa aũt est superexcellens qñ in omnib'
diuine cõformat̃. ⁊ ex nulla parte est difformis. nec in
13 aliquo saltẽ in modico. ¶ Ad illud qd' obijcit̃ vltimo
iam patet respõsio. quia appetens vindictã non ↄfor
mat se deo in modo siue i ratõe volendi. deus em̃ tanq̃ȝ
iustus iudex vult hoc zelo iusticie. qui autẽ appetit vl
tionem sui siue sue iiurie vt plurimũ vult libidine vin
dicte. si autẽ aliquis appetat solum zelo iusticie sic de
us ⁊ ex charitate. tũc dicerẽ eum habere voluntatẽ iu
stam.

Consequẽter quantũ ad secundũ articulũ que
ritur de tentiõe ad conformitatẽ voluntatis di
uine. Et circa hoc duo querunt̃. Primo queri
tur vtrũ teneamur cõformare voluntatẽ nostrã volun
tati diuine in ratiõe volendi. vt velimus ex charitate
quod volumus. Secundo vtrũ teneamur cõformare
in volito.

¶ Questio I c

Vt teneamur in ratione volendi videt̃. quia tenemur
qd' facim' facere iuste. Unde Deut. xvj. Iuste qd' iu
stum est exequeris. sed nõ fit iuste nisi qd' homo fac̃ ꝑm
conformitatẽ volũtatis quantũ ad rationẽ volẽdi vt
velit ex charitate. ergo ⁊c. ¶ Itẽ tenemur diligere deũ
ex toto corde. quia hoc p̃cipit Deut. vj. ⁊ domin' idez
iterat Math. xxij. sed hoc nõ potest fieri nisi ex chari
tate. g̃ tenemur ad cõformitatẽ in ratiõe siue in forma
volendi. ¶ Itẽ tenemur deo veraciter obedire. sȝ vera
citer nõ obedit deo nisi qui facit ea volũtate quã acce
ptat de'. Hec ãt est volũtas informata charitate. g̃ ⁊c.
¶ Item ꝓpter quod vnũquodq̃ȝ ⁊ illud magis. sed ꝓ
pter cõformitatẽ volũtatis ratione volẽdi obligamur
ad cõformitatẽ volũtatis in volito. quia finis p̃cepti
est charitas. vt dicit apostol'. j. Thimo. j. ergo mul
to fortius obligamur ad cõformitatẽ in ratiõe volẽdi.
vt qd' volumus velim' ex charitate. ¶ Contra. deus
vult ⁊ p̃cipit parẽtes honorari. esto ꝙ oportunitas se
offerat ꝙ aliquis honoret patrẽ ex naturali pietate nõ
ex charitate. cõstat ꝙ nõ peccat. ⁊ nõ cõformat volũta
tem suã nisi in volito. ergo nõ tenet̃ ad rationẽ volẽdi
¶ Item si tenemur cõformare voluntatẽ nostrã diuĩe
in ratione volẽdi sicut in volito. g̃ quotiensc̃ũq̃ȝ volu
mus aliquid ñ ex charitate. deficit illõ ad qd' tenemur.
ergo peccam' in om̃i actu. nullus ergo actus est indif
ferens. ¶ Item si tenemur cõformare in ratione volẽ
di. cũ ergo peccator habeat volũtatẽ a deo cõtinue in h'
deficientẽ. quia nõ habet charitatẽ. ergo cõtinue in om
ni instãti peccat. ¶ Item nullus potest cõformare vo
luntatẽ suã diuine in ratione volendi nisi habeat cha
ritatem. sed nõ est in nostra potestate habere charitatẽ
ergo homo tenet̃ ad impossibile. Si dicas ꝙ potest fa
cere. quo facto habebit charitatẽ. quia potest se dispo
nere ad charitatẽ. Obijcit̃ de obstinato ⁊ de eo q̃ actu
aliter est in peccato. dũ peccat. ⁊ est in actu illo. nõ po
test se cõformare. ergo nõ tenet̃. ꝙ si nõ tenet̃. ⁊ alij tenẽ
tur. reportat cõmodum de malicia. ꝙ si hoc nõ est ↄue
14 niens. nulli ergo tenentur. ¶ R°. dicendũ. ꝙ tenemur

conformare voluntatẽ nostrã voluntati diuine in ra
tione volendi. vt scȝ velimus ex charitate. et hoc patȝ
quia tenemur eũ diligere ex charitate. ¶ Attendendũ
aũt ꝙ hec est obligatio ꝑ modũ p̃cepti affirmatiui. Dif 15
fert enim obligatio p̃cepti affirmatiui ⁊ negatiui. nam
negatiui obligat semꝑ ⁊ ad semꝑ. affirmatiui autez tm̃
obligat semꝑ nõ ad semꝑ. sed ꝓ loco ⁊ tempꝫ. ⁊ sicut nõ
obligat ad semꝑ. ita nec ad omnẽ actũ voluntatis. nec
ad om̃e p̃ceptũ. sed tũc solũ quãdo tenemur exire ĩ actũ
charitatis. Unde notandũ ꝙ sic tenemur ad hoc ꝙ nũ
q̃ȝ ad contrariũ. sicut velle qd' deus vult ex liberalitate
Ad hoc etiã tenemur ꝓ loco ⁊ tempꝫ. si habemus cha
ritatem. si aũt nõ habemus nõ ad hoc tenemur. sed ad
equiualens. quia tenemur facere qd' in nobis est vt ha
beamus. ⁊ ad hoc similiter ꝓ loco ⁊ tempꝫ obligamur.
Ex his patet respõsio ad obiecta. ¶ Qd' em̃ obijcitur 16
ꝙ aliquis sine pctõ honorat parẽtes etiã ex naturali
pietate. dicendũ ꝙ verꝫ est. ⁊ ex hoc sequit̃ ꝙ nõ in om̃i
actu tenet̃ cõformare. nõ tamen sequit̃ ꝙ non teneatur
⁊ ꝑ hoc patet sequẽs quod obijcit̃ de generalitate actu
um. Patet etiã aliud qd' obijcit̃ de generalitate tempꝫis
¶ Ad illud qd' vltimo obijcit̃. ꝙ non ẽ in potestate no 17
stra habere charitatẽ. dicendũ ꝙ in potestate habenti
um charitatẽ est. ⁊ in potestate nõ habentiũ nõ propi
qua sed dispositiua. Potest em̃ quilibet facere. quo fa
cto habeat charitatẽ. ⁊ ideo si nõ facit imputatur sibi.
nec excusatur ꝑ impossibilitatẽ. quia nõ est impossibi
litas vbi succurrit aliunde potestas. ⁊ nõ deficit nisi ꝓ
pter nostrã negligentiã. ¶ Ad illud qd' obijcit̃ de obsti
nato. dicendũ ꝙ nullus est adeo obstinatus ꝙ nõ pos
sit facere qd' in se est. ⁊ qui nõ possit redire ad cor. et iõ
tenetur sicut ⁊ alij. licet nõ pro quolibet instanti. sed ꝓ
loco ⁊ tempꝫ. Si autẽ tu queras. quid sit locus ⁊ tem
pus. melius docet vnctio q̃ȝ ars. tamen quando domi
nus visitat eum interiori allocutione. vel exteriori p̃
dicatione. vel aliquo tali in quo est oportunitas rede
undi ad cor. si tunc negligat. incidit in cõtemptũ ⁊ ob
missionis peccatũ.

¶ Questio II d

Utrũ teneamur cõformare voluntatẽ nostrã volunta
ti diuine in volito. ⁊ ꝙ sic videt̃. Math. xij. Qui non
est mecũ. cõtra me est. ergo si nõ cõsonat deo in volito.
est cõtra deũ. g̃ si tenemur deo nõ esse cõtrarij. tenemur
velle qd' deus vult. ¶ Item suꝑ illud p̃s. Non adhesit
mihi cor prauũ. glo. prauũ cor atq̃ȝ distortũ habet q̃ nõ
vult hoc quod deus vult. sed tenemur vitare cordis p̃
uitatem. ergo tenemur velle qd' deus vult. ¶ Itẽ Tu
lius diffiniens amicitiã dicit ꝙ amicitia est idez velle
⁊ idem nolle in reb' honestis. sed tenemur deo seruare
amicitiam. ergo ⁊ idẽ velle. ergo idẽ velle in honestis.
sed deus nõ vult nisi iustũ ⁊ honestum. ergo debem' no
stram voluntatẽ sue cõformare in omnib'. ¶ Itẽ om
nis intellectus q̃ discordat a prima voluntate siue co
gnitione in cognito. est falsus. ergo om̃is effectus est
iniquus qui nõ concordat cũ diuina voluntate in vo
lito. ergo ⁊c. ¶ Item tenemur velle quod deus p̃cepit
aut ergo quia p̃cepit. aut quia vult. Non quia p̃cepit
quia illi qui sunt mundati quibus datũ est preceptum
a domino de tacendo. nõ peccauerũt in reuelãdo. quia
diuina inspiratione cognouerũt dominuȝ deũ nõ velle
illud qd' p̃cipiebat. g̃ tenemur velle qd' deus vult. ¶ Itẽ
tenemur credere nõ tm̃ qd' p̃cipit deus credere. sed etiã
om̃e qd' dicit esse verꝫ. ergo a simili tenemur velle non
tm̃ qd' p̃cipit deus velle. sȝ om̃e qd' indicat se velle tanq̃ȝ
bonum. g̃ tenemur velle omne quod scim' deum velle.

¶Contra. Augꝰ. in ench. aliqñ homo bona volũtate
vult qđ nõ vult deus. ¶Itẽ viri sancti frequẽter volũt
opposita. sicut apostolꝰ volebat alligari in hierusalẽ. ⁊
discipuli nolebãt Act. xxj. sed cõstat ꝙ deus aliquod
illoꝝ volebat. ergo licet contrariũ diuine volũtati vel
le meritorie. ꝙ ⁊c. ¶Itẽ si tenemur in volito cõforma
re. ꝙ cũ indifferẽtibꝫ nõ sit nobis volũtas diuina deter
minata. quicũqꝫ vult aliqđ indifferẽs determinate. cõ
mittit se discrimini. ꝙ peccat mortaliter. qđ absurduꝫ
est. Si dicas ꝙ tenet qñ scit dñi voluntatẽ. ¶Cõtra.
scia nõ inducit nouũ peccatũ neqꝫ tentionẽ. sed solum
aggrauat peccatũ. ꝙ ꝓpter scientiã nemo teuet. sic nec
ignorans. ¶Itẽ Hieremias dolebat suꝑ destructionẽ
hierusalẽ in trenis. Christꝰ flebat suꝑ hierusalẽ Luc.
xix. Beata virgo ⁊ apl̃i suꝑ passionẽ xp̃i. Si flebant et
dolebãt. ⁊ dolor est de rebꝫ que nobis nolẽtibꝫ accidunt
ergo nolebãt. ⁊ ꝯstat ꝙ omẽs hi merebant. ⁊ sciebant
deũ velle ꝯtrariũ. ꝙ licite ⁊ meritorie possumꝰ velle con
trariũ diuine volũtatis. etiã vbi scit. ¶Itẽ q̃tũcunqꝫ
p̃latus meꝰ velit aliq̃d. nõ teneor illud velle nisi mihi p̃
cipiat. etiã si sciã ipm̃ velle. ꝙ pari ratiõe q̃tumcunqꝫ
velit deus aliq̃d. nõ teneor illud velle q̃tumcũqꝫ mihi
innotescat nisi deus mihi p̃cipiat. ¶Itẽ qđ deus cõsu
lit vult ⁊ nos scimus euꝫ velle. tñ non tenemur velle.
q̃uis multũ sibi placeat. etiã plꝰ q̃ p̃ceptũ. ꝙ nõ tene
18 mur velle om̃e qđ scimus deũ velle. ¶Re. ad h̃ dicunt
aliqui ꝙ nõ tenemur ꝯformare voluntatẽ nostram vo
luntati diuine in om̃i qđ vult deꝰ. sꝫ hoc est ꝑfectionis
⁊ superogatiõis. ⁊ h̃ erit in patria. sꝫ ad h̃ solum tene
mur qđ ip̃e nos vult velle. Dicũt aũt ꝙ deus solũ vult
velle qđ p̃cipit. ⁊ nolle qđ ꝓhibet. hec em̃ sunt signa ꝑ
que sufficiẽter indicat nobis suã voluntatẽ q̃ vult nos
velle aliquid. in aliis volitis siue innotescãt siue non.
licet velle ꝯtrariũ sine peccato. ⁊ ꝑ hoc soluũt ad vtrã
qꝫ ꝑtẽ. Vñ dicũt ꝙ licet nobꝫ aliqua velle ꝓprie. q: non
decet velle opposita. vt patet de destructiõe gẽtis nr̃e. ⁊
de calamitatibꝫ iustoꝝ ⁊ ꝯsimiliũ. etiã si deus pluat vl'
disponat pluere. oppositũ possum petere ⁊ velle. Sed
licet ista via sit facilior. tñ q: Augꝰ. dicit ꝙ impius est
cui nõ placet diuina ꝓuidentia. nõ tm̃ videt ꝙ homo
teneat velle dei mãdata. sꝫ etiã ꝙ teneat velle dei opera
Et iteꝝ. quõ nõ recalcitrat volũtas nr̃a volũtati diui
ne. qñ deus vult aliq̃d. ⁊ nos volumꝰ ꝯtrariũ. omnino
videt ei repugnare. Et iteꝝ. glosa p̃dicta videt dicere
ꝙ homo q̃ nõ vult qđ deꝰ vult. hꝫ cor prauũ. nõ dic qđ
19 deꝰ vult ipm̃ velle vel qđ deꝰ p̃cipit. ¶Preterea aliter
dicendũ ꝙ reuera nõ tenemur velle om̃e qđ deus vult.
20 sꝫ solũ qđ vult ⁊ innotescit. nec adhuc illud om̃e. ¶Jõ
notandũ ꝙ aliud oñdit deꝰ velle absolute. ⁊ q̃tum ĩ se
est. vt bona q̃ facit. ⁊ hec tenemur velle simpl'r ⁊ abso
luta volũtate q̃tũ in nobꝫ est. Aliq̃d oñdit se velle vo
luntate absoluta. sꝫ oppositũ velle q̃tũ in se est. vt ma
la que infligit. ⁊ hec tenemur velle volũtate absoluta
⁊ deliberatiua. tñ oppositũ possumꝰ velle volũtate pie
tatis. vt dicit Hugo. Vñ sicut deꝰ nõ delectat in nr̃is
21 penis. sꝫ magis dicit heu heu ꝯsolabor suꝑ hostibꝫ me
is. Esa. j. sic ⁊ nos. ¶Vñ Hugo distinguit in nobꝫ tri
22 plicẽ voluntatẽ. s. rõnis. pietatis ⁊ carnis. ¶Et ĩ xp̃o
quadruplicẽ. extendẽs nomẽ volũtatis. Vñ dicit ĩ li
bro de volũtatibꝫ xp̃i loquẽs de xp̃o. Volũtas deitatis
ꝑ iusticiã sniam dictabat. volũtas rõnis ꝑ obedientiã
veritatẽ approbabat. Volũtas pietatis ꝑ cõpassioneꝫ
in malo suspirabat. Voluntas carnis ꝑ passionem in
malo ꝓprio murmurabat. Et ideo volũtate ratiõis de
bemus velle etiã malũ pene qđ scimus deũ velle. sꝫ vo
luntate pietatꝭ possumus cõditionaliter siue q̃tuꝫ est
in nobis (si deo placet) nõ velle. nã ⁊ ip̃e deꝰ q̃tum ĩ se
est nõ vult. sicut p̃dictũ est. Aliq̃d em̃ oñdit se deꝰ vel
le q̃tũ in se est circa qđ cõsistit substãtialiter ordo salu
tis. vt sunt ea q̃ p̃cipit fieri. ⁊ q̃ p̃cipit nõ fieri. ⁊ hec te
nemur velle. Aliquid oñdit deꝰ se velle q̃tũ in se ẽ cir
ca qđ ꝯsistit expeditio salutis. vt sunt ea que consulit
⁊ ad talia non obligat nec vult obligare. vult em̃ aliq̃s
saluare sic. aliquos via latiori ire. Ex his ergo patꝫ. ꝙ
tenemur generalit' velle ⁊ cõformare voluntatẽ nr̃am.
nõ in om̃i volito. sꝫ in om̃i eo qđ innotescit q̃ttuor mo
dis p̃dictis. alioq̃n frangeret amicitia. ⁊ de tali volito
currũt ratiões ⁊ autoritates. Ideo em̃ p̃cepto diuino
tenemur nos ꝯformare. q: vult nos velle qđ p̃cipit. et
hoc scimus. ⁊ p̃lato meo teneor ꝯformari in hoc qđ ex
presse scio ipm̃ velle me velle. sed in p̃lato nescio nisi ꝑ
mãdata. sed in deo scio ꝑ alia signa sicut predictum est
¶Ad illud qđ obiicit ꝙ in nullo p̃ot discordare intel 23
lectus q̃n sit falsus ⁊c. dicendũ ꝙ nõ est simile de bono
⁊ vero. nã verũ dicit absolute. bonũ vero in relatione
ad finem. ⁊ q: duo opposita nõ sunt simul. ideo nõ p̃nt
intellectꝰ discordãtes esse veri. sed bonũ đr in relatiõe
ad finẽ. ⁊ q̃m opposita volita possunt ad eundẽ finẽ or
dinari. ideo simul p̃nt esse bona. ⁊ affectꝰ respectu eoꝝ
esse recti. iõ nõ necesse est in om̃i volito ꝯformari. quia
oppositũ possumꝰ sancte velle. q: ordinare in finem. sꝫ
oppositũ eiꝰ qđ deus vult nõ velle. nõ possumus ordi
nare in finẽ. q: deus nõ acceptat illud. ¶Ad illud qđ 24
obiicitur ad ꝯtrariũ ꝙ nõ tenemur ad omne volitũ. di
cendũ ꝙ veꝝ est. q: nec ad volitũ quia volitũ. nec quia
scitũ. sꝫ q: scitũ esse volitũ a deo. ita ꝙ nos velimꝰ illud
Aliter tñ potest dici ꝙ tenemur. q: absolute volitum.
sed excusamur ꝑ ignorantiã. maxime vbi adhibet debi
ta diligẽtia. sicut aliquis obligat ne cognoscat nõ suã.
Unde de obligatiõe inducẽte culpã falsum est. qđ dic
ꝙ scia nõ inducit nouã obligationẽ. sicut em̃ ignoran
tia facti excusat a toto. ita scia ꝑ oppositũ. cum diuina
volũtas facit aliquẽ esse obligatũ vt nullo modo pos
sit in cõtrariũ sine culpa. ⁊ sic in ꝓposito. ⁊ sic ptꝫ illud
¶Ad illud qđ obiicit de xp̃o ⁊ beata virgine ⁊ aliis cõ 25
patientibꝫ. dicendũ sicut dictũ est. ꝙ volũtate absolu
ta nolebãt qđ deꝰ nolebat. tñ volũtate ꝯditionata siue
volũtate pietatis debebãt velle ꝯtrariũ. ⁊ hac volũta
te merebant. q̃m h̃ nõ est nature tm̃ sꝫ etiã ratõis. Pre
cipue aũt hac volũtate merebat in xp̃i filii passione be
atissima mater ⁊ virgo maria. cui patiẽti (q̃tum sexus
muliebris fragilitas sustinere poterat) cõpatiebatur.
Nullo tñ modo est dubitandũ. q̃n virilis eiꝰ animus
⁊ ratio ꝯstantissima. vellet etiã tradere filiũ suũ ꝓ salu
te generis humani. vt mater ꝑ om̃ia ꝯformis esset pa
tri. Et in h̃ miro modo debet laudari ⁊ amari. ꝙ placu
it ei ꝙ vnigenitꝰ suus ꝓ salute generis humani offerre
tur. Et tm̃ etiã cõpassa est. vt (si fieri potuisset) om̃ia
tormẽta que filiꝰ ꝑtulit. ipsa multo libentiꝰ sustinuisset
Vere ergo fuit fortis. ⁊ pia. dulcis pariter ⁊ seuera. si
bi parca. ⁊ nobis largissima. Hec ꝙ p̃cipue est aman
da ⁊ venerãda post trinitatẽ summã ⁊ eius ꝓlem bea
tissimã dñm nostrũ Jesum xp̃m. a cuiꝰ diuinitatꝭ my
sterio enarrando cetere lingue deficiũt. quia ꝯsumma
tio sermonũ ip̃e est. Ei ergo q̃ potest om̃ia facere suꝑ
abundantiꝰ q̃ petimꝰ aut intelligimꝰ ſm̃ ꝟtutem que
operat in nobis. ipsi gloria in eccl̃ia ⁊ in xp̃o iesu ĩ om
nes generatiões seculi seculoꝝ Amen.

Ordo questionuz diui Bonauenture in primū librū sententiarꝫ.

Prologus.

Rubrice in textū primi libri sniaꝝ ẜm distinctōeꝫ Bonauēture

Ponit varios modos cognoscendi creaturā p̄ creatorem·b·
Dicit illos p̄dictos modos cognoscendi deū in autoritate apostoli implicari·c
Ostendit p̄ p̄dictos modos p̄bari essentie vnitatem nō trinitatem·d·
Ostendit p̄ sīlitudinem longinquā trinitatem p̄ ratōez vestigij in creatura·e·
Ostendit q̄d respōdeat vestigio in creatore·f
Docet ꝯtemplari in deo trinitatē p̄ cōsideratione, vestigij in creatura ⁊c̄·g·
Ostendit ꝙ cōsideratio trinitatis p̄ vestigium nō est sufficiēs sed longinquā·h
Probat p̄ sīlitudinē p̄pinquā ⁊ exp̄ssam ꝙ in parte supiori ⁊ trib⁹ potētijs anīe scʒ memoria·intelligentia·⁊ volūtate sit imago trinitatis· vl' de similitudine creātis ⁊ create trinitatis·i
Tangit imaginis cōditiōes que sunt trinitas·vnitas·equalitas·k
Dubitatio ex p̄dictis orta vtrū aīa sit sue potentie·⁊ quō illa tria dicantur vna essentia·l·
Docet cauere errorē ⁊ ꝙ in illa sīlitudine imaginis maxima est dissimilitudo·m
Alia assignatio trinitatis in anīa scʒ mens·noticia·amor·n·
In his trib⁹ scʒ mēte·noticia·amore·attēditur imago p̄p̄t cōsiderationē ordinē ⁊ eq̄litatē·o·
Quō ex imagine trinitatis create p̄ficit mens vt cognoscat increata trinitas ⁊ vnitas·p·
Epilogus de summe trinitatis vnitate·q·

DI· IIII

Querit̄ vtꝝ ꝯcedēdū sit ꝙ d̄s genuerit se aliū·a
Si de⁹ pr̄ genuit deū·Querit̄ vtrū genuit deū qui est deus pater vel qui nō est deus pater·b
Probat multis autoritatib⁹ ꝙ hec sit vera·Deus est trinitas·c·
Redit ad p̄missam questionē addens p̄me solutioni: ꝙ q̄uis nō sit ꝯcedendū genuit se vl' alium diuisim·tn̄ pōt ꝯcedi ꝯiūctim·d·

DI· V

Utrū essentia generet vel generet̄·a
Probat trib⁹ rōnibus ꝙ essentia diuina nō generatur a patre·b·
Adducit ratōnes in contrarium·c
Determinat questionē p̄positam·d·
Q̄ essentia nō generet essentiam·e·
Obijcit ꝙ eēntia generet essentiā auc̄te aug·f·
Exponit auc̄tem Aug·iam adductā·g
Adducit autoritates hylarij ꝯtra predictas expositiones in q̄b⁹ notat̄ exp̄ssior ꝯtrarietas·h·
Auc̄tes p̄dictas explanat·responsionē suā p̄ hylarij v̄ba confirmans·i·
Adducit autoritates ex q̄b⁹ p̄t elici ꝯtrarietas·k
Apit ex q̄ sensu accipiēde sint adducte auc̄tes·l
Elicit correlariū ex p̄dictis·ꝙ nec fili⁹ nec spūs sctūs ē de nihilo sed de aliquo nō tn̄ de mā·m·
Redit ad p̄positū ⁊ ꝯfirmat expositionē suā autoritate Aug·n·

DI· VI

Utrū potētia vel virtus generandi sit p̄ducēs necessitate vel volūtate·a·
Rn̄det ad questionē p̄positā ꝯtra hereticū arguendo·b
Oppositio ꝯtra rn̄sionē iā dictā·c·
Redit ad explanationē p̄me solutiōis·vicʒ q̄lit̄ intelligēda sint illa verba pater nec nolēs nec volēs de⁹ ē·nec volēs nec nolēs genuit filiū·d

DI· VII

Utrū posse ⁊ velle generare similiter compet̄ ad p̄sonā patris ⁊ filij·a
Obiectio ꝯtra responsionē iam dictam autoritate Augu·b
Obiectio p̄ auc̄tem p̄dictam cōtra rationē·c
Re·auc̄tem p̄dictam exponens·d·
Utꝝ pr̄ natura sit potēs gignere filiū·⁊ an hoc sit aliqua potentia q̄ nō sit in filio·e
Quō sit intelligendū filius habet vel nō hʒ potentiam generandi·f

DI· VIII

Attribuit deo p̄prietatem veritatis·a·
Remouet dubiū ortum ex p̄dictis·b·
De incōmutabilitate essentie diuīe ⁊ p̄bat autoritate Aug·c
Confirmat q̄d iā dixit auc̄te apl'i·d·
De simplicitate essentie diuine que sola p̄prie est simplex·e
Q̄ simplex esse nō ꝯuenit nature corpali.f·
Q̄ simplex eē nō ꝯuenit nature sp̄uali·g·
Q̄ diuina essentia vere est simplex cū tn̄ multiplex dicatur·h
Tanta est dei simplicitas ꝙ nulli p̄dicamentoꝝ subijcitur·
Noīa p̄dicamentoꝝ in diuinis non p̄nt dici·⁊ ꝙ deus nō p̄prie sed abusiue dicit̄ subā·k·
Q̄d diuina eēntia sūme ē simplex·q̄r tāta est ibi simplicitas·ꝙ nulla sit rerū diuersitas·l·
Q̄ cū hac simplicitate stat p̄sonaꝝ p̄lalitas·m·
Epilogus quo ostendit̄ ꝙ in diuina eēntia ē triplex p̄prietas·n·

DI· IX

Q̄d generans ⁊ genitus sunt p̄ generationē distincti ⁊ coeterni·a
Oppositio ꝯtra iā dicta p̄ argumentatōez hereticorum arrianorū·b
Re·Augusti·⁊ ambro·ad arrianā argumentationem·c
Re·Ambro·qua cōpescit sup̄fluā inq̄sitionē hereticoꝝ ⁊ etiā sup̄boꝝ catholicoꝝ·⁊ de ineffabili ⁊ nō intelligibili generatiōis modo·d
Utrū generationis eternitas debeat exp̄mi p̄

Utrū spūssctūs sit donū in q̃ alia dona donãt·a

Utrū eadem ratõe spūssctūs dicatur donuȝ et datum siue donatum·b·

Obiectõ ꝯtra h̃ ꝙ spūssctūs sit donū eternalr·c

Dubitatio ex verbis·§·primi supra orta vicȝ ꝙ filius nõ tm̃ sit filiꝰ natiuitate ꝫ etiam ẽẽntia·a simili ⁊ spūssancti processione·d·

Redit ad pmã solutõem ostendens ꝙ spūssanctꝰ dicitur donum ⁊ donatū ẜm duos pdictos modos processionis·e:

An filius cū sit nobis datus posset dici noster vt spiritussanctus dicitur noster·f

An spūssanctus ad se relatiue dicat̃·g

DI· XIX

De equalitate triū psonaꝝ que cõsistit in eternitate·magnitudine·⁊ potestate·a·

Qđ eternitas ⁊ magnitudo et ptãs in deo sunt vnū licet ponant̃ quasi diuersa·b·

Una psona nõ ẽ maior alia·nec maius aliquid due q̃ȝ vna.nec tres vel due q̃ȝ vna·c

Probat eq̃litatẽ magnitudis p ẽẽntie vitatẽ·d

Per ẽẽntie indiuisionẽ siue vnitatẽ pbat eq̃litatẽ magnitudinis p circūincessionez·scȝ quõ dicit̃ ẽẽ deus pater in filio·⁊ filius in pr̃e·⁊ spiritussanctus in vtroq̃ȝ·⁊ singulus in singlis·e·

Cõtinuat dicta dicendis vt ostendat ꝙ magnitudine alius alium nõ supat·f·

In eq̃litate psonaꝝ nõ cadit rõ totiꝰ ⁊ ptis·g

In equalitate psonaꝝ nõ cadit rõ generis·speciei·vel indiuidui·h

In equalitate psonaꝝ nõ cadit ratio materialis pncipij·i·

Opponit autoritate Damas· ꝙ in eq̃litate psonaꝝ sit rõ generis·speciei·idiuidui·⁊ nūeri·k·

Rñdet ꝙ sane intelligi pñt que Joh· Dam̃·dic̃ et quõ ostendit·l.

In eq̃litate psonaꝝ nõ cadit rõ nūeri·⁊ quõ intelligit̃ dictū Johãnis Damasceni·m

Quibus modis aliqua dicant̃ differre nūero·⁊ ẜm quẽ modū ꝯuenit psonis·n

Qꝛ vna psona nõ ẽ maior alia·nec tres sit̃ vna·⁊ hoc ratione oñdit catholica·o·

Qꝛ deus non est dicẽdus triplex vel multiplex sed trinus·p·

Qꝛ pluralitas non est ita in rebus corporeis·vt in trinitate·q·

DI· XX

Alia psona non excedit aliam potentia·a·

Prima ratio qua probat̃ ꝙ non põt minus filius q̃ȝ pater sumpta ex autoritate domini Joh· xvj·b·

Secunda ratio ad idem pbandum ex deductione ad impossibile·c

Tertia ratio ad idem pbandum a simili in generatione creata·d·

Obiectionem heretici ponit ⁊ soluit·e

DI· XXI

Queritur quomodo posset dici·tantus est solꝰ pater·quantus pater ⁊ filius ⁊c̃·cum sint inseparabiles·a

Utrum possit dici solus pater est deus·solus filius est deus·vel solus spūssctūs est deus·vel pater est solus deus·vel filius est solus deꝰ vl̃ spiritussanctus est solus deus·b

Quomodo dicitur trinitas solus deus·cum ipa sit cū spiritibꝰ ⁊ aı̃abus sanctis·c·

DI· XXII

De nominū differentia quibus vtimur loquẽtes de deo ẜm Aug·⁊ ambro·a

Premissis addit tres nominū differentias que temporaliter deo conueniunt·et relatiue dicuntur ad creaturam·b

Reducit omnes nominū diuinorum differentias ad duas·quia quedam dicunt̃ relatiue ⁊ h̃ pertinẽt ad personas·quedã ad se ⁊ hec dicūtur de omnibus simul·c

Probat reductionem precedentem· ꝙ scilicet sicut deus magnꝰ est ea magnitudine qua deus est·sic dicendū est de bonitate et đ om̃ibus que ẜm subam dicunt̃·d

DI· XXIII

Excipit hoc nomẽ persona a generali regula q̃ est ꝙ substantiale dicitur de tribus singulariter·quia cum illud ẜm substantiaȝ dicat̃·tamẽ pluraliter non singulariter in summa accipitur·a

Autoritas ꝙ persona ad se dicatur ⁊ ẜm substãtiam·b·

Exceptionis rationem inquirit ostendens cur pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus non dicantur vna psona sicut vna suba ⁊ vnus deus·c

Qua necessitate dictum sit tres psone a latinis ⁊ a grecis tres hypostases vel sube·d

Quid hoc nomine tres significetur·e

Opponit ⁊ determiat quare nõ dicimꝰ tres deos esse·patrem ⁊ filiū et spm̃sanctū·vt dicimꝰ tres psonas·f·

Cur nõ dicimꝰ tres essentias vt tres psonas cū scriptura nõ ꝯtradicat·g·

Sicut nos dicimꝰ tres psonas ita greci tres substãtias quas dicūt hypostases alit̃ accipiẽtes substantiam q̃ȝ nos:h

Determiat a epilogat vt addat ꝙ ĩ trinitate nõ est diuersitas nec singularitas vel solitudo·ꝫ vnitas ⁊ trinitas ⁊ distictio ⁊ identitas·i

Qꝛ non debet dici deus multiplex·k·

DI· XXIIII

Querit ⁊ soluit generaliter quid significet̃ his nominibus vnꝰ vel vna·duo vel due·tres vel tria·trinꝰ vl̃ trinitas.pl̃es vl̃ plitas distinctio

vel distincte cũ his vtimur de deo loquẽtes·a·
Solutõem suaꝫ adaptat noib⁹ distinctꝭ·i spẽalt
determinãs quid ꝑ vnũ ⁊ plures significet·b·
Quid ꝑ ternariũ significet cũ dicit ꝑsone·c
Quid ꝑ duo cum dicit due ꝑsone·vel pater et fi
lius duo sunt·d
Ex quo sensu dicit in ꝑsonis distinctio·vel ꝑso=
ne distincte·e·
Quõ ibi accipiat discretio·f
Quõ trinus ⁊ trinitas ibi accipiat·g

DI· XXV

Mouet dubitationẽ quid significat cum dr plu=
liter tres ꝑsone vel due ꝑsone·a
Opponit autoritate aug·oñdens ꝙ ſm subaꝫ
siue essentiam dicitur alia est ꝑsona pr̃is·alia
filij siue tres ꝑsone·vt cũ dicitur·pater est ꝑso=
na·filius ẽ ꝑsona ⁊c̃·b
Opponit ꝑ rõem posse ostendi ꝙ ſm subam si=
ue essentiam dicat etiam cum pluraliter pro=
fertur·c
Soluit ſm opinionẽ alioꝝ qui putãt essentiam
significari noĩe ꝑsone cũ dicim⁹ tres ꝑsonas·d
Soluit opinionem suaꝫ distinguens ꝙ hoc no=
nomẽ ꝑsona tripliciter in trinitate accipitur·⁊
quõ accipit in plurali dictũ·e
Confirmat auc̃te aug·solutõem suam·f
Obiectioni illoꝝ hic rñdet qua nitunt ꝓbare
ꝑsonas ſm essentiã accipi·g
Quid tres res ⁊ q̃d vna res hic dicat·h·
Ostendit quõ hoc nomen ꝑsona accipit in sin=
gulari cum dicit·alia est ꝑsona patris·alia filij
alia spũssancti·i·
Quõ hec intelligant·alius est pr̃ in ꝑsona·ali⁹
filius·alius spũssanctus·k·
Autoritatib⁹ sanctoꝝ ostendit q̃ꝺ dixit·l·

DI· XXVI

Determĩat quibus assignant ꝓprietates perso
nales quia hypostasibus·a
Assignat que sint ille ꝓprietates ꝑsonaꝝ·et de
nominibus earũ relatiuis·b·
Oñdit q̃d sunt ille ꝓp̃tates·q̃ſi sunt relatiões
siue dicte ſm relatõem·non tñ ſm accidens·c·
Mouet dubitationẽ ꝯtra assignationẽ ꝓprieta
tis filij quare scꝫ dicat eẽ ꝓpriũ vnigeniti ꝙ ẽ
filius dei·cum etiam hoies sint filij dei·d·
Soluit dubitatõeꝫ autoritate Augusti·⁊ hyla·
ꝙ homo dicitur filius trinitatis: ⁊ trinitas pt̃
dici pater hominũ·e
Applicat solutõem p̃cedentem ad ꝓprietatem
spũsſcti que ẽ donũ q᷑ ꝓprietate ẽ donũ vt fili⁹
natiuitate ⁊ vtroqꝫ modo dicitur relatiue ſm
eandem relationẽ·f·
Mouet dubitationẽ ꝯtra assignatiõnem ꝓprie
tatis spũsſcti·vtrũ pr̃ vel filius vel trinitas ip=
sa possit dici spũssanctus·g
Reprobat quorũdã positõem q̃ putãt spũsſctm̃
nõ dici relatiue ad pr̃em ⁊ filiũ·q᷑ nõ vicissim
respondent sibi vocabula sed falso·b

DI· XXVII

Utrũ sint eedem ꝓprietates ab aug·⁊ hyla·assi
gnate·a·
Rñsio vbi oñdit easdẽ esse ꝓprietates·b·
Oñdit ꝙ sunt eedẽ re᷑ dr̃nt q̃tum ad modum
significandi·scilicet in cõcretione ⁊ abstracti=
one·c·
Ostendit ꝙ ꝓprietates significent in cõcretiõe
respectu hypostasum·d·
Assignat nominũ differentias ꝑ que ꝯuenit ip=
sas ꝓprietates exp̃mi·autoritatib⁹ ꝯfirmans
nomina illa esse propria·e
Regula quomodo propria discernunt a cõmu
nibus·f·
Opponit ꝯtra regulam·g·
Ex rñsione iã dicta elicit aliam regulã ꝙ tm̃ ſm
nomẽ substantie dicitur illud de illo·nõ ſm no
mina ꝑsonarum·h

DI· XXVIII

Oñdit q̃d sit significatũ hui⁹ nois ingeit⁹ i sedi
cens ꝙ sit ꝓpriũ ꝑsone pr̃is·differens a pater
nitate·⁊ dictũ ſm relatõem·a·
Quid significet ingenitus in equipolenti scilicꝫ
nõ genitus ⁊ innascibilis·b
Que sit ꝓprietas ſm quaꝫ dicitur pater ingeni
tus·c
Determĩat vsum istius nois ingenit⁹·q̃ꝺ q̃uis
non habet ortum ex scriptura·tñ licet eo vti·
q̃uis ambrosi⁹ videat dicere ꝯtrariuꝫ q᷑ hoc
fecit ad hereticoꝝ rep̃hensionem·d
Determinat dubiũ ortũ ex p̃dictis·an scꝫ diuer
sum sit esse pr̃eꝫ ⁊ eẽ filiũ·e·
Incidenter determinat de proprietate filij siue
nati ostendẽs ꝙ sapientia genita vel nata ꝓ=
prie dicitur de filio·f·
Q̃ꝺ imago aliquando dicit ſm essentiaꝫ seu es
sentialiter·g·

DI· XXIX

Distinguit multiplicem acceptõeꝫ hui⁹ nomis
p̃ncipium ſm ꝙ dr relatiue·a·
Membra distinctõis explanat oñdẽs ꝑ auc̃tes
ꝙ p̃ncipiũ habet oĩs illas acceptões·b·
De hoc nomine p̃ncipium prout dr notionalit̃
et essentialiter·ostendens q̃ꝺ pr̃ ⁊ filius sunt
vnum p̃ncipium spũssancti·d·
Q̃ꝺ pater ⁊ filius sunt vnum p̃ncipiũ spũssãcti·
vnitate notionis que est spiratio·e·

DI· XXX

Ostendit aliqua nomina dici de deo ex tp̃e po=
nens exempla·a·
Opponit contra exempla de hoc noĩe domin⁹
ꝙ nõ ex tempore sit domin⁹·quia est domin⁹

tempis q̃d nõ est ex tpe·b·
Mouet dubiũ ⁊ soluit quõ aliquid ex tpe dica-
tur de deo·c·
Soluit dubiũ quesitũ distinctiõe·xviij· ibi·post
hoc querit̃ Utrũ spũssanct⁹ ad seipm̃ refera-
tur·Et est questio vtrum spiritussanctus dica
tur datum relatiue ad se·cum ipse det se·d·

DI· XXXI

Ponit significationẽ hui⁹ nomĩs equalis·quõ
dicat̃ filius equalis patri·an ꝫm subam an ꝫm
relationem ita et similis·a·
Ponit significatõeꝫ hui⁹ noĩs similis·quõ dica
tur fili⁹ silis pr̃i·⁊ q̃d sit silitudo·b
De sententia sancti hylarij qua in trinitate ꝑso
narũ appropata ostendit·c·
Ostendit ꝙ illa que hyla·assignat non sunt ꝓ
pria sed appropriata·d·
Quare dicat̃ hyla·ꝓpa ꝑsonaꝝ assignasse i ver
bis p̃dictis·cũ ibi nõ sint exp̃sse ꝓpetates·e
Et earundẽ ꝑsonaꝝ distinctionẽ seu appropria-
tionem notat Aug·alijs verbis sine exp̃ssione
trium ꝓprietatum·f·
Appropriatõem Aug·exponit scꝫ quare pr̃i at-
tribuatur vnitas·g
Quare pr̃ ⁊ fili⁹ dicant̃ eẽ vnũ vel vn⁹ de⁹·ꝫ nõ
vnus·quia tres eiusdeꝫ nature recte possint
dici vnũ simpliciter eẽ ⁊ cũ adiectiõe· Res ve
ro diuse nature nõ p̃sit dici vnũ nisi dicat̃ quid
vnum·h·
Quare appropriat̃ filio equalitas·i
Quare spũscõ appropriat̃ ꝯcordia vl̃ ꝯnexio·k

DI· XXXII

Mouet p̃ncipalem questionẽ prius positã vtrũ
pater et filius spũsancto se diligãt·cum dilige-
re idem deo sit quod esse·a
Rñdet q̃stioni sed nõ rñdet obiectioni·b
Mouet aliã questionẽ p̃ori ꝯsilẽm que facit ad
eius explanatõem· Utrũ scꝫ pater sit sapiẽs
sapiẽtia genita· vel sapiẽtia quã genuit·sicut
diligit amore qui ab ip̃o ꝓcedit·c
U·fili⁹ sit sapiẽs sapia genita vl̃ igenita·d·
An filius sit sapiẽs seip̃o vel ꝑ seip̃m·e
Utrũ pater duplicem non vnã tm̃ habeat sapi-
entiam·f
Q in trinitate est dilectio que ẽ trinitas·et tñ
spũsctũs ẽ dilectio que nõ est trinitas·nec iõ
sunt due dilectiões·ita ⁊ de sapia·g·
Redit ad p̃ncipalem questionẽ obijciens ex de-
termiatiõe scðe q̃stiõis·ꝙ qua rõe pr̃ nõ dicit̃
sapiens ea sapientia quã genuit·eadeꝫ videt̃
debere dici ꝙ non sit diligens pr̃ vel filius dile
ctione qua ab vtroq̃ ꝓcedit·b
Loco solutionis insufficiẽtiã suã allegat·et hãc
questionẽ determinandã lectori relinquit·i·

DI· XXXIII

Ostendit ꝙ ꝓprietates sunt ip̃e ꝑsone ⁊ in ꝑso-
nis ꝑ naturã ipius ꝓprietatis qꝛ eterna est et
distincta·a·
Cõcludit idem ꝑ violentiã sabellij·b·
Cõcludit hoc ip̃m ꝑ naturã diuine simplicitatꝭ·c
Autoritate astruit ꝙ ꝓprietates nõ tm̃ sint ꝑso
ne sed etiã diuina essentia seu natura·d·
Ponit obiectionẽ ꝙ ꝓprietates nõ sunt ꝑsone·
et quia rationalis videtur·respondet ad veri
tatem·e·
Ponit aliã obiectõem·⁊ quia curiosa ẽ respon-
det homini non rationi·f
Resumit rõem illoꝝ ⁊ rñdet ad veitatem·g·
Subiungit eoꝝ interrogatõem quomõ scilicet
ꝓprietates possunt esse in natura·nec eam de
terminẽt·Et quia curiosa ẽ·p̃figit terminũ hu
mane inquisitioni·h·
Rñdet autoritati Aug·que sumpta ẽ ab expo-
sitioni psalmi qua opinionẽ suam scꝫ ꝙ ꝓprie-
tas patris vel filij nõ sit deus muniũt·i·
Rñdet alie autoritati Augu·que sumpta est ex
vj·de tri· qua nitit̃ ꝓbare ꝓprietates ꝑsonaꝝ
nõ eẽ dei subam·k

DI· XXXIIII

Ponit errorem quorundaꝫ dicentium ꝑsonas
nõ esse diuinã naturã q̃d autoritate hyla· con
firmare nitunt̃·a
Errorẽ p̃dictũ elidit ex sano autoritatis hyla·
intellectu quẽ elicit ex sequẽtib⁹ v̄bis eiusdẽ·b
Incidentẽ q̃stionẽ dissoluit quare scilicet nõ di-
cunt̃ tres ꝑsone vnius essentie·c·
Ondit ꝙ cõmunia appropriant̃·qꝛ licet potẽtia
sapia·bonitas·de deo ꝫm subam dicant̃ i scrip
tura·tamen solent hec nomina distincte ad ꝑ-
sonas interdũ referri·d
Reddit rõem appropriatõis·q̃re pr̃i potẽtia·fi-
lio sapia·spũsancto bonitas attribuat̃·cum sit
vna potentia·sapientia:bonitas·trium·e
De hoc nomĩe homousion q̃d dicit cõpatõeꝫ es
sentie siue nature ad ꝑsonas·vbi in auctem re
ceptum sit ⁊ quid significet·f·
Tradit generalem doctrinã de noĩbus q̃ trans
latiue ⁊ ꝑ similitudinẽ de deo dicunt̃·g·
Ponit predictorum epilogationem in qua tra-
ctatũ de sacramento trinitatis et vnitatis fi-
nit·ostendens se potius defecisse q̃ suffe-
cisse·h·

DI· XXXV

De scientia dei·que cum sit vna·quõ sortit̃ plu
ra nomina·a·
Cũ dei scientia vel p̃scientia sit eterna·quõ er-
go habet se ad tempalia vel creata·b
Responsio ꝙ p̃scientia ⁊ dispositio ⁊ predestina
tio quasi relatiue dicuntur ad futuras res vel
faciendas·c

DI· XLIII

Opinio erronea quorundaꝫ dicentium deū nil posse nisi quod facit·a·

Soluit multiplicē rōem illius opinionis·b·

Prima rō sumpta a ratiōe boni ⁊ iusti·c·

Secūda ratio sumpta a ratiōe debiti·d

Tertia rō sūpta a rōne faciēdi ⁊ dimittēdi·e

Quarta rō sūpta ex rōne p̄scientie dei·f·

Quinta rō sūpta duplici autoritate Aug·g·

Autoritatibꝰ ꝯfirmat veritatis assertōem que est in huiꝰ opinionis ꝯtrariam ꝑtem: deum scꝫ plura q̄ facere posse·h

DI· XLIIII

An deꝰ possit facere aliq̄d melius q̄ fecit·a

Utrū deus alio vel meliori modo possit res facere q̄ facit·b·

Querit vtrū deus semꝑ possit oīe qđ olim potuit·⁊ oppōnit ꝙ non possit·c

Soluēdo ꝯtrariū eiꝰ qđ dixit supra·asserit ꝙ oīa semꝑ potest que aliquā do potuit·d·

DI· XLV

De volūtate dei q̄ eēntia dei vna est ⁊ eterna·a

Soluit dubitatōem ꝙ licet sit ideꝫ deo velle qđ esse·nō tn̄ pōt dici deꝰ eē oīa que vult·b

Q̄ dei voluntas sūme bona·est oīm que naturaliter sunt causa prima cuiꝰ causa nō ē querēda·q̄ nullā habet·cum sit eterna·c·

Q̄ volūtas dei ē oīm cā generalissima·d

Uolūtas dei est multipliciter dicta·e

Ponit modū p̄ncipalē accipiēdi hoc nomē voluntas ſm quē dicit̄ volūtas bn̄placiti·f·

Ponit modos n̄ p̄ncipales ſ tropologicos ſm ꝙ volūtas accipit̄ ꝓ signo volūtatis·g

Epilogus p̄dictoꝝ ꝙ q̄nq̄ supra sūt posita que dicunt̄ ſm tropū: ⁊ ideo distinguat lector vbiq̄ ꝓ quo eoꝝ accipiat̄ volūtas·h

DI· XLVI

Obijcit ad partē falsam ꝙ voluntas dei cassari potest q̄tum ad effectus bonos·a·

Obiectionē p̄dictā soluit exponens quō intelligēdū sit illud: volui cōgregare ⁊ noluisti: b·

Obijcit ad ꝑtem falsam ꝙ voluntas dei fiat q̄tū ad effectus malos·c

Opponit ad ꝑtem falsam ꝑ ꝓbationē que innititur rationi qua conant̄ ꝓbare deū velle mala esse vel fieri·d·

Opponit ad ꝑtem falsam ꝑ ꝓbationē que innititur autoritate·e

Solutio p̄me obiectiōis innitēs rationi ꝯtra illos q̄ dicūt dī volūtate nō fieri mala vł nō eē·f·

Solutio scđe obiectiōis innitēs aucti Aug·qua dicitur mala fieri bonū est·g

Opponit ad ꝑtem verā ostendens esse bonum fieri mala· Et p̄ma rō sumpta est ab hoc ꝙ idē est fieri deo actore ⁊ deo volente·h

Secūda ratio sumpta est ab hoc ꝙ eadem ē causa qua malū fit et homo est deterior·vel aliter in deo nō est causa vt sit hō deterior·i·

Tertia rō sumpta ē ab hoc ꝙ malū facit tēdere ad nō esse: ideoq̄ deo autore nō fiunt mala·k·

Ponit obiectionē quorundā sophisticā qua ꝓbare nitunt̄ ex deo esse ꝙ mala fiant·l·

Responsio vbi cōcedit oīe verū esse a deo: et sophisma aperit.m·

Partem questionis approbat illoꝝ qui dicūt deum nō velle mala fieri·n·

DI· XLVII

Autoritate Aug·ostendit voluntateꝫ dei semꝑ esse efficacem ⁊ nunq̄ impediri·a

Ostendit dei voluntatē esse efficacē nō volūtate signi sed beneplaciti·b

Ostendit ꝙ cōtra quandā voluntatē signi bene potest fieri·c

Epilogat p̄determinata· Et quare deus precedit oībus bona facere ⁊ mala vitare: cū non velit hoc ab omnibꝰ impleri·d·

DI· XLVIII

Ōndit ꝙ ad ꝯformitatē volūtatis nr̄e ⁊ diuine nō sufficit ꝯformitas in volito·vel aliter·ꝙ aliquādo homo bona voluntate aliud vult q̄ deus·⁊ aliq̄n mala id qđ deꝰ bōa volūtate vult·a

Ōndit ꝙ ad ꝯformitatē volūtatis nr̄e et diuine nō sufficit ꝯformitas in opere oꝑato· Uel alit̄ q̄ bona dei voluntas mala hoīm volūtate implet̄: vt in passione xp̄i ꝯtigit: vbi qđdā factū ē qđ deꝰ bona: ⁊ iudei mala volūtate voluerūt· voluerūt tn̄ ⁊ aliq̄d qđ deꝰ nō voluit·b

Soluit questionē collateralem vtruꝫ sancti debeant passionem christi velle·c

Mouet questionē circa p̄dictam quomodo sentiendum sit de passiōibus sanctoꝝ an velle an nolle debeamus·d·

Ad tertium est dicendum ꝙ nullum preiu/
dicium fit episcopis vel p̄sbyteris: quia talis
iurisdictio p̄dicationis administrationis sacra
mentorum non est eis concessa in fauorem ꝓ/
prium: sed in fauorem ipsorum subditorum.
Ideo in vtilitatem eorum potest papa eis co/
adiutores dare ⁊ ab eis subtrahere ⁊ alijs im
ponere sine iniuria ipsorum.

a D quartum sic ꝓceditur. Videtur eniȝ
ꝙ papa religiosis petentibus ⁊ ꝓcu/
rantibus non debeat p̄dicationis offi
cium conferre. Ordo namq̄ p̄dicandi ⁊ docē/
di est precipue honoris ⁊ dignitatis in ecclesia
Sed scribitur ad Hebre. v. Nemo assumat si/
bi honorem sed qui vocatur a deo tanquam
Aaron ꝓcuranti ergo officium p̄dicationis est
denegandum non offerendum.

Preterea. ecclesiasticum officium ꝓcurare ē
magne ambitionis. Sic enim scribitur. viij. q
i. c. Sciendum. Cum locus superior impara/
tur ille qui ad p̄cipienda hec obedit obedientiē
sibi virtutem euacuat si ad hec ex proprio an/
helat.

Preterea. Gregorius dicit in pasto. ⁊ poni
tur. viij. q. i. c. in scripturis. Locus regiminis
sicut desiderantibus est denegandus: ita fugi
entibus est offerendus. Sed p̄dicare ad locum
regiminis pertinet. Est enim ars artium regi/
men ⁊ instructio animarum vt dicit Gregorius
ergo petenti predicationis officium papa non
debet conferre.

In contrarium ē: quia ysaias sponte se ob/
tulit ad p̄dicationis officium dicēs ysa. vi. Ec
ce ego mitto me.

R. Dicendum ꝙ p̄dicationis officium ꝓcu/
rare vel recusare potest ꝓcedere ex duplici radi
ce bona ⁊ ex duplice radici mala. Si namq̄
ꝓcuretur ex caritate ⁊ auditorum vtilitate me/
ritorium est ⁊ laudabile. Si vero recusetur ex
humilitate ꝓprium imperfectum consideran/
do similiter est laudabile. Exemplum primi.
ysa. vi. Ecce ego mitto me. Exemplum secun/
di. Iere. i. Ecce nescio loqui quia puer ego suȝ
Eodem modo ex duplici radice mala. Quia si
ꝓcuratur ex ambiciositate ⁊ turpis luc[illegible] gratia
est vituperabile. Si vero recusetur ex [illegible]tis
suauitate ⁊ corporis pigritia similiter est dam/
nabile. De primis dicit Petrus p̄ma cano
nica sua. Pascite qui est in vobis gregem dei.
non turpis lucri gratia neq̄ vt dominantes in
cleris. De secundis dicit ysa. vi. Canes sunt
non valentes ⁊ non volentes latrare. Ut dicit
alia littera.

Ad p̄mum ergo est dicendum ꝙ in predica/
tione non solum est honor sed labor. vtrumq̄
tamen potest appeti sine peccato. vt labor ap/
petatur ꝓpter ꝓximi vtilitatem ⁊ honor ꝓpter
dei laudem. vt ip̄e deus laudetur in creatura
sua.

Ad secundum est dicendum ꝙ obedientia ē
semper conseruatiua virtutum dummodo sibi
annectatur humilitas si tamen quis obedit ex
ꝓprij honoris ambiciositate non considerata
ꝓximi charitate ⁊ sacre doctrine manifestatio/
nis veritate. priuatur virtute obedientie ratio/
ne superbie que est annexa ambiciositati: que
omnes virtutes deuorat: sicut vera humilitas
omnes virtutes conseruat ⁊ ista est intētio gre
go. in illo decreto.

Ad tertium est dicendum ꝙ Greg. loquitur
ibi de loco regiminis p̄lationis non p̄dicatio/
nis. que quidem p̄latio quamuis quandoq̄
vtiliter suscipiatur: semper tamen indecent᷑ ap
petitur ⁊ ꝓcuratur.

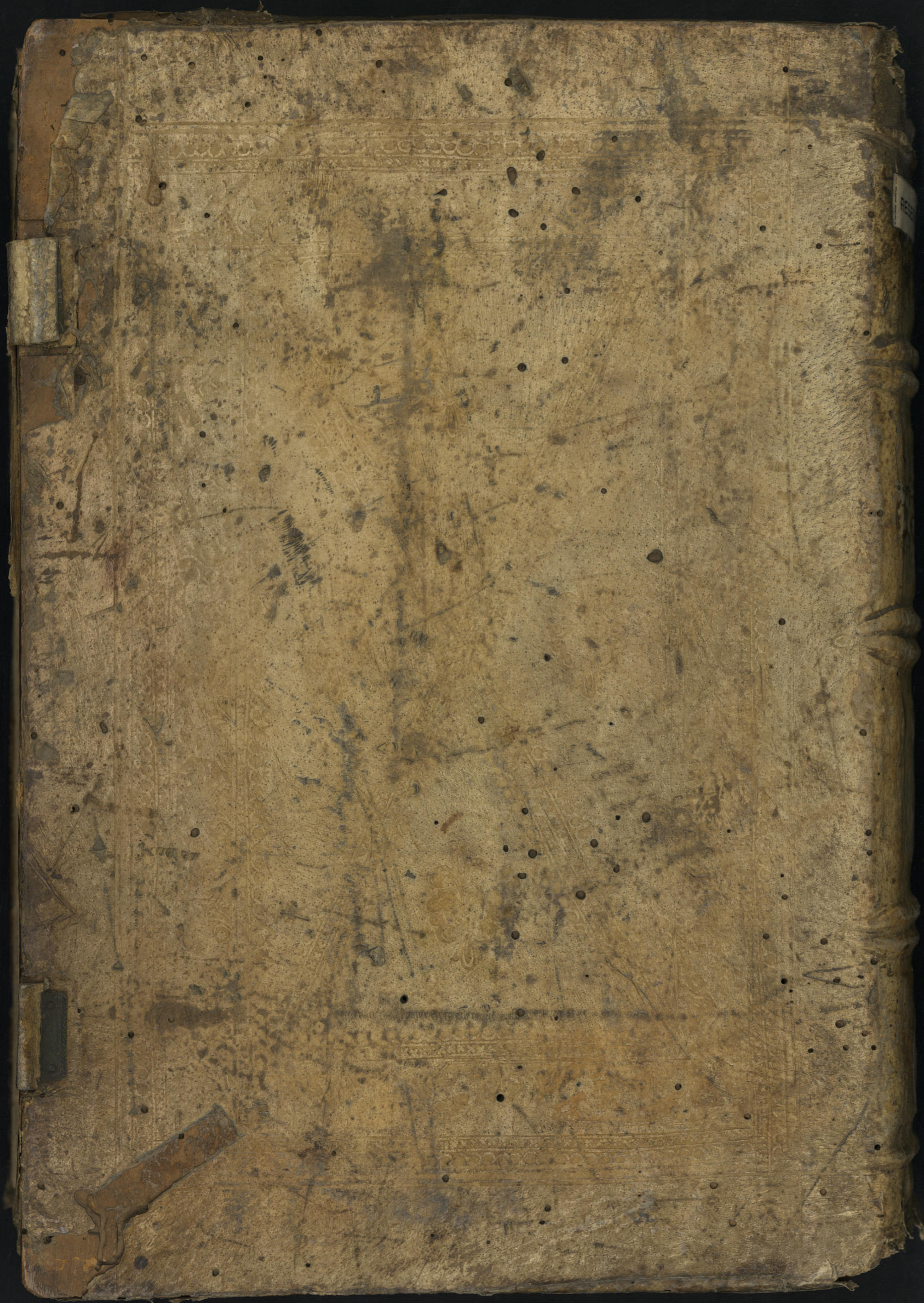
a D quintum sic ꝓceditur. Videtur. n.
ꝙ sola auctoritate pape religiosi sine
requisitione episcoporum ⁊ p̄sbyterorum p̄di
care non possint quia episcopi maiorem aucto
ritatem habent p̄dicandi ꝙ religiosi. sed ep̄i ex
tra dyocesim suam non possunt p̄dicare sine re
quisitione episcopi illius dyocesis. ergo nec re
ligiosi possunt p̄dicare sine requisitione ep̄oꝝ
vel p̄sbyterorum.

Preterea. nullus potest predicare nisi mit/
tatur. Sed non legimus missos nisi duodeciȝ
apostolos quorum personas representant epi
scopi. ⁊. lxxij. discipulos quorum personas re/
presentant p̄sbyteri parrochiales. vt dicit glo.
Lu. x. Ergo sine requisitione istoꝝ nullus pōt
p̄dicare

Preterea. nullus habet auctoritatem edifi
care super fundamento alterius nisi auctorita
te illius cuius est fundamentum. Ita enim di
cit apostolus. Roma. xv. sic autem p̄dicaui h-
euangelium non vbi nominatus est christus:
ne super alienum fundamentum edificarem. er
go sine requisitione episcoporum ⁊ p̄sbytero
rum religiosi non debent p̄dicare.

In contrarium est quia p̄dicare est potesta
tis iurisdictionis. sed aliqui religiosi sunt exēp
ti a iurisdictione ep̄oꝝ vt supra determinatū ē
q̄ sine requisitione ip̄oꝝ p̄nt p̄dicare.

R. dō. ꝙ nō minoris auctoritat᷑ ē papa i to
ta ecc̄lia ꝙ q̄libet ep̄s in sua ꝓpria dyocesi im
mo maior cū in ꝓpria dyocesi ep̄s iurisdictio
nē nō exerceat nisi auctoritate pape. h q̄lȝ ep̄s

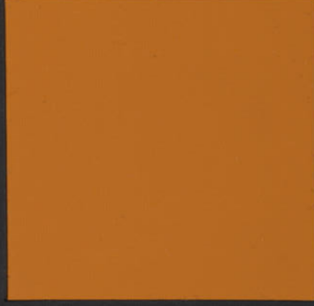
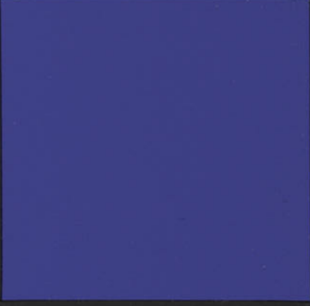
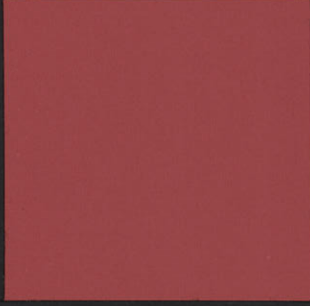

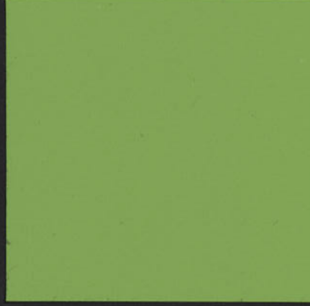
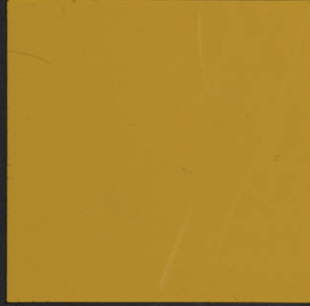
colorchecker CLASSIC

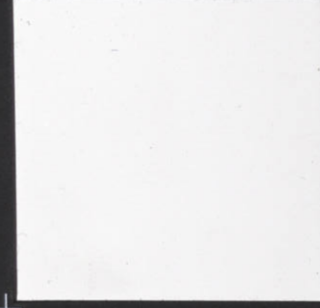
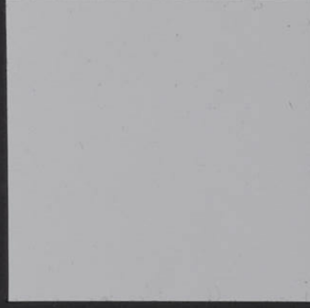

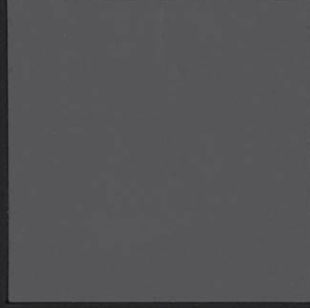

x·rite

mm